

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

<http://www.archive.org/details/zgodovinskizborn00ljub>

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••••• *Izhaja v nedoločenih obrokih.* •••••

0780

Prvo leto.

Ljubljana, meseca novembra 1888.

Številka 1.

POZIV!

Že ob svojem ustanovljenju l. 1875, pod pokojnim knezoškofom dr. J. Zl. Pogačarjem, staval si je »Laibacher Diöcesanblatt« nalogo, v svojih predalih gojiti tudi škofijsko zgodovino. Dotični odstavek v »prospektu« slove tako-le:

»Das Diöcesanblatt wird auch eine stehende Rubrik für die Geschichte der Diöcese enthalten; es wird die ganze Entwicklung derselben von der Gründung des Bisthums bis zur Gestaltung des heutigen Bestandes im Allgemeinen und der einzelnen Pfarrsprengel im Besonderen darlegen.« (Diöc.-Bl. Nr. 1, de 1875.)

Vresničevati se je mogla začeti ta misel še le l. 1880, in sicer z objavo kronike trnovske fare na Notranjskem. Tej sledila je l. 1882. objava rokopisa Thalnitscherjevega: »Historia Cathedralis Ecclesiae Labacensis«; na to vrstile so se l. 1883 in 1884 kronike posameznih farâ.

Ker je pa želeti, da se domača zgodovina marljiveje in bolj vsestranski goji, in ker v naši ožji domovini ni ne jednega lista, ki bi se posvetil tej stroki, hoče se »Laibacher Diöcesanblatt«-u dodajati posebna priloga z imenom „Zgodovinski zbornik“, ki bode izključno temu smotru odločen. Glavna svrha pri tem je z vestnim raziskavanjem zgodovinskih virov položiti temelj škofijski zgodovini.

»Zgodovinski zbornik« bode tedaj služil v to, da bode zbiral še nenatisnene listine ter

prinašal znamenite, v redkih knjigah (ali pogrešno) objavljene rokopise. Želeti so dalje krajsi cerkveno-zgodovinski sestavki, životopisi, a tudi popolne kronike posameznih farâ v slični obliki, kakor jih že imamo od nekaterih farâ kranjske in sosednjih deželâ. Na posebno željo oskrbeli bi se tudi ponatisi posameznih takih kronik.

Mnogo dragocenih zakladov zgodovinske tvarine leži pač še nepoznanih in raztresenih po raznih arhivih. Te rešiti pogube, objaviti in tako podati zgodovinski vedi, bila bi naloga te naše priloge.

Vabi se tedaj preprijazno častna duhovščina in vsi prijatelji domače zgodovine, naj pomagajo vresničiti to misel po svojih močeh osobito s tem, da zbirajo in pošiljajo prepise listin, regeste (posnetke listin), kronike, zgodovinske sestavke itd.

Ker morajo podajati ponatisnene listine zgodovinskega gradiva, prosi se, naj se prepisu priloži vselej tudi izvorna listina (original) in pošlje oboje ordinarijatu, ki hoče skrbeti, da se prepisi z listinami natančno primerjajo, izvorniki pa vestno vrnejo. Kjer bi pa ne bilo možno vposlati izvornikov, pové naj se vsaj arhiv in posebni znak, pod katerim se izvorna listina hrani.

Znesek za napravo te priloge je za letos določen na 50 kr.; »Diöcesanblatt« s to prilogo stane toraj 3 gold. »Zgodovinski zbornik« bode zá-se celotno delo in zato posebej paginovan. More se torej tudi posebej nanj naročati. A. za

farne pisarne se mora »Diöcesanblatt« skupno s to prilogo, seveda na račun cerkvenega premoženja, naročiti in skrbno v farnem arhivu hraniti.

Oni gospodje, ki želé »Zgodovinski zbornik« še posebej dobivati, naj radi določbe števila iztisov to svojo željo kmalu naznanijo knezo-škofijski ordinarijati pisarni ter ob enem priložé znesek 50 kr.

Diplomatarij.

Pod tem naslovom zbiral in prinašal bode naš list razne listine in regeste ter je podajal s tem zgodoviscem v porabo. Seveda ne obetamo, da bode tvarina sistematično vrščena, to bi presegalo skromne moči, katere so nam na razpolaganje. Kar bode imelo količkaj zgodovinske vrednosti, bode se objavilo, kadar nam pride v roke. Skrbelo pa se bode za marljivo sestavljeno kazalo, katero bode storilo zbirko kolikor mogoče porabno.

1.*)

Ferdinand, nadvojvoda avstrijski itd., potrdi na prošnjo ljubljanskega škofa Tomaža Hrena vse od svojih spretnikov ljubljanskim škofom podeljene pravice in svoboščine. Gradec. 1. oktobra 1599¹⁾.

Wir Ferdinand von Gottes gnaden Erhertzog zw Österreich, Hertzog zu Burgundi, zu Brabant, zw Steyr, zw Khärndten, zu Crain, zu Luxemburg, zu Wierttemberg,

*) Posamezne v diplomatariju ponatisnène listine zaznamenavali bodemo s zaporedoma tekočimi arabskimi številkami. Cel nastopni obširni dokument imel bode tedaj le eno čislo; zaradi razpreglednosti pa bodemo pristavili vsaki v ta »transsumpt« sprejeti listini velike latinske črke.

¹⁾ Za začetek podajamo tu listino, ki je za ljubljansko škofijo posebne važnosti. Je namreč večkrat transsumpt, obsegajoč vse od nadvojvode Ferdinanda 1. oktobra 1599 ljubljanskim škofom potrjene svoboščine. Listina je tem zanimivejša, ker nam podaja ob jednom tudi drobec zgodovine ljubljanskega škofijskega arhiva.

Izvirnik hrani se v knezo-škofijskem arhivu ljubljanskem. Obsega 19 močnih, belih pergamentnih listov (17 jih je popisanih) v čveterki s zlato obrezo, velikost je 34.2 cm. × 27.5 cm. Po štirje listi so skupaj dejani, tedaj »quaternioni«, in vsi listi so obdani s platnicami, katerih zunanja stran je prevlečena s zelenim žametom, notranja pa obložena s pergamentom. Cel zvezek s platnicami vred pa je zvezan s precej debelo vrvico, spleteno iz več stremenov, kateri so sestavljeni iz rumenkasto-belih svilnatih nitij, ovitih s pre-tanko srebrno, a pozlačeno ploščevino.

Na tej vrvici visi okrogel pečat nadvojvode Ferdinanda, mereč v premeru 85^{mm}. Na spodnjem koncu je že zelo oddrobljen, takó, da celega napisa ni moči čitati. Pečat je narejen iz debele skledice, vlit iz belega, a sedaj nekoliko začrnelega in orumenelega voska; v to skledico je vlit rdeč vosek in vanj je vtisnen pečat. Napis ob robu, kolikor ga ni odkrhanega, se čita:

FERDINANDG ARCHIDVX-A . . . . .
WIR COMSTYRO-ET GORIT

Natančnejši opis pečata za sedaj opustimo.

Pisan je kodeks s pisavo 16. stoletja. Oblika je jako elegantna, ker so ob vseh straneh puščeni široki robovi (več kot polovica prostora je praznega): zgornji in spodnji (spodnji rob je najširji) robovi izpolnjeni so deloma z jako zavitimimi črtami.

Besede, ki so v rokopisu pisane s posebno velikimi pismenkami, označene so tudi v tisku z večjimi, bolj očitnimi črkami.

Ober vnnnd Nider Slesien, Fürst zu Schwaben, Marggraue des Heilligen Römischen Reichs zu Burgau, zu Märhern, Ober vnnnd Nider Lausnitz, Befürster Graue zu Habsburg, zu Tyrol, zu Phierdt, zu Khiburg, vnnnd zu Görtz etc. Landtgraue in Elsass, Herr auf der Windischen March zu Portenau vnnnd zu Sälins etc.

Bekhennen offendlich mit disem Brieff, vnnnd thuen khund meniglich, das vnnns der Ehrwürdig Fürsst, vnser Rath vnnnd lieber andechtiger **Thomas Bischoue zu Laybach**, fürgebracht, ainen Confirmation Brief, seines Stiffts fundation vnnnd Freyhaiten von weillend vnsern geliebten, geliebten ahnherrn vnnnd Herrn vattern, Khayser Ferdinanden, vnnnd Carln Ertzhertzogen zu Österreich, heed seligster gedechtnussen auch einen andern, darinnen sein Khay: Mt: vnnnd C: ainen yeden Bischouen daselbst zu Laybach, mit der Ehr vnnnd Würde des Fürsten Titls, auch andern angehengten gnaden fürgesehen vnnnd begabt hat, von wortt zu wortt also lautende.

Wir Carl von Gottes gnaden, Erhertzog zu Österreich, Hertzog zu Burgundi, zu Brabant, zu Steyr, zu Khärndten, zu Crain, zu Luxemburg, zu Wierttemberg, Ober vnnnd Nider Slesien, Fürst zu Schwaben, Marggraue des Heylligen Römischen Reichs zu Burgau, zu Märhern, Ober vnnnd Nider Lausnitz, Gefürsster Graue zu Habsburg, zu Tyrol, zu Pfierdt, zu Khiburg, vnnnd zu Görtz etc. Landtgraue in Elsass, Herr auf der Windischen March zu Portenau vnnnd zu Sälins etc. Bekhennen offendlich mit disem Brieff, vnnnd thuen khund meniglich, das vnnns der Ehrwürdig Fürsst, vnser lieber andechtiger **Petrus Bischoue zu Laybach**, fürgebracht ainen Confirmation-brieff, seines Stiffts fundation vnnnd Freyhaiten, von weillend vnserm geliebten Herrn vnnnd Vattern, Khayser Ferdinanden, hochlöblichster gedechtnus, auch ainen andern, darinnen sein Khai: Mt: etc. ainen yeden Bischouen zu Laybach mit der Ehr vnnnd Würde, des Fürsten Titls,

mit andern angehengten gnaden fürgesehen vñnd begabt hat, von wortt zu wortten also lautendt.

FERDINANDVS Dei gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex, Infans Hispaniarum, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Wiertembergae etc. Landgravius Alsatiae, Princeps Sueviae, Comes in Habsburg, Tyrolis, Goritiae, Ferretis, et in Kyburg, Marchio Sacri Romani Imperii. super Anasum et Burgouiae, Dominus Marchiae Sclauonicae, et portus Naonis etc.

Recognoscimus tenore praesentium et notum facimus Vniuersis. Etsi cunctarum Ecclesiarum in terris nostrae ditionis existentium, foundationes, libertates, et Priuilegia, ad laudem, honorem, et gloriam omnipotentis Dei, eiusque coelestis militiae tueri et conseruare cupiamus. Illarum tamen profectibus et commodis prospicere magis debemus, quae rite a maioribus et praedecessoribus nostris Serenissimis Archiducibus Austriae, erectae, et institutae existunt. Constitutus itaque coram nobis Venerabilis Christophorus Episcopus Labacensis, et Administrator Secouiensis Princeps et consiliarius noster, deuotus, dilectus, quasdam literas confirmationis, Innouationis, et de nouo concessionis a faelicis recordationis, Diuo Maximiliano, Romanorum Imperatore semper Augusto, domino et Auo nostro charissimo emanatas et gratiose concessas, in quibus olim **FRIDERICI**, etiam Romanorum Imperatoris Abauis nostri, Bulla primeuae foundationis, erectionis, gratiarum, et Priuilegiorum concessionis ipsius Ecclesiae Labacensis inseritur. Quae superioribus annis fortuito, et communi incendio ignis exusta, et consumpta esse perhibetur, exhibuit. Quarum quidem literarum confirmationis, tenor de uerbo ad uerbum sequitur, et est talis.

MAXIMILIANUS²⁾ diuina fauente clementia, Romanorum **Rex**. semper Augustus, ac Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Lotringiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Limburgiae, Lucenburgiae et Geldriae, Comes Flandriae, in Habsburg, Tyrolis, Ferretis, in Khiburg, Arthesii, et Burgundiae, Palatinus Hanoniae, Holandiae, Zelandiae, Namurcii, et Zutphaniae, Marchio Sacri Romani Imperii

²⁾ V kapitulskem arhivu ljubljanskem hrani se transsumpt cesarja Maksimilijana I, ki obsega le ustanovno pismo ljubljanske škofije. Ta listina obstoji iz 6 močnih, rumenkastih pergamentnih listov v čveterki (velikost 35,5 cm × 29 cm). Zunanja dva lista sta prazna ter služita mesto platnic. Listi so sešiti z vrvice, spleteno iz trobojne svile: bele, modre in rdeče. To so deželne barve kranjske kronovine. — V tem mnenji me potrjuje Leist (Urkundenlehre. Leipzig, I. 1882), ki pravi na str. 303, da se državni knezi od časa cesarja Friderika III. držé pravila, da sestavljajo pečatne vrvice iz dotičnih dvornih in deželnih barev. — Pečata ta listina nima, je popolnoma odtrgan.

et Burgouiae, Landgravius Alsatiae, Dominus Frisiae, Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis, Salinarum et Mechliniae. A Deo omnipotente, pro sui arbitrio, uoluntatis, cuncta disponente, ad Sacri Regalis culminis, tronum sublimati, prout ex alto nobis permittitur, ad ea libenter attendimus, per quae Ecclesiarum praesertim Cathedra-
lium, a progenitoribus nostris erectarum, tranquillitati consulatur, Ipsarum Iura, libertates, et Priuilegia, a Diuis Romanis Imperatoribus et Regibus necnon Illustribus Archiducibus et Ducibus Austriae, praedecessoribus nostris eisdem clementer indulta, ut a peruersorum conatibus illaesa conseruentur, nostrae confirmationis et innouationis robur, ac prout Regalis officii nostri debitum exposcit, efficacis defensionem subsidii, libenter impendimus, prout earum statui, et tranquillitati, salubriter conspicimus expedire. Cum igitur Venerabilis Christophorus Episcopus Labacensis, deuotus noster dilectus, lamentabili nobis insinuatione, significauit maximum se, et Ecclesiam suam, damnum atque detrimentum, ex fortuito ignis incendio passos fuisse, omniaque ipsius Ecclesiae Priuilegia, literas, Instrumenta, dotationes atque Iura exusta, et igne consumpta esse. Nobisque humiliter supplicavit ut ex Registris Cancellariae nostrae, sumptis tenoribus atque copiis eadem, sibi et Ecclesiae suae innouare, approbare, confirmare, et de nouo ex Regali clementia nostra concedere dignaremur. Nos igitur ipsi Episcopo, et Ecclesiae Labacensi, succurere uolentes ex praefatis registris nostris huiusmodi literas extrahi, et transscribi iussimus, tenoris subsequentis.

A.

Cesar Friderik III. (IV.) ustanovi ljubljansko škofijo. — Gradee. 6. decembra 1461.

In Nomine Sanctae, et indiuiduae trinitatis faeliciter Amen. Fridericus diuina fauente clementia, Romanorum Imperator, semper Augustus, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex, ac Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolaeque **Dux**, dominus Marchiae Sclauonicae, et Portus Naonis, Comes in Habsburg, Tyrolis, Ferretis, et in Khiburg, Marggravius Burgouiae, et Landgravius Alsatiae. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam humanum genus per arbitrium liberae uoluntatis in peccatum, et mortis poenam prolapsus, resurgere, et liberari nequiuisset, nisi misericordiarum Pater **Deus**, superni dispensatione consilii, inter tremendum Iudicium, ubi de omnibus, quae in corpore gesserimus, reddituri sumus rationem; et animas nostras misericordiae indeficibilem fontem, gloriosissimam Virginem Mariam Sanctosque Apostolos, Martires et Confessores, ac Electos omnes, pro nostra liberatione mediatores, et Aduocatos piissimos ordinasset. Idcirco dignum, debitumque existit, ut homi-

quilibet, hanc beneficentiam diuini muneris recognoscens, Deo qui cuncta condidit, per quem omnia facta sunt, et subsistunt, cuius Maiestas, nec incipit, nec desinit in saeculum, quas poterit agat grates, Et memoratam gloriosissimam Virginem, Angelorum Imperatricem, Matrem Dei clarissimam, Coeli Sedibus Empirrei sublimatam, peccatorumque Sedulam aduocatam praefatosque³⁾ Apostolos, ipsius Altissimi amicos, et sibi tanquam palmiti adhaerentes, quorum fructus in aeternum permanens, non marcescit, ac illos, qui proprium sanguinem pro cuncti potentis amore, fundere non dubitarunt, Eisdemque qui suis sanctis doctrinis, et conuersationibus fidelium corda, quasi imbribus Coelestibus irrigare studuere. Ut inde existimabiles honorum operum, fructus foeliciter afferri potuerit. Caeterosque electos omnes iugiter ueneretur. Hinc est quod ad laudem superbenedictae trinitatis, Et in honorem dictae gloriosae Virginis Mariae, Beatorumque Petri et Pauli Apostolorum, Christophori, Hermachori, et Fortunati Martyrum Martini et Nicolai Pontificum, Sanctorumque omnium, pro diuini cultus augmento, nostraeque et progenitorum ac Haeredum et Successorum nostrorum praefatorum, Principatum, Ducum, et omnium fidelium animarum salute, Cathedram Episcopalem, seu Ecclesiam Cathedralem, et in ea Episcopum, Praepositum, Decanum, et decem Canonicos, ac quatuor ipsorum Canonicorum Vicarios in Ecclesia Sancti Nicolai Oppidi nostri Labacensis, nunc

³⁾ e je v tej besedi prečrtan; kapitulski rokopi ima pa: pretactosque.

Aquileiensi Diocesi erigere et fundare decreuimus, de certa quoque nostra scientia praesentium tenore erigimus et fundamus: Volentes ut idem Episcopus, Praepositus, Decanus, Canonici, una cum Vicariis perpetuis futuris temporibus, iuxta ordinationes, et statuta per eos edenda, et statuenda, officium quinque horarum Canonicarum, uidelicet, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, et Completorium, in dicta Ecclesia Sancti Nicolai, quotidie decantent, ac Matutinas per praefatos Vicarios, et aliquem seu aliquos ex eis, prout ipsi super hoc statuent. Necnon Vesperas per Scholares eiusdem Oppidi decantari procurent. Ad haec qualibet die duo officia, Vnum de Beata Virgine, secundum de tempore aut Festo, prout occurret, per ipsos Canonicos, et Vicarios, et a Scholaribus ad finem cum sequentiis, Simbolo praefatione et Oratione dominica, plenarie iuxta cuiuslibet temporis exigentiam et Rubricam Aquileiensem decantentur. Dicti etiam Episcopus, Praepositus, Decanus, et Capitulum in qualibet Angaria anni, in refrigerium nostrae, ac nostrorum Praedecessorum, Haeredum, et Successorum, ac omnium fidelium defunctorum animarum, Vigiliis mortuorum, una cum offitio pro defunctis, ultra praedicta duo officia, decantare debent. Fiantque alii cantus, lectiones, et Processiones, cum caeteris Ecclesiasticis, Ceremoniis, quemadmodum haec omnia iuxta ordinem Rubricae, seu Breniarum Aquileiensi Ecclesiae, et statuta, de quibus infra fit mentio, pro quolibet tempore anni fuerint obseruanda.

(Nadaljevanje prih.)

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. ¹⁾

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

Carnioliā . . . non solum fidem christianam, sed etiam morem officia diuina celebrandi, et uniuersam liturgiam ecclesiasticam ad normam liturgiae romanae ab ecclesia Aquilejensi accepit.

Prooemium in Rituali Labacense, ed. 1844.

Deželna razstava prazgodovinskih, rimskih, srednjeveških in novejših znamenitostij Kranjske — prirejena v Ljubljani l. 1883 povodom navzočnosti Nj. Veličanstva, presvitlega cesarja Franca Josipa I. — je med drugimi za cerkveno umetnost in življenje jako zanimivimi rečmi pokazala prvokrat širjim krogom staro knjigo, ki vsakakor zasluži pozornost čast. duhovščine naše škofije: ne toliko

¹⁾ Dosedanja literatura o njih (kolikor je meni znana) se opira na sledečo notico, koja je priobčil velezaslužni kranjski zgodovinar, dekan P. Hitzinger, v »Mittheilungen d. histor. Vereines

zaradi svoje — sicer precejšne — starosti, temveč zaradi svoje vsebine.

Knjiga ta je namreč spomenik obreda, po katerem se je ob koncu 15. stoletja v imenitni župnijski cerkvi na Gorenjskem vršila daritev sv. maše; je pa tudi spomenik, ki v mnogo starejšo dobo od one, v kateri je bila pisana, nazaj v starejša stoletja kaže na

f. Krain«, Jahrg. 1856, S. 24: »Eben daselbst (Pfarrarchiv zu Krainburg) befindet sich auch ein geschriebenes Missale auf Pergament in Grossquart, wahrscheinlich von derselben Hand (wie die

stan in razvoj liturgije v naših krajih, ter nam svedoči, da se je dežela naša že tedaj tesneje oklepala rimskega obreda, kakor marsikatera druga.

Knjiga omenjena so pisane mašne bukve farne arhiva kranjskega.

Priznati sicer moram, da ne morem²⁾ neovrgljivo dokazati, da je ta rokopis od začetka bil svojina kranjske farne cerkve in v njej v rabi. Vendar pa mislim, da ni nobenega pravega vzroka, o tem dvomiti. Ker namreč kranjski farni arhiv razun našega rokopisa hrani i sorodni mu veliki oglejski antifonarij iz l. 1491, in še drugo veliko l. 1410. v kranjskem župnijskem dvorcu pisano knjigo, se sme pač misliti, da je tudi ta mašna knjiga bila že izvorno v lasti kranjske cerkve. — Ugovor, da jo je znabiti excistercijenec Avguštin Sluga (roj. 1753, ord. 1778, župnik v Kranji 1801, umrl 1842) kot zavržek iz zatiške ali kostanjeviške bukvarne v Kranj seboj prinesel, je kratko odpravljen z opomnjo, da se v nji ne nahaja praznik sv. Bernarda, ki je »ord. Cisterc. amplifactor«; tudi cistercijenci nikdar niso sprejeli sekvenec, katerih pa je v našem rokopisu obilica.

Kranjsko mesto bilo je v dobi, v kateri je nastala naša knjiga, okoli l. 1500., brez dvoma zraven Ljubljane najlepše mesto Kranjske. To nam spričujejo tri lepe gotske cerkve, ki je še sedaj dičijo. Farna cerkev sv. Kancijana & Soc. M. bila je leta 1491. prezidana³⁾, in ravno istega leta so si Kranjci omislili dragocen antifonarij, ki sem ga že poprej omenil. Preskrbeli so svoji farni cerkvi tudi dve lepi podobi, trpljenje sv. farnih patronov predstavljajoči, ki ste prej ko ne zaljšali veliki

dortigen Moralia B. Gregorii aus dem J. 1410) gefertigt. Eine Jahreszahl steht nicht dabei, wohl aber ist die Schrift der vorherangeführten gleich, nämlich gothisch mit Abkürzungen, gemalten und vergoldeten Initialien, doch ohne Vignetten; nur vor dem Canon steht ein Bild des gekreuzigten Heilands mit Maria und Johannes zur Seite, dessen Malerei mit jener im vorgenannten Buche ähnlich ist.« — Ta notica je prešla potem skoraj doslovno v Dimitz-ovo Geschichte Krains I/1 str. 257. In nič novega ne pove Ed. R. v. Strahl, Die Kunstzustände Krains in den vorigen Jahrhunderten, Graz, 1884, str. 6, o našem rokopisu. — Da ta missal pripada oglejskim obrednim knjigam, sem površno omenil v opisu cerkvenih umetnin na deželni razstavi l. 1883 v »Laibacher Zeitung« 1883, Nr. 174.

²⁾ Knjiga namreč sama o tem ničesar naravnost ne pove, in manjka mi tudi do sedaj še kakega družega direktnega spričevala; znabiti se najde še kak star inventarski list kranjske cerkve, ki nam o tem kaj sporoči.

³⁾ Opazka našega šematizma: »Ecclesia gothico stylo exstructa a. 1491« ni natančna. Pogled na čisti križasti svod v presbiteriju, pa na bogato zvezdasto rebrovje v cerkveni ladiji, jasno kaže, da je presbiterij gotovo dobrih 100 let starejši, ter zidan v 14. stoletji; enaka doba je tudi zvoniku odmeriti. Le ladija cerkvena bila je torej predelana leta 1491. Dobro se spominjam, da so se l. 1864. zadej na stolpu še razločno videli sledovi stare cerkvene strehe.

(Flügel-)altar, in pa prelepi gotski kelih⁴⁾. Da so meščanje ljubljanski in kranjski l. 1495. v Cahenu (Aachen) ustanovili pri tamošnji preimenitni romarski cerkvi beneficij sv. Cirila in Metoda za slovenske romarje, je obče znano. To vse kaže imovitost in veliko vnetost prebivalcev kranjskega mesta za službo božjo. — Manjkalo jim pa tudi ni gorečih in učenih duhovnih pastirjev, kar svedoči že omenjena, v farnem arhivu še ohranjena imenitna moralna in pastirska knjiga »Moralium B. Gregorii P. ll. XXXV,« ki je bila l. 1410. pisana »procurante Domino Cholomanno de Mannswerd, plebano in Krainburga, per Jacobum dictum Chatzpeck, tunc praefati Domini Colomanni familiarem continuumque commensalem«.

Pripadala je kranjska farna cerkev ob koncu 15. stoletja k oglejski metropoliji, in sicer neposredno pod oglejsko škofijo. Leta 1507. pa jo je cesar Maksimilijan I. podaril ljubljanskemu škofu. Pristojnost k oglejski cerkvi je brez dvoma uplivala pri izbiranju cerkvenega patrona, Ss. Cantiani & Soc. M., imenitnih oglejskih mučnikov; odvisnost od Ogleja pa se tudi jasno kaže pri naših starih mašnih bukvah. Nikakor sicer ne smemo reči, da se te popolnoma strinjajo z missalom, ki je bil ta čas v oglejski cerkvi v rabi⁵⁾; našli bomo veliko več pri primerjanji prav važne razlike, ki nam svedočijo, da missal kranjski stoji v marsikaterem oziru bližje missalu »Romano«⁶⁾: a pri vsem tem se vendar nahaja

⁴⁾ Ako je namreč ta (v deželni razstavi l. 1883, sub Katal. C. Nr. 6 navedeni) kelih original, in ne poznejša posnema, kar se pa pod steklo ni dalo razločiti. Dozdevno pozneje spodaj privarjena srebrna ploščevina kaže, da je izvorno delo, iz najbolje gotske dobe.

⁵⁾ Razun rokopisov (v Ogleju in zlasti v Čevdadu — Cividale) ohranil se nam je tudi še tiskan oglejski missal z naslovom: »Missale Aquileyensis ecclesiae cum omnibus requisitis, atque figuris (sekirice), nuper quam emendatissime perlustratum. Anno 1517. Die 5. Augusti. Venetiis ex officina litteraria Petri Liechtenstein« Oblika mu je mala 4°, velikost le 22 cm × 16 cm, črke so gotske. Župnijska cerkev na Selih pri Kamniku ga je ohranila, pa žal le polovico (namreč le sprednji del, do praznika Ss. Corporis Christi); drugo se je pogubilo. — Pred kakimi 40 leti se je tudi na Gorenjskem baje še eden tak missal nahajal. (Zelo je obžalovati, da so se ravno stare liturgijske knjige najraje uničevale, ter vporabljele za vezanje novih, kot zalepilni pripomoček pri orgljah i. t. d.) — K sreči pa je de Rubeis v svoji knjigi (katere naslov takoj v tekstu navedem) priobčil zelo obširen pregled in posnetek iz ravno tega tiskanega oglejskega missala (l. c. p. 167. sqq.) Na podlagi tega posnetka mogoča nam je primera tudi za oni del, ki se nam je zgubil. — Zgoraj omenjeni Petrus Liechtenstein je tudi dotiskal »Venetiis, anno 1507. die 8. Novembris« »Missale de tempore et sanctis secundum ordinarium Archiepiscopatus alme ecclesie Pragensis« . . . »expensis honesti et providi viri Wenceslai Kaplitzer Bohemi.« Fol. In l. 1515. je dovršil »Missale Saltzburgense«.

⁶⁾ Naslov »Missale Romanum« je bil že pred reformacijo mašne knjige (jussu et auctoritate Pii V. P. a. 1570) v rabi za

v njem toliko podrobnostij, sličnih oglejskim navadam (»usus«), da je upliv oglejske cerkve zadosti očiten.

Da bomo pa to primerjanje bolje razumeli, ne bode odveč, poprej nekoliko poseči v liturgijsko zgodovino oglejske cerkve same. Poslužujem se tu knjige, koja je izdal l. 1754. J. F. B. de Rubeis pod naslovom: »De vetustis Liturgicis aliisque sacris Ritibus, qui vige-bant olim in aliquibus Foro-Julien-sis Provinciae Ecclesiis«. Venetiis, 4°, str. 163—472.

Obče znano je, da je po starodavnem in nepretrganem izročilu ustanovil oglejsko stolico sv. Marka, katerega je sv. Peter sam v to tedaj preslavno mesto⁷⁾ odposlal krščansko vero oznanjevat, in da je imel naslednika sv. Hermagora, kateremu je na tej stolici sledilo potem nad 90 škofov, izmed katerih so bili posebno sloveči v starejši dobi sv. Valerijan in Kromacij, in v 8. stoletji sv. Pavlin. Popolnoma naravno je, da je oglejska cerkev vsled tega rimskega apostolstva tudi sprejela rimske liturgijske obrede, ki so bili v oni dobi v navadi; de Rubeis to dokazuje (l. c. p. 220—23), pa tudi priznava, da je Oglej pri tem pač mogel imeti še kake posebne, nebi-stvene navade.

Ko je papež Gelazij (492—96) rimski obred nekoliko predrugačil, sprejela ga je i oglejska cerkev in se ga posluževala tudi za časa žalostnega razkola (zaradi »tria capitula«); značijo ga mnogoštevilne molitve pred berilom in velika množica prefacij. — In ravno tako je sledila hči svoji materi, ko je slavni papež Gregor Veliki (590—604) slednjič še nekoliko spremenil dose-danji gelazijski obred (Joh. Diaconus, Vita l. 2., o tej

mašne bukve rimskega obreda tudi zunaj rimskega mesta. Priča temu mnogoštevilni »Missale Romanum«, ki so se v Benedkah in Lijonu tiskali pred označeno dobo. L. Rosenthal-ov antikvarijat v Monakovem jih n. pr. pred dobrim letom ni nič manj kot 10 (tiskanih l. 1501., 1519., 1545 do 1560) ponujal na prodaj. Naj pristavim tu naslov enega izmed njih (Rosenthal, Catal. XLII, n. 5741 a): »Missale Romanū, noviter impressū | cū annotationibus in margine | etc.« In fine: »Accipite optimi sacerdotes Missale juxta morem Romane | ecclesie expletū: solertique diligentia revisum et castigatum: Jus | suque et impensis nobilis viri Lucantonii de Giunta Flo | rentini . . . anno a nat. Dni | MCCCCXVIII. (1519) nonas januarii in alma | Venetiarum urbe impressum.«

⁷⁾ Takrat imenovano »altera Roma« Julij Caesar zove Akvilejo claustrum ac propugnaculum Italiae. Strabo pa Illyricarum gentium emporium; in Ausonij peva: »Nona inter claras Aquileia celebris urbes«. Tabula Pentingeriana (4 stoletje) jo stavi na 5 ali 6. mesto. — V svoji najboljši dobi je Oglej imel neki 120.000 prebivalcev; in sedaj? — Ker je imela oglejska cerkev tako preslavnega ustanovitelja, je lahko umeti njena velika cerkvena veljava v vseh dobah. Ughelli, Italia sacra, t. V. col. 16. piše o tem: »Sedes Aquilejensis in Italia, si Romanam Apostolicam Sedem excipias, et originis vetustate, et Patriarcharum dignitate, priscaque potentia ac claritudine, et dioecesis amplitudine & suffraganeorum Episcoporum multitudine, longe aliis omnibus est illustrior.«

spremembi pravi: Gregorius »multa subtrahens, pauca convertens, nonnulla vero superadjiciens«); znači ta obred le po ena molitev (oratio, secreta in postcommunio). Naslanjajoč se na »Capitularia Caroli M.«⁸⁾, trdi de Rubeis l. c. p. 226, da, ako ne že prej, bil je ob koncu 8. stoletja za časa patrijarha Pavlina (776—804) vveden v frijulsko⁹⁾ ali oglejsko cerkev »ritus Gregorianus«; vendar pa ne čist, ampak namešan z gallikanskimi, gelazijskimi in nekaterimi novejšimi obrednimi dodatki. — Taka posebnost gallikanska je n. pr., da ste se brali o mnogih praznikih po dve lekciji, prva iz stare, druga iz nove zaveze¹⁰⁾. Poznejšim dodatkom pa so prištevali mnogobrojne sekvence in nekateri prazniki, katere so sprejeli v svoje mašne bukve patrijarhi oglejski, in to po takrat še manje strogem liturgijskem pravu. Jasno se razvidi iz srednjeveških missalov oglejskih (iz 14. stoletja in l. 1517) ter frijulskih (Ordines Missales secundum consuetudinem Majoris Ecclesiae Civitatis Austriae, Aquilejensis dioeceseos, iz začetka 14. stoletja in l. 1403), da je njihov obred »ordo Romanus & Gregorianus«. Tako

⁸⁾ Pravi namreč Karol Veliki, Libr. Carolin. l. cap. 6: »Nostrae partis (t. j. Francije) Ecclesia . . . in Officiorum celebratione, venerandae memoriae genitoris nostri . . . Pipini Regis cura & industria, sive adventu Reverendissimi & Sanctissimi Viri Stephani (II.) Romanae Urbis Antistitis, est ei etiam in psallendi ordine copulata . . . Quod quidem et nos (Carolus Magnus) collato nobis a Deo Italiae Regno (a. 774) fecimus . . . Reverendissimi Papae Hadriani salutaribus exhortationibus parere nitentes: scilicet ut plures illius partis Ecclesiae, quae quondam Apostolicae sedis traditionem in psallendo suscipere recusabant, nunc etiam cum omni diligentia amplectuntur . . . Quod non solum omnium Galliarum Provinciae, et Germania, sive Italia, sed etiam Saxones, et quaedam Aquilonaris plagae gentes, per nos, Deo annuente, ad verae fidei rudimenta conversae, facere noscuntur.« (Apud de Rubeis l. c. p. 194) Karol Veliki sicer tu le govori o sprejemu rimskega »psallendi ordo« in »Apostolicae Sedis traditio in psallendo« v vseh njemu podložnih deželah — in k tem so spadali tedaj tudi naši kraji; smelo se pa trdi, da pri najožji zvezi officija s sveto mašo je sprejemu »Romani psallendi ordinis« naravno hitro sledil tudi sprejem »Romani celebrandi ordinis«.

⁹⁾ Oglejski patrijarhi so bivali v Civitas Foro-Julii (seu Civitas Austria, Cividale, Čevdad) od časa patrijarha Kallista (730—770); zaradi tega so se tudi dalje časa imenovali »patriarchae de Foro Julii« (Ughelli, Ital. sacr. t. V. 18). Preselili so se potem zopet v Oglej, in okoli l. 1222 za časa patr. Bertolda v Videm, kjer so bivali do patr. Ludovika a Deck (nemškega rodu) l. 1420. Odsihmal so imeli stolico v Benedkah. — Ostali pa ste dve »ecclesiae collegiatae«: ena v Cividale del Friuli, druga v Vidmu.

¹⁰⁾ De Rubeis l. c. p. 193 omenja še druge razlike, ki so pa za našo knjigo brez pomena: »Proprios, eosque brevissimos, ad singulas fere Missas Canones habebat ritus Gallicanus . . . At unus ab Ecclesia Romana adhibitus Canon, servatusque semper.« — Samo ob sebi se razume, da beseda »Gallicanus« v tej stari dobi nikakor nima tistega proti-rimskega pomena, kakor žalibog v poznejših časih.

dokazuje de Rubeis l. c. p. 251, ki pa tudi večkrat povdarja, da so bile v posameznih škofijah oglejske metropolije v rabi v mnogih rečeh različne oglejske mašne bukve; tako posebno v kolegijatni cerkvi frijulski (Forojul.), katere primerja z onimi ecclesiae Aquilejensis. Konečno pravi: »Invicem isti (Codices manuscripti Forojulienses) ac illi (cod. mss. Aquilej.) comparati diversas offerunt in utraque Ecclesia olim vigentes proprias consuetudines; quas attamen (Forojulienses intelligo, antiquioresque) si quis habeat pro Aquilejensibus, abs vero fortasse non abludet. L. c. p. 472.

Hočemo si vse to zapomniti, ter pozneje na našem rokopisu preiskavati, se li v njem nahaja kak sled dosedaj rečenemu.

V kakšni razmeri da je missal oglejski z leta 1570 po papežu Piju V. reformovanim »Missale Romanum« (»quod ceteris omnibus proximius et conformius esse germano ritui Gregoriano« adnotat Lebrunus), kratko pove de Rubeis l. c. p. 251: »At Missale Pianum, et Aquilejensia & Forojuliensia nostra invicem si comparentur, diversa admodum reperiuntur, ad initium Missae quod attinet, ad Prosas (sekvence) post Alleluja, ad Offertorium, ad praeces communioni praemissas, ad aliosque similes ritus, ac etiam interpolationes: quibus attamen Gregorianum Ordinem minime laedi, nemo non videt.«

Toliko o zgodovini in bistvu liturgije (obreda) v oglejski cerkvi, smemo pa tudi reči v oglejskem

patrijarhatu, ki je bil zelo obširen. Obsejal je namreč škofije: Bellunensis, Cenetensis, Civitatis Novae, Comensis (!), Concordiensis, Feltrensis, koparsko, sedanjo ljubljansko (pred l. 1461 celo, potem pa še dalje časa njeni dve tretjini), poreško, Pataviensis, Petenensis, puljsko, Travinensis, tržaško, tridentinsko (!), Veronensis in Vincentinensis¹¹⁾.

Gotovo je prešlo več ali manj oglejskih obrednih posebnostij tudi v navedene škofije; in ker je, kakor sem uže omenil, dežela kranjska skoraj vsa (izvzemši Pivko) pripadala neposredno pod oglejsko metropoljsko cerkev, sme se pač slutiti, da se v liturgijskih knjigah, v srednjem veku na Kranjskem rabljenih, nahajajo podrobnosti, ki so oglejskega izvira, ki spominjajo na to našo starodavno metropolijo.

Sedaj je naša naloga, preiskavati, kaj nam v tem obziru podajajo stare mašne bukve iz farnega arhiva kranjskega. Smem tu precej izreči, da preiskava krepko potrjuje vvodne besede našega ljubljanskega rituala, katere sem predstavil kot motto začetku tega spisa: da smo namreč Kranjci sprejeli »liturgiam ecclesiasticam ad normam liturgiae Romanae ab ecclesia Aquilejensi«.

¹¹⁾ Ughelli, Ital. sacr. V. c. 23. opomni glede prostranosti patrijarhata: »Diocesis Aquilejensis amplissima est, quippe in tres nationes longe, lateque diffusa, Italicam, Sclauonicam (v petnajstem stoletji bila je tudi še Furlanija z Vidmom in Čevdadom slovenska) atque Germanicam: politico jure in duos divisa principatus, Venetum & Austriam, ut alios minores Principatus omitamus.«

(Nadaljev. prihodnjič.)

Slovstvo.

Sveti Viktorin,

škof Ptujski, cerkveni pisatelj in mučenec.

(Njegovo življenje in delovanje na podlagi najstarejših virov in po najnovejših pripomočkih spisal dr. **Mihael Napotnik**, c. kr. dvorni kapelan, kn.-šk. konzistorijalni svetovalec Lavantski, ravnatelj c. kr. zavodu za višjo vzgojo duhovnikov pri sv. Avguštinu na Dunaji.)

I.

Pod gorenjim naslovom izšla je meseca avgusta l. 1888. pri Keiss-u na Dunaji v založbi gospoda pisatelja 278 strani v. 8° obsegajoča knjiga. Posvečena je Nj. ekselenciji prem. gosp. knezo-škofu lavantskemu Jakobu Maksimilijanu prigodom petdesetletnice mašništva in petindvajsetletnice škofovanja. Vsebina jej je zgodovinska in cerkveno-slovstvena disertacija ali studija o sv. Viktorinu, prvem po imenu znanem ptujskem škofu.

vinska in cerkveno-slovstvena disertacija ali studija o sv. Viktorinu, prvem po imenu znanem ptujskem škofu.

»Sodim,« piše g. pisatelj v predgovoru o razdelitvi knjige, »da hoče naravno biti in stvari povsem primerno, ako ves sestavek razdelim v dva glavna dela. V prvem oddelku hočem kolikor toliko doslovno objaviti raznih učenjakov razna poročila o našem Viktorinu; to pa zato, da prihodnjim življenjepiscem prihranim pretrudapolno iskanje in stikanje po redkih, dragocenih knjigah, ki govore o našem izvrstnjaku cerkvenem. Predobro vem, da se bode vsled tega marsikaj ponavljalo.«

Temu načrtu dosleden rešeta gospod pisatelj v I. delu razna poročila najmanj 70 pisateljev: slovenskih in tujih, novejših in starejših. Izmej slovenskih navede

in dene na natančno tehtnico poročila Krempla ¹⁾, dr. Muršca ²⁾ in Slomška ³⁾; dalje Macuna ⁴⁾, Fekonje ⁵⁾, dr. Krizaniča ⁶⁾ in Lapajnet ⁷⁾. Ni posebno častno, kar pové h konci o poročilu slovenskih pisateljev, ki govoré o sv. Viktorinu: »Ni ga pač preroka v lastni domovini. Tuji historiki (zgodovinarji) gošče in lepše pišejo o vrlem Ptujčanu, nego domači.« (Str. 11.)

Pač lep kos zgodovine cerkvenega in svetnega slovstva razgrne se nam potem pred očmi, ko se naštevajo pisatelji raznih narodov in raznih vekov, govoreč o sv. Viktorinu, razdeljeni tako-le: Pisatelji posebič o Štajarji govoreči, tuji pisatelji, najstarejši pisatelji.

Izmej pisateljev posebič o Štajarji govorečih, spominja najpoprej latinskega rokopisa, ki se hrani v ptujski proštiji, z napisom: »Schematismus Totius Venerabilis Cleri in Districtu Petoviensi. MDCCLV,« ter glasovitih anal štajarskega vojvodstva od učenega avguštincea Akvilina Julija Cezarja ⁸⁾, kakor tudi njega državne in cerkvene zgodovine vojvodstva štajarskega ⁹⁾. Zatém navede nekaj odlomkov iz obširnega rokopisa znanega Simona Povodna ¹⁰⁾.

Za Povodnom navede gosp. pisatelj črtice, ki jih imata o sv. Viktorinu Ptujskem v svojih knjigah: župnik Janez Krst. pl. Winklern ¹¹⁾, ter Anton Klein ¹²⁾, profesor cerkvene zgodovine na vseučilišči Dunajskem, in pozneje kanonik metropolitskega kapitula pri sv. Štefanu.

¹⁾ Dogodivšine Štajerske zemlje. V Gradcu, 1845. Mimogredé naj omenim, da Anton Krempl ni bil velikonedeljski dekan, ampak malonedeljski župnik.

²⁾ V Drobtinich za novo leto 1848.

³⁾ V Djanji Svetnikov Božjih. V Gradcu, 1853.

⁴⁾ Književna zgodovina Slovenskega Štajarja. V Gradcu, 1883.

⁵⁾ Letopis »Matice Slovenske« za leto 1882 in 1883.

⁶⁾ Zgodovina sv. katoliške cerkve za slovensko ljudstvo. Izdala družba sv. Mohora. V Celovcu. 1883, I. zvezek.

⁷⁾ Politična in kulturna zgodovina Štajerskih Slovencev. V Ljubljani. 1884.

⁸⁾ Annales Ducatus Styriae. Graecii. 1768.

⁹⁾ Staats- und Kirchengeschichte des Herzogthums Steiermark. Graz. 1786.

¹⁰⁾ Rokopis, ki ima naslov: »Bürgerliches Lesebuch, in welchem nebst der alten und neuen Geschichte der Römerstadt Pettau auch andere Geschichten und Denkwürdigkeiten von allen Jahrhunderten her bis auf das laufende Jahr 1818 enthalten und fasslich dargestellt werden.« hrani se v ptujski proštiji.

¹¹⁾ Biographische und literarische Nachrichten von den Schriftstellern und Künstlern, welche in dem Herzogthume Steiermark geboren sind und in oder ausser demselben gelebt haben und noch leben. Ein Beitrag zur National-Literargeschichte Oesterreichs. Grätz. 1810.

¹²⁾ Geschichte des Christenthums in Oesterreich und Steiermark seit der ersten Einführung desselben in diese Länder bis auf die gegenwärtige Zeit. Wien. 1840.

Da se niste mogli pozabiti monografiji: Ferdinanda Raisp-a ¹³⁾, oskrbnika ptujskega grada, ter J. C. Hofrichterja ¹⁴⁾, je lahko umevno. Istotako g. pisatelj ni prezrl J. And. Janisch-vega: »Topographisch-statistisches Lexicon von Steiermark«, ter patra Ludovika Pečko-ta, arhivarja minoritskega samostana na Ptuji: »Minoriten-Chronik«.

In konečno navede še kaj znamenite Ptujca tika joče se opazke vrlega učenjaka Žige Popovič-a v predgovoru dela: »Untersuchungen vom Meere«. Frankfurt u. Leipzig. 1750.

Obširno dokazuje naš g. pisatelj, da se stari pisatelji vsi vjemajo v tem, da je bil cerkveni pisatelj, škof in mučenec Viktorin: škof Ptujski. (Πετροβίονος, Πετροβίονος — ne: Πετροβίονος, pr. str. 85.)

»Cezar Baronij« (* 1538 v Sori, mestu kampanijskem, kardinal 1595, † 1607) — pravi gosp. doktor — »hoče pač prvi biti, ki je v svojih sicer vekovitih analah zapisal nesrečno neresnico, da Viktorin ni vladikoval v Petoviji, mestu Panonskem, marveč v Piktaviji (Poitiers), mestu Galskem.« (Str. 100.) »To goropadno zmoto je zatrozil celó (po svoji slavi) v rimski martirologij, (kateri pozna poleg našega še 13 drugih Viktorinov), kjer še vedno stoji.« (Str. 104.) Še le profesor bogoslovja na pariškem vseučilišči, Launoy, je razbistril v posebni razpravi (l. 1653), da naš sv. Viktorin ni nikoli in nikdar škofoval v Piktaviji, mestu francoskem. Ta Launoy-eva, redko se nahajajoča razprava ali disertacija, ki je bila epohalnega pomena s pogledom na različna vprašanja o Viktorinovem životopisu, je s primernimi dodatki po kolinski izdaji iz leta 1731 v naši knjigi cela ponatisnena od str. 113—139. ¹⁵⁾

¹³⁾ Pettau, Steiermarks älteste Stadt und ihre Umgebung, topographisch geschildert. Graz, 1858.

¹⁴⁾ Luttenberg in Untersteier. Graz, 1850.

¹⁵⁾ Vedeti pa moramo (kar je naš g. autor brezdvomno zgrešil, sicer bi te disertacije gotovo ne bil dal ponatisniti), da je ta Launoy-eva (ali kakor se je pisal s polatinčenim imenom Launojus) razprava o sv. Viktorinu z dekretom z dné 29. maja 1690 vrščena »in Indice librorum prohibitorum«, kakor tudi še 26 drugih njegovih del. Prim. »Index librorum prohibitorum«, editio novissima, Mechliniae, 1887, pg. 210 sq.

Nikakor se tudi ne vjemamo z g. dr. Napotnikom v hvali tega učenjaka. »Resnicoljubiv«, »vrl«, »dobroglasen« Ivan Launoy (* 21. dec. 1603, † 10. marcija 1678) ni bil in ni. — Glej o njem in njegovih delih: Dr. H. Hurter S. J. »Nomenclator literarius« T. II. Fasc. I. n. 282, Oeniponti, 1874, pg. 176—186.

Vsebinska. *Poziv h gojenju škofijske zgodovine. — Diploma-tarij.* — *Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. — Slovstvo: Sv. Viktorin, škof Ptujski, cerkveni pisatelj in mučenec.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

— Izhaja v nedoločenih obrokih. —

Prvo leto.

Ljubljana, meseca decembra 1888.

Številka 2.

Diplomatarij.

A.

Cesar Friderik III. (IV.) ustanovi ljubljansko škofijo. — Gradec, 6. decembra 1461.

(Nadaljevanje.)

Si uero Episcopus, Praepositus, Decanus, Canonici, et Vicarii dicti, ultra praescriptas Missas, et officia etiam alias et plures missas celebrare uoluerint, Id suis conscientiis et uoluntatibus relinquimus. Ita quod eos praesentis foundationis nostrae uigore ad officia plura quam superius est expressum, non intendimus obligare. Idem etiam Episcopus, Praepositus, Decanus, Canonici et Vicarii alias Ecclesiasticas disciplinas: ac bonos mores obseruare, in omnibusque laudabilem uitam ducere debent, prout in eorum statutis et ordinationibus desuper rationabiliter edendis, uidebitur contineri. Quas quidem ordinationes, et statuta, praedicti Episcopus, Praepositus, Decanus, Canonici, et Vicarii corporaliter iurabunt se firmiter, et inuiolabiliter obseruaturos. Ius autem Patronatus siue praesentandi personas idoneas, ad Episcopatum, Praeposituram, Decanatum, Canonicatus et praebendas seu Vicariatus huiusmodi, quotiens illos, seu illas uacare contigerit, nobis et haeredibus ac Successoribus nostris, Ducibus Austriae, Ducatum Carniolae, pro tempore regentibus, specialiter reseruamus; Saluo tamen Canonicatu, quem ipsi Episcopo, ut infra ponitur, reseruare intendimus. Ita ut Episcopus nunc Sanctissimo Domino nostro Papae, et deinceps Archiepiscopo, seu Patriarchae Aquileiensi, tamquam ipsius Metropolitanu, et Praepositus, Decanus, Canonici, et Vicarii praefati

ipsi Episcopo Labacensi, qui pro tempore erit, per nos praesententur, confirmationes suas, et Inuesturas ab ipsis recepturi, prout iuxta Iuris communis dispensationem fuerit faciendum. Quia etiam Euangelicae scripturae testimonio dignus iudicatur Mercenarius mercede sua, et spiritualia sine temporalibus diu subsistere non possunt. Nos praefato Episcopo seu eius mensae Episcopali, inprimis Castrum nostrum **Görtschach**, iuxta Labacum ibidem situatum, pleno iure cum omnibus suis Iurisdictionibus, temporalibus, Villis, Possessionibus, fructibus, prouentibus, redditibus, Syluis, pascuis, piscariis, Nomeribus, Montibus, Vallibus, aquis, fluuiis, et aquarum decursibus, Molendinis, et Molendinorum locis, ac Vniuersis terris arabilibus, cultis et incultis, et quibuslibet utilitatum integritatibus, quibuscunque uocabulis nuncupentur, donamus et assignamus. Volumus denique ut eidem mensae Episcopali Abbatia in **Obernburg**, una cum Ecclesiis Parochialibus Sancti Petri prope Labacum, tamen extra quotidianos fructus eiusdem, Sancti Martini prope Crainburgam, et Sancti Michaelis prope Pleyburg eiusdem Aquileiensi Diocoesis, saluo tamen quod Monasterium ibidem in Obernburg, ac Ecclesiae praedictae cultu diuino, ac obsequiis debitis non fraudentur. Praesertim quod in eodem Monasterio decem aut duodecim Monachi reformati teneantur. Ac pro Praeposito Ecclesia Parochialis Sancti Petri in Radmansdorff. Ita quod modernus Plebanus eiusdem Ecclesiae in Praepositum Labacensem recipiatur, et memoratam Ecclesiam quoad uixerit (ac⁴) sui Successores Praepositi, pro tempore, cum suis red-

⁴) Naš kodeks te besedice nima, ima jo pa kapitulski rokopolis.

ditibus ultra illa quae ipsis ex communi Capitulari distributione prouenient, perpetuo tenere debent; Necnon memoratis, Praeposito, Decano, Canonicis et Vicariis fructus et prouentus quotidiani dictarum Ecclesiarum Sancti Petri prope Labacum, ac Sancti Nicolai: ac Prouentus ac redditus Quinquaginta librarum: quae nobis occasione aduocationis praefati monasterii, singulis annis dari consueuerunt: ac Ecclesiae Parochiales Sancti Viti prope Labacum, ibidem Sancti Petri in Nakel, Sanctae Crucis⁵⁾ in Scherffemberg, et Sanctae Margaritae⁶⁾ in Bodicz, nostri Iuris Patronatus: Sancti Bartholomei in Campo prope Landstrass; ac Ecclesiae Parochialis Sancti Nicolai prope Villacum, Salzburgensis Diocoesis pro communi distributione eorundem: necnon Capellam Sancti Petri in Peytschet, etiam nostri Iuris patronatus pro uno ex Canonicis, quem Episcopus pro tempore praesentare et instituere habebit auctoritate superioris Ecclesiastici ad id potestatem habentis, perpetue incorporentur seu uniantur; Saluo tamen, quod possessores earundem Ecclesiarum illas quoad uixerint, nisi sponte illis renuntiauerint, teneant et ipsis utantur. Ex quibus omnibus sufficientem sustentationem uti didicimus, honeste habere poterunt. Tuebimurque ipsos circa omnia ea, uti eorum fundator, Aduocatus Princeps et gratiosus dominus, contra uoluntates et iniurias quorumcunque. Si denique nostra fundatio et erectio ex nostra uel haeredum, seu Successorum nostrorum, aut aliorum Christifidelium largitione, futuris temporibus in bonis, possessionibus et redditibus adeo augetur, ut exinde plures quam Praepositus, Decanus, Canonici et Vicarii praefati sufficientibus praebendis sustentari ualerent, ex tunc facultatem augendi numerum Canonicatum et praebendarum seu Vicariatuum huiusmodi nobis et Successoribus nostris memoratis, esse uolumus reseruatum. Et ut praefati Episcopus, Praepositus, Decanus, Canonici et Vicarii cultui diuino eo liberius insistere ualeant, ipsis de speciali dono gratiae concedimus, et impartimur, omnia Iura Ciuilia dicti Oppidi nostri Labacensis, Ita quod his uti possunt, quemadmodum Ciues eiusdem Oppidi utuntur et potiuntur in emendo et uendendo intra et extra ipsum Oppidum impedimentis cessantibus quorumcunque, Vina, etiam ex cultura eorum, siue Iure montano, censibus aut Decimae, quas modo possident, aut futuris temporibus possidebunt, prouenientia in praefatum Oppidum nostrum duci facere, ibique sine solutione Vngeltae, siue Iure Ducallari uendere, aut ad ducillum propinare poterunt, iuxta arbitrium

⁵⁾ in ⁶⁾ Besedi »Crucis« in »Margaritae« ste v kapitulskem rokopisu izpušćeni. mesto njih stojite črki N; naš kodeks imej je s početka tudi tako, a pozneja roka je ta dva N izbrisala ter z drugim črnilom in manjšo pisavo nad vrsto pristavila omenjeni besedi.

suae uoluntatis. Nolumus tamen quod dicti Episcopus, Praepositus, Decanus, Canonici et Vicarii seu familiares, aut homines eorum, huiusmodi occasione praerogatiuarum et gratiarum ipsis per nos uti praefertur concessarum, Vigiliis, Custodiis, Portarum seu murorum labore infossatis, aut aliis quibuscunque oneribus realibus, seu personalibus, ullatenus praegrauentur. Quinimmo eos, ab his omnibus uolumus habere absolutos, liberos, et quietos. Praeterea praefatos Episcopum, Praepositum, Decanum, Canonicos, et Vicarios, et eorum Successores, cum omnibus et singulis Colonis, hominibus et familia, necnon rebus et bonis ipsorum mobilibus et immobilibus, in nostram ac Haeredum et Successorum nostrorum gratiam et tuitionem et protectionem specialem assumendos duximus et assumimus per praesentes uolentes eos ab omni grauamine et uolentia, gratiosius tueri et praeseruare. Libertamus etiam memoratum Episcopum, et omnia bona ad ipsius Episcopalem mensam pertinentia, quae nunc tenet aut in futurum possidebit a quibuscunque Steuris seu impositionibus, Clero aut aliis imponendis, Ita quod Episcopus pro tempore, quoad illa Privilegiis aliorum Episcoporum in Principatibus nostris, Dominia et possessiones habentium, necnon terrigenarum nostrorum more eorundem Episcoporum uti debeat. Sic tamen quod nobis et haeredibus nostris, ac Successoribus, uti ipsius Principi, fundatori, et Aduocato, obedientiam, fidelitatem, et Reuerentiam debitam, et condignam in primordio suae assumptionis deuoueat et corporaliter promittat, ad instar praefatorum nostrorum terrigenarum. Volumus etiam, ut Episcopus ipse, ac praedicti, Praepositus, Decanus, Canonici, et Vicarii, a quibuscunque Tallis, taxis, mutis, Angariis, et perangariis, Theloneis, ac aliis grauaminibus, quocunque nomine censeantur, liberi et absoluti esse debeant: Ita quod ipsi, eorum officiales, familiares, Mercenarii, Possessiones, Curiae, Allodiales, iumenta, et singula alia eorum bona et res, quae tamen non mercimonii causa: sed tantum pro usu, Victu, et necessitatibus suis ducentur, in omnibus Ciuitatibus, Castris, Villis, omnium Principatuum et dominiorum nostrorum tam per terram, quam per aquas a solutione Mutarum, Theoloneorum, et aliorum grauaminum quorumcunque debeant esse immunes. Volumus quoque quod nostri Capitanei, Vice-domini, Iudices, Prouinciales, Castellani, aut alii quicunque, aut quaeuis alia saecularis potestas, in dictos Episcopum, Praepositum, Decanum, Canonicos et Vicarios eorum et familiares, Colonos, homines et bona, potestatem et superioritatem aliquam nullatenus habeant, neque sibi uendicent aut uendicare praesumant, Quoniam nobis, haeredibus et Successoribus nostris, uti fundatoribus et Aduocatis eorum, aut de certa scientia; ad id a nobis deputandis: potestatem, et superioritatem

huiusmodi, quoad temporalem Iurisdictionem specialiter duximus reseruandam. Volumus insuper, quod quilibet Episcopus, praetactae nostrae foundationis, pro tempore existens, noster ac Haeredum et Successorum nostrorum praefatorum Ducum Austriae etc. Consiliarius existat: praestito tamen per eum ad id solito iuramento. Concedimus etiam iisdem Episcopo, ac Praeposito, Decano, et Canonicis, de Imperiali potestatis plenitudine, facultatem et authoritatem, quascunque literas ipsos aut eorum negotia qualiacunque comuniter uel diuisim concernentes Cum Caera rubea sigillandi: Ac ut ipse episcopus pro Insigniis Episcopalibus, et Ecclesiae Cathedralis praedictae deferat Clypeum, cuius Campus aureus, habens in se Aquilam bicipitem duobus Diadematibus insignitam, cuius dextra Imperialis, et Sinistra pars medietate Aquilae, ad instar Aquilae, seu armorum Ducatus nostri Carniolae, Retroque Aquilam baculus Pastoralis argenteus existit: prout illa opificis artificio et manu in praesentibus depicta sunt dolo et fraude ammotis quibuscunque. Quocirca Vniuersis et singulis Principibus Ecclesiasticis et Secularibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Militaribus, Nobilibus, Capitaneis, Burgrauis, Castellanis, Officialibus, Iudicibus, Magistris Ciuium, Ciuibus, Communitatibus, aliisque subditis, et fidelibus nostris dilectis, firmiter et districte praecipiendo mandamus, quatenus praefatos, Episcopum, Praepositum, Decanum, Canonicos et Vicarios, familiares homines, ac bona eorum in supra dicta erectione, gratiarum et libertatum donatione, nullatenus molestant seu impediunt, nec ab aliis impediri, seu molestari permittant, quouis modo, sed ipsos circa ea manu teneant et defendant, statutis et consuetudinibus Patriae, Iuribus Ciuitatum, Opidorum et locorum quorumlibet, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Illa namque in quantum praetactae nostrae erectioni, fundatione, gratiarum et libertatum donationi fore, aut esse possent contraria, ex certa scientia tenore praesentium cassamus, irritamus, et annullamus, ac cassa, nulla et irrita pronuntiamus. Nulli ergo omnino hominum hanc nostrae erectionis, fundationis, libertatum et gratiarum concessionis paginam infringere liceat, aut ei quouis ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, cuiuscunque status seu conditionis existat: praeter iram et Vltionem Dei omnipotentis, quam Violatores Ecclesiarum libertatum incurrere contingit, nostram et Haeredum, ac Successorum nostrorum indignationem grauissimam, et paenam Centum Marcarum puri auri, quotienscunque contra factum fuerit: Se nouerit irremissibiliter incursum, medietatem nostro, seu haeredum et Successorum nostrorum Aerario seu fisco, reliquam uero partem praenominatis Episcopo, Praeposito, Decano, Canonicis, et Vicariis, ac Successoribus ipsorum appli-

candam. Sunt autem huius nostrae uoluntatis testes Reuerendissimi Patres, Venerabiles, deuoti, Illustres nostri et Sacri Imperii Principes, Dominus Nicolaus Tituli Sancti Petri ad Vincula et Brixinensis, Dominus Petrus, tituli Sancti Vitalis, et Augustensis, Episcopi, Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, amici nostri charissimi: Ioannes Eystetensis, Ioannes Frisingensis compater; Vdalricus Gurcensis principatum nostrorum haereditariorum Cancellarius; Tiboldus Laurentinensis, Anthonius Tergestinensis, Ecclesiarum Episcopi; Ioannes et Sigismundus germani Palatini Rheni, Duces Bauariae, affines nostri; Wilhelmus Dux Saxoniae, et Marchio Missinensis, Albertus Marchio Brandenburgensis, Magister Curiae: Carolus Marchio Badensis, Sororii nostri honorabiles, Egregii deuoti dilecti, Andreas Admontensis, Ioannes Sancti Lamperti, de Sancto Lamperto, Gerardus Victoriensis, Hermanus Runensis, Ioannes Sanctae trinitatis nostrae nouae foundationis in noua Civitate, Monasteriorum Abbates: Purcardus, Praepositus et Archidiaconus, et nunc Electus Ecclesiae Salzburgensis, Vdalricus Rieder, Doctor et Frisingensis, Ioannes Hinderpach, Doctor et Tridentinensis, Andreas Secouiensis, Conradus ad Sanctum Andream supra Traysin, Wolphgangus Beatae Virginis in Noua Ciuitate nostrae nouae foundationis. Philippus in Sancto Ypolito, Henricus Senfleben Bormatiensis Ecclesiarum praepositi: ac Nobiles, Vlricus de Schauenberg, Ducatus nostri Carniolae Capitaneus. Hermanus et Ioannes Germani de Montfort, Vlricus et Hugo fratres de Werdnberg, Ioannes et Sigismundus de Sancto Georgio, et de Pösingen, Ioannes Gysgra de(,) Brandis et in Saroch, Ioannes Segoriae, Comites et fideles nobis dilecti. Henricus de Papenheim Sacri Imperii Submarscallus, Leutholdus de Stubenberg, Nicolaus de Liechtenstain de Murau, Rudigerus de Starchemberg, Georgius de Volkenstorf, Georgius de Kynring, Pangratus de Plankenstain, Wilhelmus de Puechaim, Andreas de Kreig, Henricus Strein, Vlricus Wetzels, Cancellarius noster Imperialis, Georgius Fuchs, Marscallus Curiae nostrae, Hartungus de Capell, vtriusque Iuris Doctor, et Procurator noster Fiscalis, Perchtoldus de Ellerpach, Vlricus Flednizer, pincerna Fridericus Apprecher Vicedominus Ciliae, Bernhardus Crabatsdorffer, Georgius de Saurau, Georgius de Tschernembl,⁷⁾ Capitaneus noster in Adelsperg, et Carsis, Georgius et Christophorus Vngnad, Anthonius et Andreas Holneker, Ioannes Rorbacher, Sigismundus et Andreas Weispriacher, Sigismundus Sebriacher, Fridericus de Gra(t)n,⁸⁾ Pangratus Rindschad, Haidenricus Truchsess,

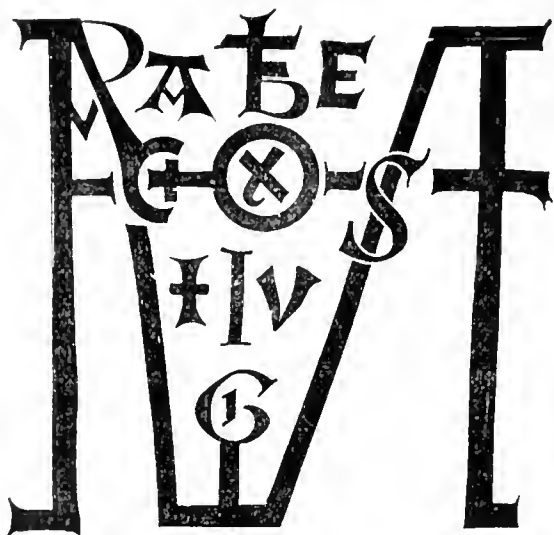
⁷⁾ V kapitulskem transsumptu se čita »Tschernömel«.

⁸⁾ de Graben ima kodeks kapitulski, kar je vsekako bolj pravo, kot de Gratn.

Ioannes Peliendorfer, Ioannes Milfelder, Georgius Kynacher, Wolphgangus Rugkendorffer, Andreas Paumkircher Posoniensis, Vhricus Grauenegger Soproniensis, Comites nostri. Sigismundus Rogendorffer, Capitaneus

noster Styriae, et Sigismundus Khreüzer, Capitaneus noster Carinthiae, Locatenentes, Wolphgangus Forchtenauer, Secretarius noster, et Christianus Geltprecht, Cancellariae nostrae Ducalis Taxator.

S I G N V
N I S S I M I
E T D N I
D E R I C I
M A N O
P E R A
S E M P E R

M⁹ S E R E
P R I N C I P I S
D N I F R I
T E R T I I, R O
R V M I M
T O R I S
A V G V S T I

Praesentium sub Tripario et appensione Aureae Bullae nostrae, testimonio literarum Datum in Oppido nostro Grätz, die Sexta mensis Decembris, Anno Domini, Millesimo, Quadringentesimo, Sexagesimo primo, Imperii nostri Decimo, Regnorum nostrorum, Romani vicesimo secundo, Hungariae uero etc. tertio.

⁹⁾ Za predstoječi naslovni monogramm cesarja Friderika III. dali smo napraviti natančen lesorez, ter upamo, da ustrezemo mnogim čitateljem, ki ne dobé lahko takih listin na ogled. Naš kodeks tega monogramma nima. Ondi, kjer bi moral stati, je puščen prazen prostor, ob straneh tega praznega prostora pa so razvrščene črke, kakor so videti tu natisnene. Monogramm smo vzeli iz že večkrat citovanega kapitulskega rokopisa, po katerem je naš lesorez dobro posnet.

Taki monogrammi služili so vladarjem svoj čas mesto podpisa. — Kralj Pipin, ki ni znal pisati, dal si je od notarja napraviti znamenje križa, le v križališči obeh črt pustil je notar prazen majhen prostorček, v ta prazni prostor napravil je kralj točko ali črto ter se s tem podpisal. Kancelar je potem navadno zraven pripisal pomen tega znamenja. Enako je podpisaval tudi Pipinov sin Karlmann.

Karol Veliki posluževal se je takozvanega »monogramma« mesto podpisa. Dal si je namreč sestaviti na poseben način črke svojega imena. V tem so ga posnemali svetni in duhovni knezi, a tudi zasobniki in na ta način so podpisavali listine do 16. stoletja. Kmalu — zlasti od cesarja Ottona II. dalje — so jeli v ta monogramm vsprejemati tudi črke svojega naslova. S cesarjem Maksimilijanom I. izginejo ti monogrammi iz kraljevih dokumentov in na njihovo mesto stopijo pravi podpisi.

Tak naslovni monogramm cesarja Friderika III. imamo tu pred seboj. Ob straneh monogramma stoji pokazovalna formula »formula indictionis«, ki pové, kaj monogramm pomeni. V našem rokopisu je pisana z jako velikimi črkami in zavzema ves prostor ob straneh monogramma. Naš monogramm pa obsega razun imena in naslova: »Fridericus dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae rex« tudi še »sigle«: A, E, I, O, V, ki zaznamenavajo znani rek: »Austriae est imperare orbi vniverso«, ali kakor ga drugi razlagajo: »Austria erit in orbe vltima«.

NOS Fridericus¹⁰⁾ praelibatus praescripta recognoscimus, profiteamur et approbamus quas quidem literas omniaque et singula alia, praefatae Labacensis Ecclesiae Privilegia, literas, instrumenta, dotationes: atque iuxta¹¹⁾ ipsi a diuis progenitoribus nostris, nec non quibuscunque aliis Regibus, seu principibus, uel quibusuis aliis concessa atque indulta. Ex certa scientia, atque de plenitudine Regalis potestatis nostrae innouamus, approbamus, confirmamus, atque de nouo concedimus. Volentes, ad¹²⁾ hoc regali statuente edicto, ut in quibuscunque actibus causis, atque negotiis, tam Iudicialibus, quam extra Iudicialibus, plenum roboris consequentur effectum. Ipseque Episcopus, et Successores sui eisdem uti, potiri, et gaudere ualeant, quocunque impedimento, uel contradictione cessantibus. In quorum omnium et singulorum fidem ac testimonium praemissorum, has literas nostras Regalis Sigilli nostri appensione iussimus et fecimus communiri. Datum in Ciuitate nostra Imperiali Augustae, die decima¹³⁾ mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, Nonagesimo Sexto, Regnorum nostrorum, Romani vndecimo. Hungariae uero septimo annis. Commissio Domini, Regis in Consilio.

Osnovna črka našega monogramma je H. Nanjo so obešene in pritaknene druge črke, ki sestavljajo ta naslov in sicer: F, R, I, D, E, C, V, S, G, A, T, O, M, N, P, L, X. Nekako samostojno pa stoje okoli srede še posebej posamezne črke (sigli): A, E, I, O, V. — Daljše pojasnilo pač ni potrebno. Prijazni čitatelj si z mrvice domišljije lahko poišče označene črke.

¹⁰⁾ Po vsem soditi, vrnila se je v škofjsko in kapitulsko listino pri tej besedi pomota. Mesto »Fridericus« moralo bi skoraj gotovo stati »Maximilianus«, ker je ustanovno pismo Friderikovo završeno z natančno datacijo po vseh pravilih diplomatske vednosti.

¹¹⁾ Bolj prav ima rokopis kapitulski, kjer se čita mesto iuxta: jura.

¹²⁾ Kapitulski rokopis ima ac mesto ad.

¹³⁾ Kapitulska listina ima sedecima mesto decima.

Post, quarum quidem literarum exhibitionem coram nobis, ut praemittitur factam praedictus Christophorus, tam pro se quam nomine Praepositi, Decani, et Capituli, praefatae Ecclesiae Labacensis nobis humiliter supplicavit, ut ipsis, eorumque, Successoribus praeinsertas literas Caesaris Maximiliani, nec non omnia et singula in eis contenta, confirmare, innouare, et approbare de nostra speciali gratia dignaremur. Et licet in literis confirmationis Caesaris Maximiliani, solum mentio de Episcopo, et Ecclesia Labacensi facta extiterit, Praeposito, Decano et Capitulo ipsius expresse non nominatis, tamen cum praeinserta Bulla primeuae foundationis Imperatoris Friderici, Praepositus, Decanus, et Capitulum, ac aliae personae nominatim exprimantur, persuademus nobis omnino, nomine Ecclesiae etiam eos intelligi ac comprehendere, qui ad ipsam Ecclesiam pertinent, et in ipsa Caesaris fundatione nominantur. Nos igitur indemnitati, praefatae Ecclesiae Labacensis consulere cupientes, praeinsertas literas Caesaris Maximiliani, primaevam fundationem Caesaris Friderici in se continentes, omnia et singula in eis expressa et contenta confirmavimus, approbavimus, et innouavimus, ac tenore praesentium de Regiae nostrae plenitudine potestatis, confirmamus, approbamus et innouamus. Volentes et Regio statuente Edicto, ut praeinsertae literae confirmationis, fundationem, Erectionem, gratiarum, et Priuilegiorum, concessionem ipsius

Ecclesiae, ut praefertur, in se continentes, in omnibus suis punctis, Articulis, Clausulis, Verbis, Sententiis, et tenoribus, firmae sint et uallidae, firmaeque et vallidae habeantur et obseruentur a cunctis. Quocirca mandamus et praecipimus Vniuersis Praelatis, Comitibus, Baronibus, Militibus, Nobilibus, Clientibus, Capitaneis, Praefectis, Castellanis, Potestatibus, Magistris Ciuium, Iudicibus, Consulibus Ciuitatum, Oppidorum et Villarum, Communitatibus, Theolonariis, Mutariis, et aliarum exactionum receptoribus et Officialibus quibuscunque, terrisque nostris subditis et fidelibus, cuiuscunque status, gradus seu conditionis extiterint, ut praefatos, Episcopum, Praepositum et Decanum, et Capitulum Ecclesiae Labacensis aliasque personas in ipsa Caesaris Friderici Bulla expressas, ipsorumque Successores praeinsertis literis, Et hac nostra confirmatione libere et quiete vti, et frui permittant, neque in aliquo impediant, uel molestent, aut quouis modo ab aliis impediri, seu molestari patiantur, prout grauem nostram indignationem et poenam in praeinsertis literis contentam voluerint euitare. Harum testimonio literarum, Sigilli nostri appensione munitarum.

Datum in Ciuitate nostra Vienna Austriae, die Vigesimo Sexto Mensis Ianuarii, Anno Domini, Millesimo. Quingentesimo, tricesimo, Regnorum nostrorum Anno quarto, Commissio Domini, Regis in Consilio etc.

(Nadaljevanje prih.)

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

(Nadaljevanje.)

I.

Oglejmo si najprej vnanjo stran našega rokopisa in potem preglejmo njegovo vsebino.

Knjiga naša je folijant srednje velikosti (34×26 cm), pisana na 308 (nesignovanih) pergamentnih listih v dveh kolumnah¹²⁾ — vsaka njiju po 25 vrstic — v latinskem jeziku z gotskimi črkami minuskulami, ter okrašena z

¹²⁾ Listi so po štirje (resp. 8, ali 16 strani) skupaj sešiti, toraj »quaternioni«; njihovi zaznamki spodaj so skoraj popolno odrezani. Vender pa zaradi tega še ne smemo sklepati na prevezavanje knjige, ker spodnji prazni prostor je še vedno veliko širji (7 cm), kakor pa oni v sredini in ob strani (5.5 cm), ali celo zgoraj (le 4 cm). — Kakor se iz tega razvidi, pisalec tu ni štedil prostora; popisani kolumni ste le po 24.5×7.5 cm veliki, toraj ste skoraj dve tretjini lista nepopisani. — Ministrant je moral imeti pač krepki roki, ker knjiga tehta do 13 funtov (nad 7 kilogr.).

mnogobrojnimi začetnicami (inicijalami), med katerimi se posebno odlikujejo one večje pri glavnih praznikih.¹³⁾ Kakor je pričakovati pri liturgijski knjigi srednjeveški, pisana je prav korektno — kak pogršek se nahaja sila

¹³⁾ Tako n. pr. pri božičnem prazniku, sv. 3 kraljih (zlato in modra barva, kaj lepo), o veliki noči (skoraj celo kolumno obsegajoč, modro, sivo, zeleno in zlato), o vnebovzetji Gosp., binkoštilj in sv. Rešnjega Telesa dan. Male inicijale so le rudeče in modre barve, pa ne posebno nežne. Reči se mora, da vse skupaj nikakor ne dosežajo krasote inicijal v knjigi »Moralia B. Gregorii« istega farnega arhiva. Sploh pisava v naših mašnih bukvah ni posebno lepa, zlasti v drugem delu je nekako kosmata; radi dobro znatne razlike v pisavi — zlasti nje lege in dičnosti — je skoraj gotovo, da sta Proprium de tempore in oni de Sanctis imela različna pisalca. — In če tudi se sme priznati, da je manj dični pisavi nekoliko vzrok kakovost pergamenta, je vender nemogoče, da bi bila ena in ista roka pisala našo mašno knjigo in »Moralia«, kakor se

redko. Vez sedanja je močno poškodovana. Sicer pa je knjiga — izvzemši kanon in zelo obrabljeno podobo pred njim — zadosti dobro ohranjena; manjka pa ji nekoliko listov, ki so bili zlobno izrezani.¹⁴⁾

Naslova (»Incipit« . . . »explicit«) knjiga nobenega ne kaže; ravno tako ne kakoršnegakoli zaznamka časa, kdaj in kje in za katero cerkev da je pisana. Vendar pa je iz njene vsebine zadosti razvidno, da je bila pisana prav proti koncu 15. stoletja,¹⁵⁾ prej ko ne na Gorenjskem in da je bila v rabi pri farni (ne samostanski) cerkvi na Kranjskem, katera cerkev je ali poprej, ali pa takrat pripadala oglejski metropoliji.

A.

Pričenja se knjiga s kalendarjem (za vsaki mesec posebna stran) črno in rudeče pisanim. Jako zanimiv je ta koledar iz mnogih vzrokov.

1. V prvo pozornost nase obrača velika množica rudeče pisanih praznikov, koje pač smemo smatrati kot »festa de praecepto«. So pa sledeči (nepremakljivi): Circumcisio Dni, Epiphania, s. Agnetis, Conversion. S. Pauli Ap., Purification. B. Mariae V., Cathedrae s. Petri, s. Mathiae Ap., s. Gregorii P., »Annunciationis Domini« (25. Mart.),

napačno meni v »Mittheilg. des listor. V. f. K.« 1856, S. 24, in potem v Dimitz-ovi »Gesch. Krains« I./1, S. 257 in Strahl-ovi knjižici str. 6 (glej opazko 1). Že lega črk — posebno v missalovem Propr. de Sanctis na desno viseča, med tem, ko je v »Moralia« navpik stoječa — se temu mnenju protivi. Vrhu tega treba je še v pošte vzetih veliko narazje v dobi pisave: pri naši knjigi iz paleografskih in drugih znakov konec 15. stoletja, pri »Moralia« pa leta 1410. Veliki razloček v krasoti inicijal manj poudarjam, ker se je pogosto dogajalo, da sta bila »scriptor« in »illuminator« iste knjige različni osebi.

¹⁴⁾ Manjkata namreč dva lista za Dom. 3. & 4. post Epiphani., potem dva lista, obsegajoča Dom. 18. p. Pent., ter del kvaterne sobote; potem pa za praznikom sv. Jerneja (fol. 251 a) več kot cel mesec, namreč prazniki svetnikov od 24. avg. do 7. oktobra. Posebno je obžalovati, da je tudi izrezan list med kalendarjem in začetkom adventa; prej ko ne imel je napisan naslov.

¹⁵⁾ Da je bila naša knjiga prav ob koncu 15. stoletja na Gorenjskem vezana, nam neposredno sama precej jasno pové. Našel sem namreč na njenih lesenih platnicah 4 listine z licem proti njim prilepljene, vse dane od plemenitašev Gall-ov iz Rudolfsekha, starega gradu blizu Moravé (gl. Valvasor, III., 476); dve je dal Jörg Gall von Rudolfsekha leta 1457, dve pa Hanns Gall von Rudolfsekha leta 1472, v feudnih zadevah. Vsi v njih omenjeni kraji ležé v trikotu med Ljubljano, Kamnikom in Vačami. Ne dá se lahko misliti, da bi prišle zunaj tega okraja kje drugod štiri tako sorodne listine na eno knjigo skupaj. — S tem seveda še ni dokazano, da je knjiga bila tudi tam in takrat pisana; vendar pa je to prav verjetno, ker je sedanja vez njena prej ko ne prvotna.

Omenjene listine hočemo o priliki natisniti v »diplomatariju« tega lista; tri so izvrstno ohranjene, ena pa prav slabo, a more se še brati.

s. Georii M.,¹⁶⁾ (s. Marci je črno pisano, zraven pa rudeče:) Major letania. ss. Philippi & Jacobi, Invention. Ss. Crucis, s. Urbani P., ss. Canciani & Socior. ejus, ss. Primi & Feliciani Mm., ss. Viti, Modesti & Crescentiae Mm., s. Joan. Bapt., ss. Petri & Pauli App., »Visitationis Virginis gloriose« (2. Juli), s. Udalrici, ss. Hermachore¹⁷⁾ et Fortunati, s. Margarete V. (skupaj 12. julija), Divisionis Apostolor., s. Mariae Magd., s. Jacobi Ap., s. Annae, s. Petri ad vincula, s. Oswaldi Reg., s. Laurentii, Assumpt. V. Mariae, s. Bartholomaei, s. Egidii Abb., Nativitas Mariae V., Exaltation. ss. Crucis, s. Matthaei Ap., s. Michaëlis, s. Lucae Ev., ss. Simeon. & Judae App., Festum Omnium Sanctorum, s. Martini Ep., s. Elisabeth, s. Clementis P. & M., s. Catharinae V., s. Andreae Ap., s. Nicolai Ep., Conceptio B. M. V., s. Luciae, s. Thomae Ap., Nativitas Christi, s. Stephani Prot., s. Joannis Ev., Sanctor. Innocent. in s. Thomae Ep. M. (Vseh skupaj je toraj 53.¹⁸⁾)

Dobro znani so nam vsi ti svetniki. A za našo preiskavo največjega pomena sta praznika ss. Cantiani & Soc. ejus (31. Maji) in ss. Hermachorae & Fortunati (12. Julii), znanih oglejskih mučencev. Da bi bili ti svetniki v navadnih (recimo črno pisanih) praznikih tudi v kaki ne-oglejski škofiji praznovani, je seveda mogoče; a na godovanje toliko svečano, kot ga nam kalendarij naš in za njim tudi Corpus Missalis — s. Hermagora ima celo sekvenco (de Communi »O beata beatorum«) in sv. Kancijan u se je umaknil v komemoracijo od papeža Gregorija III. okoli leta 740 ustanovljeni praznik sv. Petronille — kažeta, zunaj oglejske metropolije ni misliti.

Trditev to pa podpira še druga posebnost našega missala. V znani molitvi »A cunctis« in enako v dotični

¹⁶⁾ Stanovitno tako pisano v našem rokopisu, tudi in Corpore Missalis. Koliko bližje tej pisavi »Georius« je naš »Jurij«, nasproti navadnemu Georgius, Jörg!

¹⁷⁾ Pisava tega imena je stanovitno ta povsod v naši knjigi, pa tudi v tiskanem oglejskem missalu iz leta 1517 in oglejskem breviju iz leta 1496. Vsakdo ume, da veliko boljše tolmači našega »Mohorja« in laškega »Ermacora«, kakor Hermagoras.

¹⁸⁾ Nekako čudno se nam dozdeva toliko število praznikov (zraven premakljivih in nedelj); a naj tu opomnim, da »abstinentia ab opere« znabiti ni bila za vse te praznike predpisana. — De Rubeis (ki našteje l. c. p. 288 celo 92 takih praznikov iz oglejskega rokopisa) navaja določilo Conc. Wigorniensis (na Angleškem) iz l. 1240, de festis feriandis, v katerem se razločuje med prazniki, »quae sunt ferianda ex toto«, pa drugimi, »quae sunt ferianda in omnibus, praeterquam aratris«, in slednjič takimi, »quae sunt ferianda ab operibus mulierum«, (ti so: sv. Neže, sv. Marjete, sv. Lucije in sv. Agate). L. c. p. 291. Konečno pristavlja: »Quidpiam fortasse simile apud Aquilejenses & Forojulienses in usu erat Adde alia celebrari festa consuevisse, Missae auditione praescripta, permissis deinde operibus«. — Ni li mogoče, da je bilo tudi na Kranjskem kaj enacega?

Postcom. »Mundet et muniat« ima namreč za besedami »cum beatis Apostolis tuis Petro et Paulo (atque Andrea)« dostavljeno (in sicer popolnoma izpisano): »et beatis martyribus tuis Hermachora et Fortunato« salutem nobis tribue etc. Pomena in važnosti tega dostavka mi ni treba na dolgo razlagati; imajo ga mašne bukve od Ogleja.¹⁹⁾

Zraven teh oglejskih svetnikov so nam znameniti v kalendariju našem prazniki — sicer le črno pisani — S. Ruperti Epi (27. Martii) in Translatio S. Ru-

¹⁹⁾ Tiskani oglejski missal (a. 1517) ima ta dva mučenca dostavljena celo v »Canonu«, med drugimi svetniki molitve »Communicantes«; enako tudi veliki petek v molitvi »Libera nos quæsumus«: »atque Andrea ac beatissimis Hermachora et Fortunato cum omnibus Sanctis« etc. — V kranjskem missalu pa njiju ni na teh dveh mestih navedenih.

perti Epi (24. Sept.) in pa (le in Corpore Missalis konec novembra) S. Virgillii Epi (»apostola Karantanov« † 27. Nov. 784.²⁰⁾ To sta znana imenitna solnograška škofa, katerih škofija je mejila ob oglejsko (reko Dravo kot mejo je določil leta 811 cesar Karol Veliki). Sprejem njunih praznikov v mašne bukve kaže na cerkev, kateri so zasluge sv. Ruperta in Virgilija v blagem spominu, v kateri pa prevladuje hvaležnost do blagovestnikov sv. Mohora in Fortunata, mučencev sv. Kancijana & Soc. — kaže na oglejsko metropolijo, ki je ob dolgi progi mejila na sosedno solnograško.

²⁰⁾ Prva dva praznika ima tudi Missal. Aquilej. 1517; tretjega pa ne, akoravno je dies vacans. Oglejski brevir iz l. 1496 pa nima prav nobenega, čeprav so mu vsi trije navedeni dnevi vacantes.

(Nadaljevanje prih.)

S l o v s t v o .

Sveti Viktorin, škof Ptujski, cerkveni pisatelj in mučenec.

II.

Ko si je g. pisatelj v I. delu položil tako stalni temelj, riše v II. delu od str. 171—278 življenje in mučeniško smrt sv. Viktorina ter ocenjuje njegovo književno delovanje. Glede življenja in mučenja slavnega ptujskega škofa pride do naslednjih zaključkov:

»Sv. Viktorin je bil morda rodом Grk, to smemo sklepati iz Hijeronimovega poročila, ki pravi, da je umel bolje grški, nego latinski jezik. Morebiti je Viktorin polatinčen Niketas. Njegovega ožjega rojstnega kraja ne pové nobena zgodovina. Ako že ni bil porojen kje globoko v Greciji, zagledal je vsaj ob meji ali bližini te preblazene dežele luč sveta, tako resnijo skoro vsi zgodovinarji. Vendar pa ni nemožno, da je Viktorin bil rojen Ptujčan in je dobival skrbnejšo vzgojo v grščini nego v latinščini, čemur bi se ne bilo čuditi po takratnih razmerah in običajih. Odrasel si je izvolil stan rektorski (govorniški), ki ga je nekako silil, da se je bavil in pečal z grškim slovstvom. Vendar predno se je vzobrazil za spretnega in zvedenega govornika ali zagovornika, bil je vsled vzornega, bogoljubnega življenja in vsled vzglednega čednostnega mišljenja po božji previdnosti odločen za višjo službo cerkveno. Iz Grecije, Raisp celó pravi, iz Aten, mesta grških muz, bil je poklican v panonsko mesto Ptuj, da tam zasede škofijski prestol. Še lažlje je postal vladika, ako je bil v Ptuj

rojen. Ptujčani so gotovo domačina rajši izvolili škofom nego tujca.« (Str. 172—173.)¹⁶⁾

Umeščen pa je bil sv. Viktorin na ptujski škofovski prestol od oglejskega patrijarha, katerega duhovni oblasti je pripadala ptujška vladikovina, dokler ni l. 811 Drava razmejila patrijarhata oglejskega in solnograškega.

Kot škof bil je sv. Viktorin mož apostolski v polnem pomenu te besede. »Žal, da se ne dá prav natančno rešiti velevažno vprašanje, kedaj je slavni škof živel in deloval med katoličani ptujskimi. V tem oziru nam primanjkuje povsem zanesljivih, verodostojnih podatkov . . . .« »Sikst Senenski uči, da je naš svetnik slul okolo leta 270; previdni Anglež Kavej pa misli, da je bilo okolo leta 290. Kot čas njegove mučeniške smrti se skoro soglasno povdarja leto 303. Ker pa je sveti mož zapustil obilno število književnih del, hoče resnici biti podobno in sorodno, ako trdim, da je v Ptujki škofoval sv. Viktorin med leti 270 in 303, če ne že poprej: kajti on se semtertje imenuje celó vrstnik sv. Ciprijanu Kartagincu, ki je bil dné 14. septembra l. 258 silovito umorjen.« (Str. 175 nsl.) Kako vzgledno da je živel sv. Viktorin in kako vspešno je deloval, spričuje nam

¹⁶⁾ To misel zagovarja razven gosp. dr. Napotnika tudi učeni jezuit Viljem van Hoof v najnovejšem zvezku »Acta Sanctorum Bollandistarum« izišlem l. 1887. v katerem se opisuje življenje onih svetih oseb, katerih spomin se slavi 1., 2. in 3. dne meseca novembra. Domovina Viktorinova je po mnenju van Hoofoveu Panonija in rojstni kraj mesto Petovij ali Ptuj. (Prim. Napotnikove knjige str. 262—272.)

Stridovčan sv. Hieronim, ki učenega in pobožnega škofa prišteva latinskim cerkvenim očetom. Imenuje ga steber katoliške cerkve ter ga še hvali poleg tega in povečuje, da je mož, ki svojo skromnost, blagost in značajnost kaže tudi v tem, da je slehernemu odkritosrčen, bodi prijatelj, bodi zopernik. Opat Milevski prišteva našega Viktorina krdelu zagovornikov katoliške cerkve. On je bil neumorno delaven škof, izredno učen bogoslovec, vnet in zavzet in spreten zagovornik nebeških resnic, neustrašljiv pastir svoje črede v naj-silnejših nevarnostih. Da! Sv. Viktorin stoji kot škof, kot pisatelj in mučenec na nedosegljivi višini.

O mučeništvu sv. Viktorina piše gosp. pisatelj: »Proti završetku tretjega veka pričelo se je deseto in poslednje hudo preganjanje kristijanov in sicer po vsem široširnem rimskem cesarstvu . . . Najstrožji ukaz pa, da se morajo kristijani preganjati, bil je razposlan dne 23. februarja l. 303. na vse strani prostrane države. In ravno v tem letu Dijoklecijanovega krutega vladarstva bil je tudi naš sv. Viktorin mučen.« Pisatelji sicer gledé leta Viktorinove smrti niso vsi enakih mislij, vendar večina povdarja leto 303; le redkoma se imenuje 304 in po jedenkrat leto 305 ali 284. Pač pa naglašajo vsi zgodovinarji brez razločka in brez izjemka 2. dan novembra kot dan Viktorinove smrti.

Nerešeno je še vprašanje po rimskem načelniku, ki je ukazal sv. škofa umoriti. Ne poredkoma imenuje se Martinijan, ki je še leta 314 zapovedoval srednjemu Noriku. Drugi pa imenujejo Amancija, prokonsula gorenje Panonije, h kateri se je v tem času Petovij še prišteval. Za slednjega odloči se tudi naš avtor. (Prim. str. 180 in 232.)

Dalje ne dá se označiti način Viktorinovega mučenišva. Slike nam ga navadno predstavljajo moža v škofjem ornatu, s knjigo v naročji, s palmo v levici in z mečem v desnici, kar bi naznanjalo, da je bil s tem orožjem umorjen.

Napósled manjka pripomočkov, da bi se za trdno določil kraj, v katerem je umrl sv. mučenik. Stari rokopis, shranjen v ptujski prošnji, uči brez ovinkov, da je bil Viktorin v Ptujih ovenčan z nevenljivim vencem mučenišva. Njegovi sv. ostanki shranili so se bili v ptujskem mestu, kjer je bil nad njimi postavljen altar. Ko pa so prihrule sovražne čete, ki so razdejale mesto ptujsko in njegove prebivalce razpršile na vse strani, prenesli so duhovniki svete ostanke svojega ljubljenega škofa na varen kraj, kjer je počival sv. Florijan. Ta kraj je brezdvomno samostan sv. Florijana na Zgornjem Avstrijskem med mestom Steier in mestom Linz. In od tod so bile Viktorinove sv. kosti s Florijanovimi vred

prenesene v Rim, kjer še sedaj počivajo. (Prim. str. 181, 260 in 261.)¹⁷⁾

(Konec prih.)

S. Nazario, Protovescovo di Capo d' Istria. — *Memorie Storiche con note e cronologie.* — Seconda edizione riveduta e corretta. — Capodistria. Tipografia Cobol & Priora. 1888. Gedeone Pusterla, editore.

Pod tem naslovom izšla je letos v Kopru laški pisana knjižica, obsegajoča 24 strani v mali osmerki. Vsebina ji je životopis prvega škofa koprškega sv. Nazarija. Dolge mesece, pravi pisatelj, sem marljivo in potrpežljivo raziskaval, predno mi je bilo mogoče ta spis sestaviti. V prvem delu: »Memorie storiche« (str. 7—16) govori o početku kristijanstva po Istri in osobito v Kopru; o prvem apostolu sv. Iliju, katerega je sv. Mohor iz Ogleja poslal v Koper sv. vero oznanjevat. Oglejski patrijarh Štefan, ki je v začetku 6. stoletja stoloval v Kopru, je uvidel, da skoraj ni mogoče vladati neposredno cele preobširne nadškofije oglejske ter je celo Istro razdelil v 6 vladikovin. Ob enem je posvetil l. 524 tudi šestero škofov in sicer: za Trst Frugifera, — za Koper Nazarija, — za Aemonijo (Cittanuova, Novigrad) Flora, — za Poreč Eufrazija, — za Pulj (Pola) Antonija — in za Pičan (Pedenà) Nicefora. Imena teh prvih vladik istrskih žive še vedno v hvaležnem spominu v srcih vernih Istrijanov. Dalje razpravlja o ostankih sv. Nazarija in o njegovem češčenju v Kopru. — Nato se opisuje v posebnih oddelkih koprška stolna cerkev in njena oprava (str. 16—19). Pod naslovom »Cronologie« pa navaja patrijarhe oglejske in grajske (Grado), ki so v Kopru bivali, škofo, mitrare, dekane, preposite itd. Slednjič kaže dvojni zapisnik svetovno duhovščino koprške vladikovine iz let 1745 in 1888. Spis ima precej jako zanimljivih podatkov; s slično knjižico bi se gotovo jako ustreglo tudi Sloyencem in Hrvatom, ki niso nič manj goreči častilci sv. Nazarija, nego Italijani.

¹⁷⁾ Ostanki sv. Florijana preneseni so bili l. 1183 iz Rima na Poljsko, ker je bil za-nje kralj Kazimir poprosil papeža Lucija III. (1181—1185.)

V razpredelku „SLOVSTVO“ skušali bodemo naznanjati vse našemu uredništvu poslana nove knjige in spise zgodovinske vsebine, naj so pisani v našem domačem ali tujih jezikih. O važnejših spisih hočemo o priliki tudi obširneje poročati. Seveda mora biti njihova tvarina na ta ali oni način v zvezi s zgodovino naših slovenskih deželâ. Da pa pravimo „slovenskih“ deželâ, je vzrok ta, ker je zgodovina naše ljubljanske škofije ne le v svoji prazgodovini, marveč tudi v kasnejih dobah svojega razvoja v pretesni zvezi s zgodovino sosednjih slovenskih vladikovin, ter se zgodovina jedne škofije ne more dobro umeti, če se ne pojasni ob enem tudi razvoj njenih sosed.

Vsebina. *Diplomatarij: Ustanovno pismo ljubljanske škofije.* (Konec.) — *Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.* (Nadalj.) — *Slovstvo: Sv. Viktorin, škof Ptujski, cerkveni pisatelj in mučenec. II.* — *S. Nazario, Protovescovo di Capo d' Istria.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

— Izhaja v nedoločenih obrokih. —

Prvo leto.

Ljubljana, meseca decembra 1888.

Številka 3.

Diplomatarij.

(Nadaljevanje.)

B.

*Ferdinand I. podeli ljubljanskim škofom knežji naslov.*¹⁴⁾ — Dunaj, 26. maja 1533.

Wir Ferdinand von gottes genaden, Römischer Kunig, zu allen zeitten, merer des Reichs, in Germanien, zu Hunngern, Beheim, Dalmacien, Croacien, vnd Sclauonien, etc. Kunig, Infant in Hispanien, Ertzhertzog zu Österreich, hertzog zu Burgundi, Steir, Kerrndtn, Crain, vnd Wiertemberg, etc. Graue zu Tirol etc.

Bekennen. Alls der Erwidig vnnsrer lieber andächtiger Cristof Bischoue zu Laybach Administrator des Stiffts Segkhaw, vnnsrer Stathallter, vnnsrerer Niderösterreichischen Lannd, weilennnd vnnsern vordern, Ertzhertzogen

¹⁴⁾ Razun tega transsumpta ohranil se je v knezo-škofjskem arhivu ljubljanskem tudi izvornik te listine. Pergament izvorniku je močan, lep, nekoliko rumenkast; velikost znaša 62 × 46 cm. Spodnji del je za 12,5 cm nazaj privihnen. Teksta je le 46 × 14 cm; tedaj je komaj dobra četrtinka pergamenta popisana. Pečata ni, je popolno odtrgan; tudi pergamentni jermenček, na katerem je visel, je odtrgan. Listina je lepo skupaj zganena in sicer dobro ohranjena; pisava je jako lepa, enakomerna, a brez posebnih okraskov — žal, da je na jednem robu, kjer je zganena, preglodana in ima precejšnjo luknjo. Da se vidi pisava tistega časa — kar je pač zanimivo — zato je natisnena listina v pravopisu izvornika, le pri interpunkciji oziralo se je deloma na transsumpt.

Pod tekstom na levi strani podpisan je *Ferdinand* svojeručno z jako veliko in razločno pisavo.

V zgornjem kotu skupaj zganene listine na zunanji strani stoji napis: *Fürsten Tittel jedes Bischofs zu Laibach Fürstlich Freyung im Bistumb zu Laibach.*

zu Österreich, Auch Römischen Kaysern, vnd Kunigen vnd sonnderlich vnnsrem lieben herrn, Anherrn Kaiser Maximilian löblicher gedächtnuss, lanngge zeit, vnd Jar, mit getrewem vleis, vnuerdrossenlich, vnd aufrichtiglich, zuuor im Venedigischen Kryeg gediennt, Auch nicht minder gegen vnns, die zeit vnnsrer Regierung, vnnsrerer Niderösterreichischen Lannd, mit dergleichen Eerlichen nutzlichen diensten in Potschafften, vnd annder weeg, Vnd jungist als der grosmächtig Vheindt der Cristennhait der Turkisch Kaiser, mit vnsäglicher Antzall volks vnnsrer Stat Wienn hie häfftig, belegert, Auch hernach widerumben das verganngen Jar dits vnser Lannd mit gleicher macht eingefallen vnd darinn gelegen ist, vnnderthäniglich ertzaigt, vnd wolgehallten Dauon wir sonnder nayingung tragen, zu ergetzung solher seiner getrewen dienst, Ime, vnd seinem Stifft Laybach, vnd vmb seinen willen allen nachkomenden Bischouen daselb zu Laybach mit vnnsern gnaden zuerscheinen.

Haben demnach mit wolbedachtem muet, guetem wissen, vnd zeitigem Rat, gedachtem Cristoffen gegenwurtigem vnd vmb seinen vnd seiner diennst willen, darnach einem yeden kunnftigen Bischof des Stiffts Laybach, mit dem Titl, **Fürsten** gnediglich begabt, vnd dartzue Ime in sein, vnd des Stiffts, Laybach haws, oder hof in vnnsrer Stat Laybach gelegen, vnd das di phalltz durch vorgedachten vnnsern herrn, Anherrn Kaiser Maximilian genennt worden ist, Fürstliche Freyung gegeben Thun das auch hiemit wissenntlich, vnd in Crafft ditz Brieffs. Also, das gedachter Cristof Bischoue zu Laybach, vnd

sein nachkomen daselb nun hinfür von vns den Titl (**vnnser Fürst**) haben, Inen auch aus allen vnsern, Hof Österreicher, vnnnd anderer Lannd Canntzleyen derselb Titl, vnnserrn Fürsten, geschriben, vnd gegeben werden. Vnnnd dartzue wo sein, oder seiner nachkomen hofgesynd in vnnsrer Stat Laybach ainich Fräuel, oder vnzucht anfahren, vnnnd treiben, vber Sy nyemands, weder Er vnd sein nachkomen, vnnnd wem Sy es weiter beuelhen, zu richten, vnd zu straffen, vnnnd solher vnnnd anderer muetwilligen handhungen halben, sonnst auch all annder die in seinen, vnnnd des Stiffts hof phalltz genant fliehen, darinn bis zu Recht Freyung haben sollen. Doch ausgenommen was Totdsleg, Mort, Rawberey, prannt, vnnnd dergleich vnthaten anträff, Vnnnd sich des obgeschriben titls Fürst, wie annder vnnsrer, vnnnd vnnsrerer Österreichischen Lannd, geistlich Fürsten, Auch der Fürstlichen Freyung in dem hof zu Laybach phalltz genant, obgemellter massen Freyen, gebrauchen, vnnnd genyessen. Auch all vnnnd yeglich Ere, gnad, Vortail, Recht, vnnnd gerechtigkeit dartzue haben, die annder vnnsrer geistlich Fürsten die mit dergleichen gnad, vnnnd titl Auch die mit solher Freyung in iren hewsern, oder höfen begabt, vnnnd fürsehen sein, haben, sich derselben gebrauchen, vnd genyessen, von recht, oder gewonnhait von allermeniglich vnuerhindert. Doch das sich merbemellter Cristof Bischoue zu Laybach, vnnnd sein nachkomen am selben Stifft nichtminder gegen vnns. vnnnd vnsern nachkomen Lanndsfürsten in Crain altzeitgehorsamlich getrewlich, vnnnd allermassen wie annder vnnsrer gehorsam Bischof, vnnnd prelaten hallten, vnnnd schuldig sein, auch erzaigen, vnnnd halten, vnnnd sich von solher Freyhait, vnnnd Fürsten-Tittls wegen, aus vnnsrer gehorsam Obrigkeit, Jurisdiction, Gepoten oder verpoten, mit nichte ziehen, vnnnd vnns an vnnserrn, vnd vnnsers hawss Österreich Freyhaiten gerechtigkeiten, vnnnd gewonnhaiten allenenthalb vnuergriffen vnd vnschedlich sein soll vngeuerlich.

Gebieten darauf allen vnnnd yeden vnnserrn Ambtlewten vnderthanen, vnnnd Inwonern, vnnsrerer Niderösterreichischen Lannde, in was wurden, Stannds oder wesens die sein, hiemit Ernstlich, vnnnd wellen, das Sy bemellten, Cristoffen Bischouen zu Laybach vnnnd sein nachkomen daselbs, bey dem Tittl Fürsten, vnnnd der Freyung des Stiffts hof phalltz genant, berueblich beleiben vnnnd der genyessen lassen, dawider nit dringen, noch besweren, noch des yemands annderm zethun gestatten, sonnder dabey vesttiglich handthaben, Das mainen wir Ernstlich, Mit, Vrkhunndt dits Brieffs. Besigt mit vnserm Kuniglichen anhangundem Insigl, Der Geben ist in vnnsrer Stat Wienn, den Sechszwanzigsten tag des Monats May. Nach Christi vnnsers lieben

herrn Geburde, im Fünffzehnhundert vnd dreyunddreissigsten. Vnnserer Reiche des Römischen im dritten, vnnnd der andern im Sibenden Jaren.

Vnd vnns darauf diemüetiglich angesuecht vnnnd gebetten, das wir als yetzt Regierunder Herr vnnnd Landtsfürst, in Steyr, Khärndten vnnnd Crain, etc. Ime vnnnd seinem Stifft, soliche Ire fundation, gnaden vnd Freyhaiten zu uerneurn vnnnd zu Confirmiern gnediglich geruecheten. Haben wir angesehen solich sein diemüetig, zimlich, bette. Vnnnd darumben mit wolbedachtem muett, gnettem Rath vnd rechter wissen, Ime, seinen Nachkomben vnnnd Stifft, obeingelebte fundation, gnaden vnnnd Freyhaiten, gnediglich verneürt vnnnd bestättigt Thuen das auch hiemit wissentlich in Crafft dits Brieffs, souill sy deren in ybung vnnnd gebrauch sein, vnnnd wir Innen von gnaden, recht vnd billigkhait wegen, daran verneuen vnd Confirmirn sollen oder mügen Vnnnd mainen vnnnd wöllen, das dieselben in allen vnnnd Jeden Iren Articln, Püncten, Clausln, Inhaltungen, mainungen vnd begreifungen khrefftig sein, auch war, vest. vnnnd stätt bleiben, darwider von niemandt gethan werden, sonder sich gedachter Bischof zu Laybach, sein Capitl, Clerisey, vnnnd zuegehorige auch Ir Nachkomben, derselben nach Irem Inhalt berueblich gebrauchen sollen von allermeniglich vnuerhindert.

Vnd gebietten darauf allen vnnnd yeglichen vnsern nachgesetzten Obrighaiten, Vnnderthanen vnd getreuen, Geistlichen vnnnd Weltlichen, was würden, standts, oder wesens die sein, hiemit Ernstlich vnnnd wöllen, das Sy den obbemelten Bischouen zu Laybach, sein Capitl, Clerisey vnnnd Ire Nachkomben bey denselben obeingelebten Iren gnaden, gaben vnnnd befreungen, auch diser vnser verneuerung vnd bestättung nit Irren noch verhindern: sonder sy sich derselben, wie bemelt, beruewig freyen, geniessen, gebrauchen vnnnd gantzlich darbey bleiben lassen, hiewider nit thuen, noch des Yemandts andern zuthuen gestatten in khain weiss, als lieb ainem yedem sey vnser schwäre vngnad vnnnd straff, auch die Peen in dem Stifftbrieff begriffen zuuermeiden.

Das mainen wir Ernstlich mit vrkhunndt dits Brieffs, besigt mit vnserm anhangunden Fürstlichem Insigl. Der geben ist in vnnsrer Statt Grätz den sechsundzwanzigsten tag des Monats Aprilis, Nach Christi vnnsers lieben Herrn geburde im Aintausendt, Fünfhundert acht vnd Sechtzigsten Jar. etc.

Vnd batt vnns darauf gehorsamist, das wir altz yetzo Regierunder Herr vnnnd Landtsfürst in Steyr, Kharndten vnnnd Crain, Ihme vnnnd seinem Stifft, nit

allain soliche Ire durch höchstangetzogne vnserere vorfordern Confirmirte foundationen gnaden vnnd freyhayten: sondern auch andere vnns mehr fürgebrachte Priuilegia welche hievor von denen Regierenden Herrn vnnd Landtsfürsten auss vbersehen nit ordenlich bestättiget

worden, in diss Libell auch zu Inseriern, zu uerneurn vnnd zu Confirmirn gnediglich geruechten. Welche absonderlich fürgebrachte Priuilegia von wortt zu Wortt also lauten.

(Nadaljevanje prih.)

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

(Nadaljevanje.)

Bilo bi pa po tem pričakovati, da ima naš missal tudi praznike družih tako mnogoštevilnih oglejskih svetnikov, ki so vsem dobro znani iz našega Proprium Labacense. A tukaj se kaže velika razlika med Missalom Aquilej. 1517 in kranjskim rokopisom. Najkrajše pojasni

nam to razliko tabela, v katero pa hočem sprejeti tudi nekoliko družih svetnikov iz nam bližnjih dežel, da se tem potem po možnosti dokaže kraj, v katerem menimo, da so bile naše mašne bukve v rabi.

Knjiga	Oglejski svetniki (godovi)										Deželni in mestni patroni kranjski		
	11. Jan. S. Paulini Patr.	16. Mart. Ss. Hellari et Daciani	31. Maji Ss. Cantiani & Socior.	18. Jun. Ss. Felcis & Fortunati	12. Julij Ss. Hermach. & Fortunati	13. Julij Dedic. almae Eccles. Aquil.	27. Aug. Translatio corp. ss. Hermagor. & Fort.	19. Sept. Ss. Euphemiac, Dorotheae & Theclae	27. Nov. S. Valeriani Ep. Aquilej.	2. Dec. S. Cluromatii, Ep. Aquil.	24. April S. Georii	22. Jun. Ss. Achatii et Socior.	6. Dec. S. Nicolai Epi
Missale Krainburgense	—	—	I	—	I ²¹⁾	0	0	0	—	—	I	1	I
Missale Aquilejense a. 1517.	1	1	I	1 _{14/8}	I	1	1	1	—	—	I	1	I
Breviarium Aquilejense a. 1496.	1	1	1	1 _{14 8}	I	1	1	1	—	—	1	1	1

Knjiga	Čeho-Moravski svetniki				Drugi znameniti svetniki											
	Ss. Cyrilli & Methodii	23. April. S. Adalberti Epi Pragens.	28. Sept. S. Wenceslai M.	23. Nov. S. Clementis P. & M.	7. Jan. S. Valentini Ep. apost. Rav. & Tir.	9. Jun. Ss. Primi & Feliciani	15. Jun. S. Viti & Soc.	12. Jul. S. Margare- thae V. M.	5. Aug. S. Oswaldi Reg.	1. Sept. S. Aegydi, patroni Caranthianae	2. Sept. S. Stephani Reg.	12. Octob. S. Maximiliani Epi	13. Octob. S. Colomanni M. Melk.	2. Nov. S. Justii M. patr. Tergest.	8. Dec. S. Zenonis Epi (Veronensis?)	9. Dec. S. Syri Epi v Paviji
Missale Krainburgense	—	1	1	I	1	I	I	I	I	I	—	1	1	0	1	—
Missale Aquile- jense a. 1517.	—	—	—	1 _{26 11}	—	1	I	I _{20 7}	0	1	—	—	—	1	0	1
Breviarium Aquil. a. 1496.	—	—	—	1 _{26,11}	—	1	1	1 _{20 7}	0	1	—	—	—	1	0	1

²¹⁾ V kalendariju stoji sicer 12. julija sv. Hermagora na prvem mestu, in na drugem sv. Marjeta; a in corpore Missalis je sv. Marjeta na prvem mestu, z lastno sekvenco, in potem »eodem die« sv. Hermagora s sekvenco de Comuni.

V predstojecih tabelah pomeni: I (rimska številka) rudeče pisan, navadna I pa črno pisan praznik; preneseni godovi imajo pripisan dan (n. pr. je v Missal. Aquilej. a. 1517 praznik sv. Klementa P. prenesen na 26. nov.). Niča (0) kaže, da stoji v dotični knjigi tisti dan drug praznik; črta (—) pa naznanja, da stoji dotični dan v tamošnjem kalendariju celo prazen (vacat).

Kaj nas uči ta tabelarični pregled? Nastopno:

1. Sled oglejski je sicer v našem rokopisu gotov, a le pri glavnih oglejskih svetnikih; drugih množica se vanj ni sprejela.²²⁾

2. Patroni dežele kranjske in ljubljanskega mesta so v kranjskem missalu tako odlikovani, da v nobeni drugi oglejski knjigi ne bolje²³⁾; oglejski breviarij 1496 ima celo sv. Jurija in sv. Nikolaja v manjšem redu. V rokopisu našem pa sv. Nikolaja praznik ni le rudeče pisan, ampak dodan mu je 9. julija tudi še drug (črno pisan) praznik »Translationis S. Nicolai Epi«, o katerem ni sledu ne v Missal. Aquil. 1517, in tudi ne v Breviar. Aquil. 1496, akoravno je ta dan v obeh »dies vacans«. Znamenito je potem, da postavi kalendarij naše knjige praznik S. Georii na dan 24. aprila in to soglasno z Miss. Aquil. 1517 in Brev. Aquil. 1496; med tem, ko imata sedanji Missale Romanum in tudi starodavni Sacramentarium Gregorianum ta praznik dne 23. aprila, kateri dan je po Jos. Assemani-ju (Calend. univ. t. VI, 284) vsled soglasja raznih cerkev smatrati kot mučeniški dan. — Praznika sv. Jožefa (19. marca) pa naša knjiga nima, akoravno stoji ta dan prazen; tiskani oglejski missal ga pa ima črno tiskanega »ad placitum«.

²²⁾ Mogoče je sicer, da je prešel znabiti kateri teh nesprejetih praznikov še le v poznejših stoletjih srednjega veka v oglejski missal; na to nekako kaže ta praznika sv. Valerijana in Chromacija, dveh izmed najslavnejših oglejskih škofov, katera tudi v oglejskem breviariju (1496) in Missal. Aquilej. 1517 še manjkata. To pa je gotovo (cfr. de Rubeis l. c. p. 288—90), da se nahajajo že v starem oglejskem rokopisu prazniki: S. Paulini, ss. Hellari & Daciani, ss. Felicis & Fortunati. Dedicat. Eccles. Aquilej. in Translatio ss. Hermagorae & Fort. celo kot »festa cum abstinentia ab opere«, katerim pridene stari frijulski rokopis še praznik ss. Euphemiae, Dorotheae & Theclae. — Praznik sv. Chrysogona (24. Nov.) je brez posebne važnosti za našo preiskavo, ker se nahaja tudi že v »Sacramentarium Gregorianum«.

²³⁾ Sv. Ahacij (22. junija) ima v našem rokopisu celo lastno sekvenco. (ki jo pozneje ponatisnemo), a Missal. Aquilej. 1517 je nima (cfr. de Rubeis 260). — Sv. Jurij ima v naši knjigi sekvenco de Comuni »Haec est sancta solempnitas etc.« (ima li to tudi Miss. Aquil. 1517, ne vem; gotovo pa je — cfr. de Rub. l. c. 260 — da nima tam lastne sekvence). — Sekvenca v praznik sv. Nikolaja je v našem rokopisu različna od one v Missal. Aquil. 1517; naša (tako dolga, kot »Landa Sion«) se nahaja tudi v mašnih bukvah (12.—15. stoletja) v Celovcu, Gradcu, Admontu in Solnogradu; a una samo v onkraj-donavskih nemških, cfr. Kehrein, Sequenzen p. 451. Tudi to kaže na naše kraje kot domovino našega rokopisa.

3. Slovanom severnim dobro poznatih svetnikov sprejetih je v naš rokopis več kot v tiskani oglejski missal in brevir. — Kar se tiče praznika sv. Klementa (iz zgodovine slovanskih apostolov Cirila in Metoda dobro znanega papeža mučenca), je najprej opomniti, da ga ima dne IX. Kal. Decembr. = 23. Novemb. tudi Sacramentarium Gregorianum, kateremu še prideva »Item s. Felicitatis«. Imata ga sicer tudi Missal. Aquilej. 1517 in Brev. Aquil. 1496, pa le prenesena na 26. november (23. novembra stoji tam S. Felicitatis) in črno pisanega.²⁴⁾ A v našem rokopisu stoji rudeče pisan 23. novembra, vendar pa brez kake sekvence.²⁵⁾

4. Izmed drugih za našo preiskavo znamenitih godov zasluži posebno pozornost odlično praznovanje sv. Primoža in Felicijana (rudeče zapisano, v tiskanih Miss. Aquil. in Brev. Aquil. pa le črno²⁶⁾, vendar brez sekvence. Ali ni znabiti temu vzrok prenesenje sv. ostankov teh mučencev (proti koncu srednjega veka) na Kranjsko, kjer se je njima na čast l. 1452 sezidala prelepa cerkev v planinah nad Kamnikom? Cfr. Grazer »Kirchenschmuck«, 1885, str. 21—24.

Zraven teh je enako odlikovan v našem missalu sv. Tilen (1. Sept. S. Egidii Abb., rudeče pisano, nasproti knjigama Missal. Aquilej. 1517 in Breviarium Aquil. 1496); ker je ta svetnik deželni patron Koroške, prevzela je lahko naša mašna knjiga ta praznik iz sosednje dežele.²⁷⁾

5. Izmed svetnikov, posebno češčenih v škofijah oglejski sosednjih, ima naš kalendarij 7. januarija sv. Valentina škofa, apostola Bavarske in Tirolske, in 8. decembra sv. Zenona škofa (ali veronskega, ni jasno), katerih dveh praznikov ni vsprejetih v Missal. Aquil. 1517 in Breviarium Aquil. 1496. — Temu nasproti pa mu manjkata praznika sv. Justa, tržaškega patrona in sv. Syra, pavijskega škofa. Kakor se vidi, nam vse to ne poda določnega rezultata glede domovine naše knjige.

²⁴⁾ Stari frijulski rokopis (pri de Rubeis l. c. p. 290) pa ga ima kot festum »cum abstinentia ab opere«.

²⁵⁾ Mašni formular tamošnji v primeri s sedanjim Missale Romanum kaže deloma drugačen introitus, berilo in graduale, in pa čisto drugačno evangelije in postcommunio; drugo je enako.

²⁶⁾ Tudi v starih oglejskih in frijulskih rokopisih se ne nahaja kot festum cum abstinentia ab opere. Cfr. de Rubeis l. c. p. 288 & 89.

²⁷⁾ Pri tem ne smemo pozabiti, da so bili vojvode Koroški v 13. stoletju lastniki Kranjske, da so ustanovili tu mnogo samostanov (n. pr. frančiškanski v Ljubljani l. 1233, kostanjevišk 1234, bistrški l. 1255), začasno bivali v Ljubljani (vojvoda Ulrih) in mimogredé tudi v Kranju (tu gotovo dné 7. marca 1253). Cfr. Dimitz, Gesch. Krains I/1 174.

Praznika sv. Maksimilijana²⁸⁾ škofa (oznanjevalca vere krščanske v obližji podonavske Pasave) in sv. Kolomana M. (irskega kraljevega sina in romarja, katerega so kot mučenca pokopali 13. oktobra 1014 v avstrijskem samostanu Melk), ki se nahajata edino le v našem rokopisu, pa kažeta zopet proti severu.

6. Praznik sv. Vida, Slovanom dobro poznatega, je sicer v naši knjigi zelo odlikovan: vendar pa se mi zdi potrebno pristaviti, da se nahaja že tudi v Sacramentarium Gelasianum, starejšem od gregorijanskega (ki ga nima).

Enako odlikovani (in sicer le v našem missalu) praznik s. Oswaldi Reg. (Northumbriae, † 642) pa kaže drugam, na frankovsko kraljestvo;²⁹⁾ o tem kmalu izpregovorimo.

7. Kakega ozira proti vzhodu — n. pr. praznika sv. ogerskega kralja Štefana — ne najdem v nobeni naših knjig; enako tudi nima kranjski rokopis specifijsko benečanskega praznika (31. januar.) Translationis S. Marci Evang., kateri pa ima Missal. Aquilej. 1517. — Praznik S. Theodori M. (znanega patrona Benetek), ki ga ima kranjski kalendarij dne 9. novembra, je lahko vzet iz sakramentarija gregorijanskega.

8. Praznika svetnikov vzhodne cerkve (iz dobe po letu 400 p. Kr.) ne najdemo v naši knjigi nijednega. (Tiskana oglejski missal in brevir imata dne 27. januarija sv. Janeza Krizostoma, a v našem rokopisu tudi tega ni, akoravno ta dan »vacat«.) — Orijentalških mučencev najstarejše dobe pa ima naš kalendarij — razun onih v Canon Missae vsprejetih — še sledeče: 26. jan. s. Polycarpi; 3. febr. s. Blasii; 6. febr. s. Dorotheae; 28. jul. s. Pantaleonis; 16. sept. s. Euphemiae & Soc.; 4. Dec. s. Barbarae V. M. — Sv. Nikolaja omenili smo že poprej.

Ako povzamemo vse v teh 8 točkah rečeno, smemo pač reči, da v našem rokopisu ni ničesar najti, kar bi nasprotovalo njegovi rabi pri službi božji na Kranjskem resp. Gorenjskem; pač pa marsikaj, kar to misel močno podpira.

²⁸⁾ Z dodatkom Epi. in ne Mrs. stoji tam zapisan ta svetnik. To kaže na dobo pred 13. stoletjem (cf. Kirchen-Lexik. VIII. 171); v 10. stoletji so ga še Confessor-jem prištevali. Sicer pa (cf. Innsbruck. Zeitschr. f. kath. Theol. 1885, 377) je zelo dvomljivo, je li bil Maksimilijan v Lorchu.

²⁹⁾ To krstno ime bilo je že v 9. stoletji tudi v Karantaniji znano; priča temu »Testimonium querulum Anonymi Salisburgensis« a. 873: »Quorum temporibus, Liupramni videlicet et Adalwini, archiepiscoporum, Osbaldus episcopus Sclavorum regebat gentem«... Cf. Ginzl Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method. Codex p. 51. kjer pristavi (ali prav?): Hinc frequens per Carinthiam et Carnioliam Osbaldi nomen. — Naš rokopis piše to ime in Corpore Miss. dvakrat »Osaldus«, kar je bližje našemu »Ožbovt«.

Razun sledu oglejskega kaže naša mašna knjiga še drug zelo očiten sled: frankovski namreč, in tega ne iz poznejše, ampak iz začetne dobe Frankov, do prenehanja Karolingov. Nahaja se namreč v našem rokopisu velika množica (17) frankovskih svetnikov,³⁰⁾ izvzemši enega samega, pred letom 720 p. Kr. zamrlih; iz poznejše dobe ima samo sv. Ludovika kralja († 1270, kanonizovan 1297): celo sv. Bernarda, katerega so Litaniae Omn. Sanctor. vsprejele, ne najdemo v njem. — Kaže to pač jasno, da frankovski upliv po naših krajih v dobi Karolingov ni deloval le v političnem, ampak tudi v cerkvenem oziru.

In ker je obsezala monarhija frankovska dalje tudi nemške pokrajine, se ni čuditi, da imamo v našem kalendariju tudi veliko množico (21) nemških (oziroma anglo-irskih) svetnikov³¹⁾ iz starejše srednjeveške dobe: ima pa tudi druge iz poznejše dobe, kar je lahko umeti

³⁰⁾ So pa naslednji (ali frankovskega rodu, ali pa vsaj delujoči med Franki): 7. febr. S. Vedasti (Epi Atrebatensium † c. 500); 17. marca sv. Jederti (brabantske opatinje, † 664); 29. maj. S. Maximini (Epi Trevirensis, saec. 4. med.); 18. jul. S. Arnolfi (Epi Metensis, † 641); 31. jul. S. Germani (škof Auxerre-ski, † 448); 11. avgusta S. Radegundis (frank. kraljice, † 587); 1. septemb. S. Aegydi (St. Gilleski opat, † c. 700); 17. sept. S. Lamberti (škof v Maastrichtu, † 709); 2. oktob. S. Leodegarii (Epi. roj. v Franciji, † 678); 31. oktob. S. Quintini († 287 v Galliji kot mučenec); 6. nov. S. Leonardi (Akvitanski puščavnik, † 559); 11. nov. S. Martini (Epi Turonensis, † 397); 13. nov. S. Brictii (Epi Turonensis, † 444); 13. decembr. S. Otiliae (opatinja v Alzaciji, † c. 720); 15. decemb. S. Nicasii (Epi Rhemensis, † 407). K tem smemo še prištevati Burgundca sv. Sigismunda († 524, praznovan 2. maj.); iz poznejše dobe pa S. Ludovicum Reg.

³¹⁾ Tukaj naj sledé njihova imena: 7. jan. S. Valentini Epi (apostol Bavarije in Tirolskega, 5. saec.); 8. jan. S. Erhardi Epi (Ratisbon., saec. 7.); 1. febr. S. Brigide Virg. (irska opatinja c. a. 500); 3. marca S. Chunigundis Virg. (kanoniz. 1200); 27. Mart. S. Rudberti Epi (Salisburgensis, † c. 707); 4. maja S. Floriani M. († c. 304 pri Lorchu); 5. Maji S. Gothardi Epi († 1038 v Hildesheimu); 5. junij. S. Bonifacii & Socior. († 5. Juni 755); 4. Julii S. Udalrici (Epi Augustani, kanoniz. 983); 7. Jul. S. Wilibaldi Epi (Eystettensis, † c. 790); 8. jul. S. Kyliani & Soc. (apostol Frankov, † 689 v Würzburgu); 13. jul. S. Henrici Imper. († 13. Juli 1024); 5. aug. S. Oswaldi Reg. (Northumbriae † 642); 7. aug. S. Affrae & Soc. († 304; praznuje se ta dan tudi v Augsburgu, drugod pa 5. aug.); 24. sept. Translatio S. Rudberti Epi; 10. okt. S. Gereonis & Soc. † c. 290 in Coloniae Agripp. campis, relikvije v Ogleju-Vidmu); 12. okt. S. Maximiliani Epi (Celje, Lorch, † c. 300); 13. okt. S. Colomanni Mr. (13. okt. 1014 v Melk prenesen); 16. okt. S. Galli Conf. (drec, Švica † 646); 21. okt. »Undecim millium Virginum« S. Ursulae & Soc., Colonia, saec. 4. & 5.); 16. novem. S. Othmari Abb. (Švica † 759). (Čudno je, da manjka 31. oktob. S. Wolfgangi Ep., ki ga tudi ni v oglejskem brevirju; stoji pa v Missal. Aquilej. 1517.) — Da jih je med navedenimi nemškimi in frankovskimi svetniki mnogo, ki so patroni farnim cerkvam na Kranjskem, ali pa še stojé v naši sedanji »Pratiki«, vsakdo ve.

pri političnih razmerah naše dežele nasproti Nemčiji v srednjem veku in ker je bil oglejski patrijarhat sosedni solnograški in pasavski škofiji.³²⁾ — Zanimiv je tu (5. junija) praznik sv. Bonifacija (apostola Nemcev, † 5. jun. 755) ki je vsprejet v naš kalendarij kot navaden praznik (črno pisan), Missal. Aquil. 1517 in Brev. Aquil. 1496 pa ga nimata, akoravno je dies vacans. — Praznovanje S. Henrici Imperatoris (v našem missalu 13. julija, ki je njegov smrtni dan), je morebiti tudi v zvezi z njegovo podaritvijo sorskih zemljišč škofom brizinskim l. 1002 in Bleda škofom briksenskim leta 1004. (Oglejski tiskani missal in brevir imata ta dan le »Dedicatio alme ecclesie Aquilejensis.«³³⁾

Naj omenim tu še jeden praznik, ki — ker pre-makljiv — ni zabeležen v našem kalendariju, pač pa se nahaja in Corpore Missal., in sicer precej po beli nedelji. To je praznik »de Lancea et corona Dni«,³⁴⁾ katerega mašni obrazec od besede do besede soglasno stoji tudi v tiskanem Miss. Aquilej. 1517. Praznik ta takrat ni bil posebno razširjen, ampak dovoljen le nekaterim deželam, »Alemmaniae et Bohemiae partibus«, od papeža Innocencija VI. l. 1354.³⁵⁾

³²⁾ Sploh je bližnja brizinska Škofja Loka kaj lahko uplivala pri praznovanju tega ali onega nemškega svetnika; tako n. pr. ima kalendarij kranjskega missala dne 8. septembra zraven »Nativit. B. Mariae V.« (rudeče) še črno pripisano »ss. Adriani & Corbiniani (škof brizinski, † l. 730, spomenski dan 8. sept.), česar ne najdemo ne v oglejskem tiskanem missalu, ne v Breviarium Aquilejense 1496.

³³⁾ De Rubeis l. c. p. 281 opomni v tej zadevi pri oglejskih in frijulskih cerkvenih knjigah: Id vero dignissimum animadversione: Calendaria nostra. Missalia & Breviaria scaterere Sanctorum festis, quae Gallicanis potissimum, Germanisque in Ecclesiis celebrari consueverunt. Miratio subeat nulla; cum Francorum, qui Carolingi dicti sunt, paruerit olim imperio Aquileja cum Provincia Foro-Julii; et amplissimi quoque sint Dioeceseos Aquilejensis fines, Salisburgi & Passaviae Dioeceseos contermini; eamque demum olim Metropolim rexerint Antistites aliqui Franci, et Germani plures, qui propria illarum regionum festa, & officia invexerunt.« Res je imela oglejska cerkev n. pr. v 11. stoletju kar zaporedoma 7 Nemcev (Poppo, Eberardus, Gosobaldus, Ravongerius, Singifredus, Henricus in Fridericus) za patrijarhe. Cfr. Ughelli l. c. 47—56.

³⁴⁾ Tako se glasi naslov v rokopisu; a trnjeva krona v celem officiju ni nikjer omenjena, pač pa »elavorum fixoria« v njegovi sekvenci.

³⁵⁾ De Rubeis piše (l. c. p. 346) o tem prazniku: »Henricus Rebdorffius ad annum MCCCL. sic ait: Ludovicus Marchio Brandeburgensis insignia imperialia, videlicet Lanceam qua perforatum fuit latus Domini nostri Jesu Christi, et Clavos, ac gladium Caroli Magni, necnon alia quae reservata fuerant in oppido Monaco per Ludovicum (Bavarum) patrem suum, tradidit Carolo Regi praedicto in Nuremberg (Carolus IV. intellige): qui in Bohemiam in Civitatem Pragensem ipsa deduxit. Unde Innocentius Papa (VI.) postea de his speciale festum indixit. Diploma Pontificium, datum Avenione

Primerjali smo dosedaj kalendarij našega rokopisa s kalendarijem oglejskim, ter tudi pazili na mogoči upliv kake druge škofije. Ne bilo bi prav, ako bi se ne ozrli tudi še na stare kalendarije rimske cerkve, ki so nam ohranjeni v »Sacramentarium Gelasianum« (iz konca 5. stoletja) in v »Sacramentarium Gregorianum« (iz konca 6. stoletja).³⁶⁾ Primera ta je za nas jako zanimiva; razvidi se namreč iz nje, da je naš kranjski rokopis po svojih praznikih znatno bližji tema dvema prestarima rimskima knjigama, kot oglejski tiskani missal iz l. 1517. Od 75 praznikov namreč, katere obsega Kalendarium Gregorianum, ima naša knjiga vse,³⁷⁾ izvzemši enega samega, namreč XVII. Kal. Octob. Natale S. Nicomedis (ta dan je sicer v našem kalendariju dies vacans). Zraven teh ima pa tudi 7 praznikov iz še starejšega gelazijskega kalendarija, katerih v gregorijanskem manjka. (V Missalu Aquilej. 1517 pa izmed gregorijanskih praznikov ne nahajamo s edem — namreč XIX. Kal. Febr. S. Felicis in Pincis, III. Id. Maj. S. Mariae ad Martyres, Kal. Jun. S. Nicomedis M., IV. Kal. Jul. S. Leonis P. (vsi ti dnevi so celo vacantes), IV. Kal. Aug. S. Felicis & Soc., V. Kal. Sept. S. Hermetis M. in III. Kal. Dec. S. Saturnini M. & Soc. — in izmed zgoraj omenjenih 7 gelazijskih tudi štirje manjkajo, namreč VII. Id. Aug. S. Donati Epi M., VI. Kal. Sept. S. Ruffi M., Kal. Sept. S. Prisci M. in V. Id. Sept. S. Gorgonii M.) Sklepati pač smemo iz tega (posebno glede na praznike, katerih v oglejskem tiskanem missalu manjka »diebus vacantibus«), da je Missale Romanum tudi neposredno uplival na uredbo naše knjige; v kateri dobi pa da se je to posebno vršilo, se edino iz predstoječega ne dá določiti.

Id. Februarii anno secundo, Christi 1354, integrum legitur apud Raynaldum ad eund. ann. num. 18. Votis nempe ac petitioni Caroli IV. annuens Pontifex, Festum de Lancea et Clavis celebrandum in Alemmaniae et Bohemiae partibus instituit Feria VI. post octavam Resurrectionis Dominicae singulis annis.« De Rubeis (p. 347) k temu opomni: »Rebdorffium corrige, qui festum adserere institutum videtur de his imperialibus insignibus Lanceam & Clavos dumtaxat memorat ipse Pontifex.« (Tudi je kardinal Bellarmin nekoliko dvomil, če je bil ta praznik res po prizadevanju Karola IV. od papeža Innocencija VI. dovoljen. Cfr. »Tübinger Quartalschr. 1885, S. 629). »Jam habeo«, pravi potem de Rubeis, »ex Alemmania festum illud ad Aquilejenses invec-tum.« — Praznik ta je bil (vsaj konec 16. stoletja) tudi v olo-muški nadškofiji v navadi; kdo vé toraj, li ni od Čehov-Moravcev prišel v oglejski in naš kranjski missal?

³⁶⁾ Natisnena sta pri Muratori-ju, Liturgia Romana vetus, Venetiis 1748, tom. I. coll. 45—50.

³⁷⁾ Želel bo znabiti kdo, da navedem vse te stare praznike, pa vzelo bi preveč prostora. Le nekatere hočem (razven že zgoraj navedenih) tu zapisati: IV. Id. Maji S. Pangrati (sic) & Soc.; Idib. Aug. S. Ypoliti & Soc.; Kal. Nov. S. Caesarii M.; V. Id. Nov. S. Theodori M.; VIII. Kal. Dec. S. Crisogoni M.

Konečno še to opomnim, da se znani »o felix Aquileja, in qua nulla ,de ea'«, v našem kranjskem koledarju še ne skaže; mesec januarij n. pr. ima 9, febru-

varij 15, marec in april imata pa celo po 22 praznih dni itd. — Toliko o nepremakljivem kalendariju naše knjige. (Nadaljevanje prih.)

S l o v s t v o.

Sveti Viktorin, škof Ptujski. cerkveni pisatelj in mučenec.

III.

Pri svojih mnogovrstnih poslih in velikih dušno-pastirskih skrbah našel je sv. Viktorin vendar še toliko časa, da je vzmogel lepo število slovstvenih del zapustiti svojim potomcem. S svojimi raznimi književnimi proizvodi ni sicer dosegel neomejene pohvale pri strogih kritikih. Ali glavni vzrok temu je pač ta, da se je do danes ohranilo le pičlo število njegovih preučenih razprav. Iz 74. poglavja zapisnika cerkvenih literatov sv. Hijeronima vemo, da je spisal sv. Viktorin ptujski komentarje za prve tri knjige Mojzesove, za preroke Izaijo, Ezechijela in Habakuka, za Eklezijasta, za Velepese in za skrivno razodetje Janeza apostola; sestavil je razpravo zoper vse onodobne krive vere in poleg tega še mnogo drugega. V komentarju Matejevega evangelja pravi sv. Hijeronim, da je spisal sv. Viktorin tudi še komentar v evangelje sv. Mateja, ker se nanje sklicuje. — Ali od vseh teh del ohranili so se nam samo naslednji odlomki: 1. De fabrica mundi = o stvarjenju sveta, ki je odlomek komentarja za prvo Mojzesovo knjigo. 2. Scholije in komentar k apokalypsi ali skrivnemu razodetju sv. Janeza. 3. Pesem o Jezusu Kristusu, Bogu in človeku, broječa 137 šestmerov. 4. Slavospev o drevesu življenja ali o Veliki noči, obsegajoč 70 stihov. V teh dveh spevih je pesnik mnogo »rekelj« ali fraz posnel od paganskih pesnikov, posebno iz Vergilija, ter je tiste umetno zvezal v spev krščanski. — O teh slovstvenih delih Viktorinovih g. dr. Napotnik na široko razpravlja (str. 182—218), našteva resnične spise sv. Viktorina, dvomljive in podtaknene. Mej dvomljivimi spisi omeni daljšega speva zoper krivoverca Marcijona, ki se navadno nahaja v dodatku k Tertulijanovim spisom, in pa speva zoper Manihejce; vendar ostane dvomljivo, sta li ta dva speva prava ostalina Viktorinova.¹⁸⁾

¹⁸⁾ G. dr. Napotnik kani o svojem času obelodaniti vso slovstveno ostalino Viktorinovo. Počakati hoče še kritične izdaje spisov tega učenjaka, katero namerava oskrbeti v kratkem c. kr. dunajska akademija znanostij.

Sv. Viktorin ni sicer prvi latinski pisatelj zapadne cerkve, vendar pa pripada najstarejšim književnikom zapadnim in se vrhu tega mora imenovati vsaj najprvi ekseget med latinskimi tolmači sv. pisma. »On zaslučuje častno ime očeta latinske eksegeze, kakor Origen ime očeta grške in ime ustanovitelja znanstvenega tolmačenja sv. pisma. Viktorinovi spisi: Tractatus de fabrica mundi, scholia et commentarius in apocalypsim Joannis, so prvi poskusi, kako treba biblijo razlagati v latinskem jeziku.« (Str. 235.)

Za ocenitvijo sv. Viktorina kot cerkvenega pisatelja dodal je dr. Napotnik v svoji knjigi še nekatere posebne razprave, tičóče se našega slavnega škofa. Tako o »sv. Viktorinu kilijastu« (str. 218—224). Dvomiti ni, da je bil kilijast ali milenarec: ali bil je privrženec spirituaalnega kilijazma: on je bil kilijast, a ni bil krivoverec. — Druga razprava ima nadpis: »Sv. Viktorin, branitelj sv. cerkve zoper krivoverce« (str. 224—228). — Kaj zanimiva je razprava o »sv. Viktorina bogoslovnih nauk« (str. 248—254), o skrivnostih presv. Trojice, o cerkvi, o postu ob petkih, o praznovanju nedelje, itd.

IV.

Konečno govori naš avtor o češč enju sv. Viktorina v zlasti med nami ter pravi, da se veliki svetnik ne časti in ne slavi zaslužno v današnji dobi. Po prizadevanju knezoškofa Antona Martina Slomška dobil je sicer sv. Viktorin lastne lekcije v lavantskem propriju, v kateri vladikovini se časti in slavi 3. dne novembra namesto 2., ker je ta dan posvečen spominu vernih duš v čistilišču.

»Pa še na druge načine se časti sv. Viktorin po lavantski vladikovini. Ne prereditokrat se nahajajo po raznih cerkvah altarji posvečeni sv. Viktorinu. Tako najdeš v ptujski farni cerkvi krasen, temu svetniku posvečen altar, na katerem se na njegov god služi slovesna sv. maša: istotako v semeniški cerkvi sv. Alojzija v Mariboru. Najdejo se po cerkvah tudi lepe podobe in čedne slike sv. Viktorina, navadno v školji obleki z mečem v roci in s palmovo vejico, kakor tudi s knjigo v naročji. Takošna podoba stoji poleg podobe sv. Maksimilijana ob strani altarja domače kapele mariborskega dijaškega se-

menišča, ki se po tem svetniku imenuje »Viktorinum« ter je ustanovljeno, da se v njem odgojujejo mladeniči, ki se duhovskemu stanu posvetiti želé. Tudi v obednici tega zavoda visi primerna podoba lišnega patrona. Viktorinovo sliko najdeš dalje pri Novicerkvi poleg Vojnika in drugod. Cerkve pač ni blizu ne daleč, ki bi bila posvečena slavnemu cerkvenemu očaku in učenjaku.« Prav in lepo bi bilo, méni g. pisatelj, če bi se sv. Viktorinu postavila v Ptuj ali obližju dostojna cerkev, morda o priliki šestnajststoletnice njegove mučeniške smrti, ki se bode — tako upamo — praznovala l. 1903.

»Sodim,« tako nadaljuje doslovno, »da bi bilo spodobno, ko bi se Viktorinovo imé pridevalo pri sv. krstu otrokom krščanskih starišev. Vsekako je čudno, da ni najti ne krstnih in tudi ne pisnih imen med Slovenci po tem slavitem apostolu spodnještajerskem.«

* * *

To so glavne misli iz g. Napotnikove bogate knjige, ki zasluži, da jo prečita vsak slovenski zgodovinar, vzlasti pa oni, ki se peča s cerkveno zgodovino slovenskih dežel. Gospod pisatelj sestavil je toli obširno disertacijo z natančnim navajanjem avtorjev v slovenskem in ne v latinskem jeziku gotovo samo iz tega namena, da je podal navod in slovstvene pomočke, na podlagi katerih naj bi našincev kdo sestavil zgodovinske črtice tudi o drugih naših cerkvenih veljakah, n. pr. o svetem Maksimilijanu, o sv. Kvirinu, o sv. Mohorju in Fortunatu in o drugih mučencih Ogleja, Emone in Trsta itd. Veliko se je namreč v tem obziru pri nas že pisalo, ali malo kritično reševalo. Ko bi bil učeni g. pisatelj izdal svojo knjigo v latinskem ali nemškem jeziku, dosegel bi bil z njo priznanja in slave v širjih učenjaških krogih. A on tega ni iskal. Zato pa se spodobi, da mi toliko hvaležnejše priznamo rodoljubni čin g. doktorja, ki ni gledal ne na trud, ne na gmotne žrtve, ter skušamo njega plemeniti namen, kateri smo ravno kar naznanili, čem prej tem bolje uresničiti.

K sklepu še jedenkrat učeno knjigo prav toplo priporočimo. Dobiva se samo pri g. pisatelju na Dunaji, I., Augustinerstrasse 7, izvod po 1 gl. 50 kr.

Dr. J. L.

Zgodovina Šmarješke fare na Dolenjskem. Spisal Janez Volčič, župnik. Lastna založba. Tiskal J. Krajec v Novem Mestu, 1887. 8°. str. 129. Z Volčičevo podobo spredaj. Cena 80 kr. (V »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.) — Peti zvezek »Zgodovine farâ ljubljanske škofije«.

To je zadnje delo iz peresa plodovitega pisatelja, dné 14. decembra 1887 umrlega Janeza Volčiča. Z veliko marljivostjo zbral je v tej knjižici mnogo zanimivih podatkov o lepi šmarješki fari ter je zapustil v spomin

svojim župljanom. Ni še bila knjižica dotiskana, ko nenadoma zboli in umrje. Osnovana je knjižica slično, kakor poprejšnji zvezki. Podaje nam najprej prirodnoznanški opis fare, dalje govori precej obširno o znamenitih šmarjeških gomilah in ondi izkopanih starinah. (Nekako čudno zašle so pod odstavek »gomile« črtice o značaju sedanjega naroda, o živinoreji, sadjarstvu itd.) Potem opisuje šmarješko faro v statističnem oziru, govori o ustanovljenju župnije, o farni cerkvi in njenih sedmerih podružnicah, o duhovnijskih dohodkih, o duhovnih pastirjih, župnikih in kapelanih, kateri so ondi služili, ter završuje opis z jedinim odličnim Šmarjetčanom — Janezem Zalokarjem.

Knjižici dodal je naposled P. Florentin Hrovat skrbno sestavljen životopis rajnega Volčiča (str. 117—129), v katerem opisuje zlasti njegovo slovstveno delovanje, našteje vse njegove mnogovrstne spise ter navede v vsem skupaj 30 njegovih del. Konečno doda tudi njegovo spodbudno oporoko.

Zbrano tvarino Volčičevo je g. Anton Koblar mnogostransko dopolnil, kar naj bi se bilo v knjigi tudi omenilo. Pisava je preprosta, domača, ljubeznjiva; le sem ter tje pogrešamo nekoliko pile. — Hvaležni so pokojnemu za to delo ne le Šmarjetčani, ampak tudi Slovenci sploh, ker dobili smo zopet lep kamenček za sestavo domače slovenske zgodovine. — Vivant sequentes!

To bode odslej pač mnogo lažje, ker podaje naš list v svojih prostornih predalih zgodopiscem prelepo priliko, ter jim zagotavlja, da se jim zraven rodoljubnega delovanja ne bode treba bati še gmotne izgube. Zato na delo — v novem letu!

Na razvalinah Mengeškega gradu je naslov sestavku v letnem poročilu trorazredne ljudske šole v Mengšu leta 1888. Str. 3—8. Spisal Anton Koblar. — Vsem prijaznim obiskovalcem »razvaline« podaje gospod pisatelj v teh »vrsticah nekoliko črtic, posnetih iz obširnega in z viri podprtega sestavka, kateri spisuje o zgodovini Mengeškega gradu«. — Omenja tudi na kratko zgodovine »Ravbarjevega« ali »Zgornjega gradu«, ki je sedaj lastnina Mihaela Starè-ta. Iz tega kratkega posnetka se razvidi, da ima marljivi gospod pisatelj nabranega veliko zanimivega gradiva o mengeškem gradu in le želeti je, da ga kmalu objavi.

Vsebinska. *Diplomatarij: Podeljenje knežjega naslova ljubljanskim škofom. — Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. (Nadaljevanje.) — Slovstvo: Sv. Viktorin, škof Ptujski, cerkveni pisatelj in mučenec. III. in IV. — Zgodovina Šmarješke fare na Dolenjskem. — Na razvalinah Mengeškega gradu.*

Opomnja. S tem listom je I. letnik završen.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—*** Izhaja v nedoločenih obrokih. ***—

Drugo leto.

Ljubljana, meseca maja 1889.

Številka 4.

Diplomatarij.

(Nadaljevanje.)

C.

Grof Friderik Celjski potrdi samostanu v Gornjem Gradu sodno in ribarsko pravico ter osvobodi samostansko hišo v Celji vseh bremen. — ¹⁵⁾ 12. aprila 1447.

Grauen Friderichs von Cilli, dem Gottshauss Obernburg gegebne Freyhait vmb das gericht vnd vischwaid daselbst.

Wir Friderich von Gottes gnaden, Graue zu Cilli, zu Orttenburg vnd in dem Seger etc. Bekhennen für vns vnnnd all vnser Erben, vnnnd thuen khund öffentlich mit dem Brief. Alss dann das Gottshauss zu Obernburg mit alter vnnnd löblicher gewonhait, vnnnd rechter verierung herbracht hat, das das Gericht vnnnd Vischwaid in der Herrschafft dasebs, zu dem obgenanten Gottshaus gehöret, vnnnd darüber Brieflich khundtschafft hab, Vnnnd darauf hat vnns der Ehrwürdig vnser lieber anechtiger Herr Benedict Abbt daselbs anbracht vnnnd zu erkennen geben, wie das Er vnnnd dasselb sein Gottshaus zu Obernburg, in manigen sachen, Nemblich von des obgenanten Gerichts vnnnd Vischwaid wegen merklich von vnsern Richtern vnnnd Ambtleüthen gedrunge vnnnd beschwärt werden, Vnnnd hat vnns darüber angeruefft vnnnd gebetten als ainen rechten Ewigen Vogt, das wir Im vnnnd seinem Gottshauss frid schuffen, damit sy hinfür solcher beschwärnus vberhoben würden. Also haben wir ange-

sehen, Gott vnnnd solich des Gottshauss gerechtikhait, vnnnd loblichen Gottsdienst, vnnnd ander Zierlikhait, so dann der obgenant Abbt, mit sambt dem Conuent, in demselben Gottshauss, täglich volbringen. vnnnd dadurch dem allmechtigen Gott zu Lob vnnnd zu Ehren, vnnnd dem vorgeantent Gottshauss zu nutz, frid vnnnd frumben, Nemblichen das solicher löblicher Gottsdienst gemehret vnnnd nicht gemindert, noch vnser, aller vnser voruordern, vnnnd Nachkhomben Seele nicht vergessen werde: auch vns vnd vnsern Nachkhomben zu hail vnnnd Ewiger gedechtnus, gegen Gott vnnnd der Hochgelobten Jungfrauen **Maria**, haben wir die obgenanten gebett gnediglich erhört, vnnnd die vorgeantent, rechten, demselben Abbt, seinem Conuent vnnnd allen Iren Nachkhomben, mit guetten willen, guetter vorbetrachtung, vnnnd auch mit rechter gewissen gnediglich bestettigt. Vnnnd bestettigen In, die auch wissentlich in Crafft des Brieffs, In solicher mass, das nun hinfür khain vnser Richter, noch Amtman zu Presperg, noch andern Enden, in des vorgeantent Gottshauss zu Obernburg Gericht, das sich bey der Neuen Vessten Altenburg vnnnd gerichts über bey den zwayen Linden, ob des Dorffs Breichau in der Höch gegeneinander anfängent nicht Ingreifen, noch handeln sollen, weder vmb das Bluet, Zerednuss Khrieg, Vnfür, oder ander vntzucht, wie das genant ist, oder wie das namen haben sol, oder mag, nichts anssgenomben: sonder das alles ain yeder Abbt vnnnd Conuent, des Ehegenanten Closters vnnnd Gottshauss zu

¹⁵⁾ Kraj. kjer je bila listina dana, ni imenovan.

Obernburg oder sein Anwalt, zu richten, bessern, vnd zu straffen haben sollen, ohn vnser vnd aller vnserer Erben Irrung vnd hindernuss. Nur allain ausgenomben was den Todt berüret, den sollen sy nicht, sonder wir, oder vnser Richter vnd Anwalt zu richten haben. In solichermass, wann oder wieofft ain schödlicher Mann oder Weib, der, oder die den Todt verschult hat, in dem Gericht zu Obernburg beschriern wirdet, es sey von des Gottshaus, oder andern Leüthen, den sol dann also des Gottshaus Anwaldt in sein gefenkhnus nemen vnd halten drey tag, vnd khumbt niemandt in den dreyen tagen, der denselben schodlichen vergwissen wolte zu dem rechten, so mag vnd soll dann des Gottshaus Anwalt demselben schödlichen ain Mayl anlegen, vnd fertigen nach des Gottshaus Rechten, als das von alter herkhomben ist. Wer aber das vnser Richter, oder ander yemandts, zaigt auf einen schödlichen, in dem obgenanten Gericht Obernburg, der den Todt verschult hett, den soll auch des Gottshaus Anwalt nemen, zu seinen handen, vnd ist das sy denselben schödlichen nicht vergwissen, vnd ain recht in dreyen tagen zu Im suechen, so soll vnd mag des obgenanten Gottshaus Anwalt mit demselben schodlichen faren vnd handeln, als oben geschriben stehet. Wer aber das man in dreyen tagen das Recht zu Im suchet, vnd denselben schödlichen, mit zehen frumben Mannen nach gewonhait des Gottshaus daselbs vberwundt. So sol dann des Gottshaus Anwalt denselben schödlichen füren zu dem Püchel, zunägt vnder den obgenanten Linden, vnd da aus dem Gericht Obernburg schlahen, vnd alssdann mag sich vnser Richter desselben schödlichen vnderwinden, vnd mit Im faren als Landes gewonhait vnd recht ist. Wir bestettigen auch dem obgenanten Abbt vnd seinem Conuent, vnd allen Iren Nachkhomben, alle Ire freyung vnd rechten, die sy haben von der Vischwaid wegen in den wässern, alsweit das Gericht vnd Herrschafft Obernburg ist. Also das wir, noch die vnser fürbass an des Abbts gunst vnd willen, in denselben wässern nicht mehr lassen vischen, vnd welcher der vnsern das vberfür, der soll vnns fünf Markh, vnd dem obgenanten Abbt vnd Conuent vnd Iren Gottshaus vnd Nachkhomben fünf Marckh Pfening ohn alle gnad verfallen sein. Vngeuarde. Auch haben wir dem benanten Abbt vnd Conuent zu Obernburg vnd allen Iren Nachkhomben Ir Hauss in vnser Statt zu Cilli, zunechst bey der Pfarrkirchen zu Cilli, von allerley Zinss, Steur, Hofwerch vnd Robait gefreyet, vnd freyen In das auch wissentlich in Crafft des briefs. In solicher mass das sy, noch die Iren, die in demselben Haus gesessen sein, vnd die khainerley handlung noch gewerb darinn treiben, vns noch allen vnsern Erben, nun hinfür

khainerley dienst, Zins, Steur, Hofwerch noch robait, thuen geben, noch raichen: sonder des gantz frey, ledig vnd müessig sein sollen, Ohngeuarde. Wer aber das der Wirdt in demselben Iren Hauss gesessen, Ichts handeln vnd sein gwerb darinn treiben wolte, der sol dann in allen sachen mit vnsern Bürgern mitleiden haben, vnd sol auch solicher freyhait, die wir dem obgenanten Gottshaus auf das Haus geben haben, in khainerley weiss geniessen. Vnd vmb soliche gnad vnd freyhait, die wir dann den benanten Gottshaus zu Obernburg gethan haben, hat sich der offi genant herr, Benedict Abbt vnd Conuent für sich selbs vnd all Ir Nachkhomben, verschriben vnd verbunden, das sy vnns vnd aller vnser Vorfordern vnd Nachkhomen seellen zu trost vnd zu Hayll, hinfür Ewigelich, alle tag taglich ain Mess in vnser frauen Capeln, die wir, vnd vnsern Voruordern gepaut vnd gestiftt haben, ohn vndterlass sprechen, vnd all sambstag ain gesungens Ambt von vnser lieben frauen singen. Vnd sollen auch alle Jar Järlich an den Quatembern, alle Quatember ainist vnns vnd vnsern Voruordern vnd Nachkhomben, die auss dem geschlecht von Cilli verfahren sein, in dem obgenanten Iren Gottshaus zu Obernburg loblich begeen lassen, des abents mit ainer gesungen Vigili, vnd des morgens mit ainem gesungen Seellambt, vnd das darundter Mess gesprochen werden, von den Conuent-Brüedern vnd auch von andernlay Priestern, alss nill der dann dieselb Zeit vngeuerlich in dem Closster sein werden. Wir aber, das sy solich Messprechen vnd Järlichs begeen als oben gemelt ist, nicht vollfüereten, vnd solichem verschreiben, so sy sich dann gegen vnns von soliches begeen wegen verschriben vnd verbunden haben, nicht nachkhemen, das wissentlich wurde. So hetten sy solich gnad vnd freyhait, die wir In von des Gerichts, vischwaid, vnd Ires Hauss wegen zu Cilli haben gethan, gegen vnns gantzlich verworcht vnd wir vnd vnser Erben mochten vns des Gerichts vnd Vischwaid widerumb vnderwinden, ohn des Abbts vnd seines Conuentes yrrung vnd hindernuss, vnd das auch Innhaben, handeln vnd treiben. Vntz alsslang das sy alles das, des sy sich dann, gegen vns verschriben vnd verbunden haben, gantzlich volreckhten vnd vollfürten, getreulich vnd vngeuerlich.

Vnd darauf so emphelchen wir vnsern Richtern zu Presperg, vnd allen andern vnsern Landtrichtern, gegenwürtigen vnd khönfftigen Ernstlich vnd wöllen, das Ir den obgenanten Abbt vnd Conuent zu Obernburg nun hinfür bey solichen vnsern gnaden vnd freyhaiten, die wir In haben gethan, gantzlich vnd vestiglichen haltet vnd bleiben lasset, vnd darwider in khainerley weiss thuet, noch das Yemand andern von vnserntwegen

zu thun gestattet. Das ist gantzlich vnser mainung. Vnnd des zu Vrkhundt geben wir den obgenanten Abbt vnd Conuent zu Obernburg, den brieff versigelt mit vnserm

anhangunden Insigel. Der geben ist an Mittwochen in Osterfeyrtagen Nach Christi geburd viertzehenhundert Jahr, vnd darnach in dem siben vnd viertzigisten Jare.

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

(Nadaljevanje)

B.

Hočemo si sedaj ogledati njen premakljivi kalendarij! Po zunanjem se tu kaže soglasje z rimskim, kakor z oglejskim obredom — a tudi važnih razlik je dosti.

Cerkveno leto pričinja se v rokopisu s štirimi adventnimi nedeljami, za božičnimi prazniki sledé nedelje (6) post Epiphaniam³⁸⁾, za temi postne nedelje (od Dom. Septuag. do velike noči). Nedelj po veliki noči do binkoštij broji enako sedanjemu številu; po binkoštij³⁹⁾ pa jih ima naša knjiga 25, kar se vjema z oglejskim (oziroma čevdatskim) obredom.⁴⁰⁾ Zadnja (to je 25ta) je zanimiva zaradi svojega pomena. Rubeis (l. c. p. 265) pové o nji, da se je imenovala v starih rokopisih Dominica »quinta ante Nativitatem Domini«, in po razlaganji Duranda (l. VI. c. 2. n. 1) in ea »praeparatio Adventus Domini quoad quaedam inchoatur«. To prav dobro kaže njeno berilo in evangelije.⁴¹⁾

Oglejmo si pri tej priliki še podrobneje razmero med našo mašno knjigo in oglejskim missalom glede

³⁸⁾ Šesta nedelja pa ima v naši knjigi le tri molitve (brez berila in evangelija); strinja pa se v prvi molitvi z oglejskim missalom, druga in tretja ste enaki v Missal. Pianum, Aquil. & Krainburg.

³⁹⁾ Prva nedelja po binkoštij ima celó tri obrazce: 1. In Octava Pentecostes (kakor v praznik. izvzemši berilo in evangelije); 2. Officium de Ss. Trinitate, ki je inclus. sekvence in (od sedanjega različnega) evangelija popolnoma soglasen z oglejskim Miss.; in 3. Dominica l. p. Pentecost . . .

⁴⁰⁾ De Rubeis l. c. p. 264: »Dominicae p. Pentec. numerantur quinque supra viginti in Aquilejensibus & Foro-Julien-sibus codicibus; Dominicas vigintiquatuor habet Missale Pianum.«

⁴¹⁾ Berilo je namreč iz preroka Jeremija (cap. 23. 5—8): »Ecce dies venient, dicit Dominus, et suscitabo David germen justum . . . : evangelije pa (s Joann. cap. 6. 5—14): »Cum sublevasset oculos Jesus« . . . se konča z besedami »Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum« Oboje stoji soglasno tudi v tiskanem oglejskem missalu; da se je pa enako nahajalo (z malim pristavkom, namreč Joh. cap. 6. 1—4) v 13. stoletju tudi v Franciji, nam priča Durandus na zgoraj navedenem mestu.

nedeljskih evangelijev.⁴²⁾ V tem oziru se nam kaže očividna sorodnost med njima, ter ne majhna razlika v primeri s sedanjim »Missale Romanum«. (Obžalujem zopet, da nimam na razpolago nobenega Miss. Roman. tiskanega pred l. 1570.) Iz tega primerjanja namreč razvidimo, da so evangelija v missalih oglejskih in frijulskih pri ne manj kot 30 nedeljah različna od Missala Romanum (Pianum); a naš rokopis kaže v vseh teh 30, od Pijevega missala različnih, nedeljskih evangelijih popolno soglasje z oglejskim in frijulskim missalom.⁴³⁾ To ni malenkost, to zopet močno kaže na Oglej.

Gledé neke obredne navade oglejske ob delav-nikih pa se kaže nasproti velika razlika z našo mašno knjigo. Piše namreč de Rubeis l. c. p. 270: »Singulis etiam Feriis quartis et sextis in utriusque, Aquilejensis & Foro-Julien-sis, Ecclesiae Missalibus Epistolae, ac Evangelia adsignata sunt, a Dominicis diversa (drugi deli maše so bili de Dom. praec.). Nihil apparet hujus in Missali Romano, quem fuisse tamen plurimarum passim Ecclesiarum communem usum, adnotatum relinquit Martenius« (namreč cerkvà v Lijonu, Bourges-u, Parizu, Narbonni, Chalons-u s. M.). V našem rokopisu teh delav-niških officijev ni najti, v tej točki je torej zopet bliže rimskemu.

⁴²⁾ Pri tem primerjanju nam dobro služi posnetek, kateri je priobčil de Rubeis l. c. p. 265—70 iz tiskanega (1517) oglejskega missala. Da se je v selskem eksemplaru pogubil drugi del, od praznika presv. Trojice naprej, omeml sem že gori (štev. 1. stolp. 10. opomnja 5.)

⁴³⁾ Enega evangelija, Dom. XVIII p. P., manjka sicer v knjigi (dotrén list je izrezan); pa vsled nekega gotovega reda, po katerem se vrste razlike v pobinkoštnih nedeljah, smemo z veliko gotovostjo sklepati, da je tudi ta oglejskemu soglasen. Zaporedoma namreč zaostajajo za eno nedeljo evangelija v kranjskem in tudi v oglejskih in čevdatskih (cfr. de Rubeis l. c. p. 167—70) missalih, nasproti sedanjemu rimskemu. — Kar pa se tiče družih delov mašnih formularov (Dominicarum p. Pentec.), inclus. berila, sta skoraj popolnoma soglasna kranjski rokopis in Missale Romanum.

Konečno naj tu pripomnim, da se nahajajo v našem rokopisu tudi »Quatuor Tempora« s svojimi ferijami IV., VI. & Sabb. in sicer ob sedaj navadnih dōbah. (Kako da se strinjajo njihove maše z oglejskimi ali rimskimi obrazi, o tem pozneje.)

C.

Kako pa je razdeljena in razvrščena knjiga sama, »Corpus Missalis?«

Tu nahajamo bistveno enako razdelitev, kot sedaj; v podrobnostih pa zopet mnogo razlik, kar kažejo sledeči podatki.

Precej za kalendarijem prične knjiga s prvo adventno nedeljo »Ad te levavi« in nadaljuje Proprium de tempore do »officium de Ss. Trinitate« in »de Corpore Christi«; potem sledê Dominicæ 25 p. Pentec.: na to officium de dedicatione (Terribilis) in de dedic. altaris. Zdaj še le pride na vrsto »Ordinarium Missæ«, namreč (brez nastopne molitve) dvojna Gloria (jedna de Beata Virg.), Credo⁴⁴⁾ prefacije (brez sekiric) in za njimi »Canon« (s predstoječo, prav zelo obrabljeno podobo Izveličarja na krizu, z Marijo in sv. Janezem, obsezajočo celi list.⁴⁵⁾ Za tem »Incipiuntur Officia de Sanctis« z vigilijo sv. Andreja Ap.: za prazniki posameznih svetnikov stoji njih

⁴⁴⁾ Molitev pri darovanju (incip. a »Suscipe Sancte Pater omnip. aet. D.« etc. do »Orate fratres« incl.) ne najdemo v naši knjigi; pač pa pri vsakem prazniku lastno antifono »Offertorium«, kakor v sedanjih missalih. De Rubeis piše o tem l. c. p. 189: »Ad id. quod Offertorium dicitur. animadversionem addere praestat. Orationem illam. quae Secreta vocatur. unicam olim super oblata dictam esse. . . Circa finem saeculi XI. & saeculo insequente. preces alias a Romana Ecclesia receptas. quae in Missali habentur. ad Offertorium pertinentes. docent Viri Docti.« Res piše o tem učeni kardinal Joannes Bona. Rerum liturgicar. lib. II cap. 9 II. (ed. Antwerp. 1723. p. 337) nastopno: »In Ordine Romano nulla fit mentio orationum quae dici solent a sacerdote. dum oblationes et reliqua peraguntur. quas nec Gregorius Magnus in libro Sacramentorum. nec Alcuinus. nec Amalarius. nec alii Romanae Missae expositores commemorant: quia. ut observat Micrologus cap. 11. Romanus Ordo nullam orationem instituit post Offerendam ante secretam; et ideo omnis ista actio sub silentio complebatur. . . Hinc etiam discimus. qua de causa orationes. quae in offertorio dicuntur. in diversis Ecclesiis diversae sunt: quia cum diu Romana Ecclesia illis usa non fuerit. unaquaeque Ecclesia sibi peculiarem instituit.« — Seveda s tem še ni dokazano. da je bila predloga našega rokopisa pisana pred 12. stoletjem; na vsak način pa ta stvar ni brez pomena za določitev njene starosti. (V tiskanem oglejskem missalu iz l. 1517 nahajajo se že vse te darovalne molitve. in sicer popolno soglasno s sedanjimi). Ugovor. da ne stojê v rokopisu. ker so se na pamet molile. ne velja. ker nahajamo tu izpisane »Gloria« in »Credo«. ki se enako molita.

⁴⁵⁾ Podoba je obrobljena z obilno ornamentiko (s simboli evangelistov v vogalih) ter bogato pozlačena. Spodnji del te okrasbe (ki kaže tudi dva štítka. eden z gotsko majuskulo M) pa se skoro že več ne pozna. in na podobi Križanega sta dva kraja zaradi obilnih poljubljjev (ut videtur) kar zatemnela. Vzrok take obrabe nam povê

»Commune« (»Hic incipitur Commune Sanctorum«), po tem »Officium de defunctis« in »officia votiva«: de sapientia. de Spiritu S., de angelis. de karitate (sic). de S. Cruce in de quinque vulneribus. de Beata Virgine⁴⁶⁾ (4 formulari). in pro peccatis (dva formulara); konečno pa »orationes ad diversa«.

Izmed teh oddelkov oglejmo si pred vsemi najvažnejši. namreč »Canon«, bolj natanko. Brez vsake rubrike — le križčeki so na dotičnih krajih vpisani — ga tukaj imamo od besede do besede soglasnega s sedanjim Rimskim⁴⁷⁾. in to začeni od »Te igitur« do »Pax Domini sit semp. vobiscum. Et cum spiritu tuo«, kjer se pričnô naslednje različnosti.

Za navedenimi besedami namreč sledi neposredno »Agnus Dei. qui t. p. m.« etc., in potem še le: »Fiat commixtio corporis et sanguinis Dei nostri Jesu Christi omnibus accipientibus nobis vita aeterna. Amen.« Za tem molitev »Domine J. Christe. qui dixisti Apost. tuis« (kakor v rimskem missalu); na to »Pax tecum. Habete vinculum pacis et caritatis. ut apti sitis sacrosanctis mysteriis Christi. Pax Christi et Ecclesiae exultet in cordibus vestris«; potem »Domine J. Chr., fili Dei vivi. qui ex voluntate Patris« etc. in pa »Perceptio corporis et sanguinis« etc.⁴⁸⁾ Za to molitvijo pa sledi še četrta. ki

neki Forojuliensis codex (pri de Rubeis l. c. p. 279): »Dicto Sanctus osculetur sacerdos altare super Corporali cum signo crucis. dicendo: In nomine Patris. Et statim osculetur crucifixum in libro dicendo: Domine exaudi orationem meam: et clamor meus. Oremus. inclinando se ad altare.« De Rubeis še pristavi l. c.: Ante praefationes omnes hanc Salvatoris crucifixi imaginem praestat Missale Salisburgense . . . Osculis. quae figebantur. foedata conspicitur. — Enak običaj navaja slavni Muratori (Liturg. Roman. vet. t. I. p. 93) iz nekega mutinskoga missala. saec. XII.: Imaginem Salvatoris e cruce pendentis . . . post postremam praefationem . . . osculari mos fuit. »Aliquantum coloris oscula data deferserunt.« Kakor se vidi. je bila navada. poljubiti podobo Križanega v začetku kanona. v srednjem veku daleč razširjena.

⁴⁶⁾ Te (6) votivne maše nahajajo se vse v ravno ti vrsti tudi v Missal. Aquilej 1517. Cfr. de Rubeis p. 283.

⁴⁷⁾ Edine malenkostne izjeme so: v začetku kanona. pri »Memento vivorum« pod črto (ali od iste roke?) podpisano »et pro me indigno famulo tuo«; pa v molitvi »Supplices« za besedami »divinae majestatis tuae« ob robu pristavljeno »et praesta. ut quotquot« etc.; pred »filii tui« stoji ravno tam beseda »Christi«. (Dostavek »et me misero famulo tuo« se je — kakor priča de Rubeis l. c. p. 279 — nahajal tudi v čevdatskem missalu iz l. 1403; v drugem kodeksu ga ni našel.) — Tudi stojita dva križčeka več. namreč pri »protectionis tuae m. a.« in pa pri »damnatione + nos eripi«. — Nahajajo se v knjigi tudi propria »Communicantes« in »Hanc igitur«. — Naj tu še opomnim. da pod »Oratio Dominica« zaljša kanon podoba Izveličarjeva na prtu Veronikinem.

⁴⁸⁾ Obhajilne molitve od »Agnus Dei« pa do konca molitve »Dne J. Christe. fili D. v.« so v čevdatskem missalu iz l. 1403 skoraj do besede soglasne. kakor kaže nastopni posnetek iz de Rubeisa l. c. p. 279: »Post Agnus Dei. hic imponat particulam,

se tudi v družih missalih te dobe nahaja⁴⁹⁾ in tako le slove: »Domine sancte Pater, omnipotens aeterne Deus, da michi hoc corpus et sanguinem filii tui Dni nostri J. Chr. ita sumere, ut merear per hoc remissionem omnium peccatorum meorum accipere, quia tu es Deus et praeter te non est alius, cujus gloriosum nomen permanet in saecula. Amen.«⁵⁰⁾ S to molitvijo pa tudi kanon v naši knjigi konča, akoravno še cela kolumna zraven čisto prazna stoji.

Zunaj kanona se kažejo v »Ordinarium Missae« marsikatere različnosti. Tako n. pr. ima Gloria pri besedah »Domine fili unigenite Jesu Christe« pristavljeno besedo »altissime«: kar se nahaja tudi v Missal. Aquil. 1517, pa tudi (kakor priča de Rubeis l. c. p. 255) v starem solnograškem missalu. — Večjo pozornost pa zasluži samostojna »Gloria de Beata Virgine«, ki se tako-le glasi: »Gloria in excelsis Deo et . . . Domine fili unigenite Jesu Christe. Ipse et alme orphanorum paraclete, Domine Deus, agnus Dei, filius Patris, Primogenitus Mariae, virginis Matris; Qui tollis p. m. . . suscipe deprecationem nostram Ad Mariae gloriam. Qui sedes . . . Quoniam tu solus sanctus Mariam sanctificans, Tu solus Dominus Mariam gubernans, Tu solus altissimus Mariam coronans, Jesu Christe, cum S. Sp. in gl. D. P. Amen.«⁵¹⁾

quam tenet, in calicem dicendo: Fiat commixtio et consecratio corporis et sanguinis Dni nostri Jesu Christi omnibus sumentibus salus mentis et corporis in vitam aeternam, Amen. Hanc orationem dicendo accipiat pacem ab altari et Crucifixo libri. Oremus, Domine J. Chr., qui dixisti Apostolis tuis etc. Hic dat Ministris pacem, dicens: Pax tecum, P. Et cum spiritu tuo. Sacerdos: Habete vinculum pacis et caritatis, ut apti sitis sacris mysteriis: et pax Christi et Ecclesiae semper maneat in cordibus vestris, Amen. Inclinator ante altare dicat orationem: Domine J. Chr., Fili Dei vivi, qui ex voluntate Patris etc. Potem pa ta missal nadaljuje molitve ad sumptionem prav podobne sedanjim: molitve »Perceptio Corporis tui« pa vendar nima (ima jo pa drugi frijulski missal iz začetka 14. stoletja).

⁴⁹⁾ N. pr. skoraj od besede do besede v starih mašnih bukvah avguštinske opatiije v Vorau-u. Perg. cod. saec. XIII.: objavil O. Kernstock v graškem »Kirchenschmuck« 1876, S. 10. Enako v »Missale Romaricense«, saec. 11. vel 12 (kjer se nahaja tudi naša oratio »ad dandam pacem«: »Habete vinculum pacis« etc., ut supra. Ravno tako »in pervetusto codice Sublacensi anno 1075 exarato. Kakor kažete ti dve knjigi, se je ta oratio molila »antequam sumat«. Martene, de antiquis ecclesiae ritibus, Antwerpiae 1763, tom. I. p. 152 et 153.

⁵⁰⁾ Sorodnost naše knjige z frijulsko-oglejskimi mašnim bukvami na eni strani, na drugi pa tudi s solnograškimi se nam tukaj zopet kaže.

⁵¹⁾ Tak »Gloria de Beata Virg. M.« nahaja se tudi drugod v missalih te dobe, n. pr. v vorau-skem, cfr. »Grazer Kirchenschmuck« 1876, S. 29. Enako (cfr. Card. J. Bona, Rerum liturgic. l. l. c. 12. Append.) v obredu pariškem in lijonskem. Tudi rimski missal ga je imel pred reformacijo po p. Piju V. l. 1570. Cfr. »Tübinger Q. Schr.« 1884, p. 662. — Take interpolacije med strogo

Da v našem rokopisu manjka molitve pred introitom (»nastopne molitve«) in pri darovanji hostije in keliha, je bilo že poprej omenjeno.

Kar se tiče prefacij, ima jih naša knjiga navadnih 11; to število ima tudi oglejski tiskani missal.

Neka posebnost našega missala je — in to enakolično z Miss. Aquilej. 1517 —, da se molitev po zavživanji, sedaj Postcommunio imenovana, v njem naziva zmiraj »Complenda«.⁵²⁾ De Rubeis (l. c. p. 346) opomni pri tem: »Vox prior (Postcommunio) adhibita legitur in Sacramentario Gelasiano: vox altera in Gregoriano . . . Ita vero precem illum vocare Complendam consuevere, quod ipsa sacrum officium liturgicum concluditur completurque . . . Vocem habent Postcommunio missalia manuscripta duo, quae possideo, Salisburgense et Forojuliense.« — Od kod ima naš rokopis izraz »Complenda«? Pač od Ogleja.

Kar zadeva potem »Proprium«, je nasproti sedanjemu Missal. Roman. izvanredno, da ima maša in Vigilia Nativitatis Dni in pa vse tri maše na božični dan po dve lekciji, eno iz stare zaveze, drugo iz pisem sv. Pavla ap.⁵³⁾

liturgični tekst — tropus se imenujejo — nahajajo se razun glorie v srednjeveških missalih tudi pri družih krajših mašnih molitvah, n. pr. pri Kyrie, Sanctus, Agnus Dei in Ite missa est; o slednjem bom navedel pozneje iz tiskanega oglejskega missala 1517 dve zanimivi interpolaciji. Tacih »tropov« ni samo mašnik molil, ampak pel jih je tudi pevski kor, ker stoje tudi v gradualnih knjigah. (O drugi vrsti tropov, ki so bili praveci himni, ni tukaj razpravljati.) Cfr. Dreves S. J. v Stimmen a. Maria Laach 1888, S. 477—81 in Kornmüller, Lexikon d. kirchl. Tonkunst, S. 447 u. 48.

⁵²⁾ Pred več leti odmočil sem iz neke tiskane knjige pergamenten popisani zavitek, ki nosi opravilo de S. Maria Magdal. (pričenski s koncem sekvence) in začetek maše In die S. Jacobi. Tudi na tem listu (saecul. 15.) za dotično communio (Diffusa est gratia etc.) stoji rudeče pisano »Complenda« Sumpo Dne salutaris etc.) Pa kdo ve, od kod da je ta list? Tudi navedena communio ni soglasna s kranjskim missalom, ki ima Dico vobis, gaudium est angelis Dei etc.

⁵³⁾ Namreč: In Vigilia Nativitatis, Ysaie cap. 62, Propter Syon etc., in ad Roman. cap. I: božični dan »in gallicantu« Ysaie: Populus gentium etc., in ad Tytum Apparuit gratia Dei: »in aurora« ima Ysaie: Spiritus Domini super etc., in ad Tytum: Apparuit benignitas: »ad publicam« pa stoji Ysaie: Propter hoc sciet populus etc., in ad Hebraeos, Multifarie multisque modis etc. Kako da ste se rabili te dve lekciji, se razvidi iz rubrike Missal. Aquilej 1517, katera pravi ob koncu prvega berila »Immediate sequitur epistola ad Hebraeos, Multifarie etc. — Vse te lekcije nahajajo se popolno soglasno tudi v Missal. Aquilej 1517.

Opomniti pa je, da po »Micrologus« cap. 52, so se te štiri maše tudi nekdaj v Rimu enako brale de Rubeis l. c. 256). Težko je torej tukaj razoditi, ali imamo v naši knjigi to posebnost od Ogleja, ali neposredno od Rima. Vsakakor je zanimivo, da ima že »Liber Comitum« (lekcionarij iz časa sv. Hierouna, pa pozneje pomnožen, oziroma vsled želje Karola Vel. emendovan po Pavlu

Znano je, da so se v srednjem veku v nekaterih deželah (n. pr. na Francoskem in Nemškem, manj na Rimskem) uporabljale sekvence ali takozvane »prosa« kot izvrsten pripomoček v povzdigo veličastnosti službe božje. Tudi ljudstvo se je deloma vdeleževalo njihovega prepevanja ob večjih praznicah (cfr. Katholik, 1884, II., 56) in med tem popevanjem se je zvonilo, kakor pri »Le Denn« z vsemi zvonovi ali vsaj z dvema večjima. Njih stevilo je narastlo v nekaterih mašnih bukvalih končno na celo stotino.⁵⁴⁾ — Tudi naš kranjski missal svedoči nam o njihovi priljubljenosti: nič manj kot 60 jih ima, in sicer 24 v Propr. de tempore, 22⁵⁵⁾ v Propr. de Sanctis, celo v Commune de Sanctis nahaja se jih 14.⁵⁶⁾ Za poskušnjo hočemo nekatere prebrati konec tega spisa.

Hjako in oglejskem, potem po Alhvinnu, sledijoč po mašniku Theodoru vse te 12 perikope v zgoraj imenovanih štirih mašah ponotično — v začetku in koncu. — soglasne z našim kranjskim missalom (C. Migne, Patrol. lat. tom. 30, col. 489, kjer je col. 487 in 532 col. inter comitas ponotičen po belovškem (Beauvais) rokopisu. — Lekcije zamamenane za ta dva dneva v Antipistinum, Lectorium Gallicanum — Migne, P. L. tom. 72 coll. 171—173 in v Sacramentarium Gallicanum (ibid. col. 464) pa so izvzemši eno samo različno od zgoraj navedenih. Na izključivi vpliv »Ritus Gallicani« de Rubeis p. 132, notat Mabillonius, juxta Gallicanum ritum Lectoribus passim duas recitari, ex Vetere Testamento alteram alteramque ex Novo, se torej tu pač ne bo smelo misliti: nekaj frankovskega deleža pa ni nemogoče. Cfr. »Zgod. Zborn.« št. 1, stolp. 12. — Enaka raba dveh lekcij se nahaja v Missal. Aquilej. 1517 tudi v ponedeljek in torek velicega tedna; v našem missalu pa ne. — Cfr. Jos. Kehrein, »Lateinische Sequenzen des Mittelalters«, Mainz, 1873, prebrati jih je iz raznih cerkvenih knjg 895.

Skoraj za gotovo se sme reči (sodim po analogiji in tiskanih oglejskem missalu iz l. 1517), da bi bilo tu pravo število 26, ker na izrezanih listih za praznike od 24. avgusta do 7. oktobra (Zgod. Zborn. št. 2, stolp. 27, op. 14) so se nam izgubile najbrže tudi sekvence praznikov: In decollatione s. Joannis Bapt. in Nativitate B. M. V. in Exaltatione Ss. Crucis in S. Michaelis Archang. Skrajno število sekvenc našega rokopisa je torej bilo prej kot ne 64.

Lastne sekvence imajo v Proprium de tempore: Božje (in S. Stephani, S. Joannis Ev., Ss. Innocentium, S. Thomae Ep. M., Epiphaniae Dni, Resurrectionis Dni in vsaki dan oktave inclus. Dominica in Albis (= 7), festum de Lancea Dni, Ascensionis Dni, fest. Pentecostes in feria II., Ss. Trinitatis, Ss. Corporis Christi in ob. s. in Propr. de Temp. se in Dedicatione. — V Proprium de Sanctis pa imajo lastne sekvence prazniki: S. Andreae Ap., S. Nicolai Ep., Convers. s. Pauli, Purificat. B. Mariae V., Inventio. Ss. Crucis, s. Joannis ant. port. Latini, s. Achani, Nativ. s. Joann. B., Ss. Petri et Pauli App., Visitation. B. M. V., s. Margarethae V., Ss. Hermachorae et Fort. ma le ono de Comuni Mart., »O beata mater« in Divisionis App., s. Mariae Magdal., s. Jacobi Ap., s. Anne, s. Petri ad vincula, s. Laurentii, Assumption. B. Mariae V., Omnium Sanctorum, s. Martini Epi, s. Elisabethae in s. Katherinae V. — Oglejski tiskani missal (1517) prekosi po številu sekvenc kranjske mašne bukve, ima jih namreč celo 75, in sicer 21 de tempore, 35 de Sanctis in 19 de Comuni. Kar se tiče njih soglasnosti z onimi naše knjige, tu le ob kratkem rečem, da so mnoge enake.

Izmed sekvencij vsprejetih v sedanji rimski missal, nahaja se v naši knjigi velikonočna »Victimae Paschali« (pa z dodatkom proti koncu: »Credendum est magis soli Mariae veraci, quam Iudaeorum turbae fallaci«); »Veni sancte Spiritus« na binkoštni ponedeljek (binkoštna nedelja ima sekvenco »Sancti Spiritus assit nobis gratia, quae . . .) in pa krasni »Lauda Sion« v praznik svetega Rešnjega telesa. — Sekvencij »Stabat Mater« (Jacopone de Todi, † 1306) in »Dies irae« (Thomas a Celano c. 1240) pa v našem rokopisu ni: čemur se z ozirom na smoter sekvencij (»jubilus«)⁵⁷⁾ in pa na resnoben in bolj tužen značaj teh dveh sicer prekrasnih pesem ni posebno čuditi.⁵⁸⁾

Sicer pa smem trditi — po primerjevanju na raznih krajih — da se kranjski rokopis in Missale Romanum (Pianum) večinoma strinjata;⁵⁹⁾ a priznati je tudi, da je kranjski missal v prav veliko in ne malenkostnih rečeh soroden oglejskemu ter od njega

mnoge pa različne. Temu se ni čuditi; saj po izjavi de Rubeis-ovi l. c. p. 261 še in Missalibus manuscriptis, quae Aquilejae et Forojuli asservantur, prosae »non paucae occurrunt diversae«. V tej reči torej ne smemo iskati zanesljivih kriterijev za sorodnost naše knjige z oglejsko: toliko manj, ker po besedah de Rubeis-ovih l. c. p. 258 »in Missali Aquilejensi typis edito occurrunt terne omnes (sequentiae), quas . . . deprompsimus ex vetusto Codice Salisburgensi«.

⁵⁵⁾ Tako se tudi ložje ume, zakaj da odlični praznik »Annuntiationis Domini« (25. Mart.) v našem missalu nima nobene sekvence: ker namreč ne pride lahko iz resnega postnega časa. Dotično Abaelard-ovo sekvenco »Mittit ad Virginem non quemvis angelum« ima naša knjiga pri officiju »In adventu Dni sabbatis diebus, de Beata Virgine«. — Enako brez sekvence je praznik sv. Gregorija (12. Mart.), ko so ga vendar v srednjem veku zarad njegovih neumrljivih zaslug za cerkveno petje celo pred introitom 1. adventne nedelje s posebnimi tropom (himnom) »Gregorius praesul« slavili. — Tudi oglejski tiskani missal (1517) od praznika S. Dorotheae (6 Febr.) do onega S. Sigismundi Reg. M. (2. Maji) nima nobene sekvence. — Neale (Sequentiae ex missalibus germanicis . . . aliisque med. aevi, Londini 1852) opomni str. 113: »Missale Salzburgense (1515) sequentiam in die S. Cunegundis (3. Mart.) non habet, sed tractum, quippe qui infra Septuagesimam necesse est cadat.« Tisk iz l. 1519 jo pa že ima). V officiju »pro defunctis« naš rokopis sploh nima nobene sekvence, pač pa številne molitve, berila in evangelije.

⁵⁶⁾ Kako je s to dvojico v drugih missalih ob koncu srednjega veka, cfr. Kehrein l. c. p. 174 sq. in p. 588. — V Missale Romanum je sekvencija »Stabat Mater« še le pozneje, po l. 1570, z mašo »de Virgine dolorosissima« vred prešla. — Sekvence »Dies irae« tudi tiskani oglejski missal (1517) ni imel in missa defunctorum, pač pa mesto nje drugo: »Cum sit omnis caro foenum, Et post foenum fiat caenum: Homo quid extolleris?«

⁵⁷⁾ Že zgoraj sem omenil, da imajo pobinkoštna nedelja — izvzemši evangelije in večjidel 2. verzikula graduala — s sedanjimi soglasne formulare. Opravila feria IV. Cinerum, Dominica Palmarum, Vigilia Pentecostes, Festum Ss. Corporis Christi, Vigilia S. Joann. Bapt. se do besede strinjajo z Missale Romanum. Praznika S. Andreae Ap., Nativ. S. Joann. Bapt. kažeta le po par vrstic različnih: čisto malo razločka (le kaki verzikul ali posamezne be-

odvisen.⁶⁰⁾ Nekako v sredi med rimskim in oglejskim missalom se gibljejo naše stare mašne bukve, in smemo jih pač imenovati rimsko-oglejski missal za

sede) nahajamo Sabbato IV. Tempor. Adventus. Feria III. V. et Sabb. p. Pascha. Fest. Pentecostes. fer. IV. et V. p. Pent. (na sekvence se tu ne oziram).

Večjo razliko pa kažejo — v drugem sicer soglasni — officiji 1., 2., 3. in 4. adventne nedelje, ki imajo vse druga evangelija (I. Dom. Adv. »Cum appropinquasset Jesus Jerosolymis, od cvetne nedelje) in zadnji dve tudi druga berila: drugačna evangelija imajo tudi praznik ss. Trinitatis. fer. V. p. Dom. Laetare in praznik Convers. s. Pauli Ap. — Druga precejšnja različnost med sedanjim M. Romanum se kaže v Commune Sanctorum: tu nahajamo več mašnih formularov v enega združenih. Tako n. pr. ima Commune Conf. Pont. sicer le po eno Oratio, Secreta in Postcommunio: pa 4 introitus, 8 beril, 3 evangelija, 2 offertorija, ter po več gradualov in communio. In slično pri družih Commune.

Sicer nam knjiga naša sama že svedoči, da ni strogo Romanum missale, in sicer tudi one oblike ne, katero je ta imel v predtridentinski dobi. Pri veliki soboti sledi namreč za »Postcommunio« nastopna rubrika: »Secundum romanum ordinem dicitur. Hec Missa est. Sed usu ecclesiae propter vesperam (ki je prav enaka sedanji, inclus. Magnificati) dicitur. Benedicamus Dno«: a te besede ne kažejo nasprotja, pač pa neko različnost obreda z rimskim.

⁶⁰⁾ Precej v začetku n. pr. so 1., 2. in 3. adventna nedelja (v Miss. Rom. precej drugačne, kakor sem bil ravno omenil) do besede soglasne s tiskanim oglejskim missalom 1517; enako Dom.

kranjski arhidiakonot (archidiaconatus Carnioliae):⁶¹⁾ ali tudi »Marchiae«? In akoravno se jim ne manjka znakov družega upliva od zahoda in severa, bo vendar moral priznati vsakdo, ako vzame vse skupaj v poštev, da so one besede, koje sem izbral za motto:

»Carniolia liturgiis ecclesiasticis ad normam liturgiae Romanae ab Ecclesia Aquilejensi accepit«
zadostno spričane tudi po naši mašni knjigi.

(Nadaljevanje prih.)

Pentecostes (inclus. Sequentia »Sancti Spiritus assit nobis«) in festum ss. Trinitatis (vide nota 59), ravno tako tudi Officium de Laetitia. Obširni officij »in Vigilia Pentecostes« (ki je zelo različno sestavljen mimo onega v Missalu Rom., in ima mesto 6 le 4 lekcije se popolnoma vjema z oglejskim missalom (excepta unica oratione in to tudi gledé hymna »Rex Sanctorum«, katerega nima Missale Romanum. — Kako da se vjemajo mnogobrojna evangelija pobitkoštnih nedelj v kranjskem in oglejskem missalu (mimo drugačnih Missalis Piani) videli smo že poprej (stolp. 54). — Popolnoma soglasen z oglejskim miss. je dalje officij Feriae III. p. Pascha, inclusive lastne sekvence »Agni paschalis esu potuque dignas«: z rimskim pa je različen v psalmu introita in zadnjem verzu graduala. I. t. d. —

Da se pa tudi ne manjka množih in velikih razlik med kranjskim rokopisom in oglejskim missalom, omenil sem že zgoraj večkrat: čisto oglejski missal naš rokopis nikakor ni.

⁶¹⁾ Da je bilo kaj takega za kranjske cerkve mogoče, sme se slutiti iz onega, kar sem omenil poprej (stolp. 13) o obrednih razlikah čevdatskih in oglejskih.

Doneski

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj.)

Vox ego sum vitae.
Voco vos. adorare, venite!

Že od nekdanj si je sveta cerkev, pospešiteljica ved in umetnostij veliko prizadevala, da je oskrbela svetiščem, katere je sezidala, lepo, ubrano zvonjenje. In koliko žrtvuje tudi še dandanes naše pobožno ljudstvo v ta namen! Za nobeno cerkveno potreščino ne zлага tako rado svojih doneskov, kakor za nove zvonove. In kako ponosno je potem nánje!

Enako veselje do lepega zvonjenja nahajamo pa tudi pri družih narodih. In za to najdemo po nekodi zvonove tolike velikosti in teže, da se nam zdi skoraj neverjetno, da je bilo mogoče uliti tolike velikane. Največji in najtežji zvon, kolikor jih je bilo kedaj ulitih, bil je gotovo zvon z imenom »Ivan« v Moskvi na Ruskem. Zal, da ga je uničil l. 1701 požar. Tehtal je celih 4420 dunajskih stotov, visočina njegova je znašala 33 in debelost 3 dunajske črevlje. V premeru je imel 23 in v

obsegu 72 črevljev. Dandanes pa so izmed največih zvonov: zvon »Cordailac« v Toulonu na Francoskem, ki tehta 506 stotov, na Dunaju pri sv. Štefanu 412, v Rouenu na Francoskem 360, v Moskvi 356, v pariški cerkvi »Nôtre-Dame« zvon »Emanuel« 320 stotov, slišati ga je tri milje daleč od Pariza. Teška sta tudi zvonova v Krakovem »Sigismund« s 300 in »Sigismund« v cerkvi sv. Vida na Hradčanih v Pragi z 249 stoti. Med zvonovi na Slovenskem pa je najteži zvon pri Gospej Sveti na Koroškem s 118 stoti, v stolnici v Mariboru z 99 in v stolnici v Ljubljani s 64 stoti.

Ako si ogledamo zvonove, zapazimo na njih različne napise in podobe. Napise začeli so delati na nje v XII. veku. Iz početka zapisavali so na nje samo čas, kedaj so bili uliti. V XIII. veku pa nahajamo že kratke molitvice, reke iz sv. pisma i. dr. Najnavadniši napisi v starejšem času so bili: *o cor gloriæ Christo, veni cum pace (1200—1650)*, na Francoskem pa mesto tega:

Christus rex venit in pace: ave Maria gratia plena Dominus tecum (1100—1650); rivos roco, festa decoro, fulgura frango, mortuos plango (1300—1700). Od XIII. veka pa nahajamo tudi imena zvonarjev na njih, in v XIV. tudi že težo zaznameno. Od XVI. nadalje pa vidimo razvado, da so zapisavali preveč imen na zvonove: imena duhovnih in posvetnih oblastnikov in dostojanstvenikov, darovalcev, patronov ali kumov i. dr. Tako n. pr. se nahajajo na velikem zvonu v stolnici v Treviru iz l. 1628 imena vseh 15 kanonikov.¹⁾ Nekaterokrat najdemo na njih navedene celo posebne dogodke, kakor n. pr. na velikem zvonu v podružnici sv. Florijana na Tehovcu v sorški fari, ki je bil ulit v spomin zmage nad Turki pri Sisku dne 22. junija l. 1593.²⁾ Iz tega razvidimo, da so zvonovi marsikaterokrat znamenili tudi v zgodovinskem obziru, ker nam podajajo imena in druge znamenitosti.

Podobe na zvonovih so zelo različne. Največkrat se nahaja križ ali Marija. Pa tudi drugi svetniki, navadno isti, katerim na čast so zvonovi posvečeni. Često pa nahajamo na njih tudi različne grbe, celo odtiske novcev, ki so bili takrat v navadi; pa tudi podobe živalij, vzlasti med posameznimi besedami pri napisih z gotskimi črkami.

Oglejmo si, s kakimi črkami so pisali napise! Najprve nahajamo z rimskimi velikimi črkami-majuskulami. Od začetka XI. veka pa dobimo tudi že romanske majuskule, v XIII. in XIV. pa gotske. Od tedaj do srede XVI. stoletja pa gotske male črke-minuskule. V XVI. veku pa nahajamo napise v črkah vseh vrst, dokler niso prišle sredi XVII. stoletja zopet latinske velike črke v navado.

Ako se ozremo še na jezik, v katerem so bili napisi sestavljeni, reči moramo, da so bili prvi latinski. Kasneje nahajamo i nemške. Prvi zvon z nemškim napisom je, kolikor znano, v Multzigu v Elzaciji iz l. 1350. Prvi slovenski pa skoraj gotovo napis na velikem zvonu v Cerengrobu v starološki fari iz l. 1807., ki se glasi:

H' zhasti Marie ozhem smeram peti
Ino vssim vernim glassno resodeti,
De Jezus bo roko stegnov
Ino moje dobrotnike vsse poshegnov.

In na nasprotni strani:

Kader sim biv pervizh ulit,
Smo preieli lobiga myro dar, 1763,
O Bog! dai, kir sim sdei prelit,
De bi ga tud' vshvala vssaka stvar, 1807.

Za njim najstareji pa, kolikor je znano, je veliki zvon pri sv. Joštu pri Kranju iz l. 1834, ki ima, kakor je dokazano, ta-le zanimiv Prešernov napis:³⁾

¹⁾ H. Bockeler Beiträge zur Glockenkunde V., str. 72.

²⁾ A. Koblar: Zgodovina farā l., str. 65.

³⁾ Trojna Božja pot na Kranjskem, str. 8. — »Ljubljanski Zvon« 1881, str. 127

Moj bron je najden bil v dnu morja, ko Turčije
Kraljestvo v Heladi končal je Navarin.
Ga kupi romar; ga Samassa v zvon prelije;
Glasim zdaj božjo čast iz svet'ga Jošta lin.

Nahajajo se pa tudi še zvonovi s črkami in napisi, katerih ni lahko raztolmačiti, o katerih poročam niže.

Številke na zvonovih so do XV. veka navadno rimske, še le kasneje tudi arabske.

O zvonovih nahajajo se med narodom večkrat tudi različne pravljice. Kedo še ni čital o pogreznenih zvonovih v Vrbskem jezeru na Koroškem, kako se glasi včasih iz dna jezera? Komu ni znan skrivnostni zvon na otoku Marije Device na Blejskem jezeru? Enako pripoveduje narod tudi o družih zanimive pravljice, o nekaterih celo vraže. Že Valvasor¹⁾ nam omenja nekatere.

Po tem kratkem uvodu preidimo na posamezne zvonarje in zvonove po Kranjskem.²⁾

Na nekaterih ne nahajamo nikakega napisa. Ti so navadno najstarejši. Na družih najdemo različne napise brez imena zvonarjevega. A najbolj navadni so z napisom in imenom zvonarjevim. Do zdaj so nam znani trije kraji na Kranjskem, kjer so bivali zvonarji: v Ljubljani, v Kranju in v Žužemberku. Pa gotovo so jih lili še drugod, kajti znano je, da so lili včasih naročene zvonove kar na mestu. (Nadaljevanje prih.)

¹⁾ VIII. knj., str. 803, 831.

²⁾ O njih pisal je l. 1873. graški »Kirchenschmuck« na str. 39 do 43, kjer navaja vse avstrijske zvonarje, kolikor jih je bilo do tje znanih. Toda omenja nam samo imena. Tudi »Slovník umjetnikah Jugoslavenskih« (izdal Ivan Kukuljević-Sakcinski), ki ima v abecednem redu imena in životopise vseh jugoslovanskih umetnikov, omenja nekatere. Drugih podatkov nabral sem veliko sam, nekaj pa so mi jih poslali gg.: zvonar A. Samassa, prof. Radič, kurat Primožič, kapelani: Fr. Pokorn, ki mi je poslal napise farā: Stara Loka, loška mestna fara, Jesenice, Koroška Bela, Dovje, Kranjska Gora, J. Fertin za faro Stari Trg pri Poljanah, J. Zupanec za šmarješko in L. Picigas za mirnopoško faro.

Opomnja uredništva:

Po vzgledu mnogo družih znanstvenih listov štejem šterilke in strani ali bolj prur stolpce našega lista dalje, če prav stoji na čelu zapisano »drugo leto«. Ko se tako nabere dosti gradiva, završili bomo prvi zvezek ter mu dodali tudi kazalo.

Vsebinska. *Diplomatarij: Potrjenje sodne in ribarske pravice gornjegrajskemu samostanu in oscobojenje samostanske liše v Celji vseh bremen. — Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. (Nadaljevanje.) — Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••—

Drugo leto.

Ljubljana, meseca oktobra 1889.

Številka 5.

Diplomatarij.

(Nadaljevanje.)

D.

Cesar Friderik podeli kaplanu sv. Fridolina v Ljubljani pravico, imeti lastnega ribiča na Ljubljani in Ižici.¹⁶⁾ — Gradec, 3. septembra 1453.

Khayser Friderichs Gabbrieff dem Caplan Sancti Fridolini ain zuevischer auf der Laybach vnd an der Ygg zu haben.

Wir Friderich von Gottes gnaden, Römischer Khayser zu allen zeiten mehrer des Reichs, Hertzog zu Ossterreich, zu Steyr, zu Khärnten, vnnnd zu Crain, Graue zu Tyrol etc.

Bekhennen wann wir der Neuen stift Sanct Fridleins Capellen an dem wasser zu Laybach genaigt sein, vnnnd die vnsrer Lehenschafft ist, das wir dadurch vnnnd von sondern gnaden dem Caplan derselben Capellen erlaubt vnnnd vergunet haben wissentlich mit dem brief, das Er auf vnsern wassern Laybach vnnnd Ygg ainen Zuevischer ausserhalb der Vischer so vnser Hauptmanschafft in Crain auf denselben wassern zuegehören, haben sol vnnnd mag, doch nur vntz auf vnser widerrueffen vnnnd ferrer geschafft.

Dauon empfelhen wir dem Edlen wolgeborenen vnserm besonder lieben vnnnd getreuen, Graf Stephan

¹⁶⁾ Ljubljanski kn.-škof. arhiv hrani tudi izvornik te listine. Velikost 27×18 cm. Pergamentna listina je slabo ohranjena in ima precejšen del iztrgan. Pečat se je izgubil.

von Modrusch vnserm gegenwürtigen Hauptman in Crain, oder wer khünfftiglich vnser Hauptman daselbs wirdet, vnnnd wöllen Ernstlich das sy den obgenanten Caplan ainen zuischer ausserhalb der Vischer vnser obgenanten Hauptmanschafft haben, vnnnd des gebrauchen vnnnd niesen lassen, alssdann ander, den wir das erlaubt haben, solich zuischer gebrauchen, doch nur vntz auf vnser widerrueffen, als vorsteet, vngeuerlich, Mit vrkhundt des briefs. Geben zu Grätz an Montag nach St. Gilgentag, nach Christi geburd im viertzehenhundert vnd dreyund fünfzigisten Jar, vnser Reichs im viertzehenden vnd vnser Khayserthumbs im andern Jar.

E.

Cesar Friderik podeli ljubljanskemu škofjstru pravico sekati les in drva v cesarskih gozdih, kositi na ljubljanskem mahu in imeti dva ribiča na Ljubljani.¹⁷⁾ — Dunajsko novo mesto, 24. septembra 1463.

Khayser Friderichs Freyhait vmb Pren vnd Zimerholtz, wissmaid vnnnd zwen vischer auf der Laybach.

Wir Friderich von Gottes gnaden, Römischer Khayser zu allen zeiten mehrer des Reichs zu Hungern,

¹⁷⁾ Izvornik v ljubljanskem kn.-šk. arhivu je sicer še precj dobro ohranjen, le pečat je uničen. Velikost listine 29×21 cm.

Dalmatien, Croatien etc. Khünig, Hertzog zu Össterreich, zu Steyr, zu Kharndten vñnd zu Crain etc.

Embietten vnserm getreuen lieben Sigmunden Seebriacher vnserm Hauptman in Crain, oder seinem Verweser, oder wer khunfftiglich vnser Hauptman oder Verweser daselbs sein wirdet. Vnser gnad vñnd alles guets. Als wir Gott dem allmechtigen, vñnd der lobsamem Jungfrauen Marien, vñnd allen Heylligen zu Lob, auch vnserm Hauss Osterreich vñnd besunder vnserm Fürssthumb Crain zu Ehren, vñnd allen glaubigen Seellen zu trost, ain Bisstumb zu Laybach gestift, erhebt, vñnd angefangt, vñnd den Ehrwürdigen Sigmunden Lamberger, vnsern Rath vñnd lieben andechtigen zu Bischouen daselbs benennet haben, der dan von vnserm Heylligen Vatter dem Babst dartzue bestätt ist, nach laut der Babstlichen Bullen vñnd brieffen darumb ausgangen. Emphelhen wir dir Ernstlich vñnd wöllen, Wann du von demselben Bischof angelangt wirst, das du Im dann in vnserm Hölzern Zimerholtz vñnd Prenholtz, auch Wissmaid auf dem Moss daselbs bey Laybach zu sein notturfft austzaigest, oder zu geschehen bestellest, vñnd dartzue zwen Vischer auf der Laybach auch daselbs vischen, vñnd in der obbemelten gehültz vñnd wissmaid, was du Im der austzaigen wirst, mit sambt den bemelten vischern vntz auf vnser ferrer beuelchnuss, an Irrung, zu sein notturfft, als vorsteet gebrauchen lasset. Daran thues tu vns guett gefallen vñnd vnser Ernstliche mainung. Geben zu der Neuenstatt, an Sambstag vor Sanct Michels tag, Anno Domini, aintausendt vierhundert, dreyvñndsechzig, vnser Khayserthumbs im zwelfften, vnser Reich des Römischen im vierundzwanzigsten, vñnd des Hungrischen im fünfften Jahren.

F.

Cesar Friderik potrdi trygoma Gornji grad in Ljubno pravico. imeti semnje in tržne duve. — Velikovec, 18. maja 1470.

Freyhait der Jarmärkht des Markhts Obernburg vñnd Lauffen vom Khayser Friderico.

Wir Friderich von Gottes gnaden, Römischer Khayser zu allen zeiten, mehrer des Reichs zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. Khunig, Hertzog zu Osterreich, zu Steyr, zu Kharndten vñnd zu Crain, Graue zu Tyrol etc.

Bekennen das der Ehrwürdig, Sigmund Bischoue zu Laybach vnser Rath vñnd lieber andechtiger für vns khomben ist, vñnd gab vns zu erkennen wie Er zu dem Gottshauss Obernburg, das dem Bisstumb daselbs zu Laybach vnser Neuen stift eingeleibt ist, Zwen Märkht

ainer zu Kor vñnd der ander zu Lauffen Innhab, vñnd sein Leuth, so in dem berürten Markht zu Kor wohnhaft sein, Jarlich ain Jarmarkht an Sanct Margarethen tag, vñnd dartzue wochenlich am Suntag ain wochenmarkht daselbst zu Kor, vñnd sein Leuth in dem berürten Markht zu Lauffen, Jarlich zwen Khirchtag, ain ander Khirchweichtag daselbs, vñnd den andern an Sancti Elisabethentag, vñnd dartzue wochenlich am Suntag auch ain wochenmarkht daselbs zu Lauffen, auch in denselben zwayen Märkhten zu Kor vñnd Lauffen, Markhtrecht von alterher haben, halten vñnd brauchen vñnd damit begnad sein. Vñnd vns diemüetiglich gebetten, hat, das wir denselben seinen Leüthen daselbs zu Kor vñnd zu Lauffen, dieselben Jarmarkht, Wochenmarkht, Khirchtäg, Markhtrecht zuerneuen vñnd zubestatten geruechten. Haben wir angesehen desselben von Laybach vleissig bette. Vñnd haben dadurch auch von aufnemens vñnd nutz wegen desselben Bistums denselben seinen Leuthen daselbs zu Kor vñnd zu Lauffen, die berürten Jarmarkht, Wochenmarkht, Khirchtäg vñnd Markhtrecht von Römischer Khayserlicher macht vñnd als Landts Fürst bestett vñnd verneut, bestetten In die auch wissentlich mit dem brief, also das sy vñnd Ir Nachkhomben dieselben Jarmarkht, Wochenmarkht vñnd Khirchtäg an den bestimbten tügen, vñnd dartzue Markhtrecht daselbs zu Kor vñnd Lauffen mit khauffen vñnd verkhauffen vñnd in ander weeg haben, halten vñnd gebrauchen sollen vñnd mügen, Inmass die annder vnser Märkht in vnserm Fürssthumb Steyr haben, halten vñnd brauchen, vñnd sy von alter her gehalten vñnd gebraucht haben, von meniglich vngehendert, doch vnsern Stetten vñnd Märkhten, an Iren wochenmärkhten, Jarmarkhten, khirchtügen vñnd gerechtikhaiten ohn schaden. Dauon gebietten wir den Edlen vnsern lieben getreuen, allen vnsern Hauptleüthen, Grauen, Hérrn, Rittern, Khnechten, Verwesern, Vitzdomben, Pflegern, Burggrafen, Landtrichtern, Burgermaistern, Richtern, Räten, Burgern, Gemainen vñnd allen andern vnsern Ambtleüthen. Vnderthan vñnd getreuen, Ernstlich vñnd wöllen, das sy die obgenanten Leüt zu Kor vñnd Lauffen, vñnd Ir Nachkhomben, bey den bemelten Jarmarkht, Wochenmarkhten, Khirchtügen vñnd Markhtrechten gantzlich bleiben lassen, vñnd dawider auch dise vnser bestett nicht thuen, noch des Yemands anderm zu thuen gestatten, als lieb In allen vñnd Ir Jedem sey vnser schwäre vngnad zuuermeiden. Das mainen wir Ernstlich. Mit vrkhund des Brieffs. Geben zu Velkhenmarkht an Freytag vor dem Suntag Cantate, Nach Christi geburd im viertzehnhundert vñnd sibentzigsten, vnser Khayserthumbs im neuntzehenden, vnserer Reich des Römischen im dreyssigsten vñnd des Hungrischen im zwelfften Jar.

G.

Nadvojvoda Maksimilijan izroči ljubljanskemu škofjstvu kapelo sv. Fridolina na Bregu v Ljubljani. — Augsburg, 27. aprila 1504.

Ain Brief vmb die Capellen Sanct Fridleins am Neumarkt so Khayser Maximilian dem Stiff Laybach übergeben.

Wir Maximilian von Gottes gnaden, Römischer Khönig zu allen zeiten, mehrer des Reichs zu Hungern Dalmatien, Croatien, Khünig, Ertzhertzog zu Össterreich, Hertzog zu Burgundt zu Brabandt vnnnd Pfaltzgraf etc.

Bekennen für vns vnd vnser Erben, Das wir dem Ehrwürdigen vnserm lieben andechtigen, Christophen, Bischouen zu Laybach, vnserm Rath, dise sonder gnad gethan vnnnd Sanct Fridleins Capellen am Rain zu Laybach, so yetzo Niclas Sparauitz besitzet vnnnd vnser vnd vnser Hauss Össterreich Lehenschafft ist, zu seinem Stiff, zuegestellt haben, vnnnd stellen Im die auch hiemit zu wissentlich in Crafft dises briefs, also das Er vnnnd sein Nachkhomben, nach abgang des gemelten Sparawitz, dieselben Capellen, bey dem Stiff behalten vnd mit dem Gottsdienst, wie bissher ordenlich versehen, vnd den nit abgehen lassen sollen, Inmassen Er sich des gegen vns verschriben hat. Vngefahrde. Mit vrkhundt diss briefs. Geben zu Augspurg an dem Sibenvndzwanzigsten tag Apprilis, Nach Christi geburd, Fünfftzehnhundert vnd im vierdten vnser Reiche des Römischen im Neuntzehenden vnd des Hungrischen im fünftzehenden Jaren.

H.

Cesar Maksimilijan vtelesi faro svetega Kancijana v Kranju ljubljanskemu škofjstru. — Lynndau, 17. avgusta 1507.

Khaysers Maximiliani Gabbrieff vmb die Pfarr Sancti Catziani zu Crainburg weliche dem Bisstumb Laybach incorporiert worden.

Wir Maximilian von Gottes gnaden, Römischer Khünig zu allen zeiten, mehrer des Reichs zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. Khünig, Ertzhertzog zu Össterreich, Hertzog zu Burgundi, zu Brabandt vnnnd Pfaltzgraue etc.

Bekennen für vns vnnnd vnser Erben vnnnd Nachkhomben offentlich mit disem brief vnd thuen khund allermeniglich. Das wir dem Ehrwürdigen Christophen Bischouen zu Laybach vnserm Rath vnd lieben andechtigen, vmb seiner vleissigen, angenemben, getreuen vnnnd nutzlichen dienst willen, so Er vnnnd sein vordern, vns, vnsern vordern, vnd dem Hauss Össterreich, bissher in

manigfellig weeg gethan haben, vnnnd hinfür, Er vnd sein Nachkhomben, vns vnnnd vnsern Nachkhomben Ertzhertzogen zu Össterreich, noch thuen sollen vnd mügen, vnd aus sonderm gnedigem vnd genaigtem willem, den wir zu gedachtem vnserm Rath vnnnd Bischouen zu Laybach. Auch demselben seinem Stiff tragen, die Pfarrkirchen zu Sanct Cancian zu Crainburg, Agler Bisstumbs, vnser Juss Patronatus vnd geistlichen Lehenschafft mit allen vnnnd jeglichen Iren zue: vnnnd eingehörungen, wie die bissher durch vns vnd vnser Vorfordern verlihen worden ist, Incorporiert, zuegestellt vnnnd eingeleibt haben. Thuen das auch hiemit in Crafft dits briefs. Also das derselb vnser Rath vnnnd all sein Nachkomben Bischouen zu Laybach nun hinfüro die gedacht Pfarrkirch zu Sanct Cantian zu Crainburg, als ain Incorporirte vnnnd eingeleibte Pfarr, Innhaben vnnnd besetzen, vnd all Rent, gült vnd nützung dauon zu Iren vnd gemelts Ires Stiffs handen, einbringen, nützen vnnnd niessen. Auch derselben Leut vnd vnderthanen all vnnnd Jegelich Freyhait, Recht vnnnd gerechtikhait, wie ander des Stiffs Laybach Leuth vnnnd vnderthanen haben, geniessen, vnd sich der gebrauchen sollen vnnnd mügen, ohn vnser, vnserer Erben vnd Nachkhomben, auch menigleichs von vnserntwegen Irrung vnnnd widersprechen, Ohngeuarde. Mit vrkhundt dits briefs. Geben in vnser vnd des Reichs Statt Lynndau am Sybentzehenden tag des Monats Augusti, Nach Christi geburde, Fünfftzehnhundert vnd im sybenden, vnserer Reiche des Römischen im zwayvndzwanzigsten, vnd des Hungrischen im achtzehenden Jaren.

I.

Cesar Maksimilijan podeli ljubljanskim škofom pravico, imeti na Savi dva ribiča. — Wels, 29. decembra 1518.

Khaysers Maximiliani gnadenbrief, das ain Bischof zu Laybach zwen Vischer auf der Sau halten müg.

Wir Maximilian von Gottes gnaden, Erwölter Römischer Khayser zu allen zeiten, mehrer des Reichs in Germanien zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. Khünig, Ertzhertzog zu Össterreich, Hertzog zu Burgundt, zu Brabandt vnnnd Pfaltzgraue etc.

Bekennen das wir dem Ehrwürdigen Christophen Bischoue zu Laybach vnnnd Administrator des Stiff Seccau, vnserm Fürsten, Rathe, vnd lieben andechtigen, auf sein diemüetig vnnnd vleissig bitt, auch vmb seiner getreuen vnd vleissigen dienst willen, so Er vnns bissher manigfaltiglichen bewisen hat, vnnnd hinfüran noch thuen soll vnd mag, vnd auss sonderm gnaden, vnd allen seinen

Nachkhomben Bischouen zu Laybach, gnediglichen vergunt vnd zuegeben haben. Thuen das auch hiemit wesentlich in Crafft dits briefs, das sy nun hinfüran biss auf vnser widerrueffen an vnserm wasser der Sau, stättiglich zwen Vischer halten, die mit allerley Vischzug vischen, ob auch dieselben Vischer über des obgemelten vnser Fürsten, vnd seiner Nachkhomben notturfsten was von Vischen fahen, das sy die weiter verkhauffen mügen ohnmeniglichs Irrung, verhindernuss vnd widersprechen, ohngeuarde.

Vnd gebieten darauf dem Edlen vnnserm lieben getreuen, Hansen von Auersperg, Herrn zu Schönberg, vnserm Rath. gegenwürtigen vnd ainem yeden khunfftigen

Hauptman in Crain, das sy vorgemelten vnsern Fürsten, Christophen Bischouen zu Laybach vnd Seccau, bey solicher vnser gnad vnd gab, berueblich bleiben lassen, vnd daran khein Irrung thuen, noch Yemandts andern zu thuen gestatten: sonder sy dabey von vnserntwegen vestiglichen handthaben, vnd hierinnen khain anders thuen. Das ist vnser Ernstliche mainung Mit vrkhundt dits briefs, Geben in vnser Statt Welss, am Neunundzwanzigsten tag des Monats Decembris, Anno Domini etc. im Achtzehenden, vnserer Reiche des Römischen im dreyunddreyszigsten vnd des Hungrischen im Neunundzwanzigsten Jaren.

(Nadaljevanje prih.)

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

(Nadaljevanje.)

II.

Preidem sedaj k vprašanju o starosti (dôbi) našega — nedatovanega — rokopisa.

Že na prvi pogled se nam kaže kot delo potekajočega srednjega veka; oblika črk in posebno gotske majuskule nam naznanjajo 14. ali 15. stoletje. A natančneje določilo dôbe iz zgolj paleografskih znakov je v teh stoletjih še strokovnjakom težko⁶²⁾, diletantu nemogoče.

Mogoče pa je iz knjigine vsebine povzeti vsaj čas, pred katerim da ni bila pisana. V tem obziru je popolnoma gotovo, da je naš kranjski missal pisan po l. 1354; nahaja se namreč, kakor smo videli, v njem praznik »de lancea & corona Dni«, ki je bil dovoljen od papeža Inocencija VI. l. 1354. Lahko ima torej tudi že stareji praznik sv. Ludovika kralja, ki je leta 1270 umrl ter bil kanonizovan l. 1297. Enako stojé v njem še stareji prazniki sv. Frančiška Ser. (kanoniz. l. 1228), sv. Dominika (kan. 1234), sv. Virgilija Ep. Salisb. (kan. 1233), sv. Elizabete (kan. 1235), sv. Petra M. (kan. 1253) in

⁶²⁾ Spomnimo se le na dolgotrajni in hudi prepir paleografv o starosti nekaterih rokopisov »de imitationi Christi«; 100--150 let so v svojih datacijah narazen! Cfr. Hist. pol. Bl. 1883. II. 891. — Naj se pristavim važno opazko W. Wattenbach-ovo (Anleitung zur latein. Paläographie 3. A. S. 43), da zaostajajo vshodneje dežele proti zapadnim v pisavi sploh za dobrega pol stoletja. Zanesljivo bi se mogla torej starost iz zgolj paleografskih znakov določiti le na podlagi datovanih domačih rokopisov.

sv. Klare (kan. 1255). Tudi l. 1264 od papeža Urbana IV. celi cerkvi zaukazani praznik Ss. Corporis Christi se zatorej že tu nahaja, in sicer na onem mestu, katero mu je papež Klemen V. na občnem cerkvenem zboru Vienneskem l. 1311 nakazal, namreč v tednu post festum Ss. Trinitatis.

Veliko čez leto 1500 pa tudi ne bomo smeli datovati naših mašnih bukev; ker v sredi 15. stoletja so izumili knjigotisk, kateri je koj v začetku par excellence služil cerkvenim potrebam,⁶³⁾ naša knjiga pa tudi ne kaže (izvzemši kanon) posebno velike obrabe, oziroma dolgotrajne rabe.

Veleučeni subarhivar vatikanskega arhiva, Dr. H. S. Denifle O. Pr., ki je videl naš rokopis ob svoji navzočnosti v Ljubljani (meseca julija 1885), ga stavi v drugo polovico 15. stoletja. In ako je istina, da je sedanja vez njegova v vseh delih prvotna, potem je navedena P. H. Denifle-jeva sodba tudi direktno potrjena,

⁶³⁾ To svedočita za naše kraje n. pr. že mnogokrat omenjena tiskana oglejski missal (Venet. 1517) in breviarium Aquilejense iz l. 1496 (Venet.); knežja Auersperg-ova biblioteka v Ljubljani hrani tiskan oglejski brevir celo iz l. 1481 (bil je tudi v deželni razstavi, Catal. Nr. 40, sub III. Incunabeln). — Vendar se pa tudi še iz začetka 16. stoletja nahajajo pergamentni, tedaj še pisani missali; tako n. pr. v Vorau-u eden iz l. 1505, drugi iz l. 1509. Antifonariji (s sekiricami, za rabo v koru na pultu), so se seveda tudi še v tej dôbi iz lahko umljivih vzrokov pisali (na pergament); krasen vzgled imamo v dveh kranjskih folijantih iz l. 1491.

in knjiga zanesljivo še le po letu 1472 pisana; ker tako določitev tirjajo že (str. 27) omenjene 4 listine (pl. Gall-ov iz Rudolffseckh-a) na njenih platnicah iz l. 1457 in l. 1472. — Z ozirom na zgorej (nota 56) navedeno Wattenbach-ovo opazko smemo to določbo omejiti prav na konec 15. stoletja, v bližino letnice 1500.

Znalo bi se komu pri tej določitvi časa čudno zdeti, zakaj da potem v našem missalu ne nahajamo praznikov sv. Petra Celestina (kanoniz. 1313), sv. Tomaža Akvinskoga (kan. 1323)⁶⁴), sv. Birgille »prerokinje na severu« (kan. 1391). — Pa odvrniti mu moram, da manjka v knjigi tudi praznikov družih ne manj imenitnih svetnikov, katerih kanonizacija se je že pred zgoraj omenjenim letom 1354 (oziroma 1297) vršila; n. pr. slavnega svetega Bernarda (»doctor mellifluus, kanoniz. l. 1173), in še celo sv. Antona Patavinskega (»il santo«, kanoniz. 1232), kateremu se je že l. 1263 v ne daljni Padovi zidala krasna cerkev, — tem čudneje, ko vendar dneva 13. junija in 20. avgusta v kalendariju celo prazna stojita. Tacih izpustitev ni previsoko poudarjati, ker ne smemo discipline sedanjega časa v liturgijskih rečeh prenašati z vso strogoostjo v ono dōbo.

Ravno omenjena, videzno težko razvezljiva nasprotja, kakor tudi marsikaj družega že poprej omenjenega, n. pr. da manjka navadnih molitev pri darovanju, prazniki iz sacramentarija gelazijskega, nenavadno velika množica frankovskih in nemških svetnikov iz najstarejše dōbe, ko je novejših čisto malo sprejetih: vse to se dá vsaj deloma tako rešiti, da je pisec naše knjige večinoma le mehanično prepisaval iz veliko stareje⁶⁵) knjige, dodavši le nekatere novejše praznike in pri pisanju te predloge se je prejkone enako mehanično ravnalo.

⁶⁴) Da manjka praznik tega velikega in slavnega »angela škole« (»Tolle Thomam et dissipabo ecclesiam« je rekel p. Janez XXII. v začetku 14. stoletja), je res težko umljivo, če tudi priznavamo, da je tedaj v bogoslovskih učilnicah še prevladoval Petrus Lombardus s svojimi »libri Sententiarum«. In akoravno sicer dné 7. Mart. v kalendariju stoji »Ss. Perpetuae & Felicitatis«, bi to vendar ne bilo oviralo praznovanja sv. Tomaža Akv.; ker tudi n. pr. 5. avgusta je prazniku S. Oswaldi Reg. pripisan novejši praznik S. Dominici Conf. — V tiskanem oglejskem missalu se pa že nahaja praznik sv. Tomaža Akv. (7. marca), ravno tako »S. Antonii, fratris minorum« (13. junija) in S. Bernhardi Abb. (20 avgusta.)

⁶⁵) Z ozirom na to, da offertorijskih molitev naš rokopis nima (cfr. opomb. 44, Zgod. Zb. p. 55.), sme se znabiti njegovi starejši predlogi dōba pred l. 1100 določiti. Je li bila ta predloga že kranjski missal, ali pa še direktno oglejski, se ne dá reči. Prvo ni neverjetno, kakor nam kaže pogled na vporabo gelazijanskih in gregorijanskih praznikov v našem missalu (cfr. Zgod. Zb. št. 3, st. 44.) — Vsakdo umé, da bi določeneja rešitev te točke tudi ne malo svedočila o rabi latinskega obreda v okolici kranjski v 11. stoletji.

A.

Koliko časa pa, do katerega leta, je bil naš missal (in drugi enaki) v cerkveni rabi po kranjski deželi?

Preden na to vprašanje odgovorim, hočemo si poprej še dvoje natančneje ogledati.

Prvo bodi že tolikrat omenjeni tiskani oglejski missal iz l. 1517. Ne bom se tu mudil pri njegovem kalendariju, ki ima ob podnožju vsacega meseca čudne leoninske verze⁶⁶): tudi le memogredé omenim, da je razdelitev njegova deloma različna v primeri z našim rokopisom (ker Ordinarium Missae in Canon sledita precej za praznikom ss. Corporis Christi, fol. 81, a.). Kar nas iz gotovega obzira bolj zanima, je velika množica na sekirice postavljenih prefacij (fol. 83, a do fol. 98, b), Orationis Dominicae (fol. 99 a do fol. 100 a inclus.), ter intonacij Glorije, Credo, Ite Missa est in Benedicamus Domino (fol. 100 b do fol. 102 b).

Nič manj kot 34 na sekirice stavljenih prefacij nam podaja naš tiskani oglejski missal, ki se razdelé na najmanj še sedaj rabljenih predglasij. Nahajamo tu vsako prefacijo — po razni slovesnosti — v treh notacijah, sedanjo »communis« in ono »de Beata V.« pa celo v štirih. Pelo se je namreč vsako predglasje ali 1.) »sub solenni nota« (o velikih praznikih), ali 2.) »sub mediocri nota« (in officio 9 lectionum), ali 3.) »sub nota officii 3 lectionum«⁶⁷).

⁶⁶) Po njih vsebini bi jih človek iskal povsod prej, kakor v mašnih bukvalh. Tako n. pr. se glasé oni pri januariju:

»In Januario claris calidisque cibis potiaris,
Atque decens potus post fercula sit tibi notus;
Ledit enim medo tunc potatus, ut bene credo.
Balnea tutus intres et venam findere cures.«

In ti še niso izmed najmanj dostojnih. — Nasproti pa ima missal v začetku natisnen »Carmen in passionem Christi, ad sacros religiososque sacerdotes«, ki je zarad svoje lepote vreden, da ga tukaj ponatisnemo:

»Tu quicumque velis missam cantare sacerdos,
Funditus esto memor totaque mente revolve:
Qualia sit Christus pro te certamina passus!
Velato capite tibi risum signat amictus;
Linea veste nota: quod sit delusus in alba.
Vincla repraesentant sua cingula, stola, manipulus;
In casula noscas, quod purpura significatur.
Calvariae memorare locum, dum pergis ad aram,
Et recolas Christum, dum pergeret ad moriendum.
Haec sic cuncta pie memorando, pectora tunde!«

⁶⁷) Kaj tacega se ni nahajalo samo v oglejski metropoliji. Dr. F. Witt (Musica sacra 1887, p. 142) piše: »Vergleicht man ein vortridentinisches Missale, so findet man selbst den Gesang des Priesters (accentus) viel verwickelter, als er jetzt ist. So gab es z. B. vier Arten von Präfationen, die solemnis, media, dominicalis und ferialis. Man verschloss sich in Rom der Ueberzeugung nicht,

Notovane »Pater noster« ima naša tiskana knjiga tudi tri: namreč zopet enega »in festo majori duplici«, drugega »sub nota mediocri« in tretjega »sub nota trium lectionum et feriali«.

Veliko številneje so intonacije Glorije, katerih knjiga kaže najmanj, skorej vse prav bogato notovane (do 20 sekiric ena); »Credo« nahajamo štiri (med njimi ima oni »in summis festis« 19 sekiric) »Benedicamus Domino« pa sedem.

Posebno veliko pa je število »Ite, missa est«, namreč nič manje kot petnajst (večidel bogato notovanih). Izmed njih vredna sta posebnega poudarka dva, namreč oni »in festo majori duplici. Aliud«, ki se glasi doslovno (na 29 sekiricah):

»Ite benedicti et electi in viam pacis, pro vobis Deo patri hostia missa est«⁶⁸);

in oni »Majus solenne de Beata Virgine (na 30 sekiricah): »Ite benedicti et electi in viam pacis, pro vobis Mariae filius hostia missa est.«

Omenjam le še mimogredé, da ima tiskani oglejski missal⁶⁹) mnogoštevilne rubrike, ter prestopim k drugi omenjeni točki, namreč k onemu oddelku ustanovnega pisma ljubljanske škofije, ki se tiče liturgijskih zadev.

dass die Geistlichen in der Regel nicht jene Gesangs-Routine besaßen, dass sie die solemnis und media richtig und mit Ausdruck singen könnten. Man strich also 1572 bei der Reform des Missale die solemnis und media, also die zwei complicirtesten Präfationen, „beförderte“ die dominicalis zur solemnis und liess bloss diese und die ferialis bestehen« . . . »Wer sich einen Begriff z. B. von der älteren praefatio solemnis machen will, darf nur die zweite Hälfte des s. g. „Exultet“ (am Charsamstage) vom „Per omnia saecula saeculorum“ an durchsingen.« — »Wie bei den Präfationen, so gab es vor 1572 zwei und drei toni des Evangeliums und der Epistel. Fast alle Orden (Karmeliter, Franziskaner etc.) haben noch diese verschiedenen „toni“ der Epistel und des Evangeliums, während nach dem römischen „Directorium chori“ nur mehr der tonus ferialis Epistolae et Evangelii geblieben ist.«

Naj zapišem še nastopne posebnosti oglejskega obreda (1517): 1. »Praefatio quotidiana« (sedanja »communis«) se je vsled napisa razum njene uporabe in festis, officio feriali & defunctorum tudi pela (na četrtn način) »Dominicis diebus in officio dominicali«. In res stoji in Dom. I. Advent. kar naravnost nakazana »praefatio quotidiana«. — 2. Praefatio »in Quadragesima« se je rabila (»quotidie, nisi in missa de festo si occurrat agatur«) »usque in dominicam palmarum« (exclusive); cvetno nedeljo namreč je prvokrat ukazana »Qui salutem« (enako tudi v kranjskem missalu. — 3. Praefatio Apostolorum poleg rubrike dicitur »in omnibus festis Apostolorum et Evangelistarum et per octavas earum (sic!). Etiam si de alio festo infra illas agatur«. (Kakor vemo, zdaj večinoma ne več tako).

⁶⁸) Dobro se spominjam, da nam je v 2. latinski šoli l. 1854 rajni katehet g. Jože Globočnik navedel ta-le dolgi Ite missa est, kot nahajajoč se v starih mašnih bukvah.

B.

Dano je to ustanovno pismo ljubljanske škofije⁷⁰) od cesarja Friderika III. v Gradcu dné 6. decembra l. 1461; dotični, za naše preiskavanje važni oddelki slovejo tako-le:

. . . »In ecclesia S. Nicolai oppidi nostri Laybancensis, nunc Aquilegiensis dioeceseos« . . . »Volentes ut idem Episcopus, prepositus, decanus, Canonici unacum vicariis perpetuis futuris temporibus juxta ordinationes et statuta per eos edenda et statuenda Officium quinque horarum canonicarum, videlicet Primam, Terciam, Sextam, Nonam et Completorium in dicta Ecclesia sancti Nicolai quotidie decantent ac Matutinas per praefatos vicarios et aliquem seu aliquos ex eis prout ipsi super hoc statuent. Necnon Vesperas per Scholares ejusdem oppidi decantari procurent; ad hec qualibet die duo officia unum de beate (sic) virgine, secundum de tempore aut festo, prout occurret, per ipsos canonicos et vicarios et a Scholaribus ad finem cum Sequenciis Simbolo praefatione et oratione dominica plenarie juxta cujuslibet temporis exigenciam et Rubricam Aquilegiensem decantentur . . . Fiantque alii Cantus, Lectiones, et processiones cum ceteris ecclesiasticis ceremoniis, quemadmodum hec omnia juxta ordinem Rubrice seu Breviarii Aquilegiensis Ecclesie et Statuta de quibus infra fit mentio pro quolibet tempore anni fuerint observanda.«

Kaj pomenijo, povedó in zapovedó navedene besede? Odkritosrčno povem, da njihov natančni pomen v nekaterih oddelkih tega ustanovnega določila meni

⁶⁹) O njegovem drugem delu, začevši od kanona, ne morem nič povedati, ker se je žal pogubil; ohranjeni del broji le 102 signovana lista, ko jih naznanja kalendarij knjige do konca »Propriuma de Sanctis« že 161 — pogubilo se jih je torej skoro polovica.

⁷⁰) Original ustanovnega pisma uničil je požar (»fortuitum ignis incendium«) prej ko ne 17. julija 1493 (cf. »Valvasor«, XII, 712); na prošnjo tedanjega ljubljanskega škofa Kristofa pl. Rauberja pa je ukazal cesar Maksimilijan I. ustanovno pismo »ex registris cancellariae nostrae« zopet popolno prepisati ter ga je vnovič potrdil v Augsburgu 16. aprila 1496. Ta konfirmacijska listina (različna od kodeksa Ferdinandovega, ponatisnenega v 1. in 2. števn. našega lista) se nahaja v knezoškofijskem arhivu. — Natisnen je Friderikov transsumpt tudi v V. Klun-ovem »Archiv f. d. Landesgesch. Krains«, 2 Heft, S. 273—81, pa ne natančno.

Papeža Pija II. potrdilno pismo, d. Pientiae 8. Id. Sept. a. 1462, sicer naravnost nič ne omenja o prihodnjem obredu, pač pa dotično določilo cesarjevo potrjuje z besedami: . . . »quod praefatus imperator . . . per patentes ejus litteras, per quas diversas ordinationes ad effectum hujusmodi erectionis fecit, quarum litterarum tenorem, ac si de verbo ad verbum insertus praesentibus foret, haberi volumus pro expresso« . . . (Klun, l. c. II, 284).

dosedaj ni popolnoma jasen; toliko pa je vendar brez kakega siljenja iz njih razvidno, da »Rubrica⁷¹⁾ Aquilegiensis« je imela vladati tudi v novi ljubljanski škofiji pri očitni službi božji.

Kako daleč pa naj je segal ta oglejski upliv? Ali naj sta se kar strogo nespremenjena, plenarie,⁷²⁾ vsprejela, resp. ohranila Missale in Breviarium Aquilejensis Ecclesiae in njen Ritual? popolnoma v tisti obliki, kakoršnega so rabili tedaj v Ogleju, resp. v Vidmu? ali pa z nekaterimi premembami, razlikami?

Na podlagi gradiva, ki ga imamo dosedaj pred seboj, gledé missala ni mogoče dati gotovega odgovora na ta vprašanja; odločil bi se pa jaz — z ozirom na zgoraj navedene čevdatske razlike nasproti oglejskemu obredu⁷³⁾ — za poslednje, prostejše mnenje. Besede ustanovnega pisma »juxta Rubricam Aquilegiensem« in pa »juxta ordinem Rubricae Aquilej. Ecclesiae« bi pri tem v svoji veljavi bistveno ničesa ne izgubile.

A kaj pa pomeni določilo »cum Sequentiis Simbolo prefatione et oratione Dominica«, ki videzno per abundantiam stoji med besedami »duo officia ad finem... plenarie juxta cujuslibet temporis exigenciam et Rubricam Aquilegiensem decantentur«?

Za odgovor opozorim častitega bralca na ono, kar sem rekel poprej gledé velike množice v glasbenih Glorij, Credo, prefacij, Pater noster in Ite missa est, v tiskanem oglejskem missalu se nahajajočih. Kako je na njih izbero uplival ne samo cerkveni čas, ampak tudi različna prazničnost (festa duplicia, majora, 9 lectionum, 3 lectionum, de Dominica et feria)! Ali je bila torej ta opomnja ustanovnega pisma odveč? Če je kaj v novi ljubljanski škofiji pri očitni službi božji imelo nespre-

⁷¹⁾ Besedo »rubrica« tukaj smemo smatrati v njenem sedanjem, in sicer obširnejem, pomenu (blizo tako, kakor nekdanja besedo »ordo«). Cfr. de Rubeis l. c. p. 163: »Rubricae, sive Ordines per circulum anni«. Dr. Wetzer, »Kirchenlex.« VII. 822.

⁷²⁾ Vsakdo ume, da bi utegnila tukaj različna interpunkcija z vejicami pomen precej spremeniti.

⁷³⁾ Cfr. de Rubeis (l. c. p. 179): »In Visitatione (Caesaris de Nores, a. 1585) Collegiatae Ecclesiae Sanctae Mariae Civitatis (Čevdat) compertum est. ipsam Ecclesiam Ritus divinatorum officiorum, nedum a Romana, sed etiam a Patriarchali Aquilejensi Ecclesia diversos, propriumque et privatum Breviarium et Missale habere... Pridenem se izjavo l. c. p. 472: »Rem, quam dissero, luculentissime evincit varietas Rituum, quam

menjeno ostati, tako gotovo mašnikovo petje pri sveti maši. Saj vsakdo vé, koliko začudenja vzbudi pri ljudstvu v tej reči vsaka tudi mala novotarija. — In ravno ta obzir je gotovo bil tudi merodajen pri »alii Cantus, Lectiones, et processiones cum ceteris ecclesiasticis cerimoniis«.

Kaže nam pa vse to brezdvomno, da je že vladal tukaj⁷⁴⁾ oglejski obred (z zgoraj omenjeno mogočo različnostjo) tudi pred ustanovljenjem ljubljanske škofije, pred l. 1461; ne moremo si namreč misliti kakega drugega izdatnega vzroka temu, da se v ustanovnem pismu tako naglašajo »Rubrica Aquilegiensis«, kakor že v domačene rabe njene pri nas. Politične razmere gotovo niso cesarja Friderika III. k temu nagibale; vsaj je znano, da ravno one in njihovi posledki — namreč zelo težavno pastirovanje oglejskih patriarhov (toziroma videmskih škofov) v naši deželi od l. 1445 sem, v katerem so zadnji del svojega deželnega posestva izgubili Benečanom v last — rečem, da ravno te neprijetne politične razmere in njihovi škodljivi posledki so uplivali na cesarja, da je sklenil ustanoviti od Ogleja neodvisno, lastno škofijo v Ljubljani, kar je tudi storil. Kdo bi si mogel torej misliti, da je vpeljal še le ob tej priliki »oglejsko rubriko«? Besede ustanovnega pisma same tudi zadostno kažejo, da se ne govori o kaki novotariji.

Ni mi treba posebej povdarjati, da v tem slučaju trditev poprej izražena: da nam kaže kranjski rokopis oglejsko-rimski obred pri službi božji na Kranjskem v 15. stoletju — je tudi potrjena po ustanovnem pismu ljubljanske škofije neposredno: vse eno, ali je ob času, ko se je knjiga pisala, Kranj že pripadal ljubljanski škofiji (l. 1507), ali pa še oglejski.

(Nadaljevanje prih.)

ejusdem Ecclesiae, sive Aquilejensis, sive Forojuliensis. Codices offerunt diversi, antiquiores alii, aliique recentiores. Hanc vero sub oculos posuimus varietatem tum in liturgica actione, tum in Cursu ecclesiastico, in Sacramentorum etiam administratione, aliisque sacris ritibus. Aliquae scilicet partes pro nutu Praesulum, Praesidumque genio immutabantur, contrahebantur aliae, aliaeque ordine vario disponebantur.« Primeri tudi poprej st. 12 n. 9. 10 iz de Rubeis-a (l. c. p. 472) navedeno. — Smemo torej pač reči: Ako so v Frijulu, v Čevdatu bile obredne razlike mogoče, zakaj tudi ne na Kranjskem, v Ljubljani?

⁷⁴⁾ In sicer, kakor sem že poprej omenil, skorej v celi naši deželi.

Doneski

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj.) — (Nadaljevanje).

A. Zvonovi brez napisov.

Majhen zvon v podružnici sv. Martina v Slepščeku v mokronoški fari. Bil je prej, kakor se pripoveduje, v kapelici sv. Lovrenca nad Slepščekom, ki je pa zdaj v razvalinah. — Podolgovat zvon v podružnici Marije Device v Tržišču v sv. trojiški fari. — Podolgovat zvon v podružnici sv. Petra v trebelski fari. — V farni cerkvi v Brusnicah. — V podružnici sv. Marije Magdalene v Globokem dolu v mirnopeški fari. — Na Brišah v kolovraški fari.

B. Zvonovi z napisom, brez imena zvonarjevega.

a) Z gotskimi majuskulami.

V podružnici sv. Kancijana na Jesenicah v šentrupertski fari visi zvon z napisom na klobuku: *o † rex g. lorie † s . . .* Za črko *s* je beseda s 7 črkami, katere ni moč razbrati.

b) Z gotskimi minuskulami

V farni cerkvi sv. Andreja v Beli cerkvi ima mali zvon na klobuku petkrat besedi *ave maria*. Na krilu je podoba Marije Device, na straneh pa svetnik in svetnica. Pod podobo pa zopet *ave maria*. — Mal podolgovat zvon v Tribučah v adlešički fari ima trikrat besedi *ave maria*. Med posamnimi besedami je zmaj, na krilu Kristusova glava in na straneh svetnik. Spodaj *maria ave*. — Mal zvon, težak o. l. stota v podružnici Marije 7 žalostij na Novem trgu v loški mestni fari ima na klobuku napis: *ave * maria * gratia * plena * dominus * tecum **. — Mal zvon v Mojstrani, podružnici dovški, brez podob in okraskov z napisom: ** alpha † et O † principium † et fin † o † rex † glorie † veni † cum † pace ** — V podružnici Device Marije na sv. Vrhu v trebelski fari bere se napis: *o rex * glorie * veni * cum * pace * anno * dom * m^o * c^oc^oc^oc^o * X^oX^oX^o*. O njem pripoveduje pravljica, da sta ga pripeljala neko noč dva črna vola, potem pa sta izginila. Poslala ga je ogerska gospa. — V farni cerkvi v Šentrupertu z napisom: *o rex glorie criste veni cum sancta fidelissima tua pace amen 1474*: med posameznimi besedami je žival, podobna psu. — Mal zvon v podružnici sv. Andreja v loški mestni fari: *got † helf † uns † aus † aller † not † un † maria † ansre †*. Nad podobo Kristusovo je: *† I † M † XXXD † (1531)*. — Na Kozlovem v šmar-

ješki fari z napisom: *got hilf und s. Elias MDXXXVIII*. — V podružnici Marije Device v Slapih v šmarješki fari: *o † rex † glorie † veni † LXXXV †*. — Mal zvon v Dedindolu v višnjegorski fari z napisom: *† o † rex † glorie † LXXXVI*. Pod napisom so trije vitezi s sulicami. — Mal, mrliški zvon v farni cerkvi v Podzemlju ima napis: *domine † manet † in eternum † u arboni.*⁶⁾ Na krilu je zmaj, pod njim Kristus na križu in spodaj *CLXXVI*.

c) Z latinskimi majuskulami.

V cerkvi sv. Jurija pri Trziču iz l. 1436 z nemškim napisom: *Hilf got und sein Muer Mari*. — V podružnici sv. Nikolaja v Kronovem v belocerkevski fari z napisom: *pit † vor † uns † alle † got † MDXXXI*. — Iz 17. veka našel sem te zvonove z različnimi napisi: V podružnici sv. Jurija v sv. trojiški fari iz l. 1607. — V Krtelevem, podružnici mirnopeški z napisom: *Zu ehre gottes hot mich giessen lossen der Edl Vest Herr Canrat Rves zu Hupfenboch im 1610*. — Mal zvon v farni cerkvi na Vinici in v podružnici sv. Petra v trebelski fari iz l. 1618. — Pri sv. Florijanu v mokronoški fari in v farni cerkvi v Šempetru pri Novem mestu iz l. 1653. — V Tribučah v adlešički fari iz l. 1657. — Na Krasincu v podzemeljski fari iz l. 1659. — V podružnici sv. Kocijana v šentrupertski fari iz l. 1660. — V cerkvi Marije Device v Škofji loki iz l. 1663, 1664 z napisom: *A : O : B : A : Z : L :* in *B : O B : A B : Z : L :* — Nad starim farovžem na Dovjem je zvon z napisom: *gloria in excelsis deo 1666*. O njem piše g. Fr. Pokorn: Ta zvon je imel pri svoji celici, puščavici, P. Josephus de Hallerstein, sacerdos eremita, ki je prebival pet let v neki dolinici nad Dovjim.

(Nadaljevanje prih.)

⁶⁾ Brez dvoma: *verbum † Domini † manet † in eternum*.

Vsebinska. Diplomatarij: Podeljenje pravice kapelanu svetega Fridolina v Ljubljani, imeti lastnega ribiča na Ljubljani in Ižici. — Podeljenje pravice ljubljanskemu škofijstvu sekati les in drca v cesarskih gozdih, kositi na ljubljanskem mahu in imeti dva ribiča na Ljubljani. — Potrjenje pravice trgomu Gornji grad in Ljubno imeti semuje in tržne dneve. — Izročanje kapele sv. Fridolina na Bregu v Ljubljani ljubljanskemu škofijstvu. — Vtelesenje fare sv. Kancijanu v Kranju ljubljanskemu škofijstvu. — Podeljenje pravice ljubljanskim škofom, imeti na Savi dva ribiča. — *Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.* (Nadaljevanje.) — *Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov na Kranjskem.* (Nadaljevanje).

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Drugo leto.

Ljubljana, meseca novembra 1889.

Številka 6.

Diplomatarij.

(Nadaljevanje.)

K.

Ferdinand, princ španski, ukaže namestniku v Celju izplačevati ustanovo v prid cerkvi Matere božje v Solčavi.
— Dunaj, 16. novembra 1524.

Ferdinandi Printzen in Hispanien

Mandat, wegen vnser lieben Frauen Khirchen im Sultzpach.

Wir Ferdinand von Gottes gnaden, Printz in Hispanien, Ertzhertzog zu Ossterreich, Hertzog zu Burgundi etc.

Embietten vnserm getreuen lieben Achatzien von Lindegg, vnserm Hauptman zu Cilli, gegenwürtigem, vnd ainem yeden khünfftigen vnserm Vitzdomb daselbst Vnser gnad vnd alles guets. Als weillend vnser lieber Anherr, Khayser Maximilian etc. Hochlöblicher gedechtnuss, die zehen Pfundt phening jarlichs gelts, so durch weillend die Grauen von Cilli, zu vnser lieben Frauen Khirchen zu Sultzpach, auss dem Ambt Präsperg gestiftt sein worden, auf vnser Vitzdombamt Cilli Eur verwaltung gewendt, vnd die füran darauss zu betzallen verordnet hat, laut seiner Mayestatt brief desshalben aussgangen. Demnach Empfelchen wir Euch mit Ernst, das Ir nun füranhin der gemelten vnser Frauen Khirchen zu Sultzpach, solich zehen Pfundt Pfening Stifftsgelts, aus vnserm Vitzdombamt Cilli Eur verwaltung Jarlichen nach vermügen der Stifftbrieff darüber lautend, gegen gebürlichen Quittungen betzallet, Die sollen Euch also in Eurn Rait-

tungen stätiglichen für guet aussgab Passiert vnd aufgehebt werden. Das ist vnser Ernstliche mainung. Geben in vnser Statt Wienn, am sechzehenden tag des Monats Nouembris, Anno Funftzehenhundert vnd im vierundzwanzigisten.

L.

Nadvojroda Ferdinand podeli ljubljanskim škofom pravico, imeti na Savi dva ribiča. — Dunaj, 9. maja 1533.

Khünig Ferdinandens brief das ain yedt-weder Bischoue zu Laybach zwen Vischer auf der Sau halten müge.

Wir Ferdinand von Gottes gnaden Römischer zu Hungern vnd Behaimb etc. Khönig, Infant in Hispanien, Ertzhertzog Osterreich, Hertzog zu Burgundi, Steyr, Khärndten, Crain vnd Wierttemberg etc. Graue zu Tyrol etc.

Bekennen das wir dem Ehrwürdigen, vnserm Fürsten, vnd lieben andechtigen, Christophen Bischouen zu Laybach, Administratorm zu Seggau, vnd Commendator zu Admund, vnserm Statthalter vnserer Nider Ossterreichischen Lande, auf sein diemüetig vnd vleissig bitte, auch vmb seiner getreuen vnd vleissigen dienst willen, so Er weillend vnserm lieben Anherrn Khayser Maximilian, hochlöblicher gedechtnus, vnd vns bisher manigfeltiglichen, vnd in vill weeg bewisen hat, vnd hinfüran noch thuen soll vnd mag, vnd auss sondern gnaden, vnd allen

seinen Nachkhumen Bischouen zu Laybach, gnedigelichen vergunt vnd zuegeben haben, Thuen das auch hiemit wissentlichen vnd in Crafft dits brief, Das sy nun hinfüran biss auf vnser widerrueffen, an vnserm wasser der Sau stättiglich zwen Vischer halten, die mit allerley Vischtzeug vischen obauch dieselben Vischer über des obgemelten vnser Fürsten, vnd seiner Nachkhomben notturfßen. was von Vischen fahen, das sy die weiter verkhauffen mügen, ohn menigelihs Irrung, verhindernuss vnd widersprechen, Ohn gearde.

Vnd gebietten darauf vnserm lieben getreuen, Hansen Catzianer, vnserm Rathe, vnd obrisstem Veldthaubtman vnserer Nider Osterreichischen Lande, als gegenwürtigem vnd ainem yeden khünfftigen Landtshaubtman in Crain, das sy vorgemelten vnsern Fürsten Christophen Bischouen zu Laybach vnd Seggau etc. bey solicher vnser gab vnd gnad berhueblich bleiben lassen, vnd daran khein Irrung thuen, noch Yemandts andern zu thuen gestatten: sonder sy dabey von vnserntwegen vestiglichen handhaben, vnd hierinnen khain anders thuen. Das ist vnser Ernstliche mainung. Mit vrkhundt dits briefs, besigelt mit vnserm anhangendem Insigl. Geben in vnser Statt Wienn den Neundten tag des Monats May, Nach Christi geburde Fünfftzehnhundert vnd im dreyunddreysigsten, vnserer Reiche des Römischen Im dritten, vnd der andern im sibenden Jare.

M.

Nadvojvoda Karol potrdi fari Slovenji gradec njene svoboščine. — Gradec, 1. februariju 1573.

Der Pfarr zu Windischgrätz Freyhait

Confirmation ab Archiduce Carolo.

Wir Carl von Gottes gnaden, Ertzhertzog zu Ossterreich, Hertzog zu Burgundi, zu Brabandt, zu Steyr, zu Khärndten zu Crain, zu Lutzenburg, zu Wiertemberg, Ober vnd Nider Slesien, Fürst zu Schwaben, Marggraue des Heylligen Römischen Reichs zu Burgau, zu Marhern, Ober vnd Nider Laussnitz, Gefürster Graue zu Habsburg, zu Tyrol, zu Pfierdt, zu Khiburg vnd zu Görtz etc. Landtgraue in Elsass, Herr auf der Windischen March zu Portenau vnd zu Sälins etc.

Bekhennen offenlich mit disem brief vnd thuen khundt menigelihs. Nachdem vns der Ehrwürdig vnser lieber andechtiger Conrad Bischoue zu Laybach seines Gottshauss Obernburg Incorporierter Pfarr zu Windischgrätz gnad vnd Freyhait, so Ime durch weillend Khayser Fridrichen hochlöblichster gedechtnus Confirmirt worden sein, fürgebracht, Inhalt seiner Mt: etc. Briefe, von wortt zu worthen also lautend. **Wir** Fridrich von Gottes gnaden Römischer Khayser zu allen zeiten, mehrer des Reichs,

Hertzog zu Osterreich, zu Steyr, zu Khärndten vnd zu Crain, Herr auf der Windischen March vnd zu Portenau, Graue zu Habsburg, zu Tyrol, zu Pfierdt, vnd zu Khiburg, Marggraf zu Burgau vnd Landtgraf in Elsass etc. Bekhennen das für vns khomben ist, der Ehrwürdig Eneas Bischoue zu Senis vnser Fürst, Rath, vnd lieber andechtiger, vnd zaigt vns der Pfarrkhirchen zu Windischgrätz, die Im von vnserm Heylligen Vatter Pabst Nicolao commendiert ist, Brief vnd handtvest, von weillend vnserm vorfordern löblicher gedächtnus ausgegangen, die wir aigentlich gesehen vnd gehört haben, vnd vnder andern Articl vnd wortten Inhalten, das ain yegeliher Pfarrer, zu Windischgrätz, wer der ye zu zeiten da ist, auf allen seinen Leutten vnd Güttern, in der Statt vnd den gebiet daseselbs zu Windischgrätz vmb all sachen zu richten hat, dann allain vmb den Todt nicht, vnd das Er auch sein geyad vnd vischwaid auf allen seinen güttern vnd gründten hat, als von alter herkhumen ist. Vnd batt vns diemuetiglich, das wir dieselben Brief, Priuilegi vnd Handtvesten zu bestatten, zu uerneuen vnd zu Confirmirn geruechten. Haben wir angesehen des obgenanten, von seines vleissigen bette, auch die getreuen vleissigen dienst, so Er vnns vntzhero vnuerdriesslich vnd nutzbarlich gethan hat. Vnd haben Im vnd der bemelten Pfarrkhirchen zu Windischgrätz, von Römischer Khayserlicher macht, vnd als Landtsfürst in Steyr, die obbemelten Brief, handtuest vnd Priuilegi, Confirmirt, bestätt vnd verneut. Confirmirn bestätt vnd verneuen die auch wissentlich in Crafft dits briefs, Mainen vnd wöllen, das die nun hinfüro ewiglichen in allen Puncten, Stükhen, vnd Articl darinn begriffen, gantzlich bey Iren khrefften beleiben vnd gehalten werden sollen, zu gleicher weise, als ob die von wortt zu wortt hierin geschriben vnd begriffen wären, Vngeuärlich.

Darumben so gebietten wir den Edlen vnd vnsern lieben getreuen, N allen vnsern Hauptleuthen, Grauen, Herrn, Rittern vnd Khnechten, Landschreibern, Vitzdomben, Pflegern, Burggrauen, Burgermaistern, Richtern, Ratten, Burgern, Gemainden, vnd allen andern Ambtleuthen, Vnderthanen vnd getreuen, vnd sonderlich vnserm gegenwürtigem vnd khönfftigen N: dem Pfleger, N: Richter, Rath vnd N: den Bürgern vnd Leuthen gemainlich daseselbs zu Windischgrätz, ernstlich vnd wöllen, das sy die obgenanten, Eneasen Bischouen zu Senis, vnsern Rath vnd sein Nachkhomben, Pfarrer zu Windischgrätz, bey den obgemelten Rechten vnd Freyhaiten beleiben lassen, vnd In darinn khain Irrung nicht thuen, noch des yemand andern zu thuen gestatten in khain weeg als lieb In sey vnser schware vngnad zu uermeiden. Das mainen wir Ernstlich. Mit vrkhundt des briefs, besigelten mit vnser Khayserlichen Mayestatt

anhangunden Insigl. Geben zu der Neustatt an Sanct Paulustag der bekherung Nach Cristi geburde im vierzehenhundert vnd dreyundfunftzigisten Jar vnsers Reichs im Dreytzehenden vnd vnsers Khaysertthumbs im Ersten Jar. Vnd vnns darauf demueticlich angesuecht vnd gebetten, das wir als yetz regierender Herr vnd Landtsfürst, berürte seiner Pfarr Freyhait auch Confirmirn vnd bestättén wolten. Das wir demnach angesehen solich sein diemüetig zimlich bette, auch gehorsambe willige dienste, die Er vns vnd vnserm Löblichen Hauss Ossterreich bisher ertzaigt vnd bewisen hat, vnd hinfüro nit weniger zu thuen vrbittig ist. Vnnd darumben mit wolbedachtem muet, guettem Rath vnd wissen mehrbestimfte der Pfarr zu Windischgrätz, gnad vnd Freyhait gnedigclich Confirmiert. Thuen das auch hiemit wissentlich in Crafft dits briefs, sovil wir von rechts vnd billigkhait wegen daran zu Confirmirn vnd zu bestätten haben, vnd gedachter Bischof derselben im Inhaben vnd Possess ist. Vnnd mainen vnd wöllen, das sich derselb Bischof vnd alle Inhaber solicher Pfarr, deren bestimtermassen freyen, geniessen vnd gebrauchen sollen vnd mögen, von allenigclich vnuerhindert. Vnd gebietten darauf allen vnsern Nachgesetzten Obrigkhaiten, Vnderthanen vnd getreuen, Geistlichen vnd Weltlichen, was würden, standts oder wesens die sein, Ernstlich vnd vestigclich mit disem brief vnd wöllen, Das sy mehrgedachten Bischoue zu Laybach vnd seine nachkhomende Inhaber vnd besitzer der Pfarr zu Windischgratz an diser Irer gnad vnd Freyhait, vnd vnserer Confirmation, nit Irren, verhindern, noch des andern zu thuen gestatten, in khain weiss als lieb ainem yeden sey, vnser schwäre vngnad vnd straff zu vermeiden. Das mainen wir Ernstlich. Mit vrkhundt dits briefs, besigelt mit vnserm Fürstlichen anhangendem Insigl. Der geben ist in vnser Statt Grätz, den Ersten tag des Monats February, Nach Christi vnsers lieben Herrn geburd, im Aintausendt, Fünfhundert vnd dreyundsibentzigisten Jar.

N.

Nadvojvoda Ernest podeli ljubljanskim škofom sodno pravico v Gornjem gradu in na Goričanah.
— *Gradee, 11. marca 1593.*

Ertzhertzen Ernesti Freyhait wegen des Halssgericht, Stokh vnd Galgen zu dem Gottshaus Obernburg vnd Gschloss Görtschach, gehörig.

Wir Ernst von Gottes gnaden, Ertzhertzog zu Ossterreich etc. Hertzog zu Burgundi, Steyr, Khärndten, Crain vnd Wiertemberg etc. Graue zu Tyrol vnd Görtz etc.

Bekennen, Nachdem wir Jüngsthin die Lehen dises Fürstenthumbs Steyr, wie dieselben verlihen werden

sollen, öffentlich berueffen, vnd desshalben Generalmandat aussgeen lassen, das demnach für vns khomben ist, Der Ehrwürdig vnser Fürsst gehaimer Rath, Statthalter diser N:Ö: Fürstenthumben vnd Lande, vnd lieber andechtiger **Johann** Bischoue zu Laybach, vnd batte vns diemüetigclichen, das wir Ime das Halssgericht, Stokh vnd Galgen, in den Gerichten vnd Herrschafften, zu dem Gottshaus Obernburg, vnd Schloss Görtschach gehörend, der Lehenschafft des Fürstenthumbs Steyr vnd Crain, zu Lehen zu uerleichen, gnedigclichen geruechten, wann Ime die nach abgang weillend Conraden gewesten Bischouen zu Laybach, seines Vorfordern, der die vormallen von vnserm geliebten Herrn Vettern, weillend Carl Ertzhertzen zu Österreich etc. hochseligster gedächtnus, Inhalt des, derowegen gefertigten Lehenbriefs, auch zu Lehen empfangen hette, ferner zu empfahen gebüren. Das wir demnach angesehen obgemelts vnseres gehaimben Raths vnd Statthalters des von Laybach diemüetig bette, vnd Ime dardurch, vnd damit das übel gestrafft werde, die vorberürten Halssgericht, Stokh vnd Galgen zu uerleihen gnedigclichen bewilligt vnd verlihen, Verlihen Ime die auch von tragenden Landtsfürstlichen Gubernamentswegen, wissentlich mit dem brief, was vns zu recht daran zu uerleihen gebürt. Also das Er vnd seine Nachkhomben dieselben Gericht, Stokh vnd Galgen nun hinfüro von vns vnd den Landtsfürstlichen Erben, in Lebensweise Inhaben, nützen vnd gebrauchen, vnd so oft dass zufallen khumbt, zu Lehen zuerkennen vnd empfahen, auch ain yeder Richter, den Sy dahin setzen, den Paan über das bluet daselbsten zu richten von vns oder Ihnen den Landtsfürstlichen Erben empfahen vnd damit handeln vnd thuen sollen als soliches Lehens Recht ist. Vngeuarlich. Mit vrkhundt diss briefs. Besigelt mit vnserm anhangunden Insigl. Geben in der Statt Grätz, den Aindiffften tag Marty, Nach Christi vnsers lieben Herrn vnd Haylandts geburde, Im Aintausendt, Fünfhundert vnd drey und Neuntzigisten Jar.

Vnnd haben demnach obberüerts sein yetzigen Bischouens diemüetigistes ansuechen vnd zimlich bette mit gnaden angesehen: Vnd mit wolbedachtem Muett, guettem Rath vnd rechter wissen, Ime seinen Nachkhomben vnd Stiff obeingeleibte fundation, gnaden, freyhaiten vnd Privilegia, gnedigclich verneurt vnd bestättigt, Thuen das auch hiemit wissentlich in Crafft dits Briefs souill sy dern in yebung vnd gebrauch sein, auch darumben sy Yetzo im Recht stehen, et wo noch stehen, vnd mit recht vnd vrtl erhalten möchten, vnd wir Inen von gnaden, Recht vnd billigkhait wegen, daran verneurn vnd Confirmirn sollen vnd mögen. **Vnd** mainen vnd wöllen, das dieselben in allen vnd Jeden

Iren Arteln, Püncten, Clauseln, Inbaltungen, mainungen vnd begreiffungen klrefflig sein, auch war, vest, vnd stätt bleiben. darwider von niemandt gethan werden: sonder sich gedachter Bischof zu Laybach, sein Capittl, Clerisey vnd zuegehörige auch Ir Nachkhomben, derselben nach Iren Inhalt berueblich gebrauchen sollen, von allermeniglich vnuerhindert. **Vnd** gebietten darauf allen vnd Jegelichen vnsern Nachgesetzten Obrighkhaiten, vnderthanen vnd getreuen Geistlichen vnd Weltlichen, was würden, standts oder Wesens die sein, hiemit Ernstlich vnd wöllen, das sy den obbemelten Bischouen zu Laybach, sein Capittl, Clerisey vnd Ire Nachkhomben, bey denselben obeingelebten Iren gnaden, gaben vnd befreyungen, auch diser vnser verneuerung vnd bestättung nit Irren noch verhindern: sonder sy sich derselben wie bemelt beruebig freyen, geniessen. gebrauchen, vnd gäntzlich darbey bleiben lassen, hierwider nit thuen, noch des yemandts

andern zu thuen gestatten, in khain weiss als lieb ainem yeden sey vnser schwäre vngnad vnd straf auch die Peen, in dem Stiff vnd andern briefen vnd Priuilegien begriffen, zu uermeiden. Das mainen wir Ernstlich, Mit vrkhundt dits briefs, besigelt mit vnserm Fürstlichen anhangunden Insigl. Der Geben ist in vnser Statt Grätz den Ersten Octobris, Nach Christi geburde, im Aintausent Fünfhundert, Neunundneuntzigisten Jar.

Ferdinand m. p.

*Ad mandatum Ser: Dni:
Archiducis proprium.*

Wolfg. Jöchlinger m. p.

.. arrer

Herrn Bischouen zu Laybach Freyhaiten Confirmation.

S temi besedami se konča v 1. šte. »Zgod. Zb.«, stolp. 3. opom. 1., opisani in začeti kodeks.

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

(Nadaljevanje.)*

III.

Doklej pa se je neki v rabi ohranil ta kranjsko-oglejski missal v naših krajih? — Do leta natanko se to ne dá določiti, pač pa približno.

Gotovo se je ohranil do leta 1570, v katerem je sv. papež Pij V. ukrenil reformo missala. Akoravno ga pa določbe tega papeža dozdevno niso zadele v polni meri (200 let trajajoča raba kakega drugečnega missala je tedaj zadostovala za opravičen nadaljni obstanek), se je vendar kmalo umaknil Missalu Romanum. Videzno

*) Po naključju je izostala v zadnji (5.) številki nastopna opomnja k besedam »et a Scolariibus ad finem« . . . st. 76. B, vrsta 18 od zgoraj: To določilo »a Scolariibus . . . decantentur« nam prav dobro pojasni ustanovna listina Rauber-jevega beneficija na isti ljubljanski stolnici iz l. 1499, tedaj le kratko po ustanovitvi škofije. (Ohranjena je le v transsumptu iz l. 1785.) Določujeta namreč tam ustanovnika plem. Katarina in Hans Rauber: . . . Die Benefiziaten »auch Gebunden und flichtig sein Sollen, alle wochen durch das ganze Jahr fünf Mass (maše) zu halten und zu uolbringen Solcher weiss auf der vorgedachten Altar. St. Barbarae und Margarethen an Montag ain gesungenes Seel Ambt. zu solchen Ambt an Inglicher Schuellmeister bei der Thumb Seine Knaben und Schueller, wo es in ander wergkh nit Stat hat zu singen, verordnen soll« . . . Die Benefiziaten »sollen auf gleicher weiss ainen Inglichen Schuellmeister von den Bessingen des Seel-Ambts Jährlich zu obberührter Zeith (= zu St. Jörgen Tag) Reichen ain Pfund

je na to uplival zopet Oglej, kateremu ste ta čas še vedno pripadali dve tretjini Kranjske.

Poroča nam namreč de Rubeis (l. c. p. 180—181), da je bil v oglejski škofiji, resp. patrijarhatu l. 1596 stari oglejski obred (v missalu, breviariju in ritualu) odpravljen, akoravno ga je varoval obstanek 200 let; zgodilo se je to na povelje patrijarha Francesco Barbaro v provincijalni sinodi videmski. Zaradi velike važnosti pristavim tu dotični ukaz, ki se nahaja pod naslovom »de divinis officiis« ⁷⁵⁾: »Quamvis

Pfening« . . . Prve (?) šole pri — tedaj še samo župnijski — cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani je ustanovil l. 1418 vojvoda Ernest železni. (Klun. »Archiv« l. 25). Leta 1493 je ljubljanski stolni kapitul imel v svoji šoli za učitelja Mihaela Füller-ja. (Dimitz. »Gesch. Krains« I 1, 318). Omenjene ustanovne naredbe so se torej lahko izvrševale.

Gledé dolgega »Ite missa est« (cfr. »Zgod. Zb.« št. 5, stolp. 75) mi piše preč. g. župnik J. Šašelj: »Ta »Ite missa est«, in sicer le drugi »de Beata Virgine«, je še sedaj v navadi v zagrebški nadbiskupiji in se poje le največe praznike: in festis dupl. I. cl., de B. V., titul. eccl. Ako je sv. maša z obilno azistencijo, poje se celo v kvartetu.«

⁷⁵⁾ V »Sacros. Concilia«, edd. Labeus et Cossartius, stoji ta dekret tom. XV. col. 1481. — Pri de Rubeis l. c. p. 180—81. Ravno tam p. 176—182, je tudi priobčena obširna, z mnogimi citati cerkvenih določeb utemeljena zgodovina te prenaredbe. Kar moč najkrajše naj jo tu posnamem: Vkljub privilegija zarad 200letnega obstanka

autem Pii V. Constitutione de Romano Breviario edita cautum sit, ut qui supra ducentos annos proprium habent Officium, uti eo possint; nec debeant compelli, ut Horas Canonicas de Breviario Romano recitent: tamen ratio peragenda rei sacrae, et illa quae tantopere Deo placet consensio uniformi ritu recepta, maxime suadet, ut in Aquilejensi Provincia statuatur unica laudes Deo canendi, et sacra obeundi Officia forma. In nostra Metropolitana Ecclesia Aquilejae de proprio Breviario canebantur superioribus annis Canonicae Horae: et erat proprium etiam Missale: atque alibi proprii adhibebantur in Dioecesi nostra quidam Ritus antiquissimo usu recepti. At vetera, quae non

»Piana tamen Missalia. ac Breviaria adhiberi coeperunt: ibantque in desuetudinem vetusti Ritus« (p. 177). Leta 1580, dne 16. novembra je zaukazal patrijarha Janeza Grimani-ja vikar in visitator generalis Paulus Bisantius med konstitucijami v Ogleju danimi: »Statuimus et ordinamus, ut Sacrosanctum ac tremendum Missae Sacrificium nostrum, verum, propitiatorium sancte, pie, ac reverenter secundum ceremonias nuper a Sacrosancta Romana Universali Ecclesia editas peragatur«. — A v vizitaciji nadškofije, katero je leta 1585 opravil na povelje papeža Gregorija XIII. škof poreški, Caesar de Nores, se je drugače ukrenilo. Odgovor namreč (na interrog. XI. Act. Metrop. Aquilej.): »Psallunt autem et recitant (Mansionarii) secundum usum Aquilejae: Canonici vero Romanum dicunt Officium. Missae autem in Ecclesia celebrantur ab aliquibus secundum usum Aquilejae, ab aliquibus vero secundum Romanum«. (Haec eadem erat perturbatio in Ecclesia Forijulii, seu Civitatis Austriae) — ta odgovor ni bil všeč vizitatorju; izjavil se je (de Rubeis, l. c. p. 178): »ita in eadem Ecclesia, atque adeo in uno eodemque Choro, disparem cultum ab eisdem Ecclesiae Ministris, quasi bove et asino arantibus, adhiberi«, ter določil 17. februarja 1585. »ut omnes tam Canonici, quam Mansionarii, alique ipsius Ecclesiae Ministri, Officiis Chori adstricti, unum eundemque in Choro, et Ecclesia psallendi ordinem, Ritum ve Aquilejensem teneant«. Sedaj se pa obrnejo kanoniki oglejski do apostoljske stolice, ter prosijo, da bi se jim dovolilo rabiti rimski brevir »extra chorum«: ta je uslišala njihovo prošnjo. — Ravno isto leto je že imenovani škof Caesar de Nores pri vizitaciji kolegijatne cerkve čevdatske določil, da naj se ravna mašni obred po missalu papeža Pija V. ukazujoč: »Quoniam vero Ritus praedictus in Missarum celebratione a Romano vix diferat, et Sacer Canon sit prorsus idem, eodemque Missali Romano Sacerdotes omnes utantur: idem Reverendissimus Visitator decrevit, et mandavit, ut in Missarum celebratione omnia et singula, quae in Missali Pii V. Pontificis Maximi jussu edito comprehensa sunt, inviolabiliter serventur; iis dumtaxat exceptis, si quae tamen sunt, quae Ritui supradicto (Romano) expresse non adversantur«. L. c. p. 180.

Kakor se iz vsega tega razvidi, so skušali stari obred vsaj deloma ohraniti; pa (de Rubeis l. c. p. 180): »in irritum abiire vota, Nova Librorum, quae demandata fuerat impressio, minime peracta: evellique nova inventa consuetudo non potuit, Romanus Pii V. ritus ita invaluit, ut post decem annos peculiaris Aquilejensis Ritus in Metropolitana Ecclesia vestigia nullum extaret.«

Leta 1596 je zbral patrijarh Francesco Barbaro že zgoraj omenjeni provincijalni zbor v Vidnu, ter se na vso moč prizadeval,

omnino sincera comperta sunt, et pene desuetudine collapsa, recesserunt: et jam nova sunt omnia. Sanctam Romanam Ecclesiam, Magistram et Matrem agnoscimus: hanc ut reliquis, etiam ritu et ministeriis ecclesiasticis modo sequimur; vix enim fit in hujusmodi particularibus Ecclesiarum aut locorum Officiis, quin aut apocryphum aliquid, aut erroneum deprehendatur. Decernimus igitur, ut in tota Aquilejensi Provincia, in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, Parochialibus, et aliis quibuscunque, tam publice, quam privatim, imposterum Horae Canonicae ex Breviario Romano sub Pio V. edito recitentur: ac declaramus, recitantes obligationi recitandi Horas minime satisfacere, nisi de Breviario Romano illas recitarint. Quod item decernimus, in Missali, Rituali Sacramentorum, et aliis observandum«. (De Rubeis l. c. p. 180 et 181).

S tem odlokom je bila odločena osoda oglejskemu obredu tudi na Kranjskem: »in tota Aquilejensi... observandum« se glasi zapoved, in dve tretjini Kranjske ste tedaj pripadali ne le samo »provinciji«, ampak neposredno škofiji oglejski. Umaknil se je torej tu obred oglejski rimskemu.⁷⁶⁾

Naravno pa je bilo, da je uplivala ta opustitev oglejskega obreda v večjem delu Kranjske tudi na sicer eksimovano ljubljansko škofijo, ki se ga je enako posluževala (če tudi znabiti z malimi različnostmi). Novega natisa kranjsko-oglejskega missala zdaj ni bilo z lepa pričakovati, čisto oglejskega še manj: znabiti je tudi ta ozir uplival na zameno z rimskim; veliko več pa je priporočalo oživljeno cerkveno mišljenje strogo edinost v liturgiji. Kdo vé, ni li znabiti kaka želja, ali povelje, izrečeno po papežu (podobno onemu papeža Klemena VIII. v komoški zadevi) reči konečno dognalo? Na vsak način

da bi se ohranila v rabi oglejske škofije novi Rimski missal in brevir, ter se vpeljala po celem patrijarhatu. Takrat izdani dekret priobčil sem zgoraj. — Branil se je temu dekretu le škof iz mesta Como, Philippus Archintus, ki je izrekel v seji 21. oktobra 1596 vročo željo, da naj omenjena stroga določba ne velja za škofijo komoško. A patrijarh mu zavrne, da se to ne more zgoditi, ker rabijo že vse druge oglejske škofije rimske knjige, ter pristavi: »Habereque (se) praeterea Litteras nomine Summi Pontificis (Clementis VIII.) ad se datas: quibus praecipue monetur, ut Civitati, et Dioecesi Comensi provideret, ne alio divino Officio, quam Romano uti pateretur. Quare velle, Decretum promulgatum firmum manere, suumque sortiri effectum«. (De Rub. l. c. p. 182). Edino, kar je škof Ph. Archintus dosegel, je bilo to, da se je za njegovo škofijo določil obrok enega leta; po njega preteku je tudi v komoški škofiji preminul »Ritus Patriarchinus« ter se umaknil rimskemu (de Rubeis l. c. p. 182).

⁷⁶⁾ Podružnica sv. Neže v Slivni (vaške fare, tedaj oglejske škofije) hrani Missale Romanum, Venetiis apud Juntas, iz l. 1597. Prav dokaz sevêda to ni, pač se pa dobro strinja z rečenim.

kažejo besede, ki se nahajajo v »Decreta visitationis Apostolicae a Fr. Sixto Carcano, Ord. Praedic... peractae a. 1621« (v »Statutenbuch des Laibacher Domkapitels«, str. 9 in 10):

»De Reverendissimo Episcopo. 13. Missali, Breviario et Rituali Romano in divinis officiis, in coe-
monii in conficiendis et administrandis sacramentis, et
quibuscunque utatur, nec Reverendissimus nec Dioece-
sani praesumant alio uti, sub poena suspensionis
a divinis ipso facto incurrenda toties, quoties« — na
to, da se ta upeljava rimskega obreda v ljubljanski
škofiji ni vršila »ad libitum«, ampak iz pokorščine. Tudi

se dozdeva sodeč po tem dekretu, da to ni prva za-
poved v tej zadevi.

V vizitacijskem zapisniku fare sorske, dd. 21. no-
vembra 1625 najdemo omenjena še »Missalia duo, Agenda
usus Aquilejensis«; v zapisniku bukvarne gornje-
grajske iz l. 1655 pa stoji »Missale Aquilejense«
že med »libri inutiles«. Smemo torej pač trditi, da
je čas vladikovanja slavnega škofa Tomaža Hrena
(1598—1630) ona doba, v kateri je tudi v ljubljanski
škofiji, in tako skoraj na celem Kranjskem in v
južnih oddelkih Koroške in Štajarske preminul
»usus Aquilejensis«.

Dostavek o sekvencijah kranjskega pisanega missala.

Kakor sem že prej omenil, naj tukaj sledi nekoliko
obširnejše poročilo o sekvencijah opisane knjige.

Menim, da ne bo odveč, znabiti komu celo vstre-
ženo, ako tu navedem vse njene sekvence z njihovimi
začetnimi besedami. One izmed njih, katere ima tudi
oglejski tiskani missal (l. 1517)⁷⁷⁾ na isti dan bom za-
znamenaval z dvema **; tiste pa, katere sicer tudi ima,
pa uporabljene za druge dni, značim z eno samo zvezdico.
Pristavim jim v oklepkih tudi imena njihovih gotovih ali
dozdevnih auktorjev (po Kehrein-u).

Sequentiae Missalis Krainburgensis.

A. Temporale.

In Nativitate Domini.

**In gallicantu: »Grates nunc omnes reddamus«. (A. ignot.).

**In aurora: »Eya recolamus laudibus« (Notker Balbulus
† 912).

**Ad publicam: »Natus ante saecula« (Notker Balb.).

***S. Stephani M.*: »Hanc concordii famulato« (Notker B.).

***S. Joannis Ap.*: »Joannes Jesu Christo multum dilecte«
(Notker B.).

***Ss. Innocentium*: »Laus tibi Christe, Patris optime
nate«. (Notker Balb.). — Nahaja se tudi v št. pavel-
skem rokopisu (saec. 14.) na Koroškem.

S. Thomae Ep. M.: »Lactabundus sit jocundus«. Ta
sekvenca je Kehrein-u neznana.

In circumcissione Dni: »Eya recolamus« ut supra.

**Epiphania: »Festa Christi omnis christianitas cele-
bret«. (Notker B.).

**Pascha Resurrectionis*: »Victimae paschali laudes«. (Wipo, c. 1040).

***Fer. II. Paschae*: »Pangamus creatoris atque redempt«. (Notker B.?).

⁷⁷⁾ Kakor pregled nedeljskih evangelijev (glej opomnjo 39.), tako
ohranil nam je tudi natančen zaznamek sekvencij oglejskega tiska-
nega missala de Rubeis (l. c. p. 258—61).

***Fer. III. Paschae*: »Agni paschalis esu potuque«. (Notker B.).

***Fer. IV. Paschae*: »Grates salvatori ac regi Christo«. (Notker B.).

Fer. V. Paschae: »Laudes Deo concinat orbis«. (Notker B.).

Fer. VI. Paschae: »Hec est sancta solempnitas«. (A. ignot.).

Sabbato Paschae: »Mane prima sabbati surgens«. (A. ignot.).

**Dom. I. p. Pascha*: »Mundi renovatio nova«. (Adam
de S. Victore † 1192).

***De Lancea et corona Dni*: »Hodiernae festum
lucis«. (A. ignot.).

***In Assumptione Dni*: »Summum triumphum regis«. (Notker B.).

***Fest. Pentecostes*: »Sancti Spiritus assit nobis«. (Robertus rex
Franciae † 1031, vel Notker B.).

**Fer. II. Pentecost.*: »Veni sancte Spiritus«. (Robertus
rex Fr.).

Festum ss. Trinitatis: »Benedicta semper in sae-
cula«. (Notker B.).

***Ss. Corporis Christi*: »Lauda Syon Salvatorem«. (S. Thomas Aq.).

***Off. de dedicatione*: »Psallat ecclesia mater illibata«. (Notker B.).

B. Sanctorale.

***Fest. S. Andreae Ap.*: »Deus in tua virtute beatus
Andreas gaudet«. (Notker B.).

S. Nicolai Epi.: »Laude Christo debita«. (A. ignot.). —
Na to sekvencijo sem že opozoril v opomnji 23.
(»Zgod. Zbornik«, I, 39.)

In Conversione s. Pauli Ap.: »Dixit Dominus: Ex
Basan convertam«. (Godescalcus v. auct. ignot. saec. 11.).

***In Purificatione M. V.*: »Concentu parili hic«. (Notker B.).

In Inventione ss. Crucis: »Serpens antiquus vicit
in ligno«. (A. ignot.). — Kehrein ima le ta začetek.

- ***S. Joannis ante port. Lat.: »Verbum dei deo natum«. (A. ignot.). — To sekvenco imata tudi rokopisa v Solnogradu (saec. 14.) in v koroškem Št. Pavlu (saec. 13.); a nasproti obema kažejo se pri našem varijante. S. Achatii et Soc.: »Hodiernae festum lucis«.
- ***Nativit. S. Joannis Bapt.: »Sancti Baptistae Christi«. (Notker B.). — Nahaja se tudi v starih knjigah: admontski (saec. 15.), solnograški (saec. 12.), št. pavelski (saec. 14.), graški (saec. 12.) in v celovškem missalu (saec. 15.). Varijanti nasproti Kehrein-ovemu tekstu kaže naš rokopis v dveh besedah.
- ***Ss. Petri et Pauli App.: »Petre summe Christi pastor«. (Notker B.).
In Visitatione B. M. V.: »Veni praecelsa domina Maria«. (A. ignot.).
In fest. S. Margarethe V.: »Gratuletur orbis totus«. (A. ignot.).
- ***In Divisione Apostol.: »Coeli enarrant gloriam Dei«. (Godescalcus † 1050).
- ***S. Mariae Magdalенаe: »Laus tibi Christe, qui es«. (Godescalcus.) — Nahaja se tudi v admontskem (saec. 12.) in celovškem (saec. 15.) rokopisu: a oba teksta sta nekoliko različna od našega.
- S. Jacobi Ap.: »Christus Jacobum vocavit«. — Tudi ta sekvenca manjka pri Kehrein-u.
- ***S. Annae: »Coeli regem attollamus«. (A. ignot.). — Ta sekvenca se nahaja (prim. Kehrein, l. c. p. 518) le še v rokopisu št. pavelskem na Koroškem (saec. 14.), in v st. gallen-skem (l. 1507). V primeri s tema dvema pa manjka v kranjskem missalu kitica 6., 7. in 9. popolnoma; v osmi pa je ena varijanta.
- Ad vincula Petri: »Excelsi pastoris vincula«. — Kot dosedaj le našemu missalu lastno ponatisnemo pozneje.
- ***S. Laurentii M.: »Laurenti David magni martyr«. (Notker B.).
- ***Assumptionis B. M. V.: »Congaudent angelorum chori«. (Notker B.).
- ***Omnium Sanctorum: »Omnes sancti Seraphin«. (Notker B.).
- ***S. Martini Ep.: »Sacerdotem Christi Martinum«. (Notker B.). — Ima to sekvenco tudi graški rokopis (saec. 12.), v eni varijanti različno.
- S. Elizabeth Vid.: »Gaude Syon, quod egressus«. (A. ignot.). — Tudi v admontskem rokopisu (saec. 13.), z eno varijanto.
- S. Katherinae V.: »Sanctissimae virginis votiva«. (A. ignot.).

C. Commune.

- ***In festis Apostolorum: »Clare sanctorum senatus apostolorum«. (Notker B.).
- ***De Evangelistis: »Plausu chorus laetabundo«. (Adam de S. Victore).

- ***De Martyribus: »O beata beatorum martyrum«. (A. ignot.). — Nahaja se tudi v admontski knjigi (saec. 15.), pa z več varijantami.
- ***De Martyribus: »Agno triumphali militum«. (Notker B.).
- ***De uno Martyre: »Spe mercedis et coronae«. (A. ignot.).
- ***De Confessore et Pontif.: »Ad laudes salvatoris«. (A. ignot.).
- ***De simplici Confessore: »Dilectus Deo et hominibus«. (A. ignot.).
- ***De virginibus: »Exultent filiae Syon in rege«. (Godescalcus?).
In adventu Dni Sabbatis diebus; de Beata Virgine: ***»Mittit ad virginem non quemvis«. (Petrus Abaelardus. † 1142). — To sekvenco imata tudi rokopisa admontski (saec. 14.) in št. pavelski na Koroškem (saec. 13.); pa tekst kranjski je deloma različen od št. pavelskega.
- De beata Virgine post fest. Circumcis. Dni: »Gaude Dei Genitrix«. (A. ignot.). — Kehrein l. c. p. 226 navede le Missale Halberstat. 1511 kot izvor.
- ***Infra Pascha de beata Virgine: »Virgini Mariae laudes intonent christiani«. (Adam de S. Victore). — Je močno posneta po Wipo-novi znani Velikonočni.
- ***De veneracione Virg. Mariae: »Ave praecleara maris stella«. (A. incert.).
- ***De veneracione Virg. Mariae: »Verbum bonum et suave«. (A. ignot.). — Nahaja se tudi v graškem rokopisu (saec. 14.).
- ***De veneracione Virg. Mariae: »Hodiernae lux diei celebris«. (A. ignot.). — Tudi v graškem rokopisu (saec. 14.), pa nekoliko različno.
- Ako se ozremo sedaj na število onih sekvencij, katere imata naš rokopis in pa tiskani oglejski missal (1517) skupne, lahko razvidimo, da to število relativno ni majhno, namreč 27 med 46 v Temporalu in Sanctoralu, in celo 13 med 14 v Commune Storum; tedaj skupaj 40 med 60, kar ni z lepa le slučajno pri tolikem številu (blizo 900 objavljenih) srednjeveških sekvencij.⁷⁸⁾ Vendar pa tudi važnosti tega precejšnega soglasja ne smemo pretiravati, ker izmed sekvencij našega rokopisa jih je najmanj 22 Notker-jevih; te pa so bile zaradi njihove lepote v besedi in melodiji, in ker jih je že papež Nikolaj I. l. 860 v cerkvi rabiti dovolil⁷⁹⁾, povsod razširjene.
- Da pa našemu missalu niso služili navedeni rokopisi iz koroškega Št. Pavla, Celovca, Gradca, Solnograda in Admonta v neposredno predlogo, je iz zgoraj omenjenih varijant gotovo.
- (Nadaljevanje prih.)
- ⁷⁸⁾ Samo za božič n. pr. jih ima Kehrein 18, za razglašenje Gospodovo 7, za binkošti 16, za svečnico 8, vnebovzetje bl. d. Marije 16, za sv. Štefana 10, sv. Janeza Krstnika 15, nedolžne otročiče 9, sv. Martina 6; za sv. Ano 12, sv. Marijo Magdal. 4; de uno martyre 9 itd.
- ⁷⁹⁾ Sekvenca o sv. Notker-ju (okoli l. 1500) ga celo časti z besedami:
»Qui doctus in brevi taliter, ut sequentias faceret.
Quas singulas papa Nicolaus canonizavit
Et mandavit, per mundi climata esse canendas«. (Kehrein l. c. p. 457.)

D o n e s k i

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj.) — (Nadaljevanje).

V podružnici sv. Ane v trebelski fari iz l. 1669. — V podružnici v Smolenji vasi šmiheljske fare iz l. 1673. — V podružnici sv. Križa v mokronoški fari iz l. 1689 in 1691. — V Smolenji vasi iz l. 1693. — Tudi iz 18. veka in 19. sem jih več prepisal, katerih pa ne objavim, da spis preveč ne naraste. Omenim naj tu le samo zvon, ki visi v slepili linah v zvoniku loške mestne fare (klenkovec), ki tehta okoli 1 stola in ima napis: *In manus tuas domine commendo spiritum meum: anno domini 1720*. O njem mi poroča g. Fr. Pokorn, da ga je dal liti najbrž frižinški škof Ivan Franc Egker pl. Kampfung (1695—1727), ker nosi njegov grb.

C. Zvonovi z napisi in zvonarjevim imenom.

a) Ljubljanski zvonarji.

Najstareji zvonar na Kranjskem, kolikor jih je do sedaj znanih po imenu, je Vivencius tudi Vivencius Nicola. O njem se je že večkrat pisalo. A do sedaj se je pisalo njegovo ime različno: Vicencius, ⁷⁾ Viisencius in Vincencius.⁸⁾ Toda iz odtiska, ki mi ga je poslal g. prof. Radič, dá se sklepati, da se je pisal Vivencius. Vendar se pa po njegovih zvonovih, ki so se nam ohranili, ne more določiti, je li lil v Ljubljani ali kje drugje, kajti na nobenem ni imenovan kraj. Lil je v letih 1340 do 1355. Napisi njegovih zvonov so se nam ohranili ti-le: Na Brodu v Bohinju z napisom: *Anno domini 1340 Vivencius Nicola me fecit.*⁹⁾ — Pri sv. Joštu pri Polhovem gradu: † *anno MCCCLIII magister Vivencius me fecit.* — V kapeli na pokopališču v Orehku: † *Vivencius q Nicolai me fecit.* — Na Štajarskem v Holleneggu v podružnici sv. Volbenka pa iz l. 1351.¹⁰⁾

⁷⁾ »Mitthlg. d. h. Ver.« 1863. str. 88.

⁸⁾ »Kirchenschmuck« l. c.

⁹⁾ »Mitthlg.« l. c.

¹⁰⁾ Grazer »Kirchenschmuck« 1882. S. 54 piše o tem: »In der St. Wolfgang-Kirche bei Hollenegg befand sich eine Glocke, die zersprungen, vor einigen Jahren schon umgossen worden ist. Sie war darum sehr interessant, weil sie zu den ältest datirten gehörte, die bei uns vorkamen, und auch den Namen eines Glockengiessers enthielt. Ihre Inschrift in gothischen Majuskeln lautete: † A. DOI. M. CCC. LI. MGR. VIUENCIVS. MFC. (anno Domini MCCCLI magister Vivencius me fecit). Ueber die Herkunft dieser Glocke und den Wohnort des Meisters fand ich eine Auskunft im Museo Civico zu Verona. Im Vestibul dieses Museums steht unter anderem

Leta 1382 bere se zvonar Anmonius. Za njim l. 1383 Mihael. Napis: *MCCCLXXXIII Mihael me f.*

Leta 1387 bere se Bartholomaeus. Napis: *Bartholomaeus me fecit 1387*, poslal mi je g. A. Samassa. Tudi o teh treh se ne dá določiti, so li lili v Ljubljani ali ne.

L. 1468 je lil Georil¹¹⁾ de laibacho. Napis: *completum est hoc opus per manos georil*¹²⁾ *de laibacho 1468*, poslal mi je g. A. Samassa.

L. 1545—1564 bil je v Ljubljani zvonar Lienhart ali Leinhard, kakor se tudi bere. »Slovník«, ki omenja njegov zvon iz Celja iz leta 1564, piše ga pomotno Leonhard Giessner mesto Lienhart Giesser = zvonar.

Njegovi zvonovi se nahajajo: V podružnici sv. Jurija v sv. trojiški fari z napisom: *Lienhart . . . gieser . . . zv . . . Laibach . . . hat . . . mich . . . goesen . . . 1545*. — Drug napis mi je poslal g. A. Samassa: *Leinhardt giesser † hat † mich † gossen † zu † Laibach † im † jar † 1546*. — V farni cerkvi v Motniku bil je do l. 1873 mal zvon iz l. 1550 z napisom: *Lienhart † Giesser † hat † mich † gossen † jar † 15 † 50*. O njem piše g. G. Križnik iz Motnika v XI. knjigi »Arkiva za poviestnico jugoslavensku« 1872, str. 250: »Pravijo, de so ga v Motniku ulivali na župniškem vrtu; ko so ga ulivali je zvonari gradiva mankalo, začno klicati: kdor ima kaj srebernih novcev naj jih prinese in v mudu strese; grašinske in Poletočeve dekleta jih prineso v birtahih«. In l. 1875, str. 148 zopet: »o malem zvonu morem opomeniti, še je vlit 1550, zraven napisa ima na dveh plateh viteza z mečem i sulico in s tolkačem in fračo«.

(Nadaljevanje prih.)

auch ein Glockenabguss mit der Inschrift in gothischen Majuskeln: † MCCCLVIII . M . VIVENCVS . VICTOR . ET . FILIVS . ME . FECIT . IN . VENECHS. Dieser Meister Vivencius oder Vivencus, wie er hier genannt wird, muss sehr produktiv gewesen sein, wenn eine seiner Glocken von Venedig bis Hollenegg wandern konnte!«

¹¹⁾ Prejkone Georius.

¹²⁾ Brž ko ne **geory**, z narobe obrneno črko **y**.

Vsebinska. Diplomatarij: Ukaz gledé izplačevanja ustanove celjskih grofov pri cerkvi Matere božje v Solčavi. — Podeljenje pravice ljubljanskim škofom, imeti na Savi dva ribiča. — Potrjenje svoboščin fari Slovenji gradce. — Podeljenje sodne pravice ljubljanskim škofom v Gornjem gradu in na Goričanah. — *Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.* (Nadaljevanje.) — *Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov na Kranjskem.* (Nadaljevanje).

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

— Izhaja v nedoločenih obrokih. —

Drugo leto.

Ljubljana, meseca decembra 1889.

Številka 7.

Diplomatarij.

2.*)

Jurij Gall rožeški podeli v ferd svojo desetino v Volavljah in na Velikem Trebelevem. — 13. decembra 1457.

Ich Jorg Gall von Rudolffsekch ich beken fur mich vnd all mein erbn vnd tun kund mit dem offen brieff allermenikgleich den er fur kumbt Als ich nach abgang meines liebn bruedrs Andre des galln von Rudolffsekch seliger gedachtnuss meine erbleiche lehn offenbarleich in der lanndschan ze Layboch hab beruffn lassn Also ist nu fur mich komen Mathes vnd Petter gepruedr des Widecz Sun ped burger ze Layboch vnd Vrsula des genanttn Mathessn haussfraw vnd pattn mich das ich Inn geruchet zuuerlehn meiner lehenschafft Ayn Czehendt der gelegn ist zu Wolewill¹⁾ vnd zu dem grossn Trefelaw²⁾ in sannd Merttn phar³⁾ vnder liechtenberg, Das ich also gethan hab, vnd leich auch den gemelten Mathessn vnd Pettrn gebruedern des Widecz sun vnd Vrsullen des

*) »Zgod. Zbornik« opomnil je že v štev. 2, st. 27, opom. 15 o sledečih štirih listinah, da so se našle na platnicah starih kranjskih mašnih bukev. Pisane so na tanek pergament prav razločno; le za zadnjo izmed njih se je rabilo zelo slabo črnilo. — Ker so pri prvih treh tudi zareze, v katerih je visel pergamentni jermenček za pečat, imamo torej tu pravne listine, in ne samo kak koncept.

1), 2), 3) Volavlje in Veliko Trebelevo v prežganjski fari, tedaj še Šmartnu pri Litiji neposredno pripadajoča sela. — Liechtenberg je bil stari grad, od Bogenšperka »nur einen Musqueten-Schuss« (Valvazor b. XI., str. 337) oddaljen. Grad ta so podrli sredi 17. stoletja.

genanttn Mathessn hausfrawn vnd alln yern erbn Sun vnd Tochtern, den vorgenanttn Cehenddt mit aller seiner zugehorung allerlay zehentleich rechtu gancz darab ze nemen wissentleich mit dem brieff alles das ich Inn von recht daran lehn schol kan oder mag sy schulln auch mir vnd mein erbn die [lehn] verdyenn vnd vns trew vnd gebartig dovon sein als recht ist So gelch ich sew darauff treuleichn ze scherme(n) als land vnd lehensrecht ist in Krein Mit vrchund dicz brieffs (versigelt) mit meins obgenanttn Jorgn galln aygn anhangendn Insigll Gebn nach Christi gepurd Vierzehenhundertt Jar vnd darnach in dem Subn vnd funffzigistn Jar an sannd luecin tag.

Velikost listine: 24×18 cm.

3.

Jurij Gall rožeški izroči v ferd svojo desetino pod Holmeem. — 13. decembra 1457.

Ich Joerg Gall von Rudolffsekch ich beken fur mich vnd all mein erbn vnd tun kund mit dem offen brieff aller menikgleich den er fur kumbt Als ich nach abgang meines liebn bruders Andre des gallen von Rudolffsekch seliger gedachtnuss meine erbleiche lehn offenbarleich in der lanndschan ze Layboch hab beruffn lassn Also ist nu fur mich komen fraw Urss Hanssen des Meinynger eleiche hausfraw, fraw Magdalenn Ir Swester Cuncz des Hasen eleichs gemahll vnd weylannd Agnessn Ir peder swester kinder vnd pattn mich das ich Inn geruchet zuuerleihen meiner lehenschafft ayne zehendten

vnder dem klain kollenperg¹⁾ In Mongespurger²⁾ phar
gelegn der nach abganng Jorgen Sokchs irs vatter vnd
muetter erbleich an sy gefallen ist des Tzehennndthalb
huben sind das ich also getan hab, vnd leich auch der
vorgenanttn frawn Urssen Hannssen des Meinynger eleichn
hausfrawn frawn Magdelen Ir Swester Cuncz des Hasen
eleichs gemahll, vnd weyland Agnessn Ir peder Swester
kindern vnd alln yern erbn Sun vnd tochttern, den ob-
gemelten zehennndt mit aller seiner zu gehorung Allerlay
czhentleich rechten ganz darab ze nemen, wissentleich
mit dem brieff alles das ich Inn von recht darann leihn
schol kan oder mag vnd der vorgemelt Hanns Meinynger
schol mir vnd mein erben an Irr statt die leihn verdyenn
vnd vns trew vnd gebartig douon sein als recht ist So
gelob ich sew darauff treueich ze schermen, als lannd
vnd lehensrecht ist in krein Mit vrchund ditz brieffs
versigelt mit meines obgenantten Jorgn galln aygenn
anhangendn Insigll Gebn nach Christi gepurd Vierczehen-
hundert Jar vnd darnach in dem Suben vnd funffczigistn
Jar An sannd lucein tag.

Velikost listine: 25 × 13 cm.

4.

*Janez Gall rožeški dá v fevd kočo na Šutni pri
Kamniku. — 28. januvarija 1472.*

Ich Hanns Gall von Rudolffegk Bekenn für
mich vnd all mein erben vnd tun kund mit dem offen
brieff allermincklich den er für kumbt, das für mich
kam fraw Annus weylent des Anthoni Mürmar burger
ze stain wittibe vnd pat mich das ich ir geruchet zu-
uerleihen meiner lehenschafft ein hoffstat die gelegen ist
an der Schutt vor der stat zw Stain zwischen Sigmunds
Kerner vnd herrn philipps hewsern das ich also getan
hab vnd leich auch der egemelten Annus vnd ir erben
Sun vnd tochttern die vrogenant hofstat mit aller zuge-
horung wissentlich mit dem brief alles das ich In von
recht daranleyhen soll kan oder mag Sy sullen auch
mir vnd mein erben die (lehn) verdien vnd vns trew vnd
gewarttig dauon sein als recht ist So geloben wir sew
darauf trewlichen ze schermen als lannd vnd lehensrecht
ist in krain Mit vrkundt ditz briefs versigelt mit meins
vorbenanten hanns Galln aigen anhangenden Insigell
Geben nach christi gepurde vierzehenhundert vnd in
zwayn vnd Subenzigisten Jaren Am Mittich vor vnser
lieben frawen tag der liechtmess.

Velikost listine: 24 × 20 cm.

¹⁾ Holmec.

²⁾ Mengeš.

5.

*Janez Gall rožeški podeli v fevd desetino od zemljišč,
ležečih v moravški in vaški fari. — 5. avgusta 1472.*

Ich hanns gall von Rudolffsekh ich beken
für mich und für all mein erbn und thuen kundt mit
dem offen brieff aller menikleich den er für kummt das
für mich kham Juri weylannd des Jacobus Saligen sun
von kerstetn gesessen zu Morawisch han statt sein selbst
und als alter seiner Brudern und pat mich da mit ich
Im gerucht zu verleychn mein erblicher lehenschafft ein
zehendtz zu prikernitz*) da vier huben sein gelegen in
Morawischer pharr und ein zehennndtz zu (Elpnelim)¹⁾ auff
zway huben gelegen In watscher pharr Allerlay zehendtz-
leich rechtzn darab ze nemen das ich Also getan hab
und laych Im Nu wisentleich mit dem brief die ob
perürten zehennndtn peid mit Aller Ir zue gehorung dem
gemeltn Juri als dem eltern seiner brudern und allen
Iren erbn Sun und Tochttern Alles das das ich Im vor
recht dar An leichn scholl oder mag. Also das das sew
den furpasser und Ir erbn von mir und meinen erbn
In lehensweis In nemen habn schulln Nuczen und ge-
nissen und uns den (lehn) verdien und trew und gewertig
da von sein Als recht ist So gelob ich sew darauff
trewleich (zu) sermen als lannd und lehensrecht ist in
krain. Mit vrkund des brieffs der versigelt ist mit meine(s
obgenan)tn hansen Galln aygen anhangenden in Sigll Geben
nach Cristi Gepurd vierczehen(und)ert und dar nach In
dem czway (und) Subencygisten Jar An Sand osbalcz tag.

Velikost listine: 25 × 16 cm.

~~~~~
Gotovo ustrežemo čast. čitateljem, ako tu podamo
iz našega Valvazorja zanimivejše podatke o Rudolffseckhu-
Rožeku. Piše (b. XI., str. 476 in 77) tako-le:

»Das Schloss Rudolphseckh (Crainerisch Roshek)
ligt in Ober-Crain, drey Meilen von der Stadt Laybach,
im Moräutscher Boden, im Thal, zwischen hohen Gebirgen,
auf einem zugespitztem Berge«. (Rog — znabiti od tod
ime Rožek?) »Es war vorzeiten mit Thürnen und starken
Ringmauern aufs beste versehen, und hatte zimlich-viel
Gült auf sich«. (O Valvazorjevi dôbi pa je bil Rožek že
»ganz verödet und sehr verfallen«; vendar pa »In diesem
Schlosse hat es eine grosse Evangelische Capelle nebst
einer Grufft, darein die Leichnam vieler verstorbenen
Lutheraner versencket seynd.«)

»Im 1365 Jahr hat dieses Schloss und Festung
Rudolphseckh Herr Conrad Gall innen gehabt, nach seinem
Tode aber sein hinterlassener Sohn, Herr Hanns Gall
überkommen.« (Orig. lit. feud. in Archiv. Graec.)

*) Prikrnica, vas v moravški fari.

¹⁾ Nerazločne besede na tej slabo ohranjeni listini tiskamo
z manjšimi črkami.

»Es hat auch einer von Schnitzenbaum Evam Barbaram Gallinn, Herrn Andreas Gallen Tochter, mit Gewalt und wider ihren Willen aus diesem Schloss Rudolphseck entführt und ihme trauen lassen«.

»Im 1515 Jahr, als die Bauren-Aufruhr sich erhub, haben die im Bunde stehende Voegel dieses

Schloss eingenommen, ausgeplündert und sehr verwüstet.«

Naše listine nam torej imenujejo dva Valvazorju nepoznata posestnika Rožeka — Jörg Gall-a in drugega Hanns Gall-a. Ali je Valvazorjev Andreas Gall identičen z onim naše listine, se ne dá reči.

Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva.

(Donesek k zgodovini javne službe božje na Kranjskem.)

(Konec.)

Naj sedaj priobčim za poskušnjo nekatere sekvence naših kranjskih mašnih bukev. Pričeti hočem z onimi tremi (oziroma štirimi), ki do sedaj še niso nikjer (kolikor meni znano) natisnene.⁵⁰⁾

I. In festo S. Jacobi Ap. Sequentia:⁵¹⁾

1.	2.
Christus Jacobum vocavit Et Joannem, quos amavit Et germanos appellavit Filios tonitruui.	Calix iste praemonstratur, Per quem passio signatur Jacobus, qui primum datur Ab Herode reprobo.
Jhesum Jacobus cum fratre Sequitur relicto patre, Petens mendicante matre z)	Cum puella suscitatur, Christus dum transfiguratur, Dum clam pater invocatur, Fit praesente Jacobo.

3.

Intromissus hic ad ista z)
Fratre cum evangelista
Christi, major et sinistra
Bis sex ex discipulis.

Ergo ex [coetu] ;) apostolorum
Prothomartyr nos suorum
Solvat ope meritorum
A culpae decipulis. z) Amen.

⁵⁰⁾ Le žal, da je njihov tekst. primeroma z drugimi, precej slabo ohranjen.

⁵¹⁾ Zabeležim naj tu še 2. verz graduala, ki se glasi:

»Laus tibi nate Dei; Filius, esto pius ac mitis
Qui conregnat Zehedei In agmine litis«.

z) V rokopisu stoji le »petens medicante regni sede etc.«; zaradi rythma in pomena — coll. Matth. 20, 20 et 21 — pa se mora gotovo glasiti »petens mendicante matre«. — z) Težko razumljiva kitica! Večje za besedo »Christi« ni v rokopisu. Jacobus slove major, t. j. starejši. — »Sinistra« (tukaj šepa rima zaradi črke r), znabiti z ozirom na Matth. 20, 21. — ;) Te besede nima rokopis. Sicer pa primeri oblike »ad Sti Petri«, ali pa »sacramentorum« (sc. codex). — z) Decipula = zanjka; nahaja se tudi v Vulgati.

II. „Ad vincla beati Petri“ (1. Augusti).⁵²⁾

Excelsi pastoris vincla laudant fideles sacra,
Quibus Herodes sanctum custodivit vinctum, pro Christo
carcere mancipatum;
Quem post pascha populi decernebant celesti torquendum
tradere voluntati.

Sed sacrum precamen plebis vincit juvamine Christi:

Nam angelus Petrum
Et ergastulum reserat tetrum;
Frustrantur custodes,
Plebs et feros Herodes;
Tetra porta fieri z) patet,
Quam post angelus descendens latet.
Summe pastor gregis,
Preces audi fideles, z)
Auxiliando nobis de celis.
Solve crimina tuorum,
Cepha, famulorum
Et turbae nos junge ;) angelorum.

III. In festo S. Thomae Epi. (29. Decemb.).⁵³⁾

1.	2.
Letabundus Sit jocundus Voce cantans Alleluja; Regem verum Laudans rerum Conditarum z) Mente pia!	Angelorum Intrat chorum Jam suscepta beatorum Sede clara. Molle z) spreto Vitae leto Thomae datur spes pro leto ;) Magis cara.

⁵²⁾ z) Sicer težko razumljiva, pa jasno pisana beseda. — z) Znabiti boljše »fidelis«. — ;) Pisano sicer »juge« (brez okrajševalne črtice).

⁵³⁾ z) Napačno stoji v rokopisu tam »conditorum«. — z) Pogrešno je pisano »mole«. — ;) Nekako čudno se to glasi: ali se

3.
Sicut tellus liliū,
Londinia filium
Parit Thomam.
Neque cedit gladio,
Dum currit in stadio
Zelans Romam.

4.
Cedrus fit ex ysopo,
Martyr ex episcopo
Pari forma;
Verbum hic per vulnera,
Dum propugnet δ) viscera
Castae matri.

5.
Ysaïas sectus est; ϵ)
Praesul ense nectus ζ) est
Probans, quod electus est
rex indigne. η)
Si non confessoribus
Credit, vel θ) martyribus,
Parcens proditoribus deo
digne.

6.
O felix Anglia,
Flos, et angelica
Per sacerdotum martyria;
Quae docent gaudia
Mereri celica
Per lacrimas et suspiria.

IV. In Invenzione S. Crucis. (3. Maji). ⁸⁴⁾

1. Serpens antiquus vicit in lingno,
Primo parenti virus infundens,
Quo claudicat dudum in posteris carnis successio;
Eu, colligit spinas et tribulos prona posteritas.
2. Rex archano gratiae commercio subvenit, plasmatorum
prothoplastum reformans veterem.
Lingnum contractum primus Adam, secundus α) extendit
in lingno, in quo mortem vita mortificat.
Christi figuram aeneam intuebatur populus antiquus
in lingno,
Et intuentem populum Christus venturus in carne sal-
vabat β) a morte.
Hoc crucis tropheum praecessit crucem, quod in lingno
crucifigendi crucifigendus agebat.
3. Qui ferens in cruce nostros languores ovem, quam
hostis abstulerat, victor reportans humeris,
Christe Jesu, fili γ) Dei athanatos, qui unigenitus theo-
tocos intactae virginis, passus es in cruce,
Dele culpam, et quam pro culpa patimur tolle afflictio-
nem, ayos o theos, per virtutem crucis!

ni tu pisalec zmotil? — ϵ) V knjigi stoji »propungnet«; težko um-
ljive besede. — »Viscera castae matri«, t. j. prostost cerkve na
Angleškem nasproti nasilstvu takozvanih »consuetudines avitae«. —
 ϵ) Martyrologium Romanum pravi ad 6. Julii: »In Judaea sancti
Esaiæ prophetae (commemoratio), qui sub Manasse rege sectus in
duas partes occubuit«. — ζ) Namesto »necatus«. — η) Šlo je za
venčanje prestolonaslednika, ki se je vršilo po nekompetentnih škofih.
— θ) Negotovo; v rokopisu stoji ul', kar pa ni navadna okrajšava
za »vel«.

⁸⁴⁾ Kehrein (l. c. p. 78) ima samo začetne besede: »Serpens
antiquus vicit in ligno«; enako Daniel, Thesaurus hymnolog. II, 187
(ex Missal. Patav. 1491) in V. 64 (ex cod. S. Galli 546). Toliko bolj kaže
priobčiti celo sekvenco. α) Končnica te besede je tako nejasno po-
pravljena, da se ne dá trdno določiti. — β) V rokopisu stoji »sal-
vabit«. — γ) Rokopis ima napačno »filii«.

Tem sekvencijam naj dodam iz našega missala
(izmed drugod že natisnenih) še po eno za praznike
Gospodove, Marijine, svetnikov in »de Communi«.

V. Božični praznik. „Ad publicam“ (missam). ⁸⁵⁾

Natus ante saecula Dei filius, invisibilis, interminus;
Per quem fit machina coeli et terrae, maris et in his
degentium;
Per quem dies et horae labant et se iterum reciprocant;
Quem angeli in arce poli voce α) consona semper canunt:
Hic corpus assumpserat fragile, sine labe originalis cri-
minis, de carne Mariae virginis, quo primi
parentis culpam Evaeque lasciviam tergeret.
Hoc praesens diecula loquitur praelucida, adaucta longi-
tudine, β) quod sol verus radio sui luminis
vetustas mundi depulerit genitus tenebras.
Nec nox vacat novi sideris luce, quod magorum oculos
terruiť scios;
Nec γ) gregum magistris defuit lumen, quos praestrinxit
claritas militum Dei.
Gaude, Dei genitrix, quem δ) circumstant obstetricum vice
concinentes angeli gloriam Deo!
Christe, patris unice, qui humanam nostri causa formam
assumpsisti, refove supplices tuos;
Et quorum participem te fore dignatus es, Jesu, dignanter
eorum suscipe preces,
Ut ipsos divinitatis tuae participes, Deus, facere digneris,
unice Dei!

VI. „De veneracione Virg. Mariae“ ⁸⁶⁾

1.	2.
Verbum bonum et suave Personemus illud Ave, Per quod Christi fit conclave Virgo, mater, filia: Per quod Ave salutata Mox concepit foecundata Virgo, David stirpe nata, Inter spinas lilia.	Ave, veri Salomonis Mater, vellus Gedeonis, Cujus magi tribus donis Laudant puerperium. Ave, solem genuisti, Ave, prolem protulisti, Mundo lapso contulisti Vitam et imperium.

⁸⁵⁾ J. Kehrein (l. c. p. 30) pravi o tej sekvenci: »Ex omnium
fere Missalium lege recitata est Sequentia Nativitate Domini ad
summam Missam«. Nahaja se že v rokopisih XI. stoletja. — Našega
rokopisa tekst kaže nasproti Kehrein-ovemu le razloček, da ima
 α) besedo »voce« več; potem γ) napačno »hec« namesto pravega
»nec«; in pa δ) besedo »quem« namesto »quam«. — β) »Praesens
diecula«, ker je dan o božiču kratek; pa »adaucta longitudine«, ker
v dôbi Notker-jevi (pred gregorijansko reformo kalendarija!) je božič
padal na sedanji (astronomični) 31. december, ko je podaljšanje
dneva že znatno.

⁸⁶⁾ Ta lepa sekvenca je popolnoma soglasna z Kehrein-ovim
tekstom (l. c. p. 206) in dozdevno tudi z graškim (saec. 14.) — Na-
haja se drugod že v rokopisih 13. stoletja; njena bogata typika

3.
Ave sponsa Verbi summi,
Maris portus, signum dumi, α)
Aromatum virga fumi,
Angelorum domina:
Supplicamus, nos emenda,
Emendatos nos commenda
Tuo nato ad habenda
Sempiterna gaudia.

VII. In festo Ss. Achatii et Sociorum.⁸⁷⁾

1.	3.
Hodiernae festum lucis Est Achatii laus et ducis Atque decem millium. Ermolao phalanx ista Archipraesule baptista Dei colit filium.	Christi poenae renovantur, In his cuncta α) iterantur Signa mortis Domini. Ararath, Armenorum β) Mons insignis, tot sanctorum Consecratur nomine.
2.	4.
Adrianus Christianos Colere rex deos vanos Jubet, sed despicitur. Crucifixus cum cohorte Dux est et conformi morte Christi grex afficitur.	Allexandriam decorat Mons insignis γ), quem δ) per- rorat Martyrum cruoribus. Orant Christum triumphantes, Ut defendat honorantes Ipsos a doloribus.
5.	
Exauditos se laetantur, Namque ipsos qui venerantur, Salvat a nocentibus. Quorum intercessione Socia rex Jesu bone Nos tibi placentibus.	

VIII. De communi Apostolorum.⁸⁸⁾

Clare sanctorum senatus apostolorum, princeps orbis ter-
rarum, rectorque regnorum,
Ecclesiarum mores et vitam α) moderare,
Quae per doctrinam tuam fideles sunt ubique.

se dobro vjema s to dôbo. — α) Dumus = trnjev germ. Cfr. antiph.
3. Laud. in Circumeis. Dni: »Rubum, quem viderat Moyses incom-
bustum, conservatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem:
Dei Genitrix intercede pro nobis«.

⁸⁷⁾ Pri Kehreinu se ta sekvenca nahaja (št. 453) pod naslovom
»De decem millibus militum«. Ima jo tudi rokopis (saec. 14.) v
koroškem Št. Pavlu. — Kehrein-ov tekst ima drugače kot naš: pri
α) »omnes«, pri β) »Armeniorum«, pri γ) »vicinam«; Št. Pavelski
pa pri δ) »quam«.

⁸⁸⁾ Nahaja se pod naslovom »de pluribus Apostolis« pri
Kehrein-u l. c. p. 265. — α) Naš rokopis ima tu napačno »vita«.
— β) Kehrein ima tu »immo«.

Antiochus et Remus concedunt tibi, Petre, regni solium
Tyrannidem tu, Paule, allexandrinam invasisti Graeciam.
Aethiopes horridos, Matthaeae, agnelli vellere,
Qui maculas nesciat aliquas, vestisti candido.
Thoma, Bartholomaeae, Joannes, Philippe, Simon Jacobique
pariles,
Andrea, Thatee, Dei bellatores inclyti,
En vos oriens et occidens, ymo β) teres mundi circulus se
patres habere gaudet et exspectat judices.
Et idcirco mundus omnis laudes vobis et honorem sanctis
debitum supplex impendit.

S tem dostavkom končam svojo razpravo o starih
pisanih mašnih bukvah Kranjskega farnega arhiva. Dobro
vem, da je na nji najti kaj pomanjkljivega in nedovrše-
nega; ⁸⁹⁾ težavna tvarina naj me izgovarja. Znabiti sem

⁸⁹⁾ Tako n. pr. bi imel dodati imenom starih frankovskih
svetnikov, katere kaže kalendarij našega rokopisa (gl. »Zgod. Zborn.«
št. 3, stolp. 42, opom. 30) še: 23. oktobr. S. Severini Epi. . Marty-
rologium Roman. pravi dotični dan: »Burdigalae (Bordeaux) sancti
Severini Coloniensis Epi et Confessoris«. Malo let po njegovi smrti
(† 408) so bili Franki Rimljanom odvzeli Kolonijo, ki je potem po-
stala glavno mesto ripuariških Frankov. — Enako je dostaviti:
25. oktobr. Ss. Crispini et Crispiniani Mm. . Usuard-ov
martyrologij (iz 9. stoletja) pravi namreč: »VIII. Kal. Nov. . . Apud
urbem Suessionem (zdaj Soissons) sanctorum Crispini et Crispi-
niani, qui persecutione Diocletiani, post immania tormenta sibi illata
(katera Rabanus Maurus natanko opisuje, Migne, t. 110, col. 1175),
gladio trucidati, coronam martyrii consecuti sunt.« (Migne, t. 124,
c. 618). Ta praznik imenujejo ta dan tudi drugi frankovski martyro-
logiji, n. p. Wandelbert-ov, Ado-nov (in additamentis), pozneje Notker
Balbulus. (Ne kažeta ga pa stara kalendarija Boucherianum (c. a. 355)
in Leoninum (c. a. 488), natisnena pri Muratoriju. Vetus liturgia
Romana). Stari oglejski breviarij (1496) navaja isti dan ta dva sloveča
mučenika; tiskani missal (1517) pa ju nima. — S tem pomnoži se ondi
navedeno število frankovskih svetnikov na 19. — Na Kolonijo,
oziroma staro Francijo kaže tudi to, da stoji v našem missalu (enako
tudi v imenovanih oglejskih knjigah iz leta 1496 in 1517) praznik
sv. Pantaleona M. v dan 28. julija. Že Gelenij (ap. Binterim.
»Denkwürdigkeiten«, 5. Bd. I, S. 406) je opazil: »S. Pantaleonis festum
diem, cujus natalem Romana ecclesia heri (27.) celebravit, celebrat
hodie (28. Julii) Coloniensis ecclesia«, in to že vsaj od 9. stoletja
sem. Od tod torej so bržkone vsprejeli ta nenavadni datum.

Večjega pomena — in to gledé domovine našega rokopisa
— je dozdevna malenkost, koje prvi pot nisem zapazil na našem
missalu: namreč, da ima pri prazniku »Ss. Cauciani et Soc.
ejus« (31. maja) prilepljen signakul. To pač svedoči, da se ta
list mašnih bukev ni rabil samo enkrat v letu, ampak večkrat. (Le
najpoglavitejši prazniki, potem listi z mnogorabljenimi molitvami
de Beata et omnibus Sanctis temp. Advent. et Pasch., in pa štiri
maše de Communi imajo signakule.) Res je sicer, da je sedanji
signakul mlajši od družih, a pozna se dobro na listu, da je imel
že prednika. — Kako mogočno to kaže na cerkev sv. Kancijanu
et Soc. posvečeno, na farno cerkev Kranjsko! (Cfr. Zg. Zb. št. 1, st. 9.)

Ker imam sedaj na ogled tudi zgoraj (»Zgod. Zbor.« št. 1,
stolp. 10) omenjeno kranjsko knjigo »Moralia B. Gregorii P.«, pripomnim
naj še z ozirom na opomnjo 13. (»Zgod. Zb.« št. 2, stolp. 26) nastopno:

s tem spisom preiskovalcem-naslednikom vendarle nekoliko olajšal trud: na podlagi dokumentov ob-

Inicijale srednje velikosti v našem missalu kažejo čisto drugačne okraske (arabeske), kot one v ravno omenjenih »Moralia« iz l. 1410. — Kar pa se tiče njegovih velikih inicijal pri najpoglavitejših praznikih, je verjetno, da je več njihovih barvenih okraskov posnetih iz tega rokopisa »Moralia«; tolika je namreč podobnost njihove ornamentike. — Ali bi se ne smelo sklepati, da je naš missal prav v Kranju dobil vsaj svoje inicijale? — Gotovo je, da sta slikarja začetnic obeh knjig različni osebi, in da je illuminator kranjskega missala v primeri z onim knjige »Moralia« bil težak v svoji stroki.

ravnovati zgodovino očitne službe božje na Kranjskem.⁹⁰⁾

J. Smrekar.

Podoba pred kanonom pa kaže v okraskih oblike, kakoršnih v obeh knjigah nikjer drugod ne najdemo; so namreč strogo gotske, dočim kažejo okraski večjih inicijalij še nekoliko romanskega značaja.

Pazljivi čitatelj razvidi, da vsi ti dodatki ne spreminjajo bistveno zgoraj rečenega, temveč je še krepko potrjujejo.

⁹⁰⁾ Tekst štirih listin iz platnic našega missala (cfr. »Zgod. Zborn.« št. 2, stolp. 27, op. 15) najde čast. čitatelj natisnen v »diplomatariju«, na prvih straneh pričujočega lista.

Slovstvo.

Die Klöster in Krain.

(*Studien zur österr. Monasteriologie. Von Wladimir Milkowicz.*)

Tako je naslov znameniti zgodovinski, 226 strani obsegajoči knjigi, ki je letos pri Tempsky-ju na Dunaju zagledala beli dan. Mladi, a učeni gospod pisatelj se je mudil l. 1887 dalj časa na Kranjskem, ter je vsled ministerskega naročila studiral tukajšnje arhive. Plod njegovih studij je ta knjiga, katero bode z zanimanjem čital vsak Kranjec. Popisani so v njej vsi kranjski samostani, ki so bili ustanovljeni v srednjem veku. Obširno zgodovino imajo samostani: Stičina, Kostanjevica in Bistra, drugih se dotika pisatelj le bolj površno, ker mu je menda nedostajalo zgodovinskih podatkov. Z malo besedami omenja bosonoge avguštince in jezuite popolnoma izpusti. Tudi se pogreša pri knjigi kazalo. V uvodu je govorjenje o tem, kako se je porodilo in razvijalo menišstvo v raznih stoletjih, kako se je oziralo na potrebe in tirjatve časov in ljudstev ter kake razmere da so vladale med njim in svetnim duhovstvom. Dobro poudarja pisatelj, da samostani niso bili gnezda nevednosti in praznoverja, kakor hočejo nekateri biti prepričani, ter da se napake posameznih ne smejo šteti na rovaš vsemu redovstvu. Splošno tudi lepo govori o delavnosti v samostanih, a želeti bi bilo, da bi bil vsaj pri večjih podrobneje načrtal njih pomen za versko in umstveno življenje, kakor tudi za obdelovanje zemlje in gmotno stanje naroda, sploh, kako da so vplivali na socialni in krščanski red naše dežele. Ker naši samostani niso imeli mnogo prilike vtikati se v zgodovinsko važne dogodke, zato obrača gospod pisatelj večjo pozornost njihovim notranjim razmeram, in našteva poleg pridobitve posestev in svoboščin pri nekaterih samostanih v kronološkem redu njih prednike

ter pove, kaj da se je za samostan važnega zgodilo za časa njih vlade.

Naj omenimo zdaj nekatere napake te knjige in kar se nam zdi premalo utemeljeno.

Na Bledu je bila fara vedno v Gradu in zato se ne more govoriti o župniku pri cerkvi M. B. na Blejskem jezeru (str. 31), in ni župnik te cerkve nosil naslova »prošt«, temveč ta cerkev je bila pač samostojna, a nefarna cerkev, in kanonik briksenski, ki jo je vladal, je imel naslov »prošt Blejski«. — Velesovski samostan ne leži tako blizo ceste, ki drži od Kranja na Kokro (str. 17). Oddaljen je od nje skoraj jedno uro in vmes so vas Luže, oziroma Olševek, ki je stal vže leta 1154. V nobeni zvezi niso dominikanke, ki so si l. 1238 izvolile pri vasi Velesovo dolinico za svoj samostan, s to cesto, ampak izbrale so si od svetnega šuma ločeni kraj, da bi v ljubi samoti mogle lepo Bogu služiti. — Dobro je zadel ocenjevatelj tega dela v »Laibacher Zeitung«, da v Vokli (Hülben) in na Rupi nista mogli biti carinski postaji, ker Sava nikdar ni bila plovna reka in stara vas Prebačevo pač leži ob Savi, Vokey (Lokev) je pa zelo oddaljena. Hulbe je tedaj Velb ali Podvelb (Zoll), Rupe pa polatinjena Peč, n. pr. Huda Peč nad Podkrajem, in oboje na Vipavskem, koder so iz dežele, podložne goriškemu grofu, bistrskim menihom dovažali blago. (Conf. str. 18 in 121.) — Da so oglejski patrijarhi dajali stiškim opatom pravico odvezavati od rezervatov, ni taka imenitnost, da bi je bilo treba na eni strani (22) dvakrat omenjati; tako pravico dajó škofje v slučaju potrebe celo navadnim duhovnikom. — Cistercijanci niso vselej rabili izrazov »iuxta regulam Benedicti et institutiones fratrum Cisterciensium« (str. 38). L. 1336 je stiški opat Janez prisegel patrijarhu pokorščino samo: »secundum regulam s. Benedicti«. (Notarski arhiv videmski.) — Drasiz-

dorf (str. 46) niso Drašiče, ampak Drašča vas v šmiheljski fari; Wolawele (str. 47) so Volavljje pri Prežganjah in Stochansdorf je gotovo Stehanja vas. — Prav ima menda g. Milkowicz, ki trdi, da je bila šent-vidska fara na Dolenskem l. 1389 vtelesena stiškemu samostanu (str. 60), čeprav ima ljubljanski šematizem letnico 1395, a čisto napačno je, ko piše (in za njim »Laibacher Zeitung« ponavlja), da je bila mengeška fara istemu samostanu vtelesena l. 1462 (str. 68). Ne stiškemu, ampak cistercijanskemu samostanu v Dunajskem novem mestu je 10. sept. 1462 papež Pij II. vtelesil mengeško faro s podružnimi vikarijati: Vače, Čemšenik, Zagorje in Dol, in sicer po zameni za farno cerkev sv. Petra z bližnjo kapelo sv. Janeza v Ljubljani. Za to mi pričajo izvirne listine in mnoge kopije. Pač pa je mengeško faro kupil 28. avgusta 1668 stiški opat Maksimilijan Motoh od Mateja, opata pri sv. Trojici v Dunajskem novem mestu, za 16 tisoč goldinarjev in še nekaj po vrhu (str. 79). — Žužemberku ne more biti »Nachbarrparre Selzach« (str. 75). Če je sploh fara ondi imenovana, ne vem, katera da bi bila v mislih. — Tudi grad Kolovrat ni »unweit Sittich« (str. 80) ampak daleč proč na oni strani Save. — Ni vprašanja, da bi bil stiški opat Oton vladal še l. 1337, ker je patrijarh Bertrand posvetil v Čevdatu že 20. okt. 1336 opata Janeza. — Ni dobro rečeno »St. Peterskirche in Nassenfuss« (str. 91). Bolj prav bi bilo: »Obernassenfuss«, ker je ta cerkev sv. Petra bila do konca preteklega stoletja farna cerkev, in zdaj je fara na Trebelnem, sv. Peter pa njena podružnica. — Katera fara da bi bila to »St. Rupert an der Save« (str. 91), kar zopet ponavlja »Ljubljančanka«, Bog vedi! — Tiskovna pomota je menda (str. 93) »Abt von Obergurg« mesto Oberburg«, kakor tudi »Mannsberg« (str. 158) mesto »Mannsburg«. — K životopisu kostanjeviških opatov to-le mrvice: Opat Janez Pischocher, rojen l. 1568, je dobil dijakoniat od ljubljanskega škofa Tavčarja l. 1591, umrl je pa kot opat kostanjevski l. 1599. (Hren Diurnale.) Jakoba Reinprehta je škof Hren 11. marcija 1600 v samostanski cerkvi kostanjevski posvetil v opata. Rojen je bil l. 1565 v Gorici, duhovnik je postal l. 1591 ter l. 1606 opat stiški. L. 1619 je bil še opat Jurij, l. 1620 pa že Gregor. Za časa poslednjih si je posebno škof Hren prizadeval, da bi mu priznali višjepastirsko jurisdikcijo nad kostanjevskim samostanom, češ, da leži v njegovi fari sv. Jerneja, a ni se mu povsem posrečilo, dasiravno mu je opat Jakob l. 1602 obljubil »subjectionem, obedientiam et reverentiam« in je tudi opat Matej Mayerle 6. marcija l. 1622, ko je bil v stolnici ljubljanski posvečen od škofa Hrena, pismeno njega priznal za svojega ordinarija. — Borovnica se lahko razlaga od besede »boróvina« (Föhrenholz) in, če ni drugače, tudi »v Ravnici« (in der Ebene,

im Thale). Iz prvega je nastalo Vrovnitz, Freudniz in Franz; če so mislili na drugo razlago, ko so pisali »in Raunica«, so pa k Freudniz prideli še besedo Thal in je nastalo Freudenthal, Vallis jocosa. (Str. 115). — Gospodu pisatelju se samo dozdeva, da bi bila v Bistri kapela sv. Janeza Krstnika (str. 116), a stala je ondi v resnici velika cerkev na čast temu svetniku, patronu kartuzijancev. Drugo cerkev (ali kapelo) sv. Jožefa je pa posvetil l. 1628 škof Hren. — Pod besedo »rupes (rupis)« (str. 117) se ne misli vas Stein (Kamnik) ampak: Peč, Podpeč nad Ljubljano. — G. Milkowicz pravi (str. 15), da je bila v 13. stoletju zapadna meja Kranjske skoraj gotovo ista kakor dandanes. »Laibacher Zeitung« pa trdi, da je šla deželna meja ob posestvu bistrskega samostana, tako, da bi bilo celo vse okrajno glavarstvo logaško spadalo pod Goriško. A oba se motita. Idrijska okolica tačas še ni spadala pod Kranjsko, ampak se ji je politično in cerkveno še-le pozneje pridružila. Pač se je pa gotovo morala prištevati Kranjske okolice logaška (tudi Hotedršica in Godovič), ker so vse te fare nekdanje bile podružnice fare sv. Petra v Ljubljani, in pozneje fare vrhniške. Cerkevna razdelitev je bila pa v starih časih odločilna, kar se še dandanes kaže. Ne moremo si misliti, da bi bila ljubljanska fara imela nekaj svojih krajev v goriški deželi. Zapadna deželna meja je tedaj najbrže šla tako: ob zahodnem robu nekdanje fare cirkniske, v sredi med Planino in Studenim, čez Hrušico do Javornika, dalje med Črnim vrhom in Godovičem, da je prišla prav blizu Spodnje Idrije. Dalje je šla ob posestvu frizinških in briksenskih škofov. Prvega skrajne točke so bile (l. 1291) ti kraji: Doli, Ledine, Jazbine, Nova Oslica, Podlanišče, Kopačnica, Robidnica, Blegoš, Porezen, Petrovo brdo itd. — Vas »Setoplah« (str. 118) in »Topol« (str. 119) so brez dvoma Topole v mengeški fari, kjer je bistrski samostan imel podložnike. — Kapela sv. Brunona in Hugona ni stala poleg »angrenzend« kapele sv. Klemenca in Fridolina na Bregu v Ljubljani, ampak prav na njenem mestu, ker škof Hren, ki je sam vložil vogelni kamen in to kapelo posvetil l. 1606, pravi v svojem dnevniku: »aedificata supra vetus Sacellum Ss. Clementis et Fridolini«. — Nikakor se ne dá iz besede Michelstätten sklepati, da bi bila ondi kdaj nemška naselbina. Slovenci nikdar niso nemških krajevnih imen slovenili, ampak so pustili Dorfarje, Winklerje itd. Pač pa so se slovenska imena nemčila. Tako je tudi »Michelstätten« natanka prestava od Veléselo ali Velésevo. (Michel = velik, stätten = selo.) Nekaj čudno je pač, da se ta beseda zdaj adjektivno sklanja in da govore: iz Velesovega, v Velesovem. — Elizabeta kolovška je bila še l. 1391 prednica v Velesovem. L. 1497 je bila Jera, l. 1520 še Apolonija Gall in l. 1522 Juliana (ne Julija)

Petschach. — Stari samostan obutih avguštincev, »Closter ze der Mautt Sand Augustins Orden« (str. 164) je stal pred vicedomskimi vratmi blizo sedanjih gledaliških ulic, kjer je morala tudi stati mitnica, ker so todi prihajali v mesto Gorenjci. Po krivici ga prestavi »Laib. Zeitung« k mitnici »an der Unterkrainger Strasse«, kar bi bilo nekako pod Samassovo livarno. Najstarejši naš letopisec, škof Hren, o tem samostanu l. 1608 tako-le piše v svojem dnevniku: »Monasterium S. Martini Fratrum Heremitarum, sub Regula S. Augustini Deo famulantium, non procul a Monasterio novo Capucinatorum, ubi inter hortos Cautitas et declivitas magna cum parietinis quibusdam conspicitur, olim fuit. Extant hujus rei litterae antiquae Indulgentiarum, in quibus nomen monasterii hujusdem infertur. Ecclesiae ita restauratae siue potius recompensatae fuerunt, ut loco S. Martini Ecclesiae et Monasterii fratrum Eremitarum Monasterium novum hoc Capucinatorum . . . fieret. Et sic restaurata sunt Labaci omnia, quae pravitatis haereticae olim quassaverat et subverterat.« S tem se vjema, kar piše Valvasor v XI. knjigi str. 694 svoje zgodovine Kranjske, rekoč: »Die ehemalige Augustiner-Kirche . . . vor dem Spital-Thor«. »Nachdem aber die Türken öfters in Crain für Laibach gekommen, die Kirche St. Martini et S. Joannis des Täufers (ki je stala bolj proti sv. Petru, prej ko ne blizo znamenja, ki se je pred kratkim odpravil s sv. Petra ceste) samt dem Augustiner-Kloster sehr verwüstet, ist im Jahr 1494, damit hinter diesem Gemäuer der Erbfeind keinen Aufenthalt finden mögte, dieses Kloster sammt denen Kirchen völlig abgebrochen und die Erde geebnet, auch denen Augustinern die Kirche s. Jacobi eingeräumt.« In daleč proč od sedanje frančiškanske cerkve ne stavi starega avguštinskega samostana, ko piše, da je bila (tačas še avguštinska) postavljena »nicht zwar auf den alten Platz, sondern auf der andern Seiten über, gegen der Gassen bey denen Capucinern zu.« Tedaj vsakako blizo gorenjske ceste. Pri starem avguštinskem samostanu je bila tedaj cerkev sv. Martina, ko so pa l. 1623 začeli avguštinci zidati nov samostan, namreč sedanji frančiškanski, posvetil je l. 1628 škof Hren njih cerkev na čast M. B. lavretanski, kar še danes priča lavretansko svetišče za frančiškanskim velikim altarjem.

Ni verjetno, da bi bili kdaj pri Zidanem mostu avguštinci imeli stalno bivališče, znabiti pač kako pristavo. Bode najbrž tako, kakor s samostanom Toplica, katerega je tudi Šumi v svojem »Archivu« prenesel iz Hrvatskega k Novemu mestu na Dolenjsko. — Pristavo ali grad v Bajnofu precej dobro opisuje gosp. Šašelj v »Zgodovini Šempeterske fare« (str. 40), na kar se g. Milkowicz seveda ni mogel ozirati.

Vkljub tem, in znabiti še mnogim drugim slabostim, je knjiga »Die Klöster in Krain« pisana po mučnih studijah z ostro razsodnostjo in nepristranostjo. Zato jo bo vsak domorodec z veseljem čital in spoštljivo hranil v svoji knjižnici. Še bolj toplo bi pa gotovo vsi Slovenci pozdravili enako knjigo v domačem jeziku. *A. K.*

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. — Herausgegeben von dessen Ausschusse. — Zweiter Jahrgang. Laibach 1889. Str. XXV+381. — Natisnila Kleinmayr-Bamberg-ova tiskarna.

Pod tem naslovom izdalo in založilo je kranjsko muzealno društvo II. letnik svojih izvestij, pisanih seveda vseskozi v nemškem jeziku. (I. letnik je izšel l. 1866.) Pridržujé si sodbo o posamičnih sestavkih te knjige navesti hočemo sedaj le njeno vsebino. Predgovoru, v katerem napoveduje društveni odbor, da bodo ta izvestja v bodoče obsezala tudi še neko posebno rubriko: »Literaturbericht«, v kateri se bodo ocenjevala važnejša znanstvena, kranjsko deželna zadevajoča dela, ki v teku leta izidejo v obeh deželnih jezicih, sledi A. poročilo o društvenih zadevah (Str. IX—XXV — I. kronika, II. zapisnik udov). — B. Razprave. Ta del knjige je razdeljen na dva dela. V I. so sestavki zgodovinske vsebine, ki nas posebno zanimajo: Doneski k pravni in upravni zgodovini Kranjske: županska uprava. Spisal Vladimir Milkowicz. (Str. 3—40.) — Nekrologi bistrskega samostana. Spisal Vladimir Milkowicz. (Str. 41 do 68.) — Položaj gorenjskih kmetov koncem XV. in začetkom XVI. stoletja (z 12. prilogami). Spisal Anton Kaspret. (Str. 69—148.) — Herbard turjaški in blejska graščina (z 12. prilogami). Spisal Julij Wallner. (Str. 149—262.) — Arheologijski zemljevid Kranjske. Anton Globočnik. (Str. 263 in 264.) II. Prirodoznanske vsebine: Doneski h kranjski ornithologiji. Iz Karol Dežman-ove zapaščine. (Str. 267—280.) — Mycologia Carniolica. Donesek k planinskemu goboslovju. Spisal Viljem Voss. (Str. 281—350.) Rudnine v litijski okolici. Spisal V. Voss. (Str. 351—357.) C. Poročilo o kranjskem deželnem muzeju: O njegovi zgodovini (str. 361 do 368) in o muzealnem poslopu (str. 368—372). D. Nekrolog Karola Dežmana (str. 375—381), pa arheologijski zemljevid kot priloga; oboje od Antona Globočnik-a.

Vseбина. *Diplomatarij: 2., 3., 4. in 5. listine rožeških graščakov v fevdnih zadevah. — Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. (Konec.) — Slostvo: Die Klöster in Krain. Von Vladimir Milkowicz. — Mittheilungen des Musealvereines für Krain. Zweiter Jahrgang.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca januarija 1890.

Številka 8.

Diplomatarij.

6.

*Bulla*¹⁾ papeža *Pija II.*, s katero povzdigne Ljubljano v odličnejše mesto; potrdi ustanovitev ljubljanske škofije, povzdigne cerkev sv. Nikolaja v stolnico, vtelesi škofiji grad na Goričanah in samostan v Gornjem gradu, dalje fare: sv. Petra v Ljubljani, Šmartin pri Kranju in sv. Mihaela pri Pliberku; oprosti ljubljansko mesto jurisdikcije oglejskih patrijarhov; vtelesi proštiji faro radovljiško, dekaniji faro šentviško. deseterim kanonikom pa fare: šentjernejsko, naklansko, vodiško, svibanjsko in sv. Nikolaja pri Beljaku ter kapelo sv. Petra na Pešati. Kranjskim nadvojvodom podeli pravico presentovanja; škofu pravico vmeščevanja in podeljevati jeden kanonikat. Kanonikom dovoli nositi almucije. — Pienza, 6. septembra 1462.

Pius Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex beati Petri celestis Regni clauigeri successor et Vicarius Jesu Christi, cuncta mundi climata omniumque Nationum, et

¹⁾ Izvirnik tega papeževega pisma se hrani v knezo-škofijskem arhivu ljubljanskem. Pisan je na jako močan in lep pergament, ki je znotraj bel, zunaj pa rumenkast. Velikost je 60·5 cm × 47·3 cm. Pisava je lepo pravilna, črnilo nekoliko ohledelo. Običajni začetek: »Pius Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam« je pisan z močno kvišku raztegnenimi črkami ter obsega celo prvo vrsto. Sicer je bulla dobro ohranjena, le na spodnjem nepopisanem delu, kjer je na vrviči visel svinčeni pečat, je precejšen kos pergamenta iztrgan.

Na hrbtu te hulle je trojni regest, dva krajša in jeden daljši. Zadnji je — soditi po pisavi — od roke škofa Tomaža Hrena, prvega

in illis degentium qualitates, consideratione discutit et examinat diligenter, ac ex officii sui debito salutem querens et appetens singulorum, superna suffultus potentia illa suadentibus rationabilibus causis perpensa deliberatione salubriter ordinat atque disponit, que grata diuine maiestati fore considerat, et per que frequentioris deuotionis ardore, potioribusque laudum preconiiis altissimus uenerari conspicitur, ac pro animarum propagatione salutis ubilibet diuinus cultus continuum suscipit incrementum. Nuper siquidem attendentes quod Opidum Laybaccense Aquilegensis diocesis sicut ipsa facti notorietas manifestat, et Carissimus in Christo filius noster Fridericus Romanorum Imperator semper Augustus Ducatusque Carniolae in quo dictum Opidum situm est Dux nobis significare curauit, domino benedicente adeo in populi fidelis multiplicatione fecundum, bonorum quoque et rerum omnium existit ubertate refertum, et dilecti filii, Opidani eiusdem Opidi inter ceteros fideles eximia erga nos et

skrbnejega arhivarja škofijskega arhiva, ter tako-le slove: „*Bulla Papae Pii II., qua erigit oppidum Labacense in Civitatem. confirmat foundationem Episcopatus Labacensis et dotem Görtsehach, eximit Episcopatum et Capitulum a jurisdictione Patriarchali, Praepositurae, quae est prima dignitas post Pontificalem, vnit Parochiam in Radmannstorff, Decanatu Parochiam S. Viti, decem . . . Canonicatibus Porocias S. Bartholomaci, S. Petri in Nakel, S. Margarethae in Wodiz, in Scherfenbergk et S. Nicolai prope Villacum ac Capellam S. Petri in Peytshet. Ducibus Carniolae concedit jus praesentandi. Instituendi Episcopo et rnum Canonicatum conferendi. Canonicis usum Almutiarum.*

Anno 1462, 8. Idus 7bris.“

Romanam ecclesiam deuotione prefulgent, quod premissis ac etiam repetitis apud nos Imperatoris eiusdem efficacissimis intercessionibus exigentibus, non indigne merentur. ut apostolica sedes, eos paternis prosequatur affectibus, et dignioribus insigniis reddat pro sua liberalitate decoros. Nos premissorum consideratione inducti, cupientes Opidi necnon Opidanorum eorundem merita condignis honoribus compensare, fauoribus gratiosis attollere, et honorabiliori titulo decorare, post deliberationem quam super hys cum Venerabilibus fratribus nostris sancte Romane ecclesie Cardinalibus habuimus diligentem atque maturam, ex premissis et aliis rationabilibus ad hoc animum nostrum inducentibus causis, de fratrum eorundem consilio, et apostolice plenitudine potestatis, ad honorem omnipotentis dei, exaltationem Orthodoxe fidei, diuini cultus augmentum, fideliumque salutem, Opidum predictum cum personis in eo degentibus, tam ecclesiasticis quam secularibus, eiusque territorio rebus et bonis uniuersis ab omni immediata iurisdictione potestate et subiectione Venerabilis fratris nostri Patriarche Aquilegensis moderni et pro tempore existentis, ac dilectorum filiorum Capituli Aquilegensis auctoritate apostolica tenore presentium ex certa scientia prorsus eximimus absoluimus et perpetuo liberamus, necnon sancti Petri extra muros Laybacenses cum illi contigua Capella sancti Iohannis, sancte Trinitatis Noue ciuitatis, ac sancti Bartholomei prope Opidum Londstros parrochiales ecclesias, dudum per litteras apostolicas, prope idem Opidum Londstros Cisterciensis ordinis Salzeburgensis et dicte Aquilegensis diocesis Monasteriis unitas, licet Monasterio prope Londstros de ecclesia sancti Bartholomei facta unio huiusmodi suum nondum fuerit sortita effectum, ab eisdem Monasteriis dimembrantes, et de illis factas uniones huiusmodi dissoluentes, Opidum Laybacense huiusmodi, tanquam locum aptum fidelium, congruum, et insignem, auctoritate scientia, et potestate similibus Ciuitatem²⁾ Laybacensem esse, et perpetuis futuris temporibus, ac ab omnibus de cetero nuncupari decernimus, necnon illud in Ciuitatem, Capellam uero sancti Nicolai eiusdem Opidi Laybacensis, que de iure patronatus ipsius Imperatoris et filialis dicte ecclesie sancti Petri

²⁾ Pri ustanovitvi novih škofij se ravnao papeži navadno po vodilu. katero je izrekel že cerkveni zbor sardiški (l. 343), c. 6: »Licentia vero danda non est ordinandi episcopum aut in vico aliquo aut in modica civitate.« (Hefele, Conc. Gesch. I., 578.) Še važneje je pravilo slavnega papeža Leona I. (an. 459. Roma): »Episcopalia gubernacula non nisi majoribus populis et frequentioribus civitatibus praesidere oportet, ne honor, cui debent excellentiora committi, sui numerositate vilescat.« c. 1. X. (V. 33). In skoraj enako isti ad Episcopos Africae, ep. 85., v c. 4. D. 80. — Od tod tedaj bržkone povzdignenje »Oppidi« Labacensis v dostojanstvo »Civitatis«.

existit, de eiusdem Imperatoris expresso consensu in Cathedralem ecclesiam ipsius Ciuitatis Laybacensis sub uocabulo sancte Trinitatis, beate Marie, sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Cristoferi, Hermachore et Fortunati Martyrum, necnon Martini et Nicolai Pontificum, atque omnium sanctorum, cum insigniis, preeminentiis honoribus, libertatibus, priuilegiis, et exemptionibus consuetis erigimus, ac dignitatis Episcopalis titulo insignimus, sponsum utilem et ydoneum, per Imperatorem prefatum primaria uice et successiue per Duces Carniole qui erunt pro tempore nominandum, et per apostolice sedis prouidentiam domino annuente proficiendum consecuturam, cui sponsum idem preesse ualeat et prodesse, uolentes et eisdem scientia et auctoritate decernentes quod in eadem sic erecta Cathedrali ecclesia Prepositura, que maior post Pontificalem ac Decanatus dignitates, necnon Decem Canonicatus, totidemque prebende et Quatuor Vicarie, quas et quos exnunc in ecclesia Laybacensi memorata similiter erigimus et creamus perpetuis futuris temporibus existant. Castrum uero Gortschach prope dictam Ciuitatem erectam consistens, et ad praefatum Imperatorem legitime pertinens pleno iure, quod praefatus Imperator pro Mensa Episcopali Laybacensi ex sua munificentia per eius patentes litteras, per quas diuersas ordinationes ad effectum erectionis huiusmodi fecit, quarum quidem litterarum tenorem, ac si de uerbo ad uerbum insertus foret presentibus haberi uolumus pro expresso, inter alia liberaliter obtulit et donauit, cum iurisdictione temporalis, villis, possessionibus, terris, siluis, pascuis, piscariis, nemoribus, montibus, uallibus, aquarum decursibus, molendinis, fructibus, redditibus, et prouentibus uniuersis, necnon Monasterium in Obernburg³⁾ ordinis sancti Benedicti eiusdem Aquilegensis diocesis per obitum quondam Casparis olim ipsius Monasterii Abbatis extra Romanam Curiam defuncti uacans, reseruata tamen per dictum Episcopum congrua portione fructuum, reddituum et prouentuum eiusdem, ex qua Prior per ipsum Episcopum instituendus, et pro solo eius nutu destituendus, ac Decem uel Duodecim Monachi dicti ordinis sancti Benedicti in eodem Monasterio in Obernburg sub regulari obseruantia commorari et perpetuo manere seque decenter sustentare ualeant, necnon Capellam sancti Iohannis, et sancti Petri predictas exnunc, ac sancti Martini prope Kraynburg, et sancti Michaelis prope Pleyburg parrochiales ecclesias dicte Aquilegensis diocesis pro illius Antistitis status decentia et sustentatione ipsi Mense Episcopali, sed in Rodmanstorff Prepositure, perpetuo, et sancti Viti prope Laybacum Decanatu prefatis, et dictam sancti Bartholomei, atque singulas sancti Petri in Nackel, sancte

³⁾ V tem pismu je vedno pogrešno pisano *Obernburg* mesto *Obernburg*.

Margarethe in Woditz, in Scharffenberg, et sancti Nicolai prope Villacum parrochiales ecclesias, ac Capellam sancti Petri in Peytschet dictarum diocesum cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, singulis Canonatibus dicte ecclesie Laybacensis applicamus, et pro eorum prebendis incorporamus, annectimus, et unimus, ipsarum quoque parrochialium modernos rectores uidelicet in Rodmanstorff in Prepositum, et sancti Viti in Decanum, reliquarum uero ecclesiarum eisdem Canonatibus unitarum ad presentationem prefati Imperatoris, et Capelle sancti Petri predictarum rectores et eorum singulos exnunc in Canonicos dicte ecclesie Laybacensis cum usu Almutiarum⁴⁾ de vario⁵⁾ seu griseo⁶⁾ ac plenitudine iuris canonici, et potestate suas unitas ecclesias cum illarum iuribus et pertinentiis predictis loco prebendarum ut premittitur, quoad uixerint retinendi, instituimus et creamus, eisdem uero Decano et Canonicis huiusmodi parrochiales ecclesias duntaxat ut prefertur obtinentibus simul uel successiue cedentibus uel decedentibus, liceat ipsis ac dicto Preposito illarum corporalem possessionem auctoritate propria libere apprehendere, ac earum fructus redditus et prouentus, in unam massam communem pro quotidianis distributionibus inter Prepositum Decanum et Canonicos prefatos, ac perpetuos Vicarios in eadem ecclesia Laybacensi horis canonicis duntaxat interessentes diuidendam redigere, cuiuscumque licentia minime requisita, necnon pro eisdem distributionibus quotidianos ecclesie sancti Petri et Capelle sancti Nicolai huiusmodi fructus, ac ipsius Monasterii in Obernburg aduocatie que ad dictum Imperatorem iure hereditario pertinet, redditus et prouentus, ac prefate ecclesie Laybacensis Castrum, Monasterium in Obernburg parrochiales ecclesias et Capellas unitas huiusmodi, cum illorum pertinentiis, districtibus et limitibus illa a dicta diocesi Aquilegensi perpetuo separantes pro diocesi Laybacensi assignamus. Et insuper Imperatori prefato, eiusque in eodem Ducatu Carniole successoribus ius nominandi Episcopum Laybacensem ut prefertur, ac presentandi personas ydoneas in Prepositum et Decanum dicte ecclesie Laybacensis nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus, Nouem uero ex dictis Canonicis, ac etiam Vicarios ipsius ecclesie Laybacensis, cum Prepositura, Decanatus, Nouem Canonatus et prebende ac Vicarie predictae pro tempore uacauerint Episcopo Laybacensi pro tempore existenti per eum instituendos perpetuis futuris tempo-

⁴⁾ Almucium = amiculum seu amictus, quo Canonici caput humerosque tegebant.

⁵⁾ Vares seu Varios, vocant murium Ponticorum speciem quamdam, qui ventre tantum albi sunt, dorso fuscusculo. — Hinc pelles Variarum, vestes Variarum apud scriptores.

⁶⁾ Griseum = grisium, pellis animalis cuiusdam, quod vulgo »Vair« Galli appellant.

Du Cange, Lexicon med. et infim. latin.

ribus reseruamus, ipsique Episcopo Canonatum et prebendam quos dicte ecclesie Laybacensis canonicus prefatam Capellam sancti Petri obtinens, habuerit, pro tempore uacantes conferendi, necnon Episcopo et Capitulo predictis, ordinationes et statuta rationabilia prout ipsi congruere prospexerint iuramento firmanda faciendi, auctoritate prefata tenore presentium concedimus facultatem. Non obstantibus Constitutionibus et ordinationibus apostolicis atque nostris presertim super unionibus sub certa forma faciendis editis, necnon Monasteriorum, et ordinum predictorum iuramento confirmatione apostolica uel quacumque firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de unitis ecclesiis et Capellis huiusmodi speciales uel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales predictae sedis vel legatorum eius litteras impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem, et decretum uel alias quomodolibet sit processum, quas quidem litteras et processus habitos per easdem et quecumque inde secuta ad predictas unitas ecclesias et Capellas uolumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quo ad assecutionem beneficiorum aliorum preiudicium generari et quibuslibet priuilegiis, indulgentiis, etiam ecclesie Aquilegensi et Patriarche prefatis concessis ac litteris apostolicis generalibus uel specialibus quorumcumque tenorum existant, per que presentibus non expressa uel totaliter non inserta effectus earum impediri ualeat quomodolibet uel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Volumus autem quod propter premissa parrochiales ecclesie et Capelle predictae, debitis propterea non fraudentur obsequiis, et animarum cura in parrochialibus ecclesiis nullatenus negligatur, sed eis per presbyteros ydoneos laudabiliter deseruiatur in diuinis, ac illarum et dictarum Capellarum quarum et ipsius Monasterii in Obernburg fructus redditus et prouentus eisdem presentibus haberi uolumus pro expressis onera debite supportentur consueta. Preterea exnunc irritum decernimus et inane si secus super hys a quoquam quauis auctoritate scienter uel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum exemptionis, absolutionis, liberationis, dimembrationis, dissolutionis, constitutionis, erectionis, uoluntatis decreti, creationis, applicationis, annexionis, unionis, institutionis, separationis, assignationis, et concessionis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Pientie Anno Incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo. Octavo Idus Septembris. Pontificatus nostri Anno Quinto.

Zadnji dnevi cesarja Jožefa II.

Blizajoča se stoletnica smrti cesarja Jožefa — 20. februarja 1790 — daje nam povod, priobčiti tu istodobno¹⁾ listino, ki podaje marsikatero prav zanimivo podatke o zadnjih dnevih življenja cesarja Jožefa II. Ne menimo sicer, da je njena vsebina v obče neznana; a uverjeni smo tudi, da veliko od tega, kar nam ona pové, je le malo znano, marsikaj pa celo zgodovinsko izobrazenim dosedaj neznano. Pisatelj njen sam v začetku listine povdarja, da bi čitatelj komaj našel njeno vsebino v časnikih, ali pa vsaj ne tako natanko in odkritosrčno povedano.

Tudi smo si svesti, da vsebina te listine ne bo bistveno spremenila sodbe, katero ste občna in cerkvena zgodovina izrekli o cesarju Jožefu: da je namreč subjektivno v resnici želel pospešiti srečo in blagor sebi podložnih, da je pa skušal to doseči na način, kateri često ni bil pravi, cerkvi krivičen in državi škodljiv. Temu v potrdilo pa bo čast. bralec v listini marsikaj našel.

Naš avktor videzno prav objektivno piše; ne zamolči storjenih napak, pa tudi pove veliko prav lepega, ginljivega iz zadnjih ur cesarjevih. Lahko se uvidi, da je pisalec zajemal iz prvih virov, ako ni bil znabiti sam mnovega priča.²⁾ — Kdo da je bil, nam je neznano. Sluti se, da je ta listina iz zapuščine nekega uradnika K., službujočega pri visokem dostojanstveniku M.; bila je potem lastnina rajnega dr. Leona Vončine. Sedaj jo hrani semeniška knjižnica v Ljubljani.

„Litterae 3. Martii Vienna datae.

Quod pridem providebamus, et quod timebamus, nobis accidit, et Urbem nostram in profundum tristitiae demersit. Non ingratum futurum Tibi iudico, si quiddam de duplici hoc moeroris nostri casu his describam, quae in publicis novis, aut vix. aut non accurate adeo, et candide reperies.

5ta Febr. ultimo Medicorum habito concilio, unanimiter conclusum fuit, contra vim mortis non esse medicamen in hortis. Idipsum Augmo urgenti candide apertum fuit, et declaratum; qui nuntio hoc se minime

¹⁾ Vsakdo ji bo na prvi pogled prisodil istodobnost, ko bi tudi ne bila datovana. Stari zarjaveli papir (trije listi in 4°. po 8-9 cm. visoki in 7 cm. široki) in drobna lepa starinska pisava — še s srednjeveško okrajšavo zloga »us« — se popolnoma strinjata z navedenim časom. Kakor kaže dvojni pregib in krepki sled pečetnega utisa, je bila ta listina priložena kakemu pismu.

²⁾ Poslali smo listino v pregled jednemu izmed najodličnejših poznavateljev Jožefinske dobe. Izrazil se je o nji priznalno ter jo spoznal za vredno, da se objavi.

terrefieri reposuit, esseque paratum ad morientium Sacramenta publice suscipienda, sed cum hoc facto cessare soleant, et silere omnes publicae animi relaxationes, quas praecipue his Bacchi feriis Subditis suis subtrahere nollet, se hanc publicam sollennitatem ad Quadragesimam differre velle: adiuravit autem Medicos, ut se de periculo, quamprimum aliquod adverterent, quantocius admonerent. Eodem die se abdicavit omnibus Reip. negociis, eaque suis Conferentiae Ministris, videlicet Principi Starenberg, CC. Rosenberg, et Lascy sub Praesidio Principis Kauniz discutienda, et decidenda commisit, relationem tantum eorum et subscriptionem sibi reservando. Eodem die ipsemet scripsit Leopoldo Fratri, et Successori, eique omnia haec nuntiavit, eumque invitavit ad se in Imperii negociis adiuvandum. Quae hac die, et singulis sequentibus a Deo ardentissimis precibus postulabat, erant haec tria: videre partum Archiducis: scribere posse ad finem usque vitae suae: Fratrem Leopoldum videre, et amplecti. Ab hac die Confessarius suus P. Joannes Petrus quotidie debebat ad eum venire post meridiem media 4ta, et manere apud eum plerumque usque ad sextam, et ultra, ad tractandum animae negocium. His diebus scripsit, et resolvit per decretum eundem Confessarium Caesareum cum annuo salario 500 fl., quamdiu Imperator vixerit, hoc autem defuncto cum annua ad dies vitae pensione 300 fl.

Nocte 12. et 13. Febr. intercedente derepente tam male se habere coepit, ut vix non exspiraturus videretur: quare mane viatico muniri a Parocho suo petiit; quod etiam cum omni hac in parte consueta sollennitate, comitante copiosissima utriusque sexus Nobilitate, ac PP. Augustinianis, et Cappucinis accepit. Cui functioni nec Nuntius Aplicus, cuius muneris olim erat Imperatoribus, eorumque Familiae, Sacramenta administrare, nec noster Emmus, cuius modo muneris fuisset ea administrare, interfuit. Hac eadem die, uti et sequentibus tribus, tota die in Capella Aulica erat expositum Ssimum, et in ceteris Ecclesiis Parochialibus una hora mane, et post meridiem una, ubi preces publicae fiebant pro felici morte. Hac eadem die vocavit ad se ultimo Archiducem gravidam, cum ea se hactenus omni ex parte contentissimum fuisse dixit: exhortatus est eam, ut eadem via ire pergat, pie vivat, proles, quas Deus dedit, in Dei honorem pie educet. tum dedit Illi pretiosissimum gemmarum munus, et ultimo vale dicto ait, hoc pro puerperio fuisse paratum; cum autem illud vix esset supervicturus, se illud anticipato dare velle. His auditis Archidux, nec virile, nec, ut ipse, militare, sed sensibile valde, et tenerrimum cor

in pectore suo gerens, semianimis corruit, ita ut hinc asportari debuerit. Tunc vocavit ipsum Nepotem, quem paterne aequae ac salutariter est exhortatus, ut pie, ac christiane vivat, Religionem veneretur, sibi subiectos diligat, praeprimis vero Uxorem amet, eique fideliter adhaereat, et si fors aliquando extravagari incideret, aut homines occurrerent, quorum in Aulis Principum non pauci darentur, qui eum ad extravagandum allicere vellet, recordetur tum horum, quae ei moriturus Patruus dixisset: hoc ultimo vale dicto dimisit, et ab hoc tempore utrique erat interdictum ad se accedere.

A Ministris vix adduci potuit, ut hisce diebus publica spectacula, ceterasque his Bachi feriis consuetas festivitates interdiceret. Urgente Kaunizio, et dicente, omnino dedecere, ut Patre quasi moribundo, sive bonus is fuerit, sive malus, Filii tripudiant, et laetentur, tandem consensit, et interdicta fuere haec omnia. Cordi enim illi erat damnum, quod hisce diebus et Musici, et Caupones, Hominum circiter 2000 essent passuri, minime reflectendo ad 30 et plura aliorum millia, qui per interdictum non multo plus lucri sunt habituri, sublata hac ratione occasione proxima multum pecuniae pessumdandi. Incredibile est dictu, quantum, promulgato hoc interdicto, murmur in populo fuit natum: flagellabat nos sanus, aiebant, et semimortuus nos flagellare pergit: quin eo audaciae, et temeritatis ventum est, ut 16. Febr. (quamvis nocte 14. et 15. intercedente periculosissimum paroxysmum denuo passus, summo mane extrema unctione muniri a Capellano Aulico, olim Capellano Castrensi, quem e Castris superiore anno secum tulerat, cui pro hoc obsequio 100 aureos dono dedit, nollebat enim Parochum, eo, quod porrigendo viaticum lacrymis non temperaverit, petiisset) copiosissima schediasmata affigerentur, quibus populus, finitis nempe hora 6ta vespertina publicis precibus, ad Bachi festa invitaretur, quasi preces finitae a Deo hoc ipso jam exaudiri, et periculum omne aufugere deberet. Verum Excelsum Regimen omnia isthaec schediasmata hinc auferri, omnesque eiusmodi festivitates de novo severissime prohiberi fecit. His non obstantibus multi valde in Baring, et Simering, Pagum, mediae horae intervallo hinc distantem, abierunt, ut saltare possent: verum et illuc continuo subsecutum est interdictum. Inde abunde colligere licet, qualis fuerit ille Subditorum in Caesarem amor, qui olim in publicis novis toties, et tantopere depraedicabatur. Accedunt tot famosi Libelli, qui et durante infirmitate, et post mortem affigebantur. En hic ex tot unum exemplar: *Hier ligt Joseph in guter Ruhe, sein Leib gieng längst der Faulung zu. Kopf und Herz ist unverwehen, denn es war allezeit Stein gewesen.* Et, quod mirandum, eiusmodi omnia Is noverat, et nosse volebat: habebat enim plures insigni salario ad

hoc conductos, qui ei omnia fidelissime referebant, veriti, ne si quae occultarent, illeque aliunde resciret. salario suo privarentur. Hinc persaepe conquestus est contra populi ingratitude, in cuius bonum se tamen totum enervasset, optima semper intentione, quae quidem plerumque, verum absque sua culpa, effectum suum non fuisset sortita . . . .

Sumpto viatico se occupabat subscriptionibus publicorum negociorum, plerumque vero ordinationibus sepulturae, et exsequiarum funeralium, quae omnia, et minutissima quaeque, manu propria describebat. Sub initium absolute voluit sine omni pompa in Coemeterio communi cum ceteris cunctis extra Urbem sepeliri: verum a Ministris persuasus cessit, et ordinavit in Consueta Crypta Caesarea, verum non ut Imperator Civilis, sed ut Bellicus, aut Campi Mareschalus recondi. Ordinavit, ubi et in quantum praedicta Crypta, quam ante annos aliquot omni ex parte claudi fecit, aperiri debeat? prohibuit severissime Cadaver suum, uti hactenus moris erat, aperiri, secari, et cor, ac viscera, quorum illud ad PP. Augustinianos excalceatos, et haec in Metropolitana deponi solebant, sed integrum, uti est, sine balsamo, et aromatica unctione, in Crypta apud PP. Cappucinos, reponi voluit: quod etiam factum est . . . .

16. Febr. hora 11. vespertina sensit Archidux aliquos dolores, quos appropinquantis partus signa existimabant. Vocatus quantocyus Chyrurgus a Caesare iam pridem destinatus ad Obstetricis munere fungendum, Londini, et Parisiis expensis Caesareis praxi imbutus, qui et eadem signa esse iudicavit, et illico ad partum promovendum eam laborare fecit. Sequenti die, a summo mane usque ad serum vesperum erat expositum Vnble in Capella Aulica pro felici partu, qui tamen subsecutus non est. Hora 8. vesperi vocari debuit Lemaches Artis Obstetriciae in Universitate Professor ordinarius; quo ordinante media 10. feliciter enixa est puellam formosissimam. Puerpera, et Proles se tam bene habebant, ut melius se habere non possent. Lemaches re confecta, cum quod ageret iam non haberet, discessit circa medium noctis, et alter Chyrurgus, totus securus, et periculi nihil subveritus, ut quiescere, et dormire posset, pariter domum suam abivit. Puerpera in his circumstantiis, in quibus alia quaevis vix sola relinquitur, meris feminis caelibibus, quae ei a servitiis erant, commissa, quae horum nihil intellexerunt, eam obdormire permiserunt, quod, ut aiunt, fieri non debuisset. Illa vehementem sanguinis fluxum interea passa, vel non advertens, vel ipsa non intelligens, aut Puellis manifestare verita, circa 5tam matutinam diei 18. in convulsiones incidit, quas nervorum spasmos Puellae iudicabant. Vocatus illico Protomedicus B. Störck, qui ³, ad 6tam accurrens plus aliquid, ac

spasmos, esse aiebat: quo audito Archidux instanter petiit Confessarium, qui est Parochus Aulicus, et extremam unctionem. Interea praescripsit Medicus Recipe; verum antequam medicina, aut Confessarius cum extrema unctione advenisset, exspiravit nervorum apoplexia tacta. Vere victima durae Caesaris cervicis, a quo, tametsi cetera omnia facile impetrabat, saepius suppliciter Obstetricem impetrare nulla ratione potuit, virum hac in parte omnem, praeprimis vero istum Juvenem, ex animo aversata. Verum inscrutabilia Dei iudicia, qui omnia sapienter, et suaviter disponit! Videtur optima, piissima, ac clementissima Princeps multis miseriis, et calamitatibus venturis praerepta in coelos recta avolasse; praedixit enim saepe, se in hoc partu morituram, ideo se vere ad mortem praeparavit 16ta Febr. confessa, et SS. Eucharistia munita. Rumor mortis media 7ma iam omnem Urbem pervagatus, omnes, eos quoque, qui eam propius non noverant, incredibili moerore affecerat, aestimabatur enim ab omnibus. Augmus omni hora noctis praecedentis nosse voluit, quomodo puerpera se habeat, et adiuravit Camerarios, ne quidquam caelarent, sed quidquid accidat, candide aperirent, sua enim, addebat, omnino interesse id scire: quare hora 7. accessit eum supremus Camerarius, cum Imperatoris Confessario, triste nuntium laturus; quo audito Augmus in lecto erectus sedens, capite reclinato recidens, ait: Fiat voluntas tua: Dnus dedit, Dnus abstulit, sit nomen Dni benedictum. Ergo defuncta est, iam igitur debet sepeliri; et statim coepit ordinare, et describere huius funeris ceremonias, etiam minutissimas, prohibuit aperiri Cadaver, iussit illud altero statim die, videlicet 19. Febr. vespere sepeliri, ut sibi, quemadmodum aiebat, locus fieret: quare pegma non esse destruendum, sed pro se conservandum, ut Ipse, ea sublata, ibidem exponi possit.

His, et prioribus etiam diebus occupabat se quoque Imperator scribendo Litteras valedictorias pro suo Exercitu, quas jam in novis legeris, et pro aliis personis primae Nobilitatis, quibuscum persaepe familiariter conversari solebat, quarum precibus sese commendabat, et illis singulis munuscula in memoriam submitit. Post meridiem 18vae fors magis animo pervolvens mortem Archiducis, partum unius tantum Puellae, ac proinde verosimilem rupturam confederationis Russicae, quae praecipuum illius opus erat, in desperandum quemdam furorem incidit, unde multum agendum habuit Confessarius, ut eum revocaret. Jam ab hoc tempore de hora in horam coepit deficere.

19. Febr. hora ante meridiem 11. Secretarius ad latus, qui in ordine erat, praelegit illi Protocollum negociorum publicorum, uti quotidie fiebat, et ille subscribebat quae erant subscribenda. Quibus finitis ait: ergo

ipse erat, qui mihi ultimum praestiturus erat officium. Quid ergo cras? ait Secretarius. Mori, reposuit Imperator. Post meridiem una hora citius vocavit Confessarium, petiit adhuc confiteri; quo peracto rogavit Confessarium, ut in sui gratiam nocte sequente sibi somnum subtrahat, et apud se maneat, se enim invicem agenda habituros: haecenus ei numquam in Aula manere, et pernoctare licuit, sed in Monasterium suum redire debuit. Hoc tempore, data occasione, ut eum animaret, dicebat Confessarius, multa pro eo orari a populo, et ab utroque Clero. Tum intuens eum subrisit, et ait: Pater! vix credo, a Clero multum orari, nam ei boni nihil, et mali multum feci, verum me ex corde poenitere dic omnibus, quibus potes. Hora 11. noctis melius se habens, iussit eum abire in Cubiculum pro eo paratum, et dormire.

Media 5ta matutina diei 20. eum vocavit, dicendo: eliciam contritionem, tum, rogo, impertiat mihi absolutionem generalem; qua obtenta donavit illi suum Libellum precatorium in memoriam, dicens: nunc complevi omnia, iam nihil amplius possum, nunc tu me, rogo, adiuva, et dic clara voce commendationem animae. Sub medium huius venit Baro Störck cum Jusculo, quem ille manu a se removit, dicens: gratias, amplius sumere nihil possum, iam graviora habeo agenda. Finita animae commendatione ait: gratias, et inclinato capite, erectus enim sedebat in lecto, ac exiguo ructu edito, exspiravit media 6ta matutina.

Cerimonias utriusque funeris non describo, alioquin iam notas. Quod singulare erat, est, quod pistillum Campanae maximae ad S. Stephani, quod dum ante 49 annos Maria Theresia post partum eiusdem Josephi primum ad Templum accederet, Deo gratias actura, medium disruptum est, 15ta Februarii, dum eadem Campana ad preces publicas pro felici morte Josephi pulsaretur, eadem sortem esset passum. Recte eodem quasi momento, quo Cadaver Caesaris erat pro funere levandum, venit Cursor Florentia, significans, Leopoldum 22. Februarii ad Nos abiturum, quem 7. huius apud nos praestolamur. In Cassa sua privata reliquit Successori 90, alii plane dicunt 140 milliones Rhen.

Si mortem Josephi spectemus, bonam omnino obivit; num et Caesaris talis mors fuerit? Deus novit, qui eum iam iudicavit. Optassem, si aliqua retractasset, et si vel semel in signum reconciliationis Emum nostrum ad se vocasset. Scripsit quidem ultimis diebus supremo Cancellario Comiti Colobrat, sibi relatum fuisse, in Universitate nostra multa perniciose, et minus orthodoxa doceri, et ad mores plane non attendi, rogare eum se, ut in rem accurate inquirat, et ad hoc sibi eligat Consiliarios quoscunque velit, a se tamen, tamquam aptissimos

commendari Hainke, et Perkenstok. Et recte hi sunt Assessores studiorum Commissionis, atque proinde ipsi rei, si accusatio est fundata; et hinc factum est nihil. Ad Censuram etiam scripsit, et severissime mandavit, ut attendant omni modo, ne perniciosi Libri ex terris exteris invehantur, et ne quidquam imprimere liceat, cuius manuscriptum prius Censurae non fuerit exhibitum, ab eaque approbatum, et ne ulli Libri per Circumforaneos de domo in Domum venales deferantur: videtur voluisse aliquid facere.

Patienter satis tulit tribulationes, et humiliationes, quas illi Deus ultimis vitae diebus miserat. Tyrolenses rebellionem minati impetrarunt ab eo quidquid moris olim apud illos erat in divino officio, etiam peregrinationes, et supplicationes ad loca thaumaturga. Quae Hungaris annuerit, nota sunt. Prodiderat Secretarius Legationis Hollandicae Petroburgi, qui ad Servitia Russica transiverat, Borussum cum Hungaris colludere, iam ultra 2 milliones fl. in parata eis submisisse, cum 200 et ultra millibus cocardarum, defecturos a Domo Austriaca, et in Austriam irrupturos, si Imperator, quod audacter satis

petunt, negaverit. His auditis illico Hungaris omnia, quae petiere, subscripsit. Hungari iam omnia in integrum restituerunt. Jaurini nuper Congressum habuere, et nonnisi hungarice loquuti sunt. Episcopus Piarista a Caesare illis obtrusus, huius Linguae ignarus, petiit, ut Latine loquantur. Quid, tu non intelligis, aiebant, Hungarice? et tamen es Eppus Hungariae. Nuperrime, cum Corona Jaurinum fuisset delata, parabat Eppus locum pro ea in suo Palatio, sperans, ad se diversuros, cum honestior ibidem locus non detur, et paravit Coenam pro 200 hominibus. Verum Coronam ad Ecclesiam deposuerunt, per noctem conservandam, et ad Coenam invitati omnes recusarunt, nemo unus ad eum venit: iam deliberant de eo cum pensione dimittendo. Duobus diebus ante mortem Caesaris venit e Belgio Cistula onusta 24 Clavibus aureis, quibus Nobiles Camerarii Aulici insigniri solent, quas illi Belgae remiserunt, de quo tamen illi mentio facta non est. Ab heri sequens Distichon circumfertur:

Petri qui studuit Cathedram prosternere Caesar
In festo Cathedrae sternitur in tumulo.

Doneski

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj.) — (Nadaljevanje).

Zopet o drugem mi poroča g. Samassa: *Aus dem Feuer bin ich geflossen zu Laibach hat mich gossen Lienhart giesser in MDLXIII jar.*

Med leti 1580—1592 lil je Mert Edelman. Njegovi zvonovi so mi znani trije: Prvi z napisom v gotskih minuskulah: *mert edelman hat mich gossen zu laibach 86* — nahaja se v Tržišču v sv. trojiški fari. — Druga dva z istim napisom imata letnici 1586 in 1592, prvi v Nadgorici v črnuški fari, o drugem mi je sporočil gosp. A. Samassa.

V letih 1588—1594 lil je na Kranjskem zvonar Joannes Albino. Jeli lil v Ljubljani, ali kje drugje, nisem mogel poizvedeti. »Kirchenschmuck« l. c. ga ne omenja med avstrijskimi zvonarji in tudi ne med tujimi zvonarji, katerih zvonovi se nahajajo po Avstrijskem. Tudi »Slovník« ga nima. Po imenu soditi bil je Italijan. Do sedaj so mi znani trije njegovi zvonovi: Na šentjurski gori v sv. trojiški fari je napis njegov v gotskih majuskulah: *omnes santi intercedite pro nobis o J. Albini 1588.* — Drug zanimiv napis njegov je v podružnici sv. Florijana na Tehovcu v sorski fari, ki se glasi: *Mentem sanctam*

spontaneam ad onorem dei et patrie liberationis in spodaj: *opus Joannis Albino 1594, Marco Marin, cameraro.*¹³⁾ — Tretjega našel sem v farni cerkvi v Trebnjem, s katerim se zvoni zadnjo uro, z napisom: *S. Maria Loretta ora pro nobis. O. J. A. S. M.* — — —

Leta 1603—1630 nahajamo zvonove, ki jih je lil Elias Sombrakh ali Somrakh. V podružnici svetega Janeza v Mačkovcu v sempeterski fari pri Novem mestu je zvon z napisom: *Elias Sombrakh gos mich zu Laibach A. D. 1605.* — V farni cerkvi pa: *Elias S. me f. A. 1619.* — O zvonu iz leta 1610 mi je sporočil g. A. Samassa. — L. 1616 je lil zvon za cerkev sv. Jakoba v Ljubljani. — Iz istega leta nahaja se zvon v kapeli sv. Ane na Gradu v loški fari z napisom: *Turis fortissima Nomen Dni E. S. F.* in v cerkvi sv. Križa na Planini nad Jesenicami z napisom: *O Jesu. Magister Bone, Propitius Esto Populo Tuo.* in ob robu: *† Ad Laudem Jesu Et Mariae M. K. P. R. Consecr. Lucas Kopriviz F: F: Elias Sombrakh Civis La: F: Aº 1616.* — O zvonu iz leta 1630.

¹³⁾ A. Koblar: »Zgodovina fara« I. 65.

piše »Dioecesanblatt« 1882, str. 64. — O zvonu pa, ki je bil ulit v Gornjem gradu na Štajarskem l. 1603, poslal mi je g. A. Koblar podatke iz Hrenovega dnevnika. Ker je ta izpisek v marsičem zanimiv, naj ga objavim celotno: Die 4. Oct. 1603 Campana turris major per M. Eliam Somraki fusa est sub horam noctis decimam feliciter. Habet ea pondo Centenarios 24. Eidem Campanae cum funderetur in turri juxta Hospitale Monasterii Oberburgensis, contignum Sacello S. Marg. Virg. et Mart. interfutere: D. Georgius abbas Victoriensis in Carinthia, Georgius Vellanus, Vicarius ejus in Zayer et Monspurg et Udalricus Khoberg civis Labac. De auro et argento ultra 20 f. injecti in fornacem metalli.

1630—1644 nahaja se v Ljubljani zvonar Mihael Remer. »Slovník« omenja njegov zvon v Dvoru iz l. 1640. Na Kumu v dobovski fari je mal zvon z napisom: *Sancta Agnes ora pro nobis*. Na krilu pa: *Mihael Remer me Labaci fecit 1638*. — Iz istega leta tudi v kapelici M. Vnebovzetja na Savi: *† gloria in excelsis Deo* in na vratu: *Mihael Remer Me F: 1638*. — V Gribljah v podzemeljski fari: *Mihael Rener (mesto Remer) me fecit anno 1641*. — Na Plešivici v adlešički fari: *Sancta Maria Magdalena ora pro nobis — Mihael Remer me fudit anno 1644*. — G. A. Samassa pa poslal mi je ta-le napis, iz katerega je razvidno, da je bil Remer i urar: *Mihael Remer civis et horologiarius labaci me fudit 1630*.

L. 1640. bere se Martin Remer.

V letih 1642—1689 lil je Ferdinandus Eisenberger. Zvonove njegove sem našel: V farni cerkvi v Podgradu: *me fecit Ferdinandus Eisenberger Labaci anno MDCLXXXVIII*. — Na Plešivici v adlešički fari bil je prej zvon iz l. 1688. — V vavpčji vasi v semiški fari: *Omnia Ad Majorem Dei Gloriam: F: B: S: R: I: C: A: L*. — *Ferdinandus Eisenberger me fecit Labaci MDCLXXXIX*.

1647 Adam Kokel (Kokail). Napis: *Adam Kokel hadt mich zu Laibach gossen anno 1647* poslal mi je g. prof. Radič.

1647—1848 bil je Hanns Khokl.

1654 Nicolaus et Jacob Boset.

1670 David Polster. Mal zvon njegov se nahaja v kapelici b. d. M. v Detelovem (Aimanovem) gradu v staro-loški fari z napisom: *Gose mich David Polster Laibach 1670*. Na robu pa: *F. M. F. V. L. H. A. P. V. S. F. D. B. Z. V. R. R. C. V. H. D. H. V. S. L. F. F. †*.

1677. Bernardin Franchi.

1681—1689 Christian Schlags.

V letih 1671—1736 pa je lil Casparus Franchi. Kakor poroča »Slovník« str. 88, je bil rojen v Vidmu

na Furlanskem. Lil je na več krajih, v Ljubljani, Zagrebu in drugod. »Slovník« omenja osem njegovih zvonov, a nobenega iz Kranjskega, dasi se jih mnogo nahaja. Ljubil je posebno ta le napis, ki se pogostokrat nahaja na njegovih zvonovih: *ecce crucem domini, fugite partes adversae, vicit enim leo de tribu Juda, radix David Alleluia* (ant. ad laud. Exalt. s. Crucis). Njegovi zvonovi se nahajajo: Iz leta 1691 v Bodovljah v loški fari dva zvana. Eden ima napis: *opus Caspari Franchi Utinensis*. — V podružnici sv. Barbare v loški fari iz leta 1692. — Iz l. 1694 z napisom zvonarjevim in: *et verbum caro factum est et habita . . in nobis* v kapelici na Krupi v semiški fari. — Veliki zvon na Žezlju v viniški fari iz l. 1695 z navadnim napisom. — Iz l. 1696 v farni cerkvi v Podzemlju z napisom: *sub R: D: Mihaele Mihlizh Paro*. — Iz l. 1697 na Brišah v kolovraški fari. — Iz l. 1698 v Ždinji vasi v šempeterski fari pri Novem mestu in na Krasincu v podzemeljski fari, ki je bil prej v gradu v Gradacu. Napis ima ta: *Mascimila Magdalena Guschiscim nata comi di Liechtg: F: F:* Zdolaj je grb Liechtenbergov. — Iz l. 1703 v podružnici 7 žalostij v loški fari mal zvon: *Consecrata sum a celsissimo principe Ferdinando anno 1703* — in v farni cerkvi v Trebnjem: *Adm. R. P. Ferdinandus Perizhoff P. T. Parocus fieri curavit Treffinensis*. — Iz l. 1704 v podružnici sv. Petra v sorski fari. — Iz l. 1706 veliki zvon v farni cerkvi v Mokronogu. — Iz l. 1708 v podružnici sv. Filipa in Jakoba v loški fari. — Iz l. 1711 v podružnici sv. Barbare v loški fari. — Iz l. 1717 na Planinski gori v planinski fari. — Iz l. 1719 pri sv. Roku v šentrupertski fari — ter srednji in mali zvon v cerkvi M. B. na Jezeru v grajski fari oba z grboma briksenskih škofov in napisoma: *Regnante: Principe: Brixinense*. — Iz l. 1720 v Ratju v hinjski fari. — Iz l. 1722 v podružnicah: na Planici, sv. Filipa in Jakoba na Valterskem vrhu in sv. Lovrenca na Breznici v škofjeloški fari — in v podružnici pod Korenom v kranjskogorski fari. — Iz leta 1724 v podružnici sv. Florijana v sorski fari. — Iz leta 1725 v Mojstrani, podružnici dovški — in v farni cerkvi v Gorjah z napisom: *Admondum reverendus nob: — Aductissimus magister — Mathias Lozhniker parochus — Imperialis in Ober Görjach — Ad honorem s. Georgii M. — Proprio aere fieri curavit!* — Iz leta 1727 v Nadgorici v črnuški fari.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Diplomatarij: 6. Potrdilna bulla ustanovitve ljubljanske škofije. — Zadnji dnevi cesarja Jožefa II. — Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov na Kranjskem. (Nadaljevanje.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca marca 1890.

Številka 9.

Diplomatarij.

7.

Bulla ¹⁾ papeža Pija II., s katero izvzame in oprosti ljubljansko škofijo jurisdikcije oglejskih patrijarhov in solnograških nadškofov, ter jo podredi neposredno apostolski stolici. — Pienza, 10. septembra 1462.

Pius episcopus servus servorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. Pastoralis officii debitum cui disponente domino presidemus exposcit, ut circa statum ecclesiarum omnium precipue Cathedralium quod illarum decus et uenustas excrescant, et ne persone in eis iugiter altissimo famulantes indebitis molestiis agitentur, quantum cum deo possumus sollicitis studiis intendamus. Cum itaque nos nuper rationabilibus suadentibus causis etiam Carissimi in Christo filii nostri Friderici Romanorum Imperatoris semper Augusti in ea parte supplicationibus inclinati, Opidum Laybacense Aquilegensis dioecesis in Ciuitatem, et Capellam sancti Nicolai eiusdem Opidi in Cathedrali ecclesiam, cum Prepositura, Decanatu, Canonicatibus, prebendis, et Vicariis duxerimus erigenda, prout in nostris inde confectis lit-

¹⁾ Izvirnik tega papeževega pisma se hrani v knezo-škofijskem arhivu ljubljanskem. Pergament je znotraj bel, zunaj pa rumenkast. Velikost 53 cm. X 39 cm. Pisava je lepa, pravilna; črnilo nekoliko rujavkasto. Bulla nima več pečata, tisti del pergamenta, na katerem je bila pretaknena vrstica, ki je nosila pečat, je iztrgan. Tudi sicer ima nekatere manjše luknjice, ki pa vendar teksta ne zadevajo.

Na hrbtu ima dvojen regist, eden je pisan brzkone od Tomaža Hrena in slove: Pii II. Privilegium Exemptionis Episcopatus Labacensis. 1462, 4. Idus 7bris.

teris plenius continetur. Nos uolentes Episcopum quem ecclesie Laybacensi prefici contigerit, ac Prepositum, Decanum et Canonicos ipsius ecclesie et perpetuos Vicarios in eadem ab indebitis molestiis releuare dicti Imperatoris precibus annuentes ipsos Episcopum Prepositum Decanum et Canonicos Laybacenses pro tempore existentes, necnon Monasterium in Obernburg ordinis sancti Benedicti dicte dioecesis Mense Episcopali Laybacensi unitum et incorporatum, ac predictam Laybacensem, et parrochiales ecclesias, et Capellas predictae ac Salceburgensis dioecesis ad Episcopum Prepositum Decanum et Canonicos prefatos communiter uel diuisim pertinentes illorumque personas, et in ipsa ecclesia Laybacensi perpetuos Vicarios qui fuerint pro tempore, quoad ea que sunt iurisdictionis contentiose, ab omni iurisdictionis dominio et potestate Patriarche Aquilegensis et quorumcunque aliorum ordinariorum Judicum qui pro tempore fuerint eadem auctoritate prorsus eximimus et perpetuo liberamus, ita quod Patriarcha et Iudices predicti seu alia queuis persona ecclesiastica uel mundana in Episcopum (Prepositum ²⁾ Decanum, Canonicos, Vicarios, personas, Monasterium, ecclesias et Capellas huiusmodi utpote prorsus exempta, non possint excommunicationis suspensionis et interdicti, sententias promulgare, aut alias, etiam ratione delicti, seu contractus, aut rei de qua agitur, ubicunque committatur delictum, ineatur contractus, aut res ipsa consistat, potestatem seu iurisdic-

²⁾ Beseda Praepositum je v tej bulli izpuščena, ima jo pa potrdilna bulla papeža Pavla II. iz l. 1468, katero hočemo kasneje omeniti.

tionem aliquam exercere contra exemptionem antedictam, iure Metropolitico, quo dictus Patriarcha iuxta iuris dispositionem in suos Suffraganeos utitur et gaudet, sibi alias semper salvo felicis recordationis Innocentii Pape III. predecessoris nostri que incipit Volentes, ac aliis Constitutionibus apostolicis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nos enim quascunque excommunicationis et interdicti ac alias sententias, seu quoscunque processus, quos et quas contra tenorem et formam exemptionis huiusmodi promulgari et haberi contigerit irritos decernimus et inanes. Et nihilominus Venerabilibus fratribus nostris Gurcensi et Seccouiensi Episcopis, ac dilecto filio Preposito ecclesie Salzbergensis per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi uel Duo aut Vnus eorum

Episcopum Laybacensem Prepositum, Decanum, Canonicos, Vicarios, et personas prefatas non permittant contra tenorem exemptionis huiusmodi quomodolibet molestari. Contradictores auctoritate nostra appellatione postposita compescendo. Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre exemptionis, liberationis, et mandati et constitutionis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Pientie Anno Incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo Quarto Idus Septembris.

Pontificatus nostri Anno Quinto.

S. Gregorii M. Moraliū II. XXXV kranjskega farnega arhiva.

Izmed mnogih rokopisnih knjig, katere še dandanes hrani kranjski farni arhiv, zavzema odlično mesto nam že deloma poznani¹⁾ folijant, obsegajoč takozvane »Moralia« preslavnega papeža sv. Gregorija Velikega.

Rokopis sam nam pové, kako in kdaj da je nastal; stoji mu namreč ob koncu nastopni (ne ravno izgledno pravilni) podpis:

„Anno domini Millesimo Quadringentesimo Decimo Procurante honorabili viro domino Cholomanno de Manswerd Plebano in Krainburga Presens liber Moraliū bti Gregorii pape; De quorum numero distincte sunt libri triginta quinque, Qui scriptus et finitus est per me Jacobum dictum Chatzpeck, Tunc prefati domini Colomanni familiarem continuūque commensalem feria sexta ante festum beati Bartholomei apostoli.“

¹⁾ Glej »Zgodov. Zborn.« I. št. 1., st. 7., op. 1., in st. 10. — Opozoril je že poprej na ta rokopis prezasluzni dekan P. Hitzinger v »Mitth. d. hist. Vereines f. Krain«, I. 1856, str. 24: »Im Pfarrarchive zu Krainburg befindet sich eine Abschrift des Werkes B. Gregorii Moraliū auf Pergament in Grossfolio, wobei der Anfang bis zum 10. Buche fehlt. (Tu je H. zelo napačno videl, ker vse te bukve, inclus. prolegomena, se pošteno nahajajo v knjigi.) Die Schrift ist gothisch, mit vielen Abkürzungen, die Initialen sind theils in Farben, theils in Gold gemalt. Ausserdem enthält das Buch auch sehr viele (12 jih je) schön gemalte, nur in der Zeichnung weniger genaue Vignetten, deren Vorstellungen sich auf den Inhalt des Buches beziehen; so stehen im Anfange Bilder aus der Geschichte Jobs. Die Verfertigung dieser Abschrift datirt sich vom J. 1410, wie es eine am Ende beigefügte Note bezeugt: (sledi zgoraj navedeni podpis. Hitzinger tu here plebanovo ime Manswerd; a

Torej leto 1410, »procurans«²⁾ župnik kranjski Koloman Manswerd-ski in pisatelj Jakob Chatzpeck: to so glavni podatki na njegovem rodbinskem listu.

V obče zadosti dobro³⁾ ohranjeni rokopis šteje sedaj⁴⁾ še 222 pergamentnih listov največje oblike,

jasno je — posebno po primerjanju zloga »si« v bližnjem »Millesimo«, — da pravo berilo je Manswerd.) Potem konča: Man sieht aus dieser Bemerkung (namreč »familiarem et commensalem«), wie die Bücherschreiber zu jener Zeit angesehen waren und honoriert wurden.«

To P. Hitzinger-jevo notico je pozneje (le z nekaterimi stilističnimi premembami) prevzel A. Dimitz v svojo zgodovino Kranjske (I/1, 257). — E. pl. Strahl-ovo poročilo (Die Kunstzustände Krains, 1884, S. 5): »Im Pfarrhofe zu Krainburg aufbewahrte Handschrift aus dem Jahre 1410 mit den Homilien (t. j. pomota) des hl. Gregor auf Pergament mit prachtvollen Initialen und vielen schön gemalten Vignetten« ima še (dozdevno le malo verjeten) dostavek: Dieses aus dem aufgehobenen Kapucinerkloster von Krainburg herstammende (temu se protivijo originalni podpis, začetek omenjenega samostana l. 1640, in javaljne dopustna podaritev) Kunstdenkmal benennt . . . den Jakob Chatzpeck als den Schreiber dieses Codex.« — Lahko se uvidi, da navedene nenatančnosti je zakrivil pri obeh gospodih prenašli ogled; naj se mi ne jemlje v zlo, da sem na dotične pomote kar tu opozoril in je popravil.

²⁾ O pomenu besede »procurante« bi se dalo pričati; ménim, da pravi njen pomen je tukaj oni oskrbitelja.

³⁾ Le vsled premočenja je nekoliko listov trpelo; tako précej prvi bogato ornamentirani list; potem fol. 11--13 in kakih 10 listov okoli fol. 160. Usnje na platnicah je vsled poltisočletne starosti že močno sprhnelo; bilo je navidezno svitle, naravne barve.

⁴⁾ Pravo število listov bi bilo 223; a fol. 117 je izrezan (cui bono? — vsaj ga nobena inicijala ni krasila, kakor se uvidi); izrezani so tudi trije listi pred sedanjim (sicer pravim Moralij) začetkom.

50·5×35 cm. Popisane so strani v dvojnih kolumnah, po 36—37·7 cm. visokih in 10·5—10·7 cm. širokih;⁵⁾ vrstic šteje vsaka po 66 (v začetku) ali 67 (proti koncu). Pergament⁶⁾ je jako čvrst. Vez brez dvoma še prvotna, v močnih bukovih deskicah z usnjem prevlečenih; krepki ogeljniki in srednji rozeti so iz zbočene medenine, še zelo romanskega značaja. — Za pod pazduho nositi te bukve niso bile namenjene; tehtajo namreč 11 kilogramov!

Da je blagi župnik Koloman ravno to knjigo si izbral v prepis in jo dal tako bogato opraviti, temu se ni čuditi, ako pomislimo, da so v srednjem veku po vsej pravici prištevali Gregorijeve »Moralia«⁷⁾ najodličnejšim moralnim knjigam.⁸⁾ Tako praktično knjigo si je hotel omisliti ravno z navedenim »opus mirabile« (Sigeb. Gembl.), akoravno postaja v njegovi dobi prepisavanje patrističnih del že bolj redko in prevladuje školastika.

⁵⁾ Ob straneh in posebno ob spodnjem robu preostaja veliko praznega prostora, kar v družbi z drugo okrasbo podeli knjigi kajal značaj.

⁶⁾ Ker so takrat že močno pisali na papir (druge kranjske knjige nam tudi to svedočijo), je torej naša Gregorijeva knjiga posebno odlikovana. — Vezani so v nji listi povsod kot »quaternioni«, t. j. po štirje velikanski (70×50·5 cm.) listi so skupaj čez pol pripognjeni in sošiti, tako, da nastane 8 listov (16 strani); vsak kvaternion nosi ob koncu svojo številko.

⁷⁾ Ker so podlaga temu zelo obširnem delu (pri Migneju zavzema 1433 kolumen, P. L. t. 75 et 76.) Jobove bukve, katere razlaga »tripliciter, historice, allegorice et moraliter«, zato se zove tudi »Expositio in librum Job«.

⁸⁾ Druge take so bile do tje: Secunda secundae sv. Tomaža Akv. in Summa Astesana (c. 1300). — Naj pridenem tu še dve srednjeveški oceni Gregorijevih »Moralia«. Slavni Izidor Seviljski sodi (l. d. ill. eccl. script. c. 27): »In quibus (35 voluminibus) quidem quanta mysteria sacramentorum aperiantur, quanta sunt in amorem vitae aeternae morum praecepta, vel quanta clareant ornamenta verborum, nemo sapiens explicare valebit, etiamsi omnes artus ejus vertantur in linguas.« In Joannes Diaconus pripomni (Vita s. Greg. l. 1., c. 17.): »In quibus tamen ita de virtutibus vitiisque disseruit, ut non solum videatur eadem verbis exponere, sed formis quodammodo visibilibus seu palpabilibus demonstrare.« — Čuditi se po tem ni, da se sedaj po raznih knjižnicah nahaja »Moralium« codicum manu descriptorum innumera paene multitudo« (Migne, P. L. 75, 502); da je to delo bilo že v zgodnjem srednjem veku v druge jezike preloženo in mnogokrat v kompendije posneto (tako n. pr. od slavnega opata Clugny-škega Odo-na, ap. Migne P. L. t. 133, c. 105 sq.). Naš župnik ni maral za posnetek, hotel je imeti celo izvirno delo.

Ali ni znabiti ta naš rokopis po svoji izvrstni vsebini tudi pripomogel, da je ob koncu srednjega veka toliko Kranjcev si izvolilo duhovski stan? Tako je samo med letni 1512—1516 bilo 12 klerikov »de Crainburga« v duhovne posvečenih od lavantinskega škofa Lenarta, Gl. A. Koblar, Odlični Kranjci, v »Slovenec« 1887. št. 196—98.

I.

Pa oglejmo si sedaj naš prepis sam!

Prijatelj umetnosti in goreč dušni pastir je bil, ki ga je ukazal tako dragoceno⁹⁾ opraviti; umetniška roka, ki ga je ne le samo tako lepo spisala, ampak tudi odičila z mnogovrstno krasoto.¹⁰⁾

Da je splošna pisava ona z gotskimi minuskulami in zelo pogostnimi izdatnimi okrajsavami: to je naravno pri rokopisu te dobe. — Sicer je pisava dvojne velikosti: večja (črke po 3·5 mm. visoke) za Gregorijevo delo, in manjša (črke po 2·5 mm. visoke) za dotične oddelke Jobovih bukev, katere je pisatelj semkaj vkupno ob začetku vsacih bukev izpisal (inače je to v Maurinski izdaji).¹¹⁾ Naj še opomnim, da so včasih v vrhni vrsti zgornje poteze (Oberlängen) zelo podaljšane.

Tudi začetnice (inicijalije) so gotskega zloga; a nahaja se tu posebno pri onih s podobnicami in bujnejšo okrasbo marsikaj, kar še nekoliko spominja na romanski zlog.¹²⁾ — Pri teh krasnih in številnih okraševah se hočemo dalje pomuditi. Ne bo napačno je v več vrst razdeliti.

1. Predvsem gre največja pozornost velikim inicijalijam s podobnicami (vinjetami) in bogato romansko-gotsko okrasbo (ki pa je nekako težka, dasi je zlato privzeto). Tacih ima knjiga štiri prav velike (po 8—11 cm. visoke) in eno manjšo, le dobre 3 cm. visoko črko Q, s čedno otroško doprsno podobico v njeni sredini, fol. 99 a.

Prva začetnica (R, fol. 1 b) kaže v zgornjem oddelku blaženo Devico z Jezuščekom, ob strani ji stojite ss. Barbara in Katarina — kar ima lep pomen; v spodnjem delu pa sv. Gregorija V., sedečega, pred njim (na »legilu«) odprte bukve, njemu nasproti pa Joba z reko »Nudus egressus sum de utero matris meae.« — Razun

⁹⁾ Troški niso bili mali. Ker je cena blaga in dela v raznih časih sicer absolutno različna, a relativno (v medsebojni vrednosti) večjidel enaka, je bilo pač treba par stotakov za knjigo potrositi. — Ne pozabimo pri tem še, da ravno ona doba se prišteva najtužnejšim cerkvene zgodovine: psevdozbor Pizanski je ravno prenehal s shujšanjem razkola, na Češkem se je hudo razvijal husitizem. A vse to ni motilo in odvrčevalo našega blagega župnika.

¹⁰⁾ Sine se pač trditi, da je bil pri naši knjigi »scriptor« tudi »illuminator«; to nam svedočijo natanko odmerjeni in izpolnjeni prostori za mnogovrstne inicijalije — pri različnih osebah bi bilo tako skoraj nemogoče.

¹¹⁾ Oddelki svetopisemski in Gregorijevi so vrhu tega še ločeni po stereotypno ponavljajočih se rubrih: »Explicit liber primus (secundus, tertius); Incipit historia libri secundi (tertii, quarti)« in pa »Explicit historia; Incipit liber secundus (tertius, quartus)« itd.

¹²⁾ Omenil sem že, da so ravno ti ukrasi (a jedva tudi velike črke) služili blizo 100 let poznejemu minijatorju kranjskega misala v predlogo, »Zgod. Zborn.« II., št. 7, st. 107 op.

tega je še skoraj cela stran okrašena z bogatim mnogo-barvenim in pozlačnim¹³⁾ ornamentom. Sreda njegovega spodnjega oddelka predočuje trpečega Kristusa (»Christus im Elend«), na desni kleči proseča devica Marija, na levi pa enako duhoven v dolgem belem oblačilu (rudeče podoblečen) z modrim manteletom (znabiti je to župnikova podoba?). — Škoda le, da je ta najkrasnejši list deloma po móci trpel!

Fol. 4 *a* nosi začetnico V (ad l. I.), ki kaže zgoraj pojedino Jobovih otrók: 7 sinov ob eni, 3 hčere ob drugi strani pogrnene mize; spodaj pa stoji Job, kot kralj opravljen, z rekom v roci: »Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint Deo in cordibus suis.«

Na listu 8 *b* stoji začetnica S (ad l. II.). Njen zgornji del kaže obličje božje v štilizovanem oblaku (vse modre barve), pod njim 4 angelje in v njihovi sredi malega satana (ki »dolga nos« kaže). V spodnjem oddelku že vidimo Joba, bičanega po satanu, pred njim rogajočo se mu ženo.

Začetnica B (ad l. III.) na listu 15 *b*: Zgoraj Job, poln turov, sedeč med satanom (ki ima noge plavke) in svojo ženo: spodaj isti med svojimi premišljujočimi prijatelji. — To je tudi zadnja podoba v rokopisu (ako izvzamemo že zgoraj omenjeno malenkost na fol. 99 *a*); zakaj da ni minijator vsaj ob koncu še naslikal konečnega oblagodarjenja Jobovega (Job, 42, 12 sq.), temu ne vemo vzroka.

V ocenitev teh podobic se jaz, ki sem veliko premalo videl srednjeveških slikarij in minijatur, ne bodem spuščal; le toliko rečem, da se mi za letnico 1410 ne zdé preokorne, akoravno niso nedosežni umotvori.

Omeniti moram na tem mestu še grb, v kateri se razvija interkolumnina okrasba na listu 4 *a*, namreč: na modrem polju zlata belokrilata ptičja noga, pred katero stoji zlat križec. Ta grb se pozneje ponavlja (pa le prav majhen in rekel bi igraje od druge roke slikan) še na fol. 221 *a*, 1. col. spodaj, in pa na zadnji strani istega lista, 2. col.; prvokrat še nekoliko barvan, drugič pa skoraj brezbarven. Ali ni to znabiti grb rodbine Manswerd-ske?¹⁴⁾

2. Druga vrsta začetnic je ona v čveterokotnih barvanih okvirih, okrašena s zlatom in že označenim romanizujočim barvnim ornamentom (velikost jim je

¹³⁾ Zlatenje. deloma v velikih gladkih ploščah, deloma v tenkih progastih potezah, je v celi knjigi tako dobro ohranjeno, kakor da bi se bilo še-le ravnokar izvršilo. — Pravijo, da se je neki pozgubila umetnost tako elastično zlatiti.

¹⁴⁾ Med številnimi grbi v devetih bukvah Valvazor-ja in v Siebmacher-jevem »Wappenbuchu«-u tega grba ne najdemo; tudi C. Wurzbach-ov »Biografisches Lexicon« in Schumi-jev »Archiv f. Heimatskunde« nam naše zadeve ne pojasnita.

— brez okrasbe — po 8 *cm.*); šestnajst jih je.¹⁵⁾ To so res krasotičja, odlikujoča se po svoji mnogoličnosti v barvah in potezah; tako n. pr. ima vsakateri izmed petih P drugačen zlat upolnilen ornament.

3. Komaj manj krasne (če sploh?) so začetnice s zgolj zlato okrasbo, po 7—3 *cm.* velike; takih je petnajst.¹⁶⁾ Oko kar strmi, kako je mogoč tak učinek s samo eno barvo (k temu večjidel še prav milo, n. pr. vijolično-sivkasto, svetlo-modro itd.) in zlatom. Bujna fantazija minijatorja se tudi tu kaže; tako n. pr. številni Q kažejo v svoji sredini šest raznih motivov in tudi prosto uporabo arabesk. Tukaj kraljuje stroga gotika.

4. Manj krasna je vrsta le dvobarvnih (rudeče in modro) gotskih inicijalij, po kakih 3 *cm.* (brez arabesk) visokih, katerih knjiga šteje 26.

5. Slednjič ima rokopis še nekoliko zgolj rudečih začetnic (S) in dve posebnega značaja (fol. 5 *a* in 223 *a*). — Vseh barvnih inicijalij je torej skupej 72, zares ne malo število.

Razun teh nahajamo v knjigi še precej veliko črnih začetnic, med katerimi kažejo nekatere posnet romanski ornament; tako fol. 107 *b*, 108 *a*, 109 *a*. Velikih črk med tekstom (ki so mnogokrat s svetlo rumenurjavno barvo izpolnjene) je na tisoče.

Koliko pazljivega truda torej na eni strani, koliko požrtvovalnosti na drugi! V neovrgljiv dokaz pa nam je vse to, kako lepo ste se v 15. stoletju — v tako krivično sojeni predreformatorski dobi — tudi pri nas gojile bogoslovska učenost in ljubezen do umetnosti.

II.

Pa mudeč se pri obliki rokopisa ne smemo popolnoma prezreti njegovega besedila.

Tu hočem krajše poročati — in to upravičeno. Velikega tekstno-kritičnega pomena namreč patrišičen rokopis iz te dobe nima, tudi ako v poštev vzamemo njegovo starejo predlogo. Tudi ne spada to toliko v smoter »Zgod. Zbornika«. Torej le kratko tu povem, da — po poskušnjah sem ter tje storjenih — se kaže tekst Moralij pravilno prepisan in izvzemši malenkostne varijante (po kakih 8 do 9 v kolumni) — soglasen z Mavrinskim, resp. Migne-jevim.

Ne obsega pa naš rokopis samo celega Gregorijevega dela »Moralia« (začenši z vvodnim pismom »Reverendissimo et sanctissimo fratri Leandro coëpiscopo Gre-

¹⁵⁾ Namreč: pet P štiri I, dva S, in po eden A, B, C, D in H. Nahajajo se fol. 28 *a*, 36 *a*, 47 *a*, 56 *a*, 82 *b*, 104 *a*, 127 *a*, 137 *a*, 143 *a*, 148 *b*, 153 *b*, 169 *b*, 174 *b*, 181 *b*, 189 *a* in 204 *b*.

¹⁶⁾ Zaljšajo fol. 20 *b*, 41 *b*, 64 *b*, 70 *a*, 75 *a*, 79 *a*, 88 *b*, 94 *a*, 113 *a*, 119 *a*, 130 *b*, 162 *a*, 198 *b*, 212 *b*, 218 *a*. Izvzemši po enega E, M in S so vse druge črka Q.

gorius servus servorum Dei« in »prefacijo«, pa do konca dela), temuč ima še mali preddatek.

Prva stran namreč (fol. 1 a) ima napisan čuden quodlibet, akoravno se pričinja z rubrom: »Primus quaternio primae partis moralium«. Pa le začni brati! »Disciplinae liberalium artium septem sunt. Prima grammatica i. e. loqui peritia, Secunda rhetorica, quae propter nitorem copiamque eloquentiae suae maxime in civilibus quaestionibus necessaria existimatur; Tertia dialectica itd. . . Septima astronomia, quae continet legem astrorum.« Potem se vrsté mnogi stavki, nekako vzgledi n. pr. »Girulgus medicus; Labi hominis, servare Dei est; Silenda prurit prodere; Postliminium est reversio de captivitate, quando longo quis tempore limen domus suae dimissum repetit, quod et sancti doctores solent dicere, quando stilum ad alia transmittunt.« (Pa tudi neotesani »Mucus inde muculentus« in še drug robot stavek je po nepotrebnem med nje zašel.) Nasledujejo »Septem sapientium sententiae septenis versibus explicatae«; kakor kaže Migne, P. L. t. 19, c. 876 sq., so ti verzi delo pesnika Decija Ausonija († 392 po Kr.). Zarad prepicelega prostora pa so napisane le sedmerice Biantove, Pitakove, Kleobulove, Periandrove in Solonove.¹⁷⁾

¹⁷⁾ Za poskušnjo podam tu Biantovo sedmerico (njegov rek je bil: οὐκ ἀλλήλοισι κληθήσονται):

»Quaenam summa boni? mens est sibi conscia recti.

Pernicies homini quae maxima? solus homo alter.

Quis dives? qui nil cupit; quis pauper? avarus.

Quae dos matronis pulcherrima? vita pudica.

Quae casta est? de qua mentiri fama veretur.

Quod prudentis opus? cum possit, nolle nocere.

Quod stulti proprium? non posse et velle nocere.«

In v nadaljni zglede konečnih antithez dodam Pitakove (njegov rek: Ἐγγύως τε κειμήλια):

»Plures amicos re secunda comparas;

Paucos amicos rebus adversis probas.«

Kaj da je bil namen temu preddatku (ki je pač od druge roke pisan), se ne dá gotovo reči — toliko manj, ker so prednji trije listi izrezani. Prej ko ne je bila napisana tudi na teh slovniška ali kaka druga učilna tvarina in je vse skupaj služilo kakemu šolskemu namenu. — Znabiti je pisatelj starejo tako predlogo »simpliciter« prepisal; potem bi bilo tudi ložje umeti, zakaj da se pravi tekst Gregorijev ne prične na sprednji strani prvega lista, ampak fol. 1 b.

Še nekaj moram pripomniti. Kakor naš rokopis priča, ni zaljšal samó knjižnico, ampak služil je v izdatno vporabo, v natančne študije. Svedočijo o tem po celi knjigi premnoge glose, opazke, pokazi, podčrtanja. — Včasih pa se je bralec tudi malo poigral, ter iz črnih začetnic razvijal človeške glave (celo po tri iz ene črke), katere je včasih tudi malo pobarval. Tako fol. 111 in 112; fol. 214—16 a, kjer je v drugi kolumni — ne ravno slabo — načechkanih kar pet glav. Pa kdo se bo nad tem hudoval; saj se še v probujenem 19. stoletju kaj sličnega zgodi.

Konečno si dovolim še misel izreči, da, akoravno naš rokopis še od daleč ne doseže važnosti kranjskega rokopisnega missala, se sme vsekako prištevati med najlepše spominke srednjeveške umetnosti in vednosti na Kranjskem.

Ravno 1300 let je letos, kar je zasedel prestol svetega Petra v večnem mestu oni »vir incomparabilis«, čegar roka je v tem prevzvišenem stanu dovršila knjigo že poprej začeto — naša »Moralia«. Naj v proslavo te trinajste stoletnice veleumnega, ljubezni božje in bližnjega razvnetega, preljubeznjivega svetnika in cerkvenega učnika, velikega papeža Gregorija I., služi tudi pričujoči borni spis!

J. S.

Doneski

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj.) — (Nadaljevanje).

Iz l. 1728 na Slapu v šmarješki fari z dostavkom: *Adm : R : D : M : Joan : Bapt : Zcher paro : sind : Joan : Grochut et Adamo Kozian.* — Iz l. 1733. veči zvon v Motniku — in v podružnici sv. Jakoba v sorski fari.

L. 1717 pa se bere *Dominicus Francho.* Njegov zvon se nahaja v Lopati v linjski fari z napisom: *Dominicus Francho goss mich in Laibach anno Domini 1717.*

L. 1736 lil je v Ljubljani *Rauch.* Mali zvon njegov v farni cerkvi v Hinjah ima napis: *Crucem Domini fugite partes adversae, Vicit enim leo. Rauch me fudit Labaci anno 1736.*

L. 1732 pa nahajamo že prednike sedanjemu ljubljanskemu zvonarju g. A. Samassi. Prvi s tem imenom je bil *Josephus Samassa.* Njegovi zvonovi se nahajajo: Iz l. 1735 drugi zvon v farni cerkvi v Planini.

— Iz l. 1737 v cerkvi M. B. na Jezeru v grajski fari z napisom:

Pango Dei laudes
Stygias simul arceo fraudes
Dum penetrat coelos
Aere canens melos.

Iz l. 1738 v farni cerkvi v Gradu. — Iz l. 1738 in 1741 v podružnici sv. Ožbalta v loški fari. Kasneje je lil skupno z Antonom. Njuni zvonovi se nahajajo: iz l. 1744 v podružnici na Homu v zasipski fari. — Iz l. 1747 v farni cerkvi v Gorjah. — Iz l. 1749 v podružnici svetega Križa v loški fari in v Modrušu na Hrvatskem.

Od l. 1750—1772 lil je Zacharias Reid, ki se bere tudi Reidt in Raidt. Njegovi zvonovi so: Iz leta 1752 na Trški gori v šempeterski fari z napisom: *F: F: R: P: Joseph Barbo ex Comibus de Waxenstein pro tempore admor in Weinhoff* — in v kapelici na Krupi v semiški fari dva zvonova z napisoma: *opus me Zacharias Raidt Labaci* in: *opus Zachariae Reid in Labaci*. Iz l. 1753 v podružnici sv. Lamberta v goriški fari. — Iz l. 1754 v Lopati v hinjski fari in v farni cerkvi v Trebnjem z napisom: *A fulgure et tempestate libera nos Domine Jesu Christe — Zacharias Reidt gos mich in Laibach*. — Iz l. 1757 v Šentjurju v mirnopeški fari z napisom: *Zacharias Reidt hat mich gegossen Laibach durch feyr und hiz bin ich geflossen*. — Iz l. 1758 v farni cerkvi na Trebelnem. — Iz l. 1759 v Hmelčiču v mirnopeški fari. — Iz l. 1760 v Lopati v hinjski fari. — Iz l. 1767 v farni cerkvi v Mokronogu in v Mačkovcu v šempeterski fari. — Iz l. 1768 mali zvon v farni cerkvi v Starem trgu pri Poljanah, s katerim zvonijo zadnjo uro in mu pravijo »činkuš«. ¹⁴⁾ — Iz l. 1772 v farni cerkvi na Vinici.

L. 1776—1783 bere se Joannes Reid. Njegov zvon se nahaja v Martinji vasi v mokronoški fari z napisom: *opus Joannis Reid Labaci 1781*.

Ti zvonarji lili so, kakor pripomni »Kirchenschmuck« l. c. v stari livarni, v hiši sedaj nazvani »Wasserkaserne«.

V l. 1733—1782 lil je Lucas Dimiz. »Kirchenschmuck« ima l. 1746 imé Lucas Dimnig, kar je gotovo pomota mesto Dimiz. Njegovi zvonovi so: V dovški fari iz l. 1733. — Iz istega l. in l. 1739 pri sv. Roku v šentrupertski fari. — Iz l. 1734 v farni cerkvi in na Veseli gori v šentrupertski fari — in v farni cerkvi na Mirni ter v podružnici sv. Petra na Trebelnem. — Iz l. 1736 v podružnici sv. Mohorja in Fortunata v sorski fari. — Iz l. 1737 v podružnici sv. Andreja v isti fari — in na Krtelevem v mirnopeški fari. — Iz l. 1739 na Hmelčiču v mirnopeški fari. — Iz l. 1782 na Brunku v radeški fari.

¹⁴⁾ Činkuš imenujejo tudi mali zvon, ki kliče zagrebačke kanonike k duhovnim uram. Cfr. S. Brunner »Agram«, str. 9 & 10.

Leta 1744—1754 bil je zvonar Benedictus Huetterer ali Huetter, kakor se tudi bere. Zvonovi njegovi so: V farni cerkvi v Podbrezju srednji zvon z napisom: *Benedito Huetter M Fud te Labaci anno 1744*. — Na sv. Vrhu v trebelski fari z napisom: *A Benedicto Huetterer Labaci fusa e anno 1744*, in na robu: *Haec campana in honorem B. V. Mariae. fusa et cineribus renata sum*. — V podružnici sv. Neže v blagoviški fari iz l. 1750. — V podružnici sv. Marjete v sorski fari iz l. 1751 in v podružnici sv. Štefana iz l. 1752 v isti fari. — V podružnici sv. Jurija v šempeterski fari iz l. 1754.

Leta 1755 se bereta: Ivan Putz in Franc Purkhard.

L. 1757 pa Ivan Putz.

L. 1760—1768 lil je Balthasar Thaddaeus Schneider. Bil je sin celjskega zvonarja Gasparja Baltazarja Schneiderja. Njegova zvonova sta: Iz l. 1762 v Martinji vasi v mokronoški fari in iz l. 1768 v farni cerkvi v Blagovici.

L. 1767 M. Anna Schneider. Ta se je omožila l. 1767 z Ivanom Jakobom Samasso, sinom Antona Samasse. Njegovi zvonovi se nahajajo iz l. 1741—1803 in sicer: Iz l. 1741 v Puštalu v škofjeloški fari. — Iz l. 1770 v podružnici sv. Križa v loški fari. — Iz l. 1772 v Podbrezju — in v podružnici v Globokem dolu v mirnopeški fari. — Iz l. 1780 v farni cerkvi v Mošnjah z napisom: *Johann Jakob Samassa me fudit Labaci sub R. D. Laurentio Peterman Parocho in Meschna*. — Iz l. 1783 v Hmelniku v mirnopeški fari. — Iz l. 1788 v Mirni peči. — Iz l. 1791 v farni cerkvi v Gradu — v podružnici na Taboru v podbreški fari in v Gribljah v podzemeljski fari. — Iz l. 1794 v Zapotnici v škofjeloški fari. — L. 1795 v Podzemlju. — L. 1796 na Vrhu v hinjski fari. — L. 1797 v Globokem dolu v mirnopeški fari in v otoški cerkvi v mošenjski fari. — L. 1798 na Veseli gori v šentrupertski fari. — L. 1799 v Velikem lipju v hinjski fari. — L. 1800 pri sv. Križu in v farni cerkvi v Mokronogu. — L. 1801 v Grčevju v šempeterski fari. — L. 1802 na Koroški beli. — L. 1803 pri sv. Ani v šmiheljski fari in pri sv. Ani v trebelski fari.

L. 1803 pa je prevzel livarno Vincencij Samassa in je lil do l. 1814. Njegovi zvonovi so: Iz l. 1804 na Vrhu v mirnopeški in v Gabrijelah v svetotrojiški fari. — L. 1807 dva v Trebnjem in veliki zvon v Cerengrobu, ki ima, kakor je spredaj omenjeno, slovenski napis v verzih. Razun tega ima še napis: *Sanctus Deus, sanctus fortis immortalis, miserere nobis* in ob robu: *Sub. A. R. D. Philippo Schwarz R. R. D. D. Coop. Mathia Schink et Bartholomaco Proy, promotoribus, clar. D. Ernesto Rosman, D. Vincentio Demsher ac vi-*

cinis. Tehta 35 stotov, 70 funtov. Iz l. 1808 v Žalovčah in na Koglovem v šmarješki fari. — L. 1812 v Ždinji vasi v šempeterski fari. — L. 1813 na sv. Vrhu v trebelski fari.

Po njegovi smrti lili so njegovi dediči.

V njihovem imenu lil je več let Jožef Reiss. Njihovih zvonov naj omenim samo te-le: V farni cerkvi na Jesenicah so trije zvonovi. Na prvem je napis:

In der Erd ich aufgenommen,
Und glücklich in die Form gefült.
Bin auch schön zu Tag gekommen,
All' Fleiss und Kunst mein Klang vergilt.

Na klobuku pa: *In Laibach goss mich Joseph Reiss im Namen der Erben Vincenz Samassa.*

Na drugem:

Prim, Quint und in der Terz
Wir harmonisch klingen,
Wen sich das Eisen — Herz
Sanft in uns wird schwingen.

Na tretjem:

Freude der Gemeinde bedeute,
Friede sei das erst Geläute.

V podružnici na Planini v isti fari z napisom:

Des Leibes bist ledig
Gott sei der Seele gnaedig!

Njihovi zvonovi so še: Iz l. 1818 na Vrhu v hinjski fari. — Iz l. 1821. v Nadgorici v črnuški fari. — Iz l. 1824 v Golobinjeku v mirnopedski fari.

Od l. 1824 pa do 1865 nahajamo v Ljubljani zvonarja Antona Samasso in za njim sedanjega gosp. Alberta Samasso, c. kr. dvornega zvonarja in izdelovalca strojev, imejitelja zlatega križca za zasluge s krono. Njunih zvonov sem našel obilo, vendar jih ne priobčim, ker so iz novejšega časa in pa da spis preveč ne naraste. Na njih nahajamo večkrat slovenske napise, posebno prevladuje na Albertovih slovenščina. Le nekatere naj omenim zaradi lepih napisov.

V Šentjanžu na Dolenjskem je zvon iz l. 1826 s tem le napisom:

Oft heb' ich deinen Blick zu Gottes Sonnenthrone,
Wenn Gott selbst dich ruft, folgt dir mein Klagegthon.

V podružnici sv. Duha v starološki fari pa ima veliki zvon napis na vratu:

Slavo božjo razglašujem,
Žive vabim in budim,
Mrtve milo obžalujem,
V božjo milost jih zročim.

Čas molitve oznanujem.
Ter viharjev moč krotim.

Naj omenim h sklepu še zvonove, katere so poslali sredi meseca julija l. 1887 kranjski Slovenci v dar bosanskim katoličanom v Sarajevo, v znamenje ljubezni do bratskega naroda in jih je ulil g. Albert Samassa. Obljubil je bil zvonove Bošnjakom še pokojni knezoškof Krizostom, a sedanji prevzvišeni in premilostni g. knezoškof Jakob je obljubo izpolnil ter sam izumil glasove in razmerje glasov ter napise na njih. Zvonilo je kombinacija 6 zvonov in sicer diatonično zvonilo 4 glasov *F, G, A, B*, združeno s trizvokom *B, D, F*. Okrasbe na njih so v gotskem slogu ter jih je izumil umetnik R. Mikovics v Gradcu. Krščeni pa so na imena ter tehtajo: *B* na ime Srca Jez. ter tehta 2578 kg. — *D* Matere Božje, 1255 kg. — *F* sv. Jožefa, 650 kg. — *G* sv. Petra in Pavla, 534.5 kgr. — *A* sv. Cirila in Metoda, 397 kgr. — *B* sv. Ilije, 318.5 kg. — Napise, ki so ob enem vsi tudi kronogrami, kažočiči letnico 1887, imajo latinske in slovenske in se glasijo:

B: sanCtIssIMo CorDI JesV CarnIoLI
pIo gratoqVe sensV VoVerVnt.
presVeteMV srCV LJVbeznI Izraz
DaroVaLI sLoVenCI kranJskI.

D: VIrgo DeI Mater sIne Labe orIgInaLI
ConCepta, paX atqVe VIta, saLVe!
MatI božJa, DeVICa naJČIsteJša,
Čast tI In sInoV tVojIh Verna
LJVbezen!

F: JesV tVtor, sanCtVs Joseph, MortIs
In artICVLo benIgnVs nobIs aDstet
CVstos!
sVetI Jožef, ČastILCe sVoJe V sMrtI
VsIgDar ČVVaj!

G: qVas ChrIstVs reDeMIt oVes, paVLVs
Verbo Congreget, petrVs pasCat!
V Čast apostoLV petrV In paVLV
kranJska rIMskI stoLICI Iskreno
VDana.

A: CYrILLe aC MethoDI VnI Vero oVILI
natIones pII restItVite Vestras!
sVeta CIrIL In MetoDIJ, V praVo
katoLIŠko CerkeV Vse sLoVane
zberIta!

B: tV sanCte Vates eLIa, bosnIae popVLos
VnDeqVaqVe CLeMens tVere!
sVetI ILIJa, Izročeni tI sVoj roD bosanski
VsaCega zLa, I DVšnega I teLesnega, VeDno
branI!

(Nadaljevanje prih.)

Duhovniki

goriški nadškofiji podredjenih duhovnij

v Gorenjskej, oziroma v Notranjskej

v letu 1767.*)

V dneh 27. junija do 16. julija l. 1767 delil je tedanji goriški nadškof Karol Mihael grof Attems¹⁾ zakrament sv. birme v goriški nadškofiji podredjenih duhovnijah Gorenjske, oziroma Notranjske. Ker mi je bil ovi vitizacijski zapisnik v novejših dneh v latinskem izvorniku priročen²⁾, povzel sem iz njega duhovnike, ki so v dotičnih duhovnijah istega leta službovali. Nastevam jih z važnejšimi podatki v sličnem redu, kakor se je vršila vizitacija:

I.

V Dolu vsprejel je vikšega pastirja dne 27. junija zvečer tamošnji župnik France Paradiso³⁾ ter beneficijat Andrej Motschiller. O prvem ne najdemo nikakoršnih podatkov, več pa o drugem. Rojen je bil v Krškem na Dolenjskem; v duhovnika posvečen v Gorici v 25. letu svoje starosti. Služboval je prej 1 leto kot vikarij v Dobu ter kapelanoval 3 leta na Krki; 2 l. v Trebnjem; eno leto v Šmariji. Šel je potem za vikarija k sv. Križu, kjer je ostal 5 let. Na to je župnikoval 1 leto v Šmarjeti, odkoder se je preselil za beneficijata v Dol.

Župniku subsidijarij bil je Anton Zveterschnig, star 34 let. Rojen v fari »Volče« na Goriškem, posvečen v Gorici. Duhovnik do dne 27. junija l. 1767 bil je 11 let in ravno toliko časa služil je v pastirstvu; in sicer v

*) S pričujočimi in enakimi podatki je našemu listu jako vstreženo, ker to je njegov namen, da zbira zgodovinsko stvarino, ne gledé na to, je li dotični odstavek zase kaj celotnega ali ne. Zato prosimo o tej priliki čč. gg., ki imajo veselje in priliko, naj skuša vsakdo n. pr. kolikor moči natančno — na podlagi matrik in družih pripomočkov — poiskati župnike in duhovne pomočnike svoje duhovnije ter naj je potem pošlje našemu uredništvu, da je o priliki objavimo. Res je sicer, da so celotne kronike zanimivejše in uredništvu še ljubše; a tudi take drobtinice ugajajo nam močno, ker vstvarjajo nekako ogrodje za zgodovino posameznih farâ.

(Opomnja uredništva.)

¹⁾ Karol Mihael grof Attems je bil prvi nadškof novoustanovljene goriške vladikovine ter je z neutrudljivo skrbljivostjo vladal od leta 1752 do 1774.

²⁾ Poslali so mi ga blagovoljno iz nadškofijskega arhiva goriškega.

³⁾ Imena pišem tako, kakor jih najdem v zapisniku.

svojem rojstvenem kraju 3½ leta; v Tominu 3 leta in 8 mesecev; v Ribnici 3 leta, dokler ni prišel o sv. Jurju l. 1767 za subsidijarija v Dol.

II.

V Ihanu župnikoval je Fikh (Figkh) Jurij, rojen v Loki, posvečen v Vidmu, star 52 let. Služboval je v raznih krajih kot kapelan 13 let, kot župnik 12. leto. — Subsidijarij bil mu je Sebastijan Grienthal, rojen v Komendi. Nižje redove vsprejel je v Gorici; višje podelil mu je: »cum dimissoriis« škof Pičenski. Star 33 let, duhovnik 7 let. Pastiroval je prej kot kurat v Komendi 6 mesecev, v Ihanu 5. leto.

III.

V Moravčah najdemo župnika Henrika pl. Werth, porojenega v Ljubljani. Vse redove vsprejel je v svojem rojstvenem mestu, le »presbyterat« v Gorici. Star 40 let, duhovnik 17 let, v pastirstvu 16 let. V Moravčah vodi faró 6. leto. — France Werliz, kapelan — rojen v Ljubljani, posvečen ravno tu. Star 50 let, pastiruje v Moravčah 17. leto. — Anton Senscheg, star 37 let, rojen v Ihanu, posvečen v Gorici. Ves čas službuje kot kapelan v Moravčah — to je 12 let.

Nikolaj Debelaček, beneficijat, rojen v Loki, star v l. 1767. 50 let. Posvetili so ga v Vidmu v 28. letu njegove starosti. V Moravčah beneficijat 16 let.

Filip Zaj, star 37 let. Porodil se je in posvečen je bil v Gorici. V Moravčah je subsidijarij drugo leto. Kje je pastiroval preje 10 let, ni znano.

France Wregarin Jakob Nebois, duhovnika v graščini »Tufsteinski«. Prvi porodil se je v Višnji gori ter je bil tedaj duhovnik 7. leto, v graščini 3 leta; drugi rojen v Jesenicah, bil je tedaj star 28 let ter duhovnik 4. leto.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebina. *Diplomatarij: 7. Eksempcijska bulla ljubljanske škofije. — S. Gregorij M. Moralium ll. XXXV Kranjskega farnega arhiva. — Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem. (Nadaljevanje.) — Duhovniki goriški nadškofiji podredjenih duhovnij v Gorenjskej, oziroma v Notranjskej v l. 1767.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca aprila 1890.

Številka 10.

Diplomatarij.

8.

Bulla *) papeža Pija II., s katero odstopi pravico prezentovati stolnega prošta in stolnega dekana ljubljanskega cesarju Frideriku in njegovim naslednikom. kranjskim nadvojodom. — **) 17. maja 1463.

PIUS episcopus Seruus Seruorum dei Carissimo in Christo filio Friderico Romanorum Imperatori semper Augusto Salutem et apostolicam benedictionem. Dum ad illam fidei constantiam eximieque deuotionis affectum quibus erga nos et sedem apostolicam clarere dinosceris nostre dirigimus considerationis intuitum ad ea tibi concedenda merito ducimur per que tue persone honor proueniat et illius exhibitione aliis valeat gratiose prouideri. Dudum siquidem considerantes Oppidum Laybacense tunc Aquilegensis diocesis domino benedicente in populi fidelis multiplicatione fecundum honorum quoque et rerum

*) Izvirnik se hrani v knezoškofijskem arhivu ljubljanskem. Pisan je na lep, močan pergament. a škoda, da je tako močno poškodovan. Na štirih krajih ima velike luknje (menda od podgan izgledane) in zlasti dve od teh zadevate tudi tekst. Ker je pa glavna vsebina iz te grozovito izdelane bulle vendar le povzeti, smo jo ponatisnili in deloma tudi spopolnili. osobito gledé na nekatere besede, ki se v takih pismih običajno ponavljajo. Besede, katere smo sami dostavili, stoje v oklepajih. Velikost je 49,5 cm. X 37,3 cm. Pečata in vrvice ni več.

**) Kraj, kjer je bila listina dana, se ne more označiti, ker je v listini dotični del iztrgan in tudi na hrbtu napisani regesti tega ne povedó. Le dan smo povzeli iz regestov, kjer se nahaja celo dvakrat zapisano: „1463, 16. Kal. Junii“.

omnium refertum existere illud ad honorem omnipotentis dei et exaltationem Orthodoxe fidei diuini cultus augmentum fideliumque salutem tanquam locum insignem auctoritate apostolica ex certa scientia et de plenitudine potestatis in Ciuitatem et Capellam sanc(ti Nicolai) ipsius Oppidi in Cathedral(em ecclesiam) Laybacensem ac in ea inter alia Preposituram maiorem post pontificalem et Decanatum dignitates ereximus, tibi que qui Castrum Gort(schach prope) dictam erectam Ciuitat(em consistens est) ad te nunc legitime pertinens pleno iure cum illius iurisdictione temporali villis possessionibus terris siluis pascuis piscarijs nemoribus (montibus) vallibus aquarum decursi(bus molendinis fruc)tibus redditibus et prouentibus vniuersis pro Mensa Episcopali Laybacensi ex tua munificentia liberaliter donasti et successorib(us tuis Ducibus) Carniole pro tempore ex(istentibus ius pre)sentandi nobis et successoribus nostris Romanis pontificibus personas ydoneas ad Preposituram et Decanatum predictos reserua(uimus prout in nostris) inde confectis litteris p(lenius continetur. Cum autem sicuti exhibita nobis nuper tua petitio continebat paucorum beneficiorum collatio et prouisio seu allia dispositio ad . . . . . existentem pertineat, sitque difficile pro collationibus et prouisionibus de Prepositura et Decanatu predictis faciendis pro tempore ad sedem apostolicam habere recursum pro . . . . . supplicatum ut tibi et successoribus tuis Ducibus predictis ius presentandi ipsi Episcopo ad Preposituram et Decanatum prefatos pers(onas huiusmodi per eundem Episcopum instituendas . . . per)petuum reseruare illud que

tibi et eisdem successoribus tuis concedere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque huiusmodi in . . . . . tuis Ducibus prefatis ius presentandi ipsi Episcopo personas huiusmodi ad Preposituram et Decanatum predictos instituendas ut . . . . . antea uacare contigerit perpetuis futuris temporibus reseruamus, illudque tibi et eisdem successoribus tuis . . . . . auctoritate apostolica . . . . . tionibus et ordinationibus apostolicis, necnon quibuscunque de dignitatibus maioribus post pontificales . . . . . contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reseruatio(nis) . . . . . infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare pre)sumpserit indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se no(uerit) incursum. Datum . . . . . Anno Incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio. Sexto decimo (Kalendas Junii. Pontificatus nostri Anno) Quinto.

9.

Bulla *) *papeža Pija II., s katero potrđi sodbo ničnosti gledé izvolitve bratu Gregorja za opata gornjegrajskega, izrečeno po krškem škofu Udalriku; potrđi z novega združenje gornjegrajskega samostana z ljubljunskim škofjstvom, ter naroči krškemu, sekovskemu in lavantinskemu škofu, naj skrbé za izvršitev te razsodbe. — Rim, 11. junija 1463.*

Pius Episcopus seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. Illa secularium principum uota que ecclesiarum presertim Cathedralium concernunt profectus et commoda benignis libenter fauoribus prosequimur et que pro illorum successu prouide gesta fuerint ut illibata persistent nostre cum a nobis petitur non abnuimus approbationis adminiculo communitate. Dudum siquidem per nos accepto quod olim Monasterio in Obernburg ordinis sancti Benedicti Aquilegiensis diocesis per obitum quondam Casparis ipsius Monasterii Abbatis dum uiueret extra Romanam Curiam defuncti Abbatis regimine destituto Carissimus in Christo filius noster Fridericus Romanorum Imperator semper Augustus ipsius Monasterii Aduocatus prouide attendens sue ratione Aduocatie huiusmodi interesse, ut dicto Monasterio utiliter prouideretur, ad nos propterea inter alia

*) Izvirnik se hrani v knezoškofijskem arhivu ljubljanskem. Lep. močan pergament ima izgledane 3 luknje, ki pa k sreči zadevajo večinoma le bolj nepopisani del bulle. Velikost 54 cm. X 40 cm. Na hrbtu ima nastopni regist: „*Bulla Pii 2di qua Sententia annullatua Electionis fratris Gregorii in Abbatem Obernburgensem per Henricum am Hoeff lata cum confirmatione vnionis mensae Episcopali confirmatur. 1463. 3 Idus Junii.*“

dilectum filium Hartungum de Cappel Consiliarium suum utriusque iuris doctorem destinasset et dilectis filiis Monachis predicti Monasterii ne ad electionem illius et ipsorum Abbatis procederent nisi super hoc a nobis recepto responso inhibuisset, nosque ad relationem dicti Hartungi ex parte eiusdem Imperatoris nobis factam predictum Monasterium dispositioni apostolice donec de illo ad uoluntatem ipsius Imperatoris quam nouimus disponere ualere specialiter duxissemus reseruandum, quodque prefati Monachi inhibitione huiusmodi non obstante dilectum filium Gregorium tunc eiusdem Monasterii Priorem monoculum et alias ad regimen dicti Monasterii minus ydoneum in eorum et ipsius Monasterii Abbatem de facto elegerant et ipse Gregorius electionis et inde secutorum pretextu in regimine et administratione dicti Monasterii se intruserat nos motu proprio Venerabili fratri nostro Udalrico Episcopo Gurcensi nostris dedimus litteris in mandatis ut si per summariam informationem super hys sine strepitu et figura iudicii sola facti veritate inspecta per se ipsum recipiendam inueniret prefatum Hartungum ex commissione dicti Imperatoris relationem huiusmodi nobis fecisse, dictisque Monachis ante electionem predictam per eundem Imperatorem ut prefertur inhibitum fuisse electionem predictam de ipso Gregorio factam illiusque si qua esset confirmationem et quecunque inde secuta fuisse et esse irrita et inania nulliusque existere firmitatis decerneret ac ipsi Gregorio et aliis quibuscunque sua interesse putantibus super eodem Monasterio perpetuum scilicet imponeret faceretque dispositionem de dicto Monasterio ad predicti Imperatoris uoluntatem et instantiam per alias nostras litteras de sancte Romane ecclesie Cardinalium consilio et assensu factam per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari prout in singulis litteris predictis inde confectis plenius continetur. Et deinde sicut exhibita nobis nuper pro parte dicti Imperatoris petitio continebat prefatus Episcopus ad dilecti filii Henrici am Haffe *) ipsius Imperatoris Prothonotarii et huiusmodi cause promotoris per eundem Episcopum ex officio sibi uigore priorum litterarum predictarum commisso deputati instantiam ipso Gregorio ad hoc legitime uocato et alias iuris ordine et priorum litterarum earundem forma seruatis in huiusmodi negocio rite procedens de iuris peritorum consilio et assensu per suam diffinitiuam sententiam pronunciauit decreuit et declarauit electionem et si qua esset confirmationem huiusmodi et quecunque inde secuta fuisse et esse cassa irrita et inania ipsaque cassauit irritauit et annullauit ac eidem Gregorio et aliis

*) Pravo bode najbrže Henricus am Hoffe, kakor se drugod čita.

quibuscunque sua interesse putantibus super eodem Monasterio perpetuum scilicet imponendum fore et imposuit et de dicto Monasterio ad eiusdem Imperatoris uoluntatem iuxta posteriorum litterarum predictarum per quas Monasterium ipsum Mense Episcopali Laybacensi unitur et incorporatur formam et tenorem disponendum fore ac unionem et incorporationem huiusmodi suum debitum effectum sortiri debere necnon premissa sub censura ecclesiastica obseruari precepit et mandauit prout in Instrumento publico inde confecto et ipsius Episcopi sigillo munito plenius continetur. Quare pro parte eiusdem Imperatoris nobis fuit humiliter supplicatum ut ne Episcopum Laybacensem pro tempore existentem super eodem Monasterio de cetero molestari contingat et alias super hys oportune prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati et de premissis certam noticiam habentes omnes et singulas appellationes a sententia predicta uel alias in premissis quomodolibet interpositas friuolas reputantes eandem sententiam auctoritate apostolica confirmamus et approbamus suppletes omnes et singulos defectus, si qui forsan interuenerint in processu

uel sententia antedictis. Et nichilominus predicto Gurgensi et Venerabilibus fratribus nostris Seccouensi ac Laurentino Episcopis per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi uel Duo aut Vnus eorum sententiam predictam faciant auctoritate nostra appellatione remota firmiter obseruari Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio bra(chii) secularis Non obstante si eidem (Gregorio uel quibusuis) aliis communiter uel diuisim a sede apostolica indultum existat quod interdicti suspendi uel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expres(sam) ac) de uerbo ad uerbum de indulto (huiusmodi mentionem. Nulli e)rgo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reputationis confirmationis approbationis suppletionis mandati et inuocationis infringere uel ei ausu te(merario contra)ire. Si quis a(utem hoc attemptare presumpserit) indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Rome apud Sanctum petrum Anno (Incarnationis dom)inice M(illesimo quadringentesimo sexagesi)mo tertio Tertio Idus Iunii Pontificatus nostri Anno Quinto.

Drobtinica o pokristijanjenju Slovanov.

V nastopnem podam častitim bralcem »Zgodov. Zbornika« mesto iz stare krščanske literature, ki vtegne enako zanimati slovanske kroge, kakor nemške. Povzeto je iz spisov cerkvenega pisatelja (do sedaj le redko imenovanega) Martina škofa brakarskega († l. 580), ki je bil ustanovitelj samostana Duma (odtod tudi episcopus Dumiensis imenovan) ter apostol Španske (Galacije) v 6. stoletju; a kar ga stori nam posebno zanimivega in važnega, je to, da je v Panoniji rojen.¹⁾

Omenjeno mesto je panegirični napis (22 hexametrov) v čast svetemu Martinu škofu tours-

¹⁾ To nam svedoči »in epitaphio a se composito« (Migne, P. L. t. 83, col. 1100):

»Pannoniis genitus, transcendens aequora vasta
Galleciae in gremium diuinis nutibus actus . . . .

Teque patrone (Martin. Turon.) sequens famulus Martinus eodem
Nomine, non meritis, hic in Christi pace quiesco.«

Isto nam pové tudi Gregorij Tours-ki (Historia Francorum, lib. V., cap. 38): »Nam hic Pannoniae ortus fuit« . . . ter konečno pristavi: »Versiculos, qui super ostium sunt a parte meridiana in basilica S. Martini, ipse composuit.« (Migne, P. L. t. 71, col. 353.)

— Umrl je kot metropolita Bracarensis dne 20. marca 580, in episcopatu impletis plus minus 30 annis (Greg. Turon. l. c.). Rojstvo njegovo smemo torej pač staviti v prvo tretjino 6. stoletja.

kemu († l. 400). Zanimive so v njem za nas sicer le tri vrstice, a zarad boljšega pregleda naj tu sledi celi panegirik, kakor stoji pri Migne, P. L. t. 72, col. 51 & 52:

In Basilica.

»Post evangelicum bissenis dogma senatus,
Quod regnum Christi toto jam personat orbe,
Postque sacrum Pauli stylum, quo curia mundi
Victos suos tandem stupuit siluisse sophistas,
Arctous, Martine, tibi in extrema recessus
Panditur, inque via fidei patet inuia tellus.
Virtutum signis, meritorum et laude tuorum,
Excitat affectum Christi Germania frigans,
Flagrat et accenso divini Spiritus igne,
Solvit ab infenso strictas Aquilone pruinas.
Immanes, variasque pio sub foedere Christi
Asciscis gentes. Alamannus, Saxo, Toringus,
Pannonius, Rugus, Sclavus, Nara, Sarmata, Datus
Ostrogotus, Francus²⁾, Burgundio, Dacus, Alanus,

²⁾ Tudi stara sekvenca Notker-ja Balb. († 912) o sv. Martinu poje:
»Huic Francorum atque Germaniae plebs omnis plaudat,
Quibus videndum inuexit dominum in sua veste«.

Te duce nosse Deum gaudent. Tua signa Suevus³⁾
Admirans didicit fidei quo tramite pergat,
Devotusque tuis meritis haec atria claro
Culmine sustollens. Christi venerabile templum
Constituit, quo clara vigens, Martine, tuorum
Gratia signorum votis te adesse precatur.
Electum, propriumque tenet te Gallia gaudens
Pastorem, teneat Gallaecia tota patronum.*

Kaj nam povedó besede, tiskane z razprtimi črkami?

1. Martin, škof brakarski, tu svedoči, da že vsaj ob njegovem času, v sredi 6. stoletja, je »Sclavus« po zaslugah sv. Martina Tours-kega spoznal pravega Boga (»Sclavus . . . . te duce nosse Deum gaudent).¹⁾

S tem so pomaknjeni začetki kristijanstva pri posameznih²⁾ Slovanih v najmanj 100 (oziroma 300) let starejo dobo, kakor se je dosihmal smatralo kot zgodovinsko sploh dokazano.⁶⁾ To je sila znamenito.

2. Da je tudi »Pannonius« po zaslugi sv. Martina, tours-kega škofa, postal kristijan, nam ni nič novega. Pove nam to že slavni Sulpicij Sever († 406), vrstnik⁷⁾ sv. tours-kega Martina, v svojem delu »De

Cfr. Kehrein, Lat. Sequenzen, str. 438; Missale Krainburgense, in festo s. Martini Epi.

³⁾ Arijanski Suevi, ki so ustanovili l. 411 v Španiji kraljestvo, so bili spreobrnjeni za časa Martina Brakarskega in po njegovem sotrudu h katoliški veri ravno vsled čudeža na priprošnji sv. Martina, škofa tours-kega. Cfr. Wetzer, Kirchenlex. VI, 900, kjer je celi dogodek obširno naveden.

⁴⁾ Rekel sem »vsaj v sredi 6. stoletja«; in to gledé na nedoločni pomen besedij »te duce«. Sv. Martin Tours-ki je namreč mogel biti raznim narodom posredno voditelj h krščanstvu, po svojih čudežih in hvalnih zaslugah; a gotovo je tudi, da je vsaj pri dveh (Pannonius, Francus) to osebno storil. (Glej nastopno točko 2.) V slednjem slučaju bi se bil naš veseli dogodek celo že dobrih 200 let poprej, pred l. 400 p. Kr., zgodil.

⁵⁾ Tako omejitev na posameznike zahteva že paralela »Saxo«: ker znano je, da še le za časa Karola Vel. se je pokristijanila množica Saksanov. Le s tako omejitvijo se potem ujema, kar pripoveduje »Chronicum« Fredegarii Schol. († 658) ad annum DCXXX., da se je namreč odrezal Dagobertov odposlanec (legatarius) Sikarij kralja Samonu: »Non est possibile, ut Christiani Dei servi cum canibus amicitias collocare possint«. Migne, P. L. t. 71, col. 6. (Fredegar pripomni sicer o njem l. c.: »sicut stultus legatus verba improprietatis, quae injuncta non habuerat, et minas adversum Samonem loquitur«.) Tako se tudi ložje razumeva, kar Chronicum Fredeg. (l. c. col. 637) pripoveduje o ravno tem slovanskem knezu (ad ann. DCXXIII): »Samo duodecim uxores ex genere Winidorum habebat«.

⁶⁾ Kot prve krščanske Slované imenujejo Hrvate, pokristijanjene trumoma v dobi papeža Janeza IV. (640—42); cfr. Card. Hergenröther, Kirchengeschichte I. Aufl. I, 475; Ginzl v Kirchenlexicon X, 222.

⁷⁾ Da so njegovi životopisni podatki zelo zanesljivi, razvidimo iz njegovih besed (de vita b. Martini, cap. 25): . . . »gratam nobis ad eum (Martinum Ep. Turon.) videndum peregrinationem

vita Beati Martini« (ap. Migne, P. L. t. 20, coll. 159—76) tako-le: »Igitur Martinus Sabaria (Stein am Anger) Pannoniarum oppido oriundus fuit (c. a. 315) . . . parentibus secundum saeculi dignitatem non infimis, gentilibus tamen« (l. c. c. 161). Prišel je potem v Gallijo, k sv. škofu Hilariju v Poitiers, od tod se je povrnil za nekoliko časa čez Milan (in prej ko ne čez Kranjsko) k svojim starišem v Panonijo (»admonitus per soporem, ut patriam parentesque, quos adhuc gentilitas detinebat, religiosa sollicitudine visitaret« (l. c. c. 163). In tu, v svoji panonski domovini, »ut animo ac mente conceperat, matrem gentilitatis absolvit errore, patre in malis perseverante: plures tamen suo salvavit exemplo. Deinde (c. a. 358) Italiam repetens« etc. (l. c. c. 164). — Ali je Martin, škof brakarski, zvedel o tem vspešnem zgornje-panonskem misijonu sv. tours-kega Martina iz navedenega životopisa Sulpicij Sever-jevega, ali pa mogoče tudi iz tradicije svoje panonske domovine, tega ne vemo.

3. Nam li zanimive besede še kaj več povedó? — Vsiljujejo se nam sledeča vprašanja: Kje naj iščemo »Sclavus«-a v navedenem času (okoli l. 550, oziroma 350)?⁸⁾ Ali je v kaki zvezi z »Panoncem«?⁹⁾ — Gotovo je le, da »Sclavus« Martinu, škofu brakarskemu, v

suscepimus: simul, quia jam ardebat animus vitam illius scribere, partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, sciscitatum sumus, partim ab his qui interfuerant vel sciebant, cognovimus«. L. c. c. 174.

⁸⁾ Navadno stavijo Slované v tej dobi v pokrajine ob spodnjem Dunavu, na Moravsko in v soseščino Turingije. — Fredegar (l. c. col. 636) svedoči, da se je rabila beseda »Sclavus« okoli l. 600 tudi za panonske Slované, pišoč: »Anno 40. regni Chlotarii (to je l. 623) homo quidam, nomine Samo, natione Francus, . . . ad exercendum negotium in Sclavos, cognomento Winidos, perrexit. Sclavi jam contra Avaros, cognomento Chunos (Hunnos) et regem eorum Gaganum rebellare coeperunt«. In kmalo potem (l. c. c. 651) piše: »In Abarorum, cognomento Chunorum, regno in Pannonia surrexit vehemens intentio« etc. Nekoliko pozneje (ad ann. DCXXXI.) pa turingijske sosede »Winide« imenuje: »Anno 10. regni Dagoberti, cum ei nuntiatum fuisset exercitum Winidorum Thoringiam fuisse ingressum« etc. (l. c. c. 652); enako l. c. c. 653: »Anno 11. regni Dagoberti, cum Winidi jussu Samonis fortiter saevirent, et saepe transcenso eorum limite regnum Francorum vastandum, Thoringiam et reliquos pagos ingrederentur« etc.

⁹⁾ Dosedanje mnenje se temu protivi, vsaj gledé letnice 350. Tako n. pr. G. Krek, Einleitung i. d. slav. Literaturgesch. 1874, S. 71: »In der zweiten Hälfte des 6. Jahrh. begannen die Slovenen nach dem Abzuge der Longobarden (568) von der Donau aus über Pannonien, Noricum u. Carnien sich auszubreiten.« Dimitz, Gesch. Krains I/I, 100, ima za to letnice 568—592. Fekonja (Letopis Matice Slov. 1882, str. 192): »Tudi Slovenci, kateri so v istem času (551—592) razširili se na novo po vsej Panoniji in Noriku ter v Karnioliji«. — Po Muchar-ju Gesch. Steiermarks, II, 21, bi se bili Slovenci na Štirskem celo še le l. 600—670 naselili.

daljni Španiji v drugi polovici 6. stoletja ni bil neznana stvar.¹⁰⁾

¹⁰⁾ Ali naj je naš pisatelj še le ob koncu svojega življenja ob obalah atlantiškega morja zvedel o novih slovanskih priselcih? Ali ni znabiti verjetnejše, da je kot rojen Panonec že poznal Slovane kot sosede, ali morebiti celo kot naseljnike? Ali jih je znabiti na svojem popotovanju v Sveto deželo (pred l. 550) v podonavskih pokrajinah spoznal (Gregor. Turon. l. c.: »Pan-

Priporočim to zanimivo mesto cerkvenega pisatelja 6. stoletja bolj večšim rodoljubom v nadaljno razmotrivanje; menim, da ga je vredno. J. S.

noniae ortus fuit, et exinde ad visitanda loca sancta in Orientem properans. . . . exinde in Galliciam venit. . . . Migne. l. c. c. 353)? Ali je le polabske Slovane menil? — To so vprašanja, katerih na podlagi zgolj našega citata ni mogoče določno rešiti.

Doneski

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj.) — (Nadaljevanje in konec.)

b) Zvonar v Kranju.

V Kranju lil je med l. 1753—1770 zvonar Johann Christian Riser. Njegovi zvonovi so mi znani štirje. V podružnici sv. Jošta na Kumu v dobovski fari sta dva njegova zvana. Prvi ima napis: *ecce cruce[m] Domini nostri Jesu Christi fugite partes adversae — A : R : D : Filipo Jacopo Cepul loci parochus*. Na robu pa: *In nomen der aller hailigsten draifolticait bin ich durch das faier geflossen — S. Agnes zu ern hat mich Johann Christian Riser gegossen zu Crainburg anno 1753*. O njem pripoveduje narodna pravljica, da ga je pripeljalo samo par volov na to višino in da ni bilo treba ljudem nič pomagati, dasi je zelo velik in težak. — Drugi pa ima napis na klobuku: *A fulgure et tempestate libera nos Domine — sup a. r. d. Johannes Rosman loci parochus*. Na robu pa: *Johann Christian Riser hat mich gegossen zu Crainburg anno 1762*. — Veliki zvon pod Korenom v kranjskogorski fari z napisom: *a fVLgVre et teMpestate nos ChrIste benIgne CVstoDI — et per preCes DeIpare et anDrea nos sVpLICes aVDI*. Ob robu pa: *Johann Christian Riser hat mich gegossen zu Crainburg a : 1763*. — Iz istega leta je tudi zvon v podružnici sv. Mihaela v dupljanski fari.

c) Zvonar v Žužembergu.

Kakor poroča »Kirchenschmuck« l. c. bil je tudi v Žužembergu na Dolenjskem leta 1663 zvonar z imenom Andreas Strach. A njegovega zvona nisem zasledil do zdaj nobenega.

D. Zvonovi tujih zvonarjev po Kranjskem.

M. Antonius M. R. Veneciis. V podružnici sv. Ane v blagoviški fari je zvon iz l. 1423 z napisom: *† anno MCCCCXXIII. M. Antonius M. R. Veneciis.*

Franciscus Patavinus. V podružnici M. B. na Bregu v šmartinski fari pri Kranju visi, kakor pripoveduje J. Volčič v svoji knjigi: »Življenje preblazene D. M.« VIII. str. 246. zvon z napisom: *opus Francisci Patavini. Wregg. Jesus et Maria*.

G. Fr. Pokorn pa mi je poslal napis znanega zvona v cerkvi M. B. na Jezeru v grajski fari, ki visi nad ladijo ter tehta kake 3—4 stote in ga zvoni vsak romar. Napis je na klobuku z gotskimi črkami ter se neki glasi: *Opus Traveis e Patavini † MCCCCXXXIII*. Skoraj gotovo je Traveis e Patavini naopačno čitano za Francisci Patavini.

Jeronimus Roger zu Villach. Srednji zvon na Dovjem ima med gotskimi okraski na klobuku napis z gotskimi črkami: ** gos * mich * Jeronimus * Roger * zu * Villach * M * D * und * in * L * iar **. Na vratu pa: ** S * Michelis * * M * D * L * in : † also † hat † gott † die † Welt † geliebt † das † er † sein † ainigen † son † dar † gab † auf † das † ale † die † an † in † glauben † nit † verlorn † werden † souler † das † ebig † leben † haben †*. Na vratu ima utisnen denar.

G. F. L. Goriciensis. V kuracijski cerkvi v Vrabčah je zvon zelo podolgaste oblike in brez podob z napisom: *Sancta Maria ora pro nobis. — Opus G. F. L. Goriciensis. MDCXXX*.

Simad Vrndorfer. V farni cerkvi v Brusnicah visi zvon s tem le napisom: *Maistder . Simad . Vrndorfer . gus . mich*. Ta zvonar je lil, kakor piše »Kirchenschmuck« l. c. v Steyru in Kremsu v letih 1649—1709.

V mokronoški okolici visi v zvonikih več zvonov celjskih zvonarjev. Naročali so jih najbrž zato v Celju, ker jim je bilo tje bliže nego v Ljubljano. So pa od teh zvonarjev: Nicolaus Urbanus Boset ali Bosete. Lil je med leti 1658—1705. A v letih 1696—1705, kolikor

se dá določiti, skupno s Konradom Schneider-jem. Njuni zvonovi so: V podružnici sv. Florijana v mokronoški fari z napisom na klobuku: *Jesu salus vera vitae et resurrectio miscrere nostri anno 1669*. Na krilu v okvirju pa: *In nomen got — tes bin ich ge — flossen Nicol — aus Boset zu — Zilli hat mich gegossen*. — Mali zvon v podružnici na Cerovecu v Šmarješki fari z napisom: *Nicolaus Boset Cilleae me fudit anno 1689*. — Veliki zvon na Vinjem vrhu v šmarješki fari z napisom: *A fulgure tempestate peste fame bello subitanea et improvisa morte libera nos Domine — Nisi Deus custodierit civitatem frustra vigilat qui custodit eam*. Na robu pa: *In nomine Domini ego fluxi Nicolaus Urbanus Bosete et Conradus Schneider Cillae autem me fuderunt anno 1701*. Od l. 1705—1722 lil je pa Conrad Schneider sam. Za tem pa je lil Caspar Balthasar Schneider med leti 1752—1773. Njegova zvonova sta: V farni cerkvi pri sv. Trojici ima veliki zvon napis: *sancta Maria mater Dei ora pro nobis anno 1752 †*. Na krilu pa: *Cuspar Balthasar Schneider Cilleae me fudit*. — V podružnici sv. Nikolaja v Martinji vasi v mokronoški fari veliki zvon z napisom: *sancta Maria ora pro nobis anno 1773*. Na krilu pa: *Cuspar. Balthasar. Schneider. Cilleae. me. fudit*.

Martinus Romuta. Dva njegova zvonova nahajata se na Žezlju v viniški fari. Mali ima na klobuku napis: *sancte Eli. o. p. n. anno 1707 — Martinus Romuta F: O: P: E: P: L: —* In srednji zvon ravno tam: *sancta Maria o. p. n. — Martinus Romuta F: O: P: E: P: L: Anno 1708*. Kje je lil Romuta, nisem mogel do zdaj zaslediti. Morda v Zagrebu ali sploh kje na Hrvaškem. »Kirchenschmuck« in »Slovník« ga ne omenjata.

Vincencij Gollner. V otoški cerkvi v mošenjski fari je zvon iz leta 1831 z napisom: *Vincenz Gollner goss mich in Klagenfurt*.

Tomaz Gollner. V farni cerkvi v Dupljah ima veliki zvon na klobuku napis: *Thomas Gollner hat mich gegossen in Klagenfurt Anno 1837 † zu Gottes ehre bin*

ich geflossen. In niže: *Gaudeo cum gaudentibus et fleo cum flentibus*. — Veliki zvon na Visokem v šenčurski fari iz l. 1856.

E. Zvonovi neznanih zvonarjev.

Vže v začetku tega spisa sem omenil, da se nahajajo po Kranjskem tudi zvonovi neznanih zvonarjev s čudnimi napisi, katerih ni lahko raztolmačiti.

Tak zvon se nahaja v cerkvi sv. Treh Kraljev na Brunku v radeški fari na Dolenjskem. Ogledal sem si ga še leta 1880. Žal, da nisem imel seboj nikakih priprav, da bi bil napis posnel. Črke so čudne. Cerkvnik mi je pravil, da je že mnogo gospodov skušalo napis brati, a da ga ni nikedo mogel. Želeti bi bilo, da bi kdo napis posnel in ga priobčil v tem listu.

Drug čuden napis poslal mi je gosp. P. pl. Radics. Podoba 1. (gl. prilogo k stolpcu 156) nam kaže njegov posnetek. Zvon se je nahajal — se li še nahaja, nisem mogel zvedeti, — v Stari cerkvi na Kočevskem. Omenja ga že A. Dimitz v »Mittheilungen des hist. Ver. für Krain« l. 1862 na str. 86, kjer pripomni, da ga ni lahko raztolmačiti.

Tretji tak napis se nahaja na malem zvonu v farni cerkvi v Preloki, ki tehta okoli stota in je zdaj v mrtvašnici, ker ne rabi več. Njegov posnetek nam kaže podoba 2. Prerisal ga je g. učitelj R. Justin. O tej cerkvi pripoveduje narod, da je bila svoje dni »grška cerkva« z imenom »sv. Nédelja«.

Četrti napis nahaja se na zvonu v Ratju v hinjski fari na Dolenjskem. Podoba 3 kaže ta napis, kakor ga je prerisal sedanji hinjski kapelan g. J. Kramarič. Ta mi piše o njem in o cerkvi, v kateri visi, to-le: »o tem zvonu sem slišal, da je bil že v ognju, ki mu pa ni nič škodil. Točo najbolj brani. Zvonovina, iz katere je lit, je črna, podobna starim topom. Tehta okoli 2 centa. Mora biti zelo star in je po mojem mnenju prinesen iz kake grajske kapelice, kajti, kakor kaže grb na altanju, sezidal je najbrže kak grof ali knez to cerkev.«

Duhovniki

goriški nadškofiji podredjenih duhovnij

v Gorenjskej, oziroma v Notranjskej

v letu 1767. — (Konec.)

IV.

V Mengšu najdemo zupnika Mihaela pl. Rastner-ja ter kapelana: Valentina Tertnika in Janeza Sellenza. Prvi kapelan, star 43 let — rodil se je v Ljubljani; šolal se je ter bil posvečen v duhovnika

ravno tu. Duhovnik 19 let, v pastirstvu 17 let, zadnjih 5 let kapelan v Mengšu. Janez Sellenz, enake starosti — porojen v Idriji, posvečen v Vidmu, pastiroval 15 let drugje, a tedaj 4 leta v Mengšu. — Gašpar Pranka (Prancha) subsidijarij, rojen v Mengšu; podelili so mu

manjše redove v Gorici, višje v Gradcu. Subsidijarij v Mengšu do leta 1767. 3 leta in 7 mesecev. — Peter Jungovitsch, vikarij na Črnučah, star 59 let. Rojstveni kraj so mu Spodnje Bitnje; posvetili so ga v Ljubljani v starosti 25 let.

V.

V Kamniku poklonil se je vikšemu pastirju dne 2. julija tamošnji župnik Ferdinand baron Apfaltern, rojen v Dobu, posvečen v Rimu. Bil je ob jednom nadškofov komisar. V Kamniku najdemo ga župnika uže l. 1755.

Andrej Wohinz, kapelan, porodil se je v Železnikih, star 33 let, duhovnik 9, a v pastirstvu 8 let. V Kamnik je prišel pred 4 leti.

Andrej Potschepik, kapelan, star 26 let. Rojen v Trziču, duhovnik 3 leta: v Kamniku še le 5 dnij.

Valentin Schagar, rojen v Kamniku. Star 45 let, duhovnik 21 let. Zgodnik (Manemissarij) v Kamniku 8 let.

Matija Hodomal, porojen v Kamniku: star 46 let; duhovnik 20 let: v pastirstvu 19 let. Beneficijat v Kamniku 13 let. Posvečen je bil v Vidmu.

Matija Schagar, beneficijat pri sv. Jožefu: porojen v Kamniku, posvečen v Vidmu. Star 55 let, duhovnik 30, v pastirstvu 28 let.

VI.

V Komendi župnikoval je tedaj Anton Sago-ritschnigg; kapelan mu je bil Jožef Palladini, rojen v Reki, posvečen v Pulju. Star 35, duhovnik 11, v pastirstvu 9 let. Kapelan v Komendi še le 10 mesecev.

Andrej Stebe, kurat, rojen v Komendi, posvečen v Vidmu. Star 67, duhovnik 42 let.

VII.

V Cerkljah bil je župnik Jernej Dollenz, rojen v Poljanah, posvečen v Vidmu. Star 46, duhovnik 22, v pastirstvu 20 let. V Cerklje prišel je za župnika meseca januarija l. 1767.

Matija Verlinschegg, kapelan, v Cerkljah 15 let. Posvečen je bil v Vidmu. Star 47 let, duhoven ter v pastirstvu 19 let.

Matej Furlani, kapelan, rojen v Vipavi, prejel vse redove v Vidmu, le »presbyterat«¹ vdobil je v Gorici. Star 42 let, duhovnik 17, v pastirstvu 14 let. V Cerklje je prišel za kapelana pred 12 leti.

Jožef Suppan, subsidijarij v Cerkljah 2 in pol leta. Rojen v Šenčurju pri Kranju, posvečen v Gorici: duhoven 4 leta, v pastirstvu 2 leti.

VIII.

V Velesovem vsprejel je nadškofa dne 5. julija tamošnji župnik in ob jednom nadškofov komisar Jernej

Groschel. Rodil se je v Cerkljah: star 68, duhovnik 43, v pastirstvu 40 let. V Velesovem župnik uže 36 let.

Martin Jesenko, kapelan, rojen v Poljanah, posvečen v Vidmu. Star 53, duhovnik 27, v pastirstvu 20 let. V Velesovo došel je za kapelana pred 13 leti.

Anton Kappus, subsidijarij, rojen v Železnikih, posvečen v Gorici. Star 36, duhoven 13, v pastirstvu 11 let. Subsidijarij v Velesovem od 21. marcija l. 1767.

IX.

V Šenčurju bil je župnik Janez Silvester Rubida, rojen v Tominu na Goriškem, posvečen na Dunaju. Star 53, duhoven 29, v pastirstvu ravno toliko let. Župnikom v Šenčurju bil je imenovan pred 14 leti.

Jernej Carschischnigg, kapelan, star 46, duhoven 18, v pastirstvu 16, kapelan v Šenčurju 12 let. Porodil se je v Poljanah, posvečen je bil v Vidmu.

Mihael Borschnigg, kapelan, rojen v Preserju; v duhovnika posvetil ga je »cum dimissoriis«¹ škof pičenski; druge redove sprejel je v Gorici. Star 32, duhovnik 7, v pastirstvu 5 let. V Šenčur prišel je za kapelana pred 4 meseci.

Tadej Faichtinger, beneficijat, rojen v Loki, posvečen v Vidmu. Star 53, duhoven 27, v pastirstvu 25, v Šenčurju beneficijat 14 let.

X.

V Trziču poklonil se je vikšemu pastirju dne 7. julija tamošnji župnik Matija Maguschar, star 56 let, duhovnik 33, v pastirstvu 31 let. Porodil se je v Kranju, posvetili so ga v Ljubljani. Župnikom v Trziču bil je imenovan pred 13 leti.

Tomaz Golob, rojen v Loki, posvečen v Gorici. Star 31, duhoven in v pastirstvu 7 let ter kapelan v Trziču 6. leto.

Matej Pollak, beneficijat, star 57, duhoven 33, v pastirstvu 32 let, ter beneficijat pri sv. Jožefu 4. leto. Porojen v Trziču, posvečen v Vidmu.

XI.

V Kovorju bil je župnik France Pleterskij, rojen na Štirnškem, posvečen v Vidmu. Star 47, duhoven 23 let. Za župnika v Kovor je prišel pred 5 leti.

XII.

V Loki¹ najdemo župnika Fr. Leopolda Gallin-o. Porojen v Postojini, vsprejel je sv. redove v

¹) Dne 11. julija delil je nadškof tu blagoslove: mej drugimi sprejela sta tu dijakonat: Jožef Petrič iz Cerkljan in Matija Fabijan

Gradcu. Star je bil tedaj 69, župnik v Loki 39 let. Bil je tudi nadškofov komisar.

Gregor Naglitsch, kapelan, rojen v Žireh, posvečen v Vidmu. Star 59, duhoven 35 ter kapelan v Loki 20 let.

Marka Marenik, kapelan, star 43, duhoven 19 v pastirstvu 18 let. V Loko prišel je za kapelana pred 13 leti. Porodil se je v Loki, posvečen je bil v Vidmu.

Urban Machoritsch, subsidijarij, porojen v Poljanah, posvečen v Gorici. Star 37, duhoven 12 let, subsidijarij v Loki 5. leto.

Gaspar Wertschitsch, mestni vikarij, rojen v Loki, posvečen v Vidmu. Star 56, duhoven 33, vikarij v Loki 12 let.

XIII.

V Sorici bil je vikarij Martin Okorn, star 56, vikarij v Sorici 13 let. Ročil se je v Selcih, a posvečen je bil v Vidmu.

XIV.

V Selcih²⁾ vsprejel je nadškofa dné 12. julija župnik Lavrencij Rotter, rojen v Loki, posvečen v Vidmu. Star 65, duhovnik 42 let. Služboval je kot župnik v Žireh 18 let, v Selcih 5. leto.

Jurij Nothar, kapelan, rojen v Selcih, posvečen v Gorici. Star 34, duhoven 11, v pastirstvu 10, kapelan v Selcih ravno toliko let.

Peter Fröhlich, beneficijat, star 50, duhoven 20, v pastirstvu 18, beneficijat v Selcih 10 let. Rojen v Selcih, a posvečen v Vidmu.

Valentin Fröhlich, vikarij pri sv. Luciji, vas »Dražgoše«. Rojen v Sorici, v duhovnika posvečen v Zatičini: subdijakonot vsprejel je v Gorici. Star 39, duhoven 15, v pastirstvu 14 let, vikarij pri sv. Luciji 11. leto.

XV.

V Železnikih bil je župnik Janez Krstnik Passaviz, star 46, duhoven 20 let. Porojen v Idriji, a posvečen je bil v Vidmu. Župnikom v Železnikih je bil imenovan pred 13 leti.

Valentin Nothar, kapelan, rojen v Loki, posvečen v Gorici. Star 25 let, kapelan v Železnikih 2. leto.

Lavrencij Grohar, star 61, duhoven 34 let. Rojen v Železnikih, posvečen v Vidmu; živel je v pokoju v svojem rojstvenem kraju.

iz Loke; presbyterat pa: Jožef Škerjanec iz Mengša in Tomaž Kalčič iz Trziča.

²⁾ Posvetil je tu istega dné farno cerkev ter veliki altar.

Andrej Semen, vikarij v Zalem logu (fare selške), rojen v Železnikih, posvečen v Vidmu. Star 44, duhoven 17 let, vikarij v Zalem logu 4. leto.

XVI.

V Poljanah najdemo župnika Mihaela Mrak-a. Rojen je bil v Poljanah, posvečen v Vidmu. Star 64, duhoven 41, župnik v Poljanah 34 let.

Luka Matschigk, kapelan, rojen v Poljanah, posvečen v Vidmu. Star 64, duhoven in v pastirstvu 36, ter kapelan v Poljanah 12 let.

Janez Lusner, kapelan, rojen v Poljanah, posvečen v Gorici. Star 36, v pastirstvu 11 let. Za kapelana v Poljane je prišel dné 1. maja 1767.

Valentin Lautischer, subsidijarij, rojen na Dovjem; nižje redove in subdijakonot podelil mu je v Ljubljani nadškof Karol Mihael grof Attems; dijakonot in presbyterat vsprejel je v Gradcu. Star 36, duhoven 9 let. V Poljane je prišel 24. maja 1767.

Simon Schwarz, vikarij v Leskóvici (pri sv. Udalriku) 8 let. Star 37, duhoven 9 let. Porodil se je v Loki, posvečen je bil v Gorici.

Valentin Dembscher, vikarij pri sv. Egidiju, vas »Javorje«, rojen v Poljanah, posvečen v Gorici. Star 29, duhoven 5 let, v pastirstvu 4 leta, vikarij pri sv. Egidiju 3. leto.

Jurij Pollenschegg, rojen v Poljanah, posvečen v Gorici. Star 29 let, duhoven 3 leta; vikarij v Poljanah od 1. maja l. 1767.

XVII.

V Žireh bil je župnik Luka Randt, rojen v Selcih, posvečen v Gorici. Star 36, duhoven 12, v pastirstvu 11 let; župnik v Žireh 2. leto.

Valentin Kollenz, kapelan, rojen v Žireh, posvečen v Gorici. Star 33 let, duhoven 6, v pastirstvu 5 let. V Žire prišel je o sv. Jurju l. 1767.

Lavrencij Ganthar, subsidijarij, star 57 let; duhoven in v pastirstvu 26. leto. Rojen je bil v Žireh, posvečen v Vidmu.

Matej Pavlin, kurat v Žireh; rojen ravno tu, posvečen v Gorici v 26. letu svoje starosti; duhoven 4. leto.

Ivan Lavrenčič.

Vsebinska. Diplomatarij: 8. Odstop pravice prezentovanja stolnega prošta in stolnega dekana ljubljanskega kranjskim nadvojvodom. — 9. Potrjenje sodbe ničnosti gledé izvolitve brata Gregorija za opata gornjegrajskega. — **Drobtinica o pokristijanjenju Slovanov.** — **Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.** (Konec.) — **Duhovniki goriški nadškofiji podredjenih duhovnij v Gorenjskeji, oziroma v Notranjskeji v l. 1767.** (Konec.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca maja 1890.

Številka 11.

Diplomatarij.

Zatrtje (suppressio) oglejskega patrijarhata in ustanovitev goriške oziroma videmske nadškofije.

Pač tehtni so bili vzroki, ki so primorali velikega papeža Benedikta XIV. — največjega kanonista — da je zatrl starodavni in staroslavni oglejski patrijarhat ter ga razcepil v dve nadškofiji. Ta važni dogodek naše cerkvene zgodovine pojasnjujejo nam pač najboljše skrbne obravnave pri rimski stolici. Zato smo se namenili v nastopnem podati iz »bullarija«¹⁾ papeža Benedikta XIV. apostolska pisma in konzistorijalne obravnave, zadevajoče ta imenitni dogodek. Ker je pa ustanovitev apostolskega vikarijata v Gorici za avstrijski del oglejskega patrijarhata le nekako prehodno stanje k razcepljenju patrijarhata, je pač umestno, da sprejmemo tudi to premembo zadevajoče listine in obravnave. Ker smo sprejeli te listine v »Diplomatarij«, zato smo jim predstavili tudi zaporedno številko.

¹⁾ Bullariji (Bullarium) so zasebne zbirke papeških pisem (>bull< in >breve<-jev), ki se ne nahajajo v cerkvenem zakoniku, imenovanem »Corpus Juris canonici«, bodisi ker so novejšega izvora, bodisi ker se niso bile sprejele v »Corpus« iz katerega koli vzroka. Imenitnejše take zbirke v raznih izdajah so: 1. Bullarij Luksemburški, obsegajoč pravne listine papeške do leta 1757; — 2. Rimski bullarij (Bullarium Romanum ali Bullarium Magnum), ki se še vedno nadaljuje. Ker sta ti zbirki zasebni, se ne moreta prištevati cerkvenim »zakonikom«; javne in pravne veljave kakor »Corpus Juris canonici« torej nimata. — 3. Drugače pa je z bullarijem papeža Benedikta XIV. (1740—1758), ki je sam dal zbrati razne svoje »bulle«, »breve« in »konstitucije«, izdane od l. 1748—1757 v 4 zvezkih ter jih sam pravno veljavnimi proglasil. Tudi tega bullarija je več izdaj. Mi se oziramo na izdaji Alberghetta in tovarišev v Pratu iz l. 1846, III. zv., 1. del, str. 438—448 in 300—308; ter na Rimsko izdajo iz l. 1760—1762, natisnjeno pri Hijeronimu Mainardi III. zv., stran 245—251 ter II. zv., str. 177—181. Preminjali niti ločnic nismo, dasi so jako gosto posejane in večkrat proti sedanjim pravilom.

10.

Breve papeža Benedikta XIV., s katerim ustanovi apostolski vikarijat za oni del oglejskega patrijarhata, ki pripada Avstriji s sedežem v Gorici. — Rim, 29. novembra 1749.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. Omnium Ecclesiarum sollicitudinem, una cum Apostolica Beati Petri Sede, et cum potestate Domini Nostri JESU CHRISTI in terris Vicaria, tenuitati nostrae impositam agnoscentes; quum Nobis ignorare non liceat, quantis jamdudum inordinationibus, cum animarum detrimento, subjaceat Ecclesiastici regiminis ratio in pluribus nec ignobilibus, nec infrequentibus Locis, temporali Austriacae Familiae dominio subjectis, quae Aquilejensis Dioecesis partem constituunt, ob plures, graves atque notorias dissensiones, quibus adhuc nulla a Praedecessoribus nostris, aut a Nobis ipsis, remedia utiliter praestari potuerunt; cumque etiam experientia comperit, varia ad hunc diem excogitata consilia, et adhibita temperamenta, ad consulendum earum animarum gubernio pariter inutilia fuisse; jamque satis constet nihil ea in re profici posse, nisi in praedictis Locis Ecclesiasticus Superior constituatur, qui, ibi residendo, nostra et Apostolicae hujus Sedis auctoritate, animarum regimen gerat, sine praedictis Partium dissentientium, tam quoad petitorium, quam quoad posses-

sorium: post diuturnum et maturum rei examen, omnibus rite perpensis, in hanc sententiam consiliumque devenimus, ut auctoritate Nobis a Deo concessa uteremur, ad removendum a nobis tantae et tam enormis culpae reatum, neglectae scilicet curae et regiminis tot millium animarum, quae a tanto jam tempore veluti desertae sine Pastore vivere dignoscuntur. Quapropter usitatum in similibus remedium, sive temperamentum, et ad optatum finem satis efficax, et nullo contententium juribus praepjudicio futurum, eligentes, nostris motu proprio, et certa scientia, ac de Apostolicae potestatis plenitudine, statuimus atque decernimus, ut ea pars Dioecesis Aquilejensis, quae temporali Austriacae Domus ditioni subest, per unum Vicarium nostrum Apostolicum in spiritualibus gubernetur. Et quoniam, licet Nos ad impetrandum praedictarum dissensionum finem, enixas omnipotenti Deo preces fundere non omittamus, adhuc tamen veremur, ne, peccatis nostris obsistentibus, earum terminus longius protrahatur; ideo ea omnia, quae hujusmodi Vicariatum in genere concernunt, praesentium Literarum tenore constituere, necessarium et opportunum censemus; reliqua deinceps, quae pertinent ad facultates ipsi Vicario a Nobis deputando, ejusque successoribus forsitan in futurum similiter deputandis, impertiendas, distinctius exprimenda reservantes aliis nostris Apostolicis Literis, quas super deputatione personae ad ipsius Vicariatus exercitium a Nobis eligendae edituri sumus.

§. 2. Quod itaque deliberato rerum ordini conveniens et congruum reputamus, omnia et singula praecedentibus temporibus capta temperamenta abrogantes et irritantes, decernimus *primo*, atque statuimus, eam Aquilejensis Dioecesis partem, quae sub temporali Austriaca ditione constituta est, ab uno Apostolico Vicario, ut praefertur, in spiritualibus regendam et gubernandam fore: *Secundo*, volumus et statuimus, hujusmodi Vicarium ad tractus praedicti regimen Apostolica auctoritate pro tempore deputandum, Episcopali characterе insignitum esse, cum Titulo alicujus Ecclesiae in partibus Infidelium sitae, et in singulis personarum mutationibus de more variandae. *Tertio*, eundem Vicarium in loco praedictae ditionis, illius spirituali regimini committendae, residere debere, ut ibi ea omnia, tam quae ad Ordinem, quam quae ad Jurisdictionem pertinent, fructuose exsequatur, quae a Patriarcha Aquilejensi, tamquam praedictorum locorum Austriacae ditioni subjectarum Ordinario, si ipsi in iisdem locis actu permissum esset jurisdictione sua uti, fierent, et exercerentur. *Quarto*, quaecumque per Vicarium hujusmodi circa praemissa fient, ea omnia, Nostro et Successorum nostrorum nomine, et hujus Apostolicae Sedis auctoritate, facta intelligi debere. *Quinto*, deputationem hujusmodi Vicarii,

tam per nos, quam per Successores nostros, quando-cumque faciendam, semper fieri de persona accepta, et minime suspecta supremo Territoriali Principi eorum locorum, in quibus delegatam sibi jurisdictionem exercere debbit; quod quidem et a Nobis praestabitur, quoties hujusmodi Vicarii deputationem per nos fieri continget; et ut a Successoribus nostris Romanis Pontificibus similiter fiat, Nos ipsis, praesentium tenore, quantum in Nobis est, magnopere suademus; quo scilicet Vicarius ipse pro tempore constitutus tranquilliore muneris sui administratione, cum populorum utilitate, potiatur. *Sexto*, volumus, atque statuimus, ejusdem Vicarii deputationem semper fieri cum consueta clausula: *ad Nostrum, et Sedis Apostolicae beneplacitum*; ita tamen, ut, cessante Vicarii deputatione, sive per obitum, sive per cessionem, aut remotionem ipsius deputati, antequam terminus Vicariatui praestitutus advenerit; alter Vicarius similis, praedicto termino durante, in defuncti, aut cedentis, sive remoti locum subrogari debeat, servatis aliis omnibus, quae supra diximus in hujusmodi Vicarii Apostolici deputatione servanda fore. *Septimo*, statuimus atque decernimus, dictorum locorum regimen per Vicarium Apostolicum tamdiu administrari debere, seu tamdiu in iis partibus Vicariatum Apostolicum perdurare, donec vel nostra aut Successorum nostrorum opera finis impositus fuerit vigentibus dissensionibus, propter quas Aquilejensi Patriarchae praepeditur jurisdictionis Ordinariae exercitium in eam Dioecesis suae partem, quae Austriacae ditioni subest; vel donec, eisdem etiam dissensionibus nequaquam extinctis, opportuna aliqua ratio, communi partium consensu, Nostraque aut Successorum nostrorum approbatione, iniri valeat, per quam, Ecclesiastici Superioris ibidem residentis regimine, animarum Fidelium in praefatis locis existentium necessitatibus consulatur; quod unum nempe in hujusmodi Apostolico Vicariatu, ut praefertur, constituendo, Nobis propositum fuisse iterum profiteamur. *Ultimo* loco decernimus, et declaramus, quaecumque a Nobis de Apostolico Vicario et Vicariatu praedictis statuta sunt, et statuuntur, sine ullo, tam unius, quam alterius Partis praepjudicio, et salvis omnibus earum juribus, tam in petitorio, quam in possessorio, statuta, et ordinata intelligi debere.

§. 3. Et quoniam praemissa omnia frustra statuta viderentur, nisi certus intra memoratum Regionis tractum praefigeretur locus, in quo Apostolicus Vicarius ad exsequenda munera sibi demandata residere deberet; et nisi simul ipsius Vicarii pro tempore deputandi sustentationi consulatur; Nos earundem praesentium tenore, et auctoritate praefata, statuimus et mandamus, ut idem Vicarius, ejusque successores quandocumque

deputandi, in Civitate Goritiae praefatae Aquilejensis Dioecesis residere debeant, et habitare in aedibus, quas pia liberalitas Augustini Codellii nuper defuncti, et quidem domestica suppellectile instructas, una cum adnexo viridario, et propinquo vineto sub arcem ipsius Civitatis posito, et cum Oratorio, seu Capella eisdem aedibus adjacente, pro Vicarii Apostolici pro tempore futuri habitatione et commodo, obtulit. Pro ipsius autem Vicarii Apostolici sustentatione, certos fundos ab eodem ipso pio benefactore, praevio plenario assensu Carissimae in Christo Filiae Nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae Reginae Illustris, in Romanorum Imperatricem electae, cessos et elargitos, aliaque bona a quondam Vito Giulino relicta, attribuimus et assignamus; juxta ea, quae in mandatis dabimus Apostolico Executori ad praemissorum effectum per Nos deputando: coram quo verificari, et in forma juris valida constabilliri debent, quaecumque pertinent ad designatam Vicarii praedicti habitationem, et redditus pro illius sustentatione attributos.

§. 4. Praesentes demum Literas, et in eis contenta, et statuta quaecumque, etiam ex eo, quod quilibet in praemissis, seu in eorum aliquo, jus aut interesse habentes, vel habere quomodolibet praetendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, praecminentiae, et Ecclesiasticae, aut Mundanae Dignitatis existant, etiam specifica et individua mentione digni, illis non consenserint, nec eorum aliquos ad ea vocatos et auditos, neque causas, propter quas praesentes emanaverint, satis verificatas aut justificatas fuisse dici possit, aut ex alia qualibet etiam juridica, et privilegiata causa, colore, praetextu, et capite, etiam in corpore juris clauso, nullo subreptionis aut obreptionis vitio, seu intentionis nostrae, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet defectu notari, seu eorum obtentu impugnari, aut in controversiam vocari posse: sed tanquam pro nostri Apostolici muneris implemento, ad promovendam animarum salutem, et spiritualem Fidelium in praedictis locis degentium utilitatem, plurimosque et perniciosos abusos removendos, ut praefertur, ac motu et auctoritate praemissis, factas, et emanatas, omnimoda firmitate validas et efficaces existere et fore, suosque debitos effectus sortiri et obtinere, et illis ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, plenissime suffragari, ac respective ab iis, ad quos pertinet, et in posterum pro tempore pertinebit, in omnibus et per omnia, inviolabiliter observari volumus, et auctoritate praedicta statuimus et decernimus.

§. 5. Sicque et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et quaecumque etiam Apostolica auctoritate delegatos, etiam S. R. E. Cardinales de latere Legatos,

et Apostolicae Sedis Nuncios, aliosque quoslibet, sublata eis, et eorum cuilibet, aliter judicandi et statuendi auctoritate et facultate, judicari et definiri debere: ac irritum et inane, si secus super his a quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 6. Non obstantibus nostra, et Cancellariae Apostolicae Regula de jure quaesito non tollendo, aliisque Apostolicis, seu in Universalibus, Provincialibus, et Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus; nec non quibusvis, etiam Apostolicae Sedis tolerantia, seu expressa confirmatione, vel quavis firmitate alia roboratis usibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, aut Literis Apostolicis, cuilibet Ecclesiae, aut quibuscumque Personis, quacumque Ecclesiastica, vel Mundana Dignitate fulgentibus, etiam specifica et individua mentione dignis, sub quibuscumque formis, et verborum tenoribus, etiam motu simili, et de Apostolicae potestatis plenitudine, seu consistorialiter, ac alias quomodolibet, in contrarium praemissorum concessis, et emanatis, ac pluries confirmatis, approbatis, et innovatis: Quibus omnibus, ac singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, et individua mentio habenda, seu quaevis alia forma ad id servanda foret, illorum tenores, formas, causas, et occasiones praesentibus pro plene et sufficienter expressis, et exactissime servatis, et specificatis respective habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, et ad praemissorum effectum, plenissime derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 29. Novembris 1749. Pontificatus Nostri Anno Decimo.

11.

Nagovor papeža Benedikta XIV. v konzistoriju dne 1. decembra l. 1749, po izdanju predstoječega pisma.

Venerabiles Fratres.

Postquam initio hujus Consistorii verba fecimus de proxima Anni Sancti celebritate, aliaque negotia expedivimus, molestum non sit vobis adhuc paululum immorari, donec vobis rem gravissimam exponamus.

§ 1. Nemini fortasse vestrum explorata non est misera conditio, in qua multo abhinc tempore versatur ea pars Dioecesis Aquilejensis, quae Dominationi Austriacae subjicitur, ubi nullam conceditur Patriarchae exercere Jurisdictionem, nullumque regimen, ob eas causas, quas hoc loco recensere supervacaneum existimamus.

§ 2. Ut remedium aliquod huic incommodo afferretur, iis praetermissis, quae antiquiora sunt, curae, et

labores plurimū fuerunt insumpti, cum Urbanus VIII. Praedecessor noster summum Pontificatum teneret; plurimum quoque quaesitum est de eodem negotio posteriori tempore, ita tamen ut omnis conatus vanus irritusque cesserit. Cum deinde ad hanc Apostolicam Sedem licet immerentes evecti fuimus, eadem Dioecesis Aquilejensis pars, quae in Ditione Austriaca posita est, hac ratione, quam modo subjicimus, administrari consueverat: Dioecesani scilicet illi, si quid ipsis contingeret, ad Apostolicum Nuntium Viennae commorantem confugebant, qui rem totam, si proferri in tempus aliquod posset, Patriarchae Aquilejensi exponere, atque ad ejus consilium omnia exigebat. At, quemadmodum quisque facile intelligit, satis id non erat, ut spiritualia illius gentis negotia recte gererentur: immo vero tractu temporis res in deterius prolapsae sunt. Etenim cum Nuntius Viennensis pristinum institutum significandi ea, quae accidebant, Patriarchae Aquilejensi, retinere amplius non posset, neque ab illo expectare, quae forent statuenda: Nos adducti fuimus ad decernendum, ut Dioecesani illi Nuntium Viennae degentem adirent, qui negotiis eorum consuleret, Nosque omnium, quae peragebat, participes redderet, ut auctoritate nostra probarentur. Porro id consilii cepimus, eo quod, novis in dies dissidiis interpositis, nullo pacto liceret Patriarchae se immiscere negotiis suae Dioecesis in ea parte, quam temporalis ditio Austriaca complectitur, et quae cum ampla sit, non modo omni prorsus Ecclesiastica cura caruisset, sed obnoxia quoque fuisset non vano discrimini, ne Religio ipsa Catholica maximum pateretur detrimentum, cum potissimum ad aures nostras pervenerit, hoc tempore latius in illis locis haeresis pestem esse propagatam. Equidem ab ipso nostri Pontificatus exordio constituimus vires omnes impendere, ut huic gravissimo malo mederemur. Animum quoque nostrum inflammavit pietas, ac religio Charissimae in Christo Filiae Nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae Reginae illustris, et imperatricis, quae pro re gerenda Virum certum et fidum ad Nos misit, ac deinde suis apud Sedem Apostolicam Ministris illam perficiendam mandavit. Quot somno et quieti ademimus horas, ut in id negotii incumberemus, quot cordis maceribus conflictati, quot conscientiae aculeis fuerimus agitati. Deum O. M. Testem advocamus. Intelligebamus enim provinciam spiritualis regiminis Viennensi Nuntio nostro demandatam, ut de iis omnibus, quae acciderent, certiores Nos redderet, exiguam utilitatem afferre, et parum esse consentaneam, cum et Nuntius longe moraretur ab illis locis per ipsum moderandis, et plura Nobis deessent, quae sub oculis habenda erant, ut nostra auctoritate firmarem ea, quae ab ipso Nuntio gerebantur.

§ 3. Cum Urbanus VIII. Praedecessor noster hanc Sedem Apostolicam obtineret, propositum fuit ab Aquilejensi Patriarcha, eam Dioecesis partem divellere, quae a parte Imperii nuncupabatur, et Austriacae ditioni subjicitur, ibique novum Episcopum constituere. Idem tempore Pontificatus nostri, et modo potissimum in medium profertur: At vero, omissis difficultatibus, quae, cum novi Episcopatus eriguntur, exoriri solent, illud praesertim adversari visum fuit, nempe Dioeceses in partes secernere ob controversias, quae ob eam causam excitantur, quod diversae ejusdem Dioecesis partes diversis saeculi Principibus subjiçantur. Cum S. Pius V., et Gregorius XIII. Pontificatum gererent, Visitatores Apostolicos missos fuisse legimus in eam partem Dioecesis Aquilejensis, quae pertinet ad Austriacam Dominationem, eo quod turbae concitatae fuissent eo tempore in Patriarcham Aquilejensem, ne suam in eis locis jurisdictionem libere exerceret. Attamen cum perniciēs, ac detrimentum illius Dioecesis non in peculiaribus quibusdam perversitatibus, sed in eo potissimum sit, quod Patriarcha Aquilejensis ab assiduo, praesentaneo, et necessario regimine impediatur: ideo facile dignosci potest, exiguam, et brevem utilitatem expectandam esse a Visitatore, qui fortasse alio tempore remedium sufficiens huic malo afferre potuisset. Postremo cum Urbanus VIII. in hac Apostolica Cathedra sederet, magno studio propositum fuit, in ea parte Dioecesis Aquilejensis, quae Germaniae finitima est, Episcopum Patriarchae suffraganeum collocare, sed tot, ac tanta impedimenta occurrebant, ut ab eo consilio non sine gravi Pontificis molestia fuerit desistendum. Quamobrem Deo O. M. negotium imprimis commendantes, et rebus omnibus accurate examinatis, decrevimus Vicarium Apostolicum constituere in ea parte Dioecesis Aquilejensis, quam jam toties nominavimus: quod et sacris Canonibus, et veteri recentique Ecclesiae Disciplinae accomodatum videtur. Sed ne Populus ille careat Ecclesiastico regimine, et ne Oves illae Pastore destituantur, qui periclitantibus opem ferat, eundem Vicarium Apostolicum Titulo Episcopi in partibus decorabimus, ut quoad Ordinem, et Jurisdictionem, exerceat, nomine nostro, ac Sedis Apostolicae auctoritate, quaecumque a Patriarcha Aquilejensi, tanquam illius loci Ordinario, perficerentur. Quare si animo libero, attentoque res perpendatur, dubitari nequit, quin Vicarius Apostolicus hoc pacto satisfactorius sit illis omnibus, in iisdem locis, quae per Nuntium nostrum Viennensem agebantur: hoc tamen interposito discrimine, quod Vicarius Apostolicus praesens in illis locis demandatam provinciam utilius sustinebit, quam Nuntius noster Viennensis, qui absens eadem loca moderabatur.

Podoba, Zgodovinskiemu Zborniku 1899, str. 156.

† W X Y A C P Z A †
† T R A † T R † X †
Q Q † R S Q Q R †

POD. 1.

† P B Z A † R † P I R I T O †
V W D † F T U R †
† T P P X 7 †

POD. 2.

† Q R S R A S T S A †

POD. 3.

labores plu
 Praedecesso
 plurimum q
 steriori tem
 irritusque co
 Sedem licet
 Aquilejensis
 hac ratione.
 suaverat: Di
 ad Apostolic
 giebant, qui
 posset. Patri
 consilium on
 facile intellig
 Gentis negot
 poris res in
 tius Viennen
 quae accideb
 plus non po
 statuenda: N
 Dioecesani il
 negotiis coru
 gebat. partici
 rentur. Porro
 dies dissidiis
 se immiscere
 temporalis di
 ampla sit, no
 caruisset, sed
 mini, ne Re
 detrimentum,
 nerit, hoc ten
 esse propagat
 exordio const
 gravissimo m.
 inflammavit p
 Nostrae Mari
 ginae illustris
 Virum certum
 apud Sedem
 mandavit. Que
 id negotii inci
 flictati, quot e
 O. M. Testem
 eiam spirituali
 mandatam, ut
 Nos redderet,
 consentaneam,
 locis per ipsu
 quae sub oeu
 firmaremus ea

§ 4. Neque omittendum est, Sedis Apostolicae auctoritati in hoc Vicario constituendo a Nobis consultum esse, ea formula superaddita: *ad nostrum, et Sedis Apostolicae beneplacitum*; Neque facultatem clarigiti sumus supremo Territorii Domino hujus Vicarii nominandi, cum nullum inveniatur exemplum, quo facultas hujusmodi permissa unquam fuisse alicui demonstratur. Illud tamen polliciti sumus, quod a Successoribus nostris quoque praestandum non dubitamus, videlicet Apostolicum Vicariatum a Nobis conferendum illi, qui eidem Territorii Domino gratus fuerit ejusque Successoribus; quod sane necessarium putavimus, ut idem Vicarius suo feliciter munere perfungatur. Id etiam quodammodo debebatur pietati Carissimae in Christo Filiae Nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae Reginae Illustris, et Imperatricis, cujus praesertim auctoritate locus idoneus atque stabilis pro Vicarii Apostolici Sede, et omnia pro decenti illius sustentatione necessaria, constituta fuerunt. Nullius omnino rationibus detrimentum inferimus, eo quod Vicariatum hujusmodi decernentes, hanc addidimus clausulam: *Citra praejudicium Partium tam in petitorio, quam in possessorio*. Insuper eundem Vicariatum tandiu permansurum declaramus, quandiu vel principalis causa absolvatur, vel ipsa causa nondum absoluta, alia ratio deprehendatur Partibus consentientibus. Nobisque aut Successoribus nostris probantibus, qua recte possit administrari ea pars Dioecesis Aquilejensis, quae ab Austriaca Dominatione dependet.

§ 5. Ecce quae deliberavimus, et firmata Literis Apostolicis in forma Brevis expedienda curavimus, quae Vobis etiam significanda censuimus. Superest de Viro idoneo, qui Vicarius Apostolicus eligatur, cogitare; ac de facultatibus, quae ipsi ejusque Successoribus tribuendae videantur, quod quidem negotium, post accuratum examen, alio Brevis apostolico peragetur. Sed quoniam praeter Vicariatum, aliae Controversiae, quae Canonicos, et Capitulum Aquilejense respiciunt, componendae supersunt; si Deus incolumes, et sospites nos tuebitur, illas pro muneris nostri ratione minime praetermitteremus.

§ 6. Neque vos latere debet, concordem prius animarum, et consensum Carissimae in Christo Filiae Nostrae Mariae Theresiae Hungariae, et Bohemiae Reginae Illustris, et Imperatricis, accessisse iis omnibus, quae usque modo peracta sunt; Inclita quoque Venetorum Republica in genere nullatenus improbante. Pro certo pariter habemus, quod Dilectus Filius Noster Daniel Delphinus Patriarcha Aquilejensis, si calamitatem Dioecesis suae, in ea parte, quae Germaniae finitima est, perpendet, et difficultates maximas, quibus ipse ob hanc causam implicabatur; insignes alios Episcopos imitabitur, qui cum nullo modo ob gravissima impedimenta partem

suae Dioecesis administrare libere possent, Sedi Apostolicae gratias habere non omiserunt, eo quod Vicario Apostolico eam Provinciae partem commiserit ipsius Sedis Apostolicae nomine gubernandam, donec de medio auferentur impedimenta. Nam id ipsorum Jurisdictionem non modo imminuit, sed potius tuetur, et animarum saluti magnopere consulit, quam nobis ante oculos ab exordio ad finem usque hujus praesentis negotii unice proposuisse profiteamur.

§ 7. Antiqua rerum monumenta perquirentes, invenimus bonae memoriae Joannem Garziam Millinum, jussu Urbani VIII. Praedecessoris nostri, multum laboris insumpsisse in hoc Aquilejensi negotio, quod eo tempore propositum fuerat. Nos etiam commendare plurimum debemus Dilectum Filium Nostrum Card. Marium Millinum, qui hoc idem negotium Imperatricis nomine nobiscum examinandum suscepit, nec ullam diligentiam, ac laborem praetermisit, ut eo, quo jam pervenit, illud duceret; ipse quidem ministerio sibi commissio virtutem optimi Cardinalis adjunxit, ut Catholicam Religionem juvaret.

12.

Breve papeža Benedikta XIV., s katerim imenuje bazelskega kanonika Karola grofa Attems-za škofa mennitenskega in apostolskega vikarija za avstrijski del oglejske škofije s sedežem v Gorici: odkuže mu natančno delokrog ter mu podeli razne oblasti in pravice. — Rim, 27. junija 1750.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

§ 1. Postquam per alias nostras Apostolicas Literas, die 29. Novembris anni proxime praeteriti in forma Brevis expeditas, quarum initium est: *Omnium Ecclesiarum*: statuimus atque decrevimus, eam partem Dioecesis Aquilejensis, quae temporali Austriacae Familiae Principum Ditioni subiecta est, per unum Vicarium Apostolicum Episcopali caractere insignitum, ad nostrum et Sedis Apostolicae beneplacitum per Nos deputandum, nostro nomine, nostraque Apostolica auctoritate, in spiritualibus regendam et gubernandam fore; adjecta declaratione, quod per nullum praejudicium tam unius, quam alterius dissentientis Partis juribus, sive quae ad petitorium, sive quae ad possessorium pertinent, irrogari censeatur; additoque Decreto, ut Apostolicus Vicariatus hujusmodi tandiu in illis partibus perdurare debeat, donec vel primariae vigenti controversiae finis impositus fuerit, vel, ea etiam minime sublata, alterius generis ratio, communi partium consensu, ac nostra, vel Successorum nostrorum approbatione, iniri valeat, per quam

animarum Fidelium in iis locis existentium regimini, ac spiritualibus necessitatibus consulatur: quod unum nempe Nobis, et Praedecessoribus nostris propositum fuit, in hujus gravissimi negotii tractatione, tot annorum decursu, et tam studiosa maturitate discussa, ut latius in dictis nostris Literis continetur: Quum illud quoque in iisdem edixerimus, Nos aliis deinde Literis super deputatione hujusmodi Vicarii Apostolici ad praedictam Dioecesis Aquilejen. partem in spiritualibus gubernandam edendis, distinctius expressuros esse facultates, quas eidem Vicario impertiri intendebamus, et reipsa ab eodem exerceri volebamus; Ideo, quum Nos nuper Dilectum Filium Carolum de Attems Canonicum et Theaurarium Ecclesiae Basiliacensis, de cujus vitae ac morum honestate, aliisque laudabilibus virtutum meritis, nec non de idoneitate ad Vicarii hujusmodi munus obeundum, per diligentem inquisitionem certiores facti sumus, et cujus personam Carissimae in Christo Filiae nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae nec non Romanorum Reginae, Carissimi in Christo Filii nostri Francisci eorundem Romanorum Regis in Imperatorem electi Conjugi, acceptam esse novimus, Ecclesiae Episcopali Menniten. in partibus infidelium sitae praeficere proposuerimus, nunc ipsum Carolum per praesentes nostras Apostolicas Literas, in ea parte Dioecesis Patriarchae Aquilejen., quae temporali Austriacorum Principum ditioni subest, Apostolicum in spiritualibus Vicarium, Officiale, et Commissarium, ad nostrum et ipsius Sedis Apostolicae beneplacitum, constituimus et deputamus, sine praepjudicio jurium tam unius, quam alterius partis, sive in petitorio, sive in possessorio; atque ea lege, ut tandiu Vicariatus hujusmodi perdurare debeat, donec vel primaria nunc vicens controversia sublata fuerit, vel, ea etiam permanente, alia aliqua ratio inveniatur, de utriusque partis consensu, a Nobis, seu a Successoribus nostris Romanis Pontificibus approbanda, per quam animarum Fidelium inibi commorantium spirituali regimini provideatur; juxta ea, quae in dictis aliis nostris Apostolicis Literis incipien. *Omnium Ecclesiarum*, quarum tenorem praesentibus haberi volumus pro inserto, declaravimus atque decrevimus. Eidemque Vicario sic deputato injungimus et mandamus, ut, simul ac Episcopalis Consecrationis munus susceperit ab eo Antistite, quem Nos ad illud, cum aliorum duorum Antistitum assistentia, ipsi conferendum delegabimus, praedictae partis Dioecesis Aquilejen., quae Austriacae Familiae dominio paret, spirituale regimen et gubernium assumat. Pro ipsius autem congrua habitatione, domum in civitate Goritiae sitam, cum adnexo viridario, et Cappella publica, nec non pro ejusdem sustentatione totum id, quod bon. mem. Augustinus Codellius pro

ipso Vicario, ejusque Successoribus, cum praevio plenario assensu dictae Carissimae in Christo Filiae nostrae Mariae Theresiae reginae ac Imperatricis electae, ex propriis bonis et juribus, donavit et cessit: cujus quidem cessionis validitatem, prout etiam fundorum realitatem et exigibilitatem, a Venerabile Fratre Ernesto Episcopo Labacensi, de mandato nostro, juridice diligenterque recognitam, et respective admissam et acceptatam, Nos ipsi approbavimus et confirmavimus; accepta etiam legali descriptione bonorum omnium a praedicto Codellio, ut supra diximus, elargitorum, quam idem Ernestus Episcopus ad Nos transmisit, et cujus authenticum exemplum ipsi Vicario Apostolico traditurum se pollicitus est; repositis in suo Episcopali Archivo reliquis omnibus monumentis, quaecumque pertinent ad praefatam Domum et Cappellam, Goritiae sitas, aliosque fundos ab eodem pio benefactore datos ipsi Carolo electo Menniten., quamdiu in officio Vicariatus hujusmodi permanserit, concedimus atque assignamus.

§ 2. Quia vero ex multorum fide dignis relationibus edocti sumus, et ex ipsa humanarum rerum consideratione persuasum habemus, postquam Patriarcha Aquilejen. tam longo temporis spatio, non sua quidem culpa, aut negligentia, sed propter notas dissensiones, videntesque controversias, impeditus fuit ab exercendo regimine illius Dioecesis suae tractus, qui ab Austriacae Domus imperio pendet, atque hujus spirituale gubernium aliquandiu secreto gestum fuit ab Apostolicae Sedis Nuntio Viennae in Austria Commorante, cum aliquali ipsius Patriarchae consilio et scientia in iis rebus, quae prompta ac praesenti providentia non indigerent; deinde vero, memoratis dissensionibus magis magisque adauctis, hujusmodi regimen ab eodem Nuntio Apostolico, Nobis dumtaxat immediate consultis, administratum fuit; quia, inquam, satis intelligimus, verendum esse, ne, tot annis labentibus, ac spiritalis vineae cultoribus longe constitutis, vepres et spinas in ea nimium excreverint, ita ut sine magno ac diuturno labore ac studio inde eradicari non valeant; hinc est, quod Nos praesentibus nostris Literis ea primum indicare statuimus, quae a praedicto Vicario Apostolico a Nobis, ut praefertur, deputato, ejusque Successoribus in futurum forsitan deputandis, pro recto injuncti sibi muneris implemento praestari volumus atque requirimus; mox facultates recensere, quas eidem Vicario ad effectum hujusmodi duximus tribuendas, quaeque pro norma erunt facultatum, quibus instrui debent alii Vicarii similes, post ipsum forsitan inibi deputandi; ac denique alia quaedam statuere et ordinare, quae ad praecavendas cujusque generis perturbationes et controversias opportune stabilienda judicavimus.

§ 3. Hoc igitur primum hujusmodi Vicario Apostolico districte injungimus et demandamus, ut omni cura ac solitudine pro conservanda Catholicae Fidei puritate in Populo ipsius speciali regimini concredito, ac propulsandis, longeque ab eo removendis quorumcumque errorum aut haeresum tenebris, vigilare non desinat: tum Ecclesiasticae Disciplinae leges, tam quae ad Divinum cultum, quam quae ad vitae et conversationis exempla pertinent, a Sacerdotibus, ac reliquis inferiorum Ordinum Clericis exacte observari curet; Christianam pietatem ac morum sanctitatem in omni Fidelium gradu promoveat; ideoque omni studio det operam, ut pueri ac puellae Catholicae Fidei et Christianae Doctrinae rudimentis diligenter imbuantur, non solum per animarum Rectores, sed etiam per Patres familias, eosque omnes, quibus adolescentium instructio et educatio commendatur. Universo autem Populo, per eos, ad quos pertinet, publice ab Altari, vel e suggestu, explicari et inculcari jubeat, quaecumque ad aeternam salutem credenda sunt, et agenda. Caveat insuper, ne quis requisitis qualitatibus destitutus ad Ecclesiastica Ministeria et Sacros Ordines admittatur: neve Presbyteri ad Sacramentales Confessiones excipiendas deputentur, nisi qui, cum singulari vitae probitate, necessariam quoque scientiam conjunctam habeant, qua valeant lepram a lepra discernere, et competentem animarum vulneribus medicinam adhibere. Et quoniam omnibus hisce injunctis sibi oneribus idem Vicarius Apostolicus plene satisfacere non posset, nisi in locis ipsius regimini commendatis resideret, ac personalem et localem visitationem, juxta Tridentini Concilii leges, perageret: ideo districtam ipsi obligationem imponimus ibi residendi, et universum Dioecesis praedictae tractum Austriacae Domus temporali dominio subjectum, personasque in eo commorantes, ad normam Conciliarium Statutorum, visitandi: volentes, ut, postquam visitationem hujusmodi expleverit, ac per eam, quae sibi erunt prudenter investiganda, cognoverit: omnia, quaecumque ad spirituale regimen pertinent, quamprimum referat ad Nos, et ad Sedem Apostolicam, cujus nomine et auctoritate partem illam Dioecesis Aquilejensis gubernabit: atque hinc opportuna sibi consilia, atque etiam auxilia requirat, quibus errores et scandala adversus Religionis ac disciplinae integritatem insurgentia evellat ac destruat.

§ 4. Sane in Apostolicorum Vicariorum deputationibus, quae ab hac Apostolica Sede, pro ecclesiarum et Locorum necessitatibus, in dies fieri consueverunt: ut omnibus colligere licet ex Constitutione rec. mem. Praedecessoris nostri Sixti Papae V., quae incipit: *Immensa aeterni*; qua scilicet S. R. E. Cardinalibus Congregationi Duodecimae a se institutae praepositis, inter

alia, committit, ut, *ubi necessitas exegerit, viros usu et doctrina idoneos, rectos, et timentes Deum deligant, qui nostrarum Literarum auctoritate suffulti, Ecclesias, ut Vicarii Apostolici, regant*; Personis ad hoc munus electis concedi solent facultates visitandi Ecclesias, et Loca pia, atque etiam Monialium Monasteria, etiam exempta, quoad Clausuram: celebrandi Synodum: Judices, Consiliarios, omnesque alios necessarios Ministros et Officiales deputandi, eosque revocandi, et alios in eorum locum subrogandi; multas et poenas pecuniarias piis usibus applicandas imponendi: Literas Monitoriales in forma *significavit*, pro rebus deperditis, seu furto sublatis, concedendi; in Beneficiis de jure patronatus, eorumque erectione et constitutione, nec non locationibus emphyteuticis, alienationibus, et permutationibus honorum Ecclesiasticorum, auctoritatem, et consensum praestandi: Causas Matrimoniales, et Civiles ad Forum Ecclesiasticum spectantes, cognoscendi et decidendi: contra delinquentes per inquisitionem etiam ex officio procedendi; ac demum omnia et singula exercendi, quae Ordinario Loci, ratione jurisdictionis, si is Ecclesiae aut Dioecesis regimen actu exerceret, de jure et consuetudine competerent, non solum circa praemissa, sed etiam circa alia, quae magis specialem et expressam exigent commissionem; ut latius exprimi solet in Literis Apostolicis, quae super hujusmodi Vicariorum deputationibus expediuntur; et quarum formulae apud diversos Scriptores de hac materia agentes typis impressae leguntur. Itaque Nos Praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis insistentes, praefato Carolo Vicario Apostolico in superius expressa parte Dioecesis Aquilejen. per Nos, ut praefertur, deputato, praedictas omnes facultates, quae aliis Vicariis Apostolicis tribui solent, juxta declarationes tamen, quae inferius subjicientur, per ipsum, durante Vicariatu ac beneplacito praedictis, in eadem Dioecesis parte exercendas, auctoritate Apostolica, tenore praesentium, concedimus et impertimur.

§ 5. Et haec quidem communiter iis concedi solent, qui Sacerdotali dumtaxat, aut Clericali gradu insigniti, ad hujusmodi munus gerendum in locis atque Dioecibus, quarum necessitates id exegerint, a Sede Apostolica deputantur. Verum non raro contingit, ut specialibus quibusdam necessitatibus id exigentibus, quales in praesenti casu concurrunt, et quoties Episcopi Locorum Ordinarii inevitabili aliqua causa ab exercendo regimine suarum Dioecesium, vel partis earum, nulla licet ipsorum propria culpa, impediuntur, ad hujusmodi Vicarii Apostolici Officium deputentur Episcopi Titulares, cujus generis aliqui etiam hodierno tempore Vicarii Apostolici esse dignoscuntur: hisque non solum facultates illae, quae ad jurisdictionem pertinent, ad quam

videlicet praemissa referuntur, sed etiam aliae quaedam ad Ordinem pertinentes, pro pleniori sui muneris implemento, concedantur; ejusmodi sunt facultates administrandi Sacramentum Confirmationis in toto sui Vicariatus districtu, nisi alium Episcopum advocare maluerint, qui illud inibi administret; conferendi omnes, etiam Sacros, et Presbyteratus, Ordines, ad sacerorum Canonum et Concilii Tridentini praescriptum, quibuslibet idoneis personis tam Secularibus quam Regularibus, et tam ipsius Vicariatus subditis, quam etiam extraneis, qui suorum Ordinariorum Literas Testimoniales et Dimissorias exhibeant; item personas Vicariatus sui subditas, per Literas Dimissorias hujusmodi, ad alios Episcopos, tam minoribus, quam majoribus Ordinibus initiandas dirigendi; Olea Sacra, et Sanctum Chrisma conficiendi; Ecclesias pollutas reconciliandi; consecrandi Altaria, atque etiam Ecclesias, nec non Calices et Patenas; benedicendi Campanas; et sacrarum suppellectilium benedictiones, in quibus sacra Unctio non requiritur, simplicibus Presbyteris delegandi; ejusdemque Vicariatus subditos, certo temporis spatio durante, sive per se, sive per idoneos Confessarios a censuris propter haeresim externam incursis, pro foro conscientiae, in actu sacramentalis Confessionis absolvendi. Nos itaque has etiam omnes facultates praedicto Carolo Vicario Apostolico in memorata Aquilejen. Diocesis parte per Nos, ut praefertur, deputato, tribuere opportunum ducimus; et eam quidem absolvendi ab haeresi, ad triennium tantum, quo elapso, ad hanc Sedem Apostolicam pro ulteriori prorogatione, si ita expediens visum fuerit, recursum habere poterit; reliquas autem superius expressas, quoad in hujusmodi Vicariatus Officio permanserit, dicta auctoritate, et earundem praesentium tenore, concedimus, et impertimur.

§ 6. Et quoniam in praefatis Literis Nostris super Constitutione hujus Vicariatus in genere editis, inter alia, dictum per Nos fuit, quod is, qui ad hujusmodi munus deputandus foret, in vim auctoritatis a Nobis et ab Apostolica Sede sibi delegandae, in locis hujusmodi Vicariatus subjiendis, omnia illa exequi deberet, tam quae ad Ordinem, quam quae ad jurisdictionem pertinent, quaecumque a Patriarcha Aquilejensi, tamquam Ordinario, in iisdem Diocesis suae locis Austriacae ditionis subjectis, fierent, et exercerentur, nisi, ipsi, ob vigentes dissensiones actu impeditum esset ibidem jurisdictione sua uti; per quae sane eam auctoritatem Vicario Apostolico in praefatis locis concedendam fore statuimus, quae Patriarchae Aquilejensi, uti Episcopo, et Ordinario locali dumtaxat, non vero quae illi, tamquam Metropolitanis, competere potest: Idipsum nunc, una cum reliquis omnibus in dictis prioribus Literis contentis,

praesentium tenore confirmamus, atque iterum statuimus; decernentes tamen, ad evitandas, quantum fas est, cujuscumque generis perturbationes, circa infrascripta capita, sequentes nostras Ordinationes, ac declarationes omnimode servari, ac respective attendi debere.

§ 7. Primo videlicet, inhaerentes stilo et consuetudini Sedis Apostolicae, eidem Carolo Vicario Apostolico competere volumus facultatem instituendi in Beneficiis Ecclesiasticis de jure patronatus, quae intra Vicariatus sui limites vacare contigerit, personas idoneas a legitimis eorum Patronis ad ea praesentatas. In vacationibus autem Ecclesiarum Parochialium, aliorumque Beneficiorum, et Praebendarum, quae animarum curam adnexam habent, quaeque non aliter, quam per concursum conferri debent, eidem Carolo Vicario committimus, et demandamus hujusmodi Concursum indicare, eoque juxta Tridentini Concilii, et Constitutionum Apostolicarum leges, habito atque concluso, illius acta ad Nos, et Successores nostros, transmittere; simulque proprium consilium et votum in favorem illius, quem hujusmodi Ecclesia, Beneficio, seu Praebenda magis dignum existimaverit, aperire; Nobis autem, et Successoribus nostris Romanis Pontificibus hujusmodi Ecclesiarum, Praebendarum, seu Beneficiorum, super quibus Concursus habitus fuerit, collationem et provisionem in personam eorum, quos ad gerendam animarum curam magis aptos et idoneos in Domino judicabimus, praedicta auctoritate, et earundem praesentium serie reservamus. Cum vero collatio Beneficiorum simplicium, sive residentialium, quibus animarum cura non imminet, hujusmodi Vicariis Apostolicis permitti non soleat, sed ipsi Apostolicae Sedi reservari; Nos eam pariter, per easdem praesentes Literas, Nobis et Sedi Apostolicae reservamus: Declarantes tamen, sub hac reservatione minime comprehensa esse aut censi Beneficia illa simplicia, aut residentialia non curata, quae ad collationem, et provisionem dilectorum Filiorum Capituli, et Canonicorum Ecclesiae Aquilejen. spectare dignoscuntur; sed ea, quatenus ex alio capite aut ratione, Apostolicis reservationibus, vel affectionibus, subjecta non sint, ad liberam praedictorum collationem et dispositionem, ut antea, pertinere. Ac decernentes, hujusmodi reservationem per praesentes inductam, eo ipso cessare debere, ac penitus sublatam censi, quum Nobis, aut Successoribus nostris, Deo adjuvante, datum fuerit obstacula illa remove, per quae Ordinariis Collationibus nunc locus esse non potest; quod ut quantocius obtinere mereamur, Nos quidem, in quantum vires suppetent, omni studio, atque opera adlaborare non desistemus.

(Nadaljevanje prih.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca julija 1890.

Številka 12.

Diplomatarij.

Zatrtje (suppressio) oglejskega patrijarhata in ustanovitev goriške oziroma videmske nadškofije.

(Nadaljevanje.)

§ 8. Deinde quum, sicut accepimus, in ea parte Dioecesis Aquilejensis, quam a Vicario Apostolico regendam decrevimus, nonnullae sint Parochialium, quae extra Vicariatus praedicti lines sunt constitutae; aliae autem Matrices hujusmodi extra Vicariatum sitae, Filiales Ecclesias habeant intra districtum ab Apostolico Vicario, ut praefertur, in spiritualibus gubernandum; volumus atque decernimus, ut quatenus ita se res habeant, nihil circa easdem Ecclesias, earumque respectivas superioritates ac dependentias innovetur: nec ulla tam hujusmodi, quam aliarum quarumcumque Parochiarum dismembratio fiat: prout etiam nihil de bonis immobilibus, seu mobilibus pretiosis ad easdem Parochiales, sive ad alias quascumque Ecclesias pertinentibus, alienetur; sed, salvis juribus enunciatae Matricitatis pro iis Ecclesiis, quibus ea competere dignoscuntur, earum Ecclesiae Filiales in diverso districtu constitutae, pro eo quod pertinent ad jura Episcopalia in personas animarum curae praepositas, ipsamque actuale curam, ab eo Superiore Ecclesiastico dependeant, qui in hujusmodi districtu jurisdictionem exercebit; nimirum a Vicario Apostolico, si Ecclesiae ipsae intra Vicariatus limites existunt; si vero extra eos constitutae sunt, ab Ordinatio illius loci, in quo easdem sitae comperiuntur.

§ 9. Praeterea, cum inter alias facultates praedicto Vicario Apostolico a Nobis superius concessas, atque tributas, ea etiam sit, ut Synodum Dioecesanam con-

vocare, et celebrare valeat; cumque hujusmodi Synodi celebratio haberi non soleat, nisi post expletam Visitationem, in qua Ecclesiarum, et Cleri, Populique necessitates, sive defectus quibus per Synodalia Decreta occurrendum, atque medendum est, agnoscuntur; quatenus praedictus Carolus Vicarius Apostolicus, peracta Visitatione praedicta, atque omnibus per commissum sibi regionis tractum diligenter animadversis, opportunum, aut necessarium duxerit hujusmodi Synodum congregare; sicuti plerisque Episcopis, ad evitanda controversiarum et offensionum pericula, prudenter in more positum est, Synodorum a se congregandarum specimen, et Constitutiones, quas in ipsis edere meditantur, Apostolicae Sedis examini in antecessum subicere: quamquam ipsi jure proprio, nec ulla speciali ipsius Sedis licentia ad hoc indigentes, Synodum cogant; ita volumus ac praecipimus, ut ab eodem Carolo Vicario, ante Synodi convocationem, consulatur haec ipsa Apostolica Sedes, cujus auctoritate ac delegatione hujusmodi Ecclesiastici regiminis munia ab ipso exercebuntur; ac tum Personas, quas ad Synodum evocare intendit, super quibus controversiae plerumque non desunt, tum Decreta, quae in eadem edenda ac publicanda putabit, ne forte litium et perturbationum fomenta fiant, distincte repraesentet; id maxime cavendo, ne aut in Visitatione, aut in Synodo, Decretum ullum condat atque edat, in quo Personae, Ecclesiae, aut res, extra Vicariatus sui

limites constitutae, comprehendantur; aliudve quid faciat, ex quo dissensiones et controversiae nunc nimium vigentes foveri aut augeri possint. Quapropter Constitutiones atque Decreta, quaecumque in Synodo a dicto Carolo Vicario Apostolico per praesentes deputato, vel ab ejus Successoribus fient, nullam vim aut efficaciam habere volumus atque decernimus, nisi postquam a Nobis seu a Successoribus nostris Romanis Pontificibus, cognita, approbata, et confirmata fuerint.

§ 10. Insuper cum in Civitate Aquilejae quoddam Monialium Monasterium adsit, unius Apostolici Delegati gubernio subjectum, ejus quidem jurisdictionis exercitio in hujusmodi Monasterium atque Moniales nullum obstat impendimentum; ideo circa illud nihil innovari, sed omnia in eo statu, in quo nunc sunt, remanere volumus, et decernimus.

§ 11. Denique Patriarchalis Ecclesiae Aquilejensis, ejusque capituli, jura, praerogativas, praecminentias, libertates, exemptiones, immunitates, statuta, laudabilesque consuetudines, intacta et illaesa permanere volentes, nullum jurisdictionis actum in ipsius Capituli Dignitates, atque Canonicos, seu adversus ipsos, a saepedicto Carolo Vicario Apostolico nunc deputato, aut ab ipsius Successoribus forsitan deinceps deputandis, exerceri posse decernimus, atque statuimus; volentes dumtaxat, ut dum iidem Dignitates, atque Canonici in Civitate Aquilejae residebunt, si quid forte ab eorum aliquo adversus Canonica statuta et Tridentini Concilii decreta, quae ad vitam et honestatem Clericorum, sive ad consuetum Ecclesiae, et Chori servitium pertinent, ex humana fragilitate admitti contingat; qui talia egerit, fraterne admoneri debeat ab eodem Carolo Vicario Apostolico; qui si nihilominus eum, quem sic admonuerit, nequaquam se emendare conspexerit, vel etiam, ubi aliquem eorum ejusmodi excessus perpetrasse cognoverit, propter quos, ad aliorum exemplum, debitis animadversionibus coerceri mereatur; in hujusmodi casibus (quos Deus pro sua clementia dignetur avertere) volumus per eundem Carolum Vicarium Apostolicum quamprimum omnia referri ad hanc Apostolicam Sedem; quae, audito etiam ipsius Vicarii consilio ac voto, opportuna pro rerum circumstantiis remedia adhibere non omittet.

§ 12. Caeterum omnibus et singulis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit, in virtute Sanctae Obedientiae, et pro debita Sedis Apostolicae reverentia, per easdem praesentes praecipimus et mandamus, ut dictum Carolum electum Memiten, ad demandatum sibi Vicarii Apostolici Officium in praedicta parte Dioecesis Aquilejensis Austriacae Familiae Principum temporali dominio subjecta, et ad ejusdem Officii liberum exercitium, juxta tenorem earundem praesentium, recipiant

et admittant; eumque in nostrum et Sedis Apostolicae Vicarium et Delegatum in praemissis, durante Vicariatu, deputatione, ac beneplacito hujusmodi, recognoscant; eique in omnibus, quae ad idem Officium pertinent, respective pareant, faveant, et assistant; nec non ipsius mandata et salubria monita humiliter suscipiant, et efficaciter adimplere procurent; alioquin sententias et poenas, quas rite tulerit et statuerit in rebelles, ratas habebimus, et hujus Apostolicae Sedis auctoritate faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam, inviolabiliter observari.

§ 13. Decernentes, easdem praesentes Litteras, et in eis contenta et statuta quaecumque, etiam ex eo, quod quilibet in praemissis, seu in eorum aliquo, jus aut interesse habentes, vel habere praetendentes quomodolibet, cujusvis status, ordinis, praecminentiae, et Ecclesiasticae, aut Mundanae Dignitatis existant, etiam specifica et individua mentione et expressione digni, illis non consenserint, nec eorum aliquos ad ea vocatos, vel etiam nullo modo, aut non satis auditos, dici, aut praetendi possit, aut ex alia qualibet etiam juridica, et privilegiata causa, colore, praetextu, et capite, etiam in corpore juris clauso, nullo subreptionis aut obreptionis vitio, seu intentionis nostrae, aut interesse habentium consensu, aliove quolibet defectu notari, impugnari, aut in controversiam vocari posse; sed tanquam ex officii nostri, debito, ac motu proprio, et certa scientia nostris, factas et emanatas, omnimoda firmitate validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, eidemque Carolo Vicario Apostolico, aliisque ad quos spectat, et pro tempore quaecumque spectabit, plenissime suffragari, ac respective ab eodem, aliisque omnibus quos concernunt, et concernent in futurum, in omnibus et per omnia inviolabiliter observari; sicque et non aliter per quoscumque Judices Ordinarios, et quaecumque etiam Apostolica auctoritate delegatos, etiam S. R. E. praedictae Cardinales de latere Legatos, et Apostolicae Sedis Nuncios, aliosque quoslibet, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§ 14. Non obstantibus de jure quaesito non tollendo, aliisque nostris et Cancellariae Apostolicae Regulis, seu Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibus, et Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus; nec non quibusvis, etiam Apostolicae Sedis scientia et tolerantia, vel ejusdem temporali provisioni inductis, aut etiam expressa et perpetua confirmatione, vel quavis firmitate

alia roboratis usibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, aut Litteris Apostolicis, cuilibet Ecclesiae, aut quibuscumque Personis, quacumque Ecclesiastica, aut Mundana Dignitate fulgentibus, etiam specifica et individua mentione dignis, sub quibuscumque formis, et verborum tenoribus, etiam motu simili, et de Apostolicae potestatis plenitudine, seu consistorialiter, in contrarium praemissorum concessis, et emanatis; Quibus omnibus, et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua mentio facienda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum tenores, formas, causas, et occasiones, eisdem praesentibus, perinde ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, hic inserti forent, pro plene et sufficienter expressis, et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, haec vice dumtaxat plenissime derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 27. Junii 1750. Pontificatus Nostri Anno Decimo.

13.

Nagovor (Allocutio) papeža Benedikta XIV. v tajnem konzistoriju v ponedeljek dne 5. julija leta 1751 o zatoru oglejskega patrijarhata in ustanovitvi dveh nadškofij, namreč videmske in goriške.

Venerabiles Fratres.

§ 1. Perspectam Vobis ex hoc ipso loco ante biennium, cognitamque fecimus mentem nostram deligendi Vicarium Apostolicum, qui administrandam susciperet eam partem Dioecesis Aquilejensis, quae ad Venetae Reipublicae ditionem minime pertinet. Cum vero Vicarium ipsum Apostolicum jam elapso anni spatio constituimus, aperte declaravimus, tum in Allocutione, quam in Consistorio pronuntiavimus, tum in Litteris Apostolicis, quas super hoc negotio edidimus, ita Vicarium Apostolicum interea temporis a Nobis deputari, ut tamen firmiori remedio uti parati essemus, si Partes inter se dissidentes aliquando convenirent, initasque ab ipsis pactiones Nobis patefacerent, ut illas accurate perpenderemus, nostroque iudicio probaremus.

§ 2. Interim Carissima in Christo Filia Nostra Maria Theresia Illustris Regina Bohemiae et Hungariae, et Imperatrix; Dilecti quoque Filii Nobiles Viri Dux, et Senatores Reipublicae Venetae, unanimi consensu nonnulla inter se pacta statuerunt, quae Nobis deinde proposita sunt, ac diligenter examinata, libentissime comprobanda iudicavimus.

§ 3. Summa totius rei in eo posita est, ut Patriarchatus Aquilejensis perpetuo supprimatur, duoque erigantur Archiepiscopatus, quorum unus Utini, alter Goritiae constituatur. Quapropter hujusmodi consilium amplectentes, quod magis consentaneum utiliusque ad animarum salutem administrandam, pacemque inter Catholicos Principes stabilius conservandam, peritissimis viris ultra citraque montes visum est; insuper inhaerentes pactionibus communi Partium assensu firmatis: Apostolicam Constitutionem in lucem edituri sumus, qua de medio tollentes Patriarchatum Aquilejensem, duos Archiepiscopatus instituimus iis in locis, quos superius memoravimus, utrique suos limites tribuentes, quibus non solum ipsorum propria Dioecesis, sed etiam propria cujusque Provincia discernantur; omniaque partita, definita, ac distincta inter ipsos ita sint, ut in auctoritate exercenda nullum in posterum alter alteri inferre queat impedimentum; in quo publicae pacis, et quietis stat fundamentum.

§ 4. Sacrorum Canonum scientia, rerumque ad Ecclesiasticam historiam spectantium cognitione Vos ita praeditos arbitramur, ut supervacaneum iudicemus vestris oculis argumenta subjicere, quibus Pontificum auctoritas innititur in novis erigendis, vel abolendis Patriarchatibus, Archiepiscopatibus, et Episcopatibus, et in ipsis Dioecesibus dividendis, videlicet, cum uni Dioecesi partem attribuunt, quae, reliquis partibus adjunctis, aliam Dioecesim integre constituebat. Vestram quoque eruditionem offenderemus, si Patriarchatus Aquilejensis initia Vobis in memoriam revocare vellemus, qui profecto a Schismate, quod Trium Capitulorum dictum est, saeculo sexto dimanavit; quod quidem magis praecleari rerum Scriptores adfirmant, quique magis eidem Patriarchatui suffragantur. Silentio praeteribimus exempla praeteriti temporis, quibus Patriarchatus in duos Archiepiscopatus, vel duo constituti Archiepiscopatus comprobantur, secreta in duas partes Dioecesi, vel Provincia, quas unus tantum Archiepiscopus obtinebat. Nos quidem multum laboris insumpsimus in hujusmodi antiquitatis monumentis perquirendis; plura etiam congressimus, ut privato studio nostro indulgeremus, utque magis perspicue intelligeremus, quid consilii a Nobis capiendum esset, cum hujus generis negotia proponerentur. Verum, si haec omnia in medium Vobis adduceremus ut vulgato proverbio utamur, noctuas Athenas ferre videremur. Accedit etiam, quod alienum prorsus est, nostram vestramque hujus diei laetitiam, memoria veterum dissidiorum, atque bellorum, quae inter Principes exarserunt, perturbare, et gravissimas difficultates recensere, quae ob temporum calamitates in cura animarum gerenda objectae fuerunt. Quamobrem, ut hujusmodi impedimenta de medio tollerentur, iidem Principes nonnullas

inter se pactiones statuerunt, quas deinde Nobis propositas, assensu nostro, uti dictum est, confirmavimus, easque mandandas executioni quamprimum censemus.

§ 5. Itaque Vos hortamur magnopere, ut animos vestros ad Deum, a quo bona universa descendunt, nobiscum convertatis: quem profecto tam magni singularisque beneficii solum auctorem dignoscimus, ac fatemur. Ipse lumen suum Nobis impertivit. Ipse animum nostrum graviter afflictum, et perculsum erexit, ac virtute sua corroboravit, ut labores, contrarios eventus, mentis aegritudines, omnemque tristitiam libenter ac fortiter sustineremus. Denique ipse gravissimum hoc negotium hoc potissimum tempore ad finem perduxit, quo Nos, licet immerentes, Summum Pontificatum gerimus: ut exploratum fieret omnibus, a Domino factum esse istud, quod est mirabile in oculis nostris; siquidem contingere id poterat, cum alii Romani Pontifices Praedecessores Nostri hanc Apostolicam Sedem tenerent, qui nos quidem pari auctoritate exaequabant, meritis tamen longe nobis praecellebant.

§ 6. Itaque Deo beneficentissimo singulares agimus gratias, et habebimus perpetuas. Sed, quoniam Ipse causis secundis, veluti quibusdam instrumentis, uti consuevit, ut ea perficiat, quibus hunc Orbem terrarum complere statuit: iisdem Nos quoque referre gratias debemus, et meritis laudes impertiri. Carissimae in Christo Filiae Nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae Reginae Illustris et Imperatricis animum Deus Optimus Maximus spiritu pacis, ac verae Religionis inflammavit, cui sane ipsa sine ulla cunctatione paruit, adducta potissimum pietatis studio, quo Principes Austriae Domus suae prae caeteris semper commendati fuerunt. Dilectos quoque Filios Nobiles Viros Ducem, ac Senatores Venetae Reipublicae eodem spiritu pacis ac verae Religionis Deus incendit, quem ipsi facili paratoque animo susceperunt, ut Praedecessorum suorum, qui, eximia facinora pro Christiana Fide toties peracta, maximis laudibus ubique celebrantur, praecleara exempla sequerentur. His sane fundamentis excitatum, conditumque fuit universum aedificium, perfectumque negotium. Quam ob causam ipsos rei totius Artifices non modo debitis laudibus prosequimur, sed gratias quoque Nos habituros sincera mente fatemur.

§ 7. Eodem prorsus animi sensu commendamus, plurimasque rependimus gratias Dilectis Filiis Nostris hoc loco praesentibus, Carolo Cardinali Rezzonico, et Mario Cardinali Millino, qui in gerendo, ac demum in perficiendo tam gravi negotio, nihil omnino intentatum reliquerunt, ut illud ad suum finem perducerent, integramque servarent inter Principes concordiam, quorum causam ac rationes tuebantur. Siquidem nihil aliud sibi

ante oculos propositum habebant, quam animarum salutem prospicere, Deique gloriam amplificare; a quo procul dubio, dum in vivis agent, et postquam mortalitatem exuerint, mercedem meritis consentaneam assequuntur.

14.

Bulla papeža Benedikta XIV., zalevajoča popolni zator in stalno odpravo oglejskega patrijarhata ter ustanovitev dveh nadškofij, videmske in goriške, z drugimi primernimi ukrepi. — Rim, 6. julija 1751.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Injuncta Nobis a Supremo Pastorum Principe, ^{1)*} cuius vices in terris plane immerentes gerimus, Ecclesiarum omnium sollicitudo, Nos usque a primis Pontificatus nostri annis adduxit, ut gravissimum Aquilejensis Patriarchatus negotium a Praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus jam pridem susceptum, et a pluribus eorum diu multumque agitatum prosequeremur; nil aliud Nobis in nostrae tractationis initio, progressu, fineque proponentes, quam id, quod iisdem quoque Praedecessoribus nostris propositum semper fuisse non dubitamus; ut scilicet Aquilejensis Ecclesiae status ita disponeretur, prout optimo regimini animarum eidem subjectarum, et libero spiritualis gubernii exercitio magis congruere, et opportunum fore dignosceretur.

§ 1. Hunc unice scopum prae oculis habentes, ²⁾ superioribus annis certam quandam Ecclesiastici regiminis formam in ulteriori Aquilejensis Dioecesis parte interea observandam statuimus; sperantes gradum hinc factum iri, ad firmum, stabilemque rerum ordinem, per quem vigentes perturbationes perpetuo tollerentur, ibidem feliciter constituendum; quemadmodum colligere licet ex nostris Literis Apostolicis incipientibus: *Omnium Ecclesiarum*, quas die XXIX. Novembris anni MDCCXLIX., et ex iis, quarum initium est: *Postquam per alias*, quasque die XXVII. Junii anni MDCCCL. in forma Brevis edidimus; quibus nimirum, temporaneum urgentibus necessitatibus remedium aptantes, decrevimus, illud tandiu duraturum fore, *donec aliqua ratio communi Partium consensu, nostraque aut Successorum nostrorum approbatione, iniri valeret, per quam animarum Fidelium necessitatibus consuleretur.*

*) Marginalne opomnje so zaradi pičlega prostora ob robu postavljene pod črto; ob robu stojé pa zbog ložje razpreglednosti zaporedne številke, označujoče dotične marginalije.

1) Pontifex ex pastoralis sollicitudinis officio Aquilejensis Ecclesiae statum componere cupit.

2) Temperamenta capta pro meliori Animarum regimine, donec de firmo remedio inter Partes conveniret.

§ 2. Verum scientes, omne datum optimum, et omne donum perfectum ab Omnipotente Deo petendum, et expectandum esse, nunquam omisimus in toto gravissimae causae decursu, Divinam Majestatem, interpositis etiam aliorum orationibus, enixe exorare, ut inter perturbationum procellas, et multiplicium difficultatum scopulos, trepidantem consilii nostri navim in portum Nobis optatum, ad afferenda nimirum animabus Christi Sanguine redemptis necessaria salutis aeternae subsidia, afflante Spiritus sui aura, deducere dignaretur.

§ 3. Invocantes Nos exaudivit misericors Dominus, dumque maximarum tribulationum, et amaritudinum fluctibus jactaremur, misit ex alto adjutorium suum, factaque tranquillitate, Nos uberi consolationum suarum dulcedine recreavit. Ipse etenim, in cujus manu sunt Regum corda, uno eodemque tempore Carissimae in Christo Filiae Nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae Reginae Illustris in Romanorum Imperatricem Electae animum inclinavit: ut de proponendo stabili remedio pro Aquilejensibus rebus perpetuo componendis cogitaret, simulque effecit, ut Dilecti Filii Nobiles Viri Dux et Respublica Venetiarum concordi studio id ipsum optarent. Cujus rei indubium testimonium Nobis praebuerunt Epistolae ad Nos conscriptae tum a praedicta Maria Theresia Regina in Imperatricem Electa sub die XVII. Martii currentis anni MDCCCL., quas Nobis exhibuit Dilectus Filius noster Marius hujus S. R. E. Presbyter Cardinalis Millinus nuncupatus, tum a praefato Venetiarum Duce sub die XXXI. ejusdem mensis, et anni, quas dilectus quoque Filius noster Carolus ejusdem S. R. E. Presbyter Cardinalis Rezzonicus etiam nuncupatus Nobis exhibuit.

§ 4. Qui sane Marius, et Carolus Cardinales die VI. Aprilis ad audientiam nostram una simul se conferentes, memoratis respective Literis Nobis redditis, non solum flagrantia utriusque Partis desideria, ut hujusmodi perpetuo ac stabili remedio Aquilejensis Patriarchatus negotium terminaretur, unanimi Nobis voce repraesentarunt: sed etiam singillatim ea Nobis exposuerunt, de quibus Partes ipsae olim dissentientes, nostris invitationibus, et hortationibus obsecundantes, diligentibus tractatibus et colloquiis habitis, convenerunt: cujus Conventionis exempla in scriptis redacta Nobis relinquentes, earundem Partium nomine Nobis humiliter supplicarunt, ut illi, pro rerum conventarum subsistentia et observantia approbationis nostrae robur adjicere, necnon pro earundem rerum executione, Apostolicae auctoritatis nostrae plenitudinem interponere

³ Supremi Principes concordi studio inter se conveniunt.

⁴ Conventionis approbationem, et rerum conventarum executionem a Pontifice requirunt.

dignaremur. Articuli autem conventionis inter praedictas Partes initae, qui earundem mandato subscripti, et respective ab ipsis approbati, et ratificati fuerunt, sunt tenoris sequentis, videlicet.

§ 5. *Cum sacra Caesarca Regiaque Hungariae Bohemiaeque Majestas Serenissimam Venetam Rempublicam sincero et singulari prorsus affectu prosequatur, ac proinde de illibata cum eadem servanda amicitia, bona vicinitate, ac unione, quam maxime sit studiosa, neque minus praefata Serenissima Respublica hac ipsam amicitiam, bonam vicinitatem, ac unionem pari studio excolere satagat: hinc est, quod tam ex una, quam ex altera parte eniro studio eo fuerit allaboratum, ut quae per aliquot saecula hucusque substiterat, circa Aquilejensem Patriarchatum controversia, amica ac utrinque aeque decora via penitus ac radicitus terminetur.*

Quem in finem, ad opus tam salutare tractandum ac peragendum, Sacra Caesarca Regiaque Hungariae et Bohemiae Majestas Virum Illustrissimum ac Excellentissimum Dominum Corficium Sacri Romani Imperii Comitum ab Ulfeld, suum Consiliarium Status actualcm intimum, nec non Aulae et Status Cancellarium, Supremum Supellectili Argenteae Regni Bohemiae Haereditarium Praefectum, Dominum Dynastiarum Hostascor, Prodliz, Öttaslavvitz, et Zultsch etc. Aurei Velleris Equitem,

Serenissima vero Veneta Respublica suum in Aula Caesarca commorantem Oratorem Ordinarium Illustrissimum et Excellentissimum Nobilem Dominum Andream Tronum Equitem etc. plena facultate muniverint: qui, collatis prius inter se colloquiis, de sequentibus conditionibus convenerunt.

Art. I. *Sacra Caesarca Regiaque Majestas tum Sanctitati Suae, tum Serenissimae Venetae Reipublicae, optionem relinquit, num loco abolendi prorsus Aquilejensis Patriarchatus, duo Episcopatus, aut Archiepiscopatus, unus ex parte Imperii, et alter ex parte Ditionum praefatae Reipublicae Subditarum, institui velint: quorum primus Goritiensis, alter Utinensis in posterum nuncupabitur: ea tamen sub conditione, ut inter eandem, et Serenissimam Venetam Rempublicam, quoad hanc novam institutionem et erectionem, perfecta aequalitas observetur, et uterque seu Episcopus, seu Archiepiscopus, iisdem prorsus gaudeat facultatibus.*

Art. II. *Ne dubium ullum superesse queat, quid sub omnimoda Aquilejensis Patriarchatus abolitione, juxta mentem contrahentium Partium, praerogativa Sanctitatis Suae in id ipsum consensu, intelligatur: disertim inter easdem contentum est, sub hac ipsa denominatione non saltem ipsius Patriarchatus abolitionem, sed et abolitionem inde*

⁵) Articuli Conventionis.

dependentiam, Tituli, Dignitatum, Canonicatum, et Beneficiorum intelligi debere, ita quidem, ut nullus in posterum seu Canonicus, seu annexa quadam Aquilejensi, qua Patriarchali, Ecclesiae dignitate praeditus, se talem nuncupare audeat, sed qui ex parte Imperii sunt, Goritioneses, et qui ex parte Venetae Reipublicae sunt, Utinenses in posterum nuncupentur.

Art. III. *Sacra Caesarica Regiaeque Majestas consentit, ut Eminentissimus Dominus Cardinalis Delfinus, quamdiu vixerit, Nomen, Titulum, et Honores Patriarchae retineat; eo tamen pacto, ut ex consensu hocce suo, Augustae Domus suae, aut Sacri Romani Imperii juribus, prout illa ante praesentis concordiae Articulos comparata fuerunt, nullum vel minimum praecedentium illatum, nec quicquam in ditionibus suis praefato Eminentissimo Domino Cardinali concessam censi queat.*

Art. IV. *Mortuo autem eodem, Nomen quoque et Titulus Patriarchae iis in Terris, quae Aquilejensi quondam Ecclesiae suberant, cessare omnino debet.*

Art. V. *Sacra Caesarica Regiaeque Majestas pro se suisque Haeredibus et Successoribus, et Serenissima Veneta Respublica sese quam validissime aequali tam ex una quam ex altera parte ratione obstringunt, quod nullis unquam futuris temporibus, ultra supra memoratas concordiae Leges, multo minus contra easdem, in iis, quae Aquilejensem quondam Patriarchatum quocumque demum modo, seu directe, seu indirecte concernunt, quicquam a Sancta Sede Pontificia exoptare, aut si oblatum fuerit, accipere, sed unice praesentis concordiae Legibus stare velint.*

Art. VI. *Sacra Caesarica Regiaeque Majestas pro se, suisque Haeredibus, et Successoribus, quo fieri potest meliore et firmiore modo, quae jam in antecessum suo nomine toties declarata fuerunt, denuo confirmat: nempe quod nunquam ipsi in mentem venerit, sub colore, praetextu, aut ex causa eorum, quae circa Aquilejensem Patriarchatum ventilata hucusque fuerunt, vel unicam terrae palmam de territorio, quod Serenissimae Venetae Reipublicae subest, sibi aut in praesens, aut in posterum arrogare: renuntiando disertim iis, quae inde desumi possent, titulis aut praetensionibus quibuscumque.*

Art. VII. *Pro tollenda omni dissidiorum ansa, redditus, qui ad Aquilejensem Ecclesiam haecenus spectarunt, ita separentur, ut qui ex terris Austriacis proveniunt, constituendo ibidem novo Episcopo, aut Archiepiscopo, eique subjectis Canonicis; illi vero, qui ex Veneto territorio promanant, Utinensi Episcopo, aut Archiepiscopo, et ibidem degentibus Canonicis ex asse cedant. Et si quae adhuc supersunt alia rerum capita ad Aquilejensem Patriarchatum sese referentia, de iis ex aequo et bono inter Sacram Caesaricam Regiamque Majestatem, et Serenissi-*

mam Venetam Rempublicam, ad instar eorum, quae quoad limites observata hucusque fuerunt, quo citius, eo melius amica pariter via terminentur.

Art. VIII. *Si quae hinc inde, durante controversia, speciatim ex Aquilejensi Ecclesia ablata fuerint, bona fide quantoocius restituantur, et super iis ad sensum praecedentis Articuli ex aequo et bono omnia terminentur.*

Art. IX. *Ad normam praesentis conventionis, tam ex parte Sacrae Caesaricae Regiaeque Majestatis, quam ex parte Serenissimae Venetae Reipublicae, apud Sanctitatem Suam usitato et decente modo instabitur, ut quemadmodum Eadem pronam se jam in antecessum, et propensam declaravit, erectioni duorum Episcopatum, seu Archiepiscopatum iisdem utrinque facultatibus munitorum benigne annuere; ita Sanctitas Sua ultimum tam salutari scopo, communi ac concorde studio utrinque promovendo, complementum quantoocius dare velit.*

§ 6. Sane, si ex communi plausu, quo hujus conventionis inter praefatos Supremos Dominantes feliciter imitae, necnon singulorum Capitum in ipsa Conventione contentorum notitia, tam citra, quam ultra Montes, a Viris cordatis, et publicae tranquillitatis, rectique rerum Ordinis amatoribus excepta fuit, de illa et illis judicandum simpliciter Nobis fuisse putavissemus: nil ultra laboris aut diligentiae Nobis, aut illis, quorum consiliis utimur, in eorumdem examine adhibendum fuisset.

§ 7. Sed quoniam nihil omittendum Nobis esse judicavimus, quod ad approbationem nostram consideratius, atque consultius interponendam conducere valeret: quum ad memoriam nostram revocaverimus tam ea, quae in Ecclesiasticis Annalibus habentur circa Patriarchatus Aquilejensis exordia, gravissimasque perturbationes, quibus Ecclesia Dei propterea vexata fuit: quam quae in historiis saecularibus relata sunt, de multiplicibus dissensionibus, cruentisque bellis, quae inter Christianos Principes, ejusdem Patriarchatus occasione, frequenter arserunt; ejusmodi periculis verendum erat, ne eorumdem Christianorum Principum pax et concordia, donec Patriarchatus ipse subsisteret, perpetuo exposita remaneret; ipsius quoque Civitatis Aquilejensis praesentem statum praec oculis habentes, et miseram conditionem, ad quam a tanto jam tempore redacta esse dignoscitur, ut in multorum Patriarcharum serie nullus inveniatur, qui in ipsa resederit; nec ullum in posterum in ea mansurum fore credendum esset. Considerantes praeterea, quibus cautelis plurimum saeculorum spatio ab Apostolica Sede procedi opus fuerit in ejusdem Patriarchatus collatione et provisione, ad evitandas offensiones, ac dissensionum, bellorumque tumultus, qui inter

⁶⁾ Conventio communi plausu excipitur.

⁷⁾ Illiusque executionem complures et graves causae suadent.

Supremos Principes ea occasione accendi potuissent: Quoque jamdudum Pastoralem sollicitudinem nostram magis angebat, perpensis spiritualibus necessitatibus tot millium animarum, amplissimam partem Aquilejensis Dioecesis ultramodo extensae incolentium, et a Veneto Dominio dissitarum, quarum regimen jamdudum, ob inextricabiles rerum saecularium difficultates, haud feliciter procedebat: Qua de re quum plures recursus a Patriarchis pro tempore ad hanc Apostolicam Sedem facti fuerint, dum statum Ecclesiae suae eidem Apostolicae Sedi statutis temporibus de more referrent: eumque piorum atque prudentium Virorum, gravissimas dictarum animarum calamitates deplorantium, relationes et querelae, tum ad Praedecessores nostros Romanos Pontifices, tum ad Nos ipsos saepe pervenerint: animo occurrebat, quam frustra iidem Praedecessores nostri, Pontificiae sollicitudinis officia ad hujusmodi calamitates sublevandas pluries interposuerint: quot etiam ad hunc diem inutiliter excogitata fuerint remedia, quae vel optatam executionem, vel speratum fructum nequaquam obtinere, vel plenam recti ordinis reintegrationem producere non potuerunt, vel denique temporaneam dumtaxat attulerunt utilitatem, quum scilicet ideo excogitata fuerint et adhibita, ut viam sternerent ad firmum tandem et stabile remedium memoratis deordinationibus perpetuo tollendis inveniendum.

§ 8. His omnibus matura consideratione pensatis, iisdemque conventionis Capitibus attente perpensis, implorato saepius Divini Luminis adjutorio, ac requisitis, auditisque super his nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sententiis, de eorum consilio et assensu, postulationibus hujusmodi pro parte dictae Carissimae in Christo Filiae nostrae Mariae Theresiae Hungariae et Bohemiae Reginae Illustris, in Romanorum Imperatricem Electae, necnon Dilectorum Filiorum Nobilium Virorum Ducis et Reipublicae Venetiarum, Nobis, ut praefertur, exhibitis, in omnibus et per omnia plenissime annuentes: non modo praecursoria omnia et singula Conventionis capita, utpote ad publicum bonum, et felix animarum regimen tendentia, praesentium Literarum tenore laudamus et approbamus: verum etiam per easdem praesentes ad ea exequenda et statuenda, quae pertinent ad omnimodam, atque perpetuam suppressionem Patriarchatus Aquilejensis, necnon ad erectionem duorum Archiepiscopatum aequalibus omnino juribus, praecursoriis, ac praerogativis praedictorum, relicto, ut infra, Dilecto Filio nostro Danieli S. R. E. Presbytero Cardinali Delfino nuncupato, dum vixerit, Patriarchae Titulo, procedere volentes: aliorum

⁸⁾ Itaque Pontifex eam laudat et approbat, ac secundum illam statuere decernit.

vero Capitum inter praefatas partes, ut supra dictum est, conventorum, ac respective a Nobis approbatorum executionem, per alias nostras Apostolicas Literas implendam, statuendamque reservantes.

§ 9. De Apostolicae potestatis nostrae plenitudine, qua Nobis datum est, justis concurrentibus causis, Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, et Episcopales erigere, transferre, suppressere, et extinguere, earumque Dioeceses dividere ac separare, prout in Domino expedire noverimus: Motu proprio, et certa scientia, ac praesentium Literarum tenore, in dicta Aquilejensi Civitate et Ecclesia, Patriarchalem Cathedram, Dignitatem, et Sedem, Titulum, ac denominationem, atque omne Patriarchale, Metropolitico, et Dioecesanum jus eidem Ecclesiae ac Sedi haecenus adnexum, necnon ipsius Ecclesiae Capitulum, Dignitates, Canonicatus, atque Praebendas: ita ut deinceps Patriarchalis, Archiepiscopalis, aut Cathedralis Ecclesia Aquilejensis, illiusque Capitulum minime existat, nec ullus Aquilejensis Patriarcha, Archiepiscopus, aut Episcopus, vel illius Ecclesiae Dignitas, aut Canonicus denominari possit, penitus, omnino, ac perpetuo suppressimus et extinguimus.

§ 10. Ut autem animabus Christifidelium in locis haecenus Aquilejensis Patriarchatus per Nos, ut praefertur, suppressi et extincti spirituali jurisdictioni subjectis, quaeque in temporalibus tam Venetae Reipublicae, quam Austriae Familiae supremo parent dominio, dependentium, Ecclesiastici regiminis subsidia non desint: simili motu, scientia, et potestatis plenitudine, per easdem praesentes, ex nunc in Civitate Utinensi unam Archiepiscopalem Cathedram et Sedem, Archiepiscopatum Utinensem nuncupandam, cum omnibus, et singulis juribus, etiam Metropolitico, caeterisque praecursoriis et praerogativis, aliis Archiepiscopalibus Ecclesiis de jure, usu, ac consuetudine competentibus, perpetuo erigimus et constituimus: cui quidem Archiepiscopatu, peculiari ejus Dioecesi, totum illum Regionis tractum, qui temporali Reipublicae Venetae dominio subjectus est, et haecenus a pro tempore existente Patriarcha Ecclesiae Patriarchalis Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, Dioecetano jure obtinebatur, et pacifice regebatur, tribuimus et assignamus, necnon in Suffraganeos eos omnes, et singulos Episcopos, quorum Cathedrales Ecclesiae in praefatae Reipublicae Venetae dominio consistunt, quique ad hunc diem eidem Patriarchatu Aquilejensi per Nos, ut praefertur, suppresso et extincto subjecti fuerunt, subijcimus atque suppo-

⁹⁾ Aquilejensem Patriarchatum, et Sedem, Capitulum etc. suppressit et extinguit.

¹⁰⁾ Utinensem Archiepiscopatum erigit eique Dioecesim, et Suffraganeos assignat.

nimus: prout latius, atque distinctius per alias nostras Apostolicas Literas super erectione hujusmodi Utinensis Ecclesiae Archiepiscopalis, aequalibus, ut praefertur, juribus et praerogativis cum infrascripta Goritienſi Archiepiscopali pariter Ecclesia insigniendae peculiariter expediendas, statuatur, et explicabitur.

¹¹⁾ § 11. Simili quoque modo ex nunc in Civitate Goritienſi alteram Archiepiscopalem Cathedram et Sedem, Archiepiscopatum Goritienſem nuncupandam, cum omnibus et singulis praedictis juribus, etiam Metropolitanico, caeterisque praecminentibus et praerogativis, aliis Archiepiscopalibus Ecclesiis de jure, usu, ac consuetudine competentibus, earundem praesentium tenore, dictisque motu, scientia, et potestatis plenitudine, perpetuo pariter erigimus et constituimus; cui etiam Archiepiscopatuſi, pro ejus peculiari Dioecesi, alteram Patriarchalis haecenus Ecclesiae Aquilejensis, per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, Dioecesis partem, quae Austriacorum Principum dominio subest, quaeque novissimis temporibus per Vicarium Apostolicum Episcopali caractere praeditum, a Nobis ad tempus, et ad nostrum, ac Sedis Apostolicae beneplacitum inibi constitutum, in spiritualibus gubernata fuit, tribuimus et assignamus; ita ut, statim ac novae Archiepiscopali Goritienſi Ecclesiae hujusmodi, Apostolica auctoritate, futurus illi Archiepiscopus praeficietur, praedicti Apostolici Vicarii gubernium, necnon omnes et singulae providentiae et ordinationes, sive a Praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, sive a Nobis ipsis, pro animarum regimine in dicta Aquilejensi quondam Dioecesis parte Austriacae Ditioni subjecta, captae, editae, atque statutae, exinde in posterum pro sublatis, irritis, abrogatisque eo ipso hebeantur; eidemque Goritienſi Archiepiscopatuſi in suffraganeos, eos omnes et singulos Episcopos, quorum Ecclesiae Cathedrales in temporali Austriaca Ditione consistunt, quique ad hunc diem Patriarchali Ecclesiae Aquilejensi per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, simili jure subjectae fuerunt, supponimus, atque subſicimus: prout etiam in aliis nostris Apostolicis Literis super erectione hujusmodi Goritienſis Ecclesiae Archiepiscopalis, aequalibus pariter juribus et praerogativis cum supradicta Utinensi Archiepiscopali Ecclesia insigniendae, peculiariter expediendis, plenius atque distinctius statuemus, et explicabimus.

§ 12. Et quoniam illustria Religionis, ac Pietatis argumenta, quae in tractatione hujus gravissimi negotii, ex

¹¹⁾ Goritienſem pariter Archiepiscopatum erigit eique Dioecesi et Suffraganeos attribuit.

¹²⁾ Vicarii Apostolici regimen aliasque providentias, post Archiepiscopatus provisionem cessare decernit.

quo Ecclesia Dei tot perturbationes, et anxietates aliquot jam Saeculorum decursu sustinuit, necnon in superius relata conventionem inter praedictas Partes provide inita, et a Nobis per praesentes approbata, ex parte tam dictae Mariae Theresiae Reginae in Imperatricem Electae, quam praedictorum Ducis et Reipublicae Venetiarum edita fuerunt, maximum utilitatis fructum eidem Ecclesiae Dei in praesenti attulerunt, atque etiam in posterum allatura fore prospicimus; ideo Nos, motu, scientia, et potestate paribus, ipsarum tenore praesentium, praedictae Mariae Theresiae Reginae in Imperatricem Electae, ejusque successoribus in perpetuum, ad praefatum Goritienſem Archiepiscopatum per Nos, ut praefertur erectum, tam pro prima hac vice, quam quoties perpetuis futuris temporibus ipsum vacare contigerit, jus nominandi Nobis, et Romano Pontifici pro tempore existenti Personam idoneam, per Nos, et successores nostros ad eundem Archiepiscopatum Goritienſem pro tempore promovendam, eique praeficiendam; necnon praedictis Duci et Reipublicae Venetiarum, ad alium Utinensem Archiepiscopatum, etiam per Nos, ut praefertur erectum, quoties per liberam praefati Danielis Cardinalis dimissionem, sive per ejus decessum, ac etiam deinceps alio quovis modo, perpetuis futuris temporibus vacare contigerit, simile jus nominandi Nobis, et Romano Pontifici pro tempore existenti Personam idoneam, etiam per Nos, et Romanos Pontifices successores nostros pro tempore ad eundem Archiepiscopatum Utinensem promovendam, eique praeficiendam, etiam perpetuo respective concedimus, et impertimur; prout per alias quoque Literas in forma Brevis super utriusque juris nominandi hujusmodi concessione peculiariter respective expediendas id ipsum statuemus, ac indulgebimus.

¹³⁾ § 13. Praefato autem Dilecto Filio nostro Danieli Presbytero Card. Delfino nuncupato, ob personalium ipsius meritorum magnitudinem, ut, non obstante Patriarchatus Aquilejensis suppressione et extinctione, per Nos, ut praefertur, factis, ipse nihilominus, quoad vixerit, absolutum et simplicem Patriarchae Titulum et denominationem retinere, et gerere possit et valeat; ita tamen ut ejusdem in dicto Archiepiscopatu Utinensi Successores, non alio, quam Utinensium Archiepiscoporum Titulo denominari possint aut debeant, earundem praesentium tenore concedimus et indulgemus.

(Nadaljevanje prih.)

¹³⁾ Jus nominandi ad praedictas Ecclesias Austriacis Principibus, ac Venetae Reipublicae respective tribuit.

¹⁴⁾ Patriarchae Titulum a moderno Card. Delfino retineri concedit.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca oktobra 1890.

Številka 13.

Diplomatarij.

Zatrtje (suppressio) oglejskega patrijarhata in ustanovitev goriške oziroma videmske nadškofije.

(Nadaljevanje.)

15) § 14. Aquilejensis porro Civitas magnitudine quondam et populi frequentia insignis, quantum ab antiquo splendore prolapsa, quamque ad deteriores conditionem redacta sit, omnibus notum est atque compertum. Illius autem Incolarum Cura Parochialis inter duas Ecclesias divisa est, ab eisque dependet: quarum una est ipsa, quae hactenus Patriarchalis etiam extitit, Ecclesia, in honorem Beatae Mariae Virginis in Coelum Assumptae, seu forsitan Nativitatis ejusdem Beatae Mariae Virginis, Omnipotenti Deo dicata, cujus quidem Animarum Parochianorum cura per ipsius Ecclesiae Sacristam pro tempore existentem exerceri consuevit; altera vero est Parochialis Ecclesia S. Joannis in foro, seu in Platea nuncupata, cujus Rector, seu Presbyter Curatus, a Communitate, et Homnibus dictae Civitatis, ut accepimus, eligi, nominari, ac Ordinario Loci praesentari solitus, erga Parochianos Ecclesiae hujusmodi jura Parochialia exercet. Quum itaque Civitas Aquilejensis sub temporali Austriacorum Principum ditione constituta sit: ideoque illius spirituale regimen, juxta praemissa, ad futurum Goritiensem Archiepiscopum pertinere, idemque futurus Archiepiscopus, Ordinarius, et Dioecetano jure, suam plenam jurisdictionem in eadem Civitate exercere debeat: Ne quid unquam libero hujusmodi jurisdictionis exer-

citio officere valeat, Nos in primodicta Ecclesia, cujus Patriarchalem qualitatem, nec non Cathedralitatis, aliaque praedicta jura jam suppressimus et extinximus, omnem etiam Parochialitatem, illiusque Curam Parochialem, harum quoque serie supprimimus et extinguimus; ac illius sic suppressae et extinctae animarum Parochianorum curam, ad dictam Parochialem Ecclesiam S. Joannis in Foro, seu in Platea nuncupatam transferimus, illicque subjicimus, et cum omnibus et singulis Parochialibus juribus respective applicamus, appropriamus, et cum ea incorporamus: ita ut illius Rector, seu Parochus, omnium animarum Christianorum tam suae hactenus Parochiae, quam etiam alteri, in praefata Patriarchali olim Ecclesia ad hunc diem existenti subjectionum, curam et regimen gerat, idemque, una cum omnibus suis Parochianis, hoc est, cum universo Aquilejensis Civitatis populo, praedicti futuri Goritiensis Archiepiscopi Ordinario juri subjectus existat.

§ 15. Cum vero Apostolica haec Sancta Sedes insignioribus quibusdam Basilicis, libertatis, et exemptionis, ac immediatae eidem Apostolicae Sedi subjectionis privilegia impertiri consueverit; Nos dictam Aquilejensem quondam Patriarchalem Ecclesiam Pontificiae liberalitatis muneribus decorare volentes, dicta potestatis

15) In Civitate Aquilejensi suppressa Parochialitate Ecclesiae olim Patriarchalis, unam dumtaxat Animarum Curam fore statuit.

16) Eandem Ecclesiam a cujuseunque Ordinarii jurisdictione exemptam, Sedi Apostolicae perpetuo subjicit.

plenitudine, eandem a futuri, et pro tempore existentis Archiepiscopi Goritiensis, et cujuscumque alterius Archiepiscopi, seu Episcopi jurisdictione, in omnibus, et per omnia per easdem praesentes eximimus et liberamus, ac perpetuis futuris temporibus exemptam, immunem et liberam, Nobisque, et Successoribus nostris Romanis Pontificibus, et huic Apostolicae Sedi immediate subjectam esse et fore decernimus. Ne autem ob nimiam praedictae Civitatis Aquilejensis a Romana Urbe, et Curia distantiam, ipsa Basilica praedicta necessariae assistentiae praesidio careat; Apostolico Delegato in dicta Civitate constituto, cui ab aliquot retro saeculis Monialium Monasterii Aquilejensis gubernium, apostolica auctoritate, et independentem ab Ordinarii jurisdictione commissum dignoscitur, ejusque futuris Successoribus, quos quidem in posterum semper ex personis eorundem Austriacorum principum subditis eligendos fore statuimus, et nostras, et Apostolicae Sedis vices committimus ac demandamus, ut ipse nunc existens Delegatus, ejusque Successores hujusmodi, tanquam Apostolici ad hoc etiam Delegati, nostroque, et ejusdem Apostolicae Sedis nomine, et auctoritate, cum debita a Nobis, et successoribus nostris dependentia, dictam Aquilejensem Basilicam olim Patriarchalem, ab Archiepiscopi Goritiensis, et alterius cujuscumque Archiepiscopi, sive Episcopi jurisdictione exemptam, Nobisque, et Apostolicae Sedi, ut praefertur, immediate subjectam, studeant salubriter regere, feliciter gubernare, et provide conservare.

§ 16. Praesentes autem Literas, et in eis contenta, et statuta quaecumque, etiam ex eo, quod quilibet in praemissis, seu in eorum aliquo, jus aut interesse habentes, vel habere praetendentes etiam quomodolibet in futurum, cujusvis status, ordinis, praecminentiae, et Ecclesiasticae, vel Mundanae dignitatis sint, etiam specifica et individua mentione et expressione digni, illis non consenserint: seu, quod aliqui ex ipsis ad ea minime vocati, vel etiam nullimode, aut non satis auditi fuerint: aut ex alia qualibet, etiam laesionis, vel alias juridica et privilegiata causa, colore, praetextu, et capite, etiam in corpore juris clauso, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae, aut interesse habentium consensus, aliove quolibet defectu, quantumvis magno, inexcogitato et substantiali; sive etiam ex eo, quod in praemissis, solemnitates, et quaecumque alia forsitan servanda et adimplenda, minime servata et adimpleta, seu causae, propter quas praesentes emanaverint, non

¹⁷⁾ Apostolicum Delegatum ad illius curam deputat.

¹⁸⁾ Praemissorum omnium firmitati consulit per opportunas clausulas et Decreta.

satis adductae, verificatae, ac justificatae fuerint; notari, impugnari, aut in controversiam vocari, seu adversus eas restitutionis in integrum, apositionis oris, aut aliud quodcumque juris, facti, vel justitiae remedium impetrari posse: sed tanquam ex Pontificiae providentiae Officio, et Motu proprio, certa scientia, deque Apostolicae potestatis plenitudine Nostris, factas et emanatas, omnimoda firmitate perpetuo validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac per omnes et singulos, ad quos spectat, et quomodolibet spectabit in futurum, inviolabiliter observari; omnibusque etiam et singulis, quorum favorem concernunt, plenissime suffragari; et si secus super his ignoranter contigerit attentari, irritum, et prorsus inane esse et fore, pari auctoritate volumus, atque decernimus.

§ 17. Non obstantibus, de jure quaesito non tollendo, de suppressionibus committendis ad Partes, vocatis, quorum interest, aliisque nostris, et Cancellariae Apostolicae Regulis; necnon dictae Ecclesiae olim Patriarchalis, per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, erectione et fundatione: Omnibusque et singulis Apostolicis, ac in Synodalibus quoque, Provincialibus, et Universalibus Conciliis editis, vel edendis, specialibus, vel generalibus Constitutionibus, et Ordinationibus: Nec non ejusdem Ecclesiae olim Patriarchalis per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, etiam confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate, alia roboratis, statutis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus: Privilegiis quoque Indultis, Concessionibus, et Donationibus eidem Ecclesiae, ut praefertur, suppressae et extinctae, aut quibuscumque personis, quaecumque Ecclesiastica aut Mundana dignitate fulgentibus, quantumvis specifica et individua mentione dignis, etiam Romanorum Pontificum Praedecessorum nostrorum, Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, et aliorum Supremorum Principum auctoritate, et liberalitate, seu ad alicujus ex supra expressis instantiam, intuitum, et contemplationem, sub quibuscumque formis, et verborum tenoribus, etiam Motu simili, et de Apostolicae potestatis plenitudine, seu Consistorialiter, in contrarium praemissorum concessis, et emanatis, et longissimi, ac immemorabilis temporis usu, possessione, seu quasi, exercitis, atque praescriptis; Quibus omnibus et singulis, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus, et formis, specialis, specifica, et individua mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret; illorum tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praefertur,

¹⁹⁾ Contrariis quibuscumque derogat.

sentibus pro expressis habentes, ad praemissorum omnium et singulorum effectum, latissime et plenissime, ac specialiter et expresse, ex certa scientia, motuque, et potestatis plenitudine paribus, derogamus, et derogatum esse volumus, caeterisque contrariis quibuscumque.

20) § 18. Volumus etiam, ut ipsarum praesentium Transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et Sigillo alicujus Personae in Ecclesiastica Dignitate constitutae munitis, eadem prorsus fides ubique adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae, vel ostensae.

21) § 19. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis, suppressionis, extinctionis, duplicis erectionis, constitutionis, concessionis, impertitionis, exemptionis, liberationis, subjectionis, commissionis, mandati, decreti, derogationis, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

22) Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicae Millesimo septingentesimo quinquagesimo primo, pridie nonas Julii, Pontificatus Nostri Anno Undecimo.

† **Ego Benedictus Catholicae Ecclesiae
Episcopus.**

† Ego Thomas Episcopus Ostiensis Cardinalis Rufus Decanus S. R. E. Vice-Cancellarius.

† Ego Annibal Episcopus Portuen. Card. S. Clementis Albanus.

† Ego Petrus Aloysius Episcopus Albanen. Cardinalis Carafa.

† Ego Antonius Xaverius Episcopus Praenestin. Card. Gentili.

† Ego Raymerius Episcopus Sabinen. Cardinalis de Ilcio.

† Ego Joannes Antonius Episcopus Tusculanus Card. Guadagni.

†

†

†

†

† Ego Nicolaus Maria Tit. S. Petri ad Vincula Presbyter Card. Lercari.

† Ego Franciscus Tit. S. Mariae Transtiberim Presbyter Card. Burghesius.

† Ego Dominicus Tit. SS. Duodecim Apostolorum Presbyter Card. Riviera.

†

† Ego Pompejus Tit. S. Eusebii Presbyter Card. Aldorandus.

† Ego Joseph Tit. S. Pudencianae Presbyter Card. Spinellus.

†

†

† Ego Carolus Tit. S. Mariae in Ara-Coeli Presbyter Card. Rezzonicus.

† Ego Dominicus Tit. S. Bernardi ad Thermas Presbyter Card. Passioneus.

† Ego Silvius Tit. S. Callisti Presbyter Card. Valenti S. R. E. Camerarius,

† Ego Carolus Tit. S. Anastasiae Presbyter Card. Sacripantes.

†

† Ego Joachim Tit. S. Caeciliae Presbyter Cardinalis Portocarrero.

† Ego Camillus Tit. SS. Joannis, et Pauli Presbyter Card. Paulutius.

† Ego Carolus Albertus Tit. S. Mariae de Pace Presbyter Card. Carulchinus.

†

† Ego Jacobus Tit. S. Hieronymi Illyricorum Presbyter Card. Oddi.

†

†

†

†

†

† Ego Franciscus Tit. S. Mariae de Populo Presbyter Card. Riccius.

† Ego Antonius Tit. S. Silvestri in Capite Presbyter Card. Rufus.

† Ego Philippus Maria Tit. S. Stephani in Monte Coelio Presbyter Card. de Montibus.

† Ego D. Fortunatus Tit. S. Matthaei in Merulana Presbyter Card. Tamburinus.

† Ego D. Joachim. Tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Card. Besutius, Major Poenitentarius.

†

†

†

†

†

† Ego Joannes Baptista Tit. S. Homophrii Presbyter Card. Mesmerus.

†

† Ego Marius Tit. S. Marcelli Presbyter Card. Millinus.

†

† Ego Henricus Tit. S. Mariae in Porticus Presbyter Card. Dur Eboracensis.

20) Transumptis Fidem haberi jubet.

21) Sanctio.

22) Dat. die 6. Julii 1751.

†
†
†
†
†
†
†
†
†
†
† *Ego Alexander S. Mariae in Via-Lata Diaconus Card. Albanus.*

† *Ego Nerius S. Eustachii Diaconus Cardin. Corsinus.*

†
†
†
†
†
† *Ego Hieronymus S. Angeli in Foro Piscium Diaconus Card. Columna.*

† *Ego Prosper S. Georgii in Velabro Diaconus Card. Columna de Sciarra.*

† *Ego Alexander S. Mariae in Aquiro Diaconus Card. Tenarius.*

† *Ego Hieronymus S. Adriani Diaconus Card. Bardi*

† *Ego Dominicus SS. Viti, et Modesti Diaconus Card. Ursinus.*

†
†
†
†
†

D. Card. Passioneus.
J. Datarius.

VISA DE CURIA.

J. C. Boschi.

J. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

Publicata die 17. ejusdem Mensis, et Anni.

15.

Bulla papeža Benedikta XIV., s katero ustanovi goriško nadškofijo ter odredi vse, kar zadeva škofijo, kapitul, obojno menzo, podeljevanje beneficijev in oskrbovanje dolžnostij. — Rim, 18. aprila 1752.

BENEDICTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

23) Sacrosanctae Militantis Ecclesiae gubernacula, quae copiosus in misericordia Deus, et in cunctis suis gloriosus operibus, ad hoc Nobis, meritis quamvis imparibus, committere, et debilitati nostrae magnum Apostolicae servitutis jugum imponere voluit, ut tanquam

23) Prooemium.

24) Justa causa veteres supprimendi, novasque erigendi Cathedralis statutur, urgens necessitas avertendi dissidia.

de summo vertice montis ad hujus mundi infirma reflectentes intuitum, quid pro hujusmodi Ecclesia illustranda, ad Fidei Orthodoxae propagationem, Divinique cultus augmentum conferat, quidque animarum Christianorum salutem quomodolibet conveniat, attentius prospicere non omittamus, demandata tenentes, et propterea causis dissidiorum, quae inimicus homo suggerit, per suppressionis, et extinctionis Ecclesiarum, etiam Patriarchalium, fontium et originum dissidiorum hujusmodi ministerium, penitus eliminatis, Apostolica auctoritate, qua fungimur in hac parte, earum loco novas Ecclesias Metropolitanas, pro Dominiorum diversitate, ne Fideles ipsi inibi degentes in recidivae contentionis scopulum relabantur, erigimus, aliaque desuper disponimus, prout rationabiles causae, et pia sublimium Principum vota exposcunt, temporumque, locorum, et personarum qualitatibus et circumstantiis matura deliberatione pensatis, ad Omnipotentis Dei, ejusque Gloriosissimae Genitricis Virginis Mariae laudem et gloriam, ac ejusdem Militantis Ecclesiae honorem, conspicimus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane etc. *Sequitur narratio suppressionis Patriarchatus Aquilejensis, ejusque Dioecesis, et Provinciae divisio in duos Archiepiscopatus; quibus vide Constit. sub Num. 14 „Zgodovinski Zbornik“ stolp. 185 — 195. §§ 3 — 15 inclus.** ac alias prout in Literis nostris Apostolicis Pontificatus Nostri anno undecimo desuper expeditis plenius et uberius continetur. Nos propterea Erectioni Archiepiscopatus Goritiensis hujusmodi modum, et formam imponere, eandemque erectionem per Nos, ut praefertur, factam, Apostolica auctoritate praefata confirmare cupientes, quique dudum inter alia voluimus, quod petentes Beneficia Ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere verum annum valorem, secundum communem aestimationem, tam Beneficii uniendi, quam illius, cui uniri petitur, alioquin unio non valeret, et in unionibus semper commissio fieret ad Partes, vocatis quorum interest: motu, scientia, et potestatis plenitu-

25) Spectabiles Urbis Goritiensis qualitates, ob quas Archiepiscopalis Sedis digna.

*) Ker so navedeni §§ ondotne bulle večinoma skoraj doslovno vsprejeti v pričujočo bullo, zato jih po vzgledu bullarija Benedikta XIV. nismo še enkrat ponatisnili, ampak opozarjamo na dotične odstavke. Vender smo pa povzeli za nas važnejše druge odstavke te bulle, kateri so v bullariju tudi izpuščeni, ker so bolj krajevnega pomena. In sicer smo jih povzeli iz poverjenega transsumpta te ustanovne listine, ki ga hrani škofijski arhiv goriški ter ga nam je z veliko prijaznostjo poslal v porabo prečastiti g. knezonadškof. tajnik Ivan Grbec, za kar mu iskrena zahvala. — Dotične odstavke označili bodemo s tem, da je denemo v oklepaje. Opozarjamo le še na to, da je pisavo tega transsumpta jako težko čitati, včasih, zlasti pri lastnih imenih, brez družih pripomočkov skoraj nemogoče pravo zadeti.

dine similibus, in dicta Civitate Goritensi valde conspicua, et in sui amplitudine circuitus duorum milliarum, et ultra, in qua Civitate Goritensi, ejusque suburbiis, plures, ut pariter accepimus, reperiuntur Ecclesiae, videlicet Presbyterorum Regularium Societ. Jesu cum publico Gymnasio, ac Fratrum Ordinis Minorum Conventualium Sancti Francisci, et Cappucinorum, et Carmelitarum discalceatorum nuncupatorum, praeter duo Monialium Monasteria, unum sub Sanctae Clarae, alterum vero sub Sanctae Ursulae respective Regulis, et tres utriusque sexus Christifidelium Confraternitatum Ecclesiae, scilicet Sanctissimi Sacramenti, et Sanctorum Angelorum Custodum, et Sancti Joannis Nepomuceni nuncupati, nec non Ecclesia Fratrum Misericordiae nuncupatorum, ut jure merito Archiepiscopalis Civitatis nomine nuncupari valeat, Parochialem Ecclesiam Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti, cum ei annexis altera Parochiali Ecclesia de Salcano nuncupata Goritensis, ac perpetuo simplici Beneficio Ecclesiastico sub invocatione Sanctae Annae in Parochiali, seu alia Ecclesia dictae Civitatis Goritensis, quae, sicut etiam accepimus, de Jurepatronatus Laicorum Nobilium, et Illustrium, videlicet praefatae Mariae Theresiae Reginae, ex fundatione, vel dotatione existit, et quam quondam cognominatus Comes Coronini primodictae Parochialis Ecclesiae Rector, dum viveret, obtinebat, quaeque per obitum dicti cognominati Comitis, qui extra Romanam Curiam diem clausit extremum, ad praesens vacat, sive, ut praefertur, sive alias quovis modo aut ex alterius cuiuscumque Persona, seu per liberam resignationem dicti Cognominati Comitis Coronini, vel cujusvis alterius de illa extra dictam Curiam etiam coram Notario publico et Testibus sponte facta, aut Constitutionem piae memoriae Joannis PP. XXII. Praedecessoris nostri, quae incipit Execrabilis, vel assequutionem alterius Beneficii Ecclesiastici Ordinaria autoritate collati vacet, etiam si tanto tempore vacaverit, quod eius collatio iuxta Lateranensis Statuta Concilii ad Sedem praefatam legitime devoluta, primodictaque Parochialis Ecclesia dispositioni Apostolicae specialiter reservata existat. Illiusque Titulum collativum, ac denominationem, naturam, et essentiam Parochialis Ecclesiae collativae, ita quod ex nunc illa collativa esse desinat, et de caetero uti talis in Titulum Collativum conferri, aut impetrari, vel alias de illa disponi contigerit, collationes, impetrationes, aliaeque dispositiones hujusmodi nullae et invalidae, nulliusque roboris, vel momenti existant, nullique suffragentur, nec coloratum titulum possidendi cuiquam tribuant, eadem Apostolica auctoritate, de consensu praefatae Ma-

²⁶⁾ Parochialis Ecclesia Exaltationis S. Crucis, et S. Viti una cum aliis supprimitur, et extinguitur.

riae Theresiae Reginae, perpetuo supprimitur, et extinguimus: Illisque sic suppressis, et extinctis eandem Parochialem Ecclesiam Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti, in sua structura valde elegantem, et ob ejus pulchritudinem, ac praecipue septemdecim marmoreorum Altarium in ea existentium magnificentiam, dignam propterea ut titulo, et honore Archiepiscopalis Ecclesiae decoretur, ad laudem, et gloriam Omnipotentis Dei, ac Beatae Virginis Mariae, et Sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, necnon Fidei Catholicae exaltationem, et totius Ecclesiae militantis gloriam, in Archiepiscopalem, et Metropolitanam Ecclesiam Goritensem nuncupandam, et in ea Archiepiscopalis, et Metropolitanani Praesulis Goritensis Sedem, et Provinciae caput, pro uno deinceps Archiepiscopo Goritensi, qui Palii, et Crucis usum aliorum Archiepiscoporum more habeat, cum suis Capitulo, Sigillo, Arca, Mensa Archiepiscopali, omnibusque aliis insigniis Archiepiscopalibus, nec non privilegiis, honoribus, et praerogativis Archiepiscopis debitis, et concessis, ac juribus, jurisdictionibus, facultatibus, praeceminentiis, gratiis, favoribus, et indultis realibus, et personalibus, et mixtis, quibus aliae Metropolitanae Ecclesiae, earumque Praesules quomodolibet, non tamen titulo oneroso, seu ex indulto, aut privilegio particulari, utuntur, fruuntur, potiuntur, et gaudent, ac uti, frui, potiri, et gaudere possunt, similiter perpetuo erigimus, et instituimus, ac nomine, titulo, et honore Archiepiscopali, et Metropolitanam decoramus, necnon pro tempore existentem Ecclesiae praefatae Goritensis Praesulem in Archiepiscopum declaramus, eique, ut ipse caetera singula, prout Metropolitanis in eorum Civitatibus, Dioecesibus, et Provinciis a Jure indultum extitit, facere, exercere, et administrare, et exequi possit, eadem auctoritate concedimus, et indulgemus.

§ 2. Praeterea eidem Ecclesiae Goritensi Ecclesias Episcopales Tridentinam, ac Tergestinam, et Petinensem, necnon Comensem, Patriarchatus olim Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressi, et extincti suffraganeas, ac Ven. Fratres Nostros modernos, ac pro tempore existentes earum respective Episcopos, pro Archiepiscopi Goritensis pro tempore existentis suffraganeis, qui tanquam membra Capiti eidem Archiepiscopo Goritensi Jure Metropolitico subsint: Ita quod Archiepiscopus Goritensis pro tempore existens praefatus, in Tridentina, ac Tergestina, ac Petinensi, necnon Comensi Civitatibus, et Dioecesibus, Jus Metropolitico sibi vindicet, necnon Tridentina, ac Tergestina, et Petinensis,

²⁷⁾ Eaque erigitur in Ecclesiam Archiepiscopalem, et Metropolitanam, cum omnibus juribus.

²⁸⁾ Assignantur Ecclesiae suffraganeae, in quas jus Metropolitico obtineat.

ac Comensis Ecclesiae praefatae eidem Archiepiscopo, et Metropolitana Goritensi ad omnia, et singula teneantur, et sint adstrictae, ad quae Suffraganei suis Metropolitanis Ecclesiis, et Metropolitanis tenentur, et obligati sunt, ut judicentur juxta Canonicas Sanctiones; Ac eidem Archiepiscopo Goritensi praefatos suos Suffraganeos consecrandi, ad Provinciales Synodos evocandi, ac cum eis etiam Ecclesiastica negotia terminandi, et causas quarumcumque appellationum, sive querelas, alias ad eum tamquam Metropolitanum, juxta Decreta Concilii Tridentini devolutas, ac alias juxta Sacrorum Canonum statuta spectantes, cognoscendi, omniaque alia, et singula quaecumque, quae de jure, vel consuetudine, aut alias quovis modo ad Archiepiscopos, et Archiepiscopale munus spectare, et pertinere solent, et debent, gerendi, faciendi, et exercendi, plenam, et omnimodam auctoritatem, concedimus, et facultatem.

²⁹ § 3. Provinciae quoque Goritensi Clerum, et Populum universum, ac omnia Loca, Ecclesias, et Monasteria, ac Oratoria, et pia Loca, necnon Confraternitates a parte Imperii existentes olim praefato Aquilejensi Patriarchatui per Nos, ut praefertur, suppresso, et extincto subjecta, et subjectas, pro eorundem Ecclesiae, et Archiepiscopi Goritensis Provincialibus, pariter perpetuo concedimus, et assignamus, ac deinceps perpetuis futuris temporibus praefatas Tridentinam, et Tergestinam, ac Petinensem, necnon Comensem Ecclesias, dictae Ecclesiae Goritensis Suffraganeas censendas, ac tam eas, quam illarum Civitates, et Dioeceses respective universas, sub ipsa Provincia Goritensi comprehensas, et nullatenus ab ea exemptas, nec dictae Sedi Apostolicae immediate, neque ulli alteri, nisi tantum Goritensi Ecclesiae, et illius Archiepiscopo praefatis, quoad Archiepiscopalia, Metropolitana, ac Provincialia Jura, et Jurisdictiones, subjectas esse, et fore, dicta auctoritate declaramus. Pro residentia vero, et habitatione Archiepiscopi Goritensis pro tempore existentis praefati, in eadem Civitate Goritensi Domum conspicuam, et mobilibus decenter instructam, cum suis Cappella, necnon viridario, et vinea propinquis, seu annexis, et ad hunc effectum a pia liberalitate quondam tunc in humanis agentis Augustini Codelli, dum viveret, donatam, et destinatam, concedimus, et assignamus.

³⁰ ³¹ § 4. Utque eadem Parochialis Ecclesia Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritensem, ut praefertur, erecta, ex omni parte perfectior reddatur, condignoque Capitulo, et Canoni-

²⁹) Alia designantur Goritensis Provinciae membra.

³⁰) Et Archiepiscopales Aedes.

³¹) Capitulum in nova Metropolitana Dignitatibus et Canonicis constitutum, nec non Mansionariae, aliique tituli eriguntur.

corum, et Dignitates in ea obtinentium, ac Mansionariorum numero condecoretur, in ea unam Praeposituram, quae inibi post Pontificalem major, ac de infrascripto Jure nominandi Regio semper existat, pro uno presbytero dictae Parochialis Ecclesiae Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritensem, ut praefertur, erectae Praeposito, qui illius Capituli, ut infra erigendi, caput existat, et in Choro, Capitulo, Processionibus, caeterisque functionibus, et Actibus Capitularibus publicis, et privatis dictae Ecclesiae, praecellentiam, et primum locum habeat, et unum Decanatum, qui secunda, quemque pro tempore obtinens Praepositus ad Sanctum Stephanum denominari debeat, attento quod in Gradiscae Territorio quaedam Ecclesia olim Filialis Ecclesiae Patriarchalis Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressa, et extincta, titulo Praepositurae decorata reperitur, pro uno Clerico, seu Presbytero futuro dictae Ecclesiae Decano, et unum Primiceriatum, qui Tertia, Dignitates inibi respective existant, quemque pro tempore etiam obtinens Abbas Belinge, seu de Belluna, vel Bulegna denominari similiter debeat, attento quod in eodem Gradiscae Territorio quaedam Ecclesia pariter olim Filialis praefatae Ecclesiae Aquilejensis Titulo Abbatiae decorata reperitur, pro uno Clerico, seu Presbytero futuro dictae Ecclesiae Primicerio; ac quinque Canonicatus, totidemque Praebendas, pro totidem Clericis, seu Presbyteris futuris in ea Canonicis; ac sex Mansionariatus, pro sex Presbyteris futuris in ea Mansionariis; ac unam et alteram perpetuas sine cura Cappellanas, pro duobus Presbyteris ut infra nominandis, qui tamen in Patriarchali Ecclesia Aquilejensi, per Nos, ut praefertur, suppressa et extincta praefata, pro celebratione infrascriptarum Missarum remanere debeant: cum Capitulo, Stallo, Mensa Capitulari, Area, Bursa, et Sigillo communibus, ac omnibus et singulis aliis Capitularibus signis et Insigniis, aliis Metropolitanis Ecclesiis, earumque Capitulis de jure, usu, consuetudine, privilegio, aut alias quomodolibet, non tamen ex Indulto, seu privilegio particulari, competentibus, quique Praepositus, ac Decanus, et Primicerius, necnon Canonici praefati, Capitulum inter se constituent, et tam ipsi, quam Mansionarii praefati apud dictam Ecclesiam personaliter residere, ac in ea singulis diebus, et debitis temporibus Horas Canonicas, ac Missam Conventualem seu Majorem semper pro Benefactoribus applicandam, caeteraque Divina Officia solita et consueta, cum debita mentis attentione, servataque Ecclesiastica disciplina, ac infrascriptis ordine et praecedentia omnino servatis, videlicet quod Praepositus semper primum, ac Decanus secundum, ac Primicerius tertium locos habeant, deinde

³²) Ordo praecedendi, incumbentia Onera.

juxta antianitatem quinque Canonici, et successive etiam juxta antianitatem sex Mansionarii praefati succedant, qui Mansionarii nunquam de gremio Capituli censi debeant, minusque vocem, aut votum in Capitulo, ac sessionibus Capitularibus habere valeant, sed ultra Ecclesiae servitium Ferialibus diebus, Canonicis, ac dignitates in ea obtinentibus, omnes vero Archiepiscopo Goritensi pro tempore existenti, prout in Cathedralibus, et Metropolitanis Ecclesiis practicari solet, inservire teneantur, psallere, decantare, recitare, et respective celebrare, et alias dictae Ecclesiae in Divinis laudabiliter deservire debeant et teneantur, dicta Apostolica auctoritate etiam perpetuo erigimus, et instituimus. Illisque sic erectis et institutis pro Mensarum Archiepiscopalis, et respective Capitularis praefatae Parochialis Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti Ecclesiae in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritensem ut praefertur erectae, nec non Archiepiscopatus, et Praepositurae, ac Decanatus, et Primiceriatus, ac quinque Canonicatum, totidemque Praebendarum, nec non sex Mansionariatuum, ac unius et alterius Cappellaniarum, ut praefertur, erectorum, et erectarum hujusmodi, respective dote, illumque, ac illos, et illas pro tempore respective obtinentium congrua sustentatione, ac onerum eis pro tempore respective incumbentium supportatione, omnia et singula fructus, redditus, proventus, Jura, obventiones, et emolumenta universa ex infrascriptis Monasterio, ac Parochialibus Ecclesiis, et Beneficiis, ut infra, supprimendis et extinguendis, et foundationibus, seu legatis piis, etiam ut infra, applicandis; ita tamen, ut Archiepiscopo Goritensi sexmille sexcenti, ac Praeposito, praeter infrascriptae Domus habitationis usum, mille, et Decano octingenti, ac Primicerio sexcenti, singulis vero ex quinque Canonicis quadringenti et quinquaginta, ac singulis ex sex Mansionariis pro tempore existentibus praefatis, biscentum, nec non singulis ex duobus Cappellanis praefatis centum et quinquaginta floreni monetae currentis in ditionibus Austriacis, annuatim assignentur, eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo applicamus, et appropriamus: Ita quod liceat futuris Archiepiscopo Goritensi, ac Praeposito, et Decano, ac Primicerio, et quinque Canonicis, nec non Mansionariis praefatae Ecclesiae in Archiepiscopalem, ut praefertur, erectae pro tempore existentibus, illarum et illorum omnium fructuum, reddituum, proventuum, Jurium, obventionum, et emolumentorum hujusmodi, veram, realem, et actualem possessionem, per se, vel alium, seu alios, eorum, ac dictarum Mensarum Archiepiscopalis, et respective Capitularis nominibus, propria auctoritate libere apprehendere,

³³⁾ Et praebendales redditus unicuique assignantur, ac definiuntur.

et apprehensam perpetuo retinere, fructus quoque, redditus, et proventus, jura, obventiones, et emolumenta quaecumque percipere, exigere, levare, ac in eorum, et Mensarum Archiepiscopalis, et respective Capitularis hujusmodi usus et utilitatem convertere, cujusvis licentia desuper minime requisita.

§ 5. Praeterea Monasterium Abbatiam nuncupatum ³⁴⁾ Sancti Petri de Rosacio Ordinis S. Benedicti olim Aquilejensis Dioecesis per Nos, ut praefertur, suppressae, et extinctae, cujus fructus, redditus, et proventus, ad trecentos trigintatres florenos auri, cum uno tertio alterius floreni similis in libris Camerae Apostolicae, ut etiam accepimus, taxati reperiuntur, quodque Dilectus similiter Filius Noster Angelus Maria praefatae S. R. E. Cardinalis Quirinus nuncupatus modernus Episcopus Brixienis in Commendam ad sui vitam ex concessione, et dispensatione Apostolicis ad praesens obtinet, ac in similem Commendam ex pari concessione Apostolica ad vitam obtineri consuevit, ex nunc, prout ex tunc, et cum primum illud per cessum, etiam ex causa permutationis, vel decessum, seu privationem, aut quamvis aliam dimissionem, vel amissionem, dicti Angeli Mariae Cardinalis et Episcopi, aut alias quovis modo ex ejus persona, Commenda praefata cessante, vacare contigerit, etiamsi iactu nunc, ut praefertur, vel alias quovismodo, aut ex alterius cuuscumque Persona, seu per liberam praefati Angeli Mariae Cardinalis et Episcopi, vel cuiusvis alterius cessionem, de illo illiusque regimine et administratione extra dictam Curiam, etiam coram Notario publico et Testibus sponte factam, aut assequutionem alterius Beneficii Ecclesiastici Ordinaria autoritate praefata collati, etiam Commenda praefata cessante vacet, etiam si tanto tempore vacaverit, quod eius provisio juxta praefati Lateranensis Statuta Concilii, aut alias Canonicas Sanctiones ad Sedem eandem legitime devoluta existat, illaque ex quavis causa ad Sedem praefatam specialiter vel generaliter pertineat, ac super regimine et administratione praefatis inter aliquos lis, cuius status praesentibus haberi volumus pro expresso, pendente indecisa) firmo remanente titulo Commendae hujusmodi, in duas partes, seu duas deinceps Commendas per Nos ut infra erigendas, quarum una, quae redditus ex bonis in Austriaca ditione consistentibus in summa florenorum mille et centum monetae praefatae, ut pariter accepimus, ad praesens habet, Goritensis, altera vero, quae redditus ex bonis in Veneto dominio existentibus etiam ad praesens habet, Utinensis respective Dioecesis denominari, ac primodieta Goritensi, secundo

³⁴⁾ Divisio Commendae Monasterii Sancti Petri de Rosacio nuncupati in duas Commendas, quae duobus Archiepiscopis Goritensi cum suis respective fructibus perpetuo conceduntur.

dicta vero Commendae ut infra erigendae, Utinensi Archiepiscopis pro tempore existentibus, et non aliis personis Commendam Apostolica auctoritate praefata concedi, et assignari debeant, dividimus, et separamus, et respective in unam, et alteram Commendas Ordinis, et Denominationis, seu Tituli ejusdem Monasterii S. Petri de Rosaccio, ut praefertur, divisas, et separatas, quae tamen noviter in libris Camerae Apostolicae praefatae, habito respectu ad earum respective fructus, taxentur, eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo erigimus, et instituimus.

§ 6. Declarantes nihilominus unam Abbatiam Bellinge, seu de Belluna, vel Bulegna, et alteram Praeposituram Sancti Stephani, respective nuncupatas Ecclesias supradictas, in praefato territorio Gradiscae, ut praefertur, existentes sub Dioecesi Goritensi praefata, versaque vice Monasterium Abbatiam nuncupatum Sancti Galli de Mozio, seu Mosacensem, praefati Ordinis Sancti Benedicti, ejus fructus, redditus, et proventus ad trecentos florenos auri similes in libris ejusdem Camerae Apostolicae ut pariter etiam accepimus taxati reperiuntur, quodque dictus Daniel praefatae Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Patriarcha Dellinus nuncupatus, ac Monasterium, Abbatiam etiam nuncupatum, S. Mariae de Sexto, praefati Ordinis S. Benedicti, ejusdem Aquilejensis respective Dioecesis, per Nos, ut praefertur, suppressae, et extinctae, ac ejus fructus, redditus, et proventus ad biseentum sexaginta florenos auri pares in eisdem libris praefatae Camerae Apostolicae, ut similiter accepimus, taxati reperiuntur, et quod Dilectus pariter Filius Noster Hieronymus praefatae S. R. E. Cardinalis Columna nuncupatus, in Commendam, ad eorum respective vitam, ex concessione, et dispensatione Apostolicis ad praesens respective obtinent, quaeque in similem Commendam ex pari concessione Apostolica deinceps respective comprehendere debere; quodque futuri Capitulum, et Canonici Ecclesiae Utinensis per Alias Nostras Literas in Archiepiscopalem, et Metropolitanam Ecclesiam erigendi, imposterum teneantur, et obligati existant, vice summae vigintisex Ducatorum auri de Camera cum tribus quartis alterius ducati similis, confluentium scuta quadragintasex et obulos octoginta monetae Romanae, singulis quindenniis, Officialibus Cancellariae Apostolicae, ratione unionis perpetuae Parochialis Ecclesiae S. Pauli de Lovaino olim Aquilejensis Dioecesis, necnon ratione alterius unionis perpetuae Thesaurariae, praefatae Patriarchalis olim Ecclesiae Aquilejensis Dignitatis, inibi non tamen post Pontifi-

calem majoris existentis, eidem Patriarchali Ecclesiae, seu illius mensae Patriarchali, aut Capitulari pariter, per nos, ut praefertur, suppressis, et extinctis alias Apostolica auctoritate respective factarum, ad alteram, solutiones summae sexaginta unius ducatorum auri similium, cum tribus quartis alterius ducati paris, confluentium summam centum et octo scutorum monetae praefatae, et obulorum quinque ejusdem monetae, eisdem Cancellariae praefatae officialibus etiam singulis quindenniis respective debitorum, respective faciendas.

§ 7. Considerantes itaque dignum esse, quod in praefata Ecclesia Goritensi, ut praefertur, erecta, usque ab ejus exordio pro Christifidelium ad eam concurrentium, commoditate aliquis major Missarum celebrandarum numerus reperiatur; quodque in olim Patriarchali Ecclesia Aquilejensi per Nos, ut praefertur, suppressa et extincta, ob exiguum Presbyterorum inibi remanentium numerum solita anniversaria celebrari nequibunt, decernimus, quod imposterum celebrentur; ut prius, ab infrascriptis Presbyteris, ut infra nominandis, quotannis Missae privatae quingentae et sexaginta, videlicet (Missae Nonaginta quatuor — Strasoldi; Quinquaginta — Franciae; Quadraginta — Saurinae; Quinquaginta quatuor — Tangiarinae; Duodecim — Perulo; Duodecim — Valenti; Sex Perante; Viginti Cerencoli respective nuncupatae. Item Missae Quinquaginta duo Cappellae Sanctorum Hilarii et Traiani; Missae Quinquaginta duo Cappellae Sanctorum Ermagorae et Fortunati; Missae Quinquaginta duo Cappellae Sanctarum quatuor Virginum; Missae Quinquaginta duo Cappellae Sancti Hieronymi; Missae Quinquaginta duo Cappellae Sancti Thomae et Missae duodecim Cappellae Sancti Lazari) Sequentia vero Anniversaria per eosdem pro tempore existentes Capitulum et Canonicos praefatae Ecclesiae in Archiepiscopalem Goritiensem, ut praefertur, erectae, quotannis, seu et per praefatos Mansionarios celebranda ad eam Apostolica auctoritate praefata transferimus, videlicet (Arbaro — Tiepolo — Avina — Glavino — Montino — Villano — Taurino — Temperino — Beltrandis — Bassetti — Desimeonibus, cum Missis privatis numero Decem, ut una cum Cantu seu Maiori nuncupata; Tracavello, cum Missis privatis Octodecim, ac duabus cum Cantu seu Maioribus nuncupatis — Facino; quoties tamen exigi contingat, redditus assignatos ad praesens inexigibiles, ut pariter accepimus, et non alias — Durissimo cum Missis privatis Undecim, ac una cum Cantu seu Maiori nuncupata, nec non Foca et Turano, cum Missis privatis Undecim, et una cum Cantu, seu maiori etiam nuncupata.)

(Nadaljevanje prihodnjič.)

³⁵ Utrique Dioecesi assignantur Monasteria, et Commendae.

³⁶ De solutione quindenniorum opportune statuitur.

³⁷ Onera Missarum et Anniversaria in suppressa Patriarchali relicta, ubi et quomodo adimplenda.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Tretje leto.

Ljubljana, meseca decembra 1890.

Številka 14.

Diplomatarij.

Zatrtje (suppressio) oglejskega patrijarhata in ustanovitev goriške oziroma videmske nadškofije.

(Nadaljevanje in konec.)

³⁸⁾ § 8. Praeterca Parochialem Ecclesiam, Sanctae Mariae de Romans nuncupatam, Goritien., quae sicut similiter accepimus, de eodem Jurepatronatus Laicorum Nobilium et Illustrium, videlicet praefatae Mariae Theresiae Reginae, ex fundatione, vel dotatione existit: quaeque per obitum quondam Joannis Baptistae Caterini, dum viveret, illius Rectoris, qui extra dictam Curiam diem clausit extremum, ad praesens vacat, sive ut praefertur, sive alias quovis modo, (aut ex alterius cuiuscumque Persona, seu per liberam resignationem dicti Joannis Baptistae, vel cuiusvis alterius, de illa extra dictam Curiam etiam coram Notario publico et Testibus sponte factam aut Constitutionem praefati Joannis PP. XXII. Praedecessoris nostri, quae incipit, *Excetabilis*, vel assequutionem alterius Beneficii Ecclesiastici Ordinaria auctoritate praefata collati, vacet, etiam si tanto tempore vacaverit, quod eius collatio iuxta praefati Lateranensis statuta Concilii ad Sedem eandem legitime devoluta, Secundodictaque Parochialis Ecclesia huiusmodi dispositioni Apostolicae specialiter reservata existat, et super ea inter aliquos lis cuius statum eisdem praesentibus etiam haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa.) illiusque titulum collativum, ac denominationem, naturam, et essentiam Parochialis Ecclesiae collativae, ita quod ex nunc collativa esse desinat, et de caetero uti talis in titulum collativum conferri, aut impetrari non possit, et si

³⁸⁾ Parochialis patronata Ecclesia S. Mariae de Romans suppressa.

illam deinceps conferri, aut impetrari, vel alias de illa disponi contigerit, collationes, impetrationes, aliaeque dispositiones huiusmodi, nullae et invalidae, nulliusque roboris vel momenti existant, nullique suffragentur, nec coloratum titulum possidendi cuiquam tribuant, eadem Apostolica auctoritate, de consensu praefatae Mariae Theresiae Reginae, etiam perpetuo supprimimus, et extinguimus, illamque sic suppressam et extinctam, una cum omnibus, et singulis secundodictae Parochialis Ecclesiae bonis, rebus, et proprietatibus, illorumque fructibus et redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, et emolumentis universis, cuiuscumque nominis, naturae, speciei, qualitatis, et quantitatis existant, eisdem Mensi Archiepiscopali, et respective Capitulari praefatae Parochialis Ecclesiae Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritiensem, ut praefertur, erectae: ita quod liceat futuris Archiepiscopo, ac illius Capitulo, et Canonicis, eorum, ac utriusque Mensae huiusmodi respective nominibus, omnium, et singulorum secundodictae Parochialis Ecclesiae, ut praefertur, suppressae et extinctae bonorum, rerum, proprietatum, fructuum, reddituum, proventuum, Jurium, obventionum et emolumentorum huiusmodi corporalem realem et actuale Possessionem per Se, vel alium, seu alios propria auctoritate libere apprehendere, et apprehensam perpetuo retinere, dictaque bona, res, proprie-

³⁹⁾ Et una cum omnibus fructibus, et proventibus Archiepiscopali, et Capitulari Mensae unitur.

tates locare, dislocare, arrendare, illorumque fructus, redditus et proventus, certos et incertos, ac emolumenta praefata percipere, exigere, levare, ac in eorum, et utriusque mensae hujusmodi usus, et utilitatem convertere, cujusvis licentia desuper minime requisita; supportatis tamen per futuros Archiepiscopum, ac capitulum, et Canonicos praefatos, omnibus et singulis secundodictae Parochialis Ecclesiae, ut praefertur, suppressae, et extinctae oneribus, dicta Apostolica auctoritate, de simili consensu praefatae Mariae Theresiae Reginae modernae et unicae secundodictae Parochialis Ecclesiae Patronae praefatae, pariter perpetuo unimus, annectimus, et incorporamus.

⁴⁰⁾ § 9. Et insuper, ne cura animarum dilectorum quoque filiorum Parochianorum tam primodictae Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritiensem, ut praefertur erectae, quam secundodictae, ut praefertur, suppressae, et extinctae Parochialium Ecclesiarum hujusmodi, aliquod in ejus exercitio, caeterisque ejusdem muneribus, oneribus, et obligationibus, patiantur detrimentum, unam in primodicta, ac alteram in secundodicta Parochialibus Ecclesiis hujusmodi Vicarias perpetuas, pro uno, et altero Presbyteris saecularibus, futuris primo et secundodictarum Parochialium Ecclesiarum hujusmodi Vicariis perpetuis, per dictam Mariam Theresiam Reginam, ejusque Filios, et Descendentes nominandis, et ab Ordinario loci ad curam animarum exercendam approbandis, atque in dictis Vicariis ad nominationem hujusmodi per ipsum Ordinarium instituendis, qui Vicarii sic in illis instituti, apud primo et secundodictas Parochiales Ecclesias hujusmodi personaliter respective residere, ac curam animarum Parochianorum praefatorum laudabiliter exercere, eisque Ecclesiastica Sacramenta administrare, aliisque onera primo et secundodictis Parochialibus Ecclesiis hujusmodi quomodolibet incumbentia, subire et adimplere, prout Rectores primo et secundodictarum Parochialium Ecclesiarum hujusmodi pro tempore existentes, facere debebant, et tenebantur, similiter, et pariformiter, et absque ulla prorsus differentia, etiam debeant, et teneantur, eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo erigimus et instituimus; illisque sic erectis et institutis, pro illarum respective congrua et competenti dote, illisque pro tempore obtinentium congrua sustentatione, et onerum illis incumbentium supportatione, ex fructibus dictarum mensarum Archiepiscopalis et Capitularis respective, summam futuris Vicariis praefatis ab eodem

⁴⁰⁾ Curae animarum utriusque Parochiae, tam suppressae quam in Metropolitanam erectae cumulate consulitur.

⁴¹⁾ Constitutis inibi duobus Vicariis perpetuis cum congrua ad formam Constitutionum Apostolicarum definienda.

Ordinario loci juxta Sacrorum Canonum, et Concilii Tridentini praefati Decretorum, nec non Constitutiones Pii Papae V. etiam praedecessoris Nostri, super declaratione assignationum Vicariis perpetuis faciendarum editae dispositionem, quotannis assignandam, et per futuros Archiepiscopum, ac Capitulum, et Canonicos Goritienses praefatos persolvendam, Apostolica auctoritate praefata, etiam perpetuo applicamus, et appropriamus.

§ 10. Et, quia, sicut etiam accepimus, alias, videlicet de anno ejusdem Domini millesimo sexcentesimo octogesimo sexto, quondam tunc in humanis agens Vitus Gullini Presbyter, in ejus postremo, sub quo ab humanis decessit, elogio, nonnulla ejus bona, quorum redditus ad praesens ad valorem annuum duorum millium florenorum monetae illarum partium, ut pariter accepimus, ascendunt, intuitu erectionis Cathedralis Ecclesiae Goritiensis reliquit, et deinde de anno praefati Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, bonae memoriae Sebastianus Antonius, dum viveret, praefatae Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Tanarius nuncupatus, tunc dictae Sedis Apostolicae Nuncius Viennae commorans, ex bonis a praefato Vito, ut praefertur, relictis, unum simplex, et personalem residentiam non requirens Beneficium Ecclesiasticum in Parochiali, seu alia Ecclesia Civitatis Goritiensis praefatae, juxta decretum Congregationis tunc existentium praefatae S. R. E. Cardinalium Decretorum dicti Concilii Tridentini Interpretum, erexit et fundavit: Nos provide considerantes, attenta erectione Archiepiscopalis Ecclesiae Goritiensis hujusmodi per Nos, ut praefertur, facta, piam praefati Viti intensionem, et fundationem suam plenarium effectum jam consequutam esse, Beneficium, ut praefertur, ad tempus destinatum, erectum, et fundatum hujusmodi, non obstante quovis dissensu, seu obstaculo moderni illius Titularis, praevia illius tituli collativi, quatenus opus sit, perpetua suppressione et extinctione, una cum omnibus et singulis illius bonis, fructibus, redditibus, proventus, juribus obventionibus, et emolumentis universis, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, Mensis Archiepiscopali, et respective Capitulari praefatis, supportatis, tamen per futuros Archiepiscopum, et capitulum, et Canonicos Goritienses omnibus et singulis dicti Beneficii, ac praesertim unius Missae privatae, quam per dictos futuros Capitulum, et Canonicos in suffragium animae praefati Viti quotannis celebrari mandamus, oneribus, pariter perpetuo unimus, annectimus, et incorporamus.

§ 11. Insuper ex praefatis dismembrationibus, et suppressionibus, ac respective unionibus, et applicatio-

⁴²⁾ Alia Archiepiscopalis, et Capitularis Mensae accessio ex suppressione Beneficii simplicis.

⁴³⁾ Dos Archiepiscopalis Ecclesiae quanta, et unde conficienda.

nibus, per Nos, ut praefertur, factis, certam, et fixam dotem, tam Archiepiscopalis, quam Capitularis Goritien. Mensarum hujusmodi destinare intendentes, pro tempore existenti Archiepiscopo Goritiensi, in computum praefatorum sex millium sexcentorum florenorum annuorum pro ejus manutentione, ut praefertur, assignatorum, redditus Patriarchalis Ecclesiae praefatae Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, ad quatuor mille et quadringentos florenos hujusmodi annuatim, ut similiter accepimus, ascendentes; ac ex nunc prout ex tunc, et e contra, postquam dictum Monasterium Sancti Petri de Rosacio ex persona praefati Angeli Mariae Cardinalis, et Episcopi quovis modo, illius Commenda praefata, ut praefertur, cessante, vacare contigerit, ejusdem Monasterii S. Petri de Rosacio fructus, redditus, et proventus ex bonis in Austriaca Ditione existentibus provenientes, et ad summam mille centum florenorum monetae illarum partium etiam annuatim, ut pariter accepimus, ascendentes; ac etiam quibus Patriarchatus Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressus, et extinctus, illiusque Patriarcha pro tempore existens a parte Imperii fruebatur, in summa quadringentorum sexaginta quatuor florenorum similium annuorum: necnon redditus secundodictae Parochialis Ecclesiae S. Mariae de Romans, ut praefertur, suppressae et extinctae, ac etiam, ut praefertur, unitae, annexae, et incorporatae, ad sexcentos florenos similiter annuatim, ut etiam accepimus, ascendentes, similiter perpetuo concedimus, et assignamus. Et quamvis ad complendam integram summam dictorum sex millium et sexcentorum florenorum monetae praefatae pro Congrua Archiepiscopi Goritiensis pro tempore existentis praefati assignatorum, trigintasex floreni similes annuatim deficiant: nihilominus eadem summa, ut praefertur, assignata, tamquam integra computari debet, tum quia bona, ut par est, diligenter, administrata, majores producere poterunt redditus, tum etiam quia pro tempore existens Archiepiscopus Goritiensis praefatus exemptus semper erit a solutione quindenniorum Sedi Apostolicae praefatae Capitulo, et Canonicis Patriarchalis Ecclesiae Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae antea solvi solitorum, pro bonis nonnullorum Monasteriorum illius Mensae Capitulari alias unitorum, ad quorum solutionem Capitulum et Canonici Ecclesiae Goritiensis, ut praefertur, erectae pro tempore

44,

44) Quanta itidem dos Capitularis Mensae et quomodo inter Dignitates, et Canonicos, reliquosque Mansionarios, et Cappellanos partienda.

torum et quatuor florenorum dictae monetae annuatim, ut pariter accepimus, ascendentes, scilicet florenos mille et quingentos ex praefata Parochiali Ecclesia Exaltationis Sanctae Crucis, et Sancti Viti, ut praefertur, suppressa et extincta, et in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritiensem, ut praefertur, erecta; ac florenos bismille ex praefato Beneficio pariter, ut praefertur, suppresso, et extincto: ac florenos quatuormille ex bonis haereditariis dicti quondam Augustini Codelli, licet bona haereditaria hujusmodi, ex dispositione praefati Augustini, pro erectione Episcopatus, seu Cathedralis Ecclesiae Goritiensis relicta fuerint, necnon florenos similes septingentos quatuor ex communibus redditibus Capituli, et Canonicorum olim Ecclesiae Patriarchalis Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressae et extinctae, annuatim respective provenien.; et quomecumque alium fundum, quatenus existat, pro dote, et annuo adimplemento Missarum, et Anniversariorum destinatum, etiam pariter concedimus et assignamus. Cum hoc tamen, quod administratione omnium bonorum hujusmodi apud Capitulum, et Canonicos praefatae Ecclesiae Goritiensis pro tempore existentes praefatos remanente, teneantur ipsi Capitulum et Canonici, ex illorum redditibus subministrare annuatim florenos mille praeposito, qui etiam fruatur habitatione domus ab eodem quondam Vito Gulini, ut similiter accepimus, relictae, ac octingentos Decano, et sexcentos Primicerio, ac quadringentos quinquaginta cuilibet ex quinque Canonicis praefatis, ac ducentos cuilibet ex sex Mansionariis hujusmodi, necnon centum quinquaginta florenos similis cuilibet ex duobus presbyteris Cappellanis nuncupandis, qui praeter Sacristam, annuos redditus trecentorum florenorum similium separatim habentem, inservient, et insimul Missas celebrabunt in antiqua Patriarchali Ecclesia Aquilejensi per Nos, ut praefertur, suppressa et extincta, semper tamen Sedi Apostolicae praefatae immediate subjecti, et Delegato Apostolico, prout ordinatur in praefatis Nostri Literis Apostolicis incipientibus — *Injuncta Nobis* — Pridie nonas Julii, Pontificatus Nostri anno undecimo, ut praefertur, expeditis.

§ 12. Et quia juxta supradictum computum, annuatim superabundare videntur mille sexcentiquatuor Floreni similes, isti erogari debent in adimplementum onerum Missarum, et Anniversariorum translatorum, et ut superius ordinatorum, inter quas Missas una annuatim private celebranda erit in suffragium Animae praefati quondam Viti Gulini, necnon in manutentionem praefatae Ecclesiae Aquilejensis, per Nos, ut praefertur, suppressae, et extinctae, ac novae Ecclesiae Archiepiscopalis Goritiensis, pro medietate cum Archiepiscopo Go-

45)

45) Quae reliqua est summa, in quos usus eroganda.

ritiense pro tempore existente, et pro salariis Ministrorum, aut alterius occurrentis solutionis, onerum, et similiter pro prompta, et integra satisfactione quinquenniorum praefatae Sedi Apostolicae debitorum pro praefato Monasterio de Belinga, seu Belluna, vel Bulegna, ac dicta Praepositura ad Sanctum Stephanum, praefati Territorii Gradiscae in Austriaco dominio, mensae Capitulari praefatae Ecclesiae Patriarchalis Aquilejensis per Nos, ut praefertur, suppressae, et extinctae, alias unitis, videlicet Florenos auri de Camera septuagintaduos, et solidos novem pro eodem supradicto Monasterio de Belinga, seu Belluna, vel Bulegna, eorundem Fratrum Nostrorum praefatae Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium Collegio, qui ad monetam Romanam reducti conficiunt summam centum vigintinovem scutorum dictae monetae, et obulorum octoginta duorum, singulis quinquenniis; et Cancellariae Apostolicae Officialibus septuaginta quinque Ducatorum auri de Camera hujusmodi, qui sunt in moneta Romana praefata scuta centumviginti septem, et obuli septuaginta quinque; necnon Camerae Apostolicae Florenos vigintinovem, qui conficiunt summam scutorum quinquagintaduorum dictae monetae; ita ut in totum debeantur in decursu annorum quindecim scuta trecenta novem, et obuli septuagintaduo cum dimidio alterius obuli paris; et ulterius praefatae Cancellariae Apostolicae Officialibus, pro praefata Praepositura ad Sanctum Stephanum Gradiscae, ut supra, unita singulis pariter quinquenniis, ducatos auri de Camera similes centum et tres, qui conficiunt summam centum octoginta scutorum dictae monetae, et obulorum viginti quinque; ita ut ambabus dictis partitis computatis, pro tempore existentes Capitulum, et Canonici praefatae Archiepiscopalis Ecclesiae Goritiensis per Nos, ut praefertur, erectae tenebuntur, et obligati erunt solvere singulis quinquenniis scuta quadringenta octoginta novem, et obulos nonaginta septem praefatae monetae, quae singulis annis repartita, quolibet anno constituunt summam scutorum trigintaduorum, et obulorum sexaginta sex cum dimidio alterius obuli similis.

⁴⁶⁾ § 13. Praeterea eisdem futuris, et pro tempore existentibus Ecclesiae Goritiensis Archiepiscopo, Capitulo, et Canonici, et Dignitates praefatas obtinentibus, ut ipsi capitulariter congregati pro dictae Ecclesiae Goritiensis, ac illius Mensae Capitularis, Sacristiae, et Fabricae, earumque rerum, et honorum tam spiritualium, quam temporalium prospero, felicique statu, regimine, gubernio, et directione, ac onerum eis pro tempore respective incumbentium supportatione, Missarum, Hora-

⁴⁶⁾ Conceditur facultas Capitulo condendi, reformandi, ac corrigendi statuta pro oeconomica honorum administratione, et Ecclesiae servitio.

rum Canonicarum diurnarum, et nocturnarum, aliorumque Divinorum Officiorum, Processionum, Funeralium, et Anniversariorum celebratione, ac de Dignitatibus, Canonicatibus, et Praebendis, ac Mansionariis praefatis, aliisque Ministeriis Ecclesiasticis, inibi pro tempore providendorum receptione, et admissione, personali residentia, distributionum etiam quotidianarum, et emolumentorum quorumcumque repartitione, et amissione, poenarum per absentes a Divinis Officiis, et Functionibus, suis loco, tempore non interessentes, seu onera, et ministeria eis respective incumbencia subire negligentes incurendarum impositione, atque incursu, singulorum praesentis, et absentis notandis, Caeremoniis, et Functionibus in praefata Ecclesia, illiusque Choro, Capitulo, Processionibus, et aliis actibus servandis, necnon praefatae Ecclesiae Ministris deputandis, et amovendis, salariis, et stipendiis, eorum cuilibet assignandis, ac quibusvis aliis rebus, in praemissis, et circa ea quomodolibet necessariis, et opportunis, quaecumque Statuta, Ordinationes, Capitula, et Decreta, licita tamen et honesta, et sacris Canonibus, ac praefati Concilii Tridentini Decretis, et Constitutionibus Apostolicis non contraria, condere, et edere, conditaque, et edita, pro temporum, et rerum varietate et qualitate, mutare, limitare, corrigere, declarare, et interpretari, ac in meliorem formam redigere, seu alia de novo etiam ex integro condere, et per eos, ad quos pro tempore spectabit, sub poenis in contrafacientes statuendis, observari facere, libere, et licite valeant, plenam, liberam, et omnimodam facultatem, potestatem, et auctoritatem, eadem Apostolica auctoritate similiter perpetuo concedimus et impertimur.

§ 14. Ulterius futuris praefatae Ecclesiae in Archiepiscopalem, ut praefertur, erectae Praeposito, et Decano, ac Primicerio, et quinque Canonicis, necnon sex Mansionariis praefatis, eorumque in Praepositura, et Decanatu, et Primiceriatu, ac singulis Canonicatibus, et Praebendis, necnon sex Mansionariis hujusmodi successoribus respective pro tempore existentibus, ut ipsi Praepositus videlicet, ac Decanus, et Primicerius, ac quinque Canonici praefati, Cappam magnam violacei coloris cum pellibus Armellinis subsutam, et Rocchettum; Mansionarii vero praefati Almutiam, tam in praefata Ecclesia in Archiepiscopalem, ut praefertur, erecta, quam extra eam, et tam in Processionibus, quam aliis actibus, et functionibus quibuscumque publicis, et privatis, etiam extra Civitatem Goritiensem praefatam, ac ubique locorum, etiam in Synodalibus, Provincialibus, Universalibus, Generalibusque Conciliis, ac etiam in praesentia dictorum

⁴⁷⁾ Ac Dignitatibus et Canonicis Cappae Magnae, Mansionariis autem Almutiae usus.

Venerabilium Fratrum Nostrorum praefatae Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium de Latere Legatorum, Archiepiscoporum, Episcoporum, et Ordinarii etiam proprii, ac aliorum quorumcumque, ac etiam in ipsius Ecclesiae Choro, et Capitulo, quibusvis anni temporibus, et diebus, deferre et gestare, illisque respective uti libere, et licite valeant, et possint.

48) § 15. Eisdem quoque Praeposito, et Decano, ac Primicerio, et quinque Canonicis, necnon sex Mansionariis pro tempore existentibus praefatis, ut ipsi eorumque Officiales, ac Ministri, ac res, bona, proprietates, et jura quaecumque, omnibus et singulis tam spiritualibus, quam temporalibus privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, praeceminentiis, antelationibus, concessionibus, indultis, favoribus, et gratiis, quibus aliarum similium Archiepiscopali, et Metropolitanarum Ecclesiarum illarum Partium Capitula, Dignitates, Canonicatus et Praebendas, ac Mansionariatus in eis obtinentes, eorumque Officiales, et Ministri, ac bona, jura, res, et proprietates, de jure, usu, consuetudine, privilegio, aut alias quomodolibet, non tamen titulo oneroso, aut ex Indulto, seu privilegio particulari, utuntur, fruuntur, potiuntur, et gaudent, aut uti, frui, potiri, et gaudere possunt, et poterunt quomodolibet in futurum, similiter, et pariformiter, ac aequae principaliter, et ubique absque ulla prorsus differentia, dummodo tamen illa sint in usu, et non revocata, nec sub aliqua revocatione comprehensa, sacrisque Canonibus, et praefati Concilii Tridentini Decretis, ac Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis non repugnent, uti, frui, potiri, et gaudere libere et licite etiam possint, et valeant, perinde ac si eis nominatim, et expresse concessa fuissent, eadem Apostolica auctoritate etiam perpetuo concedimus, et indulgemus.

49) § 16. Et insuper, attentis praefatae Mariae Theresiae Reginae peculiaribus meritis, dum ipsa pro erectione novae Archiepiscopalis Ecclesiae Goritien. hujusmodi, consensum praestitit unioni Beneficiorum aliquot Ecclesiasticorum de suo jure-patronatus existentium, ac considerabilibus muneribus, et donativis eidem Archiepiscopali Ecclesiae Goritien. per eam factis, sperantes etiam quod in posterum, pro ejus singulari liberalitate, alia similia, aut majora facere possit, eidem Mariae Theresiae Reginae, ejusque Filiis, et Descendentibus, Jus nominandi ad praefatam Archiepiscopalem Ecclesiam tam hac prima vice, a primaeva illius erectione et institutione per Nos, ut praefertur, factis, Pastoris solatio de-

48) Universa denique jura caeteris Capitulis quomodolibet competentia.

49) Jus nominandi ad Metropolitanam Ecclesiam, Dignitates, Canonicatus Mansionariatus, et Cappellanas reservatur favore Reginae Hungariae, ejusque Filiorum, et Descendentium.

stitutam, quam deinceps, quoties eam pro tempore quomodolibet, non tamen per obitum apud Sedem Apostolicam praefatam, etiam Pastoris solatio destitui contigerit, Personam idoneam, per Nos, et Romanum Pontificem pro tempore existentem, ad nominationem hujusmodi, eidem Ecclesiae Goritien. in Archiepiscopum praeficiendam, necnon ad Praeposituram, et Decanatum, et Primiceriatum, et quinque Canonicatus et Praebendas, ac sex Mansionariatus praefatos, necnon ad unam, et alteram perpetuas Cappellanas in praefata Ecclesia Patriarchali Aquilejensi per nos, ut praefertur, suppressa, et extincta, pro celebratione Missarum, et Anniversariorum praefatorum, inibi per unum et alterum Presbyteros, Cappellanos nuncupandos, obtinendas, destinatos, et ut praefertur, erectos et erectas hujusmodi, quodcumque, et quotiescumque illos, et illas de caetero, quibusvis modis, et ex quorumcumque personis, etiam Nostris, et Romani Pontificis pro tempore existentis, seu quorumvis praefatae Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, etiam tunc viventium, Familiaribus, et continuis Commensalibus, seu praefatae Romanae Ecclesiae et Curiae Officialibus, aut alias reservationem, et affectionem inducentibus, seu per liberas, etiam ex causa permutationis, resignationes de illis in Romana Curia praefata, etiam in Nostris, et Romani Pontificis pro tempore existentis manibus, vel extra eam quomodolibet, respective factas et admissas, aut assequutionem aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum quavis auctoritate collatorum, seu illos et illas pro tempore respective, obtinentium in aliquo ex mensibus Nobis, et Romano Pontifici pro tempore existenti praefato, ac eidem Sedi Apostolicae reservatis, non tamen per obitum apud Sedem eandem, decessum, vel quamvis aliam dimissionem, amissionem, privationem, Religionis ingressum, et professionem in ea emissionem, Matrimonii contractum, aut alias quomodocumque, et qualitercumque vacare contigerit, personas itidem idoneas, in Praepositura per Nos, ut praefertur, erecta praefata, quovis modo, et in quibusvis mensibus pro tempore vacante, per Ordinarium Locum; in Primiceriatu vero, ac singulis quinque Canonicatibus, totidemque Praebendis, ac sex Mansionariatus, necnon una et altera Cappellaniis per Nos, ut praefertur, erectis hujusmodi, non tamen in infrascriptis sex mensibus pro tempore vacan., neque in dicto Decanatu quovis modo, et in quibusvis mensibus etiam pro tempore vacante, etiam per eundem Ordinarium Locum respective instituendas, simili Apostolica auctoritate pariter perpetuo reservamus, concedimus, et assignamus; necnon Jus nominandi hujusmodi tam ad dictam Ecclesiam Goritien. quam ad Praeposituram, et Decanatum, et Primiceriatum, et quinque Canoni-

catus, totidemque Praebendas, et sex Mansionariatus, ac unam et alteram Cappellanas per Nos, ut praefertur, erectas et erectos hujusmodi, Regium existere, eidemque Mariae Theresiae Reginae, ejusque Filiis, et Descendentibus praefatis, semper et perpetuo competere, illudque vim, effectum, naturam, substantiam, essentiam, qualitatem, validitatem, et roboris firmitatem Juris nominandi Regii hujusmodi obtinere, ac uti tale sub quacumque derogatione, etiam cum quibusvis praegnantissimis, et efficacissimis clausulis, et decretis, in quacumque dispositione etiam per viam Constitutionis, Legis, Regulae Cancellariae Apostolicae, aut alias quomodocumque facta, nullatenus comprehendi, neque illi ullo unquam tempore, et ex quavis causa derogari posse, neque debere, ac collationes, provisiones, et quasvis alias dispositiones de Praepositura, et Decanatu, ac Primiceriatu, et quinque Canonicatibus, totidemque Praebendis, ac sex Mansionariatibus, necnon una et altera Cappellaniis, ut praefertur, erectis hujusmodi, absque ipsius Mariae Theresiae Reginae, ejusque Filiorum, et Descendentium praefatorum consensu, seu nominatione pro tempore factas, processusque desuper habendos, et inde sequenda quaecumque, nulla et invalida, nulliusque roboris, vel momenti fore et esse, ac pro nullis et infectis haberi, nec jus, aut coloratum titulum possidendi cuiquam per illa tribui posse decernimus.

50. § 17. Cum hoc tamen, quod quoties praefatam Ecclesiam Goritiensem Pastoris solatio destitui, ac Decanatum praefatum quovis modo, et in quibusvis mensibus, praefatum vero Primiceriatum, ac quinque Canonicatus, totidemque Praebendas, et sex Mansionariatus, ac unam et alteram Cappellanas, ut praefertur, erectos et erectas hujusmodi, in sex mensibus, scilicet Januarii, Martii, Maji, Julii, Septembris, et Novembris, Sedi Apostolicae praefatae juxta Concordata Germaniae reservatis, vacare contigerit, ad illam, et illos, ac illas nominatio hujusmodi, Nobis, et Successoribus Nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus tantum fieri debeat, et ad illos, et illas respective, ut praefertur, pro tempore nominati, Literas Apostolicas, cum expressione tamen fructuum tam Decanatus, quam Primiceriatu, ac quinque Canonicatum, totidemque Praebendarum, necnon sex Mansionariatum, et unius, et alterius Cappellaniarum hujusmodi, in viginti quatuor ducatis auri de Camera hujusmodi, juxta stylum Germaniae, expedire teneantur: ad Ecclesiam praefatam vero Goritiensem pro tempore etiam nominati pariter Literas Apostolicas expedire, ac jura praefatae Camerae Apostolicae, et aliis propterea debita, juxta taxam, quae ab eorundem Car-

⁵⁰⁾ Quando expediendae sint Literae Apostolicae, et cum quibus expressionibus.

dinalium Collegio praefato, habito respectu ad praesentes redditus Mensae Archiepiscopalis Goritiensis praefatae, necnon ad aliam taxam correspondentem redditibus a praefato Monasterio Sancti Petri de Rosacio, ut praefertur, dismembratis, et pro tempore existenti Archiepiscopo Goritiensi assignatis, in summa septingentorum florenorum auri hujusmodi, statuta fuit, et quam in eadem summa in Libris Camerae Apostolicae praefatae describi volumus; et in qua taxa florenorum septingentorum, comprehendi debeat taxa Communis dicti Monasterii Sancti Petri de Rosacio Goritiensis Dioecesis, quae ab Archiepiscopis Goritiensibus pro tempore, utpote in provisione Ecclesiae Archiepiscopalis solvenda, in Literis Apostolicis Commendae ejusdem Monasterii desuper expeditis persolvi non debeat, persolvere similiter teneantur.

§ 18. Praesentes quoque Literas semper et perpetuo validas, et efficaces esse et fore, nec ullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis seu invaliditatis vitio, seu intentionis Nostrae, aut alio quovis defectu notari, impugnari, invalidari, seu in jus vel controversiam vocari, aut adversus illas quodcumque juris vel facti, aut gratiae vel justitiae remedium impetrari posse, nec illas sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus, aut aliis contrariis dispositionibus, etiam per Nos, et Sedem Apostolicam praefatam, sub quibuscumque tenoribus, et formis, et sub quibusvis clausulis, et decretis, etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, pro tempore factis, et faciendis, comprehendi, vel confundi, sed tamquam ad Fidei Catholicae exaltationem, Divinique Cultus incrementum, et animarum, aedificationem, et solatium, factas, et emanatas, semper ab illis excipi, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum, et validissimum statum restitutas, repositas, ac plenarie reintegratas, ac de novo etiam sub quacumque posteriori data, per futuros, et pro tempore existentes Archiepiscopum, et Capitulum, ac Canonicos Goritienses praefatos, ac alios, quorum favorem eadem praesentes Literae quomodolibet concernunt, quandocumque eligenda, concessas, validasque fore et esse, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere: et sic ab omnibus censerī, et ita per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos quavis auctoritate fungentes, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ejusdem Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vicelegatos, dictaeque Sedis Nuncios, et quoslibet alios quavis prerogativa, et privilegio fungentes, ac honore, et praemi-

⁵¹⁾ Clausulae pro praemissorum firmitate.

⁵²⁾ Aliter judicari prohibetur.

nentia fulgentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, iudicari, et defini debere, et si secus super his a quodam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum et inane Motu pari similiter decernimus (et nihilominus infrascriptos primodictum Antonium, ac Sigismundum primodictum, ac Thomam, et Ludovicum Felicem, ac Petrum Paulum, et Aloisium, ac Carolum, et Sigismundum Secundodictum, ac Franciscum et Franciscum Xaverium, et Antonium Secundodictum, et Joannem Baptistam, et Mathiam, et Josephum, quorum quilibet duo vel tria perpetua simplicia, et personalem residentiam non requirentia Beneficia Ecclesiastica in aliis, quam praefata Parochiali Exaltationis Sanctae Crucis et Sancti Viti in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritiensem, ut praefertur, erecta, Ecclesiis sita, quorum cuiuslibet fructus, redditus, et proventus viginti quatuor ducatorum auri similium valorem annum non excedunt, ut similiter accepimus, facultatem obtinet, a quibusvis Excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a Jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa, latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium tamen consequendum harum serie absolventes, et absolutos fore censentes, Praeposituram Antonio Pullini, ac Decanatum Sigismundo Comiti ab Edling, et Primiceriatum, ut praefertur, erectam et erectos huiusmodi Thomae Hansizius, ac unum et unam Ludovico Felici Romani, ac alium et aliam Petro Paulo Cappello, ac alium et aliam Aloiso Comiti Lanthieri, ac alium et aliam Carolo de Baronio, ac reliquum et reliquam ex dictis quinque Canonicatibus, totidemque Praebendis etiam, ut praefertur, erectis huiusmodi Sigismundo Beltrame, nec non unum Francisco Michor, ac alium Francisco Xaverio Dizorzi, ac alium Antonio Fanetti, ac alium Joanni Baptistae Miani, ac alium Mathiae Proy, nec non reliquum ex dictis Sex Mansionariis similiter, ut praefertur, erectis huiusmodi, quorum cuiuslibet et illis forsitan respective annexorum fructus, redditus, et proventus viginti quatuor Ducatorum auri de Camera huiusmodi valorem annum, ut similiter accepimus, non excedunt, a primaeva illius, ac illorum et illarum respective erectione et institutione huiusmodi vacantes, cum annexis huiusmodi et quoad Canonicatus et Praebendas praefatos plenitudine Juris Canonici, ac omnibus iuribus et pertinentiis suis Josepho Parcar, Clericis seu Presbyteris, nec non unam Antonio Populini ac alteram ex dictis Cappellaniis, ut praefertur, erectis huiusmodi etiam a primaeva illarum Erectione praefata vacantibus, quarum cuiuslibet fructus, redditus et proventus viginti quatuor Ducatorum auri huiusmodi secundum aestima-

tionem praefatam valorem annum, ut pariter accepimus, non excedunt, Bartholomeo Delfuri, Presbyteris praefatae olim Aquilejensis seu alterius respective Civitatis, vel Dioecesis, Dilectis pariter filiis, quos praefata Maria Theresia Regina Nobis ad hoc per suas litteras nominavit, Apostolica auctoritate praefata conferimus, et de illa et illis etiam respective providemus, ac insuper futuro Archiepiscopo Goritiensi, necnon dilecto similiter filio moderno nostro, et Sedis Apostolicae praefatae Nuncio Viennae in Austria commoranti, nunc et pro tempore existentibus Executoribus Apostolicis, Motu simili per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, vel alter eorum, per Se, vel alium, seu alios, modernus videlicet et pro tempore existens Nuncius praefatus praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando expedierit, et quoties pro parte Archiepiscopi ac Capituli et Canonicorum Goritiensium huiusmodi seu cuiusvis alterius in his interesse habentis desuper requisiti fuerint, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, et singulos, quos eadem praesentes litterae concernunt, illis pacifice frui et gaudere non permittentes, ipsos et eorum aliquem desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari, vel inquietari, Contradictores quolibet et Rebelles per sententias censuras et poenas Ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris vel facti remedia, servata tamen forma praefati Concilii Tridentini, appellatione postposita compescendo, legitimisque super his habendis servatis processibus, Sententias, censuras, et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, reaggravando, interdictum Ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio Brachii saecularis, Futurus Archiepiscopus vero praefatus primodictum Antonium, recepto prius ab eo, nostro et Romanae Ecclesiae nomine, fidelitatis debitae solito iuramento, iuxta formam, quam sub Bulla nostra mittimus introclusam in Praepositurae ac primodictum Sigismundum in Decanatus, et Thomam in Primiceriatu, ac Ludovicum Felicem, et Petrum Paulum, et Aloisium, et Carolum, ac Sigismundum Secundodictum in Singulorum Canonicatum et Praebendarum, et Franciscum ac Franciscum Xaverium, et Antonium Secundodictum, ac Joannem Baptistam, et Mathiam, ac Josephum praefatos, vel eorum respective procuratores in singulorum Mansionariatum, ut praefertur, erectorum et erectarum huiusmodi, ac annexorum, Juriumque et pertinentiarum praefatorum respective Possessionem inducant, auctoritate nostra praefata et defendant Inductos, Amotis quibuslibet illicitis detentoribus ab eisdem, Ac faciens primodictum Anto-

nium ad Praeposituram, ac Sigismundum primodictum ad Decanatum, et Thomam ad Primiceriatum, ac Franciscum, et Franciscum Xaverium, ac Antonium Secundo-dictum, ac Joannem Baptistam, et Mathiam, ac Josephum, praefatos ad Singulos Mansionariatus praefatos, vel eorum respective Procuratores praefatos, ut est moris, admitti, quo vero ad Ludovicum Felicem, et Petrum Paulum, et Moisiuum, et Carolum, et Sigismundum Secundo-dictum ad Praebendas, ut praefertur, erectas huiusmodi in dicta Parochiali Ecclesia Exaltationis Sanctae Crucis et Sancti Viti in Archiepiscopalem Ecclesiam Goritiensem ut praefertur erecta in Canonicos respective recipi, et in fratres, Stallo Sibi in Choro et loco in Capitulo ipsius Ecclesiae Goritiensis, ut praefertur, erectae cum dicti juris plenitudine assignatis, Sibi que etiam respective de illorum ac illarum ac annexarum eorundem fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus et emolumentis universis integre responderi, Contradictores autoritate nostra praefata appellatione postposita compescendo.)

53) § 19. Non obstantibus priori voluntate Nostra praefata, ac piae memoriae Bonifacii Papae Octavi etiam praedecessoris Nostri de una, et Concilii Generalis de duabus Dietis, dummodo ultra tres Dietas aliquis vigore praesentium ad iudicium non trahatur, ac quibusvis aliis, etiam in Synodalibus, Provincialibus, Generalibusque Conciliis editis vel edendis, specialibus vel generalibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, necnon Nostri et Cancellariae Apostolicae praefatae Regulis, de jure quaesito non tollendo, ac de gratis ad instar non concedendis, necnon Lateranensis Concilii novissime celebrati, uniones, et applicationes perpetuas, nisi in casibus a jure permissis fieri prohibentis, ac quatenus opus sit, primodicti Monasterii, et Ordinis praefati, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, privilegiis quoque, indultis, et Literis Apostolicis, quibusvis Superioribus, et Personis, sub quibuscumque tenoribus, et formis ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, et insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis, etiam motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter, aut alias quomodolibet, etiam pluries, et iteratis vicibus concessis, confirmatis, approbatis, et innovatis, necnon praefata ultima dicti quondam Augustini Codelli voluntate, et dispositione, Quibus omnibus et singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, alias de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, et expressa, ac indi-

⁵³ Derogatio contrarii.

vidua, et de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia etiam exquisita, et peculiaris forma servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro plene et sufficienter expressis, ac insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad praemissorum omnium et singulorum validitatis effectum, hac vice dumtaxat specialiter et expresse, ac latissime et plenissime harum quoque serie, motu, scientia, et potestatis plenitudine paribus derogamus, contrariis quibuscumque. (Volumus autem, quod primodictus Antonius, antequam Praepositurae praefatae possessionem adipiscatur, fidem Catholicam juxta articulos jampridem a Sede Apostolica praefata propositos in manibus pro tempore existentis Archiepiscopi Goritiensis, sive eius Officialis, emittere, illamque sic emissam ad dictam Sedem sine mendis, cum sui et Archiepiscopi seu Officialis praefatorum subscriptione quanto citius transmittere omnino teneatur, alioquin dicta Praepositura vacet eo ipso.)

§ 20. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae absolutionis, perpetuae suppressionis, extinctionis, erectionis, concessionis, dismembrationis, separationis, assignationis, unionis, declarationis, applicationis, annexionis, incorporationis, facultatum impartitionis, indulti, juris nominandi, reservationis, et extensionis, decreti, mandati, et commissionis, collationis, provisionis, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo. Quartodecimo Kalendas Maii, Pontificatus Nostri Anno XII.

Expedita in Cancellaria Apostolica.

⁵⁴) Sanctio poenalis.

⁵⁵) Dat. 18. Aprilis.

Vsebinska 11., 12., 13. in 14. števil.: *Diplomatarij: Zbiranje oglejskega patrijarhata in ustanovitev goriške oziroma videmske nadškofije: 10. Ustanovitev apostolskega vikarijata s sedežem v Gorici za oni del oglejskega patrijarhata, ki spada k Avstriji. — 11. Nagovor papeža Benedikta XIV. po izdajanju predstojčega pisma. — 12. Imenovanje Karola grofa Attems-a za apostolskega vikarija. — 13. Nagovor papeža Benedikta XIV. o zatoru oglejskega patrijarhata. — 14. Bulla istega papeža, zadevajoča popolni zator oglejskega patrijarhata ter ustanovitev dveh nadškofij, videmske in goriške. — 15. Ustanovna bulla goriške nadškofije.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••—

Četrto leto.

Ljubljana, meseca maja 1891.

Številka 15.

Iz zapuščine škofa Tomaž-a Chrön-a.

(Biblia manuscripta.)

I.

Semeniška knjižnica ljubljanska hrani (sub sign. B. I. 1.) rokopis, ki je prav dragocen ne le zavoljo svoje vsebine, ampak tudi iz zgodovinskega obzira. Mali oktant je, v sedaj zelo obrabljeni baržunasti vezi; oropan vsega lepotečja vogelnikov in rozet, katerih sledovi se še dobro poznajo; tudi zlata obreza je že močno otemnela. Vse te hibe pa svedočijo, da je bil svoje dni krasno opravljen ter namenjen služiti — ne kaki občni knjižnici, temuč v priročno rabo kakemu odličnjaku, naj si že bo duhovskega ali svetnega stanu. Tudi notranja oprava njegova nam isto potrjuje. Na najfinejši pergameni list le po $\frac{1}{11}$ mm debel, torej kakor naš papir za pisma, z lepimi malimi črkami čisto pisan, s premoznimi barvanimi inicijalami okrašen kaže zadostno, da je bil že od začetka odmenjen kakemu dostojanstveniku. — Kdo da je bil prvi njegov lastnik, tega ne vémo: zgodovina njegova nam je neznana blizo do l. 1614. V začetku tega leta pa ga je poklonil tedanjemu škofu ljubljanskemu grof Hervard Turjaški, kakor nam priča njegova lastno-ročna dedikacija na prvem listu rokopisa, glaseča se:

*Dñs . D . Thomae, D . g . Principi
et Episcopo Labacensi re-
verendissimo
haecce Biblia manuscripta,
Tali Episcopo digna.
D. D.
Hörwardius Auerspergius et
Schönbergius Baro et Dominus m. p.
Labaci.¹⁾*

¹⁾ Spodaj je še zapisano, pa od druge roke in s prav zelo obledelimi (sicer pa enakodobnimi) črkami:

W: E: Com: ab Auersperg p. p.

Nasprotno notranjo stran platnic zavzema veliki turjaški grb, nad katerim stoji zapisano:

M. DC. XIV. prid. Cal. Febr.

I. M.

D. S. M.

Pod grbom pa:

*Verbum tuum lucerna pedum et lumen semitarum
nostrarum. Psalm. 119.²⁾*

Knjiga naša je, kakor smo ravnokar iz dedikacije zvedeli, »Biblia manuscripta« in sicer celotno sveto pismo stare in nove zaveze. Pridejani so tudi skoraj vsem svetopisemskim bukvam bolj ali manj obširni predgovori nekaterim še celo po dva ali trije, in ob koncu glossarij obsegajoč blizo 7000 ptujih besedij, katere tolmači. Vse to v mali knjigi, ki je le 15 cm visoka, 10 cm široka in 5 cm debela, torej enaka kakemu »popotnemu« brevirju.³⁾ Res, ako še v pošteev vzamemo deloma že označeno lepoto pisave in slik, ter ne malo starost rokopisa, potem ložje razumemo besede darovalca: »haecce Biblia Tali Episcopo digna.«⁴⁾

Znabiti je to Wolf Engelbrecht Turjaški († 1590), sin junaškega Herbarta, padlega l. 1575 pri Budaškiju. — Težje bi bilo ujeti, da je to zapisal imeitni Wolf Engelbrecht Turjaški, ustanovitelj (1655) znane knjižnice knezodvorske.

²⁾ Razum teh napisov ima knjiga tudi na zadnjem listu še enega: *In uno momento dependet salus humana. R: a: G: E: B: Polit: Symb: Quantum potes Succurrere Prox: fac. Item: Fide et difide.*

Pripomniti je, da vsi ti napisi in grb se nahajajo na listih veliko debelejših in še le pozneje (okoli l. 1600) knjigi pridejanih (po štirje na vsaki strani, a zadnji trije so že izrezani).

³⁾ Mogoče je to le zaradi malih črk, ki so le po 1 mm visoke, pa zaradi mnogih v srednjem veku navadnih okrajšav.

⁴⁾ Škof Tomaž Chrön je nasproti v darilo poklonil Hervardu Turjaškemu »Dietenberger's Katholische Bibel«, ki je bila

II.

Oglejmo si sedaj knjigo natančneje!

Rokopis broji 473 listov⁵⁾, tedaj 946 stranij, ki imajo po dve kolumni, po 103 mm × 33 mm veliki. Vrstice imajo posamezne kolumne v začetku in proti koncu po 50, v sredi pa po 51. Pisala je skoraj gotovo cel rokopis ena roka; črnilo pa je v zadnjem oddelku novozaveznih bukev ne pa v glossariju močno obledele, med tem ko je drugod lepo črno.

Vsake bukve svetega pisma krasi velika začetnica, slikana v romanskem slogu; poglavitna barva (kot podlaga) je modra; pridruženih ji je več družih milega značaja. Za ornament so pogosto uporabljene razne živali, posebno pa romansko prepletene vejičevje.⁶⁾ — V vodi prologus v posamezne knjige imajo nekoliko manjše začetnice v tisti dobi karakteristični modri in rudeči cinober barvi, katerima je pa v arabeskah mnogokrat pridružena modro-zelena boja. — Posamezna poglavja slednjič zaljšajo še manjše začetnice v redno se vrsteči rudeči in modri barvi z drugobarvenimi arabeskami. — Ravno tako se vrste barve pri posameznih besedah v celem glossariju, da še celo v posameznih rimskih številkah, ki zaznamujejo poglavja. Kolika pazljivost! — Pripomnim naj še, da izvzemši hibe na vezi in razven nekaterih (vsled zamoka) razmazanih inicijalij je cela knjiga prav dobro ohranjena.

Kar se tiče teksta, že kratek pregled kaže, da naš rokopis podaje »Vulgato«⁷⁾; v dobi, v kateri je bil pisan, kaj drugega tudi ni pričakovati. Sicer tudi že

l. 1883 tudi v deželni razstavi v Ljubljani (Katal. str. 23, št. 44). Knjiga ta (iz l. 1607) nosi škofovo lastnoročno dedikacijo, »in festo s. Martini Ep. Confessoris 1614«; sedaj krasi knežjo Turjaško »Hausbibliothek« v Ljubljani. — Imenovani nemški prevod učenega dominikana Janeza Diätenberger-ja (1475–1537) je bil takrat jako razširjen; doživel je nad 100 izdaj celega sv. pisma. Cfr. H. Wedewer, Joh. Diätenberger, Freibg. 1888.

⁵⁾ Združeni so v male zvezke, po 22 (pa tudi 20 ali 24) listov obsegajoče.

⁶⁾ Slikar kaže bogato domišljijo; tako n. pr. med trinajstimi velikimi P. s katerimi se začenjajo pisma sv. Pavla, ne najdeš dveh, katera bi imela enak ornament.

⁷⁾ Razlike med sedanjo oficijalno vulgato in rokopisom kažejo se le redko in v neznatnih rečeh; n. pr. (besede med oklepi so one našega rokopisa): Gen. 12, 1. monstrabo (monstravero); 12, 12 uxor ipsius quod uxor ipsius; 3 Reg. 8, 2. Ethanim (bethanum); Eccles. 48, 3. dejecit de coelo ignem ter (dejecit a se ignem terrae); 48, 11 te viderunt (te audierunt); Dan. 2, 2. steterunt (seuerunt); 2, 12 in furore et in furorem versus est; Joh. 6, 3. sultabat (abat); 6, 5. dixit (dicit); 6, 15. ergo (autem); Apoc. 12, 6. pascant (pascat); 3 Reg. 8, 3, Dan. 2, 11., Apoc. 12, 8. so iste besede razno razvrščene. Gen. 12, 7. ima naš rokopis več »et invocabit tibi nomen ejus« in Joh. 6, 13. enako »et duobus piscibus«. (Večinoma so te razlike pač le pogrški pisalca!) Vse drugo pa je

začetek rokopisa: »Incipit epistola s. Jeronymi presbyteri ad Paulinum de omnibus divinae historiae libris« (katera epistola je tudi sedaj v vsaki Vulgati natisnena) na to jasno kaže. — Tekstno-kritičnega pomena seveda naš poznosrednjeveški rokopis nima⁸⁾, pač pa je zanimiv zaradi razvrstitve svetih bukev. Tako n. pr. je red novozaveznih sledeči: Evv. Matthaei, Marci, Lucae, Johannis; XIV epistolae s. Pauli, Actus App., epp. s. Jacobi, II Petri, III Johannis, Judae, Apocalypsis.⁹⁾ — Tudi naj omenim, da ima naša knjiga še in corpore tretje bukve Esdrove¹⁰⁾; v oficijalni vulgati ne stojé zdaj več na tem mestu, temveč le v »appendix-ue«.

Kar zadeva predgovore (prologus) k posameznim bukvam svetega pisma, so ti pri starozaveznih večinomoma¹¹⁾ vzeti iz »Divina Bibliotheca« sv. Jeronima¹²⁾;

v primerjanih oddelkih do besede soglasno. — Bukve psalmov (fol. 188 a. sqq. »Incipit liber hymnorum vel soliloquiorum David prophetae de Christo«) so Psalterium Gallicanum.

⁸⁾ Kot zanimivejšo posebnost naj navedem, da v znanem »Comma Joanneum« (I. Joh. 5, 7–8) manjkajo ob koncu 8. verza besede »et hi tres unum sunt«.

⁹⁾ Ta red njihov, kakor znano, ni sedanji; tudi ne oni, ki se nahaja v papež Damaz-ovem (366–384) določilu — in enako v l. delu »decreti Gelasiani« (492–96), ki je bil l. 520 vnovič potrjen od papeža Hormizde; ravno tako se ne strinja z redom naznanjenim v dekretali (cap. VII.) papeža Innocencija I. do škofa Eksuperija Tolozanskega iz l. 405 (Migne P. L. t. 20, col. 502).

¹⁰⁾ Te bukve so smatrali dolgo časa kot kanonične; grški in latinski cerkveni očetje so jih pogostoma citirali. Pisane so najbrže v 2. stoletju pred Krist.; brojé 27 poglavij

¹¹⁾ Izjema je »prologus Macchabaeorum«; tu namreč stojiti zaporedoma dve pismi slavnega Rabana Maura (opata Fuldenskega, 775–856); prvo »Domino excellentissimo et in cultu christianae religionis strenuissimo Louyco (Louis) regie; drugo pa »Reverendissimo et omni charitatis officio dignissimo Geroldo, sacri palatii archidiacono«. Obe pismi do besede soglasno stojiti int. opp. Rabani Mauri ap. Migne, P. L. t. 109, coll. 1126–28. — A v naši knjigi sti malo umestni; ker skoraj nič »ad rem« ne povešti, ampak le naznaniti, da je njiju pisatelj »expositionem« in »commentarios« k bukvam Makabejcev »sensu historico simul et allegorico« sestavil in ji zdaj ponižno adresatoma pokloni. — Ali ne smemo — gledé na to — iskati predloge našega rokopisa v stari Franciji? — Kot tretji predgovor sledi potem še kratek summarij Makabejskih bukev.

¹²⁾ Naj podam tu kratek pregled, oziroma primer, z onimi v Migne-jevi Patrol. lat. t. 28 et 29. natisnjenimi. Popolnoma soglasni so predgovori: In Pentateuchum, in Josue, Regum, I. et II. Paralip., in Esdrae, Tobiae, Judith, »Hester«, Job (pa naš rokopis ima še tretjino teksta več), in Parah. Sal., Isaiæ, Jerem., Ezech., Daniel, Osee. Pri bukvah Ecclesiastes, Joel, Amos in Jona sv. Jeronimova »divina bibliotheca« nima nobenega predgovora; a v naši knjigi se nahajajo (pri bukvah Amos še celo trije). Nasproti pa naš rokopis pri psalmih nima Jeronimovega predgovora »ad Sophronium« (Migne t. 28, col. 1123) — Zanimiva je oblika: Incipit prologus in libro (sic) Josue, ali Regum, Job in Ecclesiastes (drugod ne). — Znani »zlatai alfabet ženâ« (Mulierem fortem quis inveniet etc. Proverb. 31, 10–31) ima ob robu imena hebrejskih črk rudeče izpisana (Fol. 215. b.)

pri novozaveznih bukvah so od drugod; oni k listom sv. Pavla so prav kratki.¹³⁾

Bogati alfabetični glosarij Aat-Zuzim¹⁴⁾ na koncu našega rokopisa kaže toliko različnostij s knjigo sv. Jeronima »Liber de nominibus hebraicis« ap. Migne, P. L. t. 23., coll. 773—858, da se ne sme smatrati kot navadna alfabetična¹⁵⁾ reprodukcija njena; pač pa se je delo Jeronimovo pri njegovi sestavi zdatno uporabljalo. (Videzno neporabljen pa je »Lexicon Origenianum«, ap. Migne, P. L. t. 23., coll. 1199—1254.)

Vprašanje o starosti našega rokopisa se dá kratko rešiti. Gotovo je, da pred letom 1240 ni bil pisan; kaže namreč svetopisemske bukve povsod že v »capita« razdeljene, in to se je v prvič zgodilo še le okoli l. 1240 po dominikanu (pozneje kardinalu) Hugonu a S. Caro. Vrh tega se nahaja v njem črka *r* nekaterokrat tudi

¹³⁾ Za poskušnjo naj sledita dva: Fol. 384 a. Ep. ad Romanos. »Romani sunt in partes (sic) Ytalie. Hij praeventi sunt a falsis apostolis et sub nomine Domini nostri Jesu Christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam fidem scribens eis a Corintho«. Fol. 397 a. Ep. ad Ephesios. »Ephesii sunt Asiani. Hij accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scribens eis a Roma de carcere per Tyticum diaconem« (sic).

¹⁴⁾ Besede se v njem ne tolmačijo samo etymologično, temveč tudi allegorično in tropologično. X. pr. A b i m e l e c h, pater meus rex, vel patris mei regnum; B e e l z e b u b, vir muscarum vel princeps muscarum, seu vetustus deus habens muscas, aut vetustas devorans muscas; C a p h a r n a u m, ager pinguedinis vel villa consolationis; P a u l u s, os tubae vel os eorum seu electum mirabile, aut electionis miraculum; P e t r u s, agnoscens vel discaliens sive agnitus aut dissolvens; R o m a, magisterium frangens, vel magisterii fractio; R o m a, tonans vel sublimis sive tonitruum aut sublimitas; T y m o t h e u s, beneficus vel beneficium sive bonum faciens aut beneficientia; T y t i c h u s (sic), tacens vel taciturnitas, sive silentium aut taciturnitas. Etc.

¹⁵⁾ Sicer je tudi sv. Jeronim v omenjenem delu rabl alfabetični red, a tega za vsake svetopisemske bukve posebej; v našem rokopisu pa ima celo sveto pismo le jeden sam alfabetičen vspeled. Pripomniti pa je, da so spravili tudi Jeronimov »Liber nominum hebraicorum« že zgodaj v tak jednoten alfabetičen red; l. 1498 je bil tako vreden tiskan v Benedkahi »per fratres Joannem et Gregorium de Gregoriis« (cf. Migne, P. L. t. 23., col. 1201).

že v oni obliki, ki jo je imela v 14. stoletju (cf. Wattenbach, Anleitg. z. lat. Paläogr., 3. Aufl., S. 48 & 49.) — Inicijale res da so romanske, torej navidezno nekoliko stareje, a to nas ne sme motiti. (V Kranjskem misalu se še koncem 15. stoletja nahajajo romanske reminiscence v začetnicah.) Vendar pa gledé čisto romanske oblike inicijalij moramo tudi nekako na nje se ozirati pri določitvi dôbe rokopisu; menim, da l. 1300 ne bo daleč od pravega.

III.

Zdaj še nekoliko o nadaljni zgodovini našega rokopisa.

Kam da je prišel po smrti škofa Tomaža Chröna, ne vémo; znabiti se mu je godilo tako, kakor lastno-ročno pisanim škofovim diarijem¹⁶⁾; prišel je v tuje roke, ki niso lepo z njim ravnale, temveč ga oropale srebrnih ali celo zlatih vogelnikov in rozet.¹⁷⁾

Kaj gotovega zvémo o njem še le leta 1847.¹⁸⁾ Meseca julija tega leta, ko so bivali ravno knezoškof Anton Alojzij Wolf na Goričanah, jim pošlje takrat iz Celovca v Medvode došli vpokojeni profesor Jakob Zupan na pergameno pisano knjigo, obsegajočo celo sveto pismo stare in nove zaveze; pridejano je bilo pismo. Prevzvišeni so sprejeli knjigo, ter mu dostojno darilo zanjo poslali; knjiga ta je bila naša ravno kar opisana biblija, nekdanja Chröna-ova lastnina. Dne 25. oktobra istega leta (kakor pové napis na praznem listu knjige) so jo prevzvišeni darovali semeniški knjižnici ljubljanski.

J. S.

¹⁶⁾ Njih drugo polovico hrani sicer še sedaj knezoškofijski arhiv ljubljanski; a prva polovica je v metropolitanskem arhivu zagrebškem (skupaj zvezana z Schönleben-ovimi genealogičnimi noticami o kranjskem plemstvu); prišla je tje doli z Valvazorjevo knjižnico l. 1690.

¹⁷⁾ Že zgoraj, opom. I., sem omenil, da je sicer mogoče — pa težko umljivo — da je rokopis čez nekaj časa zopet prišel v last Turjačanov.

¹⁸⁾ Nastopno mi je povedal prečast. monsignor Mihael Potočnik, tedanji knezoškofijski dvorni kapelan.

Doneski k zgodovini cerkvâ po Slovenskem.

Nastopne vrstice nam je poslal neutrudljivi štajarski zgodopisec č. g. **Matej Stekovec**, župnik pri sv. Marku niže Ptuj. Prepisal jih je doslovo iz izvornih zapisnikov, katere hrani knezoškofijski arhiv v Mariboru. Obsegajo pa posvečanje cerkvâ in altarjev, katero je izeršil l. 1511 lavantijski škof Leonard I. Powerl (od l. 1508 do 1533),

s pooblaščenjem oglejskega patrijarha Dominika kardinala Grimana v pokrajinah spadajočih pod oglejski patrijarhat.

In patriarchatu.

Anno domini Millesimo quingentesimo vndecimo Reuerendissimus in Christo pater et dominus dominus

Leonhardus Episcopus Laurentinus ac Suffraganeus et Visitator a Reverendissimo in Christo patre et domino domino Grimano Episcopo portuen Sacrosancte Romane ecclesie Cardinalis s. Marci ac sancte sedis Aquilegiensis patriarche extra patriam specialiter deputatus Infrascriptas ecclesias et cimiteria in dicto patriarchatu consecrauit et reconciliauit.

Die Jouis vicesima quarta mensis octobris Consecrauit altare chori totumque chorum ecclesie parochialis s. margarethe prope Michelstett¹⁾ dicte Aquilegiensis dioc. et in honorem prefate s. margarethe, Dorothee et appolonie vna cum Reliquiis introcluis videlicet s. viti, anastasi, de ligno sancte crucis et vnum agnus dei.

Die XXV. octobris Consecrauit in filiali ecclesia s. apostolorum Simonis et Jude²⁾ ad ecclesiam beate marie virginis in Cirtznetz pertinentem vnum altare in latere sinistro ab introitu ecclesie et in honorem s. primi et feliciani, Johannis et pauli vna cum Reliquiis introcluis videlicet s. viti, christophori et vnum agnus Dei aliorumque plurimorum, quorum nomina propter vetustatem nesciuntur.

Anno incarnationis ut supra die vero XXVI. dicte mensis octobris dictus R. p. et dominus dominus Leonhardus Episcopus prefatus Consecrauit ecclesiam parochialem in Cirknitz³⁾ cum quinque altaribus videlicet intrando a dextris consecrauit altare in honorem s. Katherine, Appolonie et Genofese virginum et martirum inclusisque in eo reliquiis videlicet de presepio domini, de lapide super quo sancta Katherine decollata fuit.

Aliud altare intrando a sinistris Consecrauit in honorem s. Nicolai inclusitque in eo Reliquias de lapide vbi Christus assumptus est in celum de monte oliueti et de loco vbi gloriosa virgo sepulta fuerat.

In medio vero ecclesie Consecrauit altare corporis Christi, s. achacii sociorumque suorum necnon s. Georgii martiris inclusitque in eo sacras Reliquias videlicet s. Laurentii, Christophori et Blasii martirum.

Quartum intrando a sinistris in honorem s. Anne, Cristophori et sanctorum primi et feliciani martirum inclusitque in eo de palio virginis gloriose, Johannis apostoli et evangeliste deque loco in quo lapidatus fuit s. Stephanus.

Quintum altare consecrauit in honorem s. Michaelis et omnium spirituum beatorum necnon sanctorum Fabiani et Sebastiani martirum inclusitque in eo Reliquias sacras

¹⁾ Farna cerkev sv. Marjete na Trati, sedaj poddružnica fare Velesovo.

²⁾ Podružnica sv. Simona in Jude na Spodnjem Brniku, fare cerkljanske.

³⁾ Farna cerkev v Cerkljah na Gorenjskem. Ime je v zapisniku sicer jako čudno spačeno, a ne more biti nič družega, nego Cirklach.

videlicet s. Hermachore martiris, de lapide in quo s. Katherine decollata fuit.

Die XXVIII. consecrauit vnum altare chori ecclesie filialis s. Katherine⁴⁾ ad ecclesiam parochialem beate marie virginis in Stein pertinentem et in honorem s. marie magdalene et helene inclusitque in eo Reliquias s. marie magdalene, s. Hermachore martiris et vnum agnus dei.

Eadem die consecrauit vnum altare in parochiali ecclesia s. Michaelis in Mospurg⁵⁾ in latere sinistro chori introcum. et in honorem s. Stephani, Wolfgangi et Erasmi inclusitque in eo Reliquias s. Marie Magdalene, vndecim milia martirum et vnum agnus dei.

Die vero prima mensis Novembris consecrauit a novo Capellam sancte Trinitatis oppidi Cili cum duobus altaribus. Et primum in latere dextro introcundo in honorem s. Trinitatis, Maximiliani et Ursule inclusitque in eo Reliquias s. Ursule virginis et martiris de camisia s. Bartholomei, de sepulchro domini et aliorum plurimorum, quorum nomina propter vetustatem nesciuntur.

Aliud altare introcundo in latere sinistro et in honorem s. Andree apostoli, Anthonii et Barbare inclusitque in eo Reliquias videlicet Ursule virginis et martiris, de pepulo beate marie virginis et vnum agnus dei.

Eodem die consecrauit vnum oratorium et in honorem s. Andree apostoli, Philipi et Jacobi apostolorum et Floriani martiris inclusitque in eo Reliquias s. Andree apostoli, Christophori, Floriani martirum et Ursule virginis et martiris.

Die vero secunda mensis Novembris consecrauit a nouo Carnarium ad ecclesiam parochialem s. Leonhardi in Newkirchen⁶⁾ cum vno altari, et in honorem s. Mihaelis Archangeli, Jacobi apostoli et Cristophori martiris vna cum Reliquiis introcluis videlicet s. Andree apostoli, Egidii confessoris et vnum agnus dei.

Die vero quarta Novembris consecrauit in Monasterio sanctimonialium beate Marie virginis in Studenitz⁷⁾ alias fonte sacro vnum altare intrando in latere sinistro et in honorem corporis Christi Fabiani et Sebastiani martirum inclusitque in eo Reliquias videlicet de mantello et velo sancte Sophie, de lapide vbi Christus in monte oliueti orauit ad patrem et s. Ursule virginis et martiris.

Die quinta mensis Novembris consecrauit vnum altare in filiali ecclesia sancte crucis ad ecclesiam parochialem sancti Jacobi in Lapriach pertinentem et in honorem sancti Michaelis Archangeli, Andree apostoli et Sebastiani martiris inclusitque in eo Reliquias s. Petri

⁴⁾ Podružnica sv. Katarine na Rovi, sedaj farna cerkev.

⁵⁾ Mengeš.

⁶⁾ Nova cerkev na Štajarskem.

⁷⁾ Studenice.

et Pauli apostolorum, Bernhardini confessoris et vnum agnus dei.

Anno incarnationis ut supra, die VI. Novembris consecrauit ecclesiam et vnum altare in filiali ecclesia s. Anne prope Frouhaim⁸⁾ ad ecclesiam parochialem beate Marie virg. in Slewnitz pertinentem et primum intrando in latere sinistro in honorem s. Johannis apostoli et evangeliste, Christophori martiris et Katherine virginis et martiris inclusitque in eo Reliquias s. Katherine, Dorothee virginum et martirum et vnum agnus dei.

Die VIII. dieti mensis Nouembris consecrauit capellam beate Marie virginis in Wintenaw ad ecclesiam parochialem s. Georgii in Khotsch⁹⁾ pertinentem eum vno altari sc. Chori et in honorem beate Marie virginis, Andree apostoli et Sebastiani martiris inclusitque in eo Reliquias s. Laurencii et sancte crucis et vnum agnus dei.

⁸⁾ Frajham (Frauhein).

⁹⁾ Hoče.

Die Lune X. Novembris consecrauit vnum altare in filiali ecclesia s. Crucis ad parochialem ecclesiam s. Laurencii¹⁰⁾ pertinentem et in honorem beate Marie virg., Johannis Evangeliste et Floriani martiris inclusitque in eo Reliquias S. Francisci confess. Stephani martiris et vnum agnus dei.

Die vero XI. Novembris consecrauit in ecclesia parochiali sancti Nicolai in Seydelhofenn¹¹⁾ duo altaria primum intrando in latere dextro et in honorem s. Sebastiani, Rochi, et Floriani martirum inclusitque in eo Reliquias S. Nicolai Ep., Stephani, Georgii, Crisancii et Darie martirum.

Aliud altare in sumitate ecclesie vulgo porkhirchen et in honorem s. marie magdalene, Pangracii et Christophori martirum inclusitque in eo Reliquias S. Laurencii martiris, s. Lucie virg. et martir. et vnum agnus dei.

¹⁰⁾ Sv. Lovrenc v puščavi.

¹¹⁾ Vuzenica.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Spisal **Ivan Lavrenčič**, založil **Anton Golobič**. — V Ljubljani 1890. Tiskala „Katoliška Tiskarna“. — IV + 158 str. osmerke. Cena 90 kr. in 1 glđ. v „Katoliški Bukvarni“ in pri gospodu založniku v Cerkljah.)

To je naslov zgodovinski knjižici, ki je lansko leto zagledala beli dan. Spredej ima izvrstno fototipovano sliko sedanje farne cerkve v Cerkljah. Lep, močan papir, krasen tisek z lepimi inicijalami dela zunanjo obliko jako prikupljivo, lahko rečemo elegantno.

V vvodu našteva gospod pisatelj razne vire, iz katerih je zajemal, arhive, katere je prebrskal in časopise, katere je rabil. Zdelo se nam je pa koj na prvi pogled, da si je stavil pretežko nalogo: tako delo zvršiti v teku jednega leta. Ako sploh pri kakem spisu, velja gotovo pri zgodovinskem pisateljevanju rek: »Nonum prematur in annum«. Ako bi se zgodopisci po tem geslu ravnali, ne bilo bi jim treba zopet in zopet pouavljati onih često neopravičenih »baje«, »menda« itd., ki vrednost spisov zdatno zmanjšujejo. Ta opomin bi veljal več ali manj za prejšnje zvezke »Zgodovine faræ«; no, pričujoči zvezek pa, ki po svoji zunanji obliki vse druge nadkriljuje, odlikuje se — v kolikor smo se mogli pri površnem pregledu prepričati — tudi v natančnosti, a žal,

da smo tudi v tem zvezku našli na mnogo nedostatkov in pogrškov, ki trudapolno delo kazé ter mu vrednost zdatno zmanjšujejo. Da se nam pa ne bode očitalo, da je naša sodba pretrda in neutemeljena, hočemo po vrsti zaznamovati, kar se nam zdi potrebno, da se popravi ali dopolni. Seveda naj nihče ne misli, da smo s tem že tudi dali aprobacijo vsemu, česar ne omenjamo, ker za natančni pregled cele knjige bi potrebovali prav toliko ali pa še več časa, kolikor ga je rabil gospod auktor za spisovanje.

Dragocen je prvi odstavek: »Prirodnoznanški opis cerkljanske fare«. Popisuje se v njem lega fare, nje hribovje, vode, flora (fauno pogrešamo tukaj popolnoma, dasi bi bila tu bolj na mestu, nego v statističnem delu, str. 22 in 23), podnebje, vasi in gradovi. Mimogredé omenimo, da se nam ne zdi umestno, v »prirodnoznanški« oddelek devati opis vasi in zgodovino gradov v fari. Naj bi se temu opisu odločil poseben odstavek, da bi ne bil pomešan s tamosnjo floro. Hvaležni smo gospodu pisatelju za to, da nam piše vsa topografična imena strogo po ljudski izgovarjavi, to nam bodi pri pisanju krajevnih imen sploh pravilo, od katerega naj se ne krene brez tehtnih vzrokov in jasnih razlogov.

Na str. 5. in 6. piše gospod pisatelj o pre mnogih požarih v fari. Slišali smo iz verjetnega vira, da so

okoli leta 1860 v neki podružnici cerkljanske fare pokradli v noči tatje posvečene hostije in zlatino. Svete hostije so raztrosili; ptiči so jih dobili in v kljunih nosili okrog. Star vpokojen duhovnik je na to s prižnice zapretil, da bodo v 25 letih vpepeljene vse one hiše, kolikor daleč so ptiči hostije nesli. In besede duhovnikove so se do pičice izpolnile.

Pomuditi se nam je še nekoliko pri gradovih. Gospod pisatelj nam omenja le dva: strmolski in pa poženski. O strmolskem gradu piše med drugim (str. 7), da so gospodovali v njem tudi gospodje »Kamniški von Stein« na pr. Jurij Kamniški l. 1578¹. Ta trditev je pač popolno kriva, ker — vsaj kolikor je nam znano — »kamniški« gospodje niso nikdar gospodovali v Strmolu. Od kod ima g. pisatelj to trditev, ne vemo. Valvazor o gospodih »kamniških« na navedenem² mestu nima niti besedice. Če bi bili res »kamniški« gospodje v 16. veku imeli v lasti Strmol, bi nastalo sploh vprašanje, kateri »kamniški« so to bili? Oni iz »Kamma« Frauenstein so po Valvazorju³ izumrli že leta 1473, a tudi družih tega imena kranjska zgodovina v 16. stoletju ne pozna. Zato smo močno radovedni, v katerem viru je zasledil gospod pisatelj Jurija »Kamniškega« v letu 1578? — Napačnost te trditve spričuje tudi fakt, da so že mnogo pred letom 1578 »Rainski« gospodje gospodovali v Strmolu. Tako nahajamo l. 1543. Frančiška Rainskega⁴ (Franz von Rein zu Stermohl. — Ti »Rainski« gospodje so imeli še ob Valvazorjevem času svoja posestva po Kranjskem, dasi so morali nekateri udje te rodovine za časa protireformacije kot strastni pristaši protestantske vere deželo zapustiti. Ta osoda je zadela Frančiška Krištofa Rainskega z dvema sinovoma.⁵ — Leta 1582. nahajamo Jurija Rainskega (Georg von Rain) med protestantskimi stanov.⁶ leta 1581 pa Frančiška Rainskega (Franz von Rain) med protestantskimi plemiči.⁶ Pri inventuri po ljubljanskem škofu Petru Seebachu meseca januarija in februarija 1569) je sodeloval kot komisar deželnega oblastva tudi Jurij Rainski (Georg von Rein zu Stermohl, pooblaščenec deželnih stanov.⁷ — Iz navedenega je jasno, da zgornja trditev gospoda pisatelja o »Kamniških« gospodih ne more biti resnična.

¹) V dotičnem citatu (l. opomnja na str. 6 je tiskovna pomanjka Mesto II. knjiga bi moralo stati XI. knjiga

²) XI. knjiga str. 367.

³) Valvazor IX. knj. str. 85.

⁴) Dimitz: Geschichte Krains. III. Band, str. 378.

⁵) Dimitz: Geschichte Krains. III. Band, str. 91.

⁶) Dimitz: III., str. 86

⁷) Mitth. d. hist. Ver. f. Krain l. 1865, str. 69.

Pišoč o poženskem gradu, bi bil gosp. pisatelj lahko omenil, kako je frizinška cerkev prišla do nje-gove posesti. Willebirgis, hči Konrada Gall-a, soproga Werso-nova, odpovedala se je l. 1248 lastninski pravici do posestev v Poženku ter dovolila v izročitev zemljišč, katere je dal njen soprog Werso frizinški cerkvi proti temu, da sme imeti za slučaj, ko bi njen mož pred njo umrl, dosmrtni vžitek dotičnih zemljišč.⁸) Werso poženski se je bil namreč zelo zameril frizinškemu škofu Konradu l., ker mu je mnogo škode napravil. (V čem je škoda obstala, tega listina ne pove.) Zarad tega je padel v nemilost. Da bi si pa milost zopet pridobil, je obljubil leta 1248 plačati odškodnine 30 mark ljubljanskega denarja in pa odstopiti 16 zemljišč (mansos) v Poženku.⁹)

Tudi v Zalogu je bil v starejših časih grad, katerega pa naša knjiga ne pozna. Svedočijo nam to nekatere listine, v katerih se ob enem s poženskim gospodom imenuje kot priča tudi zaloški graščak. Tako se nahaja v listini iz l. 1300 priča Ulrichus de Zalog,¹⁰) in v drugi listini iz leta 1302 Wslinus de Zalog.¹¹) Kedaj da je bil ta grad razdejan, nam ni znano. V neki listini (okoli l. 1200) se sicer omenja kot priča tudi neki Hacinricus de Saloch,¹²) vendar si o tem zadnjem Zalogu ne upamo trditi, da bi bil identičen s cerkljanskim Zalogom.

Tudi drugi odstavek: »Statistični opis cerkljanske fare« je bogat, da, zdi se nam še celo pre-raznovrsten, čeprav se z druge strani lahko reče, da se dá v statistiko vse spraviti. Poroča nam o »ljudskem gibanju« (rojstne in krstne, mrliške in poročne knjige, število stanovnikov), dalje o verskem življenju cerkljanskega ljudstva, o luteranih, o premnogih bratovščinah, o živinoreji, konjarstvu, sadjarstvu, gozdih, trgovcih in rokodelcih. Vse to se nam dozdeva vendar nekoliko preveč pisano — bratovščine in živinoreja v istem oddelku. Zgodovino o luteranstvu v fari, o procesijah, bratovščinah itd. bi bil moral gospod pisatelj popisati v posebnem odstavku z naslovom »versko življenje«, ne pa med statistiko pomešati.

O luteranski dôbi bi se dalo morda kaj več povedati, kakor to, kar je na str. 14. Ako pomislimo, da sta velesovski kapelan Sebastijan Semničar in vodiški župnik Matej Železnik postala krivoverca, ter da so bili do malega vsi sorodniki tedanjega cerkljanskega župnika

⁸) Mitth. d. histor. Ver. f. Krain l. 1847, str. 59. — Schumi: Urkunden- und Regestenbuch II., str. 117.

⁹) Schumi: Urkunden- und Regestenbuch II., str. 115.

¹⁰) Schumi: Archiv f. H. K. II., str. 243.

¹¹) Schumi: Archiv f. H. K. II., str. 261.

¹²) Schumi: Urkunden- und Regestenbuch II., str. 1.

Schwaba, ki se je sam precej nagibal k luteranstvu, tako strastni pristaši novotarij, da so zapustili raje domovino in se preselili v Nemčijo (na pr. Fran. Schwab, Janez Žiga, Eva Marija, Neža in dr.) kakor da bi zvesti ostali katoliški veri, in da ste bili mesti Kranj in Kamnik za te dóbe popolno v rokah krivovercev, moremo sklepati, da je moral biti tudi v veliki cerkljanski fari ondaj ne mal vihar.

Ko našteva g. pisatelj razne starejše bratovščine (str. 17—19), ki so v fari že davno prenehale, bilo bi pač jako umestno in zanimivo, ljudstvu v par stavkih tudi pojasniti vzroke, zakaj so prenehale razne prelepe bratovščine, omeniti cesar Jožefovo dóbo, janzenizem itd., sicer si priprosti čitatelj, ki tudi želi pri vsakem dogodku vzroke znati, pri takih važnih premembah ne vé nič pravega misliti.

Tretjemu odstavku »verjetne misli o začetku fare« bi pa skoro raje dali naslov »neverjetne« misli o začetku fare. Pri svoji razpravi se opira gosp. pisatelj zlasti na ljudsko pripoved, ki pravi, da je bila v Šmartnem prej fara nego v Cerkljah. Imponuje mu pa posebno to, da je šmartinska cerkev posvečena v čast sv. Martinu, ki je na svojem potovanju znabit tudi na sedanjem cerkljanskem svetu oznanjeval sveto vero ter da so mu potem prav zgodaj sezidali cerkev. Sklicujoč se na Letopis (l. 1884) g. pisatelj najprej trdi po Feikonji, da je bila že v IX. stoletju v Cerkljah cerkev, kar se tudi nam zdi popolno verjetno, neverjetno pa se nam zdi, da je bila fara tedaj v Šmartnem. Imeli bi mnogo vzrokov, ki govoré za to, da ta ljudska pravljica nima zgodovinskega jedra. Navedemo naj le nastopno: Prvič velikost sedanje šmarske cerkve ničesar ne dokaže, ker — kakor g. pisatelj sam pravi — dobila je svojo sedanjo obliko in gotovo tudi svojo velikost še le v pretečenem stoletju; blagoslovljena je namreč leta 1742. Dalje vas Šmartin sama na sebi ni tako neznatna, ker obsega 38 hiš. Tudi ne leži tako ekscentrično, ker gosp. pisatelj sam pravi, da je Šmartin od farne cerkve, ki je v »središču«, oddaljen »jedva četrť ure«. Ta malenkost bi našim prednikom pač ne bila zadosten vzrok, da bi bili farno premestili iz častiljivega, po starosti in drugih svetih spominih posvečenega kraja le zaradi gole zložnosti. Le pomislimo si našega starega, še skozi in skozi konservativnega Gorenjca, in gotovo mu ne bomo kaj takega prisodili. V tej sodbi nas potrjuje pogled na druge kraje po naši škofiji. Koliko časa nahajamo v ljubljanskem mestu edino farno cerkev pri sv. Petru, ki je bila skoraj toliko oddaljena od notranjega mesta, kakor Šmartin od Cerkljan, a Ljubljančanje farnega sedeža niso preložili. Sploh so bili v starejših časih ljudje mnogo bolj kon-

servativni v teh zadevah in ni jim prihajalo na misel, sedež fare prelagati iz tako malenkostnih vzrokov. Saj bi še celo dandanes, ko se je od dóbe cesarja Jožefa toliko svobodnejšega duha zasejalo, komaj prišli do tega sklepa, da bi iz takega malenkostnega vzroka sedež fare predstavili. Cela vrsta vzgledov nam to spričuje. Omenimo jih le nekaj. Mesto Lož ima isto oddaljenost od farne cerkve v Starem Trgu, a tudi za časa, ko je mesto najbolj cvetelo, so imeli meščani svojo farno cerkev v Starem Trgu. Isto opazujemo pri Stari Loki; pri Leskovecu in Krškem; dalje v Svibnem, kjer imajo sedaj novo cerkev tik farovža, a se farani krčevito držé stare farne cerkve. In zgodovina brezniske fare na Gorenjskem, kjer živi že tretji rod, odkar je bila fara iz Rodin v Breznico prenešena, a Rodinci še niso pozabili, da so farno izgubili. (Sicer pa je cerkev šmarska tako stala skoraj v središču fare, če vzamemo v poštev podružnico sv. Urha na Šenturški gori in ono sv. Leonarda na Rebru, ki ste pripadali cerkljanski fari do konca 18. stoletja.) Če je sploh bila fara premeščena, morali so biti odločilni povse drugi, tehtnejši vzroki, navedeni vsaj nam nikakor ne zadostujejo.

V IV. odstavku »fara pod oglejskim patrijarhatom« giblje se gospod pisatelj na zgodovinskih tleh ter prav dobro riše razvoj cerkvenih zadev v tej dóbi. Koliko je istinitosti na zameni nekaterih fevdov med cerkvijo sv. Marije v Trnovljah-Cerkljah in kapelo sv. Tomaža v Velesovem (l. 1239), ne moremo soditi, ker v viru, na katerega se sklicuje na označenem mestu (Slov. Mat. Letopis 1870, str. 19) tega fakta ne najdemo zabeleženega.

Na strani 35. govori gospod pisatelj o ustanovitvi kostniške kapelanije ali beneficija sv. Tomaža l. 1494. Ključarja farne cerkve, ki sta podpisana na ustanovnem pismu kot prič, se ne zoveta Gašpar Močnik in Vrban Drysa, ampak Gašpar Maček in Vrban Desa, tako vsaj je čitati v nekem prepisu ustanovne listine, ki se hrani v knezoškolijskem arhivu ljubljanskem.

O kratki dóbi, kar je bila »fara pod goriško nadškofijo« nimamo posebnega dostaviti, pač pa se hočemo nekoliko pomuditi pri VII. poglavju, kjer so kaj obširno opisane »cerkve v fari« in sicer farna s 13 podružnicami.

Gledé kapele sv. Tomaža na farnem pokopališču (str. 46) nam je opomniti, da je stala brezdvomno že v prvi polovici 13. stoletja (znabit pa tudi že mnogo prej), ne pa še le koncem 13. stoletja, kakor sodi g. pisatelj. Kot ustanovitelja te kapele in z njo združenega beneficija se imenujeta Berhtold (decanus Carnioliae) in njegov sorodnik Henrik. Potrdil je to ustanovo patrijarh Bertold, ki je vladal od leta 1218—1251, bržkone pred

letom 1230 me dekana Bertolda čitamo v letih 1221 in 1228. Leta 1239 pa, ko dekana Bertolda ni bilo več med živimi, prenesel je isti patrijarh ta beneficij deloma od kapele sv. Tomaža v Cerkljah v Velesovo ter ga vtelesil ondodnemu samostanu, kapelo sv. Tomaža pa je odločil materi fari za kostnico (carnarium). Jeden del dohodkov beneficija sv. Tomaža je ostal za dotacijo karnerja ter za vzdrževanje luči pri altarju sv. Nikolaja v Cerkljah, drugi in sicer večji del dohodkov te kapele — namreč dve zemljišči v Trnovljah in tri zemljišča na Visokem — pa je bil prideljen velesovskemu samostanu. Samostanu je bilo naloženo postaviti altar v čast sv. Tomažu, kjer naj opravlja beneficijat Florentius, ki je na željo patrijarhovo na zgornji beneficij resigniral, službo božjo ter vživa svoje žive dni dohodke vtelesenega beneficija.¹³

Besede »Circhlach« ne čitamo, kakor piše g. pisatelj (str. 46) v prvič l. 1288, ali kakor se popravlja na str. 161 l. 1271, ampak čitamo jo že (ecclesia sancte Marie in Cirkelach) v listini iz l. 1239.¹⁴ V isti listini čitamo tudi besedo Trnovlje (Trnovlachi), kar nekako kaže, da so tedaj še razločevali med Trnovljami in Cerkljami.

Pri opisu farne cerkve opozarjamo na zapisnik lavantinskega škola Leonarda, ki je ponatisnen v pričujočem listu (stolp. 231). Ondi je popisano, katerim svetnikom v čast so bili posvečeni altarji v prejšnji cerkvi, kar je vsakako zanimivo za primerjanje s sedanjo cerkvijo. Zlasti je čudno, da je sv. Nikolaj, ki je imel gotovo že začetkom 13. stoletja, ako ne že mnogo prej, svoj poseben altar, v sedanji cerkvi svoj altar izgubil ter so ga le prislonili k sv. Antonu Pad. — Altar sv. Katarine ima na evang. strani bržkone sv. Genovefo, ne pa — kakor piše g. Lavrenčič (str. 50) — sv. Lucijo, ker altar sv. Katarine je bil v stari cerkvi posvečen tudi v čast sv. Apoloniji in sv. Genovefi. Dalje nas moti to, ker bi imeli sicer v cerkvi dvakrat sv. Lucijo, ki stoluje tudi na altarju sv. Ane.

Za larno cerkvijo se najprej opisuje cerkev sv. Martina v Šmartnem. Znano nam je že, da je ta cerkev g. pisatelju posebno k sreči prirasla ter da bi jo po vsej sili rad proglasil za prvotno larno cerkev. Pri njenem opisu govori zopet dvakrat zapored o njeni starosti ter meni, da je zasledil celo njeno staro pokopališče. Piše namreč (str. 57) »da je izkopal Blaž Hubad na svojem sadnem vrtu uprav tikoma cerkve mnogo mrtvaških kostij, med njimi lobanjo« ter pristavlja:

¹³ Glej Schumi: Urkunden- u. Regestenbuch, II., str. 79 in 80.

¹⁴ Schumi: Urkunden- u. Regestenbuch, II., str. 79.

»vprašamo, od kod kosti, da niso tam pokopavali? in sicer, ko je bila v Šmartnem fara ali pa za časa reformacije.« Ne gledé na to, da bi bile v prvem slučaju (po domnevi g. pis.) kosti v zemlji nestrohnene najmanj 700—800, v drugem pa do 300 let, kar se nam zdi malo verjetno, iz najdenja nekaterih kostij še ne moremo sklepati, da je bilo tam skupno pokopališče, pač pa so mogoči drugi vzroki, zaradi katerih so pred nedavnim časom tam kako truplo pokopali.

Pravi tudi (str. 57), da so imeli v Šmartnem do novejšega stoletja svoje duhovnike. Žal, da ni dokazov. Gospod pisatelj je zasledil samo tri duhovnike in sicer iz dôle od l. 1776—1790. In med temi tremi je bival eden le adventni čas v Šmartnem. To se je pa v prejšnjih stoletjih pogosto dogajalo, da so pošiljali za adventni ali postni čas duhovnike od farne cerkve tudi k takim podružnicam, katere niso nikdar imele za stalno svojega duhovnika.

Pač popolno neutemeljena je trditev (str. 62), da je cerkev svetega Florijana v Lahovčah zidana v slogu romanskem. Zidala se je v letih 1642 in 1698. V tej dôle pa niso nikjer zidali v romanskem slogu, marveč brez izjeme v renesančnem slogu, kar sploh svedočijo istodobne cerkvene stavbe po Kranjskem.

O Lahovčah naj bi g. pisatelj omenil, da je rajni Belec našel tam nekaj rimskih posod in nekaj ogrodič. Neki strokovnjak je rekel, da je bila tam rimska lončarska tovarna; Belec sam pa je ménil, da so imeli prvi kristijani za časa Rimljanov tam svoj coemeterium, ker se dotični kraj še dandanašnji nazivlje »Kalvarija«. Ime Lahoviče pa spominja na Rimljane.

Pri podružnici sv. Matije v Zalogu (str. 63) bi se bilo dalo pripomniti, da so tudi njo za časa cesarja Jožefa II. nameravali povzdigniti v lokalno kapelanijo, a kasneje so to misel opustili.

Pišoč o podružnici sv. Nikolaja v Dvorjah (str. 67) omenja g. pisatelj ljudsko govorico, »da je o shodih duhovnik na prostem maševal.« Zdi se, da to v prejšnjih stoletjih ni bilo nič nenavadnega, ker čemu bi bili sicer postavljali tako pogosto altarje zunaj cerkve pod milo nebo? V protireformacijski dôle imeli so namreč vizitatorji mnogo truda, predno so bili odstranjeni altarji izpred cerkva. Sicer se pa pri nekaterih podružnicah še sedaj nahajajo, dasi se nikjer na njih ne mašuje.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Vsebina. *Iz zapuščine škofa Tomaža Chrön-a. (Biblia manuscripta.) — Doneski k zgodovini cerkvâ po Slovenskem. — Slovestvo: Zgodovina cerkljanske fare.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA „LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Četrto leto.

Ljubljana, meseca junija 1891.

Številka 16.

Kronologična vrsta mekinskih opatinj.

Vrsto prednic mekinskega samostana reda svete Klare sta napisala doslej Valvasor (Ehre d. Herzogthums Krain, XI. s. 372—373.) in Milkowicz (Klöster in Krain, 1889. s. 173—174.). Valvasorju je poslala dotična imena najbrže tedanja opatinja M. Terezija Haller.¹⁾ Milkowicz pa jih je navedel po starih listinah in imenuje le one, o katerih so nam znane tudi dotične letnice. Prvi je naštel od začetka samostana l. 1300 do 1689 l. 35 prednic, drugi pa od začetka do konca vseh vkupe le 30. Umé se, da noben teh zapisnikov ni popolen.

V nekdanj najlepši kapeli mekinske cerkve in samostana, ki je bila posvečena sv. Kolomanu, sedaj pa je žalibog onesvečena, nahajajo se po stropu in na vseh štirih stenah napisi bivših tukajšnjih prednic. Vseh vkupe je 37 slik. Vsaka slika ima dva grba, ki sta drug poleg drugega. Na desni je vedno grb Gallenbergov, ustanoviteljev te hiše, na levi pa grb one rodovine, iz katere je bila dotična vladajoča opatinja; med obema stoji opatska palica in križ, nad njima pa leži opatsko pokrivalo. Spodaj je naslikan na dve strani vihrajoč trak, ki ima na desni samostansko, na levi pa rodbinsko ime in tekoče število opatinje. Žal, da tudi letnice vladanja, razven pri prvi, niso pripisane.

Ker je bil sedanji samostan s cerkvijo vred sezidan še-le 1682. l., moremo sklepati, da ti napisi še niso posebno stari. Ako primerjamo razne slike, uvidimo, da je delala vse ena in ista roka. Zato je nedvomno, da je dala te napise slikati predzadnja opatinja M. Bernar-

¹⁾ To moremo sklepati iz njegovih besed, ker piše: »Nachbenannte Aebtissinnen, soviel man derselben erkündigen können«, in pod črto: »in der mir zugeschickten Namens-Verzeichniss dieser Aebtissinnen.«

dina Bathyani (1759—1771), ker njeno ime je zadnje napisano.

Ti napisi so zanimivi, ker iz njih zvemo rodbinska imena nekaterih prednic, katere so bile doslej znane le s samostanskim imenom; zopet druge so tu imenovane, katerih ne omenjata niti Valvasor, niti Milkowicz.

Vrsté se v sledečem redu:

1. Clara v. Gallenberg, erste Aebtissin. A. 1301.
2. Catharina Schenckin von Osterwitz.
3. Agnes von Weisseneck.
4. Margareth von Mindorff.
5. Margareth von Rabensberg.
6. Elisabeth von Hebenstreit.
7. Anna von Pettau.
8. Margareth von Gerlachstein.
9. Anna von Mossheim.
10. Cunigund von Weittenstein.
11. Elisabeth Paradeyserinn.
12. Barbara Poltzin.
13. Agnes von Welsberg.
14. Cunigund von Scherffenberg.
15. Catharina von Kraig.
16. Maria von Auersberg.
17. Agnes von Stein.
18. Agnes von Cilli.
19. Anna von Peyschat.
20. Anna Ferneckerin.
21. Margareth von Herberstein.
22. Gertraudt Jöbstlin.
23. Anna von Hertenfels.
24. Anna von Lamberg.
25. Magdalena von Lamberg.

26. Cungund Sauerinn.
27. Catharina Sauerinn.
28. Susanna von Oberburg.
29. Gertraudt Rädanitschin.²⁾
30. Laura Corenina.³⁾
31. Anna Chrönnin.
32. Clara Galianizin.⁴⁾
33. Theresia Hallerinn.
34. Catharina von Atthemis.
35. Dorothea von Gallenberg.
36. Leopoldina von Gallenberg.
37. Bernardina von Batthyau.
38. in zadnja Mechtilda von Gall; njenega grba in imena ni na steni.

Ako primerjamo vse tri zapisnike med seboj, uvidimo, da se v razvrstitvi posameznih opatinj jako razlikujejo. Tudi v priimkih se včasih ne strinjajo: naš zapisnik navaja n. pr. Magdaleno Lamberg (ok. l. 1560), Milkowicz vé, le o Magdalení Chrön (ok. l. 1603), Valvasor pa popolno molči o njej. Letnice nam sem in tje kažejo, da ste imeli včasih po dve redovnici ob enem

²⁾ Milkowicz: Radanič.

³⁾ recte Coronini.

⁴⁾ Piše se tudi: Wolianizin, Gulianiza, slovensko menda Poljanec.

naslov »opatinja«. Najbrže so si priletne in onemogle prednice privzemale pomočnice, ker same niso mogle voditi in nadzorovati ogromnega samostanskega posestva. Tako n. pr. ste 3. marca 1677. l. podpisali neko pogodbo sosesk Loke in Srednja vas v tuhinjski dolini »Clara Wolianizin, Aebtissin«, in »Regina Thallerin, Aebtissin allda.« 19. aprila 1770 ste podpisani »Bernardina Batthyau, Aebtissin«, in »Maria Seraphina Moreuin, derzeit Aebtissin.«⁵⁾

Valvasor omenja še štiri druge opatinje, katerih naš zapisnik ne pozna; te so: Margareth von Ostermann (Ostermaginn), 1335. l.; Catharina von Stein, 1348. l.; Elisabeth, † 1371. l. in Elisabeth von Villach, 1377. l.

Iz vsega tega moremo sklepati, da so vsi trije zapisniki nepopolni. Valvasor je posnel svojo vrsto po tedanjem samostanskem poročilu, ki se je nedvomno opiralo na stara pisma; istotako je zajela prednica Bernardina imena, katera je dala naslikati, iz samostanskega arhiva.

Torej mora biti vrsta opatinj, združena po vseh treh virih, celotna, le razvrstitev posameznih je negotova. Ta pa se seveda brez zanesljivih podatkov ne more sestaviti.

Josip Benkovič.

⁵⁾ Kamniški mestni arhiv.

Diplomatarij.

16.

*Bulla*¹⁾ papeža *Pija VI.*, s katero *zatara nadškofijo goriško in njen kapitul, povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo ter ji podredi senjsko-modruško vladikovino in vladikovino gradiskansko, ki se ima na novo ustanoviti.* — Rim, dne 8. marca 1787.

In Nomine Domini. Amen.

Cunctis ubique pateat evidenter, et sit notum, quod anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi MDCCLXXXVIII. Die vero XIX. Mensis Martii Pontificatus autem Sanctissimi Domini Nostri Domini Pii Divina Providentia Pape VI. anno ejus quartodecimo Ego officialis deputatus infrascriptus vidi et legi quasdam Litteras apostolicas sub Plumbo more Romane Curie expeditas tenoris sequentis, videlicet:

Pius Episcopus.

Servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

In universa Gregis Dominici cura ab ipso Animarum Pastore Christo Domino licet immerentes constituti illud

¹⁾ Poverjeni prepis te bulle hrani knezo-škofjski arhiv v Ljubljani, izvirnika nismo zasledili.

ex debito Apostolice servitutis animadvertere satagimus, ut ovile quodlibet unicum habeat, suique Climatis Pastorem, cui nedum fontium et herbarum ovibus suis aptata qualitas, sed et ferarum Lustra innotescant, quique si ovem aliquam longe aberrare contingat, aut Lupus insidiator eam voraturus accedat, voce sua, quam usu illa cognoscit, facilius reducere ac valide in ejus ire possit occursum. Ac ubi propterea Gregis hujusmodi uniformitati variorum usuum dignoscitur preesse Pastores, nostri muneris est, ut alter eorum per apostolice suppressionis ministerium ab exercitio Pastoris ita removeatur, ut universa Animarum Jurisdictio et auctoritas in unum tantum pro salubriori earum spirituali gubernio, consolatione et tranquillitate, prout decet, coalescere videatur. Eo magis vero convenit, ut Nos aciem considerationis nostre ad id intendamus, cum Supremorum et de Orthodoxa fide optime meritorum Principum pia Vota conspiciamus efflagitare.

Cum itaque, sicut Dilectus filius noster Franciscus Tituli sanctorum Nerei et Achillei sancte Romane Ec-

clesie Presbiter Cardinalis de Herzan de Harras nuncupatus, charissimi in Christo filii nostri Josephi Secundi in Imperatorem Electi et Romanorum Bohemie et Hungarie Regis apostolici apud Nos et Sedem apostolicam Administer Plenipotentarius, Nobis nuper exposuit, ipse Josephus Imperator et Rex pro Catholici Principis debito sedulo expendens, ut ad divinum Suis in Ditionibus cultum adaugendum, animarumque simul Subditorum suorum Salutem impensius promovendam, legum et Pastorum uniformitas conferre plurimum soleat, ac proinde sue considerationis intuitum ad Christi fideles omnes in infrascripto ducatu comprehensos extendens, quos eodem nedum Indoles, mores et consuetudines, sed et ipsi Lingue vernacule usus ununt atque jungunt, ut illi quidem sub uno pariter eodemque Pabulo atque pastore instituantur et gubernentur, probe noverit expedire. Idque scilicet mediante Metropolitana Ecclesie Goritiensis ad presens Pastoris Solatio destitute opportuna Suppressione et extinctione obtineri posse. Ad hoc, ut Episcopali Ecclesia Labacensis, sedi apostolice imediate Subjecta, in Carniolie Ducatu existens, que pariter ad presens Simili Pastoris Solatio destituta reperitur, relicto et suppresso quoque in ea Cathedralitatis titulo, et ad Archiepiscopalis et Metropolitanae Ecclesie honorem erecta, illius futurus et pro tempore existens Labacensis Archiepiscopus universas sibi committendas Oves, tam sub Goritiensi, ut infra, supprimenda et extinguenda, quam Labacensi Diecesibus existentes, unicus pascendas habeat, proptereaque per ipsum Franciscum Cardinalem dicti Josephi Imperatoris et Regis nomine Nobis fuerit humiliter Supplicatum, quatenus ipsam Goritiensem Ecclesiam, illiusque sedem et Dignitatem ac Mensam Archiepiscopales, nec non Capitulum illudque componentes Dignitates ac Singulos Canonicatus et Prebendas unacum Diecesi etiam Goritiensi, modo tamen et forma infrascriptis, perpetuo Supprimere et extinguere. Illisque sic suppressis et extinctis eandem Labacensem Ecclesiam previa pariter in ea Cathedralitatis et Capituli Cathedralis Suppressione in Metropolitanam Ecclesiam Labacensem, cui infrascripte Episcopales Ecclesie Jure Metropolitico subsint, ut infra, etiam perpetuo erigere et instituere, Ipsumque suum Cathedrale Capitulum sic supprimendum una tantum in eo etiam ut infra erigenda addita Dignitate in Capitulum quoque Metropolitanum labacense Subrogare, aliaque infrascripta per eundem Josephum Imperatorem et Regem provide excogitata et disposita, ut infra, ordinare et concedere dignemur.

Nos igitur, quibus de cetero post hujusmodi susceptam dicti Francisci Cardinalis instantiam ex Processu a Nostro et Sedis apostolice Nuncio in Civitate Vienne Austrie commorante, vigore decreti Nostri sub die de-

eima mensis Decembris Anno Domini proxime preteriti editi, super ipsius expetite Suppressionis et Erectionis predictarum necessitate et utilitate confecto et ad urbem nuperime transmissa plene constitit, quod si premissa per Nos et dictam Sedem apostolicam fierent, plurimis revera incommodis obviaretur, simulque Spirituali Populorum ipsorum in supradicto Ducatu existentium utilitati facilliorique Gubernio peropportune consulereetur; atque etiam attendentes, quod omnes et singuli, qui in eisdem premissis interesse quomodolibet habent, per ipsum Apostolicum Nuncium auditi ad opus tam utile rite perficiendum, Libenti animo consentientes accesserunt.

Votis et petitionibus dicti Josephi Imperatoris et Regis hac in parte annuere volentes, Motu nostro proprio et ex certa Scientia, deque apostolice potestatis plenitudine Archiepiscopalem Cathedram, Dignitatem, Mensam et sedem Archiepiscopi Goritiensis, nec non Metropolitanam Ecclesiam Goritiensem, illiusque Capitulum, Dignitates ac singulos Canonicatus et Prebendas, illarumque et illorum respective titulos collativos, Nomina, denominationes, naturas et essentias Dignitatum ac Canonicatum et Prebendarum, ita quod ille et illi ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus collative et collativi esse desinant, ac de cetero uti tales in titulum collativum quavis auctoritate conferri, aut impetrari, seu alias de illis quovis modo disponi nullatenus unquam possit, etsi illas et illos ullo unquam tempore a quoquam quavis auctoritate conferri aut impetrari, vel alias de illis quovis modo disponi contigerit, Collationes, provisiones, impetrationes alieque dispositiones de illis pro tempore quomodolibet facte nulle et invalide, nulliusque roboris et momenti existant, neminique suffragentur, nec cuiquam Jus vel coloratum titulum possidendi tribuant, universamque Diecesim Goritiensem Apostolica auctoritate perpetuo Supprimimus et extinguimus, Ipsamque Civitatem Goritiensem Civitatis itidem Archiepiscopalis Honore, Titulo et dominatione dicta Apostolica auctoritate etiam perpetuo destituimus.

Ac ne dum pro aliarum hujusmodi Spirituali Bono laborare studemus, aliquis ex dilectis pariter filiis ejusdem Metropolitanae Ecclesie Goritiensis per Nos ut prefertur suppressis et extinctis nuper Canonicis, seu qui Dignitates in ea respective hactenus obtinuerunt, in hujusmodi Canonicatum et Prebendarum, nec non Dignitatum supradictarum Suppressione et extinctione per nos, ut prefertur, factis, hujusmodi prejudicium aliquod in temporalibus pati valeat, quinimo in eis de Sue quisque Prebende sic, ut prefertur, suppressis, amissis fructibus, redditibus et proventibus, integram indemnitate accipiat.

Nos propterea cuilibet ex prefatis dicte Metropolitanæ Ecclesie Goritiensis, ut prefertur, suppressæ et extincte nuper Canonicis, seu qui Dignitates hujusmodi etiam, ut prefertur, suppressas et extinctas in ea hætenus obtinuerunt, Pensionem annuam ab omnibus et quibuscunque oneribus prorsus liberam, immunem et exemptam, que reddituum cujuslibet per eos respective obtente Prebende valorem annuum equiparet, eis et eorum cuilibet quoad vixerint et respective vixerit, vel eorum respective Procuratori Legitimo per ipsum Josephum Imperatorem et Regem, cujus expressa ad hoc accedit intentio, ejusque in Regno Successores in numerata pecunia annuatim respective persolvendam, donec aliunde eisdem dicte Metropolitanæ Ecclesie, ut prefertur, suppressæ et extincte nuper Canonicis seu qui Dignitates etiam, ut prefertur, suppressas in ea ut supra obtinuerunt et eorum cuilibet de aliis Beneficiis Ecclesiasticis in posterum vacaturis, non minoris tamen summe respective Pensionis hujusmodi Canonice etiam respective provisum fuerit, Motu Scientia et potestatis plenitudine paribus respective reservamus, constituimus et assignamus.

His vero premissis Episcopalem et Cathedralē Ecclesiam Labacensem prefatam sub Invocatione sancti Nicolai Episcopi, sedique Apostolice prefate hætenus immediate subjestam existentem, previa pariter in ea, illiusque Capitulo, nec non Civitate et Diocesi Tituli, nominis, denominationis et essentie Cathedralitatis, ac Sedis Dignitatis et Mense Episcopaliū, nec non Capituli Cathedralis ac Civitatis et Diocesis pariter Episcopalis Labacensis perpetua itidem suppressione et extinctione motu, Scientia et potestatis plenitudine similibus in Archiepiscopalem et Metropolitanam Ecclesiam Labacensem nuncupandam sub eadem Sancti Nicolai Episcopi prefati Invocatione ut antea extitiram, in ea Sedem et dignitatem Archiepiscopalem et Metropolitanam pro uno deinceps Archiepiscopo Labacensi nuncupando, qui Pallii et Crucis usum aliorum Archiepiscoporum more habeat, cum suis Capitulo infrascripto ac Sigillo, Arca, Mensa Archiepiscopali, omnibusque aliis Archiepiscopaliū Signis et Insigniis, nec non Privilegiis, Honoribus et Prerogativis Archiepiscopis debitis et concessis, ac Juribus, Jurisdictionibus, Facultatibus, preeminentiis, gratiis favoribus et Indultis realibus, personalibus et mixtis, quibus alie Metropolitanæ Ecclesie earumque Presules quomodolibet, non tamen titulo oneroso, aut ex Indulto vel privilegio particulari utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent ac uti frui, potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum. Nec non in prefata, ut infra erigenda Metropolitana Ecclesia Labacensi unam dignitatem per ipsum Nuncium apostolicum

in infrascripte Exequutionis actu cum Suis propriis titulo, denominatione, ac omnibus illi pro tempore incumbentibus juxta mentem dicti Josephi Imperatoris ac Regis declarandam, que uni ex Canonicatibus et Prebendis infrascripti Capituli, prout et cetera illius Dignitates etiam infrascripte perpetuo adjuncta et annexa, ac in dicta Metropolitana Ecclesia Labacensi, ut infra erigenda, tertia dignitas existat, ad laudem et honorem Omnipotentis Dei ac Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et ejusdem Sancti Nicolai, Episcopi, nec non fidei Catholice exaltationem et totius militantis Ecclesie gloriam apostolica auctoritate prefata itidem perpetuo erigimus et instituimus. Nec non pro tempore existentem Ecclesie Labacensis prefate per Nos, ut prefertur, erecte Presulem ac Civitatem ipsam Labacensem in Archiepiscopum et Metropolitanum ac respective in Civitatem Archiepiscopalem Labacensem dicta Apostolica auctoritate perpetuo quoque declaramus, Eidemque futuro Labacensi Archiepiscopo, ut ipse cetera singula prout Metropolitanis in eorum Civitatibus, Diocesis et Provinciis a Jure indultum existit, facere, exercere, administrare et exequi possit, eadem apostolica Auctoritate, similiter perpetuo concedimus et indulgemus.

Preterea eidem Metropolitanæ Ecclesie Labacensi, ut prefertur erecte unam Segniensem et aliam Modrusiensem invicem perpetuo Canonice unitas et Metropolitanæ Ecclesie Colocensi hætenus Metropolitanico Jure subjectas, nec non reliquam Gradiscanam per nos quam primum erigendam, Episcopales Ecclesias, previa tamen, quoad Segniensem et Modrusiensem Ecclesias prefatas illarum a jurisdictione metropolitana Colocensi dismembratione et de Dilectorum etiam filiorum modernorum Capituli et Canonicorum dicte Metropolitanæ Ecclesie Colocensis illius Sede Archiepiscopali ad presens vacante prestito Consensu, earumque futuros respective Episcopos pro tempore existentes pro ejusdem futuri Archiepiscopi Labacensis pro tempore existentis Suffraganeis, qui tamquam membra Capiti eidem Archiepiscopo Labacensi Jure Metropolitanico subsint. Ita quod Archiepiscopus Labacensis pro tempore existens prefatus in Signiensem et Modrusiensem et postquam per Nos, ut prefertur, erecta fuerit, etiam Gradiscanam Civitatibus, et Diocesis Jus metropolitanicum sibi vindicet, nec non Segniensis et Modrusiensis et, postquam erecta fuerit, ut prefertur, etiam Gradiscana, Ecclesie prefate eidem Archiepiscopo et Metropolitanico Labacensi ad omnia singula teneantur et sint adstricti, ad que Suffraganei suis Metropolitanis Ecclesiis, earumque Presulibus tenentur et obligati sunt, nec non judicentur secundum Canonicas Sanctiones, apostolica auctoritate prefata pariter perpetuo concedimus et assignamus. Ac eidem pro

tempore futuro Archiepiscopo Labacensi Suos Suffraganeos consecrandi, ad Provinciales Sinodos evocandi, et cum eis etiam publica Negotia terminandi et causas quarumcumque Appellationum, sive querelas alias ad eum tamquam Metropolitanum juxta Decreta Concilii Tridentini devolutas, ac alias juxta Sacrorum Canonum, statuta spectantes agnoscendi, omniaque alia et singula, que de jure vel consuetudine, aut alias quo quomodo ad Archiepiscopos et archiepiscopale munus spectare et pertinere solent et debent, gerendi, faciendi et exercendi, plenam liberam et omnimodam auctoritatem concedimus et facultatem.

Ac insuper ut novi Archiepiscopatus Labacensis Diocesis efformari et constitui possit (Previa itidem omnium et singulorum Decanatum, ac sub eis respective comprehensarum Pareciarum, aliarumque Ecclesiarum, Beneficiorum, Monasteriorum, Conventuum, ac utriusque sexus Personarum, tam Laicorum, quam Clericorum et Presbiterorum secularium et regularium, non tamen exemptorum, cujusvis Ordinis, status et Conditionis, perpetua Segregatione ac disjunctione a Diecesi et Jurisdictione Archiepiscopali ejusdem Ecclesie Goritensis per Nos, ut prefertur, suppressa et extincta), Decanatus ipsos et sub eis, ut prefertur, comprehensas Parecias aliasve Ecclesias, Beneficia, Monasteria et Conventus, ac omnes et singulas Personas supradictas eidem Ecclesie Archiepiscopali Labacensi, ut prefertur, erecte et institute, illiusque nove Diecesi ut infra consuetudine-

Apostolica auctoritate prefata itidem perpetuo incorporamus et adjungimus. Ac respective Civitatem ipsam Labacensem, ac omnes et singulos decanatus infrascriptos et in eis pariter comprehensas infrascriptas Parecias, aliasque Ecclesias, inter quos et quas pariter Decanatus illi et Parecie ad Diecesim Goritiensem, ut prefertur, Suppressam antea spectantes, ac etiam, ut prefertur, sejuncti et incorporati ac sejuncte et incorporate reperiuntur, videlicet:

Unam Sancti Nicolai Episcopi in Civitate Labaci, et alteram Parecias Sancti Jacobi Apostoli in dicta Civitate.

Ac decanatum ad sanctum Petrum extra muros et sub eo respective comprehensas Parecias, seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Petri extra muros in Suburbio — Ac aliam Beate Marie Virginis Annunciate in Suburbio — ac aliam Assumptionis Beate Marie Virginis in Campo — Ac aliam Beate Marie Virginis Dobrava — Ac aliam Sancti Nicolai Episcopi Lippoglau — Ac aliam Sancte Anne Jauor — Ac aliam Sancti Udalrici Episcopi Dobruin — Et aliam Sanctorum Simonis et Jude Apostolorum Rudnig — Et aliam Sancti Canciani Martyris Jeschza — et aliam Sancti Antonii Abatis Bresoviz — et aliam Sancti Viti Martyris supra Labacum — et reliquam Parecias, seu alias Ecclesias Sancte Katharine Hörtenberg respective nuncupatas hujusmodi.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje.)

Zanimiv je hud prepir, ki se je vnel l. 1806 med Štefanci in Pešačani zaradi precedence pri procesijah. Ker ga gospod pisatelj ne omenja ne pri pešaški, ne pri štefanski podružnici, izpregovorimo tu kratko o njem. Napominjano leto pritožila se je namreč štefanska soseska bridko zoper župnika cerkljanskega, ki je odločil, naj fari na novo vtelesena pešaška soseska pri procesijah hodi pred štefansko, proscē, naj se ohrani stari red. Župnik se je opiral na staro navado, po kateri so hodili pri sprevodih o prošnjih dneh vsi poljanci ali ravninci spredaj, hribovci pa skupaj zadej, na svetega Rešnjega Telesa dan pa nasprotno. Da bi se končal ta nesrečni prepir med Pešačani in Štefanci, naročili so kranjskemu dekanu, naj stvar preišče, kar je tudi storil

ter v soglasji z velesovskim oskrbništvom prepirajoče l. 1807 spravil pod temi-le pogoji: Pešačani se zavežejo dati podružnici sv. Štefana na Štefanji Gori miloščino 60 gold. n. v.; pridržé si pa zato z dovoljenjem Štefancev in vseh družih hriboveev cerkljanske fare pravico, imeti prednost pri vseh procesijah.

O cerkvi sv. Ambroža (str. 73) naj dostavimo, da je bila koncem pretečenega stoletja nekaj časa podružna lokaliji na Šenturški Gori, a kasneje zopet priklopljena cerkljanski fari.

Sploh so cerkve cerkljanske fare znamenite radi mnogih slik prvih naših slikarjev (n. pr. L. Layer, Mencinger, Koželj, Franke in dr.). — Gledé na jako natančni opis cerkvâ zdi se nam čudno, da gospod pisatelj nikjer ne omenja svetih posod (monštranc, kelihov, ciborijev itd.). Istotako bi želeli, da bi bila pri vseh podružnicah natančno označena njihova velikost.

V osmem poglavju (str. 75 in 76) so opisana »zidana znamenja v fari«, ki kažejo živo vero cerkljanskih faranov.

Skoraj polovico knjige zavzemajo »duhovni pastirji v fari« in »odlični Cerkljani«. V lanskem »Slovenec« št. 117 je neki kritik te knjige nekako vprašal: Čemu tako obširno popisavati razne duhovnike v fari službojoče ali tamošnje domačine? Jaz pa mislim, da je ta oddelek knjige še premalo natančen. Ljudstvo silno rado čita o svojih bivših dušnih pastirjih in o svojih nekdanjih rojakih. Slišal sem, kako se ljudstvo v neki fari hvaležno spominja župnika, ki je živel tam skoraj pred 200 leti in trdi o njem, da je svetnik. Enako sem čul o drugem župniku v drugi fari († 1759). O rajnem cerkljanskem kapelanu Antonu Košmrli (str. 101) mi je znana pesem, katero je zložil priprost Cerkljanec ljubljenu gospodu v spomin. S kolikim zanimanjem bi torej čitalo ljudstvo natančnejša poročila o takih možeh! Značaje posameznikov je treba nekoliko bolj opisati in njih vrline, in te črtice bodo vsakemu vrlo zanimive. Kako važni so tudi taki skromni životopisi za zgodovino raznih deželâ, povedal je 30. aprila 1889 olomuški bogoslovni profesor dr. Josip Tittel na dunajskem katoliškem shodu, in njegovemu predlogu, naj se marljivo zbira celó vsaka zgodovinska drobtina raznih farâ, samostanov, cerkvâ, ustanov itd., pritrtil je ves zbor. Odkar je Wedekind pokazal, kolike vrednosti za zgodovinopisje so nekrologi, zlasti samostanski, izdale so skoraj vse večje opatije svoje mrtvaške zapisnike celo v posebnih knjigah. Ako pa skuša zgodovina celo skromne in svetu popolno odmrle redovnike oteti pozabljivosti, koliko bolj velja to o svetnih duhovnikih, ki se trudijo v Gospodovem vinogradu. Zato ménim, da je bil ta oddelek v dosedanjih zvezkih »Zgodovine farâ« prepovršno opisan; zadnji snopič pa je vsekako i v tem oziru najbolj popoln. A tudi tu so nedostatki, katerih bi se lahko ognilo. In čeprav ne moremo predpisavati, kako na široko naj se piše, vendar smemo tirjati od vsakega zgodovinopisca, da je vsaj to, kar nam podaje, zanesljivo. Letnice so često napačne in drugi podatki ne redko krivi, ter le obžalujemo, da ne moremo vseh napisati na rovaš staveu. Ne pravimo, da so napake Bog vé kako osodepolne, ker svetovnozgodovinskega pomena posamezne kronike tako nimajo. Toda, ako po pravici zahtevamo, da so n. pr. letnice iz starejših stoletij prave, moramo, dejal bi, s toliko večjo pravico zahtevati, da so podatki iz novejšega časa zanesljivi, saj se le-ti veliko lažje dobé, nego prvi. In če jim sploh toliko važnosti pripisujemo, da je zabeležimo, skrbimo tudi za njihovo istinitost. Ponosni smo, kadar zasledimo pri kakem starem zgodopiscu n. pr. pri Valvasorju, kako krivo letnico, in koliko veselje, ko se nam

posreči, jo za par let naprej ali nazaj pomakniti, a to nas še ne opravičuje, da bi tudi mi svojim zanamcem napravljali jednako veselje. In povoda takemu veselju bode podajala naša knjiga mnogo.

Po teh splošnih opazkah preidimo na nekatere podrobnosti.¹⁵⁾

Župnik Kancijan Vidovec (str. 80) zapustil je, kakor nam pové ustanovno pismo beneficija sv. Tomaža, temu beneficiju en hlev, ležeč pred Kranjem (Ein Stadl gelegen vor der Stadt Krainburg).

Blagi značaj župnika Matije Brecljna (Wrezl), (str. 81), ki je služboval prej kot kurat in župnik v Velesovem od leta 1628—1634, se kaže prelepo v mašni ustanovi, katero je napravil 15. avgusta l. 1654. Kakor svedoči ustanovna listina¹⁶⁾, izročil je v ta namen senožet, katero je kupil od Gregorja Debeljaka iz Zaloga za 100 srebrnih kron, štiri zlate in en nemški tolar. Dalje je izročil v isti namen en srebrn pa pozlačen kelih s pateno vred, dva srebrna mašna vrčka, lepo mašno knjigo s srebrnim kovanjem, dve kazuli, eno albo in en koretelj proti temu, da se beró vsak kvaterni petek po tri svete maše zanj, za njegove stariše itd.¹⁷⁾

Župniku Matiji Bernhardu (str. 82) prisodil je gospod pisatelj pač nekoliko preveč let za zemeljsko bivanje. Piše namreč o njem, da je bil l. 1755 subsidijarij v Naklem, kakor se res tudi čita v »Zgodovini Nakelske fare« (str. 99), a pozneje — dostavlja gospod Lavrenčič — to je od l. 1654 do 1664 je bil župnik v Cerkljah. Obojega gotovo ni mogoče strniti v jedni osebi, ker sicer bi bil služboval ta mož najmanj 98 let in na stare dni iz župnika postal subsidijarij. Soditi moramo torej, da ste bili to dve različni osebi.

Župnik Jernej Dolenc je bil posvečen v duhovnika l. 1747 (ne 1745) ter je služboval najprej tri leta v loškem gradu, tri leta je bil kapelan v Velesovem, trinajst let kapelan v Šenčurju pri Kranju in od leta 1767 župnik v Cerkljah. Na to faro je pa resigniral že l. 1778 (ne pa l. 1779, kakor pravi gospod pisatelj) in po njegovi resignaciji je upravljal faro ekspozit na Spodnjem Brniku Andrej Mauser do nastopa novega župnika Mihaela Borštnika.

¹⁵⁾ Da ne tratimo preveč prostora s citati, opomnimo, da zajemamo tiste podatke, pri katerih se ne sklicujemo na nekak vir, iz knezoškof. arhiva ljubljanskega.

¹⁶⁾ Podpisana je na listini prednica velesovskega samostana Rosina Obereggerin, podprednica Barbara Bobekhin in Marija Sidonija Seyffridin. — Imenovani so cerkveni ključarji cerkljanski: Jurij Kepec (Köppez), Jurij Prostor in Gašpar Preša (Pröscha).

¹⁷⁾ Namen je v ustanovnem pismu tako-le izražen: »Zu Heyll meiner armen Seell, meiner Eltern, Befreindten, und sonderlich in Gott ruhenden Brüder und Schwestern der löblichen Confraternitaet unserer Lieben Frauen und der Heiligen Engel zu Zirkloch.

Mihael Borštnik (Borschnig) (str. 82) je bil kapelan v Preserju od 30. oktobra l. 1761 do 26. aprila l. 1764, potem je bil vikarij v Velesovem me précej v Šenčurju do 30. januarja leta 1767 in na to še-le je kapelanoval v Šenčurju do 30. oktobra l. 1779.

Josip Vode (str. 84) se je porodil v vasi Kleče, fare dolske. Bil je najprej vzgojitelj pri baronu Grim-schitz-u do 1. aprila l. 1806. Potem je kapelanoval v Cerkljah do 3. avgusta l. 1807, od koder je šel za kapelana v Mengeš, kjer je služboval do 8. novembra l. 1810, ko so ga poslali za farnega vikarija v Preddvor.

Župnik Luka Kokalj (str. 85) je umrl 30. junija l. 1845 popoldne ob 7. uri. Ko se je namreč vračal z učiteljem Trčkom iz Lahovič, zgrudil se je med potom od mrtvouda zadet mrtev na tla — ni tedaj šel maševat, kakor poroča gospod Lavrenčič, ampak šla sta le z učiteljem »gospoda« obiskat.

O župniku A. Bohinjcu (str. 85), ki se je preselil v večnost dné 30. decembra l. 1871, (ne l. 1872), bi bilo omeniti, da je izdal l. 1827 knjigo: »Družba verniga človeka z Bogom.«¹⁸⁾

Dolgi vrsti kapelanov dostavimo najprej nekatere podatke, katere čitamo v vizitacijskem zapisniku iz l. 1665 o Krištofu Popalu (str. 87). Porodil se je v Kranju ter je bil star 42 let, duhovnik petnajsto leto (ordinatus ad titulum Camerae Civitatis Crainburgensis). Služboval je najprej tri leta kot privatni kapelan pri graščaku Locatello pod Ljubelom na Koroškem. V Cerkljah je bil kapelan dve leti, v Šmartnem pri Kranju eno leto, v Šenčurju eno leto, župnik v Gradu je bil (26. septembra, l. 1665) četrto leto.

O Lavrenciju Purgarju (str. 87) poroča nam isti vizitacijski zapisnik (20. maja l. 1665), da je bil doma iz Radovljice, star 48 let, duhovnik 21 let (ordinatus ad titulum Monasterii Monialium in Michelstetten). Kapelanoval je pet let v Dobu, potem je bil tri leta privatni kapelan pri grofu Ivanu Frideriku Schrottenbach-u, v Šenčurju pri Kranju je bil kapelan dve leti, v Cerkljah štiri leta. V Kranju je bil najprej pet let let vikarij in na to kapelan drugo leto.

Pri Blažu Jančič-u (str. 87) ima isti zapisnik te-le podatke: Porojen je bil v Kranju, star 45 let, duhovnik 21. leto (ordinatus ad titulum mensae Camerae Civitatis Crainburgensis). Pastiroval je najprej v Vodicach osem let, potem je bil kapelan v mekinskem samostanu tri leta, od tod je šel v Moravče, kjer je kapelanoval tri leta. Iz Moravč se je preselil za kapelana v Cerklje, od koder se je pa že čez jedno leto povrnil zopet v Vodice, kjer je kapelanoval za časa vizitacije (12. maja l. 1665) šesto leto.

¹⁸⁾ Marn: Jezičnik, XXIII., str. 48.

V številu duhovnih pastirjev v fari pogrešamo na str. 40 omenjenega Ivana Faber-ja, ki je kot ekspozit cerkljanski na Šenturški Gori, predno je bila ta podružnica odecepljena, gotovo pripadal cerkljanski fari. Bil je Ivan Faber l. 1788 star 67 let ter okoli 30 let ekspozit na Šenturški Gori. Meseca februarja l. 1788 zadel ga je mrtvoud. Ležal je nekaj tednov bolan na Šenturški Gori, potem se ga usmili komendski beneficijat Josip Tomelli ter ga sprejme k sebi. Umrl je začetkom l. 1789.

Josip Fajhtinger (Feichtinger) (str. 90), porojen v Loki okoli leta 1746, v mašnika posvečen 24. avgusta l. 1796 (ad titulum mensae a Dom. Francisco Jugovic Locopoli assignatum), služboval je marljivo v dušnem pastirstvu najprej kot vikarij v Cerkljah in v Velesovem dve leti, potem še-le kot kapelan v Cerkljah eno leto in v Šenčurju pri Kranju skozi šestnajst let. Naposled se je preselil v Loko, kjer je bil tretji mestni kapelan, oziroma Jugovičev beneficijat ter je ondi tudi preselil se v večnost, zadet od mrtvouda, 23. januarja l. 1823.

Josip Petrič (str. 90) je bil v mašnika posvečen dné 28. maja l. 1768. Pastiroval je kot kurat in manemissarij v Spodnjem Tuhinju od 19. januarja l. 1769 skozi tri leta, nato je bil vikarij v Velesovem osem mesecev, in od 7. septembra l. 1772 kapelan v Cerkljah, kjer je ostal do leta 1802, ko mu je bila z dekretom z dné 5. junija podeljena fara Ljubno, kateri se je odpovedal dné 3. februarja 1817 (ne l. 1819). — Umrl je dné 15. me 25. februarja l. 1820.

Josip Rahne (str. 90) rodil se je okoli l. 1749, v mašnika je bil posvečen dné 14. marca l. 1772. Bil je zelo vnet duhovnik.

Pri mož Smole (str. 90) bil je porojen na Spodnjem Brniku (ok. l. 1744), subdijakonats je vsprejel 19. decembra l. 1778, presbyterat pa 7. novembra l. 1779. Še isti mesec je nastopil svojo službo kot vikarij v Cerkljah, kjer je ostal dve leti, potem je bil tri leta kapelan v Velesovem. — V Križih pri Tržiču je bil župnik do 13. aprila l. 1809, ko je stopil v stalni pokoj, katerega je vžival v svojem rojstnem kraju. Bil je vrl in natančen v svojem poklicu.

Ivan Gaber (str. 91) kapelanoval je prej, predno je prišel v Cerklje, pri fari Marijinega Oznanjenja v Ljubljani in sicer je bil od tod premeščen 29. julija leta 1802.

Matej Puhar (Pucher) (str. 91) poslan je bil kapelanoval najprej 10. junija l. 1803 v Škocijan pri Turjaku. Od tod premestili so ga 7. septembra l. 1804 v Lašče, 21. februarja l. 1806 so mu izročili administracijo vsled smrti izpraznjene fare škocijanske pri Turjaku. Ko je dobila škocijanska fara zopet svojega

župnika, premestili so ga 10. aprila l. 1806 v Višnjo Goro, a že 19. septembra istega leta (ne pa l. 1807) prestavili so ga v Cerklje, kjer je kapelanoval do 4. maja l. 1811 (ne pa do leta 1809). Tedaj so ga poslali za tarnega vikarija v Špitalič. Tukaj je pastiroval do l. 1832. Zarad bolezní je prosil 14. maja t. l. za stalni pokoj, podal se kratek čas pred svojo smrtjo v Kranj ter sklenil ondi (ne pa v Špitaliču) svoje življenje dné 8. novembra l. 1832.

Močno se je ponesrečilo gospodu pisatelju pri Martinu Kagnus-u, katerega je postavil za župnika v Šent-Jurje pri Svibnem, dasi on ni nikdar v Št. Jurju služboval, pač pa je bil to Frančišek Ksav. Kagnus, ki pa ni šel iz Šent-Jurija v Dolenjo Vas, marveč je postal cesarski kanonik v Ljubljani. V nastopnem podamo črtice, kar nam jih je znanih o teh dveh možeh, ki sta znabiti brata, česar pa ne moremo za trdno reči. Iz njih se bode razvidelo najbolje, kje je gospod pisatelj njihovo delovanje zamešal.

Martin Kagnus je bil porojen v Idriji dné 16. oktobra l. 1779, v mašnika posvečen dné 4. septembra l. 1803. Še v dan ordinacije mu spišejo dekret za vikarja na Krko, kjer je nastopil službo 11. oktobra l. 1803. Od tod ga pošljejo dné 14. aprila l. 1804 kapelanoval v Rovte, kamor se je preselil 3. maja. Iz Rovt ga pošljejo 6. septembra leta 1805 za kapelana v Komendo, 3. avgusta l. 1807 pa v Cerklje, kjer je deloval do 23. novembra l. 1809, ko so ga poslali v Poljane nad Škofjo Loko in od tod 12. aprila l. 1810 v Polhov Gradec. Leta 1814, 13. januarija mu odkažejo kapelanijo v Stari Loki, kamor se je preselil dné 25. istega meseca, toda že čez devet mesecev (21. oktobra) ga pošljejo v Žužemberk. L. 1817, 11. marca dobil je lokalijo Dolenjo Vas pri Ribnici, nastopil jo je dné 27. istega meseca. Ko je bila ta lokalija povzdignena v faro 9. septembra l. 1830, postal je ondi župnik, pa je le malo časa vžival to čast, ker zarad bolehnosti se je podal v pokoj dné 30. aprila l. 1836. Umrí je v Ribnici za kolero dné 3. avgusta l. 1836.

Daljše življenje je bilo odločeno Frančišku Ksav. Kagnusu. Rodil se je tudi v Idriji dné 2. decembra l. 1768. V mašnika so ga posvetili dné 14. oktobra l. 1792. Novomašnika pošljejo dné 20. decembra leta 1792 župniku na Krko za vikarija. Nastopno leto 23. novembra šel je v Kranj, kjer je bil vikarij in šolski katehet do 16. januarija l. 1795, ko ga pošljejo kapelanoval v Spodnjo Idrijo, a ga že 21. julija istega leta premestijo v Preddvor in iz Preddvora 2. aprila l. 1796 v mesto Idrijo, od koder ga pozovejo 11. februvarija l. 1797 v Ljubljano k stolnici svetega Nikolaja, odka-

zavši mu odlično mesto stolnega kapelana in nemškega nedeljskega pridigarja. Ko so ga pa 8. oktobra l. 1798 dekretirali za prvega mestnega kapelana v Idrijo, šel je v krško škofijo ter prosil odpusta iz ljubljanske nadškofije. Formalno je bil odpuščen še le 15. januarija leta 1800. Korošcem je jako dobro došel, ker je znal slovenski. Kapelanoval je ondi eno leto v Štaben-ju (St. Stefan) v Zilski dolini, eno leto v Radišču (Radsberg), dve leti pa je bil pri mestni fari sv. Petra in Pavla v Celovcu zgodnji nedeljski in pozni prazniški pridigar. Toda kmalu so se mu jele vzbujati želje po ljubljanski škofiji. Prosil je zopetnega vsprejema. Ljubljansko škofijstvo je njegovi prošnji vstreglo ter mu odkazalo z dekretom z dné 29. oktobra leta 1802 farni vikarijat v Hotedršici. Leta 1806 (15. maja) je bil prezentovan za župnika v Šent-Jurju pod Kumom, kjer je bila malo prej (3. marca leta 1806) lokalija povzdignena v faro. Nastopil je svojo novo faro 1. junija leta 1806, vmeščen pa je bil 8. septembra istega leta. Tukaj je pastiroval skoraj 24 let. Ko je bil vsled smrti Urbana Ažbe-ta († 17. dec. l. 1827) izpraznjen pri ljubljanski stolnici jeden cesarski kanonikat, bil je z najvišjim odlokom z dné 27. oktobra l. 1829 Frančišek Kagnus imenovan kanonikom na njegovo mesto. Preselil se je v Ljubljano dné 2. maja l. 1830. Cesar ga je imenoval dné 7. januarija l. 1831 za višjega šolskega nadzornika za ljubljansko škofijo mesto odstopivšega dekana Urbana Jerina. Škofijstvo mu je pa izročilo posel poročevalca v šolskih zadevah pri konzistoriju. V tej težavni službi je vstrajal deset let, ker še-le l. 1841 dné 30. januarija so mu na njegovo prošnjo višje šolsko nadzorstvo odvzeli ter jo podelili kanoniku Ivanu Novak-u, njemu pa so pri njegovem odstopu izrekli Najvišjo zadovoljnost za njegovo marljivo in vspešno poslovanje. V 79. letu pokosila je starčka smrt dné 6. februvarija l. 1847. — Bil je jako nadarjen, učen in izobražen mož, imel je spretno pero ter je osobito marljivo izvajal in izvrševal cesaropapistiške odredbe, ker bil je zelo vnet janzenist, pač sin svojega časa.

O Lavrenciju Eree-tu (str. 92), Vodičanu po rodu, pripomnimo na tem mestu le toliko, da je bil že l. 1811 (16. avgusta) poslan oskrbovat lokalno kapelanijo v Zaplani ter da je umrl ondi dné 29. januarija l. 1816 (ne pa l. 1815) za vodenico.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Vsebinska. *Kronologična vrsta mekinskih opatinj.* — *Diplomatarij:* 16. Bula papeža Pija VI., s katero zatara nadškofijo goriško ter povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo. — *Stovstvo:* Zgodovina cerkljanske fare. (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••

Četrto leto.

Ljubljana, meseca oktobra 1891.

Številka 17.

Diplomatarij.

16.

Bulla papeža Pija VI., s katero zatara nadškofijo goriško in njen kapitul, povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo ter ji podredi senjsko-modruško vladikovino in vladikovino gradiskansko, ki se ima na novo ustanoviti. — Rim. dné 8. marca 1787.

(Nadaljevanje.)

Ac Decanatum Aychensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam Sancti Martini Episcopi Aych¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Egg²⁾ — et aliam Sancte Magdalene Goldenfeld³⁾ — et aliam Sancti Thome Apostoli Kraxen⁴⁾ — et aliam Sancti Petri Apostoli Glogoviz⁵⁾ — ac aliam Beate Marie Virginis Tscheschenza⁶⁾ — et aliam Sancti Oswaldi ad Sanctum Oswaldum⁷⁾ — et aliam Sancti Martini Episcopi sub Kallenberg⁸⁾ — et aliam Sancte Margarithe Wodiz⁹⁾ — et aliam sancti Udalrici Episcopi Flödnig¹⁰⁾ — et reliquam Parecias, seu alias Ecclesias Beate Marie Virginis Terboje respective nuncupatas hujusmodi.

Ac Decanatum Kronaviensem et sub eo respective comprehensas Parecias, seu alias Ecclesias infrascriptas videlicet: unam Beate Marie Virginis Kronau¹¹⁾ — et aliam Sancti Leonardi Weissenfels — et aliam Sancti Spiritus Ratschach¹²⁾ — et aliam Sancti Michaelis Longfeld¹³⁾ — et aliam Sancti Leonardi Assling¹⁴⁾ — et aliam Sanctorum Albuini et Ingenuini Karnervellach¹⁵⁾ —

1) Dob. — 2) Brdo. — 3) Zlato polje. — 4) Krašnja. — 5) Blagovica. — 6) Česnjice. — 7) Št. Ožbalt. — 8) Šmartin pod Šmarno goro. — 9) Vodice. — 10) Smladnik. — 11) Kranjska gora. — 12) Ráteče. — 13) Dovje. — 14) Jesenice. — 15) Koroška Bela.

et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancte Crucis Planina¹⁾ respective nuncupatas hujusmodi.

Ac Decanatum Obergöriachensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam Sancti Georgii Martyris Obergörjach²⁾ — et aliam Sancti Martini Episcopi Veldes³⁾ cum Insula Wert⁴⁾ — et aliam Sancti Jacobi Apostoli Reiffen⁵⁾ — et aliam Sancte Margarithe Woheinervellach⁶⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Asp⁷⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi Wochein⁸⁾ cum Goriusche⁹⁾ — et aliam sancti Nicolai Episcopi Feistriz¹⁰⁾ — et aliam sancti Petri Apostoli Rattmannsdorf — et aliam sancti Clementis Rodain¹¹⁾ — et aliam sancti Udalrici Episcopi Vigaun — et aliam Beate Marie Virginis Lees — et aliam sancti Jacobi Apostoli Leschach — et aliam Sanctissime Trinitatis Stainbüchel — et aliam sancti Andree Apostoli Möschnach — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancte Crucis Dobroua¹²⁾ respective nuncupatas supradictas.

Ac Decanatum Crainburgensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sanctorum Cancii et Canciani Crainburgum — et aliam sancti Petri Apostoli Höfflein¹³⁾ et aliam sancti Sixti Pape et Martyris Predassl¹⁴⁾ — ac

1) Rovte nad Jesenicami. — 2) Görje. — 3) Grad. — 4) Na Jezeru. — 5) Ribno, ekspozitura grajska. — 6) Bohinjska Bela. — 7) Zasp. — 8) Srednja vas (Bohinj). — 9) Koprivnik nad Bohinjem. — 10) Bohinjska Bistrica.

11) Ródine, sedaj podružnica fare brezniške; do leta 1821. je bila farna cerkev.

12) Dobráva pri Kropi. — 13) Preddivor. — 14) Predoslje.

aliam Beate Marie Virginis Kanker¹⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi Terstenig — et aliam sancte Crucis penes Neumarkt²⁾ — et aliam sancti Jacobi Apostoli Pirkendorf³⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Lauffen⁴⁾ — et aliam sancti Petri Apostoli Nakles⁵⁾ — et aliam sancti Andree Goritsche — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Viti Martyris Unter-Dupplach⁶⁾ respective nuncupatas hujusmodi.

Ac Decanatum sancti Martini extra Crainburg et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Martini Episcopi ad sanctum Martinum penes Crainburg — et aliam sancti Pauli Apostoli Mautschitsch — et aliam sancti Jodoci in Monte⁷⁾ — et aliam sancti Nicolai Episcopi Ouschische⁸⁾ — et aliam sancti Egidii Abbatis Festniz⁹⁾ — et aliam sancti Stephani Protomartyris Zeuer¹⁰⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Preska — et aliam sancti Nicolai Eberg¹¹⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Leonardi Kropp respective nuncupatas hujusmodi.

Ac Decanatum Hyperlabacensem, et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Pauli Apostoli Hyperlabacum¹²⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Lohitsch¹³⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Hotederschitz — et aliam sancti Michaelis Greüth¹⁴⁾ — et aliam sancti Brietii Episcopi Podlipo — et aliam sancte Crucis Weuke¹⁵⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Freudenthal¹⁶⁾ — et aliam sancti Udalrici Episcopi Sapplane¹⁷⁾ — et aliam Nativitatis Beate Marie Virginis Pillichgrazium¹⁸⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Assumpte Horjul prope templum Schönbrun¹⁹⁾ — et aliam sancti Jodoci supra Pillichgraz²⁰⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Leonardi Schwarzenberg²¹⁾ respective nuncupatas supradictas.

Ac Decanatum Iggensem, et sub eo respective comprehensas Parecias, seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: unam sancti Martini Episcopi Igg — et aliam Nativitatis Beate Marie Virginis Thomischl — et aliam sancte Margarithe Gollo — et aliam sancti Viti Martyris Schelimle²²⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias Beate Marie Virginis Kurescheg²³⁾ respective nuncupatas prefatas.

1) Kokra. — 2) Križe pri Tržiču. — 3) Podbrezje. — 4) Ljubno. — 5) Naklo. — 6) Spodnje Duplje. — 7) Št. Jošt pri Kranju. — 8) Ovsiše. — 9) Zgornja Besnica. — 10) Sora. — 11) Jerperca, podružnica sorske fare. — 12) Vrhnika. — 13) Logatec. — 14) Rovte. — 15) Bevke, vrhniška ekspozitura. — 16) Cerkev kartuzijanskega samostana v Bistri. — 17) Zaplana. — 18) Polhov Gradec. — 19) Vrzdenec, podružnica fare horjulske. — 20) St. Jošt pri Polhovem Gradcu. — 21) Črni Vrh nad Polhovim Gradcem. — 22) Želumlje. — 23) Kuresček, podružnica izanske fare.

Ac Decanatum sancti Bartholomei in Campestribus et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Bartholomei Apostoli in Campestribus¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Landstrass²⁾ — et aliam sancti Georgii Martyris Oberrussdorf³⁾ — ac aliam sancte Crucis Grosswrußniz⁴⁾ — ac aliam sanctissime Trinitatis Pletariach⁵⁾ — et aliam sancte Crucis Scharffenberg⁶⁾ — et aliam sancte Anne Dobouz — et aliam sancti Georgii Martyris ad sanctum Georgium⁷⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Bartholomei Apostoli Kosseza⁸⁾ respective nuncupatas prefatas.

Ac Decanatum Lytopolitanum et sub eo respective comprehensas Parecias, seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam Beate Marie Virginis Lytopolis⁹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Minkendorf¹⁰⁾ — et aliam sancti Georgii Martyris Neül¹¹⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi unter-Tuchain¹²⁾ — et aliam Beate Marie Virginis ober-Tuchain¹³⁾ — et aliam sancti Antonii Abbatis Neuthal¹⁴⁾ — et aliam sancte Margarithe Radomle¹⁵⁾ — et aliam sancte Anne Goist¹⁶⁾ — et aliam sancte Agnetis Virginis Sello — et aliam sancti Udalrici Episcopi Rabensperg¹⁷⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi Moraütsch¹⁸⁾ cum Grossdorff¹⁹⁾ — et aliam Sanctissime Trinitatis ad sanctissimam Trinitatem²⁰⁾ — et aliam sancti Laurentii Martyris Goreina (?) — et aliam sancti Andree (?) Apostoli Petsch²¹⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Georgii Martyris Jauchen²²⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Michelstettensem, et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam Beate Marie Virginis Michelstetten²³⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Zirklach — et aliam sancti Udalrici Episcopi Ulrichsberg — et aliam Sancti Mathie Apostoli Salloch²⁴⁾ — et aliam sancti Georgii Martyris ad sanctum Georgium in Campo²⁵⁾ — et aliam sancti Mihaelis Oscheuik²⁶⁾ — et aliam sancte Anne Teüniz²⁷⁾ — et aliam sancti Nicolai Episcopi

1) Št. Jernej. — 2) Kostanjevica. — 3) Gorenja Orehovica, podružnica šentjernejske fare. — 4) Brusnice.

5) Cerkev v Pletarjih, ležeča v šentjernejski fari. Ne pravimo preveč, ako rečemo, da je bila to najplemenitejša gotska stavba na Kranjskem. Zidali so jo kartuzijani, za temi so jo pa dobili v last jezuitje. Sedaj je žalibog že na pol razvalina.

6) Svibno. — 7) Št. Jurij pod Kumom. — 8) Košica, ekspozitura fare šentjurske pod Kumom. — 9) Kamnik. — 10) Mekine. — 11) Nevlje. — 12) Spodnji Tuhinj. — 13) Zgornji Tuhinj. — 14) Špičalič. — 15) Radomlje, podružnica kamniška. — 16) Gozd. — 17) Vranja peč. — 18) Moravče. — 19) Velika vas v moravški fari. — 20) Sv. Trojica, podružnica moravska. — 21) Farna cerkev sv. Jerneja (ne sv. Andreja) v Pečah. — 22) Ihan. — 23) Velesovo. — 24) Zalog, podružnica fare cerkljanske. — 25) Šent-Jurij pri Kranju. — 26) Olševek, podružnica fare šentjurske. — 27) Tunjice.

Seppach¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Neumarktl — et aliam sancte Catharine Virginis et Martyris Lom²⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancte Anne Loibl³⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Locopolitanum et sub eo respective comprehensas Parecias, seu alias Ecclesias infra-scriptas, videlicet: Unam sancti Georgii Martyris Altenlak⁴⁾ — et aliam sancti Jacobi Apostoli Locopolis⁵⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Erenburgen (?)⁶⁾ — et aliam sancti Thome Apostoli Furten⁷⁾ — et aliam sancti Petri Apostoli Selzach — et aliam sancti Leonardi ad sanctum Leonardum⁸⁾ — et aliam sancti Clementis Wukouschitza⁹⁾ — et aliam sancte Lucie Virginis et Martyris Draschgosch¹⁰⁾ — et aliam sancti Nicolai Episcopi Sarz¹¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Salliloch¹²⁾ cum Als¹³⁾ — et aliam sancti Antonii Abbatis Eisern¹⁴⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi Pöllandt¹⁵⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Tratta — et aliam sancti Viti Martyris Lutschne — et aliam sancti Pauli Apostoli Altostlitz¹⁶⁾ — et aliam sancti Udalrici Episcopi Haselbach¹⁷⁾ et aliam sancti Martini Episcopi Seürach¹⁸⁾ — et aliam sancti Udalrici Episcopi Sauraz¹⁹⁾ — et aliam sanctorum trium Regum Verh — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Joannis Nepomuceni Neustlitz²⁰⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Vallis Jucose,²¹⁾ et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infra-scriptas, videlicet: Unam videlicet Beate Marie Virginis Zirkniz — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris Alben²²⁾ — et aliam sancti Antonii de Padua Haasberg²³⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi Maunitz²⁴⁾ — et aliam sancti Pauli Apostoli Scherouniza²⁵⁾ — et aliam sancti Viti Martyris Presser — et aliam Beate Marie Virginis Trauerberg²⁶⁾ — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris Franzdorf²⁷⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancte Crucis Rakitna respective nuncupatas prefatas.

Ac Decanatum Sitticensem²⁸⁾ et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infra-scriptas, videlicet: Unam sancti Andree Apostoli Alba²⁹⁾ — et aliam sancti Laurentii Martyris Arch — et aliam

¹⁾ Zapoge. — ²⁾ Poddružnica fare tržiške. — ³⁾ Poddružnica sv. Ane pod Ljubeljem, fare tržiške. — ⁴⁾ Stara Loka. — ⁵⁾ Škofja Loka. — ⁶⁾ Elrengruben, Cerengrob, podružnica starološka. — ⁷⁾ Brode, podružnica škofjeloška. — ⁸⁾ Št. Lenart. — ⁹⁾ Bukovšica. — ¹⁰⁾ Dražgoše. — ¹¹⁾ Sorica. — ¹²⁾ Zali log. — ¹³⁾ Davča. — ¹⁴⁾ Železniki. — ¹⁵⁾ Poljane nad Loko. — ¹⁶⁾ Stara Oselica. — ¹⁷⁾ Leskovic. — ¹⁸⁾ Žiri. — ¹⁹⁾ Zavrac. — ²⁰⁾ Nova Oselica. — ²¹⁾ Bistra. — ²²⁾ Farna cerkev v Planini pri Rakeku. — ²³⁾ Kapela v gradu Haasberg pri Planini. — ²⁴⁾ Unec. — ²⁵⁾ Žerovnica, podružnica grahovske fare. — ²⁶⁾ Žalostna gora, podružnica preserske fare. — ²⁷⁾ Borovnica. — ²⁸⁾ Zatiška dekanija. — ²⁹⁾ Bela cerkev.

sancti Cantiani Martyris Guttenwert¹⁾ cum Hrovaskivrod — et aliam sancti Jacobi Apostoli Teutsche²⁾ — et aliam sancti Georgii Martyris Döbernig³⁾ — et aliam sanctissime Trinitatis Unterhaudovitz⁴⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Sella sub Schönberg⁵⁾ — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris Lusthal⁶⁾ — et aliam sancte Helene ad sanctam Helenam⁷⁾ — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris prope Klingenfels⁸⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi penes Lithai⁹⁾ — et aliam sanctorum Hermagore et Fortunati Martyrum Liberga¹⁰⁾ — et aliam sancti Antonii Abbatis (?) Stangenwald¹¹⁾ — et aliam sancti Michaelis Monspurg — et aliam Beate Marie Virginis Kleingallenberg seu Homec — et aliam sanctorum Cosme et Damiani Obergurk¹²⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Hamer-Gurk (?) — et aliam sanctorum Petri et Pauli Apostolorum Sagor¹³⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Haarland vel Samarie¹⁴⁾ — et aliam sancti Georgii Martyris ad sanctum Georgium¹⁵⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Koppain — et aliam sancti Jacobi Apostoli Pollitz — et aliam Beate Marie Virginis Treffen — et aliam sanctorum Hermagore et Fortunati Martyrum Seisenburg¹⁶⁾ — et aliam sancti Michaelis penes Seisenburg¹⁷⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Tschemschenig¹⁸⁾ — et aliam sancti Viti Martyris ad sanctum Vitum penes Sittich¹⁹⁾ cum Ossredeg — et aliam Beate Marie Virginis Sitticium²⁰⁾ — et aliam sancti Andree Apostoli Watsch²¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis in Monte²²⁾ — et aliam sancti Nicolai Episcopi Saua²³⁾ — et aliam sancte Helena Hotitsch — et aliam sancti Bartholomei Apostoli Ambruss — et aliam sancte Crucis penes Thurn²⁴⁾ — et aliam sancti Michaelis Tschatesch — et aliam sancti Gottardi Trojana²⁵⁾ — et aliam sancti Nicolai Episcopi Hynach²⁶⁾ — et aliam sancti Laurentii Martyris Collobrath²⁷⁾ — et aliam sancti Benedicti Krösniz²⁸⁾ — et aliam sancti Laurentii Martyris Temeniz²⁹⁾ — et aliam sancti Petri Apostoli penes Weinhof³⁰⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Neüdek³¹⁾ — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris Preschgain³²⁾

¹⁾ Škoeijan pri Dobrávi s Hrovaškim brodom. — ²⁾ Telče, podružnica škocijanska. — ³⁾ Dobrnič. — ⁴⁾ Ajdovica. — ⁵⁾ Sela pri Šumbregu. — ⁶⁾ Dol. — ⁷⁾ Sv. Helena pri Dolu. — ⁸⁾ Šmarjeta pri Klevevžu. — ⁹⁾ Šmartin pri Litiji. — ¹⁰⁾ Liberga, podružnica šmartinska.

¹¹⁾ Sv. Antona Padovanskega (ne opata) v Štangi; vsaj sedaj je to glavni patron, dasi ima tudi sv. Anton opat svoj altar.

¹²⁾ Krka. — ¹³⁾ Farna cerkev v Zagorji ob Savi. — ¹⁴⁾ Šmarje. — ¹⁵⁾ Št. Jurje pri Šmariji. — ¹⁶⁾ Žužemberk. — ¹⁷⁾ Šmihel pri Žužemberku. — ¹⁸⁾ Čemšenik. — ¹⁹⁾ Št. Vid pri Zatičini. — ²⁰⁾ Veličastna cerkev bivšega cistercijskega samostana v Zatičini. — ²¹⁾ Vače. — ²²⁾ Sv. Gora. — ²³⁾ Sava. — ²⁴⁾ Sv. Križ pri Litiji. — ²⁵⁾ Št. Gotard. — ²⁶⁾ Hlinje. — ²⁷⁾ Kolovrat. — ²⁸⁾ Kresnice. — ²⁹⁾ Št. Lovrenc ob Temenici. — ³⁰⁾ Šempeter pri Novem mestu. — ³¹⁾ Mirna. — ³²⁾ Prežganje.

— et aliam sancti Nicolai Episcopi Jantschberg¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Primskou²⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Prindl³⁾ — et aliam sanctorum Simonis et Jude Apostolorum Tschernutsch⁴⁾ — et aliam Beate Marie Virginis in Alpibus⁵⁾ — et aliam sancti Leonardi Sostrou⁶⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Lamberthi ad sanctum Lamberthum⁷⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Rudolphswertensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Nicolai Episcopi Neostadium⁸⁾ — et aliam sancti Ruperti ad sanctum Rupertum⁹⁾ — et aliam sancte Crucis et sancti Leonardi (Groszirnig¹⁰⁾ vel Gabriele¹¹⁾ — et aliam sancti Cantiani Martyris Hönigstein¹²⁾ — et aliam sancte Ursule Taubenberg¹³⁾ — et aliam sancti Michaelis penes Rudolphswert¹⁴⁾ — et aliam sancti Josephi Pölland¹⁵⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Untertaütschau — et aliam sancti Petri

¹⁾ Janče. — ²⁾ Primskovo. — ³⁾ Studenec. — ⁴⁾ Črnuče. — ⁵⁾ Sveta Planina. — ⁶⁾ Sostro. — ⁷⁾ Št. Lambert. — ⁸⁾ Novo mesto. — ⁹⁾ Št. Rupert. — ¹⁰⁾ Veliki Cirknik, podružnica šent-rupertska. — ¹¹⁾ Gabrijele, podružnica svetotrojiška. — ¹²⁾ Mirna peč. — ¹³⁾ Golobinjek, mirnopaška podružnica. — ¹⁴⁾ Šmilhel pri Novem mestu. — ¹⁵⁾ Stari trg pri Poljanah.

Apostoli Unter-Laak¹⁾ — et aliam sancti Egidii Abbatis Unter-Nassenfus²⁾ — et aliam sancte Crucis Savenstain³⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Pillichberg⁴⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Stoppitsch⁵⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Maichau⁶⁾ — et aliam sanctorum Cosme et Damiani Dousch⁷⁾ — et aliam sancti Erasmi Martyris Einöd⁸⁾ — et aliam Beate Marie (?) Virginis in Termis⁹⁾ — et aliam sancti Jacobi Apostoli Waltendorf¹⁰⁾ — et aliam sancti Elie Prophete Pretschna¹¹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis in Thal¹²⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste in Valle¹³⁾ — et aliam sanctissime Trinitatis ad sanctissimam Trinitatem¹⁴⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste (?) Schweinberg¹⁵⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Petri Apostoli Ratschach¹⁶⁾ respective nuncupatas predictas. (Konec prihodnjic.)

¹⁾ Unter-Lag (Nemška Loka) na Kočevskem.

²⁾ Mokronog. — ³⁾ Boštanj. — ⁴⁾ Polšnik. — ⁵⁾ Stopiče. —

⁶⁾ Podgrad. — ⁷⁾ Dolž, podružnica stopiške fare. — ⁸⁾ Soteska.

⁹⁾ Toplice, a patrona farne cerkve je vsaj sedaj sveta Ana, ne Mati božja.

¹⁰⁾ Valta vas. — ¹¹⁾ Prečna. — ¹²⁾ Dole. — ¹³⁾ Št. Janž. —

¹⁴⁾ Sv. Trojica pri Tržišču.

¹⁵⁾ Vrh pri Vinici, ki ima pa patrona sv. Janeza Evangelista.

¹⁶⁾ Radeče pri Zidanem mostu.

Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Šašelj. — Dodatek.)

Ker sem prejel med natiskovanjem tega spisa zopet iz raznih krajev¹⁾ doneskov, naj priobčim v tem »Dodateku« poslano mi gradivo.

B. Zvonovi z napisom, brez imena zvonarjevega.

a) Z gotskimi majuskulami.

Podolgovat zvon v Zalogu v cerkljanski fari ima napis: *Ego sum * qui * peccavi * inique * egi * avertatur * obsecro * furor * tuus * a populo * tuo * et * cu * recordare*

¹⁾ Poslali so mi napise čč. gg.: F. Hönigman za Osilnico; Anton Koblar za Šenčur pri Kranju. Mengeš in Sv. Jakob pri Savi; Ivan Kobilica za Črnuče; J. König za Vinico; A. Pipan za Polico; Ivan Podboj za Planino; I. Šalehar za Dole; A. Bojanec za Šentjur pod Kumom in Šentjanž; I. Fertin (zopet) za Šmarije; J. Gregorič za Višnjo goro; I. Hladnik za Polhov gradec; J. Kramarič za Hinje; I. Lavrenčič za Cerklje in Kranj; A. Lesjak za Dobrovo; I. Nemanjič za Faro pri Kostelu; Fr. Pokorn (zopet) za Grad, Gorje, Mošnje, Podbrezje, Radovljico in Zasp. Razven teh so mi poslali nekoliko podatkov še gg.: profesor I. Franke; nadučitelj: F. Trošt za Ig, Golo, Št. Jurje pri Šmariju in Želumlje — in R. Justin; bogoslovec I. Barle in G. Križnik.

* domine * testamenti * tui * et dic * angelo * percutienti * cesset * jam * manus * tua * ut * non * decoletur * terra * et * ne * perdes * omnem animam * anno * domini * millesimo CCCXXXIII.

b) Z gotskimi minuskulami.

V Laniščih, šmarijske fare, visi zvon z napisom: ** sanetus † Marcus * Maria * hilf * iohannes † Lucas † Marcus.* O njem mi piše gospod Fertin: zelo star, jako podolgaste oblike, brez letnice.¹⁾

V Loki pri Mengšu ima srednji zvon napis: *Maria ◊ unr.* V podružnici sv. Jakoba v preški fari pa ima zvon štirikrat ravno isti napis. — V podružnici v Mevkušu v gorjanski fari z napisom: *Ius Maria hilf uns aus aller not amen.* Med besedami je žival, podobna psu. — Mali zvon na Kamenci v šentjanski

¹⁾ G. Pokorn pa je čital isti napis tako-le: ** Ioannes * Lucas † Marcus * X † Ud * Maria * hilf **. Razven tega poroča o drugem napisu na istem zvonu, ki je pa še težje razvozljati. Tega je čital pa tako-le: ** Sanctus * Deus † X Cru mea g ar † u Matheus **.

fari: *Maria † hilf † uns † aus † aller † not † M* —. O njem pripovedujejo ljudje, da je veliko srebra v njem, zato, ker ima tako lep, čist glas. — V Britofu, šenčurske fare pri Kranju, visi mal zvon, širok in visok po 0·49 m, ki ima zgoraj venec gotskih listov, med listi pa so po ena in po štiri živali podobne psom in zajcem. Pod gotsko letnico 1488 je gotski prestol, na katerem sedi sveti Andrej, na vsaki strani pa je vitez v železni opravi. — V Dvoru, pograjske fare, ima mali zvon ta-le napis: *Maria hilf uns aus aller note! Anno Domini millesimo LXXX † .LIIIOO*. Spodaj pa z gotskimi črkami: *hilf uns aus aller note und der hl † Peter*. In okrog: *O. M. D. P. R.* Tako je bral in mi poslal napis g. kapelan I. Hladnik. A. v »Mitthlg. d. hist. Ver. f. Krain« 1848, str. 74, pa piše Anton Jellouschek o ravno tem zvonu: die kleinere 16 Zentner schwere Glocke hat die Jahreszahl † CCCCC † XXVI † und die Aufschrift: »Heiliger Herr Gott hilf uns aus unserer Noth«. Diese Glocke ist also im Jahr nach dem Beginne (1525) des Baues gegossen worden. Kdo ima tedaj prav, gospod Hladnik, ki je bral 1426, ali Jellouschek, ki je zapisal 1526? ¹⁾ — V Selu v isti fari ima mali zvon napis: *got † helf † uns † aus † aller † not † und † die † heilig † santgedrat²⁾ † 1536 †*.

c) *Z latinskimi majuskulami.*

V malih linah v Hrastju v šenčurski fari visi zvon iz leta 1488. — V grajski kapeli na Goričah v preški fari ima zvon napis: *Jesus Maria sancta Anna audi nos nam te filius nihil negans honorat salva nos Jesu pro quibus virgo mater et avia orant. Amen. Anno Christi 1626*. — Iz leta 1645 v Štiški vasi cerkljanske fare z napisom: *CruX Christi salva nos*. — Iz l. 1651 na Suhorju v vimiški fari. — Iz l. 1654 v podružnici sv. Marjete v preški fari z napisom: *Illustrissimus Dns Dns Joannes Sigismundus Cusitz Vicecapitaneus Ogel-linensis me fie. fe*. — Iz leta 1676 v Dvoru pograjske fare. — Iz leta 1679 in 1685 v Šmerjenih v šentjurski fari pri Šmariju. — Iz leta 1689 na Smuku v semiški fari z napisom: *Carnioliae expensis † Styria me fudit † Croatiae confinia fruentur*. — Iz leta 1685 v Novi vasi višnjegorske fare z napisom: *Gloria in excelsis deo*. — Iz leta 1691 na Smuku v semiški fari z napisom: *F. B. S. R. I. C. A. L. D. I. O. O. T. S. E. T. Omnia ad Dei gloriam*. — Iz l. 1695 v Novi Lipi v vimiški fari. — Iz l. 1858 na pokopališču pri sv. Krištofu v Ljubljani z napisom: *sVb zIerer CoepI CHare LabaCenses aD sorteM*.

¹⁾ Bolj verjetno se nam zdi, ako čitamo: *MCCCCLXXVI* (1476), ker mesto petih *C*, kakor je čital Jellouschek, bi se bilo rajše pisalo *D*; in mesto dveh *L*, kakor je čital g. Hladnik jeden sam *C*; racijonelno je torej jedino le *MCCCCLXXVI*. (Op. uredu.)

²⁾ Sant Gedrut (Jedert), kakor v kranjskem missalu.

C. Zvonovi z napisi in zvonarjevimi imenom.

a) *Ljubljanski zvonarji.*

Mihael Remer. Njegova zvona se nahajata: iz l. 1634 v Podrebri v pogrjski fari in iz l. 1638 v podružnici sv. Mihaela v dolski fari. — Naj pripomnim še o zvonu iz Dvora, omenjenem v stolpcu 127, kar piše o njem Ant. Jellouschek v »Mittheil. d. hist. Ver. für Krain« 1848, str. 74: »die grössere. 18 Zentner schwere Glocke hat die Aufschriften: »Jesus CXPS vincit, Jesus CXPS regnat, Jesus CXPS imperat«, und »Ora pro nobis Ste Petre«. Unten am Rande steht aber: »Michael Remer Labaci me fecit anno MDCXXX«. Zwischen diesen Aufschriften befinden sich — gleichsam als wären sie aufgedrückt — Ansichten der Reversseiten mehrerer Münzen des 16. und 17. Jahrhunderts, welche jedoch von gleichem Metalle sind, als die Glocke, indem der Glockengiesser auch die zu seiner Zeit hierlands cursirenden Münzen in das Modell künstlicher Weise einzuprägen wusste. Es sind nämlich Reversseiten der Thaler der Erzherzoge Maximilian (gest. 1618), Leopold von Tirol (gest. 1632), ferner der grösseren venetianischen Silbermünzen mit dem Weltheilande und der Umschrift: »Tibi Soli Gloria«, endlich Silberkreuzer mit dem Wappen Ungarns. Diese Münzen sind fast so gut bildlich dargestellt, als derlei wirkliche Münzen aussehen.«

Ferdinandus Eisenberger. Njegov zvon iz l. 1691 se nahaja v Novi vasi v višnjegorski fari.

Adam Kokhel. Njegov zvon visi v farni cerkvi v Osilnici z napisom: *in onorem beate Marie virginis et s. Petri huius patroni ecclesiae fusa est hcc campana. Adam Kokhel zu Laibach goss mich anno MDCXLIII*

Jakob Boset. Mali zvon njegov na Kalu v šentjanški fari ima napis: *Jakob Boset zu Laibach hat mich gegossen 1661*.

David Polster. Zvon njegov iz leta 1668 visi v cerkvi na Trati v velesovski fari.

Casparus Franchi. Njegovi zvonovi se nahajajo: Iz l. 1690 v podružnici sv. Mohorja in Fortunata v pogrjski fari — in v Setnici ravno tam z navadnim napisom. — Iz l. 1691 v podružnici sv. Mohorja in Fortunata v pogrjski fari, in iz leta 1692 v Selu iste fare. — Iz l. 1693, v farni cerkvi v Višnji gori z navadnim napisom. Pod tem pa sta zatiški in gallenfelsov grb združena pod opatsko infulo in palico. — Iz l. 1694 dva zvona v Vokvi v šenčurski fari. — Iz l. 1697 na Pešati v fari sv. Jakoba in na Jelenjih v dolski fari. — Iz l. 1700 veliki zvon v Srednji vasi šenčurske fare s pristavkom: *Fusa sub parcho Jacobo Kertseh*. — Iz l. 1701 v cerkvi sv. Janeza v izanski fari. — Iz l. 1704 v Dedin-dolu v višnjegorski fari. — Iz leta 1705 v podružnici

sv. Jedrti v izanski fari. — Iz leta 1708 v podružnici sv. Andreja v isti fari. — Iz l. 1713 v Primskovem pri Kranju z napisom: *tonitru tucta et refecta fusa per casparum Franchi sub a. d. r. parochio matheo senVshka nona Die MaII.* — Iz l. 1714 v Fari pri Kostelu in v cerkvi sv. Križa v izanski fari. — Iz l. 1716 v podružnici sv. Ožbalta v kranjski fari. — Iz leta 1717 v Hujah v isti fari in srednji zvon v podružnici na Gradišču, fare Št. Vid pri Zatičini, z napisom: *Opus Caspari Franchi Labacensis Anno Domini 1717* ter z drugim navadnim napisom: *Fugite partes adversae . . .* Iz l. 1719 v Šentjurju pod Kumom in na Selih v višnjegorski fari. — Iz l. 1720 na Dobrovi. — Iz l. 1722 v Smolniku v pograjski fari. — Iz l. 1725 veliki zvon v podružnici na Gradišču, fare Št. Vid pri Zatičini z napisom: *Casparus Franchi me fudit Labaci Anno 1725.* Zgoraj pa ima napis: *Vicit leo de tribu Juda longe sint adversa.* — Iz l. 1727 na Visokem v šenčurski fari. — Iz l. 1729 v cerkvi sv. Gregorija v izanski fari in na Zg. Brniku v cerkljanski fari. — Iz leta 1730 dva zvona v Šmartinem v cerkljanski fari. — Iz l. 1732, na Dobrovi.

Heinrich Rausch. V farni cerkvi v Fari pri Kostelu ima zvon ta-le napis: *Me fudit Heinrich Rausch Labaci Anno 1729. Ecce Signum Crucis Domini Nostri Jesu Christi Fugite Partes Adversae.* A v stolpcu 138 priobčil sem zvon iz l. 1736, z imenom »Rauch«. Katero ime je pravo?

Josephus Samassa. Njegovi zvonovi so: Iz l. 1736 in 1740 na Štefanji gori v cerkljanski fari. — Iz l. 1738 v Dvorjah v isti fari. — Iz l. 1750 v farni cerkvi v Dupljah in na Pungrtu v kranjski fari.

Antonius Samassa. Njegovi zvonovi visé: Iz l. 1746 v Hujah pri Kranju. — Iz l. 1742 v farni cerkvi sorske fare. — Iz l. 1750 v farni cerkvi v Višnji gori.

Zaharias Reidt. Njegovi zvonovi so še: Iz l. 1753 v farni cerkvi v Polici in v podružnici sv. Lamberta v goriški fari. — Iz l. 1756 v Dedindolu v višnjegorski fari z napisom: *Durch . feyr . und . hiz . bin . ich . geflossen . Cacharius . Reidt . hat . mich . gegossen . in . Laibach.* — *A . fulgere . et . tempestate . Jesu . Christe.* — Iz l. 1757 na Selih v višnjegorski fari. — Iz l. 1758 v Dvorjah cerkljanske fare. — Iz l. 1761 v Dvoru v pograjski fari. — Iz l. 1766 v Troščinah v poliški fari. — Iz l. 1768 na Pešati v fari sv. Jakoba. — Iz l. 1769 v cerkvi sv. Jurija pri Tržiču.

Joannes Reid. Dva njegova zvonova iz l. 1776 se nahajata: Na Kamnici v šentjanski fari in na Smuku v semiški fari. O družih dveh pa, ki visita na Selih v šmarijski fari, poslal mi je g. I. Fertin napisa: I. *Hae duae campanae fusae sunt sub Parochio Cajetano a Gallenfels.* — *Opus Joannis Reiss. Labaci 1783.* — *Ecce crucem*

Domini nostri Jesu Christi fugite partes adversae vicit leo de tribu Juda radix David Alleluia. Tehta 18 st. — II. *A fulgere et tempestate Jesu Christe.* *Opus Joannis Reiss Labaci 1776.* Ker pa sta zvona ulita v istem času, ko je lil Joannes Reid in ker do zdaj ni znan zvonar z imenom Reiss, menim, da je Reiss le napačnočitano mesto Reid.

Lucas Dimiz. Zvonovi njegovi so: Iz l. 1734 na Kalu v šentjanski fari in v Kriški vasi v višnjegorski fari. — Iz l. 1735 v Srednji vasi v šenčurski fari. — Iz l. 1737 v Prelesji v dolski fari. — Iz l. 1739 v farni cerkvi v Višnji gori in v podružnici svetega Mihaela v dolski fari.

Benedictus Huetterer. Iz l. 1741 veliki zvon v Blečjem vrhu v poliški fari z napisom: *Jesus Nazarenus rex Judaeorum.* — *Zu Gottes ehren bin ich geflossen; Benedict Huetterer hat mich gegossen.* — Iz l. 1750 na Možanici v cerkljanski fari. — Iz l. 1755 srednji in mali zvon v farni cerkvi na Homcu. Ulita sta bila pod župnikom Volbenkom Karolom pl. Schifferjem.

Balthasar Thadaeus Schneider. Zvonovi: Iz l. 1762 v Dedindolu in v cerkvi sv. Ane v višnjegorski fari. Iz l. 1765 veliki zvon na Homcu. Ulit je bil pod dekanom in župnikom mengeškim Mihaelom Rastern-om. — Iz l. 1767 v Lužah šenčurske fare.

Maria Anna Schneider. Veliki zvon v Gradu v cerkljanski fari iz l. 1768.

Joannes Jacobus Samassa. Njegovi zvonovi so še: Iz l. 1769 na Sp. Brniku v cerkljanski fari. — Iz l. 1770 na Setniku v pograjski fari. — Iz l. 1773 v Cerkljah z napisom: *Laudes Triadi cano; Crucifixum plango; Mariam saluto, Exultatae apprecor; Apostolos honoro; Populum voco; Mortuos defleo; Et tempestates pello,* in na Zg. Brniku iste fare. — Iz l. 1777 v Polici. — Iz l. 1778 v Britofu predoseljske fare in v Praprečah pograjske fare. — Iz l. 1782 v Srednji vasi v šenčurski fari in v Grčarjevcu v planinski fari. — Iz l. 1785 na Sp. Brniku v cerkljanski fari. — Iz l. 1791 v podružnici sv. Mihaela v izanski fari. — Iz leta 1792 v Loki pri Mengšu, v podružnici sv. Mihaela v dolski fari in v Britofu predoseljske fare. — Iz l. 1793 v Vokvi v šenčurski fari. — Iz l. 1794 v Grosupljem v šmarijski fari. — Iz l. 1795 v Troščinah v poliški fari in na Dobravi v višnjegorski fari. — Iz l. 1797 v Želimljah. — Iz leta 1798 na Pešati v fari sv. Jakoba. — Iz l. 1799 trije zvonovi v farni cerkvi v Šmariju s temi napisi: I. *In Dei gloriam et B. V. Mariae honorem me populus parochiae S. Marcin sub Rev. decano domino Cajetano Lib. Barone de Gallenfels per Joannem Jacobum Samassa a. d. 1799 Labaci fundi fecit.* Tehta 2615 funtov. II. *Dedicata*

Celsissimo Rmo. Dmo. Mihaeli Archiepiscopo Labacensi S. R. Principi e Lib. Baronibus de Brigido. Tehta 1448 funtov. III. *Dedicata Rmo. Illmo. D. Franc. e Lib. Baronibus de Raigersfeld Eppo. Suffrag.* Iz istega leta še v Prebačevem v šenčurški fari. — Iz l. 1800 v farni cerkvi na Ježici, v Javorju v dolski fari in dva zvona na Okroglem v nakelski fari. — Iz l. 1802. na Igu in v cerkvah sv. Gregorja in sv. Jedrti v isti fari. — Iz l. 1804 v cerkvi sv. Nikolaja iste fare.

Vincencij Samassa. Iz leta 1804 nahaja se njegov zvon v cerkvi sv. Nikolaja izanske fare in v Vogljah šenčurske fare. — Iz leta 1806 v Naklem, v Dvorjah cerkljanske fare in dva zvona v cerkvi svetega Nikolaja v sorski fari. — Iz l. 1807 v Šmartinem cerkljanske fare. — Iz l. 1810 v Naklem. — Iz l. 1812 na Dolih v poliški fari, v Prelesju v dolski fari, na Pungrtu v kranjski fari dva zvona, in dva v farni cerkvi v Kranju. Veliki ima ta-le napis: *Sanctis Cantio, Cantiano, Cantianillae et Proto patronis ecclesiae dicatum. Augustino Sluga parcho et decano, Natali Pagliaruzzi mairio, incendio elapsi anni consummata urbe aere collato fieri curarunt Thaddeus Josek, Blasius Terpinz antistites redituum templi, caeterique cives anno 1812.* Tehta 40 centov 24 funtov.

Haeredes Vincencii Samassae. Iz l. 1817 trije zvonovi v Tomišlju. — Iz l. 1818 v Želimljah. — Iz l. 1819 na Dobrovi. — Iz l. 1820 v podružnici svetega Ambroža v cerkljanski fari in na Grosupljem v šmarijski fari z napisom: *opus Josephi Reiss nomine haeredum Vincentii Samassa.* — Z istim napisom tudi v Šentjurju pod Kumom in na Jelenjih v dolski fari, oba iz l. 1821. — Iz l. 1822 v Hrastju v šenčurski fari. — Iz l. 1824 v cerkvi sv. Ulrika v izanski fari.

K sklepu naj priobčim še nekoliko zvonov Antona in Alberta Samasse zaradi lepih napisov.

V Višnji gori v farni cerkvi ima zvon ta-le napis: *Posheljah in skerbch gospoda Joanesa Zieglerja me je napravila fara Vishnjagorska. Ulil Anton Samasssa v Ljubljani, 1841. Delo 425. Teža 2075 funtov.*

Na Gori v šmarijski fari visita dva zvona iz l. 1869, ki imata ta-le napisa:

- I. Čuj dolina in višava,
Ko glasi se Božja slava.
- II. Bodi dan al' bodi noč,
Oznanujem Božjo moč.

V farni cerkvi v Cerkljah na Gorenjskem imajo zvonovi iz l. 1877 te-le napise:

- Veliki: V Tvoji brambi, o Marija!
Bodi naša duhovnija;
Vse nas vari tukaj srečne,
Vse pripelji v blagre večne!

Cerkljani! jaz bom
V Gospodov vas dom
Skliceval na glas,
Ko sveti bo čas.
Vsi zvesto hodite,
Vsi verno molite,
Da usliši vas Bog,
Vas reši nadlog.

Tehta 2996 kg.

Treji: Jožef, kliče zvon,
Cerkve vse patron!
Pošlji cerkvi mir,
Vgasni vsak prepir,
Sprosi zadnji čas
Srečno smrt za nas!

Tehta 734 kg.

Mali: Božja vlada naj ljubezen:
Bodi vsak pošten in trezen,
Mladi, stari, bodi čist,
Pojem zvon evangelist!

Tehta 50 kg.

V podružnici sv. Duha v planinski fari visé trije zvonovi, uliti l. 1884, ki imajo te-le napise:

I. S podobo sv. Duha in sv. Antona:

Vsakdanji ljubi kruh
Dodeli sveti Duh!

Prosi za nas, svet Anton,
Ki mogočen si patron.

II. S podobo sv. Magdalene in čistega spočetja Marije Device:

Bodi od nas češena sveta Magdalena!

O Marija vsaki čas
Prosi ti za nas!

Mi uliti smo zvonovi trije
Ob času spraznjene škofije.

III. S podobo sv. Jedrti in sv. Frančiška:

Sveta Jedrt vse nezgode
Vari nas in vsake škode!

O svet Frančišk svetnik
Bodi zvest nam pomočnik!

b) Zvonar v Kranju.

Johann Christian Riser. Njegovi zvonovi so še: Iz l. 1743 na Trati v velesovski fari. — Iz l. 1752 v Hrastju in v Hotemažah v šenčurski fari. — Iz l. 1753 v Olševku — in iz l. 1754 v Lužah šenčurske fare. — Iz l. 1758 na Trati v velesovski fari.

D. Zvonovi tujih zvonarjev po Kranjskem.

De Posterna. V podružnici sv. Ane v osilniški fari visi zvon, težak kacih 50 funtov s tem-le napisom na robu: *campana s. Joannis Batiste De Posterna MCCCCXIII. de XX. M. Junii.* Na vratu pa: *TPEPBI Gregori* in temu nasproti: *P f M.*

Franciscus Patavinus. Njegov zvon iz l. 1531 se nahaja v Praprečah v pograjski fari z napisom: *opus Francisci Patavini MCCCCXXI.*

Antonius de Polis Venetus. V Damlju v viniški fari visi zvon s tem-le napisom: *opus Antonii de Polis Veneti Anno Domini 1661*. Na krilu so štiri podobe: dvakrat Kristus na križu, pod njim dva svetnika.

Nicolaus Urbanus Boset. Njegov zvon iz l. 1689 visi v farni cerkvi v Šentjurju pod Kumom.

Conradus Schneider. Zvon iz l. 1713 visi na Možanici v cerkljanski fari. — Iz l. 1717 in 1724 pa dva zvana v farni cerkvi v Stopičah.

Josephus Reiss Cilleae. Njegov zvon iz l. 1774 visi na Kamnici v šentjanski fari.

Georg Steinmetz Cilleae. V kranjski fari se nahajajo štirje njegovi zvonovi in sicer trije v podružnici sv. Rožnega venca — in veliki zvon v podružnici sv. Ožbalta v Čirčičah, vsi iz leta 1822. Veliki zvon v podružnici sv. Rožnega venca, ki tehta 10 stotov in 5 funtov, ima ta-le napis: *Zur groesseren Ehre unserer lieben Frauen in Rosenkranz — von den wohltaetigen Bürgern Krainburgs in: me fudit Georg Steinmetz Cilleae.* — Srednji pa ravno tam razven imena zvonarjevega še:

Cum venit tempestas
Sentitur mea potestas.
Alios ad templum voco:
Non tamen maneo loco. Tehta 6 st. 50 f.

Vincencij Gollner iz Celovca. Njegov zvon iz l. 1829 se nahaja na Pešati v cerkljanski fari.

Ignacij Hilzer iz Dunajskega Novega mesta. Štirje njegovi zvonovi iz l. 1875 visé v farni cerkvi v Kranju.

S tem naj spis končam. Ako se ozremo še enkrat na kranjske zvonarje, vidimo, da jih je lepo število, skoraj 40, kolikor nam jih je dosedaj znanih. Res veliko za malo kranjsko deželo, menda največ v vseh avstrijskih kronovinah. To nam pač glasno priča o pobožnosti slovenskega naroda, ki rad daruje in veliko žrtvuje v čast božjo in za lepoto hiše Gospodove.

K sklepu naj priobčim še enkrat v kronologičnem redu imena vseh kranjskih zvonarjev z leti, v katerih so lili — in pa imena tujih zvonarjev, katerih zvonovi se nahajajo po Kranjskem.

A) Kranjski zvonarji.

a) Ljubljanski.

Vincencius 1340—1355.

Annonius 1382.

Mihael 1383.

Bartholomaeus 1387.

Georinus 1468.

Lienhart (Leinhart) Giesser 1545—1564.

Mert Edelman 1580—1592.

Joannes Albino 1588—1594.

Elias Sombrakh (Somrakh) 1603—1630.

Mihael Remer 1630—1644.

Martin Remer 1640.

Ferdinandus Eisenberger 1642—1691.

Adam Kokhel 1644—1647.

Hans Khokl 1647—1648.

Nicolaus et Jacob Boset 1654.

Jakob Boset 1661.

David Polster 1668—1670.

Bernardin Franchi 1677.

Christian Schlags 1681—1689.

Caspurus Franchi 1671—1736.

Dominicus Francho 1717.

Heinrich Rauch (Rausch?) 1729—1736.

Josephus Samassa 1732—1750.

Antonius Samassa 1742—1750.

Zacharias Reid (Reidt, Raidt) 1750—1772.

Joannes Reid 1776—1783.

Lucas Dimiz 1733—1782.

Benedictus Huetterer (Huetter) 1744—1755.

Ivan Putz in Franc Purkhard 1755.

Ivan Putz 1757.

Balthasar Thaddaeus Schneider 1760—1768.

Maria Anna Schneider 1768.

Joannes Jacobus Samassa 1769—1804.

Vincentius Samassa 1804—1814.

Josephus Reiss (nomine haeredum Vincentii Samassa) 1824.

Antonius Samassa 1824—1865.

Albert Samassa.

b) Zvonar v Kranju.

Johann Christian Riser 1743—1770.

c) Zvonar v Žužembergu.

Andreas Strach 1663.

B) Tuji zvonarji.

Antonius M. R. Veneciis 1423.

De Posterna 1513.

Franciscus Putavinus 1531—1534.

Jeronimus Roger zu Villach 1550.

G. F. L. Goriciensis 1630.

Simad Urndorfer.

Antonius de Polis Venetus 1661.

Martinus Romuta 1707—1708.

Ignacij Hilcer iz Dunajskega Novega mesta 1875.

Celjski zvonarji.

Nicolaus Urbanus Boset 1669—1689.

Nicolaus Urbanus Boset et Conradus Schneider 1701.

Conradus Schneider 1713—1724.

Cuspar Balthasar Schneider 1752—1773.

Josephus Reiss 1774.

Georg Steinmetz 1822.

Celovška zvonarja.

Vincencij Gollner 1829—1831.

Tomaž Gollner 1837—1856.

Vsebinska. *Diplomatarij: Bulla papeža Pija VI., s katero zatara nadškofijo goriško ter povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo. (Nadaljevanje.) — Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov na Kranjskem. (Dodatek.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA „LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Četrto leto.

Ljubljana, meseca decembra 1891.

Številka 18.

Diplomatarij.

16.

Bulla papeža Pija VI., s katero zatara nadškofijo goriško in njen kapitul, povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo ter ji podredi senjsko-modruško vladikovino in vladikovino gradiskansko, ki se ima na novo ustanoviti. — Rim, dné 8. marca 1787.

(Konec.*)

Ac Decanatum Reiffnicensem et sub eo comprehensas Parochiales seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Stephani Protomartyris Reiffniz — et aliam sancte Margarithae Virginis et Martyris Niederdorf — et aliam sancti Thome Apostoli Pölland ¹⁾ — et aliam sanctorum Primi et Feliciani Martyrum Massern ²⁾ — et aliam sancte Magdalene Soderschiz — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Marci Evangeliste Sappotok ³⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Guttenfeldensem et sub eo respective comprehensas Parochiales seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancte Crucis Guttenfeld ⁴⁾ — et aliam sancti Georgii ad sanctum Georgium ⁵⁾ — et aliam sancti Augustini Episcopi Struk ⁶⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Laschitsch ⁷⁾ — et aliam sancti Canciani Martyris penes Castrum Auersperg ⁸⁾ — et

*) V zadnji številki, stolp. 264, opom. 1., vrnila se je neljuba pomota. Čita naj se *Unter Lag* (*Spodnji log*), ne Nemška Loka.

¹⁾ Poljane, podružnica ribniška. — ²⁾ Grčarice. — ³⁾ Zapotok, podružnica fare sodraške. — ⁴⁾ Dobrepolje.

⁵⁾ Tukaj je v listini gotovo pomota, ter bi moralo stati: s. Gregorii ad s. Gregorium, to je Sv. Gregor pri Orte-neku ali pri Sodražici.

⁶⁾ Struge. — ⁷⁾ Lašče. — ⁸⁾ Škocijan pri Turjaku.

reliquam Parecias seu alias Ecclesias Beate Marie Virginis Roob respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Gurkfeldensem et sub eo respective comprehensas Parochiales seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam Beate Marie Virginis Haselbach ¹⁾ — et aliam sanctorum Primi et Feliciani Schöndorf ²⁾ — et aliam sancti Viti Martyris Raune ³⁾ — et aliam sancti Pauli Apostoli Goritza ⁴⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste (?) Gurkfeld ⁵⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Marci Evangeliste Zirkle ⁶⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Gottscheviensem et sub eo respective comprehensas Parochiales seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Floriani (?) Martyris Gottschee — et aliam Beate Marie Virginis Mitterdorf — et aliam sancti Leonardi Mössel — et aliam sancte Crucis Unterskril ⁷⁾ — et aliam sancti Joannis Baptiste Rieg ⁸⁾ — et aliam Beate Marie Virginis (?) Obergrass ⁹⁾ — et aliam sancti Jacobi Apostoli Nesselstal — et aliam Beate Marie Virginis Tschermoschniz — et

¹⁾ Leskovec pri Krškem. — ²⁾ Lepa vas, sedaj podružnica fare svetoduške. — ³⁾ Ravni, podružnica fare svetoduške. — ⁴⁾ Gorica, podružnica fare leskovške.

⁵⁾ Vikarijska cerkev v Krškem ima zavetnika sv. Janeza Evangelista, ne pa sv. Janeza Krstnika.

⁶⁾ Cerklje.

⁷⁾ Sedaj podružnica ekspoziture Oberskril (Zdihovo), fare mozeljske (Mösel).

⁸⁾ Kočevska reka.

⁹⁾ Trava, sedaj podružnica fare Draga in ima patrona svetega Lavrencija.

aliam sancti Andree et Beate Marie Virginis Pöllandtl¹⁾ — et aliam sancti Antonii Klötsch²⁾ — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris Altlak³⁾ — et aliam sanctorum Petri et Pauli Ossiumiz⁴⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Kostel⁵⁾ — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Jacobi Apostoli Bania Loka⁶⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Laassensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Georgii Martyris Altenmarkt (pen.) Laass⁷⁾ — et aliam sancti Antonii Babna Polliza⁸⁾ — et aliam sancti Michaelis Oblak⁹⁾ — et aliam sanctissime Trinitatis Schiuze¹⁰⁾ — et aliam sancti Viti Martyris Schiltsehe¹¹⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Leonardi Laserbach¹²⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Landstrassensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Jacobi Apostoli Landstrass¹³⁾ — et aliam sancte Crucis ad sanctam Crucem¹⁴⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Puschen-dorf¹⁵⁾ — et aliam sancte Catharine Virginis et Martyris Verluga¹⁶⁾ — et aliam sancti Petri Apostoli Oberrassen-fus¹⁷⁾ — et aliam sancti Antonii Jescheuza¹⁸⁾ — et aliam sancti Georgii Martyris Tschatesch¹⁹⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Grosdolina²⁰⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Joannis Baptiste Kayser²¹⁾ respective nuncupatas predictas.

Ac Decanatum Möttlingensem et sub eo respective comprehensas Parecias seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Nicolai Episcopi Möttling²²⁾ — et aliam sancti Marci Evangeliste Puschinsdorf²³⁾ — et aliam Beate Marie Virginis Radoviza — et aliam sancti Stephani Protomartyris Semiz — et aliam sancti Nicolai Episcopi Gradnig²⁴⁾ — et aliam sancti Petri Apostoli

¹⁾ Poljanica. — ²⁾ Kleč, podružn. fare planinske (Stockendorf).

³⁾ Altlag (Stari log) na Kočevskem.

⁴⁾ Osilnica. — ⁵⁾ Fara pri Kostelu. — ⁶⁾ Banja Loka. —

⁷⁾ Stari trg pri Ložu. — ⁸⁾ Babna polica, podružnica starotrška.

⁹⁾ Bloke.

¹⁰⁾ Sv. Trojica v Živcah (Sv. Trojica pri Cirknici).

¹¹⁾ Sv. Vid pri Žilcah [Žilcah] = Sv. Vid pri Cirknici.

¹²⁾ Loški potok. — ¹³⁾ Kostanjevica. — ¹⁴⁾ Križevo pri Kostanjevici.

¹⁵⁾ Bučeča vas, podružnica fare križevske pri Kostanjevici.

¹⁶⁾ Frluga, istotako križevska podružnica.

¹⁷⁾ Sedanja podružnica sv. Petra na Trebelnem, ki je bila tedaj še trebelska farna cerkev. — Tik te podružnice stoji krasni starodavni karner (kostnica).

¹⁸⁾ Ješevca, bivša podružnica trebelska, sedaj podrtija.

¹⁹⁾ Čatež pri Krškem. — ²⁰⁾ Velika dolina.

²¹⁾ Kovor pri Tržiču na Gorenjskem.

²²⁾ Metlika. — ²³⁾ Bušinja vas, podružnica fare suhorske.

²⁴⁾ Gradnik, podružnica semiške fare.

Tschernembl — et aliam sancti Joannis Evangeliste Doblitsch¹⁾ — et aliam sancti Bartholomei Apostoli Ottauetz²⁾ — et aliam sancte Crucis Weiniz — et aliam sanctissime Trinitatis Preloka — et aliam sancte Anne Naraiz³⁾ — et aliam sancti Martini Episcopi Podsemel — et aliam sancti Joannis Baptiste Tributsche⁴⁾ — et reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Nicolai Episcopi Adleschitz respective nuncupatas hujusmodi.

Nec non sub eisdem superius expressis Decanatibus ac Pareciis consistentes utriusque Sexus universas personas, Habitatores et Incolas, tam Laicos, quam Clericos, Presbyteros, Beneficiatos et Religiosos quoscumque, non tamen exemptos, eidem Metropolitane Ecclesie Labacensi, ut prefertur, erecte, illiusque futuro Presuli pro suis Civitate, Territorio, Diocesi ac Clero et Populo, Ita quod liceat Persone eidem, Metropolitane Ecclesie Labacensi tam nunc a primeva illius erectione, quam deinceps pro tempore quomodolibet Pastoris Solatio destitute in Archiepiscopum proficiende per se vel alium seu alios ejus nomine veram, realem, actualem et corporalem possessionem seu quasi possessionem, Administrationis Spiritualis et omnimodi Juris diocesani in dicta civitate Labacensi ac prefatis omnibus Decanatibus et Pareciis superius expressis propria auctoritate libere apprehendere et apprehensam perpetuo retinere, cujusvis Licentia desuper minime requisita, pari apostolica auctoritate similiter perpetuo constituimus et assignamus, Illiusque Ordinarie et Metropolitane Jurisdictioni Superioritati et auctoritati respective Supponimus atque Subjicimus.

Ut autem idem futurus Archiepiscopus Labacensis pro tempore existens Presulis Dignitatem decenter tenere valeat, nove mense Archiepiscopali Labacensi, ut prefertur, erecte eosdem redditus, quibus ipsa Episcopalis Mensa Labacensis sic suppressa dotata reperiebatur et Episcopi Labacenses ante hac percipiebant, pro illius Dotatione apostolica auctoritate pretacta similiter perpetuo attribuimus, applicamus et appropriamus; Itemque Palatium prope Cathedralis Ecclesiam sic suppressam et in Metropolitanam Ecclesiam Labacensem, ut prefertur, erectam existens, quod pro Episcoporum Labacensium habitatione hactenus inserviit, eidem futuro Archiepiscopo Labacensi pro tempore existenti pro simili sui decenti habitatione dicta apostolica Auctoritate perpetuo adscribimus et concedimus.

Ulterius quoque ipsius Cathedralis Ecclesie Labacensis sic, ut prefertur, suppressae Capitulum in Capi-

¹⁾ Doblische, podružnica črnomaljske fare. — ²⁾ Otovec, podružnica črnomaljska.

³⁾ Nerajc, bivša podružnica viniške fare, sedaj (?).

⁴⁾ Tribuče, podružnica adlesičke fare.

tulum Metropolitanum nove Archiepiscopalis Ecclesie Labacensis etiam, ut prefertur, erecte, Illudque respective componentes Preposituram videlicet cum uno et una in majorem post Pontificalem, ac Decanatum cum alio et alia in secundam ac aliam per Presentes erectam et per eundem Nuncium apostolicum, ut supra, declarandam cum alio et alia Canonicatibus et Prebendis infrascriptis Dignitatibus respective annexis in Tertiam respective Dignitates, Ac ceteros novem Canonicatus et Prebendas earumque ac eorum respective Possessores nunc et pro tempore existentes, nec non quatuor Cooperatores ac duos Levitas ac duos etiam Cappellanos nec non quatuor Beneficiatos ac quatuor itidem Clericos, nec non Sacristam et Catechetam, qui omnes eidem suppressae Cathedrali Ecclesie Labacensi inservierunt et de cetero inservire debebunt, in totidem Dignitarios et Canonicos, nec non Cooperatores, Levitas, Cappellanos, Beneficiatos, Clericos, Sacristam et Catechetam dicte Metropolitanæ Ecclesie Labacensi per Nos, ut prefertur, erecte, eadem apostolica auctoritate perpetuo quoque subrogamus, Ita tamen, ut Dilectus etiam filius modernus et pro tempore existens Prepositus ejusdem Metropolitanæ Ecclesie per Nos, ut prefertur, erecte sic subrogatus iis omnibus preheminentiis, que sibi de jure debentur, Deinceps perpetuo frui debeat, et tam ipse quam ceteri alii Dignitates et Canonicatus et Prebendas nunc et pro tempore obtinentes, ac omnes et singuli etiam pro tempore existentes hujusmodi Metropolitanæ Ecclesie Labacensi, ut prefertur, erecte Inservientes supradicti pro suis respective Prebenda, redditibus et stipendiis eosdem fructus seu proventus, quos quilibet eorum videlicet hucusque percepit, etiam in posterum perpetuis futuris temporibus ut antea respective percipere valeant. Ac preterea eisdem futuris Capitulo et Canonicis ejusdem Metropolitanæ Ecclesie Labacensis, ut prefertur, erecte, ut ipsi, quoties id expediens eis videbitur, capitulariter congregati pro Dicte Metropolitanæ Ecclesie Labacensis sic erecte illiusque mense Capitularis, Sacristie, fabricæ earumque Rerum, Bonorum tam spiritualium, quam temporalium prospero, felicique novo regimine, gubernio et Directione, ac onerum eis respective pro tempore de novo incumbentium Supportatione Missarum, Horarum Canonicarum diurnarum et nocturnarum, aliorumque Divinorum Officiorum, Processionum, funeralium et Anniversariorum celebratione, ac de Dignitatibus, Canonicatibus et Prebendis sic Subrogatis prefatis, aliisque Ministeriis Ecclesiasticis inibi pro tempore providendorum receptione, admissione, personali residentia, Distributionum quotidianarum et Emolumentorum quorumcumque repartitione et administratione, ac penarum per absentes ac

Divinis Officiis et functionibus prefatis suis loco et tempore non interessentes, seu Onera et ministeria eis respective incumbentia subire negligentes, incurrendarum impositione atque incursu ac singulorum presentium et absentium notandis ac Ceremoniis et ritibus in predicta Metropolitana Ecclesia Labacensi, ut prefertur, erecta illiusque Choro, Capitulo, Processionibus et aliis Actibus servandis, nec non illius Ministris et Inservientibus deputandis et amovendis, Salaris et Stipendiis eorum cuilibet assignandis et quibusvis aliis rebus in premissis et circa ea quomodolibet necessariis et opportunis, quecumque statuta, Ordinationes, Capitula et Decreta ejusdem Episcopalis Ecclesie Labacensis sic suppressae hactenus observata reformare, mutare et corrigere, ac etiam alia de novo, licita tamen et honesta, ac sacris Canonibus et prefati Concilii Tridentini Decretis et Constitutionibus apostolicis non Contraria, condere et edere, conditaque et edita pro temporum et rerum variatione et qualitate etiam mutare, limitare, declarare et interpretari, ac in meliorem formam redigere, seu pariter de novo et ex integro, cum approbatione tamen semper et consensu dicti futuri pro tempore existentis Archiepiscopi Labacensis condere et per eos, ad quos pro tempore spectabit, sub penis in contrafacientes statuendis observari facere libere et licite valeant, plenam, liberam et omnimodam facultatem, potestatem et auctoritatem dicta apostolica Auctoritate concedimus et impartimur.

Ac pro eo, quod, sicut accepimus, inter Canonicatus et Prebendas supradicti Capituli sic subrogati Theologalis et Penitentiaria Prebende institute minime reperiantur, mandamus propterea, ut futurus Archiepiscopus Labacensis in dicta Metropolitana Ecclesia, ut prefertur, erecta easdem Theologalem et Penitentiariam Prebendas ad prescriptum Concilii Tridentini prefati erigat et instituat ejusdem futuri Archiepiscopi Labacensis Conscientiam desuper onerando.

Ac postremo eidem Josepho Imperatori et Regi, ejusque successoribus Regibus Jus nominandi ad dictam Metropolitanam Ecclesiam Labacensem, ut prefertur, erectam tam hac prima vice a primeva illius erectione prefata pastoris solatio destitutam, quam deinceps, quoties eam pro tempore quomodolibet etiam pastoris solatio destitui contigerit, infra tempus a Jure prefixum Personam idoneam per Nos et Romanum Pontificem pro tempore existentem ad nominationem eandem alias Persone eidem Episcopali Ecclesie Labacensi, ut prefertur, suppressae et extincte in Episcopos ab Apostolica sede prefici consueverunt, nec non aliud Jus nominandi ad omnes in dicto Capitulo, ut prefertur, subrogato existentes Canonicatus et Prebendas eisque respective

annexas Dignitates et quevis alia Beneficia hujusmodi, dum illos et illas, ac illa ex Personis eos et eas ac ea nunc et pro tempore quomodolibet obtinentium vacare contigerit, Personas itidem idoneas eisdem modo et forma, quibus eidem Josepho Imperatori et Regi ad eosdem Canonicatus et Prebendas ac Dignitates et Beneficia hujusmodi ante illorum et illarum respective Subrogationem predictam competebat, de simili apostolica Auctoritate etiam perpetuo reservamus. Decernentes, Jus nominandi hujusmodi tam ad Metropolitanam Ecclesiam Labacensem prefatam per Nos ut prefertur erectam, quam ad illius Canonicatus et Prebendas eisque annexas Dignitates, ceteraque Beneficia hujusmodi sic subrogatos, subrogatas ac subrogata, regium existere eidemque Josepho Imperatori et Regi, ejusque successoribus Regibus prefatis prout alias ad Episcopalem Labacensem Ecclesiam sic suppressam et ad illius Canonicatus, Dignitates et Beneficia hujusmodi ante illorum et illarum Subrogationem prefatam competebat, etiam in posterum competere, Illudque vim, effectum, naturam, substantiam, essentiam, qualitatem, validitatem et roboris firmitatem Juris nominandi regii hujusmodi obtinere. Ac uti tale sub quacunque derogatione, etiam cum efficacissimis Clausulis et Decretis in quacunque dispositione, etiam per viam Constitutionis Legis regule Cancellarie Apostolice, aut alias quomodocumque facta nullatenus comprehendi, neque illi ullo unquam tempore et ex quavis causa derogari posse, neque debere. Ac presentem nostrum Motum proprium et easdem Presentes semper et perpetuo validum et efficacem ac validas et efficaces esse et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, nec ullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis seu invaliditatis vitio vel Intentionis Nostre, aut alio quantumvis magno substantiali, inexcogitato et inexcogitabili ac spiritualem et individuum mentionem et expressionem requirente defectu seu etiam ex eo, quod in premissis eorumque aliquo solemnitates et quevis alia servanda et adimplenda servata et adimpleta non fuerint, aut ex alio quocumque Capite de jure vel facto, aut statuto vel Consuetudine aliqua resultante, aut quocumque alio colore, pretextu, ratione vel causa etiam quantumvis juxta pia privilegiata, Legittima et juridica etiam talique ad effectum validitatis premissorum necessario exprimenda foret, aut quod de voluntate nostra hujusmodi et aliis superius expressis nullibi appareret, aut alias probari posset, notari, impugnari, invalidari, retractari, infringi, in Jus vel controversiam revocari, aut ad viam et terminos Juris reduci, vel adversus illum et illas restitutionis in integrum, Aperiitionis Oris, reductio- nis ad viam et terminos Juris, aut aliud quodeunque

Juris vel facti aut gratie vel justitie remedium impetrari, seu alias quomodolibet etiam Motu, scientia et potestatis plenitudine similibus concesso et impetrato quempiam uti seu se juvari in judicio vel extra illud unquam posse neque eundem nostrum motum proprium et easdem Presentes sub quibusvis similibus vel dissimilibus Gratiarum revocationibus, suspensionibus, Limitationibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus etiam per Nos et sedem Apostolicam prefatam per quascunque Litteras et Constitutiones apostolicas aut Cancellarie apostolice Regulas quandocumque et sub quibuscunque tenoribus et formis ac cum quibusvis Clausulis et Decretis etiam Motu, scientia et potestatis plenitudine similibus pro tempore quomodolibet factis et faciendis comprehendi vel confundi, sed tanquam ad fidei catholice exaltationem, Divinique Cultus incrementum, et animarum edificationem et solatium factas et emanatas semper ab illis excipi, et quoties ille emanabunt, toties in pristinum et validissimum statum restitutum, repositum et plenarie reintegratum, ac restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo etiam sub quacunque posteriori data per futuros Archiepiscopum Labacensem ac Capitulum et Canonicos dicte Metropolitane Ecclesie Labacensis nunc et pro tempore existentes, ac alios, quorum favorem eedem presentes quomodolibet concernunt quandocumque eligenda, concessas et validas fore et esse, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere et sic ab omnibus censi. Et ita et non alias per quoscunque Judices Ordinarios vel Delegatos quavis auctoritate fungentes, etiam Causarum Palatii apostolici Auditores ac sancte Romane Ecclesie Cardinales etiam de Latere Legatos, Vicelegatos, dicteque sedis Nuncios et quoslibet alios quavis prerogativa et Privilegio pariter fungentes, ac honore et Preeminentia fulgentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et auctoritate in quocumque judicio et quacunque instantia judicari et definiri debere, irritumque decernimus et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus quatenus opus sit Nostra et Cancellarie Apostolice prefate Regula de Jure quesito non tollendo ac Lateranensis Concilii novissime celebrati Uniones et applicationes perpetuas, nisi in Casibus a jure permissis fieri et ab Ecclesiis membra dividi aut distingui prohibentis aliisque in Contrarium premissorum etiam in synodalibus, Provincialibus, generalibus universalibusque Conciliis editis vel edendis, specialibus vel generalibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, dicteque Archiepiscopalis Ecclesie Goritiensis, ut prefertur, suppressis etiam juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis

statutis et Consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis et Litteris apostolicis quibusvis superioribus et Personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis Clausulis ac initantibus et aliis decretis in genere vel in specie etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus pro tempore quomodolibet, etiam consistorialiter, aut alias etiam pluries et iteratis vicibus concessis, approbatis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus et singulis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de Verbo ad Verbum, non autem per Clausulas generales idem importantes mentio, seu quevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omissis et forma in illis tradita observata Presentibus inserti forent, eisdem Presentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime et plenissime ad premissorum omnium et singulorum validissimum effectum specialiter et expresse, nec non opportune et valide hac vice dumtaxat Motu, scientia et potestatis plenitudine paribus harum serie derogamus ceterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem, quod dicte Metropolitanae Ecclesiae Labacensis per nos ut prefertur erecte fructus, redditus et proventus ad quingentos florenos auri de more taxari et hujusmodi Taxa in libris Camere Apostolice describi respective debeat, Nos autem per easdem Presentes Nuncium Apostolicum prefatum in dicta Civitate Vienensi Austriae, ut prefertur, commorantem in Exequutore earundem presentium quoad illarum executionem tantum Apostolica Auctoritate deputamus, eidemque Nuncio Apostolico Vienensi facultatem, ut ipse quaecumque Personam in dignitate Ecclesiastica constitutam pro hujusmodi Executionis effectu subdelegare libere possit, Ac tam Nuncio prefato, quam Personae illi per eum sic subdelegandae facultatem quoque, ut ipse seu ipsa integram premissorum observantiam sub quibuscumque Sententiis, censuris, et penis Ecclesiasticis precipere ac super quacumque oppositione adversus eadem premissa quomodolibet occurrente servatis tamen de Jure servandis definitive pronunciare etiam libere ac licite possit et valeat, dicta apostolica auctoritate pariter respective concedimus atque impartimur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostre suppressionis, extinctionis, destitutionis, Constitutionis, reservationis, assignationis, Ereptionis, Institutionis, Declarationis, Concessionis, indulti, Dismembrationis, Assignationis, facultatis alterius Concessionis, segregationis, disjunctionis, adjunctionis, constitutionis, alterius assignationis, suppositionis, subjectionis, applicationis, appropriationis, adscriptionis, subrogationis, Mandati, reservationis, Decreti, Derogationis et Voluntationis, ac alterius etiam Concessionis et impartitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Rome apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominice Millesimo Septingentesimo octogesimo septimo, octavo Idus Martii, Pontificatus Nostri anno quarto decimo. — Loco † Plumbi.

Quibus litteris visis Ego Notarius publicus infra-scriptus presens Transumptum confeci et subscripsi, ut perinde valeat, ac si essent Littere originales.

Actum Rome ut supra, presentibus D. D. Aloisio Puraye et Bartholomeo Panini testibus.

Concordat cum Origli J. Riganti offlis Dep^{tus}

(L. S.) A. Card. Pirdan

Ita est Joseph Battaglia

Notus Ap^{us}

Ph. Lanzoni

Praesentem Copiam Suo miki exhibito Originali legaliter vidimato consonam esse testor. Viennae die 19. mensis Aprilis Anno Domini 1788.

Carolus Joseph Kriegl m./p.

(L. S.)

Secretus Aulus et Director Registratae Cancellae Caes^o Regae Boho Austo Aulicae.

Dieser Bulle wird auf allerhöchsten Befehl das Placitum Regium, in so weit deren Inhalt den landesfürstlichen Gerechtsamen und Verordnungen nicht entgegen steht, ertheilt.

Per sacram caes^o reg. Mattem

Wien den 8. April 1788

Fridrich Bischeldorfer m. p.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje.*)

O Štefancih (str. 14, opomn. 2.), ki so v špitalski cerkvi v Ljubljani raz leco vrgli luteranskega predikanta Jurija Kobilu, se tudi pripoveduje, da so v plačilo za svoje »junaško« delo dobili za čas svojega življenja vsako leto na tisti dan, ko so pokazali v »dejanju« svojo vero, dobro kosilo in lepo darilo v škofiji. Imena teh »junakov« — bili so trije — so se pozabila, a o napominanem činu se še vedno govori med ljudstvom.

Dalo bi se bilo tudi kaj povedati o lakoti, ki je včasih po fari vladala. Huda bila je na pr. l. 1817. Vsled nje je bila tolika druginja, da je neki gospodar cel gozd na Reki prodal za tri hlebe kruha. Tudi potresi so sem ter tje plašili cerkljanske farane. Bili so večkrat prav močni, tako, da se je mali zvon, »klenkovec«, že v tem stoletju trikrat snel iz svojih tečajev. To se je zgodilo tudi enkrat ravno na dan sv. Lavrencija za časa Trčkovega učiteljevanja.

Ko so leta 1818 in 1819 zgradili sedanji prezbitერიj farne cerkve (str. 48), prizidali so tudi zakristiji. Zapisnik tedanjega ključarja in bivšega učitelja Iv. Borštnika poroča: »Im Ein Tausend Achthundert Achtcenten Jahr hat das Volk Zirklacher Pfarr gebaut das Presviterium und Zakristaien beiden zum Gottes ehren und Nach seelen Weide, hat gekostet 4260 Gulden, wurde aufgestellt in Einem Jahre 2 Monaten ohne Schulden.« — Tega dela ni izvršil Matej Medved, ki je bil tedaj še le začetnik in komaj 22 let star — toraj gotovo ne še tako daleč na okoli znan, kakor pozneje, — marveč neki Štajerec. Ime njegovo se je pozabilo.

O zvoniku (str. 53) bi bilo omeniti, da je bil krit leta 1805. Letnica je vrezana pod streho. Baker so dobili z Dunaja in je stal 1400 gold., delo samo pa 400 gold.

*) Med natiskovanjem pričujoče ocene prejeli smo od č. gosp. Mateja Slekovca, župnika pri sv. Marku niže Ptuja, nekaj prav dragocenih drobtinic, katere z veseljem objavimo, dasi moramo poseči nekaj strani nazaj. Ob enem vzradostil nas je isti gospod s prijazno ponudbo, za katero smo mu mi in mu bo marsikdo iz srca hvaležen. Piše namreč med drugim: »Zgodovina cerkljanske fare je našla natančnega presojevalca. Ker navaja mnogo dostavkov, blagovolite mu v porabo izročiti še priložene drobtinice iz moje zbirke. Sploh bi sodilo, da gg pisatelje farnih kronik opozorite na mojo veliko zbirko slovenskih duhovnikov. Kdor bi želel kakih podatkov, naj mi doloži dotična imena z letnicami in iz srca rad mu vstrežem z vsem, kar imam.« — Tudi č. g. Fr. Pokorn, kapelan v Stari Loki, nam je poslal nekatere podatke.

Leonard Volih (str. 81) [Walich] »a Circul. Aquil. dioec. habens indultum apostolicum a Rmo patre et dno Petro Paulo Vergerio Legato a latere etc.« posvečen od lavantinskega škofa Filipa na binkoštni ponedeljek (17. maja) 1535 v subdijakona, v torek v dijakona, v sredo pa v mašnika.¹⁹⁾ L. 1546 in 1547 je bil vikarij na Rečici.²⁰⁾

Matej Breclj (Brezelius) (str. 81) »Crainburgensis«, posvečen od ljubljanskega škofa 18. dec. 1620 v subdijakona, 27. marca 1621 v dijakona, obakrat v Gornjem gradu, 10. aprila 1621 pa v Ljubljani v mašnika.²¹⁾ Omeniti je o njem še tudi, da mu je kranjski mešan Gašpar Zupančič 21. sept. l. 1643 prodal desetino v Huhah.²²⁾ L. 1652, 12. maja, pa se bere o nekem kupnem pismu med opatico škofjeloškega samostana in cerkljanskim župnikom M. Brecljnom, zadevajočem desetino 8 kmetij na Klancu pri Kranju.²³⁾

Župnik Matej Brenk (str. 84) je bil porojen 5. sept. l. 1766 v Strohinju, fare nakelske, v mašnika posvečen 20. februarija 1791 ter najprej z dekretom z dné 28. istega meseca poslan za kapelana v Radovljico. Od tod je bil premeščen dné 16. julija l. 1792 na Jesenice, a z Jesenic je šel 1. julija 1794 kapelanovat v Begunje, kjer je deloval do 1. februarija l. 1798, ko se je preselil za kapelana v Bohinjsko Bistrico. Tukaj je pastiroval do 4. sept. l. 1798, ko se je podal na svojo novo kapelansko službo na Sori. S Sore poslali so ga 8. novembra l. 1810 za I. kapelana v Mengeš. — O smrti njegovi bi bilo dostaviti, ozir. popraviti, da ni umrl za mrtvoudom, ampak vsled padca. Šel je namreč brez luči po temnih stopnjicah navzdol, dasi so ga opozorili, naj jo vzame seboj. Zmanjka mu stopinje ter pade tako nesrečno, da trči s čelom ob železo, ki služi za snaženje črevljev, ter se ubije. Pogreb njegov iz Šent-Jurja v Cerklje je bil velikansk. Vsa fara je za njim bridko plakala, ker bil je pokojni zelo blaga duša.

Andrej Maček (Mazhikh) (str. 86) »Carniolus Zayrensis ad titulum Abb. Sitich, Rhetor« posvečen 22. marca l. 1636 v subdijakona.²⁴⁾

Lavrencij Zavrl (Sauerle) (str. 86) je bil porojen v Cerkljah ter leta 1640 v mašnika posvečen.

¹⁹⁾ Ordinacijski zapisnik lavantinski.

²⁰⁾ I. Orožen, II., b, 187.

²¹⁾ Ordinacijski zapisnik ljubljanski.

²²⁾ Mitth. d. hist. Ver., l. 1851, str. 93. — Matice Slovenske »Letopis« l. 1870, str. 123.

²³⁾ Mitth. d. hist. Ver. l. 1851, str. 93.

²⁴⁾ Ordinacijski zapisnik lavantinski.

Pastiroval je dve leti v Cerkljah, tri leta v Velesovem, dve leti v Mengšu in tri leta v Čemšeniku. L. 1650 je postal farni vikarij pri sv. Janžu na peči, kjer je služboval do l. 1652. Cerkvi sv. Janža je volil en vinograd.²⁵⁾

Matija Modri (str. 87) »Carniolus Zayrensis ann. 24« posvečen od lavantinskega škofa 22. marca 1636 v dijakona.²⁶⁾ Od Jurijevega l. 1665 je bil vikarij v Žusemu. Dne 21. avg. t. l. ima vizitacijski zapisnik o njem: »Mathias Modri patria Carniolus, natus ex parochia Zeyer, aetatis annorum 55, sacerdos annis 29, ordinatus ad titulum Monasterii Sitiensis. Sacerdos factus servivit pro cooperatore in Wodiz annis 5, apud s. Georgium in Campestribus 2 annis, in Zirklach 2 annis et in parochia Jauchen 19 annis. Est hic a festo s. Georgii, excessit a dicta parochia propter furcas Rusticorum, qui grandinem adscribunt Parocho, quasi ipse in suis manibus haberet potestatem illam removendi vel annihilandi.«²⁷⁾

Jurij Breclj (str. 87) »Crainburgensis«, posvečen od ljubljanskega škofa 17. marca 1628 v subdijakona, 8. aprila 1628 v dijakona v Gornjem gradu.²⁸⁾

Andrej Weniger (str. 87) služboval je od leta 1652 do 1660 kot duhovni pomočnik v Laškem trgu,²⁹⁾ od l. 1661 do 1667 pa kot kapelan v Hočah.³⁰⁾

Jakob Hauman (str. 87) »Dioec. Labac.« bil je posvečen v mašnika 18. dec. l. 1649.³¹⁾

Jakob Pintar (str. 88), od l. 1668 do 1672 župnik in komisarij v Gornjem gradu. Umrl ondi 7. febr. leta 1672. Tamošnja mrtvaška knjiga ima o njem: 7. Februarii 1672 circa 5. pomeridianam, defunctus est Adm. Rev. D. Jacobus Pinter, Mgr. Philosophiae, SS. Theol. Baccalaureus, parochus et Commissarius Oberburgensis provisus ss^{mis} poenitentiae et extremae unctionis sacramentis a me And. Navodnik, de ss^{mo} Euchar. sacramento in missa, in qua lethaliter tactus apoplexia cecidit, sibi providit.³²⁾

Ivan Dežman (str. 92) — porojen v Lancovem pri Radovljici — je prišel iz Doba za kapelana v Cerklje, ne z Jesenic. Poslali so ga namreč z Jesenic v Dob 10. junija l. 1811. Od 22. julija 1811 je bil administrator v Dobu; od tod je bil dekretiran 12. februarja l. 1812 (ne l. 1811) za kapelana v Cerklje.

Andrej Kastrin (str. 92), ki se je porodil v Šturiji na Vipavskem, kapelanoval je najprej v Selcih

od 15. septembra l. 1806 do 5. novembra l. 1807; potem v Idriji do 29. septembra l. 1810; na to na Vrhniki do 8. januarja l. 1814. V Cerkljah je bil kapelan od 8. januarja l. 1814 do 19. novembra l. 1814, ko se je preselil zaradi bolehnosti v začasni pokoj na Vrhniko, kjer je ostal do 24. junija l. 1815. Tedaj se je podal za kurata na Žalostno goro v preserski fari, kjer je deloval do 8. oktobra l. 1819 (ne 1820). Postal je namreč farni vikarij v Planini pri Cirknici ter bil vmeščen 8. okt. l. 1819. Na Brezovcu ni bil do l. 1856, ampak le do 23. aprila l. 1855, ko se je podal v pokoj.

Anton Pestotnik (str. 93) služboval je najprej v Kamniku od 14. januarja do 21. oktobra 1814. Od tod je šel še le v Ribnico ter deloval ondi do 7. sept. l. 1816. Ta čas so ga premestili v Cerklje, kjer je deloval do 18. julija leta 1820, ko je postal lokalist na Kopanju.

Ivan Doveč (str. 93) je bil dekretiran l. 1820, 24. julija, z Vač za kapelana v Cerklje, ne pa l. 1821.

Frančišek Teuschel (str. 93), porojen dne 31. marca (ne maja) l. 1793, je kapelanoval najprej v Smedniku, kamor je bil poslan z dekretom z dne 10. aprila leta 1816; od tod je bil dne 15. decembra l. 1817 premeščen na Rako in potem še le na Ig dne 23. decembra l. 1818. Na Igu je bil do 24. julija 1820, ko so ga poslali v Cerklje, kjer je prav marljivo deloval dobrih 7 let ter zlasti pospeševal nedeljsko šolo. Leta 1827, 11. septembra, ga pošljejo v Polje, kjer je služboval do sv. Jurja l. 1828 (ne pa 1829), ko je nastopil farni vikarijat Lipoglav, na katerega je bil vmeščen 9. aprila istega leta.

Gregor Šraj (str. 94) je zagledal svet v Hotavljah, v tratarski fari. Kapelanoval je od 26. novembra l. 1814 do 2. decembra 1815 na Jesenicah; od 2. dec. 1815 do 31. maja l. 1816 v Srednji vasi v Bohinju, kjer je bil kratek čas tudi administrator; od 3. junija l. 1816 do 3. junija l. 1817 v Gradu (Bled); od 3. jun. leta 1817 do 4. maja l. 1821 v Kamniku; od 6. maja l. 1821 do 23. oktobra l. 1822 v Cerkljah; od 25. okt. l. 1822 do 7. marca l. 1824 v Šenčurju; od 9. marca l. 1824 do 4. marca l. 1826 v Stari Loki; od 7. marca do 9. novembra l. 1826 v Školji Loki; od 11. nov. l. 1826 do 15. marca l. 1828 v Smedniku; od 18. marca leta 1828 do 30. avgusta l. 1829 v Zatičini; potem v Čemšeniku do 18. septembra l. 1830, ko se je preselil v Spodnji Tuhinj, kjer je kmalu umrl.

Josip Hafner (str. 94) služboval je, predno je prišel v Križevo pri Kostanjevici, najprej v Polju od 24. sept. l. 1816 do 15. oktobra 1817; potem je bil kapelan v Mokronogu do 28. novembra l. 1818; od tod še le je šel v Križevo pri Kostanjevici ter je pastiroval

²⁵⁾ I. Orožen, V., 316.

²⁶⁾ Ordinacijski zapisnik lavantinski.

²⁷⁾ I. Orožen, VI., 561.

²⁸⁾ Ordinacijski zapisnik ljubljanski.

²⁹⁾ I. Orožen, IV., b., 149.

³⁰⁾ Matrike.

³¹⁾ Ordinacijski zapisnik lavantinski.

³²⁾ I. Orožen, II., b., 46.

tu do 9. aprila l. 1821; potem je kapelanoval v Poljanah nad Loko do 1. oktobra l. 1822, od koder je šel naravnost v Cerklje ter deloval ondi do 1. sept. l. 1826. Tedaj podal se je zarad bolehnosti na Šmarno goro, kjer je počival do 5. avgusta l. 1827, ko je bil naslednji dan vmeščen na lokalijo Dražgoše.

Francišek Kozoglav (str. 95) se je porodil v Dolnji težki vodi v stopiški fari.

Ignacij Valenčič (str. 95) bil je provizor v Banji Loki do l. 1829 (ne 1830), ker že prve dni meseca decembra l. 1829 je prišel kot kapelan v Cerklje.

Karol Leben (str. 96) je bil v mašnika posvečen 9. novembra l. 1823.

Matija Polec (str. 98) — porojen v vasi Grabce št. 3, gorjanske fare — ni bil tri leta kapelan v Polhovem Gradcu, ampak le poldrugo, namreč od 4. okt. l. 1826 do 22. aprila l. 1828. Od tod pa je šel kapelanoval v Gôrje — ne naravnost v Kranjsko goro — in je bil v Gorjah do 16. septembra l. 1828, ko je bil dekretiran v Kranjsko goro.

Jakob Klobus (str. 98) je bil poslan kapelanoval v Sorico 6. oktobra l. 1820, od tod 5. aprila l. 1821 v Selca, kjer je deloval do 28. marca l. 1824 (ne l. 1825), ko je bil dekretiran v Smlednik, od koder so ga premestili 20. oktobra l. 1825 (ne l. 1826) v Šmartin pri Kranju in od tod v Tržič dné 22. nov. l. 1827 (ne l. 1828).

Anton Golec (str. 99) je že l. 1849 prišel kot kapelan v Cerklje.

Jurij König (str. 104) se ni porodil v Starem trgu, ampak v Starem logu pri Kočevju.

Josip Žalostnik (str. 106) je bržkone ena in ista oseba z onim Josipom Žalostnikom, ki se omenja na str. 107. Identičen s tema dvema je menda tudi Krištof Josip Žalostnik, ki je od meseca maja l. 1715 do maja l. 1717 kapelanoval na Jesenicah. Škofijstvo ni bilo preveč zadovoljno z njegovim obnašanjem, ker mu v dekretu z dné 9. julija l. 1718 ni dovolilo nastaniti se na Savi, kakor je nameraval, ampak je moral še celo škofijo zapustiti.

Jakob Strupi (str. 107) je služboval razun v Cerkljah tudi v Kamniku 4 leta kot subsidijarij, dalje na Trebelnem, v Kostanjevici in v Komendi.

Jurij Zupanec (str. 108), porojen v fari šenčurski pri Kranju, posvečen v duhovnika l. 1774 (ad titulum patrimonii, se nahaja l. 1788 kot subsidijarij v Ihanu. Služboval je tudi v Šmartinu pri Kranju in na Dovjem, kjer je umrl dné 17. junija l. 1798.

Josip Majer (str. 108) porojen v šenčurski fari pri Kranju, je bil v mašnika posvečen l. 1772 v Gorici, torej l. 1771 še ni mogel biti subsidijarij v Cerkljah. Služboval je pa kot subsidijarij v Cerkljah, v Kamniku

in v Spodnjem Tuhinju, potem je bil več let kapelan v Nevljah.

Dominik Plavec (pisal se je Plauz ali Plautz) (str. 108) se je porodil v Železnikih okoli l. 1751, v mašnika so ga posvetili 26. marca l. 1775. Pastiroval je v Cerkljah eno leto kot subsidijarij. V hrenoviški fari, pripadajoči tedaj tržaški škofiji, tudi eno leto kot subsidijarij, ravno tam poldrugo leto kot kapelan. V Železnikih kurat čez eno leto, v Kranju subsidijarij tri mesece, potem pa provizor beneficija v Kropi do 3. julija l. 1793, ko je bil poslan za kapelana v Staro Loko (torej ne še le l. 1795). Tu je deloval do konca l. 1796, (ne pa do 1799), ker 7. decembra l. 1796 je bil imenovan lokalnim kapelanom v Dražgošah. L. 1816 pa je postal župnik v Železnikih ter bil vmeščen 10. junija istega leta.

Med subsidijarije (str. 108) mora se tudi šteti Vrban Knez, porojen v fari Vače. — Naš gosp. pisatelj ga omenja na strani 116 med duhovniki v Zalogu. — Leta 1788 se čita o njem, da je bil star 67 let, v mašnika so ga posvetili kvaterno soboto jeseni l. 1752. Bogoslovja se je učil v Ljubljani. Pastiroval je pa $2\frac{2}{3}$ leta kot vikarij na Krki; kot kapelan $2\frac{2}{3}$ leta na Vačah, 5 let v Dolu, 3 leta v Škocijanu, 5 let na Raki, 5 let kot substitut beneficijata sv. groba v Litiji, 5 let subsidijarij v Cerkljah in potem kurat v Šmartinu pri Litiji. Zadnja leta ga nahajamo kurata v Kandršah, v vaški fari, kjer je tudi umrl začetkom l. 1797.

Istotako pogrešamo med cerkljanskimi subsidijariji tudi Jurija Gabra, ki je bil 23. januarja l. 1795 poslan za subsidijarija župniku in dekanu v Cerklje. Prišel je iz Loke, kamor se je vrnil še isto leto meseca julija. V mašnika je bil posvečen dné 20. sept. l. 1771. Moralo je dovršil v Ljubljani, dogmatiko pa je slušal 3 leta na Dunaju. Leta 1788 je bil star 43 let in 6 let v pastirstvu. Leta 1789 ga nahajamo kapelana v Velesovem. Kasneje je živel več let v Loki.

Slična nesreča kakor pri Martinu Kagnus-u (str. 91) pripetila se je g. pisatelju tudi pri Mateju Boštijančiču (str. 108). Prilastuje mu čast poddekana v Radovljici, dasi nikdar ni tako visoko priplezal in tudi nikdar ni služboval v Radovljici. Njegovo delovanje je zamešamo z onim njegovega sorodnika Jarneja Boštijančiča, ki je zares postal dekan gorjanskega okraja. V nastopnem zabeležimo črtice, kolikor nam jih je znanih o teh dveh možeh, da se jasneje razvidi istinitost naše trditve.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Diplomatarij:* 16. Bulla papeža Pija VI., s katero zatara nadškofijo goriško ter povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo. (Konec). — *Slovstvo:* Zgodovina cerkljanske fare. (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA.

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••••• *Izhaja v nedoločnih obrokih.* •••••—

Peto leto.

Ljubljana, meseca februvarija 1892.

Številka 19.

Prepir

med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku.

(Donešček k zgodovini belokranjskih župnij. — Sestavil Janko Barlè.)

Bela Krajina bila je od nekdanj jako naseljena. Da so še pred Kristusom živeli ondi razni narodi, dokazuje nam velikansko prazgodovinsko grobišče pri Podzemlju; da je bil kraj znan tudi Rimljanom, svedoči nam rimska cesta pri Štreklovcu, rimski grobovi;¹⁾ iz kasnejše dôle pa ohranil se je »mithraeum« nad Rožancem v črnomaljski župniji.²⁾ Ni se nam torej čuditi, če se je tudi krščanstvo zgodaj pokazalo v Beli Krajini. Po mojem mnenju prihajali so verovestniki v Belo Krajino od dveh strani: čez Notranjsko od Ogleja in Istre in pa iz Hrvatskega, takó, da je možno, da se je poskušala ukoreniniti v Beli Krajini celó slovanska služba božja, zaradi množine glagoljašev v sosedni Hrvatski.³⁾ Baš to mora biti povod kasnejšim nemir in prepirom, ker ste si obe strani prisvajale pravo do onih, katerim ste vero oznanjevali. Oglejski očaki razdelili so svojo diecezo v arhidijakonate, kateri se omenjajo že v 11. stoletju. Bilo jih je v početku pet.⁴⁾ V slovenski marki — v današnji Beli Krajini — bile so najstarejše župnije: Črnomelj (omenja se že l. 1228), Metlika, Stari trg, Semič, Podzemelj in Vinica. Oglejski oče Bertold sam pravi, da je posvetil leta 1228 novo hišo božjo v

Črnomlju na čast sv. Petru, prvaku apostolov, postavil jo za župnijsko cerkev in ji podredil štiri podružnice, namreč cerkve: v Semiču, na Vinici, pri Treh farah (Metlika) in v Podzemlju.¹⁾ Vendar nam to še ne svedoči, da niso bile te cerkve že takrat župnijske — izvestno so imele vsaka svojega duhovnika, črnomeljski župnik bil jim je morda le nekakov pokrovitelj. To dokazuje tudi fakt, da je Sofija Višnjegorska, mejna grofinja isterska, katera je obdarila te cerkve z mnogimi posestvi in vsled tega dobila nad njimi patronat, podarila Ogleju dne 18. oktobra l. 1228 »župniji« Črnomelj in Metliko.²⁾ Patrijarh pridržal si je pravičo do navadne desetine in postavil v Črnomlju prvega župnika Ivana l. 1228.

Nemški red nahajamo v Beli Krajini že leta 1236., ko mu je podelil cesar Friderik II. neke svoboščine, katere je pa potrdil³⁾ še-le Gregor X. leta 1271. L. 1268, 16. januarja, pa je daroval koroški vojvoda Ulrik III. hiši nemškega reda v Ljubljani cerkev sv. Petra v Črnomlju »mit allem Zugehör.«⁴⁾ Zaradi mnogih zaslug, posebno pa, ker je zatiral neke krivoverce (gazari, circumcellioni) in klateže ter slabil moč

¹⁾ Prim: S. Rutar, Prazgodovinske in rimske izkopine po Slovenskem l. 1890. V Letopisu »Matiče Slovenske« za l. 1891., str. 193 do 195.

²⁾ Müllner: Emona, str. 324.

³⁾ Tako misli tudi P. Hitzinger v »Archiv für die Landesgeschichte des II. Krain.« II. in III. Str. 90.

⁴⁾ P. Hitzinger v »Archiv«-u. II. in III. 1854. Str. 96.

¹⁾ J. Šašelj: »Zgod. Adlešičke fare na Belokranjskem.« Str. 15.

²⁾ Dr. Klun: »Regesten für die Geschichte Krains.« V »Archiv«-u. II. in III. 1854. Str. 37.

³⁾ »Annalen.« V Dr. Klun-ovem »Archiv«-u I. od l. 1852.

⁴⁾ Dr. Fr. Richter: »Geschichte der Stadt Laibach von den ältesten Zeiten bis zur Gründung des Laibacher Bisthums.« »Archiv« II. in III. 1854. Str. 141 do 289.

nadležnih plemičev, se je nemški red po deželi hitro razširil. Zato je izdal oglejski očak Otohonus l. 1310 bulo z odpustki, v kateri vspodbuja vernike k obilnim milodarom, da se sezida nova hiša nemškega reda v Metliki.¹ Torej l. 1310 nahajamo že komendo nemškega reda v Metliki. Nemški red gospodoval je tedaj v Beli Krajini in, že po sebi umevno, pobiral desetino in druge dohodke po svojih župnijah.

Vendar, da se resnica prav spozna, treba je čuti dva zvona! Kakó je pa bilo s kapitulom zagrebškim? Tudi ta prisvajal si je pravico do desetine in drugih dohodkov »ad idem Capitulum antiquitus spectantibus«, a metliški distrikt smatral za del zagrebške nadškofije. Najstarejši svedok temu je »liber statutorum«, ali »album capitale« iz l. 1354, ki se hrani v arhivu zagrebškega kapitula in katerega je znani hrvatski zgodovinar Ivan Krst. Tkalčić zaradi njegove prevelike znamenitosti na novo izdal v svojih: »Monumenta historica episcopatus zagrabiensis.«²) Ta »liber statutorum« je malo popolnjeni zbornik od l. 1334, kateri se je zgubil. Spredaj našteva nam vrsto kraljev ogerskih in škofov zagrebških, potem pridejo a) pravice, dohodki in običaji celega kapitula; b) pravice in dohodki pojedinih kanonikov; c) pravice in dohodki kapitulskih dostojanstvenikov, in d) listine papežev, kraljev, banov in velikašev, kateri so obdarovali kapitul zagrebški. Napisal ga je slavni Ivan, arhidijakon goriški, o katerem pa moram malo več izpregovoriti, ker je najvažnejša oseba v našem prepiru, h krati pa prezaslužen za kapitul in cerkev zagrebško.³)

Ivan porodil se je l. 1280 tam nekje ob potoku Toplici, ki se tekoč mimo Daruvara, izliva v Ilok. Bogoslovja učil se je izvestno v kakem italijanskem mestu, kamor so pošiljali takrat vse darovitnejše mladeniče v višje šole. Sveti mož, tedanji zagrebški škof bl. Avguštin Kažotić, spoznal je hitro darove vrlega Ivana, pa ga zato nahajamo že l. 1319 kot najstarejšega kanonika magistra. V oni za zagrebško školijo težavni dóbi: »tempore manifestarum guerrarum in Regno Hungariae«, je dobro došel školiji mož učen in navdušen, kakor je bil Ivan, katerega je resilo posebno obsežno pravoslovno znanje. To je priznaval sam kapitul zagrebški in rabil v vseh važnejših opravilih Ivana za

¹) »Annalen.« »Archiv.« I.

²) II. Zagreb. 1874. — 8°. Str. XIV + 159.

³) O Ivanu, arhidijakonu goriškem, pisal je že zgodovinar Dr. Fr. Rački v »Književniku« I. sv. 1—4 in II. sv. 1—3, kar je potem pretiskano v: »Ocjeni starijih izvora za hrvatsku i srbsku poviest.« Zagreb 1865. Str. 109—113. V predgovoru svojih »Monumenta« itd. napisal je Iv. Kr. Tkalčić marsikaj lepega o Ivanu Goriškem, a kasneje izdal je celó posebno knjižico: »Ivan Gorički«.

svojega zastopnika in zagovornika. Njemu izročil je kapitul zadačo, da sestavi že gorenji zbornik, kateri je bil onega dne pred svetim Lovrom l. 1334 slovesno oklican. Ta zbornik prišel je baš dobro, ker baš ondaj so kakor za stavo velikaši in mesta prisvajali si posestva zagrebškega kapitula. V to dóbo spadajo tudi prepiri z čnomeljskimi križniki in župniki v metliški okolici in pa s krbavskim škofom Radom. Ivan je v teh prepirih sodeloval, zastopal svoj kapitul v raznih zadevah in se povsod tako odlikoval, da ga je imenoval škof Jakob l. 1343 za generalnega vikarja »in spiritualibus et temporalibus«. Umril je menda l. 1352. Krčelič pristavlja o njem v svojem znamenitem delu¹): »vir perenni dignus memoria. jurium Capituli defensor, scriptor et portione sua, quam in Koznieza habebat benefactor.«

Jeden izmed največjih in najznamenitnejših od deseterih arhidijakonov zagrebške škofije bil je arhidijakon goriški. Arhidijakon goriški bil je velik gospod; v koru sedel je četrti na levi strani, sodil je sam cerkvene zadeve v svojem arhidijakonatu, in od njegove sodbe se je moglo le na škofa pritožiti. Obiskovati je moral župnije svojega arhidijakona in preiskovati življenje svojih duhovnikov. Kakó živé, ali mašujejo, spovedujejo, so jim li znani cerkveni ženitbeni zakoni, so li pokorni svojim poglavarjem itd.? Tudi je bil v goriškem arhidijakonatu že od nekdanj običaj, da se ni smel pokopati na pokopališču nobeden, kdor se ni pred smrtjo spovedal in previdel, ali če je umrl kot znani tat, razbojnik ali javni grešnik: »sed in campo iaceat bestia cum bestiis«. Nò, če je pa tudi tak zaželel pred smrtjo, da se spové in obhaja, pa ni mogel prispeti k njemu duhovnik zaradi daljine, tak se je smel pokopati na pokopališče. Če je pa odlašal pozvati duhovnika še za časa, smel se je pokopati na pokopališču le tedaj, če se je plačalo iz njegove zapuščine štirideset dobrih bankskih denarjev. Seveda so se smeli pokopati tudi krepostni župljani, čeprav so nagle smrti umrli. Izobčeni se niso, pa nikakor smeli pokopati na pokopališču.²)

Arhidijakon goriški dobival je od vseh župnikov svojega arhidijakona o prazniku sv. Martina vsakega

¹) Ker bomo pozneje često to delo rabili, naj napišem tu celi naslov, ki se glasi: *Historiarum Cathedralis Ecclesiae Zagrabiensis partis I. tomus I. Praemissis Praeliminaribus, continens Seriem Episcoporum ab a. MXCI. ad a. MDIII et tam Episcoporum, quam et alias Notitias. Studio Labore, ac Impensis Nobilis et Reverendissimi Domini Balthasaris Adami Kercselich de Corbavia etc. Zagrabiae. Fol. Str. 340.* Čudno, da ni nikjer zabeleženo, kdaj je bila knjiga tiskana. (Med l. 1760—1780.)

²) Iz »Sbornika Ivana Goriškega«, str. 92. v »Monumentih«, katerega navajam tu-le po Tkalčićevem izdanju v »Monumentih«.

leta takozvani »cathedra tium«, t. j. petdeset banskih denarjev (denarios bonos banales quinquaginta) ali 600 bagatinov, kakor vsaki drugi arhidijakon. Razven tega dobival je pa še ob vuzmu (veliki noči) od vsakega župnika po jedno jagnje, vredno dvanajst denarjev. Arhidijakov bil je tudi četrti del vseh stvari, katere so spadale pod desetino. No, ker je bil goriški arhidijakonat jeden izmed največjih v škofiji, imel je arhidijakon še svojega namestnika ali vikarja, kateri je dobival o Martinju od vsakega župnika po dva denarja, a od onih dvanajst denarjev za jagnje bila sta njegova dva denarja. Da je bil arhidijakon goriški bogat gospod, svedoči nam to, da je l. 1332 plačal največ papeževega davka, namreč šestnajst grivenj (marcas) manje tri denarje.¹⁾

Vendar čemu vse to? Vse to navedel sem zaradi tega, ker je metliški okraj spadal pod ta arhidijakonot, ki je dobil svoje ime od hriba Gorice, onkraj Kolpe, kjer je bila župnija sv. Martina. Delil se je pa arhidijakonot goriški na tri okraje in to na goriški z edenintri-desetimi župnijami (mekdanja banska regimenta v vojni krajini), na podgorski ali medjuriečki z edenindvajsetimi (okoli Jaske) ter metliški in žumberaški s sedmimi župnijami. Raztezal se je torej od Jaske čez Okič in Žumberk na Kranjsko, potem je šel čez Kolpo v Bosiljevo in v slunjsko regimento k Cetinju, od ondod pa v Bosno — v tuško Hrvatsko — in obsezal večji del kasnejše banske krajine.

Za nas zanimiv je le tretji okraj tega arhidijakonata. Navedem njega tikajoči se odstavek kar doslovno iz zbornika, ker je vrlo važen, a podaje nam ne samó župnijske cerkve, nego tudi podružnice pojedinih župnij. Tam²⁾ piše se takó-le:

Item in tertia parte: Ecclesia beati Georgii de Vy u o d i n a, (sedaj v lipniškem dekanatu; a sedaj je v župnijski cerkvi sv. Lovro, v podružnici D o j u t r o v i c i pa sv. Jurij, torej je zadnja starejša) matrix, cuius rector L y p o l d u s nomine, nunc non obedit Johanni moderno archidiacono de Guerche, obediabat tamen Petro archidiacono de Guerche antea, super hoc tamen et similibus provisum est, prout in forma litterarum, quarum tenores sunt positi supra, ubi de decimis de Guerche descriptum est. Filie huius: una in honore beate virginis, alia in honore beate Marie Magdalene. Item ecclesia sancte crucis de S i h e m b e r g h (Žumberak, zdaj je patron župnijske cerkve sv. Nikolaj). Item in M e t h l i c a ecclesia beate virginis circa castellum (pri treh farah, torej je bila tu župnija že mnogo preje, nego so se poskušali frančiškani ondi naseliti) matrix.

¹⁾ Prim. sam zbornik str. 92 in pa predgovor Iv. Krst. Tkalčiča. Str. IV.

²⁾ str. 93.

Huius filie: Sancti Nicolai de foro (sedanja župnijska cerkev), item Marie Magdalene (Božjakovo); sancti Jacobi (Bereča vas), sancti Viti (Jugorje) et sancte Trinitatis (Radovica). Item sancti Martini (Podzemelj), matrix. (Župnija že l. 1334. ne pa l. 1337., kakor piše »Catalogus cleri«, še manje pa v 17. stoletju, kakor misli P. Heisinger — Archiv II + III. 1854). Huius filie: capella sancte Margarethe (Boršt), sancti Nicolai in provincia Methlice (Adlešiči). Item ecclesia sancti Petri de C h e r n o m e l, matrix. Huius filie: sancti Johannis baptiste de Doblích (Dobliče se torej že tedaj imenujejo, samo v patronu je Ivan malo pogrešil, ker sedaj — a ondaj izvestno tudi — časté Doblíčani sv. Ivana Evangelista) et sancti Irinei (Otovec). Item ecclesia sancti regis Stephani matrix de Senich (Semič), de fundatione regis Bele, ut creditur.¹⁾ Huius filie: capella sancte Marie Magdalene (Rožni dol), item sancti Primi et sancti Johannis (Gaber). Item in Vinnicha,²⁾ et similiter de provincia Methlice, ecclesia sancte crucis, matrix. Huius filie: capella sancte Trinitatis (Preloka). To je pač važen spomenik za zgodovino belokranjskih župnij!

Toda vrnimo se zopet k prepiru, kateri je nastal zaradi desetine v metliškem okraju. Če hočemo verjeti zgodovinarju Baltazaru Kerčeliću, kateri je po zapovedi škofa Frančiška Klobušiezky-ja de Zettheny (1748—1751) l. 1750, ko se je utemeljevala goriška nadškofija, stvar, kolikor se je dalo natanko preiskal, ni bilo do l. 1330 nobenega prepira. Popreje je zagrebški kapitul mirno užival desetino, a zagrebški škof izvrševal jurisdikcijo. Čeravno je dobil okoli l. 1245 — kakor misli Krčelič — od Bele IV. ogrskega kralja za verno službo in pomoč pri navalu Tartarov nemški vitežki red »Commandam ut vocamus de Chernomel«, vendar ta red ni oviral arhidijakonata niti v pobiranju desetine, niti v jurisdikciji. Še le komendator Henrik de Chernomell začel je z zagrebškim kapitulom dolgo prepirko zaradi desetine. Njemu pridružili so se tudi ondodni župniki, ker jim je obljubil tretjino desetine.³⁾ Sam Ivan Gorički pravi, da metliško okrožje: »quantum ad decimacionem et ad obedienciam archidiacono de Guerche debitam bene pertinet ad nos et ipsum archi-

¹⁾ Ivan Gorički je hitro tolmačil v prilog svoje stvari patrona. Mislil si je: če je semički patron Štefan kralj ogerski, kdo bi župnijo utemeljil, če ne Bela IV., kateri je bežal pred Tatari v dolnje kraje, a če je župnijo utemeljil Bela, kakó, da ne bi spadala pod zagrebško škofijo. Vendar motil se je, ker semički patron je sv. Štefan mučenik, ne pa kralj ogerski.

²⁾ Vinica, ki je bila torej že l. 1334 župna cerkev, ne pa 1338, kakor piše »Catalogus cleri«.

³⁾ Krčelič: Hist. Eccl. Zagr. I. str. 26.

diaconum de iure.¹⁾ Kapitul zagrebški seveda ni mogel mirno gledati tolike krivice, zato je pa poslal k papežu Benediktu XII. v Avinjon l. 1338. Jakoba, vikarja škola Ladislava, in pa Ivana, arhidijakona goriškega, s katerim smo se že gori seznanili. Prinesla sta iz Avinjona pismo, v katerem se pooblaščuje topliški opat Ivan, da stvar razsodi. — Najbolje bode, če tu doslovno izpišem dolgo pravdo iz Ivanovega zbornika, kateri bode stvar mnogo pojasnil. On dokazuje, da spada desetina le arhidijakonu goriškemu, ter navaja razpravo cistercijskega opata Ivana, takó-le:

In nomine domini. Amen. Anno eiusdem millesimo trecentesimo quadragesimo, pontificatus sanctissimi in Christo patris, domini Benedicti XII., divina providencia sacrosancte romane ac universalis ecclesie summi pontificis, anno sexto. Frater Johannes, ordinis cisterciensis, abbas conventus ecclesie monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyocesis, iudex unicus ad infrascripta a sede apostolica delegatus, universis presencium noticiam habituris, salutem in domino. Litteras sanctissimi patris, domini Benedicti pape supradicti, eius bulla plumbea in filo canapis, more romane curie bullatas, veras et integras, ac omni suspicione carentes, pro parte ecclesie Zagrabiensis et venerabilium virorum, capituli eiusdem ecclesie, per reverendum virum, dominum Jacobum, lectorem, generalem vicarium venerabilis in Christo patris, domini Ladizlai, dei et apostolice sedis gratia episcopi Zagrabiensis ecclesie exhibitas nos recepisse noveritis in hec verba:

Benedictus episcopus, servus servorum Dei. Dilecto filio abbati monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Dilectorum filiorum capituli ecclesie zagrabiensis precibus inclinati, presencium tibi auctoritate mandamus, quatenus ea, quae de bonis ipsius ecclesie alienata inveneris illicite, vel distracta, ad ius et proprietatem eiusdem ecclesie legitimè revocare procures, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, conpescendo. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura, simili appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere. Datum Avinionis IV. nonas marci. Pontificatus nostri anno quinto.

Quibus quidem litteris apostolicis per nos, cum ea, qua decuit reverentia, receptis, idem dominus Jacobus vicarius, nomine eiusdem zagrabiensis ecclesie capituli, graviter est conquestus, quod religiosus vir, frater Herrius, ordinis cruciferorum, domus theothonice, commendator sive preceptor domus eiusdem de Chernomel in Methlica et fratres eius, decimas ibidem

¹⁾ Zbornik str. 48.

et circumquaque ad ipsum capitulum pertinentes, indebite occupatas percipiebant, quas petebat ad ius et proprietatem ecclesie zagrabiensis et per consequens capituli eiusdem reduci, sicut habebamus per apostolicas litteras in mandatis. Nos vero ordine iuris procedentes, dictum fratrem Herrium et fratres suos contra dictum capitulum citari fecimus, octavum diem festi natiuitatis beate virginis eisdem coram nobis comparendi pro termino assignantes. Et quoniam eodem termino adveniente, idem frater Herrius et fratres sui non curaverunt comparere contra capitulum supradictum, venerabili viro, domino Johanne archidiacono de Guerche, procuratore eiusdem capituli legitimo, ipsorum contumaciam accusante, ideo eosdem, fratrem Herrium et suos fratres secundario et peremptorie fecimus ad nostram presenciam evocari et citari contra idem capitulum, eis octavum diem post festum omnium sanctorum ex tunc coram nobis comparendi pro termino assignando. Quo termino occurrente, et nobis in claustro sancte Marie, nostri ordinis, existentibus Zagrabie, propter copiam peritorum predictus frater Herrius, preceptor sive commendator de Chernomel in Methlica comparuit in iudicio coram nobis. Cui quidem per predictum dominum Johannem, procuratorem sepedicti capituli, oblatus fuit libellus in hec verba:

In nomine domini. Amen. Anno eiusdem MCCCXXX nono, pontificatus sanctissimi patris, domini Benedicti, divina providencia sacrosancte romane ac universalis ecclesie summi pontificis, anno quinto. Coram vobis domino fratre Johanne, abbate conventus, ecclesie et monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyocesis, iudice a sede apostolica delegato, ego Johannes, archidiaconus de Guerche, procurator capituli zagrabiensis ecclesie, dico nomine eiusdem capituli et propono, quod, cum decime sive redditus decimales provinciole Methlice, sicut et alie decime in archidiaconatu de Guerche, ex institutione et ordinatione antiqua, racione quarte de rebus sive bonis episcopalibus ecclesie zagrabiensis, ad capitulum eiusdem ecclesie pertineant, de cuius ecclesie dyocesi existunt, frater Herrius, ordinis cruciferorum, domus theothonice preceptor sive commendator de Chernomel in Methlica et fratres sui de eadem domo, ipsas decimas cum suis participibus laicis, ab aliquibus suis predecessoribus, tempore manifestarum guerrarum in regno Hungarie, contra deum et iustitiam in grave detrimentum et preiudicium ipsius capituli usurpatas percipiunt et hucusque perceperunt. Quare nomine procuratorio ipsius zagrabiensis capituli peto compelli eundem fratrem Herrium preceptorem et fratres suos desistere

a perceptione eorundem reddituum sive proventuum decimalium in provinciola de Methlica et ibi locis adherentibus et ab impetitione sive molestacione huiusmodi conpesci, et eidem zagrabiensi capitulo dictos redditus sive proventus decimales adiudicari, ac per vestram sentenciam declarari redditus sive proventus decimales in eadem provinciola et locis ibi adherentibus esse de pertinentenciis decimacionis capituli supradicti, tamquam de existentibus infra limites zagrabiensis dyoecesis usque ecclesiam beatissimi Stephani regis Hungarie de Zemch inclusive, que ecclesia cum sua parochia et capellis circa et extra limites aquilegiensis dyoecesis existit parte in illa, et abhinc limes protenditur per cacumen moncium versus aquilonem directe quodammodo, ecclesias de Syhenstain, de Syhembergh et de Grachan ad zagrabiensis ecclesie dyoecesim includendo, salvo iure michi semper addendi, minuendi vel mutandi premissa vel ex eis aliqua, prout videbitur expedire. Actum in claustro sancte Marie de Zagrabia, anno et die prenotatis.

Tandem ad petitionem sepedicti Johannis archidiaconi, procuratoris capituli antedicti, eidem fratri Herrico et suis fratribus ad respondendum peremptorie ad predictum libellum et in eo contentis concessimus pro termino octavum diem nativitatis beati Johannis baptiste, proximo venturum, ipso fratre Herrico pro se et suis fratribus consenciente et acceptante dictum terminum ad hunc finem et in claustro predicto. Demum adveniente predicto termino, scilicet octavo die festi sancti Johannis baptiste, idem frater Herricus non comparuit nec aliquis ex fratribus suis, ymmo nec misit aliquem nuncium simplicem saltem ad aliquam excusacionem allegandam, nobis ipsum ex tunc qua-

tuor diebus immediate sequentibus ob reverenciam sui ordinis expectantibus, ipso Johanne archidiacono comparente semper et eiusdem fratris Herrici et suorum fratrum contumaciam forcius accusante, petenteque se nomine eiusdem capituli mitti in possessionem decimacionis supradicte iuxta formam oblatis libelli. Quare non valentes ulterius in offensam iuris et preiudicium dicti capituli, sepedicti fratris Herrici et suorum fratrum contumaciam manifestam sustinere, utpote quia ad peremptoriam responsionem sponte assumptam, sicut superius exprimitur, non curarunt comparere vel saltem aliquem accusatorem mittere, eundem dominum Johannem archidiaconum, procuratorem sepedicti capituli et nomine eiusdem in possessionem omnium percipiendorum reddituum sive proventuum decimalium in provinciola Methlice, de Syhenstein, de Syhembergh et de Grachan cum suis pertinentenciis, tamquam infra limites zagrabiensis ecclesie dyoecesim existentium, iuxta tenorem petitionis eiusdem archidiaconi, superius contente, de consilio peritorum et proborum, tunc nobis assidencium causa rei servanda, auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa, induximus et inducimus in hiis scriptis. Per hec tamen nolumus ipsi fratri Herrico, suis fratribus et suo ordini aliquod preiudicium generari, quin possint, si voluerint, recuperare possessionem omnium premissorum in quantum a iure permissum reperitur. Actum in claustro sancte Marie supradicto, die quinto post octavas beati Johannis baptiste, anno prenotato. In premissorum autem omnium testimonium nostrum sigillum presentibus duximus appendendum.¹⁾

(Nadaljevanje prihodnjic.)

¹⁾ Ivana Goriškega sbornik v »Monumenta« str. 48—50.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje.)

Matej Boštijančič (Woshtianzhitsh, tako je pisano njegovo ime v krstni knjigi) je bil porojen 12. septembra l. 1749 v Mešačah, fare mošenjske. (Sedaj pripadajo Mešače fari dobrávski pri Kropi.) V mašnika je bil posvečen 12. decembra l. 1773 (ad titulum mensae a ferrariis Croppensibus assignatum). Bogoslovja se je učil v Gradcu. Pastiroval je od l. 1776 kot subsidijarij v Gorjah, na Vrhniki. 1. junija l. 1780 je bil poslan na Lipoglav, dalje k Sv. Joštu nad Kranjem, potem v

Moravče. Dalje je bil poldrugo leto kapelan v Preserju. 6. maja l. 1788 poslali so ga za lokalnega kapelana na Šenturško goro, kjer pa ni dolgo ostal, ker že nastopno leto ga nahajamo kot subsidijarija v Cerkljah, od koder je bil 7. maja l. 1791 dekretiran za kapelana v Selca. Ker je bil za to težavno službo prešibek, prosil je prestave in je bil še isto leto, 23. avgusta, poslan kapelanovat v Dol. 12. novembra l. 1792 pa je bil premeščen v Horjul in od tod 1. avgusta l. 1793 za manemisarija v Kamnik. V Kamniku je bil do sv. Jurja l. 1796. Potem je bival nekaj časa v Ljubnem in na Dobravi pri Kropi. L. 1799 mu je škofijstvo dovolilo preseliti se v Šenčurje

pri Kranju ter pomagati v pastirstvu. Kapelanoval je ondi od 12. septembra l. 1799 do 28. junija l. 1804. L. 1804, 2. junija, prosil je dovoljenja, da bi se smel naseliti pri svojem sorodniku Mateju Presterlu (93 letnem starčku, vpokojenem kapelanu) v Ljubnem. 24. oktobra istega leta je bil nastavljen na prošnjo ljubenske občine kot provizor kuratnega beneficija ali manemisarijata v Ljubnem. A kmalu se ga je župnik Josip Petrič naveščal, ter si želel družega pomočnika. Matej Boštijančič pa je pretegnil iz Ljubnega 5. maja l. 1805. L. 1808 ga nahajamo kurata v Kamni gorici. Umrl je v svoji rojstni vasi v Mešačah (št. 5) 4. marca l. 1812.

Boljšo srečo je imel njegov sorodnik *Jernej Boštijančič*. Tudi on se je porodil v Mešačah v mošenjski fari l. 1754. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani ter je bil 20. marca l. 1779 posvečen v mašnika. Do l. 1783 je bil semeniški duhovnik in prefekt v bogoslovnem semenišču v Ljubljani, 3. oktobra l. 1783 pa je bil poslan za manemisarija v Ljubno pri Podbrezju. 1. julija l. 1784 je postal subsidijarij v Gradu Bledu, a 9. februarja l. 1785 je bil nameščen kot kapelan na Sori. Od tod je bil dekretiran 19. julija l. 1786 za stolnega kapelana v Ljubljano. L. 1787, 14. novembra, mu je bilo izročeno oskrbovanje izpraznjene fare trnovske v Ljubljani, a 16. aprila l. 1788 je bil pozvan nazaj na svoje prejšnje mesto k stolnici, kjer pa ni dolgo ostal, ker že 8. julija istega leta vstreže škofijstvo želji sorskega župnika in njegovih faranov ter ga zopet pošlje kapelanovat na Soro. Ljubljanski stolni prošt ga je prezentoval 21. decembra l. 1790 za mestni farni vikarijat v Radovljici, kjer je postal tudi poddekan ter si pridobil posebnih zaslug za šolstvo. L. 1806, 16. maja, je bil imenovan za župnika v Lescah, 19. decembra l. 1807 pa je bil imenovan tudi za dekana gorjanske dekanije. Škofijstvo ga je odlikovalo z naslovom konzistorijalnega svētnika. Umrl je nagle smrti in sicer od mrtvouda zadet kot dekan v Lescah dné 14. januarja l. 1818 ob 8. uri zjutraj v cerkvi med daritvijo sv. maše. Bil je tudi slovenski pisatelj, ki je spisal knjižico, kateri je naslov: *Katholicku Podvuzhenje od tih pervih dveh Sakramentov S. Kersta, inu S. Firme*. — Od Jerneja Bastianzhizha v Lublanski duhovni hišni mašnika. — V Lublani, Drukanu per Ignaziu Klainmajerju. 1783. 12. 147.¹⁾

Za Matejem Boštijančičem (str. 108) bil je subsidijarij ali vikarij v Cerkljah *Josip Prunner*. Rojen v Cerknici okoli l. 1751 (l. 1788 je bil star 37 let) je bil v mašnika posvečen ad titulum Comitis de Lam-

berg. Pastiroval je najprej 12 let v Moravčah, potem je bil kapelan v tržiškem gradu. L. 1788 ga nahajamo kurata v Spodnjih Dupljah. Po leti l. 1790 prišel je v Šmartin v cerkljanski fari ter je ondi opravljal božjo službo; 8. junija l. 1791 pa je bil poslan za manemisarija v Planino pri Cerknici, a že 20. septembra istega leta ga pošljejo za vikarija (subsidijarija) v Cerklje, od koder je bil 11. aprila l. 1792 premeščen za kapelana v Preserje. 12. novembra istega leta pa ga pošljejo za ekspozita na Goro pri Sodražici. Od tod bil je premeščen 2. junija l. 1795 v Ljubljano za kapitulskega kapelana; nastopno leto pa ga pošljejo v Trstenik pomagat staremu in opešanemu lokalnemu kapelanu Juriju Witnizu. Konec l. 1797 in l. 1798 nahajamo ga v Lahovičah. Ko ga odpusté 12. febr. l. 1798 iz ljubljanske nadškofije v krško škofijo, bil je, kolikor nam znano, kapelan na Rečici na Štajarskem in kasneje kurat v Št. Lenartu na Ljubelju.

Andrej Mavzer (bolje menda Mavsar, ker pisal se je Mausser) (str. 110) ni Novomeščan, ampak je rojen v Jurini vasi (prej fare šmihelske pri Novem mestu, sedaj fare podgrajske) 15. septembra l. 1726; v mašnika posvečen 21. decembra l. 1751. Novo mašo je pel 23. januarja l. 1752. L. 1778 bil je tudi — kakor že omenjeno — administrator cerkljanske fare, izpraznjene vsled resignacije Jerneja Dolenjca. L. 1802, tretjo nedeljo po razglašenju Gospodovem, je slovesno obhajal svojo zlato mašo v farni cerkvi v Cerkljah.

Duhovnikom na Spodnjem Brniku (str. 110) bil bi prišteti tudi *Primož Sovinec* (Sovine), ki je bival ondi l. 1816, dasi le nekaj mesecev. Porojen l. 1760 v vodiški fari je bil v mašnika posvečen 18. septembra l. 1790. Služboval je najprej kot subsidijarij v Višnji gori do 25. junija l. 1791, ko ga premesté v Šent-Janž; od tod je bil dekretiran 3. maja l. 1792 za vikarija na Krko, pa še isto leto (18. oktobra) ga pošljejo za kapelana v Želimlje in kmalu potem za ekspozita na Golo. Z Golega ga pošljejo 7. maja l. 1793 kapelanovat v Višnjo goro in kasneje v Rovte. L. 1795, 26. avgusta, namestili so ga za začasnega provizorja Reženovega beneficija v Šmartinú pri Litiji in 12. novembra istega leta so mu ta beneficij podelili. L. 1799 ga pošljejo kapelanovat v Stari trg pri Ložu. L. 1800, 28. maja, so mu podelili lokalijo Črni vrh nad Polhovim gradcem, 2. marca l. 1805 pa faro Zagorje. Ko je moral o sv. Juriju l. 1816 to župnijo zapustiti, naselil se je za kratek čas na Spodnjem Brniku, ker že 21. oktobra istega leta postavili so ga upravitelja lokalije v Dražgošah. Tamkaj je pastiroval do 7. decembra l. 1826, ko je stopil v stalni pokoj, katerega je preživel v Ljubnem na Gorenjskem. Od mrtvouda zadet je umrl tukaj po

¹⁾ Prim.: J. Marn. Jezičnik. XXII. leto. str. 70. — »Bibliotheca Carnioliae« str. 9.

dolgotrajni bolezní dné 5. oktobra l. 1831 v 71. letu svoje starosti.

Josip Messisnel (Messissneu) (str. 110) je bil porojen v Erzelu na Vipavskem. Služboval je kot subsidijarij v Vipavi 3 leta, misarij na Uncu 4 leta, manemisarij v Gorenji Planini 2 leti, vikarij v Rakitni nekako 8 let. L. 1791. 7. decembra, pa mu je bila podeljena lokalija na Golem. Ko je bila vsled cesarskega odloka z dné 1. oktobra l. 1792 lokalija na Golem odpravljena,¹⁾ bil je 8. novembra istega leta premeščen za lokalista v Lučine, kamor se je selil 5. decembra. L. 1795, meseca oktobra, je prosil za izpraznjeno lokalijo Podlipo, katero so mu tudi naklonili. Preselil se je še isto leto. Od tod je bil premeščen 19. novembra l. 1811 za vikarijatnega provizorja v Rakitno. Bil je tu farni vikarij do 5. maja l. 1817. Tedaj je stopil v pokoj ter ga vžival najprej nekaj časa na Vrhniki in v Horjulu (nekoliko časa menda tudi v Dobrunji), potem na Spodnjem Brniku in več let v Trbojah. L. 1828 jel je splošno zelo pešati in oči so mu odpovedovale. V nadi, da ga bode prememba zraka okrepčala, sklenil je iti zdravja iskat v toplo vipavsko podnebje, kamor se je tudi v istini po leti preselil. Mesto zdravja pa našel je smrt, ki je pokosila 82 letnega starčka v Vipavi dné 22. decembra l. 1829.

Sebastijan Stucin (str. 110) služboval je najprej v svoji domovini na Šentviški gori na Tolminskem 4 leta kot vikarij bolnega župnika in sicer od l. 1778 do 1782, potem je bil ekspozit v Grahovem od l. 1782 do 1786, dalje kapelan v Cerknem na Goriškem od l. 1786 do 1789, kapelan v Idriji od l. 1789 do 1791, farni vikarij v Podbrdu od l. 1791 do 1797, župnik v Zgornjem (ne pa Spodnjem) Tuhinju od l. 1797 do 1799 in farni vikarij na Studencu od l. 1799 do 1808. Kot penzionist je živel 2 1/2 leta pri kapucinih v Krškem, potem v Radomljah, v Tunjicah, na Žalostni gori — povsod nekako po dve leti. Eno leto v Košici. Poldrugo leto pri grofu Rihardu Turjaškem v Veliki vasi.

Ivan Prokelj (str. 110) je bil kapelan v Horjulu do l. 1830 (ne 1831) ter je že l. 1830 prišel na Spodnji Brnik.

Frančišek Zupančič (str. 111) je bil v Stopičah do l. 1858 (ne 1859); na to je bil kapelan v Mokronogu (nastopil l. 1858), potem še le je dobil ekspozituro v Košici, katero je nastopil l. 1859.

Matej Furlan (str. 112) šel je v pokoj iz Matenje vasi 24. aprila l. 1862 (ne l. 1863). Beneficijat v Poddragi je bil do l. 1836 (ne 1837), ker že 14. oktobra l. 1836 je nastopil kapelanijo v Podbrezju, za kurata

¹⁾ Z odlokom z dné 10. avgusta l. 1808 je bila na Golem zopet lokalija ustanovljena.

na Spodnji Brnik pa je bil nastavljen 3. avgusta l. 1837. Bil je zlatomašnik ter ni umrl v Šmartinu pri Ljubljani (fare sv. Petra), ampak preselil se je skoraj dve leti pred svojo smrtjo (o sv. Jurju l. 1880) v Staro Loko, kjer je zaspal v Gospodu 26. decembra l. 1881. Bil je izvrsten mehanik ter znan v tem oziru zlasti po svoji pinji.

O Baltazarju Bartolu (str. 113) bilo bi še omeniti, da je tudi nekaj knjig poslal med Slovence, n. pr. »Hlojo za Marijo Devico«, »Nevesto Kristusovo« itd.

Mihael Hoffmann (str. 114) zasluži, da se nekoliko pri njem pomudimo. Porodil se je dné 26. septembra l. 1755 v Ljubljani; svoje nauke je dovršil v Gradcu; v mašnika je bil posvečen l. 1778 (ad titulum Monasterii Landstrass). Bil je alumnus v Gornjem gradu do 14. aprila l. 1783, ko ga nastavijo za subsidijarija v Mozirje. Iz Mozirja ga pokličejo dné 5. marca l. 1784 za semeniškega prefekta v Ljubljano. Nastopno leto (24. avgusta) ga premestijo za subsidijarija v Gorje in od tod ga pošljejo 8. novembra l. 1786 kapelanovat na Jesenice. L. 1788, ako ne že prej, bil je kapelan in katehet v Kranju do leta 1793. Tukaj opravljal je ob enem službo učitelja na trivijalni šoli. L. 1793, 7. novembra, prezentoval ga je novomeški kapitul za kanonika na mesto Josipa Strbenca. Kot kanonik v Novem mestu imel je jako obširen delokrog. Bil je vodja normalke, oziroma glavne šole in prefekt ondašnje gimnazije (od l. 1793—1808). Ta dvojni posel opravljal je do l. 1799 brezplačno, potem pa je dobival malo nagrado. L. 1805 postal je tudi distriktualni (okrajni) šolski nadzornik. Dalje bil je dvakrat farni in dekanijski upravitelj in sicer prvič po smrti prošta Karola Rudolfa barona Zierheim-a († 26. maja l. 1802) do 14. maja l. 1803; drugič pa od smrti Frančiška Nikolaja pl. Vermatti-ja († 9. aprila l. 1804) do 14. septembra l. 1804, ko je bila administracija izročena kanoniku Mihaelu Šešek-u (Scheschig).

Ko so Francozje z vladnim ukazom (arreté) z dné 7. decembra l. 1810 zatrli novomeški kapitul ter je vlada njegove dohodke s kapitulsko hišo vred spojila z domenami, obljubili so trem tedaj službujočim kanonikom pokojnino; toda vkljub mnogim prošnjam čakali so na njo zastoj¹⁾ do 30. avgusta l. 1812. Uvidevši, da brez plače in stanovanja ne morejo živeti, ustavijo s tem dnevom oskrbovanje mestnofarne službe božje ter se razkropé potem na razne strani. Mihael Hoffmann je bival kratek čas v Prečni, od l. 1815 v Lahovičah, pa ne do l. 1822, ker že l. 1821 (16. avgusta) je bil imenovan za spovednika pri uršulinkah v Ljubljani.

¹⁾ Še le avstrijska vlada je nakazala Hoffmannu l. 1814 iz kapitulskih dohodkov 300 gld. pokojnine.

Nunski spovednik je bil do 23. aprila l. 1822 (ne od l. 1822 do 1824). Potem je živel deloma v Kranju, deloma v Šmartinu pri Kranju, kamor se je preselil med smarnimi mašami l. 1824. L. 1825 je prevzel administracijo gorjanske fare, katero je upravljal od 14. maja do 13. avgusta istega leta.¹⁾ Sklenil je svoje trudapolno življenje dné 1. septembra l. 1826 v Ljubljani ne v Kranju, v frančiškanskem samostanu, zadet od mrtvouda.

Mihael Hoffmann je bil tudi slovenski pisatelj. Spisal je knjižico: *Viša sveto Mašo slišati in druge Molitve*. V Lublani. Utisnenu per J. Fr. Egerju, 1791. 12. 80 str. — Dalje ima mnogo zaslug pri spisovanju Fr. Veriti-jevega dela: *Življenje Svetnikov in prestavni godovi I-IV*. Bukve l. 1828 — 29. Veriti sam namreč v predgovoru hvalno omenja, da je porabil veliko zgodb in naukov učenih mož, katere je spisal Hoffmann. — Še le po njegovi smrti je prišlo na svetlo njegovo delo: »Eksercicije, to je Nauki in premišljevanja od nar imenitniših resnic svete vere. Spisal ranjki častitljivi gospod Mihael Hofman, nekdanji korar v Novim Mestu« *Nat. J. Blaznik*, 1839. 8. XV. 277. Spravil na svetlo Janez Ciglar.²⁾

Hoffmann je bil sila delaven mož, pobožen in vnet duhovnik. Plodonosno se je trudil v pastirstvu in zlasti šoli je žrtvoval svoje najboljše moči. Bil je pravi oče dijakov. V Novem mestu je imel pri sebi na hrani in stanovanju vedno pet do sedem šolarjev, katere je deloma brezplačno, deloma proti majhni odškodnini skrbno vzgojeval. Lahko je torej umeti, da je tudi školijstvo visoko cenilo njegove mnogobrojne zasluge ter se ga osobito spominjalo tedaj, ko so nameravali odpravljeni novomeški kapitul zopet oživiti. Ko se v obroku, ki je bil odločen za razpisani konkurz za novomeško proštijo, ni zglašil, ga je škofijstvo l. 1820 pozvalo, naj se izjavi, hoče li vsprejeti proštijo ali kak kanonikat. Vsled tega poziva prosil je za proštijo, in škofijstvo ga je s toplim priporočilom predlagalo na prvem mestu. Ker so pa reaktivacijo kapitula zaradi nekaterih pomislekov odložili, mož ni dočakal njegovega obnovljenja. — Živeč v pokojju je rad misijonaril in njegove »eksercicije« misijonarjem še sedaj dobro služijo.

Matej Jegrišek (str. 116) je bil porojen v Zalogu v cerkljanski fari (okoli l. 1752), v mašnika posvečen l. 1775 ad titulum mensae subditorum Floednicensium. Kot duhovnika goriške nadškofije ga nahajamo domačega učitelja paedagogum v gradu Čemšeniku Scheerenbüchel v dobski fari. L. 1787 (27. oktobra) je bil dan za subsidijarija bolnemu brdskemu župniku Frančišku

Mikuliču. L. 1788 (7. marca) ga premestijo za kapelana v Gôrje, od koder ga pa še tisto leto pozovejo za stolnega kapelana in slovenskega pridigarja v Ljubljano. Tukaj je deloval do l. 1795 (ne 1796), ker že 18. februvarija l. 1795 je bil vmeščen na farni vikarijat Št. Lovrene ob Temenici. A že nastopno leto (1796), 11. aprila, je bil imenovan za administratorja lokalije na Dobrávi pri Kropi. To službo je nastopil o sv. Juriju l. 1796 (ne pa l. 1799). L. 1800 (12. septembra) je bil imenovan župnikom na Bohinjski Bistrici.

Jakob Sajovec (str. 116) se je porodil v Olševku (pri Mubiju štev. 24), fare šenčurske pri Kranju, dné 26. aprila l. 1758. V Gorici je vsprejel tonzuro in nižje redove dné 11. marca l. 1780, subdijakonat 9. junija l. 1781, dijakonat 25. maja 1782. V mašnika ga je pa posvetil dné 20. septembra l. 1783 škof Aldragus Anton de Piccardi v Pičanu (ad titulum mensae a quibusdam rusticis proprietariis assignatum). Šolal se je v Ljubljani. Pastiroval je najprej 6 let in 3 mesece v Zalogu pri Cerkljah in sicer do l. 1790 (ne 1788). Od tod je šel 12. februvarija l. 1790 na Vrhniko, kjer je bil najprej dve leti subsidijarij, potem pa skozi 14 let in 2 meseca kapelan do 25. aprila l. 1806 (ne 1807). Od tega časa pa je bil kuratni beneficijat v Olševku do svoje smrti, dné 18. februvarija l. 1830.

Josip Sršen (str. 116), porojen v vodiški fari, v mašnika posvečen 5. junija l. 1762, je bil 10. julija l. 1789 nastavljen kot kapelan v Preddvoru. L. 1790, 8. aprila, mu je bilo dovoljeno iti v Zalog, od koder je bil l. 1792 (24. januarija) poslan za provizorja na Rob.

Za njim hival je v Zalogu Josip Pilgram, ki je prišel 29. novembra l. 1793 iz Ljubljane, ter adventni čas opravljal službo božjo. Porodil se je v Ljubljani okoli l. 1721 (l. 1788 je bil namreč star 67 let). »Titulum mensae habuit ab Illustrissimo Comite Antonio Josepho ab Auersperg quondam Carnioliae Capitaneo, ordinatus sacerdos in Superiori Seggau Anno 1743. Humaniora Labaci, Philosophiam Graecii, Moralia Labaci, et reliqua Theologica Studia Graecii absolvit.« Deloval je v pastirstvu 23 let ter je bil alumnus v Gornjem gradu in pri sv. Ksaverju na Stražah, kapelan v Škalah, na Vranskem, pri sv. Martinu na Paki in v Čemšeniku. Stare dni je preživel večinoma v Ljubljani. Zdi se, da je to isti Pilgram, katerega omenja M. Slekovec¹⁾ in piše o njem, da je bil l. 1765 in 1766 župnik pri sv. Martinu na Paki.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

¹⁾ Odlični Kranjci, str. 43. — Prim. I. Orožen, IV., a., 192.

¹⁾ Josip Škrinar, župnik v Gorjah je umrl 17. aprila 1825; njegov naslednik Iv. Strell je bil pa vmeščen 13. avgusta istega leta.

²⁾ Jezičnik, J. Marn. XXII. l., str. 74.

Vsebinska. *Prepir med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku.* — *Slovstvo: Zgodovina cerkljanske fare.* (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA „LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Peto leto.

Ljubljana, meseca februarja 1892.

Številka 19.

Prepir

med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku.

(Donešček k zgodovini belokranjskih župnij. — Sestavil Janko Barlè.)

Bela Krajina bila je od nekdanj jako naseljena. Da so še pred Kristusom živeli ondi razni narodi, dokazuje nam velikansko prazgodovinsko grobišče pri Podzemlju; da je bil kraj znan tudi Rimljanom, svedoči nam rimska cesta pri Štreklovcu, rimski grobovi;¹⁾ iz kasnejše dobe pa ohranil se je »mithraeum« nad Rožancem v črnomaljski župniji.²⁾ Ni se nam torej čuditi, če se je tudi krščanstvo zgodaj pokazalo v Beli Krajini. Po mojem mnenju prihajali so verovestniki v Belo Krajino od dveh stranij: čez Notranjsko od Ogleja in Istre in pa iz Hrvaškega, tako, da je možno, da se je poskušala ukoreniniti v Beli Krajini celó slovanska služba božja, zaradi množine glagoljašev v sosedni Hrvaški.³⁾ Baš to mora biti povod kasnejšim nemirom in preprirom, ker ste si obe strani prisvajale pravo do onih, katerim ste vero oznanjevali. Oglejski očaki razdelili so svojo diecezo v arhidijakonate, kateri se omenjajo že v 11. stoletju. Bilo jih je v početku pet.⁴⁾ V slovenski marki — v današnji Beli Krajini — bile so najstarejše župnije: Črnomelj (omenja se že l. 1228), Metlika, Stari trg, Semič, Podzemelj in Vinica. Oglejski oča Bertold sam pravi, da je posvetil leta 1228 novo hišo božjo v

Črnomlju na čast sv. Petru, prvaku apostolov, postavil jo za župnijsko cerkev in ji podredil štiri podružnice, namreč cerkve: v Semiču, na Vinici, pri Treh farah (Metlika) in v Podzemlju.¹⁾ Vendar nam to še ne svedoči, da niso bile te cerkve že takrat župnijske — izvestno so imele vsaka svojega duhovnika, črnomeljski župnik bil jim je morda le nekakov pokrovitelj. To dokazuje tudi fakt, da je Sofija Višnjegorska, mejna grofinja isterska, katera je obdarila te cerkve z mnogimi posestvi in vsled tega dobila nad njimi patronat, podarila Ogleju dné 18. oktobra l. 1228 »župniji« Črnomelj in Metliki.²⁾ Patrijarh pridržal si je pravico do navadne desetine in postavil v Črnomlju prvega župnika Ivana l. 1228.

Nemški red nabajamo v Beli Krajini že leta 1236., ko mu je podelil cesar Friderik II. neke svobščine, katere je pa potrdil³⁾ še-le Gregor X. leta 1271. L. 1268, 16. januarja, pa je daroval koroški vojvoda Ulrik III. hiši nemškega reda v Ljubljani cerkev sv. Petra v Črnomlju »mit allem Zugehör.«⁴⁾ Zaradi mnogih zaslug, posebno pa, ker je zatiral neke krivoverce (gazari, circumcellioni) in klateže ter slabil moč

¹⁾ Prim: S. Rutar, Prazgodovinske in rimske izkopine po Slovenskem l. 1890. V Letopisu »Matice Slovenske« za l. 1891., str. 193 do 195.

²⁾ Müllner: Emona, str. 324.

³⁾ Tako misli tudi P. Hitzinger v »Archiv für die Landesgeschichte des H. Krain.« II. in III. Str. 90.

⁴⁾ P. Hitzinger v »Archiv«-u. II. in III. 1854. Str. 96.

¹⁾ J. Šašelj: »Zgod. Adlešičke fare na Belokranjskem.« Str. 15.

²⁾ Dr. Klun: »Regesten für die Geschichte Krains.« V »Archiv«-u. II. in III. 1854. Str. 37.

³⁾ »Annalen.« V Dr. Klun-ovem »Archiv«-u l. od l. 1852.

⁴⁾ Dr. Fr. Richter: »Geschichte der Stadt Laibach von den ältesten Zeiten bis zur Gründung des Laibacher Bisthums.« »Archiv« II. in III. 1854. Str. 141 do 289.

nadležnih plemičev, se je nemški red po deželi hitro razširil. Zato je izdal oglejski očak Otobonus I. 1310 bulo z odpustki, v kateri vspodbuja vernike k obilnim milodarom, da se sezida nova hiša nemškega reda v Metliki.¹⁾ Torej l. 1310 nahajamo že komendo nemškega reda v Metliki. Nemški red gospodoval je tedaj v Beli Krajini in, že po sebi umevno, pobiral desetino in druge dohodke po svojih župnijah.

Vendar, da se resnica prav spozna, treba je čuti dva zvona! Kakó je pa bilo s kapitulom zagrebškim? Tudi ta prisvajal si je pravico do desetine in drugih dohodkov »ad idem Capitulum antiquitus spectantibus«, a metliški distrikt smatral za del zagrebške nadškofije. Najstarejši svedok temu je »liber statutorum«, ali »album capitale« iz l. 1354, ki se hrani v arhivu zagrebškega kapitula in katerega je znani hrvatski zgodovinar Ivan Krst. Tkalčić zaradi njegove prevelike znamenitosti na novo izdal v svojih: »Monumenta historica episcopatus zagrabiensis.«²⁾ Ta »liber statutorum« je malo popolnjeni zbornik od l. 1334, kateri se je zgubil. Spredaj našteva nam vrsto kraljev ogerskih in škofov zagrebških, potem pridejo a) pravice, dohodki in običaji celega kapitula; b) pravice in dohodki pojedinih kanonikov; c) pravice in dohodki kapitulskih dostojanstvenikov, in d) listine papežev, kraljev, banov in velikašev, kateri so obdarovali kapitul zagrebški. Napisal ga je slavni Ivan, arhidijakon goriški, o katerem pa moram malo več izpregovoriti, ker je najvažnejša oseba v našem prepiru. In krati pa prezaslužen za kapitul in cerkev zagrebško.³⁾

Ivan porodil se je l. 1280 tam nekje ob potoku Toplici, ki se tekoč mimo Daruvara, izliva v Ilok. Bogoslovja učil se je izvestno v kakem italijanskem mestu, kamor so pošiljali takrat vse darovitnejše mladeniče v višje šole. Sveti mož, tedanji zagrebški škof bl. Avguštin Kažotić, spoznal je hitro darove vrlega Ivana, pa ga zato nahajamo že l. 1319 kot najstarejšega kanonika magistra. V oni za zagrebško škofijo težavni dōbi: »tempore manifestarum guerrarum in Regno Hungariae«, je dobro došel škofiji mož učen in navdušen, kakor je bil Ivan, katerega je resilo posebno obsežno pravoslovno znanje. To je priznaval sam kapitul zagrebški in rabil v vseh važnejših opravilih Ivana za

¹⁾ »Annalen.« »Archiv.« I.

²⁾ II. Zagreb. 1874. — 8°. Str. XIV + 159.

³⁾ O Ivanu, arhidijakonu goriškem, pisal je že zgodovinar Dr. Fr. Rački v »Književniku« I. sv. 1—4 in II. sv. 1—3, kar je potem pretiskano v: »Očjeni starijih izvora za hrvatsku i srbsku poviest.« Zagreb 1865. Str. 109—113. V predgovoru svojih »Monumenta« itd. napisal je Iv. Kr. Tkalčić marsikaj lepega o Ivanu Goriškem, a kasneje izdal je celó posebno knjižico: »Ivan Gorički.«

svojega zastopnika in zagovornika. Njemu izročil je kapitul zadačo, da sestavi že gorenji zbornik, kateri je bil onega dne pred svetim Lovrom l. 1334 slovesno oklican. Ta zbornik prišel je baš dobro, ker baš ondaj so kakor za stavo velikaši in mesta prisvajali si posestva zagrebškega kapitula. V to dōbo spadajo tudi prepiri z črnemeljskimi križniki in župniki v metliški okolici in pa s krbavskim škofom Radom. Ivan je v teh prepirih sodeloval, zastopal svoj kapitul v raznih zadevah in se povsod tako odlikoval, da ga je imenoval škof Jakob l. 1343 za generalnega vikarja »in spiritualibus et temporalibus«. Umrl je menda l. 1352. Krčelič pristavlja o njem v svojem znamenitem delu¹⁾: »vir perenni dignus memoria, jurium Capituli defensor, scriptor et portione sua, quam in Koznicza habebat benefactor.«

Jeden izmed največjih in najznamenitnejših od deseterih arhidijakonov zagrebške škofije bil je arhidijakon goriški. Arhidijakon goriški bil je velik gospod; v koru sedel je četrti na levi strani, sodil je sam cerkvene zadeve v svojem arhidijakonatu, in od njegove sodbe se je moglo le na škofa pritožiti. Obiskovati je moral župnije svojega arhidijakonata in preiskovati življenje svojih duhovnikov. Kakó živé, ali mašujejo, spovedujejo, so jim li znani cerkveni ženitbeni zakoni, so li pokorni svojim poglavarjem itd.? Tudi je bil v goriškem arhidijakonatu že od nekdanj običaj, da se ni smel pokopati na pokopališču nobeden, kdor se ni pred smrtjo spovedal in previdel, ali če je umrl kot znani tat, razbojnik ali javni grešnik: »sed in campo iaceat bestia cum bestiis«. Nò, če je pa tudi tak zaželel pred smrtjo, da se spové in obhaja, pa ni mogel prispeti k njemu duhovnik zaradi daljine, tak se je smel pokopati na pokopališče. Če je pa odlašal pozvati duhovnika še za časa, smel se je pokopati na pokopališču le tedaj, če se je plačalo iz njegove zapuščine štirideset dobrih banskih denarjev. Seveda so se smeli pokopati tudi krepostni župljani, čeprav so nagle smrti umrli. Izobčeni se niso pa nikakor smeli pokopati na pokopališču.²⁾

Arhidijakon goriški dobival je od vseh župnikov svojega arhidijakonata o prazniku sv. Martina vsakega

¹⁾ Ker bodemo pozneje često to delo rabili, naj napišem tu celi naslov, ki se glasi: *Historiarum Cathedralis Ecclesiae Zagrabiensis partis I. tomus I. Praemissis Praeliminaribus, continens Seriem Episcoporum ab a. MXCI. ad a. MDCHII et tam Episcoporum, quam et alias Notitias. Studio Labore, ac Impensis Nobilis et Reverendissimi Domini Balthasaris Adami Kercselich de Corbavia etc. Zagrabiae. Fol. Str. 340.* Čudno, da ni nikjer zabeleženo, kdaj je bila knjiga tiskana. (Med l. 1760—1780.)

²⁾ Iz »Sbornika Ivana Goriškega«, str. 92. v »Monumentih«, katerega navajam tu-le po Tkalčičevem izdanju v »Monumentih«.

leta takozvani »cathedra tieum«, t. j. petdeset banskih denarjev (denarios bonos banales quinquaginta) ali 600 bagatinov, kakor vsaki drugi arhidijakon. Razven tega dobival je pa še ob vuzmu (veliki noči) od vsakega župnika po jedno jagnje, vredno dvanajst denarjev. Arhidijakov bil je tudi četrti del vseh stvari, katere so spadale pod desetino. No, ker je bil goriški arhidijakonat jeden izmed največjih v škofiji, imel je arhidijakon še svojega namestnika ali vikarja, kateri je dobival o Martinju od vsakega župnika po dva denarja, a od onih dvanajst denarjev za jagnje bila sta njegova dva denarja. Da je bil arhidijakon goriški bogat gospod, svedoči nam to, da je l. 1332 plačal največ papeževega davka, namreč šestnajst grivenj (marcas) manje tri denarje.¹⁾

Vendar čemu vse to? Vse to navedel sem zaradi tega, ker je metliški okraj spadal pod ta arhidijakonot, ki je dobil svoje ime od hriba Gorice, onkraj Kolpe, kjer je bila župnija sv. Martina. Delil se je pa arhidijakonot goriški na tri okraje in to na goriški z edenindesetimi župnijami (nekdanja banska regimenta v vojni krajini, na podgorski ali medjuriečki z edenindvajsetimi (okoli Jaske) ter metliški in žumberaški s sedmimi župnijami. Raztezal se je torej od Jaske čez Okič in Žumberk na Kranjsko, potem je šel čez Kolpo v Bosiljevo in v slunjsko regimento k Cetinju, od ondot pa v Bosno — v turško Hrvatsko — in obsejal večji del kasnejše banske krajine.

Za nas zanimiv je le tretji okraj tega arhidijakonata. Navedem njega tikajoči se odstavek kar doslovno iz zbornika, ker je vrlo važen, a podaje nam ne samo župnijske cerkve, nego tudi podružnice pojedinih župnij. Tam²⁾ piše se takó-le:

Item in tercia parte: Ecclesia beati Georgii de Vyudina, (sedaj v lipniškem dekanatu; a sedaj je v župnijski cerkvi sv. Lovro, v podružnici Dojutrovič pa sv. Jurij, torej je zadnja starejša) matrix, cuius rector Lypoldus nomine, nunc non obedit Johanni moderno archidiacono de Guerche, obediabat tamen Petro archidiacono de Guerche antea, super hoc tamen et similibus provisum est, prout in forma litterarum, quarum tenores sunt positi supra, ubi de decimis de Guerche descriptum est. Filie huius: una in honore beate virginis, alia in honore beate Marie Magdalene. Item ecclesia sancte crucis de Sihemberrgh (Žumberak, zdaj je patron župnijske cerkve sv. Nikolaj). Item in Methlica ecclesia beate virginis circa castellum (pri treh farah, torej je bila tu župnija že mnogo preje, nego so se poskušali frančiškani ondi naseliti) matrix.

¹⁾ Prim. sam zbornik str. 92 in pa predgovor Iv. Krst. Tkalčiča. Str. IV.

²⁾ str. 93.

Huius filie: Sancti Nicolai de foro (sedanja župnijska cerkev), item Marie Magdalene (Božjakovo); sancti Jacobi (Berečava), sancti Viti (Jugorje) et sancte Trinitatis (Radovica). Item sancti Martini (Podzemelj), matrix. (Župnija že l. 1334. ne pa l. 1337., kakor piše »Catalogus cleri«, še manje pa v 17. stoletju, kakor misli P. Hieinger — Archiv II + III. 1854). Huius filie: capella sancte Margarethe (Boršt), sancti Nicolai in provincia Methlice (Adlešiči). Item ecclesia sancti Petri de Chernomel, matrix. Huius filie: sancti Johannis baptiste de Doblích (Dobljče se torej že tedaj imenujejo, samo v patronu je Ivan malo pogrešil, ker sedaj — a ondaj izvestno tudi — časté Dobljčani sv. Ivana Evangelista) et sancti Irinei (Otovec). Item ecclesia sancti regis Stephani matrix de Senich (Semič, de fundatione regis Bele, ut creditur.¹⁾) Huius filie: capella sancte Marie Magdalene (Rožni dol), item sancti Primi et sancti Johannis (Gaber). Item in Vinnicha.²⁾ et similiter de provincia Methlice, ecclesia sancte crucis, matrix. Huius filie: capella sancte Trinitatis (Preloka). To je pač važen spomenik za zgodovino belokranjskih župnij!

Toda vrnimo se zopet k prepiru, kateri je nastal zaradi desetine v metliškem okraju. Če hočemo verjeti zgodovinarju Baltazaru Kerčeliću, kateri je po zapovedi škofa Frančiška Klobušiczky-ja de Zettheny (1748—1751) l. 1750, ko se je utemeljevala goriška nadškofija, stvar, kolikor se je dalo natanko preiskal, ni bilo do l. 1330 nobenega prepira. Popreje je zagrebški kapitul mirno užival desetino, a zagrebški škof izvrševal jurisdikcijo. Čeravno je dobil okoli l. 1245 — kakor misli Krčelič — od Bele IV. ogrskega kralja za verno službo in pomoč pri navalu Tartarov nemški viteški red »Commandam ut vocamus de Chernomel«, vendar ta red ni oviral arhidijakonata niti v pobiranju desetine, niti v jurisdikciji. Še le komendator Henrik de Chernomell začel je z zagrebškim kapitulom dolgo prepirko zaradi desetine. Njemu pridružili so se tudi ondotni župniki, ker jim je obljubil tretjino desetine.³⁾ Sam Ivan Gorički pravi, da metliško okrožje: »quantum ad decimacionem et ad obedienciam archidiacono de Guerche debitam bene pertinet ad nos et ipsum archi-

¹⁾ Ivan Gorički je hitro tolmačil v prilog svoje stvari patrona. Misli si je: če je semički patron Štefan kralj ogerski, kdo bi župnijo utemeljil, če ne Bela IV., kateri je bežal pred Tatari v dolnje kraje, a če je župnijo utemeljil Bela, kakó, da ne bi spadala pod zagrebško škofijo. Vendar motil se je, ker semiški patron je sv. Štefan mučenik, ne pa kralj ogerski.

²⁾ Vinica, ki je bila torej že l. 1334 župna cerkev, ne pa 1338, kakor piše »Catalogus cleri«.

³⁾ Krčelič: Hist. Eccl. Zagr. I. str. 26.

diaconum de iure.¹⁾ Kapitul zagrebški seveda ni mogel mimo gledati tolike krivice, zato je pa poslal k papežu Benediktu XII. v Avinjon l. 1338. Jakoba, vikarja škola Ladislava, in pa Ivana, arhidijakona goriškega, s katerim smo se že gori seznanili. Prinesla sta iz Avinjona pismo, v katerem se pooblaščuje topliški opat Ivan, da stvar razsodi. — Najbolje bode, če tu doslovno izpišem dolgo pravdo iz Ivanovega zbornika, kateri bode stvar mnogo pojasnil. On dokazuje, da spada desetina le arhidijakonu goriškemu, ter navaja razpravo cistercijskega opata Ivana, takó-le:

In nomine domini. Amen. Anno eiusdem millesimo trecentesimo quadagesimo, pontificatus sanctissimi in Christo patris, domini Benedicti XII., divina providencia sacrosancte romane ac universalis ecclesie sumpni pontificis, anno sexto. Frater Johannes, ordinis cisterciensis, abbas conventus ecclesie monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyoecesis, iudex unicus ad infrascripta a sede apostolica delegatus, universis presencium noticiam habituris, salutem in domino. Litteras sanctissimi patris, domini Benedicti pape supradicti, eius bulla plumbea in filo canapis, more romane curie bullatas, veras et integras, ac omni suspicione carentes, pro parte ecclesie Zagrabiensis et venerabilium virorum, capituli eiusdem ecclesie, per reverendum virum, dominum Jacobum, lectorem, generalem vicarium venerabilis in Christo patris, domini Ladizlai, dei et apostolice sedis gratia episcopi Zagrabiensis ecclesie exhibitas nos recepisse noveritis in hec verba:

Benedictus episcopus, servus servorum Dei. Dilecto filio abbati monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyoecesis, salutem et apostolicam benedictionem. Dilectorum filiorum capituli ecclesie zagrabiensis precibus inclinati, presencium tibi auctoritate mandamus, quatenus ea, quae de bonis ipsius ecclesie alienata inveneris illicite, vel distracta, ad ius et proprietatem eiusdem ecclesie legitime revocare procures, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura, simili appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere. Datum Avinionis IV. nonas marcii. Pontificatus nostri anno quinto.

Quibus quidem litteris apostolicis per nos, cum ea, qua decuit reverentia, receptis, idem dominus Jacobus vicarius, nomine eiusdem zagrabiensis ecclesie capituli, graviter est conquestus, quod religiosus vir, *frater Herrius*, ordinis cruciferorum, domus theothonice, commendator sive preceptor domus eiusdem de Chernomel in Methlica et fratres eius, decimas ibidem

et circumquaque ad ipsum capitulum pertinentes, indelibe occupatas percipiebant, quas petebat ad ius et proprietatem ecclesie zagrabiensis et per consequens capituli eiusdem reduci, sicut habebamus per apostolicas litteras in mandatis. Nos vero ordine iuris procedentes, dictum fratrem Herrium et fratres suos contra dictum capitulum citari fecimus, octavum diem festi natiivitatis beate virginis eisdem coram nobis comparandi pro termino assignantes. Et quoniam eodem termino adveniente, idem frater Herrius et fratres sui non curaverunt comparere contra capitulum supradictum, venerabili viro, domino Johanne archidiacono de Guerche, procuratore eiusdem capituli legitimo, ipsorum contumaciam accusante, ideo eosdem, fratrem Herrium et suos fratres secundo et peremptorie fecimus ad nostram presenciam evocari et citari contra idem capitulum, eis octavum diem post festum omnium sanctorum ex tunc coram nobis comparandi pro termino assignando. Quo termino occurrente, et nobis in claustro sancte Marie, nostri ordinis, existentibus Zagrabie, propter copiam peritorum predictus frater Herrius, preceptor sive commendator de Chernomel in Methlica comparuit in iudicio coram nobis. Cui quidem per predictum dominum Johannem, procuratorem sepedicti capituli, oblatus fuit libellus in hec verba:

In nomine domini. Amen. Anno eiusdem MCCCXXX nono, pontificatus sanctissimi patris, domini Benedicti, divina providencia sacrosancte romane ac universalis ecclesie sumpni pontificis, anno quinto. Coram vobis domino fratre Johanne, abbate conventus, ecclesie et monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyoecesis, iudice a sede apostolica delegato, ego Johannes, archidiaconus de Guerche, procurator capituli zagrabiensis ecclesie, dico nomine eiusdem capituli et propono, quod, cum decime sive redditus decimales provinciole Methlice, sicut et alie decime in archidiaconatu de Guerche, ex institutione et ordinatione antiqua, ratione quarte de rebus sive bonis episcopalibus ecclesie zagrabiensis, ad capitulum eiusdem ecclesie pertineant, de cuius ecclesie dyoecesi existunt, frater Herrius, ordinis cruciferorum, domus theothonice preceptor sive commendator de Chernomel in Methlica et fratres sui de eadem domo, ipsas decimas cum suis participibus laicis, ab aliquibus suis predecessoribus, tempore manifestarum guerrarum in regno Hungarie, contra deum et iustitiam in grave detrimentum et preiudicium ipsius capituli usurpatis percipiunt et hucusque perceperunt. Quare nomine procuratorio ipsius zagrabiensis capituli peto compelli eundem fratrem Herrium preceptorem et fratres suos desistere

¹⁾ Zbornik str. 48.

a perceptione eorundem reddituum sive proventuum decimalium in provinciola de Methlica et ibi locis adherentibus et ab impetitione sive molestacione huiusmodi conpesci, et eidem zagrabiensi capitulo dietos redditus sive proventus decimales adiudicari, ac per vestram sentenciam declarari redditus sive proventus decimales in eadem provinciola et locis ibi adherentibus esse de pertinentiis decimacionis capituli supradicti, tamquam de existentibus infra limites zagrabiensis dyoecesis usque ecclesiam beatissimi Stephani regis Hungarie de Zemeh inclusive, que ecclesia cum sua parochia et capellis circa et extra limites aquilegiensis dyoecesis existit parte in illa, et abhinc limes protenditur per cacumen moneium versus aquilonem directe quodammodo, ecclesias de Syhenstain, de Syhembergh et de Grachan ad zagrabiensis ecclesie dyoecesim includendo, salvo iure michi semper addendi, minuendi vel mutandi premissa vel ex eis aliqua, prout videbitur expedire. Actum in claustro sancte Marie de Zagrabia, anno et die prenotatis.

Tandem ad petitionem sepedicti Johannis archidiaconi, procuratoris capituli antedicti, eidem fratri Herrico et suis fratribus ad respondendum peremptorie ad predictum libellum et in eo contentis concessimus pro termino octavum diem nativitatis beati Johannis baptiste, proximo venturum, ipso fratre Herrico pro se et suis fratribus consenciente et acceptante dictum terminum ad hunc finem et in claustro predicto. Demum adveniente predicto termino, scilicet octavo die festi sancti Johannis baptiste, idem frater Herricus non comparuit nec aliquis ex fratribus suis, ymmo nec misit aliquem nuncium simplicem saltem ad aliquam excusacionem allegandam, nobis ipsum ex tunc qua-

tuor diebus immediate sequentibus ob reverenciam sui ordinis expectantibus, ipso Johanne archidiacono comparente semper et eiusdem fratris Herrici et suorum fratrum contumaciam forcius accusante, petenteque se nomine eiusdem capituli mitti in possessionem decimacionis supradicte iuxta formam oblatis libelli. Quare non valentes ulterius in offensam iuris et preiudicium dicti capituli, sepedicti fratris Herrici et suorum fratrum contumaciam manifestam sustinere, utpote qui ad peremptoriam responsionem sponte assumptam, sicut superius exprimitur, non curarunt comparere vel saltem aliquem accusatorem mittere, eundem dominum Johannem archidiaconum, procuratorem sepedicti capituli et nomine eiusdem in possessionem omnium percipiendorum reddituum sive proventuum decimalium in provinciola Methlice, de Syhenstein, de Syhembergh et de Grachan cum suis pertinentiis, tamquam infra limites zagrabiensis ecclesie dyoecesim existentium, iuxta tenorem petitionis eiusdem archidiaconi, superius contente, de consilio peritorum et proborum, tunc nobis assidencium causa rei servanda, auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa, induximus et inducimus in hiis scriptis. Per hec tamen nolumus ipsi fratri Herrico, suis fratribus et suo ordini aliquod preiudicium generari, quin possint, si voluerint, recuperare possessionem omnium premissorum in quantum a iure permissum reperitur. Actum in claustro sancte Marie supradicto, die quinto post octavas beati Johannis baptiste, anno prenotato. In premissorum autem omnium testimonium nostrum sigillum presentibus duximus appendendum.¹⁾

(Nadaljevanje prihodnjic.)

¹⁾ Ivana Goriskega sbornik v »Monumenta« str. 48—50.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje.)

Matej Boštijančič (Woshtianzhitsh, tako je pisano njegovo ime v krstni knjigi) je bil porojen 12. septembra l. 1749 v Mešačah, fare mošenjske. (Sedaj pripadajo Mešače fari dobrávski pri Kropi.) V mašnika je bil posvečen 12. decembra l. 1773 (ad titulum mensae a ferrariis Croppensibus assignatum). Bogoslovja se je učil v Gradcu. Pastiroval je od l. 1776 kot subsidijarij v Gorjah, na Vrhniki. l. junija l. 1780 je bil poslan na Lipoglav, dalje k Sv. Joštu nad Kranjem, potem v

Moravče. Dalje je bil poldrugo leto kapelan v Preserju. 6. maja l. 1788 poslali so ga za lokalnega kapelana na Šenturško goro, kjer pa ni dolgo ostal, ker že nastopno leto ga nahajamo kot subsidijarija v Cerkljah, od koder je bil 7. maja l. 1791 dekretiran za kapelana v Selca. Ker je bil za to težavno službo prešibek, prosil je prestave in je bil še isto leto, 23. avgusta, poslan kapelanovat v Dol. 12. novembra l. 1792 pa je bil premeščen v Horjul in od tod l. avgusta l. 1793 za manemisarija v Kamnik. V Kamniku je bil do sv. Jurja l. 1796. Potem je bival nekaj časa v Ljubnem in na Dobravi pri Kropi. L. 1799 mu je škofijstvo dovolilo preseliti se v Šenčurje

pri Kranju ter pomagati v pastirstvu. Kapelanoval je ondi od 12. septembra l. 1799 do 28. junija l. 1804. L. 1804, 2. junija, prosil je dovoljenja, da bi se smel naseliti pri svojem sorodniku Mateju Presterlu (93 letnem starčku, vpokojenem kapelanu v Ljubnem. 24. oktobra istega leta je bil nastavljen na prošnjo ljubenske občine kot provizor kuratnega beneficija ali manemisarijata v Ljubnem. A kmalu se ga je župnik Josip Petrič naveličal, ter si želel drugega pomočnika. Matej Boštijančič pa je pretegnil iz Ljubnega 5. maja l. 1805. L. 1808 ga nahajamo kurata v Kamni gorici. Umril je v svoji rojstni vasi v Mešačah št. 5. 4. marca l. 1812.

Boljšo srečo je imel njegov sorodnik Jernej Boštijančič. Tudi on se je porodil v Mešačah v mošenjski fari l. 1754. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani ter je bil 20. marca l. 1779 posvečen v mašnika. Do l. 1783 je bil semeniški duhovnik in prefekt v bogoslovnem semenišču v Ljubljani. 3. oktobra l. 1783 pa je bil poslan za manemisarija v Ljubno pri Podbrezju. 1. julija l. 1784 je postal subsidijarij v Gradu Bledu, a 9. februarja l. 1785 je bil nameščen kot kapelan na Sori. Od tod je bil dekretiran 19. julija l. 1786 za stolnega kapelana v Ljubljano. L. 1787, 14. novembra, mu je bilo izročeno oskrbovanje izpraznjene fare trnovske v Ljubljani, a 16. aprila l. 1788 je bil pozvan nazaj na svoje prejšnje mesto k stolnici, kjer pa ni dolgo ostal, ker že 8. julija istega leta vstreže školijstvo želji sorskega župnika in njegovih faranov ter ga zopet pošlje kapelanoval na Soro. Ljubljanski stolni prošt ga je prezentoval 21. decembra l. 1790 za mestni farni vikarijat v Radovljici, kjer je postal tudi poddekan ter si pridobil posebnih zaslug za šolstvo. L. 1806, 16. maja, je bil imenovan za župnika v Lescah. 19. decembra l. 1807 pa je bil imenovan tudi za dekana gorsjanske dekanije. Školijstvo ga je odlikovalo z naslovom konzistorijalnega svetnika. Umril je nagle smrti in sicer od mrtvouda zadet kot dekan v Lescah dne 14. januarja l. 1818 ob 8. uri zjutraj v cerkvi med daritvijo sv. maše. Bil je tudi slovenski pisatelj, ki je spisal knjižico, kateri je naslov: *Katholikhku Podvuzhenje od tih pervih dveh Sakramentov S. Kersta, inu S. Firme.* — Od Jerneja Bastianzhizha v Lublanski duhovni hihi mašnika. — V Lublani, Drukanu per Ignaziu Klainmajerju. 1783. 12. 147.¹⁾

Za Matejem Boštijančičem (str. 108) bil je subsidijarij ali vikarij v Cerkljah Josip Prunner. Rojen v Cerknici okoli l. 1751 (l. 1788 je bil star 37 let) je bil v mašnika posvečen ad titulum Comitis de Lam-

berg. Pastiroval je najprej 12 let v Moravčah, potem je bil kapelan v tržiškem gradu. L. 1788 ga nahajamo kurata v Spodnjih Dupljah. Po leti l. 1790 prišel je v Šmartin v cerkljanski fari ter je ondi opravljal božjo službo; 8. junija l. 1791 pa je bil poslan za manemisarija v Planino pri Cerknici, a že 20. septembra istega leta ga pošljejo za vikarija (subsidijarija) v Cerklje, od koder je bil 11. aprila l. 1792 premeščen za kapelana v Preserje. 12. novembra istega leta pa ga pošljejo za ekspozita na Goro pri Sodražici. Od tod bil je premeščen 2. junija l. 1795 v Ljubljano za kapitulskega kapelana; nastopno leto pa ga pošljejo v Trstenik pomagat staremu in opešanemu lokalnemu kapelanu Juriju Witnizu. Koncem l. 1797 in l. 1798 nahajamo ga v Lahovičah. Ko ga odpusté 12. febr. l. 1798 iz ljubljanske nadškofije v krško škofijo, bil je, kolikor nam znano, kapelan na Rečici na Štajarskem in kasneje kurat v Št. Lenartu na Ljubelju.

Andrej Mavzer (bolje menda Mavsar, ker pisal se je Mausser) (str. 110) ni Novomeščan, ampak je rojen v Jurini vasi (prej fare šmihelske pri Novem mestu, sedaj fare podgrajske) 15. septembra l. 1726; v mašnika posvečen 21. decembra l. 1751. Novo mašo je pel 23. januarja l. 1752. L. 1778 bil je tudi — kakor že omenjeno — administrator cerkljanske fare, izpraznjene vsled resignacije Jerneja Dolenjca. L. 1802, tretjo nedeljo po razglašenju Gospodovem, je slovesno obhajal svojo zlato mašo v farni cerkvi v Cerkljah.

Duhovnikom na Spodnjem Brniku (str. 110) bil bi prišteti tudi Primož Sovinec (Sovinec), ki je bival ondi l. 1816, dasi le nekaj mesecev. Porojen l. 1760 v vodiški fari je bil v mašnika posvečen 18. septembra l. 1790. Služboval je najprej kot subsidijarij v Višnji gori do 25. junija l. 1791, ko ga premesté v Šent-Janž; od tod je bil dekretiran 3. maja l. 1792 za vikarija na Krko, pa še isto leto (18. oktobra) ga pošljejo za kapelana v Želimlje in kmalu potem za ekspozita na Golo. Z Golega ga pošljejo 7. maja l. 1793 kapelanoval v Višnjo goro in kasneje v Rovte. L. 1795, 26. avgusta, namestili so ga za začasnega provizorja Reženovega beneficija v Šmartinu pri Litiji in 12. novembra istega leta so mu ta beneficij podelili. L. 1799 ga pošljejo kapelanoval v Stari trg pri Ložu. L. 1800, 28. maja, so mu podelili lokalijo Črni vrh nad Polhovim gradcem, 2. marca l. 1805 pa faro Zagorje. Ko je moral o sv. Juriju l. 1816 to župnijo zapustiti, naselil se je za kratek čas na Spodnjem Brniku, ker že 21. oktobra istega leta postavili so ga upravitelja lokalije v Dražgošah. Tamkaj je pastiroval do 7. decembra l. 1826, ko je stopil v stalni pokoj, katerega je preživel v Ljubnem na Gorenjskem. Od mrtvouda zadet je umrl tukaj po

¹⁾ Prim.: J. Marn. Jezičnik. XXII. leto, str. 70. — »Bibliotheca Carnioliae« str. 9.

dolgotrajni bolezní dné 5. oktobra l. 1831 v 71. letu svoje starosti.

Josip Mesissnel (Messissneu) (str. 110) je bil porojen v Erzelu na Vipavskem. Služboval je kot subsidijarij v Vipavi 3 leta, misarij na Uncu 4 leta, manemisarij v Gorenji Planini 2 leti, vikarij v Rakitni nekako 8 let. L. 1791. 7. decembra, pa mu je bila podeljena lokalija na Golem. Ko je bila vsled cesarskega odloka z dné 1. oktobra l. 1792 lokalija na Golem odpravljena,¹⁾ bil je 8. novembra istega leta premeščen za lokalista v Lučine, kamor se je selil 5. decembra. L. 1795, meseca oktobra, je prosil za izpraznjeno lokalijo Podlipo, katero so mu tudi naklonili. Preselil se je še isto leto. Od tod je bil premeščen 19. novembra l. 1811 za vikarjatnega provizorja v Rakitno. Bil je tu farni vikarij do 5. maja l. 1817. Tedaj je stopil v pokoj ter ga vžival najprej nekaj časa na Vrhniki in v Horjulu (nekoliko časa menda tudi v Dobrunji), potem na Spodnjem Brniku in več let v Trbojah. L. 1828 jel je splošno zelo pešati in oči so mu odpovedovale. V nadi, da ga bode prememba zraka okrepčala, sklenil je iti zdravja iskat v toplo vipavsko podnebje, kamor se je tudi v istini po leti preselil. Mesto zdravja pa našel je smrt, ki je pokosila 82 letnega starčka v Vipavi dné 22. decembra l. 1829.

Sebastijan Stucin (str. 110) služboval je najprej v svoji domovini na Šentviški gori na Tolminskem 4 leta kot vikarij bolnega župnika in sicer od l. 1778 do 1782, potem je bil ekspozit v Grahovem od l. 1782 do 1786, dalje kapelan v Cerknem na Goriškem od l. 1786 do 1789, kapelan v Idriji od l. 1789 do 1791, farni vikarij v Podbrdu od l. 1791 do 1797, župnik v Zgornjem (ne pa Spodnjem) Tuhinju od l. 1797 do 1799 in farni vikarij na Studencu od l. 1799 do 1808. Kot penzionist je živel 2 1/2 leta pri kapucinih v Krškem, potem v Radomljah, v Tunjicah, na Žalostni gori — povsod nekako po dve leti. Eno leto v Košici. Poldrugo leto pri grofu Rihardu Turjaškem v Veliki vasi.

Ivan Prokelj (str. 110) je bil kapelan v Horjulu do l. 1830 (ne 1831) ter je že l. 1830 prišel na Spodnji Brnik.

Frančišek Zupančič (str. 111) je bil v Stopičah do l. 1858 (ne 1859); na to je bil kapelan v Mokronogu (nastopil l. 1858), potem še le je dobil ekspozituro v Košici, katero je nastopil l. 1859.

Matej Furlan (str. 112) šel je v pokoj iz Matenje vasi 24. aprila l. 1862 (ne l. 1863). Beneficijat v Poddragi je bil do l. 1836 (ne 1837), ker že 14. oktobra l. 1836 je nastopil kapelanijo v Podbrezju, za kurata

¹⁾ Z odlokom z dné 10. avgusta l. 1808 je bila na Golem zopet lokalija ustanovljena.

na Spodnji Brnik pa je bil nastavljen 3. avgusta l. 1837. Bil je zlatomašnik ter ni umrl v Šmartinu pri Ljubljani (fare sv. Petra), ampak preselil se je skoraj dve leti pred svojo smrtjo (o sv. Jurju l. 1880) v Staro Loko, kjer je zaspal v Gospodu 26. decembra l. 1881. Bil je izvrsten mehanik ter znan v tem oziru zlasti po svoji pinji.

O Baltazarju Bartolu (str. 113) bilo bi še omeniti, da je tudi nekaj knjig poslal med Slovence, n. pr. »Hojo za Marijo Devico«, »Nevesto Kristusovo« itd.

Mihael Hoffmann (str. 114) zasluži, da se nekoliko pri njem pomudimo. Porodil se je dné 26. septembra l. 1755 v Ljubljani; svoje nauke je dovršil v Gradcu; v mašnika je bil posvečen l. 1778 (ad titulum Monasterii Landstrass). Bil je alumnus v Gornjem gradu do 14. aprila l. 1783, ko ga nastavijo za subsidijarija v Mozirje. Iz Mozirja ga pokličejo dné 5. marca l. 1784 za semeniškega prefekta v Ljubljano. Nastopno leto (24. avgusta) ga premestijo za subsidijarija v Gorje in od tod ga pošljejo 8. novembra l. 1786 kapelanovat na Jesenice. L. 1788, ako ne že prej, bil je kapelan in katehet v Kranju do leta 1793. Tukaj opravljal je ob enem službo učitelja na trivijalni šoli. L. 1793, 7. novembra, prezentoval ga je novomeški kapitul za kanonika na mesto Josipa Strbenea. Kot kanonik v Novem mestu imel je jako obširen delokrog. Bil je vodja normalke, oziroma glavne šole in prefekt ondašnje gimnazije (od l. 1793—1808). Ta dvojni posel opravljal je do l. 1799 brezplačno, potem pa je dobival malo nagrado. L. 1805 postal je tudi distriktualni (okrajni) šolski nadzornik. Dalje bil je dvakrat farni in dekanijski upravitelj in sicer prvič po smrti prošta Karola Rudolfa barona Zierheim-a († 26. maja l. 1802) do 14. maja l. 1803; drugič pa od smrti Frančiška Nikolaja pl. Vermatti-ja († 9. aprila l. 1804) do 14. septembra l. 1804, ko je bila administracija izročena kanoniku Mihaelu Šešek-u (Scheschig).

Ko so Francozje z vladnim ukazom (arrêté) z dné 7. decembra l. 1810 zatrli novomeški kapitul ter je vlada njegove dohodke s kapitulsko hišo vred spojila z domenami, obljubili so trem tedaj službujočim kanonikom pokojnino; toda vkljub mnogim prošnjam čakali so na njo zastoj¹⁾ do 30. avgusta l. 1812. Uvidevši, da brez plače in stanovanja ne morejo živeti, ustavijo s tem dnevom oskrbovanje mestnofarne službe božje ter se razkropé potem na razne strani. Mihael Hoffmann je bival kratek čas v Prečni, od l. 1815 v Lahovičah, pa ne do l. 1822, ker že l. 1821 (16. avgusta) je bil imenovan za spovednika pri uršulinkah v Ljubljani.

¹⁾ Še le avstrijska vlada je nakazala Hoffmannu l. 1814 iz kapitulskih dohodkov 300 gld. pokojnine.

Nunski spovednik je bil do 23. aprila l. 1822 (ne od l. 1822 do 1824). Potem je živel deloma v Kranju, deloma v Šmartinu pri Kranju, kamor se je preselil med smarnimi mašami l. 1824. L. 1825 je prevzel administracijo gorjanske fare, katero je upravljal od 14. maja do 13. avgusta istega leta.¹⁾ Sklenil je svoje trudapolno življenje dné 1. septembra l. 1826 v Ljubljani (ne v Kranju, v frančiškanskem samostanu, zadet od mrtvouda).

Mihael Hoffmann je bil tudi slovenski pisatelj. Spisal je knjižico: *Viša sveto Mašo slišati in druge Molitve*. V Lublani. Utisnenu per J. Fr. Egerju, 1791. 12. 80 str. — Dalje ima mnogo zaslug pri spisovanju Fr. Veriti-jevega dela: *Življenje Svetnikov in prestačni godovi* (I-IV. Bukve l. 1828 — 29). Veriti sam namreč v predgovoru hvalno omenja, da je porabil veliko zgodb in naukov učenih mož, katere je spisal Hoffmann. — Še le po njegovi smrti je prišlo na svetlo njegovo delo: »Eksercicije, to je Nauki in premišljanja od nar imenitniših resnic svete vere. Spisal ranjki častitljivi gospod Mihael Hofman, nekdanji korar v Novim Mestu« *Nat. J. Blaznik*, 1839. 8. XV. 277. Spravil na svetlo Janez Ciglar.²⁾

Hoffmann je bil sila delaven mož, pobožen in vnet duhovnik. Plodonosno se je trudil v pastirstvu in zlasti šoli je žrtvoval svoje najboljše moči. Bil je pravi oče dijakov. V Novem mestu je imel pri sebi na hrani in stanovanju vedno pet do sedem šolarjev, katere je deloma brezplačno, deloma proti majhni odškodnini skrbno vzgojeval. Lahko je torej umeti, da je tudi škofijstvo visoko cenilo njegove mnogobrojne zasluge ter se ga osobito spominjalo tedaj, ko so nameravali odpravljeni novomeški kapitul zopet oživiti. Ko se v obroku, ki je bil odločen za razpisani konkurz za novomeško proštijo, ni zglasil, ga je škofijstvo l. 1820 pozvalo, naj se izjavi, hoče li vsprejeti proštijo ali kak kanonikat. Vsled tega poziva prosil je za proštijo, in škofijstvo ga je s toplim priporočilom predlagalo na prvem mestu. Ker so pa reaktivacijo kapitula zaradi nekaterih pomislekov odložili, mož ni dočakal njegovega obnovenja. — Živeč v pokoju je rad misijonaril in njegove »eksercicije« misijonarjem še sedaj dobro služijo.

Matej Jegrišek (str. 116) je bil porojen v Zalogu v cerkljanski fari (okoli l. 1752), v mašnika posvečen l. 1775 (ad titulum mensae subditorum Floednicensium). Kot duhovnika goriške nadškofije ga nahajamo domačega učitelja (paedagogum) v gradu Čemšeniku (Scheerenbüchel) v dobski fari. L. 1787 (27. oktobra) je bil dan za subsidijarija bolnemu brdskemu župniku Frančišku

Mikuliču. L. 1788 (7. marca) ga premestijo za kapelana v Gôrje, od koder ga pa še tisto leto pozovejo za stolnega kapelana in slovenskega pridigarja v Ljubljano. Tukaj je deloval do l. 1795 (ne 1796), ker že 18. februvarija l. 1795 je bil vmeščen na farni vikarijat Št. Lovrene ob Temenici. A že nastopno leto (1796), 11. aprila, je bil imenovan za administratorja lokalije na Dobrávi pri Kropi. To službo je nastopil o sv. Juriju l. 1796 (ne pa l. 1799). L. 1800 (12. septembra) je bil imenovan župnikom na Bohinjski Bistrici.

Jakob Sajovec (str. 116) se je porodil v Olševku (pri Mubiju štev. 24), fare šenčurske pri Kranju, dné 26. aprila l. 1758. V Gorici je vsprejel tonzuro in nižje redove dné 11. marca l. 1780, subdijakonat 9. junija l. 1781, dijakonat 25. maja 1782. V mašnika ga je pa posvetil dné 20. septembra l. 1783 škof Aldragus Anton de Piccardi v Pičanu (ad titulum mensae a quibusdam rusticis proprietariis assignatum). Šolal se je v Ljubljani. Pastiroval je najprej 6 let in 3 mesece v Zalogu pri Cerkljah in sicer do l. 1790 (ne 1788). Od tod je šel 12. februvarija l. 1790 na Vrhniko, kjer je bil najprej dve leti subsidijarij, potem pa skozi 14 let in 2 meseca kapelan do 25. aprila l. 1806 (ne 1807). Od tega časa pa je bil kuratni beneficijant v Olševku do svoje smrti, dné 18. februvarija l. 1830.

Josip Sršen (str. 116), porojen v vodiški fari, v mašnika posvečen 5. junija l. 1762, je bil 10. julija l. 1789 nastavljen kot kapelan v Predvoru. L. 1790, 8. aprila, mu je bilo dovoljeno iti v Zalog, od koder je bil l. 1792 (24. januarija) poslan za provizorja na Rob.

Za njim bival je v Zalogu Josip Pilgram, ki je prišel 29. novembra l. 1793 iz Ljubljane, ter adventni čas opravljal službo božjo. Porodil se je v Ljubljani okoli l. 1721 (l. 1788 je bil namreč star 67 let). »Titulum mensae habuit ab Illustrissimo Comite Antonio Josepho ab Auersperg quondam Carnioliae Capitaneo, ordinatus sacerdos in Superiori Seggau Anno 1743. Humaniora Labaci, Philosophiam Graecii, Moralia Labaci, et reliqua Theologica Studia Graecii absolvit.« Deloval je v pastirstvu 23 let ter je bil alumnus v Gornjem gradu in pri sv. Ksaverju na Stražah, kapelan v Škalah, na Vranskem, pri sv. Martinu na Paki in v Čemšeniku. Stare dni je preživel večinoma v Ljubljani. Zdi se, da je to isti Pilgram, katerega omenja M. Slekovec¹⁾ in piše o njem, da je bil l. 1765 in 1766 župnik pri sv. Martinu na Paki.

(Nadaljevanje prihodnjíč.)

¹⁾ Odlični Kranjci, str. 43. — Prim. I. Orožen, IV., a., 192.

¹⁾ Josip Škrinar, župnik v Gorjah je umrl 17. aprila 1825; njegov naslednik Iv. Strell je bil pa vmeščen 13. avgusta istega leta.

²⁾ Jezičnik. J. Marn. XXII. l., str. 74.

Vsebina. *Prepir med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku.* — *Slovstvo: Zgodovina cerkljanske fare.* (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Peto leto.

Ljubljana, meseca marca 1892.

Številka 20.

Prepir

med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku.

(Donešček k zgodovini belokranjskih župnij. — Sestavil Janko Barlè.)

(Nadaljevanje in konec.)

Da istinito priznam, malo čudno se je res obnašal Henrik Črnomeljski in njegovi tovariši. Zagrebška gorda niso mogli ž njim lepše ravnati, kakor so: trikrat valili so ga pred se, prišel je le jedenkrat in še tak jim ni vedel ničesar odgovoriti. Tretjič čakali so v Zagrebu cele štiri dni, nù, ko ga nikakor niso mogli dočakati, takrat še le so izrekli obsodbo, pa še s tem z dodatkom: »per hec tamen nolumus itd.« — Vse or vse kaže, bila je pravica res na zagrebški strani, ko bi se bil le kakorkoli mogel Henrik izkopati in odvdati svoje delovanje, izvestno bi bil storil to pri priliki, ko mu je čital Ivan arhidijakon goriški svojo o. Zakaj ni ugovarjal, da metliški okraj ne spada v Zagreb, zakaj ni dokazal, da zagrebški kapitul ne ra desetine »ex institutione et ordinatione antiqua«? Vse spise poslali so papežu Klementu, da jih pokar je tudi storil v posebni buli ter zapovedal u Ivanu, in pa dominikanskemu priorju Ladislavu, ri je že pri gorenji razpravi prisostvoval, da izvršita osodbo. Ona poslala sta koncem januarija l. 1349. lija, sina Andrejevega iz rodovine Gereč v Podgorje, juriečje, Ozelj in Metliko, kjer sta Leonard, župnik svetnikov in Ivan župnik sv. Vida pod Ozljem v tku februarija l. 1349. slovesno izobčila v Metliki nika in njegove križnike. Vendar čujmo zopet Ivana kkega, kateri priobčuje nadaljno poročilo topliškega a Ivana:

Nos frater Johannes, ordinis cisterciensis, abbas monasterii sancte Marie et frater Ladizlaus, ordinis fratrum predicatorum, prior conventus ecclesie sancti Nicolai de Zagrabria, iudices ad infrascripta, cum clausula, quod si non omnes, duo vestrum, a sede apostolica delegati, tenore presencium significamus, quibus expedit universis, quod cum nos iuxta formam mandati apostolici, processus nostros publicandos per sacerdotes rectores ecclesiarum et plebium ac alios infrascriptos per Egidium, filium Andree, de genere Gerech, misissemus ad partes Podgorie, Megurechye, de Ozel, et de Methlika. Tandem discreti viri Leonardus, sanctorum omnium, et Iwan, sancti Viti, sacerdotes, rectores ecclesiarum et plebium de Ozel, ad nos die sextadecima mensis februarii, de anno domini MCCCXLIX Zagrabiam accedentes, nobis concorditer retulerunt, quod ipsi processus nostros, tenoris infrascripti, per predictum Egidium eis et eorum consociis presentatos habuerant et iuxta tenorem ipsorum processuum cum eisdem suis consociis denunciaverant, excommunicatum et denunciari de cetero intendebant toto posse, Hericum commendatorem de Chernomel, sicut per nos habuerunt in mandatis. Retulerunt eciam nobis ipsi Leonardus et Iwan sacerdotes, quod ipsos processus nostros sub sigillis nostris copiatos personaliter portaverant ad forum Methlice, et ibi presente Marco sacerdote rectore ecclesie et plebis sancti Stephani regis Hungarie, de

Semch et quibusdam aliis populis de Methlica publicassent et monuissent, parcium illarum sacerdotes de facienda denunciacione excommunicacionis supradicte, ad quod de nostro, vel verius sedis apostolice mandato, vigore nostrorum processuum tenebantur. Quorum quidem nostrorum processuum tenor de verbo ad verbum dignoscitur et est talis:

Nos frater Johannes, ordinis cisterciensis, abbas monasterii sancte Mariae, ac frater Ladizlaus, prior fratrum ordinis Predicatorum de Zagrabiya, una cum officiali zagrabiensi, cum clausula, quod si non omnes, duo vestrum, ad infrascripta a sede apostolica specialiter deputati, dilectis nobis in Christo: Andree, sancti Nicolai de Jaztrebarzka, Lukachio, sancti Petri de Volaula (Volavje), Leonardo, omnium sanctorum, ac Iwan, sancti Viti de Ozel, Mathye, sancti Helye de Ribnik, Jacobo, sancte Marie de foro Methlice, Stephano, sancti Petri de Chernomel, Radozlae, sancte crucis de Vynnicha, Marco, sancti Stephani regis Vngarie de Zemch, Jacobo, sancti Martini (Podzemelj), Detrico, sancti Nicolai de Syhembergh et Lypoldo, sancti Georgii de Vyuodina, ecclesiarum et plebium rectoribus et ministris, ac aliis ecclesiasticis personis, ad quos presentes pervenerint, salutem in domino et mandatis nostris, ymmo verius apostolicis firmiter obedire. Noveritis, nos litteras sanctissimi in Christo patris et domini, domini Clementis, divina providencia sacrosancte romane ac universalis ecclesie pape VI., eius vera bulla blumbea, filo canapis inserta, solito more bullatas, non abollitas, non abrasas nec viciatas in aliqua sui parte, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, presentatas nobis ex parte honorabilium virorum, dominorum videlicet capituli zagrabiensis ecclesie cum ea, qua decuit, reverencia recepisse, quarum tenor dignoscitur esse talis:

Clemens episcopus, servus servorum dei. Dilectis filiis, abbati monasterii sancte Marie et priori fratrum ordinis Predicatorum zagrabiensis, ac officiali zagrabiensi, salutem et apostolicam benedictionem. Sua nobis, dilecti filii, capitulum ecclesie zagrabiensis petitione monstrarunt, quod olim ipsi ad abbatem monasterii sancte Marie de Thoplica, zagrabiensis dyoecesis, apostolicas sub ea forma litteras impetrarunt, ut ea, que de bonis ipsius ecclesie, idem abbas alienata inveniret illicite vel distracta, ad ius et proprietatem eiusdem ecclesie legitime revocare curaret, contradictores per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo, ac Herrium commendatorem et fratres domus hospitalis sancte Marie theothonicorum de Chernomel, dicte dyoecesis, fecerunt coram eodem abbate auctoritate dictarum litterarum ad iudicium evo-

cari, quodam oblato libello, in quo proposuerant, quod licet percepcio decimarum proveniencium ex fructibus terrarum, possessionum et aliorum bonorum consistencium in loco dicte provinciole de Methlica et eius adherenciis dicte dyoecesis ad eodem capitulum de antiqua et approbata ac haecenus pacifice observata consvetudine pertineret, et tam ipsi, quam predecessores eorum fuissent in pacifica possessione vel quasi iuris percipiendi dictas decimas a tempore cuius contrarii memoria non extabat. Tamen Herrius commendator et fratres predicti decimas ipsas et possessionem percipiendi easdem temere contra iusticiam usurparant et occupant, dictasque decimas perceperant et percipiebant ac alienatas et distractas indebite detinuerant et detinebant. Quare petebant eodem commendatorem et fratres compelli desistere ab occupatione, usurpacione et percepcione dictarum decimarum, dictasque decimas et possessionem percipiendi easdem ad ius et proprietatem eiusdem ecclesie revocari, ipsosque commendatorem et fratres ab huiusmodi impedimento compesci, dictusque abbas ad instanciam dictorum capituli, eisdem commendatori et fratribus ad respondendum dicto libello vel dicendam causam rationabilem. Quare ei respondere non deberent, certum competentem peremptorie terminum assignavit, in quo, prefatis capitulo coram eodem abbate in iudicio comparentibus et predictorum commendatoris et fratrum non comparencium, contumaciam accusantibus, et propter huiusmodi eorum contumaciam se in possessione percipiendi dictas decimas in eodem libello petitas causa rei reservande, mitti petentibus, prefatus abbas, eisdem commendatorem et fratres ad dicendum causam rationabilem, si quam haberent, quare huiusmodi missio fieri non deberet, coram se citari fecit ad competentem peremptoriam certam diem, in qua, predictis capitulo coram eodem abbate in iudicio comparentibus et predictorum commendatoris et fratrum non comparencium contumaciam accusantibus, et in eorum contumaciam in non comparendo ad respondendum dicto libello in eandem possessionem se mitti petentibus, prefatus abbas, reputatis, eisdem commendatorem et fratres, quo ad hec, prout erant exigente iustitia contumaces, propter huiusmodi eorum contumaciam in non comparendo ad respondendum libello predicto, recepta prius informacione sumpmaria, prefatos capitulum in possessione percipiendi dictas decimas in eodem libello petitas causa rei servande mittendos fore decernit et misit. Et tandem cum ab huiusmodi decreto et missione non fuisset infra tempus legitimum appellatum ac prefatus Herrius commendator infra tempus a iure statutum non curans super premissis iuri parere, easdem decimas per se et alios

percipere presumpseret, dictosque capitulum in possessione percipiendi easdem decimas contra iusticiam impediret, prefatus abbas, cum premissa adeo essent notoria, quod nulla poterant tergiversacione celari, eundem commendatorem canonicè moneri fecit, ut infra certum alium peremptorium terminum competentem, ab huiusmodi perceptione et impedimento desistere, vel interim coram eo causam, si quam haberet rationabilem allegaret, monicioni huiusmodi minime parere deberet. Et quia predictus Henricus commendator infra predictum ultimum terminum, vel post, eidem monicioni parere contumaciter non curavit, nullam proponens causam rationabilem, quare ei parere minime teneretur, predictus abbas in eundem Henricum commendatorem propter hoc excommunicacionis sententiam, exigente iusticia, promulgavit. Quare predicti capitulum nobis humiliter supplicarunt, ut eandem excommunicacionis sententiam robur faceremus firmitatis debitum obtinere. Quocirca discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus sententiam excommunicacionis sicut rationabiliter est prolata faciatis auctoritate nostra, appellacione remota, usque ad satisfaccionem condignam inviolabiliter observari, non obstante indulgentia, qua sibi prior, ordini suo a sede apostolica dicitur esse concessum, quod ipsius ordinis fratres non teneantur se intromittere de quibuscumque negociis, que eis per eiusdem sedis litteras committuntur, nisi in eisdem litteris de concessione huiusmodi plena et expressa mencio habeatur. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo vestrum, ea nichilominus exequantur. Datum Avinionè, kalendis decembris. Pontificatus nostri anno quarto.

Post quarum presentacionem ex parte prefati zagrabiensis capituli fuimus cum instancia requisiti, ut ad executionem prefati mandati apostolici nobis in hac parte directi procedere deberemus, iuxta traditam a sede apostolica nobis formam. Cum igitur nunc zagrabiensis ecclesie sede vacante, officialis ipsius ecclesie ad presens ad hoc, ut deberet, competens non existat, et sic ad nos duos infrascripta pertineant, vigore apostolicarum litterarum predictarum, ideo nos frater Johannes, abbas et Ladizlaus prior, delegati, superius nominati, mandatis apostolicis ac petitioni prefati zagrabiensis capituli reverenter volentes obsequi, ut tenemur, auctoritate apostolica, nobis in hac parte commissa vos universos et singulos sacerdotes, rectores et ministros ac alias ecclesiasticas personas prelibatas, primo, secundo, tercio et peremptorie monemus, inducimus, requirimus et exhortamur, vobisque nichilominus et vestrum cuilibet in sancte obediencie et sub excommunicacionis pena, quam excommunicacionem specialiter

vos Jacobe, Stephane, Radozlae, Marce, Detrice, Lypolde, canonica amonicione premissa, si secus feceritis volumus incurere ipso facto, precipimus, iniungimus et mandamus, quatenus prefatum Henricum commendatorem et fratres domus hospitalis sancte Marie theothonicorum de Cheronel ad quos iam diu lata fuit excommunicacionis sententia per religiosum virum dominum fratrem Johannem abbatem monasterii sancte Marie de Thoplica, cisterciensis ordinis, zagrabiensis dyocesis, in causa et questione que vertitur inter prefatum capitulum zagrabiensis ecclesie, actores ex una parte dictosque Henricum et fratres reos ex altera pro decimis et super decimis provenientibus fructibus terrarum, possessionum et aliorum honorum consistencium in provincia de Methlica et eius adherenciis, diete dyocesis delegatum a sede apostolica specialiter deputatum pro eo, quod dicti Henricus commendator et fratres mandatis eiusdem domini delegati in questione premissa obedire contumaciter ac temere contempserunt, singulis diebus dominicis et festivis in vestris ecclesiis hora quam missarum sollempnia celebrantur, cum maior aderit populi multitudo, campanis pulsatis, candelis accensis et postea extinctis et in terram proiectis et pedibus conculcatis excommunicatos denunciatis et nos eam eos denunciemus et tanquam excommunicatos debere ab omnibus striccius evitari. Cognoscentes, quod nisi celari super hoc sibi provisione prospexerint, nos ad alia ardua procedemus prout dictaverit ordo iuris. Et, ut de reliquis taceamus, an ex tali contemptu clavium ecclesie, in quo tanto tempore permanserunt excommunicacionis vinculo innodati, eorum debitores a debitis sint interim absoluti, et qui fidelitatis eius homagio sunt astricti, interim ad huiusmodi teneantur. Et de quam pluribus aliis, que ad presens obmittamus, si necesse fuerit enucleabit in posterum iuridica canonum rectitudo, verumptamen quam abhominabile et detestabile sit personis ecclesiasticis tam diucius in excommunicacionis laqueo persistere ob ipsorum contumaciam et contemptum evidenter intelligit, qui prudenter attendit. Et ideo bonum videretur iuri parendo ante factum occurrere, quam post factum turpiter emendare. Alias autem cum in hac parte simus iusticie debitores, nos oportebit iuris debitum necessitate iuridica compellente effectui demandare, et quod nobis a sede apostolica est iniunctum, efficaciter adimplere. Presentes autem registrari fecimus ad cautelam, de quarum presentacione nostro nuncio vel nunciis, seu eorum litteris inde confectis dabimus plenam fidem, quas quidem restitui volumus presentanti earundem, tamen si placet exemplo retento vestris dumtaxat sumptibus et expensis. In cuius rei testimonium presentes fieri fecimus nostrorumque

sigillorum impressione muniri. Datum die quinta mensis februarii, anno domini MCCCXL nono.¹⁾

Torej, ko ono prvo izobčenje ni nič izdalo, zapovedala sta papeževa pooblaščenca z gorenjim pismom z dné 5. februarija leta 1349 Jakobu, župniku metliškemu, Štefanu črnomeljskemu, Radoslavu viniškemu, Marku semičkemu, Detriku žumberškemu in Lipoldu, župniku v Vivodini, da na novo izobčijo Henrika in črnomeljske križnike vsako nedeljo in praznik, dokler ne prenehajo krivično pobirati desetino. Ali glej, bila je: »tanta duricia cleri et populi in Methlica n contempnendo claves sancte matris ecclesie, quod processus supra descriptus nichil potuit operari«, da, črnomaljskim križnikom pridružili so se vsi župniki onega okraja, še celo oni, katerim sta zapovedala pooblaščenca, da izobčijo križnike, in so začeli pobirati desetino, mesto da jo je pobiral zagrebški kapitul. Zastonj sta jih opominjala Ivan, opat topliški, in pa Ivan Goriški. Pobirali so desetino nadalje. Zato se je obrnil Ivan, arhidijakon goriški, na samega kardinala Gvidona. Kardinal je zopet prisodil pravico kapitolu in v pismu z dné 25. marca l. 1350 izobčil župnike v metliškem okraju. Zapovedal je tudi, naj se to izobčenje oznani narodu, kar se je tudi zgodilo. Vendar vse to pojasnil nam bode boljše sledeči odlomek iz prevažnega zbornika Ivana, arhidijakona goriškega, katerega so poslali kardinalu Gvidonu:

Reverendo in Christo patri, domino Guidoni, misericordie divine tituli sancte Cecilie presbitero cardinali, regno Hungarie specialiter apostolice sedis legato, domino eorum honorando, frater Johannes, ordinis cisterciensis, abbas sancte Marie de Zagrabia, Blasius ebanus, rector ecclesie et plebis sancti Johannis de Ozela (sveti Ivan v Novi vasi v Zagrebu). Radchech sacerdos, rector ecclesie et plebis sancti Marci de Grech Jacobus sacerdos, vicearchidiaconus de Zagorya, saltem et oraciones pro eo ad dominum. Noveritis, nos vestre gratie recepisse litteras in hec verba:

Guido, misericordie divine, tituli sancte Cecilie presbiter cardinalis, apostolice sedis legatus, universis singulis abbatibus, prioribus, prepositis, archidiaconis, canonicis, archipresbiteris, rectoribus et clericis ecclesiarum omniumque regni Hungarie, ad quos presentes littere pervenerint salutem in domino. Dudum per alias litteras certi tenoris litteras vos et vestrum singulos mandavimus Lypoldum sacerdotem in ecclesia sancti Georgii de Vivodina, Henricum, Orthalfum, Radoslavum in ecclesia sancte Marie de Methlica, Radoslavum in ecclesia sancti Petri de Foro (Črnomelj), Radoslavum de Chernomel, Marcum et Thomam in

ecclesia sancti Stephani regis Hungarie de Zemeh, Detricum in ecclesia sancti Bartholomei de Syhenstan, Andream et Corardum in ecclesia sancti Martini et Radozlaum in ecclesia sancte crucis de Vinnicha et alios universos et singulos sacerdotes in districtibus de Methlica, de Syhenstan et Syhembergh et Henricum commendatorem et fratres domus hospitalis sancte Marie theothonicorum, regni predicti, racione sentenciarum prolatarum contra ipsos et ipsorum quemlibet per dilectum in domino Johannem abbatem monasterii de Zagrabia, ordinis cisterciensis, civitatis zagrabiensis predictae et Ladizlaum priorem conventus sancti Nicolai de Zagrabia, ordinis Predicatorum, iudices a sede apostolica deputatos, ad instanciam Johannis archidiaconi de Guerche in ecclesia zagrabiansi et ipsius archidiaconatus super receptione sacramentorum ab ipso archidiacono, et cura animarum ac legitime parochianorum dictarum ecclesiarum et occasione denunciationis excommunicationis exinde subsecute, quatenus ipsi et quilibet ipsorum infra certum terminum in dictis nostris litteris comprehensum, per vos statuum procurarent canonice se absolvi a dictis excommunicationum sentenciis, alioquin compareant coram nobis seu dilecto magistro Bartholomeo de Bostario, preposito Caslacensi, sacri palatii apostolici et nostro generali auditore, personaliter responsuri, dicturi et ostensuri causam rationabilem, quare contra ipsos, tanquam contra suspectos de heresi, procedere minime deberemus, prout hec et talia in dictis nostris litteris serius continentur, quod quidem facere contempserunt in dicti archidiaconi grave prejudicium et iacturam, prout per litteras vestrum Leonardi, omnium sanctorum de Ozel, et Iwan, sancti Viti de Ozel, rectores, zagrabiansis dyocesis, nobis extitit facta fides. Quare pro parte dicti archidiaconi fuit nobis humiliter supplicatum, ut contra dictos omnes et singulos sacerdotes et fratres procedemus iusticia mediante, et cogere eosdem ad observacionem sentenciarum predictarum litterarum contra eos per dictos sedis apostolice delegatos. Nos igitur suis supplicacionibus inclinati, vobis et vestrum cuilibet in solidum, qui pro parte dicti Johannis archidiaconi fueritis requisiti, seu etiam requisiti, in virtute sancte obediencie et sub excommunicationis pena, quam in vos et vestrum singulos, trium dierum canonica monicione premissa, ferimus in hiis scriptis, si in infra scriptis negligentes fueritis vel remissi. Districte precipiendo mandamus, quatenus dictos presbiteros et fratres singulariter monitos iuxta formam dictarum sentenciarum excommunicationum, de quibus vobis liquebit, excommunicatos publice nunciatis in vestris ecclesiis, dum ad divina populi con-

¹⁾ Sbornik Ivana Goriškega str. 50—54.

venitur multitudo. campanis pulsatis, candelis accensis pariter et extinctis et tam diu donec a dictis delegatis vel a superiore suo absolucionis beneficium meruerint obtinere, invocantesque subsidium iuris et ad cogendum eosdem et quemlibet ipsorum ad observacionem dictarum sentenciarum auxilium brachii secularis, cum intimacione, quod contra ipsos, tamquam contra suspectos de heresi procedetur, si in dicta sua contumacia duxerint persistendum. Datum Rome, apud sanctum Grisogonum. Anno domini MCCCL. indicione tertia, die vicesima quinta mensis marcii. Pontificatus domini Clementis pape VI. anno octavo.

Volentes igitur vestris mandatis obedire, ut tenemur, ad requisicionem honorabilis viri, domini Johannis, archidiaconi de Guerche, sacerdotes, rectores ecclesiarum et fratrem Henricum commendatorem, ac fratres domus hospitalis sancte Marie, theothonicorum de Methlica, zagrabiensis dyoecesis, in tenore vestrarum litterarum, superius nominatos, denunciavimus et denunciare non cessamus excommunicatos publice iuxta formam vestri mandati et commissione nobis facta, observando omnia, ut mandastis. Quam quidem denunciacionem prima vice fecimus in ecclesia parochiali sancti Marci in Grech, presente populo in magna copia parcium diversarum, in dominica ante festum beate Marie Magdalene, anno domini MCCC quinquagesimo.¹⁾

Kakor vidimo, stvar se je resno zasukala. Zaradi smrti marljivega Ivana Goriškega (leta 1352) ne znamo, kako se je končal hudi prepír. So se li izobčenci spravili s cerkvijo in s kapitulom zagrebškim in kedaj se je to zgodilo, nam je neznano. Krčelič opisovaje delovanje škofa Nikolaja I., kateri je vladal zagrebško cerkev od l. 1350—1356, omenja: »de Nicolao isto, aliam non invenimus in Ecclesiae rebus memoriam, nisi quod racione Decimarum Metlicensium lis continuata sub Eodem sit«²⁾; po teh besedah bi mislili, da so se črnomeljski križniki in pa ondotni župniki malo brigali za cerkveno prokletstvo in nadalje prepírali gledé desetine. Nu, mislim da se je stvar poravnala okrog leta 1358. Krčelič namreč piše o času škofovanja Štefana III. (od l. 1356—1375): floruit, felixque Capitulum . . . post longas anteriores et nunc lites contra . . . ac universos FF. Cruciferos Perceptores seu Commendatores racione Decimarum in dictis Regnis Zagrabiæ paciscitur lege ea, ut tres Marcas annue Capitulo persolvant«.³⁾ Čudno se mi pa vendar zdi, da Krčelič tega ne vporablja, ko opisuje gorenji prepír, ali pa se gorenje besede nanašajo morda na red sv. Janeza, s

katerim je imel zagrebški kapitul tudi marsikatero prasko. Znabiti bi se dobil kak podatek o tem prepíru v arhivu nemškega reda na Dunaju, ker so izvestno poročali križniki o svojih razmerah svojim višjim, a kako ne posebno o tako važnem prepíru, kot je bil ta! Sploh so pa gospodje nemškega reda večkrat pokazali, da umejo tudi z mečem mahati in pleniti po okolici, kakor vsi vitezi tedanjega časa. Mali tržič ozeljski bil je od njih večkrat opljenjen in popaljen, zato ga je ban Mikac premestil okrog leta 1320 na varnejše mesto, namreč na otok Ključ, katerega so zvali onda tudi otok vseh svetnikov (Myndzentzigate)¹⁾, pa zato zdi se mi prav naravno, da sta baš Leonard, župnik vseh svetnikov in Ivan, župnik sv. Vida pod Ozljem l. 1349 izobčila v Metliki križnike, ker so jima bila še dobro znana njihova nasilstva. Kakor omenja Krčelič²⁾ pisala sta na drobno o gorenjem neki Tomaž Kovačević in Volk Kukuljevič, vendar Krčelič ni mogel nikjer najti njiju spisov, dasi je baš on to stvar, kakor sem že gori omenil, po zapovedi svojega škofa preiskaval. On odločno trdi, da so one župnije v metliški okolici tako po desetini, kakor po jurisdikciji spadale pod zagrebškega škofa. Sklicuje se na besede samega Ivana Goriškega, kateri omenja o Lipoldu, župniku v Vivodini: nunc non obedit Joanni . . . obediebat tamen Petro . . . V onem gledé cerkve svetega Štefana kralja ogerskega v Semiču, urezala sta se seveda oba, vendar je važno, kar omenja pod 4. številom:

Decimarum in Partibus illis usus: sententiae Item diversae Adjudicatoriae, a Banis Sclavoniae, aliisque Regni Hungariae Judicibus olim factae, Partes illas, et Regni esse: et Dioecesis Zagrabiensis loquuntur. Quis enim credat? Duces Carnioliae passos fuisse, sibi subjectos ab aliis judicari? Quis Hungariae Reges, de Colligendis in Carniolia Decimis Privilegia impertiri valuisse? Sed et ipsa ab olim, ad haec usque tempora observata praxis, ac a Majoribus accepta in Populo illo traditio, Jus Zagrabiensis Dioecesis sustentat: dum ex Parochiis illis, sine literis ut vocamus Dimissorialibus ordinantur, in Dioecesi hac accommodantur; uti ex Albo ordinandorum liquet, hodieumque tot numero in Zagrabiensi Dioecesi sunt; ex partibus illis Parochi, Beneficiati; qui si opus, hac de re, ipsi sibi praebeant testimonium. Hinc decisa hac causa nunquam existente, Ipsi se nullius esse Dioecesis affirmant, ac pro libitu in qua volunt Dioecesi ordinantur. Episcopus Martinus Borkovich causa harum partium contradictionem interposuit. A Stephano

¹⁾ Zbornik Ivana Goriškega str. 54—56.

²⁾ Historiarum Ecclesiae Zagrabiensis I. str. 131.

³⁾ Historiarum Ecclesiae Zag. I. str. 133.

¹⁾ Ivan Kukuljevič Sakcinski: Njeko gradine i gradovi u kraljevini Hrvatskoj, sv. I. Grad Ozalj, str. 2.

²⁾ Hist. Eccl. Zagr. str. 25.

Selischevich Eppo Zagrabiensi, sub dato Zagrabię, Die 5ta Mensis Martii Anno D. 1702 Joannes Pluth, Praepositus Metlicensis, Jurisdictionem, aliasque Facultates, animi sui sedandi causa, accepit.¹⁾

Zagrebski kapitul ni nikakor mogel pozabiti onih župnij. Še l. 1647 zahteva v državnem zboru (artic. 119): »Cum Venerabile Capitulum Ecclesiae Zagrabiensis, pro decimis Districtus Metlicae et locorum eidem adjacentium, ad idem Capitulum antiquitus spectantibus, sed per Commendatorem de Chernomel, Domus Teutonicae Ordinis cruciferorum occupatis, et usurpatis et postmodum per Delegatos Sedis Apostolicae sibi readjudicatis, ac nihilominus contra adjudicationem. Eiusmodi detentis, Justitiam postulet, Sua proinde Majestas administrationem justitiae Ei-Capitulo per Justitios carundem partium cum debita executione demandare, juxta Clementem suam oblationem dignabitur. Suadente etiam Art. 13. 1554. Quae subsequis etiam Articulis — naljuje zopet Krčelič — confirmata sunt, uti 69. 1681. tem 53. 1741. Imo erecto existente Archi-Episcopatu Goritensi et in Anno Domini 1751. Episcopo Labacensi, D. Comite Ernesto Amadeo D'Attems, qua Sedis Apostolicae Delegato, hanc Archi-Episcopatus Goritensis rectionem. D. Comiti Francisco Xav. Klobusiczky De Letthény tunc Episcopo Zagrabiensi, significante, in bitu recte ad Dictam Poseniensem, jus, quoad Premissas Parochias, Articulo 35. Anni 1751. conservatum ignoscitur.

Coeterum hodie Parochiae V. Provinciae Metlicensis Ordine Teutonico dependere videntur, quamvis in-

teligamus, ab actuali etiam Archi-Episcopo Goritensi superiori anno Canonice visitatas. In civilibus vero, subsunt Carnioliae et contribuunt ad Carnioliam.¹⁾ Torej zagrebski kapitul bil je od nekdanj popolnoma prepričan, da spadajo one župnije pod zagrebško škofijo.

Čudim se, da se ni črnomeljski komendator Henrik, kateri je nosil pridevek de Oppavia (Tropava) pozval na darovnico oglejskega očaka Bertranda Ivana grofa Goriškega, kateri mu je podelil leta 1336 župnijo Črnomelj. Gorenji očak podelil je leta 1337 nemškemu redu patronsko pravico ne samo na župnijo Črnomelj, nego tudi na njene »podružnice«: Sv. Martina na Kolpi (Podzemelj), Sv. Križa na Vinici, Sv. Štefana pod hribom Hiemo in cerkve Matere božje na Otoku pri Metliki.²⁾ A ko je bila sodba v Zagrebu l. 1339, je Henrik molčal, dasi je trdil Ivan, arhidijakon goriški, da so one župnije zagrebske škofije. Pobiral je pa vendar desetino. Kakor sem rekel, morda bi se dobilo za to kakovo pojasnilo v arhivu nemškega reda na Dunaju, za kar bi bil dotičniku, kateri bi to objavil, vsakdo iz sreca hvaležen, ker bi se mogel ta prepis bolje pretresti in dokazati, čegava je bila prava. Obe stranki vendar niste mogli imeti prav.

Toliko o tem! Priobčil sem predstoječo razpravo, prepisavši vsa važnejša poročila o tem prepiru doslovno, ker bi jih morda marsikdo težko zbral, a vendar bodejo vsakemu dobro došla pri sestavljanju zgodovine belokranjskih župnij. Ko bi to izpustil, čitalo bi se morda gladkejšo, vendar stvar bi pri tem mnogo zgubila. Zgodovina ni leposlovje!

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje.)

Matija Kotnik (str. 116) se je porodil v Dobu okoli l. 1749 ali 1788 je bil star 39 let, v mašnika je bil posvečen 5. junija l. 1773 (ad titulum mensae Metropolitanae Caesareae Steinbühlensis). Labaci Theologiam in Pragae et Jus Canonicum absolvit. Pastiroval je v Ljubljani kot vikarij, kot kapelan pa v Svibnem in v Dobu in kot župnik v Dolu do 6. junija l. 1794. Tedaj je nastopil upraviteljstvo te fare njegov nadnik Luka Resosa. On pa je šel, dasi še le v 46. letu svojega življenja, v pokoj zaradi bolehnosti in skoraj popolno opešanega vida. Šel je počivat v Zalog l. 1794 (1795). Umrl je v četrtem letu svojega pokoja dne

13. februarija l. 1798. Gospod Lavrenčič piše o njem, da je bil zlato mašnik, ker pa še celo svojega petdesetega leta ni doživel, je to pač nemogoče.

Med duhovnike v Zalogu bil bi tudi šteti Anton Malič, vpokojeni župnik komendski. Zarad boleznih vpokojen 4. aprila l. 1799 se je naselil v Zalogu, ter umrl že 10. avgusta l. 1801. — Porodil se je v Loki okoli l. 1730, v mašnika je bil posvečen l. 1755 (ad titulum mensae a Monasterio Monialium Locopoli assignatum). Šolal se je v Ljubljani. Služboval je kot katehet v Loki 13 let, v Komendi kot kapelan 17 let in kot župnik ravno tam 14 let. Bil je vzgleden duhovnik.

¹⁾ Historiarum Eccl. Zagrab. str. 29.

²⁾ Dr. Fr. Richter: Geschichte der Stadt Laibach. Archiv 1854 str. 209.

¹⁾ Histor. Eccl. Zagr. str. 29.

Ignacij pl. Portico (str. 116) porodil se je v gradu zaloškem (Breitenau) fare prečenske (tedaj vikarijat Straža) na Dolenjskem (o. l. 1740), v duhovnika je bil posvečen l. 1763 v Gorici (ad titulum patrimonii). Bogoslovja se je učil v Ljubljani in v Gorici. Pastiroval je med drugim tudi dve leti kot župnik v Valti vasi, potem pa zopet 4 leta kot pomočnik v zatiškem okraju (in districta Litticiensis iterum ut adjutor). Rahlega zdravja prišel je zaradi spremembe zraka l. 1787 v Kamnik, kjer je bival nekaj časa. V Zalog — kolikor nam je znano — je prišel prvokrat l. 1798, v drugič l. 1801 in v tretje l. 1813. Opešanega na duhu in telesu dejali so ga l. 1817 v ljubljansko civilno bolnišnico, kjer je umrl 80letni starček in zlatomašnik dné 23. (ne 21.) marca l. 1819.

Aleš Martinjak (str. 116) prišel je v Zalog 6. julija l. 1820 (ne 1819) iskat zdravja, a je umrl ondi 18. julija l. 1821. — Porodil se je 3. julija l. 1789 v Gradu v cerkljanski fari, v mašnika je bil posvečen 11. septembra l. 1814. Novomašnika so poslali kapelarovat v Lašče, od koder je bil 16. aprila l. 1816 premeščen v Loški potok; od tod 26. septembra l. 1816 v Preserje; 22. aprila l. 1818 pa v Cerknico, kjer je deloval do 6. julija l. 1820, ko se je podal v začasni pokoj.

Ivan Krst. Marchioli (str. 117) porodil se je v Nebuli na Beneškem l. 1755, posvečen je bil v mašnika (ad titulum patrimonii) l. 1779. Šolal se je v Vidmu. Služboval je pa, kolikor nam je znano, v Čemšeniku in potem v Ihanu. Dalje v Poljanah do 7. oktobra l. 1791, ko so ga premestili za beneficijata na Roxo. Kasneje je bil provizor v Blagovici do 23. julija l. 1796, ko je bil premeščen za provizorja lokalne kapelanije na Sveti planini. Od tod je bil 15. septembra l. 1796 na prezentacijo kapitula poslan za lokalnega kapelana v Blagovico. Tukaj je deloval do l. 1811, ko je bil z dekretom z dné 11. avgusta premeščen za lokalnega kapelana na Janče. Na Jančah je pastiroval do 30. julija l. 1824. Krivo je torej, kar čitamo v »Zgodovini cerkljanske fare«, da je bival v Zalogu od l. 1821—1825, ker vpokojen je bil še le 29. aprila l. 1824 ter je šel v pokoj 30. julija istega leta. Vžival je svojo pokojnino le dobro leto v Zalogu, ker umrl je dné 20. septembra l. 1825.

Josip Gliha (str. 118) je umrl v Kranju dné 23. avgusta l. 1877.

Josip Kopitar (str. 118) je šel v pokoj 9. oktobra l. 1845, umrl je pa 9. aprila l. 1861 ob 8. uri zjutraj za vodenico, ne pa, kakor piše g. Lavrenčič, 13. januarja l. 1861. Tudi ni umrl v Ajdovici na Dolenjskem, ampak v Kranju. Zadnjo nedeljo pred svojo smrtjo se je dal iz Zaloga prepeljati v Kranj, da bi, kakor je

dejal, ondi umrl ter bil ondi pokopan. Tako se je tudi zgodilo. — V Ajdovici na Dolenjskem pa je umrl 13. januarja l. 1861 drug duhovnik in sicer Lavrencij Kopitar, umirovljeni ondotni lokalni kapelan, ki se je porodil 5. junija l. 1778 v vasi Podreče pri Mavčičah, posvečen 31. avgusta l. 1806. Služboval je v Srednji vasi v Bohinju 13 mesecev, v Poljanah 3 leta, v Škofji Loki 2 leti 6 mesecev, v Št. Jerneju 1 leto 8 mesecev, na Šenturško goro je bil poslan kot provizor 2. nov. l. 1814, vmeščen 6. febr. 1816, služboval ondi do 26. febr. l. 1829 in v Ajdovici do 15. sept. l. 1857, ko je bil vmirovljen.

X. odstavek govori o župnem dvorcu in kapelaniji; XI. pa o nekdanjih dohodkih župnikovih ter o njegovi gosposkini in sodni oblasti.

XII. odstavek poroča o šolah v fari in sicer o oni v Cerkljah in v Zalogu, naštevajoč zanimive podatke iz šolskih kronik. — Cerkljanskim zdravnikom je posvečen XIII. oddelek.

Posebno zanimivo pa je zlasti za cerkljanske farane XIV. poglavje: odlični Cerkljani, v katerem se navaja in opisuje 48 duhovnih in 28 svetnih cerkljanskih rojakov. To lepo število, ki bi se dalo seveda še za mnogo pomnožiti, spričuje ukazeljnost in nadarjenost cerkljanskih rojakov, ki so se skazovali že na raznih poljih človeškega znanja. — Omeniti oziroma popraviti hočemo najprej nekatere podrobnosti o možeh, ki se tu opisujejo, potem pa še navesti nekatere druge odličnjake, ki g. pisatelju niso bili znani.

Andrej Tolmajner (Tollmainer) (str. 130) je bil AA. LL. et Philosophiae Magister, Ss. Theol. (auditor) Emeritus. Zapisnik bratovščine sv. Mihaela v Mengšu pravi o njem, da je umrl 15. julija l. 1714. V svoji oporoki z dné 10. avgusta l. 1713 je volil duhovniški bratovščini sv. Mihaela v Mengšu desetino osmih zemljišč, ležečih na Beli (v preddvorski fari) proti temu, da se opravi zanj vsak mesec ena sv. maša in vsako leto obletnica z biljami.

Mihael Tolmajner (str. 131) je ustanovil l. 1763. en mrtvaški oficij in 52 svetih maš.

Jakob Pušavec (str. 131) se je porodil 29. marca l. 1776 v Lahovičah štev. 38. — Poslali so ga kapelarovat najprej 26. avgusta l. 1802 v Polje, od tod 22. avgusta l. 1804 v Žužemberk, meseca septembra l. 1805 v Št. Vid nad Ljubljano, meseca maja l. 1810 za prvega kapelana v Leskovec pri Krškem, kjer je deloval do konca oktobra l. 1812. Na to je živel v začasnem pokoji v Smledniku do l. 1813, ko je dobil faro Lašče, na katero je bil vmeščen 23. aprila istega leta. Tukaj je župnikoval do l. 1826, ko so mu podelili

faro na Krki, na katero je bil vmeščen 11. junija omenjenega leta. Vmestil ga je knezoškof Anton Alojzij Wolf v dobrepoljski farni cerkvi o priliki kanoničnega obiskovanja. Umrli je na Krki dné 10. (ne 18.) novembra l. 1846.

Martin Kepec (str. 131) je služboval kot kapelan v Loškem potoku od 21. oktobra leta 1814 do 7. septembra l. 1816, potem v Ribnici do 27. septembra l. 1819, dalje kot provizor v Loškem potoku do 24. avg. l. 1820 in od tega časa kot farni vikarij ravno tam do 24. aprila l. 1833, ko je bil vmeščen na faro Šmartin pri Litiji, kjer je deloval kot župnik in dekan do svoje mrti (13. junija 1836).

Matiija Pfeifer (str. 132) je služboval najprej leta kot mestni kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani. Ob enem je od l. 1815 oskrboval tudi dušno pastirvo v ljubljanski kaznilnici. Ko je bila kaznilnica ločena od preiskovalnice, je bil l. oktobra l. 1816 imenovan amostojnim kaznilničnim kuratom. Tu je služboval do onca julija l. 1823, ko je bil imenovan škofijskim otarjem. Dné 20. avgusta l. 1825 pa je bil vmeščen na faro Rako, kjer je deloval do svoje smrti. Od l. 1817 do l. 1825 je bil ob enem tudi ekonom v bogoslovnem semenišču. — On ni bil strije deželnemu in državnemu pomanču Viljemu Pfeiferju, ampak le strije njegovemu očetu.

Lavrencij Mušič (str. 132) je kapelanoval v Ladečah na Dolenjskem od 28. oktobra l. 1821 do novembra l. 1823, potem v Leskovcu do 17. oktobra l. 1826 (ne 1827), od tod je šel v Šent-Jernej (ne v Šmarjeto) ter je služboval ondi do 10. oktobra l. 1827, ko se je preselil za kapelana v Šmarjeto, kjer je deloval do 26. maja l. 1831 (ne 1832), ko je bil vmeščen za lokalno kapelanijo v Koprivniku. Nastopno leto 1833, oktobra, je bil vmeščen na faro Špitalič, kjer je tudi deloval dné 18. julija l. 1858.

Josip Drobun (str. 133) piše o sebi, da se je rodil 17. marca l. 1796. Meseca novembra l. 1823 je bil nameščen kot kapelan v Šmartinu pod Šmarno goro, koder je bil pa 6. avgusta l. 1825 premeščen v Monog, kjer je služboval do 25. aprila l. 1832. Iz Monoga pa ni šel naravnost k sv. Trojici pri Tržišču, ampak v Šmarije, kjer je deloval do 23. oktobra l. 1832. Na farni vikarijat sv. Trojice pri Tržišču je bil vmeščen oktobra 1832.

Matej Ravnikar (str. 134) je kapelanoval v Sela pri Kamniku do l. 1842 (ne 1841), ker še le 5. avgusta l. 1842 je bil vmeščen na lokalijo Sela pri Kamniku.

O. Joahim (Gašper) Nastran (str. 137) se je rodil dné 18. novembra l. 1802, v mašnika so ga potrdili 6. januarja l. 1829, umrl je pa kot gvardijan v Sela pri Kamniku 13. oktobra l. 1863. Spisal je knjigo: *Sveta*

pokora ali sedem postnih pridig, katere je pridigoval v l. 1846 P. Joahim Nastran, duhovin frančiškanarskiga reda, in kaplan predmestne fare »Marijniga oznanenja« v Ljubljani. 1849. 8°, str. 91. Založil in prodaja J. Giontini.¹⁾

Ivan Nep. Globočnik (str. 137) je bil imenovan od knezoškofa Ivana Zl. Pogačarja pravim konzistorijalnim svētnikom ljubljanskega knez.-škof. konzistorija l. 1875 (ne 1876). V spomin škofovske petdesetletnice papeža Pija IX. je dal l. 1877 na svetlo laško knjižico: *Le sette Basiliche di Roma*, operetta raccolta da Giovanni N. Globočnik. — Venezia, tipografia L. Merlo fu G. B. MDCCCLXXVII. 12.º 309 str.

O. Josip Kos (str. 139) se je preselil iz Ljubljane na Koroško v Št. Andraž l. 1889 (ne 1879).

Anton Globočnik (str. 139) se je porodil dné 15. junija (ne 15. januarja) l. 1826.

Josip Kanduč (str. 140) je bil posvečen v mašnika dné 26. julija (ne pa 6. julija) l. 1851.

Ivan Kaplenek (str. 140) je kapelanoval v Laščah do l. 1858 (ne 1860). 8. oktobra l. 1858 je bil dekretiran v Sodražico, od koder se je preselil za župnika na Bloke ter je bil vmeščen 18. julija l. 1867.

V vrsti cerkljanskih rojakov-duhovnikov pogrešamo še mnogo nam znanih svečenikov. V nastopnem podamo njih imena in črtice, kar jih o njih vemo.

Leonard Volih.²⁾

Jernej Hauman »ex pago Circe« — v mašnika posvečen od ljubljanskega škofa Ivana Tavčarja dné 17. aprila l. 1593.³⁾ Pozneje župnik v Cerkljah.

Gregor Hauman »Cirklensis« — v mašnika posvečen od ljubljanskega škofa Tomaža Hrena dné 28. maja l. 1611.⁴⁾

Adam Kobelj (Kobelius) »ex Cirklan« — v mašnika posvečen od ljubljanskega škofa Tomaža Hrena dné 24. maja l. 1603. Ko je bil dne 29. marca t. l. posvečen v dijakona, imenovan je le »Crainburgensis — Carniolus.«⁵⁾ L. 1607 je bil »chorimagister« v Ptuj. »Jam dudum a nobis examinatus et approbatus, cui etiam patentes dedimus«, pravi o njem sekovski škof Martin Brenner v svojem zapisniku. — L. 1621, dne 27. decembra, se imenuje »parochus in Muregg.«⁶⁾

¹⁾ Jezičnik. J. Marn. XXIV. l. str. 62.

²⁾ Zgodovinski zbornik, stolp. 284.

³⁾ Kapitulska knjižnica v Zagrebu.

⁴⁾ Kapitulska knjižnica v Zagrebu.

⁵⁾ Kapitulska knjižnica v Zagrebu.

⁶⁾ Steierm. Geschichtsb. I., 216.

Vsebina. *Prepir med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku. (Nadaljevanje in konec.)*
— *Stovstvo: Zgodovina cerkljanske fare. (Nadaljevanje.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA „LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—••••• *Izhaja v nedoločenih obrokih.* •••••—

Peto leto.

Ljubljana, meseca maja 1892.

Številka 21.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

Ledena sapa »jožefinizma« zamorila je tudi po slovenskih pokrajinah, kakor drugod, mnogo prekrasnega cvetja, ki je priklilo iz tal za časa »protireformacije«, ko je katoliški duh z novo močjo preveval duhove naših pradedov. To cvetje se je kazalo med drugim tudi v premnogih cerkvenih bratovščinah, ki so, bolj kot kedaj poprej, se razvijale ter prinašale obilno najplemenitejšega sadu v obnovljenem krščanskem življenju.

Kar velja o bratovščinah one dôlebe sploh, isto opazimo še prav v posebni meri pri duhovniški bratovščini sv. Mihaela v Mengšu. Duh, ki je preveval njo, nam kaže vzorno gorečnost tedanjih duhovnikov, a dá nam tudi sklepati na globoko versko prepričanje, ki je moralo vsled delovanja takih dušnih pastirjev prešinjati tedanje verne Slovence.

Farni arhiv v Mengšu¹⁾ hrani nekaj listin, ki zadevajo to bratovščino ter nam podajajo v kljub svoji pomanjkljivosti precej jasno sliko o njej. Jeden del letih, ki obsega dvanajst papirnatih listov, podaja nam pravila te bratovščine ali kongregacije in pa prepise nekaterih pisem na cistercijska opata v Dunajskem novem mestu in v Zatičini, in dane odgovore. Papir je že močno preperel. Skrajni čas je bil, da so se te listine prepisale in rešile neizogibnega pogina. Drugi del pa je pisan na krepak papir, le škoda, da je spredaj mnogo listov popolnoma ali deloma odtrganih. Najbolj zanimiv je v njem zapisnik vseh udov duhovnikov, ki so bili

vpisani v bratovščino od njene ustanovitve l. 1667 do l. 1799. Ta zapisnik ima mnogo zgodovinskih drobtin o raznih duhovnikih, zato hočemo v nastopnem oba dela objaviti in sicer v redu, kakor je tvarina v njih razvrščena.

Nučelníštvo duhovniške bratovščine v Mengšu prosi (l. 1667) cistercijskega opata Mateja v Dunajskem novem mestu, naj potrdi na novo ustanovljeno kongregacijo ter jo vzame pod svoje pokroviteljstvo.

Ad Reverendissimum

et Amplissimum Dominum Dominum Matthaeum Sacri Ord. Cist. ad Ss. Trinitatem Neostadii Austriae Abbatem meritissimum, Sacrae Caesareae Majestatis Consiliarium et Dominum Dominum nostrum clementissimum.

Supplex libellus et petitio

D. D.

Rectoris, Assistentium et Secretarii Nomine totius Congregationis Sacerdotalis Manspurgensis.

Reverendissime et Amplissime Praesul, Domine Domine Patrone clementissime.

Quam periculosum (?) sit in tanto circumeuntis Leonis instar adversarii nostri insultu status noster velut Sancta quidem, sed sine muris habitata Jerusalem nemini non patet: qualiter autem D. D. Sacerdotum ejusdem status nostri Vita defunctorum memoria apud cognatos et haeredes cum sonitu Campanarum percat, toties cum dolore fateri debemus, quoties cum Sacerdotibus tumultatis etiam memoriam eorum apud cognatos et haeredes

¹⁾ Nadžupnik mengerski, č. g. Ivan Nep. Zorec, nam je drage volje prepustil v porabo to bratovščino zadevajoče listine, za kar mu iskrena zahvala, kakor tudi č. g. nunskemu katehetu Roku Merčunu, ki nam je pomagal pri prepisavanju.

oblivione tumulari dolentes conspicimus. Hinc est quod non pauci scientia et moribus (de quo laudetur gratiae ad id necessariae largitor Deus) exempla superioris Carnioliae Sacerdotes ante mensium aliquot Spatium eos in confoederationem aggregaverimus, compromittendo firmiter, et mutua meritorum participatione, muros nobis condere et tribus Missis a quolibet et pro quolibet D. D. Confoederato, dicendis, caeterisque laudabilibus inventis, mundi ingratitude corrigere accessit plurimum Spiritualium Virorum et Patrum uti in hac re summum placitum, ita etiam Sanctum et Salutare consilium, quatenus hanc ipsam confoederationem electione fixi loci alicujus mutaremus, atque ad ferenda facilius Angelicis alias humeris formidanda Onera, Leviticam tribum nostram signaremus, Sodalitio, piaque supradictorum ac plurimum deinceps accessorum D. D. Sacerdotum compromissione uniremus in congregationem, ut ita si quae res parvae nimis sunt, debilia operibus, illae crescerent concordia, et si quae nimis sunt debilia, illa fortiora fierent. Virtute unita: Annuimus his parati ad omnia Deo in gloriam et animabus in salutem, atque perspecta locorum omnium qualitate, immeriti mysteriorum divinorum dispensatores, elegimus pro fixa Congregationis sede Manspurgensem, Sancto Archangelo Michaeli, Patrono nostro, sacram Reverendissimae et Amplissimae Dominationi, uti dignissimo Ordinario subjectam, plurimumque Ecclesiarum Matricem Ecclesiam, ut huc velut ad alveare, emissae a Summo Sacerdote Christo apiculae, congregaremus mella bonorum operum, ibidemque electi Patroni nostri, Archangeli Michaelis, favos sugeremus gratiarum. Cum vero id sine Reverendissimae et Amplissimae Dominationis gratiosissima facultate prosequi, nec valeamus, nec velimus, ad Reverendissimam et Amplissimam Dominationem, in profunda reverentia, nomine Omnium Reverendissimorum, Admodum Reverendorum, et Reverendorum D. D. Confratrum recurrimus, rogantes, Reverendissima et Amplissima Dominatio, dignetur invento huic, tum adversus Daemone, tum adversus ingratum saeculum, Sancto Strategemati, pro amplitudine zelosae Charitatis, et charitativi zeli sui gratiose collaborare. Regulas, (quas Reverendissimae et Amplissimae Dominationi approbandas, exemplificandas, ampliandas, aut minuendas in omni submissione transmittimus gratiosis oculis perspicere, nostramque hanc pie institutam et a Beatissimo Clemente Nono clementissimis Apostolicis gratis roboratam Congregationem Ordinaria Ordinarii potestate comprobare, confirmare, et in perpetuum successionem propagandi facultatem concedere. Bullas Apostolicas, quas Reverendissimae Dominationi humiliter praesentamus, canonice subscribere ac denique ut de constanti praelibatae Congrega-

tionis Sede certissimus, nos et omnes Successores D. D. confratres nostros de inviolabili et Sincera ac diligenti observatione, manutentione ac tutela apud omnes Successores D. D. Parochos Manspurgenses sine ullo Reverendissimae Dominationis, Venerabilis Conventus, aut Parochiae Manspurgensis praejudicio, imo potius cum summa ejusdem, Reverendissimae Dominationi subjectae Parochiae gloria, Dei honore, divini cultus in Ecclesia Sancti Michaelis Singulari augmento, populi Speciali aedificatione, et totius Cleri Spiritualis commodo assecurare. Erit per hoc Reverendissimae et Amplissimae Dominationi totique Venerabili Conventui perpetuum accidentale Coeleste proemium, subjecto Clero et populo ineffabile Spirituale emolumentum, animabus purgatorii refrigerium, et Sancto Archangelo Michaeli in Ecclesia Manspurgensi Singularis et haecenus inaudita dulia. In reliquis sicut nos ipsos, totamque Sacerdotalem hanc congregationem cum omnibus R. R. D. D. Confratribus Reverendissimae et Amplissimae Dominationi ac toti Venerabili Conventui offerrimus, submittimus, Consecramus, et in protectionem perpetuam recommendamus, ita pro exauditione gratiosa, precum nostrarum enixe et denuo supplicamus, rogaturi pro hoc Majestatem divinam, quatenus per ejus gratiam diu nobis Reverendissimam et Amplissimam Dominationem invident superi, ita vovemus.

Reverendissimae et Amplissimae Dominationis

Obsequentissimi Servi
subjectissimi Capellani

Laurentius Friat,
Supremus Manspurgi
Vicarius,
pro tempore Praefectus.

Matthias Parenta,
Parochus Zirclensis et
S. Thomae ibid. benef.
p. t. Assistens.

Jacobus Wubitsch,
Parochus ad S. Petrum
in Commenda, Beneficiatus
Crainburgensis,
pro tempore Assistens.

M. Jacobus Pinter,
SS. Theol. Baccal. form. et
pro suprema laurea licentia-
tius,
Cooperator Manspurgensis
p. t. Secretarius.

Regulae seu Statuta

Sacerdotalis Congregationis in Matrice Ecclesia Parochiae Manspurgensis,
sub

Patrocinio Coelestis Militiae Principis, Morientium Patroni,

DIVI MICHAELIS

Archangeli.

Anno Domini MDCLXVII.

Ima.

Cum experientia notum sit, Sacerdotum praesertim memoria(m) post obitum apud cognatos et propinquos cum Campanarum Sonitu excidere, ideo, ut de oppor-

tunis et necessariis in vita, morte, et post mortem auxiliis sibi prospicerent illi, qui huic Congregationi perpiam et laudabilem inter se Suffragiorum Spiritualium confoederationem initia jecere, compromiserunt, sibi tres Missas persolvendas, quamprimum de discessu alicujus infoederati innotuisset. Quorum piis coeptis ut insistatur Constantius, visum est, post maturam tum Spiritualium, tum in re probe expertorum Patrum, tum potissimorum D. D. Confratrum deliberationem stabilibus Congregationis seu Confraternitatis legibus ac regulis compromissionem hanc Confirmare ac Stabilire.

II da.

Quicumque in hanc congregationem admitti voluerit, Sincere realiterque promittere debet, tam exacte servaturum se, cum Dei auxilio, quae in his regulis, aut aliis ordinationibus, in emolumentum congregationis, prudenter statuentur, tum et maxime, ac in conscientia, se, quamprimum id noverit, tres Missas pro anima defuncti Domini Consodalis, piè, Sincerè et religiosè peracturum.

III ta.

Ut autem haec lex inviolabiliter observetur ab omnibus et Singulis R. R. D. D. consodalibus, sicut eupimus, ut ii pauci numero valdeque Selecti, in hanc nostram Sodalitatem admittantur, ita unanimiter volumus, ut qui eam ex culpabili negligentia transgredere-retur, ipsi Missarum pro ejus anima peragendarum oblationes non suffragentur, Sed illae caedant in levamen animarum fidelium, quae in piacularibus flammis detentae, illis praecipue egebunt, prout Divinae bonitati ipsis, per illas suffragari placuerit.

IV ta.

Quoniam multum valet deprecatio justae assiduae et praesertim Sacerdotis, ideo Consodales omnes obligentur ipso ingressu in hanc Congregationem Consodalium suorum quotidie in Sacrosancto Missae Sacrificio, aliisque piis precibus et operibus divinae providentiae, Immaculatae Virginis, et Sancti Michaëlis Archangeli patrocinio, tam animae quam corporis necessitates, maxime vero donum finalis gratiae Specialiter commendare.

V ta.

Ut pariter jugis sit et quotidiana memoria pie in Domino defunctorum D. D. Consodalium Singuli Sacerdotes quotidie praeter commemorationem eorundem in Sacro Missae memento, pro iis psalmum pro defunctis pro possibili recitare non intermittant.

VI ta.

Post Sufficientia constantis suae pietatis experimenta, qui in hanc Congregationem coaptari petierit, debeat praemissa prius Sacra exomologesi, et Sanctissimo Missae Sacrificio Sancto Archangelo Michaeli, aut alii cum commemoratione illius, fidei Orthodoxae formulam, cum purgatorii assertionem, juxta praescriptum Conc. Trid. pronunciare, quam semel in anno Sodales omnes, una cum Sodalitatis Rectore, in festo singulari Congregationis, aut alio die Conventus renovabunt. Porro

VII ma.

Festum titolare et Solemne Congregationis hujus erit dies Apparitionis S. Michaelis Archangeli octava Maji, in qua omnes D. D. Consodales legitime non impediti, omni cum sedulitate convenient, in Matrice Ecclesia Manspurgensi, et in ea qua fieri potest, maxima cum Solemnitate, aedificatione et pietate, diem hanc Congregationi Solemnem peragant eoque die, vel alio proximiori, quisque D. D. Consodalium dicet unam Missam pro vivis D. D. Consodalibus, pro augmento hujus Confraternitatis, ac maxime pro felici morte D. D. Consodalium.

VIII va.

Praeter hunc Solemnem diem, ad quem, quotannis Scriptotenus indicari et celebrari debet Generalis Conventus, sicut alii duo, aut saltem unus intra annum concursus, aliquo die Lunae, indulgentiis a Sede Apostolica privilegiando, quem concursum determinare pro commoditate D. D. Consodalium erit in potestate D. D. Officialium: In hoc concursu post Choralem officii defunctorum recitationem, peragetur praeter alias privatas Missas, Sacrum cantatum pro defunctis hocque concursus die, caetera, quae in festo titulari peragi non poterant celebrabuntur: qui vero legitime impediti huic pro defunctis celebrandae solemnitati interesse non poterunt, illi privatim domi suae idipsum facere obligentur.

IX na.

Electio novi Rectoris, duorum Assistentium, Secretarii, aliorumque officialium, si pluribus opus fuerit, fiet annis Singulis, ipso die Generalis concursus, in qua electione absolute non habeatur respectus personarum, sed respiciatur coram Domino prudentia, virtus et morum integritas eligendorum, ac Sodalitatis Spiritualis bonum et incrementum.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Duhovščina v Novem mestu in okolici l. 1734 in 1737.*)

L. 1734 so bili v Novem mestu nameščeni sledeči kanoniki:

1. *Ivan Arguštin Jurankovič*, »J. V. D., Collegiatae Ecclesiae s. Nicolai Decanus et Canonicus.« Umrl je 85 let star, dné 1. maja 1734.

2. *Ivan Krst. Matek*, »AA. LL. et Phliae Magister«, kanonik in mestni župnik do 2. novembra 1734, ko je 42 let star umrl.

3. *Peter pl. Secoli*, kanonik starosta, dasi je l. 1737 štel še-le 41 let.

4. *Jurij Brunyag*, »Canonicus hebdomadarius.«

5. *Josip Loik*, »AA. LL. et Phliae Magister, Canonicus hebdomadarius.«

6. *Ivan Krst. Vencelj*, »AA. LL. et Phliae Magister, Canonicus hebdomadarius.« Ta je bil od l. 1729 »Parochus sive Vicarius ad B. M. V. in Strasha.«

7. *Anton Bulavič*, »Canonicus hebdomadarius.«

8. *Tomaž Blečič*, »AA. LL. et Phliae Magister, Canonicus praemissarius.«

9. *Marko pl. Secoli*, »Canonicus praemissarius.«

Nekateri imenovanih kanonikov so bili obenem tudi beneficijati in sicer:

Peter pl. Secoli, »Beneficiatus Beltschitschianus«;

Jurij Brunyag, »Beneficiatus Hopfenpochianus« in

Anton Bulavič, »Beneficiatus Strausianus.«

Druge beneficije, katerih je bilo v vsem deset, oskrbovali so:

Gašpar Jost, »Beneficiatus Jelshouarianus«;

* Nastopne beležke poslal nam je v porabo č. gosp. župnik M. Stekovec. Posnel jih je pred dvema letoma iz nekega precej obširnega zapisnika, ki ga hrani knezoškofijski arhiv v Mariboru. O tej priliki nam piše omenjeni gospod med drugim to-le: »Dotični zapisnik, katerega naslov je: »Cathalogus DD. Parochorum et Cooperatorum districtus«, je spisal Frančišek Anton Torta pl. Grienthall »AA. LL. et Phliae nec non ss. Theologiae Doctor, Proton. Apostolicus, Cathedralis Basilicae Segnensis Canonicus, Commissarius et Parochus« pri sv. Juriju pod Rifnikom. Bil je oseben prijatelj novomeškega prošta Jurija Frančiška Ks. de Marrotti, ki ga je dné 3. maja 1730 izvolil župnikom, dné 16. i. m. pa slovesno mštaliral. Brez dvoma mu je njegov dobrohotnik, ki je bil obenem škof v Pičanu, pripomogel tudi k časti vikarja »in Spiritualibus« v dolenskem višjem dijakonatu, katere časti — če se ne motim — ni imel ne njegov prednik, ne njegov naslednik pri sv. Juriju.

V tem zapisniku je mnogo životopisnih podatkov, zlasti za duhovnike na slovenskem Štajerskem, a tudi za Kranjsko nahaja se v njem marsikatera drobtinica, katera bi se dala tu in tam dobro porabiti. Tukaj Vam pošljem v povoljno porabo vse, kar sem si Kranjsko zadevajočih stvari bil v naglici prepisal.«

Ivan Čurn, »Beneficiatus Thishlerianus«;

Frančišek Höffer, »Beneficiatus Ballaeneggianus«;

Frančišek Haš, »Beneficiatus Michitschianus.« Ta je dné 16. maja 1734 naveden kot »Beneficiatus s. Catharinae«, l. 1737 pa kot »Manemissarius et Canonicus ad s. Nicolaum Rudolphswerdti et Beneficiatus ad s. Catharinam.«

Anton Kastelec, »Beneficiatus Gallenbergianus.« L. 1737 je bil 38 let star in »Beneficiatus s. Barbarae ad s. Nicolaum Rudolphswerdti.«

Mihael Kalčič, »Beneficiatus Paradaiserianus.«

Mordaksov beneficij pri sv. Grobu oskrbovali so očetje frančiškani.

Razun teh živeli so l. 1734 v Novem mestu še sledeči duhovniki:

Jakob Kramar, *Ivan Miklavčič* in *Anton Matek*. Slednji je bil l. 1737 »Canonicus et Parochus Civitatis« in 30 let star.

L. 1737 navaja zapisnik 10 kanonikov, namreč:

1. *Ivan Nikolaj Tomičič*, »Protonotarius apostolicus« in dekan;

2. *Peter pl. Secoli*, »Canonicus Senior«;

3. *Anton Bulavič*, »Canonicus et Beneficiatus Strausianus«, 49 let star;

4. *Tomaž Blečič*, »AA. LL. et Phliae Mgr., Canonicus et Beneficiatus Ss. Corporis Chr. ad s. Nicolaum«, 36 let star;

5. *Anton Matek*, kanonik in mestni župnik;

6. *Karol Minolli*, »AA. LL. et Phliae Mgr. et Canonicus«, 24 let star;

7. *Ivan Krst. Benaglia*, kanonik, 28 let star;

8. *Andrej Pavličič*, »Canonicus ad s. Nicolaum Rudolphswerdti et Vicarius curatus ad B. M. V. in Strasha«, 44 let star;

9. *Frančišek Haš*, »Manemissarius«, 30 let star;

10. *Frančišek Perše*, »Manemissarius et Canonicus ad s. Nicolaum«, 26 let star.

Nadalje omenja zapisnik za l. 1737 še sledeče duhovnike:

Ivan Blaseti, »Sacrista et Magister Scholae ad s. Nicolaum Rudolphswerdti«, 27 let star;

Frančišek pl. Stenberg, »Beneficiatus ss. Rosarii ad s. Nicolaum«, 25 let star;

Anton Kastelec, »Beneficiatus s. Barbarae ad s. Nicolaum.« 38 let star;

Ivan Krstnik Vencelj, »Beneficiatus s. Martini.« 45 let star;

Ivan Bertold pl. Höffer, »Beneficiatus s. Floriani.« 30 let star;

Anton Forlani, »Beneficiatus s. Pancratii in castro Hopfenbach.« 40 let star.

Gvardijan frančiškanski je bil beneficijat sv. Groha pri Grmu.

V okolici so pa takrat službovali sledeči duhovniki:

Mirna peč.

Martin Godec, župnik od l. 1712. L. 1737 je bil 58 let star.

Josip Ruperčič, rojen l. 1700, je kapelanoval v Mirni peči od 16. maja 1734. L. 1737 je odšel za vikarja v Mehovo »sub Parochia s. Michaelis«. V Mirni peči mu je sledil kot kapelan

Blaž Vidič, dotlej »sacellanus in Kroisenpach. habens curam animarum.« L. 1737 je bil 32 let star.

Šmihel.

Ondi je od l. 1730 župnikoval

Peter pl. Secoli, ki je bil l. 1734 star 38 let in ob enem kanonik v Novem mestu.

Šent-Rupert.

Frančišek Ksar. Stanz, »AA. LL. et Phliae Magister.« župnik ondi od l. 1731. Čez 4 leta je rezigniral in sledil mu je dné 26. julija 1735 kot župnik

Ivan Krst. Jurglič, ki je bil od leta 1723 kapelan ondi.

Matej Štrukelj, kapelan od l. 1732. Služil je ondi še l. 1737.

Ballazar Aisner, kapelan od l. 1733, ki je bil l. 1734 star 42 let.

Ivan Andrej Lackner, kapelan od 2. maja 1735. »Sacerdos ab Anno 1731 studens Theologiam spec. in 3. annum Graecii 1734. aet. 28 annor.«

L. 1737 ga zapisnik imenuje: »AA. LL. et Phliae Magister et Ss. Thliae Baccalaureus.«

Nikolaj Gruden, kapelan od 3. junija 1735. L. 1737 je bil 29 let star.

Polšnik (Pillichperg).

Ivan Krst. Mihelič, ki je l. 1737 bil star 37 let. Župnikoval je ondi od l. 1729.

Avguštin Vidic, kapelan od 1733 do 1734, ko je dné 13. decembra odšel za kapelana v Mokronog. Rodom »Gurkfeldensis« je študiral od l. 1717 v Rušah.

Jernej Sevnik, »venit ad cooperaturam in Pillichperg 19. Julii 1736.« L. 1737 je bil 30 let star.

Valta vas.

Aleksander Štefan Draš, župnik od l. 1706. L. 1737 je naveden kot »Vicarius Curatus.« star 53 let.

Dole (B. M. V. in Thall sub Parochia s. Ruperti).

Ivan Ressar, »Curatus«, l. 1737. Bil je takrat 38 let star.

Toplice.

Marko Anton baron Rauber od l. 1722 župnik in beneficijat. L. 1737 je bil 44 let star in »Beneficiatus ad B. M. V. in Thermis sine cura.«

Mihael Adamšič, »Capellanus et substitutus Beneficiatus in Thermis ab Anno 1733.« Bil je l. 1734 star 56 let.

Štefan Kolaucig, l. 1737 »Curatus et Coadiutor ad B. M. V. in Thermis.« V zapisniku od l. 1734 je naveden kot »Sacellanus in Grailach habens animarum curam a 10. Apr. 1734.«

Soteska.

Ivan Zupan, župnik in beneficijat od l. 1732. L. 1737 je bil 30 let star.

Anton Forlani, od 20. maja 1734 »Sacellanus in arce Ainödt.« L. 1737 je bil 40 let star in »Beneficiatus s. Pancratii in castro Hopfenbach.«

Stopiče (Dev. Marija v Stražah).

Ivan Krst. Vencelj, od l. 1729 »Parochus sive Vicarius ad B. M. V. in Strasha.« L. 1734 je bil »Canonicus hebdomadarius« v Novem mestu, l. 1737 pa »Beneficiatus s. Martini.«

Podgrad ali Mehovo.

Ivan Orsec (Aussez), od l. 1731 »Parochus sive Vicarius in Maichou.« Dné 10. julija 1736 je odšel za kapelana v Boštanj, kjer je služboval še l. 1737 — 34 let star.

Josip Ruperčič, od l. 1736 »Vicarius curatus in Maichou sub Parochia s. Michaelis.« L. 1737 je bil 37 let star. Prišel je iz Mirne peči, kjer je kapelanoval od 16. maja 1734.

Vrh (Schwainperg).

Gregor Mule, od l. 1704 »Parochus sive Vicarius in Schwainperg.« L. 1734 je bil 79 let star.

Jurij Jurkovič, 44 let star, je bil l. 1737 »Vicarius Curatus in Schwainperg.«

Ivan Salec, »Cooperator in Shwainperg ab anno 1732.« L. 1734 je bil star 37 let. L. 1737 je naveden kot »Curatus ibidem.«

Jurij Medved, 1737 »Sacerdos in Shwainperg, aet. 40 ann.«

Mokronog.

Josip Vidmayer, od l. 1728 župnik v Mokronogu in »Beneficiatus Sharian.« L. 1734 je bil 35 let star. Zapisnik navedenega leta pravi o njem: »Fuit suspensus sed iterum restitutus.« L. 1737 je bil »Curatus ad s. Xaverium sub Parochia s. Ruperti.«

Simon Tudej Raich, 1737 »Parochus Madipedii, ann. 39.« Nekí Simon Reich »Carniolus Stainensis. Caesarei Ferdinandaei Alumnus« je bil od lavantinskega škofa dné 28. febr. 1723 v mašnika posvečen.

Anton Koch, »ab anno 1716 Cooperator Madipedii,« kjer je 55 let star služboval še l. 1734.

Mihael Ivan Lukman, »sacerdos ab anno 1732« je bil l. 1737 kapelan v Mokronogu, od koder je še v tistem letu odšel za kapelana v Žalec, kjer je l. 1764 postal župnik in komisar. Umrli je ondi 59 in pol leta star in je bil 8. marca 1769 pokopan.

Ruška kronika trdi, da je bil »e parochia s. Ruperti,« in da je ondi študiral od l. 1721.

Vincencij Mlakar, »ab Anno 1733 Beneficiatus Galilianus in Nassenfuess.« L. 1734 je bil 46 let star.

Mihael Verhovšek. O njem pravi zapisnik l. 1734: »Sacellanus in arce Madipedii habet animarum curam ab Anno 1724, aet. 42 ann.«

Frančišek Verhovšek »habitat 1734 Madipedii sine cura, aet. 34 ann.«

Boštanj.

Ivan Sigfrid baron Mordaks. »Parochus in Sauenstain ab anno 1724.« L. 1734 je bil 40 let star. »Processatus et inquisitus ac pluribus criminibus obnoxius resignavit et discessit Viennam.«

Nikolaj Pfaißer, 1737, »Parochus in Sauenstain aet. 40 ann.«

Mihael Prešern, od l. 1727 kapelan v Boštanju. L. 1734 je bil 34 let star.

Ivan Ovsec (Aussezi), od l. 1736 kapelan v Boštanju, poprej »Parochus siue Vicarius in Maichou.«

Vesela gora pri sv. Frančišku.

Ivan Krst. Lusser, »ab anno 1730 Curatus et Director ad S. Xaverium in Fraidenperg sub Parochia s. Ruperti.« L. 1737 je bil 37 let star.

Kot duhovni pomočniki so bili ondi nastavljeni:

Mihael Ziucha, »operarius et Provisor ad S. Xaverium in Fraidenperg ab anno 1724.« L. 1734 je bil 58 let star. L. 1737 je naveden kot »Curatus ibidem.«

L. 1710 in 1711 je kapelanoval pri sv. Petru pod sv. Gorami.

Mihael Waly (Baly), »operarius et Provisor in Fraidenperg ad S. Xaverium ab anno 1733.« Tudi on je naveden l. 1737 kot »Curatus ibidem« — 30 let star.

Matej Laubinger, »operarius et Provisor ad s. Xaverium in Fraidenperg ab hoc 1734 anno, aet. 30 ann.«

Josip Vidmayer, 1737, »Curatus ad s. Xaverium sub Parochia s. Ruperti.« Poprej župnik v Mokronogu.

Jakob Bathaia, 1737, »operarius ad s. Xaverium aet. 28 ann.«

Frančišek Forlani, 1737, »operarius ad s. Xaverium aet. 26 ann.«

Pavel Šutej, 1737, »operarius ad s. Xaverium aet. 37 ann.« L. 1734 ga navaja zapisnik v Poljanicah »sacerdos ab anno 1724 sine cura animarum, 1734 habitans in Parochia Pöllandtensi.«

Poljanica.

Ivan Jurkovič, od 1730 župnik. L. 1737 je bil 39 let star.

Matej Panijan, od 1731 kapelan v »Pöllandt«. Bil je l. 1737 star 34 let.

Pavel Lokner, od 1733 kapelan v Poljanici. L. 1737, ko je bil 39 let star, je naveden ondi kot »sacerdos.«

V Poljanici so takrat živeli še sledeči duhovniki »sine cura animarum«:

Pavel Pribilič, »sacerdos ab anno 1722 sine cura animarum, 1734 habitans in Parochia Pöllandtensi aet. 36 ann.«

Pavel Šutej.

Nikolaj Romaič, »sacerdos ab anno 1724 sine cura animarum, 1734 in Parochia Pöllandtensi, aet. 35 ann.« L. 1737 je naveden kot »Curatus ibidem.«

Štefan Salec, »sacerdos ab anno 1726,« ki je bil l. 1734 — 38 let star.

V gradu Rakovník (»Kroisenpach«) v šent-ruperški župniji je bival od l. 1733 *Blaž Vidič* kot »sacellanus, habens curam animarum«, v Škrljevem (»Grailach«) pa *Štefan Kolavčig*.

Tudi v Poganicah v šmihelski fari so imeli l. 1734 grajskega duhovnika, namreč 34 letnega Dalmatina *Gregorja Sablič-a*. Ta je bil l. 1737 beneficijant v Stopičah.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Nadaljevanje in konec.)

Najbrže so bili tudi drugi Kobelji, ki so v isti dobi pastirovali na slovenskem Štajerskem, rodom Cerkljani, dasi so v zapisnikih navedeni le kot »Crainburgenses«, zlasti Sebastijan Kobelj, ki je bil v mašnika posvečen dne 6. junija l. 1577 od ljubljanskega škofa Konrada Glušiča. Ta je postal l. 1580 nadžupnik v Ptuju, koncem avgusta l. 1599 pa prošt v Doberli vesi na Koroškem, kjer je umrl, kakor je razvidno iz Hrenove opazke v zapisniku ordinacij — mense Octobri 1602.¹⁾

Jurij Kobelj je župnikoval od l. 1613 v Gotovljah ter se je koncem l. 1616 ali o začetku l. 1617 odpovedal župniji. Umrl je l. 1618 kot beneficijat naše ljube Gospe pod Monsbergom.²⁾

Blaž Kobelj (Khobelius) »Canonicus Reg. s. Augustini et Professus Cath. Eccl. s. Andreae«, posvečen v mašnika dne 19. decembra l. 1609 od ljubljanskega škofa Tomaža Hrena.³⁾

Z ozirom na zgoraj navedena Haumana, naravnost »Circulensis« imenovana, vtegneta biti Cerkljana tudi še:

Jakob Hauman »dioec. Labac.«, katerega je nadvojvoda Karol dne 10. marca l. 1572 zaradi ordinacije priporočil krškemu škofu ter obljubil, dati mu »titulum mensae«. Ta je župnikoval l. 1573, 1574 v Gornjem gradu, od l. 1584 pa v Šmartinu pri Kranju. Dne 5. marca l. 1601 poslal ga je škof kot reformacijskega komisarja v Fužine.⁴⁾

Jakob Hauman, »dioec. Labac.«, posvečen v mašnika dne 18. decembra l. 1649 od lavantinskega škofa Alberta.⁵⁾ Bržkone identičen z onim Jakobom Haumanom, ki je bil od l. 1650 do 1659 kapelan v Cerkljah.⁶⁾

Lavrencij Zavrl (Sauerle).⁷⁾

Ivan Zlat. Šimenič, zelo učen bogoslovec in slaven pridigar. Služil je nekaj časa za duhovnega pomočnika pri sv. Ksaverju na Stražah, a l. 1722 je postal

vikarij v Podčetrtku. Služboval je ondi do l. 1726. Umrl je od mrtvouda zadet v Mengšu, kjer je bil zadnji čas beneficijat.¹⁾

Ivan Pavur (Paur, »Carniolus, Circulensis, Dioec. Goritiensis, aet. 50 ann., approbatus l. Junii 1761 pro Subsidiario in Siessenberg.«²⁾ Od novembra l. 1756 do aprila l. 1759 je bil kapelan pri sv. Barbari v Halozah, potem do decembra t. l. »substitutus loci« v Leskovcu, od koder je prišel za duhovnega pomočnika v Zavrače. Ob Jurijevem l. 1760 je odšel za kapelana v Žetale, od tam pa koncem maja l. 1761 na Sladko goro.³⁾

Josephus Kepec (Kepiz), »Circulensis, Dioec. Aquileensis«, je bil v mašnika posvečen 28. februarja l. 1733.

Blaž Morann, »natus Zirklachensis«, je bil l. 1788 star 80 let, v mašnika je bil posvečen l. 1733. »Labaci Theol. moralem et Jus Canonicum absolvit.« Pastiroval je 52 let in je bil kapelan na Krki in v Višnji gori, farni vikarij v Prežganju in naposled beneficijat v Dolu.

Ivan Hacin je bil porojen okoli l. 1745 v Češnjevku, fare Cerkljanske, ter je bil v mašnika posvečen 20. maja l. 1769. Služboval je 2 leti kot vikarij v Velešovem, 11 let kot kapelan v Cerkljah, od koder je šel l. 1782, 23. maja, za župnika v Šent-Jurij pri Kranju. Ondi je pastiroval do 30. avgusta l. 1825, ko se je podal vsled starosti in slaboumnosti v pokoj, katerega pa še eno leto ni vžival, ker že 26. maja l. 1826 je umrl v Tacnu pod Šmarno goro, star 81 let.

Gregorij Hočevnar se je porodil na Zgornjem Brniku okoli l. 1740, v duhovnika je bil posvečen l. 1775 (ad titulum mensae domini Münkendorf). »Studia omnia in Seminario Goritensi absolvit.« Pastiroval je kot subsidijarij na Krki eno leto, na Primskovem 3 leta, pri Beli cerkvi 3 leta, kot kapelan v Zagorju 4 leta, potem v Radečah na Dolenjskem. L. 1795, 25. februarja, je bil premeščen za kapelana v Zagorje.

Matej Jegrišek.⁴⁾

Primož Smole.⁵⁾

Simon Hočevnar, porojen 25. oktobra l. 1783, v mašnika posvečen 2. januarja l. 1814.

¹⁾ Kapitulska knjižnica v Zagrebu; M. Slčkovec: »Škofija in nadduhovnja v Ptuju«, str. 78—88.

²⁾ I. Orožen, III., 421.

³⁾ Kapit. knjižnica v Zagrebu.

⁴⁾ I. Orožen, II., b. 41 in »Izvestja muz. društva«, I., 30.

⁵⁾ Ordinacijski zapisnik v Mariboru.

⁶⁾ I. Lavrenčič: »Zgodovina cerkljanske fare«, str. 87.

⁷⁾ »Zgodovinski zbornik«, stolp. 284.

¹⁾ I. Orožen, II., b. 103 in VI., 492.

²⁾ Kn.-šk. lavantinski arhiv.

³⁾ Matrike.

⁴⁾ »Zgodovinski zbornik«, stolp. 303.

⁵⁾ »Zgodovinski zbornik«, stolp. 254.

Aleš Martinjak¹⁾

Mihael Teran porodil se je 14. septembra l. 1787 v Šmartinu pri Cerkljah; v mašnika²⁾ so ga posvetili dne 11. septembra l. 1814. Poslali so ga najprej 21. oktobra 1814 kapelanovat v Kolovrat; 18. aprila l. 1815 v Kamnik; 10. aprila 1816 v Radeče; 9. oktobra l. 1818 v Selca; 15. oktobra leta 1819 v Železnike; 29. septembra l. 1821 v Staro Loko in še isto leto v Višnje goru. Leta 1824 je prosil za odpust v tržaško škofijo, kamor je bil tudi odpuščen 10. novembra l. 1824. Nadaljna njegova osoda nam ni znana.

Anton Jeran se je porodil 14. januarija l. 1803, v mašnika je bil pa posvečen — in sicer za tržaškopopersko škofijo — dne 20. septembra l. 1831.

Blaž Korošec (Koroshiz) se je porodil v Dvorjahl v cerkljanski fari dne 22. januarija l. 1807, posvetili so ga v mašnika dne 29. avgusta l. 1833. Služboval je v tržaški škofiji, umrl je pa kot vpokojen župnik dne 1. julija l. 1872 v Ljubljani.

Mihael Slemc, porojen dne 14. sept. l. 1832, je dobil dne 19. decembra l. 1852 tonzuro in nižje redove. Mašništva pa ni prejel, ker je umrl v četrtem letu bogoslovja, 17. novembra l. 1855. za jetiko.

Med svetnimi odličnimi Cerkljani bilo bi kazalo navesti tudi razne strmolske in poženske graščake, ki se omenjajo na straneh 6—8.

Zlasti pa pogrešamo v njihovi vrsti »učenega« strmolskega graščaka Ivana Friderika Rainskega. Ko bi tega moža imeli dandanes, ko se odločilni krogi tako v nemaju za zlato valuto, zaslovele bi Cerklje gotovo po širnem svetu, Avstriji pa bi postale zlat rudnik, ki bi ji preskrbel igraje zlata v izobilju ter jo ob enem rešil hudih dolgov. In kdo bi ne pozdravil z veseljem moža, ki zna delati zlató iz nežlahtne rude; kdo bi ga ne zamenil iz srca rad z drugim opisanim cerkljanskim rojakom iz najnovejšega časa, ki je skušal zlato rudo žive svete vere v Slovencih prekovati v nežlahtno rudo liberalstva in brezverstva? Bog daj, da bi bil trud slednjega enako popolnoma brezvpešen, kakor je bil obilni trud prvega. — Pa govorimo jasneje. Ivan Friderik Rainski je bil alkimist ali zlatotvor prve vrste. Spisal je knjigo, v kateri pravi, da je iznašel kamen modrih lapis philosophorum, s katerim se dá vsaka bolezen ozdraviti in nežlahtne rude spremeniti v zlato.²⁾ Valvasor

¹⁾ »Zgodovinski zbornik«, stolp. 317.

²⁾ Knjiga ima naslov: *Praeservativum universale naturale, a natura et arte depromptum in omni morborum genere est Lapis Philosophorum, cujus possibilitas, realitas, existentia et prae-paratio, quantum licet: quodque is solus sit unicus morborum debel-*

ga jako hudomušno zavrača ter se obrača posebno proti trditvi, da tisti, ki ne verujejo na tak »kamen modrih«, niso le največji nevedneži in puhloglavci, ampak so krivi celo hudodelstva veleizdaje. Svetuje mu: „*Sie mögen zuschauen, dass sie nur nicht Crimen laesae Veritatis et Facultatis et Prudentiae begchen.*“ Peča se še nadalje s tem pisateljem ter izreka bojazen, da se bode pač težko kedaj izmotal iz kamena modrih, ker se je tako vanj vglobil. Konečno pristavlja: „*Ich wünsche, dass er Goldes gnug davon aufhebe, besorge aber, der Gewinn, so ihm diese Kunst und Arbeit verspricht, stecke noch ziemlich fest und hart in Centro Impossibilitatis und Abyssso Invisibilitatis.*“¹⁾

Gimnazijskega profesorja Josipa Jenkota (str. 147) so poklicali l. 1887 na ljubljanski gimnazij, ne l. 1877.

V XV. poglavju so navedeni cerkljanski častni občani; XVI. poglavje pa nam podaje dve listini. Prva govori o vtelešenju cerkljanske fare velesovskemu samostanu l. 1553; druga pa o posvečevanju podružnice sv. Duha v Češnjevku l. 1535.

G. pisatelj piše »Strane« mesto »Stranje«. Čemu? po ljudski govorici je opravičeno le »Stranje«. Ljudstvo govori »Strajne«, po analogiji »spajne«, »sajne«, »kojne« itd. Ako pišemo »spanje, sanje, konje« itd., moramo pisati dosledno tudi »Stranje«.

Pohvalno smo že omenili lepo sliko farne cerkve. Ker se pa toliko več poželi, kolikor več se vidi, zato izražamo bodočim kronistom še jedno željo. Ako se že tako natančno opisuje zgodovina kake fare, bi skoraj kazalo oskrbeti tudi vsaj temeljni načrt farne cerkve in znamenitejih podružnic, in pa, kaj, ko bi se v pojasnilo topografične lege dodal tudi zemljekaz dotične fare. Taka požrtvovalnost, kakoršno je pokazal gospod založnik pri »Zgodovini cerkljanske fare«, zmogla bi tudi še to.

lutor Hercules, contra Jak. Joan. Wencesl. Dobzenski de nigro Ponte Phil. et Medic. Doctorem, Lapidem Philosophorum, ejusque indefinitam in omnibus morbis curandis excellentiam negantem demonstratur. Editore Joan. Frid. a Rein, ad Stermoll et Radelsegg, incliti Ducatus Carnioliae causarum Aulicarum Provincialiumque Assessore etc. Labaci typ. J. Bapt. Mayr 1682, in 8. cum figur. — Od njega hrani se še tudi rokopis „*De Chymia*“, „*cum figuris pulcherrime pictis et aureis litteris scripto*“, katerega je osebno poklonil cesarju Leopoldu I.; cesar ga je pa podaril samostanu bosih avguštincev na Dunaju. — Prim.: »Bibliotheca Carnioliae« str. 44. — »Mitth. d. histor. Ver. f. Krain«, l. 1861, str. 93 in 94.

¹⁾ Valvasor: VI. knj. str. 363—365.

Vsebinska. *Duhovniška bratovščina svetega Mihaela v Mengšu. (Od l. 1667—1799.) — Duhovščina v Novem mestu in okolici l. 1734 in 1737. — Slovstvo: Zgodovina cerkljanske fare. (Nadaljevanje in konec.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U.“

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Šesto leto.

Ljubljana, meseca aprila 1893.

Številka 22.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

X ma.

Ut autem rite Succedat electio, seposito omni temporali respectu, in Ecclesia Supra memorata congregati, praemissa S. Spiritus supplicii invocatione ibunt in Suffragia Secreta Scripto danda, quae hinc ex Senioribus, una cum Secretario, vel vice Secretario exacte suscipiant, et juxta pluralitatem votorum, Rectorem, Assistentes, et Secretarium promulgabunt, promulgati verò promptè et humiliter ad Gloriam Dei impositum munus suscipient, ac recitato dein hymno Te Deum laudamus, Caetera Sodalitatis munia, ut supra peragentur.

XI ma.

Apud Secretarium Servabitur Album, Sigillum et arcula Sodalitatis, ita tamen ut altera ad eandem clavis sit penes Dominum Rectorem. Tenebitur autem Dominus Secretarius quotannis rationem reddere acceptorum et expensarum coram omnibus R. R. D. D. Consodalibus congregatis, sicut et Eleemosynarum a confratribus, seu aliis Congregationis Benefactoribus, sive pro Missis dicendis pro defunctis, sive pro occurrentibus necessitatibus Congregationis. Horum vero benefactorum nomina seorsim inscribantur in ipso Albo, ut eorum nomina numquam excidant.

XII ma.

Quamprimum alicui ex D. D. Sodalibus innotuerit aliquem confratrum gravius aegrotare, ipsum invisit, Solabitur, et Serio eriget, ut de comatu necessario

ad felicem ex hac vita transitum mature ipsi prospiciat, monebitque de hac re Dominos Officiales, qui per litteras patentes a Domino Secretario componendas alios D. D. Consodales hortabuntur, ut aegrum quantum possibile est, pariter et alternatim invisant, munia sacra ejus loco peragere studeant, media si desint corporis, administrare satagant: Et denique, quod sibi praestitum vellent, in tali articulo constitutis, eidem omni cum sollicitudine exhibeant.

XIII.

Statim autem, ut aeger ex vivis discesserit, vicinior consodalis de ejus obitu R. D. Secretarium admo- neat, cujus muneris erit absque mora id significare reliquis D. D. Consodalibus his vel similibus verbis: Obiit in Christo R. D. Confrater noster N. N. die N. mensis N. Anno N. pro cujus anima persolvamus, quid vi instituti nostrae congregationis tenemur, et simul si fieri aliqua- liter potest pro amplitudine Sacerdotalis Charitatis, praesentia nostra lunus ejus omnes cohonestemus, quod peragetur tali die locoque.

XIII ta.

Quoniam verò quidquid praecipitur, in sola charitate solidatur, dabunt operam non Segnem DD. Sodales, ut fraterno se amore in Domino complectantur, Se vicissim honore et debita reverentia praeveniant, et praecipue honorent, ac libenter audiant eos, a quibus Regimen totius Congregationis pendet. Et ideo capita hujus

Sodalitatis maxime studeant, ut tam verbis quam factis, bonum Christi odorem spargant, eum in finem, ut opere ipso caeteris Sint norma et incitamentum ad Virtutem.

XV ta.

Si quis DD. Sodalium Dei permissu aegritudine longiori diu vexaretur, conficeretur Senio, privatione sensuum redderetur impotens ac subsidio qualicumque, sive corporis sive animae opus haberet, illi juxta fraternae Charitatis leges, tam ex communi Sodalitatis arca, quam ex privato cujusvis poenu, quisque Sodalium, pro possibili subvenire studeat. Pari ratione si ob pauperiem sodalis defuncti funerale, ut par est dignitati Sacerdotali, fieri nequiret, illud sumptibus Congregationis peragatur.

XVI ta.

Denique diligenter observabunt omnes, quod summus Sacerdos Christus docet, nempe: cum videris fratrem tuum delinquentem, corripe eum inter te et ipsum, quod si audire noluerit, dic congregationi, ut ea opportunis remediis providere eidem possit. Quapropter Sodales omnes cavere Sciant a gravioribus, et maxime publicis delictis, a quibus nisi moniti abstinerint, Sciant se ex Sodalitate penitus excludendos.

XVII ma.

Cui etiam poenae subjectos noverint illi Sodales, qui continuo triennio numquam congregationem frequentaverint, nisi litteris vel per aliquem vicinum Sodalium, absentiae suae causam legitimam Congregationi manifestaverint. Quo vero melius et ferventius haec omnia serventur, licet nullatenus praecipiamus, tamen ut bonum, et plurimum conducens suademus, si ad minimum intra triennium semel quilibet ex DD. Sodalibus per Spiritualia exercitia, ad dies aliquot, et per generalem Confessionem animam restauraverit: Et si annis Singulis hae regulae et statuta in generali Conventu, post electionem novi Rectoris et Officialium, publicè à Secretario, vel ab ipso Rectore fuerint perlecta.

XVIII.

Cum vero insignem Ecclesiam Manspurgensem, S. Mihaëli Archangelo, Speciali Patrono nostro sacram, plurimumque Ecclesiarum Matrem, considerata mature locorum omnium qualitate, censuerimus pro fixa Sede, Congregationis nostrae et conventus nostri annui, aliis quibuslibet Ecclesiis anteferre, ut, videlicet inde copiosiores pietatis nostrae manipulos reportare valeamus, opportunum duximus et omnino necessarium, ut supplicii Confratrum omnium instantia facultatem nobis concedi postularem a Reverendissimo loci illius de Manspurg

Ordinario, juxta Bullam SSmi D. N. Clementis Noni a nobis obtentam: quatenus Jurisdictione sua Ordinaria, autoritate et gratia, liceret nobis quotannis in festo Apparitionis S. Michaëlis Archangeli, cadente in diem octavam Mensis Maii, aliaque die Lunae ejusdem anni, in praedicta Ecclesia Manspurgensi unanimiter convenire, ut ibi non solum solemnem devotae Congregationis nostrae diem statuta pietatis opera persolvenda peragamus, verum etiam indicto Conventu, de negotiis et augmento hujus piae Confraternitatis pertinentibus conferentiam habeamus.

XIX.

Et siquidem Saepedicta Ecclesia ab ipsa incorporatione et unione celeberrimo Monasterio SS. Trinitatis Neapoli Austriae, tam ex innata pene Sacro Cist. Ordini exemptione ab Episcopali Jure, quam ex privilegio speciali Pii Secundi Papae piissimae recordationis, nullum unquam agnovit loci Ordinarium nec agnoscit nisi Reverendissimos DD. Abbates ejusdem Coenobii SS. Trinitatis, utpote qui nonaginta circiter annis ante Concil. Tridentinum in praelibata Ecclesia Manspurgensi, atque illius territorio Jurisdictionem Ordinariam, praescribentem Jurisdictionem Episcopalem, ante celebrationem Concilii Tridentini possidere et manutenere dignoscuntur: Idcirco ne illius Ecclesiae Manspurgensis Immunitati, ac etiam exemptioni, privilegio et Jurisdictioni Ordinariae Reverendissimi D. Matthaei Abbatis moderni SS. Trinitatis Neostadii Austriae, suorumque Successorum, vel in minimo futuris retrò temporibus derogari possit. Dictum Reverendissimum Abbatem suosque Successores pro Ordinario dignissimo Ecclesiae Manspurgensis agnoscimus et profitemur. Hisque statutis et regulis nostris cavemus, ne per conventum nostrum, sive bis, sive ter, ad summum, pro negotiorum Confraternitatis nostrae necessitatibus et augmento, contigerit, ullus actus exerceatur, qui in praejudicium tam Spiritualis quam temporalis Jurisdictionis Saepedicti Reverendissimi Domini Abbatis, sui Venerabilis Conventus aut (sedis) electae Manspurgensis Ecclesiae vergere possit in futurum. Eidem praeterea Reverendissimo Domino Abbati, suisque Successoribus, tamquam praestitutae sedis nostrae, Ordinariis legitimis, in spiritualibus et in temporalibus dominis ac fautoribus nostris observandissimis, omnem reverentiam honorem et subjectionem spondemus: sub cujus et quorum foelici tutela nos emolumentem spirituale capturos in Domino confidimus.

O. A. M. D, B. V, S. M. A. G.

Matej, opat cistercijskega samostana v Dunajskem novem mestu, potrdi dné 1. januvarija leta 1668 ustanovitev in pravila duhovniške bratovščine v Mengšu.

Sequitur harum Regularum seu Statutorum

Approbatio.

Nos Fr. Matthaeus Divina miseratione Abbas Monasterii SS. Trinitatis Neapoli Austriae, Sacri Ord. Cist. Parochiae Manspurgensis Superioris Carnioliae in Spiritualibus Ordinarius et in temporalibus Dominus RR. DD. Confratribus noviter erectae Congregationis Sacerdotalis

Salutem in auctore Salutis.

Desiderium quod ad Salutare Piarum Personarum propositum pertinere dignoscitur auctore Deo, sine aliqua dilatione convenit adimpleri. Unde Reverendi ac Doctissimi Domini, cum ea quae ad solatium et salutem animarum, tam in vita, quam post mortem inspirante Paraclyto, pia a vobis excogitata comperimus, petieritis, ut par est, auctoritate nostra Ordinaria approbari et confirmari, merito citra difficultatem justam precum Vestrarum petitionem admittimus, et noviter erectae laudabili Congregationi Vestrae sincero congratulamur affectu. Locum igitur illum videlicet Manspurgensem Ecclesiam, morientium fidelium Speciali Patrono Sancto Michaëli Archangelo sacram, Nobis vero tam in Spiritualibus quam temporalibus, Ordinaria Jurisdictione subjectam, quam pro majori emolumento et uberiori fructu animarum Vestrarum, Vestro etiam laudabili instituto aptiorem elegistis, de Consensu Venerabilis Conventus nostri, ea conditione vobis concedimus, ut in dicta Ecclesia quotannis in festo Apparitionis S. Michaëlis Archangeli, cadente in diem octavam Mensis Maji, aliaque die Lunae ejusdem anni unanimiter convenire, et ibi non solum solemnem devotae Congregationis diem statuta pietatis opera exercendo peragere: Verum etiam in dicto Conventu de negotiis ad augmentum et conservationem Confraternitatis tractare et conferre valeatis. Attamen ut nullus inibi actus unquam exerceatur, qui in praejudicium Domini temporalis, nostraeque Spiritualis Ordinariae Jurisdictionis, nec non successorum nostrorum in dictam Parochiam et Ecclesiam Manspurgensem vergere possit: Salvâ nimirum reverentia Personae Nostrae et successorum nostrorum: quos sicut Ordinaria Jurisdictione in Parochiam Manspurgensem iungentes, debitè agnoscitis, et imposterum futuris semper temporibus agnoscatis. Quod si quid (quod absit) in contrarium vertente tempore contigerit, vel à Vobis, vel à Successoribus Vestris attentari, hasce irritas et nullas prorsus esse declaramus. Ea propter Bullas Sanctissimi D. N. Clementis Papae

Noni à Vobis desuper obtentas, nec non etiam Regulas et statuta piissimae congregationis Vestrae, auctoritate Ordinariâ, confirmamus et approbamus, Et dictam confraternitatem Vestram laudabilem, sub tutela Abbatiae nostrae, Specialiter protegendam in Domino suscipimus. Ut ergo hae semper gratia digniores censeamini, DEI timorem et amorem assiduè in cordibus Vestris et actionibus habere Satagite, ut quantò à Saeculi hujus astutiis, et ingratitude liberiores esse cupitis, tanto amplius placere Deo, totis animae viribus anheletis. Cunctis autem salutaria devotae Congregationis Vestrae, statuta Servantibus, sit pax Domini Nostri JESU Christi: quatenus qui hoc caliginoso tempore mentis Vestrae oculis, ad investigandum tam salutare institutum misericorditer tribuit luminis claritatem, eadem benignitate concedat, animabus Vestris refrigerii sedem et quietis Beatitudinem.

Datum Neapoli Austriae ad SS. Trinitatem, sub nostra subscriptione, et majoris nostri sigilli appensione, Anno reparatae Salutis Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo octavo Calendis Januarii.

Predstojništvo duhovniške bratovščine sv. Mihaela v Mengšu se zahvali cistercijskemu opatu Mateju za naklonjenost, skazano bratovščini, ter priporoča vse sobrate tudi v bodoče. — 1. marca 1668.

Litterae responsoriae

Ad

Reverendissimum et Amplissimum Praesulem, Dominum Dominum Matthaeum Sacri Ord. Cist. ad Sanctissimam Trinitatem Neostadii Austriae Abbatem Vigilantissimum, Sacrae Caes. Majestatis Consiliarium, Reverendissimum Dominum nostrum Patronum gratiosissimum.

*Reverendissime et Amplissime Praesul
Domine Domine Patrone gratiosissime.*

Consolatorias Reverendissimae et Amplissimae Dominationis Vestrae, de praecoci obitu nostri dilecti Domini Confratris Georgii Caroli Weissman, ad thesaurum archivi nostri, utpote immortalis lectione dignissimas, in profunda reverentia, et reverentia osculo exceptas servavimus. Certe quicquid severat amaritudinis in corda nostra, nostri ob integerrimae vitae candorem, omnibus amantissimi Domini Consodalis inexpectatus obitus sustulit radicitus Bernardino melle delibata Reverendissimae et Amplissimae Dominationis consolatio: jamque extrema luctus nostri, occupat duplex gaudium. Unum quo triumphanti, ut omnia speramus, Commilitoni, tanquam praemisso peregrinationis nostrae ad thronum gratiae

Advocato, obtentam palmam: Alterum quo nobis ipsis Reverendissimae et Amplissimae Dominationis, constantes erga Congregationem nostram, gratias, et gratiosos favores, corditus aggratulamur. Principium novae ad resuscitandam in cordibus nostris, ulceratorum temporum charitatem institutae congregationis nostrae, grave amplius non erit, quin potius nos dimidium facti jam habere gloriabimur, qui benè coepimus, in principio scilicet: Statim cum expectatissimum gratiosissimum Protectorem, Ordinarium et Patronum, indubitata Singulari Dei gratia et S. Michaëlis favore impetrando, quem rerum omnium principium et finis Sanctissima Trinitas suum jussit esse Abbatem. Unde ut tutiora Simus in corpore Archangelico membra, Vestram Reverendissimam et Amplissimam Dominationem in supremum caput nostrum, non tam eligimus, quam jam antea non unius dumtaxat super nos potestatis et auctoritatis jure natum humiliter obsecramus: Reverendissima et Amplissima Dominatio dignetur, uti hactenus, ita deinceps constanti gratiarum suarum influxu nobis esse gratiosa, ut flores, qui apparuerunt in terra, et maturescant in fructus et tempus putationis eo desideratae a nobis omnibus felicitatis progrediatur, ut qui sumus putati per Sacros Ordines ab Agricola Coelesti in (Vite?) vera palmites non arescamus per culpas et acediam, (Sed) in Vite maneamus per Virtutes et constantem zelosam in Vinca Domini industriam, et in commissis nostrae et aliorum DD. Confratrum curae multis millibus animarum, fructum plurimum afferamus, quem in finem nos omnes totamque congregationem . . . . . ad Reverendissimae et Amplissimae Dominationis amplissimas gratias membra sanctae congregationis existimus: etiam sub Reverendissimae et Amplissimae Dominationis ut capitis nostri nutu ac protectione in progressu foelici nostrae congregationis, quoad omnia statuta et statuenda, Vivamus, moveamur et simus. Reverendi Domini Secretarii nostri, si qua tamen in illo est, erubescere merito debet tota modestia, et ad immeritas a Reverendissima et Amplissima Dominatione super exiguo funebri discursu datas laudes ingenui pudoris purpura collarari. Fecit pauper quod in angustiis temporis de optimi Collegae fato maestissimus pro sua debilitate potuit, et quia hoc fecit, legem, quam ei hac in re tulimus, non tam per Bernardinae eloquentiae, quâ, ut indignus, merito caret, sed per Sanctae obedientiae, quam praestare nobis tenetur, exercitium adimplevit. Caeterum toties de alveari et mellea cella S. Bernardi sugimus, quoties Reverendissimae Dominationis litteras, quas ex innatae sibi humilitatis stimulo ad nos scribere dignatur, in reverentiam delixis oculis legimus, quas etiam uti pulcherrimam Regularum nostrarum confirmationem in solatium et glo-

riam totius congregationis Archivo perpetuò commendavimus, ut cuique inde pateat, quam foelices simus, qui sub tam melleo Praesule contra ingratitude Saeculi et aëreas potestates, unitis in Sodalitiis viribus militare cepimus. Nunc aliud non superest, quam ut Reverendissimae et Amplissimae Dominationi, totique Venerabili Conventui, nos omnesque DD. Consodales profunde adgeniculati in perseverantiam gratiarum, impensissime et humillimè commendamus, prout per praesentes indignas lineas facere praesumimus, et manemus

Reverendissimae et Amplissimae Dominationis

Manspurgi Calendis Martii Anno 1668.

Obsequentissimi Servi
Subjectissimi Capellani

Laurentius Friat,
Manspurgi Vicarius,
pro tempore Praefectus.

M. Jacobus Pinter,
Capellanus Manspurg.,
p. t. indignus Secretarius.

Jacobus Wubitsch,
Vicarius in Commenda
Melitensi Ord. S. Joannis
Hyerosolymitani ad
S. Petrum,
Et pro tempore indignus
Assistens.

Mathias Parenta,
Parochus in Circlata,¹⁾
indignus pro tempore Assistens.

praesentatum 11. Martii 1668.

Potrdilo, da je prepis predstoječih listin popolno soglasen s tekstom, ki se nahaja v dunajskem novomeškem samostanu. — Ljubljana, 25. februarija 1669.

In Nomine Domini Amen.

Dass dises abschrüfftliche Vrbarium sambt denen darinen einuerleibt: vnnd beschribnen Zuestendig: vnnd anhängighaiten, auch brieflichen Vrkhunden, gegen dem fürgebandt aus einem vralten, in dem Closter bey der heilligen Dreyfältigkhait in der Neüstatt in Össterich ligenden Vrbario, gezogen, von Sr. Gnaden herrn Matthaео Jezigen Abbe etc daselbst, mit eigene hanndtschrift, vnndt Pedtschafft gefertigten, mir von dem Hohwürdigen, in Gott Andächtigen, auch Edlen, vnndt hohgelehrten herrn Maximiliano Abbten Zu Sittih, der Röm: Kay: Majestät etc Rath, vnnd Einer Löb: Landschaft olda in Crain verordneten, fürgelassen Exemplar, vnndt gegen denen andern in demselbem eingetragnen schriftlihen Vrkhunden, wie auch Insti-

¹⁾ Gotovo pomota mesto Circlach.

tutions vnnnd Confirmations Instrumentem der zu Mansspurg neu aufgerichteten Priesterlichen Bruederschafft. gehalten, collationiert, vnnnd in allem deme, wass zwischen Meinen, auf denen geschribnen Blättern von oben an obwärts, vnnnd sodan vnterhalb vnter dem Context von der rechten gegen der linkhen handt, zum endt jedes geschribnen Blats gezognen Collationierungsstrich, oder linie, ausser etlicher Copien wort, deren Correctur auss meiner handtschrifft zu erkhenen, gleichlautendt be-

fundten worden. solliches Vrkhundet dise meine hiher gestelte eigene handtschrifft, wie auch Notariats-Petschafft vnnnd Signatur.

Actum Laybach den 25. Februar 1669.

(L. S.)

Johann Carl de Giorgio,
V. J. Dr. des Löb : Kay : Lanndts
Vizdombamts in Crain geschwor-
ner Secretarius, alss Böpstl. vnnnd
Kayserlicher Notarius Publicus.
(Nadaljevanje prih.)

Nikolaj Salon,

župnik trnovski.

Zgodovinske črtice; spisal J. Bilc.

Med najstareje fare ljubljanske škofije spada gotovo trnovska na Notranjskem.¹⁾

¹⁾ Spričuje nam to jako starinska zidava prvotnega dela farne cerkve, posvečene prvaku apostolov sv. Petru, ki je zavetnik premnogim starim svetiščem; spričuje nam starost duhovnije lega farne cerkve, na griču, v sredi lepe rodovitne doline, po kateri je v mnogih vaseh in vasicah naseljenih veliko število ljudij, kateri gotovo že v prestarih časih niso bili brez dušnih pastirjev. Starodavnost cerkve in fare nam dokazujejo dalje tudi mnoge jako zanimive drobtinice, katere nam hrani zgodovina.

Znani tržaški kronist dr. Peter Kandler in ž njim naš učeni zgodovinar, rajni dekan Peter Hitzinger, menita, da je bila fara trnovska ustanovljena v sredi dvanajstega veka, ter da je starejša od nje župnija jelšanska v tržaški škofiji in slavinska na Pivki.

Ko sem se bil pred 29 leti namenil sestaviti malo kroniko naše župnije, prosil sem omenjenega zgodovinarja Hitzingerja, da mi zbere kaj gradiva iz stare zgodovine trnovske fare. Prijazni in učeni gospod, čegar imena se bodo Slovenci vedno hvaležno spominjali, mi je prav rad željo spolnil ter pazljivo pregledal knjige: 1. dr. Kandler, *Indicazioni per illustrare le cose storiche del Litorale. Trieste 1855.* — 2. Bianchi, *Documenti per illustrare la storia del Friule. Udine 1844.* — 3. Mainati, *Memorie storiche di Trieste.* — 4. *Storia chronografica di Trieste del Can. Seussa.* — 5. *In memoria dei vescovi di Trieste del dr. P. Kandler.*

Iz teh knjig je rajni Hitzinger sobral, ter mi poslal marsikaj zanimivega, kar sem porabil pri sestavljanju kronike trnovske. (Gl. »Laibacher Diocesanblatt« 1. 1880, štev. 3, 4 in 5.)

Dasiravno so omenjeni pisatelji škofijske arhive skrbno preiskali, ter vse, kar so važnega v njih našli, v svojih knjigah razglasili, se vendar ne more dvomiti, da hranijo posebno videmske stare listine še mnogo znamenitega za zgodovino farâ naše škofije.

Domače listine podajajo nam za trnovsko kroniko jako malo gradiva, ker so bile v velikem požaru 20. avg. leta 1702, kateri je uničil farno hišo, tudi vse knjige pokončane. Razven nekega starega pergamenta, podpisanega 18. marcija leta 1650, ki je prav za prav prepis darilnega lista z leta 1517, in »katapana« o duhovskih službah, ne hrani farni arhiv nič zanimivega. Le farne matrike, katere segajo do leta 1702, in so še precej natančne, nam do te dobe marsikaj pojasnjujejo. Tako je bilo mogoče imena vseh duhovnih pomočnikov, katerih je bilo od takrat do danes nič manj kot 119, doznati, in izpisati tudi župnike trnovske do l. 1686, katerih je tukaj od takrat do danes pastirovalo dvanajst.

Izmed nam sploh znanih 16 župnikov²⁾ te častiljive cerkve je jako zanimiva oseba Nikolaj Salon (1686—1712): o njem hočem tu obširneje razpravljati.

Bil je Salon sovremenik našemu slavnemu zgodovinarju Valvazorju, kateri omenja o njem v svoji zgodovini: »Anjetzo ist Herr Nicolaus Salon der Pfarrer, welcher auch Bischof und Abt ist in partibus infidelium.« Valvasor ga tedaj imenuje škofa. Zapisniki, krstni, poročni in mrtvaški ga imenujejo le župnika, včasih opata: ako ga drugi vpisujejo, mu dajejo naslov: »reverendissimus dominus«. Premska vikarija, ktera je pripadala trnovski fari, ima nekoliko stareje matrike, in v njih se nahaja pogostoma zaznamovano, da je župnik trnovski poročal ali pokopaval namesto domačega vikarja. V njih se nahaja zapisano: »illustrissimus episcopus Nicolaus Salon, parochus Trnovensis«. Ta naslov mu je pridejan, ko je drug duhovnik zapisaval opravila, zvršena po Salonu.

Poglejmo sedaj še, kaj je zapisano v mrtvaški knjigi o smrti Salonovej! *Die 3. Sept. 1712. Reverendissimus Dns. Nicolaus Salon abbas infulatus et parochus caesareus Trnovensis obiit in Domino . . .* Ker se torej Salon sam nikdar ni podpisaval škofa, in ker mu tudi po smrti niso pridevali tega naslova, je pač čudno, zakaj ga prej omenjeni viri škofa imenujejo.

Še bolj čudna postaja ta zadeva po tem, kar je pisalo o našem župniku »Cvetje iz vrtov sv. Frančiška« štev. 12. 1. 1887.

V omenjenem listu beremo v spisu »Trsát, slavno svetišče M. B.«, da je neki Janez Ugolini dal napraviti v kapelici, katera je bila sezidana na mestu, kjer je nekdanj stala hišica preblažene Device, nov altar. Za čas postavljanja so prenesli čudodelno podobo Božje Matere v zakristijo ter jo tu v shrambo zaprli . . . . Bere se

²⁾ Prvi med njimi je Nikolaj Manfiutta, kateri je tukaj leta 1318 pastiroval.

v »Cvetju« dalje naslednje: »Ko je bil oltar postavljen, sklenili so sveto podobo še bolj slovesno na staro mesto prenesti. Iz tega namena povabi samostanski predstojnik Nikolaja Salona, titularnega škofa Makarskega, infuliranega opata in župnika Trnovskega, da bi izvršil sveta opravila.« Velikih slavnostij, katere so se vršile pri prenašanju čudodelne podobe, nečemo tu opisovati, ker ne spadajo v našo razpravo. Le to bodi po »Cvetju« še omenjeno, da je pozneje škof Nikolaj Salon pošlal na Trsat v dar preblaženi Devici Mariji svoje pontifikalije v zahvalo za premnoge po priprošnji premilostne Matere prejete dobrote.

Stara trsatska kronika, iz katere je »Cvetje« posnelo popis slovesnega prenašanja svete podobe, imenuje torej našega župnika Salona titularnega škofa makarskega.³⁾

³⁾ Makarska je bila mala dalmatinska škotija, kakoršnih je bilo v Istriji in Dalmaciji več, in katere so štele komaj toliko prebivalcev, kakor sedaj pri nas kaka dekanija.

Ko me je obiskal svoj čas velecenjeni provincijal reških kapucinov, č. o. Auguštín, kateremu so razmere cerkvene v Dalmaciji dobro znane, sva se tudi o škofu-župniku Salonu razgovarjala. Obljubil mi je bil o. provincijal, da bode skušal zvedeti, če se o Nikolaju Salonu v makarskem arhivu kaj nahaja in če ni bil znabiti celó škof makarski. Zvedeti ni mogel o. provincijal ničesar, vstregel mi je pa zelo s tem, da mi je poslal zapisnik škofov makarskih.

Kakor sem že omenil, je makarska škofija sicer majhna, pa zato stara, ker že leta 532 je Honorij III., metropolit Dalmacije, nekega Štefana imenoval škofa makarskega. Po smrti tega škofa do leta 1320, ko je bil po nadškofu spljetskem Petru IX. izvoljen Valentin biskupom makarskim, torej skoraj 800 let, so imena makarskih nadpastirjev popolnoma neznana. Leta 1779 je bil izvoljen zadnji makarski škof Fabian Blašković. po čegar smrti so vladali nekaj let škofijo kapitularni vikarji. Bulla »Locum B. Petri« je združila makarsko škofijo s spljetsko (Spalatensis Ecclesia); cerkev pa je ostala sostolnica (concathedralis); njen prošt je postal pomožni škof in vikarij škofa spljetskega, ter je vsakemu podeljena čast naslovnega škofa. To je kratka zgodovina makarske cerkve. Opomniti nam je še, da v času od leta 1320 do zadnjega pravega nadpastirja makarskega je bila škofija štirikrat več let brez škofov, da je bilo, kakor pravi škofijski imenik, medvladje »interregnum«. Zadnje tako medvladje je bil po smrti škofa Marina Lisnić-a do leta 1698, ko je po prizadevanju in trudu pobožnega in učenega Nikolaja Bianković-a škofija zopet dobila pastirja. Bil je ravno Bianković izvoljen za škofa; saj menda ni imela vsa Dalmacija tako iskrenega in pobožnega duhovnika, kakor je bil škof makarski Nikolaj Bianković rojen Spljetčan. Kaj je bilo vzrok, da je cerkev tolikokrat in toliko let bila vdova, mi ni znano; znabiti je temu vzrok bilo pomanjkanje škofu dostojnih prihodkov; skoraj gotovo pa turška sila, pred katero so imeli Turkom sosedni kristjani gočovo veliko trpeti. Naj bo že temu, kakor hoče, to je gotovo, in za našo razpravo znamenito, da je bil ravno o času, ko več let v makarski ni bilo škofa, Nikolaj Salon župnik v Trnovem. Znano je tudi, da so v prejšnjih stoletjih in celó do naših dnij posvetni gospodarji in vladarji imenovali nekatere može za škofe, tako imenovane »naslovne škofe« »titularne škofe«, kateri so imeli

Titularni škof s samim naslovom brez škofovega posvečenja bil je torej župnik trnovski Nikolaj Salon. Ker takrat v Makarski pravega škofa ni bilo, zamogel je imeti naslov škofa makarskega; ko pa je bil Nikolaj Bianković imenovan in posvečen za škofa makarskega, je Nikolaj Salon odložil naslov škofa makarskega. To nam marsikaj pojasni, a ne vsega! Zakaj ga imenuje kronika trsatska in knjiga premska škofa makarskega in »illustrissimum episcopum«? Zakaj o njegovej smrti ni omenjeno, da je bil titularni škof? Zakaj piše Valvazor, da je sedaj Nikolaj Salon škof i. p. inf.⁴⁾ župnik v Trnovem?⁵⁾

In ker po tem naslov v cerkvenih očeh ni imel nikakoršnega pomena, zato se ponižni mož nikdar ni imenoval škofa. Pač je pa bil infuliran opat;⁶⁾ odkod je imel naslov opatov, ni nikjer zapisano.

Da je bil mož jako veljaven, zamore se sklepati iz tega, da so ga povabili na Trsat obhajati veliko slavnost; v tujo biskupijo na Trsat, kjer je bil komaj pol ure daleč prošt reški, kateri se je znabiti tudi vdeležil lepe pobožnosti, katero smo prej omenili.

Za njegovega župnikovanja je zadela trnovsko faro velika nesreča. Pogorela je duhovska hiša z vsem, kar je bilo v njej. Skoraj gotovo je bila v tem požaru razdejana tudi farna cerkev.⁷⁾

Župnik Salon je popravil za silo cerkev in svoje stanovanje, ki je bilo na pol manje od prejšnjega — sedaj nadomeščenege z novim — ter s slamo krito, sploh tako, da bi bilo sedaj celo kakemu kajžarju preborno.⁸⁾

Po tem požaru je živel Nikolaj Salon še 10 let. Umrl je dné 3. septembra leta 1712, star 76 let. Kraj njegovega rojstva in njegovega službovanja, predno je postal župnik v Trnovem, je neznan.

le naslov, pa ne reda in časti, kateri niso bili pravi škofje v cerkvenem pomenu; ti se nikakor ne dájo prisposodbljati nekdanjim škofom i. p. inf., ali sedanjim titularnim škofom, kateri so pravi posvečeni škofje.

⁴⁾ Izraza »in part. inf.« pri nekanonistu Valvazorju ne kaže preveč poudarjati.

⁵⁾ Op. vredn.: Najbolje se znabiti te teškoče in ti pomisleki rešijo s podmeno, da je Nikolaj Salon bil le Epus »electus« (še ne »praeconizatus«) ali pa »resignatarius«.

⁶⁾ Op. vredn.: Ali bi ne bilo tudi mogoče, da so ga ravno zaradi rabe pontifikalij smatrali za škofa?

⁷⁾ Tako mi je pripovedoval pred mnogo leti zelo star mož, cerkveni starešina J. T., da je namreč v svoji mladosti iz ust starcev slišal, da je nekda v zvonik farne cerkve treščilo, in vsled tega je pogorela hiša božja in tudi farovž.

⁸⁾ Ko je stanoval pisavec teh vrstic pred 28 leti kot zgodnik v slabi farni hiši, popravljal jo je nepozabni rajni župnik, dekan Ant. Grašič. Pri tej priliki so delavci nadomestili ogorjene tramove z novimi. Stari zidovi in iz ognja rešene črne grede so spominjale na ta strašni požar.

Slo v s t v o.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Kritika kritike.)

Dolžnost mi je, da odgovarjam kritiki »Zgodovina cerkljanske fare« v »Zgodovinskem zborniku« št. 15, 16, 19, 20 in 21 — ne radi sebe, temveč, da branim delo radi dela tudi za bodočnost. Zasluži pa, da se brani? Na to so vže odgovorili prvi in najodličnejši naši domači zgodovinarji v raznih listih v svojih ocenah, kakor v »Dom in Svetu«, »Ljubljanskem Zvonu«, »Slovincu«, »Duhovnem Pastirju«, »Učiteljskem Tovarišu«, »Laib. Zeitung« itd., kjer so se izrazili o delu izredno pohvalno.

In tudi brezimni gospod kritik v »Zgodovinskem zborniku« je odgovoril pišoč (str. 233): »no pričujoči zvezek (to je »Zgodovina cerkljanske fare«) pa, ki po svoji zunanji obliki vse druge (dosedanje zvezke »Zgodovine farâ«) nadkriljuje, odlikuje se — tudi v natančnosti.« Prečudno je tedaj, da gospod kritik takoj na to govori o mnogih nedostatkih in pogreških, ki trudapolno delo kazé ter mu vrednost zdatno zmanjšujejo, in pristavlja, da s tem ne dá aprobacije vsemu, česar ne omenja (str. 234).

Kje pa in kakošni so oni mnogi nedostaki in pogreški, ki trudapolno delo kazé in vrednost zdatno zmanjšujejo? Zgodovinar stvarno sodeč uvidi, da važnega zgodovinskega pogreška gospod kritik niti jednega najti ne more, pač pa, da malenkosti jednako največjim nedostatkom razglaša, ali pa besede moje drugače umeva.

Toda oglejmo si kritiko v kratkih potezah, naglašoč ne vseh, le nekatere nedostatke v njej.

Slišal je gospod kritik iz verjetnega vira, da so okoli leta 1860 v neki podružnici cerkljanske fare pokradli v noči tatje posvečene hostije in zlatnino. Svete hostije so raztrosili; ptiči so jih dobili in v kljuncih nosili okrog (str. 235). Prav radoveden sem, kje je oni verjetni vir? Cerkljanom, tudi najstarejšim, je to povsem neznano. V novejših dneh se je vnovič natančno med farani poizvedavalo: vspéh je bil isti, kar svedoči, da se je oni »verjetni vir« v tem motil. Okradli so pa zlobneži v resnici l. 1872 v adventnem času farno cerkev, kar omenjam v knjigi str. 49. — toda o ptičih je vse tiho. Mogoče, da je zamenjal »verjetni vir« tatvino v farni cerkvi z ono v nepoznati podružnici.

Na isti strani piše gospod kritik: »Pomuditi se nam je še nekoliko pri gradovih. Gospod pisatelj nam omenja le dva: strmolski in pa poženski«.

Gospod ocenjevatelj se tu zelo moti. V zgodovini cerkljanske fare (str. 9) čita se črno na belem: »Da je stal *grad v grajski vasi* in sicer uprav tam, kjer je

danes Podgorškova hiša, vidi se nam verjetno. Znamenj tu ne najdeš — toda ime vasi »grad« in sosednjih »Dvorjan« opravičuje vsaj deloma naše mnenje. Kapelica grajska, trdè, da je stala na istem mestu, kjer je zdaj podružnica sv. Helene ter da je zato Podgorškova hiša dolžna oskrbovati večno luč v podružnici grajski.¹⁾ Možno, da je napominani grad razdejal Turčin o prvem svojem napadu v naše pokrajine okrog l. 1400.« Gosp. kritik to prezré, odločno pa trdi (str. 236), da je stal grad v Zalogu, dasi ni je listine, ne pisma o graščini v Zalogu, niti znamenja ne ustnega poročila o njem. Da se imenuje l. 1300 priča Ulricus de Zalog in l. 1302 Wslinus de Zalog, — jedino le to pač slabo utemeljuje istinitost gradu v Zalogu. Sicer da je gospod kritik dosleden, moral bi trditi ob jednem, da je stal grad tudi v Češnjevku in Brniku, ker se v listinah imenuje med drugimi tudi Henricus de Ckerstetin (Češnjevk v cerkljanski fari) in Robertus de Pernekke (Brnik) — oba 11. decembra leta 1238.;²⁾ in vendar gosp. kritik ne trdi, da je stal grad v Češnjevku in Brniku.

O luteranski dobi méni gosp. ocenjevatelj (str. 236): »Dalo bi se morda kaj več povedati, kakor to, kar je na str. 14.« Da pišem o luteranstvu tudi na str. 15, — leto on zamolči. Več pa napisati nisem mogel, dasi sem gradiva v to marljivo iskal. Lažje bi nam bil morda pojasnil to dobo gospod kritik, ker so mu viri pristopnejši, nego meni. Da je bil župnik Krištof Schwab pl. Lichtenberški in Tufsteinski (1546—1595) prijazen luteranstvu, pišem tudi jaz, kakor tudi, da je bil v fari ne mal vihar (stran 15).

Tretjemu odstavku »verjetne misli o začetku fare« — piše gospod kritik »bi pa skoro rajši dali naslov neverjetne misli o začetku fare« str. 237.

Poudarjam, da ne trdim, da je bila v Šmartnem fara, kakor umeva gospod ocenjevatelj, marveč verjetno le mislim, ter svoje verjetne misli izvestno bolj utemeljujem, nego on svoje neverjetne misli. Zgodovinar pravično sodeč, ne dvomim — pritrdil bode meni — uvažajoč vse razloge, seveda tudi one, katere je gospod kritik zamolčal. Tako na pr. da je šmarska cerkev najstareja v fari — prva, prvotno jedina, in zato tudi verjetno farna; nadalje, da je tam blizu — dobrih 200 korakov — stanoval graščak in večina njegovih podložnikov, kakor tudi, da so imeli do pretečenega stoletja — od sedanje farne cerkve jedva dobro četrt ure oddaljenem Šmartnem — svojega duhovnika.

¹⁾ Farni arhiv cerkljanski.

²⁾ Schumi: U. R. II. zv. str. 74, 75 in 77.

Gospod kritik zanikuje (str. 240), da bi imeli v Šmartnem svojega duhovnika, — češ, pošiljali so jih tja le v adventnem in postnem času od farne cerkve.

Če je temu tako, vprašamo: Zakaj se imenuje Primož Kralj od l. 1777—1784, tedaj sedem let šmarski duhovnik — »sacerdos curatus ad S. Martinum«? Isto »sacerdotes curati« imenujejo se tudi drugi, kar svedoče cerkljanske farne matrike.

Od farne cerkve niso jih pošiljali, (dasi je bila v istih časih v školiji marsikje ta navada, da so jih pošiljali — to dobro znam tudi jaz), ker se šmarski duhovniki, kakor Primož Kralj, Janez Vodopivec, Josip Prunner — le ti so znani — med duhovniki farne cerkve nikdar ne imenujejo, pač pa jedino za-sé »sacerdotes curati ad S. Martinum«. Imeli so v Šmartnem svojo hišo, prav tam, kjer stanuje danes šmarski cerkvenik.

In da so pošiljali v Šmartno duhovnike, kakor méni gospod kritik — le za adventni ali postni čas — mar ni tudi to posebno stara in tehtna pravica, ki ima verjetno svoj vir v prvotni farni cerkvi v Šmartnem! Vprašam: Zakaj niso pošiljali duhovnikov tudi v ostale večje vasi, bolj oddaljene farni cerkvi, nego je Šmartno? — vzlasti na Zgornji Brnik, kjer je bila cerkev prostornejša in tudi vas trikrat večja nego je Šmartno?

Na strani 238. piše gospod kritik: »Ključarja farne cerkve, ki sta podpisana na ustanovnem pismu (kostniške kapelanije ali beneficija sv. Tomaža l. 1494), ne zoveta se Gašpar Močnik in Vrban Drysa, ampak Gašpar Maček in Vrban Desa, tako je vsaj čitati v nekem prepisu ustanovne listine, ki se hrani v knezoškofijskem arhivu ljubljanskem.« Mogoče, da je v onem prepisu pomota. V farnem arhivu cerkljanskem v tamošnjem urbariju čita se prav tako, kakor je v moji knjigi (str. 35, — namreč Gašpar Močnik in Vrban Drysa.

Na strani 240. prezrl je gospod ocenjevatelj besedo »približno« — pišoč: »Pač popolnoma neutemeljena je trditev (str. 62), da je cerkev sv. Florijana v Lahovčah zidana v slogu romanskem«.

Čitatelj se uveri v knjigi, da ne pišem v slogu romanskem, marveč približno romanskem.

Ravno tam se čita (stran 240): »Pri podružnici sv. Matije v Zalogu (str. 63) bi se dalo pripomniti, da so tudi njo za časa cesarja Jožefa II. nameravali povzdigniti v lokalno kapelanijo, a kasneje so to misel opustili.« Nisem pripomnil, ker se mi je videlo nepotrebno, a tudi neumestno.

O cerkvi sv. Ambroža méni gospod kritik (str. 250) »da je bila koncem pretečenega stoletja podružena lokaliji na Šenturški Gori, a zopet priklopljena cerkljanski fari«. Priznam, da so se vršile obravnave, a faktično ni

bil sv. Ambrož Šenturški Gori nikdar priklopljen, — tako poučé nas farne matrike cerkljanske.

Na strani 283. trdi ocena: »Tega dela (zgradbe sedanjega prezbitarija farne cerkve l. 1818 in 1819) ni zvršil Matej Medved, ki je bil še le začetnik in komaj 22 let star — toraj gotovo še ne tako daleč na okrog znan, kakor pozneje — marveč neki Štajerec. Ime njegovo se je pozabilo.« Vir moj je preverjeten, da bi se vdal in verjel tej trditvi brez dokaza. G. Borštnik, porojen leta 1802, star tedaj 16 oziroma 17 let, lansko leto umrla nečakinja Medvedova, stara blizu 80 let in cela vrsta družih starih Cerkljanov pripovedovalo mi je, da je zgradbo prezbitarija vodil in zvršil Matej Medved. Vprašal sem opetovano, in odgovorilo se je s pristavkom: »Vsaj smo bili zraven in videli!« Res, da je bil tedaj mlad, a v bistrumnosti in zidarski obrti nadvladal je visoko vže stare in skušene zidarske mojstre. (Naj opomnim mimogredé, da je Mozart jedva petletni deček komponiral. Poljak Koczalski, star še le sedem let, koncertoval je v Ljubljani lansko leto meseca februarja tako vrlo, da se niso mogli poslušalci dovolj načuditi njega umetnosti na glasoviru. In zakaj ne bi bil Medved star vže 22 let velem v svoji stroki!)

Ugovarja se tudi s tem, da ni bil še tako daleč na okrog znan. Dosta, da so poznali Cerkljani Cerkljana, rojaki svojega rojaka; bil je namreč tam doma in stanoval jedva dobrih 100 korakov od farne cerkve. In prav zato, ker so ga poznali, zaupali so mu napominjano delo. Medved je kmalu daleč zaslovel; sezidal je devet novih cerkvâ, predelal njih sedemnajst, in kar si ni nikdo upal, napravil je kúpolo v stolnici ljubljanski.

Pripoved tedaj o nekem Štajercu, katerega ime se je pozabilo, je prav neosnovana.

Nadalje čitam v oceni (str. 283): »Vsled nje ilakote l. 1817) je bila tolika draginja, da je neki gospodar cel gozd podaril za tri hlebe kruha.«

Radoveden sem, kje je vir? Lakota seveda je bila, gospodarila je tedaj — kakor je znano — po celi deželi, a da je nekdo prodal cel gozd za tri hlebe kruha, nisem slišal nikdar, dasi sem po vseh vaseh v fari tudi v tem oziru skrbno poizvedával.

Manjši potresi, kakor drugod, bili so često tudi v Cerkljah, večjih pa ni bilo. Da se je mali zvon »klenkovec« (kje?) v tem stoletju vsled potresov vže trikrat snel iz svojih tečajev, je pač premalenkostno.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Vsebinska. *Duhovniška bratovščina svetega Mihaela v Mengšu. (Od l. 1667—1799.) — (Nadaljevanje). — Nikotaj Salon, župnik trnovski. — Slovestvo: Zgodovina cerkljanske fare. (Kritika kritike).*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U“.

—••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••—

Šesto leto.

Ljubljana, meseca junija 1893.

Številka 23.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

*Predstojništvo bratovščine sv. Mihaela v Mengšu
prosi novega gospodarja mengeške fare, zatiškega opata
Maksimilijana, naj potrdi to bratovščino.*

Reverendissimo et Amplissimo Praesuli

Domino Domino Maximiliano Sacri Ordinis Cist. in Celeberrimo Monasterio Sitticensi Abbati vigilantissimo, Sacrae Caesareae Majestatis Consiliario et Inclytae Provinciae Carnioliae Deputato Ordinario etc. etc. Domino Domino gratiosissimo.

Reverendissime et Amplissime Praesul

Domine Domine gratiosissime etc. etc.

Cum Urbem sine muro, id est Statum Sanctum Sine certis regulis inhabitemus Sacerdotes Saeculi, ita praeter alia mala ingrati mundi telis impetitur, ut soluto naturae nostrae debito, post distracta ab Haeredum aviditate temporalia nostra, cum sonitu Campanarum deleamur e memoria, et qui toties aliis defunctis precabamur requiem, ipsi ita destituti in horridis illis, et juxta sententiam Angelici Theologi cruciatus Christi Domini in cruce excedentibus expialibus et vix ulli evitabilibus flammis indubitate Sanctam Requiem quaerimus, ne tam cito invenimus, quia apud notos et proximos nostros oblivioni damur tamquam mortui à corde, quod quia manifesta novimus experientia, oculati testes, lachrymis potius defendum est, quam multis Reverendissimae et Amplissimae Dominationi molestis verbis probandum. Hinc est, quod alienis periculis cauti redditi, plures exemplo et doctrina absit singulari jactantia laudare

quempiam) conspicui Sacerdotes, charitatem mutuan, in aciem ordinaverimus et in Sincera Sacerdotali fide compromiserimus supplere ea, propriis confoederatae charitatis officiis, quae in vita et post mortem habere non Speramus ab obliviosi mundi obsequiis, ut ita conjunctâ in Sancta vincula charitate, nobis vivis et mortuis prodessemus juxta tenorem Regularum, quas Reverendissimae et Amplissimae Dominationi gratiose revindendas in profunda Reverentia exhibemus. Quam quidem piam conspiracy, ut ex eisdem Regulis patet praevio maturo Religiosorum virorum consilio et hortatione, in congregationem conjunximus, cum gratioso Reverendissimi pro tunc Ordinarii Amplissimi Praesulis Neostadiensis Austriae consensu, approbatione et beneplacito in insigni Patrono nostro Sancto Michaeli Sacra Ecclesia Monspurgensi, secutis etiam desuper Apostolicis Romanis gratiis. Cum vero faventibus ita Carnioliae nostrae superis, Reverendissima et Amplissima Dominatione successerit in expectatissimum Loci Ordinarium, ideo Sine praevia gratiosa facultate nihil in Congregatione nostra agere praesumimus vel celebrare. In quem finem hisce supplicibus precibus cum appreciatione felicitum festorum Dominicae Resurrectionis, Reverendissimae et Amplissimae Dominationi totique Venerabili Conventui, submissee et Reverentialiter inclinamur, enixe rogantes, Reverendissima et Amplissima Dominatione dignetur gratiosa vestigia Reverendissimi Praecessoris sui insequi, et pium nostrum institutum, gratiose ratum habere, sicut et saltem semel in anno, quod

etiam proximo Apparitionis S. Michaëlis festo fieri cuperemus, Conventum aliquorum dumtaxat Consodalium concedere: promittimus non tantum exemplari pietate populum aedificare Sed etiam sumptibus nostris ita indemmem Parochiam servare, ut conventuris aliis eo die Monspurgum cum processione pluribus Parochiis, expensas parato aere multo magis minuamus quam augeamus. Ad quas preces cum gratiosum responsum expectamus, Reverendissimae et Amplissimae Dominationi, totique Venerabili Conventui nos obsequentissime et Submissee recommendamus.

Reverendissimae et Amplissimae Dominationis

Obsequentissimi Servi

N. N.,

Rector, Assistentes et Secretarius
totaque Sacerdotalis Congregatio
Sancti Michaëlis.

Zatiški opat Maksimilijan potrđi duhovniško bratovščino sv. Mihaela v Mengšu ter jo sprejme pod svoje pokroviteljstvo. — O veliki noči leta 1669.

Responsoriae.

Nos Fr. Maximilianus D. G. Sacri Cist. Ord. Venerabilis Monasterii B. M. Virginis in Sittich Abbas, Sacrae Caesareae Majestatis Consiliarius, Inclytorum Statuum Ducatus Carnioliae Deputatus, nec non Parochiae Monspurgensis in Spiritualibus et temporalibus respective Ordinarius et Dominus, RR. DD. Confratribus Almae Sacerdotalis Congregationis S. Michaëlis

Salutem ab eo, qui est vera Salus.

Porrecta nobis nuper pro parte vestra continebat Supplicatio, quod jam olim inspirante Paraclito salubriter vobis providentes, de piis post mortem suffragiis, piam Confoederationem et Confraternitatem inieritis, approbantibus eam S. D. N. Clemente Nono, et Reverendissimo Domino Matthaeo Abbate ad SS. Trinitatem Neapoli Austriae tanquam Monspurgensis Parochiae in Spiritualibus et temporalibus respective olim ordinario et Domino. Quare petitis a nobis, tanquam per legitimam cessionem Domino et Ordinario Monspurgensis Parochiae, dignaremur vestigiis, nostri in praefata Parochia Praedecessoris inhaerentes, vestrum pium prae-libatae Confraternitatis Institutum, eiusque desuper praescriptam Regulam Authoritate nostra Ordinaria, qua hac in parte in Saepe fatam Parochiam fungimur, non tantum benigne confirmare, Sed etiam gratiose concedere, ut Saltem semel in anno, id est in festo Apparitionis S. Michaëlis Archangeli in Parochiali nostra Ecclesia S. Michaëlis in Monspurg, Conventum aliquorum dum-

taxat Sodalium celebrare valeatis; sine omni tamen nostro praejudicio, vel incommodo. Nos igitur vestris in hac parte piis et justis Supplicationibus inclinati, vestram sanctam Confraternitatem, ejusque Regulam, quam nobis revidendam praesentastis Authoritate nostra Ordinaria libenti hilarique animo, tenore praesentium et vigore, approbamus et confirmamus, plenariam licentiam vobis concedentes quotannis in festo Apparitionis S. Michaëlis Conventum celebrandi Monspurgi, in Parochiali nostra Ecclesia S. Michaëlis, ea tamen conditione, ut nullus inibi nostris Juribus quoad Spiritualia et temporalia praejudicialis actus exerceatur, salva nimirum semper Authoritate et nostra reverentiâ, nostrorumque Successorum. Quod si quid (quod absit) vertente tempore in contrarium fieri contingeret, hasce irritas et inanes fore declaramus. Demum Venerabilem Confraternitatem vestram sub protectione Abbatiae Sitticensis et nostra benigne suscipientes, et Paternam nostram benedictionem vobis impartientes, Nos nostrumque Conventum vestris SS. MM. Sacrificiis et orationibus ferventissime in Domino commendamus.

Dabamus Sitticii sub nostro Abbatiali Sigillo et manu propria ipso die Parasceves, Anno reparatae Salutis 1669.

Kakor je dalje zabeleženo, potrđila sta to bratovščino tudi zatiška opata Anton in Aleksander, kar je takole vpisano:

Supradictam confraternitatem sacerdotalem et Nos humillimis eiusdem precibus adducti confirmamus, eamque in Nostram protectionem, ac tutelam, reseruatis tamen reseruandis, benigne suscipimus, hasque proprio chirographo, consuetoque sigillo communitas dedimus.

Labaci, 3. Decembris Anno 1690.

L. S.

Antonius,
Abbas Sitticii.

Id ipsum Nos praestamus. Ideo . . . In cuius fidem . . .

Datum Sitticii 25. Augusti 1719.

L. S.

Alexander,
Abbas et Archidiaconus Sitticensis.

Papež Klemen IX. potrđi duhovniško bratovščino sv. Mihaela ter ji podeli odpustke. — Rim, 1. septembra 1667.

Breve Apostolicum,

quo Indulgentiae huic Confraternitati conferuntur in perpetuum.

Clemens Papa IX. Ad perpetuam rei memoriam. Cum sicut accepimus in Ecclesia Parochiali Loci Monspurg Aquileiensis Dioecesis una pia et devota confrater-

nitas Sacerdotum sub Inuocatione S. Michaelis Archangeli, non tamen pro hominibus unius specialis artis, canonice erecta seu erigenda extat, cuius confratres quam plurima pietatis et Charitatis opera exercere consueuerunt, Nos ut Confraternitas praefata maiora in dies suscipiat incrementa de Omnipotentis Dei Misericordia, ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, qui dictam Confraternitatem imposterum ingredientur, die primo eorum ingressus, si uere poenitentes et confessi *Ss^{mum}* Eucharistiae Sacramentum sumpserint. Ac eisdem nunc et pro tempore existentibus Confratribus, in cuiuslibet eorum mortis articulo, si vere quoque poenitentes et Confessi, ac Sacra communionem refecti, uel quatenus id facere nequiverint, saltem contriti nomen Jesu ore si potuerint, sin minus corde deuote inuocauerint etiam plenariam. Ac eisdem nunc et pro tempore existentibus Confratribus uere similiter poenitentibus et confessis ac eadem sacra communionem refectis, qui Confraternitatis praefatae Ecclesiam uel Capellam seu Oratorium die festo Apparitionis eiusdem S. Michaelis Archangeli a primis Vesperis usque ad occasum solis festi huiusmodi singulis annis devote uisitauerint, et ibi pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, ac Sanctae Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam omnium similiter peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Insuper dictis Confratribus uere pariter confitentibus et confessis ac eadem Sacra communionem refectis Ecclesiam uel Capellam seu Oratorium huiusmodi in quatuor aliis anni festis diebus per Confratres dicte Confraternitatis semel tantum eligendis, et ab Ordinario approbandis uisitauerint, et ut praefertur orauerint, quo die praedictorum id egerint, septem annos et totidem quadragenas. Quoties uero Missis et aliis diuinis Officiis in dicta Ecclesia uel Capella seu Oratorio pro tempore celebrandis et recitandis, seu Congregationibus publicis uel priuatis eiusdem Confraternitatis ubiuis facientibus interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, uel pacem inter inimicos composuerint, seu componi fecerint, uel procurauerint, nec non etiam qui corpora defunctorum tam confratrum supradictae Confraternitatis, quam aliorum ad sepulturam associauerint, aut quascunque Processiones de Licentia Ordinarii faciendas, Sanctissimumque Eucharistiae Sacramentum tam in Processionibus, quam cum ad infirmos, aut alias ubicunque et quomodocunque pro tempore deferretur, comitati fuerint, aut si impediti campanae ad id signo dato semel orationem Dominicam et salutationem easdem pro animabus defunctorum Confratrum huiusmodi recitauerint, aut demum aliquem ad uiam salutis reduxerint, et ignorantes prae-

cepta Dei, et ea, quae ad salutem sunt docuerint, aut quodcunque aliud pietatis et Charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet praedictorum operum sexaginta dies de iniunctis eis seu alias quomodolibet debitis poenitentis in forma Ecclesiae consueta relaxamus. Praesentibus perpetuis futuris temporibus ualituris. Volumus autem ut si alias dictis Confratribus praemissa peragentibus aliqua alia indulgentia perpetuo uel ad tempus nondum elapsam duratura concessa fuerit, praesentes nullae sint, utque si dicta Confraternitas alicui Archiconfraternitati aggregata iam sit, uel imposterum aggregetur, seu quauis alia ratione uniat, aut etiam quomodolibet instituat, priores et quacuis aliae Litterae Apostolicae illis nullatenus suffragentur, sed ex tunc eo ipso nullae sint. Datum Romae apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 1. Septembris 1667. Pontificatus Nostri anno primo.

J. G. Slusius.

Papež Inocencij XI. podeli bratovskemu altarju sv. Michaela v Mengšu altarni privilegij. — Rim, 27. maja 1689.

Bulla Pontificia altaris priuilegiati.

Innocentius Papa XI. Ad futuram rei memoriam. Omnium saluti paterna charitate intenti, sacra interdum loca spiritualibus Indulgentiarum muneribus decoramus, ut inde fidelium defunctorum animae Domini nostri Jesu Christi, eiusque Sanctorum suffragia consequi et illis adiutae ex Purgatorii poenis ad aeternam salutem per Dei misericordiam perducere ualeant. Volentes igitur Ecclesiam Parochialem S. Michaelis Archangeli loci Monspurg Aquileiensis dioecesis, et in ea situm Altare Confraternitatis, seu Congregationis Sacerdotum simili ad praesens priuilegio minime decoratum hoc speciali dono illustrare de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, ut quandocunque Sacerdos aliquis saecularis, uel regularis missam defunctorum in die commemorationis defunctorum et singulis diebus infra illius octavam ac feria secunda cuiuslibet hebdomadae pro anima cuiuscunque confratris, et consoris dicte confraternitatis, quae Deo charitate coniuncta ab hac luce migrauerit, ad praedictum Altare celebrabit, anima ipsa de thesauro Ecclesiae per modum suffragii Indulgentiam consequatur. Ita ut eiusdem Domini nostri Jesu Christi, ac B. M. V. Sanctorumque omnium meritis sibi suffragantibus a Purgatorii poenis liberetur, concedimus, et indulgemus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque, praesentibus ad septennium tantum ualituris. Datum Romae apud S. Mariam M. sub annulo piscatoris die XXVII. Maii MDCLXXXIX. Pontificatus nostri Anno decimo tertio.

J. F. Albanus.

Kolikor je iz našega rokopisa razvidno, bil je ta privilegij še štirikrat — vselej na 7 let — podaljšan, kar je tako-le zabeleženo:

Supradictum priuilegium ad aliud septennium uigore tabellae ad maius altare appensae 23. Martii 1696 est prorogatum.

Hocce priuilegium ulterius ad septennium est 2. Maii 1703 extensum, uti Bulla Monspurgi ad aram superiorem appensa demonstrat.

Iterum 15. Maii 1710 ad septennium prorogatum.

Uterius 17. Decembris 1717 ad alios 7 annos dilatatum.

~~~~~

Sodeč po duhu predstoječih pravil pač opravičeno trdimo, da je morala biti ta bratovščina velikanskega pomena za duhovno življenje njenih udov. Sadovi njeni niso se razznanjali svetu, a gotovo so zabeleženi v knjigi življenja. Imamo pa vendar vsaj jeden spomenik, ki nam kaže, kakšno hrano je dajala bratovščina svojim udom in to je knjižica z naslovom: *Septimana sancta, sive Meditationes asceticae Sacerdotum in hebdomadarium manipulum redacta et D. Sodalibus Sacerdotibus Congregationis sub protectione S. Michaelis Archangeli Monspurgi in superiore Carniolia erectae an. 1689 in Xenium distributae*. Labaci in 8. recusae in typographaeo Mayriano 1697, in 12.

(Nadaljevanje prih.)

Zgodovinske drobtinice

iz nekaterih cerkvâ na Dolenjskem.

Ko sem nabiral gradivo za svoj spis o kranjskih zvonarjih in zvonovih in pregledal marsikatero cerkev na Dolenjskem, naletel sem tu in tam na kak napis ali drugo zgodovinsko drobtino, katero sem si zabeležil, kar naj tu objavim, da se otmé pozabljivosti.

1. V fari trebelski.

V podružnici sv. Petra, katera je bila do leta 1803. farna cerkev, je pri stranskih vratih v tlak vzdani kamenit nagrobni spomenik s tem le napisom, ki se že prav teško bere:

HAC SVB PETRA
IACET
PETRINORVM GEMMA
LEOPOLDVS FRIDERICVS
A BREKERFELD
QVI
PETRI ARATRVM
BINIS ANNIS
IN PAROCIIA HAC GESTUM
X^{MA} APRILIS
PLEVRITIDE SVBINGATVS
DEPOSVIT ET
(AD) AEDES HAS SANCTI PETRI
APOSTOLI XII ARILIS EST DEPO
17 SITVS 23

(Dostavek uredništva.) Ker letnica 1223, katero nam pokaže kronogram v zadnjih dveh vrstah, nima po naši

sodbi nobenega pomena in ker dalje tudi skladnja zahteva še jedno besedo in se ravno besedica AD, katero smo pridejali (zato stoji v oklepajih) popolnoma prilega konstrukciji in ker potem kronogram podaje letnico 1723, se nam zdi, da smo s pridejano besedico, ki je bodisi po pomoti gospoda prepisovatelja izostala, ali pa iz kateregakoli vzroka na spominski plošči manjka, povoljno razrešili sicer jako nerazumljiv kronogram.

2. V svetotrojiški fari.

V zakristiji podružnice sv. Jurija visi na steni lesena, podolgovata spominska deska z napisom:

HOC OPVS FIERI	CVRAVIT R D
BALTHA DE	ALBERTINIS
PAROCHVS	ANNO 1630.

V sredi med napisom je slikana stoječa moška oseba. Na glavi ima venec iz trte, v vencu pa grozd. V desnici drži tri strele, z levico je podprta na ledja. Telo je nago, izvzemši ledja, katera pokriva trsje. Za osebo je velik pisan ščit.

Omenjeni Balthasar de Albertinis je bil župnik v Šentrupertu, kamor je spadala ta podružnica s farno svetotrojiško do leta 1752, ko je bila ustanovljena pri sv. Trojici samostojna fara.

Omenja ga tudi Valvazor¹⁾ med župniki šentrupertskimi. Ker visi napis v zakristiji, misliti je pod »hoc opus« najbrže zakristija, katero bi bil prizidal, kajti cerkev je gotovo stareja.

¹⁾ VIII. knjiga 797. str.

3. V mirnski fari.

Farna cerkev na Mirni je zidana v gotskem slogu. Pri stranskih vratih je vzidana na desni strani plošča z napisom:

VMQ98

Zadnje tri številke kažejo leto 498. Prvi dve pa ste morda začetni črki imena mojstrovega, ki je cerkev zidal, ako ne pomeni črka M tisoč¹⁾. Po tem napisu bi bila cerkev zidana leta 1498, t. j. leto kasneje, kakor šentrupertska. Morda je zidal obe eden in isti mojster.

Na levi strani vrat pa je zopet napis:

1857

XIV CVBITOS
PROLONGATA
ET

CAPELLA EXORNATA
SVMPTIBVS PAROCHIANORUM

Za cerkvijo, kjer je bilo preje pokopališče, pa je vzidan nagroben spomenik z napisom:

HIE LIGT BEGRABEN DIE
EDLEN IORG PENHART
KHATERINA GESCHIBISTRET
VON RATTAL DENEN
SELLEN GOT GENEDIG
VND PARMHERNIG SEIN
WELL AMEN 1542

Pod napisom je rodbinski grb.

4. V škocijanski fari.

Na desni strani pri vhodu glavnih vrat v farni cerkvi je vzidan nagroben spomenik z napisom:

EFFIGIES AD VIVVM EFFIGIATA ADM
RDI. NOB: NECNON DOCSSIMI DNI DNI
STEPHA: IERSHETICH AA L. L. ET PHAE
CAND: PROTH: APOS: SAE: CAES: MA:
FERDI: 2DI: CONS: EIVSDEM QVON
DAM CAPLLNI AVLIC: PARO IN STO
CANCI: ANIS XX PROSPICACISSIMI
ERRECTORIS PRI ANTIQ: ECCAE S: CA:
A: FVNDAMENTIS: QVI ANIMAM CREA
TORI TERA EQ MTRI EXVVIAS REDDI
DIT AET: SVAE XXXX A 16 (?)

¹⁾ Opomnja uredništva. Po našem mnenju ta napis ni prvoten, ampak je brzkone še le novejši čas ponarejen po starem napisu, ki se je kakorsikoli bodi odstranil in nadomestil z novim. Dotični kamnosek ni poznal gotskih črk in števil, zato ste črka M in številka 4 tako slabo posneti, da skoraj niste poznati. Za to mnenje govori tudi plošča sama, ki se zdi še precej nova in pred nedavnim časom izklesana.

5. V fari mokronoški.

Nad glavnimi vratmi farne cerkve je vzidana kamnita plošča z napisom:

G. I. E. D.

UNITA GREGIS LARGITATE MANUQ CONDITA
HAEC AEDES SVB PAROCHO VERZIIHII 1824
AB ANTONIO ALOISIO ANTISTITE
GLORIAE DEI AC HONORI S. AEGIDII
CONSECRATA FUIT
MDCCCXXVIII.

Slika sv. Egidija v velikem altarju je delo Langusovo iz leta 1823. Slika M. B. v stranskem altarju pa je naredila l. 1870 Henrika Langus.

6. V šentrupertski fari.

Podružnica sv. Roka ima nad vhodom na kamniti plošči napis:

DEO OPT MAX
MAGNAE MATRI VIRGINI ET
S. ROCHO
A PESTE SEMPER DEFENSORI SVO
HANC AEDEM INCLITA PAROCHIA
S. RVPERTI
EX VOTO POSVIT ET COMPLEVIT A^o
M. DC. LXI

Pod napisom pa je na vsaki strani vrat na ban-gerjih razdeljena letnica:

MDC	LVI
A	V

7. V radeški fari.

Podružnica sv. Treh kraljev na Brunku je zidana v gotskem slogu. Kedaj so jo zidali, se ne vé, le narodna pravljica nam pripoveduje, da so jo zidali »ajdjec« in sicer ravno tisti, kakor šentrupertska cerkev. Na južni strani cerkve je naslikana zunaj na zidu podoba sv. Krištofa. Velika je okoli treh sežnjev. Na rami nese Kristusa, ki ima vzdigneno desnico, v levici pa drži zemljino oblo s križem. Z levico drži drevo s sadjem. Pri svetnikovih nogah so morski raki, ribe in v sredi »morska deklica«. Spodaj pa je jež. Na levi strani kleči moška osoba, podobna redovniku s svetilnico v roki. Cerkovnik mi je rekel, da drži sv. Krištof zato drevo v roki, »ker je bil tako močan, da je drevesa ruval«. A žena, katero sem tudi vprašal o njej, mi je rekla, da je tu naslikan »ajdjec«.

Veliki altar nosi letnico 1684.

Nad malim altarjem sv. Antona vzdan je rodbinski grb. Pod njim je konjska glava s krono, nad katero je štorclja z razpetimi peruti. Okoli je napis v treh vrstah:

HE . RVEHET . IN . GOT . DER . EDL . VND .
GESTRENG . HERR . CRISTOF . GOSTISHITSI .
ZVM

ERCKHENSTEIN . PFANT . HER . DER . HER-
SCHAFT . SCHARFENBERG . DER . IN . GOT .
SELIGKILICHEN

ENTSCHLAFEN . IST . DEN . 3 TAG . IVLII .
ANO 1783.

Za altarjem v prizidani kapelici, ki pa spada pod faro šentjansko, je zaobljubna tabla, na kateri je naslikana Mati Božja v oblakih in na vsaki strani po ena svetnica. Spodaj pa je postelja z bolnim duhovnikom in napisom: »Virgo Delpara In VVrVneg CVLtae ò (?) sVsprantl Iosepho Antonlo IakoLlzh presbYtero restItVlt sanltateM.

Stara mašna knjiga je iz leta 1602. z napisom: Venetis apud juntas MDCII.

Blizo cerkve je kapelica, v kateri je slika s tem-le napisom:

»Komaj sim sazhela na brunishki cesti jesdariti, she je vstalo hudo vreme, in na enkrat udari stréla v néko bukovo drevo, ktéro je na-me padlo in . . . de me ni vbilo. — V' te nadlógi s velikim vpitijam sklizhem vender od Boga pomozh — ko bi trenil pridejo 3 moshje usdignejo drevo, in jest sim lohko vstala. Po tem grém v zirkov ki na gori stoji in préd velikim altarjem Boga sahvaljim — Tukaj sponjam she le, de so bili uni moshje ko sô drevo odsignili patroni té zirkve, namrezh: S: 3: kralji, po ktirih mi je Bog toliko pomozh skasal. To se je godilo v letu 1690.«

Na desni strani slike stoji: »Malal je Korl Götzl 1850.«

Ta dogodek porabil je pesnik Ant. Umek-Okiški v pesmi z naslovom: »Pomoč v sili«, v kateri opisuje vso zgodbo.¹⁾

J. Šašelj.

¹⁾ Gl. Pesmi str. 148—149.

Slovstvo.

Zgodovina cerkljanske fare.

(Kritika kritike.)

(Nadaljevanje in konec.)

Uvrsti se sedaj ocena »duhovnih pastirjev v fari in odličnih Cerkljanov« ter zavzema skoro štiri petinke ocene, dasi se vidi gospodu kritiku — »ta snopič vsekako i v tem oziru najbolj popoln — dočim je bil ta oddelek v dosedanjih zvezkih »Zgodovine farâ« prepovršno opisan« (str. 251).

Prav zato, ker je »najbolj popoln«, nisem pričakoval, da bode ravno v tem oddelku tako na drobno preiskával obisti posameznim duhovnikom in svetnim odličnjakom ter našel v njih toliko nesreč (?), kakor izvoljuje gospod kritik posamezne nedostatke imenovati. Izvestno pa ni tako obširno in na drobno biografij ocenjeval in zahteval dolgih spisov posameznikov, da je prečital preje dobro naslov knjigi. Njej je napis »Zgodovina cerkljanske fare« in ne: »Životopisi duhovnih pastirjev v cerkljanski fari in odličnih Cerkljanov«. Videlo se mi je zadostno, da sem le s kratkimi biografičnimi črticami se spominjal posameznikov — primeroma z drugimi oddelki v knjigi. V to zajemal sem podatkov največ iz cerkljanskih farnih matrik,

potem šematizmov itd. — vse prav vestno. Da se je vrinila tû pa tam kaka pomota, vzlasti med tiskom v Ljubljani — priznavam, tem lažje, ker nisem bil in ne mogel biti tedaj v tiskarni ali prisoten vsaj blizu tiskarne.

Toliko nedostatkov v tem oddelku pa vendar ni, kakor se dozdeva gospodu kritiku. Našel je nedostatkov največ, da posamezne letnice in podatke drugače umeva, nego jaz.

Tako na pr. pišem (str. 83): Jernej Dolenjec pastiroval je tu (v Cerkljah) do leta 1779. Umevno je, da l. 1778 služboval je še, a ne več l. 1779. Gosp. kritik je našel tu pomoto pišoč (str. 252): Na to farno je pa resigniral že l. 1778 (ne pa l. 1779, kakor pravi gosp. pisatelj).« In vendar jaz ne pišem, da je resigniral leta 1779, marveč, da je pastiroval do l. 1779. Je li ostavil službo takoj, ko je resigniral, ni dokazano. Slično umeva gospod kritik letnice pri Josipu Petriču (str. 254), Mateju Puharju (str. 254 in 255), Ignaciju Valenčiču (str. 287), Ivanu Prokeljnu (str. 301), Fr. Zupančiču (str. 301), Mateju Furlanu itd.

Na straneh 251 in 252 pa piše gosp. kritik to le: »In če prav ne moremo predpisavati, kako široko naj se piše, vendar smemo terjati od vsacega zgodovino-pisca, da je vsaj to, kar nam podaja, zanesljivo. Let-

nice so često napačne in drugi podatki ne redko krivi ter le obžalujemo, da ne moremo vseh napisati na rovaš stavcu. — Toda, ako po pravici zahtevamo, da so n. pr. letnice starejših stoletij prave, moramo, dejal bi, s toliko večjo pravico zahtevati, da so podatki iz novejšega časa zanesljivi, saj se le-ti veliko lažje dobé, nego prvi. In če jim sploh toliko važnost pripisujemo, da je zabeležimo, skrbimo tudi za njihovo istinitost. Ponosni smo, kadar zasledimo pri kakem zgodopiscu (n. pr. pri Valvazorju) kako krivo letnico, in koliko veselje, ko se nam posreči, jo za par let naprej ali nazaj pomakniti, a to nas ne opravičuje, da bi tudi mi svojim zanamcem napravljali jednako veselje. In povoda takemu veselju bode podajala naša knjiga mnogo.«

Prav obžalujem, da bode tudi njegova kritika v »Zgodovinskem zborniku« vzlasti v št. 16, 18, 19, 20 in 21 — vir sličnemu veselju. Podam le nekoliko vzgledov — seveda po receptu gospoda kritika.

Na str. 254 piše:

»Josip Petrič umrl je dné 15. februvarija leta 1820.« Mrliška knjiga cerkljanska pa pové, da je umrl 17. februvarija istega leta. Nadalje zanikuje gospod ocenjevatelj, da je umrl Matej Brenk za mrtvoudom (str. 284) — in vendar čitamo v mrliški knjigi ravno tam, da je umrl: »An Blut- und Schlagfluss«. Jurij Zupanec (str. 287) ni umrl, kakor se čita v oceni dné 17. junija l. 1798. marveč 27. junija istega leta.¹⁾ Josip Majer (str. 287) ni pastiroval le v Cerkljah na Gorenjskem, Kamniku, Spodnjem Tuhinju in Nevljah, kakor piše gosp. kritik, temveč tudi v Šentjerneju na Dolenjskem kot kapelan in v Cerkljah pri Krškem bil je vikarij do smrti dné 21. januarija l. 1798.²⁾ Vrban Knez ni umrl začetkom l. 1797., kakor piše g. ocenjevatelj (str. 288) — marveč 27. decembra leta 1796.³⁾ Mateja Bostijančiča najdemo vikarija v Kamni Gorici tudi v letih 1806., 1807. in 1809.; umrl je 3. in ne 4. marcija l. 1812.⁴⁾ Sebastijan Stucin (str. 301), živel je kot penzionist tudi v Studencu leta 1808. in 1809.⁵⁾ Ignacij pl. Portico (str. 317) umrl je 21. marcija in ne 23. marcija l. 1819.⁶⁾

Duhovnim pastirjem cerkljanskim prišteva gospod kritik tudi več duhovnikov, katerih v tamošnjih farnih matrikah ne najdem, kakor na pr. subsidijarije: Josipa Fajhtingerja, Urbana Kneza, Josipa Prunerja itd.

¹⁾ Cat. Cleri 1799. str. 47.

²⁾ Cat. Cleri 1796, 1797, 1798 in 1799.

³⁾ Cat. Cleri 1798.

⁴⁾ Cat. Cleri 1813. str. 78.

⁵⁾ Cat. Cleri 1808 in 1809.

⁶⁾ Cat. Cleri 1820. str. 59.

Mogoče, da so jih tja prestavili, a dekret preklicali — kar se je i pozneje često dogodilo in se tudi danes dogaja.

Kar pa piše gosp. ocenjevatelj o Josipu Žalostniku (str. 287) in Mateju Bostijančiču (str. 299), videlo se je vsaj meni neumestno pisati.

Strmolskih in poženskih grajščakov med svetnimi odličnimi Cerkljani ne omenjam, ker pišem o njih vže na straneh 6—8, in ker se ne vé, so se porodili v cerkljanski fari ali ne.

Med odlične Cerkljane naj o tej priliki prištejem:

1. Adama Zupana, ki se je porodil v Cerkljah dné 3. februvarija leta 1626.; bil je slušatelj umetnosti in modroslovja.⁷⁾

2. Matej Knè; 3. Matej Jajca; 4. Oswald Zorman — vsi trije bogoslovci; vsprejeli so višje redove l. 1723.⁸⁾

Druzih važnih podatkov ne vé, pač nekatere podrobnosti, katerih tudi sedaj ne omenjam; nimajo za farno zgodovino toli poména.

Ivan Larrenčič.

(Dostavek uredništva.) Na predstoječo »kritiko kritike« opomnimo, da nam je vsikdar vstreženo s stvarnimi popravki — saj se gre v zgodovini edino le za resnico — ter smo tudi gospodu pisatelju hvaležni zanje, kakor smo bili gg. sotrudnikom za oceno »Zgodovine cerkljanske fare«. V koliko so ti popravki stvarni, sodijo naj čitatelji sami; mi omenimo le toliko, da bi si ne upali prav preveč ponášati se s pohvalnimi ocenami nekaterih naših listov, in ta naša nezaupnost je v našem slučaju več nego utemeljena.

Veseli nas dalje, da je naša ocena g. pisatelja tu ali tam le privedla do večje izvestnosti, kar je vsekako mnogo vredno in za kar bi nam smel biti celo hvaležen. Tako piše n. pr. o zidarskem mojstru Mateju Medvedu v svoji knjigi, govoreč o zidanju prezbiterija farne cerkve v letih 1818 in 1819. še doslovno: »Delo je bajje (!) vodil daleč okoli dobro znani zidarski mojster Matej Medved.« Ta stavek blagovoli naj se primerjati s trditvami v zadnji številki »Zgodovinskega zbornika« (st. 352), kjer pa pisatelj z vso odločnostjo zatrjuje, da je v istini bil Matej Medved graditelj prezbiterija.

Gledé očitanja, da smo zahtevali dolge životopise o posameznih osebnostih, sklicujemo se na našo oceno, ki izrečno pravi, »da ne moremo predpisavati, kako široko naj se piše«, da mu torej tega nikakor nismo šteli v

⁷⁾ Kn.-nadšk. arhiv v Vidmu; muzejskega društva Izvestja 1892, str. 36.

⁸⁾ Ravno tam: Izvestja 1892, str. 37.

zlo. A z druge strani se nam pa tudi ne zdi neprimerno, nasproti še hvalevredno, da nam ocena ni prinesla le mnogo stvarnih popravkov, ampak tudi toliko novih podatkov, da bi bil za nje gotovo vsak urednik hvaležen.

Sklicujoč se na mrliško knjigo, pravi gospod pisatelj dalje, da je Josip Petrič umrl 17. februarja leta 1820. Mi smo pa zapisali 15. februarja, česar nismo storili brez vzroka. Naslanjali smo se namreč na sporočilo tedanjega kranjskega dekana Avguščina Sluge, ki nanznanja v svojem dopisu z dné 16. februarja škofijstvu da je Josip Petrič umrl 15. februarja po noči ob 11. uri. Pismo je vsprejelo škofijstvo 17. februarja. To sporočilo zdi se nam jako verodostojno. — Pri Juriju Zupanu vrnila se je tiskovna pomota, umrl je res 27. junija l. 1798. — Pri smrtnem dnevu Mateja Boštijančiča držali smo se izpiska iz dobravske mrliške knjige, ki pravi: Gestorben am 4. Maerz 1812, Mišače Nr. 5 »Mattheus Wostiantschitsch Briester, an Brand; alt 62 Jahr.« Komu je toraj bolj verovati: matrikam ali šematizmu? — Gledé Ignacija pl. Portiko pa nima prav ne g. Lavrenčič, ki trdi po »Catalogu«, da je umrl 21. marca, ne naš ocenjevatelj, ki postavi smrtni dan na 23. marca, ampak umrl je — kakor smo se sami v mrliški knjigi prepričali — dné 22. marca l. 1819.

Konečno objavimo še nastopne podatke o cerkljanskem župniku Fabijanu, kakor nam jih je doposlal č. g. župnik M. Slekovec. Piše namreč:

»Nedavno mi je moj bivši kapelan, Ivan Zadravec, ki sedaj slušbuje v Galiciji pri Celju, poslal natančne životopisne podatke za enega izmed cerkljanskih župnikov. Našel jih je napisane na platnicah knjige:

»Fasciculus Josephinus seu Manuale venerabilis sodalitatis S. Josephi . . .

Erectae à Vene. Sacerdotibus Autoritate et consensu Celsissimi et Reverendissimi S. R. I. principis et Episcopi Labacensis DD. Josephi, ex Illustrissimis Comitibus de Rabatta etc. In Rossulach Ecclesia Filiali B. V. Mariae sub Parochia S. Elisabethae in Lauffen etc. Typis Labaci, Josephi Thaddaei Mayr, Inclitae Provinciae Carnioliae Typographi Anno 1683.«

Glase se pa doslovno tako-le:

»In hanc confraternitatem sertus sum Anno 1723.

Anno 1721. Factus sum cooperator in Eberndorff in valle Junonia in Carinthia 23. Junii. Ex hac positione eodem anno 13. Sbris discessi. Parochus hic fuit Mathias Pfister.

Anno 1722. 26. Junii Factus sum cooperator ad S. Martinum in valle Tuhain. Parochus hic fuit Franciscus Michael Paglovizh.

Anno 1723. 29. Novembris Factus sum cooperator in Zirclach. Parochus hic fuit Andreas Supan, eo dfeto. Alexius Wetstein.

Anno 1725. 27. Aprilis Factus sum cooperator in Stain.

Anno 1739. 15. Augusti factus Parochus in Zirclach, rexit Parochiam 27 Annis.

Anno 1766 obdormivit in Domino noctu hora media duodecima die 29. Xbris.

Requiescat in S. Pace. Amen.«

Slednje besede je pisala druga roka. Na drugi platnici pa se nahaja sledeče:

»Natus sum Anno 1695. 24. Martii.

Ad parvam Scholam missus sum 1705. Studia absolvi 1718.

Factus sum Presbyter 1719. 3. Xbris. Diaconus 30. 9bris. Subdiaconus 24. 9bris, Minorista 27. 7bris eodem anno.

Omnes ordines accepi a Rssmo et Illmo Dno Dno Dionysio Delphino Patriarcha Aquilejensi et quidem in Sacello Patriarchali Utini.

Primam missam feci Ao. 1720. 21. Januarii et quidem privatim in Stain ad aram S. Joannis Baptistae.

Approbatus a Venerab. offo Archi-Diaconali Sup. Carniol. ad excipiendas confessiones 14. 9bris 1721 non praemisso examine, quia illud subii jam prius videlicet in Collegio Clagenfurtensi examinatore A. R. Joanne Baptista Gieller e S. J. p. t. procuratore, Cura eo collata fuit ab A. R. P. Sigismundo Adlmayer p. t. Collegii Clagenfurt. Rectore mihi quo suscepto in Cooperatorem Eberndorffensem.«

Ni dvoma, da je ove beležke pisal Jurij Fabijan (Zgodovina Cerkljanske fare str. 83).

Bratovščino sv. Jožefa v podružnici D. Marije v Rosulah omenja Orožen (II., b. 157). — a kako je Fabijanova knjižica dospela v Galicijo, mi imenovani gospod ni vedel poročati.«

Iz teh podatkov sledi, da je cerkljanski župnik Jurij Fabijan, katerega omenja »Zgodovina cerkljanske fare« na str. 83 pod št. 35. jedna in ista oseba z Gregorjem Fabijanom, navedenim v istem delu na strani 88. št. 41. med cerkljanskimi kapelani. Dalje tudi sledi, da je krstno ime na enem ali drugem mestu napačno; bil je ali Jurij ali pa Gregor. Nam je znan le pod imenom Jurij Fabian.

Vsebinska. *Duhovniška bratovščina svetega Mihaela v Mengšu. (Od l. 1667—1799.) — (Nadaljevanje). — Zgodovinske drobtinice iz nekaterih cerkvâ na Dolenjskem. — Slovstvo: Zgodovina cerkljanske fare. (Kritika kritike). — (Nadaljevanje in konec.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U“.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Šesto leto.

Ljubljana, meseca avgusta 1893.

Številka 24.

Diplomatarij.

17.

Karol grof Herbersteinski, škof ljubljanski odstopi one fare na Spodnjem Štajarskem in Koroškem, ki so doslej pripadale ljubljanski škofiji, nadškofu solnograškemu, da je le-tá izroči svojima sufraganom lavantinskemu in krškemu, a pod pridržkom, da ostanejo nedotaknene pravice, katere vživa škof ljubljanski kot patron farâ na Spodnjem Štajarskem in Spodnjem Koroškem in one, katere ima njegov stolni kapitul in grofje Dietrichsteinski kot patroni cerkvâ na Zgornjem Koroškem ter vse pravice, spojene z graščinami v Gornjem Gradu, Vrbovcu in Rudeneku. — Ljubljana, dné 19. junija 1786.¹⁾

Notum sit omnibus, ad quos pertinet, quod, cum Nobis per Sacrae Regio-Cesareae Apostolicae Majestatis suae Supremum Interioris Austriae Gubernium Sub

¹⁾ Kot vvod temu odstopnemu pismu predstavljene so v škofjskem zapisniku, iz katerega smo te listine ponatisnili, nastopne besede:

Nachdem Se K. K. Mayestätt mit 20. 9^{ber} 1783 die künftige Eintheilung der hierländigen Dioecesen mit Beseitigung der auswärtigen Herrn Ordinarien in ein Erzbisthum, und 5 Bistümer festzusezen geruhet, auch mit 19ten May 1786 Sr Fürstl. Gnaden dem Hochwürdigsten Herrn Fürst Erzbischofen zu Laybach aufgetragen haben, dass die Laybacher Dioeces Antheile in Kärnten, und Steyer an den Herrn Fürst Erzbischofen zu Salzburg vorläufig zu übertragen seyn;

So wurde das nach der allerhöchsten Vorschrift ausgezeichnete Concentrations Geschäft an Seiten Kärnten und Steyer Laibacher Dioeces auf nachstehende Art zustand gebracht.

Sva Junii insinuatum fuerit, Sacrae Caesareo-Regiae Majestati pro bono Religionis, et meliori Episcopatum interioris Austriae distributione, atque concentratione necessarium visum fuisse, ut Parochiae, quae ex parte Styriae inferioris Circuli Cillejensis, et quae ex parte Carinthiae inferioris Circuli Clagenfurtensis olim Völkermarktensis, et ex parte Carinthiae Superioris Circuli Villacensis sitae ad Episcopatum Labacensem jure ordinario hactenus pertinuerunt, Celsissimo, ac Reverendissimo Dno Archiepiscopo Salisburgensi tanquam Metropolitano plene, ac omnimode cederentur, atque transferentur, ut eo Facilius totum Dioecesis territorium sui futuri districtus Metropolitanus unitum, et clausum habere, Subindeque suis quatuor Dominis Episcopis Suffraganeis tenore Caesareae Regiae dispositionis cedere valeat. Quare ad majorem cultum divinum, animarum Salutem, atque populorum commodum impensius promovendum, et ad Caesareae Majestatis voluntatem exequendam Celsitudo sua Reverendissima tanquam Episcopus Labacensis pro se, et Successoribus suis vigore hujus Instrumenti libere absque ulla reservatione, hac conditione tamen, ut jura Celsitudini suae Reverendissimae Episcopo Labacensi, qua patrono parochiarum Styriae inferioris, et illarum in Carinthia inferiori, suoque Capitulo Ecclesiae Cathedralis, atque Familiae Comitum a Dietrichstein, qua patronis Ecclesiarum ex parte Carinthiae superioris, aliaque jura Dominiis Oberburg, Altenburg et Rudenegg competentia in perpetuum illaesa permaneant, omni meliori modo, jure, ac forma in perpetuum, atque irre-

vocabiliter Celsissimo, ac Reverendissimo Archiepiscopo Salisburgensi Metropolitano S. R. I. Principi, atque Primate Germaniae renunciat, cedit, atque relinquit, eademque ita renunciata, cessa, ac relicta esse, et manere vult. Sunt autem Ecclesiae, et Parochiae ex parte Styriae inferioris in Circulo Cillejensi sitae Sequentes: Ss. Hermagorae, et Fortunati Oberburgi Decanatus, cui Subsunt B. M. V. in Neustift, S. Martini infra Oberburgum, S. Francisci Xaverii in Strascha penes Oberburgum, S. Jacobi in Okonina, S. Canciani in Riez cum conventu Franciscanorum Nazarethi Super castro Altenburg, S. Elisabethae in Lauffen, S. Laurentii in Leitsch, B. M. V. in Sulzbach, S. Georgii in Prasberg; B. M. V. assumptae in Fraslau Decanatus, cui Subsunt S. Michaelis in Franz, S. Georgii in Mottnig, S. Georgii sub Thabor, S. Martini in Trifail, S. Pauli penes Pragwald, S. Pancratii in Greiss; S. Michaelis in Peillenstein Decanatus, cui Subsunt S. Laurentii in Kraina, S. Petri penes Königsberg, B. M. V. in Dobie, S. Viti in Monpreiss, S. Joan. Bapt. in Hörperg, B. M. V. in Ulimie; S. Georgii in Scaldis Decanatus, cui Subsunt S. Aegidii penes Schwarzenstein, S. Michaelis in Schönstein, S. Martini sub Schalleg, S. Joannis in Vinetis; S. Pancratii in Altenmarkt Decanatus, cui Subsunt S. Elisabethae Slavograecii, S. Aegidii sub Thuriak, S. Danielis in Raswald (hae sunt de jure patronatus Episcopi Labacensis) ex parte Carinthiae inferioris vero Ss. Petri et Pauli Pleyburgi Decanatus, cui subsunt S. Bartholomaei in Miss, S. Oswaldi in Schwarzenbach, S. Michaelis in valle Junonia, S. Danielis in Stroina, S. Floriani in Rinkenberg; hae quoque sunt de jure Patronatus Episcopi Labacensis excepta Ecclesia Parochiali S. Floriani in Rinkenberg, quae est de jure Patronatus Domus Austriacae, cum reliquis noviter erectis, et erigendis Parochiis, et capellaniis localibus, caeterisque Ecclesiis filialibus. Ex parte denique Carinthiae superioris sunt sequentes Ecclesiae, et Parochiae: S. Nicolai extra Villacum Decanatus, cui subsunt, conventus Capucinorum, S. Martini in Lindt supra Velden, S. Ruperti in Mooss penes Landskron cum capellania locali in Sattendorf, S. Joannis Bapt. in Kranzelhoffen cum curatia B. M. V. in Augsdorf, et in Gottesthal; quibus etiam accensendae veniunt filiales ad praenominatas Ecclesias, et Parochias sub certis suis invocationibus Spectantes, et si quae aliae ad praefatum districtum pertinentes Ecclesiae hic expressae non fuerint, prae-

sertim neoerectae, sive erigendae Parochiae et capellaniae locales, etiam pro expressis habendae; praesertim vero hic notandum venit, quod praedictae ecclesiae Carinthiae superioris de jure Patronatus sint alternativo Capituli Cathedralis Ecclesiae Labacensis cum comite a Dietrichstein Dynasta in Landskron, excepta curatia in Gottesthal, quae erat de jure Patronatus alternativo cum quondam Praelato in Ossiak.

Hanc igitur translationem, cessionem, ac renunciationem cum omnibus, et singulis hoc instrumento contentis, reservatis quoque ab initio expressis Celsissimus, ac Reverendissimus Episcopus nominatus Archiepiscopus Labacensis renuncians, ac transferens semper, ac perpetuo ratas, gratas, validas, ac firmas haberi vult, ac pro majori firmitate, ac robore praeter sigillum manibus propriis subscripsimus. Datum Labaci die 19na Junii 1786.

Carolus

(L. S.)

Raymundus Comes ab Auersperg, Praepositus.

Carolus Comes ab Inzaggi, Decanus.

Sigifridus Comes ab Auersperg, senior Capituli.

18.

Hijeronim, nadškof solnograški, sprejme od ljubljanskega škofa odstopljene fare pod pridržkom, da temu pritrdi sveta stolica in stolni kapitul ljubljanski. — Solnograd, dné 16. septembra 1786.

Quanam ratione Reverendissimus, ac Illustrissimus Dominus Carolus Sac. Rom. Imperii Princeps, ac Episcopus Labacensis varios suae Dioeceseos districtus, variasque sui Gregis portiones Archiecclesiae Salzburgensi cesserit, atque renuntiaverit, Literae patentes die 19na Junii anni currentis ab eodem Reverendissimo, ac Illustrissimo Domino Episcopo, ac Principe Labacensi solemniter emanatae palam faciunt, atque manifestum, quarum tenor est sequens:

Tukaj je doslovno povzeto odstopno pismo, natisneno zgoraj pod štev. 17. zato je tu izpuščeno. Konečno pravi:

At vero quum factae ex una parte Cessionis ultimum velut complementum sit ex parte altera acceptatio; hinc Celsissimus ac Reverendissimus Dominus Dominus Hieronymus Archiepiscopus, et Princeps Salzburgensis suo Suorumque Successorum nomine praesentem Cessionem, atque renuntiationem eodem prorsus modo, quo facta est, per publicum hocce instrumentum solemniter acceptat, atque pro perpetuis futuris temporibus validam, ratam, gratamque habet; Salvo tamen Sanctae Sedis Apostolicae Beneplacito, ac praesubposito, de quo non

dubitatur, Cathedralis Capituli Labacensis in hanc Cessionem consensu. In cuius rei fidem atefatus Celsissimus, ac Reverendissimus Dominus Dominus Hieronymus Archiepiscopus, et Princeps Salzburgensis publicum hoc acceptationis instrumentum propria manu Subscripsit, consuetique Sigilli munimine fecit roborari. Datum Salzburgi in Residentia Archiepiscopali die decima Sexta mensis Septembris, Anno millesimo septingentesimo octogesimo sexto.

Hieronymus

*Ad Mandatum Reverendissimae
Celsitudinis Suae proprium*

Joan. Michael Boenike, consil. et Secretarius consistlis.

19.

Breve papeža Pija VI., s katerim dovoli premembo škofjskih meja, omenjeno v zgoraj objavljenem odstopnem pismu — Rim, dné 4. aprila 1787.

Venerabili Fratri Hieronymo Archiepiscopo Salisburgensi

Pius P. P. VI.

Venerabilis Frater, Salutem. Redditae Nobis sunt. Ven. Frater, literae tuae, in quibus, post exposita ea, quae peracta sunt ad rite erigendam in civitate Leobicensi Sedem episcopalem ejusque cathedrale Capitulum, postque descriptos novos hujus Dioecesis fines, ad aliarum devenis Dioecesium Cessiones ex Consensu eorum, ad quos spectat, vel peractas, vel peragendas; atque a Nobis postulas, unacum suffraganeis tuis, ut istas conventiones, Mutationes, Cessionesque apostolica nostra auctoritate, prout necesse est, approbemus, et confirmemus.

Nos omnibus diligenter inspectis, consideratisque, ad tuas aliorumque Episcoporum, de quorum Dioecesi agitur, Preces inclinati, statim expediri mandavimus Decretum Consistoriale, per quod non solum petitam approbationem, confirmationemque concedimus, sed necessarias etiam, et opportunas facultates ad eorum omnium Executionem rite faciendam, tibi impertimur. Dum idem Decretum hisce nostris insertum ad Te transmittimus, valde Nos cupere declaramus, ut quo unice spectant Deliberationes, et Consilia Nostra, plurimum in istis Ecclesiis factum esse ad salutem animarum profectum, Deo juvante, intelligamus. Adjungimus idcirco apostolicam Benedictionem coelestium munerum auspiciem, quam tibi Ven. Frater, tuisque suffraganeis, memoratarum Ecclesiarum Clero, Populoque omni per-

amanter impertimur. Datum Romae, Die 4. Aprilis 1787. Pontificatus nostri anno decimo tertio.

Benedictus Stay.

Præcedens Transumptum cum originali concordare post collationem sedulam testor. Salisb. 26. Apr. 1787.

Joann. Michael Boenike,
Consiliarius Consistlis, et Notarius.

20.

Hieronim, nadškof solnograški, pošlje škofu ljubljanskemu prepis zgorunjega papeževga pisma ter javi doslovno one odstavke konzistorijalnega dekreta z dné 16. marca 1787, ki zadevajo ljubljansko škofijo. — Solnograd, dné 19. aprila 1787.

Nos Hieronymus Josephus Franciscus de Paula Dei gratia Archiepiscopus et S. R. I. Princeps Salisburgensis, S. Sedis apostolicae Legatus natus Germaniae Primas etc. etc.

Reverendissimo, et Illustrissimo Principi, et Amico Nobis sincere dilecto Domino Carolo Episcopo et S. R. I. Principi Labacensi Salutem, et omne Bonum.

Placuit Sanctissimo Domino divina Providentia Papae Pio VI. ad praeviam nostram totius negotii nuper Eidem factam infinuationem, non tantum novam Episcopatus Leobicensis Erectionem nostra auctoritate jam anno abhinc ad effectum deductam, sed et omnes, ac singulas variorum districtuum dioecesanorum Cessiones, atque repartitiones, quae secundum Concordiam cum Sacra Caesarea Majestate Die 19na Aprilis 1786 a Nobis initam, aut peractae jam sunt, aut adhuc peragendae supersunt, suis quoque Literis in forma Brevis ad Nos datis, majoris firmitatis gratia, clementissime adprobare, nec non prolixiori quodam, atque diffusiori sacrae etiam Congregationis consistorialis Decreto corroborare.

Ut igitur et Vestra Dilectio ipsummet pontificiae hujusmodi adprobationis tenorem propriis inspicere oculis, et authenticum ejusdem Transumptum ad perpetuam rei memoriam in episcopali quoque reponere archivio queat; hinc non tantum supradicti Brevis apostolici Copiam a Notario publico subscriptam ac subsignatam hic accludere, sed etiam ex Decreto consistoriali ea omnia, quae vestrae Dilectionis Dioecesi concernunt, ipsismet hisce literis nostris de verbo, ad verbum inserere nullatenus dubitamus: est autem Decretum hoc quoad partem narrativam, et dispositivam, ac praesertim quoad passum concernentem Tenoris Sequentis.

Salisburgen. Approbationis.

Exposuit humiliter Sanctitati Suae Celsissimus, et Reverendissimus Dominus Archiepiscopus Salisburgensis, quod, postquam eadem Sanctitas Sua vestigiis, ac exemplo inhaerens Summorum Pontificum Alexandri II., Innocentii III. et Honorii III. ad erectionem novae Sedis episcopalis, novique Cathedralis Capituli in civitate Leobicensi ejusdem Archiepiscopi Salisburgensis ordinariae haecenus jurisdictioni subjecta devenire elementer indulsit, varias ad animarum salutem magis, magisque consulendum, et pro meliori congruentique Dioecesium infrascriptarum regimine, cum Sacro-Caesarea et apostolica Majestate iniiit conventiones.

Dehinc quemadmodum, uti praefatus Archiepiscopus Salisburgensis subjungit, Conventionum hujusmodi finis, scopusque alius omnino non fuit, quam ut oves Pastoris vocem, et vicissim vocem ovium Pastor eo propius audire, eisque etiam in his, quae episcopalis sunt ordinis, eo promptius praebere subsidia queat: idcirco ipsemet Archiepiscopus Salisburgensis omnes Paraecias, atque ecclesias, quae in Ditionibus austriacis ordinariae suae haecenus subfuerunt jurisdictioni, infrascriptis in iisdem Ditionibus existentibus Episcopis omnino cessit, ac renuntiavit: ex quibus Paraeciis Episcopus Gurcensis consecutus est nonaginta sex, praeter quinque ex Dioecesi Labacensi eidem majoris proximitatis causa, sic exoptante Sacra Caesarea, et apostolica Majestate, adhuc dum assignandas nempe — Gottesthal, Kranzelhoffen, Augsdorf, Lind supra Felden, S. Ruperti in Moos, Sattendorf, S. Nicolai prope Villach.

Similiter etiam Episcopus Lavantinus, dimisso, quod ab eodem Archiepiscopo Salisburgensi per utramque Carinthiam tenuit, Vicarii generalis ministerio. suam augebit, ampliabitque Dioecesein, attenta ab eodem Archiepiscopo Salisburgensi facta cessione viginti quinque Paraeciarum, nempe Decanatus, et Parochiae Fraslau cum sequentibus Parochiis, Möttnig, S. Pauli ad Pragwald, Franz, S. Georgii ad Tabor, Greiss, Trifail, Decanatus, et Parochiae Peillenstein cum sequentibus Parochiis, Montpreiss, S. Petri in Königsberg, S. Laurentii in Craina, Landsberg, Hörberg, Süssenheim, Decanatus et Parochiae Oberburg cum sequentibus Parochiis S. Xaverii, Prasberg, Lauffen, Riez, Sulzbach, Leutsch, Neustift, Decanatus, et Parochiae Scallis cum sequentibus Parochiis, Schönstein, S. Aegidii ad Schwarzenstein, S. Joannis in Weinberg, S. Martini prope Schallegg, Decanatus et Parochiae Altenmarkt cum sequentibus Parochiis, Rasswald, Windischgraz, S. Aegidii prope Windischgraz, Decanatus, et Parochiae Pleuburg cum sequentibus Paro-

chiis, S. Danielis, S. Jacobi in Miss, S. Michaelis, S. Floriani in Rinckenberg, S. Oswaldi in Schwarzenbach.

Quum autem post hujusmodi Cessionum Declarationem utpote ad animarum Salutem, ac ad meliorem supradictarum Dioecesium regimini opportunius consulendum, respective effectarum, sive efficiendarum idem Archiepiscopus Salisburgensis unacum suffraganeis suis eidem Sanctitati suae ea, qua par est, animi Reverentia, et obsequio enixas obtulerit preces, ut praefatas Cessiones benigne adprobare dignaretur; Sanctissimus Dominus noster eius disponente Clementia, qui immobilis permanens sua Providentia, suoque Ordine dat cuncta moveri, in supremo Apostolatus Culmine constitutus, circa quemlibet Ecclesiarum statum salubriter dirigendum sollicitè intendens, ac Personarum Caesareo-regia, et Pontificali Dignitate fulgentium, aliorumque Vota pii Patris affectione prosequi volens, ac alias desuper pastoralis Officii sui partes favorabiliter interponens, aliaque desuper statuens, ordinans, et disponens, prout personarum hujusmodi, Locorum, ac temporum qualitatibus matura deliberatione pensatis ad divini cultus propagationem, Christi fidelium animarum Salutem, et Spiritualem Consolationem, Ecclesiarum quoque, et locorum hujusmodi decorem, et Ornamentum conspicit in Domino salubriter expedire, praefatas supradictarum Paraeciarum cessiones favore superius enuntiatorum Episcoporum peractas, et peragendas de apostolicae Potestatis plenitudine, accedentibus tamen respectivorum Episcoporum unacum suis Capitulis expressis consensibus benigne adprobavit, et confirmavit: eidemque Archiepiscopo Salisburgensi eadem Sanctitas sua ad omnium praemissorum executionis effectum facultates omnes necessarias, et opportunas concedere, ac impertiri benigne dignata est, mandavitque expediri Decretum, ac referri inter acta Sacrae Congregationis Consistorialis. Datum Romae, hac die 16. Mensis Martii Anno Domini 1787.

(L. S.)

Petrus Ma Nigronus, Sae. Congreg. cons. Secr.

Quemadmodum vero Dilectioni vestrae, et Brevis apostolici Tenorem integrum, et Decreti Consistorialis Saltem Extractum hic mox transmittere nullatenus distulimus; ita quoque in occasionibus aliis maximae nostrae erga vestram Dilectionem existimationis atque affectionis aliquod dare posse testimonium vehementer optamus. Datum Salisburgi in Metropoli nostra. Die 19na Mensis Aprilis 1787.

Hieronymus.

*Joann. Michael Boenike,
Aeplis Constii Consils, Secretarius, et Notarius.*

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

V našem rokopisu nahajajo se nadalje prepisi nekaterih dolžnih pisem in družih listin, ki zadevajo denarstveno stanje naše bratovščine. V nastopnem zabeležimo le glavno vsebino teh listin.

Anton, opat in nadduhovnik v Zatičini, rimskega ces. Veličanstva svetnik, priyor in cel konvent spričujejo, da jim je bratovščina sv. Mihaela v Mengšu posodila 1500 gld. n. v. proti trimesečni odpovedi in pet odstotnim obrestim, katere bode plačal vsako leto župnik mengeški o priliki kongregacije dne 8. majnika — Zatičina, 20. junija 1693.

Opat Anton, priyor in cel zatiški konvent svedoči, da je duhovniška bratovščina v Mengšu zatiškemu samostanu posodila 500 gld. n. v. proti pet odstotnim obrestim. — Zatičina, 20. januarija 1701.

Kupno pismo, s katerim se spričuje, da je Jernej Cerar, z jednim zemljiščem pod Mekine spadajoč podložni, prodal duhovniški bratovščini v Mengšu travnik „pod zhesto“ („v Bukovize“) za 120 gld. stare deželne veljave proti temu, da mu dá bratovščina ta travnik v najem, za kar bode dajal vsako leto dva voza sena in 3 gld. 11 kr. v gotovini. — Samostan Mekine, 24. marca 1700. Podpisana je opatica: Catharina von Olthems.

Predstojništvo duhovniške bratovščine v Mengšu se zaveže skrbeti za to, da se opravite v farni cerkvi v Mengšu vsak mesec 2 večni sv. maši za Ludovika Schreiberja, (AA. LL. & Phliae Mgr., Protonotarius Aplicus), župnika v Škocijanu na Dolenjskem, ter spričuje, da mu je gospa Premkova (Premikhin), rojena Schreiberjeva, kot dedinja po njem izplačala 200 srebrnih kron, katere je bratovščina pri zatiškem samostanu plodonosno naložila. — Mengeš, 2. januarija 1701. — Podpisani: Andreas Gollerey, pro tempore Rector; Georgius Wetstain, Assistens; Andreas Hudozuth, Assistens; Fridericus Skerpin, Secretarius.

Dolžno pismo, s katerim spričuje Janez Andrej Flachenfeldski, župnik v Mengšu in nadduhovnik na Gorenjskem, da je dolžan duhovniški bratovščini 100 gld. n. v. — Mengeš, 24. februarija l. 1701.

Dolžno pismo istega župnika, s katerim spričuje, da mu je posodila bratovščina 100 gld. proti pet odstotnim obrestim za podružnico Matere Božje na Holmcu (Khlein Khallenberg). — Mengeš, 19. februarija 1706.

Nadaljno dolžno pismo za 100 gld. n. v., katere je posodila bratovščina župniku mengeškemu Janezu Andreju Flachenfeldskemu, da je poplačal dolg, ki ga je naredila podružnica Matere Božje na Holmcu, ko je napravila novo streho na žvoniku. — Mengeš, 15. decembra 1706.

Friderik Skherpin, tajnik duhovniške bratovščine v Mengšu, naznanja, da je vrnil nadžupnik mengeški Janez Andrej Flachenfeldski bratovščini 100 gld. ter da ji razun tega dolguje z onimi 200 gld., ki so bili posojeni za podružnico sv. Nikolaja v Podgorju, še 400 gld., da pa pet odstotne obresti natančno plačuje. — Mengeš, 19. maja 1714.

Reverz predstojništva duhovniške bratovščine sv. Mihaela, s katerim se zavezuje, da hoče v smislu oporoke¹⁾ pokojnega Andreja Tallmeinerja (bivšega župnika pri sv. Štefanu na Koroškem in konzultorja te bratovščine) za voljeno žitno desetino 8 zemljišč na Beli (Zgornji in Spodnji) pri Kranju opraviti vsak mesec jedno sv. mašo, in vsako leto okoli praznika sv. Andreja jedno obletnico z biljami. — Mengeš, 16. januarija 1715. — Podpisani so: Joannes Andreas à Flachenfeldt, Carnioliae Supe-

¹⁾ Dotični odlomek Andrej Tallmeinerjeve oporoke z dne 10. avgusta 1713 slôve: Decimam in Vellach, siue na Belle cum instrumento emptam a Dno Casperino ad octo fundos sese extendentem, et annuatim importantem triginta Coronatos unum pro 10 libris nominatum cum uno Imperiali Germanicae monetae, siue duobus florenis germ. mon. in utroque pago, in superiori et inferiori Vellach elocandum subditis, siue decimariis in domo provinciali pro annuis sturis, et cotributione pro 2 fl. et 1/2 pro tempore laudemiamdum ab Illmis Dnis a Lamberg. Item dandis 8 gallinis singulis annis RR. PP. Capucinis Crainburgensibus, et hoc in perpetuum, quam decimam lego Venerabili nostrae Confraternitati sub protectione S. Michaelis Archangeli sub auspiciis SS. Jesu. Mariae Josephi Monspurgi pro tempore fundatae, cum hoc tamen expresso onere, ac obligatione, quatenus quolibet mense dicatur missa cum exequiis peragendis circa festum S. Andreae Patroni mei; Instrumentum decimae emptae reperitur in mea cistula in sacristia ad diuam Virginem Zirklensem Matrem Dei Mariam, illud Rssmo. et Illmo Dno Rectori, et Domino Secretario confraternitatis dictae tradendum cum expresso, et authentico Reuersu oneris, et obligationis accepti instrumenti, et obligandarum missarum reddendo, et singulis annis monstrando peractorum executionem Adm. Rdo Parocho Zirklensi.

Pro sexto circa finem.

Prae caeteris danda est in elocationem annuam Decima in Vellach meo nepoti Matthiae Paulitsch pro 30 coronatis, si diligenter solverit annuatim circa festum purificationis Ein Kron pro 10 libris.

rioris Archidiaconus, p. t. Rector: Andreas Hudazuth, Parochus Locopolitanus Assistens primus; Bartholomaeus Jenko, Parochus Naklensis, Assistens; Fridericus Skerpin, p. t. supra memoratae Sodalitatis Secretarius.

~~~~~

Za temi listinami vpisana so v knjigo imena vseh udov te bratovščine, katerih je nad tisoč in skoraj pri vsakem duhovniku je pristavljen kraj njegovega delovanja, pri mnogih pa tudi dan in leto njihove smrti. V nastopnem ponatisnemo cel ta oddelek doslovno.

N o m i n a

DD. Sacerdotum Consodalium Jesu, Mariae, Josephi & S. Michaelis Archangeli.

Reumus et Amplissimus Praesul Dnus Dnus **Matthaeus**, Abbas ad Sanctissimam Trinitatem Neostadii Austriae. Sac. Caes. Mttis. Consiliarius, quondam protector Cong. Obiit An. 1684.

Reumus et Perillustris Dnus **Philippus Terpin**, Ssae Theologiae Baccalaureus, Proton. Aplicus, Parochus ad S. Martinum prope Crainburgum. et per Dioecesim Labacensem Vicarius Generalis, obiit 23. Junii 1683.

Adm Rds Dnus **Laurentius Friat**, Ssae Theologiae Baccalaureus, Parochus Monspurg. et Reumi Praesulis Neostadiensis per subiectas Parochias supremus Vicarius, Congregationis primus Rector et Benefactor. Obiit Labaci 15. Junii 1668. Sepultus Monspurgi.

Adm Rds Dnus **Matthias Parenta**, Parochus Zirklensis. et Beneficiatus S. Thomae ibidem, Congregationis nrae 2dus Rector. Obiit 9. 7bris 1688. Benefactor.

Adm Rds Dnus **Jacobus Wubitsh**, Parochus ad S. Petrum in Commenda, et Beneficiatus Crainburgi, Congregationis Imus Assistens. Obiit in Commenda S. Petri die 10. Jan. 1669. Sepultus ibidem in Eccla.

Adm Rds Dnus **Matthias Casperzhizh**, AA. LL. et Phliae Mger, Parochus Michlstettensis, nunc Parochus ad S. Georgium in Campestribus, & 2dus Assistens. Obiit 19. Maii 1699.

Rds Dnus **Georgius Weissman**, Cooperator Monspurgensis, qui obiit sancte Monspurgi die 10. Jan. 1668. ibidem Impensis Congregationis sepultus.

Adm Rds Dnus Mger **Jacobus Pinter**, Ssae Theologiae Bacca., Parochus Oberburg. et in eodem Districtu Vicarius Foraneus, seu Commissarius, primus Congregationis Secretarius. Obiit 7. Febr. 1672.

Adm Rds Dnus Mger **Andreas Gollerei**, Parochus Watshensis. Assistens 2dus modo Rector 3tius Cong. Obiit 23. Aprilis 1710.

Adm Rds Dnus **Joannes Michaël Dergio**, AA. LL. et Phliae Mgr. Prot. Aplicus. Canonicus Labacensis, et Parochus Wodizensis, Assistens Imus. Obiit 8. Aug. 1675.

Rds Dnus **Matthaeus Saiouiz**, AA. LL. et Phliae Mgr, Cooperator Monspurgensis. Obiit in Arch 26. 9bris 1689. Parochus ibidem & 2dus huius sodalitates Secretarius. Benefactor.

Rds Dnus **Georgius Ottaua**, AA. LL. et Phliae, nec non Ss. Theologiae emeritus Cooperator Monspurgensis. Obiit ibidem 10. Aprilis 1696. Benefactor.

Rds Dnus **Andreas Valputizh**, Cooperator ad S. Petrum in Commenda. Obiit 2. Feb. 1692.

Rds Dnus **Georgius Matthal**, Cooperator Zirklensis. Obiit Crainburgi 31. Julii 1700.

Adm Rds et Clarissimus Dnus **Georgius Hoffnerius**, Ssae Theologiae Doctor, Parochus Locopolitanus, Congregationis Consultor. Factus Carthusianus Anno 1669 die 8. Decembris, obiit 26. 7bris 1684 ut Praelatus in Saiz.

Adm Rds Dnus **Casparus Teleban**, Prot. Aplicus, quondam Parochus Selzensis meritissimus. Obiit Locopoli die 19. Aprilis 1669. Sepultus ibidem in Eccla Sanctimonialium.

Adm Rds Dnus **Bartholomaeus Jenko**, AA. LL. et Phliae Mger, Ssae Theologiae emeritus, Parochus Veldensis, modo Naklensis. Obiit in Naklas. 27. Julii 1718. Benefactor.

Adm Rds Dnus **Andreas Hudazhut**, Urbis Locopolitanae Vicarius, nunc ibidem Parochus. Obiit 9. Aug. 1718. Benefactor.

Rds Dnus **Lucas Osellius**, Cooperator ad S. Georgium in campestribus, modo Parochus Aspensis. Obiit 20. 9bris 1695. in Aspa.

Rds Dnus **Joannes Kashman**, Cooperator ibidem. Factus Capucinus A. 1669.

Rds Dnus **Andreas Stubelli**, AA. LL. et Phliae Mger, Capellanus in Pleyhöffen. Obiit 2. Junii 1682.

Rds Dnus **Petrus Rokner**, Cooperator in Watsh. Obiit ad S. Martinum infra Kollenberg. 3. Apr. A. 1685.

Rds Dnus **Joannes Ossmanus**. Obiit 19. Feb. 1694.

Rds Dnus **Joannes Parenta**, Cooperator ad S. Georgium Locopoli. Obiit 13. Junii 1672.

Rds Dnus **Marcus Srakar**, Phliae Mger, Cooperator ad S. Vitum infra Sitticium, nunc Parochus Weixelburgi. Obiit ibidem 1. Feb. 1694.

Adm Rds Dnus **Matthaeus Homan**, AA. LL. et Phliae Mger, Beneficiatus Ssmae Trinitatis Locopoli. Obiit ibidem 15. Martii 1702.

Rds Dominus **Michaël Lupus**, Illmi Domini a Saurau Sacellanus. Obiit Lithopoli 13. Julii 1693.

Rds Dnus **Michaël Tax**, Sanctimonialium Locopolitanarum Capellanus emeritus. Benefactor. Obiit 8. Xbris 1686.

Rds Dnus **Joannes Purgar**, Capellanus in Stermall. Obiit 30. Julii 1682.

Adm Rds Dnus **Joannes Jenko**, Parochus Zhemshenicensis. Obiit in Julio 1674.

Adm Rds Dnus **Jacobus Riauz**, emeritus Parochus Jauchensis. Obiit 14. Junii 1684.

Rds Dnus **Joannes Sdrauia**, Capellanus in Igg. Obiit 20. Aprilis Anno 1671 ibidem.

Adm Rds Dnus **Jacobus Shagar**, Parochus Pakhensis. Obiit ibidem 13. 7bris 1689.

Adm Rds Dnus **Joannes Arichar**, Parochus S. Petri in Commenda, nunc in Eisnern. Obiit 3. Aprilis 1702.

Rds Dnus **Martinus Archar**, Collegii Mariani Oberburgensis Presbyter. Obiit Crainburgi 4. Januarii 1690. Benefactor.

Adm Rds Dnus **Petrus Franciscus Pistorius**, AA. LL. et Phliae Mger, Parochus in Maraitsh. Obiit Labaci 5. Xbris 1690.

Rds Dnus **Thomas Schweistrigk**, Cooperator ibidem, nunc Parochus in Sayrach. Obiit in Sayrach. 27. Aprilis 1691.

- Rdus Dnus **Michaël Wichtalitsh**, Cooperator in Maraitsh, modo Parochus in Planina. Obiit 22. Aprilis 1709.
- Rdus Dnus **Michaël Selshek**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator ad Sanctum Martinum in Littai. Obiit 25. 7bris 1681.
- Adm Rdus Dnus **Georgius Andreas Schiffrar**, Parochus in Lustall, modo ad S. Martinum prope Lithay. Benefactor in uita. Obiit 3. Maii 1694 ibidem.
- Rdus Dnus **Michaël Sartorius**, Cooperator Samariensis. Obiit 24. Aprilis 1683.
- Adm Rdus Dnus **Andreas Tshandik**, AA. LL. et Phliae Mger, Cathedralis Ecclae Labacensis Vicarius.
- Rdus Dnus **Andreas Kregar**, Sacrista ibidem. Obiit Labaci Anno 1669 4. Januarii.
- Rdus Dnus **Bartholomaeus Corpe**, Cooperator in Aich. Obiit Wódicii Par. 24. Martii 1682.
- Adm Rdus Dnus **Matthias Vulzher**, Parochus Aichensis, Congregationis nrae Benefactor. Obiit in Aich 16. 9bris A. 1669 sepultus ibidem.
- Adm Rdus Dnus **Blasius Jantshizh**, Beneficiatus Crainburgi. Obiit 14. Feb. 1681.
- Rdus Dnus **Sebastianus Weishl**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator Zirklensis. Obiit Crainburgi. 24. 7bris 1709.
- Adm Rdus Dnus **Martinus Marzina**, Parochus ad S. Vitum infra Sitticium. Benefactor. Obiit 18. Maii 1682.
- Rdus Dnus **Matthias Ferfilla**.
- Adm Rdus Dnus **Andreas Achazhizh**, Parochus in Höflein. Obiit in Neumarkhl 13. Xbris 1689. Benefactor.
- Rdus Dnus **Balthasar Jugouiz**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator in Aich. Obiit ibidem 28. Aprilis 1670.
- Adm Rdus Dnus **Georgius Pogatshnigk**, Parochus Lauffensis. Consultor. Obiit ibidem 3. Junii 1700.
- Rdus Dnus **Gregorius Suppantshizh**, AA. LL. et Phliae Mger, Capellanus Sanctimonialium Minkendorffensium. Obiit Lithopoli 20. Aprilis 1706. Benefactor in morte.
- Rdus Dnus **Matthias Lozhnikar**, Collegii Mariani Oberburgensis Presbyter, nunc Parochus Caesareus in Obergryiach. Obiit 27. Junii 1725.
- Rdus Dnus **Joannes Krellius**, electus Parochus Leutshensis. Obiit Oberburgi die 2. Jan. 1669.
- Adm Rdus Dnus **Joannes Vrezhigk**, Parochus ad S. Jacobum in Podbresiach. Obiit 8. 7b. 1673.
- Adm Rdus Dnus **Laurentius Purgar**, Parochus ad S. Petrum in Nakles. Benefactor. Obiit 28. Julii 1675.
- Adm Rdus Dnus **Matthias Pregel**, Parochus ad S. Bartholomaeum in Campestribus.
- Rdus Dnus **Matthaeus Prauchar**, Cooperator ad S. Petrum in Nakless. Obiit 25. Junii 1702.
- Rdus Dnus **Michaël Cottar**, Cooperator ad S. Vitum sub Sitticio.
- Adm Rdus Dnus **Michaël Wonzellius**, Parochus ad B. M. Virginem in Crainau. Benefactor. Obiit 17. Xbris 1682.
- Rdus Dnus **Jacobus Koshir**, Cooperator ad S. Martinum extra Crainburgum. Obiit 5. 9bris 1703.
- Adm Rdus Dnus **Martinus Vrezhigk**, AA. LL. et Phliae Mger, Parochus in Eisnern. Obiit 28. 8bris 1677.
- Adm Rdus Dnus **Franciscus Koshar**, AA. LL. et Phliae Mger, Parochus ad Sanctum Martinum in Littai. Benefactor in uita. Obiit Sitticii 21. 8bris A. 1691. Consultor.
- Adm Rdus Dnus **Andreas Wobitsh**, Ssae Theol. Doctor, Parochus Leutshensis.
- Adm Rdus Dnus **Adamus Suppe**, AA. LL. et Phliae Mger, Parochus Sagoriensis. Obiit 6. Xbris 1684. Saxenfeldi.
- Adm Rdus Dnus **Matthias Preshern**. Parochus in Triffail. Modo Parochus & Commissarius Fraslauiensis. Obiit ibidem 9. 8bris 1691. Benefactor in uita & morte.
- Rdus Dnus **Thomas Bernardus Dolseg**, Cooperator in Triffail, nunc Parochus in Greiss. Obiit 22. Junii 1718 in novo castro.
- Rdus Dnus **Joannes Guttnigk**, Cooperator Praspergensis. Obiit 1694.
- Rdus Dnus **Felix Tropper**, Collegii Mariani Oberburgensis Presbyter. Obiit 2. Julii 1679.
- Rdus Dnus **Matthaeus Work**, Cooperator in Lauffen. Obiit 3. Maii 1695 Lithopoli.
- Rdus Dnus **Andreas Matshigk**, Cooperator in Riez. Modo Parochus in Swarzenbach (Benefactor). Obiit Slavo - Graecii 21. Jan. 1704.
- Rdus Dnus **Matthias Vidmar**, Capellanus Michlstettensis, nunc Parochus in Zirklach, Consultor noster. Obiit 22. Dec. 1715.
- Rdus Dnus **Petrus Schumi**, Cooperator Crainburgensis.
- Rdus Dnus **Thomas Fogk**, Cooperator Wodizensis. Obiit 22. Martii 1682 ad S. Vitum infra Sitticium.
- Adm Rdus Dnus **Joannes Ludovicus Herandt**, AA. LL. et Phliae Mger, Parochus Neüllensis. Obiit 20. Novembris 1678.
- Adm Rdus Dnus **Martinus Slibnigk**, Vicarius Chamnizensis. Obiit 3. Julii 1687. Labaci ad S. Nicolaum vicarius.
- Adm Rdus Dnus **Sebastianus Pushar**, Parochus in Kaier.
- Adm Rdus Dnus **Andreas Weishl**, Parochus ad S. Crucem supra Crainburgum. Obiit 3. Aprilis 1674.
- Rdus Dnus **Gregorius Vehouiz**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator Locopolitanus. Obiit 17. Septembris 1718 Crainburgi.
- Adm Rdus Dnus **Thomas Vidouiz**, Parochus Goriachensis. Obiit 18. Martii 1685.
- Adm Rdus Dnus **Matthias Meshan**, Parochus Aspensis emeritus, nunc Cooperator Reifnicii. Obiit 1. Januarii 1697.
- Adm Rdus Dnus **Gregorius Peuz**, Parochus Jauchensis. Obiit ibidem 1. Septembris 1709.
- Adm Rdus Dnus Mger **Joannes Carolus Shagar**, Vicarius Rattmonstorffensis. Obiit 19. Aprilis 1672.
- Rdus Dnus **Georgius Aricher**, Cooperator Rattmonstorffensis. Obiit 4. Septembris 1673.
- Rdus Dnus **Georgius Reshen**, Cooperator Eisnerensis. Benefactor. Obiit 29. Aprilis 1682.
- Adm Rdus Dnus **Wolfgangus Engelbertus Portner**, Parochus Aichensis. Obiit ibidem 1688. 18. Martii.
- Adm Rdus Dnus **Joannes Baptista de Hugl**, Canonicus Rudolphsbertensis.
- Adm Rdus Dnus Mger **Matthias Sodar**, Excellmi et Reumi Principis Epi Labacensis etc. Secretarius et Capellanus. Obiit 6. Septembris 1680.
- Rdus Dnus Mger **Sebastianus Wisant**, Capellanus Wotshensis. Obiit 18. Jan. 1720.
- Adm Rdus Dnus **Matthias Gruess**, Parochus Flednikensis, nunc Aichensis. Benefactor. Obiit Crainburgi 15. Decembris 1718.

Adm Rđus Dnus **Joannes Paulus Pregell**, Parochus Samariensis. Obiit ibidem 10. Novembris 1694.

Rđus Dnus **Joannes Sheleshnigk**, Cooperator Tshemshenicensis. Obut in Golnegkh 14. Februarii 1682.

Rđus Dnus **Matthias Shiberth**, Cooperator Aichensis. (Obiit) Labaci 23. Julii 1676.

Rđus Dnus Mger **Andreas Nauodnigk**, Ss. Theol. Baccal. Collegii Mariani Oberburgensis Sacerdos, nunc Parochus et Commissarius ibidem. Obiit ibidem 11. Jan. 1713.

Rđus Dnus **Joannes Jugouiz**, Cooperator Chamnicensis, nunc Parochus in Neüll. Obiit in Neul 10. Aug. 1697.

Rđus Dnus **Joannes Theleban**, Cooperator Crainburgensis. Obiit A. 1688 in Nouembri Parochus ad S. Petrum apud Sottlan.

Adm Rđus Dnus **Franciscus Woss**, Parochus in Saxenfeldt, AA. LL. et Phliae Mger, p. t. Cong. Consultor. Obiit 7. Aprilis 1682.

Reumus et Illustris Dnus **Joannes Josephus Sonze**, Commissarius et Parochus ad S. Georgium sub Raihenegg. Obiit 22. Martii 1693.

Adm Rđus Dnus **Andreas Tollmainer**, AA. LL. et Phliae Mger, Ss. Theol. emeritus, Parochus ad S. Stephanum in Carinthia Obiit in Zirklach 15. Julii 1714. Insignis in morte benefactor.

Adm Rđus Dnus Mger **Georgius Lazarus Criuiz**, Parochus ad S. Vitum supra Labacum. Obiit A. 1683.

Adm Rđus Mger **Andreas Bastianzhizh**, Parochus in Pillichgraz. Obiit 3. Aug. 1690.

Adm Rđus Dnus Mger **Michael Palk**, Parochus ad S. Bartholomaeum in Campestribus, modo ad S. Vitum supra Labacum. Obiit 30. Martii 1710.

Adm Rđus Dnus **Petrus Tomashin**, Parochus in Croppa. Postmodum factus Franciscanus. Obiit 1. Maii 1685.

Reumus et Illmus Dnus, Dnus **Georgius Sigismundus L. B. ab Edling**, Ss. Theol. Dr., Canonicus Labacensis etc. Obiit 13. Febr. 1684.

Adm Rđus Dnus Mger **Paulus Josephus Janeshitsh**, Ss. Theol. Emeritus, Parochus in Styria, id est in Triffail. Obiit Fraslauii 18. Febr. 1704.

Reumus et Doctissimus Dnus **Thomas Renner**, AA. LL. et Phliae Mger, Ss. Theol. Emeritus; Archidiaconus Reiffnizensis. Obiit 1. Novembris 1708.

Adm Rđus Dnus **Michael Pinter**, Parochus in Pleiberg. Obiit 22. Octobris 1700 Radtmonstorfii.

Adm Rđus Dnus **Marcus Luchinus**, Parochus ad S. Martinum sub Kallenberg. Obiit 6. Maii 1682.

Adm Rđus Dnus **Joannes Bapta Quintel**, Parochus ad S. Petrum sub Aula Vinaria. Obiit ibidem 5. Aprilis 1692.

Adm Rđus Dnus **Matthias Kouazh**, Parochus ad S. Petrum in Commenda. Modo Vicarius Camnicii. Obiit in Neill 17. Julii 1716.

Adm Rđus Dnus **Matthaeus Stuzin**, Parochus ad S. Crucem prope Neumarktl. Obiit 18. Junii 1679.

Rđus Dnus **Joannes Bapta Herboldt**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator Michelstettensis, nunc Parochus ibidem. Obiit 14. Martii 1700.

Adm Rđus Dnus **Matthaeus Valputizh**, Parochus ad S. Michaelem in Lengfeldt. Obiit ibidem 4. Octobris 1698.

Adm Rđus Dnus **Michael Dienstman**, Parochus in Presbgain. Obiit 2. Decembris 1686.

Adm Rđus Dnus **Paulus Bergamash**, AA. LL. et Phliae Mger, ordinarius Confessarius Monialium S. Clarae Ord. Locopoli. Obiit 9. Maii 1719. Benefactor.

Adm Rđus Dnus Mger **Jacobus Peuz**, Ss. Theol. Emeritus, Parochus et Commissarius in Fraslau. Obiit 27. Junii 1681.

Rđus Dnus **Matthaeus Wakulnikar**, Cooperator in Maraitsch, nunc Parochus ad S. Martinum in Tuchain. Obiit 29. Junii 1705.

Adm Rđus Dnus **Joannes Bartholomaeus Crashina**, AA. LL. et Phliae Mger, Ss. Theol. Emeritus, Parochus in Obergurg. Obiit ibidem 10. Junii 1706.

Adm Rđus Dnus **Franciscus Ludouicus Schreiber**, Parochus in Schörrffenberg. Obiit ad S. Cancianum in inf. Carniolia. 17. Novembris 1699. Benefactor.

Rđus Dnus **Laurentius Wogathai**, Cooperator in Watsh. Nunc Parochus Archii. Obiit ibidem 4. Febr. 1705. Benefactor.

Adm Rđus Dnus **Matthias Bolko**, Parochus ad S. Joannem in Styria, id est ad S. Martinum sub Schallegg. Obiit 13. Aprilis 1703. In uita Benefactor.

Rđus Dnus **Joannes Nouak**, Cooperator in Aich. Obiit 26. Martii 1703.

Rđus Dnus Mger **Gregorius Selleniz**, Cooperator Zirklensis. Benefactor. Obiit Parochus in Selandt. 25. Maii 1682.

Rđus Dnus **Georgius Shauss**, Cooperator Zirklensis. Obiit 25. Junii 1681.

Adm Rđus Dnus **Alexander Bobegk**, Parochus in Podbresiach. Obiit 18. Martii 1694. Radtmonstorfii.

Adm Rđus Dnus **Adamus Nauodnigk**, Parochus in Styria. Obiit 14. Novembris 1684.

Adm R. D. **Georgius Vreuzh**, electus Parochus in Asling. Obiit 6. Julii 1685.

Adm Rđus et Clarissimus Dnus **Joannes Ignatius Lauritsh**, Ss. Theol. Doctor. Parochus in Styria in Laitsch. Obiit ibidem 22. Octobris 1696.

Rđus Dnus **Andreas Puecher**, Cooperator ad S. Georgium in Campestribus, modo Beneficiatus Crainburgi. Obiit Crainburgi 9. Novembris 1713.

Rđus Dnus **Primus Shaffer**, Cooperator ad S. Georgium in Campestribus, nunc Parochus Selandi. Obiit 4. Novembris 1714.

Rđus Dnus **Lucas Sauerl**, Vicarius Zirklensis. Obiit 8. Decembris 1681.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Diplomatarij: 17. Odstop onih fará ljubljanske škofije, ki leže na Spodnjem Štajarskem in Koroškem, nadškofu solnograškemu, oziroma njegovima sufraganom škofu lavantinskemu in krškemu. — 18. Sprejem odstopljenih fará s strani nadškofa solnograškega. — 19. Breve papeža Pija VI., s katerim dovoli v to premembo škofijskih mejá. — 20. Nadškof solnograški pošlje gorenji breve, ter javi one odstavke konzistorijalnega dekreta, ki zadevajo isto premembo mejá ljubljanske škofije. — Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu. — (Nadaljevanje.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U“.

—••••• Izhaja v nedoločnih obrokih. •••••—

Šesto leto.

Ljubljana, meseca septembra 1893.

Številka 25.

Diplomatarij.

21.

Hieronim, knez nadškof solnograški, vsprejme od ljubljanskega knezoškofa odstopljene fare pod svojo oblast ter je z duhovščino in ljudstvom vred zopet odstopi svojima sufraganom krškemu in lavantinskemu. — Solnograd, dne 26. aprila 1787.

Kund. und zu wissen seye hiemit allen, und jeden, denen daran liegt, dass Se Hochfürstl. Gnaden der Hochwürdigste Herr Fürst und Erzbischof zu Salzburg, Legat des heil. apostolischen Stuhls zu Rom, und des Deutschlands Primas alle jene unten benannten Pfarreyen, Curatien und Kirchen, welche der Hochwürdigste Herr Fürstbischof zu Laibach, als bisheriger Ordinarius Höchstdenenselben auf allerhöchstes Ansinnen Sr K. K. Apostl. Majestät, unter bereits erfolgter päbstlicher Begnehmigung, wie auch mit vollkommener kapitlicher Einstimmung, auf alle bessere Weise, und Form Rechtens bereits feyerlich abgetretten, und überlassen hat, nun hiemit auf das feyerlichste annehme, und selbe sohin auf alle bestmögliche Rechtsform von nun an als seiner oberhirtlichen geistlichen Gerichtsbarkeit vollkommen unterworfen und einverleibt erkenne, und ansehe; als nämlich

A. In Oberkärnten die Pfarreyen:

St. Nikola ausser Villach, und ein Kapuziner-Kloster daselbst.

St. Martin zu Lind ober Velden.

St. Ruprecht am Mooss bey Landskron.

Die Kaplaney bey Sattendorf.

St. Johans in Kränzelhofen.

Die Kuratien in Augsdorf und Gottesthal sammt den alt- und neuen Kuratien und den dazu gehörigen Kapellen.

B. Unterkärnten die Pfarreyen:

St. Peter, und Paul in Pleyburg.

St. Barthlmä in Miss.

St. Oswald in Schwarzenbach.

St. Michael in valle Junonia.

St. Daniel in Stroina.

St. Florian in Rinkenbergr mit den dazu gehörigen alten, und neuen Kuratien und Kapellen.

C. In Unter-Steier die Pfarreyen:

St. Hermagoras, und Fortunat zu Oberburg.

St. Marien in Neustift.

St. Martin unter Oberburg.

St. Franz Xaver in Strascha bey Oberburg.

St. Jakob in Okonina.

St. Canzian in Rietz sammt dem Franziskaner Kloster zu Nazareth bey Altenburg.

St. Elisabeth in Laufen.

St. Laurentz in Leutsch.

St. Marien in Sulzbach.

St. Georgen in Prasberg.

St. Marien in Frasslau.
St. Michael in Franz.
St. Georgen in Möttöny.
St. Georgen unterm Thabor.
St. Martin in Trifail.
St. Paul bei Prugwald.
St. Pancratz in Greiss.
St. Michael in Peillenstein.
St. Laurenz in Krainu.
St. Peter bey Königsberg.
St. Marien in Dobie.
St. Veith in Monpreiss.
St. Johannis in Hörberg.
St. Morica in Ulmie.
St. Georgen in Scalis.
St. Egidi bey Schwarzenstein.
St. Michael in Schönstein.
St. Martin unter Schallegg.
St. Johannis in Weinberg.
St. Pancratz in Altenmarkt.
St. Elisabeth in Windischgratz.
St. Egidi unter Thuriak.
*St. Daniel in Raswald sammt dazu gehörigen alt,
 und neuen Curatien und Kapellen.*

Gleichwie aber Se K. K. Majestät noch überhin auf das schnlichste wünschen, und verlangen, dass der Höchstgedacht. Hochwürdigste Herr Erzbischof zu Salzburg eben diese Pfarreyen, Kuratien, und Kirchen, mit Vorbehalt der Metropolitan gerechsam, wieder an seine zween Herren Suffraganbischöfe zu Gurk, und zu Lavant, der naheren Entlegenheit, und folglich auch bequemerer Obsorgspflege halber, abtrette, und hinüber gebe: als nehmen vorerwähnt Se Hochfürstl. Gnaden zu Salzburg nicht den geringsten Anstand sothane Pfarreyen unacum clero, et populo sogleich aus allen gegen Höchstsie aufgehabten Pflichten und Verbindlichkeiten, die Metropolitan-Verbindung allein ausgenommen, wiederum vollends zu entlassen, und selbe anmit feyerlich und zwar

An Herrn Fürstbischof zu Gurk die obenbenannten Pfarreyen in Oberkärnten (post A)

An Herrn Fürstbischof zu Lavant die obenbenannten Pfarreyen in Unterkärnten und Unter-Steier (post B et C) mit der oberhirtlich-vaterlichen Ermahnung zu cediren, dass jede dieser Gemeinden ihren obbesagten neuen Herrn Bischof als ihren ordentlichen, eigenen, und rechtmässigen Ordinarius anerkennen, ihm unweigerlich hierfür

den gebührenden Gehorsam leisten, und sich dessen oberhirtlicher Leitung gänzlich überlassen solle.

Zu wahrer Urkunde und mehrerer Bekräftigung dieser feyerlichen Cessionsannahme, und respective Wiederumig — weiterer Abtretung haben mehrgedacht Se Hochfürstl. Gnaden der Hochwürdigste Herr Fürst- und Erzbischof zu Salzburg diesen ofenen Brief Selbst eigenhändig unterschrieben, und mit dem Erzbischöflichen Insiegel bestärket. Geschehen in der Hochfürstl. Haupt- und Residenzstadt Salzburg den 26ⁿ April 1787.

L. S.

Hieronimus

Anton Medard Krenner, Konsistorial-Kanzler.

22.

Knezoškofijstro ljubljansko razpošlje na prošnjo solnograškega konzistorija z dné 26. aprila l. 1787 predstojče odprto pismo zadevni duhovščini po Štajarskem in Koroškem, ter juri v svoji okrožnici, da je duhovščina z ljudstvom vred zadnji dan meseca maja l. 1787. odrezana od dolžnostij, ki je ima do ljubljanskega škofa ter s 1. junijem l. 1787 ona na Zgornjem Koroškem izročena knezoškofu krškemu, ona na Spodnjem Koroškem in Spodnjem Štajarskem pa knezoškofu lavantinskemu. — Pridejano je tudi vsprejemno pismo knezoškofa lavantinskega. — Ljubljana, dné 23. maja 1787.

Es wird allen und jeden, die es betrifft, hiemit verofenbaret, dass, nachdem Se Fürstl. Gnaden der Hochwürdigste Herr Fürst Bischof zu Laibach auf allerhöchste Entschlüssung von 8ⁿ Juny 1786 die Antheile Laybacher Dioeces in Steyer und Kärnten mit Vorbehalt des Patronats, und Vogtey Rechts bey den betreffenden Pfarreyen, Kuratien, und Benefizien untern 19ⁿ Juny 1786 Sr Hochfürstl. Gnaden dem Hochwürdigsten Herrn Fürst Erzbischofen zu Salzburg förmlich abgetretten, Se Hochfürstl. Gnaden der Hochwürdigste Herr Fürst Erzbischof zu Salzburg besagte Laibacher Dioeces Antheile in Steyer, und Kärnten unter bereits erfolgter päbstlicher Begnehmung mit 16ⁿ März a. c. übernommen habe.

Da aber Se Hochfürstl. Gnaden der Hochwürdigste Herr Fürst Erzbischof zu Salzburg vermög des abschriftlich beigegebenen ofenen Briefs von 26ⁿ April a. c. auf Anverlangen Sr K. K. Majestät die übernommenen Laibacher Dioeces Antheile in Steyer, und Kärnten, die Metropolitan-Verbindung allein ausgenommen, wiederum vollends zu entlassen, und an Herrn Fürst Bischof zu Gurk die Pfarreyen in Ober-

kärnten, benanntlich St. Nikola ausser Villach, und ein Kapuziner Kloster daselbst, St. Martin zu Lind ober Velden, St. Ruprecht am Mooss bei Landskron, die Kaplaney bei Sattendorf, St. Johann in Kranzelhofen, die Kuratien in Augsdorf, und Gottesthal sammt den alt und neuen Kuratien, und den dazu gehörigen Kapellen; dann an Herrn Fürst Bischof zu Lavant die Pfarreyen in Unterkärnten und Untersteyer, als nämlich in Kärnten St. Peter, und Paul in Pleyburg, St. Jakob in Miss, St. Oswald in Schwarzenbach, St. Michael in Valle Junonia, St. Daniel ob Bleiburg, St. Florian in Rinkenberg mit den dazu gehörigen alten und neuen Kuratien, und Kapellen; in Steyer aber St. Hermagoras, und Fortunat zu Oberburg, St. Marien in Neustift, St. Martin unter Oberburg, St. Franz Xaver in Strascha bei Oberburg, St. Jakob in Okonina, St. Kanzian in Riez sammt dem Franziskaner Kloster zu Nazareth bey Altenburg, St. Elisabeth in Laufen, St. Laurenz in Leutsch, St. Marien in Sulzbach, St. Georgen in Prashberg, St. Marien in Fraslau, St. Michael in Franz, St. Georgen in Möttnig, St. Georgen unterm Thabor, St. Martin in Trifail, St. Paul bey Pragwald, St. Ponkraz in Greiss, St. Michael in Peillenstein, St. Laurenz in Kraina, St. Peter bei Königsberg, St. Marien in Dobie, St. Veith in Monpreis, St. Johann in Hörberg, St. Marien in Ulimie, St. Laurenz in Landsperg, St. Jakob in Siesenheim, St. Georgen in Skalis, St. Egidi bey Schwarzenstein, St. Michael in Schönstein, St. Martin unter Schallegg, St. Johann in Weinberg, St. Ponkraz in Altenmarkt, St. Elisabeth in Windischgratz, St. Egidi unter Thuriack, St. Daniel in Raswald, sammt dazu gehörigen alt, und neuen Kuratien, und Kapellen feyerlich zu cediren nicht den geringsten Anstand nimht;

So werden gesammte in ofterwähnten Laibacher Antheilen in Kärnten, und Steyer befindliche Dechante, Pfarrer, Vikarien, Kuraten, Welt und Ordensgeistliche, auch die zu gedachten Antheilen gehörigen Gemeinden von den gegen Se Fürstl. Gnaden als Laibacher Herrn Ordinarius aufgehabten Pflichten mit letzten dieses Monats May entlassen, und jene in Oberkärnten an den Herrn Fürst Bischof zu Gurk, diese aber in Unterkärnten, und Untersteyer an den Herrn Fürst Bischof zu Lavant mit dem Auftrag angewiesen, dass die Geistlichkeit sowohl als jede dieser Gemeinden mit In des künftigen Monats Juny angefangen, und hinfür ihren obbesagten neuen Herrn Bischof als ihren ordentlichen, eigenen, und rechtmässigen Ordinarius anerkennen, ihm unweigerlich den gebührenden Gehorsam leisten, und sich dessen Oberhirtlicher Leitung gänzlich überlassen solle.

Welches zu Jedermann Wissenschaft und Befolgung am nächstkünftigen Sonntag öffentlich von der Kanzel

zu verkünden kommt, wo zugleich die Uibernahms Urkunde des Herrn Fürst Bischofs zu Lavant zur Benehmung in Abschrift angeschlossen wird.

Ex Officio Eppali. Labaci die 23^{tia} Maji 1787.

V nastopnem je zabeleženo, kedaj da so posamezni duhovnijski predstojniki predstoječo okrožnico dobili v roke

Oberburg, den 26^u May 1787.
Joh. Evang. Crobath, Dechant.

St. Xaveri, den 28^u May 1787.
Philipp Markitsch, Pfarrer.

Neustift, den 28^u May 1787.
Blasius Christan, Pfarrer.

Leitsch, den 28^u May 1787.
Joseph Konstantin, Pfarrer.

Sulzbach, den 28^u May 1787.
Barthl. Plischutschnig, Pfarrer.

Pleyburg, den 30^u May 1787.
Hieronymus v. Bernardis, Stadtpfarrer und Dechant.

Miss, den 29^u May 1787.
Antonius Pregl.

Rinkenberg, den 30^u May 1787.
Franz Sal. Gräzhofen, k. k. Pfarrer.

Dantschach, den 7^u Juny 1787.
Caspar Omann.

St. Märten, den 2^u Juny 1787.
Gregor Tschewaschek, Kurat.

Okonina, den 28^u May 1787.
Steph. Šliunig Expositus.

Laufen, den 28^u May 1787.
Johann Riebler.

Schwarzenbach, den 29^u May 1787.
Fransiscus Wriz, Parochus.

St. Daniel in Stroina, den 30^u May 1787.
Simon Schik, Vic.

St. Michael in Jaenthal, den 29^u May 1787.
Joh. Georg Molle, Pfarrer.

St. Niklas ausser Villach, den 7^u Juny 1787.
Marcus Reauz, Parochus.

Lind, den 6^u Juny 1787.
Jakob Nägele.

St. Ruprecht am Moss, den 7^u Juny 1787.
Mathias Lasnig, Pfarrer.

Augsdorf, den 6^u Juny 1787.
Jakob Ostermann, Benef.

Windischgratz, den 31^u May 1787.
Joh. Vincentz Jakolitsch.

St. Ilgen unter Thuriack, den 1^u Juny 1787 intimirt.
Jos. Germekh, Pfarrer.

St. Johann in Weinberg, den 1^u Juny 1787.
Karl Jobst Prinz, Pfarrer.

St. Ilgen bey Schwarzenstein, den 1^u Juny 1787.
Mathäus Trampusch, Pfarrer.

Pleschiuz.
Simon Blatnig, Lokalkaplan.

Oberponiggl, den 1^u Juny 1787.
Pr Sigisbert Kosleibzer.

Schönstein, den 2^u Juny 1787 intimirt.
Xaveri Valentin Edtel, Pfarrer.

Riez, intimirt den 28^u May 1787.
Mathias Koss, Pfarrer.

Kranzelhofen, den 6^u Juny 1787.
Anton Theschar.

Gottesthal, den 6^u Juny 1787.
Mathäus Aicholzer.

Altenmarkt, den 31^u May 1787.
Johann Kastelliz, Dechant.

Rasswald, den 31^u May 1787.
Valentinus Kotschnig, Pfarrer.

Skalis, den 2^u Juny 1787.
Georg Muchovitz, Pfarrer, und Dechant.

Zirkovitz.
Pr Eliscus Jellenz, Lokal-Kaplan.

Wällan.
Pr Gothard Garzarolli, Lokal-Kaplan.

- St. Martin bei Schalleg**, den 1° Juny 1787.
Luekas Gerjol, Pfarrer.
- Markt Schönstein**, den 2° Juny 1787.
Martin Andreas Okorn, Orts-Kaplan.
- Prasberg**, den 28° May intimirt 1787.
Martin Pauschegg, Pfarrer.
- Fraslau**, praes. den 28° May.
Babuig.
- St. Michaeln**, intimirt den 3° Juny 1787.
Franz Simonetti, Lokal-Kaplan.
- Rieg**, praes. den 3° Juny 1787.
P. Bonus Hafner, Lokal-Kaplan allda.
- St. Leonhard**, den 3° Juny 1787.
Andr. Avellinus Krashna, Lokal-Kaplan.
- Trifail**, praes. den 3° Juny 1787.
Martin Rantschigaj, Pfarrer.
- Peillenstein**, den 1° Juny 1787.
Lukas Lenartitsch, Kommissär.
- Fautsch**, praes. den 30° May 1787.
Judock Harmann, Lokal-Kaplan.
- St. Laurenz in Kraina**, praes. den 31° May 1787.
Felix Josephus Hainz, Pfarrer allda.
- Drachenburg**, den 31° May 1787.
Joh. Facund Lippitsch, Lokal-Kaplan.
- Preborie**, praes. den 30° May 1787.
Raphael Untersinger, Lokal-Kaplan.
- Siesenheim**, praes. 29° May 1787.
Mathias Berze, Pfarrer.
- Nazareth**, praes. den 28° May 1787.
P. Donatus Samlen, Guardianus Conventus.
- St. Paul**, praes. 28° May 1787.
Andreas Papler.
- Gomilsko**, praes. den 28° May 1787.
P. Clemens Velicogna, Lokal-Kaplan.
- Greiss**, praes. den 29° May 1787.
Joan. Golitschnig, Pfarrer allda.
- St. Katharein**, praes. den 3° Juny 1787.
Balthasar Erbeschnig, Lokal-Kaplan.
- St. Nikola**, praes. den 31° May 1787.
Johann Herbitz, Lokal-Kaplan.
- St. Peter unter Königsberg**, den 31° May 1787.
Mathias Korenini, Pfarrer.
- Hörberg**, vorgewiesen den 31° May 1787.
Paul Erschen, Pfarrer.
- Dobleschitz**, praes. den 30° May 1787.
Desiderius Schkerle, Lokal-Kaplan.
- Sagorie**.
- Monpreis**, intimirt den 1° Juny 1787.
Johann Anton Barbo, Pfarrer.
- Dobie**, intimirt den 2° Juny 1787.
Thomas Koss, Pfarrer.
- Landsperg**, den 30° May 1787. angemeldet.
Jos. Pachner, Pfarrer.
- St. Georgen unter Thabor**, den 3° Juny 1787.
Mathäus Danielschitsch.
- Möttinig**, den 4° Juny 1787.
Mich. Debellag.
- St. Margarethen in Markt Monpreis**, den 1° Juny 1787.
Lorenz Tomaschovitz, Orts-Kaplan.
- Ulimie**, praes. 30° May 1787.
Joh. Paul Jeschenag, Pfarrer.
- Franz**, den 4° Juny 1787.
Johann Felix Kappus, Pfarrer.

23.

Vincencij Josip grof Schrottenbach, knezo-škof lavantinski, sprejme fare. odstopljene mu od ljubljanskega škofa pod svojo oblast in skrb. — Solnograd, dne 14. dec. 1786.

Nos Vincentius Josephus Dei gratia Episcopus, et S. R. I. Princeps Lavantinus, e prosapia S. R. I. Comitum de Schrottenbach etc. etc. per utramque Carinthiam in Pontificalibus, et spiritualibus Vicarius Generalis Salisburgensis, et vice-Dominus in Friesach etc. etc.

Honorabilibus, devotis, ac dilectis in Christo Decanis, Parochis, et curatis, omnibusque fidelibus Dioecesis Labacensis in Partibus Styriae, et Carinthiae existentibus Salutem, et Benedictionem a Domino!

Cum Celsissimus, et Reverendissimus Dominus Carolus Episcopus, et Princeps Labacensis, Districtus, et Parochias in Ducatibus Styriae, et Carinthiae, ac Circulis Cylleensi, et Clagenfurtensi existentes in Celsissimum, et Reverendissimum Dominum, Dominum Hieronymum Josephum Archiepiscopum, et S. R. Imperii Principem Salisburgensem, tanquam Metropolitanum exaratis desuper mutuis Cessionis, et Acceptationis Instrumentis ea lege pleno jure transtulerit, ut juxta terminatos per Decreta Caesareo-Regia diversarum Dioecesium fines in Nos, et Episcopatum Nostrum Lavantinum devolvantur; hinc Nos habito a praefato Celmo Domino Metropolitano hac in parte Speciali Mandato, et facta a dicto Domino Episcopo actuali Cessione tenore praesentium nominatos Districtus, et Parochias in Fidem Nostram recipimus, Decanos, Parochos, et Curatos unacum existentibus Religiosorum Conventibus Clero Nostro annumeramus, omnesque fideles, quos cum pastoribus suis sincere in Domino amplectimur, Cathedrae Lavantinae et Episcopali sollicitudini Nostrae subijcimus.

Ut autem munus Nostrum ad Dei gloriam, et animarum Salutem pro viribus exequi, omnesque partes Pastoralis officii divino suffulti axilio facilius adimplere possimus, vestras quoque omnium pro Nobis imploramus preces, simulque specialiter Parochos, et curatos, utpote in Partem sollicitudinis Nostrae vocatos hortamur, ut pro sua in Deum pietate, et animarum Zelo munus suum exacte promovere studeant, quos etiam donec pro exigentibus circumstantiis aliter provideatur, in officio suo, et Jurisdictione confirmamus.

Ne vero ulla circa initium hujus acceptati Juris Episcopalis ambiguitas emergat, ulterius declaramus,

Jurisdictionem Nostram tum effectum suum sortiri, dum a saepe dicto Domino Episcopo, et Principe Labacensi actualis Cessio legitime intimata, et publicata fuerit: atque ut haec cessio et acceptatio ad singulorem aures perveniat, hoc Nostrum Instrumentum publice e Ca-

thedra promulgari, et populo explanari volumus. Datum Salisburgi 14. Decembris 1786.

Vincentius Josephus, Epus Lavantinus.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Adm Rdus Dnus **Thomas Leberburst**, Parochus et Commissarius in antiquo foro Sclavi-Graeci. Obiit 21. Julii 1680.

Rdus Dnus **Martinus Troier**, Cooperator in Watsh. Obiit Labaci 23. Junii 1695.

Adm Rdus Dnus **Joannes Martiniz**, electus Parochus ad S. Bartholomaeum in inferiori Carniolia. Obiit 18. Novembris 1678.

Rdus Dnus **Ignatius Jamshegk**. Obiit Locopoli 19. Martii 1694.

Adm R. D. **Adamus Primoschiz**, Vicarius in Siesenhaimb. Obiit 28. Septembris 1677.

Adm R. ac Clarissimus D. **Sebastianus Helebez**, J. U. D., quondam Parochus in Peltleiten in Austria. Obiit 21. Octobris 1678.

Adm Rdus et Doctissimus Dnus **Dominicus Brogiolli**, (S. C. O.), Ss. Theol. Emeritus, p. t. Parochus Monspurgensis; modo Praefectus Aulae Vinariae. Obiit Sitticii 21. Aprilis 1706.

Adm Rdus Dnus **Franciscus Pekel**, AA. LL. et Phliae Mger. Cooperator Monspurgensis. p. t. Congregationis Subsecretarius. Obiit 30. Decembris 1683.

Rdus Dnus **Andreas Thome**, Cooperator ad S. Martinum extra Crainburgum. Obiit 25. Decembris 1705.

Rdus Dnus **Matthias Saletel**, Cooperator in Flednigk. Obiit 29. Julii 1691.

Rdus Dnus **Antonius Terbishegk**, Cooperator in Aich, nunc Parochus ibidem. Benefactor. Obiit ibidem 2. Aprilis 1699.

Rdus Dnus Mger **Andreas Bastianzizh**, Cooperator ad S. Petrum in Sagor, modo Parochus ibidem. 8. Maii 1699 ibidem obiit.

Rdus Dnus **Michael Shiherle**, Cooperator Crainburgensis. modo Parochus ad S. Joannem in Uinetis. Obiit ibidem 12. Julii 1697.

Adm Rdus Dnus **Clemens Justinzhizh**, quondam Parochus in Kaier. Obiit Labaci 22. Aprilis 1705.

Adm Rdus Dnus Mger **Joannes Fridericus Skerpin**, Ss. Theol. Bacca. form., Beneficiatus ad B. M. V. in Khleinkhallenberg seu Homez, tertius ab erecta congregatione Secretarius.

Adm Rdus Dnus **Jacobus Kramar**, AA. LL. et Phliae Mger. Parochus ad S. Cancianum. Obiit ibidem — Novembris 1691.

Adm Rdus Dnus **Sebastianus Skallar**, Vicarius ad S. Petrum in Suburbio Labacensi. Anno 1691 ematriculatus ob commorationem in partibus ignotis. Obiit in Stainz — Febr. 1693.

Rdus Dnus Mger **Michael Anderlizh**, Cooperator ad S. Cancianum. Modo Parochus ad S. Rupertum in inferiori Carniolia. Obiit ad S. Rupertum 13. Octobris 1693.

Adm Rdus Dnus **Michael Perezh**, Parochus in Styria ad S. Aegidium. Obiit 30. Jan. 1696.

Rdus Dnus Mger **Joannes Dominicus Perner**, Ss. Theol. Emeritus, Coop. ad S. Vitum prope Sitticium. Obiit 7. Aprilis 1716 in Michelstetten parochus ibidem.

Rdus Dnus Mger **Lucas Calcedonius**, Cathedralis Eccl. Labacensis Officialis. Obiit Labaci 23. Junii 1698.

Rdus Dnus **Bartholomaeus Peer**, Cooperator Zirkensis. Obiit ibidem 27. Januarii 1692.

Rdus Dnus Mger **Andreas Oshaben**, Cooperator ad S. Georgium sub Reichenegg. Obiit 6. Aprilis 1707.

Rdus Dnus **Joannes Stephanus Wolff**, Cooperator Lythopoli. Obiit 17. Novembris 1683.

Adm Rdus Dnus **Andreas Krauss**, Parochus in Tarffis. Obiit Rosaci 7. Decembris 1689.

Rdus Dnus Mger **Joannes Bapta Zerer**, Illmi et Reumi D. D. Praepositi Rudolphsbertensis Sacellanus, modo Parochus in Igg. Obiit 21. Aug. 1701.

Adm Rdus Dnus **Joannes Casparus Cusmina**, Parochus ad S. Petrum in Commenda. Modo in Italia commorans absque conditione. Anno 1690 ob abitum in partes remotas, et aliquot annis intermissam insinuationem, ac excusationem ematriculatus.

Rdus Dnus **Gregorius Lukanizh**, Cooperator in Commenda S. Petri, nunc Parochus in Flednik. Obiit 30. Junii 1721.

Rdus Dnus **Georgius Daniel Reze**, Cooperator Lythopoli. Anno 1690 eliminatus ob discessum in partes longinquas, et aliquot annis non factam insinuationem, atque excusationem.

Rdus Dnus **Georgius Sallakhar**, p. l. Illmi D. D. Comitum à Blaggai etc. Praefectus et Sacellanus. Obiit Samariae 8. Martii 1690.

Rssimus Dnus **Joannes Picchi**, Canonicus Labacensis. 8. Maii 1692 renunciauit per Rdm Dnum Lucam Jamschigk, Vic. cath. Ecclae Labacensis vbi sodalitati nostrae.

- Rdmus Perillustris, ac Clarissimus Dnus **Georgius Andreas a Gallenfels**, Ss. Thlgiae Baccalaureus formatus, Caesareus Parochus boni campi. Obiit Monspurgi 30 Decembris 1699. Benefactor extimus.
- Adm Rdmus Dnus **Michael Terzelius**, Parochus in Flednikh. Obiit ibidem 25. Martii 1691.
- Adm Rdmus, Nobilis, ac Doctissimus Dnus **Matthias Gaber**, AA. LL. et Phliae Mger, Protonotarius Aplieus. Benefactor. Obiit 19. Febr. 1699 in Scharfenberg. Legavit 6 aureos.
- Adm Rdmus Dnus **Bartholomaeus Grazl**, Parochus Wodicensis. Obiit ibidem 10. Febr. 1711.
- Adm Rdmus Dnus **Gregorius Vogrin**, Parochus ad S. Paulum in Proewaldt. Obiit 3. Decembris 1717.
- Adm Rdmus, Nobilis, ac Clarissimus Dnus **Jacobus Terpin**, Ss. Thlgiae Baccalaureus formatus. Parochus Civitatis Crainburgensis, nunc Jesuita. Obiit 18. Octobris 1721 Labaci.
- Adm Rdmus, Religiosus, ac Doctssmus **Pr Jacobus Khern**, Professor, et Camerarius Sitticensis, quondam Parochus Monspurgensis. Obiit 12. Aprilis 1701.
- Adm Rdmus, Nobilis, ac Doctissimus Dnus **Michael Marzina**, AA. LL. et Phliae Mgr. Parochus in Tschemschenigkh. Obiit ibidem 23. Decembris 1704.
- Rdmus Dnus **Jacobus Zhubaeus**, Cooperator in hono campo. Obiit 6. Januarii 1691.
- Rdmus Dnus **Casparus Dimiz**, Cooperator Locopoli Obiit 2. Martii 1687.
- Rdmus Dnus **Joannes Ebbenperger**, Alumnus Collegii Mariani Oberburgensis. Obiit ibidem 20. Decembris 1710.
- Rdmus, Nobilis, ac doctissimus Dnus **Gregorius Zhandigkh**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator ad S. Cancianum prope Auersperg. Obiit Monspurgi 27. Januarii 1713. Benefactor.
- Rdmus, Nobilis, ac doctissimus Dnus **Matthias Zhebu**, AA. LL. et Phliae Mger, Cooperator Zirklensis. Obiit in Michelstetten 1. Febr. 1700.
- Adm Rdmus, Nobilis, ac Doctissimus Dnus **Matthias Skuk**, AA. LL. et Phliae Mgr. Parochus in Höfflein. Obiit ibidem 7. Julii 1703.
- Rdmus, Nobilis ac doctissimus Dnus **Matthias Roshitsch**, AA. LL. et Phliae Mgr. Curatus in Zhatesch. Obiit Neostadii 28. Aprilis 1708.
- Rdmus Dnus **Primus Figkh**, Cooperator ad S. Vitum infra Sitticium. Obiit 6. Julii 1715.
- Adm Rdmus Dnus **Joannes Andreas Helderle**, Vicarius in Naidgkh. Obiit 31. Martii 1702.
- Rdmus Dnus **Casparus Prostar**, Sacellanus in Stermol.
- Rssmus, Perillustris, ac Clarissimus Dnus **Georgius Wetstain**, Ss. Thlgiae Baccalaureus formatus, Cathedralis Eccliae Labacensis Canonicus et Parochus, p. t. primus Assisterens. Obiit 19. Maii 1710.
- Adm Rdmus Dnus **Balthasar Wurzar**, Parochus ad S. Cancianum prope Auersperg. Obiit 30. Aug. 1721 ibidem.
- Adm Rdmus, Nobilis, ac doctissimus Dnus **Joannes Friderious Schreiber**, AA. LL. et Phliae Mgr, Parochus ad S. Margaretham prope Klingenfels. Obiit ibidem 2. Julii 1692.
- Rdmus Dnus **Joannes Storman**, Sacellanus in Ortenegkh. Eliminated ob discessum ad partes dissitas.
- Adm Rdmus Dnus **Matthaeus Peuz**, Parochus ad S. Georgium sub Thabor. Obiit 7. Octobris 1701.
- Rdmus Dnus **Adamus Lubi**, Cooperator in Videm. Obiit Rudolphswerthi — 1715.
- Rdmus Dnus **Bartholomaeus Jugoulz**, Presbyter Locopoli. Obiit ibidem 18. Novembris A. 1691
- Rdmus Dnus **Gregorius Lipousch**, Cooperator Monspurgensis. Obiit ibidem 23. Martii 1704. Benefactor.
- Rdmus Dnus **Vrbanus Vodnigkh**, Vicarius ad S. Vitum supra Labacum. Obiit Crainburgi 2. Maii 1698.
- Rdmus Dnus **Joannes Bapta Peznikh**. A. 1691 eliminatus, eo quod non constet, ubinam locorum existat. Anno 1703 iterum, eo quod se stiterit, susceptus.
- Rssmus, Pernobilis, ac Clarissimus Dns **Franciscus Josephus Garzaroll**, Ss. Theologiae Doctor. Parochus in Austria, quondam Celsissimi Principis, ac Eppi Labacensis Vicarius Generalis. Anno 1691 expunctus ob discessum in partes remotas.
- Adm Rdmus Dnus **Martinus Zhehun**, Parochus in Presgain. Obiit 11. Aug. 1720.
- Rdmus Dnus **Andreas Zurgkh**, Curatus in Stiak, modo Hyperlabaci. Obiit ibidem 6. Novembris 1708.
- Rdmus, Nobilis, ac doctissimus Dnus **Sebastianus Perner**, AA. LL. et Phliae Mgr, Cooperator ad S. Cancianum. Obiit 12. Maii 1702 Labaci.
- Adm Rdmus, Nobilis ac doctissimus Dnus **Jacobus Kozian**, AA. LL. et Phliae Mgr, Parochus ad S. Margaretham in Lustall. Obiit 20. Aprilis 1703.
- Rdmus Dnus **Michael Verlinschegkh**, Presbyter Lithopoli. Obiit ibidem 9. Julii 1691.
- Rdmus Dnus **Josephus Juran**, presbyter Camnicii. Obiit ibidem 24. Martii 1701.
- Rdmus Dnus **Georgius Rumpler**, presbyter in Michelstetten. Obiit ibidem 9. Novembris 1693.
- Adm Rdmus Dnus **Balthasar Koslouiz**, Parochus ad albam Ecclesiam. Obiit Gurgfeldi 10. Xbris 1709.
- Rdmus Dnus **Balthasar Grossl**, Cooperator in Lauffen. Obiit ut Parochus ad S. Nicolaum prope Slaui-Graecium in 8bri 1693.
- Rdmus Dnus **Matthias Sliuar**, Cooperator in Naklas. Obiit in Commenda S. Petri 18. Febr. 1710.
- Rdmus Dnus **Joannes Rokaez**, Cooperator ad S. Georgium in Campestribus. Obiit 23. Maii 1689.
- Rdmus, Nobilis, ac doctssmus Dnus **Paulus Herzogkh**, Cooperator Raiffnicensis. Obiit in Julio An. 1689.
- Rdmus ac Illmus Dnus **Georgius Honorius Lib. Baro a Kay-sell**. Obiit 13. 8bris 1692.

Adm Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus **Marcus Gregorizh**, parochus in Asslingkh.

Rdus Dnus **Joannes Bapta Gossar**, Cooperator Weixelburgensis. Obiit Labaci 2. Martii 1703.

Rdus, Nobilis, ac doctssmus Dnus **Joannes Ciuidator**, AA. LL. et Phliae Mgr. Cooperator ad S. Petrum in Commenda. Obiit ibidem 25. Febr. 1691.

Rdus Dnus **Matthias Störn**. Cooperator in Tiechern. Eliminatus eo quod multis annis emanserit, neque excusatorias transmiserit.

Rdus Dnus **Thomas Ralch**, Capellanus Michelstettensis, director Nostri Chori. Obiit 2. Januarii 1698 ibidem.

Adm Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus **Matthias Mauult**, Parochus in Döbernikh. Obiit 16. Jan. 1704 ibidem.

Rssmus, ac Illmus Dnus, Dnus **Antonius**, Sac. Cist. Ord. in celeberrimo Caenobio Sitticensi Abbas. Sac. Caes. Mttis Consiliarius etc. etc., gratiosissimus loci ordinarius. et huius Vnblis confraternitatis protector. Obiit 12. Aprilis 1719.

Rdus Dnus **Primus Stutz**. Cooperator Craexensis. Obiit Labaci 7. Julii 1717.

Rssmus, ac Illmus Dnus. Dnus **Fridericus Hieronymus Comes de Lanthieri** etc. etc. Praepositus Rudolphswertensis. Obiit Vippaci 19. Febr. 1701.

Adm Rdus. Religiosus. ac doctssmus Pr in Xto. **Pr Edmundus Wagner**, AA. LL. et Phliae Mgr. Professus Sitticensis, quondam Supprior ibidem. nunc Parochus Monspurgensis. Obiit 24. Junii 1692 Labaci.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr in Xto **Pr Georgius Schreiber**, Professus Sitticensis, p. t. praefectus granarii ibidem. Obiit Labaci 17. 9bris 1689.

Rdus, Nobilis, ac doctssmus Dnus **Joannes Bapta Bilffon**, AA. LL. et Phliae Mgr, Cooperator Locopoli. Obiit ibidem 30. Xbris 1691.

Rdus. Nobilis, ac doctssmus Dnus **Felix Klinhiz**, AA. LL. et Phliae Mgr, Cooperator Lithopoli, nunc Parochus in Obergurk. Obiit 21. Junii 1725.

Rdus Dnus **Joannes Bapta Bartoliz**. Obiit Labaci 20. 8bris 1708.

Rdus Dnus **Joannes Rupnik**, Cooperator ad S. Vitum supra Labacum. Obiit Labaci 3. Aug. 1694.

Rdus, Nobilis. ac doctssmus Dnus **Nicolaus Terdina**. AA. LL. et Phliae Mgr, Cooperator Saunstainensis. Obiit in Moraitsch 12. 9bris 1693.

Rdus, Nobilis, ac doctssmus Dnus **Andreas Aubel**, AA. LL. et Phliae Mgr. presbyter in Watsch. Obiit ibidem 1. Aug. 1703.

Adm Rdus Dnus **Joannes Schrott**, Parochus Madipedii. Obiit ibidem 25. Xbris 1720.

Rdus Dnus **Joannes Bapta Suere**, Cooperator ad S. Paulum penes Pröwaldt. Obiit ibidem 19. Julii 1693.

Adm Rdus, illustris, ac clarissimus Dnus **Jacobus Sigismundus à Gallenfels**, ss. Thlgiae Baccalaureus formatus. Parochus ad S. Vitum infra Sitticium. Obiit ibidem 1. Junii 1696.

Adm Rdus, Religiosus, ac doctssmus Pr in Xto **Pr Andreas Mandl**, Professus Sitticensis. Obiit in Klingenfels 14. Martii 1703.

A. Rdus Dnus **Sebastianus Troyer**, Vic. ad S. Nicolaum Labaci, modo Parochus in Aich. Obiit ibidem 18. Febr. 1718. Benefactor.

Adm Rdus, Nobilis. ac doctssmus Dnus **Sebastianus Baude**, AA. LL. et Phliae Mgr. Parochus Saisenbergensis. Obiit ibidem 28. Maii 1709.

Adm Rdus. ac Religiosus Pr in Xto **Pr Sigismundus Forest**, Professus Sitticensis. Obiit 25. Jan. 1702.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr in Xto **Pr Stephanus Stössel**, Professus Sitticensis. Obiit 22. Jan. 1713.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr in Xto **Pr Franciscus Plehan**, Professus Sitticensis. Obiit 28. 8bris 1710.

Adm Rdus, Nobilis. ac doctssmus Dnus **Joannes Erasemb**, AA. LL. et Phliae Mgr, Parochus Saunstainensis.

Adm Rdus Dnus **Jacobus Getschel**, Parochus in Lak prope Rotschach. Benefactor in morte. Obiit ibidem 21. 7bris 1694.

Adm Rdus Dnus **Lucas Ruess**, Vic. ad S. Crucem sub parochia Treffinensi. Benefactor. Obiit ad albam Ecclesiam 22. Julii 1697.

Rdus Dnus **Joannes Stephanus Pretner**, Alumnus Collegii Mariani Oberburgi. Obiit 8. Aprilis 1725.

Rdus Dnus **Joannes Georgius Tratnighk**, Capellanus Scimonalium Locopoli, nunc Plebanus Gurgfeldi. Obiit 6. 7bris 1715.

Rdus Nobilis, ac doctssmus Dnus **Andreas Jenko**, AA. LL. et Phliae Mgr, Cooperator Rattmonstorffensis. nunc Vicarius ibidem.

A. Rdus Dnus **Joannes Bapta Schinighk**, Vicarius Locopoli. Obiit in Pölandt. Parochus ibidem. 21. 9bris 1715.

Rdus Dnus **Thomas Sichel**, Cooperator Fraslaiensis. Obiit 11. 8bris 1705, ad S. Aegidium sub Triak Parochus. Legavit 2 Coronatos.

A. Rdus Dnus **Marcus Preschern**, Vicarius Rattmonstorffii. Obiit 21. Jan. 1705.

Anno 1691 ad matriculam suscepti sequentes.

Rssmus, ac Illmus DD. **Franciscus Engelbertus Barbo, Comes a Waxenstain**, Can. Vrat. et Plebanus Stainensis, ex post Eppus. Dariensis, et Suffraganeus Vrat. Obiit 25. Xbris 1706.

A. R. D. **Andreas Ouza**, Vic. ad B. V. in Tuchain. Obiit ibidem 10. Aug. 1711.

A. R. D. **Matthaeus Drolz**, Vic. in Rotschach. Obiit 30. Aug. 1706.

Rdus D. **Jacobus Kerz**. Coop. ad S. Georgium in Campestribus. nunc Parochus ibidem. Obiit ibidem 2. Jan. 1714.

Rdus D. **Andreas Kramar**. Benef. ss. Hermagorae, et Fortunati Reiffuitii. Obiit 24. 7bris 1719.

R. D. **Joannes Hörnar**, Coop. in Aich. Obiit 26. Aprilis 1700. Crainburgi.

R. D. **Joannes Wisiak**, Coop. in Watsch. Obiit ibidem 11. Junii 1696.

R. D. **Daniel Kolar**, Cooperator Fraslaiensis. Obiit in Laitsch 27. Febr. 1707.

R. D. **Andreas Suppan**, Coop. in Moraitsch. Obiit 1. 7bris 1724.

R. D. **Michael Lamuth**, Coop. in bono Campo. Obiit —. Augusti 1709.

Anno 1692. immatriculati.

- Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus **Joannes Kunstl**, AA. LL. et Philae Mgr. Cooperator ad S. Vitum infra Sitticum. Obiit 16 Aprilis 1709.
- Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus **Joannes Georgius Kuss**, AA. LL. et Philae Mgr. Diuinorum Cooperator ad S. Martinum in Aich. nunc Parochus in Scharffenberg.
- Multum Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Lucas Jambeschegkh**, Vicarius ad S. Nicolaum in Cathedrali Ecclia Labacensi. Obiit 7. Febr. 1698. Gononicii.
- Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus Mgr **Joannes Chrysostomus Türk**, presbyter Stainensis.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Gregorius Puschaez**, Cooperator in Tichern. Obiit in Prikla 5. Febr. 1711.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Andreas Vidiz**, Cooperator Franzensis. Obiit in Igg 17. 7bris 1697.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Andreas Leben**, Beneficiatus Madipedii. Obiit 15. Martii 1721.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Matthias Krallnigkh**, presbyter Lithopolitanus. Obiit Camnicii 7. Jan. 1700.
- Adm Rdus. Religiosus ac perdoctus **P. Joannes Ingolitsch**, Sac. Ord. Cist. in celeberrimo monasterio Sitticensi Professor. Obiit Labaci 11. Junii 1696.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Thomas Reschegkh**, Diuinorum Cooperator in Ciuitate Locopolitana. Obiit Lithopoli 18. Septembris 1699.
- Rdus. Nobilis ac perdoctus Dnus **Georgius Kukouiza**, Diuinorum Cooperator Samariae. Obiit ad S. Martinum prope Lithay 22. Maii 1714.

Anno 1693. ad Matriculam suscepti.

- Adm Rdus. Nobilis. ac Clarissimus Dnus **Vrbanus Cauquier**, ss. Thlgiae Baccalaureus formatus, Parochus in Fränz.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Primus Zanker**, Diuinorum Cooperator in Lok. Eliminatus An. 1703. ob discessum ad partes remotas, sed anno 1707 iterum susceptus. Obiit 26. Aug. 1719.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Valentinus Kuss**, alumnus Oberburgensis. nunc Parochus in Lauffen.
- Adm Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Michael Wergkh**, Parochus ad S. Petrum sub aula uinaria. Obiit 10. Martii 1725.

Anno 1694. ad sodalitatem promoti.

- Adm Rdus ac. Religiosus **Pr Bernardus Kimouiz**. Professor Sitticii. Obiit 15. Xbris 1714.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Primus Wakolnikar**, Coop. ad S. Martinum in Tuchain. Obiit ibidem 20. Jan. 1699.
- Adm Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus **Michael Illaziz**, Parochus ad S. Michaelen penes Rudolphswerthum. Obiit ibidem 15. Aprilis 1706.
- Multum Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Petrus Salz**, Vic. in Lasitsch. Obiit in Hörberg 25. Febr. 1714.

- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Thomas Pogaznik**, Coop. Samariae. Obiit Labaci 24. Aprilis 1696. Benefactor.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Michael Verandt**, Coop. in Watsch. Obiit 19. Jan. 1708.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Thomas Cancillia**, Coop. in Monpreiss.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Gregorius Hörzog**, Coop. Reiffnicii. Obiit 14. Decembris 1702.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Adamus Schmaidt**, Coop. Reiffnicii. Obiit 14. Aprilis 1700.
- Adm Rdus. Nobilis. ac doctssmus Dnus **Andreas Kanduss**, Par. in Hailenstain. Anno 1698 eliminatus ob discessum ad partes ignotas.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Georgius Kolman**, Coop. Samariae. Obiit 14. Novembris 1706.

Anno 1695 in album DD. Confratrum relati.

- Adm Rdus. Nobilis. ac clarissimus Dnus **Joannes Jacobus Schillingkh**, ss. Thlgiae Baccalaureus formatus, Celsissimi, ac Rssmi Episcopi ac Principis Labacensis Capellanus, nunc Plebanus Grainburgi.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Joannes Immer**, Diuinorum Coop. Locopoli. Obiit 3. 8bris 1700 in Pölandt.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Gregorius Polanz**, Coop. in Igg. Obiit 30. Martii 1715.
- Adm Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Matthias Stopar**, Parochus in Riez. Obiit ibidem 30. Martii 1720.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Joannes Perez**, Coop. Lithopoli. Obiit ibidem 26. 9bris 1715. Benefactor.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Matthaeus Sanuschkar**, Coop. in Aich. Obiit 28. Jan. 1710 in Höfflein.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Joannes Paulus Frank**, celsissimi Principis ab Auerspeg Sacellanus. Obiit Labaci 3. Martii 1701.
- Rdus. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Thomas Hubath**, Coop. in Zirklach. Obiit ibidem 23. Xbris 1712.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. Diplomatarij: 21. Nadškof solnograški sprejme od ljubljanskega škofa odstopljene fare pod svojo oblast ter je takoj zopet odstopi svojima sufraganom, škofu krškemu in lavantinskemu. — 22. Okrožnica ljubljanskega knezoškofijstva. v kateri se javlja zadevni duhovščini po Štajarskem in Koroškem čas, kedaj da je odrezana od svojih dolžnostij do ljubljanskega škofa ter z verniki vred izročena škofoma krškemu in lavantinskemu. — 23. Knezoškof lavantinski vsprejme od ljubljanskega knezoškofa mu odstopljene fare pod svojo oblast in skrb. — *Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.* — (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U“.

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Sedmo leto.

Ljubljana, meseca septembra 1894.

Številka 26.

Diplomatarij.

24.

Bulla papeža Pija VI.,

s katero zatâre škofiji tržaško in pičansko, povzdigne mesto Gradiško v škofijsko stolico, podvrže novo škofijo gradiščansko nadškofu ljubljanskemu, ji podredi del zatre nadškofije goriške in župnije zatrtih škofij tržaške in pičanske ter nekatere fare, odkrušene od poreške in puljske vladikovine. — Rim, 20. avgusta 1788.*)

In Nomine Domini Amen.

Cunctis ubique pateat evidenter, et sit notum, quod anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi MDCCLXXXVIII die vero XXVII mensis Augusti Pontificatus SS. Domini Nri Dni Pii divina Providentia PP. VI. anno ejus quartodecimo Ego officialis deputatus infrascriptus vidi, et legi quasdam litteras apostolicas sub Plumbo more Romane curie expeditas Tenoris sequentis videlicet.

Pius Episcopus Servus Servorum Dei Ad perpetuam Rei Memoriam. Super specula militantis Ecclesie illo sic disponente Domino qui Rebus cunctis imperat cuique omnia semper obediunt licet nullis suffragantibus meritis nostris constituti ad universas orbis Ecclesias aciem nostre Mentis intendentes quid insignium Locorum Splendori quidve Incolarum commoditati

*) Nastopno bullo »Super specula militantis eccle-ie« ponatisnili smo iz zapisnika z leta 1788, hranjenega v knezoškofijskem arhivu ljubljanskem ter pustili tudi neizpremenjeno poverilno klavzulo apostolskega notarja Josipa Battaglia.

et felici statui eorumque animarum Saluti magis congruat potissimum contemplamur et in locis ipsis prout necessitas postulat, Salus animarum exigit, et supremorum Principum de Orthodoxa Religione optime meritorum illorumque presertim qui communem christiane Reipublice causam adversus teterrimos illius hostes temporibus hisce totis conatibus adjuvare satagunt vota exposcunt novas Episcopales Sedes juxta circumstantiarum opportunitatem per viam etiam alicujus suppressionis ac translationis erigamus. ut per novas erectiones hujusmodi nova etiam populorum eidem militanti Ecclesie augeatur adhesio Fideique Catholice professio inibi validius efflorescat eademque Loca dignioribus titulis illustrentur, nec non illorum Incole et Persone honorabilium vigilumque Presulum assistentia Regimine et doctrina suffulti proficiant semper in Fide cum Divini cultus propagatione et non careant in spiritualibus incremento, cum itaque sicut ex insinuatione charissimi in Christo Filii Nostri Josephi Secundi in Imperatorem electi ac Romanorum Bohemie et Hungarie Regis apostolici per dilectum Filium nostrum Franciscum Tituli Sancte crucis in Hierusalem Sancte Romane Ecclesie Presbyterum Cardinalem de Harzan de Harras nuncupatum ejus ad Nos et sedem apostolicam Administratum Plenipotentiarium nuper facta accepimus Ipse Josephus Imperator et Rex ad populorum in Ditionibus sibi subjectis existentibus spirituale bonum rite promovendum gravioremque animarum Pastoribus curam aliqua in parte allevandam opere pre-

tium existimet, ut varie nonnullarum Diocesum Portiones in eisdem Ditionibus sparsim et mixtim hinc inde existentes in ordinatum ambitum sub vigili unius tantum capitis inspectione claudantur, ac propterea attendens quod ex sequuta nuper metropolitanae Ecclesie gori-tiensis suppressione apostolica auctoritate perpetuo facta infrascripti illius Diocesis Districtus Ecclesiastici Pars aliqua de qua nondum dispositum extitit illique finitime Tergestine et Petinensis Diocesum integri respective etiam Districtus Ecclesiastici in temporalibus Austriae Ditioni respective subjecta et subjecti reperiuntur que et qui ad hujusmodi finem obtinendum simul cum reliqua Parentine et Polensis Diocesum respective Districtus parte in Istria Austriaca existente mererentur uniri, et in unam tantum Diocesam ut infra constitui.

Quodque hoc idem sentientes atque ut opus tam utile perliciat animo haerentes venerabilis Frater noster modernus Episcopus Tergestinus illiusque Episcopalis Ecclesie Tergestine nec non etiam Ecclesie Petinensis illius sede Episcopali ad presens vacante respective moderni Capitula, et Canonici dilecti Filii infrascriptis suppressioni, et Erectioni consenserunt, et quoad dictum Episcopum Tergestinum Reginini, et Administrationi ipsius Tergestine Ecclesie cui preest ad eundem infrascripte Erectionis effectam in manibus nostris sponte, et libere cessit summo proinde desiderio flagret idem Josephus Imperator et Rex ut previa ipsarum Tergestine et Petinensis Ecclesiarum illarumque respective sedis, et dignitatis, nec non utriusque Mense Episcopalis atque respectivorum capitulorum hujusmodi illaque respective componentium dignitatem et Singulorum Canonicatum ac Prebendarum, et quorumvis aliorum in eis respective existentium Beneficiorum ecclesiasticorum una cum Tergestina et Petinesi respective Diocesibus modo tamen, et forma infrascriptis facienda suppressione ac Parentine, et Polensis Diocesum prefatarum respective Districtus infrascripte Partis dismembratione de simili venerabilium etiam Fratrum nostrorum modernorum Parentine et Polensis Episcoporum Dilectorum itidem Filiorum modernorum Parentine et Polinensis Ecclesiarum Capitulorum et Canonice jam prestito consensu etiam ut infra facienda opidum Gradisce sub Diocesi Tergestina ut infra sic supprimende existens civitatis Episcopalis Gradiscane nuncupande Titulo et honore decoretur. Ac in eo sita Parochialis Ecclesia Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum previa itidem illius Tituli collativi suppressione de dilecti pariter Filii moderni illius rectoris simili consensu perpetuo ut infra etiam facienda in Cathedrali Ecclesia Gradiscanam nuncupandam ut infra quoque perpetuo erigatur aliaque infrascripta per

Nos, et sedem apostolicam prefatam fiant atque ordinentur.

Nos igitur quibus post susceptam dicti Francisci Cardinalis instantiam ex processu a Dilecto similiter Filio Nostro et sedis apostolice prefate Nuncio in civitate Viennensi Austriae comorante vigore decreti Nostri sub die Decima Mensis Decembris anni Domini proxime preteriti edicti super ipsis expetitis suppressione ac dismembratione et erectione confecto et ad urbem nuperrime transmissa plane constitit quod premissorum necessitate ac etiam utilitate revera existentibus si supra dicta omnia per Nos et Sedem eadem ut infra concederentur ecclesiastica quidem disciplina in eisdem Partibus cum uberiori Animarum hujusmodi fructu, ac catholice Religionis progressu coordinaretur, et Christi fidelium pietas indes etiam augetur votis, et supplicationibus dicti Josephi Imperatoris, et Regis ejus nomine Nobis per ipsum Franciscum Cardinalem super hoc humiliter porrectis annuere volentes ac cessionem ab ipso Tergestino Episcopo ad eundem infrascriptum effectum ut prefertur factam hujusmodi admittentes ipsumque Episcopum Tergestinum a vinculo, quo prefate Tergestine Ecclesie cui preest tenetur Apostolica auctoritate absolventes Motu Nostro proprio et ex certa scientia deque apostolice potestatis plenitudine in Tergestina et Petinensi respective civitatibus Cathedrales Ecclesias Tergestinam et Petinensem illarumque cathedras et dignitates ac sedes nec non Mensas Episcopales cum universis Tergestine ac Petinensi Diocesibus nec non Titulum et Denominationem Tergestini ac Petinensis respective Episcoporum et civitatum Episcopali dictarumque Cathedralium Ecclesiarum respective Capitula et dignitates ac singulos Canonicatus, et Prebendas et quevis alia inibi respective existentia Beneficia Ecclesiastica et utrumque capitulum prefatum tantum concernentia quovis nomine nuncupata dictamque insuper Parochialem Ecclesiam eorundem sanctorum Petri et Pauli in dicto oppido ut infra existentem illiusque ac dignitatem hujusmodi nec non Canonicatum et Prebendarum aliorumque beneficiorum prefatorum respective Titulos collativos nomina denominationes naturas et essentias dignitatum, ac Canonicatum Beneficiorum ac Parochialis Ecclesie huiusmodi collativarum et collativorum et collative ita quod ille et illi nec non illa ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus collative, et collativi nec non collativa esse desinant ac de cetero utilitatis ac talia, et tales in Titulum collativum quavis auctoritate conferri seu impetrari aut alias de illis, et illa quovis modo disponi amplius nequeat et si illas et illos nec non illa et illam deinceps ullo unquam tempore conferri aut impetrari

vel alias de illis, et illa quovis modo disponi contigerit collationes impetrationes alieque dispositiones de illa, et illa pro tempore quomodolibet facte nulle et invalide nulliusque roboris, vel momenti existant neminique suffragentur nec cuiquam Jus vel coloratum Titulum possidendi tribuant apostolica auctoritate præfata perpetuo respective suppressimus, et extinguimus.

Ac ne alicui ex dictarum Tergestine et Petinensis Ecclesiarum sic suppressarum et extinctarum nuper respective Canonicis ac qui dignitates in earum utraque simul hactenus respective obtinuerunt dicteque Parochiales itidem sic suppressæ et extincte nuper etiam Rectore præfato in hujusmodi Dignitatum et Canonicatum ac Prebendarum nec non dicte Parochialis Ecclesie respective suppressione præfata ac per eos de illis et illa etiam respective facta abdicatione præjudicium aliquod inferri valeat, quinimo ut eorum quilibet in ea de sue respective sic suppressæ Prebende amissis fructibus, et quoad ipsum nuper Rectorem dicte Parochialis Ecclesie ut præfertur suppressæ et extincte etiam de suis Juribus Parochialibus hucusque per eum percipi solitis integram respective indemnitate accipiat Nos propterea cuilibet ex præfatis Tergestine et Petinensis Ecclesiarum ut præfertur suppressarum et extinctarum hujusmodi nuper Canonicis ac qui dignitates in illis simul ut præfertur respective obtinuerunt dicteque sic suppressæ et extincte Parochialis Ecclesie nuper Rectori præfato Pensionem annuamque cujusque per eos respective obtente Prebende ac jurium Parochialium huiusmodi ad ipsum nuper Rectorem spectantium annuis Redditibus æquivalet eis, et eorum cuilibet quoad vixerint, et respective vixerit ex fundis eisdem Prebendis ac Parochiali Ecclesie præfate ut præfertur suppressis et suppressæ jam alias assignatis per eos et eorum quemlibet respective percipiendam seu per ipsum Josephum Imperatorem et Regem cujus expressa ad hoc accedit intentio in numerata pecunia donec aliunde eisdem sic suppressarum Tergestine et Petinensis Ecclesiarum hujusmodi nuper Canonicis et qui dignitates in illis ut præfertur obtinuerunt dicteque Parochialis Ecclesie itidem ut præfertur suppressæ et extincte nuper Rectori præfato de aliquibus Beneficiis Ecclesiasticis respectivi annui Redditus non minoris singuli eorum Canonice provisum fuerit annuatim persolvendam dicta apostolica auctoritate ipsarum tenore Presentium reservamus constituimus et assignamus.

His vero præmissis præfatum Oppidum Gradisce in civitatem Episcopalem Gradiscanam, ut antea nuncupandam cum omnibus et singulis Juribus honoribus præeminentiis privilegiis et prerogativis quibus alie civitates Pontificali Cathedra insignite et earum cives utuntur,

fruuntur, potiuntur et gaudent ac uti frui potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum Dictam vero Parochialem Ecclesiam eorundem Sanctorum Petri et Pauli in eodem oppido ut præfertur existentem ac etiam ut præfertur suppressam et extinctam in Cathedrali Ecclesiam Archiepiscopo Labacensi pro tempore existenti suffraganeam eique Metropolitico Jure subjectam sub invocatione Sanctorum Petri, et Pauli Apostolorum ac Parochialem ut antea extitit et in ea Sedem et Dignitatem Episcopalem pro uno deinceps Episcopo Gradiscano nuncupando qui eidem Ecclesie Gradiscane illiusque civitati præfate ac Diecesi ut infra constituende presit, Abbates inferiores Prelatos et alios ad Synodum convocet ac omnia et singula Jura officia et Munia Episcopalia habeat et exerceat cum suis Capitulo infrascripto Sigillo Arca Mensa Episcopali ceterisque Pontificalibus Signis Insigniis nec non Juribus Jurisdictionibus facultatibus præeminentiis prerogativis privilegiis honoribus gratiis favoribus et indultis realibus et personalibus ac mixtis quibus ceteræ Nationis Germanice Episcopales Ecclesie earumque presules quomodolibet non tamen titulo oneroso aut ex Privilegio particulari similiter utuntur, fruuntur, potiuntur, et gaudent atque uti frui potiri et gaudere possunt et poterunt quomodolibet in futurum.

In ipsa autem Cathedrali Ecclesia Gradiscana unam preposituram que post Pontificalem hujusmodi major cum uno Canonicatu et alia Prebenda pro uno Canonico Preposito nuncupando qui caput infrascripti Capituli existat iisque gaudeat præeminentiis que sibi de jure competere debent. Ac unum Decanatum qui secunda cum alio pariter Canonicatu et alia Prebenda pro uno Canonico Decano ac unam scholasticam qui Tertia inibi respective Dignitates existant cum alio itidem Canonicatu et alia Prebenda eisdem Dignitatibus respective invicem perpetuo unitis extituris pro uno Canonico Scholastica. Ac alium et aliam quartam nuncupandam, quibus Vicarii generalis pro tempore futuri Gradiscani Episcopi munus incumbat pro uno Presbytero quarto Canonico Vicario generali etiam nuncupando. Ac alium et aliam quintam pariter nuncupandam quibus cura animarum Parochianorum dicte cathedralis que ut præfertur etiam Parochialis existat Ecclesie Gradiscane imineat pro alio Presbytero quinto Canonico Parocho similiter nuncupando. Ac reliquos duos respective Canonicatus totidemque Prebendas pro duobus aliis futuris mere Canonicis dicte Cathedralis Ecclesie Gradiscane illius Capitulum componentibus similiter cum choro stallis Arca, et sigillo communibus aliisque signis, et Insigniis Cathedralibus, ac cum omnibus prerogativis honoribus privilegiis et exemptionibus, quibus alie Ca-

thedrales in Austriaca Ditione existentes non tamen Titulo oneroso aut ex privilegio particulari similibus acquisitis gaudere solent, ac possunt. Nec non sex perpetuas Vicarias chorales et curatas Mansionariatas nuncupandas pro totidem Presbyteris Vicariis choralibus Mansionariis itidem nuncupandis quibus preter servitium chori dicte Cathedralis Ecclesie Gradiscane onus quoque curam animarum Parochianorum hujusmodi una cum quinto Canonico Parocho ut prefertur nuncupando pro tempore existente ipsius Cathedralis Ecclesie Gradiscane exercendi incumbat, et quatuor sine cura personalem tamen residentiam requirentes ac servitium chori annexum habentes Cappellanas minime tamen collativas pro totidem clericis seu Presbyteris futuris in eadem Cathedrali Ecclesia Gradiscana capellanis, qui eidem in Divinis inservire teneantur, et ad nutum pro tempore existentium illius Capituli et Canonicorum ad capellanas huiusmodi tam hac prima vice et a primeva illarum erectione infrascripta vacantes quam etiam deinceps quovis modo vacaturas eligi, et assumi ac respective ab eisdem amoveri possint ac debeant ad Dei omnipotentis laudem, et gloriam eorundemque Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum honorem Fideique catholice exaltationem apostolica autoritate prefata itidem perpetuo respective erigimus et instituimus volentes, quod futurus Episcopus Gradiscanus in dicta Cathedrali Ecclesia per Nos ut prefertur erecta Theologalem ac Penitentiariam Prebendas ad prescriptum Concilii Tridentini instituat ejusdem futuri Episcopi Gradiscani conscientia de super onerata remanente.

Ac insuper ut prefate Episcopali Ecclesie Gradiscane ut prefertur erecte Diocesis nec non clerus et Populus constitui possit previa unius Parentini et alterius Polensis Diocesum respective Districtuum Partium in Istria austriaca ut prefertur sitarum et in eis respective existentium Parochialium Ecclesiarum inferius exprimentarum per eosdem modernos Parentinum et Polensem Episcopos eorumque respective Capitula, et Canonicos prelatos respective perpetuo cessarum ab una, et altera eorum Diocesibus prelati perpetua dismembratione et disjunctione prefatum oppidum Gradiscanum in civitatem Episcopalem ut prefertur erectum ac totos et integros actuales Tergestine et Petinensis Diocesum ut prefertur suppressarum Districtus. Ac unam Goritiensem nuper similiter ut prefertur suppressa et aliam ac reliquam ut supra dismembratas Parentine et Polensis respective Diocesum etiam respective Districtuum partes hujusmodi Et in eisdem Districtibus, ac Districtuum partibus supradictis respective consistentes, non tamen infrascriptas de Umago et Metterada nuncupatas dicte Tergestine Diocesis in Istria

Veneta sitas inferius aliter uniendas, Parochiales Ecclesias que sequuntur videlicet.

In districtu suppressi Episcopatus Tergestini — unam Beate Marie Virginis *Tergesti in civitate veteri* — et aliam *Sancti Antonii Tergesti* in civitate nova Theresiana — et aliam *Sancti Bartholomaei Opchina* ¹⁾ — et aliam *Sancti Udalrici Dollina* ²⁾ — ac aliam *Sancti Stephani Bregoviz* ³⁾ — ac aliam *Sancti Petri Apostoli Tomoj* ⁴⁾ — Ac aliam *Sancti Bartholomaei Senoscish* ⁵⁾ — Ac aliam *Beate Marie Virginis Urem* ⁶⁾ — Ac aliam *Sancti Stephani Coshana* ⁷⁾ — Et aliam *Beate Marie Virginis Jelshane* ⁸⁾ — et aliam *Sancti Petri Apostoli Bornegg* ⁹⁾ — Et aliam *Beate Marie Virginis Slavina* ¹⁰⁾ — et aliam *Sancti Martini Hrenoviz* ¹¹⁾ — et aliam *Sancti Chrysogoni Hrusihza* ¹²⁾ — et aliam *Sancti Petri Apostoli Pover* ¹³⁾ — et reliquam Parochiales seu alias Ecclesias *Sancti Joannis Baptiste Rodigg* ¹⁴⁾ respective nuncupatas.

Ac in alio Districto suppressi Episcopatus Petinensis — unam *Beate Marie Virginis Pedene* ¹⁵⁾, et aliam *Sancti Viti Gallignane* ¹⁶⁾ — Et aliam *Sancti Michaelis Novago* ¹⁷⁾ — et aliam *Beate Marie Virginis Ceroule* ¹⁸⁾ — Et aliam *Sancti Joannis Baptiste Corbune* ¹⁹⁾ — Et aliam *Sancti Georgii Berdo* ²⁰⁾ — Et aliam *Sanctorum Hermagore et Fortunati Lindaro* ²¹⁾ — Et aliam *Sanctorum Petri et Pauli Gollogorizia* ²²⁾ — Et aliam *Santissime Trinitatis Zepitsch* ²³⁾ — et aliam *Beate Marie Virginis St. Juvaniz* ²⁴⁾ — Ac reliquam Parochiales seu alias Ecclesias *Sanctorum Cosme et Damiani Kersikla* ²⁵⁾ respective nuncupatas.

Ac in parte Districtus Metropolitane et Archiepiscopalis jam suppressa Ecclesie Goritensis unam *Sancti Hilarii in civitate Goritie* — Et aliam *Sancti Ignatii in civitate Goritie* — Et aliam *Sanctorum Petri et Pauli in Oppido Gradisce* ²⁶⁾ — Et aliam *Sancti Adalberti Cormons* ²⁷⁾ — Et aliam *Sancti Udalrici Ajello* — Et aliam *Beate Marie Virginis Farra* — Et aliam *Sancti Michaelis Chiopris* — Et aliam *Beate Marie Virginis Visco* — Et aliam *Beate Marie Virginis Romana* ²⁸⁾ — Et aliam *Sancti Stephani Ruda* — Et aliam *Beate Marie Virginis Villa Vicentina, seu Ventina* — Et aliam *Sancti*

1) Opčina. — 2) Dolina. — 3) Brezovica. — 4) Tomaj. — 5) Senožeče. — 6) Vreme. — 7) Košana. — 8) Jelšane. — 9) Recte Dornegg, to je Trnovo pri Ilirski Bistrici. — 10) Slavina. — 11) Hrenovice. — 12) Hrušica. — 13) Povir pri Sežani. — 14) Rodik, a sedanji tržaški šematizem kaže, da je cerkev posvečena presveti Trojici. — 15) Pičan (Petena). — 16) Gračisce. — 17) Novaki (Novaticum). — 18) Cerovlje. — 19) Krbune. — 20) Brdo (Berdom). — 21) Lindar (Lindarum). — 22) Golagorica. — 23) Čepič. — 24) Sv. Ivanac. — 25) Keršiklja, nekdanja župnija, a leta 1794 zatrta in sedaj ekspozitura fare Grdo selo. — 26) Gradiška. — 27) Kormin (Cormontium). — 28) Romans.

Laurentii *Fiunicello* — Et aliam Sancti Joannis Apostoli *Aquileje* ²⁹⁾ — Et aliam Sancti Martini di *Terzo* ³⁰⁾ — et aliam Sancti Michaelis *Cervignano* ³¹⁾ — Et aliam Sanctorum Vincentii et Anastasii *Porpetto* — Et aliam Sancti Michaelis *Ontognano* ³²⁾ — et aliam Sancti Canziani *Gonars* — Et aliam Beate Marie Virginis *Zuins* — et aliam Sancti Thome Apostoli *Carlino* — Et aliam Sancti Marci *Driolassa* — Et aliam Beate Marie Virginis *Hambruzzo* — Et aliam Sancti Michaelis *Campomelle* — Et aliam Sancti Gregorii *Rivarotta* — Et aliam Sancti Martini *Prezenio* — Et aliam Sancti Udalrici *Flitsch* ³³⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Tolmein* ³⁴⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Podmenz* ³⁵⁾ — Et aliam Sancti Lamberti *Nemskerouth* ³⁶⁾ — Et aliam Sancte Ane *Kirchheim* ³⁷⁾ — Et aliam Sancti Georgii *Shebrelie* ³⁸⁾ — Et aliam S. Viti *St. Veitsberg* ³⁹⁾ — et aliam Sancti Leonardi *Wolt-schak* ⁴⁰⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Karfreit* ⁴¹⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Canal* ⁴²⁾ — Et aliam Sancti Stephani *Salcan* ⁴³⁾ — Et aliam Sancti Michaelis *Bigliana* ⁴⁴⁾ — Et aliam Sancti Andree *Mossan* ⁴⁵⁾ — Et aliam Sancti Georgii *Lucenio* ⁴⁶⁾ — Et aliam Sancti Justi *Ungersbach* ⁴⁷⁾ — Et aliam Sancti Sylvestri *Schonpass* ⁴⁸⁾ — Et aliam Sancti Viti *Cerniza* ⁴⁹⁾ — Et aliam Sancti Petri *St. Peter* ⁵⁰⁾ — Et aliam Sanctorum Hermagore et Fortunati *Ranciano* ⁵¹⁾ — Et aliam Sancti Andree *Prebacina* ⁵²⁾ — Et aliam Sancti Danielis *Dornberg* — Et aliam Sancti Udalrici *Reifenberg* ⁵³⁾ — Et aliam Sancti Michaelis *Compne* ⁵⁴⁾ — Et aliam Sanctissimi Crucifixi *Heiligen Kreutz* ⁵⁵⁾ — Et aliam Sancti Petri *Comen* ⁵⁶⁾ — Et aliam Sancti Georgii *Merna* ⁵⁷⁾ — Et aliam Sancte

²⁹⁾ Oglej. — ³⁰⁾ Tertium. — ³¹⁾ Cervinjan. — ³²⁾ Antignano, Antinjan. — ³³⁾ Bovec. — ³⁴⁾ Tomin. — ³⁵⁾ Podmelec (Podmeuc). ³⁶⁾ Nemški Rut (Nemške Rovte). — ³⁷⁾ Cerčno. — ³⁸⁾ Šebrelje. — ³⁹⁾ Št. Viška gora. — ⁴⁰⁾ Volče. — ⁴¹⁾ Kobarid. — ⁴²⁾ Kanal. — ⁴³⁾ Solkan. — ⁴⁴⁾ Biljana. — ⁴⁵⁾ Mossa. — ⁴⁶⁾ Ločnik (Lucinico). — ⁴⁷⁾ Vogersko. — ⁴⁸⁾ Šempas (Schönpass). — ⁴⁹⁾ Črniče (Črnica). — ⁵⁰⁾ Sv. Peter pri Gorici. — ⁵¹⁾ Renče (Rancianum). — ⁵²⁾ Prvačina. — ⁵³⁾ Rihenberg. — ⁵⁴⁾ Kamnje. — ⁵⁵⁾ Križ. — ⁵⁶⁾ Komen. — ⁵⁷⁾ Miren.

Barbare *Oberidria* ⁵⁸⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Unteridria* ⁵⁹⁾ — Et aliam Sancti Stephani *Wippach* ⁶⁰⁾ — Et reliquam Parochiales seu alias Ecclesias Sancti Joannis Baptiste *Tibein* ⁶¹⁾ respective nuncupatas.

Ac in parte Districtus ab Episcopali Ecclesia Parentina dismembrata — unam Sancti Nicolai preposituram *Pisini* ⁶²⁾ nuncupatam — Et aliam Sancti Georgii *Pisino vecchio* ⁶³⁾ — Et aliam Sancti Michaelis *Pimino* collegiatam — Et aliam Sancti Petri *St. Peter in Wald* ⁶⁴⁾ — Et aliam Sanctorum Petri et Pauli *Corridigo* ⁶⁵⁾ — Et aliam Sanctorum Simonis, et Jude *Antignana* ⁶⁶⁾ collegiatam — Et aliam Sancti Martini *Vermo* ⁶⁷⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Terviso* ⁶⁸⁾ — Et aliam Sancti Michaelis *Zumesco* ⁶⁹⁾ — Et aliam Beate Marie Virginis *Gerdosella* ⁷⁰⁾ — Et reliquam Parochiales seu alias Ecclesias Sancti Marci *Kaskerga* ⁷¹⁾ respective nuncupatas.

Ac in parte Districtus ab Episcopali Ecclesia Polensi dismembrata — unam Sancti Marci *Veprinaz* ⁷²⁾ — Et aliam Sancti Georgii *Laurana* ⁷³⁾ — Et aliam Sancti Rochi *Paas* ⁷⁴⁾ — Et aliam Sancti Andree *Moschenize* ⁷⁵⁾ — Et aliam Sancti Georgii *Bresez* ⁷⁶⁾ collegiatam — Et aliam Sanctorum Petri et Pauli *Uragne* ⁷⁷⁾ — Et aliam Sancti Andriani *Cogliaco* ⁷⁸⁾ — Et aliam Sancti Antonii Abatis *Cersano* ⁷⁹⁾ — Et aliam Sancti Hieronymi *Clana* ⁸⁰⁾ — Et aliam Sancte Helene *Castua* ⁸¹⁾ collegiatam — Et aliam Sancti Martini *Lippoglau* — Et aliam Sancti Petri et Pauli *Sumberg* ⁸²⁾ — Et aliam Sancti Spiritus *Villanova* ⁸³⁾ — Ac reliquam Parochiales seu alias Ecclesias Sancti Georgii *Bogliuno* ⁸⁴⁾ respective nuncupatas.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

⁵⁸⁾ Idrija. — ⁵⁹⁾ Spodnja Idrija. — ⁶⁰⁾ Vipava. — ⁶¹⁾ Devin (Duino). — ⁶²⁾ Pazin. — ⁶³⁾ Stari Pazin. — ⁶⁴⁾ S. Petri Ap. in Sylvis. — ⁶⁵⁾ Coriticum (Corridico, Kringa). — ⁶⁶⁾ Tinjan (Antiniana). — ⁶⁷⁾ Beram (Vermum). — ⁶⁸⁾ Terviž (Tarvisium). — ⁶⁹⁾ Zamašk (Zumascum). — ⁷⁰⁾ Gerdo selo. — ⁷¹⁾ Kašćerga. — ⁷²⁾ Veprinac. — ⁷³⁾ Lovran. — ⁷⁴⁾ Pas. — ⁷⁵⁾ Mošćenice. — ⁷⁶⁾ Beršec. — ⁷⁷⁾ Vranje. — ⁷⁸⁾ Kozljak (Cosliacum). — ⁷⁹⁾ Keršan (Keršanum). — ⁸⁰⁾ Klana. — ⁸¹⁾ Kastav. — ⁸²⁾ Šumberg. — ⁸³⁾ Nova vas. — ⁸⁴⁾ Boljun (Bolunum).

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Anno 1696. in numerum DD. Consodalium asciti.

Adm Rdu. Nobilis, ac clarissimus Dnus **Joannes Jenko**, ss. Thlgiae Baccalaureus. Parochus in Veldes. Obiit Labaci 16. Xbris 1699.

Adm Rdu. Nobilis, ac doctissimus Dnus **Joannes Augustinus Sustariz**, AA. LL. & Phliae Mgr. ad S. Petrum in Comenda infra Crainburgum Parochus. Obiit Labaci 11. 7bris 1697.

Rdu. Nobilis, ac perdoctus Dnus **Georgius Köschtnr**, Coop. ad S. Cancianum in inferiori Carniolia. Obiit 28. Febr. 1709.

Rdu. Nobilis. ac doctissimus Dnus **Andreas Hombschagkh**, AA. LL. & Phliae Mgr. Coop. in ciuitate Crainburgensi. Obiit 23. 7bris 1705. Graecii, alias Par. & Commis. in Sealis. Benefactor.

Multum Rdu. Nobilis. ac perdoctus Dnus **Nicolaus Maetiz**, Vic. in Möttnighk.

Rdu. Nobilis, ac perdoctus Dnus **Lucas Globoznik**, Coop. in Fränz, nunc Parochus in Höflein.

Anno 1697. Sodales renunciati.

Adm Rduus Dnus **Casparus Gaissekh**, Par. in Sibkha.

Adm Rduus Dnus **Joannes Teusch**, Par. in Prasberg. Obiit 27. Julii 1702.

Multum Rduus Dnus **Michael Killer**, Vicar. Cathed. Ecclesiae Labaci. Obiit ad S. Vitum supra Labacum 19. Jan. 1715.

Rduus Dnus **Michael Jakoss**, Coop. ad S. Martinum prope Littay. Obiit 23. Febr. 1708.

Adm Rduus, ac Illmus Dnus. Dnus **Franciscus Josephus Comes à Wagenberg**. Obiit Labaci 21. Junii 1697.

Anno 1698. Albo DD. Confratrum adscripti.

Rduus Dnus **Joannes Bapta Sternissa**, Coop. ad S. Cancianum prope Auersperg.

Rduus Dnus **Paulus Pogaznik**, Coop. in Riez. Obiit in Laitsch 27. 7bris 1715.

Rduus Dnus **Michael Steer**. Coop. ad S. Cancianum in inf. Carniolia. Obiit in Arch 17. 9bris 1710.

Rduus Dnus **Joannes Ruess**, Coop. in Watsch. Obiit 8. 7bris 1720 ibidem.

Rduus Dnus **Sebastianus Suolschak**, Coop. in Obergurg. Obiit 22. Aug. 1706.

Rduus Dnus **Valentinus Chrisay**, Coop. Locopoli. Obiit 2. Aprilis 1707.

Anno 1699. Inter Confratres numerati.

Adm Rduus Dnus **Ludouicus Prischlan**, Parochus ad S. Aegidium sub Swarzenstain.

Adm Rduus Dnus **Bartholomaeus Semeniz**, Parochus in Waldendorff, eliminatus ob discessum.

Multum Rduus Dnus **Matthias Pokorn**, Vicarius Cath. Ecclesiae Labaci. Obiit 30. 7bris 1701.

Rduus Dnus **Joannes Maren**, Coop. in Michelstetten. Obiit 1. 8bris 1723.

Rduus Dnus **Jacobus Salachar**, nunc Parochus in Sagor.

Rduus Dnus **Laurelius Wonzellius**, Coop. in Scharffenberg. Obiit 27. Junii 1720.

Rduus Dnus **Casparus Jost**, Offlis Capituli Labacensis.

Rduus Dnus **Paulus Kolman**, Coop. Samariae. Obiit 20. Julii 1713.

Rduus Dnus **Joannes Sütta**. Obiit Crainburgi 24. Julii 1712.

Adm Rduus Dnus **Josephus Coballius**, Par. in Hailenstain.

Anno 1700 Albo DD. Consodalium inserti.

Rssmus. Illmus. ac Clarissimus D. D. **Joannes Andreas à Flachsenfeldt**, ss. Thlgiae doctor, Achdus superioris Carnioliae; & Parochus in Monspurg.

Rssmus, ac Illmus D. D. **Joannes Christophorus Comes à Spar**, Decanus Labacensis. Eliminatus ob discessum ad partes remotas.

Rduus Dnus **Joannes Bapta Molauiz**, Coop. ad S. Vitum infra Sitticium. Obiit 26. 7bris 1702.

Rduus Dnus **Sebastianus Schaffer**, in Fraslau Cooperator, nunc Parochus in Triffail.

Rduus Dnus **Michael Primiz**, Diuinorum in Tschembschnik Coop.

Rduus Dnus **Marous Triller**, Coop. ad S. Margaretham. Obiit Labaci 21. Maii 1714.

Rduus Dnus **Georgius Kouaziz**, Coop. in Watsch. Eliminatus 1704 ob discessum ad partes remotas.

Rduus Dnus **Joannes Bapta Kunstl**, Coop. Scalensis. Obiit 10. 7bris 1719.

Rduus Dnus **Andreas Suppan**, Coop. in Schönstain, nunc Capucinus.

Adm Rduus Dnus **Joannes Casparus Derzer**, Parochus in Cräxen.

Adm Rduus Dnus **Matthias Kramer**, Parochus ad S. Crucem.

Multum Rduus Dnus **Georgius Leuar**, subvic. ad S. Georgium sub Thabor. Obiit 27. Febr. 1705.

Anno 1701. Ad sodalium promoti.

Rduus Dnus **Matthias Sluga**, Cooperator in Saisenberg. Obiit in Naidek 2. 7bris 1715.

Adm Rduus Dnus **Blasius Fabritius**, Parochus ad Setum Joannem in uinetis. Obiit 25. Martii 1702.

Rduus Dnus **Jacobus Kramer**, Coop. in Fränz.

Rduus Dnus **Gregorius Delouiz**, Coop. in Prasberg. nunc Parochus ibidem.

Rduus Dnus **Franciscus Khlun**, Coop. in Vodiz.

Rduus Dnus **Matthias Stamizar**, Coop. in Neül.

Rduus Dnus **Josephus Schliber**, Coop. in Aich, nunc Parochus ad S. Stephanum in Carinthia.

Rduus Dnus **Jacobus Schubl**, presbyter Stainensis. Obiit Minkendorffii 23. Aprilis 1718.

Anno 1702. Ad DD. Sodalium numerum adlecti.

Rduus Dnus **Primus Wurkelza**, Coop. in ualle Tuchain. Obiit 15. Xbris 1715.

A. R. Dnus **Joannes Martinus Sagar**, Parochus in Styria.

R. D. **Joannes Vrbanus Purger**, Coop. in Aich. Obiit 3. Junii 1707.

Adm R. D. **Joannes Schneller**, Parochus in Tschermontsch. Obiit ibidem 19. Febr. 1712.

R. D. **Jacobus Raab**, Coop. in Monpreiss. Obiit Prasbergae 19. Martii 1715.

R. D. **Sebastianus Kalziz**, Coop. in Weixelburg. Capucinus factus. Obiit 1712.

R. D. **Jacobus Wolko**, Coop. Locopoli. Obiit ibidem 23. Aprilis 1713.

Adm Rduus, ac Religiosus Pr **Paulus Puzl**, Professus Sitticensis. Obiit 20. Aug. 1721.

R. D. **Adamus Janesiz**, Coop. ad S. Margaretham prope Klingenfels. Obiit 19. Maii 1715 Neostadii.

Illmus, ac Adm Rduus Dnus **Joannes Sigismundus de Benaglia**, Parochus in Moraitsch. Obiit 7. Junii 1725.

Anno 1703. Albo DD. Confratrum adlecti.

Rduus Dnus Mgr **Joannes Bapta Staub**, Coop. in Igg. Obiit ibidem 15. Aprilis 1706.

Adm Rdus Dnus **Antonius Josephus Maren**, ss. Thlgiae Baccalaureus, Parochus in Fränz.

Rdus Dnus **Bartholomaeus Rosman**, Coop. in Fränz. Obiit in Igg 27. Aprilis 1719.

Adm Rdus Dnus **Andreas Harisch**, Vicarius ad S. Martinum sub Schöllek. Obiit 7. Martii 1722.

Adm Rdus Dnus **Michael Castillez**, Parochus ad S. Erasmum in Aynödt. Anno 1706 renuntiavit sodalitati per literas.

Adm Rdus Dnus **Bartholomaeus Lokar**, Par. Maichouiensis.

Rdus Dnus Mgr **Michael Kuralt**. Coop. in Watsch. Obiit ibidem 21. Junii 1716.

Rdus Dnus **Franciscus Antonius Koppriuiz**, Coop. in superiori Madipedio. Obiit 7. Xbris 1712.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr **Wilhelmus Enders**, Professus Sitticii & Parochus Samariae. Obiit 15. Martii 1715.

Rdus Dnus **Joannes Compar**, Alumnus Oberburgensis. Obiit Crainburgi 24. Julii 1712.

Rdus Dnus **Joannes Michael Assolle**. Obiit ad S. Martinum prope Lithay. 11. Febr. 1705.

Anno 1704. In DD. sodalium numero repositi.

Rssmus. perillustris, ac Clarissimus Dnus. Dnus **Georgius Andreas Gladiz**, ss. Thlgiae Doctor, Protonotarius Aplicus, Cathedralis basilicae ad S. Nicolaum Labaci Canonicus. Obiit 24. Februarii 1725.

Adm Rdus Dnus **Matthias Chrisner**, Parochus ad S. Jacobum in Pirkendorff. Obiit 4. 9bris 1717.

Rdus Dnus **Andreas Kozar**, Vicarius in Zirklach. Obiit ad S. Georgium in Campestribus 5. Aug. 1708.

Rdus Dnus **Joannes Jenzen**, Diuinorum Cooperator Crainburgi, nunc Parochus Wochinae. Obiit 12. Maii 1724.

M. Rdus Dnus **Joannes Laubinger**, quondam Vicarius in Mött-nigkh. Obiit Lithopoli 12. Martii 1706.

Rdus Dnus **Vrbanus Rottar**, Coop. Locopoli.

Rdus Dnus **Michael Schiffrer**, nunc Parochus in Lengenfeldt.

Rdus Dnus **Joannes Georgius Paussik**. Coop. ad S. Vitum infra Sitticum. Obiit Labaci 2. 7bris 1708.

Anno 1705. In DD. confratrum catalogum cooptati.

Adm Rdus Pr **Josephus Wintershoffen**, Professus Sitticensis.

Adm Rdus Dnus **Jacobus Wrudar**, Parochus in Zhatess. Obiit 3. 8bris 1707.

Rdus Dnus **Franciscus Michael Paglouiz**, Diuinorum Cooperator Lithopoli, nunc Vicarius ad S. Martinum in Tuchen

Adm Rdus Dnus **Matthias Sicherle**, Parochus ad S. Joannem in uinetis.

Rdus Dnus **Josephus Antonius Juray**. Cooperator in Naklass, nunc Parochus in Wodiz. Obiit 9. Aprilis 1722.

Rdus Dnus **Sebastianus Moschnik**, Vicarius in Moraitsch. Obiit Oberburgi 4. Jan. 1710.

Anno 1706. DD. sodalibus asciti.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr **Petrus Vehouiz**, Professus Sitticensis. Obiit 25. 8bris 1721.

Illmus, & Adm Rdus Dnus **Franciscus Antonius L. B. ab Engelshausen**, Parochus in Sagor. Obiit Saxenfeldi 22. Martii 1715.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr **Ignatius Talmelner**, Professus Sitticensis.

Illmus, & Adm Rdus Dnus **Maximilianus Antonius L. B. Valuasor**, Parochus in Thschembschenik. Obiit ibidem 31. Julii 1709.

Rdus Dnus **Franciscus Erasmus Krailnik**, Diuinorum Cooperator in Saisenberg. Obiit ad S. Vitum infra Sitticum 19. Martii 1710.

Rdus Dnus **Georgius Sigismundus Koschtner**, Cooperator in Monspurg. Obiit 2. Jan. 1725.

Rdus Dnus **Alexander Blasius Legath**. Obiit 2. Januarii 1723.

Rdus Dnus **Samuel Türk**. An. 1714. Eliminatus ob discessum ad partes ignotas.

Adm Rdus Dnus **Joannes Thesak**, Parochus in Alten Lak.

Rdus Dnus **Andreas Kouan**, Coop. Treffinii. Obiit 12. X. bris 1707.

Anno 1707. Inter DD. Consodales numerari coeperunt.

Adm Rdus Dnus **Primus Zanker**, Vice-Parochus Gonouicii. NB. Is fuit et priori Confrater, sed eo quod ad partes remotas discesserat, fuit anno 1703 per Vota eliminatus, nunc autem utpote redux, ac supplicans receptus. Obiit 26. Aug. 1719.

Adm Rdus Dnus **Thomas Juray**, Parochus ad S. Crucem in inferiori Carniolia.

Rdus Dnus **Martinus Germek**, Coop. in Obergurk. Obiit 19. Decembris 1723.

Multum Rdus Dnus **Andreas Zhebe**, ad S. Laurentium in Kraine subvicarius. Obiit 17. Aprilis 1724.

Rdus Dnus **Antonius Maschiz**, Coop. ad S. Cancianum infra Auersperg.

Rdus Dnus **Josephus Puz**, Coop. in Scharffenberg. Obiit 23. Martii 1709.

Rdus Dnus **Lucas Reiauiz**.

Anno 1708. Matriculae ascripti.

Rdus Dnus **Franciscus Adamus Adlmann**. Obiit in Lak prope Rättschach.

Rdus Dnus **Joannes Preschern**, Coop. in Flednik.

Rdus Dnus **Sebastianus Suppanziz**. Obiit Labaci 9. 9bris 1708.

A. R. Dnus **Joannes Bapta Skerpin**, Vicarius ad S. Petrum Labaci extra muros. Obiit 21. Febr. 1715. ibidem.

A. R. Dnus **Wolfgangus Trattnik**, Vicarius ibidem. Obiit 13. 9bris 1718.

Rdus Dnus **Georgius Gaberssek**, Coop. in Franz.

Rdus Dnus **Gregorius Merichar**, Coop. Hyper-Labaci.

Rdus Dnus **Josephus Tank**, Coop. in Triffail.

Rdus Dnus **Adamus Störn**, Coop. in Aich. Obiit Labaci 3. Septembris 1714.

Rdus Dnus **Laurentius Jakoss**, Coop. ad S. Martinum prope Lithay.

Adm Rdus Dnus **Antonius Christian**, Parochus Neoforulensis. Obiit 1. Aprilis 1710.

Anno 1709. Cuncti DD. Confratrum incorporati.

Adm Rdus, ac Religiosus Pr in Xto Pr **Niuardus Barbo**, Sac. Ord. Cist. Professus Sitticii. Obiit 19. Febr. 1721.

Plurimum Rđus Dnus **Georgius Ferdinandus Rudolphi**, Parochus ad S. Margaretham prope Klingenfels.

Rđus Dnus **Georgius Hochl**, sacellanus in Lemberg.

M. Rđus Dnus **Antonius Tauzer**, Vicarius ad S. Martinum prope Lihay.

Rđus Dnus **Michael Kregar**, Coop. ad S. Vitum supra Labacum

Rđus Dnus **Michael Dolichar**, Coop. ad S. Gregorium in Campestribus. Obiit ibidem 29. Augusti 1715.

Rđus Dnus **Joannes Zaissa**, Coop. in Thschemschenik.

Anno 1710. Caetui DD. Consodalium iuncti sunt.

R. D. **Bernardus Vrssiz**, Coop. Treffini.

R. D. **Michael Paik**, Coop. ad S. Vitum infra Sitticium.

Adm R. D. **Joannes Jureschiz**, Parochus Samariae in Styria.

R. D. **Blasius Jureschiz**, Cooperator Samariae in Styria.

R. D. **Josephus Dornik**, Vice-Beneficiatus in nouo forulo. Obiit 6. Jan. 1720.

M. R. D. **Ignatius Ruper**, Vicarius Locopoli.

M. R. D. **Augustinus Josephus Skerpin**, Vicarius in Hinach.

Adm Rđus Dnus **Ludouicus Coballius**, Parochus in Jauchen.

M. R. D. **Andreas Thaddaeus Morauzer**, Primissarius Gurgfeldi. Obiit 3. Martii 1723.

R. D. **Martinus Justin**, Coop. ad S. Georgium Locopoli.

Anno 1711. in consortium DD. Confratrum cooptati.

Hlmus ac plurimum Rđus Dnus **Antonius Wolfgangus ab Issenhausen**, Parochus in Watsch.

Adm Rđus Dnus **Michael Thschandik**, Plebanus & Commissarius ad S. Georgium prope Gilleam.

Adm Rđus Dnus **Michael Arch**, Parochus in Siesenhaimb.

Rđus Dnus **Joannes Puchperger**, Vicarius in Moreitsch.

Rđus Dnus **Fortunatus Terbischek**, Coop. in Seinsenber.

Anno 1712. DD. Consodalibus associati.

Rđus Dnus **Bartholomaeus Wassar**, Coop. in Monspurg, nunc Jesuita.

Rđus Dnus **Joannes Bernardinus Wagathey**, Vicarius in Monspurg.

Rđus Dnus **Jacobus Tarbanschik**, Cooperator ad S. Martinum in ualle Tuchain. Obiit 23. Julii 1723.

Rđus Dnus **Andreas Bernoskon**, Coop. in Lemberg.

Adm Rđus Dnus **Gregorius Engelman** Parochus ad S. Martinum sub Kallenber. Obiit Labaci 18. Junii 1717. Benefactor.

Anno 1713. DD. Confratribus aggregati.

Rđus Dnus **Matthias Staricha**, Cooperator ad S. Stephanum sub Siemitsch. Obiit 17. Julii 1720.

Adm Rđus Dnus **Georgius Jakliz**, parochus in Tschermoschniz. Obiit 24. 8bris 1717.

Adm Rđus Dnus **Gregorius Martinus Mikez**, parochus in Lemberg.

Rđus Dnus **Jacobus Vidmar**, Cooperator in Zirklach.

Rđus Dnus **Antonius Folik**, Sacellanus in Ainödt.

Rđus Dnus **Oswaldus Sauersohnik**, Cooperator Fraslauii.

Multum Rđus Dnus **Matthias Dimiz**, Vicarius ad B. Virginem in Tuchein.

Rđus Dnus **Bartholomaeus Egger**, Cooperator Goltscheuiensis.

Rđus Dnus **Georgius Jurass**, Coop. in Döbernük.

Rđus Dnus **Joannes Chrysostomus Schimenitsch**, Cooperator ad S. Petrum in Commenda.

Adm R. D. **Franciscus Michael Hingerle**, Parochus in Lustall.

Anno 1714. Ad gremium DD. Confratrum admissi.

Rđus Dnus **Michael Krall**, Cooperator ad S. Petrum in Commenda. Obiit 20. Maii 1716.

Adm R. & perillustris D. **Franciscus Josephus a Valuasor**, parochus in Saunstain. Obiit 11. Martii 1721.

Multum R. D. **Matthias Schoss**, Notarius Vblis Officii Labacensis.

R. D. **Franciscus Abracht**, Coop. ad S. Martinum prope Crainburgum. Obiit 11. Martii 1724.

R. D. **Lucas Wolka**, Cooperator ad S. Georgium in Campestribus. Obiit 1. 7bris 1723

R. D. **Petrus Terbischek**, Cooperator in Jauchen. Obiit 12. Novembris 1722.

R. D. **Simon Primscha**, Alumnus Collegii Mariani Oberburgensis. Discessit.

R. D. **Adamus Singer**, olim ad S. Margaretham prope Klingenfels Cooperator. Obiit 8. Junii 1715. Benefactor.

Anno 1715. DD. Consodalibus annumerati.

Adm Rđus, ac Religiosus Dnus Pr **Martinus Gussitsch**, Sac. Ord. Cist. Sitticii Professus.

Adm Rđus Dnus **Achatius Starschinar**, Plebanus & Commissarius Oberburgi.

R. D. **Michael Mazheradnik**, Alumnus Oberburgensis.

R. D. **Jacobus Homan**, Coop. in Eisnern.

R. D. **Joannes Bapta Schubiz**, olim in Pölandt Cooperator.

R. D. **Josephus Sorga**, Coop. in Aich. Anno 1718 Eliminatus, eo quod discesserit ad partes ignotas.

Multum R. D. **Laurentius Wachar**, Vicarius ad S. Georgium sub Thabor

R. D. **Josephus Schiffrer**, Cooperator in Michelstetten.

R. D. **Martinus Sicherle**, Cooperator Diuinorum in Ciuitate Locopolitana. Obiit ibidem 15. Aprilis 1720.

(Nadaljevanje prih.)

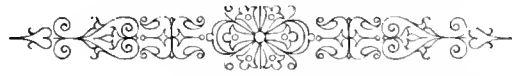
Vsebina. *Diplomatarij: 24. Bulla papeža Pija VI., s katero zatara škofiji tržaško in pičansko, povzdigne mesto Gradiško v škofijsko stolico, podvrže novo škofijo gradiščansko nadškofu ljubljanskemu, ji podredi del zatrte nadškofije goriške in župnije zatrtih škofij tržaške in pičanske ter nekatere fare, odkrušene od poreške in puljske vladikovine. — Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu. — (Nadaljevanje.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

„LAIBACHER DIOECESANBLATT-U“.

— Izhaja v nedoločnih obrokih. —

Sedmo leto.

Ljubljana, meseca oktobra 1894.

Številka 27.

Diplomatarij.

24.

Bulla papeža Pija VI.,

s katero zatâre škofiji tržaško in pičansko, povzdigne mesto Gradiško v škofijsko stolico, podvrže novo škofijo gradiščansko nadškofu ljubljanskemu, ji podredi del zartre nadškofije goriške in župnije zatrtih škofij tržaške in pičanske ter nekatere fare, odkrušene od poreške in puljske vladikovine. — Rim, 20. avgusta 1788.

(Nadaljevanje in konec.)

Nec non sub prefatis Districtibus Districtuumque Partibus, ac singulis Parochialibus seu aliis Ecclesiis supradictis respective comprehensas utriusque sexus Personas Habitatores et Incolas tam laicos, quam clericos Presbyteros Beneficiatos et Religiosos quoscunque non tamen exemptos cujuscumque gradus status ordinis et conditionis existant, Illos ab ordinaria Jurisdictione Tergestine et Petinensis nec non Goritiensis ac Parentine et Polensis perpetuo respective disjungendo et eximendo, Nove Ecclesie Episcopali Gradiscane ut prefertur erecte illiusque futuro Presuli pro suis civitate et Territorio ac Diecesi nec non clero et Populo ita quod liceat Persone eidem Ecclesie Gradiscane tam nunc a primeva illius erectione et Institutione hujusmodi quam deinceps pro tempore quomodolibet Pastoris solatio destitute in Episcopum preliciende per se vel alium seu alios ejus nomine veram, realem actualem ac corporalem possessionem seu quasi possessionem administrationis spiritualis et omnimodi Juris Diecesani in predicto Oppido in civitatem Episcopalem a Nobis per Presentes erecto Nec non in omnibus et singulis Districtibus, Districtuumque Partibus ac Parochialibus Ecclesiis supradictis propria auctoritate libere apprehen-

dere et apprehensam huiusmodi perpetuo retinere venerabilis quoque Fratris nostri moderni et pro tempore existentis Archiepiscopi Labacensis vel cujusvis alterius Licentia desuper minime requisita pari apostolica auctoritate similiter perpetuo constituimus atque concedimus et respective ordinarie eisdem pro tempore futuri Episcopi Gradiscani Jurisdictioni potestati et auctoritati similiter perpetuo supponimus atque subycimus.

Mense autem Episcopali Gradiscane per nos ut prefertur erecte pro illius Dotatione et ad hoc ut idem pro tempore futurus Episcopus Gradiscanus statum suum juxta Pontificalis Dignitatis exigentiam decentius tenere valeat annuam summam Decem Millium florenorum Rhenensium videlicet sex mille ac quadringentos et Nonaginta sex Florenos pares ex Redditibus Mense Archiepiscopalis ejusdem Metropolitane Ecclesie Goritiensis nuper ut prefertur suppressae et extincte Reliquos vero Termille ac quingentos ac quatuor Florenos similes ex Redditibus alterius Mense Episcopalis ipsius Ecclesie Tergestine per presentes ut prefertur itidem suppressae et extincte respective percipiendos eamque ab omni onere liberam immunem, et exemptam a prefato Josepho Imperatore et Rege eidem pro tempore futuro Episcopo Gradiscano ut similiter accepimus assignatam Ita ut idem Josephus Imperator, et Rex Expensis Consistorii illiusque expeditionibus jam aliunde prospexerit similiter perpetuo attribuimus atque incorporamus Ipsique pro tempore futuro Episcopo Gradiscano pro sui decenti Habitatione Domum amplam prope dictam Parochialem Ecclesiam ut prefertur suppressam et extinctam, et in Cathedralem Ecclesiam etiam per Nos ut prefertur erectam existentem et ab eodem Josepho Imperatore

et Rege ut pariter accepimus jam designatam que ad hujusmodi Habitationis effectum reparabitur perpetuo quoque addicimus atque concedimus.

Ac preterea ut dignitates ac Canonicatus et Prebende nec non prefata Vicarie ejusdem Cathedralis Ecclesie Gradiscane per Presentes ut prefertur erecte et erecti de congrua respective etiam Dotatione provideantur Illasque et illos respective pro tempore obtinentes onera eis et eorum cuilibet pro tempore respective incumbencia supportare valeant dicte Prepositure eique annexo prefato unam Millium ac dicto Decanatu eique pariter annexo aliam octingentorum, ac predictae scholastrie eique similiter annexo Canonicatibus aliam aliorum octingentorum, Ac quarto, cui munus Vicarii generalis hujusmodi ut prefertur incumbet aliam Duorum Millium et quingentorum, ac quinto nec non sexto ac septimo Canonicatibus per Nos ut prefertur erectis hujusmodi cuilibet eorum videlicet aliam sexcentorum unicuique vero ex prefatis Vicariis similiter per nos ut prefertur erectis Ducentorum et quinquaginta Florenorum similium respective annuas summas ab ipso Josepho Imperatore, et Rege ut quoque accepimus jam pariter designatas seu constitutas pro illarum et illorum respective Prebenda simili apostolica auctoritate etiam perpetuo applicamus, et assignamus Exceptis tamen futuris quatuor ejusdem Cathedralis Ecclesie Gradiscane ut prefertur erecte Cappellanis qui sicuti ab eisdem illius Capitulo et Canonicis ut prefertur eligendi ita pariter eorum sumptibus et arbitrio manutenendi erunt.

Ac insuper eisdem futuris ac pro tempore existentibus Capitulo et Canonicis dicte Cathedralis Ecclesie Gradiscane ut ipsi capitulariter congregati pro dicte Ecclesie Gradiscane ac illius mense Capitularis Sacristie et Fabricae earumque Rerum et Bonorum tam spiritualium quam temporalium prospero felicique statu Regimine et Gubernio ac directione ac onerum eis pro tempore respective incumbentium supportatione ac Missarum Horarum Canonicarum diurnarum et nocturnarum aliorumque Divinorum officiorum Processionum Funeralium et Anniversariorum celebratione Ac de Dignitatibus Canonicatibus et Prebendis ac vicariis et Cappellaniis prefatis aliisque Ministeriis Ecclesiasticis inibi pro tempore providendorum receptione et admissione personali Residentia Distributionem etiam quotidianorum et Emolumentorum quorumcunque repartitione et Administratione Penarum per absentes ac Divinis officii et functionibus suis loco et tempore non interessentes seu onera et ministeria eis respective incumbencia subire negligentes incurendarum impositione atque incursu singulorum presentis, et absentis notandis ceremoniis et Ritibus in prefata Cathedrali Ecclesia Gradiscana ut

prefertur erecta illiusque choro Capitulo Processionibus et aliis actibus servandis nec non illius Ministris deputandis et amovendis salariis et stipendiis eorum cuilibet assignandis et quibusvis aliis Rebus in premissis et circa ea quomodolibet necessariis et opportunis quaecumque statuta ordinationes Capitula et Decreta Licita tamen et honesta et sacris Canonibus ac Concilii Tridentini prefati Decretis et constitutionibus apostolicis non contraria condere et edere conditaque et edita pro Rerum ac temporum variatione et qualitate mutare limitare corrigere declarare et interpretari ac in meliorem formam redigere seu alias de novo etiam ex integro de consensu tamen semper et cum approbatione pro tempore existentis Episcopi Gradiscani condere ac per eos ad quos pro tempore spectabit sub penis in contrafacientes statuendis observari facere libere et licite valeant plenam liberam et omnimodam facultatem potestatem et auctoritatem eadem apostolica auctoritate similiter concedimus, et impartimur.

Ulterius eidem Josepho Imperatori et Regi ejusque successoribus Jus nominandi seu presentandi Nobis et Romano Pontifici pro tempore existenti infra tempus a Jure prefixum ad dictam Ecclesiam Gradiscanam tam hac prima vice a primeva illius erectione et Institutione a Nobis ut prefertur factis hujusmodi Pastoris solatio destitutam quam deinceps quotiescumque pro tempore quomodolibet etiam Pastoris solatio destitui contingerit Personam idoneam per Nos et Romanum Pontificem pro tempore existentem prefatum eidem Ecclesie Gradiscane in Episcopum preficiendam pari prorsus modo quoad nominationem seu presentationem eandem alii Episcopi Ecclesiarum in Dominio Austriaco existentium ab apostolica Sede prefici consueverunt.

Ac preterea aliud Jus nominandi seu presentandi ad dignitates ac Canonicatus et Prebendas nec non Vicarias ejusdem Cathedralis Ecclesie Gradiscane per Nos etiam ut prefertur erectos et erectas hujusmodi tam pariter hac prima vice a primeva illarum et illorum Erectione et Institutione hujusmodi vacantes quam etiam in posterum quovismodo vacaturas et vacaturos Personas itidem idoneas respective apostolica auctoritate prefata itidem perpetuo reservamus. Ac dictum Jus nominandi tam ad prefatam Ecclesiam Gradiscanam quam ad Dignitates ac Canonicatus et Prebendas nec non vicarias per Nos ut prefertur erectam et erectas ac erectos, et erectas hujusmodi Regium existere, Illudque vim effectum naturam substantiam essentiam qualitatem validitatem et roboris firmitatem Juris nominandi Regii hujusmodi obtinere ac uti tale sub quacumque derogatione etiam cum quibusvis efficacioribus et efficacissimis clausulis et Decretis in quacumque dispositione etiam per vias

Constitutionis legis Regule Cancellarie apostolice aut alias quomodocumque facta nullatenus comprehendi neque illi ullo unquam tempore et ex quavis causa derogari posse neque debere ac collationes provisiones et quasvis alias dispositiones de dignitatibus ac Canonicatibus et Prebendis ac Vicariis per Nos ut prefertur erectis hujusmodi absque ipsius Josephi Imperatoris et Regis ejusque successorum Consensu seu nominatione aut presentatione pro tempore factas Processusque de super habendos ac inde sequenda quecumque nulla, et invalida nulliusque roboris vel momenti fore, et esse ac pro nullis invalidis et ineffectis haberi et reputari nec Jus vel collatum titulum possidendi cuiquam per illa tribui vel acquiri posse dicta apostolica auctoritate decernimus.

Nos vero premissis cum sicut pariter accepimus sub eadem Diecesi Tergestina per Nos, ut prefertur suppressa, et extincta una de Umago et altera Materada respective nuncupate Parochiales Ecclesie reperiantur, que utpote in Istria Veneta existentes a prefato nuper Episcopo Tergestino ut ejusdem Josephi Imperatoris et Regis vota etiam in hoc impleantur favore Venerabilis etiam Fratris nostri moderni et pro tempore existentis Episcopi Emoniensis sub Nostro et sedis Apostolice Beneplacito perpetuo cesse extiterunt Nos propterea unam et alteram Parochiales Ecclesias ultimodictas sicut prefertur cessas et in eis pariter respective contentas utriusque sexus Personas et Incolas tam laicos, quod clericos Presbyteros Beneficiatos, et Religiosos quoscumque non tamen ut prefertur exemptos ab ordinaria prefati Episcopi Tergestini Jurisdictione perpetuo dismembrantes illas et illos Ecclesie Episcopali nec non Diecesi Emoniensi illiusque clero et Populo eadem Apostolica auctoritate itidem perpetuo adjungimus, et incorporamus Ac respective ordinarie ipsius moderni et pro tempore existentis Episcopi Emoniensis Jurisdictioni potestati superioritati et auctoritati similiter perpetuo subycimus atque supponimus Ac insuper easdem Presentes semper et perpetuo validas et efficaces esse et fore suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere et ab omnibus et singulis ad quos nunc spectat et pro tempore quomodolibet spectabit in futurum firmiter et inviolabiliter observari debere ac nullo unquam tempore ex quocumque capite vel qualibet causa quantumvis juridica pia legitima et privilegiata etiam ex eo quod cause propter quas eadem presentes emanarunt adducte verificate et justificate non fuerint de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis seu invaliditatis vitio, aut intentionis nostre vel quopiam alio quantumvis magno substantiali inexcogitato et inexcogitabili ac specialem et individua mentionem et expressionem requirente defectu seu etiam ex eo quod in premissis eorumque

aliquo solemnitates et quevis alia servanda, et adimplenda servata et adimpleta non fuerint aut ex quocumque alio capite de jure vel de facto seu statuto vel consuetudine aliqua resultante seu etiam enormis enormissime totalisque lesionis aut quocumque alio colore pretextu aliaque ratione vel causa etiam quantumvis justa rationabili legitima juridica pia privilegiata etiam tali que ad effectum validitatis premissorum necessario exprimenda foret aut quod de voluntate Nostra huiusmodi et aliis superius expressis nullibi appareret seu alias probari posset notari impugnari invalidari retractari in Jus vel controversiam revocari aut ad viam et Terminos juris reduci seu adversus illas restitutionis in integrum aperiitionis oris reductionis ad viam, et terminos Juris aut aliud quodcumque juris vel facti aut gratie vel justitie remedium impetrari seu quomodolibet etiam Motu scientia et potestatis plenitudine similibus concessio et impetrato vel emanato quempiam uti seu se juvari in Judicio vel extra illud posse neque easdem Presentes sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus suspensionibus Limitationibus modificationibus derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus per quascumque Litteras et constitutiones apostolicas aut Cancellarie apostolice Regulas quomodocumque etiam in Crastinum assumptionis nostre et successorum Nostrorum Romanorum Pontificum ad summi apostolatus apicem etiam motu scientia et potestatis plenitudine paribus etiam consistorialiter ex quibuslibet causis et sub quibuscumque verborum expressionibus tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et Decretis etiam si in eis de ejusdem Presentibus earumque toto tenore ac Data specialis mentio fiat editas et in posterum edendas comprehendi sed semper et omnino ab illis excipi et quoties ille emanabunt toties in pristinum et validissimum statum restitutas repositas et plenarie reintegratas fore et esse, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere debere sicque et non alias per quoscumque Judices Ordinarios vel delegatos quavis auctoritate fungentes etiam causarum Palatii apostolici Auditores ac Sancte Romane Ecclesie Cardinales etiam de latere Legatos Vice Legatos dicteque Sedis Nuncios aliosque quoscumque quavis auctoritate potestate facultate ac prerogativa et Privilegio fungentes nec non honore et preeminentia fulgentes sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate potestate et auctoritate in quocumque Judicio et in quacumque instantia judicari et definiri debere irritumque decernimus et inane quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingerit attentari Non obstantibus quatenus opus sit Nostra et Cancellarie apostolice prefate Regula de jure

quesito non tollendo ac Lateranensis Consilii novissime celebrati uniones et applicationes perpetuas nisi in casibus a jure premissis fieri prohibentis nec non ab Ecclesiis membra dividi ac distingui et Beneficia Ecclesiastica unius Diocesis alterius Diocesis Beneficiis uniri etiam prohibentis aliisque in Contrarium premissorum quomodolibet etiam in Synodalibus Provincialibus generalibus et universalibus Conciliis editis vel edendis specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis Privilegiis quoque Indultis et litteris apostolicis quibusvis superioribus et Personis sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis etiam Derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus efficacissimis et insolitis clausulis ac irritantibus et aliis Decretis in genere vel in specie etiam Motu scientia et potestatis plenitudine similibus pro tempore quomodolibet etiam consistorialiter aut alias etiam pluries et iteratis vicibus concessis approbatis confirmatis et innovatis quibus omnibus et singulis etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis specifica expressa et individua ac de verbo ab verbum non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret Tenore huiusmodi ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata Presentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habendis illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat latissime et plenissime ad premissorum omnium et singulorum validissimum effectum specialiter et expresse nec non opportune et valide Motu scientia et Potestatis plenitudine similibus harum quoque serie derogamus ceterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem quod dicta Episcopalis Ecclesia Gradiscana ut prefertur erecta ad quingentos Florenos auri tantum taxari et huiusmodi Taxa in libris Camere apostolice respective describi debeat cum hoc tamen quod alia Episcopalis Ecclesia Labacensis nuper Apost. Autoritate suppressa et in metropolitanam Ecclesiam etiam Labacensem eadem apostolica auctoritate perpetuo erecta et similiter ad quingentos Florenos auri pares in eisdem libris Camere apostolice huiusmodi descripta in aliis Biscentum Florenis similibus augeatur ita ut illa imposterum perpetuis futuris temporibus ad septingentos Florenos pares taxata remaneat.

Nosque autem per easdem Presentes supradictum Nostrum et sedis prefate Nuncium in civitate Viennensi Austrie ut prefertur commorantem in Exequutorem earundem Presentium quoad illarum executionem tantum dicta apostolica auctoritate deputamus Eique facultatem ut ipse quamcumque Personam in Dignitate

Ecclesiastica constitutam pro huiusmodi Executionis effectu subdelegare libere, et licite valeat, Nec non eidem Nuncio seu Personae ab eo sic subdelegande prefate etiam facultatem ut ipse seu ipsa integram premissorum observantiam sub quibuscumque sententiis censuris et penis Ecclesiasticis precipere ac super quacumque oppositione adversus eadem premissa in ipsius executionis actu quomodolibet oritura et occurrente servatis tamen que fuerint de jure servanda definitive pronunciare etiam libere, ac licite possit et valeat apostolica auctoritate prefata specialiter et expresse respective concedimus atque impartimur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre suppressionis extinctionis reservationis Constitutionis assignationis Erectionis institutionis voluntatis dismembrationis exemptionis posterioris constitutionis concessionis suppositionis subjectionis attributionis incorporationis applicationis assignationis facultatis impartitionis ac posteriorum etiam reservationis dismembrationis subjectionis et suppositionis nec non decreti Derogationis voluntatis deputationis posteriorisque Facultatis concessionibus atque impartitionis infringere vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare presumpserit Indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Rome apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominice Millesimo septingentesimo octogesimo octavo Tertio decimo Kalendas septembris Pontificatus Nostri anno quarto decimo. Loco † Plumbi.

Quibus Litteris visis Ego Notarius publicus infra-scriptus presens Transumptum subscripsi ut perinde valeat ac si essent Littere originales. Actum Rome ut supra. Presentibus DD. Dominico Monti et Francisco Alari Testibus.

(L. S.) *Concordat cum Origli T. Rigambi off^{lis} de^{ptus}
A. Card. Prodal.*

Ita est Joseph Battaglia Notarius Apostolicus.

Praesentem Copiam suo mihi exhibito Originali consonam esse testor, Viennae die 4ta Mensis Octobris Anno Domini 1788.

Carolus Joseph Kriegl

*Secretus Aulus actis et Caes^o Reg^{ae} Boh^o
Aust^o Aul^{ae} Registraturae Director.*

Dieser päbstlichen Bulle wird auf allerhöchsten Befehl, in-soweit der Inhalt den Landesfürstlichen Gerechtsamen und Verordnungen nicht entgegen stehet, das Placitum regium ertheilet.

*Per Sacram Caesareo
Regiam Majestatem.*

Wienn den 24. September 1788.

Fridrich Bischeldorfer.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Anno 1716. In Sodales recepti.

- Adm Rdus & Religiosissimus D. P. **Alexander Engelshausen**,
Sac. ac exempti Ord. Cist. in celeberrimo ac antiquissimo Mo-
nasterio Sitticensi Professor, p. t. Camerarius ibidem.
- Rssmus Dnus **Joannes Plut**, Teut. Ord. Praepositus Möttlicensis,
& Parochus in Siemitsch.
- Adm R. & perillustris Dnus **Josephus Ignatius Schweiger**.
- R. D. **Carolus Josephus Burger**, Diuinorum in Monspurg Co-
operator. Obiit 3. Aprilis 1724.
- R. D. **Josephus Schettay**, Alumnus Oberburgensis.
- R. D. **Joannes Panian**, Cooperator in Weixelburg.
- R. D. **Alexius Jeran**, Cooperator Hyper-Labacensis. Obiit 30.
7bris 1719.
- R. D. **Georgius Schuoler**, Cooperator in Prasberg.
- Multum Rdus Dnus **Vincentius Schoucatnikh**, Vicarius Slauo-
Graecii.
- R. D. **Jacobus Quass**, Vicarius in Cronau.
- R. D. **Matthias Eustachius Samsa**, Cooperator Jelschanae
prope Flumen. Eliminatus est, eo quod discesserit ad partes
remotas sine praevia insinuatione.
- R. D. **Bartholomaeus Vidmair**, Cooperator in Höfflein.

Anno 1717. Consortio DD. Sodalium copulati.

- Plm Rdus. ac Illmus DD. **Joannes Ernestus L. B. ab Erberg**.
Obiit Viennae 29. 9bris 1717.
- Adm Rdus, ac perillustris D. **Joannes Ludouicus à Gandin**,
parochus in Leitsch.
- Adm R. D. **Franciscus Juuanziz**, parochus ad S. Martinum
sub Kallenberg.
- Adm R. D. **Carolus Galliz**, parochus in Tichern.
- R. D. **Andreas Rogl**, Cooperator in Commenda ad S. Petrum.
- R. D. **Michael Blass**, Sacellanus in Kraitberg. Obiit 19. Xbris 1721
- R. D. **Lucas Serounik**.

Anno 1718. In Sodalitatem adscripti.

- Rssmus, ac Illmus DD. **Petrus Jacobus L. B. Testaferrata**,
Ord. Hierosol. Commendator S. Petri in superiori Carniolia.
- Adm Rdus, ac Religiosus Dnus P. **Daniel Krekler**, Sac. Ord.
Cist. Sitticii Professor, p. t. Samariae Plebanus.
- R. D. **Alexius Wetstein**, Vicarius in Monspurg.
- R. D. **Joannes Bapta Fux**, Diuinorum Hotscheuiaae Cooperator.
- R. D. **Andreas Wagner**, Vicarius in Wodiz.
- R. D. **Andreas Collar**, Cooperator in Pirkendorff.
- R. D. **Andreas Valauschek**, Coop. ad S. Petrum prope Königs-
perg. Obiit ibidem 16. Aprilis 1722.
- R. D. **Paulus Watz**, Cooperator in Moraitsch.
- R. D. **Antonius Smolle**, Cooperator ad S. Georgium in Cam-
pestribus.

Anno 1719. ad sodalium accesserunt.

- Adm Rdus, ac Religiosissimus D. P. **Leopoldus Graffenberg**,
Sac. Ord. Cist. Sitticii Professor.
- Adm Rdus, ac Religiosissimus D. P. **Andreas Purg**, Sac. Ord.
Cist. Sitticii Professor.
- Adm Rdus, ac Religiosissimus D. P. **Alanus Schuzig**, Sac. Ord.
Cist. Sitticii Professor.
- Adm R. D. **Franciscus Kosler**, Parochus in Thschermoschniz.
- R. D. **Josephus Ignatius de Graffhaiden**, Cooperator ad S
Martinum prope Crainburgum.
- R. D. **Joannes Bapta Saluadori**, Cooperator Samariae.
- R. D. **Franciscus Irmel**, ad S. Vitum infra Sitticium Cooperator.
- R. D. **Joannes Bapta Perneth**, Sacellanus apud Illmum Dnum,
Dnum Comitem a Liechtenberg.

Anno 1720. DD. Sodalium consortio aggregati.

- Rssmus Dnus, Dnus **Joannes Andreas à Stemberg**, Cathedralis
basilicae ad S. Nicolaum Labaci Canonicus.
- Adm Rdus, ac Religiosissimus D. Pr **Sigismundus Rauber**, Sac.
Ord. Cist. Sitticii Professor. Obiit 22. Januarii 1725.
- Adm Rdus, ac Religiosissimus D. P. **Engelbertus Perizoff**, Sac.
Ord. Cist. Sitticii Professor.
- Adm Rdus, ac Religiosissimus D. P. **Ludouicus Gandin**, Sac.
Ord. Cist. Sitticii Professor.
- Plurimum Rdus ac Illmus Dnus, Dnus **Marcus Antonius Rauber**
L. B.
- Plurimum Rdus Dnus **Ferdinandus Raster**, Plebanus & Com-
missarius in Saxenfeldt.
- Rdus Dnus **Gregorius Kriuez**,
- Rdus Dnus **Jacobus Dolnizer**, Diuinorum Cooperator in Wodiz.
- Rdus Dnus **Simon Hostar**, Vicarius in Jauchen.
- Rdus Dnus **Petrus Grossl**, Vicarius in Watsch.
- Rdus Dnus **Georgius Jenko**, Cooperator in Zirklach.

Anno 1721. In classem DD. Confratrum eleuati.

- Adm Rdus, ac Religiosissimus Dnus P. **Carolus Pilpach**, Sac.
ac exempti Ord. Cist. Sitticii Professor, p. t. Prior.
- Adm Rdus, ac religiosissimus Dnus P. **Edmundus Polz**, Sac.
exempti Ord. Cist. Sitticii Professor.
- Multum Rdus Dnus **Casparus Plus de Swizer**.
- Adm Rdus Dnus **Franciscus Wilhelmus à Liechtentall**,
Parochus ad S. Petrum in Commenda.
- Multum Rdus Dnus **Joannes Franciscus Loik**.
- Rdus Dnus **Gregorius Marenek**.
- Rdus Dnus **Michael Schenouiz**, Cooperator in Obergurk. Obiit
16. 8bris 1721. ibidem.
- Rdus Dnus **Joannes Andreas Kunstl**.

Anno 1722. In Sodalitatis Album aggregati.

- Rssimus Dnus **Joannes Andreas Skerpin**, Canonicus Labacensis.
 Adm Rdus, ac Religiosissimus Dnus Pr **Godefridus Wremfeldt**,
 Sac. ac exempti Ord. Cist. Sitticii Professorus.
 Adm Rdus, ac Religiosissimus Dnus P. **Stephanus Merchern**,
 Sac. ac exempti Ord. Cist. Sitticii Professorus.
 Rdus Dnus **Jacobus Raunik**.
 Multum Rdus Dnus **Joannes Grossl**.
 Rdus Dnus **Gregorius Schinkouiz**.
 Rdus Dnus **Franciscus Xaverius Salulan**.
 Rdus Dnus **Adamus Ignatius Marinz**.
 Rdus Dnus **Vincentius Mlakar**.
 Rdus Dnus **Jacobus Hostnik**.
 Rdus Dnus **Joannes Mlakar**.
 Rdus Dnus **Thomas Jambschik**. Obiit 23. 9bris 1722.

Anno 1723. in Sodales electi.

- Plm Rdus & perillustris Dnus **Joannes Adamus de Wernek**,
 Parochus in Arch.
 Plm Rdus, ac Illmus Dnus, Dnus **Sigefridus Georgius L. B.,**
ab Engelshauss, Parochus in Zhatesch.
 Rdus Dnus **Marcus Valerius Hörner**, Diuinorum Cooperator in
 Ponticulis.
 Multum Rdus Dnus **Andreas Makouiz**, Ss. MM. Hermagorae &
 Fortunati Beneficiatus Reiffnicii.
 Rdus Dnus **Thomas Kaple**, Vicarius ad S. Lauretium in Kraina.
 Rdus Dnus **Jacobus Riffi**, praefectus Carolini Collegii Labaci.
 Rdus Dnus **Joannes Sauol**, Cooperator in Arch.

Anno 1724. Ad sodalitiu assumpti.

- Adm Rdus, ac Religiosissimus Dnus Pr. **Wilhelmus Trattnik**,
 Sac. Ord. Cist. in Landtstrass Professorus.
 Adm Rdus, ac Illmus Dnus, Dnus **Antonius Gotthardus ab**
Erberg L. B.
 Adm Rdus Dnus **Matthias Vrbaniz**, Parochus ad S. Cancianum
 prope Auersperg.
 Multum Rdus Dnus **Michael Killer**, Vicarius ad S. Nicolaum
 Labaci.
 Rdus Dnus **Joannes Bapta Podguriz**, Diuinorum Cooperator
 in Hönigstein.
 Rdus Dnus **Georgius Thomez**, elemosynarius Labaci.
 Rdus Dnus **Michael Smolle**, Coop. in Haselpach.
 Rdus Dnus **Joannes Bapta Sauerschnik**, Cooperator in Reichen-
 burg.
 Rdus Dnus **Josephus Nouak**, Coop. Monspurgi.
 Rdus Dnus **Sebastianus Sorman**, Coop. in Höfflein.

Anno 1725. Sodales creati sunt.

- Adm Rdus, ac perillustris Dnus **Josephus Ignatius à Zergol-**
lern.
 Adm Rdus ac Religiosissimus Dnus P. **Joannes Nepomucenus**
Fabianiz, Sac. ac exempti Ord. Cist. Sitticii Professorus.
 Multum Rdus Dnus **Thomas Widiz**, Diuinorum Monspurgi Coepe-
 rator.

- Multum Rdus Dnus **Joannes Bapta Werk**, Samariae in infe-
 riori Carniolia Cooperator.
 Rdus Dnus **Thomas Schimontschitsch**, Curatus Xaverianus in
 Styria.
 Rdus Dnus **Simon Zeplak**, Coop. in Triffail.
 Rdus Dnus **Antonius Ignatius à Wremfeldt**.
 Rdus Dnus **Antonius Siulz**.
 Rdus Dnus **Balthasar Eisner**, Coop. in Sagor.

Anno 1726. Ad sodalitiu suscepti sunt.

- Rdus Dnus **Wolfgangus Gerdak**.
 Rdus Dnus **Antonius Matthaeus Nunziz**, Coop. ad S. Georgium
 sub Raichenberg.
 Rdus Dnus **Paulus Joannes Schonter**, Cooperator Fraslaviensis.
 Multum Rdus Dnus **Josephus Leopoldus Fischar**, Coop. in
 Wodiz.
 Rdus Dnus **Georgius Zebou**, Cooperator in Oberburg.
 Rdus Dnus **Vrbanus Justin**.

Anno 1727. Die 8. Maii ad sodalitiu suscepti sunt.

- A. R. Pr **Maximillianus Kalin**, Sitticii professorus.
 Adm Rdus Dnus **Franciscus Xaverius Utshan**, professor ibi-
 dem.
 Illustrissimus, Adm Rdus Dnus **Franciscus Antonius L. B. ab**
Egg.
 Adm Rdus P. **Carolus Rodde**, professor in Landstrass.
 Rdus Dnus **Georgius Milatsh**, Cooperator in Stein.
 Rdus Dnus **Mathias Duscha**, Cooperator Döbernicensis.
 Rdus Dnus **Joannes Bapt. Schinkoviz**, Coop. in Paak.
 Rdus Dnus **Joannes Bapt. Tahaviz**, presbyter.
 Rdus Dnus **Joannes Assole**, Coop. in Baatsh.

Anno 1728. Die 8. Maii.

- Rdus Dnus **Michael Josephus Rosman**, Vicarius in Gallizia ad
 S. Jacobum.
 Rdus Dnus **Josephus Frölich**, Curatus ad S. Franciscum Xave-
 rium in Moraitsh.
 Rdus Dnus **Georgius Ernestus Coballius**, Cooperator Reiffnicii.
 Rdus Dnus **Valentinus Shurby**, Coop. in Saisenburg.
 Rdus Dnus **Simon Reich**, Cooperator in Prassberg.
 Rdus Dnus **Fridericus Golob**, presbyter in Stain.

Anno 1729. Die 8. Maii.

- Rdus Dnus **Martinus Zhebull**, Coop. in Zirklach.
 Rdus Dnus **Andreas Rainilovitsh**, Vic. in Altenlak.
 Rdus Dnus **Joannes Bapt. Staricha**, Coop. Gottscheviae.
 Rdus Dnus **Gaspar Wohinz**, Coop. in Eisern.
 Rdus Dnus **Joannes Schurby**, presbyter in Lak.
 Rdus Dnus **Antonius Scherounik**, Coop. in Stain.
 Rdus Dnus **Bartholomaeus Stephantschiz**, Coop. Samariae.
 Rdus Dnus **Mathias Maly**, presbyter.
 Rdus Dnus **Bartholomaeus Groschl**, Coop. ad S. Martinum in
 Tuchain.
 Rdus ac Religiosus Pr **Petrus Widiz**, Ord. Cist. in Landstrass
 professorus.

Anno 1730. Die 8. Maii.

- Rdus Dnus **Blasius Lednik**, Benefic. S. Andreae ante muros Cillienses et S. Floriani in Hochenegg.
- Rdus Dnus **Nicolaus Klinz**, Beneficiatus in Saxenfeldt.
- Rdus Dnus **Josephus Tollst** (?), Vic. Samariae.
- Rdus Dnus **Martinus Georgius Jureschitsh**, Coop. ad S. Georgium sub Reichenegg.
- Adm Rdus Dnus **Georgius Jureshitsh**, Parochus in Sibica.
- Rdus Dnus **Andreas Coplön**, Coop. in Watsch.
- Rdus Dnus **Andreas Schaberle**, Coop. in Poniculis.
- Multum Rdus Dnus **Maximilianus Petrus à Modersheimb**, Celsmi Principis et Eppi Labacensis Capellanus.
- Rdus ac Relig. Pr **Sigismundus Shigan**, Ord. Cist. in Landstrass professorus.
- Rdus ac Relig. Pr **Benedictus Omersa**, Ord. Cist. Sitticii professorus.

Anno 1731. Die 8. Maii factus est sodalis.

- M. R. Clarissimus Dnus **Josephus Antonius Kotscher**, Phliae Mgr. ss. Thlgiae et J. V. Doctor, Protonotarius Aplicus, Notarius Eppalis Labaci.

Anno 1732. Die 8. Maii.

- Adm Rdus ac Doctissimus Dnus **Nicolaus Sebastianus Glavinich de Glamotsch**, Parochus Caesareus ad S. Crucem prope acidulas Rohitschenses.
- Adm Rdus ac Illmus Dnus **Franciscus Daniel L. B. a Maschkon**, Paroch. Gottscheviae.
- Rdus Dnus **Andreas Schumer**, Coop. in Seysenburg.
- Adm Rdus Dnus **Joannes Vardian**, Parochus in Schemitsch.
- Rdus Dnus **Michael Ludovicus Schaffer**, Vicarius in Watsch.
- Rdus Dnus **Michael Voitschak**, Coop. Gottscheviae.

Anno 1733. Die 8. Maii.

- A. R. ac Illmus Dnus **Franciscus Josephus L. B. ab Apfaltrer** in Grienhoff.
- Rdus Dnus **Michael Brenkh**, Coop. in Watsch.
- Rdus Dnus **Joannes Jagodiz**, Coop. in Neüll.
- A. R. Dnus **Mathias Ferderber**, Parochus in Nessenthall.
- A. R. Dnus **Primus Felicianus Miklovitsch**, in superioris Hungariae comitatu Szepusiensi parochus in Millenpach.
- Rdus Dnus **Josephus Pirkovizh**, presbyter.
- A. R. Dnus **Joannes Bernarditsch**, Praepositus in Möttling.
- Rdus Dnus **Antonius Vinter**, Curatus in Commenda Labacensi.
- Rdus Dnus **Adamus Dibaldi**, Coop. in Tschernombl.
- Rdus Dnus **Martinus Gartner**, Coop. in Döbernik.
- Rdus Dnus **Andreas Sömen**, Coop. ad S. Cancianum.

Anno 1734. Die 8. Maii, ad Sodalitium adscripti sunt.

- M. R. ac Doctissimus D. **Joannes Bapt. Shigan**, ss. Thlgiae Baccal. Form., Coop. Crainburgi.
- A. R. ac Doctissimus Dnus **Sebastianus Pogazhar**, ss. Thlgiae Baccal. Form. Vicarius Rattmonstorffii.
- A. R. Dnus **Thomas Erlach**, Parochus Imperialis in Möschnach.

- Rdus Dnus **Raymundus Dietrich**, Coop. in Tshemshenig.
- Rdus Dnus **Josephus Hozhevar**, Coop. ad S. Martinum in Tuchain.
- Rdus Dnus **Paulus Babizh**, Cooperator ad S. Cancianum prope Auersperg.
- Rdus Dnus **Joannes Bapt. Janishiz**, Sacellanus in Gerlagstein.
- Rdus Dnus **Gregorius Pernatt**, Coop. in Jauchen.
- Rdus Dnus **Joannes Bapt. Bilizh**, Coop. in Semizh.
- Rdus Dnus **Mathias Rankel**, Coop. Gottscheviae.
- Rdus Dnus **Matthaeus Raspotnik**, Coop. ad S. Martinum prope Litay.

Anno 1735. Die 8. Maii.

- Illmus, Reverendissimus, ac Amplissimus D. D. **Gullielmus Kovazitsch**, Abbas Sitticensis et Protector nostrae sodalitates.
- A. R. Dnus **Vrbanus Augustinus Krushitsch**, Parochus in Greiss.
- Rdus Dnus **Thomas Resar**, Coop. ad S. Crucem.
- Rdus Dnus **Sigismundus Kinski**, Coop. Monspurgi.
- Rdus Dnus **Georgius Lashitsch**, Coop. Moetlicae.
- Rdus Dnus **Josephus Polanz**, Beneficiatus ad S. Spiritum Tschernomblii.
- Rdus Dnus **Franciscus Andreas Hvale**, Vicarius in Cathedrali Ecclesia Labaci.
- Perillustris, A. R. ac Clarissimus Dnus **Adamus Matthaeus Sukoviz**, presbyter Labaci.
- Rdus Dnus **Joannes Suppan**, Beneficiatus in Ainött.

Anno 1736. Die 8. Maii.

- Rdus Dnus **Georgius Soran**, Coop. Samariae.
- Rdus Dnus **Bartholomaeus Suppanz**, Mgr., presbyt., ad S. Georgium in Campestribus.

Anno 1737. 8. Maii accesserunt ad sodalitem.

- Rdus Dnus **Josephus Balli**, Coop. in Sagor.
- Rdus Dnus **Josephus Torta**, Coop. Gottscheviae.
- A. R. Relig. Pr **Alexander Tauffrer**, Sac. ac Exempt. Ord. Cist., ad fontes Marianos prope Landstrass professorus et eiusdem monasterii Prior.
- A. R. ac Relig. Pr. **Alanus Smrekar**, ibidem professorus.
- A. R. ac Relig. Pr. **Matthaeus Swosel**, in valle Jocosa professorus Cartusianus.
- A. R. ac Relig. Pr. **Bartholomaeus Schmelzinger**, ibidem professorus.

Anno 1738. 8. Maii adscripti sunt.

- A. R. Nob. Excel. ac Doctiss. D. **Josephus Snediz**, Mgr. Phliae, ss. Thlgiae Baccal. Formatus, parochus in Groppa.
- M. R. etc. **Josephus Dietrich**, Phliae Mgr, ss. Thlgiae Licentiatus, Coop. ad S. Martinum prope Littay.
- Rdus Dnus **Franciscus Matthaeus Rosman**, Coop. in Treffen.
- Rdus Dnus **Ignatius Porzer** (?), Coop. in Arch.
- Rdus Dnus **Franciscus Danielzizh**, Coop. in Obergurg.
- R. ac Relig. Pr. **Andreas Tazel**, Ord. Cist. in Landstrass professorus.
- M. R. D. **Simon Zhebul**, Vicarius in Zirklach.

A. R. D. **Joannes Jurkovitsch**, Parochus in Polana.
 Rcdus Dnus **Forlani (?) Antonius**, Beneficiatus in Hopfenbach.
 Rcdus Dnus **Martinus Romuta**, Cooperator in Nesselthall (Nesselthall).

Die 8. Maii 1739 accesserunt.

D. **Laurentius Marauth**, Vicarius Monspurgi.
 D. **Mathias Kosleuzher**, Cooperator in Obergurg.
 D. **Matthaeus Panian**, Cooperator in Polana.
 Pr. **Gerardus Joseph**, Ord. Cist. Sitticii professus.
 Pr. **Robertus Valvasor**, Ord. Cist. in Landtstrass professus.
 Pr. **Joannes Wolkenberg**, eiusdem Ord. ibidem professus.
 D. **Antonius Josephus Schiffrer**, Canonicus Labaci. In Austria in Laa praepositus Infulatus.

Die 8. Maii 1740 Sodalitio adnumerati sunt.

Pr. **Robertus Mugerle**, Sac. ac Exempti Ord. Cist. Sitticii professus.
 Pr. **Fran. Xav. Barbo**, Sac. ac Exempti Ord. Cist. ad fontes Marianos professus.
 D. **Josephus Brancovitsch**, Coop. ad S. Ignatium.
 D. **Josephus Canduss**, Parochus Bonicampi.
 D. **Josephus Copriva**, Coop. in Riegk.

Die 8. Maii 1741.

D. **Gaspar Schemitsch**, ss. Thlgiae Licentiatus, Parochus in Jauchen.
 D. **Joannes Bapta Kaminar**, phliae Mgr., Coop. Tyberii.
 D. **Fran. Xav. Ivich**, Parochus in Scharffenberg.
 D. **Fran. Bartholomaeus Marenik**, Coop. Locopoli.
 D. **Georgius Slakoina**, Vicarius in Lassshiz.
 D. **Lucas Shigur**, Cooperator Bonicampi.
 D. **Joannes Pauluscha**, sacellanus in Jurovo in Croatia.
 D. **Joannes Bapt. Bilizhiz**, Coop. Tschernomblii.
 D. **Thomas Koschneg**, Vicarius in Jauchen.
 Pr. **Sigefridus Merjasiz**, Ord. Cist. ad fontes Marianos prope Landstrass professus.
 Pr. **Daniel Mordax**, ibidem professus.

Anno 1742.

D. **Sebastianus Fiegel**, sacel. in Weissenfels.
 D. **Mathias Baude**, Cooperator Sagoriensis.
Joannes Carolus Schimoniz, sacellanus in Habach.
Georgius Grohik, Coop. in Schemitsch.
Nicolaus Benaglia, Coop. in Obergurg.
Jacobus Laurin, Vic. Tschernomblii.
Franciscus Presler, Coop. in Obergurg.
Valentinus Golob, ss. Thlgiae Licentiatus, Coop. Locopoli.
Wilhelmus Markovitsch, Ord. Cist. Sitticii professus.
Josephus Barbo et **Rudolphus Poserelli**, eiusdem instituti.

D. **Joannes Alnitsch**, Coop. in Laschiz.
Jacobus Batalia, Vicarius Polanae.

Anno 1743.

D. **Carolus ab Höffer**, Beneficiatus in Rudolphswert.
 D. **Michael Vogrin**, Coop. in Nesselthall.
 D. **Wolfgangus Carolus de Schiffer**, Protonotarius Apost., Archiparochus Monspurgi.
 D. **Antonius Prenner**, Cooperator in Tschermoschniz.
 D. **Georgius Sabukoviz**, Cooperator ad S. Cancianum.
 D. **Georgius Wlashetti**, Cooperator Runae.
 D. **Lucas Walch**, Coop. Scharffenberg.
 D. **Joannes Bapt. Michelitsch**, Parochus in Pilichberg.
 D. **Josephus Makoviz**, presbyter in Weineck.

Anno 1744.

P. **Augustinus Widerkhern** Sitticensis.
 P. **Bernardus Garzerolli** Sitticensis.
 D. **Joannes Bapt. Mikez**, Parochus Lembergi.
 D. **Joannes Shigaviz**, Coop. Lembergi.
 D. **Georgius Korber**, Benef. in Hoffran.
 D. **Michael Petritsch**, Coop. in Neul.
 D. **Mathias Shagar**, Benefic. in Stain.
 D. **Joannes Rogavitsch**, Coop. Mötlicae.
Michael Smrekar, Curatus in Altenburg.
 P. **Cajetanus Mandel**, Sitticensis.
Joannes Robida, Coop. in Zirklach.
Mathias Shniderzitsch, Curatus in Lassshiz.
Michael Terboll, Cooperator in Watsch.
Joannes Bapt. Ruthelli, Vicarius ad S. Martinum prope Littai.
Joannes Krashkoviz, Parochus ad S. Crucem.

Anno 1745.

D. **Matthaeus Vretscher**, Parochus Samariae.
 D. **Joannes Dismas Floriantschitsch**, Thlgiae Baccal., Par. ad S. Vitum.
 D. **Sebastianus Vrbantschiz**, Cooperator ad S. Georgium sub Reihenek.
 D. **Andreas Periz**, Coop. ad S. Vitum prope Sitticium.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebina. *Diplomatarij: 24. Bulla papeža Pija VI., s katero zatara škofiji tržaško in pičansko, porzdigne mesto Grudiško v škofijsko stolico, podvrže novo škofijo gradišćansko nadškofu ljubljanskemu, ji podredi del zatrte nadškofije goriške in župnije zatrtih škofij tržaške in pičanske ter nekatere fare, odkrušene od poreške in puljske vladikovine. — (Nadaljevanje in konec.) — Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu. — (Nadaljevanje.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Osmo leto.

Ljubljana, meseca februarja 1895.

Številka 28.

Polidor pl. Montagnana.

Životopisna črtica.

Spisal Matej Slekovec, župnik pri sv. Marku niže Ptuja.

Dôba protestantizma je sicer, kakor drugod, tudi na Slovenskem provzročila mnogo zmešnjav in krvavih prepиров, a pri vsem tem vendarle rodila tudi dokaj dobrega. Zlasti pa so se v borbi med resnico in lažjo čistili in krepili značaji in tako je ravno v tej dôbi vzrastlo domovini mnogo velezaslužnih mož, katoliki cerkvi pa mnogo neustrašenih zagovornikov in braniteljev, katerih imena in dela bodo vedno slovela.

Med take smemo z mirno vestjo uvrstiti tudi Polidorja pl. Montagnano, apostolskega protonotarja, najvišjega komisarja in naddijakona na slov. Štajerskem in Kranjskem, prošta v Novem Mestu, župnika na Laškem in v Krškem in nadvojvodskega svetovalca in kapelana. O njem se je sicer že tu in tam kaj pisalo, a ker je vmes marsikaj krivega, zdelo se nam je primerno, o tem vsekako slavnem možu po zanesljivih podatkih sestaviti kratko životopisno črtico in jo v obrambo njegove časti objaviti.¹⁾

¹⁾ O tem za slov. Štajer nič manj ko za Novo Mesto za služnem možu objavil je g. Anton Koblar v »Drobtinicah iz furlanskih arhivov« v sešitku 3. letnika III. (1893) »Izvestij muzejskega društva za Kranjsko« na str. 103 nekatere podatke, ki se z resnico nikakor ne vjemajo, ter kažejo, da je pisatelj dotične vire le površno pregledal ter si iz njih izpisal le to, kar bi zamoglo njegovo trditev ukrepiti. Piše namreč: »Naddijakon Polidor pl. Montagnana je postal luteran (»eum haereticum euasisse, uxorem duxisse et alia multa turpia et profana patrass«). Zaradi tega je izgubil naddijakonsko čast in so ga vrgli (l. 1563.) v Ljubljani v ječo. Gorenjskemu naddijakonu Juriju Grafu je bil izročén tudi dolenski naddijakon. Isti se imenuje 7. junija 1564 »Archidiaconus utriusque Carniolae«, Ambrož Haumann pa »Commissarius Car-

Domovina Polidorja pl. Montagnane ni bila, kakor trdi I. Vrhovec.¹⁾ Laško pri Celju, ali kakor méni I. Orožen,²⁾ Celje, ampak divna Italija in sicer brezdvomno mestice Montagnana ob Adiži, po katerem je dobil tudi svoje ime. To razvidimo iz pisma oglejskega generalnega vikarja Jakoba Maraccus do duhovščine savinjske in dravske doline z dné 1. avgusta 1564. V njem namreč vikar posebno povdarja, da Polidorja ravno zaradi tega iskreno ljubi, ker je njegov rojak — »quod se ab Italia nostra oriundum esse profitetur.«³⁾

Bil je stričnik stiškega opata Bolfenka Neff-a, ki ga je dal v Padovi in Benetkah študirati. Po izvrstno dovršenih študijah prišel je Polidor, v duhovnika posvečen, na dvor kralja Ferdinanda, kjer je blizu 10 let

niolae». Graf je obiskal kot naddijakon tudi cerkve savinjskega in dravskega naddijakonuta. A ker se je Montagnana že l. 1564 spreobrnil in pokatoličani, podelil mu je oglejski vikar Jakob Maraccus naddijakonstvo na Štajerskem; torej se l. 1565 imenuje »Archidiaconus Stiriae et Sauniae«. Graf in Montagnana sta bila noromeška prošta.« Tako trdi in sklepa iz listin g. Ant. Koblar.

Toda iz dotičnih listin je razvidno, da je Polidor pl. Montagnana prišel vsled obrekovanja začasno ob službo in celo v ječo, a kmalu je njegova nedolžnost bila dokazana in vzeta čast mu zopet povrnena; Polidor ni bil nikdar luteran, zato se mu tudi ni bilo treba spreobrni in pokatoličani. V dokaz temu ponatisnili smo v »diplomatariju« dotične listine, prepisane iz natančnih kopij, ki se nahajajo v deželnem arhivu v Gradcu, doslovno. (Glej »Zgod. Zbornik« st. 441—446.)

¹⁾ Zgodovina Novega Mesta, str. 221.

²⁾ Celjska kronika, str. 261.

³⁾ Prepisi iz furlanskih arhivov v deželnem arhivu v Gradcu. (Zgod. Zbornik st. 443.)

služil kot dvorni kapelan.¹⁾ Ferdinand ga je zelo čislal, zato ga je imenoval svojega svetovaleca ter mu podelil kanonikat v Ljubljani. Vsled njegovega vpliva postal je že l. 1561 višji komisar oglejskega patrijarha »per Japydiam, Carnioliam« in naddijakon v savinjski in dravski dolini.²⁾

Leta 1563 je Polidor dobil prošnjo v Ljubljani, a ž njo ni imel sreče, pač pa mnogo britkosti. V tej dobi je namreč protestantizem došel tudi na Kranjskem in zlasti v Ljubljani do vrhunca svoje moči in slave. O binkoštih l. 1562 se je bil Primož Trubar zopet v domovino povrnil. Ljubljanski škof Peter pl. Seebach je sicer dosegel, da so ga takoj zaprli, a ker so stanovci zanj pri cesarju prosili, bil je kmalu zopet oproščen ter je mogel nadaljevati pričeto delo. Vkljub vsem ugovorom katoličanov ustanovili so protestantje l. 1563 v Ljubljani gimnazij, a Trubar je pod zavetjem deželni stanov vredil božjo službo.³⁾ Vsled tega so katoličani imeli zelo neprijeten položaj in marsikdo moral je čutiti brezozirno besnost mogočne protestantske stranke. Tudi proš Polidor jo je le prebrtko okusil.

Niso nam sicer znane nadrobnosti ostudnih spletk, s katerimi so nasprotniki hoteli vplivnega moža uničiti, a toliko je iz dotičnih listin jasno, da je Polidor vsled zlobnega obrekovanja. — »obtreatorum improbitate« prišel v ječo. Komaj iz nje izpuščen, bil je pri generalnem vikarju tožen, da je postal luteran, se oženil in »multa turpia, foeda et profana patrasse.«

Generalni vikar Jakob Maraccus, ki o ljubljanskih razmerah ni bil natančneje poučen, poklical je nato Polidorja k sebi, da se opraviči, a ker slednji zaradi kuge ni mogel in smel takoj v Videm iti in so med tem nasprotniki ga zopet tožili, ga je maja 1564 odstavil in dné 7. t. m. Gregorja Gradarija naddijakona na slov. Štajerskem imenoval.

Toda sedaj so se za čast Polidorja potegnili nekateri veljavni možje svetnega stanu in tudi verna duhovščina je generalnemu vikarju pisala, da se je Polidorju zgodila velika krivica, kajti on se ni bil nikdar poluteranil, ampak je bil vedno vnet katoliški duhovnik, katerega kakor vladar, tako tudi drugi katoličani zelo čislajo. Ta poročila so vikarja sicer zelo osupnila, a tudi razveselila. Zato je že dné 1. avgusta 1564 Polidorju pisal, da z ozirom na pisma, prejeta od merodajnih oseb, katerim mora verjeti, z radostnim srcem prizna njegovo nedolžnost ter mu zopet izroči naddijakonsko službo, katero mu je bil vzal. Tudi duhovščini savinjske in dravske doline pisal je vikar dné 1. t. m. v tej zadevi obširno pismo, v katerem jej naznani, da je Poli-

dorja zopet postavil za naddijakona. Med drugim piše: »Tandem Dei Optimi Maximi benignitate factum est, ut a vobis litteras acceperim, quae me ex maximo timore recrearunt. Testificatae nempe sunt id, quod optabam, Polidorum nempe, ut verbis vestris amabilissimis mihi que iucundissimis utar, virum honestum, catholicum, diligentem et idoneum esse, de eius vitae integritate adeo vobis constare, ut illi ea in re libenter pareatis, eumque a principibus vestris summis et clarissimis virum charum haberi et ad amplissimum sacerdotium electum fuisse. Quae quidem mihi ita grata iucundaque acciderunt, nam Polidorum vel ea potissimum causa mirifice diligo, quod se ab Italia nostra oriundum esse profitetur, Caesarisque sanctissimi Imperatoris olim a sacris fuit. Vestro autem testimonio non credere litterisque uno vestrum omnium consensu scriptis fidem non habere mihi omnino nefas est. Quare Polidoro archidiaconatus vestri magistratum gerendi, vosque illi parendi ius facultasque per nos esto, quoad ipse praesens seuis, cui hoc negotium dederit, haec explore cognoverimus, aliudque agendum esse decreverimus...«

In tako je Polidor vkljub spletkam mogočnih nasprotnikov, ki so ga hoteli uničiti, častno zmagal; zmaga je resnica nad lažjo. Pa neljuba zadeva ga je precej potrla; bolehal je za želodcem in tudi drugače ga je to zelo bolelo, da je generalni vikar obrekovalcem tako hitro veroval. Ko je vikar o tem slišal, pisal mu je dné 10. junija 1565 tolažilno pismo, v katerem med drugim povdarja: »Nullum vitae genus apud malos calunnia vacare et divum Augustinum propterea cuidam ita rescripsisse: Senti de Augustino quod libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset. Magnum quippe solatium dat conscientia recte factorum. Quare ut tu quoque eadem utaris, te et hortor et moneo. Eos namque, qui aliis praesunt, oportet, si d. Chrisostomo credimus absurdas et falsas vorare criminationes, at veritas, quae omnia vincit, contra hominum ingenia, calliditatem solertiam facile se per ipsa tuetur, vel a Deo potius, qui idem etiam est quod veritas, innocentiae propugnatore defenditur...«

Med tem je bil Ferdinand dné 25. julija 1564 umrl in na Kranjskem mu je kot nadvojvoda sledil Karol. Ta je Polidorja takoj potem, ko je bila njegova nedolžnost dokazana, imenoval svojim svetovalecem. Ker Polidor za prošnjo v Ljubljani ni več maral, potegoval se je z ozirom na to, ker mu je stiški samostan bil precej dolžen, za ovo opatijo. Te sicer ni dobil, pač pa mu je nadvojvoda izročil stiški župniji Žalec in Teharje v oskrbovanje. Tam je zastavil desetino, a vkljub temu je bil precej davka dolžen.¹⁾

¹⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 129.

²⁾ I. Orožen, Das Bisthum und die Diocese Lavant., III. 19.

³⁾ Aug. Dimitz, Kurzgefaste Geschichte Krains, 61.

¹⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 129.

Dné 9. septembra 1567 ga je nadvojvoda Karol prezentiral za Krško,¹⁾ kjer se je protestantizem zelo širil in imel lastnega predikanta Janeza Weixlerja, bivšega župnika kostelskega. Ko se je ta drznil, zopet v cerkvi pridigati, spodil ga je Polidor s prižnice in iz cerkve, kar je Krčane tako razkačilo, da bi bili župnika pretepli, ko bi se ne bil še o pravem času umaknil. Polidor je stvar naznanil nadvojvodi. Ta je poklical župana in dva meščana, ki sta predikanta vozila v Gradec, in je je dal tam zapreti.²⁾ To je meščane še bolj razkačilo.

Ker Polidor v Krškem ni bil več varen, podelil mu je nadvojvoda Karol leta 1569 župnijo Laški trg, katero je takoj prevzel, v Krškem pa vikarja nastavil.

Takoj po nastopu laške župnije je Polidor vizitiral samostan kartuzijancev v Jurjevem kloštru. V naslednjem letu je dal v Laškem na severni strani farovža postaviti nove stopnice. Te so bile v poznejših letih sicer odstranjene, a spomin na-nje se še nahaja v vzdani plošči z napisom:

»Millenos Christi postquam compleverat annos
Lustraque bis septem Phoebus uterque poli,
Hoc Polydorus opus posuit, quod cernis utrinque
De Montagnana nobilitate fruens.«

Dné 17. aprila 1575 je kartuzijancem v Jurjevem kloštru posodil 600 gold., za kar so mu zastavili dohodke v Rečicah.³⁾

Tudi v Laškem je Polidor imel opraviti s strastnimi luterani, a spolnoval je dolžnost katoliškega duhovnika z vso gorečnostjo in neomahljivo značajnostjo. Na velikonočni torek leta 1576 je poklical k sebi Zefo, soprogo Martina Kralnika, ki je bila tožena, da je katoliške obrede zaničevala in z luterani občevala. Na vprašanje, zakaj se je dala od krivoverca obhajati, ki jej vendar le ni družega dal, kakor navadni kruh, saj ima katoliške duhovnike, odgovorila je, da katoliških duhovnikov nikar ne zaničuje ter je jedenkrat od duhovnika Daniela zahtevala obhajilo, kakor ga je od mladosti prejemale, a on jej je odrekel. Ker so ž njo bili tudi drugi pri obhajilu, jej je nerazumljivo, zakaj tudi teh ni poklical. Sicer pa bi ž njo prišla tudi njena mati, ko bi ne bila bolna.

Beseda je dala besedo in prepir se je končal baje celó s pretepom.

Janez Helfenberski, oskrbnik v Celju, je tožbo omenjene Zefe »wider den Erz Pueben Polidoren«, ki se je drznil jo pretepati, česar še njen mož v najstih

letih zakonskega življenja ni nikdar storil, poslal deželni stanovom v Gradec. Kako se je zadeva končala, nam ni znano.¹⁾

Najbrž z ozirom na ono tožbo dal mu je oglejski patrijarh Janez Grimanus dné 22. novembra 1576 lepo spričevalo, da je »annos amplius quindecim cum titulo et potestate supremi per Japydiam, Carnioliam Commissarii et Vallis Sauie et Drauie Archidiaconi inseruisse, in quo munere tam praeclarum omnibus suae fidei, constantiae, modestiae et justitiae etc. testimonium dedit.«²⁾

Protestantske homatije napravljale so nadvojvodi Karolu vedno večje skrbi in preglavice. Ker je nova vera celo med benediktinci v Admontu večino redovnikov okužila in je vsled tega tudi gospodarstvo zelo propadalo, napotil je nadvojvoda tamošnjega opata Lavrencija Lombardo, da je početkom l. 1579 resigniral. Nato je dné 22. febr. i. l. s privoljenjem solnograškega nadškofa bil Polidor za upravitelja v Admontu postavljen, kajti nadvojvoda imel je do njega posebno zaupanje. Vsled tega se je Polidor preselil v Admont, odloživši službo naddijakona v oglejskem patrijarhatu. Župniji v Laškem in Krškem je dal oskrbovati po vikarjih, ravno tako tudi beneficij sv. Katarine, kateri mu je bil l. 1579 podeljen. Za slednjega je plačal 10 gold. podelilne pristojbine.³⁾

Nadškofu v Solnogradu je iz Admonta poslal obširno poročilo o svojem dosedanjem delovanju ter med drugim omenil: Totum illum districtum (naddijakonatsavinjske doline) ab haeresium labe immunem conservavi.«⁴⁾

Zaradi njegove odločnosti so Polidorju protestantski stanovi na Štajerskem kljubovali in nagajali, kjer so mu le mogli. Kot admontski administrator imel je Polidor sedež in glas v deželnem zboru, a stanovi mu te pravice niso hoteli priznati. Ko pa je vladar ukazal, da ga morajo vsprejeti, delali so mu druge sitnobe. Takoj po nastopu službe hotel mu je dr. Jakob Strauss posvetiti koledar, a deželni stanovi so dali iz rokopisa iztrgati uvod, v katerem je pisatelj delo Polidorju poklonil in slednjič še koledarja niso pustili niti tiskati. Tudi Iv. Markoviču, »Bacc. phil.«, so l. 1580 natis nekega slavošpeva na Polidorja prepovedali z opombo, ako bi dovolili kaj takega tiskati, bi kdo menil, da je tudi njim kaj mar za tako prilizovanje.⁵⁾

Ker so mu stanovi tudi v administracijskih zadevah nagajali in dajali ukaze, katerih ni mogel in hotel

¹⁾ Izvestja, II., 61.

²⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 131, in J. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 74.

³⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 130.

¹⁾ Deželni arhiv v Gradcu in I. Orožen, I. c. 24.

²⁾ I. Orožen, Das Bisthum und die Diöcese Lavant., III., 19.

³⁾ Beiträge zur Kunde steierm. Geschichtsquellen, XVIII., 37.

⁴⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 132.

⁵⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 132.

izvrševati, je, položivši račun, dné 31. julija 1581 resigniral¹⁾ ter se podal v svojo župnijo na Laškem.

Dné 7. febr. 1582 je postal zopet naddijakon savinjski in obojne Kranjske.²⁾ Takoj potem je odstavil novomeškega prošta Jurija Petronci-a, ker ni držal rezidencije. Kot vizitator je l. 1582 obiskal s Krškega tudi ribniški naddijakon. Ker mu je župnik v Ribnici pokorščino odrekel, ga je odstavil in v grad zaprl, kočevskega župnika pa za komisarja postavil, dokler ni v Ribnico prišel drug župnik in naddijakon.³⁾

Z ozirom na njegove zasluge podelil mu je nadvojvoda Karol dné 14. maja 1582 še proštijo v Novem Mestu,⁴⁾ kar je nekaterim, zlasti odstavljenemu proštu hudo zamrzelo. Vsled tega je imel sicer mnogo nasprotovanja in sitnob, a to ga ni motilo. Tudi kot prošt je spolnoval svoje dolžnosti z vso gorečnostjo ter si zlasti pri zatiranju nove vere v Novem Mestu pridobil največ zaslug. Vneti pomočniki pri tem poslu so mu bili frančiškani.⁵⁾

Dné 20. oktobra 1582 pisal je nadvojvoda Karol iz Gradca »an den Ersamen geistlichen Andächtigen Vnnsern getreuen lieben Polidoro de Montagnana Brobsten zu Ruedolffswerdt, Patriarchischen Comissari in Steyer vnnnd Crain, Erzbriester in Santhall, Pfarrer zu Tüffer und Gurkhfeldt, Vnsern Rath« ter ga pooblastil, naj z Žigo Gaissrukh-om, zastavoimcem graščine Slovenjigradec, preišče in razsodi prepir, katerega Jurij Leitgeb, cerkveni ključar pri sv. Ivanu v slovenjegraški dolini, ima s tamošnjimi farani.⁶⁾

V prihodnjem letu (1583) dné 26. oktobra je Polidor dobil almucijo.⁷⁾ To častno odlikovanje je nekateri zavidljivci hudo speklo, zato so ga pri nadvojvodi Karolu tožili različnih pregreh. Pa preiskava, katero je isti nadvojvoda z odlokom z dné 7. marca 1584 zoper njega vpeljal,⁸⁾ dokazala je njegovo nedolžnost.

Okoli l. 1587 je kot naddijakom blagoslovil in vložil temeljni kamen za cerkev D. Marije v Brezju v hočki župniji.⁹⁾

Ker je l. 1576 velik požar uničil cerkev in proštijo v Novem Mestu, sklenil je prošt Polidor l. 1591 s kanoniki posebno pogodbo. Prepustili so mu namreč v

popravo cerkve in zgradbo pogorelega pohištva svoje dohodke in tako mu je bilo mogoče, porušeno cerkev z nova sezidati.¹⁾

L. 1593 je spremljal novega oglejskega patrijarha Frančiška Barbaro pri vizitaciji na Kranjskem, ki je l. 1594 tudi v Novo Mesto prišel ter dné 22. apr. t. l. Polidorja v njegovih službah, zlasti pa kot naddijakona potrdil.²⁾ Toda vsled starosti je Polidor postal nesposoben za imenitno službo naddijakona. Da bi mu delo nekoliko olajšali, bil je dné 24. sept. 1596 kranjski naddijakonat odpravljen, a v savinjski dolini ostal je še naddijakon blizu do smrti.³⁾

L. 1596 je nameraval odstopiti krško faro svojemu vnuku Polidorju pl. Montagnana mlajšemu, a ker to nekaterim ni ugajalo, vzel ga je za kanonika v Novo Mesto.⁴⁾

Dné 12. maja 1599 mu je nadvojvoda Ferdinand iz Gradca pisal, da Krištof Škofic, župnik na Planini, namerava beneficija sv. Katarine in naše ljube Gospe v Rogatecu, katerih prvega Polidor poseda, izročiti za revne dijake jezuitom v Ljubljani, zato naj naznani svoje mnenje. Brez dvoma je v to privolil, saj je bil že poprej v tisti namen dva celjska beneficija, svetega Antona in sv. Andraša, rešil in jezuitom v Ljubljani daroval.⁵⁾

L. 1600 ga je v Novem Mestu obiskal sloveči ljubljanski škof Tomaž Hren, ko je z deželnim glavarjem Jurijem Lenkovičem zaradi protireformacije tje prišel.⁶⁾

Dné 17. junija 1600 ga je Herbart Turjaški prosil, naj potrdi Jurija Züssin-a, ki je bil za župnika v Toplicah pri Novem Mestu prezentiran.⁷⁾

Kakor prejšnja, ogrenili so mu tudi zadnja leta njegovega življenja nekateri zavidljivci, zlasti njegov naslednik v Krškem, Marko Khun. Ta je takoj po nastopu župnije pisal dné 23. junija 1601. l. v Videm, da je skoraj 40 let bil v krški fari za župnika človek, ki je gojil luteranstvo. Oskrboval je faro po vikarjih, ki so mu odštevali na leto po 200 tolarjev za penzijo. Ko je on faro od nadvojvode dobil ter jo 24. maja tega leta nastopil, našel jo je zelo zapuščeno. Ker je ondi še mnogo krivovercev, prosi dovoljenja, da bi smel odvezovati od krivoverstva.⁸⁾

Taka in enaka natoleevanja so v borbi za resnico in pravico osivelega Polidorja zelo bolela, a daljnih

¹⁾ Schmutz, Hist. z. topogr. Lexicon v. Steyerm, I., 16.

²⁾ Izvestja, II. 61.

³⁾ Izvestja, II., 87 in 88.

⁴⁾ Izvestja, II., 77.

⁵⁾ Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 74.

⁶⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 132.

⁷⁾ J. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 221. Almucija (Almucija, Feraturae) je bila krznena vrhnja halja, katera se je v znak posebne časti delila zaslužnim cerkvenim dostojanstvenikom.

⁸⁾ Izvestja, II., 77.

⁹⁾ I. Orožen, Das Bisthum und die Diöcese Lavant., I., 295.

¹⁾ Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 210.

²⁾ Izvestja, II., 77. in 78.

³⁾ Izvestja, II., 77. in 78.

⁴⁾ Izvestja, II., 77. in 78.

⁵⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 130 in 131.

⁶⁾ I. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 221.

⁷⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 131.

⁸⁾ Izvestje, II., 62.

bridkostij rešila ga je smrt. Umrl je dné 2. oktobra 1604, zapustivši s svojo oporoko z dné 5. maja 1694 kaptulu v Novem Mestu svojo knjižnico v Celju, vso svojo posodo in vse perilo.¹⁾

Dve lastni hiši v Laškem je že pred svojo smrtjo prodal.

Njegovo truplo počiva najbrž v Novem Mestu, dasi je prva leta gojil željo biti pokopan v Laškem. Tam si je že za svojega življenja dal nagrobnik napraviti. V kapeli sv. Antona tik altolja na levi strani je vzdana plošča z napisom:

»Rev. Exim. et nobil. vir D. Polydorus de Montagnana, S. Sedis Aplae ac cap. Proton. et Com. Palat.

¹⁾ I. Vrhovec, Zgodovina Novega Mesta, 221.

piissime mor. Rom. Imp. D. Ferdin. I. et Sereniss. Prin. D. Carol. Arch. Austri. a Sac. Consil. cop. nec non Ampl. Patria. Per Styr. et Carniol. supr. Gener. Com. et Archid. Pastor Ecclesiar. Tyber et Gurgfeld hic in Dno. Salvatore immutat. expectat, qui obiit in Chro Die — Mense — An. D. M. D. —.«¹⁾

Polidor pl. Montagnana je po vsem tem, kar smo v tej črtici o njem objavili, bil mož trdne volje, čistega in jeklenega značaja in zelo veljaven. Posamna sumničenja, ki so v takratni strastno razburjeni dobi, polni osebnega natolcevanja in obrekovanja, kakor druge, tudi njega zadela, mu niso mogla pomanjšati ali celo uničiti časti in slave; — njegovo ime ostane vedno slavno v domovini.

¹⁾ I. Orožen, Das Decanat Tüffer, 46.

Diplomatarij.

25.)

Jakob Maraccus, generalni vikarij oglejski, povrne Polidoru pl. Montagnani odvzeto naddijakonsko službo na Spodnjem Štajarskem ter prekliče imenovanje Gradarija za naddijakona. — Videm, 1. avgusta 1564.

Jacobus Maraccus, vicarius Aquileiensis Polidoro Montagnana archidiacono Stiriae et Sauniae S. P.

Qua te benevolentia prosecutus fuerim vel ex his literis facile cognoscere poteris, quas ad te eo tempore dedi, quo Labaci obtrectatorum improbitate in carcerem coniectus fuisti, a quibus te emissum fuisse letandum mihi esse censuissem, nisi a gravibus viris te postea haereticum evasisse, uxorem duxisse et alia multa turpia, foeda et profana patrasse audissem, quibus te ad me arcessi ut vera nec ne essent cognoscerem. At cum tu parere negligeres seu ut scribis impedieris pestilentia, id quod ego ignorabam, faciendum mihi putavi, ut merito tuo tibi magistratum abrogarem. Grave nempe nimis ac impium atque ab officio meo alienum fuisset, si vel pii catholique viri mihi dixissent, vel etiam conscientia mea arguisset, quod oves Christi sanguine redemptas sevissimo lupo vorandas tradidissem. At cum tu morae nunc et sorditatis culpam in pestilentiam transferas, hominumque gravissimorum literae, quos quidem plurimi facio eisque fidem habeo, te catholicum esse testificentur, facile adducor, ut ea credam, quae vehementer opto precibusque a Deo diligentissime contendam. Quapropter ut me tibi amicum benevolumque re ipsa cognoscas, ut quem tibi olim magistratum mandavi

^{*)} Glej članek »Polidor pl. Montagnana« st. 433, opominja 1.

gerere possis hilari animo et prompto, concedo quoad ipse aliud statuam, Gradario autem meis verbis nunciabis, ut se ab illo abstineat, quem se invisisse nunquam mihi significavit. Hae literae diplomatibus loco sunt. Concilium provinciale seu saltem dioecesanum nos brevi coacturos esse arbitror, ut de religione deque cura gregis nostri deliberemus, et quid nobis agendum sit statuamus. Ad illud te quoque accedere oportebit, quae de re ubi opus erit a me certior fiet. Interim valetudinem tuam provinciaeque quam obtines, salutem diligenter cura, quod ut facilius perficias, mitto tibi acta decretaque omnia Tridentinae Synodi quae a te tuisque omnibus sancte et inviolate servari et cupio et oro. Ea filiis fratribusque nostris leges ipsosque enixe hortaberis, ut Dei voluntatem eiusque spiritus opus perfectum et reipublicae Christianae necessarium nedum salutare agnoscant, recipiant et reverenter eis pareant et eorum ope et consilio in pascendo grege Domini utatur, sed haec alias pluribus.

Quem a me petis virum, qui de illatis tibi criminibus cognoscat mittam ubi commodum opportunumque videbitur. Cogito ipse totius dioecesis visitationem de qua quod diploma te a Caesare obtinuisse scribis, ad nos deferri curabis, sed priusquam illam instituum, te aliosque archidiaconos omnes nos invisere oportebit. De hoc simul coram deliberabimus, et quonam pacto episcopi Labacensis conatibus obviam eamus iuraque nostra servemus, rationem aliquam inibimus.

Gratio nostro scribo, ut ab alienis manus abstineat, utque si quid haecenus occupavit restituat. Obtemperatum ipsum existimo. Ea de re literas a te

expectabo. Vale, teque mihi charissimum fore tibi persuadeas, quoad ipse voles, te autem velle existimabo, si te nobis catholicum servabis. Christianis moribus praeditum ostendes et in provincia tua administranda diligentem praestabis iterum Vale.

Vtino, Calendis Sextilis MDLXIV.

26.

Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, naznani duhovščini savinjske in dravske doline, da je Polidorja pl. Montagnano zopet postavil za naddijakona. — Videm, 1. avgusta 1564.

Jacobus Maraccus vicarius Aquileiensis clero Vallis Sauniae et Draviae S. P. D.

Significatum mihi fuerat superioribus mensibus Polidorum Montagnanam, cui provinciae vestrae archidiaconatum dederam multis flagitiis contaminatum a nobis, hoc est a piis et catholicis ad impios et hereticos descivisse multaque alia patrasse, quibus eum archidiaconatu indignum profecto esse iudicavi. Quae ut vera an non essent cognoscerem ipsum ad me arcessi, at eum venire differret quotidie et procrastinaret, illi quod mihi non obtemperaret, magistratum abrogavi et Gradarium vestrum in eius locum substitui vobisque mandavi, ut reiecto Polidoro Gradario quem probum et catholicum virum et ad vos agendum aptum et idoneum esse censebam adhaerescitis et haerescitis. At eum Gradarius nunquam meis litteris rescripserit, quibus ut eum magistratum iniret, fideliterque et diligenter gereret, cum illo egeram, non poteram, ut verum fateor de vobis non sollicitus esse. Quin fieri poterat, ut non angerer eum vos fidei meae commissos, et quorum ratio a me Deo reddenda erit, non solum a Rectore destitutos cernerem, verum etiam ab immani et fero lupo circumventos esse existimarem.

Tandem Dei Optimi Maximi benignitate factum est, ut a vobis litteras acceperim, quae me ex maximo timore recrearunt. Testificatae nempe sunt id, quod optabam, Polidorum nempe, ut verbis vestris amabilissimis mihi iucundissimis utar, virum honestum, catholicum, diligentem et idoneum esse, de eius vitae integritate adeo vobis constare, ut illi ea in re libenter pareatis, eumque a principibus vestris summis et clarissimis virum charum haberi et ad amplissimum sacerdotium electum fuisse. Quae quidem omnia mihi ita grata iucundaque acciderunt, ut gratius hoc tempore iucundiusque accidere nihil potuerit, nam Polidorum vel ea potissimum causa mirifice diligo, quod se ab Italia nostra oriundum esse profitetur, Caesarisque sanctissimi Imperatoris olim a sacris fuit. Vestro autem testimonio

non credere litterisque uno vestrum omnium consensu scriptis fidem non habere, mihi omnino nefas est. Quare Polidoro archidiaconatus vestri magistratum gerendi, vosque illi parendi ius facultasque per nos esto, quoad ipse praesens seu is, cui hoc negotium dederam, haec explorete cognoverimus, aliudque agendum esse decreverimus. Id quod a vobis et Polidorus ipse postulat, quod brevi futurum esse spero. De eius ad nos quotannis profectioe alias, nam quid archidiaconis omnibus ea in re agendum sit, statuit amplissimus vir Marinus olim patriarcha Aquileiensis et sanctae sedis apostolicae Cardinalis, dominique et principis nostri frater, ad quem principem hanc rem deferam et quid illi placeat, ad vos perscribam. De iniuriis, quas a Craffio archidiacono nostro Carnioliae vobis illatas fuisse conquesti estis, scribo ipsi, ut se non iniuria solum sed rebus omnibus alienis absteineat, vobisque vestras ecclesias et iura omnia restituat. Quodsi ipse parere neglexerit, officio meo non deero, neque vobis non aequum solum et iustum, sed propitium etiam et benevolum quibuscunque in rebus potero, experiemini. Vos quicquid ipse hac in re egerit mihi significari curabitis. Reliqua ipse perficiam. Habebitis cum his literis acta decretaque omnia sanctae synodi Tridentinae, cui parere quicumque Christi nomen dedere tenentur. Ex his vos quid agere, et quid cavere deberetis, facile cognoscetis. Vos rogo atque obsecro, ut diligenter excubetis vigiletisque non solum ne grex Christi vobis creditus a feris lupis diripiatur, voreturque, verum ut et sartum tectumque illum servetis, ne sanguis eius a vobis requiratur. Valet, fratres optimi, et piis precibus in Domino contendite, ut pastorem nostrum salvum diu incolumemque servet, mei memoriam tenete literasque ad me quam sepiissime date, quibus, quid agatis, quomodo valeatis, quo in statu res vestrae sint, cognoscer, vobisque si qua in re opus erit, presto esse possim, quod quidem faciam quam libentissime. Iterum semperque valet.

Vtino, Calendis Sextilis MDLXIV.

27.

Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, tolaži Polidora pl. Montagnano, užaljenega zaradi pisma, katero mu je pisal pred letom, verujoč obrekovalcem. — Videm, 10. junija 1565.

Jacobus Maraccus vicarius generalis Polidoro Montagnana, archidiacono Stiriae et Sauniae. S. D.

Mirabar quod tam diu nihil abs te literarum acciperem, quum supervenit internuntius tuus literas stomachi et querelae plenas afferens, quae quidem molestissime mihi acciderunt. Animadverti nempe te literis

quae ad te proximo anno calendis Sextilis exaravi, nimis valde esse commotum ac perturbatum, neque id, quod debebas cogitasse. Nullum scilicet vitae genus apud malos calumnia vacare et divum Augustinum propterea cuidam ita rescripsisse: Senti de Augustino quod libet, sola me in oculis Dei conscientia non acuset. Magnum quippe solatium dat conscientia recte factorum. Quare ut tu quoque eadem utaris, te et hortor et moneo. Eos namque qui aliis praesunt oportet, si d. Chrisostomo credimus absurdas et falsas vorare criminationes, at veritas quae omnia vincit, contra hominum ingenia, calliditatem solertiam facile se per ipsa tuetur, vel a Deo potius, qui idem etiam est, quod veritas, innocentiae propugnatore defenditur. Ego a divinis literis

edoctus tam cito nemini manum impono, ita nec omni spiritui credo. Sed de his in presentia satis. De conubio clericorum, usu calicis et ceteris, quae scripsisti, in synodo dioecesana, de qua in civitate Aquileiae congregando amplissimus praeses noster ad religiosissimum Carolum archiducem Austriae literas dedit, brevi de liberabimus. Interea quid novi mandem, nihil habeo. Consulemus Summum pontificem atque quicquid ille e republica esse senserit, nos sanctum nedum ratum habebimus. Cor nempe eius in Dei manu esse non dubitamus. Caetera quae te scire volo, ex literis Maphaei scribae nostri cognoscis. Vale.

Vtini, IV. Idus Junii MDLXV.

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Anno 1746, 8. Maii.

- D. **Andreas Höller**, Ord. Cartusiani in valle Jocosa Praelatus.
- D. **Franciscus Morautschar**, Licentiatus. Coop. ad S. Martinum extra Crainburgum.
- D. **Philippus Jerschinovitsch**, Ord. Cist. Sitticii professor.
- D. **Josephus Klemenz**, Curatus Litopoli.
- D. **Matthaeus Dornig**, Coop. Monspurgi.
- D. **Antonius Lemochar**, sacellanus in Podpetsch.

Anno 1747, 8. Maii.

- P. **Alexander Hollerstein**, Ord. Cist. in Landstrass professor.
- P. **Leopoldus Boseti**, Ord. Cist. in Landstrass professor.
- D. **Bartholomaeus Tschurn**, Cooperator in Costreiniz.
- D. **Josephus Kepiz**, Vic. ad B. V. in Tuhein.
- D. **Joannes Bapt. Nemainitsch**, Coop. Tschernomblii.
- D. **Lucas Maschon**, Coop. ad S. Rupertum.

Anno 1748.

- P. **Ignatius Schaffer**, Ord. Carthus. in valle Jocosa professor procurator.
- D. **Michael Michelitsch**, Cooperator in Polana.
- D. **Joannes Mathias Kern**, S. Thlgiae Licentiatus, Cooperator in Rieg.
- D. **Franciscus Stenberg**, Primissarius Gottscheviae.
- D. **Casparus Globotschnig**, Mgr., Coop. in Scharffenberg.
- D. **Georgius Fik**, Coop. in Moraitsch.
- D. **Joannes Bapt. Verderber**, Cooperator in Alllack.
- D. **Carolus Josephus Weinacht**, Cooperator in Ponculus.
- P. **Albericus Raditsch**, Ord. Cist. Sitticii professor.

Anno 1749.

- P. **Antonius Gallenfels**, Ord. Cist. Sitticii.
- P. **Abundus Hollerstein**, Ord. Cist. ibidem.
- P. **Bernardus Gertschman**, Ord. Cist. in Landstrass.
- D. **Joannes Sylvester de Rostern**, parochus in Guttendorff.

Anno 1750.

- D. **Joannes Carolus Comes Barbo de Waxenstein**, Thlgiae Doctor, Plebanus Steinensis.
- D. **Rudolphus Godefridus L. B. a Billichgraz**, presbyter Labaci.
- D. **Primus Suschnig**, Cooperator in Stein.
- D. **Josephus Tarman**, sacellanus in Aich.
- P. **Joannes Steiss**, P. **Maximilianus Pilpach**, Ord. Cist. Sitticii professi.

Anno 1751.

- D. **Joannes Wassil**, Curatus in Münkendorf.
- D. **Franc. Xav. Jureschitsch**, Coop. Ponculus.
- D. **Adamus Vodenak**, Parochus in Tiechern.
- D. **Laurentius Pojaunig**, Beneficiatus in Tschemschenig.
- D. **Franc. Rubida**, Mgr. Cooperator ibidem.
- D. **Ignatius Aug. Grabenek**, ad S. Vitum supra Labacum Cooperator.

Anno 1752.

- P. **Conradus Feichtinger**, Ord. Cist. Sitticii professor.
- P. **Marianus Guetrath**, Ord. Cist. ad fontes Marianos prope Landstrass professor.
- D. **Michael Talmeiner**, Curatus in Zirklack.

P. **Jacobus Defin**, P. **Simon Jenewein**, P. **Joannes de Grandi**, P. **Paulus Lengfelder**, P. **Gabriel Miller**, P. **Josephus Waltgunij**, P. **Hugo Pittner**, P. **Anselmus Pinter**, P. **Bruno Ortner**, P. **Nepomucenus Lednig**, P. **Franciscus Xaverius Eichler**, omnes Cartusiam Freidnicen professi.

Anno 1753.

- D. **Francisc. Antonius Torta de Brienthall**, ss. Thlgiae Dr., Proton. Apleus, Abbas Inful. Commiss. ad S. Georgium sub Reicheneg.
- D. **Josephus Schmait**, Cooperator Weixelburgi.
- D. **Georgius Goimeriz**, Primissarius Mötlicae.
- D. **Gregorius Xaverius Ratkovitsch**, Coop. ad S. Rupertum.
- D. **Leopoldus Georgius de Planques**, Beneficiatus in Watsch.
- D. **Valentinus Tertnig**, Cooperator in Pak.
- D. **Josephus Zeppon**, Cooperator in Sagor.
- D. **Andreas Paschitsch**, Cooperator Vidicensis. (?)
- D. **Franciscus Loy**, Cooperator in Riek.
- D. **Petrus Stainitsch**, Vicarius in Tschernembl.
- D. **Joannes Adamus Reinilovitsch**, Coop. in Tschermoschniz.

Anno 1754.

- D. **Nicolaus Gruden**, parochus in Pishaz.
- D. **Bertholdus ab Höffern**, Cooperator Lucisylvae.
- D. **Casparus Copshar**, Coop. ad S. Margaritam prope Klingenfels.
- D. **Antonius Jenko**, Cooperator Samariae.
- D. **Ignatius Ramutha**, Cooperator in Mösl.
- D. **Michael Eustahius de Rastern**, in Scherenbichl presbyter.
- D. **Joannes Sherauz**, Commissarius Rottmanstorffii.

Anno 1755.

Hoc anno occurrit festum Ascensionis Dni. N. J. C. cum festo Apparitionis S. Michaelis. qua die ob domesticas functiones ex Dnis Confratribus ad congressum non comparuerunt, nisi tres sequentes ad sodalitium assumpti.

- D. **Valentinus Shagar**, Cooperator in Neül.
- D. **Joannes Fridericus Khern**, Cooperator Gottscheviae.
- D. **Joannes Sterk**, presbyter Curatus in Polana.

Anno 1756.

- D. **Gregorius Scheronig**, Vicarius in Neül.
- D. **Mathias Hodomal**, Beneficiatus Raspianus in Stain.
- D. **Georgius Lukan**, Capellanus in Paak.
- D. **Bartholomaeus Maguschar**, Vicarius ad S. Petrum in valle Savina.
- D. **Franc. Ant. Linthart**, Curatus Samariae in Styria.
- D. **Michael Schgainer**, sacellanus in Galleneg.
- D. **Jacobus Room**, Vicarius in Tschernombl.

- D. **Georgius Zeiser**, Cooperator in Alten Laak.
- D. **Andreas Martinschek**, parochus in Tschatesch.
- D. **Antonius Planques**, Cooperator ad S. Cancianum.
- D. **Andreas Wezstein**, Vicarius ad S. Crucem.

Anno 1757.

- D. **Carolus Comes a Lamberg**, Hierosolymitanus Eques et Commendatarius, Canonicus Labacensis.
- D. **Ferdinandus L. B. ab Apfaltrern**, ss. T. D. Plebanus in Stein.
- D. **Michael Kureth**, parochus in Paak.
- D. **Georgius Gaspertschitsch**, Vic. ad S. Georg. sub Reicheneg.
- D. **Ignatius Peer**, Vicarius ad S. Rupertum in Styria.
- D. **Antonius Jenko**, Cooperator in Schenstein.
- D. **Georgius Lavrin**, Vicarius in Schemitsch.
- D. **Michael Vidosch**, Cooperator in Mösl.
- D. **Antonius Kapus**, primissarius in Stein.
- D. **Leopoldus Waichardus L. B. Gall de Gallenstein**, Beneficiatus ibidem.
- D. **Wolfgangus de Stenberg**, parochus Weixelburgi.

Anno 1758.

- D. **Antonius Hokhoffer**, Sacerdos in Neihoff.
- D. **Andreas Matschiller**, Cooperator Samariae.
- D. **Antonius Perizhoff**, Cooperator in Obergurg.
- D. **Antonius Riedler**, Cooperator in Treffen.
- D. **Antonius Suetlin**, Cooperator in Hönigstein.
- D. **Josephus Ranilovitsch**, Cooperator in Altlagk.
- D. **Franciscus Xav. Kunz**, Vicarius ad S. Michaellem.
- D. **Lucas Wuzell**, Vicarius ad S. Jacobum in Doll.

Anno 1759.

- D. **Ignatius Kleplat**, Curatus in domo Teuthonica Labaci.
- D. **Petrus Suchenstein**, Vicarius Samariae.
- D. **Georgius Presetnig**, Cooperator in Arch.
- D. **Antonius Gredenz**, Cooperator in Tshatesh.
- D. **Antonius Mallitsch**, Curatus Locopoli.
- D. **Jacobus Anzl**, Parochus sub Shemitsch

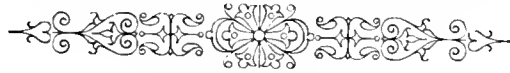
(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. Polidor pl. Montagnana. — Diplomatarij:
 25. Jakob Maraccus, generalni vikarij oglejski, porrne Polidoru pl. Montagnani odzeto naddijakonsko službo na Spodnjem Štajarskem ter prekličje imenovanje Gradarija za naddijakona. — 26. Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, naznani duhorščini sarinjske in dravske doline, da je Polidorja pl. Montagnano zopet postavil za naddijakona. — 27. Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, tolaži Polidora pl. Montagnano, užaljenega zaradi pisma, katero mu je pisal pred letom, verujoč obrekovalcem. — **Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.** — (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Osmo leto.

Ljubljana, meseca aprila 1895.

Številka 29.

Diplomatarij.

28.

Mihael Brigido, knezonadškof ljubljanski, odstopi fare, pripadajoče poprej k zatrti goriški nadškofiji, ležeče ob Dravi na Štajarskem, knezoškofu sekovskemu. — Ljubljana, dné 6. novembra 1788.

Notum sit omnibus ad quos pertinet, quod, cum Celsissimo et Reverendissimo S. R. I. Principi, Dno Archiepiscopo Labacensi per supremam Aulae Cancellariam ddo 29na Aug. cur. anni insinuatum fuerit, sacrae Caes: Reg. Majestati pro bono Religionis, et meliori Episcopatum concentratione visum fuisse, ut ad perficiendum statutae concentrationis negotium Ecclesiae, et Parochiae ad Dravum sitae, quae pro parte Styriae inferioris ad Archiepiscopatum nuper per Bullam Pontificiam suppressum et extinctum olim pertinuerunt praevia mutua Consensione Celsissimo, et Reverendissimo S. R. I. Principi Dno Episcopo Seccoviensi relinquenterentur.

Quare ad divini cultus augmentum, atque ad animarum Salutem et populorum commodum impensius promovendum, nec non ad Caesareae Majestatis voluntatem exequendam Celsitudo sua Reverendissima Dominus Archiepiscopus Labacensis, qua Metropolita Celsissimo et Reverendissimo Dno Episcopo Seccoviensi, hac tamen conditione, ut Jura metropolitana Celsissimi, et Reverendissimi S. R. I. Principis, Dni Archiepiscopi Salisburgensis, nec non jura Patronatus et Vogtetica suis respective Patronis competentia in perpetuum illaesa permaneant, omni meliori modo, jure, et forma renuntiat, et relinquit, atque renuntiatas, et relictas esse, et manere vult Ecclesias et Parochias sequentes, nominatim: S. Barbarae, Sauritsch, Gorenzenberg, Leskovitsch, S. Viti,

S. Laurentii, Mariae Neustift, Liechteneg, Kötsch, Mariae Rast, Zirkovitz, Schleinitz, Lembach, Haidin, S. Laurentii in eremo, S. Joannis, S. Nicolai, S. Mariae Magdalенаe, B. Mariae Virg. in eremo, cum reliquis Curatiis, Ecclesiis, capellis ad praedictas Parochias spectantibus, etiam hic non expressis.

Quam translationem, ac renuntiationem cum omnibus et singulis hoc Instrumento contentis, reservatis quoque ab initio expressis Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps Dominus Archiepiscopus Labacensis renuntians, et transferens semper, ac perpetuo ratam, gratam, validam ac firmam haberi vult, praesupposito tamen Celsissimi, et Reverendissimi S. R. I. Principis Dni Episcopi Seccoviensis consensu. In cujus rei fidem altesatus Celsissimus et Reverendissimus S. R. I. Princeps Dnus Archiepiscopus Labacensis publicum hoc renuntiationis instrumentum propria manu subscripsit, consuetique sigilli munimine roborari fecit. Datum Labaci in Residentia Archiepiscopali die 6ta mensis Novembris anno millesimo septingentesimo octogesimo octavo.

Michael, Archiepiscopus Labac.

29.

Mihael Brigido, knezonadškof ljubljanski, odstopi one fare na Zgornjem Koroškem, ki so pripadale zatrti goriški nadškofiji, knezoškofu krškemu. — Ljubljana, dné 7. novembra 1788.

Notum sit omnibus, ad quos pertinet, quod, cum Celsissimo et Reverendissimo S. R. I. Principi Domino Archiepiscopo Labacensi per supremam Aulae Cancellariam ddo 29na Aug. cur. anni insinuatum fuerit, Sacrae

Caes. Reg. Majestati pro bono Religionis, et meliori Episcopatum concentratione visum fuisse, ut ad perficiendum statutae concentrationis negotium Ecclesiae et Parochiae in Carinthia superiori sitae, quae pro parte Carinthiae superioris ad Archiepiscopatum Goritiensem nuper per Bullam Pontificiam suppressum, et extinctum olim pertinuerunt, praevia mutua consensione Celsissimo, et Reverendissimo S. R. I. Principi Dno Episcopo Gurcensi relinquenterentur.

Quare ad divini cultus augmentum, atque ad animarum Salutem, et populorum commodum impensius promovendum, nec non ad Caesareae Majestatis voluntatem exequendam, Celsitudo sua Reverendissima Dominus Archiepiscopus Labacensis, qua Metropolitae, Celsissimo, et Reverendissimo Domino Episcopo Gurcensi, hac tamen conditione, ut jura metropolitana Celsissimi, et Reverendissimi S. R. I. Principis Domini Archiepiscopi Salisburgensis, nec non iura Patronatus et Vogtetica suis respective Patronis competentia in perpetuum illaesa permaneant, omni meliori modo, jure, et forma renuntiat, et relinquit, atque renuntiatas et relictas esse, et manere vult Ecclesias, et Parochias Sequentes, nominatim: Villacum, Fürnitz, S. Leonardi ad 7 fontes, Arnoldstein, Lind, Göriach, Thörl, Seltschach, Coggau, Tarvis, Sabnitz, Raibl inter, Raibl anter, Uggowitz, Wolfsbach, Malborgeth, Diebolskirchen, S. Spiritus, Pontafel, Pleyberg, S. Henrici in Greüth, S. Georgii, Wasserlienburg, Sak, Feistriz, Forderberg, S. Stephani, Firulach vel S. Stephani, Egg, Mellweg, S. Hermagorae, Weisspriach, S. Laurentii in Gitschtal, Weissensee, Mitschig, Rattendorf, Tröplach, Kirchbach, Waidek, Raisach, Graffendorf, Stranig, S. Danielis, Maratten, Würmlach, Kotschach, S. Jacobi, Karnath, Liesing, S. Laurentii, Luggau, S. Martini supra Villacum, Kellerberg, Ruebland, Feistriz sub Paternion, Kreuzen, S. Paternion, Stoggenboy, Kamering, Paldramstorf, Sachsenburg, Lind, Weissach, Oetting, Perau, S. Mariae in Gail, Drau, S. Stephani sub Finkenstein, Latschach, Petschnitzen, Rossek, Rosenbach, S. Jacobi, Mariae in Elend, Kappel, S. Margaritae in Weidisch, Suetsath, Pleyberg, Gleinach, Zell, S. Joannes in Gansdorf, Bernthal, Ss. Trinitatis in Unter Loibl, Ferlach, S. Antonii in Weidisch, cum reliquis Curatiis, Ecclesiis, Capellis ad praedictas Parochias spectantibus, etiam hic non expressis.

Quam translationem, ac renuntiationem cum omnibus et singulis hoc Instrumento contentis, reservatis quoque ab initio expressis Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps Dominus Archiepiscopus Labacensis renuntians, et transferens semper, ac perpetuo ratam, gratam, validam ac firmam haberi vult, praesupposito tamen Celsissimi, et Reverendissimi S. R. I. Prin-

cipis Dni Gurcensis consensu. In cujus rei fidem altifatus Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps, Dnus Archiepiscopus Labacensis publicum hoc renuntiationis instrumentum propria manu subscripsit, consuetique sigilli munimime roborari fecit. Datum Labaci in Residentia Archiepiscopali die 7ta mensis Novembris anno millesimo septingentesimo octogesimo octavo.

Michael, Archiepiscopus Labac.

30.

Mihael Brigido, knezonadškof ljubljanski, odstopi one fare na Spodnjem Koroškem in Spodnjem Štajarskem, ki so pripadale nedavno zatrti goriški nadškofiji, knezškofu lavantinskemu. — Ljubljana, 8. novembra 1788.

Notum sit omnibus, ad quos pertinet, quod, cum Celsissimo, et Reverendissimo S. R. I. Principi Dno Archiepiscopo Labacensi per supremam Aulae Concellariam ddo 29na Aug. curr. anni insinuatam fuerit, Sacrae Caes. Reg. Majestati pro bono Religionis, et meliori Episcopatum Concentratione visum fuisse, ut ad perficiendum statutae Concentrationis negotium Ecclesiae, et Parochiae in Carinthia et Styria inferiori sitae, quae pro parte Carinthiae et Styriae inferioris ad Archiepiscopatum Goritiensem nuper per Bullam Pontificiam suppressum, et extinctum olim pertinuerunt, praevia, mutua consensione Celsissimo et Reverendissimo S. R. I. Principi Dno Episcopo Lavantino relinquenterentur.

Quare ad Divini cultus augmentum, atque ad animarum Salutem, et populorum commodum impensius promovendum, nec non ad Caesareae Majestatis voluntatem exequendam Celsitudo sua Reverendissima Dominus Archiepiscopus Labacensis, qua Metropolitae, Celsissimo, et Reverendissimo Domino Episcopo Lavantino, hac tamen conditione, ut Jura metropolitana Celsissimi et Reverendissimi S. R. I. Principis Domini Archiepiscopi Salisburgensis, nec non jura Patronatus et Vogtetica Celsissimo, et Reverendissimo S. R. I. Principi Domino Archiepiscopo Labacensi, aliisque patronis competentia in perpetuum illaesa permaneant, omni meliori modo, jure, et forma renuntiat, et relinquit, atque renuntiatas, et relictas esse, et manere vult Ecclesias et Parochias sequentes et quidem in Carinthia inferiori Ecclesias et Parochias nominatim: Eberndorf, S. Canciani, Stein, S. Viti, S. Leonardi in Abbatia, Möchling, Galicia, Rechberg, Kappel oppid: Seelland, Ebriach, S. Philippi in Planstorf, Sittersdorf, Globasnitz, St. Stephani sub Feyersperg, Guttenstein am See, Guttenstein oppid., Leifling, Tsherberg, Schwabegg, Neuhausel, exceptis tamen Ecclesiis, et Parochiis nuper Celsissimo, et Reverendissimo Dno Episcopo Gurcensi relictis. In Styria inferiori vero Ecclesias, et Parochias nominatim:

Videm, Liechtenwald, Podgorje, Sromle, Artisch, Pischatz, ad Capellas, Runa, Dobova, Sachsenfeld, Preschin, Tichern, S. Petri, Paak, Gallitia, Santhal, S. Petri, S. Georgii, S. Marcin, Siessenberg B. M. V. Lemberg, S. Nicolai, S. Martini in Poniculis, S. Viti, Traenenberg, S. Stephani, Schleinitz, Calobje, S. Josephi, Cilleja, Guttendorf, Seitz, Heilenstein, S. Andreae, S. Crucis, Kostreinitz, S. Petri in valle, Monsperg, S. Urbani, S. Antonii in Stoperzen, S. Spiritus, Feistriz, S. Martini in Pacher, sup. Pulsgau, infra Pulsgau, Kerschbach, Maxau S. Andreae, Poltschach, Laporje, Reifnitz, Saldenhoffen, Treffin, S. Antonii, Studeniz, S. Laurentii, S. Primi, Rochitsch, S. Rochi, S. Floriani, Schiltern, Neukirchen, Sternstein, S. Jodoci, Hoeheneg, Doberna, S. Martini in Valle rosarum, Gonobitz, Kirchstätten, Rättschach, Teinach, Tschadram, Prichova, Latschach, S. Cunegundis, S. Wenceslai, S. Margarithae in Köbl, Tüffer, S. Bartholomaei, Laak, S. Rupertii, S. Jacobi in Dol, Reichenburg, Kopreiniz, S. Nicolai, S. Martini, Mariae Suetina, Mariae Schevern, S. Nicolai prope Wiederdriess, S. Jacobi in Pametsch, S. Petri in Weidenstein, S. Viti prope Waldegg, S. Margarithae in Kottelach, S. Joannis prope Drauburg, S. Petri in Kronenberg, S. Rochi in Siella, S. Lamberthi in Skomern, cum reliquis Curatiis, Ecclesiis, Capellis ad praedictas Parochias spectantibus, etiam hic non expressis, exceptis tamen Ecclesiis, et Parochiis nuper Celsissimo et Reverendissimo Dno Eppo Seccoviensi relictis.

Quam translationem, ac renuntiationem cum omnibus et singulis hoc Instrumento contentis, reservatis quoque ab initio expressis Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps Dominus Archiepiscopus Labacensis renuntians, et transferens semper, ac perpetuo ratam, gratam, validam ac firmam haberi vult, praesupposito tamen Celsissimi, et Reverendissimi S. R. I. Principis Dni Episcopi Lavantini consensu. In cujus rei fidem aliefatus Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps, Dominus Archiepiscopus Labacensis publicum hoc renuntiationis instrumentum propria manu subscripsit, consuetique sigilli munimime roborari fecit. Datum Labaci in Residentia Archiepiscopali die 8va mensis Novembris anno millesimo septingentesimo octogesimo octavo.

Michael, Archiepiscopus Labac.

31.

Mihael Brigido, knezonadškof ljubljanski, odstopi nekatere župnije na Tirolskem, ki so pripadale svoj čas škofiji goriški, knezoškofu briksenskemu. — Ljubljana, dné 3. februarija 1789.

Notum sit omnibus, ad quos pertinet, quod cum ab Augustissimo Imperatore Dioecesium concentratio

designata existat. Celsissimus ac Reverendissimus S. R. I. Princeps Dnus Archiepiscopus Labacensis qua Metropolita ad divini cultus augmentum, atque ad animarum Salutem impensius promovendam, nec non ad Caesareae Majestatis voluntatem exequendam, Celsissimo, ac Reverendissimo S. R. I. Principi Domino Episcopo Prixinensi, hac tamen conditione, ut jura patronatus, et Vogtetica suis respective Patronis competentia in perpetuum illaesa permaneant, omni meliori modo, jure, et forma renuntiat, et relinquit, atque renuntiatas et relictas esse, et manere vult Parochias in Thyroli sitas, sequentes, nimirum: Lavant, Tristach, et Haiden, sive Ampezzo, cum reliquis Curatiis Ecclesiis, Capellis, ad praedictas parochias spectantibus, etiam hic non expressis.

Quam translationem, ac renuntiationem cum omnibus, et singulis hoc instrumento contentis, reservatis quoque supra memoratis C. et R. S. R. I. Princeps Dominus Archiepiscopus Labacensis renuntians, ac transferens semper, ac perpetuo ratam, gratam, validam, ac firmam haberi vult, praesupposito tamen Cels. et Rdmi S. R. I. Princ. D. Eppi Prixinensis consensu. In cujus rei fidem aliefatus Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps, Dominus Archiepiscopus Labacensis publicum hoc renuntiationis instrumentum propria manu subscripsit, consuetique sigilli munimime roborari fecit. Datum Labaci in Residentia Archiepiscopali die tertia mensis Februarii anno millesimo septingentesimo octogesimo nono.

Michael, Archiepiscopus Labac.

32.

Mihael Brigido, knezonadškof ljubljanski, odstopi dve župniji, ležeči na Hrvatskem in pripadajoči svoj čas škofiji goriški, škofu zagrebškemu. — Ljubljana, dné 17. februarija 1789.

Notum sit omnibus, ad quos pertinet, quod cum Celsissimo ac Reverendissimo S. R. I. Principi Domino Archieppo Labacensi per supremam aulae Cancellariam ddo 28va Januarii c. a. insinuatum fuerit, ut ad perficiendum statutae concentrationis negotium parochiae duae in Croatia sitae cum spectantibus ad eas vicinitatibus, quae ad Archiepiscopatum Goritiensem nuper per Bullam Pontificiam suppressum, et extinctum olim pertinerunt, praevia mutua consensione Reverendissimo, ac Excellentissimo Dno Eppo Zagrabiensi relinquerentur.

Quare ad divini cultus augmentum, atque ad animarum Salutem, et populorum commodum impensius promovendum, nec non ad Caesareae Majestatis voluntatem exequendam Celsitudo Sua Reverendissima Dominus Archiepiscopus Labacensis qua Metropolita Re-

verendissimo, ac Excellentissimo Dno Eppo Zagrabienſi, hac tamen conditione, ut jura Patronatus, et vogtetica ſuis reſpective Patronis Competentia in perpetuum illaeſa permaneant, omni meliori modo, jure, et forma renuntiat, et relinquit atque renuntiatas, et relictas eſſe, et manere vult Parochias in Croatia ſitas, nimirum Vivodina, et Sichelburg unacum vicinitatibus Novosdla, Poklek, et Jevoviza ad praedictas Parochias ſpectantibus.

Quam translationem, ac renuntiationem cum omnibus, et Singulis hoc Instrumento contentis, reſervatis quoque ab initio expreſſis Celsiſſimus et Reverendiſſimus S. R. I. Princeps Dominus Archiepiſcopus Labaceniſis renuntians, et transferens ſemper, ac perpetuo ratam, gratam, validam, ac firmam haberi vult, praesuppoſito tamen Reverendiſſimi, ac Excellentiſſimi Domini Episcopi Zagrabienſis conſenſu. In cujus rei fidem aliefatus Celsiſſimus et Reverendiſſimus S. R. I. Princeps, Dominus Archiepiſcopus Labaceniſis publicum hoc renuntiationis instrumentum propria manu ſubſcripſit, conſuetique ſigilli munimime roborari fecit. Datum Labaci in Reſidentia Archiepiſcopali die 17. menſis Februarii anno milieſimo ſeptingenteſimo octogeeſimo nono.

Michael, Archiepiſcopus Labac.

33.

Mihael Brigido, knezonadškof ljubljanski, odstopi tiſte župnije na Zgornjem Koroškem, Koroškem in Spodnjem Štajarskem, ki ſo pripadale nekdaſj goriški nadškofiji, nadškofu ſolnograškemu, da je le-ta prepuſti ſvojim ſufraganom. — Ljubljana, dne 15. marca 1789.

Notum ſit omnibus, ad quos pertinet, quod cum Nobis per ſacrae Regioe Caesarae Apostolicae Majestatis ſuae ſupremum Interioris Austriae Gubernium ſub 22da Januarii inſinuatum fuerit, Sacrae Caesarae Regiae Majestati pro bono Religionis, et meliori Episcopatum I. A. distributione, atque Concentratione neceſſarium viſum fuiſſe, ut Parochiae illae, quae in Charinthia ſuperiore, et Carinthia, et Styria inferiore ad Archiepiſcopatum Goritiensem nunc extinctum, et ſuppreſſum olim jure ordinario pertinuerunt, Celsiſſimo, ac Reverendiſſimo S. R. I. Principi Domino Archiepiſcopo Salisburgensi tanquam Metropolitae plene, ac omnimode eum in finem cederentur, atque transferrentur, ut eo facilius totum Dioceſeos territorium ſui futuri diſtrictus Metropolitanus unitum, et clauſum habere, atque ſuis tribus Dominis Episcopis Suffraganeis tenore Caesarae Regiae diſpoſitionis cedere valeat.

Quare ad majorem cultum divinum, animarumque Salutem, atque populorum commodum impenſius promovendum, et ad Caesarae Majestatis voluntatem exequendam Celsiſſimus, et Reverendiſſimus S. R. I. Prin-

ceps Dominus Archiepiſcopus Labaceniſis tanquam Metropolitanus pro ſe, et ſucceſſoribus ſuis vigore hujus instrumenti libere, abſque ulla reſervatione, hac tamen conditione, ut jura Patronatus, et vogtetica ſuis reſpective Patronis, et Dominiis, aliaque jura Dominio Sittich competentia in perpetuum illaeſa permaneant, omni meliori modo, jure, ac forma in perpetuum atque irrevocabiliter Celsiſſimo et Reverendiſſimo S. R. I. Principi Domino Archiepiſcopo Salisburgensi Metropolitae renuntiat, cedit et relinquit, atque renuntiatas, ceſſas, et relictas eſſe, et manere vult Eccleſias, et Parochias ſequentes in Carinthia ſuperiore: Villacum, Fürnitz, S. Leonardi ad 7fontes, Arnoldſtein, Lind, Göriach, Thörl, Seltschach, Coggau, Tarvis, Sabnitz, Raibl inter, Raibl anter, Uggo-witz, Wolfsbach, Malborgeth, Diebolskirchen, S. Spiritus, Pontafel, Pleyberg, S. Henrici in Greüth, S. Georgii, Wasserlienburg, Sak. Feiſtriz, Forderberg, S. Stephani, Firulach vel S. Stephani, Egg, Mellweg, S. Hermagorae, Weisspriach, S. Laurentii in Gitschtal, Weissensee, Miltſchig, Rattendorf, Tröplach, Kirchbach, Waidek, Raisach, Graffendorf, Stranig, S. Danielis, Maratten, Würmlach, Kotschach, S. Jacobi, Karnath, Liesing, S. Laurentii, Luggau, S. Martini ſupra Villacum, Kellerberg, Rueb-land, Feiſtriz ſub Paternion, Kreuzen, S. Paternion, Stoggenboj, Kamering, Paldramſtorf, Sachsenburg, Lind, Weissach, Oetting, Perau, S. Mariae in Gail, Drau, S. Stephani ſub Finkenſtein, Latschach, Petschnitzen, Rossek, Rosenbach, S. Jacobi, Mariae in Elend, Kappel, S. Margaritae in Weidiſch, Suetſhath, Pleyberg, Gleinach, Zell, S. Joannes in Gansdorf, Bernthal, Ss. Trinitatis in Unter Loibl, Ferlach, S. Antonii in Weidiſch. Cum Eccleſiis, et Curatiis ibidem exiſtentibus etiam hic non expreſſis.

In Carinthia, et Styria inferiore vero Eccleſias et Parochias: Eberndorf, S. Canciani, Stein, S. Viti, S. Leonardi in Abbatia, Möchling, Gallicia, Rechberg, Kappel oppid: Seelland, Ebriach, S. Philippi in Planſtorf, Sittersdorf, Globasnitz, S. Stephani ſub Feyers-berg, Guttenſtein am See, Guttenſtein oppid., Leifling, Tſherberg, Schwabegg, Neuhaüſel, Videm, Liechtenwald, Podgorje, Sromle, Artisch, Piſchatz, ad Capellas, Runa, Dobova, Sachsenfeld, Preſchin, Tichern, Paak, Gallitia, Santhal, S. Petri, S. Georgii, S. Marein, Siessenberg B. M. V. Lemberg, S. Nicolai, S. Martini in Ponniculis, S. Viti, Traenenberg, S. Stephani, Schleinitz, Calobje, S. Joſephi, Cilleja, Guttendorf, Seitz, Heilenſtein, S. Andreae, S. Crucis, Koſtreinitz, S. Petri in valle, Monſperg, S. Urbani, S. Antonii in Stoperzen, S. Spiritus, Feiſtriz, S. Martini in Pacher, ſup. Pulsgau, infra Pulsgau, Kerschbach, Maxau, S. Andreae, Poltschach, Laporje, Reifnitz, Saldenhoffen, Treffin, S. Antonii, Studeniz, S. Laurentii, S. Primi, Rochiſch, S. Rochi, S. Flo-

riani, Schiltern, Neukirchen, Sternstein, S. Jodoci, Hocheneg, Doberna, S. Martini in Valle rosarum, Gonobitz, Kirchstätten, Rätshach, Teinach. Tschadram, Prichova, Latschach, S. Cunegundis, S. Wenceslai, S. Margarithae in Köbl, Tüffer, S. Bartholomaei, Laak. S. Rupertii, S. Jacobi in Dol, Reichenburg, Kopreiniz, S. Nicolai, S. Martini, Mariae Suetina, Mariae Schevern, S. Nicolai prope Wiederdriess, S. Jacobi in Pametsch, S. Petri in Weidenstein, S. Viti prope Waldegg, S. Margarithae in Kottelach, S. Joannis prope Drauburg, S. Petri in Kronenberg, S. Rochi in Siella, S. Lamberthi in Skomern. Cum Ecclesiis, et curatiis ibidem existentibus etiam hic non expressis.

Ad Dravum in Styria inferiore denique sitas Ecclesias, et Parochias: S. Barbarae, Sauritsch, Gorenzenberg, Leskovitsch, S. Viti, S. Laurentii, Mariae Neustift, Liechteneg, Kötsch, Mariae Rast, Zirkovitz,

Schleinitz, Lembach, Haidin, S. Laurentii in eremo, S. Joannis, S. Nicolai, S. Mariae Magdalenae, B. Mariae Virg. in eremo. Cum Ecclesiis, et Curatiis ibidem existentibus, etiam hic non expressis.

Hanc igitur translationem, cessionem, ac renuntiationem cum omnibus, et singulis hoc instrumento contentis, reservatis quoque ab initio expressis Celsissimus, ac Reverendissimus S. R. I. Princeps Dominus Archiepiscopus Labacensis renuntians, ac transferens semper, ac perpetuo ratam, gratam, validam, ac firmam haberi vult. In cujus rei fidem atefatus Celsissimus, et Reverendissimus S. R. I. Princeps Dominus Archiepiscopus Labacensis publicum hoc renuntiationis instrumentum propria manu subscripsit, consuetique sigilli munimine roborari fecit. Datum Labaci in Residentia Archiepiscopali die 15ta Martii 1789.

Michael, Archiepiscopus Labac.

Doneski

k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem.

(Piše J. Š a š e l j.) — (Dodatek II.)

Ker sem dobil po zadnjem »Dodatku« (glej str. 263. »Zgodov. zbornika«) zopet nekaj gradiva k zgodovini kranjskih zvonarjev in zvonov¹⁾ naj priobčim še to:

B. Zvonovi z napisom, brez imena zvonarjevega.

b) Z gotskimi minuskulami.

Pri sv. Tomažu v škocijanski fari pri Dobravi ima srednji zvon napis in letnico. Napis se glasi: *Gloria in excelsis Deo* . . . Nadaljni napis, kakor tudi leto se ne dá prebrati. Zvon ima grb. Utisnjen je lev, stoječ na zadnjih nogah.

Mali zvon v Borštu v podzemeljski fari ima štirikrat napis: *Maria unr.*

Veliki zvon na ljubljanskem gradu ima napis: *o † rex † glorie † veni † cum † pace † anno † domini † millesimo C.C.C.C.X.X X.X.*²⁾

¹⁾ Poslali so mi zopet podatke čč. gg.: M. Arko za faro Šturje; I. Sternad za Babino polje; Iv. Nemanjič za faro sv. Treh Kraljev na Vrhu; Fr. Češarek za Suhor; Fr. Avsec za Trebnje; A. Bojanec za Škocijan pri Dobravi; J. Benkovič za Dobrniče in sv. Rok v žužemberški fari; H. Povše za Krko.

²⁾ Izvestja muzejsk. društva 1893. str. 77.

c) Z latinskimi majuskulami.

Mali zvon na ljubljanskem gradu z napisom: *a peste, fame et bello, libera nos Domine.* — Mali zvon v gradu na Krupi v semiški fari, ki tehta okoli stota z napisom: *got und her sai mir gn DMI.* — V zvoniku nad mestno svetovalnico v Ljubljani z napisom: *Senatus & populus Labacensis sub Consule Andrea Chren Et Judice Johane Sonze me F. F. ano MDCII.*³⁾ — Iz leta 1626. na Stopnem v škocijanski fari pri Dobravi. — Iz l. 1664. pri sv. Marku v suhorski fari z napisom: *Gloria in excelsis Deo.* — Iz l. 1666. pri sv. Štefanu v krški fari. — Iz l. 1671. v Šmavru v dobrniški fari. — Iz leta 1672. na Slančjem Vrhu v škocijanski fari. — Iz l. 1686. v Knežji Vasi v dobrniški fari. — Iz l. 1700. na Vini Gorici v trebanjski fari. — Iz l. 1726. v Šmavru v dobrniški fari. — Iz leta 1728. na Stopnem v škocijanski fari. — Iz l. 1732. na Slančjem Vrhu v škocijanski fari.

C. Zvonovi z napisi in zvonarjevim imenom.

a) Ljubljanski zvonarji.

Lienhart Giesser (1545—1571). Iz l. 1548. pri sv. Jakobu v suhorski fari z napisom: *Hat gossen*

³⁾ Izvestja muzejskega društva 1893 str. 208.

Lienhart Giesser zu Laibach. — Iz l. 1551. mali zvon v Račjem Selu v trebanjski fari z napisom: *Lienhart Giesser hat mie gossen im jor 1551.* — Iz leta 1553. srednji zvon na ljubljanskem gradu z napisom: *Lienhart Giesser hat mich gossen zu Laibach.* — Pa ta zvonar ni lil samo zvonov, temveč, kakor beremo v »Zgodovini Novega Mesta« na strani 21., lil je tudi topove. V Novem Mestu sta se nahajala, kakor beremo ravno tam, dva njegova topa z napisom: *Ferdinandus D. Gr. R. H. et B. me fieri fecit. Leonhart Guesser hat mich gossen zu Laibach anno D. MDL in: Carolus Dei Gratia archidux Austriac me fieri jussit. Leonhard Guesser hat mich gossen zu Laibach MDLXXI.* In kakor beremo v »Mitthlg. des hist. Ver. für Krain« 1863 str. 3. bil je tudi puškar. Tam se namreč bere iz l. 1548: Lienhart Giesser Bürger zu Laibach Puchsengiesser.

Mert Edelman. Iz leta 1592. pri sv. Jakobu v krški fari z gotskimi minuskulami.

Joannes Albino (1577—1594). V Radohovi Vasi v šentpeterski duhovniji na Notranjskem visi zvon z napisom v gotskih minuskulah: *sante . primosi . ora pro . nobis* — in nekoliko nižje z majuskulami: *opus Joanes Albini. 1577.* Nad spodnjim robom je v sredi križ in zraven napis: *Sule . fec . far — Caspar . sule . fee . far.*⁴⁾

Elias Sombrakh. V zvoniku nad mestno sve-tovalnico v Ljubljani visi zvon z napisom: *Ich Ruf die Heern zum Rat, Gott will das man arm und reich Gerechtickait thue. Elias S. G. M. Anno 1718.* Tako je čitati napis v »Izvestjih muzejsk. društva« 1893 str. 208., kjer je pa leto gotovo pomotno mesto 1618.

Mihael Remer. Iz l. 1638 pri sv. Tomažu v škocijanski fari.

Casparus Franchi (1671—1734). Iz l. 1693. v Knežji Vasi v dobrniški fari z napisom: *Sancta Gnesse ora pro nobis. Sub R. D. Mattia Maxlt pairocho.* — Iz l. 1698. pri Treh Farah v metliški fari in v Račjem Selu v trebanjski fari. — Iz l. 1701. na Stopnem v škocijanski fari. — Iz l. 1710. v Račjem Selu v trebanjski fari. — Iz leta 1718. v Dobrničah. — Iz leta 1723. v Šturju srednji zvon z napisom: *A fulgure et tempestate libera nos Domine, libera nos, salva nos, vivifica nos o b. Trinitas.* — Iz leta 1725. v farni cerkvi svetih Treh Kraljev na Vrhu in pri sv. Juriju v krški fari.

Josephus Samassa (1734—1742). Iz l. 1737. v Šmavru v dobrniški fari in pri sv. Roku v žužemberški fari.

Antonius Samassa (1742—1750). Iz l. 1742. pri Treh Farah v metliški fari. — Iz l. 1749. na Brezi v trebanjski fari.

⁴⁾ Izvestja muzejskega društva 1893, str. 159.

Zacharias Reid. Iz l. 1758. na Vrhtrebnjem v trebanjski fari. — Iz l. 1760 na Dobravi v isti fari. — Iz l. 1765. v Dobrničah. — Iz l. 1770. pri sv. Jakobu v suhorski fari in v Šmavru v dobrniški fari. — Iz l. 1772. v Borštu v podzemeljski fari in v Šturju.

Joannes Reid (1775—1783). Iz l. 1775. v Dobrničah. — Iz l. 1781. in 1782. v Lukovku v trebanjski fari.

Benedictus Huetterer. Iz leta 1754. na Slančjem Vrhu v škocijanski fari.

Joannes Jacobus Samassa (1769—1803.) Iz l. 1791. na Liscu v dobrniški fari. — Iz l. 1792. pri sv. Jakobu v krški fari. — Iz l. 1793. na Gradišču v trebanjski fari. — Iz l. 1794. na Savi v radeški fari. — Iz l. 1795. na Jezeru v trebanjski in pri sv. Juriju v krški fari. — Iz l. 1797. in 1798. na Hlevnem Vrhu v fari sv. Treh Kraljev na Vrhu. — Iz l. 1798. v farni cerkvi sv. Treh Kraljev. — Iz l. 1799. v Babinem Polju. — Iz l. 1801. v Šmavru v dobrniški fari. — Iz l. 1802. pri sv. Jakobu v krški fari.

Vincentius Samassa. Iz leta 1811. pri sv. Marjeti v trebanjski in iz l. 1814. pri sv. Duhu v krški fari.

Josephus Reiss (1820—1824). Iz leta 1820. v Šahovcu v dobrniški fari. — Iz l. 1821. v cerkvi svetih Treh Kraljev na Vrhu in pri sv. Marku v suhorski fari.

Antonius Samassa. Veliki zvon v farni cerkvi na Krki, ki je tehtal 37 st. 15 f. in je l. 1892. počil ter bil na novo prelit, je imel ta-le napis: *Sv. Urshule dan 1842 turn pogorel svonovi se stopili skos skerb g. fajmostru Fil. Jak. Pushavza nove napravili farmani. Vlit Anton Samassa v Ljubljani 1843.*

Albert Samassa. L. 1892. obhajala je livarna Samassova 125 letnico svoje tvrdke. Ob tej priliki objavil je sedanji zvonar g. Albert Samassa zanimiv 4 strani broječ »Slavnostni spis v proslavo 125 letnega obstoja tvrdke Samassa v Ljubljani 1767—1892, iz katerega povzamemo, da se je ulilo od utemeljenja tvrdke do l. 1892. 5091 zvonov v skupni teži 2,027.743 kg., število, ki ga do zdaj ni dosegla nobena zvonarna v Avstriji.

D. Zvonovi tujih zvonarjev po Kranjskem.

Stefan. Pri sv. Roku v metliški fari je mal, počen zvon, ki ima ta-le napis v dveh vrstah: *van voier bin ich gflosen Stefa — n hat mich gosen ano MDLXX.*

V. Lodovicus. V Radohovi Vasi v šentpeterski duhovniji na Notranjskem ima manji zvon napis: *sante . primosi . ora . pro . nobis.* — *Opus V. Lodovici 15+77⁵⁾.*

Romano Colbach in Gorizia. Mali zvon iz l. 1825. v Šturju, posvečen M. D. ima ta-le napis: *Ex-*

⁵⁾ Izvestja muzejskega društva 1893, str. 159.

audi Domine vocem populi tui et libera eum ab omni malo. Opera di Romano Colbachin Gorizia.

Ignaz & Peter Hilzer. Dva zvona iz l. 1877. visita v Selcih dobrniške fare.

Celjski zvonarji.

Nicolaus Boset. Iz l. 1691. na Savi v radeški fari.

Caspar Balthasar Schneider. Iz l. 1752. veliki zvon na Savi v radeški fari. — Iz l. 1764. na Stopnem v škocijanski fari. — Iz l. 1669. in 1670. v Dulah v isti fari.

* * *

Naj omenim k sklepu še dveh zanimivih zvonov, katera je opisal g. Benesch v »Mitthlg. d. k. k. Central-

Commissione 1892, zv. 18., str. 187 in katera je dobil g. Samassa v prelitje. Kje sta preje visela, ni povedano. Omenjeni list je priobčil tudi njuni sliki. Prvega je lil l. 1449. Joannes de Francesca v Benetkah. V krilu je podoba M. D., ki sedi na skrinji in drži v rokah Božje dete ter je ogrnena s plaščem. Spodaj je napis: *Joannes de Francesca me fecit venecias MCCCCXLVIII.*

Drugi zvon je iz 16. veka in ima dva reliefa, katerih jeden predstavlja križanje Gospodovo, drugi pa presv. Trojico in sicer na način, kateri od l. 1737. v cerkvi ni več dovoljen. Predstavlja namreč glavo s trojnim moškim bradatim obrazom v okvirju, podobnem medaljonu. Na robu okvirja pa so napisi, zgoraj: *Pater est filius*, na levo na strani *filius est sps sts* in desno na strani *spus sts est pater*. Vmes pa je še po en napis: *deus est pater — deus est filius — deus est sps sts.*

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Anno 1760.

- D. **Josephus Stainiz**, Parochus in Videm in Styria.
- D. **Stephanus Videtitsch**, Cooperator ad S. Rupertum.

Anno 1761.

- D. **Carolus Verbega**, Cooperator ad S. Crucem in Styria.
- D. **P. Edmundus Weber**, Ord. Cister. Sitticii professus.
- D. **Franciscus Shenovitsh**, Cooperator in Honigstein.
- D. **Ignatius Krall**, Subsidiarius in Obergurg.
- D. **Joannes Copriua**, Prmissarius Gottscheviae.
- D. **Joannes Jaketitsch**, Cooperator Vinicae.
- D. **Joannes Irman**, Vicarius in Arch.
- D. **Mathias Lubi**, Cooperator Ossiunizii.
- D. **Michael Lux**, Cooperator Treffinii.

Anno 1762.

- D. **P. Antonius Wolwiz**, Ord. Cist. in Lantstrass professus.
- D. **P. Dismas Jan**, ibidem professus.
- D. **Fortunatus Sheriag**, Vicarius in monte doloroso.
- D. **Franciscus Werlitsh**, Cooperator in Moraitsch.
- D. **Jacobus Kotscheuar**, Curatus in Arch.
- D. **Josephus Markouitsch**, SS. Th. D., Parochus ad S. Vitum.
- D. **Josephus Michelitsch**, Vicarius Mötlicae.
- D. **Josephus Perz**, Cooperator in Zhermoshniz.
- D. **Josephus Willitshitz**, Ord. Tenth. Prmissarius Mötlicae.
- D. **Franciscus Shagar**, Cooperator ad magnam Dominicam.
- D. **Sebastianus Bradashka**, Vicarius in Obergurg.

Anno 1763

- D. **Andreas Wohinz**, Cooperator in Stain.
- D. **P. Edmundus Klun**, S. Ord. Cist. professus in Landstrass.
- D. **Joannes Bapta Selenz**, Cooperator in Obergurg.
- D. **Laurentius Matko**, Cooperator in Lemberg in Styria.
- D. **Lucas Gaspertshiz**, Curatus in Videm in Styria.
- D. **Mathias Pirz**, Cooperator ad S. Crucem in Styria.
- D. **Mathias Ramor**, Vicarius in Zhermoshuiz.
- D. **Mathias Wuzhar**, beneficiatus in parochia Obergurg.
- D. **Stephanus Vbiz**, S. Ord. Cist. professus in Landtstrass.

Anno 1764.

- D. **Mathias Vogrin**, Subsidiarius in Altlak.
- D. **Ignatius David**, Cooperator in Treffen.
- D. **Franciscus Salesius Haan**, Vicarius in Lusthall.
- D. **Paulus Türkh**, Vicarius Civitatis in Stein.
- D. **Carolus Reshen**, Vicarius Samariae.
- D. **Paulus Droiz**, Caes. Reg. Archiparochus ad S. Crucem prop Acidulas.
- D. **Laurentius Sershen**, parochus ad B. Hemam.
- D. **Georgius Loretitsch**, Cooperator in Nesselthal.

Anno 1765.

- D. **Georgius Perez**, Cooperator in Rieg.
- D. **Franciscus Fajenz**, Cooperator in Mösel.
- D. **Mihael Shimitsh**, parochus ad albam Ecclesiam.
- D. **Franciscus Sigel**, Cooperator in Treffen.
- D. **P. Benedictus Laurich**, Cist. Ord. Sitticii professus.

- D. **P. Robertus Kuralt**, Cist. Ord. Sitticii professus.
 D. **Marous Tashitsh**, Cooperator Methicae.
 D. **Ignatius Sabareth**, Cooperator in Watsh.
 D. **Jacobus Supantshitsh**, Cooperator ad S. Vitum.
 D. **Primus Brinoviz**, quondam parochus in Paak.
 D. **Ignatius Urbais**, Cooperator ad S. Martinum prope Littay.
 Rms. D. **Martinus Josephus Jabacin**, de an. etc. Rudolfsberti.
 D. **Simon Cordish**, Cooperator ad S. Rupertum.
 D. **Joannes Adamus Malitsch**, Cooperator in Obergurg.
 D. **Christophorus Tabore**, operarius in monte doloroso. (Madipedi.)
 D. **Martinus Polshaak**, Cooperator Poniculis.
 D. **Michael Salz**, Cooperator Poniculis.

Illmus et Rssmus DD. **Franc. Kav. e. L. B. de Taufrer**, Abas Sittic. et protec.

Adm Rdus D. **Henricus de Werth**, Caes. Reg. parochus in Moraitsh.

Anno 1767.

- D. D. **Martinus Ferdinandus Barthalotti**, SS. Thlgie Doctor Abbas Infulatus et Archidiaconus Cillejensis.
 D. **Casparus Shimitsch**, Sacellanus Curatus in Altenburg.
 D. **Matthaeus Petritsch**, Cooperator Madipedii.
 D. **Joannes Fabitsch**, Cooperator Vinicensis.
 D. **Antonius Schnidertschitsch**, Vic. ad S. Joannem in Valle.
 D. **Joannes Schepaher**, Vicarius Tschernomlii.
 D. **Valentinus Josephus Shagar**, Curatus in Stein.
 D. **Andreas Pogatschnik**, Cooperator ad S. Martinum in Tuchein.
 D. **Joannes Schlager**, Vicarius ad S. Martinum prope Littay.
 D. **Franciscus Rumpler**, Coop. ad S. Crucem infra Landstrass.
 D. **Joannes Rosman**, Vicarius in Zirkle prope Gurgfeldt.
 D. **Gregorius Kragl**, Cooperator in Haslbach.
 D. **Thomas Seiz**, Cooperator in Döbernig.
 D. **Thomas Igl**, Cooperator in Tschemshenig.
 D. **Joannes Paulus Lakner**, SS. Thlgiae Lic. Coop. in Mösl.
 D. **Antonius Zergol**, Parochus in Neül.
 D. **Josephus Cordin**, Parochus Lembergi in Styria.

Anno 1768.

- D. D. **Josephus Shrókinger de Neidenberg**, Commissarius ad S. Georgium, Consultor.
 D. **Franciscus Xaverius Hönlig**, Parochus in Calobie.
 D. **Michael Conda**, Parochus in Podsemel.
 D. **Thomas Wulovitsh**, Vicarius ad B. V. in Thall.
 D. **Bartholomaeus Shuan**, Cooperator Samariae.
 D. **Andreas Podzhepik**, Vicarius Civitatis in Stain.
 D. **Valentinus Josephus Shagar**, Cooperator ad S. Martinum in Tuhain.
 D. **Mihael Obenberger**, Cooperator in Neül.

Anno 1769.

- D. D. **Casimirus de Firenberg**, S. S. Thlgiae Doctor, Archiparochus Tyberii in Styria.

- D. **Franciscus Xaverius Gorjupp**, Commissarius et Archiparochus ad S. Leonardum in Styria.
 D. **Carolus Sigismundus Shrókinger**, Vicarius et Notarius officii ad S. Georgium in Styria.
 D. **Urbanus Kness**, Cooperator in Arch.
 D. **Josephus Rumpler**, Cooperator Hypermadipedii.

Anno 1770.

- D. **P. Rudolphus Zirhalm**, S. ac exempti Ord. Cist. Sitticii professus, parochus in Treffen.
 D. **Casparus Brancha**, Theologiae licentiatu, Cooperator in Monspurg.
 D. **Bartholomaeus Wenedig**, Cooperator in Neül.
 D. **Dismas Irrlich**, Vicarius in Neuthall.
 D. **Antonius Seusheg**, Cooperator in Morautsch.

Anno 1771.

- D. **Knesenhoff Nicolaus**, Parochus in Töplitz.
 D. **Martinus Malli**, Cooperator in Sagur.
 D. **Antonius Koporz**, Cooperator in Zhatesh.
 D. **Michael Caessar**, Sacerdos Curatus Vivodinae.
 D. **Martinus Kragl**, Cooperator Vivodinae.
 D. **Sebastianus Grienthall**, Vicarius in Jauchen.
 D. **Antonius Zeit**, Beneficiatus S. Josephi in Gurgfeld.
 D. **Joannes Aabel**, Presbyter Curatus in Neideeg.
 D. **Josephus Petritsh**, Cooperator Samariae in Styria.
 D. **Franciscus Lach**, Cooperator Poniculis in Styria.

Anno 1772.

- D. **Antonius de Wichtenstain**, Parochus Samariae in Styria.
 D. **Georgius Likovitsh**, Vicarius in Naidek.
 D. **Michael Kobou**, Cooperator ad S. Crucem prope Acidulas.
 D. **Georgius Room**, Administrator in Nesselthall.
 D. **Franciscus Skrobaina**, Curatus in Monte dulci.
 D. **Primus Polaak**, Cooperator in Treffen.
 D. **Casparus Kuralt**, Vicarius in Obergurg.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska Diplomatarij: 28. Nadškof ljubljanski odstopi fare, pripadajoče poprej goriški nadškofiji, ležeče ob Dravi na Štajarskem, knezoškofu sekorskemu. — 29. Nadškof ljubljanski odstopi one fare na Zgornjem Koroškem, ki so pripadale zatrti goriški nadškofiji, knezoškofu krškemu. — 30. Nadškof ljubljanski odstopi one fare na Spodnjem Koroškem in Spodnjem Štajarskem, ki so pripadale zatrti goriški nadškofiji, knezoškofu lavantinskemu. — 31. Nadškof ljubljanski odstopi nekatere župnije na Tirolskem, ki so pripadale svoj čas škofiji goriški, knezoškofu briksenskemu. — 32. Nadškof ljubljanski odstopi dve župniji ležeči na Hrvatskem in pripadajoči svoj čas škofiji goriški, škofu zagrebškemu. — 33. Nadškof ljubljanski odstopi tiste župnije na Zgornjem Koroškem, Koroškem in Spodnjem Štajarskem, ki so pripadale nekdanji goriški nadškofiji, nadškofu solnograškemu, da je le-ta prepusti svojim sufraganom. — **Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem. (Dodatek II.) — Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu. (Nadaljevanje.)**

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Osmo leto.

Ljubljana, meseca oktobra 1895.

Številka 30.

Doneski k zgodovini kočevske fare.

(Sestavil Viktor Steska.)

Posebej se o zgodovini kočevske fare doslej ni pisalo, pač pa se nahajajo posamezne drobtine v onih sestavkih, ki razpravljajo kočevsko zgodovino sploh. Največ natančnih poročil nahajamo v Parapatovem sestavku: *Kočevje*, objavljenem v Letopisu Matice Slovenske l. 1874. Le-ta govori o tem predmetu od strani 98—102. Tudi v Koblarjevih »Drobtinica« iz furlanskih arhivov¹⁾ v Izvestjih muzejskega društva za Kranjsko je precej gradiva, zlasti v l. 1892, str. 54, 55 in pa v l. 1893, str. 23, 24. Tu hočemo podati kratek pregled dogodkov tičočih se zgodovine kočevske fare, potem prepise spomenikov, izpiske farnih matic, seznam znanih duhovnikov in opise cerkvâ kočevske fare.

1.

V plačilnem imeniku l. 1323, ki našteva kranjske fare plačujoče papeževemu legatu pristojbine, ne nahajamo niti ene kočevske fare, kar dokazuje, da jih takrat še ni bilo, ali pa, da še niso bile samostojne. Še-le leta 1339 čitamo, da je Oton Ortenburški prejel pravico, da smé za svojo sv. Jerneju posvečeno kapelo v Moswaldu postaviti duhovnika. Leta 1363 se prvič imenuje cerkev v Kočevju. Patrijarh Ludovik namreč poroča,¹⁾ da so se v ribniški fari (infra confines curatae

¹⁾ Ta listina z dné 1. maja 1363 se glasi:

Nos Ludouicus dei gratia sanctae sedis Aquilegensis patriarcha ad memoriam aeternam esse volumus quod ad nostram deducta notiam, quod in quibusdam nemoribus seu siluis infra confines curatae ecclesiae sancti Stephani in Reiffniz nostrae aquilegensis dio-

ecclesiae s. Stephani in Reiffniz) naselili ljudje, kočé se-zidali in zgradili cerkve v Kočevju (Gotsche), v Poljanah, Kostelu, Osilnici in Gotenici. Patrijarh dovoljuje grofom Ortenburškim pravico »praesentandi«, župniku ribniškemu pa pravico »confirmandi«. Ortenburški grofi so bili toraj patroni kočevske fare, ki je bila pod oglejskim patrijarhatom. Vse kočevske cerkve so bile v naddijakonatu slovenske marke ali krajine. Ko je l. 1461 cesar Friderik ustanovil ljubljansko škofijo, spremenile so se razmere le v toliko, da je prišla kočevska fara pod

cesis, et in eius cura seu parochia, quae inhabitabiles erant et incultae, multae hominum habitationes factae sint et nemora huiusmodi ac silvae ad agriculturam reducta et non modici populi congregatio ad habitandum conuenit in quibus quidem locis per habitantes ibidem, ad honorem dei, et gloriosae virginis matris et ad consolationem dicti populi et subsequentium atque deuotionis augmentum, de novo quaedam ecclesiae constructae sunt videlicet in Gotsche, Pölan, Costel, Ossiwniz et Goteniz . . . consentiente et concedente filio nostro in Christo carissimo spectabili comite domino Ottone de Ortenburg, in cuius dominio et jurisdictione territoria esse et consistere huiusmodi dignoscuntur. Nos . . . supradicto comiti eiusque haeredibus concedimus nostro et successorum patriarcharum nomine instituendi et ordinandi in dictis ecclesiis sacerdotes idoneos per quos . . . Quorum sacerdotum praesentationem ad dictos comitem suosque haeredes spectare decreuimus et volumus et ipsorum confirmationem in ecclesiis praedictis videlicet Gotsche, Pölan, Costel, Ossiwniz et Goteniz ad plebanum seu rectorem in Reiffniz . . . In quorum omnium testimonium praesentes fieri iussimus nostri sigilli appensione muniti. Datae in castro nostro Utini prima die mensis Maji sub anno dominicae natiuitatis millesimo trecentesimo, sexagesimo tertio indictione prima. (Navajam po Obergföllu, Parapat ima tu in tam kako različico).

ribniški naddijakonot, ker so bili odslej ribniški župniki »nati archidiaconi« dolenjških in notranjskih farâ. Cesar Leopold I. je 4. julija l. 1666. grofu Engelbertu Turjaškemu in njegovim naslednikom podelil oziroma potrdil »jus patronatus et praesentandi« mestne fare in šesterih zamaj mesta.

L. 1752. je Benedikt XIV. zatrl oglejski patrijarhat in ustanovil goriško nadškoliijo, pod katero je poslej spadala tudi kočevska fara.

Leta 1787. so prišle skoro vse nekdanje oglejske fare na Kranjskem pod ljubljansko školiijo, tako tudi kočevska, ki je postala hkrati sedež dekanata. Bula papeža Pija VI., s katero je zatrl goriško nadškoliijo in povzdignil ljubljansko školiijo v nadškoliijo, glasi se z ozirom na Kočevje:

Ac Decanatum Gottscheriensem et sub eo respective comprehensas Purochiales seu alias Ecclesias infrascriptas, videlicet: Unam sancti Floriani Martyris Gottschee — et aliam Beate Marie Virginis Mitterdorf — et aliam sancti Leonardi Mössel — et aliam sancte crucis Unterskril — et aliam sancti Joannis Baptiste Rieg — et aliam Beate Marie Virginis Obergrass (Trava, sedaj podružnica fare Drage in ima sedaj patrona sv. Lavrencija) — et aliam sancti Jacobi Apostoli Nesselthal — et aliam Beate Marie Virginis Tschermoschniz — et aliam sancti Andree et Beate Marie Virginis Pöllandel — et aliam sancti Antonii Klötsch (podružnica fare planinske — Stockendorf) — et aliam sancte Margarithe Virginis et Martyris Allack — et aliam sanctorum Petri et Pauli Ossimuz — et aliam Beate Marie Virginis Kostel — ac reliquam Parecias seu alias Ecclesias sancti Jacobi Apostoli Bania Loka respective nuncupatas predictas. (Zgod. Zbornik 243 in 274.)

Pod novomeški dekanat sta bili podrejeni cerkvi: „Beate Marie Virginis Unterdeutschau“ in „sancti Petri Apostoli Unter-Lauck“.

Dekanatska meja se je pogosto spreminjala. V zapisniku iz l. 1828. so imenovane že druge fare. Takrat so spadale v kočevski dekanat sledeče fare: Stari Log, Banja Loka, Polom (Ebenthal), Kočevje, Kostel, Borovec (Morobiz), Grčarice (Masern), Stara Cerkev (Mitterdorf), Mozelj (Mösel), Koprivnik (Nesselthal), Trava (Obergrass), Osilnica, Stari Trg pri Poljanah, Poljanica, Reka (Rieg), Vrh (Schweinberg), Planina (Stockendorf), Nemiška Loka (Unterdeutschau), Spodnji Log (Unter-Lag), Topla Reber (Unterwarmberg), Črmošnice. Od teh so bile prave fare: Kočevje, Stari Log, Kostel, Mozelj, Osilnica, Stari Trg, Reka, Črmošnice in Stara Cerkev. Vse druge cerkve so bile lokalne kapelanije, le Nemiška Loka se imenuje ekspozitura Starega Trga pri Poljanah in Vrh vikarijat.

Sedaj je kočevski dekanat znatno manjši. Odpadle so duhovnije: Grčarice, Trava, Stari Trg, Poljanica, Vrh, Planina, Črmošnice in, ko se je ustanovil žužemberški dekanat, še Topla Reber. Gotenica je postala fara l. 1845., ko se je ločila od reške fare. Prej je bila lokalija menda od leta 1786. Dandanašnji torej šteje kočevski dekanat 14 duhovnij, dočim jih je štel 1828. leta 21.

2.

Ko smo si površno ogledali zgodovino kočevske fare in dekanata kočevskega, preiti hočemo k posameznostim.

K najstarejšim zgodovinskim spomenikom štejemo nagrobne kamene. Ti kameni so se nahajali v prejšnji farni cerkvi sv. Jerneja, ki je stala na mestu sedanjega pokopališča. Parapat je naštel okoli l. 1868. še 17 nagrobnih kamenov. Vzidani so bili trije, 14 jih je rabilo za tlak. (Letopis M. Sl. 1874, str. 101.) Vzidana sta bila ona spomenika, ki se nahajata tudi sedaj vzidana v pokopališčni kapeli na obeh straneh vrat. Za durmi stare cerkve je bil vzidan kamen v spomin mestnemu sodniku Martinu Sukoviču. Ta kamen je sedaj v tlaku in sicer na strani zunaj vhoda. Pač pa je sedaj vzidan spomenik grofa Blagaja za kapelico. Vsi drugi so v tlaku. Kamene naštevam kakor se nahajajo od leve proti desni, najprej vzidane, potem v tlaku se nahajajoče. Število se je skrčilo na osem. Če štejemo še ona dva kamena, ki nista grobna spomenika, in se nahajata na župniškem vrtu ob Rinži, in enega, ki se bajé nahaja pod stopnicami za gimnazijskim poslopjem, dobimo 11 spomenikov. Drugi so se poizgubili, ko so podrli staro cerkev svetega Jerneja l. 1872.

1. Spomenik postavljen mestnemu sodniku Sukoviču. Bil je prej vzidan v cerkev sv. Jerneja, nahaja se v tlaku pred kapelico. Črke so že tako odrgnene, da jih ni mogoče brati. Le to se dá še posneti, da je res oni spomenik, ki sta ga postavila svojemu očetu sinova Adam Matevž in Janez Ignacij. Parapat piše, da je prvi dovršil višje šole, postal doktor prava. Hanibal Alfonz Emanuel knez Porzia ga je kot svojega svetovalca povzdignil v plemeniti stan z diplomom v Špitalu 21. decembra l. 1712. Po smrti svoje soproge brez otrok je stopil A. Matej pl. Sukovič v duhovski stan in živel kot mašnik v Kočevju vrlo spodbudno in vzgledno. Dne 24. okt. l. 1735. je ta blagi mož oporočil ustanovo s prihranjenimi 5000 gld. za zgodnjaka (manemissarius) v mestu in se spomnil tudi učenika in mu odločil letnih 65 gld., pa ne samo za pouk, ampak tudi za petje in orgljanje.

2. a) Hier Rhvet In Xto Die Edl
 Tvgendhaffte frav
 Elisabeth Von Erberg
 Geborne Peerin Wellche
 Den 23 Sbris An 1683
 In Gott Seelig Verschieden
 HEr Lasse Sie In Friden
 Rhven.

Nad napisom je grb Erbergov: »Enoglaven kronan orel proti desni gledajoč, medved in med njima v sredi stolp.« Tako ga opisuje Parapat. Orel je v 1. in 4. polju, medved v 2. in 3. Parapat je bral Peerin Welici in mislil, da se je pokojnica tako pisala. Njen priimek je bil Peer z žensko končnico »in«. (Velikost 160 × 80 cm).

3. a) Alda RHVet Der Edle Vnd Gestrenge
 Herr Leonhardt Von Erberg
 Wellicher Den 9 JVLY In 1691 Johr
 Seines Alters In 86 In Gott Selig
 Verschiden Herr Lasse Ihme
 Im Friden Rhven
 Patri pio
 Moesti filij
 Joannes Daniel
 et
 Joannes Adamus. (160 × 80 cm).

Grb je skoro prejšnjemu enak, le da se nahaja v 2. polju drveč in v 3 skakajoč jelen. V sredi je stolp z vrati in z nazobčenim slemenom. Nad grbom sta dva šlema z orlom in čopom.

4. a) (204 × 93 cm).

HIERVEHET (DER ED) LGEBORN. HERR || FRANZ.
 VRSIN. GRAFF. VON. BLAGAY PHADINIABER DER
 HERRSCAFFT GOTTSCHEE Sr ROM: || KHAYS
 MAY (T) GEWESTER. HAVBTMANN AVFF || DER
 CRABATISCHE GRÄITZE WELHER ETSCHLAFF. IST.
 DEN SECHSTĒ. TAG. MONATS. AVGVSTI IM ||
 1576. IAR. SAMPT. SEITEM EHEGÄHEL: ||
 FRAWEN. MAGDALENA. GEBOHRNE. FREIN. VON.
 LAMBERG. SEINEM. SONEN VND || TECHTERN.
 WELCHE VERSCHIED: || EN. IST. DEN 8 TAG
 MARTY. DES 89. IARS. DEEN. GOTT GEADIG SEI
 WOLLE.

Vklesane so te besede v dveh vrstah okrog spomenika. V sredi se nahajata dva grba drug nad drugim. Brati je 6. avgusta 1576 ne 1. avgusta, kakor se bere v Letopisu M. Sl. (1874, str. 85). Dvojne črtice pomenjajo konec vrstice.

5. b) (74 × 52 cm).

(A)LDA LIGT BEGRABE(N)
 DIE EDLTHVGENDHAF(T)E
 (F)RAVANNA MARGARETHA
 (ZIGEFET)IN EIN GEB(OR)
 NE DRVM'ZIN WEL(CHE)
 IAM S. L'ORENZI TAG^D ES 1642
 TVEFRIDEN^N DERS^{EL}BEN^N V(ND)
 VS AL^{EN} GOT^{PER} HIER GNEDIG
 (S)AIN WAEL^E AETAT^S SVE^{XX}

Crke v oklepajih se na spomeniku ne nahajajo. Najbrže je to spomenik gospe Ane Margarete Zigelfest, rojene Drumiz.

6. b) (115 × 73 cm).

SVB HOC LAPIDE
 REQVESCIT RVS
 DNVS MICHAEL FVX
 CAPELLANVS CVI
 DEVS SIT PROPITIVS
 ANIMAE IPSIVS

Parapat pravi, da je ta spomenik postavljen kapelanu, ki je umrl 27. maja 1661. Kje je dobil letnico, ne pové. Na spomeniku je ni. Morda je bil prej daljši; pozna se pa tudi to ne.

7. b) (155 × 60 cm).

SVB HOC LAPIDE REQ
 — ADM : R : NOB : — DNS :
 IONN : ALBE : ERBE
 RVS : ART : L'B : PIE : D :
 OCTOR : SS : THE
 OLOGIÆ L'CE
 CIATVS : P : C : G :

SVB HOC LAPIDE
 REQ ROSINACOSLERIN
 AE: SVE I 7 MEN
 ET
 14 DER
 EX HOC SAECVLO
 MIGRAVIT DIE 30 JVLY

QVI : MORTE : PIA
 POTIVS : HIC
 SEPVLTVS EST
 31A DIE : — AVGV
 1639.

Zanimivo, da sta dva napisa na istem kamenu. Vmesni napis se težko bere.

8. b) 176 × 36 cm.

(H)OC EPIITAPHIVM OPTIMM
(I)OANNIS NEP. TSCHIN(KL)

(P)AROC(H)VSET DECAN(VS)
IN . (G)OTSCHEE
(N)IATVS . IN . SCHALKEND(ORF)
DIE 7 MAJI 1752.
(O)BIT . DIE 19. AVGVSTII
HVIC ERGO
PARCE DEVS
(P)IE JESV DOMINE
(D)ONA EI REQVIEM
AMEN.

Črta naznanja, da je izpuščena vrsta. Črke v oklepajih se ne nahajajo na spomeniku.

V matici se bere, da je umrl 19. avg. l. 1826. v Kočevju št. 50, star 74 let 3 mesece in 12 dnij. Pokopal ga je ribniški dekan Prešeren.

3.

V to poglavje štejemo krstne, mrliške in poročne matice. Kdaj so pričeli spisavati matice v Kočevju, ni znano. Najstarejše so iz l. 1669. in sicer mrliške in poročne. Najstarejša krstna matica je iz l. 1683. Poznejša roka je pridala posameznim knjigam naslove.

Krstne matice: *Liber Imus et antiquissimus baptizatorum in parochia Gottschee continet a folio Imo usque 165 um baptizatos a die 8va Aprilis 1683 usque 12 mam aut Januarii aut Februarii 1695.*

Značilen je v zadnji vrstici »aut«, kar dokazuje, kako površno so tedaj matice pisali. Za vzgled bodi:

Ex civitate

10 huius (pristaviti je julij l. 1683)

Baptus é filius legit

Jacobus

Dni Patris

Martini Schukoviz

et uxoris

Heleneae

Patrini

Dnus Philippus Lipitsch

et Dna

Maria a Pernberg

Adstans

Dnus Michael Melcher

Minister G. Opplanitsch,

Parochus.

Liber II. 186 str. od leta 1695 — 30. dec. 1708.

Na prvi strani je zapisano: Franz Daniel L. B. de Moshkon, Parochus Gottscheensis mortuus 14. Aprili 1735 praefuit per 40 annos.

Liber III. 187 str. od leta 1709 — 1726.

» *IV.* 186 » » 1726 — 1741.

» *V.* » » 1742 — 1754.

» *VI.* » » 1754 — 1764.

Na prvi strani: *Franziscus Jacobus Cosler, Sacerdos Ac parochus jubilatus.*

Liber VII. od leta 1765 — 1771.

Na drugem listu je kronostih: *qVos In regeneratione V n Da Mater eCCLesla peperit.*

Sub me Joanne Mathia Khern A. A. L. L. et Philosophiae nec non Theologiae Doctore, Protonotario Apostolico, consiliario Archi-Episcopali, Archiparocho et Decano.

Liber VIII. od leta 1772 — 1784.

» *IX.* » 1784 — 1789. 23. feb.

» *X.* » 30. okt. 1788 — 1810.

Taufbuch XI. der Haupt und Stadtpfarre Gottschee 1810 — 1812.

Dvanajsta krstna knjiga (1812 — 1818), sedma mrliška knjiga in peta poročna so v eni skupni knjigi vezane.

Krsti so vpisani še dosti pravilno. Najprej nahajamo ime otrokovo, potem starišev, prič, duhovnikovo in čas. L. 1696. je bilo 111 krstov, l. 1727. — 125, l. 1739. — 109. L. 1751. začenjajo pisati rojstno uro. Nezakonske otroke pišejo povprečno, da jih je mogoče takoj zaznati. Nahaja se jih silno malo. Kako lep nauk za sedanost! Liber VIII. ima lepo sliko krsta na čelu. Knjiga je razdeljena v dva dela; v prvi polovici so otroci moškega, v drugi otroci ženskega spola vpisani.

Kadar je bila krstna voda vnovič posvečena, zapisali so naslednji krst: In novo chrisinate (L. B. 1684, 18) ali Renovatio fontis (1683, 6). Otrok, ki je bil prvi krščen s to vodo, moral je plačati en tolar.

Botra sta navadno dva (patrini) moški in ženska, zraven je bil še adstans. Pri dečkih je bil adstans moški, pri deklicah ženska. Na strani 47 a je tak adstans kapelan Cusolič.

Liber IX. ima pisane nemške rubrike. Za rojstvo in krst je le en predal. Pri botrih in botrah je stan zaznamovan z Nachbar, Bürger, Bauer in Nachbarin, Bürgerin in Bäuerin.

Liber X. ima tiskane nemške predale. Vsaka vas ima svoj prostor v knjigi. Za dan rojstva in krsta je le en oddelek.

Mrliške matice.

Liber Imus Mortuorum continet mortuos a folio Imo usque 176tum ab anno 1669—1724 incl.

Na notranjih platnicah in na prvi strani je zapisano: *mors mortis morti mortem mors morte redemit.*

Druga mrliška knjiga sega od l. 1725—1755.

Tretja: *Ab anno 1755 sub Admod. Reverendo prae-nobili Excelenti. ac Doctissimo Domino Francisco Jacobo Cosler, Sacerdote et Parocho Jubilato* (dalje prečrtano) do l. 1771.

Četrta knjiga sega od l. 1772—1784. Na platnicah je naslikan mrtvaški oder. Tudi ta knjiga se deli v dva dela, da so se mrličji moškega in ženskega spola posebej zapisovali. Na koncu knjige obeh oddelkov se nahaja podpis:

Uebernoahmen am 9ten 7ber 812

Bernhard Kopriva m. p

Maire

Martin Rankl, d. z. Administrator.

Peta knjiga sega od leta 1784—1789. Predali so črtani v tej vrsti: kraj, čas, hišna številka, ime, spol, vera, starost, bolezen in način smrti, podpis duhovnikov. Na koncu je isti podpis kakor zgoraj.

L. 1781 je namreč vlada zaukazala spisavati matice z lit. pat. maja meseca, 20. febr. 1784 pa so bile rubrike natančno določene po rimskem obredniku.

Šesta knjiga se glasi: *Sterb-Buch VI. der Haupt und Stadt Pfarre Gottschee a mense Novemb. 14 — 17 = 88 bis Septemb. 1812.*

Na prvi strani je zapisano: *Sub me Franz. Ser. Fajez Archi-Parocho Gotscheensi nec non primo nominato Decano Sub Celsissimo ac Reverendissimo primo Archiepiscopo Labacensi e. L. B. de Brigid.* Rubrike so tiskane, a ni predala za duhovnika, pokopovalca in za sv. zakramente umirajočih.

Začetkoma so kaj malo pisali. L. 1669. so zaznamovali samo: Die 13. jan. sepulta Maria Cressin ex Obrern, adulta. L. 1669. jih je umrlo 73.

L. 1671. Die 2. January mortuus Infans Joaes ex civitate. Die 31. jan. mortua Dna Maria Opplanitschin, Mater Admm Rdi Doni Parochi.

L. 1670. jih je umrlo 93.

1677. Die 3. Aprilis fuit Executio horribilis militaris cum rusticis, in qua omnes infra notati in Campo manserunt: Lucas Krische, ex Kotzendorff, syndicus, ad St. Annam sepultus est. — Petrus Stampfl ex Morobiz sep. in Schworzenpoch. — Gregorius Schneider ex Grintewiz sep. ad St. Bartholomaeum. — Joannes Friz (prečrtano in nekaj čez zapisano) ex Moschen ad St. Bartholomaeum. — Bartholomaeus Kobusse ex Püehl par. Nesselthalensis sep. ad s. Jacobum. — Joanes Cusolt ex Scholkendorff sep. in domo Parochiali. — Mathias filius Joannis ex Oltvog ad s. Barth. — Mathias Rankl ex Klindorf sep. ad St. Bartholomaeum. Eodem die sepultus é Petrus Stampfl ex Morobiz in Schworzenpoch.

Et sequentes in superno militari conflictu in Dno obierunt: Martinus Chraulandt 22. April. obiit sep. ad B. V. in Mitterdorf, Paulus Lobe ex Chofflern, sep. Mitterd. — Paulus Melzer ex Altpöcher, sep. ad St. Barthol. — Lucas Schuster ex par. Nesselthal. sep. ad s. Jacob.

L. 1671. so spadala v kočevsko faro sledeča sela: Kočevje (civitas), Kropfenfelt, Lienfelt, Hosenfelt, Schworzenpoch s pokopališčem, Hornperg, Zwischlern, Vonek (Hoheneg), St. Ana s pokopališčem, Kotzendorf, Schalkendorf, Chlindorf, Soelen, Mosbolt; te spadajo še sedaj v kočevsko faro. Dalje: Mitterdorf s pokopališčem, Kofflern, Lossin, Oberloschin, Obrern, Malgern s pokopališčem, Windischdorf, Kerndorff; te spadajo sedaj v faro Stara Cerkev. Dalje: Tiefenreuter, Grintibiz, Altpocher, Neupocher, Rigl; te so v starološki (Stari log) fari.

L. 1677. se pričinja podpisavati tudi duhovnik. L. 1678. so pričeli pristavljati starost na pr. *mortuus infans aetatis suae 5 annorum ex Khlindorff.*

Die 20 sept. 1680. † Andreas Saeber ex civitate centum et trium annorum.

Pri cerkvi Božjega groba (Corpus Christi) so pokopavali ex Moschwolt (1686), Gnadendorf in Chlindorf.

L. 1691. 11. julija: obiit (I, 57) prae-nobilis ac generosus Dnus Leonardus ab Erberg. Sepultus in Sacello S. Mihaelis cuius fundator fuit, annorum 83.

L. 1710. 17. julija ex Schalkendorf mortuus vir in conflictu inter cives et rusticos exorto annorum circiter 30 et sepultus ad S. Bartholomaeum.

L. 1711. Sept. 1. obiit vir fulmine percussus aetatis suae 19 an. et sep. ad Antiquam Ecclesiam.

L. 1713. Die 30. Martii obiit vir 100 circ. ann.

L. 1721. 27./8. mortuus est vir 103 annorum sep. ad S. Barth.

O Elizabeti Erberg se v matici ne nahaja drugega, nego samo ime (prim. spomenik).

7. okt. 1721 (ex civitate) mortuus Joannes Tramosch, occisus per quemdam militem circiter 40 an. et sep. ad S. Barthol. (zraven neka neberljiva opazka).

V prvi matici se nahaja na koncu str. 175 *Catalogus infantium sine baptismo e vita descendantium Ann. 1679.*

L. 1723. je bilo 59 mrličev. Istega leta je umrl: Ex Kerndorf. Die 12 huius (avg.) mortuus é Mathias Kropf 100 circiter Annorum et sep. ad S. Barthol.

13. sept. 1743. so pričeli pridevati *Sentis provisus.*

L. 1772. so pisali: *Ex Windischdorff.*

Die 3. Jan. Sepelivit Franciscus Fayenz cooperatore Georgium Perz rusticum, Sacramentis migrantium a Georgio Walisch, cooperatore altero relectum, ad coemeterium B. M. V. in Mitterdorf, Religionis cath., aetatis 50 Annorum, ex Nr. 15.

L. 1773. so pričeli pisati štirikrat na leto. *Post extractionem quartalem* in sicer meseca aprila, junija, septembra in decembra.

L. 1772. 24. feb. je bil pokopan Joanes Romutha, *judex civitatis*, 73 Annor.

L. 1788. 17. jan. je umrl: Fr. Car. Loy, *Archiparochus* Nr. 16, 71. J. alt.

Ker je prvorojenec Turjaške¹⁾ rodbine vojvoda kočevski, nastala je navada, da se njegovo srce pošlje v Kočevje, kjer se hrani na evangelijski strani cerkve sv. Fabijana in Sebastijana. Prvo srce se je preneslo l. 1800, 21. okt. V matiei je zapisano: Den 21. 8ber 1800 ist das Herz Sr. Hochfürstlichen Durchlaucht des Karl Jos. Anton Fürsten von Auersperg und Herzogen von Gottschee nach in Losenstein-Leiten den 2ten 8ber

¹⁾ Knez Karol Turjaški je postal vojvoda kočevski z diplomo dné 11. nov. 1791.

im 81ten Jahr seines Alters gnaedigsten Lebenslauf durch seinen getreuen Diener Paul Huber als Secretär nacher Gottschee übertragen, und allda mit aller Feyerlichkeit in Begleitung des Herrn Pfarrers zu Mössel Johann Tschinkl und der 2 Stadtkapläne in hiesiger Stadt-Kirche zum ewigen Andenken durch Franz Serf. Fayenz Stadt-Pfarrer Dechant der Herzoglichen Grabstatt eingesetzt worden.

L. 1809, 9. Oct. Lienfeld Nr. 11. H. Venzeslaus Ritter von Gasparini k. k. Kreis Cär., 30 J. Bei dem Landsturme todtgeschossen. (Prim. Par. Letop. str. 97.)

L. 1809. den 18. October bei dem Aufstande von 9 französischen Soldaten erschossen: Johan Jonke, Gottschee Nr. 80, 58 J. — Mathias Dulzer von Malgern Nr. 16, 61 J. — Georg Eisenzopf, Malgern Nr. 28, 24. J. — Johann Erker, Windischdorf, 28 J. — Partl Kusold, 50 J. von Eben Nr. 2. — Ta list je bil pozneje v matico čez prvotni list prilepljen.

(Nadaljevanje prih.)

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Nadaljevanje.)

Anno 1773.

- D. **Matthaeus Mikhe**, Cooperator in Weixelburg.
- D. **Joannes Wotrizhig**, Cooperator Samariae.
- D. **Gregorius Ulzher**, Cooperator in Laak.
- D. **Thomas Terdina**, quondam Vicarius in Zirkle.

Anno 1774.

- D. **Ignatius Fridericus Praxmayer**, Parochus ad S. Petrum in valle Ursina.
- D. **Gregorius Klemenz**, Cooperator in Döbernig.
- D. **Simon Mocher**, Vicarius in Hynach.
- D. **Antonius Lausher**, Sacerdos Curatus Neostadii.
- D. **Andreas Werssa**, Curatus ad S. Crucem prope Acidulas.
- D. **Antonius Georgius Walsh**, Cooperator Gotthseviae.
- D. **Damianus Marzhun**, Beneficiatus Gottsheviae.
- D. **Josephus Rumor**, Cooperator in Rieg.
- D. **Joannes Bapta Phoem**, Cooperator Samariae.
- D. **Mathias Pierz**, Cooperator ad S. Vitum prope Sitticium.

Anno 1775.

- D. **Matthaeus Kauzhiz**, Cooperator Treffinii.
- D. **Franciscus Gertshman**, Cooperator Archii.
- D. **Michael Visitin**, Curatus ad S. Judocum.
- D. **Paulus Sturm**, Vicarius in Rieg.
- D. **Franciscus Gartner**, Vicarius Parochialis in Primskou.
- D. **Andreas Lakner**, Cooperator in Thsermoshniz.

- D. **Andreas Maren**, Cooperator in Monspurg.
- D. **Laurentius Kovatshiz**, Vicarius in Gonobiz.
- D. **Matthaeus Wisiakh**, Cooperator Tyberii.
- D. **Blasius Juch**, Cooperator Lembergi.
- D. **Franciscus Wazin**, Cooperator in Wodiz.

Anno 1776.

- D. **Franciscus Xaverius Thoman**, Subsidiarius in Obergurg.
- D. **Innocentius L. B. de Tauffrer**, Superioris Carnioliae Archidiaconus.
- D. **Nepomucenus Prekerfeld**, Professus Sitticii.
- D. **Lucas Langerholz**, Vicarius ad S. Cancianum prope Aversperg.
- D. **Franciscus Seraphicus Svetiz**, Vicarius Civitatis in Stain.
- D. **Martinus Pausheg**, Cooperator in Stain.
- D. **Josephus Valitsh**, Vicarius in Lusthall.
- D. **Antonius Wisiak**, Cooperator in Studeniz.
- D. **Jacobus Staricha**, Cooperator in Shyltern.
- D. **Stephanus Raich**, Cooperator Samariae.
- D. **Antonius Comes Ursini de Blagai**, Comissarius in Saxenfeld.
- D. **Michael Stranzer**, Parochus in Pelzhach ad S. Crucem.
- D. **Carolus Georgius Lubi**, Cooperator in Saxenfeld.

Anno 1778.

- D. **Josephus Antonius Damiani**, Vicarius Samariae in Styria.
- D. **Augustinus Fikh**, Cooperator ad S. Crucem sub Landtstrass.
- D. **Jacobus Grahig**, Cooperator Pishatii.

- D. **Leonardus Germitsh**, Cooperator ad S. Crucem in Acidulis.
 D. **Mathias Grill**, Beneficiatus in Teutshau.
 D. **Mathias Kaifesh**, Vicarius Runae.
 D. **Leopoldus Koehel**, Cooperator in Shiltern in Infer. Styria.
 D. **Josephus Kodritsh**, Cooperator in Lustall.
 D. **Ferdinandus Comes de Liechtenberg**, St. Thgiae Doctor
 Caes. Regius Parochus in Laass.
 D. P. **Wolfgangus de Liechtenberg**, S. ac exempti Ord. Cister-
 ciensis Saticii Professor. SS. Thgiae Doctor, Administrator in
 Weinhoff.
 D. **Loretizh Joannes**, Beneficiatus in Peland.
 D. **Jacobus Lakner**, Cooperator in Peland.
 D. **Josephus Burger**, Curatus Madipedii.
 D. **Jacobus Lustrich**, Cooperator in Waatsh.
 D. **Josephus Petritsh**, Cooperator in Zirklach.
 D. **Simon Ramoush**, Beneficatus in Kleinkahlenberg.
 D. **Valentinus Raich**, Primissarius in Gonobiz.
 D. **Joannes Shigur**, Parochus ad B. V. in Prichova.
 D. **Josephus Sopeviz**, Archiparochus in Acidulis in inferiori Styria.
 S. S. Thgiae licentiatus.
 D. **Thomas Sterger**, Cooperator in Tshembshenig.
 D. **Mathaeus Warlitsch**, Cooperator ad S. Cancianum.

Anno 1779.

- D. **Josephus de Gierunculi**, Sacerdos Curatus in Stain.
 D. **Matthaeus Kokal**, Cooperator ad B. V. in Prichova in Styria.
 D. **Michael Nozh**, Cooperator Samariae.
 D. **Antonius Kogoi**, Cooperator in Watsh.
 D. **Mathias Klainousheg**, Cooperator Poniculis in Styria.
 D. **Martinus Dazer**, Cooperator in Trehnenberg.
 D. **Lucas Resosa**, Vicarius ad S. Vitum prope Saticium.

Anno 1780.

- D. **Josephus Sever**, Cooperator Monspurgensis.
 D. **Antonius Fegitz**, Cooperator in Stein.
 D. **Georgius Suppanz**, Vicarius Samariae.
 D. **Franciscus Seraph. De Vermathy**, Canonicus Rudolphs-
 werthensis.
 D. **Lucas Würthitsh**, Vicarius in Möshnach.
 D. **Jacobus Streckel**, Cooperator in Preshgain.
 D. **Alexius Drescher**, Notarius Officii in Rudolphswerth.
 D. P. **Nivardus Janzhigej**, Professor in Landstrass.
 D. **Joannes Batta Conda**, Cooperator in Podsemel.
 D. **Martinus Josephus Markuscha**, Parochus ad B. V. M. in
 Billichberg.

Anno 1781.

- D. **Sylvester Mure**, Cooperator in Monspurg.
 D. **Martinus Keppitz**, Operarius ad S. Annam in Tainitz.
 D. **Fortunatus Paulitsch**, Vicarius in Tschermoshnitz.
 D. **Francoisus Xav. Perijan**, Cooperator ad S. Georgium sub
 Reicheneck.

- D. **Antonius De Schwarzhoffen**, Archi-Parochus et Commis-
 sarius ad S. Georgium sub Reicheneck.
 D. **Joannes Tschinkel**, Cooperator in Alt-Lack.

Anno 1782. — Vacat.

Anno 1783.

- D. **Sigismundus de Dienersperg**, Sacerdos Poniculis in Styria.
 D. **Joannes Grobulsheg**, Sacerdos Curatus in Waatsch.
 D. **Jacobus Kallan**, Vicarius in Jauchen.
 D. **Simon Mukuz**, Cooperator in Lemberg in Styria.
 D. **Georgius Sever**, Cooperator in Waatsch.
 D. **Franciscus Schaffer**, Cooperator ad S. Georgium in Cam-
 pestribus.
 D. **Andreas Sleikho**, Vicarius in Treffen.
 D. **Georgius Shliber**, Canonicus et Parochus Civitatis Labacensis
 D. **Martinus Wernush**, Parochus in Hynoch.

Anno 1784.

- D. **Stephanus Tushig**, Parochus in Sleniz.
 D. **Petrus Gelse**, Cooperator in Trenenberg.
 D. **Joannes Hrushaver**, Cooperator in Arch.
 D. **Urbanus Pokorn**, Cooperator ad S. Cancianum.
 D. **Jacobus Pashiths**, Primissarius Mettlicae.
 D. **Michael Ostronovitsh**, Vicarius in Tshernembl.
 D. **Ignatius Polz**, Parochus ad S. Cancianum.
 D. **Antonius Reitz**, Parochus in Kressniz.

Anno 1785.

- D. **Hieronimus Donda**, Cooperator in Gonobitz.
 D. **Josephus Stermsheg**, Beneficiatus in Gonobitz.
 D. **Matthaeus Klanzhnig**, Cooperator in Prihova.
 D. **Petrus Uranishitz**, Cooperator in Tainah.
 D. **Josephus Wlogatinsheg**, Cooperator in Gonobitz.
 D. **Josephus Shutei**, Cooperator Vinicae.
 D. **Georgius Radmelitsh**, Cooperator in Sihelburg.

Anno 1788.

- Adm R. P. **Augustinus Sluga, Antonius Rongger, Bernardus
 Kerhne**, Sodales facti 29. 7bris. sub Alexandro Hollerstein
 Abbate.

Anno 1789.

- M. R. D. **Andreas Schustig**, Localista ad SS. Trinitatem.

Anno 1790.

- Adm R. D. **Joannes Perko**, Vicarius Localis Metlicae.
 M. R. D. **Georgius Vesshetisch**, Cooperator Metlicae.
 Admodum Rendus Dominus **Laurentius Babnik**, Parochus in
 Struk.
 M. R. Dnus **Joannes Weichpoth**, Cooperator in Saxenfeld in
 Styria.

Anno 1791.

- Adm Rdus Dnus **Mathias Zelleritsh**, Parochus ad sanctam
 Crucem prope Landstrass.

M. Rdus Dnus **Aloisius Sizenfrey**, Professus Ex-Landstrassensis.
Adm Rdus Dnus **Ignatius Lusner**, Parochus et Decanus ad
S. Martinum prope Litaj.

M. Rdus Dnus **Leonardus Prener**, Cooperator in Tschermoshniz.

Anno 1793.

M. Rdus Dnus **Mathias Pucher**, Cooperator in Fraslau.

Adm Rdus Dnus **Bartholomaeus Jenko**, Parochus in Sagoria.

Anno 1794.

M. Rdus Dnus **Paulus Kotscher**, Cooperator in Hoheneg.

M. R. Dnus **Mathias Lipousheg**, Beneficiatus in Neukirchen.

M. R. Dnus **Georgus Roitz**, Cap. Loc. in Sello, paroch. Döbernig.

M. Rdus. Dnus **Michael Lenzig**, Vic. paroch. in Zirkle. paroch.
Hasselpach.

M. R. Dnus **Stephanus Stukel**, Cooperator ad S. Cruceem prope
Landstrass.

Anno 1795.

Adm Rdus Dnus **Ignatius Mlakar**, paroch. Seissenbergi.

M. R. Dnus **Michael Gollesch**, Cooperator Poniculis in Styria.

M. R. Dnus **Joannes Barthol. Goltz**, Cap. Localis ad S. Nico-
laum penes Tyberium in Styria.

Adm. R. D. Dnus **Mathias Pashitsch**, Parochus Vinicae.

M. R. D. **Nicolaus Flainig**, Cooperator Vinicae.

Anno 1796.

M. R. Dnus **Jacobus Ramor**, Capellanus Loc. in Stokendorf.

Adm. R. Dnus **Maximinus Hanshe**, Parochus in Neü II.

Anno 1797.

M. R. D. **Michael Sdravitz**, Cooperator Samariae.

M. R. D. **Lucas Knipitz**, Cooperator in Oblak.

M. R. D. **Joannes Cosmerl**, Cooperator Bonicampi.

M. R. D. **Stephanus Mervin**, Cooperator Treffinii.

Adm. R. D. **Mathias Röthel**, Parochus in Nesselthal.

M. R. D. **Josephus Gestel**, Cooperator in Nesselthal.

M. R. D. **Casparus Pleshnar**, Cooperator in Hasselbach.

M. R. D. **Michael Schiller**, Vicarius in Neukirchen.

M. R. D. **Fortunatus Remitz**, Cooperator in Tüchern.

Anno 1798.

Adm Rdus Dnus **Valentinus Ulle**, Parochus et Decanus in Reiffniz.

M. Rdus Dnus **Antonius Crashovitz**, Cooperator in Reiffniz.

Adm Rdus Dnus **Antonius Callin**, Parochus et Decanus Bonicampi

Adm Rdus Dnus **Antonius Haan**, Parochus in Ainödt.

Anno 1799.

Adm R. D. **Andreas Favetti**, Parochus in Oberpulsgau.

M. R. D. **Cajetanus Sovan**, Cooperator in Sysenberg.

Multum Rdus Dnus **Laurentius Schagar**, Cooperator in Lashitsh.

M. R. Dnus **Antonius Wanzel**, Cooperator Sibicae.

M. R. Dnus **Georgius Bressinger**, Cooperator Gonovitzii.

M. R. Dnus **Joan. Nep. Auchmann**, Cooperator in Neükirch.

M. Rdus Dnus **Simon Terschann**, Cooperator in Zirklach.

S tem je končana vrsta članov naše bratovščine.

Dalje spisavala je bratovščina tudi zapisnik vseh dobrotnikov in podpornikov. Ker so pa njihova imena večinoma med člani kongregacije, zato jih tukaj ne ponavljamo.

V drugem zapisniku so zaznamovani vsi člani odbora, ki so bili voljeni vsako tretje leto (od leta 1692. do leta 1718.).

Konečno ohranil se nam je tudi zapisnik lajikov, ki so bili v tesnejši zvezi z bratovščino ter se vdeleževali njenih duhovnih dobrot. Glasi se doslovno tako-le:

Sequentes Quoad menstruum sacrum nostri confoederati sunt:

Honoratus Vir D. **Joannes Gollerey**, civis Locopolitanus 1679.

Honesta Virgo **Marina** (?) **Kuraltin**, Locopolitana.

Illmus Dnus **Joannes Bapt. L. B. a Moskhon**.

Illma Dna **Barbara Elisabetha Baronissa ab Aichelburg**.

Multum Veneranda Dna **Theresia Holerin**, Professa in Minkendorf.

Multum Veneranda Dna **Catharina ab Attembs**, Professa in Minkendorf.

Illmus ac Excellmus Dnus. Dnus **Franciscus Adamus Vrsinus Comes a Blaggay**, Sac. Caes. Mitis Camerarius et intimus Consiliaris etc. 1704.

Illmus Dnus, Dnus **Joannes Ferdinandus L. B. ab Hollerstein**, inclytae Provinciae Carnioliae Assessor et juratus testium Commissaris. 1713.

Honoratus Vir **Matthaeus Jenko**, germanus Adm. Rdi Dni Parochi in Naklas. 1717.

Illmus D. D. **Ferdinandus Ernestus Rasp**, Dnus in Lustall et Osterberg. 1717.

Illmus D. D. **Franciscus Antonius a Wolwiz**, Dnus Mospurgensis arcis. 1717.

Anno 1718.

Illmus Dnus, Dnus **Joannes Antonius Egger L. B. de Kopfing**, Capitaneus Locopoli.

Illma Dna, Dna **Maria Joanna L. B. de Eggerin** nata **Baronissa de Pfetten**.

Illmus D. D. **Joannes Christophus de Flachenfeldt**, inclytae provinciae Carnioliae Assessor.

Illma Domicella **Maria Francisca de Flachenfeldt**.

Adm. Rda ac Religiosa Dna **Maria Rosa ab Holerstein** Setae Clarae Ordinis, Minkendorffii Professa.

(Konec prih.)

Vsebinska. *Doneski k zgodovini kočevske fare. — Duhovniška bratovščina svetega Mihaela v Mengšu. (Nadaljevanje.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Osmo leto.

Ljubljana, meseca novembra 1895.

Številka 31.

Doneski k zgodovini kočevske fare.

(Sestavil Viktor Steska.)

Sedma mrliška knjiga je od 2. sept. 1812. do maja 1821. Napis osme slove: *VIII. Sterbe-Buch der Stadt- und Dekanat-Pfarre Gottschee, seit 1ten May 1821 bis 13. Juli 1831, okrog pa Bisthum Laibach, Pfarr Decanat Bezirksobrigkeit Gottschee, Gubernium Laibach, Kreisamt Neustadtl.*

Vse potrebne rubrike so tiskane.

L. 1821. jih je umrlo	68
L. 1822. » » »	87
L. 1823. » » »	85
L. 1824. » » »	74
L. 1825. » » »	112
L. 1826. » » »	126
L. 1827. » » »	81

Na drugi strani prvega lista je opazka:

aetatis suae 72 $\frac{1}{4}$ J. und 18 Tage.

Sub Joanne Nepomuceno Tschinkl parochi et decano, consiliario consistoriali nec non scholarum circuli inspectore filio ex pago Schalkendorf oriundus Anno 1812 per Antonium Kautschitz Eppum Labacensem parochus et Decanus creatus in civitate Gottschee. Praefuit qua talis ab anno 1812 usque ad annum 1826 quo 19. Augusti hora quarta a meridie obdormivit in Domino. Secunditias celebravit 4ta Junii eiusdem anni praesente Reverendissimo Antonio Aloysio Wolf Eppo Labacensi, qui in hac solemnitate sermonem ex cathedra habuit. Valen-

tinus Preschern Decanus Reifnizensis, qui etiam adaugerat sua praesentia solemnitatem hanc, cronicum fecit:

Antonius Aloysius Princeps Eppus
senectutem venerans

Joannes Nepomucenus Tschinkl secunditians
clerus sacrificanti assistens

VIVant CVnCtl DIVIna paCe preeMIatl.

Isthoc notatu dignum iudicavit: Andreas Luscher, defuncti Cooperator 1826. atque post obitum Decani Tschinkl, parochie et decanatus Administrator usque ad festum purificationis B. M. V. anni 1827.

V tej knjigi se nahaja tudi prilepljen tiskan mrliški list kneza Viljema Turjaškega, vojvode kočevskega; poleg tega pa se še nahaja na levici opazka:

Von dem Unterzeichneten wird hiermit im gegenwärtigen Sterberegister zum bleibenden Andenken beurkundet, dass der durchlauchtige, Hochgebohrne Herr Wilhelm Fürst v. Auersperg Herzog zu Gottschee am 16ten März 1822 im 73ten Lebensjahre an wiederholten Nervenschlage in Prag gestorben und dessen Herz in Gemässheit selbsteigener Anordnung nach Gottschee gebracht und in der hiesigen Stadtkirche nach abgehaltenem feyerlichen Exequium unter Assistenz des Herrn Pfarrers zu Mitterdorf Martin Rankl, dann des Herrn Pfarrers zu Mösl Michael Stonitsch, der Herrn Stadtkapläne Michael Wolf, Andreas Luscher und des Herrn

Katecheten Johann Munini am 4. April 1825 in einer verschlossenen Urne neben dem Herzen seines Veters Karl. Joseph. Anton Fürsten von Auersperg, Herzogen zu Gottschee, beygesetzt worden sey. Johann Tschinkl, Stadtpfarrer und Dechant.

L. 1826. 15. avg. Gnadendorf Nr. 11. Franz Gibek aus Jallub in Mähren gebürtig, kath. 23 J. alt, todtgeschossen von Räubern 13 bey dem Überfalle und Plünderung des herrschaftlichen Schlosses am 15. Aug. 1826, unversehen.

L. 1826. 19. in 22. avg. Gottschee Nr. 50. Dechant Tschinkl, qua die post discessum Labaco tamquam undecima hora 4 pomeridie defunctus est. 74 J. 3 M. 12 T. Brustwassersucht. Vers. Val. Preschern.

L. 1826. 27. sept. Gottschee Nr. 54 Nepomuk Regnard, Grundbuchsführer bey dem Fürsten Wilhelm Auersperg, 52 J. Brand der Eingeweide, welcher mittelst einer Schusswunde mit Kugel am 15. avg. bey der räuberischen Plünderung des herrschaftl. Schlosses verursacht wurde. Die Leiche ist nach gerichtlicher Beschau begraben worden.

L. 1826. 22. sept. Gottschee Nr. 69. Anton Vodnik gebürtig von Castagnoviza bey Triest, Knecht, 18 J. durch einen Kugelschuss an der Hirnschale der Räuber, am 15. August d. J. bey dem Überfalle und Plünderung des herrschaftl. Schlosses am Schädel verwundet und durch Brand gestorben. Versehen.

L. 1827. 25. Jänner Wilhelm Fürst Auersperg, Herzog zu Gottschee — — im 45 L. J. am Nervenschlage in Prag gestorben, Begraben zu Wlaschin. Pripleljen je mrliški list.

L. 1827. 25. jan. je bil tolik sneg, da ni bilo možno ljudij obhajati.

L. 1827. 11. Juny. Gnadendorf Nr. 5. Franz Wallner 48 J. Bey einer Überschwemmung neben der Ziegelhütte ersoffen.

L. 1827. 31. julija je umrl Mihael Göstel, aus Preigel der Pfarre Pölland 19 J. durch einen tödtlichen Stich bei einer Rauferey, unversehen.

L. 1828. 22/10. gestorben in Schwarzenbach Nr. 24 Zwillinge an der Brust zusammengewachsen, Kinder des Mathias Gestel und Agnes Röthel.

1828. 10./5. Thomas Obermann, gewesener Pfarrer in Altlack pensionirt, 67 J. Vers. Schlagfluss.

Poročne matice.

Liber Imus Copulatum. Str. 1 — 119. Od leta 1669 — 1732.

Prvi listi so odtrgani. Zapiski so malo točni.

L. 1671. so pisali tako: Die ut supra copulati sunt: Gregor Gliebe ex Kukendorf cum Maria ex Moschwolt

adstantibus Luca Hegler etiam ex Kukendorf. Navadno je le ena priča zapisana. Na strani 5 ima drugi dve priči, 3., 4., 5., 6., 7. pa le eno. 7. ima adst. fratre eius. Mesto *adstante* ali *adstantibus* je pisano tudi *praesente* ali *teste*. Na en dan je bilo navadno več porok. Pri nevestah so pisali le krstno ime, redkoma priimek, ki se pa vselej končuje na žensko končnico »in« na primer: Kressin, Krenin, Petschin, Kolmonin.

Na strani 9. beremo žensko pričo: adst. Paulus Grobner et Dna Catharina Plonsizin. Pozneje sta priči navadno en moški in ena ženska.

L. 1673. se začenja podpis duhovnikov, zelo nerazložno pisan.

Joannes Copriva ex civitate cum Catharina Ramorin, testis Leonardus ab Erberg.

Na isti strani: Cop. é Nob. Dnus Nicolaus de Tridigi cum Nob. Virgine Ursula ab Erberin, adstans erat Dnus Martinus Sukoviz. L. 1672 je bilo poročenih 42, 1673 — 31, 1674 — 30, 1675 — 25, 1676 — 20, 1677 — 25, 1678 — 23, 1687 — 13, 1688 — 43, 1729 — 33, 1730 — 30 parov.

Liber II. Copulatum sega od 1732—1772.

Liber III. Copulatum od leta 1772 — 1788. Pod naslovom je natančna slika dveh zaročencev, ki si roko podajata. Meseca maja 1784 se pričenjajo nemške rubrike. Na koncu potrjuje maire Kopriva, da je knjigo prevzel.

Četrta poročna knjiga sega od leta 1788 — 1812 in peta od l. 1816—1833. L. 1772 je bilo 48, l. 1787—19, l. 1788—31 parov.

Opomniti bi bilo, da je mrliška matica I. od leta 1669 vezana v pergamen, ki je popisan s frakturnimi črkami, črnimi in rdečimi. Vsebina je najbrže kaka homilija. Poročne matice I. je samo prva platnica vezana v pergamen in istotako popisana.

V četrti poročni knjigi se nahaja popis neke slavnosti iz l. 1803. Na prvi strani je namreč opazka: Pro aeterna memoria, v kateri popisuje dekan Frančišek Ser. Fayénz prihod nadškofa Brigido v Kočevje, ki je ob tej priliki posvetil v mašnika Daniela Fayénza in se vdeležil zlate maše župnika Ramutha. Datovan je spisek 30. sept. 1803. Slove pa tako-le:

Pro aeterna memoria.

Der September des Jahres 1803 wird in den Jahrbüchern des Herzogthums Gottschee auch für die späte Nachkommenschaft einer der merkwürdigsten Monathe verbleiben, denn Feyerlichkeiten mancher Art trafen zusammen, die uns die frohen Tage dieser Feyer unvergesslich machen. Schon den 3 ten September tratten Seine Hochfürstliche Gnaden unser Hochwürdigster Herr

Erzbischof, geborener Freyherr von Brigido ihre Reise mit dem Gefolge unter Begleitung des Hochwürdigen Herrn Generalvicärs und Kanonikus Georg Gollmayer, dann, des Hochgeborenen und Hochwürdigen Kanonikus Herrn Joh. Nep. Freyherrn von Taufferer und des Hochwürdigen Herrn Stadtpfarrer und Kanonikus Leonhard von Schluderbach von Laibach nach Gottschee an, um unsern würdigsten Herrn Stadtpfarrer und Dechant Franz Seraph Fayenz einen auszeichnenden Beweis Ihres vorzüglichen Wohlwollens und besonderer Achtung dadurch zu geben, dass Hochdieselben geruheten dessen Neveu den Daniel Fayenz in unserer Stadt das hl. Sacrament der Priesterweihe zu ertheilen.

Hochselben verweilten den 6. Sept. zu Reifnitz, wohin sich dann den 7. früh unser würdigster Herr Dechant Franz Ser. Fayenz begab, um Seine Hochfürstliche Erzbischöfl. Gnaden ehrfurchtsvoll zu bewillkommen. Abends 6 Uhr trafen sodann Hochdieselben unter dem Donner der aufgepflanzten Böllner und Kanonen, unter dem Geläute aller Glocken und dem frohen Zurufen einer unendlichen Volksmenge, die von allen Gegenden des Herzogthums herbeiströmte, in Gottschee ein. Vor der Stadt stiegen Hochselben ab, und begaben sich unter Vortragung vieler Fahnen und unter dem von den 4 ansehnlichsten Bürgern dieser Stadt getragenen Himmel (od. Valdakin) in feyerlicher Procession in dassige Pfarrkirche, um daselbst das hlgste Altarsacrament anzubethen, während welcher heiligen Handlung auf dem Chore Trompeten und Pauken erschallten. Abends brachte Hr. Krombholz unser verdienstvolle Stadtlehrer, dem hohem Gaste eine Serenade mit blasenden Instrumenten, er erwarb sich dadurch um so mehr den ungetheiltesten Beifall, da der gute Fortgang in der Musik bei unserer Jugend ganz sein Werk ist, indem wir diesen Theil der Erziehung bloss seiner Bemühung und der Unterstützung unseres würdigsten Herrn Dechants verdanken, der nicht nur allein alle blasende Instrumente grossmüthig herbeischaffte, sondern dem wir auch die Vergrösserung unserer schönen Kirche, die neue prächtige Orgel und den gegenwärtigen Bau unseres 20 Klaffter hohen Thurmes zu verdanken haben.

Den 8. früh um 7 Uhr geschah unter Assistirung der hochwürdigen Herrn Domherrn die feyerliche Einsegnung des Hr. Daniel Fayenz zur priesterlichen Würde in Beiseyn seines Oheims des Hochwürdigen Herrn Dechants, dann der von Wonne durchdrungenen Eltern und Anverwandten des neugeweihten Priesters, worunter sich auch sein Oheim Herr Karl Fayenz, Inhaber der privilegirten k. k. Papierfabriken von Haidenschaft samt seinem Reisegefährten Herrn Coloman Friedrich, Praefect des Görzer-Gymnasiums befand, und

mehreren Tausend von Menschen. Nach geendigter Ordination ertheilten Seine hochfürstlichen Gnaden unzähligen Menschen von verschiedenen Alter und Geschlechte das hl. Sacrament der Firmung, worauf um 10 Uhr durch die Secunditz des Hochwürdigen und jubilirten Priester und Pfarrers Herrn Ignatz Ramutha, eines Oheims des Neugeweithen die Feyerlichkeiten dieses Tages noch mehr verherrlicht wurden; nach welcher hl. Handlung unser Hochwürdigster Herr Erzbischof abermals, so wie auch Nachmittag dem herbeiströmenden Volke das Sacrament der Firmung ertheilte, auch am 9ten confirmirten Seine Hochfürstlichen Gnaden.

Den 11ten September war endlich der uns unvergessliche Tag des höchsten Entzückens und der unaussprechlichen Wohne; schon um 8. Uhr Morgens hielt Herr Martin Rankel seine erste feyerliche hl. Messe in Gegenwart seiner Hochfürstlichen Gnaden unsers angebetteten Herrn Erzbischoffes; hierauf ertheilten Hochdieselben abermal dem herbeiströmenden Landvolke die hl. Confirmation; aus dem aus den eingesammelten Firmbändern erhellet, dass beinahe 2000 Menschen während dieser 3 Tage confirmirt wurden. Um halb 11 hielt der Hochwürdige Herr Leonard Prenner Pfarrer zu Riegg eine schön passende Rede von der Würde un den Pflichten eines Priester, wodurch er sich den lauten allgemeinen Beifall der höchsten Gäste erwarb. Endlich hielt um 11 Uhr Herr Daniel Fayenz Neveu unsers innigst verehrten Herrn Dechants, dessen allgemein bekannte unendlichen Verdienste zu ehren Seine Hochfürstliche Gnaden uns soviele Tage der unaussprechlichsten Wohne machten, unter Assistirung des hochw. Herrn Stadtpfarrers von Laibach Herrn Canonicus von Schluderbach das feyerliche erste heilige Messopfer unter einer trefflichen Vocal und Instrumentalmusik und unter mehrmals wiederhohlten Donner der Kanonen. Diese frohe Feyerlichkeit einzig in ihrer Art, wurde durch die hohe Gegenwart des Hochwürdigsten Herrn Fürsten und Erzbischofs sowohl als durch jene seiner Durchlaucht des Herrn Fürsten Wilhelm von Auerberg erstgeborenen Herrn Sohnes unsers gnädigst regierenden Herzogs noch mehr verherrlicht. Zu Mittag beehrten auch Hochdieselben beiden Herrn Fürsten unsern verehrtesten Herrn Dechant mit Ihrer hohen Gegenwart, wo an einer Tafel von 50 Gedecken und einer wohlbesetzten Musik unter Leitung des würdigen Herrn Stadtlehrers Kromholz gespeiset wurde. Endlich den 12 früh reisten Seine hochfürstlichen Gnaden unser innigstgeliebter Herr Erzbischof unter den heissesten Segnungen und Thränen des Dankes eines unzähligen Volkes von Gottschee ab; dessen Andenken in den dankbaren Herzen der Gottscheer nie auslöschen wird.

Den 25. September erneuerten sich in unserm Herzogthume die in der Stadt Gottschee gefeyerten Feste abermal, indem in der Pfarr Riegg Herr Mathias Krische, und in der Pfarr Mitterdorf Herr Georg Jonke ihr erstes heil. Messopfer darbringen werden.

Stadtpfarr Gottschee am 30ten 7ber 803.

*Franz Seraph Fayenz,
Stadtpfarrer, Dechant.*

Ali ni ta spis pravi otrok svoje dôbe? Opomniti bi bilo, da ni bil posvečen takrat le Daniel Fayenz, ampak tudi Martin Rankel, Matija Krische in Jurij Jonke; kar se izpozna iz dekanatskega zapisnika l. 1828.

V francoski dôbi so spisavali tudi mêri ali župani matic. Tako matico je poslal vsako leto mirilni sodnik mêru. Matica je imela pritisnjen pečat na vsaki lihi strani. Na levi je Ilirija z napisom: »Illyrie 75 c.« na desni orel z napisom: »K. k. Cont. Stempel Illyrien F. 1.«

Rojstvo so tako-le vpisavali: Im Jahre achtzehn Hundert vierzehn den ersten des Monaths Jänner um neun Uhr Vormittag ist vor mir Johann Röthl Maire und Beamten des Personenstandes der Gemeinde Malgern im Departement Krain Martin König fünf und dreissig Jahre alt, Bauer, wohnt in Altlag HNr. 30 erschienen, welcher mir ein Kind des weiblichen Geschlechtes vorwies, das von ihm Declaranten erzeugt und von Ursula geborene Eppichin dessen Gattin den ersten des Monaths Jänner um vier Uhr in der Frühe gebohren wurde, mit der Erklärung, dass er diesem Kinde den Vornahmen Maria geben wolle.

Nachdem die besagten Erklärungen und Vorzeigungen in Gegenwart des Joseph Kikel, fünf und vierzig Jahr alt, Bauer, und Michl. Morscher fünf und dreissig Jahr alt, Bauer, beide aus dem Dorfe Altlag geschehen sind, haben der Vater und die Zeugen die gegenwärtige Geburtsurkunde nach vorhergegangener Vorlesung derselben, da Niemand von den anwesenden zu schreiben verstand, oder sich zu unterschreiben im Stande warn, so habe ich in ihrer Gegenwart die doppelten Exemplarien der Urkunde ausgefertigt und unterzeichnet.

Der Maire.

Poroke je vpisaval mêr. Tak vpis je dvojni oklic in spričevanje, da sta se dotičnika vzela. Oklici so se navadno vršili ob dvanajstih opoludne pred županovo hišo, potem se je oklic nabil na vrata, da ga je vsak lahko bral. Med prvim in drugim oklicem je moral minuti teden in do poroke zopet teden. Poroka se je vršila: Ženin, nevesta in priče (družinski svet = Familienrath) pridejo pred župana in ga prosijo, naj ju poroči. Ker se po dvojnem oklicu pred vrati ni nihče proti zakonu oglasil, prebere mêr vse listine in šesto

poglavje petega titula, in vpraša ženina in nevesto, če se vzameta. Ko potrđita, pove jima, da sta mož in žena (im Nahmen des Gesetzes den Auspruch that, dass — — durch die Ehe verbunden sind). Potem je mêr spisal poročni list in ga dal pričam podpisati, če so znale pisati.

Smrt so zapisavali: Im Jahre 1814 den 10. Jänner sind vor mir Johann Röthl Maire und Beamten des Personenstandes der Gemeinde Malgern im Canton Gottschee District Neustadt und im Departement Krain, die 2 Zeugen nahmentlich Joseph Schleimer und Anton Haferle von Windischdorf erschienen und haben erklärt, dass den 10. Jänner die Maria Krobathin 2 J. alt von Windischdorf Haus Nr. 14 gestorben ist, nach geschehener Erklärung und Vorlesung die Urkunde ausgefertigt und sie nach Vorlesung derselben, da niemand von den anwesenden Partheyen zu schreiben verstand, so habe ich in Ihrer Gegenwart die doppelten Exemplarien der Urkunde unterzeichnet. *Der Maire.*

4.

Vseh duhovnikov, ki so službovali v Kočevju, ne bo mogoče nikdar naštet. Navesti hočem one, ki jih je bilo možno zaslediti. Od l. 1669 bo vrsta precej polna, ker so imena izpisana iz matic. Pridejane številke kažejo, da je ono leto duhovnik ondi pastiroval. S tem seveda ne trdim, da bi preje ali pozneje ne bil ondi v službi.

Prvi znani duhovnik je Herman iz l. 1393 (Mith. 1860 in 1862.: Par. 1874.)

14. junija 1476 se bere vikar Daniel (Izv. 1891. str. 10.)

24. januarja 1482 in 29. januarja 1486 vicarius ad s. Barthol. Lucas (Izv. 1892, 54.)

13. decembra 1495 sta bila sledeča Kočevca posvečena v Čevdadu v mašnika: Baltazar, sin Jurija Rennerja in Leonard Grueber (de Chotze).

25. marca 1495 postane Kristijan, sin pok. krojača Ahaca (de Chocze) v oglejski cerkvi subdijakon na titul metliškega glavarja Žige Piersa in 20. maja 1497 v Čevdadu dijakon; tonzuro in manjše redove dobi 25. marca 1497 v Ogleju Koloman Franck; Gašpar, sin Jurija Rennerja (de Gotsche) prejme 25. dec. 1497 v Čevdadu dijakon in 10. marca 1498 mašništvo; 20. avgusta 1497 dobi tonzuro in manjše redove novomeški kanonik Michael Valler (de Chocze) in 10. marca 1498 br. Frančišek (de Gottsche), bivajoč v ljubljanskem frančiškanskem samostanu; 18. marca 1499 pa dobi subdijakon in v Čevdadu Pavel, sin pok. črevljarja Gašparja (de Gocze) na mizni titul Žige Piersa, cesarskega glavarja metliške grofije, in 30. marca 1499 dijakon (Izv. 1893. str. 23, 24.)

24. dec. 1497 dobi vikar cerkve sv. Jerneja (in Gottschee) Leonard Würfel, od patrijarha dovoljenje, da sme odvezovati od vseh pridržkov, razun od uboja. Kočevski župnik Luka Sichel (Parapat ima po Mitth. 1862 Lichtl) dá 7. marca 1498 svojo faro zopet v najem vikarju L. Würfelnu. (Izv. 1893, str. 24.)

20. junija 1504 je bil koč. vikar Gašpar Valar (Waller) od generalnega vikarja postavljen za sodnika v pravdi med ribniškim župnikom in naddijakonom Danielom in nekim Tomažem Eckerjem.

13. dec. 1505 je bil kočevski subdijakon Skolipeta od ribniškega naddijakona poslan v Videm. (Izv. 1892 str. 55.)

1524 Michael Waller (Mitth. 1862).

L. 1582 je bil kočevski župnik od patrijarha izobčen; odvezal ga je izobčenja vizitator Polidor pl. Montagnana in ga naredil začasnega komisarja nad ribniški naddijakonat. (Izv. 1892, str. 55.)

L. 1598 je župnikoval Krištof Plankl (Koblar bere Plank). Bil je sicer katoličan, a cerkev je zanemaril in premehek je bil, ker očitnih grešnikov ni kaznoval javno, ampak je rajši od njih jemal globo (Izv. 1892, str. 55). Najbrže je postal potem župnik Koprivniški (Nesselthal), dokler ni bil vmeščen za kanonika novomeškega l. 1604 21. marca. 7. marca 1619 je bil potrjen za župnika kamniškega in mesec pozneje za naddijakona gorenjskega, kakor je bil preje ribniški od leta 1614 nadalje, ko je dobil tudi beneficij sv. Andreja v Dobropoljah. Iz Kamnika je odšel, zakaj 5. marca je dobil to župnijo Mihael Valič. Ko je ta resignoval, dobil jo je zopet Krištof Plankl, ki je bil protonotarij apost., cesarski svetnik, naddijakon gorenjski, kanonik novomeški. V Ribnici ga je hotel umoriti neki Mat. Zadnik.

V to dóbo spadata tudi župnika Lenard in Jernej Zigelfest. Lenard pl. Zigelfest je namreč popustil katoliško vero in se poluteranil. Odstavljen je pridigoval v svoji hiši »nel luogo de Hozevia«, pravi ovadni list. Nadvojvoda ga ukaže zapreti, a prišel je l. 1613 sam pred vicedoma v Ljubljano in zastavil s sinom svojim Janezom, ki je bil tajnik pri deželnem glavarstvu, vse svoje in sinovo imovino, da se bode postavil pred sodbo, kadarkoli ga pokliče, ako mu za sedaj prizanese ječo in izpusti domov. Vlada ni privolila, toda vicedom Jožef Panizoll je bil Zigelfesta oprostil proti reverzu. Vicedom trdi, da je Zigelfest bil pred 20imi leti odstavljen, da je pa zopet dober katoličan in se je izkazal s spovednim listom. Zato se je 10. marcija l. 1615 vlada v Gradcu pritožila, da omenjeni odpadnik v Kočevju pohujšuje ljudi in odvraca od prave vere; vicedom naj ga prime in od sodišča do sodišča pošlje v Gradec. Sodnik, ki ga je vicedom skrivaj poslal v Kočevje, vrnil

se je sam z naznanilom, da je Lenart Zigelfest odpoval, kam pa, nihče ne ve. Izid te obravnave ni znan. Bržkone je imenovan gospod umrl kot dober katoličan, ker l. 1638 je njemu in Jerneju Zigelfestu, ki sta bila oba župnika kočevska, v cerkvi grobne napise napravil Janez Albert Erberg, doktor sv. pisma in modroslovja. (Parap. Let. 1874, str. 87, 88. Dimitz III. 345.)

26. maja 1622 je dobil faro (Gotzheue) Štefan Zurentio. (Izv. 1893, 24.) Ribniški župnik Frančišek Vaccano se imenuje naddijakon ribniški in kočevski župnik. L. 1641 je postal vesoljni vikar v Ljubljani. Sicer pa nahajamo l. 1638 župnika Janeza Alberta Erberga. 23. maja 1639 je bil na cesarski predlog potrjen za župnika Ivan Herler. (Par. str. 100. Izv. 1893, str. 24.) Parapat poroča, da je bil Andrej Fyssenhwett (?) župnik do l. 1669, ko je z dekretom dne 25. aprila 1669 Vuk Engelbert Turjaški tamquam legitimus Dominus ac patronus mestno faro podelil Jeronimu pl. Stembergu. V reverzu je moral novo izvoljeni župnik obljubiti, da bo skrbel za spretnega učitelja in cerkvenika in za godbo. Dolgo ni župnikoval, zakaj že istega leta je umrl. 22. oktobra 1669 je prezentoval turjaški grof Jurija Oplaniča (Opplanitsch), dotlej župnika v Črmošnjicah. Ta je prvi župnik kočevski, ki je podpisan že v maticah. L. 1695 mu je nasledoval baron Franc Daniel Moshkon, ki je župnikoval 40 let, do † 14. apr. 1735. Ta je bil doktor modroslovja in je dobil 21. febr. 1700 naddijakonsko čast, ker stari ribniški župnik Tomaž Renner za to ni bil več sposoben. T. Renner je umrl 1. nov. 1708. Njegov naslednik je bil zopet naddijakon ribniški. L. 1731 je bil posvečen v mašnika Jurij Sladkoina iz Kočevja. Po Moshkonovi smrti je bil župnik Frančišek Jakob Kossler (sacerdos ac parochus iubilatus) od l. 1735—1764.

Naslednik mu je bil Janez Matija Khern »A. A. L. L. et Philosophie nec non Theologiae Doctor, Pronotarius Apostolicus, consiliarius Archi-Episcopalis, Archiparochus et Decanus«. Parapat piše o njem, da je veroval v čarovnice, potrjeval in z veliko gorečnostjo zagovarjal še l. 1760 njih sežiganje v nalašč zato sezidanem st. lpu, imenovanem »Zauberthurm«. Imel je dva brata, prvi je bil kapelan pri njem, drugi turjaški oskrbnik v mestu Na sv. Ignacija dan je hodil neki v Ljubljano pridigat, ker je bil menda (?) jezuit, o sv. Jerneju pa so očetje Jezusovega reda opravljali božjo službo v Kočevju. — Kernov naslednik do 17. jan. 1788 je bil Frančišek Karol Loy, ki je za ubožce in cerkvene potrebe naložil 5000 gld. Umrl je 71 let star na št. 16. — Za njim je prišel Frančišek Ser. Fayenz, ki je župnikoval do 18. apr. 1812, ko je v župnišču št. 50 umrl 75 let in 7 mesecev star.

Za njegovega župnikovanja so zapustili cerkev sv. Jerneja in se preselili v mesto. V »Pro aeterna memoria« beremo o njem: »dem wir auch die Vergrößerung unserer schönen Kirche, die neue prächtige Orgel und den gegenwärtigen Bau unseres 20 Klaffter hohen Thurmes zu verdanken haben«. Bil je prvi dekan kočevski pod ljubljansko nadškofijo. Nasledoval mu je Janez Tschinkl, rojen v Schalkendorfu od l. 1812 do 19. avg. 1826. Dne 4. junija 1826 je slavil svojo zlato mašo; slavnostni govornik je bil škof Anton Alojzij Wolf sam.

Med Fayenzem in Tschinkl-om je bil administrator Martin Rankl, ki je moral oddati mêru cerkvene matice. — Matija Röthl je župnikoval od l. 1827 do 18. sept. 1836. Dekan je bil od l. 1829 Martin Rankl, župnik v Stari Cerkvi, ki je to službo opravljal do svoje smrti 16. avg. 1845. Janez Recher je bil župnik od l. 1836 do 13. jan. 1848, torej niti tri leta dekan; Michael Wolf od l. 1848 do 26. jan. 1860, Jožef Boner do leta 1864, Matej Kožuh od 28. sept. 1864 — 1868. Matija Strucel do l. 1869 in Jožef Novak do 11. nov. 1883. Sedanji dekan je Jožef Kresè od 24. aprila 1884.

Kapelan i v Kočevski fari: Mat. Peer 1673 — 1676; Janez K. Grabner 1673 — 1676; M. Christaniz 1674; Mihael Samide 1675 — 1676; Andrej Schneller (m. Schnöller) 1675; Mihael Walisch 1677; Egger (?) 1679; Matija Sturm 1683 — 1684, pozneje župnik reški; Matija Ramor 1683 — 1686, pozneje župnik koprivniški; Janez Cusoltig 1683 — 1687; Jožef Jurij Peer 1684 — 1704, ko je umrl 21. sept. v Kočevju; Andrej Egger 1693 — 1695; Janez K. Berko 1690 — 1695; Jernej Egger 1695 — 1728 (curatus loci); Jan. Tschinkel 1698 — 1700; Mat. Straus 1702 — 1704; Jožef Schober 1703 — 1704; Janez Schusteritsch 1704; Jurij Jaklitsch 1705 — 1711; Janez Fux 1705 — 1715; Janez Oslonitsch 1711 — 1712; Jožef Khren 1714; Janez Loy od 1714 — 1715; Matija Verderber 1715 — 1727 [najprej vikar potem kapelan (cooperator)]; Janez Kikhel 1722 — 1723; Mihael Voischakh 1728 — 1735; Janez Stariha 1728; Matija Rankel 1733 — 1744; Jožef Frančišek Copriva 1735 — 1754; Frančišek Jožef Torta 1735 — 1739; Matija Fux 1740 — 1743; Antonij Prenner 1746 — 1767; Jan. Stemberg 1747 — 1752 (primissarius); J. Moraviz 1751, samo enkrat vpisan; Janez Frid. Cern (Khern in Kern) 1755 — 1765; Janez Renilovitsch, primissarius 1756. L. 1747 sta mu sodnik Matija Jauth in starejšinstvo zagotovila kot absol. rhetorju titulum mensae iz dohodkov kočevskega mesta. Pravilno bi se moral pisati Ranilovitsch; Mih. Vidoseh 1757; Jan. Copriva 1758 — 1770; Damian Mertschun 1762 — 1784; bil je zaporedoma katehet, beneficijat in kapelan; Matija Jac. Ramor 1762 — 1787, manemissarius, potem vicarius; Fr. Fayenz 1766 — 1788, vikar, potem kapelan; Pavel Sturm 1764 — 1773 mane-

missarius, potem vicarius; Nicolaus de Knesenhoff 1769 — 1780, vikar, kapelan, potem postal parochus in Ternis; Anton Jurij Walisch 1770 — 1786; Fortunat Paulitsch 1774 — 1794; Jurij Paulitsch 1774; Jurij Loretitsch 1775 — 1780; Jožef Ranilovitsch 1775; Anton Peerz, 12. febr. presbyter eum facult. Rmi Dni Archidiac. 1779 — 1780 curatus. Ignacij Kreuzmeyer 1781 — 1805, beneficijat; vikar in kurat; Matija Röthel 1782 — 1788; Jan. Nep. Tschinkel 1783; Lenard Prenner 1785 — 1800; Jožef Weiss 1788; Janez Creuzmeyer 1785; Tomaž Oberman 1796; Anton Kraschabitz 1798 — 1801; Matija Osterman 1799 — 1803; Michael Jonke 1801 — 1807; Martin Rankl 1804 — 1812; Daniel Fayenz (= Fajénzi) 1805 — 1813, l. 1823 capell. loc. v Borovcu (Morobitz), l. 1828 na Topli Rebri; Matija Krische 1813 — 1814; Jurij Verderber 1816; Andrej Luscher 1816 — 1827; Janez Petrouschitsch, katehet 1819 — 1820; Mihael Wolf, 1820 — 1827, pozneje dekan od l. 1848 — 1860; Janez Munini, katehet 1821 — 1822; Jožef Antontschitsch 1824 do 29. marca 1829; Franč. Dolicel 1830.

Kapelan i od l. 1830. Mihael Wolf 1821 — 1831; Frančišek Draschler 1827 — 1831; And. Saiz 1831 — 1832; Fr. Kaliger 1832 — 1834; Jožef Nachtigall 1833 — 1834; Blaž Leben 1835 — 1844; Jernej Medved 1835; Janez Olipič 1836 — 1840; Jakob Stresen 1841 — 1842; Martin Skubic 1843 — 1849; Peter Krištofič 1845 — 1852; Matija Marolt 1849 — 1851; Jožef Krombholz 1852; J. Kroškovic 1853 — 1855; Simon Pleničar 1853 — 1856; Peter Teran 1856 — 1857; Matija Kulavie 1857 — 1858; Franč. Svetlin 1858 — 1860; Janez Premerstein 1859 — 1860; Ignacij Gregorič 1861; Matija Kuhelj 1861 — 1862; Gustav Molj 1862 — 1863; Feliks Knific 1863 — 1864; Wiljem Gasperin 1864 — 1865; Matej Jereb 1865 — 1868; Franč. Schweiger 1869 — 1870; Franč. Petrovčič 1871 — 1875, Lovro Gantar 1. okt. 1875 — 1881; Jakob Lebar od 22. febr. 1876 do 23. apr. 1877; Franč. Kadunc 1882; Peter Berčič od 12. okt. 1882 do 10. jan. 1884; Janez Smrekar od 10. jan. 1884 do 12. okt. 1886; Janez Kunauer od 1. julija 1887 do 1889; Anton Krainer 1889 do 16. jan. 1891; Viktor Steska od 5. sept. 1891.

Beneficijati: Jurij Tomec 1831; Jurij Gornik 1832 — 1836; Andrej Škrabec 1838 — 1842; Lovro Pintar 1843; Daniel Terček 1843 — 1844; Stanislav Schranz 1844 — 1846; Žužek 1847; A. Wonča 1848 — 1849; Lovro Bernik 1850 — 1851; Frančišek Indihar 1852 — 1853; Franč. Svetlin 1854 — 1856; Janez Rozman 1857 — 1861; Primož Jan 1861 — 1864; Janez Ažman 1865 — 1868; Matija Prijatelj 1869 — 1871; Jurij Rozman od nov. 1872; od okt. 1873 Martin Molek; od okt. 1874 Jožef Romè; do 1. okt. 1875 Lovro Gantar. Od l. 1881 do sept. 1884

prof. Janez Komljanec; Jožef Porubski od 1. sept. 1884 do 10. jan. 1887; Janez Kunauer od 4. jan. 1887 do 1. jun. 1887; Janez Hromec od 20. jul. 1887 do 1. avg. 1888; Anton Krainer od 1. avg. 1888—1889, Andrej

Plečnik od 1. 1889—1890; Franč. Birk od 9. sept. 1890 do 26. apr. 1892; Janez Lovšin od 9. maja 1892.*)

*) Od l. 1800 dalje duhovnikov ne navajam po maticah, ampak po seznamu, ki se hrani v župnijskem arhivu.

(Nadaljevanje prih.)

Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu.

(Od leta 1667 do 1799.)

(Konec.)

Anno 1719.

Illma Dna, Dna **Catharina Cordula ab Egg.**

Illma Dna **Maria Catharina a Wolwiz**, obiit 21. Decembris 1721.

Illmus Dnus, Dnus **Joannes Adamus Rasp Comes in Kreitberg.**

Anno 1721.

Honoratus Vir **Simon Sabukowiz**, p. t. aedituus Wodicii.

Illma ac Adm. Rda Dna, Dna **Maria Cordula a Liechtenberg**, Scti Dominici Ordinis in Michelstetten Professa.

Illma Domicella **Rosina Theresia Comitissa a Liechtenberg.**

Anno 1722.

Perillustris Dnus **Laurentius Daniel a Wolwiz.**

Perillustris Dna **Susanna Felicitas a Wolwiz.**

Honoratus Vir **Andreas Illouschek**, organista et aedituus Mons-purgi.

Anno 1723.

Illmus Dnus, Dnus **Carolus Josephus Daniel Comes a Reising** etc.

Anno 1724.

Adm. Rda ac Religiosa Dna **Maria Rosa Zezkherin**, Ord. S. Dominici in Michelstetten Professa.

Adm. Rda ac Religiosa Dna **Maria Constantia ab Erberg**, Ord. S. Dominici in Michelstetten Professa.

Adm. Rda ac Religiosa Dna **Maria Catharina Plauzhin**, Ord. S. Dominici in Michelstetten Professa.

Nobilis Dnus **Josephus Leopoldus Gappmayr**, caes. telonii in Humez praefectus, eiusque Dna coniux **Maria Anna Josepha Theresia**, nata **Baronissa Ramschischlin.**

Anno 1725.

Adm. Rda, Religiosa ac Illma Dna **Ignatia Maria a Liechtenberg**, S. Dominici Ord. in Michelstetten Professa.

Adm. Rda, ac Religiosa Dna **Anna Christina a Sellenitsch**, S. Dominici Ordinis in Michelstetten Professa.

Nobilis Dnus **Joannes Carolus Dietrich**, Scriba in Michelstetten.

Anno 1727.

Illmus et Excellmus D. D. **Wolfgangus Waichardus Comes a Gallenberg**, Capitaneus.

Illmus Dnus **Sigefridus Balthasar Comes a Gallenberg.**

Illmus Dnus **Sigefridus ab Aichelburg**, cum Illma conjugue sua **Maria Elisabetha nata ex L. Baronibus a Jebornik.**

Anno 1728.

Sigismundus Conradus Skerpin de Oberfeldt.

Anno 1729.

Illmus Dnus **Sigismundus Antonius Vrsini S. R. I. Comes a Blagay.**

Anno 1743.

D. **Valentinus Götzl**, chori regens Litopoli.

Anno 1748.

D. **Jacobus Plaport**, Magister postae ad S. Oswaldum.

Anno 1751.

D. **Ludovicus Jacobus Dietrich**, Caesareus Telonarius Hyperlabaci.

D. **Maria Anna**, eiusdem uxor.

Anno 1753.

D. **Josephus Carolus Khern**, praefectus Comitatus Gottscheviensis.

Anno 1754.

Perillustris Domicella **M. Josepha de Prekerfeldt** in Altenburg.

Anno 1756.

Jacobus Widiz ex inferiori Monspurg.

D. **Josephus Gross**, praefectus in Reuttenburg.

D. **Hermanus Deu**, praefectus in Sbur.

D. **Leopoldus Alexander ab Hochenwarth**, Provincialis.

Anno 1757.

Domicella **Antonia ex L. B. ab Apfaltrern** in Stein.

Anno 1759.

D. **Anna Rosina Dietrichin**, Hyperlabaci.

D. **Francisca Frizhkin** in Neustatl.

Anno 1760.

D. **Donatus Dietrich**, praefectus Seisenbergi.

D. **Maria Cordula**, ejusdem uxor.

D. **Franciscus Xav. Dietrich**, officialis Michlstadii.

Honesta virgo **Maria Anna Duskin** in Neystatl.

Anno 1761.

D. **Joannes Michael Shrom**, praefectus Rudolfswerdae.

D. **Daniel Kern**, Praefectus Gottscheviae.

D. **Maria Elisabetha** ejusdem conjux.

Anno 1762.

D. **Josephus Clemenz**, Sacerdos.
D. **Maria Anna Fabianin**, vidua Seisenbergi.
D. **Philippus Sketl**, officialis Labaci.
Honestus Vir **Joannes Crishe** in Ruesbach.

Anno 1763.

Perillustris Dna **Maria Anna de Rastern**.
Perillustris Domicella **Rosalia de Rastern**.
Perillustris Dnus **Josephus Ernestus a Skerlich** et ejusdem
Dna uxor **Maria Anna**.

Anno 1765.

Perillustris Domicella **Maria Anna de Rastern**.

Anno 1767.

Illmus Dnus Dnus **Josephus L. B. ab Apffaltrern**, et Illma
DD. ejus conjux **Maria Rosalia**.
D. **Andreas Sovan**, Praefectus in Mokriz, et Dna ejusdem conjux
Anna Maria.
Virgo **Maria Elisabetha Ostroshnikin**.

Anno 1768.

Illma Domicella **Maria Theresia Ex L. B. a Gall**.
Perillustris Domicella **Maria Catharina a Shemenitsh**.
Perillustris Dna **Maria Anna Shrökingerin de Neidenberg**.
Perillustris Dna **Anna Maria Elisabetha Wulovizhin**.

Anno 1772.

Nobilis Dnus **Joannes Ernestus Emerl**, Praefectus in Ober-
Roitsh.

Anno 1774.

Nobilis Domicella **Maria Anna de Enzenberg**.

Anno 1775.

D. Joannes **Mihael Tshitsheg**, Praefectus in Erlachstain.

Anno 1776.

Nobilis Dnus **Joannes Bapt Zitteneg**, dominus Arcis Mons-
purg et
Dna ejusdem Conjux **Maria Rosalia**.

Anno 1778.

Honorabilis vir **Bartholomaeus Detela**, Caupo extra Gonobiz
in Tepana.

Anno 1779.

Illmus D. D. **Franciscus Salesius L. B. de Dienersperg** D. D.
Poniculis in Styria.
Illustrissima et Reverendissima DD. **Mater Maria Nepomucena
de Pettavar**, Priorissa in Studeniz.

Anno 1782.

Nobilis Dominus **Joannes Suetlin**, praefectus in Radelstein.

Anno 1785.

Nobilis Dnus **Joannes Bapta Zitteneeg** cum consorte sua Dna
Rosalia Dni Arcis Mouspurg, Insignis noster Benefactor.

Razven tega zapisnika imela je bratovščina tudi še posebno knjigo, v katero je zapisavala vse svoje dohodke, svoje glavnice in ustanove, sploh celo svoje premoženje. Posamezni odlomki te knjige, ki so se nam ohranili, kažejo nam le deloma gmotno stanje naše bratovščine. Iz teh zapiskov razvidimo, da je imela n. pr. 1763. leta 8225 gld. 17 kr. premoženja, ki je od tega časa naprej vsled vsakoletnega čistega preostanka naraščalo za okroglih 500 gld. Koliko je znašalo njeno premoženje tedaj, ko je posegla po njem roka cesarja Jožefa II., iz ohranjenih listin ni razvidno.

Njeno premoženje šlo je namreč v verski zaklad, ki je prevzel ob enem nalogo, skrbeti za izpolnjevanje ustanovnih dolžnostij, katere je imela duhovniška bratovščina. V ta namen izločila je vlada svoj čas glavnico 1183 gld. 20 kr., naloženo v posebni obligaciji. Prvotnih 142 sv. maš skrčil je verski zaklad — kedaj, s kako pravico in pod katerimi pogoji, nam ni znano — na 35 in sicer takole: 1. Za Aleša Wetzsteina bile so opraviti na leto 4 sv. maše, verski zaklad skrčil jih je na eno samo, katero opravlja duhovnik v Podstenjah; 2. Za Josipa Bala, njegovo sorodstvo in njegove dobrotnike bilo je opraviti prvotno 50 sv. maš, verski zaklad je skrčil ustanovo tako, da se jih bere sedaj samo 13 in sicer jih opravlja ekspozit v Podstenjah 3, kapelan v Cerkljah na Dolenjskem 5, župnik na Preloki pa 5; 3. Za Frančiška Ludovika Schreiberja in njegove sorodnike bilo je opraviti 24 sv. maš, verski zaklad jih je skrčil samo na 6 ter jih naložil župniku na Preloki; 4. Za Katarino Dinzlin opravljal se je prvotno letnih 52 sv. maš, a skrčili so jih na 12 in tudi naložili župniku na Preloki; 5. Za Andreja Dollmainer-ja (Tollmainer, gl. *Zgod. Zbornik* 383) opravljala je bratovščina 12 sv. maš, verski zaklad skrčil jih je na 3 in naložil župniku na Preloki. — To malo število svetih maš, ki se opravljajo na skrajnih mejah škofije, je sedaj edini sled nekdanje sloveče duhovniške bratovščine sv. Mihaela v Mengšu.

Vsebinska. *Doneski k zgodovini kočevske fare. (Nadaljevanje.) — Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu. (Konec.)*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○—

Deveto leto.

Ljubljana, meseca aprila 1896.

Številka 32.

Doneski k zgodovini kočevske fare.

(Sestavil Viktor Steska.)

(Nadaljevanje.)

5.

Ker je bila kočevska fara prejšnje čase mnogo večja nego je dandanašnji, imela je tudi več podružnic. Sela, ki so spadala v kočevsko faro, smo že preje našteali.¹⁾ Valvazor našteva (VIII. knj. 740 str.) tudi cerkve, toda ta seznam je površen; Valvazor pravi: Die Pfarrkirche ist S. Bartholomaei und hat unter sich diese eylf Kirchen: I. Die Kirche des Fronleichnams Christi, bey welcher die Bruderschaft defs heiligen Sacraments unterhalten wird. II. SS. Petri und Pauli zu Oberloschin. III S. Nicolai zu Malgern. IV. Der H. Trinität zu Kleindorff. V. S. Joanni Baptistae zu Zwischlern. VI. S. Rochi zu Solgendorff. VII. S. Annae zu Hageneck. VIII. Omnium Sanctorum (Aller Heiligen) in Lienfeld. IX. Der H. drey Könige zu Schwarzenbach. X. S. Andreae zu Hasenfeld. XI. S. Udalrici in Hornberg. — Druga in tretja imenovana cerkev ne pripadata več v kočevsko faro, ampak v Staro Cerkev. Prišteti moramo pa še cerkev presv. imena Jezusovega v Dolgi Vasi (Grafenfeld iz Kropfenfeld) in svetega Lavrencija v »Sele«, ki je že stala o Valvasorjevem času. Poleg tega ni več farna cerkev sv. Jerneja, katero so podrli l. 1872, ampak sv. Fabijana in Sebastijana. Razen cerkvâ ima fara še štiri javne

¹⁾ Izvestja muzejskega društva za Kranjsko l. 1895. str. 246 in 247 naštevajo šest cerkvâ koč. fare, ki so stale že l. 1526, namreč: farna cerkev sv. Jerneja, podružnica sv. Treh kraljev (Schwarzenbach), sv. Janeza (Zwischlern), sv. Katarine (Sele), sv. R. Telesa in sv. Ane.

kapelle: Sv. Križa na pokopališču, na mestu prejšnje farne cerkve svet. Jerneja, svet. Frančiška Ksaverijana, sv. Kozme in Damijana v Hoheneg-u in sv. ran Kristusovih v Katzendorfu.

V Klindorfu je cerkev posvečena sv. Magdaleni in v Hasenfeldu sv. Valentinu in Andreju.

Cerkev sv. Jerneja.

Te cerkve ni več. Podrli so jo l. 1872, ker so se bali, da bi se sama ne porušila. Parapat jo popisuje: »Presbiterij je prostoren, in nekatera rebra razpenjajoča se ob zidu in stropu spominjajo na gotični slog. Dolga ladija je brez zidarskega lišpa, sezidana bržkone v poznejših časih. Prazne, precej visoke stene veže zgoraj raven lesen strop. Samo na desni strani se odpira stena v kapelico Zveličarja na križu. Poleg te kapelice so še trije altarji, zapuščeni in brez znamenitostij.« Cerkev so podrli, kakor se kaže, brez vsakršnega dovoljenja. Gradivo so večinoma porabili za novo nižjo gimnazijo.

Kedaj je bila ta cerkev sezidana? O tem ni mogoče nič trdnega povedati. Omenili smo že, da se leta 1339 omenja kapela sv. Jerneja v Moswaldu. L. 1386 pa beremo, da je stala cerkev sv. Jerneja v Kočevju. Sta li kapela in cerkev sv. Jerneja ista zidina, ne upam si določiti, vendar vse govori za to. Ta cerkev svetega Jerneja je bila do l. 1791 farna cerkev. Dne 28. okt. 1386 (1393 ?) je grofica Neža vtemeljila cerkvi dohodke,

katere sta vsako leto izplačevala nje brat Albreht, škof tridentinski in Friderik. — L. 1469 so Turki požgali cerkev in sosednje vasi. — L. 1498 je bil posvečen veliki altar. Ko so podrli cerkev, našli so v altarcu votlo kroglo iz bele snovi, v kateri je bila listina: . . . Christophorus dei et apostolicae sedis gratia episcopus Modrusiorum et Corbatorum consecravit hoc altare anno domini 1498, die vero sacrificiationis (?), quae fuit secunda (dominica adventus domini salvatoris (?)) reliquias infrascriptas s. Sebastiani et ss. soc. martyrum (neberljivo. Vodja P. Wolsegger ima s. cot . . . sanitorum) . . . (et hoc?) rogatus a domino Cardinali et primanti patriarcha Aquilegensi ad laudem dei amen. Pontificatu . . . Alexandri divina providentia pp sexti anno sexto. (Prepis po prepisu vodje Wolseggerja. Kje se nahaja izvirna listina, ne vem. V župnišču je ni.)

L. 1515 je mesto zopet pogorelo, o cerkvi ni nič znanega. L. 1563, 14. febr. je volil Frančišek Ursini župni cerkvi davke peterih zemljišč v Hunjah. (Parapat, ki je videl listino v farnem arhivu. Letop. 1874., str. 85. Listine ni več.) — 12. avg. l. 1596 je mesto zadela velika nesreča. Kakor Valvazor poroča, zanetila je neka deklica strašen ogenj. Cerkev je zgorela, zvonovi so se stopili. Enaka neizgoda se je pripetila 21. julija 1684 opoldne med 11.—12. uro. Vsa cerkev, vse cerkvene posode, vsa oblačila so pogorela. Ostal je le še veliki altar. V stolpu so viseli štirje zvonovi, katerih prvi je tehtal 20, drugi 16, tretji 12 stotov in četrti 4 stote. Vsi so se stopili. Od 52 stotov zvonovine je ostalo le 18 stotov.

Ko je postala cerkev sv. Fabijana in Sebastijana farna cerkev, opravljala se je le trikrat božja služba v stari cerkvi. Do konca so praznovali božjo službo v tej cerkvi na vseh svetnikov dan.

Slika sv. Križa je sedaj v pokopališčni kapelici.

Slika sv. Vincencija Fererija je bila shranjena do septembra 1893 v grajski žitnici, sedaj je v župnišču.

Slika sv. Kozma in Damijana v Zwischler-jih je neki iz cerkve sv. Jerneja. Vse drugo so poprodali.

Pokopališčna kapela.

Krog cerkve sv. Jerneja je bilo pokopališče že od nekdaj. Na mestu stare cerkve so sezidali to kapelico, ki je brez zanimivosti; pozornost pa vzbujata zvonova, ki se nahajata v stolpu. Veči zvon ima napis: Casparus Franchi me fudit Anno 1726. A fulgure et tempestate libera nos Domine.

Manjši ima napis z gotiškimi minuskuli: Marija † ave. Nad napisom je vtisnjen medaljon v velikosti sedanjih tolarjev z neznanim napisom: Deloreto oianes . . . . . To je najbrže zapisano, druge polovice ni

moči brati. Bržkone je to mojstrov pečat. Mesto oianes naj bi se čitalo ioanes. Na obeh straneh medaljona so vitezi z zastavo. Vitez na konju prebada pešca. Kembelj je okrogel z osmokatnim koncem. Zanimivo je, da se enak zvon nahaja v Loki pri Mengšu in v podružnici sv. Jakoba v preški fari, ki pa ima štirikrat isti napis. (Zgod. Zbor. str. 264.) Popolnoma enak je tudi v cerkvi sv. Jurija pri razvalinah orteneškega gradu. — Bržkone je ta zvon oni, ki so ga prenesli l. 1791 s Friderikštajna.

Cerkev sv. Fabijana in Sebastijana.

Prvotno je neki bila kapelica Turjačanov. Na velikem altarcu se vidi letnica 1766. Ker so se l. 1791 preselili v to cerkev in so zapustili cerkev sv. Jerneja, trebalo je kapelico povečati. Pri slavlouku se najlaže opazi, kako so ladijo prizidali, ker je ves svod mnogo širji. Na vratih se vidi letnica 1791. Cerkev je povečal in stolp na starem stolpu mestnega obzidja sezidal župnik in dekan Fr. S. Fayenz. V Pro memoria aeterna iz l. 1803 beremo: »Dem wir auch die Vergrößerung unserer schönen Kirche, die neue prächtige Orgel und den ganzen gegenwärtigen Bau unseres 20 Klaffter hohen Thurmes zu verdanken haben.« Čudno je to, da se v papeževi buli: In universa gregis Dominici cura l. 1787 ne nahaja cerkev sv. Jerneja, ampak le sv. Florijana »unam sancti Floriani Martyris Gottschee«, ki je ista, kakor sv. Fabijana in Sebastijana. Na velikem altarcu se na vrhu nahaja kip sv. Florijana. Ta dan je tudi somenj. Patrona so najbrže premenili, ko so povzdignili cerkev v farno. Cerkev ima pet altarjev. Pod slavloukom takoj sta dva mala altarja; na evang. strani se imenuje trpljenje Kristusovo ali Srcé Marijino, na listovi strani pa sv. Jožefa altar ali Srcé Jezusovo. Na evang. strani je v kapelici altar Matere Božje, imenovana tako po sohi sredi altarja. Altar bi utegnili imenovati tudi angelski altar, ker se v njem nahajajo kipi angela Gabriela, Rafaela, angela varuha in slika sv. Mihaela, ki se potegne nad kip Matere Božje. Na listovi strani se nahaja altar iz črnega mramorja s sliko Janeza Krstnika. Altar so prinesli iz kapelice na Frideriksteinu. Cerkev je nenavadno podobna cerkvi v Starem Logu.

Zvonovi: Največi zvon: Casparus Franchi fudit Anno 1715. O b. trinitas, voce mea ad dominum clamavi et exaudivit me † libera nos, salva nos, vivifica nos, v drugi vrsti: a fulgure et tempestate libera nos Domine † S. Bartolomee ora pro nobis.

Srednja dva je vlil l. 1844 A. Samassa. Številka jima je 571 in 572.

Navček (mrliški zvon): 1708 Sancta Maria ora pro nobis. Kembelj je okrogel z osmokatnim koncem.

Cerkev sv. Rešnjega Telesa.

Cerkev sv. R. T. (Corpus Christi, Gottes Leichnam) spada k najstaršim kočevskim cerkvam. Že l. 1471 je bila znamenita, ker sta se dva sejma do tega leta pri tej cerkvi obhajala, namreč nedeljo po sv. R. Telesu in po sv. Marjeti. Cesar Friderik pa je preložil ta sejma v novoustanovljeno mesto Kočevje. Valvasor piše: Die Kirche des Frohnleichnams Christi, bey welcher die Bruderschaft des heiligen Sacraments unterhalten wird. (E. d. H. Kr. VIII. 740.)

Cerkev je precej prostorna in ima tri altarje. Tlak je kamenit. Oblika je renesanska. Veliki altar je lično izrezlan in ves pozlačen. Glavna slika: Kristusa snemajo s križa. Na vrhu: Zadnja večerja. Na obeh straneh angel, na listovi strani drži križ, na evangelijski steber. Na vrhu so manjši angelci držeči razna mučeniška orodja. Prednja stran menze predočuje monštranco iz prehodnje dobe z okoljujočimi jo angelskimi glavami. Slika je že močno otemnela.

Na obeh straneh sta altarja enakega sloga, lesena, belkaste barve. Na evangelijski strani je altar sv. Valentina, na listovi sv. Jurija.

V presbiteriju visita sliki: Kristus mrtev v Marijinem naročju in Kristusa bičajo. Pravijo, da sta sliki s Frideriksteina, kar ni verjetno.

Na zadnji strani vel. altarja so stari podpisi, na pr. Paulus Rainilovitsch 1677, čegar ime se nahaja skoro na vseh starih altarjih koč. fare. Na tlaku je izklesana letnica 1751 den 14 July.

Zvonovi: Mali: Opus Josephi Reiss nomine V. Samassa 1821. Veliki: Opus Antonii Samassa 1844. Najnovejši je največi iz leta 1895. Prvič je zazvonil sv. Petra in Pavla dan.

Zraven cerkve sama zase stoji kapelica Božjega groba, kakor običajno razdeljena v dva dela. V prvem delu stoji štirivoglati angelski kamen, v drugem pa grob z menzo in sliko Žalostne Matere Božje. Na vrhu je kamenit stolpič z okroglimi loki, kakor navadno pri teh kapelicah. Po zidavi kapelica ni stara, morda so jo sezidali l. 1751, ko so cerkev popravili. To bi tudi potrjevali dve blizu toliko stari lipi pred njenim vhom. Od mestnega pokopališča do te kapelice sega zidan križev pot.

Okrog cerkve sv. R. Telesa se razprostira pokopališče. Zadaj je nova misijonska hiša, dozidana l. 1892.

Schalkendorf.

Že Valvasor omenja cerkev S. Rochi in Solgendorff. Presbiterij je gotiški. V sklepniku se združuje 6 reber. Ladija ima raven strop. Okna niso šilasta.

Cerkev je večkrat pogorela. Trije altarji so novi. Veliki altar je sv. Roka. Na straneh sta sohi sv. Petra in sv. Lenarta izdelani na Tirolskem. Altar na evangelijski strani ima kip lurške Matere Božje, na listovi pa staro sliko sv. Roka. Veliki altar stoji nekoliko po strani obrnjen. Prižnica stoji na stebru.

Zvonovi: Najmanjši: 1649 Gloria in excelsis Deo. Drugi: 1843 Samassa. Tretji: 1881, kakor svedoči kronstih dekana Novaka: Ecce ignis me devastavit — Slavia cito renovavit.

Sele¹⁾

Valvasor te cerkve ne omenja, dasi je stala že l. 1526. Presbiterij ima dva gotiška sklepnika; v prvem se stika šest reber, v drugem pa se družijo štiri. Strop ladije je raven.

Leta 1888 je s skoro jasnega neba treščilo v neko drevo; ob nastalem ognju je pogorela cerkev do presbiterija. Še le na novo postavljeni veliki altar sv. Lavrencija je tudi pogorel, stranska altarja so nesli pod milo nebo in s tem rešili. Sedaj je prejšnji stranski altar sv. Vida veliki altar, kakor je že preje bil. Zadaj se namreč nahajajo napisi od l. 1670 dalje. Leta 1890 ga je popravil in na mesto velikega postavil Jurij Jonke, domačin. Na evangelijski strani v ladiji se je nahajala slika iz l. 1632. Prikazala se je ta precej robato napravljena slika l. 1888, ko je cerkev pogorela in je omet z zidu odpal. Slika predočuje peklo. Na desnici v spodnjem kotu se nahaja glava peklenkega zmaja, ki ga sveti Mihael drži vkleknjenega. Iz velikanskega žrela puha jako dolg plamen. Vse črno zavrženih kraljev, knezov in gospodov — duhovskega in svetnega stanu — hudiči mečejo z vilami in ostmi v ognjeno brezdno. Spodaj je zapisano: Potentes potenter tormenta patientur. 1632. Odkod snov in povod tej sliki. Iz dobe kmetiških uporov. Valvasor sam pripoveduje (I. 550), da so se nekoliko pred njegovo dobo kmetje iz te vasi poskrili v tamošnje podzemeljske jame, ko so jih zaradi upora preganjali. Te podzemeljske prostore so popolnoma zazidali in zapažili, le nekoliko strelnih lukenj so pustili. Preganjanci in zasledovalci jim niso mogli do živega. Nazore in mišljenje kmetiškega ljudstva one dobe kaže ta slika. (P. Wolsegger, Mitth. d. M. f. Kr. 1890. Str. 144.) Na stolpu je bilo zapisano 1717. Pred cerkvijo sta bili velikanski lipi, ki sta pogoreli s cerkvijo vred l. 1888.

Zvonovi so se stopili, le najmanjši je ostal. Ta nosi napis: Mert Edlman hat mich gossen in Laibach 13. Zvon je torej čez 300 let star, ker je Edlman lil krog l. 1580—1592.

¹⁾ Kočevski izgovor: Zéle.

Novo klopi za cerkev je dal napraviti leta 1895 Jurij Hönigmann.

Kleindorf.

Valvasor piše: der H. Trinität zu Kleindorf.

Sedaj je cerkev posvečena sv. Magdaleni. Na epistolski strani je altar z napisom: Sancta Trinitas unus Deus miserere nobis. Anno — 1653. Ker so zadaj stari podpisi, utegne to biti stari veliki altar, dasi je dosedanji veliki altar videti tudi iz približno one dôle. Na evangelijski strani je kip brezmadežnega spočetja, ki ga je dal prenesti iz mestne cerkve (iz Marijine kapelice) dekan Novak.

Leta 1896 dobi cerkev nov veliki altar. Presbiterij je obokan. Ladija ima raven strop, ki je kasetovan in prevlečen s papirjem. V sredi sta podobi sv. Petra in Pavla. Korova prednja stran je okrašena z glavami.

Zvonovi: Mali: Opus Josephi Samassa 1736. Veliki: Opus Josephi Samassa 1741.

Krog cerkve je pokopališče.

Grafenfeld.

Grafenfeld je nastalo iz Kropf-en-feld. Slovenski se imenuje Dolga vas. Cerkev je precej prostorna. Presbiterij je dolg in obokan. Ladija ima raven strop in kamenit tlak. Veliki altar ima na sredi soho Zveličarjevo s križem v roki. Stranska altarja, sv. Izidorja na evangelijski in sv. Janeza Kancija na listovi strani, sta enolična, a čedna. Cerkev hrani štiri precej dobro ohranjene usnjate blazine in precej staro svetilnico za večno luč. Zidana je bila cerkev l. 1717. L. 1804 so prizidali stolp. Leta 1885 je bila popravljena. Delo je vodil Al. Götzl. V starem misalu je bilo zapisano: Sub Patrocinio Ssmi Nominis Jesu et in honorem S. Apostoli Andreae et S. Vir. M. Margarethae Anno Salutis 1717 Sacellum seu Capella ex voto a Communitate in Khroffenfeldt constructa Die 15 Junij in festo S. S. Martyrum Viti et Modesti benedicta a Reverendmo Dno Ludovico Cobalio Archidiacono in inferiori Carniolia et parochia Reifnicensi me assiste parochia Francisco Daniele L. B. a Moschkon.

Zvonovi: 1. Casparus Franchi me fudit Labaci 1717. 2. Opus Joannis Jacobi Samassa Labaci 1792. 3. No. 595. Opus Antonii Samassa Labaci 1845.

Lienfeld.

Presbiterij je gotiški z dvema sklepnikoma kakor v »Sele«. V enem sklepniku je neko znamenje, ki je pa ometano. Strop je raven, kasetovan. Za altarjem je zunaj videti še šilasto okno.

Altar je lesen. Glavna slika je vseh svetnikov, druga nad prvo kronanje Marijino. Za kanontablo je zapisano 1699 in 1814. Stolp je pogorel l. 1878. Veliki zvon se je raztopil. Novega je vtil l. 1879 Albert Samassa. Camp. Fusor Aul. Labaci No. 929. Srednji zvon so ob požaru vrgli skozi lino. Ohranil se je, dasi se mu pozna škriba. Opus Antonii Samassa. No. 949. Labaci 1852. Mali zvon: No. 19. Opus Alberti Samassa. 1866. Stolp je kakor večinoma povsodi pozneje prizidan.

Hasenfeld.

Valvasor ima: S. Andreae zu Hasenfeld. Sedaj sta na novi glavni sliki sv. Valentin in sv. Andrej. Presbiterij je obokan, tloris je šestokoten. Bržkone je presbiterij znatno starši od ladije. Ladija ima raven kasetovan strop. Zvonova je vtil leta 1867 »Ignaz Hilzer, Wiener Neustadt«. Navček je poldrugo ped dolg in podolgaste oblike, brez napisov in letnice, torej zelo star. Tudi tu pripovedujejo, da je s Frideriksteina, kar ni verjetno, zakaj povsod isto pripovedujejo o starih stvarih, najsi je očitno izmišljeno. Do l. 1895 sta se nahajali dve usnjati blazini, kateri je pa pridržal dunajski prodajalec cerkvenih paramentov, češ, da je to »kitajska šara«.

Hornberg.

Valvasor omenja to cerkev: S. Udalrici in Hornberg.

Presbiterij je obokan; močno razpokan. Ladija ima raven strop. Altar je renesanski, lesen in ima tri pole. Sredi je soha sv. Urha, na desni in levi pa sv. Petra in Andreja.

Za kanontablo je zapisano: In 1739 iohr ist diser altor zu ehren des heiligen Udalrico vergolt worden Kirchenpröbst Peter Cerne und Andre Jonke.

Zvonovi: Veliki: Albert Samassa 1879; srednji: 1820 Nomine haeredum Vincentii Samassa; tretji: 1856. V cerkvi se nahaja tudi precej ročnih zvoncev, katerih nekateri morajo biti precej stari. Pred vhodom v cerkev je lopa.

Schwarzenbach.

Valvasor omenja to cerkev: der H. drey Könige in Schwarzenbach. Pri cerkvi je bilo staro pokopališče. L. 1836 so je opustili in napravili novo pri vasi Hasenfeld. Presbiterij je obokan. Ladija ima raven strop, tlak je ometan. Cerkev ima samo en altar sv. treh Kraljev. Na obeh straneh ladije je zidana menza za stranska altarja, a brez nastavka. Veliki altar je narejen l. 1700, popravljen l. 1844. Lep je l. 1880 sezidani stolp; prej so imeli le strešni stolpič. Dva zvonova sta iz l. 1866 in navček iz l. 1870. Vtil jih je I. Hilzer v Dunajskem Novem Mestu. Staro bandero je iz l. 1777.

Zwischlern.

Valvasor: S. Joannis Babtistae in Zwischlern.

Presbiterij je obokan. Floris: peterostranski osmokot. V altarju je kip sv. Janeza Krstnika. Okraski so zlato-srebrno-zeleno barvani, kakor pri vseh krog 200 let starih altarjih. Za altarjem so podpisi, n. pr. Paulus Rainilovitsch 4. maja 1692 in Bernardus Lozhnikher studimagister 1738. Slika sv. Kozma in Damijana na evangelijski strani je neki iz cerkve sv. Jerneja v Kočevju, ali kakor drugi pravijo, iz primostne kapelice. Slika nad altarjem na ep. strani je sv. Urh.

Zvonovi: Sancta Maria ora pro nobis. Baltizer Schneider Labaci me fudit. Anno 1761. Drugi: A peste, fame et bello libera nos Domine. Opus Johannis Reidt. Labaci. Anno 1783. Ura v zvoniku je stara kupljena in že več let ne gre. Cerkev hrani tudi dve usnjati blazini.

Annaberg.

Valvasor jo omenja: S. Annae zu Hageneck.

Presbiterij obokan, ladija ravna. Cerkev ima samo en altar, ki je podoben onemu pri sv. R. Telesu. Stebri so okrašeni z zelenim grozrdjem in z zlatimi listi. Menza je prostorna. Altar ima štiri pole. V polah so precej čedne sohe. Kanontable so barvane kakor altar, srebrno-rudeče-zeleno. Tlak je kamenit. Cerkev je popravljena l. 1862. Stolp je neki prizidan l. 1841. Bandero (staro) ima letnico 1775.

Srednji zvon je iz leta 1718, druga dva iz dobe dekana Novaka, menda 1878. Preje je bilo tu tudi pokopališče. Na obzidju je letnica 1670.

Hoheneg.

Presbiterij je obokan, nizek, trostranski završen; ladija nekoliko višja, strop raven, tlak ometan. Veliki altar ima nad menzo takoj sliko sv. Kozma in Damijana brez vseh drugih okraskov. Isto velja o stranskem altarju na ep. strani. Slika predočuje Marijo pomagaj, spodaj so sv. Andrej, sv. Rok in sv. Frančišek Ksaverij. Križev pot je iz l. 1832. Blazini imata podobo usnjatih, pa sta prevlečeni s svilnatim blagom. Misal je iz l. 1692. Nad vrati je izklesana številka 1817. Na nekem brunu pod streho se bajé bere 1662. Zvon ima najbrže napis: Gloria in excelsis deo.

Katzendorf.

Cerkvica ali kapela Kristusovih ran. Presbiterij obokan, strop raven. Samo en altar. Mašna knjiga kupljena l. 1791. Novo je preskrbel Matija Stimpfl 23. apr. 1837. Zvon je iz l. 1819. Zanimiv je usnjati plašč, ki je jako dobro ohranjen. Na srebrnem dnu so zeleni in rudeči okraski. Kelih je jako nizek in renesanske oblike. Stalce je bakreno, kupa srebrna, celi kelih pozlačen.

Kapela sv. Frančiška.

Osmokotna obokana kapela ima spredaj še nekako lopo. Preje je bila ta lopa še nekoliko daljša, a je pogorela, ko je tresčilo v pred njo stoječe drevo. L. 1893 je bila osnažena, na novo krita. Takrat je dobila tudi nov tabernakel. Zvon je nedostopen.

Nekdanja kapela na Frideriksteinu.

Valvasor XI. str. 204 piše: Jetziger Zeit ist dieses Schloss wenig bewohnt, und nur ein Guardian (oder Thorhüter) droben. Es hat eine Kapelle darinn, welche S. Johannis Enthauptung genannt wird, in derselben celebriert man jährlich drey Messen, welches die Geistlichen von Gottschee verrichten müssen. V mestni cerkvi se nahaja altar iz črnega marmorja, ki je iz te kapelice. Slika pa predočuje Janeza Krstnika krščujočega Jezusa, ne pa obglavljenje. Ali je bila na gradu druga slika, ali je imela kapela ime po kaki stari sliki. Zvon »ave maria« je tudi bržkone iz te kapele. Težko je dognati, če se še kaj iz te kapele kjé nahaja.

Božja služba.

Duhovno opravilo je ob nedeljah in zapovedanih praznikih zjutraj ob šestih in desetih. Ob $\frac{1}{2}$ 9 je le sveta maša, toda prebere se list in evangelij s tremi božjimi čednostimi. Krščanski nauk z blagoslovom je popoldne ob dvéh. Kadar je v podružnicah sv. maša, odpade doma ob $\frac{1}{2}$ 9. Samo, kadar je pri sv. Telesu opravilo, takrat odpade doma sv. maša ob desetih.

V podružnicah je duhovno opravilo:

Pri sv. Telesu štirikrat, nedeljo po sv. Juriju, po vnebohodu, po sv. Rešnjem Telesu in po sv. Martinu.

V Grafenfeldu: peto nedeljo po binkoštih in ono pred vsemi svetniki.

V Lienfeldu: nedeljo po vseh svetih in četrto nedeljo po binkoštih.

V Schwarzenbachu: deveto nedeljo po binkoštih.

V Hornbergu: nedeljo po sv. Urhu. Na praznik sv. Urha je samo sv. maša.

V Zwischlern: nedeljo po sv. Janezu Krstniku. Na praznik je samo sv. maša.

V Hohenegu: o božiču in veliko nedeljo.

Pri sv. Ani: binkoštni ponedeljek in nedeljo po sv. Ani, na praznik samo maša.

V Schalkendorf-u: nedeljo po sv. Roku in na praznik samo sv. maša.

V Klindorfu: nedeljo po sv. Magdaleni, na praznik samo sv. maša.

V „Sele“: nedeljo po sv. Lavrenciju, in na praznik samo sv. maša.

Ob sejnih je sv. maša z blagoslovom. Sejmi so: 20/1, 20/3, 4/5, 15/6, 25/7, 24/8, 16/10, 30/11, 31/12. God kneza kot patrona se obhaja s slovesno sv. mašo ob devetih.

V mapniku so šmarnice ob šestih zjutraj, isto tako zornice v adventu. V oktobru se moli rožni venec ob sedmih med sv. mašo.

Velikonočno izpraševanje je bilo preje samo v mestu za vse farane in sicer v župnišču ali v kapelaniji. Način izpraševanja ni bil vselej enak.

V oznanilni knjigi l. 1848 beremo, da so prihajali k izpraševanju celo iz Hornberga, od najdaljše podružnice. Izpraševali so od četrte predpostne nedelje do kvinkvagesime. L. 1865. je bilo izpraševanje za žene v župnišču, za vse druge v kapelaniji. To leto je pa bilo izpraševanje za vasi Hoheneg in Katzendorf v Hohenegu, za Hornberg v isti vasi. Tako tudi l. 1866. L. 1868. se je pa mnogo spremenilo. V mestu je bilo izpraševanje za mesto, Mooswald, Gnadendorf in Hutterhäuser, v Schwarzenbachu za Schwarzenbach in Hasenfeld; vse druge vasi v svojem kraju.

L. 1870 je bilo izpraševanje po vaséh, le za Mooswald, Hutterhäuser in Gnadendorf ne. Sedaj je tudi že v Mooswaldu. Ustno izročilo pravi, da so se tedaj zavezale vasi kapelanom drva dajati in pripeljati, ako hodijo v vasi izpraševati.

Ž u p n i š č e.

Župnišče je bilo preje v obližju cerkve sv. Jerneja kjer je tudi župnikovo zemljišče še sedaj. Ko so zapustili l. 1791 staro cerkev, bilo je župnišče tik cerkve sv. Fabijana in Sebastijana št. 50. Kapelanija je bila na trgu št. 84. L. 1866 pa je farna občina kupila od Marije Haufove hiši št. 121 in 122 z gospodarskim poslopjem, z vrtom in dvoriščem vred za 10.000 gld. Škofijstvo je ta nakup odobrilo 24. okt., vlada pa l. dec. l. 1866. Kupna pogodba je bila sklenjena 9. dec. l. 1866.

K a p e l a n i.

V Kočevski fari sta že od nekdanj dva kapelana. V najstarejši matici ju že nahajamo n. pr. l. 1673. Fasijo njiju dohodkov pred sto leti podaja dekan Fayenz.¹⁾

Ustanove iz verskega zaklada	40 gld.	— kr.
Béra	449 »	50 »
Zadušnice	4 »	— »
Maše	negotovo	
Deželnega kneza darovi	19 gld.	57 kr.
Za konja in hlapca	160 »	— »

Nista pa imela sicer ne stanovališča, ne hrane, ne vina in ne drv zastonj. Dekan Fayenz pa je bil pripravljen jim dajati hrano opoludne in zvečer za 80 gld. na vsakega.

¹⁾ Škof. arhiv.

Kapelanska béra je znašala l. 1814 111 1/2 mernikov pšenice 116 1/2 mernikov ovsa. Mernik pšenice je bil tedaj po 1 gld. 20 kr; mernik ovsa po 20 kr.

Francoska vlada jima je vzela 160 gld. za konja in hlapca. Zato sta prosila vlado, naj jima zopet ta znesek dovoli. Leto pozneje je konzistorij njiju prošnjo priporočal. Dobila sta pozneje vsak po 50 gld. kar je ostalo do danes.

Ustanovljenih maš je precejšno število. Razen beneficijevih 52 maš je treba opraviti še 137 ustanovljenih maš kapelanoma, dasi jih ima tudi dekan lepo število.

K o z l e r j e v b e n e f i c i j.

Janez Jurij Kossler, cesarskega dvornega vojnega sveta računski svetnik, je napravil svojo oporoko dné 2. januarija l. 1737 na Dunaju. V četrti točki zaznamuje za svojega splošnega dediča svojo ženo Marijo Barbaro rojeno Dorn, po njeni smrti pa (5. točka) naj se naloži 5000 gld. pri deželnih stanovih ali pri ljubljanskem mestu, da bo dobival obresti duhovnik ali beneficijat, katerega naj predlaga (jus praesentandi) najbližji sorodnik. Plačilo mu bodi 225 gld; 25 gld. dobi mestna cerkev v Kočevju. Beneficijat mora opravljati zato vsak dan sv. mašo za ustanovnika in njegovo ženo.

Brat prejšnjega Francišek Jakob Kossler, župnik v Kočevju je volil 17. febr. 1751, 1500 gld. n. velj. petsto gold., 1. da bi se prvih pet petkov v postu opravljala sv. maša v kapelici Božjega groba (ad sepulchrum Dni extra civitatem). Za vsako mašo dobi župnik 1 gld. 2. vsak kapelan vsake kvatre eno sv. mašo = 8 gld. 3. sedem starih ubožcev, posebno vdove dobivajo po župnikovi volji po goldinarju praznik M. B. sedem žalosti, če se spovedo, če prejmo zakr. sv. R. T. in odmolijo sedem očenašev in sedem česčenamarij. 4. Obresti od 1000 gld. naj prejema nečak njegove sestre Damijan Merčun, dokler studira, pozneje pa naj se razdeli med 3 ali 4 ubožne dečke, ki se šolajo ali kakega rokodelstva uče. Izmed teh mora biti vsaj jeden kmetiški sin, posebno njegov sorodnik.

To 4. točko je spremenil na smrtni postelji in sicer v pričo Janeza Matijo Kherna, župnika v Mozeljnu in njegovega izpovednika in Antonija Prennerja, domačega kapelana. V tej izpremambi zahteva, naj se 1000 gld. naloži in obresti porabijo za nedeljski krščanski nauk (qui hoc a meridie diebus dominicis chatecheses (!) tenuerit, ac populum in rudimentis fidei et aliis ad christiane et hic vivendum necessariis eruduerit). To je podpisal Khern 13. marcija l. 1760.

Damijan Merčun, duhovnik in Ana Katarina Loy sta kot najbližja sorodnika prenesla jus praesentandi na grajščino z listino l. marcija l. 1770.

Karol Mihael grof Attems, nadškof goriški, je potrdil to prenesbo 3. aprila 1770 samo da pravi: *dominicus et festis diebus*.

Knez Henrik Turjaški v svoji vsprejemni listini z dné 16. januarija 1773 vse to nemški ponavlja ter dostavlja, da so se v tem spremenili odstotki od 5 na 4, da se je pa ustanovna glavnicca pomnožila s prihranjenjem za 550 gld., da je torej vsa glavnicca 5550 gld. Beneficijat dobivaj letnih 202 gld. in cerkev 20 gld. Beneficijat dalje še dobiva letnih 40 gld. za kršč. nauk, v polletnih rokih.

Kapital 5550 gld. je naložen pri stanovih pod št. 1086 z dné 1. maja 1770., 1500 pa pod št. 801/66, 1. avg. 1772.

Dediči Janeza Jurija Kosslerja so pridali prvotnej glavnicci še 1300 gld. Tudi ta denar naj se naloži pri dež. stanovih.

Kupile so se obligacije domestikalne tri po 100 gld. druge vse erarijalne. Obresti so iznašale 49 gld. 30 kr. Beneficijat je dobival 34 gld., cerkev sv. Fabijana in Sebastijana 7 gld. Cerkvenik ondu 8 gld. 30 kr. Skupno torej beneficijat 276 gld., cerkev sv. Fab. in Seb. 24 gld., cerkvenik 8 gld. 30 kr. Podpisan je knez Henrik Turjaški na Dunaju 29. oktobra 1781.¹⁾

Toda ta beneficij se ni nespremenjen ohranil, ampak se je silno pomanjšal.²⁾ C. kr. okrožno sodišče v Novem mestu je odredilo dné 10. oktobra l. 1796, št. 4010, da jenja biti Kozlerjev beneficij simplex po smrti tedanjega beneficijata Damijana Mrčuna in da se denar uporabi za verski zaklad. Za maše naj ostane 325 gld., za krščanski nauk 1000 gld. in za ubožce 175 gld., toraj skupaj le 1500 gld. glavnicce.

Ko je bil Mrčun vpokojen, prosil je dekan Fayenz 28. okt. 1807 ordinarijat, naj deluje na to, da se ohrani beneficij radi šole in mnogege posla.

Ordinarijat je odgovoril, naj se dekan obrne na okrožno sodišče. Prošnja ni imela popolnega vspeha, pač pa so sklenili na Dunaju 11. febr. 1808, da se naj napravi tretja kapelanija združena z beneficijem. Dné 26. marca se je to naznanilo dekanu in ukazalo, naj poizvé, če hoče Gotenica biti lastna fara ali priklopljena Grčaricam. Mrčun je menda šel v pokoj v Gotenico in ondi užival beneficij, ker je bil sorodnik ustanovnikov. V listini 26. marca 1808 na okrajno sodišče v Novem Mestu beremo: *die einstweilen nach Götteniz übertragene Kosler'sche Beneficiatstiftung* —.

Ker je beneficijat dobil od beneficija le 118.30 gld. na leto, ni mogel izhajati. Dekan Janez Tschinkel je

¹⁾ To listino je našel profesor Obergföll meseca aprila 1896, v grajščini pod streho.

²⁾ Škof. arhiv.

torej 6. okt. 1816 prosil, naj dopolnijo beneficij z doklado iz verskega zaklada. L. 1817 je bilo odmerjeno 3. kapelanu 150 gld. kongrue. Knezoškof A. Wolf je 28. julija 1826 določil, da naj, če bo kedaj beneficij izpraznjen, dohodke uživa tamošnja duhovščina, posebno kapelani, seveda morajo izpolnjevati hkrati beneficijatove dolžnosti. 3. avg. 1827 je guverner Schmidburg določil, naj se beneficij smatra za 3. kapelanijo, dohodki v interkalarih naj se pa porabijo, da naraste beneficij do 200 obrestij.

Beneficijat še ni imel lastnega stanovišča, zato je prosil za stalno in brezplačno stanovišče. Prošnjo so uslišali 14/8. 1832, ker se je občina izrekla, da hoče preskrbeti zanj primerno bivališče. Beneficijat mora opraviti vsako leto 52 sv. maš za ustanovnika. Vsled na novo uravnane kongrue ima beneficijat 300 gld. dohodkov.

B i v š a k a p e l a n i j a.

Ko je postala mestna cerkev sv. Fabijana in Sebastijana farna cerkev in je bilo župnišče pri tej cerkvi premajhno, kapelana nista imela stalnega stanovanja. Še-le l. 1802 se je ta stvar uravnala. Radi dvornega reskripta z dné 26. avg. l. 1801 in odredb krožnega urada v Novem Mestu z dné 14. sept. in 26. oktobra 1801 in 1. marcija 1802 je sklenilo oskrbnništvo vojvodine kočevske z župnikom Franč. Seraf. Fayenz-em kupno pogodbo, s katero je le ta prodal v omenjeni namen svojo novo hišo na trgu števil. 55 in 56 za 2625 gld.

V prvem nadstropju so bile 4 sobe, 2 kuhinji in 2 shrambi; spodaj v pritličju pa 2 družinski sobi in dve vinski in zeljni kleti. Za hišo je bil tudi saden in kuhinjski vrt. Pogodbo je podpisal oskrbnik Florijan Weber kot kupec, in župnik Fayenz kot prodajalec. Mesto se je zavezalo, da bo od te hiše plačevalo ves davek. Podpisal je ta pristavek mestni sodnik Lenart Kopriva s tremi meščani. Kapelana sta morala podpisati revers, da ne zahtevata hleva za konja pri obhajilih. Pozneje je služila zeljna klet za hlev.

Š o l a.

Res, da ne spada dandanašnji šola nič več k cerkvi, pač pa je bila do l. 1868 nerazrušljivo z njo sklenjena. Iz te dôbe je treba nekoliko pripomniti.

Kapelana, ki je bil vodja šole, dobival je drva iz dveh vasi, namreč iz Mooswald-a in Klindorf-a. Druge vasi so dajale drva šoli. To se je oznanilo v cerkvi, n. pr. l. 1865. 28. nedeljo po binkoštih.

V šolski knjižnici se nahaja; Ehrenbuch od l. 1818 dalje. Iz tega hočemo prepisati par vrstic, ki so važnejše za kočevsko šolo. Začenja se tako-le: *Nach dem ersten Semester des Schuljahres 1818 haben in das*

Ehrenbuch eingetragen zu werden verdient, und zwar wegen ausgezeichnetem Fleisse im Lernen, wegen ruhigen Betragen in der Schule, wegen Sittsamkeit im Umgange mit Menschen, und wegen erbaulichen Verhalten in der Kirche während des Gottesdienstes.

V knjigi je tudi ta pripomnja:

Am 16ten Juli 1818 ward die Schule in der Stadt Gottschee v. Sr. Exellenz dem Hochwürdigsten Herrn Diöcesanbischof Augustin bey Gelegenheit der Kanonischen Visitation dieses Decanats begrüsst. Hochdieselben haben die Schulkinder an diesem Tage grösstentheils und aus den meisten Lehrgegenständen selbst geprüft, und über die Fertigkeit derselben in Beantwortung der Fragen Ihr hohes für die Schüler sowohl, als für die Herrn Lehrer beherndes (!) Wohlgefallen geäussert.

Bei dieser Prüfung haben die vom Schüler Maximilian Lakhner aus der Stadt Gottschee und Josef Köstner v. Seele, jeder eine auf den Schulbesuch Sr. Exellenz des Hochwürdigsten Herrn Ober-Hirtens berechnete Anrede deklamirt, welche Hochdieselben mit sichtbaren und immer auf die Herzen der gesamten Anwesenden, unter denen sich in jener Stunde auch einige Honoratioren aus denen umliegenden Gegenden befanden, einwirkenden Rührung in feyerlicher Stille gleichsam für den Segen und das Gedeihen des jugendlichen Unterrichts der göttlichen Fürscheidung so ganz im Geiste dankend angehört haben.

Durch welchen Act der Werth der Schule in Gottschee nicht undeutlich ausgesprochen worden ist.

Dieser hohe Besuch hatte zur Folge, dass der diesortigen Schuldistriktsaufsicht ein Konsistorial-Decret v. 3. Febr. N. 80/20 zukam, worin es heist: Konsistorium erledige sich mit Vergnügen des Ihnen v. Hohen Gubernium mit Dekrete v. 10 Jänner 1823 Z. 16,248 bekannt gemachten Auftrages, den Schulvorsteheren in der Stadt Gottschee über den guten Stand der dortigen Schule, welche als eine der geordnetesten in der Diöcese angesehen wird, die Zufriedenheit und das Hohe Wohlgefallen zu erkennen zu geben ausgefertigt worden ist. Die nehmliche Ehre wiederfuhr der Trivialschule in Gottschee am 9. Juli 1823, wo auch Se. Exellenz der Herr Landes Gouverneur Joseph Camillo Freyherr von Schmidburg bey hoch Ihrer Landesbereisung und in Begleitung des Herrn Gubernialrathes und Kreishauptmannes in Neystadt dan des Herrn Praesidialsekretärs Baron v. Bulla die Schule zu besuchen geruheten.

Se. Exellenz wurden am Eingange des Schulhauses unter dem Schalle der Trompeten und Pauken bewill-

kommt. Dann wurden sogleich einige Schüler der 2ten Klasse aus der Religionslehre, und der Kirchenkunst geprüft. Se. Exellenz auch diesmal durch Unererschrockenheit der Schulkinder, Womit sämtliche Fragen beantwortet wurden, und dadurch dass der grösste Theil derselben durch Handaufheben den heissen Wunsch geprüft zu werden an den Tag legten von ihren Kenntnissen vorhinein überzeugt, wollten so eben die Prüfung beschliessen, als Hochdieselben abermal durch eine Anrede des Schülers Petsche äusserst angenehm überrascht wurden, welche Rede zweckmässig verfasst und v. dem kleinen Redner so wohl deklamirt worden ist, dass Se. Exellenz am Ende derselben sich des Lobspruches: Ehre dem Verfasser und dem Deklamanten nicht enthalten konnten, welchen letzteren Hochdieselben grossmüthig zu beschenken, und seiner Zeit bei Gelegenheit sich dessen als eines bedürftigen und hoffnungsvollen Knabens gnädig zu errinieren versprochen haben.

Diese sind eigentlich die Hauptmerkwürdigkeiten der Trivialschule in Gottschee vom 16. Juli 1818 und 9ten desselben Monathes 1823.

Gottschee, am 13. Juli 1823.

J. Tschinkl
Schuldistr.

L. 1894 so zapustili staro šolo, ki je bila mnogo premajhna, zakaj imela je prostora le za tri razrede, dočim so se morali ostali štirje potikati po privatnih hišah, osobito četrti razred deške šole v župnišču, trije razredi dekliske šole v Fabrovi hiši. Novo šolo so otvorili ob navzočnosti mnogih odličnih gostov 24. sept. 1894. Pred sv. mašo je bila blagoslovljena nova šolska zastava. Med sv. mašo je bila otvoritvi primerna pridiga in po službi božji slovesno blagoslovljenje novega šolskega poslopja.

Gimnazij.

Pouk se je pričel l. 1872, poslopje je bilo dovršeno l. 1874. Krščanski nauk je začetkoma učil tedanji dekan J. Novak. Od l. 1876 je stalen katehet profesor Janez Komljanec. Nedeljska božja služba se s škofovim dovoljenjem redno obhaja v gimnazijskem poslopju v risalni dvorani, ker je cerkev večkrat radi snega ali vetra zaprta. (Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Doneski k zgodovini Kočevske fare.*
(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

Izhaja v nedoločenih obrokih.

Deveto leto.

Ljubljana, meseca junija 1896.

Številka 33.

Doneski

za zgodovino Alojzijevišča.

(Nabral o petdesetletnici vodja dr. Jos. Lésar.)

Vvod.

Petdeset let! Koliko čustev se pač rodi letos v srcu premnovega bivšega Alojznika, koliko spominov na ta prevažni zavod, kjer je preživel težka, pa vendar prijetna dijaška leta, ločen od hrupnega sveta; kjer se je učil spoznavati red in mladeniško čednost; kjer si je utrjeval značaj, s tem pa ohranil vzvišeni poklic.

Toda ni namen temu sestavku na dolgo in široko naštevati zasluge, uspehe knezoškofovskega Alojzijevišča; marveč samo dvoje namerava: izraziti želi o priliki, ko se dopolnjuje pol stoletja, od kar zavod obstoji, v imenu 667 Alojznikov hvaležnost vsem dobrotnikom — mnogim že pokojnim — in drugič vzbuditi novega zanimanja.

Zavod pač zasluži največo pozornost, saj je bila vzgoja mladine sv. Cerkvi vedno prav posebno na srcu, zlasti pa onih, ki hočejo postati enkrat njeni služabniki. Kako je škofom in duhovnikom vesoljne cerkve polagal skrb za to mladino na srce vesoljni tridenški zbor, znano je vsem. In zato so goreči škofje takoj jeli ustanavljati taka „seminaria puerorum“ — mladeniščnice; tako najprej sv. Karol Boromej v milanski škofiji.

Tudi v ljubljanski škofiji se ni zanemarjala nadepolna mladina. Leta 1596 so ustanovili Jezuitje s pomočjo škofa Ivana Tavčarja kolegij ter prevzeli latinske šole, katere so vodili do l. 1773. S tem kolegijem je bilo

združeno od l. 1600 tudi neko semenišče ali konvikt¹⁾, v katerem so se preskrbljevali revni dijaki brezplačno, premožnejši proti plačilu, nekateri pa z ustanovami, ki so bile navezane na ta zavod. Prvo leto je bilo v njem 10 gojencev, l. 1604 — 28, l. 1605 — 42, l. 1612 pa že 80. Ker je bil zavod s početka v ne prav pripravi najeti hiši pri pokopališču sv. Jakoba, lastnini kostanjeviških Cistercijenzev, sezidali so Jezuitje s pomočjo deželnega kneza nadvojvode Ferdinanda II., kranjskih stanov, magistrata deželnega stolnega mesta ljubljanskega, škofa Tomaža Chrön-a, stolnega kapitelja i. dr. novo poslopje. Na sv. Katarine dan l. 1617 preselili so se gojenci v novi dom. Njih število je bilo 1617—1621: 121, 84, 113, 116, 116, v poznejših letih 40—70. Navajajo se deloma kot užitniki (alumni) posebnih ustanov (Lenkovič, Plank, Škofic, Sontner, Thaler, Schellenburg, Montegnana, Kazianer, Schuppe, Töttinger, Pilat, Žagar, Grbec, Omersa itd.), deloma kot plačujoči gojenci (convictores, plemenitaških ali drugih bogatih starišev sinovi), deloma kot glasbarji ali pevci (supernumerarii titulo musiccs) ali pa strežniki (titulo obsequiorum domus.) Časih so navedeni po razredih (n. pr.: canonistae et casistae, metaphysici, physici, logici, rhetores, poetae, syntaxistae, grammatastae, principistae, parvistae), časih pa po vrsti,

¹⁾ Prim. rokopis, ki se hrani v c. kr. licejalni knjižnici ljubljanski, z naslovom: „Historia Seminarii Labacensis, in qua origo, progressus, benefactores ejusdemque alumni continentur ab anno MDC.“

v kateri so sedeli pri obedu (n. pr.: *convictores primae, secundae, ultimae mensae in prav tako alumni primae, secundae, ultimae mensae*).

Da se je več gojencev tega zavoda posvetilo duhovniškemu stanu, četudi ni bil ustanovljen samo za vzgojo mladega duhovniškega naraščaja, zvezo iz poročila,¹⁾ katero je poslal škof Žiga Herberstein leta 1685 o stanju škofije rimske stolici in kjer čitamo med drugim tudi to-le: „*Exstat praeterea in civitate Labacensi seminarium puerorum sub cura patrum S. J., ubi, cum ad studia prosequenda et pietatem a teneris annis educantur, plures ex illis, ecclesiasticae jam disciplinae assueti, in sortem Dei transeunt, iisque in successu temporis beneficia ecclesiastica conferentur, si se huic oneri idoneos et morum probitate ac doctrinae sufficientia probaverint.*“

Dasi je bila imenovana mladeniščnica brez dvoma v veliko korist deželi in škofiji, vendar ni zadoščala potrebam. Zato so l. 1708 položili temelj še drugemu mladeniškemu zavodu v poslopju sedanjega bogoslovskega semenišča. Otvorili so to škofijsko semenišče (*seminarium episcopale*) krog l. 1715 in je imenovali: *Collegium Carolinum*, ker so je izročili v posebno varstvo sv. Karola Boromejskega. Ob enem so hoteli s tem nazivljenjem počastiti tedaj vladajočega cesarja Karola VI. in knezoškofa Frančiška Karola grofa Kaunitza.

Prvotno je nameravalo to „škofijsko semenišče“ vzgajati mladi duhovniški naraščaj.²⁾ Dejanjski pa so se vzgajali v njem tudi kandidati za druge stanove, n. pr. modroslovci, pravdoznanci, zdravniki i. dr., zlasti ker so se vsprejemali tudi plemiči; od tod se ta zavod tu in tam imenuje: *Collegium Carolinum Nobilium*. Vsprejemali so se navadno mladeniči od 15.—21. leta. Obsegal je dva oddelka: plemenitaški in neplemenitaški.³⁾

¹⁾ Arhiv stolnega kapitelja ljublj., 1685, fasc. 157.

²⁾ „*Potior pars Seminarii, quod pro recta aspirantium ad sacros ordines institutione ac ecclesiae servitio erigitur, jam annò praeterito sub tectum reducta . . . fuit, je poročal škof Kaunitz v Rim l. 1712. (Kapit. arhiv, fasc. 259.)*“

³⁾ V nekem rokopisu iz l. 1713 (menda Thabütscherjerem) čitamo: *Hoc Collegium, quod sub D. Caroli Bor. speciali tutela anno 1708 coeptum, in duas dividitur classes: Alterum est Nobilium Convictorum, alterum Alumnorum, qui ab universo Clero Lab. dioeceseos aut fundatorum liberali aere gratis aluntur. In utramque admittuntur adolescentes non minores quindecim, nec majores viginti unius anni, tolerantur tamen minoris aut majoris aetatis, ob musices necessitatem, aut aliam urgentem exigentiam. Hi duo Convictorum et Alumnorum ordines in hoc distinguuntur, quod diversis praefectis et famulatio, nec non loco et contubernio gaudeant, ceteram omnes sub regulari mensa communi disciplina et omnino pari ratione tractantur.*“

Prim. gledé opisanih zavodov še: Jan. Nečásek: „*Geschichte des Laibacher Gymnasiums*“ v gimn. poročilu za l. 1859 in 60 ter:

Za gojence drugega oddelka so skrbeli duhovniki škofije in drugi dobrotniki. V šolo so hodili k Jezuitom. Ob nedeljah in praznikih so v stolnici asistovali pri službi božji. Zato so dobili tonsuro, a viših redov vsprejemati niso bili dolžni. Velikodušni dobrotniki so založili zanje več ustanov, n. pr.: Schellenburg 8, Schifferstein 4, Thalnitscher 5, Preschern 3.

Dne 10. dec. 1784 je bil tudi ta kolegij odpravljen.

Od tedaj nimamo nobenega sledu o kakem cerkvenem zavodu za gimnazijsko mladino do l. 1846, ko je ustanovil nov tak zavod knezoškof Anton Alojzij Wolf in ustanovo naznanil duhovnikom v oklicu z dne 29. septembra 1846, ki ga priobčujemo v celoti.

Iz pričujočega sestavka blagovoljni čitatelj lahko razvidi, koliko je storil knezoškof Anton Alojzij za zavod, kako mu je bil najbolj pri srcu izmed vseh ustanov in del njegovih, kako ga je v oporoki postavil za glavnega dediča; pa tudi, koliko je storila duhovščina ljubljanske škofije, navduševana po svojem škofu, za Alojzijevišče, ker je tekom let darovala take velike svote.

Menimo, da bolje niso mogli porabiti blagi dobrotniki darovanega denarja. Kolikim mladeničem so omogočili šolanje in da so dosegli duhovski stan, koliko drugih so rešili pogube!

Nekaj govore številke same in imena . . . a ne povedó vsega. Koliko je vplival vzorni red, duhovne vaje, molitev, nauki predstojnikov na mlada srca . . . , to se ne dá označiti s številkami.

Ko pa dajemo to poročilce v dežel, hočemo z nova vzbuditi zanimanje za zavod. Če je bil potreben pred petdesetimi leti, koliko potrebniši je sedaj, v naših vihnih časih, ko se toliko mladih ljudij v zgodnjih letih izgubi sveti veri . . .

Letos poteče 300 let, ko so prišli v Ljubljano Jezuitje, ustanovitelji semenišča „*studiosorum pauperum*“, in petdeset let Wolfovega zavoda. Pri obojem je duhovščina ljubljanske škofije požrtvovavno pomagala. Žrtve niso bile zastoj.

Požrtvovaven je tudi sedanji duhovniški rod ljubljanske škofije; dokazal je že pri več prilikah. Ni-li požrtvovaven tudi za izvršitev velike ideje: **katoliške gimnazije**, kateri podlaga bodi Alojzijevišče? L. 1857 in 1858 je Alojzijevišče že imelo — vsaj za dva razreda — domačo učilnico. Kar se je bilo začelo, pa zopet opustilo, naj se z novega začne, krepko nadaljuje in srečno izvrši. Tega cilja ne izgubimo izpred očíj!

Dr. Jan. Kulavie: „*Das fürstbischöfliche Priesterseminar und die theol. Lehranstalt zu Laibach*“, v delu: „*Die theologischen Studien und Anstalten der katholischen Kirche in Oesterreich*.“ Na sritlo dal dr. Hermann Zschokke, 1894.

1.

Circular des Fürstbischofes Anton Aloys Wolf, vom 29 September 1846 an den Clerus der Diöcese Laibach, womit derselbe zu Beiträgen für das neuerrichtete „Collegium Aloysianum“ eingeladen wird.

Anton Aloys Wolf

von Gottes und des apostolischen Stuhles Gnaden
Fürst - Bischof von Laibach,

Sr. kais. königl. apostol. Majestät wirklicher geheimer Rath etc.

*an den gesammten wohllehrwürdigen Clerus
der Diöcese Laibach.*

Seit dem im Jahre 1824 erfolgten Antritte meines oberhirtlichen Amtes war eine meiner vorzüglichsten Sorgen auf einen genügenden und geeigneten geistlichen Nachwuchs für meine ziemlich ausgedehnte Diöcese gerichtet.

Während dieser Nachwuchs ehemals, und noch kurz vor meinem Antritte sehr spärlich war, und dem Bedürfnisse der Diöcese nicht genügte, gab es bald darauf einige Jahre, in welchen sich so viele heimische Jünglinge nach zurückgelegten philosophischen Studien zur Theologie und zur Aufnahme in das theologische Klerikal Diöcesan-Seminar meldeten, dass ich nicht alle aufnehmen konnte, und mich in der glücklichen Lage befand, unter ihnen wählen zu können, und nur diejenigen aufzunehmen, deren wissenschaftliche Vorbildung und deren Beruf zum geistlichen Stande von Solchen, die sie näher kannten, mir angerühmt wurden.

Dieser Andrang der heimischen Jugend zum Studium der Theologie war jedoch von kurzer Dauer, denn bald darauf durch einige Jahre meldeten sich dazu wieder Wenigere, so zwar, dass ich darunter kaum, manchmal nicht einmal die jährlich erforderliche Anzahl von zwanzig solchen Jünglingen fand, die ich mit voller, oder doch mit ziemlicher Beruhigung in das Klerikal-Seminar zum Studium der Theologie aufnehmen konnte.

So wie einerseits die ganze Richtung unserer Zeit dem Jünglinge wenig Aufmunterndes darbietet, sich einem Berufe zu widmen, der neben einem in der Regel beschränkten Einkommen nach allen Seiten auf Beschwerden und Hemmnisse stösst, — so wird es andererseits bei der zunehmenden Armuth des Landvolkes den weniger oder gar nicht Bemittelten immer schwerer, die zum Eintritte in das Klerikal Seminar erforderlichen vieljährigen Vorstudien durchzumachen, wie man dieses hinsichtlich der ärmern Gegenden der Diöcese schon lange wahrzunehmen Gelegenheit hat, da aus denselben

1.

Okrožnica knezoškofa Antona Alojzija Wolf-a z dne 29. sept. 1846, s katero se vabijo duhovniki ljubljanske škofije, da podpirajo novo ustanovljeno mladenišnico „Collegium Aloysianum.“

Anton Alojzij Wolf

po božji in apostoljske stolice milosti

knezoškof ljubljanski,

Nj. c. kr. apost. Veličanstva pravi tajni svetovavec i. dr.

vsem velečastitim gg. duhovnikom ljubljanske škofije.

Odkar sem l. 1824. nastopil višjepastirsko službo, bila mi je jedna izmed prvih skrbij, kako pridobiti dovolj in dobrih duhovnikov svoji precj obsežni škofiji.

Dočim je bil mladi duhovski naraščaj nekaj in še malo pred mojim nastopom prav neznamen in ni nikakor zadostoval potrebam škofije, bilo je kmalu na to nekaj let, ko je toliko domačih mladeničev po končanih modroslovskih naukih prosilo vsprejema v bogoslovje in duhovsko semenišče, da nisem mogel vseh vsprejeti. Bil sem v srečnem položaju, da sem mogel med prosivci izbirati in samo take vsprejemati, katerih vednostno izomiko in poklic za duhovski stan so mi hvalili možje, ki so jih poznali natančneje.

Ta naval domačih mladeničev v bogoslovje pa je trajal le malo časa. Kmalu nato se jih je oglašalo nekaj let zopet manj, tako da sem našel med njimi komaj — včasih tudi ne — vsakoletno potrebno število dvajseterih mladeničev, katere sem mogel s polnim zupanjem ali vsaj z mirno vestjo vsprejeti v duhovsko semenišče in v bogoslovske nauke. Kakor z ene strani časovni tok nikakor ne vspodbuja mladeničev, posvetiti se stanu, kateremu se navadno pri slabih dohodkih vsestransko nasprotuje in stavijo vsakovrstne ovire, — tako bode z druge strani pri rastoči revščini ljudstva na deželi manj imovitim in ubožnim vedno težje, dokončati več let trajajoče šole, potrebne za vsprejem v duhovsko semenišče. Gledé na revnejše kraje v škofiji opazujemo lahko to že delj časa, ker od tam prihaja prav malo mladeničev v višje šole.

nur sehr Wenige die Bahn der öffentlichen Studien betreten.

Wenn aber auch dessenungeachtet der Zufluss der hierländigen Jünglinge zu den Studien sich nicht vermindern sollte, so lässt es sich doch nicht verkennen, dass die vom Lande zur Stadt der Studien wegen gekommenen ärmern Jünglinge in Absicht auf Wohnung, Nahrung und Ueberwachung häufig in so misslichen Verhältnissen sich befinden, dass es ihnen sehr schwer werden muss, auch bei guten Talenten und Anlagen sich zu einem wissenschaftlichen Fortgange zu erschwingen, eine gleichmässige Ausbildung des Gemüthes und Verstandes zu erreichen, einen gewissen Grad äusserer Bildung sich anzueignen, und eine Sittenreinheit zu bewahren, wie sie zur Aufnahme in das theologische Klerikal-Seminar erforderlich sind.

Oder ist es vielleicht nicht so? Wird man nicht nur zu häufig mit grosser Betrübniß gewahr, wie unter diesen misslichen Verhältnissen so manches schöne Talent, so manches treffliche Gemüth allmählich ganz verkümmert? — wie die Veredlung des Herzens hinter der Ausbildung des Verstandes gewöhnlich noch zurück bleibt, und die Bildung des Aeussern ganz vernachlässiget wird? — Wie sollte aber diess wohl auch anders kommen, da von einer väterlichen Beaufsichtigung und Leitung der unter solchen Verhältnissen Studierenden ausser den festgesetzten Schulstunden, von einer speciellen Ueberwachung und Anordnung ihrer Privatstudien, von einer sorgsamem Huth und Richtung ihres Privatunganges, von einer weisen Zügelung und Läuterung ihrer Neigungen und Temperamentsfehler, von einer Rüge und Ahndung der Unarten und Fehler, die sich an Einzelnen zeigen, kurz von allem dem, was zur eigentlichen Erziehung und allseitigen Durchbildung des jungen Menschen erforderlich ist, dabei nicht wohl die Rede sein kann.

Die Sache ist zu wichtig, als dass ich nicht ernstlich hätte nachdenken sollen, wie für die meiner oberhirtlichen Leitung anvertraute Diöcese nicht nur ein genügender, sondern auch gehörig durchgebildeter geistlicher Nachwuchs, wie ihn dessen hohe Bestimmung und unsere Zeit erheischt, gehörig gesichert werden könnte, wie selbst dem ärmsten Knaben, wenn vorzügliche Talente und Neigung zum geistlichen Stande an ihm wahrgenommen werden, dagegen Armuth ihm allen Weg zu den Studien verschliesst, derselbe geöffnet, — wie andern talentvollen, minder armen, und für die Theologie sich bestimmenden Studierenden die Erreichung ihres Zieles erleichtert, — wie sie während der vieljährigen Vorstudien, wo häufig eine nichts weniger, als christliche Umgebung den Sinn für den geist-

Pa naj se tudi pri vsem tem ni bati, da bi se število domačih dijakov zmanjšalo, vendar ne smemo pozabiti, da so mladeniči, ki prihajajo z dežele v mesto, gledé na stanovanje, hrano in nadzorovanje pogosto v tako nepovoljnih okoliščinah, da jim mora biti prav težko, tudi pri dobrih talentih in zmožnostih, v vednosti primerno napredovati, enakomerno izobraziti si razum in srcé, prilastiti si potrebne zunanje olike in ohraniti si čistost srca, katero mora imeti oni, ki želi biti vsprejet v duhovsko semenišče.

Ali mar ni res tako? Ali mar ne opazujemo le prepogostokrat z žalostjo, kako se v takih nevarnih okoliščinah pogubi toliko lepih talentov, polagoma spridi toliko dobrih src? — kako zaostaja omika srca za izobrazbo razuma in kako se popolno zanemarja zunanja olike? — Kako pa hoče tudi drugače biti, ko v takih okoliščinah učeča se mladina nima, razun v določenih šolskih urah, nikogar, ki bi jo očetovski nadzoroval in vodil, ki bi jo posebej navajal na redovito domače učenje, ki bi skrbno gledal, s kom in kako se peča, ki bi modro krotil in čistil njene strasti in napake nra vij, ki bi opominjal in svaril in kaznoval nepristojnosti in napake, katere opazi na posameznikih, in kar je še vse potrebno pri pravi odgoji in vsestranski izobrazbi mladega dijaka?

Zadeva je preimeditna, da bi ne bil resno premišljeval, kako zagotoviti moji višje-pastirski skrbi izročeni škofiji ne le zadostnega, marveč tudi primerno izobraženega duhovskega naraščaja, kakoršnega zahteva visoki namen in sedanja dôba. Premišljeval sem, kako bi se tudi najrevnejšemu dečku, če se opazijo v njem izvrstni talenti in veselje za duhovski stan, kateremu pa revščina zapira pot do šole, ponudila prilika, izšolati se; — kako bi se zopet drugim zmožnim in manj revnim dijakom, ki so se odločili za bogoslovje, olajšala pot, da dosežejo svoj namen; — kako bi se jim med dolgoletnim šolanjem, ko svet, ki je vse prej nego krščanski, pogosto zamori mladeničem smisel za duhovski poklic, vendar le ohranilo veselje za sveto zvanje, in bi si v dobro uravnanem zavodu, če ne vsi, pa vsaj mnogi pridobili ono korenito,

lichen Beruf allmählich abstreift, durch gehörigen Einfluss auf ihre religiös-moralische Erziehung für denselben erhalten werden, und wo nicht alle, doch mehrere jene gründliche vielseitige wissenschaftliche Bildung erlangen könnten, die dem Geistlichen unserer Zeit hie und da unentbehrlich ist, um dem Unglauben und der stolzen Aufklärung gegenüber mit Würde sich zu behaupten.

Ich finde, dass unsere heilige Kirche uns schon durch die ökumenische Synode von Trient das sicherste Mittel zu diesem Zwecke angedeutet hat, indem sie die Errichtung geistlicher Knabenseminarien für jede Diöces (Sess. XXIII. de reform. Cap. 18.) angeordnet, und darüber sich nachstehendermassen ausgesprochen hat:

»Da das Jünglingsalter, wenn es nicht recht angeleitet wird, sehr geneigt ist, den Ergötzungen der Welt nachzugehen, und wenn es nicht von den zarten Jahren an, zur Frömmigkeit und Religion gebildet wird, bevor die Gewohnheit der Laster den ganzen Menschen in Besitz genommen hat, niemals vollkommen und ohne sehr grossen, fast ausserordentlichen Beistand des allmächtigen Gottes in der geistlichen Zucht verharrt, so verordnet die h. Synode, dass alle Cathedral-, Metropolitan- und Kirchen höhern Ranges nach Massgabe des Vermögens, und nach der Ausdehnung der Diöcese verhalten seien, eine gewisse Anzahl Knaben von der Stadt selbst, und von der Diöcese, oder Falls sie dort nicht gefunden werden, von jener Provinz, in einem Collegium, welches hiezu in der Nähe jener Kirchen, oder an einem andern passenden Orte von dem Bischofe bestimmt werden soll, zu erhalten, religiös zu erziehen, und in den geistlichen Wissenschaften heranzubilden. In dieses Collegium sollen Solche aufgenommen werden, die wenigstens zwölf Jahre alt und ehelich geboren sind, gehörig lesen und schreiben können, und deren Eigenschaften und Wille die Hoffnung geben, dass sie den Diensten der Kirche sich beständig widmen werden. Die h. Synode will, dass besonders Kinder der Armen gewählt werden, sie schliesst jedoch die der Reichen nicht aus, wenn sie nur auf eigene Kosten unterhalten werden, und die Gesinnung zeigen, Gott und der Kirche dienen zu wollen.«

Wollte man auch annehmen, dass selbst auf den bisherigen Wegen die Erziehung der Jugend nicht so sehr verfehlt, sondern nebst der erforderlichen Geistesbildung auch ein sittlicher Wandel, eine religiöse Gesinnung und geordnete Zucht der Studierenden möglichst erreicht würde, so ist es doch gewiss nicht die für künftige Geistliche angelegte und wünschenswerthe Erziehung, wie sie durch die obigen, aus dem Munde der versammelten Väter zu Trient geflossenen gewichtigen Worte angedeutet wird.

vsestransko vednostno izomiko, ki je duhovniku v današnjih časih tu in tam neizogibno potrebna, če se hoče častno ustavlјati neveri in prevzetni novodobni prosveti.

Prepričal pa sem se, da nam je naša sv. Cerkev naznačila že na vesoljnem tridenškem zboru najboljšo sredstvo v to svrhu, ko je naravnala (Sess. XXIII. de reform. Cap. 18.), naj se ustanovi za vsako škofijo duhovska mladeniščnica. V tem obziru se je izjavila nastopno:

»Ker je mladost, ako se prav ne vodi, zelo nagnena k posvetnemu veselju in se nikdar, ako se ne vadi že v nežni dóbi v pobožnosti in sv. veri, preden navade strastij objamejo celega človeka, popolnoma ne ohrani in ne brez prav posebno velike, skoraj izvanredne pomoči vsemogočnega Boga v svetem strahu in čednosti, zato veleva zbor, da vse škofije, nadškofije in druge večje cerkve svojemu premoženju in velikosti škofije primerno število mladeničev iz mesta, iz škofije, ali, ako jih ondukaj ne dobé, iz tiste dežele, v mladeniščnici, ki naj se zida blizu onih cerkvâ, ali na kakem drugem pripravnem kraju, če škof tako določi, hranijo, pobožno vzgajajo in v duhovskih vednostih podučujejo. V ta kolegij naj se vsprejemajo taki mladeniči, ki so vsaj dvanajest let stari in zakonski, ki znajo dovoljno brati in pisati in katerih lastnosti in volja opravičujejo nado, da se za vselej posveté cerkveni službi. Sv. zbor hoče, da se izbirajo zlasti otroci ubogih, a vendar ne odreka vsprejema tudi otrokom imovitih starišev, da se le sami preživé ter z lepo npravnostjo svedočijo, da hočejo služiti Bogu in Cerkvi.«

Pa če tudi bi dejali, da do sedaj običajna vzgoja mladine ni napačna, nasprotno, da si dijaki ne izobrazijo le razuma, marveč da se navadijo tudi npravnega življenja, verskega mišljenja in strogega reda, vendar ta vzgoja nikakor ni taka, kakoršna bi morala biti in kakoršna je želeti za prihodnje duhovnike in kakor so jo označili z navedenimi imenitnimi besedami v Tridentu zbrani očetje.

Dass die jungen Leute, welche als die künftigen Seelenführer neben treuer Amtserfüllung auch das Beispiel der Tugenden, die sie lehren und pflegen sollen, an den Tag zu geben bestimmt sind, eine vorzügliche sittliche Huth und Pflege bedürfen, kann so wenig bestritten werden, als dass die eigenthümlichen Entbehrenungen und Opfer, die der katholische Priesterstand erheischt, eine Abhärtung des sinnlichen Menschen und eine Willenskräftigung schon vom zarten Alter an nothwendig machen, wozu sie aber auf den bisherigen Wegen wenig, oder keine, — dagegen genügende Anleitung in der durch die h. Synode von Trient angedeuteten geistlichen Erziehungsanstalt finden.

Die wissenschaftlichen Anforderungen an die Studierenden sind in der neuern Zeit überhaupt sehr gesteigert worden. Wenn ich nun auch dieses keineswegs und am wenigsten für die künftigen Diener der Kirche, welche inmitten dieser, in allen Richtungen fortschreitenden äussern Bildung für das Reich Gottes arbeiten sollen, missbilligen und tadeln will, — so wird es doch auch eben daraus ersichtlich, dass die zum theologischen Studium aspirirenden Gymnasial- und philosophischen Schüler, die in der Regel nur den untern und mittleren Ständen angehören, und nur zu häufig durch Noth und Nahrungssorgen an der eigenen Ausbildung gehindert werden, den wissenschaftlichen Anforderungen in ihren Studien gewiss leichter und umfassender entsprechen werden, wenn sie im Knabenseminar versorgt und überwacht, einzig denselben obzuliegen haben, und zugleich durch Conferenzen und Correpetitionen die gehörige Nachhilfe erlangen.

Da die ganze und volle Sendung unserer heiligen Kirche auf die religiöse und sittliche Vervollkommnung der Menschheit hinausgeht, und es sonach ihre vorzüglichste Pflicht ist, für die religiöse und sittliche Heranbildung ihrer zur Ausführung dieser hohen Aufgabe berufenen Diener Sorge zu tragen, diese Heranbildung aber, so wie auch die intellectuelle wohl sicherer in einer geistlichen Erziehungsanstalt, als auf den bisherigen Wegen erreicht wird, — so war meine Sorgfalt schon länger auf die Errichtung eines geistlichen Knabenseminars für meine Diocese gerichtet, gleichwie solche Knabenseminarien auch schon an einigen andern Orten des Inlandes errichtet worden sind.

In der Erwägung, dass das erste Erforderniss zur Errichtung einer solchen Erziehungsanstalt ein eigenthümliches Gebäude sei, hatte ich mein Augenmerk auf einige Häuser hier in Laibach geworfen, die mir nach ihrer Lage dazu angemessen schienen, und es hat mir erst im Monate Juli 1845 gelungen, ein günstig gelegenes, ziemlich bedeutendes, mit zwei Stockwerken,

Mladeniči, ki so poklicani, da kot prihodnji dušni pastirji ne izpolnjujejo le natančno svojih dolžnostij, marveč dajejo tudi lep vzgled v onih čednostih, katere bodo kedaj učili in priporočali, potrebujejo potrebnega nramnega varstva in vzgoje. To se dá tako malo tajiti, kakor da tirja duhovsko življenje, ki je polno težav in žrtev, od mlaneniča vestne priprave, zatajevanja čutnega človeka in utrjevanja volje že od nežne mladosti. Na to pa so se navajali v dosedanjih okoliščinah le malo ali nič, zadostno pa se bodo v tem urili v duhovski mladenišnici, kakoršne želi sv. zbor tridenški.

V vednostnem oziru se zahteva od dijakov v novejšem času sploh veliko več kot preje. Tega nikakor ne zametujem in ne grajam, zlasti gledé na prihodnje cerkvene služabnike, ki so poklicani, da delujejo za kraljestvo božje sredi vsestransko napredujočega sveta. Iz tega se pa zopet izprevidi, da bodo gimnazijski in modroslovski dijaki, ki želé biti vsprejeti v bogoslovje, navadno iz nižjih in srednjih stanov in jih le prepogosto ovira revščina, da se ne morejo izobraževati v vednosti, veliko lože in boljše napredovali, če se bodo, v mladenišnici preskrbljeni in nadzorovani, brigali samo za učenje, zlasti še, ker se jim bode pomagalo s svetom in podukom.

Ker je naša sv. Cerkev poklicana, da deluje za versko in nramno spopolnjevanje človeštva, in ker je torej njena najimenitnejša dolžnost, skrbeti za versko in nramno vzgojo svojih služabnikov, ki naj izvršujejo ono imenitno nalogo, in se ta vzgoja, kakor tudi vednostni napredek, dosežeta gotovejše in boljše v duhovskem zavodu nego v dosedanjih okoliščinah, — mislim že dolgo na ustanovitev duhovske mladenišnice za svojo škofijo, kakor so ustanovili take zavode že po drugih škofijah našega cesarstva.

Z ozirom na to, da treba za ustanovitev take odgojilnice najprvo lastnega poslopja, iskal sem že dolgo v ta namen pripravne hiše tu v Ljubljani. Posrečilo se mi je še le meseca julija preteklega leta 1845 dobiti pripravno ležečo, precej veliko hišo z dvema nadstropjema, ki ima prostoren vrt in dober vodnjak. Kupil sem jo z zraven nahajajočim se stavbiščem za 22.000 gld. k. d.

einem beträchtlichen Garten und einem guten Brunnen versehenes Haus sammt dem darneben befindlichen freien Baugrunde für diesen Zweck um den Betrag pr. 22.000 fl. C. M. anzukaufen.

Im Laufe des Sommers 1846 habe ich an diesem Hause nach dem Erfordernisse eines Knabenseminars mehrere Bauherstellungen vornehmen lassen, und es mit der erforderlichen Einrichtung für 22 Zöglinge und das sonstige Hauspersonale versehen, um diese Erziehungsanstalt mit dieser Anzahl von Zöglingen mit dem soeben beginnenden neuen Schuljahre in das Leben treten zu lassen.

Da indessen dieses angekaufte Haus, obwohl in demselben allenfalls auch 30 Zöglinge untergebracht werden könnten, für den diesfälligen Bedarf der Diöcese nicht genügen würde, habe ich dasselbe im Sommer 1846 in der Hauptfronte auf dem gleichzeitig erkauften freien Baugrunde durch einen Zubau von 17 Klafter Länge, und durch einen Seitenbau von 11 Klafter Länge erweitern lassen. Dieser Neubau mit zwei Stockwerken steht bereits unter dem Dache, wird aber den Verputz und seine gänzliche Vollendung erst in dem nächstkommenden Frühjahr 1847 erhalten, dann aber zur Aufnahme von 80 bis 100 Zöglingen genügen, für welche ich die erforderlichen Einrichtungsstücke allmählich, wie sich der Fond für den Unterhalt einer grössern Anzahl von Zöglingen mehren wird, beizuschaffen ebenfalls bereit bin, ohne für die damit sowohl, als mit dem Baue verbundenen bedeutenden Kosten ausser mir jemand andern in Anspruch zu nehmen.

Allein es handelt sich nebstdem auch noch, und zwar ganz vorzüglich um die Aufbringung des Geldes zur Bestreitung der jährlichen Unterhaltskosten für die in diesem Seminar zu erziehenden Knaben, und insbesondere um die Beischaffung eines Stammvermögens, aus dessen Ertrage der Unterhalt wenigstens einiger Knaben in demselben, sohin der Bestand des Seminars selbst für die Zukunft gesichert wäre.

Wem die Beischaffung der Geldmittel für die Verpflegung und sonstige Erhaltung der Zöglinge in dem Knabenseminar obliege, hat die h. Synode von Trient durch oberwähnte Anordnung bereits angedeutet, und es liegt auch schon in der Natur der Sache, dass zur Gründung und Befestigung einer Anstalt, die den Nachwuchs des Diöcesanklerus zum Zwecke hat, vor allem dieser Klerus mit seinem Oberhirten nach Kräften beitrage, obwohl es sich hoffen lässt, dass auch gut gesinnte Laien von dem Diöcesanklerus über den heilsamen Zweck

Da bi pa hiša zadostovala zahtevam mladeniščnice, sem jo pre naredil letošnje poletje in jej preskrbel po hišne oprave za 22 gojencev in drugo potrebno osobje, da se odpre mladeniščnica z navedenim številom rejencev z ravno kar začenjajočim se šolskim letom 1846/7.

Ker bi pa vendar to kupljeno poslopje, dasi se spravi vanje, če treba tudi 30 gojencev, nikakor ne zadostovalo sedanjim potrebam škofije, dal sem v poletju 1846 prizidati na omenjenem praznem prostoru novo poslopje, ki je spredaj 17, na strani pa 11 sežnjev dolgo. Novo poslopje z dvema nadstropjema je že pokrito; dodelano pa bode še le prihodnje spomladi 1847. V njem bode potem lahko stanovalo 80—100 gojencev*), za ktere oskrbim polagoma sam hišno opravo, v kolikor se bode množila zaloga za hrano večjemu številu gojencev. Tudi stroške zidanja hočem sam pokriti.

Ali pomisliti moramo in še prav posebno, kako dobimo zádosti denarja za vsakoletne stroške za hrano mladine, ki se bode oskrbovala v zavodu in zlasti, kako utemeljimo glavnico, da iz njenih obrestij vsaj nekatere gojence preživimo in tako zagotovimo obstanek mladeniščnice za prihodnje čase.

Komu je skrbeti, da se gojenci v mladeniščnici preživé in da se poplačajo druge potrebščine, je naznanil že sveti tridenški zbor v zgoraj navedeni naredbi. Sicer se pa že tako razume, da mora za ustanovitev in utrditév zavoda, kateremu namen je mladi duhovski naraščaj, pred vsem skrbeti po svojih močeh duhovščina škofije s svojim višjim pastirjem. Za gotovo pa se sme upati, da bodo tudi dobro misleči svetni ljudje radi pod-

*) Izkušnja je pokazala, da se v te prostore prikladno spravi k večjemu 60 gojencev. Zlasti je premajhna obednica in spalnice.

dieser Erziehungsanstalt gehörig belehrt, diesem gottseligen Werke ihre wohlthätige Theilnahme widmen werden.

Insoferne es sich nun vorzüglich um die Beischaffung eines Stammvermögens zur Erhaltung der Zöglinge in dem Knabenseminar und um die Sicherstellung deren Unterhalts für die Zukunft handelt, bin ich bereit, den Grund zu diesem Stammvermögen mit einem Kapitale von zwanzigtausend Gulden C. M. zu legen, sonach mit dem 5 percentigen Interesse dieses Kapitals zehn Freiplätze ob jährlicher 100 fl. C. M. für arme aber hoffnungsvolle Jünglinge in dem Knabenseminar in der Voraussetzung zu errichten, dass von den Gesamtkosten des Haushalts auf einen Zögling nicht mehr, als der jährliche Betrag von 100 fl. entfallen dürfte, und ich rechne, ohne jedoch diesfalls Jemanden den geringsten Zwang anthun zu wollen, auf die bereitwilligste Mitwirkung meiner treuen Mitarbeiter im Weinberge des Herrn zur Erweiterung dieser Anstalt durch angemessene freiwillige Beiträge sowohl zu dem Stammvermögen, als zu den kurrenten Bedürfnissen des Hauses.

Ich müsste mich in meinem Vertrauen zu dem Diöcesanklerus, der schon den vernommenen Ankauf des Hauses zu dem besagten Zwecke freudig begrüßte, sehr täuschen, wenn ich von demselben nicht voraussetzen sollte, dass er ebenso freudig nach seinen Kräften Beiträge zur Gründung und Vermehrung des Stammvermögens, und zu den kurrenten Auslagen für den Unterhalt der in das Knabenseminar aufzunehmenden Zöglinge leisten, und mich in der Ausführung eines Vorhabens unterstützen werde, welchem wohl kein Gutgesinnter seinen Beifall verweigern wird, da es sich auf eine ausdrückliche Anordnung unserer h. Kirche gründet, und ihm nur die Absicht zu Grunde liegt, dass dieser Diöcese ein genügender und tüchtiger geistlicher Nachwuchs gesichert werde, dass die Zöglinge der Anstalt vor so manchen Gefahren, die ihre Unschuld und ihre ganze Bildung bedrohen, thunlichst geschirmt und für den geistlichen Beruf gehörig vorbereitet, dem theologischen Klerikal-Seminar zugeführt werden.

Die Beiträge, für welche der Diöcesanklerus zum Behufe des Knabenseminars hiemit in Anspruch genommen wird, sind demnach zweierlei Art, und zwar:

1. Beiträge zur Gründung und Vermehrung des Stammvermögens. — Diese Beiträge werden, so wie sie hier einlangen, entweder bei Privaten gegen gesetzliche Hypothek fruchtbringend angelegt, oder es werden dafür Staatspapiere angekauft, und diese für das Knabenseminar vinculirt werden, und nur das von denselben jährlich abfallende Interesse wird dann zur Verpflegung der Seminarszöglinge verwendet werden.

pirali to bogoljubno delo, ko jim gg. duhovniki razložé blagi namen mladeniščnice.

Ker moramo torej prav posebno skrbeti, da zložimo glavnico, s katere obrestmi se bodo vzdržavali gojenci v mladeniščnici in njih vzdržavanje zagotovimo za prihodnje čase, sem jaz pripravljen, položiti temelj tej glavnici. V ta namen darujem 20.000 gld. k. d. ter zagotavljam tako z obrestmi glavnice po 5% z letnimi 1000 gld. k. d. deseterim ubogim pa nadobudnim mladeničem stanovanje in hrano. Nadejam se namreč, da stroški za sleharnega učenca ne bodo presegali svote 100 gld. *) In tako pričakujem, ne silim pa prav nič nikogar, da bodo v povečanje zavoda pomagali srčno radi tudi moji zvesti sodelavci v vinogradu Gospodovem s primernimi prostovoljnimi doneski, ne le za glavnico, temveč tudi za vsakdanje hišne potrebe.

Zelo bi se moral motiti v zaupanju svojem do gg. duhovnikov, ki so že s takim veseljem pozdravili nakup hiše v označeni namen, ako ne bi smel pričakovati, da bodo prav s takim veseljem po svojih močeh skladali tudi za utemeljitev in pomnožitev glavnice, kakor tudi za pokritje tekočih hišnih stroškov, s katerimi se preživé v mladeniščnico vzprejeti gojenci, in me tako podpirali, da izvršim namero, katero mora odobravati vsak dobromisleč človek. Saj se opira ta ustanova na izrecni ukaz naše sv. Cerkve in samo to namerava, da se zagotovi naši škofiji zadostno število dobrih duhovnikov, da se obvarujejo gojenci raznih nevarnostij, pretečih njihovej nedolžnosti in vsej njihovej oliki, in da zadostno pripravljeni za duhovski poklic vstopijo v bogoslovno semenišče.

Nadejam se torej od duhovnikov svoje škofije pomoči v dvojnem oziru, in to:

1. *Doneskov, da se ustanovi in pomnoži glavnica.* — Doneske, katere v to svrhu prejmemo, bomo naložili proti postavnemu varstvu na kako hipoteko (hišo, posestvo, zemljišče idr.), ali pa bomo kupili zanje državnih obligacij in na mladeniščnico tako vinkulovali (prepisali), da se bodo smele porabiti le vsakoletne obresti za hrano gojencev in druge hišne potrebščine.

(Nadaljevanje prih.)

*) Sedaj se potroši za enega gojenca krog 200 gld. na leto. Stanovanje se pri tem računu niti ne vpošteva.

Vsebinska. *Doneski za zgodovino Alojzijevejšca.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Deveto leto.

Ljubljana, meseca julija 1896.

Številka 34.

Doneski

za zgodovino Alojzijevišča.

(Nabral o petdesetletnici vodja dr. Jos. Lésar.)

(Nadaljevanje.)

Beiträge dieser Art lassen sich allerdings nur von bemittelten, schon länger in der Seelsorge, oder in einer andern geistlichen Anstellung stehenden, mit einigen Ersparnissen bereits versehenen Priestern erwarten; daher es auch nicht in meiner Absicht liegen kann, diesfalls irgend eine jährlich sich wiederholende Sammlung in den Dekanalbezirken zu veranlassen, sondern es vielmehr ganz dem freien Willen jedes Einzelnen überlassen werden muss, seinen allfälligen Beitrag, wann es immer ihm beliebt, an das Ordinariat entweder unmittelbar oder mittels des Dekanats mit Bekanntgebung seines Willens gegen Empfangsbestätigung einzuschicken.

2. Jährliche Beiträge zur sogleichen Verwendung für die Verpflegskosten der Seminarszöglinge. — Da das Stammvermögen des Knabenseminars nur allmählich, und nur nach längerer Zeit durch die zuerst erwähnten Beiträge, durch Stiftungen, Legate, u. s. w. zu einer Höhe heranwachsen kann, dass aus dessen Zinsen allein die Seminarszöglinge verpflegt, und die sonstigen Auslagen der Anstalt bestritten werden könnten, so wäre es, um mit der Aufnahme mehrerer Zöglinge in das Knabenseminar nicht bisdahin warten zu müssen, sondern schon in der nächsten Zukunft eine ziemliche Anzahl von Zöglingen in das Knabenseminar aufnehmen zu können, wohl sehr erwünscht, dass der Diöcesanklerus zur Erhal-

Takošnih doneskov pričakujemo seveda le od bolj imovitih duhovnikov, ki so že dolgo časa v dušnem pastirstvu, ali v kaki drugi duhovski službi, in ki so si že kaj prihranili. Zatorej ni moj namen, da bi se vsako leto nabirali taki doneski po dekanijah, temveč vsakemu je dano na prosto voljo, da vpošlje svoj donesek, kadar mu drago ali naravnost ordinarijatu ali pa po svojem dekanu, in naznani svoje želje. Prejem doneska se mu bode potrdil.

2. Vsakoletnih doneskov, ki se bodo sproti porabili za hrano mladeniščnikov. — Ker bode mladeniščniška glavnic naraščala le polagoma in še le po dolgem času s prej omenjenimi doneski, ustanovami, volili itd. se tako pomnožila, da bode mogoče gojence s samimi obrestmi preživiti in druge stroške zavoda poplačati, bilo bi zelo želeto, da bi duhovniki moje škofije skladali vsako leto prostovoljne doneske vsak po svojih močeh, ter tako pomagali gojence preživljati. Tako bode mogoče čem preje več dečkov vsprejemati v mladeniščnico. Z združenimi močmi se dá namreč mnogo doseči in če se stekajo doneski od mnogih, nabrala se bode, dasi posamezniki dadó morda le malo, tolika svota, da se bodo lahko pokrili stroški za več mladeničev.

tung derselben jährliche Beiträge, die jeder Einzelne im Verhältnisse zu seinen Vermögenskräften ganz beliebig bestimmen mag, beisteuere, da vereinte Kräfte Grosses leisten, und Beiträge von Vielen gesammelt, wenn auch von Einzelnen in unbedeutender Summe geleistet, doch immerhin zu einer bedeutenden, die Verpflegskosten für mehrere Zöglinge deckenden Summe heranwachsen.

In der Voraussetzung also, dass der gesammte Diöcesanklerus, ja selbst der minder bemittelte Theil desselben sich die Ehre und den Trost nicht werde nehmen lassen. Mitgründer dieser Anstalt zu werden, erlasse ich hiemit die Aufforderung an denselben zur Leistung dieser jährlichen Beiträge, wie sie in einer andern Diöcese auch schon in der Uebung sind, und weise die Herren Dechante an, unter den Seelsorgern ihres Dekanalbezirkes zweimal im Jahre, und zwar in den Monaten April und October die Beiträge für das Diöcesan-Knabenseminar einsammeln, oder sich dieselben an das Dekanat einschicken zu lassen, und die sogestalten eingebrachten Geldbeträge sammt dem eigenen Beitrage mit einem speciellen Ausweise jährlich zweimal, das ist, zu Ende der besagten Monate April und October an das Ordinariat gegen Empfangsbestätigung einzusenden; wobei es jedoch jedem Seelsorger, wie auch jedem sonstigen Priester oder Wohlthäter unbenommen bleibt, seinen halb- oder ganzjährigen Beitrag unmittelbar an die Ordinariatskanzlei oder auch an mich abzuführen.

Im Vertrauen auf einen günstigen Erfolg dieser Sammlung habe ich das Knabenseminar soeben mit 22 Zöglingen eröffnet, und es wird nunmehr von der Ergiebigkeit der jährlichen Beiträge, und von der dadurch sich kundgebenden grösseren oder minderen Theilnahme des Diöcesanclerus an dieser ins Leben getretenen Anstalt abhängen, ob und in welchem Masse die Anzahl von 22 Zöglingen im folgenden Schuljahre nach gänzlich vollendetem Ausbaue des Institutsgebäudes zum Wohle der Diöcese wird vermehrt werden können; wobei ich übrigens dem gesammten Diöcesanclerus die erfreuliche Nachricht mitzutheilen nicht unterlassen kann, dass Se. kais. königl. apostol. Majestät mit Entschliessung vom 21. März d. J. die sogestaltige Gründung eines Diöcesan-Knaben-Seminars für die Diöcese Laibach mit allergnädigstem Wohlgefallen aufzunehmen, und ihr die allerhöchste Genehmigung zu ertheilen geruhet haben.

Sobald ich demnach von dem Resultate der Sammlungen und von der Betheiligung des Diöcesanclerus an der Errichtung und Erhaltung dieses Instituts die Ueberzeugung erlangt haben werde, dass das Diöcesan-Knabenseminar als begründet angesehen werden, und

Nadejaje se torej, da si bodo vsi gg. duhovniki škofije, tudi oni, ki so v manj ugodnem položaju, šteli v čast in tolažbo, prištevati se med ustanovitelje tega zavoda, vabim vse, da skladajo vsakoletne doneske, kakor je to v navadi že tudi v neki drugi škofiji. Ob enem naročam gospodom dekanom, da nabirajo doneskov pri duhovnih pastirjih svoje dekanije dvakrat v letu, meseca aprila in oktobra, ali pa naj poskrbé, da se jim pošiljajo na dekanijski urad.

Nabrano svoto naj pošljejo s svojim lastnim doneskom in posebnim izkazom vred vsako leto dvakrat, to je konec že imenovanih mesecev aprila in oktobra v škofijo, od koder se jim dološlje prejemnica. Sme pa tudi vsak dušni pastir, kakor tudi vsak drugi mašnik ali dobrotnik sam poslati svoj pol- ali celoletni donesek bodisi v škofijsko pisarnico, ali pa neposrednje meni.

Zaupajoč, da bodo imele te zbirke dober vspeh, otvoril sem ravnokar mladeniščnico z 22 gojenci. Od takih bolj ali manj obilnih letnih doneskov, torej od večjega ali manjšega zanimanja gg. duhovnikov do te nove naprave bode odvisno, če in koliko več gojencev bode mogoče v korist škofiji vsprejeti že drugo leto, ko se bode popolnoma dozidalo poslopje zavoda. Tudi ne morem pri tej priliki gg. duhovnikom zamolčati ve-sele novice, da so Nj. c. kr. apost. Veličanstvo naš pre-svetli cesar z najvišjim sklepom z dné 21. marcija t. l. takošno ustanovitev mladeniščnice za škofijo ljubljansko z radostjo vzeli na znanje in jo milostno potrdili.

Ko torej izvem, kolike bodo te zbirke in kako pomagajo gg. duhovniki ustanavljati in vzdržavati zavod, in ko se prepričam, da se mladeniščnica sme imeti za ustanovljeno in da je njen obstanek zagotovljen, napravim o ustanovitvi zavoda pravilno ustanovno listino, da se

auf einen gesicherten Fortbestand rechnen kann, werde ich, um diesen Fortbestand auch urkundlich zu sichern, zur Verfassung eines förmlichen Stiftbriefes über die Errichtung dieses Instituts mit grundbüchlicher Umschreibung des gekauften und ausgebauten Hauses an das Knabenseminar, mit Sicherstellung des von mir dafür bestimmten Gründungskapitals pr. 20.000 fl. C. M., mit Nachweisung und Sicherstellung aller von sonstigen Wohlthätern dazu erhaltenen Beiträge, mit Namhaftmachung allfälliger Stifter und vorzüglicher Wohlthäter, wenn diese es nicht etwa ausdrücklich ablehnen sollten, und mit Angabe der von den Stiftern dem Knabenseminar allenfalls auferlegten Obliegenheiten schreiten, und den Stiftbrief der allerhöchsten Bestätigung Sr. Majestät unseres allergnädigsten Kaisers ehrfurchtsvoll unterbreiten, wozu ich mit der obbesagten allerhöchsten Entschliessung auch schon die allergnädigste Bewilligung erhalten habe.

Die Zöglinge dieses Instituts sollen dem besonderen Schutze des heiligen Aloysius von Gonzaga und des heiligen Franciscus von Sales anempfohlen sein. — Der heilige Aloys soll das Vorbild für die Tage ihrer Jugend, und der heilige Franciscus das Vorbild für ihren künftigen Priesterberuf sein, und nach dem Namen des ersten Heiligen soll die Anstalt **Collegium Aloysianum** heissen.

Damit aber der Diöcesanclerus, den ich hiemit zu Beiträgen für das unter diesem Namen zu errichtende Diöcesan-Knabenseminar auffordere, auch die Verfassung kenne, die ich dem Knabenseminar im Einklange mit den Andeutungen der hl. Synode von Trient, und mit Rücksicht auf die auch schon anderswo bestehende ähnliche Anordnung zu geben beabsichtige, ermangle ich nicht demselben den Grundriss dieser für arme Studierende der Laibacher Diöcese zu errichtenden geistlichen Bildungs- und Erziehungsanstalt hiemit näher anzugeben, und zwar:

I. Fond des Diöcesan-Knaben-Seminars.

Den wirklich vorhandenen und eventuellen Fond sollen nachstehende Mittel bilden:

1. Das von mir zugesagte Gründungscapital pr. 20.000 fl. auf zehn Freiplätze zu 100 fl. C. M., und die mit dem Segen Gottes zur Vermehrung dieses Stammvermögens von Priestern und Laien noch anzuhoffenden Beiträge;

2. Stiftungen, die allenfalls von Wohlthätern zur Errichtung eines oder mehrerer Stiftplätze in dem Knabenseminar mit dem Kapitale pr. 2000 fl. und mit

mu obstanek zagotovi tudi s slovesnim pismom. Ob enem vknjižim kupljeno in prizidano hišo na mladenišnico, prepisem nanjo ustanovno glavnico 20.000 gld. k. d., katero sem sam daroval, izkažem in zavodu pripisem vse od raznih dobrotnikov prejete darove, naznamim vse ustanovnike in posebne dobrotnike, če morda tega izrečno ne odklonijo, in pristavim tudi dolžnosti, katere bodo ustanovniki naložili mladenišnici. Ustanovno pismo spoštljivo predložim v najvišje potrjenje Nj. Veličanstvu našemu presvetlemu cesarju, za kar sem že tudi prejel z zgoraj označenim najvišjim odlokom najmilostivejše dovoljenje.

Gojence zavoda izročam posebnemu varstvu svetega Alojzija Goncaškega in sv. Frančiška Saleškega. — Sv. Alojzij jim bodi vzgled v dnevih mladosti, sv. Frančišek pa za njih prihodnji mašniški stan. Po sv. Alojziju imenuj se naprava **Alojzijevišče** (Collegium Aloysianum).

Da pa spoznajo gg. duhovniki, katere s tem vabim, da skladajo doneskov za novo mladenišnico pod gorenjim imenom, tudi osnovo, katero hočem dati zavodu v zmislu sv. zbora tridenškega in z ozirom na podobno upravo, ki se je vvedla tudi drugodi, podajem v naslednjem natančnejše glavni obris te duhovske vzgojilnice in učilnice za revne dijake ljubljanske škofije, in sicer:

I. Zaloga škofijske mladenišnice.

Zaloga, katero že imamo in ki se bode še dopolnjevala, naj se nabira iz sledečih dohodkov:

1. Iz ustanovne glavnice 20.000 gld., katero sem jaz obljubil za deset brezplačnih mest, vsako po 100 gld. k. d., in iz doneskov duhovnikov in lajkov, katerih pričakujem, da se bode z božjo pomočjo množila ustanovna glavnica.

2. Iz ustanov, katere bodo morda zalagali dobrotniki ter ž njimi ustanavljali brezplačna mesta v deškem semenišču, vsako z glavnico 2000 gld. in letnimi obrestmi

dem Interessenertrage pr. 100 fl. C. M. für jeden Frei- oder Stiftplatz gemacht werden wollten, wobei jedoch gewünscht werden muss, dass von den Stiftern mehr das allgemeine Wohl als Einzelinteressen berücksichtigt, daher den Stifflingen nicht etwa Verbindlichkeiten aufgelegt würden, die mit dem Zwecke des Instituts nicht wohl vereinbarlich wären.

3. Beiträge solcher Wohlthäter, welche, obwohl für sich allein nicht im Stande, vollständige Frei- oder Stiftplätze zu errichten, sich vielleicht mit mehreren anderen entweder zur Stiftung eines Freiplatzes, oder dahin vereinigen dürften, dass sie die zum Unterhalte eines oder mehrerer Zöglinge erforderliche Summe jährlich aufbringen, und dem Knabenseminar zukommen lassen möchten.

4. Die jährlichen Beiträge des Diöcesanclerus, die derselbe obbesagtermassen zweimal im Jahre für die kurrenten Auslagen des Knabenseminars entweder mittels der Dekanate oder unmittelbar an das Ordinariat einschicken wird.

5. Ueberhaupt alle für das Knabenseminar eingehenden milden Beiträge, Legate, u. s. w., welche nach dem Willen der Wohlthäter, entweder zur Vermehrung des Stammvermögens kapitalisiert, oder für die kurrenten Hauserfordernisse werden verwendet werden.

II. Leitung des Instituts und Verwaltung des Fondes.

Der eigentliche Verwalter des Fondes ist und bleibt der jedesmalige Diöcesanbischof von Laibach, und im Erledigungsfälle des bischöflichen Sitzes dessen Stellvertreter, der Kapitular-Generalkvikär, und zwar dergestalt, dass er keiner Behörde darüber Rechenschaft zu geben hat, gleichwie auch die Oberleitung und Oberaufsicht des ganzen Instituts ihm allein, und ausschliesslich zusteht. — Von ihm allein abhängig, in seinem Namen und nach seinen Weisungen führt ein von ihm aufgestellter Priester als Director die unmittelbare Aufsicht und Leitung des Instituts, bestreitet aus den vom Ordinate zeitweise empfangenen Fondsgeldern die einfache Verköstung der Zöglinge, des Aufsichts- und Dienstpersonals und sonstige Auslagen des Hauses nach den diesfalls erhaltenen Weisungen, führt über alle Empfänge und Auslagen genaue Vormerkung, und legt jährlich Rechnung dem Diöcesanbischöfe.

Damit jedoch der Fond gleichsam im Angesichte der Kirche dastehe, und die Stifter, Wohlthäter und Geber Nachricht erhalten über die Verwendung der zum Knabenseminar geleisteten Beiträge, wird der Diöcesanklerus alljährlich durch ein bischöfliches Umlauf-

100 gld. k. d. Želi pa se seveda, da se ustanovitelji ozi-
rajo bolj na splošno blaginjo škofije, nego na koristi
posameznikov. Zatorej naj se obdarovancem ne nalagajo
dolžnosti, ki bi ne bile v soglasju z namenom zavodovim.

3. Iz takih dobrotnih doneskov, s katerimi sicer
ne bi bilo mogoče zasnovati popolno brezplačnih mest,
ki pa se morda dajo v ta namen združiti; ali če bi tudi
to ne bilo mogoče, če se več dobrotnikov zaveže, da
bodo vsako leto zložili za enega ali več gojencev po-
trebno svoto in jo vplačali mladeniščnici.

4. Iz letnih doneskov duhovnikov domače škofije,
katere bodo vpošiljali za tekoče stroške mladeniščnice
— kakor povedano — dvakrat na leto ali po gg. de-
kanih ali pa neposredno škofijstvu.

5. Sploh iz vseh za mladeniščnico došlih milodarov,
volil idr., ki naj se po želji dobrotnikov ali nalagajo
na glavnico, da se ž njimi množi ustanovno premoženje,
ali pa se porablja za tekoče hišne potrebščine.

II. Vodstvo zavoda in uprava zaklada.

Pravi oskrbnik zaklada je in ostane vsakokratni
ljubljski škof; če je škofovska stolica izpraznjena,
pa njegov namestnik, to je kapiteljski vikarij, in sicer
tako, da o svojem oskrbništvu ni dolžan dajati odgo-
vora nobenej oblastnji. Prav tako pripada vrhovno
vodstvo in nadzorstvo vsega zavoda samo in izključno
le njemu. — Samo od njega zavisen, v njegovem imenu
in po njegovih določbah vodi od njega nastavljeni du-
hovnik kot vodja neposredno nadzorstvo in upravo za-
voda, oskrbuje po prejetih navodilih z denarjem, ki ga
od časa do časa prejmlje od ordinarijata, priprosto
hrano gojencev, nadzornikov in služabništva in razne
druge hišne potrebščine, natančno zapisuje vse dohodke
in stroške in polaga škofu vsako leto račun.

Da pa je zaloga nekako odprta očem vse škofije,
in da ustanovitelji, dobrotniki in drugi podporniki izvedó,
kako se porabljaajo doneski, katere so podarili mlade-
niščnici, bode škof vsako leto s posebno okrožnico poročal
duhovnikom svoje škofije o stanju zavodovem, namreč

schreiben über den Stand des Knabenseminars in die Kenntniss gesetzt werden, nämlich über alle Einnahmen und Ausgaben desselben, über die Verwendung aller wohlthätigen Zuflüsse, über die Anzahl der Stiftlinge und Zöglinge, u. s. w.

Da übrigens das Knabenseminar keinerlei Dotation von Seite irgend eines öffentlichen Fondes zu erwarten hat, sondern seine Existenz lediglich auf freiwillige Beiträge des Diöcesanklerus und anderer Wohlthäter gründet, so findet auch kein Einfluss der öffentlichen Behörden in die Verwaltung des Fondes, und überhaupt der Anstalt statt; der Diöcesanbischof von Laibach aber wird dessenungeachtet nicht ermangeln, der hohen k. k. Landesstelle rücksichtlich des landesfürstlichen Schutz- und Aufsichtsrechtes alljährlich eine Uebersicht über die Anzahl der Zöglinge und über den Stand des Fondes mit einer summarischen Darstellung der Einnahmen und Ausgaben des Institutes vorzulegen.

III. Eigenschaften der aufzunehmenden Zöglinge.

Zu Freiplätzen d. i. zur unentgeltlichen Verpflegung im Diöcesan-Knabenseminar eignen sich nur arme studierende, der Laibacher Diöcese angehörige Jünglinge römisch-katholischer Religion, welche frommen Sinn, Neigung und Beruf für den geistlichen Stand zeigen, soviel sich davon in zarter Jugend wahrnehmen lässt. Nebstdem aber müssen die aufzunehmenden Zöglinge wenigstens die dritte deutsche Hauptschulklasse mit gutem Erfolge bereits zurückgelegt haben, hinreichendes Talent für die Studien besitzen, besonders durch Fleiss und gute Sitten ausgezeichnet, körperlich aber so gesund und kräftig sein, dass sich hoffen lässt, sie werden einst dem geistlichen Stande nützliche Dienste leisten können, und nach der ausdrücklichen Anordnung des Kirchenrathes von Trient müssen sie ehelich erzeugte Söhne unbemittelter Eltern sein. So wünschenswerth es übrigens auch wäre, die armen Zöglinge gleich dermal, wenigstens für die Ausgänge mit einer gleichförmigen Oberkleidung versehen zu können, so dürften doch die Geldmittel des Knabenseminars dazu noch lange nicht zureichen, und es tritt daher die Nothwendigkeit ein, dass für die Leibwäsche und Oberkleidung des Zöglings bei dessen Aufnahme in das Seminar durch Angehörige oder Wohlthäter gesorgt werde, und er damit genügend versehen eintrete. Dagegen können Söhne wohlhabender Eltern niemals Freiplätze im Knabenseminar erlangen, wohl aber in dasselbe aufgenommen werden, wenn der Raum des Hauses es zulässt, wenn sie die übrigen obbesagten Eigenschaften, besonders den Beruf zum geistlichen Stande besitzen, und ganz auf eigene Kosten sich er-

o vseh dohodkih in stroških, o porabi dobrotnih doneskov, o številu gojencev, o ustanovah, katere uživajo idr.*)

Ker pa mladenišnica nima pričakovati nobene podpore od kake javne zaloge, marveč se bode vzdrževala samo s prostimi dohodki duhovščine in drugih dobrotnikov, zato ne bode uplivala nobena javna oblast na upravo zaloge ali sploh zavoda. Vendar pa bode ljubljanski škof visoki c. kr. deželni vladi predložil z ozirom na najvišje varstveno in nadzorstveno pravo vsako leto pregled o številu gojencev, o stanju zaloge s kratkim pojasnilom o dohodkih in stroških zavoda.

III. Lastnosti gojencev.

Brezplačno se bodo v škofijsko mladenišnico vsprejemali samo ubožni. ljubljanski škofiji pripadajoči mladeniči rimsko-katoliške vere, pobožnega mišljenja, ki kažejo nagnenje in poklic za duhovski stan, kolikor se more na to sklepati že v nežni mladosti. Razun tega pa morajo oni dečki, ki želé biti vsprejeti, dokončati z dobrim vspehom vsaj tretji razred nemške glavne šole**), morajo biti za višje vede zadostno nadarjeni, posebno pa se morajo odlikovati po pridnosti in lepem vedenju. Po izrecnej zapovedi občnega zbora tridenškega morajo biti zakonski, ubožnih starišev in telesno tako trdni in zdravi, da je upanje, da bodo kdaj koristno delovali v duhovskem stanu. Kakor bilo želeti, da bi ubožni gojenci takoj sedaj vsaj za izprehode dobili jednako obleko, bi pa vendar denarna sredstva mladenišnice tega še dolgo ne dopuščala. Zato je potrebno, da stariši ali dobrotniki oskrbé gojencem, ko stopajo v mladenišnico, zadostnega perila in vrhne obleke. Sinovi premožnih starišev pa se ne smejo nikdar brezplačno vsprejemati v mladenišnico. Pač pa se smejo vsprejemati proti plačilu, če je dosti prostora in če imajo druge potrebne lastnosti, zlasti če imajo poklic za duhovski stan. Pod istimi pogoji se smejo vsprejemati tudi sinovi manj premožnih starišev, če le deloma — po dogovoru — povrnejo oskrbovalne stroške.

*) Taka letna poročila so se izdajala do l. 1884.

**) Sedaj se vsprejemajo samo gimnazijci od tretje šole počenski.

halten wollen. Unter den nämlichen Bedingungen kann auch Söhnen minder vermöglicher Eltern gegen eine mit diesen zu verabredende nur theilweise Vergütung der Verpflegskosten die Aufnahme in das Knabenseminar zu Theil werden.

IV. Aufnahme der Zöglinge.

Die Beurtheilung, ob. und in wieferne an einem Jünglinge die nach § III. zur Aufnahme erforderlichen Eigenschaften vorhanden sind, so wie die Aufnahme selbst steht nur dem jedesmaligen Diöcesanbischöfe von Laibach zu, so zwar, dass er hierüber Niemanden als seinem eigenen Gewissen verantwortlich bleibt. Dies ist, wie die Erfahrung bei allen geistlichen Instituten zeigt, zum Gedeihen derselben unerlässlich nothwendig, da es sich hier um einen höheren Beruf handelt, über welchen nur die kirchliche Autorität urtheilen kann und soll. Dabei jedoch werden gewisse specielle Wünsche der Stifter oder Wohlthäter, die z. B. in ihren Stiftbriefen die Bevorzugung bestimmter Pfarrgemeinden u. s. w. verlangen, soweit der Zweck des Instituts überhaupt, und das Wohl des Ganzen dies erlauben und anrathen mag, sicher nicht unbeachtet bleiben, und von den Landseelsorgern wird noch insbesondere erwartet, dass sie arme Knaben, an denen sie vorzügliche Talente, und die oben erwähnten zur Aufnahme erforderlichen Eigenschaften wahrnehmen, zum fleissigen Schulbesuche anleiten, und sie nach gut zurückgelegter dritter Hauptschulklasse dem Ordinariate entweder unmittelbar, oder mittels des Dekanats mit genauer Nachweisung über das Alter, die physischen und geistigen Eigenschaften des Knaben, den Stand und die Vermögensverhältnisse der Eltern u. s. w. namhaft machen, um ihm, wenn nicht Geeigneter vorhanden sein sollten, die Wohlthat des Instituts angedeihen lassen zu können. Da übrigens die Zöglinge des Knabenseminars nur während des Schuljahres im Hause die Verpflegung erhalten, während der Ferien aber aus demselben entlassen werden, so wird auch diesfalls von den Landseelsorgern erwartet, dass sie diesen Zöglingen während der Ferien die thunlichste Aufmerksamkeit widmen, und ihnen mit Rath und Hilfe zur Seite stehen mögen.

V. Entlassung der Zöglinge.

Wie das Recht der Aufnahme, so steht auch das Recht der Entlassung der Zöglinge nur dem jedesmaligen Diöcesanbischöfe von Laibach ohne irgend eine Behinderung dergestalt zu, dass er auch diesfalls Niemanden als seinem eigenen Gewissen verantwortlich ist. Jedem Zöglinge steht es frei, mit Einwilligung der

IV. Vsprejem gojencev.

Pravico presojati, ali in v koliko ima kak mladenič po § III. za vsprejem potrebnih lastnostij, kakor tudi pravico, vsprejemati ali vsprejem odrekati, ima edino le vsakokratni ljubljanski škof, in sicer tako, da o tem ni nikomur odgovoren, razven svoji vesti. Kakor kaže izkušnja pri vseh duhovskih zavodih, je to za njihov prospah neobhodno potrebno. Gre se namreč za višji poklic, o katerem more in mora soditi samo cerkvena oblast. S tem pa ni rečeno, da se ne bode oziralo na posebne želje ustanoviteljev in dobrotnikov, ki n. pr. v ustanovnih listinah zahtevajo, da se v prvi vrsti ozira na to ali ono faro idr., v kolikor to dopušča namen zavoda in občna blaginja. Od duhovnikov na deželi pa se pričakuje, da bodo napeljevali revne dečke, pri katerih opazijo posebno nadarjenost in gori navedene, za vsprejem potrebne lastnosti, naj pridno obiskujejo šolo in ko dokončajo tretji razred glavne šole, naj jih neposredno ali pa po posredovanju č. g. dekana zglasé ordinarijatu; naznanijo naj tistikrat dečkovo starost, opišejo njegove telesne in dušne zmožnosti, stan in premoženje starišev idr., da se vsprejme v zavod, ako ne bi bilo sposobnejših. Ker pa ostanejo gojenci mladeniščnice samo med šolskim letom v hišnem oskrbovanju, med počitnicami pa se izpusté iz zavoda, se pričakuje od dušnih pastirjev na deželi tudi v tem oziru, da bodo med počitnicami obračali pozorno svoje oko na te gojence in jim pomagali s svetom in dejanjem.

V. Odpust gojencev.

Kakor pravico vsprejemati, tako ima vsakokratni ljubljanski škof tudi pravico brez ovire gojence odpustiti, tako da tudi v tem oziru ni nikomur odgovoren, razven svoji vesti. Vsakemu gojencu je na prosto voljo dano, vsaki čas z dovoljenjem starišev ali variha izstopiti iz zavoda in si izvoliti drug stan; kadar pa se

Eltern oder des Vormundes zu jeder Zeit aus dem Institute zu treten, und einen anderen Stand zu wählen; sobald er aber bestimmt für den weltlichen Stand sich entscheidet, darf er nur bis zu Ende des laufenden Jahres im Seminar behalten werden. In der Regel treten zwar die Zöglinge, die bei dem geistlichen Berufe beharren, aus dem Knabenseminar erst nach zurückgelegten philosophischen Studien aus, indem sie von da in das bischöfliche (theologische) Alumnat aufgenommen werden; wenn sie aber in ihrer Verwendung etwa nachlassen, und nicht das leisten, was sie leisten könnten und sollten, so kann ihnen die Wohlthat der freien Verpflegung im Hause auch früher entzogen, und dieselbe fähigern, fleissigern und würdigern an deren Stelle in das Institut aufzunehmenden Jünglingen zugewendet werden. — Da übrigens das Geld der Stifter und Wohlthäter für Untaugliche oder Unwürdige schon gar nicht verschwendet werden darf, so wird derjenige, der verschiedene Nachlässigkeit oder Unlust zum Studieren, oder sichtbaren Mangel an Sittsamkeit, Frömmigkeit, und am guten Willen zeigt, sohin für den geistlichen Stand als untauglich oder unwürdig sich darstellt, entweder am Ende des Schuljahres entlassen, oder nöthigenfalls, und insbesondere wegen gröberer Vergehen auch auf der Stelle ausgeschlossen. — In solchen Fällen wird jeder Einfluss anderer Personen, die aus allerlei menschlichen Rücksichten die Entfernung eines Zöglings verhindern, oder aufschieben möchten, sowie jede Verhandlung über die Motive der Entlassung abgelehnt, und nur mit Rücksicht auf das Beste des Instituts und den Nutzen der Kirche verfahren werden.

VI. Studien und Leitung der Zöglinge.

Die Zöglinge des Knabenseminars werden dermal den Gymnasial- und philosophischen Studien am k. k. Gymnasium und Liceum in Laibach nach den für öffentlich Studierende bestehenden Vorschriften obliegen. Die eigentliche Erziehung der Zöglinge aber, und deren Heranbildung zum geistlichen Stande ist und bleibt ohnehin Sache des jedesmaligen Diöcesanbischofs von Laibach, welcher nebst dem laut § II. zur Direction des Seminars bestimmten Priester auch noch einen oder mehrerer Präfecten oder Repetitoren aus der Zahl der Diöcesanpriester, oder der Theologen, je nach der Anzahl der Zöglinge aufstellen wird, die mit den Zöglingen im Hause zusammen wohnen, an einem Tische speisen, die Studien correpetiren, sie beaufsichtigen, ihre gottesdienstlichen Verrichtungen als mit der klerikalischen Bildung innigst zusammenhängend leiten, und die Zöglinge nach den Andeutungen der heiligen Synode von

je odločil trdno za sveten stan, sme se obdržati v zavodu samo do konca tistega šolskega leta. Navadno stopijo gojenci, ki ostanejo pri duhovskem poklicu, iz mladenišnice še le, ko dokončajo modroslovske nauke, ko se namreč sprejmó v duhovniško semenišče. Če pa naravno in vednostno ne napredujejo, kakor bi morali, odtegne se jim dobrota, katero v hiši uživajo, lahko tudi prej in nakloni zmožnejšim, pridnejšim in vrednejšim mladeničem, ki se mesto njih sprejmó v zavod. — Ker se vrh tega denar ustanoviteljev in dobrotnikov ne sme nikakor tratiti za nesposobne, ali nevredne mladeniče, odpuščali se bodo malomarneži in taki, ki ne kažejo veselja do učenja, ali ki se lepo ne vedejo, ki niso pobožni in blage volje, ki so torej za duhovski stan nesposobni ali nevredni, ali ob koncu šolskega leta, ali pa tudi, če treba, takoj, zlasti če so se pregrešili v kakšni imenitnejši zadevi. — V takih slučajih se odklanja vsak upliv drugih oseb, ki bi iz raznih človeških ozirov rade zabranjevale ali odlagale, da se ne bi iz zavoda izključil ta ali oni gojenec. Prav tako se odklanja vsako obravnavanje o vzrokih, iz katerih se odslavlja ta ali oni gojenec. Postopalo se bode vsikdar samo z ozirom na blaginjo zavodovo in na koristi svete Cerkve.

VI. Učenje in vzgojevanje mladeničev.

Gojenci mladenišnice bodo za sedaj obiskavali gimnazijske in modroslovske nauke na c. kr. gimnaziju in liceju ljubljanskem po predpisih, ki veljajo za javne učence. Vzreja gojencev kot taka in njih odgoja za duhovski stan pa je in ostane že tako stvar vsakokratnega škofa ljubljanskega, ki bode nastavljal razun že po § II. za vodstvo mladenišnice določenega duhovnika tudi še po enega ali po več prefektov ali repetitorjev (predstojnikov, pomočnikov pri učenju) izmej duhovnikov ali bogoslovcev, z ozirom na večje ali manjše število gojencev. Ti bodo z gojenci vred v hiši stanovali, ž njimi skupno jedli, pri učenju jim pomagali, je nadzorovali, vodili jim bogoslužbena opravila, ki so v tesni zvezi z duhovsko vzgojo, ter gojence po opominih sv. zbora tridentskega navajali skupnega in verskega življenja. — To skupno življenje se vravna po posebnem dnevnem in hišnem redu. Gojenci vstajajo ob določenem času,

Trient zu einem gemeinschaftlichen und religiösen Leben anleiten werden. — Dieses gemeinschaftliche Leben wird durch eine bestimmte Tags- und Hausordnung geregelt. Die Zöglinge haben eine bestimmte Zeit zum Aufstehen und Schlafengehen, zum Studieren, und zur Erholung, zum Speisen, und zu den täglichen Andachtsübungen, wie es der jedesmalige Diöcesanbischof von Laibach vorzuschreiben findet.

VII. Besondere Obliegenheiten der Zöglinge.

Als besondere Obliegenheiten der Zöglinge sollen überhaupt die Gebethe für die Stifter und Wohlthäter, und zwar sowohl für die Lebenden, als auch für die Verstorbenen dergestalt gelten, dass in der Institutskapelle ihrer alle Tage in der heil. Messe gedacht, und an gewissen Tagen noch insbesondere für sie das heilige Messopfer dargebracht, übrigens aber in dieser Hinsicht auch den speciellen Wünschen der Stifter und Wohlthäter genau entsprochen werde. — Die älteren Zöglinge werden den jüngeren als Repetitores an die Hand gehen, insoferne dies für sie eine nützliche Uebung ist, um sich die nöthige Fertigkeit und Gewandtheit im Lehrvortrage zu erwerben. Weil sich dieses Geschäft unter Mehrere vertheilt, so wird ohnedies nur ein sehr kleiner Antheil davon dem Einzelnen zufallen, und dasselbe somit als keine Last, sondern lediglich als eine vortheilhafte Uebung angesehen werden können.

Nach diesen Andeutungen über die Einrichtung, die ich dem zu errichtenden Diöcesan-Knabenseminar einstweilen mit Vorbehalt der durch künftige Erfahrungen sich allenfalls bewährenden Aenderungen zu geben beabsichtige, wird der Diöcesanklerus den grossen Nutzen sicher nicht verkennen, welchen Kirche und Staat daraus hoffen dürfen.

Da nur fähige, an Geist und Körper unverdorbene Knaben, die schon in ihrem zarten Alter zum Dienste des Heiligthums sich hingezogen fühlen, in das Knabenseminar aufgenommen, und in demselben, bis sie in das theologische Seminar übertreten, christlich und klerikalisch unterrichtet und erzogen werden; — da ferner diejenigen unter ihnen, welche während ihres Verweilens im Knabenseminar als untauglich oder unwürdig für den geistlichen Stand sich darstellen, zeitig davon entfernt werden, — so dürfen aus einer solchen geistlichen Pflanzschule würdige, gehörig gebildete, im geistlichen Berufe fest begründete, für die Seelsorge ganz geeignete Priester wohl mit Zuversicht erwartet werden. —

prav tako hodijo spat ob določeni uri, gotov čas imajo za učenje, za odpočitek, za jed, za vsakdanje pobožnosti, kakor odloči vsakokratni ljubljanski škof.

VII. Posebne dolžnosti gojencev.

Gojencem se posebno nalaga, da molijo za ustanovitelje in dobrotnike zavoda, za žive in mrtve. V kapeli zavodovi naj se jih spominja mašnik pri sv. maši in ob določenih dnevih naj še posebej zanje opravi daritev sv. maše. Sicer pa se bode v tem obziru natančno ravnalo po posebnih željah ustanoviteljev in dobrotnikov.

Starejši gojenci naj pomagajo mlajšim pri učenju; to je zanje same koristna vaja, da se tako vsposobijo, gladko in spretno predavati. Ker se to delo med mnoge razdeli, pride na enega le malo; zato ne bodi nikomur težavno, marveč vsakomur bodi koristna vaja.

Iz teh potez, katere kažejo glavni obris o uredbi novega škofijskega semenišča — prihodnja skušnja bode morda velevala kaj premeniti — duhovniki škofije lahko spoznajo veliko korist, katero sme pričakovati od zavoda cerkev in država.

Ker se bodo vsprejemali v deško semenišče samo zmožni, na duhu in telesu nepokvarjeni dečki, ki čutijo v sebi nagon za duhovski stan že od nežne mladosti in ki se bodo v zavodu podučevali in vzgajali po krščansko in duhovsko, dokler ne prestopijo v duhovniško semenišče; — in ker se bodo oni med njimi, ki se bodo za časa bivanja v mladeniščnici spoznali za nesposobne in nevedne za duhovski stan, pravočasno odstranjevali, — je upati, da bodo prihajali iz takega duhovskega zavoda vredni, dobro podučeni, v duhovskem poklicu utrjeni, za dušno pastirstvo prav sposobni duhovniki.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Doneski za zgodovino Alojzijevejšča.* (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločnih obrokih. ••••—

Deveto leto.

Ljubljana, meseca avgusta 1896.

Številka 35.

Doneski

za zgodovino Alojzijevišča.

(Nabral o petdesetletnici vodja dr. Jos. Lésar.)

(Nadaljevanje.)

Sollte aber auch manchmal ein Zögling des Hauses einen andern, als den geistlichen Beruf wählen, und dem Dienste der Kirche, welche ihn erzieht, sich nicht weihen wollen, wozu er gewiss weder genöthiget, noch beredet werden wird, so wird die im Knabenseminar erhaltene religiöse Erziehung ihm auch in dem weltlichen Stande zu Guten kommen; denn in jedem Stande ist Gottesfurcht, Glaube, Sittlichkeit, Fleiss, Gehorsam, Berufstreue und Ordnungsliebe, wozu die Zöglinge des Knabenseminars bestens angeleitet werden, wünschenswerth, und so wird denn diese Anstalt selbst durch solche Zöglinge auf das Gemeinwohl der Gesellschaft nützlich einwirken; insoferne sie aber eine für Arme, deren Einige ohne sie vielleicht nie zu den Studien gelangt wären, bestimmte Erziehungsanstalt ist, wird sie zugleich als ein höchst schätzbares Werk der Wohlthätigkeit und Liebe, und als ein Institut erkannt werden müssen, durch welches wohl am sichersten einem etwaigen Priestermangel für die Zukunft vorgebeugt werden kann.

In Erwägung alles dessen glaube ich zuversichtlich hoffen zu dürfen, der Diöcesanclerus werde diese meine Einladung zu Beiträgen für das Diöcesan-Knabenseminar freudig entgegen nehmen, mich bei der Errichtung desselben durch ergiebige Mithilfe bestens unterstützen, und vereint mit mir zu dem Vater im Himmel flehen,

Če bi si pa tudi kedaj kak gojenec izvolil kak drug nego duhovski poklic in se ne bi hotel posvetiti službi sv. Cerkve, ki ga vzgaja, za kar se gotovo ne bode niti silil, niti se mu bode k temu prigovarjalo, mu bode pa verska vzgoja, katero je dobival v deškem semenišču, prav prihajala v svetnem stanu. Saj je treba v vsakem stanu strahu božjega, vere, nravnosti, pridnosti, pokorščine, zvestobe v poklicu in redoljubivosti, k čemer se bodo gojenei mladeniščnice vsikdar navajali. Takò bode zavod celo po takih gojencih koristno vplival na občno narodovo blaginjo. V kolikor pa je zavod namenjen revnim mladeničem, izmed katerih bi sicer nekateri morda nikdar ne prišli v višje šole, bode ob enem neprecenljivo delo krščanske dobrotljivosti in ljubezni. Tako je tudi lahko spoznati, da se bode s tem zavodom za prihodnje čase najgotovejše preprečilo morebitno pomanjkanje duhovnikov.

Če vse to preudarjam, smem za gotovo upati, da bodo gg. duhovniki z veseljem vsprejeli to moje povabilo, s katerim jih vabim, da zlagajo doneske za škofijsko mladeniščnico, da me bodo pri ustanovitvi podpirali z bogatimi darovi in z menoj vred prosili Očeta v nebesih, da z njegovo pomočjo in v čast njegovo prav

dass er uns unter seinem Beistande dieses heilsame Werk recht bald zu seiner Ehre in einer für die Diöcese genügenden Ausdehnung vollbringen lasse.

Aus der fürstbischöfl. Residenz. Laibach den 29. Sept. 1846.

Anton Aloys m. p.

Fürstbischof.

2.

Auszug aus dem Testamente des Fürstbischofes Anton Aloys Wolf ddo 17. Aug. 1858.

§ 24. Zum Erben meines Nachlasses setze ich das Diöcesan-Knaben-Seminar in Laibach (Collegium Aloysianum) hiemit ein, welches ich laut meines sub in vier Exemplaren beiliegenden gedruckten Aufrufes vom 29. September 1846 errichtet, und zur Sicherung dessen Fortbestandes ich nicht nur das laut dieses Aufrufes von mir erkaufte bedeutend erweiterte, in der Pollana-Vorstadt sub Conse. - Nr. $\frac{73 \text{ neu}}{60 \text{ alt}}$ gelegene Haus sammt Nebengebäuden und Garten über Bewilligung des k. k. Landesgerichtes in Laibach vom 17. Juli 1855 Nr. 4525 auf Namen »Collegium Aloysianum« grundbüchlich bereits habe umschreiben, und meine Willensmeinung hinsichtlich der stetten Widmung dieses Hauses für diese unter dem ausschliesslichen Einflusse des jeweiligen Diöcesan-Bischofs von Laibach stehende geistliche Erziehungsanstalt ebenfalls schon auf diese Realitäten habe intabuliren lassen, sondern auf das in diesem Aufrufe verheissene Gründungskapital für das Collegium Aloysianum mit zwei und zwanzig krainischstädischen $2\frac{1}{2}\%$ Rententransferten im Gesamtbetrage von 40.023 gld. $12\frac{1}{2}$ kr., das ist Vierzig Tausend drei und zwanzig Gulden $12\frac{1}{2}$ kr. mit dem jährlichen Interesse von 1000 fl. 32 kr. meinem Consistorium bereits übergeben, und die Umschreibung dieser Rententransferte auf Namen des Collegium Aloysianum durch deren Vinculirung für dasselbe mittelst der k. k. Landesregierung auch schon bewirkt habe. Darum wird das hochwürdige Consistorium, wenn die inventarischen, dann die legirten und anderweitig bestimmten Verlassgegenstände ihrer Bestimmung werden zugeführt worden sein, aufzufordern sein, dass es unter den übrigen beim Verlasse verbliebenen Effekten diejenigen, welche es für das Collegium Aloysianum brauchbar erachtet, bezeichne, damit sie sogleich an dasselbe abgeliefert und in das Inventar desselben mit dem Schätzungswerthe eingetragen werden; wogegen alle darnach noch erübrigenden Verlassgegenstände von Laibach und Görttschach

kmalu dokončamo to koristno delo, v takem obsegu, kakršnen je primeren velikosti škofije.

Iz knezoškofijske stolice v Ljubljani, 29. septembra 1846.

Anton Alojzij l. r.

knezoškof.

2.

Izpisek iz zadnje volje knezoškofa Antona Alojzija Wolfa z dné 17. avgusta 1858.

§ 24. Glavnim dedičem svojega premoženja imenujem škofijsko mladenišnico v Ljubljani — Collegium Aloysianum —, katero sem ustanovil glasom tiskanega oklica z dné 29. sept. 1846. Da sem jej zagotovil obstanek, sem kupil v ta namen hišo in jo zdatno povečal. Stoji na Poljanskem predmestju, št. 73 nova, št. 60 stara.*) S postranskimi poslopji in z vrtom vred sem jo dal po dovoljenju c. kr. deželne sodnije v Ljubljani z dné 17. julija 1855 šte. 4525 zemljeknjižno prepisati na ime »Collegium Aloysianum«. Ob enem sem dal na to poslopje in zemljišče uknjižiti to, da je hiša odločena za duhovno vzgojilnico, ki naj je edino le pod uplivom vsakokratnega ljubljanskega knezoškofa. Prav tako sem tudi že izročil svojemu konzistoriju v navedenem oklicu za »Collegium Aloysianum« obljubljeni ustanovni glavnico z 20.000 gld. v 22 rentnih transfertih kranjskih stanov v svoti 40.023 gld. $12\frac{1}{2}$ kr. po $2\frac{1}{2}\%$ z letnimi obrestmi 1000 gld. 32 kr. k. d. Tudi sem potom c. kr. deželne vlade že oskrbel, da so se ti rentni transferti za zavod vinkulovali. — Kadar se bode toraj iz moje zapuščine vse oddalo, kar je inventaričnega, ali kar komu volim, ali drugače sporočam, naj se opomni prečastiti konzistorij, da od ostale zapuščine zaznamuje, kar je rabnega za »Collegium Aloysianum«, da se takoj zavodu izroči in zapiše v inventar ter dostavi v njem cena vsake reči. Kar pa od moje ostaline sicer še ostane, bodi v Ljubljani ali na Goričanih, prodaj se, kakor hitro mogoče, na javni dražbi.

*) Sedaj: Poljanska cesta št. 4.

im öffentlichen Lizitationswege sobald als möglich veräußert werden sollen.

§ 25. Meine Willenserklärung, wie ich sie hinsichtlich der Gebäude des Collegium Aloysianum und dessen Gartens, durch meine auf diese Realitäten laut § 24 bereits intabulirte Schenkungsurkunde vom 14. Juli 1855 ausgesprochen habe, muss auch gleichmässig hinsichtlich meines von dem Collegium Aloysianum obbesagter Massen bereits verabfolgten Gründungskapitals und anderer Kapitalien, die ich für dasselbe von Wohlthätern grösstentheils aus meinem Diöcesan-Klerus bereits erhalten habe, oder die es noch erhalten wird, sowie derjenigen, die ihm von mir etwa noch zu meiner Lebezeit, sicher aber nach meinem Tode laut dieses Testamentes zukommen werden, unabänderliche Geltung für immer behalten, und ich ordne hiemit an, dass, da das Collegium Aloysianum einzig und allein von dem jeweiligen Diöcesan-Bischofe oder in dessen Ermanglung von dessen Stellvertreter abhängt, und stets abhängen muss, das nach genauer Völlziehung aller obbesagten testamentarischen Verfügungen verbleibende Verlassvermögen meinem Nachfolger am Bisthume, oder dem mittlerweile aufgestellten Kapitular-General-Vikar eingewantwortet werden soll, damit er dasselbe allenfalls unter dem Beistande der beiden Testaments-Executoren, deren jeder ein Exemplar des im § 24 besprochenen gedruckten Aufrufes zu erhalten hat, und unter stetem Vorwissen des hochwürdigen Domcapitels für das Collegium Aloysianum kapitalisire und fruchtbringend mache, und unter keinem Vorwande hievon etwas für die kurrenten Erfordernisse des Collegium Aloysianum verwende, wohl aber die sowohl davon, als von dem sonstigen Stammvermögen entfallenden Zinsen und die anderweitigen Zuflüsse des Institutes, wenn diese nicht etwa ausdrücklich als Beiträge zum Stammvermögen geleistet werden, für die Verpflegung und Erziehung der darin untergebrachten Zöglinge, sowie für die sonstigen Bedürfnisse der Erziehungsanstalt nach den in meinem oberwähnten gedruckten Aufrufe ausgesprochenen Grundsätzen verwende, und die diesfällige Gebahrung, sowie den jeweiligen Stand dieses geistlichen Diöcesan-Institutes, oder doch wenigstens die für dasselbe jährlich eingehenden Beiträge mit der Nachweisung ihrer Verwendung durch ein Circulare, wie ich es bisher selbst immer that, jährlich am Schlusse des Schul- und Rechnungsjahres zur Kenntnis des Diöcesan-Klerus wenigstens so lange bringe, bis die Anstalt die jährlichen freiwilligen Sammlungsbeiträge des Diöcesan-Klerus wird entbehren können. Uebrigens lege ich dem Collegium Aloysianum als meinem Erben nur noch die Verpflichtung auf, dass von dem geistlichen Vorsteher desselben in der Haus-

§ 25. Moja volja, kakor sem jo gledé alojzijeviskih poslopij in vrta izrekel v moji darovnici z dné 14. julija 1855, katera je glasom § 24 že tudi uknjižena na te nepremičnine, naj za zmiraj nespremenljivo velja enako tudi gledé ustanovne glavnice, katero sem, kakor zgoraj povedano, že izročil Alojzijevišču, in gledé drugih glavnic, katere je od dobrotnikov, večinoma od duhovnikov moje škofije, ali že prejelo, ali pa jih bode še prejelo, kakor tudi gledé onih, katere bode morda še od mene prejelo, dokler živim, gotovo pa po moji smrti vsled tega testamenta. Ker je Alojzijevišče odvisno in mora biti odvisno edino le od vsakokratnega ljubljanskega knezoškofa, ali, če ga ni, od njegovega namestnika, zato s tem naravnavam, da se moja zapuščina po tem, ko se bodo natančno dopolnile vse prej naštete testamentarične določbe, prisodi mojemu nasledniku v škofovski službi, ali pa mej tem postavljenemu kapiteljskemu vikariju. Ta naj jo, če treba s pomočjo obeh gg. izvrševalcev zadnje volje, katerima naj se vroči po eden izvod v § 24 navedene tiskane okrožnice, in z vednostjo prečastitega stoljnega kapitelja, za Alojzijevišče plodonosno nalaga: Na noben način pa ne sme od nje kaj porabiti za tekoče stroške Alojzijevišča; pač pa se smejo v ta namen potrositi obresti, kar jih daje zapuščina, kakor tudi, kar jih daje drugo ustanovno premoženje. Tudi drugi dohodki zavodovi, ki se ne vplačajo izrecno kot dohodki ustanovne glavnice, se smejo trošiti za hrano in odgojo v zavod vsprejetih gojencev, kakor tudi za druge potrebščine odgojilnice, po načelih, katera sem razodel v gori omenjeni tiskani okrožnici. Vsako leto pa naj škof ali njegov namestnik s posebno okrožnico, kakor sem jaz storil vsako leto, na koncu šolskega leta, o katerem je dati račun, naznani duhovščini, kako se je upravljalo premoženje, kakšno je stanje tega duhovskega škofijskega zavoda, ali pa naj objavi vsaj doneske, ki so se nabrali tisto leto in kako da so se porabili. To naj dela vsaj tako dolgo, dokler zavod ne more pogrešati vsakoletnih, prostovoljnih doneskov gg. duhovnikov. Sicer pa nalagam Alojzijevišču kot mojemu dediču samo to, da opravi duhovni predstojnik v domači kapeli vpričo vseh gojencev vsako leto na moj smrtni dan, ali, v slučaju kake zapreke, dan prej ali dan pozneje, slovesno peto črno mašo za pokoj moje duše.

kapelle im Beisein aller Zöglinge jährlich an meinem Sterbetage, oder im Falle eines obwaltenden Hindernisses an einem nächst vorhergehenden oder nächst darauffolgenden Tage ein gesungenes Seelenamt für meine Seelenruhe feierlich abgehalten werde.

§ 26. Ich habe die eines deutsch-slovenischen und slovenisch-deutschen Wörterbuchs sehnlichst harrenden Landsleute dadurch erfreuen zu müssen geglaubt, dass ich die Kosten dieser Auflage auf mich genommen habe, und der erste Theil derselben, bestehend aus zwei grossen Octav-Bänden, dürfte die Presse schon heuer verlassen. Auch habe ich bei dem Aufschwunge, den die krainische Sprache seit wenigen Decennien genommen, zu einer neuen Auflage der krainischen Bibel des alten und neuen Bundes in sechs Gross-Octav-Bänden mich entschlossen, deren vier schon in diesem Jahre gedruckt sein werden. Meine documentirten über die für beide Werke bereits bestrittenen Auslagen werden die Herrn Testaments-Executoren auf meinem Schreibtische vorfinden. Sollte ich eher sterben, als der Druck dieser beiden vom Lande sehr gewünschten Werke zu Stande kommt, so lege ich dem Collegium Aloysianum, meinem Erben, die Verpflichtung hiemit auf, aus meiner Erbschaft die für die vollständige Beendigung des Druckes beider Werke erforderlichen Kosten, für welche dasselbe vermög der weiter unten getroffenen Verfügung allmählig den Rückersatz erhalten dürfte, zu bestreiten, und damit ja keine Zögerung in dem Drucke dieser Bücher eintrete, ermächtige ich hiemit die Testaments-Executoren noch vor der Einantwortung des Verlasses an den Erben aus demselben die zur Bestreitung dieser Auslagen zeitweise etwa erforderlichen Gelder für Druck und Papier zu verabfolgen, und ersuche zugleich meinen Nachfolger am Bisthume oder den Capitular-General-Vikar, von meinem für das Collegium Aloysianum übernommenen Verlassvermögen immer soviel Barschaft disponibl zu halten, dass die Druck- und sonstigen Kosten für beide Werke immer rechtzeitig berichtet werden können. Da ich die Auflage des Wörterbuches dem Collegium Aloysianum, die neue krainische Bibelaufgabe aber dem hochwürdigen Consistorium für den bereits bestehenden alten Bibelverlag als Eigenthum hiemit überlasse, so sollen aus dem Verschleisse dieser zwei neuen Werke, den wohl die Ordinariats-Kanzlei immer besorgen wird, die Geldbeträge, welche für den Verkauf des Wörterbuches eingehen werden, dem Collegium Aloysianum stest vollständig, diejenigen Geldbeträge aber, die aus dem Verkaufe der neuen Bibelaufgabe einfließen werden, nur in so lange zufallen, bis es für die auf diese Bibelaufgabe aus meiner Erbschaft verwendeten Auslagen gedeckt sein wird, und

§ 26. Štel sem si v dolžnost, rojake svoje, ki težko pričakujejo nemško-slovenskega in slovensko-nemškega slovarja, s tem razveseliti, da založim to delo. Prvi del, dva debela zvezka v 8°, bode bržkone že letos natisnen. — Odločil sem se tudi, opazujoč, koliko je napredoval slovenski jezik v malo desetletjih, izdati na novo v šestih zvezkih vel. 8° slovensko sveto pismo starega in novega zakona. Štirje zvezki se bodo natisnili že letos. Kar sem za obe deli že imel stroškov, izvedela bodeta gg. izvrševalca zadnje volje iz računov, katere najdeta na moji mizi, pri kateri pišem. Če bi prej umrl, kakor bosta ti deli, po katerih deželani tako zelo hrepené, dovršeni, nalagam Alojzijevišču, mojemu dediču, poplačati iz dedščine vse stroške za obe deli; saj je upati, da se bodo vsled nižje doli pristavljene določbe zavodu polagoma povrnili. Da pa se ne bode natisek teh knjig prav nič oviral, pooblaščam s tem gg. izvrševalca zadnje volje, da smeta, še preden se bode zapuščina prisodila dediču, iz nje od časa do časa izplačevati vse stroške za tisek in papir. Ob enem prosim mojega naslednika na škofovski stolici ali pa kapiteljskega vikarija, da naj ima od moje zapuščine, katero je vsprejel za Alojzijevišče, pripravljene vedno toliko gotovine, da se bodo mogli vsigdar pravočasno poplačati stroški za natisek in razni drugi stroški. Ker slovar s tem v lastnino prepuščam Alojzijevišču, novo slovensko sveto pismo pa prečastitemu konzistoriju za zalogo, ki je bila že prej in je namenjena za izdajo sv. pisma, naj pripada skupiček teh dveh novih del — prodajo naj vedno oskrbuje ordinarijatna pisarna — Alojzijevišču; in sicer naj pripada skupiček slovarjev ves in vsegdar Alojzijevišču; skupiček iz prodaje svetega pisma pa samo tako dolgo, da se povrnejo stroški, kateri se bodo za natisek sv. pisma izdali iz moje zapuščine; nadaljni skupiček, oziroma dobiček od novega svetega pisma pa naj pripada staremu svetopisemskemu zakladu. Ves denar pa, ki bo polagoma pripal Alojzijevišču iz skupička teh knjig, se ne sme porabiti za tekoče stroške zavodove, ampak naj se hrani, da se svojedobno obrestinosno naloži.

der aus dem ferneren Verkaufe der neu aufgelegten slovenischen Bibel allenfalls resultirende Gewinn soll nur dem alten Bibelverlage zu Guten kommen; alles Geld aber, das dem Collegium Aloysianum aus dem Verschleisse dieser Bücher allmählig zukommen wird, darf nicht für kurrente Auslagen desselben verwendet, sondern muss für eine seinerzeitige gelegenheitliche Capitalisirung, das ist fruchtbringende Verwendung, aufbewahrt werden.

§ 27. Sobald das dem Collegium Aloysianum aus meinem Verlasse zufallende Vermögen diesem geistlichen Bildungs- und Erziehungs-Institute eingewantet, für dasselbe fruchtbringend gemacht und gehörig sichergestellt worden sein wird, so wird es Sache meines Nachfolgers am Bisthume sein, einen förmlichen Stiftbrief über dieses von mir neu errichtete Diöcesan-Knaben-Seminar (Collegium Aloysianum) auf Grundlage der Bestimmungen, die ich für dasselbe in meinem ob erwähnten gedruckten Aufrufe vom 28. September 1846 festgesetzt habe, und mit genauer Anführung der darauf Bezug habenden Anordnungen dieses Testamentes, namentlich der §§ 24 und 25 zu verfassen in demselben das gesammte Stammvermögen des Collegium Aloysianum, nämlich: das demselben von mir geschenkte, in dem gedruckten Aufrufe und im obigen § 24 besprochene und mit allem Erforderlichen gehörig eingerichtete Institutsgebäude sammt Nebengebäuden und Garten, — mein für das Collegium Aloysianum bereits sichergestelltes ebenfalls schon oben erwähntes Gründungskapital, — die von anderen Wohlthätern bereits eingeflossenen, auch schon fruchtbringend gemachten, aus den jährlichen gedruckten Kundmachungen des Ordinariates ersichtlichen, die bis zur Errichtung des Stiftbriefes etwa noch einflussenden, zur fruchtbringenden Anlegung bestimmtem Beiträge oder Stiftungscapitalien, — endlich mein aus diesem Testamente dem Collegium Aloysianum zukommendes Verlassvermögen, oder was ich etwa noch vor meinem Tode demselben werde zukommen lassen, — genau anzugeben, und in diesem Stiftbriefe sich selbst sowohl für sich als auch für alle Nachfolger zu verpflichten, die von mir diesem Stammvermögen gegebene Bestimmung getreulich einzuhalten, es vor jedem fremdartigen Einflusse sorgfältig zu wahren, jede mit diesem Stammvermögen zeitweise vor sich gehende Aenderung auf einem Beiblatt des Stiftbriefes gehörig darzustellen, und in gleicher Weise die von Zeit zu Zeit allmählig zunehmende Vermehrung dieses Stammvermögens deutlich vorzumerken, damit der jeweilige Stand des Stammvermögens des Collegium Aloysianum immer in voller Evidenz ersichtlich sei.

§ 27. Kadar se bode iz moje zapuščine Alojzije-
višču pripadajoče premoženje prisodilo temu duhov-
skemu vzgajališču, obrestinosno se naložilo in dobro
zavarovalo, naj dá moj naslednik na škofovski stolici
napraviti zakonito ustanovno pismo o tej po meni osno-
vani mladeniščnici (Collegium Aloysianum) na podlagi
določil, katera sem objavil v gori omenjenem tiskanem
oklicu z dné 29. sept. 1846. Navedejo naj se natančno
tudi sem spadajoča določila pričujočega testamenta,
zlasti §§ 24 in 25, in vse ustanovno premoženje Alojzi-
jevišča. Sem spada poslopje, katero sem jaz zavodu da-
roval in z vsem potrebnim oskrbel, opisano v tiskani
okrožnici in gori v § 24., in stranska poslopja ter vrt,
— moja na Alojzijevišče že pripisana, tudi že gori
omenjena ustanovna glavnica, — glavnice, darovane od
drugih dobrotnikov, ki so tudi že obrestinosno naložene
in ki so označene v vsakoletnih tiskanih razglasih ordi-
narijatovih, — doneski ali ustanovne glavnice, ki se
bodo še nabrale do onega časa, da se bode napravilo
ustanovno pismo, in ki so namenjene, da se obrestinosno
naložé, — konečno moja po tem testamentu Alojzije-
višču pripadajoča zapuščina, ali kar bodem morda še
pred smrtjo podaril zavodu. Moj naslednik naj se v
ustanovnem pismu zaveže za-se in za vse svoje nasled-
nike, da se bode natančno ravnal po določilih te moje
ustanove, da jo bode skrbno varoval vsakega tujega
vpliva, da bode dal vsako premembo ustanovne glav-
nice na ustanovnem pismu dodanem listu zaznameno-
vati, kakor tudi natančno izkazati, kako se bode usta-
novna glavnica od časa do časa polagoma množila, da
bode vsakokratno stanje ustanovne glavnice alojzijeviške
vselej popolnoma razvidno.

3. Darovi.

Alojzijevišče je, kakor se vidi iz dokumentov, ki sta natisnjena pod št. 1. in 2., velikodušna ustanova knezoškofa **Antona Alojzija Wolf-a**. Kupil je najprvo hišo za 22.000 gld. v srebru ter jo priredil z novimi stroški za mladenišnico. Potem pa je prizidal hiši novo poslopje, t. j. večji, zapadni del sedanjega poslopja s spalnicami, s kapelo in obednico. Za vso hišo je oskrbel škof sam potrebnega pohištva in raznega orodja za 60 gojencev.

Še pri življenju je Anton Alojzij daroval za zavodovo glavnicu 20.000 gld.

Podredovalo je Alojzijevišče za ustanoviteljem, ki je umrl 7. febr. 1859, krog 45.000 gld. Z dedščino pa je sprejelo tudi dolžnost, oskrbeti natisek slovensko-nemškega slovarja, ki se je srečno dovršil l. 1895.

Prav zdatno pa so blago škofovo ustanovo podpirali tudi gg. duhovniki cele škofije. Dvakrat na leto krožila je nabiralna pôla od župnišča do župnišča. Nabralo se je tem potem tekom let najmanj 75.000 gld. Večji del teh zbirk se je sproti porabil za hrano gojencev. Le oni darovi, katere so darovalci izrecno namenili za glavnicu, so se tej pripisali.

V naslednjih izkazih priobčujemo nekaj a) daril in b) volil, katera posamič dosega ali presegajo svoto 100 gld. Izkaz c) svedoči o A. Strohenovi zapuščini. V d) izkazu pa podajemo seštete svote, ki so se nabrale v manjših doneskih po posameznih dekanijah.

a) Darila:

<i>Metelko Frančišek</i> , c. kr. prof v Ljubljani	630 gld.
<i>Šlakar Janez</i> , c. k. vodja v Ljubljani	1300 »
<i>Poklukar Janez</i> , nunski spovednik v Ljubljani	110 »
<i>Gaber Lovro</i> , posestnik v Stari Loki	100 »
<i>Scheuchenstuel pl. Edvard</i> , c. k. koncipist	50 »
<i>Zupan Jurij</i> , kanonik v Ljubljani	750 »
<i>Globočnik Jožef</i> , c. k. gimnazijski katehet v Ljubljani	300 »
<i>Kušar Gregor</i> , nunski spovednik v Loki	236 »
<i>Hrovat Frančišek</i> , mestni župnik v Ljubljani in stensko uro, vredno krog 60 gld., ki še sedaj prav dobro služi kot hišna ura.	200 »
<i>Rubessa Jožef</i> , župnik v Vremah	200 »
<i>Zorn Karol</i> , stolni dekan v Ljubljani	1500 »
in precej kapeline oprave.	
<i>Jenoh Martin</i> , župnik na Sv. Gori	100 »
<i>Černe Martin</i> , upokojeni župnik lavantinske škofije	300 »
<i>Dr. Widmer Jernej</i> , knezoškof	300 »

<i>Volc Jurij</i> , kanonik v Ljubljani	100 gld.
Neimenovan duhovnik	3000 »
Neimenovan dobrotnik	2000 dol.
Neimenovan dobrotnik l. 1895	4000 gld.

b) Volila.

Zapustili so Alojzijevišču p. i. gg.:

<i>Kramar Jožef</i>	400 gld.
<i>Stare Anton</i> , defic.	200 »
<i>Burger Luka</i> , stolni prošt v Ljubljani	1100 »
<i>Jenko Jožef</i> , korar v Novem mestu	300 »
<i>Vrtovec Matija</i> , vikar v Št. Vidu pri Vipavi	500 »
<i>Jugovic Ignacij</i> , korar v Novem mestu	300 »
<i>Fik Jožef</i> , župnik v Selcih	138 »
<i>Kek Jožef</i> , častni kanonik in kn. šk. kancelar v Ljubljani	500 »
<i>Keršič Gregor</i> , defic. v Radomljah	100 »
<i>Zupin Janez</i> , župnik v Št. Ruprtu	200 »
<i>Leben Valentin</i> , kapelan v Dobu	100 »
<i>Janežič Leopold</i> , župnik v Predosljih	610 »
<i>Svetin Andrej</i> , dekan v Leskovcu	287 »
<i>Blaznik Blaž</i> , župnik v Naklem	100 »
<i>Črnivec Janez</i> , župnik v Dobrnčah	100 »
<i>Petsche Jurij</i> , župnik v Polomu	1300 »
<i>Kos Anton</i> , stolni prošt v Ljubljani	100 »
<i>Eržen Janez</i> , kurat na Gočah	230 »
<i>Rozman Jožef</i> , dekan v Trebnjem	426 »
<i>Novak Janez</i> , kanonik v Ljubljani	1910 »
<i>Zupin Jožef</i> , župnik na Črnučah	100 »
<i>Kopitar Mihael</i> , duhovnik	2000 »
<i>Volc Jurij</i> , stolni dekan v Ljubljani	500 »

s pogojem, da se zanj opravi na sv. Jurija dan ali v bližini tega praznika v alojzijeviški kapeli tiha sv. maša.

c) Anton Strohenova zapuščina.

Bivši leskovški župnik in dekan, častni kanonik novomeškega kuratnega kapitlja *Anton Strohen* († 23. dec. 1857 v Novem mestu), je postavil v § 11. svoje oporoke z dné 20. maja l. 1851 Alojzijevišče glavnim dedičem svojega premoženja. Zapuščina je znašala po odbitku vseh volil 7154 gld. 10 kr. Izgovoril si je v Alojzijeviški kapeli vsako leto jedno slovesno črno sv. mašo v dan 17. jan. zase, za svoje stariše in sorodnike. Če pride 17. dan jan. na nedeljo, je opraviti črna maša prejšnji ali naslednji dan. V slučaju, da bi Alojzijevišče iz katerega koli vzroka prenehalo, se mora zapuščina razdeliti med ubožna zaklada leskovški in boštanjski. Radi tega se to premoženje upravlja samo zase, ločeno od drugega alojzijeviškega premoženja.

d) Zbirke po dekanijah

Št.	Ime dekanije	Od leta do leta	gld.	kr.
1.	Ljubljana, mesto	1846—1868	1502	65
2.	Ljubljana, okolica	1846—1880	4193	16
3.	Cirknica	1846—1866	1421	36
4.	Gottschee (Kočevje)	1846—1863	941	42
5.	Idrija	1846—1866	1447	92
6.	Kamnik	1846—1864	2105	15
7.	Kranj	1846—1873	5030	39
8.	Leskovec	1846—1874	3532	31
9.	Litija	1846—1870	1353	38
10.	Loka	1846—1870	2293	15
11.	Moravče	1846—1870	1936	43
12.	Novo mesto	1846—1872	3411	17
13.	Postojna	1846—1872	1851	75
14.	Radoljica	1846—1873	3259	33
15.	Ribnica	1846—1872	2134	25
16.	Semič	1846—1867	1208	55
17.	Šmarije	1846—1868	1970	38
18.	Trebnje (z Žužemberkom)	1846—1861	2747	17
19.	Trnovo	1846—1862	1178	30
20.	Vipava	1846—1868	1064	58
21.	Vrhnika	1846—1865	1753	34

4. Schiffersteinova ustanova.

Jožef Anton plem. Schiffer, rojen v Kranju dné 27. apr. l. 1677, kanonik in dekan ljubljanski, nazadnje župnik in prošt v mestu Laa na Nižjem Avstrijskem, † 27. septembra l. 1756, je sklenil s pismom z dné 12. marca 1756, poslanim tedanjemu ljubljanskemu

knezoškofu Ernstu grofu Attems, napraviti s svojim premoženjem ustanovo za ljubljanske semeniščnike, da bi njegova fara Mengeš in pa njegov kanonikat imela na izbiro vedno dobro izučениh in pobožnih duhovnikov. Izvršila se je ustanova še le po njegovi smrti, ko so njegovi dediči izplačali semenišču ljubljanskemu 36.000 gld. Popolno se je uravnala ustanova še le l. 1847. Pravico do nje imajo ustanoviteljevi sorodniki ali pa v Kranju rojeni semeniščniki. Ustanovo je višja duhovska in deželska oblast s pritrditvijo presvetlega cesarja l. 1892 v toliko spremenila, da so se zasnovale med drugim tudi štiri ustanove za Alojznike, vsaka po 300 gld., od katerih prejema dotični Alojznik na roko po 70 gld. na leto. Pravico do Alojzijeviške Schiffersteinove ustanove imajo najprvo sorodniki, potem v Kranju rojeni Alojzniki, in če takih ni, drugi revni in posebno vzgledni Alojzniki, ki nemotljivo kažejo, da bodo kedaj postali dobri duhovniki. Ustanova se oddaja nesorodnikom samo za jedno leto. Do sedaj so uživali to ustanovo:

1. *Zaplotnik Ignacij* iz Gorič, sorodnik.
2. *Debevec Ivan* iz Postojne.
3. *Rebol Frančišek* iz Preddvora.
4. *Koritnik Anton* iz Polhovega Gradca.
5. *Lah Lovro* iz Komende.
6. *Kržišnik Jurij* iz Poljan.
7. *Pengov Frančišek* iz Št. Jakoba ob Savi.
8. *Ocepek Jožef* iz Št. Lamberta.
9. *Juvan Ivan* iz Šmartna pod Šmarno goro.
10. *Sever Frančišek* iz Škofje Loke.
11. *Pečarič Martin* iz Metlike.

5. Thalnitscherjeva ustanova.

Janéz Anton Thalnitscher pl. Thalberg (Dolničar), stoljni dekan ljubljanski, umrl 53 let star 19. aprila leta 1714., je odločil v zadnji volji z dné 15. novembra l. 1713. 2000 gld. a. v. za ustanovo, oziroma oskrbljenje jednega gojenca v tedanji mladeniščnici »Collegium Carolinum« (sedanje semeniško poslopje). Če bi pa glavnega dediča, brata Janeza Gregorija Thalnitscher pl. Thalberg, jedini sin, Jožef, umrl brez otrok, kar se je res zgodilo, ali če bi vstopil v samostan, podeduje vse premoženje imenovana mladeniščnica za ustanove. Pravico do njih imajo najprvo sorodniki, potomci treh ustanoviteljevih sestrah, le če teh ni, drugi gojenci.*)

*) 4. Pro fundando alumnatu uno in neoseminario episcopali, quod nunc sub directione mea constructur, investiantur in securo loco duo milia florenorum mon. germ. horumque census pro victu et amictu unius alumni perpetuo eidem seminario seu collegio alumnorum episcopali cedat: ius vero praesentandi idoneum alumnus competat eidem germano meo eiusdemque descenditibus in per-

Po visokem ministerskem odloku z dné 4. junija 1863, št. 7219, je te ustanove sedaj šest mest. Pravico do nje imajo sorodniki (potomeci treh Dolničarjevih sestri); če teh ni, pa gojenci knezoškofijskega Alojzijevišča v Ljubljani.

Štipendisti morajo po § 7. zadnje volje moliti za ustanovitelja vsaki dan med sv. mašo *Očenaš* pa *Češčeno Marijo* in v soboto povrh še antifono *Češčena bodi Kraljica* z molitvijo. Ko pa postanejo mašniki, morajo opraviti za dušni pokoj ustanoviteljev vsak mesec jedno sv. mašo.

Do sedaj so uživali to ustanovo — kolikor je moglo vodstvo dognati — naslednji alojzijeviški gojenci:

Leskovec Lovro iz Hotedršice.
Kulavic Janez iz Podgrada.
Kogej Ferdinand iz Idrije.
Lesar Jožef iz Ribnice.
Vrančič Ignacij iz Moravč.
Tavčar Janez iz Stare Oselice.
Kržič Anton iz Rakitne.
Marinko Jožef z Dobrove.
Kladva Janez iz Zaspja.
Klopčič Franc iz Čemšenika.
Normali Janez iz Višnje gore.
Avsenik Janez iz Žapuž pri Lescah.
Škofic Jožef iz Mirne peči.
Strobel Ludovik iz Štange.
Bartol Marko iz Sodražice.
Lavrič Jožef iz Žužemberka.
Mantuani Jožef iz Ljubljane.
Adamič Andrej s Krke.

petuum; his vero non exstantibus competat ius activae praesentationis huius alumni Thalnitscheriani Rmo. Capitulo sub hac restrictione, quod exstantibus idoneis pro alumnatu ex descendencia sororum mearum tales negligi non valeant, sed omnibus aliis praeferrari.

5. In casu quo Josephus, nepos meus, absque haerede suo ex hac vita decederet, sine prole legitima moreretur, aut in religione quacumque professionem emitteret, eidem substituo in omnibus a me recipiendis bonis haerodem seminarium episcopale seu Collegium Carolinum, ita, ut haec mea bona totaque haereditas pro tali casu per modum fidei comissi reservari praedicto seminario seu Collegio Carolino debeat, et subsecuto eventu pro qualitate et quota bonorum plures alumnatus fundari, quorum alumnatum ius activae praesentationis tali in casu pariter obtineat Rmo. Capitulum Labacense; ius passivae promotionis vero reservatum sit descendentibus ex tribus meis sororibus, si qui exstiterint idonei pro eodem alumnatu instantes.

7. Alumnus ut supra sub 4to a me fundatus uti et alii sub 5to eventualiter fundati, si quando effective fundatione mea frui fuerint, teneantur quotidie pro refrigerio animae meae devote recitare sub missae sacrificio quinquies Pater et Ave Maria, ac singulis sabbatinis diebus his superaddere orationem antiph. Salve Regina, et si quando eos contigerit ad sacerdotium promoveri, singulis mensibus pro anima mea teneantur legere unam missam, quoad vixerint.

Perne Frančišek s Trstenika.
Rajčević Frančišek s Trate.
Novak Matija iz Podzemlja.
Pešec Frančišek z Iga.
Stroj Alojzij z Dobrave pri Kropi.
Nadrah Ignacij iz Zatičine.
Pečjak Gregor iz Hinj.
Čudež Anton s Trate.
Bleinweis Frančišek iz Naklega.
Preželj Luka iz Bohinjske Bistrice.
Legat Evgen iz Zagorja na Notr.
Ahačič Matej iz Tržiča.
Kostelec Martin iz Metlike.
Šarabon Vincencij iz Tržiča.
Podbevšek Jernej z Vranje peči.

6. Domača učilnica.

Kakor je sedaj uravnano Alojzijevišče, ustreza le na pol zahtevi zbora tridenškega (Sess. XXIII. c. 18. de reform.) in členu XVIII. avstrijskega konkordota, podpisanega na Dunaju dné 18. avgusta 1855 in potrjenega ravno tam 25. sept. 1855. Ne smemo se toraj čuditi, da je opominjal papež Pij IX. v apost. pismu z dné 17. marca 1836 avstrijske škofe, naj si osnujejo semenišča v smislu citovanih določb, ali naj obstoječa bogoslovska semenišča in mladeniščnice tako spopolné, da bodo ustrezala cerkvenim zahtevam. Tej želji rimske stolice je hotel prevzv. vladika Anton Alojzij takoj ustreči in navdušeni tedanji vodja Alojzijevišča, kan. dr. Janez Zl. Pogačar, je v kratkem času vse potrebno uredil, da se je mogla pričeti d o m a č a š o l a za drugošolce že s šolskim letom 1856/7.

Obiskovalo je domačo učilnico 14 na drugem mestu izkazanih dijakov.

Prihodnjega šolskega leta 1857/8 so se doma podučevali drugo- in tretješolci.

Podučevali so v šolskem letu 1856/7 drugošolce hišni predstojniki.

Šolskega leta 1857/8 so v II. in III. razredu domače učilnice podučevali: Vodja, kanonik dr. J. P o g a č a r 14 ur; prefekt, gosp. Jurij G r a b n a r 12 ur; prefekt, gosp. Anton K o š m e l j 14 ur; bogoslovec g. Gregor K e m p e r l e, ki je bil v prejšnjem šolskem letu dostal zrelostno poskušnje s posebno odliko, 6 ur; sedmošolec Janez K u l a v i c 6 ur in sedmošolec Leopold K l i n a r 6 ur.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Doneski za zgodovino Alojzijevišča.* — 2. Izpisek iz zadnje volje knezoškofa Antona Alojzija Wolfa, z dné 17. avgusta 1858. — 3. Darovi. — 4. Schiffersteinova ustanova. — 5. Thalnitscherjeva ustanova. — 6. Domača učilnica.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••

Deveto leto.

Ljubljana, meseca avgusta 1896.

Številka 36.

Doneski

za zgodovino Alojzijevišča.

(Nabral o petdesetletnici vodja dr. Jos. Lesar.)

(Nadaljevanje.)

6. Domača učilnica.

Konec šolskega leta 1858 je prenehala domača učilnica. Drugo- in tretješolci so napravili na javni gimnaziji skušnje in vstopili tam prihodnje šolsko leto 1858/9 kot javni učenci.

Tedaj je tudi odstopil od vodstva dr. Jan. Zl. Pogačar in na njegovo mesto je prišel kanonik Jurij Volc.

Poskus z domačo učilnico se takrat ni obnesel. Škoda! Če pa je bila potrebna že tistikrat, kaj naj poročem šele o današnjih razmerah? — Domača — katoliška gimnazija — bodi naš bojni klic! Ni nemogoča, če le hočemo. Zato, na delo!

7. Knjižnica.

Pri učenju pomaga Alojznikom mnogo tudi knjižnica, ki šteje sedaj 3751 del v 7541 snopičih. Med temi je slovenskih: 1007 del v 1745 snopičih,
nemških: 2059 » » 4652 »
latinskih: 207 » » 395 »
grških: 319 » » 449 »
Francoskih, italijanskih, angleških in španskih del je v knjižnici 159 v 300 snopičih.

Večino knjig so tekom let darovali naslednji p. i. dobrotniki:

Šlakar Janez, vodja v Ljubljani.

• Volc Jurij, sem. spir. v Ljubljani.

Dolinar Luka, župnik v Sp. Tuhinju.

Kušar Gregor, nunski spovednik v Loki.

Grabnar Jurij, alojzijeviški vodja.

Bononi Jožef, kapelan v Št. Vidu nad Ljubljano.

Costa Henrik, c. k. uradnik v Ljubljani.

Globočnik Jožef, gimn. katehet v Ljubljani.

Jeran Luka, kapelan v Horjulu.

Dr. Jan. Zl. Pogačar, prof. in vodja v Ljubljani.

Dr. Gregor Tušar, alojzijeviški prefekt.

Slomšek Anton Martin, lavant. knezoškof.

Poklukar Jožef, kanonik v Ljubljani.

Dr. Andrej Gollmayer, častni kanonik in minist. svetovalec na Dunaju.

Dr. Jernej Vidmar, častni kanonik in vodja na Dunaju.

P. Hermann Venedig, prof. v Št. Pavlu na Kor.

Urbas Anton, kuratni benef. na Goričici.

Köstl Gustav, mestni kapelan v Idriji.

Lesar Anton, kn.-šk. kapelan v Ljubljani.

Primic I., c. k. dvorni kapelan na Dunaju.

Hlicinger Peter, župnik v Podlipi.

Matek Jurij, kapelan v Kranjski gori.

Kahl Henrik, župnik v Kropi.

Zamejic Andrej, katehet v Ljubljani.

Dr. Matija Leben, prof. bogoslovja v Ljubljani.

Jerih Matija, alojzijeviski prefekt.

Košmerl Anton, alojzijeviski prefekt.

Pauker Tomaž, pl. *Granfeld*, c. k. namestni svetovalec.

Zupan Tomo, alojzijeviski vodja.

Dr. Perne Frančišek, alojzijeviski prefekt.

Dr. Janez Svetina, alojzijeviski prefekt idr.

8. Poduk v glasbi in petju.

Prav od začetka zavoda so se gojenci pridno urili v glasbi in petju. Podučeval jih je prva leta Filip Jakob Rechfeld, c. k. gimn. profesor. V petju je nekoliko pomagal tudi stolni zakristan gospod Gregor Rihar. Učitelj petja l. 1857 in 1858 je bil g. Kamilo Mašek.

Več let so potem oskrbovali poduk v petju nekateri gojenci, tako: Janez Germ, Luk. Hiti, Ign. Böhm, Gregor Kemperle, bogosl. Blaž Lenček. Leta 1861/2 je podučeval v petju gosp. prefekt Janez Gnjezda.

Od leta 1862 je vodil poduk v glasbi in petju A. Nedved; in od l. 1869 ga vodi gosp. profesor Anton Förster, stolni kapelnik, v 5 urah na teden.

Vodstvo, pomneč, da je glasba velikega vzgojslovnega pomena in da se Alojzniki pripravljajo na vzvišeni duhovski stan, kateri naj širi slavo božjo tudi s petjem in glasbo, je ta poduk vsikdar pospeševalo. Skrbelo je za učitelje, skrbelo marno tudi za glasbeno orodje.

Najprvo je bil posodil, potem pa daroval glasovir gosp. šolski vodja Jan. Slakar.

Drugi glasovir je daroval gospod vodja dr. Janez Zl. Pogačar; stal je 210 gld.

Čast. gosp. župnik Jožef Bononi je daroval fis-harmoniko.

Harmonij je kupil gospod vodja dr. Jan. Gogala za 400 gld., 200 gld. je dala hiša, po 100 gld. pa gospod vodja in gosp. prefekt Janez Gnjezda. L. 1894 se je kupil novi glasovir za 622 gld., 323 gld. je bil nabral zanj vodja T. Zupan. Ostanek je oskrbel vodja dr. Jos. Lesar.

Naj imenujem samo nekaj gg. duhovnikov, ki so si pridobili glasbeno znanje v Alojzijevisču, n. pr.: Janez Germ, L. Hiti, Jan. Gnjezda, Leop. Klinar, Jos. Belar, Gr. Jakelj, Fr. Kunstelj, Mart. Poč, Jak. Aljaž, Ivan in Val. Aljančič, Ant. Kržič, Jan. Tavčar, A. Trepal, Jožef Lavtižar, A. Karlin, Mih. Arko, Ant. Lesjak, Fr. Bernik.

9. Kapela.

Kapelo je blagoslovil 10. oktobra 1847 kanonik in stolni župnik preč. gosp. Karol Zorn. Pri tej priliki ji je podaril en Missale Romanum pa en Missale defunc-

torum. Drugi Missale je dar preč. gosp. Jožefa Bononija, župnika v Zg. Tuhinju. — Gosp. Anton Samassa je podaril hiši štiri zvončke za rabo v hiši in v kapeli. Razun tega pa šest lepih svečnikov, 55 funtov težkih, s pogojem, da se vrnejo njemu ali njegovemu nasledniku, če bi se drugi naročili za kapelo.

Čč. gg. Uršulinke v Ljubljani so same napravile in podarile kapeli štiri altarne blazinice; čč. gg. Uršulinke v Loki pa lepo vezen velum za ciborij; drug velum za ciborij je daroval stolni dekan Karol Zorn.

Orglje na koru s štirimi spremeni so delo gospoda Frančiška Goršiča l. 1866; stale so 400 gld.

Sedanji kameniti altar v romanskem slogu je izdelal l. 1873 po načrtih gospoda prefekta Jožefa Smrekarja gosp. Vurnik st. v Radovljici. Kipa sv. Alojzija in svetega Frančiška Saleškega sta iz roke + podobarja Zajca. Altarna slika (Kristus na križu) je delo mojstra Plank-a. — Prejšnja altarna slika al' fresco na steni — tudi podoba križanega Jezusa — je bila Langusova. Ravno tistikrat so se bila vstavila tudi nova okna iz slikanega stekla iz tovarne g. Adalberta Neuhauser v Innsbrucku. Vse je daroval nek neznan dobrotnik po vodji dr. Janezu Gogala.

Ker so bila barvana okna za to kapelo pretemna, nadomestila so se pod vodjem Zupanom z navadnimi prozornimi. Romanska, dobro pozlačena svetilka za večno luč je dar gg. vodje dr. Gogala in prefekta Janeza Gnjezda. Naredil jo je zlatar M. Schreiner l. 1876 za 200 gld.

Ker se je l. 1894 uravnalo, da hodijo gojenci doma k sv. spovedi, dal je napraviti vodja dr. Lesar novo spovednico pri mizarskem mojstru gosp. I. Doganu v Ljubljani.

10. Eksercicije za duhovnike.

Velike pomembe za napredek v dušnem življenju vsakega kristijana, posebej pa še duhovnika, so duhovne vaje. Nepozabni vladika Anton Alojzij Wolf je obračal tudi na to sredstvo duhovniškega napredka pozorno svoje oko. S tiskano okrožnico z dné 4. junija 1852 prvič povabi duhovnike svoje škofije, naj se udeležé duhovnih vaj, ki so se imele obhajati od 23. do 27. avg. 1852. l. v alojzijeviski kapeli. S kakšnim veseljem so gg. duhovniki vsprejeli to povabilo, pričaj število 150 udeležencev! Komur so znani prostori, takoj ume, da niso mogli biti vsi poslušavci v kapeli; veliko jih je moralo stati v veži. Vodil je te prve duhovne vaje, kakor tudi druge od 22. do 26. avgusta prihodnjega leta, prior in generalni komisar bosih karmelitov pri Mariji Snežnici v Gradcu, P. Dominik Sartory.

L. 1854. je vodil duhovne vaje od 21. do 25. avg. P. Serapion Wenzel, O. Carm., ker je bil P. Sartory bolan.

L. 1855. radi kolere ni bilo duhovnih vaj, dasi so bile že napovedane, pač pa l. 1856. od 25. do 29. avg.

L. 1858. je vodil duhovne vaje od 30. avgusta do 3. septembra P. Janez Nep. Stöger T. J.

Voditelji poznejših duhovnih vaj so bili iz raznih redov, tako n. pr. P. Luka a. S. Theresia O. Carm., P. Henrik Suso Denifle O. Praed. V zadnjih letih so prihajali redovito č. oo. Tovarištva Jezusovega, n. pr. P. Maks Klinkowstroem, P. Hugon Hurter, P. Viktor Kolb, P. A. Forstner i. dr.

Potrebna namizna priprava se je do l. 1872. izposojala. Tega leta pa je vodja dr. Janez Gogala napravil za 1000 gl. potrebnih rečij, ki dobro služijo še dandanes.

11. Vodstvo.

a) Vodje.

1. Dr. Pogačar Janez Zlat., kanonik i. dr. 1846.—1858.
2. Volc Jurij, kanonik i. dr. . . . . 1858.—1861.
3. Grabnar Jurij . . . . . 1861.—1862.
4. Dr. Gogala Janez, katehet c. k. gimn. idr. 1862.—1881.
5. Zupan Tomo, profesor c. k. gimn. idr. 1881.—1893.
6. Dr. Lesar Josip, prof. bogoslovja idr. odl. 1893.

b) Prefekti.

1. Dr. Tušar Gregor . . . . . 1846.—1849.
2. Hočevnar Josip . . . . . 1849.—1852.
3. Grabnar Jurij . . . . . 1852.—1861.
4. Jeriha Matija . . . . . 1852.—1857.
5. Košmerl Anton . . . . . 1857.—1858.
6. Rehn Emanuel . . . . . 1858.—1859.
7. Jereb Matej, klerik, začasno . . . . 1859.—1860.
8. Zagorjan Henrik, klerik, začasno . . 1859.—1860.
9. Bonač Janez . . . . . 1860.—1862.
10. Gnjezda Janez, nam. gimn. učitelj . . 1860.—1881.
11. Zupan Tomo, nam. gimn. učitelj . . . 1862.—1868.
12. Smrekar Josip . . . . . 1868.—1876.
13. Dolinar Anton . . . . . 1876.—1879.
14. Merčun Rok . . . . . 1879.—1882.
15. Dr. Svetina Janez, katehet c. k. gimn. 1881.—1894.
16. Krek Frančišek, semen. duhovnik . . 1882.—1883.
17. Dr. Perne Frančišek . . . . . 1888.—1892.
18. Dr. Karlin Andr., nam. gimn. veroučitelj 1892.—1894.
19. Dr. Debevec Josip . . . . . od l. 1894.

c) Spirituvalin prefekt.

1. Renier Janez Nep. . . . . od l. 1893.

12. Alojzniki.

L. 1846./7.

(I. modrosl., II. hum., IV., III. in II. gr.)

Debeli tisek pomeni, da je postal dotični duhovnik.

1. Svetec Luka, Podgorje pri Kamniku.
2. Hoffer Karol, Št. Rupert.
3. Semrajec Janez, Tomačevo.
4. Marn Jožef, Štanga.
5. Čebašek Boštijan, Smladnik.
6. Rogač Jožef, Zagradec.
7. Voglar Janez, Naklo.
8. Drašler Jožef, Borovnica.
9. Globočnik Gašpar, Št. Jurij. Kranju.
10. Jekovec Jožef, Št. Jurij pri Kranju.
11. Judnič Janez, Semič.
12. Kapus Lovro, Kamnik.
13. Kogovšek Matija, Št. Vid pri Ljubljani.
14. Košmerl Anton, Loški potok.
15. Lah Valentin, Komenda.
16. Levstik Frančišek, Lašče.
17. Pestotnik Janez, Blagovica.
18. Pintar Gašpar, Javorje.
19. Pintar Janez, Kranjska Gora.
20. Šetina Primož, Dovje.
21. Schlegel Janez, Tržič.
22. Šust Janez, Stara Loka.
23. Tavčar Frančišek, Poljane.

Skupaj 23. Od teh je postalo duhovnikov 13.

L. 1847./8.

(II. in I. modr., II. in I. hum., IV., III., II. gr.)

24. Bahar Janez, Škocijan pri Dobravi.
25. Božič Janez, Lesce.
26. Frelj Matej, Lozice.
27. Jelenc Janez, Prečina.
28. Kogej Jožef, Idrija.
29. Urh Peter, Tržič.
30. Blaznik Jakob, Selca.
31. Gostiša Janez, Idrija.
32. Germ Janez, Smladnik.
33. Gorjup Jožef, Slavina.
34. Hiti Luka, Sodrašica.
35. Mahnič Lovro, Unec.
36. Perko Karol, Žuzemberk.
37. Žvegelj (Schwegel) Jožef, Gorje.

Skupaj 14. Od teh je postalo duhovnikov 9. Vseh: 32.

L. 1848./9.

(II. in I. modrosl., II. in I. hum., IV., III. in II. gr.)

38. Kosmač Ferdinand, Javornik (Koroška Bela).
39. Aumaun Kajetan, Ljubljana.
40. Velikajne Frančišek, Sp. Idrija.
41. Hönigmann Peter, Stara cerkev (Mitterdorf).
42. Otoničar Matej, Cirknica.
43. Povše Martin, Št. Jurij pod Kumom.
44. Stritar Jožef, Lašče.
45. Zupančič Frančišek, Idrija.

Skupaj 8. Od teh sta postala duhovnika 2. Vseh: 38.

L. 1849./50.

(VIII.—II. gimn.)

46. Böhm Ignacij, Črmošnjice.
47. Gnjezda Ivan, Idrija.
48. Zadnikar Blaž, Dobrova.

Skupaj 3. Od teh so postali duhovniki 3. Vseh: 39.

*L. 1850./1.**(VIII.—II. gimn.)*

49. **Kotnik Mihael**, Vrhnika.
50. **Rehn Emanuvel**, Višnja Gora.
51. **Repič Janez**, Idrija.
52. **Bonač Janez**, Cirknica.
53. **Kemperle Gregor**, Selca.
54. **Molj Gustav**, Ljubljana.
55. **Janša Janez**, Horjul.
56. **Kopše Anton**, Wildalpen (Štaj.)
57. **Martinak Jožef**, Krk (Veglija).
58. **Mencinger Janez**, Boh. Bistr.

Skupaj 10. Od teh je postalo duhovnikov 6. Vseh: 41.

*L. 1851./2.**(VIII.—II. gimn.)*

59. **Jakič Anton**, Lašče.
60. **Osenar Anton**, Mekine.
61. **Merk Jožef**, Planina.
62. **Perne Jožef**, Kranj.
63. **Šterbenec Jožef**, Stari Trg pri Poljanah.
64. **Kos Anton**, Idrija.
65. **Lesar Jožef**, Ribnica.
66. **Merk Maksimilijan**, Planina.
67. **Weiss Jožef**, Tržič.
68. **Böhm Ferdinand**, Črmošnjice.
69. **Kopše Frančišek**, Wildalpen (Štaj.)
70. **Martinak Eduvard**, Idrija.
71. **Pauker Avgust**, Ljubljana.
72. **Perko Julijan**, Idrija.
73. **Zupan Tomaž**, Breznica.

Skupaj 15. Od teh so postali duhovniki 4. Vseh: 52.

*L. 1852./3.**(VIII.—II. gimn.)*

74. **Hochmayer Ubald**, Novo Mesto.
75. **Lazar Mihael**, Čemšenik.
76. **Pogačnik Ferdinand**, Kranj.
77. **Šporn Jožef**, Mekine.
78. **Vidmar Jožef**, Rovte.
79. **Belar Jožef**, Idrija.
80. **Gerčar Jožef**, Krašnja.
81. **Hoffer Aleksander**, Št. Rupert.
82. **Klinar Leopold**, Tržič.
83. **Križnar Friderik**, Bled.
84. **Kulavic Janez**, Podgrad.
85. **Richter Anton**, Nesselthal (Koprivnik).
86. **Žepič Andrej**, Preddvor.
87. **Cucek Frančišek**, Knežak.

Skupaj 14. Od teh je postalo duhovnikov 11. Vseh: 52.

*L. 1853./4.**(VIII.—II. gimn.)*

88. **Kosec Jernej**, Vodice.
89. **Čeh Alojzij**, Ajdovščina.
90. **Mencinger Lovro**, Bohinjska Bistrica.
91. **Bole Martin**, Slavina.
92. **Jeglič Jožef**, Podbrezje.
93. **Ulčar Lovro**, Kamnik.
94. **Gross Jakob**, Tržič.
95. **Čadež Janez**, Poljane.
96. **Domicelj Janez**, Zagorje na Notranjskem.
97. **Gnjezda Anton**, Idrija.
98. **Hribar Anton**, Zg. Tuhinj.
99. **Klauser Ernest**, Vipava.
100. **Kožar Matija**, Ribnica.
101. **Krek Gregor**, Javorje pri Poljanah.

102. **Leskovec Lovro**, Hotedršica.
103. **Osana Anton**, Razdrto.
104. **Pogačnik Friderik**, Tržič.
105. **Pretnar Janez**, Breznica.
106. **Tomelj Jakob**, Čemšenik.

Skupaj 19. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 60.

*L. 1854./5.**(VIII.—III. gimn.)*

Na novo ni bil nikdo vsprejet. Vseh: 48.

*L. 1855./6.**(VIII.—II. gimn.)*

107. **Lušin Arnold**, Lvov (Galicija).
108. **Matajec Frančišek**, Ljubljana.
109. **Rehn Aleksander**, Žužemberk.
110. **Terček Edvard**, Metlika.
111. **Jalen Simon**, Kranj.
112. **Legat Janez**, Naklo.
113. **Lušin Evgen**, Ljubljana.
114. **Šmit Jožef**, Radovljica.
115. **Turek Ožbalt**, Metlika.
116. **Kilar Janez**, Križe pri Tržiču.
117. **Križnar Viktor**, Radovljica.
118. **Kromar Gustav**, Ilir. Bistrica.
119. **Legat Frančišek**, Naklo.
120. **Ogulin Oskar**, Krško.

Skupaj 14. Od teh sta postala duhovnika 2. Vseh: 49.

L. 1856./7.)**(VIII.—II. gimn.)*

121. **Kunstelj Frančišek**, Radovljica.
122. **Brezovar Jernej**, Šmartino pri Litiji.
123. **Gerčar Janez**, Brdo.
124. **Grošelj Jakob**, Št. Vid pri Ljubljani.
125. **Hafner Jakob**, Škofja Loka.
126. **Hočevar Janez**, Nevlje.
127. **Kotnik Anton**, Vrhnika.
128. **Kuralt Božidar**, Ljubljana.
129. **Levec Frančišek**, Dol.
130. **Petrič Frančišek**, Beljak (Kor.).
131. **Rehn Oton**, Žužemberk.
132. **Štempihar Janez**, Št. Jurij pri Kranju.
133. **Suhadolnik Janez**, Borovnica.
134. **Zupanec Emil**, Dob (Črnelo).
135. **Trepal Anton**, Rovte.

Skupaj 15. Od teh so postali duhovniki 4. Vseh: 51.

*L. 1857./8.**)**(VIII.—II. gimn.)*

136. **Doleneč Frančišek**, Poljane.
137. **Poč Martin**, Semič.
138. **Alešovec Jakob**, Vodice.
139. **Dekleva Anton**, Unec.
140. **Golob Janez**, Šmartin pri Kr.
141. **Kemperle Pavel**, Selca.
142. **Kopitar Janez**, Ljubljana.
143. **Mevec Frančišek**, Borovnica.
144. **Pintbah Janez**, Radeče.
145. **Polajner Janez**, Kokra.
146. **Schlegel Karol**, Tržič.
147. **Senčar Jakob**, Vače.
148. **Trček Frančišek**, Horjul.

Skupaj 13. Od teh so postali duhovniki 4. Vseh: 47.

*) Št. 122—135 so obiskavali domačo učilnico. Prim. str. 560.

**) Št. 136—148 so obiskavali domačo učilnico. Prim. str. 560.

*L. 1858. 9.**(VIII.—II. gimn.)*

149. **Lenasi Anton**, Hrenovice.
150. **Čepek Andrej**, Postojina.
151. **Langerhole Janez**, St. Loka.
152. **Malovrh Gregor**, Poljane.
153. **Narobe Janez**, Mengeš.
154. **Ogrinec Jožef**, Kamnik.
155. **Skvarča Janez**, Št. Jošt nad Polh. Gradcem.
156. **Verbič Janez**, Zg. Hrušica.
157. **Volc Janez**, Kranjska Gora.
158. **Vovk Valentin**, Spittal (Kor.)
159. **Artelj Anton**, Breznica.
160. **Jaklič Jurij**, Stara Cerkev (Mitterdorf).
161. **Jarc Jožef**, Preska.
162. **Krištof Rudolf**, Črnomelj.
163. **Lapajne Janez**, Vojsko.
164. **Majntinger Adalbert**, Trebnje.
165. **Marn Francišek**, Štanga.
166. **Matajec Ludovik**, Ljubljana.
167. **Papler Jakob**, Mošnje.
168. **Prijatelj Matija**, Lašče.
169. **Pezdič Janez**, Ljubno.
170. **Saje Mihael**, Prečina.
171. **Ullrich Ferdinand**, Bled (Grad).
172. **Ušeničnik Primož**, Poljane.
173. **Vidic Jožef**, Idrija.

Skupaj 25. Od teh je postalo duhovnikov 8. Vseh: 57.

*L. 1859. 60.**(VIII., VI.—II. gimn.)*

174. **Jakelj Gregor**, Dovje.
175. **Jaklič Janez**, Stara Cerkev (Mitterdorf).
176. **Jurčič Jožef**, Krka.
177. **Kastelec Jožef**, Tržič.
178. **Perko Andrej**, Poljane.
179. **Ribnikar Anton**, Goriče.
180. **Aljaž Jakob**, Smlednik.
181. **Brulec Francišek**, Stopiče.
182. **Erjavec Janez**, Studenec (Brunndorf).
183. **Erjavec Leopold**, Idrija.
184. **Harmelj Adolf**, Idrija.
185. **Kogej Ferdinand**, Idrija.
186. **Legat Eduvard**, Višnja Gora.
187. **Paternoster Jožef**, Kranj.
188. **Petrovčič Matej**, Cirknica.
189. **Petr Hugon**, Stari Trg (Schneeberg).
190. **Poljanec Janez**, Vojsko.
191. **Rom Jožef**, Kočevje.
192. **Schneller Ernest**, Brdo.
193. **Vrančič Ignacij**, Moravče.
194. **pl. Zuccato Peter**, Osegliano pri Gorici.
195. **Šlibar Gregor**, Dobrava pri Kropi.
196. **Kušar Alojzij**, Vrhnika.

Skupaj 23. Od teh je postalo duhovnikov 8. Vseh: 64.

*L. 1860. 1.**(VIII.—II. gimn.)*

197. **Fabiani Vincencij**, Novo Mesto.
198. **Jamnik Tomaž**, Reteče.
199. **Klobus Valentin**, Poljane.
200. **Mazi Jožef**, Bloke.
201. **Schiffner Janez**, Šmartin pri Kranju.
202. **Baš Jakob**, Zagorje ob Savi.
203. **Brezovar Janez**, Smartno pri Litiji.
204. **Celestina Jožef**, Zagorje ob Savi.
205. **Dolenec Janez**, Poljane.
206. **Dolar Anton**, Lučine.
207. **Hostnik Jožef**, Šmartno pri Litiji.

208. **Kuralt Francišek**, Semič.
209. **Pirc Janez**, Velika Vas pri Krškem.
210. **Stanonik Janez**, Škofja Loka.
211. **Šusteršič Ludovik**, Kostanjevica.
212. **Tavčar Janez**, Stara Oselica.
213. **Zbašnik Francišek**, Dolenja Vas pri Ribnici.
214. **Zemec Jožef**, Zidan Most (Štaj.).

Skupaj 18. Od teh je postalo duhovnikov 8. Vseh: 62.

*L. 1861. 2.**(VIII.—II. gimn.)*

215. **Lokar Herman**, Kranj.
216. **Šivic Janez**, Rakitna.
217. **Gresselbauer Viktor**, Ljubljana.
218. **Kržič Anton**, Rakitna.
219. **Pavlin Janez**, Podbrezje.
220. **Ullrich Gabrijel**, Bled (Grad).
221. **Wind Francišek**, Ljubljana.

Skupaj 7. Od teh sta postala duhovnika 2. Vseh: 54.

*L. 1862. 3.**(VIII.—I. gimn.)*

222. **Sitar Francišek**, Toplice.
223. **Prijatelj Peter**, Ribnica.
224. **Kukelj Anton**, Ježica.
225. **Šporn Gregor**, Mekine.
226. **Erker Jožef**, Stara Cerkev (Mitterdorf).
227. **Jeglič Anton**, Begunje.
228. **Legat Francišek**, Višnja Gora.
229. **Pretnar Valentin**, Bohinjska Bistrica.
230. **Resman Janez**, Mošnje.
231. **Schreiber Henrik**, Dob.

Skupaj 10. Od teh je postalo duhovnikov 5. Vseh: 52.

*L. 1863. 4.**(VIII.—II. gimn.)*

232. **Porenta Janez**, Žabnica.
233. **Aljančič Janez**, Križe p. Tržiču.
234. **Marinko Jožef**, Dobrova.
235. **Vrančič Janez**, Moravče.
236. **Bogataj Jožef**, Trata.
237. **Jarc Janez**, Preska.
238. **Kolar Matija**, Semič.
239. **Mešutar Francišek**, Moste pod Ljubljano.
240. **Petrič Jožef**, Semič.
241. **Pipan Andrej**, Planina nad Vipavo.
242. **Schmalz Emanuvel**, Brdo.
243. **Volkar Jakob**, Motnik.

Skupaj 12. Od teh je postalo duhovnikov 5. Vseh: 53.

*L. 1864. 5.**(VIII.—II. gimn.)*

244. **Tavčar Gregor**, Javorje.
245. **Ločnikar Francišek**, Šmartin pri Kranju.
246. **Gressel Karol**, Trebnje.
247. **Grošelj Jernej**, Selca.
248. **Strupi Jakob**, Kranj.
249. **Svetina Janez**, Breznica.
250. **Detela Francišek**, Moravče.
251. **Janež Francišek**, Sodrašica.
252. **Karlin Jožef**, Stara Loka.
253. **Lavtižar Jožef**, Kranjska Gora.
254. **Rihar Janez**, Polhov Gradec.
255. **Šivic Anton**, Mošnje.
256. **Tavčar Janez**, Poljane.
257. **Žlogar Anton**, Suhor.

Skupaj 14. Od teh je postalo duhovnikov 5. Vseh: 53.

L. 1865. 6.

(VIII.—II. gimn.)

258. **Koenig Jurij**, Stari Log (Alltag).
 259. Dobida Jožef, Radolica.
 260. **Možina Luka**, Javorje.
 261. **Oblak Lovro**, Žiri.
 262. Tonejec Matej, Gorje.
 263. Kozjek Janez, Ljubljana.
 264. **Perz Anton**, Polom (Ebenthal).
 265. **Aljančič Valentin**, Križe pri Trziču.
 266. Bregar Janez, Primskovo.
 267. **Cerovšek Frančišek**, Šmarije.
 268. Fajdiga Ignacij, St. Vid pri Zatičini.
 269. Jenko Janez, Mavčiče.
 270. Kumlje Viljem, Novo Mesto.
 271. Kouschegg Lambert, Kamnik.
 272. Novak Gustav, Zagorje.
 273. Prosenec Mihael, Moravče.
 274. **Resnik Jožef**, Blagovica.
 275. Seršen Mihael, Komenda.
 276. Vranič Jurij, Trebelno.
 277. Žagar Nikolaj, Vinica.

Skupaj 20. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 59.

L. 1866. 7.

(VIII.—II. gimn.)

278. Mali Jožef, Trzič.
 279. Šavnik Eduvard, Kranj.
 280. **Šimenec Andrej**, Cerklje.
 281. Štempihar Valentin, St. Jurij pri Kranju.
 282. Hostnik Martin, Šmartno pri Litiji.
 283. Jurman Anton, Idrija.
 284. Kavčič Janez, Idrija.
 285. Markelj Janez, St. Vid pri Zatičini.
 286. Podjed Frančišek, Tunjice.

Skupaj 9. Od teh je postal duhovnik 1. Vseh: 59.

L. 1867. 8.

(VIII.—I. gimn.)

287. **Bohinec Žiga**, Mokronog.
 288. Gogala Frančišek, Kranj.
 289. Gogala Ivan, Kranj.
 290. Hribar Emil, Ljubljana.
 291. Meršolj Frančišek, Radovljica.
 292. Rekar Simon, Gorje.
 293. Škraba Avgust, Brezovica.
 294. Bregant Frančišek, Trzič.
 295. Peruci Janez, Prem.
 296. Milavec Jožef, Planina.
 297. Mulej Martin, Boh. Bela.
 298. **Nachtigall Frančišek**, Žužemberk.
 299. **Vilman Gašpar**, Kor. Bela.
 300. Pavlin Karol, Sv. Duh.

Skupaj 14. Od teh so postali duhovniki 3. Vseh: 61.

L. 1868. 9.

(VIII.—II. gimn.)

301. **Lavtar Valentin**, Železniki.
 302. **Brence Janez**, Lesce.
 303. Grašič Peter, Naklo.
 304. Zupanec Frančišek, Kranj.

305. Prütcker Edvard, Ljubljana.
 306. **Koblar Anton**, Železniki.
 307. Kropivšek Anton, Blagovica.
 308. Lah Rihard, Vipava.
 309. Rozman Lovro, Boh. Bistrica.
 310. Šubič Ivan, Poljane.
 311. Texter Ludovik, Trzič.
 312. **Tori Janez**, Št. Jurij pod Kumom.

Skupaj 12. Od teh so postali duhovniki 4. Vseh: 60.

L. 1869. 10.

(VIII.—II. gimn.)

313. Dolinar Stefan, Horjul.
 314. **Gornik Frančišek**, Sodrašica.
 315. Orešnik Janez, Škocijan.
 316. Kljun Melhijor, Ribnica.
 317. **Merčun Rok**, Dob.
 318. Šest Andrej, Boh. Bistrica.
 319. Jarc Jakob, Preska.
 320. Jenko Jožef, Cerklje.
 321. **Karlin Andrej**, Stara Loka.
 322. Maršalek Avgust, Ljubljana.
 323. Singer Leopold, Idrija.
 324. **Smrekar Janez**, Sv. Helena.
 325. Šinkovec Simon, Idrija.
 326. Oblak Jožef, Lašče.

Skupaj 14. Od teh so postali duhovniki 4. Vseh: 54.

L. 1870. 11.

(VIII.—II. gimn.)

327. **Dolenec Jožef**, Planina.
 328. Eržen Lovro, Idrija.
 329. Požar Jakob, Brdo.
 330. Šumi Vincencij, Kranj.
 331. Zupančič Tomaž, Zasp.
 332. **Berčič Peter**, Stara Loka.
 333. Flis Janez, Dob.
 334. Končan Frančišek, Ljubljana.
 335. Lavrenčič Janez, Postojina.
 336. Kožuh Jožef, Polh. Gradec.
 337. **Majar Gašpar**, Dol.
 338. **Arko Mihael**, Sodrašica.
 339. Črnivec Anton, St. Vid pri Zatičini.
 340. Kladva Janez, Zasp.
 341. **Kljun Matej**, Ribnica.
 342. **Lesar Jožef**, Ribnica.
 343. Macher Janez, Škofja Loka.
 344. **Normali Ivan**, Višnja gora.
 345. Porenta Andrej, M. D. v Polju.
 346. Rihar Jožef, Polhov Gradec.
 347. Tavčar Alojzij, Št. Jernej.
 348. Zhašnik Frančišek, Dolenja vas pri Ribnici.

Skupaj 22. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 59.

L. 1871. 12.

(VIII.—II. gimn.)

349. **Potočnik Tomaž**, Železniki.
 350. **Zupanec Jernej**, Radovljica.
 351. Pintar Luka, Trata.
 352. Fabčič Janez, Goče.
 353. **Lampe Frančišek**, Črni Vrh nad Idrijo.
 354. Tramte Ignacij, Skocijan pri Dobravi.
 355. Vagaja Ludovik, Brdo.

Skupaj 7. Od teh so postali duhovniki 3. Vseh: 53.

L. 1872./3.

(VII.—II. gimn.)

356. Petrič Jožef, Ljubljana.
 357. Klopčič Frančišek, Čemšenik.
 358. Kopač Andrej, Begunje.
 359. Lavrenčič Matej, Vrhpolje pri Vipavi.
 360. Majaron Danijel, Borovnica.
 361. Avsenik Janez, Lesce (Žapuže).
 362. Lavrič Jožef, Žužemberk.
 363. Pintar Matej, Zali Log.
 364. Cetelj Janez, Bled (Grad.)

Skupaj 9. Od teh so postali duhovniki 3. Vseh: 45.

L. 1873./4.

(VIII.—II. gimn.)

365. Novak Jožef, Št. Rupert.
 366. Nagode Janez, Vrhnika.
 367. Bartol Marko, Sodrašica.
 368. Cuk Julij, Idrija.
 369. Lončar Janez, Križe p. Tržiču.
 370. Škofic Jožef, Mirna peč.
 371. Štritof Anton, Stari Trg pri Ložu.
 372. Šusteršič Abdon, Trnovo pri Ilir. Bistrici.
 373. Demšar Frančišek, Poljane.
 374. Hudovernik Anton, Zasp.
 375. Ilovski Albin, Novo mesto.
 376. Kremšek Janez, Planina.
 377. Možina Janez, Sp. Idrija.
 378. Sitar Matej, Ježica.

Skupaj 14. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 46.

L. 1874./5.

(VIII.—II. gimn.)

379. Kulavic Gustav, Gradec (Štaj.).
 380. Mašek Jožef, Radovljica.
 381. Porenta Jakob, Stara Loka.
 382. Gliebe Andrej, Stari Log (Alttag).
 383. Hudnik Matija, Dobrova.
 384. Peteln Martin, Tomišelj.
 385. Strobl Ludovik, Štanga.
 386. Zobec Anton, Ribnica.
 387. Adamič Andrej, Krka.
 388. Bezeljak Jošt, Črni Vrh nad Idrijo.
 389. Klemenčič Mihael, Št. Vid pri Zatičini.
 390. Lesjak Anton, Zatičina.
 391. Ponebšek Janez, Šmartno pri Litiji.
 392. Šmorancar Jožef, Škofja Loka.
 393. Vidergar Vincencij, Moravče.

Skupaj 15. Od teh je postalo duhovnikov 6. Vseh: 47.

L. 1875./6.

(VIII.—II. gimn.)

394. Berce Anton, Mošnje.
 395. Fertin Ignacij, Breznica.
 396. Klemenčič Janez, Podbrezje.
 397. Krek Frančišek, Selca.
 398. Mayr Frančišek, Kranj.
 399. Vilfan Ivan, Šmartin pri Kranju.
 400. Wrus Jožef, Litija.
 401. Bilec Anton, Zagorje.
 402. Mali Anton, Zg. Tuhinj.
 403. Rozina Frančišek, Javorje pri Litiji.
 404. Štepec Ignacij, Št. Vid pri Zatičini.
 405. Zavodnik Karol, Žužemberk.
 406. Zorec Janez, Žužemberk.

Skupaj 13. Od teh je postalo duhovnikov 6. Vseh: 54.

L. 1876./7.

(VIII.—II. gimn.)

407. Porubski Jožef, Kočevje.
 408. Elbert Boštijan, Deidesheim (Bavarsko).
 409. Šinkovec Avgust, Kamnik.
 410. Globočnik Eduvard, Škofja Loka.
 411. Česenj Andrej, Šmartno pod Šmarno goro.
 412. Gostiša Frančišek, Idrija.
 413. Hujan Frančišek, Smlednik.
 414. Klinar Viktor, Radovljica.
 415. Kostanjevec Jožef, Vipava.
 416. Košenina Peter, Sora.
 417. Kržišnik Jožef, Št. Lenart nad Škofjo Loko.
 418. Kuhar Andrej, Spodnji Tuhinj.
 419. Lesar Janez, Ribnica.
 420. Oblak Janez, Mavčiče.
 421. Stazinski Nikolaj, Metlika.
 422. Verderber Alojzij, Kočevje.
 423. Vovk Jakob, Čatež pri Kostanjevici.

Skupaj 17. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 55.

L. 1877./8.

(VIII.—II. gimn.)

424. Kušar Frančišek, Reteče.
 425. Bulovec Mihael, Trst.
 426. Hönigman Frančišek, Mitterdorf (Stara Cerkev).
 427. Šusteršič Frančišek, Glinice pri Ljubljani.
 428. Žužek Alojzij, Planina pri Vipavi.
 429. Erker Alojzij, Mitterdorf (Stara Cerkev).
 430. Kreiner Janez, Mitterdorf (Stara Cerkev).
 431. Krek Janez, Sv. Gregor.
 432. Kržišnik Jožef, Št. Lenart nad Škofjo Loko.
 433. Pavlin Frančišek, Smlednik.
 434. Pogačnik Frančišek, Tržič.
 435. Prestor Jakob, Smlednik.

Skupaj 12. Od teh je postalo duhovnikov 8. Vseh: 56.

L. 1878./9.

(VIII.—II. gimn.)

436. Pavlič Janez, Kranj.
 437. Stroj Janez, Podbrezje.
 438. Lokar Frančišek, Mirna Peč.
 439. Slak Matija, Dobrnice.
 440. Ferjančič Jožef, Goče.
 441. Janežič Konrad, Radovljica.
 442. Mohorčič Ignacij, Kozje.
 443. Perne Frančišek, Trstenik.
 444. Pogačar Janez, Komenda.
 445. Vončina Melhijor, Zagorje.
 446. Erker Ferdinand, Mitterdorf (Stara Cerkev).
 447. Jankovič Janez, Kostanjevica.
 448. Kavčič Matej, Žiri.
 449. Mantuani Jožef, Ljubljana.
 450. Štrancar Jožef, Ustje.
 451. Žnidaršič Anton, Dobrépolje.

Skupaj 16. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 63.

L. 1879./80.

(VIII.—II. gimn.)

452. Hafner Matej, Stara Loka.
 453. Koželj Valentin, Št. Jurij pri Kranju.
 454. Šavs Janez, Preddvor.
 455. Verhovšek Frančišek, Leskovec.
 456. Šturm Henrik, Metlika.
 457. Bartol Gregor, Sodrašica.

458. Cuderman Janez, Trstenik.
459. Legat Janez, Breznica.
460. Oštir Janez, Sv. Križ pri Kostanjevici.
461. Vidmar Frančišek, Begunje pri Cirknici.

Skupaj 10. Od teh so postali duhovniki 3. Vseh: 61.

L. 1880. 1.

(VIII.—III. gimn.)

462. Kreiner Alojzij, Mitterdorf (Stara cerkev).
463. Bizjak Henrik, Kranj.
464. Cvek Valentin, Škofja Loka.
465. Markič Mihael, Kranj.
466. Petkovšek Jožef, Bevke pri Vrhniki.
467. Sever Jožef, Ježica.
468. Čerin Jožef, Komenda.
469. Kunovar Janez, Št. Vid pri Ljubljani.
470. Loj Jožef, Mokronog.
471. Miklavčič Frančišek, Trata.
472. Rajčević Frančišek, Trata.
473. Sedej Matej, Zavrac.
474. Šašel Emil, Mokronog.
475. Tomšič Jožef, Šmartno pod Šmarno goro.
476. Ulčakar Jožef, Trata.
477. Vakselj Alojzij, Leskovec.

Skupaj 16. Od teh je postalo duhovnikov 5. Vseh: 59.

L. 1881. 2.

(VIII.—III. gimn.)

478. Drukar Avguštin, Kranj.
479. Žebre Alojzij, Ljubljana.
480. Berce Matija, Kamna Gorica.
481. Birk Frančišek, Jarše pri Ljubljani.
482. Novak Matija, Podzemelj.
483. Debevec Jožef, Begunje pri Cirknici.
484. Hribar Anton, Krka.
485. Kenk Frančišek, Brezovica.
486. Kosem Jožef, Boštanj.
487. Kunstelj Janez, Gôrje.
488. Majdič Frančišek, Mengeš.
489. Petrič Avguštin, Vipava.
490. Podpečnik Anton, Jesenice.
491. Steska Viktor, Ljubljana.
492. Ušeničnik Frančišek, Poljane.

Skupaj 15. Od teh je postalo duhovnikov 7. Vseh: 59.

L. 1882. 3.

(VIII.—III. gimn.)

493. Ivanetič Ivan, Metlika.
494. Vintar Jožef, Prečina.
495. Gregorič Rudolf, Andritz (Štajersko).
496. Pešec Frančišek, Ig.
497. Šturm Karol, Metlika.
498. Flerè Anton, Homec.
499. Höfler Alojzij, Ljubljana.
500. Gabrovšek Jožef, Planina.
501. Gregorin Frančišek, Mengeš.
502. Medved Anton, Kamnik.
503. Podlipnik Jurij, Kranjska gora.
504. Poljak Martin, Ljubljana.
505. Ušeničnik Aleš, Poljane.
506. Vilman Anton, Kor. Bela.
507. Zabukovšek Viktor, Kostanjevica.
508. Zupan Janez, Kropa.

Skupaj 16. Od teh je postalo duhovnikov 9. Vseh: 50.

L. 1883. 4.

(VIII.—III. gimn.)

509. Cestnik Anton, Čemšenik.
510. Fabiani Viktor, Žuzemberk.
511. Toporiš Ivan, Tržič.
512. Bulovec Anton, Radovljica.
513. Cvetek Ivan, Boh. Bistrica.
514. Gregorič Alojzij, Loški potok.
515. Jaklič Karol, Višnja gora.
516. Kulavic Janez, Podgrad.
517. Pečjak Gregor, Hinje.
518. Rožnik Tomaž, Horjul.
519. Starec Ivan, Lašče.
520. Stroj Alojzij, Dobrava pri Kropi.

Skupaj 12. Od teh je postalo duhovnikov 6. Vseh: 43.

L. 1884. 5.

(VIII.—III. gimn.)

521. Benkovič Jožef, Kamnik.
522. Mihelič Jakob, Kropa.
523. Porenta Gašpar, Stara Loka.
524. Kimovec Janez, Lašče.
525. Meršolj Janez, Radovljica.
526. Bernik Frančišek, Št. Vid nad Ljubljano.
527. Čemažar Janez, Selca.
528. Dietz Anton, Šturje.
529. Dolenc Anton, Postojina.
530. Hribar Vit, Zg. Tuhinj.
531. Kastelec Matija, Podgrad.
532. Knavs Frančišek, Loški potok.
533. Koblar Jožef, Selca.
534. Kogej Anzelm, Brezovica.
535. Mezeg Anton, Trata.
536. Nadrah Ignacij, Zatičina.
537. Opeka Mihael, Vrhnika.
538. Proseneč Frančišek, Sava pri Litiji.
539. Štrukelj Janez, Št. Vid nad Ljubljano.
540. Žener Jožef, Kiško.

Skupaj: 20. Od teh je postalo duhovnikov 13. Vseh: 51.

L. 1885. 6.

(VIII.—III. gimn.)

541. Pretnar Frančišek, Dobrava pri Kropi.
542. Trpin Ivan, Železniki.
543. Bernard Jernej, Škofja Loka.
544. Čadež Anton, Trata.
545. Finžgar Frančišek, Breznica.
546. Krištof Jožef, Vrhnika.
547. Smolej Janez, Kranjska gora.

Skupaj: 7. Od teh je postalo duhovnikov 5. Vseh: 51.

L. 1886. 7.

(VIII.—III. gimn.)

548. Maselj Janez, Primskovo pri Kranju.
549. Rihtaršič Janez, Selca.
550. Zdešar Anton, Horjul.
551. Bleiweis Frančišek, Naklo.
552. Bleiweis Peter, Naklo.
553. Remškar Valentin, Brezovica.
554. Lavrič Anton, Bloke.
555. Novak Jožef, Podzemelj.
556. Prelesnik Matija, Dobrépolje.
557. Preželj Luka, Boh. Bistrica.
558. Raznožnik Frančišek, Črni Vrh nad Idrijo.
559. Tič Lovro, Moravče.

Skupaj: 12. Od teh je postalo duhovnikov 8. Vseh: 51.

Vsebinska. *Doneski za zgodovino Alojzijevejšča. — 6. Domača učilnica. — 7. Knjižnica. — 8. Poduk v glasbi in petju. — 9. Kapela. — 10. Eksercicije za duhovnike. — 11. Vodstvo. — 12. Alojzniki.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Deveto leto.

Ljubljana, meseca avgusta 1896.

Številka 37.

Doneski

za zgodovino Alojzijevišča.

(Nabral o petdesetletnici vodja dr. Jos. L é s a r.)

(Konec.)

L. 1887./8.

(VIII.—III. gimn.)

- 560. Plantarič Jožef, Sv. Trojica pri Mokronogu.
- 561. Brejec Janez, Kovor.
- 562. Brdnik Janez, Šmartin pri Kranju.
- 563. Karlin Jurij, Škofja Loka.
- 564. Šubelj Janez, Kamnik.
- 565. Jarec Alojzij, Ajdovec.
- 566. Repinjec Jožef, Boh. Bistrica.
- 567. Širaj Andrej, Bloke.
- 568. Šmid Frančišek, Šmartin pri Kranju.
- 569. Valenčič Janez, Zagorje na Notranjskem.
- 570. Žun Valentin, Trboje pri Smledniku.

Skupaj: 11. Od teh je postalo duhovnikov 5. Vseh: 50.

L. 1888./9.

VIII.—III. gimn.

- 571. Godec Janez, Boh. Bistrica.
- 572. Kušar Valentin, Reteče.
- 573. Koman Valentin, Št. Vid nad Ljubljano.
- 574. Košir Janez, Št. Jošt nad Polhovim Gradcem.
- 575. Lavrič Jožef, Blagovica.
- 576. Rebol Blaž, Trstenik.
- 577. Zajec Janez, Krka.

Skupaj: 7. Od teh so postali duhovniki 4. Vseh: 44 in 7 gg. bogoslovcev.

L. 1889./90.

(VIII.—III. gimn.)

- 578. Jerše Jožef, Šmartin pri Kranju.
- 579. Capuder Janez, Moravče.
- 580. Ciuha Ferdinand, Zgornja Hrušica pri Ljubljani.
- 581. Arh Luka, Kamna gorica.

- 582. Debevec Janez, Postojina.
- 583. Koritnik Anton, Polh. Gradec.
- 584. Merhar Janez, Dolenja vas pri Ribnici.
- 585. Pengov Frančišek, Sv. Jakob ob Savi.
- 586. Petrič Janez, Cerklje.
- 587. Pirc Frančišek, Črni vrh nad Idrijo.
- 588. Tičar Jožef, Trboje pri Smledniku.
- 589. Verbič Ferdinand, Borovnica.
- 590. Zemlja Frančišek, Breznica.

Skupaj: 13. Od teh je postalo duhovnikov 9. Vseh: 43 in 8 gg. bogoslovcev.

L. 1890./1.

(VIII.—III. gimn.)

- 591. Žust Jakob, Poljane nad Loko.
- 592. Bravhar Jožef, Št. Jurij pri Kranju.
- 593. Legat Evgen, Zagorje na Notranjskem.
- 594. Mesar Alojzij, Jesenice.
- 595. Ogorelec Vincencij, Šmarije.
- 596. Ogrizek Jakob, Slavina.
- 597. Pirnat Maksimilijan, Moravče.
- 598. Plahutnik Janez, Ljubljana.
- 599. Rebol Frančišek, Preddvor.
- 600. Terškan Štefan, Sostro.
- 601. Zabret Valentin, Predoslje.
- 602. Zupan Jožef, Grad (Bled).

Skupaj: 12. Od teh je postal duhovnik 1. Vseh: 43 in 8 gg. bogoslovcev.

L. 1891./2.

VIII.—III. gimn.)

- 603. Kržišnik Jurij, Poljane nad Loko.
- 604. Demšar Jožef, Škofja Loka.
- 605. Sušnik Rihard, Škofja Loka.

606. Majdič Frančišek, Čemšenik.
 607. Bakovnik Janez, Št. Jurij pri Kranju.
 608. Brezic Frančišek, Horjul.
 609. Gabršek Frančišek, Holmec.
 610. Ilec Janez, Ribnica.
 611. Juvan Janez, Šmartino pod Šmarno goro.
 612. Kalan Jakob, Dobrava pri Kropi.
 613. Kogovšek Mihael, Št. Vid nad Ljubljano.
 614. Lah Lovro, Komenda.
 615. Magajna Andrej, Vreme.
 616. Miklavčič Janez, Škofja Loka.
 617. Razboršek Jakob, Čemšenk.
 618. Sever Frančišek, Škofja Loka.
 619. Zaplotnik Ignacij, Goriče.

Skupaj: 17. Od teh sta postala duhovnika 2. Vseh: 49 in 1 g. bogoslovec.

L. 1892. / 3.

(VIII.—III. gimn.)

620. Janec Peter, Križe p. Trziču.
 621. Ocepek Jožef, Št. Lambert.
 622. Avser Frančišek, Boh. Bela.
 623. Cvetek Anton, Srednja vas v Bohinju.
 624. Grivec Frančišek, Ajdovec.
 625. Klemenec Janez, Slavina.
 626. Lenard Leopold, Svibno.
 627. Prijatelj Jan. ml., Dobrépolje.
 628. Prijatelj Jan. st., Sódrašica.
 629. Voljč Jakob, Vrhnika.
 630. Volk Matija, Ovsiše.
 631. Lombar Anton, Trstenik.
 632. Merkun Anton, Ig.
 633. Kimovec Frančišek, Cerklje.

Skupaj: 14. Vseh: 51 in 1 g. bogoslovec.

L. 1893. / 4.

(VIII.—III. gimn.)

634. Knific Janez, Smlednik.
 635. Skubic Anton, Lipoglav.
 636. Ahačič Matej, Sv. Ana pri Trziču.
 637. Logar Jožef, Metlika.
 638. Peček Boštijan, Bioke.

Skupaj: 5. Od teh je postal duhovnik 1. Vseh: 52.

L. 1894. / 5.

(VIII.—III. gimn.)

639. Cuderman Jožef, Trstenik.
 640. Mencej Jožef, Ig.
 641. Röthel Jurij, Mitterdorf (Stara Cerkev).
 642. Pečarič Martin, Metlika.
 643. Pirc Jožef, Velesovo.
 644. Štular Martin, Metlika.
 645. Jeglič Janez, Podbrezje.
 646. Kopatin Viktor, Št. Vid nad Vipavo.
 647. Kostelec Martin, Metlika.
 648. Podbevšek Jernej, Vranja peč.
 649. Sušnik Anton, Mekine.
 650. Šarabon Vincencij, Trzič.
 651. Žnidaršič Anton, Dobrépolje.
 652. Vrhovec Frančišek, Brezovica.

Skupaj: 14. Vseh: 58 in 1 g. bogoslovec.

L. 1895. / 6.

(VIII.—III. gimn.)

653. Vovko Frančišek, Škocijan pri Dobravi.
 654. Perko Ivan, Poljane.
 655. Sojar Anton, Sp. Šiška.
 656. Bukovnik Janez, Ljubljana.
 657. Dolinar Jožef, Cerklje.
 658. Hacin Jožef, Cerklje.
 659. Kajfež Jožef, Banjaloka.
 660. Kralj Alojzij, Višnja gora.
 661. Novak Alojzij, Trnovo pri Ilir. Bistrici.
 662. Peterlin Viktor, Ribnica.
 663. Pretnar Jožef, Podbrezje.
 664. Prijatelj Vladimir, Novo mesto.
 665. Sever Maksimilijan, Loški potok.
 666. Štrubelj Janez, Polica.
 667. Turek Anton, Sv. Vid pri Cirknici.

Skupaj 15. Vseh: 58.

13. Pisateljevanje

alozzijeviških gojencev.

Usodepolno leto 1848. je vzbudilo v Slovencih živahno gibanje na slovstvenem polju. Tudi v Alojzijevišču se je vzbujalo marljivo življenje. Ni čuda! Kako naj se ne bi vnel slovstveni ogenj v srcih nadepolnih mladeničev, ki so si bili svesti, da jim bode sejati med Slovenci seme božje besede ne samo z govorom, ampak tudi s peresom? V slovenščini vaditi, uriti se, je bilo tistikrat toliko potrebnejše, ker šola v tem obziru ni storila skoraj ničesar*), »red« iz slovenščine se niti ni vpošteval.

Zato je bilo posebne pomembe za Alojzijevišče in njega gojence, da je šestošolec **Matej Frelih** (Vitoški, umrl kot trebanjski dekan 1. febr. l. 1892) l. 1848 jel s tovariši spisovati domač list z imenom »Slovenska Daničica«.

Kakor je namreč vodja dr. Pogačar izdajal »Danico«, tako so po njegovem vzgledu gojenci spisovali »Daničico«. Take domače pismene vaje so marsikateremu nadarjenemu Alojzniku pokazale pot do slovstvenega delovanja, njemu v slavo, narodu v korist.

Kakor pri mladini sploh je tudi med Alojzniki prva slovstvena navdušenost kmalu ponehala. »Daničica« je ugasnila; a zavest, da so take vaje silno koristne, ni izumrla nikdar do današnjega dne. Ko se je »Daničica« utrnila in je solnce posijalo, jeli so kliti »Mladi cvetki na vrtecu pomladanskim«.

Takrat je pognal tudi »Limbar« kalí, ali obdržal se je le malo časa.

Zato je prisijala »Daničica« v večji in lepši obliki. Sijala je nekaj časa, pa kmalu delila usodo s prvo »Daničico«.

L. 1851. pa se je prikazala na nebu Alojzijevišča »Slovenska Daničica«, tednik mladosti Alojzi-

*) Prim. M. Pleteršnika članek: »Slovenščina na ljubljanskem liceju« v izvestju c. kr. velike gimnazije ljubljanske l. 1887.

jevišča v poduk in kratek čas. Užgal jo je osmošolec **Jožef Marn** († 27. jan. 1893). Alojzniki so jo pozdravili z veseljem in srčno radostjo. Upali so, da bo svetlo sijala dalj časa ko prva in druga, toda doživela je samo jeden letnik.

Pomagali so Marnu, n. pr.: *J. Rogač, J. Žvegelj, J. Stritar, V. Lah* i. dr.

Kakšen duh je preveval »Slovensko Daničico«, spoznaj blagovoljni čitatelj iz uvoda, s katerim je pozdravil urednik tovariše, pišoč: »Pravo znanje s pravo krepostjo strniti, je Alojzijevišča imenitna naloga. In res, kaj ti pomaga glava polna dima učenosti, ako je pa led v tvojem srcu? Le ako je toplo v tvojem srcu in jasno v tvoji glavici, le tedaj si junak v pravem pomenu prelepe besede.«

»Daničica« je zgodaj ugasnila v škodo Alojznikom in — slovenskemu slovstvu; a kar je najhuje, celih sedemnajst let se ni prikazala na Alojzijeviškem obnebu nobena zvezdica sestrice.

Šele v začetku šolskega leta 1868/9 se je rodil nov list: »D o m a č e V a j e« z geslom: »Iz malega raste veliko.«

Pot »Domačim vajam« pa so bile pripravile »govorniške vaje«, ki so se bile ustanovile l. 1866/7. Nekateri gojenci so govorili lastne sestavke, drugi pa so deklamovali ptuje izdelke v raznih jezikih.

V VIII. razredu je bilo l. 1868/9 več odličnih in vrlih Alojznikov, n. pr.: *Anton Jeglič, Jožef Marinko, † Lovro Oblak, † Matej Tonejec* (Samostal), † *Žiga Bohinec*. V mladeniškem ognju se dogovoré, da se hočejo sami uriti v slovenskem pisateljevanju in povabiti k vajam tudi mlajše tovariše. Zato skličejo vse Alojznike v svojo sobo (št. 38 v II. nadstropju) ter predlagajo, naj se ustanové »Domače Vaje«. Z veseljem se je vsprejel predlog. Urednikom izvolijo VIII. **Lovro Oblaka** (umrl kot kapelan v Moravčah). Vodstvo se je tega samostalnega koraka gojencev seveda razveselilo in od tistega časa pa do danes marnim očesom spremljalo to prostovoljno delovanje alojzniške mladine.

Listu prvo glavo je narisal † *Jožef Karlin*, takrat šestošolec. Kot spomin na nekdanjo »Daničico« nosi značilno zvezdo-vodnico. Pisatelji I. letnika so bili n. pr. *Anton Jeglič, Josip Marinko, Ivan Jenko* (umrl kot profesor v Gorici), *Frančišek Detela, Davorin Mulej, Davorin Hostnik, Jancz Svetina*.

»Domače Vaje« izhajajo še danes. Od leta do leta se kaže napredek. In sad? Poberi ga iz naslednjih imen in števil:

L. II. Urednik: **Ivan Svetina**.

1869/70. Pisatelji n. pr.: *Andrej Šimenec, Andrej Pipan, Matiju Kolar, Val. Štempihar, Ivan Gogala* i. dr.

L. III. Urednik: **Anton Žlogar**.

1870/1. Pisatelji n. pr.: *Jožef Lavtižar, Fr. Meršolj, Jožef Resnik* i. dr.

L. IV. Urednik: **Jožef Resnik**.

1871/2. Pisatelji n. pr.: *Mihael Seršen, J. Bregar, D. Hostnik* i. dr.

L. V. Urednika: Prvo polletje: **Jožef Milavec**.

1872/3. Drugo polletje: **Anton Koblar**.

Pisatelji n. pr.: *Fr. Gornik, G. Vilman, Lovro Rozman, A. Tavčar, L. Pintar* i. dr.

1873/4. Leta 1873/4 ni bilo »Domačih Vaj«. Z novim letom 1875 pa so jih nekateri vrli Alojzniki zopet oživili in krepko podpirali do konca leta.

L. VI. Urednik: **Anton Koblar**.

1875. Pisatelji na primer: *P. Berčič, T. Potočnik, R. Merčun, A. Karlin, J. Lesar*.

L. VII. Urednika: **A. Karlin** do konca aprila, 1875/6. **Jos. Lesar** do konca leta.

Pisatelji n. pr.: *Mihael Arko, J. Macher, M. Lavrenčič, Ivan Avsenik, Anton Štritof, G. Kulavic, M. Hudnik*.

L. VIII. Urednik: **Josip Lesar**.

1876/7. Pisatelji n. pr.: *Fr. Lampe, D. Majaron, Fr. Krek, Ivan Kremešek*.

Drugega polleta 1876/7 in celo leto 1877/8 ni bilo »Domačih vaj«. Oživile so se zopet v začetku šolskega leta 1878/9.

L. IX. Urednik: **Martin Petelin**.

Podurednik: **Fr. Krek**.

1878/9. Pisatelji n. pr.: *M. Bulovec, A. Sinkovec, J. Ponebšek, A. Adamič*.

L. X. Urednik: **A. Adamič**.

1879/80. Pisatelji n. pr.: *M. Klemenčič, Fr. Šušteršič, J. Krek*.

L. XI. Urednik: **A. Adamič**.

1880/1. Pisatelji n. pr.: *Fr. Rozina, A. Bilc*.

Tega leta so imeli Alojzniki tudi govorniške vaje.

L. XII. Urednik: **Fr. Šušteršič**.

1881/2. Pisatelji n. pr.: *J. Pavlič, M. Markič, Emil Šašelj, J. Vovk, Fr. Verhovšek*.

L. XIII. Urednik: **Fr. Verhovšek**.

1882/3. Pisatelji n. pr.: *A. Česenj, Jan. Lesar, A. Žužek, J. Kunovar, Jos. Debevec, A. Medved*.

L. XIV. Urednik: **J. Oštir**.

1883/4. Pisatelji n. pr.: *Fr. Pavlin, Fr. Pernè, Frančišek Rajčević, V. Fabiani*.

L. XV. Urednik: **J. Oštir**.

1884/5. Pisatelji n. pr.: *M. Novak, Fr. Kenk, A. Hribar*.

- L. XVI. Urednik: **Fr. Rajčević**.
1885/6. Pisatelji n. pr.: *Fr. Birk, V. Steska, T. Rožnik* in drugi.
- L. XVII. Urednik: **Fr. Ušeničnik**.
1886/7. Pisatelji n. pr.: *A. Ušeničnik, Ivan Cvetek, J. Žener* i. dr.
- L. XVIII. Urednik: **A. Ušeničnik**.
1887/8. Pisatelji n. pr.: *Josip Benkovič, M. Poljak, A. Stroj, Fr. Knavs* i. dr.
Ošem in dvajseta, posebno krasna številka tega letnika, z dobro zadeto podobo Leona XIII., katero je narisal VIII. G. Porenta, je posvečena sv. Očetu zlatomašniku.
- L. XIX. Urednik: **A. Stroj**.
1888/9. Pisatelji n. pr.: *J. Meršolj, G. Pečjak, J. Trpin, Fr. Bernik, M. Opeka* i. dr.
Osma številka tega letnika (2. dec. 1888) je »cesarjeva številka«, posvečena štiridesetletnici vladanja presvitlega cesarja Frančiška Jožefa. Obsega celih 72 strani. Krasí jo dobro zadet obraz Nj. Veličanstva, ki ga je narisal VIII. *Fr. Pretnar*. Sploh se ta letnik odlikuje posebno po risarijah imenovanega osmošolca.
- L. XX. Urednik: **Mihael Opeka**.
1889/90. Pisatelji n. pr.: *M. Kastelec, Ivan Štrukelj, A. Zdešar, Fr. Finžgar* i. dr.
- L. XXI. Urednik: **Fr. Finžgar**.
1890/1. Pisatelji n. pr.: *Fr. Bleiweis, J. Godec, M. Prelesnik, V. Žun, Iv. Zajec* i. dr.
Na čelu temu letniku je slavnostna številka 28 strani broječa, katero so poklonili Alojzniki vzorniku svojemu sv. Alojziju ob tristoletnici njegove smrti (21. jun. 1591). Umetno jo je okrasil VIII. *Jurij Karlin*.
- L. XXII. Urednik: **M. Prelesnik**.
1891/2. Pisatelji n. pr. *Jos. Jerše, L. Preželj, A. Širaj, J. Lavrič, M. Pirnat* i. dr.
- L. XXIII. Urednik: **A. Širaj**.
1892/3. Pisatelji n. pr.: *Iv. Capuder, Iv. Košir, Iv. Merhar, Jos. Tičar* i. dr.
Ta letnik krasí slavnostna številka (44 str.) v spomin petdesetletnice škofovanja Leona XIII. Risarije in slikarije so iz dobro izurjene roke *J. Prijatelja* st.
- L. XXIV. Urednika: **I. Košir** v I. polletju.
1893/4. **I. Merhar** v II. polletju.
Pisatelji n. pr.: *I. Knific, I. Debevec, A. Koritnik, J. Kržišnik, J. Žust, Fr. Gabršek, F. Grivec* i. dr.

- L. XXV. Urednik: **J. Kržišnik**.
1894/5. Pisatelji n. pr.: *I. Petrič, F. Žemlja, J. Ogrizek, L. Lah, A. Lombard, F. Kimovec, L. Lenard, I. Prijatelj* st., *J. Voljč, V. Kopatin* i. dr.
Letnik šteje samo 35 številok; potresna nesreča je temu vzrok. A za petindvajsetletnico so nadomestili risarji, kar so zamudili pisatelji. Začetnice pri posameznih spisih so namreč vseskozi skrbno zrisane in tudi več slik krasí ta letnik. Pohvalo zaslužijo risarji: VII. *Fr. Majdič*, VI. *F. Gabršek*, in VI. *L. Lah*. Tega leta so se tudi z nova pričele govorniške vaje.
- L. XXVI. Urednik: **J. Ogrizek**.
1895/6. Pisatelji n. pr.: *F. Rebol, A. Skubic, V. Zabret, I. Juvan, J. Mencej, J. Voljč, F. Vrhovec, J. Logar, M. Štular, J. Hacin*.
Pripravila se je slavnostna številka v spomin petdesetletnice, odkar se je ustanovilo Alojzijevišče (1. okt. 1846). — Govorniške vaje so se prav živahno nadaljevale.
Razun imenovanih risarjev »Domačih Vaj« naj se navedejo še naslednji: *L. Pintar, M. Sitar, M. Marčkič, V. Cvek, A. Hribar, I. Rihtaršič, A. Širaj, M. Štular*.

14. Praznovanje petdesetletnice.

Spodobilo se je, da je Alojzijevišče slovesno praznovalo prvi svoj jubilej — petdesetletnico. Zgodovinski rok za to praznovanje bi bil 1. oktober 1896, ker so bili tisti čas v zavod vsprejeti prvi gojenci. Ker pa bi bilo neprilичno, takoj po počitnicah prirejati slavnost, odločil se je god sv. Alojzija za cerkveno praznovanje in dan 1. julija za »slavnostni večer«.

a) Cerkevno praznovanje.

God sv. Alojzija, prvega hišnega patrona, se obhaja v Alojzijevišču sicer vsako leto slovesno. Letošnje praznovanje njegovo pa je bilo toliko pomenljivejše, ker so tega dne obiskali sami prevzv. gospod knezoškof hišo. Ob 8. uri so opravili v hišni kapeli sv. mašo, po kateri so v lepih besedah nagovorili gojence. Govorili pa so o zvestobi do poklica. Pokazali so, kako je sv. Alojzij ostal, spoznavši za trdno, kam ga Bog kliče, zvest temu klicu in poklicu in premagal vse ovire, dokler ga ni dosegel. Prav tako važno je, — so poudarjali Prevzvišeni — da tudi Alojzniki, ki so se namenili za duhovski stan, zvesti ostanejo poklicu. Zato naj mladeniči zlasti pazijo na čistost srca, na leposlovne izdelke, katere čitajo, na tovarišije, zlasti o počitnicah.

Po cerkvenem pravilu so obiskali milostni gospod knezoškof gojence po njih učnih sobah, kjer so se zanimali za vsakega, za vsakega imeli prijazno besedo pohvale, bodrila ali tolažbe.

b) *Slavnostni večer.*

Za sredo 1. julija 1896, ob 7. uri zvečer, so se bila razdala in razposlala »Vabila« k »slavnostnemu večeru«, ki se je imel vršiti v znamenju hvaležnosti Alojznikov do mnogoterih dobrotnikov.

Prišli so bili premil. gospod knezoškof, več gospodov stolnih kanonikov, c. kr. gimnazijski ravnatelj gosp. A. Senekovič, nekaj gospodov gimnazijskih profesorjev in lepo število duhovnikov, med katerimi je bilo največ nekdanjih Alojznikov.

Vspored slavnosti je bil naslednji:

1. **Pozdrav.** Zložil in predaval VI. Ivan *Prijatelj* st.
2. **Slavnostni govor.** Govoril VIII. Frančišek *Rebol*.
3. **Mladi mornar.** Šesteroglasni mešani zbor se samospevi. Na besede dr. Josipa *Deberca* zložil v spomin rajnemu knezoškofu Antonu Alojziju Wolf-u o petdesetletnici Alojzijevišča Anton *Foerster*.
4. Jos. Schneider **Fides et scientia.** Deklamoval VII. Janez *Juvan*.
5. Emanuel Bach **Pomladna romanca.** Za harmonij in klavir priredil Waldemar Schneider. Igrala VIII. Valentin *Zabret* in VIII. Peter *Janec*.
6. Dr. Fr. Liszt **Ss. Ciril in Metod.** Moški zbor. Na harmoniju spremljal VIII. Peter *Janec*.
7. Jos. Seeber **Das Bild.** Deklamoval VIII. Valentin *Zabret*.
8. Pavel Hassenstein **V maju.** Duo za harmonij in klavir. Igrala VI. Frančišek *Kimovec* in VI. Matija *Volk*.
9. Mihael Opeka **Ob Koloseju.** Deklamoval VI. Ivan *Prijatelj* st.
10. **Živa podoba.** Trivij: gramatika, retorika, dijalektika, in kvadrivij: muzika, aritmetika, geometrija, astronomija.
11. **Laudes Hincmari.** Za moški zbor in samospeve se spremljevanjem na harmoniju.

»Pozdrav« je udaril na pravo struno: nocoj slavimo petdeseti god častitljive matere Alojznice. Kdo jej ne bi voščil sreče ob takej priliki?

Z zanimanjem smo potem poslušali »slavnostni govor«, ki nam je lepo pojasnil, kaj je ta mati že storila v petdesetih letih svojega življenja, da je imela namreč že 667 gojencev, od katerih jih je vzgojila 256 za duhovski stan, v katerem jih še sedaj deluje 157, bodi si kot svetni bodi kot redovni mašniki, 27 pa se jih v bogoslovju zanj pripravlja. Spominjal se je tudi hvaležno rajnega nepozabnega ustanovitelja Antona Alojzija Wolfa, kateri gotovo že vživa plačilo pri Bogu za svoje veliko, cerkvi in domovini tako koristno delo.

Po govoru, ki je bil bolj »utile« — ker koristno je, spominjati se slavnih mož, ki nas s svojim delovanjem budé, da tudi mi hodimo za njimi, — sledilo je »dulce«, po znanem napisu nad alojzijeviškim odrom: »omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci« (občno

pohvalo žanje, kdor druží poduk z zabavo), in sicer se je pel »Mladi mornar«, čegar misel je ta, da v viharnem življenju, ko je vse tako nestalno in se uniči toliko ladij in čolnov — mladih ljudij —, potrebuje mladenič Alojznik, ki hoče varno dospeti v pristanišče, v duhovski stan, spretnega krmarja, in ta mu je sveti Alojzij, katerega vabi v pesmi, naj »stopi v čoln in bodi voj«, in potrebuje svetlika, po katerem se v temi brezverstva ravná, in ta mu je — sveti Salezij, oba hišna zavetnika. Potem naj le divjá vihar, čoln bode plaval mirno in priplaval do cilja.

Deklamacija latinske pesmi »Fides et scientia« iz zbirke pesmi rajnega tržaškega prošta J. Schneider-ja se je lepo vjemala z namenom slavnosti, hoteča pokazati, kako mora biti vera pri vsem teženju po vedi vendar le — prva, segla je pa tudi marsikomu — do srca, ker je tudi prišla iz srca.

Mnogo zanimanja je vzbudila tudi živa podoba, katera nam je predstavljala srednjeveško šolo, če hočete: gimnazij. Strinjala se je zopet kaj primerno z ostalim vspeodom, ker je kazala — brez besedij — kje smo prav za prav, kdo so prebivavci te hiše, da so to namreč dijaki, kateri se trudijo z gramatiko, aritmetiko, geometrijo, muziko, retoriko i. dr., in morda bo ta podoba komu izmed njih v tolažbo, ker vidi, da vsega, kar se uči on sedaj, so se učili že pred njim — v temnem srednjem veku.

Najbolj pa med vsemi točkami je ugajala zadnja, »Laudes Hincmari«. To so bile ovacije, pozdravi, s katerimi so pobožni št. galski menihi pozdravljali visoke cerkvene in svetne dostojanstvenike, kedar so se mudili pri njih. Ime imajo te »laudes« od Hinkmarja, nadškofa rêmškega († 882), ker so se prepevale pri različnih sinodah, katerim je načeloval.

Prva ovacija je veljala svetemu očetu Leonu, čegar predniki so pred tristo leti ukazali ustanovitev semenišč in ki je tudi sam ves skrben za mladi duhovski naraščaj. druga presvitlemu cesarju, čegar stric Ferdinand I. je l. 1846 potrdil zavod, tretja prevzvišenemu knezoškofu Jakobu, kateri vedno goji veliko skrb za zavod, četrta duhovnikom ljubljanske škofije, ki so toliko pripomogli s svojimi doneski za ustanovitev Alojzijevišča, in peta vsem blagim dobrotnikom.

Mil. gosp. knezoškof so ob koncu slavnosti izrazili svoje veselje nad vsem, kar so videli in slišali, hvaležno omenjali svojega prednika, knezoškofa Antona Alojzija Wolfa ter s toplimi besedami zahvalili vse bivše in sedanje predstojnike.

Za petdesetletnico so došla od več strani materij Alojznici iskrena voščila. Naj bi se izpolnila!

Doneski

k zgodovini kočevske fare.

(Sestavil Viktor Steska.)

(Nadaljevanje.)

Kapelice, znamenja in križi.

Znamenja, nahajajoča se v kočevski fari, so trojne oblike, kazoča s tem trojno dôbo postanka.

Prva znamenja so masivno zidana iz kamena in imajo le nekoliko dolbin za podobe. Na sprednji strani je dolbina navadno večja, na zadnji in na stranskih straneh pa manjša. Taka znamenja se nahajajo v Lienfeldu ob pokopališču, v Dolgi Vasi ob cesti in za vasjo na polju, v Hohenegu, na polju pri vasi Zwischlern. Preje so se nahajala taka masivna znamenja tudi v vasi Schalkendorf zunaj na polju, in sredi vasi, v Klindorfu na krajih, kjer stojita sedaj novejši znamenji, v Lienfeldu ob poti v Hasenfeld, v Zwischlern, kjer stoji sedaj križ.

Nastala so znamenja te vrste najbrže sredi prejšnjega veka. V Zwischlern je stala zapisana na znamenju, katero so že podrli, letnica 1747. Pripoveduje se pa, da je bilo istodôbno sezidano znamenje zunaj vasi na polju.

Druga mlajša oblika ima to posebnost, da imajo znamenja te vrste spredaj prostorno dolbino. Navadno zaklepajo to dolbino železna vrata, ki varujejo tudi pušico za vbogajme. Taka se nahajajo v vaseh: Klindorf, Lienfeld, Grafenfeld in Hasenfeld.

Tretja vrsta znamenj, in sicer najnovejša, so kapelice z vhodom. Nahajajo se v vaseh: Schalkendorf (2), Zwischlern, Lienfeld, Klindorf za cerkvijo, Hornberg.

Skoro povsod, kjer stoji sedaj novo znamenje, stalo je preje že staro, katero so pozneje popravili in preuredili v novo.

Znamenja so sezidana večinoma radi zaobljube, bodisi posameznih oseb, ali vse soseske. Kolikor se izpozna iz pripovedk, nastalo jih je največ ob kužnih boleznih, ob človeški in živinski kugi in ob koleri. Človeška kuga je po Kranjskem razsajala l. 1578, 1600, 1601 (Parapat. potem l. 1645 v Dravljah, l. 1646 v loški okolici, l. 1655 v Gradcu. Bali so se je tudi na Kranjskem. (Dr. F. Kos: Doneski k zgodovini Škofje Loke itd. št. 228, 231, 424). Goveja kuga je morila leta 1732 okoli Bleda in Radolice. Gosposka je opominjevala ljudstvo in mu nasvetovala, kako se odpravlja bolezen. L. 1761 je prišla v Kočevje. Od 16. febr. do 7. sušca je pocepalo dvajset glav, štiri so bile bolne. L. 1766 se je zopet prikazala. L. 1768 se je pričela v Koflern, kjer

je poginil jeden vol. Mestni kirurg ga je ogledal in dobil za ogled 51 kr. iz grajske blagajnice. Peter Rom iz Gnadendorfa je pa moral oditi kot sèl v septembru v Novo Mesto na okrožni urad s tolažilnim poročilom, da se bolezen ne širi. Dobil je navadne potnine 8 $\frac{1}{2}$ kr. (Hauptbuch str. 85).

Hudo je vznemirila ljudi kolera l. 1836 in še huje l. 1855. V kočevski fari jih je umrlo l. 1836 od 18. julija do 25. oktobra 80, in l. 1855 od 28. julija do 5. oktobra 202, tako, da jih je pomrlo isto leto 311, dočim leto pozneje samo 85. — Ker je bilo toliko mrličev, trebalo je razširiti mestno pokopališče. Dekan in župnik v Stari Cerkvi, Martin Rankel, je je blagoslovil 21. novembra l. 1836. Novo pokopališče v Hasenfeldu in Hornbergu je blagoslovil 29. novembra. Prepovedal je tedaj tudi prebivalcem vasi Schwarzenbach, naj ne pokopljejo odslej nobenega mrliča več na starem pokopališču krog cerkve. To beleško je napravil v matici tedanji administrator Jurij Gornik. Vsled te kolere je več spominkov. Tudi so se ljudje zaobljubili na božja pota, recimo na sv. Ano in v Staro Cerkev, kamor hodijo Klindorfari na god Marijinega obiskanja.

Preidimo k posameznim znamenjem, držeč se cest, vodečih iz Kočevja na razne strani.

1. *Dolga Vas* (Grafenfeld). Pred mostom te vasi se nahaja znamenje, katerega tloris je štirikoten, samo zadnja stran je na sredi nekoliko vzbokla. Široko je znamenje 200 cm, visoko 250 cm, zadaj je zaokrožek sam 150 cm širok. Dolbina je na vrhu zaokrožena; visoka je 120 cm. Spredaj je kamen za klečalnik. V dolbini se nahaja soha bl. Dev. M., stoječe in držeče Jezusa z desnico, z levico pa zlato žezlo. Preje je bila druga Marija v dolbini, katero hrani sedaj žena Šešarkova št. 80. To soho je neki slaboumen človek zapalil, da ji je pogorela obleka in da se je na več krajih osmodila. Imenovana žena jo je dala potem preslikati. Novo soho je pa darovala neka žena, rojena Svetič, ki jo je zaobljubila, če ji ozdravi mož. Zemljišče, kjer soha stoji, spada k št. 41. Sezidal je znamenje neki Svetič l. 1818, kakor se je preje čitalo na zidu. Čudno pa je, da se dve stari ženici Marija Svetič, stara 81 let, in Marija Schleimer, stara 86 let, nič ne spominjata, kedaj bi bilo postavljeno. Druga vé povedati le sledečo pripoved: Nekoč sta bila dva zaprta. Prvega so kmalu

izpustili, drugega, ki je bil tat, pridržali so v zaporu. Tat je povedal svojemu tovarišu, da je zakopal ukradeni denar pri onem znamenju. Ko pride le-ta domov, gre kopat k znamenju, a zaman. Za njim so še drugi kopali, a tudi brezuspešno. Znamenje hrani lep mesingast svečnik.

Drugo znamenje stoji ob cesti nasproti kálu in oni hiši, pred katero stojita dve lipi. Visoko je do strehe 208 cm, široko in dolgo 118 × 125 cm in ima dvostransko streho. Dolbini sta dve, večja proti mestu, manjša proti cesti. Podobe se menjavajo ob raznih časih, kakor jih kdo daruje. Ljudje pripovedujejo, da sta kapelico postavila brata, stanujoča v hiši nad kálom, ker sta bila srečno obvarovana hude nalezljive bolezni. Iz tega nedostatnega poročila je razvidno, da je znamenje zaobljubljeno in sicer radi kužne bolezni.

Tretje znamenje se nahaja vzhodno na polju in že razpada. Visoko je 225 cm, široko 112 × 114 cm. Spredaj ima večjo dolbino (83 cm visoko, 68 cm široko) zgoraj zaokroženo, na treh drugih straneh so nekoliko više tri manjše dolbine. Streha je štiristranska. V večji dolbini se nahaja mal križ, podobni.

2. *Lienfeld*. Nasproti cerkve stoji znamenje do strešnega zidca 224 cm visoko, 163 cm široko in 135 cm dolgo. Spredaj sta dve stopnici. Dolbina je 125 cm visoka, zgoraj zaokrožena. V njej je soha žalostne M. B. Na strehi je patrijarhalen križ. Morda spominja na oni čas, ko je bil Mihael Brigido nadškof ljubljanski (1788 do 1806). Cerkvenik trdi, da je bila preje zapisana letnica 1806. O postanku tega znamenja sem čul dve različici. Neki vaščan je šel skozi gozd. V gozdu sreča jokajočo ženico in nesočo podobo žalostne Matere B. Zakaj se jočeš? vpraša mož. Zato, ker so ljudje zavrgli to podobo, ko so dobili novo za ono-le znamenje, odgovori mu žena. Ubožica, ne vem, kaj naj počnem s podobo. Vzela sem jo, ker se mi je smilila. Mož jo prosi za podobo in jo odnese domov. Ljudje so jo čimdalje bolj častili in slednjič znamenje postavili. — Drugi pa trdijo, da je podobo kupil oče Martina Rankel-a, dekana v Stari Cerkvi, ko je le-ta še hodil v Ljubljani v šolo. Domá je potem znamenje sezidal v obližju svoje hiše.

Omeniti je, da je znamenje jako priljubljeno pod imenom »Maria Taferl«; zlasti ne gre noben Slovenec ali Hrvat ob Kolpi tod mimo, ne da bi molil ali kaj daroval.

Drugo znamenje se nahaja ob pokopališču. Tloris je popoln kvadrat, čegar stran meri 110 cm. Visoko je 160 cm do zidca, nad katerim se nekoliko zoži. Ta nastavek je do strehe visok 80 cm. Streha je štiristranska. Dolbine se nahajajo v nastavku na vsaki strani. V treh

so slike na steklo, v dolbini proti šoli je tiskana podoba, a v kotih nad doblino zopet dve sliki na steklo. Slike so kramarsko blago in predočujejo 1. Marijino kronanje, 2. M. B. z Jezuškom v naročju, 3. sv. Trojico, 4. sv. Andreja in nad njim M. B., 5. sv. Barbaro. Na vrhu strehe je patrijarhalen križ. Znamenje je torej iz dôbe, ko je bila kočevska fara pod oglejskim patrijarhatom ali pa pod goriško nadškofijo. Sv. Andrej in sv. Barbara pa kažeta, da je nastal ta spomenik vsled kužne bolezni. Ljudje ne vedó o njem nič povedati. — Tretje znamenje je ob cesti proti Mozeljnu. Tloris je štirikoten, 168 cm × 120 cm. Visoko je 2 m. Streha je štiristranska. Dolbina je visoka 109 cm, široka 90 cm, na vrhu zaokrožena, znotraj je strop obokan. Slika predočuje, kako Kristusa s križa snemajo. Kedaj je bilo znamenje sezidano, ni nikomur znano. Prejšnja podoba je bila slikana na pločevini. Predočevala je Kristusa na križu. Leta 1855 so jo z drugo namestili. Staro sliko hrani Jurij Semič, št. 39.

Četrto znamenje je kapelica proti Hasenfeldu. Visoka je 3 m. Spredaj ima na dveh stebrih slonečo lopo. Z lopo vred je dolga 324 cm, široka je 262 cm. Na vrhu strehe je angel s trobento. Spredaj je zaokrožen vhod, na straneh 83 cm visoki okni, zadaj na vrhu okence. Na menzi stojé na straneh jaslice, v sredi podoba svetega Jožefa in Ecce homo. To kapelico je pričel zidati Jožef Köstner na mestu starega masivnega znamenja. Najzadnje mu je denar pošel. Delo je nadaljevala občina, zlasti vaščana Meierle in Schleimer. Na jesen l. 1855 jo je blagoslovil kapelan Simon Pleničar vpricho mnogo gospóde iz Kočevja.

3. *Hasenfeld*. Pred dvajsetimi leti so se v dolbini tega znamenja še otroci igrali, ker je bilo popolnoma zapuščeno. Neka Marija Putre se je potem zaobljubila, da popravi znamenje in postavi novo soho, če ozdravi. Vsako nedeljo in praznik zvečer se zbirajo vaščani in molijo litanije in rožni venec. Znamenje je 142 cm dolgo, 186 široko in do zidca 212 visoko. Streha je štiristranska. Na vrhu stoji navaden križ. V dolbini se nahaja soha Marijina, pod to dolbino je druga manjša za pušico.

Zunaj na polju, na Jakličevem zemljišču, stoji lesen križ.

4. *Schwarzenbach*. Konec vasi stoji kapelica. 234 cm dolga, 231 široka in 3 m visoka. Zadaj ima apsidi podoben podaljšek. Znotraj je obokana. Podoba je Marija Pomagaj. Zapisano je: Das Gnadenbild Mariahilf ist gestiftet worden zum Andenken der Kolarakrankheit. Anno 1836.

Drugo znamenje stoji ob poti proti Mozeljnu. Visoko je 230 cm, široko 192 cm in dolgo 135 cm. Streha

je štiristranska. Vrata so 190 *cm* visoka in 90 *cm* široka. Vhod je na vrhu obokan. Podoba predočuje Marijo z Jezuškom. Kedaj je bilo sezidano, nihče ne vé. Po obliki spada v novejšo dōbo. Popravil je znamenje Janez Maichin, hkrati je podaril podobo, železna vrata radi obljube, če ozdravi od vratne bolezni.

Križ na polju je postavil Janez Jaklič.

5. *Zwischlern*. Ob cesti, kjer se odcepi bližnjica proti Kočevju, je pod drevesom Jezusova podoba.

Na polju na levo je staro znamenje. Visoko je 228 *cm*, široko 108 × 104 *cm*. Nekoliko nad sredo ima zidec, nad njim so na vsaki strani dolbine, toda prazne, le mal križec je še v eni. Pravijo, da je bilo to znamenje sezidano l. 1747.

V vasi je stalo staro znamenje z leseno podobo. L. 1855 so postavili na tem mestu novo večje znamenje, kapelico v spomin moreče kolere. Postavili so jo Wittine, Jaklič, Erker in Schleimer. Streha je tristranska. Kapelica je široka 245 *cm*, dolga 195 *cm*, visoka pa čez 3 *m*. V nji je podoba »Marija pomagaj«.

Pri Jakliču je stalo óno znamenje, kjer je bila zapisana letnica 1747. Ko so podrli to znamenje, postavili so podobo samo v spomin znamenja.

Pri Hutterju stoji križ, ki ga je postavil pred petnajstimi leti Jakob Kikel, ker je imel ondi svoj vrt.

Zunaj na polju stoji križ, postavljen pred tremi leti radi nekih sanj.

Na poti proti Hohenegu stoji znamenje, namreč kamenit zid na vseh straneh nekoliko napuščen. Imenuje se Erker's Bild. Ta Erker je bil iz Slovenje Vasi doma. Šel je s tovarno živino po vino v Belo Krajino. Ker mu prodajalec noče verjeti, da je njegova posoda tolika, kakor trdi, zakolne se, naj solnce ne zaide, predno ne umrje, če obsega posoda res več. Ko se vrne potem domov, pade mrtev ondi na tla, kjer stoji sedaj znamenje, katero so mu postavili sorodniki iz Slovenje Vasi. V znamenju visi podobica glave Zveličarjeve.

Križ na drevesu kaže, da je nekdo zmrznil pred kakimi sedemdesetimi leti ondi. Dalje stoji še jeden križ; zakaj, je ljudem neznan.

6. *Hoheneg*. V vasi stoji masivno znamenje, ki je 150 × 150 *cm* široko, do zideca 187 *cm*, do vrha okoli 3 *m* visoko. Streha je štiristranska, na vrhu stoji patrijarhalen križ. Dolbine se nahajajo na vseh štirih straneh. Podobe v njih so nove. Med ljudmi živi spomin, da so postavili znamenje radi kuge. Na poti proti sv. Ani stoji čeden križ. Za sv. Ano stoji znamenje po sporočilu staro kakih sedemdeset let. Dolbino ima samo eno. To znamenje spada k vasi.

7. *Katzendorf*. V tej vasi so bila še pred petimi leti tri znamenja. Prvo znamenje pri vhodu so podrli, in z gradivom popravili óno na vrhu vasi. Le-to znamenje je sedaj 107 × 107 *cm* široko in okoli 3 *m* visoko. Streha je štiristranska; votlin ima znamenje štiri. — Tretje znamenje je zunaj vasi na polju. Široko je 95 × 68 *cm*, visoko do zideca 124 *cm* in nad njim še 60 *cm*. Znamenje se ruši, je neometano, nima strehe niti podob. Prejšnja leta so hodili od znamenja do znamenja na praznik vnebohoda, molili in prepevali.

8. *Kapelica sv. Jurija* (Georgi-Brunn, Pfaffenbrunn). Drugo ime ima od tega, ker je bil studenec blizu starega župnišča. Staro župnišče je stalo nekoliko pred drugo postajo križevega pota. Prvo ime ima od podobe in od Jurija Črneta, ki je znamenje postavil. Široko je 195 *cm*, dolgo 152, visoko zadaj 3 *m*, spredaj več, ker je pod ploščo studenec. Na obeh straneh vhoda je kamenit steber. Sezidano je znamenje isto leto, ko je bilo dozidano sedanje župnišče, to je l. 1848.

9. *Schalkendorf*. Pred vasjo je 3 *m* visoka, 196 × 196 *cm* široka kapelica. Vhod je zaokrožen, v sredi pretrgan in šilasto završen. V timpanu je Božje okó. Slika kaže Jezusa na križu. Sezidal jo je neki Sturm pred kakimi petdesetimi leti. Ob koleri l. 1855 so hodili vaščani semkaj molit.

V vasi je stalo staro znamenje, katero so pa podrli pred dobrimi štiridesetimi leti.

Za vasjo, od cerkve na desno, stoji 3 *m* visoka in 226 × 226 *cm* široka kapelica. Streha je dvostranska. Vhod in okna so na vrhu zaokrožena. Slika predočuje sv. Andreja. Nad njim je Božje Jagnje nad skrivnostnimi bukvami s sedmimi pečati. Spodaj so sv. Joahim, Jožef, Janez Krstnik, Marija in Ana. Sezidana je bila radi kolere (l. 1855) pred kakimi dvajsetimi leti. Podoba je bila prej v cerkvi. Darovali so jo krošnjarji na Koroškem, in sicer Jakob Sturm, Franc Perz in Schleimer. Temu znamenju nasproti je stalo preje staro znamenje.

10. *Sele*. V urbariju leta 1752 se bere večkrat o njivah pri znamenju (Pildt.) Najbrže so to znamenje podrli in na istem mestu postavili sedanje. Niti najstarejši ljudje (81 l.) nič ne vedó o njem. Visoko je 2 *m*, široko nekako 110 × 93 *cm*. Votlino ima proti cesti.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Vsebinska.

Doneski za zgodovino Alojzijevišča. (Konec).
— *Doneski k zgodovini kočevske fare. (Nadaljevanje).*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Deseto leto.

Ljubljana, meseca avgusta 1897.

Številka 38.

Doneski

k zgodovini kočevske fare.

(Sestavil Viktor Steska.)

(Konec.)

11. *Klindorf*. V vasi stoji 250 cm visoko, 180×126 cm široko znamenje. Zadnjo stran narejajo tri strani osmokatnika. V njem je podoba sv. Andreja in sv. Valentina, škofa. Znotraj je strop raven. Znamenje ima vrata. Prej je stalo tu staro znamenje. Pred 56 imi leti so sezidali sedanje. Znamenje je zaobljubljeno, kar se izpozna iz pripovedke, da so čuli na onem kraju neko živinsko tuljenje, kar so smatrali za pretečo govejo kugo. Zaobljubili so se, če bo vas rešena, postaviti hočejo znamenje. Zgodilo se je. Tudi sv. Andrej in sv. Valentin spominjata na bolezen.

Za cerkvijo na polju stoji kapelica, katero je sezidala pred dvajsetimi leti Marija Bartelme. Prej je stalo staro masivno znamenje ondi. Podobe so visele ob stenah. Sedanje znamenje je do zidca 230 cm visoko, spredaj, ker je svet viseč, še nekoliko več. Široko je to znamenje 224 cm in dolgo 2 m, zadaj je nekoliko zaokroženo. Strop je raven, streha dvostranska. V znamenju se nahaja podoba sv. Družine s sv. Janezom in sv. Elizabeto. Na straneh sta dolbini znotraj, prej sta bili menda okni.

Križ na višavi pred vasjo je postavil radi nekih sanj Anton Fink.

Križ v gozdu je postavila Jozefa Bartelme, Kristusovo telo pa je kupil Janez Kinkopf, ker mu je oče istega imena ondi 90 let star umrl.

12. *Gnadendorf*. Tu je stal okolo l. 1752. križ, ki ga urbarij omenja, naštevajoč njive: »unterm Kreuz«.

13. *Na lipi*, kjer se deli cesta v Mooswald in k pivovarni, visi od leta 1895. dalje podoba.

14. *Hornberg*. Na višavi pred vasjo stoji precej veliko znamenje. Dolgo je 286 cm, široko 102 cm in visoko do strehe 2 m. Spredaj stojita dva stebra. V znamenju se nahaja podoba »Marije Pomagaj«. Za to podobo se je nahajala stara podoba sv. Ulrika iz leta 1616. Kedaj in zakaj je sezidano znamenje, ljudem ni znano. Ne motimo se pa dosti, če trdimo, da je nastalo radi kolere l. 1836. Za vasjo stoji drugo masivno znamenje.

Patron.

Že v listini leta 1363. beremo, da je patrijarh Ludovik della Torre izročil patronat ortenburškim grofom in sicer onih cerkvâ, ki stojé v njegovem ozemlju: Gotsche, Polan, Costel, Ossiwniz et Goteniz, to so Kočevje, Poljane, Fara pri Kostelu, Osilnica in kočevska Reka.

Ortenburžani so izmrli leta 1420, nasledovali so jim celjski grofi v posesti in patronatu. Leta 1456. je je pal poslednji Celjan. Tako je postal lastnik celjskih posestev in patron kočevskih cerkvâ cesar Friderik III. Ker ni sam upravljal svojih posestev, oddajal jih je najemnikom, ki so imeli potemtakem tudi pravico patronata. Leta 1567. beremo, da je bil grof Francišek Ursin Blagaj patron teh farâ: Kočevje, Mozelj, Reka, Osilnica, Koprivnik, Črmošnjice.

Leta 1666. 4. julija je cesar Leopold I. podelil grofu Engelbertu Turjaškemu, ki je leta 1641. kupil Kočevje, jus patronatus et praesentationis mestne fare in še šesterih drugih zunaj. Te fare so Kočevje, kočevska Reka, Osilnica, Mozelj, Koprivnik, Črmošnjice in Stari Log. Odpal je torej patronat v Fari pri Kostelu, ki je cesarski, in v Poljanah, ki je sedaj novomeškega kapitula.

Patron pa ni skrbel samo za svoje cerkve, ampak tudi za dohodke duhovnikov. Iz urbarijev leta 1574. in 1752. izvemo, koliki so bili tedanji dohodki. Kočevski župnik in tako vsi pod istim patronom so dobivali tretjino žitne desetine, dočim je grajščina dobivala dve tretjini. Proso in predivo je bilo za vsako hišo posebej določeno. Kdor je imel četrtno zemlje ali grunta, plačal je na leto bére: župniku četrtno mernika prosa, $1\frac{1}{4}$ povesma; kapelanoma pol mernika pšenice in pol mernika ovsa; kapelanoma, učitelju in cerkveniku v denarjih za sir 3 kr. in $1\frac{3}{5}$ vinarja; učitelju in cerkveniku jedno četrtno mernika prosa. (Urb. 1752.) Kdor je imel pol zemlje, plačal je še enkrat toliko, le za sir je ostala vedno ista svota, ako sploh ni odpala.

Slovenska vas (Windischdorf) ni plačevala desetine in druge bére v Kočevje, ampak v Ribnico, tudi še tedaj, ko je še pripadala kočevski fari. Kočevski župnik je dalje dobival tudi še 52 kokošij na leto.

Ne samo farni cerkvenik je dobival béro, ampak tudi vaški, kjer so ga imeli. Taki vaški cerkveniki so se nahajali leta 1752. v Slovenski vasi, v Mali gori, Hoheneugu, Katzendorfu, Črnem Potoku in Hornbergu. Vsak kmet mu je dal jedno osmino ali jedno četrtno mernika prosa.

Dokler je bila kapela na Frideriksteinu za to pripravna, obhajala se je v njej služba božja o velikinoči, o binkoštih in o božiču. Ko so jo zapustili, plačeval je knez za tri maše v farni cerkvi vsoto 3 gld.

Za smodnik o sv. Telesu je dajal 1 gld. 30 kr.

Za blagoslavljanje in kajenje grajščine, pristave in žitnice o sv. časih (trikrat na leto) je plačeval kapelanoma, cerkveniku in učitelju 2 gld. 24 kr.

Uprava in socijalno stanje.

O upravi in socijalnih razmerah govore različne računke knjige in instrukcija kneza Henrika Turjaškega leta 1752. Naj sledi tu nekoliko odlomkov.

Knez Henrik naroča svojemu upravitelju ali oskrbniku, naj se lepo vede, naj bo pošten in pravičen, poslušen knežjemu knjigovodstvu in nadzornikom. Grajščinske pravice mora vselej varovati. Če se jih kdo dotakne, naj stvar preišče in naznani nadzorništvu v Ljubljani. Sam ne sme postopati, ker bi bil sicer tudi

sam odgovoren. Da spozna grajščinske pravice, naj prebira urbarije in druge listine. Pobirati mora desetino in gledati, da ne nastane upor; istotako naj pobira deželne doklade in davke, potem naj jih pošlje na glavni davkarski ali pa nadzorniški urad v Ljubljani. Tudi mora biti prisoten pri sklepanju računov mestnega sodnika, da se prepriča, če mesto natančno upravlja mitnino in dohodke, če jih vporablja v splošno blaginjo, če ohranja občinske hiše in mestno zidovje. O grajščinskih rečeh naj bo molčeč. Če se kak tlačan preseli, mora dobiti nadzornikovo dovoljenje in plačati odkupnino. Oskrbnik naj ne kupčuje, naj se ne odteguje svojemu poslu, ne sme izostati čez noč izven grofije brez nadzornikovega dovoljenja. Dolžnost mu je soditi in za sodbo določiti dni, posebno tržne, nikakor pa ne nedelj in praznikov. Zabranjevati ne sme, če se hoče kdo pritožiti pri višji oblasti.

Če kdo umrje, naj oskrbnik, žitničar ali pisar popiše zapuščino, ceni in preišče, da se bo vedelo, koliko dobi vsak otrok. Zemljišče naj po stari navadi dobi najmlajši sin ali hči; če pa ni otrok, najbližji sorodnik, ali pa naj se ravna po oporoki.

Pazi naj na cerkvene račune, da bodo urejeni, pregleda naj jih vsako tretje leto. Skrbeti mora tudi za čedne cerkve, za župnišča, da bodo dobivali župniki redno béro. Če duhovnik umrje, naj sporoči smrt nadzorniku, sam pa naj napravi zapisnik duhovnikove zapuščine, da nihče ne izmakne kake stvari.

Za župane, pisarje, uradnike naj jemlje le zanesljive može; slabe, zlobne naj odpravi.

Gledati mora na dobro mero in vago, na mitnino, na pota, steze in mostove.

Podložniki smejo drva sekati in les za zidanje jemati le ondi, kjer odkaže logar les in prostor. Zapuščen ali pust svet naj odloči marljivim ljudem. Oskrbnik naj pazi, da se zemljišča ne bodo delila v več delov nego v polovične kmetiške zemlje, ker bi sicer ljudje ne mogli žita sejati in bi takisto le grajščino oškodovali. Če so pa zemljišča že razkosana, naj pazi, da se zopet združijo.

Po starem redu bi moral vsak dedič od grunta plačati po en cekin. V prihodnje naj se ta davek spregleda zlasti siromakom, dokler ne pride novo določilo. Vinsko desetino naj pobira oskrbnik sam, ali pa njegov logar, žitničar ali pisar. Zapisati treba vse natanko.

Ko pobirata žitno desetino, naj se menjavata oskrbnik in žitničar tako, da pride vsako leto drug na vrsto v isti fari. Žito naj odda županu, da je omlatijo in še le potem izroče. Namestu desetine pri drobnici, lahko plačajo v denarju za koštruna 34 kr. nem. veljave, le v Osilnici po 30 kr.

Knez nadalje natančno določuje, kako treba upravljati pristavo (Rosenhof), vinograde, kako je tlačaniti, skrbeti za volovskega hlapca, za pristavnico ali majerco, za ščetince itd. Oskrbnik ne sme imeti niti lastnega konja, niti goveda, niti svinje, niti perotnine, razen tega, kar knez dovoli. Klaje in piče dobiva za dva konja, za enega prešiča in nekoliko perotnine, žitničar in logar pa za enega konja.

Paziti mora tudi na predivo. Platno naj se tke zunaj deželice. — Logarjeve pravice in dolžnosti knez natančno določa. Logar naj les prodaja, kedar utegne. Če pa podložniki les prodajajo, naj plačajo še enkrat toliko za kazen. Tretjino dobi, kdor jih naznani, dve tretjini grajščina. Divjačino naj pretehtajo, prodajo ali v Ljubljano pošljejo. Streljščino naj vestno plačujejo. Ribariti v Rinži in Kolpi pri Osilnici ne sme nihče razen grajščine.

Žitničar naj brez oskrbnikove vednosti ne prodaja žita in vina; spisuje naj dnevnik in o svojem poslu poroča vsakih štirinajst dni v Ljubljano nadzorništvu. Nikakor ne sme napravljati nepotrebnih stroškov. Oskrbnik naj skrbi za poslopja. Če je v gradu, žitnici ali pristavi kaj razdrapano, naj napravi proračun in čaka, kaj se mu ukaže. Podložnikov naj ne kaznuje sam, ampak naj čaka, kaj ukrene nadzorništvo.

Vplačila naj kar najhitreje pobira in v Ljubljano pošilja. Pazi naj, da se varno postopa z lučjo in ognjem, in da se bodo dimniki redno snažili. Shranjuje naj urbarije, listine, pohišstvo itd. Brez knezove vednosti naj ne kupuje zemljišč.

Ker se mu vse natanko ne more ukazati, naj sam skrbi za grajščino, kolikor more.

Pod njim so sledeče osebe: žitničar, pisar, viničar, kuharica, grajski sluga, vratar, pristavnik in pristavnica, volovski hlapec ali črednik in sluga selskega sodišča.

Dohodkov so imeli: pisar na leto 30 gld. n. veljave; šest logarskih hlapcev po 6 gld.; dva uradnika (Amtleuthe) 12 gld. dež. veljave in tri stare prosa in pšenice; viničar 6 gld. dež. veljave; kuharica 10 gld.; grajski sluga 7 gld.; vratar 10 gld.; pristavnik in pristavnica 12 gld.; volovski hlapec 7 gld.; sodnijski sluga 9 gld. in dva stara prosa in dva stara pšenice.

Najbolje se je godilo seveda oskrbniku. Ta je dobival 150 gld. dež. veljave, tretjino vseh kazenskih glob, za redna pota in za pobiranje desetine 15 gld.; za pisarno 10 gld.; za kajenje gradu itd. ob svetih časih 3 gld.

Dalje je dobival 24 veder vina po 16 in pol četrti obsegajočih; za kis 3 vedra vina; za kruh 12 starov pšenice, 2 in pol stara pšenice zanj in za omenjene posle pri pristavi; za konja 24 starov ovs. Za druge

posle je prejemal po 6 starov mešanega žita za kruh vsaki peterih oseb; 3 in en četrt stara ajde, 3 in en četrt stara ječmena, 3 in en četrt stara prosa za kašo, 1 star fižola in 2 stara boba; ob svetih časih 2 stara pšenice in 20 četrtij vina; za meso 30 gld. dež. veljave, od tega zneska pa mora oskrbnik grajskim pristavnim poslom na teden dati po pol funta osebi; 1 stot domačega masla, 1 in pol stota špeha; 1 stot 30 funtov loja za sveče in za zabelo, 30 stotov olja, 4 stare soli ali pa 3, če ne upravlja pristave; 10 koštrunov, 60 kokošij, 300 jaje; za začimbo 8 gld. dež. veljave.

Izvenredni stroški za tujce (duhovniki in oni, ki dohajajo v grajščinskih poslih) naj se vsako leto posebej izračunijo.

Če knez ne bo potreboval oskrbnika, ali ko bi hotel oditi, mora vsak pol leta prej naznani. Takoj pa bi moral oditi oskrbnik, ko bi bil nezvest.

Ta instrukcija je podpisana 28. avgusta 1752.

Iz glavne knjige (Hauptbuch) posnemamo sledeče zanimivosti. Knežji nadzorniški urad je bil jako natančen. Leta 1768. 30. aprila zahteva knez, da mu morajo dediči Jožefa Karola Kherna povrniti 37³/₄ kr., ker jih je Khern dolžan ostal med leti 1752 — 1756. Tedanji grajščinski dohodki so znašali na leto 13.859 gld. 35³/₄ kr. V resnici so izterjali le 12.582 gld. 59³/₄ kr. V Ljubljano so odposlali 13.303 gld. 55¹/₄ kr.

Anton Stimec je plačal 20 gld., ker se je njegov brat preselil pod brojsko grajščino. Ivan Teutschman je plačal 12 gld. odkupnine, ko se je izselil, Andrej Mauser pa celó 50 gld., ko se je preselil na Švabsko. Nekdo se je poročil in plačal pri tej priliki 1 gld. 32³/₄ kr. — Matija Morscher je dobil ¹/₄ zemlje za Jurijem Schneiderjem in plačal 31 kr. Kdor je več zemlje dobil, plačal je primeroma več n. pr. po 46¹/₂ kr., 1 gld. 9⁵/₈ kr. ali 1 gld. 56 kr. itd.

V osilniški fari je grajščina v najem oddajala desetinsko predivo n. pr. leta 1767. za tri leta. Leta 1768. je bilo o sv. Juriju plačati 338 gld. 30 kr.

V tem času je stal funt olja 14 kr., loja 7 kr., slanine 9 kr., masla 10 kr., mernik soli 1 gld. 42 kr., 1 koštrun 54 kr., kokoš 4¹/₂ solda, 4 jajca en sold. Tesar je zaslužil 12³/₄ kr. dnine. Kirurg, ki je šel na ogled v vas Kofflern (6 km daleč) radi ob kugi padlega vola, dobil je 51 kr. Pot je dobival potnine do Ljubljane 8¹/₂ kr., istotako za Novo Mesto n. pr. ko je šel s pismom, da je pojenjala goveja kuga, ali s poročilom tedaj v Kočevju bivajočega višjega častnika na vrhovnega stražmojstra radi upadov turških razbojnikov.

Grajščina je dobivala predivo in prejo v mesecih januariju in marciju. V januariju 143 funtov prediva in 350 funtov preje, v marciju 50 funtov prediva in

321³/₄, funta preje, skupaj 864³/₄ funta. Miha Mihič, župan v Osilnici, je kupil 29¹/₄ kosa ali 582¹/₂ vatla platna in sicer kos po 9¹/₂ cekina à 1 gld. 8 kr. = 313 gld. 34³/₄ kr.

Očetom kapucinom v Novem Mestu je darovala grajščina menda vsako leto ¹/₄ kosa = 2¹/₂ vatla domačega platna.

Kako so se spremenile razmere čez 60 let! Leta 1833. je dobil nadzornik letnih 1000 gld. in 200 gld. za razne stroške; sodnik 450 gld. in 180 gld. za razne stroške; oskrbnik 350 gld. in 130 gld. za stroške; sod. pristav 240 gld.; davkar 300 gld. in 60 za stroške; sod. aktuarij 120 gld. in hrano pri sodniku itd.

Tu hočem pridejati še nekoliko drobtin, ki se tičejo patrona. Leta 1833. so popravljali grad. Rabili so mnogo vapna, železnine i. dr. Za popravo so plačali 1872 gld. 27 kr. Polir Silvester Vencherutti je dobil 701 gld. 7 kr., dasi je še posebej služil.

Popravili so tudi streho reške župne cerkve za 227 gld. 45 kr.

Nadzorniški urad je dovolil izplačati za potrebni les pri popravi staroloških župn. gospod. poslopij 152 gld.

Vsak podložnik iz Schwarzenbacha in Hasenfelda je obljubil peljati pesek za grad od Mozolja in sicer Schwarzenbach 26 voz, Hasenfeld 21 voz.

O priliki cesarjevega rojstva je iztočil Jožef Braune 60 bokalov vina po 6 kr. vojakom, zato je dobil 6 gld.

Grajščinska poslopja so bila zavarovana proti ognju. Zavarovalnica za leto 1833. je znašala (7 kr. od 100 gld.) 9 gld. 43 kr. Poslopja so bila torej cenjena na 32.000 gld.

Leta 1838. je bilo v kočevski fari in Stari Cerkvi 27 gostiln, v starološki 9, v koprivniški 8, v črmošniški 6, v mozoljski 8, v reški 12, skupaj 70 gostiln. Plačevati je bilo od gostilne po 24 kr.; na Reki po 17 kr. (Fafferngeld).

Mostnino so oddajali na dražbi. Leta 1836 10. decembra so oddajali mostnino v Knežji Lipi za 20 gld., na Smuki za 57 gld. 1 kr., v Moravi za 24 gld. 15 kr., v Koprivniku za 41 gld. 31 kr., na Dragi (Suchen) za 1 gld. 30 kr. Štantnina ob sejmeu je znašala v Mozolju 18 gld. 13 kr., v Nemški Loki 32 gld., na Zdihovem 2 gld. 30 kr., pri sv. Ani 2 gld., v Novem Tabru 25 gld., v Starem Logu 30 gld., v Stari Cerkvi 3 gld. 20 kr., v Vrbovcu (Tiefenthal) 17 gld., na Friedensbergu 2 gld.

Leta 1838. je stalo 4000 škodelj za streho farne cerkve v Osilnici 16 gld., poprava farne cerkve v Mozolju 87 gld. 12 kr.

To leto so kupili tudi 10.000 opek za popravo strehe pri mestni farni cerkvi in pri gradu. Del jarka ob gradu so meščani zasuli, zato je trebalo razširiti odtok. Delo je stalo 6 gld.

H grajščini je spadalo 132 sel.

Priloga. *)

Ausweis über den Personalstand aller im Dekanate Gothschee befindlichen Herren Seelsorger mit 1ten November's 1828.

(Na vsaki strani se nahaja ena duhovnija z istočasnim duhovnikom, o katerem se ondi bere kratek opis njegovega življenja.)

1. Altlack, Pfarre. Andreas Hegler, geboren am 3. Oktober 1795 zu Kuckendorf, Pfarre Altlack. Zum Priester geweiht am 18. September 1819 in Laibach. Seit dieser Zeit als Cooperator in Nesselthal bis 9. Januar's 1828, dann als Administrator der Pfarre Rieg bis 7. May's 1828. Als wirklicher Pfarrer in Altlack am 8. Junius 1828.
2. Banjaloka, Lokalkapellaney. Ignaz Bonaventura Valenzhizh, geboren am 14. Julius 1797 in der Stadt Laibach, Kapuziner-Gasse 25. Zum Priester geweiht am 23. September 1820 in Laibach. Seit 6. Oktober 1820 als Cooperator in Veldes, dann seit 25. Januar's 1821 als solcher in Kronau bis 16. Januar's 1822. Seit 31. December 1821 als Cooperator und Administrator in Dóbrava. Seit 6. December 1823 als Cooperator in Reifniz bis 6. Aprill's 1824, als Provisor der Lokalie Banjaloka seit 6. Aprill's 1824.
3. Ebenthal. Lokalkapellaney errichtet im Jahre 1808. Georg Petsche, geboren am 7. Aprill's 1785 von Koflern Nr. 15. Zum Priester geweiht am 8. März 1814 in Laibach. Als Cooperator in Altlack seit 24. Aprill's 1814 bis 22. Junius 1815. Seit dieser Zeit bis 24. Aprill's 1816 in Mösel. Seit 24. Aprill's 1816 bis 18. Januar's 1819 als solcher in Nesselthal. Seit 18. Januar's 1819 bis 27. December's 1819 als Cooperator und Administrator der vakanten Pfarre Mösel. Als wirklicher Lokalkapellan in Ebenthal seit 7. Januar's 1820.
4. Gothschee. Seine Hochwürden Herr Mathias Röthl, geboren am 15. Februar's 1752 in Grafenfeld. Zum Priester geweiht am 30. Junius 1777 in Krainburg. Seit 1777 bis 1782 Vicarius; dann seit 1782 bis 1793 Cooperator an der Stadtpfarre Gothschee. Von 15. Oktober's 1793 bis 24. Februar's 1827 Pfarrer in Nesselthal, von da befördert zum wirklichen Stadtpfarrer, Dechant, Schuldistricts-Aufseher und fürstbischöfl. Konsistorial-Rath in Gothschee.
Michael Wolf, geboren am 16. Februar's 1792 in Lienfeld Nr. 18. Zum Priester geweiht am 23. September 1820 in Laibach. Seit 6. Oktober's 1820 Cooperator an der Stadtpfarre Gothschee.
Franz Draschler, geboren am 24. März 1798 in St. Georgen im Felde. Erhielt das Presbyterat am 23. September 1821 in Laibach. Seit 30. November's 1822 bis 2. Juni's 1823, Cooperator in Sittich, dann bis 20. Oktober's 1825 Cooperator in Obergurk seit 20. Oktober's 1825 bis 10. Junius 1826 Spiritual-Administrator der vakanten Pfarre Obergurk, dann wieder Cooperator daselbst bis zur Uebersetzung als Cooperator an die Stadtpfarre Gothschee am 18. Oktober's 1827.
5. Kostel, Pfarre. Matthäus Juray, geboren am 31. December's 1777 im Dorfe Vimol Nr. 5 in der Lokalie Banjaloka. Zum Priester geweiht am 21. September 1803 in Agram. Seit 12. November's 1803 Kapitelkapellan in der Metropolitankirche zu Laibach bis 26. September's 1805. Seit diesem Zeitpunkte als zweyter Cooperator in Tschernembel bis 16. Aprill's 1806, dann erster

*) Nahaja se v farnem arhivu.

- Cooperator eben alldort bis 16. August 1811. Seitdem zum Administrator der Pfarre Grossdolina befördert, und mit 28. September's 1811 als Pfarrer daselbst bestätigt. Von da befördert als wirklicher Pfarrer in Kostel am 8. May's 1817.
6. Maróbiz, Lokalkapellanay. Daniel Jakob Fajéz, geboren am 19. Julius 1778 in der Stadt Gothschee Nr. 75/58. Zum Priester geweiht am 8. September 1803 in Gothschee. Mit Dekret vom 28. August 1804 als Cooperator an der Stadtpfarre Gothschee angestellt bis 8. März 1814. Seit diesem Zeitpunkte mittelst Dekret vom 27. März 1814 befördert zum wirklichen Pfarrer des dritten Ranges oder Lokalkapellan in Marobiz.
7. Masern, Lokalkapellaney, Joannes Munini. Seit August 1804 Juvanzhizscher Beneficiat an der Metropolitankirche zu Laibach bis 1808. Dann Schlossgeistlicher in Kroisenbach bis 1815, dann als solcher in Gallenberg bis 1820. Seit März 1821 bis Ende August 1822 Beneficiat und Katechet in Gothschee. Wurde befördert zum wirklichen Lokalkapellan in Masern 1822.
8. Mitterdorf, Pfarre. Martin Rankl, geboren in Lienfeld. Pfarre Gottsche, Nr. 15. am 17. May's 1775. Erhielt die Priesterweihe am 4. September 1803 in der Ursulinenkirche zu Laibach (prečrtano Stadtkirche zu Gottschee.) War seit 1804 12. Junius, bis Ende Oktober's 1812 Cooperator an der Stadtpfarre Gottschee. Mit 11. November 1812 wurde er als Pfarrer nach Mitterdorf decretirt, und kam als wirklicher Pfarrer nach Mitterdorf am 26. November's 1812.
9. Mösel, Pfarre. Michael Stónizh, geboren in Lichtenbach, Pfarre Nesselthal am 7. May's 1777. Zum Priester geweiht am 13. August 1808. War seit 31. August 1808 Cooperator in Altlack bis 1814. Dann Provisor der Lokalie Ebenthal, darauf wirklicher Lokalkapellan daselbst bis 1819. Wurde befördert zum wirklichen Pfarrer in Mösel.
10. Nesselthal, Pfarre. Andreas Luscher, geboren am 28. Oktober's 1779 in Sporreben, Pfarre Zhermoschniz jetzt Lokalie Stockendorf. Zum Priester geweiht am 18. December's 1818 in Laibach. Als Cooperator in Mösel bis 14. Julius 1815. Seitdem als solcher an der Stadtpfarre Gottschee, bis er befördert wurde zum wirklichen Pfarrer in Nesselthal am 24. Julius 1827.
- Franz Grum, geboren in Podbúkuje, Pfarre Obergurk am ? als Cooperator in Nesselthal am 14. Oktober's 1828.
11. Obergras, Lokalkapellaney. Nicolaus Brusitsch, geboren in Besca ad mare auf der Insel Veglia am 3. December 1776, diente als Cooperator seit 1804 in Pöland, Dekanat Gottschee, bis 1807. Dann in der nähmblichen Eigenschaft in Laas, von wo er anfänglich als Provisor nach Obergras berufen, endlich angestellt wurde als wirklicher Lokalkapellan in Obergras 1814.
12. Osilniza an der Kolpa. Leonard Jánesch, geboren am 2. November's 1782 in Kosji verh bey Presid ob Zhubar in Kroazien. Zum Priester geweiht am 22. September 1810 in St. André Lavanter Bisthums. War seit 31. Oktober 1811 als Cooperator an der Propstey und Pfarre Eberndorf im Dekanate gleichen Namens. Mit 16. Junius 1812 in gleicher Eigenschaft nach Leifling ebendesselben Decanats bis 26. Junius 1813, wo er als Cooperator nach St. Michael ob Bleyburg im Dekanate gleichen Namens übersetzt wurde bis 11. Junius 1819. Ferner als Cooperator und Provisor an der nähmlichen Pfarre bis 3. Junius 1821. Von da kam er als Provisor nach Heimburg im Dekanate Völkermarkt bis 3. December 1822. Endlich am 23. November 1823 als Pfarrer von Osilniza an der Kolpa aufgenommen und als wirklicher Pfarrer von Osilniza am 23. Oktober 1824 angekommen. (Na strani je pristavljeno):
- In Klobusniz im Decanate Eberndorf seit 11. November 1812 bis 26. Junius 1812. (Vse narobe!)
13. Pölland, Pfarre. Georg Panian, geboren in Altenmarkt bey Pölland am ?. Zum Priester geweiht ?. Als Kapitelkapellan an der Metropolitankirche zu Laibach seit 1804, dann als Cooperator in Unternassenfuss bis 1807. Ward als Cooperator übersetzt nach Schemitsch bis 1812. Ebenso in St. Ruprecht bis 1814. Von da nach St. Georgen im Felde bis 1816. Ward nach Tschernembl als Pfarrer befördert bis 1819 als solcher übersetzt.
- Joseph Mersu, geboren in St. Martin bey Lithaj, am 4. April 1800. Als Cooperator in Pölland 13. Oktober's 1828.
14. Pölandl, Lokalkapellaney. Joseph Gramer, geboren zu Ribnik, Pfarre Tschermoschniz am ?. Zum Priester geweiht am 23. September 1821. Wurde Cooperator in Rieg bis 1826. War befördert als Provisor der Lokalie Unterwarmberg. Von da übersetzt als wirklicher Lokalkapellan in Pölandl 1828.
15. Rieg, Pfarre. Johann Evangelista Recher, geboren am 14. Oktober's 1785 in Séla Nr. 23, Stadtpfarre Gothschee. Erhielt die Priesterweihe am 31. August 1808 in Laibach. Unter 10. September 1808 decretirt als Cooperator nach Rieg bis 10. Junius 1817. Von da bekam er den Ruf als Lokalkapellan nach Pölandl im Dekanate Gothschee, und verblieb bis 7. May's 1828. Wurde befördert zum wirklichen Pfarrer nach Rieg am 1. Junius 1828.
- Franz Kaliger, geboren am 8. August 1800 in Stopitsch, Pfarre Stopitsch. Zum Priester geweiht am 29. August 1826. Seit 2. Oktober 1826 bis 20. August 1828 als Cooperator in Altlack, Dekanat Gothschee. Mit 20. August 1828. übersetzt nach Rieg als Cooperator am 20. August 1828.
16. Schweinberg, Pfarrvikariat. Mihael Malitsch. Zum Priester geweiht 1809 am 27. Decembers. War seit 1810 Cooperator in Podsemel bis 1816. Wurde befördert zum wirklichen Pfarrvikar in Schweinberg 1816.
17. Stockendorf, Lokalkapellaney. Mathias Krische, geboren zu Hasselitsch, Pfarre Zhermoschniz — ? Zum Priester geweiht am 8. September's 1803. Vom 1804 als Cooperator nach Tschermoschniz bis 1807. Von da nach Rieg bis 1808. Seitdem als Lokalkapellan in Masern bis Anfangs November's 1812. Seit 4. December's 1812 Cooperator an der Stadtpfarre bis Ende Junius 1815. Von da wieder als Lokalkapellan nach Masern bis 1822, wo er übersetzt wurde als wirklicher Lokalkapellan in Stockendorf 1822.
18. Unterdeutschau, Expositur von der Pfarre Pöland. Josef Zose, geboren am 11. März 1786 in Riegel, Pfarre Altlack, Dekanat Gothschee. Wurde zum Priester ordinirt am 23. September 1823 in Laibach. Kam als Cooperator nach Altlack, und blieb als solcher bis 27. April 1826. Seitdem in der nähmlichen Eigenschaft übersetzt nach Rieg bis 28. Januarius 1828. Von da erhielt er den Ruf als Kapellan nach Nesselthal, dann kam er als exponirter Cooperator nach Unterdeutschau am 13. Oktober 1828.
- Jakob Staudacher, geboren in Bockstein, Pfarre Pöland in Unterkrain am 12. März 1745. Pensionist. War nur ein Jahr Cooperator in Pöland.
19. Unterlack, Lokalkapellaney. Georg Ilinizh, geboren am 5. April's 1793 im Dorfe Dragatush, Pfarre Weiniz. Erhielt die Priesterweihe am 20. September's 1822 zu Laibach. Kamm vermöge Dekretes vom 21. Oktober's 1822 als Cooperator nach Pöland in Oberkrain. Dann vom 27. Oktober's 1824 als Cooperator nach Pöland in Unterkrain. Von da befördert zum Provisor der Lokalie Unterlack am 20. April's 1827.

20. Unterwarmberg. Lokalkapellaney.

21. Zhermoshniz, Pfarre. Georg Jönke, geboren im Dorfe Obrern Nr. 5, Stadtpfarre Gothschee, jetzt Pfarre Mitterdorf, Dekanat Gothschee, am 17. April's 1777. Erhielt die Priesterweihe am 8. September 1803 in der Stadtpfarrkirche zu Gothschee. War seit 1. Oktober's 1804 bis 25. April's 1805 Cooperator in der Stadt Lack. Vom 25. April's 1805 bis 25. Julius 1808 Stadtvikar und Schulkatechet zu Neustadtl. Seit dieser Zeit befördert zum wirklichen Pfarrer in Zhermoschniz am 25. Julius 1811.

Joseph Benet, geboren am — in Oberkrain. Zum Priester ausgeweiht am 23. September's 1820. War als Cooperator in Watsch — Weiniz — Zbatesch — Arch — als Cooperator in Zhermoschniz 1828.

Ad Nr. 4 Gothschee. Personal - Notizen von Joseph Martin Antonzhizh, dermahligen Katecheten in Gothschee.

J. M. A., geboren zu St. Veit bei Sittich in Unterkrain am 1. Junius 1775. Zum Priester geweiht am 12. April's 1800 in der Alumnatskapelle zu Laibach. 1.) War seit 16. Oktober's 1800 bis 2. May's 1801 Cooperator in Schärferberg. 2.) Seit . . . bis 26. Oktober's 1802 Cooperator in St. Kanzian bey Gutewerth. 3.) Seit 26. Oktober's 1802 bis 27. September's 1805 Cooperator in St. Marem. 4.) Seit 27. September's 1805 bis 16. Februar's 1811 Provisor der Lokalie Javorje ob St. Martin bey Lithaj. 5.) Seit 16. Februar's 1811 bis 24. Januar's 1816 Pfarrer in Bilchsberg. 6.) Seit 24. Januar's 1816 bis 16. März 1822 Schlossgeistlicher an der Herrschaft Kreuz in Oberkrain. 7.) Seit 16. März 1822 bis 20. December 1822 Quieszent in Laibach. 8.) Seit 20. December's 1822 bis 24. April's 1823 Spiritualprovisor der Pfarre Preser. 9.) Seit 16. May's 1823 bis 24. Oktober's 1824 Spiritual- und Temporal-Administrator der Pfarre Osilnica a. d. Kolpa. 10.) Seit 24. Oktober 1824. bis zur gegenwärtigen Stunde 10. November's 1828 Morgens 3 Uhr Kirchen- und Schulkatechet in Gothschee.

In der wirklichen Seelsorge 22. Jahre vollendet.

Ausweis über das vom Dekanate Gothschee jährlich zu entrichtende Alumnaticum.

Stadtpfarre Gothschee 2:41 fl. Pöland 2:11 fl. Mitterdorf Mösels, Rieg, Nesselthal, Zhermoshniz, Allack, Osilniza, Vikariat Schweinberg à 1:30 fl. Drugi vsi en gld. Začetek januvarija se odpošlje.

Ausweis über das Erbsteuer-Aequivalent. Sredi junija se odpošlje.

Decanatus Gothschee.

S. Bartholomaei in civitate Gothschee. Potem duhovnije ab. immem. sub iure Patron. Principis ab Auersperg. Seznam oseb in krajev vsega dekanata.

V škofijskem arhivu se nahaja iz l. 1793. tabella annua kočevske fare. Iz nje izvemo, da je obiskavalo šolo 250 otrók, ponavljalno 35. Krščenih je bilo 79+56. Mrličev 71+95. Poročenih 39. Nahaja se tudi tabella annua de statu Paroch. Dec. Gottschee 1794.

Naj sledé tu oni grobni napisi, ki se nahajajo v Erbergovem rokopisu v ljubljanskem Rudolfinu.

1.

Hier liegt begraben die Edel Tugendreiche Frau Katharina Steigerin, die in Gott gestorben ist den 29. Augusti 1643; der Gott eine fröhliche Auferstehung verleihen wolle.

2.

Hier liegt begraben Wailand der Edelreste Herr Urban Erker Röm. Kais. Mais. gewester Aufschlags-

Einer löbl. Landschaft in Krain Mitteldings-Einnehmer, welcher den 28. October des 1632 Jahrs in Gott see versieden ist, Herr sey ihm und allen gnädig.

3.

Sub hoc lapide requiescit R. D. Leonardus Ziegelfest P. G. quem fieri fecit R. D. Joann. Alb. Erberus AA. L. P. D. Paroch. Gott. Anno Salutis 1638.

4.

Sub hoc lapide requiescit A. R. D. Barth. Ziegelfest, quem fieri fecit R. D. Joan. Alb. Erberus A. A. L. P. D. Paroch. Gott. 1638.

5.

Hier liegt begraben der Edelreste Herr Mathias Plösman von Ostwindenberg und Oesengrätz Röm. kay. Maj. Aufschlags- und Mittelding Einnehmer welcher den 16. März 1649 in Gott verschieden.

6.

Sub hoc lapide quiescit Parens pauperum generosus Dom. Joan. Bapt. Jeushitsh granarius. Aetatis suae 48. An. die 15to Aprilis 1721.

7.

Pri Albertu Erber-u pristavlja Erberg: *Dieser wurde bei dem Hofe Rosenbrun bey Reifnitz von H. Fridrich v. Mosskon aus Religionshasse erschossen.*

8.

Anno 1681 obiit Admodum Reverendus Nobilis Leonardi ab Erberg fil. Religiosus Praenobilis ac doctissimus Joannes Adamus ab Erberg Canonicus Regularis Ecclesiae Staintzensis quondam Decanus Capituli Parochus ad S. Stephanum et Administrator omnium reddituum et bonorum eiusdem Collegii aetatis suae 62.

9.

Martinus Sukovitz jacet hac tumulatus in urna. Ista suo nati dant monumenta patri. Dum novies fuerat iudex sua lumina clausit Urbi Gottscheviae praefuit, ut patuit Post Annum extinctus frendens dum Turca Vienna Pulsus at Aprilis tertia mortis erat. Ita affectus gratia filii moestis posuere Adamus Matthäus IV Doctor et Advocatus Et Joannes Ignatius Sukavitz A. A. L. et Phil. Doct. Anno MDCCIII

Conjugis ast Helenae viginti quatuor annis Successit fatum denique juncta viro Postque diem nonam mox alter ei mense sed olim Quintili dicto parcat utriusque Deus.

10.

Hic jacet sepultus M. R. ac P. D. Mathias Fux Cooperator huius loci. qui obiit die Josephi Anno 1743; requiescat in pace.

Opomnja. V jezuitski kroniki stran 158 se bere: P. Krištof Ziegelfest, kočevac je umrl 4. julija 1640. Bil je 81 let star, v redu je živel 55 let in je bil dekan provincije. Vedno je delal, če ni mogel drugega je spovedoval in molil rožnivenec. Kronika govori o njem: *Vir germani candoris et puritatis conscientiae amator singularis.* Leta 1597 je bil prokurator v začetku, ko

so prišli jezuitje v Ljubljano. — Beri v tem sestavku str. 473 vrsta 23. Fayenz; vrsta 25. Brigido; vrsta 6. od spodaj Robusse; stran 503 vrsta 9. dostavi leta 1713., vrsta 14. vstavi za besedo »in« — poslikan kakor bi bil —. Izpuščenih je nekoliko okrajšalnih črtic, katere blagovoljni čitatelj sam dostavi.

Matricula

sive

Ordo peractionum sacrarum in Ecclesia filiali S. Antonii in Stangenwald.*)

Omnibus diebus Dominicis hora 10ma Sacrum et Sermo catecheticus, post prandium hora 2da doctrina christiana ultra horam protracta, qua finita dicitur una tertia pars Rosarii, et in idiomate carniolico decantantur cum populo Lytaniae Lauretanae.

Omnibus diebus Pro-festis Sacrum hora 9na, et si populus adest, dicitur sub Sacro Evangelium.

Omnibus diebus festivis de praecepto, quibus laboribus Servilibus vacare licet, hora 10ma Sacrum, Evangelium, et si populus adsit, brevis instructio per trientem horae: post prandium nihil. — Diebus festivis Solemni- oribus Domini, B. M. V., Josephi, Petri et Pauli, et OO. SS. mane devotio ut alias, post prandium Praefecti convocant ad Ecclesiam suas turmas Doctrinae christi- anae, ut quilibet potius publice quam per privata cubi- cula sibi subditos instruant et examinent. Parvuli remanent curae Directoris. Hora 3tia exponitur SS. Sacramentum cum debita illuminatione 12 candelarum, incensatione (cui adorationi tamen plus quam 60 personae interesse debent) et oratur una 3tia pars Rosarii, et decan- tantur Lytaniae SS. Nominis Jesu. Finitis pomeridianis de- votionibus semper aspergitur populus aqua benedicta. Quando finita catechesi SS. Mum exponendum esset, pixis seu ciborium non est extrahendum: sed accensis 12 candelis aperto ostiolo pixis ad portulam admovetur, ut commode ab omnibus videri et adorari possit.

Via Crucis omni mense semel ad minimum ducetur, et a potiori Dominica 3tia cujuslibet mensis, item in publicis necessitatibus, et in quadragesima omni die Dominico, et quando ducetur via crucis, semper incipiet devotio hora 9na, ut absoluta via crucis possit immediate Sacrum legi, et sermo haberi.

In 5 festis principalioribus dum fiunt extraordinarii concursus, videlicet Dominica 4ta post Pascha, idem in Dedicatione Ecclesiae: in festo S. Antonii Patavini: in festo S. Joan. Baptistae: Dominica 1ma Septembris in festo SS. Angelorum Custodum: et in festo SS. Si-

imonis et Judae Apost. promulgantur semper indulgen- tiae plenariae: et servabitur hic ordo: Imae Vesperae cantabuntur cum organo hora 4ta post prandium, postea ducetur Via Crucis, qua finita erit sermo de poenitentia et dicto sermone exponetur servatis servandis SS. Eucha- ristiae Sacramentum in ostensorio, et decantabuntur a Ludimagistro Lytaniae Lauretanae cum populo carnio- lice. Mane hora 5ta sacrum privatum, quo dicto et audito communicantur pridie confessi, hora 6ta Sacrum cantatum et sermo sub Sacro: hora 10ma Sacrum cantatum et sub Sacro sermo. Si populum Ecclesia capere non poterit, debet semper unus esse paratus cum sermone et sacro, ut foris possit haberi secundaria devotio. Post prandium hora 3tia exponitur SS. Eucha- ristiae Sacramentum et oratur 3tia pars Rosarii et de- cantantur Lytaniae de SS. Nominis Jesu. Et hic ordo servatur in omnibus praetactis 5 festis. Quando duo aderunt Sacerdotes, tunc primum sacrum erit mane hora 6ta cum Evangelio, 2dum vero consueto tempore et cum solita peractione.

In vigilia Epiphaniae Domini fit benedictio aquae hora secunda.

In festo Epiphaniae Domini finito Sacro benedictio thuris.

In festo S. Antonii Abb. sub expositione S. Reli- quiae S. Antonii Patavini fit Sacrum et sermo. Finita devotione datur S. Reliquia ad osculandum pro lucrandis indulgentiis 40 dierum. Idem fit in festo S. Gertrudis.

In die Purificationis B. M. V. benedictio candelarum et processio. Reliqua ut supra in generali declaratione.

In festo S. Blasii benedictio candelarum.

Feria 4ta Cinerum hora 9na Sacrum et incineratio.

Dominica Palmarum benedictio et processio ut in Missali.

Diebus festivis in quadragesima Sacrum et sermo hora 9na, ut jejunans populus in tempore ad prandium venire valeat.

*) Iz farnega arhiva v Štangi.

Dominica Passionis hora 6ta sacrum pro custodibus. dein propter 40 horarum preces et Exercitia in Parochiali. Director vadit ad S. Martinum in auxilium poenitentium, et illo triduo ibidem sustinet. modernus tamen Director ob sua merita et propectam aetatem ab omni accessu ad Parochialem praeter festum Corporis Christi dispensatur ita ut ipsi liberum sit accedere, si invitetur, et vires sufficiant.

In Coena Domini hora 9na sacrum et sermo, ceteraeque ceremoniae (praeter lotionem pedum) quae in Missali praescribuntur, peraguntur. Ut populus diutius adoret asservatum SS. Sacramentum ibidem etiam dici poterunt Vesperae clara voce.

In Parasceve hora 9na incipiunt ceremoniae ordine praescripto in Missali denudata cruce, ibidem ad crucem fit brevis exhortatio ad populum de amara morte Salvatoris, qua finita fiunt cetera prout de more. Et his finitis velo obvelatum ostensorium processionaliter per Ecclesiam sub cantu *Vexilla Regis* portatur ad sepulchrum Domini ibidemque reposito SSmo dicuntur Vesperae ex motivo ut pridie.

Sabbato Sancto benedictio ignis et cerei Paschalis: dein itur ad Parochialem pro benedictione fontis, et Missa non celebratur illa die. Post prandium hora 6ta dicitur Matutinum cum *Te Deum* clara voce ob defectum ludimagistri non cantando sed orando, quo finito progreditur ad Resurrectionem Domini, et fit processio circum Ecclesiam, dein exponitur SS. Sacramentum, et loco *Regina Coeli* decantantur *Lytaniae Lauretanae*, quibus finitis datur benedictio: et sic finitur tempus quadragesimale.

In festo S. Benedicti itur in Kressniz in auxilium poenitentium.

Dominica Resurrectionis hora 7ma Sacrum cum Evangelio, finito sacro benedictio Agni paschalis. Post prandium hora 2da ordinatur processio. Ingressa processione habetur sermo: quo finito fit expositio SSmi, et decantantur cum populo *Lytaniae de SS. Nomine Jesu*.

In festo S. Marci Evang. dicto Evangelio et Sacro admovetur Ciborium, incensatur et recitantur cum populo *Lytaniae OO. SS.* pro benedictione agrorum. Populo suadendum, ut pro processione ad Parochialem accedat.

Dominica 3tia post Pascha Sacrum hora 6ta pro Custodibus sine sermone ob dedicationem Ecclesiae Parochialis: et itur ad Parochialem.

Diebus Rogationum commendantur speciales preciumculae, pro benedictione universorum fructuum, illis qui non vadunt ad processiones Parochiales, ad quas populus dirigendus est.

In Vigilia Pentecostes itur ad Parochialem pro benedictione fontis, a quo onere tamen modernus Director ob suam propectam aetatem dispensatur.

In Festo Corporis Christi Sacrum cum Evangelio hora 5ta pro Custodibus, postea itur ad Parochialem processionem.

Dominica infra Octavam Corporis Christi incipiet circuitus cum 4 Initiis partim cum ciborio partim cum ostensorio usque ad Dominicam post festum S. Bartholomaei: quem circuitum ad minimum 60 personae comitari debent. Et tunc incipiet devotio media 10ma.

In festo SS. Joannis et Pauli benedictio candelarum contra tempestatem.

In festo SS. Hermagorae et Fortunati sacrum hora 4ta mane pro Custodibus, dein itur in Preshgaine.

In festo Assumptae B. M. V. benedictio Rutharum.

In festo OO. SS. dictis 1mis Vesperis erigitur castrum doloris et hora 5ta dicuntur clara voce Vesperae defunctorum in Ecclesia, quibus finitis fit processio circum Ecclesiam cantando: *dies irae* etc.

In Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum hora 9na in Ecclesia clara voce Officium Defunctorum, quo finito fit sacrum et dicitur Evangelium et ad Altare exhortatio de animabus purgantibus, finito sacro itur ad castrum doloris, ibi decantatur *Libera* etc., postmodum fit processio ut in 1mis Vesperis.

Die 3tia Nov.: Anniversarium spontaneum pro parentibus et consanguineis Benefactorum in Stangenwald.

In festo S. Martini hora 6ta sacrum pro Custodibus, dein itur ad Parochialem.

In Vigilia S. Barbarae tempestive itur in Preshgaine, ut a 1mis Vesperis poenitentes excipere valeat: et ibidem pernoctat in auxilium pro die sequenti.

In die Nativitatis Domini media nocte habetur Sacrum cum Evangelio, in Aurora 2dum; et hora 10ma tertium cum sermone.

In festo S. Stephani benedictio salis, aquae, equorum et pabuli jumentis.

In festo S. Joannis Evangelistae benedictio vini.

Supra descripta Matricula seu ordo approbatur et imposterum inviolate servandus praescribitur.

Ex Offo Abbli et Archi-Diaconali Sitticii 18. 7bris 1771.

L.S.

Franciscus Xaverius Abbas et
Archidiaconus m. p.

Vsebina.

Doneski k zgodovini kočevske fare. (Konec.)
— *Matricula sive Ordo peractionum sacramentorum in Ecclesia filiali S. Antonii in Stangenwald.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Deseto leto.

Ljubljana, meseca oktobra 1897.

Številka 39.

Libellus poematum

sive carminum variorum generum

Thomae Chrönn

Labacensis Carniolani LL. Candidati.

Po vsej pravici skušamo kar mogoče natančno spoznati in proučiti življenje mož, ki so si stekli izrednih zaslug za cerkev in domovino. Pri takih študijah pa se utegne vendar le zgoditi, da gredó raziskovalci sem ter tje predaleč v svoji natančnosti in da objavljajo dejanja in pojave iz slavljenčevega življenja, o katerih se zdi, da se ne slagajo povse z vzvišeno sliko, katero smo si ustvarili o možu, sodeč ga po njegovem delovanju za občno blaginjo.

Nekaj sličnega si utegne znabiti kdo misliti, čitajoč rokopis, katerega hočemo v nastopnem doslovno objaviti. *) Ne nameravamo tukaj navajati vzrokov, ki bi kazali, da

*) Rokopis, katerega tukaj objavljamo, hrani licejalna knjižnica v Ljubljani pod številko 84 Msc. Vezan je v rujavo usnje in ima na hrbtu napis: „*Chroenn Libellus poematum.*“ Obreza je zelena. Rokopis nima posebnega naslovnega lista. Prvo stran prvega lista začne z monogramom Jezusovim (IHS) in potem ima naslov: „*Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn Labacensis Carniolani LL. Candidati.*“ Knjižica ima 77 listov. Prva in zadnja dva sta prazna, 73 listov je pa popisanih. Štirje nepopisani listi so v zvezi z vezavo in so za več kot dve stoletji mlajši, nego rokopis sam, ker kažejo, da je dobil rokopis svojo sedanjo vez še le tekom tega stoletja. Vodni tisk na tem papirju kaže namreč na dveh listih doprsno podobo cesarja Frančiška II. z opisom: „*Deutschlands Befreier Franz der Zweite*“; na dveh pa kaže vodni tisk cesarski grb, okoli grba pa napis: „*Gott erhalte den Kaiser von Oestreich — 1813.*“

bi tako očitane v našem slučaju ne bilo opravičeno. To hočemo storiti ob svojem času. Za sedaj rečemo o povodu, ki nas je privedel do objave tega rokopisa, le toliko, da smo hoteli s to objavo nekoliko osvetliti mladeniško dobo preslavnega ljubljanskega škofa Tomaža Hrena; ono dobo, v kateri se je mladi Tomaž vsega posvetil modricam ter skladal svoje latinske poezije.

Daljni povod temu je iskrena želja, da zberemo polagoma vso dostopno tvarino za dostojen in istinit životopis prezaslužnega škofa; bližnji povod pa je znamenita tristoletnica, katero v tekočem mesecu obhajamo.

Listi rokopisa so skoraj vsi enako veliki (20×15 cm), le dva namreč 15. in 17., sta za spoznanje večja in nerazmerno velik je 22. (40×31 cm), ki obsega „*Colloquium inter serenissimos Archiduces Carolum patrem, et Ferdinandum filium recens natum, de bello Turcico incedendo.*“

Sicer je pa bukvovez, ki je vezal naš rokopis v teku tega stoletja, liste zmešal prav do dobrega. Kdor hoče čitati rokopis v izvorniku, naj si razvrsti liste tako-le: od 1. do 21. lista incl. je vse v redu, 22. list pa, ki je očitno pozneje vmes vtaknjen, moti v toliko, ker pretrga „*Distichon numerale*“, ki se na 23. listu nadaljuje; od 23. do 48. lista incl. je vse v redu, za 48. listom se morajo pa vzeti listi od 57. do 64. incl., za temi naj se preide na liste od 49. do 56. incl. in končno na liste 65. do 73. incl.

Rokopis je pisal lastnoročno Tomaž Hren sam. Pisava je velika, krepka in večinoma lahko čitati. Črnilo je v prvi polovici precej črno, v zadnji polovici pa je že bolj obledelo.

Ravno pred 300 leti, namreč na dan godu sv. Lukeža leta 1597, je izbral mladeniški, še le devetnajstletni nadvojvoda Ferdinand — poznejši cesar Ferdinand II. — v nemškem Gradcu našega rojaka, tedanjega stolnega dekana ljubljanskega, Tomaža Hrena za škofa ljubljanskega. Nadvojvoda Ferdinand se je ravnal pri tem važnem koraku po želji pokojnega ljubljanskega škofa Janeza Tavčarja, kateri mu je na smrtni postelji priporočal Tomaža Hrena kot moža, najvrednejšega za ljubljansko škofovsko stolico. Tomaž Hren sam nam je ohranil ta znameniti dogodek ter je kratko zabeležil tudi čutila, ki so navdajala ob tej znameniti priliki njegovo srce, z nastopnimi besedami: „Bogu in Devici Mariji, veliki božji porodnici, bodi čast in slava! — V god sv. evangelista Lukeža sem bil od presvitelega nadvojvode Ferdinanda, svojega presvitelega gospoda, v Gradcu, v grajskem dvoru, v notranji nadvojvodovi sobi, ustmeno izvoljen in imenovan za škofa ljubljanskega. Gospod Jezus, naš zveličar in škof naših duš, brez čegar pomoči je naše delo brezvspešno, naj mi podeli milost svojega svetega Duha, da bi z njegovo pomočjo jaz slabi opravljal to visoko službo ter s svojim dejanjem in svojimi nauki koristil časti njegovega veličanstva pri dušah mnogih kristjanov, in da bi končno prejel nebeško krono, katera je obljubljena tistim, ki vstrajajo zvesto do konca. Amen.“

To molitev novega škofa je Bog tudi uslišal, kajti nova zarja je napočila s tem dnevom naši škofiji, zarja katoliškega gibanja, ki se je pod neustrašenim in neutrudljivim vodstvom škofa Tomaža Hrena prerodilo in čudovito utrdilo. Tri sto let je že zatonilo v morje večnosti in še uživamo sadove njegovega neumornega truda, še crpimo iz neusahljivega studenca katoliške resnice, za katero je zastavil slavni Hren vse svoje dušne sile. Za trdno upamo, da je naš Tomaž že davno prejel od Boga nebeško krono in obilno plačilo, ter prosimo Vsemogočnega, naj prodirajoči katoliški ideji tudi v naših dneh podeli isto moč in iste vspehe, kot ob Hrenovih časih. V nastopnem objavljene poezije pa naj bodo majhen kamenček za Hrenov životopis ter naj vzbudé zaslužen zanimanje za življenje in delovanje tega našega velikega škofa.

I.

In natalem magnifici viri Domini Caspari Sitnik, protonotarii apostolici et comitis palatini, archiducalis consiliarii etc patru et Mecaenatis mei. Scriptum ad foelix novi anni auspicium anno 1581.

Jam sol emensus coeli revolubilis orbes
Flamivomos verso cardine vertit equos
Atque biceps reserat stridentia limina Janus
Urnaque coelestes humida fundit aquas.

Vota novus poscit fatis urgentibus annus.
Omnia dum rapido turbine quassa ruunt
Gratulor ergo tuae praedulcis avuncule sorti
Et mea Musa novum gestit adepta decus
Carpere te salvum vitales luminis auras,
Leniter et vitae flectere coepta tuae.
Inter tot gravium discrimina turbida rerum
Euriposque vagos, praecipitasque vices
Hinc precor, ut longos traducas molliter annos
Et spiret rebus numinis aura tuis.
Cumque dies redeat faustis decursibus anni,
A cuius sacro nomine nomen habes:
Jam quoque natalis festivo grator honori,
Et mea mens geminis plausibus acta salit.
Natus es arbitrio superum foelicibus astris
Infestumque nihil stella vel ulla tulit.
Non tibi Saturni nocuit lachrymabile sydus.
Obstitit huic radiis Juppiter ipse suis.
Afflavit mites volucris Cyllenius ignes
Ingeniumque sagax, altaque dona dedit.
Mars ferus, incursu submotus Cypridos almae
Cessit, et infaustae conticuere minae.
Sol quoque ferales discussit lucidus umbras
Et micuit rutilis Luna serena comis.
O fortunati quibus arduus annuit aether,
Multifidumque regit, numinis instar, iter.
Palladis accessit naturae dotibus ardor,
Vitaque labe carens ambiguoque dolo.
Sacra Themis, legum tibi nodos arte recludit,
Imponens capiti sarta decora tuo.
Invidiae non virus edax tibi damna movebit,
Aegide Palladia spicula cuncta teres.
Vive, valeque meis velut anchora firma Camoenis
Et me consueto prende favore rogo.
Illa dies semper laeto se lumine pandat
Atque ferat coeptis prospera quaeque tuis.

2.

In discessum Vienna Austriae Tubingam, lectissimorum juvenum Pauli Blo, et Stephani Galli.

Mane erat, et nitidum Phoebus lustravit Olympum
Ordine conjunctis quattuor actus equis.
Luce polum rosea pinxit, terrasque jacentes,
Insuper et claris expulit astra rotis.
Aurea splenduerat croceis Aurora capillis
Et circumfuso rore madebat humus.
Cum mea de molli relevassem membra grabatho,
Et peterem fontes lenesonantis aquae,
Tum mox coeruleas sursum delapsa per auras,
Constitit ante oculos candida Nympha meos
Candidior nivibus, flavis decorata capillis,
Cui vel non tonsis cedit Apollo comis.
Hanc ego conspiciens, vultum mirabar in illa
Collaque, cum manibus pectora tota simul.
Dixi ego: divinus quis spiritus incolit artus?
Talia dicentis permeat ossa pavor.

Illa sed et blando vultu solata timentem
 Et retulit placido talia verba sono:
 Excute nunc tristes, moneo, de pectore motus
 Et versu promptas permeditare vias.
 Arma resume citus, simul et tritonia tela,
 Cur tua sic somno Musa sepulta jacet?
 En duo preclari juvenes, quos maxima nostri
 Cura tenet, certum nunc iter instituunt.
 Qui studio nostrum summo coluere Lycaeam,
 Quod gremio nobis alta Vienna fovet.
 Et bene jam notum est, patrios liquisse penates,
 Quo vel in ignota nos regione colant.
 Haec mens illorum est, haec stat sententia firme,
 Hinc etenim ventis candida vela dabunt.
 Ergo age tu gelida procul hinc formidine pulsa,
 Arripias laetus, quam tibi monstro lyram.
 Et juvenum cane discessus, et itinera longa
 Prospera felici numine laeta jube.
 Haec ubi dicta suis retulisset Nympha labellis,
 Mox celeri tractu regna superna petit. —

Ergo Deae monitis, tandem mea labra resolvo,
 Nympharum, Juvenes, splendida turba, novem.
 Pergite felices (si qua prece fata levantur)
 Et laeti patria ducite ab urbe pedem.
 Ille Deus superum nutu qui concutit orbem
 Reddat iter foelix, hoc duce ferte viam.
 Hinc abeant casus, abeantque pericula cuncta,
 Vestraque supremus prosperet acta Deus.
 Ite bonis avibus, simul et per longa valete
 Tempora, quos placide culta Minerva fovet,
 Ergo valete boni fratres, dulcesque parentes,
 Et pia Musarum caetera turba vale.
 Musarum graex culte vale, atque urbs celsa Vienna,
 Jam jam discedunt, tu pie Christe fave.

3.

*In nuptias nobilis viri Domini Melchioris Alaudae, sacrae
 Caes. Majestati a secretis spiritualibus, Reginam Schott-
 nerin viduam ducentis, Epithalamion.*

Plaudite Pierides bifidi sacra numina montis
 Laetitiae ac laeto carmine signa date.
 Moerorum gelidas elegia discute nubes
 Desine purpureas imbre rigare genas.
 Inque vicem Ascræae resonent de more Camaenae
 Bellerophontaeum concilientque melos.
 Thymbraeus crines redimitus floribus adsit,
 Threiciam digitis tangat et inde chelyn.
 Huic Dryades sociae praecingite flore capillos
 Roscida flexilibus ponite sarta comis.
 Ortus namque dies festivo dignus honore.
 Quo duo jungunt foedera sacra thori.
 Quo face solemni connectit corpora lecto
 Bina, peroptate connubialis Hymen.
 Atque novis pariter, dulcissima gaudia sponsis
 Decernit celsae Diva timenda Paphi.

Quas etenim flammis tacita sub mente repostas
 Jecerat astuta penniger arte puer:
 Quaeque volatilibus tulit olim vulnera telis,
 Et pius amborum pectora laesit amor:
 Perspicis in campos nunc nunc se prodere apertos,
 Quodque prius latuit, connotat haecce dies.
 Scilicet ut taedis applaudant omnia votis,
 Numina Pegasei verticis alta sacri.
 Taedifer atque Pater, cuius Regina choruscans
 Implicita est dextrae, limina grata subit.
 Et festos celebret post vincla jugalia pacta,
 Sponsorumque animis gaudia mille vehat.
 Gratulor ergo tibi felices sponse Hymenaeos
 Optoque coniugio prospera quaeque tuo.
 Gratulor excelsis praestes quod honoribus, atque
 Consiliis suescas participare sacris.
 Gratulor eximiis quod sis virtutibus auctus,
 Nuptae prae reliquis unde placere soles.
 Sponsaque formosas inter numeranda Napaeas,
 Grator quod thalamum sit subitura tuum.
 Transigat haec tecum Pylios feliciter annos
 Seraque Cumeae saecula vatis agat.
 Hinc stirpis venient tibi fundamenta futurae
 Dulcia molliculi pignora chara thori.
 Quare consortem fausto quia sidere ducis,
 Te juvet et servet Rector ab arce poli.
 Foedera jam stabili firmet nexu socialia
 Qui probat et reprobat quaelibet acta Deus.
 Componat mentem Concordia dulcis utramque,
 Unus sit sensus, mens pia, sancta fides.
 Vivite foelices, geniali vivite lecto,
 Nec mors dissolvat quod ligat unus amor.
 Unanimes casti vos vivite turturis instar,
 Illa Sybillinos, Nestoris ille dies.

4.

*In natalem reverendi Domini Christophori Tut, admini-
 stratoris coenobii Erla etc.*

Cynthius octipedis transcendens brachia Cancri,
 Hac tulit aestiferos qua Leo regnat equos.
 Radit iter liquidum, niveis stansque aethere bigis
 Igne micat solito fulgidiore suo.
 Squalidus et nemorum vates secreta petebam,
 Tristia mutarem ut tempora forte loco.
 O te quid moesto movet hic dare corde quaerelas?
 Phoebe, quin es reliquis par quoque laetus? ais
 Huc ades, et textam Daphneide fronde coronam
 Obsequiis studio Christophoro referas.
 Rite patens cuius gaudet natalibus orbis,
 Vota chori iungens nomine Pegasei.
 Sume igitur placidus, quando lux dictitat isthaec
 Talia natali munera sume tuo.
 Viveque Nestoreos, sed non inglorius, annos
 Tuta simul donec scanderis astra. Vale.

5.

In celeberrimum, et solennem actum egregii, doctrina et eruditione ornatissimi juvenis Domini Joannis Marcovitsch Ratmanstorffensis Carnioli, cum sub magnifico, nobili atque clariss. viro Domino Alexio Strauss Lab. earundem Doctore, V. J. Licentiando, Logices professore ordinario et in archigymnasio Viennensi Rectore dignissimo Doctorali in Philosophia dignitate cumularetur, observantiae et conterranei amoris ergo scriptum per me.

Quem video ad bifidi properare cacumina montis,
 Quem comitata simul turba novena colit?
 Quis nunc Gorgoneis, flava adspirante Minerva,
 Blandula deposcit labra rigare vadis?
 Et cui Threicio, niveis decorate capillis
 Phoebe pater resonas tinnula plectra, modo?
 Est ne aliquis qui te viridi florente iuventa,
 Fertur et Aonias excoluisse Deas?
 Aut cui Pierides animoso pectore Nymphas
 Discendi studio visere cura fuit?
 Ut jam pro vigili diademata justa labore
 Herculeo athletae lauriger ipse feras?
 Scilicet hoc signum est, sunt haec praesagia certa,
 Nempe tibi juvenem conciliasse bonum.
 Qui simul atque sacram vitae conspexerat auram
 Se patrocinio tradidit usque tuo.
 Ut quondam meritis altas Heliconis ad arces
 Ire suis, gnava sedulitate queat.
 Sed nec proposito juvenem spes vana fefellit,
 Quod cano declarat lux hodierna satis.
 Fundamenta rei male nec iecisse futurae
 Constat eum. Quoniam surgere cernis opus.
 Quod cum Daedaleo struxerunt Pallade Phoebus,
 Cumque Latonigena plebs bene docta Deo.
 Ergo sibi hunc primis subito labentibus annis
 Devinxit studio diva Thalia suo.
 Aetas quaque solet juvenilis pingier arte,
 Doctum, (difficili non remorante via)
 Duxit ad irriguos Musarum sedula fontes,
 Totaque in artificio merserat ora vado.
 Unde cothurnato fervens sudare Maroni
 Coepit, et assidue volvere scripta manu.
 Et jam pastorum rauco modulamine cantus,
 Arvaque cultu tenet, pampineasque comas:
 Cum se Trojanae produnt excidia gentis,
 Factaque terribili Martia bella modo.
 Quae simul admirans cupido volvensque legensque
 Pectore: Faelices, dixit, in orbe viri,
 Sorte quibus superas tali conscendere sedes
 Arbitrio facili Juppiter attribuit:
 Me quoque participem tantorum ex parte laborum
 Reddite si datur his dexteritate frui.
 Talia flagrabat quamvis sudore maderet,
 Corpus et aspiceret debilitate premi.
 Impiger incoepto motu properabat honesto,
 Eloquio studuit cum Cicerona sequi.
 Ut demum horrissonis verborum fluctibus haustis,
 Pergeret ad Sophiae flumina curva sacrae.

Hic ut amans recti, quamque exagitatus amore
 Rerum abstrusarum cognitionis erat
 Nil referam: res est toti manifesta catervae,
 Acris ut extiterit, grex studiose, tuae.
 Cinxit odorata cuius cava tempora lauro
 Pegasidum Phoebus gloria magna chori.
 Delphicolae annuerat roseo stipata Dearum
 Casta sodalitio, quae Jove nata soror.
 Addidit humidulis victrici, innupta Minerva
 Fronte coronato, talia verba labris:
 I nunc et coeptae memori vestigia mente
 (Quamvis difficile est) fortia fige viae.
 Candida quae croceos modo vestit laurea crines
 Calcar Joannes sit generose tibi:
 Altos quo intrepide discas tolerare labores
 Grandius ac vincas quod tibi surgit opus.
 Dixit, et in mentis condit penetralibus imis
 Quae tulerat placido Graia diva sono.
 Quare Heliconiadum si non fuit ante minister:
 Bacciferas et si non satis hausit aquas:
 Nunc ad Aristotelis magno conamine sensus
 Fluctivagam coepit flectere sorte ratim.
 Quae sit naturae solers prudentia rerum,
 Indagat, cursus aetheris atque vagos:
 Quis rerum sator, et spaciosi conditor orbis
 Stellantisque poli, dicitur osse Sophis.
 Quae via sit soli dum per duodena feratur
 Signa colorati maxima Zodiaci:
 Quid causae veniat, niveis cur Cynthia bigis
 Luna cruentetur: singula nosse cupit.
 Praeterea exquirat vitae documenta probatae,
 Quae bonos virtus sydera ad alta vehat.
 Non aliter cumulum tantas congestit in unum
 Divitias, quam si sedula quaerit apes
 Herbida frondoso rident dum tempore prata
 Mellifluos, varie sollicitata, favos.
 Sic sic multiplici nodosa volumina discens
 Cecropias animo conglomerabat opes.
 Ergo tibi studio tantorum parta laborum
 Gloria, Hamadryadum saecula longa viget.
 Quam tibi nec fallax lugubri funere fatum
 Extorquere potest, sera nec ulla dies.
 Jam sudasse iuvat, gelidosque bibisse liquores
 Quos bene Thespiadum numina magna fovet:
 Dum tibi pennatus rutilo delapsus Olympo
 Phoebus, Joannes gaudia mille ferat.

Quisquis es horribiles moneo ne temne labores,
 Virtutis siquidem semita recta labor.
 Hoc sine, crede mihi, latitares magne ferarum
 Amphitrioniades victor, honore carens.
 Hoc sine bellipotens tetra oblivione sepultus
 Hector, et extinctus nil nisi terra foret.
 Hoc sine quod vastus gremio complectitur orbis
 Tartarei quondam praeda Acherontis erit.

Musa sed ancipiti cursu quid longius erras?
 Exequere officii munia iusta tui.
 Perge igitur foelix qua te via ducit in altas
 Virtutum sedes, nec mora tardet iter.

I nunc pictorum domicilia sancta polorum
 Scande gradu facili, et nubila densa seca.
 Callis apertus adest; hoc annuit arduus aether
 Dum tibi Pimplaeae gaudia laeta canunt.
 Sic tua post fragilis praesens discrimina vitae
 Laus erit, et nitido fama reposita polo.

Excusum typis Stephani Creüzeri
 anno 1582.

6.

*In nuptiis nobilis et ornatissimi D. Danielis Schlegeri,
 sacrae Caes: Regiaeque Majestati penes cameram aulicam
 a bellicis expeditionibus sponsi: et nobilis pudicissimaeque
 Virginis Annae Mariae, nobilis et egregii viri Joannis
 Poinot, sac. Rom. Imperii Fecialis filiae sponsae editum
 epithalamion.*

Tu mihi magne Pater concessique author amoris
 Hymen ades. (vatum si te mortalia tangunt
 Carmina, sollicitus vel vincla jugalia curas)
 Vosque novem Musae, ad Clarias quae luditis undas,
 Annuite, hisque labris sacros praebete liquores.
 Dum sacra vestra colo, dum connubialia canto
 Foedera, sponsorum et consector carmine laudes.
 Ut primum liciti penetrare Cupidinis ignes
 Pectora persensit sponsus, Venerisque sagittas
 Conjugii statuit sub certa vivere lege:
 Omnia quae patulo coelum complectitur orbe,
 Edocuit, iussit venturaque saecla tenere.

Non Phrygius tali flagrabat Pastor amore
 Dum Priami tectis inferret Dorica furta.
 Caerula vel radens manibus ventosa Leander,
 Exitio cuius Sestaeum inclaruit aequor.
 Non Phasias, inquam, nec regno dives Elisa,
 Vel patriis funesta comis truculentaque Scylla
 Hoc caluere igni, sed quidam degener aestus
 Viscera torquebat, turpique urebat amore.
 Haec igitur secum tacito dum corde volutat
 Dona que conjugii perpendit: protinus aptam
 Fert animus sociam sibi foedere iungere vitae.
 Dumque ita scrutatur passim, quam ducere possit,
 Anna Maria brevi succurrit tempore sponsa:
 Hanc amat, hanc ardet, votis hanc expetit unam.
 Annaque quid mirum parili si carpitur igni?
 Inque suo solum Schlegero lumina figit:
 Artibus edoctum decorat quem candida virtus?
 Est mihi namque animus, pietas, mens conscia recti,
 Candor, et ingenium, tua patria cognita sponse:
 Cuius ut existunt infracto robore tures,
 Sic quos foelici Tyrnavia protulit ortu,
 Egregios virtute viros atque efficit arte.

Adde, quod et virtus tua iam per Caesaris alta
 Atria sit celebris, volitetque per ora virorum
 Undique cunctorum, quos vel placidissima morum
 Forma tibi iunxit, notos vel fecit honestas.
 Haec fuerat, thalamo quod virgo Maria pudico

Sponsa recens. humili veniat non edita stirpe
 Causa tuo, haec aetus irritamenta probati.

Sed nec laudis inops, grati vel honoris egena
 Sponsa manet: cuius si forsán splendida nostris
 Jam foret incultis Virtus dicenda Camaenis
 Vix partem ex multis caneremus laudibus unam
 Nam pietate, fide, multas hac urbe puellas
 Astra velut nitido Sol vincit in axe minora.
 Quam non fucus iners, lascivaque gaudia mundi
 Effecere levem, placidam ceu ductus honesti.

Gratulor ergo tibi sincero cordis amore
 O Schlegere, tuos talem nunc, auspice Christo,
 Currere in amplexus, felici sydere sponsam.
 Gratulor et sponsae, talem quod adepta maritum
 Gestiat, ex quo sit seros visura nepotes.

Vivite quos Christo. superisque ita vivere visum est
 Aeternos sine nube dies. Vos gratia foelix,
 Et pax alma dies servet comitata perennes.
 Exulet a vestris nunquam Concordia lectis,
 Sed sibi durantem figat per pectora sedem.

Vivite turturibus similes, numerateque laeti
 Anna Sybillinos, Daniel sed Nestoris annos.

7.

Aliud.

Densa velut tenero complectitur ulmus amore
 Pampineam, stabili atque aeterno foedere vitem.
 Cuius onus miserata subit relevatque ferendo,
 Quamque colit constans quovis discrimine rerum:
 Seu Ver purpureum per prata virentia sese
 Ostendet: vel apes tepidum populentur Hymetum.
 Herbida seu saliat campis florentibus Aestas
 Hortis vel ludat, vel messe superbiat Afra.
 Seu premat Autumnus calcatis sordidus uvis
 Musta cadis: glacialis Hyems seu cuncta pruinis
 Deformet, ventisque ferox Borealibus urat.
 Viribus exhaustam donec vertentibus annis,
 Exesamque avidis spatiosi dentibus aevi
 Amputet immitis curvanti falce colonus:
 Tunc comitis sociaeque expers deponit honorem
 Mox solitum, et prono deflectit pondere corpus.

Sic quos non Gnidii tetigere Cupidinis arcus
 Illiciti, sed castus amor, sub origine mundi
 In Paradisiacis quondam regionibus ortus
 Pectore non ficto geminos sociavit amantes,
 Juraque legitimi iuvat intemerata cubilis
 Acceptare animis: adeo pax aurea, candor,
 Gratia, simplicitas, fidei ligat ardor avitae:
 Ut quoties dubiis fluxi decursibus aevi
 Terribilis rapido veniens Aquilone procella
 Ingruit, et faustum Solem inter nubila condit,
 Mutua in alterius versetur cura salutem.

Si pars una gemit, luctu aut pallescit acerbo,
 Cum furit attonito violentus corpore morbus:
 Effera vel dubiae saevit Rhamnusidis ira:
 Consilium, aut medicas praebet pars altera palmas.
 Uni quae gravis est, ita pondere sarcina dempto
 Fit levior, siforte humeris sit gesta duobus.

Adde, quod haec perpes teneat constantia, mentes
 Quas socialis Hymen flammis accendit honestis,
 Esse nefas thalami sociam liquisse fidem:
 Inque vicem virtutis opus, sic mutua vitae
 Stamina, continuo traducere molliter aevo,
 Ipse Deus donec nexos dissolverit artus.
 Vos hinc faelices, quibus haec sententia surgit,
 Degere lege thori posthac sine crimine vitam
 O sponsi: Non hos vanissima numina quondam
 Foeda Cypris, Cypriusque puer, qui subdola tela
 Cordibus intorquet, vobis iniecit amores,
 Almo sed rapidum qui pollice versat Olympum.

Gratulor ergo tibi faciles Schlegere Hymenaeos,
 Hisque simul sperata precor tranquillaque fata:
 Quaeque tuos nunc Anna thoros optata Maria
 Ingreditur, prudens, claro sata stemmate, pulchra,
 Casta, decens, mitis, roseo suffusa colore,
 Phoenicis tecum claudat foeliciter annos.
 Qualis erat custos socii Lucretia lecti,
 Ante trucis quam passa fuit in crimine Regis:
 Qualis et ambustas avido bibit ore favillas,
 Portia Romuleae laus insuperabilis urbis;
 Talis in amplexus, radians Schlegere, marita
 Vertitur Anna tuos, sed longe dispare fato.
 Ludite securi, geniali ludite voto,
 Blandula roscidulis et figite basia labris.
 Nullus vos livor, nec turbida vexet Erynnis,
 Gaudia sed maneant non emorientia sanos.
 Edite foecundi suavissima pignora lecti
 Vestra secuturis transcribite nomina lustris.

Vive tua Daniel cum compare, vive, Maria,
 Incolumisque annos facundi vince Platonis.
 Vive thori consors Danielis facta Maria,
 Longaque fatidicae simul exige tempora vatis.

Vivite blandidulo iunctissima pectora lecto,
 Ambiat et niveis thalamum pax candida pennis.

Excusum typis Stephani Creüzer
 anno MDLXXXIV.

8.

*In natalem Heliae Stanzelii Philosophiae Baccalauri
 et Bursae Agni provisoris communitatis nomine facta
 Genethlia.*

Phoebus ut extremos cursu delatus in orbes
 Tyndaridum (peperit quos Rosa Laeta) fuit,
 Illa dies micuit, tenerae primordia vitae
 Qua tibi pacifico Christus amore dedit
 Nomen et Heliae Thesbaeo a sanguine vatis,
 Gloria cui nullo est emoritura die.
 Haec nitido surgens solito rutilantior ortu,
 Laetitia suavit munita digna sacrae.
 Assensum praebet lectissima turba Dearum,
 Quae colit Agninae tecta vetusta domus.
 Insuper assentit Musis addicta Juventus,
 Votaque cum Nymphis uberiora facit.

Exundant igitur plausu, geminataque luctu
 Gaudia discusso vocibus accumulans.
 Carminibusque novis nunc alta silentia rumpunt,
 Qualia pro meritis postulat haecce dies.
 Exoptantque bonis vitae successibus almae,
 Sic tibi natalem hunc ire redire diu,
 Improba non unquam te quo Rhamnusidis ira,
 Nullus vel vortex insidiantis agat.
 Sic sic decurrat totius factio vitae,
 Ut ducas columis stamina longa. Vale.

Excusit Stephanus Creüzer
 anno 1583.

9.

*In honorem religiosi ac devoti viri Christophori Prozelco,
 cum in monasterio Hörzogburgensi sacro habitu indueretur.*

Cura nimis mentes multorum sauciat ingens,
Heroum insignes titulos vaenarier, atque
Regales ut opes cumulent, quas divite plena
India Mennoniis fundit sub partibus auro.
Sic quoque lascivos alii sectantur amores,
Thuraque Thyrsigeri ponunt altaribus udi.
Officiis at plena dolis hunc implicat Aula,
Plenus et ancipitis Mavors discriminis illum
Horrida in arma ciet, dehinc funere mergit acerbo.
Obscurum pariter studia in contraria vulgus
Rumpit difficiles animos, agitataque sensa.
Usque adeo terris dubia nil fit sine mente
Sed tu res mundi caecas, et ludicra temnens
Praemia soteris tacita ratione volutans
Reddita bisseuae Christi turbae inclyta verba:
Orbis erit, nostri pius assecla, turbidus hostis:
Zodiacum vitae tristem, quo laetior inde
Eligis, extaret coelis sine fine beatis.
Ludis et instabiles terrarum provide casus.
Curre modo, quod carpis iter. Sic munere functi
Occupet aethereas animus post funera sedes.

10.

*Ad sacrae Caes. Majest. Sacellanum, cum illi ab aulico
 quodam aliquot numeri saltatorii recens edditi dedicarentur.*

Hos placido vultu modulos tibi sume canoros,
 Addite Caesareo vir venerande choro:
 Saepe quibus Charites choreas et Oreades urgent.
 Et salit Aeonis casta Thalia jugis.
 Nec non Boiorum radians Guilhelmus in oris
 Princeps, in saltus solvitur ipse leves.
 Donum si spectes tenue est, si expenderis autem
 Hunc animum, magni muneris instar erunt.

11.

Octostichon in coronatione M. Thomae Capeller, harmonice per eius fratrem redditum.

Dum tibi regificis formosus Apollo triumphis
 Jura Magisterii, frater amande, tulit:
 Haecce novem coetu Pallas bene cincta sororum
 Unanimi fertur vota dedisse sono.
 Vivito, Thespiadum quem sio per amoena vagari
 Arva juvat, molles nec sine laude dies.
 Quae nunc fama viget studio quaesita perenni
 Arbitrio perpes floreat usque Jovis.

12.

Ad Wolfgangum Püdlere, imagini illi a me donatae, inscripta.

Haec dona quamvis sint leviuscula
 Nec facta docti Praxitelis manu:
 Coive Apellis picta Marte
 Altera pars animae o Püdlere:
 Candore mentis percipier sacro
 (Nam tale dictant foedera Thesei:)
 Praesens ut extet fama nostri
 Pectoris insita maior antris.
 Foeliciter quem vivere sospitem
 Votis lacesso coelica numina
 Ut artibus clarum suprema
 Mathusalae videam senecta.

13.

In natalem reverendi Patris Georgii Karstner, Praepositi Dorotheanei.

Postquam clarus equos spacioso cardine Titan
 Caesariem promens nitidam, vultusque decoros
 Laxet, et ingenti terras splendore salutet;
 O canis reverende senex et moribus idem
 Culte sacris, ima quemque ô tellure revulsum
 Candida sidereo Virtus locat aetheris axe:
 Exere jam laetos casto sub pectore plausus,
 Ipseque, qui vitam dederat, grateris honori,
 Annua cum positis fument altaria donis
 Templaque dent lepidos Nabathaei thuris odores.
 Horrificis erepte malis, tot casibus atque
 Quos metu instabili crebro Rhamnusi amara
 Eumenis ac discors dominans mortalibus aegris,
 Atque cient furiae: rursus cum numine Divum
 Corpore sat valido, vegetis ac viribus usque,
 Tempora sideribus gaudens venientia laetis
 Quae tibi nascenti primae incunabula vitae
 Aspicias, attulerant, oculisque senilibus hauris.
 Et precor (o nostris succedant omnia votis)

Viribus haec longum videas redeuntia firmis.
 Tristia Lanificae en mutant decreta sorores.
 Seque parant faciles, ac mollia stamina faustis
 Cursibus extendunt, et fila tenacia nectunt.
 Adde quod in tumidum qui tela Georgius hydrum
 Torquet, honorifico cuius tu nomine gaudes,
 Quicquid in ambiguum poterit contingere sortem
 Ominis infausti, sacro munimine tollet.
 Hic moderatorem rapidi exorabit Olympi,
 Ut quondam foetum tot te Virtutibus almis,
 Quando gravis debiles Lachesis truncaverit artus,
 Spiritus aetherea coelorum sede potitus
 Regnet, et aeternas cum Christo captet honores.

14.

Epigramma Tullianum.

Thaide peioris propter mendacia scorti,
 Cuius erat toto cognita fama foro,
 Claudimur innocui tenebroso limine tetri
 Carceris, exemit tertia nosque dies.
 Sic petimus vexent mendacis crimina linguae
 Ut merita est, orci turba timenda nigri.

15.

In natalem domini Marci Schwarz, civis Viennensis.

Mundi per duodena vehens Sol igneus astra.
Alipedes auratus equos. nova gaudia, postquam
Roranti Oceano exoriens caput extulit udum,
Coepit ab insueta late diffundere luce.
Unde Viennenses fusi longo ordine Patres
Saxea morbosae visunt penetralia pubis.
Scilicet altiloqui memorant praeconia Marci
Claraque devotis retractant gesta cothurnis.
Horum ego permistus numero, solennia summo
Vota fero patri geminas ad sidera palmas
Volvens: ut cuius sanctis natalibus ultro
Ardua thure calent hodie dolubra Sabaeo:
Robore Virtutis firmo circumfluis aequae
Terrifico insane devicto turbine sortis
Zodiacum volucris vitae sic dirigat omnem,
Invida Tisiphone fixis ne hunc sedibus unquam
Vortice vel demens rapido Fortuna revellat.
Sic tibi fata levi faveant properantia cursu,
Consimiles sine nube dies ut saepe reducat
Vitale m rutila qui lampade verrit Olympum.

16.

In primitias militis, Christi militiam ingressi, Georgii Nidii etc.

Martis alumnus eras quondam praestantibus ausis
 Militiae durum rite secutus iter.
 Saepius oppositas, lituo clangente phalanges,
 Rumpere cum socio milite dulce fuit.
 Mille tibi superata feri discrimina belli,

Dum forti magnus pectore fervor erat.
 Postmodo pertaesus caeci certamina mundi,
 Quae vindicta ferox, iraque saeva ciet.
 Signa salutiferi sectatus es aurea Christi
 Armaque mortali non superanda manu.
 Ante quidem clarae retulisti praemia laudis,
 Hostiles inter, Marte furente, minas:
 At magis illustris splendescis honore trophaei,
 Vincis, et invictum quod fuit ante tibi.
 Orbis opes, carnisque luem, rabiemque cruenti
 Daemonis, et mundi caetera monstra teris.
 Quam bene dextra vagae cessit mutatio sortis.
 O quantum peperit tessera sacra decus.
 Nobilis haec cunctas superat victoria palmas.
 Hac sine nulla viret gloria, nulla salus.
 Cedite laurigeri, ludibria vana, triumphi
 Roma quibus quondam sustulit alta caput.
 Marcescant hederæ, lauri, cedr.que fugaces,
 At Christi semper viva corona nitet.
 Hanc si promeruit victor per proelia Christi
 Perque cruces varias, difficilesque vias.
 Aeternis laetus spoliis super astra micabit,
 Et sine fine virens coelica sarta geret.
 Cumque novus celebres iam mystica sacra sacerdos,
 Et ritu veteri verba verenda sones:
 Laetor, et haec tenui gratantia carmina cultu
 Offero primitiis, vir venerande, tuis.

17.

Epigramma.

Dum novus immenso splendesceret annus in orbe
 Praecipitique sacrum spargeret axe iubar,
 Aeonidum grex forte cavis egressus ab antris,
 Concinnuit placidis talia verba sonis:
 Ardua soligenae Phoenicis transige lustra
 Nomina qui nigri Marce coloris amas.
 Qui tibi nunc colami foelix quoque contigit annus
 Saecula Hamadryadum currat ad usque. Vale.

18.

*In honorem Annae Mariae, Joannis Aver. Sac. Caes. Regiaeque Majestatis Interpretis filiolar, cum sacro fonte perlueretur.*¹⁾

Anna, q**V**ibus r**E**feram surgent**I**s i**N**itia vit**A**e
Novib**V**s? Quibus **I**mpositum tibi n**V**mine nomen
Nobile sy**D**EReo per **R**omam **R**Ebus? mihi (cum) —*) **N**
Ardua Parnasi s**I**nt cult**A** labor**I**bus arv— **A**

¹⁾ Velike črke v tej pesmici imajo poseben pomen, vendar pa jih v tisku ni lahko tako razpostaviti, da bi bilo razpregledno. Čita se trikrat „Anna Maria“ in štirikrat „Averin.“

*) Je odrezano in se torej ne more brati.

Mole sub hac div**I**no **M**u**N**ere nacta salute—**M**
Albo sancto**R**um soci**A**ris parva puell—**A**
Rore ut perlu**E**ris sacro **N**ec dese**R**E robu—**R**
Istud j**V**stitiae quo **N**unc es praedita: sed **V**—**I**
Alto**N**ant**I**s Ch**R**isti hoc **A**eth**E**ra pro**V**ehe ad alt—**A**.

19.

In natalem prudentissimi viri Domini Stephani Streinn, Caesarci in Austria oppidi Medling judicis aequissimi etc.

Sume hilares vultus, quales pulcherrima poscunt,
Tempora natalis, vir memorande, tui.
Ecce per immensum fundens sua lumina mundum
Phoebus, et alatis graviter ortus equis
Hanc retulit lucem, tibi qua primordia vitae
Aethereus magno Christus amore dedit.
Nomen et eximium pictisque nitentius astris,
Vivida quo poterit laurus habere decus.
Scilicet Aonia circum cava tempora lauro
Septus es. Hinc Stephani, candide, nomen habes.
Talia quandoquidem virtute fideque probatos
Rite decet meritis, nomina ferre, viros.
Ergo iure tuo genitali grator honori,
In mea sollicitas et voco vota Deas.
Nobile cum natis et conjugue Nestoris aevum
Non sine vivaci transige laude. Vale.

20.

Applausus heroicus nobili et egregio viro Domino Andreae Reschio, Caes. Majestati a Fiscis aulici rationibus, cum ad novum officium eveheretur, gratulatorie scriptus.

Quis te praestanti gravidum virtute, sub ipso
 Pondere curarum tanto, magnaue laborum
 Mole fatigatum, nullaue gravedine duri
 Victum operis; meritum sudoris praemia tanti,
 Amplaue masculeae sic dona capessere mentis
 Miretur tacitus? Virtus cum vendicet aequa
 Hocce sibi, emeritos ac iure exposcat honores?
 Scilicet est humili quae nescia serpere terra,
 Alta petit, nec fixa manet, nisi vertice summo.
 Hinc proprio cernens tete munime septum,
 Egregium decus ostentans; per inhospita saxa
 Tendere iter, fixos nequicquam inflectere gressus,
 Officii, ut par est, satis alto culmine sistit.
 Altius et sistet Dii voto robora subdant,
 Ut te Romulei quondam sit Caesaris aula
 Nomine consilii claro visura decorum.
 Utere sideribus, Reschi, tibi sorte, serenis
 Arridente nova, dum se pernicibus alis
 Erigit, et niveo late fulgore coruscat.
 Hoc decus officii nota virtute paratum
 Auspicio eveniat, medio labenteque cursu,
 Extremo pariter (Dii faxint) fine secundum.

(Nadaljevanje.)

Vsebinska. *Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn Labacensis Carniolani LL. Candidati.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Deseto leto.

Ljubljana, meseca novembra 1897.

Številka 40.

Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn Labacensis Carniolani LL. Candidati.

(Nadaljevanje.)

21.

In natalem clarissimi et excellentissimi viri domini Hieronymi Garzonii Illustris I. C. Comitum Palatini, sereniss. Archiducis Caroli consilarii, et supremi terrae Gradiscae vicarii etc.

Per bisseña regens, postquam Sol ignifer, astra
Ancipitis liquit pendula regna lybrae,
Inque novam laxare viam properabat habenas
Scorpio qua curvat brachia saeva minax:
Oceano eduxit iunctos temone jugales,
Gratius auratas exeruitque comas.
Et Stridone sati quondam patris, ore trilinguis
Aethereo rutilum protulit axe diem.
Gaudia florilegis suasitque tenerrima Nymphis
Hactenus ac raro ducere more choros.
Et cantus miscere novos, cytharamque sonantem,
Fundere disparibus nexaque verba modis.
Vel calathis inferre rosas, cythisumque virentem,
Quasve comas Phoebæ Daphnis amata gerit.
Prolem Lyriopes, immortalemque amaranthum,
Quaeque bifrons pulchre lilia collis alit.
Sertaque virgineis ex his componere palmis,
Qualia Latoidi saepe tulere Deo.
Flore dehinc meritos picto redimire capillos,
Est cuius praesens nomine festa dies.

Illi et veridico (nec enim quem fallere possunt
Fallere Castalii nescia turba chori)
Exoptare metris, aequor ne missa per altum
Quassa procelloso turbine cimba cadat.
Nacta sed optatum divino numine portum
Perstet in astrifero sancta decensque polo.
Dixit: et imperio morem gessere puellae,
Hinc celeri tentant orgya laeta pede.
Daphnide pars faciunt speciosam fronde coronam,
Jungendam capiti, clare patrone, tuo.
At jussi reliquae memores Heliconis alumnae
Harmonicae feriunt tinnula fila chelis,
Roscida solenni portantes ordine sarta.
Qua fluit intortis turbidus Ister aquis.
Inde petunt celsae fulgentia tecta Viennae;
Alite sceptrigeri tecta notata Jovis.
Obvius in primo radianti limine turbae
Sponte sua, votis mille petitus adest.
Scilicet Aëonii cuius natalibus antri
Ingeminant plausus numina magna leves.
Agmine Calliope mox formosissima toto
Edidit arguto talia dicta sono:

Macte animo excelso, Garzoni maxime, quem nunc
Coelesti Virtus clarior arce locat:
Accipe perpetuae fragrantia sertula myrthi,
Quae Charitum docta nexuit arte manus.

Est aliquid Nymphas donis coluisse supernis
 Exortum vitae, principiumque tuae.
 Hunc siquidem pauci Divum meruere decorem
 Nempe quibus placuit Palladis arma sequi,
 Sed te sacra Themis, pariter Tritonia virgo,
 Duxit eo, quo vix altius ire queas.
 Copia cui facta est illis ductricibus ampla
 Culmina Parnassi ferre per alta gradum:
 Scire vel impliciti nodosa volumina juris
 Ut tibi non videant tempora nostra parem.

Ite Dionaeae Musis gratissima myrthi
 Munere, dividuas atque ligate comas.
 Ite triumphales circum cava tempora lauri,
 Serpente, quo celebris sit genitalis honor.
 Exige quem Phoebus, superisque ita vivere visum est
 O decus, o nostri splendide fontis honos,
 Cecropii aeternum durantia lustra Platonis
 Fama tibi nullo est nam ruitura die.
 Quod superest votis petimus concordibus omnes
 Fata tibi placide currere laeta diu.

Viennae ipsa die natalifera oblatum.

22.

*Ode sapphica, in honorem serenissimi Archiducis Austriae
 Caroli filii Ferdinandi, cum anno 1578 salutari fonte
 ablueretur in templo affixa.*

Voce jucunda cecinisse turbam
 Coelicam scimus, genitrix Maria
 Dum Dei patris peperit potentem
 Numine prolem.

Laeta sanctorum domus Angelorum
 Tunc erat, cantus melici sonabant,
 Quo recens Christus Deus esset infans
 Natus in orbem.

Contra pastorum fuerant amore,
 Gaudio magno quoque mox repleta,
 Nuncius coeli nova dum tulisset
 Aethere ab alto.

Persici reges regione longa
 Fulgida stella duce visitantes
 Hunc recens natum Dominum, profundunt
 Munera trina.

Tantus etsi jam fuit haud triumphus
 Cum novus princeps satus orbe nobis,
 Attamen plausus aliquos dedere
 Numina coeli.

Millies salve soboles tenella
 Caroli patris generosa proles:
 Millies salve decus et Mariae
 Archiduciale.

Antequam Phoebus veniebat ortu,
 Aureo mundum in patulum, sereno
 Plurimos vultu, (quia te petebant)
 Exhilarasti.

Nonne gaudebat polus incitato
 Astrifer cursu celebrique plausu
 Cuncta splendorem rutilum ferebant,
 Astra referto?

Omnis aufugit timor et recessit,
 Tunc metus cordis, lachrimasque moestas
 A genis moestis soboles Mariae
 Splendida tersit.

Hunc novum natum fore non putatis
 Principem magnum patriaeque patrem:
 Graezii nostri fore non putatis
 Dicite Musae?

Tu reges Christi populum sereni
 Principis proles, iuvenilis aetas,
 Si in virum cresces, validasque reddent
 Tempora vires.

Graezium gaude, peperit Maria
 Indolis celsae soboles Maria
 Caroli nostri generosa conjux,
 Styria gaude.

Ecce habes qui te poterit tueri
 Bella si vellet patriae movere
 Martius, saevus, truculentus hostis
 Carnia tellus.

Hunc tibi servet moderator orbis
 Integrum vitae scelerisque purum
 Principem natum, fideique nostrae
 Relligiosum.

23.

Distichon numerale, annum ortus continens.

ArChIDVCI s soboLes ZenonIs sIDere nata
 NI faLLIt VersV CaLLIopea sVo.

Defendet, colet, eiiciet, superabit, amabit,
 Jura, fidem, haereticos; Turcica tela, Deum.
 Gaudebit, crescet, calcabit, condet, adibit,
 Doctis, divitiis, Daemona, templa, polum.

24.

Colloquium inter serenissimos archiduces Carolum patrem, et Ferdinandum filium recens natum, de bello Turcico ineundo.

<i>Pater.</i>	Arma ne, Volvite vos Sumite	Strymonium dux infans Iacula, est in quos Bupaedas Mavors si	Noverit hoste Othomanica turb- Terreat horro-	M?-overit A-rdor habet R:-e nulla	Armigerum lata per arva sonu- Volucris plurimus orbe sag- Superat parvus in arma pue-	M? A. R.
<i>Filius.</i>	Tempus R-upto I Pater	Olympiacum si saecula Nauporto vaesanæ Armisonas contra hostem	Verna reduce- Spicula gent- Expone cohorte-	T,-entabit I-ndentur, S-clopiis	Teres hoc cassis ahenna capu- Redeant in iuga prisca sol- I-mmanes concute, vince Geta-	T. I. S.
<i>Pater.</i>	A-lta quidam Duxeris, Verte Milite	Moles pugnae sed Exemploque tuis velut Notos, flabit fortunati Suffecto Nemesis tua	Tempore faust- Hector ad Ida- Ominis aur- Stabit in arvi-	O,-mnia ad N:-ec minor in A,-strigera S-ternet	A-rbitrium ut sint tibi fausta rog- Dubius si feret arma Laco Veniet grandis honore plag- Mucropotens in Mahometigena-	O. N. A. S.
<i>Filius.</i>	Carole Ah quis Religio, O Pater Letho Othmannos	Chare Pater, metuas ne Erit victor Dux si Deus Lex atque fides cum Excelsa resides qui Barbaricos funesto Reseca: contra hos	Turcica fact- Interit edi- Funere atroc- Excelsus in arc- Rumpe lanista- Immania dedu-	A-uxilia heia C?-onditor I-nteritura E-luit haud S,-uspice, C-ulmina, et	Celso dat Deus axe bon- Audaci vi periturus an ha- Ruent, grandis origo mal- Orcus si tua regna Styg- Laedatur ne tua sacra fide- Ossifragis militibus benefa-	A. C? I. E: S.
<i>Pater.</i>	Parve quid Rite ne	Est? Martis cur tanto Sacratum repetis	Surgis amor- Fulcire bidenta-	E?-excoquit an L-aesum, quo	Pectus bellica flamma fac- Restat grandius orbe nihi-	E? L?
<i>Filius.</i>	Id facio Nominis Cor tribuit Exivi Protinus hoc Sumite Dacius Exeret	Votum: fidei quia Integritas, animo et satus Rectum mihi summus Tandem miles sacra Votum servato Tela viri, nostrum ne Ister aquis ubi magna Austriacos ingenti	Vallor ab ign- Exiet ardo- Rector Olymp- Illitus und- Tramite done- Temnite roba- Volumina gent- Vortice fine-	E-fferri R,-ictu I,-ndidit ut A, mundo C-oelesti ipsa R,-estat I-nfundit, S,-ceptrigeræ	Iuvat hoc bello per atra di- Nos contra stet licet ille furo- Colerem numina nulla sol- Eiurans carnem, Erebi que Styg- Poli ad limina ducar ab hin- Siderea maximus arce deco- Dabit haec rex Deus arva col- Extollet culmina summa domu-	E. R. I. A. C. R. I. S.
<i>Pater.</i>	Parvule Riphaea Insuper Nota Campis Irruis e	Dux animum maiorum Imperio iuga subdunt Exoptat gens Carna Carinthiaci quae sint Elysiis laudum Rutilo fluviorum	Stirpe parentu- Armaque Stir- Ferre tribuna- Domicilia fund- Ornamenta reponi Rure Timau-	M-undo infers, I,-llustri L-axat dum I,-nelytum et hic T-ot, plaga quot E,-vehis	Populum respice amaque tuu- Reddunt debita sceptræ Duc- Iaculum Turcica in castra pugi- Nomen vult ducis esse su- Comites Gorritiensis habe- Invicto regna Lyburna lov-	M. I. L. I. T. E.
<i>Chorus.</i>	Princeps Exultat Nympha annos, Amplifica Tu princeps Vive vis Semper eris	Illustris quod natus Terra, aër, ignis, Ait. aeternos vive, Nostrum Mavorti Novus es, postremi Oceano figens sceptræ Sospes si vultu sidera	In his modo terri- Nubila plaudunt- Austria viv- Robore robu- Martis asylo Inclyta viv- Specte-	S:-idereum T,-urbant qui E,-t nos cum R,-ebus in N,-os sub te E,-t sic S:-ede tuum	Promit coelica turma melo- Et fluctus flumina, metra canun- Nostro dirige secla Duc- Adversis si manus ulla datu- Tutos Pancratiasta vide- Vive, omni salva sit hora di- Supera constituesque decu-	S. T. E. R. N? E. S.

25.

In nuptias magnifici et strenui viri, Domini Wolfgangi Schranzii, I. U. Doctoris, et sereniss. principis Caroli Archiducis Austriae etc. procancellarii aulici. Nobiliss. virginem Margaretham Marschalchin a Pappenheim, e choro sereniss. Mariae Ducissae Bavariae virgineo, ductentis, Epithalamion, in aedibus suburbanis die Mercurii post festum s. Catarinae anno 1584 affixum.

Ipsa velut radiis stellas imitata coruscis,
Mennoniisque procul nascens preciosa sub oris
Margaris, hic, ustos ubi Ganges alluit Indos,
Et celeres reparat, lato Sol aequore currus:
Insolito splendore capit formaque nitenti
Mortales oculos, stimulatque Cupidine habendi,
Quaesitam donec multis sudoribus, ultro
Possideant laeti: tunc auro fibula multo
Hanc tenet, atque micant baccata monilia collo.

Sic, nove sponse, tuos quae nunc optata iugales
Ingreditur thalamos, natalibus edita claris,
Et quoque virginei lumen spectabile coetus:
Cuius et imperii genitor Marschalcus honore

Fulserat eximio quondam, sed lege solutus
Fatali captat rutilis nova gaudia coelis:
Margarita decens, postquam non signior arcu
Torsit in infractam flammantia spicula mentem
Aliger ipse puer, taedasque accendit honestas,
O quoties, votis non te frustrantibus unquam,
Est repetita tibi? quoties, dum longior hora,
Exoptata fuit, cupidos tardavit amantes?
Non dabat assueta requie, somnoque potiri,
Tristibus aut animum quandoque levare quaerelis:
Alma Venus donec tacitos miserata dolores
Leniit, et placido vulnus sanavit amore.
Hinc tibi magnificas construxit Carolus ingens
Taedarum pompas, dudum quas tempore longo
Emeruit spectata fides, pietas, et gratia morum.
Unde aliis virtute viris praestantibus, alte
Praeferis: pulchreque comas tibi sponsa rosetis
Implicat, et capiti meritum diadema reponit.

Et jam rursus ades vultu laetissima signans
Gaudia, quando imis late tibi condita saxis
Sponsa recens, sponsoque novo, nova tecta subintrat.
Eius in occursum thalami Cytheraea sacrati
Praeses, cum Nymphis teneri, grex bellus, amores,
Et grandaeva virum, pariter juvenumque senumque

Agmina se effundunt: plausu fremituque secundo
Optantes, coeptis ut vincula jugalia sacris,
Ille Pater superum, cui sunt Hymenaeia cordi
Festa, velit medio, faustoque secundare fine.

Ipse ego Panchaeo coelestia numina thure
Supplex sollicitans tandem in mea vota vocabo:
Ut novies patulo quando aurea Cynthia coelo,
Extulerit gelidis radiantia lumina bigis,
Compleritque simul celeri vaga cornua cursu,
Mascula vos proles, roseis decorata capillis
Efficiat geminos foelici sorte parentes.

26.

*Epigramma harmonicis numeris absolutum, in nuptias
nobilis viri Dmni Mathiae Eiseler, Euphrosinam suam
Chremsae Austriae thoro iungentis.*

Dum thalamis Cytheraea novos repararet honores,
Chremsaque jam festa fronde vireret humus:
Euphrosine sociis Musarum vocibus usa,
Haec cecinit paribus verba Hymenaea sonis:
Ferte quibus crescit teneris nova flamma medullis
Gaudia legitimi non inhonora thori.
Sint vobis faciles anni, sit cana senecta,
Vestraque multiplici prole beata domus.
Vivite longaevi Mathia Euphrosina sponsi,
Nam vestros fugiet sors inimica thoros.

27.

Triumphus amoris.

Graecenses propius lymphas, vicinaque rura
Est nemus ilicibus roboribusque frequens:
Quod nec oves placidae, nec amantes saxa capellae,
Ulla nec ingreditur rustica turba boves.
Non locus Austriacis iucundior extat in arvis,
Tempe ego Thessalici sic reor esse soli.
Frondebis hic blando strepitat levis aura susurro,
Ismaria et dulces dat Philomela sonos.
Hic violis texunt formosae sarta puellae,
Fatidici hic vates carmina docta canunt.
Intus nulla manet vel dente armata vel ungue,
Membra hominum valeat quae laniare fera.
Non hic Ammodites, non tortus sibilat anguis
Nec petit incautos vipera dira pedes.
Veloces verum cervi, damaeque fugaces
Continuo virides depopulantur agros.
Saepe suis agitat nemorum quos Diva molossis,
Dum solet herbifera tendere rete plaga.
In medio fons est nitidis argenteus undis,
Qui gelido semper rore madescit humum.
Cuius in irriguis solita est colludere lymphis
Atque lavare suas saepe Diana genas.
Cuius et ad ripas Nympharum turba videtur,
Saepe simul chorea luxuriare levi.
Terra rosas generat, quibus alma ornatur Dione
Forma Dardanio iudice prima fuit.
Parturit et fructus, quos nec Babylonia tellus,

Nec senis Alcyoni floridus hortus habet.
Scilicet Hesperidum quondam quae mala fuere
Arboribus, frondet talibus iste locus.
Hic igitur gelidis spaciabar nuper in umbris
Cum virides premeret Sirius acer agros.
Nulla aderat nostros posset quae vertere gressus,
Sed sua tunc tenuit quaelibet antra fera.
Sola gemens Thracis memorabat facta mariti,
Daulias et parvum collachrimabat Ithin.
Cuius ego auscultans questus, felicior ales
Me, quantum est melior sors tua sorte mea.
Patria te teneat, teneat seu Thracia tellus,
Sis vel in Assiriis Indiisque locis:
Dulcisonis semper mulces concentibus auras
Deque tuo fingis gutture mille modos.
Nec tua tam turbant Actaeae carmina Athenae
Quam vel Bistonium Theutonicumque solum.
Sis foelix, iterum foelix, ter dixero foelix,
Qui sic carminibus tristia fata levas.
Non ego sic possem tristes lenire dolores,
Qui mea (prohi pietas) pectora vincta tenent.
Nec mea sanaret medicinae inventor Apollo
Vulnera, Phylliridis nec manus apta senis.
Nam quoties mecum turbato pectore volvo,
Ut liqui patriae moenia cara meae:
Et repeto carum fratrem, caramque sororem,
Ut flentes habitu condoluere meo:
Quaeque mihi madidis genitrix narravit ocellis
Verba tenens et me, cum mihi tristis ait:
Theutona regna petes fili dulcissime, matrem
Amplius haud poteris forte videre tuam:
Vade et sis foelix, redeas felicibus auris
Nate senectutis fidae columna meae.
Moesta ita suffundo lachrymarum lumina rore,
Vix Phaëtoniades sic lacrimasse putes.
Nec tantum patriae tristis me cura fatigat,
Dilectaeque domus tecta relicta meae:
Quam crudelis Amor, nostrisque in ossibus ignis,
Atque pharetrata spicula jacta manu.
Hic mihi si tenues hostis non ureret artus,
Desertae patriae nulla querela foret.
Ure tamen, crudelis Amor, praecordia: taedas
Fortiter insanas pectora nostra ferent.
Tu cui concessum est, cantu lenire dolorem
Perge in dulcisonis o Philomela modis.
Nostra dabunt solitum infoelicia pectora questum,
Et nostrum carmen nil nisi planctus erit.
Sic ego defessus lachrymis, multisque querelis,
Herbifero imposui languida membra solo.
Ut jacui resupinus humi, dumque ipsa soporem
Moverat, (haud vigili lumine) sera quies,
En stetit ante meos oculos pulcherrima Nympha
Nympha puellaris gloria prima chori.
Os humerosque Deae similis, cui tincta cruore
Sidonio, circum candida vestis erat.
Ornabant laevam Pharetrae, celeresque sagittae
Atque decus capitis pictus Adonis erat.
Obstupui, gelidusque coit mihi frigore sanguis,
Tristis et in toto corpore pallor erat.
Cum mihi: cur nimiis juvenis turbare querelis?

Ecquid in afflicto pectore volvis? ait.
 Surge age, et Idalium celebrem mirare triumphum,
 Isthac victores qui modo ducet equos.
 Quaeque Ducis clari victricia signa sequuntur,
 Agmina: tu paucis illa notato modis.
 Quod tibi desierint faciles si in carmine vires,
 Ut nequeas digna verba sonare lyra:
 En ego cuncta tibi narrabo ex ordine: victos
 Ipsa Duces dicam, victaque signa Ducum.
 Tu, quae me referent Nympha dictante Camaenae
 'Victo Wolfgango munera parva dabis.
 Haec vix finierat, subito cum multa tubarum,
 Auribus intonuit vox tremebunda meis.
 Nec mora. Victoris victricia signa feruntur,
 Captaque comparent agmina mille virum.
 Tales Roma suos quondam celebrasse triumphos,
 Dicitur, et fortes sic coluisse Duces:
 Cum sua Daphnaea redimiti tempora fronde
 Intrarent urbis Julia templa suae.
 Undique captorum Dux circumdante caterva
 Ibat ovans, albis quattuor actus equis.
 Gemmis ornato curru insidebat et auro,
 Lemniaci quondam munera chara Dei.
 Non equites tutantur eum, nec ulla tegebat
 Corpus turma Ducis, militiaeque manus.
 Solus miles erat, captorum solus et ipse
 Victor, pars et eques bellica nulla fuit.
 Quodque magis mirum, nudusque orbusque puerque,
 Qui tenera jactet spicula saeva manu.
 Tanta quibus stravit clarorum corpora regum,
 Vicit et aetherei numina magna poli.
 Quem praecedebat multorum turba virorum,
 Non oculis poteram quam numerare meis.
 Induperatores vidi, Regesque, Ducesque
 Vidi Niliacos, Cecropiosque sophos.
 Atque alios multos fama super aethera notos,
 Fortia victrici colla dedisse jugo.
 Inter quos ipsum coeli qui fulmina torquet,
 Agnovi primum, prima tenere loca.
 Ipsum cognovi, quem victum saepe fuisse,
 Dictaeo est testis vecta puella bove.
 Est testis fulvi decepta cupidine nymbi
 Falsus quam Satyrus, quamque fefellit olor
 Quem sectabatur Dux belli, ferrea frustra
 Attentans claudi rumpere vincla fabri.
 Et Deus Admeti Regis, qui pavit ad amnem
 Amphrysium armentum, lanigerosque greges.
 Arcadici Panes, Fauni, Satyrique bicornes,
 Sacraque Pastorum caetera turba Deum.
 Quos ego dum tacitus spectarem, singula quaerens
 Essent tunc oculis ut patefacta meis:
 Corripit a tergo me formosissima Nympha
 Et tales roseo protulit ore sonos:
 Iste est, quem proprio appellamus nomine Amorem
 Qui de tot victis clara trophaea refert.
 Desidia hunc genuit, genitum nos fovimus ipsae
 Atque inter superos regna superba tenet.
 Is tot devicit, quae cernis, corpora: partim
 Exilio: partim carcere, fraude, nece.
 Ille (vides?) primus facie, gressuque superbus,

Belligeri quondam gloria prima chori:
 Julius est Caesar, meritrix quem pulchra Canopum
 Jucundo fecit subdere colla jugo.
 Unde quid est mirum, totum si vicerit orbem,
 Si est factus praedae sordida praeda suae?
 Proximus Augustus, pietate insignis et armis
 En stratus telis Livia amata tuis.
 Tertius Aeneadum clara de gente creatus
 Incestus, dirus, sanguineusque Nero.
 Qui licet Hircano fuerit truculentior urso,
 Attamen Idalias sensit et ille faces.
 Hunc sequitur Marcus, Faustinae gratus amatae
 Et sophus amplexus captus amore petit.
 Traianusque pius Tartessia gloria: quique
 Dicitur Aegeriae concubuisse sinu.
 Illeque qui rapuit patrios ex hoste penates,
 Proque nova in Latium conjuge signa tulit.
 Quod si forte tuas etiam pervenit ad aures,
 Pellaei nomen, claraque gesta Ducis:
 Persica quique nigri superavit castra Darii,
 Area cui totus parvula mundus erat:
 Hi sunt quos una incedentes cernimus, ambo
 Aeterna Aemalii lausque decusque soli.
 Sed quidnam prodest tantos retulisse triumphos
 Atque hasta Hectoreum contemerasse latus?
 Regnaque totius mundi vicisse potenter
 Vincere si infantem non potuere Ducem?
 Post Alcumenae laudatum conspice natum,
 Dura ducentem mollia pensa manu.
 Et quem mille ferae, quem non Stheneleius hostis
 Non potuit Juno vincere, vicit Amor.
 Quique Molarchaei prostravit terga Leonis,
 Vinxit et inferni guttura terna canis.
 Non pudet incingi lascivae veste puellae
 Corpus, nec Domina multa jubente pati.
 Itque legens una foelix vestigia Theseus,
 Deque sua quaeritur Cressa puella fide.
 Et qui Leucippi geminas rapuere sorores
 Oebalide nati candida Leda tui.
 Atque Mycaenaeus magnorum ductor Achivum
 Vidisti cineres quo duce Troia tuas
 Cui comes accedit frater Menelaus et ille
 Qui voluit Phrygiam tangere primus humum,
 Tydidesque Thoas, Palamedes, Nestor, Ulisses,
 Claraque Graiorum caetera turba Ducum.
 Parte alia Troiae generosam, conspice, pubem,
 Pro patriae in mediam quae volat ausa necem.
 Hectora nonne vides, Danaum qui versa fatigat
 Agmina et Andromaches candida membra petit.
 En tibi Mygdonides Scaee prope limina caesus
 Cassandram traheret dum fera turba suam
 En Lacedaemoniae famosus pellicis hospes,
 Qui patriae solus certa ruina fuit.
 Quemque Dionaeus frondosa amplexus in Ida
 Fovit, Dardaniis fabula nota viris.
 Quique ausus celeri est campo decurrere cursu
 Adiutus pomis Diva Dione tuis.
 Et qui Disseam Phrygias deduxit ad oras
 Nympham, quae tantos vicerat ante procos.
 Quos inter, charae deflet Rhodopeius Orpheus

Conjugis immerito fata severa suae,
 Et qui Cadmaeae cecidit sub moenibus urbis,
 In cuius coniux prosiluitque rogos.
 Quid: nil horridius Poliphenio senserat Aethna
 Saevior indomitis fratribus ille fuit:
 Dum tamen aequoreas solito spaciaris ad undas
 Exarsit visa te Galatea Cyclops.
 Nec puduit saevum mites adhibere loquelas.
 Ornare et rigidam pectine et arte comam.
 Jamque tibi fructus donat, jam carmina cantat,
 Jam tibi lanigeros ducit ad arva greges.
 Quem neque mortales saevos demittere mores
 Fecerunt. magni cura nec ulla Jovis:
 Leniit hunc blandae Veneris placidissima proles,
 Cui cedunt homines, cedit et ipse Deus.
 En ut flagrant ex imo pectore flammam
 Evomat, utque suam te Galatea vocet?
 Et silices rapiat montoso e vertice raptos
 Inque tuum iaciat flebilis Aci latus?
 Est hic Deucalion. Pyrrae succensus amore,
 Et qui decepit Phyllida fictus amor
 Et qui Cydippen mentito carmine vicit,
 Es tu et Abidaenae magne natator aquae.
 Hypsiphileque tuus frustra expectatus Iason,
 Vindictam at fecit Phasias ipsa tuam.
 Quid? Boreamne ferum cernemus te quoque victum?
 Credibile est te ulla sustinuisse faces:
 Crudelis cum sis, superis. terrisque mineris
 Possibile est pueri te subiisse iugum?
 Possibile est. Pandioniam rapuisse puellam
 Diceris, et votis consuluisse tuis.
 Quin te se comitem tumidarum Rector aquarum
 Praebet, nec mediis (hei mihi) tutus aquis.
 Atque Acherontei dirus dominator Averni
 Demulxit cuius pectora blanda Venus.
 Tithonusque pater, quem dulci saepe fovere
 Diceris amplexu culta puella tuo.
 En atque Oceanus diuturnis obsitus annis,
 Flagrat inextincto Tethyos igne suae.
 Cerne Agamemnonium, quem sensit Pyrrhus Orestem,
 Dum contra Hermionem fasque piumque tenet.
 Aspice Belidem tantis de fratribus unum,
 Mortua germanum caetera turba iacet.
 Hyppolite infelix, velles coluisse Dionem,
 Cum consternatis diripereris equis.
 Sed tamen ad vitam revocatus amore Dione,
 Diceris Idalio succubuisse iugo.
 Nec te praeteream Numidarum gloria magna
 O Masinissa, necem nec Sophonisba tuam
 Nec vos Dircaeos per mutua vulnera fratres
 Immersos nigris in Phlegetontis aquis.
 Teque apud Assyrios extinctum Pyrame muros,
 Atque tuae Thisbes tristia fata canam.
 Huc sed flecte acies, Judaeamque aspice gentem,
 Non minus atque ipsam dulci in amore mori.
 En sacer ille senex proles Jesseia David,
 Commisit populum cui Deus ipse suum.
 Bersabeae captus forma, tibi magne Cupido
 Militat, et sequitur iam tua castra lubens.
 En sapiens Salamon terris quo doctior ullus
 Non erat, insano captus amore iacet.

Atque alii patres quos saecula prisca tulerunt,
 Omnes Idalii praeda superba Dei.
 Aspice primaevum prima cum matre parentem,
 Gustantem istius pabula prima Ducis.
 Ecce pater Jacob bis septem servus in annos
 Permanet, ut pulchram posset habere Rachel.
 Aspice Holofernem somno vinoque sepultum,
 Cui caput hostilis foemina turpe scidit.
 Quemque Phylistaeos subita oppressisse ruina
 Dicunt, nec certam pertimuisse necem.¹⁾
 Et qui funesto germanae incensus amore,
 Traxit fraternas in sua fata manus.
 Quorsum sed tendo, nec vatum nomina dico.
 Primis debueram quae numerare locis.
 Artem nam primi pulchrae coluere Diones.
 Et primi flammis incaluere novis.
 Abstulit ardentem Gallum formosa Lycoris.
 Lesbia te tenuit docte Catulle tua.
 Vivit ab insigni Nemesis celebrata Tibullo,
 Vivit Pelignis nota Corynna sonis.
 Callimachus Lydam dilexit, Hyantida stella,
 Quintilia et calui maxima flamma fuit
 Pectora quinctiam magni incaluere Platonis,
 Cuius tam celebri carmine notus amor.
 Cui comes et Cicero Romanae gloria linguae
 Accensus vultu Tullia pulchra tuo.
 Denique cuncta videt subjecta Cupidinis armis
 Aethere prospiciens Phoebus utrumque polum.
 Nec mare, nec terras, ignem, nec sidera haberent
 Mortales, summus ni Deus esset amor.
 Sed iam foeminei comparet gloria sexus,
 Gloria magnanimo non fugienda Duci.
 Quae prima incedit regali stirpe superba,
 Frons est, et stellis condecorata novem.
 Et quam servatae Theseus pro munere vitae,
 Liquisti ignotis perfide littoribus.
 Quamque triumphato dum victor ab orbe redires
 Vexisti curru candide Bacche tuo.
 Altera Sidonii Regis charissima nata
 Caerula fallaci per vada vecta bove.
 Hypsipyle hanc sequitur regnis expulsa paternis
 Atque suum deflet Laödomeia virum.
 Et quae Germani dispersit membra: pelagas
 Cum temere ingressa est conscelerata rates.
 Quaeque ausa est matris temerare cubilia: quaeque
 Deperiit nati membra pudica sui.
 Feminea at longum est tot dicere nomina: namtot
 Vix sunt sidereo lucida signa polo.
 Est hic Penelope, Dido, Capaneia coniux
 Alcestis. Thysbe, portia, et Alcyone.
 Julia Gunilde, Procris, Lucretia, quaeque
 Est Mithridataeas concomitata vias
 Atque aliae innumerae, quarum sine nomine floret
 Ingens ingenuae fama pudicitiae.
 Gloria sed tanti decus est suprema triumpho
 Wolfgangus pueri facta rapina trucidis.
 (Praeda duo nuper facti opulenta Ducis.)²⁾
 Praeda duo nuper facti opulenta Ducis.
 E quibus ille thori expertem iam degere vitam

¹⁾ Inačica manum.

²⁾ Inačica pesnikova mesto prejšnje vrstice.

Dum flessset taedae foedera rupta sacrae,
 Vota tulit. Sed non Veneris tulit inclita proles,
 Iussit at Aeolios hinc rapere illa Notos.
 Corripiensque manu pharetram pharetratus et arcum,
 Atque legens lateri spicula certa suo:
 Fortia mox calidis feriendo pectora flammis
 Fecit contemptos rite placere thoros.
 Moxque illi Nymphae thalamos sociavit honestae,
 Quos cuperet summus Iuppiter ipse sibi.
 Jamque illi Charites tenero viridantia lauro,
 Mixtaque cum myrtho florea sarta parant.
 Et Venus insignes procul en longo ordine pompas
 Ducit Et in mediis en Hymenaeus adest.
 Tu quoque Phoebe tui radiantia lumina vultus
 Plus solito Eöo fulgida ab axe micant.
 Ut recrees sponsum, sponsae faustumque preceris
 Omen, ut hinc sobolis mater honore siat.
 Et tua mox sponsi soror invisura cubile
 Ecce venit niveis vecta Diana rotis.
 Pieriique iugi castissima turba sorores,
 Coniugii sacri carmina sacra canunt.
 Quaeque suum nemorum fallunt in vallibus aevum
 Cum teneris spargunt lilia mixta rosis:
 Et quae per vacuum colludunt aëra Nymphae,
 Cingunt foelici nubila quaeque choro.
 Aspirantque leves Syriae fragrantis odores,
 Quasque legit messes sole perustus Arabs.
 Denique conjugii Juno fert pronuba taedas,
 Queis calet et sponsus sponsaque casta simul.
 Ipse Hymen insueto formosus carmine tales
 In medio voces agmine sponte refert.
 Victor Hymen rursus sopitos excitat ignes,
 Et sponso et sponsae cingite fronde caput.
 Victor Hymen thalamos rursus nunc taedifer aptat,
 Et sponsum et sponsam vita serena manet.
 Victor Hymen socii servat nova fulcra cubilis
 Et semper molles excubat ante fores.
 Hactenus has voces tenues, responsaque Divae
 Audisti et quicquid sub iuga misit amor.
 Quae postquam thalami custodem vidit adesse,
 Et vocem, et corpus mobilis aura tulit.
 Illaque seu coelo, seu silvis se abdidit: huius
 Prima tamen semper carminis author erit.
 Quaeque ego puniceis hausit prostratus in herbis
 Absumptum ut gemuit Daulias ales Ithym.
 Accipe gratanter victricia signa, Ducemque
 Insequere Idalii tu quoque praeda iugi.

28.

*In nuptias nobilis et excellentissimi viri Wolfgangi
 Jöchlinger I. C. sereniss. Caroli Archiducis Austriae
 Consilarii et fisci advocati: Annam Virginem, Hiere-
 miae Müller judicis Schat-Wienensis filiam ducentis
 6. Januarii anno 1585.*

Gaudia nunc iterum festis Hymenaeia sacris
 Surgunt, atque iocos Diva Cytheris alit.
 Sistra sonant, tentata levi quoque pollice, late
 Edunt regificum plectra canora melos.

Arduus aerisonis reboat clangoribus aether,
 Et varios fingit tibia docta modos.
 Fulgida Nympharum viridantibus agmina campis,
 Murmure quos riguo Gorgonis unda secat:
 Passibus ad thalamos fervent properare citatis,
 Quos Gnidii struxit subdola dextra Dei.

Forte sub Idalio, qua se notissima, luco
 Iactat Carpathiis Cyprus amoena vadis:
 Constitit aligeri Venus aurea mater Amoris,
 Scilicet assueti capta nitore loci.
 Ver ibi perpetuo spirans, et amaracus hortis,
 Distinctumque rosa versicolore solum.
 Illud Hyperboreae metuunt, vestire pruinae,
 Flatibus aut venti perdonuisse truces.
 Lenior at mites Zephyros complectitur aura,
 Pinguia quae gelida liberat arva nive.
 Hiuc se diffundens pratis redolentibus, ultro
 Prodigit Hyblaeas area dives opes.
 Umbrosunque nemus pennis librata pererrat
 Tempora quae gracili gutture fallit avis.
 Dixeris aeterna sic condita singula lege,
 Ut nihil ad votum possit abesse tuum.
 Hic ubi desedit, solio subnixa chorusco,
 Perplacuit rutilam fingere caesariem.
 Alma cohors comitum molli devota labori
 Advolat: haec vitreo nectaris imbre rigat:
 Multifido sub dente comam discriminat illa:
 Tertia sed retro doctior, arte ligat.
 Cum subito laetum stridens per inane Cupido
 Advenit, ac matris labitur ante sinum.
 Lactea formosis incingens colla lacertis,
 Victrici ostentat praelia gesta manu.
 Illa sub haec puerum dictis affata ferocem,
 Haec dedit imparibus verba coacta sonis:
 Nate meae vires, regnique potentia nostri,
 Cuius et hauserunt sydera saepe faces:
 Dic age, quod tantis mihi nunc assultibus adsis,
 Quae tibi sic hilari causa subesse queat?
 Num sumpta rursus fallacis imagine Tauri,
 Tractat Agenoreos Iuppiter usque dolos?
 Furta vel intentat Ledaëa Caystrius ales?
 Vel sequitur Daphnen magnus Apollo suam?
 Has te quandoquidem dudum molirier artes,
 Haud fugiunt animum conscia signa meum.
 Ut quod in immenso coelum revolubile tractu
 Continet, imperio cedat avare tuo.
 Talia sed contra, cupidæ responsa parenti
 Subridens tenero reddidit ore puer:
 Non equidem flexos coelis intendimus arcus,
 Nostra sed alterius sanguine tela madent.
 Cui prius aegiferam sectatus Pallada longo
 Tempore, vel Charitum colle bifronte choros:
 Evax, his tandem fixus flammantibus armis,
 Sternitur in casses lubrica praeda meos.
 Equis enim locus, aut quae sic impervia famae
 Urbs erit Austriacis, Stiriacisve plagis?
 Carnia vel Geticis qua es Mavortia terris
 Porrigit, et pugnax bella cruenta ciet?
 Quo Jöchlinger quondam rumore secundo
 Altius ad laudem non penetrabit amor?

Is nam turrigera postquam digressus ab arce,
 Hic, ubi flaventes incitat Ister aquas,
 Et fovet Aönium populosa Vienna Lycaeum,
 Quod dedit emerito laurea sarta duo:
 Euganeis validam petiit sub collibus urbem,
 Dardanus huic statuit moenia prima senex:
 Sacrarum plenis ut legum fontibus haustis,
 Sollicitam patriae ferret honorus opem.
 Et pia legitimis favit Rhamnusia coeptis
 Ipseque iam patriae commoda mille vehit.
 Carolus Austriacae soboles clarissima gentis
 Scit, sit ut illius firma tenaxque fides.
 Unde virum tanto regali munere Fisco
 Mira patronum dexteritate legit.
 Sentiet ac meritis nitidam praestantibus Aulam,
 Non alia posthac conditione frui.
 Hunc ubi versantem libros, semperque morantem
 Taedifero, vidi, subdere colla jugo:
 Arte dolos, cornuque fremens onerare sagittis,
 Et mens fert calidis urere corda focis.
 Induo depressi faciem, simulansque libellum
 Ut faciat querulum supplice posco prece.
 Fingitur immani gravis hinc iniuria facto,
 Auctaque terrificis vis truculenta minis.
 Ille citus calamos, nigrumque ut forte liquorem
 Expedit, ac questus tincta papyrus arat:
 Ocyus adnixo quatiens hastile lacerto,
 Pectore sub medio fulminis instar ago.
 Hausit amans ferrum, lentoque incanduit aestu,
 Saucia nec tenuis corda fatigat amor.
 Intima quid tacito subeat praecordia motu,
 Nescius officium, negligit inde meum.
 Mox aliquas aegro nectens in corpore causas,
 Tempore post veniam commodiore iubet.
 Interea fluidas nova carpens flamma medullas,
 Usque adeo vertit libera sensa viri:
 Lumina quod sola defigeret altius Anna,
 Esset quae tanti certa medela mali.
 Hanc petit, hanc multis ex millibus eligit unam,
 Gaudia quae tepido fundat amoena sinu.
 Et non immerito. Quis enim, si mente recurset
 Ingenuas dotes, improbet hosce thoros?
 Illam magnificae, dictus locus, umbra Viennae,
 Austria qua clivo¹⁾ subiacet ora, tulit.
 Iudex huic pater est, maturo aequissimus aevo,
 Nomine sic pariter²⁾ Anna verenda pari.
 Casta domus, virtute nitens, probitate serena,
 Vitaque labe carens, ambiguoque dolo.
 Unde licet pulchro stent plurima corpore dona.
 Vernet et in niveo vividus ore color:
 Attamen his poterit nihil ultra laudibus addi,
 Quas vehit intacta virginitate pudor,
 Alma fides, pietasque decens, et gratia morum,
 Simplicitas, et spes indolis ampla bonae.
 Ergo parens dilecta Diis, gratemur honori,
 Clareat ut Paphia principe pactus Hymen.
 Dixit, et arridens fraudi Cytheraea repertae,
 Se mox graminea sede venusta levat.

¹⁾ Inačica pod vrstico: *Styrae*.

²⁾ Inačica nad vrstico: *mater*.

Sumit Achaemeniae post haec velamina telae,
 Atque suum capiti dat diadema sacro.
 Floribus instruitur currus fragrantibus halans,
 Quem trahit ad notum bina columba iugum.
 Pone legit socium mixto vestigia cantu
 Agmen, et imbelles intonare lyrae.
 Undique respondet silvis resonabilis Echo.
 Quaeque sub arborea fronde susurrat avis.
 Perstrepit attonitus tremulis concentibus aër,
 Et praebet liquidum pronior axis iter.
 Postquam visa domus tenuere cubilia votae,
 Ingressaeque vagas iam subiere fores:
 Desuper invertunt calathis violaria plenis.
 Pressaque puniceis flumina larga rosis.
 Cortice dehinc Phario sudantia balsama circum
 Spargunt, queis teretes immaduere thori.
 Tunc sponso aggressa Venus, manibusque prehensos
 Implicat, et sancto munere functa refert:
 O fortunati, vegetis quibus integer annis,
 Mutua sic licite viscera torret amor:
 Assistuntque piis coelestia numina taedis,
 Sidere vel coeptis prosperiore favent.
 Invidiae non livor edax, non dira nocebit
 Vobis Alecto, fex nec amara Stygis:
 Grator at lenes afflans Cyllenius ignes
 Discutiet radiis nubila quaeque bonis.
 Vivite sub tanto Divorum numine tecti,
 Nam vestros fugient aspera fata thoros.
 Oscula mille sonent: circumdata brachia collo
 Delicias servent irrequieta suas.
 Labra ligent animos, animi quoque corpora iungant,
 Nec semel inceptus diminuatur amor.
 Vive tua Wolfgange diu cum coniuge salvus,
 Et magna Pylios transige laude dies.
 Vive tuo simul Anna diu cum coniuge salva,
 Seraque Cumaeae saecula vatis age.
 Non secus ac fidae, litis sine labe, columbae
 Basia purpureis ferte referte genis.
 Cumque suos novies cursu compleverit orbis,
 Exeret ac gravidas pallida Luna rotas:
 Mascula vos faciat proles victura parentes,
 Unde nepos veteres nomine signet avos.
 Dixit: et accipiens Nymphis famulantibus apte
 Imposuit doctis sarta Hymenaea comis.
 Ingeminant cuncti plausus, mox ordine longo,
 Ducunt ad resonas orgya crebra fides.
 Denique non vanis passim sermonibus optant,
 Ut thalamos firmet dexter Apollo novos.

29.

*Distichon numerale, annum, mensem, festum atque diem
nuptiarum continens.*

AVrea thesaVrls onerant praesepla Reges
Et taedIs seXto LVMIne lane faVes.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Libellus poematum sive carminum variorum
generum Thomae Chrönn Labacensis Car-
niolani LL. Candidati.* (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••

Deseto leto.

Ljubljana, meseca decembra 1897.

Številka 41.

Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn

Labacensis Carniolani LL. Candidati.

(Nadaljevanje.)

30.

*Ode sapphica, ad eosdem novos sponso. Prosopopaeios.
Viator, Mons Semring, Sponsus ac oppidum Schatrvvienense,
inter se colloquantur.*

Viator Mons decus terrae sobolem tenaci
ad Gloriam fastu parientis altam.
montem. Martium cuius veneratur omen
Pannonis ora:

Inde qui porgis niveum cacumen
Stiriae: illinc Austriadum profunda
Valle telluris spaciosa planans
Limina pandis:

Ecquid egisti, roseum sub umbra
Quod tua florem bene pullulanti,
Hunc tibi sponsum es viridi iuventa
Tollere passus?

Cum satis dorso, nivis atque dirae
Grandinis gestes, decor unde florum
Concidit vernans, foliumque tonsae
Labile fagi?

Mons ad Id tibi mirum videatur ô non
viatorem. Quisquis effundis querulas adempto
Flosculo voces, et amara pangis
Carmina plectro.

Nam licet tanto caruisse dono
Maereo: hoc unum levat indolentem
Quod sciam dignum mage cultiori
Munere sponsum.

Sponsus Sed cavis forsitan referes ab antris
ad Quod fefelli te scopulosa rupes,
montem. Finxeram quando procul hinc fugacem
Tendere gressum.

Non tibi fraudis phaleras latentis
Praebui radicibus ut sub imis
Carperem mollis temeratus Hyblae
Munus odorum.

Scrupeas inter recubans cavernas
Flosculum vidi simul ut decorum
Has dedi admirans tenero sonantes
Ore loquelas:

Spina si trux lilia gignit alba:
Inter hamatos rosa sique culmos
Nascitur: cur haec rosa non virescat
Colle sub isto?

Hinc mihi centum minitare motus
Asper horrendos; spoliū venustum
Ad meos (evax) propero secundos
Ferre penates.

Mons Nonne te sponsum decuit ferocem,
Languidam aspectu satiare mentem?
Dum mihi flores glacialis aura
Abstulit omnes?

Sponsus Invide (ah) quantum revocare coeptos
Niteris lusus thalamis beatis.
Lumina an quicquam facie iuvabit
Tingere pulchra?

Et rosam vidi, placuitque visam
Nubili aeternum sociare lege.
Hanc mihi servent miserata cursu
Fata sereno.

Hanc mihi servet chorus et Dearum
Quotquot ad Cynthum modulantur altum:
Quotquot et mulcent bifidum canora
Voce Heliconae.

Affluent lenis rigui susurros
Pegasi fontes pedibus cavati
Ut virens semper maneat, nec ullo
Marceat aevo.

Te, licet celsum quatias Olympum
Culmine, halantem mihi si favorem
Abneges: perdam armipotens minaci
Fulmine Martis.

Tela te solum mea namque figent,
Inque te solum celeres sagittae
Accident, donec speculeris aequo
Vertice campos.

Ergo mi floris faveas honorem
Stant cui plures violae per imos
Vallium calles, iuga perque summa
Stant Hyacinthi.

Mons. Sponse tu magnos mihi fers labores,
Sponse tu maestos mihi das dolores,
Ah precor nobis tenerum rubentem
Linque rapinam.

Ipsae nam tristi nemus omne cantu,
Ipsae nam silvis gemitus sonabo,
Increpans fuis spoliatus udas
Questibus auras.

Lilia intactumque Amaranthon aufers,
Integram aufers laetitiamque brumae
Vixque stant paucae gelida rigentes
Fronde Myricae.

Tu tuum cingis speciose crinem
Flosculo, et quos roscidulo labello
Spirat, hos felix modo nare plena
Carpis odores.

Me iuvat densas humeris pruinas
Pendulis, canamque agitare vitam:
Dum fugit, cristis referens Sabaeum
Gramen amomum.

Crede multarum iubar haec rosarum,
Et fuit raris speculum ligustris,
Nec dabunt partu mihi longa talem
Tempora florem.

Victus en forti studio superbae
Sponse virtutis, pietatis atque
Cuius hausisti teneris ab annis
Semina pulchra.

Victus et Tritonidis arte docta,
Victus et nacto Themidis galero,
Iam tibi florem faveo micantem
Virginitatis.

I, meis, sponse, exuviis triumphae,
Monte devicto statuens trophaeum,
I, tuis felix laribus beatam
Ponito praedam.

Oppidum Ferte foelices per amoena passus,
Schatu- lugera, o sponsi, comitante coetu,
viense ad Coelico, vobis radiant perenni
sponsos. Sidera cursu.

Firmet hunc Christus thalamum coruscus
Atque foecundet sobolis vigore:
Cernet hinc natos velut alma dives
Germina laurus.

31.

*Ad Reverendissimum in Christo Patrem D. Vincentium
Lehner, cum Abbas ad s. Paulum vallis Laventinae re-
nunciaretur, musice redditum Epigramma.*

Nescia serpere humi Virtus petit ardua semper,
Nec nisi supremo stat requieta gradu:
Hinc Lehnere gravi te culmine sistit honoris,
Praesulis ut nitido munere munus agas.
Altius et sistet (nec enim praesagia fallunt)
Ut tua trans solis regna trophaea loces.
Dii faveant coeptis, faveant foelicibus ausis,
Effectum tribuant, has et habere preces.

32.

Aliud ad eundem, cum carminis oblatione datum.

Carmina non riguis manantia fontibus antri
Cuius es auricomum, magne Lehnere, decus.
Sed damus (ingenue nec enim pudor esto fateri)
Edita coeniferis qua strepit Ister aquis.
Munera si spectes, nil sunt nisi nuda papyrus,
Ast animum magni, si metieris, erunt.
Exinnum nostris columen fac vive Camoenis,
Quamdiu fata vel et vita modesta sinent.
Hae tibi se subdunt, pedibusque cadentia sacris
Orant patronam supplice voce manum.
Quas ubi more tuo, vultu facieque serena
Aspicias: te post semper in ore ferent.

33.

In libellum sodalitatis Georgii Wiesing praefatorium.

Quisquis in hunc lepidum dictis pictisque libellum
Scribi fraterno iure sodalis amas.
Sit tibi mens primum simulato libera fuco,
Fucus amicitias dedecet usque bonas.
Mascula sed nitido constantia ferveat ore,
Os et syncerum corde probante sonet.
Et malesuada gravis procul hinc detractio linguae
Pulsaque dent celerem scommata quaeque fugam.
Haec siquidem cruciant animum, mentemque fatigant
Illa sed ancipiti saevior ense ferit.
Alterius nec facta truci temerarius ausu
Iudicio in praeceps censor iniquus age.
Nam tibi si videas quam sit fors curta supellex
Fessa vel impendens mantica terga premat:
Improba tabifici reprimens convitia dentis
Ingenio finges quemlibet esse bono.
Talis at innumeros moneo sis inter amicos,
Lege sodalitij sic statuente sacri:
Ante fuit qui dulcis amor, ne tristis amaror
Vel sit amicitiae flebilis aura tuae.
Et non vilis erit placidae tibi gloria laudis
Hos inter quosquos picta papyrus habet.

34.

Ad eiusdem puerperae imaginem, in qua siderum speculator apponitur.

Aspicis a lachrimis, teneras uti carpimus auras,
Quando procellosae limen adimus humi:
Ipsa vel hic alto genitrix suspiria corde
Consternata malis ducat amara suis.
Scilicet ambiguae labentia tempora vitae
Mens tunc forte mali praescia, triste canit.
O tu qui patuli spectas vaga sidera coeli,
Si potes arte tua damna levare, leva.
Non poteris. Summus stellantis rector Olympi
Cuius et ad nutum volvitur, ille potest.
Nasceris huic, vivis, moreris. Nam cuncta sub ipso
Facta salutifero stantque caduntque Deo.
Taliter ergo brevis currentia stamina vitae
Exige, quo supera sede beatus oves.

35.

Ad meam in praedicto libello Curtii imaginem, et dicterium.

Quamvis fata vetant, ut vita secundet amoena
Virtus in melius fata inimica trahit.
Comprobat hoc fortis generoso Curtius ausu,
Magna fides patriae, nec superata suae.
Ille suos etenim propter (fert fama) Quirites,
Pertulit horrendae fata petita necis.

Cernis ut insiliat tristem Cataphractus hiatum?
Antraque deformis permeet alta Stygis?
Utque pios modo flamma calens depascitur artus,
Nominis aeternum postque datura decus?
Ille quidem rapido manet artubus igne sepultus,
Virtus sed nullo est emoritura die.

Ergo viget perpes post tristia funera virtus,
Virtus in melius fata inimica trahit.

36.

In natalem Rdi. P. Joannis Saxonis Societatis Jesu Theologi et serenissimi Principis Caroli concionatoris eximii.

Ignea dum coelo Sol lampade pelleret astra,
Atque novum toto spargeret orbe iubar:
Inferretque simul roseis sacra festa quadrigis,
Nomen quae referunt, Jane verende, tuum:
Per iuga Thespiades Heliconis amoena sorores,
Consonasic iunctis verba dedere sonis:

Transige sideribus sospes melioribus, annos
Nestorei properos, sorte favente senis.
Cuius enim sequeris facundae munia linguae,
Illi etiam multis antevhende modis:
Dignior ambiguae pariter superaddito vitae
Falcigeros foelix, aurea lustra dies.
Diffugiant morbi tristissima monstra caduci,
Infestetque truces saeva podagra Getas.
Temperies contra te corporis alma serenet,
Et venas inter sanguis amoenus oat.
Sic validos habeas posthac robustior artus,
Ut tibi cuncta annus det meliora novus.

37.

Threnodia. In obitum magnifici, nobilis et clarissimi viri ac domini, domini Bernhardi Waltheri, illustris I. C., divorum Imp. Ferdinandi I. Maximiliani II. pientissimae memoriae, et Rudolphi II. augustorum etc. consilarii, nec non sereniss. et illustriss. Caroli archiducis Austriae in excelso regimine cancellarii meritissimi etc. extremae pietatis ergo scripta.

Ut quoties pelago surgens Sol aureus alto
Prodit, et aurato terras splendore salutat,
Gaudet ovans sterilis solers reparator agelli,
Spemque fovet dubio venientis tempore messis:
Utque iterum tristes vertit sub pectore curas,
Damnaque nymbiferae perpendit singula noctis,
Cum gravis aërio minitans Aquilone procella
Ingruit, ac tenebris Phoebi iubar obtegit atris.
Sic quos cana fides verae pietatis amore
Imbuit, ac veterum sanctissima dogmata Patrum
Edocet aeternum studio servare tenaci,
Laetitiae plaususque novi, fremitusque secundi,
Falsaque venturi lactabant gaudia fructus,
Lumina Catholicae si quando relligionis

Undique perspicerent radios efferre serenos.
 Illos sed postquam iussa est spes fallere tanta,
 Inque gerendarum medio discrimine rerum,
 Insignem pietate virum, sanctisque verendum
 Moribus: excellens quemque o super ignea dudum
 Evexit coeli Waltherum sidera Virtus,
 Ira ferox Parcae, sic funere mersit acerbo:
 Ingeminant luctum, tenues et questibus auras
 Complent, nec iusti finem squaloris adempto
 Patrono admittunt: moesti quin tristia cuncti
 Certatim resonant Walthero carmina functo.
 Occidit, heu, nostri non infima gloria coetus
 Et decus Austriaca magnum Waltheri in Aula
 Occidit, at terras casu meliore reliquit,
 Praereptusque malis subitis cladique futurae
 Dissidiis dum fissus hiat feralibus orbis,
 Ingreditur coeli patriam, spectatque beatam
 Aeternum victurus humum, nova gaudia captans,
 Aspectu Christi fruitur, complexibus almae
 Insuper et natae, campis florentibus horti
 Horti, quo infoelix fuit olim eiectus Adamus.

38.

Epitaphium.

Hic situs est Walther, coetus solamen egeni,
 Verus et invictae religionis Amor.
 Cuius in augusto fixerunt pectore sedem
 Sacra Themis, Virtus, sancta vigensque fides.
 Hoc experta fuit Fernandi Caesaris Aula,
 Ipsaque Stiriaci Principis ampla domus.
 Carne sed hac putrida, mundo, curisque solutus,
 Incolit Empyrei regna beata Ducis.
 Tu pie qui transis haec forsane busta Viator,
 Dicito Waltheri molliter ossa cubent.

39.

*Distichon numerale annum, mensem, atque diem obitus
 continens.*

Chrlstlfer Vt Mensls qVInto se protVLIt orbl:
 CaeLos GValterI splrltVs eCCe tenet.

40.

*Epitheta sive adiuncta Deiparae, nec unquam humana
 satis laudatae voce Virginis, quibus passim in sacris
 literis decora ac illustris redditur.*

Fons, rosa, flos, templum, scala, hortus, lilia, porta,
 Urbs, platanus, sydus, sol, luna, cedrusque cupressus,
 Terribilis castrorum acies, turris, speculumque
 Palma virens, et oliva teres, cum vellere, clavis.
 Haec Mariam resonant priscorum carmine Vatum.

41.

C. F. F. F. C. S.

*Magnifico, nobili, clarissimo atque excellentissimo viro
 dmno Casparo Sitnikh, illustri I. C. protonotario Apo-
 stolico, et comiti Palatino aulico imperiali, sereniss. archi-
 ducis Austriae Caroli etc. consiliario etc. dmno et pa-
 renti suo carissimo foelix ineuntis novi anni auspiciam,
 adeoque praeoccupando laetissimum natalem, una cum
 suo patruale Thoma Chrönn, ex animo peroptans, sempi-
 ternam foelicitatem precatur*

Maria Sitnikhin.

Auspiciis iterum sese foelicibus annus
 Ingerit, et toto fulgentior emicat orbe.
 Unde bifrons pandit stridentia limina Janus
 Et celeres emensa polos Phaëtonia lampas
 Volvit inexhausto refluente saecula motu.
 Pallida ni propius, nostris onerata subiret
 Exuviis Phoebe, ac dudum indignata superbis
 Trux Aquilis, tensos arcus, et acynace curvo
 Lethum intentaret nobis, patriaeque ruinam.
 Spes non vana foret, saturnia surgere regna.

Gliscere sed postquam furialibus omnia bellis
 Est visum superis: fatis urgentibus annus
 Poscit vota recens, verso quo cardine rerum
 Condantur litui, surgat pax aurea coelo.
 Et terras tandem radians Astraea revisat.

Te quoque sidereis, Pater o dulcissime, signis
 Si qua fides praestanda venit, non omine tristi
 Optato amplexu dives fortuna fovebit.
 Cui bene quadrifidi rutilo temone iugales
 Ostentant faustos fraenis spumantibus ortus,
 Et tranant meliore coma, quodcunque sinistrum
 Obstiterit; planaue via per inhospita saxa,
 Per Syrtes, scopulosque feros, perque horrida Scyllae
 Monstra vehent salvum, magno dehinc culmine laudis
 Conspicuum statuent. Fremat invidus, ore venena
 Tunc iaciat, dentesque sui livoris amarus
 Si poterit, figat. Non spicula torta nocebunt,
 Invidiae nec virus edax tibi damna movebit
 Ulla, sed ingenti Virtutis robore, cuius
 Vivida suxisti maternis semina mammis
 Pervinces rabidos animoso pectore¹⁾ fluctus.

Gratulor hinc tantam genitori blandula sortem
 Et precor, ut laeti qui nunc exordia menses
 Sumunt, sic medio, sic sero denique fine
 Decurrant, omnesque fugent procul inde querelas
 Dextraque continuo volvuntur tramite fata.

42.

Tetrastichon ab ipsa memoriter recitatum.

Salve magne parens, genitor carissime, salve
 Et tibi sit pariter mater amoena salus.
 Qui vobis iterum surgit feliciter annus
 Sideribus perpes stet redeatque bonis.

Calend. Januariis anno 1585.

¹⁾ Pod „animoso pectore“ stoji inačica: „adverso in gurgite.“

43.

Gregorio Spasmo in natalem Labaci.

Dum tibi fata novos lucis genitalis honores
 Et revocant vitae tempora prima tuae,
 Grator: et ut coeptis fortuna secundior adsit
 Iugiter, en summum voce lacesso patrem.
 Scilicet ut sacris qui nunc solemnia templis
 Vota tonas mystes inferiore loco.
 Tunc ubi pulchra suos lampas Phaëtonia cursus
 Exiget ac properis mitior ibit equis:
 Munia Pastoris dignus dignissima gestes,
 Et longe niteas fulgidiore gradu.

44.

Georgio Ebenperger in natalem Labaci 1585.

Iam glacialis hyems versis submota quadrigis
 E meliore polo Phoebaeae lampadis; et iam
 Fessa sub argentis nivis alto pondere tellus
 Libera subridet, flos ac revirescit amoenus.
 Et frondent silvae, stant laetis gramina campis
 Divaque foecundis adludit messibus aestas.
 Nam simul ut pratis sese pendentibus ultro
 Invexit cataphractus eques, et viribus acta
 Torquet in horribilem qui tela Georgius hydram,
 Cuncta vigent, sumunt et laeti exordia menses.
 A cuius dum natus habes sacra nomine mystes
 Nomina: iamque iterum decursis mensibus anni
 Anni quem fatis currentem sensimus una
 Propitiis, motuque suo nil triste minantem:
 Mente foves, lucis proprio genitalis honore
 Gaudia Dii longum faxint durantia sospes,
 Gratulor: et memori cum quodnam munus amico
 In tanto festivae lucis honore dicarem
 Pectore versarem: gratantia carmina Musae
 Dictarint: haec metra fero, quae incommoda longe
 Fataque tristitiam grave portendentia pellant.

45.

*In honorem et praeclarissimum actum magnifici et clariss.
 viri dnii Alexii Strauss Labacen Carnioli art. lib. et
 philos. magistri, organi aulici professoris et pro tempore
 archigymnasii Viennensis Rectoris dignissimi, praeceptoris
 sui debita pietate et observantia colendi, cum Idibus
 Septemb doctoralis eminentiae titulo publice cumlaretur,
 gratulatio scripta anno 1582.*

Est locus immenso longe pulcherrimus orbe
 Quo nec quid radians pulchrius aether habet.
 Cui cedunt fulgore suo Peneia Tempe
 Castaliis quondam percelebrata choris.
 Et memorata metris, perfusaque gloria fuco
 Gorgonei montis cedit et omne decus,
 Quicquid Thrax Pindus, colisque biverticis arces
 Nysaque vitiferax, Cyrrhaque laudis habent,
 Huic accepta ferunt uni, quem mollis Olympus
 Miratur, quamvis iactet ad astra caput.
 Et vos fontigenae, quae luditis omnia Musae

Dum canitis nostro carmina digna Deo,
 Copia si tremulis contingeret huius ocellis
 Possetis niveo vix Helicone frui.
 Cingitur auricomus vernantibus undique silvis
 Puniceasque simul spirat abunde rosas.
 Florida lacteolo splendent prata colore
 Irriguis semper fontibus atque madent,
 Alluit hunc rutila dives Pactolus arena
 Surdaque ad auriferas littora volvit aquas.
 Adde quod exornet dictos sine fraude recessus
 Quicquid sollicitus fingere mente queas.
 Huc inferere pedem non omnibus accidit aequae,
 Sed quibus ingenium cura polire fuit.
 Hinc ne forte cui, vitam qui duxit inertem
 Abiectumve pigri ventris alebat onus,
 Accessus pateant: solers Natura peregit
 Ingens horrisoni montis ad instar opus.
 Caucaseos hic hic scopulos, scabrasque tueri
 Ire licet rupes vulnificosque vepres.
 Quas in cunquae leves flammantia lumina partes,
 Horrida nil praeter cernere saxa datur.
 Lubrica tota via est, nec lato tramite eundum
 Hac sed qua ad summum semita stricta vehit,
 Sanguineas manare decet de corpore guttas
 Haec monstrosa parat quisquis adire loca.
 Ut si quem libeat tanti fastigia montis
 Carpere visa gradu, territet umbra viae.
 Nobilis alta petit labor, et sudore parantur
 Nomen, honos, tituli, gloria, fama, decus.
 Hic Dea iamdudum terris expulsa nefandis
 Iustitiae celebri nomine dicta vetus.
 Exulat et sceleris non exuperabile monstrum
 Deplorat tanti, tristia voce fremens.
 Nec revocatam se longo sic temporis aevo
 Ingemit, et lachrimis ora sacrata rigat.
 Ante alias ergo quoniam celeberrima Nymphas
 Haecce sub indigna conditione ferat:
 Ne luctu exanimis quaerulo torpesceret, ut quae
 Intemerata diu digna vigere fuit:
 Per varias agitata plagas selegit amoenam
 Coelicolis sedem Virga marita Diis.
 Constitit et tandem solio consedit eburno
 Indefessa malis, exilioque truci.
 Emeritas accepit opes pulcherrima regna
 Regna Panomphaeo haud inferiora Jove.
 Irreprehensa solet populo dare iura petenti
 Quamque tenet lancem cuilibet aequa librat.
 Qui tulit invictos, studio minuente labores,
 Virtutisque sacrae grande cucurrit iter.
 Providus insanarum vafrae Amathuntidis artes
 Atque pharetrati fugerit arma Dei:
 Difficiles penetrans aditus, praeruptaque saxa,
 Hac sibi figet ovans in statione locum.
 Hic sudoris erit requies placidissima tersi,
 Atque feret pleno gaudia mille sinu.
 At quibus est luxur et turpis inertia cordi,
 Aut quos imperio saeva libido tenet:
 Festa corymbiferi qui vel coluere Lycaei
 Desidia semper dedita turba rudi:
 Arcis inaccessae nulla ratione potiti
 Fulgenti specie lex Phlegetontis erunt.

Tete compello tandem clarissime Alexi
 Tempore cui nullo dicta venena nocent:
 Unde tibi hymnisonae veniunt praeconia laudis
 Quae tibi decernit docta caterva virum?
 Forsitan ascondens salebrosa cacumina clari
 Montis Adrastaei laetitia exuberat?
 Forsan et ingenti superata mole laborum
 Arctae victi damna timenda viae?
 Ut modo liligeros victor formosus oberres
 Quos victrix campos incolit alta Themis.
 Scilicet haec sola est pomposi causa decoris
 Iuridica quo nunc Doctor in arte nites.
 Prima tibi puero fugiens dum floruit aetas
 Jam labor ad tardum ducere coepit iter.
 Artibus edoctum gemino cumulavit honore
 Palladiaque dedit sceptrata superba scholae.
 Et si plura iugo placeat superaddere tanto,
 Nec sit sudoris sarcina lata satis,
 Nunc Astraea potens nodosa volumina legum
 Addit, et assidua iura terenda manu.
 Hoc studiis semper facias flagrantibus optat,
 Exilii vindex sis ut ubique sui.
 Et quia multorum Lethaea obliviam mentes
 Invasere sui, quid Dea, sume, velit.
 Mandat ut aetherea fatis dignantibus aura
 Quamdiu pascaris, cura sit una tibi,
 Sacrilegos contra sese tutarier hostes
 Qui sibi perpetuo bella cruenta movent.
 Atque animo maneant quo condita iussa fideli,
 Nobile magnifici munus honoris habes,
 Famosos titulos, famae monumenta perennis
 Iuris supremum praecipuumque decus.
 O fortunati, donis quos talibus auxit,
 Laurigera Empyreo filia nata patre.
 Magnanimosque dedit cordato pectore tandem
 Durum siderei vincere montis iter.

Ergo cothurnatae ter trinaque numina Musae
 Quae canitis lepido fortia gesta sono,
 Accelerate gradum, Phariis applaudite sistris
 Ferteque Doctori carmina grata novo.

Salve Pegasidum decus immortale sororum,
 Et nostris salve, splendida gemma chori.
 Tu quia pertuleris, memorat quos fama labores
 Herculeos, victor sedulitate tua:
 Ambiguas Syrtes Acheloidumque vicissim
 Cantus Syrenum luseris atque dolos:
 Grato mellitos iam nunc solamine fructus
 Accipe militiae, vir generose, tuae.
 I nunc et partos astris coniunge decores,
 Laus nequit in vili serpente talis humo.
 Ardua coelestis coelorum limina virtus
 Possidet, imperio sunt loca digna suo.
 Non tua tabificus rodet praecordia livor,
 Aegide Iustitiae tela inimica teres.
 Ante suas, leni qui nunc delabatur amne
 Retrogradus liquidas verteret Ister aquas
 Quam tua, quae fixis perstat radicibus alte
 Laus pereat. Perpes gloria Alexis erit.
 Hic tibi vivat honos dum Sol revolubilis astra
 Subiectamque comis irradiabit humum.

46.

*Lamentatio in obitum generosi et nobilissimi pueri
 D. Christophori, clarissimi et strenui Equitis D. Jacobi
 ab Athimis, sereniss. archiducis Caroli consiliarii, cubi-
 cularii et terrae Gradiscae capitanei, filioli desideratissimi
 quo die Deo Sanctorum hospiti animam, corpus autem
 terrae matri reddidisset amoris notiss. ergo tumultuarie
 facta.*

Plangite Iuliades, imo et suspiria corde
 Ducite, nam magni causa doloris adest.
 Et vos o pueri patrum solamina vestrum,
 Quosquos complexu firma Gradisca tenet:
 Agmine lucifluos lachrimarum fundite rivos
 Collecti, teneras imbre rigante genas.
 Non vos prima decet ludendi sueta voluptas,
 Non faciles risus, gaudia blanda, ioci.
 Occidit, heu, vestri decus irreparabile coetus
 Et puer in vestro gemma corusca choro.
 In quo fixa fuit magno spes alta parenti,
 Clarus et agnatae stirpis inhaesit honos.
 Cuius et ingenii potuit vis celsa tenelli
 Multoties sensus aequiparare senis.
 Pallidulus iacet hic, ceu flos grassante pruina
 Decoctus foliis, membraque nulla movet.

Tingite Sontiaades rorantia lumina planctu
 Vestraque nil praeter flebile plectra sonent.
 Quantus enim vestri surgens amor ordinis, ipsae
 Cesserit, agnostis de meliore nota.
 Ach, puer hic, quem Parca ferox crudelibus ausis
 In primo vitae limine dira tulit,
 Passibus insistens quondam cum laude paternis
 Alma bonus vestris iura dedisset aquis.
 Sed quae surda piis dictant oracula votis
 Straverunt vegetos fata severa pedes.
 Usque adeo humanos tenuis fiducia casus
 Versat. Sic subito quae valere ruunt.
 Ipse quidem cecidit puerili in flore peremptus,
 Spiritus at melius floret in arce poli.
 Illic certa quies statio peramoena salutis,
 Quae nobis parta est sanguine Christe tuo.

Plaudite iam cuncti fidei quos inclytus ardor
 Tangit: laetitiae causa nitoris adest.
 Nam puer imposito Christum qui nomine gessit
 Iam videt aetherei coelicus ora Dei.
 Praereptusque malis variis, cladique futurae
 Laetos aeterno captat honore dies.
 Salve culte puer numero permiste Deorum
 Et gravis Angelicis associate choris,
 Quique procellosi superato gurgite ponti
 Intrasti superam sorte beatus humum,
 Negligis et foelix vani ludibria mundi
 Ludens hostiles e Phlegetonte minas:
 Haec tibi metra habeas animi restantia amorem
 Et simul aeternum Dive puella vale.

47.

*Distichon numerale annum, mensem, diem atque festum
obitus comprehendens.*

BIs Dena AVgVstl aC nona praeCVrsor IesV
Ense CaDIt. CaeLos ChrIstophorVsqVe tenet.

48.

*Epigramma tumulo eiusdem inscriptum in quo sex eiusdem
clariss. d. capitanei liberi, tres puelli tresque puellae de-
positi sunt.*

Gloria, splendor, honos, Athimaeae germina stirpis
Masculeum robur, virgineumque decus;
Carolus, Henricus, Christophorus, Elisabetha,
Hoc simul in tumulo Barbara et Anna iacent.

49.

Aliud:

Tres lectos gremio pueros totidemque puellas
Haec Athimisiacae continet urna domus.

50.

Aliud:

Sex Athimisiaca sata condit pignora gente, haec
Tres natas tres et flebilis urna mares.

51.

Aliud:

Tres animo pueros, totidem facieque puellas
Praestantes, maesto haec contegit urna sinu.

52.

Aliud:

Tres patris, ah pueri, tria matris gaudia natae
Magnae Athimisiadum hic contumulantur opes.

53.

*Gratulatio Desiderii Garzonii, Hieronymi filii, discipuli
mei, in adventum illustris. viri et Equitis Mariani Dmni
Joannis Cobenzelii, sereniss. archid. Caroli secretorum
consiliarii et camerae praesidentis etc. cum Gradiscam
venisset.*

Nuntia cum nuper nostram pervaserat urbem
Quae fuit adventus conscia fama tui,
Magne Cobenzeli dudum super aethera note
Auspice quo crescit archiduale decus,
Exultavit ovans reducem comprehendere alumnum
At iam patronum Julia terra suum.
Cui quia nunc coram dextram licet addere dextrae
Laetitiae facilem nescit habere modum.
Hinc ego luctu alias squalens genitore preempto
Laetor ad aspectum, vir generose, tuum.
Ut, dum turbata est rerum fortuna mearum
Nec melior reddi te nisi dante queat.
Tu pater aspicias nostros hac clade dolores

Hosque manu praesens auxiliante leves.
Namque potes. Teque hinc tantarum gloria rerum
Ponet stelligeri sede micante poli.

54.

*Ode sapphica, qua magnifico, nobili, clariss. atque excel-
lentis. viro Dmno Casparo Sitnikh illustri Pho. et I. C.
protonotario Apostolico et comiti Palatino aulico imperiali,
nec non sereniss. principis Caroli archiducis Austriae etc.
in excelso regimine consiliario, Dmno et Mecaenati meo
perpetua fide colendissimo se suaque studia penitus Ita-
liam petiturus commendans decenti animi submissione
valedixi 18. Februarii 1585.*

Ode Sapphica.

O decus praestans Heliconis alti
Inclyte ac splendor Clarii recessus,
Unde se iactat vitreo susurro

Castalis unda.

Unde se iactant faciles puellae.
Quotquot ad Cyrrhae modulantur hortos,
Mitia ac laetae peragunt amoenis

Fata rosetis.

Unde se iactat Themis alma, cuius
Integer cunctis radios sacerdos
Lucida gestans graviter rubentem

Fronte galerum.

Unde se iactat studio fideli
Caesaris magni generosa proles,
Carolus foelix Styrio supremus

Orbe monarcha.

Unde se iactant patrii penates
Nomen et sumunt stabile ac decorum
Dum tuis stant auspiciis faventi

Sorte beati.

Unde se hae iactant pariter Camoenae
Queis tuo ductu teneris ab annis
Aönis docto scatuere sacri

Fonte liquores.

Quas tibi tandem petiturus arces
Collibus late Euganeis micantes
Palladis cultae solidasque sedes

Solvero grates?

Munerum est tantus cumulus tuorum,
Ut tibi dignas nequeam referre
Gratias verbis, meritis vel aequas

Cernere vires.

Quando nam fatis genitor superbis
Cessit, ac mistus numero silentum
Est polis gaudens sociatus altis

Numine Divum:

Tu parens alter genitorque fidus,
Artibus me, nobiliore cura
Ad Viennenses patria evocatum
Sede dicasti.

Lustra dehinc terna fugientis aevi
Liberali sic aluisse dextra
Vividae clarus studiosa captas
Praemia laudis.

Et novis rursus meritis onustum
Erigis. Nec dum manus ecce larga
Nostra cessat carbasa pressa gratis
Pandere ventis.

Ergo quod turbae sterilis novenae
Quodque sim cultor Charitum coronae
Id tibi acceptum refero, o patrone
Candide, totum.

Millies salve iubar o Camoenis
Splendidum nostris, nitidumque lumen
Cuius ingenti face nigricantem
Vicero noctem.

Cuius iratas opera procellas
Vicero, ac sortis scopulos minantis
Et procul vasto penitus furentes
Aequore fluctus.

Millies salve totidemque serae
Nestoris Soles superadde vitae
En parant belle tibi picta cursus
Astra serenos.

Laxat en Phoebus celeres quadrigas,
Quaeque nocturnos moderatur axes,
Fausta despondet gravido senescens
Cynthia cornu.

Iam vale foelix, faveasque eunti
Integrum sese tibi consecranti,
Hinc tibi aeternis siquidem vigebit
Fama columnis.

55.

*In natalem reverendi et eximii viri Dni Jacobi Harmanni,
Parochi ad S. Martinum prope Crainburgum, Canonici
et Ecclesiastae Labacensis, Dni ac parentis observan-
tissimi etc.*

Mane erat et picto radiantia sydera coelo
Accessu aptabant Solis abire novi.
Ipsaque Tithonis deserto aurora cubili
Ibat in immenso clara rubensque polo.
Sedibus et veniens Polyhymnia lapsa supernis
Ad me virgineos intulit alma gradus.
Haec nos tecta levi somno quatiente tenebant
Labaci antiquo qua strepit unda foro.
Accedensque thorum manibusque innexa iacentis
Impulit: at monitis excitor ipse Deae.
Me simul atque decens subit altae lucis imago,
Maior et humana conditione nitor:
Obstupui timidusque Deae sic labra solutus
Imparibus fudi addita verba modis:
O te quis Divam magnarum encomia rerum

Promentem e superis compulit hucce plagis?
Bellica num Geticas agitant incendia terras?
Vel novus hac nostra fertur in urbe furor?
Ut quae sola potes versas accendere gentes
Eloquio, motu, blanditiisque tuis.
Convulsam statuas rerum faciem ore deserto.
Cunctaque te rigida vindice tuta siant.
Illa sed haec contra; non me ferus huc citat ardor
Martius, aut ullum plectile crimen, ait:
Causa sed hic alia est. Revoluto tramite coeli
En rutilos agitat Phoebus amoenus equos,
Et rapido vehit axe diem tibi nomina quondam
Quae sacra nascenti dive Iacobe, tulit.
Teque Palaestinis, referunt monumenta, sub oris
Vitalis primam lucis inisse viam.
Jordanisque procul puerum vagisse sonantis
Ad ripas bleso ac verba dedisse sono.
Isaacidum lepidis igitur reptavit arenis,
Qui senior patriam sanguine tinxit humum.
Tunc ubi dira suos veteris contagia legis
Conflictu premerent religione rudes.
Priscorumque solo patrum pietate fugata
Inversam coleret gens recutita fidem.
Ipse sed ut celebri sanctorum e carmine Vatum
Nascendum agnosset Virgine matre Deum,
Inde sub humana specie vidisset eundem
Ardua miranda signa ciere manu:
Primum mutatas in vina liquentia lymphas
Et toties sicco caerula pressa pede:
Et gressum claudis, et lucem lumine cassis.
Et functis vitam restituisset bonam,
Inclvta coelestis soboles haec edita patris,
Fatur, et ammissae porta salutis adest,
Fervida quem nostrum clamabant vota parentum,
Flammeus ut rorem desuper axis agat,
Imbribus et tandem iustum pluat aethra solutis
Qui patria pulsos sede reponat avos.
Hunc mihi perpetuo flagrans quaesisse labore
Ardor inest, cupido iussaue corde sequi.
Et tenuit tandem foelix sua pondera votum,
Sidereasque sinu conglomeraavit opes.
Vidit, et excepit Christum penetralibus imis
Non secus ac vitreas cervus anhelus aquas.
Saltibus ut fugiens rapidos sua fata Molossos
Errat, et infrendens pervolat omne nemus.
Vel ubi vicino sitientia guttura sole
Usserit aetherei torrida stella canis.
Sic sic divino penitus succensus amore
Accipit herois Virgine dicta sati.
O quater et decies primi genitoribus aevi
Unigenae vero gratior ille Deo,
Lumine mortali tectum quem corpore vidit
Credidit et. Non haec gratia vana fuit.
Hinc duodena sacri meruit pars esse senatus,
Munere quo toto est altius orbe nihil.
Cui data sub coelo est nectendi summa potestas,
Solvendi pariter crimen et omne nefas.
(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Libellus poematum sive carminum variorum
generum Thomae Chrönn Labacensis Car-
niolani LL. Candidati.* (Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• *Izhaja v nedoločenih obrokih.* •••••—

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca januarija 1898.

Številka 42.

Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn

Labacensis Carniolani LL. Candidati.

(Konec.)

55.

*In natalem reverendi et eximii viri Dni Jacobi Haymanni,
Parochi ad S. Martinum prope Crainburgum, Canonici
et Ecclesiastae Labacensis, Dni ac parentis observan-
tissimi etc.*

(Nadaljevanje.)

Iudicioque olim bis senis sedibus una
Coeli sublimes in statione fore
Vindice et Isaacidum nutantis lege phalangis
Noxia supplicii subdere colla Stygis.
Tunc ubi quassa ruent quae Sol revolubilis ambit,
Et placido cursu machina lata rotat.

Dive quibus coelo te o Apostole laudibus aequem
Nescia sis fama maior an imperio?
Principe te regnis se faeta Hispania iactat
Sceptraque sub pedibus imperiosa locat.
Fama per immensum radians tua circuit orbem
Nomen et ignorant climata nulla tuum.
Te colit Eois Indus regionibus ortus
Quaeque notat Solis terra orientis equos.
Te colit Oceani late circumfluis orbis
Sinarumque frequens insula longa mari.
Teque Latonigenae memorat procul ora cadentis
Aethiopumque nigrans Antipodumque chorus.
Dehinc tibi magna domus, sacrae penetralia sedis
Magnus et Hispano littore surgit honos.
Illic thure calent tibi centumque ignibus arae,
Et pia gens patrio carmina more sonans
Admirata tuas ad lucida sidera laudes

Iactat. Stat gestis festa columna tuis.
Haec audis tacitusque lates, nec cerneris ulli,
Incluta sed miti gaudia mente foves.
Huc olim quicumque tuam miser expetit altam
Indubitatus opem, pondere laetus abit.
Donaque servati solvunt tibi debita nautae, et
Victa quibus morbi vis truculenta fuit.
Salve dive pater coeli spectabile lumen
Et pars aeterni sceptriger imperii.
Qui proceres alios inter de iure triumphas
Pro Christo ante diem qui cecidere suam.
Quive tenent patrium meriti post funera regnum
Hi quibus irradiat mira corona caput.
Quam tua quadrifidum Virtus celebrata per orbem
Emicat, et factis vita serena piis?
Fusaque vivifici per te sacra semina verbi
Amplior est numero, quam peperere, seges.
Mors quoque praelustris cunctorum fertur in ore
Quos stupor attonitos pulsat alitque tui.
Dives ad inceptum gens est mihi testis Ibera,
Exteraque ad tumulum turba aditura tuum.
Quique colit populus vicina Boristhenis arva
Istula quae et liquidis findit opacus aquis.
Ergo cum maneat nulla haec ruitura senecta,
Sitque tibi quem non invidet alter honos:
Sive polo chlamydem Tyrio¹⁾ spectabilis ostro
Angelicum laeta concipis aure melos.
Sive pictis nemorum paradisi in vallibus errans

¹⁾ Inačica nad vrstico „rutilo“ mesto „Tyrio“.

Carpis odoratas vere tepente rosas.
 Sive triumphantem sequeris cum plausibus agnum
 Accessu frueris seu propiore Deum
 Aspice, et ipse duci nostros propone labores
 Cuius militiam turba sequuta sumus.
 Ut simul aeternas post debita funera sedes
 Inque tuam vivis fac habeamus opem.
 Dixit: et aeviferum nec plura hortata decorem
 Quam propere Haumanno carmine grater, abit.
 Ipsam seu rutilus aether susceperit auris,
 Vel iuga Virginei nota Heliconis habent:
 Vade, ait, abscedens; genitalia carmina pange
 Cumque tuo sospes vive parente. Vale.

Anne ego foelicem decies te Haumanne fatebor
 Quem sic Pegasei numina fontis amant?
 Et cui lucivomos curru devectus eburno
 Ad sua Sol pronus gaudia flectit equos?
 Scilicet invicto quas es sectatus amore
 Aönis a puero colle bifronte Deas,
 Quemque novem medio ferentem plectra sororum
 In coetu ardebas nec sine fruge patrem,
 Hisce tuis optant seros natalibus annos
 Ingenuis faciles moribus atque favent.
 Vix etenim prima teneras lanugine malas
 Vestitum multa sedulitate gravem.
 Summa per ambiguas duxit constantia Syrtes
 Per Scyllam, et quotquot monstra Charybdis habet.
 Inde Sacerdotum Virtus numero addidit alto
 Fecit et aethereo ponere thura Deo.
 Jam quoque lanigeris Pastorem ab ovilibus acrem
 Iusserunt rigido pellere Marte lupos,
 Cana fides, pietasque decens, prudentia simplex
 Missaque fatidico verba diserta sono.
 Atque utinam tristi grassantes caede latrones
 Hos reprimas animae, qui fera bella movent.
 Vive tuis longum sic cultus honoribus aevum
 Et numera festi gaudia mille tui.
 Sicque tui genitor cupidum complectere natum
 Quo sit ei te sors fausta parente. Vale!

56.

*Genethlia reverendissimo in Christo Patri et Dmno,
 Dmno Laurentio D. G. Abbati Sithicensi, sereniss. archi-
 ducis Caroli etc. consiliario et Carniae provincialium
 ordinario etc. Dmno et patrono meo colendo in natalem
 conscripta.*

Distichon literarum initialium.

Laurenti solis cursum Virtutibus aequans
 Fausta quater foelix tempora sospes agas.

~~~~~
 Laurea lux rediit toto nitidissima mundo
 Festa vel Ortygiis Hesperiiisve plagis.
 Atria cuncta fluant lauris, hinc Myrthus odora
 Addet laurigeris frondea dona sacris.
 Victrix laurus adest, adsunt victricia signa,
 Victori applaudit coelica turba suo.
 Reddit et emeritum post praelia victa triumphum,
 Sub quo fulmineus principe miles erat.
 Et tenuit victor palmam Laurentius altam

Tollere quam caeci turbinis aura nequit.
 Nec furor indomiti, qui torrida membra, tyranni
 Accipiet, tumidos det licet ille rogos.
 Trux ferro tortor, crudelior ore tyrannus
 Quam vitam censent eripuisse, novant.
 I nunc lictor, ait, subiectis corpora prunis
 Urito, ni credat numina nostra, Deos.
 Sed mens fixa manet Iuveni, calet alter in imis
 Artubus, et mentem fortior ignis alit.
 Omnia si veniant diris subeunda periculis
 Tormina, nullis est mens superanda minis.
 Laurigeri placida procedite sorte triumphi
 Et multo plausu pompa decora fremat.
 Inclyta nam roseo Victoria parta cruore
 Reddidit illustrem laude virente Ducem.
 Sumet ab hoc melos sibi nulla trophaea duello,
 Fortis qui fuerat dux quoque miles erat.
 Cinxit si validis non forte cohortibus urbes,
 Obtulit aut nulli Marte furente necem:
 Vivida per stabilem tamen illi gloria laudem
 Et vivet seros fama venusta dies.
 Romulei vanas lusit quia Caesaris artes,
 Lernaeam cratem, lethiferosque focos.
 Sideraque intendens quod coelica regna volutans
 Igne coruscantes spreverit ille faces.
 Veraque quod subiit rapidas patientia flammis
 Xistus quas Mystes prodidit ante senex,
 Magnae laudis erunt, Adsis o fronde triumphe
 Tempora victrices cinge virente caput.
 Victor agit superis laetos in sedibus annos,
 Elysiisque lavat membra cremata vadis.
 Illic palmiferos inter fulgentior heros
 Mole liber Proceres gaudia vera capit.
 Regnat, et Empyreo spectans mortalia castro,
 Pro miseris validas funditat ore preces.
 Tu quoque magnanima radians virtute superbus
 Omine quam recto nomina tanta refers?
 Ut fueras natus, lauro Laurentius alma
 (Respondent rebus nomina saepe suis)
 Tectus es, ut dubiae quondam data carbasa sorti
 Ad patriae Victor littora tuta loces.
 In quo difficili currentem tramite recti
 Sistere non quivit lubrica Nympha rotis.
 Bellus amor recti, laudisque animosa cupido
 Ocyus ad tantum commonuere decus.
 Ut nivea Virtute sacrum, pietate serenum,
 Sobrietate gravem, religione pium,
 Summus inexhausta mundum bonitate gubernans
 Praecipua decoris sisteret arce Deus.
 Aequavitque decus meritis. Hinc fronte thiara
 Emicat et manibus Pontificale pedum.
 Quo se praelustri ductore Monastica pubes
 Sittica quam nutrit, iactat, alumna domus.
 Utque nihil laudem penitus tibi deesset amanti
 Aucta est consiliis Carnia terra tuis.
 Atque utinam multos te stante sit auctior annos
 Gratia nam est meritis magna futura tuis.
 Numina cum rumpent tua nentia stamina Parcae,
 Ac divus coeli lucida tecta petes.
 Sic tibi saepe fluant genitalis gaudia lucis,
 Signa quot aetherei regia Solis habet.

57.

*Distichon numerale annum, mensem atque diem festi
continens.*

Laetlor AVgVsto Dena soL LVCe refVLsIt
LaVrlger eCCe pVgIL CoeLICa teCta CapIt.

58.

*Ode sapphica in nuptias nobilis, clarissimi aqtue excel-
lentissimi viri, Dmni Jacobi Strauss, illustris Phi ac
medici, Styriaeque inferioris Procerum physici ordinarii
sponsi opt. feliciss. — Et honestiss. virginis Gertrudis,
ornatiss. ac spectabilis viri Petri Sporrer in celebri Car-
niae oppido Ratschach civis fortunae ac animi bonis in-
tegri filiae sponsae: amoris ac observantiae ergo scripta.*

Linque funestos Elegeia planctus
Surda nequicquam lachrimis moventur
Fata, nec moestis patulas morantur
Questibus aures.

Iam satis diri lachrimas doloris
Fudimus, taedae socia iugalis
Invida vitae, tenebrisque operta
Morte perempta.

Alteram mens est sociare casta
Lege laudati thalami maritam
Qua meos claudam socia fugaces
Laetior annos.

Anne formosam facie puellam
Eligam? non haec satis apta forsan
Accidet votis toties vocata
Nympha cupitis.

Grata quin vultus species nitentis
Plena res est solliciti timoris
Subditur multis nimiumque amaris
Forma periclis.

Ergo deformem facieque tristem?
Monstra sed vitant oculi indecora,
Cernitur nulli cupidis prehensa
Poena lacertis.

Anne complexus viduam virilis
Coelibem? possit Domiuam tonantem
Ferre num quisquam, data vel subire
Iussa libenter?

Forsan aetatis Iuvenem virentis?
Labitur multum juvenilis aetas,
Et suos captat Cypridis favente
Numine lusus.

Forsan extremae vetulam senectae?
Ach quis annosam patienter unquam
Fert anum, cui frigida findit ora
Ruga senilis?

Anne foecundam sobolis parentem
Nostra qua seri referant nepotes
Nomina: at nobis numerosa fundet
Taedia proles.

Anne foecundi sterilem vigoris?
Nulla sed laudem sterilis superbam
Accipit, foeto nisi curvet arbos
Pondere ramos.

Forte verbosam sine lege ducam?
Gratia at nullam sequitur loquacem.
Mentis haud sanae mulier procaci
Proditur ore.

Ante vel ponam tacitam disertae?
Illa sed nunquam recreat loquendo,
Maeror et fractae taciturnitatem
Coniugis auget.

Ignibus ditem licitis amabo?
Turget et fastu furiosa dives,
Patriae obtrudens pretiosa saepe
Praedia dotis.

Expetam demum thalamis egenam?
Non inops sortem relevat minantem,
Sed feret palmas opis impotentes
Aeris egeno.

Ergo quocunque hic mens incitatur
Ad piam vitae comitem legendum,
Damna quot lecti video pudici,
Nubilis ardor.

Nate, ni, summi metuende Patris,
Hortulos intra Paradisi amoenos
Alma concessi, tua vis, tulisset
Iura cubilis:

Liberis quisnam iuga lenta collis,
Atque taedarum grave onus subiret?
Alta libertas pretio, nec ullo
Venditur auro.

Sit cui flammis imitans Pyropus,
Sint Mydae gazae, Scythici lapilli,
Colligit vel quas Oriente dives
India gemmas:

Libera adstricto ni animo voluntas,
Iuris et laxi spatiosa mens sit,
Tunditur saevis, opulenta quamvis
Vita procellis.

Nostra sub ductu Deus alta carpit
Haec tuo, ventis tumidis carina,
Littus o te sic teneat sonorum
Remige salva.

Tu mihi vitae sociam cadentis
Casibus fidam dubiisque nuptam
Confer, ambobus pariter decentem
Castus amorem.

Ite flores Cynnameos venusti
More sponsorum redimite crines,
Nam Deo taedis tribuente foelix
Panditur aura.

Firmat hunc summus bonitate Christus,
Auet ac donis thalamum supernis,
Nectar hinc illi, Ambrosiaeque stillant
Dulcis odores.

59.

*Epigramma dedicatorium ad latera coronae sponsis
oblatae:*

Sponse tuas sertis tenerum spirantibus aevum
Incinget meritas candida sponsa comas.
Haec tibi sed Cynthi decerpta recessibus alti
Munera seu nati, sive clientis habe.

60.

Distichon numerale.

LVX oCtaVa poLo sVrglt septeMbrls Eöo,
Et reparas LICItos VInCte IaCobe thoros.

61.

*Ode sapphicareverendo admodum atque amplissimo in Christo
Patri et Dmno Petro Muchitshio ss. Theologiae Doctori,
illustriss. ac reverendiss. principis Georgii archiepiscopi
Salisburgen. S. S. Apostolicae legati a latere etc. consi-
liario et per utramque Styriam archidiacono etc. cum
maximo bonorum omnium applausu praepositus Pöllensis
renuntiatur. p.*

Vile ceu Virtus animosa habetur,
Quae per offusas latitans tenebras,
Captat indignam solioque pulsam
Exule vitam:

Ipsa sic fumo radians nigrante,
Dum suas promit speciosa gazas,
Alta sublimis petit, et supremo
Sistitur axe.

Hinc licet saevi minitentur Euri,
Caeca tempestas vomit aut procellas.
Ridet insano generosa motos.
Aequore fluctus.

Per salum tendit, rapidamque Scyllam
Integris velis, timet haud Charybdin
Improbam, nulla hanc fugit inscientem
Subdola Syrtis.

Naufragos salva scopulos pererrat
Puppe, remos Leucothöe haud fatigat.
Quaeque Thyrraenas Achelois undas
Carmine mulcet.

Insito vincit fera monstra nixu,
Perviumque illi patet aequor omne.
Tensa quo tandem teneant secundos
Carbasa portus.

Scilicet nullis ruitura seclis
Vis potens rerum sociae spondit
Celsa, quae aeternas pariant, honorae
Astra columnas.

Unde Virtutem statuit vetustas
Nesciam dirae Lachesis, sepulchro
Cuncta quae claudit, celerique demens
Funere mergit.

Quidquid hic mundus Jove sub potenti
Continet, sedes gemina aut polorum
Lampadis, diro vitiata dente
Cernimus aevi.

Longa (mirum) nubigeras momordet
Et solo trux Pyramides revulsit,
Quas ferax Nilus stupuit tepenti
Amne senecta.

An latent casus taciti Colossum?
Grande Mausoli pariumque marmor?
His dies, imber, glacialis aura
Fata tulerunt.

Sola Virtutis radiant trophaea,
Inque cunctorum pretiosa vultu,
Gloriae seris monumenta lustris
Vivida figunt:

Macte cognata gravitate Virtus
Digna quae totum modereris orbem
Alta conscende, et meritum tribunal
Dextraprehendat.

Stet suo fulgens capiti corona,
Et manus lentas agitent habenas,
Munus ut surgat rutilum perenni
Laude ministra.

Obvias tendens populosa pennas
Gloria, inceptis comes ibit altis,
Livor imbellis fugiet remotas
Prorsus ad oras.

Flammiger laetos videns ut iugales
Phoebus in plausus tibi dedicatos
Evocet? splendens ut amica flectat
Cornua Phoebe?

Quid morae nectis latebras? nec ipsum
Iam tuis dudum meritis paratum
Fers decus? grandis vocat ecce divo
Numine fama.

Num tui in cassum recident labores
Inclyti, queis Pierias bifronte
Colle Nymphas ingenio petisti
Iugiter alto.

Non feret iusta trutinans bilance
Cuncta sub vasti regione coeli
Diva, sed notum diadema miti
Fronte locabit.

Huc citus partum valida triumphum
Dextera, optatumque adeas decorem,
En tibi plausu strepitant madentes
Victor arenae.

Fer pedes sellam propius curulem,
 Insidens claris operosa bigis
 Annuit Virtus celebri datura
 Praemia laude.

En dedit culmen bifidum tiaræ
 Aureae, sacris tegumen capillis
 Quaeque gemmans ex humeris coruscet
 Taenia dignis.

Et dedit fulvo chlamydem metallo
 Dives, ostro Sidonioque pictam,
 Quaeque votivo digitis honore
 Splendeat ara.

Ne gregem tristes lacerent bidentum
 Forte rictus immodici luporum
 En pedum vibrant vigiles lacerti
 Pontificale.

Pelle funestas procul hinc catervas
 Haeresis dirae malesuada monstra
 Fervido pacis quot amoena turbant
 Foedera motu.

Vana ne nostris documenta templis
 Pullulent, aut religio vacillet
 Prisca, libris eruta sensa castis
 Abdita pande.

Quam bene o nomen nitido venustum
 Muneri quadrat? Fluidae carinae
 Petre commoto petra sis profundi
 Marmore ponti.

Irruant saevae ratibus procellae
 Una spumantes pietas retundet,
 Una tot fluctus, tua, totque pestes
 Dexterâ franget.

I polum victor subeas micantem,
 Ac decus tantum rapido sub axe
 Colloca, ut suaves recreent benigni
 Veris honoris.

Gloria extenti tibi spondet aevi
 Nomen, et plenis referet theatris
 Praesulem cana probitate Petrum
 Fama superstes.

Typis Georgii Widmanstadii excusum Graetii
 anno 1586.

62.

Elucidatio armorum reverendo, pietate ac eruditione praeclaro viro, d. Joanni Wutäliç, sereniss. archiducis Caroli etc. sacellano et in celebri Carniae oppido Moreutsh parrocho pro tempore digniss. a serenitate sua in testimonium vitae cum virtute ac innocentia laudabiliter actae condonatorum.

Qui Styriae Carnaeque regis moderamine iusto,
 Quive Carinthiacae iugera latu plagae,
 Carole Caesarei ter maxime sanguinis heros,
 Caesaris et frater, moxque future parens:
 Scilicet excelso cura est tibi maxima cordi

Omnibus ut parili iura bilance libres.
 Te duce supremum subitura cacumen honoris
 Virtus emeritis irradietque bonis.
 Dehinc positis fama teneat comitante trophaeis
 Vivida, cui titulos muta sepulchra sonent:
 Foelices Savi ripae, Dravique tumentis
 Et quas lenifluo rore Labace rigas:
 Talis ubi princeps vestris dominabitur arvis
 Usque pius. Non vos Martius error aget.
 Ulla vel anguifero capite infestabit Erynnis,
 Omnia sed placido sidere dextra fluent.
 Pax illic, et amoena quies, Themidisque cupido
 Surget, et aeterna prosperitate fides.
 Testis ades modo Jane meis cum foenore dictis
 Quam sit amans recti Iustitiaeque tenax.
 Virtutem qui saepe tuam, moresque verendos
 Cernens, et Mystae cetera dona pii,
 Dum sacris adstans fanis, arisque minister
 Castus amas casto ponere thura Deo:
 Excoluit titulis, cultumque decentibus armis,
 Hanc cura jussit nobiliore sequi.
 Summaque coelorum claris conscendere gestis
 Astra vel audaces ferre per alta gradus.
 Hinc tibi scuta viri pictis viridantia campis
 Hinc galeae claret fulva corona decus.
 Arma sibi quid muta velint, advertè, docebo:
 Illa etenim vario multa colore notant.
 Immani arridet clypeus qui concolor hydro
 Pulcher ab aspectu noxius ille tamen:
 Clarius humanae vitae momenta figurat,
 Melleque sub dulci tecta venena docet.
 Cum nimis, ach, laeti vitales ducimus auras,
 Et nil sollicitos florida fata iuvant:
 Hostibus incauti petimur flammantis Averni,
 Inque Acherontaeas praecipitamur aquas.
 Tempora qui ferro, qui pectora tota rigescit
 Pervigil, et laeva signa decora tenet:
 In casus vigilare monet, subitisque minarum
 Occursare malis, pestiferaeque lui,
 Quam Styx, quam Lethe, quam Cerberus ore trifauci
 Eructant, nostrae dedita monstra neci.
 Alta crucis quia signa gerunt, victricia signa
 Militis, ac auro litera bina nitet:
 Sanguineas acies crucis alto robore vinci
 Atque Stygen monstrant, tartareasque minas.
 Illud quod fulvo radiat diadema metallo
 Scuto sub medio: spem facit usque viro,
 Bellum si studio durum certaverit acri
 In vivis, illi praemia certa fore.
 Gemmiferaque comas, Christo tribuente, corona
 Fulsurum rutilis saecula sera polis.
 Utque sciat dubio non se concurrere Marte,
 Certa que conflictus dona futura sui:
 Altera sublimis galeae stat fronte corona,
 Miles et ipsius surgit honorus ope.
 Scilicet in coelis ubi firmæ munia pacis,
 Floret et ingenua nobilitate fides.
 Tu nobis ductor coelestis Christe phalangis,
 Armis Iustitiae da requiete frui.
 Sideraeque olim sanctis cum civibus aulae
 Misceri, et pleno gaudia ferre sinu.

63.

Symbolum eiusdem d. Joannis Wutalij, annum adeptae nobilitatis enuntians.

QVI CrVCIs aere sVbIs trIstIs CertaMIna pVgnae
I, VInCes stYglas e PhLegetonte faCes.

Typis eiusdem Georgii Widmanstadii excusum Graetii
anno 1586.

64.

Hymnus de s. Laurentio, protomartyre, Reverendo admodum ac religiosissimo in Christo P. ac D. Laurentio Sithicensi Caenobiarchae, sereniss. Caroli archiducis Austriae etc. consiliario, Carniaeque procerum ordinario, Mecaenati meo gratioso in natalem, Horatiano carmine compositus.

Axis serenum siderei iubar
A Sole Christo qui radios capis,
Necisque lucro picta fulges
Tempora ter rutilans corona.

Huc Dive sacris aedibus adveni,
Sacra aede Laurenti siquidem tua
Laeti tuis luce hac triumphis
Annua concinimus trophaea.

Seu te Tagus nunc detinet aurifer,
Seu nota Ibero littore patria,
Seu quae tuos vidit Quiritum
Terra graves miserans labores.

Huc tende gressus agmine, poscimus,
Septus micanti coelicolûm chori,
Nostram nec aversatus oram
Aspice, Dive, tibi addicatam.

In te, Deum post, quae locat optimum
Spem, postulatae certa opis inclytam,
Regi, tuo et votas, supremo
Nomine, rite sacravit aras.

Tu nam rogatu tristia sontibus
Coelo parantis fulmina nubilo
Irae et potes laxare habenas
Magni hominum superûmque Regis.

Pro quo calentem non trepidus necem
Vitae subisti prodigus aureae
Minas feri dum ludis alto
Pectore multivias Tyranni.

Auri poposcit pondera divitis
Flammas minatus Decius horridas
Sed tu sacras gazas egenis
Munificus Pater erogasti.

Saevis triumphas in cruciatibus,
Nec dira mentem craticula impulit
Intus flagrantem recti amore
Scilicet a meliore flamma.

Videre laetus prata per herbida
Aestu subacto carpere lilia:
Rivo propinquus, vel soporem
Ducere, lenesonantis undae.

Succende Deci perfide robora
Prunasque vivis artubusingere
Vincit faces athleta fortis
Aethereis facibus choruscans.

En cratis halat roscida munera,
Hyblaeque odores promit amoenulos,
Hinc ignibus spirant avaris
Flabra leves Zephiri beata.

Tu Dive martyr nunc positus polo
Humana spectans lucifluo mala
Nobis opem pressis fer, almo
Numine nil tibi denegante.

Sit huius ingens cura tibi loci,
Pacata mitis protege iugera:
Sint et procul pestis famesque,
Aspera sint quoque bella longe.

Quo foeda Cypris nil valeat suis
Bacchata mundo sat facibus diu,
Tuas Deum nostris calenteis
Pectoribus superadde flammas.

Deo sonoras coelicolûm Duci
Grates canamus maximo et optimo,
Qui ter potens ac ter supremus
Sidereos moderatur axes.

65.

Epigramma hymni dedicatorium.

Quae tibi, Laurenti, nostrae cecinere Camoenae
Carmina, natali non inhonora tuo,
Accipe: Sunt numeri insontes. quos vana refugit
Fabula divinis insidiosa metris.
Dumque favet nitido lampas Phaëtonia vultu,
Quae tibi devotis pronior ibit equis:
Laetus agas laetum lucis genitalis honorem,
Sic fugient annos aspera fata tuos.

66.

Ad arma eiusdem Rmi. D. Laurentii abbatis Sithicensis depicta in libello Iulii Caesaris. Barbettae Patavini, sonandae testudinis felicissimi ac pentissimi.

Colla pedesque rubens pennis viridantibus ales
Humanos docili fingit ab ore sonos.
Aureus et surgit coelesti nectare botrus,
Mitraque Pontificum cingit utrumque decor.
Claret avis, floret botrus, infula fulget.
Sunt tamen haec Domino cuncta minora suo.

67.

Ad imaginem concinentis Angelorum chori, armis obiectam.

Iubilat aeternis fervens concentibus aether
Castaque dat socia carmina voce Deo.
Sic ubi nos modulis iuvat indulgere canoris
Casta sonet castum Musica nostra Deum.

68.

Tetrastichon in templo B. Virginis in Mulaw prope Sittich, altari D. Marco ab eodem Rmo Abbate dedicato inscriptum.

Qui Leo, pugnacem Iessaea a stirpe leonem
Rugisti Christum sanguine voce, stylo:
Accipe quas meritis Abbas Laurentius altis
Aras Dive tuo nomine Marce locat.

69.

Turca plebem dictae ecclesiae in festo D. Marci sacris audiendis collectam inopinato adortus in servitum abduxit anno 1475.

Mille quadringentos Christi a natalibus annos
Cum quinque pariter collige lustra decem.
Tunc ubi fatiloqui coluit solennia Marci
Rebus in hoc sacris dedita turba loco.
Caedibus infami, flammisque minacibus hosti
Heu nimium Turcae praeda cruenta fuit.

70.

Maxima locustarum vis in hac provincia toto octiduo sata depopulatur — 1477.

Et quater hinc senis vixdum bene mensibus actis
Intulit exitium multa locusta satis.
Non prius audita est unquam nec postmodo visa est,
Tanta locustarum, tamque maligna lues.
Coepit in octava Laurentii Martyris haec vis
Telluri totos pestifera octo dies.

71.

Terribilis terrae motus per universum orbem, quem magna fames subsequitur anno 1511.

Ter centum tu lustra legens coniunge duobus
Ac annum toti subiice dehinc numero:
Magnus, in hoc disces, terrae pervaserat orbem
Motus, quem subito est magna sequuta fames.

Haec carmina inscripta sunt fornici altare D. Marco sacrum integenti in praefato D. Virginis templo in Mulaw.

72.

Epigramma Annae s. et b. Virg. dicatum.

Aplaudit dum laeta tuis natalibus aur———**A**
Ac nova laetitiae panditur axe vi———**A**,
Nubivagae placidum Dryades cecinere sub ome—**N**
Nymphae, quas bifido culmine fert Helico**N**:
Non tua vela suis nymbosus quasset Orio—**N**
Noctibus: acta quidem sunt bene salva tamen**N**.
Arte notos, Virtute salum pelagique profund—**A**.
Atque fide vinces turbida quaeque bon**A**.

73.

Epigramma nuptiale numeris musicis absolutum, ab Hannibale N. sereniss. archiducis Caroli organista, in honorem nuptiarum Laurentii Plauz eiusdem principis tubicinis et musici.

Dum reparat thalamos sponsus Laurentius almos
Iuraque laudati suscipit Anna thori.
Quae calamos variis Euterpe flatibus urget
Vota dedit sociis haec Hymenaea sonis.
Qui nunc legitimo sponsi candescitis igni
Et geritis flammae vulnera casta novae.
Vivite longaevis fugitivaque gaudia veris
Carpite, quo cupidos prole iugetis avos.
AVrea paX LaetoqVe fLVens ConCorDla CorDe,
Slt pla slt Vestrls Laeta Corona thoris.

Zgodovina kamnogoriške fare.

Spisal Anton Verbajš, župnik.

Vvod.

Fara kamnogoriška ni stara — obstoji namreč 146 let — in vendar hrani njena zgodovina marsikaj zanimivega. Pri sestavi te kratke zgodovine mi je ponajveč služil domači farni arhiv, nekoliko pa tudi knjige in listi: „Valvasor“, „Praprotnikov životopis dr. Lovro Tomana“, „Dimitz“, „Zgodnja Danica“, „Dom in Svet“, „Illyrisches Blatt“ in Müllerjev „Argo“. Pri tem sta mi pomagala bogoslovec Luka Arh, ki je

kot kamnogoriški rojak prav mično opisal „žeb-ljarsko obrt“ in „prirodnoznanški del“, ter učitelj Fran Lavtižar s podatki iz šolske kronike. Na tem mestu se njima toplo zahvaljujem.

Kamnagorica je bila do leta 1751 podružnica radoliške matere — fare in še le tega leta je postala samostalna (kuracija) fara. Tukaj sledijo le imenitnejše stvari, ki se tičejo kamnogoriške fare, zlasti od ustanovitve njenega do današnjega dne.

I.

Prirodoznanski opis fare.

Lega.

Skoro v sredi mej Radolico in Podnartom, kakih pet četrt ure hodá od obeh, stoji na desnem bregu Save prijazna vas Kamnagorica. Ker so hiše zidane mej Vrečami in Drnovcem — predrastkom Jelovec —, je vas precej dolga. Skozi njo pelje okrajna cesta iz Radolice, ki se cepi pri kroparskem mostu proti Kropi in Podnartu.

Obseg fare.

Obsega fara nima velikega. K nji spadajo namreč, poleg domače vasi, še Zgornja in Spodnja Lipnica ter Mošnja. Lipnici sta ob cesti v Radolico, in sicer je Spodnja v dolini na levi strani, Zgornja pa po griču na desni strani ceste. Mošnja, samo štiri številke, je pod Zgornjo Lipnico blizu Save nasproti železničnega predora pred Radolico. Od Kamnagorice so oddaljene te vasi kake pol ure. Prvih šest hiš na Spodnji Lipnici spada k radoliški fari, isto tako štev. 23 in 24 na Zgornji Lipnici.

Kot sosede ima Kamnagorica sledeče fare: Radolico, Mošnje, Dobrávo in Kropo.

Voda.

Z vodo je Kamnagorica dobro preskrbljena. Skozi njo teče potok, ki izvira ob vznožju Jelovec pod znano „Častitljivo luknjo“. Pri Rožmanu, dobrih petdeset korakov od izvira, goni že mlin in žago; teče po travnikih, skozi Spodnjo Lipnico, po Hotinu, skozi Kamnogorico ter se izliva pod kroparskim mostom v Kropevšco, katera pelje svojo sestro k materi Savi, izročajoč jo ji malo pod Podnartom. V potoku Lipnici je dosti postrvij, kar že Valvasor omenja.

Kamnogoričani vporabljajo vodo prav dobro. Spejljana je namreč iz potoka na več krajev, da goni kolesa pri kovačnicah za žeblje (vigencih). Zato je mostov in mostičev samo čez okrajno cesto v vasi nič manj kot sedem, trije zidani in obokani, drugi leseni.

Kamnogorico stražita Vreče in Drnovec. Vreče je nizko, skalnato gričevje, ki je proti vasi precej golo, bolj poraščeno proti Savi. Razprostira se od Dolca¹⁾ do Rudnih jam.²⁾ oziroma Zgornje Dobráve, kake pol ure na daljavo, mej Savo in kamnogoriško dolino.

Na desnem bregu potoka Lipnice se vzdiguje Drnovec, ki polagoma prehaja v Jelovec. Porasčen je ponajveč z bukovjem, dočim prevladuje v Jeloveci iglato drevje. Vleče se od Kamnagorice do potoka „Vrčice“,

¹⁾ Dolec je prijazna dolinica na severni strani Kamnagorice. Prav prijeten in lep razgled se nudi potniku na „fortali“, ki sestoji iz treh, jedna na drugo položenih skalnatih plošč.

²⁾ Rudne jame, ostanek rudokopa; ohranjen je samo še jeden rov.

kake pol ure, vspešno z Vrečami. Oba, Vreče in Drnovec, sta bogata na bobovec, katerega so nekaj kopali ter topili v plavžu.

Na Jeloveci raste ravš (Rhododendron), ki se dobiva že ob izvira Lipnice nad Rožmanom. Tudi divjačine ne manjka. Dobivajo se zajci, celo beli, lisice, srne; semtertje se pokaže tudi divji kozel. Medvede in volkove so pregnali. Izmej ptičev so pogostni jerebi, tudi divji petelini, redkeji je ruševce.

Omeniti je še „kisli studenec“ v Vrčici, katerega je opisal in analizoval profesor Knapitsch v izvestju realke 1893. Neugodna sodba njegova se ne ujema z mnenjem tukajšnjega ljudstva, ki precej ceni studenčevo zdravilno moč. Hodijo ga pit k izvira in pravijo, da jim pomaga. Vedó pa, da zgubi svojo moč, če stoji kaj časa v posodi.

II.

Statistični opis fare.

Ljudij šteje sedaj fara okoli 1000,¹⁾ in sicer jih je v domači vasi do 700, na Zgornji in Spodnji Lipnici kakih 260 in na Mošnji okoli 30. V Kamnagorici se število prebivalcev zmanjšuje, ker mnogi iščejo, radi propada žebljarske obrti, dela po raznih tovarnah in se izseljujejo. Največ jih gre na Savo v tovarno kranjske industrijske družbe. Dasi ondi stanujejo in imajo zaslužek, prihajajo ob nedeljah in praznikih v Kamnogorico obiskovat svoje sorodnike in rojake — znamenje, kako približljana jim je rojstna vas.

O ljudskem gibanju v fari nam poročajo rojstne, mrliške in poročne knjige, ki se hranijo v farnem arhivu. Rojstna in krstna knjiga se začenja 30. decembra 1751, mrliška z januarjem 1752. Pred temi leti je bila Kamnagorica podružnica radoliške fare; zato so nosili h krstu in pogrebu²⁾ v Radolico. Hodili so navadno skozi Bukovlje.³⁾ Poročna in oklicna knjiga se začenjati 1787. To kaže, da se je oklicevalo in poročalo v Radolici tudi še po ustanovitvi fare kamnogoriške do imenovanega leta (1787), ko so bile Zgornja in Spodnja Lipnica ter Mošnje pridružene Kamnagorici.

¹⁾ Sedanji župnik je preštel prebivalce fare po družinski knjigi in jih je naštel 953 brez poslov.

²⁾ Ljudje pripovedujejo, da je „na Štengah“ — skala nad Mošnjo — ubil mrtev živega. Gredé čez skalo zdrzne krsta nosačem, ter ubije jednega.

³⁾ V Bukovlju je studenec z imenom „žegnan studenec“. Ljudje pripovedujejo, da je nekemu radoliškemu kapelanu padla borza s presv. rešnjim Telesom v studenec, ko je šel previdet bolnika v Kamnogorico.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn Labacensis Carniolani LL. Candidati. (Konec.) — Zgodovina kamnogoriške fare.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••—

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca februarja 1898.

Številka 43.

Zgodovina kamnogoriške fare.

Spisal Anton Verbajs, župnik.

(Nadaljevanje.)

Morda bo zanimalo bralce, ako podam tabelo rojenih, umrlih in poročenih do l. 1897.

Leta	Rojenih	Umrlih	Poročenih	Leta	Rojenih	Umrlih	Poročenih	Leta	Rojenih	Umrlih	Poročenih	Leta	Rojenih	Umrlih	Poročenih
1751	1	—	—	1777	20	25	—	1803	29	40	12	1829	31	37	1
1752	37	21	—	1778	30	23	—	1804	43	41	10	1830	31	39	3
1753	26	27	—	1779	34	42	—	1805	46	49	17	1831	45	23	2
1754	39	28	—	1780	44	23	—	1806	34	48	13	1832	34	34	8
1755	27	18	—	1781	26	19	—	1807	42	28	9	1833	38	33	5
1756	36	17	—	1782	30	29	—	1808	53	47	10	1834	39	25	9
1757	24	37	—	1783	34	22	—	1809	37	78	5	1835	50	24	11
1758	34	50	—	1784	27	35	—	1810	41	26	16	1836	43	47	4
1759	22	25	—	1785	34	32	—	1811	45	31	5	1837	43	42	5
1760	26	19	—	1786	25	25	—	1812	42	46	7	1838	42	32	7
1761	31	19	—	1787	36	44	9	1813	29	53	2	1839	47	36	7
1762	31	25	—	1788	36	29	8	1814	29	37	10	1840	44	43	12
1763	30	26	—	1789	34	23	5	1815	49	39	15	1841	45	21	4
1764	25	40	—	1790	34	83	11	1816	42	31	5	1842	39	20	10
1765	35	17	—	1791	39	26	7	1817	37	71	2	1843	48	28	9
1766	28	17	—	1792	36	40	1	1818	23	24	4	1844	51	41	10
1767	34	20	—	1793	43	54	18	1819	51	26	14	1845	46	36	12
1768	21	35	—	1794	37	22	17	1820	49	39	10	1846	48	33	4
1769	33	30	—	1795	34	27	7	1821	45	34	12	1847	48	45	4
1770	34	19	—	1796	39	31	11	1822	48	25	6	1848	34	31	5
1771	41	30	—	1797	37	29	6	1823	44	29	2	1849	59	52	4
1772	28	29	—	1798	37	65	6	1824	41	24	8	1850	35	38	10
1773	24	24	—	1799	39	20	11	1825	40	35	9	1851	39	34	8
1774	31	34	—	1800	41	31	12	1826	43	40	7	1852	49	40	12
1775	31	39	—	1801	30	71	7	1827	51	26	9	1853	40	35	3
1776	29	26	—	1802	49	21	8	1828	38	30	6	1854	48	45	2

Leta	Rojenih	Umrlih	Poročenih	Leta	Rojenih	Umrlih	Poročenih
1855	40	97	1	1876	45	31	6
1856	36	24	1	1877	45	30	9
1857	37	55	7	1878	43	48	1
1858	32	72	1	1879	41	29	5
1859	34	36	11	1880	35	52	7
1860	35	31	7	1881	46	37	6
1861	46	39	11	1882	41	35	5
1862	33	26	4	1883	30	39	8
1863	43	41	8	1884	42	36	6
1864	43	34	9	1885	26	44	2
1865	37	42	6	1886	35	39	8
1866	37	32	6	1887	28	35	8
1867	39	22	15	1888	28	31	5
1868	48	33	10	1889	30	30	7
1869	41	35	12	1890	28	46	2
1870	66	52	19	1891	26	22	8
1871	49	42	11	1892	24	34	4
1872	57	46	12	1893	24	29	11
1873	57	59	6	1894	24	23	9
1874	39	57	11	1895	33	25	13
1875	63	35	6	1896	25	29	10

Iz podanih števil se razvidi, da je bilo, če vzamemo počezno število desetih let,

rojenih največ:		umrlih največ:		poročenih največ:	
od	do	od	do	od	do parov
1811	1820=59	1801	1810=46	1801	1810=12
1871	1880=47	1871	1880=43	1861	1870=10
1841	1850=44	1811	1820=39	1791	1800=9
najmanj pa:		najmanj pa:		najmanj:	
od	do	od	do	od	do parov
1771	1780=29	1761	1770=25	1851	1861=5
1751	1760=30	1752	1760=24	1821	1830 po
				1881	1890 6 parov

Leta 1855 je v Kamnigoricci hudo razsajala kolerica. Od 23. junija do 24. avgusta jih je pobrala 58. Največ jih je umrlo šest na dan. Da bi jih Bog v prihodnje varoval te grozne šibe, obljubili so posvečevati vsako leto dan sv. Ane, sv. Roka in sv. Rozalije. Te dneve ne delajo in pridejo v obilnem številu v cerkev k sv. maši, katera se opravi pred izpostavljenim Najsvetejšim z litanijami in zadevnimi molitvami. Nekdaj so imeli v dan sv. Rozalije procesijo v sosedno faro Dobrávo. Pozneje se je procesija tje opustila.

Poleg imenovanih zaobljubljenih praznikov posvečujejo Kamnogoričani še dneve sv. Florijana, sv. Antona Paduanskega in rojstni dan sv. Janeza Krstnika (Kresni dan). Sv. Antona dan¹⁾ gredó v Lesce, kjer

¹⁾ Stari ljudje pripovedujejo, da je pred davnim časom jelo v Kamnigoricci goreti. Pri „bajarju“ so videli človeka, oblečenega

jim kamnogoriški duhovnik opravi na altarju sv. Antona sv. mašo, odmoli litanije vseh svetnikov in ima „ofer“ za ondotno cerkev. Po tem duhovnem opravilu ima domači župnik sv. mašo pred izpostavljenim Najsvetejšim. Nekdaj so hodili Kamnogoričani bosí na to božjo pot. Kakor sv. Antona dan v Lesce, imajo Kamnogoričani pobožnost Kresni dan (24. junija) na blejskem otoku.¹⁾

Nekdaj so bile še druge procesije iz Kamnegorice v sosedne fare, in sicer v nedeljo po sv. Jakobu v Mošnje, v praznik škapulirske Matere božje v Kropo h kapelici in ob hudi suši v Ljubno. Ščasom so se procesije opustile.

V Kamnigoricci so tri zidana znamenja:²⁾ pod stopnicami, v spodnjem delu vasi in na polju. V prvih dveh napravijo o Božiču jaslice, pred katerimi molijo na sv. večer ter zadnji dan leta. O Velikem Šmarnu prepevajo pred temi znamenji Marijine pesmi. Veliko nedeljo zvoní zgodaj dan. Ljudje vstajajo že takrat in hodijo v cerkev molit.

Ker poleti ni družega duhovnega opravila ob 10. uri, hodijo ljudje sami prav radi v cerkev, za katere olepšavo mnogo prostovoljno darujejo. Zvečer molijo po stari krščanski šegi v družinah skupno sv. rožni venec. Iz vsega tega se vidi, kako verno in pobožno je še to ljudstvo, da ga še ni okužil novodobni brezverski duh.

Tudi bratovščine so razširjene mej farani. Omenjam zlasti bratovščini Marijinega Srca in presv. rešnjega Telesa, katera poslednja šteje okoli 200 udov, ki skupno opravljajo molitveno uro. Hvalevredno je, da je mej njimi mnogo mož in mladeničev.

Večina faranov zna brati. O prostih urah berejo z veseljem dobre in poučne knjige. Število Mohorjanov se je v sedmih letih podvojilo, sedaj jih je 105. Radi si naročajo ali izposojajo dobre, poštene časopise; v čast jim pa bodi povedano, da za slabe, liberalne ne marajo.

S kmetijstvom se pečajo prebivalci Zgornje in Spodnje Lipnice in Mošnje, ter nekateri Kamnogoričani, katerih večina pa dela žeblje, o čemer pozneje. Lipničani zaslužijo precéj s tem, da vozijo les iz Jelovce in kuhajo oglje, katerega mnogo prodajo Kamnogoričanom.

v meniško obleko, ki je zajemal vodo in gasil. Takrat Kamnagorica ni pogorela. Ker so Kamnogoričani že poprej goreče častili sv. Antona, so mislili, da je bil oni menih sv. Anton. Češčenje sv. Antona se je ohranilo do današnjega dne. Pogorela pa je Kamnagorica l. 1828. (glej Uršič, Illyr. Blatt.)

¹⁾ Pripoveduje se, da so obljubili opravljati to pobožnost ob času povodnji.

²⁾ Glej Lavtižar: Zgodovina far in zvonov radoliške dekanije, stran 79.

Štacunarjev je v fari kakih dvanajst; čevljarji trije; krojač jeden; konjederec jeden; mesar jeden; mizarja dva; tesarska mojstra dva; mlinarja dva; strojar jeden; sodar jeden; zidar jeden; sobni slikar jeden; ključavničarja dva; konjski kovač jeden. Krčm je v fari trinajst (pač preveč za tako maloštevilno farno), izmed teh ste dve na Spodnji Lipnici, vse druge v Kamnigoricu. V štirih se toči samo pogubni „eruš“.

Omeniti mi je še posebno izdelovalnice orgelj dobro znane tvrde bratov Ignacija in Janeza Zupan, ki sta postavila že mnogo lepih orgelj po vsej slovenski zemlji in celo v daljni Bosni.

III.

Farna cerkev presv. Trojice, njeni dohodki, njena posest in zemljišča.

a) Farna cerkev presvete Trojice.

Farna cerkev presv. Trojice stoji na „Ravnici“, k njej vodi 112 kamnitih stopnjic. Na jedni strani cerkve stoji župnišče in gospodarsko poslopje, na drugi pa kapelanija in šola, oboje pod jedno streho.

Zidati so začeli cerkev Kamnogoričani l. 1648., ko je bil ljubljanski škof Oton Friderik plem. Buchheim. Temeljni kamen je vložil prošt ljubljanski, Michael Kummer plem. Kumberg, ki je bil ob enem tudi pomožni škof. Težavno delo so dovršili l. 1652. Novo cerkev je posvetil 14. avgusta 1656¹⁾ pomožni škof in prošt Franc Maksimilijan plem. Vaccano. Ob enem s cerkvijo je bila sezidana tudi lična kapelica sredi stopnjic. Ker je število prebivalcev v Kamnigoricu rastlo, postala je cerkev pretesna. Zato so jo razširili leta 1754. Žal, da ne najdem zapisanega, kako se je to delo izvršilo; tudi se ne ve, je-li bila cerkev posvečena ali le blagoslovljena.

Prvotno so bili v cerkvi trije altariji.²⁾ Ko so pa razširili cerkev l. 1754, postavili so še dva nova altarja, katera je pa v več kot sto letih močvirnost in črvivost tako ugnala, da je bilo novih treba.³⁾ Napravil jih je Janez Vurnik iz Radolice l. 1860. Na moškej strani je Marija Devica dobrega sveta, na ženskej pa sv. Jožef.⁴⁾ Podoba Marije Device, ki je prejšnja ostala

¹⁾ Glej „Illyr. Blatt“ št. 81 l. 1849: „Vaterländisches“. Letnica tega poročila se ne vjema z letnicami škofijskega šematizma (Catalogus cleri), v katerem je na strani 12: Marka Dolinar, prošt ljubljanski 1654—1657 in Franc Maksimilijan de Vaccano 1657—1663. *Pisec.*

²⁾ Valvazor.

³⁾ Danica 1860, list 15.

⁴⁾ Stroške za ta altar je plačal Jožef Zupančič iz Kamnigoric.

in je v oklepu s srebrom obloženim, pozlačenim in s šipo na altarju, je tukajšnega rojaka Langusa, kakor tudi podoba sv. Jožefa. Podobi ste slikani na les. Župnik Jan. Vovk je dal za ta dva altarja slikati novi podobi sv. Jožefa in Marijinega Srca nekemu slikarju iz Trsta, prejšnji Langusovi pa je postavil na altarja sv. Barbare in sv. Florijana, kjer ste še sedaj. Sliki sv. Barbare in sv. Florijana je slikal znani Mencinger. Tako ima cerkev štiri lične stranske altarje. Altar Matere Božje ima tudi tabernakelj, ker so o sobotah in na večer pred prazniki litanije z izpostavljenim ciborijem in vsako prvo soboto v mesecu sv. maša z blagoslovom. To je od leta 1863., ko je ustanovil župnik J. Vovk podružnico bratovščine Marijinega Srca, ki je združena z nadbratovščino jednakega imena v Parizu, z dovoljenjem kn.-šk. ordinarijata v Ljubljani 20. januarija 1863, št. 85. (Listina za podružnico te bratovščine: Datum Parisiis in loco solito nostrae Archiconfraternitatis, anno Domini 1863 die 10ma mensis Januarii, pontificatus S. S. Pii IX. P. P. anno XVI. Hippolytus Chanal m. p., Rector Archiconfraternitatis, V. Dumax m. p. submoderator, Nr. 13976.) Na altarju sv. Jožefa je lepa podoba presv. Srca Jezusovega, kjer ljudje prav radi molijo.

Veliki altar je iz leta 1863, tudi delo J. Vurnika. Veljal je 1700 gld. Naslikana je sv. Trojica, ki venča Marijo. Ista podoba je tudi izrezljana v tronu za sliko, ki se lahko odmakne.

Cerkev je v ladiji barvana, obok presbiterija pa je slikan — slikal ga je že omenjeni Tržičan. Slike (4 evangelisti in vnebovzetje M. D.) so še dosti dobre. Škoda, da jih je namazal slikar z oljem. Pri večjej razsvetljavi, ko se nabere sopar na oboku, padajo kaplje na in pred altar, ker z oljem napojeni zid ne požira mokrote.

Tukaj bodi omenjeno, da ima cerkev monštranco iz čistega srebra; nova je bila leta 1798. Dalje ima tri kelihe (jednega je daroval Matija Kapus) in dva ciborija. Izmed mašnih plaščev je največ vreden bel, s srebrom tkan, naročen na Dunaju.

V letih 1878—1881 je vzdignil župnik Lovro Bernik presbiterij v cerkvi, razširil zakristijo, nad katero je naredil zgornje nadstropje, kamor se spravljajo cerkvene reči. Dejal je na cerkev nov les (cimper) in jo pokril s škrlom (pločicami), — poprej je bila pokrita s škodlami. Vse to je stalo 3150 gld.

Isti župnik je leta 1874 dal napraviti nove klopi na moški strani. Izdelal jih je mizar Ignacij Ažman iz Kroke. Stale so 160 gld. 26 kr. Lastniki sedežev so plačali po 3 gld. 31 kr.

Križev pot.

Sedanji križev pot je napravil župnik Uršič. Slikal ga je znani L. Layer. Župnik Vovk ga je dal osnažiti in okvirje popraviti. Popravljenega je blagoslovil 17. februarja 1861 P. Rajmund Marenšič, defnitor in vikarij frančiškanskega konventa v Ljubljani. Listina je podpisana od provincijala P. Jerneja Večerina dne 10. februarja 1861 v Gorici. Okviri so sedaj že precej poškodovani: zato se nabira denar za nove.

Božji grob.

Posebno lep in okusno izdelan je božji grob, ki se postavi pred altar sv. Barbare. Izdelan je v podobi kapelice z napisom: „Dopolнено je“. Naročil ga je župnik Bernik pri podobarju Jan. Gosarju v Dupljah. Veljal je 766 gld. 66 kr.

Baldahin.

Leta 1884 je isti župnik napravil nov baldahin (nebo), ki je veljal z drugimi stroški vred 524 gld. 42 kr.: in leta 1885 je dal prenoviti tri altare, očistiti lestence in osnažiti vso cerkev, kar je stalo z materijalom vred 514 gld. 10 kr. Vse te in jednake naprave in poprave so bile oskrbljene deloma iz prostovoljnih darov faranov, deloma iz prihranjenega cerkvenega denarja.

Tlak.

Kamniti tlak v cerkvi je bil že zelo slab in pokvarjen, da so se jele že kotle delati. Župnik Bernik ga je mislil popraviti, a ovirala ga je bolezen. Meseca aprila 1891 je napravil župnik Verbajs v presbiteriju nov, lep šamô-tlak in popravil tlak po cerkvi z dobrimi pločami iz prezbiterija. Stalo je delo okoli 400 gld. V ta namen je darovala Jerica Cenglje hranilnično knjižico z 200 gld., gospa Marija Kappus plem. Pichlstein knjižico z 18 gld. Z dovoljenjem kn.-šk. ordinarijata z dné 22. oktobra 1889, št. 2295 in c. kr. dež. vlade z dné 11. oktobra 1889, št. 11069 se je porabilo za to 250 gld. od prodanih cerkvenih mesnic na vasi. Ostalo se je porabilo za druge poprave.

Orglje.

Župnik Uršič je prodal leta 1833 stare, majhne orglje in kupil za tukajšno farno cerkev že obrabljene orglje na Vačah ter jih dal popraviti. Trpele niso dolgo. Lesene piščali je črv pokončal, da orglje niso bile več za rabo. Župnik Bernik je dal pobrati piščali iz omare: tako je bila cerkev 15 let brez orgelj. Župnik A. Verbajs je napravil nove orglje, za katere je daroval dobrotni cesarsi svétnik Anton Thomann

lepo svoto 600 gld.; blizo 1000 gld. so zložili farani. Izdelala sta jih tukajšnja orgljarja brata Ignacij in Janez Zupan za 1600 gld. Orglje imajo 11 pevajočih in pet pomožnih spremenov. Ljudje so jih bili zelo veseli. 17. julija 1894 jih je blagoslovil mil. g. stolni prošt ljubljanski, dr. Leonard Klofutar, patron te fare, imel govor in slovesno sv. mašo ob azistenci osmih sosednih duhovnikov. Patron je prostovoljno daroval 50 gld. za orglje.

Zvonovi.

Do leta 1870 je imela cerkev tri zvonove. Veliki je tehtal 14, srednji 9 in mali 6 stotov. Ljudje so želeli večje zvonilo, zato je župnik Bernik jel nabirati denar za nove zvonove leta 1869. Naročil jih je v Dunajskem Novemestu pri Ignaciju Hilzerju in sicer te-le teže: Veliki (*c*) s 28 centi 37 funti, srednji (*es*) 14 centov 17 funtov in mali (*g*) 8 centov 78 funtov. Stanejo z opravo 4626 gld. 60 kr. Stare zvonove je zaračunal zvonar za 945 gld. 60 kr. Posvetil jih je Ferdinand Zeuner, prošt v Dunajskem Novemestu 14. septembra 1870. Kapelan Janez Berlic jih je sprejel 17. septembra 1870 na ljubljanskem kolodvoru, dal naložiti na vozove in prepeljati v Kamnogorico. Veliki in mali imata čist glas, srednji pa je rezek. Oprava pri zvoneh je nepripravna, zato se nekoliko težko ž njimi zvoni.

Sv. misijon.

Sv. misijona v Kamnigorici ni bilo do l. 1895. Tega leta se je obhajal od 21. do 28. aprila, teden po znanem hudem potresu. Vodili so ga oo. misijonarji iz družbe sv. Vincencija Pavlanskega v Ljubljani: Č. gg. Urban Nežmah, Vincencij Krivic in Mihael Klančnik. Farani so se ga vdeleževali z največjo vnemo. Kako so bili hvaležni za to duhovno dobroto, priča to, da so pri odhodu oo. misijonarjev kar voz obsuli in glasno jokali. K sklepu sv. misijona je prišel patron mil. g. stolni prošt, dr. Leonard Klofutar, ki je vodil procesijo z Najsvetejšim. Še vedno se ljudje spominjajo srečnih dni sv. misijona.

Za misijonski križ je naročil župnik podobo križanega pri Ferdinandu Stuflesserju v Grödnju na Tirolskem. Podoba je jako lepa. Pred njo ljudje radi klečijo in molijo.

Visitacija po škofih.

Knezoškof dr. Janez Krizostom Pogačar je obiskal faro 8. avgusta 1878; 31. maja 1892 pa prevzvišeni g. knezoškof dr. Jakob Missia. Farani so se veselili navzočnosti svojega višjega pastirja.

Zvonik.

Zvonik je bil preje pokrit z bakrom. L. 1855 je dal župnik Uršič streho predelati. Baker je prodal za 600 do 700 gld. in pokril z železno ploščevino, kar je vzbudilo mej farani veliko nevoljo, zlasti, ker je dobil zvonik očem neprijetno obliko — za njegovo visokost je klobuk previsok. Listina, tičoča se te poprave, je v farnem arhivu in slove: „Ad perpetuam Rei Memoriam. Dieser Thurm der allerheiligsten Dreifaltigkeit in Steinbüchel ist im Jahre 1855 vom Anton Kreck, Zimmermeister und Bauer von Unterdüplach aufgesetzt, und vom Ignatz Schaffer, Spenglermeister aus Krainburg mit Blech gedeckt worden, und zwar auf Unkosten der gesammten Pfarrgemeinde zu Steinbüchel. Unter- und Oberleibnitz und Moschna (Farmani in Farmance), welche sich beiläufig über 1000 fl. Conventionsmünze beliefen; da ich Barthelmä Urschitsch Pfarrer, Barthelmä Babnik Kaplan, Thomas Posnik und Anton Schusterzhizh Kirchenpröpste waren. Jesus Nazarenus Rex Judaeorum miserere nobis, defende hunc locum et libera nos ab omni malo corporis et animae. S. Maria ora pro nobis. Die 21.ma Novembris. Barth. Urschitsch. Vom Gefertigten sind in den Apfel gelegt worden: Der Thaler Pius IX. Kaisers Franz Josephs I. und die Denk-Münze auf die unbefleckte Empfängniss Marias. Barth. Urschitsch“.

Pokopališče.

Pokopališče je okoli cerkve. Ker je postalo pretesno, so ga leta 1860 razširili in sicer v škodo parc. št. 173 (sedaj parc. št. 16), na kateri je mašna ustanova Katarine Kokalj in Mihe Štrakelj, vsled ustanovnega pisma „Gurkfeld 10. avgusta 1852.“ Večji in najboljši kos je porabila občina brez odškodovanja v razširjenje pokopališča.

Na grobnih spominkih je brati marsikater zanimiv napis, kakor:

Povzdigni se človek od zemlje v nebesa.
Saj znamnje ti križa le gori veli:
Tam čaka življenje po smrti telesa
Nas v rajski deželi, k' ločitve več ni.

Na maternem grobu:

Originalen je ta:

<p>Kar Francka moja je odšla, Me je vabila zmer za seboj, — Vidivši rajski blesk razlit Krog nje, se v sanjah veselila Sledila ji, Ko spolni luna tretji svit.</p>	<p>Tukaj počiva Šimen Lapajnar, Zapustu je Ženo in otroke Znance in prijatle In ta svet Star je bil 45 let, Gvišno je Bog hotu to imet.</p>
--	---

Nemški napis se nahaja jeden sam.

Stopnice.

Nekdaj je vodila iz vasi k cerkvi steza mej grmovjem, kajti svet okoli cerkve je bil zaraščen. Pozneje so naredili stopnice in sicer pri dnu kamnite, 1—2 čevlja dolge, proti vrhu pa hrastove. Ker so te kmalu segnile, položili so pred kakimi 40 ali 50 leti mesto njih kamnite. Bile so speljane v oddelkih, mej katerimi je bila zlasti proti vrhu strmina prav velika. Časa zob je marsikatero stopnico odkrušil; pomagali so tudi Kamnogoričani, ki so vlečili drva po njih. Zato je bila občna želja vaščanov, naj bi se popravile, ker je bilo zlasti po zimi težavno in nevarno hoditi v cerkev. Farani so nabirali denar mej seboj in cesarski svétnik, dobrotni Ant. Thomann, je pomagal z zdatno svoto 200 gld. Leta 1896 je popravil župnik Verbajs stopnice: odstranil je slabe in jih nadomestil z novimi ter dodal še 25 novih, da so se strmine zravnale, tako da je sedaj mesto 87 stopnic 112. Vse delo je stalo 452 gld. 53 kr. Stopnice sta izdelala in vkladala kamnoseka Val. Bohinc iz Zgornje Lipnice in Šimen Pegam z Dobrave. Pomagal je zidar domačin Franc Marinšek. S starimi odstranjenimi stopnicami je popravil župnik leta 1897 pot „po malem kraju“ ali „po grabnu“, ki je bila prav strma in nevarna — po zimi in ob slabem vremenu je bil človek res v smrtni nevarnosti po njej gredoč.

b) Cerkvni dohodki.

Da se more cerkev vzdrževati in oskrbeti si mnogovrstne potrebe, je treba denarja. To so uvideli tudi Kamnogoričani, ki plačujejo cerkvni davek. Nastal je pa ta davek najbrže tako-le: Okolica kamnogoriška je bila zaraščena z grmovjem in je služila za pašo. Pridne družine so osnažile svet v bližini cerkve in naredile travnike ali pa zelnike; in občina jim je prepustila dotične parcele proti temu, da plačujejo vsakoleten določen davek za vzdrževanje cerkve. Potem so se pa zavezali vsi hišni posestniki in gostovi zase in za potomce za večne čase dajati cerkvi vsako leto gotove doneske, in sicer hišni posestniki po 16 kr. deželne vrednosti ali po 14 kr. nemške velj., zakonski gostovi po 8 kr., oziroma 7 kr. in neoženjeni (samski) obojega spola po 4 kr., oziroma 3½ kr. Sedaj je ta davek odmerjen po velikosti posestva in se plačuje prvo nedeljo po razglašenju Gospodovem.¹⁾

Kamnogoričanom ni bilo treba plačevati radi plačevanja cerkvenega davka niti zvonjenja pri pogrebi, niti rečij, ki se dobivajo ob tej priliki od cerkve. Ker zunanje vasi (Lipnica in Mošnja) niso plačevale omenje-

¹⁾ Koliko vplačuje vsak posestnik, zapisano je v farnem urbariju. Pisec.

nega davka, zaračunovali so se jim pogrebi, zvonjenje itd., kar je obujalo vedne tožbe in pričkanja mej Kamnogoričani in Lipničani. Župniki so jih skušali pomiriti, a ni šlo. Tako je n. pr. sklical župnik Uršič 24. novembra 1822 zaupne može iz Kamnogorice in iz zunanjih vasij k posvetovanju, ki pa ni imelo nikakega uspeha. Zastopniki zunanjih vasij so odklonili vsako ponudbo, plačevati kaj za cerkvene potrebe, češ, da imajo malo posestva in si morajo z oglarijo in vožnjo rude pridobivati zaslužek in potrebni živež. Šele 5. decembra 1869, — ko so nabirali za nove zvonove — se je sklenila pogodba mej farnim predstojništvom ter posestniki zunanjih vasij, po kateri plačujejo posledni letni cerkven davek in uživajo iste pravice, kakor Kamnogoričani. Pogodba je potrjena od knezo-škofijskega ordinarijata 17. decembra in od c. kr. okrajnega glavarstva 29. decembra 1869.

Cerkveni sedeži.

Cerkev ima tudi od cerkvenih sedežev nekaj dohodkov vsled pogodbe, sklenjene 24. februarja 1754 mej župnikom in farani. V pogodbi je sklenjeno sledeče:

1.) Vsak lastnik cerkvenega sedeža, bodisi v cerkvi, bodisi na koru, plača ob letnih cerkvenih računih cerkvi 5 kr. — 3 kr. nemške vrednosti — sedaj 6 kr. av. velj.; 2.) Če je bil cerkven sedež drugemu podarjen, prodan, zamenjan ali podedovan, mora priti novi posestnik k župniku, da prepíše sedež na njegovo ime, za kar treba plačati 24 kr. nem. vrednosti — sedaj 42 kr. av. velj.; 3.) Če bi bilo treba kdaj jedno ali več klopj novih narediti, zaveže se vsakateri lastnik cerkvenega sedeža plačati cerkvi 1 gld. Manjše poprave plača cerkev iz svojega in 4.) Kdor ne izpolnjuje teh določil, zgubi za vselej pravico do sedeža, ki postane cerkvena last.

Kar zadeva rabo cerkvenih sedežev, veljajo določbe okrajne gosposke v Radolici z dné 18. marca 1825, št. 302, da nima nikdo pravice lastiti se gotovega določenega sedeža v klopi. Le oni, ki pride prvi v klop, si more po svoji volji izbrati sedež za tisto pobožnost.

c) Cerkevna posest in zemljišča.

Iz cerkvenega denarja ste bili napravljeni dve mesnici pri mostu „pod lipo“. Vrednost je bila cenjena na 289 gld. Cerkev ji je dajala v najem. Leta 1827 ste bili prestavljeni k mostu sredi vasi, kjer ste še sedaj. Leta 1889 je prodalo cerkveno predstojništvo mesnici mesarju Ignaciju Hrovat za 350 gld. (Odlok c. kr. deželne vlade 4. maja, št. 4948, dopis kn.-šk. ordinarijata 21. maja št. 1066 istega leta).

Zemljišča ima cerkev sledeča:

1.) Del gozda (part, drvošče) na Drnovcu, parc. št. 354 s površino 1 orala 1347 □ sežnjev sta kupila cerkvi Andrej Bohine (dal 9 gld.) in župnik Uršič (plačal 54 gld.) starega denarja.

2.) Župnik Uršič je zapustil v oporoki cerkvi dve seči in sicer v Grabnu, parc. št. 35½ s površino 409 □ sežnjev in pod kapelanijo, parc. šte. 157 s površino 49 □ sežnjev.

3.) Parc. št. 158/1 s površino 104 □ sežnjev je župnik Bernik otrebil grmovje leta 1877, napravil sečo in jo podaril cerkvi.

4.) Del gozda na Drnovcu, parc. št. 371 s površino 1 orala 202 □ sežnjev je zapustil cerkvi vsled prisodnega pisma c. kr. okrajne sodnije z dné 24. decembra 1852, šte. 7311 Anton Šolar iz Kamnogorice št. 64 in hišo.

5.) Cerkev ima njive „na polju“ pri zgornjem vigencu, parc. št. 241 s površino 983 □ sežnjev in

6.) Sečo okoli njiv, parc. št. 242 in 245 s površino 275 □ sežnjev. Na teh njivah in seči je mašna ustanova, katero je naredil Janez Jurij Thomann, oskrbnik glavarstva in najemnik blejskega gradú, za svojega očeta Jerneja in mater Heleno ter prijatelje. Vsled listin „Original Vergleich des k. k. Stadt- und Landrechts“ ddo. 7. April 1846, Z. 2918, und „Genehmigung des k. k. Guberniums Laibach“ am 4. Mai 1846, Z. 10759, zugleich mittelst Willbriefes vom 20. Jänner 1847 und Bestätigung 15. Februar 1847, Z. 3288, je ta njiva cerkvena lastnina.

7.) Seča ob koncu farovškega vrta, parc. št. 25 s površino 358 □ sežnjev, vsled ustanovnega pisma dné 29. septembra 1855 v pokritje treh sv. maš za pokojnega Tomaža Poznik.

8.) Seča v „Dolinici za cerkvijo“, parc. št. 16 s površino 130 □ sežnjev v pokritje mašne ustanove Katarine Kokalj in Mih. Štrakelj vsled ustanovnega pisma 10. augusta 1852.)

IV.

Kdaj je bila ustanovljena kamnogoriška fara?

Povedano je bilo že zgoraj, da je bila cerkev dozidana leta 1652 in da je bila združena z materjo-faro sv. Petra v Radolici. Kamnogoriško podružnico so oskrbovali deloma beneficijati, deloma kapelani radoliški. L. 1751 je bila povzdignjena v samostojno kuracijo (Pfarrvikariat.)

Na čelu prve krstne knjige je spomenica, iz katere se razvidi, kako lepo se je začela samostojna fara.

1) Glej str. 681 „Pokopališče“.

Nesel je namreč radoliški vikarij Janez Scherouz svete zakramente 14. decembra 1751 čez Hotin v Kamnogorico. Kamnogoričani jih sprejmejo z zvonjenjem in streljanjem.

Spomenica slôve v latinskem jeziku:

»Lector Benevole!

Originem si forte scire cupis, paucis dicta sufficient, post triennalem utriusque Disceptationem tandem ad potissimam instantiam inter alios hanc in rem a vicinitate destinatos viros Domini Thomae Thoman a Celsissimo ac Reverendissimo ordinario Nostro Ernesto Amadeo S. R. J. Principe e Comitibus ab Athembis Epo. Labacensi id factum fuisse, ut sub Praepositura Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Caroli S. R. J. Comit. de Petasi, Dni. Praepositi Labacensis ab Ejusdem Celsitudinis Revmo. vicario Generali Reverendissimo ac Perillustri Dno. Carolo Peer. vicario et pro tempore qua Commissario Eppli in Rattmanstorff Dno. Joani Scherous demandatum sit, qui SS. Sacramenta Rattmanstorffis huc transferret. Quibus gratiosissimis mandatis Morem gesturus idem Dns. Comissarius injuncta etiam fecit atque 14. Decembris anni 1751 in hotain (Hoten: cesta po dolini) processionaliter exceptus inter Campanarum pulsus, ac tormentorum explosiones SS. Sacramenta Ecclesiae SS. Trinitatis solemniter introduxit, quo ex tempore primo hoc locorum baptisari coepit, primusque baptisatus est ut verso folio clarius patebit.*

Prvi je bil v Kamnogorici krščen Gašper Thoman, sin Šimna Thoman in soproge Helene dné 30. decembra 1751. l.

Leta 1787 so, kakor tudi že povedano, pridružili kamnogoriški kuraciji: Spodnjo, Zgornjo Lipnico in Mošnjo iz radoliške fare. Podrejena je bila fara varstveni gosposki (Vogteiherrschaft) radoliške graščine v sodnijskem okraju Radolice.

V.

Župnišče, župnikova zemljišča in dohodki.

Župnišče.

Župniki so stanovali do leta 1760 v vasi hišna števil. 34. Tega leta so sezidali na gričku poleg farne cerkve novo župnišče št. 55. Stroške so pokrili z denarjem, katerega so dobili za prodano hišno št. 34, nekaj so dali farani in 200 gld. se je izplačalo iz cerkvene blagajne. Leta 1820 so morali župnišče popraviti. To je jelo sčasom razpadati tako, da je bil zid zlasti

na severozahodni strani na več krajih podprt. Sploh je bilo to župnišče jako borno, podobno kmečki bajti. Župnik je imel v I. nadstropju dve sobi za svoje stanovanje proti cerkvi, na severozahodni strani pa dve mali, močno razpokani in podprti celici. Pri tleh je bilo stanovanje za posle s precej prostorno sobo in izbico, na katero je bila naslonjena zelo tesna kuhinja. Posebno nerodne so bile stopnice v I. nadstropje in v klet.

Že župnik Bernik je želel prezidati in popraviti župnišče, a zadrževala ga je nekoliko bolehnost, še bolj pa druge neugodne razmere. Naslednik njegov, Anton Verbajš, se je lotil kmalu po nastopu službe težavnega dela. Gostovi so plačevali nekaj krajcarjev vsaki teden, posestniki so dajali večje svote, vsi pa delali prstovoljno tlako. Z dovoljenjem c. kr. deželne vlade dné 14. sušca 1891, št. 1454 in kn.-škofijskega ordinarijata dné 17. sušca, št. 586 je bila prodana cerkvena hiša št. 64¹⁾ v vasi mesarju Ignaciju Hrovat za 730 gld., ktera svota se je porabila za župnišče. Blagorodni gospod cesarski svetnik Anton Thoman je dal poleg svote, kakor drugi posestniki, še posebej 350 gld., patron fare, mil. gospod prošt dr. Leonard Klofutar 100 gld. Veliko železa za vezi in mreže v oknih je darovala brezplačno po posredovanju župana Fr. Žvan-a tovarna P. Mühlbachers Nachfolger in Oberferlach na Koroškem, č. g. J. Berlic, župnik na Bohinjski Beli, pa rudeč kamen za vežne podboje. Mizarsko delo je prevzel Jernej Bertoncej (kožar) iz Zgornje Dobrave, zidarsko Jožef Pernuš iz Lesec, tesarsko Jožef Ažman (Cene) iz Kamnegorice, ki je preskrbel les po najnižji ceni in podpiral župnika vsestransko pri nadzorovanju dela. Od maja do oktobra je bival župnik v kapelaniji. Stalo je delo okoli 4000 gld. Župnišče je jako lično; v I. nadstropju so štiri lepe sobe, pri tleh prostorna kuhinja in soba za posle ter soba za velikonočno izpraševanje. Streha je krita s škrlom.

Gospodarsko poslopje.

Župnik Uršič je pustil gospodarska poslopja v zelo slabem stanu. Župnik Bernik je zato dal podreti in l. 1868 sezidal novo poslopje z zelo praktičnimi prostori. Stalo je to, odračunivši vožnjo, tlako in skoro polovico lesa, katerega so darovali domačini in Dobrávci, okoli 1500 gld.

Vodovod.

Vodovod k župnišču je speljan iz „Grabna“ na južni strani. Omenjen je v inventarju, potrjenem dné 10. septembra 1824. V drugem inventarju, potrjenem 26. septembra 1846 pravi župnik Uršič, da ga je napravil

¹⁾ Glej, III. b, str. 682.

iz lastnega denarja. Imel je lesene cevi, v katerih je voda zastajala in po zimi zmrzavala. Župnik Bernik ga je dal podreti 1866. l. in speljal novega malo drugače, tako da je krajši kakih 21 sežnjev, s padcem 6 palcev na seženj. Cevi so lončene. Delo je stalo brez tlake okoli 300 gld. Pred gospodarskim poslopjem so bile lončene cevi zelo poškodovane, da se je voda v zemljo zgubljevala. Župnik Verbajs je položil mesto njih svinčeno cev od korita do gospodarskega poslopja l. 1893, kar je stalo 55 gld. Sicer je pri vodovodu vsako leto kaj popravil, da se voda obdrži in kaj bi počel farovž brez te vode?

Župnikova zemljišča in dohodki.

1.) K župnišču spada lep vrt, parc. št. 20 in vrtiček pred župniščem, kterega je napravil in ogradil leta 1866 župnik Bernik z dovoljenjem občine.

2.) Senožet v Grabnu, parc. št. 35/1, s površino 485 □ sežnjev, po kateri je speljan vodovod.

3.) Njive na „Ravnici“ (parc. št. 50, 465 □ sežnjev), senožeti (parc. št. 51, 1 oral 1456 □ sežnjev in parc. št. 57, 349 □ sežnjev). Te tri parcele je kupil na dražbi Albert pl. Kappus za 50 gld. in prepustil župnišču proti povrnitvi te svote in drugih stroškov s pristavkom, da se vžitek tega zemljišča ne sme vštovati v župnikovo kongruo. (Listina c. kr. okraj. sodišča v Radolici 9. sušca 1870).

4.) Drvošec na „Vrečah“, parc. št. 419, davčne občine Dobráva, s površino 1068 □ sežnjev, odmerjen farovžu leta 1789 pri glavni razdelitvi gozdov.

5.) Drvošec na „Drnovcu“, parc. št. 352 s površino 1 orala 1235 □ sežnjev. Podarila ga je leta 1809 srenja župnišču. (Listina v arhivu z dné 26. julija 1809.)

6.) Drvošec v „Plazeh“, parc. št. 525 s površino 2 oralov 933 □ sežnjev prideljen župnišču pri razdelitvi gozdov leta 1816.

Bira.

Kakor čerkvi, tako so se zavezali Kamnogoričani ob ustanovitvi samostojne kuracije dajati tudi župniku vsakoletno biro o sv. Juriju. Posestnikom je bila določena bira po posameznih številkah; Fužine in Ješe so pa plačevale 15, oziroma 14 kr. starega denarja (von einem Hammerstag 15 kr., einem Eßsfeuer 14 kr. und einem Nagelstock 3½ kr.), kakor je v zapisniku bire. Oženjeni gostovi so plačevali po 24 kr. (sedaj 42 kr.), samski po 12 (sedaj 21 kr.).

C. kr. dež. vlada je z odlokom z dné 17. avgusta 1853. št. 9179 vzela radoliškima kapelanoma nekaj žitne in denarne bire na Mošnji in Zgornji Lipnici in jo podelila kamnogoriškemu župniku. Znaša pa ta bira nekaj čez 3 gld. v denarju, kak 1½ mernika rži,

1 mernik pšenice ter nekaj bokalov ovs. Pobira se vsako leto v dan sv. Uršule.

Do leta 1822 so plačevali kamnogoriški župniki radoliškim 8 gld. 30 kr. star. denarja kot štolnino od oklicev in porok. Leta 1823 pa je ponehalo to plačevanje po smrti Jurija Gollmajerja, stolnega prošta in župnika radoliškega († 10. avgusta 1822), vsled določb: dvornega dekreta dné 12. junija 1820, št. 15866, ces. kralj. deželne vlade 23. junija, št. 7404 in okrožne gosposke 8. julija, št. 4993.

Leta 1789 so zložili premožniši Kamnogoričani 600 gld. za župnikov poboljšek brez kake posebne zaveze. Ta denar se je naložil na obligacijo, ki znaša sedaj le 478 gld. 80 kr. in daje 20 gld. 11 kr. obresti na leto.

VI.

Kapelanija in mežnarija ter zemljišča.

L. 1806 so sezidali Kamnogoričani onkraj cerkve pritlično stanovanje za družega duhovnika. Leta 1820 je napravil župnik zgornje nadstropje z dvema sobama in kuhinjo, 1824 pa občina še dve sobi vrh stopnic. Zgornje nadstropje se je odločilo za duhovnika, spodnje za cerkovnika. Podlago kapelanski službi je naredil fužinar Andrej Thoman s tem, da je zapustil 500 gld. za maše družega duhovnika. V ustanovnem pismu dné 1. novembra 1794, št. 2133 navaja vzroke, vsled kterih je napravil to ustanovo. Zgodnik (Früh-Messer) ali beneficijat naj opravi vsako leto 25 maš zanj in za njegove sorodnike. Hotel je izrečno veljati ustanovnikom in patronom zgodnikove ustanove.

Drvarnico za kapelana in cerkovnika so naredili 1831 mej kapelanijo in cerkvijo.

Dohodke in zemljišča ima kapelan sledeče:

1.) Leta 1847 so se zavezali posestniki iz Kamnogorice, Zgornje in Spodnje Lipnice ter Mošnje dajati kapelanu vsak po 20 kr. starega denarja, t. j. 35 kr. avstr. velj. kot biro.

2.) Kapelan ima vrtiček za kapelanijo (parc. št. 11, 60 □ sežnjev). Zapustil ga je Janez Potočnik v oporoki 28. avgusta 1821, za kar mora opraviti kapelan dve sv. maši vsako leto.

3.) Drvošec na „Drnovcu“, parc. št. 355 s površino 2 oralov 417 □ sežnjev.

4.) Drvošec v „Plazeh“, parc. št. 482 s površino 2 oralov 1332 □ sežnjev, ki je bil odmerjen pri splošni razdelitvi leta 1816 kapelanu.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Zgodovina kamnogoriške fare.*
(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—•••• Izhaja v nedoločenih obrokih. ••••—

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca marcija 1898.

Številka 44.

Zgodovina kamnogoriške fare.

Spisal Anton Verbajs, župnik.

(Nadaljevanje.)

Cerkovnik.

Kakor je bilo povedano, ima cerkovnik stanovanje v kapelaniji. Leta 1831 je kupil župnik cerkovniku vrtiček na „Jernaški“, a 1844 ga je podaril župnik cerkvi. Pozneje se je opustil vrtiček, in sedaj je tam seča.

Zemljišča cerkovnikova so:

1.) Že od nekdanj seča za farovžem, parc. št. 188 s površino 297 □ sežnjev. V to parcelo je bil l. 1891 pri zidanju novega župnišča podaljšan zid za en meter z dovoljenjem kn.-šk. ordinarijata z dne 15. januarija 1891, št. 82.

2.) Seča za farovškim vrtom, parc. št. 17 s površino 415 □ sežnjev.

3.) Travnik, parc. št. 412 s površino 476 □ sežnjev zraven Mihovčevega travnika.

4.) Seča nad stopnicami proti šoli pod pokopališčem, parc. št. 9, 76 □ sežnjev.

5.) Drvošec na „Dešilu“, parc. št. 535, 1311 □ sežnjev, ktere ga je kupil 18. februarija 1828 Andrej Bohinc za cerkovnika.

6.) Drvošec na Drnovcu, parc. št. 353, 1 oral 493 □ sežnjev.

VII.

Duhovni pastirji.

a) Župniki.

1. Prvi samostojni duhovni pastir (kurat) je bil Andrej Prettner od l. 1751—1761. Za časa njegovega službovanja so razširili cerkev.

2. Friderik Koroshiz je pastiroval tri leta, od 1761—1764.

3. Andrej Svetina je bil kurat od l. 1764—1766. Umril je v Kamnigoricu star šele 35 let. Pokopal ga je Primož Rabitsch, župnik v Kropi.

4. Anton Nepomuk Weinocht od l. 1766—1771. Odšel na Ovšišče, kjer je umrl 16. novembra 1789.

5. Anton Jaksche je služboval v Kamnigoricu od leta 1771—1789 in je umrl tu 15. aprila 1789, star 63 let.

6. Jošt pl. Garzoni (Jodocus de Garzoni) je bil v Kamnigoricu 30 let, namreč od l. 1789—1819. Umril je tu za jetiko 30. septembra 1819 ob 1/7 zvečer, star 67 let. Pokopal ga je Jurij Kalan, dekan v Begunjah.

7. Jernej Uršič (Barthelmä Urschitsch se je podpisaval) je župnikoval tu celih 41 let (1819—1860). Znan je po pesmici „Potovanje bratje, je naše življenje.“ Pisal je rad in veliko. Mej drugim je spisal tudi kratek obris zgodovine kamnogoriške, ki je natisnen v „Illyrisches Blatt“ 1849, Nr. 81, Pag. 321 in 322. Za časa svojega dolgoletnega pastirovanja je napravil marsikaj, mej drugim vodovod k župnišču itd. Odpravil je razne razvade in nerodnosti, ki so se godile pri cerkvi. V zvonik je zahajala mladina, bila z železnimi kladvi na zvonove, pokvarjala uro. kričala in vriskala ter celo

¹⁾ Jeden Kamnogoričanov mi je pravil, da je župnik Uršič rad sprejemal in pogostoval dijake in jim dajal nemške pesmice prelagati na slovensko. Dijaku, ki mu je imenovano pesmico „Popotvanje“ najbolje preložil, je dal dva tolarja. Po tem takem bi ona pesmica ne bila Uršičeva.

s puškami streljala. V zakristijo so hodili farani, ki so se sramovali iti v cerkev. Prihajali so največkrat prepozno, hodili mej pridigo na pokopališče, se razgovarjali, smejali in tobak pušili. Na pokopališču so si izbirali imovitejši farani prostore, da bi ne počivali mej revnimi. Za božjo čast vneti župnik zapre zvonik, kamor sme le cerkovnik, odpravi ljudi iz zakristije, češ, da je cerkev dovolj prostorna za vse farane in naredi red na pokopališču, kjer se mrličji pokopujejo v vrsti brez vsacega razločka. Te naredbe sporoči okrožni gosposki, ki jih odobri in župnika pohvali. Kakor je bil skrben in vnet za cerkev, tako je zanemarjal gospodarska poslopja. Tolažil se je s tem, da je rekel: „mene bo že gviral“. Občeval je rad z ljudmi, posebno z višjimi stanovi.

Leta 1834 so poskušali tatovi v noči mej 12. in 13. novembrom vlomiti v cerkev. Poškodovali so cerkvena vrata, vzeli nekaj perila v farovžu, odnesli sedem kokošij in razdrli mrežo v jedilno shrambo. Župnik naznani to gosposki v Radolici in prosi za ponočno stražo. Tatovi so poskusili svojo srečo še jedenkrat v noči od 27—28. junija 1837, a župnik jih je odgnal. Na drugo prošnjo se mu dovoli ponočna straža, ki se je ohranila do danes. Sodi se, da so bili domači malo-pridneži tatovi in ljudje so jih imeli na sumu, da so kradli tudi drugje. Dotična družina je pomrla in se porazgubila, in že več let ni slišati o kaki tatvini, dasi-ravno pusté kovači svoje orodje, žeblje itd. v nezaprlih vigencih čez noč.

Ko je leta 1855 razsajala kolera, je župnik Uršič neustrašeno hodil k bolnikom, jih tolažil in krepčal s sv. zakramenti. Zato je bil odlikovan od presvetlega cesarja z zlatim križcem s krono za zasluge. Obhajal je mej ljubljeno čedo tudi svojo zlato mašo. Umrl je 30. avgusta 1860. Počiva na tukajšnjem pokopališču ob vhodu v cerkev. Napis na grobnem spominku slôve:

Tukaj počiva prečastiti gospod

Jernej Uršič

41 let Kamnogoriški fajmošter,

rojen v Idriji l. 1784.

po presvitlem cesarju Francu Jožefu I.

s kronanim zlatim križcem za pobožne zasluge obdarovan.

Živel je 76 let.

Bogu, cesarju, domovini in perjatlom zvest.

8. Janez Vovk, rojen na Jesenicah dné 6. maja 1819, v mašnika posvečen 30. julija 1844. Kapelan je bil na Polšniku in v Poljanah pri Škofji Loki, potem pa 12 let na Breznici. Župnik je bil v Kamnigoricí od 1860—1865. Napravil je velikí altar, dal slikati presbiterij in ustanovil podružnico bratovščine Marijinega Srea. Od tu odide v Ljubno (1865—1876), odkoder se

preseli kot kanonik v Novo mesto, kjer je umrl 18ega novembra 1893 ob $\frac{1}{3}$ 9 zvečer.

9. Lovro Bernik, rojen v fari Stara Loka, dné 6. avgusta 1825, v mašnika posvečen 31. julija 1849. Služil je v Radolici, Vodicah, Šmartnem pri Kranju, kot beneficiját v Šmartnem pri Litiji in na Vačah, odkoder je prišel v Kamnogorico za župnika. Tu je bil od leta 1865—1890, ktereга leta se je radi bolehnosti podal v pokoj v Radolico in potem v Staro Loko, kjer je umrl 26. januarija 1894. Bil je spreten v uradovanju, jako nadarjen in zelo delaven. Razširil je zakristijo, zidal novo gospodarsko poslopje in napravil nove zvonove. Ljudje mu hranijo še sedaj hvaležen spomin.

10. Anton Verbajs, rojen v Vintarjevicu, fare Šmartno pri Litiji 26. sušca 1844, v mašnika posvečen 31. julija 1871. Pastiroval je v Štangi kot administrator od 15. septembra 1871 do februarija 1872, kot kapelan v Metliki od 16. februarija do 8. decembra 1872, v Žireh od 1. januarija 1873 do 11. novembra 1877, v Kostanjevici do 9. novembra 1881, na Krki do dné 19. decembra 1882, v Leskovcu pri Krškem do novembra 1886; v Cerkljah pri Kranju do 27. novembra 1888, kot kurat v Šempetru na Notranjskem do 4. avgusta 1890, odkoder je prišel za župnika v Kamnogorico 6. avgusta i. l. Tukaj je prezidal župnišče, popravil tlak v cerkvi, napravil nove orglje in popravil stopnice, ki vodijo iz vasi v cerkev. Dobil je od kn.-šk. ordinarijata 1890 dovoljenje po apostolskem pooblastenju dné 27. oktobra 1889, da sme po zimi od Božiča do meseca maja binirati ob nedeljah, ker je ljudstvo revno in slabo oblečeno, kapelana pa radi pomanjkanja duhovnov v Kamnigoricí ni.

b) Kapelani.

Ker nisem mogel dobiti imen kapelanov, ki so služili v Kamnigoricí, iz zanesljivega vira, zapišem tukaj njihova imena, kakor sem jih povzel iz krstne knjige in zapisnika kapelanskih ustanovljenih maš (Libellus Beneficii seu missarum fundatarum in ecclesia parochiali Smae. Trinitatis in Steinbüchel):

1. *Šimon Schmidt* se nahaja leta 1813 v krstni knjigi. Podpisan je „sacerdos loci“. Tukaj je služboval do 1829.

Leta 1830 in 1831 Kamnagorica ni imela kapelana in kapelanske ustanovljene sv. maše je opravljal župnik Uršič „in vacatione vel absentia D. Beneficiati seu cooperatores.“

2. L. 1832 najdemo tu kapelana *Jakoba Kapel*, ki je služil v Kamnigoricí do meseca julija 1833.

3. Od meseca novembra 1833 do meseca julija 1834 je kapelansko službo opravljal *Matevž Pogačnik*.

4. Od meseca oktobra 1834 do meseca julija 1835 *Franc Urainer*.

5. Od mesca decembra 1835 do decembra 1838 *Peter Hitsinger*.

6. Od l. 1839 do avgusta 1841 je kapelanoval tu *Jožef Kopitar*.

7. Od 1842—1846 *Jurij Krišaj*.

8. Od 1846 do 30. maja 1851 *Anton Jerina*.

9. Od meseca novembra 1851 do avgusta 1854 *Anton Anšur*. Umrli je kot župnik v Št. Juriju pri Šmariji.

10. Od 1855—1860 *Jernej Babnik*. Umrli kot župnik na Dobrovi pri Ljubljani.

11. Od l. 1861—1867 *Jožef Sterbenc*, sedaj v pokoju v Ljubljani. Leta 1868 je živel tukaj vpokojeni Janez Okorn, l. 1869 pa Janez Globočnik.

12. L. 1870 je nastopil kapelansko službo kamnogoriško *Janes Berlic* in služil tu do 1872; odtod se je preselil v Srednjo vas v Bohinju.

13. Od 1873—1875 *Janes Ankrst*.

Od leta 1876—1877 je bival tukaj vpokojeni Jurij Zabrezovnik.

14. L. 1878 je bil kapelan *Franc Kadunc*, sedaj župnik v Krašnji.

15. Od 1879—1881 *Jernej Zupanc*, sedaj župnik v Motniku. Od leta 1882—1884 je bival tukaj Janez Hudovernik.

16. L. 1886 je prišel *Janes Berlic* iz Kroke in služil tukaj v drugič in sicer do l. 1888.

Leta 1890 je prišel za malo časa bolehn *Franc Pavlin*, za njim pa za časa bolezn župnika Bernika vpokojeni župnik Karol Lapajne za pomoč.

Od leta 1890 ni bilo kapelana v Kamnigoric.

VIII.

O kamnogoriški šoli.

Mnogo let pred ustanovitvijo redne šole so poučevali v vasi privatni učitelji. Prvi izmej teh učiteljev je bil Tomaž Poznik. Ne vé se, kterege leta je pričel poučevati, le toliko je gotovo, da je imel svojo šolo v hiši št. 38.

Drugi privatni učitelj je bil Jožef Štritar, ki je bil ob enem tudi organist. Šolo je imel v hiši št. 4.

Tretji zasebni učitelj Franc Zanoškar je učil v hiši št. 30.

Za tem je prišel Martin Klemenčič, h kateremu je hodil tudi rajni dr. Lovro Toman v šolo. Ta učitelj je imel skušnjo, vendar ni mogel biti nastavljen, ker še ni bila ustanovljena šola.

Zadnji zasebni učitelj je bil Janez Debeljak, ki je bil ob enem cerkovnik in organist.

Ko je število šolskih otrok začelo vedno bolj naraščati, sklenila je tukajšna občina zidati šolsko poslopje. V ta namen je kupila s župnikom Uršičem l. 1844 prostor zraven kapelanije za 119 gld. Pomagal je grof Vincencij Thurn, graščak v Radolici s 100 gld. in Luka Burger, stolni prošt ljubljanski s 70 gld.

Kmalu nato se je postavil temelj za šolo in l. 1845 je bilo poslopje dodelano in šolska soba izgotovljena ter pripravljena za pouk. Z odlokom c. kr. ilirskega državnega knjigovodstva v Ljubljani z dné 2. oktobra 1847 je bila služba učitelja združena s cerkovnikovo in organistovo s čistim dohodkom 148 gld. star. denarja. Ista gosposka je povišala l. 1854 to plačo na 251 gld.

Šola se je odprla svojemu namenu dné 11. novembra 1845. Učitelji so bili:

1. *Janes Peruci*, rojen na Igu pri Ljubljani. Služboval je tu od 1845—1847 kot provizoričen učitelj.

2. *Andrej Praprotnik*, rojen v Podbrezjah dné 9. novembra 1827. Znan kot izvrsten učitelj, pesnik in pisatelj. Služboval je tu od 1848—1852. Leta 1850 je izdal za tukajšnjo šolo prve slovenske perijohe. Pozneje je služboval v Škofji Loki, na Dobrovi pri Ljubljani in 1858 je prišel na prvo mestno ljudsko šolo v Ljubljani, kateri je bil leta 1870 imenovan voditeljem. Presvitli cesar je l. 1883 odlikoval njegovo neumorno, vzgledno in požrtvovalno delavnost z zlatim križcem s krono za zasluge. Leta 1890 je bil na lastno prošnjo umirovljen. Umrli je v Ljubljani 25. junija 1895.¹⁾

3. *Jernej Štamcar*, služboval od 3. januarija 1852 do konca l. 1853. L. 1854 ni bilo učitelja, najbrže radi premale plače. Poučeval je tedanji kapelan Anton Anšur. Ker so tega leta, kakor omenjeno, povišali plačo, prišel je

4. *Janes Trojar*, ki je služboval od 6. novembra 1854—1856.

5. *Pavel Zore* od 1856 do 1862.

6. *Jernej Pirnat* od 1862 do 1866.

7. *Janes Škrbinec* od 1866 do 1868.

8. *Henrik Wisiak* od 15. decembra 1868 do dné 5. avgusta 1873.

9. *Jakob Zupan*, rojen na Vratih (Thörl-Maglern) na Koroškem, je služboval od 5. avgusta 1873 do dné 15. aprila 1876. Umrli je v Kamnigoric in je pokopan na tukajšnjem pokopališču.

10. *Frančišek Gros* od 2. novembra 1876 do 9. oktobra 1877.

11. *Andrej Fekovec*, rojen 9. novembra 1840 na Češnjevku, fare cerkljanske, od 29. novembra 1877 do 26. septembra 1879, ko je šel v Ljubno.

¹⁾ Glej: „Dom in svet“ 1895.

12. *Leopold Zupin* od 8. oktobra 1879 do dné 15. oktobra 1882.

13. *Andrej Jekovec*, prišel iz Ljubnega nazaj, je bil učitelj od 14. sušca 1883 do svečana 1894, ktereга meseca se je odpeljal k operaciji v Ljubljano. Prišel je, žal prepozno in umrl 17. svečana. Pokopan je na ljubljanskem pokopališču. Naslednik njegov je

14. *Fran Lavtišar* od 7. marca 1894 dalje.

V šolskih zapisnikih se imenuje šola do l. 1848 Trivialschule, od 1848 do 1870 pa Pfarrschule.

Šola je vseskozi jednorazredna.

Pregled vsakdanjo šolo obiskujočih otrok enorazredne ljudske šole v Kamnigoricici od l. 1845 do 1898.

Šolsko leto	Dečkov	Deklic	Skupaj	Šolsko leto	Dečkov	Deklic	Skupaj
1845/46	41	30	71	1872/73	47	50	97
1846/47	42	31	73	1873/74	66	78	144
1847/48	55	32	87	1874/75	65	80	145
1848/49	47	38	85	1875/76	63	75	138
1849/50	48	43	91	1876/77	65	81	146
1850/51	50	42	92	1877/78	75	87	162
1851/52	65	50	115	1878/79	74	83	157
1852/53	40	49	89	1879/80	73	73	146
1853/54	38	45	83	1880/81	65	71	136
1854/55	47	59	106	1881/82	68	80	148
1855/56	54	57	111	1882/83	58	74	132
1856/57	71	75	146	1883/84	61	70	131
1857/58	72	71	143	1884/85	73	68	141
1858/59	71	67	138	1885/86	78	67	145
1859/60	65	68	133	1886/87	80	61	141
1860/61	63	67	130	1887/88	76	53	129
1861/62	57	63	120	1888/89	73	54	127
1862/63	49	58	107	1889/90	72	48	120
1863/64	55	50	105	1890/91	69	51	120
1864/65	52	44	96	1891/92	55	49	104
1865/66	51	53	104	1892/93	51	52	103
1866/67	50	56	106	1893/94	45	47	92
1867/68	55	70	125	1894/95	39	50	89
1868/69	46	76	122	1895/96	37	48	85
1869/70	50	58	108	1896/97	34	51	85
1870/71	73	69	142	1897/98	36	49	85
1871/72	59	57	116				

IX.

Odlični Kamnogoričani.

a) Duhovni.

1. *Matevž Meršol*, rojen na Mošnji šte. 1 dné 8. septembra 1818, v mašnika posvečen 30. junija 1844. L. 1863 je postal semeniški podvodja in 1869 kanonik

ter pregledovalec cerkvenih računov. Umrl je kot kanonik stolne cerkve ljubljanske 13. aprila 1881 zvečer vsled mrtvouda, ki ga je zadel prejšni dan. Bil je vseskozi prav blaga duša. Pokopan je bil veliki petek popoldne.¹⁾

2. *Anton Berce*, rojen na Mošnji šte. 1 dné 20. maja 1860, v mašnika posvečen 7. julija 1883. Kapelanoval je v Križah pri Trziču, v Borovnici, Senožečah in Sodražici, bil župnik v Št. Lambertu pri Zagorju, sedaj je župnik v Boštanju.

3. *Frančišek Žvan*, rojen v Kamnigoricici št. 12 dné 6. septembra 1868, v mašnika posvečen 23. julija 1892. Bil je kapelan v Šmarjeti do 1895, v Gradu (Bled) do septembra 1897, sedaj je v Kranju.

4. *Luka Arh*, bogoslovec III. leta v Ljubljani, rojen v Kamnigoricici št. 4 dné 15. oktobra 1876.

b) Svetni.

1. *Janes Kappus plem. Pichlstain*. Radi velikih zaslug ga je cesar Leopold I. povzdignil v plemeniti stan. Diploma z dné 15. oktobra 1693 omenja, da je rodbina Kappusova že pred 300 leti iznašla kovaško obrt in jo na lastne stroške vpeljala, kar donaša državi od leta do leta mnogo dobička. Zato ima v grbu tri kovače s kladvi v roki in dva robata kamnita griča, na katerih stojite kapusovi ali zelnati glavi. Plemeniti Kappusi so imeli tudi pravico soditi. O Janezu Kappusu se še sedaj pripoveduje, da je bil zelo pobožen. Hodeč na svoje posestvo na Mošnji, držal je v roki rožni venec, z drugo pa peljal svojega sinca. Rodovina Kappusova je še sedaj v Kamnigoricici šte. 33. Sedanji posestnik, Adolf Kappus plem. Pichlstain, je ob enem poštar in župan.

2. *Matevž Langus*, slikar²⁾, rojen v Kamnigoricici šte. 40. Na rojstni hiši je vzdana kamnita plošča z napisom: Tukaj se je rodil Matevž Langus, slikar, rojen v Kamnigoricici 9. septembra 1792, umrl 20. oktobra 1855. Njegova v Draždanah 26. septembra 1856 umrla soproga Ana, rojena Wiedenhofer, je zapustila glavnico 22.690 gld. za Matevž Langusovo dijaško ustanovo. Pravico do te ustanove (letnih 210 gld.) imajo obojni sorodniki, in če teh ni, v Kamnigoricici rojeni mladeniči, ki se posvetijo vedi ali umetnosti.

3. Posebno nam je omeniti rodbina Thomannova, ki se je od nekaj odlikovala z dobroteljnostjo in usmiljenjem do revežev. V tej rodbini se je porodil dné 22. maja 1820 *Anton Thomann*, cesarski svetnik. Priden in umen trgovec si je pridobil v Trstu veliko premo-

¹⁾ Danica 1881.

²⁾ Glej „Dom in svet“ IV., št. 4, pag. 179 „Črtice iz umetnosti slikarstva, zlasti slovenskega.“

ženje. S pokojno soprogo blago gospo Viljellino, Adelo rojeno Malle, sta vedno v obilni meri podpirala reveže, kakor jih podpira cesarski svétnik še vedno. Kjer je kakšna potreba pri cerkvi ali sicer pri občini, pomaga povsod z znatnimi svotami. Posebno so mu pri srcu reveži in ubožni dijaki. O poletnem času, ko biva v Kamnigoricí, deli vsako soboto revnim, otrokom in starim, miloščino. Vsako zimo dá znatno svoto za obleko in obutalo revnim šolarjem. Po vsi pravici ga spoštujejo ljudje kot dobrotnega očeta.

4. *Dr. Lovro Toman*,¹⁾ pravnik, večletni državni in deželni poslanec ter pesnik. Na rojstni hiši št. 39 je ploča z napisom: „V tej hiši je bil porojen 10. avgusta 1827 dr. Lovro Toman, pesnik in domoljub slovenski. Umrl v Rodaunu 15. avgusta 1870. Póstavilo Slovensko pisateljsko društvo 1887.“ Pokopan je na tukajšnjem pokopališču, kjer se bere kitica, ki jo je pokojnik sam zložil za svoj nagrobni kamen: *

Ne jokajte zapuščeni,
Kdor v grobu spi, je srečen.
Saj je kratko vsem življenje
Al' probud je večén.

V Rodaunu 6. avgusta 1870.

Dr. Lovro Toman.

Dr. Toman ni pozabil v oporoki ljubljene rojstne vasi. Zapustil je 8000 gld. za ustanovitev bolnišnice in vsakoletno razdelitev obresti mej reveže.

X.

O žebljarski obrti.

Znani so gorenjski kraji Železniki, Kropa, Kamnagorica po železni industriji, ki je svoje dni prav evetela in veliko dobička prinašala i državi i posamnikom.²⁾

Svoje dni — sem rekel — kajti dandanes je vsa ta obrt v propadu in le životari, čakajoč, da bo zaspala. Časi se spreminjajo! . . . . Ročno delo se umika vedno bolj in bolj strojem: liberalno manchestersko načelo proste konkurence služi le kapitalistom, ki igraje uničuje malega obrtnika. Dobro in prav je, da si pomaga človek, kakor si more in zna. Tudi stroji so dobri in koristni ter kažejo bistrost človeškega uma, ki nikoli ne počiva, temveč gre vedno naprej in naprej. A zlo je, da vrednost človekovega dela vedno pada, da se stavi delavec v jedno vrsto s strojem, da celo pod stroj! Zakaj ne koristijo stroji delavcu, kteremu se ni treba več tako mučiti kakor preje? Zakaj se je razvil

tako bujno kapitalizem ravno v stoletju para in elektrike? Zakaj je dandanes toliko revščine, nezadovoljnosti po vsem svetu? Zato, ker se je naša dôba odvrnila od jedino pravega načela krščanskega, po kterem smo si vsi ljudje bratje, sinovi istega Očeta. Zato bo mali obrti pomagala le ideja krščanske ljubezni na noge, kakor jo je uničila že skoro do ccla liberalna ideja nekrščanskega egoizma.

Kar se tiče začetka žebljarske obrti, se ne more nič gotovega povedati. Pisanih poročil ni, ker so se deloma poizgubila v raznih vojskah, deloma pa jih je uničil ogenj. Gotovo je, da je bila železna industrija v Kamnigoricí že v 14. stoletju. Janez Kappus je bil povzdignjen v plemeniti stan 1693, ker je veliko storil za povzdigo obrti, ki je bila tu že pred 300 in še več leti. Gotovo je rodbina Kappusova zopet vpeljala opuščeno obrt, ker ni misliti, da bi je preje ne bilo. A po mojem mnenji je stvar veliko starejša. Menim, da ima Dimitz prav, ko piše: (I. pag. 69) „Von der Colonie Emona dem schönen Savethale aufwärts folgend, machten die neuen Herren des Bodens (sc. die Römer) wohl erst am Westabhange der Jeloveca, etwa in der Gegend von Radmannsdorf, Eisenwerke auf die häufigen und auf dem kahlen Kalkboden so leicht kenntlichen Bohnerze (bobovec) errichtet haben, ehe sie die vorgeschobene Station in der Wochein gründeten, deren Anfang und Dauer wir nicht kennen, deren Ende aber in die Mitte des 4. Jahrhunderts n. Chr. fallen muss.“ Mogoče je, da so naredili prebrisani in umni Rimljani tu rudnike ter kovali železo. Potrjujeta to podmeno tudi dva rimska denarja iz časa Dijoklecijana, ktera je našel g. Adolf plem. Kappus na svojem vrtu. — Potem se ne vé nič več o osodi teh fužin¹⁾ in rudnikov do Valvazorja. Bile so pa fužine ali plavži ali delavnice za žeblje blizo Vošč.²⁾ kjer se dobi še sedaj žlindra (Schlacke) ter kosi železa. Tudi travnik kažejo, kjer je bil tolmun za plavž. Druge delavnice so bile v Kolnici (Kollnitz) ob izviru Lipnice na sedanji Spodnji Lipnici. Bila je tu fužina, pozneje cajnarca (Zainhammer) in nekaj ješ (Essfeuer) za žeblje. Tudi blizu Rožmanovega mlina pri izviru Lipnice je bila cajnarica in delavnice za žeblje. Listine, tičočé se Kolnice, so zgorele v požaru 18. maja 1828 v hiši Ignacija Thomanna, tedanjega lastnika. Valvazor omenja, da jih je imela v lasti Catharina Freyin von Lamberg, ki je one na Lipnici tudi opustila.

¹⁾ Der Hammer gehörte zum Ofen. Ofen und Hammer werden oft als „Hammer“ oder „Hammergewerk“ bezeichnet, demgegenüber die Erzgruben „Bergwerke“ heissen (Argo IV., 1, 11) Iz tega je jasno, zakaj se preje Kamnagorica „Bergwerk“, v poznejših časih pa le „Hammergewerk“ imenuje.

²⁾ Glej Uršič, Illyr. Blatt Nr. 81, 1849, pag. 321 und 322.

¹⁾ Glej „Praprotnik Dr. Lovro Toman“, izdala Matica Slovenska 1876.

²⁾ „ . . . . war durch unserem Inner-Oesterreichischen Camerali von Jahr zu Jahr merklicher Nutzen zugewachsen.“

Ta Katarina je bila posestnica „Pustega grada“ (Wallenburg). Gotovo so že imeli te fužine v posesti Wallenburgi, ki so v zvezi z Lahi delali, torej že pred 1354, ko je bil omenjen grad že v lasti Hansa von Hounsberg. (Pozneje je prišel v posest grofov Katzenstein, potem Lamberg in slednjič grofov Thurn; v 16. stoletju je grad pogorel in od takrat je razvalina). Seveda so se večkrat opustile te fužine in plavži, dokler jih ni zopet kak podjetnik spravil v tir. Najdalje se je obdržala cajnarica v Kolnici (ozir. Spodnji Lipnici), ki je bila lastnina Ignacija Thomanna. Sedaj je vse to opuščeno.

V Kamnigorici se nahajajo podrtine vélikega plavža (Grosshammer) „pod lipo“. Valvasor omenja delo na volkove, potem pravi, da delajo žeblice, raznovrstne ograje, itd., ter pohvali Kamnogoričane, češ, da slovi kraj po najboljših žeblicah. (Valv. III. B., pag. 394: „und seynd lauter Hammergewerke darin: man arbeitet auch an diesem Orte das Werk auf die Wölffe, und schmiedet folgendes daraus: allerlei Nägel, Garter-Eisen und dergleichen Dinge mehr, und hat dieser Ort das Lob erworben, dass man allda die besten Nägel arbeite“.) Dne 3. januarija 1550 je dal Ferdinand I. posebni rudarski red (Bergordnung) za Kropo, Kamnogorico in Lipnico. Pozneje 1. maja 1553 je raztegnil ta red na vse notranjo-avstrijske dežele, da se izogne vsem neprijetnim vednim preprirom mej graščaki in posestniki fužin, ktere so bile pod sodno oblastjo dotičnih graščin, na katerih zemljišču so bile. 23. februarija 1575 je izšel v Gradcu rudarski red v 36. členih.¹⁾ Sodna oblast se je vzela graščakom in fužinarji, rudarji itd. so imeli svoje sodnike.²⁾ Sodil je ta nadsodnik, ki je imel tudi svoje podsodnike „in Civilibus, Criminalibus und Politicis“, ne pa „Malefichandel“. Pritožbe zoper njega so

¹⁾ „Nachdem Ferdinand am 3. Jänner 1550 für die im Gebiete der landesfürstlichen Herrschaft Radmannsdorf, gelegenen Bergwerke Kropp, Steinbüchel und Kollnitz eine eigene Bergordnung erlassen hatte, erhalten alle innerösterreichischen Länder am 1. Mai 1553 eine Bergordnung.“ Dimitz, II., pag. 294.

²⁾ „Ueber sothane Eisenbergwerke haben ihre Majestät einen eigenen Oberbergrichter gesetzt, welcher von deroelben

bile obrniti na deželnega vicedoma kranjskega, od tu na notranje-avstrijsko vlado in dvorno sodnijo.¹⁾

Sedaj je v Kamnigorici devet delavnic za žeblice, a v nekterih se že prav malo dela. Ustanovili so jih domačini v zvezi z Lahi, kar pričajo imena oseb (Gasperin itd.), posebno pa še žeblicev²⁾ ter orodja. V vsaki delavnici (vigenc) je po 2—5 ognjev (Esse, Essfeuer), okoli vsakega ognja navadno pet panjev (Stock). Panj je v zemljo zabit kamen, visok okoli jednega metra. Na njem je nakovalo, sekalo in podstav za „nagležen“ (Nägeleisen), kamor se dene odsekan žebelj, da se mu naredi glava. Pri vsakem panju sta dve osebi (mojster in hlapec). Da se naredi žebelj, treba je skovati železno palico (Walzen) in narediti konico (špico), odsekati ter pobiti (narediti glavo). Na ta način naredita dva izurjena kovača do 2000 žeblicev na dan, seveda malih, za kar dobi vsak 35 kr. Male od 2½ cm počenši delajo ženske in otroci, večje do 60 cm možki. Najbolj delajo možki sedaj žeblice za ladije (Schiffnägel) in za prabitje šin pri železnici (kladvica). Čas za delo ni določen; zjutraj od 4. dalje pokliče jeden sokovače pri ješi, na to se oglasé še drugi klicarji, ki hočejo dokazati, da imajo zdrava pljuča in kmalu so vsi pri delu. Ob 8. imajo prenehljaj dobro uro, isto tako ob 1. in zvečer delajo do 7., povprečno na dan dvanajst ur. Ob sredah in sobotah popoldne imajo prosto. Trpljenja je veliko pri kovanju, kar pričajo blede lica kovačev; zaslužek pa v nobenem razmerju k trdemu delu. Navadno menjavajo delodajalce (ki pa dobé delo od kupčevalcev in so torej le posredniki mej kupčevalci in kovači) o sv. Juriju.

Glavni kupčevalci so sedaj: Jurij Megušar iz Krope, ki ima največ kovačev, izmej domačinov pa Luka Lazar in Joža Svetina.

Landes-Vicedom-Amt in Krain, wie auch von denen Gewerken seine Besoldung und Unterhalt hat, Ihrer Keyserl. Majestät aber mit Eydspflichten verbunden ist“. Valvasor III. 383.

¹⁾ Valvasor, ibid.

²⁾ Laška imena žeblicev: Canali, Terni, Ceseni, Trattti itd.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

Uvod.

Nedavno je preteklo sto let, odkar obstoji horjul-ska fara. S starodavnostjo se torej ne more ponasati, gotovo pa z zanimivo zgodovino, z vrlimi dušnimi pastirji in pobožnimi farani. Predvsem tekom zadnjih

let smo pogosto čitali na častnem mestu ime horjulske fare. Horjulci se ne odlikujejo samo z vedno katoliško-narodnim prepričanjem, marveč so napredovali tudi na socialnem polju. V Horjulu že nad tri leta deluje domača hranilnica in posojilnica in v marcu l. 1897. so

se združili posestniki v kmetijsko zadrugo, ki jim že donša lepe dobičke. — Zgodovino fare, ki se v vsakem oziru odlikuje, bode vsakdo z zanimanjem bral, da se tako še natančneje seznanj s tamošnjimi razmerami.

Kratek popis horjulske fare v latinskem jeziku „*Compendiosa descriptio Parochiae Horjul*“ je sestavil l. 1840. župnik Franc Veriti. Ta spis se hrani v farnem arhivu. Župnik Fr. Dolinar je nabiral več let pripravnega gradiva za farno kroniko. Naposled je ostalo njegovo delo nepopolno in nedovršeno, ker ga je vedno oviralo delovanje v dušnem pastirstvu. Na vsak način je pa zelo olajšal sestavljanje kronike podpisanemu, ki se je pri svojem spisu držal oblike, v kakoršni je že spisana zgodovina nekaterih kranjskih fara.

Razun že omenjenih virov je porabil pisatelj razne uradne dopise, ki so shranjeni v domačem farnem arhivu ali pa v knšk. ordinarjatski pisarni v Ljubljani. Tudi dve „matrikuli“ sta ohranjeni. Prvo je sestavil vrzdenški beneficijat Jožef Rozman okolu leta 1750 drugo pa župnik Franc Veriti. Po tej matrikuli, ki je razmeram primerno spopolnjena, se ravnajo še sedaj horjulski dušni pastirji. Izmed pisanih, še nenatisnjenih virov je najstarejši spis knezoškofa Rajnalda Searliche z napisom: „*Visitatio Generalis Prima Dioecesis Labacensis In Carniola. 1631.*“ — Pograjski kapelan Jožef Vogler je popisal leta 1758. pograjsko faro in med drugimi tudi cerkve sedanje horjulske fare. Dobri so tudi bili razni drugi cerkveni spisi, računi, šolska kronika itd.

Izmed tiskanih virov je porabil pisatelj predvsem naslednje knjige in časopise: Valvazor, *Die Ehre des Herzogthums Krain*; Šematizmi ljubljanske škofije od l. 1792 do 1897; Zgodovina fara ljubljanske škofije, zv. I.—X.; Zgodovina župnij in zvonov v dekaniji Radolice; Zgodovinski Zbornik; Drobtinice l. 1850 in 1893; Jezičnik, 23. leto; Jeran, Šmarnice M. D. za leto 1865; Dom in Svet 1896; Koledar družbe sv. Mohorja za l. 1897; Zgodnja Danica, predvsem letnike 1849, 1852, 1858, 1862, 1866, 1868, 1876, 1877, 1879, 1882, 1896 in 1897; Slovenec l. 1876, 1878, 1885, 1888, 1896 in 1897; Domoljub 1896 i. dr.

Pri nabiranju gradiva so pisatelju pomagali zlasti vč. gg. dekan Fr. Dolinar, župnik Peter Bohinjec in knezoškof. tajnik Jož. Šiška. Vsem gospodom kakor tudi posameznim Horjulcem, ki so zelo radi postregli z raznimi podatki, srčna hvala!

V Ljubljani, meseca decembra 1897.

Pisatelj.

I.

Prirodoznanski opis horjulske fare.

Med šmarnimi mašami prihiti velika množica pobožnih Slovencev počastit Mater Božjo na Dobrovo pri Ljubljani. Romarji se razkropé po opravljenih pobožnostih zopet na razne strani. Velik del ljudij zapustí Dobrovo in se poda proti domu na zapadno stran. Mimo Poklukarjeve vile in raznih lepih znamenj, katera kažejo navdušenje Dobrovčanov za čast Božjo in proslavljenje blažene Device Marije, vodi cesta po jako ozki dolini. „*G r a b e n*“ imenovani, proti Horjulu, sosednji fari. Po petčetrturni hoji, z vozom še hitreje, pridejo romarji do najbolj oddaljene dobrovske podružnice sv. Neže v Brezji. Do Brezja se je dolina že precej razširila. Rodovitno, vedno dobro namočeno polje kaže, da tukaj ne stanuje preveč ubožno ljudstvo.

Še nekaj minut gre popotnik dalje in že stopi na horjulski svet. Po cesti koraka med travniki in njivami, dokler ne napravi pot jako nepotrebne ovinka v prvo horjulsko vas *Podolnico*. Preje je že zagledal pred seboj na hribu stoječo cerkvico sv. Urha, podružnico horjulsko. To cerkev obdaja zidovje, ki je še sedaj utrjeno z dvema stolpičema. Vsakdo bode takoj vedel, da je bilo pri tej cerkvici taborišče v turških časih za vaščane iz *Podolnice* in *Zaklanca*. — Iz *Podolnice* vodi pot proti *Zaklancu*, drugi horjulski vasi. Pod hribom sv. Urha se združi okrajna cesta dobrovska z ono, ki vodi od tržaške državne ceste mimo *Lesnega Brda* v *Polhov Gradec*. V vasi *Zaklanec* se pa odcepi okrajna cesta na *Polhov Gradec* in se vije čez hrib „*Župnik*“ in „*Prosee*“ do *Dvora*, prve pograjske podružnice. Tam se združi z okrajno cesto, ki veže *Polhov Gradec* z *Dobrovo*. — Od *Zaklanca* do *Horjula* je še četrtingo ure daleč. Pot gre izprva v *klanec*. Na vrhu se že vidi v vas *Horjul*. Cerkev zakriva „*Ruparjev grič*.“ Iz *Horjula* pride popotnik v malo vas *Ljubgojno*. Potem vodi cesta med travniki in njivami mimo *Gabrja* (v samoti ležečega posestva) čez *klanec* in navzdol do *Vrzdencea*, zadnje horjulske vasi v ravnini. Nad *Vrzdencem* na gorskem hrbtu je še ena horjulska vas, *Samotorica*, s podružno cerkvijo sv. Mihaela.

Ker leži vas *Horjul* nekako v središču doline, so povzdignili l. 1789. podružno cerkev sv. Marjete v farno. Horjulska fara meji na vzhodu z dobrovsko, na jugu z vrhniško, na južnozpadni strani s podlipško, na severozapadni s Št. Joško in na severni s pograjsko faro. Na širjavo in dolžino je skoraj jednaka, namreč dobro poldrugo uro je treba hoditi od enega konca do drugega.

Če zasledujemo farno mejo, je ob cesti zadnja horjulska hiša v Podolnici „Žontovega Toneta“ (hšt. 6), oddaljena od Horjula dobre pol ure. Potem gre meja proti Veliki vodi (Švici) čez polje. Velika voda tvori mejo navzgor do Bitenčevega závoda (gozda, ki sega skoraj do vode). Od tam drži meja čez gričke na vrh Kremenjeka in dalje po gorskem hrbtu med posestvom Mavsarjevim, ki je že vrhniški faran, in Kisovčevim (Vrzdence, hšt. 37), čez Gradišče proti Gošavju (Vrzdence, hšt. 36). Od Gošavja vodi meja čez Tabor in Jelenjek do Kladničanove hiše (Vrzdence, hšt. 59), ki je zadnja v horjulski dolini. Potem gre meja zopet navzgor in čez 650 m visoko sedlo Pilo do Male vode pod Kožlekom. Tam se obrne nazaj v višavo, čez Grdo dolino (Grdadolnik na Samotorici, hšt. 4), po hrbtu Ulaških hribov čez Tomincov grič in dalje pod Korenom in Grebenom do okrajne ceste, ki drži čez Prosece v Polhov Gradec. Blizo do Jarčeve kočice se drži meja ceste; potem se zavije čez Kladnike proti Podolnici, kjer se sklone mejni kolobar na cesti blizo hiše Žontovega Toneta.

Če hoče priti g. župnik iz Horjula do zadnjih hiš svoje župnije, potrebuje na vzhodno stran dobre pol ure. Proti jugu je najbolj oddaljena Mežanova kočica in sicer pol ure, na južnozahodni strani Gošavje skoraj tri četrtinke ure in proti zahodu je do Kladničana eno uro daleč. Na Samotorici je zadnja hiša Grdadolnikova, na drugi strani pa Filipčeva bajta. Obedve ste oddaljeni do pet četrtink ure. Na severni strani je pod vrhom Velikega Grebena zadnja Dermaškova kočica, ki je oddaljena tri četrtinke ure.

Krajepis horjulske fare je označil Franc Veriti, bivši župnik horjulski v svojem spisu z besedami: „Župnija horjulska leži v ravnini razun male soseske Samotorica, in je zdrava za prebivalce.“¹⁾ In res, pet vasij leži v ravnini, le Samotorica je na hribu.

Pogorje obdaja horjulsko faro od severne in južne strani. Na zapadu se združi to pogorje v podlipški fari. Samo proti Dobrovi je odprta horjulska ravnina. Gorski hrbet tvori večjidel tudi naravno mejo proti pograjski in vrhniški fari.

Na severni strani se razteza od Št. Jošta čez Pilo v horjulsko faro pogorje, ki nima nobenega stalnega imena. Prve razrastke za Samotorico imenujejo domačini Ulaške hribe. Gorski hrbet, ki drži od samotoriške cerkve proti vzhodu, preide v hrib Rog. Ta je zvezan s Horjulskim Tabrom in zadnji z

vrhom Koreno. Od Korena dalje se razteza pogorje Greben. Navadno ločijo dva Grebena, Veliki Greben (742 m) in Mali (tudi Zaklanški) Greben. Okrajna cesta z Vrhlike v Polhov Gradec je izpeljana čez 422 m visoko sedlo v Prosci. Na drugi strani Prosea se prične pogorje Kladniki, ki preide v dobrovske hribe. Srednja višina severnega pogorja je 600 m. Najvišji vrhovi v horjulski župniji so Kožlek (787 m), cerkev na Samotorici (669 m), Tomincov grič (725 m), Koreno (719 m), Veliki Greben (742 m) in Kladniki (579 m). — Posamezni razrastki segajo tudi v ravnino. Iz Kladnikov se izloči zaklanški grič sv. Urha (426 m). Iz Grebena se odcepijo štirje grički in sicer Župnik, Hrastnik, Brezovec in Ruparjev grič. Med Horjulom in Vrzdencem so zopet trije grički. Od zadnjega se odloči v Gaberju še nižje gričevje, ki sega do Staj (južno od horjulske vasi).

Na južni strani je drugo pogorje. To prihaja od podlipških hribov, ki vežejo severno pogorje z južnim. Južno pogorje je mnogo nižje; srednja višina mu je malo nad 400 m. Pri Lesnem Brdu preide to pogorje v vrhniško faro in potem še v dobrovsko in brezoviško. Najvišji vrhovi so Vrzdenski Tabor (491 m), Mavsarjev grič (547 m) in Kremenjek (406 m). Severno kakor tudi južno pogorje je obraščeno z gozdi. Pri gozdih, ki so v severnem pogorju večjidel listnati, v južnem pa jelovi, se dobro pozna, da je nedavno v njih gospodarila kruta sekira. Soseska Samotorica ima tudi polje in travnike na gorskem hrbtu.

Divjačine ni preveč v gozdih. Srne se drže bolj Kladnikov, Jelenjeka in južnega pogorja, kjer gozdi še niso preveč iztrebljeni. Zajcev je mnogo več. Divjega petelina zalezujejo v Kladnikih ali pa v samotorških gričih. Med l. 1890 in 1896 so lovci ustrelili, oziroma vjeli 548 zajcev, 16 lisic, 4 srne, 2 divja petelina, 25 jerebic, 57 kljunačev, 1 vidro in 13 divjih rac. Koliko jazbecev polové kmetje, ni znano. Vsako leto gotovo zadene nekatere maščevalna roka.

Ves ostali horjulski svet zavzema ravnina, ki se razteza od Vrzdence do Lesnega Brda in Zaklanca, ter dalje pod imenom Graben do Dobrove. Ta horjulska ravnina se navadno imenuje Lipalica. Med Stajami in Ruparjevim gričem se odcepi od nje manjša dolinica. Ločena je od Lipalice po nizkem gričevju, ki se razteza od Gaberja do Staj.

(Nadaljevanje prih.)

¹⁾ Parochia Horjul in planitie (excepta parvula vicinitate Samotorica) sita est: et pro incolis sana. — Compend. descriptio Par. Horjul.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca aprila 1898.

Številka 45.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

V tej dolinici ste vasi Horjul in Ljubgojna. Tudi je tukaj najboljši svet. — Lipalica se prične pri Vrzdencu in se razteza med Zagorico, Stajami in Zaklancem na severni strani in južnim pogorjem do Lesnega Brda na južni strani. Kar je Lipalice na levem bregu Velike vode, je bila že preje razdeljena med posestnike. Posamezne parcele še sedaj obdaja grmovje, ki tvori živo mejo. Take ograjene kose imenujejo Horjulci „vrtove“. Pašniki na desni strani Velike vode so bili do l. 1869 občinska lastnina. Takrat so jih razdelili med posestnike po številu glav živine, katero je do tedaj pošiljal na skupni pašnik. Skoraj vsa Lipalica je močvirnata. Struga Velike vode se zvija po Lipalici kakor kača. Polna je blata. Vsled nezatnega padca ravnine voda rada zastaja. V teku jo tudi zavira ozka struga, ki se zlasti stisne pri mostu od Lesnim Brdom. Tam ne more naprej, če je le nekoliko narasla. Zato izstopi po vsakem deževju iz struge in preplavi zlasti vshodno polovico Lipalice, ki je med Stajami, Zaklancem in Lesnim Brdom. Tudi za mostom pri Lesnem Brdu izstopi Velika voda in preplavi polje Podolničanov in Brezničanov. — Prevelika mokrota škoduje travnikom in pašnikom. Sladka trava noče rasti na močvirnatem svetu. Zato uspeva predvsem konjska klaja v Lipalici. Njive so samo na takih mestih, ki so malo nad višino Lipalice (332 m). Horjulci imajo rodovitne njive, ker je tam svet že 342 m nad morsko gladino.

V Lipalici so že večkrat naleteli ljudje na premogove žile. Predvsem so dobili antracit. Ker je tega malo na enem kraju, so l. 1895. in spomladi 1896

začeli kopati in vrtati v zemljo na dveh mestih, da bi dobili rujavi premog. Združilo se je v to svrho več slovenskih bogatinov, ki so založili potrebno svoto. Delo je vodil inženir g. Glowacki. Prišli so do šote; vrtali so še dalje, a brez uspeha. Sedaj so opustili za negotov čas nadaljno iskanje.

Na Pečevju pod Grebenom so kopali nekdanj železno rudo. To so vozili v Železnike ali v Kropo. Ko so delodajaleci opustili plavže v Železnikih, so zapustili rudokopi horjulske župnije. S tem je prenehalo tudi delo. Zahodno od Vrzdencea, v Celarjih, so nekdanj tudi kopali železno rudo. Ta kraj leži že v podlipški fari

S posebnimi znamenitostmi se horjulska fara ne more ponašati. Župnik Veriti je omenil: „V tej župniji ni nič znamenitega.“¹⁾ Če pripomnimo, da se dobé v horjulski fari nekatere jame z malimi kapniki, je vse povedano. Tako je v Skledarjevem Rogu jama, velika kakor hiša. V nji visijo kapniki podobni ledenim svečam. En kamen je spodaj natečen v podobi človeške glave. V Balenčevem je jama, ki je menda pol ure dolga. V nji se tudi nahajajo taki kapniki.

Glavni potok v horjulski župniji je Velika voda, tudi Horjulšica ali Švica (Šujica) imenovana. Valvazor jo imenuje Širmanca, a domačini ne poznajo tega imena.²⁾ Horjulci vedó samó za Veliko vodo, ki izvira pod Št. Joštom. Potem teče mimo Vrzdencea, čez Lipalico, pod Zaklancem in Podolnico proti Dobrovi.

¹⁾ „In hac Parochia nihil admiratione dignum.“ Comp. d. p. Horjul.

²⁾ Prim. Zgod. dobrovske fare, str. 8.

Kako močvirnata je Lipalica vsled Velike vode, smo že zgoraj omenili. Velika voda dobi več manjših pritokov. Vsi studenci, ki izvirajo na južni strani severnega pogorja ali na severni strani južnega pogorja, pošiljajo svojo vodo v Veliko vodo. Studenci so večidel bistri in mrzli, tako da dobimo tudi postrvi v stranskih pritokih. Ti studenci in pritoki navadno nimajo nobenega pravega imena. Horjulec pozna samo Veliko vodo, ostale pritoke imenuje kar navadno „Voda“. Omeniti hočemo samo dva studenca, ki najbolj zalagata z vodo glavni potok. Ta dva sta Vrzdenski studenec in Izviršče, ki teče skozi Horjul proti Stajam, kjer se izliva v Veliko vodo.

Vas Vrzdencec (Schönbrunn) je prejela ime od studenca, ki izvira pred vasjo na več mestih iz zemlje. Voda njegova je jako dobra, hladna studenčnica. Tudi Valvazorju so sporočili o tem studencu, da ga je omenil v svoji knjigi.¹⁾ Kako bistra in mrzla je voda tega studenca, priznal je slavni pisatelj s tem, da je primerjal njega poletno mrzloto z ledom in bistrino s kristalom. Ko so iskali dobre vode za vodovod ljubljanski, so prišli preiskavat tudi vrzdenški studenec. Vrzdenci so se že bali zanj, ker jih zaklada s pitno vodo, jim služi za napajanje živine in pranje. K sreči se je zdel preiskujočim gospodom predrag vodovod od tega studenca do Ljubljane. Romarji, ki gredo skozi Vrzdencec na Dobrovo, radi pri tem studencu počivajo ter so polni hvale radi izvrstne vrzdenške studenčnice.

Skozi Horjul teče voda Izviršče.²⁾ Ime je dobila od studenca Izvirše pod Horjulskim Tabrom. Ta pritok ima toliko vode, da goni štiri mline in eno žago, predno pride do Horjula. Ob deževnem vremenu zelo naraste. Tedaj prinese iz podzemeljskih votlin tudi razne ribe. Posebno velik je bil ta pritok dné 2. avgusta 1880. Struga je bila kmalu premajhna in voda je tekla kar po cesti v vas. G. župnik se je moral peljati z vozom k bolniku, katerega je hotel ravno takrat obiskati.

V močvirnato Veliko vodo ne pridejo postrvi. V nji so navadne ribe ščuke, menki, klini in linjaki (Schleie). Raki so poginili za račjo kugo. V malem pritoku Brezovec (med Zaklancem in Horjulom) je mnogo rakov slabejše vrste, takozvanih koščakov. Za ribji lov v Veliki vodi in njenih pritokih plačuje najemnik vsako leto 10 gl. Loviti sme do Dobrove. — V Lipalici za-

¹⁾ Schönbrunn bei Hültzeneck. Der Name entspringt ihm aus einer daselbst hervordringender Brunnquelle, die im Sommer mit ihrer Kälte das Eis gleichwie mit Klarheit den Krystall ausfordert. — Valvasor, Ehre des Herzogth. Krain I. 261.

²⁾ Izviršče.

sledujejo lovci tudi divje ptice, zlasti divje race, kozice in kljunače.

Podnebje je v zdravstvenem oziru dobro v horjulski fari. Včasih sicer pobero na lezljive bolezni nekaj več faranov, a to se ne zgodi redno vsako leto. L. 1793. in 1794. je umrlo 68 otrok za kozami. Griža je umorila leta 1797. tudi 17 oseb. L. 1801. in 1802. so zopet divjale koze. Spravile so v grob 47 faranov. Griža je divjala l. 1806. in 1809. Potem je bil mir do l. 1837. Tedaj je zopet umrlo za grižo 18 domačinov. Ravno toliko jih je umorila leta 1851. Za kolero so umrli l. 1836. samo 4 farani. Huje je bilo za Horjulce l. 1855. Kapelan Volčič je pokopal tekom poldruega meseca 25 horjulskih vaščanov. Najhuje so divjale bolezni l. 1873. in 1874. Prvo leto je razsajala griža. Za njo so prišle koze, ki so umorile 47 faranov. Koze so se še dvakrat pokazale v fari; l. 1883. je umrlo za njimi 24 oseb in leta 1888. in 1889. celó 57 otrok. Leta 1894. je umrlo za davico 28 otrok. — Močvirje v Lipalici povzroči, da zakriva megla pomladi in jeseni skoraj celo dopoldne solnce. Dežja je padlo od 1. jul. 1895 do 30. jun. 1896 celih 1561·2 *mm.*, in sicer največ v oktobru (454·2 *mm.*), najmanj meseca januarja (6·8 *mm.*). Deževnih je bilo 123 dnij, snežilo je pa v 17 dneh. Ombrometrična štacija je bila osnovana v Horjulu dné 1. julija 1895. Zapisnik je vodil irprva g. župnik, v l. 1897 je pa prevzel ta posel neki drug posestnik iz Horjula¹⁾ Tekom leta 1895—1896 se je slišalo gromenje v 26 dneh. Največkrat trešči v zaklanško cerkev sv. Urha. V Polhovem Gradcu je našel g. župnik star listek, na katerem je bilo zapisano, da je dné 17. junija l. 1703. (III. ned. po binkoštih in shod pri sv. Urhu) kmalu po 12. uri treščilo. Strela je ubila 4 ljudi (Janeza Setnikar, 40letnega cerkvenika s Korena, 30 let starega Gregorja Leben iz Briš, 30letno Marušo Jernač s Samotorice in 26letnega Matevža Pivk iz Horjula) in 19 drugih je nevarno poškodovala. 26. junija l. 1888. je štirikrat zaporedoma udarila strela v zvonik zaklanške cerkve. Strela je prišla v žagrad; tam je razbila omaro in uničila 4 mašne plašče popolnoma, 2 deloma. Škode je napravila okoli 100 gold. Zadnjič je treščilo v cerkev 29. maja 1896. Strela je prišla iz zvonika skozi zid za veliki oltar, kjer je vrgla na tla dva svečnika. Potem je preklala vrhno stopnico pri velikem oltarju in šla v zemljo. — V ostalih vaseh horjulske fare je ubila strela tekom zadnjih 100 let dve osebi. Dné 21. junija 1827 je treščilo ob 3. uri popoldne v 27letno Marijo Jakomin, ko je delala na polju. 23. sept. 1883 je tre-

¹⁾ Nadaljnih zapiskov ni dobil pisatelj v roke.

ščilo ob pol 10. uri dopoldne v Horjulu v hišo št. 42. Strela je zadela tudi 73letno Evo Terček, ki je naslednji dan umrla.

Potres je razgrajal v horjulski fari predvsem leta 1880., 1882. in 1895. — V letu 1880. so čutili 24. julija trikrat močen potres, namreč ob 4. uri 45 m. zjutraj, ob polu 6. uri zjutraj in ob 8. 45 m. dopoldne. Tri dni kasneje je bil zopet velik potres ob 8. uri 20 m zvečer. 3. avgusta se je stresla zemlja ob tri četrt na 4 zjutraj, 9 sept. ob 2. uri zjutraj; 7. oktobra ob tri četrt na 10. dopoldne; dné 9. novembra je bil hud potres ob pol 8. uri zjutraj in zadnji 14. nov. ob tri četrt na 5 pop. V Horjulu niso napravili ti potresi znatne škode. L. 1882. je bil dné 17. julija močen, eno minuto trajajoč potres ob polu 5. uri zjutraj, nekaj minut pozneje še dva manjša in ob tri četrt na 5 zopet dva. Ob tri četrt na 9 se je zemlja grozno stresla. Ura v starem župnišču je obstala in zidovje je skoraj v vseh sobah dobilo razpoke. Ob 10. uri, četrt na 1 in ob 4 uri popoldne so zopet čutili potres in naslednji dan še ob 5. uri 7 m. zjutraj in ob 10. uri dopoldne.

Leta 1895. je napravil potres veliko škodo tudi horjulskim faranom. Najhuje je poškodoval podružno cerkev sv. Urha v Zaklancu. Knezoškof. ordinarijat je poslal 150 gld., da so vsaj lahko začeli s popravo. Na Vrzdencu sta dva posestnika do tal podrla svoji hiši, ker človek ni bil varen življenja v njih. Tudi novo župnišče je mnogo trpelo. Vse poprave so stale nad 200 gld. Horjulskim faranom je dovolila vlada 2170 gld. podpore in 14.240 gld. brezobrestnega posojila. Podporo in posojilo so dovolili:

V Horjulu 47 posestnikom 930 gld. podpore in 3880 gld. posojila; na Ljubgojni 1 posestniku 30 gld. podpore in 3 posestnikom 360 gld. posojila, na Samotorici 3 posestnikom 1180 gld. posojila na Vrzdencu 28 posestnikom 670 gld. podpore in 5820 gld. posojila; v Zaklancu 2 posestnikoma 320 gld. podpore in 10 posestnikom 1930 gld. posojila; v Podolnici 16 posestnikom 220 gld. podpore in 1070 gld. posojila.

V celi občini horjulski, ki je večja od fare, so dobili podpore 2290 gld. in okoli 23.000 gld. brezobrestnega posojila. — Zaklanški kovač Vrhovec je prosil podpore, ker je bila njegova hišica čisto razrušena. C. kr. okr. glavarstvo je ukazalo ceniti škodo in izročiti popravo domačemu zidarskemu mojstru, ki je prevzel delo za 300 gld. To svoto je plačalo glavarstvo po dokončani prezidavi. Kovač je imel navrh še dobiček, ker je sam napravil vsa v njegovo stroko spadajoča dela. — Zadnji potresi so bili 1. jul. 1895

ob 10. uri 30 m. zvečer, 29. avg. ob 4. uri zjutraj, 2. sept. ob 11. uri zvečer in 8. oktobra ob 12. uri 10 m. po noči.

Za promet služite faranom dve okrajni cesti. Prva vodi z Vrzdencu skozi Horjul, Zaklanec in Podolnico po Grabnu na Dobrovo. Izprva je bila okrajna cesta samo do vrzdenškega studenca. Sedaj je sprejet med okrajne ceste še del pota, ki sega do razpotja, kjer se odloči cesta v Št. Jošt. To okrajno cesto so l. 1895. malo popravili. Preje je bila od Horjula dalje tako ozka, da je pokrtil že en voz vso cesto. Sedaj je vsaj v tem oziru popravljena in razširjena. Cestni odbor je začel priganjati posestnike, da so začeli popisati cesto. — Druga okrajna cesta veže Vrhniko s Horjulom in Polhovim Gradcem. Čez Lesno Brdo precej dobro izpeljana cesta stopi na horjulski svet pri mostu pod Lesnim Brdom. Pri prvi hiši se združi z dobrovsko okrajno cesto do Zaklanca, kjer se odcepi proti severu čez hrib Župnik in v Prosci prestopi na pograbski svet. — O ostalih cestah in stezah je bolje, da molčim.

II.

Statistični opis horjulske fare.

Število stanovnikov je bilo v fari v raznih časih različno. Omeniti moram že sedaj, da je bila večja fara ob svoji ustanovitvi, kot je sedaj. Leta 1789. je obsegala horjulska fara vasi Horjul, Ljubgojno, Vrzdenc, Samotorico, Koreno, Zaklanec, Podolnico in Lesno Brdo. Po zapisniku, katerega je sestavil l. 1811. župnik Matej Wolf, je bilo tedaj v fari 1335 stanovnikov. Posamezne vasi so bile tako-le naseljene:

V vasi Horjul	je bilo	391	prebivalcev:
„ „ Ljubgojna	„ „	81	„
„ „ Vrzdenc	„ „	260	„
„ „ Samotorica	„ „	123	„
„ „ Koreno	„ „	106	„
„ „ Zaklanec	„ „	142	„
„ „ Podolnica	„ „	125	„
„ „ Lesno Brdo	„ „	107	„

Župnik Matej Wolf je odstopil l. 1811. s škofijskim dovoljenjem soseske Vrzdenc, Samotorico in Koreno pograbski fari, Lesno Brdo pa vrhniški. Župnik Veriti je dobil l. 1812 nazaj soseski Samotorico in Vrzdenc. Soseski Koreno in Lesno Brdo ste pa ostali vsled škofijskega odloka z dné 26. novembra 1812 pri Polhovem Gradcu, oziroma pri Vrhniku. Število faranov se je vsled tega znižalo za 213 oseb. Naslednje številke nam kažejo, kako se je množilo število stanovnikov ob raznih štetjih:

Leta 1812.	je bilo v horjulski fari	1100 duš;
.. 1821. ¹⁾	.. .. .	.. 1135 ..
.. 1831. ²⁾	.. .. .	.. 1341 ..
.. 1838. ³⁾	.. .. .	.. 1329 ..
.. 1848.	.. .. .	.. 1452 ..
.. 1856.	.. .. .	.. 1421 ..
.. 1867.	.. .. .	.. 1494 ..
.. 1880.	.. .. .	.. 1410 ..
.. 1890.	.. .. .	.. 1532 ..

Ohranjeni zapiski v knjigah „Status animarum“ (I—III) nam povedó, koliko prebivalcev je štela vsaka vas v letih 1838, 1848, 1856, 1867, 1880 in 1890. Za število hiš imamo poročila iz let 1840.⁴⁾ 1867, 1880 in 1890. Nastopni tabeli nam bodete pojasnili naraščaj tekom zadnjih 60 let:

I.

Imena vasij	Število prebivalcev v letih:					
	1838	1848	1856	1867	1880	1890
Horjul	451	499	487	535	535	538
Ljubgojna	81	96	106	104	98	116
Vrzdencec	342	348	338	368	331	430
Zaklanec	167	207	200	201	180	176
Podolnica	165	187	193	189	165	193
Samotorica	123	115	97	97	101	79
Skupaj	1329	1452	1421	1494	1410	1532

II.

Imena vasij	Število hiš v letih:				
	1840	1867	1880	1890	1895
Horjul	65	71	81	90	93
Ljubgojna	15	15	16	17	17
Vrzdencec	48	50	55	56	60
Zaklanec	26	28	30	31	32
Podolnica	27	27	28	29	29
Samotorica	16	12	13	12	13
Skupaj	197	203	223	235	244

Število faranov počasi narašča. Poljedelstvo namreč ne more preživiti večjega naraščaja. Zato se mnogo domačinov oprime rokodelstva, ter gre z doma za kruhom. Gledé Samotorice je treba pripomniti, da spadajo pod horjulsko faro samo hiše št. 4—12, 14, 16, 21 in 23. Dve koči (št. 8 in 21) sta prazni.

Rojstno matico je začel spisovati že prvi vrzdenški beneficijar l. 1733. Poročne in mrtvaške matice so si omislili l. 1787, po ustanovitvi samostojne lokalije na Vrzdencu. Ko je prenehala l. 1789, vrzdenška lokalija, je horjulski župnik kar nadaljeval matice. Od l. 1787.

¹⁾ Primerjaj Diözes von Laibach, 1821.

²⁾ Primerjaj Catalogus cleri, aa. 1831.

³⁾ Status animarum.

⁴⁾ Compend. descr. par. Horjul.

nadalje so vse matice pravilno spisane. Matice so pisali v nemškem jeziku. Župnik Veriti je rabil latinski jezik do konca l. 1836. Potem so se župniki posluževali nemščine. Leta 1878, si je omislil g. župnik slovenske mrliške bukve in l. 1896, tudi slovensko krstno knjigo.

Iz farnih matic podam podroben pregled rojenih, umrlih, poročenih in birmanih. Da bode vse jednako izpeljano, se začno prve tri tabele z l. 1787. Tabela krščenih otrok med l. 1733 in 1787 hočem navesti pri zgodovini vrzdenškega beneficija.

A.

R o j e n i h j e b i l o :

v letu	dečkov	deklc	skupaj	v letu	dečkov	deklc	skupaj	v letu	dečkov	deklc	skupaj
1788	16	23	39	1825	23	21	44	1862	18	20	38
1789	15	22	37	1826	25	23	48	1863	17	22	39
1790	32	28	60	1827	15	19	34	1864	26	20	46
1791	28	30	58	1828	19	25	44	1865	23	24	47
1792	27	26	53	1829	27	18	45	1866	21	22	43
1793	29	33	62	1830	17	15	32	1867	17	20	37
1794	27	19	46	1831	12	20	32	1868	22	20	42
1795	29	19	48	1832	23	21	44	1869	30	15	45
1796	31	30	61	1833	20	19	39	1870	23	24	47
1797	25	25	50	1834	21	12	33	1871	28	24	52
1798	24	22	46	1835	36	19	55	1872	25	18	43
1799	29	25	54	1836	24	15	39	1873	28	27	55
1800	28	14	42	1837	21	18	39	1874	31	26	57
1801	22	24	46	1838	29	29	58	1875	32	26	58
1802	20	32	52	1839	20	24	44	1876	26	31	57
1803	28	21	49	1840	25	27	52	1877	30	25	55
1804	18	29	47	1841	22	30	52	1878	36	33	69
1805	27	22	49	1842	20	26	46	1879	27	19	46
1806	27	22	49	1843	20	31	51	1880	36	29	65
1807	25	26	51	1844	26	33	59	1881	28	29	57
1808	31	26	57	1845	22	18	40	1882	30	36	66
1809	19	32	51	1846	33	24	57	1883	33	25	58
1810	26	40	66	1847	27	32	59	1884	27	30	57
1811	34	32	66	1848	23	22	45	1885	39	28	67
1812	13	31	44	1849	37	27	64	1886	37	36	73
1813	32	31	63	1850	23	27	50	1887	25	34	59
1814	21	20	41	1851	21	17	38	1888	31	37	68
1815	23	30	53	1852	22	28	50	1889	39	37	76
1816	24	17	41	1853	21	30	51	1890	25	22	47
1817	18	14	32	1854	15	19	34	1891	35	26	61
1818	20	15	35	1855	21	14	35	1892	27	31	58
1819	27	18	45	1856	22	20	42	1893	35	32	67
1820	29	20	49	1857	22	19	41	1894	24	21	45
1821	20	19	39	1858	19	19	38	1895	29	27	56
1822	25	24	49	1859	18	20	38	1896	20	26	46
1823	24	18	42	1860	18	16	34				

Število nezakonskih otrok je v tekočem stoletju večje, kot je bilo v preteklem. To zakrivi bližina

glavnega mesta in slaba odgoja. Od l. 1733. do l. 1800. je bilo krščenih na Vrzdencu, oziroma v Horjulu 28 nezakonskih otrok, a od l. 1800. do l. 1895. že 175. Največ nezakonskih otrok (36) je bilo rojenih v horjulski fari med l. 1837 in 1847. Zato je povsem opravičena tožba župnika Veriti-ja¹⁾: „Parochiani Horjulenses sunt omnes catholici . . . . . in moribus non nimis corrupti, tamen deteriores facti, dabuntque progeniem vitiosiorum, quia peccantes in leges immunitatem habent!

Na Lesnem Brdu so imeli pograjski baroni svoj lovski gradič. Med l. 1789 in 1811, dokler je pripadalo Lesno Brdo horjulski župniji, so se rodili Jožefu Antonu baronu Polhograjskemu trije otroci, ki so prejeli zakrament sv. krsta v horjulski farni cerkvi. Dne 28. avgusta 1790 je krstil domači grajski duhovnik g. Edmund Bobek²⁾ hčerko Marijo Avguštino Jožefo Rozalijo. Botra sta bila kmet Janez Prošnik in kmetica Elizabeta Lavriša. — Župnik g. Tomaž Rozman je podelil dne 9. junija 1794 zakrament sv. krsta sinu baronovemu Janezu Antonu Vincenciju Fer. Felicijanu: botrovala sta gostač Martin Puzer in njegova žena Marjeta. Tretje dete, hčerko Klementino (roj. 7. nov. 1797), je prišel krstit ujec Sigfrid grof Gallenberg, stolni kanonik v Ljubljani. Botra sta bila ekscelenca Sigmund grof Gallenberg in grofinja Cecilija Gallenberg, roj. grofica Pozon.

B.

U m r l o j i h j e :											
v letu	moških	žensk	skupaj	starost najsta-rejšega	v letu	moških	žensk	skupaj	starost najsta-rejšega		
1787	17	23	40	78	let	1803	19	17	36	88	let
1788	10	9	19	76	..	1804	15	15	30	68	..
1789	13	27	40	80	..	1805	21	18	39	91	..
1790	26	17	43	86	..	1806	31	29	60	84	..
1791	19	30	49	85	..	1807	30	23	53	80	..
1792	23	24	47	97	..	1808	17	32	49	76	..
1793	41	27	68	75	..	1809	40	33	73	74	..
1794	40	39	79	87	..	1810	18	34	52	79	..
1795	27	29	56	76	..	1811	15	16	31	82	..
1796	23	25	48	69	..	1812	9	20	29	88	..
1797	36	36	72	76	..	1813	16	23	39	90	..
1798	18	23	41	75	..	1814	20	26	46	76	..
1799	20	14	34	76	..	1815	17	13	30	81	..
1800	20	32	52	65	..	1816	12	15	27	79	..
1801	38	23	61	84	..	1817	27	26	53	88	..
1802	26	23	49	68	..	1818	10	11	21	86	..

¹⁾ Compendiosa descr. Par. Horjul.

²⁾ Bivši cistercijenz v samostanu Maria Brunn pri Ke-
stanjevi.

U m r l o j i h j e :											
v letu	moških	žensk	skupaj	starost najsta-rejšega	v letu	moških	žensk	skupaj	starost najsta-rejšega		
1819	10	9	19	76	let	1859	18	25	43	75	let
1820	5	13	18	68	..	1860	12	17	29	81	..
1821	16	12	28	93	..	1861	9	9	18	76	..
1822	6	21	27	88	..	1862	20	11	31	78	..
1823	8	15	23	70	..	1863	12	20	32	82	..
1824	21	22	43	89	..	1864	23	14	37	80	..
1825	17	12	29	82	..	1865	16	17	33	76	..
1826	18	8	26	94	..	1866	12	11	23	81	..
1827	8	19	27	85	..	1867	15	11	26	77	..
1828	11	19	30	75	..	1868	13	9	22	88	..
1829	15	18	33	82	..	1869	12	12	24	79	..
1830	22	16	38	78	..	1870	16	20	36	86	..
1831	12	27	39	74	..	1871	14	13	27	83	..
1832	20	22	42	83	..	1872	12	15	27	77	..
1833	17	14	31	74	..	1873	21	19	40	73	..
1834	18	14	32	80	..	1874	48	45	93	84	..
1835	20	10	30	83	..	1875	18	16	34	80	..
1836	20	21	41	74	..	1876	22	11	33	89	..
1837	32	26	58	82	..	1877	19	18	37	87	..
1838	22	18	40	82	..	1878	15	16	31	86	..
1839	8	8	16	78	..	1879	17	9	26	77	..
1840	20	14	34	85	..	1880	14	18	32	80	..
1841	15	27	42	70	..	1881	13	22	35	82	..
1842	15	15	30	73	..	1882	13	19	32	80	..
1843	30	35	65	84	..	1883	38	28	66	84	..
1844	16	18	34	86	..	1884	18	16	34	75	..
1845	25	21	46	78	..	1885	28	20	48	81	..
1846	20	27	47	78	..	1886	16	20	36	76	..
1847	17	15	32	91	..	1887	26	29	55	79	..
1848	17	14	31	83	..	1888	40	39	79	85	..
1849	24	19	43	74	..	1889	21	26	47	84	..
1850	25	29	54	83	..	1890	18	19	37	84	..
1851	31	25	56	83	..	1891	24	14	38	77	..
1852	29	19	48	76	..	1892	14	15	29	82	..
1853	20	23	43	90	..	1893	19	16	35	82	..
1854	12	14	26	71	..	1893	24	42	66	86	..
1855	23	27	50	76	..	1895	18	19	37	79	..
1856	17	12	29	80	..	1896	24	28	52	89 ¹⁾	..
1857	30	22	52	83	..						
1858	16	13	29	82	..						

V fasiji, katero je sestavil župnik Matej Wolf dne 15. maja 1811, je zapisano, da je živel takrat v horjulski fari 1335 stanovnikov. Ko so odvzeli dve soseski, Koreno in Lesno Brdo, je ostalo l. 1812. še 1172 faranov. Med letom 1813. in l. 1890. je bilo rojenih v horjulski fari 3663 otrok, umrlo je pa v istem času 2880 ljudij. Iz tega je razvidno, da je bilo več rojenih 783 oseb. Če te prištejemo k prvotnemu številu, bi morale živeti v horjulski fari pri zadnjem ljudskem štetju (31. decembra 1890) 1955 oseb brez všteti pri-seljencev. V resnici so našli tedaj v celi fari samo

1532 stanovnikov. Ostalih 423 faranov (21,6% vsega prebivalstva) je šlo z doma.

Nad 70 ljudij je umrlo v l. 1794 (79), 1797 (72), 1809 (73), 1874 (93) in 1888 (79). Več kot 70 otrok se je rodilo samo l. 1886 in 1889. — Najbogatejšo žetev je imela smrt l. 1874. Samo za kozami je umrlo 47 oseb. Dogodilo se je, da so ležali na mrtvaškem odru isti dan trije mrličii.

Tekom let se je ponesrečilo več faranov. Mnogo jih je umrlo vsled padea z drevesa ali druge višave. Leta 1788. je nesrečno padel z drevesa 43letni Martin Vrhovec iz Horjula, hiš. št. 50; leta 1793. se je ubil 23letni Šimen Škof z Vrzdencea, hiš. št. 39. Naslednje leto je padel z drevesa 52letni Jožef Cankar s Samotorice, hiš. št. 16. Leta 1807. je umrl vsled nesrečnega padea Andrej Burjak iz Zaklanca, h. št. 3; star je bil 60 let. V domači hiši je padla in se ubila leta 1823. Jera Šerak, doma v Horjulu, h. št. 15; dosegla je starost 53 let. Devet let kasneje je padel na Samotorici z drevesa in se ubil 16letni Anton Velikovrh. Ista smrt je doletela l. 1836. 59 let starega Gregorja Prebil iz Horjula, hiš. št. 61. Dne 15. januarja 1846 je umrl vsled nesrečnega padea 16letni Jernej Petrovčič z Vrzdencea, h. št. 29. Na podoben način se je ponesrečil leta 1866. Janez Rozman z Vrzdencea h. št. 6, star 29 let. S smreke je padel in umrl 1. avgusta 1866 Tomaž Grdadolnik, star 65 let in doma na Samotorici h. št. 4. Dne 9. oktobra 1893 je padel s strehe in se ubil 37letni gostač Anton Jevc z Vrzdencea h. št. 2. Horjulec Lovrene Koprivec je lezel na kaščo spat. Padel je doli in si zlomil vrat. To se je zgodilo leta 1897. — Zopet drugi so morali umreti, ker se je zvrnilo nanje drevo, ali jih je ubila skala. Tako se je podrlo drevo na 58letnega Jakoba Leben iz Horjula, h. št. 10. Umrl je previden 14. januarja 1846. Hrast se je zvrnil na 33letnega Martina Pivk z Vrzdencea, hiš. št. 27. Umrl je previden 10. septembra 1847. Grozna nesreča se je pripetila 4. aprila 1862. Na Vovčnarski Gorički za Horjulom so lomili delavci kamenje za novo šolsko poslopje. Kar se odtrga skala in pade na glavo 42letnemu Janezu Trček iz Horjula, št. 45. Bil je na mestu mrtev. Drugemu, Antonu Zdešar iz Horjula št. 44, staremu 29 let, je padla na trebuh ter ga smrtno ranila. Šestletno Ivano Čepon iz Horjula h. št. 37 je ubilo hrastovo bruno dne 20. februarja 1872. Mlinsko kolo je umorilo 5letnega Štefana Škof l. 1808. Nekaj faranov je tudi utonilo. L. 1802. so potegnili iz vode 44letnega Jožefa Tomšič, ki je bil doma v Podolnici. Slučajno je utonila 18. maja 1822 poldrugo leto stara Agata Zamejic z Vrzdencea h. št. 41. Jakoba Zdešar iz Zaklanca, starega 29 let, so dobili ljudje v vodi dne 7. januarja 1837. Naslednje leto v novembru je utonil

10letni Valentin Grbec s Samotorice h. št. 5. Pet let kasneje so izvlekli iz vode 66letnega Lovrenca Rojic iz Horjula h. št. 19. Nedavno sta utonila dva otroka, dne 19. oktobra 1891 dveletna Marija Rudolf iz Zaklanca h. št. 1, in 11. marca 1894 petletna Polona Malavašič z Vrzdencea, h. št. 44. — Zmrznila sta v horjulski fari dva človeka, in sicer 20. januarja 1888 mežnarjeva žena Marijana Stanonik s Samotorice, stara 35 let. Pod cesto, ki vodi čez hrib Župnik, so dobili ljudje 29. nov. 1890 Janeza Cankar, 30letnega kočarjevega sina iz Dvora, h. št. 2. — Ogljene sopare so zadušile dne 9. februarja 1848 na Ljubgojni h. št. 13 stanujočo 61letno Marjeto Marinčič. — Tudi konji so ubili nekaj faranov. Dne 4. septembra 1833 je umrl 50letni Martin Fajdiga iz Zaklanca. Konj ga je udaril s kopitom in povzročil njegovo smrt. Isto se je pripetilo Francetu Lušinu iz Horjula, h. št. 37, ki je umrl v septembru 1835. — Trije so bili povoženi, namreč dne 19. junija 1835 Andrej Terček z Ljubgojne hiš. št. 1, star 55 let, dne 15. januarja 1846 Lovrenc Železnik z Vrzdencea h. št. 17, star 19 let, in 8. januarja 1873. l. je umrl povožen 28letni Valentin Kogovšek z Vrzdencea, h. št. 16. — Gad je pičil 9letnega Janeza Bradaško s Samotorice, h. št. 11. Deček je umrl 5. oktobra 1878. — Vsled poboja je umrl tekom časa samo 30letni Martin Fabijan iz Horjula h. št. 57. Ubili so ga v Podolnici dne 14. januarja 1821. Slučajno je bil ubit 17. maja 1836 Tomaž Grabelšek iz Podolnice, h. št. 1, star 25 let. Vsled slučajno prizadete smrtno rane na glavi je umrl 21. junija 1847 na Vrzdencu h. št. 12 Anton Jerin, 67 let star. — Smrt si je poiskala tudi med kolesarji horjulskimi svojo žrtev. Dne 24. avgusta 1896 je trčil zidarski mojster Martin Kogelšek iz Horjula na cesti pri Glincah tako nesrečno ob drugega kolesarja, da je na mestu mrtev obležal. Šestdesetletnemu možu je kri hipoma pridrla iz ust in nosa. Ko so prihiteli ljudje pomagat, je ravno izdihnil svojo dušo.¹⁾

Malo Horjulcev preživi devetdeseto leto. L. 1792. je umrl za starostjo na Vrzdencu hiš. št. 22 Valentin Jereb, star 97 let. Na Korenu (sedaj v pograjski fari) je doživela l. 1808. Barbara Jereb 92 let. Leta 1813. je umrla v Horjulu 90letna Marija Prošnik. 93 let je spolnil leta 1821. Florijan Slovša z Vrzdencea hiš. št. 33. Na Vrzdencu so pokopali l. 1826. Martina Jereb. Umrl je v hiši št. 22, star 94 let. Valentin Pečovnik iz Zaklanca h. št. 5 je umrl 91 let star l. 1847. Šest let kasneje so pokopali na Vrzdencu Andreja Korenčan, ki je tudi spolnil 90. leto. Sedaj že nad štirideset let ni bilo farana, ki bi bil dosegel tako častljivo starost. Pripomniti je treba, da je bil leta 1878 najstarejši izmed Horjulcev

¹⁾ Prim. Slovenec 1896, št. 194, 195 in Domoljub 1896, št. 17.

njihov vč. g. duhovni oče Aleš Jerala, ki je dosegel lepo starost 86 let.

Kolero, ki je razsajala v Horjulu l. 1855., so smatrali ljudje za zasluženo kazen božjo. Janez Volčič popisuje dva dogodka iz leta 1855. v „Šmarnicah Marije Device“, katere je priredil Luka Jeran za leta 1865. Glasita se sledeče:

L. 1855. je po naši ljubi domovini huda morivka — kolera — razsajala in pretresala je tudi zastarana, zaraščena srca. V vasi H.¹⁾ je bilo vse kolikor toliko bolno; več²⁾ jih je tudi pokosila smrtna kosa ter jih naglo naglo postavila pred pravičnega večnega Sodnika. Gospod oče ali pastir te duhovnije³⁾ so tudi zboleli. Sam⁴⁾ sem bil. Sreča velika je bila, da je le po domači vasi bolezen hudo razsajala. Vedno sem se bal, da bi še po drugih vaseh ne začeli bolehati ljudje, in čudno se mi je zdelo, zakaj samo te Bog tako obiskuje. Hodili pa smo na vse kraje s procesijami, prosit milega Boga, da bi vzal od nas to strašno šibo.

Neki popoldan, ko sem kakor vsaki dan celo vas obhodil, nevarno bolne spovedal in potem obhajal, pridem ves zdelan proti večeru domov ter grem k bolnemu gospodu očetu. Pripovedujem, ktere sem vse spet prevedel, in pristavim: Hvala vendar Bogu, da vsaj po drugih vaseh še ni te šibe!

Nekako bridko-milo mi gospod oče pripovedujejo, da Gospod Bog naše vaščane tepe (med drugim tudi zato), ker ne spolnujejo storjene obljube. Se vé, da hitro povprašam, kaj in kako mislijo? Pravijo mi zdaj, ko se je prvokrat pritepla kolera v to dolino, menda 1836. leta? so storili vaščani obljubo: Ako jim Bog prizanese, bodo najeli sv. mašo v hvaležen spomin vsako leto sv. Roka dan. Ene leta so to opravljali, ker pa ni bilo več kolere in jim je bilo nadležno pobiranje za to mašo, so prepustili košček pašnika neki vdovi s pogodbo, da naj ona skrbi za spolnovanje te obljube. Toda ta pašnik so ji kmalu spet vzeli, in se vé, da ona ni bila dolžna plačevati za vaščane. Tako je vse zastalo.

Precej v nedeljo sem jim očital to nezvestobo do Boga in pristavil, da so dolžni, ne le samo obljube spolnovati, ampak tudi gledati, da se opravijo zastale maše. Bog namreč nikogar ne sili, naj dela obljube; kdor jo je pa storil, jo Bog od njega tirja. Tako uči sveto pismo. Saj še pri tem, kar človeku obljubimo, moramo biti mož-beseda. Nekteri so me malo pisano gledali, pa obljuba se je ponovila in vse se je popravilo.

Med tem smo v hudi sili večjidel po vseh bližnjih cerkvah že s procesijami Boga prosili, ter svetnike na

pomoč klicali. Nikoli ne bom pozabil, kako bridko mi je bilo, ko smo šli k sv. Hermagoru in Fortunatu v bližnjo farno, in je, kakor sicer večjidel vsak dan, mrličem zvonilo. Takrat pa sta tudi ležala mož in žena¹⁾ na pokopališču pod slabo lopo, katero smo v naglici zbili in iz vej naredili.

Na sv. Roka dan so gospod oče, ki so bili med tem že ozdraveli, doma maševali, potlej pa v dolgi procesiji gremo iz farne cerkve na božjo pot k Mariji Devici na Dobrovo. Ko smo zmolili vse tri dele svetega roženkranca in tudi odpeli oboje litanije, smo šli bolj po samem in ne več v procesiji. Pa kmalu so se napravile trume, ki so ali molile ali pa v petih litanijah Marijo pomoči prosile. Po dolgi dolini daleč na okrog se je razlegalo naše milo petje na višave proti nebu.

Preden pa smo prišli do romarske cerkve, smo se spet zbrali v dolgo procesijo in pripeli smo k Materi božji, kjer so dosegla verna srca že od davnih časov toliko milosti in dobrot. Šlo nam je gotovo od srca. Veliko solzie je zalivalo spokorna lica, zakaj ko sila pride, se upregajo tudi stari hrasti, mečijo se tudi neukretna srca. Gospod dušni pastir romarske cerkve so nam radi privolili, da smo imeli veliko mašo z blagoslovoma, in zares milo smo k Bogu zdihovali, srčno se Mariji, mogočni nebeški kraljici, priporočevali: in — ne zastoj! — Poživljeni in potrjeni s pobožno molitvijo smo se vrnili proti domu. In od tistega dneva nobeden več ni vnovič zbolel, nobeden več ni umrl za to boleznijo.

Drugi dogodek²⁾ nam pripoveduje smrt nekega rudokopa, ki je tisto leto umrl za kolero v Horjulu:

Bilo je v poletnem času l. 1855., ko je razsajala huda morivka, grozovita kolera po naši ljubi domovini. Bil sem takrat za duhovnega pomočnika v H... fari. Na Šmarjetno nedeljo je prvi³⁾ zbolel za kolero. Med krščanskim naukom sem ga moral iti v naglici prevedet. Za tem, ki je tudi umrl, jih je kmalu več zbolelo in v domači vasi, ki šteje okoli devetdeset hiš, menda ni bilo nobenega človeka, da bi nič ne bil skusil te strašne bolezni. Takrat je bilo, da so na poti proti bližnji fari kopali rudo, od Pečevja tje naprej. Neko popoldne prisopiha mož ter s solznimi očmi hitro pravi, naj hitim, kolikor premorem, ker nekega rudarja⁴⁾ je kolera hudo prijela; težko da bi ga še živega dobil, ker se že malo zavé. Se vé, naglo vzamem sv. olje in tekla sva v jedni sapi čez vas, pod Pečevjem čez griče proti bližnji fari. Po poti pa sem zdihoval k Mariji, nebeški kraljici, naj meni daruje tega bolnika, in to nekako otroče in s

¹⁾ Horjul. — ²⁾ 25. — ³⁾ Aleš Jerala. — ⁴⁾ Janez Volčič.

¹⁾ Jakob in Mina Filipič iz Horjula št. 54, umrla 4. avgusta 1855. — ²⁾ Str. 305. — ³⁾ Janez Korencan iz Horjula, h. št. 16. ⁴⁾ Mihael Trojan iz Dražgoš na Gorenjskem.

tako trdnim zaupanjem, kakor da bi mi tega nikakor ne mogla odreči mogočna Gospa. Mož, ki je z menoj šel, je že komaj dihal, tako sva šla. Ko prideva do rudnika, je bil pri bolniku še nekdo. Prvi pogled je bil na bolnika, ki me, mrliču popolnoma jednak, bridko milo pogleda. Hudo ga je vilo, da si revež ni mogel nič pomagati. Še jedenkrat zdihnem k Mariji, ponovim svojo prošnjo, ogrnem štolo in se vsedem na tla k bolniku, ki je ležal pod tepkovim drevesom. Kolikor je mogel, se je spovedal in dejal sem ga v sv. olje. Ohladilo se mi je srce in vesel sem bil, ker je uslišala Marija mojo otročje-zaupljivo prošnjo. To mi pa sedaj ni bilo več dosti. Saj tudi berač, ako mu radovoljno podariš dar, dobi upanje, in — ne mara — še drugega prosi. Tudi jaz sem tako storil. Povpraševal sem sedaj, kam je zahajal bolnik ob prostem času. Povedali so drugi, ker sam ni mogel, da je prihajal včasih v domačo vas v neko hišo¹⁾ in da ima tam še nekaj svojih rečij. Med tem sem še bolj srčno prosil Marijo, naj mi izprosi še to milost pri svojem milem Jezusu, da bom zamogel tudi obhajati tega bolnika. Težko pa, sem si mislil, bom prišel sem z Bogom, ker bržkone me čaka doma zopet kaka druga pot in gospod oče so tudi zboleli. Rekli so mi pa pričujoči, da bodo peljali z vozom bolnika v farno vas in ako bo de mogoče, ga bomo še z Bogom prevideli. Še bolj srčno zdihujem k Mariji in se ločim od bolnika z opominom, naj tudi on zdihuje k Mariji, ki je pomoč in tolažnica žalostnih, da mu bo izprosila milost, da bo zamogel biti previden s sveto popotnico. Med potjo, domov gredoč, sem večkrat ponovil svojo prošnjo. Moje zaupanje ni bilo zastonj. Zvečer ga pripeljejo v domačo vas. Hitro smo ga prevideli in z Bogom zedinjen je izdihnil svojo dušo, ves udan v voljo nebeškega Očeta.²⁾

C.

Poročenih je bilo:

v letu parov v letu parov v letu parov v letu parov

1787	7	1796	8	1805	15	1814	13
1788	3	1797	15	1806	13	1815	3
1789	11	1798	9	1807	9	1816	5
1790	12	1799	5	1808	10	1817	4
1791	9	1800	12	1809	15	1818	4
1792	7	1801	11	1810	22	1819	8
1793	10	1802	17	1811	11	1820	10
1794	8	1803	7	1812	2	1821	9
1795	17	1804	8	1813	—	1822	4

Poročenih je bilo:

v letu parov v letu parov v letu parov v letu parov

1823	2	1843	15	1863	6	1883	9
1824	2	1844	10	1864	12	1884	11
1825	6	1845	8	1865	6	1885	13
1826	6	1846	10	1866	6	1886	10
1827	7	1847	10	1867	8	1887	11
1828	11	1848	13	1868	5	1888	12
1829	3	1849	9	1869	15	1889	5
1830	6	1850	11	1870	17	1890	8
1831	6	1851	3	1871	7	1891	6
1832	7	1852	5	1872	10	1892	5
1833	6	1853	7	1873	8	1893	7
1834	7	1854	3	1874	13	1894	9
1835	10	1855	8	1875	13	1895	8
1836	6	1856	8	1876	10	1896	10
1837	13	1857	8	1877	14		
1838	10	1858	11	1878	7		
1839	10	1859	7	1879	9		
1840	9	1860	11	1880	6		
1841	11	1861	7	1881	15		
1842	5	1862	5	1882	6		

Včasih so se ženili prav mladi farani. Tako se je poročil l. 1795. Šimen Vrhovec, star 17 let, z 22 letno Mino Janša. Tri leta kasneje je vzel v zakon 28 letni Jurij Kos nevesto Katarino Stanovnik, staro 15 let. 29 letni Gregor Zamejic se je poročil l. 1804. s 16 letno Jero Železnik. Leta 1806. je bila nevesta Helena Sluga stara 14 let in ženin 25 let. Jožef Šušteršič je spolnil 17 let, ko je stopil v zakon l. 1808. z 18 letno Uršulo Lotrič. 16 letni Janez Kucler se je poročil leta 1809. s 24 letno nevesto Heleno Tomšič. Mica Raztresen, rojena l. 1802., se je poročila leta 1818. s 27 letnim Jakobom Merlak. L. 1840. je bil star ženin Blaž Bizjan 17 let, ko se je poročil z 22 letno Mino Šušteršič. Tudi Anton Dolenc se je oženil l. 1841. z Mico Lešnjak, ki je že spolnila osemindvajseto leto, dočim je bil ženin star šele 17 let. Nevesta Primoža Žvokelj, ki se je poročil l. 1877., je bila 19 let mlajša. Stara je bila šele 16 let.

Nasprotno si tudi stari vdovci radi poiščejo mlade neveste. L. 1790. se je oženil 60 letni Anton Brdnic s 25 letno Nežo Samotorčan. Andrej Čepon, vdovec s šestimi križi je vzel v zakon l. 1801. Elizabeto Zamejic, staro 25 let. Martin Grampovčan, star 49 let, se je poročil l. 1820. z Marijo Gabrovšek. Še bolj nenavadna je bila leta 1793. poroka 24 letnega Matevža Zorc z 49 letno vdovo Nežo Grabeljšek.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebina. *Zgodovina horjulske fare.*
(Nadaljevanje.)

¹⁾ V Horjulu h. št. 64. — ²⁾ Umrl je 8. avgusta l. 1855.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••—

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca maja 1898.

Številka 46.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

L. 1813. ni bilo nobene poroke. Največ (22) jih je bilo l. 1810. in kasneje med l. 1869. in 1877.

Poročne knjige so tri. Prvi dve sta pisani v nemškem jeziku, le župnik Veriti je pisal matrike v latinskem jeziku, dokler ni ukazala l. 1836. vlada, da morajo pisati župniki matice v nemškem jeziku. Tretja poročna knjiga je slovenska. — *Oklicne knjige* so tri ohranjene. Župniki Veriti, Arnol in Jerala so rabili latinski jezik. Župnik Franc Dolinar je vpeljal slovenščino l. 1879.

D.

Do l. 1882. niso zapisavali v Horjulu otrok, ki so prejeli zakrament svete birme. Iz zapisnika pokojnega knezoškofa Antona Alojzija posnamem število otrok horjulskih, ki so bili birmani v Horjulu ali v sosednjih farah.

Dné 20. maja 1825 so podelili mil. knezoškof zakrament sv. birme 76 horjulskim birmancem, in sicer v domači farni cerkvi.

Dné 4. julija 1830 je bila birma v Polhovem Gradcu. Prišlo je tudi 92 horjulskih birmancev. K sv. birmi na Dobrovi, dné 22. maja 1834, je prišlo 60 horjulskih otrok. Dné 26. julija 1835 je bilo v Polhovem Gradcu birmovanih 32 Horjulcev. Šest let kasneje, dné 26. julija 1841, so prišli knezoškof zopet v Horjul. Birmovali so 48 otrok iz horjulske, 163 iz pograjske, 78 iz Št. Joške fare, 23 s Črnega Vrha in dva tuja birmanca. — Na Vrhniki je bilo dné 5. junija 1847 birmovanih tudi 56

horjulskih otrok, dné 6. julija 1851 v Polhovem Gradcu 104, dné 2. junija 1853 na Vrhniki 68, in dné 14. junija 1857 zopet v Polhovem Gradcu 119 horjulskih birmancev.

Knezoškof Jernej so posvetili 6. julija 1862 prenovljeno cerkev in veliki oltar. Takrat so podelili zakrament sv. birme 202 birmancema. Potem ni nobenih poročil do leta 1882. Knjiga „*Liber Confirmatorum*“ nam poroča, koliko v Horjulu všolanih otrok je prejelo zakrament sv. birme počenši z l. 1882.

„Slovensko ljudstvo — verno ljudstvo“ — so rekli papež Pij IX. blagega spomina kranjskemu duhovniku, ko jim je povedal pri avdijenci, da je Slovenec. „Slovensko ljudstvo — verno ljudstvo!“ sem si mislil¹⁾, ko sem videl, s kakšnim veseljem in kako častitljivo so sprejeli horjulski duhovnjani svojega višjega Pastirja, ko so prišli 22. maja podelit zakrament sv. birme njih otročičem. Le poskušali so se vsi — otroci in odraščeni — med seboj, kako bi lepše razodeli milostljivemu knezoškofu svojo udanost in spoštovanje. Že več dnij poprej so se delale priprave; možje so postavljali slavoloke — bilo jih je sedem postavljenih na raznih krajih med velikanskimi mlaji —, žene so jih kinčale z mnogobrojnimi zastavami, dekleta so pletla vence, fantje so se preskrbeli s smodnikom (rekel bi, bilo je skoraj preveč streljanja) in otroci so nabirali evetlie za šopke, da so ž njimi v rokah sprejeli svojega višjega Pastirja.

¹⁾ Dopis v Zgodnji Danici l. 1882.

Že precej pri prihodu v duhovnijo je pričakovala neštevila množica milostljivega knezoškofa v Zaklancu pred slavolokom, ki je imel napis:

„Zdravi došli v duhovnijo!
Naša srca Vas želijo!“

da klečé prejme škofov blagoslov. Od visokih vrat, ki so bile pri mestu pred horjulsko vasjo napravljene iz smrečja in z zastavami in venci bogato okinčane, je drevored iz malih smrečie (bilo jih je čez tristo postavljenih na obeh straneh ceste) kazal pot do farovža, pred katerim je bil na slavoloku napis:

„Ave Noster Optime
Pater et Episcopo!“

V sredi vasi so stala druga vrata z napisom:

„Prisrčno bodite pozdravljeni, milostljivi gospod knezoškof!
Hvaljen bodi, kateri pride v imenu Gospodovem!“

in na drugi strani:

„To je dan, ktereга je Gospod naredil:
Veselimo se in radujmo se v njem!“

Ob koncu vasi, ko se pride že blizo do cerkve, sta bila postavljena zopet dva slavoloka, na katerih so se brale besede:

„Božji nam nosite mir Slavljen naš višji Pastir!“ in
„Horjulci tukaj se zberimo, In prihod Škofov počastimo!“

Od teh slavolokov do duhovske hiše je bila pod šolsko zastavo v dve vrsti razstavljena birmska mladina, najprej dečki s hrastovimi vejicami v rokah (naj bi jim bile podoba potrjenja v veri in moči sv. Duha), potem deklice s cvetličnimi šopki (cvetlice naj bi jih spominjale različnih čednosti, kakor ponižnosti, nedolžnosti, goreče ljubezni do Boga i. t. d.). Škof, v gledavši toliko zbranega ljudstva, so tu iz kočije stopili, ter birmance in birmanke, za katerimi so klečali njih botri in botre, gredoč po sredi med njimi blagoslovili.

Iz duhovske hiše so se po kratkem oddihljeju podali v cerkev, kjer je bila nad cerkvenimi vratmi pod škofovim grbom napisana prošnja:

„Blagoslovi, Pastir Viši!
Svojo čedo v Božji hiši!“

Po opravljeni sv. maši so milostljivi gospod knezoškof vsled papeževega pooblastenja podelili popolni odpustek nad 200 vernikom, ki so tisti dan prejeli sveto obhajilo. Potem je sledilo izpraševanje otrok iz krščanskega nauka. O pač ginljiv, pa tudi častljiv prizor, videti škofa med nedolžno mladino! V začetku so otroci, ko so videli pred seboj apostolskega naslednika v pontifikalni opravi, bili nekako plašni. Ali kmalu so dobili pogum, ko so videli, kako prijazno in ljubeznjivo škof z njimi govori, ter so odgovarjali glasno in brez vse bojzljivosti. In ko so škof bili prisiljeni prenehati z izpraševanjem — čas je namreč le prehitro tek — se je marsikateremu otroku brala žalost na obrazu, da ga ni zadela čast biti vprašanemu od višjega Pastirja. To so milostljivi knez tudi sami zapazili, zato

so rekli otrokom, predno so jih zapustili: „Vidim vam že na obrazu, da bi bili vsi radi vprašani; pa ni mogoče, ker čas poteka!“ Podelili so potem otrokom zakrament sv. birme 402 po številu. Vrnivši se v farovž so prijazno sprejeli ključarje in srenjske odbornike, ki so se jim prišli zahvalit za milost in dobroto, katero so ravno kar izkazali duhovniji. In ko so popoldne med slovesnim streljanjem in zvonjenjem odhajali, so jih spremljevale vroče želje, da bi nam ohranil dobrotljivi Bog še mnogo let ljubljeneга višjega Pastirja.

Od 1. 1882. do 1. 1896. je prejelo zakrament svete birme:

K d a j ?	K j e ?	Dečkov	Deklic	Skupaj
22. maja 1882	v cerkvi sv. Marjete v Horjulu . . .	166	135	301
30. junija 1885	v cerkvi sv. Pavla na Vrhniki . . .	10	7	17
13. „ 1886	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	—	1	1
30. maja 1887	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	—	3	3
21. „ 1888	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	—	1	1
1. avg. 1889	v cerkvi sv. Marjete v Horjulu . . .	132	131	263
25. maja 1890	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	—	1	1
13. sept. 1891	v cerkvi sv. Brikejja v Podlipi . . .	—	1	1
5. junija 1892	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	2	—	2
22. maja 1893	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	3	1	4
13. „ 1894	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	2	2	4
2. junija 1895	v stolni cerkvi v Ljubljani . . .	3	1	4
25. avg. 1895	v cerkvi sv. Pavla na Vrhniki . . .	58	59	117
2. „ 1896	v cerkvi rojstva M.D. v Polh. Gradcu .	25	14	39

III.

Gospodarske razmere v horjulski fari.

Horjul ska občina je precej večja od fare same. Obsega namreč tri davčne občine Horjul, Vrzdene c in Za k l a n e c. V davčni občini horjulski so vasi Horjul, Ljubgojna in Koreno; zadnja vas spada sedaj pod pograjsko faro. Svet vrzdenške davčne občine je razdeljen med vasi Samotorica in Vrzdene c. Vas Samotorica je

razdeljena med tri fare: večji del je pri horjulski fari, manjši pa spada pod Polhov Gradec, oziroma pod Št. Jošt. V tretji davčni občini, ki obsega vasi Zaklanec, Podolnico in Lesno Brdo, leži Lesno Brdo že na vrhniškem svetu. Cela horjulska občina meri 4781 oralov 922 štirjaških sežnjev. Posamezne davčne občine so različne z ozirom na velikost:

Davčna občina Horjul zavzema prostor 1082 oralov 1466 □ sežnjev; davčna občina Vrzdeneec zavzema prostor 1920 oralov 150 □ sežnjev; davčna občina Zaklanec zavzema prostor 1178 oralov 906 □ sežnjev;

O horjulski občini hočemo samo tedaj govoriti kedar bodo v zvezi zadeve horjulske fare z onimi horjulske občine.

Na vprašanje, kakošen je položaj horjulskih faranov v gmotnem oziru, moramo naravnost priznati, da niso ugodne vse razmere v horjulski fari. Svet je preveč razkosan med veliko številu stanovnikov. Bogatinov ni v fari. Kmetij je pet v fari in sicer Kovačeva v Horjulu, dvojna Rozmanova na Vrzdencu, Tomincova in Grdadolnikova na Samotorici. Tri četrte zemljišča imata dva posestnika, jeden v Horjulu drugi na Ljubgojni. Ostali so polzemljaki, četrtnjaki in podružniki. Poslednji (tudi tretjinarji ali bajtarji imenovani) imajo manj sveta kot četrtnjaki. Odkod prihaja njihovo ime „tretjinar“, je neznano. Nekateri so trdili, da so dobili po trije podružniki pri razdelitvi občinskega sveta tak delež, kakoršnega so dobili štirje četrtnjaki. To razlaganje ni verjetno, ker drugi pripovedujejo, da so razdelili občinske pašnike po številu živine, katero je pošiljal vsak posestnik na te pašnike. Sedaj se bavijo Horjulci večjidel s poljedelstvom, živinorejo in sadjerejo. Predno je stekla južna železnica iz Ljubljane v Trst, so imeli tudi zaslužek pri vozarjenju. Toda le preveč voznikov se je privadilo dobremu življenju in marsikdo je imel izgubo. Doma ni bilo pravega gospodarja, ki bi vodil delo. Kakor hitro je pritisnila nesreča pri živini ali slaba letina, takoj je šlo vse rakovo pot. Samo v Horjulu so prodali upniki dve zemljišči, ker sta gospodarja vse zavozila.

Druga, še hujša šiba za horjulsko faro je bilo nezmerno žganjepitje in zapravljivost, ki je zavladata med njimi. Šestnajst različno velikih posestev (v Horjulu 9, na Vrzdencu 5, v Zaklancu 2) je ugonobilo nesrečno žganje. Vsaj toliko gospodarjev je moralo prodati nekaj zemljišča, da so plačali žganjarske dolgove. Okolu l. 1850. se je ta strupena pijača tako priljubila Horjulcem, da se je niso branile niti ženske. Da bi odvrnil ljudi od te škodljive pijače, je spisal po raznih virih kapelan Janez Volčič knjižico „Žganju slovo!

v o j s k o!“ Zgledov mu ni bilo treba iskati po raznih časnikih, ker je kar v Horjulu dobil dovolj pripravnih. Ljudje so brali to knjižico in tudi uganili domače osebe, katere so bile popisane. Bolj kakor ta spis je predramila Horjulce revščina, ki jim je bila za petami. Ta jih je prisilila, da so začeli počasi opuščati žganje. Okolu l. 1870. ni bilo v Horjulu nobene žganjarije. Takrat so se pa seznanili Horjulci z zloglasnim „jerušem“. Za 4 novce je bilo $\frac{1}{4}$ l. te pijače in kedor je spil dve merici, jo je že čutil. Kako vablivo za strastne horjulske žganjarje!

Strastnim žganjarjem so kmalu začela propadati posestva. Zapravljivci so segli najpreje po lesu; iztrebili so gozde. Vse so znosili h krčmarju, ki se ni branil plačila v blagu. Za gozdi je prišla na vrsto živina in potem tudi nepremičnina. Gospodarji so iskali posojila pri varčnih sosedih. Ko ti niso imeli denarja, da bi ga posodili, pomagala jim je iz zadrege vrhniška posojilnica. Zahtevala je 7% obresti in potem je dovolila posojila navadno na menjico. Če ni dolžnik plačal menjice, mu je posojilnica zarubila in prodala posestvo. Tako so zgubili zapravljivci še domačo rojstno hišo. Mnogo posestnikov je trpelo škodo, ker so bili drugim za poroke. Menjice so tlačile posestnike do ustanovitve mestne hranilnice v Ljubljani. Takrat so znižali na Vrhniki obresti na 6%. S tem je bilo zadolženim posestnikom vsaj nekoliko pomagano. Toda Horjulci s tem niso bili zadovoljni. L. 1894. je sprožil horjulski posestnik Ivan Stanovnik misel, naj ustanove Horjulci lastno posojilnico. Kmalu je dobil za svoj nasvet zadostno število podjetnih mož. Bogati Vrhničani so se posmehovali Horjulcem in prerokovali, da bodo še to izgubili, kar imajo nezadolženega. Na to niso mislili, kako kmalu jim bo vzela nova posojilnica vse horjulske dolžnike. Pravila je podpisal odbor l. okt. l. 1894. Podpise so legalizovali 8. okt. in 16. okt. je bila registrirana nova posojilnica pri deželnem sodišču v Ljubljani pod imenom: „Hranilnica in posojilnica v Horjulu, registrirana za druga z neomejeno zavezo.“ Poslovati je začela ta posojilnica 2. decembra 1894. Zadrugi so takoj prvi mesec vložili prošnje za 9000 gl. posojila. Posojilnica je uravnana po Raiffeisenovem sestavu in obrestuje vloge s $4\frac{1}{2}\%$, za posojila pa zahteva $5\frac{1}{2}\%$ obresti. Vsak dolžnik sme v poljubnih zneskih in v poljubnem času poravnati svoj dolg. Kranjska hranilnica je darovala za ustanovne stroške 100 gl. in naklonila za 5 let 1500 gl. brezobrestnega posojila. Do konca l. 1895 je pristopilo vže 99 zadrugi. Prometa je bilo 59.559 gl. 26 kr. in sicer sprejemkov za 31.021 gl. 86 kr., izdatkov pa 28.537 gl. 40 kr. Takoj prvo leto se je

dovolilo 89 zadružnikom 138 posojil za 24.140 gld. 64 kr. Vrnili so zadružniki v istem času 2199 gld. 63 kr. Horjulska hranilnica je vidno napredovala. Število zadružnikov je naraslo koncem l. 1896. na 158 in do 30. nov. 1897 na 212. Izstopilo je 12 zadružnikov tekom 3 let. — Posojilo se je 439 krat 50.637 gld. in vrnilo 16.000 gld. Toraj so posodili tekom časa nad 66.000 gld. — Prometa je imela posojilnica koncem l. 1896. za 81.521 gld. 53 kr. in do 30. nov. 1897 za 95.422 gld. 38 kr. Sprejemkov je bilo l. 1896. za 41.169 gld. 43 kr. in izdatkov za 40.352 gld. 10 kr.; do 30. novembra 1897 pa 49.730 gld. 03 kr., oziroma 45.692 gld. 35 kr. — Dobička je sedaj v rezervnem zakladu 429 gld. 41 kr. — Hranilnih vlog je bilo koncem l. 1896. za 34.352 gld. 65 kr., v l. 1897. pa do 30. novembra novih za 16.812 gld. 42 kr. — Iz teh številk lahko vsakdo posname, koliko dobička ima horjulska fara od domače hranilnice. Vsak dolžnik plačuje sedaj manjše obresti in dobiček, ki ostane koncem leta, ostane v rezervnem zakladu in ne v žepu tujih upnikov.

Preobilno žganjepitje je skrajno omejila novoustanovljena horjulska kmetijska zadruga s ceno prodaje vina. Dne 25. marca 1897 je bil rojstni dan horjulske kmetijske zadruge. Njen ustanovitelj je vč. g. župnik Peter Bohinjec. — Do 30. nov. 1897 toraj tekom 8 mesecev je kupila zadruga blaga za okroglih 27.000 gld., vmes 7 vagonov fižola in 5 koruze. To blago je poslala v Trst. Prodali so v zadrugi za 22.000 gld. Sedaj šteje 226 zadružnikov in ima že lastno hišo.

Polje, kolikor je rodovitnega, daje potrebnega živeža za dom. Preje so veliko pridelkov pokupili branjevci, ter jih potem prodali v Ljubljani. Sedaj je za prekupeca domača kmetijska zadruga. Posebno dobrega sveta nimajo Horjuleci, ker plačuje cela občina¹⁾ samo 2938 gld. 55 $\frac{1}{2}$ kr. direktnega davka. Če odštejemo one, ki ne spadajo v horjulsko faro, ostane faranom 2426 gld. 20 $\frac{1}{2}$ kr. letnega direktnega davka. L. 1896 je volilo pri občinskih volitvah v I. razredu 31 volilcev, ki plačujejo 981 gld. 95 $\frac{1}{2}$ kr. direktnega davka; v II. razredu je bilo 63 volilcev z 980 gld. 53 kr. davka in v III. razredu 182 volilcev z 976 gld. 02 kr. davka. V prvem razredu volijo brez ozira na visokost davka vč. g. župnik, vč. g. kapelan, g. učitelj in umirovljeni c. kr. stotnik, g. Jakob Čuden, ki stalno biva v Horjulu, h. št. 15. — Častnih občanov imajo Horjuleci šest: prevzv. gosp. knez in nadškof dr. Jakob Missia;

preč. g. stolni kanonik Andrej Zamejic; visokorodni g. baron Andrej Winkler, c. kr. dež. predsednik v p.; bl. gosp. Janez Mahkot, c. kr. vladni svetnik v p.; bl. g. Jožef Gorup, veleposestnik na Reki. Najnovejšemu častnemu občanu, vč. g. ribniškemu dekanu Frančišku Dolinarju je izročil občinski zastop diploma dne 10. nov. 1896.

Glavni vir dohodka je Horjulcem živinoreja in sadjereja. Polje jim daje malo dobička, ker je preveč sveta močvirnatega. Travniki dajo večidel konjsko krmo. Zato se Horjuleci že več let pridno bavijo s konjerejo. V Horjulu je že dobrih 20 let postaja za ces. kr. žrebčarijo. Vsako leto prideta v Horjul dva vojaka z dvema žrebcema in ostaneta v vasi od 1. marca do 1. julija. — Goveja živina ni ravno najboljše vrste, ker je krma preslaba. Prinaša pa vsejedno zaslužen dobiček skrbnim gospodarjem. — Svinjereja je precej razširjena in bi še bolj napredovala, če bi pazili ljudje na snago. Toda le preveč ljudij misli, da škoduje ščetinearjem čista voda. L. 1896. je pocepalo za rudečico več prašičev v Podolnici in Zaklancu.

Za sadjerejo so Horjuleci zelo vneti. Dobro vedó, da obilno povrne izkazano skrb sadno drevo. Ljubljana ni daleč in branjevci se kar trgajo za lepo sadje. Ta dobiček, ki je takorekoč na ponudbo vsakemu gospodarju, če le stegne roko po njem, je spodbudil tudi horjulske farane, da so začeli skrbeti za sadno drevje. Stara, izkoriščena drevesa so polagoma zamenili z novimi požlahtnjenimi. Marsikdo je nasadil na svojem travniku drevesca, ki bodo čez malo let obilno povrnila neznatne stroške in zamudo časa. Nekaj drevese dobé farani iz šolske drevesnice, večino pa od c. kr. kmetijske družbe, ki ima že od l. 1891 svojo podružnico v Horjulu. — Kras vsem vrtom je gotovo farovski vrt, ki je zasajen s samim žlahtnim drevjem. Trinajst let so se trudili z njim gosp. župnik Franc Dolinar, in l. 1896. je prvič pokazal, koliko premore. Še mlado drevje je obrodilo toliko sadja, da je bilo vredno nad 80 gld. — C. kr. kmetijska družba tudi skuša povzdigniti sadjerejo na Kranjskem. Na njeno priporočilo je dovolilo ministerstvo za poljedelstvo potrebno svoto, da se je postavila l. 1893. v Horjulu ameriška sušilnica za sadje. Brez vsakega dima se posuši v nji tekom 24 ur 10 mernikov sadja. L. 1896. je poslalo ministerstvo še eno sušilnico po Cazenillevem sestavu, da jo poskusijo. Ta je še pripravnejša. V istem času, a z manjšim trudom, se posuši v nji 30 do 40 mernikov sadja. Horjulska kmetijska podružnica je nadalje naročila čistilnico za žito in travniško brano.

¹⁾ Prim. Pregled volilcev za občinske volitve l. 1890.

Z gozdom se horjulski posestniki ne morejo ponašati. Malokteri ima v svojem gozdu toliko smrek in drugih dreves, da bi mu zadostovala za napravo novega gospodarskega poslopja. Kaj je iztrebilo gozde, smo že zgoraj omenili. — Upati pa smemo, da napočijo boljši časi za Horjulce, če ostanejo zvesti svojim dobrim sklepom.

Predno spregovorimo o obrtniji v horjulski fari, poglejmo, kaj pove Valvazor¹⁾ o Horjulu. Ob njegovem času je živelo v Horjulu veliko pečarjev in lončarjev, ker daje močvirnata zemlja izvrstno glino. Še sedaj pripovedujejo starejši farani, da je bilo v okolici horjulski mnogo lončarjev. S časom so ljudje opustili to obrt: sedaj²⁾ je v Horjulu samo en lončar in pečar. Opekarjev je 36, ki hodijo delat na Vrhniko in na Lesno Brdo. Največ je zidarjev v horjulski fari. V Zaklancu stanuje 5 zidarjev, v Horjulu 40, na Ljubgojni 3 in na Vrzdencu 11; toraj vseh skupaj je 59. Kamenoseka sta dva. Čevljarjev imajo horjulski farani 8, krojače 4, šivilj 14, mizarjev 9, tesarjev 14, kolarje 3, sedlarje 4, kovačev 5 in 2 ključavničarja. Nadalje je 5 sodarjev, 2 podobarja, 2 strojarja, en krznar, en barvar, 8 tkalcev in 16 strešnih krovcev. Mlinarjev je v fari 7 in en žagar. Živino koljeta 2 mesarja in več klavcev: če pa pogine, jo spravi zaklanški konjederec. S pijačo preskrbujejo farane 4 krčmarji (sedaj tudi zadruga svoje zadružnike) in 3 žganjarije; mešano blago in kramo prodajajo za domačo potrebo 4 trgovci in kramarji. Kedor hoče kaj posebnega dobiti, mu to preskrbé branjevke, katerih hodi 8 vsak teden dvakrat v Ljubljano. Tobakarje zaklada 5 tobakarnic. Na cesto pazi en cestar, ki ima vedno preveč dela.

Ker so na Dobrovi vsako leto trije sejmi, na Vrhniko pa menda osem, ne dovoli deželni zbor Horjulcem lastnih sejmov. Pošto imajo od 16. febr. 1885. Izprva je hodil poštni sel štirikrat v tednu na Vrhniko. Dne 21. oktobra 1893 je začel voziti poštni voz med Vrhniko in Horjulom. Voznina znaša za osebo 25 kr. S pošto je združena tudi biralnica poštne hranilnice.

Pravne razmere. Nekdaj, dokler je bila še tlaka in desetina, so bili podložni farani raznim gosposčinam. Za posamezne hiše najboljše zvemo iz rojstne knjige njihovo odvisnost. L. 1770. je zapovedala vlada, da se mora zapisati v krstno knjigo tudi rojstni kraj novorojenega otroka. Vrzdenski beneficijat je celih

12 let natančno zapisoval ne le rojstno hišo, marveč tudi gosposko, kateri je podložen oče novorojenčev. Iz teh zapiskov posnamemo, da so bili podložni:

a) baronu v Polhovem Gradcu iz Horjula posestniki h. št. 1—4, 8—13, 15—28, 30—33, 35—54, 57, 58, 60, 61; z Vrzdencu h. št. 1, 3—13, 17, 18, 20, 22, 27—47; z Ljubgojne h. št. 1—4, 6—12; s Samotorice h. št. 1, 5—7, 9, 11, 12, 14—16, 18; iz Zaklanca lastnik hiše št. 8;

b) jezuitskemu kolegiju v Ljubljani iz Horjula h. št. 34; iz Zaklanca h. št. 1, 2, 12—14; z Ljubgojne h. št. 5;

c) farni cerkvi v Št. Vidu nad Ljubljano iz Horjula h. št. 29; na Vrzdencu h. št. 23, 25, 26;

d) župniku pograbskemu iz Horjula h. št. 14, 56; z Vrzdencu h. št. 15; s Samotorice h. št. 10; iz Zaklanca h. št. 3;

e) mestnemu magistratu v Ljubljani v Horjulu h. št. 5 in 6.

Za ostale hiše je neznana njihova odvisnost, ker ni bilo na ponudbo drugih boljših zapisnikov. Podolničani so nosili otroke v Polhov Gradec k sv. krstu, ker zanje ni bilo mnogo dalje k materi fari.

Sodno oblast čez prednike sedanjih horjulskih faranov so imeli baroni v Polhovem Gradcu. Tam so tudi plačevali do l. 1848. razne davke. V političnem oziru so bili odvisni od okrožnega glavarstva v Postojni. — Sedaj leži vsa fara v okrožju c. kr. okrajnega glavarstva za ljubljansko okolico in spada pod vrhniško c. kr. okrajno sodišče Občinske meje presegajo obseg sedanje horjulske fare. Bolje se pa vjemajo z obsegom prvotne fare. Občinske zadeve vodi Tomaž Zdešar, posestnik na Ljubgojni h. št. 12. V občinskem svetu so še 3 svetovalci in 8 odbornikov. K volitvi dveh deželnih poslancev za ljubljansko okolico je odposlala horjulska občina tri volilne može: državnega poslanca v kmečkih občinah so volili tudi štirje horjulski volilci in v peti kuriji trije. — Orožniške postaje ni v Horjulu. Za zunanji mir skrbijo vrhniški in pograbski c. kr. orožniki. — Dne 6. aprila 1883 ustanovljena požarna bramba je vsikdar pripravljena braniti poslopja pred ognjem. Sedaj šteje okoli 30 udov. V posebni shrambi, ki je sezidana sredi Horjula, imajo spravljene dve brizgalnici in drugo potrebno orodje. Horjulska požarna bramba je pristopila k zvezi kranjskih gasilnih društev.

V cerkvenih zadevah je pripadala horjulska fara ljubljanski škofiji. Odkar je ustanovljena samostojna fara v Horjulu, je ta podložna vrhniški dekaniji. Dušno pastirstvo vodi domači g. župnik. Podpira ga g. kapelan, ker bi sam težko zmagoval vsa opravila.

¹⁾ Valvazor, Ehre d. Herzogth. Krain, I. 261. — Heriul hat den Markt Oberlaybach in der Nähe und viel Hafner (oder Töpffer) zu Einwohnern, weil es einen ausbündig guten Hafnerleimen daselbst gibt.

²⁾ V l. 1896.

IV.

Verska in intelektualna stran v fari.

Zopet hočem začeti z Veriti-jevim spisom, ki omenja sledeče: »*Parochiani Horjulenses sunt omnes catholici, in religione mediocriter instructi, Potestatibus subditi, generatim laboriosi et mitis indolis: in moribus non nimis corrupti, tamen deteriores facti, dabuntque progeniem vitiosorem, quia peccantes in legem immunitatem habent.*« — S temi besedami ni hotel grajati gospod Veriti faranov, marveč je hotel opozoriti svojega naslednika, naj skrbno puli plevel grešnih razvad iz src udanih mu faranov. Horjulcem je pretila tedaj velika nevarnost. Zahvaliti se morajo svojim gorečim dušnim pastirjem, župniku Jerali in kapelanom Jeranu. Volčiču in Marnu, da so se vrnili na pravo pot. Število zapravljenih žganjarjev se je s časom zmanjšalo. Razne pobožne družbe, sveti misijon v domači fari in zgled gorečih duhovnikov je tako blagodejno uplival na farane, da se niso povsem spolnile besede župnika Veriti-ja.

Tudi sedaj je horjulsko ljudstvo zelo verno in vneto za čast božjo. Je sicer nekaj lahkoživcev med farani, a trditi ne smemo o njih, da so popolnoma pokvarjeni. Ker hodi veliko faranov na delo v druge kraje, se pogosto pripeti, da pridejo ti delavci v soboto z zaslužkom domov. Potem zaidejo v gostilno in ko gredó domov, razgrajajo in kričijo v pozni noči. Tega pa nikakor ne trdimo, da je večina taka. Ko je v l. 1895. razgrajal potres tudi v Horjulu, je žganjarilo nekaj fantov pri posestniku, ki bolj na samoti stanuje. Vsled potresa prestrašeni so hiteli fantje v vas in naravnost v cerkev, čeprav je že odbila polnočna ura. Tem ponočnjakom je celó koristil potres. Potem je bilo nekaj časa vse mirno v fari. Slišal nisi pritožbe, da kdo ni mogel spati radi prevelikega razgrajanja. Toda kmalu je bil pozabljen potres in ž njim tudi večina dobrih sklepov. — Pijancev ni veliko v fari. Nekateri sicer ménijo, da so skrite vse sladkosti zemeljskega življenja v „frakeljnu“, a večina je trezna, poštena in zvesta v spolnovanju stanovskih dolžnostij. Velikonočni ponedeljek l. 1895. je pokazal, da živi v horjulski fari dobro in verno ljudstvo. Ko je bilo izpostavljeno presveto Rešnje Telo med prvo in drugo uro popoldne, da bi Bog milostno odvrnil vsako večjo nesrečo, je bila cerkev pol ure pred začetkom krščanskega nauka tako napolnjena, da niso dobili nobenega prostora kasneje došli verniki. Takrat so tudi obljubili večno sv. mašo, ki se naj opravi v Horjulu vsako leto dne 14. aprila in mnogo faranov se je vpisalo v bratovščino presv. Rešnjega Telesa.

V krščanskem nauku so Horjulci prav dobro poučeni. Sv. zakramente tudi pogosto prejemajo. Vsako nedeljo in praznik sta dve sv. maši in vselej je cerkev polna pobožnega ljudstva. H krščanskemu nauku hodi toliko faranov, da jih smejo posnemati tudi po drugih krajih.

Nravno pobožno življenje podpirajo in pospešujejo v vsaki fari dobro vrejene bratovščine in pobožne družbe. Že v preteklem stoletju je bila v Horjulu bratovščina sv. rožnega venca. Jožefinizem jo je zatrl, predno so dobili Horjulci svojo faro. O delovanju te bratovščine hočem poročati pri zgodovini vrzdenškega beneficija. Ponovil je pa to bratovščino prvo nedeljo v oktobru l. 1852. kapelan Janez Volčič. Ustanovila se je namreč takrat „družba živega rožnega venca“. V knjigi »*Zapisnik bratovšnje živiga roženkranca*« od l. 1852. nadalje nam pové kapelan vzroke, ki so ga privedli do ustanovitve te družbe (Gebetsverein):

„K vpeljanju bratovščine ‚Živiga roženkranca‘ je to pripomoglo: V farni cerkvi sv. Marjete v Horjulu je stranski oltar posvečen Mariji Devici sv. Roženkranca, in v nekih starih bukvah je zapisano: »*Nomina Confratrum et Sororum Ss. Rosarii, qui mortui sunt ab erectione hujus Confraternitatis, quae fuit erecta Dom. prima Octobris 1734.*«¹⁾ Tu so po vrsti zapisani vsako leto posebej, kateri so tisto leto umrli, do l. 1783. Ker so ljudje začeli zopet bolj Marijo častiti in so se semtertje bratovščine zopet oživele, in ker je bratovščina „Živiga Roženkranca“, katera je že v Škofji Loki in tudi drugod od Visokočastitljivega Škofijstva potrjena, najbolj pripravna, in se jih je na povabilo kmalo več oglasilo, se je prosilo, na to opiraje, za podeljenje te bratovščine, in prejel od Visokočastitljivega Škofijstva naslednji dopis:

Nr. 1678.

An den Herrn Mag. Jeralla, Pfarrer

in

Horjul.

In Rücksicht der in Ihrem Bittgesuche vom 20. August l. J. dargelegten Gründe zur Errichtung des Gebetsvereines des lebendigen Rosenkranzes in der Pfarr St. Margareth zu Horjul wird Ihnen mit Rückstellung des vorgelegten Buches: Shivi Rosenkranz hiemit bedeutet:

1. Daß Sie den genannten Gebetsverein auf der Grundlage der vom Ordinariate approbirten und im obgenannten Buche abgedruckten Statuten in der Pfarr St. Margareth zu Horjul errichten dürfen.

¹⁾ Ta knjiga je nekam prešla iz farnega arhiva. Pogreša se že nad dvajset let.

2. Daß Sie ein ordentliches Vereinsbuch errichten müssen, in welches alle dem Vereine beitretenden Mitglieder mit Bezeichnung des Tages ihrer Aufnahme eingeschrieben werden müssen; daß aber dafür kein Geld oder sonst was gefordert und überhaupt kein zeitlicher Gewinn gesucht werden darf.

3. Daß jedem Mitgliede des gedachten Gebetsvereines bei dessen Aufnahme in denselben nicht nur die ihm obliegenden Verbindlichkeiten, sondern auch die damit verbundenen Ablässe und die zur Gewinnung derselben gesetzten Bedingungen erklärt und so die Mitglieder zur Erfüllung derselben ermuntert werden sollen, wobei man sich des obgejagten Gebetbuches mit Nutzen bedienen kann.

Fürstbischöfliches Ordinariat

Laibach am 1. September 1852.

Anton Moys m. p.

Bischof.

Dopis v „Zgodnji Danici“¹⁾ obširno popisuje začetek družbe živega rožnega venca v Horjulu. Takoj prvi dan se je vpisalo samo domačih faranov za en grm, t. j. 165 oseb. Če pomislimo, da teh najst rožic sleherni dan izmoli enajstkrat sv. rožni venec, smemo prepričani biti, da bode rada uslišala Marija ponižne prošnje svojih častilcev. Ker je dovoljen popoln odpustek za ude te družbe na rožnivenško nedeljo, je prišlo k sv. spovedi že v soboto veliko faranov, še več pa v nedeljo zjutraj. Tudi oltar Matere Božje je bil z veneci primerno ozaljšan. Vrhni venec, s 15 belimi rožicami, sta držala dva angelja vsak z eno roko, v drugi roki sta pa imela nov na vrhni venec privezan venec, ki je bil narejen iz lepih cvetečih, v zelenjavo zapletenih rožic. Zgoraj nad podobo sta držala dva angelja s svetlobliščecimi zvezdicami ozaljšano tančico, ki je bila izpeljana izpod nad Marijino podobo narejene krone, in jo spuščala čez strani oltarja. Spodaj med svečniki so nastavili še dišečih rožic, kar se je prav lepo podalo. — Že zjutranje duhovno opravilo je bilo bolj slovesno. Ob desetih so imeli g. župnik veliko slovesno sveto mašo pred izpostavljenim svetim Rešnjim Telesom. V pridigi so prav lepo pojasnili imenitnost sv. rožnega venca in posebej še imenitnost družbe živega rožnega venca. Po dokončani sv. maši so zapeli navzoči duhovniki zahvalno pesem. Popoludne so molili po krščanskem nauku častiti del sv. rožnega venca in peli lavretanske litanije. Vse duhovno opravilo se je vršilo pri krasno ozaljšanem stranskem oltarju Matere Božje.

Število družabnikov je zelo napredovalo. Čez deset let je bilo zapisanih v družbo živega rožnega venca

1624 oseb, čez dvajset let že 2117, in do rožnivenške nedelje l. 1897. se je zapisalo celó 3584 oseb. Umrlo je tekom 35 let 1239 družabnikov in družabnic. Vsako leto Horjulci slovesno obhajajo družbin praznik, rožnivenško nedeljo. Če je le mogoče, naprosi g. župnik dva duhovnika, da imajo ob 10. uri veliko sv. mašo. Vsake kvatre se opravi peta črna maša z „libera“ za umrle ude, drugi dan pa tiha sv. maša za žive družabnike. Družbine sv. maše se vselej opravljajo pri družbinem oltarju. Vsako zadnjo nedeljo v mesecu oznani duhovnik, da se spremeni s prvim dnevom prihodnjega meseca molitev skrivnosti. Vlada je večkrat skušala obdačiti premoženje te pobožne družbe. Zahtevala je zlasti med l. 1870. in 1880. natančnih poročil o družbinem delovanju in premoženju. Navadni odgovor je bil: „Družba nima glavnice, z radovoljnimi doneski se pa plačajo družbine sv. maše.“ Sedaj ne nadlegujejo več davkarji družbinega vodstva.

Od l. 1862. nadalje so ohranjeni zapisniki bratovščine vednega češčenja presv. Rešnjega Telesa in za opravo ubožnih cerkvá v ljubljanski škofiji. Iz teh letnih poročil razvidimo, da je sedaj vpisanih v to bratovščino 343 oseb, med njimi nad 70 moških. Pred vsem po potresu l. 1895. je prišla ta bratovščina v veljavo. Samo v naslednjih mesecih se je vpisalo v bratovščino nad 180 novih udov, med njimi nad 50 moških. Ljudje so spoznali, kje je njihovo zavetišče v nesreči in nadlogi. Domačin velečast. gospod Anton Oblak, takrat semeniški duhovnik, je v svojih cerkvenih govorih posebno priporočal češčenje presvetega Rešnjega Telesa. Z zgledi je dokazoval korist te bratovščine in verni farani so radi obljubili, da bodo vsak mesec vsaj eno uro molili v cerkvi pred Najsvetejšim. Pokojni vodja bratovščine, generalni vikarij Henrik plém. Pauker je mislil, da priganja župnik farane, naj se v obilnem številu vpišejo v to bratovščino in plačajo svoje doneske. Čudno se mu je zdelo, da je mogoče nabrati v tako revni fari nad 120 gld. samo v enem letu za opravo ubožnih cerkvá. Zato je poslalo l. 1895. vodstvo bratovščine horjulski farni cerkvi en rudeč mašni plašč (vreden 80 gld.), tri albe, šest humeralov in tri prepase (vredno 40 gld.) Od l. 1862. do 1896. je naklonila ta bratovščina horjulski farni cerkvi 10 oltarnih blazinic, 6 alb, 6 prepasov, 14 humeralov, 3 ogrinjale (velum), 1 pridigarsko štolo, 9 korporalov, 9 pal, 33 purifikatorijev, 20 prtičev za „lavabo“, 3 rudeče, 2 bela, 2 vijolična in 1 zelen mašni plašč, 1 bel in 1 vijoličen pluvijal, 5 obhajilnih burz, 3 obhajilne stole, 1 altarni prt in 3 koretlje.

L. 1897. je vpeljal gospod župnik Peter Bohinjec vedno češčenje svetega Rešnjega Telesa po

¹⁾ Glej „Zgodnja Danica“ 1852. str. 170 in 171.

stanovih. Do 1. avgusta 1897 se je zglasilo 230 faranov. Prvo nedeljo v mesecu pridejo molit dekleta, drugo žene, tretjo fantje in četrto možje.

Pri prvem sv. misijonu so ustanovili jezuitje stanovske družbe za horjulske farane. Udje vseh štirih družb so zapisani v knjigi »*Zlate bukve sv. Misijona v Horjulu. 1868.*« Poglavitni praznik za može in žene je sv. Jožef (19. marca), za fante in dekleta pa Prečisto spočetje Marije Device (8. decembra). Sopraznik za zakonske je god sv. Ane (26. julija), za samske pa god sv. Alojzija (21. junija). V družbo mož se je zapisalo (do septembra l. 1896.) 395 oženjenih Horjulcev. Umrlo je tekom časa 152 mož, dva je pa vodstvo izbrisalo. V družbi žená je bilo vpisanih 511 oseb. Umrlo jih je 189 in pet so jih izbrisali. Mladeničev se je vpisalo 427. Izstopilo jih je 280; večjidel so se oženili in prestopili v družbo mož. Dekliška družba je štela v septembru l. 1896. celih 221 tovarišic. Vpisalo se je tekom časa 623 deklet.

Djanje sv. Detinstva so vpeljali v horjulski fari l. 1880. Svoje doneske plačuje redno vsako leto nekaj nad 100 otrok in odraslih. Za sv. misijone se navadno nabere vsako leto kakih 30 gld. — Farani so vpisani tudi v druge bratovščine in pobožne družbe, katere niso vpeljane v Horjulu. Brez tretjerednikov tudi niso.

Procesije so bile v navadi pred 150 leti pri vseh cerkvah. Navesti jih hočem kasneje skupno s soseskinimi sv. mašami. Cesar Jožef II. je odpravil te obhode. Sedaj so v navadi samo predpisane procesije. Pri farni cerkvi je procesija na god sv. Marka in prvi dan v križevem tednu. Na god sv. Florijana gre procesija v Zaklanec, za ostala dva dneva v križevem tednu se pa tako vrstijo procesije k posameznim podružnicam, da vsako leto ni procesije k eni podružnici. L. 1895. je šla procesija v Zaklanec in na Vrzdencec, l. 1896. na Samotorico in v Zaklanec, l. 1897. na Vrzdencec in Samotorico. — Kedar je sila (n. pr. suša, slabo vreme), sveto leto ali druga slavnost, takrat napravijo poseben pobožen obhod. Tako se je pridružila dné 27. septembra 1885 horjulska procesija pograjski, da sta šli skupno v Št. Vid nad Ljubljano, kjer so tedaj praznovali osemstoletnico ustanovitve fare.

Sv. misijon se je obhajal dvakrat v fari in enkrat tudi duhovne vaje. — Prvi ljudski misijon je trajal od 18. do 28. oktobra l. 1868. Vodili so ga čč. oo. jezuitje Franc Doljak, Jožef Kos in Janez Valjavec. Narod se ga je vdeleževal v prav velikem številu in

s posebno gorečnostjo.¹⁾ Uspehi so se kmalu pokazali. Ljudstvo je popustilo raznovrstne razvade, marljivejše se je začelo udeleževati cerkvenih in domačih pobožnostij, pijančevanje je ponehovalo in pogosto so sprejemali farani sv. zakramente. Sad prvega sv. misijona so tudi lepa znamenja pred vsako vasjo. L. 1869. in 1870. je bilo v Horjulu nenavadno veliko porok. Po stari navadi se je odkupil ženin pri tovariših, predno je dal slovo mladeniškem stanu. Tekom enega leta so nabrali horjulski fantje nad 100 gld. odkupnine. Pri postnem izpraševanju jim svetuje g. kapelan Fr. Dolinar, naj kupijo za domačo vas lepo znamenje. Tudi potem jim bode ostalo dovolj denarja za pošteno razveseljevanje. Ob enem jih je opozoril na znanega pograjskega podobarja Jerneja Trnovca, ki zna izrezati prav krasna razpela. Mladeniči so bili takoj zadovoljni s tem nasvetom. Naročili so križ pri podobarju Trnovcu. Kmalu je pozdravljal lep križ vsakega človeka pred Horjulom in mu naznanjal s kronogramom²⁾

ZVELIČARIV MLADENČI HORIVLSKI,

da živi v Horjulu pobožna, nepokvarjena mladina. Vsa naprava ni stala nad 20 gld. Kdor je videl novo znamenje, je hvalil lepo delo in se čudil nizki ceni. Stanovniki iz Zaklanca, Podolnice, Ljubgojne in Vrzdencec niso hoteli zaostati za Horjulci. V Podolnici so nabrala dekleta potrebno svoto za podobno znamenje. V ostalih vaseh so zložili fantje in dekleta potrebni denar, da je tudi njihova rojstna vas dobila krasno znamenje. Mil. gospod knez in škof Jakob so l. 1889. očitno v cerkvi pohvalili horjulsko mladino, ki je napravila tako krasna znamenja in jih še sedaj kinča ter skrbi za luč, da gorí pred križi na predvečer večjih praznikov. Gospod župnik Fr. Dolinar so vsadili k vsakemu križu po dve cepljeni vrtnici, ki od majnika do novembra krasita sveto razpelo s svojim krasnim cvetjem. — Prvi misijonski križ stoji sedaj na zaklanškem pokopališču.

¹⁾ »Zgodnja Danica« 1868, str. 356.

²⁾ Sestavil je kronogram vč. g. Fr. Dolinar.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Zgodovina horjulske fare.*
(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••• Izhaja v nedoločnih obrokih. •••—

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca julija 1898.

Številka 47.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

Horjulski domačin preč. g. Andrej Zamejic, takrat profesor pastirstva v ljubljanskem semenišču, je čez tri leta na lastne stroške poklical čč. oo. jezuite v Horjul, da bi tam imeli duhovne vaje. Vodili je jih od 25. do 29. oktobra 1871 čč. oo. Valjavec, Kos in Lempelj. Koliko uspeha so imele te duhovne vaje med Horjulci, najbolje zvemo iz misijonskih poročil P. Valjavca¹⁾:

„Mrzel veter zunaj, a nič ne dé. — V Ljubljano! Tu smo kosili opoldne pri Medjatu in četrť ure čez tri smo bili že v Horjulu. Tako hitro se je zdaj prišlo iz Repinj v Horjul. Rahlo in veselo zopet pojó lepi horjulski zvonovi: Horjulci so nam pokazali, da znajo s štirimi v resnici lepo pritrkavati.

Ob štirih začnemo duhovne vaje. Duhovnika horjulska šteje 1600 duš. Sreda je, popoldne je, ali bo prišlo kaj ljudij? Kmalu jih je bilo vse polno v svetišču.

Kedar pride človek po svetem poslanju (misijonu) nazaj v duhovnijo, pazno pregleduje ljudi. Tudi jaz sem jih opazoval in precej sem spoznal, da nismo zastonj sejali semena božje besede pred tremi leti. Navadno so otroci k oltarju obrnjeni in šepetajo po cerkvah, v Horjulu pa so kakor veliki, pametni bili obrnjeni proti leci in željno čakali začetka uvodnega premišljevanja. Poznalo se je, da jih je poboljšalo poslanje, razvideli smo, da je resnico govoril domači g. duhovni pomočnik, ko je izrekel, da se najbolje pozna sveto poslanje pri otrocih. Toda tudi odraščeni so bili pazljivi.

Takoj drugo jutro smo začeli spovedovati, kakor je to navada pri duhovnih vajah. Spovednice so bile obležene kakor pri poslanjih. Lepo je bilo gledati na desni strani spovednikovi dečke in mladeniče zraven mož v krepki in visoki starosti, ki so ponižno in tiho stali od štirih zjutraj do opoldne in od dveh popoldne do osmih zvečer, kakor na levici pobožni ženski spol od male deklice do sivolase matere. Vse do zadnjega je bilo v najlepšem redu.

Ker je bilo le dvoje premišljevanj, zjutraj o pol sedmih in popoldne ob štirih, smo zamogli veliko spovedovati. Tako je bilo tudi mogoče, da smo zamogli spovedati v tem kratkem času vso duhovnijo sami, mi trije in domača dva gospoda. Le dva tuja duhovna sta nam nekoliko pomagala v spovednici. Okoli 930 faranov smo spovedali in 150 iz tujih duhovnij.

Črne megle so visele zunaj na nebu, v horjulski cerkvi je pa svetila velika luč; mrzel veter je pihal s hribov v ravan, v cerkvi sv. Marjete je pa bilo vse ogreto; neprijazen dež je šel v zatemnjeni horjulski dolinici, v svetišču Božjem pa obilna nebeška rosa, ki je zopet tajala s svojo ljubeznjivo toploto srež in led iz src, katerih se je prijel. Mirne tihe solze so močile lica Horjulcem, in če je tu in tam segla kaka resnica naše svete vere globokeje v prsi in um ter se glasno izrazila vpričo tolikega zbranega sveta, se je potem zbudil v sreih še trdnejši sklep in se postavil čvrstejše na skalo, katere ne zruši noben vihar, ne pogoltno noben val.

¹⁾ „Zgod. Danica“, 1877, str. 93.

Resnice se niso več razlegale kot grom, niti vžigale kot strela duha in sre poslušajočih; Horjulcem je bilo že vse znano od sv. poslanja. Prepričevale in vtrjevale so pa takó zbrane, da je marsikdo rekel gospodu duhovnemu pomočniku: „Duhovne vaje so boljše kot sv. poslanje! Kakošnega sadú se smemo pač nadejati po duhovnih vajah od Horjulcev, ko je že prvokrat sv. poslanje obrodilo toliko dobrega in lepega!...“

Drugi sv. misijon so obhajali Horjulci od 14. do 22. decembra 1895. Vodili so ga čč. gg. lazaristi Urban Nežmah, Alojzij Nastran in Vincencij Krivec v pravo spodbudo za dobro vnetih faranov. Če so že preje bili goreči za čast božjo in marljivo prejemali sv. zakramente, so pri tem misijonu še bolj napredovali.

Svoje mrtve horjulski farani lepo pokopujejo. Vsaka cerkev ima pokopališče za domačo sosesko. Navadno gredó gospod župnik po mrliča do hiše in ga spremijo v cerkev. Sedmi dan je v navadi in ravno tako obletnica.

Razne vraže bodo kmalu pozabljene. Vera, da so zakopani zakladi v Gradiščih, je bila nekdanj zelo razširjena. Tudi oni, ki gre v ris, lahko dobi mnogo denarja, če zna prav barantati s hudobcem. Nekateri so trdno prepričani, da bodo gotovo vzdignjene v mali loteriji kresni večer prestreljene številke. — O ciganih ménijo nekateri, da znajo povedati srečo. Radi jim podarijo jedila, ker so prepričani, da bodo drugače sami še več vzeli.

Omiko pospešuje razun cerkve in enorazredne ljudske šole pred vsem branje dobrih knjig in časnikov. V družbo sv. Mohorja je vpisanih 121 faranov. V župnijo pride okoli 50 Domoljubov, 2 Dom in sveta, 2 Primorska lista, 2 Mira, 3 Dolenjske novice, 2 Vrtea, 3 Glasniki, 3 Slovenci. Proticerkveni listi se samo včasih pod roko pritihotapijo v faro. Naročen ni nihče nanje. Osnovana je tudi šolska bukvarna, kateri je glavni dobrotnik g. dekan Fr. Dolinar.

V.

Beneficij na Vrzdencu.

A. Ustanovitev beneficija.

Župnija Polhov Gradec je obsegala v začetku osemnajstega stoletja sedanje župnije Polhov Gradec, Horjul, Črni Vrh in del župnije sv. Katarine. Predvsem odležne od središča so bile soseske sv. Marjete v Horjulu, sv. Kancijana na Vrzdencu in sv. Mihaela na Samotorici. Tudi prebivalci soseske sv. Urha v Zaklanecu in Podolnici, ki je komaj poldrugo uro od pograjske cerkve, so hrepneli po ugodnejših razmerah. Predvsem so

skušali prebivalci horjulske doline dobiti lastnega duhovnika. Pripravljeni so mu bili dajati vse najpotrebnejše stvari. Najprej so obljubili preskrbeti spodobno stanovanje in potrebna drva za kurjavo. Ljudij je bilo takrat dovolj v horjulski dolini za samostojno duhovnijo, samo glavnice ni bilo, ki bi zagotovila duhovniku zadostne dohodke. Iz te zadrege jim je pomagal domačin, velečastiti g. Gregor Töttinger, tč. farni vikarij pri farni cerkvi svetega Petra zunaj Ljubljane. Rodil se je Töttinger na Vrzdencu, če se smemo zanesti na opombo v prvi krstni knjigi. Drugače niso umljive besede: »*beneficium curatum . . . fundatum ab honorabili Magistro piae memoriae Gregorio Tettinger . . . ex hoc loco oriundo etc.*« Nadalje živé še sedaj v horjulski fari ljudje s priimkom „Smrtnik“, kar je nemški priimek Töttinger (Tettinger, Tödtinger).

Töttinger je poznal svoje ožje rojake in znane so mu tudi bile njihove želje. Ker je bil za tedanje čase dokaj premožen mož, je sklenil pomagati svojim domačinom. K temu dobremu delu ga je zlasti nagibala skrb za lastno zveličanje. Ob enem je hotel zagotoviti v domačem kraju lahko službo in zadostne dohodke svojemu prijatelju in sorodniku Jožefu Rozmanu. Svetoval je posestnikom iz Horjula, Ljubgojne, Vrzdence, Zaklanca in Podolnice, ko so ga prišli prosit pomoči, naj dobé pri svojih gosposkah potrebno dovoljenje ali vsaj pismeno obljubo, da ne bodo nasprotovale ustanovitvi beneficija, združenega z dušnim pastirstvom po horjulski dolini.

Hvaležni rojaki so radi ubogali. Dne 2. marca 1723 je prišla v Polhov Gradec deputacija podložnih kmetov iz vasij Vrzdence, Horjul, Zaklanec in Podolnica. Prosili so ti zastopniki (Janez Jama, Matija Mravlje, Janez Grabeljšek, Marko Drobtina, Jakob Slovša in Jakob Pušnik) pograjskega barona Marksa Antona, naj jim napravi pismeno potrdilo, da jih ne bo oviral pri ustanovitvi kuratnega beneficija v eni izmed omenjenih vasij. Graščak je takoj dovolil v posebnem pismu, da smejo kmetje sami obravnavati s stolnim kapitelnom in tudi sami vse potrebno izvršiti. — Podložniki jezuitskega kolegija v Ljubljani so prosili potrebnega dovoljenja tč. rektorja Benedikta Kvadri. V pismu z dné 11. marca 1723 je ta dovolil, da smejo gospodarji njemu podložnih štirih kmetij v vaseh Zaklanec, Horjul in Ljubgojna z drugimi vred vzdržavati duhovnika, ki bo med njimi prebival. — Nekateri so bili podložni deželnemu vicedomu v Ljubljani. Tudi tem je bilo dovoljeno, da smejo imeti lastnega duhovnika pri cerkvi sv. Marjete v Horjulu. — Župnika iz Polhovega Gradca in Št. Vida nad Ljubljano sta ravno takó dovolila v ustanovitev beneficija, ker se s tem ne bodo zmanjšali dohodki pograjskim duhovnikom.

Na podlagi teh listin je določil Gregor Töttinger v svoji oporoki (z dné 24. decembra 1723) glavnico 5860 gld. nem. velj. za ustanovitev novega beneficija. Prvi beneficijat gospod Jožef Rozman je dodal 140 gld. nem. velj., da so znašale obresti ustanovne glavnice ravno 300 gld. Glavnico je posodil ustanovnik cistercijskemu samostanu v Maria Brunn pri Kostanjevici. Dolžno pismo dotičnega samostana omeni, da je dal Gregor Töttinger eno dolžno pismo samostana Maria Brunn, glaseče se na 3760 gld. nem. velj., dalje obligacijo kranjske dežele za 2000 gld. in 240 gld. v gotovini. V tej svoti je že všteti onih 140 gld., katere je dal Jožef Rozman. Glavnica je bila naložena 31. marca 1727. Obresti je užival do l. 1733. ustanovnik in potem vrzdenški beneficijat. Samostan je plačeval redno koncem vsakega leta dolžne obresti proti postavni pobotnici.

Jožef Rozman je kupil med tem od Sebastijana in Marjete Kenk travnik „na Reklah“ in „Muhovše“, ki je obsegalo vrt, njivo in stavbišče za novo beneficijatovo hišo. Plačal je za vse 120 gld. dež. velj. Zakonska sta plačevala za ta prodani svet davka 1 gld. 15 kr. $2\frac{2}{3}$ vin. dež. velj. za tlako 30 kr. dež. velj. in kar je bilo drugih doklad. Prodajno pismo so napravili v Polhovem Gradcu dné 23. aprila 1729. Beneficijat je obljubil graščaku Marksu Antonu baronu Polhograjskemu, da bode plačeval pograjski graščini vsako leto 2 gld. 6 kr. nem. veljave. Nasprotno ga je oprostil baron vseh ostalih doneskov, dokler ostane na Vrzdencu in ne proda zemljišča.¹⁾

Dné 26. aprila 1733 je bil g. Jožef Rozman slovesno vmeščen na novi kuratni beneficij. To je tudi zapisal v vedni spomin na prvo stran nove krstne knjige:

Ad perpetuam rei memoriam! Notum sit omnibus, et singulis librum hunc Baptismalem inspicientibus. Anno milesimo septingentesimo trigesimo tertio die vigesima sexta Aprilis erectum fuisse beneficium curatum in Ecclesia Sancti Canciani in Shenprun prius filiali Parochiae Pillichgraecensis jam curata, fundatum ab Honorabili Magistro piae memoriae Gregorio Töttinger quondam Vicario ad Sanctum Petrum in Suburbio Labacensi hoc loco oriundo, jussu et autoritate Excelsi Regiminis Graecensis, renitente Licet Venerabili Capitulo Labacensi, sub Celsissimo ac Rdisimo Principe, ac Domino Dno. Sigismundo Felice DEI et Apostolicae sedis gratia Episcopo Labacensi S: R: Ĵ: Principe, et Comite de Schrattenpach loci ordinario gratiosissimo, eiusque in Spirituali-

¹⁾ Prim. Befreiungs Prif von der Herrschaft Pillichgraz an das Beneficiathaus zu Schönprun z dné 26. aprila 1729.

bus Vicario Generali Illustrissimo ac Rdisimo Domino Dno. Joanne Jacobo Schilling Ss. Thgiae. Doctore, Protonotario Apostolico, Cathedralis Ecclesiae Labacensis Canonico, neöerecti beneficij Curati insigni Zelatore, et Josephi Rosman primi beneficiati curati instalatore.»

Iz tega zaznamka razvidimo, da se je upiral stolni kapitel ustanovitvi kuratnega beneficija na Vrzdencu. Kot patron župnije Polhov Gradec se je gotovo bal, da se bode sčasom odločila horjulska dolina od pograjske fare, kar bi zamoglo zmanjšati dohodke pograjskih duhovnikov. Vse ovire so bile odstranjene šele l. 1766. Takrat je podpisal Jožef Rozman protipis (revers), da hoče zvesto spolnovati dolžnosti beneficijatove kakor, tudi v vseh točkah poslednjo voljo ustanovitelja Gregorja Töttinger. Dné 6. maja 1767 je potrdil ustanovo knez in škof Leopold Jožef grof Petazzi in izdal posebno ustanovno pismo. Ob enem je povzdignil vrzdenško cerkev v kuratno.

Od 29. junija 1767 nadalje je plačevalo predstojništvo samostana Maria Brunn samo štiri odstotke obrestij od glavnice. To dolžno pismo so vknjižili z dovoljenjem deželnega glavarstva pri deželni deski dné 9. julija 1767. Ko je vlada konfiskovala cistercijski samostan, je prenesla dolg 6000 gld. ad fundum publicum, in sicer na kranjsko obligacijo št. 246 v nominalni vrednosti 6000 gld. Obresti so znižali na 2%. Glavnica se je tekom let zmanjšala. Sedaj znaša 4788 gld. in tvori del 5% papirne rente št. 14.233 z dné 1. avg. l. 1869.

B. *Opravila Töttingerjevega beneficijata.*

Töttingerjev beneficijat je moral stalno bivati na Vrzdencu, ker je bil ob enem duhovni pastir v horjulski dolini živečih pograjskih faranov. Glavno njegovo opravilo je bilo, da je na Vrzdencu maševal, poučeval ljudi v krščanskem nauku in jim delil sv. zakramente. Izmed matrik je imel samo krstno knjigo. Krščeval je novorojence z Vrzdenea, Samotorice, Ljubgojne, Horjula in deloma iz Zaklanca. Iz Podolnice in s Korena so prinesli malo otrok k sv. krstu na Vrzdeneec, ker so imeli bližje k farni cerkvi. Do l. 1770. ni zapisoval v krstno knjigo hišne številke in očetovega stanu. Omenjeno leto (20. junija) so popisovali cesarski komisarji vrzdenško sosesko. Pri tej priliki so naročili kuratu, naj pošilja okrožnemu glavarju (capitaneus) izpiske vseh krščenih otrok, ki so moškega spola. V tem izpisku je moral naznaniti otrokovo ime, očetovo ime in priimek, kakor tudi številko rojstne hiše. Beneficijat se je natančno ravnal po danem navodilu. Drugi beneficijat Tomaž Rozman je napravil potrebne rubrike in vselej zapisal:

1. Rojstva dan in mesec; 2. vas in hiš. števil.; 3. krstno ime otrokovo in vero; 4. spol; 5. zakonski ali nezakonski; 6. ime in priimek starišev; 7. obeh botrov; 8. duhovnika-krščevalca. Leta 1775. so zapisovali tudi stan očetov, a kmalu so to opustili.

Dne 24. maja 1733 je bilo krščeno prvo dete na Vrzdencu. V krstno knjigo je zapisal beneficijar sledeče:

»Anno 1733. Die 24. Maji Baptizata est Helena prima in neoerecto beneficio curato in Schenprun filia legitima Andreae Gossar. et coniugis eius Helenae nata eadem die circa horam 3 tiam matutinam. levantibus eam patrinis Georgio Oblakh et Elisabetha Faidigauka Vicinae Stae Margarithae in Horjul per me Josephum Rosman primum beneficiatum curatum. et canonice instalatum.«

Izmed vrzdenških otrok sta bila prva krščena dne 6. septembra 1733 dvojčka Matevž in Marija Logar. Med 1. 1733. in 1788. je bilo krščenih vsako leto 25 do 50 otrok. Bolje nam to pojasni naslednja tabela:

Vrzdenški gospod beneficijar je krstil:

V letu	dečkov	deklic	skupaj	V letu	dečkov	deklic	skupaj
1733	14	7	21	1760	18	21	39
1734	27	20	47	1761	21	16	37
1735	22	22	44	1762	16	10	26
1736	16	24	40	1763	18	18	36
1737	23	20	43	1764	16	18	34
1738	20	30	50	1765	17	12	29
1739	23	16	39	1766	23	9	32
1740	20	19	39	1767	17	9	26
1741	11	17	28	1768	10	15	25
1742	18	12	30	1769	19	14	33
1743	14	12	26	1770	16	14	30
1744	11	15	26	1771	14	11	25
1745	21	9	30	1772	19	16	35
1746	19	18	37	1773	15	10	25
1747	18	13	31	1774	16	14	30
1748	16	24	40	1775	20	9	29
1749	16	15	31	1776	20	11	31
1750	18	13	31	1777	14	18	32
1751	21	16	37	1778	22	10	32
1752	25	11	36	1779	15	11	26
1753	18	19	37	1780	14	26	40
1754	13	19	32	1781	14	18	32
1755	13	24	37	1782	15	14	29
1756	14	16	30	1783	19	19	38
1757	22	18	40	1784	21	14	35
1758	18	16	34	1785	22	20	42
1759	12	13	25	1786	21	18	39

L. 1758. je sestavil kapelan Jožef Vogler matrikulo farne cerkve v Polhovem Gradcu, da se uravnajo razmere med pograjskimi duhovniki in vrzdenškim beneficijatom. Matrikula določuje sledeče: Kedar pride duhovnik iz Polhovega Gradca po službenih opravkih na Vrzdenc, mu mora prepustiti beneficijar vsa duhovska opravila; n. pr. če je treba iti obhajati, ima kapelan prednost pred domačim gospodom. Zahtevati pa ni smel večje štolnine za pot pri obhajilih (na Vrzdencu 20 kr., v Horjulu in na Samotorici 40 kr.), kakor je imel zapisano domači gospod beneficijar. Mrliško in poročno knjigo je vodil tudi nadalje pograjski župnik (do konca l. 1786.) Štolnina za poroko je znašala 16 kr. k. velj., za oklice po 2 gld. 20 kr. k. velj. Če se je omožila nevesta v drugo faro, je dobil župnik za oklice 5 gld. Pri pogrebih je dobil pograjski duhovnik za sv. mašo brez bilj 1 gld. 10 ¹/₂ kr., za bilje posebej 16 kr. in sedmi dan za sv. mašo in „libera“ 1 gld. 10 ¹/₂ kr. k. velj. Štolnino od krstov je moral beneficijar plačevati pograjskim duhovnikom. Znašala je za vsak krst 24 kr. k. velj. Od te svote je dal cerkovniku 4 kr., pograjskemu župniku 16 kr., kapelanu pa 4 kr. Za vpeljavko je dobil 3 ¹/₄ kr. Navadno je zapisal beneficijar v krstno knjigo, do katerega časa je plačal štolnino.

Tudi vrzdenški beneficijar Jožef Rozman je sestavil podoben zapisnik: *»Matricula seu directorium Peragendarum Missarum, et aliarum functionum a Beneficiato Tettingeriano in Schenprun.«* V tej matrikuli so zapisana vsa glavna opravila beneficijarova, in sicer:

1. Za ustanovitelja Gregorja Töttinger mora maševati vsak petek. Če je v petek zadržan, naj opravi sv. mašo za ustanovitelja že v četrtek. Na dan obletnice smrti morajo biti tri sv. maše in bilje.

2. Vsako nedeljo mora dopoludne med sv. mašo razlagati krščanski nauk in sicer tako, da ga bodo razumeli tudi neizobraženi. Po govoru naj bere iz evangeljske knjige deset božjih in pet cerkvenih zapovedi, sedem sv. zakramentov, glavne grehe in tem nasprotne čednosti. Po vsaki sveti maši naj moli kleče pred oltarjem v slovenskem jeziku (lingua carniolica) lavretanske litanije in sicer tako glasno, da ga bodo lahko slišali navzoči in odgovorili „se nafs Boga profsi!“

3. Ob nedeljah in večjih praznikih naj mašuje beneficijar na Vrzdencu, če ni kake posebne slovesnosti pri sosednjih podružnicah. Zahtevati pa ne morejo od njega, da bi maševal na Vrzdencu, ker ne dobiva bire. Najbolje je, če se ravna po pograjskih duhovnikih. Potem ne bode treba, da bi ljudje drugam hodili k sv. maši. Kedar mašuje v drugi cerkvi, mora tudi tam razlagati krščanski nauk. Sicer lahko dela po svoji

dobri volji. Pograjska matrikula ni zanj merodajna; bolje pa stori, če se ravna po nji in tako ustreže pograjskim duhovnikom.

4. Od prve nedelje po binkoštih do kvaterne v septembru mora imeti vsako nedeljo, če mašuje doma, po pokopališču procesijo z Najsvetejšim in štirimi blagoslovi. Te procesije so vpeljali, da bi Bog milostno odvrnil vse nesreče, katere povzroči strela in nevihta.

5. Ker oskrbuje beneficijati tudi dušno pastirstvo, v horjulski dolini, sme blagosloviti krstno vodo veliko in binkoštno soboto. Sv. olja mora preskrbeti pograjski župnik.

6. Za nedeljo v osmini presv. Rešnjega Telesa je dovolil dné 28. maja 1756 knez in škof Ernest Amadej grof Attems slovesno procesijo s štirimi blagoslovi po okolici vrzdenški. Za ta dan naj dobi beneficijati vsaj enega duhovnika, ki mu bode pomagal pri opravljanju službe božje. Plačati ga sme iz nabiralnika. Te slovesne procesije se smejo z zastavami udeležiti samo tiste soseske, ki so prišle na Vnebohod Gospodov v procesiji na Vrzdencu.

7. Ker oskrbuje beneficijati ob enem dušno pastirstvo, mora stalno bivati na Vrzdencu. V zahvalo so obljubile soseske, da bodo skrbele za dostojno stanovanje beneficijatovo. Dajati mu morajo tudi vse potrebne stvari, zlasti drva za kurjavo.

C. *Bratovščina sv. rožnega venca v Horjulu.*

Ustanovitelj vrzdenškega beneficija, gospod Gregor Töttinger, je bil tudi goreč častilec Marije Device. Da bi povzdignil češčenje Matere Božje, je določil v oporoki, da mora vpeljati njegov beneficijati bratovščino sv. rožnega venca v podružni cerkvi svete Marjete v Horjulu. Beneficijati gospod Jožef Rozman je to storil prvo nedeljo v oktobru l. 1734. Novo bratovščino je potrdil knez in škof Feliks grof Schrottenbach. Njegov naslednik E. A. grof Attems je posvetil 20. maja 1744 v cerkvi svete Marjete razun treh starih oltarjev tudi novi lesen oltar rožnivenške Matere Božje.

V matrikuli je zaznamoval Töttingerjev beneficijati tudi opravila in dolžnosti, katere ima beneficijati kot vodja nove bratovščine. Opravljal je daritev sv. maše pri bratovskem oltarju vsako prvo nedeljo v mesecu in ob praznikih Marije Device, ki nas spominjajo kake posebne skrivnosti našega odrešenja (Svečnica, Oznanjenje Marije Device, Vnebovzetje in Rojstvo Marije Device). Ob teh praznikih je bila v Horjulu slovesna procesija. Druga beneficijatova dolžnost je bila, da je v svojih cerkvenih govorih razlagal skrivnosti sv. rožnega venca in neutrudljivo pospeševal razširjanje bratovščine med ljudstvom. Glavni bratovski praznik je bil prvo nedeljo

v oktobru. Za to nedeljo je naprosil beneficijati štiri ali pet duhovnikov, da so mu pomagali v spovednici. Odškodoval jih je za njihov trud iz bratovske blagajne.

Za umrle brate in sestre je opravil vodja vsako leto štiri sv. maše z biljami. Te obletnice so bile prvi dan po Svečnici, Oznanjenju, Vnebovzetju in Rojstvu Marije Device. Za odškodnino je smel beneficijati vzeti 10 gld. nem. velj. od prostovoljnih darov.

Bratovščina je izprva zelo napredovala. Čez deset let je že imela svoj oltar in leta 1783. tudi glavnice 500 gld. v deželni obveznicah. Pod cesarjem Jožefom I. je zahtevala vlada od vodstva natančnega poročila o bratovskem premoženju, dohodkih in troških. L. 1783. je zahtevala od beneficijata knjigo, v katero je vpisoval nove ude. Ob enem je prepovedala bratovščino in zaplenila glavnico 500 gld. Ta znesek je imela v svoji oskrbi do leta 1799. Tekom let se je zgubilo precej denarja. Koncem leta 1798. je bilo glavnice še 271 gld. 8 kr. 3 vin. Obresti so znašale tekom 15 let 189 gld. 20 kr. 1 vin. L. 1799. je napravila vlada iz tega denarja ustanovo za reveže horjulske fare. Glavnico 460 gld. so obrestonosno (po 3 $\frac{1}{2}$ % in 4 %) naložili. Župniku so potem izročili obveznico za 460 gld. in preostanek 29 kr. v gotovini.

V farnem arhivu omenja matrikula in nekaj starih listin nekdanjo bratovščino. Stari leseni oltar rožnivenške Matere Božje so podrli 24. julija 1882 in postavili novega kamenitega. Več o tem oltarju pri popisu farne cerkve sv. Marjete.

D. *Mašne ustanove pri kuratnem beneficiju.*

Razun Gregor Töttingerjeve mašne ustanove, ki je bila združena z beneficijem, so zapustili še nekateri vaščani potrebno glavnico, da je opravljal zanje beneficijati vsako leto obletnico. Vlada je kasneje jako svojevoljno gospodarila z ustanovnimi glavnici. Zato naštejemo že na tem mestu vse mašne ustanove, katere je opravljal vrzdenški kuratni beneficijati:

1. Za dušni blagor pok. Gregorja Töttinger je opravil beneficijati sv. mašo vsak petek. Obletnica smrti je bila 4. marca. Ta dan so bile na Vrzdencu tri sv. maše z velikimi biljami za ranj. ustanovnika. Častiti g. Jožef Rozman je daroval k glavnici 140 gld. in določil, da se opravi za njegov dušni blagor vsako leto obletnica z biljami na dan smrti (4. sept.). L. 1767. so znižali obresti na 4 %. Glavnico je prevzela vlada v svojo oskrb dné 1. avgusta 1736. Verski zaklad je izdal zanjo obveznico števil. 1325. Ker so bile znižane obresti na 2 %, so opravljali horjulski župniki samo polovico (24) sv. maš in obedve obletnici.

2. Štefan Rozman je dal njivo tik beneficijatovega vrta s prošnjo, da bode ta opravil vsako leto dné 7. aprila obletnico, katero mora vselej oznaniti v cerkvi. Kedar ne bode hotel beneficijat opravljati te obletnice, dobi njivo v užitek Rozmanova rodbina na Vrzdencu. Kasneje so vzeli sorodniki to njivo in plačevali vsako leto 1 gld. 10 kr. za obletnico. Kmalu so še to opustili. L. 1880. je prenehala ta ustanova s škofovim dovoljenjem.

3. Isti Štefan Rozman je zapustil 100 gld. nem. velj., naloženih v deželni obligaciji, da se opravi zanj vsake kvatre ena oznanjena sv. maša z „libera“.

4. Za jednako ustanovo sta darovala Janez Marinčič in Boštjan Marinčič, obadva Horjulca, po 100 gld.

5. Podobno ustanovo je napravil tudi Jurij Železnik z Vrzdencu. Te štiri ustanove je združila vlada, ki je izdala 1. avgusta 1772 obveznico št. 285, glasečo se na 400 gld. in obrestovano po 2%. Beneficijat je potem dobival samo 8 gld. v bankovcih. Zato je opravljal mesto 16 samo 12 sv. maš z „libera“ za ustanovnike.

6. Jurij Rozman je določil grofu Karolu Auerpergu posojenih 500 gld. za mašno ustanovo. Beneficijat je opravil vsako leto 13. oktobra obletnico (sveto mašo z enim nokturnom) in vsak mesec dve sv. maši za ustanovnika in njegove sorodnike. Obletnico je moral vselej objaviti. Vlada je izdala 1. avg. 1774 obveznico št. 1337, od katere je plačevala samo 2% obresti. Vsled tega je znižal beneficijat število svetih maš na osemnajst in 13. oktobra je opravil tudi obletnico.

7. Uršula Jazbarca je volila v oporoki 100 gld. nem. velj. za mašno ustanovo (vsake kvatre eno sveto mašo z „libera“). Vsled 2% ne deželne obveznice št. 520 z dné 1. maja 1781 je opravljal kasneje horjulski župnik vsako leto samo eno sv. mašo.

E. Kronika vrzdenškega beneficija.

1729. — Prvi beneficijat č. g. Jožef Rozman je kupil l. 1729. na Vrzdencu travnik „na Reklah“ in za mežnjijskim poslopjem ležeči svet „Muhovše“ (vrt in njivo). Vrzdenci so potem sezidali enonadstropno, s slamo krito hišo za stanovanje g. beneficijata. Pomagali so jim pri delu tudi prebivalci sosednih vasij.

1733. — Prvi beneficijat je bil slovesno vmeščen na Töttingerjev beneficij dné 26. aprila 1733.

1744. — Dné 20. maja 1744 je bila kanonična vizitacija na Vrzdencu. Ob enem je delil presv. gospod knez in škof Ernest Amadej grof Attems zakrament sv. birme. Določil je tudi, da morajo dovažati oni vaščani, katerim je dušni pastir g. beneficijat, potrebna drva za kurjavo, kakor tudi skrbeti, da bode imel

vedno lepo stanovanje g. beneficijat. — Istega dné je posvetil knez in škof tri stare in novi bratovski oltar v podružni cerkvi sv. Marjete v Horjulu.

1756. — Drugič je bila kanonična vizitacija na Vrzdencu in ob enem birmovanje dné 28. maja 1756. Knez in škof je vnovič potrdil svojo določbo z dné 20. maja 1744 in dovolil Vrzdencanom slovesno procesijo za nedeljo v osmini sv. Rešnjega Telesa.

1770. — Cesarski komisarji so prišli 20. junija na Vrzdencu radi ljudskega štetja.

1784. — Prvi beneficijat g. Jožef Rozman je umrl na Vrzdencu dné 4. septembra 1784. Hvaležni Vrzdenci so vzdali svojemu dobrotniku spominsko ploščo, ki se je ohranila še dosedaj na listni strani zunanega cerkvenega zidú. V latinskem jeziku sestavljeni napis nam trikrat pové letnico smrti (1784). Vredno je, da navedem ta napis: ¹⁾

Siste VIator, et Lege:
Inter oVes IsthIC DorMIIt sItVs, atqVe qVlesCIIt
A. R. D.
JOSEPHUS ROSMAN I.^{us} Benef. Curatus,
et Sacerdos Jubilatus in Schönbrunn,
præfuit Annis 59.
ObIVerat Vero pLenVs MerItIs, aG VeneranDa
SeneGtVte qVarta 7bris.
Annos natus 91. et VI. menses.
LVX perpetVa LVGeat el
aG
ConqVlesCat In paGe CæLestI. AMen.

Naslednik in najbrže tudi sorodnik njegov, častiti gospod Tomaž Rozman je že več let pomagal staremu predniku. Zadnjič se je podpisal v krstni knjigi Jožef Rozman dné 29. novembra 1783.

¹⁾ V slovenskem prevodu se glasi:

Postoj popotnik in beri:

Med ovčice tukaj položen spi in počiva veleč. gospod

Jožef Rozman,

prvi kuratni beneficijat in zlatomašnik na Vrzdencu,
je služil 59 let.

Umrl je poln zaslug, in v častitljivi starosti četrtega septembra
Star 91 let in 6 mesecev.

Večna luč naj sveti njemu
in

počiva naj v miru nebeškem. Amen.

F. Na Vrzdencu se ustanovi lokalija.

Töttingerjev beneficijat je že nad 50 let oskrboval dušno pastirstvo med predniki sedanjih horjulskih faranov. Pomagal je na ta način pograjskim duhovnikom, ki so še nadalje ostali dejanski dušni pastirji v celi fari. Vladi niso ugajale preobširne fare. Hotela je pomagati ljudstvu, da bode imelo bližje v cerkev in bode tako manj časa zgubilo za delo. Horjulska dolina že po svoji legi ni v zvezi s pograjsko. Zato je bil prav umesten ukaz cesarja Jožefa II. z dné 2. decembra 1785, da se morajo združiti vasi Samotorica, Vrzenec, Ljubgojna in Horjul z novoustanovljeno lokalijo na Vrzdencu. Tekom l. 1786. so se vršila potrebna pogajanja med župnikom pograjskim in vrzdenškim beneficijatom gledé odločitve omenjenih štirih vasij od pograjske fare. Pograjski dušni pastirji niso bili posebno zadovoljni s tem odlokem visoke vlade. Ker so se le predolgo pogajali, je dobil vrhniški dekan od knezoškofijskega ordinarijata ukaz, naj toliko priganja, da bode s 1. januarjem 1787 prevzel Töttingerjev beneficijat novoustanovljeno lokalijo. To spremembo so morali oznaniti pograjski duhovniki v farni cerkvi, beneficijat pa na Vrzdencu.

Pri odstopu imenovanih štirih vasij so napravili dve listini, katerih eno je prejel novi lokalni kapelan gosp. Tomaž Rozman, drugo pa župnik Anton Perner. Listini se tako-le glasite:

1. **Instrumentum Cessionis.**¹⁾ — Infra Scriptus ad mandatum Celsissimi ac Reverendissimi Principis Episcopi Labacensis D. D. Ordinarii mei, et ad executionem resolutionis Cesareae dd^o. 2da Xbris a. p., qua Vicinitates Schönbrun, Samatorza, Horjul et Lubgojna novissime erectae Capellaniae in Schönbrun juxta regulas ad effectum concentrationis praescriptas plene uniantur, praedictas Vicinitates Schönbrun, Samatorza, Horjul et Lubgojna pro tempore nominato Thomae Rosman capellano locali, ejusdemque Successoribus cum omnibus juribus, et pertinentiis cedo, atque cessas esse volo, hac tamen reservatione semper adnexa, ut proventus ad congruam meam sustentationem spectantes, proin etiam stipendia missarum ad Ecclesiam Capellaniae localis fundatarum, dempto currenti stipendio quod peragenti capellano locali assignatur pro quovis sacro, nec non redditus, qui Cooperatorem meum, et aedituum parochialem concernunt, mihi, meisque Successoribus, simul etiam Cooperatori ac aedituo a praenominatis Vicinitatibus, Salvis tamen semper terrae Principis ordinationibus, imperturbate obveniant. In quorum fidem has propria manu scriptas et sigillo munitas dedi in aedibus parochialibus Pillichgraecii die 30ma Xbris 1786.

L. S.

*Antonius Perner, m. p.
Parochus Loci.*

2. **Formulare Reversalium.**²⁾ — Infrascriptus ad mandatum Celsissimi ac Reverendissimi Principis Episcopi Labacensis DD: mei ordinarii, et ad executionem resolutionis Caesaricae dd^o. 2. Dec.

¹⁾ Hrani se v horjulskem farnem arhivu.

²⁾ Hrani se v farnem arhivu v Polhovem Gradcu.

a. p., qua vicinitates Samatorza, Schönbrun, Lubgojna, Hriull, novissimae erectae Capellaniae in Schönbrun juxta regulas ad effectum concentrationis parochiarum praescriptas plene uniantur, praedictas vicinitates Samatorza, Schönbrun, Lubgojna et Hriull mihi meisque succesoribus Capellanis Localibus ab adum. R^{do}. D. Parocho in Billichgraz cessas accepto, ac vigore harum Reversalium promitto, me semper pro viribus curaturum, ut proventus ad congruam Parochi in Billichgraz sustentationem spectantes, proin etiam stipendia Missarum ad Ecclesiam hujus Capellaniae localis fundatarum, dempto stipendio currenti, quod mihi peragenti pro quovis sacro assignatur, nec non redditus, qui Cooperatorem ac Aedituum Parochialem in Billichgraz concernunt, adum. R^{do}. D. Parocho in Billichgraz a praenominatis vicinitatibus, salvis tamen semper terrae Principis ordinationibus imperturbate obveniant. In quorum fidem has propria manu scriptas, et sigillo munitas dedi in aedibus Capellaniae Localis in Schönbrun die 4. Januarii 1787.

Dohodki vrzdenškega dušnega pastirja se niso mnogo zboljšali, odkar je postal samostojen. Zapisano biro so dobivali še nadalje pograjski duhovniki in za opravljene ustanovljene sv. maše je dobival lokalist samo navadno darilo. Maticice, namreč razun krstne knjige tudi poročno in mrliško, je začel voditi s 1. januarjem 1787. Štolnino je pošiljal v Polhov Gradec. Samo to, kar je dobil pri vpeljevanju mater, je ostalo njemu. Več o tem pri popisu dohodkov horjulskih duhovnikov.

V mrliški knjigi je prva zapisana Elizabeta Rupnik s Samotorice, h. št. 9. Umrta je vsled otekline 1. januarja 1787, stara dva meseca. — Prva šta bila poročena dné 5. februarja 1787 Martin Škof, 21 leten mladenič iz Podolnice, h. št. 5, z 32 letno vdovo Marijo Bizjak.

Vrzdenčani so bili zelo veseli, ko so dobili samostojno duhovnijo. Toda le kratka je bila njihova radost. Tri leta kasneje ni bilo na Vrzdencu niti lokalista, niti beneficijata Töttingerjevega. Vlada je oboje preložila s cerkvenim privoljenjem v Horjul in tam ustanovila novo faro.

VI.

Ustanovitev fare v Horjulu.

Na praznik sv. Štefana 1786 je oznanil pograjski župnik svojim faranom in kapelan v vrzdenški cerkvi Vrzenčanom, da bodo spadale počenši s 1. januarjem 1787 soseske Vrzenec, Horjul in Samotorica pod novoustanovljeno vrzdenško lokalijo. Pri pograjski fari ste ostali potem še v horjulski dolini ležeči vasi Zaklanec in Podolnica. S tako uredbo pa niso bili zadovoljni prebivalci imenovanih dveh vasij. Zato so naprosili Horjulce in Ljubgojnec, naj podpišejo njihovo prošnjo, da se bode oglasilo več vasij za skupno duhovnijo. Začetkom meseca februarja 1787 so vložili

prošnjo pri ordinarijatu in pri vladi ter prosili za dovolitev olajšave v smislu ces. odloka z dné 2. decembra 1785. Knezoškofijski ordinarijat je prosil potem ¹⁾ kresijo v Postojni, naj poizvé, kako bi se mogla ugodno rešiti ta prošnja. Kres. glavar pl. Kreizberg je pozval v Postojno v posvetovanje pograjskega graščinskega oskrbnika, župnika Perner-ja in zastopnike vasij Zaklanec, Podolnica, Horjul in Ljubgojna. Nató je odpisal ordinarijatu, ²⁾ da bode najbolje za vso dolino s 1500 prebivalci, če se prestavi v Horjul vrzdenški beneficij in se mu pošlje v pomoč kapelan. Obadva bodeta lahko zadoščala potrebam vseh stanovnikov.

Vlada je izprva nameravala napraviti posebno lokalijo na Lesnem Brdu, ter tej pridružiti vasi Zaklanec in Podolnico. Spoznala je pa, da je boljši nasvet kres. glavarja. Zato je objavila dné 15. decembra 1787 najvišji ukaz z dné 22. novembra 1787. ³⁾

„Bei der angezeigten Beschaffenheit habe es von der Anfangs augetragenen Expositur nach Hölzennegg abzukommen, der Benefiziat von Schönbrunn jene nach Horjul zuübersetzen und ihm ein Cooperater zuzugeben.“

Ugodna rešitev te prošnje je razdražila Vrzdence. Strah, da zgubé duhovnijo in tudi Töttingerjev beneficij na tako nepričakovan način, jih je nagnal, da so plačali 20 cekinov odvetniku Bernardu Wolf-u, ki jim je potem sestavil pritožbo na cesarja. V tej spomenici so naravnost dolžili knezoškofijski ordinarijat, da je uplival na kresijo, ki je potem napačno poročala vladi. Z Dunaja je kmalu došlo povelje, naj preišče kresija na licu mesta vso zadevo. — Podobno spomenico so poslali Vrzdenci 4. julija 1788 tudi knezonadškof. ordinarijatu v Ljubljano. Skušali so dokazati, da je neumestna ustanovitev fare v Horjulu za celo dolino. Vrzdenc leži sredi med štirimi podružnicami, tako da ima njihov beneficij že sedaj dovolj opravkov. Horjul je nasprotno na skrajni meji lokalije in od mnogih sosesk preveč oddaljen. To je spoznal že ustanovitelj beneficija, ki je postavil vas Vrzdenc pred Horjul v svoji oporoki, kakor tudi svetna in cerkvena gosposka, ki je potrdila ustanovitev beneficija na Vrzdencu. Zato prosijo Vrzdenci, naj se jim pusti novoustanovljena lokalija na Vrzdencu. Če je predaleč prosilec v Polhov Gradec, naj se ustanovi zanje nova kapelanija v Zaklancu, oziroma na Lesnem Brdu.

Spomenico so podpisali za Vrzdenc Miha Rozman, Jakob Logar, Štefan Petrovc, za Samotorico

¹⁾ Dopis z dné 21. februarja 1787.

²⁾ Dopis 14. septembra 1787.

³⁾ Dopis dež. poglavarstva v Gradcu z dné 6. dec. 1787, št. 36411.

Urban Hudadovnic, za Smrečje Jurij Prošnik in za Žažar Urban Matetsch in Janez Melle.

Kedor pozna horjulsko dolino in lego vasi Horjul, bode takoj spoznal, da so skušali Vrzdenci z zvižajo doseči svoj namen. Ordinarijat se je dobro poučil o razmerah. Naročil je vrhniškemu dekanu, naj sporoči ¹⁾ Vrzdencanom, da je neresnična njihova pritožba. Ob enem jih mora posvariti, ker skušajo z lažmi in obrekovanjem doseči svoj namen.

Kresija je naznanila ordinarijatu, da pride dné 19. avgusta 1788 komisar baron Marenzi v Polhov Gradec. Povabila je tudi cerkveno gosposko, naj pošlje svojega zastopnika, da se bode konečno dognalo, komú naj ustrezajo. Za nadškofijskega komisarja je bil določen Bruno Ortner, bivši prelat v bistrškem samostanu. Temu je naročil ordinarijat, naj se dogovori s horjulskimi zastopniki gledé primerne stanovanja za župnika in kapelana, kakor tudi gledé ustanovitve nove šole v Horjulu.

Kakor je vsakdo pričakoval, tako se je tudi zgodilo. Vlada je zavrnila pritožbo Vrzdencanom in potrdila prejšnji ukrep. Ob enem je prišel z Dunaja ukaz, da mora iztirjati kresija 20 cekinov od Bernarda Wolf-a, ter jih vrniti Vrzdencanom.

Horjulci so takoj začeli voziti gradivo za novo župnišče. Delo je naglo napredovalo. O Velikem Šmarnu I. 1789. je bilo dozidano župnišče. Sestavili so potrebne račune in jih poslali v potrdilo deželnemu poglavarstvu v Gradec, kjer so jih odobrili. Ko je bilo to škofijstvu naznanjeno, ²⁾ je poslal knez in nadškof Mihael baron Brigido g. Tomažu Rozmanu dekret, v katerem mu je izročil v oskrb tudi soseske Zaklanec, Lesno Brdo in Koreno. Dekret prvega kanonično vmeščenega horjulskega župnika se glasi:

Dilecto Nobis in Christo Thomae Rosmann Capellano locali in Schönbrun Salutem!

„Resolutionem Caesaream dd. 22da Novembris 1787, et excelsi I. A. Gubernii dd. 12ma hujus exequi volentes, te praefatum cum tuo beneficio ad locum Horjul praesentium vigore transferimus, tibi que praeter assignatas jam in Decreto de 29ma Novembris 1786 vicinitates, Schönbrun, Samatorza, Horjul, Lubgojna, insuper vicos Saklanz, Hölzenneg, et Korena comittimus, in Domino hortantes, ut boni, et fidelis pastoris animarum partes adamussim explere studeas. Ex Offo. Archiep'pli.

Labaci die 25ta Novembris 1789.“

Michael Archi Episcopus m. p.

¹⁾ Dopis z dné 13. julija 1788.

²⁾ Dopis z dné 12. novembra 1789.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Zgodovina horjulske fare.*
(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••—

Enajsto leto.

Ljubljana, meseca avgusta 1898.

Številka 48.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

Za kapelana je bil določen č. g. Tomaž Cuderman, ki je nastopil svojo novo službo še pred preselitvijo župnikovo z Vrzdencu. — Župniku je ukazala kresija ¹⁾, da se mora v treh tednih preseliti v novosezidano horjulsko župnišče. Pograjski graščinski oskrbnik bode z njim vred podpisal izkaz o prejetem cerkvenem posodju, katero bode vzel seboj iz vrzdenške cerkve. Tudi naj pripomni, katere stvari še neobhodno potrebuje. Splošno naj se ravna po danih navodilih.

Selitev župnikovo z Vrzdencu v Horjul najbolje popisuje oskrbnik Ignacij Čebule v svojem dopisu z dné 22. decembra 1789. Navesti hočemo slovenski prevod tega poročila:

Species facti.

Kaj se je zgodilo 21. decembra v hiši vrzdenškega beneficijata pred in po prisodbi beneficijatove hiše na Vrzdencu dotičnim soseskam, ki so plačale stroške za novo župnišče v Horjulu, in radi prenosa posodja in paramentov iz vrzdenške cerkve v horjulsko vpričo spodaj podpisanih. To jaz podpisani ponižno naznam slavnj kresiji.

19. decembra t. l. sem prejel pismo od gospoda Tomaža Rozmana, benef. na Vrzdencu, v katerem me prosi brž ko mogoče priti na Vrzdenc, da bi vse uredil po najvišjem ukazu radi njegove skorajšne preselitve v Horjul in radi prenosa potrebne cerkvene priprave od vrzdenške cerkve k horjulski.

¹⁾ Dopis z dné 12. decembra 1789, št. 4591.

Da bi hitreje izvršil visoki nalog, sem se podal 21. decembra v Horjul in od tam na Vrzdenc z Andrejem Čepom in Boštjanom Stanovnik, kot zastopnika Horjulcev. Tam so sklenili g. Tomaž Rozman, beneficijat na Vrzdencu, in zastopnika iz Horjula, da se bo drugi dan preselil omenjeni vrzdenški g. beneficijat. Zastopnika sta potem šla domov. Takoj na to, to je ob šestih zvečer, pridejo Marija Petrovčič, Elizabeta Slovša, Helena Rus, Ana Logar, Jera Zore in več drugih v sobo, kjer smo bili, g. beneficijat, g. kapelan in jaz. Marija Petrovčič reče: „Prišle smo, ker smo slišale, da boste prenesli presv. Zakramente in ostalo cerkveno pripravo. Toliko vam rečemo, da se bo prelilo mnogo krvi, če se to zgodi. Zastran tega se hočemo boriti do zadnje kaplje krvi.“ — Mi smo jih pogovarjali in na vse mogoče načine svarili. Vse je bilo zastonj. Trdile so vedno svojo. Brž potem pride večina vrzdenških mož. Ti so nam povedali isto, in da ne dovolijo vzeti nobene stvari od vrzdenške cerkve za novoustanovljeno farno cerkev. Kakor preje žená, tako tudi teh nismo mogli pomiriti in kričanje ni prenehalo do devetih zvečer. Po večerji, ob enajstih, so prišle ravno tiste ženske kot prvič. Rekel sem duhovnikoma, naj nihče ne odgovori. In tako so ženske zopet odšle.

Drugi dan, namreč 22. decembra, sta šla duhovnika v cerkev maševat. Po maši so ostali še nekaj časa v vrzdenški cerkvi Valentin Zdešar iz Zaklanca, Urban Rožnik iz Horjula in še eden. Kar pride Urban

Nagode, cerkovnik dotične cerkve, in reče tem trem možem, naj se spravijo iz cerkve. Možje so šli iz cerkve: Marija Petrovčič, ki je varovala cerkev z drugimi ženami, je zaprla cerkev in vzela seboj cerkveni ključ.

Potem prideta dva zastopnika iz Horjula, Andrej Čepin in Boštjan Stanovnik, dva zastopnika za Zaklanec, Andrej Zdešar in Nikolaj Kucler, in namesto treh ali štirih zastopnikov za Vrzdence pride večina mož in žensk. Vprašal sem jih, zakaj jih je toliko prišlo z Vrzdencea, ko sem vendar rekel, da zadostujejo trije ali štirje zastopniki iz vasi Vrzdence? Odgovorili so mi: „Mi vsi hočemo slišati, kaj nam boste povedali.“ Na to sem jim besedno in kolikor mogoče natančno in umljivo prebral odlok slavne kresije, katerega je poslala graščini pograjski glede preselitve vrzdenškega g. beneficijata v Horjul in glede prenosa cerkvene priprave, ki se nahaja pri vrzdenški cerkvi, v horjulsko. Tudi sem jim rekel, da noče prenesti novi g. župnik horjulski nobene druge stvari iz vrzdenške cerkve v horjulsko, kot presv. Zakramente, monštranco, krstni kamen in nebo (baldahin). Na to začno kričati Vrzdenci: „Ničesar ne pustimo prenesti iz naše cerkve!“ Ženske so vpile, da se rajše hočejo boriti do zadnje kaplje krvi, kot dopustiti, da se odnese najmanjša stvar od cerkve. Jaz sem jim prigovarjal in jih skušal pomiriti: toda zastoj je bilo moje prigovarjanje. Slišal nisem drugega kot: „Duhovnik sme iti s svojimi reči, kamor hoče in kadar hoče: toda od naše cerkve niti najmanjšega ne damo.“ Potem so se izjavili Horjulci nasproti Vrzdencanom, da hočejo vrniti čez nekaj časa vrzdenško monštranco in povrniti svoto, katero so darovali Vrzdenci za nebo. Tudi ta predlog ni bil po volji Vrzdencanom. Na to sem poslal po cerkovnika. Ko je prišel, zahtevam od njega cerkveni ključ. Odgovoril mi je, da ga nima sam, pač pa Marija Petrovčič.

Rekel sem na to Vrzdencanom: „Ker nočete biti pokorni na noben način višjemu povelju, bodem natančno naznanil ves dogodek slavni kresiji. Zagotovim vas pa, da boste v kratkem obžalovali svojo trmoglavnost. Vaše kesanje bode gotovo prepozno. Vsi spoznate, da sem vas skušal z lepa pregovoriti in odvrniti vsak pretep in prepir, katerega nameravate. Ker so pa pri vas brezvspešne vse moje prošnje in prigovarjanje, vas zagotovim, da vas bode gotovo najostreje kaznovala slavna kresija.“

Na to odidejo Vrzdenci in g. beneficijata začne nakladati svoje reči. Ko so pa vozniki naložili na vozove drva, katera so dali Vrzdenci za preteklo leto

gosp. beneficijatu kot njegov letni delež in so jih bili dolžni dajati, je takoj pripomnil Urban Slovša, naj ukažem razložiti drva, sicer se bode druga zgodila. Isto se je zgodilo z butarami, katere je ukazal gospod beneficijata na njegove stroške nasekati in zvezati na občinskem pašniku. Da bi ne prišlo do prepira, sem takoj ukazal razložiti drva in butare. Vrzdenci so odpeljali gosp. beneficijatova drva k svojim hišam.

Kakor hitro so bile prepeljane v Horjul g. beneficijatove stvari, je prišel gospod, spremljan od mene, g. župnika dobrovskega, g. kapelana horjulskega in okolu 20 horjulskih vaščanov, 22. decembra ob dveh v Horjul. Vsa oprava vrzdenške cerkve je ostala nedotaknjena na zahtevo Vrzdencanom. Nadalje so se izjavili Vrzdenci, da nikakor ne dovolijo v izročitev beneficijatove hiše na Vrzdenceu onim soseskam, ki so kaj pripomogle k zidanju horjulskega župnišča.

V r z d e n e c, 22. decembra 1789.

Ignacij Tschewuls, s. r., oskrbnik; *Andrej Tshepon* in *Boštjan Stanounig*, zastopnika horjulska; *Andrej Sdeschar*, *Niklas Kutsler* in *Luka Smrekar*, zastopniki zaklanški.

Horjulci so bili zelo veseli, da so dobili lastno faro kljub raznim vrzdenškim spletkarijam. Vaščan Tomaž Cepin (umrl leta 1833.) je zložil v spomin na ustanovitev fare naslednjo, sicer z ozirom na pisavo nekoliko predelano, pesem:

Pesem od fare v Horjulu.

1. Naš kralj Jožef tadrugi rinsk cesar imenvan, zakar je bil on tudi od teh ljudi držan, je dal venkaj povelje na vse svoje dežele: storiti ta nove fare, kjer je zadost ljudi. 2. Mi smo potem položili kmal sopélko¹⁾ naprej, tamkaj se pritožili, prosili smo, Bog dej, krajsanta smo prosili, da bi štiftengo dobili, ktera pred enim leti je bila vzeta od nas. 3. Na sopélko taprvo je nam vse prav kazal, ko bi se ne bla zaprla dobili bi bli kmal, v sopélki je pisan stalo: dobili bote kmalo Cesar vam bo tudi enga kaplana dal.	4. Ali fovšija velika nagajivih ljudi, katera se ne šika, žiher se je vsak boji, je sopélko skazila, s tinto vse počnila, da se ni moglo brati, kar je blo pisano. 5. V sopélk je pisan stalo, to se nima zgodit, al to se je spoznalo, da imamo hitet druge sopélke storiti, tistga pa ven spustiti, kje nam najbolj nagajev zmirom nam zoper biv. 6. Potem tri cele leta smo mi hodil okol, povsod nam vse obeta: za vas je zmeram bolj, kamne vkup pripravljajte in farovž izzidajte, vi bote v vaših prošnjah zagvišno uslišani.

¹⁾ Sopélka je suplika (prošnja.)

7. Kakor hitro so horjulci farovž zidati začel precej so vrzdenčani komisije prejel iz škofije ino s krasa noter do tistga časa nam na nobeno vižo je ni blo moč dobit.
8. Pri tej komisiji tudi Te vrzdenške može so začeli ti gospodi postavljat na lepše, da so doktorju lagali napk sopelke ravnali, takrat pa vendar djali: mi ne vemo zato.
9. Potem so vrzdenčanje te križce podpisal, zdaj pa še tako pravjo: preveč smo se bli vdal; marencja so se bali, da so skor trepetali, ker zavolj teh cekinov jih je močno svariv.
10. Enmu doktorju v lublani so dvajst cekinov dal, al ubogi vrzdenčanje so se bli zapeljal, k so se z volkom pečali, tolk denarjev mu čez dali za enmalo popirja, za ena sopelka.
11. Al kaj bom več govoru od tega zanaprej, deb le povedat mogu, kaj se je godil potlej, ker glih ravno o adventu po cesarskemu patentu je prišlo pismo z graca de bo fara v horjul.
12. Bodmo tedaj veseli smo mi rekli takrat, tud flisek v našnu delu, da bo storjen enkrat; potlej se sme zgoditi, da zna kaplan tud priti, tedaj bo mogu tudi z Vrzdencu se prestavt
13. Mesca velega srpana je blo dodelan vse, tud rajtenga storjena, kolk je koštalo vse, to smo višjim čez dali, da so v nemšk grac poslali, potem pa ravn k božiču je spet nazaj prišlo.
14. Da se ima pripravit gospod po letéh dneih ter se v horjul prestavit precej v kratkih dneih, ker bode kaplan tudi po cesarski zapovdi poslan gori z lublane in bo ostal pri nas.
15. Potem se je pisalo v gradaško kancelijo, da ima priti kmalu felboltar s flegarijo: nato on pride kmalo, kakor se mu je pisalo, glih tri dni pred božičem je prišel na vrzdenc.
16. Al kakor hitro pride felboltar na vrzdenc, žensk folk se vkupajsnide, je bil prav poštalenc, ter so začele vpiti: rajš hočmo kri preliti, kakor pa vam horjulcem kaj venkaj s cerkve dat.
17. Zvečer kmalo po šestih se je letó godil, tud potlej po devetih farovž jih je polen bil; ker pa na njih vprašanje noben ni maral zanje, tedaj so mogle zopet s farovža se pobrat.
18. Drugi dan kje maša bila, sta dva z naše vasi bla segnana s sila prec s cerkve po maši, mežnar ni mogel čakati, gonila ga je lakat, da je cerkev zaperu, babe so vzele ključ.
19. V farovž so priletele, kakor pred ta večer, ključ so pri seb imele, delale velik preper, za ključarje se vendale, njih može zaničvale: naši možje so babe, me pak ključarice.
20. Potem kje blo zadostí neumnih besedi, smo začel vkupaj nosti gospodove reči, ter na voze nakladat in v te jerbases spravljat: naenkrat vse z gospodom smo mi vzdignil preč.
21. Tedaj so se začele babe jokati na glas, ker niso pred verjele, kakor še le takrat, da bode tako kmalo vse gladko šlo preč, pol farovž prazen ostane, vse je obropano.
22. Dost so horjule špendali, ker so farovž zidali, drug so pak zmirom djali, da se bojo kesali, so se le posmehvali, za norce jih držali, horjule pa le s korajža so delali naprej.
23. Potem k je že prestavljen le ta duhoven bil, je nekater pripravljen, dokler bode on živ, da če raj dalj hoditi, kakor pod horjul biti, ker so tud k procesjam hodil drugod okol.

Po preselitvi beneficijatovi v Horjul so se takoj potrudili Vrzdenci, da bi imeli vsaj sv. mašo v domači cerkvi ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Obrnili so se do kresije¹⁾ in obljubili, da hočejo sami vzdržavati duhovnika, ki pride na Vrzdenc. Če tega ne dosežejo, naj se jim izpolni obljuba komisarja Marenzija. Ta je obljubil 19. avg. 1788 v Polhovem Gradcu Vrzdencanom, da bodo imeli sv. mašo v domači cerkvi vsako nedeljo in zapovedan praznik, eno nedeljo prvo, drugo nedeljo pa veliko mašo, kakor hitro bodeta v Horjulu dva duhovnika. Prošnjo sta podpisala tudi Urban Hudadounig za Samotorico in Jurij Prošnik za Smrečje. — Graščinski oskrbnik se je tudi podvzval naznaniti²⁾ beneficijatovo preselitev. Priložil je zgoraj navedeno poročilo, da bode nadaljno ukrenila sl. kresija.

V Postojni so zaslišali Vrzdencane 30. jan. 1790. Mesto štirih je prišlo osem Vrzdencanov k obravnavi, namreč Urban Slovša, Jakob Logar, Štefan Petrovc, Lovrenc Maren, Janez Buh, Martin Rus, Florijan Slovša in Matevž Seliškar. Pri obravnavi so se sklicevali na svojo pritožbo, trmoglavnost so pa opravičevali s tem, da se jim godi krivica. Na prigovarjanje komisarjevo so umaknili svojo prošnjo proti temu, da bode vsako nedeljo in zapovedan praznik prva sv. maša na Vrzdencu. Obljubili so dovoliti v popis cerkvene oprave in v izročitev beneficijatove hiše horjulski soseski, kakor hitro bodo prejeli pisano povelje iz Postojne. Dopis na horjulskega župnika so vzeli seboj ter ga izročili 31. januarja po prvi sv. maši. Še tisto nedeljo je oznanil župnik za Svečnico prvo sv. mašo na Vrzdencu. Naslednji dan so prišli Horjulci na Vrzdenc po krstni kamen. Ker ni bilo ž njimi župnika ali grašč. oskrbnika, jim niso pustili Vrzdenci nobene stvari odnesti iz cerkve.

Na Svečnico so zastonj pričakovali Vrzdenci horjulskega kapelana. Le nekaj dečkov je prišlo povedat, da bodete v Horjulu obedve sv. maši. Horjulci so se namreč zbrali zjutraj pred župniščem in niso pustili kapelana iz vasi, da bi šel maševat na Vrzdenc. Kmalu so se prišli pritožiti Vrzdenci k župniku in kapelanu radi nespolnjene obljube. Dolgo se niso mudili v župnišču, ker so jih zapodili Horjulci, češ da nimajo pravice hoditi v to, na horjulske stroške sezidano hišo.

Drugi dan so vložili Horjulci pritožbo pri nadškofijskem ordinarijatu zoper glavarjev ukaz. Prosili so, naj preloži knez in nadškof beneficij z Vrzdencu v Horjul, zapre vrzdenško cerkev in ostro kaznuje uporne Vrzdencane. Sklicevali so se predvsem na to, da je

¹⁾ 27. decembra 1789.

²⁾ 28. decembra 1789.

zelo odležna vrzdenška cerkev, ker celo en del Vrzdencanov preje pride k farni cerkvi kot na Vrzdencec. Prebivalci iz Zaklanca, Podolnice, Korena, Lesnega Brda in Samotorice tudi hitreje pridejo v Horjul. Čemu bo vsako nedeljo sv. maša na Vrzdencu? Samo v nadlogo bo kapelanu, ki bo moral hodit maševat vsako nedeljo in zapovedan praznik na Vrzdencec. Iz ostalih vasi bodo vsi varuhi brez službe božje, ker ostalih domačih ne bo pravočasno domov z Vrzdencea. In če se ozirajo na obstoječi cerkveni red, morate biti vsako nedeljo obedve sv. maši pri farni cerkvi, če ni več duhovnikov na enem mestu. Podpisali so pritožbo Jožef Medič in Andrej Čepon za vas Horjul, Andrej Zdešar in Kaspar Grampovčnik za Zaklanec, Martin Škof in Luka Velikovrh za Podolnico, Matevž Čamernik in Jakob Kavčič za Lesno Brdo, Valentin Končan in Andrej Tome za Koreno, Jurij Tominc in Štefan Hudadobnik za Samotorico.

Da bi popisal opravo vrzdenške cerkve, je prišel graščinski oskrbnik 4. februarja 1790 v Horjul. Pri tej priložnosti so vprašali Vrzdencani Horjulce, zakaj niso pustili g. kapelana na Vrzdencec? Ti so odgovorili, da mu tudi v bodoče ne bodo pustili hodit maševat na Vrzdencec. Vrzdencani so se potem izjavili, da ničesar ne dajo Horjulcem iz svoje cerkve. Drugi dan so se pritožili zopet pri kresiji in prosili glavarja, naj prisili Horjulce, da bodo spolnovali dani ukaz, ali jim naj preskrbi posebnega duhovnika, četudi na njihove stroške.

Oskrbnik je še enkrat posredoval. Pozval je v Polhov Gradec zastopnike obeh sosesk. Toda njegov trud je bil brezuspešen. Vrzdencani so zahtevali za svojo cerkev beneficijata. Horjulci pa tudi niso odjejnali in so se izjavili, da bodo sami kupili vse potrebno za farno cerkev in nič več nadlegovali Vrzdencanov.

Nadškofijski ordinarijat se je tudi pritožil pri kresiji radi danega ukaza z dné 30. januarja. Ko je prejel glavar poročilo o brezuspešnem posredovanju oskrbnikovem, je naznanil ordinarijatu, da je bila samo začasna ta zapoved. Zato prekličé svoj ukaz in bode prosil potrebnih navodil v Gradcu. Isto je sporočil glavar tudi horjulskemu župniku.¹⁾ V poročilu, katero je poslal glavar guberniju v Gradec, je nasvetoval najstrožje kazni za Vrzdencane. Ordinarijat naj prepove vsem duhovnikom, da ne smejo hodit maševat na Vrzdencec. Tudi naj začasno ustavi opravljanje ustanovljenih sv. maš v tej cerkvi. Potem se bode kmalu uklonilo uporno ljudstvo. Dovolilo bode v popis cerkvene oprave, kakor tudi v izročitev beneficijatove hiše.

Med tem je bila redno vsako nedeljo prva sv. maša na Vrzdencu. Ko so zvedeli Horjulci, da je glavar

¹⁾ Dopis z dné 14. marca 1790, št. 642.

preklical svoj ukaz, so šli 18. marca osebno v nadškofijsko pisarno ter se tam pritožili, da je župnik celo za velikonočno nedeljo oznanil sv. mašo na Vrzdencu. Na to pritožbo je naročil ordinarijat župniku, naj se ravna po danem ukazu in opusti nedeljske sv. maše na Vrzdencu. Ustanovljene sv. maše sme opravljati med tednom, v kolikor mu dopušča dušno pastirstvo.

Na vprašanje deželnega gubernija je odgovoril ordinarijat,¹⁾ da ni nobenega razloga, zakaj bi se kršil veljavni cerkveni red. Ta zapoveduje, da morate biti dve sv. maši v farnih cerkvah ob nedeljah in praznikih. Tega naj se držita tudi horjulska duhovnika. Ustanovljene sv. maše lahko opravljata med tednom. Sploh ne zaslužijo nobene izjeme uporni Vrzdencani. Te razloge je uvaževalo deželno poglavarstvo v Gradcu in zavrnilo pritožbo vrzdenške soseske.

Sedaj so poskusili Vrzdencani z zvijačo doseči svoj namen. Da bi lažje očitali graščini, kresiji in ordinarijatu pristransko postopanje, so poskusili dokazati z neresnično mapo vrzdenške okolice, da je Vrzdencec pravo središče horjulske doline. Vas Horjul so narisali blizu farne meje in vse Vrzdencanom neprilicne vasi so kar izpustili. V novi pritožbi so ponovili vse ugovore, katere je izpodbil ordinarijat l. 1788. Sklicevali so se predvsem na priloženo mapo in trdili, da imajo zlasti Samotorčani predaleč v Horjul. Po njihovem mnenju ustreza nova fara samo graščini in Zaklančanom. To pritožbo so poslali 14. januarja 1791 deželnemu guberniju v Gradec s prošnjo, naj jo predloži visoka vlada cesarju Leopoldu II., ki jim bode gotovo vrnil odvzeti beneficij in napravil novo kapelanijo v Zaklancu. — Vlada je bila pripravljena dovoliti nekatere prednosti vrzdenški soseski, samo da bi pomirila razdraženo ljudstvo. Poslala je pritožbo ordinarijatu²⁾ in vprašala, če dovoli knez in nadškof, da bode ob navadnih nedeljah in praznikih večkrat (manchmal) prva sv. maša na Vrzdencu. Horjulci se bodo že potolažili, ker nimajo daleč na Vrzdencec: nasprotno pa bodo Vrzdencani nekoliko odškodovani za odvzeti beneficij. Ordinarijat ni nasprotoval temu nasvetu. Opomnil je le vlado, da Vrzdencani gotovo ne bodo zadovoljni z uspehom te lažnjive pritožbe, marveč bodo kmalu še več zahtevali.³⁾

¹⁾ Dopis prejeli v Gradcu 4. junija 1790.

²⁾ Dopis z dne 24. marca 1791.

³⁾ Kako so bili zapisani Vrzdencani pri ordinarijatu, najbolje pojasni ta odgovor z dné 30. aprila 1791: „Ich fände gar keinen Anstand auf das Ansinnen eines Hochlöbl. Guberniums von 24. März, Empfang 2te dieses mich dahin zu äußern, daß an jenen Sonn- und Feyertägen, an welchen keine Haupt Andacht bei der Pfarrkirche zu Horiul vorkömmt, der Frühe Gottesdienst wenigstens manchmal zu Schönbrunn abgehalten würde; wenn

Dvorna pisarna je rešila pritožbo Vrzdencanov dné 6. junija 1791, kakor je nasvetovalo deželno poglavarstvo v Gradeu. Nato je prosil¹⁾ kresijski glavar ordinarijat, naj pošlje 9. avg. t. l. horjulskega župnika v Postojno, da bode prebral vpricho njega odlok visoke vlade zbranim vrzdenškim in horjulskim zastopnikom. Od ordinarijata je prejel horjulski župnik razun poziva, naj zastopa svojo zadevo, tudi izkaz onih dnij, ob katerih morate biti dve sv. maši v farni cerkvi. Ti prazniki so bili: Božič, Novo leto, Sv. Trije Kralji, Svečnica, Sv. Jožef, Cvetna nedelja, Vel. četrtek, Vel. petek, Vel. sabota, Velika noč, Kristusov vnebohod, Binkoštna nedelja, Sv. Rešnje Telo, Sv. Peter in Pavel, Vnebovzetje M. D., patrocini pri farni cerkvi, 3. ned. v oktobru, God vseh svetnikov in Vseh vernih duš dan (takrat se morajo opraviti molitve za umrle v farni cerkvi).

V Postojni so isti dan obravnavali še dve drugi pritožbi gledé Vrzdencanov. — Kolovodje upornih Vrzdencanov so našuntali vaščane, da so zabranili horjulskemu župniku užitek beneficijatovega sveta, katerega so se polastili Vrzdenci takoj po preselitvi g. župnika v Horjul. Ravno tako so se branili dajati drva horjulskemu župniku, češ da so to obljubili samo svojemu beneficijatu. Vsled tega se je pritožil župnik pri kresiji. — Podobno pritožbo so vložili pograjski duhovniki. Kakor hitro se je ustanovila nova fara v Horjulu, je nehal pograjski župnik opravljati soseskine sv. maše. Vrzdenci so se nato pritožili²⁾ po svojih

ich mit Grund hoffen könnte, daß diese Willfährigkeit die ungestümmen Schönbrunner eines Theils befriedigen, und die Ruhe unter der Gemeinde wieder herstellen würde: allein selbst die von den Bittstellern in dem hier rückgebogenen Anlagen geäußerte Gesinnungen, in welchen sie ein hohes Gubernium mit Unwahrheiten und einer gefließentlich entworfenen Mappa, auf welcher sie um die nach allen Direktiv Regeln bestimmte Pfarrkirche Horiul an die äußersten Gränzen zu setzen, die unter Horiul befindlichen und dahin eingepfarrten Ortschaften hinweggelassen haben, zu hintergehen, dem Adelsberger Kreisamt sowohl als dem Ordinariat und der betreffenden Herrschaft wegen der höchsten Orts anbefohlenen Uebertragung des Benefiziums zu der Pfarrkirche zu Horiul, aus welcher sie eine Glaubens- und Gewissenssache, für welche die Abgestorbenen werden leiden und büßen müssen, machen. Hinterlistigkeit, Partheylichkeit, Grausamkeit, Gewissenlosigkeit, Unterdrückung der Bittschriften ganz unverschämt zumuthen, sind ein nur zu deutlicher Beweis, daß diese Willfährigkeit sie, wie es auch der betrefende Orts-Dechant befürchtet, in ihrem gefaliten Starrsinne bestätigen, und sie auf die Vermuthung, daß sie auch einen weiteren Rechtsanspruch darauf haben, verleiten, welche sie endlich auf den Entschluß bringen würde auch weitere Schritte zu wagen, weil ihnen dieser gelungen ist."

¹⁾ Dopis z dné 20. julija 1791, št. 2219.

²⁾ 8. maja 1790.

zastopnikih Štefanu Petrovčiču in Jakobu Logarju pri ordinarijatu in prosili, da se ohrani stari običaj glede opravljanja raznih cerkvenih obredov in ustanovljenih sv. maš. — Tudi pograjski kapelan ni opravljal soseskinih sv. maš ob določenih dnevih. Skliceval se je na odlok kn. in nadšk. ord. iz meseca marca 1790, ki dovoljuje tako ravnanje. Kadar je bil zadržan, ga je nadomeščal horjulski kapelan. Ko je pa prišel pograjski kapelan po biro in po denar za soseskine sv. maše, so mu vse odrekli vrzdenški možje, ker se ni držal določenih dnij. Ob enem so se pritožili¹⁾ pri ordinarijatu.

Vrzdenški zastopniki so bili zadovoljni z odlokom visoke vlade glede službe božje v vrzdenški cerkvi. Tudi pograjskim duhovnikom so obljubili dati dolžno biro. Nasprotno so pa zahtevali od horjulskega župnika, naj dokaže svoje pravice do beneficijatovega sveta in do drv, katera so dajali svojemu beneficijatu. Pridelke iz l. 1790, dobi lahko na Vrzdencu, pravico do nadaljnega užitka pa mora dokazati z ustanovnimi listinami in z oporko prvega beneficijata. Kresija je na to sporočila²⁾ horjulskemu župniku, da so se udali Vrzdenci. Zato postane polnomočen visoki dvorni ukaz z dné 6. junija t. l. in župnik naj se strogo ravna po njem. Po lanske pridelke naj pošlje na Vrzdenc, ker jih nočejo pripeljati Vrzdenci. Da bode končno vse v redu, naj dokaže svojo pravico do beneficijatovega sveta s potrebnimi listinami, zlasti z oporoko prvega beneficijata Jožefa Rozmana.

Župnik ni takoj poslal zaželenih listin. Posve-toval se je z znanci in nek Peter Suppan mu je sestavil potrební odgovor. Nekako pred božičem leta 1791, je prišel g. Tomaž Rozman v Postojno. Skliceval se je na oporoko r. Gregorja Töttinger-ja z dné 20. julija 1720, v kateri je ta zahteval od Vrzdencanov, da morajo sezidati beneficijatu hišo, skrbeti zanjo in dajati predvsem drva za kurjavo. Sedaj je horjulski župnik ob enem beneficijat in tako opravičen zahtevati potrebna drva od Vrzdencanov. — Zemljišče je kupil g. Jožef Rozman. Iz kupnega, oziroma prodajnega pisma z dné 23. aprila 1729 je razvidno, da je določen kupljeni svet v užitek gospodu beneficijatu. V oporoki z dné 30. julija 1784 ni g. Jožef Rozman ničesar določil glede tega sveta, toraj je smatral vse to za priboljšek svojim naslednikom. Zato so povsem opravičene njegove zahteve. — Nadalje je prosil g. župnik, naj sl. kresija kaznuje voditelje vrzdenških nezadovoljnežev, namreč Štefana Petrovčiča, Lovrenca Marna, Urbana Slovšo in Urbana Sedeja. Ko bodo ukročeni glavni hujskači, bode prav kmalu zavladal zaželeni mir v horjulski fari.

¹⁾ 9. junija 1791.

²⁾ Dopis z dné 23. avgusta 1791, št. 3283.

V dopisu z dné 25. januarja 1792 je naznanila deželna vlada nadšk. ordinarijatu, da so bili izpuščeni 15. t. m. iz tridnevnega zapora štirje vrzdenški vaščani. Prosila je ob enem, naj zanaprej opravljajo tudi soseskine sv. maše horjulski duhovniki. Njihovo število naj določita vrhniški dekan in horjulski župnik skupno s tremi zastopniki vrzdenške soseske. Svojo in cerkovnikovo biro sme župnik tudi s silo iztirjati in postojnska kresija mu bode pri tem gotovo pomagala.

Vrhniški dekan je vsled bolezní odložil posvetovanje do 9. maja. Takrat je prišel na Vrhniko horjulski župnik in ž njim štirje vrzdenški zastopniki. Ti so se izjavili, da ne bodo toliko časa zadovoljni, dokler jim vlada ne vrne odvetega beneficija. Ordinarijat je vsled tega prosil¹⁾ vlado, naj sama užene uporneže.

Med tem je bila 13. aprila zopet obravnava v Postojni radi drv. Vrzdenčani so vedno trdili, da so drva obljubili samo na Vrzdencu stanujočim duhovnikom.

Vlada je potem pozvala²⁾ ordinarijat, naj ukrene vse potrebno, da se določi vzajemna služba božja v Horjulu in na Vrzdencu. V slučaju, da še ne bodo hoteli dajati Vrzdenčani drv in dolžne bîre, naj prosi župnik pomoči postojnsko kresijo. Na prošnjo župnikovo je poslala kresija nekaj vojakov na Vrzdenec, ki so se nastanili pri znanih štirih hujskačih. Dne 18. julija je pisal komisar Anton baron Marenzi horjulskemu župniku, da pride prihodnji dan v Horjul. Zato naj napravi pregleden izkaz o pridelkih, katerih ni dobil tekom treh let od beneficijatovega sveta. Na ukaz g. komisarija so vklenili vojaki glavne štiri hujskače in jih gnali v Horjul k županu. Tam so jim menda s palico izsilili obljubo, da bodo odnehali od brezuspešne trme. Župnik je naznanil komisarju, da je bila vsejana na beneficijatovi njivi l. 1790. pšenica in potem ajda, l. 1791. ječmen in ajda, l. 1792. so pa pustili njivo neobdelano, čeprav bi bilo treba vsejati soršico in ajdo. Za žito zahteva odškodnino v denarjih, seno in otavo bo pa dobil pód streho beneficijatove hiše. S to mrvo hoče biti zadovoljen, če je niso preveč porabili Vrzdenčani. Komisar je potem s silo iztirjal pridržane pridelke in denarno odškodnino za žito.

Ker je bilo brezuspešno pogajanje z vrzdenškimi zastopniki, je prosila³⁾ vlada ordinarijat, naj imenuje svojega zastopnika, ki bode vse potrebno ukrenil glede vrzdenških soseskinih sv. maš. Ordinarijat je naročil vrhniškemu dekanu, naj skliče komisijo in sicer župnika iz Polhovega Gradea in Horjula ter nekaj vrzdenških

mož. Dekan Franc Marenick je poklical obedve stranki na Vrhniko še-le 3. decembra. Opravičil se je s tem, ker je poleti vedno deževalo, v oktobru je pa bil zadržan župnik pograjski. Vrzdenčane so zastopali Mihael Rozman, Štefan Petrovčič, Florijan Slovša, Jakob Logar in Urban Slovša. Navzoče zastopnike je vprašal dekan, če so voljni dajati obljubljena drva horjulskemu župniku, ki bode odslej opravljal soseskine sv. maše na Vrzdencu. Možje so obljubili, da bodo dajali drva, a le tedaj, kadar bode vsako nedeljo in zapovedan praznik sv. maša na Vrzdencu. Vselej mora biti tudi pridiga ali krščanski nauk. Izvzeti so samo večji prazniki, ker morate biti takrat dve sv. maši v farni cerkvi. Ljubše jim je, če bodo opravljali soseskine sv. maše tudi nadalje pograjski duhovniki, ker morajo tem dajati biro in denar za opravljene soseskine sv. maše. Tudi želijo, da bi zopet spadali pod pograjsko faro, ker so bili zadovoljnejši v prejšnjih razmerah. Drva hočejo pripeljati do beneficijatove hiše na Vrzdencu. Od tam jih lahko odpeljejo župnikovi vozniki. Dve uri je prigovarjal dekan možem, naj se udajo in odnehajo od svojih neopravičenih zahtev. Ker ni nič opravil, je sestavil zapisnik. Podpisali so ga vsi navzoči; vrzdenški zastopniki so se podkrižali. V dopisu na kn. in nadškofijski ordinarijat je obširno poročal o brezuspešnem pogajanju in prosil, naj ga v bodoče oprostite takih obravnav.

Pri deželni vladi v Ljubljani niso bili zadovoljni z izidom te komisije. Dolžili¹⁾ so vrhniškega dekana, da je še bolj razdražil Vrzdenčane. Sklenili so še enkrat obravnavati z Vrzdenčani v Postojni. Nadškofijski pooblaščenec je bil pograjski župnik. Prišel je 16. aprila 1793 v Postojno s horjulskim župnikom. Tudi pri kresiji niso odnehali Vrzdenčani. Nadškof. ordinarijat jih je kaznoval s tem, da je prepovedal dné 5. septembra nadalje opravljati nedeljsko službo božjo na Vrzdencu. Storil je to še le na priganjanje deželne vlade, ko je došel ordinarijatu že drugi dopis²⁾ v tej zadevi. S tem so zopet zgubili Vrzdenčani svoje predpravice. Kresijski glavar jim je sporočil,³⁾ da toliko časa ne bo nedeljske službe božje na Vrzdencu, kolikor časa ne bodo redno dajali dolžne bîre in drv horjulskemu župniku in pograjskim duhovnikom. Še le v avgustu l. 1794 so se udali trdovratni Vrzdenčani. Drv pa vsejedno niso hoteli pripeljati v Horjul, marveč so jih pustili pred beneficijatovo hišo na Vrzdencu. To so naznanili tudi ordinarijatu⁴⁾

¹⁾ Dopis z dné 27. febr. 1793, št. 1356.

²⁾ Dopis z dné 28. avg. 1793, št. 5687.

³⁾ Dopis z dné 16. jan. 1794.

⁴⁾ Prošnjo so podpisali 30. avgusta, izročili so jo še le 20. dec. 1794.

¹⁾ Dopis, 8. junija 1792.

²⁾ Dopis, 23. junija 1792, št. 4321.

³⁾ Dopis, 4. avg. 1792, št. 5444.

in prosili za nedeljsko službo božjo. Če tega ne dosežejo, naj ustanovi knez in nadškof lokalijo na Vrzdencu, kakor se je to zgodilo 26. decembra 1787, ali naj vrne odvzeti beneficij. Župnik Tomaž Rozman je naznanil¹⁾ ordinarijatu, da Vrzdenci niso hoteli pripeljati drv k župnišču, toraj niso storili svoje dolžnosti. Za vzajemno službo božjo v Horjulu in na Vrzdencu on nikakor ni, ker zgubi duhovnik preveč časa. Kdaj bode spovedoval ob takih dnevih? Kako bo šel obhajati, če bo moral priti duhovnik z Vrzdence v Horjul po sv. Zakramente in potem še le k bolniku? Kolikrat bode prišel duhovnik prekasno! Tudi druge soseske niso s tem zadovoljne, ker bode potem njim predaleč na Vrzdenc. Že tako so ljudje nezadovoljni radi vednih preprirov z Vrzdenci. Potem bode še huje. Mogoče bodo kar s silo zahtevali dve sv. maši v farni cerkvi. — Na ta dopis je odgovoril²⁾ ordinarijat Vrzdencanom, naj preje pripeljejo drva pred župnišče, potem bodo zopet dobili nedeljsko službo božjo.

Župnik Tomaž Rozman se je naveličal vednih preprirov z Vrzdenci. Vložil je prošnjo za lokalijo Dobrunje (sedaj podružnica v fari Sostro). Deželna vlada je naznanila ordinarijatu,³⁾ da prezentuje vsled dvornega dekreta z dné 6. marca t. l. župnika Tomaža Rozmana za izpraznjeno lokalijo Dobrunje. Oglasilo se je za razpisano službo osem prosilcev. Tomaž Rozman je zapustil Horjul 19. maja 1795. Skoraj osemnajst let je pastiroval na Vrzdencu in v Horjulu. Po ustanovitvi nove horjulske fare so zlasti njemu očitali Vrzdenci, da so zgubili Töttingerjev beneficij. Zato so mu na vse mogoče načine kljubovali in ga zavirali v duhovski službi. Lahko je zapustil svojo župnijo in se preselil v Dobrunje, kjer mu ljudstvo ni stavilo takih zaprek.

Novi župnik Nikolaj Cipriani je prišel v Horjul 9. junija 1795. Slovesno je bil vmeščen še le 12. julija. Vrzdenci so hoteli nagajati tudi novemu župniku. Zato nista prišla vrzdenška ključarja, kakor tudi ne cerkovnik v Horjul, da bi izročili ključe svoje cerkve novemu župniku in tako priznali njegovo duhovsko oblast. Nadšk. komisar, prodekan Bonaventura Humel, jih je poklical naslednjega dné na odgovor v župnišče. Mesto teh so prišli štirje drugi Vrzdenci, ki so izjavili, da priznavajo pograjskega župnika za svojega dušnega pastirja, zase pa navrh zahtevajo posebnega beneficijata. Na podlagi prodekanove pritožbe z dné 13. julija je zahteval ordinarijat pri vladi, naj strogo kaznuje znane štiri hujskače in prisili vrzdenška

ključarja, da bodeta osebno prinesla v Postojno cerkvene ključe in jih izročila kresijskemu glavvarju. Tudi glavvar je poročal vladi dné 12. septembra o novem uporuh vrzdenške soseske. Vlada je naznanila ordinarijatu,¹⁾ da bodo za kaznen delali štirje hujskači tri dni cesto v Postojni in sicer vklenjeni v svarilo upornim vaščanom. Vrzdenške cerkvene ključe je poslal glavvar dné 31. oktobra horjulskemu župniku.

Stroga obsodba glavnih hujskačev je dobro uplivala na Vrzdence. Vložili so prošnjo za ponovitev vzajemne službe božje in obljubili, da bodo zvesto spolnovali svoje dolžnosti. Vlada je vstregla njihovi prošnji, ter je prosila kn. in nadškofijski ordinarijat,²⁾ naj zopet vpelje vzajemno službo v smislu dvornega ukaza z dné 6. junija 1791. Tej prošnji so pri ordinarijatu takoj ustregli. Poslali so župniku horjulskemu ukaz,³⁾ naj zopet vpelje vzajemno službo božjo na Vrzdencu in v Horjulu; in sicer takó, da bode enkrat na Vrzdencu prva sv. maša, druga pa v Horjulu; drugič naj bode prva sv. maša v Horjulu in druga na Vrzdencu.

Župnik Cipriani je moral ugovarjati temu odloku. V svoji pritožbi se je skliceval že na to, da je v horjulski fari več podružnic, pri katerih mora tudi opravljati ob gotovih nedeljah in praznikih ustanovljene soseskine sv. maše. Pokoren danemu ukazu bi moral opustiti te soseskine sv. maše, ker mora biti ob nedeljah in praznikih vsaj ena sv. maša v farni cerkvi. Nadalje je določila dvorna pisarna vzajemno službo božjo samo za prvo sv. mašo. Izvzetih je devetnajst nedelj in praznikov, ker se mora vršiti ob teh dnevih služba božja samo v farni cerkvi. Večina faranov je nezadovoljna s to novo naredbo, ki koristi samo Vrzdencanom. Posebno težavno bode na ta način za prebivalce iz vasij Lesno Brdo, Zaklanec, Podolnica in Koreno, ki so na drugi strani horjulske fare. Večina teh bode morala hoditi k sv. maši v Polhov Gradec ali na Vrhniko, ker ob grdem vremenu ni mogoče priti po bližnjicah na Vrzdenc. Najhujša kaznen bode pa ta ukaz obema duhovnikoma. Tudi najslabše vreme potem ne bode izgovorilo kapelana. V najhujši zimi bode moral gaziti sneg brez kašipota vsako nedeljo od Horjula do Vrzdence. — Nadalje je treba tudi to vpoštovati, da je bila ustanovljena nova fara v Horjulu, kot središču cele fare, v polajšavo vsem ondotnim prebivalcem. Novi ukaz naravnost nasprotuje temu namenu. Kakor hitro bode vstregla vlada Vrzdencanom, takoj bodo začeli godrnjati ostali farani. Z upornostjo in lažnjivimi pritožbami bodo

¹⁾ Dopis z dné 7. jan. 1795.

²⁾ Dopis z dné 8. jan. 1795.

³⁾ Dopis z dné 28. marca 1795, št. 1564.

¹⁾ Dopis z dné 23. sept. 1795, št. 5074.

²⁾ Dopis z dné 9. dec. 1795, št. 6594.

³⁾ 14. dec. 1795.

skušale tudi ostale soseske doseči svoj namen. — Konečno je še sporočil g. župnik, da je pripravljen opravljati službo božjo na Vrzdencu ob gotovih nedeljah in praznikih, kadar mu bodo dopuščala duhovska opravila. Samo to zahteva, da ga mora preje priznati vrzdenška soseska za svojega dušnega pastirja. V dokaz resničnosti svojih trditev in dokazov je priložil ugovoru pismeno potrdilo pograjskega grajščaka barona Jožefa Antona. To pritožbo je odposlal župnik dne 28. decembra 1795 nadšk. ordinarijatu.

Ordinarijat je poslal ta ugovor deželni vladi¹⁾ s pripombo, da bode župnik največ dosegel, če se odpove buri in pusti v miru uporno sosesko. Potem se bodo kmalu udali Vrzdenci, ko bodo spoznali, da ničesar ne dosežejo s silo. Ta nasvet ni obveljal. Vrzdenci so zvedeli, kaj je ukrenila vlada. Župnik ni hotel vpejati vzajemne službe božje, dokler ne dobi odgovora na svojo pritožbo. To priliko so porabili hujškači. Sestavili so pritožbo na kresijo²⁾ in prosili pomoči. Tudi vlada je med tem poslala kresiji ugovor horjulskega župnika. Kresijski glavar je odgovoril na ta dopis dne 9. februarja 1796 in se ni posebno laskavo izrazil o g. župniku. Očital mu je, da preveč misli na zložno življenje, a premalo na svojo službo. Vrzdenci ne zahtevajo vzajemne službe božje za vsako nedeljo in praznik, marveč so pripravljeni odnehati od svoje zahteve, kadar bode sv. maša pri drugi podružnici. V obče se je zelo potegnil glavar za Vrzdence. Nasvetoval je vladi, naj zagrozi Horjulcem, da bodo zgubili kapelana, če ne bodo odnehali. V tem smislu je tudi rešila vlada župnikovo pritožbo.³⁾ Župnik Cipriani se je takoj uklonil višjemu odloku. Naznanil je ordinarijatu, da je pri ostalih podružnicah 12 soseskinih sv. maš (v Zaklancu 2, na Korenu 4, na Lesnem Brdu 3 in na Samotorici 3). Ob enem je prosil za bolj zdravega kapelana, ker je fara pretežavna za bolehnega duhovnika. Ordinarijat je takoj potrdil⁴⁾ naznanjene soseskine sv. maše. Za ostale nedelje in praznike je pa določil, da mora biti enkrat prva sv. maša v Horjulu, drugič na Vrzdencu. Tudi naj naznani župnik čez en mesec, kako so zadovoljni farani s tem vladinim odlokom.

Vrzdenci so za enkrat vsaj deloma dosegli svoj namen. S tem pa niso bili zadovoljni. Hoteli so vse nazaj dobiti, duhovnika in tudi odvzeti beneficij. Zato so takoj povedali župniku, da ne bodo preje mirovali,

dokler jim vlada in ordinarijat ne vrmeta beneficija. Veliki teden so posnemali v domači cerkvi vse cerkvene obrede. Odprli so tabernakelj, omaro za shranjevanje sv. olja in krstni kamen. Oltarje so oropali in izpostavili sv. razpelo v javno čiščenje. Domačo cerkev so rabili tudi v grešne namene. Skrivali so namreč v nji prepovedano ali skrivaj uvažano blago. Vse to je naznanil župnik ordinarijatu.¹⁾ Ob enem je omenil, da je komaj pomiril nezadovoljne Horjulce. Ostale soseske še nadalje kljubujejo. Izjavili so se prebivalci, da jim je ljubše, če so zopet pri stari fari, kakor da bi morali hoditi čez močvirnato Lipalico tako daleč k sv. maši. Cesar Jožef II. je ustanovil horjulsko faro za celo dolino, da bi bilo vsem prebivalcem te doline polajšano z ozirom na službo božjo. Polajšavo bodo še le takrat čutili, ko bodete v Horjulu vsako nedeljo dve sv. maši. Ordinarijat bi že rad ugnal uporno sosesko. Nasvetoval je na ta dopis vladi,²⁾ naj skupno prisilite obedve gosposki uporno sosesko, da bode končno mirovala.

Med tem³⁾ so vložili Vrzdenci pri kresiji novo prošnjo za ponovitev beneficija. Deželna vlada je poslala to prošnjo ordinarijatu, da se izjavi, v koliko je zadovoljen z ustanovitvijo pesebne lokalije na Vrzdencu. Kresijski komisar baron Marenzi je nasvetal v odgovoru z dne 10. junija, naj zahteva ordinarijat od horjulskega župnika nekaj podrobnih podatkov o tamošnjih razmerah. Ordinarijat se ni ravnal po tem nasvetu, marveč je predlagal⁴⁾ vladi, naj se razdeli horjulska fara v dve lokaliji in sicer v horjulsko in vrzdenško. Vsak lokalist naj oskrbuje polovico sedanje fare in uživa polovico sedanjih župnikovih in kapelanovih dohodkov. — Dunajska vlada pa ni hotela privoliti v tako razdelitev horjulske fare. V smislu odloka z dne 6. junija 1791 je zopet rešila⁵⁾ prošnjo Vrzdencanov. Horjulskemu župniku je naznanil ordinarijat to zanj povoljno rešitev dne 16. julija, kresija, pa 6. avgusta 1796.

¹⁾ 9. maja 1796.

²⁾ 13. maja 1796.

³⁾ 6. maja 1796.

⁴⁾ 13. junija 1796.

⁵⁾ Dopis deželne vlade z dne 13. julija 1796; št. 3555 na intimacijo dvorne direkcije z dne 30. junija 1796.

(Nadaljevanje prih.)

¹⁾ Dne 7. jan. 1796.

²⁾ Dne 18. jan. 1796.

³⁾ Dopis z dne 20. febr. 1796, št. 775.

⁴⁾ Dopis z dne 5. marca 1796.

Vsebinska. *Zgodovina horjulske fare.*
(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—ooo Izhaja v nedoločenih obrokih. ooo—

Dvanajsto leto. Ljubljana, meseca januarija 1899.

Številka 49.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

Kapelan Evgen Sabukovitz je zapustil Horjul 31. julija 1796. Nekaj časa je bil župnik brez kapelana. Dokler je bilo lepo vreme, je hodil župnik tudi na Vrzdencu maševat. Ko je pa nastopila zima, je prosil ordinarijat, naj ga odveže od te dolžnosti. Dne 21. decembra 1796 so mu odgovorili, da lahko odneha, dokler bode brez kapelana. S tem zopet niso bili zadovoljni Vrzdenci. Da bi jih pomiril, je zapovedal¹⁾ generalni vikarij pograbskim duhovnikom, da morajo začasno sami opravljati soseskine sv. maše pri podružnicah horjulske fare. Vsled tega ukaza je župnik horjulski samo oznanjeval te sv. maše v horjulski farni cerkvi. Pograbskim duhovnikom ni ugajala ta zapoved. K sreči je bil 1. novembra 1797 imenovan g. Jakob Tanzmann kapelanom horjulskim. Novi duhovni pomočnik je nastopil svojo službo 18. novembra. Ko je zvedel, da bode moral maševati vsako drugo nedeljo na Vrzdencu, je prosil župnika, naj posreduje zanj pri ordinarijatu, da ga bodo oprostili teh nadležnih potov. Župnik je na to sestavil²⁾ prošnjo in skušal dokazati nesposobnost svojega duhovnega pomočnika, da bi opravljal vzajemno službo božjo. Zjutraj ob 6. uri je še vse temno in po blatni cesti komaj hodi g. kapelan, ker se mu še ni popolnoma pozdravila zlomljena noga. Nadalje ne more noben kapelan živeti svojemu stanu primerno s 150 gld. plače, dokler bode moral plačevati luč, služabnika in obutev, katero rabi za oskrbovanje

vzajemne službe božje. Generalni vikarij je na to¹⁾ dovolil, da sme opustiti g. kapelan toliko časa službo božjo na Vrzdencu, kolikor časa bode slaba pot vsled blata in snega. Ob enem je nepripravno, če se opravlja tako zgodaj služba božja pri podružnici. Župnik naj naznani ljudstvu ta odlok in obljubi, da se bode začela vzajemna služba božja na Vrzdencu, kakor hitro se bode vreme zboljšalo. Takrat bodo določili tudi pripravnejši čas za službo božjo.

Posestniki hiš. št. 1, 10 in 12 iz soseske Koreno, stanujoči ob vznožji hriba, so prišli prosit horjulskega župnika, naj deluje na to, da bodo prišli zopet nazaj k pograbski fari. Dokazali so, da so oddaljeni od Polhovega Gradca komaj pol ure, dočim imajo eno uro daleč v Horjul in navrh morajo iti še čez strmi hrib Koreno in potem navzdol k horjulski farni cerkvi. Župnik jih je poslal prvič v Polhov Gradec k gospodu župniku, kateremu je kraj bolj znan. Ta jih je pa zavrnil z odgovorom: „Kjer je glava, naj bo še rep!“ Ko je šel dne 23. septembra 1797 župnik Cipriani obhajat v eno teh hiš, se je osebno prepričal, da so ti trije kmetje (Matej Hribernik, iz hiše št. 12, Matej Hudnik, iz h. št. 1, in Jurij Stanovnik, iz h. št. 10) oddaljeni od horjulske cerkve dobro uro, od pograbske pa samo pol ure. Pot v Polhov Gradec je ravna, v Horjul pa morajo nositi novorojence in mrličke čez strmi hrib Koreno. Tudi se je zgodilo, da sta nesla botra novorojenca v Polhov Gradec k sv. krstu, ker nista upala

¹⁾ Dopis z dné 14. julija 1797.

²⁾ Dne 26. novembra 1797.

¹⁾ Dne 30. novembra 1797.

priti z otrokom ob slabem vremenu v Horjul. Župnik Cipriani je priporočil¹⁾ prošnjo teh treh posestnikov. Vlada je naglo ustregla tej prošnji²⁾ v dopisu krožnega urada in dne 17. januarja 1798 je ukazal ordinarijat, naj se reši ta zadeva mirnim potom med obema župnikoma.

Kapelan Jakob Tanzmann je ostal v Horjulu samo do marca l. 1798. Potem zopet ni bilo več časa naslednika. Radi tega je prenehala vzajemna služba božja na Vrzdencu in tudi med tednom je bil pogosto zadržan g. župnik, da ni mogel opraviti oznanjenih ustanovljenih sv. maš. Kasneje tudi ni prišel na Vrzdence, marveč je navadno doma maševal v ta namen. Znani vrzdenški zastopniki Miha Rozman, Štefan Petrovčič, Florijan in Urban Slovša so vložili pritožbo radi te nerednosti dne 16. februarja 1799 pri okrožnem poglavarstvu. Prosili so za neprejenljivo vzajemno službo božjo ob nedeljah in praznikih, kakor tudi za redno opravljanje ustanovljenih sv. maš. Župnik Cipriani je dokazal v posebnem dopisu z dne 4. aprila 1799 neumestnost teh zahtev. Posebno predrzna se mu je zdela zahteva, da mora tudi horjulski župnik, kedar je brez kapelana, opravljati vzajemno službo božjo na Vrzdencu. Kakor hitro ugotovi vlada tej pritožbi, potem ne bode v farni cerkvi vsako drugo nedeljo sv. maše. Vsi farani bodo morali hoditi k sv. maši mnogo dalje in po slabi poti na Vrzdence. V tem slučaju župnika ne bode izgovarjalo niti slabo vreme, niti izvrševanje duhovske službe. Vrzdenci bodo nasprotno imeli več sv. maš v svoji podružni cerkvi, kot jih bode v farni cerkvi. Kedar ni kapelana v Horjulu, takrat opravlja pograjski kapelan soseskine sv. maše na Vrzdencu. Toraj v tem oziru ne trpijo nobene krivice. Konečno je še pripomnil, da so Vrzdenci redno dajali biro pograjskim duhovnikom, njemu pa drva za kurjavo.

Dne 1. junija 1798 je zaslišal okrožni komisar Schrei vrzdenške zastopnike Mihaela Rozmana, Štefana Petrovčiča in Florijana Slovša. Izjavili so ti, da Vrzdenci mrmrajo, ker župnik kasneje ne opravi ustanovljenih sv. maš, če je bil slučajno zadržan na oznanjeni dan.

Nadalje trdi g. župnik, da radi Vrzdencanov ne ostane noben kapelan več časa v Horjulu. Komisar jim je obljubil, da bode vlada posredovala in izprosila novega kapelana. — Na to je priporočil³⁾ okrožni glavar ordinarijatu prošnjo Vrzdencanov v blagohotno rešitev. Da bi vsaj deloma ustregel, je poslal generalni

vikarij duhovnika Mateja Sokolitscha v Horjul. Ker novi kapelan ni bil zmožen slovenščine, je naročil ordinarijat horjulskemu župniku, naj ga nauči deželnega jezika. Na Vrzdencu so potem imeli vsako drugo nedeljo sv. mašo brez pridige. Na jesen je bila zopet slaba pot. Zato je oznanil župnik dne 3. novembra 1790, naj pride vselej cerkovnik vrzdenški z lučjo v Horjul, da bode spremljal g. kapelana. Prosil je tudi Vrzdence, naj pošiljajo konja za gospoda, dokler bode pot tako slaba. Vrzdenci niso hoteli ustreči. To je naznanil župnik ordinarijatu.¹⁾ Na željo generalnega vikarija je poklical župnik 1. decembra 1799 štiri Vrzdence v župnišče, da bi se z njimi dogovoril o tej zadevi. Prišli so že znani Matej Petrovčič, Štefan Petrovčič, Florijan Slovša in Urban Sedej. Ti možje niso hoteli privoliti, da bi hodil cerkovnik s konjem po gospoda kapelana. Izjavili so, da tega ne bodo storili, če jih bode tudi priganjalo okrožno poglavarstvo. Naznanili so tudi, da v bodoče ne bode več dobil drv g. župnik od Vrzdencanov, ker novi g. kapelan ni sposoben za pridigarstvo in pastirstvo. Dva dni kasneje je že sporočil župnik ta odgovor ordinarijatu. Pri kresiji se je pritožil še-le 20. novembra 1800, da zopet nočejo dajati drv Vrzdenci. Ker te vloge niso kmalu rešili, se je drugič pritožil 15. maja 1801. Na ta dopis je pisalo poglavarstvo graščinskemu oskrbniku Čebulcu v Polhov Gradec, naj zasliši zastopnike vrzdenške. Dne 31. julija 1801 sta prišla v tej zadevi v Polhov Gradec Štefan Petrovčič in Florijan Slovša. Izjavila sta, da župnik toliko časa ne bode dobival drv, dokler ne bode vpeljal od visoke vlade in nadškofijskega ordinarijata potrjenega reda, da bo eno nedeljo na Vrzdencu prva sv. maša s krščanskim naukom, drugo pa ob deseti uri duhovno opravilo s pridigo. Zapisnik je poslal oskrbnik v Postojno in prepis horjulskemu župniku. Ta je ovrget²⁾ te zahteve kot neopravičene. Nekaj časa je bila res samo sv. maša brez pridige vsako drugo nedeljo na Vrzdencu, ker ni bil kapelan zmožen slovenskega jezika. Z veliko težavo je sedaj toliko naučil novega kapelana (Fr. Veritija), da bode za naprej že lahko razlagal krščanski nauk Vrzdencanom. Na to je sporočilo³⁾ okrožno poglavarstvo pograjski graščini, naj opomni Vrzdence na njihovo dolžnost nasproti horjulskemu župniku.

Iz l. 1802. se je ohranila v farnem arhivu tudi v slovenskem jeziku spisana pritožba vrzdenške soseske. Neznaten del (kar je v oklepajih) so sicer odjedli

¹⁾ Dopis z dne 20. oktobra 1797.

²⁾ Dopis z dne 8. januarja 1798, št. 4673.

³⁾ Dopis z dne 12. julija 1799, št. 2204.

¹⁾ Dopis z dne 9. novembra 1799.

²⁾ Dopis z dne 2. oktobra 1810.

³⁾ Dopis z dne 25. oktobra 1810, št. 3493.

molji, večina je pa dobro ohranjena. Glasi se pritožba tako-le:

Per (tosh) ne
lete gma(ine s ve)rsdenza.

pervizh nam ie blv osnaienv bo / sdei oboshizh 16 leit, kar nam ie blv / osnaienv na svetiga Shtephana dan / per velki Mashu v te dvanaisti vri / letv ie osnaniv gospvd koplana gradaski / jnv ie osnaniv takv Sdei se vam na nov / osnani vam versdenzhanam Horjvlzam / jnv Samatozhenam lete tri soseiske / bote tvkai naletem versdenzi iskali vse / potrebe, katere ste dosdei iskali tamkai / vgraz jnv sdei bote jmeli tvkai ena / nova goff koplaniia. //

jnv mi sma zhakali tri leita jnv sma od / lag dali gnadlivi Shkoffj deb nam / koplana dali, letvkai smami kvij ker / viza terpeli na andogti sato kie le en / sam dvhoven biv tvkai na versdenzi / sgraza ni hodev koplana nisa dali, jnv kabe se blv tako sgodilo koker ie blo / osnaienv takv bi nam nabla kerviza stvriena / kabe bli tvkai dali koplana naversdenz / takv bi nabla noben Soseiski kerviza / stvriena letv ie stal dvei leit jnv . 8 . / Meszav. //

potem ie pershla komesiia v Horjvl / jnv nataka vishe ie bla dershana komesija / leta komesar jerekv tvkai je env zesar / skv povele dese jma tvkai ena farra / narediti v Horjvl ali ste vi versden / zhani tega kontent leti verzdenzhani / sma sami persebi diali zheie zesarstv / povele takv mi se nasmema zesarstvim / povell svper stavit naletv je pa prezei / leta gnadlivi komesar Marenz rekv / jnv oblvbiv nam versdenzhanam koker / gitro bota letvkai pershla dva dvhovna / tokv bote vi versdenzhani jmeli vsaka / Nedele jnv vsak sapovedan prashnik / Mashe ena (ne)dela perva Mashe drugo / nedela pa (velka) Mashe jnv leta / gnadlivi ko(mesar je r) ekv kar jest / govarim (je koker d)ebi sam zesar govariv / Kar jest pishem koker debi sam / zesar pisav //

Mi pa nisma vedel al bise mogla, ena taka zerkv dol perpraviti al ne / v kater so se she vezh stv leit / sveti Sakramen gor der shali jnv tvdi / ta dvhoven sraven misma miselni de / komesar more she vedet letaike rizhi ali ie zesarstv povele ali ne taikie / zerkve dol perpraviti tamkai ven / na gmetig //

jnv patem sma vender mi shlishali / de zesar ni dav pavele taikie zerkve / dol perpraviti per katerig ieshe dvhoven / jnv vsi sveti Sakramenti jnv vse potrebe / koker per eni fari jnv vender sa nam / od vsel dvhovna svete Sakramente / stem ker ie nam sam gnadlivi komesar / v zesarstvim jmeny oblvbiv de per vashi / zerkvi bote jmeli vsaka Nedela jnv / vsak sapovedan prashnik Mashe / jnv letv sa nam vezhkrat poterdili / jnv zelv dva dni eden sa drugim / noter vgnadlivi krasij //

ta zhes kader sma mi klvzhe zes daijali / sa nam oblvbili jnv poterdili kar ie / nam tam ta gnadlivi komesar Marenz / oblvbiv per komesij //

Mi sma pa diali de na bo nez leta / gnadlivi krasija je pa rekla veriemite / de bo res ena Nedela bote jmeli perva / Mashe druga Nedela pa velka Mashe / sdei bote jmeli spovienv kar ie vam / blo oblvblenv per komesij natv sma mi / diali kei bo patazhes bres Mashe kader / bo per drvsig zerkvag opravk leta / gnadlivi krasija je rekla de per farri bo / bres Mashe per vas bo vsaka Nedela / jnv vsak sa poveda prashnik //

jnv natv sma pa mi rekli kai pabo kader / bo le en sam dvhoven natv je pa svpet / rekla krasija leta gnadlivi Shkofija / more pa smeram der shati dva dvhovna / satv ker bota na dva kraie opravka / natv sma mi svpet diali de naboie otl, ti duhovni takv opravlati leta gnadlivi / krasija ie pa rekla le k nam pridte /

mi boma vam takv dali debote le, pokasali prezei bote jmeli opravk / jnv od lete glignige nam ie dala / krasija env pismv jnv vender na vse / tv mi nimama opravkav takv koker / nam je leta gnadlivi krasija oblvbila / jnv poterdila tvdi pismv dala / natv sma pa mi tista Shrifta nasai / vkrasija poslali satv debi ta gnadlivi / krasija vidla kakv nam je oblvbila / letega zaita ie she dvei leit misma / satv nasai dali debi nam leta gnadlivi / krasija lete opravke dala katere nam ie / obvlila //

pashe Sdei ni saij ne Shrifte jnv ne / odgovora //

Misma tvdi dali ena svpelga pred gnadlivi / Shkofa ali fershta sakai / on ie shev ven navisita jnv je pvstev / osnanit naprei zheie katerimv kashna / kerviza takv se pertoshite jnv misma se pertoshili jnv prosili gnadlivi fershta / ali Shkofa deb blo nam tv dapovienv / kokor ie blv na dan Svetiga Shtephana / osnaienv ali pa zhe se namore tokv / sgoditi smaga tvd' prosili debi pa / takv blv koker ie blv nam oblvbleno / per komesij deb bla vsaka nedela jnv vsak sapovedan prashnik Mashe / ena nedela velka Mashe drugo prva / jnv she na prei sma prosili zhes namore / tokv sgodit deb pa takv blv koker ie blv / pred letem osnanilam jnv na vse tv nisma / mi nobeniga odgovara preieli //

Mimorema vse od raitant dvhovnam / leti duhovni sa verb nashig Shtarshev / oblvb Mi pa nisma verb kar so dvhovni / nashim Starshem oblvbili jnv she Sdeij kar nam je ta gnadlivi krasija oblvbila / nam ne opravie //

jnv sdaij sma bli rigtik derva dovshni / od sterig leit dovshni vsak leit . 40 . / tavor Mi sma pa ta derva satv noter / dershali ker nimama opravkov koker / nam je ta gnadlivi krasija oblvbila / sdei pa nam ie ferboltar takv sasha- / fav zhe na daste dervv letemv duhovny / vi boste terpeli Shtrafniga na moshni / jnv na shivotv mi sma prezei diali ja / dama derva pavender sma dali od / govar ali pa veie kaisa nam / v Krasij oblvbili de vi bote jmeli / vsaka nedela jnv vsak sapovedan / prashnik Mashe natv mi per seshema / deset krat en dan zheie treba de ie / nam rigtik ta (gnadlivi kra) sija takv / oblvbila //

bera morema mi (sdei od)raitat v graz / sma she v teg (shestnaist) leitag dali / povdrgv Stv Mer(nik)ov vshenize / Shedeset vos sena sra(ve)n nekaignaiov / jnv prediva jnv vender mi pomankaine / terma na andogti dvhovni verbaie / Smeram vsak leit kar so nashi / Starshi / oblvbili mi pa nisma Sdei verbi kar sa / leti dvgovni nashem Starshem oblvbili / Sakai tvdi mi bi otl, biti radi verbi tega / kar sa nashi Starshi verbalni od dvhovnav / / jnv letv prosma //

Sakai mi morem S potam nashiga Shivota / jnv obrasa nash kosz krvha si perdel- / vati jnv boga prositi Sa en niegov Sveti / Shegen debi mi mogli Sami sebe jnv na- / she otrozhizhke preshivit zhe nam bog da / jmama zhe na da nimama //

leta dvhoven pa pride naprashe ali si / kai perdelav ali ne on le pravi dei meni / tv moie kar so men toij Starshi oblvbili / tv men gre jnv tvdi mi be otl, radi imeti karsa nam nashi prvi dvhovni / oblvbili //

jnv tod okvll nas lesheiozhig kraiv / kar morma mi vedit jnv shlishati / se ni nobeni soseiski na kmetig ena taka / kerviza sgodila koker se ie nam / versdenzhanam sgodila sakai kerkoli / sa te nave fare ravnali nisa noben- / mv kervize storili ampak le dobrvta / debi enmv vsakarmv blishei bilo / nam sa pa odvseli de jmama dalei / goditi kd' ie vrsheg leta nava farra / jnv mi velika kerviza terpma sovol te / farre //

Koker leta Meshnar terpi velika kerviza / Sakai on be shebiv potegniv od Horjvla / v teg trinaistig leitag . 169 . mernikov / prosa . 169 . glebav kryga . 900 jaiz / jnv she nekai gnariov sraven / kdoie vrsheg fara Mi sosodie terpema / kerviza kd' nam

ie vrsheg leta farra / Mimorema nadalei g Mashì godit / kdv ie vrsheg leta farra / Mimorema nadalei g kerstv nositi / kdv ie vrsheg leta farra / is ena beseda leta fa(rra) nam ni nezh / knvzv namorma zel(nezh) sposnati / jnv savole te ker v(ize) smashe mi mogli velik Shtrafnige plazhati per vizh / sma jmel (sovdashk e-) sekazio pet dne / sraven tega (sma mogli t) vdi Shtrafniga / dati 50 go(dinari) v sraven te Shtrafnige sma bli tv(d vkl)ieieni tri dni / drvgizh sma (m) vkleieni tri dni v krasij / jnv sma mogl(i) zesta delati koker en / hvdadelnik vkleieni savole te nashe / kervize katera ie nam leta farra naredila / Morema pashe mi shtrafnige terpeti / jnv glig tazhes kader smami leto / Shtrafniga prestali katera nam je ta / gnadliva krasija naloshila desma tri / dni zesta mogli delat vkleieni / poleteg treg dne g je ta gnadliva / krasije nas pred se poklizala jnv / je nam oblvbila jnv poterdila de / per vas na versdenzi bote sdei / jmeli vsaka Nedele jnv vsak Sapa / vedan prasnìk Mashe //

jnv od lete glignige namie dala / ta gnadliva krasija en pismv jnv / letv pismv je bly tvdi poterienv / od gnadliva lozavtmana jnv tvdi / od gnadliva Skhofa aali ferrsta / jnu glig letv pismv smami nasaj / v krasija poslali jnv satega vrshega / vola ker nam nisa takv opravljali / koker nam ie bly oblvblenv debi / She ta gnadliva krasija prav vidla / soie Shrifte deb nam lete / opravke pershafala debi ti dvgovni / nam opravljali lete Mashe vsaka / Nedela jnv vsak sapavedan prasnìk / natv pa nimama nasaj ne pisma / jnv ne obenga odgovara //

zhe Mi pravma tem dvhovnam Mi nadama / bere satv ker nam ne opravte koker / nam grehdo opravki jnv koker nam ie / oblvblenv //

ta dvhoven pa prezei pravi zhe vi men / nadaste bere jnv kar men gre kar ste / men oblvbili tako vi men ena / kerviza (store)te na ker viza pa / jest vas (bom) toshev vi bote mohlì / men d(ati kar) men gre //

jnv tudi mi sma per morani / toshet na krivza sa kai mi morama / vse odraitat temv dvhovnv kar / nemv gre mi pa nimama od teg / dvhovnav kar nam gre //

Satega vole nam je ker viza stvrie- / na na kerviza pa tvdi mi toshma / koker ta dvhoven na kriviza toshi / takv tvdi mi na krviza toshma. //

Podpisov ni na listini. Najbrže je bil to nekak vzorec prošnji.

Prebivalci v Podolnici, Zaklancu, Horjulu, na Lesnem Brdu in Korenu niso bili zadovoljni s to vzajemno službo božjo. Nek Jakob Korpé je sestavil pritožbo. Podpisali so jo 24. dec. 1802 ključarji in sicer Andrej Zdešar za Zaklanec, Kaspar Grabeljšek za Podolnico, Andrej Čamernik za Lesno Brdo in Lenart Kozjak za Koreno. Prosili so knezonadšk. ordinarijat, naj odpravi na splošno željo vzajemno službo božjo v zimskem času t. j. od 1. novembra do sv. Jurija. Sklicevali so se predvsem na oddaljenost Podolnice in ostalih sosesk od Vrzdence, na slabo, močvirno pot in na zgubo časa. Tudi ne morejo priti vsi ljudje na vrsto za spoved, ker kapelana ni do 9. ure v Horjul. Dosegli niso prosilci ničesar. Pri ordinarijatu so bili veseli, da so mirovali Vrzdenci. Zato je dobil horjulski župnik naročilo,¹⁾ naj pomiri nezadovoljne farane.

¹⁾ 5. jan. 1803.

Mihael baron Brigido, knez in nadškof ljubljanski, je izdal z dovoljenjem vlade dné 23. marca 1804 poseben pastirsk list. V tem je natančno določil pravila glede bogoslužja v ljubljanski škofiji. Predvsem je omejil število nedeljskih sv. maš pri podružnicah, tako da je bila sv. maša pri podružnicah navadno samo v nedeljo po patrociniju. Na Vrzdencu ni prenehala vzajemna služba božja vsled te naredbe. Število soseskinih sv. maš je pa skrčil horjulski župnik. Opravljajo se še sedaj samo sv. maše ob kvaternih nedeljah, v nedeljo po sv. Kancijan in po sv. Lovrencu. Po l. 1804. ni bilo več sv. maše na Vrzdencu v praznik razglasenja Gospodovega, velikonočno nedeljo, vnebohod Gospodov, binškošno nedeljo, na praznik vseh svetnikov, o božiču in na praznik sv. Štefana.

S to spremembo zopet niso bili zadovoljni Vrzdenci. Novo prošnjo za vzajemno službo božjo so vložili še le v januarju l. 1807. Najpreje so prosili deželnega poglavarja Janeza grofa Trautmansdorfa, naj jim dovoli proti plačilu pristojbin prepise vladnih odlokov gledé vzajemne službe božje na Vrzdencu. Vlada je poslala prošnjo ordinarijatu, da izjavi svoje mnenje.¹⁾ V odgovoru z dné 10. marca 1807 je opozoril ordinarijat deželno vlado, da se Vrzdenci že 20 let pritožujejo in niso nikdar zadovoljni. Najbrže zopet rujejo zoper obstoječi red. Zato naj naznani vlada Vrzdencanom, da bodo samo toliko časa imeli zjutranjo službo božjo, kolikor časa bodo mirovali. Drugače se bode tudi za njihovo cerkev vporabila nova škofijska naredba. Na to je posvarila vlada prosilce, naj mirujejo, ker več ne bodo nikdar dosegli.

Koncem l. 1806. je zapustil župnik Cipriani Horjul in se preselil na Brezovico. Župnijo horjulsko je upravljal do 6. maja 1807 kapelan Janez K. Floriančič. Dné 23. marca 1807 je bila podeljena izpraznjena župnija g. M a t e j u W o l f - u, lokalistu na Bohinjski Beli. Novi župnik je prišel v Horjul 6. maja 1807.

Ker niso Vrzdenci ničesar dosegli pri vladi, so se pritožili pri Nj. Vel. cesarju Francu I. in ga prosili, naj zapove horjulskemu župniku, da se mora strogo ravnati po odloku vis. vlade z dné 6. junija 1791 in po ustanovnem pismu. Iz dvorne pisarne so poslali to pritožbo dné 2. avg. 1808 deželni vladi in ta dné 17. avgusta kresiji v Postojno.

Župnik Matej Wolf je prejel še le 4. febr. 1809 nalog od kresije, naj izkaže, kako se je dotodaj opravljal vzajemna služba božja na Vrzdencu in v Horjulu. Župnik je v svojem odgovoru²⁾ zopet ovrigel neopravičeno pritožbo nikdar zadovoljnih Vrzdencanov in

¹⁾ Dopis z dné 11 febr. 1807; št. 842.

²⁾ Dné 15. febr. 1809.

dokazal, da duhovnika še več storita, kakor je njuna dolžnost. Konečno je še pripomnil, da bode večini faranov in tudi duhovnim pastirjem zelo ustrezno, če vlada odpravi to vzajemno službo božjo. Vrzdenci se bodo že pomirili, ko bodo spoznali, da ničesar ne dosežejo z upornostjo.

Župnikov ugovor je obveljal. Vrzdencanom je vlada pustila l. 1796. dovoljeno odškodnino za odvzeti beneficij, drugega pa nič. V naslednjem letu so prosili Horjulci ordinarijat, naj odpravi škofijski konzistorij vzajemno službo božjo. Njihovi prošnji niso ustregli,¹⁾ kakor tudi ne prošnji, da bi dobival horjulski župnik biro in štolnino mesto pograjskega.

Koncem l. 1811. je zapustil Horjul kapelan Luka Zajec. Njegov naslednik je ostal v Horjulu samo do decembra. Potem so bili Horjulci brez kapelana. Bolehni župnik ni mogel sam upravljati fare s petimi podružnicami in 1335 farani. Zato je prosil ordinarijat,²⁾ naj začasno izroči v oskrbovanje pograjskim duhovnikom soseski Vrzdenc in Samotorico (s 383 stanovniki), sosesko Lesno Brdo (s 107 stanovniki) pa vrhniškim. Ostale vasi Horjul, Zaklanec, Podolnica in Koreno (z 845 prebivalci) bode sam oskrboval. V slučaju, da še huje zboli, bode prosil kasneje še za izločitev soseske Koreno s 107 stanovniki. Vsled škofijskega odloka z dné 3. januarja 1812 je prenehala kapelanija v Horjulu, ker zanjo ni bila nakazana plača. Tudi so začasno izločili soseske Lesno Brdo, Vrzdenc in Samotorico, dokler vlada ne določi, ali naj preneha fara v Horjulu ali naj se zanjo uredi plača na stroške stare fare. Ljudstvu se je ta sprememba naznanila v cerkvi.

Župnik Jožef Konstantin ni bil zadovoljen s to premembo. Čudno se mu je zdelo, zakaj je odstopil župnik Wolf pograjski duhovniji soseski Vrzdenc in Samotorico, pridržal si je pa na strmem hribu ležeče Koreno. Svoje pomiselke je tudi sporočil ordinarijatu:³⁾ Samotorica je oddaljena od Polhovega Gradca dve uri. Pot je zlasti po zimi zelo zamudna, ker je treba napraviti velik ovinek čez Koreno. Iz Horjula se pride do cerkve na Samotorici v dobri uri, do zadnje hiše je pa najdalje poldrugo uro. Tudi pelje precej zložna pot iz Horjula na Samotorico. — Do Vrzdenc je čez Koreno dve uri daleč, po zimi pa skozi Horjul mimo župnišča poltretjo uro. Tudi leži cela vrzdenška soseska v ravnini. Če bode ostal Vrzdenc pri Polhovem Gradcu, ni gotovo, da bodo prišli dvakrat v letu Vrzdenci k službi božji v Polhov Gradec. — Nasprotno je Koreno, čez katero vodi pot iz Polhovega Gradca na Vrzdenc,

oddaljeno samo 1¹/₄ ure. Iz Horjula se sicer pride na Koreno v eni uri, a pot je jako strma in utrudljiva. Ljudje tudi radi prihajajo s Korena v Polhov Gradec k sv. maši, kadar je prvo duhovno opravilo na Vrzdencu. In vendar hoče bolehni horjulski župnik oskrbovati to sosesko, med tem ko prosi za izločitev vrzdenške soseske, ki leži v ravnini. S tem hoče kaznovati Vrzdence in Pograjce, čeprav jih na ta način tudi ne bode spreobrnil. Če je mogoče, naj se vpošteva njegov nasvet: Vrzdenc mora ostati pri Horjulu, Samotorica in Koreno naj se pa izloči in vrne pograjski fari. — V slučaju, da se prestavi fara na Vrzdenc, naj se združijo z njo soseske Samotorica, Horjul in Žazar (iz podlipške lokalije); Zaklanec, Podolnica in Koreno bode potem prevzel pograjski župnik. Na to pa ni treba misliti, da se bodo kasneje prijazneje gledali Vrzdenci in Horjulci. — Tudi ni umestna ureditev plače horjulskega župnika na škodo pograjskih duhovnikov. Če odvzame ordinarijat biro, bode zmanjšal za polovico že tako pičle dohodke prvega kapelana. Drugi kapelan živi že sedaj od milosti dobrih faranov, ker ne dobiva obrestij od naložene glavnice. Do sv. Jurija ga bode ljudstvo vzdrževalo, kasneje ne več. Na vsak način sta pa potrebnejša dva duhovnika v Polhovem Gradcu, kot en sam v Horjulu. Tukaj je bilo še nedavno središče cele okolice in tudi sedaj lažje pride duhovnik iz Polhovega Gradca v Horjul, kakor v slučaju sile iz Horjula v Polhov Gradec.

Župnikov nasvet je samo deloma ugajal škofijstvu. Potrebo samostojne duhovnije v horjulski ravnini so vsi spoznali. Č. g. Franc Veriti, vikarij v Rovtah, je bil imenovan¹⁾ provizorjem izpraznjene horjulske fare. Poslušen ukazu svojih predstojnikov se je preselil g. Veriti v Horjul dné 16. marca. Novo službo je prevzel takoj naslednji dan; kanonično vmeščen je bil še-le 1. okt. 1812.

Kmalu nato je stalno določil²⁾ ordinarijat meje horjulski fari. Vrnili so soseski Vrzdenc in Samotorico. Nasprotno je ostalo Lesno Brdo pri Vrhniku, Koreno pa vsled zložnejše poti pograjski fari. Ljudem s tem odlokom ni bilo ustrezno. Pograjski „maire“ Franc Sorre je naznanil³⁾ ordinarijatu prošnjo Vrzdencanov in Samotorčanov, da bi smeli ostati pri pograjski fari. Nasprotno spadata Lesno Brdo in Koreno vsled naravne lege k horjulski fari in tudi prebivalci iz teh sosesk želijo ostati pri tej duhovniji. Maire ni ničesar dosegel. Soseski⁴⁾ Samotorica in Vrzdenc sta bili samo začasno

¹⁾ Odgovor z dné 16. jun. 1810.

²⁾ Dopis 26. dec. 1811.

³⁾ Dopis 15. jan. 1812.

¹⁾ Dekret z dné 21. febr. 1812.

²⁾ Odlok z dné 26. nov. 1812.

³⁾ Dopis z dné 22. dec. 1812, št. 408.

⁴⁾ Odgovor z dné 23. dec. 1812.

izločeni. Ker je novi župnik zdrav in krepak, zgubi veljavo začasna izločitev. Podružnici Samotorica in Vrzdencec bodeta ostali pri horjulski fari, dokler ne boče drugače odločila nova ureditev horjulske župnije.

Ker so hodili l. 1812. pograjski duhovniki na Vrzdencec, je maire odločil za odškodnino pograjskemu župniku užitek od beneficijatovega zemljišča na Vrzdencu. S to samovoljno naredbo ni bil zadovoljen župnik Veriti. Da bi se nekoliko odškodoval za odvzeto zemljišče, ni poslal štolnine v Polhov Gradec. Ko je prišel¹⁾ pograjski cerkovnik po zastalo štolnino, je odpisal župnik Veriti:

„Dominus Maire litteris de die 14. Junii 1812. agrum pratumque Vicinitati Schönbrunensi adjudicavit, ut D. Curatis Billichgraecensibus pro excursibus etc. facilius Satisfacere posset, idque eo tempore, quo a nemine, nisi a jam pergravatis parochianis Substantationem Curatus Horjulensis Sperare poterat. — Si ergo quod Parochus Horjulensis imperturbate ex Fundatione possidebat in Schönbrun, aliis (Saltem indirecte) adjudicatum fuit, illis nempe, qui curam Supradictae Vicinitatis gerebant, ego a pari iudicium circa Stollam faciendum puto . . . Horjul die 6. Mai 1813.“

Pograjski župnik se je pritožil na to pri ordinarijatu,²⁾ a kasneje sta se mirnim potom pobotala župnika.

Po odhodu Francozov iz dežele je zopet določila plačo avstrijska vlada za l. 1787. ustanovljeno kapelansko službo v Horjulu. Kapelana tudi potem niso dobili Horjulci. L. 1816. ni mogel ustreči ordinarijat njihovi prošnji vsled splošnega pomanjkanja duhovnikov. L. 1817. je pomagal v dušnem pastirstvu deset mesecev vpokojeni duhovnik Jožef Messisnev. L. 1818. so imeli kapelana Horjulci dva meseca. Še le po l. 1824. so redno dobili Horjulci kapelana.

Župnik Veriti se je ravnal po pastirskem listu iz l. 1804. Zato ni bilo več na Vrzdencu vzajemne službe božje. Samo kadar sta bila dva duhovnika v Horjulu, takrat je bilo vsako leto šestkrat v nedeljo duhovno opravilo na Vrzdencu. Vrzdenci so prosili 20. maja 1825 škofa A. A. Wolfa, naj jim dovoli sv. mašo s pridigo za vsako drugo nedeljo. Ostali vaščani so prosili, naj se vrneti fari odvzeti podružnici Koreno in Lesno Brdo. Obedve prošnji sta bili nepovoljno rešeni. V oktobru l. 1836. so zopet poskusili Vrzdenci svojo srečo. Prosili so ordinarijat za lastnega kurata ali vsaj vzajemno službo božjo. Vrhniški dekan je natanko popisal razmere v horjulski fari in odsvetoval vsako spremembo obstoječega reda. Na podlagi tega pojasnila je zavrnil ordinarijat prošnjo vrzdenške soseske. Skliceval se je na oporoko Töttingerjevo, ki ne nasprotuje ustanovitvi beneficija v Horjulu, in na število sv. maš,

katere opravlja beneficijatov naslednik, horjulski župnik, na Vrzdencu. Nadalje zaračuni vlada obresti glavnice v kongruo župnikovo, tako da nima župnik nobenega dobička od beneficija. Lastnega duhovnika tudi ne morejo zahtevati, ker so komaj pol ure oddaljeni od farne cerkve horjulske. Ta odgovor¹⁾ je sporočil vrhniški dekan župniku horjulskemu kakor tudi Vrzdenci.

Vrzdenci niso odnehali. Vložili so novo prošnjo pri vladi. Opravičenost svojih zahtev so skušali dokazati s tem, da so že preje imeli samostojen beneficij na Vrzdencu, katerega je odvzela vlada. Za to zgubo so jim obljubili l. 1796. službo božjo za vsako drugo nedeljo. Ker so Horjulci l. 1723. obljubili, da hočejo sami vzdrževati duhovnika, nimajo pravice do Töttingerjevega beneficija. Tudi so pripravljene sami plačevati potrebnega duhovnika, ker imajo predaleč (eno uro) v Horjul.

Knez in škof Anton Alojzij je ovrigel²⁾ tudi te trditve: Gregor Töttinger ni določil Vrzdencec za sedež ustanovljenega beneficija. Hotel je ustreči vsem prebivalcem horjulske doline, da jim ne boče treba hoditi k sv. maši dve uri daleč v Polhov Gradec. Prvi beneficij, g. Jožef Rozman, se je naselil brez višjega dovoljenja na Vrzdencu, kjer se je kasneje ustanovil kuratni beneficij. Zato ni ravnala krivično vlada, ko je ustanovila l. 1787. v Horjulu samostojno faro z dvema duhovnikoma za vse vasi, ki leže v horjulski dolini. Vrzdenci so hoteli imeti vse ugodnosti zase. Zato niso privoščili boljših razmer ostalim sofaranom. Toliko časa so se pritoževali, da jim je dovolila vlada l. 1796. vzajemno službo božjo. Dosegli so to ugodnost samo na podlagi lažnjivih poročil, češ da je bila neopravičena premestitev beneficija z Vrzdencec v Horjul. Poročilo vrhniškega dekana z dné 23. okt. 1831 jasno dokazuje, da so neopravičene vse zahteve vrzdenške soseske. Ker se ravnata horjulski duhovnika po od vlade potrjenem pastirskem listu z dné 23. marca 1804, ni treba več hoditi ostalim faranom pol ure dalje k sv. maši na Vrzdencec.

Kljub temu uživa tudi sedaj vrzdenška podružnica nekaj predpravice. Na Vrzdencu je vsako leto šestkrat sv. maša s pridigo v nedeljo, pri drugih podružnicah pa samo enkrat. Tudi ob delavnikih se opravi v tej cerkvi štirideset sv. maš. — Vrzdenci očitajo župniku, da uživa njihov beneficij! Res dobi horjulski župnik po 56 gl. na leto od beneficija, a to svoto mu vlada zaračuni v kongruo. Zraven tega je združenih več sv. maš z beneficijem, katere mora vse opraviti na Vrzdencu. — Horjulci so obljubili l. 1723, da bodo podpirali lastnega

¹⁾ Dné 28. apr. 1813.

²⁾ Dné 17. avg. 1813.

¹⁾ Dopis z dné 16. jan. 1832.

²⁾ Odgovor z dné 12. nov. 1832.

duhovnika z dovoljenjem deželnega vicedoma. Sedaj dobiva župnik večino plače iz verskega zaklada, kapelan pa celo plačo (200 gld. k. v.). Ker obadva duhovnika plačuje vlada, sme samo ta določiti, kje naj opravljata službo božjo. — Konečno trdijo Vrzdenci, da so več kot eno uro oddaljeni od Horjula. Iz dekanovega poročila je razvidno, da imajo samo pol ure daleč v Horjul, ki je središče cele doline. Od nobene vasi se ne potrebuje do Horjula nad tri četrтинke ure. Nasprotno leži vas Vrzdenc v zapadnem delu fare. Cerkev je še zunaj vasi. Dve tretjini faranov bi potrošili še pol ure več, ker bi morali vsi iti skozi Horjul na Vrzdenc k sveti maši. Iz tega je razvidno, da bi povzročila med farani samo prepire in sovraštvo vzajemna služba.

Tudi vlada je zavrnila prošnjo Vrzdencanov. Radi neugodne rešitve so se pritožili Vrzdenci pri dunajski dvorni pisarni. Tam so potegnili s prosilci. Deželna vlada je prejela ¹⁾ poseben odlok v tej zadevi s pripombo, da horjulski župnik ni prav ravnal, ker je ustavil vzajemno službo božjo na podlagi pastirskega lista iz l. 1804. Vlada je dovolila to ugodnost Vrzdencanom še-le potem, ko se je sporazumela z nadškofijskim ordinarijatom. Deželna vlada je to sporočila ²⁾ ordinarijatu. Ob enem je priložila poročila v tej zadevi z dné 14. aprila 1791, št. 1037 in 18. junija 1796, št. 3129, da se bode škofijstvo podučilo.

Knez in škof Anton Alojzij je kmalu odgovoril ³⁾ in dokazal, da je l. 1791. vlada samovoljno vpeljala vzajemno službo božjo na Vrzdencu in v Horjulu. Ordinarijat je kasneje dovolil, da sme večkrat biti služba božja na Vrzdencu in to samo radi ljubega miru. Kakšen mir je nato zavladal, najbolje pojasnijo poročila prvih dveh župnikov horjulskih iz leta 1795. in 1796. Ko je l. 1796. nasvetoval ordinarijat razdelitev horjulske fare v dve lokaliji, vlada ni sprejela tega predloga, ker bi bili duhovniki preblizo skupaj. Nato je naročil ordinarijat horjulskemu župniku vsled višjega ukaza, naj zopet začne opravljati vzajemno službo božjo. Kakor sedaj, tako tudi takrat niso bili zadovoljni duhovniki s to naredbo. Župnik Veriti se že naprej boji novega sovraštva, ki bode nastalo med farani, kakor hitro vlada ustreže Vrzdencanom. Knezošk. ordinarijat ne more dovoliti, da bi se pomnožilo število nedeljskih sv. maš na Vrzdencu, ker bi to oviralo duhovnika horjulska v pastirski službi, kakor tudi farane v spolnovanju cerkvenih dolžnostij.

Te razloge je vpoštevala dvorna pisarna. Prepustila je deželni vladi rešitev prošnje vrzdenške so-

seske. ¹⁾ Konečno rešitev te prepirne zadeve je naznanil ²⁾ dekan Ignacij Božič horjulskemu župniku z naslednjim dopisom:

„Diesemnach ist laut hoher Gub. Verordnung vom 5. Juni d. J., Nr. 10323, die benannte Gemeinde durch das k. k. Kreisamt Adelsberg sowohl mit der erwähnten Bitte als mit dem Ansuchen um Anstellung eines eigenen Kuraten zu St. Kanzian zurückgewiesen worden.“

Vrzdenci dolgo niso pozabili tega poraza. Več let so živeli popolnoma ločeni od ostalih sofaranov. Ščasom se je potolažila njihova jeza, čeprav se še sedaj z žalostjo spominjajo preteklih časov. Krstni kamen za velikimi vrati, omarica za sv. olje in stojalo za veliko-nočno svečo so dragoceni spominki nekdanjega kuratnega beneficija. V župnišču je stanoval več let cerkvenik. Vaščani niso posebno skrbeli za poslopje. Polagoma je začelo razpadati in l. 1897. so podrli zidavo. Gradivo se namerava porabiti za novo mežnarijo.

Znamenitejše dogodke iz poznejše dōbe hočem omeniti pri popisu posameznih cerkvá horjulske fare.

VII.

Cerkve v fari horjulski.

V horjulski fari so razun farne cerkve tri podružnice. Vse štiri cerkve so nekdanj spadale pod pograjsko faro. Kot take jih omeni Valvazor. Dotično mesto ³⁾ se glasi v slovenskem prevodu: Podružnice župnije Polhov Gradec.

VII. Sv. Urha v Zaklancu: v nji so trije oltarji: sv. Urha, sv. Florijana in sv. Helene. Ta cerkev stoji na taboru. Cerkvni shod je v nedeljo pred praznikom Rojstva sv. Janeza Krstnika.

VIII. Sv. Marjete v Horjulu ⁴⁾ še-le nekako pred sedmimi leti sezidana. V nji stojé trije oltarji: sv. Marjete, sv. Janeza Evg. in sv. Radegunde. Cerkvni shod je drugo nedeljo po vseh Svetnikih.

IX. Sv. Mihaela nadang. na Samotorici, ⁵⁾ ki ima tri oltarje, namreč sv. Mihaela, Naše Ljube Gospe in sv. Jurija. Cerkvni shod je v nedeljo po prazniku Rojstva M. D.

XX. Sv. Kancijana na Vrzdencu (Schönbrunn). Ta ima tudi tri oltarje: sv. Kancijana, Matere Božje in sv. Katarine. Tukaj je cerkvni shod v nedeljo po sv. Lovrencu.

Koncem julija l. 1631. je bila generalna vizitacija vrhniške dekanije. V vrhniški fari je sam knez in škof

¹⁾ Dopis z dné 1. maja 1834, št. 9577.

²⁾ Dopis z dné 25. jun. 1834, št. 91.

³⁾ Valvazor. Ehre des Herzogthums Krain. II. str. 725.

⁴⁾ V. piše „Hérjul.“

⁵⁾ V. piše „Samaturea.“

¹⁾ Dopis z dné 17. dec. 1833, št. 30198.

²⁾ Dopis z dné 11. jan. 1834, št. 29002.

³⁾ Dopis z dné 26. febr. 1834.

Rajnalđ Searlich obiskal in pregledal vse cerkve. Ker se mu je mudilo v Ljubljano, je izročil vizitacijo pogradske fare svojemu avditorju Maksimu Rigo, rodom Ljubljančanu, ki je prišel dné 31. julija leta 1631. na Vrzdene c. V vrzdenški cerkvi je bilo že takrat shranjeno presv. Rešnje Telo in sicer na evangeljski strani v neki omarici, ki je bila vzdana v steno in se je zapirala z železnimi vraticami. Hranili so sv. Rešnje Telo v mali posodici, ki je bila spravljena v večji iz medenine in pokrita s koščekom korporala. Ključ od tabernakeljna je hranil ključar. Na velikem oltarju ni bilo križa in povoščenega platna. Na oltarju M. B. je bila počena plošča. Na obeh stranskih oltarjih so bile stare podobe in oba brez najpotrebnejše oprave. Pregledovalec je zapovedal napraviti nov lesen in pozlačen tabernakelj, katerega naj postavijo na veliki oltar. Ključ sme hraniti župnik ali kapelana, nikakor ne ključar ali drug sveten človek. Za veliki oltar so morali preskrbeti sv. razpelo, povoščeno platno, čolniček in posodico za blagoslovljeno vodo. Tudi stranska oltarja so morali popraviti, nove podobe preskrbeti in portatile za oltar M. D. Okno zraven oltarja M. D. je ukazal razširiti in kropilni kamen so prestavili v kot za vrata. Pred cerkvenimi vrati je stal tudi mal oltarček. Tega so morali podreti in položiti kamne na pokopališčino obzidje. Nad pokopališčine vhode je zapovedal pregledovalec postaviti železne ali lesene križe. — Na pokopališču je stala takrat tudi mala, okroglo zidana kapelica sv. Mihaela. Na oltarju sv. Mihaela je prepovedal vizitator toliko časa opravljati presveto daritev, dokler ne bode preskrbljen z vsem potrebnim in okrašen z novo podobo. Vsi trije oltarji v cerkvi, kakor tudi oltar sv. Mihaela so bili posvečeni.

V Horjulu sta bila takrat posvečena samo dva oltarja, veliki in stranski, ki je bil posvečen sv. Rade-gundi. Na teh dveh oltarjih so bile nove, lepe podobe. Primanjkovalo je tudi v tej cerkvi vseh najpotrebnejših stvari. Za veliki oltar je naročil pregledovalec nov križ, kanon-tablice, novo povoščeno platno, nov rimski misale in pateno. Na oltarju sv. Rade-gunde je naravnost prepovedal maševati. Napraviti so morali na vsaki strani eno novo okno, ono pri vratih je pa ukazal zazidati.

Cerkev sv. Urha v Z a k l a n c u še ni bila posvečena, ker je malo preje pogorela. Za veliki oltar je ukazal vizitator preskrbeti vse potrebne stvari. Stranski oltar sv. Helene so pa morali podreti, ker mu ni ugajal. Napraviti so morali na vsaki strani po eno novo okno, ki se bo dobro zapiralo. Okrog cerkve je bilo že takrat pokopališče, a mrličev niso tam pokopavali.

Na S a m o t o r i c o je prišel škofijski vizitator 1. avgusta 1631. Vsi trije oltarji so bili posvečeni, a zelo zanemarjeni. Napraviti so morali vaščani nove podobe za vse tri oltarje, preskrbeti jih s potrebno opravo in popraviti v cerkvi štiri okna.

Sedaj si hočemo ogledati posamezne cerkve, njihove posebnosti in zgodovino, v kolikor jo zamoremo zasledovati.

1. Farna cerkev sv. Marjete v Horjulu.

Vas, ki šteje sedaj že 93 hiš, večjidel leži v ravnini. V vrsti ne stojé hiše, marveč vsaka je tako obrnjena, kakor je ugajalo njenemu zidavcu. Zato je v Horjulu toliko ulic, da tujec kar ne vé, kje je prava pot k farni cerkvi. Skrbni vaščani so napravili cestno kazalo z napisom „Cesta v farovž“. Nedavno so pa podrli to znamenje kot nepotrebno.

V Horjulu sta dve kapelici. Na Šmarjetino nedeljo 1. 1896. je bila blagoslovljena kapelica rožnivevske M. B., ki stoji ob poti pred pokopališčem. Kip je podaril pokojni vaščan Martin Kogelšek; napravil ga je ljubljanski kamnosek g. A. Vodnik. Kapelico je preslikal g. Peter Ogrin z Vrhniko. Zunaj je naslikal prav lepi podobi sv. Dominika in sv. Katarine Sijenske. — Drugo kapelico, (posvečeno sv. Jožefu) so začeli zidati vaščani 1. 1897. v Grabnu za župniščem. Tudi na Ljubgojni se pripravlja nova kapelica, ker bode procesija sv. Rešnjega Telesa v bodoče šla po polji okrog pokopališča. — Leseno znamenje pri vhodu v vas so postavili horjulski mladeniči.

S svojo farno cerkvijo se lahko ponašajo farani horjulski. Če sedaj pride Horjulec v cerkev, nekako s ponosom pogleda na krasno izdelane kamenite oltarje, na nove orglje in na novi križev pot. Tudi za nov tlak je bilo nabranih 1. 1896. že nad 900 gld. Ako zasledujemo zgodovino te cerkve, jo prvi omeni Valvazor. Sezidana je bila 1. 1678.¹⁾ Do ustanovitve bratovščine sv. rožnega venca so bili v tej cerkvi trije oltarji. Nov rožnivevski oltar so postavili 1. 1744. in ostale tri so popravili. Cerkev in vse štiri oltarje je posvetil 20. maja 1744 ljubljanski knez in škof Ernest grof Attems. Ko je vlada ustanovila v Horjulu samostojno faro, je postala cerkev premajhna.

¹⁾ Veriti: „Haec ecclesia (priori parvula eversa) aedificata fuit anno 1678;“ Comp. d. p. 4.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebinska. *Zgodovina horjulske fare.*
(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

Izhaja v nedoločenih obrokih.

Dvanajsto leto.

Ljubljana, meseca marca 1899.

Številka 50.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

Župnik Veriti toži, da je premajhna za vse farane, premalo ozaljšana in ima prepičle dohodke. Dolgo so se Horjulci obotavljali in premišljevali, kako bi razširili svojo cerkev. Več faranov je ponujalo večje svote, celó po 200 gld. župniku Jerali, da bi smeli podreti staro cerkev in sezidati novo, dokaj večjo. Toda župnika je skrbelo, kaj bode, če se pripeti kaka nezgoda. Farani so želeli, da bi bil glavni vhod nasproti mežnji, sedanjemu šolskemu poslopju. Žagrad so nameravali postaviti pri zvoniku, nasproti župnišču. Prav dobra je bila ta misel. Še sedaj pripovedujejo starejši Horjulci, da so jih zadrževali gospod oče, drugače bi že davno imeli lepo in prostorno cerkev. V novejšem času se je zopet sprožila misel, da se veliki oltar prestavi na drugi konec in fasada napravi pred šolo.

Ob času Marnovega bivanja v Horjulu se je sprožila misel, naj bi se prezidala in razširila pretesna farna cerkev. Vnet za lepoto hiše božje je hodil gospod kapelan s cerkvenimi ključarji po vsi župniji od hiše do hiše ter prosil in nabiral prostovoljnih darov za cerkev. Nabral je res toliko, da je zadostovalo za prezidavo. Nabiraleci niso pričakovali tako bogatih darov; videč toliko velikodušnost so se župljani celó kesali, da niso stare cerkve podrli in nove sezidali.¹⁾ Res škoda za horjulsko faro, da jih je pokojni g. kanonik Marn prehitro zapustil. Na njegovo prigovarjanje bi bil najbrže privolil g. župnik Jerala v zidanje nove cerkve.

V prošnji z 18. februarija 1857 je omenil župnik, da je obljubljenih 2500 gld. za razširjenje cerkve. Potrebni načrt je napravil polir Anton Leben, zidarski mojster iz Polhovega Gradea. Zidarji so začeli podirati stranski steni dné 7. junija 1858. Napravili so dve kapeli in tako malo razširili cerkev, ki je dobila prav lepo podobo križa. Zid in obok so tudi napravili višji, ondi pa, kjer se pokončna in poprečna ladija križati, je obok izdelan na kupolo.¹⁾ Popravljen cerkev je blagoslovil 24. oktobra 1858 vrhniški dekan g. Andrej Pečar. Svetega opravila se je udeležilo devet drugih duhovnov in obilna množica se je veselila nad delom, ki je bilo storjeno v večjo čast božjo.

V prenovljeni cerkvi so hoteli imeti Horjulci tudi lepše oltarje. Z gosp. Matejem Tomcem, podobarjem iz Šent Vida nad Ljubljano, je napravil g. župnik Jerala pogodbo, da bode izvršil po napravljenem načrtu za 570 gld. k. v. nov lesen oltar sv. Križa s šestimi izrezanimi podobami. Veliki oltar je popravil za 600 gld. k. v. Napraviti je moral nad njim nov okvir, podobo sv. Trojice, dva keruba in kar je bilo pokvarjenega. Dve stari podobi je nazaj postavil. Ves oltar je tudi prezlatil in marmoroval. Za nov tabernakelj je dobil 250 gld. k. v. — Vse poprave so stale približno 4000 gld. brez tlake, zidarske snovi, lesa in dr. Potrebno gradivo so darovali farani.

¹⁾ Drobnice, 1893, str. 155.

¹⁾ Zgodnja Danica, 1858, str. 181.

Prenovljeno cerkev in popravljeni veliki oltar je posvetil ¹⁾ 6. julija 1862 knez in škof Jernej Widmer. Pri posvečevanju je pomagalo več sosednjih in ljubljanskih duhovnikov razun vč. g. vrhniškega dekana A. Pečarja. Cerkevni govor je prevzel preč. g. kanonik I. Zl. Pogačar, ki je prekrasno razlagal obilni množici, kako zunanja in znotranja lepota hiše Božje razjasnuje um in sree blaži in povzdiguje.

Sedanja cerkev je dolga 27 m, široka 16 m in obseg zidovja meri 80 m. Za farane komaj zadostuje, nikakor pa ne za farane in tujce, ki hodijo iz petih fará v Horjul k službi božji.

Tudi med prezidavanjem cerkve ni bilo mogoče odstraniti vlažnosti, ki je posebno slabo vplivala na lesene oltarje. Pokojni kanonik Marn je prvi sprožil misel, da so se postavili s časom mesto lesenih oltarjev novi kameniti. Kdor pozna revščino horjulske fare, mora naravnost priznati, da so se Horjulci prav žrtvovali za olepšavo hiše Božje tekom zadnjih štiridesetih let.

Najpreje so skušali Horjulci nadomestiti popravljeni veliki oltar z novim kamenitim. Dne 7. julija 1874 je prejel g. župnik knjižico kranjske hranilnice za 600 gld. To svoto je darovala oseba iz Ljubljane, ki želi ostati neimenovana, sv. Marjeti za vezilo, da bode kmalu dobila nov kamenit oltar. Poslovodja vdove ranjkega Ignacija Tomana, g. D. Mattelich je prinesel 30. avgusta 1874 obris novega velikega oltarja. Cerkevno predstojništvo je na njem samo nekaj malega popravilo. Pogodbo so napravili 7. oktobra 1874. Vdova Antonija Tomanova se je zavezala, da hoče izgotoviti do septembra 1. 1877. po sprejetem obrisu nov kamenit oltar iz nabrežinskega in grizinjanskega marmorja za pogojeno ceno 3000 gld. Kasneje je navrglo cerkevno predstojništvo še 100 gld., ker je bilo več dela pri tabernaklju. — Za sliko sv. Marjete je poslal znani domači umetnik Janez Šubic iz Rima dva načrta. Naznanil je, da hoče napraviti sliko za veliki oltar za 200 gld. Odbrani načrt mu je poslalo predstojništvo dné 17. nov. 1875 s 50 gld. are. — Dne 16. dec. 1875 je napravil pogodbo akademični podobar Franc Zajec, da bode izdelal za 400 gld. vse podobe iz mavea.

Novi oltar je bil izgotovljen že v juliju 1. 1876. Horjulci so podrli 25. julija 1876 stari oltar sv. Marjete. Tabernakelj so prepustili za 25 gld. podružni cerkvi sv. Urha. Dne 31. julija 1876 je pripeljalo sedemnajst vozov iz Horjula in Ljubgojne na lepo ozaljšanih vozovih novi oltar. Vsak voznik je dobil 2 gld. odškodnine za stroške. Mogočno pokanje možnarjev je oznanjevalo faranom in njih sosedom, da je srečno

došlo delo, za katero so domačini darovali s hvalevredno radodarnostjo toliko truda in svojih žuljev. Takoj drugi dan so začeli kopati zidarji šest čevljev globoko dno pod oltarjem. Radi močvirnate podlage so zabili v tla šestnajst hrastovih kolov in nanje položili dva borovčeva hloda počez, ter navalili tri velike po dvajset centov težke skale. V štirih dneh je bilo dno vloženo in 7. avgusta se je začelo postavljanje oltarja. Dne 24. avgusta je bil oltar postavljen in križ na vrh zasajen. — Štiri dni pozneje sta pripeljala župan Primož Čepon iz Horjula, hiš. št. 37 in ključar Tomaž Zdešar z Ljubgojne, hiš. št. 12, podobe svetnikov. Horjulska dekleta so svojo ljubezen in spoštovanje do farne pomočnice sv. Marjete s tem pokazala, da so s evetličnimi venci ozaljšala njeno podobo. Z vbranim zvonjenjem so sprejeli Horjulci, ki so skoraj vsi prihiteli v cerkev, lepo izdelane podobe svojih nebeških zavetnikov! — Slikar Janez Šubic je poslal 8. sept. 1876 v resnici krasno sliko sv. Marjete. Vsled njegove prošnje mu je dodalo cerkevno predstojništvo še 50 gld., tako da velja slika brez poštnine 250 gld. — Tabernakelj, narejen iz celjskega kamena, so pripeljali 11. septembra. Dne 23. septembra je bil srečno dodelan novi veliki oltar.

Mil. gospod knez in škof Janez Zl. Pogačar so posvetili novi oltar dné 24. septembra 1876 vpričo čč. gg. dekana Martina Šlibarja, pograjskega župnika Jakoba Fada, Antona Hočevarja, farnega upravitelja iz St. Jošta, Antona Vonča, ekspozita iz Bevk, dobrovskega kapelana Fr. Mekinea, knšk. tajnika Žige Bohinca in domačih dveh duhovnikov. V oltarno ploččo so vzdali svetnije sv. mučencev Pacijenta, Severina in Reparate, ki so bile vzete iz starega oltarja. Ker je bila ravno nedelja (16. po binkoštih), so mil. škof tudi nagovorili zbrano ljudstvo in potem prvi maševali na novoposvečenem oltarju. Popoldne so se udeležili litanij, katere je imel vrhniški g. dekan.

Vseh stroškov za novi veliki oltar je bilo 4670 gld. Kameniti oltar iz delavnice vdove Tomanove je prelepo, res umetno delo.¹⁾ — Znani umetnik Zajec je vrlo izdelal podobe sv. Marjete, sv. Barbare, sv. Neže, dveh kerubov in dveh drugih angeljev, pa izbuknjeno podobo sv. Trojice za ceno 450 gld. — Sliki sv. Marjete pričujejo poznavalci umetnosti, da je prav dobro narejena.

Že naslednje leto je dobila horjulska cerkev nov kras. Dne 19. julija 1877 je pričel akad. slikar Janez Šubic slikati presbiterij na presno. S pomočjo svojih bratov Jurija, Tineta in Pavleta je dovršil delo 20. oktobra 1877. Horjulski rojak in mecen,

¹⁾ Zgodnja Danica, 1862, str. 162.

¹⁾ Zgodnja Danica, 1876, str. 325.

preč. g. kan. Andrej Zamejic, mu je plačal za slikanje 600 gld. Cerkev je dala za stanovanje, hrano in postrežbo delavcev na Turnišah 204 gld., za vino 60 gld., za zlato 46 gld., za apno, pesek in plačo zidarjem okoli 90 gld. Vsa slikarija toraj stane približno 1000 gld. Slikar Šubic je naslikal na evangeljski strani zaslišanje sv. Marjete pred Olibrijem, na listni pa njeno mučeniško smrt. Na stropu so podobe štirinajsterih pomočnikov v sili, katerim prišteva sv. cerkev tudi sv. Marjeto.

Dné 28. oktobra je bila zopet lepa slovesnost v Horjulu.¹⁾ Misijonsko obletnico so sklenili z zahvalo za srečno dovršeno slikarijo. Povabljeni Št. Joški gospod je pridigoval. Prav jedrnato je govoril o nestanovitnosti sploh in posebej o dobrih sklepih, katere so storili farani ob sv. misijonu. Opominjal je farane, naj posnemajo v stanovitnosti sv. Marjeto in se zlasti k nji radi zatekajo. — Vlažnost cerkvenih sten je kmalu škodovala novim slikam. Čez pet let je bilo treba osnažiti stene, da so se zopet videle podobe. Sedaj je vlažnost popolnoma uničila lepoto slikarij. Barve so se razlezele in zgubile svežost, tako da podobe sedaj kazijo lepo cerkveno notranjščino.

O Veliki noči l. 1878. je prejelo cerkveno predstojništvo iz ljubljanske livarne deset vlitih svečnikov, ki so veljali 122 gld. Večje so plačali po 16 gld., manje po 6½ gld. Ob enem je kupil g. župnik za 3 gld. mali zvonček, ki se rabi pri slovesnih svetih mašah, in za 5 gld. nov mutec. Teh 130 gld. so darovali farani pri velikonočnem izpraševanju.

Po posredovanju preč. g. kan. Andreja Zamejica je dobil veliki oltar sv. Marjete dné 10. septembra 1878 oltarni privilegij za večne čase, rožnivenki oltar pa s pismom z dné 6. septembra 1878 za sedem let. Privilegij za vse čase je dobil tudi oltar svetega Kancijana na Vrzdencu dné 10. septembra 1878. Vsa tri papeževa pisma so došla v Horjul 3. oktobra 1878.

Obhajilno mizo iz rudečega marmorja je napravil že l. 1869. kamenosek Ignacij Toman za akordno ceno 240 gld.

Drugi kameniti oltar je dobila farna cerkev l. 1882. Pokojni kan. Marn je izročil 1. oktobra 1876 prvi dar za novi kameniti oltar rožnivenke M. B. Skozi šest naslednjih let so predvsem udje družbe živega rožnega venca donašali prostovoljne darove. Nabralo se je v ta namen 1900 gld. Vdova gospa Antonija Tomanova je obljubila v pogodbi z dné 14. novembra 1880, da bode izdelala do 1. oktobra 1882 za 1600 gld. nov kamenit oltar za horjulsko farno cerkev.

Stari oltar so podrli 24. julija 1882. Kar je bilo porabljivega, so prodali za 5 gld. pograskemu pod-

barju Jerneju Trnovcu. Isti dan je pripeljalo dvanajst voznikov iz domače soseske izdelane kose novega oltarja. Dobili so po 2 gld. povračila za stroške. Takoj drugi dan so začeli kopati dno in vkladati temelj za oltar. Do 10. avgusta je bil oltar postavljen. Sestavil ga je g. Feliks Toman z dvema delavcema. Kipe svetnikov je pripeljal ključar Andrej Čepon dné 9. avgusta iz Ljubljane. Deset dnij kasneje je bil oltar popolnoma dodelan.

Novi rožnivenki oltar je izklesan iz grizinjanskega kamena, stopnice so iz nabrežinskega, stebri iz hotaveljskega (v poljanski dolini), tabernakelj iz kararskega, okvir okoli slike iz lesnóbrdskega kamena. Vmes so še drugi marmorji vloženi. — Kipe (šest angeljev in dva svetnika) je mojstersko izdelbel akademični kipar Franc Zajec iz istrijskega kamena za 430 gld. Zlasti kipa sv. Jožefa in sv. Ane se lahko štejeta med najlepša dela umetnikova. — Sliko, ki predstavlja Marijo Devico z Jezuščekom v naročju, ko se je prikazala sv. Dominiku, je za 100 gld. naslikal akademični slikar Janez Wolf. — Zlatarska dela je izgotovil pasar Valentin Zadnikar.

Ves oltar je delo domačega uma in rok, ter stane z vsemi stroški 2519 gld. 6 kr. V oltar je vložen portatile iz starega oltarja.

Vrhniški dekan vč. g. Martin Šlibar je blagoslovil 20. avgusta 1882 (12. nedelja po binkošti) novi tabernakelj in podobe svetnikov vpričo Št. Joškega župnika Antona Hočevarja, borovniškega kapelana Tomaža Potočnika in domačega župnika Franca Dolinarja. Ljudstvu je v prelepem govoru razložil pomen oltarjev sploh in posebej pomen novega oltarja. Možem je v posnemanje priporočil sv. Jožefa, ženam sv. Ano, ki sta varuha njih družbe poštenja, mladeničem in dekletom pa Marijo Devico. Vsem skupaj je na srce pokladal češčenje rožnivenke Kraljice z molitvijo sv. rožnega venca. Ob enem je očitno pohvalil duhovnijane radi tolike darežljivosti in vneme za lepoto farne cerkve.

Za novi oltar je naročil gospod župnik tudi šest vlitih svečnikov pri zvonarju Albertu Samassi za 96 gld.

Tretji kameniti oltar sv. Križa je bil postavljen l. 1893. Prejšnji leseni oltar sv. Križa je imel obliko sedanjega oltarja in štiri podobe svetnikov: sv. Petra in sv. Marije Magdalene ob straneh in podobi Marije in sv. Janeza pod križem v tronu. V vlažni cerkvi se je tekom 30. let leseni oltar skoraj čisto pokvaril. Na rožnovensko nedeljo leta 1889. je pokojni kanonik in horjulski častni občan vč. g. Jožef Marn daroval prvi desetak za nov kamenit oltar sv. Križa. V treh letih se je nabralo toliko prostovoljnih darov,

¹⁾ Zgod. Danica, 1877, str. 360.

da je cerkveno predstojništvo lahko sklenilo pogodbo dné 24. aprila 1892 z mojstrom g. Feliksom Tomanom. Novi oltar je pripeljalo 26. junija 1893 dvanajst voznikov iz Ljubljane. Drugi dan so začeli postavljati oltar in 13. julija je bilo delo dovršeno. V nedeljo, 23. julija, ko je domačin g. Tomaž Rožnik obhajal svojo novo mašo, je blagoslovil domači g. župnik novi oltar zjutraj pred duhovnim opravilom. V oltarno ploščo so vzdali portatile iz starega oltarja.

Tudi tretji kameniti oltar so izgotovili sami domačini. Kamnoseška opravila je prevzel g. Feliks Toman za 1809 gld. 7 kr., kipe angelov, svetnikov in Kristusa pograjski podobar Jernej Trnovec za 400 gld., (prvo njegovo delo iz kamena); relief zadnje večerje je izklesal za 61 gld. Josip Grošelj, podobar v Seleh. Ves oltar stane 2478 gld. 3 kr. — Kamen, iz katerega je narejen oltar, je iz Grizinjana v Istriji, stebri so iz hotaveljskega marmorja, okvir okoli trona iz lesnobrdskega, stopnice iz kraškega, križ iz nabrežinskega, rudeče ozadje za križem iz veroneškega in črno ozadje iz lesnobrdskega kamena. Rudeči marmor zgoraj na reliefu je iz Solnograda, rumenkasti okoli križa v menzi je pa s Tirolskega. Kamen za vse kipe je bil pripeljan iz Pulja.

Na starem oltarju je bil postavljen misijonski križ kot spomin sv. misijona l. 1868. Pri podiranju oltarja so ga prenesli na zaklanško pokopališče. Pri zadnjem sv. misijonu l. 1895. je bil blagoslovljen novi križ v oltarju.

Prav ličen je križev pot Prvi križev pot so dobili Horjulci v svojo cerkev l. 1797. To leto je prosil župnik Cipriani nadškofijski ordinarijat, naj mu dovoli postaviti sv. križev pot v horjulski farni cerkvi. Potrebno dovoljenje je prejel 3. julija 1797 s pripombo, da ljudstvo ne sme v procesijah obiskavati posameznih postaj. Tudi ne smejo oo. frančiškani blagosloviti novega križevega pota:

„Nihil obstat, quominus imagines passionis Domini nostri, quae haecenus in dioecesi usitatae fuerant, et recenter in Parochia Iggensi erectae sunt, in ecclesia S. Margaritae erigantur. Ut vero populus ab imagine ad imaginem processionaliter ducatur, vel erectio imaginum a PP. Franciscanis fiat, admitti non potest.“ — Labaci ex off. Archiepp. 3. Julii 1797.

*L. B. de Raigersfeld m. p.
Epp. Suffr. et Vic. Gen.*

Drugi križev pot je blagoslovil 11. marca 1860 č. o. Kalist Omeje O. S. F. Podobe so radi vlažnosti zidu zelo trpele. Zato je začel gospod župnik že v februariju l. 1886. nabirati prostovoljne doneske za nov

križev pot. Pogodil se je z g. Jurijem Šubicem slikarjem v Parizu, da bode napravil slike za 700 gld. Krasne okvirje je izgotovil podobar Valentin Šubie iz Poljan za 360 gld. Vseh stroškov je bilo za križev pot 1153 gld. 12 kr. — Blagoslovil je novi križev pot v nedeljo po sv. Marjeti, t. j. 15. julija 1888, č. o. Angelik Hribar, ki je tudi pridigoval in orglal med slovesno sv. mašo, katero je opravil preč. g. kanonik Andrej Zamejic. Oba brata Šubica sta jako dobro in vestno izvršila svojo nalogo s slikami in okvirji.¹⁾

S podobarjem Valentinom Šubicem se je pogodil gospod župnik, da je napravil nov božji grob za 350 gld. V ta namen je položil prvi dar pok. g. kanonik Marn dné 15. julija 1888. Prostovoljnih darov so nabrali za 185 gld. 16 kr. Ostali znesek je plačala cerkev, ker so znašali stroški za l. 1889. postavljeni božji grob 440 gld. 60 kr.

Orgle imajo 10 spremenov, in sicer v manualu 1. Principal 8'; 2. Violon 16'; 3. Viola di Gamba 8'; 4. Dvojna flavta 8' (zaprt); 5. Oktava 4'; 6. Flavta dolce 4' in 7. Mikstura 3—4 na (v prvi oktavi 2'—1 $\frac{1}{3}$ '—1', naprej 1 $\frac{1}{3}$ '—1'— $\frac{2}{3}$ '— $\frac{1}{2}$ '); v pedalu so spremen 8. Subbas 16' (zaprt); 9. Oktavni bas 8' (odprt) in 10. Pedalni sklep. — Stare orgle, katere je napravil župnik Veriti, so mnogo trpele vsled vlažne cerkve. Od 1. do 10. julija 1878 sta jih popravljala in vglasila brata Mazi iz Borovnice za 42 gld. 63 kr. Kmalu potem je začel župnik nabirati prostovoljne doneske za nove orgle. Dné 3. aprila 1884 je sklenilo cerkveno predstojništvo pogodbo z g. Francem Goršičem, da bode napravil nove orgle za 1500 gld. Pripeljali so jih v Horjul 19. oktobra 1885 in postavili do 29. oktobra.²⁾ Da bi se slavnost tem dostojneje in veličastneje vršila, je povabil gospod župnik odlična gospoda iz Ljubljane, preč. g. Janeza Kulavica, kanonika, in č. g. prof. Jožefa Marna. — Izvrstne orgle res hvalijo mojstra Goršiča. Posebno pohvalno sta se o novih orglah izrekla dva strokovnjaka že v Ljubljani, in kdorkoli jih pride poslušat, jih ne more prehvaliti. Glasovi so čisti, polni, milodoneči, vsa harmonija lepo vbrana. — Orglarski mojster Franc Goršič je prejel za izdelovanje in postavljanje orgelj 1700 gld., ostalih stroškov je bilo še 57 gld. 56 kr.

Leta 1899. je župnik P. Bohinjec dal vso cerkev znotraj in zunaj prebeliti in prenoviti, in postaviti nov šamotni tlak, ki ga je vkladal zidarski mojster Tavčar. Tlak je stal 900 gld.

Žagrad zadostuje za duhovnike in cerkvene strežnike. Za rožnovensko nedeljo leta 1878. je naredil in

¹⁾ Slovenec, 1888; št. 164.

²⁾ Slovenec, 1885; št. 259.

postavil v žagradu nov predalnik iz hrastovega lesa domači mizar Franc Buh. Prejel je zanj 130 gld. — Posebno lepih paramentov nima cerkev. Lepo delo je vezeni oltarni prt iz leta 1897. Monštranca je pozlačena, napravljena iz medi, ciborij s srebrno kupo in srebrn kelih. Manjši ciborij ja lastnina vrzdenške cerkve.

Zvonik, ki se vzdiguje pri velikih vratih, je prav trdno zidan. Le streha na njem potrebuje poprave glede oblike in snovi. Streha je bila prebarvana l. 1864. Od 22. julija do 23. avgusta 1878 je popravljala in prebarvala streho na cerkvenem zvoniku mojster Gregor Sedej iz Suhega Dola. L. 1898. je zidarski mojster Gr. Stanonik iz Horjula stranski fasadi pri cerkvi vzdignil, da je streha zdaj ravna in ne zamaka.

V zvoniku visi čvetero zvonov. Mali in najnovejši zvon tehta 335 funtov. Vlil ga je l. 1869. Albert Samassa kot 165. delo. Krasite ga podobi rožnevske M. B. in sv. Križa. Prejšni mali zvon je tehtal 328 funtov. Ker se njegov glas ni ujema z ostalimi zvonovi, so ga dali preliti. Stroškov je imela pri tem cerkev 108 gld. 70 kr. — Drugi zvon tehta 808 funtov. Vlil ga je l. 1881. zvonar Anton Samassa kot svoje 882. delo. Na njem so podobe sv. Križa, sv. Jožefa in sv. Janeza Ev. — Tretji zvon je najstarejši. Vlil ga je l. 1793. Janez Jakob Samassa. Zvon tehta 1335 funtov in je okrašen s podobami sv. Boštjana, sv. Roka, sv. Križa in Vnebovzetja M. D. — Veliki zvon tehta 2410 funtov in je 874. delo Antona Samassa iz l. 1851. Ta zvon ima tri napise, katere je zložil tačasni kapelan g. Janez Volčič. Glasijo se ti napisi:

„Nr. 874. Anton Samassa v Ljubljani me je vlil l. 1851.“

Zgoraj je kronogram (1851):

V HVDIH ČASIH SIM IEST VESEL
STVARNIK V HVALO V VESELIV ZAPEL.

Pod podobami sv. Križa, sv. Marjete in rožnevske M. B. se bere napis: „Sveta Marjeta čista devica, bodi nam zvesta pomočnica!“

Stara zvonova, katera je poslal g. župnik Jerala v Ljubljano, sta tehtala 1041 in 704 funte. Za vlitje novih dveh zvonov je bilo treba plačati 1610 gld. 10 kr. k. v. — Sedanji zvonovi imajo glasove *Cis*, *F*, *Gis*, *cis* (visoko). Mali zvon je imel preje glas *d* (visoko). Preje se ni strinjal z ostalimi, a tudi sedaj se zgubi njegov glas, kadar zapojó vsi štirje zvonovi.

Okoli cerkve je zidana ograja. Zid okoli farne cerkve in zidane stebriče sta postavila Matija Prosen in Primož Merljak z Lesnega Brda o Binkoštih l. 1873. Skale na ograji so 18" široke, ob kraju 2³/₄", v sredi

pa 4³/₄" debele, z vodenim žlebom na vrhu. Spodaj je ograja zidana. Zid je debel 15" in za pičel palec na debelo ometan. — Isto leto so napravili tudi vodnjak pred cerkvijo. Preje je bila tam jama, iz katere so zajemali ljudje vodo s korcem.

Pokopališče je zunaj vasi za župniščem. Ker ima vsaka podružnica lastno pokopališče, zadostuje za domačo sosesko, čeprav ni veliko.

Edino pravo cerkveno zemljišče je njiva „Zeljnik“ od gabra do poti (parc. št. 20), ki meri 365 kvadratnih sežnjev in donaša čistega dobička 2 gld. 56 kr. Župnik ima to njivo v najemu in plačuje zanj cerkvi 5 gld. 77¹/₂ kr. Cerkev sv. Marjete ima tudi nekaj „cerkovnic“, namreč parcele št. 1016/1, 838, 850, 856, 873, 877. Uživa jih 35 posestnikov iz Horjula in Ljubgojne. Cerkev dobiva vsako leto od cerkovnic in treh horjulskih bajt 11 gld. 52¹/₂ kr. — Od cerkvenih sedežev dobiva vsako leto 52 gld. 50 kr. — Svojinske glavnice farne cerkve znašajo¹⁾ v obligacijah 526 gld. 94 kr. in v osebinskih dolžnih pismih 52 gld. 35 kr. L. 1898. je župnik P. Bohinjec kupil za cerkev njivo ob farovžu, parc. št. 262, od Antona Čepona iz Horjula, št. 23, za 200 gld.

Cerkvenik uživa pridelke iz parcel št. 121, 165, 396, 576, 828/13, 228/14. Svet je lastnina horjulske farne soseske, ki ga prepusti za užitek cerkveniku. Na stavbišču št. 116¹/₂ je sezidano šolsko poslopje. V njem je imel do l. 1900 cerkvenik prosto stanovanje, kuhinjo in klet. Domači učitelj se je vedno pritoževal, da ne more stanovati pod streho. Končno mu je prepustila občina tudi cerkvenikovo stanovanje, ker je imel ta lastno hišo.

Leta 1898. pa je župnik P. Bohinjec sezidal na parc. št. 5 in 6, kupljeni od „kmet. društva“ za 100 gld., novo enonadstropno cerkveno mežnijo, ki je stala čez 2000 gld. 580 gld. je dala šolska občina za odkup služnosti mežnijskega stanovanja v šolskem posloplju; tlako in les so preskrbeli farani, ostalo vsoto pa je dala cerkev in dobrotniki. Dvorana v I. nadstropji služi za zbirališča Marijine družbe in za izpraševanjsko sobo. Slikar M. Strnen je naslikal zadaj nad vratmi na presno podobo brezmadežne Device, zavetnice Marijinih otrok.

Dokler je spadala horjulska cerkev v pograbsko faro, toliko časa so opravljali soseskine sv. maše pograbski duhovniki. Tem so dajali farani „počešno“. Ta počesna je prav za prav red, po katerem so plačevali posestniki cele soseske za soseskine sv. maše. V Horjulu je plačeval počesno lastnik Terčekove kmetije. Iz spisa g. kapelana Jožefa Vogler-ja posnamem, da so

¹⁾ l. 1896.

bile v navadi leta 1758. pri horjulski cerkvi naslednje sv. maše:

1. V torek po drugi postni nedelji je bila v Horjulu skupna velikonočna spoved. Prišlo je k spovedi do 120 odraslih in kakih 15 otrok. Za trud in sv. mašo je dobil kapelan 1 gld. n. velj.

2. Velikonočni ponedeljek je imel kapelan sv. mašo s pridigo. Dobil je počesne 30 kr., od cerkve 8 kr.

3. Belo nedeljo je bil cerkveni shod. Župnik je imel „asperges“, pel je večernice, pridigoval in maševal. Počesne je plačala cerkev 48 kr.

4. Enkrat v tednu po četrti velikonočni nedelji je imel kapelan poljsko sv. mašo s procesijo. Če ni dobil kosila, so mu plačali 30 kr. in cerkev mu je dala počesne 40 kr.

5. Na god sv. Marjete, dev. in muč., je bilo patronsko opravilo. Kapelan je pokropil ljudstvo z blagoslovljeno vodo, pel večernice, pokadil oltarje, maševal in pridigoval ob 10. uri. Počesne je dobil 30 kr., od cerkve pa 8 kr.

6. Kadar ni bil zadržan, je maševal kapelan tudi naslednji dan. Cerkev je dala počesne 40 kr.

7. Okoli sv. Jakoba je pobiral župnik seno biro. Za sv. mašo je prejel iz počesne 20 kr.

8. Dne 11. avgusta, na god sv. Radegunde, kralj., vdove, je maševal kapelan pri oltarju te svetnice in prebral evangelij. Iz počesne je prejel 30 kr.

9. V torek po kvaterni nedelji v septembru je bila skupna bira za žito. Župnik je prejel za sv. mašo počesne 20 kr. od cerkve.

10. Isti dan je pobiral tudi kapelan v tej soseski biro in maševal v Horjulu; dobil je od cerkve počesne 20 kr.

11. V nedeljo po godu sv. Martina je bilo zopet slovesno opravilo. Kapelan je pokropil ljudstvo z blagoslovljeno vodo, pel večernice, maševal in pridigoval. Iz počesne je dobil 30 kr., od cerkve pa 8 kr.

12. Okoli godu sv. Katarine so bili cerkveni računi. Župnik je prejel za sv. mašo in račune 2 gld. 13¹/₄ kr.

13. Isti dan je maševal tudi kapelan v Horjulu in dobil od cerkve 40 kr.

14. Na god sv. Barbare, (4. dec.), je ob 9. uri maševal in pridigoval župnik. Plačila je prejel 48 kr.

15. Sveti božični dan je opravil kapelan v Horjulu po 6. uri drugo sv. mašo in prebral sveti evangelij. Za to ustanovo je dobil od cerkve 48 kr.

16. Že na predvečer 27. dec., godu sv. Janeza Ev., so bile večernice pri oltarju sv. Janeza. Ob 10. uri je

imel kapelan sv. mašo s pridigo. Po sv. maši je blagoslovil vino sv. Janeza (šentjanževce). Iz počesne je prejel 1 gld., od cerkve 8 kr.

Za vsako naročeno sv. mašo je dobil duhovnik, če je maševal v Horjulu, 48 kr., za obhajilo z Vrzdenca pa 40 kr. Pokopavat so nosili Horjulci večjidel v Zaklanec, ker takrat še niso imeli lastnega pokopališča. Tam so plačali za sv. mašo 40 kr.; za pogreb odraslega 16 kr., za bilje 16 kr.; za otročji pogreb 8 kr., in sedmi dan za „libera“ 8 kr. nem. velj.

Sedaj opravi župnik v Horjulu vse farne sv. maše. Posebni soseskine sv. maši ste na god sv. Roka in dne 14. aprila za odvrnitev šibe potresa.

Nadalje se opravijo v farni cerkvi sv. Marjete naslednje ustanovljene sv. maše:

1. Za ustanovitelja vrzdenškega beneficija Gregorija Töttinger-ja vsako leto 55 sv. maš in 4. marca obletnica smrti z biljami; ena sv. maša in 4. septembra obletnica smrti z biljami se opravi za prvega beneficijata Jožefa Rozmana na Vrzdencu.

2. Milost. g. knez in škof Anton Alojzij Wolf je daroval 3000 gld. Grof Blagay je namreč prosil za malo podporo horjulskemu župniku Alešu Jerala, češ, da bode imel vsaj za kozarec vina. Nato je ustanovil pokojni knez mašno ustanovo pri horjulski cerkvi. Župnik mora zanj opraviti eno sv. mašo vsak kvaterni teden in dne 7. februarija (na obletnico smrti). Obletnico mora prejšno nedeljo oznaniti. Štipendija za teh pet sv. maš je prejel g. župnik vsako leto 121 gld. 81 kr., ki se mu niso smeli všteti v kongruo.

3. Za r. Tomaža Šešek se opravi ena (preje dve) sv. maša.¹⁾ Ravno taka je ustanova 4. r. Gregorija Kucelar, in 5. r. Andreja Zdešar.

6. Za r. Urbana Stanonik se opravite dve sv. maši (preje tri).

7. Jurij Vrhovec je volil 319 gld. 20 kr., da se opravi v farni cerkvi osem (preje 16) sv. maš, in sicer dve sv. maši za r. Jurija Vrhovec, dve za r. Marjeto Zdešar, dve za r. Elizabeto Zdešar, ena za r. Valentina in Marušo Križaj, ena za r. Marjeto in Mihaela Stanonik.

8. Za r. Mihaela Korenčan se opravite dve sv. maši (preje štiri).

9. P. Viktor Rauber, bivši horjulski kapelan, je zapustil za mašno ustanovo 64 gld. 84 kr. Sedaj se opravi za njegov dušni blagor ena sv. maša (preje tri).

10. Za r. Jožefa in Jero Mrovle se opravi vsako drugo leto ena sv. maša.

¹⁾ Število ustanovljenih sv. maš je skrčil knšk. ord. z odlokom z dne 17. julija 1880.

11. Jurij Samatorčan je napravil mašno ustanovo, da se opravijo tri (preje štiri) sv. maše za r. Mico Samatorčan.

12. Za r. Tomaža Stanonik in sorodnike se opravi vsako leto ena sv. maša.

13. Vsled Janez Kuclarjeve ustanove se darujete za njegov dušni blagor vsako leto dve sv. maši.

14. Ena sv. maša iz Matevž Lončarjeve ustanove za r. Matevža Lončarja, njegove stariše in Nikolaja Pajsarja.

15. Mina Grdadolnik je dala srebrno rento za 100 gld., da opravi župnik vsako leto dve sv. maši za Tomaža in Mino Grdadolnik in njene sorodnike.

16. Mina Samotorčan je kupila za 300 gld. njivo, parc. št. 7, od Pratkarjeve kmetije v Horjulu. Prepustila jo je župniku v užitek, da opravi zanjo šest sv. maš v Horjulu, eno pa v soboto pred praznikom sv. Imena Marijinega na Samotorici. Njiva meri 688 □ sežnjevi in daje čistega dobička 3 gld. 65 kr.

17. Franc Veritijeva mašna ustanova je tako-le nastala: Župnik Fr. Veriti je posodil posestniku Matiji Fajdiga, vulgo Pratkarju, l. 1821. svoto 150 gld. in l. 1832. še 50 gld. konv. v. Pred svojim odhodom je zapustil dolžni znesek 200 gld. konv. v. župnikom horjulskim v užitek in zahteval, da opravijo vsako leto 10 sv. maš v farni cerkvi za r. Pavla Urh. Na Pratkarjevo zemljišče vknjiženi dolg je prevzel r. Luka Jerala. Mesto da bi plačal dolg, je dal parcelo št. 46/2, vredno 210 gld. Ta „stari vrt na Vovčnah“ meri 506 kvadrat. sežnjevi in nosi čistega dobička 3 gld. 95 kr. Župnik opravi sedaj sedem sv. maš, in sicer eno 7., eno 25. januarija, ostalih pet pa ob poljubnih dnevih.

2. Podružnica sv. Kancijana na Vrzdencu.

Med horjulskimi podružnicami je treba na prvem mestu omeniti cerkev sv. Kancijana na Vrzdencu. Vsaj so tukaj imeli prvega duhovnika v horjulski dolini in le radi odročnosti vrzdenške cerkve se je kasneje ustanovila nova fara v Horjulu.

Vrzdencec je zadnja vas v horjulski dolini. Oddaljena je od Horjula dobre pol ure. Vrjetno je, da so se ljudje zgodaj naselili v tem kraju. Hrib „Tabor“ (491 m) na južni strani vasi je bil dobro utrjen proti turškim navalom. Sedaj šteje vas 60 hiš s približno 450 stanovniki, ki se večidel bavijo s poljedelstvom in živinorejo. Znamenitosti ne najdeš na Vrzdencu. Pred vasjo je lepo razpelo, dar vrzdenških mladeničev in deklet. Sredi vaši stoji zidano znamenje, slikano od Pavla Šubica iz Poljan. Slike se mu niso posrečile.

Cerkev stoji za vasjo pod severnim pogorjem (398 m). Njena starost je neznana. Prezbiterij in zvonik nosita znamenje poznejše gotike, ladija je zidana v renesanskem slogu. Na zvoniku je letnica Ao. 1658. Krstni kamen, v steni vdolan armarij za sv. olje in vzdano stajalo za velikonočno svečo nas spominja na odpravljeni kuratni beneficij.

Vsi trije oltarji so leseni. Leta 1859. je bil popravljen veliki oltar, stranska so takrat napravili nova. Blagoslovil je oltarje dne 14. avgusta 1859 vrhniški dekan, vč. g. Andrej Pečar. — Veliki oltar je posvečen sv. Kancijanu. Na straneh sta kipa sv. Lavrencija in sv. Štefana. Zgoraj je v tronu kip M. B., na straneh pa sv. Tomaža ap., in sv. Matije. Veliki oltar ima privilegij za večne čase. — Stranski oltar na evangeljski strani je posvečen brez. spoč. M. D. Na straneh sta kipa sv. Joahima in sv. Ane, zgoraj pa sv. Jožefa. — Na listni strani je oltar sv. Katarine s kipi sv. Lucije, sv. Barbare in zgoraj sv. Petra ap. — Cerkev in veliki oltar sta posvečena, v stranskih oltarjih je portatile. Pred l. 1859. so bili vsi trije oltarji posvečeni, kakor piše Jožef Vogler v popisu pogradske fare. — Na leseni prižnici so naslikani štirje evangelisti.

V cerkvi je tudi rakev z dvema mrličema. Vrhna plošča z napisom:

(17 Josephus Rosman 76) Imms Benef. Curat. 76)

se je odkrušila na eni strani. Zato so jo zamenili z novo; staro so vzdali na vrh pokopališnega obzidja.

Cerkev je dolga 18 m, široka 8 m, obseg zunanjega zidu meri 64.5 m. Zunaj je na listni strani na presno slikana velikanska podoba sv. Krištofa. Jezušček drži sv. Krištofa z desno roko za lase, v levici nosi zemeljsko kroglo s križem. Ne sedi na rami Krištofovi, marveč kleči, da kaže pete gledavcu. Palica sv. Krištofa je polna jabolk. Prepasano vrhno oblačilo mu sega do kolen. V torbi ima ribo in štruco kruha. Spodaj v vodi med nogama plava morska deklica, ki drži z vsako roko en nazaj zavihan rep. Ribič na levi strani podobe lovi ribe na trnik in v mrežo. Pod njim plava pet rib. v sredi med njimi trobi majhen triton. Na dnu sta naslikana rak in žaba. Na desni strani sveti puščavnik s svetilnico. Pod njim plavajo štiri ribe. Zgoraj stojita dva viteza z velikimi lasuljami; levi ima palico naslonjeno in izliva iz vedrice vodo, desni se pa opira ob palico.

V zvoniku visijo trije zvonovi. Veliki zvon tehta 15 c 45 funtov. Vliil ga je l. 1845. Anton Samassa kot 579. delo. Okrašen je s podobami sv. Kancijana, sv. Križa in Marijinega vnebovzvetja. — Srednji zvon je nekaj nad

7 c težak in nosi napis: „Casparus Franchi me fudit anno MDCCCLX.“ Na njem so podobe M. B., sv. Kancijana, sv. Križa in sv. Boštjana. — Mali zvon je vtilil l. 1815. Anton Samassa kot 580. delo. Tehta 4 c 42 funtov in ima podobe sv. Florijana, sv. Katarine in sv. Križa.

Na Vrzdence so prav pogosto prišli maševat pograbski duhovniki. Od Velike noči do kvaterno nedelje v septembru je bila pred sv. mašo vsako nedeljo procesija po pokopališču. Duhovnik je nesel presv. R. T. (malo sv. hostijo) in je potem enega ž njo obhajal pri sv. maši. Duhovnika so plačevali Vrzdenci iz „počešne“, katero so plačevali l. 1758. lastniki Vidmarjeve kmetije: Jurij Kenk, Jurij Klama, Matej Maren in Luka Rožmanec. Ti štirje so se vrstili med seboj, samo pri velikonočni spovedi so skupaj plačevali počesno. Č. g. Jožef Vogler navede sledeče soseskine sv. maše:

1. V praznik Razglašenja Gosp., 6. januarja, je imel kapelan sv. mašo s pridigo. Počešne je plačal Kenk 30 kr. nem. velj.

2. Na god sv. Matije, 24. ali 25. febr., je imel zopet kaplan sv. mašo s pridigo. Počešne je dal Klama 30 kr.

3. Drugo postno (kvaterno) nedeljo je plačal ključar za sv. mašo in pridigo 40 kr.

4. V ponedeljek po kvaterni nedelji je bila za Vrzdence skupna velikonočna spoved. Iz počesne je prejel kapelan 1 gld. K spovedi je prišlo 90 odraščelih in 10 otrok.

5. Na veliki petek je opravil kapelan cerkvene obrede in prenesel sv. R. T. v božji grob. Na to je prebral pasijon. Kenk je plačal počesne 30 kr.

6. Na velikonočno nedeljo je bilo najpreje vstajenje. Med sv. mašo je prebral kapelan samo sv. evangelij. Klama je plačal 30 kr.

7. V praznik vnebohoda Gospodovega so prišle na Vrzdence procesije z zastavami od sosednjih podružnic. Na to je bila procesija po pokopališču okoli cerkve, sv. maša in pridiga. Kapelan je prejel od cerkve 20 kr.

8. Na god sv. Kancijana, 31. maja, je bilo patronsko opravilo: procesija, sv. maša in pridiga. Kapelanu je plačala cerkev 20 kr.

9. Binkoštno nedeljo je bila procesija, sv. maša in pridiga. Počešne je dal Maren 30 kr.

10. V četrtek po binkoštih so bili cerkveni računi pri enem ključarju. Maševal je župnik, ki je prejel za sv. mašo in račune 2 gld. 13 1/4 kr.

11. Isti dan je imel kapelan poljsko sv. mašo s procesijo. Od cerkve je dobil 40 kr.

12. Prvo nedeljo po binkoštih je bila zopet procesija, sv. maša in pridiga. Ključar je dal kapelanu počesne 40 kr.

13. Okoli sv. Jakoba je pobiral kapelan seno biro. Za sv. mašo je dobil iz počesne (Maren) 30 kr.

14. Na god vezij sv. Petra, 1. avgusta, je imel kapelan procesijo in mašo brez pridige, ter prejel od cerkve 20 kr.

15. V nedeljo po sv. Lovrencu je bil cerkveni shod. Župnik je zjutraj maševal in dobil iz počesne 1 gld.

16. Isto nedeljo je imel kapelan procesijo, sv. mašo, pridigo in potem še večernice. Počešne so mu plačali vaščani 1 gld.

17. V ponedeljek po sv. Lovrencu ali enkrat tekom tedna je zopet maševal kapelan in dobil iz počesne Kenkove 30 kr.

18. Na god sv. Matevža, 21. sept., ni bilo procesije, marveč samo sv. maša s pridigo. Klama je plačal kapelanu 30 kr.

19. Kvaterno nedeljo v septembru je bila zadnjič v letu procesija in na to sv. maša s pridigo. Ključar je dal počesne 40 kr.

20. V ponedeljek po kvaterni nedelji je bila skupna bira za žito. Maševal je kapelan. Počešne 30 kr. je plačal Rožmanec, kosilo in pijačo so preskrbeli v župnišču.

21. Na god sv. Simona in Jude, 28. okt., je bila ob 10. uri sv. maša s pridigo. Kapelan je prejel od cerkve 20 kr.

22. Na praznik vseh svetnikov je bila ob 10. uri sv. maša s pridigo. Počešno (30 kr.) je dal Rožmanec.

23. Vernih duš dan je pel kapelan ob 9. uri velike bilje. Potem je bila sv. maša s pridigo in konečno blagoslovljenje kostnice (ossuarium). Iz počesne (Kenk) je prejel 30 kr.

24. Na god sv. Katarine, 25. nov., je maševal kapelan ob 10. uri pri oltarju sv. Katarine in prebral sv. evangelij. Od cerkve je dobil 20 kr.

25. Na god sv. Tomaža, 21. dec., je bila ob 10. uri sv. maša s pridigo. Počešno (30 kr.) je plačal Klama.

(Nadaljevanje prih.)

Vsebina.

Zgodovina horjulske fare.

(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

Izhaja v nedoločenih obrokih.

Dvanajsto leto.

Ljubljana, meseca julija 1899.

Številka 51.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

26. Četrto adventno (kvaterno) nedeljo je maševal in pridigoval kapelan. Ključar je dal počesne 40 kr.

27. Pred Božičem so bile ob treh popoldne slovesne večernice in kapelan je kadil po hišah. — Pred polnočjo je pel kapelan zornice, potem je maševal in pridigoval. Intencijo je imel prosto.

28. Sveti dan, 25. dec., je bila ob 10. uri sveta maša s pridigo. Počesne je dal Maren 1 gld. Popoldne ob štirih so bile zopet slovesne večernice.

29. Na praznik sv. Štefana, 26. dec., je bila ob 10. uri sv. maša s pridigo. Po sv. maši je šel kapelan na prižnico, da je blagoslovil sol in vodo sv. Štefana, oves in klajo za konje. Potem je blagoslovil tudi konje, katere so pripeljali vaščani pred pokopališče. Iz počesne Rožmanec je prejel 1 gld.

Pokopavali so na Vrzdencu pograjski duhovniki. Za naročeno sv. mašo je dobil duhovnik na Vrzdencu 53 $\frac{1}{4}$ kr. k. v. Kadar je šel obhajati, je dobil na Vrzdencu za pot 24 kr., v Horjulu in na Samotorici pa 40 kr. Za poroko je bilo štolnine 16 kr., za oklice 2 gld. 20 kr., če se je omožila nevesta v drugo faro, je plačala za oklice 5 gld. Od krsta je dobil župnik 16 kr., kapelan 4 kr., in cerkvenik 4 kr. Vrzdenski beneficijant je štolnino dal pograjskim duhovnikom. Za vpeljavko je dobil duhovnik 3 $\frac{1}{4}$ kr. Pogreb s sv. mašo brez bilj je stal 1 gld. 10 $\frac{1}{2}$ kr., bilje posebej 16 kr., in sedmi dan sv. maša z „libera“ 1 gld. 10 $\frac{1}{2}$ kr. Kadar je umrl go-

spodar, je prejel župnik 16 kr. k. v. za „ius mortuale“, po smrti gospodinje pa 8 kr.

Procesije je prepovedal in odpravil cesar Jožef II. Po ustanovitvi nove fare v Horjulu so ostale skoraj vse soseskine sv. maše. Opustila se je samo kapelanova maša v nedeljo po sv. Lovrencu in na božični praznik, kakor tudi vsa cerkvena opravila na praznik sv. Štefana. — Vsi duhovniki so morali opravljati te sv. maše za vrzdensko sosesko. Šele župniku Fr. Dolinarju je dovolilo škofijstvo, da sme vzeti lastno intencijo pri teh mašah. Soseska plača vselej 90 kr. za pot, ob nedeljah in križevi teden pa 1 gld. 40 kr., ker je takrat sv. maša s pridigo. Te soseskine sv. maše pri horjulskih podružnicah opravlja g. kapelan; samo če njega ni, pride maševat g. župnik.

Sedaj so v navadi naslednje soseskine sv. maše: 1.—4. Vsako kvaterno nedeljo; 5. na god sv. Matija; 6. sv. Kancijana; 7. v nedeljo po sv. Kancijanu (patronsko opravilo); 8. tekom binkoštno osmine poljska maša za sosesko (kapelan dobi za pot in sv. mašo 1 gld. 50 kr.); 9. na god vezij sv. Petra; 10. v nedeljo po sv. Lovrencu (cerkven shod); 11. v ponedeljek po tej nedelji (ker je bila nekdanj v nedeljo z blagoslovom sv. maša); 12. na god sv. Matevža; 13. sv. Simona in Juda; 14. enkrat tekom tedna po vseh Svetnikih (opravilo za rajnke, župniku plača soseska 2 gld.); 15. na god sv. Katarine in 16. na god sv. Tomaža.

Vrzdenska cerkev je samo lastnica parcel št. 240 in 256, na katerih stoji. Je pa nekaka sofastnica parcel

št. 340, 625, 635, 640, 643, 846, 849, 869 davčne občine Vrzdencec in parcel št. 743 in 751/1 davčne občine Horjul. Te „cerkovnice“ koristijo v toliko cerkvi, da njihovi lastniki (22 vrzdenških posestnikov) plačujejo vsako leto cerkvi za njeno vzdrževanje 8 gld. Tudi se smejo te cerkovnice samo z dovoljenjem cerkvenega predstojništva drugim prodati. Vrzdenska soseska plačuje tudi 7 gld. na leto cerkvi za soseskine sv. maše. Nadalje prepusti cerkveniku v užitek svoj pašnik „na Gradišču“ (pare. 829/3) in gozd „Strojnica“ (pare. 1048/8).

Staro župnišče so Vrzdenci po trudu župnika P. Bohinjca podrli l. 1897. in l. 1898. sezidali na novo kupljeni parceli pri cerkvi od ključarja Janeza Slovša, novo pritlično mežnijo pod vodstvom podžupana Janeza Logarja št. 18. Parcela je stala 300 gld. in jo uživa vrzdenški mežnar, le da povrne cerkvi vsakoletne davke. — Lastnega premoženja ima cerkev v oblicacijah za 600 gld., v osebinskih dolžnih pismih za 131 gld.

V cerkvi sv. Kancijana se opravljajo naslednje ustanovljene sv. maše:

1. Za r. vč. g. Jožefa Rozman ena sv. maša v osmini praznika sv. Jožefa.

2. Za r. Jurija Rozman se opravi 8 (preje 19) sv. maš in obletnica z enim nočturnom.¹⁾

3. Iz Štefan Rozmanove mašne ustanove se opravi 8 (preje 16) sv. maš za p. Štefana Rozman, Janeza Marinčič, Boštjana Marinčič in Jurija Železnik.

4. Ravnotako 2 (preje 4) sv. maši za r. Uršulo Jazbar in

5. Za r. Florijana Slovša in uboge duše v vicah ena sv. maša.

6. Za r. Jurija Kenk, Florijana Slovše in za uboge duše v vicah ena sv. maša (preje dve); 7. Za r. Jurija Žagar ena (preje tri); jednako 8. za r. Jurija Cepin; 9. za r. Jurija Žagar; 10. za r. Jurija Rožmanec; 11. za r. Tomaža Pohleven; 12. za r. Janeza Malavašec in 13. za r. Luka Rožmanec (preje dve). 14. Za r. Jerneja in Lucijo Slovše se opravita dve sv. maši (preje štiri) iz Jernej Slovše-ve ustanove.

15. Preč. g. kanonik Andrej Zamejic je napravil l. 1861. mašno ustanovo, da se opravijo zanj, za njegove stariše Gregorija in Jero Zamejic in vse sorodnike tri sv. maše. Z ustanoviteljevim dovoljenjem se opravi sedaj samo ena sv. maša 12. ali 17. marca z „libera“.

¹⁾ Ustan. sv. maše pod št. 2. do 5. se opravljajo sedaj v farni cerkvi

16. Za r. Matevža Seliškar se opravi ena sv. maša na Vrzdencu, ena v farni cerkvi (preje štiri na Vrzdencu).

17. Jurij Samotorčan je napravil ustanovo, da se opravijo štiri sv. maše (preje sedem) za r. Mihaela in Marijano Samotorčan.

18. Za r. Jurija Petrovčič se daruje vsako leto ena sv. maša; 19. za r. Jakoba Rožmanec in sorodnike dve (preje štiri); 20. za r. Nikolaja in Katarino Rozman tri (preje štiri) in 21. iz Anton Slovsčeve ustanove ena sv. maša za r. Primoža in Nežo Ravnohrib.

3. Podružnica sv. Mihaela nadangela na Samotorici.

Za vrzdenško cerkvijo se razteza severno pogorje, čegar srednja višina je 650 m. Na tej višavi so sezidali Samotorčani cerkvico sv. Mihaela. Izprva je bila podružnica pogradske fare, dve leti vrzdenške lokalije in sedaj spada pod horjulsko faro.

Oddaljena je ta podružnica eno uro od farne cerkve. Pot je izprva jako neprijetna, ker v deževnem vremenu zavirajo ilovnata tla človeka. Leta 1900. pa so Ljubgojnci in Samotorčani pod vodstvom župana T. Zdešarja in s pomočjo kmetijskega društva napravili složno vožno pot okrog Trnovčevega hriba. Samotorica tvori z Vrzdencem posebno davčno občino. V cerkvenem oziru je razdeljena med tri župnije, vendar spada večina (12 hiš) pod horjulsko faro. Število stanovnikov se manjša od leta do leta. Leta 1838. je bivalo na Samotorici 123 horjulskih faranov, l. 1890. jih je bilo samo še 79. Gostači so se preselili v dolino, kjer več zaslužijo. Tudi poslov je sedaj manj. Kraj je zelo zdrav. Novo pokopališče so dobili l. 1894. Preje so Samotorčani nosili mrlične na Vrzdencec.

Prebivalci se pečajo s poljedelstvom in živinorejo. Drobnice še nekaj redijo, a vendar pašo vedno bolj opuščajo. Dva posestnika (Grdadolnik in Tominec) imata celo zemljišče. Znamenitosti ne dobiš na Samotorici. Edina posebnost v teh hribih je, da ima tukaj govorca že prehod v poljansko narečje.

Cerkev stoji ob kolovozni poti, 669 m visoko nad morjem. Zidana je v renesanškem slogu, zvonik pa nosi sledove pozne gotike. Starost te podružnice je neznana. Na cerkvenem zidu se vidi zunaj na prezbiteriju letnica 1722, na kropilniku v žagradu je pa vsekana številka 1724. Mogoče so takrat popravljali to podružnico.

Vsi trije oltarji so leseni. Veliki je najbrže posvečen, ker še sedaj pripovedujejo ljudje, da so prišli iz Goriškega škof posvetiti cerkev in veliki oltar. V

tronu je soha sv. Mihaela. Slikano podobo pred to soho je dal napraviti na lastne stroške ključar Pavel Sečnik. Slikal je podobo l. 1880. Matija Bradaška iz Kranja po fotografiji nekega rimskega mozaika. Podoba dela vso čast svojemu mojstru. Na strani stojita kipa sv. Ahacija in sv. Florijana. Zgoraj je podoba presv. Trojice in kipa sv. Ignacija in sv. Frančiška Ksaverija. Leseni oltar je blagoslovil 26. septembra 1858. vrhniški dekan vč. g. Andrej Pečar. — Stranska oltarja sta bila prenovljena l. 1868. Evangeljski je posvečen sv. Juriju; na straneh sta kipa sv. Elizabete in sv. Notburge; listni ima v tronu podobo M. B., na straneh pa kipa sv. Johima in sv. Ane.

Pri vходу je na cerkvenem zidu naslikana presno podoba sv. Krištofa, ki se že prav malo pozna. Spodaj je že bila enkrat prebeljena. Zraven sv. Krištofa je manjša podoba sv. Križa. — Cerkev je dolga $8\frac{1}{2}$ m, široka je 5 m, v obsegu meri zidovje 50 m.

V zvoniku visijo trije zvonovi. Veliki zvon tehta 1406 funtov. Vlil ga je l. 1861. Anton Samassa kot 1454. delo. Okrašen je s podobami sv. Križa, brezmad. spoč. M. D. in sv. Mihaela. Srednji zvon je približno sedem stotov težak. Vlil ga je l. 1751. Jožef Samassa. Okrašen je s podobami sv. Jurija, sv. Mihaela, sv. Janeza Nep. in sv. treh kraljev. Zgoraj je napis: „Sancte Michael Archangel veni in advitorium (!) nostrum.“ Pod napisom je venec raznih okraskov. — Mali zvon je vlil l. 1861. Anton Samassa kot 1453. delo. Tehta 400 funtov in nosi podobe sv. Križa, sv. Florijana in sv. Jurija. — Pred l. 1861. sta bila samo dva zvonova v samotorškem zvoniku. Župnik Aleš Jerala je poslal manjši 493 funtov težki zvon zvonarju, da je vlil dva nova zvonova. Soseska je doplačala 1545 gld. 42 kr. — Ure ni v zvoniku.

„Počešno“ za soseskine sv. maše so zaporedoma plačevali gospodarji. Ker ni bilo sv. maše z blagoslovom, je šel ob gotovih dnevih duhovnik po cerkvi ter pokropil ljudstvo z blagoslovljeno vodo (circuitus). Okoli l. 1758. so opravljali pograjski duhovniki naslednje soseskine sv. maše na Samotorici:

1. Kvaterni teden v postu je bila prva sv. maša. Kapelan je dobil iz počesne 40 kr. n. velj. — 2. Tekom tedna po tretji postni nedelji je bila velikonočna spoved. Prišlo je k spovedi približno štirideset odrasčenih in osem otrok. Za vse opravilo in sv. mašo je prejel kapelan 1 gld. 20 kr., ker mu niso več dajali večerje in kosila. — 3. Na god sv. Jurija, 24. aprila, je imel kapelan mašo s pridigo. Potem je pokropil ljudstvo z blagoslovljeno vodo in opravil večernice. Cerkev mu je dala 20 kr., iz počesne je prejel 40 kr. — 4. Tretjo nedeljo

po veliki noči je bilo jednako opravilo. Kapelan je dobil prašička (ali pa $13\frac{1}{4}$ kr.) in cerkev je dodala 20 kr. — 5. Na god prikazni sv. Mihaela nadangelja, 8. maja, je prebral kapelan med sv. mašo evangelij. Dobil je iz počesne 40 kr., od cerkve 8 kr. — 6. Pred binkoštni so bili cerkveni računi, poljska sv. maša in procesija s štirimi evangeliji. Župnik je dobil za opravilo 2 gld. $13\frac{1}{4}$ kr. — 7. Isti dan je imel kapelan kvaterno mašo za poletje. Cerkev je plačala 40 kr. počesne za ključarja, pri katerem so bili računi. — 8. V osmini presv. R. T. je bila na Samotorici bira za sir. Župnik je maševal in dobil 40 kr. iz počesne. — 9. Isti dan je opravil tudi kapelan sv. mašo in dobil 40 kr. iz počesne. — 10. Na god sv. Ahacija, 21. junija, je maševal in prebral evangelij kapelan. Počesne je prejel 40 kr., od cerkve pa 8 kr. — 11. V nedeljo po osmini (ali med osmino) rojstva M. D. je bil cerkven shod. Sv. mašo za srečo pri svinjereji je opravil župnik. — 12. Isto nedeljo je imel veliko opravila z večernicami in blagoslovom kapelan. Za sv. mašo in „asperges“ je dobil 8 kr. od cerkve in 40 kr. iz počesne, za večernice 12 kr. in mesto prašička tudi $13\frac{1}{4}$ kr. — 13. V ponedeljek potem je zopet maševal kapelan in dobil počesne 40 kr., od cerkve 8 kr. — 14. Kvaterni teden v septembru je opravil kapelan tretjo kvaterno mašo in dobil je iz počesne 40 kr. — 15. Na god sv. Mihaela nadang. je bilo patronsko opravilo. Dobil je kapelan iz počesne 40 kr., od cerkve 8 kr. in za večernice 12 kr. — 16. Med tednom po prvi nedelji v oktobru je bila bira za žito. Župniku so dali za sv. mašo iz počesne 40 kr. — 17. Isti dan je pobiral žitno biro tudi kapelan. Dobil je za sv. mašo iz počesne 40 kr. Obedoval je ta dan v župnikovi hiši. — 18. Na god darovanja M. D. je maševal kapelan pri oltarju M. B. in prebral evangelij. Počesne je prejel 40 kr., od cerkve 8 kr. — 19. Kvaterni teden v adventu je opravil kapelan četrto kvaterno mašo in dobil iz počesne 40 kr.

Za naročeno sv. mašo je dobil duhovnik na Samotorici $53\frac{1}{4}$ kr. n. v. Kadar je prišel obhajati z Vrzdence, je dobil 40 kr. za pot. Štolnina za poroke, krste in vpeljavke je bila jednaka vrzdenški. Pokopavat so nosili mrličje na Vrzdence ali v Polhov Gradec, kakor je bilo priročno ljudem.

V novi matrikuli horjulske fare ni zapisanih sv. maš ob biri in cerkvenih računih, odpravljene so tudi procesije, blagoslovljenje in večernice. Sedaj opravlja kapelan soseskine sv. maše. S škofijskim privoljenjem opravi samo poljsko sv. mašo za sosesko, pri drugih mašuje na poljuben namen. Soseska plačuje za pot 90 kr.,

kadar pride s procesijo ali v nedeljo na Samotorico, takrat dobi 1 gld. 5 kr. Sedaj je trinajst zapisanih sv. maš na Samotorici: 1. — 4. vsak kvaterni teden, 5. tretjo nedeljo po veliki noči, 6. na god sv. Jurija, 7. dné 8. maja je poljska maša za sosesko¹⁾, 8. na god sv. Ahacija, 9. v nedeljo Imena Marijinega (cerkven shod), 10. v ponedeljek po tej nedelji, 11. na god sv. Mihaela nadang., 12. v nedeljo po sv. Mihaelu, 13. na god Marijinega darovanja.

Prostor, na katerem stoji cerkev, spada k parc. št. 109. Mežnija je na stavbišču parc. št. 108 in je tudi cerkvena lastnina. Njivico (parc. št. 1191), ki meri 583 □ sežnjev in nosi čistega dobička 53 kr, ima v najemu cerkvenik, ki plačuje cerkvi najemnine 52½ kr. Davka z dokladami plačuje cerkev od te njive 9 kr. — Premoženja ima v obligacijah za 194 gld. 51 kr., v osebinskih dolžnih pismih za 273 gld.

Na Samotorici se napravijo naslednje ustanovljene sv. maše:

1. Soseska na Samotorici je ustanovila šest sv. maš. Sedaj se opravijo tri sv. maše v postu na dober namen ustanovnikov in soseske. — 2. Za Pavla Martinčiča ste vsako leto dve (preje štiri) sv. maši. — 3. Za Mino Samotorčan mašuje župnik dva- (preje tri-) krat. — 4. Eno sv. mašo opravi župnik v soboto pred praznikom Marijinega Imena za r. Mino Samotorčan.²⁾

4. Podružnica sv. Urha v Zaklancu.

Horjulska ravnina se prav za prav začne šele pri Podolnici, prvi horjulski vasi. Potnika, ki pride po okrajni cesti z Dobrove, kar preseneti pogled. Dolinica se razširi pred njegovimi očmi, da prav blagodejno vpliva na človeka. Še bolj zanima vsakega cerkvica, katero zapazi pred seboj na 426 m visokem griču. Precej visoko zidovje z dvema stolpičema, ki obdaja zaklanško cerkev, nas spominja preteklih časov, ko so naši predniki v podobnih taboriščih branili dom in vero. Pri zaklanški cerkvici so imeli prebivalci iz Zaklanca in Podolnice svoje zavetišče, tukaj so shranjevali svoje premoženje, tukaj so branili sebe in svojo družino ter hrabro odbijali napade krvoločnih Turčinov. Veliko pripovedk je razširjenih še sedaj o zaklanški cerkvi med horjulskimi farani.³⁾ Zid okoli cerkve je bil nekdanj višji. Štirje stolpiči so služili vaščanom za shrambe in brambo. Kakor pripovedujejo stari ljudje,

je bila prva cerkev lesena, ter je zgorela v začetku 18. veka. Za zidanje nove cerkve so potrebovali mnogo kamenja. Nevarnosti ni bilo nobene več za vaščane. Zato so začeli podirati obzidje okoli cerkve. Kasneje so tukaj napravili pokopališče. Velik del tega prostora so zasuli, zamašili so tudi vse strelne luknje, ki se sedaj nič več ne poznajo. Zahodnji in severni stolpič so tudi podrli. Na zahodnji strani stoji mežnarija, ki je zidana s kameni podrtega stolpiča. Zaklanška cerkev ima še možnar iz turških časov. Kasneje so ga dali prisekati, da lahko ž njim streljajo ob slovesnih dnevih. V cerkev prav rado trešči.

Velika nesreča se je zgodila 4. julija l. 1862. Pred mežnarijo so streljali na čast mil. gosp. knezu in škofu Jerneju, ki je prišel birmovat in posvetit novopredelano cerkev in veliki oltar sv. Marjete v Horjulu. Iskra je odletela v slamnato streho, ki je takoj začela goreti. Kmalu je bila tudi cerkvena streha v ognju. Veter je vlekel proti vzhodu in iskre so letele v Podolnico, kjer je zgorelo 17 poslopij in 9 goved. Ostala je samo hiša, ki stoji prav pod zaklanškim hribom. Zaklanški zvonovi, ki so najlepše peli v celi fari, so se stopili. Novi jih niso dosegli. Škode je napravil požar za 23.268 gld. — Še ne dvajset let kasneje je začelo goreti ob polu dveh dné 12. jan. l. 1882. v stelji h. št. 17 v Zaklancu. Zgorelo je 11 hiš z gospodarskimi poslopji (h. št. 5, 7—12, 15 [samo hlev], 16—19). Razun posestnika h. št. 19 so bili vsi zavarovani za 5252 gld. Škoča se je cenila na 25.300 gld. Zažgali so najbrže otroci. Denarne podpore so poslali razni dobrotniki osebno ali po „Zgodnji Danici“ 370 gld. Sosedje so dali les in druge potrebne stvari.

Za lepim križem, katerega so postavili zaklanški mladeniči in dekleta, se odcepi od okrajne ceste stranska pot, ki vodi pod zaklanški grič. Deset minut je treba iti navzgor, da se pride do cerkve. Zaklanška cerkev je najbolj pravilno zidana. Potres jo je l. 1895. zelo razdejal. L. 1897. pa se je po trudu župnika P. Bohinjca in ključarjev Nagodeta in Sečnika spet zvezala z močnimi vezmi, osnažila in olepšala.

Dolga je ta podružna cerkev 15·8 m, široka 7·6 m in obseg zidovja meri 57 m. V cerkvi so trije leseni oltarji. Veliki je posvečen sv. Urhu. Na stranch stojé kipi sv. Tomaža Kant., sv. Janeza od Boga, sv. Nikolaja in sv. Tilna. Zgoraj je podoba Matere Božje. Oltar je prenovil podobar Valentin Šubic iz Poljan. — Stranski

¹⁾ Kapelan dobi za pot in intencijo 1 gld. 50 kr.

²⁾ Prim šestnajsto mašno ustanovo pri farni cerkvi

³⁾ Nekega dne je Turek kosil pod Kajžarjem v Podolnici. Kar nekdo ustrelil in strel izbije Turku žlico iz rok. Prestrašen skoči Turek na noge rekoč: „Svetec pljuje dolí, zdaj pa le

bežimo!“ — Zopet drugič so hoteli Turki prijahati na vrh zaklanškega griča. Kar se začne zemlja udirati pod kopiti in konji niso mogli naprej. Ko vprašajo, kako daleč seže moč tega svetnika, jim pokažejo ljudje po dolini naprej. Turki potem v tem kraju niso ropali in požigali.

oltar na evangelijski strani je posvečen sv. Heleni. Podoba kaže najdenje sv. Križa. Ob straneh sta kipa sv. Ane in sv. Marije Magdalene, zgoraj je podoba Žalostne Matere Božje. — Na listni strani je oltar svetega Valentina. Podobo je prav dobro naslikal domačin Primož Škof, Mrakov iz Zaklanca. Zgoraj je podoba sv. Florijana, ob straneh pa kipa sv. Janeza Nep. in sv. Ignacija Stranska oltarja je prenovil podobar Jernej Trnovec iz Polhovega Gradca.

Veliki oltar kakor tudi cerkev je posvetil 15. junija l. 1772. pomožni škof Karol grof Herberstein. Cerkevno in zvonikovo streho so popravili l. 1843. za 360 gld. 15 kr. Soseska je dala 75 gld., ostali znesek so plačali s cerkvenim denarjem. Sedanja cerkev je bila dozidana okoli l. 1757., kakor kaže letnica, ki je vsekana na kropilniku v žagradu. V stranskih oltarjih je portatile. Veliki oltar ima privilegij za sedem let. V zvoniku visijo trije zvonovi. Mali zvon tehta 170 kg in je okrašen s podobo sv. Križa; na drugi strani je napis: Albert Samassa I. A. Camp. Fusor. Anl. Labaci. — № 898 * 1879. — Srednji zvon tehta 763 funtov. Nosi podobe sv. Križa, sv. Valentina, sv. Helene in spodaj napis: № 1586. Opus Antonii Samassa. Labaci. 1862. — Veliki zvon je okrašen s podobami sv. Križa, sv. Nikolaja in sv. Florijana. Spodaj ima napis: № 1587. Opus Antonii Samassa, Labaci. 1862. Tehta 1233 funtov.

Pokopališče okrog cerkve je staro nekaj nad 250 let. Vendar ni znano, kdaj so začeli tukaj pokopavati mrličce. Križ na pokopališču je podarila farna cerkev. Za mrtvašnico služi en stolpič, v drugem spravlja cerkvenik razno poljsko orodje.

Za soseskine sv. maše so zaporedoma plačevali počesno gospodarji iz Zaklanca in Podolnice. Ok. l. 1758. so bile v navadi sledeče soseskine sv. maše:

1. Na god sv. Valentina je dobil kapelan iz počesne 30 kr., od cerkve 8 kr. nem. veljave. 2. Kvaterni teden v postu je maševal župnik ter prejel 28 kr. 3. V sredo po drugi postni nedelji je bila skupna velikonočna spoved. Prišlo je k spovedi približno 80 odraščanih in 10 otrok. Mesto večerje je dobil kapelan iz počesne 30 kr., za sv. mašo pa 40 kr. 4. V saboto pred ali po sv. Juriju je bila poljska sv. maša s procesijo. Vsi vaščani so zložili za kapelana 48 kr. 5. Dne 3. maja, ko se je obhajal spomin Najdbe sv. Križa, je bila procesija, sv. maša in pridiga. Cerkev je dala počesne 34½ kr. 6. Isti dan so bili cerkveni računi. Župnik je prišel maševat. Dobil je 2 gld. 13¼ kr. in kosilo. Tudi kapelanu so pripravili kosilo. 7. Na god sv. Florijana so prišle procesije od sosednjih podružnic. Župniku so dali za sv. mašo in pridigo iz počesne 30 kr., cerkev pa 8 kr. 8. Drugo

kvaterno mašo je zopet opravil župnik, ki je prejel iz počesne 20 kr., od cerkve pa 8 kr. 9. Nedeljo pred godom sv. Janeza Krstnika je bil cerkven shod. Župnik je pokropil ljudstvo z blagoslovljeno vodo, pel večernice, maševal in pridigoval. Prejel je za vse opravilo iz počesne 40 kr., od cerkve 12 kr. 10. Na god sv. Urha je bilo patronsko opravilo. Maševal in pridigoval je župnik, ki je dobil počesne 30 kr., od cerkve 8 kr. 11. Okoli godu sv. Jakoba je bila kapelanska bira za seno. Za sv. mašo je dobil iz počesne 20 kr. 12. Nekaj dnij kasneje je zopet maševal kapelan ter prejel 20 kr. 13. Na god sv. Tilna je maševal kapelan pri oltarju sv. Helene in prebral evangelij. Iz počesne je dobil 30 kr., od cerkve 8 kr. 14. Kvaterni teden je opravil župnik tretjo kvaterno mašo. 15. V sredo po kvaterni nedelji je pobiral župnik žitno biro. Za sv. mašo je dobil iz počesne 20 kr. 16. Isti dan je maševal tudi kapelan. 17. Na god sv. Nikolaja je imel kapelan ob 10. uri sv. mašo s pridigo. Prejel je iz počesne 30 kr., od cerkve 8 kr. 18. Kvaterni teden je opravil župnik četrto kvaterno mašo. 19. Na god sv. Tomaža Kant, 29. dec., je maševal kapelan pri velikem oltarju in prebral evangelij. Iz počesne je prejel 30 kr., od cerkve 8 kr.

Kapelan Jožef Vogler omeni v svojem spisu, da je nedavno ustanovil neznan dobrotnik šest sv. maš, katere opravijo med letom pograjski duhovniki ob nedeljah, praznikih ali sopraznikih v zaklanški cerkvi. Ob enem razlagajo krščanski nauk. Za vsako teh svetih maš je bil določen stipendij 1 gld. 10½ kr. n. v. V osmini po spominu vernih duš je naročila soseska sv. mašo z biljami (en nokturn in hvalnice) za umrle vaščane. Plačala je 1 gld. 4 kr. n. v. — Za navadno naročeno sv. mašo, katero je opravil duhovnik v cerkvi sv. Urha, je bilo darilo 40 kr. Za črno mašo je dobil 40 kr., za pogreb 18 kr., za bilje posebej 16 kr., za otročji pogreb 8 kr. in ravno toliko sedmi dan za „libera“.

Sedaj opravlja kapelan soseskine sv. maše. Za pot dobi iz cerkvenega premoženja ob delavnikih 90 kr., ob nedeljah in kadar pride s procesijo v Zaklanec, pa 1 gld. 5 kr. V navadi so sv. maše: 1. – 4. Vsak kvaterni teden; 5. na god sv. Valentina; 6. v soboto po beli nedelji (poljska sv. maša, cerkev plača 1 gld. 50 kr.); 7. na god najdbe sv. Križa; 8. na god sv. Florijana (procesija pride iz Horjula); 9. v nedeljo pred sv. Janezom Krstnikom (cerkven shod); 10. na god sv. Urha, soseskinega varuha; 11. v nedeljo po sv. Urhu (patronske opravilo); 12. na god sv. Tilna; 13. prvi pripravn dan po 2. novembru z biljami (kapelan dobi 1 gld. 75 kr.);

14. na god sv. Nikolaja; 15. na god sv. Janeza Ev. (mesto na god sv. Tomaža Kantv.).

Cerkev ima lastnega premoženja za 177 gld. 58 kr. Soseska plača prostovoljno za soseskine svete maše 11 gld. 3 kr. in za vzdržavanje cerkve 11 gld. 9½ kr. L. 1893. so neznani hudobneži ukradli srebrn kelih s pateno. — Cerkev je lastnica posestva v obsegu 10 oral 1551 □ sežnjev. Svet ima v najemu cerkvenik (parcele št. 754, 1213, 1243, 1245, 1248, 1250, 1251, 1260, 1409/8, 1252), ki plačuje najemnine 4 gld. 16½ kr. Davke plača cerkev. Čisti donesek cerkvenega sveta je cenjen na 15 gld. 79 kr. „Cerkovnic“ je tudi nekaj v Zaklancau (pare. št. 277, 359, 361, 364, 369, 377/1, 377/2, 390, 316, 360, 315, 278/2, 276). Zanje plačuje 31 posestnikov iz Zaklanca in Podolnice cerkvi 4 gld. 48 kr. Mesto žita dobi cerkev 5 gld. 77¼ kr. od 14 posestnikov. Za železno kravo (vacca ferrea) plačuje sedem posestnikov po 12 kr., skupaj 84 kr. Železna krava pomeni najbrže stalni priboljšek.

V cerkvi sv. Urha je devet mašnih ustanov: 1. Za r. Jurija Marovt opravi župnik eno sv. mašo (preje dve). Po sv. maši dá enemu domačemu ubožcu 55½ kr. miloščine. 2. Iz Andrej Zdešarjeve in Marije Nagličeve ustanove se opravi ena sv. maša (preje dve) za pok. ustanovnika in uboge duše v vicah. 3. Za r. Matijo Mrovle opravi župnik pet (preje deset) sv. maš in sicer štiri ob določenih dnevih (na god sv. Matije, sv. Filipa in Jakoba, sv. Lovrenca in sv. Mihaela). Obresti so tako razdeljene, da dobi župnik za šolske podobice 83½ kr., za dva reveža, katerih jeden mora biti iz Zaklanca, drugi iz Podolnice, po 1 gld. 68 kr. 4. Za r. Jakoba Nagode se daruje ena sveta maša. 5. Za r. Jakoba Slovše dve (preje štiri). 6. Za Florijana in Lucijo Kozina štiri, 7. za Jurija in Jero Potrebuješ dve (preje tri), 8. za Andreja Prosen eno in 9. za pok. Štefana in Marijo Velikovrh dve (preje tri) sv. maši.

VIII.

Poslopja, posestvo in dohodki horjulskih duhovnikov.

Brez oporekanja bode vsakdo pritrdil, da je najlepše in najpripravnejše poslopje v horjulski fari novo župnišče. Njegovo zgodovino pove spominska plošča, ki je vzdana nad glavnim vhodom, z napisom:

Aedificata 1788; exaltata 1833:
Munificentia R. D. Can. Andr. Zamejic
reconstructa 1887.

Župnišče, katero so l. 1788. v naglici sezidali Horjuleci, ni zadostovalo vsem potrebam. Spodaj je bila na vsaki strani ena soba, pod streho pa na eni strani dve, na drugi ena. Knez in škof Anton Alojzij Wolf je prenočil v tem župnišču dne 20. maja l. 1825. V svojih zapiskih je tudi omenil ta župni dvorec.¹⁾ L. 1833. je vzdignil župnik Fr. Veriti župnišče za eno nadstropje in je tudi znotraj popravil vse potrebno. To popravo je naznanil knezoškofu, ko je bila 26. julija l. 1835. birma v Polhovem Gradcu.²⁾ To prezidavo je pregledal knezoškof dne 26. julija l. 1841.³⁾

Staro župnišče je bilo dolgo 16,2 m, široko 11,1 m in visoko do strehe 6,2 m. Pokrito je bilo z opeko. V pritličju so bili štirje prostori, na levo stanovanje župnikovo, na desno družinska soba, zadej na levo shramba za razno orodje, na desno pa obokana kuhinja s shrambo za jedila. V zgornjem nadstropju je imel na levo eno sobo župnik, na desno pa dve sobici kapelan, zadej je bila na levo spalnica za družino, na desno pa kašča. Pod zemljo ste bili dve obokani kleti.

Popravljenno župnišče je le malo časa zadostovalo raznim potrebam. Vendar so dolgo odlašali s temeljito popravo. Šele l. 1887. so poskusili odstraniti vse napake in nepopolnosti župnega dvorca. Potrebni načrt je napravil c. kr. nadinženir Konrad Grimm v Ljubljani. Gospodu župniku in zidarskemu mojstru Martinu Kogelšekcu se je zdel preokoren ta načrt. Popravila sta ga sama in potem popolnoma samovoljno vodila delo. Ljudstvo je hodilo na tlako, vozilo kamenje in opeko, ter dovažalo potrebni les za popravo. Približno 5000 gld. je daroval domačin preč. gosp. kanonik Andrej Zamejic. Domača občina je svojega dobrotnika imenovala častnim občanom. — Delati so začeli v maju. Župnik se je preselil s pisarno v šolsko poslopje, kjer je pet mesecev prebival v nekdanjem mežnarjevem stanovanju. Družina je spala na hlevu v senu. Ko je prišel nadinženir Grimm delo nadzorovat, je sam priznal, da bode župnišče bolje in pripravneje sezidano po popravljenem načrtu, kakor bi bilo po njegovem navodilu.

Sedanje novo župnišče je dolgo 19 m, široko 11,1 m in visoko do strehe 6,5 m. Desna polovica ima stari zid, levo so podaljšali za 3 m v vrt; vse so vzdignili za 30 cm. Spodaj so štirje prostori, spredaj na

¹⁾ Der Pfarrhof hat unten auf jeder Seite ein Zimmer, oben unter dem Dache auf einer Seite zwei, auf der andern eines. Er ist im ziemlich guten Zustande.

²⁾ Dotično naznanilo se glasi v zapisniku na str. 405: Zu Horjul hat der Pfarrer den Pfarrhof mit der Gemeinde um einen Stock erhöht

³⁾ Der Pfarrhof hat einen zweiten Stockwerk erhalten, der zwei Wohnzimmer für den Pfarrer, zwei für den Kaplan enthält; zu ebener Erde sind noch Wohnzimmer für die Geistlichkeit.

desno obednica, na levo je pisarna, zadej na desno kuhinja, na levo pa shramba za jedila in kašča. Zgoraj ima župnik tri lepe sobe, kapelan pa dve. Kleti pod zemljo ste tudi popravljeni.

Novo gospodarsko poslopje je bilo postavljeno l. 1879. Dolgo je 19 m in široko 11,5 m. Med župniščem in gospodarskim poslopjem je 7 m široko dvorišče. Spodaj so trije obokani prostori, hlev, drvarnica in kolarnica. Zgoraj na desno je skedenj, na levo pa shrambe za mrvo. Na jugozapadnem oglu je prizidan obokan svinjak, nad njim kurnik in golobjak. Streha je škrlinata. Gradivo so dali farani, ki so tudi hodili delat tlako. V pokritje ostalih stroškov so si prostovoljno naložili 60% naklado na davke, katero so sami pobrali po hišah. Vse delo je stalo nekaj nad 2000 gld. Dné 9. marca je oznanil tč. upravitelj Franc Dolinar, naj pripeljejo farani les. Dné 22. aprila je bil vložen temeljni kamen, 29. maja so postavili krov, 18. junija je bila dodelana streha in 11. oktobra so odšli zadnji delavci. Delo je zato tako napredovalo, ker se je vsak faran potrudil pomagati po lastnih močeh.

Pravi kras horjulske fare je tudi vrt pred župniščem. Župnik Fr. Veriti je dal l. 1812. iz lastnega premoženja 142 gld. za svet, ki ga je kupil od Matije Fajdiga, 40 gld. pa posestnik Štefan Zdešar iz Zaklanca, h. št. 15. Župnik je obljubil zase in za svoje naslednike, da bo opravil vsako leto dve sv. maši za r. Nežo Zdešar in sicer 21. jan. v Zaklancu ali v Horjulu, 18. avgusta pa v Zaklancu. Sedaj mašuje župnik samo 21. jan. v farni cerkvi, plača davke in nekaj malega cerkvi in mežnarju. Prepisnino (10 gld.) je plačal župnik dné 26. aprila l. 1813. v Polhovem Gradcu. Iz kupljenega sveta je napravil župnik farovski vrt. Kmalu je bil poln žlahtnega drevja, ki je obilna plačalo župnikov trud.¹⁾ Vrt je imel gabrovo ograjo, ki je ostala do leta 1883. Stari vrt (parc. št. 1) je meril 500 □ sežnjev in donašal čistega dohodka 2 gld. 6 kr. L. 1883. je ukazal župnik Fr. Dolinar iztrebiti gabrovo mejo. Privzel je k vrtu še dobro tretjino njive (parc. št. 7). Srenja je po prostovoljnih darovih v lesu, denarju in delu ogradila farovski vrt, ki meri sedaj skoraj pol orala.

Ostalega sveta, ki služi župniku za užitek, ni posebno veliko. Na Vovčnah za Horjulom so skupaj tri farovške parcele št. 57, 58 in 46/2. „Njiva“ (parc. št. 57) meri 1225 kvadratnih sežnjev in donaša čistega dohodka 4 gld. 40 kr. „Travnik na Vovčnah“ (parc. 58) meri 1 oral 305 kvadratnih sežnjev in

daje čistega dobička 10 gld. 12 kr. Ta travnik in njivo je prepustila občina v užitek domačemu župniku. Dné 1. maja l. 1823. so napravili posebno pogodbo. Vsak župnik je plačal tekom prvega leta svojega službovanja v Horjulu 25 gld. k. velj., opravil je za sosesko štiri sv. maše in prevzel vse manjše poprave pri župnišču. Zato je imel užitek omenjenih dveh parcel. Davke je plačevala horjulska občina. — L. 1880. so pristavili tej pogodbi pripombo, da odpusti horjulska občina svojim župnikom plačilo 25 gld. konv. velj. pri nastopu župnije, zato pa mora župnik plačevati davke. Tudi številno sv. maš so znižali na dve, kateri mora župnik opraviti za sosesko 24. junija in 12. julija.

Parcelo št. 46/2 s ploščino 506 kvadratnih sežnjev je prevzel župnik Fr. Dolinar dné 3. marca 1881 za odpisani dolg iz Fr. Veritijeve mašne ustanove. Imenuje se „stari vrt na Vovčnah“.

Na Rugarjevem griču je „Kapsnik“ (parc. št. 208) v obsegu 15 kvadratnih sežnjev in z doneskom 5 kr.

Pri delitvi občinskih pašnikov je podarila vrzdenška soseska župniku v Lipalici ležeči travnik „za Zajčico“ (parc. 634) v obsegu 1061 kvadratnih sežnjev (1 gld. 92 kr. čistega dobička). Horjulska soseska je darovala sosednjo parcelo št. 629/3, ki meri 130 kvadratnih sežnjev in donaša 24 kr. dohodka.

Hrib „Brezovec“ (parc. 1016) je soseskina cerkovnica, vrh (1016/2) je pa farovška lastnina. Vsakih šest let se enkrat poseka grmičevje za butare. Tudi nekaj vejevja in praproti se dobi na tem vrhu, ki meri 1460 kvadratnih sežnjev in nosi čistega dobička 69 kr.

Kot Töttingerjev beneficijant ima župnik nekaj sveta tudi na Vrzdencu, namreč parcele št. 67, 273 in 274 davčne občine Vrzdenc. Travnik „za grobljo“ meri 648 kvadratnih sežnjev in donaša dohodka 2 gld. 73 kr. Vrt za bivšim župniščem meri 245 kvadratnih sežnjev, njiva pa 440 kvadratnih sežnjev. Dohodka daje prvi 73 kr., druga pa 2 gld. 34 kr.

Župnikovi dohodki so bili vedno pičli. Vsled dvornega ukaza z dné 18. junija l. 1785. je bila določena župnikova plača na 400 gld. Ker so obresti ustanovnih glavnice znašale 283 gld., drva so bila cenjena na 11 gld. 40 kr., je dobival župnik iz verskega zaklada letni prispevek 105 gld. 20 kr. Biro in štolnino so pobirali pograjski, oziroma na Lesnem Brdu vrhniški duhovniki. — Župniku Alešu Jerala so določili l. 1842. prispevek 321 gld. 25 kr. k. v. Dné 1. novembra l. 1843. so ga znižali na 319 gld. 12 kr. Župnik je zato dobival tak prispevek, ker je vlada plačevala samo 2% obresti ustanovnih glavnice. Štolnino je prevzel horjulski župnik l. 1853.¹⁾ Tudi za biro je hotela odškodno-

¹⁾ Knezoškof A. A. Wolf omenja v svojem zapisniku: „Dieser Pfarrer hat die Pfarre Horjul dadurch sehr verbessert, dass er durch Ankauf den pfarrhöflichen Terrain um den Pfarrhof erweiterte, und einen schönen Garten bildete.“

¹⁾ Odlok dež. vlade z dné 15. jun 1853, št. 6079.

vati pograjske duhovnike. Polovico bire je vsled vladi-nega odloka ¹⁾ prevzel horjulski župnik od kapelanov, ostala mu je pripadla po smrti pograjskega župnika Jakoba Fada. Zapisane bire je bilo v horjulski fari: 30¹/₄ mernikov pšenice, 3¹/₄ mešanice, 2¹/₂ rži, 3¹/₂ ovs, 203 pesti prediva, 109¹/₂ košev sena, 5 funtov volne in 3 gld. ¹/₂ kr. za sir. Na Vrzdencu, v Zaklancu in Podolnici je dobival seno kapelan, drugod je je delil z župnikom. Pograjski cerkvenik je dobival na Samotorici 1¹/₂ mernika mešanega žita, cerkvenik pri sv. Lovrencu pa štiri kose sira. V ostalih vaseh sta dobivala nekaj prostovoljne bire. — Novo fasijo je dobil župnik Aleš Jerala l. 1861. Dobival je od 1. oktobra l. 1861. do 31. jan. l. 1864. vsako leto 304 gld. 62¹/₂ kr. prispevka iz verskega zaklada. Tedaj so zasledili neko pomoto in horjulski „gospod oče“ so morali povrniti 587 gld. 57¹/₂ kr. Za naprej je dajal verski zaklad samo letnih 52 gld. 80¹/₂ kr. Za doplačilo je moral opravljati župnik 30 sv. maš. To število so znižali l. 1863 na osem. Po smrti pograjskega župnika Jakoba Fada ²⁾ je dobil horjulski vso biro. Zato mu je takoj ustavila vlada neznan prispevek. Župnik Fr. Dolinar je vrnil vladi še ostalih osem sv. maš. ³⁾ Kasneje so se nekoliko zboljšale razmere. Župnik je zopet dobival prispevka 235 gld. 37 kr. — Vsi dohodki župnikovi so bili do l. 1896. zaračunjeni z 895 gld. 80¹/₂ kr. Zato je moral porabiti vsako leto 10 gld. za manjša popravila. L. 1899., 15. jan. s štev. 18.426 pa je deželna vlada nakazala kongruo 610 gld. 13 kr.

Prvi horjulski kapelani so dobivali iz verskega zaklada 150 gld. k. v. L. 1803. so jim povišali plačo na 200 gld. ⁴⁾ Za časa francoske vlade je prenehala horjulska kapelanija. Kasneje so zopet dobili kapelana. Plača mu je bila izprva določena s 150 gld., l. 1824. so jo zvišali na 200 gld. ⁵⁾ Opraviti je moral za ta prispevek letnih 34 sv. maš. Sedaj dobiva kapelan iz verskega zaklada 300 gld. V priboljšek mu farani prostovoljno dajo nekaj bire.

IX.

Duhovni pastirji v fari.

Ker je že zgoraj popisano delovanje obeh vrzdenških beneficijatov, hočem tukaj navesti samo kratke životopise vseh horjulskih župnikov, kapelanov in subsidijarijev.

A. Župniki.

1. *Tomaž Rosman* (od 22. decembra l. 1789. do 19. maja l. 1795.). — Rojen v Mošnjah v novembru

¹⁾ Odlok dež. vlade z dné 24. sept. 1853, št. 10.705. — ²⁾ Dnó 3. aprila l. 1885. — ³⁾ Odlok knezoškof. ord. z dné 10. avg. 1885, št. 1357. — ⁴⁾ Odlok dež. vlade z dné 27. julija 1803, št. 3988 — ⁵⁾ Odlok dež. vlade z dné 28. maja 1824, št. 7178

l. 1748. je bil posvečen dné 21. decembra l. 1771. (star 22 let 11 mesecev). Prvi dve leti je bil subsidijarij na Vrzdencu, potem sedem mesecev subsidijarij v Žusemu (Siessenheim) na Štajerskem in poldrugo leto kapelan v Kranjski Gori. Nato je prišel zopet na Vrzdenc, kjer je postal beneficijat l. 1784. V naslednjem letu je napravil župnijski izpit „cum profectu 1^{mae} classis“. Po ustanovitvi nove fare v Horjulu je bil imenovan dné 25. novembra l. 1789. župnikom horjulskim. Sit vednih preprirov z Vrzdenci je prosil za izpraznjeno lokalijo v Dobrunji, kamor se je preselil dné 19. maja l. 1795. Umrl je v Dobrunji 13. avgusta l. 1801.

2. *Nikolaj Cipriani* (od 9. junija l. 1795. do konca l. 1806). — Rodom Italijan je bil l. 1787. prvi kapelan na Brezovici. Kasneje je prišel za farnega vikarija v Kresnice. Ker je bil zelo strog in natančen, se je sprl s svojimi farani in prosil za izpraznjeno horjulsko župnijo. Tudi v Horjulu se je moral prepirati z upornimi Vrzdenci in trmoglavimi Horjulci. ¹⁾ Zato se je rad preselil na Brezovico, kjer je deloval kot farni vikarij do smrti. Umrl je 12. dec. l. 1828., star 68 let.

3. *Matej Wolf* (vulgo „Vouk“ od 6. maja l. 1807. do konca febr. l. 1812). — Porojen v Radoljici l. 1752., se je šolal v Ljubljani. Posvečen je bil v duhovnika „ad titulum agrorum civitati Rattmanstorfensi subditorum (Andreae Gollmayr, Bartholomaei Douschan et Matthaei Pretner)“ in sicer je prejel subdijakoniat dné 20. decembra l. 1777., dijakonat 13. junija l. 1778. in mašništvo 20. marca l. 1779. Eno leto je preživel kot bogoslovec v Gornjem Gradu. Potem je bil kapelan v Grižah na Spodnjem Štajerskem sedem mesecev, v Podbrezju štiri in pol leta in na Igu pet let. Dnó 17. avgusta l. 1791. je bil vmeščen na faro Spodnji Tuhinj. Od l. 1795. do 22. nov. l. 1796. je služboval v Lešah ²⁾, l. 1797. je bil lokalist na Koprivniku, od l. 1798. do l. 1807 pa lokalist na Bohinjski Beli. Radi bolehnosti je zapustil Horjul l. 1812. in se preselil v Kovor, kjer je služboval kot župnik do l. 1817. V pokoju je živel v Tomišlju, l. 1821. v Horjulu, potem do l. 1826. v Dobrunji in naposled v Radoljici, kjer je umrl 6. januarja l. 1827. (Nadaljevanje prih.)

¹⁾ Župnik Cipriani ni dovolil cerkveniku, da bi zvonil k hudi uri. L. 1804. je nastal vsled tega v Horjulu pravi upor. Horjulci so ulomili zaprta vrata v zvonik in samovoljno začeli zvoniti. Ker je tisti dan napravila toča neznan škodo, so metali skozi okna točo v župnišče in grozili gospodu župniku. Komaj je potolažil pograjski župnik razburjene vaščane, da so šli domov.

²⁾ Zgodovina župnij v dekaniji Radolice, str. 100.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

Izhaja v nedoločenih obrokih.

Dvanajsto leto.

Ljubljana, meseca decembra 1899.

Številka 52.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

4. *Franc Veriti* (od dné 17. marca l. 1812. do 24. aprila l. 1840.). — Rojen 17. decembra l. 1771. v trgu Tolmezzo nadškofije Videmske, je hodil v latinske šole v Vidmu, služil v štacuni trgovski v Požunu, štiri leta v mornarstvu na Laškem, potem bil nekaj časa gospodar doma, nato bogoslovec v Vidmu, posvečen mašnik dné 12. aprila l. 1800., je služil za kapelana v Horjulu. Prestavljen v Selca je tam deloval do sv. Filipa l. 1804., potem na Krki do leta 1806. To leto so mu izročili vikarijat v Rovtah, kjer je ostal do sv. Jožefa l. 1812. Na sv. Urbana l. 1840. se je preselil iz Horjula v Novo Mesto, kjer je na svoje stare dni prišel v častito družbo novomeških kanonikov. Umrl je ravnotam dné 16. julija l. 1849.¹⁾

Ker je na Kranjskem pomanjkovalo duhovnikov, je pisal župnik Cipriani v Videm po enega novomašnika, ki naj bi prišel v Horjul za kapelana. Ker pa ta ni hotel iti, se je podal na pot Fr. Veriti in prišel v Horjul dné 26. maja 1800. Ali siromak ni znal slovenske besede. Bil je „mutast kapelan“. Takoj v začetku se je začel z vsem pridom učiti slovenščine. Čez malo časa je že lahko bral na glas v cerkvi sv. evangelij, ko mu je župnik zaznamenal naglaske. Potem je začel po malem spovedovati in drugo leto je lahko brez vsake pomoči slovensko pridigoval in vse duhovske reči opravljal. V Horjulu je začel g. Veriti delovati v Gospodovem vinogradu kot mutast kapelan, v Horjulu je tudi služil kot zgovoren in skrben župnik celih 28 let na velik prid krščanskih duš. Pero in vrtnarski vinjek sta mu bila najljubše orožje. Moliti in učiti, pisati in drevje zlahkniti je bilo župnikovo vsakdanje delo.

¹⁾ Obširen životopis se nahaja v „Drobtinica“ l. 1850, str. 116–123, v „Zgodnji Danici“ l. 1849., str. 383–386, v „Jezičniku“ XXIII. leto, str. 50.

Svoji fari je bil Veriti skrben oče; ojster do sebe, je tudi želel in tirjal, da naj bi podložni v vsem prav storili. Z nekakim posebnim veseljem se ga še sedaj spominjajo starejši farani. Pa tudi Veriti ni pozabil svojih nekdanjih ovčic. Kot kanonik jih je še prišel nekaterikrat obiskat. Tudi cerkve, v kateri je toliko let opravljal službo božjo, ni pozabil. L. 1847. je poslal dva lepa mašna plašča z drugo pripravo. — V cerkvi je napravil orgle, katerih poprej ni bilo. Tudi župnišče je vzdignil in zlepšal. Zlasti vrt je tako lepo uredil, da daleč na okrog ni bilo takega. Tudi v svoji oporoki z dné 16. decembra l. 1848. ni pozabil Horjulcev:

„§ 14. Kranjske bukve bodo poslane v Horjul, de jih g. Fajmošter med farmane po svoji previdnosti razdeli, stroški za vožnjo, ali drugo bo iz mojega plačano.

„§ 20. Jožef Leben, sin ranciga Jakoba Leben iz Vasi Horjul Nr. 10. je meni dolžan 167 f. ker sim bil v leto 1841 posodil njegovimu očetu, ki je bil 1/2 Grunta kupil.

„Iz tega dolga zapustim v Kapital, ktiriga obrest bo za vboge Horjulske fare . . . . . 100 f.

„De gospod fajmošter horjulski zamorejo dolžno, intabulirano pismo plačati, zapustim . . . . . 6 f.
„Farni zerkvi s. Margarite v Horjuli . . . . . 25 f.
„Podružnici s. Kanciana na Verzdencu . . . . . 12 f.
„ „ s. Urha v Zaklancu . . . . . 12 f.
„ „ s. Mihela v Samotorci . . . . . 12 f.
167 f.

5. *Matej Arnol* (od 25. aprila l. 1840. do 25. okt. l. 1842). — Rojen v Stari Loki 29. avgusta leta 1780 je bil posvečen v mašnika 18. marca l. 1810. Najprej je služboval kot kapelan v Škocijanu; 22. okt. l. 1812. je bil prestavljen na Bloke in 28. jan. 1815 v Šmarije. Konkurni izpit je napravil 6. avgusta leta 1817. Od

l. 1820. 1825. je bil mestni vikarij in zadnja tri leta ob enem dekanijiški upravitelj v Radoljici. Župnijo Selca je nastopil 18. jan. l. 1826. Leta 1829. je začasno opravljal posle loškega dekana. Za horjulsko faro se je oglasilo 27 prosilcev. Dne 13. marca l. 1840. je bila podeljena župniku Mateju Arnolu. Najbrže je pričakoval boljših prihodkov, ker se je naglo naveličal nove službe. V pokoju je živel še 17 let v Stari Loki, kjer je umrl 5. nov. l. 1859.

6. *Aleš Ferala* (od 25. oktobra l. 1842. do 4. decembra l. 1878). — Rodil se je v Hrašah pri Smledniku, h. št. 23, dne 14. julija l. 1792. Šole je dovršil v Ljubljani in sicer bogoslovje z izvrstnim uspehom. V duhovnika ga je posvetil 22. septembra l. 1816. prošt stolne cerkve in naslovni škof Druzenski Janez Anton Ricci. Novomašnik je opravil prvo sveto daritev dne 29. septembra v domači farni cerkvi v Smledniku. Prvo službo je nastopil v Gorjah.¹⁾ Posebno se je odlikoval v tej službi kot odgojitelj. Zato je dobil od škofijskega konzistorija pohvalno pismo. Iz Gorij je bil predstavljen dne 26. marca leta 1818. na Vače, 20. aprila l. 1819. v Dol in 3. maja l. 1822. je bil imenovan za drugega mestnega kapelana v Kranju. Tukaj je služboval do 19. februarja leta 1834. Vmes ga je poslal škof Anton Alojzij Wolf za provizorja v Trzič, kjer je oskrboval župnikove posle od 22. novembra l. 1827. do 24. aprila l. 1828. Potem je prišel nazaj v Kranj za prvega kapelana. Konkurzni izpit je napravil v majniku leta 1832. Prosil je za faro Poljane nad Škofjo Loko, ter bil kanonično vmeščen 20. febr. l. 1834. V Poljanah ni mogel izhajati župnik Jerala s kmetijo, katero ima poljanski župnik za užitek. Vedno se je bal, da bo zalezal v dolgove. Zato je prosil 27. julija l. 1842. za razpisano horjulsko faro. V priznanje njegovih zaslug mu je podelil knez in škof Anton Alojzij dne 6. avgusta l. 1842. to župnijo.²⁾ V Poljanah je ostal župnik Jerala do 24. oktobra. Potem je prevzel horjulsko župnijo, v kateri je deloval kot pravi duhovni oče celih 36 let. Umrl je demantnomašnik 4. decembra l. 1878.³⁾

Kanonik Janez Novak je dejal l. 1855., ko se je pri odhodu v Horjul poslavljaj pok. kanonik Marn: „V Horjulu bodele dobili župnika, ki ima velike obrvi in ostro, odurno zunanost; toda nikar se ga ne bojte, srca je zlatega.“ Resnico je

¹⁾ Dekret z dne 25. sept. l. 1816

²⁾ „In freudiger Anerkennung Ihrer, bald 26jährigen gewissenhaften Dienstleistung in der Seelsorge, und Ihres männlichen stets unbescholtenen Betragens willfahre ich recht gerne Ihrem Ansuchen und verleihe Ihnen hiemit die . . . erledigte Pfarr Horjul in der vollen Ueberzeugung, dass Sie dieser Pfarr-Gemeinde allseitig würdig vorzustehen nie ermangeln werden.“

³⁾ Viri: „Drobtinice“ 1893, str. 154; „Zg. Danica“ 1866, št. 29, 30; 1876, št. 40 do 42; „Slovenec“ 1876, mes. oktobra in 1878, št. 135.

govoril pok. gospod kanonik. Ranjki horjulski „gospod oče“ so bili res vzoren duhovnik, izkušen župnik, mož, ki je res plodonosno deloval v Gospodovem vinogradu.

Novi župnik je prav kmalu pridobil srca horjulskih faranov. Z besedo in zgledom jih je napeljeval k pobožnemu življenju. Za vsakega je imel prijazno očetovsko besedo. Kadar je moral katerega posvariti, je vedno skrbel, da dotičnega ni razžalil. Da bi povzdignil gorečnost v srcih svojih faranov, je ustanovil zlasti po prizadevanju tedanjega kapelana Janeza Volčiča l. 1852. družbo živega rožnega venca; deset let kasneje je vpeljal bratovščino vednega čiščenja presv. Rešnjega Telesa, l. 1868. so obhajali Horjulci prvi sv. misijon in leta 1871. so imele veliko uspeha duhovne vaje.

Da bi olajšal sebi delovanje, je pred vsem skrbel, da je dobro vzgojil svoje duhovne pomočnike. Imel je res posebno srečo in blagoslov božji pri tem poslu. Kapelana čč. gg. Luka Jeran in Janez Volčič sta slovela kot goreča dušna pastirja in in tudi s svojimi spisi sta poslavila sicer neznatni Horjul. Pokojni Jožef Marn je sam v pismu izrazil svoje veselje in zadovoljnost, da je dobil tako izkušenega in pobožnega župnika. Pisal je namreč nekemu tovarišu: „Blagor nam novincem, kateri imamo na strani tako vrle in dobre in izkušene može, kakor je moj ljubeznivi gospod župnik! Sama dobrot in ljubezen ga je, da smo mu vsi udani, jaz in farani. Ne želim si kmalu priti od tod i t. d.“

Kako vneti so bili horjulski „gospod oče“ za čast božjo, razvidimo že iz raznih del, katera so izvršili pri farni cerkvi in podružnicah. Leta 1843 je bila napravljena streha na cerkvi in zvoniku v Zaklancu. Dve leti kasneje so naročili v Ljubljani veliki in mali zvon za vrzdenško cerkev. V Horjulu so dobili l. 1851. tri nove zvonove. Mali zvon so dali l. 1869. preliti, ker ni ugajal njegov glas. L. 1858. je dobila samotorška cerkev nov veliki oltar; naslednje leto so prenovili veliki oltar na Vrzdencu. Mnogo truda je imel g. župnik s farno cerkvijo, katero je bilo treba razširiti. L. 1861. je naročil dva nova zvonova za samotorško podružnico in l. 1862. tri zvonove za podružnico v Zaklancu, ki je pogorela. L. 1868. sta bila prenovljena stranska oltarja na Samotorici. Farna cerkev je dobila novo obhajilno mizo, l. 1873. zidano ograjo in vodnjak pred cerkvijo. Nabiranje prostovoljnih doneskov za veliki oltar sv. Marjete je sicer prevzel duh. pomočnik g. Fr. Dolinar, a župnik Jerala je sklenil pogodbo s kamnosekom in je tudi kasneje nadzoroval postavljanje velikega oltarja. Leta 1877. je preslikal Janez Šubic prezbiterij. Zadnje župnikovo naročilo je bilo deset vlitih svečnikov za domačo farno cerkev.

Pokojnega horjulskega g. očeta niso ljubili samo farani in duhovni sobratje, marveč so ga cenili in odlikovali tudi cerkveni in svetni predstojniki. Knez in škof Anton Alojzij je ustanovil z glavnico 3000 gld. mašno ustanovo gospodu očetu v priboljšek. Grof Blagaj je bil iskren prijatelj gospoda župnika. In tudi vlada je priznala zasluge g. župnika Jerala s tem, da mu je podelilo Nj. Veličanstvo zlat križec s krono za zasluge tekom šestdesetletnega službovanja.

Tudi milostni Bog je počastil svojega služabnika že tukaj na zemlji. Pod Njegovim varstvom so zdravi in krepki praznovali gospod oče petdesetletnico in tudi šestdesetletnico mašništva. Obedve slovesnosti je obhajala s slavlencem vsa fara horjulska. Krog cerkve so farani postavili več mlajev, naredili dva slavoloka, spletni mnogo vencev, ter jih sklenili med seboj. K zlati maši (30. septembra 1866) je prišlo več odličnih gostov, med njimi preč g. stolni prošt Anton Kos, kanonik J. Novak in na čelu dekanije du-

hovščine vrhniški dekan J. Boner. Milostni gospod prošt poda s kratkim nagovorom gospodu zlatomašniku imenitno, nalašč v ta namen narejeno palico s cvetličnim šopkom na vrhu. Gospod dekan nato pokloni slavljenču prelep križec v imenu dekanijske duhovščine. V cerkvi so pozdravili zlatomašnika pevci s posebno pesmijo, katero je za to slavnost zložil g. L. Jeran, g. Gregor Rihar mlajši je pa naredil primeren napev. Pred sv. mašo je na prižnici povedal gospod stolni prošt vzrok slavnosti, pokazal je na častitljivega starčka pred oltarjem s palico, katero je poslal slavljenču nekdanji kapelan g. L. Jeran, naznanil ob kratkem njen pomen in potem razložil resnico, da je starost dar božji, ki se doseže na potu pravice. Pri slovesni sv. maši so stregli bližnji gospodje župniki, popoldne pa navzoči štirje kapelani gospoda zlatomašnika. Pri obedu se je zopet prav odkritosrčno razodevalo, kako v čislih so častiti gospod oče Aleš Jerala vsem pričujočim gostom. G. dekan Boner poda drug spominek, lepo tobačnico z vpisanima črkama A. J. in z letnico 1866. Nato izroči zlatomašniku č. g. kanonik Novak v spomin podobo prevzv. gospoda nadškofa goriškega s posebno knjižico, v katero so se vpisali vsi pričujoči gosti; g. prof. Andrej Zamejic podá zvezek svetih podob, na katerih so z zlatimi črkami brati besede: „V spomin na zlato mašo, ki jo je imel v Horjulu 30. kimovca Aleš Jerala.“ Bivši g. kapelan L. Jeran se ni mogel osebno udeležiti slovesnosti. Zato je poslal kratko razlago zlatomašne palice, ki se je brala pri mizi: Palica je enoletna smokvina mladika, katero je urezal L. Jeran na božji poti v Jeruzalem v Kani Galileji. Na vrhu ima držaj iz terebintovega lesa z gore Tabor. Drugi les je bila molkovina, potem je bilo vdelane nekaj mirte iz Cezareje Filipove, košček lesa libne od enega največjih Jordanovih virov, kosec palme in trnja, po imenu „ávusses“, iz kakoršnega je bila Zveličarjeva krona na križu. — Razun teh so vloženi lesovi iz Smlednika, rojstnega kraja, in vseh tistih krajev, po katerih so služili v duhovski službi g. Aleš Jerala. — V sredi sta bili dve mali steklenici dragih pijač in mazil, tri so pa posebej podali gospodu zlatomašniku: malo vina iz Jeruzalema, Jordanove vode in olja iz oliv na vrtu Getzemani.

Svojo demantno mašo je opravil g. Aleš Jerala rožnovensko nedeljo leta 1876. Vse je bilo zopet ozaljšano: mlaji, slavoloki, zastave po vasi, zlasti bližje cerkve, ob cerkvi in v cerkvi, mogočno zvonilo, pokanje možnarjev, ljudstvo povsod veselih obrazov je to spričevalo. Za demantno mašo svojega častitega duhovnega ženina, kakor za vezilo, je prejela farna cerkev prelep kamenit oltar. Pred tem novim, ravno prejšnjo nedeljo posvečenim oltarjem je obhajal svojo duhovsko šestdesetletnico starosta kranjske duhovščine v pastirski službi, horjulski gospod oče Aleš Jerala v 85. letu svoje starosti. Novo, krasno mašno obleko je daroval domačin veleč. g. Andrej Zamejic. V roki je imel slavljenec v novo preslikano palico, katero je nosil že pred desetimi leti pri zlati maši. Zbralo se je kjub slabemu vremenu 17 duhovnikov in neštevilno ljudstva, ki je s tem očitno pokazalo, kako spoštujejo Horjulci svojega duhovnega očeta, ki jih vodijo že 34 let. Pri demantni maši je pridigoval preč. gospod kanonik Jurij Volc, kolik dobrotnik je mašnik vernikom, tu posebej demantnik. — Dne 15. oktobra leta 1876. je pripel po veliki maši c. kr. okrajni glavar pl. Fladung g. župniku Alešu Jerali zlati zaslužni križec s krono po primernem nagovoru, v katerem je posebno povdarjal slavljenčevo neutrudljivost v spolnovanju svetih dolžnosti tekom 60letnega duhovnega pastirstva.

Dve leti po tem slavnostnem dogodku je poslal tudi Bog demantnika s krono večnega življenja. Zelo ganljivo je popis-

vanje smrti pokojnega gospoda župnika po prof. Marnu v „Slovincu“. Dne 4. decembra l. 1878. opoldne po angelovem zvonjenju je izdihnil svojo blago dušo kakor pravi junak na bojišču duhovskem. Pogreba se je udeležilo 15 duhovnov in obilno število vernikov.

Takoj po smrti horjulskega gospoda očeta sprožil je urednik „Zgodnje Danice“ misel, da se postavi blagemu pokojniku dostojen spominek. Razni spoštovalci, večidel duhovni tovariši iz cele škoftije, so poslali doneske. Izdelan je bil spominek iz nabrezinskega marmorja pri vdovi Tomanovi v Ljubljani za 120 gld., z napisi 27 gld. 70 kr. več. Monsignor Luka Jeran je prišel dne 13. julija 1879 slovesno blagoslovit krasni spominek. Ob enem sta prišla iz Ljubljane preč. gg. prof. Jožef Marn in semeniški podvodja dr. Anton Jeglič. Ljudstva se je tudi veliko zbralo, ker so ravno obhajali patrocinij. Govoril je pred sv. mašo gospod prof. Marn, monsignor Luka Jeran je pa imel slovesno sv. mašo. Po sv. maši je šla z duhovniki skoraj vsa množica na pokopališče, kjer je bil že med tednom postavljen lepi spominek. Monsignor Luka Jeran je blagoslovil križ in vdelani podobi Jezusa in žalostne Matere božje. S kratkim nagovorom do pričujočih in z molitvijo za ranjkega so sklenili slovesnost.

Napise je sestavil mons. Luka Jeran. Spredaj je podoba Jezusova in spodaj napis:

Tukaj počiva preč. gospod

Aleš Jerala,

rojen v Smledniku

14. mal. serp. 1792;

posveč. 1816; fajmošter

v Horjulu 36 let;

zlatomašnik 1866;

demantnomašnik z zlatim

križcem 1876;

umerl 4. grud. 1878.

Mirno pasel svoje si ovčice,
Kazal pot do čednosti, resnice;
Strasti si krotil v krotkosti,
Sam ne vedil, kaj je strast;
Kar preziral si v modrosti,
To povsod si našel čast.

Na zadnji strani je zgoraj vdelana podoba žalostne Matere božje in spodaj napis:

Služil je za kapl.: V Gorjah,
na Vačah, v Dolu, Kranju,
Tržiču; za fajm. od 1834
v Poljanah, od 1842 do
smerti v Horjulu.

R. I. P.

Postavili spoštovalci.

Tudi na stranh je napis in sicer:

na desni strani:
Smiljenost, ki serca greje
In dobrotljivost brez meje
Čednosti naj blagši vse
So ti dušo lepšale.

Na levi pa beremo:
Znal si vsac'ga posvariti,
Serca nikdar ne raniti,
Bil z ljubeznijo Bogu si vdan,
Od ovčic, prijatlov spoštovan.

Osirotela fara je kmalu dobila novega dušnega pastirja, ki je vestno nadaljeval delo sprednikovo. Za izpraznjeno faro sta prosila g. Franč. Svetličič, župnik v Godoviču, in domači

kapelan g. Fr. Dolinar. Mil. knez in škof so podelili horjulsko faro g. Fr. Dolinarju. Kanonično vmeščen je bil novi župnik 16. aprila, doma pa v nedeljo 20. aprila.¹⁾ Farani so slovesno sprejeli novega župnika. K slovesnosti je prišlo v Horjul 17 duhovnikov. Od župnišča do cerkve je bilo vse okičeno z venci in mlaji. S pismom udanosti, z darili i. t. d. so duhovnjani počastili vrednega naslednika rajnkega očeta Jerala, pri katerem je novi gospod župnik veliko let — rekel bi — bil v šoli.

7. *Frančišek Dolinar* (od 16. aprila l. 1879. do 10. novembra 1896). — Rojen dné 24. januarija l. 1841. v poljanski fari pri mežnarju podružnice sv. Križa. Farno šolo je obiskaval v Poljanah. Potem ga je oče poslal v Škofjo Loko in komaj deset let starega v prvi gimnazijski razred v Ljubljano. Vsa gimnazijska leta se je moral boriti s pomanjkanjem, ker mu stariši niso mogli pošiljati izdatne podpore. L. 1859. se je oglasil za vsprejem v bogoslovje in 1. avgusta l. 1863. je bil posvečen v mašnika. Prvo sv. daritev je opravil novomašnik v Poljanah nad Škofjo Loko. Določen je bil za drugega kapelana in vodjo glavne šole v Postojni. Toda Bog je na drugem kraju določil delokrog gospodu novomašniku. Pokojni župnik Janez Volčič je prišel prosit kapelana za dragatuško faro. Želel je dobiti prav potrpežljivega in tihega duhovnega pomočnika. Nato je predlagal semeniški vodja Janez Novak g. Frančiška Dolinar-ja. Sredi meseca septembra je nastopil prvo službo v Dragatušu. Tam je deloval do adventa l. 1864. Prestavljen v Lašče, je prišel tje 6. decembra l. 1864. Tudi Laščanom se je naglo prikupil gospod kapelan. Ribniški dekan Holzapfel je že prosil zanj, da bi ga predstavili v Ribnico, pa oglasil se je prekasno. G. Dolinar je bil že določen v pomoč horjulskemu zlatomašniku gospodu Alešu Jerali. Z obljubo, da bode samo malo časa ostal v Horjulu, je zapustil 21. oktobra l. 1867. Velike Lašče in se preselil v Horjul. Te fare ni kmalu zapustil, kakor je pričakoval. Enajst let je pomagal župniku Jerali v pastirstvu in skoraj 18 let je potem sam uspešno deloval kot naslednik horjulskega gospoda očeta. Kaj je dosegel v Horjulu tekom 29 let, smo že na raznih mestih omenili. Na kratko ponavlja isto „Slovenec“ v dopisu z dné 10. nov. l. 1896.:

S svojimi izvrstnimi govori na prižnici, v spovednici, v šoli in sploh občevanju z ljudstvom in z dobrimi sveti je dosegel, da je tukajšnje ljudstvo verno in mravno dobro. Gospod se je tudi dobro razumel na dela, bodisi pri prezidavi ali pri novi napravi. Pri farni cerkvi je notranja oprava do malega vsa nova. Pod njegovim vodstvom dobila je farna cerkev nove, krasne kamenite oltarje, križev pot, orglje itd. Vse to se je omislilo po prostovoljnih darovih. Ker je fara bolj majhna, ljudstvo pa revno, si je lahko misliti, da je bilo treba mnogo žrtvovati v priporočilo. Dalje je gospod prezidal župni dvorec, ki je ponos fare in za katerega je stroške prevzel tukajšnji rojak visokoč. g. Andrej Zamejic. Gospodarsko poslopje je popolnoma

¹⁾ Prim. Zgodnja Danica, 25. aprila 1879.

na novo pozidano. Tudi vrt je dobil vso novo ograjo, v katerem se nahaja polno mladega drevja, ker je vse gospod dekan zasadil. Razume se, da podružnične cerkve tudi niso ostale zapuščene. Blagi gospod dekan ni imel skrbi samo za dušni, ampak tudi za telesni blagor svojih faranov. Dokaz temu je ustanovitev kmetijske podružnice pred petimi leti, katera se je pod njegovim vodstvom tako lepo razvijala. Svojim duhovnjanom je dve leti oskrboval dvojno božjo službo. Horjulski občinski zastop je gospoda dekana Franceta Dolinarja izvolil častnim občanom. Diploma se mu je 8. novembra izročila. Gospodu dekanu na čast pa je bila 8. novembra zvečer od 7. do 8. ure napravljena razsvetljava vasi; požarna bramba je napravila podoknico z godbo.

Dné 9. novembra je gospod dekan zapustil prijazni Horjul, da nastopi novo službo dekana in župnika v Ribnici. 15. novembra pa je predstavil prečast. g. stolni kanonik Janez Sušnik gospoda dekana novim faranom. V najkrajšem času si je pridobil gospod dekan ljubezen in naklonjenost vseh Ribničanov.

8. *Peter Bohinjec* (od 9. nov. l. 1896. nadalje). — Rodil se je na Visokem (fara Št. Jurij pri Kranju) dné 21. februarija l. 1864. Gimnazijske nauke je dovršil v Ljubljani l. 1884. in dné 22. julija l. 1888. je bil posvečen v mašnika. Prvo službo je nastopil v bohinjski Srednji vasi dné 11. sept. l. 1888. Že 16. dec. l. 1888. je zapustil Bohinj in prišel v Dobropolje 19. decembra za drugega kapelana in beneficijata, koder je farno cerkev vso prenovil. Tu je služboval do 23. septembra l. 1890. Na Vrhniki je bil drugi in kasneje prvi kapelan od 3. okt. l. 1890. do 26. nov. l. 1893. in je ondi ustanovil „rokodelsko društvo katoliških pomočnikov“. Vmes je bil tudi farni in dekanijski upravitelj od 23. januarja do 16. avgusta l. 1893. Kot ekspozit v Trnji je sezidal novo cerkev svete Trojice. Dné 9. novembra l. 1896. se je preselil za župnika v Horjul, kjer še sedaj vspešno deluje.

Pod njegovim vodstvom se je sezidalo dvoje znamenj, lurške Matere božje na Ljubgojni in sv. Jožefa v „Grabnu“. — Stanovska družba mladeničev in deklet se je razvila l. 1898. v Marijino družbo mladeničev in deklet. V prvem letu se je vpisalo 36 mladeničev in 105 deklet. Preskrbel je svojim faranom od 17. do 24. decembra l. 1899. obnovitev sv. misijona. Sezidal je novo mežnijsko poslopje, lepo enonadstropno hišo. Spodaj stanuje cerkvenik, zgoraj so pa prostori za „Marijin Dom“. — Tudi v gmotnem oziru skuša pomagati gospod župnik svojim faranom. Pomagal je ustanoviti kmetijsko društvo v Horjulu, ki dobro uspeva, kakor se razvidi iz letnih poročil. Koncem l. 1899. je štelo 260 udov in ima že čez 2000 gld. rezervnega zaklada. Pod župnikovim vodstvom si je postavilo kmetijsko društvo lastno hišo za prodajalnico in skladišče. V znak priznanja in hvaležnosti ga je horjulski občinski odbor v seji dné 16. aprila l. 1900. izvolil za častnega občana.

B. D u h o v n i p o m o č n i k i.

1. *Tomaž Cuderman* (Zudermann) od 26. decembra l. 1789. do 23. novembra l. 1792. — Rojen v fari Preddvor je bil posvečen dné 14. novembra l. 1789.

(ad titulum Seminarii generalis Graecensis seu fundi Religionis). Prvo službo je nastopil v Horjulu. Prestavljen (dekret z dné 12. novembra l. 1792.) v Staro Loko, je tam deloval eno leto, na Vačah do l. 1796., na Raki do l. 1800. (nekaj časa tudi kot upravitelj), in v Kranju do l. 1804. Župnik je bil v Zatičini do l. 1807. in v Predosljih do smrti (26. novembra l. 1824.).

2. *Matej Boštijančič* od 26. decembra l. 1792. do 1. avgusta l. 1793.¹⁾ — Porojen 12. septembra l. 1749. v Mešačah, fare mošenjske, je bil v mašnika posvečen 12. decembra l. 1773. (ad titulum mensae a ferrariis Croppensibus assignatum). Bogoslovja se je učil v Gradcu. Pastiroval je do leta 1776. kot subsidijarij v Gorjah, na Vrhniki, 1. januarija l. 1780. je bil poslan v Lipoglav, dalje k sv. Joštu nad Kranjem, potem v Moravče. Poldrugo leto je bil kapelan v Preserju, 6. maja l. 1780. so ga poslali za lokalista na Šenturško goro, kjer pa ni dolgo ostal, ker že nastopno leto ga nahajamo subsidijarija v Cerkljah, od koder je bil 7. maja l. 1791. dekretiran za kapelana v Selca. Ker je bil za to težavno službo prešibek, prosil je prestave in je bil še isto leto, 23. avgusta, poslan kapelanovat v Dol, potem 12. novembra l. 1792. premeščen v Horjul in od tod za manemisarija v Kamnik. Tam je ostal do sv. Jurja l. 1796. Potem je bival nekaj časa v Ljubnem in na Dobravi pri Kropi. L. 1799. mu je dovolilo škofijstvo preseliti se v Št. Jurij pri Kranju ter pomagati v pastirstvu. Kapelanoval je ondi od 12. sept. l. 1799. do 28. junija leta 1804. Dné 24. oktobra l. 1804. je bil nastavljen na prošnjo ljubenske občine kot provizor kuratnega beneficija ali manemisarijata v Ljubnem. Že 5. maja l. 1805. je zapustil Ljubno. L. 1808. ga nahajamo kurata v Kamni Gorici. Umrl je v svoji rojstni vasi v Mešačah 4. marca l. 1812.

3. *Franc Ferkič* od 1. avgusta leta 1793. do 16. septembra l. 1793. — Rojen pri Sv. Križu na Vipavskem l. 1742, se je učil humanističnih predmetov in modroslovja v Gorici. Tudi bogoslovske nauke je dovršil v Gorici. Posvečen l. 1765. (ad tit. Patrimonii) je služboval na Avstrijskem, Štajerskem in Kranjskem. L. 1788. je bil že peto leto kurat v Begunjah. Pred prihodom v Horjul je služboval v Idriji kot drugi kapelan (od 16. maja leta 1792.). Kam se je preselil iz Horjula, je nam neznan.

4. *P. Viktor baron Rauber* od 4. oktobra l. 1793. do 1. februarja l. 1794. — Rodil se je leta 1735. na graščini Weinegg na Dolenjskem. Šole je obiskoval v Celovecu in Gradcu. Potem je vstopil v kapucinski red. L. 1785. je prišel za ekspozita na Kurešček. Od 27. ju-

nija l. 1792. nadalje je bil subsidijarij na Vrhniki in od 11. marca l. 1793. provizor v Rovtah. V Horjul je bil dekretiran 22. septembra l. 1793. Umrl je v Horjulu dné 1. februarja l. 1794. Zapustil je za mašno ustanovo potrebno glavnico in ustanovo za reveže horjulske fare (70 gld. konv. velj.).

5. *Andrej Schustig* od 6. februarja l. 1794. do 23. maja l. 1794. — Rojen v Vipavi l. 1746., se je šolal v Gorici. Bogoslovja se je učil v Gradcu. V mašnika posvečen leta 1770. (ad tit. mensae Patrimonii) je služboval brez stalnega nameščenja v Vipavi, na Štajerskem in Dolenjskem. L. 1788. je živel kot kurat in valetudinarius v Moravčah. Dne 15. februarja l. 1791. so ga vmestili na lokalijo Žalina, l. 1793. poslali za subsidijarija v Metliko in potem v Horjul. Iz Horjula je prišel za kapelana v Ljubno, leta 1801. za vikarija v Bevke in l. 1804. v Prežganje. Umrl je kot kurat na Savi dné 19. jul. 1811.

6. *P. Feliks Mušič* (bivši frančiškan), od 23. maja l. 1794. do 12. septembra l. 1794. — Iz Horjula je prišel za kapelana k M. D. v Polje, l. 1795. za upravitelja v Toplice, leta 1796. za lokalista v Košico; l. 1798. je bil kapelan na Trebelnem in l. 1801. provizor na Travi (Obergrass, sedaj pod župnijo Draga). Čas in kraj smrti je neznan.

7. *P. Albin Bošič* (bivši frančiškan), od 22. septembra l. 1794. do 31. januarija l. 1795. — Rojen v Vipavi l. 1753. je obiskoval humanistične šole v Ljubljani. Modroslovja in bogoslovja se je učil v samostanu. L. 1788. je bil že tri leta in pet mesecev kapelan pri farni cerkvi Marijinega oznanjenja v Ljubljani. Iz Horjula je prišel za kapelana na Ig, leta 1801. za farnega upravitelja in kapelana v Preserje. Tam je postal l. 1806. župnik. Umrl je v Preserju 17. decembra l. 1822.

8. *Janes Jarnevič* od 31. januarija l. 1795. do 30. aprila l. 1796.¹⁾ — Porojen v metliški fari 21. decembra l. 1767.; posvečen 23. oktobra l. 1791.; l. 1793. kapelan pri D. M. v Polji, l. 1794. in 1795. vikarij na Vrhniki, potem kapelan v Horjulu, do l. 1798. Preddvorom, potem od septembra l. 1798. do srede aprila l. 1806. v Naklem. Od l. 1806. do 1816. župnik v Selcih in pozneje v Dobropoljah. Zarad slabega zdravja je prosil za Predoslje in prišel tja meseca aprila l. 1825., kjer je umrl 6. marca l. 1834. Bil je izveden v zdravilstvu in pravoznanstvu ter dober govornik.

9. *P. Eugen Zabukovič* (Sabukovitz) od 25. maja l. 1796. do 31. julija l. 1796. — Rojen l. 1750. se je izšolal v samostanu. V mašnika posvečen l. 1776. je bil sedem let spovednik v samostanu oo. kapucinov.

¹⁾ Zgod. Zbornik št. 19.

¹⁾ Prim. Zgod. Nakelske fare, str. 92.

L. 1788. je prišel za kapelana k sv. Križu, l. 1792. je bil mestni vikarij v Krškem, l. 1793. v Šmihelu pri Novem mestu. Iz Horjula je prišel za kapelana na Trebelno, l. 1798. je bil tretji kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani. L. 1799. je postal vikarij v Pečah, kjer je umrl 5. decembra 1817.

10. *Jakob Tanzman* (Tanzmann) od 1. novembra l. 1797. do 13. marca l. 1798. — Rojen v Kranju l. 1748., je bil posvečen v mašnika l. 1772. (ad titulum mensae domini Rattmansdorf). Bogoslovja se je učil v Ljubljani. Do l. 1788. je deloval že trinajst let v pastirstvu in sicer kot officialis v Ljubljani, kot substitutus v Polhovem Gradcu in Krašnji, kot kapelan v Šent Jerneju in v Smledniku. Potem je bil provizor lokalije Št. Jurij pod Kumom; 5. oktobra l. 1791. je bil vmeščen za vikarijat Dobovec, l. 1794. je prišel v Spodnji Tuhinj, l. 1796. je bil vikarij na Studencu, potem kapelan v Horjulu, lokalist na Jančem, l. 1800. vikarij v Bevkah, l. 1801. lokalist pri sv. Lenartu, l. 1802. kapelan v Svibnem, l. 1804. beneficijant v Višnji Gori, l. 1805. kapelan na Rovi, l. 1807. provizor na Šenturški Gori, leta 1813. vikarij in kapelan v Dobu. Umrl je kot penzionist v Kranju, dné 29. junija l. 1816.

11. *Matej Sokolič* od 30. avgusta leta 1799. do 3. februarja l. 1800. — Odkod je prišel v Hojul in kam se je preselil, ni znano.

12. *Franc Veriti* od 26. maja l. 1800. do 12. aprila l. 1803. (kasneje župnik horjulski).

13. *Antonius a Rivo* od 10. junija l. 1803. do 7. marca l. 1804. — Prišel je iz videmske nadškofije. Prijavil se je 7. junija l. 1803. pri ordinarijatu v Ljubljani, da bi rad dobil službo pri takem župniku, ki ga bo naučil slovenščine. Iz Horjula je odšel v lavantinsko škofijo.

14. *Jožef Kmet* od 6. septembra l. 1804. (dekretiran) do 7. septembra l. 1805. — Kje je služboval pred l. 1804. ni znano. Iz Horjula je prišel v Škocijan pri Turjaku, od oktobra l. 1807. do l. 1808. je bil subsidijarij v Preski, star že 63. let,¹⁾ l. 1809. je bil kapelan na Trati, l. 1813. vikarij v Dobrempolji, l. 1815. v Čemšeniku, l. 1817. provizor v Vranji Peči. V pokoj je šel 5. januarja 1821. Živel je potem v Trbojah in tudi tam umrl dné 4. marca 1823.

15. *Fanes Krst. Floriančič* od 12. septembra l. 1805. do 26. septembra l. 1807. — Rojen v Kranju dné 25. junija l. 1779.; v mašnika posvečen 22. avgusta l. 1805., je nastopil prvo službo v Horjulu.²⁾ Po odhodu župnika N. Cipriani je bil farni upravitelj do 6. maja

l. 1807. Iz Horjula je prišel za kapelana v Škofjo Loko, l. 1808. na Mirno; l. 1813. je bil kapelan v Rovtah, l. 1815. v Šent Jerneju, l. 1817. v Sostrem in od l. 1818. do leta 1836. vikarij v Rakitni. Umrl je penzionist v Kranju, dné 2. marca l. 1839.

16. *Gregor Žun* od 28. septembra leta 1807. do 28. septembra l. 1809. — Rojen v Smledniku (Trbojah) dné 10. marca l. 1780., v mašnika posvečen 6. septembra l. 1807. je prišel za kapelana v Horjul. L. 1813. je bil kapelan v Moravčah, l. 1815. pa vikarij v Logatcu. Kot župnik je deloval v bohinjski Srednji Vasi od l. 1816. do leta 1835. in potem do l. 1843. v Šent Jurju pri Kranju. Vsled bolezní se je odpovedal službi, ter je umrl v Kranju dné 13. avgusta l. 1850.

17. *Luka Zajec* od 9. oktobra leta 1809. do 27. avgusta l. 1811. — Rojen v Češnjicah 3. oktobra l. 1780. in posvečen 9. avgusta l. 1809., je nastopil prvo službo v Horjulu. Dné 16. avgusta l. 1811. je dobil dekret za kapelana v Ložu. L. 1817. lokalist na Bohinjski Beli, l. 1822. na Homcu. Župnik je postal v Ihanu l. 1830. Tam je umrl 21. okt. l. 1849.

18. *Kaspar Soklič*, od 14. septembra l. 1811. do 21. novembra leta 1811. — Rodil se je 30. decembra l. 1783. na Lazih, Gorjanske fare. V mašnika so ga posvetili kot bogoslovca-tretjeletnika 23. septembra leta 1810. V dekretu z dné 16. avgusta l. 1811. mu je bilo zaukazano, naj nastopi dné 31. avgusta službo duhovnega pomočnika v Horjulu. L. 1813. je bil kapelan na Bledu, l. 1815. mestni kapelan v Kranju, l. 1821. vikarij v Ovsišah in od l. 1830. do l. 1861. župnik na Breznici. Umrl je 6. junija l. 1861. ob eni popoldne, ravno ko so ga obiskali knez in škof Jernej.¹⁾

19. *Fanes Strel* od 9. januarja l. 1815. do 1. maja l. 1815. — Rojen v Mokronogu 13. septembra l. 1790. je prišel kot novomašnik (14. decembra 1814.) v Horjul. L. 1817. je bil kapelan v Šmartnem pri Kranju, l. 1819. je postal stolni vikarij v Ljubljani, l. 1825. pa župnik in dekan v Gorjah. L. 1845. se je preselil v Trebnje, kjer je umrl 30. aprila l. 1847.

Ordinarijat ni poslal naslednika v Horjul. Zato je prosil župnik Veriti vpokojenega duhovnika Jožefa Mesisnel, da se je preselil z Vrhniko v Horjul.

*Jožef Mesisnel*²⁾, subsidijarij od 13. januarja l. 1817. do 21. aprila l. 1818. — Porojen je bil v Erzelu na Vipavskem. Služboval je kot subsidijarij v Vipavi tri leta, misarij na Uncu štiri leta, manemisarij v Gorenji Planini dve leti, vikarij v Rakitni nekako osem let. L. 1791., 7. decembra mu je bila podeljena lokalija na Golem. Ko je bila vsled ces. odloka z dné 1. oktobra

¹⁾ Zgod. Sorške in Preške fare, str. 128

²⁾ Dekret z dné 10. septembra 1805.

¹⁾ Zgod. župnij in zvonov v dekaniji Radolice, 44.

²⁾ Zgod. Zbornik, št. 19.

leta 1792. odpravljena lokalija na Golem, je bil 8. novembra istega leta premeščen za lokalista v Lučine, kamor se je selil 5. decembra. L. 1795. v oktobru, je prosil za izpraznjeno lokalijo Podlipo, katero so mu tudi naklonili. Preselil se je še isto leto. Od tod je bil premeščen 19. novembra l. 1811. za vikarijatnega provizorja v Rakitno. Bil je tu farni vikarij do 5. maja l. 1817. Tedaj je stopil v pokoj ter ga vžival najprej nekaj časa na Vrhniki in v Horjulu, nekoliko časa tudi v Dobrunji, potem pa na Spodnjem Brniku in od leta 1824. v Trbojah. L. 1828. jel je splošno pešati in oči so mu odpovedale. V nadi, da ga bode okrepčala sprememba zraka, je sklenil iti zdravja iskat v toplo vipavsko podnebje, kamor se je poleti preselil. L. 1829. je prebival v Gorici. Toda smrt ni prizanesla 82 letnemu starčku, ki je umrl v Vipavi dné 22. decembra l. 1829.

20. *Janes Venier* od 30. julija leta 1818. do 29. septembra l. 1818. — O tem gospodu je znano, da je bil l. 1802. kapelan v Svibnem, l. 1803. v Škocjanu, l. 1815. ekspozit v Bevkah, potem kapelan v Horjulu. Umrl je kot penzionist v ljubljanski bolnici 27. januarija l. 1821.

Matej Wolf, bivši župnik horjulski, je vžival pokojnino v Horjulu od 13. februarija leta 1821. do 4. maja l. 1821.

21. *Andrej Kump* od 26. marca leta 1824. do 16. junija l. 1825. — V mašnika posvečen 31. avgusta l. 1806. je nastopil prvo službo v Stari Loki. L. 1808. je bil prestavljen v Dobropolje. Ko so ga poslali na Krko, je odšel l. 1810. na Štajersko. Nazaj je prišel najbrže l. 1817. Poslali so ga za kapelana v Sorico in l. 1821. je bil kapelan v Kočevski Reki (Rieg). Potem je živel nekaj časa v začasnem pokoji. Novo službo je prevzel v Horjulu, od tam je šel v Črmošnjice in l. 1827. v Mozelj. Umrl je v Ljubljani 11. dec. l. 1828.

22. *Filip Fakš* od 16. septembra leta 1825. do 21. julija l. 1828. — Rojen Ljubljančan dné 28. aprila l. 1801., posvečen 27. avgusta leta 1825., je prišel za kapelana v Horjul, potem v Dole, kjer je ostal do leta 1831., nato v Kolovrat in l. 1834. v Spodnji Tuhinj. L. 1838. je prosil za pokojnino, ki se mu je dovolila. Stanoval je v Ljubljani do smrti (19. januarija l. 1853.).

23. *Janes Prokelj*¹⁾ od 7. oktobra leta 1828. do 4. oktobra l. 1830. — Novomeščan, rojen 19. januarija leta 1804., v mašnika posvečen 26. avgusta leta 1828. Pastiroval je kot kapelan v Horjulu l. 1828. do 1830., kurat na Spodnjem Brniku l. 1830. do 1832., kapelan in beneficijat v Šmartnem pri Litiji l. 1832. do 1835., kapelan v Dobropoljah l. 1835. do 1838.; l. 1838. naj-

¹⁾ Zgod. Cerkljanske fare, str. 110.

demo ga v začasnem pokoji v Ljubljani, potem ekspozita v Bevkah pri Vrhniki l. 1839. do 1841. in naposled vikarija in župnika v Št. Lovrencu ob Temenici; umrl je zlatomašnik v pokoji v Novem mestu 20. avgusta l. 1884.

24. *Janes Skubic* od 5. oktobra leta 1830. do 31. julija l. 1831. — Rojen v Šmariji 12. maja l. 1806., posvečen 14. julija l. 1829., je prišel za subsidijarija v Šent Vid nad Ljubljano, potem za kapelana v Polhov Gradec. 16. septembra l. 1830. je dobil dekret za Horjul, naslednje leto se je preselil na Vrhniko. Z Vrhnike je prišel leta 1835. za vikarija v Rakitno, l. 1841. pa v Borovnico, kjer je ostal do l. 1862. Potem je živel v pokoji v Mirni Peči do smrti. Umrl je zlatomašnik 29. maja l. 1886.

25. *Matija Schmidt* od 24. avgusta l. 1831. do 9. septembra l. 1833. — Rojen v Selcih 24. februarija l. 1801., posvečen 19. julija l. 1831., je prišel za kapelana v Horjul, potem v Senožeče, l. 1836. na Vrhniko in l. 1844. za vikarija v Planino. Tam je postal župnik l. 1849. Deset let kasneje mu je bila podeljena mestna fara v Idriji. Kot dekan je umrl 28. marca l. 1863.

26. *Kajetan Konc* od 19. septembra l. 1833. do 7. oktobra l. 1834. — Rojen v Kranju 7. avgusta leta 1802., posvečen 20. avgusta 1830., je prišel za kapelana v Logatec, l. 1831. v Vipavo, l. 1832. za beneficijata v Podrago. Dné 20. avgusta l. 1833. je bil prestavljen v Horjul, potem na Trato in l. 1836. v Ljubno. L. 1841. je postal lokalist v Babnem Polji, kjer je umrl 17. maja 1870.

27. *Jožef Germek* od 8. oktobra leta 1834. do 29. aprila l. 1835. — Rojen v Ljubljani 11. marca leta 1806., posvečen 19. julija leta 1831., je nastopil prvo službo v Št. Janžu, potem v Horjulu. L. 1835., se je selil na Vinico, leta 1836. v Črmošnjice, leta 1839. k sv. Križu poleg Kostanjevice, l. 1841. na Polšnik, leta 1842. v Čirknico, l. 1846. na lokalijo v Spodnjem Logu in leta 1852. za vikarija na Dobovec. Župnik je postal l. 1860. na Studenem, kjer je ostal deset let. Pokojnino je užival v Ljubljani do smrti (24. februarija l. 1876.)

28. *Jakob Poličar*¹⁾ od 28. aprila leta 1835. do 28. septembra l. 1836. — Porojen 5. aprila l. 1807. pri Poličarju na Policah v Nakelski fari, se je šolal v Celovcu in v Ljubljani; posvečen 27. julija l. 1834.; novo mašo je pel na sv. Jerneja dan v Naklem; 15ega decembra je nastopil službo tretjega kapelana v Ložu; potem je kapelanoval v Horjulu, l. 1836. v Križih pri Trziču, l. 1840. v Spodnji Idriji; meseca junija l. 1841. je šel v začasni pokoj. Zdravil se je na Spodnjem Brniku; jeseni leta 1844. je sprejel kapelanijo v Podbrezjah; o sv. Juriju l. 1858. je dobil lokalijo na Do-

¹⁾ Zgod. Nakeljske fare, str. 107; zgodovina Cerkljanske fare, str. 112.

bravi: jeseni l. 1879. pa faro v Podbrezjah, kjer je 24. avgusta l. 1884. pel zlato mašo. Umrli je v Podbrezjah 15. novembra l. 1892.

29. *Valentin Sever*²⁾ od 28. septembra l. 1836. do 18. septembra leta 1838. (prvič) in od 25. oktobra l. 1838. do 13. maja leta 1839. (drugič). — Rojen na Brezovici 19. januarja l. 1804.; posvečen 21. avgusta l. 1830., je služboval kot kapelan na Jesenicah do l. 1834., v Križih pri Trziču do l. 1836., v Horjulu, na Breznici do leta 1843., v Poljanah do leta 1848., kot kurat na Spodnjem Brniku do l. 1856. To leto se je preselil v Št. Jurij pri Kranju, kjer je kapelanoval eno leto. L. 1857. je prišel za beneficijata v Olševek, kjer je ostal do l. 1870. Nato se je vrnil na Spodnji Brnik, kjer je umrl 28. januarja l. 1879.

30. *Jakob Kapelj*³⁾ od 19. septembra l. 1838. do 23. oktobra l. 1838. — Ižanec, rojen dné 9. maja l. 1801., posvečen 20. septembra l. 1831. Bil je kapelan v Kamni gorici, od 22. oktobra l. 1833. dalje kurat v Zalogu, pet tednov kapelan v Horjulu, potem dve leti kot deficijent pri bratu Ivanu v Turjaku. L. 1840. je prišel za kapelana v Sostro, od l. 1846. do 1851. in od l. 1856. do smrti (14. avgusta l. 1871.) je zopet živel bolehen pri bratu na Šenturški Gori in pri sv. Jakobu ob Savi. Od l. 1851. do 1856. je živel pod Šinkovim Turnom pri Vodichah. — Prednik Valentin Sever ni takoj dobil nove službe po odhodu iz Horjula. Stanoval je začasno na Viču. Ker je novi kapelan zbolel, je ordinarijat zopet prestavil kapelana Severja v Horjul.

31. *Jožef Gogala* od 14. maja l. 1839. do 7ega oktobra l. 1839. — Rojen na Bledu 10. aprila l. 1811, posvečen 3. avgusta l. 1836., je bil najprej subsidijarij v Šmartnem pri Kranju. Vsled bolezní je stopil v začasni pokoj ter bival na Bledu in v Škofji Loki. Zopet je stopil v službo kot horjulski kapelan. Čez pet mesecev se je preselil na Vače in l. 1844. na Breznico. Dve leti kasneje je zopet zbolel in umrl v Rodinah pri Breznici dné 8. februarja l. 1847.

32. *Janes Kastelic* od 18. oktobra l. 1839. do 16. septembra leta 1841. — Rodil se je v Višnji gori dné 23. decembra l. 1809. Posvečen 3. avgusta l. 1836., je prišel za subsidijarija v Št. Rupert, l. 1839. za kapelana k sv. Križu pri Litiji (pod Turnom), potem v Horjul, in l. 1841. v Preddvor. L. 1849. je bil prestavljen v Šmartno pri Kranju in od leta 1852. do 1855. je bil mestni kapelan v Kranju. Nato je prevzel lokalijo v Kokri. Župnik v Mokronogu postal je l. 1861. Umrli je ravnotam l. 1870.

¹⁾ Zgod. župnij v dekaniji Radolice, str. 50.

²⁾ Zgod. Cerkljanske fare, str. 112.

³⁾ Zgod. Cerkljanske fare, str. 113 in 117.

33. *Jurij Plemel*, od 22. septembra l. 1841. do 27. oktobra l. 1844. — Rojen v Gorjah 16. aprila l. 1805., posvečen 2. avgusta l. 1835. L. 1837. je prišel pastirovat na Vreme, l. 1840. je postal ekspozit v Harijah, potem je prišel za kapelana v Horjul in odtod za beneficijata v Lozice. L. 1850. je služboval v Koprivniku (Nesselthal) in od leta 1850. do smrti (17. septembra l. 1853.) kot lokalist v Zaplani.

34. *Franc Strmole*¹⁾, od 1. novembra l. 1844. do 9. aprila l. 1847. — Rodil se je v Zatičini 30. julija l. 1801., v duhovnika so ga posvetili 12. avgusta l. 1827. Kot kapelan je služboval v Dobropolji l. 1828., v Podzemlju od l. 1828. do 1830., v Kostanjevici leta 1831., subsidijarij v Šmarjeti l. 1832., kapelan v Št. Lovrencu l. 1833. in 1834., v Dolini l. 1835., Metliki od l. 1836. do l. 1839., v Starem Trgu pri Poljanah do l. 1841., odkoder je prišel dné 16. oktobra l. 1841. v Adlešiče. Tam je ostal do l. 1844. Iz Horjula je šel za lokalista v Lučine, kjer je bil do l. 1862. To leto se je preselil v Kokro, kjer je končal tek življenja dné 25. sept. l. 1874.

35. *Luka Jeran*²⁾ od 9. aprila leta 1847. do 26. junija leta 1851. — Rodil se je dné 16. oktobra l. 1818. v Javorjah pri Škofji Loki. V Loki je hodil v ljudsko šolo, na gimnazijo pa je šel v Karlovec, ker ga zaradi prevelike starosti niso sprejeli v Ljubljani. V šesto šolo je prišel pa v Ljubljano l. 1840; tukaj je dovršil tudi filozofijo v dveh naslednjih letih, v katerih se je pridno pečal s slovenščino. Tedaj je tudi zlagal prve pesmi. L. 1843. je vstopil v ljubljansko semenišče in se posvetil duhovskemu stanu. Za mašnika so ga posvetili l. 1845. (kot bogoslovca-tretjeletnika), l. 1847. poslali v Poljane, kmalu potem za kapelana v Horjul, in l. 1851. postavili za kapelana pri sv. Petru v Ljubljani. Gorečnost za sv. vero in ljubezen do vernikov ga je gnala v misijon. L. 1853. je šel z drugimi tovariši vred v Afriko, da bi bil ob strani Knobleharjevi blagovestnik za osrednje afriške dežele. A huda bolezen ga je zavrnila iz Afrike v domovino, in istotako še drugi pot, ko se je napotil tje kaj. Doma je bil kapelan v Trnovem v Ljubljani več let, in urejal „Zgodnjo Danico“, za katero je že poprej deloval ves čas njenega življenja. L. 1869. je popustil kapelanijo in odtlej živel samo za „Danico“ in pisateljevanje, dokler ga niso l. 1882. izvolili za šenklaškega kanonika, kar je ostal do smrti. Izdihnil je v Gospodu dušo dné 25. malega travna l. 1896.

(Nadaljevanje prih.)

¹⁾ Zgod. Adlešičke fare, str. 33; zgodovina Šmarješke fare, str. 108.

²⁾ Dom in Svet 1896, str. 755.

Vsebinska.

Zgodovina horjulske fare.

(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• Izhaja v nedoločenih obrokih. •••••—

Trinajsto leto.

Ljubljana, meseca maja 1900.

Številka 53.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

V Horjulu¹⁾ je imel pok. Jeran v neki najeti hiši šolo za silo, v kateri je učil mladino razun krščanskega nauka tudi brati in pisati. Bil je precej oster, pa kaznoval ni nobenega. Zlasti je gledal na lepo vedenje v cerkvi. Pri neki priliki je fant, ki so med službo Božjo postajali pred cerkvenimi vrati, s sv. razpelom v roki pognal v cerkev. Da je bil ljubljenec rajn. g. očeta Jerale, mi ni treba šele opomniti. Zato je vedno tako rad zahajal v Horjul, k zlati in demantni maši r. Jerala, k njegovemu pogrebu, ob vseh večjih cerkvenih slovesnostih; pripeljal je pokazat svoje zamurčke, ki jih je nakupil v Afriki. Nabiral je po „Danici“ darove za nagrobni spominek rajn. g. Jerala, za katerega je sam zložil napise v pesniški obliki, ter ga je tudi prišel blagoslovit, ko je bil postavljen na pokopališču. — Za omiko Horjulcev je ves gorel, zato je rad podpiral posebno horjulske dijake. Marsi-katerega fantiča so stariši poslali v šolo zaradi upanja, da bo dobil v Jeranovi kuhinji zdatno podporo. Zadnja pot ga je pripeljala v Horjul l. 1894., ko je pridigoval na novi maši tukajšnega rojaka g. A. Oblaka. Sploh so v horjulski fari v najbolj blagem spominu trije kapelani: gg. Luka Jeran ter njegova naslednika Jan. Volčič in Jos. Marn.

36. *Fanes Volčič* od 27. januarja leta 1851. do 10. oktobra l. 1855. — Rojen²⁾ 27. aprila l. 1825. v Gabrovem, Loške mestne župnije, je obiskoval latinske šole deloma v Novem mestu, deloma v Ljubljani. Modroslovski šoli je dovršil v Ljubljani ter stopil na jesen l. 1845. v ljubljansko semenišče. V mašnika posvečen 31. julija l. 1849., je imel novo mašo pri čast. nunah v Loki dné 15. avgusta. Potem je čakal službe in nadomestoval duhovnike v Škofji Loki, v Dražgošah in v

Šmarjeti. Šele leta 1851. je postal kapelan v Horjulu. Zavaljo nekega dopisa v „Zgodnji Danici“ tožen, je bil prestavljen v Semič. Tam je bila služba pretežavna. Dné 4. grudna l. 1858. je prišel zopet v Šmarjeto za kapelana. Dné 26. avgusta l. 1863. je šel v Dragatuš za župnika. Od tam se je preselil 5. maja l. 1870. v Podgrad, odkoder je prišel za župnika v Šmarjeto 31. sušca leta 1875. Umril je v Šmarjeti kot duhovni svetovalec dné 14. decembra l. 1887.

Delovanje Volčičevo v Horjulu smo že omenili. Pripomniti še moram, da je Volčič uvel m a j n i š k o p o b o ž n o s t v Horjulu¹⁾. Odtod se je razširila kmalu po vsem Slovenskem. Janez Volčič je dal tej pobožnosti naslov „Šmarnice“ in kot očeta slovenske šmarniške pobožnosti ga bodo pomenili še pozni rodovi. Tu je spisal tudi knjižico „Žganju slovo“.

37. *Jožef Marn*, od 11. oktobra leta 1855. do 30. septembra leta 1857.²⁾ — Rojen v Dragovškem (f. Štanga) dné 13. marca l. 1832., je prišel l. 1839. v ljubljanske šole. L. 1846. je bil med prvimi sprejetimi gojenci novoustanovljenega Alojzijevišča tudi četrtišolec Marn. V mašnika posvečen 21. julija l. 1855. je obhajal novo mašo 18. avgusta v Štangi. Radi slabotnega zdravja so ga poslali za kapelana v Horjul. Dné 1. oktobra l. 1857. se je ločil od Horjulcev, poklican za profesorja na ljubljansko gimnazijo. Tukaj je deloval kot veroučitelj in profesor slovenščine do leta 1892. Ljubljanski knez in škof ga je imenoval dné 11. marca

¹⁾ Zgod. Dan. 1896, str. 303.

²⁾ Zgod. Šmarješke fare, str. 100.

¹⁾ Koledar družbe sv. Mohorja 1897, str. 25.

²⁾ Drobtinice 1893, str. 137.

l. 1887. konzistorijalnim svetovalcem. Presvetli cesar ga je imenoval dné 26. januarija l. 1889. za častnega kanonika ljubljanskega stolnega kapitelja. In 2. septembra l. 1892. je bil o priliki umirovljenja poslavljen z viteškim križcem Frane Jožefovega reda. Dné 27. jan. leta 1893. okrog desete ure dopoldne je nehalo bití plemenito sree Jos. Marna.

Tudi Jožef Marn je pristopil zopet oživljeni družbi živega rožnega venca dné 1. januarija leta 1856. kot predsednik rožice. Ostal je družbi zvest ud in rožici goreč prednik do konca svojega življenja. Vsako leto, če le ni bil zadržan, je dohajal poznejša leta iz Ljubljane v Horjul, obhajati društveni praznik. — Za časa svojega bivanja v Horjulu je nabiral denar za prezidavo cerkve. Prezidavanja sicer ni dočakal v Horjulu, ker se je preje preselil v Ljubljano. Pa tudi poprejšna leta mu je bila vedno pri sreju lepota horjulske župnijske cerkve. Prvi znameniti dar, ki ga je dobila za vsako napravo, prišel je navadno iz njegovih rek. In kako se je veselil vsake nove naprave! S kakim veseljem je razkazoval gospodom, ki so prihajali z njim v Horjul, oltarje in druge novosti v cerkvi, novo župnišče in gospodarsko poslopje! Še bolj pa ga je veselilo Horjulcev lepo vedenje v cerkvi in zunaj nje. Saj so bili to — vsaj deloma — bogati sadovi njegovega delovanja.

Že v Horjulu je Marn ves gorel za šolo. Na lastne stroške je najel sobo, v kateri je podučeval otroke v krščanskem nauku ter v slovenskem branju in pisanju.

Na žalost Horjulcem in njihovemu župniku se je moral Marn le prehitro ločiti od Horjula. Lahko se reče, da mu je srce ostalo v Horjulu. Sinovska ljubezen do župnika Jerale, vlekla ga je zopet in zopet v Horjul. Prav do smrti je bil — če ne večkrat — vsako leto vsaj enkrat v Horjulu. Po pravici se je pohvalil leta 1892., da ga razun njega morebiti ni duhovnika v Škofiji, kateri bi hodil nazaj celih petintrideset let na prvo službo. Ni je bilo slavnosti, obhajane pri gospodu „očetu“ Jerali, da bi se je Marn ne bil udeležil. Prihitelj je tudi k njegovemu pogrebu: saj ga je izguba duhovnega očeta prav tako bolela, kakor izguba telesnega očeta. Tolažila ga je pa misel, da njuna ljubezen s smrtjo ni pretrgana.

Da bi imel tudi kak viden spominek gospod očetove ljubezni po smrti njegovi, izprosil si je podobo patrona sv. Aleša. Čedno jo je dal popraviti ter jo obesil nad svojo posteljo. Ukazal pa je, izročiti jo po smrti zopet v Horjul. „V Horjulu sem jo dobil“, rekel je za smrt bolan, „v Horjul naj gre zopet nazaj!“

Ljubezen, katero je pokojni Marn gojil v sreju do gospoda očeta, imel je tudi do njegovega naslednika. Ni jih bilo skoro velikonočnih praznikov, ali godovanja sv. Marjete ali rožnivenške nedelje, da bi ne bil prišel v Horjul službo božjo opravljati. Vesel je bil, videč, kako ljudstvo pridno v cerkev dohaja in kako zvesto poslušá njegove vselej dobro premišljene govore. Vesel je bil vspešnega obnašanja vernikov zlasti pri velikonočni procesiji, ko je malo da ne vsa fara glasno molila sveti rožni venec. Videli so ga pri takih prilikah do solz ganjenega.

Njegova prva pot, kadar je prišel v Horjul, bila je vselej v cerkev, počastit presv. Rešnjé Telo, druga pa na pokopališče, pomolit na grobu gospoda očeta Jerale. Praznih rok ni prišel nikoli. Najrajši je delil med razne osebe, starejše in mlajše, primerne knjige.

Da so horjulski župljani „gospoda Jožefa“ jako spoštovali in pristréno ljubili, umevamo torej lahko. V hvaležno priznanje

mnogih zaslug za cerkev in za povečanje službe božje v Horjulu so ga dné 24. februarija l. 1889. enoglasno izvolili za častnega občana.

Horjulski gospod župnik Fr. Dolinar ga je poslal na prav poseben način tako-le: Ko je bival Marn nekako l. 1886. na počitnicah v Horjulu, povabil je gospod župnik sedem svojih součencev iz Ljubljane v Horjul, da bi skupno pozdravili svojega nekdanjega učitelja. Pod jablano na vzvišenem kraju je dal gospod župnik postaviti preprosto klopico. Nanj posadé Marna ter krstijo prostor za „Marnomir“, kar je zelo veselilo častitega gospoda profesorja.

Ker zaradi svojega proslavljenja dné 4. oktobra l. 1892. ni mogel priti v Horjul, da bi obhajal tam rožnivenški bratovski praznik, prišel je z mil. gosp. prelatom dr. Čebašekom nekaj dnij pozneje. Vrnivšega iz Horjula je napadla z vso siho bolezen, ki ga je spravila v prezgodnji grob. Tako je bila gosp. Josipa Marna prva in zadnja pot kot duhovnega pastirja v Horjul, ki se je po njem še bolj poslal, upamo ne samo pred ljudmi, ampak tudi pred Bogom.

38. *Mavricij Gosler* od 20. oktobra l. 1857. do 2. oktobra l. 1859. — Rojen v Idriji dné 9. septembra l. 1831., posvečen 30. julija l. 1857., je služil za kapelana v Horjulu, potem v Št. Vidu pri Vipavi, leta 1862. v Mokronogu, l. 1865. v Dolu, l. 1868. v Starem Logu, l. 1870. v Križah pri Trziču. Tri leta kasneje je postal lokalist v Podlipi in l. 1875. župnik v Ledinah, kjer je umrl 19. marca l. 1875.

39. *Anton Žakič*, od 30. septembra l. 1859. do 20. oktobra leta 1862. — Rojen v Velikih Laščah dné 8. januarija l. 1834., posvečen 26. julija l. 1859. je prišel najprej v Horjul. Tukaj je vodil delo, ko so zidali šolo. Ljudje so ga dolžili, da je povzročil nesrečo v kamenolomu, ker je priganjal delavce. To ga je zelo užalilo. Prosil je za drugo službo in bil prestavljen v Zatičino. Leta 1864. je bil mestni kapelan v Idriji, l. 1866. pri D. M. v Polju. Župnik v Mokronogu je postal l. 1869. Tam je umrl 8. septembra l. 1871.

40. *Anton Hočevar* od 24. oktobra l. 1862. do 4. oktobra l. 1864. — Rojen Ljubljčan dné 7. maja l. 1835., posvečen 29. julija leta 1860., je bil najprej kapelan v Knežaku, potem v Horjulu, v Starem Logu; l. 1867. je prišel v Dobrničé in l. 1874. za lokalista v Kopanj. Čez dve leti je postal ravnotam župnik. L. 1880. se je preselil v župnijo Sv. Lovrenc ob Temenici. Zadela ga je kap na lovu dné 24. septembra l. 1892.

41. *Tomaž Bašelj*, od 5. oktobra leta 1864. do 13. oktobra l. 1867. — Rodil se je v Stari Oselici dné 10. dec. l. 1835. V mašnika posvečen dné 3. avgusta l. 1862., je prišel za kapelana v Vipavo in od tam v Horjul. Jetika ga je prisilila, da je šel v pokoj. Zadnje dneve je preživel v Horjulu, kjer je umrl 19. novembra l. 1867. Na pokopališču so mu postavili spominek z napisom:

Gospodu

TOMAŽU BAŠELJNU

kaplanu v Horjulu,

rojen 10. grudna 1835
umrl 19. listopada 1867;
postavili zvesti prijatli
in hvaležni Horjulci
v pobožni spomin.

Blagor njim, kateri
v Gospodu zaspé,
V slavi nebeški se
tam prebudé.

Zapustil je pisane Šmarnice v rokopisu.

42. *Franc Dolinar*, od 22. oktobra l. 1867. do 16. aprila l. 1879. Po smrti župnika Jerale je bil farni upravitelj od 4. decembra l. 1878. do 16. aprila l. 1879. in potem župnik horjulski do l. 1896.

43. *Tomaž Potočnik*, od 15. oktobra leta 1879. do 19. januarija leta 1882. — Rojen v Železnikih dné 15. decembra l. 1855., posvečen 26. julija l. 1879., je prišel za kapelana v Horjul, potem v Borovnico. Od leta 1883. do 1887. je bil na Vrhniki (zadnje leto kot dek. upravitelj) in do l. 1890. v Dobu (zadnje leto ob enem farni upravitelj). Dné 13. novembra l. 1890. je dobil župnijo Breznico, kjer še sedaj deluje.

*Franc Dolinar*¹⁾, od 29. oktobra leta 1883. do 3. januarija l. 1884. (prvič) in od 11. septembra l. 1884. do 18. novembra l. 1885. (drugič). — Rojen je bil v vasi Kozarje (fare Dobrovske) dné 23. marca l. 1859., v mašnika posvečen 27. julija l. 1881. kot tretjeletnik. Služboval je eno leto v Polhovem Gradcu. Nekaj v grlu bolehen stopil je v začasni pokoj in bival v Horjulu, kjer takrat ni bilo kapelana. Od l. 1885. do 1888. je kapelanoval v Borovnici, nato je bil štiri mesece upravitelj v Planini in od 3. decembra l. 1889. nadalje deluje kot župnik Topolski pri sv. Katarini

44. *Vincenc Vidergar*, od 24. oktobra l. 1892. do 29. avgusta l. 1893. — Rojen v Moravčah 24. marca l. 1860., posvečen je bil 21. julija l. 1889. Kapelanoval je v Spodnji Idriji, l. 1890. v Polhovem Gradcu, l. 1891. v Šent Jurju pod Kumom in potem v Horjulu. Sedaj je beneficijant v Moravčah.

45. *Janes Meršolj*, od 31. avgusta l. 1893. do 5. decembra l. 1894. — Rodil se je v Radovljici dné 29. decembra l. 1868. V mašnika je bil posvečen kot tretjeletnik dné 23. julija leta 1892. Radi slabotnega zdravja je dobil prvo službo v Horjulu, potem je služ-

boval v Železnikih, l. 1897. je prišel v Presko in zadnji čas deluje na Dobrovi pri Ljubljani. V Železnikih in v Preski je bil več časa farni upravitelj.

46. *Anton Hribar*, od 31. januarija l. 1896. do 17. marca l. 1896. — Znani slovenski pesnik se je rodil na Korenu v Krški fari na Dolenjskem dné 12. januarija l. 1864. V mašnika posvečen 23. julija l. 1891., je bil eno leto kapelan na Vinici, dve leti v Košani, ostali čas pa na Dobrovi pri Ljubljani. V Horjulu je deloval samo začasno radi župnikove bolezni. Z Dobrove se ga prestavili l. 1896. v Smlednik in sedaj je kapelan v Polhovem Gradcu.

47. *Ivan Rihtaršič*, od 21. novembra l. 1897. do 21. februarija l. 1898. — Rojen v selški župniji dné 18. oktobra leta 1869., je bil kot tretjeletnik posvečen dné 9. julija l. 1893. Prvo službo je nastopil v Mokronogu, drugo je opravljal v Velikih Laščah in tretjo na Vrhniki. Radi bolezni gospoda župnika ga je škofijstvo poslalo začasno v pomoč v Horjul. Z Vrhnike se je preselil l. 1899. kot župnik v Loški Potok.

48. *Ivan Smukavec*, od 29. novembra leta 1898. do 1. marca l. 1900. — Rodil se je v Bohinjski Bistrici dné 12. maja l. 1870. Posvetili so ga tretjeletnika dné 23. julija l. 1896. Prvo težavno službo je opravljal na Blokah. Bolehnega so prestavili v Horjul in ozdravelega na Vače.

X.

Šola in učitelji.

Pred l. 1861. ni bilo v Horjulu rednega šolskega poduka. Podučevali so sicer goreči duhovniki ukaželjno mladino v hiši št. 70 (na Turnišah), a silili niso starišev, da bi redno pošiljali v šolo otroke.

Šolska kronika pripoveduje, da so začeli zidati Horjulci šolsko poslopje l. 1864. Podrli so staro mežnijo in zidali novo poslopje, v katerem bo šolska soba in stanovanje za dva gospodarja, za učitelja in cerkvenika. Dokler je bil učitelj ob enem cerkvenik in organist, je bilo vse v redu. Ko je pa to prenehalo in je prišel nov cerkvenik, je učitelj naposled dosegel, da je prepustil občinski odbor hišico samo za šolske namene. Zadnji čas je dobil cerkvenik posebno stanovanje v Katoliškem domu.

Všolani so skoraj vsi otroci iz občine horjulske. Ker je tekom časa število otrok zelo naraslo, dovolil je deželni šolski svet dvorazrednico, ki se je otvorila leta 1899. v novem šolskem poslopju. Učiteljica, kot druga učiteljska moč, je že imenovana, nastopila bode pa službo šele v jeseni l. 1900.

Redno je šolski poduk obiskovalo leta 1866. že 118 otrok (55 + 63); l. 1871. — 138 (75 + 63); l. 1876.

¹⁾ Zgod. Dobrovske fare, str. 158.

187 (95 + 92); l. 1881. — 182 (112 + 70); l. 1886. — 256 (139 + 117); l. 1891. — 199 (106 + 93). Tega leta je bilo v šolskem okolišu za šolo godnih otrok 249. V l. 1896. je redno obiskavalo poduk 98 dečkov in 92 deklic, ponavljalno pa 25 dečkov in 28 deklic.

Dosedaj so podučevali horjulsko mladino naslednji gg. učitelji:

1. *Anton Petrovčič*, od jeseni l. 1861. do 1866. — Zraven učiteljske službe je bil ob enem organist, cerkvenik in mrliški ogleda. Po petletnem službovanju je bil prestavljen v Dovje. Za njim je prišel v Horjul

2. *Matija Hudovernik* (od l. 1866. do aprila 1870). Kraja se je naveličal in menjal je službo z žabniškim učiteljem. Sedaj živi v pokoju kot bivši nadučitelj v Dobrempolju.

3. *Anton Požar*, od aprila l. 1870. do 18. novembra l. 1870. — Tudi temu ni ugajal Horjul. Menjal je službo in se preselil v Logatec. Sedaj je nadučitelj na Trati.

4. *Janes Pokoren* je prišel iz Logateca v Horjul. Tukaj odgojuje že trideseto leto z velikim uspehom horjulsko mladino. Občno spoštovanje Horjulcev in hvaležnost bivših učencev ga potrjuje v sklepu, da bode še nadalje kot nadučitelj deloval za blagor izročene mu mladine.

XI.

Razne dobrodne ustanove.

V horjulski fari je tudi nekaj dobrodnih ustanov, katere hočemo tukaj navesti. Na prvem mestu moramo omeniti

A. Dijaške ustanove Töttingerjeve.

Gregor Töttinger je zapustil razun glavnice za beneficij na Vrzdencu v oporoki z dné 24. decembra l. 1723. tudi svoto 3343 gld. 45 kr., posojenih mestu Kranju, da se bodo vzdržavala z obrstmi te glavnice brezplačna mesta v jezuitskem kolegiju v Ljubljani za dijake, ki so rojeni v župnijah Vrhnika, Polhov Gradec in Bled, v pomanjkanju teh pa za druge marljive učence.

Dotični odlomek iz poslednje volje ustanoviteljeve se glasi:

Extract

Aus dem Georg (pravilno Gregor) Töttingerschen Stifters Testament de d^o Laybach den 24ten X^{ber} 1723.

Omissis 11. — Dieses in Vorgehenden blat benanntes Capital v. 3343 fl. 45 kr. mit samt uncrlassenen schuldig Interesseexpensen und Entrathung, wann auch diese einbringlich sein wird, Verschaffe und legire ich denen P: P: D: D: alhier zu Laybach, damit sie so viel Alumnos in Seminario halten und

erhalten wolten, als so viel das Interesse austragen wird, auf Jeden 50 fl. T. w. geradtet: gedachtes Capital samt dem Interesse

1. solle man nach und nach punctualiter einbringen, und von gedachter Stadt Crainburg ledig machen, selbiges in dem

2. C. al Ein-Amt, oder anderswo auf einen gewissen Orth anlegen, die Alumni aber sollen Vor andern erwehlet und angenommen werden, welche in Oberlaybacherischer, und Pillichgräzerischer, oder Entlich auch in Veldeser Pfarr gebürtig seind, und dem Studieren fleissig obligen, auf welches achtung zu geben, und eine Recomendation bey denen P: P: Soc. J. einzulegen, wird dem Beneficiato in Ober od. Schönbrunnerischen Thall obligen, und sorg sein. In Abgang aber deren kann man anders nach belieben aufnehmen.

actum Laybach den 24ten X^{ber}

A^o 1723

LS.

Georgius Töttinger Vic. ad
S. Petrum.

Concordat cum Suo originali de Verbo ad Verbum ex offio. Eppli. Labaci die 22. Martij 1724.

LS.

Franciscus Josephus Kaltschitsch
Officii Epplis Notarius.

Collationirt mit Einer vidimirten Abschrift.

Laybach den 17ten Aug. 1764.

Pr. Kays. Königl. Mild. Stiftungs
Hof-Commissions Registratur in Crain,

V novoustanovljenem seminariju oo. Jezuitov v Ljubljani so uživali po trije ali štirje dijaki to Töttingerjevo ustanovo. Leta 1759. je nehalo mesto Kranj plačevati obresti. Jezuitski rektor je nato odpovedal stanovanje in hrano Töttingerjevimi štipendistom, ker zanje ni dobil plačila. Vsled tega se je pritožil l. 1762. vrzdenški beneficijat Jožef Rozman pri komisiji za dobrodne ustanove, da mesto Kranj ne plačuje dolžnih obresti. Advokat „piarum causarum“ dr. Anton Kappus je naznanil mestnemu pisarju v Kranju, da bode sodnijsko iztirjal glavnico in obresti, če ne bode mesto naglo plačalo zastalih obresti. Kranjski mestni sodnik je prišel leta 1762. ob sejmu sv. Filipa in Jakoba v Ljubljano. Zglasil se je pri rektorju jezuitskega zavoda ter obljubil, da bode kmalu plačal v treh obrokih zastale obresti. S tem se je zadovoljil regens seminarii. Toda ostalo je pri sami obljubi. L. 1765. se je zopet pritožil gosp. Jožef Rozman in naravnost zahteval, naj komisija iztirja glavnico in obresti. Sam noče prevzeti odgovornosti za to, ker v seminarju ni nobenega Töttingerjevega štipendista.

Pri razpuščenju jezuitskega reda je rešila vlada Töttingerjevo glavnico. V poročilu iz l. 1816. je nanzanjeno, da je takrat mesto Kranj še dolgovalo 1675 gld. k. v. Število dijaških ustanov je tekom časa znižala vlada, ker je glavnica obrestovala samo z 2%. Leta 1809. ste bili samo dve ustanovi. Uživali so pa ustanove učenci, katere je predlagal vladi horjulski

župnik kot Töttingerjev beneficijant. L. 1816. je sicer vlada nekaj oporekala župniku horjulskemu to pravico, češ, da je zavezan po ustanovnem pismu samo paziti, kako se zadržijo in napredujejo Töttingerjevi štipendisti. Vendar se je zadeva mirnim potom rešila in župnik horjulski še sedaj prezentuje dijake za Töttingerjeve ustanove.

Leta 1816. ste obstajali samo dve Töttingerjevi ustanovi. Mesto Kranj je dolgovalo 1675 gld., v obligacijah je pa bilo naloženih 1775 gld. Vsak štipendist je dobil na leto 41 gld. 52 $\frac{1}{2}$ kr. v srebru in 17 gld. 53 $\frac{1}{4}$ kr. v bankovcih. Preostanek se je vedno priložil glavnici, da bi polagoma naraslo število ustanov. Nekaj let kasneje so bile že tri ustanove, dve po 50 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr. konv. veljave, tretja pa za 31 gld. 48 $\frac{1}{2}$ kr. (l. 1828.). Istega leta so pa izžrebali dné 1. junija 4% kranjsko erarično obveznico št. 412 za 3135 gld. Vsled tega je narasla glavnica Töttingerjevih ustanov in vlada je takoj razpisala še četrto mesto. Prva tri mesta so bila določena s 50 gld. k. v., uživalec četrtega mesta je pa vsako leto dobival večji znesek. Prvo leto je prejel samo 37 gld. 31 $\frac{3}{4}$ kr., l. 1833. že 43 gld. in l. 1849. popolni znesek 50 gld. konv. veljave. — Po vpeljani srebrni valuti (avstr. velj.) so znašale ustanove letnih 52 gld. 50 kr. — L. 1865 so ustanovili peto mesto. Tri leta kasneje so zvišali ustanove, vsako za 84 kr., od leta 1869. nadalje prejme vsak Töttingerjev štipendist letnih 59 gld. 90 kr.

Kolikor je razvidno iz ohranjenih zapiskov, je bila podeljena Töttingerjeva dijaška ustanova naslednjim prosilcem:

L. 1790. je užival ustanovo (67 gld. n. velj.) *Jožef Resch*, učenec 1. gram. razreda v Ljubljani. L. 1792. je dobil njegovo ustanovo *Jožef Pegan* z Vrhnike (62 gld. 43 kr. n. v.), učenec na normalki v Idriji. L. 1805. so jo podelili *Ferneju Kovaču* iz Polhovega Gradca, uč. 2. lat. šole; l. 1807. *Matevžu Zorcu* iz Polhovega Gradca, učenec 3. razr. normalke (66 gld. 47 kr.) L. 1816. sta uživala ustanovi prvošolec *Anton Perko* z Vrhnike in *Gregor Rihar* iz Polhovega Gradca. L. 1823. je dobil drugo mesto (50 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr.) *Primož Bach*; leta 1824. prvo mesto petošolec *Andrej Skopec* in drugo mesto petošolec *Tertmann*. Četrto mesto so podelili leta 1828. učencu 1. hum. razreda v Ljubljani *Matiji Gogala*. V naslednjih letih so prejeli te ustanove: l. 1831. *Gasper Velkaverh* (I. mesto); l. 1832. *Fanez Ferjan* (II.); *Jožef Pichler* (III.); l. 1833. *Valentin Plemel* z Bleda (IV.); l. 1834. *Jakob Rihar* iz Polhovega Gradca (III.); l. 1836. *Jakob Smrtnik* iz Horjula (II.); l. 1837. *Fanez Kastelic* (I.); l. 1838. učenec 2. gram. razreda *Andrej Zamejic* iz Horjula (I.); l. 1842. *Anton Rožnik* iz Zaklanca; l. 1844. *Jožef Adamič* z Vrhnike; l. 1846. *Fanez Oblak* iz Horjula (II.); l. 1847. *Jakob Leben* iz Horjula (III.); l. 1849. bogoslovec *Andrej Martinčič* s Samotorice (I.) in *Fortunat Maček* iz Polhovega Gradca (IV.); l. 1851. drugošolec *Fanez Janša* iz Zaklanca (IV.); leta 1852. petošolec *Fanez Lenarčič* iz Bevk (I.); leta 1853. drugošolec *Friderik Križnar* z Bleda (IV.); l. 1857. drugošolec *Jakob Trobec* iz Polhovega Gradca (II.); leta 1859. šestošolec *Leopold Cvek* z Vrhnike (III.); l. 1861. šestošolec *Tomaž Ravnikar* iz Polhovega Gradca (III.); l. 1862. prvošolec *Nace Leben* iz Polhovega Gradca (IV.); leta 1863. šestošolec *Ferdinand Ullrich* z Bleda (III.) in drugošolec *Jakob Koritnik* iz Polhovega Gradca (IV.); l. 1864. prvošolec *Fanez Rihar* (I.) in drugošolec *Anton Rihar* (II.), oba iz Polhovega Gradca; l. 1865. drugošolec *Anton Gerjol*

iz Polhovega Gradca (IV.) in novoustanovljeno V. mesto šestošolec *Matija Pasler* z Bleda. L. 1868. je dobil ustanovo (III.) tretješolec *Anton Žvokelj* iz Podolnice; l. 1870. petošolec *Franc Korenčan* z Ljubogojne (IV.) in še isto leto *Štefan Dolinar*, petošolec z Ljubogojne (IV.); l. 1871. drugošolec *Jožef Rihar* iz Polhovega Gradca (I.); l. 1872. prvošolec *Fanez Cetelj* z Bleda (III.) in četrtošolec *Jožef Kožuh* iz Polhovega Gradca (V.); l. 1874. četrtošolec *Franc Peteln* iz Polhovega Gradca (V.) in petošolec *Jožef Kožuh* (drugič, IV.); l. 1875. prvošolec *Pavel Lenasi* z Vrhnike (II.), učiteljski pripravnik *Anton Žvokelj* (drugič, IV.) in petošolec *Fanez Nagode* z Vrhnike (III.); l. 1877. šestošolec *Matej Pretnar* z Bleda (V.); l. 1878. prvošolec *Leopold Rihar* iz Polhovega Gradca (IV.). — L. 1882. je dobil I. mesto prvošolec *Tomaž Rožnik*, v drugem polletju pa prvošolec *Matej Rihar* iz Polhovega Gradca; l. 1884. drugošolec *Anton Zdešar* z Ljubogojne (III.); l. 1886. petošolec *Tomaž Rožnik* iz Horjula (II.) in tretješolec *Anton Oblak* iz Horjula (V.); l. 1890. tretješolec *Anton Vrhovec* iz Horjula (IV.), l. 1892. tretješolec *Franc Bresic* iz Horjula (III.); leta 1894. prvošolec *Gregor Vrhovec* iz Horjula (I.), prvošolec *Franc Medič* iz Vrhnike (II.) in sedmošolec *Anton Koritnik* iz Polhovega Gradca (IV.); l. 1896. drugič sedmošolec *Anton Vrhovec* (V.) in l. 1897. prvošolec *Andrej Prebil* iz Horjula (prvo mesto); l. 1900. *Fanez Vrhovec* (III.) in *Fr. Logar* iz Horjula četrto mesto.

L. 1882. je oporekalo vodstvo ljubljanskega gimnazija, da Horjulci nimajo pravice do teh ustanov. Gosp. župnik je potem pojasnil, zakaj imajo prednost ravno horjulski dijaki. Za te ustanove so Horjulci lahko hvaležni blagemu ustanovitelju. Mala podpora spodbode stariše, da pošljejo nadarjene otroke v šolo. Bivši Töttingerjev štipendist *Jakob Trobec* je postal škof v Ameriki; *Andrej Zamejic*, stolni dekan; *Friderik Križnar*, kanonik; ustanovo je užival tudi slavni *Gregor Rihar*. Sedaj delujejo razun omenjenih v duhovski službi bivši štipendisti: lokalist *Jakob Leben* (v Istri), župnik *Jakob Koritnik*, dekan *Fanez Nagode*, župnik *Leopold Rihar*, kapelani *Matevž Rihar*, *Tomaž Rožnik*, *Anton Oblak*, *Anton Koritnik* in misijonski duhovnik *Anton Zdešar*. Zopet drugi so med svetom dosegli odlična mesta, kakor *Anton Rožnik* (sodnik), *Franc Korenčan* (c. kr. blagajnik v Trstu), dr. *Štefan Dolinar* (v Gradcu), pok. *Jožef Rihar* (c. kr. deželne vlade tajnik), profesor *Jožef Kožuh*, odvetnik *Matej Pretnar* i. dr. Vsi se morajo vsaj deloma zahvaliti pok. Gregorju Töttingerju, da so z njegovo podporo lažje dovršili šolske nauke.

B. Andrej Pečarjeva ustanova za šolska darila.

Preč. g. *Andrej Pečar*, častni kanonik, dekan in okr. šolski nadzornik na Vrhniki, je podaril z ozirom na vesele uspehe, katere je dosegel v vrhniškem okraju s svojim trudom za povzdigo šolstva, in v hvaležen spomin, da je bil radi tega od cerkve in države, in sicer od poslednje z zlatim križem s krono za zasluge, odlikovan, dné 13. avgusta leta 1863 farnima šolama v Horjulu in Hotedršici 100 gld. s tem namenom, da se zanje kupi obligacija z imenom: „Ustanova za šolska darila za farno šolo v Hotedršici in v Horjulu“, in da se njene obresti vsako leto enakomerno razdelijo med obe šoli. — Za ta denar se je kupila 5% obligacija v nominalni vrednosti 140 gld., št. 12.361 z dné 1. septembra l. 1863. Ustanovo je sprejel 4. novembra l. 1863. knezoškofijski konzistorij, deželna vlada jo je potrdila z odlokom 16. marca l. 1864., št. 2628. Ustanovo je oskrboval do l. 1887. vrhniški dekan. Vsako leto je

izročil horjulskemu župniku 2 gld. 79 kr., da so se zanje kupila darila otrokom konceem leta. Ker je pa nova šolska postava prepovedala šolska darila, so se obrnile do l. 1877. nabrane obresti v ta namen, da se je isto leto vpisala horjulska šola kot ustanovnica v družbo sv. Mohorja. Njene knjige ostanejo v šolski bukvarni ali se pa razdelijo med pridne otroke. Leta 1887. je bila obligacija spremenjena v papirno rento z dné 1. februvarija l. 1887., št. 146.755, v nominalni vrednosti 150 gld., od katerih pripada 75 gld. ljudski šoli v Horjulu, 75 gld. pa ljudski šoli v Hotedršici. Njeno oskrbovanje je izročila deželna vlada (16. julija l. 1887., št. 7091) po medsebojnem sporazumljenju obeh krajnih šolskih svetov krajnemu šolskemu svetu v Horjulu. Naložila mu je dolžnost, da pošlje polovico letnih obresti (3 gld. 15 kr.) vsako leto vsaj štirinajst dni pred sklepom šolskega leta krajnemu šolskemu svetu v Hotedršici. V omenjenem odloku je posebno imeniten stavek: „Z ozirom na § 24. alineja 2 šolske postave od 20. avgusta l. 1870., ki vsakoletna šolska darila (Jahresprämiën) izključuje, nagrade pa dopušča, se smejo obresti od obligacije le za nagrade (Belohnungen) obračati.

C. Ustanove za reveže.

1. Č. g. *Viktor baron Rauber*, kapelan horjulski, ki je umrl l. 1794. je zapustil v svoji oporoki 70 gld. k. v. za reveže v horjulski fari. Po njegovem volilu se je za ta denar kupila državna 5% obligacija dd. 1. avgusta l. 1799., št. 6744, katere obresti so znašale 3 gld. 30 kr. k. v. in jih je župnik razdelil med domače reveže. S tem je bil okoli l. 1800. ustanovljen zaklad za uboge. Po ukazu okrožne oblasti v Postojni (14. marca l. 1800.) se je temu zakladu pridružilo tudi premoženje zatrte rožniveenske bratovščine v Horjulu, katero je znašalo 460 gld. k. v. v obligaciji, in 29 kr. v gotovini. Obe obligacije ste sedaj v papirni renti za 550 gld. av. velj. z dné 1. avgusta l. 1869. Po novi deželni postavi oskrbuje od l. 1886. nadalje občinski urad ubožni zaklad.

2. *Ignacij Jelovšek*, posestnik in trgovec na Vrhniki, ki je umrl 10. avgusta l. 1889. je zapustil v svoji oporoki glavnicu 1200 gld., naloženo po 5% in vknjiženo na posestvo Jerneja Grom na Stari Vrhniki s tem namenom, da se vsakoletne obresti v znesku 60 gld. razdelijo med revne bolnike (bettlägerige Arme) v farah Borovnica, Preserje, Horjul, Št. Jošt, Podlipa in Zaplana. in sicer tako, da pride na vrsto vsako leto zaporedoma ena teh fara. Pravico ta denar deliti imajo le župniki. Ustanovo, potrjeno od dež. vlade dné 24. novembra l. 1891. oskrbuje, pobira obresti in razpošilja podlipški župnik. Blagemu dobrotniku ostane v srcu revežev trajen spomin!

XII.

Ustanovno pismo vrzdenškega beneficija.

Wir Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kayserin in Germanien, zu Hungarn Böheim Dalmatien, Croatien, Slavonien, Königin, Erz-Herzogin zu Österreich, Herzogin zu Burgund, Ober- und Nieder Slessien, zu Steyer, zu Kärnten, zu Crain, Marggravin des H: Röm: Reichs, zu Mähren, zu Burgau, zu Ober- und Nieder Laussnitz, gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyroll, und Görtz, Herzogin zu Lothringen, und Baar, Gross Herzogin zu Toscana etc. etc.

Bekennen mit diesem Brief öffentlich, wassmassen Unss angezeigt worden, dass der Ehrwürdige Priester Gregor Töttinger: gewester Vicarius Bey St. Peter unter Laybach Nunmehr seel. laut seines hinterlassenen Stift Briefs in folgenden formalibus ad pias Causas disponieret habe.

In Nahmen der Heiligisten ungetheilten Dreyfaltigkeit, Gott des Vatters, Gott des Sohns, und Gott des Heil. Geistes Amen

Ich Gregor Töttinger Priester, Vicarius Bey S. Peter unter Laybach gebe für mich, und alle Meine Erben in kraft dieses Briefs Jedermänniglich zu Vernehmen: Nachdem ich zu Hilf, und Trost so wol Meiner Seele, als angehender befreinter mit wol bedachten Muth, guten Rath, und rechten Wissen auss Meinem Vermögen zu einem Beneficio Curato bey der Kirchen ad S. C a n t i a n u m in der Nachbarschaft zu Schönbrunn, oder bey der Pfarr Pilligrätz nach Einem beywesenden Eigenen Curaten lange Jahre hero geseufzet, hat zur beyschaft und unterhaltung desselben Eine Summam gelts benanntlich v. 5860 fl. T. W. gewidmet, worzu Herr Joseph Rossmann dermallige Beneficiatus gegen hinnachfolgender Obligation 140 fl. T. W. beygetragen, mithin zusammen ein Capital von 6000 fl. T. W. bey dem löblichen Stift Cistercienser Ordens zu Mariabrun bey landstrass vermög Schuld briefs de dato letzten Merz 1733 à 5 pro Centum auf ewig angelegt, welche Stiftung ich mit folgender ordnung auf Ewige Weltzeiten zu halten, und zu befolgen hiermit verordne.

Erstlich wird der Beneficiatus obligieret, alle Wochen für Mich, und Meine Befreinte eine H. Mess zu lesen, und zwar am freytag, wann aber es nicht geschehen könnte, bevor zu verrichten, anbey auch dass Anniversarium cum offo. defunctorum sambt drey besonderen Messen in die depositionis richtig zu vollziehen.

Weiter solle derselbe alle Sontag vor Mittag die Christliche lehre per modum Cathecismi halten, wie dann auch alle Tag nach der Mess (celebriere Er sollte, wo er will in selbigem Revier) die Lauretanische Litaney U. L. F. nach letzten Evangelio vor dem Altar Knyend Betten, wie auch

Ferner wird Er Beneficiatus Verbunden wegen des bemel(de)ten Priester Joseph Rossmann zu diesem Beneficio beygestifteten Beytrages für Ihm das anniversarium cum offo defunctorum, et libera sammt einer Mess in die depositionis alle Jahr zu verrichten.

Weiterfort soll der Beneficiatus schuldig sein zu mehrern Nuzen deren Nachbarschaft alda in loco beständig zu residieren, in erwegung dessen angegen sollen Sie Nachbarschaften, Nachdem dieselbe Vermög deren von ihren grundobrigkeits aussgestellt hinnachfolgenden Attestaten, und respective Consens-Briefen denselben zu fundieren sich schon beuor ohne dem kräftigst erkläret, dessen Wohnung nicht allein Stift und Baulich erhalten, sondern dahin gehalten sein, alles dass wenige, wass zu unterhaltung eines Geistlichen erfordert, Worunter fürnehmlich das genugsame Brennholz zu verstehen ist. Ihm unverwaigerlich auf ewig zu verschaffen.

Consens Brief

Von dem lands-Vizd: amt in Crain

Ich Franz Sigmund Khappus vom Pichlstein der Röm. Kayl. Maytt. etc. Ober Berg Richter. und Lands Vizdom-Amts Buchhalter in Crain Urkunt hiermit, dass Nachdem sich die gesamte in drey Dörfern Saklanz, Cariul, und Lubigoina wohnhafte Unterthanen einhöllig, und festiglich entschlossen haben, zu grösserer Ehre Gottes und Wolfarth ihrer Seellein Heyls von nun an einen eigenen Priester bey der in obbemelten Dorf Cariul sich befindlichen Kirche S.^{ae} Margarethae zu halten, und denselben nach möglichkeit auss ihren eigenen Mitteln zu versehen, und dass hero die unter dieses löbl. lands Vizdomamt gehörig daselbst bewohnte Unterthanen bey Mir gehörl. angelanget. Ich geruhete Ihnen in Ihr Vornehmen einzuwilligen. Weiter nun dann dieses ihr Begehren, und Vorhaben Ich nicht allein vor heylsam, sondern auch vor höchst Nothwendig zu sein befunden, Alss habe ich solches von amtswegen hiermit und in Kraft-dits sogestalten rathabieren und bestatten wollen, dass der daselbst haltende Priester von diesen lands-Vizdomischen Unterthanen gleich denen anderen in diesen Dörfern bewohnten unterthanen, und frembden Erbhalten die Emolumenta zu genüssen haben solle. Jedoch denen amtlichen Juribus ganz unpräjudicierlich. zu Urkunt dessen ist Meine amtliche Fertigung. Laybach den 14.ten Marty 1723.

(L. S.) Franz Sig: Kappus v. Pichlst.
Lsds.- Vizdom-Amts-Buchhalter.

Consens Brief

von der Herrschaft Pilligrätz.

Ich Marx Antonius Frh. v. Pilligrätz, alss Inhaber der Herrschaft Pilligrätz Urkunde hiermit, dass Hansche Jama, Mathias Mraule, Hansche Grabelscheg, Marca Drobtina,

Jacob Schlouscha, und Jacob Prossnig in hernachbenannten Dorfschaften, alst Schönprun, Hariul, Saklanz, und Podounza sesshafte der Herrschaft Pilligrätz angehörige Unterthanen Vor mich erschienen, und Mir gehors. vorgestellt, wassmassen selbe mit ihren Mitnachbaren in ermelten Dorfschaften sesshafte Unterthanen Einen Geistlichen Herrn Curaten (Welcher in ein- oder anderer in dieser obbemelten Dorfschaft wohnen würde) zu fundieren Vorhabens sind. Diesemnach Mich besagte unterthanen gehors. gebetten, dass ich Jenen eine solche Attestation ertheilte, das ich deroselben Vorhaben-Maynung, und Entschlüssung zu wider nicht sein wolte, habe also ich hiermit und in Kraft dits unter Meiner Hand- und Petschafftfertigung Meine Erklärung thun wollen, dass ich gegen obgedachten Unterthanen Vorhaben, unternehmung, und Entschlüssung besagter fundation wegen Keinen Eintrag, oder opposition Thun, weder in solch Ihr Vorhaben nicht allein nicht einmängen, und dits orts auf Keine Weiss Verfänglich machen wolle, noch solte, sondern mehr ernente Unterthanen dero Vorhaben bey dem löbl. Dom Capitul, wie sie immer Mögen, und können, ohne Meiner Hindernus, doch der Herrschaft Pilligrätz Recht, und gerechtigkeit, und allen anderen Juribus unpräjudicierlich schlichten, und dass Werk richten, und aussführen können, und mögen. Pilligrätz den 2ten Merzy 1723.

(L. S.) Marx Ant. Frh. v. Pilligrätz m. p.
alss Inhaber d. Hschaft Pilligrätz.

Consens-Brief

von dem Collegio Soc. Jesu zu Laybach.

Ich Benedictus Quadri, als Erzherzoglichen Collegy Soc. JESU zu Laybach Rector. Bekenne hiermit für Mich und Meine Successores. dass Nachdem sich N. die Nachbarschaft zu Saklanz, Hriul, und Lubgoin Von nun an zu grösserer Ehre Gottes und Wolfarth Ihrer Seellen Heyls einen Priester zu halten und denselben nach Möglichkeit aus ihren eigenen Mitteln zuersehen vestiglich entschlossen: ich aber in allen diesen dreyen obbenannten Dörfern allein Vier besetzte Muth Huben habe, als willige ich auch respectu solchen Meinen Unterthanen sogestalten wegen ausshaltung dieses geistlichen ein, gleichwie andere ditsorts Verfangene parthey deren Grundobrigkeiten eingewilliget habe und solle Mir diese Einwilligung an Meinen Juribus ganz unpräjudicierlich sein. Urkunt dessen Meine eigene Handschrift, und Collegy gewöhnliches Insigl. Laybach den 11.ten Marty 1723.

(L. S.) Benedictus Quadri Collegy Labac.
Soc. JESU Rector.

Wir dann eben zu einer Mehreren sicheren unterhaltung solle über dieses dem Beneficiato Curato Jenes bey dem löbl. Stift landstras anliegendes Capital der

oooo tl. T. W. hiermit so gestalten consigniert werden, damit derselbe dass abfallende Interesse nach auslauf jeden Jahrs von gedachten Stift gegen Quittung behöben möge, wass aber

Schlüsslicher dass Jus presentandi et confirmationis anbelanget, wird solches Einem Jeden Zeitlichen Fürst, und Herrn Herrn Bischöfen zu Laybach vollständig eingeräumt gegen gehorsamer Zuversicht. Es werden Se. Hochfürstl. Gnaden bey künftiger Ersetzung dieses Beneficii des Stifters Töttinger Anverwandte, und in Specie zu Schönbrunn bewante Taugliche Rosmanische Befreinte Vorzüglich reflectieren: Nicht minder dem Beneficiato (zumal derselbe wegen entlegenheit von d. Pfarr die Curam animarum bisshero gratis vertretet, und darbey grösste Mühe, und unkosten anwendet) auch mit der Zeit mit einer leydentlichen Collectur in Gnaden zu verhelfen geruhe. Alles mit Urkunt dieses Stiftbriefs getreulich und ohne gefährde, auch bey allgemainen landschadenpunct des Herzogthums Crain. Actum

(L. S.) **Gregor Töttinger Priester**
Vicarius bey St Peter un- Laybach in Crain.

Welches fromme Geschäft wir dann durch Unser in geist und weltlich und Milden Stiftungssachen allergnädigst angeordnete Commission mit Zuziehung der Cammer Procuratur untersuchen zu lassen gnädigst anbefohlen, die Unss sodann allerunterthänigst einberichtet, dass diese Stiftungssache nach Vorschrift und erfodernuss in allen seine Richtigkeit habe: und auch der Priester dermallige Töttingerische Beneficiatus Josephus Rossmann Vermög des unter d^o 20^t Febr. 1766, herrin gegebenen Reverses für sich und seine Nachkommende zu verrichten übernehmen habe, wie folgt:

Revers

Vermög dessen Ich Endsuntergefertigter bekenne, und Mich verbünde, dass ich, und alle Meine Successores diese nach Inhalt des Stiftbriefs von Herrn Gregor Töttinger Priester seel. und gewesten Vicario bey St. Peter unter laybach angeordnete letzte Willens disposition, und respective Beneficiats Schuldigkeiten sowol wegen Verrichtung der wochentlichen Messe, als auch Jährlichen Anniversary, wie auch übrige puncta, so in gedachten Stiftbrief enthalten, und vorgemerket seind, Treulich, und Vollkommen zu verrichten, so lang dass Interesse richtig einfallen wird. Alles Treulich, und ohne gefährde, auch bey Verbündung dess allgemainen landschadenpuncts in Crain: zu Urkunt dessen habe diesen Revers-brief pro aeterna memoria Verfertiget, und solchen mit eigener handunterschrift, und Sigill bekräftigen wollen. Datum Schönbrunn den 20ten 9^{ber} A^o 1766.

(L. S.) **Joseph Rosmann** Erster Töttingerischer
Beneficiatus Curatus m. p.

So hat nicht Minder auch der daselbstige Ordinarius Unser landsfürstl^r Bischoff, und Fürst zu laybach leopold Joseph Graf von Petazi laut hierzu gefertigten Confirmation Sub d^o 6.ten May 1767. diese Stiftung angenohmen, und die Verrichtung folgendmassen festgestellt.

Nos Leopoldus Josephus DEI, et Apost^{us} sedis gratia Episcopus labac. S. R. Imp. Princeps à Comitibus de Petaziis etc.

Universis et Singulis praesentium tenore notum facimus, fuisse nobis nuper expositum, quod honorabilis Sacerdos pia memoria Gregorius Töttinger Vicarius quondam Parochia nostra ad Sanctum Petrum in Suburbio labacensi de maturis animam suam Suorumque Consanguineorum Subsidijs provideres volens, nec non Spiritualibus Indigentys quarundam Vicinitatum Parochiae Pilligracensis, qua ob nimiam ab eadem Matrice Ecclesia distantiam à multis iam annis proprium Sacerdotem Curatum nancisci enixe suspirabant, nimirum S. Cantiani in Schönbrunn Santa Margaretha in Heriul, et Sancti Michaëlis in Samatorz prospectum esse cupiens, Sano Consilio, et matura deliberatione Beneficium Curatum in una dictarum Ecclesiarum filialium Parochiae Pilligracensis fundare statuerit, ac pro dote florenos quinquies Mille Octingentos Sexaginta Moneta germanica ex Suis facultatibus constituerit cum Obligatione continua Sacerdotis Beneficiati in loco Residentiæ, et ut Beneficiatus huiusmodi Singulis Septimanis pro se fundatore, ac Consanguineis Suis unam Missam feriâ Sextâ, quoties fieri poterit, legere, Secus vero eandem anticipare quot annis anniversariam depositionis diem pro eodem pio fundatore cum officio defunctorum et tribus Missis celebrare, singulis diebus dominicis per annum Doctrinam Christianam rudibus tradere, quotidie in fine Missæ in quacunque Ecclesia dictarum Vicinitatum eam legerit, lytanas lauretanus flexis genibus recitare teneatur. Praeterea intelleximus, quod foundationem hanc modernus Beneficiatus honorabilis Præbiter Josephus Rosmann alys centum quadraginta florenis ejusdem monetæ auxerit cum onere celebrandi pro eodem Singulis annis diem anniversariam obitûs Sui cum officio defunctorum, liberâ et Missa. Quo proinde factum, quod Summa dotis memorati Beneficy non solum in Sex Millibus florenorum moneta germanica universim fuerit constituta, verum etiam ad perpetuum Censum in Monasterio Ordinis Cisterciensium ad fontes B. M. V. prope Landstrass ad rationem quinque pro Centum effective investita Vigore litterarum debitorialium dicti Monastery dd^o ultimâ Marty 1733.

(Konec prih.)

Vsebinska.

Zgodovina horjulske fare.

(Nadaljevanje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca marca 1907.

Številka 54.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Konec.)

Etsi vero fundatio haec jam tempore Praedecessoris nostri Sigismundi Felicis effectum suum sit sortita, dum Beneficium praefatum in Ecclesia Sancti Cantiani in Schönbrunn canonice fuit erectum et dictus Presbyter Josephus Rosmann de eodem, quā primus Beneficiatus Canonice pariter investus. Quia tamen hucusque Instrumentum publicum Super eadem fundatione fuit ad Scripturam redactum, nec Confirmatio ab Ordinario in Scriptis formiter obtenta. Hinc pro parte praedicti Beneficiati Josephi Rosmann nobis humiliter Supplicatum fuit, quatenus defectum hunc Supplere, ac fundationem eandem Auctoritate nostra Ordinaria Confirmare dignaremur.

Nos igitur Supplicationibus huiusmodi inclinati dictam piam animabus salutarem fundationem ratam habemus et quantum Opus est, denuò approbamus, et confirmamus atque praedictam Ecclesiam filialem Sancti Cantiani in Schönbrunn in Curatam elevamus, et in ea Beneficium Curatum perpetuum erigimus, et instituimus, ac Beneficiato moderno Josepho Rosmann Auctoritate Ordinaria denominato, et instituto, ac Successoribus eius à nobis, et nostris Successoribus in perpetuum pariter denominandis, et instituendis pro ejus, et eorum dote praetactum Capitale Sex millium florenorum, et pro praebenda Censum annum de dicto Capitali cadentem assignamus, applicamus, et appropriamus, eundem Beneficiatum, omnesque illius Successores ad Constantem in loco Residentiam, nec non ad oia suprā recensita onera fideliter adimplenda, praecipue verò ad doctrinam Christianam parvulis, ac rudibus sedulo, ac fructuosè tradendam, et Sacramenta opportunè administranda, absquo ullo tamen Curatorum Pilligracensium praejudicio paterne hortamur, ac districte sub interminatione divini Judicy obligamus. In quorum fidem, et majus robur praesentes manum nostram in Spiritualibus

Vic. Generalis Subscriptas et offo. nostri Epalis Sigilli munitas expediri jussimus ex eodem offo Epali Labaci die 6^{la} Mensis May 1767.

(L. S)   Carolus Peer Vic. Gralis.

Wie wir dann nun Unsers orts alles dieses Vorgenehm halten, und allergnädigst bestättigen als wollen wir auch dass deme zu Ewigen Zeiten unnachbrüchlich Nachgelebet werde. In Urkunt dessen haben wir dieses Willbriefs drey gleichlautende Exemplarien errichtet, und Eines dem Töttingerischen Beneficiato, und resp.^{ve} ältesten Anverwandten, dass 2^{le} dem Bischöflichen Ordinario, dass 3^{le} aber Unserer Milden Stiftungs Coons-Canzley ad depositum zur genauen befolgung dessen bestellen lassen. Gegeben in Unserer landsfürstl. Hautb Stad Laybach den 3. 7^{ber} 1767.

Jos. Frh. v. Brigido m. p.
Jos. Frh. v. Jamoscheg m. p.?
N. R. Frh. v. Raab m. p.
Leopold Schwab v. Lichtenberg m. p.
Joh. Bapt. Weringhofer m. p.
Joseph Späbinerein m. p.

(L. S.)

Ex Consilio Caeso
Regae Apost^a majestatis Supremi
Capitaneatus Carnioliae.

XIII.

Compendiosa descriptio Parochiae Horjul.

Parochia Horjul in planitie (excepta parvula vicinitate Samatorza) sita est; et pro incolis sana. Domus parochialis in medio Parochiae constructa satis praestans et spatiosa invenitur. Haec Parochia habet ad orientem Pa-

rochiam Dobrova, ad occidentem Localiam Podlipa, ad meridiem Parochiam Hyperlabacensem, et ad mediam noctem Parochiam Billichgrazensem.

Parochiani Horjulenses sunt omnes catholici, in religione mediocriter instructi. Potestatibus subditi, generatim laboriosi et mitae indolis; in moribus non nimis corrupti, tamen deteriores facti, dabuntque progeniem vitiosorem, quia peccantes in leges immunitatem habent.

In hac Parochia nihil admiratione dignum.

Parochi proventus sunt 400 f. — partim ex Beneficio fundato a Revd. D^{no} Gregorio Töttinger olim Vicario ad S. Petrum in Suburbio Labacensi, partim ex aliis foundationibus et ex fundo Religionis. — Notandum, anno 1733 in filiali ecclesia S. Cantiani in Schönbrunn erectum fuisse Beneficium curatum jussu et auctoritate excelsi Regiminis Graecensis, simulque Celsissimi et Reverendissimi Principis Dⁱ Dⁿⁱ Felicis de Schrattenbach episcopi Labacensis, supra dictum Beneficium (Töttinger) in erectione hujus Parochiae huc translatum fuit, sub augusto Josepho II. et Celsissimo Principe ac Reverendissimo D^{no} D^{no} Michaele e Lib. Bar. Brigido pmo. Archiepiscopo Labacensi anno 1789.

Liber baptizatorum jam ab anno 1733 extat: copulatorum vero et mortuorum tantum ab anno 1789.¹⁾

Primus Beneficiatus Schönbrunnensis fuit Rev. D ^{nus} Josephus Rosman . . .	ab anno 1733 inclus. ad 1783.
Secundus Benef. fuit R. D. Thomas Rosman . . .	„ 1783 „ 1789.
Primus Parochus Horjulensis fuit idem R. D. Thomas Rosman . . .	„ 1789 „ 1795.
Secundus Parochus fuit R. D. Nicolaus Cipriani . . .	„ 1795 „ 1806.
Tertius fuit R. D. Matthaeus Wolf . . .	„ 1807 „ 1812.
Quartus fuit subscriptus a 17 ^{ma} Martii . . .	„ 1812 ad 24 ^{tum} Aprilis 1840.
Quintus ²⁾ fuit R. D. Matthaeus Arnol . . .	„ 1840 ad Oct. 1842.
Sextus fuit R. D. Alexius Jerala . . .	„ 1842 ad 4. Dec. 1878.
Septimus fuit R. D. Franciscus Dolinar 16. Apr. . .	„ 1879 — — —

Patronus vel Colator hujus Parochiae est Reverendissimus D^{nus} D^{nus} Ordinarius Labacensis.

In hac Parochia invenitur Institutum pauperum ab anno 1799, cujus Cap. pr. 530 f. in fundo publico quiescit.

¹⁾ Prav za prav od l. 1787.

²⁾ Pripisal g. župnik Fr. Dolinar.

Parochus Horjulensis habet jus Patronatus quatuor studiosis stipendium conferrendi, uti constat ex Testamento Rev. Dⁿⁱ Gregorii Töttinger de anno 1723.

Quatuor vicinitates hanc Parochiam constituunt, quae a Parochia Billichgrazensi anno 1789 abscisae fuerunt; nempe Horjul et Lubgojna-Schönbrunn-Saklanz et Podounza-Samatorza

In Horjul domorum N ^{us} modo . . .	65
In Lubgojna	15
Schönbrunn	48
Saklanz	26
Podounza	27
Samatorza	16
	197

Notandum, in erectione hujus Parochiae vicinitates Koreno, Parochiae Pillichgrazensis, et Hölzeneg, parochiae Hyperlabacensis huc adjudicatas fuisse; at R. D. Matthaeus Wolf Parochus viribus et cooperatore destitutus anno 1811 a Reverendissimo episcopali officio obtinuit remissionem harum vicinitatum ad matrices Parochias.

Ecclesia Parochialis in Horjul sub titulo S. Margarithae V. M. in medio Parochiae stat. Etiam si omnibus filialibus major, vix satis ampla invenitur: firma, mediocriter ornata est, at proventibus vix sufficienter munita. Haec ecclesia (priori parvula eversa) aedificata fuit anno 1678: solemniter aut consecrata anno 1744 die 20 Maji a Celsissimo et Reverend^{mo} D^{no} D^{no} Ernesto Comite de Attems Episcopo Labacensi.

Ecclesia filialis S. Cantiani M. in Schönbrunn a Parochiali ecclesia tribus horae quadr. distat, quae pervetusta, tamen firma, satis ampla, optimisque redditibus pro loci circumstantiis provisa invenitur; at aedificationis et consecrationis tempus ignoratur.

Ecclesia filialis s. Udalrici Ep. in Saklanz tribus horae quadr. ab ecclesia Parochiali distat. Omnibus, nec Parochiali excepta, pulchrior, optime ornata, et redditibus satis amplis provisa invenitur. Priori eversa (consecrata ab eppo. Labacensi Rainaldo Scarlichi 19. Junii 1637), aedificata fuit anno 1745, sed consecrationis tempus indubitate non constat. Seniores tradunt, consecratam fuisse anno circiter 1774 a Reverendissimo D^{no} D^{no} Comite de Herberstein, Episcopo Labacensi.

Ecclesia filialis S. Michaelis Arh. in Samatorza ab ecclesia Parochiali una hora distat. Haec satis ampla, firma, mediocriter ornata, et redditibus provisa invenitur. Tempus ejusdem aedificationis et consecrationis ignoratur.

Horjul 20.ma Martii 1840.

Franc. Veriti m. p.
parochus loci.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

Predgovor.

Nedavno je minilo dvesto let, kar se je ustanovila na Brezovici pri Ljubljani samostojna duhovnija ali župnija. — Dvestoletnica! Lep praznik je to! In ker se dandanes proslavljajo že vse mogoče obletnice, zakaj bi se ne proslavila tudi ta dvestoletnica?

Pričakoval sem vedno, da se bode kdo v kakem slovenskem listu spomnil tega za brezoviško župnijo znamenitega dogodka; toda do danes tega še nisem pričakal.

Ko sem kot učitelj služboval na Brezovici, zbiral sem prav pridno gradivo za zgodovino brezoviške župnije. Nabral sem že precej in nadejal sem se, da izide kdaj o tej meni jako priljubljeni župniji skromno delce kot nov snopič A. Koblarjeve zbirke: „Zgodovina farâ ljubljanske škofije“. Toda v prav istem času mi je bilo podeljeno mesto na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji in zapustil sem drago mi Brezovico; opustiti sem moral pa tudi misel na obširnejši popis te župnije. S trudom nabrano gradivo pa sem vedno še hranil v svoji pisalni mizi nevede, kdaj se mi ponudi prilika isto porabiti.

Evo vam sedaj taka prilika! V spomin dvestoletnice hočem narisati skromno sliko o lepi, četudi ne stari, a zgodovinsko jako zanimivi brezoviški župniji, v kateri sem preživel tekom štirih let svojega tamošnjega službovanja marsikatero uro zadovoljnega življenja, ki mi ga je sladila zlasti nadarjena in ukaželjna mladina.

Pri tem svojem spisu so mi služili v pomoč v prvi vrsti: Domači župni in šolski arhiv, Rudolfinum, knezoškofijski in še nekateri drugi župni arhivi. Zlasti „farna kronika“ in „škofijski protokoli“ so mi pokazali mnogo važnih podatkov za zgodovino te župnije.

Tiskanih in pisanih virov sem se pa sledečih posluževal: Valvasor: „Die Ehre des Herzogthums Krain“. — Dimitz: „Geschichte Krains“. — Schumi: „Urk. und Regb.“ — „Mittheilungen d. hist. Vereines f. Krain“. — Costa: „Reiseerinnerungen aus Krain“. — Dzimski: „Laibach und seine Umgebung“ l. 1860. — Klun: „Archiv f. d. Landesgesch. d. Herzogth. Krain“, — „Šematizmi ljubljanske škofije“. — A. Lesjak: „Zgodovina dobrovske fare“. — Vrhovnik-Koblar: „Zgodovina

nakl. fare“. — Koblar: „Zgodovina sorske fare“. — Fr. Brakuš: „Slovensko petje v preteklih dobah“. — „Diplomatarium Carniolicum“. — „Dominium Gleiniz“. — „Urbaria“ domačih cerkvâ. — „Slovenec“ l. 1887. in 1904. — „Dom in Svet“ l. 1893. — „Zgodnja Danica“ l. 1864. in l. 1887. — M. Slekovec: „Odlični Kranjci“, — „Statistischer Bericht der Handels- und Gewerbekammer in Laibach“ l. 1875. — Ivan Šubic: „Ljubljansko barje“. — „Zabavna knjižnica“ IX. — „Jezičnik“ XXV. — „Izvestja muz. društva“ letniki 1894.—1900. — „Jahresheft“ l. 1858. — „Letopis Matice Slov.“ l. 1871., 1882/3., 1887. — „Mittheilungen des Musealvereines“ l. 1891., 1895/6. — „Zlati vek“. — Milkowicz: „Die Klöster in Krain“. — I. Vrhovec: „Ljubljanski meščanje“. — Dr. E. Kramer: „Das Laibacher Moor“. — „Slovenski Učitelj“ l. 1902. — „Učiteljski Tovariš“ l. 1884/5., 1887. in 1899. — „Zbornik Matice Slov.“ V. — „Zgodovinski Zbornik“. — Ign. Orožen: „Das Bistum und die Dioecese Lavant“. — I. Kržišnik: „Zgodovina horjulske fare“. — L. Schiwiz v Schiwizhoffen: „Der Adel in den Matriken des Herzogthums Krain“. — itd.

Trud pri tem delu ni bil majhen, a nikakor si ne domišljujem, da je pričujoči spis popoln. Kak preiskovalec zgodovine bode morda zasledil še kako zgodovinsko važnost, a meni je bilo orati ledino. Zbral sem posamezne dele v celoto, ki jo podajam tu v prvi vrsti v roke brezoviškim župljanom, potem pa tudi drugim prijateljem domače zgodovine.

Svojo naklonjenost pri tem spisu sta mi pokazala zlasti rajni župnik gospod Anton Hočevar in se Janji g. Anton Žgur. S svetom me je podpiral kranjski dekan g. Anton Koblar, ki me je opozoril na razne arhive in vire. Knezoškofijski tajnik g. Josip Dostal pa je blagohotno okrasil moj spis z ličnimi slikami, katere imajo veliko važnost za župno zgodovino. Vsem kličem hvaležno: Bog povrni!

Največjo zahvalo sem dolžan velečastitemu gospodu Frančišku Pokornu, župniku itd. v Besnici, ki je blagovolil moj rokopis pregledati ter ga izpopolniti z mnogimi zanimivimi zgodovinskimi podatki iz svoje bogate skladnice ter s podatki iz knezo-

škofijskega arhiva. Reči moram, da bi brez njegove pomoči moj rokopis gotovo še sedaj nedokončan ležal v predalih moje pisalne mize. Zato pa tudi ne najdem dovolj primernih besed, s katerimi bi mogel imenovanemu gospodu dostojno izraziti odkritosrčno hvaležnost, ki jo čuti moje srce.

Najiskrenejšo zahvalo naj sprejmejo dalje tudi vsi dragi mi brezoviški prijatelji, ki so mi zlasti v teku zadnjih desetih let, odkar ne bivam več na Brezovici, tako ljubeznivo na vsako vprašanje,

tihoče se Brezovice, odgovarjali. Bodi vsem skupaj in vsakemu posebej na tem mestu izrečena najiskrenejša zahvala!

Bogu v čast, sv. Antonu Pušč., zavetniku te župnije, v proslavo za dvestoletni obstanek tamošnje duhovnije in Brezovičanom v razvedrilo poklanjam to skromno delo!

V Idriji, v god sv. Valentina leta 1906.

Pisatelj.

I.

Prirodoznanski opis.

Prijazna brezovška župnija leži ob državni cesti tržaški, nekako sredi med Ljubljano in Vrhniko. Na vzhodu in severu meji z dobrovsko, na zahodu pa z vrhniško župnijo in bevško ekspozituro, na jugu pa so ji sosede preserška in izanska ter nekoliko tudi trnovska župnija v Ljubljani. Občinska meja je z malo izjemo prav ista kakor župnijska; le Betova hiša pri Ljubljani spada v brezoviško občino, pa v preserško župnijo. Zadnja hiša proti vzhodu ob državni cesti (6,5 km od Ljubljane) je Matevževa. Od tod gre meja nekoliko proti severu, potem pa proti zahodu, skoro vedno po grebenu hribovja, ki se razprostira na severni strani tržaške ceste. Nad Logom se meja obrne proti jugu, pa se kmalu zopet zavije proti zahodu, dokler konec Loga ne krene proti jugovzhodu. Pri Martinčkovi hiši (14 km od Ljubljane) prestopi državno cesto in gre preko Kostanjevice proti Ljubljani. Nato meji nekoliko časa Ljubljanica, toda kmalu se začne meja polagoma od nje odmikati, dokler se naposled ne obrne proti severu in ne dospe zopet do tržaške ceste. Vsa župnija meri 4161 ha 19 a 65 m² in sicer občina Brezovica 2873 ha 96 a 87 m² in občina Log 1287 ha 22 a 75 m².

Skoro vsa župnija je v ravnini, le Plešivica je na hribčku; ni je pa skoro hiše v župniji, kamor bi se ne bilo mogoče z vozom pripeljati.

Glavno hribovje v župniji je ono, ki se razteza na severu od tržaške ceste od vzhoda proti zahodu nad vasmi Brezovica, Podlukovec, Dragomer in Log. Tuptam se približa popolnoma državni cesti, drugod pa se zopet oddalji za nekaj streljajev od nje. Ljudstvo to hribovje navadno zaznamuje le z imeni vasi, nad katerimi se vzdiguje. Deli ga nekako v štiri dele, namreč: *Brezoviški*, *Lukovski*, *Dragomerski* in *Loški hrib*. Le nekateri vrhovi imajo še posebna imena.

V Brezoviškem hribu so: *Na Otalih* (480 m), *Poseka* (321 m) in *Kopavnik*. V Dragomerskem hribu so: *Grič* (378 m) s cerkvijo sv. Lovrenca, *Strmec*, *Snošake* in *Križarski hrib*, ki je bil nekdanj lastnina nemškega viteškega reda. V Loškem hribu pa so znameniti: *Jelovski vrh* (496 m), ki je tudi najvišji v župniji, *Ferijanka* (451 m), ki ima ime od Florijana Vrhovca, ki je postavil vrhu tega hribca svoje domovanje, *Boršt* (370 m) s cerkvijo sv. Janeza Krstnika in *Tičnica*. Vse to hribovje pripada karbonski formaciji. Karbonski skladi, ki jih zlasti med Brezovico in Dragomerom pokriva grōdenski peščenec, sestojijo iz skrilavcev, peščenca ter kremenčevih konglomeratov. Podlukovcem, v Molah in na Logu pa obrobja grōdenske sklade proga werfenskih skladov. Skrilavci preperevajo v svetlorjavo, svetlo ali temnosivo ilovico, ki tvori ob robu ljubljanskega barja rodovitno prst. Čista ilovica se izborno uporablja za izdelovanje opeke.¹⁾ V tej župniji sicer dandanes ni nobene opekarne, več pa jih je v njeni okolici. Pač pa so že Rimljani žgali tu opeko. Na Brezovici pri Potokarju stoji 140 m dolg in 100 m širok štirivoglat holmec, ki je nastal očitno iz ruševin obširnega poslopja. Povsodi, kjer se na njem koplje, najde se rimska opeka, ki je nenavadno velika, 40 cm dolga, 27 cm široka in 9 cm debela. Dobi se pa tudi opeka, ki ima žlebiče po 3 cm v premeru. Ako se dve taki deneta skupaj, nastane cev, ki se je rabila znabiti za kake vodovode ali kaj sličnega. Izvestno je stala tu rimska opekarna, a poleg nje še kako drugo poslopje, morda kako kopališče, ker je pod zemljo vse polno obokov.²⁾ Pa tudi v poznejših časih so bile v župniji opekarne, ki so se pa opustile.

Po barju, na južni strani državne ceste, je razstavljenih več hribov, ki kakor otoki mole iz širne ravnine. Najvišji pa tudi največji med njimi je *Velika stran* s Plešivico (390 m), potem sta *Veliki vrh* (385 m)

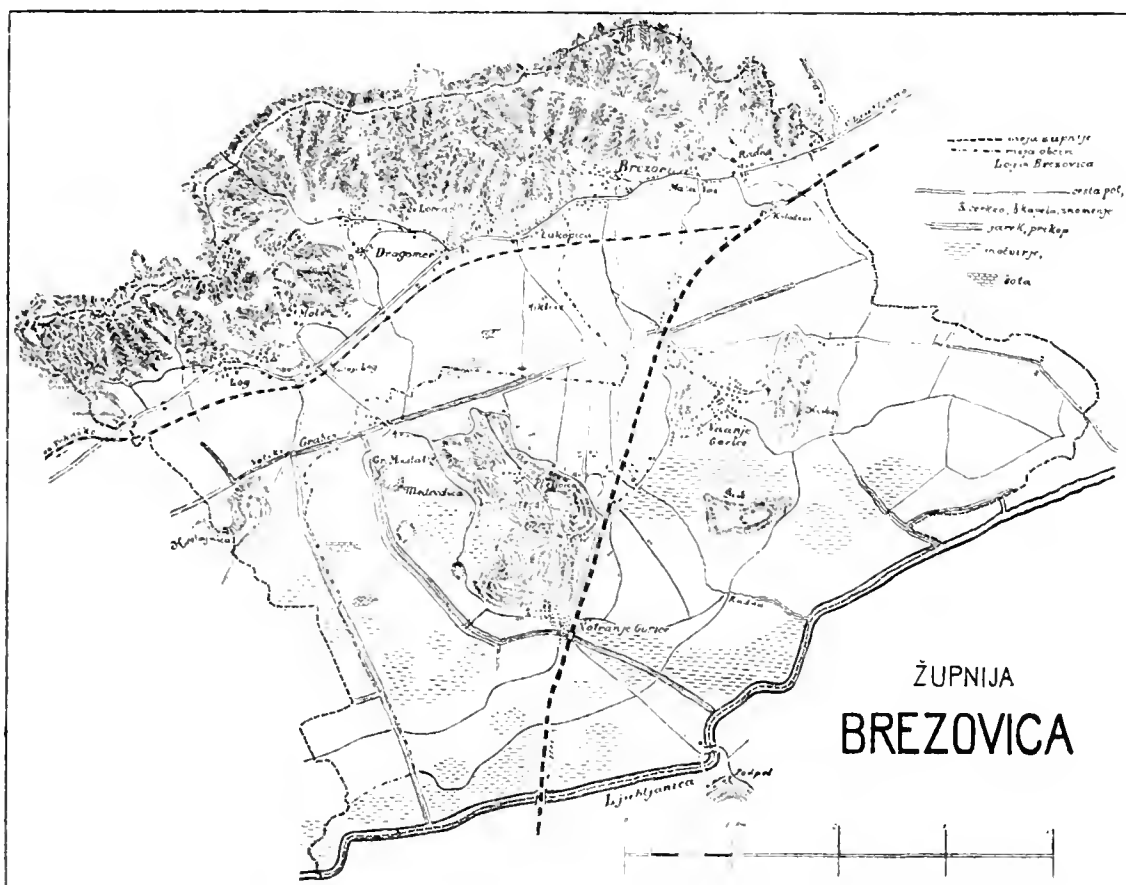
¹⁾ Dr. E. Kramer, Das Laibacher Moor, str. 10. i. d.

²⁾ Izvestja muzejskega društva, 1894, str. 161.

in *Gulč* (338 m), ob katerih se razprostirajo Vnanje Gorice s cerkvijo sv. Duha, nato pa *Dačenca*, *Bluše*, *Hribec* (325 m), *Medvedica* in *Roje* ter *Kostanjevica* na meji med brezoviško župnijo in bevško ekspoziuro. Geologično sestoji to hribovje iz premogove formacije (zlasti Velika stran), iz kasijanskega dolomita (posebno Veliki vrh, Gulč in Dačenca), iz werfenskih skladov (*Bluše*, *Hribec* in *Medvedica*) ter posamezni deli tudi iz rabeljskih skladov in glavnega dolomita. V sedlu med Velikim vrhom in Gulčem ter na Veliki strani pod Plešivico so zasledovali tudi premog, toda povoljnih uspehov ni pričakovati, ker ima ta premog le 45% ogljika v sebi. Pač pa je tu več kamnolomov,

Najstarejši prebivalci kranjske dežele so prebivali na tem kraju. Dokaz temu so mostišča in druge izkopine, ki so se našle na barskem svetu. Prvi prebivalci v tem kraju so si postavljali namreč svoje borne koče in domove na kole, ki so jih zabijali v plitvo jezero. Leta 1875. so našli ob cesti na Zonek cel gozd kolov (nad 3500), ki so stali jako na gostem. V novjšem času pa so jih zasledili tudi pri Notranjih Goricah in pri Bevkah, kar priča, da mostiščarji niso bivali le ob bregu nekdanjega jezera, temveč tudi na barskih otokih.¹⁾ Poleg kolov, ki so jih izkopal ob cesti na Zonek, pa so našli tudi obilo drugega, kar je kazalo, kako in s čim se je živil predzgodovinski

ki dajejo prav dobro stavbinsko kamenje in nasproti Kušljanovemu gradu se dobi izvrsten apnenec.¹⁾ Pri-povedujejo, da je bila svoj čas v Dačenci opekarna in da se je baje iz v tej opekarni žgane opeke l. 1730. zidala trnovska cerkev v Ljubljani.

Znamenitejša kakor brezoviško hribovje pa je brezoviška ravnina, ki je del velikega ljubljanskega barja²⁾, in jo Brezovčanje imenujejo navadno le „mah“.

Vsa ta ravnina je bila nekdanj prostrano jezero in kdo bi si mislil, da je bil ravno ta kraj naseljen že v predzgodovinski dobi.

¹⁾ Dr. E. Kramer, Das Laibacher Moor, str. 27 i. d.

²⁾ O tem znamenitem delu kranjske dežele zelo obširno razpravlja dr. E. Kramer v svoji knjigi „Das Laibacher Moor“, po kateri smo tudi mi več podatkov posneli.

prebivalec teh krajev. Obila množica znanih živalskih kosti nam priča, da si je redil že domače živali, poleg tega pa je bil tudi lovec in ribič. Valove so rezali z enodrevnimi čolni. Dva taka čolna so našli l. 1857. na Kušljanovi parceli pod rupno plastjo²⁾, enega pa je našel posestnik Fran Seliškar l. 1892. nekako sredi med Kostanjevico, Medvedico in Bevkami. Ker je bil precej velik — 3 do 4 m dolg in nad 1 m širok — ga niso izkopal, temuč leži še sedaj v zemlji. Zelo zanimivi so ostanki orodja in pohištva. Pri Kušljanovem gradu, tam, kjer so rezali šoto za tovarno za rupno opeko, je izkopal oskrbnik Gurnig pod 2·84 m debelo rupno plastjo v ilu tri kose, izdelane iz spodnjega konca jele-

¹⁾ Dr. E. Kramer, Das Laibacher Moor, str. 64.

²⁾ Jahresheft, 1858, str. 67.

novoga rogu, ki so bili po 15 *cm* dolgi in so imeli nad rožo okroglo 2 *cm* v premeru široko luknjo. Eden je bil proti gorenjemu koncu od ene strani poostren, naočnika pa ni imel nobeden. Poleg tega pa so našli kos jelenovega rogu s tremi parožki. Čemu so nekdanji prebivalci rabili ta orodja, ali kot hišno, ali kot čolnarsko pripravo, ako ne celo kot orožje, se dosedaj še ni moglo določiti.¹⁾

Kdaj pa je jezero izginilo in kdaj so mostiščarji zapustili svoja domovja, ni mogoče dognati. Pač pa nam je znano, da za rimskih cesarjev (od l. 30. pred Kr. do l. 476. po Kr.) že ni bilo toč več jezera, temveč je bila Ljubljanka že v tistem času znamenita plovna reka.

Kakšno je bilo barje v minulih stoletjih, o tem nimamo dosti poročil. Močvirje je bilo nekdanj dobro četrt leta pokrito s povodnijo. Ogromna množina moče, ki je tekla z gorskega roba na latvico, se je odtekala samo skozi tesni prerez pri Ljubljani, po edini stari strugi. Če je količkaj deževalo, je zastala voda v Ljubljanki ter se razlila po barju. Ker so bregovi bili višji nego okolica, voda ni mogla več nazaj; smrdeča mlaka je ležala mesece in mesece na latvici in kužila zrak.

Zato se ni čuditi, ako so že prav zgodaj začeli delati razne načrte, kako bi se izsušila obširna barska ravnina. Leta 1554. sta prišla v Ljubljano Štefan de Grandi in Nikolaj Vendaholo iz Mantove, ki sta izjavila, da bi bilo treba za ljubljanskim gradom napraviti 24 sežnjev (45·5 *m*) širok in 4 sežnje (7·58 *m*) globok kanal, ki bi veljal 38.000 ren. gold., kar pa je ostalo le pri načrtu. Zopet drug načrt, ki je bil pa tudi neizpeljiv, je napravil leta 1658. neki kapucin O. Jakob iz Italije. Leta 1667. je Volbenk Markowitsch sestavil poseben spis o izsuševanju barja okoli Ljubljane, v katerem navaja, da hoče Peter pl. Watzenberg barje na svoje stroške izsušiti, a si za to izgovori tlako tistih podložnikov, ki se bodo naselili na izsušenem barju. Slični predlog je leta 1634. stavil tudi Ivan Jakob baron Juritsch. Vsi ti predlogi in načrti pa so ostali brezuspešni; povodnji pa so bile vedno večje in pogostejše. V takih razmerah se kmetijstvo nikakor ni moglo povzdigniti; s poljedelstvom so se pečali barjani le ob pobočjih hribov, ki obdajajo barje, ter po hribovih, ki molé iz njega; z živinorejo pa je bilo še mnogo slabše, ker je močvirje dajalo le slabo krmo.

Prvi resni korak za izsuševanje barja je napravil tobačni upravitelj Zorn pl. Mildenheim,²⁾ ki je l. 1762.

¹⁾ Jahresheft, 1858, str. 66.

²⁾ Najbrže bo to Frančišek Zorn pl. Mildenheim, ki je od leta 1753. do leta 1782. večkrat vpisan v farnih maticah stolne cerkve v Ljubljani. (Gl. L. Schiwiz von Schiwizhoffen, Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain.)

vložil prošnjo na cesarico Marijo Terezijo, naj se mu brezplačno prepusti 215 oralov barskega sveta, ležečega na spodnji strani tržaške ceste, da ga na lastne stroške izsuši in obdela. Ko je njegov načrt pregledal in odobril nalašč zato z Dunaja poslani inženir Maksimilijan Fremant, je dobil sicer dovoljenje za izsušenje imenovanega sveta, a komenda nemškega viteškega reda mu je delala sitnosti, ker je imela že od nekdanj pravico po barju nastavljanje mreže divjim racam, to ugodnost pa izgubi po izsušenju barja, ker potem race sploh ne bodo več prihajale. Kljub vsem zaprekam pa je pričel Zorn že l. 1762. z delom. Pravijo, da je imel leto in dan nad 300 delavcev najetih,¹⁾ vendar je bilo vse delo končano šele l. 1781. Izsušenega je bilo 700.000 štirj. sežnjev in Zorn je dobil za svoje velikansko in uspešno podjetje poleg častne pohvale tudi zlato zaslužno kolajno. Jarek, ki je bil takrat izkopan, se še dandanes po njem imenuje Cornovec. Leta 1772. pa je začel tudi pater Gruber z izkopavanjem kanala za ljubljanskim gradom. Pri tem delu pa je naletel na mnoge izredne ovire, na katere se prej niti mislilo ni, in zato je v teku petih let precej prekoračil prvotni proračun. To pa nikakor ni bilo všeč kranjskim stanovom, ki so bili plačniki; vsled tega se je l. 1777. odvzelo nadaljno vodstvo patru Gruberju ter izročilo podpolkovniku Struppju. Ta pa je velikansko delo končal v popolno zadovoljnost vseh in dné 25. novembra l. 1780. je bil kanal na najslovesnejši način otvorjen. Skupni stroški so znašali 219.809 gl. 18 kr.

Sedaj, ko sta bila izkopana Gruberjev kanal in Cornovec, so začele vode vidno upadati in višje ležeči kraji so se lahko začeli obdelovati. Delo izsuševanja pa s tem še nikakor ni bilo končano; delali so se še razni načrti in proračuni, kopali so se kanali in jarki na vse strani. Predvsem je bilo treba podaljšati Cornovec še preko brezoviškega sveta, ker Zorn je izdelal le vzhodni del, ki pa za Brezovico ni imel prave vrednosti. Podaljšanje Cornovca se je vršilo okoli l. 1830. Tega leta so izkopali tudi loški (oziroma bevški) kanal (3510 *m*), ki se odcepi od Cornovca tam, kjer se ta križa z okrajno cesto z Loga v Bevke. V istem času so izkopali tudi lukovski (2920 *m*), dragomerski (1760 *m*) in Kušljanov kanal (4710 *m*) ter še več drugih manjših.²⁾

Prej skozi leto in dan z močo napojena barska tla so postajala bolj in bolj trdna in barjani so dobili od leta do leta več rodovitne zemlje. Dokler se pa ni pričelo z izsuševanjem barja, je bila barska kotlina skoro

¹⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrovske fare, str. 6.

²⁾ Natančen izkaz se nahaja v knjižnici deželnega muzeja v Ljubljani. (Dr. E. Kramer, Das Laibacher Moor, str. 139.)

docela nepristopna, porastena do 1 m na debelo s šotnimi mahovi. Samo lovci so se upali na barje, a treba jim je bilo velike previdnosti in spretnosti. Časih se je noga pogreznila in možje so morali drug družega vleči iz grezi in blata. Pri vsakem koraku se je površje treslo. Pri Notranjih Goricah se je še celo hiša pogreznila v močvirje.¹⁾ Posebno nevarna pa so bila okna ali vretja. Tako so nazivali vodoshrambe, ki so bile časih odprte, časih pa goljufivo pokrite s tanko skorjo mahov in šašov. Gorje samotnemu človeku, ki je zašel tja! Še potem, ko je izsušenje že dokaj napredovalo, so delavci na polju čestokrat zadeli na pokrita okna. Potisnili so žrd skozi debelo skorjo, a malokdaj so prišli do dna. Znana vretja so bila tudi pod Plešivico pri Kušljanovem gradu in pri Kostanjevici. Oskrbnik Gurnig je nekatera teh preiskal in našel, da so le par čevljev globokejša, kakor je debelina rupne plasti.²⁾

Z napredovanjem osušenja se je barsko lice naglo izpreminjalo. Veliki potoki, ki so bili svoje dni celo plovni, so izgubili vodo; jarki, po katerih so nekdam z ladjami vozili seno in blago domov, so se posušili. Travniki za travnikom je nastajal in l. 1829. so prvič sejali na barju žito. Dasi je začel barski svet postajati rodovit, vendar v začetku 19. stoletja še ni imel nikake cene. Oral zemlje, ki se danes plačuje po 200 do 300 in še več kron, je bil l. 1829. vreden komaj 10 kron.³⁾ Ded tukajšnjega posestnika je prodal precejšen kos sveta za 80 gld.; sedanji posestnik pa je za ravnoisti svet dal 1200 gld.

Z v o d a mi je brezoviška župnija precej dobro oskrbljena; ob deževju je vode še preveč. Izvzemši *Ljubljanico* župnija nima velikih voda, in še ta se je dotika le na južni strani mejo delajoč. Ljubljanica, pri Rimljanih „Nauportus“ imenovana, je bila že v najstarejših časih zelo imenitna vodna cesta. Že v grški mitologiji beremo, da se je junak Jazon vozil po Ljubljani, ko je bežal z zlatim runom in nevesto Medejo pred razsrjenim Aëtom. Do rimskih časov se je Ljubljanica leno zvižala po najglobokejšem delu močvirskem z neštevilnimi ovinki med Vrhniko in Ljubljano. Njen tok so najbrž Rimljani prvokrat uravnali, zakaj vse kaže, da sedanji tok Ljubljanice po močvirju ni naravna vodna žila, ampak s človeško pridnostjo narejen prekop.⁴⁾ Rimljanom je bila velike važnosti za kupčijo. Brezštevilno čolnov, manjših in večjih, je prevažalo blago od Vrhnike do Ljubljane in do Save, pa

zopet nazaj. Pa prišla je divja doba preseljevanja narodov, ki je storila konec rimski mogočnosti in ž njo je pojenjalo na Ljubljani veselo življenje rimskih časov. Pa tudi lepe rimske ceste so preseljevajoča se ljudstva opustošila; za vožnjo niso bile več. Zato je mirno tekoča Ljubljanica kmalu zopet postala imenitna vozna cesta za vse blago, ki je prihajalo iz Italije ali je bilo namenjeno tjakaj.¹⁾ Tudi pošta od Ljubljane do Vrhnike se je vozila največ le po Ljubljani.²⁾ Nemogoče pa bi bilo naštet vse one odlične osebe, ki so se v preteklih stoletjih vozile po Ljubljani mimo Brezovice. Omeniti hočem tu cesarja Leopolda I. in cesarja Karola VI. Prvi se je peljal po Ljubljani dne 15. septembra 1660. leta, drugi pa dne 30. avgusta 1728. l.³⁾ Po Ljubljani sta se vozila tudi Marija Magdalena, nevesta Kozme, velikega vojvode etrurijskega, in nadvojvoda Maksimilijan Ernest avstrijski, njen brat, dne 27. septembra 1608. l. potujoč na Laško k poroki.⁴⁾ Dandanes pa Ljubljanica kot plovna reka nima več tiste veljave; nadomeščajo jo dobra državna cesta ter južna in vrhniška železnica. Le Podpečani in nekateri drugi še vozijo to in ono po njej v Ljubljano.

Preden so izkopali Gruberjev kanal, je imela Ljubljanica še počasnejši tok in je ob deževju močno prestopala bregove; tudi sedaj še večkrat preplavi goriški svet ter napravi mnogo škode. Valvasor pa pripoveduje, da če Ljubljanica v Ljubljani le za 8 do 10 pedi naraste, že nastane na barju med Ljubljano in Vrhniko veliko jezero, ki se razteza pač dve ali še več milj na dolgo in široko, tako, da ni videti drugega kakor le nekaj dreves, ki mole iz njega. Ob taki priliki brodarijo zunaj reke kar preko travnikov in barja navzgor in navzdol, naravnost in po najkrajši poti.⁵⁾ Tudi še l. 1791. so ob povodnjih čolnarji vozili po najkrajši poti kar naravnost čez barje, ne meče se za to, kod teče Ljubljanica.⁶⁾ Zato se ne smemo čuditi, ako beremo v farni kroniki, da so se v 18. stoletju Vnanjčanje, Notranjčanje in Plešivčanje vozili v čolnih k sv. maši na Brezovico. Seveda vselej tudi to ni bilo mogoče, ker je bila včasih voda preplitva.⁷⁾

Tam, kjer prestopa Ljubljanica okrajno cesto, ki vodi z Brezovice na Podpeč, napravljen je bil l. 1867. most. Prej na tem kraju ni bilo mostu, ampak so ljudi in blago prevažali z ladjo (s „prukami“).

¹⁾ Mittheil. d. Musealver., 1892. str. 73.

²⁾ Jahresheft, 1858, str. 106.

³⁾ H. Costa, Reiseerinnerungen aus Krain, str. 11.

⁴⁾ Zabavna knjižnica, IX., str. 97.

¹⁾ L. c. str. 98.

²⁾ Valvasor, II., str. 259.

³⁾ Dimitz, IV., str. 16. in 150.

⁴⁾ Thomas Chrön, I., dnevnik.

⁵⁾ Valvasor, II., str. 155.

⁶⁾ Zabavna knjižnica, IX., str. 117.

⁷⁾ Farna kronika, str. 6.

Potoke ima brezoviška župnija le tri in še ti so jako majhni. Pod vrhom brezoviškega hriba izvira *Radna*, ki jo pa tukajšnje ljudstvo imenuje tudi le *Potok*. Radna teče proti jugu skozi vzhodni del brezoviške vasi do Cornovega kanala in onostran kanala zopet dalje do Ljubljani. Na Brezovici goni dva mlina, a še pred nedavnim časom so bili ob tem potoku trije mlini. Dolga je 5290 m.

Drugi potok je 5620 m dolga *Drobentinka*. Izvira na Drobentinovem posestvu, zahodno od župne cerkve, teče kakor Radna proti jugu preko državne ceste do Cornovca in od tam zopet dalje proti Ljubljani.

Tretji potok je pa na Logu, imenovan *Kamen-potok*. Izvira v Grogarjevem hribu ter teče kakor prejšnja dva proti jugu v Ljubljano.

Prav mnogo pa ima brezoviška župnija studencev, toda večina jih je ob vznožju hribovja, ki se razprostira naseveru župnije. Vsled tega imajo največ studencev vasi Brezovica, Podlukovec, Dragomer in Log; Vnanje in Notranje Gorice ter Plešivica jih imajo le prav malo. Ker je brezoviško hribovje bistveno tako sestavljeno kakor so gorenjska gorovja, zato imajo tudi ti studenci prav dobro pitno vodo: le barska kotlina in njena moča nekoliko neugodno vplivata na nje.²⁾

Imena so dobili studenci večinoma od posestnikov kjer izvirajo, n. pr. *Peterčev*, *Klajbčev*, *Jurežev*, *Lukčev*, *Dolarjev*, *Rejnarjev*, *Krošljev*, *Plenavčev*, *Brinovčarjev*, *Jernejev*, *Šuštarjev* studenec i. t. d. Nekaj jih je pa tudi, ki imajo prav lastna imena. Taki so: *Mavrica*, *Ciglej*, *Žleb*, *Čamernik*, *V skali*, *V bajerju*, *Snešak*, *Kurnik*, v *Zanogi* s posebno izvrstno vodo, *Snovik*, *Pod bečom*, *Pod koritom* in *Žlebič*. Ta slednji izvira v Kostanjevici. Okusa sicer nima prav dobrega, ker nekoliko zagreni in ima nek duh po koreninah, vendar pa mu ljudstvo pripisuje izredno zdravilno moč. Posebno sosedje Bevcanje ga zelo cenijo. Ako koga kake slabosti obidejo, brž pošljejo po vode v Žlebič. Več studencev pa tudi nima drugega imena kakor *Studenec* ali pa *Grab en*.

Stari ljudje pripovedujejo, da je bila nekdanj tudi med Hribcem in Medvedico tekoča voda, ob kateri je celo stal mlin; toda o vsem tem ni dandanes nikakega sledu več.

Ribnik je v župniji le eden, na Brezovici pri Kopaču. Več pa jih je bilo nekdanj pri Kušljanovem gradu; nekateri ljudje jih še sedaj pomnijo in pripovedujejo, kako velike ribe so imeli grajski v njih. Sedaj se le še pozna, kje so bili, a vode ni v nobenem več.

²⁾ Letopis Slov. Matice, 1887, str. 254.

Skozi brezoviško župnijo je izpeljana *državna tržaška cesta*, ki stopa v župnijo pri 6,5 km ter jo zapušča pri 14 km. To za Kranjsko najimenoitnejšo veliko cesto so začeli graditi l. 1720.;¹⁾ a popolnoma dodelali so jo šele Francozje v začetku 19. stoletja. Preden so pa zgradili to sedanjo cesto, je bila tu druga cesta, ki je vodila prav ob brezoviškem hribovju. Mimo Brezovice je šla tod kakor sedanja, v Dragomeru pri Rusu pa je zavila pod Grič, kjer je sedanja občinska cesta, potem je šla pod Strmcem v Mole, iz Mol na Rosovše in nato za vasjo proti Drenovemu griču in dalje proti Vrhniku. Toda ta cesta je bila jako slaba. Prevažanje po njej je bilo skoro nemogoče in se sploh s težkimi vozovi niti vozilo ni po njej. Blago in popotniki so se vozili le po Ljubljani. Pa dasi je nakladanje in razkladanje mnogo stalo, je bilo vendar še ceneje, kakor vožnja po slabi, izvoženi cesti.²⁾ Še l. 1730. je bila jako slaba. V Ljubljani si je dal poštar sicer vožnjo po pošti plačati, a namesto v poštni voz so morali potniki sedati v ladjo, ki jih je po Ljubljani odvedla na Vrhniko. Tudi blago se je vozilo po Ljubljani, vozniki pa so šli po slabi cesti s praznimi vozovi na Vrhniko.³⁾

Boljšo cesto, kakor je bila ta, so pa imeli v teh krajih stari Rimljani, ki so jo šele pred nekaj leti zasledili. Sledove te ceste je našel vrhniški župan Gabrijel Jelovšek, in da so oni sledovi res rimski, prepričali so se dne 10. julija 1894. l. gg. A. Koblar, J. Pečnik in S. Rutar. Z Vrhnike je šla ta rimska cesta najpoprejtodi, kakor sedanja. Pred Zogarjevo hišo, pri 14,8 km od Ljubljane, pa se obrne rimska cesta kar naravnost proti Logu, dočim se sedanja državna cesta bolj drži podnožja sosednjih gričev. Pri brzojavnem drogu 273 se sledi rimska cesta že 40 m južno od sedanje. Ko so l. 1893 blizu tam postavljali kozolec, prišla sta dva vogelna stebra na trd temelj, torej na staro cesto, za dva druga pa so morali kole zabijati v mehko dno. Tam je rimska cesta široka dobrih 10 m. Na il je nasut 25 cm visoko „brusnik“, t. j. gramoz iz bližnjih gričev, potem 1,20 m visoko savski prod in nad njim se pozna cestno blato. Kaže se, da tedaj še niso tolkli kamenja za posipanje cest. Posestnik onega zemljišča pripoveduje, da koplje že nad 15 let pesek na istem mestu za posipanje poljskih potov. (Dalje prih.)

¹⁾ Zabavna knjižnica, IX. str. 109.

²⁾ Letopis Slov. Matice 1882/3, str. 403.

³⁾ L. c. str. 405.

Vsebina.

Zgodovina horjulske fare. (Konec.)
Zgodovina brezoviške župnije.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca aprila 1907.

Številka 55.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Kopati mora vedno v isti smeri naprej, ker na levi in desni strani stare ceste je povsodi sam il. Po cesti so na mnogih krajih položeni leseni križi, kar je znamenje, da je morala nekdanj velika povodenj nastati in da so potem napravili cesto iz vejnikov (fašin). Pri 13,6 km se sledi rimska cesta 20 m jugovzhodno od sedanje, pri 13,4 km pa že vodi prav poleg sedanje ceste. Sledi se skoro na površju sedanjih tal in vidi se, da je posuta z drobnim peskom. Na Logu pri 12,9 km pride na sedanjo cesto. Tu, nasproti Verbičevi hiši številka 19, stoji spodnji del miljnika iz podpeškega kamna; 0,80 m je visok, s podstavcem 1,10 m. Nadpis je odlomljen, vidi se le še, in sicer prav natančno, rimska številka VIII. To pomeni brez dvombe osem rimskih milj in naznanja daljavo od glavnega mesta Emone. Rimska cesta se potem zopet sledi na Brezovici pod sedanjo in pri Potokarju nad sedanjo cesto, kjer so tudi našli rimske sarkofage.¹⁾

Poleg državne ceste so pa v župniji še tri okrajne ceste in sicer vodi prva z Brezovice pri Škandru skozi Vnanje in Notranje Gorice na Podpeč v preserški župniji. Ta cesta je bila narejena koncem 18. stoletja in je ves potrebeni svei zanjo brezplačno dal Ivan Prešern, tedanji posestnik pri Škandru.²⁾

Druga okrajna cesta vodi od začetka Loga, pri Brinovčarju, mimo Kušljanovega gradu do Notranjih

Goric, kjer se strne s prej imenovano. To so zgradili stanovalci Notranjih Goric in Plešivice okoli l. 1829.¹⁾

Tretja pa vodi od začetka Loga, nekako 100 m naprej od prejšnje, pri Grumu, mimo Kostanjevice v Bevke.

Naposled nam je omeniti še južne in vrhniške železnice. Južna železnica je bila dodelana spomladi 1858. l.; gradili so jo pa v letih 1850.—1858. V tem času je bilo vedno mnogo delavcev v župniji; tujih je bilo okoli 1000 in približno toliko tudi iz okolice. Med tujci so bili Lahji, Hrvati, Štajerci, Korošci in še celo Čehi. Največ delavcev je stanovalo v Notranjih Goricah v lesenih barakah. Tu je bil tudi sedež stavbinskih podjetnikov „Cacia & Martinetti“. V tem času so si domačini prislužili precej denarja, ker so prevzeli delo z roko in z živino; pa tudi svoje pridelke so lahko spečavali. Toda župnik J. Potočnik toži v larni kroniki, da je imelo ljudstvo poleg dobička tudi mnogo škode: telesne in dušne.

Pri graditvi te železnice preko barja so naleteli tudi na mnoge ovire, ker je svet zelo mehok. Napraviti je bilo treba 1246 sežnjev (2,367 km) dolg in 12 čevljev (4,793 m) visok nasip, ki skoro v vsi Evropi nima enakega. Da se je napravila trdna podlaga za železnični tir, je bilo treba skoro 20.000 kubičnih sežnjev stavbinskega kamenja in 100.000 kub. sežnjev drugega dobrega kamenja in gramoza, od katerega se ga

¹⁾ Izvestja muz. društva, 1894. str. 161.

²⁾ Ustno poročilo umir. stotnika Jak. Čudna.

¹⁾ L. c.

je 82.000 kub. sežnjev 40 do 50 sežnjev globoko nasulo. Samo ta nasip je veljal 1.5 milijona gld. ¹⁾

Ko je spomladi l. 1858. zdrdral prvi vlak novo zgrajene južne železnice, so se razmere v župniji precej predrugačile. Državna cesta, prej noč in dan polna vozov, je postala prazna: poštni rog je utilnil, gostilne so se spraznile, vozniki so prodali svoje konje in seno — prej glavni pridelek — ni imelo sedaj nobene cene. Ljudje so morali začeti misliti bolj na poljedelstvo in živinorejo, ako so hoteli živeti.

L. 1899. pa se je dogradila vrhniška železnica, s katero je dobila brezoviška župnija tudi dve postaji: eno na Brezovici, kjer se vrhniška proga odcepi od južne železnice, drugo pa na Logu.

Dasi so obiskale to župnijo že razne bolezni, moramo vendar reči, da je podnebje v tem kraju jako zdravo. Nekaterim megla, ki se vzdiguje nad barjem, res ne ugaja posebno; toda ista zdravju nič ne škoduje, ako mu znabiti še ne koristi. Valvasor omenja barsko meglo na več mestih. ²⁾ Pravi sicer, da povzročuje kašelj in prehlad, a priznava, da dočaka ljudstvo okoli Ljubljane, Vrhnike in lga prav visoko starost in se vsako leto rodi več ljudi, kakor jih pa umrje. Drugi pravi, da je vlažnost zraka posebno zdrava za jetične in da kuga, ki se v nemeglenih krajih večkrat oglasi, obišče te kraje le redkokedaj. ³⁾

Naj pri tej priliki omenim še nekaterih silnih viharjev iz zadnjega časa. Vihar, kakršnega tukajšnji ljudje niso pomnili, je bil dné 29. avgusta 1885. leta. Prišel je od Stare šrange čez Strmec in podrl pod Lukovcem pet kozolcev in en pod. Vihral je potem skozi Žabjo vas, kjer je podrl več kozolcev in odkril en hlev ter v Vnanjih Goricah podrl tudi več kozolcev, druge pa poškodoval. ⁴⁾ Ponovil se je zopet dne 28. septembra istega leta, a je razsajal posebno po Notranjih Goricah, kjer je podrl 12 kozolcev in na barju odnesel pol bajte. ⁵⁾ Zelo močan vihar je bil tudi dne 25. avgusta 1890. leta zvečer. Hotel je vse pokončati; močno je poškodoval s slamo krite strehe, pobil okna, izrval drevesa i. t. d. ⁶⁾

II.

Statistični opis.

V teku dveh stoletij, kar je Brezovica samostojna duhovnija, se je število prebivalcev zelo pomnožilo. Sicer imamo podatke le za nekatera leta, od starejših

¹⁾ G. Dzinski, Laibach und seine Umgebung, 1860. str. 174.

²⁾ Valvasor, III. str. 308, 322, 324.

³⁾ Dimitz, Geschichte Krains, IV. str. 54.

⁴⁾ Farna kronika, str. 44.

⁵⁾ L. c. str. 45.

⁶⁾ L. c. str. 56.

tudi ne moremo trditi, da bi bili popolnoma zanesljivi, vendar nam vsaj približno kažejo, kako je raslo število župljanov. Župnija je šlela:

Leta 1710 . . .	887 duš,	Leta 1822 . . .	1147 duš,
.. 1732 . . .	1030 "	.. 1891 . . .	2132 "
.. 1811 . . .	1266 "	.. 1901 . . .	2486 "

Po posameznih vaseh je bilo v prej imenovanih letih sledeče število prebivalcev:

Ime ¹⁾ vasi	Število prebivalcev leta					
	1710	1732	1811	1822	1891	1901
Brezovica	165	222	297	245	427	464
Vnanje Gorice	166	204	257	229	491	515
Notranje Gorice	216	243	165	159	279	430
Plešivica			133	130	282	348
Log	158	157	145	172	284	325
Dragomer	182	204	183	145	211	210
Podlukovec			85	67	158	194
Skupaj	887	1030	1.65	1147	2142	2486

¹⁾ Tu pod črto dostavljam nekaj opazk glede imenovanja vasi in glede pisave teh imen:

Brezovica: Nekateri so hoteli to ime premeniti v Brezovec, kar pa nikakor ne sme biti, ker je med ljudstvom le prvo ime v rabi. Nemško imenujejo in pišejo: Bresowitz. V fevdni knjigi predjamskih gospodov iz l. 1453. je ta vas s sledečimi oblikami zaznamenovana: Bresowicz, Bresabicz, Bresawicz, Bresouicz. V listini iz l. 1479. beremo: Bresabitz, v drugi iz l. 1675. Wresouiz. V zapisniku o cerkvenih dragocenostih iz l. 1526 se ta vas imenuje Bresawetz, pri Valvasorju pa tudi Wresouiz.

Vnanje Gorice: Na občinskih tablah beremo Vnanja Gorica, kar je pa brezdvomno napačno, ker ljudstvo tako ne govori. Nemško se imenuje sedaj Ausser-Goritz (na občinskih tablah: Goritz Ausser). V fevdni knjigi iz l. 1453.: Nieder Puchell, nider Puchell, Juden (?) Puchell, Puchell, nider Puchl, nider puchel. V listini iz l. 1479.: ausser Gortschach, v zapisniku o cerkvenih dragocenostih iz l. 1526.: Naunanichgoritza. Valvasor imenuje ta kraj: Unajnach gorizach, nemško: im äussern See, v farnih matrikah so pa Vnanje Gorice: Lacus exterior.

Notranje Gorice: Na občinskih tablah napačno: Notranja Gorica. Nemško imenujejo Inner Goritz (na obč. tablah: Goritz Inuer). V listinah iz l. 1202. in 12.. beremo Pvhelern in Pvhel; v fevdni knjigi: Nidern Puchell bei sannd Mertten, Puchell bei sannd Mertten; v zapisniku o cerkvenih dragocenostih: Nutrin goritza; v Valvasorju: Unotrainah gorizach, nemško: im innern See; v farnih maticah pa: Lacus interior.

Plešivica: V fevdni knjigi iz l. 1453. ima sledeča imena: Plysowicz, Plysawicz, Blesawicz, Plesabicz, Plestawicz, Plesowecz.

Log: V imenovani fevdni knjigi najdemo: Auen, Awn, v listini iz l. 1479. pa Awen. V farni kroniki (stran 2.) je župnik Ivan Potočnik zapisal: Log = na Lazi. Odkod je to dobil, mi ni znano.

Dragomer: Tudi v prejšnjih stoletjih nismo našli drugega imena, izvzemši listino iz l. 1479., kjer je pisano: Dragamer.

Podlukovec: Na občinskih tablah je Lukovica in nemško Lukowitz; tudi v vseh zapisnikih se rabi le to ime. Vendar edino pravilno pa je ime Podlukovec, kakor to vas tudi ljudstvo imenuje. Grič in grad (katerega sedaj sicer ni več) nad vasjo se imenujeta Lukovec, vas pod njima pa Podlukovec.

O številu hiš v župniji imamo še manj podatkov kakor o številu prebivalcev. Iz prve polovice 18. stoletja sploh ni bilo mogoče dobiti nikakršnih, v naslednjem pregledu podajam le nekatere iz poznejšega časa.

Ime vasi ¹⁾	Število hiš leta				
	1784	1805	1866	1887	1901
Brezovica	35	39	50	67	71
Vnanje Gorice	32	34	45	77	87
Notranje Gorice	20	26	36	65	74
Plešivica	20	18	37	54	63
Log	25	29	39	44	50
Dragomer	20	21	31	33	36
Podlukovec	10	10	20	27	34
Skupaj	162	177	258	367	415

Podatki o številu prebivalcev in o številu hiš nam jasno kažejo, kako je brezoviška župnija postajala vedno večja in večja, sicer ne po obsegu pač pa po številu prebivalcev.

Ker pa že govorim o posameznih vaseh, naj podam še one nesrečne dneve, v katerih so večji požari popolnoma ali pa vsaj deloma uničili to ali ono vas.

Zelo nevarno za vse Vnanje Gorice je moralo biti l. 1707. Pogorela je sicer le Češnovarjeva hiša; vendar se nevarnost požara spozna iz tega, ker se še dandanes bere sv. Aleša dan sv. maša v Vnanjih Goricah v zahvalo, da jih je Bog varoval večje nesreče.²⁾ Velik požar je bil v Vnanjih Goricah tudi l. 1741.³⁾ Dne 9. junija 1802 je pogorel ves Log; hiše so bile takrat še večinoma lesene.⁴⁾ Vse Vnanje Gorice so pogorele zopet l. 1825.; vzrok je bila strela, hiše pa so bile večinoma še lesene.⁵⁾ Zelo silen požar je bil v tej vasi tudi l. 1845.⁶⁾ in dne 29. avgusta l. 1863. Zadnji je napravil do 27.000 gld. škode.⁷⁾ Na Vnebohod l. 1852. so pogorele vse Notranje Gorice izvzemši cerkev. Bilo je to ob istem času, ko so gradili južno železnico; zažgali so s streljanjem.⁸⁾ Zopet je v tej

¹⁾ Ker so nekatere vasi precej raztresene, jih je razdelilo ljudstvo v več manjših delov, katerim je nadelo posebna imena. Vas Brezovica se deli v naslednje dele: Pod Kopavnikom, Radina (v listini iz l. 1479.: Radtzne), Mala vas, Bičevje in Brezovica. Del Podlukovca se imenuje Mah. Log se deli v: Log, Mole (v listini iz l. 1479.: zu Wemolach), Jordanov kot in Rosovš. Plešivica: Plešivica, Pod Plešivico, Bluše, Za Medvedco, Žabja vas. Notranje Gorice: Notranje Gorice, Blatna vas, Pod Kamnom. Vnanje Gorice: Vnanje Gorice, Stremeni, Na Blatih.

²⁾ Directorium iz l. 1816.

³⁾ Matricula, str. 28.

⁴⁾ Farna kronika, str. 4.

⁵⁾ Farna kronika, str. 6.

⁶⁾ Matricula, str. 28.

⁷⁾ Farna kronika, str. 12.

⁸⁾ L. c., str. 7.

vasi gorelo dne 12. junija l. 1870. Goreti je začelo zunaj vasi pri podih. Upepeljenih je bilo tekom ene ure 9 podov, 5 kozolcev, 5 hiš, 7 hlevov in skednjev ter mnogo krme. Tudi zvoniku je zgorela streha. Škodo so cenili na 15.000 gld. Posebnega dobrotnika se je pri tej priliki izkazal g. Feliks Reya pl. Castelletto, ki je dal pogorelcem mnogo lesa brezplačno.¹⁾ Log je pogorel na pustno soboto l. 1865. Škode je bilo 25.000 gld.²⁾

Natančneje statistične podatke pa bom lahko podal v naslednjem, ker so posneti po farnih matrikah. Vse knjige so še dobro ohranjene, le mrtvaške knjige za leta 1748.—1758. ni več najti. Ves ta čas je bil tu za vikarja Jernej Jambšek, ki je s svojim nastopom začel skoro gotovo pisati v novo knjigo, dasi je bilo v prejšnji še dovolj prostora, ker se je začela šele l. 1746. rabiti. Mogoče je pa tudi — dasi skoro neverjetno, da Jambšek sploh ni upisaval mrličev, ker je njegov naslednik Frančišek Ks. Karner pisal kar v prejšnjo knjigo dalje. Vse knjige so precej skrbno spisane, le tako pregledno ne, kakor so današnje. Pregledneje so začeli spisavati farne matice za cesarja Jožefa II. l. 1784. Francoska vlada pa je vpeljala l. 1812. civilne matice, katere so vodili takoimenovani meri (maires). Taka francoska oblastnija je bila za Brezovico na Bokalcih. Župni uradi pa so na škofovo povelje tudi v tem času vodili vse zapisnike prav tako natančno kakor prej. Po odhodu Francozov pa je c. kr. okrožni urad dal te matice pregledati in jih je potrdil kot državno pravomočne.

Za pregled rojstev, mrličev in porok v župniji smo vzeli le vsako tretje desetletje, ker bi se sicer preveč nakopičilo suhoparnih števil.

Rojenih je bilo :

V letih	Skupno število	Največ		Najmanj	
		leta	število	leta	število
1703—1712	347	1712	50	1704	30 ^{a)}
1733—1742	395	1736	49	1741	33
1763—1772	390	1770	51	1772	27
1793—1802	432	1799	61	1798	29
1823—1832	491	1824	58	1832	37
1853—1862	686	1859	84	1854	55
1883—1892	859	1889	101	1885	64

Od 23. oktobra 1703. do konca l. 1903. je bilo v tej župniji rojenih 10.702 otrok; največ l. 1897., namreč 105, in najmanj pa l. 1715. (izvzemši l. 1703.), namreč 21.

¹⁾ L. c., str. 27.

²⁾ L. c., str. 12.

³⁾ Sicer je bilo l. 1703. le 10 krščenih, vendar moramo reči, da jih je bilo isto leto primeroma mnogo, ker se je v tej župnijski cerkvi krščevalo šele dobra dva meseca.

Kakih znamenitosti v tukajšnjih krstnih knjigah ni najti. Kar bi bilo morebiti vredno, da bi se omenilo, bi bila imena nekaterih odličnejših botrov. Ker pa ti niso z brezoviško župnijo sicer v nikakoršni zvezi, zato tudi njih imen ne navajamo.

Umrlo jih je:

V letih	Skupno število	Največ		Najmanj	
		leta	število	leta	število
1707—1716	405	1715	98	1711	23
1737—1746	359	1741	47	1739	18
1767—1776	349	1774	61	1769	19
1797—1806	423	1797	77	1804	18
1827—1836	410	1830	61	1831	34
1857—1866	486	1858	73	1864	25
1887—1896	718	1888	102	1891	48

Od 20. februarja 1707 do konca l. 1903.¹⁾ je umrlo v tej župniji 8017 ljudij, in sicer največ l. 1855., namreč 135, in najmanj l. 1820., le 20 oseb. Izredno mnogo jih je umrlo tudi l. 1787. (77 oseb), l. 1851. (78 oseb), l. 1856. (82 oseb), l. 1874 (90 oseb).

Zanimiv je tudi pregled, ki ga podajamo v naslednjem. Kaže nam število mrličev po njih starosti.

Umrlo je:

V letih	Starih do											nad 100l.
	11.	10l.	20l.	30l.	40l.	50l.	60l.	70l.	80l.	90l.	100l.	
1707—1716	69	101	32	24	41	49	36	25	19	7	2	
1737—1746	70	89	18	24	35	29	40	27	13	6	7	1
1767—1776	71	94	21	19	29	23	27	34	25	4	2	—
1797—1806	98	103	20	22	35	38	48	42	13	3	1	—
1827—1836	84	102	34	14	25	32	31	51	27	9	1	—
1857—1866	158	104	21	26	33	38	35	45	24	1	1	—
1887—1896	249	178	36	42	27	24	35	58	55	12	2	—

Ta pregled nam kaže, da umrje skoro polovica ljudi v starosti do 10. leta; dočaka jih pa tudi precej še primeroma zelo visoko starost. 100 ali nad 100 let stari so umrli sledeči: l. 1715. je umrl Primož Pezdir, star 100 let, l. 1723. Uršula Alešovka, stara 105 let, l. 1731. Marijeta Artač, stara 100 let, l. 1736. Andrej Andišek, star 100 let, leta 1737. Matija Armič, star 100 let, l. 1740. Marija Rosnica, stara 106 let, l. 1763. Matija Oblak, star 100 let in leta 1862. Neža Virant, stara 100 let.

Žalostna dogodba je zabeležena v mrtvaški knjigi leta 1830. Dne 20. avgusta i. l. je podsulo v kamnolomu pri Vnanjih Goricah tri delavce, namreč Aleša Mežana, Jožefa Prebila in Tomaža Kržišnika. Dva od teh sta umrla dne 3. septembra, tretji pa dne 4. septembra istega leta.

¹⁾ Izvemši leta 1748.—1758., za katera se je mrtvaška knjiga izgubila.

Nekaj precej nenavadnega je bilo leta 1832. Dne 10. decembra sta umrla na Plešivici št. 10 mož in žena, Matevž in Marija Tiček; on star 72 let, je umrl vsled starosti, ona stara 69 let, umrla je vsled naduhe.

Dne 15. januarja 1814 je na Logu na potu iz Postojne zmrznilo šest vojakov.

Dne 23. avgusta 1793 je bil na Brezovici pokopan br. Urban Januzeuski, Poljak iz krakovske škofije, menih tretjega reda sv. Frančiška. Kot 73 letni starček je potoval v Rim. Prenočeval je na Logu št. 13, a zjutraj so našli mrtvega.

Mrtvaška knjiga pa nam poroča tudi o boleznih, o katerih drugi viri molče. Izredno mnogo mrličev je bilo l. 1714. od avgusta do novembra. Umrlo je v teh štirih mesecih 40 oseb. Še hujše je bilo l. 1715., ko je umrlo 98 oseb, medtem ko je bilo povprečno število mrličev za isto desetletje le 40. Ker pa nekdanje mrtvaški knjigi niso pripisavali, za katero boleznijo je kdo umrl, zato tudi za ti dve leti ne vemo, katera bolezen je zahtevala toliko žrtev. Največkrat so v župniji gospodarile koze. Zelo hudo so razsajale l. 1793 in v začetku l. 1794.; umrlo je 47 oseb. Manj žrtev pa so zahtevale v letih 1801., 1808. in 1844. Zopet hujše so pa nastopile l. 1873/74., pobrale so 53 oseb in je bila šola zaprta od 17. novembra 1873. do svečnice 1874. l. Tudi l. 1887/88. je umrlo za kozami 48 oseb. Škrlatinka se je prikazala v župniji l. 1830, 1851. in 1858. Tudi griža in vročinska bolezen sta se večkrat oglasili, tako v letih: 1787., 1797. in 1811. Legar je razsajal po župniji l. 1856. Najhuje pa je morila kolera l. 1855. V prav kratkem času je pobrala 58 oseb. Po trije do štirje pogrebi so bili na dan, prav pogosto pa po dva. Delavci, ki so ob tem času gradili južno železnico, so imeli v Notranjih Goricah svojo bolnišnico in svoje pokopališče. Dušno pastirstvo pa sta tudi za tuje delavce oskrbovala tukajšnja duhovnika.

Končno si oglejmo še števila, ki nam jih podaja poročna knjiga. Porok je bilo:

V letih	Skupno število	Največ		Najmanj	
		leta	število	leta	število
1784—1793	52	1790	8	1792	2 ¹⁾
1804—1813	95	{1801}	15	1809	3
1824—1833	80	{1806}	16	1830	2
1844—1853	119	1833	20	1845	5
1864—1873	139	1850	21	1866	5
1884—1893	122	{1864}	17	1884	9
		{1869}			
		{1871}			
		1887			

¹⁾ L. 1784. je bil sicer le 1 par poročen; a tega leta se je začelo še le 25. oktobra poročevati.

Od 25. oktobra 1784. l. do konca l. 1903. je bilo v tej župniji poročenih 1329 parov; največ l. 1856. 27 parov, in najmanj (izvzemši l. 1784.) l. 1792. in 1830. le po 2 para.

Zanimivosti iz poročne knjige bi bile sledeče: Dne 2. decembra 1828. l. (torej prvo adventno nedeljo) je bil na Brezovici poročen uradnik ljubljanske tobačne tovarne z imenom Friderik Viljem Božidar Bischoff, ki je bil sin protestantskega župnika v Batgen dorfu na Pruskem in tudi sam protestant. V poročni knjigi je opazka „im Advent getraut mit fürstbischöflicher Erlaubniß dd. Laibach den 2. Dec. 1828.“

V prejšnjih časih so stopali v zakon tudi jako mladi ljudje, tako n. pr. je bila l. 1794. poročena 12letna nevesta z 24letnim ženinom; l. 1806. 13letna nevesta s 25letnim ženinom; l. 1797. 15letna nevesta s 17letnim ženinom; l. 1807. 15letna nevesta s 25letnim ženinom. Pa tudi 16- in 17letne neveste najdemo pogosto v poročni knjigi. Prav tako so bili tudi ženini včasih zelo mladi. Že zgoraj smo omenili 17letnega ženina (l. 1797.), pa tudi l. 1790., 1799. in 1807. so se poročili mladeniči te starosti; da, celo ženine po 16 let stare smo zasledili v poročni knjigi in sicer leta 1799. in l. 1807. celo dva.

Pa tudi že bolj priletni so se spravili pod zakonski jarem. L. 1804. je vzel 60letni ženin 50letno nevesto; l. 1821. 61letni ženin 50letno nevesto; leta 1827 67letni ženin 47letno nevesto; l. 1789. 62letni ženin 28letno nevesto; l. 1847. 60letni ženin 23letno nevesto in l. 1817. pa 23letni ženin 40letno nevesto.

Pri tej priliki naj podam še dve drobtinici iz oklicnih knjig.

Dne 1. februarja 1804 je bil oklican Jožef Pezdir (p. d. Srakar), vdovec iz Vnanjih Goric, da jemlje v zakon Uršo Pleško, vdovo iz dobrovske župnije, in isti dan je bil oklican tudi njegov sin Janez Pezdir, da jemlje v zakon zgornje vdove hčer Uršo Pleško.

Jako izbirčen človek pa je bil vdovec Valentin Pezdir (p. d. na Potok), kajti dne 22. septembra 1804 je bil oklican z nevesto Nežo Makovc, dne 26. oktobra 1804 z nevesto Marijo Rebol, dne 10. februarja 1805 z vdovo Magdaleno Satler in dne 17. aprila 1805 z nevesto Marijo Remšgar; torej s štirimi nevestami prej kakor v sedmih mesecih.

Vsa brezoviška župnija je razdeljena v dve občini. Občina Brezovica obsega vasi Brezovica, Vnanje Gorice, Notranje Gorice, Plešivico in Betovo hišo ob Ljubljani, ki pa spada v preserško župnijo. Občina Log obsega pa vasi Log, Dragomer in Podlukovec. Direktnega davka plačuje občina Brezovica 10.634 K 22 h, občina Log pa 4118 K 03 h, torej skupaj 14.742 K 25 h.

Brezoviški občinski odbor šteje 18 udov, katere volijo trije razredi, vsak po 6 odbornikov. V prvem razredu voli 25 volilcev, ki plačujejo 3529 K 55 h direktnega davka; v drugem razredu voli 49 volivcev, ki plačujejo 3268 K 83 h in v tretjem razredu 441 volilcev, ki plačujejo 3835 K 84 h. Med volilci prvega razreda je tudi en virilist, ki plačuje nad 200 K direktnega davka.

Občinski odbor na Logu ima 12 odbornikov, katere volita dva razreda. V prvem razredu voli 21 volilcev, ki plačujejo 2060 K 13 h, in v drugem razredu 170 volilcev, ki plačujejo 2057 K 90 h direktnega davka.

Na drugem kraju smo omenili, da je bilo poljedelstvo v brezoviški župniji nekdanj na zelo nizki stopinji, kajti vso brezoviško ravan je poplavljal voda in le tuintam je štrlelo iz vode nekaj močvirnega sveta, ki pa je dajal le skromne pridelke. Odkar pa je barje že dokaj izsušeno, se je povzdignilo tudi poljedelstvo na višjo stopinjo, kajti posestniki so si pridobili precej rodovitega in v ravnini ležečega sveta. Pred leti se je na barskem svetu tudi brez gnojenja mnogo pridelalo. Navadno so le požigali in potem je rastlo, da je bilo veselje. Tudi še sedaj tuintam požigajo; vendar že le redkokje. Prideluje se vsakovrstno žito za domačo rabo, pa tudi drugi poljski pridelki prav dobro uspevajo; prav posebno se še nekateri pečajo s pridelovanjem ovsa in fižola za prodaj.

Da bi se pa ljudstvo še natančneje poučilo, kako je treba obdelovati barski svet, so se ustanovila na različnih krajih barske kotline poskuševališča, med drugimi tudi l. 1901. na Logu. To poskuševališče obsega dve parceli po 1200 m² in so uspehi, ki so se doslej na njem dosegli, povsem zadovoljivi.¹⁾ Želeti je le, da bi si Brezovčanje tudi znali tankajšnje izkušnje v svoj prid izkoristiti.

Farna kronika nam poroča tudi nekoliko o posebno dobrih in o nekaterih izredno slabih letinah zadnjega časa. Tako beremo, da je bila izredno dobra letina l. 1834. Pridelalo se je toliko žita, posebno rži in ovsa, da ni bilo mogoče vsega pospraviti. Ker niso imeli dovolj prostora v kozolcih, sušili so žito po grmovju in drevju. Jesensko deževje pa je tako nagajalo, da je mnogo žita, posebno pa slame, na njivah segnilo. Stari ljudje so pripovedovali, da so ljudje iz drugih krajev hodili po žito na tukajšnja polja. Mernik rži je veljal 9 do 10 grošev.²⁾ Tudi l. 1875. je bila posebno dobra letina, zlasti za turšico. Turšica se prideluje v tem kraju šele od 1846. leta, ker se je

¹⁾ Dr. E. Kramer, Das Laibacher Moor, str. 199.

²⁾ Farna kronika, str. 5.

takrat pričela krompirjeva bolezen.¹⁾ Leta 1872. je prav posebno dobro obrodila ajda;²⁾ sploh dobro leto za žito je bilo pa tudi 1890. Posestnik Andrej Marinko v Vnanjih Goricah št. 15 je našel 90 oken (štantov) klasnega žita, kar je dalo nad 1000 mernikov zrna.³⁾

L. 1875. je bilo jako mokro — goriška in plešivska polja so bila po 14 dni pod vodo — in vsled tega je bila tudi žetev jako pičla. Na barju namreč ob suhih letih vse boljše raste, kakor pa ob mokrih. Barjani le redkokedaj tožijo o suši, večkrat pa o nasprotnem. To leto je bil le fižol nekaj boljši, ki pa ravno isto leto ni imel nobene cene.⁴⁾ Jako slabo leto je bilo tudi 1876. Dolga zima, potem pa povodenj za povodnjijo so uničile trojno setev. To leto je bilo toliko snega, da mnogi zaradi zametov niso mogli v cerkev. Tisti, ki so pa šli, so morali sneg sproti odmetavati.⁵⁾

Mnogi in lepi travniki dajejo tudi obilo dobrega sena. Posebno dobro leto za seno je bilo l. 1877. Bog pa je ljudem naklonil še lepo vreme, da so do konca junija že vse pospravili.⁶⁾

Kjer je pa mnogo krme, tam cvete tudi živinoreja. In v tej župniji je živine res mnogo. Ob uradnem številjenju l. 1891. se je naštelo v brezoviški župniji po posameznih vaseh sledeče število domačih živali:

Ime vasi	Žrebeta	Kobile	Žrebci	Konji	Teleta pod 1 letom	Biki	Telice	Krave	Voli	Oslj	Koze	Prašiči	Panič-bel
Brezovica . . .	4	13	—	2	38	3	37	118	108	1	—	158	37
Vnan. Gorice . . .	6	19	2	1	70	—	63	136	144	5	1	185	85
Notr. Gorice . . .	—	11	—	2	42	3	41	83	67	—	—	106	35
Plešivica	2	6	—	—	31	—	21	62	85	—	—	105	65
Log	2	6	—	1	32	—	35	65	93	—	—	142	121
Dragomer	10	19	—	2	32	1	19	59	59	1	—	81	54
Podlukovec . . .	1	8	—	—	9	—	13	33	29	—	—	72	6
Skupaj	25	82	2	8	254	7	229	556	585	7	1	849	403

Ta izkaz kaže, da se tukajšnje ljudstvo pridno bavi z živinorejo, zlasti mnogo gospodarjev ima prav lepe goveje živine.

Sadjarstvo v župniji do sedaj še ni na visoki stopnji; temu so krivi nazori prednikov, ki so menili, da barski svet ni za sadno drevje. Toda sedanji gospodarji so se tudi te stroke kmetijstva poprijeli s precejšnjo vnemo in prav pridno zasajajo sadno drevje,

¹⁾ L. c., str. 17. 18

²⁾ L. c., str. 16.

³⁾ L. c., str. 56.

⁴⁾ L. c., str. 19.

⁵⁾ L. c., str. 20.

⁶⁾ L. c., str. 23.

ki jim ga oddaja c. kr. kmetijska družba in tukajšnji šolski vrt. Nekateri si pa mlada drevesca tudi sami vzgojujejo. Sadja raste tu več vrst, največ je pa jabolčnega drevja, manj je hrušk, dobe se tudi češplje, češnje in orehi.

Brezoviška župnija ima zlasti ob severni strani mnogo lepega gozda. Največ se nahaja bukovega drevja, a dandanes tudi že raste mnogo smrekovine. Posestniki znajo varovati ta svoj zaklad in sekajo le za potrebo. Ker jim daje barje še precej šote, zato lahko sekira mirno počiva. Po mokrih krajih, dolinah in jarkih v gozdih raste jelša. Posamezno se dobi v tukajšnjih gozdih tudi gaber, brest, nagnoj, čimž, kršljika, bezeg, češmin, javor, jesen, lipa, maklen; ob jarkih na ravnem pa tudi jagnjeti in topoli.

Nekdaj so imeli Ljubljancje pravico sekati les v gozdih okoli Ljubljane; ali se je pa ta njihova pravica raztezala tudi na brezoviške gozde, ni znano.

O brezoviški flori moram le to pripomniti, da je sicer bujna, dolinska, a močvirska.¹⁾ Nenavadnih rastlin ni razven, ako omenim „uši“ po ljudskem nazivu, kar je močvirska ušivka.

Divjačine je bilo včasih po teh gozdih mnogo več, kakor je je pa dandanes. Med tem, ko je lovec sedaj zadovoljen, ako dobi zajca, je bil nekdan njegov plen jako bogat. Srne, jeleni, losi, divji in šotni prašiči, orjaški pravoli, turi in bobri so se skrivali po teh gozdih. O vsem tem nam jasno pričajo izkopani ostanki teh živali.²⁾ V letih 1871. do 1873. je imel tukajšnji lov v najemu nadvojvoda Ernest, ki je bil takrat v Ljubljani zapovedujoči general. Ker je najemniko dobro in naprej plačeval, donašalo je občini mnogo dobička, pa tudi posamezniki so zaslužili marsikak krajcar.³⁾ Sedaj dobi od lova brezoviška občina 710 K, loška občina pa 170 K na leto.

Ker v župniji prevladuje poljedelstvo in živinoreja, zato je tu le malo obrtnikov. Rokodelcev je le toliko, kolikor jiti je treba, da napravijo domačinom potrebno obleko in orodje. Vsak pa se poleg rokodelstva bavi še kolikor toliko tudi s kmetijstvom. Ob štetvi l. 1891. je bilo:

krojačev	4	strojarjev	2
črevljarjev	11	kovačev	3
tesarjev	1	mlinarjev	4
mizarjev	1	glavnkarjev	1

¹⁾ Več o tem beri Dr. E. Kramer: „Das Laibacher Moor“ str. 102. — 30.

²⁾ Iv. Šubic, Ljubljansko barje, str. 4.

³⁾ Farna kronika, str. 17.

Seveda jih je v župniji še nekaj, ki znajo to ali ono obrt, ki tudi tuintam kaj malega naredo, a jim je rokodelstvo le nekaj priboljšek za tiste čase, ko ni nujnega poljskega dela.

Tudi velikih prodajalnic ni v brezoviški župniji, ker si vsakdo lahko vse nakupi v bližnji Ljubljani. Tu je le nekaj manjših prodajalnic, ki prodajajo razno drobnino, največ špecerijsko blago. Gostilen je le za potrebo.

Precej deklet in tudi nekaj moških hodi v Ljubljano v c. kr. tobačno tovarno; zato je zlasti ženskih delavk za poljska opravila težko dobiti in jih morajo gospodarji drago plačevati.

Kot posebna pridobitna panoga v župniji, kakor sploh po barju, je rezanje šote. Kdaj se je šota začela uporabljati kot kurivo, se ne more natančno povedati. V začetku so barjani kar z navadnimi lopatami kopali šoto, ki ni imela nikake pravilne oblike so jo sušili ter uporabljali za domačo rabo. Šele v začetku šestdesetih let so začeli rezati pravilne kose v obliki opeke, kakor se to še dandanes vrši. Za kurivo v tovarnah so začeli šoto rabiti l. 1776., in sicer najprej v tovarni za solitar v Ljubljani, pozneje pa tudi v drugih tovarnah in opekarnah. L. 1856. pa je država kupila med Vnanjimi Goricami in Plešivico nad 600 oral barja ter napravila pod Plešivico veliko tovarno. V tej so izdelovali to kurivo na prav poseben način, hoteč ž njim kuriti lokomotive. Veliki jarki so odvajali vodo okoli Plešivice in Notranjih Goric v Ljubljanico in vse nakupljeno zemljišče je bilo prekrižano z železnicami, s katerimi so dovažali šoto v tovarno. Tam so jo z velikanskim strojem izpreminjali v kašnato snov, iz katere so tvorili opeki podobne kose. Oskrbnik in voditelj te tovarne je bil J. Gurnigg, prej železnični oskrbnik v Gradcu. Ta je l. 1857. v Muzejskem društvu v Ljubljani predaval o izdelovanju šotne opeke ter je tudi pokazal že izdelane kose, ki so bili popolnoma kompaktni in temnorjave barve, podobni lignitu, le manjše specifične teže in so se dali rezati, kakor rog.¹⁾ Kmalu pa se je pokazalo, da je vsled velike prostornine in primeroma majhne gorkotne sile to kurivo predrago in — tovarna se je zopet opustila. Stroje so odpeljali, nekatera poslopja podrli, druga pa prodali. Do današnjega dne se je od nekdanje tovarne ohranilo le ime „Švajc“ — tako namreč ljudstvo nazivlje dotični kraj, kjer je stala tovarna, in pa vodnjak, v katerem tudi ob najhujši suši ne poide voda. Državi prodani svet pa so posestnik zopet pokupili.²⁾

¹⁾ Jahresheft, 1858, str. 105.

²⁾ Farna kronika, str. 16.

Dandanes režejo v brezoviški župniji šoto še okoli Vnanjih in Notranjih Goric. Največ se je porabi doma, nekaj pa se je spelje v Ljubljano. Koliko je še šote na ljubljanskem barju sploh in koliko je je v brezoviški župniji posebej, se ne da določiti; gotovo pa je, da ni več daleč čas, ko je Brezovičanje še za domačo rabo ne bodo več imeli.

Sejmi so na Brezovici trije; toda zaradi bližnje Ljubljane vsi trije vedno jako slabo obiskani. Prvotno je c. kr. deželna vlada dovolila z razpisi z dné 17. februarja 1869, št. 1098, in z dné 29. aprila 1870, št. 1888, sejme dné 17. januarja, v četrtek po veliki noči in dné 30. decembra vsakega leta. Z razpisom c. kr. deželne vlade z dné 17. julija 1874, št. 4027, pa se je dovolilo, da se sejm s četrтка po veliki noči prestavi na dan 9. marcija in oni z dné 30. decembra na dan 6. decembra vsakega leta.¹⁾

Brezovica ima sedaj svojo pošto na Viču. Vsak dan, izvzemši nedelje, prinese selski pismonoš vsa došla pisma, časopise in druge pošiljatve in obenem tudi sprejema enake odpošiljatve. L. 1874. in 1875. pa je bil na Brezovici poštni urad, ki pa je moral zaradi prepričlega prometa prenehati.

Pravne razmere. Dokler je bila še tlaka in desetina, je bilo tukajšnje ljudstvo podložno raznim gosposkam. Najstarejše podatke o brezoviški župniji imamo v tem oddelku. L. 1202. je podaril Ulrik, vojvoda koroški, samostanu v Šent Pavlu na Koroškem poleg 12 kmetij ob Šujci v dobrovski župniji tudi 8 kmetij v Notranjih Goricah za mir njegove in njegovih staršev duš.²⁾ Njegov brat Bernhard pa je l. 1254. oprostil vseh 20 kmetij vsakršne podložnosti njegovim uradnikom v Ljubljani, izvzemši slučaje, ki zahtevajo smrtno kazen.³⁾ L. 1341. je volil Herman Polhograjski, nemškemu redu v Ljubljani 3 kmetije na Brezovici za mir njegovi duši.⁴⁾ Tudi slavni grofi Predjamski so imeli v teh krajih svoje podložnike. Tako beremo v nekem starem zapisniku predjamske gosposke, da je na svečnico l. 1453. Niklas Lueger, grajski grof v Luencu in Predjami dal v fevd desetino od 8 kmetij na Brezovici, od 7 kmetij v Vnanjih Goricah, od 8 kmetij v Notranjih Goricah, od 4 kmetij na Plešivici in od 1 kmetije na Logu.⁵⁾ Dné 25. septembra 1545. l. pa je Frančišek Predjamski vsa ta posestva in še mnogo drugih prodal grofu Frančišku Thurnu.⁶⁾

¹⁾ Statistischer Bericht der Handels- und Gewerbekammer in Laibach, 1875, str. 303.

²⁾ Schumi, Urk.- u. Regb., II. Bd., str. 2.

³⁾ L. c., str. 161, 162.

⁴⁾ L. c., str. 2.

⁵⁾ Mittheil. d. Musealver., 1866, str. 247 d.

⁶⁾ Mittheil. d. Musealver., 1895, str. 11.

Glasom oporoke z dné sv. Andreja I. 1507. je podaril neki Blaž Lazarin, deželni davkar za Istro in Kras, meščanskemu špitalu v Ljubljani 4 kmetije v Goricah proti temu, da se v špitalski cerkvi opravi zanj vsako leto toliko sv. maš, kolikor ima funt vinarjev, na dan sv. Elizabete pa še slovesna obletnica. Ta dan naj dobi tudi deset špitalskih revežev vsak po eno suknjo, ki naj bo en funt vinarjev vredna.¹⁾

L. 479. je dal cesar Friderik v fevd desetino od 7 kmetij v Vnanjih Goricah, od 3 kmetij v Radni, od 3 kmetij na Brezovici, od 3 kmetij Podlukovcem, od 7 kmetij v Dragomeru, od 5 kmetij na Logu in od 1 kmetije v Molah.²⁾ (Glej prilogo št. 1.!)

Ljubljanski škof baron Frančišek Kuzianer prepušča s pismom z dne 13. okt. 1537 nekemu Tomažu Anderavu, ki je škofiji posodil 40 funtov fenigov žitno desetino v Dragomeru s to pogojo, da se stem dolg poravná ter naposled desetina zopet škofiji pripade.³⁾

Do l. 1725. je plačevala brezoviška župnija svoje davke deželnemu vicedomskemu uradu. Tega leta je pa prelat Jakob Klopper (vladal v l. 1720.—43.) v Bistri kupil vse te dohodke iz županij Brezovica, Preserje in Golo za 33.440 gld.⁴⁾ Prišel pa je nesrečni čas za samostane, vlada cesarja Jožefa II. Dné 30. novembra 1781. l. je izdal cesar Jožef II. edikt, da se morajo po vseh dednih deželah odpraviti vsi oni moški in ženski samostani, ki ne poučujejo v šolah, ali ne strežejo bolnikom, ali se ne odlikujejo v študijah. Ta udarec je zadél tudi kartuzijanski samostan v Bistri. Prenehati je moral dné 29. januarja 1782. leta. Takrat namreč se jim je razglasil cesarski odlok. Dne 6. februarja istega leta so vse samostansko premoženje, ki je bilo odslej izročeno verskemu zakladu, inventirali ter cenili županiji Brezovica in Preserje na 16.223 gld. 51¹/₄ kr.⁵⁾ Čez vsa posestva so bili potem dalje časa postavljeni javni uradniki, ki so je oskrbovali za verski zaklad. L. 1826. pa je vse skupaj kupil Frančišek Galle za 150.000 gld.⁶⁾

Iz zapisnika iz začetka 19. stoletja poizvemo, katerim gosposkam so bili župljani podložni ob istem času. Večinoma vse kmetije na Brezovici in na Logu so bile

podložne ljubljanskemu magistratu, nad polovico Vnanjih Goric, vse Notranje Gorice in Plešivica Kušljanovemu gradu, druga polovica Vnanjih Goric Glincam¹⁾, Dragomer komendi v Ljubljani in Podlukovec Krumperku, oziroma Lukovškemu gradu. Le 6 kmetij je bilo podložnih župniji sv. Petra v Ljubljani in 2 kmetiji cerkvi na Brezovici.²⁾

Dandanes spada vsa župnija v političnem oziru pod c. kr. okrajno glavarstvo za ljubljansko okolico in v sodnijskem oziru pod c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani. Nekdaj so imele sodno oblast v civilnih stvareh razne gosposke. O tem sicer nismo zasledili nobene gotove priče, vendar se nam zdi, da sta ljubljanski magistrat ali pa nemška komenda, ki sta bili sicer tako veljavni gosposki, gotovo imela tudi sodno pravico nad svojimi podložniki. Zločince („Malefizpersonen“) pa je smela soditi le mestna gosposka ljubljanska. Pod to ljubljansko krvavo sodišče je spadala tudi vsa brezoviška župnija.³⁾

Občinske zadeve upravljata sedaj dva občinska odbora, namreč brezoviški in loški, katerima načelujeta župana. Od l. 1849. pa do danes so županovali v brezoviški občini: 1. Ivan Zdešar iz Vnanjih Goric, 2. Ivan Košir z Brezovice, 3. Matija Remškar z Brezovice, 4. Ivan Oven z Brezovice, 5. Matija Remškar z Brezovice (drugič), 6. Ivan Kušar iz Notranjih Goric. Na županskem stolu loške občine pa so doslej sedeli: 1. Matija Petrič z Loga, 2. Blaž Gregorin iz Dragomera, 3. Jakob Čuden iz Dragomera, 4. Anton Jereb z Loga, 5. Matevž Remškar z Loga, 6. France Petrič z Loga, 7. Jožef Novak z Loga, 8. Matevž Remškar z Loga (drugič), 9. Anton Koritnik s Podlukovca, 10. Janez Čuden iz Dragomera, 11. France Remškar z Loga, 12. France Rus z Loga.

Pred l. 1849. so nadomestovali sedanje župane takoimenovani „oberrihtarji.“ Zadnji „oberrihtar“ čez Dobrovo in Brezovico je bil J. Seunig na Bokalcih, pred njim pa je imel to čast France Prešern (po domače Škander) z Brezovice.

Za časa Francozov je bila na Bokalcih merija (maire) in tudi Brezovica je bila v področju te gosposke. (Dalje prih.)

¹⁾ Diplomatarium Carnicolum, str. 14.

²⁾ Še ne natisnjena listina v Rudolfinumu.

³⁾ Knezoškof. arhiv, fasc. 11., št. 2.

⁴⁾ Klun, Arch. f. d. Landg., II. u. III. H., str. 134.

⁵⁾ Mittheil. d. h. V., 1854, str. 19. — Wl. Milkowicz: „Die Klöster in Krain,“ str. 136. 137.

⁶⁾ Klun, Arh. f. d. Lang., II. u. III. H., str. 135, 136.

¹⁾ Dominium Glejnz.

²⁾ Status animarum, 1805.

³⁾ Iv. Vrhovec, Ljubljanski meščanje, str. 59 d.

Vsebinska: *Zgodovina brezoviške župnije.*
(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca maja 1907.

Številka 56.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

V cerkvenih zadevah je brezoviška župnija podložna ljubljanski dekaniji, to pa šele od leta 1808. Nadškof Mihael Brigido (1788—1806) je pri nastopu svojega dostojanstva uredil ljubljansko nadškofijo ter jo razdelil na 31 dekanij. Med temi je bila tudi dekanija na Sori in tej dekaniji je bila poleg nekaterih drugih župnij podrejena tudi brezoviška župnija. Toda na Sori je bila dekanija le pet let in zato je brezoviška župnija že l. 1793. prišla v oblast dekanu pri Oznanjenju M. D. v Ljubljani.¹⁾ Pa tudi tu ni ostala dolgo, ker je bila že l. 1795. podrejena dekanu v Šent Vidu nad Ljubljano,²⁾ od koder je prišla l. 1808. v ljubljansko dekanijo.

III

Vera in omika.

Brezoviško ljudstvo je bilo in je še vedno dobro, nepokvarjeno ljudstvo. Dasi je v vedni dotiki z ljubljanskim prebivalstvom, vendar ga pogubni liberalizem še ni okužil. Drži se še vedno in neomajno starega, a vedno veljavnega načela: „Vse za vero, dom, cesarja!“

Da je brezoviško ljudstvo odločno katoliško-narodnega mišljenja, so dokazale najboljše zadnje deželno-zborske volitve l. 1901., ko sta dobila kandidata katoliško-narodne stranke gg. Fr. Povše in dr. Iv. Šusteršič

v brezoviški občini po 100, oziroma 83 glasov, v loški občini pa oba po 59 glasov, medtem ko je dobil kandidat liberalne stranke le v brezoviški občini 19 glasov, a nobenega v loški občini. Vsa čast torej Ložanom, pa tudi popolna pohvala Brezovičanom, ki so tako odločno pokazali svoje prepričanje!

Da prebiva tu res dobro, verno ljudstvo, pričajo dalje lepe cerkvice, ki stoje po gričih in v ravnini, kažejo lična znamenja ob cestah in kažejo precejšnja števila udov pri raznih bratovščinah.

Prvo bratovščino v tej župniji je ustanovil l. 1714. drugi tukajšnji vikar, Valentin Hočevar. Bila je to bratovščina angelov varihov in vseh svetnikov.¹⁾ Potrjena in z obilnimi odpustki obdarovana je bila od papeža Klemenca XI. dné 16. februarja l. 1714. V župnijskem arhivu je še sedaj shranjena ustanovna listina, katere vsebina je tudi priobčena v zadnjem odstavku te knjige. Ta bratovščina²⁾ je imela nekatere praznike, katere je posebno slovesno obhajala. Taki bratovski prazniki so bili: torek po Veliki noči, nedelja v osmini sv. Rešnjega Telesa, nedelja po sv. Ani, vseh svetnikov dan in praznik brezmadežnega spočetja D. M. Glavni praznik te bratovščine je bil torek po Veliki noči (takrat še praznik). Ta dan se je obhajal vsako leto kolikor

¹⁾ Vikar in ključarji prosijo 11. dne aprila 1713 na knezoškofijstvo za dovoljenje, da bi se smela omenjena bratovščina vpeljati, kar se jim vstreže zato, da se čast božja in ljudska pobožnost pospešuje (Zapisnik št. 39, str. 371.)

²⁾ Glej prilogo št. 2!

¹⁾ A. Koblar, Zgodovina sorske fare, str. 43.

²⁾ Šematizmi ljubljanske škofije.

mogoče slovesno. Že v ponedeljek popoldne po litanijah se je pričelo spovedovanje. Ker je bil takrat na Brezovici še sam vikar, prišli so tudi duhovniki od drugod pomagat, največ gotovo iz Ljubljane. Drugi dan pa so se od zore do 9. ure brale sv. maše druga za drugo. Po 9. uri je bila slovesna sv. maša in pridiga. Pridigovati je moral vedno šentpeterski vikar. Vsak duhovnik, ki je prišel spovedovat, je dobil v ponedeljek večerjo, v torek kosilo in 10 reparjev.¹⁾ Ta dan je prišla na Brezovico tudi procesija z Dobrove²⁾ in skoro gotovo še tudi iz drugih sosednjih župnij. Lepo se je praznovala tudi nedelja v osmini sv. Reš. Telesa. Prednji večer so bile litanije M. B., potem pa spovedovanje. V jutro je bilo več sv. maš, ob 9. uri pa procesija s sv. Rešnjim Telesom, pri kateri so se peli pri nalašč zato postavljenih oltarjih štirje evangeliji. Po procesiji je bila slovesna sv. maša in pridiga šentpeterskega vikarja. Tudi pred nedeljo po sv. Ani, pred praznikom vseh svetnikov in pred praznikom brezmadežnega spočetja D. M. so bile lavretanske litanije, v praznik pa več sv. maš in pridiga brezoviškega vikarja. Tuji duhovniki so tudi ob teh praznikih ravno toliko dobivali za svoj trud, kakor v torek po Veliki noči³⁾.

Odpustki podeljeni tej bratovščini so bili popolni in nepopolni. Popolne odpustke je bilo mogoče dobiti na dan vstopa v bratovščino, na smrtno uro in v torek po Veliki noči. Odpustke 7 let in 7 kvadragen pa je bilo mogoče dobiti v nedeljo v osmini sv. Reš. Telesa, prvo nedeljo po sv. Ani, v praznik vseh svetnikov in v praznik brezmadežnega spočetja D. M. vselej pod pogoji, ki so pri odpustkih določeni.

Bratovske knjige, v katero so upisovali ude, ni več v župnijskem arhivu. Kam je prešla, se ne vé; mogoče, da je bila l. 1784. odvezeta, ko je bila bratovščina razpuščena. Pač pa se hrani druga knjiga, v katero so vpisovali umrle ude te bratovščine. Ob bratovskih praznikih so se njihova imena brala v cerkvi, pa molilo se je zanje. Iz te knjige vsaj nekoliko izvemo, da so bile v tej bratovščini vpisane tudi mnoge odlične osebe, duhovniki in plemenitniki. Med poslednjimi najdemo družine pl. Kušlanove, Utschanove i. dr., med duhovniki pa so znani ti-le udje: Janez Krst. Skrpin, dr. bogoslovja „Comes Palatinus“ protonotar apost., vikar šentpeterski v Ljubljani, kjer je umrl 21. dne februarja 1715, kojega leta je ondi 1. dne februarja ostavil svet tudi ondašnji zakristan Mihael Kuralt, učenik modroslovja. P. Anzelm, kapucinski pridigar, umrl po

Veliki noči l. 1716. v Ljubljani, kjer je v Gospodu zaspal tudi po Veliki noči l. 1719. Ločan, P. Tomaž, kapucinski pridigar. Ud Völbank Tratnik, učenik modroslovja in vrhniški župnik, pa je svetu zamrl o Vseh svetih l. 1718., P. Rogerij, kapucin, pa o sv. Jakobu l. 1728. itd.

O kakih drugih starejših bratovščinah nam ni nič znanega. Mogoče, da pri tej cerkvi sploh ni bila nobena druga vpeljana kakor prej imenovana, ali pa so se zapisniki o njih popolnoma poizgubili. Brezdvomno pa so bili tukajšnji župljani vpisani v bratovščine sosednjih župnij, zlasti v „Bratovščino Naše ljube Gospe v nebo vzete“ na Dobrovi.¹⁾

Po ostalih zapisnikih sodeč je bila v 19. stoletju prva vpeljana „Bratovščina presv. Reš. Telesa“. Najstarejši zapisnik udov te bratovščine je iz l. 1868. Sedaj je vpisanih do 900 udov obojega spola, kateri zlasti sedaj, odkar se skupno časti Najsvetejše, prav pobožno časte svojega Odrešenika, pričujočega pod podobo kruha.

Dné 17. marcija l. 1887. pa se je ustanovila na Brezovici „Družba treznosti“. Upisalo se je v to družbo doslej že do 1200 udov. Preuredila pa se bo v kratkem na podlagi novih pravil.

Posebno častni za brezoviško župnijo pa sta Marijina družba za dekleta in Marijina družba za mladeniče. Obe sta bili ustanovljeni dné 16. februarja 1902 in se prav lepo razvijati. V prvi je upisanih 220 deklet, v drugi pa 70 vrlih mladeničev. Vsa čast takim mladeničem, ki se ne sramujejo očitno pokazati, da so in hočejo biti pravi Marijini sinovi!

Da bi bil kdaj sv. misijon že v 18. ali pa v prvi polovici 19. stoletja, ni bilo mogoče dobiti nobenega poročila. Kolikor mi je znano, se je na Brezovici prvič obhajal sv. misijon od 3. do 13. novembra l. 1883. Vodili so ga čč. gg. lazaristi iz Ljubljane. Ob tej priliki se je napravil tudi ličen, a precej majhen misijonski križ, ki je še sedaj v cerkvi na listni strani. Vrhu križa je napis: „Sv. misijonski križ bodi naše zavetje!“

Drugič je bila brezoviška župnija deležna milosti sv. misijona od 2. do 13. novembra l. 1885., tretjič od 31. oktobra do 4. novembra l. 1901. Vselej so ga vodili čč. gg. lazaristi iz Ljubljane. Prepričevalne besede neutrudnih gg. misijonarjev gotovo niso bile brezuspešne.

Razen sedaj običajnih procesij je bilo nekdanje še nekaj drugih. Iz 18. stoletja so nam znane sledeče: V spomin, da so se sv. Uršule dan l. 1703. prinesli na Brezovico sv. zakramenti, se je praznoval ta dan dolgo vrsto let prav slovesno. Vsako leto je bila ta dan pro-

¹⁾ Directorium, 1716.

²⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrowske fare, str. 31.

³⁾ Directorium, 1716.

¹⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrowske fare, str. 86.

cesija,¹⁾ o kateri se pa sicer ne ve, niti kje je šla, niti kdaj je prenehala. V 19. stoletju je ni bilo več.

Kmalu po ustanovitvi župnije se je upeljala vsakoletna procesija na sv. Ane dan k Sv. Ani v preserški župniji.¹⁾ Tudi ta se v 19. stoletju ne omenja več.

V praznik Marijinega rojstva je šla vsako leto procesija na Dobrovo. Pa tudi o tej ni v 19. stoletju nobenega sledu več. Povsod, t. j. pri Sv. Ani in na Dobrovi, je tukajšnji vikar opravil daritev sv. maše za vseh pet sosesk te župnije, za kar je dobil od prve 1 gld., od druge pa 40 kr. kranj. velj.¹⁾

V zadnjem času sta bili le dve znamenitejši procesiji na Dobrovo. Leta 1872. so po ukazu avstrijskih škofov verniki napravljali velike procesije k božjepotnim cerkvam Matere Božje, da bi izprosili hudo stiskanemu sv. Očetu Piju IX. nebeške pomoči. Tudi verni Brezovičanje so se podali v ogromnem številu dné 15. avgusta l. 1872. na Dobrovo, kamor so isti dan prišle tudi procesije iz Ljubljane in od sv. Katarine.²⁾

Druga mnogoštevilna procesija pa je šla z Brezovice na Dobrovo dné 22. aprila l. 1895. z namenom, da bi mogočni Bog odvrnil strašno šibo potresa.

Od l. 1750. dalje so hodili Brezovičanje s procesijo tudi na Rožnik, in sicer tretjo nedeljo po Veliki noči, ko se je na Rožniku obhajala obletnica posvečevanja cerkvice. Hodili so skupno s Šentvidci in Dobrovčani.³⁾ Kdaj je ta procesija prenehala, ni znano.

Še potem, ko je bila na Brezovici že ustanovljena samostojna župnija, so morali Brezovičanje dalj časa hoditi na praznik sv. Rešnjega Telesa v Ljubljano, da so se pridružili procesiji sv. Petra. Doma pa je bila procesija potem v nedeljo v osmini sv. Rešnjega Telesa, katere smo pa že zgoraj omenili.

Velikonočna procesija je bila v 18. in v začetku 19. stoletja na Veliko soboto popoldne in ne na Veliko nedeljo zjutraj, kakor je sedaj.

Procesije križevega tedna so bile v tej župniji že v 18. stoletju v navadi. Razložek med sedaj in nekdanj je le ta, da so imele nekdanj daljšo pot, kakor jo imajo pa sedaj. V ponedeljek križevega tedna je šla procesija iz cerkve v Vnanjih Goricah v Notranje Gorice, v torek iz cerkve v Notranjih Goricah na Log in v sredo iz cerkve na Logu v Dragomer. Procesija sv. Marka je pa šla iz cerkve na Brezovici v Vnanje Gorice. Sedaj pa se zbira procesija šele v bližini iste cerkve, v katero ravno gre.

Pa tudi na Brezovico so prihajale v 18. stoletju procesije. Sicer nam je dobro znana le dobrovska

procesija, ki je prihajala na Brezovico v torek po Veliki noči,¹⁾ ki je bil glavni praznik tukajšnje bratovščine; vendar je verjetno, da so isti dan prihajale tudi iz drugih sosednjih župnij.

Silni potres leta 1895. pa je dal povod, da se je napravila obljuba, da bode vsako leto na belo nedeljo popoldne procesija s križi po isti poti, kakor gre o Veliki noči ali pa v praznik sv. Rešnjega Telesa.

Zelo lepa navada, a za vikarja jako težavna naloga je bilo blagoslovljenje hiš pred svetimi dnevi. V 18. stoletju je vikar pred sv. dnevom maševal na Logu za sosesko, ki mu je morala dati za to kosilo in pet reparjev. Po kosilu je pa blagoslavljal hiše po Logu, Dragomeru in Podlukovcem. Sv. Silvestra dan je maševal v Vnanjih Goricah za ondotno sosesko, ki mu je dala 10 reparjev; po kosilu je pa blagoslavljal vnanjehorske hiše. V dan pred sv. Tremi kralji je bilo najprej blagoslovljenje vode v župnijski cerkvi, potem pa blagoslovljenje hiš po Brezovici. Da bi bil vikar blagoslavljal tudi hiše v Notranjih Goricah in na Plešivici, ni nikjer zapisano; najbrže je v teh vaseh blagoslavljal duhovnik iz Kušljanovega gradu.

Lepa navada blagoslovljenja hiš se je ohranila še do današnjega dne, le s tem razložkom, da sedaj hišni gospodarji sami blagoslavlajo in kade hišne prostore.

Nekaj, kar po drugih krajih ni v navadi, je tudi to, da blagoslavlajo gospodarji binško soboto popoldne svoja polja, njive in travnike. Gotovo vse hvale vredna navada.

Stari ljudje pripovedujejo, da so nekdanj na svetega Štefana dan blagoslavliali pri cerkvi v Vnanjih Goricah konje. Toda o tem nimamo nobenega pisane dokaza.

Nekaj posebnega je bilo tudi to, da v 18. stoletju ni bilo blagoslovljenje krstne vode Veliko soboto, temveč Veliko nedeljo popoldne. Najprej je bila procesija s sv. olji, potem pa blagoslovljenje krstne vode; nato je šentpeterski vikar pridigoval in naposled so bile slovesne večernice.

Pri tej priliki naj omenim še nekaterih drugih navad, ki so bile v 18. stoletju v tej župniji, katerih pa sedaj ni več. Ako je vikar katero nedeljo ali praznik maševal pri tej ali oni podružnici, je imel vedno v isti soseski obed, katerega so mu morali dajati posestniki drug za drugim. Pa tudi na Brezovici je dobil ob nekaterih praznikih obed v nekaterih hišah. — Velikonočna izpoved se je začinjala šele s četrto nedeljo v postu. Opravila pa se je lahko tudi pri podružnicah; toda ondi izpovedovati je bila dolžnost šentpeterskega

¹⁾ Directorium, 1716.

²⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrovske fare, str. 94.

³⁾ L. c., str. 32.

¹⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrovske fare, str. 31.

vikarja. — Darovi, ki so se veliki petek nabrali v pušico, so se razdelili v tri dele: prvi del je dobila cerkev drugi vikar in tretji del cerkvenik. - V sredo, četrtek, in petek velikega tedna popoldne ni bilo nikakršnega cerkvenega opravila, kakor je dandanes navadno. — Ker so med šmarnimi mašami tukajšnji župljani ob nedeljah in praznikih najrajši hodili k službi božji na Dobrovo, je bilo tukajšnjemu vikarju na prosto voljo dano, maševati doma ali pa na Dobrovi. Le v nedeljo po sv. Jerneju je moral maševati na Logu zaradi žegnanja.

Birmovanje je bilo v tej župniji že večkrat. Iz prvih časov so nam ostali le skromni, nezanesljivi

Knezoškof Anton Alojzij Wolf je pa župnijo obiskal dne 21. maja 1829 in ob tej priliki birmoval 50 Brezovičanov: 24 dečkov in 26 deklic. Pozneje so pa Brezovičani svoje otroke kakor sploh navadno vodili o Binkoštih v Ljubljano k sv. birmi. Imenovani zapisnik nam kaže v posameznih letih sledeče število birmancev: L. 1834.: 45 oseb in 5 na Dobrovi, l. 1835. dne 5. julija 32 oseb, l. 1836 : 4, l. 1837. pa 61. L. 1838.: 25, l. 1839.: 3, l. 1840.: 65, l. 1842.: 71, l. 1843. pa 7 oseb. L. 1844. je bilo v stolnici birmanih 75 Brezovičanov, l. 1846.: 76, l. 1848.: 81, l. 1849. pa dne 8. julija 44 oseb. Število birmancev odslej nekoliko pada. L. 1851. je bilo 74 Bre-

Pogled iz zvonika župne cerkve proti Logu.

spominki: vendar hočem tudi te zabeležiti, da se otmo pozabljivosti. Dne 9. junija 1602¹⁾ je knezoškof Tomaž Chrön posvetil pokopališče pri cerkvi Svetega Duha v Vnanji gorici ter ob tej priliki birmoval 600 oseb. Dne 9. junija 1774. leta je posvetil knezoškof Karol grof pl. Herberstein tukajšnjo župno cerkev in je najbrže ob tej priliki delil tudi zakrament sv. birme. Skoro gotovo je tudi škof Avgustin Gruber tu birmoval l. 1817., ko je prišel na Brezovico ob priliki kanonične vizitacije.²⁾ Dne 12. avgusta 1819 je isti škof na Brezovici birmoval 36 dečkov in 33 deklic, skupaj 69 in še nekaj Horjulcev.³⁾

¹⁾ Protok. Pontif. I a v knezoškof. arhivu.

²⁾ Župnijska kronika, str. 5.

³⁾ Zapisnik birmancev v knezoškofijskem arhivu.

zovičanov birmanih, l. 1853.: 72, l. 1855.: 69, l. 1856. dne 6. julija: 46, l. 1857.: 31, l. 1858.: 40, leta 1860.: 41 dne 29. julija, l. 1861.: 39, leta 1862. pa 35 oseb, l. 1863. pa samo 1. Ko pa je dne 25. septembra 1864. knezoškof Jernej Vidmar posvetil¹⁾ nov veliki oltar v župnijski cerkvi, je ob isti priliki naslednjega dne tudi zakrament sv. birme v njej podelil 147 Brezovičanom. 39 Preserjanom, 7 Bevčanom, 1 Logačanu in 5 vojakom izmed ogrskega oddelka, ki je bival na Brezovici. L. 1866 so poslali Brezovičani v stolnico k sv. birmi o Binkoštih 47 otrok, l. 1867.: 33, l. 1868.: 42, l. 1869.: 48, l. 1870.: 49, l. 1871.: 52, l. 1872.: 56, l. 1873.: 50,

¹⁾ Župnijska kronika, str. 12., navaja l. 1863.

l. 1874.: 47, l. 1875.: 60, l. 1876. pa le 1, ker je dne 29. maja knezoškof Ivan Zlatoust Pogačar ¹⁾ na Brezovici birmoval. Prejelo je takrat 97 otrok ta sv. zakramenti in sicer 46 dečkov in 51 deklic. L. 1878. je šlo 66 oseb v Ljubljano k sv. birmi, l. 1879.: 54, l. 1880.: 36, l. 1881.: 47, l. 1883.: 62, l. 1884. dne 20. julija pa 20, katere je birmoval tržaški škof ob času vakature ljubljanske stolice. L. 1885. je bilo 83 Brezovičanov birmanih v ljubljanski stolnici, l. 1886.: 44, l. 1887.: 54, l. 1888. pa 49. Dne 5. avgusta 1889. je pa knezoškof Jakob Missia, ²⁾ poznejši nadškof in kardinal goriški, ³⁾ podelil na Brezovici 110 osebam, 50 dečkom in 60 deklicam, zakrament sv. birme. Naslednje desetletje pa je bilo v Ljubljani birmanih: l. 1890.: 12 oseb, leta 1891.: 42, l. 1892.: 58, l. 1894.: 84, l. 1895.: 51, l. 1896.: 74, l. 1898. pa 128. L. 1899. je bila dne 25. maja zadnjič birma na Brezovici. Takrat je sedanji prevzvišeni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič podelil ta sveti zakrament 88 otrokom, in sicer 57 dečkom in 31 deklicam, in le 4 so bili o Binkoštih poprej v Ljubljani birmani. Leta 1900. jih je šlo 49 otrok v Ljubljano, l. 1901.: 54, l. 1902.: 53, l. 1903. pa 61. Tudi za l. 1904. je bilo birmovanje že napovedano, a je moralo vsled dolgotrajne župnikove bolezni izostati, v Ljubljano pa so jih 61 poslali k sv. birmi o Binkoštih.

Kakih posebnih vraž med ljudstvom ni bilo zaslediti; sliši se le tuintam o nekaterih najnavadnejših, kakršne zasledimo povsod, a še te so le slabi ostanki iz prejšnjih časov, ki so ostali še ljudstvu v spominu, a nanje pa ne veruje. Tako pravijo n. pr., da če mrlič na odru gleda, da kliče koga drugega za seboj. Ako se bled kruh speče, pravijo, da bo kmalu mrlič v hiši. Katero dekle pride veliko soboto prej z blagoslovom domov, tisto bode tudi proso pred drugimi oplelo. Tudi „moro“ nekateri še poznajo, a ne tlači pa nikogar več.

Za izobrazbo ljudstva je v zadnjem času zelo dobro preskrbljeno. Sedaj sta v župniji dve ljudski šoli, in sicer na Brezovici dvorazrednica, v Notranjih Goricah pa enorazrednica, ki skrbita, da se mladina priuči najpotrebnejšim vednostim, da se more potem še sama nadalje izobraževati. Osnovalo pa se je v župniji že tudi več društev, ki skrbijo za potrebno izobrazbo svojih članov. Že zgoraj sem omenil Marijinih družb za mladeniče in dekleta. Česar na Brezovici prej ni bilo, to sta vpeljali omenjeni družbi, namreč lepe veselice z gledališnimi predstavami, na katerih se ljudstvo zabava in izobrazuje. Dne 20. junija 1903. l. pa se je ustano-

vilo tudi „Slovensko katoliško izobraževalno društvo“, ki šteje že do 60 članov.

Za povzdigo kmetijstva se je že l. 1896. ustanovila podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki si je preskrbela že precej kmetijskih strojev, ki se posojajo članom. Za obrambo imetja v slučaju požarov se je l. 1898. ustanovilo „Prostovoljno gasilno društvo“, ki šteje 32 članov in ima tudi potrebno gasilno orodje. Postavilo si je lastni gasilni dom, ki je bil leta 1903. slovesno blagoslovljen. Meseca januarja 1905. leta se je ustanovila na Brezovici po župnikovem nasvetu tudi „Mlekarska zadruga“, registrovana zadruga z omejenim poroštvom, kateri je načelnik za povzdigo kmetijstva zelo vneti posestnik Andrej Remškar na Brezovici hš. št. 13. Začasno mlekarno, ki je bila dne 26. februarja 1905. blagoslovljena, so priredili pri Škandru na Brezovici. Udov je imela sprva 38, sčasoma se bode pa razširila gotovo, kar sklepamo iz tega, da je že meseca avgusta i. l. štela 65 udov, ki dobro spoznavajo nje korist. Po prizadevanju sedanjega jako delavnega gospoda kaplana Juvana se bode pa v najbližnji prihodnosti ustanovila tudi zelo potrebna „Hranilnica in posojilnica“.

Pa tudi mnogo dobrih knjig in časopisov skrbi, da se ljudstvo vedno bolj izobrazuje. Poleg šolskih knjižnic ima tudi „Slov. katol. izobraževalno društvo“ svojo knjižnico. „Družba sv. Mohorja“ šteje v brezoviški župniji 126 udov; poleg tega pa prihajajo v župnijo še sledeči dobri časopisi: 60 Domoljubov, 16 Kmetovalcev, 15 Bogoljubov, 9 Slovencev, 9 Narodnih gospodarjev, 4 Cvetje iz vrtov sv. Frančiška, 3 Dom in Sveti in 1 Primorski list. Častno za župljane je pa to, da prihajajo v župnijo poleg tolikega števila dobrih katoliških listov le 3 izvodi nekega protikatoliškega lista, katerega pa zaradi njegove umazane vsebine niti ne imenujemo.

IV.

Gradovi in gradišča.¹⁾

Brezoviška župnija ni imela in nima močno utrjenih gradov. Zakaj ne?

Najhujši sovražniki kranjske dežele so bili Turki. Da so se naši predniki mogli uspešno upirati krvolokom, so sezidali po deželi mnogo močno utrjenih gradov, kamor so okoličani pribežali ob času turške sile. Brezovičanje pa so imeli tako pribežališče v Ljubljani. Ernest Železni je poslal iz Bolcana v soboto po sv. Rešnjem Telesu l. 1416. deželnemu glavarju Urhu

¹⁾ Župnijska kronika, str. 21.

²⁾ Župnijska kronika, str. 54.

³⁾ Umrli dne 24. marca 1902.

¹⁾ To poglavje je bilo skoro doslovno priobčeno v „Izvestjih muzejskega društva“, 1899, str. 191. i. d.

Šenku Ostrviškemu ukaz, da naj Ljubljčanje nemudoma napravijo nasipe in okope okoli mesta, ter naj obzidje boljše utrdijo in popravijo; obenem pa naj glavar zaliteva od samostanov, župnijskih predstojnikov in drugih, da ti svojim ljudem zapovedo, meščanom pomagati, apno in pesek voziti, kopati i. t. d.¹⁾ Cesar Friderik IV. je pa zapovedal iz Gradca dné 27. januarja l. 1478. prebivalcem štiri milje okoli Ljubljane stanujočim, da naj pomagajo meščanom zgraditi obzidje ob Ljubljanci, zato pa smejo ob času turške sile pribežati v utrjeno mesto.²⁾ In zopet so morali okoličani, 1 miljo od Ljubljane stanujoči, l. 1543. delati po tri dni tlako, da so napravili baštijo na ljubljanskem gradu pri vicedomskem stolpu.³⁾ Ker so torej Brezovičanje imeli dolžnost, mestno obzidje popravljati, poleg tega pa tudi pravico, v sili v mesto pribežati, zato jim pač ni bilo treba doma trdno zidanih gradov. Toda brez gradov pa brezoviška župnija le ni bila.

1. Kušljanov grad.

Na levi strani državne ceste pod Plešivico je gradič, ki ga ljudstvo nazivlje Kušljanov (tudi Kršljanov) grad. Ta grad je srednje veliko enonadstropno poslopje, obdano s precej visoko zidano ograjo in je sedaj lastnina g. Feliksa Reya pl. Castelletto. Valvasor⁴⁾ imenuje ta grad „Sablata“, to je Zablata. Tako se je po bližnjem barju ali blatu imenoval grad, ker je bil tačas svet okoli gradu še ves močviren in blaten. Tudi še dandanes se imenujejo njive, polja in travniki, ki leže med Cornovcem in Podplešivico, „Na blatih“. Gorenjci, oziroma Posavci pa tudi Brezovčane in Goričevce imenujejo „Zablatence“. Da bi se pa grad kdaj tako imenoval, tega pa nihče več ne pomni.

Sedanje ime „Kušljanov grad“ mu je ljudstvo nadelo po poznejših posestnikih tega gradu, namreč po Kuschlanih. Nemško se grad že od nekdanj imenuje „Moostal“. Grad je v prav skitem kraju, tako, da ga mnogo popotnikov, ki hodijo po državni cesti proti Vrhniku, niti ne opazi. Stoji namreč na zahodni strani gričev Plešivice in Velike strani ter približno 1 km od državne ceste, oziroma železnice. Njegovo lego in okolico nam opisuje Valvasor tako-le: „Ta grad je popolnoma z močvirjem obdan. Pri gradu je prijazen hribec, na katerem je prijeten gozdič. Tudi prav blizu gradu je svet nekoliko vzvišen, na katerem je precej lepega polja. H gradu je mogoče le od ene strani dospeti, kajti od vseh drugih strani je dohod vsled

močvirja nemogoč in še na tej edini poti je dvoje ali troje mostov, brez katerih bi bilo tudi od te strani nemogoče, dospeti do gradu. Okoli gradu je tudi mnogo vretij. Na tem kraju se vsako jesen in pomlad ustavljajo žerjavi, katerih mnogo polové.“

Že zgoraj smo omenili, da je poslopje le srednje veliko; vendar je pa v njem več prav lepih prostorov, ki so pa sedaj popolnoma prazni. Tudi prej že več let niso bivali pravi gospodarji v njem, temveč le najemniki in pristavniki. Mnogo škode na zidovju je povzročil velikonočni potres l. 1895.

V tem gradu je bila v minulih časih tudi kapelica, posvečena sv. Trojici, ki je pa sedaj ni več. Nekdanji graščaki so imeli tu tudi svoje duhovnike, grajske kaplane. Znana sta nam dva, namreč: Matija Kummer, ki je v župnijskih maticah omenjen dné 28. marca l. 1756., in Mihael Ferdinand Gorjup, ki ga najdemo prvič vpisanega dné 5. februarja l. 1757. Bival je v tem gradu nad 50 let in je tudi tu umrl dné 5. avgusta l. 1807., star 79 let. — Porodil se je v šentpeterski župniji v Ljubljani, kjer je tudi dovršil vse svoje vede. V mašnika so ga posvetili na naslov gospodstva „Turnamhard“ grofa Aleksandra pl. Auersperga dné 20. septembra l. 1755., starega 24 let. V dušnem pastirstvu ni deloval. Bil pa je lepega obnašanja in vzglednega življenja.¹⁾ — Kateri grajski kaplani so bili tu pred ustanovitvijo župnije, se ne da določiti. Za Gorjupom pa ni bilo nikogar več. Nekaj časa je v tem gradu stanoval tudi prvi brezoviški vikar, ker župnišče še ni bilo dodelano.

Kdaj je bil Kušljanov grad sezidan, se ne vé; skoro gotovo pa so ga zgradili šele po l. 1453., kajti tega leta je še Nikolaj Lueger dajal v fevd desetino po Brezovici, Vnanjih in Notranjih Goricah ter na Plešivici,²⁾ torej po vseh onih vaseh, ki so pozneje spadale h Kušljanovemu gradu. Tudi o nekdanjih posestnikih ne vemo dosti drugega, kakor njih imena, ki nam jih je ohranil Valvasor.³⁾ Kot prve posestnike omenja Valvasor gospode Mauritsche, od katerih je prešel grad v last gospodom Gallen, ki so ga pa zopet Mauritschem prodali, in ti zopet gospodom Gallen. Za temi pa so postali lastniki gradu baroni Kuschlani. Odkod je prišla ta rodbina, nisem mogel dognati. Dobil sem le, da je bil Gašpar Kuschlan l. 1651. pri poklanjanju v Ljubljani ob prihodu Ferdinanda IV.,⁴⁾ in da je bil Ivan Viljem baron Kuschlan od l. 1691.

¹⁾ Letopis „Matice Slovenske“, 1871, str. 13.

²⁾ Dimitz, Geschichte Krains, I., str. 289.

³⁾ Valvasor, Ehre, XI., str. 666.

⁴⁾ Tam str. 382.

¹⁾ Vizit. protok. l. 1788. v knezoškof. arhivu.

²⁾ Mittheil. des Musealver. 1891.

³⁾ Valvasor, Ehre, XI., str. 382.

⁴⁾ Dimitz, Geschichte Krains, III., str. 427.

do 1714. stotnik uskokov v Žumberku.¹⁾ Verjetno je, da je bil prej imenovani Gašpar Kuschlan lastnik tega gradu. Določno se pa vé le za naslednje posetnike: Prvi je bil Ivan Adam baron Kuschlan. Kolikor moremo sklepati iz župnijskih matic sv. Petra v Ljubljani, je bil tu že l. 1663., kajti dne 28. junija i. l. mu je bil rojen prvi otrok v tem gradu, namreč hčerka Marija. Potem pa se mu je rodilo do l. 1680. še 8 otrok, namreč 6 dečkov in 2 deklici. Eden njegovih otrok, namreč Adam Baltazar baron Kuschlan je bil kanonik in župnik v Ljubljani, drugi, Rudolf baron Kuschlan pa 58. opat cistercijskega samostana v Kostanjevici.²⁾ Po smrti Ivana

nici Kuschlan (v deželni deski je datum 6. febr. 1826), ki se je omožila z Bernardom vitezom Gasparinijem.¹⁾ Imenovana gospa je pa že dné 6. avgusta l. 1828. umrla v 36. letu svoje starosti ter počiva na pokopališču v Notranjih Goricah, kjer hrani spomin nanjo kamenita, v cerkveni zid vzdana plošča. Pa tudi med ljudstvom v Notranjih Goricah in na Plešivici se je gospa ohranila v blagem spominu kot velika dobrotnica stradalajočih ob času lakote l. 1817. Za njo pa je postal lastnik gradu (deželna deska: 26. aprila l. 1831.) Bernard (v deželni deski menda Friderik) vitez Gasparini. Črez nekaj let pa je grad zopet prešel v last rodbini Kuschlan

Pogled od župne cerkve proti Vnanjim Goricam.

Adama barona Kuschlana je nekaj časa gospodarila v gradu njegova vdova Marija Konštancija, roj. Schlangenburg. Njej pa je sledil v gospodarstvu Ivana Adama najstarejši sin, Jošt Jožef baron Kuschlan, ki se je rodil dné 14. marcija l. 1667. Za njim je prevzel gospodarstvo Karol Veliki Valentin baron Kuschlan, nato pa Karol Veliki Jožef baron Kuschlan, ki je bil rojen dné 8. novembra l. 1745. in je umrl dné 15. januarja l. 1809. Ta pa je prepustil gospodarstvo, menda l. 1806., Juriju Ivanu Nep. bar. Kuschlanu. Potom zakona pa je prešel grad v last Ani Karolini pl. Gasparini, roj. baro-

(dež. deska: 22. novembra l. 1861.), namreč Gabrijeli in Izabeli baronici Kuschlan in Aleks. baronu Kuschlan. Vsled ženitve pa je dobil grad za lastnika (dež. deska: 14. oktobra l. 1866.) Feliksa Reya pl. Castelletto, ki se je kot c. in kr. nadporočnik poročil dné 11. oktobra l. 1864. z Izabelo baronico Kuschlan. V zadnjih 50 do 60 letih pa je imel grad tudi več najemnikov in v tem času so se najbrže porazgubile tudi grajske listine

Ob svojem času je bilo pri tem gradu tudi zelo veliko zemljišča. Feliks Reya pl. Castelletto pa je l. 1874. prodal tri kmetije, obsegajoče nad 130 oralov sveta,

¹⁾ Schumi, Archiv, II. Bd., str. 207.

²⁾ Mittheil. des hist. Ver., 1855, str. 77.

¹⁾ Imenovani je bil „Herr zu Moosthal und Mannsburg“. (Poročna knjiga 31. sept. 1830.)

posestnikom v Notranjih Goricah in na Plešivici za več kot 20.000 gld. S tem korakom je kmetovalcem pripomogel do večjega blagostanja.¹⁾ Pri gradu je potem ostalo še 208 oralov sveta, ki ga je pa lastnik okoli l. 1000. tudi še razprodal, tako da sta sedaj pri gradu le še kaka dva orala rodovite zemlje. Svoj čas so baje tudi trapisti bili kupci tega posestva ter so ponujali za vse skupaj 56.000 gld. Ker se kupčija ni sklenila, je skoro gotovo lastnik svoje posestvo previsoko cenil.

2. Lukovec.

Nekako 10 km od Ljubljane proti Vrhniki na severni strani tržaške ceste opaziš na hribcu nad neko novo vilo, ki ima prekrasno lego, razvaline nekdanjega Lukovca. Pred nekaj leti je stalo od starega gradu še nekaj zapuščenih zidov, ki so glasno oznanjevali minljivost vsega posvetnega, a kmalu bodo zginili tudi ti zadnji sledovi nekdanjega gradu. Ime Lukovec, nemško Lukowitz, izvaja Valvasor²⁾ iz besede „lukati = spähen, gucken“, torej bi Lukovec značilo gradič, ki luka izmed hribov po barju. „Luk“ pa pomenja tudi močvirje ali močvirni kraj:³⁾ po tej razlagi bi torej Lukovec dobil svoje ime od močvirja.

Ta gradič je ležal na prav lepem kraju. Na severu se razprostira že večkrat omenjeno brezoviško hribovje, na jugu pa se širi prostrano barje. Ob Valvasorjevem času je imel ta grad le malo polja, mnogo pa je imel lepih travnikov, ki so bili večinoma pod vodo, kakor sploh vsa barska kotlina.

Pri opisovanju Lukovca pripoveduje Valvasor veselo dogodbico, ki se je vršila nekje v bližini tega gradu. V eni bližnjih vasi — tako pripoveduje — je bila pijančevanju zelo udana kmetica. Njen mož je te slabe navade nikakor ni mogel odvaditi. Ko je pa neko zimo v Ljubljani prenočeval, je gledal zvečer igro o rajju, ki so jo predstavljali dijaki. Med drugimi prizori je videl tudi dva dijaka, ki sta predstavljala hudiča. Po končani igri je šel k mesarju, kjer je prenočeval, pa tja je prišel tudi eden izmed onih dveh dijakov. Po daljšem razgovarjanju ponudi kmet dijaku precejšnjo napojnino, ako mu hoče o priliki nekoliko pomagati. Dijak mu obljubi. Ko je šla nekega praznika kmetica zopet v gostilno in je mož vedel, da je pred polnočjo gotovo ne bode domov, gre hitro v mesto po onega dijaka, kateremu po poti razloži, čemu ga potrebuje in kam naj se skrije. Nato gre

kmet v gostilno po svojo ženo. Spravi jo proti domu ter ji med potjo očita, kako sramoto mu dela s svojim pijančevanjem, in da bode sebe in njega spravila na beraško palico. Pripoveduje ji tudi, da se je sešel z nekim dijakom, ki ga je naučil, kako je mogoče to slabost odpraviti s pomočjo dvanajsterih hudičev. Žena tega seveda ni hotela verjeti ter je rekla, da naj le nad njo poskusi, pa bo videl, da je bil osleparjen. Mož se jame navidezno izgovarjati, da je že skoro pozabil besede, ki se morajo izgovarjati, kadar se kličejo hudiči, potem pa molče koraka poleg svoje žene. Ko se pa približata grmovju, kjer je bil skrit našemljeni dijak, mahoma mož prekine tihoto, rekoč: „Vendar sem se spomnil enega imena onih dvanajsterih hudičev.“ Začrta nekaj krogov, dela čudne obraze in mrmra nerazumljive besede, k sklepu pa pristavi: „Pridi, hudič, po mojo pijano babo!“ Komaj je kmet to izgovoril, že je začel iz grmovja lezti hudič, ki je skočil k pijani kmetici, ter jo s suknarsko ščetjo tako neusmiljeno odrgnil po obrazu, da je bila komaj človeku podobna. Mož pa jo je med tem, kakor bi se tudi sam zbal hudiča, pobrisal proti domu. Opraskana žena je bila ozdravljena. Odslej je le to premišljevala, kako bi jo zdelalo dvanajst hudičev, ako bi še nadalje pijančevala, ker je bil že eden tako hud.

Tudi o lukovškem gradu ne vemo, kdaj je bil sezidan, gotovo pa je že stal za časa turških napadov. Pripoveduje se, da so Turki ob nekem napadu na Kranjsko na tem gradu vse pomorili. Kadar je prišel Turek v deželo, so na Lukovcu vse dragocenosti poskrili, živež in druge potrebne stvari so pa na čolnih prepeljali v Bistro; pa tudi ljudje, ki so bili v gradu, so tam zavetja iskali. Ob istem času se je baje lahko še prav do Podlukovca vozilo s čolni. Nekoč pa jih Turki prehite. Preden se je mogla grajska gospoda umakniti v varno zavetje, pridrli so ljuti krvoloki in od prvega do zadnjega vse pomorili.¹⁾

Valvasor²⁾ nam pač našteva nekdanje posestnike tega gradu, toda dosti več nam pa tudi ne pové. Prve posestnike imenuje grofe Barbo. Od teh je prešel Lukovec po ženitvi na gospode Gallen in na isti način na vicedomskega knjigovodjo Jurija (Danijela³⁾ Reffingerja.

(Dalje.)

¹⁾ Povedal Janez Čuden, po domače Pavletovec.

²⁾ Valvasor, Ehre, XI., str. 353.

³⁾ Izvestja muz. društva, 1900, str. 222.

¹⁾ Farna kronika, str. 18.

²⁾ Valvasor, Ehre, XI., str. 351.

³⁾ Po besedah pok. prof. Vidmarja.

Vsebinska: *Zgodovina brezoviške župnije.*

(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca maja 1907.

Številka 57.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Vdova Katarina Doroteja Reffinger, rojena baronica Gallen, pa se je omožila z Volbankom Avguštinom Busethom,¹⁾ ki je že imel grad Turen pri Radečah.²⁾ Sama je kupila okoli l. 1687. grad Gerbin pri Litiji,³⁾ grad Lukovec je pa prodala. O njenem drugem možu, Volbanku Avguštinu Busethu, pripoveduje Valvasor, da je v dvoboju prebodel okoli l. 1680. v Krškem Frančiška Mihaela pl. Zara (ali Sara), ki je bil zadnji svojega rodu.⁴⁾ Od zgoraj imenovane Katarine je kupil Lukovec Ivan Jakob Bosio, porojen v Ljubljani 12. marcija l. 1629.⁵⁾ in je bil o Valvasorjevem času še posestnik tega gradu. Ta je bil dne 5. novembra l. 1647. vpisan v vseučiliško matrikulo v Solnogradu, kjer je študiral logiko.⁶⁾ Drugi iz te rodbine, namreč Ivan Jernej Bosio, je bil od l. 1670. do 1672. mestni sodnik in od l. 1676. do 1678. mestni župan ljubljanski.⁷⁾ Neki Bosio je v 17. stoletju zalagal deželne stanove kranjske z laškim blagom.⁸⁾ Mogoče, da je bil isti tudi posestnik tega gradu. L. 1703. je bil imetnik tega gradu Sebastijan Raigersfeld. Neznano pa je, kako je prešel grad potem v last Žigi Jožefu Lu-

kančiču, ki ga najdemo zapisanega v župnijskih maticah v letih 1703. do 1708. Ta je imel za soprogo Ano Rozino Jožefo, rojeno baronico Valvasor iz Medije, Belnika in Zavrha.¹⁾ Naslednji posestnik je bil Frančišek Jakob pl. Schmidthoffen. Prvotno se je ta rodbina imenovala Kovačič. Ta Frančišek Jakob je bil dne 29. oktobra l. 1685. vpisan v vseučiliško matrikulo v Ingolstadtu z imenom Kovatgiz (Kovačič). Študiral je obojno pravo. „Studiosus l. U.“ je bil ob istem času tudi njegov brat (Frater germanus) Volbank Henrik.²⁾

Andrej Kovačič je bil tržan vipavski in prisednik trškega sveta. Odlikoval se je za časa frijulskih in beneških vojn z nastanjenjem cesarske vojske v Vipavi. Njegov sin Matej Kovačič je bil mitničar na deželni mitnici na Jesenicah in na cesarski mitnici na Colu. Pridobil si je toliko premoženja, da je kupil od barona Wolfa Konrada Jankoviča graščino Trebnje. Cesar Leopold I. ga je povzdignil v plemeniti stan dne 8. junija l. 1667. in mu podelil „posebno milost“, da se je smel pisati „Kouatschitsch von Schmidhoffen“. Ker je stopil v sorodstvo in svaštvo z drugimi plemenitniki v deželi, so mu kranjski deželni stanovi dne 12. maja l. 1685. podelili deželjanstvo na Kranjskem (den Clainadt der Landmannschaft in Krain). Umrl je na gradu v Trebnjem in bil pokopan v trebanjski župni cerkvi. Dne 15. julija l. 1688. je cesar Leopold tudi Štefana

¹⁾ Valvasor, Ehre, XI., str. 353.

²⁾ Tam. str. 583.

³⁾ Tam. str. 183.

⁴⁾ Tam. str. 242.

⁵⁾ Izvestja muz. društva, 1900, str. 184.

⁶⁾ Izvestja muz. društva, 1899, str. 25.

⁷⁾ Valvasor, Ehre, XI., str. 704.

⁸⁾ Schumi, Archiv, II. Bd., str. 301, 145, 147.

¹⁾ Župnijske matice.

²⁾ Izvestja muz. društva, 1899, str. 26.

Kovačiča, ki je bil menda Matejev brat, povzdignil v plemeniti stan s pridevkom „von Schmidthoffen“. Novi plemiči so se smeli imenovati tudi samo „Schmidthoffen“ in so začeli opuščati ime Kovačič. Frančišek Jakob pl. Schmidthoffen je bil prisodnik plemiškega deželnega sodišča v Ljubljani. S soprogo Ano Felicitio je imel dne 22. novembra l. 1694. sina Frančiška Antona. Cesar je Frančiška Jakoba dne 11. julija l. 1733. povzdignil v baronski stan z naslovom „und Ehrenwort“ in s pridevkom „von Schmidthoffen, Herr zu Treffen und Lukowitz“. Trebanjsko graščino je bil sicer l. 1699. prodal stiškemu samostanu za 25.000 gld., a dobil jo je nazaj l. 1731. Na Lukovcu pa je od l. 1731. do 1736. bival njegov sin Frančišek Anton, ki se v brezoviških župnijskih maticah večkrat imenuje pl. Schmidthoffen, gospod v Trebnjem in Lukovcu, prisodnik dežele kranjske.¹⁾ Posestniki z Lukovca so imeli v župni cerkvi tudi svoj žerh. Kamenita plošča, ki je istega pokrivala, se je še ohranila in je sedaj v prezbitteriju na evangelski strani pod prižnico. Ker je na istem mestu nekaj klopi, se je le malo vidi izpod njih. Gorenji konec plošče je že odbit in grba je le še dobra polovica. Vendar se tudi iz te polovice da spoznati, kakšen grb je bil. Preko ščita je od desnega zgornjega oglja do levega spodnjega začrtana ozka proga, v kateri so tri zvezde. Ostali ščit delita od vrha navzdol in od leve na desno potegnjeni črti v štiri dele. Zgornje levo in spodnje desno polje nosita enoglavega orla, drugi dve polji pa imata po tri navpične črte. Torej je ta grb popolnoma enak onemu, ki ga ima Valvasor v svoji zbirki grbov²⁾ pri plemeniti rodbini Kovačičev. Napis na plošči pa se glasi tako-le:

FRANCISCVS IACOBVS
L.B.A: SCHMITHOFFEN
IVDICIORVM - PRAETORIA :
LIVM : ASSESSOR : ET BIS :
DEPVTATORVM - PRAESSES
DVCATVS - CARNIOLIAE -
AETATIS SVAE :
75 ANNO 1746
DIE 15. IVNY.

Od rodbine Schmidthoffen je Lukovec prešel potom ženitve v last grofu Ivanu Nep. Raspu, ki se je poročil z Barbaro pl. Schmidthoffen. Oba sta umrla v Ljubljani, pokopana sta pa bila na Brezovici, in sicer prvi dné 26. maja l. 1802., druga pa dné 28. avgusta l. 1801.³⁾ Za temi je postal gospodar tega gradu kriški

baron Jožef Žiga grof Thurn in Valsassina, ki je imel tudi krumperški grad pri Dobu. Anton grof Thurn je bil od l. 1775. imejitelj kranjskega polka št. 43.¹⁾ Pripoveduje se, da so mladeniči, ki so želeli se oprostiti vojaščine, šli služiti na Lukovec ali pa na Krumperk. Po smrti Jožefa Žige je podedovala Lukovec njegova sestra Barbara, ki se je dné 29. septembra l. 1822. omožila z Filipom baronom pl. Rechbachom. Ta je bil višji poročnik il. notranjeavstrijskega žrebčarskega oddelka s Sela pri sv. Petru poleg Ljubljane.²⁾ Ti zadnji posestniki, ki so bili obenem lastniki Krumperka, so večinoma le tam stanovali, na Lukovcu pa so imeli svoje oskrbnike, ki so pa le slabo skrbeli za grad. Posebno slabe oskrbnike je morala imeti Barbara baronica pl. Rechbach (umrla je v Ljubljani dné 8. julija l. 1885.³⁾, ker je ob njenem času začel grad že razpadati. Prodala ga je Ljubljančanu Smrekarju. Ta pa si je sezidal Podsmreko v dobrovski župniji drugo stanovanje, kjer je pa kmalu potem umrl in Lukovec volil neki Trojkarjevi hčeri. Od te ga je kupil dné 4. junija l. 1870. ljubljanski hotelir Luka Tavčar. O tem pripoveduje župnijska kronika,⁴⁾ da je začel jako marljivo s svojimi ljudmi obdelovati svet, včasih so delali še celo v praznikih. Nato je postal lastnik Lukovca, oziroma razvalinam pripadajočega zemljišča ljubljanski trgovec F. M. Schmitt; a sedanji posestnik razvalin in treh oralov nekdanjega lukovškega zemljišča je pa Jožef Čuden s Podlukovca h. št. 5. Na drugem delu nekdanjega lukovškega sveta pa si je pred nekaterimi leti sezidal Ivan Seunig, posestnik in usnjar v Ljubljani, lepo vilo, od katere ima krasen razgled po obširnem ljubljanskem barju.

Zadnji sledovi nekdanjega gradu bodo kmalu izginili. Edinole podoba v Valvasorju nam bo še kazala vnanjo obliko tega gradu, iz ustnega poročila pa smo posneli še nekatere podatke o njegovi notranjosti. Lukovec je bil srednje veliko enonadstropno poslopje. V severnem koncu, ki je najdalje kljuboval zobu časa, je bila kapela, v kateri so se do zadnjega še poznale na desni in levi po dve plitvi dolbini za podobe. V oltarju je bila podoba zamorske Matere božje, in sicer, kakor nekateri trdijo, prav ista, ki visi sedaj v ljubljanski frančiškanski cerkvi na listni strani blizu vrat. Nekdaj pa je bila namesto te 18 palcev visoka bronasta podoba, naročena iz Čenstohove.⁵⁾ V kapeli so bile na vsaki strani po tri klopi. Nekateri tudi trdijo, da so tudi na Lukovcu imeli svojega grajskega kape-lana; toda v župnijskih maticah ni o tem nikakega sledu.

1) Dimitz, Geschichte Krains, IV., str. 164.

2) Izvestja muz. društva, 1899, str. 98.

3) Tam str. 98.

4) Župnijska kronika, str. 17.

5) Povedal Iv. Čuden, po domače Pavletovec.

1) Izvestja muz. društva, 1899, str. 110.

2) Valvasor, Ehre, XI., str. 117.

3) Mrtvaška knjiga brezoviška.

3. Gradišča.

Tudi nekaj gradšč je v župniji, o katerih vemo sicer še mnogo manj, kakor o gradovih, vendar jih ne smemo prezreti. Že v prazgodovinskih časih je stalo gradišče na hribu za Logom, tam, kjer je sedaj podružnica sv. Janeza Krstnika. Okoli cerkve se dobro pozna dvojni nasip, ki se vleče precej daleč na vzhodno stran. Prazgodovinsko gradišče je pa brezdvomno stalo tudi na Kopavniku.¹⁾ Tudi Pod Kamnom pri Vnanjih Goricah imenuje ljudstvo nek kraj „Gradišče“ in „Turške šance“.

Sčasoma se bodo morebiti pri Brezovici našli tudi rimski grobovi. Na Logu pri Vrbičevi hiši stoji korito iz podpeškega kamna, ki je bilo nekdanje brezdvomno rimski sarkofag. Dolgo je 1,85 m, široko 0,55 m, globoko 0,70 m, a rob njegov je debel 0,13 m.²⁾ Kje in kdaj se je našel, ne vemo.

V.

Brezovica, šentpeterska podružnica.

Vsa sedanja brezoviška župnija je spadala do l. 1703. k veliki župniji sv. Petra v Ljubljani. Kar je doživela ta, to vse se je kolikor toliko dotikalo tudi sedanje brezoviške župnije. Nikakor bi torej ne bilo prav, ako bi ne podali vsaj kratke zgodovine šentpeterske župnije.³⁾

Kdaj je bila šentpeterska župnija ustanovljena, ni mogoče dognati. Gotovo pa je, da je to najstarejša župnija na Kranjskem. Še preden je bila Ljubljana, je bila že šentpeterska župnija. Tudi nekdanja škofijska cerkev v stari Emoni je najbrže stala na istem mestu, kjer sedaj stoji cerkev sv. Petra.⁴⁾ Kakor vsa kranjska dežela, spadala je tudi šentpeterska župnija od prvega začetnika pod oglejski patrijarhat, kjer je ostala do l. 1355. To leto pa jo je patrijarh Nikolaj podaril avstrijskemu vojvodi Albrehtu II. Modremu. Tedaj so postali Habsburžani lastniki šentpeterske župnije. Obdržali so jo do l. 1444., ko jo je cesar Friderik IV. izročil cistercijanskim menihom pri sv. Trojici v Dunajskem Novem mestu. Ko pa se mu je posrečilo pridobiti tedanjega papeža in prijatelja svojega, Pija II., da je v Ljubljani ustanovil škofijo, jo je zopet vzel cistercijancem ter jo podaril prvemu ljubljanskemu škofu, da jo je združil s škofijo. Cistercijance pa je

odškodoval cesar s tem, da jim je namesto šentpeterske dal mengiško župnijo.¹⁾ Tako je prišla obširna šentpeterska župnija pod ljubljansko škofijo, kjer je ostala do današnjega dne.

Do vtelešenja cistercijanskemu samostanu v Dunajskem Novem mestu, je imela šentpeterska župnija svoje župnike, ki so bili tudi arhidijakoni skoraj za vso Kranjsko. A l. 1444. je šentpeterska župnija izgubila samostalnega župnika in dobila le župnega vikarja. Z ustanovitvijo ljubljanske škofije l. 1461. pa je postala šentpeterska župnija celo podružnica šenkavška. Pač se je pri sv. Petru opravljala služba božja in so se vršila vsa cerkvena opravila tudi odslej tako, kakor poprej, vendar se je zgodila pri župniji velika izprememba. Vikar je bil le škofov namestnik, katerega je škof lahko odslovil ali premestil drugam, kadar je hotel in kamor je hotel, prav po svoji volji. Pri tem je ostalo več nego tristo let, dokler ni l. 1785. vsled ustanove ljubljanskega korarja Ivana Jakoba Schillinga postala zopet samostojna; dobila je zopet svojega župnika.²⁾

Zelo zaninivo bi pa bilo izvedeti, kako je šentpeterska duhovščina skrbela za svoje ovčice v tem koncu svoje obširne župnije;³⁾ toda ravno o tem nam ni skoraj prav nič znanega. Le na prav čuden način se je ohranil iz one dobe skromen spomenik pri cerkvi sv. Duha v Vnanjih Goricah. Ko so namreč l. 1891. podrli pri tej cerkvi stari zvonik, pokazali sta se na cerkvenem zidu poleg velikih vrat dve podobi, kateri ena je predstavljala sv. Lavrencija, druge pa ni bilo mogoče več spoznati. Podobi sta bili slikani prav pri tleh v naravni velikosti. Do zgoraj imenovanega leta ni nihče vedel za nju, kajti zvonik ju je popolnoma pokrival. Dasi pa sta bili jako stari, ker sta bili slikani v začetku 16., ako ne že koncem 15. stoletja, vendar bi za nas ne imeli nikake vrednosti, ako bi se ne bili na njih ohranili zaznamki nekaterih šentpeterskih vikarjev in kaplanov iz 16. in 17. stoletja, ki so hodili tu sem opravljat službo božjo.

Kakor imajo mnogi še dandanes — ne vem ali lepo ali grdo — navado, da popišejo vse stene cerkev in znamenj s svojimi imeni, tako so se tudi nekdanji šentpeterski vikarji in kaplani radi podpisavali na prej omenjenih podobah. Dasi pa smo dandanes

¹⁾ Ivan Vrhovec, Zgodovina šentpeterske fare. Zbornik, V. zv., str. 15.

²⁾ Ivan Vrhovec, Zgodovina šentpeterske fare. Zbornik, V. zv., str. 19.

³⁾ V začetku 18. stoletja je obsegala poleg tega, kar še dandanes spada k šentpeterski župniji, še te le župnije: Brezovico, Javor, Ježico, Lipoglav, D. M. v Polju, Rudnik, del frančiškanske in del dobrovske župnije.

¹⁾ Izvestja muz. društva, 1891, str. 161

²⁾ Izvestja muz. društva, 1894, str. 161.

³⁾ Obširno je popisal zgodovino šentpeterske župnije Ivan Vrhovec v Zborniku, V. zv.

⁴⁾ Zlati vek, str. 34.

nejevoljni na tiste, ki mažejo stene s svojimi imeni, smo nasprotno tem gospodom še prav hvaležni, da so to storili. Saj so ti zapiski edini ostanki iz one dobe, ki so se ohranili na Brezovici; kajti drugih iz onega časa, ko je Brezovica še spadala k šentpeterski župniji, ni bilo mogoče zaslediti.

Ko je pisatelj teh vrstic prepisaval te podpise, so bili mnogi že pokvarjeni, da jih ni bilo mogoče popolnoma razbrati; vendar se je ohranilo še precej imen in letnic nepokvarjenih. Sedaj pa tudi teh ni mogoče več videti, ker so morali podobi, ko so zidali nov zvonik, uničiti. Da se otmo popolni pozabljenosti, podajam jih tu, kakor sem jih prepisal.

Na podobi, na levi strani vrat, so bili ti-le podpisi:

*Die Sancto Pentecost. 1534.
fuit hic Josephus Scherbal
Vicarius ad S. Petrum Lab.*

*Hic fuit Georgius Lukfic
plegar . . . . . anno Domini 1561
may die 12.*

*. . . . . iem timeas
. . . . . ad St. Petrum Labaci
. . . . . Discussit ad Parochiam
. . . . . 1628. die 12 May.*

*Petrus webethytz Qui hoc scripsit
Manu ppria anno . . . . .
feria sexta Qui . . . . .
Jofsef sub Mettlico.*

Na podobi, na desni strani vrat:

*Hic fuit Andreas Soller Doīa
Pentecostes Anno Dmī 1561
Qui suo . . . . .
Omnis Vivens Nunc moritur
in Christo : Joh. XI. ca :*

*Felix : Turgg
Ao. 1562.*

Sola salus servite Deo, fuit Colera fraudes.

15:64.

*Leon Pilcha :
niz Reyfenburg :
Cooperator ibidem.*

*Hic erat Matheus Shelesnik
. . . . . Doīa Pentecostes in
Anno Dni 1568. et anno 69.*

*Michael Schega
Weyschēfsis¹⁾ Coop. ad
S. Petrum 1575.*

*Doīca Pentecosten adfuit Andreas
Komar²⁾ De Crainburga Cooperator
S. Petri extra muros Labaci
In anno Dom. 1579.*

. 80.

*Coop. S. Petri
Martinus A. Sittich
1585*

Pentecoste

*Bartholomeus Wuchaniz (najbrže „Muhovec“)
De Radmanstorf
Coope: ibidem 15 . . .*

*M: Georgius Cosina³⁾ Vicarius ibidem
fuit hic anno 1632 festa . . . . .*

Iz teh zapiskov lahko sklepamo, da so šentpeterski duhovniki opravljali službo božjo v vnanjehorški cerkvi vsako binkoštno nedeljo. Le zaznamek „feria sexta“ (petek) nam usiljuje misel, da so hodili gotovo še ob nekaterih drugih dneh tu sem maševat; toda ob katerih, tega pa najbrže ne bo mogoče nikdar dognati. Neznano nam je dalje tudi, kdaj so bile maše v ostalih tukajšnjih cerkvah. Trditi pa smemo, da prav pogosto gotovo niso bile, ker je bila tedanja šentpeterska župnija preobsežna, da bi mogli šentpeterski duhovniki pogosto obiskovati podružnice.

Iz te dobe, ko je brezoviška župnija spadala še k šentpeterski župniji, so se nam ohranili še tudi drugi trije viri, ki nam sicer ne povedo mnogo, vendar nekaj malega pa le izvemo iz njih. Prvi je fevdna knjiga predjamskih gospodov, drugi nek zapisnik iz l. 1526. in tretji pa Valvasor.

Najstarejšo pričo imamo za cerkev v Notranjih Goricah. Fevdna knjiga predjamskih gospodov iz leta 1453. imenuje ta kraj „Gorice pri sv. Martinu“ (Nidern Puchell bei sannd Mertten).⁴⁾ Jasno je torej, da je morala stati tu že l. 1453. cerkev sv. Martina, ker sicer bi se ta kraj gotovo ne imenoval tako.

Vse druge cerkve so bile pa gotovo tudi že l. 1526. Tega leta je namreč ukazal nemški cesar Ferdinand I. zahtevati po svojih komisarjih od deželnega zbora pri-

¹⁾ Vače.

²⁾ Posvečen v subdijakona l. 1578.

³⁾ Smladničan, posvečen v mašnika dne 10. junija 1623. Leta 1644. ruški župnik (glej Izvestja muzej. društva, IX., str. 13).

⁴⁾ Mittheilungen des Musealvereines, 1866, str. 247 d.

voljenja, da naj se popišejo in ob času turške sile porabijo cerkvene dragocenosti. Zbor je privolil in dragocenosti so se pobrale in polagoma prekovale v denar. Iz dotičnega zapisnika izvemo, da so tudi našim cerkvam vzeli nekaj takih dragocenosti.

Cerkvi sv. Antona na Brezovici so vzeli 1 bakren kelih; cerkvi Sv. Duha v Vnanjih Goricah 1 srebrn kelih in 3 og. gold. v zlatu; cerkvi Marije Magdalene v Notranjih Goricah 1 mal srebrn kelih in 1 funt vin, pustili so ji pa 1 bakren kelih; cerkvi sv. Janeza na Logu 14 funtov vinarjev v penezih, a pustili so ji 1 kelih z bakrenim stojalom, in cerkvi sv. Nikolaja v Dragomeru 1 kelih.¹⁾

delitev velikih župnij v manjše tudi res nujno potrebna. Nemogoče je bilo tako veliko župnijo, kakor je bila ravno šentpeterska, dobro upravljati; pa tudi ljudstvo ni moglo svojih verskih dolžnosti tako izpolnjevati, kakor bi bilo želeti.

Brezovičanom je bilo jako odročno hoditi k sv. Petru v Ljubljano. Po tedanjih slabih potih je bilo zlasti z Loga, iz Notranjih Goric in s Plešivice gctovo tri ure hoda. Prav nič se nam ne zdi zato čudno, da so Brezovičani že dolgo časa prosili in moledovali za samostojno duhovnijo. Župnijska kronika nam pripoveduje, da so se zanjo prav posebno trudili Jošt Jožef Kuschlan, lastnik Kušljanovega gradu, Žiga Jožef

Cerkvenikova hiša v Dragomeru.

Zadnji naš vir iz one dobe je pa Valvasor. Toda ta nam o Brezovici, izvzemši oba gradova, ne ve drugega povedati, kakor imena peterih cerkev in pa po koliko oltarjev so imele ter katerim svetnikom so bili posvečeni. A o tem bomo pa poročali pozneje pri opisu posameznih cerkev.

VI.

Brezovica, samostojna župnija.

Prišlo je za zgodovino mnogih kranjskih župnij znamenito 18. stoletje. Obširne župnije so se začele deliti in ustanovljale so se nove, manjše. Saj je pa bila

¹⁾ Izvestja muzejskega društva, 1895, str. 78. — Cerkevna patrona v Notranjih Goricah in v Dragomeru se ne vjemata z današnjima, toda o tem pozneje pri opisu dotičnih cerkev.

Lukančič, graščak na Lukovicu in Škander z Brezovice.¹⁾ Prizadevanje teh najuglednejših mož tega kraja ni bilo brezuspešno. Med prvimi novimi duhovnijami, ki so se ustanovile v začetku 18. stoletja, je bila Brezovica.

Nekateri starejši možje so mi pripovedovali, da se je ob ustanovitvi duhovnije ugibalo, katera izmed tukajšnjih peterih cerkev naj se povzdigne v župno. Prav posebno se je še preresetavalo, ali naj bo župnija na Brezovici ali v Vnanjih Goricah. No, slednjič se je v to odločila brezoviška cerkev; ostale štiri cerkve pa so se ji pridružile kot podružnice.

Ustanovno pismo je bilo spisano v Ljubljani dne 29. junija l. 1702. V tukajšnjem župnijskem arhivu pa

¹⁾ Župnijska kronika, str. 1.

se nahaja ustanovno pismo z datumom dné 1. avgusta 1703.¹⁾ Lastnoročno podpisani in podpečatani s svojim pečatnikom so na tej listini sledeči veljaki: Frančišek Anton Lanthieri, knjigovodja deželnega vicedomata, Ivan Krst. Tibaldi, oskrbnik komende v Ljubljani, Sebastijan Raigersfeld, imetnik lukoviškega gradu, Ivan Karol Mally, tačasni špitalski nadoskrbnik v Ljubljani. Gorenji datum sem pa zasledil v nekem dopisu župnika Nikolaja Cipriani-ja, z dné 14. maja l. 1818., s katerim prosi kresijski urad, da mu pripomore do bire, katero mu Kuschlani že 11 let nočejo dajati. V tej vlogi pravi župnik, da so, glasom ustanovnega pisma, datiranim v Ljubljani dné 29. junija l. 1702., zemljiški posestniki iz Notranjih Goric — torej tudi Kuschlani — dolžni župniku dajati kot biro od vsakega zemljišča 1 mernik pšenice in 2 šopa mrve.

O obveznostih, ki so jih prevzeli novi duhovnjani, ko se je ustanovila samostojna duhovnija, nam pa poroča župnijska kronika takole: „Novi farani morajo tudi še nadalje dajati šentpeterskemu župniku isto biro kakor doslej, novemu svojemu vikarju morajo pa zgraditi primerno stanovanje z gospodarskim poslopjem ter mu določiti potrebno biro.“²⁾

Šentpeterski vikarji pa si niso pridržali le vse prejšnje bire, temveč tudi pokopavanje mrličev (do l. 1707.) in poroke (do l. 1784.) so si še dalj časa ohranili. Tudi dohodke od oklicev je moral brezoviški vikar izročati šentpeterskemu, kar pričajo mnoge tozadevne opazke v oklicni knjigi.³⁾

Dasi pa se je ustanovno pismo spisalo že l. 1702., vendar je pravi začetek župnije šele v nedeljo, dné 21. oktobra l. 1703., ravno v god sv. Uršule. Ta dan se je pričela v novi župni cerkvi opravljati služba božja in dva dni pozneje, namreč dne 23. oktobra l. 1703. je bil že tu prvi krst.

Zgodovinar Iv. Vrhovec piše v svoji „Zgodovini šentpeterske župnije v Ljubljani“⁴⁾ o začetku brezoviške župnije takole: „Pa tudi tedaj niso dobili (namreč Brezovičani) še precej popolnoma samostalne župnije, ampak samo svojega duhovnika, in sicer je opravljal duhovna opravila brezoviškega župnika tedanji šentpeterski kaplan Stržinar, ali kakor se je sam pisal Störschinär. Stanoval pa ni na Brezovici, ampak pri

sv. Petru. Na Brezovico je prihajal najbrže samo ob nedeljah in praznikih maševat, pridigovat in krščevat, a krščevat tudi šele od leta 1704. dalje, zakaj to leto nahajamo v šentpeterskih krstnih knjigah še imena otrok, rojenih po vaseh, ki spadajo zdaj k brezoviški župniji. Sicer pa je Stržinar razen tega, da je bil nekak župnik brezoviške župnije, opravljal obenem tudi še svojo službo pri sv. Petru prav tako, kakor drugi šentpeterski kaplani. Do l. 1708. ga nahajamo prav pogostoma podpisanega v krstnih knjigah šentpeterskih, pozneje pa ne več. Iz tega smemo morebiti sklepati, da se je šele to leto preselil na Brezovico in da se je šele tedaj končno ustanovila na Brezovici samostojna, čeprav le majhna župnija.“

V župnijski kroniki¹⁾ pa beremo, da je prvi vikar Stržinar stanoval v Kušlanovem gradu, ker župnišče še ni bilo dodelano. Toda mogoče je res, da je pogosto zahajal k sv. Petru v Ljubljano, da je tam tudi opravljal razna opravila, ker na Brezovici takrat res ni imel bogzna koliko dela. Nikakor pa se Vrhovčevi podatki ne strinjajo z resničnimi dejstvi, da bi bil Stržinar šele od l. 1704. dalje hodil na Brezovico krščevat in da bi bili še tega leta kateri krščeni pri sv. Petru, ker nam krstna knjiga na Brezovici vse drugače govori. Od 23. oktobra l. 1703. so bili vsi v brezoviški župniji rojeni otroci tudi na Brezovici krščeni.

Tudi Vrhovčevo domnevanje, da se je Stržinar morebiti šele l. 1708. preselil na Brezovico, je napačno. Krstna knjiga brezoviška nam prav na'ančno pove, da je Stržinar dne 17. januarja l. 1707. na Brezovici z a d n j i k r a t krščeval; in da je že dne 13. februarja l. 1707. prvič krščeval njegov naslednik Valentin Hočevar.

Da pa prvi brezoviški vikarji niso bili popolnoma neodvisni od šentpeterskih vikarjev, so pa priznavali sami, ako tudi ne vsi, pa vsaj nekateri, ker so se imenovali podvikarje ali pa kurate.²⁾ Od l. 1806. do 1827. tu službujoči Nikolaj Cypriani pa je v neki prošnji, ki jo je poslal na c. kr. gubernij za zvišanje kongrue³⁾ trdil, da brezoviška župnija ni vikarijat temveč prava župnija ter je dokazoval to svojo trditev z dekretom, s katerim je bil nastavljen in z instalacijsko polo, ki priča, da je Brezovica župnija in njen dušni pastir župnik.

¹⁾ Zdaj se hrani v knezoškofijskem arhivu.

²⁾ Župnijska kronika, str. 1.

³⁾ V oklicni knjigi, ki se je rabila od l. 1790. dalje beremo na mnogih krajih tako ali slično opazko: „De istis stolla denuntiationis et copulationis ad S. Petrum exmissa fuit, 12. feb. 1793.“ Take opazke se ponavljajo do l. 1807., potem pa ne več.

⁴⁾ Zbornik znanstvenih in poučnih spisov. V. zv. 1903, str. 53.

¹⁾ Župnijska kronika, str. 1.

²⁾ Kot podvikarji (subvicarius) so imenovani Ahacij Stržinar, Jernej Jambšek in Frančišek Karner; kot kurata (curatus loci) pa se sama imenujeta Karol Jožef Marburger in Janez Pitterle. Kakih 10 let pred Marburgerjem pa je pastiroval tu Frančišek Jakob Struppy, ki se je pa vedno imenoval vikarja (vicarius loci).

³⁾ Listina v farnem arhivu z dne 15. junija 1816.

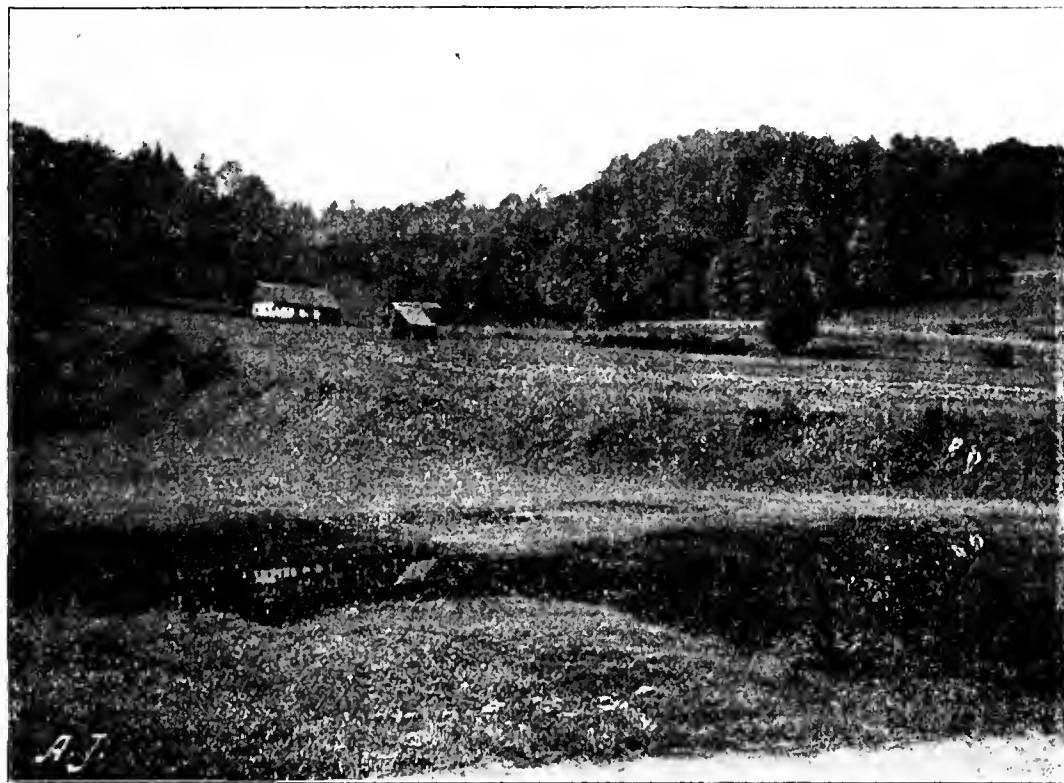
Na Brezovici so imeli ravno 20 let prej svojega dušnega pastirja kakor pa na Dobrovi, ki je takrat še spadala v šentviško župnijo. Zato je lahko umevno, da so Dobrovčani rajši hodili na Brezovico kakor pa v Šent Vid, in tako je gotovo brezoviška cerkev dobila marsikak vinar od teh sosedov. To so priznali tudi višji gospodje, ko so l. 1723. ustanavljali dobrovsko župnijo, ker so v ustanovni dekret dobrovske župnije kot zadnjo točko vzprejeli tole določbo: „Da bi ne bila cerkev na Brezovici po novi župniji kaj oškodovana¹⁾, se zaukazuje, da naj vikar dobrovski v torek po Veliki noči (tedaj je bil še zapovedan praznik) ali pa v praznik brezmadežnega spočetja M. D. pelje župljane na Brezovico, da se udeležijo ondi popolnega odpustka, tudi

in Brezovica“, kar bi slovensko rekli „Kušlanov vikariat na Brezovici“. Gotovo so si baroni Kušljani pridobili največ zaslug za to župnijo, ker se je dalj časa celo po njihovem gradu imenovala.

Naj sledi tukaj prošnja petih sosesk „in Moostall“ za lastnega duhovnika, kakor se nahaja v knezoškofijskem arhivu¹⁾ začrtana v zapisniku l. 1703. in odgovor nanjo:

Prevzvišeni in prečastiti knez itd.!

Vaša prečast. Prevzvišenost je ob zadnji vizitaciji župne cerkve sv. Petra zaznala, v kako veliki daljavi in težavnem dostopu da so naše vasi „in Moostall“ od župne cerkve, radi česar bode Vaši prečast. Prevzvišenosti jasno, v kolikih bridkostih da

Pokrajinska slika. Med Vnanjimi in Notranjimi Goricami.

naj vikar ondi mašuje. Kadar pride kaplan brezoviški na Dobrovo pomagat spovedovati, tedaj naj ga iz cerkvene miloščne vsakokrat odškoduje z 1 gld, kranj. veljave. Če dobrovski kurat ne more sam vseh svetih maš opraviti, tedaj naj jih odpošlje pred vsemi drugimi kuratu na Brezovico, kateri jih mora pa opraviti na Dobrovi.“²⁾

Končno moram še omeniti, da se je v začetku imenovala tukajšnja župnija „Vicariatus Moostalensis

¹⁾ Škof Viljem je že dne 6. avgusta 1718. vprašal vikarja Hočevarja, da naj se izjavi, ako bi on in cerkev imela kaj škode radi tega, ker se namerava na Dobrovi ustanoviti samostalna duhovnija. (Protokol. št. 44., str., 13. v knezoškof. arhivu.) Napomnana določba se je najbrže kot posledica vikarjeve izjave vzprejela v ustanovno pismo.

²⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrovske fare, str. 57 in 167.

se radi nemile oddaljenosti nahajamo. Zatorej najpoužnejše prosimo soseske „in Moostall“ Vašo prečastito Prevzvišenost, da bi nam ona blagovolila dopustiti dušnega pastirja, kateremu se zavežemo záse in za svoje naslednike dajati za duhovniško vzdrževanje potrebna sredstva, kakor je navada (:in kakršna nam bode primerna dajati naložila Vaša prečast. Prevzvišenost:). Najvišji pastir vseh pa naj to milost Vaši prečast. Prevzvišenosti oziraje se na naše nevredne prošnje obilno povrne.

Vaši prečast. Prevzvišenosti

*najpokornejši kmetje in soseske
„in Moostall“.*

¹⁾ „Protocollum“ št. 36, str. 401.—406., pisan v latinščini, a je dobesedni prepis ustanovnega pisma brez podpisov.

Ko so imenovane soseske zvedele, da se bode njihova prošnja milostno uslišala, so se pa zavezale z reverzom, ki so ga podpisala tudi njihova gospostva, s kakimi sredstvi se bode vzdrževal njihov dušni pastir, na sledeči način:

„Vsem naokrog naj je znano, da se je, preden je na ponižne prošnje petero soseščin, namreč one na Brezovici, z vnanjega in znotranjega Jezera ali Gorice, na Logu, in v Dragomeru v okolišču peterih podružnic: sv. Antona, sv. Lovrenca, sv. Janeza Krstnika, Sv. Duha, in sv. Martina, nahajajočih se v župniji sv. Petra v ljubljanskem predmestju, radi prevelike oddaljenosti od župne ali matere cerkve prevzvišeni in prečastiti gg. Ferdinand, ljubljanski škof in sv. rim. ces. knez milostno dovolil, da se v eni napominanih podružnic od njega ali pa od njegovih naslednikov v vladikovanju nastavljeni kaplan ali dušni pastir stalno naseli, imajoč dovoljenje in pravico deliti sv. zakramente, in sicer v cerkvi sv. Antona na Brezovici, kjer se kar najhitreje po od škofijstva odobreni določbi zgradi na stroške napominanih sosesk kaplanska hiša z vrtom, stoječa na popolnoma od vsakega posvetnega sodstva, oblasti ali gospostva prostem svetu, ki je popolnoma last imenovane cerkve, skupina zgoraj omenjenih 5 sosesk z vednostjo in z milostnim privoljenjem svojih gospostev zavezala zase in za svoje dediče ali naslednike glede sledečih točk:

Prvič. Ustanovitev te kuratne kaplanije se zgodi brez kakih predsodkov, ki bi se tikali ali škofijske desetine ali pa župnijskih pravic vikarjev pri sv. Petru, kateri obdrže svoje župnijske pravice nedotaknjene v imenovanih cerkvah in v soseščini, oklice in poroke zaročencev izvršujejo pri materi župniji, ali pa po svoji volji zamorejo izročiti s pooblastilom napominanemu kaplanu, nadzorujejo cerkvene račune in oskrbljujejo s ključarji vse cerkveno premoženje, kakor je bilo dozdej v navadi, ter opravljajo vsa župnijska opravila, kar jih je, v teh soseskah, kakor poprej, ali sami, ali po svojih namestnikih.

Drugič. Ta ustanovitev se zgodi tudi brez predsodkov z ozirom na biro imenovanih vikarjev pri sv. Petru, kakor tudi mežnarjev imenovane župne cerkve sv. Petra, kateri obdrže vso biro, kakor dozdej, tako tudi v bodoče, pri vseh omenjenih soseskah, kakor je bila poprej, preden je bila ta kaplanija ustanovljena.

Tretjič. To kaplansko hišo, ki se je na stroške že večkrat imenovanih soseščin zgradila, bodo

tudi iste v bodoče na svoje stroške popravljale in v dostojnem stanu ohranjemale.

Četrtoč. Župljani sosesk bodo vsako leto kuratu za vzdrževanje dajali: 10 starov, 3 in pol mernika pšenice, 8 starov prosa, 4 stare in 2 mernika ajde ter 58 funtov prediva, sena, drv, in drugih dajatev pa toliko, kolikor je posebej zaznamovanega, v od gospostev podpisanem ter tej zavezbi priloženem registru.

Petič. Kolikorkratkoli ekskurira ob praznikih in nedeljah, kakor je v matrikuli dovoljeno, eden izmed šentpeterskih vikarjev k cerkvam teh sosesk, tolikokrat mora tudi kurat tja priti ter ondi daritev sv. maše opraviti za dobrotnike tega „podvikarijata“ ali kaplanije, in ako dobi vikar, ki ekskurira, od soseske kosilo, zamore se ga tudi kurat udeležiti (subvicarius seu capellanus), ako pa šentpeterski vikar zahteva odškodnino namesto kosila, ne more kaplan za ta ekskurz ali mašo ničesar zahtevati od soseske. Kar se pa tiče drugih nedelj in zapovedanih praznikov, bode treba določiti in držati po redu ali vsebini matrikule, ki se bode odobrila pri prihodnji vizitaciji, glede duhovnih opravil pri podružnici sv. Antona, ali pri kateri drugi cerkvi teh sosesk.

Šestič in slednjič. Taksa štole se na tale način plačuje kuratu, kateri ne more razven spovedovanja nobenega drugega zakramenta deliti brez posebnega dovoljenja šentpeterskih vikarjev, ako so sami navzoči, namreč za previdovanje bolnikov, naj si je klican na bližnje ali najdaljno mesto, 2 libri, za krst 1 libro, in ravno toliko za pokop, ali, če se zahtevajo male bilje ali „libera“ 8 krajcarjev. Ako so velike bilje ali en nokturn s hvalnicami za mrtve: 16 kr. Za sveto mašo v domači cerkvi: 1 petak, v podružnicah v okolišču pa po 2 libri. Napominano miloščino za deljenje sv. zakramentov in pogrebe plačujejo pa le premožni, nikakor pa ne reveži, katerim se postreže zastonj in iz ljubezni do Boga.

Da pa imajo te točke, ki smo jih me napominane 5 soseske pod obvezbo odškodnine provincijske zveze vulgo „Landschadenbündt in Crain“ imenovane za pridobitev kaplana - kurata zaobljubile, večo moč in veljavo, smo ponižno zaprosile svoja milostljiva gospostva, da blagovolijo te zavezbe odobriti in s svojimi pečati in podpisi potrditi.“

Dano v Ljubljani, dne 1. avg. 1703.

(Dalje.)

Vsebina: *Zgodovina brezoviške župnije.*

(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca maja 1907.

Številka 58.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Na podlagi omenjene dane obvezbe je njega prečastita Prezvzišenost njihovo prošnjo milostno uslišala in preč. g. generalni vikar se je potem dne 21. oktobra 1703¹⁾ podal k cerkvi sv. Antona na Brezovici, kar se je poprej očitno oznanilo, ter v slovesni procesiji prinesel sv. olja in krstno vodo v imenovano cerkev in vse izvršil, kar se tiče takega opravila. Tudi je kuratu tega kraja, Mgr. Ahaciju Stržinarju,²⁾ ki je bil poprej po navadi izprašan in za eno leto potrjen, in šentpeterskim vikarjem dal potrebno instrukcijo glede tega, kar je potreba oskrbeti za trden obstanek kuratne cerkve.

Iz vsega povedanega se razvidi, da Brezovica sprva ni bila še samostalna, ampak popolnoma odvisna od „matere župnije“ sv. Petra v Ljubljani, prav, kakor omenja napominani zgodovinar Vrhovec v svojem opisu šentpeterske župnije, kakor smo prej omenili. Imenovala se je „podvikarijat“ ali „kuracija“, toda bila je le kot navadna odvisna kaplanija brez pravic samostalnosti, kot šentpeterska podružnica, katere duhovenvoditelj je v vsem odgovoren in podložen šentpeterskemu župniku, kot nekak kaplan-ekspozit. Tako menimo, da je bil istega mnenja tudi knezoškof Ferdinand grof kuenburški sam, kateri dne 24. aprila 1708³⁾

poroča kardinalu poleg drugih reči, katere je izvršil, tudi to, da je pred 4. leti na Brezovici ustanovil novo duhovnijo sv. Antona, katero imenuje podružnico svetega Petra, kjer ostane stalni duhovnik radi prevelike oddaljenosti od matere župnije, zlasti pa radi zimske neugodnosti. Tudi omenja, da se je ondi napravil tabernakelj, krstni kamen, shrambica za sv. olje ter zgradila tudi hiša za duhovnika.

Tudi šentpeterski župniki so Brezovico smatrali kot popolnoma od njih odvisno kaplanijo, kjer smejo svojevoljno početi, kar se jim poljubi. In res so večkrat predaleč segali v svojih zahtevah. Leta 1717.¹⁾ se je moral brezoviški podvikar ali kurat pritožiti na ordinarijat radi škandalozne štole 8 kr. za libero in radi bire sena, kar mu krši šentpeterski vikar Nikolaj Kraškovic, da je ne dobi. Škofijstvo se potegne za brezoviškega duhovnika Val. Hočevarja ter določi, da ga šentpeterski vikarji ne smejo ovirati v njegovem pravu, marveč, da mora dobivati kolekturo, kakor je določeno prvotno.

Kakor drugod, tako se je tudi Brezovica le polagoma razvijala, da je po pregovoru: „naglica ni dobra“ prišla do te samostojnosti, katero vživa danes kot prava župnija.

Čeprav pa je Brezovica bila sprva v veliki odvisnosti od svoje matere šentpeterske v Ljubljani, vendar je začetkom 19. stoletja bila popolnoma samo-

¹⁾ Takrat je bil generalni vikar Janez Anton Thalnitscher, stolni dekan.

²⁾ Prejel dekret 13. okt. 1703 za Brezovico.

³⁾ Zapisnik št. 37/2, str. 236, v knezoškof. arhivu.

¹⁾ Zapisnik št. 41, str. 36, v knezoškof. arhivu.

stalna. Priča temu je, da je leta 1804.¹⁾ tedanji vikar Inocencij Köhrer sam na svojo roko ne oziraje se na šentpeterske župnike vložil pri knezoškofijskem ordinarijatu prošnjo na sv. Tomaža dan v Adventu za skrčenje ekskurzov pri vseh cerkvah v župniji in sicer na ta način, da bi pri vsaki podružnici v bodoče bili le sledeči: na patrocinij, na dedikacijo ali posvečenje cerkve in še na eno nezabranjeno nedeljo med letom. Ako bi ne bil samostalen, bi tega ne bil storil in župnik šentpeterski gotovo ne bi bil molčal.

Nadaljna priča samostalnosti je tudi slovesno vmeščenje vikarjev, ki nam je znano že pri Mateju Kuharju l. 1828.²⁾ Res, da plača vikarjeva še ni bila urejena kot taka, a to samostalnosti nič ne opovira, kajti isto razmerje glede kongrue nahajamo tudi drugod po samostalnih župnijah, kjer se je razmerje glede dohodkov nekoliko uredilo šele na podlagi ces. patenta z dne 5. novembra l. 1855.

Tekom l. 1862. pa se je Brezovica jela prištevati stalno samostojnim ne več župnijskim vikarijatom, marveč župnijam, kakor še dandanes, kakor jo je že francoska vlada na Kranjskem štela med župnije in sicer druge vrste.

VII.

Cerkve v župniji.

V brezoviški župniji je pet cerkev, in sicer: Župna cerkev sv. Antona puščavnika na Brezovici ter podružnice: sv. Duha v Vnanjih Goricah, sv. Martina v Notranjih Goricah, sv. Janeza Krstnika na Logu in sv. Lavrencija v Dragomeru. Kdaj je bila ta ali ona cerkev sezidana, se ne mora določiti; gotovo pa je, da so že vse stale l. 1526. in o cerkvi sv. Martina v Notranjih Goricah se še celo vé, da je stala že l. 1453. Natančneje podatke o posameznih cerkvah pa bomo podali v sledečih odstavkih.

1. Župna cerkev sv. Antona puščavnika.

Na prav lepem kraju, za par lučajev od državne ceste odmaknjena, stoji pod brezoviškim hribom preprosta, a vendar zelo lična župna cerkev sv. Antona puščavnika. Od državne ceste se svet proti cerkvi polagoma vzdiguje do 319 m visoko nad morjem ter preide za lučaj od cerkve v brezoviški hrib. Najboljši vtisk napravi na-te, ako se po železnici na progi Ljubljana - Vrhnika, oziroma Ljubljana - Borovnica vozeč, obrneš svoj pogled na belo brezoviško cerkev, kateri

¹⁾ Knezoškofijski arhiv.

²⁾ Tudi njegov prednik Ciprijani se je že skliceval na vmeščenje kot dokaz samostalnosti, ko je prosil za izboljšanje kongrue, kakor smo omenili začetkom tega odstavka.

se pridružuje nekaj lepih kmetskih domov in gospodarskih poslopij, in se ji v ozadju vzdiguje nevisoko, pa z gostimi gozdi poraslo hribovje.

Najstarejše poročilo o tej cerkvi smo zasledili v zapisniku onih dragocenosti, ki so se l. 1526. na ukaz nemškega cesarja Ferdinanda I. cerkvam pobrale in v času turške sile prekovale v denar. Kakor smo že na drugem mestu omenili, so tej cerkvi vzeli en bakren kelih. In to je vse, kar se nam je o brezoviški cerkvi ohranilo iz 16. stoletja. Kdaj pa je bila cerkev prvič pozidana, tega pa ni bilo mogoče dognati; tudi se ni ohranilo nobeno poročilo, ki bi nam povedalo, kakšna je bila prvotna cerkvica.

Nekoliko natančneje poročilo o brezoviški cerkvi imamo šele iz leta 1631.¹⁾ Tedanji knezoškof Rainald Scarlichi je naravnal dné 14. julija 1631. l. na Brezovici cerkveno vizitacijo. In v vizitacijskem zapisniku se je ohranilo sledeče:

Cerkev je imela dva oltarja. Glavni oltar, sv. Antona, je bil posvečen in je imel lepo sliko, a manjkalo mu je antependija in druge potrebne oprave. Stranski, na listni strani, je bil brez slike, neposvečen in prazen. Cerkev sama je bila temna, okna so bila majhna in slaba. Imela je dva zvona ter posvečeno in z zidom obdano pokopališče. Škofov odlok se je glasil: Za cerkev in oltar se mora vse potrebno oskrbeti; napraviti se morata dve večji okni in sicer tako, da se za zračenje lahko odpirata, stranski oltar pa se mora podreti in kamenje zunaj na pokopališčni zid spraviti.

V koliko so Brezovičani izpolnili škofovo povelje, ni znano; vendar pa iz poznejših podatkov lahko sklepamo, da so storili še več, kakor je bilo ukazano. Zanemarjenega stranskega oltarja niso podrli, temveč preskrbeli so mu rajši potrebno opravo, ter postavili tudi na evangelijski strani nov oltar. Kakih 60 let pozneje piše Valvasor o brezoviški cerkvi, da je imela tri oltarje, ki so bili posvečeni sv. Antonu puščavniku, sv. Egidiju in Mariji Materi božji.²⁾ Kaj več pa tudi Valvasor ni vedel povedati o nji.

Ko pa se je na Brezovici ustanovil samostojen vikarijat, se je cerkev razširila, zvonik povišal, oskrbeli so se trije zvonovi in ura.³⁾ Tako je zapisano v župnijski kroniki, ki se je pa šele v zadnjem času pisala. Zato je upravičen dvom, da bi se bilo res vse to takoj ob ustanovitvi vikarijata popravilo in oskrbelo. Kaj malega se je morebiti res popravilo, toda glavno delo je čakalo l. 1741. Tega leta so župljani sezidali popol-

¹⁾ Vizit. Protok. l. 1631. v knezoškof. arhivu.

²⁾ Valvasor, VIII., str. 788.

³⁾ Župnijska kronika, str. 1.

noma novo cerkev.¹⁾ In to je ravno sedanja cerkev, ki pa prvotno sezidani, seveda, že tudi ni nič več podobna, ker jo je bilo treba že večkrat prezidavati. Da je bila ta cerkev še tudi precej majhna in nizka, se pač ne smemo čuditi. Saj v istem času tudi potrebovali niso velike cerkve, ker je župnija takrat šteja komaj 1000 prebivalcev.

Ne more se pa dognati, kaj je bilo vzrok, da cerkev ni bila takoj takrat, ko je bila dozidana, tudi posvečena. Najbrže je še tu in tam česa manjkalo, in se je vse potrebno le polagoma napravljalo.

V teku 30 let so župljani svojo cerkev v toliko z vsem potrebnim oskrbeli, da so lahko povabili tedanjega knezoškofa grofa Karola Herbersteina, da jo slovesno posveti. In res je prišel knezoškof Herberstein dne 9. junija 1774. l. na Brezovico ter posvetil tukajšnjo župno cerkev.²⁾

Število duhovnikov pa se je vedno bolj množilo: cerkev je postala pretesna. Zato so sredi minulega stoletja začeli misliti na povečanje župne cerkve. Toda ni ostalo le pri mislih, začelo se je tudi z dejanji.

Delo se je pričelo sv. Jurija dan l. 1857. Podrli so stari, na cerkvi stoječ zvonik in sprednjo steno. Do tega leta je bila pred cerkvijo tudi lopa, kakršnih se pa dandaneš le še malo vidi. Še isto leto so cerkev za tri sežnje podaljšali, napravili so nov zvonik ter vse pokrili. Delo je vodil Furlan Mohor Ermacora in je stalo 4375 gld. 33 kr. k. v., kar so duhovniki zložili v več obrokih.³⁾

Naslednje leto (1858) se je zidovje osnažilo in zvonik pokrili. Zidarsko delo se je izročilo zopet istemu mojstru kakor prejšnje leto, pokrivanje zvonika s ploščami pa je oskrbel kleparski mojster Jernej Noll z Vrhniče za 1662 gld. 30 kr. k. v.⁴⁾

Župljani pa še vedno niso bili zadovoljni s svojo župno cerkvijo, hoteli so imeti še lepšo. Leta 1862. so se lotili prezbitarija. Stari prezbitarij in žagrad so popolnoma podrli, kajti oboje je bilo tako majhno in

¹⁾ V neki listini v župnijskem arhivu čitamo: „Parochiani anno 1741. de novo erexerunt illam“.

²⁾ V krstni knjigi, ki se je rabila od l. 1802 pa do 4. septembra 1812 je na enem še nepopisanem listu zapisano: „Ad perpetuam memoriam — D. C. M. A. — Ad Maiorem Dei gloriam et S. Antonii Abb. honorem Celsissimus et Reverendissimus Dominus Dominus Carolus Dei et Apostolicae Sedis Gratia Episcopus Labacensis S. R. J. Princeps e Comitibus ab Herberstein etc. etc. Vicarialem hanc Ecclesiam solemni ritu consecravit Pridie Non. Junii 1774.“

³⁾ Župnijska kronika, str. 9. — Prispevali so župljani v primeri s svojimi posestvi; Blaž Gregorin iz Dragomera št. 19. pa je daroval še posebej 100 gld. k. v.

⁴⁾ Račun J. Nollija z dne 6. septembra 1858.

razrukano, da bi niti kaki podružnici ne delalo časti. Delo se je izročilo zidarskemu mojstru Tomažu Snoju iz Kamnika. Ta je še isto leto dovršil stavbo prezbitarija, ki je za 2½ črevlja višji od prejšnjega, ter sezidal žagrad do strehe. Ker je bila pa tudi ladja zelo nizka, zato so ob tej priliki tudi ves cerkven zid povišali za tri črevlje. Novo ostrešje za vso cerkev je napravil tukajšnji tesarski mojster Valentin Armič z Brezovice. Tega leta je bil tudi prezbitarij in žagrad obokan ter znotraj osnažen. Spomladi leta 1863. pa se je pričelo s snaženjem ostale cerkve ter s postavljanjem velikega oltarja. Vse skupaj je veljalo 3741 gld. 93 kr.¹⁾

Tako je po večkratnem prezidavanju in prizidavanju postala cerkev taka, kakršna je sedaj. Strašni velikonočni potres l. 1895. pa tudi tej cerkvi ni popolnoma prizanesel. Obok med ladjo in prezbitarijem, že prej nekoliko razpokan, je dobil vsled potresa še hujše razpoke. Nastale so pa še tudi nekatere nove pokline po cerkvi, ki pa niso bile tako silne, da bi se bilo bati razrušenja. Da se pa vendar odstrani vsaka nevarnost, so meseca julija leta 1896. vdelali nekaj močnih vezi, ki naj zabranjujejo nadaljnje razpokavanje. Ob tej priliki so tudi vso cerkev znotraj prebelili. Vse popravilo je veljalo 2440 gld. 48 kr. Državna podpora je znašala 150 gld., škofijstvo je dalo 300 gld., cerkev je imela 529 gld. 98 kr., nekaj se je nabralo prostovoljnih doneskov, primanjkljaj v znesku 1350 gld. pa je cerkvi posodil tedanji župnik Anton Hočevnar. Pozneje pa je vso vsoto daroval cerkvi s pripombo, da se le njegovemu bratu Jožetu izplačujejo skozi 25 let obresti.

Oglejmo si pa sedaj našo župno cerkev v njenih podrobnostih.

Vsa cerkev, ladja in prezbitarij, je 28 m dolga in v ladji preko kapelic 12 m, v prezbitariju pa 10 m široka. V ladji ima 6 pravokotnih in 2 polkrožni, v prezbitariju pa 2 pravokotni in 3 polkrožna okna. Svetla je torej dovolj. Vhoda ima dva; glavni je pod zvonikom, drugi pa skozi žagrad.

Prezbitarij ima v tlorisu podobo polovice osmerokotnika. Slavni slikar Ivan Šubic se je leta 1870 mudil tri mesece na Brezovici, da ga je slikal na opresen zid. Sprednjo steno zakriva veliki oltar in nima razven na oboku nekaterih majhnih okraskov nobene znamejše slike. Na obokih nad desno in levo napošev postavljeno steno pa sta podobi posneti iz življenja župnijskega patrona, sv. Antona puščavnika. Na evangelijski strani je umetnik upodobil oni dogodek iz puščavnikovega življenja, ko je temu in puščavniku sv. Pavlu prinesel vran hleb kruha. Na listni strani pa

¹⁾ Zapisnik o izdatkili.

vidimo sv. Antona poleg na tleh ležečega mrtvega svetega Pavla. Dva leva pa kopljeta jamo, v katero je potem sv. Anton položil truplo svojega prijatelja. Na stropu prezbiterija vidimo sv. Antona, ki se spremljan od angelov vzdiguje v nebo. Stranski steni prezbiterija krasiti dve veliki podobi. Na listni strani vidimo Jezusov krst v Jordanu, na evangeljski pa Marijo, pomoč kristjanov. Nad tema podobama sta v začetku oboka polukrožni okni, ob straneh teh oken pa po dve manjši sliki. Prvi par nam predstavlja daritev Kajna in Abelna, drugi par pa sv. aposteljna Matijo in Jerneja.¹⁾ Vse slike v prezbiteriju so zelo lepo delo slavnega umetnika. Veljale so 461 gld. 74 kr. in hrano trem

strani pa delujočo sv. Družino. Obe sliki sta veljali 78 gld.¹⁾

Ko je bila brezoviška cerkev še podružnica svetega Petra, je imela le tri oltarje; sedaj pa jih ima že mnogo mnogo let pet. Kdaj je dobila še dva, ni nikjer zapisano, pa tudi najstarejši ljudje v župniji tega ne pomnijo več. Najbrže pa so jih postavili takrat, ko so sezidali novo cerkev, ali pa vsaj do takrat, ko jo je prišel knezoškof Herberstein posvetit.

Veliki oltar je posvečen sv. Antonu puščavniku. Naročili so ga leta 1862., ko so zidali nov prezbiterij, pri podobarju Mateju Tomcu v Št. Vidu. Narejen bi moral biti leta 1863., toda podobar ga zaradi svoje

Župna cerkev na Brezovici.]

osebam. V ta namen je volil v Ljubljani v pokoju živeči brezoviški rojak, župnik Ignacij Remic. 300 gld., drugo so zložili župljani, hrano pa je dal župnik Ivan Potočnik.²⁾

Ladja, ki ima v tlorisu pravokotnik, je bila do leta 1887. le pobeljena. Meseca avgusta leta 1887. pa je na obokih stropa napravil slikar Simon Ogrin z Vrhnike dve podobi precejšnje velikosti. Ona na evangeljski strani predočuje Jezusovo rojstvo, ta na listni

¹⁾ Sv. Janez Krstnik na sliki Jezusovega krsta ter sliki svetega Matije in sv. Jerneja nas spominjajo treh ob istem času za cerkev delujočih oseb, namreč župnika Janeza Krst. Potočnika ter klinčarjev Matije Remškarja in Jerneja Remškarja.

²⁾ Župnijska kronika, str. 15.

počasnosti ni dovršil do določenega časa, temveč ga je izgotovil šele leta 1864. za 1700 gld.²⁾ Dasi pa veliki oltar še ni bil popolnoma dodelan, ga je knezoškof Jernej Vidmar vendar posvetil devetnajsto nedeljo po binkoštih, dne 25. septembra leta 1864. Na listni strani je v oltar vdeleno lastnoročno podpisano pismo knezoškofo Vidmarja v posvečenju tega oltarja. Iz tega pisma izvemo, da so v oltar vzdane svetinje treh mučencev, namreč sv. Beata, sv. Klemencije in sv. Eutropije.³⁾ Popolnoma dodelan oltar pa je bil blagoslov-

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Zapisnik o izdatkih

³⁾ NOS BARTHOLOMAEUS WIDMER, EPISCO-pus Labacensis et Princeps Anno Domini MDCCCLXIV. Mensis Septembris die vigesima quinta, quae dies fuit Dominica undevige-

ljen šele na Antonovo nedeljo, dne 22. januarja leta 1865.¹⁾

Kip sv. Antona puščavnika, ki stoji v oltarju, je bil tudi že v prejšnjem oltarju. Pred kipom pa je za navadne dni in nedelje slika sv. Antona, ki jo je leta 1864. daroval tukajšnji rojak Frančišek Prešeren pl. Heldenfeld, bivajoč v Trstu. Slikal jo je dvorni slikar Geiling na Dunaju.²⁾ Meseca majnika, ko se obhaja šmarnična, in meseca decembra, ko se obhaja rožnenska pobožnost, se pa dene mesto slike sv. Antona v veliki oltar podoba rožnenske Matere Božje, ki jo je l. 1894. naslikal Anton Jebačin za 150 gld. Delo je krasno in nam predočuje Marijo Devico, ki podaja klečečemu sv. Dominiku kito cvetic. V naročju blažene Device sedeče Božje Dete drži rožni venec, v zraku plavajoč angel pa belo, rdečo in zlato vrtnico, ki kažejo tri dele sv. rožnega venca. V postnem času se pa devlje v oltar lepa slika križanega Jezusa, ki jo je slikal M. Bradaška iz Kranja za 80 gld.

Na straneh ima oltar ne globoki dolbini, v katerih stojita kipa sv. apostelnov Petra in Pavla. Na vsaki strani sta tudi po dva stebra, vrhu katerih so postavljene sedeče podobe mučenic sv. Neže in sv. Barbare na listni, sv. Lucije in sv. Katarine pa na evangeljski strani.

Na menzi stoji lep, pozlačen tabernakelj, ki ga je še leta 1895. ljubljanski pasar Leopold Tratnik bogato okrasil. Na starem oltarju je stal z raznimi barvami pobarvan tabernakelj, ki je bil napravljen leta 1834. in je še sedaj shranjen v župnišču pod streho.

Pred oltarjem je lična obhajilna miza iz črnega lesnobrdskega mramorja. Naredil jo je leta 1871. kam-

sima post Petecosten (4. Septembris) consecravimus in honorem Omnipotentis Dei ac gloriosissimae Virginis Mariae et omnium Sanctorum Altare majus in Ecclesia parochiali S. Antonii Abbatis in Brezovic, distr. decan. Labacensis sub invocatione S. Antonii Abb. in quod S. Beati, S. Clementiae et S. Eutropiae Martyrum, sacratissimas Reliquias imposuimus et singulis Christi fidelibus hodie unum annum et die anniversaria consecrationis (quam perpetuis futuris temporibus in Dominicam tertiam Octobris ex gratia et auctoritate episcopali ordinaria celebrandum remittimus et dispensamus) ipsam Ecclesiam parochialem S. Antonii Abbatis in Brezovic visitantibus quadraginta dies de vera indulgentia in forma ecclesiae consveta concessimus.

In cujus rei fidem hocce testimonium propria manu subscriptum et consveto Nostro Sigillo firmatum in dicta Ecclesia perpetuo asservari volumus.

Datum Labaci in Palatio episcopali die 25. Septembris 1864.

(L. S.)

Bartholomaeus Widmer, m. p.

Episcopus.

¹⁾ Oznanilna knjiga.

²⁾ Lastnoročno pismo Fr. Prešerna pl. Heldenfeld z dne 2. febr. 1864.

nosek Ivan Potrebuješ z Lesnega brda za 339 gld.¹⁾ V zadnjem času pa jo je mizar Frančišek Buh iz Horjula prav lično preoblekel s črnim lesom, tako, da se skoro nič ne pozna, da so na vrhu lesene plošče. Na železnih vratih, ki vodijo k velikemu oltarju, pa je vdolbina letnica 1872, kar kaže, da so bila vrata eno leto pozneje narejena.

O večjih praznikih je na oltarjevih stopnicah razgrnjeno lepo pregrinjalo, ki je v avgustu leta 1859. daroval že omenjeni dobrotnik Frančišek Prešern pl. Heldenfeld.²⁾

Pa zapustimo sedaj veliki oltar in oglejmo si še stranske. Sprednja dva stojita v sprednjih kotih ladije napošev med ladjino steno in obokovim podstavkom. Druga dva sta pa postavljena v plitvi vdolbini stranskih sten. Katerima svetnikoma sta bila posvečena oltarja, ki sta stala v cerkvi, predno se je ustanovila tu samostojna župnija, smo omenili že zgoraj. Ko so bili v cerkvi že štirje oltarji, sta bila onadva na listni strani posvečena Materi Božji in vsem svetnikom, onadva na evangeljski strani pa sv. Uršuli in sv. Mariji Magdaleni. Kip zadnje je bil v tronu. Za župnika Andreja Kastrina, leta 1845., je pa dobila cerkev nove stranske oltarje. Veljali so 610 gld.³⁾ Zadnja dva sta dobila tudi nove oltarne podobe. Namesto vseh svetnikov je prišel v oltar sv. Jožef in namesto Marije Magdalene sveti Andrej. Podobi sta veljali 90 gld.⁴⁾ Kdo jih je slikal, ni znano.

Oba sprednja oltarja sta bila precej ozka, pa tudi ne zelo visoka. V onem na listni strani je bila glavna podoba brezmadežno spočetje Device Marije, delo slavnega Mencingerja. Na menzi je stala tabernaklju podobna omarica s stekleno sprednjo steno, v nji pa je bila približno pol metra visoka lesena soha Božje Porodnice, ki je bila z detetom Jezusom vred vsa belo oblečena. Na vratu je imela na zlati verižici zlat križec. Pripovedujejo, da je bila ta podoba prej lastnina župnika Iv. Potočnika, ki jo je pa daroval cerkvi. Glavna podoba v oltarju na evangeljski strani je bila sv. Uršula, tudi Mencingerjevo delo. Pod to pa je bila manjša podoba žalostne Matere Božje. Stranskih soh pri teh oltarjih ni bilo. Leta 1859. ju je prenovil podobar Zajec za 228 gld.⁵⁾ Zopet pa ju je prenovil, ali bolje rečeno, skoro popolnoma nova napravil l. 1903. podobar A. Rovšek iz Ljubljane. Ostali sta v oltarjih le glavni podobi, a dobila sta pa tudi stranski sohi in

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Lastnoročno pismo Fr. Prešerna pl. Heldenfeld z dne 25. avg. 1859.

³⁾ Izkaz o prejemkih in izdatkih.

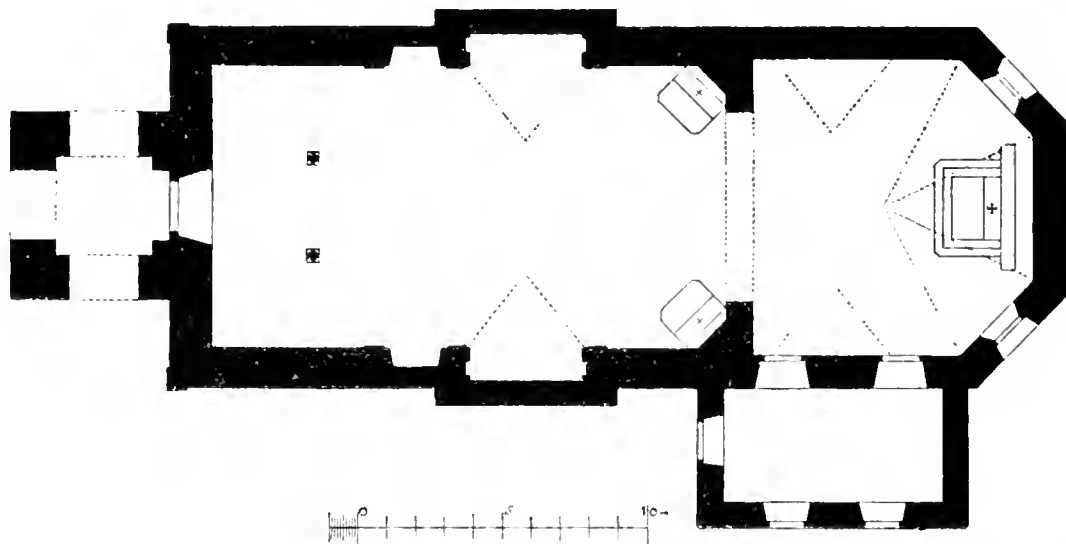
⁴⁾ L. c.

⁵⁾ Zapisnik o izdatkih.

sicer oni na listni strani sv. Joahima in sv. Ano, oni na evangelijski strani pa sv. Notburgo in sv. Marijo Magdaleno. Veljala sta 800 gld.

V zadnjem oltarju na listni strani je bila in je še sedaj podoba sv. Jožefa,¹⁾ ko se mu je v spanju prikazal angel ter mu izročil božje naročilo. Ob straneh sta stali sohi sv. Florijana in sv. Izidorja. Nasprotni oltar pa je imel prej in ima še sedaj na sredi podobo sv. Andreja,²⁾ ob straneh pa sohi sv. Marije Magdalene in sv. Notburge. Pod glavnima podobama pa vidimo dve manjši, namreč Srce Jezusovo in Srce Marijino. Slikala ju je Henrika Langusova, prvotne okvire pa jima je napravil podobar Götzl. Ti dve podobi je blagoslovil kanonik in stolni dekan Jožef Zupan na kvaterno nedeljo v jeseni l. 1872. Veljali sta 176 gld., ki so jih župljani prostovoljno zložili.³⁾ L. 1902. pa sta bila tudi ta dva oltarja okusno prenovljena. Oni

Križev pot je slikala Henrika Langusova l. 1870. Posnet je po Fühlichovem v ljubljanski stolnici. Okvire je napravil podobar Götzl. Vse skupaj je veljalo 600 goldinarjev, ki so jih župljani zložili pri dveh darovanjih. Blagoslovil ga je o. Salvator Pintar na kvaterno nedeljo v jeseni, dne 25. septembra 1870. l. Slavnosti primeren govor je imel kanonik in dekan Jožef Zupan, ki je daroval tudi slovesno sv. mašo.¹⁾ L. 1903. ga je prenovil brat zgoraj imenovanega podobarja Rovšeka za 140 gld. Pred tem pa je bil v cerkvi drug križev pot, ki se ga še sedaj lahko vidi v župnišču pod streho. Kdo ga je delal in kdaj je bil narejen, se ne vé; tudi najstarejši ljudje tega ne pomnijo. V župnijskem arhivu se je našel le nekak izkaz o izdatkih za ta križev pot, ki pa nima ne datuma ne podpisa. Iz tega izkaza zveemo, da se je dalo mizarju za napravo okvirov 32 gld. 30 kr., pozlatarju za pozlatenje 33 gld., slikarju

Župna cerkev. Floris.

na listni strani je dobil novo podobo umirajočega sv. Jožefa, ob straneh pa novi sohi sv. Antona Padovanskega in sv. Alojzija, ki ju je daroval cerkvi župnik Anton Hočevar. Oni na evangelijski strani pa je dobil novi sohi sv. Cirila in Metoda. Oba oltarja je prenovil podobar A. Royšek iz Ljubljane za 600 gld. Vsi stroški za prenovljenje oltarjev so se pokrili iz cerkvenega denarja in iz prostovoljnih darov za lepoto hiše božje vnetih župljanov. V zadnjem času je bilo tudi mnogo svečnikov novih, ki jih je izdelal pasar Leopold Tratnik in so veljali do 200 gld.

Ko smo si ogledali oltarje, ozrmo se še na ostalo cerkveno opravo. Na evangelijski strani je od l. 1903. nova, lepa prižnica, ki jo je postavil podobar A. Rovšek za 400 gld. Krase jo slike štirih sv. evangelistov.

101 gld., steklarju za šipe 23 gld. 53 kr in za druge malenkosti 6 gld. 56 kr., torej skupno 197 gld. 19 kr. k. v.²⁾ Slikan je bil na platno in vsaka podoba je imela primeren podpis; toda ta ni bil pravi, ker je imel drugačne postaje, kakor jih ima navadni križev pot.

Tlak v cerkvi je iz kamenitih plošč, ki jih je l. 1865. napravil in vložil kamnosek Ivan Potrebuješ z Lesnega brda za 450 gld.³⁾ Do tega leta je bila sredi cerkve grobnica, v katero so pokopavali umrle z Lukovca. Kamenita plošča, ki je pokrivala imenovano grobnico, je sedaj vdelana v prezbiteriju pod prižnico. Napis na tej plošči pa sem priobčil že na drugem mestu.

Po sredi cerkve je v dveh vrstah postavljenih po 14 ličnih petsedežnih klopi, ki jih je l. 1856. napravil

¹⁾ Župnijska kronika, str. 15.

²⁾ Imenovani izkaz omenja tudi čvetero pobotnic, ki jih pa tudi ni bilo mogoče najti.

³⁾ Zapisnik o izdatkih.

¹⁾ in ²⁾ Naslikal l. 1902. Bradaška iz Kranja za 240 K.

³⁾ Župnijska kronika, str. 16. — Zapisnik o izdatkih.

mizar Tomaž Zdešar iz Horjula za 462 gld.¹⁾ Pri zidu na obeh straneh je še nekaj eno- do dvosedežnih klopi, ki so se pa le polagoma druga za drugo postavile v cerkev. Tudi v prezbiteriju je na vsaki strani nekaj klopi.

Pod korom stojita dva lepo izdelana kropilna kamna iz lesnobrdskega mramorja, ki ju je l. 1865. izklesal in postavil kamnosek Ivan Potrebuješ z Lesnega brda za 60 gld.²⁾ V levem kotu za velikimi vrati stoji l. 1858. napravljen krstni kamen. Spodnji del je kamenit, zgornji pa lesen. Veljal je 47 gld. Okoli njega je preprosta, vendar lična železna ograja, ki ima pa na ključavnici napis: „Janez Potočnik, župnik, 1878.“

pravila brata Zupan iz Kamne gorice l. 1880. in zopet sta jih uglasbila l. 1893. L. 1902. pa jih je osnažil in uglasbil Zupančič, prvi pomočnik rajnega Mandlina. Pred temi so bile v cerkvi druge orgle, ki so jih župljani napravili l. 1808. Kakšne so bile, kdo jih je naredil in koliko so veljale, ni več znano. Orglavsko službo je tedaj opravljal vsakokratni cerkvenik. Dokler ni bilo orgel, je cerkvenik dobival od vsakega zemljišča po osem bokalov (Maß) ajde; ko je pa prevzel tudi orglanje, je dobil pa še po osem bokalov pšenice.¹⁾ Da je bilo treba te orgle popraviti, je znan le en slučaj. L. 1856. jih je popravil orglarski mojster Jakob Mazi ter prejel za to 19³gld. 36 kr.²⁾

Župna cerkev na Brezovici. Notranjščina.

Ta napis nam pové, da je bila ograja pozneje narejena kakor pa kamen.

Stopimo sedaj še na kor. Tu stoje orgle, delo orglarskega mojstra Ivana Mandlina iz Trebnjega. Imajo močan, prav prijeten glas in tudi lično zunanjo podobo. Spremenov imajo 21 in dva igralnika. Dodelane so bile l. 1859. in so veljale 2200 gld.³⁾ Nobena stvar pa ne trpi vedno, zato je bilo treba tudi orgle že večkrat popravljati. Meseca julija 1877. l. jih je popravil, oznažil in uglasbil Frančišek Goršič iz Ljubljane ter prejel za to 190 gld.⁴⁾ Popolnoma nov meh sta na-

L. 1901. so napravili na koru namesto prejšnje lesene prav lično novo ograjo iz kovanega železa.

V cerkvi visi pet preprostih, steklenih lestencev, ki jih je napravil župnik Andrej Kastrin l. 1844. Veljali so 165 gld.³⁾ Do tega časa pa je bil v cerkvi le en lesteneč, ki ga je pa imenovani župnik istega leta prodal za 15 gld.⁴⁾

Božji grob, ki ga ima cerkev sedaj, sta naredila l. 1875. Štefan Šubic in njegov sin Ivan Šubic iz Poljan za 240 gld.,⁵⁾ ki so jih župljani prostovoljno zložili.

¹⁾ Pobotnica z dne 15. novembra 1856.

²⁾ Župnijska kronika, str. 13.

³⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁴⁾ Župnijska kronika, str. 23.

¹⁾ Listina v župnijskem arhivu.

²⁾ Pobotnica z dne 2. marca 1856.

³⁾ Izkaz o prejemkih in izdatkih.

⁴⁾ L. c.

⁵⁾ Zapisnik o izdatkih.

Do l. 1805. se je postavljala k oltarju Matere Božje; tega leta ga je pa podobar Jernej Trnovec iz Polhovega gradca toliko predelal, da se sedaj postavi k oltarju sv. Jožefa. Prej je imela cerkev božji grob, ki je bil narejen l. 1844. in je veljal 182 gld.¹⁾

Bandero je bilo napravljeno l. 1846., nebo l. 1875. za 434 gld.²⁾ in mali dve banderci l. 1861. za 69 gld. 85 kr.³⁾ Za veliko noč l. 1896. pa je dobila cerkev res krasno izdelanega od smrti vstalega Zveličarja, ki ga je napravil podobar Jernej Trnovec iz Polhovega gradca za 60 gld.

Cerkev ima tudi več posebno lepih mašnih plaščev vsake barve, lep pluvijal in dalmatike. Med cerkveno opravo je tudi lepa mašna knjiga, ki so jo župniku Ivanu Potočniku ob priliki njegove zlate maše darovali njegovi nekdanji kaplani in srebern ter pozlačen kelih, ki so mu ga ob isti priliki darovali njegovi vdani župljani. Za vso opravo je napravil mizar Frančišek Buh iz Horjula prostorno omaro. Na tem mestu naj omenimo tudi lepo bandero Marijine družbe, ki je bilo narejeno l. 1903. ter je veljalo 280 gld.

Desni strani prezbiterija je prizidan prostoren žagrad, ki je bil sezidan obenem s prezbiterijem. Po sredi žagrada je dal župnik Anton Hočevnar postaviti leseno, bogato izrezljano steno, ki deli istega v duhovščini odločen kraj in v prostor za vhod v cerkev. Nad žagradom je oratorij, kjer so shranjeni cerkveni paramenti, božji grob in druga cerkvena oprava.

Pri velikih vratih se vzdiguje mogočen, s kositrom pokrit zvonik. Prejšnji je bil majhen, stoječ vrhu cerkve. V njem so bili tudi le trije majhni zvonovi, katerih teža je bila 12 st. 11 f., 7 st. 50 f. in 3 st. 58 f.⁴⁾ Zadnjikrat so ti zvonovi peli pri šolarski maši v dan sv. Alojzija l. 1858. Zidani del zvonika je 15 sežnjev visok, streha z zvezdo vred pa 12½ črevlja. Jabolko na njem je s starega zvonika; popravil in pozlatil ga je ljubljanski pasar Matej Schreiner za 189 gld.⁵⁾ L. 1900. je klepar Oblak z Vrhlike vso zvonikovo streho popravil in pobarval. Zvonove je vtil Anton Samassa in imajo glasove h, e, gis, h. Prvi tehta 34 st. 45 f. Na klobuku ima več podob, ob robu pa napis: „N. 1216. Opus Antonii Samassa Labaci 1858“ in „Čast Bogu na višavi“. Drugi tehta 16 st. 73 f. Razven podob na klobuku ima ob robu napis: „N. 1214. Opus Antonii Samassa Labaci 1858“ in „Mrtvim večno

življenje.“ Tretji tehta 10 st. 28 f. ter ima poleg podob na klobuku ob robu sledeči napis: „N. 1215. Opus Antonii Samassa Labaci 1858“ in „Mir na zemlji ljudem svete volje.“ Četrta ima 5 st. 25 f. in razven podob še napis: „N. 1213. Opus Antonii Samassa Labaci.“ Ker je stare zvonove vzel zvonar na račun, je bilo doplačati še 4271 gld. 18 kr.¹⁾ L. 1901. so bili zvonovi obrnjeni.

Uro, ki je sedaj v zvoniku, je naredil Jurij Pirc, urar iz Kroke. Nova je bila l. 1859., težka je 6½ st. ter velja 680 gld. Kazala ima iz ploščaka. Do l. 1894. je bila na 3 zvonove; omenjenega leta pa jo je dal župnik Anton Hočevnar osnažiti in toliko predelati, da bide sedaj četrt ure na dva zvonova. Zopet je bila popravljena in osnažena l. 1903. V starem zvoniku je bila ura, ki jo je okoli l. 1847. napravil samouk Vrtnikov s Hruševega v dobrovski župniji za 300 gld. L. 1859. pa jo je kupil zidarski mojster Mohor Ermacora za svojo domačo cerkev v Retenju pri Vidmu na Laškem za 80 gld.

V zunanjem cerkvenem zidu, na desni in levi, je po ena dolbina, v kateri je l. 1844. naslikal Goldenstein Mater Božjo in sv. Florijana za 15 gld. Sliki nista lepi in bi ju bilo treba nadomestiti s primernima kipoma.

Okoli cerkve je pokopališče, kamor prinašajo utrujene zemeljske popotnike z Brezovice, s Podlukovca, z Loga in iz onega dela Dragomera, ki je v bližini državne ceste. L. 1905. so je za 15 m razširili; prej pa je bilo 42 m dolgo in 34 m široko. Še manjše pa je bilo do l. 1856., ker so je istega leta razširili za 141 □ sežnjev. Potrebni prostor se je kupil od Jak. Pezdirja z Brezovice, št. 27, in od Ivana Armiča z Brezovice, št. 21, in sicer od prvega 20 □ sežnjev, od drugega pa 121 □ sežnjev. Plačali so □ seženj po 50 kr. in je bilo torej treba za ves odkupljeni svet šteti 117 gld. 30 kr. Pri tej priliki je bilo vse pokopališče na novo obzidano ter sezidana nova mrtvašnica. Da voda iz bližnjega hriba ne zamaka preveč pokopališča, so napravili nad njim preko župnikovega vrta 12½ črevlja globok odtok, ki odvaja preobilo močo. Kamnosek Ivan Potrebuješ z Lesnega brda je napravil kamenite stebre pri vratih in kamenite stopnice za 81 gld. Obzidje, mrtvašnica in kanal je stalo 800 gld. 26 kr.

(Dalje.)

¹⁾ Račun z dne 18 junija 1858.

¹⁾ Izkaz o prejemkih in izdatkih.

²⁾ Koj prvo leto je je pri procesiji sv. Rešnjega Telesa dež popolnoma zmočil; toda, ker je iz dobrega blaga, mu ni škodovalo. (Župnijska kronika, str. 19.)

³⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁴⁾ Pismo A. Samasse z dne 21. junija 1858.

⁵⁾ Račun z dne 5. februarja 1859.

Vsebina: *Zgodovina brezoviške župnije.*

(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

~~~~~ Izhaja v nedoločenih obrokih. ~~~~~

Leto 1907.

Ljubljana, meseca junija 1907.

Številka 59.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Da se je dobil za to potrebni denar, so plačali župljani iz istih vasi, iz katerih se na tem pokopališču pokopavajo, primerno s svojim premoženjem tako-le: Posestniki celih zemljišč po 36 gld., veliki hišniki po 6 gld., mali hišniki po 2 gld. in gostači po 20 kr. Sredi pokopališča stoji lep križ. Sedanjega je naredil l. 1895. podobar Jernej Trnovec iz Polhovega gradca. Na lepem črnem križu visi kaj krasno izdelana podoba umirajočega Zveličarja. Kamenit podstavek je izklesal kamnosek Primož Merlak z Lesnega brda, vanj pa usekal pomenljive besede iz sv. pisma: „Jaz sem vstajenje in življenje; kdor v me veruje, ne bo umrl ve-komaj. Jan. XI. 25. 26.“ Prej je stal tu križ, ki je imel na ploščaku naslikano podobo Kristusovo. Narejen je bil l. 1856.; klepar Jernej Nollu z Vrhnike ga je pa pokrtil ter zaslužil 19 gld.¹⁾ Nov kamenit podstavek je dobil l. 1884. Ker je bil pa križ že jako slab, ga je nekega dne podrl veter in odstraniti ga je bilo treba s pokopališča. Slikar Simon Ogrin pa je l. 1887. na žagradov zid naslikal podobo Križanega za 25 gld. Do l. 1856. pa na pokopališču sploh ni bilo križa.²⁾

V župnijski cerkvi se bere vsako leto več ustanovljenih sv. maš, katerih nekatere so že precej stare. Ustanove so od sledečih ustanovnikov: Valentin Hočevar, drugi tukajšnji vikar 18 (od l. 1736.), Gregor in

Margareta Škander 6 (od l. 1785.), Uršula Božič 4 (od l. 1787.), grof Janez Nep. pl. Rasp 5 (od l. 1802.), Tomaž Prešern 6 (od l. 1803.), Marija Jama 3 (od l. 1807.), Marija Škof 1 (od l. 1808.), Jurij Kršmanec 3 (od l. 1808.), France Remškar 2 (od l. 1802.), Marija Rus 1 (od l. 1802.), Ana Kette roj. Prešern 10 (od l. 1833.), Marija Selan 1 (od l. 1851.), Ivan Krmavner 5 (od l. 1856.), Marijana Krmavner 2 (od l. 1808.), knezoškof Anton Alojzij Wolf 1 (od l. 1857.), Valentin Slana 3 (od l. 1857.), Janez in Jera Skubic 3 (od l. 1858.), Elizabeta Seliškar 10 (od l. 1864.), Neža Birtič 6 (od l. 1866.), Ivan Prešern 4 (od l. 1859.), Urban Kmetovc 2 (od l. 1859.) Ker pa se je vseh teh ustanov glavnic sčasoma, zlasti vsled konvertiranja, skrčila, zato se je tudi število napominanih maš skrčilo z odlokom preč. knezoškof. ordinarijata z dne 24. julija 1899., št. 3138, na 57 sv. maš „za razne dobrotnike“. Poleg teh se pa opravlja še 12 ustanovljenih sv. maš za r. Marijo Petrič (od l. 1882.) in 3 za r. Marijo Marinko (od l. 1842.) Glavnica napominanih ustanov, ki je naložena v obligacijah, znaša 5298·10 K ter donaša 220·44 K obresti v pokritje obveznosti za maše, cerkev in cerkvenika. Pri cerkvi so pa še sledeče ustanove: od l. 1887. Elizabeta Čuden 2, Jakob in Marija Gregorin 6; od l. 1882. pa 21 družine Pezdir (France, Jakob, Marija, Jernej, Jožef, Polona, Luka) ter novejšje: Anton in Helena Jereb 4, Jernej Selan 2, Neža Grampovčnik 3, Marijana

¹⁾ Pobotnica z dne 19. novembra 1856.

²⁾ Zgodnja Danica, 1864, str. 193.

Jereb 2, gospod župnik Anton Hočevar 8, France Štrukelj 2, Janez in družina Remškar 2.

„Žegnanje“ se je pri župni cerkvi obhajalo nekdanj v nedeljo po prazniku sv. Rešnjega Telesa. Tudi v prvi polovici minolega stoletja so župljani še vedno ta dan obhajali žegnanje; toda cerkev se v svojih molitvah in v pridigi ni več ozirala na staro navado, temveč je tozadevne molitve opravljala tretjo nedeljo v oktobru.¹⁾ Ko je pa leta 1864. knezoškof Jernej Vidmar na kvaterno nedeljo v jeseni posvetil novi veliki oltar, se je pa tudi žegnanje prestavilo na to nedeljo, kakor se še tudi sedaj obhaja.

Okoli leta 1631. je imela cerkev sledeče dohodke: Od 7 krav je dobila na leto od vsake po 16 kr., če so imele mleko, 1 travnik ji je donašal po 30 kr. na leto in od nekoliko posojila so plačevali dolžniki po 4 kr. od goldinarja.²⁾ Leta 1845. je imela cerkev „in verloosten Staatsschuldverschreibungen“ 270 gld.³⁾; leta 1854. pa je dobila od dveh njiv 8 gld. 28 kr. najemnine. Sedaj ima 7 oral 592 štirj. sežnjev sveta ter 913·76 K lastninske glavnice v obligacijah, katere obresti služijo za pokritje rednih stroškov, katerih je vedno dovolj pri župni cerkvi tako, da se ne bi mogla vzdržavati sama, ako ne bi župljani sami tudi prispevali s svojimi milimi darovi vsako leto v pomoč.

Cerkvene zadeve voditi in premoženje oskrbovati pomagata župniku dva ključarja, ki sta dandanes Andrej Remškar in France Jager.

Župna cerkev, vse štiri podružnice, vikar Ivan Verhand in kaplan Andrej Cuderman so bili dne 4. maja l. 1790. oropani vse gotovine. Župnijska kronika⁴⁾ nam o tem zločinu poroča sledeče: Vikar Ivan Verhand je bil strasten nosljač; tobak pa si je najraje dobival od tihotapcev. Več let ga je s takim tobakom zalagal neki Hrvat, ki se je v župnišču popolnoma udomačil; kadar je potrkal, se mu je odprlo. Nekoč potrka pozno zvečer, in ker je bil že star znanec, mu dekla takoj odpre. A kako se prestraši, ko vidi poleg njega še tri oborožene može, ki ji s smrtjo zažugajo, ako ne molči. Brez ovir gredo nato v vikarjevo sobo ter zahtevajo od vikarja njegov in cerkveni denar. Ker ga jim ni hotel dati, so njemu in kaplanu, ki je v tem že tudi prišel bliže, zamašili usta ter s silo pobrali vso gotovino obeh gospodov, razbili cerkvene skrinjice ter tudi te izpraznili. Nato so jo roparji urno odkurili. Da so se napravile nove skrinjice, in da so se vsaj deloma odškodovale oropane cerkve, se je iz-

¹⁾ Matrikula, str. 45.

²⁾ Vizitacijski zapisnik z dne 14. julija leta 1631.

³⁾ Zapisnik o vrednostnih papirjih.

⁴⁾ Župnijska kronika, str. 3.

plačalo z dovoljenjem gubernija iz premoženja župne cerkve sv. Petra v Ljubljani 500 gld.¹⁾ Na drugem kraju²⁾ pa beremo o istem zločinu, da je v noči dné 4. maja leta 1790. med 10. in 11. uro napadla tolpa, nekako 15 Čičev župnišče ter ga do čistega oropala.

2. Podružnica sv. Duha v Vnanjih Goricah.

Južno od Brezovice, na barskem 338 m nad morjem visokem hribčku, „Gulč“ imenovanem, stoji prijazna cerkvica sv. Duha v Vnanjih Goricah. K tej spada le vas Vnanje Gorice s 87 hišami in 515 prebivalci. Njena starost se ne da natančno določiti, gotovo je pa že jako stara. Ob času turških napadov je morala tudi ta cerkev izročiti 1 srebrn kelih in 8 og. gld. v zlatu,³⁾ t. j. v našem denarju nekako 7 gld. 20 kr. Ker nobena druga cerkev v tej župniji ob istem času ni imela toliko denarja kakor ta, bi smeli sklepati, da je bila gotovo imenitnejša od drugih.

V župnijski kroniki⁴⁾ beremo, da je bila ta cerkev nekdanj posvečena sv. Boštjanu; toda na kaj se to poročilo opira, ni znano. Tukaj tudi najstarejši ljudje ne vedo o tem ničesar povedati; mogoče je pa le, ker je še sedaj v stranskem oltarju podoba sv. Boštjana. Seveda je moralo to biti še pred letom 1526, ker tega leta je bila posvečena že v čast sv. Duhu.

Zadnje dve leti 16. stoletja je morilka kuga gospodarila po vsej ljubljanski okolici. Tudi Brezovičanom ni prizanesla. Prebivalci vasi „Vunanja Goriza“⁵⁾ so radi tega, da bi se znebili te šibe, zaobljubili, da hočejo na lastne stroške v svoji cerkvi sv. Duha, takrat šentpeterski podružnici, napraviti nov oltar sv. Boštjana, mučenca, in kuga je nehala. Ljubljanski škof Tomaž Chroen je napominani oltar na prošnjo občanov posvetil dne 9. junija leta 1602., opravil na njem pontifikalno sv. mašo ter blagoslovil tudi pokopališče pri tej cerkvi. Popoldne istega dne pa je ondi birmoval 600 oseb in vendar je komaj polovico izvršil.

O čemer pisani viri molče, to nam je vsaj v skromnem ustnem izročilu ohranilo domoljubno ljudstvo. Stari ljudje današnjih dni pripovedujejo, da so jim stari ljudje pripovedovali, da je bila nekdanj pri Sv. Duhu sloveča božja pot, kamor je vsako leto prihajalo o binkoštih na „patrocinij“ nebrojno število pobožnih romarjev. Službo božjo so hodili tu sem opravljat vikarji ali pa kaplani od Sv. Petra. Kako so

¹⁾ Listina z dné 20. oktobra 1790.

²⁾ Mittheilungen des Musealvereines, 1896, str. 285.

³⁾ Izvestja muz. društva, 1895, str. 79.

⁴⁾ Str. 2.

⁵⁾ Knezoškofijski arhiv: Pontif. I. a str. 63.

se nam na prav čuden način ohranila še celo imena nekaterih teh gospodov, sem pa že na drugem kraju omenil.

Iz vizitacijskega zapisnika knezoškofa Reinalda Scarlichija o vizitaciji dné 14. julija leta 1631. pa izvemo o tej cerkvi sledeče: „Cerkve je imela dva oltarja. Glavni, sv. Duha, je posvečen in ima staro malo sliko; nima pa križa in tudi mnogo drugega potrebnega mu

Podružnica sv. Duha v Vnanjih Goricah.

še manjka. Stranski, sv. Boštijana, stoji na listni strani in je tudi posvečen; a manjkalo pa mu je vse potrebno. Cerkve je bila temna, ker je imela le eno okno. V zvoniku sta visela dva zvonova; okoli cerkve pa je bilo posvečeno, obzidano pokopališče.“ Škofov odlok se je pa glasil: „Za glavni oltar naj se vse potrebno oskrbi, a stranski naj se odstrani; kamenje naj se zloži na pokopališčni zid. Na pokopališču naj se postavi železen ali vsaj lesen križ.“

Od tu dalje pa nas zopet vsi viri pusté na cedilu, dokler nam Valvasor¹⁾ ne poda zopet nekaj vrstic. Da bi bila tu še božjepotna cerkev, o tem ne vé ničesar povedati; pač pa nam je zapisal, da je imela cerkev ob njegovem času že tri oltarje, namreč: sv. Trojice,²⁾ sv. Marije in sv. Boštijana. Tudi tu vidimo, kakor pri brezoviški cerkvi, da so Vnanjčanje rajši postavili še tretji oltar, kakor pa da bi edinega stranskega podrl.

V župnijski kroniki³⁾ beremo, da je bila ta cerkev trikrat predelana; toda gotova dokaza za to imamo le dva. Dne 12. februarja leta 1742. je brezoviška cerkev posodila vnanjški 72 gld. nem. velj. za popravilo iste. Vrnil se je ta denar dné 25. januarja leta 1780.⁴⁾ Drugič pa se je temeljito popravila leta 1782. Dne 9. februarja leta 1782. ji je v to svrhu posodila cerkev sv. Janeza Krst. na Logu 300 gld. nem. velj. Dne 16. januarja leta 1803 se je vrnilo na račun 50 gld.,⁵⁾ ostalih 250 gld. pa se je vrnilo, kakor stari ljudje pripovedujejo, ob času župnika Andreja Kastrina. Leta 1782. se je najbrže sezidal tudi zvonik, s katerim sta se zakrili oni znameniti podobi.

Tretjič pa se je ta cerkev popravila leta 1896., ko je pisatelj kronike, župnik Ivan Potočnik, že tri leta v grobu počival. Tega leta so cerkev za 3·4 m podaljšali, da meri sedaj na dolgost 19·7 m in je v prezbiteriju 4·65 m, v ladji pa 7·04 m široka.

V tlorisu ima podobo pravokotnika. Vhoda ima dva; glavni je pod zvonikom, stranski vodi skozi žagrad. Novo ostrešje na cerkvi so napravili leta 1878. Stroškov je bilo nad 1000 gld. in so se poravnali večinoma iz soseskinega premoženja⁶⁾

Slikar Ivan Šubic je leta 1870. slikal cerkev, za kar se mu je plačalo iz soseskine imovine 219 gld.⁷⁾ V prezbiteriju je naslikal na moški strani učenca, idoča z Gospodom v Emavs, ter Jezusa, ki izroča sv. Petru vrhovno oblast. Na ženski strani vidimo pa Mojzesa, ki je v sveti jezi nad malikovanjem izraelskega ljudstva vrgel tabli z božjimi zapovedmi ob tla, ter beg svete Družine v Egipt. V ladji sta na moški strani sveti Andrej in sv. Matija, na ženski pa sv. Jedert in sveta Uršula. Na stropu ladje so pa tri podobe, na katerih vidimo Boga Očeta, oznanjenje Devici Mariji ter kralja

¹⁾ Valvasor, VIII. str. 788.

²⁾ Podoba je res sv. Trojice; toda oltar je posvečen v čast sv. Duha.

³⁾ Župnijska kronika, str. 2.

⁴⁾ Urbarium Ecclesiae S. Spiritus in Exteriori Lacu, Renovatum Anno 1772.

⁵⁾ L. c.

⁶⁾ Župnijska kronika, str. 25.

⁷⁾ Zapisnik o izdatkih.

Davidu. Vse slike so lepo izdelane ter dajejo cerkvi prav veličastno lice.

Oltarje ima cerkev tri. V velikem oltarju je podoba sv. Trojice, na straneh pa stoje štirje evangelisti, na moški strani sv. Marka in sv. Matej, na ženski pa sv. Janez in sv. Lukež. Vrh stebrov stojita na desni sv. Štefan in na levi sv. Vincencij. Na menzi stoji lesen, belo barvan tabernakelj. Ta oltar je bil leta 1860. prenovljen, za kar se je plačalo nad 300 gld iz soseskih dohodkov.¹⁾

Moški stranski oltar je posvečen sv. Boštjanu, čigar kip stoji sredi oltarja. Na straneh vidimo svetega Florijana na desni in sv. Jakoba na levi. Na menzi stoji lepa podoba Srca Jezusovega. V oltarju na ženski strani je kip Marije Kraljice, ki ima v ušesih zlate uhanke, dar neznanega častilca. Na straneh sta kipa sv. Roka na desni in sv. Silvestra na levi. Na menzi je podoba Srca Marijinega. Ta dva oltarja je naredil l. 1856 podobar J. Zajec iz Oslice; blagoslovil pa ju je še isto leto kanonik in dekan Jožef Zupan.²⁾ Prenovljena sta bila okoli l. 1880.

Na listni strani je preprosta, pa lična prižnica, pri vratih pa majhen kamenit kropilnik. V cerkvi, v žagradu in pod zvonikom je bil leta 1896. napravljen šamotni tlak.

Na desni strani prezbitarija je prizidan majhen žagrad, nad katerim je oratorij. Tu je spravljenega tudi nekaj cerkvenega orodja. Kot podružnica je dobro preskrbljena z različnimi potrebnimi paramenti.

Pri vhodu stoji lep, 40 m visok zvonik, ki je bil sezidan l. 1896. Zidani del zvonika meri 22,8 m, streha 13,1 m, jabolko in križ pa 4,1 m. Podaljšanje cerkve nov šamotni tlak in zidanje zvonika je veljalo 9000 gld. brez tlake, ki so jo Vnanjčanje sami opravljali. V ta namen je daroval tudi tukajšnji rojak Anton Klemen, župnik v Šmartinu pri Kranju 50 gld. Prejšnji zvonik, ki je bil okoli 11 sežnjev visok, so podrli dne 6. aprila 1891. l. v trdni nadi, da bodo takoj drugega sezidali. Razne zapreke pa so ovirale, da se je z delom pričelo šele po preteku petih let. Ker sta bili najbrže šele s tem zvonikom zazidani oni znameniti podobi, je prvotni zvonik gotovo stal vrhu cerkve.

Od l. 1896. ima ta cerkev štiri zvonove; v starem zvoniku so viseli le trije. Prejšnji mali zvon, ki se je bil ob neki priliki ubil, so dali zvonarju ter naročili dva nova. Prvi tehta 1230 kg in ima podobe svetega Florijana, sv. Janeza Krst., sv. Janeza Evang. in sv. Trojice. Posvečen je sv. Florijanu. Ob krilu ima napis: „Napravili vrli Goričani! Anton Hočevar, župnik, Ivan Marinka

in Ivan Pezdir, ključarja. Opus No. 2484. A. D. 1896.“ Veljal je 1750 gld. brez jarmov. Drugi tehta brez žvenklja 613 kg in ima podobe sv. Trojice, naše ljube Gospe in najdenja sv. Križa ter „No. 843—1878“. Ob krilu ima napis: „Gospod Janes Potočnik, župnik, Andrej in Matija Marinka, ključarja.“ Vtil ga je Albert Samassa za 889 gld. 60 kr. Pred tem je bil v zvoniku drug, 416 kg težek zvon z letnico 1761.¹⁾ Zvonar ga je vzel na račun in je bilo vsled tega treba doplačati le 493 gld. 52 kr.²⁾ Tretji tehta 6 st. 20 f. in ima podobe kronanja Device Marije, sv. Boštjana in križ.

Podružnica sv. Duha v Vnanjih Goricah. Notranjščina.

Ob robu ima napis: „No. 265. Opus Antonii Samassa Labaci 1835.“ Četrty tehta 166 kg ter ima podobe Kraljice brez madeža spočete, Kristusovega vstajenja in sv. Boštjana. Posvečen je dušam v vicah. Ob robu ima napis: „Daj jim večni mir in večna luč naj jim sveti, naj v miru počivajo. Amen. Opus No. 2496. A. D. 1896.“ Veljal je brez jarmov 256 gld. Pred tem je bil v zvoniku že zgoraj omenjeni zvon, ki je tehtal 3 st. 33 f. in je imel podobe križa, sv. Florijana in Kraljice sv. rožnega venca, ob krilu pa napis: „No. 266. Opus Antonii Samassa Labaci 1835.“

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Župnijska kronika, str. 8.

¹⁾ Povedal Iv. Zdešar.

²⁾ Račun z dne 3. maja 1878.

Od l. 1899. je v zvoniku tudi ura, ki je veljala okoli 200 gld.

Pokopališče, na katerem pokopavajo mrtvece iz Vnanjih Goric, blagoslovljeno že l. 1602., kakor smo zgoraj omenili, ima nekatere jako lepe nagrobne spomenike. L. 1856. je bilo za 4 sežnje razširjeno in za 1½ sežnja podaljšano ter na novo obzidano. Tega leta je bila sezidana tudi nova mrtvašnica ter postavljen nov križ. Še isto leto je razširjeno pokopališče blagoslovil kanonik in dekan Jožef Zupan. Leta 1897. se je pokopališče zopet za 6 m podaljšalo ter obzidje popravilo. Podoba Križanega je na pokopališkem križu slikana na ploščak. Na nizkem kamenitem podstavku so vdolbene besede: „Jezus usmili se jih! 1879.“

Okoli l. 1631. je bilo v tej cerkvi redno po osem sv. maš na leto;¹⁾ sedaj pa se beró naslednje dni: V nedeljo po izpreobrnjenju sv. Pavla, v god sv. Matije in sv. Marka (procesija), binkoštni ponedeljek, v praznik sv. Trojice, tretjo nedeljo po binkoštih, v god sv. Aleša in sv. Lukeža, v nedeljo po sv. Lukežu, sv. Lenarta dan (za umrle te soseske), na sveti dan (1 sv. maša) in sv. Silvestra dan. Opravljajo pa se v tej cerkvi tudi sledeče ustanovljene sv. maše: Jožef Zdešar (ust. l. 1803.), Tomaž Zvoljenek 4 (ust. l. 1805.), Tomaž Šuštaršič 2 (ust. l. 1806.), Marija Tomežka (ust. l. 1806.), Jurij Oražem 2 (ust. l. 1808.), Matija Marinka 2, Helena Krmavnar (ust. l. 1861.), zdaj skrčene na 7 skupno za ustanovnike.

V pokritje za opravljanje imenovanih sv. maš za duhovnika, cerkev in cerkvenika ima cerkev ustanovne glavnice v obligacijah 828·64 K, ki dajo 34·56 K obresti.

L. 1631. je imela cerkev sledeče dohodke: Od 8 krav je prejemale po 16 kr. od vsake na leto; dolžniki so dajali od nekaj posojila po 4 kr. od gld. na leto in „2 petias“ zemlje je donášalo 3 renške na leto.¹⁾ L. 1811. je imela cerkev 9 njiv in 1 vrt. L. 1854. je dobila od nekega travnika 3 gld. 40 kr. najemnine. Do l. 1848. je imela cerkev 6 oralov 864 štirj. sežnjev sveta. Tega leta pa je kupil od nje Jakob Pezdir 2 orala 239 štirj. sežnjev travnika in pašnika.²⁾ L. 1845. je imela „in verloosten Staatsschuldverschreibungen“ 470 gld.³⁾ Sedaj ima 4963 štirj. sežnjev sveta in lastninske glavnice 220 K. — Cerkvna ključarja sta dandanes Janez Marinko in Janez Pezdir.

3. Podružnica sv. Martina v Notranjih Goricah.

Stopiva, dragi čitatelj, še dobre pol ure po okrajni cesti dalje od Vnanjih Goric, pa dospeva v Notranje Gorice. Na zadnjem koncu vasi stoji tik ceste podruž-

nica sv. Martina. K tej podružnici spadata vasi Notranje Gorice s 74 hišami in 430 prebivalci ter Plešivica s 63 hišami in 348 prebivalci.

V zapisniku o cerkvenih dragocenostih iz l. 1526.,¹⁾ kjer beremo, da so v tej cerkvi vzeli 1 majhen srebrn kelih in 1 f. vin., a pustili ji 1 bakren kelih, se imenuje ta cerkev sv. Marije Magdalene. Ker nam pa še stareji vir, namreč fevdna knjiga predjamskih gospodov iz l. 1453. ta kraj imenuje Gorice pri sv. Martinu,²⁾ se je v prej imenovani zapisnik gotovo vrinila kaka pomota, ker cerkev najbrže ni bila nikdar posvečena sv. Mariji Magdaleni.

O tem, kakšna je bila ta cerkev nekdanj, nam zopet poroča že dvakrat imenovani vizitacijski zapisnik knezoškofa Scarlichija z dne 14. julija 1631. l. Tam beremo o tej cerkvi sledeče: „Cerkev je imela dva oltarja. Glavni, sv. Martina, je bil posvečen in je imel staro sliko; a manjkalo mu je antipendija in še marsikaj drugega. Stranski, na evangelijski strani, je bil tudi posvečen in sicer sv. Magdaleni, ter je bil brez vse oprave, majhen in nepripraven. Cerkev je imela dva zvonova ter posvečeno z zidom obdano pokopališče.“ Škofov odlok se je glasil: „Podoba sv. Martina se mora napraviti nova ter za cerkev vse potrebno oskrbeti. Okna v prezbiteriju se morajo povečati in tako urediti, da se morejo za zračenje odpirati; morajo se tudi omrežiti. Prenovi naj se tudi cerkvna streha. Stranski oltar naj se podere ter odstrani, kamenje pa naj se zloži na pokopališki zid. Da se pa vse to uredi, morajo dolžniki vsaj do sv. Martina poravnati svoje dolgove cerkvi na korist. Stranskega oltarja pa tudi tu niso podrli, temveč so ga rajši primerno popravili, ker je imela ta cerkev tudi ob Valvasorjevem času dva oltarja, namreč sv. Martina in sv. Marije Magdalene. Valvasor nam tudi še pové, da se je žegnanje tu obhajalo v nedeljo pred sv. Lavrencijem.³⁾

Ali je bila cerkev kdaj prezidana ali povečana, se ne da dognati. Pač pa so l. 1861. staro, trhleno, s škodljami krito ostrešje nadomestili z novim ter vso cerkev z opeko pokrili. Stroškov je bilo 417 gld.⁴⁾ Cerkev ima v florisu pravokotnik ter meri ladja 7·65 m na dolgost in 7·60 m na širokost. Visoka pa je ladja 7 m. Prezbiterij je visok 6·40 m, širok 5·85 m, dolg pa 6 m.

Sedaj so v cerkvi trije oltarji. Glavni nima zelo prikupljive oblike ter ima v tronu sv. Martina, sedečega na konju, ki ga je l. 1873. naredil podobar Leo-

¹⁾ Vizitacijski zapisnik z dne 14. julija 1631.

²⁾ Kupna pogodba z dne 23. aprila 1858.

³⁾ Zapisnik o vrednostnih papirjih.

¹⁾ Izvestja, 1895, str. 79.

²⁾ Nidern Puchell bei saund Mertten (Mittheil. 1895 str. 11.)

³⁾ Valvasor, VIII., str. 788.

⁴⁾ Župnijska kronika, str. 11. — Zapisnik o izdatkih.

pold Götzel za 27 gld. Ob strani stojita sv. Janez Krst. na levi in sv. Matevž na desni. Precej više sta sv. Katarina in sv. Barbara, na vhodih, skozi katera se gre za oltar, pa stojita sv. Izidor in sv. Notburga. Nad glavno podobo je prav pod vrhom sv. Trojica, ki krona Marijo. Ma menzi stoji belo pobarvan tabernakelj, na sprednji strani menze pa je pritisnjen okrogel kos platna, na katerem je naslikan sv. Martin. K oltarju vodita dve kameniti stopnici iz lepega črnega kamena, narejeni l. 1895.

Moški stranski oltar ima za glavno podobo Jezusa na križu. Na menzi stoji prav navadna na papir natisnjena podoba Srca Marijinega. V oltarju na ženski strani je glavna podoba kip sv. Marije Magdalene, ob

Podružnica sv. Martina v Notranjih Goricah.

straneh pa stojita Marija Jakobova in Marija Kleofova. Na menzi je podoba angela variha. Vse tri oltarje je l. 1866. prenovil podobar Leopold Götzel iz Ljubljane ter je ob tej priliki napravil tudi prižnico, ki je v cerkvi na levi strani. Vse skupaj je veljalo 382 gld. ter se je plačalo iz soseskega premoženja.¹⁾

Tlak v prezbiteriju je iz lepih črno in belo pikastih plošč, v ladji pa iz opeke. V tej cerkvi je bila nekdanj grobnica baronov Kuschlanov. Do današnjega dne se

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

nam je ohranila kamenita plošča, ki je nekdanj pokrivala to grobnico, in je sedaj deloma skrita pod klopni na evangelijski strani. V kamen vsekani napis nam sicer ne poroča o kakem odličnem Kuschlanu, temveč le o dveh deklicah-dvojčkih, ki počivata pod ploščo. Napis se glasi:

†
H: T: C:
KHSVHLANAE
SORORES GEMINAE,
QVAE
OBIERVNT. 28. JVN.
ANNO: 1663.

Sredi preproste deloma pobeljene, deloma pa rdečkasto pobarvane cerkve visi steklen lesteneč, pri vratih je preprost v zid vdelan kamenit kropilnik, po cerkvi pa devet nepobarvanih klopi.

Levi strani prezbiterija je prizidan žagrad in nad njim je oratorij.

Pri velikih vratih kipi v nebo približno 13 sežnjev visok zvonik, ki je bil že dvakrat povišan. Kdaj je bil prvič prizidan, se ne vé; pozna se le, da so bile line zazidane. Drugič pa je bil za 1 m povišan leta 1881. Dne 12. junija 1879. l. je začelo goret zunaj vasi pri podih. Ogenj je napravil mnogo škode, pa tudi s škrlj kriti zvonik se je vnel in pogorela mu je streha. Streho za silo so napravili še isto leto; veljala je 29 gld.¹⁾ Popolnoma novo streho pa so naredili ter tudi zvonik za 1 m povišali l. 1881. Pri tej priliki se je usmiljenega dobrotnika skazal posestnik Kuschlanovega gradu, Feliks Reya pl. Casteletto, ki je daroval 100 gld. ter ves potrebni les za začasno pokritje zvonika. Tudi drugim pogorelcem je dal mnogo lesa brezplačno.²⁾ Kljub temu pa je morala soseska za povišanje in kritje zvonika prispevati 700 gld.³⁾, pa še tlako so morali Notranjčanje in Plešivičanje sami opravljati.⁴⁾ V zvonik je l. 1897. treščilo. Vžgalo se sicer ni, pač pa je strela razbila mnogo škrljov ter napravila do 200 gld. škode.

V zvoniku vise trije zvonovi, a do leta 1878. so imeli le dva. Da se je napravil še tretji, si je največ prizadeval posestnik Jakob Sojer iz Notranjih Goric št. 3.⁵⁾ Seveda je sedaj pri zvonovih zelo tesno, ker je bil zvonik zidan le za dva zvonova. Veliki tehta z žvenkljem vred 724 kg ter ima podobe sv. Martina,

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Župnijska kronika, str. 27.

³⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁴⁾ Župnijska kronika, str. 32.

⁵⁾ L. c., str. 25.

naše ljube Gospe in Jezusa na križu ter naslov zvonarja Alberta Samasse iz Ljubljane z „N° 853 – 1878“. Veljal je 996 gld. 88 kr.¹⁾, jarem in druga popravila pa so veljala do 600 gld. Drugi zvon tehta 7 stotov in ima podobe sv. Martina, Kraljice sv. rožnega venca in Jezusa na križu. Na klobuku je napis: „Sancte Martine, ora pro nobis“, pod križem pa: „Opvs Johan Jacob Samassa Labaci Anno 1801.“²⁾ Tretji, ki tehta 4 stote, ima podobe sv. Lenarta, brezmadežne Device in Križanega. Ob krilu ima napis: „Opvs Joanis Jacobi Samassa Labaci Anno 1801.“ Pripovedujejo, da je bil ta zvon namenjen k Sv. Lenartu v Sostrem; toda, ker se je glas tega bolj vjemal z drugim, kakor pa onega, ki je bil namenjen za to cerkev, so pri zvonarju zamenjali ter poslali tega sem, onega, ki je bil namenjen za Notranje Gorice, pa v Sostro. V zvoniku je tudi ura, ki jo je l. 1891. naredil Matej Novak z Vrhniko za 350 gld.

Okoli cerkve je za soseščane sicer majhno a vendar primerno pokopališče. To so l. 1855. razširili za enega mrliča. Takrat so je tudi nanovo obzidali ter postavili nov križ. Podoba Križanega je lesena. Križ je zasajen v tla ter nima kamenitega podstavka. Stroškov je bilo 273 gld. ter so jih soseščanje pokrili s prostovoljnimi doneski.³⁾ Zopet je bilo razširjeno leta 1888. ter dne 17. septembra i. l. blagoslovljeno. Nova mrtvašnica je bila sezidana l. 1872. ter je veljala 191 gld.⁴⁾

Okoli leta 1631. se je v tej cerkvi redno opravljalo sedem sv. maš na leto. Sedaj se bero redno naslednje dni: V sredo po veliki noči (dve urni sv. maši), v petek po veliki noči (pogorelska sv. maša), v god najdenja sv. Križa, peto nedeljo po binkoštih, v ponedeljek križevega tedna (procesija), sv. Kocijana dan (pogorelska sv. maša za Plešivico), v nedeljo po svetem Petru in Pavlu, v god sv. Marije Magdalene, v nedeljo po tem godu, v nedeljo pred sv. Lavrencijem, v god povišanja sv. Križa, v nedeljo po tem godu, kak dan po vseh svetnikih (za umrle), sv. Martina dan, v nedeljo po tem godu in na sveti dan (ena sv. maša). Ustanovljene sv. maše pri tej cerkvi so: Za baron Kuschlanovo rodbino 2 (od l. 1768.), Marija Oblak 2 (od l. 1807.), Blaž Oblak 1 (od l. 1803.), skrčene vse skupaj na 3; Matevž Artač 3, Martin Novak 1, Marija Zavašnik 3 (od l. 1884.), Janez Židanek 2 in Anton Ciuha 3 (od l. 1869.).

Leta 1631. je imela cerkev sledeče dohodke: Od 240 renškov so dajali dolžniki po en groš obresti od

renška. Tekočega denarja je bilo 28 ogrskih zlatov in 50 gld. v srebru. Od osem krav je dobivala cerkev od vsake po 16 kr. na leto. En travnik je dajal na leto po sedem renškov.¹⁾ Leta 1811. je imela cerkev en travnik in eno njivo.²⁾ Od travnika je dobila l. 1854. 2 gld. 30 kr. najemnine. L. 1845. je imela „in verloosten Staatsschuldverschreibungen“ 160 gld.³⁾ Sedaj ima ta cerkev približno dva orala sveta ter lastninske glavnice 224·20 K. Ustanovna glavnica, ki je naložena v obligacijah za pokritje vsled pri župni cerkvi omenjenega škofijskega odloka skrčenih ustanovljenih sv. maš na število 9 „za razne dobrotnike“, znaša 1298·90 K z letnimi obrestmi 53·59 K. „Dedicatio“ pri tej podružnici je v nedeljo pred sv. Lavrencijem, „patrocinij“ pa na Martinovo nedeljo⁴⁾.

Župniku v pomoč pri vodstvu cerkvenih zadev sta dandanes ključarja Anton Alič in Jakob Sojer.

4. Podružnica sv. Janeza Krstnika na Logu.

Ako jo kreneš z Brezovice po državni cesti proti Vrhniku, ugledaš kmalu pred seboj na prijaznem, večinoma z bukovjem obrastlem 370 m visokem hribčku malo cerkvico. Stopi nekoliko urneje in v pol ure dospeš do vznožja „Boršta“, ki se vzdiguje tik državne ceste. Mahni jo po kolovozni poti navkreber in kmalu si pri podružnici sv. Janeza Krstnika.

Kdaj je bila prvič zidana, se ne vé. Najbrže v 14. veku, ko se je češčenje sv. Janeza Krstnika po malteških vitezih razširjalo po Kranjskem.⁵⁾ V ustnem izročilu se je le to ohranilo, da so imeli Ložani, preden so sezidali tu na gričku cerkvico, pri Vrbiču kapelico.

Znano pa nam je iz zapisnika o cerkvenih dragocenostih, da je tudi ta cerkev že stala leta 1526. Iz imenovanega zapisnika pa zvemo, da so ji en kelih z bakrenim stojalom pustili, vzeli pa so ji 14 funtov vinarjev v penzih.⁶⁾ Vizitacijski zapisnik z dné 14. julija leta 1631. pa nam o njej pové sledeče: „Cerkev je imela dva oltarja. Glavni in stranski na evangelijski strani, oba sta bila posvečena, a tudi oba brez vse potrebne oprave. Oba sta bila sv. Janeza oltarja. Cerkev je imela eno okno in dva zvonova. Okoli cerkve pa je bilo posvečeno, obzidano pokopališče.“ Škofov odlok se je pa glasil: „Glavni oltar se mora z vsem potrebnim oskrbeti, stranski pa naj se kot nepotreben

1) Račun z dné 4. julija 1878.

2) Letnica je sicer stolčena, ker bije ura nanjo; vendar stari ljudje pripovedujejo, da sta bila ta in tretji obenem vlita.

3) Zapisnik o izdatkih. — Župnijska kronika, str. 9.

4) Zapisnik o izdatkih.

1) Vizitacijski zapisnik z dne 14. julija 1631.

2) Listina z dne 9. maja l. 1811.

3) Zapisnik o vrednostnih papirjih.

4) Knezoškofijski arhiv: listine v matrikuli.

5) Voditelj IV. str. 179.

6) Izvestja muz. društva, 1895. str. 78.

odstrani iz cerkve. Tudi slikarije v prezbiteriju in zunaj cerkve naj se kot nespodobne odstranijo in pobelijo.“

Valvasor nam o tej cerkvici ne vé drugega povedati kakor le to, da se žegnanje obhaja v nedeljo po sv. Jerneju.¹⁾

V davnih časih pa je stalo na tem kraju gradišče, t. j. utrjen kraj, ki pa tudi v rimski dobi ni bil zapuščen, kajti, kakor znano, je vodila rimska cesta ravno pod tem hribom iz Nauportusa v Emono, t. j. z Vrhnike v Ljubljano. Še sedaj se okoli cerkve prav dobro pozna dvojni nasip, ki se razteza precej daleč na vzhodno stran. Verjetno je torej, da so na Logu že ob času Rimljanov stale hiše.

Pa pustimo sedaj gradišče ter si oglejmo cerkev. Ladja ima v tlorisu pravokotnik ter je 8 m dolga in 5,4 m široka; prezbiterij pa ima v tlorisu podobo polovice osmerokotnika ter je 5 m dolg in ravno toliko tudi širok. V ladji ima štiri, v prezbiteriju pa dve pravokotni okni.

Oltarji so trije. V glavnem oltarju, ki je pa preobilno pozlačen, je soha sv. Janeza Krstnika, nad njim pa je manjši kip Matere božje. Na listni strani sta sv. Janez Evangelist in sv. Pavel, na evangelijski strani pa sv. Ahacij in sv. Peter. Na vsaki strani je tudi po en steber, vrhu katerih stojita sv. Matija in sv. Primož. Kdaj je bil nov, ni znano; prenovil pa je tega in stranska oltarja leta 1868. podobar Leopold Götzl ter prejel za to 304 gld.²⁾

Stranski oltar na moški strani je posvečen svetemu Florijanu. Nad njim je v majhni vdolbini kip nebeške Kraljice, njemu na desni strani stoji sv. Blaž, na levi pa sv. Urban. Na menzi je podoba Srca Jezusovega. Oltar na ženski strani je posvečen brezmadežni Devici Mariji, njej na desni je sv. Barbara, na levi sv. Katarina. Nad njo je kip sv. Jožefa, njemu na desni sv. Tomaža, na levi pa sv. Valentina. Na menzi stoji podoba Srca Marijinega. Trhljena in razpadla sta bila stranska oltarja že okoli leta 1833., kajti dné 14. junija leta 1833. je prosil župnik Jakob Hartmann okrajno oblastvo, naj mu dovoli volilo Mateja Seliškarja v znesku 40 gld. porabiti za napravo dveh novih stranskih oltarjev.³⁾ V drugem dopisu z dné 29. avgusta leta 1834. pa župnik poroča, da se je sklenila pogodba s podobarjem Jožefom Kušlanom v Cerknici, da napravi stranski oltar Naše ljube Gospe.⁴⁾

¹⁾ Valvasor, VIII. str. 788.

²⁾ Zapisnik o izdatkih.

³⁾ Dopis v župnijskem arhivu.

⁴⁾ Dopis v župnijskem arhivu.

Pasar Leopold Tratnik je napravil leta 1889. štiri nove po 65 cm visoke svečnike iz medu ter močno posrebrene za 40 gld.¹⁾

Tlak je narejen iz opeke. V cerkvi je devet preprostih klopi, pri vratih pa majhen kamenit kropilnik. Sredi cerkve visi steklen lesteneč. Prižnice pa ta cerkev nima.

Na levi strani prezbiterija je prizidan majhen žagrad. S potrebnimi paramenti je cerkev dobro oskrbljena. Leta 1869. je podaril posestnik Ivan Rus z Loga št. 30 tej cerkvi nov kelih v vrednosti 70 gld.²⁾

Pri velikih vratih se vzdiguje proti nebu do strehe 13 m visok zvonik, v katerega je leta 1854. treščilo ter ga deloma požgalo, deloma pa razrušilo. Naslednje leto so zvonik popravili in na novo s ploščakom pokrili ter tudi strelovod popravili. Stroškov je bilo 500 gld.³⁾ Leta 1872. je streho na zvoniku neki „hribovc“ pobarval,⁴⁾ leta 1874. pa so ga nad zvonovi obokali. Do tega leta sta visela v zvoniku le dva zvonova, od tedaj pa imajo tri.

Veliki tehta 15 st. 92 f. ter ima na klobuku podobe sv. Janeza Krstnika, sv. Janeza Evangelista ter križ. Namesto četrte podobe vidimo naslov zvonarja Alberta Samasse, št. 599 in letnico 1874. Ob robu je napis: „Janez Potočnik, župnik, Matthaeus Rus ino Matth. Remškar, klučarja.“ Ta zvon je veljal 1442 gld. 24 kr. Plačevali so Ložani po 50 kr. od orala zemlje. Drugi ima poleg podob sv. Janeza Krstnika, sv. Marka, sv. Luke, sv. Marjete na klobuku v vrhu napis: „A Fvlgvre et tempestate libera nos Domine,“ spodaj ob robu pa: „Opvs Caspari Franchi A. 1720.“ To je najstarejši zvon v župniji. Tretji ima podobe sv. Janeza Krstnika, sv. Florijana, sv. Roka in v rožicah ležečega svetnika s križem v roki. Pod vrhom je napis: „A fulgure et tempestate libera nos Domine,“ ob robu pa: „Anno 1727.“

V zvoniku je tudi ura, ki jo je leta 1860. napravil neki „Pseudo-Pirc“ za 308 gld.⁵⁾

Kakor smo zgoraj slišali, je bilo leta 1631. tudi pri tej cerkvi pokopališče; ni pa bilo mogoče dognati, kdaj se je opustilo. Sedaj pokopavajo zemeljske ostanke umrlih Ložanov pri župni cerkvi. Vendar pa je okoli cerkve nizko obzidje. (Dalje.)

¹⁾ Račun L. Tratnika z dné 21. avg. 1889.

²⁾ Župnijska kronika, str. 14.

³⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁴⁾ Župnijska kronika, str. 16.

⁵⁾ Zapisnik o izdatkih. — Župnijska kronika, str. 11.

Vsebinska: *Zgodovina brezoviške župnije.*
(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca junija 1907.

Številka 60.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Nekdaj se je opravljalo v tej cerkvi redno sedem sv. maš vsako leto, sedaj pa se berejo naslednje dni: sv. Blaža dan, v sredo po beli nedelji (pogorelska sv. maša), sv. Florijana dan, v torek križevega tedna (procesija), sv. Primoža dan, v god sv. Janeza Krstnika, v nedeljo po tem godu (patrocinij), v nedeljo po sv. Jerneju (žegnanje),¹⁾ na rožnivenko nedeljo, kak dan po vernih dušah (za mrtve te soseske), sv. Tomaža dan, dan pred svetim dnevom,²⁾ na svet dan (I sv. maša),³⁾ v god nedolžnih otročičev, in kadar je žitna bera.

V 18. stoletju je bilo tudi na praznik sv. Štefana duhovno opravilo na Logu, po sv. maši pa blagoslavljanje soli.⁴⁾ Na veliko nedeljo je v imenovanem stoletju vikar blagoslovil zjutraj zgodaj velikonočno jagnje na Brezovici, Podlukovcem in v Dragomeru, potem pa je šel na Log, kjer je maševal in pridigoval, in nazadnje blagoslovil velikonočno jagnje.⁵⁾ Ta dan v župni cerkvi ni bilo sv. maše.

Leta 1631. je imela cerkev nekaj zemlje, ki jo je užival cerkvenik ter dajal cerkvi od nje 4 R. 40 kr.,

¹⁾ V 18. stoletju so bile na tan tudi večernice v tej cerkvi.

²⁾ Ta dan je v 18. stoletju vikar blagoslavljal hiše na Logu, v Dragomeru in Podlukovcem. (Directorium, 1716.)

³⁾ V 18. stoletju sta bili na svet dan na Logu dve sveti maši, prva zjutraj zgodaj, druga ob 9. uri. V župnijski cerkvi je bila sv. maša le o polnoči. (Directorium, 1716.)

⁴⁾ Directorium, 1716.

⁵⁾ L. c.

in še nekaj drugega sveta, ki je donašal 1 R. 26 kr. Tudi nekaj posojila je donašalo po 4 kr. od goldinarja na leto.¹⁾ V listini z dne 9. maja 1811. l. beremo, da je imela ob istem času ta cerkev gozd, tri njive, dva travnika, kos brega in cerkvenikovo zemljišče.²⁾ C. kr. stavbinsko ravnateljstvo pa je cerkven gozd več let rabilo za kamnolom ter je cerkvi za leta 1822. do 1831. plačalo le 52 kr. Vsled tega se je župnik Jakob Hartmann pritožil na magistrat „als Vogtey“; toda ne ve se, ali je njegova pritožba imela kaj uspeha ali ne.³⁾ L. 1854. je dobila cerkev „von einer kirchl. Hofstaat“ 4 gld. 32 kr. najemnine. Dandanes 1904. l. ima cerkev lastninske glavnice 878.60 K ter ustanovne glavnice za reducirane sv. maše 380 K, ki donašajo 15.96 K obresti.

Čudom se moramo pa čuditi, da vse napominano cerkveno posestvo dandanes uživa kot lastnik cerkvenik, ko vendar ni nikjer nobene pogodbe glede tega. Najbrže je vsled brezbriznosti poprejšnjih cerkvenih predstojništev za cerkvenika zastarela uživaška pravica in cerkev stoji zdaj sama na vrhu hriba v sredi tujega, poprej lastnega ozemlja.

Pozabiti ne smemo, da je l. 1895. potres to cerkev prav temeljito zrahljal tako, da so jo morali potem l. 1900. polovico podreti in nato nekoliko večjo, lepšo

¹⁾ Vizitacijski zapisnik z dne 14. julija 1631.

²⁾ Listina v župnijskem arhivu.

³⁾ Listina z dne 11. febr. 1835.

in primernejšo zgraditi. V to svrho l. 1898. ¹⁾ v Ljubljani napravljeni obris in stroškovnik se nanaša na sledeče:

1. Zidarska dela:	
delavci	676.14 gld.
tlaka	453.18 "
materijal	1595.02 "
2. Tesarska dela:	
delavci	228.58 "
materijal	437.58 "
3. Streharska dela:	
krovci	17.63 "
materijal	137.80 "
tlaka	17.66 "
4. Kleparska dela skupaj:	30.38 "
5. Mizarska dela skupaj . .	149.40 "
6. Ključavničarska dela skupaj	142.30 "
7. Steklarska dela skupaj .	29.75 "
8. Pleskarska dela skupaj .	16.30 "
9. Oskrbovanje skupno . .	87.17 "
Torej skupaj	4018.98 gld.

Proračun za ograjni zid okrog cerkve in uravnavo prostora pa je znašal 768.77 gld.

Vsa prenovljena in povečana cerkev je zdaj 14.80 m dolga (prezbiterij sam 6 m), 5.80 m široka (prezbiterij 0.90 m ožji) ter 6 m visoka (prezbiterij 0.50 m nižji). Tlakana je v prezbiteriju z osmokotnimi, v ladji pa s čveterokotnimi belo, črno, rdeče barvanimi cementnimi ploščami, kar dela tlak prijeten za pogled. Vsa cerkev je osnažena, v ladji zeleno-rumeno, v prezbiteriju pa višnjevo-zeleno pobarvana po stenah ter obokana. V ladji so na vsaki strani po štiri pripravne nove klopi iz jesenovega lesa. Prižnica pa je v renesančnem slogu izdelana iz smrekovine. Kor za pevce, kamor drži 11 stopnic, je obokan ter sloneč na dveh slopih.

Prezbiterij, ki je nekoliko z ornamentiko okrašen, ima dvoje po 2.10 m visokih na vrhu polukrožno barvanih oken, ladja pa ima na vsaki strani po dvoje enakih s prozornimi steklom. Žagrad, poprej na evangelijski, zdaj na listni strani prezbiterija prizidan, ima eno okno ter oratorij nad seboj, kjer je spravljen čedna mašna obleka. Žagrad ima za 8.10 m² prostora. Ondi je lesena omara za navadno cerkveno obleko in dva renesančna keliha. Žagrad ima dvoja, cerkev pa ena nova hrastova vrata pod korom.

Cerkev ima tudi l. 1884. novo bandero od rdečega damasta s podobama Matere božje kraljice in sv. Janeza Krstnika.

¹⁾ Glej župni arhiv!

Oltarji so bili l. 1901. vsi trije prav okusno prenovljeni. To delo sta izvršila France Toman in Janez Gregorin z Brezja. — Kropilnika sta pod korom zdaj dva prav lična iz kamena izklesana.

Omenim naj končno še, da je zidarsko delo pri tej cerkvi napominanega leta prevzel domačin France Marinčič, mizarsko France Buh iz Horjula, tesarsko pa Jakob Škufca. Opeka za pokrivanje strehe se je navozila z Vrhniko. Vse delo pri tej zgradbi je veljalo prekoračivši stroškovnik okroglih 4500 gld. brez tlake,

Podružnica sv. Janeza Krstnika na Logu.

ki so jo dali vaščani, kar je pa tudi dokaj vredno. Vsi ti denarski izdatki so se pokrili s skupilom iz cerkvenega gozda.

Ko je bila ta stavba dodelana, so jo blagoslovili na kresno nedeljo 1901. l. Lahko rečemo, da je zdaj ta podružnica poleg one tudi prenovljene sv. Duha v Vnanjih Goricah ena najličnejših in prav prijaznih cerkvic.

Cerkvena ključarja sta dandanes pri tej cerkvi France Rus in Janez Remškar.

5. Podružnica sv. Lavrencija v Dragomeru.

Približno 11 km od Ljubljane ter pol ure od župne cerkve stoji na prijaznem 378 m nad morjem visokem hribčku, „Grič“ imenovanem, mična cerkva sv. Lavrencija v Dragomeru. Pod ta zvon spadata vasi Dragomer s 36 hišami in 210 prebivalci in Podlukovec s 34 hišami in 194 prebivalci. Med ljudstvom je sploh ta misel, da je dragomerska cerkev najstarejša v župniji. Da je to res mogoče, sklepamo lahko iz tega, ker je bila ta cerkev nekdanj posvečena v čast sv. Nikolaju. Znano pa je, da je sv. Nikolaj zavetnik in priprošnjik ribičev; in ribiči so bili prvi stanovalci v teh krajih. Prav mogoče je torej, da so si že prvi stanovalci postavili na tem hribcu majhno svetišče. Da je pa bila res posvečena sv. Nikolaju, priča pa zapisnik o cerkvenih dragocenostih iz l. 1526. Tam beremo, da je cerkev sv. Nikolaja v Dragomeru dala 1 kelih.¹⁾ Kdaj se je posvetila v čast sv. Lavrenciju, pa ni znano; vendar je toliko gotovo, da sto let pozneje že ni bil njen patron več sv. Nikolaj, ker se v vizitacijskem zapisniku iz l. 1631. imenuje že cerkev sv. Lavrencija. V imenovanem zapisniku beremo o tej cerkvi sledeče: „Cerkev je imela dva oltarja. Glavni, posvečen v čast sv. Lavrenciju, je bil brez oprave; pa tudi na listni strani stoječ stranski oltar, ki je bil posvečen v čast sv. Nikolaju, je bil brez vse potrebne oprave. Cerkev je bila temna, vlažna in slaba, streha stara in raztrgana. V zvoniku sta visela dva zvonova. Pokopališče je bilo posvečeno in z zidom obdano.“ Škofov odlok se je glasil: „Cerkev se mora prenoviti, streha nova napraviti, okna povečati; preskrbeti se mora tudi vsa potrebna oprava, da bode vse v redu. Stranski oltar pa naj se iz cerkve odstrani.“ Valvasor²⁾ o tej cerkvi ne vé nič drugega povedati, kakor da se je žegnanje obhajalo v torek po veliki noči, ki je bil ob istem času še zapovedan praznik. Žegnanje pa se je kmalu potem, ko se je na Brezovici ustanovila samostojna duhovnija, prestavilo na drug čas, kajti l. 1714. se je pri župnijski cerkvi ustanovila že na drugem mestu omenjena bratovščina angelov varihov, ki je imela torek po veliki noči za svoj glavni praznik.

Od te cerkvice je prav lep razgled po prostranem ljubljanskem barju; le proti severu zapirajo pogled v daljavo dragomerski hribi. Kdaj je bila sezidana, ni znano. Kakšna je bila prvotna cerkev, nam je znanega le toliko, kolikor se je ohranilo po ustnem izročilu. Ladja je bila prav tako velika, kakor je sedaj, kajti

¹⁾ Izvestja, 1895, str. 78.

²⁾ Valvasor, VIII, str. 788.

spodnji zid sedanje cerkve je ostal še od prejšnje. Podrli so jo namreč le do oken. Prezbiterij pa je bil v stari cerkvi nekoliko manjši kakor je sedanji; strop pa je imela prejšnja cerkev raven in lesen. Že v začetku 19. stoletja je bila ta cerkev zelo slaba; ena cerkvenih sten se je hotela podreti. Zato so l. 1811. izterjali posojenih cerkvenih 43 gld., da so omenjeno steno nanovo sezidali.¹⁾ L. 1837. so napravili pri glavnem vhodu nove kamenite podboje. Naposled pa vsa popravila niso nič pomagala in treba jo je bilo temeljito predelati. Dne 8. julija 1840. l. je bila v stari cerkvi

Podružnica sv. Lavrencija v Dragomeru.

zadnjič sv. maša. V par letih je bila sedanja cerkev do-
delana in sv. Lavrencija dan l. 1843. blagoslovljena. Zidal jo je Anton Knapič, takrat stanujoč na Brezovici.

Ladja in svetišče imata v tlorisu pravokotnik; prva je 8.60 m dolga in 5.80 m široka, drugo pa 6.70 m dolgo in 4.60 m široko. Glavni vhod je pod zvonikom, stranski skozi žagrad. V ladji ima na vsaki strani po dvoje pravokotnih oken, v prezbiteriju pa na levi eno pravokotno, na desni nad žagradom pa eno polukrožno okno. Vsa cerkev je pobeljena. Tlak je vložen iz opeke.

¹⁾ Cerkveni račun za l. 1827.

Oltarjev ima troje. Glavni je posvečen v čast sv. Lavrenciju, čigar solha stoji sredi oltarja; nad njim pa je manjši kip Matere božje. Na straneh oltarja sta preprosta vhoda, skozi katera se gre za oltar, vrhu istih pa stojita na desni sv. Janez Evangelist, na levi pa sv. Mihael. Oltar ima tudi dva stebra, vrhu katerih sta na desni sv. Florijan, na levi pa sv. Rok. Namesto tabernaklja ima podobo sv. Alojzija.

V stranskem oltarju je na moški strani kip svetega Jožefa, ob straneh pa stojita na desni sv. Jedert, na levi pa sv. Matija. Na menzi stoji podoba kronanega Zveličarja. V oltarju na ženski strani je kip sv. Nikolaja, ob straneh pa stojita na desni sv. Marjeta, na levi pa sv. Juri. Pod glavno podobo pa vidimo podobo žalostne Matere božje.

Vsi trije oltarji so prav preprosti, a vendar čedni. L. 1865. je vse tri prenovil podobar Leopold Götzl iz Ljubljane. Tega leta so se oskrbele tudi nove oltarne slike in kupili za vse tri oltarje novi svečniki. Vse skupaj je veljalo 371 gld.¹⁾ Znatno vsoto je prispeval posestnik in ključar Blaž Gregorin iz Dragomera št. 19.

Na levi strani je preprosta pa lična prižnica. V cerkvi je tudi deset klopi in pri velikih vratih majhen kamenit kropilnik. Sredi cerkve visi v ognju pozlačen lesteneč. Desni strani prezbitarija je prizidan majhen žagrad.

Pri glavnem vhodu se dviga 33 m visok zvonik, ki je bil sezidan v letih 1840 do 1843. Kakor cerkev tako je bil tudi stari zvonik že zelo slab. Zato so l. 1823. izterjali dolg 17 gld., da so popravili zvonik.²⁾ Dne 18. oktobra 1869. l. je bilo tako hladno, da je tudi po dolini snežilo; toda še isti dan se je vreme toliko izpremenilo, da je začelo grmeti in treskati. Treščilo je v zvonik dragomerske cerkvice in v hipu je bila streha v ognju. Streha je sicer pogorela; da se pa ogenj tudi znotraj zvonika ni razširil in da ni napravil škode zvonovom, je pa zahvaliti pogumnega Frančška Seliškarja, po domače Gorjančevega Franceljna, ki je srčno šel do zvonov ter toliko časa branil pred ognjem, dokler mu niso prišli z vodo na pomoč.³⁾ L. 1871. so pogoreli zvonik nekoliko povišali, ga pokrili s škrlji, napravili nove jarme in strelovod. Naslednje leto so deli v zvonik tudi uro. Vseh stroškov je imela dragomerska soseska 1417 gld.⁴⁾

Skoro do najnovejšega časa sta bila v Dragomeru le dva zvonova; tretjega so napravili šele l. 1880. Veliki zvon tehta 19 st. Na vratu ima napis: „Albert Samassa,

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Urbarij podružnice sv. Lavrencija.

³⁾ Župnijska kronika, str. 14.

⁴⁾ Zapisnik o izdatkih.

Laibach, No. 1011—1880“. Veljal je 1554 gld. 38 kr., drugih stroškov pa je bilo do 90 gld. Srednji tehta 10 st. in ima na vratu letnico 1752. Na klobuku je napis: „Jesvs Nazarens Rex Jvdeorum“, ob krilu pa: „Dvrch Feyr vnd Hitz bin ich geflossen — Zacharias Reidt hat mich gegossen in Laybach 1752.“ Mali tehta 5 st. in ima ob krilu napis: „No. 475. Opvs Antonii Samassa Labaci 1842“.

Tudi ta cerkev je pod vodstvom župnika in ključarjev: Tomaža Seliškarja in Lovrenca Vrhovca s potrebnimi paramenti dobro preskrbljena.

Okoli cerkve je 32 m dolgo in 20 m široko pokopališče, ki je pa bilo do l. 1885. mnogo manjše. Že l. 1884. se je pa razširilo in nanovo obzidalo, pa tudi nova mrtvašnica se je ob tej priliki sezidala. V god sv. Lavrencija l. 1885. je pokopališče blagoslovil župnik Ivan Potočnik. Stroškov je bilo 268 gld.¹⁾ Zid okoli pokopališča je bil popravljen l. 1902. Prejšnje pokopališče je bilo nanovo obzidano l. 1855. za 85 gld.²⁾

Na pokopališču stoji križ, ki je bil narejen l. 1876. in je veljal 46 gld.³⁾ Nov kamenit podstavek pa je dobil l. 1885., kar priča vsekana letnica.

V 17. stoletju so šentpeterski kaplani opravili v tej cerkvi redno po 7 sv. maš na leto. Sedaj pa se bero te-le dni: sv. Agate dan, sv. Jurija dan, veliko-nočni ponedeljek, v sredo križevega tedna (procesija), šesto nedeljo po veliki noči,⁴⁾ v petek po sv. Jakobu (obljubljena maša) sv. Lavrencija dan,⁵⁾ v nedeljo po tem godu (patrocini), v nedeljo po rožnivenki nedelji sv. Mihaela dan, na poljuben dan v čast sv. Florijanu, kak dan po vernih dušah (za mrtve te soseske), sv. Marjete dan, v god sv. Nikolaja in sv. Janeza Evangelista ter dve poljski sv. maši v poljubnem času. Tudi v praznik sv. Jožefa je bila v 18. in nekaj časa tudi v 19. stoletju sv. maša v Dragomeru.⁶⁾ Ustanovljene a od l. 1899. reducirane sv. maše se beró pri tej cerkvi za sledeče ustanovnike: Andrej Čamernik, Tomaž in Marija Seliškar, Jurij, France, Luka in Marija Čuden (od l. 1806.), Jakob Armič (od l. 1808.) in Blaž Gregorin z družino (od l. 1858.) Glavnica zanje v obligacijah naložena znaša 370·50Kzobrestmi 15·56Kza pokritje vsakoletnih opravil.

L. 1631. je imela cerkev okrog hriba nekaj zemlje s hišo, od česar je dobivala po 4 R. na leto. Od 20 krav je prejemale po 16 kr. od vsake ter od nekaj posojila

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ L. c.

³⁾ L. c.

⁴⁾ V 18. stoletju je bila ta sv. maša na Vnebohod in poldne so bile tudi večernice v Dragomeru. (Directorium, 1716.)

⁵⁾ Ta dan so bile v 18. stoletju tudi večernice v Dragomeru. (Directorium, 1716.)

⁶⁾ Directorium, 1716. — Matricula, 1805.

so plačevali dolžniki po 3 kr. od goldinarja na leto.¹⁾ L. 1811. je imela cerkev dve hiši, dve njivi, dva vrta in travnik; l. 1845. pa je imela „in verloosten Staatsschuldverschreibungen“ 160 gld.²⁾ Sedaj ima cerkev 5 oralov 501 štirj. sežnjev sveta in 345·42 K lastninske glavnice.

VIII.

Znamenja.

Različni so vzroki, zakaj se je to ali ono znamenje sezidalo; resnica pa je, da je vsem glavni vzrok verno srce istih, ki so jih postavili. V tej župniji je več zidanih znamenj in pri vsakem se hočemo nekoliko pomuditi.

Tri znamenja so prav blizu župne cerkve, ki pa nobeno ni prav staro. Pri teh znamenjih se beró evangeliji pri procesiji sv. Rešnjega Telesa. Za drugi evangelij sicer še ni znamenja, toda nameravajo ga postaviti v bližnji bodočnosti. Najprej je bilo sezidano znamenje, stoječe ob vozni poti, ki se odcepi od državne ceste in pelje proti župni cerkvi. Sezidano je bilo leta 1886. in še isto leto dné 28. novembra blagoslovljeno. Blagoslovil ga je kanonik in dekan Anton Urbas. Slavnostni govor pa je imel kanonik Andrej Čebašek. Štirje kameniti stebriči nosijo svod in streho. Slika, ki jo je na opresni zid napravil Simon Ogrin z Vrhnike, nam predstavlja Lurško Mater Božjo. Vrh slike je napis: „Jaz sem neomadeževano Spočetje“; pod sliko pa: „Neomadeževana Devica, naša vedna pomočnica, prosi Boga za nas!“ Na zadnji zunanji steni, ki je obrnjena proti državni cesti, je naslikan sv. Jožef; na desni in levi zunanji steni pa sv. Janez Krstnik in sv. Anton puščavnik. Tudi ves ostali zid je s primernimi podobami in ornamentami okrašen. Pri tem znamenju rasteta dve lipi, ki sta bili vsajeni dné 23. novembra leta 1888. v spomin 40letne vlade presv. cesarja Frančiška Jožefa I. Za sezidanje tega znamenja je volil Matija Petrič z Loga primerno vsoto, in črki M. P., vsekani v kamenitem podstavku desnega stebra, bodeta varovali njegovo ime pozabljenosti.

Drugo znamenje, ki je prav tako sezidano, kakor prvo, je ono ob pešpoti proti župni cerkvi. Sezidano je bilo leta 1889. Dné 5. avgusta istega leta je ob priliki birmovanja na Brezovici blagoslovil knezoškof dr. Jakob Missia. Glavna slika nam predočuje Srce Jezusovo; na desni in levi zunanji steni pa sta sv. brata Ciril in Metod. Le škoda, da teh podob ni napravil kak v svoji stroki izvežban slikar, temveč jih je neki

¹⁾ Vizitacijski zapsnik z dne 14. julija 1631.

²⁾ Zapisnik o vrednostnih papirjih.

mazač v besede pravem pomenu „spacal“ tako slabo, da mora vsakega v dno srca zaboleti, ko vidi te čudne obraze.

Tretje znamenje je tik pokopališča in je bilo sezidano leta 1891. Blagoslovil ga je o priliki nove maše o. Kajetana Kogejca dné 17. januarja leta 1892. kanonik in dekan Ivan Flis. Tudi to znamenje je prav tako sezidano, kakor prejšnje. Glavna podoba je narejena na platno in predstavlja Jezusov krst v reki Jordanu. Delal jo je Anton Jebačin in pokazal obilno svojo zmožnost. Nad podobo je napis: „Sv. Janez Krstnik, za nas Boga prosi!“ Na desni in levi zunanji steni sta podobi sv. Matija in sv. Frančiška Serafinskega. Že pri prvem znamenju omenjeni Matija Petrič z Loga je volil v svoji oporoki loški soseski nekaj sveta. Iz dohodkov tega sveta pa se je postavilo to znamenje. Ob času potresa leta 1895. se je v tem znamenju dalj časa opravljala služba božja.

Obiščimo sedaj še druga znamenja v župniji. Podlukovcem pri Klajpčevi hiši stoji prejšnjim popolnoma podobno in prav lično izdelano znamenje. V podstavek vsekana letnica nam pove, da je bilo zgotovljeno leta 1887.; črki A. Č. pa nas spominjata Antona Čudna, ki je v svoji oporoki volil potrebno vsoto, da se je to znamenje postavilo. Podoba v znamenju nam predstavlja „Marijo pomočnico“. Na desni in levi zunanji steni sta podobi sv. Antona puščavnika in sv. Jožefa.

V Dragomeru pri Rusovi hiši je znamenje po zidanju podobno prejšnjim, le da je to kar pobeljeno, prejšnja so pa slikana. Razlikuje se pa tudi v tem od prejšnjih, da nima slikane podobe, temveč je v njem kip žalostne Matere božje z Jezusom v naročju. To znamenje in kip je dala napraviti leta 1877. posestnica Antonija Čuden, po domače Rusovka. Na kamenitih podstavkih je vsekano: „Ta kapela je blagoslovljena 9. maja 1877 od g. župnika Janeza Potočnika iz Brezovice. A. Č.“

Ob občinski cesti v Dragomeru stoji šele leta 1895. sezidano znamenje, ki ga je spomladi leta 1896. slikal Anton Jebačin in dné 16. avg. leta 1896. blagoslovil župnik Anton Hočevnar. Zidano je prav tako, kakor prej omenjena. Glavna podoba v tem znamenju je sv. Anton Padovanski, slikana na platno. Na zunanjih stenah pa vidimo na desni sv. Florijana, na levi svetega Lavrencija in zadaj sv. Jožefa. Vse slike so prav lične. Stroške je pokrtil Tomaž Seliškar, posestnik v Dragomeru, po domače Čudja.

Na Logu nasproti Vrbičevi hiši stoji znamenje podobno prejšnjim, le da je nekoliko globočje. Na oltarjevi menzi je spredaj vdelana mramornata plošča, v katero je vsekano: „M. P. 1842.“ To znamenje je

dal torej napraviti Matija Petrič z Loga, po domače Vrbič, t. j. oče onega Matija Petriča, ki je volil del svojega imetja za znamenje na Brezovici. To znamenje je bilo že dvakrat slikano: prvič leta 1842., ko je bilo dodelano, in drugič leta 1858. Prve slike so bile neki jako slabe, zato je dal leta 1858 imenovani Matija Petrič iste odstraniti ter s sedanjimi nadomestiti. Glavna podoba nam predočuje prizor na gori Kalvariji. Sveto razpelo je leseno in na zid obeženo, Mati božja in Marija Magdalena pa sta ob straneh križa naslikani. Na levi notranji steni je podoba, ki nas v duhu vodi

Znamenje sv. Janeza Nepomuka na Brezovici.

v vrt Getzemani, kjer Jezus poti krvavi pot; na desni notranji steni pa je naslikan Jezus k stebru privezan. Na levi zunanji steni vidimo podobo sv. Alojzija in na desni sv. Matija. Na sliki sv. Alojzija je v desnem spodnjem oglu letnica „1858“. V znamenju na stropu je podoba Boga Očeta; zunaj nad uhodom pa vidimo božje oko in pod istim napis: „Človek, spomni se, da te božje oko povsod vidi!“

Omeniti nam je sedaj še znamenja, ki stoji sredi vasi v Notranjih Goricah. Zidano je v podobi čveterostranega stolpiča, ki ima na vseh štirih straneh v primerni višini plitve vdolbine, v katerih so naslikane

glavne podobe in pod temi je na vsaki strani še manjša vdolbina, katerih vsaka je istotako okrašena s primerno sliko. To znamenje je na opresni zid slikal Ivan Šubic leta 1872. Na severni strani je v zgornji duplini sv. Martin, spodaj pa je upodobljen prizor, ko sv. Izidor moli, dva angela pa orjeta namesto njega. Nad zgornjo podobo je napis: „Sv. Martin, prosi Boga za nas!“ Na vzhodni strani je zgoraj podoba Križanega z napisom: „Oče, v Tvoje roke izročam svojo dušo!“ spodaj pa zadnja večerja. Na jugu je zgoraj sv. Florijan ter napis: „Sv. Florijan, prosi Boga za nas!“ in spodaj prizor, ko so sv. Janeza Nepomuka vrgli preko mosta v Veltavo. Na zahodni strani vidimo v zgornji duplini brezmadežno spočetje Marije Device z napisom: „Sv. Marija, prosi Boga za nas!“; v spodnji pa greh prvih staršev. V podstavku na vzhodni strani je vsekana letnica „1868“. To znamenje je postavila vas Notranje Gorice in je bilo blagoslovljeno v dan sv. Martina leta 1869. Stroškov je bilo 212 gld.¹⁾

Nekaj posebnega pa je kip sv. Janeza Nepomuka, ki stoji na Brezovici ob državni cesti pri Smodinovi hiši. Podstavek in kip sta kamenita. Na podstavku je izklesan grb Kuschlanov in letnica „1713“. Do l. 1895. sta bila podoba in podstavek nepobarvana; tega leta pa je nevešča roka ves kip z raznimi barvami pomazala in tako znamenje mesto lepše le grje napravila. Kdo je to znamenje postavil, se ne da prav do'ločiti. Pripoveduje se pa, da se je nekoč Kuschlanova gospa ponoči peljala mimo tega kraja ter zapazila tu svojega rajnega soproga, Ivana Adama Kuschlana. V spomin na ta dogodek je dala napraviti to znamenje.

V župniji je še več križev ob poti, kar daje župljanom častno spričalo o njih vernosti. Jako okusen je tudi leta 1905. napravljeni kip presv. Jezusovega Srca na županovi vulgo „Grumovi“ hiši na Logu. V Vnanjih Goricah si je leta 1905. tudi gasilno društvo na svojem domu oskrbelo za 120 K krasen kip svetega Florjana, ki ga je sedanji g. župnik blagoslovil na binkoštni ponedeljek.

IX.

Zupnišče.

Ko je bila l. 1702. na Brezovici duhovnija ustanovljena, je bil med drugimi pogoji tudi ta, da morajo Brezovičanje svojemu prihodnjemu dušnemu pastirju pripraviti primerno stanovanje. Brezovičanje sotoseveda z veseljem obljubili storiti ter hitro poiskali prostor, kjer bi bilo primerno postaviti domovanje svojim

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

bodočim duhovnikom. Najprimerneje se jim je zdelo postaviti župnišče v bližini župne cerkve; toda tam so bila že poslopja posestnika Gosarja. Kupijo torej od njega vsa poslopja s tem pogojem, da se do julija l. 1703. s tega prostora umakne. Gosar si je začel graditi novo bivališče ob veliki cesti, kjer še sedaj stoji; toda do pogojenega časa ga ni postavil, in ko je prišel jeseni l. 1703. prvi vikar, je moral isti stanovati nekaj časa v Kušljanovem gradu.¹⁾

„Directorium Mostalense“ iz l. 1703.²⁾ nam kaže na zadnjih straneh, da je že 11. vikar Lovro Zvoljenik popravljaj prvotno vikarijatno hišo. Strešne opeke je porabil 1300 kosov s 102 korcema, kar je stalo 213 gld.

Notranje Gorice 53 gld. 15 kr., Vnanje Gorice pa 31 gld. 30 kr., torej skupaj 260 gld.

Župnišče, ki se je zgradilo l. 1703., je bilo majhno in nizko. Kako je bilo pravzaprav veliko, se ne da določiti, pač pa lahko iz naslednjega sklepamo, da je bilo jako majhno in za dva duhovnika gotovo pretesno. Čudno se nam zdi, da sta sploh bivala po dva gospoda v njem nad 40 let, t. j. od l. 1787., ko je prišel prvi kaplan, pa do l. 1830., ko so ga povečali. L. 1828. so stala popravila 62 gld. 50 kr. pri župnišču. Tlako so dali župljani sami. V župnijskem arhivu je neki proračun z dné 21 aprila l. 1859., v katerem župnik Hartmann pravi, da bode treba starega zidu 7³ 3' podreti,

Župnišče na Brezovici.

Poleg tega pa je plačal še za zidarska, mizarska, tesarska in kovaška dela skupno 670 gld. 42 kr., torej skupaj: 883 gld. 42 kr. V tej svoti je zapopadenih tudi 22 gld. 33 kr., ki so se plačali za steklo osmih oken. Tesarji so bili: Matevž Rus, Jakob Kavčnik in Lovre Lipar.

V pokritje napominanih stroškov so prispevali poleg vikarja domačina, ki je največ trpel, kakor sam pravi, tudi župljani, in sicer: Brezovičani 52 gld., Ložani 39 gld. 15 kr., Dragomerčani 59 gld., Plešivčani 25 gld.,

¹⁾ Župnijska kronika, str. 1.

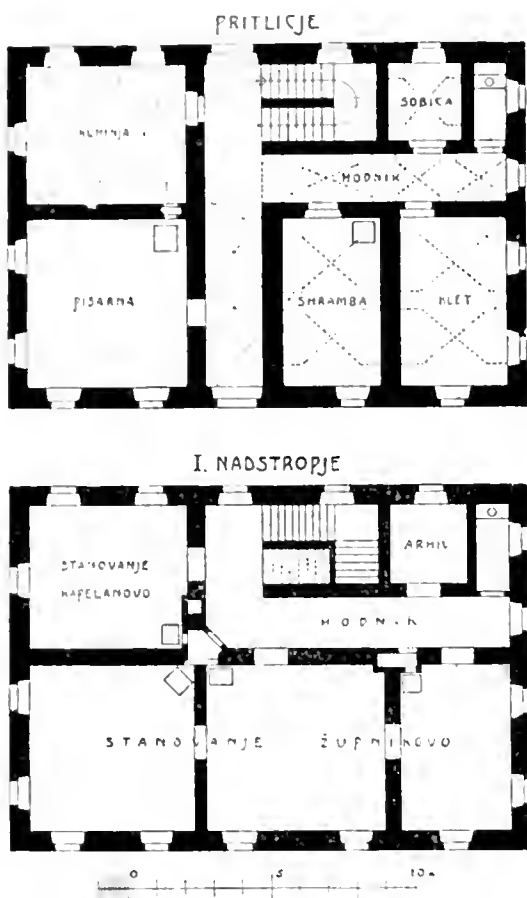
²⁾ Hrani se v knezoškofijskem arhivu ter ima sledeči kronografikon: „Deo oMnipotentl aC sanCto Antonlo“ na naslovni strani zapisan.

potem pa več novega napraviti. Samo zidarsko delo brez materijala je bilo proračunjeno na 495 gld. 16 kr. Koliko je veljal materijal in koliko še drugo delo, se ne vé, ker dotičnih računov ni najti. Pač pa nam drug izkaz pove, da je moral vsak zemljak dati 6 gld. za popravilo župnišča, a molči pa, po koliko so dajali hišniki in gostači.

Dasi povečano, vendar še ni bilo tako, kakor bi moralo biti. Sobe so bile jako nizke in zato so l. 1856. vse stropne vzdignili za 1¹/₂ čevlja; napravili so nova vrata itd. in stroškov je bilo 170 gld. k. v., ki so jih pa župljani s prostovoljnimi doneski pokrili.¹⁾ Da je pa dobilo župnišče tako lice, kakršno ima sedaj, se

¹⁾ Župnijska kronika, str. 8.

je pa najbolj trdil župnik Anton Hočevar. L. 1895. so delali zidarji in drugi rokodelci več mesecev, da so napravili dušnim pastirjem vsaj deloma primerno stanovanje. Povečala so se okna in vrata, stari podi so se nadomestili z novimi, nekatere sobe so dobile nove peči; pa tudi kuhinja in klet sta se primerno popravili. Vse delo, ki ga je prevzel zidarski mojster Martin Kogovšek iz Horjula, je veljalo 4473 gld. 23 kr. Za pokritje stroškov je dal župnik Anton Hočevar 1047 gld. 61 kr.; 150 gld. se je dobilo državne podpore in ostalo so plačali župljani v štirih letih pri občinskih dokladah.

Župnišče. Floris.

Posebnih znamenitosti v župnišču ni; le ako gremo pod streho, vidimo tam lahko prejšnji križev pot in nekdanji tabernakelj, ki smo ju pa že na drugem mestu omenili.

Sedanje sicer prijazno župnišče, ki je bilo že mnogokrat predelano, meri 18 m dolžine, 12,50 m širine in je do strehe 6 m visoko. V prvem nadstropju ima župnik tri sobe, kaplan pa eno; v pritličju se nahaja hištrna, ki služi obenem tudi za pisarno, kuhinja, klet in shramba za jedila. Kljub temu pa je župnišče z ozirom na sedanje razmere in potrebe najmanj za tri sobe premajhno.

Prvo gospodarsko poslopje pri župnišču je bilo gotovo tudi že l. 1703. postavljeno. Toda o gospodarskih poslopih ne najdemo dol. 1870. nikakega poročila. Knjiga

o stroških nam pove, da je bilo l. 1870. postavljeno novo gospodarsko poslopje za 1745 gld.¹⁾ To pa ni imelo obstati dolgo; temveč že dné 7. oktobra l. 1878. ga je uničila strašna moč ognja. Goreti je začelo pri sosedu Antonu Slanu, kjer mu je pogorelo stanovanje in gospodarsko poslopje, pa tudi župnijski hlev je bil žrtev ognjenemu elementu. Škode je bilo do 1500 gld. (pri sosedu do 4000 gld.). Sicer so bila poslopja zavarovana; ne pa tako tudi krma, ki je je v obeh krajih obilno zgorelo.²⁾ Meseca aprila l. 1879. se je začelo popravljati, kar je zopet precej veljalo. Iv. Novak iz Notranjih Goric št. 7. je napravil ostrešje za 300 gld. Opeka za pokritje strehe je veljala 200 gld. Ivan Pezdir z Brezovice št. 13. je postavil pod za 70 gld.; drugo lesnino pa je preskrbel Fr. Vrhovec iz Dragomera št. 16. za 60 gld. Zidarska dela so veljala 80 gld. in opeka za zidanje 45 gld.; torej vsega skupaj 755 gld. Tako je imela župnija v teku devetih let dvakrat obilno stroškov.³⁾

Poleg župnišča je prostoren vrt, ki ga je zlasti župnik Anton Hočevar kaj okusno uredil. Pred župniščem je zasadil mnogo mladega sadnega drevja, več starega pa odstranil. Novo, spodaj zidano, zgoraj leseno ograjo je dobil vrt l. 1856.⁴⁾ Lepi zgornji del pa se je l. 1895. zopet z novim zamenil.

L. 1877. so skopali pred župniščem 5 m globok vodnjak, ki je veljal 157 gld.⁵⁾

Pišoč o dohodkih župnikovih, naj omenim, da je bilo l. 1818.⁶⁾ župniku zaračunjenih 300 gld. dohodkov plače in sicer:

1. Posestvo je donašalo čistega	20·40 gld.
2. Kolektura (drva, žito, predivo, seno in denar) je znašala	209·13 „
3. Štola in drugo	8·33 „
4. Ustanovljene maše	7·15 „
5. Kongrue se je (po odbitih stroških 12·19 gld. od dohodkov) dalo	66·38 „

Torej: 312·19 gld. — 12·19 gld. = 300 gld.

(Dalje.)

¹⁾ Zapisnik o izdatkih.

²⁾ Župnijska kronika. str. 26.

³⁾ Tam, str. 27.

⁴⁾ Tam, str. 8.

⁵⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁶⁾ Knezoškofijski arhiv.

Vsebina: *Zgodovina brezoviške župnije.*
(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca junija 1907.

Številka 61.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Leta 1861. so bili pa župnikovi dohodki sledeče zaznamovani: Posestvo je donášalo 30·49 gld., štola 12·50 gld., ustanovljene maše 52·34 gld., kolektura (42 mernikov pšenice, 31½ mernikov prosa, 18 mernikov ajde, 3 mernike ječmena, 45 voz drv à 20 kr., 103 funte prediva, 28 stotov sena) pa 168·20½ gld. C. M., kar znaša skupno 264·33½ gld. Ker pa se je od tega odbilo 31·06 gld. stroškov, se je k ostanku 233·27½ gld. dodalo še 35·33 gld. kongrue. Kaplanska plača pa je znašala takrat 210 gld. a. v.

Po najnovejši postavi iz l. 1885., dopoljnjeni l. 1898., pa je župniku odmerjene 1400 K plače, kaplanu pa 600 K. Ker so izključene ustanovljene maše in štola, se je dopolnilo kongrue povečalo obema.

H kaplanskim dohodkom moram še pripomniti, da so se župljani l. 1803. sami zavezali kot priboljšek prispevati vsakokratnim kaplanom na leto 150 gld. Ta znesek se razdeli na posamezne vaščane takole: Brezovica daje 40 gld., Dragomer 25 gld., Log 25 gld., Notranje in Vnanje Gorice vsaka po 30 gld. Žal, da niso dali te zavezbe oblastem potrditi.

* * *

Omenimo sedaj še prav na kratko mežnije. Koj ob ustanovitvi župnije l. 1703. se je cerkveniku odločila v stanovanje Gosarjeva bajta. Ta je stala severno od cerkve nasproti župnišču. Ko se je l. 1855. ustanovila na Brezovici šola, je prevzel cerkvenikovo službo vsakokratni učitelj. Nova šolska postava pa je ti službi

ločila in novi cerkvenik je imel stanovanje v pritlični sobi šolskega poslopja. L. 1882. se je pa enorazrednica razširila v dvorazrednico in cerkvenikova soba se je spremenila v učno sobo za II. razred. Stara mežnija, je pa nekoliko prej, namreč 23. januarja l. 1882. pogorela. Misliti je bilo torej treba na novo mežnijo. Zidali so jo severno od župnišča spomladi l. 1883. Delo so po konkurenčni poti prevzeli peteri tukajšnji posestniki za 2756 gld. Zidanje je vodil Martin Kogovšek iz Horjula; tesarsko delo pa Ivan Vampelj iz Vnanjih Goric.¹⁾

Zapisnik z dné 9. septembra 1788.²⁾ nam kaže, da so župnemu cerkveniku dajali župljani v denarjih 93 29 gld. (Brezovica 17·43 gld., Dragomer 17·43 gld., Log 22·46 gld., Vnanje Gorice 20·14 gld., Notranje Gorice pa 15·03 gld.), kolekture žita (pšenice 28 mernikov, rži 3 mernike, prosa 18 mernikov, ajde pa 41½ mernika) pa 90½ mernika skupaj, kar se je cenilo na 65 gld. tedanje veljave. Kaki so pa dandanes cerkvenikovi dohodki, ki je obenem tudi organist, se razvidi iz popisa šol in učiteljev.

X.

Duhovni pastirji.

Od ustanovitve župnije pa do l. 1787. je bil na Brezovici le po en duhovni pastir. Imenoval se je vikar, prvotno tudi podvikar, ker je bil še nekoliko

¹⁾ Župnijska kronika, str. 38.

²⁾ Knezoškofijski arhiv.

odvisen od šentpeterskega vikarja, nekateri so se imenovali celo samo kurati. L. 1787. pa je dobil vikar tudi duhovnega pomočnika; a večkrat se je pripetilo, da ga tudi po leto dni ali pa še dalje ni bilo. L. 1862. pa je postal tukajšnji župnijski vikarijat prava župnija in vikar je dobil naslov župnika.

V naslednjem podajam imena in kratke životo-pisne črvice vseh tu službujočih duhovnih pastirjev.

A. Samostojni duhovni pastirji: vikarji ali župniki.

1. Mag. Ahacij Stržinar (1703–1707) se je rodil dne 11. maja 1670. na Suhi v Škofji Loki; v mašnika je bil posvečen v Vidmu na titel Slugovih posestev na Suhi l. 1702. Na Brezovico je prišel meseca oktobra l. 1703. in je ostal tu do februarja l. 1707. Nato je bil do l. 1713. spovednik pri klarisinjah v Ljubljani; tega leta je pa postal župnik in komisar v Gornjem gračdu, kjer je služboval 20 let. Tu je l. 1715. pristopil kot ud k mengiški bratovščini sv. Mihaela. On je začetnik slavne božje poti pri Sv. Ksaveriju na Stražah in ustanovnik tamošnje cerkve. L. 1733. se je župniji odpovedal in se podal k Sv. Ksaveriju; kjer je še več let s posebno gorečnostjo deloval. Umrli je poln zaslug dne 17. maja l. 1741. v Nazaretu; pokopali so ga pa pri Sv. Ksaveriju. Gornjegraška mrtvaška knjiga ima o njem: „1741 Maii 17. diuturnam et anxiam infirmitatem tolerans eamque summa cum patientia superans miseram mortalitatem cum felici, ut pie ac indubie ominamur, immortalitate cummutavit Adm. R. D. Achatius Sterschiner, A. A. L. L. et Phliae Mger et S. Thlgiae auditor emeritus Viennae, quondam ob insignem sacrae Asceseos Spiritum Sanctimonialium S. Clarae Labaci Confessarius, dein multa segete Oberburgensis Parochus et Commissarius, quo in officio summa laude gesto Anno 1715. die 3. Decembris primum decantatae per utrumque orbem Xaverianae devotionis jecit fundamentum, ob quam merito eidem zelosissimo viro Sacerdoti ecclesiasticae indefesso animarum venatori tot in coelo immarcescibilis gloriae nectuntur coronae, quot in Xaveriano loco numerantur aut numerabuntur ad suum supremum finem animae conversae, hujus venerandae exuviae e Monasterio Nazarethano, ubi ob dudum susceptum tertium S. P. Francisci Ordinem infirmus delitescere et mori amabat, die 18. Maii ad Thaumaturgum locum advectae et teste copioso clero et populo ad Cryptam S. V. et M. Barbarae sepultae et reconditae sunt aetatis laboribus fractae et ideo non adeo magnae utpote 66 annorum, sed virtutibus et meritis plenae.“¹⁾ Stržinar je izdal

tudi slovensko pesmarico, ki ima sledeči naslov: „Catholish kershanskiga vuka peissime, katere se per kershanskimu vuko, boshyh potyh, per svetimu missionu, ino slasti per svetimo Francisco Xaverio na strashe Gorniga Grada fare nuzno poyo, pogmyrane ino na svitlobo dane skosi Ahaza Stershinerja. V nemshkim Gradcu per Widmanstadianskih erbizhah 1729“¹⁾ in pa „Peissem Od teh velikih Odpustikov te Svete Krishove Poti per te novi Cerkvi Svetiga Francisca Xaveria v' Gornim Gradu. Superiorum Permissu. Labaci. Formis J. G. Mayr, Incl Prov. Carn. Typ. 1730.“²⁾

2. Mag. Valentin Hočevar (1707—1719) je bil rojen v Ljubljani ter je študiral na tamošnjem jezuitskem gimnaziju. Posvetili so ga na naslov Ernesta Engelberta Fabijaniča, in sicer v subdijakona dne 26. marcija na veliko soboto 1701, v dijakona še istega leta dne 21. maja, v mašnika pa dne 11. marcija 1702. v Ljubljani. Postal je magister modroslovja in baccalaureus bogoslovja. V cerkvi sv. Štefana na Dunaju je imel govor, ki je bil tiskan pod naslovom: „Columna ignis in nocte, in D. Joanne Apostolo et Evangelista, Inclytae Facultatis Theologicae Tutelari pridie Nonas Maji publica laudatione exhibita 1704. Viennae typ. Joa. Greg. Schlegel.“³⁾ Meseca februarja l. 1707. je prišel na Brezovico. L. 1716. je sestavil direktorij, po katerem so se brezoviški vikarji ravnali skoro 100 let. Hočevar je tudi ustanovil bratovščino angelov varuhov in vseh svetnikov, o kateri smo že na drugem mestu obširneje govorili. Dne 28. septembra l. 1719. je dobil dekret za vikarja v Bohinju pri Sv. Martinu v Srednji vasi, dne 18. oktobra ga je generalni vikar v Ljubljani umestil in dne 30. oktobra je nastopil novo službo. V Bohinju je pisal župnijsko

vostjo prenašal, v blaženo večnost — kar smemo brez dvoma upati — preč. g. Ahacij Stržinar, učenik modroslovja in zaslužni slušatelj bogoslovja na Dunaju. Znan kot izvrsten ascet je bil najprej spovednik pri klarisinjah v Ljubljani (Še prej je bil vikar na Brezovici. Opomba pisatelja.) potem pa župnik in komisar velike gornjegraške župnije, kjer je opravljal svojo službo z največjo vnemo. 3. decembra l. 1715. je položil temelj slavni božji poti sv. Ksaverija, za kar je ta goreči duhovnik in neutrudljivi dušni pastir gotovo prejel v nebesih toliko vencev nevenljive slave, kolikor duš se je in se bode še spreobrnilo na tej božji poti. Zadnji čas je preživel kot tretjerednik v samostanu v Nazaretu, kjer je umrl tiho in svetu odmaknjen. Njegove častitljive telesne ostanke so prenesli 18. maja na božjo pot k sv. Ksaveriju, kjer so ga vpričo obilo zbrane duhovščine in ljudstva položili v kripto device in mučenice sv. Barbare. Umrli je ne toliko radi visoke starosti — bil je 66 let star — temveč bolj radi sicer trudapolnega toda krepostnega in zaslug polnega življenja.“

¹⁾ M. Slekovec, Odlični Kranjci, str. 69.

²⁾ Učiteljski Tovariš, 1884, str. 41.

³⁾ A. Dimitz, Geschichte Krains, IV., str. 121.

¹⁾ Slovensko se glasi: „17. maja l. 1741. se je preselil po dolgotrajni in mučni bolezni, katero je pa z največjo potrpežlji-

kroniko od svojega nastopa do l. 1732. Zakaj ni pisal tudi pozneje, ni znano. Umril je na velikonočno nedeljo l. 1737.¹⁾ Na Brezovici je ustanovil zase več sv. maš, ki se še dandanes opravljajo.

3. Mag. Pavel Rajko Franchi (1720—1724) se je rodil v Vidmu na Laškem. Bil je magister modroslovja in emeritus bogoslovja. Za Brezovico je prosil dne 15. decembra 1719, jo dobil in prišel ob novem letu l. 1720. ter je bil tu do dne 5. marcija l. 1724., ko se je preselil za vikarja k Sv. Petru v Ljubljano, kjer je deloval do oktobra l. 1737. Bil je zgleden, goreč in delaven duhovnik.²⁾ Bil je sin ljubljanskega zvonarja Gašperja Franchi, kateri je v ljubljanski stolnici zase in za Pavla ustanovil več sv. maš. Preden je prišel na Brezovico, je kaplanoval v Šmartinu poleg Kranja eno leto.

4. Mag. Sebastijan Pogačar (1724—1729). Rodil se je v Zgornjih Gôrjah dne 17. januarja l. 1693. Bogoslovje je dovršil v Gradcu, nižje redove je prejel od ljubljanskega škofa Kauniza 16. marcija l. 1715., mašništvo pa od pičenskega škofa Jurija Marottija l. 1725. Bil je tudi doktor bogoslovja.³⁾ Služil je pet mesecev za kaplana v Braslovčah, na Straži pri Gornjem gradu štiri mesece, v Pilštanju ob Sotli šest mesecev, v Št. Petru pod Gorami eno leto, na Sori od 1723—1724, na Brezovici kot vikar od 1724 do marcija l. 1729., v Kranju tri leta, v Radovljici kot vikar pet let, kjer je l. 1734. pristopil kot ud k mengiški bratovščini sv. Mihaela, v Srednji vasi v Bohinju je župnikoval pet let, potem na lgu od l. 1742, z lga je šel radi zdravja na Soro l. 1749. in od tam l. 1755. v Ljubno. Pogačar je skoval več latinskih pesmi moralnega obsega in brez števila kronogramov.⁴⁾ Že na Sori sklene za trdno, ondi počakati zadnjo uro, a je vendar umrl v Ljubnem na Gorenjskem vsled mrtvouda dne 7. decembra 1762. Bil je pobožnega srca in poln zaupanja v Boga, a kakor je videti, prav zadovoljen pa le ni bil nikjer.

5. Frančišek Jakob Strupi (1729—1730)⁵⁾ je služboval kot vikar na Brezovici od 14. marcija l. 1729. do aprila l. 1730., ko je šel župnikovat na Jesenice do l. 1733., a dne 20. februarja se preseli v večnost. Porojen v Kranju dne 24. julija 1701., je bil po zadobljeni dispenzi glede nedoletnosti v mašnika po-

¹⁾ Za te podatke bodi izrečena dostojna zahvala č. g. župniku J. Berlicu v Srednji vasi v Bohinju.

²⁾ Protokol, št. 48, str. 89., v knezoškofijskem arhivu in kapit. arhiv.

³⁾ Zgodov. zbornik, str. 429.

⁴⁾ A. Koblar, Zgodovina sorske fare, str. 82.

⁵⁾ Škofijski arhiv: Protokol, št. 49. in 50., ter jeseniški in kranjski župnijski arhiv.

svečen dne 10. avgusta 1724. Mož ni bil zdrav, zato se je preselil z Jesenic v svoj rojstni kraj, kjer je ostavil to solzno dolino star šele 32 let.

6. Andrej Oglar (1730—1738), nečak „Karbonarijev“, je zagledal beli dan dne 30. novembra l. 1683. v Naklem h. št. 39 v mašnika je bil posvečen dne 3. marcija 1708. Na Brezovici je bil kot vikar od aprila 1730. do decembra l. 1738. Od l. 1739. do svoje smrti dne 12. septembra l. 1766. je bil vikar v Križih pri Trziču. 83 letnega starčka, zlatomašnika, je pokopal vpricho 13 duhovnikov tedanji župnik kranjski Ivan Kraškovec.¹⁾ Kot braslovški kaplan je prosil dne 17. marcija 1730. za Brezovico ter jo tudi dobil.²⁾

7. Mag. Karol Jožef Marburger (1739—1741) je bil magister modroslovja in doktor bogoslovja. Na Brezovici je deloval kot vikar od novega leta 1739 do 24. aprila 1741, ko se je preselil v Pilštanj na Štajersko, kjer je služboval do l. 1748. Porojen v Ljubljani je bil v mašnika posvečen v soboto „Sitientes“ dne 1. aprila 1724. Sprva je kaplanoval na Jesenicah eno leto l. 1737. je bil kurat v Ljubljani. Župnikoval je v Laa na Avstrijskem, l. 1748. 1750. na Ovsišah pri Podnartu na Gorenjskem, odkoder se je preselil kot cesarski župnik v Gorje pri Bledu. Tukaj pa ostavi svet dne 7. januarja 1754. Polože ga v kripto župnijske cerkve.³⁾

8. Janez Krst. Pitterle (1741—1747)³⁾ je služboval na Brezovici od 24. aprila l. 1741. do 1747. Mestna zibelka se mu je zazibala v Kranju dne 3. avgusta 1702. V mašnika so ga posvetili dne 11. junija 1729. v Ljubljani. Služboval je kot kaplan od sv. Mihaela 1731 v Šmartinu poleg Kranja do novega leta 1733., pet let v Mošnjah, eno leto v Gornjem gradu, tri leta v Lučah na Štajerskem, odkoder je prišel na Brezovico. Odtod se je preselil v Kranj za tri leta. Potem je župnikoval na Ovsišah v l. 1749.—1771., ko se je opešan na očeh in rokah preselil v pokoj v svoj rojstni kraj, kjer je umrl dne 21. marcija 1773.

9. Jernej Jambšek (1747—1758)³⁾ je bil na Brezovici od l. 1747. do svoje smrti. Pokopan je bil na Brezovici dne 5. novembra l. 1758., star 60 let. Beli dan je zagledal v Kranju dne 11. avgusta 1698. V mašnika so ga posvetili na veliko soboto dne 20. aprila 1726 v Ljubljani. Služboval je tudi štiri leta v Šmartinu poleg Kranja (1730—1734).

10. Frančišek Karner (1758—1765) je prišel na Brezovico v decembru l. 1758. ter je bil tu dne

¹⁾ Vrhovnik-Koblar, Zgodovina nakelske fare, str. 101.

²⁾ Škof. arhiv: Protokol, št. 50, str. 16.

³⁾ Ordin. zapisnik v škofijskem arhivu ter arhivi imenovanih župnij.

o decembra l. 1705. pokopan, v starosti 54 let. Bil je dolgo časa bolan in je imel dve leti namestnika Janeza Jurija Carlstädterja. Bil je Ljubljčan in v mašnika posvečen dne 18. septembra 1734 na titel gospostva „Thurn“ grota Balt. Žige pl. Gallenberg. L. 1745¹⁾ je kaplanoval pri Sv. Mihaelu v Junski dolini (L. 1738.²⁾) je bil kurat pri Sv. Ksaveriju na Stražah, l. 1743. pa provizor v Trbovljah

11. Lovro Zvoljenek (Suollenigk) (1766—1784) je zagledal luč sveta v Vnanjih Goricah dne 30. julija l. 1710. Od julija l. 1743. je večkrat nadomestoval tukajšnje vikarje. L. 1748. je služboval pri Sv. Joštu nad Kranjem. Na šentjanžev dan l. 1765. pa se je preselil sam na Brezovico kot vikar, kar je bil do svoje smrti. Umrl je na Brezovici dne 29. aprila l. 1784. Tudi ta je imel za časa boleznih namestnika, avguštincev patra Feliksa, ki je še tudi po Zvoljenkovi smrti opravljal do nove namestitve vso župnijo. V mašnika so ga posvetili na naslov Kušljanovega posestva barona Karola Valentina dne 13. aprila 1743 v Ljubljani. On je župnišče prenovil l. 1767. — Administrator v Podčetertku na Štajerskem je bil l. 1748—1753.

12. Ivan Werhand (1784—1797) je prišel na Brezovico dne 16. julija l. 1784. in je bil tu do l. 1797. Umrl je v Ljubljani dne 6. aprila l. 1797. Cerkev sv. Antona na Brezovici je zapustil 30 gld.³⁾ Porodil se je v Vodichah l. 1745.,⁴⁾ študiral je moralko in jus v Ljubljani, kjer je bil dne 15. maja 1769. v mašnika posvečen na naslov gospostva „Croysenbach“. Bil je zmožen duhovnik in dober govornik. Služboval je l. 1774. v Krajini, pozneje pa v Kranju.

13. Andrej Slejko (1797—1802) se je porodil v Zapužah pri Vipavi dne 4. novembra l. 1754.; posvečen je bil v Gorici dne 25. januarja l. 1778. Od junija do konca oktobra l. 1782. je bil kaplan v Slivnici pri Mariboru: l. 1783. je bil vikar v Trebnjem skozi več let, še l. 1788.; l. 1797. je bil kaplan na Vrhniku, od tam pa je prišel meseca maja l. 1797. za vikarja na Brezovico. Meseca aprila 1802 je šel za župnika in dekana v Škocijan pri Dobravi, kjer je bil še l. 1812. Nato se je preselil za lokalnega kaplana na Bučko, leta 1826. pa je šel v pokoj v Šmarjeto, leta 1827. v grad „Neustein“ pri Studencu, l. 1829 v Ljubljano, l. 1830. v Radomlje pri Kamniku, l. 1831. zopet nazaj v Ljubljano, kjer je kot zlatomašnik v Gospodu zaspal dne 26. decembra 1834, star 80 let. Bil je kor-

pulenten, a slabih pljuč, dober govornik, vzgleden, goreč duhovnik, bistrega uma. — Bil je tudi od l. 1783.¹⁾ ud bratovščine sv. Mihaela v Mengšu.

14. Inocencij Köhrer (Khörrer) (1802—1806) je zagledal luč sveta v Ljubljani dne 26. julija l. 1767.; mašništvo je sprejel dne 23. oktobra l. 1791. Služboval je v Naklem kot subsidijarij od januarja l. 1792. do Jurijevega l. 1794. odtam se je preselil za kaplana v Dol, l. 1799. pa za stolnega kaplana v Ljubljano. Dne 21. aprila l. 1802. je prišel na Brezovico kot župni upravitelj, a je že meseca majnika postal pravi župnik. Dne 25. novembra l. 1806. je šel za vikarja v Podbrezje, kjer je umrl dne 6. decembra l. 1829. L. 1805. je spisal „Matriculo“, iz katere smo tudi za ta zgodovinski spis posneli marsikatero zrno. Vzrok, da je Brezovico zapustil, je bil, kakor sam pravi, nezdravi zrak, največ pa prihod sovražnikov, ki so mu mnogo strahu, pa tudi poškodovanja napravili.

15. Nikolaj Cipriani (1806—1827) se je rodil v Kormonsu na Furlanskem dne 3. oktobra l. 1760. Na Brezovici je služboval najprej kot kaplan od l. 1787. do l. 1788. Pozneje je bil vikar v Kresnicah do l. 1795.; vikar v Horjulu do l. 1806. in od meseca decembra l. 1806. vikar — ali kakor je sam trdil — župnik na Brezovici. Deloval je tu nad 20 let in je tudi na Brezovici dne 12. decembra l. 1827. umrl za vodenico²⁾ Vse svoje premoženje, kar ga je imel na Kranjskem, je zapustil za brezoviške reveže in je tako ustanovil tukajšnji župnijski ubožni zaklad. Zapuščina je znašala okoli 1800 gld. k. v. Posestva v svoji domovini, na Laškem, pa je volil sorodnikom. O sv. Mihaelu 1787. je še na Jesenicah kaplanoval.

16. Matej Kuhar (1828—1829) je bil rojen v Dobu dne 8. septembra l. 1794.; mašništvo je sprejel dne 21. septembra l. 1817 po spregledu enajst mesecev nedoletnosti. Kaplanoval je na Brezovici od oktobra l. 1817. do l. 1821., ko je šel dne 1. septembra v Šmarje, kjer je ostal do l. 1825., v Moravčah do l. 1826., odkoder je šel za vikarja na Lipoglav, kjer je bil do l. 1828. Tega leta je postal vikar na Brezovici, vmeščen dne 9. aprila, kjer je pa že dne 11. oktobra l. 1829. umrl za jetiko. Večino svojega premoženja je volil tukajšnjemu ubožnemu zakladu. Dasi je prišel na Brezovico že bolehen, vendar se je lotil popraviljanja in razširjevanja župnišča, a to delo je dovršil šele njegov naslednik. Konkurzni izpit je z odliko napravil.

17. Jakob Hartmann (1830—1835) je zagledal luč sveta v Binklu v Stari Loki dne 20. julija

¹⁾ Protokol, št. 52, str. 490., v knezoškof. arhivu.

²⁾ M. Slekovec: Odlični Kranjci, str. 36.

³⁾ Zapisnik o izdatkih.

⁴⁾ Pravo ime njegovo je Brgant = Werganth = Werhant; glej ordinac. zapisnik in oni l. 1788. v škof. arhivu!

¹⁾ Zgod. zbornik št. 30, str. 478.

²⁾ Govori se med duhovniki, da za kapjo pri nekem obisku v Polhovem gradu.

l. 1788.; v mašnika je bil posvečen dne 2. januarja l. 1814. in je sprva pomagal doma v dušnem pastirstvu. Kaplanoval je v Stopičah, odkoder je l. 1816. šel za zgodnjika v Ihan, odtam pa l. 1818. za kaplana v Zagorje ob Savi in l. 1821. za lokalnega kaplana na Zlato polje. Dne 17. marcija l. 1830. je bil umeščen za vikarja na Brezovici, kjer je dne 4. decembra l. 1835. umrl.

18. Andrej Kastri n (1836—1855) se je porodil v Šturiji na Vipavskem dne 10. novembra l. 1782.; ordiniran je bil dne 31. avgusta l. 1806. Kaplanoval je v Selcih od 15. septembra 1806. do 5. novembra 1807, potem v Idriji do 29. septembra 1810, na Vrhniki do 8. januarja 1814, v Cerkljah do 19. novembra 1814. Za radi bolehnosti se je preselil v začasni pokoj na Vrhniko, kjer je ostal do 24. junija 1815. Odtod se je podal za kurata na Žalostno goro v preserški župniji, kjer je deloval do 8. oktobra 1819. Ta dan je bil umeščen za vikarja v Planini pri Cirknici, od koder je prišel v začetku februarja 1836 za vikarja na Brezovico, katero je izmed devetih prosilcev prejel dne 18. januarja i. l. Upokojen dne 23. aprila l. 1855. se je podal v Ljubljano, kjer je kot zlatomašnik umrl dne 17. januarja l. 1868. Njegova največja skrb je bila, cerkvi, ki ni imela nikakršnih svojih dohodkov, preskrbeti prepotrebni paramentov.¹⁾ Po razpisu župnije vsled upokojenja imenovanega se je oglasilo deset prosilcev, izmed katerih je sreča zadela naslednjega, ki je bil že nje upravitelj.

19. Ivan Potočnik (1855—1893) je bil rojen v selški dolini pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko dne 19. junija l. 1813.; v mašnika je bil posvečen dne 3. avgusta l. 1841. Nato je bil pet let domači učitelj pri rodbini Thurn in Valsassina. Njegov učenec je bil Gustav Thurn Valsassina, poznejši deželni glavar kranjski. L. 1846. je šel za kaplana v Cirknico, odkoder je prišel jeseni l. 1848. na Brezovico. Tu je služboval do 23. aprila l. 1855. kot kaplan, do 20. junija l. 1855 kot župni upravitelj in od tega dne do svoje smrti, dne 23. aprila l. 1893. kot vikar oziroma vmeščeni župnik. V začetku svojega bivanja na Brezovici je mnogo zidal. Že kot kaplan je zidal šolo, kot vikar pa zvonik, prezbiterij i. t. d. Nov veliki oltar, novi zvonovi, orgle, klopi, križev pot i. t. d., vse je sad njegovega truda. Njegovo veliko delavnost so vedeli tudi na višjih mestih čislati. Dne 19. maja l. 1882. je bil imenovan duhovnim svetnikom, ob priliki njegove zlate maše, dne 9. julija l. 1891. pa mu je Nj. Veličanstvo presvetli cesar podelil zlat križec s krono za zasluge. Pa tudi njegovi župljani so se mu ob vsaki priliki

¹⁾ Farna kronika, str. 6, in Zgodovina cerklj. fare, str. 92.

skazali hvaležne, zlasti ob 25 letnici njegovega župnikovanja, dne 4. julija l. 1880, ko so mu podarili srebrno kupo, in ob zlati maši, ko so mu darovali srebrn in pozlačen kelih. Ker je bil jako blaga duša, so ga ljubili tudi njegovi duhovni sobratje, zlasti njegovi kaplani. Ob zlati maši so mu darovali njegovi bivši kaplani krasne mašne bukve, frančiškanski samostan v Ljubljani pa mu je daroval ob 25letnici župnikovanja lepo podobo dobrega Pastirja, o kateri je sam zapisal v župnijski kroniki, da ga najbolj razveseljuje. — V kotu pokopališča na južni strani ima marmeljnati spomenik z železno ograjo okrog groba, kjer počivajo njegovi telesni ostanki. Napis pa slove:

„Odvaljen je kamen, moj Jezus živi,
On vstal je iz groba iz lastne moči;
Premagal je pekel, moč smrti razdjal,
To meni up daje, od mrtvih bom vstal!“

20. Anton Hočev ar (1893—1904) se je rodil v Hrušici pod Ljubljano dne 1. junija l. 1841.; v mašnika je bil posvečen dne 1. avgusta l. 1868. Kaplanoval je v Starem Logu pri Kočevju do l. 1874. Odtam je šel za župnika v Šent Jošt; dne 3. novembra l. 1893. pa je prišel za župnika na Brezovico, kjer je bil do svoje smrti dne 21. maja l. 1904. Nad 20 duhovnikov ga je spremilo k večnemu počitku. Trudil se je mnogo, da se je župnijska cerkev kolikor mogoče olepšala; za časa njegovega župnikovanja se je sezidal nov zvonik v Vnanjih Goricah, popravilo se je župnišče, zgradila nova cerkev na Logu i. t. d. Bil je goreč in skrben duhovnik, le žal, da vsled svoje bolehnosti nekoliko čmeren, kar je bilo krivo, da ni bil v tej meri priljubljen pri župljanih, kakor njegov prednik. Vodenica ga je spravila v grob, ki ga ima na zapadni strani župne cerkve. Nagrobni spomenik pa je siva marmeljnata plošča s črnim podstavkom, ki je vzdian v cerkveni steni, s sledečim napisom:

„Rahlo naj Te zemlja krije,
Spavaj mirno in sladko,
Luč nebeška naj Ti sije,
Mir in pokoj naj Ti bo!“

21. Anton Pad. Žgur (1904—) se je zazibal v Podragi na Vipavskem dne 20. junija l. 1845. Oče mu je bil Anton, mati pa Terezija roj. Trošt. V mašnika so ga posvetili dne 9. julija 1870. Kaplanoval je v Postojni do l. 1872., na Raki do l. 1876., v Hrenovicah do l. 1878., v Trnovem na Notranjskem, kjer je napravil župnijski izpit, do l. 1880. Nato je župnikoval na Premuštiri leta. Ondi je napravil žagrad in spovednice ter se trudil za povzdigo sadjarstva, za kar je prejel diplomo. Leta 1884. se preseli v Loški potok, kjer je pastiroval

do l. 1887. Poprava župnišča, veliki oltar v župni cerkvi, cerkvene klopi, spovednice pričajo njegovo gorečnost za olepšavo hiše božje. Iz Loškega potoka se preseli v Ledine, kjer je ostal do l. 1890. Odtod pa gre župnikovat v Belo cerkev na Dolenjskem do l. 1899. Priče njegove neumornosti za čast božjo in blagor ljudstva na tej župniji so novi oltar lurske Matere Božje, preslikana cerkev, novi marmornati tlak. Zasadil je v Gorčiču tudi velik nograd in kuhinjo predelal na korist naslednikom. Na sv. Jurija dan l. 1899. pa so ga umestili župnikom v Hrenovicalh, kjer je v sredi mnogih težav tudi pokazal, da se ne straši znoja. Zgradil je krasno kapelo pri župni cerkvi, napravil apna in kamnja za zgradbo nove župne cerkve, župnišče mnogo prenovil, podružnice popravil, lep vrt uredil pri župnišču itd. Dne 30. avgusta l. 1904. pa je bil umeščen za župnika na Brezovici, kjer se je takoj potrudil za ustanovitev mlekarne, ki prav dobro napreduje, in napravil novi zimski pod v župni cerkvi. Tudi na slovtvenem polju deluje on. Kot pisatelj se je oglasil že l. 1865. v „Novicah“. Sestavil je pa tudi že troje „Šmarnice“, in sicer: „Mati dobrega sveta“ 1874. — „Marija moja kraljica“. 1886. — „Marija Devica, Majnikova Kraljica“. 1896. Za l. 1908. pa namerava izdati že četrte pod naslovom: „Cvetlični Marijin vrt!“

B. Kaplani.

1. Nikolaj Cipriani (1787—1788.) (Glej župnike brezoviške.)

2. Andrej Cuderman (1788—1790) je kaplanoval na Brezovici od l. 1788. do 1790., v Škocijanu pri Dobravi do l. 1794., v Cerkljah do l. 1799. Nato je bil do l. 1802. župnik in dekan na Vrhniki; potem od dne 20. aprila pa župnik in dekan ter konzistorijalni svetnik v Šmartinu pri Kranju, kjer je dne 5. marcija l. 1822. zaspal v Gospodu. Porodil se je na Zgornji Beli v preddvorski župniji dne 20. novembra l. 1753. Bogoslovne vede je dovršil v Gradcu. V mašnika so ga posvetili na Goričanah dne 6. julija 1788 ter poslali na Brezovico. Mož je bil učen, večč ter zgleden duhovnik, a vedno v denarnih zadregah.

3. Frančišek Ksav. Mullei¹⁾ (1790—1791) je bil rojen v Leskovcu pri Krškem dné 29. junija l. 1765.; v mašnika je bil posvečen dné 6. junija l. 1789. Kaplanoval je na Brezovici do meseca novembra l. 1791., v Ribnici do l. 1796. in v Ložu do l. 1799. Nato je bil vikar v Logatcu, odkoder je šel l. 1804. za župnika v Kostanjevico, l. 1807. v Smlednik in čez nekaj let v

Dob, kjer je bil do l. 1823. Tega leta se je preselil v Škofjo Loko in l. 1829. v Staro Loko, kjer so ga umestili dne 24. aprila. Umrl je ondi dné 22. decembra 1830. za jetiko. Znan je bil pod imenom: „vivat Francelj“ med duhovniki.

4. Lovro Žagar (1791—1793) je prišel na Brezovico l. 1791; odtod je šel l. 1793. v Polšnik, l. 1794. v Poljane, l. 1796. na Vače in l. 1797. v Lašče, kjer je l. 1799. pristopil kot ud k mengiški bratovščini sv. Mihaela. Umrl je kot upokojeni duhovnik dné 10. marcija l. 1803. v Gorenji vasi pri Retečah h. št. 9. za jetiko, 39 let star, na svojem domu. V mašnika so ga posvetili dne 18. septembra 1790. v šentjakobski cerkvi v Ljubljani ter poslali kaplanoval na Brdo, odkoder so ga dne 29. oktobra 1791. dekretirali na Brezovico.

5. Marko Šlakar (Schlager) (1793—1795) je bil subsidijarij pri Sv. Lovrencu na Temenici, odkoder je dné 1. marcija l. 1793. prišel na Brezovico. Tu je bil do 30. aprila l. 1795. ter se je preselil na Rako, odtam pa l. 1796. za stolnega kaplana v Ljubljano, kjer je umrl dné 24. marcija l. 1797. Porodil se je v Metliki, posvečen pa je bil v mašnika v Ljubljani dne 14. oktobra 1792. dispenziran glede enega meseca nedoletnosti ter so ga poslali v pomoč na Temenico.

6. Anton Resman (1795—1796) je kaplanoval na Brezovici od 1. maja l. 1795. do 3. aprila l. 1796., v Kropi do l. 1804. in pri Sv. Jakobu v Ljubljani do l. 1806. Odtam je šel za vikarja v Leše, kjer je bil do svoje smrti, dne 30. oktobra l. 1822. Doma je bil v Begunjah na Gorenjskem. V mašnika so ga posvetili v Ljubljani dne 22. decembra l. 1793. V Lešah je zgradil novo cerkev.

7. Jožef Prešern (1796—1797) je zagledal luč sveta v Radovljici dne 16. marcija l. 1752.; mašništvo je sprejel dné 1. aprila l. 1786. Do l. 1796. je bil kaplan pri uršulinkah v Ljubljani, odkoder je prišel dné 3. aprila l. 1796. na Brezovico. 2. majnika l. 1797. je šel na Vrhniko in l. 1800. za lokalnega kaplana na Kopanj Koncem aprila ali v začetku maja l. 1820. je šel za lokalnega kaplana na Ježico, kjer je ostal do meseca junija l. 1829. Tedaj pa se je preselil v Ljubljano, kjer je umrl dné 24. marcija l. 1835. Bil je stric pesnika dr. Franceta Prešerna.¹⁾

8. Dominik Defaccio (1797—1798) je prišel na Brezovico dne 25. julija l. 1797. in je ostal tu do dne 31. oktobra l. 1798. Nato je kaplanoval do l. 1801 v Valtavasi in do l. 1804 v Kranjski gori, odkoder se je preselil v lavantinsko škofijo, ter kaplanoval v Šoštanju²⁾ do l. 1806.

¹⁾ Schumi, Archiv, II. Bd., str. 167.

²⁾ Ign. Orožen: Das Bisthum u. Dioec. Lavant, V, str. 464.

¹⁾ V župnijskih maticah se je sam podpisaval Mullei, v šematiznih pa je njegovo ime tiskano Mully in pozneje Muli. Glej starološki župnijski arhiv!

9. Dominik Andriussi (1798–1799) je kaplanoval na Brezovici od dne 31. oktobra l. 1798. do dne 31. oktobra l. 1799. v Sodražici do l. 1805., potem pa v Hinjah do l. 1807.

10. Jakob Liva (1799–1801), duhovnik videmske nadškofije, je prišel na Brezovico dne 31. oktobra l. 1799., odkoder je bil poslan koncem l. 1801. v Ihan, l. 1802. v Dol, l. 1804. na Brdo in l. 1805. v Kamnik, kjer je služboval do l. 1808.

11. Juri Jesenko (1802–1803) je bil poslan l. 1802. za kaplana na Brezovico, l. 1803. pa za vikarja v Novo mesto. Zaradi bolehnosti je bil kmalu upokojen in je kot tak bival v Šent Vidu pri Zatičini do l. 1808., v Ljubljani do l. 1809. in v Dobropoljah do svoje smrti dne 15. junija 1810. l. Doma je bil v Škofji Loki, v mašnika posvečen pa v Ljubljani dne 8. septembra 1801.

12. Lovro Meden (1803) je služboval kot subsidiarij v Loškem potoku do l. 1794. in na Krki do l. 1795.; nato je šel na Janče, kjer je bil najprej administrator, potem pa lokalni kaplan do l. 1798. Tega leta se je preselil za lokalnega kaplana v Šent-Jurij pri Šmarju, l. 1800. za vikarja v Cerklje na Dolenjskem in l. 1801. je postal provizor v Javorju. L. 1803. je dne 10. maja prišel kot kaplan na Brezovico, a je šel še isto leto za ekspozita v Žilce pri Cirknici, l. 1804. za administratorja v Staro Oslico in l. 1805. za provizorja v Zaplano. Tam je bil dné 14. januarja l. 1808. upokojen ter se je preselil v Ljubljano, kjer je dné 25. marcija l. 1809. l. zaspal v Gospodu.

13. Jakob Prešern (1803–1805) se je rodil na Breznici dné 15. julija l. 1777.; v mašnika je bil posvečen dné 4. septembra l. 1803. v uršulinski cerkvi v Ljubljani. Kaplanoval je dekretiran dne 4. septembra l. 1803. na Brezovici do dne 1. oktobra l. 1805., v Preserji do l. 1806. in na Igu do l. 1812. Nato je postal vikar v Borovnici, l. 1826. pa vikar v Lešah na Gorenjskem. L. 1830. je šel na Šmarno goro, kjer je dné 20. junija 1837. l. umrl.

14. Luka Istenič (1805–1807) je bil rojen na Vrhniki dné 16. oktobra 1779. l.; prezbiterat je sprejel dné 22. avgusta 1805. Služboval je kot kaplan na Brezovici od dne 30. septembra l. 1805. do l. 1807., v Stari Loki do l. 1809. in v Cerkljah do l. 1812. Odtam je šel župnikovat v Kolovrat do l. 1822. in naposled v Krašnjo, kjer je umrl dné 17. novembra l. 1837.

15. Jurij Senkel (1807–1808) je zagledal luč sveta v Ljubljani dné 6. aprila l. 1781.; v mašnika je bil posvečen dné 6. septembra l. 1807. Še isti mesec je prišel na Brezovico za kaplana, kjer je ostal do l. 1808. Odtod je šel za kaplana in beneficijata v Kropo,

kjer je bil do l. 1815. Nato je postal vikar v Sodražici, l. 1819. pa v Beli peči, kjer je bil do l. 1830. Umrl je na Dobravi pri Zaspu dné 12. junija l. 1831.

16. Jožef Kos (1808–1809) iz Moravč je bil v mašnika posvečen dné 31. avgusta l. 1808. ter je prišel za kaplana na Brezovico, odkoder je šel l. 1809. za provizoričnega profesorja sv. pisma v Ljubljano, kjer je bil pa že dné 3. novembra 1814. upokojen. Kot semeniški podvodja je umrl dné 18. maja l. 1815.

17. Greg. Appalik (Appaliz, Apalig) (1809–1810) je zagledal luč sveta v Laščah dné 1. marcija l. 1781.; mašništvo je sprejel dné 9. avgusta l. 1809. Kaplanoval je na Brezovici do aprila l. 1810., v Kranjski gori do l. 1813., v Šmartinu pri Kranju do l. 1815., v Dobropoljah do l. 1817., v Št. Rupertu do l. 1819. in v Ložu do l. 1822. Tega leta je šel za lokalnega kaplana v Ráteče na Gorenjskem, l. 1824. pa za vikarja na Prežganje, kjer je dné 24. januarja l. 1832. umrl.

18. Andrej Tomšič¹⁾ (1810–1811) je bil rojen v Ljubljani dné 27. novembra l. 1783. V mašnika je bil posvečen dné 31. avgusta l. 1808. Kaplanoval je od 10. septembra l. 1808. do meseca majnika l. 1810. v Kranjski gori, odkoder je prišel na Brezovico. Odtod je bil dné 5. aprila l. 1811. odpuščen v lavantinsko škofijo; a je že dné 27. marcija l. 1811. odšel v Gornji grad, odtam dné 27. junija l. 1812. v Prihovo, kjer je služil do 27. oktobra l. 1815., potem pa se je preselil v Šoštanj. Ondi je kaplanoval do 24. oktobra l. 1818., potem pa je bil premeščen k Sv. Jakobu v Dolu, odtam pa dné 17. junija l. 1820. v Ponikvo. Dné 23. aprila l. 1821. je postal župnik pri Sv. Rupertu nad Laškim, kjer je umrl dné 30. decembra l. 1841.

19. Lovro Poklukar (1811–1812). Zibelka mu je tekla v Gornjih Gorjah, kjer se je porodil dné 4. avgusta leta 1785. Posvečen je bil dné 23. septembra leta 1810. Jeseni naslednjega leta je prišel za kaplana na Brezovico, odkoder je šel v postu leta 1812. v Windisch Matrey na Koroško. S Koroškega je prišel o svečnici leta 1814. v Naklo, kjer je bil do 9. maja leta 1817. Tega leta menja s sošolcem Matejem Kavčičem, na čigar mesto gre v Moravče. Jeseni l. 1819. je postal lokalni kaplan v Blagovici; a je zavljo bolezní že v začetku leta 1821. odšel kot bolehnik v Ljubljano. Od oktobra leta 1821. do 14. januarja leta 1823. je živel v začasnem pokoju v Duplah. Okrepčavši se nastopi vikarijat v Lešah, odkoder se preseli mesca avgusta leta 1826. na Črnuče in dné 28. oktobra leta 1834. na Bled. Tu je kot župnik nagloma umrl za

¹⁾ Ign. Orožen: IV. b, str. 261. — „Slovenec“ l. 1887., št. 226. Starši so se preselili službovat v Puštal v Škofjo Loko, zato ga imajo za Ločana.

mitvoudom dné 23. septembra leta 1835. Bil je lep, precej velik mož; dokler ni prišel v Blagovico, je bil zdrav in krepak kot jeklo, potem pa je vedno bolehal. Bil je delaven duhovnik, glasen in priljubljen govornik.

20. Iva n K u r a l t (1814—1815) je bil rojen v Žabnici h. št. 41 v Stari Loki dné 25. februarja l. 1787., posvečen pa dné 2. januarja leta 1814. Kaplanoval je najprej na Brezovici do dné 30. julija l. 1815., potem v Moravčah do leta 1822., odkoder je šel meseca maja istega leta za lokalista v Goriče, kjer je bil do svetega Jurija leta 1843. Iz Gorič je šel za župnika v Mengeš, kjer je umrl dné 14. septembra leta 1867. kot zlato-mašnik.

21. Ja k o b B e r c è (1816—1817) iz Struževega, nakelske župnije, je bil rojen dné 30. aprila l. 1792.; mašnik je postal dne 24. septembra leta 1815. Prišel je dné 13. oktobra leta 1815. na Brezovico za kaplana in je tudi tu dné 7. februarja l. 1817. umrl za sušico.

22. Ma t e j K u h a r (1817—1821). (Glej župnike brezoviške).

23. Ga š p e r Š v a b (1821—1825) se je porodil v Bohinjski Bistrici dné 2. januarja leta 1797.; mašništvo je sprejel dné 23. septembra leta 1820. Kaplanoval je na Brezovici od dne 12. oktobra l. 1821. do dne 13. septembra leta 1825., v Stari Loki do l. 1827.; je šel za administratorja v Hotedršico, kjer je postal pozneje vikar; leta 1834. je postal župnik v Dobu, kjer je umrl dné 6. januarja leta 1866. Švab je spisal tudi četvero nabožnih knjig, in sicer: „Katoljški Nauk od zakramentov svete podpore in presvetiga rešnjiga telesa.“ — „Zgodbe svetiga pisma za mlade ljudi.“ — „Nauk katoljške cerkve od opravičenja grešnika.“ — „Pridige za vse Nedelje in Praznike celiga leta.“¹⁾ Dne 20. decembra l. 1826. je bil dekretovan za Lichten-thurnovega beneficijata v Idrijo, a je prišel potem v Hotedršico. Bil je mož jako dovtipen. Naposled je ohromel in oglušil in ker so ga vsled tega vpokojili, je bil tako užaljen, da je rekel homeopatu, ki ga je krpal: „daj mi kroglic, da bom umrl!“ Več o njem beri v „Izvestjih muzejskega društva“ l. 1905.

24. Ju r i j G r a b r i j a n (1825—1827) je bil rojen v Adlešičih na Belokranjskem dné 22. marcija l. 1800.; v mašnika je bil posvečen dné 27. avgusta leta 1825. Prva njegova služba je bila na Brezovici; tu je kaplanoval od dne 1. oktobra leta 1825. do dne 19. junija leta 1827. Odtod se je preselil za mestnega kaplana v Škofjo Loko in je bil tam do 2. septembra l. 1830., odtam je šel v Žiri, kjer je ostal do 1. avgusta l. 1831. Nato je šel za kurata v Šturije, kjer je pastiroval do

¹⁾ Učiteljski Tovariš, 1885., str. 181.

6. februarja leta 1838. S tem dnem je prevzel upravljanje dekanijske župnije vipavske; za župnika in dekana vipavskega pa je bil umeščen dné 9. junija leta 1840. Grabrijan je bil zelo delaven in za ljudske koristi nad vse vnet mož. Pod njegovim vodstvom se je pozidalo in olepšalo mnogo cerkev, sezidalo se je nekaj šolskih poslopij in ustanovilo več šol. Od leta 1867. do 1874. je bil deželni poslanec kmečkih občin vipavskega in idrijskega okraja. V priznanje njegovih zaslug je bil izvoljen častnim občanom v Vipavi; dné 6. junija l. 1857. mu je podelilo Njegovo Veličanstvo presvetli cesar viteški križ Franc Jožefovega reda in dné 26. novembra l. 1358. je bil imenovan častnim kanonikom stolnega kapitlja ljubljanskega. Meseca septembra l. 1875. je obhajal zlato mašo in dne 22. junija l. 1882. je sklenil svoje plodonosno življenje.¹⁾

25. A n t o n P a v l i n (1827—1829) se je rodil v Smedniku dné 16. junija l. 1794.; mašnik je postal dné 21. septembra l. 1818. Bil je semeniški duhoven in je šel leta 1819. za kaplana v Lašče, leta 1820. v Cirknico, l. 1822. v Črnomelj l. 1823. v Šmarjeto in leta 1826. k Devici Mariji v Polje. Leta 1827. dné 22. junija je prišel na Brezovico, kjer je bil nekaj časa tudi administrator, odtod pa je šel dné 1. oktobra l. 1829. v Poljane nad Loko. Leta 1830. je dobil lokalno kaplanijo v Zlatem polju, kjer je umrl dné 22. novembra l. 1835.

26. I v a n Ž l e b n i k (1829—1830) je zagledal luč sveta v Ljubljani dné 18. junija l. 1798., v mašnika je bil posvečen dné 21. septembra l. 1823. Do leta 1824. je bil kaplan v Loškem potoku, do l. 1825. v Preserjih, do l. 1826. na Dobrovi, do l. 1829. v Radovljici, od dné 6. oktobra l. 1829. do oktobra l. 1830. na Brezovici, kjer je bil tudi pet mesecev administrator. Od l. 1830. do 1834. je bil beneficijata v Hrastju in od l. 1834. do 1855. lokalni kaplan v Grahovem. Bil je pa že l. 1851. upokojen in je umrl dne 30. oktobra l. 1866.

27. F r a n č i š e k p l. F r a u e n d o r f (1830 do 1834) je bil rojen dne 18. decembra 1805. l. Pred Jamo v Hrenoviški župniji, kjer je bil njegov oče oskrbnik. Kot tretjeletnik je bil dne 29. avgusta 1829. l. v mašnika posvečen; jeseni naslednjega leta dne 18. septembra ga pošljejo za kaplana na Brezovico, kjer je bil do oktobra 1834. l.

(Dalje.)

¹⁾ Daljši životopis je priobčil „Dom in Svet“ leta 1893.

Vseбина: *Zgodovina brezoviške župnije.*
(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca julija 1907.

Številka 62.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Dalje.)

Odtod je šel v Naklo, kjer je kaplanoval devet let. Z adventom 1843. l. je prevzel lokalijo Duplje, odkoder je pogosto prihajal nazaj v Naklo. Dne 15. decembra 1844. l. je zopet obiskal župnika Blaznika. Ko se je pa po večerji hotel odpeljati, se mu je vzdignila kri in malo pred polnočjo je ugasnil. Bolehal je že prej na pljučih in na jetrih, sedaj pa se mu je utrgala srčna žila. Pokopan je na nakeljskem pokopališču.

28. Aleš Šusteršič (1834—1836) se je porodil pri Sv. Petru v Komendi dne 8. julija 1803. l. Mašnik je postal dne 20. avgusta 1829. l. Kaplanoval je v Trziču do l. 1830., v Dobropoljah do l. 1834, potem na Brezovici, kjer je bil nekaj časa tudi administrator, do 10. dne oktobra l. 1836., dalje na Trati do l. 1837. in na Bledu do l. 1842. Odtam je šel za lokalnega kaplana v Dražgoše, l. 1864. pa za Glavarjevega beneficijata v Komendo, kjer je umrl dne 21. februarja 1872. l. Tega in njegovega prednika so ljudje hvalili kot prav priljudna gospoda.¹⁾

29. Anton Kašman (1836—1837) se je rodil v Loki dne 30. maja 1806. l.; v mašnika je bil posvečen dne 19. julija 1831. l. Bil je semeniški duhoven in je bil naslednjo jesen poslan za kaplana v Borovnico, l. 1833. v Trnovo na Notranjskem, l. 1835. je bil kaplan, katehet in učitelj šole v Radovljici, l. 1836. dne 18. oktobra pride na Brezovico, koncem l. 1837. za kaplana in beneficijata

v Šmartno pri Litiji in l. 1844. za kaplana v Mengeš. L. 1845. je postal vikar na Črnučah, kjer je pa okoli l. 1852. toliko bolehal, da je moral imeti administratorja. L. 1854. je bil upokojen in se je preselil najprej v Škofjo Loko, l. 1856. v Litijo in l. 1861. zopet v Škofjo Loko, kjer je umrl dne 10. marca 1867. l. Dekretiran je bil na Brezovico dne 29. decembra 1836 viniški kaplan Jakob Škrl, a ni prišel, ker se je preselil na Trebelno in Kašman je še ostal.

30. Aleš Okorn (1838) je bil rojen v Kranju dne 9. julija 1802. l.; posvečen je bil dne 29. avgusta 1829. l. Kaplanoval je v Sorici do l. 1830., v Preddvoru do l. 1836., v Selcih do l. 1837., ko je bil dne 12. decembra dekretiran na Brezovico ter nastopil dne 9. januarja 1838. za malo časa, na Vačah do l. 1841., v Dolu do l. 1846. in pri D. M. v Polju do svoje smrti dne 12. aprila 1864. l.

31. Anton Pokorn (1838—1840) je zagledal luč sveta v Binklju h. št. 6. v Stari Loki dne 7. julija 1807. l.; mašnik je postal dne 24. julija 1832. l. Kaplan je bil pri Sv. Križu pri Kostanjevici do l. 1835., na Vačah do l. 1838., na Brezovici do septembra 1840. l., v Trziču do l. 1842., v Šmariju do l. 1844., odkoder je šel za župnika v Krašnjo. L. 1849. je šel v Senožeče in l. 1856. v Slavino, kjer je dne 13. avgusta¹⁾ 1874. l. izdihnil svojo blago dušo.

¹⁾ Župnijska kronika, str. 6.

¹⁾ Šematizem ima 21. avg. Izv. muz. dr. IV., str. 115, pa 13. avg.

32. Florijan Mulej (1840—1842) se je rodil na Breznici dne 9. maja 1808. l.; v mašnika je bil posvečen dne 2. avgusta 1835. l. Najprej je kaplanoval v Poljanah do l. 1837., potem v Dolu do l. 1838., v Senožečah do začetka oktobra 1840. l., na Brezovici do l. 1842., v Žužemberku do l. 1844. in v Železnikih do l. 1851. Nato je postal vikar v Hinjah, kjer je umrl dne 20. aprila 1864. l.

33. Ivan Kunstel (1842—1845) se je porodil v Radovljici dne 17. avgusta 1813. l.; mašnik je postal dne 4. decembra 1836. l. Naslednje leto je bil poslan za kaplana in beneficijata v Stari trg pri Ložu, l. 1838. za kaplana v Selce, l. 1842. na Brezovico in l. 1845. v Žiri. L. 1846. je postal vikar v Lešah na Gorenjskem, l. 1854. pa župnik v Škocijanu pri Dobravi, kjer je umrl dne 2. februarja 1874. l.

34. Ignacij Rebel (1845—1846) je bil rojen v Pečah dne 31. julija 1806. l.; v mašnika je bil posvečen dne 22. avgusta 1838. l. Najprej je bil subsidiarij v Šmarijah, od l. 1839. kaplan v Št. Vidu pri Žilcah, od l. 1840. v Senožečah, od l. 1842. v Polšniku, od l. 1843. v Trziču; od l. 1845. na Brezovici. L. 1846. je šel za administratorja v Godovič; l. 1847. za ekspozita v Begunje pri Cirknici, l. 1850. zopet za kaplana v Komendo; l. 1852. v Mošnje; l. 1859. na Dovje in l. 1863. za kurata v Lome pri Trziču, kjer je bil l. 1875. upokojen. Umrl je ravnotam dne 9. marca 1887. l.

35. Matej Puhar (1846—1848) se je rodil v Kranju dne 2. septembra 1818. l. Kot tretjeletnik je bil posvečen dne 6. avgusta 1842. l. Jeseni l. 1843. je šel za kaplana v Vipavo, meseca septembra 1844. l. v Spodnjo Idrijo, meseca septembra 1845. l. v Križe pri Trziču, meseca oktobra 1846. l. na Brezovico, kjer je jel hirati. Odtod je šel v Naklo dne 31. avgusta 1848. l., kjer je pa zopet okrevail. Toda meseca septembra 1855. l. je začel zopet bolehati in je dne 12. julija 1856. l. poslednjič maševal. Dne 1. novembra 1856. l. so mu nakazali 200 gld. začasne pokojnine; 14 dni pozneje se je preselil k svoji materi v Kranj, kjer ga je že dne 18. novembra smrt rešila nadaljnjega trpljenja. Imel je raka v črevih. Bil je izvrsten dijak, vrl duhovnik, večč botanik in homeopat, pa tudi izboren pevec; uglasbil je tudi sam nekatere cerkvene pesmi.

36. Ivan Potočnik (1848—1855). (Glej župnike brezoviške.)

37. Jakob Indihar (1855) je bil rojen v Škocijanu pri Turjaku dne 24. julija 1806. l., v mašnika posvečen pa dne 3. avgusta 1836. l. Naslednje leto je šel za grajskega duhovnika in domačega učitelja k grofu Blagaju v Boštanj pri Šmariju; l. 1839. za kaplana na Vinico, l. 1851. za kaplana in beneficijata v Šmartno

pri Litiji, l. 1854. za kaplana v Št. Peter pri Bajnofu, l. 1855. kviescent v Javorju, odkoder je bil dne 12. junija dekretiran na Brezovico in še isto leto za lokalnega kaplana v Preloko, kjer je umrl dne 30. maja 1856. l.

38. Jožef Kogej (1855—1857) se je rodil v Idriji dne 22. februarja 1831. l. Ordiniran je bil dne 30. julija 1854. l. Od l. 1854. do 1855. je bil suplent na ljubljanskem gimnaziju, potem pa dekretiran 3. dne novembra do l. 1857. kaplan na Brezovici, odkoder je šel zopet v Ljubljano za gimnazijskega učitelja. Ta čas je bil tudi domači učitelj pri deželnem predsedniku grofu Gust. Chorinskem. Od začetka oktobra 1860. l. pa do sv. Jurija 1861. l. je bil kaplan v Trziču, odkoder je šel na Vrhniko. Začetkom novembra 1872. l. pa se je preselil za župnika in dekana v svoje rojstno mesto Idrijo, kjer je neumorno deloval do svoje smrti dne 25. avgusta 1896. l.

39. Anton Klemen (1857—1859) je zagledal luč sveča v Vnanjih Goricah dne 16. januarja 1821. l.; mašništvo je sprejel v tretjem letu bogoslovja dne 31. julija 1847. l. Najprej je bil vzgojitelj poznejšemu deželnemu glavarju grofu Thurnu v Radovljici, potem kaplan v Logatcu do l. 1856., v Ribnici do l. 1857., v svoji rojstni župniji na Brezovici do l. 1859., v Mengšu do meseca maja 1864. l. in potem v Cerkljah do januarja 1868. l. Iz Cerkelj se je preselil za župnika v Smladnik in naposled dne 3. maja 1885. l. v Šmartin pri Kranju, kjer je dne 31. maja 1893. l. izdihnil svojo dušo.

40. Peter Krištofič (1859—1864) se je rodil v Radovljici dne 4. julija 1816. l.; posvečen je bil dne 4. avgusta 1841. l. Naslednje leto je postal suplent na ljubljanskem gimnaziju, kjer je ostal do l. 1844. Tedaj pa je bil poslan za kaplana v Kočevje, odkoder je šel l. 1853. v Mengeš, l. 1859. na Brezovico do 18. dne maja 1864., ko je odšel za kaplana in beneficijata v Gorje in l. 1865. za kaplana v Križe pri Trziču. V začetku oktobra 1865 l. se je preselil za administratorja na Vojsko, kjer je umrl dne 14. maja 1873. l. Bil je prijatelj šolske mladine; vedno je imel v žepu kaj zanjo.

41. Stanislav Šranc (1864—1872) je bil rojen v Kranju dne 7. maja 1821. l.; mašništvo je sprejel dne 3. avgusta 1845. l. Za kaplana je bil v Kočevju do l. 1846., v Metliki, v Boštanju, v Št. Vidu pri Zatičini od 1858. do 1864. l. Odtam je prišel na Brezovico, kjer je bil od junija 1864. l. do januarja 1872. l. Odtod je šel za župnika v Hotič, odtam pa v Reteče pri Škofji Loki, kjer je umrl vsled mrtvouda dne 30. julija 1889. l. Na podlagi novega šolskega zakona z dne 14. maja 1869. l. je bil on prvi predsednik krajnega šolskega sveta na Brezovici.

42. Frančišek Mekinec (1872—1876) je bil rojen v Ljubljani dne 2. avgusta 1845. l., v mašnika je bil posvečen dne 31. julija 1871. l. Služboval je kot kaplan v Srednji vasi na Kočevskem šest tednov, na Brezovici od februarja 1872. l. do 14. julija 1876. l., na Dobrovi štiri in pol leta, v Dolu pod Ljubljano dve leti, v Dobu tri leta, pri D. M. v Polju dve leti, v Št. Juriju pri Kranju pol leta in od 16. oktobra 1888. l. do l. 1896. v Šent Vidu nad Ljubljano. Nato je bival do l. 1899. kot bolehnik v Ljubljani, do l. 1902. kot župnik v Ihanu, odkoder se je kot upokojen župnik preselil v Ljubljano. Dne 8. febr. 1906. pa so ga umestili župnikom na Črnučah, kjer je bil poprej že nekaj tednov upravitelj.

43. Frančišek Marešič (1876—1877) se je rodil v Kostanjevici dne 26. novembra 1846. l.; mašnik je postal dne 31. julija 1871. l. Kaplanoval je pri Svetem Duhu v Trnju, v Šmihelu pri Novem mestu, od 22. julija 1876. l. do 25. januarja 1877. l. na Brezovici. Odtod je šel v Šent Vid nad Ljubljano, potem v Višnjo goro in v Sostro. Odtam se je preselil za župnika na Lipoglav, kjer je umrl dne 10. decembra 1901. Bil je marljiv pisatelj slovenskih nabožnih knjig. Spisal je: „Lurška Mati Božja“ 1881. — „Lurški majnik in molitvenik.“ 1883. — „Molitvenik za dijake.“ 1884. — „Molitvenik za dečke.“ 1886. — „Molitvenik za deklice.“ 1886. — „Lurški čudeži.“ 1902.

44. Adolf Pogorelec (1879—1881) je zagledal luč sveta v Ljubljani dné 6. maja l. 1846.; ordiniran je bil dné 31. julija l. 1869. Kaplanoval je pri Sv. Petru v Ljubljani in od 1. oktobra l. 1879. do 11. maja l. 1881. na Brezovici. Vstopil je v red čč. oo. lazaristov, kjer še sedaj marljivo deluje.

45. Andrej Pipan (1881 - 1886) se je rodil na Planini pri Vipavi dné 1. novembra l. 1847.; v mašnika je bil posvečen dné 21. julija l. 1874. Kaplanoval je v Polhovem Gradcu do l. 1879., na Vrhniku do l. 1881. in na Brezovici od 25. oktobra l. 1881. do 20. aprila l. 1886. Odtod je šel za župnika na Polico pri Višnji gori, kjer je še vedno priden delavec v vinogradu Gospodovem.

46. Albin Illozsky (1886—1887) se je porodil v Novem mestu dné 15. januarja l. 1861.; ordiniran je bil dné 19. julija l. 1884. Kaplan je bil v Vipavi, v Črnem vrhu nad Idrijo, od 3. avgusta l. 1886. do 25. oktobra l. 1887. na Brezovici, potem pri Sv. Križu pri Litiji, v Kostanjevici in na Mirni. Odtam je šel za kurata na Lozice; dné 7. maja l. 1896. pa se je preselil za župnika v Javorje pri Litiji, kjer je župnikoval do l. 1900. Tega leta je vstopil v red cistercijencev v Zatičini, kjer je dobil ime „Albericus“. Slovesno obljubo je napravil dné 13. novembra 1904.

47. Frančišek Hribar (1888—1889) je bil rojen v Mengšu dné 15. decembra l. 1861.; mašnik je postal dné 22. julija l. 1888. Služboval je le na Brezovici od 5. septembra l. 1888. do 27. februarja l. 1889. Tega dne je šel v začasni pokoj k svojim staršem v Vodice, kjer je pa že dné 10. aprila l. 1889. umrl za jetiko.

48. Frančišek Rajčevič (1890—1892) se je rodil na Trati pri Poljanah dné 18. novembra l. 1864.; posvečen je bil dné 19. julija l. 1890. Kot kaplan je služboval na Brezovici od 15. septembra l. 1890. do 27. aprila l. 1892. Odtod je šel v Vipavo, kjer je bil do l. 1896. Nato je šel za ekspozita v Trnje, l. 1898. pa za župnika v Grahovo.

49. Ivan Zupan (1892—1893) je bil rojen v Šent Juriju pri Kranju dné 6. maja l. 1864.; mašništvo je sprejel dné 22. julija l. 1888. Kaplanoval je v Vipavi, od 22. aprila l. 1892. do 13. junija l. 1893. pa na Brezovici. Odtod je šel za kurata v Šent Peter na Notranjsko in meseca septembra l. 1904. pa za administratorja v Hrenovici, kjer se je kot veščaku v socialnem delovanju odprlo široko polje. Župnikom so ga umestili tu 6. aprila 1906.

50. Ivan Müller (1893), „Polenčev“, je zagledal luč sveta v Žabnici pri Škofji Loki dné 12. avgusta l. 1862.; v mašnika je bil posvečen dné 10. julija l. 1887. Kaplanoval je v Smedniku in pri D. M. v Polju. Po smrti župnika Ivana Potočnika je prišel dné 13. junija l. 1893. na Brezovico za administratorja in se je ob nastopu župnika Antona Hočevarja dné 3. novembra l. 1893. zopet vrnil k D. M. v Polje. L. 1897. je šel za župnika k Sv. Heleni, kjer, umeščen na sv. Jurija dan, še plodonosno deluje. Zgradil je ondi novo župnišče in marsikaj naravnal v večo čast božjo.

51. Anton Poljšak (1894—1897) se je rodil v Vipavi dné 4. februarja l. 1867. Dovršivši gimnazijske vede postane minorit na Dunaju. Ker pa mu ni ugajal ta red, stopi v ljubljansko bogoslovje; mašnik je postal dné 9. julija l. 1893. Kaplanoval je na Vačah, odkoder je šel l. 1894. za administratorja v Dol pod Ljubljano. Dne 4. oktobra l. 1894. je prišel na Brezovico, odkoder se je dné 16. septembra l. 1897. preselil v Sostro, odtam pa meseca avgusta l. 1899. na Trato, kjer je bil naposled tudi administrator do avgusta 1900, ko je šel v Šmartin pri Kranju in meseca avgusta l. 1902. v Naklo. Konec meseca oktobra se je preselil kot ekspozit v Bevke pri Vrhniku, kjer za razvedrilo ubira razne svoje godbene inštrumente.

52. Anton Jerič (1897—1905) je bil rojen v Šent Vidu pri Zatičini dne 3. junija l. 1873.; v mašnika je bil posvečen dne 22. julija l. 1897. Na Brezovico je prišel dne 8. oktobra istega leta, kjer je bil po smrti

župnika Antona Hočevarja tudi pet mesecev župni upravitelj. Vsled bolehnosti stopi meseca marca l. 1905. v začasni pokoj, a koncem še istega leta gre kaplanovat k Sv. Duhu pri Krškem na Dolenjskem. Jeseni 1906 postane ekspozit v Ustju na Vipavskem.

53. Frančišek Ksav. Juvan (1905—), „Lukežev“, je zagledal beli dan v Škofji Loki 29. novembra 1867. V mašnika posvečen 9. julija 1893 gre kaplanovat na Dole do meseca oktobra l. 1895., ko ga dekretirajo v Logatec, kjer je bil nekaj časa tudi župni upravitelj. Meseca septembra 1899 pa se preseli v Stari trg pri Ložu, odkoder ga meseca novembra 1900 pošljejo v Šentjernej na Dolenjskem. Odtam pa pride 22. marca l. 1905. na Brezovico.

C. Subsidiariji.

Dokler na Brezovici ni bilo kaplana, so pošiljali obolelim vikarjem namestnike, da so opravljali službo božjo in sploh skrbeli za dušno pastirstvo. Imamo pa tudi take, ki so za daljši ali krajši čas bivali na Brezovici ter pomagali vikarju, četudi ni bil bolehen, v dušnem pastirstvu. Rekli bi jim duhovni pomočniki ali „subsidiariji“ ali „substituti“ in so sledeči:

1. Matija Zvoljenik je kot začasni namestnik l. 1714. pomagal v dušnem pastirstvu ondi. (Več o njem beri med „odličnimi Brezovičani“.)

2. Josip Anton Žlebnik (Slebnigg) se bere večkrat kot začasni „substitut“ na Brezovici v l. 1718. in 1722. Rodom Ljubljčan je bil v mašnika posvečen na sv. Benedikta dan 21. marca l. 1713. na naslov gornjegraškega marijanskega kolegija. Preden je tu sem prišel, je kot delegat župnikov deloval tudi v Šent Vidu nad Ljubljano, kjer je l. 1727. bil že kaplan. L. 1723. je bil beneficijat na Sori. Tudi v Šmartinu poleg Kranja je l. 1718. bil začasni pomočnik, v Naklem pa kaplan v l. 1724.—1727.

3. Josip Fortunat Kočar (Kotscher-Gottscheer) je meseca decembra l. 1719. pomagal ondi. Bil je Ljubljčan, iz šentpeterske župnije doma, ter prejel tonzuro in štiri nižje redove dne 10. junija l. 1713. Kot vikar šentpeterski je l. 1744. maševal pri Sv. Joštu nad Kranjem.

4. Josip Rozman je kot začasni substitut pri Sv. Petru v Ljubljani pomagal tudi na Brezovici meseca januarja in aprila 1721. ter meseca avgusta 1722. l. Doma v Polhovem Gradcu, prejme tonzuro in štiri nižje redove dne 20. aprila na veliko soboto l. 1715. v Ljubljani. V l. 1733.—1783. ¹⁾ se nahaja kot beneficijat ali vikar v Vrzdencu, torej skozi polustoletja. Umrl je okrog 90 let star.

¹⁾ Zgodovina horjulske fare str. 223.

5. Luka Erjavec (Riouiz) se kot začasni „substitut“ nahaja na Brezovici meseca julija in avgusta l. 1721. Poprej od sv. Mihaela l. 1713. pa do Svečnice l. 1715. je služboval kot tak tudi v Šent Vidu nad Ljubljano. V l. 1731.—1732. je pomagal tudi pri Sv. Joštu nad Kranjem. Umrl pa je v Kranju 64 let star nagle smrti po sv. maši dne 1. januarja 1733.

6. Marka Mislej, začasni substitut na Brezovici, se bere meseca maja l. 1722.

7. Gregor Shemizh se nahaja na Brezovici kot začasni pomočnik meseca februarja l. 1724. Bil je pa tudi kurat v Šturiji na Vipavskem l. 1755.

8. Josip Gašper Funcklsteiner¹⁾ (Funcklsteiner) je služboval na Brezovici v l. 1724.—1729. Odtod se preseli kot beneficijat v Kamnik, kjer je prodal svojo hišo pred vrati na Grabnu Tomažu Komotarju l. 1729. Ondi je l. 1733. še živel. Preden je prišel na Brezovico, je kaplanoval eno leto v Kropi, poprej od sv. Mihaela 1721 do sv. Jurija 1723 pa je služboval v Šmartinu poleg Kranja.

9. Tomaž Jerkič je kot „substitutus loci“ deloval na Brezovici meseca februarja 1727. l.

10. Anton Vintar (Winter) je služboval na Brezovici kot začasni namestnik meseca marca 1730. l. Doma je bil v Ljubljani,²⁾ kjer so ga tudi v mašnika posvetili dne 22. septembra 1725. l. na naslov graščine grofa Adama Antona pl. Auersperga. L. 1733.³⁾ je bil kurat komende v Ljubljani, ko je kot ud pristopil k mengiški bratovščini sv. Mihaela. V l. 1737.—1740. je kaplanoval na Sori,⁴⁾ odkoder je šel za spovednika h klarisinjam v Ljubljano.

11. Ivan Andrej Perger je pomagal na Brezovici meseca oktobra in novembra 1730. l. kot namestnik. Bil je tudi Ljubljčan, v mašnika posvečen dne 3. junija 1730. l. na naslov gospostva „Slateneg“ baronice Marije Ane „de Wintershoffen“ roj. Kajzelj. — L. 1759. je služboval tudi v Šent Vidu na Ljubljano. — L. 1779. je bil katehet v ljubljanski stolnici. Od sv. Jurija do sv. Mihaela je služboval leta 1732. tudi na Jesenicah.

12. Peter Jungovič (Jugovec) se nahaja meseca septembra 1737. l. kot subsidiarij na Brezovici. Porodil se je v Bitinju šmartinske župnije pri Kranju dne 26. junija 1707. l. staršem Andreju in Marini. Posvetili so ga v mašnika na naslov posestva „Thurn“ Ludovika Ksav. Dinzl ab Angersburg dne 18. decembra 1734. l. Kot vikar na Črnučah je služboval še l. 1767.

¹⁾ Izvestja muz. društ., VI., 182.

²⁾ Ordin. zapisnik.

³⁾ Zgodov. Zbornik šte. 27, str. 429.

⁴⁾ Zgodovina sorske fare, str. 87.

Kaplanoval je tudi v Polhovem Gradcu v l. 1744.—1750. Meseca aprila 1763 je pomagal tudi v Šent Vidu nad Ljubljano.

13. Karol Josip Krušič, „substitutus pro hic et nunc“, se bere meseca oktobra 1742. l. Ljubljčan, je bil v mašnika posvečen na naslov gospostva „Thurn“ grofa Sigefr. pl. Gallenberg dne 30. okt. 1735. l.

14. Ferdinand Ivan ab Utzhan je pomagal v dušnem pastirstvu na Brezovici meseca avgusta 1744. l. in meseca septembra 1757. l., poprej v adventu 1738 pa ga najdemo tudi v Šent Vidu nad Ljubljano. Rojen je bil v Ljubljani, kjer je tudi sklenil svoje življenje 82 let star dne 23. julija 1868. l. v šentpeterski župniji.

kjer je vse vede dovršil, dogmatiko, cerkveno pravo in moralko. Kaplanoval je prišedši z Brezovice sedem let v Svibnem, 11 let v Dobu, župnikoval pa eno leto v Smedlenu in l. 1788. že 12. leto v Dobu, kjer je bil tudi dekan. Porojen je bil l. 1731.

17. Lovro Volič (Wollizh), Ljubljčan, je služboval na Brezovici v l. 1756.—1758. V mašnika so ga posvetili na titel kostanjeviškega samostana: „ad Fontes Marianos“ dne 21. septembra 1754. l.

18. Frančišek Ksav. Markič, osebni pomočnik na Brezovici od septembra pa do adventa l. 1758. Porojen v Kranju l. 1731, podpisan tudi „Murkež“, je bil v mašnika posvečen na naslov kostanje-

Brezovica: Skupina župljanov.

15. Jakob Soffran (1750.) Rojen na Petelinah v Slavini 1722, posvečen 1749 na naslov patrimonija, je bil zmožen mož, študije svoje je v Ljubljani dovršil. Služboval je na Brezovici, v Tolminu, v Felschernah itd. kot kurat. L. 1788. je živel v Planini v pokoju. On je bil vzgleden duhovnik.

16. Frančišek Rejovic se nahaja od meseca marca do oktobra l. 1757. na Brezovici službujoč. Doma je bil v Kranju, podpisan se nahaja tudi „Rujavic-Erjavac“, v mašnika pa so ga posvetili na titel posestva in skupnih prihodkov ceha tržiških krznarjev na veliko soboto, dne 29. marca l. 1755.,¹⁾ v Ljubljani,

¹⁾ Knezoškof. arhiv: Vizit. zapisnik l. 1788., ki velja tudi o naslednjih nekaterih.

viškega samostana: „ad Fontes Marianos“ na veliko soboto dne 17. aprila 1756. Svoja poslednja leta je preživel v Kranju, kjer je 68 let star ostavil svet dne 5 avgusta 1789 — Telesno je bil trden, nadarjen srednje, dovršil pa vede svoje v Ljubljani. Služboval je 24 let na raznih krajih kot subsidiarij in kaplan. Rad je eksorciziral in zato je bil večkrat posvarjen. Imel je svoje predsodke.

19. Matej Danielčič,¹⁾ Kranjčan, v mašnika posvečen dne 20. septembra 1755 na titel treh na Jesenicah se nahajajočih posestev, je tudi l. 1758. služboval na Brezovici, v l. 1761.—1763. pa kot alumnus v Gor-

¹⁾ Knezoškof. arhiv: v Mariboru in Orožen, IV. a., str. 146, ter Izvestja muz. dr., XII., str. 33.

njem gradu, potem pa kot kaplan v Starem Trgu l. 1764. je postal župnik pri Sv. Juriju pod Tabrom, kjer so ga meseca maja l. 1808. napadli in oropali Francozi. Umrli je ondi dne 4. septembra l. 1809., star 80 let.

20. **Pavel Mlakar**, Ljubljčan, je bil na Brezovici od meseca junija do adventa l. 1759. V mašnika so ga posvetili na naslov proste kmetije (Freisass) na Spodnjem Beniku pod kvestoratom kranjske provincije na veliko soboto dne 17. aprila 1756.

21. **Luka Fischer** je od Svečnice do sv. Jurija l. 1760. služboval na Brezovici; meseca aprila 1762 pa ga najdemo v Šent Vidu nad Ljubljano kot substituta, kjer se l. 1767. še nahaja.

22. **Friderik Korošic**, Kranjčan, v mašnika posvečen na naslov mekinjskega samostana l. 1745., je služboval na Brezovici meseca julija l. 1760. — Odtod se preseli župnikovat na Ovsišje pri Podnartu do l. 1764.

23. **Ivan Riebler** se nahaja l. 1762. na Brezovici kot substitut od Svečnice do meseca maja v l. 1773.—1777. pa je kaplanoval v Šoštanju na Štajerskem.

24. **Janez Jurij Karlstädter** (Carlstätter) je služboval na Brezovici v l. 1763.—1765. Bil je Ljubljčan ter v mašnika posvečen dne 5. aprila na veliko soboto l. 1749. na naslov Idrijčana Janeza Kollenca in njegovih na 2000 gld. cenjenih posestev. Svoja stara leta je preživel v Ljubljani, kjer je umrl dne 7. januarja l. 1795. Ondi je dovršil tudi vse svoje vede ter živel naposled kot kurat v pokoju. Porodil se je l. 1725.

25. **P. Feliks „a s. Ascensione“**, bosonogi avguštinec, je nadomestoval vikarja Zvoljenika od Svečnice do sv. Jakoba l. 1784. V mašnika posvečen je bil l. 1767.

26. **Valentin Josip Wolko** se nahaja na Brezovici kot substitut kurata meseca avgusta l. 1775. in tudi še meseca marca l. 1776. Luč sveta je zagledal v Ljubljani, kjer so ga tudi v mašnika posvetili dne 30. maja l. 1744. na naslov stare Fužine v Bohinju, ki so bile last Matevža Varla. — Stara leta je preživel v Ljubljani, kjer je tudi svetu zamrl dne 28. septembra 1793.

27. **Anton Kremenik** (Cremeneg) je kot penzionist preživel l. 1800. na Brezovici ter semtertja tudi kaj pomagal v dušnem pastirstvu. Bil je Ljubljčan, v mašnika posvečen dne 27. maja l. 1752. na naslov samostana Studenec. Služboval je kot vikar mnogo let v Bervkah preden je šel v pokoj. Umrli pa je v Ljubljani dne 2. aprila 1804, star 79 let. Bil je dober, goreč, zgleden duhovnik.

28. **Josip Slejko** je kot bogoslovec 4. leta pomagal na Brezovici začetkom 19. stoletja. Prosil je

za plačo, a mu je niso hoteli nakazati, ker je bil še bogoslovec prezbiter.

29. **Jožef Partel**¹⁾ je bil po smrti župnika Jakoba Hartmanna tedanjemu kaplanu in župnemu upravitelju Alešu Šusteršiču poslan v pomoč od adventa 1835 do Svečnice 1836. Porodil se je v Škocijanu pri Dobravi na Dolenjskem dne 1. decembra l. 1805, mašnik pa je postal dne 2. avgusta 1835, ko so ga dekretirali na Brezovico. Odtod se preseli kot subsidiarij v Šent Vid nad Ljubljano do l. 1837. Nadalje je služboval kot kaplan v Mošnjah do l. 1838., ko je prišel zopet v Šent Vid za subsidiarija do l. 1839. Kaplanoval je potem v Sodražici do l. 1840., v Križih pri Trziču do l. 1843., na Igu do l. 1852., v Škocijanu pri Turjaku do l. 1853.; živel je nato kot beneficijant v Tomišlju do l. 1856., potem pa kot kaplan v Slavini do l. 1864, odkoder je šel za župnega upravitelja v Črešnjice dne 22. julija. Tukaj pa je ostavil solznodolinski svet dne 19. julija l. 1865. Svoje spise, zlasti pesmi, je objavljval v „Zgodnji Danici“ od l. 1852.—1864.

30. **Matevž Kožuh** je za časa vojskine bolezni od meseca oktobra l. 1849. do januarja l. 1850. pomagal na Brezovici v dušnem pastirstvu, ko je čakal na službo, potem pa v šentpeterski vojašnici v Ljubljani, kjer je bilo mnogo bolnikov. Porodil se je pri Sv. Filipu in Jakobu v hribih škofjeloške mestne župnije h. št. 7 („Završnikov“) dne 10. septembra l. 1824., v mašnika pa so ga posvetili dne 31. julija 1849. Kaplanoval je sprva prišedši iz vojašnice v Vipavi do l. 1855. Potem je bil samostojni kurat v Šturiji do l. 1864. Tukaj je bil tudi učitelj. Meseca avgusta i. l. postane mestni župnik in dekan ter duhovni svetnik v Kočevju, katero župnijo je vodil štiri leta. Kupil je ondi hôtel za župnišče. O sv. Jakobu l. 1868. pa se preseli kot župnik in dekan v Staro Loko, kjer je prav uspešno deloval v blagor župljanov do dne 9. maja 1896., ko je od kapi zadet izdihnil svojo blago dušo. Ko je l. 1893. obhajal svojo 25 letnico ondašnjega pastirovanja, ga je občina imenovala svojim častnim občanom. Istega leta je postal tudi v znak svojih zaslug za župnijo papežev častni komornik. To je bil mož, pri katerem so se mladi duhovniki lahko mnogo praktičnega in koristnega naučili. V družbi njegovi je bilo prijetno bivati. Naj uživa pri Bogu svoje plačilo. Napis na njegovem nagrobnem spomeniku na starološkem pokopališču se glasi:

„28 let za vas sem živel,
za vas upehal se, osivel;
če pelje pot vas mimo jame,
postojte, pomolite zame!“

¹⁾ Jezičnik, XXV., 29. — Izvestja muz. dr., XV., 48.

XI.

Šola in učitelji.**1. Šola na Brezovici.¹⁾**

Mnogi trdé, da so duhovniki nasprotniki ljudski izobrazbi, da želé ljudstvo ohraniti nevedno. Vendar nam zgodovina povsod izpričuje, da so prav duhovniki bili prvi učitelji preprostega ljudstva. Dokaz temu je tudi začetek šole na Brezovici.

Pisani viri sicer molcé o začetku pouka v brezoviški župniji, a starejši ljudje se še prav dobro spominjajo nekdanjih duhovnikov, ki so se trudili od časa do časa s tem, da so malim, ukaželjnim dečkom in deklicam ubijali v glavo „abc“. Kot posebno vnet učitelj je še vsem starejšim Brezovičanom v dobrem spominu župnik Jakob Hartmann, ki je služboval na Brezovici od 17. marca 1830. do 4. decembra 1835. l. Sicer ta šola ni bila redna, kakor jih imamo dandanes, ker se je poučevalo le v branju, in sicer vsako nedeljo od 12. do 1. ure v župnišču v izpraševanjski sobi. Umevno je torej, da se pri tako pičlih urah ni moglo bogve kaj doseči, vendar nekaj uspehov je le bilo, prav mnogi so se priučili branja. In za iste čase je bilo to mnogo. Imenovani župnik Hartmann je koncem vsakega šolskega leta sestavil tudi izkaz šologodnih otrok, razvrstivši jih po vaseh ter je s takimi izkazi najbrže hotel vplivati na šolske oblasti, da bi ustanovile na Brezovici redno šolo. Dne 24. oktobra 1832. l. je izkazal 307 šologodnih otrok, in sicer: za vsakdanjo šolo 105 dečkov in 101 deklico, za nedeljsko šolo pa 52 dečkov in 49 deklic.²⁾

Po smrti župnika Hartmanna je prevzel šolo branja večši cerkvenikov hlapec, znabiti ne toliko iz ljubezni do stvari same, kakor iz sebičnega namena, da si s tem pridobi naklonjenost radodarnih gospodinj.

L. 1849. pa je prišel na Brezovico kaplan Ivan Potočnik, ki se je te važne zadeve lotil z vso vnemo. Nagovarjal je župljane, naj si napravijo redno šolo, in njegova želja se je kmalu uresničila. L. 1853. je pričel zidati šolsko poslopje, ki je bilo naslednje leto že dovršeno.

Prostor, na katerem stoji šola, je bil nekdam posestnika Jakoba Pezdirja z Brezovice šte. 27. Pripoveduje se, da omenjeni posestnik, dasi šoli naklonjen, ravno tega prostora ni hotel prodati in je zato inženirju, ki je prišel potrební prostor odmerit, izdrl merilo iz rok ter je vrgel po travniku. Naposled pa se je vendarle udal ter prodal 130 štirjaških sežnjev za

130 gld. k. v.¹⁾ Vse zidanje je vodil in nadzoroval kaplan Potočnik sam, a zidal je zidarski mojster Mohor Ermacora. Dasi so župljani sami opravljali tlako, je vendar vsa stavba veljala 2850 gld. k. v.

V pritličju na levo se je priredila velika šolska soba, prostorna za 80 do 100 otrok; manjša soba na desno pa se je odločila za velikonočno izpraševanje. Vse prvo nadstropje, ki je obsegalo tri prostorne sobe, kuhinjo in jedilno shrambo, pa je imel učitelj za stanovanje. Ko pa vsled nove šolske postave učitelj ni bil več cerkvenik, se je izpraševanjska soba oddala cerkveniku za stanovanje. Izpraševanje pa se je vršilo še vedno tu in zato je moral cerkvenik ob času izpraševanja nekaj svoje oprave postaviti iz sobe, da je bilo dovolj prostora za izpraševanje. L. 1882. pa je moral cerkvenik zapustiti šolsko poslopje, ker se je njegovo stanovanje priredilo za drugo učno sobo. Vse je bilo primeroma dobro urejeno, le drugi učitelj ni imel stanovanja v šoli, moral ga je iskati po raznih hišah, pa še se je težko dobilo, celo v Dragomeru je eden stanoval. L. 1893. pa je prepustil nadučitelj Ivan Kogej eno svojih sob drugemu učitelju za stanovanje ter s tem storil veliko dobroto vsakemu učitelju, ki bo prišel na Brezovico.

Ko se je ustanovila šola na Brezovici, se je skrbelo hkrati tudi za plačo bodočemu učitelju, ki je pa moral poleg učiteljske službe prevzeti tudi službo orglavca in cerkvenika. C. kr. državno knjigovodstvo je z dopisom z dne 2. septembra 1854. l. dovolilo učitelju 317 gld. 3 $\frac{1}{2}$ kr. letne plače.²⁾ V resnici pa so bili dohodki mnogo večji, kajti ob biri je učitelj nabral 68 mernikov pšenice in 60 mernikov rži. Od vsakega zemljaka je dobil po 1 gld. 5 kr., od polzemljaka po 52 $\frac{1}{2}$ kr., od četrtzemljaka po 35 kr., od velikega hišnika po 87 $\frac{1}{2}$ kr., od srednjega hišnika po 70 kr., od malega hišnika po 52 $\frac{1}{2}$ kr. in od vsakega oženjenega gostača po 35 kr. Vrhutega je imel učitelj še njiv za kakih 20 mernikov posetve, travnike, kjer je nakosil do 100 stotov sena in kos gozda. Kot cerkvenik in organist pa je dobival na leto tudi kakih 60 gld. štolnine. Ako je dal travnike in njive v najem, je dobil do 200 gld. najemnine. Če je imelo žito le količkaj visoko ceno, so bili vsi dohodki vredni 700 do 800 gld.³⁾

Z novo šolsko postavo se je glede dohodkov nekoliko izpremenilo. Učitelju se je odvzela služba cerkvenika in ž njo so se mu odvzele tudi njive, travniki in gozd; odpravila se je bira in plača se mu je nakazala v denarjih.

¹⁾ Ta odstavek je bil že skoro doslovno priobčen v „Slovenskem učitelju“, 1902, str. 72.

²⁾ Župnijski arhiv

¹⁾ Listina v župnijskem arhivu z dne 15. junija 1853. l.

²⁾ Dopis v župnijskem arhivu.

³⁾ Šolska kronika, str. 3.

V začetku je bila šola le enorazredna; toda, ker je število šolo obiskujočih otrok boljbolj naraščalo, je bilo treba misliti na razširjenje. C. kr. okrajni šolski svet je l. 1875. naznanil brezoviškemu krajnemu šolskemu svetu, da se bode šola razširila v trirazrednico, in je v drugem dopisu istemu naročil, naj se o tem posvetuje. Toda vsa stvar je takrat zaspala in enorazrednica se je šele l. 1882. razširila v dvorazrednico. Od tedaj pa se je število učencev zopet izdatno pomnožilo in treba je bilo kaj primernega ukreniti. Da bi se šola razširila v trirazrednico, bi bilo deloma dobro; toda še srečnejša pa je bila misel, da se je l. 1902. ustanovila v Notranjih Goricah nova šola za otroke iz Notranjih Goric in s Plešivice, ki so imeli doslej dobro uro dolgo pot do brezoviške šole.

Prvi redni pouk v tej šoli na Brezovici se je pričel mesecâ januarja l. 1855. Po šolskih zapisnikih sem sestavil naslednji pregled, ki nam kaže, koliko otrok je obiskovalo tukajšnjo šolo v raznih letih.

Leto	Vsakdanja šola			Ponavljalna šola			Število vseli skupaj
	Število			Število			
	dečkov	deklic	skupaj	dečkov	deklic	skupaj	
1855	48	47	95	?	?	?	?
1865	106	110	216	?	?	?	?
1875	87	91	178	37	40	77	255
1885	93	103	201	42	43	85	286
1895	95	100	195	41	35	76	271
1902	132	121	253	62	46	108	361
1905	125	126	251	19	20	39	290

Vsled odioka c. kr. okrajnega šolskega sveta z dne 7. septembra l. 1876., št. 846, so imeli Brezovičanje, oziroma oddaljeni šolski otroci dovoljenje, da so vstopali v šolo šele z izpolnjenim sedmim, oziroma osmim letom. Ko pa se je ustanovila šola v Notranjih Goricah, je c. kr. deželni šolski svet omenjeno dovoljenje preklical, in morajo zato sedaj vsi z izpolnjenim šestim letom vstopiti v šolo. Tudi mora vsak otrok obiskovati šest let vsakdanjo šolo; zato morajo isti, ki so vstopili s sedmim, oziroma z osmim letom, obiskovati vsakdanjo šolo še po izpolnjenem dvanajstem letu, kar kaže tudi število učencev ponavljalne šole, ki se je vsledtega v zadnjem času zelo skrčilo.

Šola ima tudi lepo, belo zastavo, ki jo je l. 1876. kupil in daroval šoli tukajšnji kaplan Frančišek Mekinec. Na eni strani ima podobo sv. Alojzija, na drugi pa angela variha.

Sčasoma postane brezoviška šola deležna ustanove, ki jo je zapustil blagi šolski prijatelj in vrhovni

šolski nadzornik Jurij Zavašnik, rojen Dobrovčan. To ustanovo uživa do svoje smrti ustanovnikov brat, potem pa jo dobita šoli na Dobrovi in na Brezovici.¹⁾

* * *

Doslej so službovali na Brezovici:

1. Leopold Belar se je rodil v Idriji dne 27. oktobra l. 1828. Učitelj je postal l. 1847. ter je služboval v Cirknici, v Borovnici, v Trnovem (1850–1854) in na Brezovici od januarja 1855 do l. 1862. Odtod je šel v Ljubljano, kjer je bil zadnji čas nadučitelj in voditelj na II. mestni ljudski šoli. Upokojen je bil l. 1889. ter ob tej priliki odlikovan z zlatim križcem za zasluge. Na Brezovici je bil v šolskem letu 1857/58. imenovan zglednim učiteljem in brezoviška občina ga je imenovala častnim občanom. Belar je bil splošno znan kot skušen cerkven pečovodja in izvrsten skladatelj cerkvenih in drugih napevov. V razstavi, prirejani o priliki prvega učiteljskega zborovanja v Zagrebu l. 1871. so mu strokovnjaki priznali častno diplomu za njegove skladbe. Župnijsko predstojništvo šentjakobsko mu je kot kapelniku podelilo pohvalno pismo in ljubljanski mestni zbor mu je podelil meščanstvo brezplačno.²⁾ Umrl je v Ljubljani dne 17. junija l. 1899.

2. Ivan Dolinar, rojen na Primskovem l. 1829. Prvo službo je nastopil l. 1849. na Trati, odkoder je prišel l. 1862. na Brezovico. L. 1866. je šel v Sodražico, odtam pa na Dobrovo pri Ljubljani, kjer je bil do oktobra l. 1871. Z Dobrove se je preselil v Sorico, odtam zopet na Trato in naposled v Krašnjo, kjer je bil l. 1887. upokojen. Kot tak je večkrat nadomeščal učitelje v raznih krajih krškega okraja.

3. Anton Slivnik se je rodil v Gorjah okoli l. 1840. Služboval je od l. 1856. kot drugi učitelj v Št. Vidu pri Zatičini. Od aprila do 3. novembra l. 1866. je bil na Brezovici, a se je odtod zopet vrnil v Št. Vid, kjer je pa že dne 11. junija l. 1867. umrl.

4. Ivan Kogej je zagledal luč sveta v Idriji dne 5. maja l. 1837. Dne 7. januarja l. 1859. je nastopil prvo službo v Št. Petru na Notranjskem, a je bil že naslednje leto imenovan učiteljem v Krašnji, kjer je služboval do l. 1866. Dne 6. novembra i. l. se je preselil na Brezovico, kjer je služboval skoro 33 let.

(Dalje.)

¹⁾ A. Lesjak, Zgodovina dobrovske fare, str. 156.

²⁾ Natančnejši življenjepis najdeš v F. Rakuševi knjigi: „Slovensko pelje v preteklih dobal“, str. 137.

Vsebinska: *Zgodovina brezoviške župnije.*

(Dalje.)

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1907.

Ljubljana, meseca julija 1907.

Številka 63.

Zgodovina brezoviške župnije.

Spisal Josip Novak.

(Konec.)

Meseca oktobra l. 1899. je stopil v zasluženi pokoj, se preselil v svoje rojstno mesto Idrijo, kjer je pa že dne 12. maja l. 1900. umrl. Za njegovo uspešno delovanje kot marljiv učitelj in mnogoleten odbornik brezoviške občine ga je občinski odbor brezoviški izvolil dne 12. septembra l. 1897. svojim častnim občanom.

5. Karol Benedik je bil rojen v Ljubljani l. 1862. Učitelj je postal l. 1882. in je prišel dne 20. septembra i. l. na Brezovico, odkoder je šel dne 19. septembra l. 1883. v Ledine. Meseca septembra l. 1888 je nastopil nadučiteljsko službo v Smledniku, dne 3. novembra l. 1899. pa je bil imenovan nadučiteljem na Brezovici.

6. Janko Bajec se je rodil na Mirni dne 3. avgusta l. 1860. Dne 31. januarja l. 1884. je nastopil svojo prvo službo na Brezovici. Od 31. julija l. 1887. do 20. avgusta l. 1900. je služboval v Polhovem Gradcu, odkoder se je imenovanega dne preselil za nadučitelja v Spodnjo Idrijo.

7. Alojzij Pin, rojen v Ljubljani l. 1862. Prvo službo je nastopil l. 1882. v Polhovem Gradcu, kjer je bil do 22. avgusta l. 1887. Tega dne je prišel na Brezovico, odkoder je šel dne 21. julija l. 1892. v Dolenji Logatec. Več svojih pesmi je priobčil v „Ljubljanskem Zvonu“, „Vrtcu“, „Zgodnji Danici“ i. t. d. Umrl je ondi dne 10. decembra 1905.

8. Jožef Novak je bil rojen v Ljubljani dne 29. decembra l. 1869. Prvo službo je nastopil dne

14. septembra l. 1889. na Dobrovi pri Ljubljani, odkoder je prišel dne 15. septembra l. 1892. na Brezovico. S 1. avgustom l. 1896. je nastopil učiteljsko službo na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji.

9. Serafina Jamšek, rojena v Ljubljani l. 1874. Od dne 15. septembra l. 1893. do dne 15. julija l. 1896. je službovala na Huthovi zasebni dekliški šoli v Ljubljani; dne 30. oktobra l. 1896. pa je prišla kot učiteljica na Brezovico. V šolskem letu 1903/4 je imela radi boleznimi celoletni odpust. Med tem časom pa jo je nadomestovala suplentinja.

(10.) Ivana Kordik, rojena v Ljubljani l. 1883. Maturo je napravila l. 1902. ter je bila nekaj časa radovoljka pri uršulinkah v Ljubljani, nato je šla kot suplentinja v Poljane pri Škofji Loki, odkoder je prišla kot suplentinja na Brezovico. L. 1904. je prevzela v Ljubljani trgovino po svojem rajnem očetu.

2. Šola v Notranjih Goricah.

Že zgoraj sem omenil, da je število šolagodnih otrok od leta do leta naraščalo in da je bilo treba misliti, kako bi se prenapolnjeno brezoviško šolo razbremenilo. Od nekaterih strani se je izražala misel, da bi se brezoviška šola razširila v tri-, oziroma celo v štirirazrednico, drugi so bili pa mnenja, da bi bilo umestneje ustanoviti novo šolo v Notranjih Goricah za otroke iz Notranjih Goric in s Plešivice. Za to slednjo misel se je zlasti zavzel župan Ivan Kušar, ki je sestavil

prošnjo, ki so jo podpisali vsi posestniki iz Notranjih Goric in s Plešivice, in res s tem tudi dosegel, da se je kmalu nato vršil komisijski ogled. Šola v Notranjih Goricah je bila dovoljena z odlokom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 6. septembra 1902, št. 2948; c. kr. okrajni šolski svet pa je z odlokom z dne 20. oktobra 1902, št. 1520 ukazal, da naj se šola takoj otvori.

Za prvo silo so dobili potrebni prostor za šolsko sobo v hiši Antona Požlepa v Notranjih Goricah št. 8. Obenem pa se je začelo misliti na stavbo novega šolskega poslopja. Od prej imenovanega Antona Požlepa so kupili zunaj vasi ležeč prostor, ki meri ravno en oral za 1100 K. Na tem prostoru so zgradili po načrtu c. kr. stavbnega inženirja Jaromira Hanuša pravilno pritlično poslopje, ki ima na desni prostorno šolsko sobo, na levi pa primerno učiteljevo stanovanje. Zidarsko delo sta prevzela France Kogovšek, zidarski mojster s Plešivice ter France Celarec iz Vnanjih Goric, tesarsko delo je dobil tesarski mojster Andrej Trček iz Bevk, mizarsko delo pa mizarski mojster Ivan Vrhovec z Lesnega brda. Vsa stavba je veljala 10.000 K. Poleg šole se bo priredil tudi prostoren šolski vrt.

Najstarejše podatke o številu šologodnih otrok je zapustil župnik Jakob Hartman, ki sem ga že pri zgodovini brezoviške šole omenil. V njegovem izkazu z dne 24. oktobra l. 1832. najdemo, da je bilo imenovanega leta v Notranjih Goricah in na Plešivici sledeče število šologodnih otrok: Za vsakdanjo šolo 29 dečkov in 30 deklic, za nedeljsko šolo pa 9 dečkov in 13 deklic, torej skupno 81 otrok. Sedaj pa obiskuje vsakdanjo šolo 67 dečkov in 49 deklic, ponavljalno šolo pa 6 dečkov in 2 deklici, torej skupno 124 otrok.

* * *

Leon Pibrovac, rojen v Kropi l. 1883. Z dekretom c. kr. okrajnega šolskega sveta z dne 15. oktobra 1902, št. 1607, je bil imenovan provizoričnim učiteljem v Notranjih Goricah.

XII.

Odlični Brezovičanje.

„Domovine dika in ponos so odlični rojaki — več ko takih, kateri kraj šteje, bolje slovi,“ piše M. Slekovec v svoji knjižici „Odlični Kranjci“. Tudi brezoviška župnija šteje precejšnje število mož, na katere sme biti po vsej pravici ponosna, kajti povzpeli so se v ta ali oni odlični stan, v katerem so plodonosno delovali ali pa še delujejo sebi v čast, ljudstvu pa v blagor. Postavimo jim v tem oddelku skromen spomenik.

I. Duhovniki.

1. Lukež Turk, Brezovičan, je bil od lavantinskega škofa Lenarta posvečen v soboto „Sitientes“ l. 1515. v subdijakona, na veliko soboto i. l. pa v dijakona.¹⁾

2. Matija Zvoljenek je bil rojen v Vnanjih Goricah dne 18. februarja 1685. l. Od l. 1716.—1737. je služboval kot beneficijat na Sori, kjer je dne 21. februarja 1737. l. umrl. Dne 28. oktobra 1714. l. je na Brezovici krstil kot začasni namestnik, l. 1722. pa v Šent Vidu nad Ljubljano.

3. Tomaž Matevž Drobotina, „Mostalensis“, se je rodil v Notranjih Goricah dne 16. decembra 1694. l. V mašnika so ga posvetili na naslov graščine „Stein“ grofa Frančiška Bernarda pl. Lamberg dne 20. februarja 1723.²⁾ — Kot duhovnika ga l. 1737. še nahajamo v Ljubljani, l. 1726. pozimi je pomagal v Šent Vidu nad Ljubljano.

4. Lovro Zvoljenek. (Glej župnike brezoviške!)

5. Matija Gregor Wättstein, Brezovičan (Mostallensis), prejme tonzuro in štiri nižje redove dne 24. septembra 1718. l. v Ljubljani.

6. Jožef Viljem â Raab, Brezovičan (Mostallensis), je prejel tonzuro in štiri nižje redove dne 21. marca, subdijakonat dne 19. marca, dijakonat v soboto „Sitientes“ 7. aprila, mašništvo pa dne 16. aprila na veliko soboto 1729 v Ljubljani. Imel je izpustnico iz tržaške škofije. Namizni titel mu je zagotovil grof Andrej Kristijan Dizma pl. Auersperg na svojem gospostvu „Zobelsberg“.

7. Br. Žiga „Brezovičan“ (Mostallensis), kapucin, je prejel tonzuro in štiri nižje redove dne 30. maja 1744, subdijakonat dne 18. decembra 1745, dijakonat pa dne 4. junija 1746 v Ljubljani, kjer je živel kot redovnik.

8. Br. Ksaver „Brezovičan“ (Mostallensis), kapucin, je bil v dijakona posvečen dne 21. decembra 1771. l. v Ljubljani, l. 1773. pa v mašnika. Kot redovnik je deloval potem 12 let. Postava cesarja Jožefa II. pa ga je l. 1785. poslala v dušno pastirstvo izven samostana. Kot subsidiarij je služboval na Dolih. Porojen 10. avgusta 1749 se je pisal za Karola Jožefa Lovrenca Škandra, bil dober govornik, zmožen, vzgleden duhovnik, ki so ga ljudje radi imeli, mož krepke postave. Oče mu je bil Matija, mati pa Marija.

9. Malovrh Lovrenc, Brezovičan, je prejel tonzuro in štiri nižje redove dne 23. decembra 1821 v

¹⁾ M. Slekovec, Odlični Kranjci, str. 1.

²⁾ Ordinacijski zapisnik v knezoškof. arhivu.

Ljubljani, kjer je dovršil 1823. l. svoje bogoslovne vede; ker je bil premlad, je moral čakati na posvečenje. Več o njem ni znanega.

10. P. Rudolf Kuschlan, zak. sin Adama in Marije Konstancije rojene Gačnik pl. Schlangenburg, rojen 7. maja 1679 v Kušljanovem gradu, je bil 58. opat cistercijskega samostana v Kostanjevici leta 1723. do 1726.¹⁾ Dijakoniat je sprejel dne 21. maja 1701 v Ljubljani.

11. Adam Baltazar pl. Kuschlan, brat prejšnjega, je bil rojen dne 2. januarja 1677. l. v Kušljanovem gradu. V letih 1695.—1700. je bil gojenec nemškega zavoda (Collegium Germanicum) v Rimu, kjer je postal doktor bogoslovja. O njem beremo: „Vse pa je prekosil Adam Baltazar pl. Kutschlam iz Ljubljane,²⁾ ki je imel bogoslovsko disputacijo in je bil zaradi svojega vzornega življenja imenovan mojstrom novincev.³⁾ Leta 1712. je bil kanonik in stolni župnik v Ljubljani,⁴⁾ katero službo je l. 1723. še opravljal. Umril je dne 23. januarja 1729. Prišedši iz Rima je bil škofov kaplan in kot tak je prejel dne 6. novembra 1704 izpraznjeni beneficij sv. Katarine na lgu in dne 3. decembra l. 1705. izpraznjeni vikarijat v Škalah, kjer so ga umestili dne 23. aprila leta 1706; leta 1710. postane kanonik.

12. Ivan Nep. Marinko je bil rojen v Vnanjih Goricah dne 21. marca 1792. l. Oče mu je bil Luka, mati pa Uršula Zdešar. V mašnika je bil posvečen dne 21. decembra 1816. l. Bil je semeniški duhoven. Kaplanoval je v Novem mestu do 1825. l. in v Semiču do 1826. l. Nato je šel za vikarja v Lašče, kjer je umrl dne 31. januarja 1839. l.

13. Jožef Zdešar se je rodil v Vnanjih Goricah št. 3. dne 23. marca leta 1794. Imajoč spregled enega leta nedoletnosti je bil v mašnika posvečen dne 23. marca 1817 v Ljubljani. Kaplanoval je v Radovljici, kjer je umrl dne 25. decembra 1818. l.

14. Ignacij Remic, „Boštjanovcev“, je bil rojen na Brezovici št. 21 dne 30. junija 1794. l. in je bil v mašnika posvečen dne 21. septembra 1818. l. Kaplanoval je v Kostanjevici do 1825. l., v Dobropoljah do 1826. l. in v Šmartnem pod Šmarno goro do 1827. l. Potem je šel v Dobovec, kjer je bil najprej administrator in nato vikar do 1829. l. Tega leta je šel za lokalnega kaplana v Javorje, l. 1839. pa v Zapoge. L. 1842 se je

¹⁾ Mittheil. d. hist. Ver., 1855, str. 77.

²⁾ Imenuje ga zato iz Ljubljane, ker je bil pri Sv. Petru v Ljubljani krščen.

³⁾ Izvestja muz. društva, 1898, str. 67, in knezoškof. arhiv: protokol št. 37.

⁴⁾ Tam, 1898, str. 36.

preselil za vikarja v Kresnice; a je šel še isto leto v Ljubljano v pokoj, kjer je umrl 13. decembra l. 1868. Za slikanje tukajšnje župne cerkve je volil 300 gld.¹⁾

15. Gašper Majer se je porodil na Brezovici št. 15 dne 5. januarja 1799 l. Kot bogoslovec IV. leta je umrl v svoji rojstni hiši dne 2. oktobra 1829. l. na jetiki. Tonzuro in štiri nižje redove je sprejel 23. decembra 1821.

16. Valentin Sever, „Pezdirjev“, se je rodil na Brezovici št. 19 dne 19. januarja 1804. l. Mašništvo je sprejel dne 21. avgusta 1830. l. Služboval je kot kaplan na Jesenicah do l. 1834., v Križih pri Trziču do l. 1836., v Horjulu od 28. septembra 1836. l. do 18. septembra 1838. l. Ker nato ni dobil takoj nove službe, je stanoval začasno na Viču. Ker je pa novi horjulski kaplan zbolel, je ordinarijat zopet prestavil kaplana Severja v Horjul; kjer je deloval od 25. oktobra 1838. l. do 13. maja 1839. l. Potem je kaplanoval na Breznici do l. 1843. in v Poljanah do l. 1848. Kot kurat je bival na Spodnjem Brniku do l. 1856. To leto se je preselil v Št. Jurij pri Kranju, kjer je kaplanoval eno leto. L. 1857. je prišel za beneficijata v Olševek, kjer je ostal do l. 1870. Nato pa se je vrnil na Spodnji Brnik, kjer je umrl dne 28. januarja 1879. l.

17. Jurij Marinko,²⁾ „Marinkov“, je zagledal luč sveta v Vnanjih Goricah št. 15 dne 25. aprila 1821. l. V mašnika je bil posvečen v Št. Andražu na Koroškem dne 6. julija 1848. l. Kaplanoval je pri Sv. Marjeti v Labodski dolini do l. 1849., v Rojah na Koroškem do l. 1850., na Sladki gori na Štajerskem od 12. junija 1850. l. do 23. februarja 1853. l., v Podsredi na Štajerskem od l. 1853. do 1860., v Galiciji do l. 1861. in v Grižah do l. 1863. Dne 15. septembra 1863. l. je bil umeščen kot župnik v Dobjem na Štajerskem, kjer je umrl dne 4. aprila 1876. l. Svoje zemljišče je volil župni nadarbini v Dobjem.

18. Anton Klemen, „Slabetov“. (Glej kaplane brezoviške!)

19. Jožef Marinko, „Češnovarjev“, rojen v Vnanjih Goricah št. 8 dne 6. marca 1824. l., je bil v mašnika posvečen 26. julija 1851. l. V jeseni i. l. je šel za kaplana v Kovor, kjer je pa že 24. maja 1852. leta umrl.

20. Jernej Lenček, „Kopačev“, se je rodil na Brezovici št. 17 dne 25. avgusta 1827. l. in je bil dne 26. julija 1851. l. posvečen v mašnika. Dovršivši bogoslovje je šel na Dunaj v Avguštiniej, odkoder je prišel l. 1852. za kaplana v Žiri. L. 1859. je šel za ekspozita v Št. Peter, kjer je umrl dne 7. oktobra 1861. l. Bil je slo-

¹⁾ Župnijska kronika, str. 15.

²⁾ Ign. Orožen: VI., str. 279.

venski pisatelj ter je izdal tudi dva letnika „Slovenskega romarja, koledar za poduk in kratek čas“ za l. 1857. in 1858.¹⁾

21. Blaž Lenček, „Kopačev“, brat prejšnjega, je bil rojen na Brezovici št. 17 dne 3. februarja 1830. l. V mašnika je bil posvečen dne 30. julija 1854 l. Služboval je kot kaplan v Žužemberku do septembra 1856. l. Odtam je prišel na Ježico za subsidijarija, kjer je ostal do julija 1861. l. Nato je pa zopet kaplanoval v Škocijanu pri Dobravi do l. 1863. in v Šent Rupertu do l. 1869. Postal je lokalni kaplan na Robu in pozneje župnik v Starem trgu pri Ložu, kjer je umrl dne 4. januarja 1890. l.

22. O. Simon (Ivan) Lampe, železničnega čuvaja sin, se je rodil na Brezovici, v čuvajnici št. 348, dne 6. decembra 1865. l. — Kot dijak je šel l. 1884. v Collegeville v Severno Ameriko, kjer je vstopil v red benediktincev. Kot misijonar je l. 1895. oskrboval katoliške Indijane v Red Lake Reservation. Razentega je obiskoval vse Indijane pri Cloquet, Leech Lake, Lake Winnibigashish, White Oak Point, Ball Club Lake, Fond du Lac in Kettle River ter po drugih krajih severne Minnesote, kjer biva manjše število rdečkožcev.²⁾ L. 1904. je šel iz Beaulieu v Cloquet Minnesota.³⁾

23. O. Kajetan (Anzelm) Kogej, sin tukajšnjega nadučitelja, se je rodil na Brezovici dne 21. aprila 1869. l. L. 1887. je vstopil v frančiškanski red ter je bil dne 15. januarja 1892. l. posvečen v mašnika. Ko je dovršil bogoslovne študije, je bil l. 1894. poslan v Nazaret na Štajersko, l. 1895. v Kamnik, l. 1896. na Kostanjevico v Gorici, l. 1900. v Pazin, l. 1901. na Sv. Goro pri Gorici in l. 1903. k Sv. Trojici v Slov. goricah, kjer še sedaj deluje kot voditelj III. reda.

24. Valentin Remškar, „Kumerjev“, z Brezovice št. 6 je bil rojen dne 16. februarja 1871. l. in v mašnika posvečen dne 25. julija 1895. l. L. 1896. je nastopil svojo prvo službo v Leskovcu, l. 1897. je šel na Jesenice, l. 1899. v Logatec, l. 1902. v Preddvor, l. 1903. pa za ekspozita v Matenjo vas.

25. Ivan Klemen, „Matičkov“, iz Vnanjih Goric št. 45 je zagledal luč sveta dne 1. decembra 1871. l. V mašnika je bil posvečen dne 23. julija 1896. l. Naslednje leto je bil poslan za kaplana v Leskovec, kjer je deloval do l. 1902. Odondod je šel za kaplana v Stari trg pri Ložu, l. 1903. za ekspozita na Ubeljsko, odtam pa l. 1904. za administratorja v Lozice.

26. Frančišek Ksav. Vrhovec, „Zanoškarjev“, iz Dragomera št. 19 je bil rojen 19. decembra

¹⁾ Učiteljski Tovariš, 1887, str. 278.

²⁾ Zgodnja Danica, 1895, str. 148.

³⁾ Slovenec, z dne 19. oktobra 1904.

1876. l. in v mašnika je bil posvečen 14. julija 1901. l. Naslednje leto je šel za kaplana v Leskovec.

27. Frančišek Pavlj. Kogej, sin nadučiteljev, je bil rojen na Brezovici dne 16. marca 1884. l. in je sedaj v bogoslovju v Ljubljani.

28. Peter Remškar, „Potokarjev“, z Brezovice doma h. št. 13 je bil rojen dne 27. junija 1885. l. Meseca julija l. 1903. je odšel v Ameriko ter je sedaj v Št. Pavlu v drugem letniku bogoslovja.

2. Svètni.

1. Gašper (Friderik) Kušlan¹⁾ (Khuschlan) pl. à Moostal, ces. svètnik in deželni mitničar v Ljubljani, oženjen z Elizabeto, je imel sledeče otroke: Rozina r. 23. januarja 1619, poroč. 12. oktobra 1636 z Jan. Jurijem pl. Alpfaltrer, Apolonija Katarina r. 23. aprila 1620, Ana Marija r. 25. maja 1621, poroč. 25. februarja 1656 z Jožefom pl. Teneffle, Frančišek Friderik rojen 29. avgusta 1622, Ana Margareta r. 10. maja 1624, Katarina Elizab. r. 5. junija 1625, Ana Kristina r. 12. julija 1626, Uršula r. 21. septembra 1627, Adam r. 22. oktobra 1628, Sidonija Elizab. r. 23. decembra 1629, umrla 22. februarja 1635, Ivan Andrej r. 27. maja 1631, Ivan Friderik r. 21. oktobra 1636, Eliza^h. Judita r. 9. junija 1638, poroč. 22. januarja 1662 z Jan. Krištofom Portner, umrla 25. decembra 1712. — Z drugo soprogo Marijo r. Stenberg pa je imel sledečo deco: Marijana r. 1. marca 1642, Uršula r. 2. oktobra 1644, Justina r. 6. oktobra 1650. — Umrl pa je 74 let star dne 28. oktobra 1657, soproga pa 42 let stara dne 16. avgusta 1657.

2. Adam pl. Kušlan,²⁾ zak sin Gašperjev, je bil dne 29. oktobra 1642. l. vpisan v vseučiliško matrikulo v Solnogradu, kjer se je učil govorništva. Dne 10. januarja poročen s prvo soprogo Katarino r. Otto je imel sledeče otroke: Ivan r. dne 6. novembra 1655, Eva r. februarja 1659. Takrat je soproga 23 let stara ostavila svét 23. februarja — Drugič oženjenega z Marijo Konštancijo r. Gačnik pl. Schlagenburg je pa Bog oblagodaril s sledečo deco: Ana Marija r. v Kušljanovem gradu 28. julija 1663 (preserski župnik Andrej je kumoval), Frančišek Janez r. 6. decembra 1666, Jošt Jožef r. 14. marca 1667, Ferdinand Anton r. 15. septembra 1668, Terezija r. 1670, umrla 23. januarja 1723 Karol Žiga r. 27. februarja 1673, Marija Helena r. 1674, umrla 7. aprila 1734, Marija Konstancija r. 1. januarja 1676, Rudolf Florijan r. 7. maja 1679, Volbenk Ignacij r. 7. junija 1680. Adam Baltazar r. 2. januarja 1677. Tega in Rudolfa išči med duhovniki. Umrla pa je soproga Konstancija 73 let stara 3. aprila 1715.

¹⁾ Izvestja muz. društva X., str. 206, in stolni župni arhiv.

²⁾ Izvestja muz. društva IX., str. 24.

3 Jošt Jožef baron Kušlan, zak. sin Adamov, je bil „inclitae provinciae Carnioliae assesor et supremus mitldings perceptor“.1) Umrl je v stolni župniji v Ljubljani dne 2. avgusta 1732. Oženjen z Marijo Heleno r. pl. Marastoni je imel te-le otroke: Marija Jožefa Viktorija r. 17. decembra 1699, omožena 16. februarja 1727 z Leopoldom pl. N., Marija Karolina Karlot r. 9. januarja 1701, Anton Ignacij r. 10. aprila 1704, Marija Ana Konstancija r. 12. oktobra 1705, omožena 9. junija 1729 z Jan. Ant. pl. Wolwiz, Marija Elizabeta Cecilija r. 12. novembra 1706, poroč. 1. julija 1726 z Jan. Mih. Jožefom pl. Wallensperg, J. U. doktorjem, Marija Frančiška r. 4. decembra 1709, Marija Judita r. 2. junija 1711 poroč. dne 20. aprila 1748 z Janezom Frider. grofom Petazzijem pl. Nürnberg, leutnantom. — Dne 10. februarja 1705 je umrla 2 leti stara hči N.

4. Anton Ferdinand baron Kušlan, brat Joštov, je bil „supremus sac. ces. May. Vigiliarum praefectus“.2) Umrl je v Ljubljani 52 let star dne 23. februarja 1721.

5. Valentin Karol Vel. baron Kuschland,3) posestnik graščine, je bil poročen 7. marca l. 1734. z Jožefo Julijo rojeno Gussich (umrla 56 let stara 12. jan. 1778.) Sprog Valentin pa je ostavil svet 73 let star 30. jun. 1781. V Ljubljani rojeni so bili sledeči njuni otroci: Karol Jožef Kajetan roj. 29. septembra l. 1738., Jožefa Helena roj. 30. sept. 1740, umrla 12. maja 1749, Ana Marija roj. 23. avg. 1744, Marija Rozalija Elizabeta roj. 18. nov. 1751, Marija Jožef roj. 17. aprila l. 1753., Karolina Ana Viktorija roj. 23. novembra 1754, krščena šele 24. jan. 1755. Na Brezovici rojeni pa so bili sledeči: Karol Danijel Anton roj. 14. jan. l. 1742., Karol Vel. Jožef roj. 18. novembra 1745, krščen šele 28. jan. 1746, Marija Terezija Lucija roj. 26. febr. 1747, umrla 7. febr. 1779, Jožef Janez Dizma roj. 26. dec. l. 1748., krščen 25. jan. 1749, Janez Krstnik Adam Jošt roj. 4. junija 1750.

6. Volbenk Kajetan pl. Kuschland, poročen z Ivano Antonijo. Bivajoča v Kamniku sta imela sledečo deco: Marija Helena Julijana roj. 26. febr. 1733, umrla 10. marca i. l., Marija Ana Kordula roj. 21. okt. 1734, umrla i. l. 8. nov. Sprog Volbenk je ostavil svet v Ljubljani 49 let star dne 13. febr. 1750.

7. Kajetan Jožef baron Kuschland je bil l. 1749. deželni poslanec. Poročen je bil dne 13. maja l. 1725. z Ivano Antonijo pl. Raigersfeld. Otroci

1) Krstna knjiga brezoviške župnije 1705. l.

2) Krstna knjiga brezoviške in mrliška stolne ljubljanske župnije.

3) Ta in naslednji so posneti po Schiwitzu: Der Adel in den Matriken Krains.

njuni so bili: Evzebij Jožef Sebastijan roj. 15. dec. 1726, umrl 21. jan. 1728, Marija Izabela Helena roj. 8. dec. 1727, Frančišek Ksaver roj. 1728, umrl 3 leta star 18. sept. 1731 na Brezovici, Marija Ksav. Terezija krščena 2. jan. 1730, umrla 6. okt. 1731. Soproga je umrla dne 31. sept. 1737.

8. Karol Vel. Jožef baron Kuschland, posestnik graščine, zak. sin Karola Vel. in Jožefe Julije r. Gussich, se je zazibal na Brezovici dne 8. nov. 1745. Poročen dne 13. jan. 1789 z 41letno Heleno Presker je imel sledeče otroke: Jurij Janez Nep. roj. 22. aprila 1790, Ana Karolina roj. 25. jul. 1792. Ta je bila omožena z vitezom Bernardom pl. Gasparini. Ostavila je svet dne 6. avg. 1828. V No'ranjih Goricah ima vzdani nagrobni spomenik, kjer počiva tudi njen oče Karol, ki je umrl 15. jan. 1809, star 64 let, in njen stričnik baron Janez Kuschland, ki je 75 let star umrl 18. marca l. 1862.

9. Janez Nep. Jurij baron Kuschland, zak. sin prejšnjih, roj. 22. apr. 1790, poročen 11. apr. 1826 z Marijo Zofijo Terezijo Rysper pl. Rheinwald, je imel sledeče otroke: Frančišek Aleksander Leopold roj. dne 4. okt. 1831 od druge soproge Amalije roj. Baumgarten, ker prva je umrla že 11. avg. 1827 v Postojni. Gabrijela Ivana Marija roj. 10. apr. 1834, Izabela roj. 1840, poročena pa dne 11. okt. 1864 s Feliksom Reya pl. Castelletto, c. kr. nadporočnikom, starim 30 let, pozneje stotnikom. Imela sta 24. jun. 1865 rojenega sina Feliksa.

10. Frančišek Jakob pl. Schmidhofen,1) posestnik na Lukovcu, je 75 let star umrl v Ljubljani 15. junija 1746. Oženjen z Ano Felicito je imel sledeče otroke: Marija Franca roj. 9. dec. 1693, Frančišek Anton roj. 22. nov. 1694, Suzana Felicitas roj. 12. okt. 1696, Karol Jožef roj. v Ljubljani 10. avg. 1698, Marija Karolina roj. 3. sept. 1701 (ta se je poročila z vdovcem Frančiškom Antonom pl. Wolwizem 24. apr. 1724), Jožef roj. l. 1707., a je 17 let star umrl v Ljubljani 11. febr. 1724.

11. Frančišek Anton pl. Schmidhoffen, zak. sin prejšnjih, je zagledal beli dan dne 22. novembra l. 1694. Poročen dne 22. aprila l. 1728 z grofico Magdalenom Judito pl. Rattkay je imel sledečo deco: Na Brezovici sta bila rojena Ana Marija Terezija Kordula, roj. 22. okt. l. 1731., umrla pa 30. marca l. 1732., in Jošt Weikhard roj. 17. avg. l. 1736. V Ljubljani pa so bili rojeni: Ana Ksaverija Barbara roj. 6. jan. leta 1728., Frančišek Nepom. Nikolaj roj. 7. dec. 1728, a je umrl 14. febr. 1729, Marija Barbara Karlot r. roj. 6. dec. 1729, Marija Jožefa roj. 7. maja 1733, Frančišek Ksav. Ferdinand roj. 26. nov. l. 1734. — Oče France Anton je 74 let star ostavil to solzno dolino v Ljubljani 21. maja 1768. l.

1) Več o tem beri v oddelku IV.: Gradovi in gradišča.

12. Janez Krstn. pl. Schmitthoffen „aus Grätz“, je tudi iz napominane rodovine. Umrl je v Trebnjem 70 let star dne 12. novembra 1727. Bival je tudi v Ljubljani, kjer je oženjenemu z Marijo Elizabeto bila rojena dne 30. sept. 1695 hči Katarina Frančiška.

13. Frančišek Ksav. Preširen, „Škandrov“, zak. sin Janeza in Marije roj. Legat, je bil rojen na Brezovici št. 10 dne 17. oktobra 1802. Za svoje zasluge kot „oberrichter“ in za zasluge pri osuševanju barja je bil dne 20. maja l. 1861. povišan v viteško plemstvo s pridevkom „vitez pl. Heldenfeld.“¹⁾ Njegovi sinovi so: Frančišek roj. 29. avg. 1826, Ivan Nep. roj. 6. aprila 1828, Ivan Krstn. Obgl. roj. 5. avg. 1829, Henrik roj. 30. jul. 1833. Oče je l. 1864. živel v Trstu, sin France pa na Dunaju. Takrat je dal napraviti svojim starišem nagrobni spomenik pri župni cerkvi na Brezovici. Oče mu je umrl l. 1814. mati pa l. 1837.

14. Lovro Rus, „Grumov“, je zagledal luč sveta na Logu št. 30 dne 21. avgusta l. 1822. Okoli l. 1845. se je naselil v Lukovici pri Brdu kot praktični zdravnik. Pozneje, ob času legarja, je bil nekaj časa v Lokah pri Zagorju, odkoder pa se je zopet vrnil v Lukovico. Poleg zdravilstva se je pečal tudi z raznimi podjetji; pri cestah in mostovih si je nabral precejšnje premoženje. Kupil je posestva v Št. Vidu, v Prevojah in v Čepljah. Na starost je bival v Št. Vidu, kjer si je zgradil lepo hišo. Pri obdukciji že zelo trohnelega mrliča na Krtini si je zastupil kri ter si s tem nakopal strašno bolezen, ki ga je mučila približno dve leti. Šel je zadnji čas v ljubljansko bolnišnico ter je tudi tam umrl dne 2. decembra l. 1888. Njegovo truplo so prepeljali na njegov dom v Št. Vid ter je ondi dne 5. decembra i. l. pokopali.

15. Frančišek Peruzzi, sin tukajšnjega cerkvenika in organista, je bil rojen na Brezovici dne 25. novembra l. 1824. Ljudsko šolo je dovršil na c. kr. normalki v Ljubljani. Po izstopu iz šole je vstopil v trgovino neke vdove. Zavist tovarišev mu je vzela veselje do trgovine; a začutil je v sebi poklic do učiteljskega stanu. L. 1855. je dobil službo na trivalki v Cerknici, a je še isto leto odšel v Št. Vid pri Vipavi, kjer je bil 6 let. Potem je prišel na Dole pri Litiji, kjer je ostal 16 let. Odondod je prišel na Vače l. 1877. ter je postal 7 let pozneje nadučitelj istotam. Leta 1887. je vstopil v pokoj ter je po kratki bolezni umrl dne 5. februarja l. 1899. Peruzzi je bil blag in jako dobro-

¹⁾ Župnijska kronika, str. 12, in opazka v krstni knjigi. V Ljubljani pa je bil mož istega imena Fr. Ks. pl. Heldenfeld, l. U. D., poročen že 27. jul. 1749 z Marijo Ano pl. Merchern, a je umrl 31 let star 17. okt. 1751. Janez Prešern, tudi l. U. D., 64 let star, pa je umrl 19. apr. 1746.

srčen človek. Kaj rad je pomagal ubožcem in za ubožne učence je dajal denar še do zadnjega časa. Izpričevala o njegovem službovanju so vseskozi polna hvale. Na Vačah je takoj drugo leto našel prazgodovinske reči ter je potem veliko let spremljal izkopavanja na Vačah, za kar je prejel mnogo priznanj od strokovnjakov Dežmana, Hochstetterja, Hauerja i. t. d.¹⁾

16. Jakob Čuden, „Nagličev“, je bil rojen na Plešivici št. 8 dne 6. julija l. 1826. Po dovršeni filozofiji na ljubljanskem liceju se je podal v Gradec ter se posvetil tehničkim znanostim. Dne 4. septembra l. 1849. je bil potrjen k vojakom (k staremu 4. topničarskemu polku), je postal 13. septembra l. 1854. učitelj na topničarski šoli v Libenau-u pri Gradcu in 30. aprila l. 1859. častnik. Kot tak je služboval na več krajih širne Avstrije, dokler ni po okupaciji Bosne in Hercegovine stopil kot stotnik l. razreda v zasluženi pokoj. Bival je nato dalj časa v Vnanjih Goricah, od 2. novembra 1886 pa v Horjulu, kjer je umrl dne 25. avgusta l. 1898.

17. Valentin Kermavner, „Brinovčev“, se je rodil v Vnanjih Goricah št. 22 dne 13. februarja l. 1835. V letih 1858. in 1859. je bil suplent na ljubljanski gimnaziji, l. 1860. je bil premeščen za profesorja v Črnovice, l. 1869. v Celje, odkoder je prišel l. 1873. zopet v Ljubljano, kjer je deloval do l. 1890., ko je bil odlikovan z Najvišjim priznanjem na lastno prošnjo upokojen. Sedaj živi v Gradcu. Pisal je v razne slovenske časnike o šolstvu in odgoji, o nalogi naših gimnazij, o pesništvu i. t. d. On je priznan strokovnjak v grškem jeziku ter je izdal tudi tri jako vestno izdelane šolske knjige, „Vadbe“ za 3. in 4. razred in „Slovnico“ za latinski jezik.

18. Ivan Mrak, „Rihtarjev“, je bil rojen na Plešivici št. 6 dne 9. junija l. 1856. Posvetil se je vojaštvu ter je sedaj stotnik l. razreda pri 5. trdnjanskem topničarskem polku v Kotorju v Dalmaciji.

19. Ivan Kavčnik, „Kavčnikov“, je zagledal luč sveta v Dragomeru št. 9 dne 29. avgusta l. 1858. Leta 1883. je dovršil pravoslovje na Dunaju ter je bil nekaj časa mestni komisar v Ljubljani. Leta 1888. je bil imenovan sodnim pristavom, je služboval v Kranju in Ljubljani, kjer je od 11. septembra l. 1897. sodni tajnik in ima vsled Najvišjega odloka z dne 12. septembra l. 1903. naslov in značaj sodnijskega svetnika. Od l. 1891. je priobčil v „Slov. Pravniku“ več temeljitih pravnih študij in skušal rešiti mnogo teoretično in praktično zanimivih pravnih vprašanj. Oženjen, ima 3 sinove in 1 hčer.

¹⁾ Natančneje je njegovo delovanje opisal F. Lužar v „Učiteljskem Tovarišu“, 1899, str. 109.

20. Viktor Čuden, „Rusov“, je bil rojen v Dragomeru št. 1 dne 8. septembra l. 1862. Učitelj je postal l. 1884. ter je služboval v Razdrtem, v Šmihelu pri Št. Petru, v Poddragi in v Šturijah. Bolehen se je vrnil na svoj dom v Dragomeru, kjer je umrl 10. julija l. 1890.

21. Frančišek Kenk, železničnega čuvaja sin, iz Notranjih Goric št. 352, se je porodil dne 2. januarja l. 1866. Kot gimnazijski abiturijent se je posvetil poštni službi ter je dolgo vrsto let služboval v Ljubljani. Od leta 1904. je poštni oskrbnik v Mürzzuschlagu.

22. Ludovik Kenk, železničnega čuvaja sin, iz Notranjih Goric št. 352, je bil rojen dne 29. decembra l. 1867. Po dovršenih gimnazijskih študijah je šel na Dunaj ter se posvetil filozofičnim študijam. Pa smrt ga je meseca junija l. 1893. nenadoma pobrala, zadel ga je mrtvoud medtem, ko se je kopal.

23. Ivan Kušar, „Iletov“, iz Notranjih Goric št. 1, je bil rojen dne 10. julija l. 1881. Dne 15. junija l. 1899. je prestopil k davkariji in je sedaj davčni praktikant na Brdu.

3. Usmiljenke.

Ker iz malokatere župnije vstopi toliko deklet v red usmiljenih sester kakor ravno iz brezoviške župnije, hočem tudi te na tem mestu navesti:

1. S. Terezija (Marija) Pezdir, „Potokarjeva“ z Brezovice št. 13, rojena dne 20. avgusta l. 1840. V red vstopila l. 1863.

2. S. Klauđija (Frančiška) Snoj, „Gosarjeva“ z Brezovice št. 32, rojena dne 30. oktobra l. 1857. V red vstopila l. 1879.

3. S. Priska (Marija) Seliškar, „Franceljnova“ s Podlukovca št. 17, rojena dne 30. septembra l. 1857. V red vstopila l. 1876.

4. S. Valerija (Marijana) Snoj, „Gosarjeva“ z Brezovice št. 32, rojena dne 24. oktobra l. 1859. V red vstopila l. 1881.

5. S. Marcela (Marijana) Seliškar, „Franceljnova“ s Podlukovca št. 17, rojena dne 29. avgusta l. 1863. V red vstopila l. 1885.

6. S. Milburga (Frančiška) Gregorin, „Gašperjevčeva“ s Podlukovca št. 21, roj. dne 1. oktobra l. 1867. V red vstopila l. 1886.

7. S. Abundancija (Marija) Kremžar, „Kovačeva“ z Brezovice št. 39, rojena dne 16. novembra l. 1868. V red vstopila l. 1886.

8. S. Euphrasija (Neža) Burger, „Drpaleževa“ iz Vnanjih Goric št. 37, rojena dne 16. januarja l. 1869. V red vstopila l. 1888.

9. S. Andreja (Ivana) Kremžar, „Kovačeva“ z Brezovice št. 39, rojena dne 19. decembra l. 1872. V red vstopila l. 1893.

10. S. Hilarija (Marijana) Kremžar, „Kovačeva“ z Brezovice št. 39, rojena dne 12. januarja l. 1876. V red vstopila l. 1894.

11. S. Gertruda (Neža) Kremžar, „Kovačeva“ z Brezovice št. 39, rojena dne 21. septembra l. 1877. V red vstopila l. 1895.

XIII.

Prilogi.

Št. 1.

Wir Fridreich¹⁾ von Gotts Gnaden römischer Kaiser zu allenn czeitten merer des reichs zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. Kunig, herczog zu Österreich, zu Steir, zu Kernndten vnd zu Krain etc. bekennen, das für vnns komen ist vnser getrewer lörg Rayner weilent Andres Rayner sun vnd bat vnns diemütlich, das wir im als dem elltern anstat sein selbs vnd seiner geswisst Reid die hernach geschriben stuckh gütter vnd zehenndt vnser lehenschaft vnser Fürstentums Krain gerüchten zuuerleihen, wann die ir erb wern das haben wir getan vnd haben dem benanten lörgen anstat sein selbs vnd seiner geswisst Reid die berürten stuekh gütter vnd zehenndt mit iren zugehörungen verlihen vnd leihen auch wissenlich mit dem briefe, was wir im zu recht daran verleihen sullen oder mügen. Also das sy vnd ir erben die nuhm für von vns vnd vnsern erben in lebensweis innhaben nutz vnd niessen sullen vnd mügen als lehens vnd lands recht ist. Vnd sind das dieselben stuekh gütter vnd zehennt von erst ain hof zu Stermul in Zirgklacher pfarr gelegen, item drey hueben zu Lukowitz, ain mül an der Slapp, item ain zehend zu sannd Mertten bei der Saw, item ain hof zu Kherstetten in Zirgklacher pfarr gelegen, item ain zehennt zu Ausser Goritschach, auf siben hueben zu Radtzne, auf drein zu Bresabitz, auf drein zu Lukowitz, auf drein zu Dragamer, auf siben zu der Awen, auf fünfen vnd zu Wemolach, auf ainer hueben in Laybacher pfarr vnd zu Nalesnywerd auf vier hueben in pilichgretzer pfarr gelegen truid vnd allerlay zehentlichen rechten zway tail zenemen, item ain hof zu Plekher an der Fewstritz in Stainer pfarr gelegen, item vnd ain hueben zu Stenesitsch in sannt Veytter pfarr

¹⁾ Listina je pisana na pergamentu z gotsko pisavo, je dobro ohranjena, ima pripet pečat ter se hrani v Rudolfinumu.

bey Laybach gelegen Mit vrkunt des briefs geben zu Gretz am montag samnd Matheus abent des heiligen zwelthoten vnd ewangelisten, nach Cristi geburde vier tzehenhundrt vnd im newnundsibentzigisten, vnsers Kaisertumbs im achtund zwaintzigisten, vnsers reichs des römischen im viertzigisten vnd des hungerischen im ainsundzwainczigisten iare.

Št. 2.

Clemens P. P. XI.¹⁾

Ad perpetuam rei memoriam. Cum, sicut accepimus, in Ecclesia curata sancti Antonij in Bresoviz Parochiae sancti Petri Labacensis Civitatis vel Dioecesis una pia, et devota utriusq. Sexûs Christi fidelium Confraternitas sub titulo Sanctorum Angelorum Custodum, ac omnium Sanctorum (non tamen pro hominibus unius specialis artis) canonice erecta, seu erigenda existat, cujus Confratres, et Consorores quam plurima pietatis et charitatis opera exercere consueverunt. Nos ut Confraternitas hujus modi majora in dies suscipiat incrementa, de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus Authoritate confisi, omnibus utriusq. sexûs Christi fidelibus, qui dictam confraternitatem imposterum ingredientur, die primo eorum ingressus, si vere poenitentes, et confesi Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumpserint plenariam, ac tam descriptis, quam pro tempore describendis in dicta Confraternitate Confratribus, et Consororibus in cujuslibet eorum mortis articulo, si vere quoq. poenitentes, et confesi, ac sacra communione refectioni, vel quatenus id facere nequiverint, saltem contriti Nomen Jesu, ore, si potuerint, sin minus, corde

1) Vsa listina obsega tri liste, t. j. šest strani. Na prvi strani je napravljen napis z zlatimi in črnimi črkami. Druga stran je prazna. Od 3. do 6. strani je pa to pismo. Na vrhu tretje strani je z zlatimi črkami napisano: „Clemens P. P. XI.“ Prvi stavek: „Ad perpetuam rei memoriam“ ima inicijalije zlate; vse drugo je pa s slabo črno tinto pisano. Na vsaki strani (izvzemši drugo) je potegnjena okoli in okoli zlata črta 1 cm od roba oddaljena. Pisava je dokaj razločna, toda posebno lepa pa ni. Zunanji napis te listine se pa glasi: „Album / Almae ac Insignis / Congregationis / sub / Invocatione & Patrocinio / SS: Angelorum Custodum, / & / Omnium Sanctorum. / Ad / Subsidium & Auxilium / omnium in quibuscunq. tribulationibus & angustijs, / periculis, sive animae sive Corporis Constitutorum / in hoc saeculo, ac luentium in Purgatorio, in / Curata Ecclesia Mostallensi / S: Antonii Abbatis / in Bresavez institutae / gratijs quoque, atque perpetuis Privilegijs / a / Summo Pontifice / Condecoratae / Anno MDCCXIII.“

devote invocaverint, etiam plenariam; nec non eisdem nunc, et pro tempore existentibus dictae confraternitatis confratribus, et consororibus etiam vere poenitentibus, et confesis, ac sacra communione refectioni, qui praefatae confraternitatis Ecclesiam, seu capellam, vel oratorium tertio festo Paschatis Resurrectionis Dominicae à primis vesperis usq. ad occasum solis diei hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam, et remissionem misericorditer in Dño concedimus. Insuper dictis confratribus, et consororibus etiam vere poenitentibus, et confesis, ac sacra communione refectioni Ecclesiam seu Capellam, vel oratorium hujusmodi in quatuor aliis anni feriatis, vel non feriatis, seu Dominicis diebq. per memoratos confratres semel tantum eligendis et ab ordinario approbandis, et supra visitantibus, et ibidem orantibus, quo die praefatorum id egerint, septem annos, et totidem quadragenas. Quoties vero missis, et alijs Divinis Officijs in Eccla seu Capella, vel Oratorio hujusmodi pro tempore celebrandis, et recitandis, seu congregationibus publicis, vel privatis ejusdem confraternitatis ubivis faciendis interfuerint, aut pauperes hospitio susceperint, vel pacem inter inimicos composuerint, seu componi fecerint, vel procuraverint; nec non etiam, qui corpora defunctorum tam confratrum et consororum hujusmodi, quam aliorum ad sepulturam afsociaverint, aut quascunq. Procesiones de licentia ordinarij faciendas, Sanctissimumq. Eucharistiae Sacramentum tam in Procesionibus, quam cum ad infirmos, aut alias ubicumq. et quomodocunq. pro tempore deferetur, comitati fuerint vel si impediti campanae ad id signo dato semel orationem Dominicam, et salutationem Angelicam dixerint, aut etiam quinquies orationem et salutationem eisdem pro animabus defunctorum confratrum, et consororum hujusmodi recitaverint, aut devium aliquem ad viam salutis reduxerint, et ignorantes praecepta Dei, et ea quae ad salutem sunt, docuerint, aut quodcumq. aliud pietatis, vel charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet praefatorum operum exercitio sexaginta dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis poenitentijs in forma Ecclesiae consueta relaxamus. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut si alias dictis confratribus, et consororibus praemissa peragentibus aliqua alia indulgentia perpetuo, vel ad tempus nondum elapsam duratura concessa fuerit, praesentes nullae sint. Utq. si dicta Confraternitas alicui Archiconfraternitati aggregata jam sit, vel imposterum aggregetur, aut quovis alia ratione

uniatur, vel etiam quomodolibet instituatur, priores, et quovis aliae litterae Apostolicae illis nulla tenus suffragentur, sed ex tunc eo ipso nullae sint. Datum Romae apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 16. Februarij MDCCXIV. Pontificatus Nostri Anno Decimoquarto.

Joliverius.

Publicentur singulis annis in Principali Confraternitatis festo, ac concursu, ut Confratres, jugem tanti thesauri memoriam conservent, et alij ad devotionem excitentur. Dies vero seu festa pro lucrands indulgentijs a Confratribus electa, ac Autoritate Ordinaria approbata sunt sequentia Festum Principale pro lucrands indulgentijs plenarijs feria tertia Paschatis. Alia minus principalia pro lucrands septem annorum indulgentijs, ac totidem quadragennis Dominica infra octavam

Corporis Christi, Dominica prima post festum S. Annae, festum Omnium Sanctorum, et festum Immaculatae Conceptionis B: M: V: Ex Officio Epali Labaci die 14. Martij 1714.

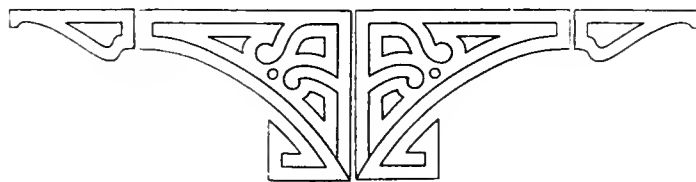
(L. S.) **Joannes Antonius Thalnitscher,**
Decanus, Vicarius Generalis Labacensis.

Suprascripta copia concordat cum suo Originali de verbo ad verbum. In quorum fidem p. Ex Offo Epali Labaci die 28. Martij 1714.

Papirnat pečat z
dvoglavim orlom.

Joes: Ant: Thalnitscher m. p.
dec: Vic: Glis Labacensis.

Vsebina: *Zgodovina brezoviške župnije.*

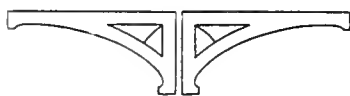

KAZALO.

	Stolpec		Stolpec
Poziv	1	6. Bula papeža Pija II., s katero potrdi ustanovitev ljubljanske škofije, l. 1462.	113
Diplomatarij:		7. Bula papeža Pija II., s katero izvzame in oprosti ljubljansko škofijo sodnosti oglejskih patriarhov in solnograških nadškofov, ter jo podredi neposredno apostolski stolici, l. 1462.	129
1. Ferdinand, najvojvoda, potrjuje ljubljanskim škofom podeljene pravice, l. 1599.	3	8. Bula papeža Pija II., s katero odstopi pravico prezentirati stolnega prošta in stolnega dekana ljubljanskega cesarju Frideriku in njegovim naslednikom kranjskim vojvodom, l. 1463.	145
<i>A.</i> Cesar Friderik III. ustanovi ljubljansko škofijo, l. 1461.	6	9. Bula papeža Pija II., ki potrdi ničnost izvolitve br. Gregorija za opata gornjegrajskega, l. 1463.	147
<i>B.</i> Ferdinand I. podeli ljubljanskim škofom knežji naslov, l. 1533.	33	10. Breve Benedikta XIV., s katerim je ustanovil apostolski vikariat za avstrijski del oglejskega patriarhata s sedežem v Gorici, l. 1749.	162
<i>C.</i> Grof Friderik celjski potrdi samostanu v Gornjem gradu sodno in ribarsko pravico ter osvobodi samostansko hišo v Celju vseh bremen, l. 1447.	49	11. Nagovor Benedikta XIV. v konzistoriju 1. decembra 1749	166
<i>D.</i> Cesar Friderik podeli kapelanu sv. Fridolina v Ljubljani pravico, imeti lastnega ribiča na Ljubljanici in Ižici, l. 1453.	65	12. Breve Benedikta XIV., s katerim imenuje bazelskega kanonika Karola grofa Attembsa za apostolskega vikarja avstrijskemu delu oglejske škofije s sedežem v Gorici, l. 1750	170
<i>E.</i> Cesar Friderik podeli ljubljanskemu škofijstvu pravico, sekati les in drva v cesarskih gojzdih, kositi na ljubljanskem mahu in imeti dva ribiča na Ljubljanici, l. 1463.	66	13. Nagovor papeža Benedikta XIV. v tajnem konzistoriju v ponedeljek dne 5. julija l. 1751. o zatoru oglejskega patriarhata in ustanovitvi dveh nadškofij, videmske in goriške	181
<i>F.</i> Cesar Friderik potrdi trgoma Gornji grad in Ljubno pravico, imeti semnje in tržne dneve, l. 1470.	67	14. Bula Benedikta XIV. glede odprave oglejskega patriarhata in ustanovitve videmske in goriške nadškofije, l. 1751.	184
<i>G.</i> Nadvojvoda Maksimilijan izroči ljubljanskemu škofijstvu kapelo sv. Fridolina na Bregu v Ljubljani, l. 1504.	69	15. Bula papeža Benedikta XIV., s katero ustanovi goriško nadškofijo, l. 1752.	199
<i>H.</i> Cesar Maksimilijan vtelesi faro sv. Kancijana v Kranju ljubljanskemu škofijstvu, l. 1507.	69	16. Bula Pija VI., s katero zatre goriško nadškofijo in povzdigne ljubljansko škofijo v nadškofijo, l. 1787.	243
<i>I.</i> Cesar Maksimilijan podeli ljubljanskim škofom pravico, imeti na Savi dva ribiča, l. 1518.	70	17. Odstop onih fara ljubljanske škofije, ki leže na Spodnjem Štajerskem in Koroškem, nadškofu solnograškemu, oziroma njegovima sufraganoma škofu lavantinskemu in krškemu	369
<i>K.</i> Ferdinand, princ španski, ukaže namestniku v Celju izplačevati ustanovo v prid cerkvi Matere božje v Solčavi, l. 1524.	81	18. Sprejem odstopljenih fara s strani nadškofa solnograškega	372
<i>L.</i> Nadvojvoda Ferdinand podeli ljubljanskim škofom pravico, imeti na Savi dva ribiča, l. 1533.	82	19. Breve Pija VI., s katerim dovoli v to premembo škofijskih meja	373
<i>M.</i> Nadvojvoda Karol potrdi fari Slovenji Gradec njene svoboščine, l. 1573.	83	20. Nadškof solnograški pošlje gorenji breve in javi one odstavke konzistorialnega dekreta, ki zadevajo isto premembo meja ljubljanske škofije	374
<i>N.</i> Nadvojvoda Ernest podeli ljubljanskim škofom sodno pravico v Gornjem gradu in na Goričanah, l. 1593.	85	21. Solnograški nadškof sprejme od ljubljanskega škofa odstopljene fare pod svojo oblast ter jih zopet dalje odstopi svojima sufraganoma, škofu krškemu in lavantinskemu	385
2. Juri Gall rožeški podeli v fevd svojo desetino v Volavljah in na Velikem Trebelevem, l. 1457.	97		
3. Juri Gall rožeški izroči v fevd svojo desetino pod Holmcem, l. 1457.	98		
4. Janez Gall rožeški da v fevd kočjo na Šutni pri pri Kamniku, l. 1472.	99		
5. Janez Gall rožeški podeli v fevd desetino od zemljišč, ležečih v moravški in vaški fari, l. 1472	100		

22. Okrznica ljubljanskega knezoškofijstva, v kateri se prvi zadevni duhovščini po Štajarskem in koroškem čas, kdaj da je odvezana od svojih dolžnosti do ljubljanskega škofa ter z verniki vred izročena škotoma krškemu in lavantinskemu	388	Slovstvo :		
23. knezoškof lavantinski sprejme od ljubljanskega knezoškofa mu odstopljene fare pod svojo oblast in skrb	392	Sv. Viktorin	13, 29,	45
24. Bula papeža Pija VI., s katero je zatrl škofiji tržaško in pičansko, povzdignil mesto Gradško v škofijsko stolico, podvrgel novo škofijo gradiščansko nadškofu ljubljanskemu, ji podredil del zatrte nadškofije goriške in župnije zatrtih škofij tržaške in pičanske ter nekatere fare, odkrušene od poreške in puljske vladikovine	401	S. Nazario		32
25. Jakob Maraccus, generalni vikar oglejski, povrne Polidoru pl. Montagnani odvzeto naddijakonsko službo na Spodnjem Štajerskem ter prekličje imenovanje Gradarija za naddijakona	441	Zgodovina šmarjetske fare na Dolenjskem		47
26. Jakob Maraccus naznanja duhovščini savinjske in dravske doline, da je Polidorja pl. Montagnana zopet postavil za naddijakona	443	Na razvalinah mengeškega gradu		48
27. Jakob Maraccus tolaži Polidora pl. Montagnana, užaljenega radi pisma, katero mu je pisal pred letom, verujoč obrekovavcem	444	Die Klöster in Krain		107
28. Nadškof ljubljanski odstopi fare, pripadajoče poprej goriški nadškofiji, ležeče ob Dravi na Štajerskem, knezoškofu sekovskemu, l. 1788.	449	Mittheilungen des Musealvereins für Krain		112
29. Nadškof ljubljanski odstopi one fare na Zgornjem Koroškem, ki so pripadale zatrti goriški nadškofiji, knezoškofu krškemu, l. 1788.	450	Zgodovina cerkljanske fare	233, 249	363
30. Nadškof ljubljanski odstopi one fare na Spodnjem Koroškem in Spodnjem Štajerskem, ki so pripadale zatrti goriški nadškofiji, knezoškofu lavantinskemu, l. 1788.	452	283, 297, 315, 333, 349		
31. Nadškof ljubljanski odstopi nekatere župnije na Tirolskem, ki so pripadale svoj čas škofiji goriški, knezoškofu briksenskemu, l. 1789.	453	Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov na Kranjskem. <i>I. Šašelj</i>	61, 79, 95, 125, 137	457
32. Nadškof ljubljanski odstopi dve župniji, ležeči na Hrvaškem in pripadajoči svoj čas škofiji goriški, škofu zagrebškemu, l. 1789.	454	153, 263		
33. Nadškof ljubljanski odstopi tiste župnije na Zgornjem Koroškem, na Spodnjem Koroškem in Štajerskem, ki so pripadale nekdanji goriški škofiji, nadškofu solnograškemu, da je le-ta prepusti svojim sufraganom, l. 1789.	455	Zadnji dnevi cesarja Jožefa II.		119
Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva. <i>Jos. Smrekar</i>	101	S. Gregorij M. Moralium II. XXXV. kranjskega farnega arhiva. <i>Jos. Smrekar</i>		131
		Duhovniki goriški nadškofiji podrejenih duhovnij v Gorenjskeji, ozir. Notranjskeji v letu 1767. <i>Ivan Lavrenčič</i>		155
		Drobtinica o pokristjanjenju Slovanov. <i>Jos. Smrekar</i>		149
		Iz zapuščine škofa Tomaža Chröna. (Biblia manuscripta.) <i>Jos. Smrekar</i>		225
		Doneski k zgodovini cerkva na Slovenskem. <i>Matej Slekovec</i>		229
		Kronologična vrsta mekinjskih opatinj. <i>Jos. Benkovič</i>		241
		Prepir med nemškim redom in kapitulom zagrebškim v 14. veku. <i>Janko Barle</i>	289	305
		Duhovniška bratovščina sv. Mihaela v Mengšu (1667 do 1799)	321, 337, 353, 377, 393, 409	493
		425, 445, 461, 475		
		Duhovščina v Novem mestu in okolici l. 1734. in 1737. <i>M. Slekovec</i>		327
		Nikolaj Salon, župnik trnovski. <i>I. Bilc</i>		345
		Zgodovinske drobtinice iz nekaterih cerkva na Dolenjskem. <i>I. Šašelj</i>		359
		Polidor pl. Montagnana. <i>M. Slekovec</i>		433
		Doneski k zgodovini kočevske fare. <i>V. Steska</i>	465	593
		481, 497, 587		
		Doneski za zgodovino Alojzijevišča. <i>Dr. Jos. Lesar</i>	513, 529, 545, 561	577
		Matricula sive ordo peractionum sacrarum in ecclesia filiali S. Antonii in Stangenwald		605
		Libellus poematum sive carminum variorum generum Thomae Chrönn		609
		Zgodovina kamnogoriške fare. <i>Anton Verbajs</i>		669
		Zgodovina horjulske fare. <i>Jožef Kržišnik</i>		699
		Zgodovina brezoviške župnije. <i>Josip Novak</i>		853

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 64.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

Predgovor.

V ljubljanskem knezoškofijskem arhivu se nahaja knjiga z naslovom: „Protocollum decanatum Archidioeceseos Labacensis, anno 1788.“ V njej je popisana tedanja duhovščina po gotovih prèdpisih in rubrikah teh-le dekanatov: 1. Šmartno pri Litiji, 2. Vače, 3. Cerklje na Gorenjskem, 4. Kamnik, 5. Mengeš, 6. Ježica, 7. Železniki, 8. Dob, 9. Kranjska gora, 10. Sora, 11. Poljane pri Škofji Loki, 12. Šmarije, 13. Metlika, 14. Preserje, 15. Šentvid pri Zatičini, 16. Šmartin pri Kranju, 17. Lož, 18. Trebnje, 19. Krka, 20. Novo mesto, 21. Ribnica, 22. Kočevje, 23. Dobropolje, 24. Škocijan pri Dobravi, 25. Kostanjevica, 26. Kranj, 27. Krško ali Leskovec, 28. Šentrupert, 29. Svibno, 30. Marijino Oznanjenje v Ljubljani, 31. Vrhnika, 32. Gorje pri Bledu.

Opomniti moram, da onih župnij ni med temi zaznamovanih, katere takrat še niso spadale pod ljubljansko vladikovino na Kranjskem. Poleg teh so pa izostale tudi ljubljanske glavne župnije: stolna, sv. Jakoba in sv. Petra, katere sem za ono dobo posnel iz drugih virov, da je delo kolikor mogoče popolnejše in preglednejše.

Zanimiva je omenjena knjiga v toliko, kolikor dobimo iz nje vsaj kratek življenjepis tedanje duhovščine. Letnice posvečenja morda niso povsem zanesljive pri nekaterih duhovnikih, ker so pri vizitacijah navadno

zaznamovali le približno po naznanilih, bolj ob kratkem zahtevane podatke svoje, a to naj nas nič ne bega. Glavna stvar pri tem je, da imamo vsaj deloma skupen, pregleden zaznamek tedanje, v dušnem pastirstvu na Kranjskem delujoče duhovščine. In to je tudi mene napotilo, da sem se poprijel sicer mučnega, a potrebnega dela, ga uredil ter podal v roke zlasti prijateljem preiskovalcem zgodovine župnij.

Od l. 1793. dalje imamo že tiskane, sicer še jako pomanjkljive šematizme, iz kojih more posneti lahko vsak zbiratelj župne zgodovine vsaj nekaj podatkov, a iz prejšnje dobe se dobi težko kaj natančnejšega.

Da bode delo popolnejše in trud preiskovalcem olajšan, sem dodal k temu še od l. 1789. dalje iz šematizmov posnete podatke, po kolikor sem jih za posamezne duhovnike mogel zaslediti, do konca njihovega življenja, tako, da imamo ob kratkem celoten življenjepis posameznikov, opis njihovih zmožnosti in delovanja.

To priobčenje pa naj bode v spomin 120 letnice takratnih vizitacij.

V Besnici na Svečnico 1907.

Priobčevalec.

Nadškofija ljubljanska.

Nadpastir:

Mihael baron Brigido pl. Marenfelski in Brezoviški je bil nadškof ljubljanski v l. 1788. -1800. Porojen v Trstu, je bil nadarjeni mož sprva redovni kanonik voravski, potem stolni kanonik scepški, naposled župnik v Laizhovu na Ogrskem, ko je bil dne 17. decembra 1787 po smrti škofa Karola grofa Herbersteina, kateri je dne 7. oktobra na povratku iz samostana na frančiškanskem mostu v kočiji zadet od kapi umrl, imenovan ljubljanskim nadpastirjem. Dne 25. aprila l. 1788. je bil na Dunaju posvečen, dne 8. junija pa slovesno umeščen. Bil je Nj. c. kr. in apost. Veličanstva dejanski svetnik, vitez malteškega reda, metropolit itd. Dne 18. decembra 1806 pa je odšel na Ogrsko kot scepški škof ter je ondi na nekem popotovanju v Trst l. 1816. izdihnil svojo dušo. Bil je za ljubljansko škofijo zaslužen mož.

Sufragan ali pomožni škof:

Jožef Mikolič, Ljubljančan, brat naklanskega župnika Frančiška Mikoliča, je bil častni kanonik, nadškofov generalni vikar ter škof gratianopolitanski, posvečen dne 31. januarja 1790, in ljubljanski pomožni škof. Umrl je dne 4. decembra 1793, tedaj en mesec za svojim bratom, in je pokopan pri Sv. Krištofu.

Metropolitanski kapitelj.

Prošt:

Rajko Fran. Orfej grof pl. Auersperg, infuliran prošt ljubljanski in župnik radovljiški, je bil celih 25 let predstojnik stolnega kapitlja od l. 1771. do 1796., ko se dne 25. junija l. 1796. preseli v večnost. Porojen v Komendi dne 31. avgusta l. 1723., posvečen pa v Ljubljani dne 11. junija 1747.

Dekan:

Frančišek Karol grof pl. Inzaghy, doktor bogoslovja, je svetu zamrl dne 23. februarja l. 1796.

Kanoniki:

Ferdinand Benedikt Gabriel baron pl. Erberg, doktor bogoslovja, je dne 3. julija 1796 ostavil svet. Leta 1757. je župnikoval še v Moravčah. Mož je bil nadarjen, pobožen in zgleden duhovnik. Svoje študije z doktoratom je dovršil v Rimu v letih 1741.—1744. Bil je Ljubljančan, posvečen dne 19. septembra 1744, dispenziran glede nedoletnosti, kajti porodil se je dne 16. marca l. 1722.

Sigefrid grof pl. Auersperg, doktor bogoslovja, je bil l. 1795. stolni župnik, v l. 1796. do 1806. pa stolni prošt, ko se dne 5. avgusta preseli 73 let star na boljši svet. Svoje bogoslovne študije je v Rimu dovršil v l. 1753.—1757., kjer je napravil tudi doktorat.

Janez Anton de Ricci, Goričan, kanonik „a latere“, konzistorialni svetnik dunajskega nadškofa, komendator malteškega viteškega reda, družki škof, posvečen l. 1801., je bil v l. 1796.—1808. stolni dekan, pozneje pa stolni prošt ljubljanski in župnik radovljiški do l. 1818., ko je bivajoč v Naklem, ondi 27. julija v Gospodu zaspal ter je tudi ondi pokopan.

Frančišek Schwarzenbach, semeniški vodja, je bil od dne 5. maja 1789. dalje: kanonik „ad baculum“. Bil je doktor bogoslovja. Umrl je dne 6. februarja 1796.

Sigefrid grof pl. Gallenberg, konzistorialni svetnik solnograškega nadškofa od l. 1797., je bil z dne 7. julija 1784 umeščen na Kürnbergov kanonikat. Preselil se je pa k očetom dne 9. marca leta 1813.

Janez Nep. baron Taufferer, kanonik je l. 1810. odšel na Avstrijsko. Bil je Ljubljančan, v mašnika posvečen dne 10. junija l. 1775. v Ljubljani.

Frančišek Borgia baron pl. Raigersfeld, doma na Kranjskem, je bil kanonikom umeščen dne 6. aprila 1788. Pozneje je izvrševal tudi par let opravila stolnega nadžupnika. Leta 1795. je bil z dne 8. septembra že pomožni škof in generalni vikar ljubljanskega nadškofa ter škof derbenski. Bil je predsednik ljubljanskega konzistorija. Umrl je dne 16. julija 1800. ter bil pokopan pri Sv. Krištofu. Porodil se je leta 1736. očetom baronu Frančišku Henriku in baronici Mariji Ani Elizabeti pl. Erberg. 16 let star stopi v red Jezusovega Tovarištva v Ljubljani. Po odpravi tega, popotuje po Nemškem po univerzah, naposled pride v Trst kot referent in naslovni kanonik do časa, ko se v Ljubljano preseli kot pravi kanonik.

Atanazij Šlibar, Kranjec, porojen l. 1748., je služboval v ljubljanski stolnici že od l. 1784. Pozneje od l. 1796. dalje je bil kanonik „ad baculum“. L. 1789. je dne 9. aprila dobil dovoljenje, da sme v svoji sobi maševati. L. 1796. je prosil kot kanonik tudi za šentjakobsko župnijo v Ljubljani, a je ni dobil. L. 1807. je dobil mengeško župnijo in ostal le še naslovni kanonik. Bil je mož sicer poštenega obnašanja, govoril je tri jezike, a bil jako nemirne nravi. Umrl je dne 21. maja 1823 star 75 let.

Frančišek Ksaver Anton de Webern, kanonik Wolwizove ustanove, je dal svetu slovo dne

29. februarja 1816 star 73 let. Bil je Ljubljčan, porodil se je dne 8. junija l. 1743., posvečen pa je bil v mašnika dne 13. junija l. 1767. na titel podložnikov belopeškega gospostva.

Francišek Ksav. Codelli pl. Fahrenfeld, kanonik ustanove svojih sorodnikov, je umrl dne 16. oktobra 1808 star 73 let.

Knezonadškofijska kancelija.

Jurij Gollmayer, doma iz Lesc na Gorenjskem, je bil v mašnika posvečen 30. maja 1779. ter je bil vodja in notar knezonadškofijskega urada. Bil je tudi konzistorialni svetnik, pozneje kanonik v stolnici, infuliran kapiteljski dekan in škofov generalni vikar, naposled pa stolni prošt v l. 1819.—1822., ko je dne 10. avgusta v Gospodu zaspal. Mož je bil jako nadarjen in zmožen ter zgleden duhovnik. L. 1809. je bil tudi on med drugimi poroki, katere so Francozi s silo zavezali, da bode njim dežela Kranjska plačevala zahtevano vojno davščino.

Alojzij Bonaventura Huml, tajnik, je izvrševal ta posel do l. 1795. Takrat ga pošljejo na Vrhniko staremu dekanu kot vikarja v osebno pomoč. L. 1799. poleti pa gre v Cirknico kot župni upravitelj za eno leto, ko postane župnik ondi. Opravljal je tudi posle dekanove ondi. L. 1807. pa postane ribniški župnik in dekan ter konzistorialni svetnik in okrajni šolski nadzornik. Leta 1817. postane kanonik, stolni župnik in okrajni dekan. To službo je pa le malo časa užival, ker smrtna kosa ga pokosi dne 11. decembra 1820. Mož je bil jako vešč in zelo delaven. Bil je Ljubljčan, v mašnika posvečen dne 6. septembra leta 1789.

Mihael Ostenik, registrator več let, je leta 1796. postal Schillingov beneficiat in kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani, kjer je nad 10 let služboval. Odtukaj pride za stolnega vikarja in kot tak je zopet izvrševal obenem službo škofijskega registratorja nekaj časa in leta 1814. tudi provizornega vodja nemške cerkve. Umrl je ondi dne 9. marca 1818. Bil je Radovljčan in v mašnika posvečen v soboto „Sitientes“ dne 4. aprila l. 1778. v Ljubljani.

Andrej Korzin. Erbežnik, oficial in protokolist, Ljubljčan, porojen l. 1719., je bil v mašnika posvečen leta 1743. na naslov graščine „Smuk“ grofa Franceta Karola pl. Lichtenberg dne 29. septembra. On je imel svoje posestvo v Povljah na Trsteniku. Odtam je hodil kot kurat izvrševati duhovnopasirsko službo v Goriče v l. 1748.-1756. Pozneje v l. 1760.-1764. je služboval kot „operarius“ pri Sv. Joštu poleg Kranja. Dne 4. marca 1765. pa ga škof postavi za vodja te

božjepotne cerkve, katero je vladal do l. 1776. popolnoma samostojno. Odtam se preseli v Ljubljano v stolno župnijo, kjer je bil ceremoniar in Zupančičev beneficiat ter obenem pomočnik v škofijski pisarni. L. 1801. pa je postal kaplan in vodja cerkve Matere Božje nemškega reda v Križankih in kot tak se preseli 94 let star kot zlatomašnik v večnost dne 6. marca leta 1814.

Izpraševalci pri župnih izpitih:

Janez Nep. Tretter, razauguštinac, doktor bogoslovja, je učil kot profesor že od l. 1774. dogmatiko na ljubljanskem liceju do l. 1798. Bil je tudi konzistorialni svetnik.

Jožef Haendle, svetni duhovnik, je bil profesor moralke že od l. 1774., katero službo je izvrševal do l. 1798.

Kajetan Graff, svetni duhovnik, je bil profesor pastoralke v l. 1774.—1795.

Peter Terler, svetni duhovnik, je bil že leta 1774. profesor hermenevtike nove zaveze ter je do l. 1799. ostal na liceju.

Jurij Grossauer, svetni duhovnik, profesor cerkvenega prava na ljubljanskem liceju v letu 1774. do 1795.

Duhovniki profesorji na gimnaziji:

Anton Gruber, razjezuit, profesor matematike v l. 1774. do l. 1804. Pozneje je živel v pokoju do l. 1807.

Jožef Jernej Schaller, razjezuit, profesor fizike v l. 1774. do 1803.

Jakob pl. Knauer, razjezuit, profesor poetike na gimnaziji v l. 1774. do 1813. Takrat postane kanonik Kürchpergove ustanove in konzistorialni svetnik. Ostavil je svet dne 20. oktobra 1819.

Janez Morak, razjezuit, profesor grščine na gimnaziji v l. 1774. do 1804. Potem je upokojen živel v Radomljah pri Kamniku do svoje smrti dne 9. januarja 1807.

Karol Rozman, razjezuit, profesor III. gimnazijskega razreda, „syntakse“, v l. 1774. do 1804. Od tedaj je živel v Ljubljani v pokoju do dne 7. maja 1824, ko je v Gospodu zaspal.

Valentin Jožef Mercher, svetni duhovnik, katehet in profesor II. gimnazijskega razreda, „grammatic. med.“, l. 1774. do svoje smrti dne 22. februarja leta 1799.

Jožef Heltzel, svetni duhovnik, profesor I. gimnazijskega razreda, „inf. grammatic.“, v l. 1774. po 1804. Naposled je živel upokojen do dne 22. av-

gusta 1809, ko se preseli v večnost. Bil je Čeh iz litomerske škofije, v mašnika posvečen v Ljubljani na veliko soboto dne 30. marca 1771 na titel javorniškega gospostva barona Zoisa.

Fr an č i š e k K r i š t o f Z u m p è (Zumper), razcistercian iz Zatičine, čigar samostansko ime je bilo „Viljem“, je bil suplent na gimnaziji že l. 1774. in pozneje več let. Porojen dne 11. novembra l. 1749. je bil pozneje v samostanu tudi prior nekaj let. Od l. 1797. do 1807. je bil katehet pri ljubljanskih uršulinah. Pozneje pa je živel v pokoju v šentjakobski župniji mnogo let ter ostavil svet kot zlatomašnik dne 10. junija 1835. Doma je bil na Češkem: „Schwo-kensis“ ter bil v mašnika posvečen dne 5. septembra leta 1773.

1. Stolna župnija sv. Nikolaja.

Fr an č i š e k B o r g, baron pl. Raigersfeld, stolni župnik in kanonik. (Glej kanonike!)

Stolni vikarji ali pomočniki:

J a n e z N e p. M a r i a n G r u n d t n e r, Korošec, porojen l. 1750., govoril tri jezike, je dovršil kot premonstratenzec svoje študije v Grebinjah (Griffen) z dobrim uspehom ter je imel tudi konkurzni izpit. V dušnem pastirstvu je služboval že od l. 1782. Bil je izvrsten pridigar in mož lepega obnašanja. Odtukaj gre župnikovat v Šentvid nad Ljubljano za 12 let. Bil je tudi dekan in častni kanonik. L. 1800. se preseli v Moravče kot župnik-dekan, kjer je pa svetu zamrl dne 24. oktobra 1818.

V a l e n t i n S m o l è, mnogo let službujoč v ljubljanski stolnici, se preseli kot župni vikar l. 1799. v Sostro pod Ljubljano, kjer je pa umrl dne 24. julija 1822. Bil je Logatčan ter v mašnika posvečen v Ljubljani dne 25. maja l. 1782.

J u r i j M i k l a v č i č je še dalje tu služboval kot prejšnji. (Išči ga v Komendi.)

L u k a V i r t i č, stolni kaplan, pride l. 1789. kot administrator na Ovsišje, kjer je potem župnikoval do l. 1810. Odtam gre župnikovat v Grahovo do l. 1818., ko se kot kurat preseli v Šentvid pri Brdu. Tukaj je svetu zamrl dne 8. novembra 1821. Kaplanoval je poprej tudi v Mošnjah (1779.—1780). Bil je Šentvidčan nad Ljubljano, v mašnika posvečen dne 15. marca leta 1777.

Fr an č i š e k P a r a d i s o, stolni kaplan.

S e b a s t i j a n Z u p a n, zakristan. Doma iz Krašnje, posvečen po spregledu 13 mesecev nedoletnosti dne 8. januarja 1754 na titel gospostva „Steinpichl“.

M i h a e l G r u b e r, katehet normalke, Ljubljančan, posvečen v mašnika dne 11. decembra l. 1785.

K a r o l F r a n č. P a u k e n h a d e r, levit mnogo let do 1801. Ljubljančan, posvečen dne 10. aprila 1751 na titel belopeškega gospostva.

J e r n e j S c h o e f f m a n n, levit več let. Od l. 1797. dalje zakristan v stolnici. Umrl je ondi dne 7. julija 1809. Korošec od Sv. Nikolaja zunaj Beljaka, je bil posvečen v mašnika dne 7. marca 1761.

A n d r e j P a v l i č, ceremoniar. Porojen na Okroglem pri Naklem dne 15. novembra l. 1721., posvečen na titel škofjeloške mestne kamore okrog leta 1750.

Fr an č i š e k Š t r u k e l j, oficial.

V a l e n t i n Č e p i n (Scheppin), oficial. (Išči ga v frančiškanski župniji.)

M a t e v ž N o v a k, oficial, je bil pozneje kapiteljski kaplan in kot tak je ostavil svet dne 13. junija 1793. Bil je Šentvidčan nad Ljubljano, akolit je postal 25. maja 1778.

M a t i j a J e l o v š e k, oficial in Dietrichsteinov beneficiat. Opravljati je imel 365 beneficijskih maš s slabim dohodkom; zato je prosil za redukcijo. Pozneje je bil levit, stolni vikar in zakristan. Ostavil je svet dne 20. februarja 1817. Bil je Kranjec, v mašnika posvečen dne 22. decembra l. 1770.

J o ž e f M a k l i č (Machlig, Maklich), Tržačan, je bil beneficiat sv. Trojice, umeščen dne 27. januarja l. 1761. po smrti Toma Frančiška de Baptistis. Poprej je bil škofov kaplan. Od l. 1796. dalje je nosil tudi naslov častnega kanonika. Svetu pa je zamrl dne 30. oktobra 1787.

Fr an č i š e k d e S t e i n b e r g (tudi Stenberg), beneficiat sv. Dizma v ljubljanski stolnici, bivajoč na Dunaju, kjer je umrl dne 5. januarja 1795.

I g n a c i j M u h a, Šifrerjev beneficiat v stolnici v l. 1780. do 1810., nato kanonik, a je resigniral takrat. Porojen dne 23. julija 1765 v „Corgnialu“, posvečen v mašnika pa dne 22. decembra 1793. Služboval je izprva kot dejanski beneficiat v stolnici do l. 1796., kot kaplan v Železnikih eno leto, v Selcih eno leto, zopet v Železnikih eno leto, odkoder ga pošljejo v Leskovec pri Krškem. L. 1805. je bival na Kureščku. L. 1810. je župnikoval v Podlipi, l. 1814. na Vrhu pri Sv. Treh kraljih, od l. 1815. pa v Hotedršici do dne 20. maja 1827, ko prejme Šifrerjev kanonikat kot najbližnji sorodnik med štirimi prosilci, ki so bili poleg njega še: Gregor Jereb, Anton Pestotnik in Primož Kuralt, vsi dobro kvalificirani. Takrat je bil Muha že telesno opešal. Ostavil je svet dne 14. junija 1844.

Križanska cerkev.

Jožef Ignacij Kleplat (Cleeblatt), vodja in kaplan cerkve Matere Božje nemškega viteškega reda v Križankih mnogo let. Bere se že l. 1759., ko je pristopil kot ud k mengeški bratovščini sv. Mihaela, pa do svoje smrti dne 2. avgusta 1801. Bil je Ljubljčan, posvečen 10. aprila l. 1751. na titel mestne kamore.

Drugi l. 1789 še v župniji bivajoči duhovniki:

Janez Krstn. Debevec, navadni duhovnik, bolehen, je pozneje bil beneficiat pri ljubljanskih uršulinkah v l. 1797.—1807., potem pa katehet do l. 1818., ko je stopil v pokoj ter živel v stolni župniji kot deficient. Umrli pa je v Žužemberku dne 10. junija l. 1821. Ljubljčan, rojen v stolni župniji dne 20. januarja 1758, posvečen dne 16. marca 1782. Znamenit mož — pisatelj in učitelj slovenske slovnice v bogoslovju v l. 1795. 1797.

Frančišek Ksav. Barbo, razcistercian iz Kostanjevice, starosta, prosi l. 1789. za dovoljenje, da bi smel v svoji sobi maševati. Posvečen je bil l. 1736.

Edmund Bobek, razcistercian iz Kostanjevice, je l. 1789. prosil za Mirno peč, a je ni dobil. (Išči ga v Orehovcu pri Leskovcu na Dolenjskem.)

Nikolaj Cipriani (Niclas Zipriani), duhovnik, je l. 1787. kaplanoval na Brezovici. Rodom Italijan iz Kormonsa, je bil jako strog in natančen mož. Služboval je tudi na Jesenicah l. 1788. malo časa, potem bival v Ljubljani. Župnikoval je pozneje v Kresnicah, v Horjulu 1795.—1806, na Brezovici do svoje smrti dne 12. decembra 1828, ki ga je dohitela v Polhovem Gradcu na obisku. Star je bil 68 let. (Glej zgodovino brezoviške župnije!)

Ignacij grof pl. Hohenwirth, duhovnik, je pozneje l. 1792. kaplanoval na lgu do l. 1795. Takrat je pol leta užival tudi beneficij Demšar-Uparjev pri Sv. Florijanu v Ljubljani. Še istega leta gre župnikovat za malo časa na Kopanj, odtam pa v Leskovec pri Krškem, kjer je bil tudi dekan in okrajni šolski nadzornik ter konzistorialni svetnik. Tukaj je ostavil svet dne 9. januarja 1832. Porodil se je pri Sv. Frančišku na Štajerskem dne 8. julija l. 1764., v mašnika pa je bil posvečen l. 1789. in bival takrat nekaj časa v Ljubljani.

Jurij Jenčič, duhovnik, prosi l. 1789. za dovoljenje, da sme bivati in maševati v Ljubljani toliko časa, da bode kam nastavljen v dušno pastirstvo. Pozneje do l. 1793. je kaplanoval v Kamniku, nato eno

leto v Ribnici, potem pa je bil administrator na Češnjicah l. 1794.

Martin Naglič, Ločan, razjezuit, pisatelj, je l. 1789. še živel v Ljubljani. Bil je učen in jako marljiv mož, ud „academiae operosorum“ v Ljubljani.

Jožef Pinhak, Moravec, nemški pridigar v stolnici, pozneje tudi kaplan, star 30 let, govori latinsko in nemško ter službuje tu od l. 1789. Bogoslovne študije je dovršil na Dunaju, obnaša se prav zgledno. Bil je tudi semeniški prefekt. Župni izpit je izvrstno napravil dne 29. avgusta 1792. Pozneje l. 1797. je postal župnik pri Sv. Jakobu v Ljubljani ter je bil tudi konzistorialni svetnik. Dne 25. marca 1810 pa je bil umeščen na Lambergov kanonikat, ki ga pa ni dolgo užival, kajti l. 1814. se dne 20. avgusta preseli v večnost.

Maks Adam Jošt Radeskini, duhovnik, Ljubljčan, porojen v šentpeterski župniji dne 12. oktobra 1740, posvečen okrog l. 1765., je bil več let v stolnici levit in vikar, naposled pa je živel ondi v pokojju več let do 1810. Takrat se preseli v Velesovo, kjer je umrl dne 10. marca l. 1814. Mož je bil jako pobožen in goreč duhovnik ter tudi pisatelj nabožnih del.

Jožef Ranilovič, duhovnik, pozneje Tomšičev beneficiat v stolnici, je dal svetu slovo dne 29. junija 1809 kot zlatomašnik. L. 1758. je kaplanoval v Starem logu na Kočevskem, l. 1775. pa v Kočevju. Bil je Ljubljčan, v mašnika posvečen dne 1. aprila l. 1752. Kot kurat je služboval tudi v Šentvidu nad Ljubljano l. 1756.

Jožef Seršen, duhovnik, Vodičan, prosi leta 1789., da bi bil nastavljen kam v dušno pastirstvo. V mašnika so ga posvetili dne 1. junija 1762 na naslov posestev v Planini nad Jesenicami v vrednosti 2000 renškov.

Frančišek Ksav. baron pl. Taufferer, razcistercian, bivši opat iz Zatičine od l. 1764., je bil jako pobožen mož. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Germaniku v Rimu v l. 1752.—1756. Ostavil je svet leta 1789.

Luka Turk, duhovnik, dobi dne 23. aprila l. 1789. stalno odpustnico iz ljubljanske škofije. Vendar ga pa pozneje l. 1798. zopet najdemo kot kaplana v Radečah pri Zidanem mostu, kjer je ostal pet let. Umrli je ondi dne 23. septembra 1803.

Janez Krstn. Vodapivec, duhovnik, prosi l. 1789. dovoljenja, da sme pri smlejskem baronu vstopiti v službo kot hišni duhovnik-sacelan. L. 1792. je bil že v ljubljanski stolnici kot oficial, l. 1794. pa kapiteljski kaplan, l. 1800. je služboval v Svibnem, l. 1801. v Mokronogu. L. 1805 pa se dne 24. februarja preseli v večnost.

2. Mestna župnija sv. Jakoba.

Janez Nep. Christian, mestni župnik, umeščten kot prvi na novo ustanovljeni župniji dne 2. junija 1785, katero je vladal do svoje smrti dne 12. sep. 1796. Bil je Ljubljčan, v mašnika posvečen dne 21. decembra 1776 na titel javorniškega gospostva.

Frančišek pl. Jenkensheim, kaplan. (Išči ga pri Škofji Loki!)

Karol Pauer, kaplan, razjezuit, je bil nastavljen tukaj dne 1. junija 1785 ter je več let tu služboval, naposled zlasti kot nemški pridigar z izvrstnim uspehom. Zadnja 4 leta je preživel v pokoju ter zaspal v Gospodu dne 21. januarja 1801.

Janez Mihael Grošelj (Grössel), kaplan, razcistercian iz Zatične in nedeljski pridigar, je služboval potem pri Sv. Jakobu v Ljubljani do 15. oktobra 1791, potem pa je župnikoval v Lescah na Gorenjskem do l. 1802., ko se preseli v Cerklje. Tukaj je pastiroval do l. 1813., ko se preseli v Železnike, kjer je ostal do svoje smrti dne 29. marca 1816. Ondi ima tudi nagrobni spomenik, ki nam pove, da je ta mož bil oče ubogim in ustvarnik šole.

Jakob Krašovec, kaplan, razkartuzianec iz Bistre, je ostal tu v službi do l. 1791., ko se preseli v Adlešiče kot prvi župnik te duhovnije. Tukaj je služboval do meseca oktobra l. 1799. in je odšel potem kot lokalist k Sv. Gregoriju v ribniški okraj. L. 1810. pa se preseli kot župni oskrbnik v Žilce na Notranjsko, kjer je pa umrl dne 15. marca 1814.

Cerkev sv. Florijana.

Jožef Boben, kurat in beneficiat več let ondi do l. 1800., ko se preseli na Golo kot ekspozit do l. 1803. Takrat se poda na Skaručino v pokoj in da svetu slovo dne 18. junija 1809. Bil je Ljubljčan, v mašnika posvečen 28. maja 1768.

Jožef Florijan Možina, duhovnik, je bil Demšar-Uparjev beneficiat ondi do dne 6. januarja 1795, ko se preseli v večnost v frančiškanski župniji star 59 let. Letne plače je dobival od beneficija 280 goldinarjev. Zato pa je moral oskrbovati pri cerkvi svečavo, mašno vino, obleko in cerkvenca, kar ga je stalo na leto 30 gld.

Miha Pezdirec, duhoven, je bil pozneje zakristan pri Sv. Jakobu in kaplan. Užival je Raabov beneficij ondi ter l. 1802. še služboval. Zadnja ura se mu je stekla 28. decembra l. 1804.

Drugi l. 1789. še živeči duhovniki v župniji:

P. Evzebij Fanton, bivši bosonogi avguštinec, je l. 1794. še ondi živel.

Gašper Goenner, profesor.

Anton grof pl. Hohenwarth, razjezuit, je živel tu do svoje smrti dne 9. decembra 1800.

Janez Krstn. Killer, duhovnik.

Avguštin Kozlevčar (Cosleibzer), razpavlinec, je umrl pozneje ondi dne 18. marca 1797.

Ignacij Lovrenc Kozlevčar, duhovnik, bivajoč v Ljubljani, je pozneje l. 1792. bil beneficiat „in Gallenstein“ pri Sv. Križu pod Turnom, odkoder se dne 26. avgusta 1816 preseli v večnost. — Bil je Ljubljčan, posvečen v mašnika 15. maja l. 1779. na titel lastnega patrimonija.

Jožef Kocijan, župnik v pokoju.

Maksimilijan Morautscher, razjezuit, profesor, pozneje v pokoju, je umrl dne 15. septembra l. 1806.

Ferdinand Nussdorfer, razjezuit, je bil dne 1. junija 1785 nastavljen šentjakobskim kaplanom v Ljubljani, kjer je pozneje živel v pokoju.

Dizma Peterman, razjezuit, penzionist, prosi dne 10. februarja 1792, da bi smel sam prejemati svojo penzijo. Dne 28. decembra 1798 se preseli v večnost.

Anton pl. Prikner, duhoven.

Ignacij Rosenberger, razjezuit, penzionist, je ondi umrl dne 10. februarja 1801.

Anton Skaza, duhoven.

Filip Schneider, razjezuit penzionist, je ondi umrl dne 8. februarja 1799.

Innocencij baron pl. Taufferer, razjezuit, se je dne 14. januarja 1794. preselil v večnost.

Friderik Wilhelm, razcistercian iz Zatične, je ostavil svet dne 9. aprila 1808 v Ljubljani.

Frančišek Alojzij Wartha, razcistercian iz Zatične, je pozneje l. 1800. postal beneficiat pri Sv. Florijanu v šentjakobski župniji, kjer je umrl v pokoju dne 29. septembra 1811. Od l. 1792. je imel dovoljenje, da sme v svoji sobi maševati.

Frančišek Ksav. Zorn, duhovnik, je pozneje l. 1790. kaplanoval na Trati 2 leti, potem pa v Kamniku do l. 1799., ko postane župni vikar v Špitaliču. L. 1805. pa je župnikoval že v Nevljah, kjer je umrl dne 22. januarja 1824. — Bil je Ljubljčan, v mašnika posvečen 11. marca 1780.

3. Sv. Petra župnija zunaj mestnega obzidja.

Jurij Zupan, župnik, doktor bogoslovja in konzistorialni svetnik od 15. februarja 1791, je bil škofijski notar ali kancelar, ko ga dne 23. decembra 1784 umeste na šentpetersko župnijo. Bil je tudi izpraševalec iz dogmatike pri konkurznih izpitih. V znak svojih zaslug je imel tudi naslov častnega kanonika, l. 1808. pa

je postal pravi kanonik, stolni župnik in dekan ter pozneje tudi vicedirektor gimnazijski l. 1814. Mož je bil jako učen. Svetu je zamrl dne 29. aprila 1822. — Bil je Radovljčan in je postal akolit l. 1778.

Kaplani in Schillingovi beneficiati:

Anton Traven, je več let tukaj služboval. Mož je bil zmožen in tudi učen: „bakalaureus“ bogoslovnih ved. L. 1795. je postal lokalist na Ježici, pozneje pravi župnik in obenem je bil še vedno beneficiat Schillingov. Umril je ondi dne 18. maja 1807. — Doma je bil v Dobu, akolit je postal 18. marca l. 1779. kot slušatelj fizike in etike.

Jakob Vakolnik (Wakounig), je tudi več let služboval v tej župniji. Od l. 1796. pa je bil subsidiarij v Kamniku ter obenem tudi zgodnjik. Naposled je živel ondi v pokoju ter se preselil v večnost dne 20. februarja 1806. Porojen je bil na Zgornji Beli v preddvorski župniji dne 28. aprila 1737. V mašnika posvečen 29. maja 1761 je izprva l. 1764. služboval Preddvorom.

Jožef Usner, mnogo let kaplan šentpeterski, stopi l. 1807. v pokoj ter ostane v Ljubljani do l. 1713. Dve leti je živel potem v Krškem, odkoder pride za za hišnega duhovnika v graščino „Zobelsberg“ do l. 1820. Takrat se preseli zopet v Ljubljano, kjer je kot zlatomašnik sklenil svoje življenje dne 7. januarja 1829. — Bil je Ljubljančan iz šentpeterske župnije doma. Mašništvo je prejel l. 1775.

Peter Zupan je tukaj služboval nedolgo časa. Več o njem glej župnijo Javor!

I.

Dekanat: Šmartno pri Litiji.

Župnije: 1. Šmartno.

Ignacij Luznar (Lusner), župnik in dekan, rojen v Selcih na Gorenjskem, star 44 let, v mašnika posvečen na naslov loškega gospostva dne 28. maja 1768. — Dovršil je „humaniora“ v Ljubljani, modroslovje v Gorici, kjer je napravil tudi izpite iz polemike, moralke, cerkvenega prava, govorništva, obredoslovja. Cerkevno zgodovino in pastirstvo je privatno študiral. Služboval je kot župnikov vikar v Trebnjem 1 leto, v Šentvidu pri Zatični 3 leta; kaplanoval je na Vačah 5 let, v Zagorji ob Savi 3 1/2 leta, v Šmartnem pri Litiji 5 1/2 let. Tukaj je od l. 1787. od sv. Jurija dalje župnik in dekan, kjer l. 1799. sklene svoje življenje dne 21. febr.

Hieronim Vechi, kaplan, „ex Villesio“ v Gradiški doma, star 34 let, v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija l. 1778. — Modroslovje

in bogoslovne vede je dovršil v Gorici tako, da ima za svoj poklic zadostno znanje. Tudi še nadaljuje prebiranje vednostnih knjig. Služboval je 2 meseca na Krki kot „supernumerarius“, v Šmartinu kot vikar 1 1/2 leta, v Šentvidu 4 leta in kot kaplan v Šmartnem od sv. Jurija 1787 dalje. L. 1793. je bil subsidiarij v Šentvidu pri Zatični, l. 1795. kaplan v Žužemberku. Obnašanja je bil lepega, priden v spovednici, le doma ni rad sedel ob prostem času, kar ni ugajalo njegovemu župniku Bil je krepkih telesnih moči in značajan mož. Kot govornik ni dopadel ljudem raditega, ker je kot Furlanec težko govoril slovensko.

P. Viljem Luznar (Lusner), razkapucin, kaplan, doma v selški župniji na Gorenjskem, star 47 let, — brat litijskega dekana Ignacija, — je bil v mašnika posvečen na naslov uboštva na adventno kvaterno soboto l. 1766. Značaja je bil izvrstnega in krepkih telesnih moči ter dober govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil kot kapucin v samostanih deloma v Varaždinu, deloma v Gorici, deloma v Gradcu. Služboval je 4 letav ljubljanski in 13 let v goriški nadškofiji, kot redovniški pridigar 8 let. V Šmartno je prišel o sv. Juriju 1788. Bil je goreč in ponižen duhovnik, zato je ljudem dopadel. Živel je prav zgledno povsod. Umril je kot lokalist v Javorju dne 1. februarja l. 1793.

Jožef Karlin (Carllin), „beneficiatus Ersenianus“, Ločan, star 55 let, v mašnika posvečen na velikonočni ponedeljek l. 1756. na naslov posestev barona Mihaela Zoisa v gospostvu „Egg“. On je imel izvrstne zmožnosti, telesne moči krepke ter bil prijeten govornik. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani ter ima zadostno znanje. Služboval je 10 let v Loki, ima Erženov beneficij v Šmartnem, kot zgodnjik od l. 1773., čigar opravila je izvrševal 10 let po svojem namestniku. Pozneje je živel v Škofiji Loki še 20 let ter ondi umrl 8. marca 1813. Bil je pobožen in priljuden mož, občeval je le z duhovniki rad, ljudje so ga radi imeli. Na eno uho je bil oglušil. Bil je zgleden duhovnik.

Janez Konda (Conda), navadni duhovnik, namestnik beneficiatov v Litiji, star okrog 30 let, je odšel začasno na Hrvaško. Zmožnosti njegove so srednje, telesno je krepak. Služboval ni še nikjer, tudi beneficija ni imel še nobenega. L. 1796. je že v lhanu bil subsidiarij, l. 1800. v Moravčah kaplan, kjer je umrl 8. julija 1808. Obnašal se je dobro, občeval pa le z inteligenco. Bil je jako zgovoren človek. Leta 1793. je živel v Šmartnem pri Litiji.

Anton Golob, navadni duhovnik, sacelan v graščini „Schwarzenbach“, Ljubljančan, star 66 let, v mašnika posvečen l. 1750. na naslov občine. Zmožnosti je bil srednje, telesno že oslabel, govornik pa dober.

Bogoslovne študije je dovršil vse v Ljubljani. Služboval je 2 leti na Goriškem, l. 1788. že 23. leto v graščini „Schwarzenbach“, ostalo je preživel v Ljubljani. Živel je zgledno in spodbudno, v družbe ni zahajal. Umrli je star 75 let.

J o Ź e f d e H r a n i l o v i c h, navadni duhovnik ali nekurat, rojen na Hrvaškem „ex Sichelburg“, star 55 let, je bil posvečen v mašnika l. 1756. na naslov graščine „Purgstall“. Bil je krepak po telesu, dobrih zmožnosti in dober govornik. Modroslovje je študiral v Zagrebu, bogoslovne vede pa v Ljubljani deloma in v Gradcu. Služboval je celih 24 let kot župnijski vikar v Kresnicah, potem pa živi v Šmartnem pri Litiji. Obnašanje njegovo je bilo zgledno, občeval je rad z olikanimi ljudmi. Umrli je ondi dne 27. decembra 1800.

J a n e z I r m o n, kurat, rojen v šmartinski župniji pri Litiji, star 67 let, je bil v mašnika posvečen na naslov občine trga Litije l. 1746. Govornik je bil dober, telesne moči so že opešale, zmožnosti so bile še dobre. Bogoslovne študije je v Ljubljani dovršil, a s pridnim prebiranjem si je izpopolnjeval še vedno svoje znanje. Služboval je najprej 4 leta kot vikar v svoji rojstni župniji, 4 leta na Raki, 5 let v Čemšeniku, 9 let kot župnijski vikar v Št. Lambertu, od l. 1778. skozi 10 let je bil tudi namestnik beneficiatov. Občeval je le z duhovniki rad, bil je lepega obnašanja in prav zgleden duhovnik, na starost je že zelo opešal, bil je spoštovan. Umrli je ondi podpisan „Jerman“ 25. decembra 1797.

U r b a n K n e z (Kness), kurat, doma na Vačah, star 67 let, je bil v mašnika posvečen na jesensko kvaterno soboto l. 1752. na naslov kmeta Andreja Korošic v kresniški župniji. Vkljub svoji starosti je bil še trden, dober govornik in dovolj dobrih zmožnosti. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot vikar na Krki 2²/₃ leta, kaplanoval je na Vačah 2²/₃ leta, v Dolu 5 let, v Škocijanu 3 leta, na Raki 5 let, kot substitut beneficiata sv. groba 5 let v Litiji, in kot subsidiarij v Cerkljah 5 let. Bil je priljubljen pri ljudeh, lepega obnašanja povsod, prav zgleden duhovnik. Pozneje je bival na Vačah kot kurat nekaj let v Kandršah, kjer je umrl 27. decembra 1797.

2. Kresnice.

A n t o n R e j i c (Reiz), župnijski vikar, doma v kanalski župniji, star 35 let, je bil v mašnika posvečen v Ljubljani na naslov lastnega patrimonija, čigar izpričevala so shranjena v goriškem škofijskem arhivu in v kanceliji kanalski grofa „de Rabatta“, adventni

kvaterni teden l. 1777. Mož je bil izvrstnih zmožnosti, dober govornik in krepkih telesnih moči. Bogoslovje je študiral v Ljubljani, cerkveno pravo in pastirstvo pa v Gradcu s stopnjo „doktorja“. Rad je prebiral znanostne knjige. Služboval je v pastirstvu 8 mesecev kot župnikov vikar v Žalcu na Štajerskem, v Trebnjem 3 mesece, na Krki 2 leti, v Kresnicah pa že od l. 1784. dalje. Bil je zgleden, zelo goreč duhovnik, ljudstvo ga je rado imelo.

3. Prežganje.

P. G i l b e r t M a r t i n c, razfrančiškan, župnijski vikar, rojen v Šmariji pod Ljubljano, star 36 let, je bil v mašnika posvečen na naslov kmeta Juraj v Lokarjih vodiške župnije dne 20. septembra 1777. Ko odide k frančiškanom in naredi slovesno obljubo, se podeli ta mizni naslov drugemu. Mož je bil izvrstnih zmožnosti, dober, prijeten govornik in krepak na telesu. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani razen moralke, katero je deloma kot redovnik v Kamniku dokončal, pastirstvo pa privatno. Prebiral je rad znanostne knjige. Služboval je kot redovnik v dušnem pastirstvu 1 leto v Kamniku, 4 mesece v Ljubljani. Nad 2 leti je bil substitut na Vrhniki, 1 mesec subsidiarij na Prežganju, kot direktor v Štangi 3/4 leta in od sv. Jurija l. 1786. prežganjski vikar. Šel je nazaj v samostan čez 12 let in je bil l. 1800. profesor na novomeški normalni, l. 1805. pa frančiškanski kaplan v Ljubljani, od l. 1808. pa gvardian in župnik do svoje smrti. Goreč in ponižen duhovnik je bil vsem priljubljen. Živel je prav zgledno.

L o k a l i j e: 1. Janče.

A n d r e j Š m a l c (Schmalz), lokalist, doma v Ribnici, star 39 let, je bil posvečen na naslov ribniških kmetov v mašnika dne 24. maja 1777. Mož je bil zmožen, dober govornik, po izpričevalu zdravnikovem slabega zdravja, najbrže zato tudi zelo nezadovoljen, tako da ni nikjer dolgo ostal. Živel je zgledno. Služboval je zdaj kot subsidiarij, zdaj kot vikar, zdaj kot provizor beneficija in sicer na raznih krajih v zatiškem in ribniškem okraju 11¹/₄ leta. V Štangi je bil direktor in l. 1788. lokalist na Jančah. Takrat je bil na Poganiku gospodar baron Ernest pl. ab Apfalter. Šmalc je študiral filozofijo v Gradcu, bogoslovje v Ljubljani in izpopolnjeval je svoje znanje s pridnim čitanjem znanstvenih knjig.

(Dalje.)

Vsebinska: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 65.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

2. Štanga.

Janez Klobučarič (Klobuzharitsch), lokalist, doma v črnomeljski župniji, star 34 let, je bil v mašnika posvečen dne 30. januarja 1789 na naslov, ki mu ga je dal Janez Skerlec na Hrvatskem pri Metliki. Mož je bil trdnega zdravja in zmožen ter dober govornik. Študiral je „humaniora“ in „filozofijo“ v Zagrebu, orientalske jezike in cerkveno zgodovino v Ljubljani, ostale bogoslovne vede pa v Gorici in jih je še izpopolnjeval s prebiranjem vednostih knjig. Služboval je kot nadštevnik na Krki 3 mesece, kot subsidiarij pri Sv. Križu in na Mirni 3 leta in od l. 1788. kot lokalist v Štangi do l. 1823., ko stopi v pokoj in se preseli v Litijo, kjer sklene svoje življenje dne 2. novembra 1825. Bil je goreč duhovnik, rad je občeval s svojimi župljani, ki so ga radi imeli, živel je zgledno ter bil značajan mož.

II.

Dekanat: Na Vačah.

Župnije: 1. Vače (Waatsch).

Jakob Zupančič (Suppantschitsch), župnik in dekan, doma v vasi Dobropolje v Podbrezjah, star 63 let, v mašnika posvečen na naslov gospostva „Kleinlagg“ pri Ihanu l. 1752. Zmožnosti in zdravja je bil srednjega, govornik pa dober. Šolske nauke je dovršil

v Celovcu, bogoslovje pa v Ljubljani. Služboval je v Višnji gori 1 leto, na Vačah 8 let, v Šentvidu pri Zatičini 11 let kot kaplan, od 24. aprila 1773 pa kot župnik vaški okrog 30 let.

Tomaz Stergar, kaplan, doma v „Wolzani“, star 43 let, je bil v mašnika posvečen na naslov v Rovtah l. 1773. Imel je lepe zmožnosti in krepke telesne moči ter bil dober govornik. Študiral je deloma na Štajerskem, deloma v Novem mestu, bogoslovje pa dovršil v Ljubljani ter isto še izpopolnjuje. Služboval je 4 leta v Žužemberku kot vikar, v Čemšeniku 3 leta, v Teharjih 3 leta kot kaplan, v Beli cerkvi 2 leti kot namestnik župnikov in kot administrator 1 leto in od l. 1787. pa na Vačah. Odtod pa pride kot vikar v Ambrus. Od l. 1800. pa je živel kot kuratni beneficiat v Žužemberku 10 let, potem pa pod Gabrom par let, na Krki v pokoju, kjer je umrl 15. marca l. 1820. — Bil je goreč in delaven duhovnik ter zglednega življenja, samo nekoliko preoster in nepotrpežljiv je bil z ljudmi, zato jim ni dopadel.

Jakob Urbančič, drugi kaplan, rojen v Žužemberku, star 35 let, je bil posvečen v mašnika na naslov žičkega (Saiz) samostana na Štajerskem l. 1776. Ni bil govornik, bil pa je trdnega zdravja in trdega značaja. Študiral je v Mariboru in bogoslovje je dovršil v Gradcu. Služboval je v Žalcu 2 leti, v Višnji gori 2 leti, v Žužemberku 3 1/2 leta, povsodi kot župnikov

vikar, na Vačah od l. 1787. kot kaplan. Odtod gre za lokalista na Sv. Goro do 1796; za ekspozita na Primskovo pri Kranju do 1799, bil kaplan v Kranju nekaj časa, potem pa župnikuje v Valti vasi pri Novem mestu 15 let. Bil je goreč, ponižen in potrpežljiv, pokoren duhovnik, ljudje so ga zelo radi imeli. Živel je sam zase, zgledno na vse strani. Umril je dne 1. maja 1815 v Valtivasi.

Jurij Židan (Shidan), beneficiat, rojen v Šmariji pod Ljubljano, star 60 let, je bil posvečen v mašnika l. 1755. na naslov gospostva Marenfels in Brezovic. Značaja je bil trdega, slaboten po telesu in tudi govornik ni bil. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Dobrničah 3 leta kot župnikov vikar, na Vačah pa že od l. 1763. kot Issenhausenov beneficiat. Bil je skrben, ponižen, ubogljiv in zgleden duhovnik. Z duhovniki in olikanimi ljudmi je rad občeval, zato pa navadnemu ljudstvu ni bil pogodu. Umril je nad 70 let star.

Primož Brinovic, penzionist, doma z Vač, star 62 let, je bil v mašnika posvečen na naslov občine runske (Runae) l. 1751. Mož je bil krepkega telesa in dobrih lastnosti ter srednjegovorniških zmožnosti. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je 34 let kot kurat na Sv. Gori pri Vačah in 2 leti je župnikoval na Paki na Štajerskem. Od 15. junija 1787 pa je upokojen na Vačah. Občeval je rad s kmeti, a vendar ni bil priljubljen, ker se je rad prepiral. Imel je svoj prav. Umril je 75 let star ondi.

Jožef Mazzuchini, sacelan v graščini Kanderše, rojen „in Fanis Crevaliensis“, star 34 let, je bil v mašnika posvečen na naslov svojega patrimonija l. 1780. Bil je jako krepak človek trdega značaja. Bogoslovne študije je vse dovršil v Gorici. V dušnem pastirstvu ni deloval, marveč je živel kot hišni kaplan po graščinah. Živel je zgledno povsod. L. 1796. je bil subsidiarij na Mirni, l. 1805. beneficiat v Višnji gori, kjer je umrl dne 15. januarja 1808.

2. Čemšenik.

Frančišek Fargar, župnik, rojen v Kranju, star 40 let, je bil v mašnika posvečen na naslov predvorskega gospostva dne 29. avgusta 1771. Bil je izvrsten govornik, četudi je bil slabotnega telesa ter imel dobre zmožnosti. Svoje študije je dovršil vse v Ljubljani. Služboval je kot subsidiarij na lgu, „alumnus“ v Gornjem Gradu, duhovni pomočnik na lgu, spovednik ljubljanskih klaris, župnijski vikar v Rovtah, vsega skupaj 15 let, ko pride l. 1787. župnikovat v Čemšenik, kjer je ostal nad 13 let, ko pride za župnika in dekana v Dobropolje, kjer je umrl dne 22. decembra 1815. Bil

je goreč in povsod zelo priljubljen duhovnik, moder mož, ki je živel zelo pobožno in zgledno.

Matiija Žnidaršič (Schnidertschitsch), kaplan, rojen v Kanalu, star 30 let, je bil posvečen v mašnika na naslov očetovega patrimonija dne 20. septembra 1783. Bil je čvrst in zdrav, dober govornik in lepih zmožnosti. Svoje študije je dovršil vse v Gorici. Služboval je par let na Krki, odkoder je prišel v Čemšenik kot kaplan in pozneje odtam na Ig, kjer je ostal več let; potem pa je župnikoval v Škocijanu pri Turjaku, kjer je umrl dne 8. februarja 1806. Bil je goreč in zgleden duhovnik, povsod priljubljen, dober spovednik, previden mož.

3. Kolovrat.

Silvester Murè, župnik, Ločan, star 44 let, je bil v mašnika posvečen na naslov zatiškega gospostva, dispenciran glede nedoletnosti dne 27. februarja 1767. Bil je jako zmožen in izvrsten govornik, četudi je bil telesno slaboten. Šolske študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa na Dunaju. Služboval je prav pohvalno 2 leti v Železnikih, 9 let v Šmariji pod Ljubljano, 3 leta v Mengšu kot kaplan, ko ga dne 12. junija 1783 umeste župnikom v Kolovratu, kjer je blizu 20 let pastiroval. Odtam pride v Dobrunje, kjer ostavi svet 14. maja 1810. Bil je previden in ponižen duhovnik, živel je zgledno povsod, ljudje so ga radi imeli in spoštovali.

Gregor Staendler, kaplan, rojen v Nemškem Rovtu na Tolminskem, star 36 let, je bil v mašnika posvečen na naslov dveh ondotnih kmetov l. 1773. Bil je dober govornik, zmožen in zdrav človek ter učen duhovnik. Šolske nauke je dovršil v Celovcu, bogoslovje pa v Gradcu. Kaplanoval je v Tolminu 11 let, od 1787 pa v Kolovratu. L. 1793. je kaplanoval v Šentjurju pri Kranju, l. 1800. Preddvorom do 1804., ko se preseli na Primskovo pri Kranju, kjer je zelo bolehal in umrl ondi 26. marca 1814. Živel je kot samotarec prav zgledno, bil je jako ubogljiv in usmiljen; ljudstvo ga je rado imelo.

4. Zagorje.

Jernej Jenko, župnik, rojen na Godešiču škofjeloške mestne župnije, star 39 let, je bil v mašnika posvečen na naslov svojih sorodnikov kmetov v Žabnici l. 1775. Služboval je 6 let kot subsidiarij v Višnji gori, kot kaplan v Škocijanu pri Dobravi 7 let in od l. 1788. je župnikoval tu kakih 14 let, ko se je preselil v Čemšenik, kjer je umrl dne 13. januarja 1825. Slaboten po telesu je bil pa zmožen po duhu in dober pridigar. Bogoslovne študije je vse dovršil v Ljubljani. Bil je zgleden duhovnik.

Jožef Perdajs (Perdeiss), kaplan, doma tudi v Zagorju, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1781. na naslov gospostva „Gallenberg“. Bil je krepkega telesa in srednjih zmožnosti. Bogoslovje je dovršil v Gradcu. Služboval je kot subsidiarij v Trebnjem 6 let in zdaj 1 leto kaplanuje v svoji rojstni župniji. Obnašanja je lepega, življenja pa zglednega. Obiskuje rad bolnike, deluje uspešno.

Gregor Hočevnar, kurat, porojen na Zgornjem Berniku cerkljanske župnije, star 35 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. na naslov mekinskega gospostva. Bil je posebno izvrsten govornik, zmožen in zdrav človek. Bogoslovne študije je dovršil vse v Gorici. Služboval je na Krki 1 leto, na Primskovem 3 leta, pri Beli cerkvi 3 leta, povsod kot subsidiarij, nato je v Zagorju 4 leta kaplanoval in zdaj je kurat. Ljudje ga imajo radi, ker je priden in natančen v svoji službi, živi zgledno. Leta 1793. je v Radečah kaplanoval, l. 1796. v Zagorju, kjer je umrl dne 11. maja 1799.

Vikariati: 1. Št. Lambert.

Jakob Luštrek (Lustriek), župnijski vikar, Ločan, star 38 let, je bil v mašnika posvečen na naslov škofje-loških meščanov in kmetov l. 1773. Govornik ni bil, ker je jecljal; bil je trdega značaja. Svoje šolske in bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval pa je v Šentvidu pri Zatičini 1 leto, v Trebnjem 4 leta kot župnikov vikar. Na Vačah je kaplanoval 3 leta in 7 let je že tu vikar, kjer je tudi ostavil svet star čez 50 let. Bil je ponižen, potrpežljiv in zgleden duhovnik, a vendar ljudem ni povsem ugajal.

2. Trojana.

Tomaz Kováčič (Kouatschitsch), župnijski vikar, rojen v cesarski župniji Komen na Krasu dne 2. marca 1726. V mašnika je bil posvečen l. 1750. Bil je še zdrav, imel lepe zmožnosti, bil dober govornik. Nauke svoje je dovršil vse v Gorici. Kaplanoval je 1 leto v Dornbergu, bil lokalist v Pleškoviči 3 leta, v Dulah 3 leta, kurat na Sv. Višarjah 2 leti, na Oljski gori 2 leti. Potem je kaplanoval v Šmariji na Štajerskem 4 leta, nato je 6 let župnikoval v komendski župniji v Polzeli. V Čemšeniku je služboval kot zgodnjik 3 leta in slednjič v Trojani že 14 let. Bil je goreč duhovnik, živel je zgledno, bil je samotarec, občeval ni mnogo, zato ni ugajal ljudem. Umrl je v pokoju v Dobropoljah dne 15. oktobra 1810.

Lokalije: 1. Sv. Gora.

Janez Grobeljšek, lokalist, doma na Vačah, star 43 let, je bil posvečen v mašnika na naslov

zatiškega gospostva l. 1769. Mož je bil krepak, dober govornik in lepih zmožnosti. Svoje nauke je dovršil vse v Ljubljani. Služboval je 1 leto na Krki, 3 leta v Trebnjem kot vikar župnikov; kaplanoval je pa v Škocijanu pri Dobravi 3 leta, na Raki 5 let in zdaj je na Sveti Gori pri M. B. kurat že 6 let. Bil je goreč, ponižen, krotak, dober, zgleden duhovnik, ljubil je samoto, ljudje so ga radi imeli in spoštovali.

2. Hotič.

P. Klemen Velikonja (Velicogna), lokalist, rojen v mestu Tolminu, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1774.; je „razfrančiškan“, slaboten po telesu, krepak po duhu in zelo dober govornik. Njegovo krstno ime je bilo Jožef. Šolske nauke je dovršil v Novem mestu, bogoslovje pa v samostanu. Služboval je 1 leto v Ljubljani kot nunski kaplan, v Šmartinu pod Šmarno goro 6 mesecev, v Gomilskem kot lokalist 10 mesecev in zdaj že 10 mesecev v Hotiču kot lokalist, kjer je ostal do l. 1812., ko se preseli na blejsko Dobravo do l. 1813. Od tedaj je živel zopet kot redovnik v Novem mestu, kjer je opravljal nekaj časa službo gimnazijskega profesorja. Umrl je l. 1819. — Poprej pa je deloval 10 let kot redovnik. Bil je goreč, pobožen, zgleden duhovnik. Ljudstvu ni ugajal ker je bil preveč samosvoj. Neodvisnost mu je bila zelo na srcu.

3. Sv. Planina.

Jakob Strekl, lokalist, porojen dne 1. maja 1752 v Pluski šentvidske župnije na Dolenjskem, star 36 let, je bil posvečen v mašnika na naslov Andreja Illovar iz Rokendorfa dne 12. junija l. 1778. — Bil je zmožen in krepak ter dober govornik. Šolske študije je dovršil v Novem mestu, bogoslovje pa v Ljubljani. Služboval je 1 leto na Krki, 1 leto v Mengšu, 2 leti na Prežganju, 2 leti v Zatičini, povsod kot vikar župnikov; kaplanoval je v Teharjih, kjer je bil tudi administrator, 3 leta, župnikoval je v Zagorju 3 leta in zdaj je lokalist tu že 1 leto. Povsod je bil goreč in zgleden ter delaven duhovnik. L. 1793. je bil provizor v Šentjurju pri Šmariji, l. 1880. pa vikar na Prežganju, l. 1805. na Temenici do l. 1820., potem je bil beneficiat v Hrastju pri Kranju do l. 1830., naposled v pokoju v svojem rojstnem kraju, kjer je umrl dne 26. aprila 1832 kot zlatomašnik.

4. Sava.

Tukaj še ni bilo in ga ni duhovnika lokalista.

Frančišek Zanello, sacelan v gospostvu Ponovič, doma v Paznu v Istri, star 50 let, je bil v mašnika posvečen na naslov bratovega patrimonija

l. 1708. Govornik ni bil, značaja trdega, po telesu je bil čvrst. Izšolal se je v Trstu. Služboval v pastirstvu ni nikjer, ampak je živel kot hišni duhovnik po graščmah. Bil je pobožen in ponižen duhovnik, živel je zgledno, občeval je malo z ljudmi. Na desno oko je bil slep.

III.

Dekanat: Cerklje.

Župnije: 1. Cerklje.

Mihael Borštnik (Borschnigg), župnik in dekan, doma v Rakitni preserške župnije, 53 let star, je bil v mašnika posvečen dne 5. aprila 1760. na naslov dveh kmetov pod gospostvom bistriškim. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kurat in kaplan od 30. oktobra 1761 do 26. aprila 1764 v Preserjih, potem kot vikar v Velesovem do 30. januarja 1767, nato kot kaplan v Šenčurju pri Kranju do 30. oktobra 1779, od tedaj pa kot župnik v Cerkljah do svoje smrti dne 5. decembra 1801.

Jožef Petrič, kaplan, Cerkljanec iz Vasce, rojen 10. marca 1745, star 43 let, je bil v mašnika posvečen dne 28. maja 1768 na naslov dveh posestev ondotnih kmetov. Bil je previden, moder mož, čvrstega zdravja, priden, dober govornik. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani z dobrim uspehom. Služboval je v Spodnjem Tuhinju kot kurat in zgodnjik od 19. januarja 1769 skozi 3 leta, potem pa kot vikar v Velesovem 8 let do 7. septembra 1772, ko pride kaplanovat v Cerklje do l. 1802.; potem je župnikoval v Ljubnem do l. 1817., ko se preseli v pokoj na Spodnji Brnik, kjer je umrl 25. februarja 1820. Mož je praktičen, miren in trezen ter zgleden duhovnik, ogibajoč se družb, vnet za blagor ljudstva, ki ga spoštuje in ljubi.

Primož Smolè, kaplan, doma na Zgornjem Brniku cerkljanske župnije, star 34 let, je bil v mašnika posvečen dne 7. novembra 1779 na naslov treh kmetov pod velesalskim gospostvom; ima lepe zmožnosti, je trdnega zdravja in dober govornik, je jako učen, mnogo bere. Bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil. Prvo službo je imel v svoji rojstni župniji 2 leti kot kurat in župnikov vikar, potem je kaplanoval v Velesovem 3 leta in zdaj zopet v svoji rojstni župniji že 4. leto, v Kranju v l. 1788. - 1796., ko gre župnikovat v Križe pri Trziču do l. 1809., ko se preseli v pokoj na Spodnji Brnik, kjer je umrl 27. januarja 1814. Mož je zmeren, potrpežljiv, miroljuben, spodbudnega obnašanja, prijazen v občevanju. zgleden duhovnik, ki ga ljudstvo rado ima in spoštuje.

Jernej Dolenc (Dollenz), župnik v pokoju in kot kurat v Lahovičah cerkljanske župnije, da bere ob nedeljah in zapovedanih praznikih zjutraj sv. mašo in katehizira kot ekspozit. Doma je v Poljanah pri Škofji Loki, star 66 let, posvečen v mašnika l. 1747. Namizni naslov mu je odločil neki kmet iz loškega gospostva. Mož je sicer še duševno dober, a telesno oslabel, da ni več za pastirstvo. Svoje bogoslovne študije je vse v Ljubljani dovršil. Služboval je 3 leta v loškem gradu, 3 leta je kaplanoval v Velesovem, 13 let v Šenčurju. Župnikoval pa je v Cerkljah od l. 1767. do 1778. Otedaj pa je vpokojen v Lahovičah živel do svoje smrti dne 20. avgusta 1795. Mož je bil miroljuben in zgleden duhovnik; duhovniki in ljudstvo so ga radi imeli.

Andrej Mausser, ekspozit pri Sv. Simonu in Judu na Spodnjem Berniku, cerkljanski podružnici, kjer izvršuje duhovno službo ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Doma je iz Jurjeve vasi v šmihelski župniji pri Novem mestu, star 62 let, ter bil posvečen v mašnika dne 21. decembra 1751 na naslov dveh posestnikov na Štajerskem. Bil je še trden, jako bister in dober pridigar. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa dovršil v Zagrebu. Služboval je ves čas le v svoji ekspozituri ter bil l. 1778. tudi administrator cerkljanske župnije po resignaciji Jerneja Dolenca. Bil je zgleden, dober in priljubljen duhovnik. Umrl je ondi dne 24. februarja 1808.

Jakob Sajovic, ekspozit pri Sv. Matiju v Zalogu, cerkljanski podružnici, ki je določena za lokalijo, kjer izvršuje ob nedeljah in zapovedanih praznikih vso božjo službo na stroške občanov, kakor oni na Spodnjem Berniku. Doma je v Olševku šenčurske župnije, star 30 let, rojen dne 26. aprila 1758, posvečen v mašnika 20. septembra l. 1783. na naslov nekaterih kmetov. Mož je bil bistroumen, čvrst in zdrav, in se bode izvežbal še v dobrega govornika. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je le v cerkljanski župniji in na svoji ekspozituri. L. 1793. je že kaplanoval na Vrhniki do l. 1807, ko pride za beneficiata v Olševku, svoj rojstni kraj, kjer je pa svetu zamrl dne 18. februarja 1830. Mož je bil miroljuben in ubogljiv in kot zgleden duhovnik ljudstvu priljubljen.

2. Št. Jurij pri Kranju.

Janez Hacin, župnik, doma v Češnjevku cerkljanske župnije, star 43 let, je bil v mašnika posvečen dne 20. maja 1769 na naslov velesalskega samostana. Telesno ni ravno krepak, pač pa je živahen in čil, govori prijetno in dobro ter ima najboljši značaj. Bogoslovne svoje študije je izvršil v Ljubljani in je vse-

stransko izobražen. Služboval je 2 leti kot vikar v Velesovem, kot kaplan v Cerkljah 11 let, in od l. 1782. dalje je župnikoval v Šenčurju, kjer je dočakal svojo zlato mašo ter ostavil svet dne 26. maja 1826. Povsod je živel prav pohvalno in zgledno; bil je gostoljuben in dobrovoljen ter zelo priljubljen.

Jožef Feichtinger, kaplan, Ločan, star 42 let, je bil v mašnika posvečen dne 24. avgusta 1769. Namizni naslov mu je odločil Ločan France Jugovec. Bil je dober govornik, krepkega zdravja in najboljših zmožnosti. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti kot vikar v Velesovem in v Cerkljah, kot kaplan v Cerkljah 1 leto in od l. 1772. kaplanuje v Št. Jurju celih 17 let. Naposled je deloval v Loki, kjer je umrl dne 23. januarja 1823. Bil je darežljiv in zelo priljubljen ljudem, živel je prav zgledno.

Frančišek Šafar (Schaffer), kaplan, Kamničan, star 35 let, je bil v mašnika posvečen dne 15. decembra 1776 na naslov dveh kmetov. Bil je jako značajan mož, krepkega, debelega telesa in izvrsten govornik. Svoje bogoslovne študije je vse dovršil v Gorici in je jako temeljito izobražen. Služboval je 2 leti kot vikar v Kamniku in zdaj že od l. 1779. kot kaplan v Št. Jurju. L. 1800. ga že najdemo kot kuratnega beneficiata v Olševku, l. 1805. pa lokalista v Stranjah do l. 1813., povsod pohvalno. Živel je potem pod Šinkovem Turnom do 1818, v Zalogu 1 leto, v Radomljah, kjer je umrl 4. septembra 1820. Bil je zglednega življenja in modrega in ponižnega obnašanja povsod in zato vsem priljubljen.

Jakob Sperlič, beneficiat, Ločan, star 43 let, je bil v mašnika posvečen dne 20. maja 1769 na naslov spodnježelezniških fužin. Bil je počen, torej nesposoben za težavno službo, glas je bil tudi slaboten, zmožnosti pa dobre. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je 11 mesecev kot vikar v zatiškem okraju, kot kaplan velesalski 3 leta in 8 mesecev in 5 let v Šent Jurju kot beneficiat, kjer je umrl dne 12. novembra 1805. Bil je zmeren, priljuden, zglednega obnašanja in zato so ga ljudje radi imeli.

3. Komenda.

Anton Malič (Mallitsch), župnik pri Sv. Petru, Ločan, star 58 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov klariškega samostana v Loki. Bil je dobrega značaja in krepkega telesa ter dober govornik. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Loki 13 let kot katehet, v Komendi 17 let kot kaplan in od l. 1785. kot župnik do l. 1799., ko se aprila meseca preseli v Zalog v pokoj in ondi umrje 10. avgusta 1801. Mož je bil gostoljuben, prijazen, dobrotljiv,

lepega obnašanja, povsod priljubljen, zgleden duhovnik.

Jurij Miklavčič, kaplan, doma v Zalem logu, rojen 27. marca 1756, star 32 let, je bil v mašnika posvečen 9. junija 1781 na naslov štirih kmetov pod loškim gospostvom. Imel je izvrstne zmožnosti, žal, da je bil slaboten, bolehen, a vendar prijeten pridigar. Bogoslovje je pričel v Celovcu, nadaljeval v Admontu, dovršil pa v Gorici. Mož je bil zelo priden in učen. Služboval je sprva od 22. septembra 1781 v Zalem logu kot subsidiarij, potem kot zgodnjik v Kamniku in od 20. avgusta 1787 dalje kot kaplan v Komendi. L. 1789. je bil že stolni vikar v Ljubljani, l. 1813. pa stopil v pokoj, kjer je umrl dne 23. februarja 1829. Bil je zgleden duhovnik, goreč spovednik, do revežev dobrotljiv, povsod priljubljen.

Jožef Tomelli, Glavarjev beneficiat, doma v komendski župniji, star 41 let, je bil v mašnika posvečen 1769 na naslov gospostva „Landspreis“. Bil je jako zmožen, dober govornik, le zdravja je bil slabotnega. Bogoslovje je študiral v Ljubljani, v Gorici in v Gradcu. Služboval je kot notar novomeškega arhidiakonata, od l. 1777. pa je bil beneficiat. Bil je jako goreč in dober ter zgleden duhovnik. V obnašanju spodbuden, prijazen, gostoljuben mož je bil revežem dober, usmiljen in zato tudi vsem drag in ljub. — Umrl je ondi čez 50 let star dne 9. avgusta 1797.

Jakob Strupi, penzionist, stanujoč v komendski vasi „Moste“, doma v cerkljanski župniji, star 61 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov dveh cerkljanskih kmetov. Bil je nadarjen človek, za pastirstvo vsled starosti sicer nesposoben, a dober katehet in pridigar. Svoje bogoslovne nauke je izvršil v Ljubljani. Služboval je 9 let kot vikar v Cerkljah, kot subsidiarij v Kamniku 4 leta, na Trebelnem in v Kostanjevici 5 let in kot kaplan v Komendi 15 let in zdaj v pokoju kot navadni duhovnik. Bil je tilhega, potrpežljivega, ponižnega obnašanja, zato je bil ljudem drag. Živel je prav zgledno.

4. Velesovo.

Jožef Rahne, župnik, doma iz Vogelj v šenčurski župniji, 39 let star, je bil v mašnika posvečen 14. marca 1772 na naslov velesalskega samostana, zdaj gospostva. Bil je jako nadarjen človek, čvrstega zdravja in izvrsten pridigar. Svoje bogoslovne nauke, katere še pridno izpopolnjuje, je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva 4 leta kot subsidiarij v Velesovem, kjer je nadaljnjih 6 let bil kaplan, potem kaplanoval 2 leti v Cerkljah in od l. 1784. župnikuje tu. Bil je jako

goreč in zgleden duhovnik, zmeren, dobrotljiv mož, poln ljubezni do bližnjega zlasti do revežev. Ljudstvo ga je imelo pristrčno rado. Bil je brez madeža in napak. Umrli je ondi dne 21. aprila 1819.

Tomaz Pokljukar, vodja in spovednik velesalskih dominikank, kar jih je po razpustu samostana še ostalo, doma v Gorjah, star 58 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. na naslov štirih podložnikov blejskega gospostva. Bil je zdravega razuma in dober mož, le bolehal je že in zob ni imel, zato ni pridigoval. Bogoslovne študije, katere je še vedno izpopolnjeval z berilom, je dovršil v Ljubljani prav temeljito. Služboval je v Mekinjah kot oficiator samostanske cerkve prav skrbno in bil tudi administrator mekinjske župnije in skozi deset let tudi izredni nunski spovednik, tedaj vsega skupaj 23 let. Slednjič pa je bil po c. dekretu nastavljen za vodjo velesalskih dominikank l. 1782, kjer je medtem oskrboval 2 leti tudi velesalsko župnijo. Umrli je ondi dne 10. aprila 1814. Bil je blag in zgleden duhovnik.

Sebastijan Grienthal, deficient, živeč v velesalskem samostanu, doma od Križa v komendski župniji, star 53 let, je bil v mašnika posvečen na naslov velesalskega samostana, zdaj kameralnega gospostva, dne 4. januarja 1761. Mož je zdravega razuma in dober pridigar, žal, da ga putika hudo muči. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 13 let kot subsidiarij v lhanu, in zdaj ga žive že od l. 1776. v velesalskem samostanu. Ljudje ga imajo radi, je prijazen mož in zgleden duhovnik. Umrli je ondi dne 19. julija 1795.

Lokalije: 1. Olševk.

Jernej Karžišnik (Carschishnig), beneficiat ekspozit, doma v Poljanah nad Škofjo Loko, star 67 let, je bil v mašnika posvečen l. 1749. na naslov barona pl. Codelli iz Gorice. Mož je bil dobrega značaja in še dokaj trden in ne slab govornik. Bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva nekaj časa doma v Poljanah, potem v Velesovem, v Cerkijah kot kaplan ter tudi v Št. Jurju skupaj 15 let, naposled kot beneficiat v Olševku od l. 1770. dalje do svoje smrti dne 21. marca 1798, torej 27 let. Bil je mož molitve, pobožen in zgleden duhovnik, katerega so ljudje radi imeli.

2. Št. Urška Gora.

Matevž Bastijančič, provizor nameravane ekspoziture sv. Urha na Gori, doma v Mešačah mošenjske župnije, star 39 let, je bil v mašnika posvečen dne 12. decembra 1773 na naslov kroparskih

fužin. Bil je majhne postave, zdrav in razumen ter dober govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu. Služboval je kot subsidiarij v Gorjah l. 1778., na Vrhniki, na Lipoglavu, pri Sv. Joštu nad Kranjem, v Moravčah, kot kaplan v Preserjih poldrugo leto. Meseca junija 1787 je napravil konkurz in dne 6. maja 1788 je prišel kot lokalist na Št. Urško Goro, kot naslednik bolnega Janeza Faber, a le za kratek čas. Potem je kaplanoval v Cerkljah v l. 1789.—1791., v Selcih do 1792., v Kamniku do 1794., suspendiran je živel l. 1797. v Ljubnem. Kaplanoval je v Šenčurju v l. 1798.—1804. Mož je bil ponižen, ljudem priljubljen, zgleden, dober duhovnik izprva. Od l. 1805. dalje je živel v Kamni gorici kot kurat, svetu zamrl pa je na Dobravi, 3. marca 1812.

Janez Faber, je bil trideset let ekspozit na Št. Urški Gori, kjer se ima lokalija ustanoviti; dober, zgleden duhovnik je bil meseca februarja 1788 od kapi zadet in nesposoben za pastirstvo. Usmilil se ga je iz ljubezni in dobrote in prijaznosti komendski beneficiat Jožef Tomelli ter ga vzel k sebi v stanovanje. Leži v postelji, godi se mu slabo in ni upati, da bi še kdaj okreval, zlasti, ker je že 67 let star. Posvečen je bil na naslov nekega kmeta, ki ga ne more zdaj preskrbovati, zato naj bi se mu preskrbela poštena pokojnina z ozirom na njegovo poprejšnjo službo. K sreči je začetkom l. 1789. že umrl.

3. Tunice (Tainiz).

Andrej Pogačnik, razžupnik, provizor določene, a ne še popolnoma uravnane lokalije sv. Ane v komendski župniji, doma v Št. Jerneju na Dolenjskem, star 49 let, je bil v mašnika posvečen dne 5. marca 1765 na naslov gospostva „Presseg“ na Dolenjskem. On je nadarjen človek krepkega zdravja, močan, izvrsten in goreč pridigar. Bogoslovne nauke svoje je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva kot subsidiarij v Kamniku, l. 1766. kot kaplan v Spodnjem Tuhinju, odkoder pride še istega leta zopet v Kamnik kaplanovat. L. 1773. gre župnikovat v Komendo do l. 1784., ko zapusti službo in živi ob svojem. Naposled vendar l. 1786. napravi konkurz in dne 23. avgusta 1787 je bil zopet poslan v pastirstvo v Tunice, kjer je moral vsled pomanjkanja kongrue živeti ob svojem. Mož je bil spodbudnega obnašanja, velikodušen, mil in prijazen in zato ljudem zelo dopadljiv, živel je zgledno ter tudi ondi umrl 7. aprila 1807.

4. Primskovo pri Kranju.

Tukaj takrat še ni bilo ekspoziture in ne duhovnika.

IV.

Dekanat: Kamnik.**Župnije: 1. Kamnik.**

Gašper Branka, nadžupnik in dekan, rojen v graščini Dragomelj „Drogembl“ v župniji mengeški, star 53 let, je bil v mašnika posvečen l. 1759. v Gradcu na naslov patrimonija; tam je dovršil tudi vse bogoslovne nauke z vsemi preizkušnjami in očitnimi razpravami z odliko ter dosegel stopinjo: „Ss. Theologiae Baccalaureus Formatus“. Služboval je izprva 13 let v mengeški župniji kot vikar in kot drugi in prvi kaplan, potem pa je župnikoval 8 let in pol v Selcih (18. marca 1777—1785) in od tedaj v Kamniku do 19. aprila l. 1808., ko je svetu zamrl.

Anton Fegec, prvi kaplan, doma v Ajdovščini na Vipavskem, star 42 let, rojen l. 1746., je bil posvečen v mašnika l. 1765. na naslov napominane občine v Gorici. Bil je krepke postave, zdravega razuma in še dosti dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v Gorici. Služboval je izprva 5 let v Beljaku na Koroškem, v Kamniku pa 2 leti kot subsidiarij in 12 let kot kaplan. Živel je zgledno, bil je prijazen in ponižen, do svojih predstojnikov se je vselej spoštljivo obnašal, ljudje so ga radi imeli.

Jošt de Garzoni, drugi kaplan, doma na Javnorniku koroškobelanske župnije, star 34 let, je bil v mašnika posvečen v Ljubljani 1775 na naslov rudnikov barona Zoisa. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani in se še potem rad pečal z vedami. Služboval pa je v Ljubljani v mestu, v Gornjem gradu, pri Sv. Ksaveriju na Stražah, potem 6 let pri Sv. Petru v Ljubljani kot Schillingov beneficiat, 3 leta v nadžupniji Novi cerkvi na Štajerskem in od l. 1788. v Kamniku. Od tam gre župnikovat naslednje leto v Kamno gorico, kjer ostane 30 let ter umrje za jetiko dne 30. septembra 1819. Napravil je župnijski konkurz na Štajerskem v vseh predmetih s prvim redom. Bil je značajan mož in zgleden duhovnik ter povsod pohvaljen.

Matija Tomažič (Thomasitsh), subsidiarij in zgodnjik, doma v Vipavi, star 30 let, je bil v mašnika posvečen l. 1786 na naslov c. kr. graškega seminarija v Gradcu. Bil je blag mož, krepkega telesa in tudi še dosti dober pridigar. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu, kjer je izprva služboval kot semeniščnik in l. 1787. prišel v Kamnik. Bil je veselega temperamenta, skrben in natančen v svojih dolžnostih, pa nekoliko bolj sam svoj. Ljudje so ga radi imeli.

Anton Lauriha, beneficiat, doma v Dobu, star 40 let, je bil v mašnika posvečen v Ljubljani

l. 1774. na naslov kmečkih posestev v Dobu, ki so neposredno podložna vojvodstvu Kranjske (ducatui Carnioliae). Bil je mož lepih zmožnosti in dovolj zdrav. Bogoslovje je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v Gradcu. Službuje že 12 let kot Rasprov beneficiat. V boleznih dekanovi ga je on zastopal v šolskih in dekanatskih zadevah. Umril je ondi dne 12. marca l. 1815. Obnašal se je svojemu stanu primerno, ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno.

Frančišek Hackoffer, zlatomašnik, pensionist, doma v Ljubljani, star 76 let, je bil v mašnika posvečen l. 1737. v Ljubljani, kjer je dovršil tudi bogoslovne nauke, na naslov navadnega beneficija sv. Mihaela v Kamniku, ki ga oddaja grof Paradaiser. Služboval je 10 let v Novem mestu in zdaj je že mnogo let izven pastirstva kot Paradaiserjev beneficiat. Živel je zgledno, svojemu stanu primerno

Jožef Anton de Hohenwarth, zlatomašnik v pokoju, star 77 let, je bil doma v graščini „Unterperau“ pri Kamniku, porojen dne 18. februarja l. 1711. ter bil v mašnika posvečen v Ljubljani l. 1734. na naslov lastnega patrimonija. Bogoslovne nauke je v Gradcu dovršil. Rad je prebiral dnhovne knjige in znanstveno berilo. Služboval je mnogo let v kamniškem okraju, naposled je župnikoval od l. 1741. do 1751. v Motniku (Metnicii) na Štajerskem. Živel je prav zgledno in se obnašal spodbudno in primerno svojemu stanu. Umril je dne 16. septembra 1795 v Krškem.

Simon Tschankel, navadni duhovnik v pokoju, star 76 let, doma v Št. Jurju pri Kranju, je bil v mašnika posvečen na naslov mestne občine tržiške leta 1742. v Vidnu na Beneškem. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval pa je kot novomeški vikar devet let, v Tunicah komenske župnije kot kurat 12 let in 7 let v Kamniku, potem pa v pokoju. Živel je svojemu stanu primerno, zgledno, brez graje.

Jožef Pancer, navadni duhovnik v pokoju, Kamničan, star 64 let, je bil v mašnika posvečen na naslov iškega gospostva l. 1750. v Gorici. Dovršil pa je svoje bogoslovne nauke v Ljubljani. Služboval je 11 let v kamniškem okraju, 3 leta pa v Tinjah na Štajerskem kot kaplan. Živel je svojemu stanu primerno. Umril pa je dne 9. maja 1801, star 77 let.

Ignacij de Portico, navadni duhovnik, star 48 let, rojen v graščini „Preittenau“ na Dolenjskem, je bil v mašnika posvečen v Gorici, kjer je deloma dovršil svoje bogoslovne nauke, deloma pa v Ljubljani, l. 1763., in sicer dispenziran glede 14 mesecev nedoletnosti, na naslov lastnega patrimonija. Bil je jako razumen mož, a žal, da zelo slabega zdravja. Prišel je v Kamnik l. 1787., da zrak izpremeni ter si okrepča zdravje.

Živel je največ v Kamniku, včasih pa tudi drugod: v Zalogu l. 1802. 1808. in 1815. Služboval je precej po ordinaciji kot pomočnik v vinogradu Gospodovem, potem je župnikoval v Valti vasi 2 leti, nato je 4 leta zopet pomagal v zatiškem okraju in zdaj je brez službe. Obnašal se je pohvalno, živel zgledno, brez graje. Umril je naposled v Ljubljani v frančiškanski župniji, star 80 let, dne 21. marca 1819 v pokoju.

Štefan Terpin, navadni duhovnik, star 29 let, rojen v Ločniku na Goriškem v Sv. Florijana soseski, je bil v mašnika posvečen na naslov omenjene občine l. 1785. v Poli na Beneškem. Bil je bolj trde narave, čvrstega telesa in lepega zglednega obnašanja. Prebival je skupno z Ignacijem de Portico v eni hiši ter se pripravljaj za dušno pastirstvo. Slovenskega jezika je bil že toliko zmožen, da je v adventnem času mogel po podružnicah katehizirati. — Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu in na Dunaju ter še rad prebiral knjige. Kot lokalist na Vrhu se je l. 1812. vrnil nazaj v videmsko škofijo.

P. Anton Žigon (Shigan), razpavlinec, navadni duhovnik v pokoju, Kamničan, star 65 let, je bil l. 1747. v Poreču v mašnika posvečen na samostanski naslov. Dovršil je svoje bogoslovne in druge nauke v Istriji. Dušno pastirstvo je 41 let izvrševal deloma kot menih, deloma pa meniški priyor in zdaj je v pokoju. Živel je prav spodbudno, brez graje. Umril pa je v Ljubljani dne 25. julija 1793.

2. Nevlje.

Anton Cergol (Zergoll), župnik, star 62 let, doma v Kamniku, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1750. na naslov Lamenhajianove hiše v Ljubljani. Dal ga mu je baron France pl. Raigersfeld že 18. avgusta 1748. Mož je bil jako zmožen, pri tej starosti še dosti čvrst in izvrsten govornik. Bogoslovje, skolastično, je študiral v Dunajskem Novem mestu pol leta, ostalo pa je dovršil v Ljubljani. Služboval je 10 let kot kaplan v Kamniku in 3 leta kot župnikov vikar v Špitaliču, potem pa je župnikoval v Nevljah do svoje smrti dne 15. marca 1793, torej celih 28 let. Bil je jako goreč, zgleden, skrben v svojem poklicu in svet duhovnik. Ljudstvo ga je zelo rado imelo, bil je brez napak.

Jožef Mayer, kaplan, star 42 let, doma iz Št. Jurja pri Kranju, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1772. na naslov nekega šenčurskemu župnišču podložnega kmečkega posestva. Bil je čvrstega telesa in še dosti dober pridigar srednje zmožnosti. Bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil. Služboval je v

Cerkljah kot subsidiarij, v Kamniku, v Spodnjem Tuhinju, skupaj celih 11 let ter že 5 let v Nevljah. l. 1793. je kaplanoval v Veliki Dolini, l. 1796. je bil vikar v Cerkljah pri Krškem na Dolenjskem, kjer je ostavil svet dne 21. januarja 1798. Obnašal se je prostodušno, bil je ubogljiv in vesten v svojem poklicu, ljudje so ga radi imeli.

3. Spodnji Tuhinj.

Dizma Irlich, župnik, star 65 let, doma iz Kamnika, je bil na naslov kamniške mestne občine v mašnika posvečen v Vidmu na Beneškem leta 1748. Zmožnosti njegove so velike, govornik izvrsten in pri tej starosti še dovolj čvrst. Moralko in cerkveno pravo je v Ljubljani študiral, skolastično bogoslovje pa na Dunaju in še rad prebira znanstvene knjige. Služboval je 3 leta kot subsidiarij v Spodnjem Tuhinju ter v Nevljah in potem kot kaplan zopet 3 leta na obeh krajih, nato je bil 18 let kot župnijski vikar v Špitaliču, potem 3 leta kot beneficiat v Spodnjem Tuhinju, kjer je l. 1783. postal župnik. Bil je goreč in zgleden duhovnik, vesten v svojem poklicu, ljudje so ga radi imeli. Bil je čudovito svet mož.

Frančišek Alvean, prvi kaplan, star 28 let, rojen v mestu Gorici, je bil v Trstu v mašnika posvečen l. 1785. na naslov lastnega patrimonija. Bil je dober in zmožen govornik, telesnih močij pa srednjih. Hermenevtiko, cerkveno zgodovino in patrologijo je študiral v Gradcu, moralko in dogmatiko v Gorici, cerkveno pravo in pastoralko pa zopet v Gradcu. Rad se je pečal z vedo. Kaplanoval je 10 let v Idriji in od svečnice l. 1788. v Tuhinju. l. 1793. je bil župnikov vikar na Doleh. Bil je pohvalnega obnašanja, ljudstvu drag, zelo priden v svojem poklicu ter goreč in zgleden duhovnik. Bil je kratkoviden.

Anton Kratner, zgodnjik in substitut, Ločan, star 36 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1777. na naslov kmečkih posestev v Brodeh pod loškimi gospostvom. Ima lepe zmožnosti. krepko, zdravo telo in je dober govornik. Bogoslovje je dovršil deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici in se še bavi z vedami. Služboval je na raznih krajih na Gorenjskem kot subsidiarij in pomočnik 4 $\frac{1}{2}$ leta, in — v Spodnjem Tuhinju že tudi 3 $\frac{1}{2}$ leta. Rad občuje s kmeti, je bolj samovoljen nasproti svojim predstojnikom. Ljudstvo ga ima rado, živel je zgledno in je natančen v svojem poklicu. Leta 1791. — 1795. je kaplanoval v Sv. Križu pri Slatini. (Dalje.)

Vsebinska: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 66.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

4. Špitalič.

Frančišek Jeras, star 40 let, župnik, doma v vasi „Stahovca“ v kamniški župniji je bil na Dunaju v mašnika posvečen l. 1772. na naslov kmečkih posestev Blaža Hribovšek iz Cerkljan ter Jurija Jeras iz Stahovce. Bil je krepke postave in lepih zmožnosti, a govornik ni bil. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Kaplanoval je 9 let v Nevljah in 1 leto bil kot subsidiarij v Zgornjem Tuhinju in 5 let župnikuje tu. — L. 1800. se preseli za polutretje leto na Dobravo pri Kropi; kurat v Razboru na Štajerskem 1803.—1811. tudi v Ambrusu je pastiroval poldrugo leto. Umrl pa je v pokoju na posestvu „Ruda“ dne 5. aprila 1819. Bil je sicer poštenega življenja, a žal, bolj odurne, trde narave, zato ljudem ni ugajal. Rad se je prepiral, v službi bil površen.

5. Zgornji Tuhinj.

Aleš Sebalec (Žbalc), župnik, star 37 let, doma v komendski župniji, je bil v Gornjem gradu v mašnika posvečen l. 1774. na naslov kmečkega posestva Antona Mobij iz Št. Jurija pri Kranju. Bil je krepke postave, izvrsten govornik ter imel lepe zmožnosti. Dovršil je bogoslovne nauke v Gorici. Služboval je kot subsidiarij v Kamniku in kot kaplan v Zgornjem

Tuhinju 2 leti in od l. 1776. župnikuje tu nad 20 let. V svojem poklicu je vesten, živi brez graje, zgledno, ljudstvo ga ima rado. Umrl je dne 30. avgusta 1797.

Jožef Klemenc, starček 73 let, živi pri župniku v pokoju, rojen v kamniški Bisteršici, je bil v mašnika posvečen v Vidmu l. 1743. na naslov mekinškega samostana. Mož je že celo opešal na vseh močeh. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je na mnogih župnijah na Kranjskem in na Štajerskem kot sacelan in pomočnik župnikov, kakor je še zdaj v Tuhinju, skupaj že 44 let. Živel je zgledno in brez graje. Umrl je nad 87 let star.

Lokalije: 1. Mekinje.

Andrej Kratner, lokalist, star 40 let, Ločan, je bil v mašnika posvečen na Vegliji na Beneškem l. 1775. na naslov kmečkih posestev, podložnih zdaj loškemu kameralnemu gospostvu, preje klariškemu samostanu. Mož je čvrst in krepak, bistrega uma in dober govornik. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani, a se še vedno z berilom izpopolnjuje. Služboval je kot nunski kaplan 4 leta in zdaj kot lokalist mekinski že 6 let. Bil je priden in vesten v svoji službi, brezmadežnega življenja ter zgleden duhovnik. Jeclja nekoliko. Ljudje ga imajo zelo radi. Umrl je ondi dne 6. novembra 1825

2. Rova.

Jernej Benedik (Wenedig), Hohenwartov benedicat in kurat, star 48 let, doma v Trziču, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1765. na naslov treh trziških krznarjev. Bil je jako zmožen mož, krepkega telesa in še dosti dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil v Celovcu. Služboval je v Trziču 2 leti in v Kamniku kot subsidiarij 2 leti, v Nevljah kot kaplan 3 leta in na Rovih že 15 let. Živi kot samotarec, ljudstvo ga ima rado, ker je dober, zgleden in blag duhovnik.

3. Vranja Peč.

P. Modest Šraj (Schrey), razavguštinec, lokalist, 34 let star, doma na Blokah, je bil v mašnika posvečen v Gradcu l. 1779. na naslov samostanskega uboštva. Bil je pridigar in zmožen duhovnik ter še dovolj trdnega zdravja. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je na Štajerskem in na Kranjskem 8 let, in sicer: 2 leti v Ljubljani kot pridigar in 3 leta 10 mesecev je poučeval na normalki. Ljudje ga imajo radi, je skrben in vesten v svoji službi, prijatelj je knjigam ter blag in zgleden duhovnik brez napak. Tukaj je nad 10 let pastiroval; leta 1800. ga najdemo že kot lokalista pri Sv. Jakobu ob Savi, l. 1806. pri Sv. Duhu na Dolenjskem, kjer je umrl dne 4. januarja 1821.

V.

Dekanat: Mengeš.

Župnije: 1. Mengeš.

Gašper Kuralt, župnik in dekan, Ločan, je župnikoval ondi od leta 1785. do svoje smrti dne 8. aprila 1800. L. 1772. je kaplanoval na Krki. Več o njem ni zaznamovanega.

Jožef Sever, kaplan, doma v Vipavi, star 43 let, je bil l. 1769. v mašnika posvečen, je odkritega značaja, trdnega zdravja in razumen govornik. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani in še pridno prebira knjige. Služboval je v Šmarjeti pri Klevevžu kot vikar, potem v Čemšeniku, v Dobrničah, na Krki in zdaj v Mengšu kot kaplan, skupaj že 19 let. Iz Mengša gre župnikovat v Preddvor v l. 1805. – 1810., odtam pa na Črnuče, kjer je umrl 10. aprila l. 1821. Župljani ga imajo radi, ker je ljubezniv in zgleden duhovnik.

Matija Pirc (Pierz), drugi kaplan, doma iz šentjurske župnije pri Kranju: iz Hrastja, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov očetovih posestev: je zelo zmožen mož, krepkega telesa in dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil v

Ljubljani in je še prijatelj knjig. Služboval je v Šmartnem pri Litiji kot vikar, na Vačah, v Šentvidu pri Zatičini in zdaj v Mengšu kot kaplan, skupaj 20 let. Od l. 1798. je kaplanoval v Šent Juriju pri Kranju, kjer je v Hrastju ustanovil beneficij. Bil je velik asket in ljudstvu priljubljen. Živel je zgledno in pobožno. Živel je kot kurat pozneje v Mengšu par let, naposled pa v Vogljah, kjer je umrl dne 19. aprila 1818.

Janez Krstn. de Romani, župnikov vikar, rojen v Gorici, star 27 let, je bil v mašnika posvečen l. 1785. Bil je krepak in zmožen mož ter še dovolj dober pridigar. Bogoslovje je dovršil v Gorici in rad prebira knjige. Službuje že 3 leta v Mengšu, je kaplan v Ložu že l. 1793. do l. 1797., ko postane župnik v Begunjah na Gorenjskem, kjer je umrl dne 1. novembra 1806. Mož je moder, zglednega obnašanja, zato ga ljudstvo čišla in ljubi.

Ignacij Zabret (Sabereth), kurat, doma v Mengšu, star 56 let, je bil v mašnika posvečen l. 1758. na naslov mesta v Radečah. Telesno je opešal, na duhu je še bister in še dosti dobro pridiguje. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je 16 let, in sicer kot vikar v Šmarjeti pri Klevevžu in v Žužemberku ter kot kaplan na Vačah, zdaj pa je kurat v domači župniji. Živel je zgledno. Umrl 12. januarja l. 1800.

Sebastijan Hrastar, navadni duhovnik, rojen v Mengšu, star 62 let, je bil v mašnika posvečen na naslov gospostva „in Weixelbach“ l. 1751. Bil je zmožen, a zdaj ne več za pastirstvo sposoben živi v pokoju. Služboval je 24 let, in sicer kot vikar v Žalcu na Štajerskem in naposled kot ekspozit v Petrovču. Bil je prijatelj vinu, sicer dober človek.

France Lebenhaus, kurat na Goričici v mengeški župniji („Zhernicensis“), star 30 let, je bil v mašnika posvečen l. 1785. na naslov lastnega patrimonija. Govornik ni bil, sicer pa še dosti zmožen in krepak mož. Bogoslovje je dovršil v Gorici. Poldrugo leto službuje kot kurat na Goričici. Do sv. Jurija l. 1791. je bil provizor v Lučinah, potem pa je kaplanoval v Stari Loki do vseh svetih istega leta, ko pride v Dol. Obnašal se je zgledno in tudi ljudje so ga radi imeli. Podpisan tudi „Löwenhaus“, je dobil dovoljenje, da sme oditi na Goriško.

2. Dol (Lustthal).

Matija Kotnik (Cottnig), župnik, doma v Dobu, star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov ces. srednje fužine kamnogoriške. Ima izvrstne zmožnosti in tudi dobro govori. Bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil in je prijatelj beriva. Služboval je v Ljubljani kot kurat in vikar, kaplanoval je

v Svibnem, v Dobu, in zdaj župnikuje v Dolu. Živel je v Zalogu v cerkljanski župniji l. 1795.—1798. ko je dne 12. februarja umrl. Ljudje ga imajo radi, je goreč in zgleden duhovnik.

S e b a s t i j a n K e n d a, kaplan, doma v Tolminu, star 30 let, je bil v mašnika posvečen l. 1783. Videti je krepak in zmožen mož. Bogoslovje je vse dovršil v Gorici. Služboval je v Šmarjeti pri Klevčevžu 3 leta in zdaj je v Dolu. L. 1793. je kaplanoval Podbrezjem do l. 1805., ko je živel na Primskovem pri Kranju. Ljudje ga imajo radi, živi zgledno in izpodbudno. Naposled je živel v pokoju zopet Podbrezjem, kjer je umrl dne 18. februarja 1809.

B l a ž M o r a n n, beneficiat, rojen v Cerkljah, star 80 let, je bil posvečen v mašnika l. 1737. Opešal je že popolnoma in ni več za pridige. Dovršil je v Ljubljani bogoslovne nauke. Službuje že 52 let, in sicer kot kaplan na Krki, v Višnji gori, bil je župnikov vikar na Prežganju in zdaj beneficiat tu. Ljudje so ga imeli radi, živel je zgledno, brez napak.

3. Šmartin pod Šmarno goro.

J o ž e f Z u p a n, župnik, rojen v Radovljici, star 42 let, je bil posvečen v mašnika l. 1770. Bil je že slaboten po telesnih močeh, a čil po duhu. Dovršil je svoje bogoslovne študije v Ljubljani. Služboval je kot kurat pri Sv. Petru in na Krki, kot kaplan l. 1776.—1778. pri Sv. Petru pod Kunspergom in v Braslovčah, potem kot spovednik nunski v Ljubljani in župnik tu, kjer je umrl dne 30. julija 1812. Duhovnik je zgleden, dober, ljudje ga imajo radi. Bil je tukaj več let tudi dekan in konzistorialni svetnik.

P. F r a n č i š e k U m n i k (Umbnig), kaplan, razkapucin, dne 25. julija 1752 rojen v Ljubljani, star 37 let, je bil posvečen v mašnika 2. julija l. 1775. na samostanski naslov uboštva. Mož je slaboten. Bogoslovne nauke je dovršil v samostanu. Kot redovnik je služboval v Celovcu in v Kranju in zdaj kaplanuje tu več let. Obnaša se prav zgledno. Leta 1805. je bil zgodnjik v Radovljici, l. 1807. lokalist pri Sv. Jakobu ob Savi, kjer je umrl dne 24. junija 1829.

4. Smlednik.

A n d r e j B a j ž e l j (Weishel), župnik, doma v Bitinju, v šmartinski župniji, star 46 let, posvečen v mašnika l. 1767., je bil krepkih moči in še dovolj dober pridigar. Dovršil je v Ljubljani svoje bogoslovne nauke. Služboval je kot substitut in kaplan v Dobu in v Šent Jerneju na Dolenjskem. Zdaj pa že od l. 1778. župnikuje v Smledniku, kjer je tudi umrl dne 3. marca 1806. Ljudje so ga radi imeli. Bil je zgleden duhovnik.

J a k o b T a n c m a n, kaplan, rojen v Kranju, star 40 let, je bil v mašnika posvečen na naslov radovljiškega gospostva l. 1772. Vidi se, da je dobrega značaja, krepak mož, srednjih zmožnosti. Dovršil je v Ljubljani svoje bogoslovne nauke. Bil je izprva oficial v Ljubljani, potem substitut v Polhovem Gradcu in v Krašnji, nato kaplan v Šent Jerneju na Dolenjskem in v Smledniku 1786.—1788., ko gre za župnijskega vikarja v Dobovec. L. 1797 ga najdemo vikarja na Studencu, l. 1800. v Bevkah, l. 1805. kaplana na Rovih, l. 1807. provizorja na Šenčurski gori. L. 1812. je bil v Dobu kaplan do l. 1815., ko mora v pokoj v Kranj, kjer je umrl dne 29. junija 1816. Bil je zglednega obnašanja.

Š t e f a n B r a j e r (Wrayner), kurat, rojen v Ljubljani, star 53 let, je bil posvečen v mašnika l. 1760. na naslov škofjeloških klaris. Dovršil je bogoslovje v Ljubljani. Služboval je kot kurat v Ljubljani, kot subsidiarij v Bohinju, v Naklem, v Krašnji, kot kaplan v Polhovem Gradcu, v Šent Jerneju, v Smledniku 1778.—1884. in zdaj brez službe tu. Preselil se je pozneje čez kakih 5 let kaplanovat v Vodice. Umrl je na Skaručini dne 19. februarja 1796. Mož je bil lepega obnašanja in zgleden duhovnik.

5. Vodice.

G r e g o r Š m a l c, župnik, Ljubljančan, star 54 let, je bil v mašnika posvečen l. 1759. Bil je dober pridigar, značajan mož in še dovolj zdrav. Bogoslovne nauke je dovršil vse v Ljubljani. Služboval pa je kot substitut v Predvoru, kot Šifererjev beneficiat in pridigar v Ljubljani in zdaj župnikuje tu. Ljudje so ga radi imeli, bil je lepega obnašanja in zgleden duhovnik.

J e r n e j B a č n i k, kaplan, rojen v Smledniku, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov smledniškega gospostva. Dovršil je bogoslovne nauke v Ljubljani. Služboval je kot oficial v ljubljanski stolnici, kot substitut v Polhovem Gradcu, kot kaplan v Šent Jerneju na Dolenjskem in zdaj v Vodica, kjer je nad 20 let kaplanoval, naposled pa kot deficient živel na Šmarni gori, kjer je umrl dne 3. maja 1826. kot zlato-mašnik. Bil je zgleden duhovnik.

Vikariat: Črnuče.

J a n e z K r s t n. Š l a g e r (Schlager), župnijski vikar, Žuženberčan, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1763. na naslov odpravljenega samostana v Kostanjevici. Bil je zmožen in dober pridigar in krepkega zdravja. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Celovcu. Služboval je kot vikar v Šmartnem pri Litiji, kot kaplan na Krki, v Mengšu in zdaj kot župnijski vikar tu, kjer je umrl 60 let star 23. februarja 1803. Rad je bil v družbah, ljudje so ga radi imeli, bil je dober duhovnik.

Lokalije 1. Homec (Kleingallenberg).

Simon Ramoveš (Ramoush), lokalist, Ločan, star 44 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. On je bil trdnega zdravja, zmožen in dober govornik. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Mengšu kot vikar in zdaj na Homecu kot lokalist ostal do svoje smrti dne 13. maja 1804. Ljudje so ga radi imeli, bil je značajan mož, živel je prav zgledno, občeval je rad z duhovniki.

2. Sv. Helena.

Ignacij Kostrevec (Costrevitsch), lokalist, doma v Črnomlju, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov gospostva „Freithurn“. Bil je zmožen in dober pridigar in krepak mož. Bogoslovne nauke je vse dovršil v Ljubljani, kjer je tudi „konkuz“ napravil. — Služboval je v Šmariji kot vikar, v Tcharjih na Štajerskem in v Dolu kot kaplan in zdaj tu kot lokalist. Bil je dober, značajan duhovnik, ljudje so ga radi imeli, živel je prav zgledno ter umrl dne 12. julija 1795.

3. Trboje.

Andrej Spenko, lokalist, rojen v Vodica, star 43 let, je bil na naslov smlejskega gospostva v mašnika posvečen l. 1773. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva kot kurat v Ljubljani, kot substitut v Svibnem 5 let, kot beneficiat v Smledniku in zdaj kot lokalist trbojski: vsega skupaj 24 let v tem kraju. Živel je zgledno, umrl je l. 1802.

4. Zapoge.

Martin Mally, lokalist, porojen v lhanu, star 56 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. na naslov patrimonija. Po telesu je že opešal, a govornik je bil še dober. Dovršil je v Ljubljani svoje bogoslovne nauke. Služboval je kot kurat v Moravčah, kot vikar v Šentvidu pri Zatičini, kot kaplan na Vačah, v Zagorju, v lhanu, in zdaj od l. 1780. kot lokalist tu. Živel je zgledno, bil je dober in priljubljen duhovnik, umrl je dne 5. junija 1804.

5. Sv. Jakob ob Savi.

Ta duhovnija se je l. 1788. šele ustanavljala.

VI.

Dekanat: Škocijan pri Savi na Ježici.

Župnije: 1. Ježica.

Jurij Japel, župnik in dekan, Kamničan, rojen 11. aprila 1744, star 44 let, je bil v mašnika posvečen v Trstu na naslov gospostva v Dolu leta 1769. dne

23. septembra. Šolal se je deloma v Ljubljani, deloma v Gorici, deloma v Gradcu, pa tudi po lastni pridnosti si je mnogo pridobil v vedah. V dušnem pastirstvu je deloval od l. 1771. in sicer 3 leta v Trstu kot kaplan pri Sv. Antonu Pad., potem je bil sekretarij ali tajnik rajnega škofa, nato pa škofijski notar do konca l. 1779. Potem je bil vodja Šilingove ustanove v Ljubljani pri Sv. Petru, nato l. 1787. župnik in kmalu tudi dekan na Ježici. Bil je tudi kanclar goriške metropole, konzistorialni svetnik tržaški, potem ljubljanski in tudi izpraševalec pri duhovniških župnijskih izpitih. Od 22. oktobra 1795 do 14. septembra 1799 je v Naklem župnikoval. Takrat postane kanonik krške škofije in vodja semeniški do 10. oktobra 1807, ko ga zadene mrtvoud v Celovcu ravno, ko je izvedel novico, da je izvoljen za tržaškega škofa. Mož je bil zelo zmožen in dober duhovnik ter slovenski pisatelj itd.

2. Polje.

Anton Klementini (Clementini), župnik, doma je bil v Stari fužini v Bohinju, sin premožnih staršev, star 44 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov bohinjskih fužin. Imel je izvrstne zmožnosti ter bil dober govornik in krepak človek. Izšolal se je v Ljubljani in v Pragi, bogoslovje pa je dovršil deloma v Ljubljani, deloma na Dunaju. Od l. 1774. je deloval v dušnem pastirstvu, in sicer kot „alumnus“ v Gornjem gradu, kot zakristan pri Sv. Petru zunaj mesta Ljubljane, kot kaplan na Igu, skupaj 7 let, kot škofov komisar v Gornjem gradu 2 leti in zdaj župnikuje tu 29 let. Pozneje, l. 1810., ga najdemo kot kanonika, vodjo bogoslovja in licealnega vodjo, konzistorialnega svetnika, kjer je umrl dne 19. oktobra 1826. Imel je Schiffrerjev kanonikat. Prisegel je 30. septembra 1810 zvestobo in pokorščino Napoleonu. Bil je velik dobrotnik revežem, značajan mož, lepega obnašanja; občeval ni skoraj z nikomer. Bil je zgleden duhovnik, brez napak.

Valentin Zgaga, substitut, porojen v Polhovem Gradcu, star 36 let, je bil v mašnika posvečen na cesarski naslov l. 1787. in poslan v pomoč župniku v Polje. Mož je zmožen, krepke nature in izvrsten govornik. „Humaniora“ je dovršil v Ljubljani, filozofijo na Reki, bogoslovje pa deloma v Ljubljani, deloma v Gradcu v glavnem semenišču. Bil je značajan, zelo pohleven in tih mož, ljudje so ga zelo radi imeli. Bil je vesten in skrben ter zgleden duhovnik. L. 1793. je kaplanoval Preddvorom, l. 1797. je bil lokalist pri Sv. Joštu nad Polhovim Gradcem. Umrl je 17. avgusta 1811 kot lokalist v Javorju, kjer je 5 let pastiroval.

Lokaiije: 1. Dobrunje.

Filip Dežman, lokalist, Radovljčan, star 42 let, je bil v mašnika posvečen na naslov treh kmetov l. 1770. Izvrstne zmožnosti in krepko zdravje je imel ter bil dober govornik. Izšolal se je deloma v Ljubljani, deloma v Gradcu. V pastirstvu je deloval od l. 1776. Bil je subsidiarij v Mošnjah, alummus v Gornjem gradu, kaplan na Vranskem, zgodnjik v Ljubnem, provizor „in valle Dei“, kaplan v Šmartinu pri Kranju, v Radovljici, na Vrhniki in zdaj lokalist tu. L. 1796. je živel kot kurat-pokojninar v Lescah na Gorenjskem. Lastnosti je imel prav pohvalne, ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno. Umrl je dne 9. januarja 1797.

2. Javor.

Peter Zupan, začasni provizor, doma v Radovljici, „Prišeljnov“ iz Smokuča, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov deloma desetine, deloma gospostva. Dober govornik je bil, živahen in zmožen mož. Šole z bogoslovjem vred je dovršil vse v Ljubljani. Služboval je izprva od l. 1782. na lgu in potem v Šmartinu poleg Kranja ter na Sori kot kaplan. Zdaj je Schillingov beneficiat pri Sv. Petru v Ljubljani in obenem provizor javorski. Naposled je župnikoval v Trnovem v Ljubljani nad 26 let ter ondi tudi umrl 18. avgusta 1820. Bil je zgleden duhovnik spodbudnega obnašanja ter darežljiv mož; ljudje so ga radi imeli.

Vikariat: Sostro.

Luka Gebanc, župni vikar, doma v Vodicach, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1760. na naslov graščine „Grailoch“ na Dolenjskem. Mož je imel lepe zmožnosti in bil, četudi že v letih, še dosti trden in dober govornik. Študije je vse dovršil v Ljubljani. Služboval je v dušnem pastirstvu od l. 1763, in sicer pri Sv. Frančišku „in monte grandioso“, pri Sv. Janezu Krstniku „in valle Haselbach“, v Šmartnem pri Litiji, v Dolu in zdaj v Sostrem do smrti dne 30. novembra l. 1798. Ljudje so ga radi imeli, bil je dober duhovnik brez napak, živel je zgledno.

VII.

Dekanat: Železniki.

Župnije: 1. Zali log.

Jurij Slapnik, župnik in namestnik železnškega dekanata, doma v Tržiču, 39 let star, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na c. kr. naslov gospostva Studenec na Štajerskem. Bogoslovne vede je dovršil

v Ljubljani. Služboval je pol leta v Tržiču, v zatiškem okraju 3 $\frac{1}{2}$ leta kot vikar, v Kropi kot beneficiat in kaplan 10 let, na Zalem logu pa župnikuje od adventa l. 1787. L. 1793. je župnikoval že Preddvorom do l. 1800., ko se preseli v Mengeš, kjer pa ostavi svet dne 3. decembra 1805.

2. Železniki.

Janez Krstn. Posavec (Possoviz), župnik, doma v Idriji, starček 61 let, je bil v mašnika posvečen l. 1754. Mož je bil nadarjen in dober govornik. V duhovnih vedah, katere je študiral deloma v Ljubljani, deloma pa v Gradcu, je bil dobro podkovan. Župnikoval je že celih 34 let. Umrl je dne 9. maja 1793. Ljudstvo ga je rado imelo radi njegovih izvrstnih čednosti. Živel je zgledno.

P. Leander Homan, kaplan, doma v Železnikih, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1759. na naslov knežje milosti. Mož je bil krepak, lepih zmožnosti in jako dober govornik; je razauguštinec in je v samostanu dovršil bogoslovne vede. V samostanu je služboval nad 25 let in kaplanuje zdaj že 2 leti. Vsem ljudem ni bil po volji, ker se je včasih tudi vmešaval v svetne zadeve. Bil je jako radoveden človek. Živel je zgledno.

Frančišek Luznar (Lusner), subsidiarij, rojen v Selcih, star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov patrimonija. Zmožnosti je imel dobre in tudi krepak je bil, govornik pa navaden. Dovršil je svoje nauke deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici in se še izobrazuje. Služboval pa je sprva 3 leta v Selcih kot vikar in 12 let že v Železnikih povsod z veliko vnemo in vestnostjo. Župnikoval je potem v Železnikih do 1799., na Jesenicah do 1816., na Zalem logu do 11. junija 1819., ko se preseli v večnost. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil skromen in dober, živel zgledno in se povsod obnašal spodbudno.

3. Selca.

Jakob Lapajne (Lapagne), župnik, doma v Tolminu, star 61 let, že opešal, je bil v mašnika posvečen l. 1751. na privatnih ljudi naslov. Ima lepe zmožnosti, dar govora pa splošen. Bogoslovne vede je dovršil v Gorici in v Gradcu. Služboval je v Spodnji Idriji kot kaplan ekspozit in kot hišni duhovnik 16 let, kot župnijski vikar na Zalem logu tudi 16 let in zdaj župnikuje v Selcih od 31. maja 1787. tudi skozi 16 let; l. 1803. se poda v pokoj v Staro Loko, kjer je umrl 16. avgusta 1809 kot zlatomašnik 81 let star. Četudi je bil blag mož, gostoljuben, lepega obnašanja, zgle-

den duhovnik, vendar ni bil vsem po volji. Naposled je bil celo opesal.

Martin Okorn, prvi kaplan, Selčan, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1701. na privatnih ljudi naslov. Bil je bolehen vsled težavnih naporov, imel je izvrstne zmožnosti, bil je jako goreč mož, žal, da ni bil govornik. Dovršil je bogoslovne nauke v Ljubljani in se še vedno bavi z vedami. Kaplanoval je 3 leta v Sorici in že 21 let v Selcih. Naposled ostane ondi kot kurat v pokoju, kjer umrje star okrog 70 let dne 13. marca 1803. Bolan je na očeh in vendar neumorno deluje, zato ga imajo tudi ljudje radi; živi prav zgledno.

Mihael Kopčaver, drugi kaplan, tudi Selčan, star 35 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na privatni naslov. Dober človek, samo slaboten je po telesu, pa vendar dober pridigar. Tudi on z vednim berilom še izpopolnjuje svoje bogoslovne nauke, katere je dovršil deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici. Pohvalno deluje ves čas le v Selcih, in sicer 4 leta kot župnikov vikar, 5 let pa kot kaplan; je jako ponižen, pobožen in zgleden duhovnik.

Andrej Kočevar, kurat v pokoju, doma v Polhovem Gradcu, star 43 let, je bil v mašnika posvečen na privatni naslov l. 1769. Izvrstne zmožnosti je imel ter bil krepak mož. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 8 let v Selcih, ostalih 10 let pa na raznih krajih ljubljanske škofije kot beneficiat. Bil je tih in miren značaj, dober, zgleden duhovnik. Umrli je ondi dne 17. maja 1801.

Lokalije: 1. Bukovšica.

Matevž Pintar (Pinther), lokalist, doma v solkanski okolici na Goriškem, star 35 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1777. Mož je bil čvrst in tudi zmožen. Dovršil je svoje bogoslovne nauke v Gorici in v Gradcu. Služboval je 6 let v pokrajinski gorenjskega arhidiaconata, 2 leti na Goriškem, bil je vikar v Selcih 3 leta in administrator na Zalem logu pol leta, zdaj pa tu. Od l. 1799. dalje je župnikoval v Železnikih do l. 1806., v Bohinju v Srednji vasi do 1813. ko stopi v pokoj. Bil je varčen človek, obnašal se je zgledno in ljudje so ga radi imeli. Umrli je 26. junija l. 1815.

2. Dražgoše.

Valentin Froelich, lokalist, doma v Sorici, star 61 let, je bil v mašnika posvečen l. 1752. Namizni naslov ima v Železnikih. Starček je bil še precej pri močeh. Bogoslovne vede je dovršil v Ljubljani in še vedno rad prebira knjige. V nogradu Gospodovem

deluje že 36 let; nekaj časa kot subsidiarij v Sorici, ostalo v Dražgošah nad 30 let, kjer je tudi umrl 4. aprila 1796. Bil je pobožen in preprost človek, ljudje so ga radi imeli kot zglednega duhovnika, ki je bil oče revežem.

3. Št. Lenart.

Anton Koffer, kurat, Ločan, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1752. na naslov lastnega patrimonija. Mož je bil preprost, krepkega telesa in še dosti dober govornik. Talentiran ravno ni bil, a tembolj priden. Dovršil je svoje bogoslovne vede v Ljubljani. Služboval je na raznih krajih na Dolenjskem, v Loki, v Selcih kot kurat in ekspozit nad 30 let. Bil je ponižen, dober, usmiljen do bližnjega, samoto ljubeč in zgleden duhovnik. Umrli je v Loki v pokoju dne 2. oktobra 1809.

Vikariat: Sorica.

Anton Mlakar, provizor, rojen v Tolminu, star 45 let, je bil v mašnika posvečen na privatni naslov l. 1769. Talentiran ni bil, pač pa priden in telesno krepak. Daru pridigarskega ni imel posebnega. Svoje bogoslovne vede je dovršil v Celovcu in v Gradcu. Služboval je 7 let v sekovski škofiji kot vikar, od l. 1787. pa je tu. Pozneje l. 1795. je kaplanoval v Nevljah, umrl pa je kot subsidiarij v Trojani dne 23. junija 1799. Mož je bil miren, tih in blag značaj. Ljudje so ga radi imeli.

VIII.

Dekanat: Dob.

Župnije: 1. Dob.

Frančišek Erjavec (Rejoviz), župnik in dekan, Kranjec, star 57 let, je bil v mašnika posvečen na naslov krznarjev v Tržiču l. 1755. od rajnega škofa grofa Attemsa v Ljubljani, kjer je dovršil tudi svoje bogoslovne vede. Služboval je izprva kot kaplan od l. 1757. v Svibnem 7 let, v Dobu 11 let, v Šentvidu nad Ljubljano par mesecev; župnikoval je v Smledniku l. 1776., potem pa ves čas v Dobu, kjer je tudi umrl dne 18. julija 1811.

Frančišek Pečar (Petscher), kaplan, star 26 let, porojen Podkorenem 23. marca 1760. v Kranjski gori, je bil v mašnika posvečen 7. aprila l. 1787. Namizni naslov ima od cesarja. — Imel je dobre zmožnosti, bil je slabotnega zdravja, tudi govorništva dar se ima izpopolniti. Vse svoje študije je dovršil v graškem glavnem semenišču. V Dobu, kjer je njegova prva služba, kaplanuje že poludrugo leto. L. 1793. kaplan v Kranjski gori, l. 1795. v Radovljici, l. 1796.—1797. vikar

v Lešah, potem ekspozit v Ribnem do 1812, v Dupljah v pokoju do 1821. Bil je zglednega, pobožnega življenja, bolnikom goreč pomočnik in priljuden z vsemi. Bil je zelo nervozen mož. Naposled je živel na Savi pri Jesenicah do l. 1825., zopet v Dupljah do 1829, v Kranjski gori do 18. februarja 1833, ko je umrl Podkorenem.

Baron Evstahij Mihael pl. Rastern, mengeški župnik v pokoju, Ljubljčan, porojen 18. septembra 1720 očetu Leopoldu in materi Mariji Ani, star 68 let, je bil v Rimu v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija l. 1742., kjer je dovršil tudi svoje bogoslovne vede. V Mengšu je župnikoval 18 let. Bil je jako skrben za svoje stričnice, mož zglednega življenja, a že slaboten. Umrl je v Ljubljani dne 2. novembra 1797.

2. Brdo.

Frančišek Mikolič, župnik, Ljubljčan, se je porodil 4. januarja 1761, star 27 let, je bil l. 1783. v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija. Bil je mož slabotnega zdravja, a lepih zmožnosti in dober govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani in še pridno prebira vednostne knjige. Služboval je najprej v Kranju, potem je prišel na Brdo in je 5 let v pastirstvu. V Naklem je župnikoval od leta 1790. do 1893., ko je 30. oktobra svetu zamrl vsled nadehe. Mož je bil zelo čednosten, priljubljen pri ljudstvu; občeval je rad z duhovniki in bolniki, bil je zgleden duhovnik, žal, da slabih živcev.

Janez Haffner, kaplan, Ločan star 29 let, je bil v mašnika posvečen na naslov štirih dobrotnikov l. 1784., in sicer v Gradcu, kjer je dovršil svoje bogoslovne nauke, pričel pa v Gorici. Mož ima lepe zmožnosti in je krepkega zdravja, v govorništvu se ima še izpopolniti. Služboval je izprva v Kranju, potem na Brdu, povsodi pa pohvalno. Na Sori je kaplanoval v l. 1791.—1794., v Šmartinu poleg Kranja do 1797, potem je bil lokalist v Mavčičah do 1801, vikar je v Logatcu do 1807, v Kovorju do l. 1812., ko je 21. januarja svetu zamrl. Bil je čednosten, lepega značaja mož, priljubljen pri ljudeh, zgleden duhovnik. Občeval je rad z duhovniki, obiskoval pridno bolnike.

Lovro Marchioli, hišni duhovnik več let v brdski graščini, Benečan, rojen v vasi Nebula, star 57 let, je bil v Vidmu v mašnika posvečen l. 1755. na naslov lastnega patrimonija. Bil je krepkega telesa. Bogoslovne nauke je dovršil deloma v Vidmu, deloma pa v Gorici. V dušnem pastirstvu ni nikdar služboval, ker ni bil več slovenskega jezika, ampak le po graščinah. Obnašanja je bil bolj posvetnega, vendar ni bil nobenemu v spodtiko. Umrl je tukaj l. 1798.

3. Ihan.

Jurij Fik (Figkh), župnik, Ločan, star 72 let, je bil v mašnika posvečen l. 1742. na kamnogoriški naslov. Zmožnosti je imel izvrstne, žal, da je že zelo opešal na močeh ter bolehal. Bogoslovne vede je dovršil v Ljubljani. V pastirstvu je 46 let in bil poprej tudi moravški kaplan. Naposled je živel v Mengšu v pokoju in ondi umrl 9. februarja 1800. Bil je jako goreč in zgleden duhovnik. Ljudje so ga imeli zelo radi.

Jurij Zupanec, subsidiarij, doma v Šenčurji pri Kranju, star 39 let, je bil v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija l. 1774. Bil je dober govornik, zmožen, zgleden duhovnik, značajan mož, katerega so ljudje radi imeli. Bil je čvrstega zdravja. Dvršil je v Ljubljani svoje bogoslovne nauke in se še bavi z vedami. Služboval je nastavljen kot kaplan subsidiarij v Cerkljah na Gorenjskem do l. 1780., v Zatični do 1783, zopet v Cerkljah do 1788, v Ihanu do 1797, v Cerkljah do 1795, v Šmartinu pri Kranju do l. 1796., ko se preseli na Dovje, kjer pa ostavi svet dne 17. junija 1798.

Janez Marchioli, kurat v ihanski župniji, Benečan iz vasi Nebula, star 33 let, je bil posvečen na naslov svojega patrimonija l. 1779. Bil je čvrstega telesa in lepih zmožnosti. Svoje bogoslovne nauke je vse dovršil v Vidmu. V pastirstvu službuje 3 leta, poprej v Čemšeniku zatiške naddiakonije, zdaj v Ihanu gorenjske naddiakonije. Ljudje ga imajo radi, ker je goreč in zgleden duhovnik. Slovenščine ni posebno zmožen. Služboval je tudi kot lokalist l. 1793. že na Rovih, v Blagovici že l. 1796., na Jančah, odkoder pride v Zalog cerkljaške župnije leta 1821.—1825., ko je umrl 20. septembra.

4. Krašnja.

Luka Božič (Woshiz), župnik, doma v Smledniku, star 62 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov smlejskega gospostva. Bil je krepkega telesa, a opešal je že na močeh. Moralko je študiral v Ljubljani in še prebira knjige ter ima tudi spričevalo usposobljenosti. Služboval je kot subsidiarij na Dobrovi, kot kaplan v Svibnem, v Polhovem Gradcu, v Naklem (1767—1773), župnikoval pa je potem v Krašnji do svoje smrti 1790. Obnašanja je bil preprostega in zato so ga ljudje radi imeli. Živel je zgledno.

Gašper Mikolič, beneficiat, doma v Ljubljani, star 53 let, je bil v mašnika posvečen l. 1761. Namizni naslov ima od gospostva grofov pl. Hohewart. Slaboten po telesu, a je imel lepe duševne zmožnosti, bil je dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Prav priporočljivo je služboval

25 let kot kaplan po raznih župnijah. Ljubil je samoto, živel je zgledno, bil je polu ljubezni in zato so ga ljudje radi imeli. Umrl je nad 60 let star dne 12. decembra 1708.

5. Moravče.

Andrej Počeppek, župnik, doma v Trziču, star 48 let, je bil v mašnika posvečen na naslov društva trziških kovačev l. 1764. Zmožen mož je bil in dober govornik ter krepkega zdravja. Dovršil je bogoslovje v Ljubljani in se še bavi s poučnimi knjigami. Službuje že 24 let in sicer kot kaplan v Kamniku in kot župnijski vikar v Spodnjem Tuhinju, povsodi pohvalno in zdaj tu. Ljudje ga imajo radi, zlasti, ker je do revežev dobrotljiv in zglednega življenja.

Andrej Jereb, kaplan, doma v Šmartinu poleg Kranja, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov kamnogoriških fužin. Bil je dober govornik, imel je lepe zmožnosti, čvrstega zdravja mož, je bil goreč in zgleden duhovnik, priljubljen pri ljudeh. Dovršil je bogoslovje v Ljubljani. Služboval pa je kot „alumnus“ v Gornjem gradu 2 leti in kot kaplan v Moravčah, kjer je pozneje bil beneficiat do l. 1800., ko je 15. septembra svetu zamrl.

Sebastijan Selak, kaplan, doma v žirovski župniji, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov nekega freisinškega podložnika. Govornik je bil dober ter imel lepe zmožnosti. Bil je čvrstega telesa. Bogoslovne vede je dovršil na Dunaju in še rad bere vednostne knjige. Službuje prav dobro že skozi 15 let: v Žireh, v Idriji in v Moravčah. Leta 1796. beneficiatni kurat v Dolu, l. 1800. lokalist v Kosezah, l. 1804.—1815. lokalist v Zapogah, kjer je dne 5. januarja umrl. Kot duhovnik je bil goreč in priljubljen, zgleden in pohvalnega obnašanja.

Nikolaj Debeljak, beneficiat, Ločan, star 68 let, ima namizni naslov od freisinškega škofa ter je bil posvečen v mašnika l. 1745. v Vidmu. Bil je zmožen, zgleden in priljubljen duhovnik, dober govornik. Na telesnih močeh je že zelo opešal. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani in še prebira znanstvene knjige. Služboval je neprenehoma v Moravčah nad 40 let.

Janez Jabornik, beneficiat na Vrhpolju v Moravčah, Trzičan, star 35 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. na naslov graščine tufsteinske. Bil je zmožen in dober govornik ter čvrstega zdravja. Bogoslovne vede je dovršil v Ljubljani. Službuje že 11 let v dušnem pastirstvu, in sicer izprva v Žužemberku in zdaj v Moravčah, kjer je l. 1793. bil že ekspozit in kot tak je ondi umrl 17. septembra 1826. Obnašanja je bil spodbudnega, živel je zgledno, ljudje so ga radi imeli.

Andrej Šustik (Schustig), kurat v moravški župniji, Vipavčan, star 42 let, je bil l. 1770. v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija. Bil je valetudinarij. Dovršil je študije v Gorici in bogoslovje v Gradcu; ima tudi izpričevalo usposobljenosti. Služboval je v Vipavi, na Štajerskem in Dolenjskem. L. 1793. je v Ljubnem kaplanoval, l. 1805. je župnikoval že na Prežganju, poprej pa je bil kurat še v Bevkah 2 leti. Živel je zgledno. Meseca marca l. 1796. je bil administrator v Mošnjah. Umrl je kot kurat na Savi dne 19. julija 1811.

Frančišek Bregar (Wreger), kurat v moravški župniji, Višnjegorčan, star 53 let, je bil posvečen v mašnika l. 1759. na naslov gospostva Fedransberg. Dober govornik je in ima lepe zmožnosti, živi kot valetudinarij v župniji. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 28 let, in sicer v Škofji Loki kot klariški kaplan, potem pa v Moravčah. Ljudje ga imajo radi, ker je goreč, pobožen in zgleden duhovnik spodbudnega vedenja.

Lokalije: 1. Blagovica.

Andrej Prešern, lokalist, doma v Mošnjah, star 52 let, je bil v mašnika posvečen na naslov graščine Habbach l. 1766. Bil je dober govornik, lepih zmožnosti, žal, da je opešal na telesnih močeh. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva kot „oficial“ v ljubljanski stolnici, nato kurat v Krašnji l. 1772., potem kot beneficiat in zdaj kot lokalist v Blagovici; že v pastirstvu 22. leto. L. 1794. je živel že v pokoju v svojem rojstnem kraju do l. 1810., potem pa v Ljubnem, kjer je umrl 5. aprila 1826. Goreč in zgleden duhovnik je bil, zato ga ima ljudstvo rado, žal, da je bil nadušljiv in vsled tega tudi nepotrpežljiv, ker ni mogel po hribih hoditi.

2. Češnjice.

Jernej Zanutl, lokalist, doma na Goriškem v vasi Lurinicum, star 38 let, je bil na naslov lastnega patrimonija v mašnika posvečen l. 1775. Govornik ni bil in tudi zdravja ne trdnega. Dovršil je svoje študije v Gorici, v Ljubljani in v Gradcu ter ima tudi konkurzno preizkušnjo. V pastirstvu službuje že 12 let, poprej kot subsidiarij in kaplan, zdaj kot lokalist. L. 1796. je bil župnik-vikar na Temenici, l. 1805. kaplan pri Sv. Jakobu v Ljubljani do l. 1808., potem beneficiat v Idriji, l. 1812. župnik v Kostanjevici, kjer je umrl 6. maja 1815. Živel je zgledno, ljudem pa vendar ni ugajal.

(Dalje)

Vsebinska: šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 67.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

3. Št. Ožbalt.

Matija Globočnik, lokalist, bosonogi razavguštinec: P. Hermagoras, doma v Radovljici, star 42 let, je bil posvečen v mašnika l. 1770. Imel je lepe zmožnosti, dar govorništva in krepko telesno zdravje. Dopršil je svoje bogoslovne študije v samostanu, kjer je 12 let služboval in zdaj že 3 leta v svetnem pastirstvu. Umril je tukaj dne 29. maja 1806. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil zelo prijazen, goreč, zgleden in dober duhovnik.

4. Zlato polje.

Fortunat Riser, lokalist, Ljubljančan, star 58 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. v Ljubljani, kjer je dovršil tudi svoje bogoslovne nauke. Namizni naslov pa mu je dala graščina „Basileon“ na Hrvaškem. Zmožnosti je imel lepe, žal, da je opešal že na telesnih močeh. Služboval je izprva kot „oficial“ v ljubljanski stolnici, potem kot kaplan v Krašnji in zdaj kot lokalist tu, povsod brez graje, ker je bil goreč, pobožen duhovnik in zato tudi so ga ljudje radi imeli. Odtod se l. 1792. preseli na kroparsko Dobravo kot lokalist, a sklene ondi svoje življenje dne 18. marca 1796.

Vikariat: 5. Peče.

Valentin Trtnik, župnijski vikar, moravske župnije, Ljubljančan, 65 let star, je bil v mašnika posvečen l. 1748. na naslov mestnega magistrata ljub-

ljanskega. Vse moči so že opešale. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani ter ima tudi konkurzni izpit. Služboval je kot kaplan izprva na Paki na Štajerskem, v Čemšeniku, v Šmariji, v Mengšu, povsod brez pričozbe, skupaj 39 let. Pozneje živi v Pečah v pokoju, kjer umrje 13. marca 1801, star okrog 80 let. Ljudje so ga zelo radi imeli, ker je bil pobožen, goreč, zgleden, dober duhovnik.

IX.

Dekanat: Kranjska gora.

Župnije: 1. Kranjska gora.

Kristijan Amadej Krušič,¹⁾ župnik in dekan, Ljubljančan, star 63 let, je bil v mašnika posvečen l. 1749. na naslov ljubljanskega mestnega magistrata. Več o njem ni zaznamovanega. Umril je v Ljubljani v frančiškanski župniji dne 5. avgusta l. 1805., star 80 let.

2. Dovje.

Valentin Lavtižar, (Lautesher), župnik, doma na Dovjem, star 58 let, je bil v Gradcu v mašnika posvečen l. 1758. „cum Dimissoriis“ na naslov škofjeloškega gospostva. Njegove zmožnosti so izvrstne in kot govornik je vse pohvale vreden, žal, da je

¹⁾ Dekani so o samem sebi le malo podatkov zapisali; menda vsled ponižnosti.

slabotnega zdravja. Modroslovje in drugo je dovršil v Ljubljani, školastično bogoslovje pa v Gradcu, kjer je dosegel stopnjo „magistri philosophiae“. Služboval je kot subsidiarij v Loki, v Kranjski gori in v Poljanah nad Školjo Loko 5 let, povsod pohvalno. L. 1767. je prišel župnikovat na Dovje, kjer je ostal do svoje smrti 1803. Ljudje so ga radi imeli, četudi je bil samotarec, ker je bil zmeren, ljubezniv do bližnjega in zgleden duhovnik. Večkrat je bil sicer čmeren in oduren v občevanju, pa mu niso zamerili preveč, vedoč, da je bolehavost temu kriva.

Martin Praprotnik, subsidiarij, doma v Kropi, star 46 let, je bil v mašnika posvečen „cum Dimissoriis“ v Trstu l. 1768. na naslov kroparske občine. Bil je slaboten in bolehen mož srednje zmožnosti. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Bohinju 1 leto kot subsidiarij, potem pa na Dovjem do 15. aprila 1809, ko je v Gospodu zaspal. Bil je vsled bolehnosti zelo čmeren samotarec, sicer pa pobožen, zgleden duhovnik resnega obnašanja. Ljudem ni bil nepovoljen.

3. Jesenice.

Jožef Anderle, župnik, Radovljčan, star 56 let, je bil v mašnika posvečen „cum Dimissoriis“ v Gorici l. 1757. na naslov treh kmetov: Tomaža, Jakoba in Martina Vodir „in Ponte Bochinensi“. Bil je dober govornik in zmožen mož, le v hribe je težko hodil, četudi je bil čvrst. Gimnazijo je obiskoval v Celovcu, modro- in bogoslovje pa je dovršil v Ljubljani. Služboval je 3 leta kot subsidiarij v Bohinju, 2 leti kot „alumnus“ v Gornjem gradu, 4 leta kot kaplan v Ljubnem na Štajerskem, 5 let v Pleiburgu na Koroškem, 2 leti na Vrhniki in 4 leta v Šmartinu poleg Kranja. Od l. 1778. pa župnikuje na Jesenicah. Bil je preprostega, prijaznega obnašanja, včasih nekoliko lahkomišljenega. Ljudje so ga pa vendar radi imeli. Naposled je živel upokojen več let na Savi v graščini, kjer je umrl 30. maja l. 1810.

Gregor Walland, subsidiarij, Radovljčan, star 30 let, je bil v mašnika posvečen dne 7. julija 1788. „ad absolutorium generalis Seminarii Graecensis.“ Prvo leto semenišča t. j. enciklopedijo, cerkveno zgodovino in hebrejščino je dovršil v Ljubljani, vse druge bogoslovne nauke pa v Gradcu. Konkurz je napravil z odliko 1. maja 1793. Ljudje ga imajo radi. Prvo službo je imel na Jesenicah, kjer je nastopil 8. oktobra 1788. Z Jesenic gre kaplanovat k Sv. Jakobu v Ljubljano do 1798. Župnikoval je na Bohinjski Bistrici do 1800., v Zaspah do 1825. Bil je zgleden duhovnik. Umrl je v pokoju na Primskovem pri Kranju 19. maja 1832.

Vikariat: Bela peč.

P. Pij Debeljak, župnijski vikar, Ločan, star 50 let, je bil v mašnika posvečen kot kapucin meseca decembra l. 1763. v Zagrebu. Bil je govornik, imel je lepe zmožnosti in krepko, zdravo telo. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je kot redovnik dovršil deloma v Celju, deloma v Gorici in bil potrjen za „magistra“. V samostanu je živel kot redovnik 23 let, bil je spovednik, pridigar, vikar, gvardijan. Od l. 1793. dalje kaplanuje v Kropi, kjer je bil tudi beneficiat in umrl ondi dne 30. avgusta 1795. Bil je moder, previden mož, ljudje so ga radi imeli kot zglednega duhovnika, poštenega obnašanja. Tu sem je prišel l. 1787., odšel pa l. 1791. v Rovte kot vikar.

Lokalije: 1. Koroška Bela.

Jožef Ježek (Jescheg), lokalist, doma v Šentvidu nad Ljubljano, star 45 let, je bil v mašnika posvečen dne 21. decembra l. 1771. na naslov nekega šentvidskega kmeta, Matevža Komana. Bil je slabotnega telesa: bljuval je kri, a krepkega značaja. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil na graškem vseučilišču, kjer je napravil tudi doktorat. Služboval je izprva 7 let kot subsidiarij v Bohinju, potem pa kot kaplan v Logatcu, na Vrhniki, v Radovljici, v ljubljanski stolnici ter bil tudi vodja in spovednik ljubljanskih uršulink in zdaj je lokalist na Beli. Bil je učen in dober, zgleden duhovnik; ljudje so ga radi imeli. Leta 1799. je šel župnikovat v Šentjurij pri Šmariji, kjer je umrl 9. junija 1825.

Anton Belušek, sacelan na Javorniku v graščini, je imel lepe zmožnosti, krepko, zdravo telo, le govora ni bil zmožen slovenskega, ker je bil doma iz pičanske škofije. Bil je dober, zgleden duhovnik, pritožbe o njem ni bilo nobene ves čas, odkar prebiva pri baronu Zoisu; zdaj ga pa že mesec dni ni doma, zatorej ni o njem natančnejših podatkov.

Jožef Respet, razsacelan na Savi pri Jesenicah, je bil doma v Cirknem na Tolminskem, imajoč 45 let. Posvetili so ga v mašnika v Gorici l. 1767. Namizni naslov sta mu dala dva kmeta, Janez Respet in Anton Pirih iz vasi Bukava na Goriškem. Zmožnosti ima lepe, četudi ni bil nadarjen, in tudi krepko zdravje. „Humaniora“ je študiral v Gradcu, filozofijo in bogoslovje pa v Ljubljani. Izprva je služboval v svojem rojstnem kraju kot kurat 3 leta, potem pa je bil na mnogih krajih kot graščinski hišni duhovnik. Zdaj pa želi zopet stopiti v dušno pastirstvo, za kar ima dovolj zmožnosti. Na Jesenicah je služboval 6 mesecev na Savi, v l. 1788. – 1799. na blejski Dobravi, potem pa na

Koprivniku kot lokalist do l. 1815., ko stopi v pokoj dne 1. maja ter umrje ondi dne 8. avgusta 1818. Bil je modrega, poštenega obnašanja, zgleden in zmeren duhovnik, žal, da malo jeclja, kar ni prijetno za govornika.

2. Radeče.

P. Honorij Teršan, lokalist, razkapucin, doma v Smledniku, star 35 let, je bil meseca junija l. 1777. v mašnika posvečen v Zagrebu. Bil je krepkega značaja in telesa, pa dober govornik. Modroslovje je dovršil v Zagrebu, bogoslovje pa na graški univerzi, kjer je bil lektorjem potrjen. Služboval je kot redovniški spovednik v Gradcu in v Ljubljani 1 leto, potem so ga poslali kot subsidiarija v Kranjsko goro, kjer je ostal 4 leta in 2 meseca, in zdaj je od adventa l. 1787. lokalist tu, kjer je tudi umrl 12. junija 1821. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil blag in dober in zgleden duhovnik, spodbudnega obnašanja in natančen v spolnjevanju svojih dolžnostih.

X.

Dekanat na Sori.

Župnije: 1. Sora.

Ignacij Karner, župnik in dekan, porojen v Radovljici dne 30. julija 1732., je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov 3000 gld. gospostva „Hubenfeld“. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Moči ni več trdnih. Služboval je izprva kot vikar v Mošnjah, potem kot klariški kaplan v Ljubljani, nadalje kot kaplan kranjski 10 let, naklanski pa 3 leta. Župnikoval je v Podbrezju 4 leta in od 24. oktobra 1777 pa na Sori do 1793., v Naklem do 1795, ko je dne 15. avgusta umrl.

Jernej Boštjančič (Bastianschitch), kaplan, je bil porojen v Mešačah župnije mošenjske l. 1754. V mašnika so ga posvetili na naslov občine „Savoshe“ l. 1779. Zmožnosti njegove so izvrstne, telesne moči srednje, govornik pa je dober. Bogoslovne nauke je vse dovršil v Ljubljani po novi metodi pohvalno. Služboval je v Ljubnem, na Bledu, v ljubljanski stolnici in zdaj na Sori prav pridno, skupaj že 6 let. Od l. 1791. do 1806. v Radovljici vikar, potem župnik v Lescah do l. 1818., ko je od kapi zadet umrl 14. januarja. Obnašanja je priporočljivega, življenja zglednega.

Jožef Jenko, župnikov vikar, porojen v Šiški šentvidske župnije l. 1761., je bil v mašnika posvečen na naslov graškega glavnega semenišča dne 6. julija 1788 ter je nastopil svojo službo dne 29. julija. Ostal je ondi do l. 1790. Zmožnosti ima izvrstne, moči krepke

in dar govorništva dober. Bogoslovne nauke je vse dovršil v Gradcu s prvim redom. Obnašanja je prav priporočljivega.

2. Brezovica.

Jan ez Werhand (Brgant), župnik, je bil porojen v Vodica l. 1745. — Zmožnosti so dobre, dober tudi dar govorništva, slabotne pa telesne moči. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani, kjer so ga posvetili v mašnika na titel gospostva „Croysenbach“ 15. maja l. 1769. Služboval je od l. 1774. v Krajini na Štajerskem, potem je kaplanoval v Kranju, zdaj pa že 3 leta župnikuje tu. Življenja je zglednega, obnašanja priporočljivega. Preselil se je na boljši svet dne 6. aprila l. 1797. v Ljubljani.

Andrej Cuderman, kaplan, porojen na Beli preddvorske župnije l. 1758., posvečen pa v mašnika dne 6. julija 1788 na naslov verskega zaklada. Zdravja ni bil trdnega, zmožnosti pa izvrstne in tudi dober govornik je bil. Bogoslovne nauke je vse pohvalno dovršil v Gradcu. Služboval je od avgusta na Brezovici. L. 1793. je bil kaplan v Škocijanu na Dolenjskem, l. 1796. že v Cerkljah. Od 1799.—1802. dekan vrhniški, potem pa šmartinski do smrti. Bil je zgleden duhovnik. Umrl je 7. marca 1822.

Mihael Gorjup, sacelan v „Mostallu“, je bil porojen v Šentvidu nad Ljubljano l. 1731. Bil je zdrav in lepih zmožnosti. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. V pastirstvu ni nikjer služboval. Obnašal se je pohvalno, živel zgledno. Umrl je ondi 5. avgusta l. 1807.

3. Dobrova.

Andrej Ahačič, župnik, se je porodil v Ljubnem podbrežke župnije na Gorenjskem 23. oktobra 1758. Posvetili so ga v mašnika na naslov Simona Miheč dne 17. marca 1782. Zmožnosti ima izvrstne, dar govorništva, pa tudi dobro zdravje. Bogoslovje je v Ljubljani dovršil po novi metodi z veliko pohvalo. Služboval je najprej kot „alumnus“ v Gornjem gradu, potem pa kaplanoval na Sori in na lgu. Od 14. septembra 1785. pa župnikuje na Dobrovi. Od l. 1808. je župnikoval pri Sv. Petru v Ljubljani do 1815., potem pa v Šmariji pod Ljubljano, kjer je bil tudi dekan do l. 1839. Ljudem je zelo priljubljen, obnašanja in življenja je zglednega. Umrl je v Ljubljani v pokoju 23. avgusta 1846.

Anton Tičar, kaplan, se je porodil dne 15. januarja 1746. v Vogljah šenčurske župnije, posvečen pa je bil v mašnika dne 22. decembra 1770. Zdrav je in zmožen ter dober govornik. Bogoslovje je

dovršil v Ljubljani. Službuje od 19. septembra 1772 vedno na Dobrovi, kjer je ostal do svoje smrti, naposled v pokoju, dne 19. maja 1824. Živel je zgledno, obnašal se prav pohvalno, ljudje so ga radi imeli, bil jim je velik dobrotnik.

4. Šentvid nad Ljubljano.

Janez Marijan Grundtner, župnik, pozneje konzistorialni svetnik. O njem ni nič zaznamovanega. Iz Šentvida je šel v Moravče župnikovat, kjer je umrl dne 24. oktobra 1818. Bil je tudi častni kanonik. (Glej ljubljansko stolnico!)

Jožef Mulej, kaplan, rojen v Bodešičah na Bledu, 18. marca 1748. V mašnika je bil posvečen 23. septembra l. 1775. na naslov gospostva „Shneberg“, je zmožen, zdrav in ima tudi dar govorništva. Bogoslovje je dovršil po novi metodi v Ljubljani. V dušnem pastirstvu službuje od l. 1778., in sicer kot prefekt semeniščnikov v Ljubljani, kot vikar v Grižah, kot kaplan v Starem trgu, v Smledniku in zdaj v Šentvidu. L. 1793. je že župnikoval na Zalem logu, l. 1802. do 1806. v bohinjki Srednji vasi, naposled v Šentvidu nad Ljubljano do svoje smrti dne 11. junija 1833. Obnašanja je pohvalnega, življenja je zglednega, zato je tudi priljubljen. Bil je tudi dekan.

Martin Sumrek, župnikov vikar, je bil porojen 1. novembra 1749 v šentpeterski župniji v Ljubljani, kjer je dovršil tudi vse svoje vede. V mašnika so ga posvetili dne 25. septembra 1775 na naslov nekaterih freisinških podložnikov. Zdrav je, zmožen tudi in dober govornik. V dušnem pastirstvu službuje od l. 1785., in sicer izprva kot uršulinski kaplan v Ljubljani in zdaj tu vikar, pozneje kaplan, l. 1800. je bil beneficiat na Skaručini, l. 1805. že v Trbojeh ekspozit, kjer je 12. aprila 1806. umrl. Bil je zglednega življenja brez vsake graje, dobrega značaja.

Lokalije: 1. Preska.

Anton Jügovic, lokalist ali župnik, rojen v Trstu dne 18. januarja 1744. Svoje bogoslovne nauke je privatno dovršil kot kartuzijanec v Bistri (Vallis iocosa) pri Vrhniku. V mašnika so ga posvetili 23. januarja 1767. Kot redovnik je živel v samostanu 19 let do 1782. Novincem je bil 17 let učenik in 14 let prelatov vikar. Imel je izvrstne zmožnosti, bil je krepkega zdravja in dober govornik. Kot duhovnik je bil goreč, zgleden in pobožen mož. Ljudje so ga zelo radi imeli. V Preski je služboval od 26. julija 1786. kot kurat ali župnik, poprej od 22. januarja 1784 pa kot lokalist. Umrl je tudi ondi 22. januarja 1807.

2. Sv. Katarina (Topol).

Gabrijel Dornik, razkapucin, lokalist, rojen v Kranju l. 1749. Bil je dober govornik, imel lepe zmožnosti, žal, da je bil slabotnega zdravja. Svoje bogoslovne nauke je privatno dovršil kot redovnik. Bil je goreč in natančen duhovnik, zglednega življenja, pobožen mož, katerega so ljudje radi imeli. Služboval je pri Sv. Katarini od l. 1787. nekaj let, pozneje gre v Trboje kot ekspozit, naposled pa v Naklo in na Dobravo, kjer je umrl kot penzionist dne 20. februarja l. 1822.

XI.

Dekanat: Poljane nad Škofjo Loko.

Župnije: 1. Poljane.

Valentin Notar, župnik in dekan, Ločan, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. Namizni naslov ima v starološkem gospostvu. Izšolal se je v Ljubljani, kjer je dovršil tudi modroslovje in moralko, druge bogoslovne nauke pa v Gorici. Služboval je v Železnikih 3½ leta, v Loki 20 let ter župnikuje od l. 1788. v Poljanah. Nad 20 let je živel naposled v Škofji Loki v pokoju in ondi umrl 1. junija 1828.

Jernej Proj, prvi kaplan, Ločan, star 37 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. Namizni naslov ima v starološkem gospostvu odkazan. Bistrega uma mož in izvrsten govornik ni bil prav trdnega zdravja. Svoje šolske in bogoslovne nauke je dovršil deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici in še rad prebira knjige. Tudi konkurzni izpit je napravil povsem s prvim redom. Služboval je izprva 4 leta v Loki brez posebnega opravila, potem 5 let že v Poljanah, kamor je prišel iz Sorice, kjer je bil 2 leti subsidiarij, v Šentjurju pri Kranju 3 leta, v Lučinah lokalist par mesecev, v Javorju, v Žireh, v Zavracu. Naposled je živel v Loki v pokoju 20 let. Ljudje so ga imeli radi, živel je zgledno, goreč je bil v svoji službi, trezen in rabsoden. Umrl je 7. aprila 1824.

Jožef Rutar (Rothar), drugi kaplan, doma v Tolminu v Nemških Rovtjih, star 34 let, je bil posvečen v mašnika l. 1780. Bil je dober govornik, zmožen mož, le šibek za to težko službo. Vse svoje nauke je dovršil v Celovcu. Služboval pa je 4 leta kot subsidiarij v Nemških Rovtjih, v Sorici 3 leta, od sv. Jurija l. 1788. pa kaplanuje v Poljanah. L. 1792. je kaplanoval že v Nevljah, l. 1795. v Višnji gori, l. 1797. je bil vikar v Leskovici pod Blegošem, kjer je umrl dne 8. februarja 1801. Obnašal se je pošteno, živel zgledno, ljudje so ga radi imeli.

Luka Maček, kurat penzionist, doma v Poljanah, star 85 let, je bil v mašnika posvečen l. 1731.

Bil je že slaboten po telesu, a ne po duhu. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani in je jako vešč in izveden v školastičnih rečeh. Služboval je kot vikar v Leskovici 24 let, potem pa 14 let kot valetudinarij v Poljanah že l. 1788. Umril je 90 let star l. 1794. Živel je prav zgledno, obnašal se vedno spodbudno, ljudje so ga silno radi imeli, zlasti še, ker je bil revežem vedno v pomoč. Opešal je na očeh, pa tudi na sluhu.

Valentin Demšar, kurat, domačin, star 50 let, je bil v mašnika posvečen l. 1762. Namizni naslov so mu dali podložniki kriškega gospostva iz Lahovič cerkljanske župnije, in sicer Luka Strukelj, Janez Lippar in Matevž Žontar (Schunter), kateri so mu pa odrekli vzdrževanje. Vsled tega se je vnela pravda pri okrožnem glavarstvu, ki pa l. 1788. še ni bila rešena. Bil je bistrega uma, dober govornik, a zdaj je tako opešal, da že drugo leto ne more več maševati. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 5 let v Javorjih kot ekspozit in ravno toliko let v Leskovici kot vikar. Kaplanoval je 2 leti tudi v Žireh, kjer je jel pešati na močeh, in zato je prišel v Poljane v pokoj. V svoji bolezni in trpljenju je imel Jobovo potrpežljivost. Bil je blag, zgleden duhovnik, ljudje so ga vedno radi imeli. Noge njegove so trpele, da ni mogel hoditi.

2. Trata.

Valentin Bogataj (Wagathay), župnik, doma v Poljanah, star 38 let, je bil posvečen v subdiakona 18. marca l. 1774., v mašnika pa l. 1775. Boljšega uma in zdravja je bil, kakor pa govornik. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti kot kaplan v Poljanah in kot učitelj na ondolni trivialki, potem je postal beneficiat Oblakov na Trati, kjer je dne 20. aprila 1788 nastopil kot župnik. Njegova odurnost, njegovo občevanje posebne vrste ga ni prikupilo pri ljudeh, četudi je bil dober duhovnik. L. 1813. stopi v pokoj in se preseli v Poljane, odtod čez nekaj let v Loko, odtam pa dne 30. julija 1823. v večnost.

Frančišek Šavnik (Schaunig), kaplan, rojen v Gabrijah na Vipavskem, star 32 let, je bil posvečen v mašnika l. 1785. Kot govornika so ga zelo hvalili, sicer pa ni bil krepkih moči. Izšolal se je v Gorici, modroslovje je dovršil v Ljubljani, vse bogoslovne nauke pa na Dunaju. Služboval je 2 leti v Škofji Loki kot subsidiarij, od 1. julija 1788 pa kaplanuje na Trati. L. 1793. je bil lokalist v Javorju, l. 1790. ekspozit na Gori, l. 1792. kaplan v Stari Loki, l. 1802. zopet, naposled beneficiat na Vačah, kjer je umrl 28. decembra 1805. Bil je večkrat bolehen, živel je zgledno, kot dobrega duhovnika so ga ljudje zelo radi imeli.

3. Žiri.

Martin Prenner, župnik, Ločan, 41 let star, je bil v mašnika posvečen l. 1771. Zmožnosti je imel izvrstne, bil je krepkega telesa, govornik pa srednje vrste. „Humaniora“, filozofijo in moralko je dovršil v Ljubljani, vse druge bogoslovne vede pa v Lincu. Služboval je 1 leto v Spodnji Idriji kot kaplan, 6 let v Loki brez službe in zdaj že 9 let župnikuje v Žirih. L. 1793. je bil kurat na Dovjem, l. 1796. pa že lokalist v Stranjah nad 5 let. Bil je jako zgovoren in zabaven mož, zgleden duhovnik, samo včasih premalo resnoben; ljudje so ga radi imeli.

Jakob Prevodnik, župnikov subsidiarij, Ločan, 40 let star, je bil v mašnika posvečen l. 1773. Srednje zmožnosti in zdravja mož je „humaniora et philosophiam“ dovršil v Ljubljani, bogoslovne vede pa v Gradcu ter ima tudi konkurzni izpit. Služboval je 1 leto v Loki, 13 let pa v Žirih, kjer je bil 9 let tudi učitelj šole. L. 1793. lokalist na Selih pri Kamniku, kjer je umrl 30. novembra 1820, podpisan za „Luko“. Živel je zgledno, ljudje so ga radi imeli, le včasih je bil nekoliko površen.

Jakob Kalan, kaplan, Ločan, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1774. Njegov dar govorništa premaga njegove zmožnosti, tudi je krepkega zdravja. „Humaniora et philosophiam“ je dovršil v Ljubljani, bogoslovje pa v Gorici in je tako priden v prebiranju knjig, da je l. 1787. napravil konkurzni izpit s prvim redom. Služboval je kot subsidiarij v Škofji Loki 1 leto, kot zgodnjik v Mengšu na Goričici 2 leti, kot subsidiarij v Ihanu 5 let in zdaj že 5 let v Žirih. L. 1793. je že v Poljanah kaplanoval, l. 1796. je bil lokalist na Vranji Peči, l. 1805. vikar na Črnučah, kjer je umrl dne 21. januarja 1810. Bil je takega značaja, obnašanja in zglednega življenja, da so ga ljudje povsod silno radi imeli. Živel je trezno in bil moder duhovnik.

Jakob Bric, duhovnik v Ledinah žirovske župnije, doma na Tolminskem, je prišel tu sem šele meseca novembra l. 1788. Služboval je 2 leti na Zalem logu, več se ne ve o njem. Videti je, da je zmožen mož in kot duhovnik poštenega obnašanja in življenja.

Vikariati: 1. Leskovica.

Filip Pirih, župnijski vikar, doma na Sv. Vida gori na Tolminskem, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1782. Kot govornika so ga hvalili, bil je bistrega uma in krepkega zdravja. Izšolal se je v Celovcu, modroslovje, jezike in sv. pismo je študiral v Gradcu, druge bogoslovne nauke pa v Gorici. Služ-

boval je 4 leta kot subsidiarij na Zalem logu in kot vikar v Leskovici že 2 leti. Pozneje pride v Sorico, kjer je nad 25 let pasturoval in zgradil novo župnišče. Deloval je povsod prav uspešno, bil je dober, zgleden in zelo priljubljen duhovnik brez napak. Umrli je ondi dne 15. julija 1821.

2. Nova Oselica.

Andrej Nemeč, župnijski vikar, doma v šent-peterskem predmestju zunaj Gorice, star 42 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. Bil je čvrst, zmožen in dober govornik. Vse svoje nauke je dovršil v Gorici ter napravil l. 1778, tudi župnijski izpit s prvim redom. Služboval je poldrugo leto kot subsidiarij v Gorici, 8 let kot ekspozit pri Sv. Florijanu na Gričih, potem 2½ leti kot kaplan v Spodnji Idriji, in to povsod s tako gorečnostjo, da mu je škof l. 1783. ponudil sedanji vikariat. L. 1805. je župnikoval že v Spodnjem Tuhinju, kjer je umrl dne 25. decembra 1810. Bil je zgleden, čednosten, dober duhovnik, ljudje so ga povsod zelo radi imeli, bil je brez napak.

3 Stara Oselica.

Anton Godec, župnijski vikar, doma v Poljanah nad Škofjo Loko, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1783. Mož je bil srednjih zmožnosti in moči, govornik pa ni bil. Izšolal se je v Celovcu, filozofijo je dovršil na Reki, bogoslovje pa v Gorici. Priden je tako v berilu, da je l. 1787. pohvalno napravil konkurzni izpit. Služboval je 1 leto kot subsidiarij v Poljanah, 4 leta pa kot vikar v Stari Oselici. L. 1796. je bil že lokalist na Vrhu pri Sv. Treh kraljih, kjer je dne 7. avgusta 1805 ostavil to solzno dolino. Živel je prav spodbudno in zgledno, obnašal se je tako, da so ga ljudje zelo radi imeli in spoštovali. Imel je le to hibo, da je malo jecljal, a vendar so ga poslušalci umeli.

Lokalije: 1. Javorje.

Matija Ažbe, lokalist, domačin, star 48 let, je bil v mašnika posvečen l. 1764. Kot govornika so ga zelo hvalili, bil je bistrega uma, zdravja pa srednjega. Izšolal se je deloma v Ljubljani, kjer je dovršil tudi bogoslovje, deloma pa v Gorici. Pri konkurznem izpitu 24. septembra 1787 je skoro v vseh predmetih prejel prvi red. Služboval je v mestu Idriji 6 let, v Poljanah 9 let kot kaplan. Potem je bil v Javorjih kot kurat 7 let in od 16. aprila 1788 lokalist. Ondi je živel naposled tudi kot penzionist več let ter umrl dne 9. aprila 1822. Mož je bil dober, zgleden, povsod zelo priljubljen duhovnik brez napak.

2. Lučine.

Jernej Terček, provizor lokalne kaplanije, domačin, porojen 17. avgusta 1716, star 72 let, je bil v mašnika posvečen 30. marca 1743. Starček je že zelo opešal na močeh, vendar je pa še dober govornik. Vse svoje šole je dovršil v Ljubljani. Prebira knjige tako, da je prav pohvale vreden provizor in natančen v svoji službi. Dne 25. februarja 1745 je bil potrjen „pro operario in Siessenperg“ na Štajerskem. Služboval je potem kot kaplan v Trziču 15 let, kot lokalist v Goričah naklanske župnije 25 let in zdaj v Lučinah že 3 leta. Tukaj je tudi ostal do svoje smrti dne 15. januarja 1793. Bil je pobožen, zgleden duhovnik brez napak, blagega srca, zato so ga ljudje povsod radi imeli.

3. Sv. Trije kralji na Vrhu.

Jožef Farger, lokalist, doma v Kranju, star 47 let, je bil l. 1766. v mašnika posvečen. Bil je slabotnega zdravja, a dober in zmožen duhovnik. „Humaniora et philosophiam“ je dovršil v Ljubljani, bogoslovne nauke pa na graški univerzi. V dušnem pastirstvu je od l. 1771. Bil je prefekt v ljubljanskem semenišču v letih 1771.—1773., kaplan na Vranskem do 1775. in v Pilštajnu do 1778. ter pri ljubljanskih klarisah do 1782., potem je bil kot zgodnjik na Sori 1782—1784, ekspozit pri Sv. Treh kraljih in od 6. julija 1788 pa lokalist. Naposled je živel v pokoju v Čemšeniku. Ljudje so ga radi imeli, živel je modro in se pošteno obnašal. Dobro kapljico je pa rad imel, zato je bil posvarjen, pa se je poboljšal. Umrli je 60 let star.

4. Zavrac.

Anton Grošelj (Grossel), lokalist, doma v Žirih, star 30 let, je bil v mašnika posvečen l. 1786. Mož je bil slaboten „Humaniora“ je dovršil v Ljubljani in v Celovcu, modroslovje in bogoslovje pa v Ljubljani, kanonično pravo, pastoralko in praktično leto pa v Gradcu. 1 leto in 3 mesece je služboval v Žirih, potem pa v Zavracu. Ljudje ga imajo radi, ker je dober, zgleden duhovnik. Leta 1795. je že nekaj let župnikoval v Žirih, kjer je umrl dne 21. decembra 1801.

XII.

Dekanat: Šmarije.

Župnije: 1. Šmarije.

Baron Leopold Kajetan pl. Gallenfels, župnik in dekan, Ljubljančan, dne 5. novembra 1747 rojen v stolni župniji, šteje 42 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. kot zatiški menih cistercian. Telesno je bil že zelo opešal. Izšolal se je v Ljubljani deloma

in v Gradcu, kjer je dovršil tudi bogoslovje. Služboval je 10 let v Šentvidu pri Zatičini in 9 let že župnikuje tu, kjer je ostal do 22. avgusta 1813, ko je umrl. — Bil je rad v veseli družbi. — Oče mu je bil Andrej Evzebij, mati Neža Rebeka. Mož je bil učen, bakalavrij prostih ved.

Sebastijan Peteani, prvi kaplan, rojen v Gabrijah na Goriškem, star 42 let, je bil v mašnika posvečen leta 1770. na naslov lastnega patrimonija. Zmožnosti je imel dobre, telesne moči pa šibke, besede je naglašal po laškem naglasu. Bil je dober, goreč, zgleden duhovnik, samoto ljubeč in ljudem zelo priljubljen. Vse svoje študije je dovršil v Gorici. Služboval je 1 leto doma, potem je kaplanoval 6 let na Mirni, 6 let v Čemšeniku in 3. leto tu v Šmariji do 1795. Potem je bil lokalist na Kopanju in naposled je umrl 12. septembra 1814 kot graščinski duhovnik v Boštanju pri Žalini v pokoju.

Maksimilijan Bregar (Wreger), drugi kaplan, rojen 9. oktobra, doma v Višnji gori, star 37 let, je bil v mašnika posvečen 9. julija 1775 na naslov gospostva „Tufstein“ grofa Lichtenberškega. Mož je bil dobrega uma, čvrstega zdravja in prijeten govornik. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kurat v Višnji gori in na Krki 5 mesecev, kot vikar v Mengšu 6 let in 9 mesecev, kot kaplan v Dobrničah 3 leta, in zdaj tu že 11 mesecev. Odtod gre l. 1791. v Žužemberk, odtam pa l. 1795. v Šentvid pri Zatičini za beneficiata, izprva tudi kaplana, do l. 1827. Nato gre v pokoj in živi ondi do 4. septembra 1842, ko je v Gospodu zaspal starček 91 let. Bil je jako goreč, pobožen in zgleden duhovnik. Ljudje so ga zelo radi imeli.

Andrej Lampič, sacelan v boštanjski graščini (Weissenstein) pri Šmariji, rojen v šentpeterski župniji v Ljubljani, star 71 let, je bil v mašnika posvečen l. 1742. na naslov barona Wolkensberga v puštalski graščini. Bil je jako zmožen mož. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Prav izvrstno je služboval kot kurat na raznih krajih 41 let in zdaj je v pokoju. Živel je prav spodbudno zgledno, bil je obče spoštovan. Umrl je 80 let star.

Grof Karol Žiga Ursini pl. Blagay, razcistercian iz Zatičine, rojen v boštanjski graščini, takrat v šmarijski župniji, sedaj star 46 let, je bil l. 1766. v mašnika posvečen. Mož je bil grbast in srednje duševne zmožnosti. Prve svoje študije je dovršil v Ljubljani, višje bogoslovne in oboje pravo pa na Dunaju. V dušnem pastirstvu ni nikdar služboval in zdaj živi na svojem domu. Naposled je živel še 11 let v Ljubljani v pokoju. Bil je jako dobrega obnašanja in zglednega življenja. Umrl je 1. januarja 1811.

Jožef Rudolf Alojzij pl. de Coppinis, sacelan v graščini Lesičje (Gayrau) v Šmariji, kjer je bil tudi rojen 12. marca 1755, sedaj star 34 let, je bil l. 1778. v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija. Boleha na umu in na telesu. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. V dušnem pastirstvu ni nikdar deloval. Življenja je zglednega, obnašanja spodbudnega, napak nima nobenih. Ko je ozdravel, je bil postal ljubljanski kanonik, kar se bere že l. 1796. Umrl je ondi 2. aprila 1816.

2. Škocijan pri Turjaku.

Andrej Bohinc, župnik, rojen v Železnikih, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. Namizni naslov mu je dal baron Leopold Schwab pl. Lichtenberg na graščini „Geschiess“. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiarij v Nevljah in Kamniku 3 $\frac{1}{2}$ leta, kot kaplan v Nevljah 1 leto, v Kamniku pa 5 let z najboljšim uspehom. Župnikuje pa v Škocijanu že nad 20 let od l. 1767. Umrl je ondi star okrog 70 let dne 4. januarja l. 1803. Mož je imel lepe zmožnosti, na telesnih močeh že peša, govornik pa je jako dober, vzgojevalen. Kot duhovnik je jako goreč, zelo priljubljen, moder, ponižen in varčen mož, zglednega življenja.

Lovrenc Šimec (Schimiz), kaplan, star 48 let, rojen v Radomljah pri Kamniku, je bil posvečen v mašnika l. 1767. na naslov treh kmetij na Zgornjem Brniku v sporazumu gospostva graščine „Habbach“. Bil je krepkega zdravja in umljiv govornik. Dovršil je v Ljubljani vse svoje nauke. Služboval je 1 $\frac{1}{2}$ leta v Nevljah, 2 leti v Škocijanu pri Turjaku kot subsidiarij in potem 18 let in še čez, kot kaplan ravno tu povsod prav uspešno. Odtod je šel kot lokalist v Želimlje, kjer je pa ostavil svet dne 18. maja l. 1808. Bil je miroljuben in pobožen mož, ves goreč in zgleden, čednosten duhovnik brez napak, zato so ga ljudje tudi spoštovali in radi imeli.

Andrej Klarič, subsidiarij župnikov, doma v župniji „Kostel“ na Kranjskem, star 38 let, je bil v mašnika posvečen na naslov 6 kmetov iz iste župnije, ki so podložni gospostvu „Kostel“, pa z dovoljenjem gospostva 2. aprila l. 1777. Njegova zmožnost je dobra, zdravje trdno, govornik je razumljiv. Izšolal se je v Zagrebu, bogoslovne nauke pa je vse dovršil na Dunaju. Prav uspešno deluje že 4 $\frac{1}{2}$ leta v tej župniji; je pobožen, goreč in zgleden duhovnik, ki tudi napreduje v čednostih. Ljudje ga imajo radi. Pozneje je bil par let vikar v Rakitni in nato je župnikoval l. 1800.—1827. v Hinjah, odkoder se poda v Ribnico kot zlatomašnik v pokoj. Ondi je umrl dne 19. oktobra 1833.

Lokalije: 1. Št. Jurij.

Luka Resosa, lokalist, doma v Cirknici, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov kameralnega gospostva: „Bistra“; ima dar govorništvu in je tudi krepak v močeh. Dopršil je svoje nauke deloma v Ljubljani: nižje, deloma v Gorici: bogoslovne. Služboval je 6 let kot vikar v Šentvidu, kot kaplan v Žalcu 3 leta in zdaj že 2 leti tu kot lokalist, a z malim uspehom. Odtod je šel v Dob kaplanovat. l. 1796. je bil župni upravitelj v Dolu do 1797, potem vikar v Beli peči do 1809, župnik v Zatičini, kjer je umrl dne 2. aprila 1816. Bil je bolj lahkomišljen, površen v svoji službi in zato ljudem ni ugajal, zlasti ne, ker je bil nepremišljen v govorjenju in malokdaj doma. Bil je nemirne duše. Posvarjen je bil večkrat.

2. Polica.

Luka Langerholc, lokalist, Ločan, star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov treh kmetov pod župnikovim gospostvom in z njegovim dovoljenjem. Bil je krepak mož srednje zmožnosti, a jako praktičen in poljuden govornik. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 7 let kot kurat v Škocijanu pri Turjaku, 5 let v Šmartnem pri Litiji in že 3 leta tu kot lokalist, povsod prav uspešno. Preselil se je v večnost dne 8. maja 1807. Bil je moder in previden mož, priljubljen, dober, goreč in zgleden duhovnik.

3. Rudnik.

Janez Floribert Pogačnik, lokalist, razfrančiškan, doma v šentpeterski župniji v Ljubljani, star 29 let, je bil v mašnika posvečen 1783. Bil je zmožen in zdrav ter poseben govornik. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje je dovršil v samostanu, orientalske jezike pa v Gradcu. Mož je silno goreč duhovnik, spodbudnega, zglednega življenja brez napak, zato pa tudi zelo priljubljen pri ljudeh. Služboval je v Predvoru in kot lokalist v Rudniku 3 leta in 9 mesecev, na obeh krajih prav plodonosno. Leta 1799. je že župnikoval v Dolu, l. 1805. pa na Homcu do l. 1812., ko se je preselil na Štajersko.

4. Žalina.

Matija Zdešar, lokalist, doma v Šentvidu nad Ljubljano, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov gospostva velesalskega. Bil je že

slaboten, a vendar dober govornik. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil v Gradcu in prav pridno še prebira. Služboval je kot vikar v Krašnji in v Šentvidu nekaj let, zdaj pa že 2. leto v Žalini, skupaj 12 let ter prav plodonosno deluje. Ljudje so ga radi imeli, četudi je bil včasih prijatelj vinu, a se je na podlagi opominov poboljšal.

Vikariati: 1. Kopanj.

Anton Zonfagnini, župnijski vikar, ekspozit, doma v Korminu na Furlanskem, star 49 let, je bil na naslov patrimonija svojih sorodnikov v mašnika posvečen l. 1763. Govornik ni bil, talenta srednjega, pač pa zdrav mož. Vse svoje nauke je dovršil v Gorici. Služboval je 10 let kot vikar, 13 let pa kot kaplan na Štajerskem, Laškem in Kranjskem in zdaj na Kopanju službuje kot ekspozit. Ljudem kot Lah ni všeč, dasiravno je moder mož, lepega obnašanja, pobožen in zgleden duhovnik. Slovenščine ni bil zmožen zadosti in tudi ne razločen v izgovoru, glas je bil premehek, ženski. Umrl je ondi dne 1. maja 1795.

Anton Kalčič (Calcich), sacelan v graščini „Zobelsberg“, doma pri Sv. Matiju v Kastavi, star 62 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1753. Bil je mož krepkega telesa, zmožnosti pa srednje. Vse svoje študije je dovršil na Reki. Potrjen in izprašan za dušno pastirstvo je bil, a nikjer ni služboval. Obnašal se je izpodbudno in živel po duhovsko brez graje. Umrl je ondi dne 30. novembra l. 1812.

2. Lipoglav.

Janez Nepom. Božič (Woshitsch), župnijski vikar, doma v Mošnjah na Gorenjskem, star 34 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na naslov gospostva Trebnje gosp. Jožefa pl. de Wallensberg. Mož je bil zmožen, zdrav in dober govornik. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval pa je kot kurat na Sori in na lgu, kjer je tudi kaplanoval in zdaj je lokalist tu. Službuje prav plodonosno že 10 let. Življenja je brezmadežnega, pobožen je in zgleden duhovnik, vina ne pije in ljubi samoto, vendar pa ljudem ne ugaja. Umrl je tukaj dne 2. januarja 1818.

(Dalje.)

Vsebinska: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 68.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

3. Turjak.

Andrej Nušič, sacelan v graščini turjaški, pozneje župnik ekspozit, doma v škocijanski župniji pri Turjaku, star 51 let, je bil v mašnika posvečen l. 1761. na naslov petih ribniški župniji podložnih kmetov, bivajočih v župniji Matere božje. Telesa je močnega, srednjih zmožnosti in nekdanj je bil dober govornik. „Humaniora“ je dovršil v Novem mestu, filozofijo v Zagrebu, bogoslovne nauke pa v Gorici. Služboval je kot subsidiar 2½ leta, kot kaplan pa 5 let v Škocijanu pri Turjaku in zdaj kot sacelan v graščini Turjaku že 18 let in tukaj je pozneje dne 3. marca 1811 tudi umrl kot župnik. On je bil dober, pobožen, zgleden duhovnik brez napak.

XIII.

Dekanat: Metlika.

Župnije: 1. Metlika.

Jakob Anzelj (Anzl), prošt nemškega reda, župnik in dekan, doma v Semiču, star 53 let, je bil v mašnika posvečen l. 1748. na naslov nemškega reda. Bogoslovne nauke je na Dunaju dovršil. Služboval je kot kaplan v Metliki 7 let, kot župnik v Semiču 5 let, v Metliki pa že 26 let. Naposled je ondi umrl v pokoju star blizu 79 let dne 13 oktobra 1801.

Jurij Veselič (Vessellitsch), kaplan, doma v Podzemlju, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov gospostva „Freithurn“ presvetlega g. pl. Bonazi. Bil je zmožen, nadarjen, zdrav, krepak mož in tudi govornik. Moralko je dovršil v Gorici, dogmatiko pa na Dunaju. Služboval je kot subsidiar in kaplan v Metliki 12 let, kot vikar v Semiču 4 leta. Mož je goreč, zgleden duhovnik, izpodbuđnega vedenja, ljudstvu priljubljen. Župnikoval je pozneje v Črnomlju že l. 1791., na Vinici že leta 1796., kjer je umrl dne 30. maja 1817.

Jakob Pasič (Passitsch), zgodnjik, doma v Semiču, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov barona Gusiča. Krepak in zmožen mož je ter dober pridigar. Moralko je dovršil v Gorici, dogmatiko pa na Dunaju. Služboval je kot vikar 1 leto v Črnomlju, 3 leta v Metliki, kjer je zdaj že 8 let zgodnjik. Ljudje ga imajo radi, obnašanja je lepega, življenja zglednega.

Jurij Težak (Teschag), vikar župnikov, Metličan, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1781. na naslov presvetl. gosp. pl. Idenchai. Pozneje od l. 1788. od sv. Mihaela dalje je kaplanoval na Čatežu pri Brežicah več let in župnikoval potem v Veliki Dolini na Dolenjskem, kjer je umrl 30. aprila 1810.

Martin Bajug, subsidiar župnikov, Metličan, star 34 let, je bil v mašnika posvečen l. 1779. Na-

mizni naslov mu je dal Anton pl. Sebitch. Vse svoje bogoslovne študije je dovršil v graškem semenišču. Zdravja je čvrstega, zmožnosti pa srednjih. Službovati je začel šele l. 1785. V Črnomlju je kaplanoval od leta 1785. do 1791. Obnaša se spodbudno, živi zgledno, ljudje ga imajo radi. Pozneje je 10 let bil drugi levit v ljubljanski stolnici, od l. 1809.—1811. hišni kaplan v Otočicah, 1 leto v pokoju v Metliki, potem pa provizor v Banjaloki, kjer je umrl dne 21. januarja 1819.

2. Črnomelj.

Matija Pasič (Passitsh), duhovnik nemškega reda, župnik, rojen v Semiču, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov nemškega reda. Bil je krepkih dušnih in telesnih moči ter dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu, kjer je bil promoviran „Baccalaureus“. Služboval je kot vikar v Črnomlju 3 leta, v Metliki 7 let, župnikuje pa v Črnomlju že 7 let. L. 1791. je že župnikoval na Vinici, l. 1796. že v Semiču do svoje smrti dne 14. julija 1804. Ljudje ga imajo radi, obnašanja je lepega, življenja je zglednega.

Mihael Ostronič, kaplan, doma na Vinici, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov presvetl. gosp. pl. „de Russenstein“. Mož je krepkega telesa, lepih zmožnosti in dober govornik. Dovršil je svoje nauke deloma v Zagrebu, deloma pa na Dunaju. Pohvalno je služboval kot subsidiar v Podzemlju 7 let in kot kaplan v Črnomlju že 6 let, skupaj nad 16 let. Ljudje ga imajo radi, obnaša se dobro, živi pa zgledno. Leta 1800. ga nahajamo kot župnika v Podzemlju, kjer je l. 1805. bil že v pokoju, l. 1807. pa provizor na Preloki, kjer je ostavil svet 21. novembra 1823.

Marka Polkovec, župnikov subsidiarij, doma na Vinici, star 39 let, je bil posvečen v mašnika l. 1775. na naslov presvetl. gosp. pl. „de Horvath“ na Hrvaškem. Mož je čvrst, zmožen in tudi dober govornik. Bogoslovne študije je dovršil v Zagrebu. Služboval je deloma v Metliki, deloma v Semiču, deloma v Črnomlju (1786—1790) celih 10 let. Zgleden duhovnik je spodbudnega življenja ter ljudem priljubljen.

Janez Jerman, navadni duhovnik brez službe, Črnomalec, 40 let star, je bil v mašnika posvečen leta 1770. na naslov presvetl. gosp. „de Freidang Francisci“. Bil je zmožen in čvrst po zdravju. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval pa je 15 let kot vojaški kaplan pri konjiškem regimentu „Bipontini“, zdaj pa je penzionist. Obnašanja je nekoliko vojaškega, življenja zglednega. Umrl je ondi kot kurat dne 21. maja l. 1805.

Janez Krst. KokoI, kuratni beneficiat pri Sv. Duhu, Črnomalec, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. na naslov imenovanega beneficija. Zmož-

nosti njegove, zdravje in dar govorništva so srednje vrste. Bogoslovne študije je dovršil v Zagrebu. Drugod ni služboval nikjer, kakor beneficiat je tu že 13 let. L. 1796. je bil beneficiat v Smuku pri Semiču, l. 1805. pa župnik v Semiču, kjer je umrl 24. septembra 1814. Mož je zglednega duhovskega življenja, obnašanja je lepega, ljudje ga imajo radi. Od leta 1802. do 1805. je župnikoval v Črnomlju. — Njegovo ime je najbrže „Kokalj“.

Matija Stariha, duhovnik brez beneficija, Črnomalec, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov presvetl. gosp. pl. „de Idenchay“ na Hrvaškem. Moči njegove telesne so krepke, zmožnosti vse pa srednje. Bogoslovne nauke je dovršil v Zagrebu. Že 15 let je kurat brez beneficija, sposoben pa je, da bi se nastavljal kam v službo. L. 1795. je bil kaplan v Mirni peči, l. 1796. v Šmarjeti do 1809. Župnikoval je potem 2 leti v Črnomlju. Obnašanja je lepega, življenja pa zglednega. Umrl je kot župnik v Podzemlju star okrog 56 let, dne 19. decembra 1804.

Lavrencij Deponis, ekonom v gospostvu črnomaljske graščine, doma na Reki, star 45 let, je bil v mašnika posvečen leta 1767. na naslov presvetl. gosp. Jožefa pl. „Gerlezicz“. Služboval je 3 leta v Vipavi, zdaj pa je tu ekonom. Vsem ni dopadel.

3. Podzemelj.

Jožef Mihelčič, župnik, doma v Semiču, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov barona pl. „Gusitsch“. — Moči njegove telesne so krepke, zmožnosti in dar govorništva pa dober. Bogoslovne študije je dovršil v Zagrebu. Služboval je kot župnikov vikar 3 leta v Črnomlju, 15 let pa v Metliki kot vikar, subsidiar zgodnjik, in kaplan, 5 let v Semiču kot kaplan in 10 let že župnikuje tu. Umrl je kot penzionist zlatomašnik v Metliki dne 8. decembra 1809. Ljudje so ga radi imeli, bil je lepega obnašanja in zglednega življenja.

Janez Konda, kaplan, doma v Semiču, star 54 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov barona pl. „Gusitsh“. Bil je izvrsten govornik, imel je lepe zmožnosti, žal, da že peša na močeh. Bogoslovne nauke je dovršil v Gorici. Služboval je kot vikar 2 leti v Podzemlju, 2 leti v Črnomlju, 2 leti v Semiču, potem kot kaplan v Metliki 3 leta in zdaj že 13 let kaplanuje v Podzemlju, povsod prav pohvalno. Mož je lepega vedenja, priljubljen pri ljudeh, živi zgledno brez napak. Telesno nadlogo ima to, da je počen.

Gregor Jaketič, vikar župnikov, doma na Vinici, star 36 let, je bil v mašnika posvečen na naslov gospoda pl. „de Bushan“. Zmožen je, tudi krepak, in srednje vrste govornik. Bogoslovne študije je dovršil v

Zagrebu. Službuje pa že 7 let kot subsidiarij v Podzemlju. Pozneje je bil lokalist v Preloki nad 13 let in je ondi umrl dne 15. januarja 1805. Ljudje ga imajo radi, obnaša se dobro, živi pa zgledno. V Črnomlju je kaplanoval kot kurat l. 1780.—1781.

4. Poljane.

Jurij Zeiser, župnik, doma tudi v Poljanah, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1752. na naslov presvetl. gosp. Baltazarja pl. „de Jaraich“ na Hrvaškem. Zmožnosti njegove in dar govorništva je dober, le telesno je že opešal. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Zagrebu in znanje njegovo je izvrstno. Službuje že 36 let prav goreče kot kaplan in župnik. Umrl je naposled kot penzionist zlatomašnik v svoji rojstni župniji nad 70 let star. Ljudje so ga zelo radi imeli, ker je bil dober, zgleden, značajan duhovnik. Mučila ga je putika. Umrl je ondi dne 16. maja 1801.

Janez Lovretič, kaplan, doma tudi v Poljanah, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov svojega patrimonija. Bil je zmožen, krepak človek in dober govornik. Svoje bogoslovne študije je dobro dovršil na Dunaju. Pozneje že l. 1793. je bil Jurkovičev beneficiat, l. 1800. pa že Miheličev. Umrl je nad 60 let star. Službuje že 16 let v domači župniji prav pohvalno. Ljudje ga imajo zelo radi, ker je zgleden, dober duhovnik.

Jurij Lovretič, Jurkovičev beneficiat, tudi domačin, star 57 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. na naslov svojega patrimonija. Mišljenja in zmožnosti je počasne, krepkega zdravja, pa srednje vrste govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Zagrebu. Služboval je na raznih krajih 21 let in 7 let že v Poljanah. Ljudje ga imajo radi, obnaša se dobro, živi zgledno.

Jakob Staudocher, Miheličev beneficiat, tudi Poljanec, star 44 let, je bil v mašnika posvečen l. 1769. na naslov Jurija Majerle, Lenarta Grošelj in Petra Rom. Bil je krepak, počasen v zmožnostih in govornik srednje vrste. Bogoslovne vede je dovršil v Zagrebu. V svoji rojstni župniji službuje že 12 let. Obnaša se lepo, ljudje ga imajo radi, živi pa zgledno. Umrl je l. 1823. kot večletni penzionist ondi.

Matija Grill, navadni duhovnik, doma v Črmošnjicah, star 44 let, je bil v mašnika posvečen l. 1769. na naslov presvetl. gosp. Baltazarja pl. „de Ballogh“ na Hrvaškem. Tudi ta je počasnega mišljenja, pa krepkega zdravja. Obnaša se spodobno. Službuje kot kurat pri podružnici M. B. v Nemški Loki, kjer se dela na to, da se ustanovi samostojna župnija. L. 1796. je bil ekspozit v Grčaricah, kjer je umrl še istega leta dne 13. decembra.

Andrej Schnellar, kurat, doma v Poljanah, star 69 let, je bil v mašnika posvečen l. 1745. na naslov svojega patrimonija. Zdravje njegovo je slabo, zmožnosti pa srednje. Bogoslovne nauke je dovršil v Zagrebu. Službuje že 38 let prav pohvalno, zlasti je goreč spovednik. Živi prav spodbudno in zgledno.

Matija Vogrin, kurat brez beneficija, Poljčanec, star 66 let, je bil v mašnika posvečen l. 1758. na naslov Janeza Jonke in Janeza Križe. Telesno je že opešal, zmožnosti ima srednje. Dovršil je bogoslovje v Zagrebu. Služboval je 18 let „in Monte pacifico“ pri podružnici sv. Ksaverija in 4 leta v Poljanah, bivajoč v svoji rojstni hiši. Kot duhovnik se zgledno obnaša. Umrl je ondi meseca decembra 1798 okrog 80 let star.

5. Semič.

Gašper Lavrin, duhovnik nemškega reda, župnik, doma v Vipavi, star 67 let, je bil v mašnika posvečen l. 1747. na naslov dunajskega semenišča. Zmožnosti njegove so dobre, zdravje je opešalo, dar govorništva srednji. Svoje bogoslovne nauke je dovršil na Dunaju. Služboval je 14 let v Gumpoldskirchenu na Avstrijskem, v Semiču pa župnikuje že 27 let. Ljudje ga imajo radi, obnaša se lepo, živi zgledno.

Jakob Anzelj (Anzl), kaplan, doma v Semiču, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov grofa Karola pl. Lichtenberg. Zmožnosti njegove so dobre, zdravje krepko in je tudi dober pridigar. Bogoslovje je dovršil v Gradcu. Služboval je 10 let v Metliki kot vikar in 7 let že v Semiču kaplanuje. Živel je zgledno. Umrl je kot župnik v Podzemlju dne 7. junija 1800.

Janez Golobič (Gollobich), vikar župnikov, doma v Semiču, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov barona pl. Gussitsch. Zmožnost, zdravje in njegovo govorništvo je dobro. Bogoslovje je dovršil v Zagrebu. Služboval je v Metliki 3 leta in v Semiču tudi že 3 leta kot vikar in pozneje kot kaplan zopet v Metliki, kjer je umrl 11. aprila 1800. Živel je zgledno.

Janez Prešern, razžupnik v pokoju, doma v Semiču, star 58 let, je bil v mašnika posvečen leta 1755. na naslov gospostva „Freythurn“. Mož je bil zmožen in nekdanj krepak duhovnik. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar pri Sv. Petru v Komendi na Gorenjskem 5 let, pri Beli cerkvi na Dolenjskem 2 leti, kot kaplan na Raki 2 leti, v Novem mestu 3 leta kot notar, kot župnik v Valtji vasi 5 let in zdaj živi že 10 let v očetovi hiši v Semiču kot kurat. Obnaša se in živi pošteno. Umrl je ondi star okrog 68 let leta 1798 meseca junija.

Jožef Magaj, kurat, doma v Semiču, star 42 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov gospostva „de Freidangg“. Bil je sploh slaboten mož. Dovršil je bogoslovje v Ljubljani. Služboval je že 8 let prav z gorečnostjo v dušnem pastirstvu kot kurat. Ljudje ga imajo radi, ker je blaga duša, lepega zgledega življenja, žal, da ga jetika muči. Umrl je ondi dne 20. aprila 1826.

Štefan Stukelj, župnikov subsidiar, doma v Semiču, star 34 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov gospe Barbare pl. „de Plantich“. Zmožnost, zdravje in govorništva dar je dober. Bogoslovje je dovršil deloma v Zagrebu, deloma pa na Dunaju. Službuje že 3 leta tu kot subsidiar. Kaplanoval je že l. 1793. v Križevem, l. 1796. že v Semiču, l. 1807. v Šentjerneju, l. 1808.—1811. v Kostanjevici, ko je odšel na Štajersko, ter bil v Jurjevem beneficiat do 1815. Ljudje ga imajo radi, ker je dober, zgleden duhovnik.

Mihael Cesar, navadni duhovnik brez beneficija, doma v Semiču, star 62 let, je bil v mašnika posvečen l. 1754. na naslov Žige Szaich v Samoboru na Hrvaškem. Zmožen je in tudi dober govornik je bil, žal, da ima bolne noge. Bogoslovje je dovršil v Zagrebu. Služboval je kot kaplan 12 let v Vivodini, 5 let v Žumberku in zdaj je v pokoju že 14 let v očetovi hiši v Semiču. Živi zgledno in pošteno.

Jožef pl. Dermachi, beneficiat v graščini Smuk, doma v goriški škofiji, star 44 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov svojega patrimonija. Bogoslovje je dovršil v Zagrebu. Služboval je v tržaški škofiji v Senožečah (Senosüz) 10 let in zdaj je beneficiat tu že 3 leta. Življenja je zgledega brez napak. Okrog 55 let star je umrl kot sacelan v Mokricah dne 20. oktobra 1798.

Luka Blažič (Blasich), sacelan v graščini Kruppa, doma v senjski škofiji (Segniensis), star 50 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov svojega patrimonija. Bogoslovje je dovršil na Reki. Kje je poprej služboval ni znano, ker je šele od l. 1787. tu. Živi zgledno. Umrl je tukaj dne 12. oktobra 1817.

6. Vinica.

Janez Malnarič,* župnik, duhovnik nemškega reda, doma v Semiču, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1760. na naslov nemškega reda. Bil je zmožen in krepak mož in govornik srednje vrste. Bogoslovje je dovršil v Gorici. Služboval je v Podzemlju kot vikar in kaplan 7 let, v Semiču 10 let, v Metliki 5 let in župnikuje zdaj tu že 6. leto. Pozneje, že l. 1793., je župnikoval v Semiču in ondi umrl dne 29. junija 1796. Ljudje ga imajo radi, ker se spodbudno obnaša in zgledno živi

Štefan Šutej (Shutey), kaplan, doma na Vinici, star 50 let, je bil v mašnika posvečen l. 1763. na naslov gospe Ane Marije pl. „de Voikovich“. Zmožen, krepak je in dober pridigar. Bogoslovje je dovršil v Zagrebu in še prav pridno prebira znanstvene knjige. Službuje ves čas le na Vinici, in sicer kot vikar 7 let, kot kaplan že 16 let. Ljudje ga imajo radi ker je dober zgleden duhovnik. Umrl je ondi jeseni l. 1794.

Nikolaj Flainig, župnikov vikar, doma na Vinici, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov grofa Karola pl. Lichtenberg. Bil je krepak človek srednje zmožnosti. Dovršil je bogoslovje v Zagrebu. Služboval je kot vikar v Podzemlju 6 let, na Vinici pa že 10 let. Pozneje je kaplanoval zopet v Podzemlju par let, potem pa več let spet na Vinici, kjer je 7. avgusta 1824 umrl v pokoju. Ljudje so ga imeli radi, ker je bil zgleden, dober duhovnik spodbudnega obnašanja.

Janez Perko, navadni duhovnik brez službe, doma na Vinici, star 48 let, posvečen l. 1767. Bil je zmožen, krepak in dober duhovnik. Bogoslovje je dovršil v Zagrebu. Zmožen je hrvaščine, zato bi se lahko nastavljal na kako tako župnijo, kjer se govori hrvaški. Dozdaj je tudi pomagal semtertja na takih krajih; druge službe nima. Živi zgledno. Leta 1793 je kaplanoval tu, pozneje je bil kurat, naposled v pokoju. Umrl je dne 24. decembra 1813.

Vikariat: Vrh (Schweinberg).

Jakob Lakner, vikar, ekspozit, star 47 let, doma v Poljanah pri Starem trgu, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov Jakoba Kapš, Pavla Rom, Andreja Lakner in Petra Ruppè. Mož je zmožen, krepak in tudi dober govornik. Bogoslovje je dovršil v Zagrebu in ima dovolj vednosti. Službuje že v dušnem pastirstvu 22 let, in sicer doma kot kaplan v Poljanah, deloma pa kot ekspozit na Vrhu. Ljudje ga imajo radi, ker je dober, zgleden duhovnik spodbudnega obnašanja brez napak. Leta 1800. je župnikoval v Poljanah pri Kočevju, kjer je umrl 60 let star.

XIV.

Dekanat: Preserje.

Župnije: 1. Preserje.

Jakob Mekinda, župnik in dekan, rojen v Cirknici dne 11. julija 1747, je bil v mašnika posvečen dne 24. avgusta 1770, dispenciran glede nedoletnosti, na naslov Jerneja Mekinda. Zdravja je slabotnega, sicer pa zmožen mož. Bogoslovje je dovršil deloma v Ljub-

ljani, deloma pa v Gorici. Služboval je od 14. februarja 1771 kot subsidiar v Planini 2 leti, 4 leta pa v Cirknici. Bil je beneficiat 1 leto na Žalostni gori, kaplan v Preserjih 8 let in zdaj župnikuje ravnotam že 3. leto. Umrli je ondi 55 let star dne 9. junija 1803.

A n d r e j S t e g n a r, kaplan, rojen v Kamni gorici, star 32 let je bil v mašnika posvečen l. 1782. na naslov svojih sorodnikov. Zmožnosti ima dobre, zdravje pa slabotno. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil deloma v Ljubljani, deloma na Dunaju, deloma pa v Gorici in še pridno čita. Služboval je v Šmartinu pod Šmarno goro kot subsidiar, pri Sv. Frančišku v Gornjem gradu kot „alumnus“, v Rovtih (Graith) kot subsidiar, v Kamniku, v Moravčah, skupaj 5 let, in zdaj kot kaplan preserški že 6 mesecev. Mož je rad občeval z olikanci, rad se je včasih pohvalil, živel je zgledno, ljudem je dopadel. (Več o njem glej v Škocijanu!)

2. I g.

J a n e z P a v e l S t r o y, župnik, doma Podbrezjem, rojen 25. junija 1758, je bil v mašnika posvečen dne 9. junija 1781, dispenziran glede nedoletnosti, na naslov desetine g. Andreja Gollmayr. Svoje bogoslovne nauke je dovršil po novi metodi v Ljubljani. Služboval je 3 leta v škofiji kot „capellanus aulicus“, dne 20. junija 1786 pa je postal župnik izžanski. Može bil zelo nadarjen, zdrav in krepak ter dober govornik. Ljudje so ga radi imeli, bil je zgleden duhovnik. Bil je tudi konzistorialni svetnik. Umrli je ondi dne 6. avgusta 1807.

A l o j z i j K n e e, kaplan, rojen v Ljubljani leta 1760., posvečen pa je bil v mašnika l. 1785. na ces. naslov graškega semenišča. Telesne moči njegove so srednje, zmožnosti pa dobre. Bogoslovje je dovršil po novi metodi v Ljubljani, praktično leto pa v Gradcu. Služboval je v Kranju 4 mesece kot subsidiar, na Igu pa je kaplanoval 3 leta, potem pa ga najdemo župnika na Trebelnem, katero službo pa je kmalu pustil in bil potem nekaj let Schillingov beneficiat in kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani. Odtod je šel več let za lokalista na Polico, potem pa živel naposled v pokoju v Ljubljani, kjer je umrl dne 22. julija 1840. kot zlatomašnik. Bil je značajan in vse pohvale in priporočila vreden, zgleden duhovnik.

M a t e v ž W o l f, kaplan, Radovljčan, rojen 1752, je bil v mašnika posvečen l. 1779. na naslov posestev Andreja Gollmayr, Jerneja Dovžan, in Matevža Pretnar. Bil je krepak mož, pa tudi zmožen duhovnik zglednega, vse pohvale in priporočila vrednega življenja. Dovršil je svoje bogoslovne nauke v Ljubljani po novi metodi. Služboval je kot „alumnus“ 1 leto v Gornjem

gradu, kot kaplan v Grizah na Štajerskem 9 mesecev, Podbrezjem 4 1/2 leta, na Igu pa že 5 let. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil zgleden duhovnik. Pozneje pa je župnikoval v Spodnjem Tuhinju do 1795, v Lešah 1 leto, na Koprivniku 1 leto in Boh. Beli 9 let, potem v Horjulu 5 let, v Kovorji 5 let. V pokoju v Horjulu, v Tomišlju, v Dobrunjah, v Radovljici, kjer je umrl 6. januarja 1827.

Vikariati: 1. Bistra (Freydenthall).

J a k o b B i s t a n (Wistan), provizor lokalije, doma na Skaručini vodiške župnije, porojen dne 25. julija 1744, posvečen pa v mašnika dne 20. maja 1769 na naslov štirih jeseniških kmetov. Telesno je slaboten, duševno pa zmožen mož. Bogoslovje je dovršil v Ljubljani in se peča še prav pridno z znanostni. Služboval pa je 1 leto in 9 mesecev v Kranju, v Bohinju 2 leti in 5 mesecev kot subsidiar, v Gornjem gradu je bil „alumnus“ 1 1/4 leta, v Šoštanju je kaplanoval 2 1/3 leta, na Vranskem 7 mesecev, na Sori 1778.—1781., v Šmartinu poleg Kranja 1 1/2 leta, v Hotedršici je bil vikar 5 let in 2 meseca in zdaj v Bistri provizor že 10 mesecev, odtod pa pride v Mavčiče 1789.—1797. Umrli je v Preski 31. marca 1797. Bil je priljubljen mož, dober, pobožen, ponižen, tihi in krotak ter zgleden duhovnik. Oči so mu zelo opešale.

2. Borovnica (Franzdorf).

A n d r e j M o d r i j a n, župnijski vikar, ekspozit, porojen v Zaplani vrhniške župnije dne 18. novembra 1746, posvečen pa dne 25. maja 1770 na naslov, odkazan od njegovih sorodnikov. Izvrsten govornik je, zmožen in krepak mož. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani z dobrim uspehom. Službovati je začel v dušnem pastirstvu 24. aprila 1772 kot subsidiar na Blokah, kjer je ostal 13 mesecev, kot vikar v Rakitni 3 leta, kot beneficiat na Žalostni gori 6 let in 7. leto že kot vikar v Borovnici. Pozneje je služboval še na Bevkah, odkoder se je podal v pokoj v Radomlje pri Kamniku, kjer pa je umrl 3. avgusta 1817. Živel je zgledno, bil je dober duhovnik, goreč spovednik, ljudje so ga radi imeli.

3. Rakitna.

J o ž e f M e s s i s n e u, župnijski vikar, ekspozit, porojen na Erzelu na Vipavskem 18. marca 1747, posvečen v mašnika pa 19. decembra 1772 na naslov erzeljske občine. Zmožnosti njegove so srednje, zdravje pa dobro. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gorici in še pridno prebira znanstvene knjige. Služboval je kot subsidiar 3 leta v Vipavi, kot zgodnjik na Uncu

4 leta, v Zgornji Planini pa 2 leti in zdaj v Rakitni že 6. leto. Pozneje ga najdemo lokalista v Lučinah, pred tem pa na Golem. Tudi v Podlipi je služboval, odkoder pride zopet v Rakitno. L. 1817. je šel 5. maja v pokoj ter živel na Vrhniku, v Horjulu, v Dobrunjah, na Spodnjem Berniku, v Trbojah, na Vipavskem, v Gorici. Umrli je v Vipavi, oslabil na očeh, 22. decembra 1829. Ljudje so ga zelo radi imeli, ker je bil dober, zgleden, ponižen, ljubezniv duhovnik pohvalnega obnašanja.

Lokalije: 1. Golo.

Janez Renzenberg, lokalist, porojen leta 1742. na Štajerskem „in Scheyer“ v starišem lastnem gospostvu. Namizni naslov je l. 1762. vstopivši v kapucinski red prejel v uboštvu; v mašnika je bil posvečen dne 8. septembra 1766. Zmožnosti in zdravje njegovo ni več posebno trdno. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je na podlagi tomistične metode dovršil v Gradcu. Njegovo samostansko ime je bilo „P. Amon“. Služboval je v redu kot pridigar 9 let. L. 1784. ga pošljejo v Zgornjo Idrijo v svetno dušno pastirstvo. Tukaj je kaplanoval 2 leti, v Radovljici l. 1786. Dne 20. aprila 1787. pa pride kot lokalist na Golo. Odtod gre župnikovat l. 1791. v Veliko Dolino na Dolenjskem, odtam pa k Sv. Duhu v Trnje. Pustil je župnijo in je kaplanoval na Raki 1801. Pozneje ga najdemo zopet kot župnika v Trebelnem, na katero župnijo je pa l. 1810. resigniral ter se preselil na Štajersko. Mož je bil plemenitaške rodovine, kakor se je pozneje podpisaval: „von Renzenberg“. Bil je zgleden in priljubljen duhovnik.

2. Tomišelj.

Jožef Štrus, lokalist, porojen na lgu dne 27. februarja 1734, je bil v mašnika posvečen, dispensiran glede nedoletnosti, dne 4. junija 1757 na naslov barona pl. Pillichgratz. Mož je opešal že na močeh, zlasti čuti večkrat bolečine v prsih, glavi in nogah. Moralko in kanonično pravo je po tedanji navadi dovršil v Ljubljani. Služboval je polu leta kot oficial „sub venerabili capitulo“, kaplanoval je 7 let pri uršulinkah v Ljubljani, 10. decembra 1768 pa postane beneficiat v Tomišlju, kjer je bil 6. decembra 1786 imenovan in potrjen lokalistom ali ekspozitom. Umrli je tukaj dne 14. avgusta 1814 kot zlatomašnik star 80 let. Mož je bil vse pohvale vreden in zgleden duhovnik.

3. Želimplje.

Jernej Gollmayr, lokalist, doma v Hlebcah pri Radovljici, porojen l. 1730., posvečen l. 1754. na naslov, ki je shranjen v knezoškofijskem arhivu. Izšolal

se je v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar v Gorjah v letih 1758.—1762. Kaplanoval je tudi na Štajerskem v Gornjem gradu kot „alumnus“, na Vranskem, l. 1770. je bil duhovni vodja pri Sv. Ksaveriju na Stražah. Od l. 1765.—1770. je župnikoval v Podsredi, od l. 1773. do 1785. pa pri Sv. Martinu pod Šalekom. Odtam je prišel v Želimplje, kjer je tudi umrl. — Živel je zgledno, a vendar ni bil priljubljen, ker je bil avtokrat.

4. Kurešček.

P. Viktor baron Rauber, razkapucin, porojen na graščini „Weinegg“ na Dolenjskem l. 1735., je bil v mašnika posvečen na naslov uboštvu kot redovnik dne 4. novembra 1758. Bil je krepkega zdravja mož in zmožen duhovnik. Izšolal se je v Celovcu, bogoslovje pa je dovršil v Gradcu. Služboval je celih 27 let kot redovnik in l. 1785. pride za ekspozita na Kurešček. Odtod gre 27. julija 1792 za subsidiarija na Vrhniko do 11. marca 1793, ko se preseli za provizorja v Rovte. Od tukaj gre dekretiran 22. septembra i. l. v Horjul kaplanoval do 1. februarja 1794, ko se preseli v večnost. Mož je pošteno živel, a bil je prijatelj udobnosti.

XV.

Dekanat: Št. Vid pri Zatičini.

Župnije: 1. Št. Vid.

Ignacij Kralj (Kraill), župnik in dekan, je bil rojen „in Habach“ mengeške župnije l. 1735. V mašnika so ga posvetili l. 1758. na naslov gospostva „Thurn penes Gallenstein“. Telesne moči že pešajo, zlasti glava trpi, kar mu težko dene pri mnogih opravilih, ki jih ima. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil v Gorici. Služboval je kot semeniški duhovnik 1 leto, kot župnikov vikar na Krki, Višnji gori in v Šentvidu 3 leta, kot kaplan šentvidski 14 let. Župnikoval je potem na Raki 4 leta, od l. 1780. pa v Šentvidu blizu 18 let, ko se preseli k očetom dne 1. marca 1798.

Jožef Valič (Vallitsh), prvi kaplan, porojen v Kamnji na Goriškem l. 1747. Ko je bil v mašnika posvečen l. 1770., mu je občina sv. Andreja v rojstni župniji dala namizni naslov. Moči in zmožnosti niso čvrste, govori pa silno hitro. Izšolal se je v Gorici, bogoslovje pa je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot vikar v Šentvidu 2 leti, kot kaplan v Dolu in v Škocijanu 4 leta in zdaj že 12 let kot kaplan šentvidski s posebnim uspehom. Ljudje ga imajo radi, v spovednici in pri bolnikih je jako skrben, peča se tudi s čebelo-rejo, je dober, zgleden duhovnik. Umrli je dne 4. ja-

nuarja 1809, kot vikar od l. 1794. pri Sv. Križu pod Turnom, naposled v pokoju v Šentvidu, okrog 62 let star.

I g n a c i j M l a k a r, drugi kaplan, rojen v Novem mestu l. 1750., posvečen v mašnika l. 1773. na naslov gospostva „Kroissenbach“. Ima bister razum, je močnega telesa, v govoru pa je prijeten, mehak. Izšolal se je v Novem mestu, bogoslovje pa je dovršil deloma v Gradcu, deloma pa v Gorici in je dobro podkovan. Njegovo goreče in modro službovanje je bilo v Višnji gori in v Šentvidu kot vikar, v Šmarjeti, v Trebnjem, v Mengšu kot kaplan in zdaj od l. 1787. tu. L. 1796. je že bil župnik v Žužemberku, kjer je umrl dne 20. marca 1811. Ljudje ga imajo zelo radi, ker je dober, zgleden duhovnik, povsem enak svojemu tovarišu.

F r a n č i š e k J e r n e j J e g l i č, župnikov vikar, rojen v Gorici 18. avgusta l. 1758., posvečen pa v mašnika 20. septembra l. 1783. na naslov grofa Coronini. Prijeten govornik je, mehkega značaja in zdrav mož. Vse svoje študije je dovršil v Gorici. Služboval je kot subsidiar na Krki, kot kurat na Goričici in kot vikar v Trebnjem, skupaj 5 let in zdaj tu. Pozneje l. 1792. je kaplanoval v Št. Jerneju, povsod pohvalno. Ljudje ga imajo radi, ker je blag in zgleden duhovnik spodbudnega življenja. Tudi v Moravčah, v Kamniku je kaplanoval. Bil je lokalist na Vranji peči in župnik v Spodnjem Tuhinju od 1814. do 1841., ko je 6. januarja umrl kot zlatomašnik 83 let star.

A n d r e j M a r n, beneficiat, porojen v Šmartnem pri Litiji l. 1735., posvečen pa v mašnika l. 1760. na naslov mokronoškega gospostva. Telesno je že opešal, na duhu pa je še čvrst, bister in dobro govori. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani in še prebira vednostne knjige. Služboval je na Krki in v Šmarjeti kot vikar 3 leta, kot kaplan na Vačah in v Mengšu 16 let, kot župnijski vikar na Prežganji 7 let in zdaj že 2 leti tu z uspehom. Od l. 1797. je živel kot kurat v Javorju, pozneje v Šmartnem pri Litiji, ter je umrl okrog 74 let star, naposled bivajoč na Jančah v pokoju. Vsem je ljub in drag, ker je blag in dober duhovnik, ponižen in darežljiv človek. Umrl je dne 27. maja 1808.

F r a n č i š e k B e n e d i k t p l. d e P i l p a c h, razcistercian iz Zatičine, navaden duhovnik v Šentvidu v pokoju, se je porodil v boštanjski župniji v graščini „Gimplhof“, bil 21. marca l. 1736. krščen, v mašnika posvečen kot redovnik l. 1759. na naslov zatiškega gospostva. Bil je nadarjen duhovnik, prijeten govornik, žal, da je telesno putiki popolnoma podlegel. Izšolal se je v Ljubljani, kjer je deloma dovršil tudi bogoslovne nauke, deloma pa v Gorici. Služboval je

kot vikar 1 leto v Šmariji, kot kaplan na Raki in v Šmariji 3 leta, župnikoval pa je 23 let v Šmarjeti in zdaj je kot c. kr. penzionist tu 1 leto. — Mož je jako potrpežljiv v svojih križih, priden v spovednici, dober in zgleden duhovnik, vsem jako ljub in drag.

A n t o n Z u p a n č i č, kurat šentvidski, domačin, porojen l. 1750., posvečen v mašnika l. 1774. na naslov zatiškega gospostva. Bil je popularen govornik, krepak po telesu, manj pa po duhu. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil v Gorici. Služboval je kot subsidiar 1 leto na Krki, kot vikar v Šmartnem pri Litiji 6 let, kot kaplan v Šmarjeti 5 let in zdaj živi od l. 1787. pri svojem bratu doma. Od l. 1795. je bil sačelan v Schwarzenbachu pri Litiji; od l. 1799. dalje župnikuje na Poljšniku, kjer je umrl dne 30. novembra 1810. Ljudje ga imajo radi, ker je ljubezniv v spovednici in pri katehizovanju. Mož je nekoliko svojevoljen in se peča preveč z ekonomijo, sicer pa dober, zgleden duhovnik brez napak.

2. Višnja gora.

I g n a c i j T r e b a r, mestni župnik, rojen v Ljubljani l. 1742., posvečen pa v mašnika l. 1768. na naslov katedralnega gospostva v Kostanjevici. Bil je mož zdravega razuma in krepkih telesnih moči in tehten govornik. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Ljubljani kot vikar 2 leti, v Višnji gori in v Šmariji 6 let, kot kaplan v Šmarjeti in v Višnji gori 8 let, in zdaj kot župnik ondi že 22 let plodno in pohvalno. Umrl je ondi star 56 let dne 14. aprila 1797. Mož je bil zgleden, čednosten duhovnik, samotarec, podpiravec revežev, zelo natančen mož, katerega so vsi zelo radi imeli.

M a t e v ž B a r l i č (Warlitsh), kaplan, porojen v Moravčah l. 1746., posvečen pa v mašnika l. 1771. na naslov svojega patrimonija. Značaja je bolj mehkega, telesa krepkega, kot pridigar pa ne ugaja. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil v Gorici. Služboval je kot vikar na Raki 4 leta, kot kaplan v Škocijanu in v Šmarjeti 6 let, kot beneficiat v Žalcu 2 leti, kot kaplan pa ravnotam 4 leta in zdaj v Višnji gori nekaj mesecev. Od l. 1794. živi na Goričici v Mengšu kot kurat, kjer je umrl dne 5. marca 1823. On je samotarec, poprijemlje se rad ročnih del, je zmeren, pa vesel človek, dober, zgleden duhovnik, ljudje ga imajo radi.

Š t e f a n M e r v i n, župnikov vikar, porojen v Šentpetru pri Gorici l. 1756., posvečen pa v mašnika l. 1781. na naslov patrimonija. Bil je zmožen, zdrav, krepak mož in dober govornik. Vse svoje vede je dovršil v Gorici. Služboval je kot subsidiar na Krki in kot vikar pri Beli cerkvi in v Mengšu, 5 let vsega

skupaj, in zdaj tu plodonosno. l. 1701 pride kaplanovat v Šmarje do 1708, v Trebnje do 1807, v Šentvid pri Zatičini do 1811, v Šmartno pri Litiji do 1815. Odtam pride v Šmihel pri Žužemberku za lokalista do l. 1824., ko se dne 11. aprila preseli v večnost. Bil je jako čednosten, zgleden in pobožen duhovnik, mož molitve, ljudje so ga radi imeli, četudi je bil včasih nekoliko oduren.

S e b a s t i j a n B r a d a š k a (Wradashka), beneficiat, porojen v Kranju l. 1733., posvečen v mašnika l. 1758. na naslov gospostva Pokupje na Hrvaškem. Bil je bister mož, prijeten govornik, žal, da je opešal na očeh. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani in je jako vešč, moder, zgleden, trezen in dober duhovnik prikupljivega obnašanja; zato ga vse spoštuje in ljubi. Služboval je kot vikar na Krki 3 leta in kot kaplan ondi 4 leta, kot kaplan v Višnji gori 6 let, kot župnik v Dolu 12 let in zdaj že 4 leta biva tu kot beneficiat Megušarjev v mestu, kjer je tudi umrl star 70 let. Deloval je povsod plodonosno in prav pohvalno. Umrl je dne 21. aprila 1803.

3. Zatičina.

M i h a e l M u š i č (Mussig), župnik, porojen v Biljani pri Sv. Martinu na Goriškem 16. aprila l. 1757., posvečen v mašnika 28. oktobra l. 1781. na naslov patrimonija. Razuma je bistrega, zdravja trdnega, kot govornik pa je „boanerges“. Vse svoje nauke je dovršil v Gorici. Služboval pa je v Gorici, potem kot vikar na Raki in v Trebnjem 3 leta, kot kaplan 4 leta v Zatičini, kjer zdaj župnikuje že par mesecev prav plodonosno, ker je jako goreč in delaven mož, zgleden duhovnik, hudobnežem grozen. Od l. 1798. je župnikoval v Trebnjem, kjer je bil tudi dekan in konzistorialni svetnik, pozneje tudi več let častni kanonik, kjer je umrl 7. marca 1840.

F r a n č i š e k J u l i j a n i, kaplan, doma v Biljani na Goriškem, porojen dne 15. oktobra 1756, posvečen v mašnika dne 6. septembra 1782. Namizni naslov mu je dala občina M. B. v Vanigradu. Razuma je bil bistrega, govornik dober, kot bolj gorke krvi mož je bil včasih tudi prav krepkih izrazov na pridižnici, zdravja je dobrega. Vse svoje študije je dovršil v Gorici, je bil zmožen; goreč, zgleden duhovnik, prijazen v občevanju, skrben v svoji službi, zato so ga ljudje povsod radi imeli, zlasti še, ker je bil jako darežljiv. Služboval je izprva v Gorici, potem na Krki in v Šmarjeti 4 leta kot kaplan, v Štangi kot substitut lokalista 2 leti, v Zatičini 2 leti, v Šmartinu poleg Kranja od sv. Jurija 1790 do sv. Jurija 1794. Odtod pa se preseli k

Sv. Joštu pri Kranju kot duhovni vodja in kurat, kjer pa je dokončal svoje pozemsko romanje dne 14. decembra 1836. Pokopan je v Šmartinu, kjer ima tudi nagrobni spomenik. Na smrtni postelji vprašan, kaj bode z dolžniki, katerih je mnogo imel po Stražišču in drugod, ukaže odpreti okno in ko se to zgodi, naredi velik križ čez vso okolico, rekoč: „Ego vos absolvo, bestie povere!“

F r a n č i š e k K s a v. „de Burg“, razcistercian, kurat, penzionist, porojen v vodiški župniji l. 1743., je bil v mašnika posvečen l. 1770. Mož je bolehen, bljuje kri, je zelo opešal. Izšolal se je v Ljubljani, višje študije in tudi bogoslovne pa je dovršil v zatiškem samostanu. Službuje v dušnem pastirstvu le iz ljubezni, ne iz dolžnosti. Ljudje ga imajo radi, ker je dober, zgleden duhovnik, ki jeze ne pozna. Pozneje je živel v Ljubljani v pokoju kot časten kanonik, kjer je tudi umrl dne 7. septembra 1795.

B e r n a r d „d e S c h l u d e r b a c h“, razcistercian iz Zatičine, penzionist, porojen v Ljubljani l. 1754., posvečen pa v mašnika l. 1777. Bil je učitelj normalke v Zatičini, je jako nadarjen mož, žal, da je telesno zelo opešal. Izšolal se je v Ljubljani, višje študije pa je dovršil v zatiškem samostanu in je jako učen, zgleden duhovnik, ki se je posvetil pouku mladine; v pastirstvu ni deloval. Pozneje je bil škofov kaplan v Ljubljani, kjer je postal kanonik „ad baculum“, stolni župnik, deželnoknežji komisar pri izkušnjah, naposled stolni prošt, katero čast je malo časa užival, ker je še istega leta 1823 umrl dne 27. oktobra.

Vikariat: Primskovo.

P a v e l V a v p e t i č (Vaupetezh), župnijski vikar, porojen v mengeški župniji l. 1735., posvečen v mašnika pa l. 1763. na naslov katedralnega mekinskega gospostva. Govornik je dober, ima zdrav razum in tudi telesno je še dosti močan. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani in je zmožen, zgleden duhovnik. Peča se zelo z ekonomijo, ker je na samoti; ako pride v družbo, je zelo zgovoren, zabaven človek, čuječ in dober dušni pastir, priden in natančen v svojem poklicu, zato ga imajo tudi ljudje zelo radi. Služboval je kot vikar na Krki 2 leti, v Višnji gori 3 leta, kot kaplan na Raki 2 leti, v Šmariji 13 let, kot vikar na Primskovem od l. 1783. dalje do l. 1798., ko je 12. decembra ostavil svet. Deloval je povsod uspešno in pohvalno.

(Dalje)

Vsebinaj: *Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

~~~~~ Izhaja v nedoločenih obrokih. ~~~~~

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 68.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

XVI.

Dekanat: Šmartin pri Kranju.

Župnije: 1. Šmartin.

Janez Krstnik Rodè, župnik in dekan, Vrhničan, star 46 let, je bil v mašnika posvečen dne 21. decembra 1765 na naslov c. kr. veličanstva rajne cesarice Marije Terezije. Telesno je zdrav in trden, ostalo prepušča sodbi drugih. Kanonično pravo in moralko je dovršil v Ljubljani, ostale bogoslovne nauke z naturnim pravom pa na dunajski univerzi. Služboval je v dušnem pastirstvu od l. 1773., in sicer 2 leti pri Sv. Jakobu v Ljubljani, potem pa ves čas župnikuje tu. Izprva je bil tudi škofov kaplan, ceremoniar in konzistorijalec 6 let in ob času odprave jezuitov v Ljubljani je bil podvodja v kolegiju. Tudi ima že 12 let službo škofovega komisarja ali dekana na kmetih in je bil medtem obenem sovizitator po ljubljanski škofiji. Živel je zgledno, duha pa je bil jožefinskega. — Umrl je, kot kanonik ljubljanski 16 let, dne 17. marca l. 1818.

Leopold Zumler, prvi kaplan, rojen v Kranju 10. novembra 1760, je bil v mašnika posvečen dne 14. septembra 1783 na verskega zaklada naslov. Zmožnosti njegove dušne in telesne so bile dobre. Tudi govornik je bil dober. Svoje bogoslovne študije

je vse dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar 9 mesecev v Polhovem Gradcu, 3 mesece v Rovtah in 1 leto pri Devici Mariji v Polju. Kaplanoval pa je v Dobu 1 $\frac{1}{2}$ leta, Podbrezjem 1 $\frac{1}{2}$ leta, odtam pride v Šmartin za 2 $\frac{1}{2}$ leta, potem pa gre l. 1790. župnikovat v Krašnjo do l. 1800., ko se preseli v Svibno, kjer je bil tudi dekan nekaj let. Umrl je ondi dne 9. avgusta l. 1839. Ljudje so ga imeli radi, ker je bil trezen, mož lepega obnašanja, zgleden duhovnik. Občeval je rad z olikanim svetom.

Mihael German Franc, drugi kaplan, Goričan, star 30 let, je bil v mašnika posvečen dne 25. avgusta 1784 na verskega zaklada naslov. Slovenščine ni gladko izgovarjal, sicer pa je bil dober govornik, zmožen in krepak mož. Dovršil je na praški univerzi vse svoje bogoslovne študije. Izprva je bil bosonogi karmeličan 11 let, po razpustu reda pa je najprej služboval kot kurat 3 mesece v Studenem tržaške škofije, potem kot vikar v Hrenovicalih 7 mesecev in in prej še 9 mesecev v Slavini kot vikar. Odtam pride v ljubljansko škofijo službovat in sicer kot kaplan v Šmartin za 7 mesecev. Odtod gre v Sorico za vikarja, kjer je služboval 6 let, a je imel mnogo sitnosti. Naposled je bil vikar v Trojani do svoje smrti dne 15. marca 1800. Tudi on je rad občeval z olikanci. Bil je jako delaven in priden duhovnik zglednega obnašanja ter zelo radodaren.

Janez Krstnik Antoniac, hišni duhovnik pri Pagliarucciju, doktorju medicine v Stražišču, rojen v Gonarsu v Gradiški, star 59 let, je bil v mašnika posvečen dne 21. septembra 1754. na naslov občine Masilanske na Beneškem. Bil je krepak in zmožen mož. Bogoslovne študije je dovršil: v Vidmu moralko, v Gorici pa cerkveno pravo, več ne. V pastirstvu ni nikdar deloval, pač pa je 6 let opravljal službo ceremoniarja v goriški nadškofijski cerkvi, sicer pa je živel na mnogih krajih kot hišni duhovnik. Tudi na Javorniku je bil v graščini nekaj časa. Občeval je rad z olikanci in duhovniki; bil je pohleven in trezen mož ter zgleden duhovnik. Pozneje je živel tudi v Kranju več let: še l. 1807.

2. Kropa.

Andrej Slamnik, župnik, doma v Ljubljani, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1758. na naslov svibenskega gospostva na Dolenjskem. Bil je zmožen in tudi dober govornik, le moči so mu že pešale. Bogoslovne študije je vse dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar pri Sv. Petru v Ljubljani 3 leta, pri Sv. Ksaveriju na Štajerskem 2 $\frac{1}{2}$ leta kot operarij, v Gornjem gradu je bil kot „alumnus“ 2 $\frac{1}{2}$ leta, v Kranju je kaplanoval 7 let. Župnikuje pa že v Kropi od l. 1775. vedno prav uspešno. Umril je ondi dne 13. aprila 1817. Mož je bil zmeren in trezen, občeval je rad z odličnjaki, živel je zgledno in zato je bil priljubljen.

Dominik Plauz, provizor Samnicijevega beneficija, doma v Železnikih, star 37 let, je bil v mašnika posvečen dne 26. marca 1775 na naslov gospostva „Melsteetten“. Bil je dober govornik, zdravje in zmožnosti so mu opešale. Moralko in cerkveno pravo je dovršil v Gorici, znanja je slabega. Služboval je 1 leto v Cerkljah in v Hrenovicah tržaške škofije 1 leto kot subsidiarij, poldrugo pa kot kaplan, v Železnikih nad 1 leto kot kurat, v Kranju 3 mesece kot subsidiar in v Kropi je že 7 mesecev provizor beneficija. Bil je krotak in ponižen, obnašal se je zgledno, občeval ni z nikomer, ljudje so ga pa radi imeli, ker je bil dober duhovnik. Od sv. Jakoba 1793. do Božica 1796 je kaplanoval v Stari Loki, potem je bil lokalist v Dražgošah več let in naposled je župnikoval v Železnikih, v svojem rojstnem kraju 5 let, kjer je umrl dne 23. avgusta 1825.

3. Stara Loka.

Matevž Pavlin, župnik, doma v Žirih, star 57 let, je bil v mašnika posvečen dne 20. septembra 1762 na naslov freisinškega škofa in kneza. Bil je krepak

in zmožen mož ter dober govornik. Bogoslovje moralko in cerkveno pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kaplan v Žirih 3 leta, potem pa v Novi Oselici kot župnijski vikar 15 let in kot župnik starološki deluje že od l. 1783. pa do 30. julija 1805., ko je ostavil svet. Bolehal je naposled 7 let. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil tih in krotak, trezen, dober in zgleden duhovnik. Občeval ni mnogo z ljudmi.

Jernej Klemenčič, prvi kaplan, Ločan, star 45 let, je bil na naslov kroparskih in kamnogoriških fužin v mašnika posvečen 23. novembra 1765. Bil je zmožen in krepak mož ter dober govornik. Bogoslovne nauke je v Gorici dovršil, kjer je potem tudi služboval izprva kot semeniški duhovnik 9 mesecev. Kot vikar župnikov je bil 3 leta v Poljanah, kot kaplan pa 6 let v Železnikih, odkoder pride v Staro Loko. Tukaj je kaplanoval 15 let, ko se preseli v mesto Škofjo Loko kot vikar, katero službo je oskrboval v l. 1793.—1804., ko postane prvi mestni župnik. Kot tak je umrl 6. aprila 1823. Obnašal se je spodbudno, živel je trezno, zmerno, zgledno, občeval je največ s sorodniki, bil je priljubljena oseba povsod.

Jožef Dulc, drugi kaplan, doma v Kostanjevici na Dolenjskem, star 44 let, je bil v mašnika posvečen dne 16. aprila 1769. na naslov plemenitaža Jožefa Demšar. Bil je dober govornik, žal, da so moči njegove bile slabotne. Svoje bogoslovne študije je dovršil deloma v Ljubljani in Gorici, deloma pa v Gradcu in na Dunaju in ni dvojbe o njegovem znanju. Služboval je izprva kot semeniški duhovnik v Gorici precej po ordinaciji, potem je 5 let nadaljeval svoje študije, nato je bil 3 leta prefekt v ljubljanskem semenišču in odtam pride v Staro Loko, kjer je kaplanoval od sv. Mihaela 1777 pa do sv. Jurija 1789, potem pa v Šmartinu poleg Kranju do sv. Mihaela 1795, ko se preseli v Lašče kot župnijski vikar in kot tak je bivajoč v Stari Loki dne 28. avgusta 1797 od kapi zadet umrl na št. 26. v kaplaniji. Bil je vesten, delaven, zgleden, ponižen, krotak, trezen in tih duhovnik, ljubljen in spoštovan od vseh. Občeval ni z nikomer, razen za potrebo.

Jožef Nep. de Breckerfeld, razcistercian iz Zatičine v pokoju, doma na Dolenjskem „in Altenburg“, star 46 let, je bil v mašnika posvečen l. 1764. na naslov verskega zaklada. Kot redovnik je dovršil svoje bogoslovne nauke v Zatičini, kjer je 22 let služboval v dušnem pastirstvu in zdaj čaka tu v Loki l. 1788., da bi bil kam nastavljen v službo. On je mož lepega obnašanja, zmernosti, krotkosti ter zgleden duhovnik, ki občuje le z loškimi administratorjem v mestu, kjer je navadno prebival.

Jurij Jelenec (Jellenz), sacelan v svetoduški graščini (Ehrenau), doma v Selcih, star 51 let, je bil v mašnika posvečen dne 21. marca 1761 na naslov gospoda „de Kappus“ v Kamni gorici in cele ondotne montanistične občine. Zmožen je, a telesno slaboten. Dopršil je svoje bogoslovne študije v Ljubljani. Služboval je 2 leti v zatiškem okraju, 5 let na Sv. Višarijah, zdaj pa že več let opravlja tu službo hišnega duhovna. (1769—1789). Naposled je živel v mestu, kjer je umrl 18. decembra 1794 za jetiko. Mož je bil zmeren in krotak, občeval je s svojim graščakom „de Dinzel“, živel je zgledno.

Mat ev ž H o m a n, navadni duhovnik živeč na svojem domu v Žabnici, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. Namizni naslov so mu dali oče in trije žabniški kmetje. Bil je zmožen, žal, da je telesno opešal. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani, a ker nič več ne prebira, se dvomi o njegovem zadostnem znanju. V dušnem pastirstvu ni nikdar deloval in tudi ni imel niti službe, niti kakega beneficija. Prav bi bilo, da bi se pripravil za dušno pastirstvo. Vsled brezdelnosti občuje le s kmeti in zato je tudi postal prijatelj pijači, kar ne vpliva dobro na ljudstvo. Bil je posvarjen. Umrl je 25. novembra 1798, zadet od kapi na hišni številki 7 v Žabnici.

Janez Krstnik Inglič, hišni duhovnik staro-loškega graščaka Demšarja, porojen v Poljanah, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov starološkega graščaka Jožefa Demšarja. Bil je krepke telesne postave in zmožen mož. Bogoslovne študije je dovršil v Gradcu. Ker ni več prebiral, ampak rajši mizaril, zato se dvomi o zadostnosti njegovega znanja. Služboval ni nikdar v dušnem pastirstvu in tudi ni imel kakega beneficija. Prav bi bilo, da bi se pobrinil za kako službo. Dne 10. oktobra 1793 je bil dekretiran kaplanom na Soro, a ni šel. Živel je vedno v Loki, deloma v mestu, deloma „pri materi Fari“, kjer je tudi umrl dne 20. oktobra 1829 na hišni številki 18. Živel je kot duhovnik zgledno.

Vikariat: Škofja Loka.

Urban Ažbe, provizor, doma v Javorjah nad Poljanami, star 37 let, je bil v mašnika posvečen dne 27. septembra 1775 na naslov posestev štirih kmetov. Bil je zmožen mož, dober govornik in krepkega zdravja. Dopršil je vse svoje bogoslovne nauke z izvrstnim uspehom na inomoškem vseučilišču. Služboval je v briksenski škofiji 5½ leta kot kaplan in 4 leta v Velesovem. V Škofji Loki je bil provizor vikariata 10 mesecev, vikar pa čez 3 leta. Dne 15. novembra 1792 postane begunjski župnik, katero župnijo je vodil

do julija 1796, ko gre v Mošnje župnikovat do l. 1819. Odtam pa se preseli kot kanonik v Ljubljano, kjer je umrl 17. decembra 1827. Bil je konzistorialni svetnik, dekan ljubljanske stolnice in vodja bogoslovnih ved, ker je bil tudi doktor bogoslovja. Obnašanja je bil lepega, življenja prav zglednega, ljudje so ga zelo radi imeli in spoštovali.

Janez Cegnar, Cebalov beneficiat in katehet v Loki, Ločan, star 39 let, je bil v mašnika posvečen dne 5. junija 1773 na naslov loškega gospodstva. Bil je krepak, zdrav in zmožen človek, dober govornik in več duhovnik, ki je v Gorici dovršil vse svoje bogoslovne nauke z dobrim uspehom. Služboval je v Moravčah 9 let kot župnikov vikar, v lhanu 3 leta kot kaplan prav uspešno povsod. Odtam pride v Škofjo Loko, kjer je služboval od l. 1787.—1802., ko je dne 2. marca v Gospodu zaspal. Bil je dober katehet, zgleden duhovnik in ljudem priljubljen.

Jožef de Jenkensheim, beneficiat presvete Trojice, Ločan, star 49 let, je bil v mašnika posvečen na naslov lastnega patrimonija dne 21. aprila l. 1764. Bil je slaboten po zmožnostih in zdravju ter majhne postave. Moralko je dovršil v Ljubljani, drugih bogoslovnih ved se ni učil. Služboval ni nikjer v pastirstvu, deloma, ker je slaboten, deloma pa, ker mora skrbeti doma za na duhu in telesu bolnega očeta, brata in sestro. Umrl je za kapjo dne 5. novembra l. 1802. Ljudje ga imajo radi, ker je krotak, trezen in zmeren, ponižen in lepega vedenja, ne zahaja v družbe ter je zgleden duhovnik.

Luka Gasperčič, beneficiat svete Ane na gradu, Ločan, star 66 let, je bil v mašnika posvečen dne 23. septembra 1747 na naslov gospodstva „Habach“. Moralko in cerkveno pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je na Štajerskem izprva v Reichenbergu 15 let kot kaplan, potem pa ves čas v svojem rojstnem kraju. Beneficiat je že od l. 1771. pa do 1800, ko je dne 10. junija umrl, zadet od kapi. L. 1763. je kaplanoval v Vidmu na Štajerskem, l. 1765. pa tudi v Stari Loki. Bil je zgleden duhovnik in je uspešno deloval povsod.

Gašper Berčič (Wertschitsch), loški razvikar, penzionist, Ločan, star 77 let, je bil v mašnika posvečen dne 6. junija 1734 na naslov škofjeloške mestne občine. Moralko in cerkveno pravo je dovršil v Ljubljani. Vsled starosti je že zelo opešal. Služboval je 2 leti v lhanu kot kaplan, v Stari Oselici kot podvikar, pri loških klarisah 1 leto kot kaplan, 12 let kot starološki kaplan in 21 let kot mestni vikar. Ko je resigniral na to službo, je živel kot kurat v Loki v pokoju od l. 1776., kjer je od kapi zadet umrl 14. oktobra

l. 1700. kot zlatomašnik. Deloval je povsod plodonosno, živel je zgledno, ljudem je bil tudi všeč.

Anton Frančišek de Jenkensheim, navadni duhovnik brez službe, Ločan, živeč pri svojem očetu, star 45 let, je bil v mašnika posvečen na naslov svojega patrimonija dne 15. marca 1766. Bogoslovne nauke je vse dovršil na dunajskem vseučilišču, zdaj pa boleha na umu. Ljudem je rad pripovedoval številke, da so stavili v loterijo. Služboval je izprva na Dunaju in pozneje nekoliko v tržaški škofiji, kjer je obolel na duhu. Umrl je 14. septembra 1834, star 92 let. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil pohleven in lepega obnašanja. Bil je brat Jožefa, zgoraj omenjenega. Tudi v Ljubljani pri Sv. Jakobu je kaplanoval l. 1789.

Jakob Zihertl (Sicherlè), navadni duhovnik, Ločan, star 37 let, je bil v mašnika posvečen dne 20. septembra 1777 na naslov posestev petih kmetov. Bil je zmožen in krepak ter dober govornik, ki je v Ljubljani dovršil svoje bogoslovne študije. Služboval je 4 leta v Škofji Loki kot kaplan in medtem tudi v Gorjah kot subsidiar nekaj časa. L. 1788. je bil brez službe v Loki in začetkom prihodnjega leta gre na Brdo kaplanovat in še istega leta tudi je služboval v Kamni gorici in na Trati nekaj časa. L. 1793. je kaplanoval v Moravčah, l. 1798. je bil lokalist na Rudniku do adventa 1822, ko pride zopet v Loko v pokoj. Živel je na Godešiču v svoji rojstni hiši številka 11, kjer je vsled pljučnice umrl dne 29. januarja 1823. Kot duhovnik je živel zgledno, delal pa ni rad, a tem rajše počival.

Feliks Adam Kayser, navadni duhovnik v pokoju, Ločan, star 56 let, je bil v mašnika posvečen meseca julija 1757 na naslov loškega gospostva. Moralko je dovršil v Ljubljani, a zdaj boleha na duhu, zato ni za dušno pastirstvo in tudi nikjer ni služboval. Živel je pa zgledno. Umrl je dne 25. septembra 1800.

Jurij Gaber, navadni duhovnik, kurat, Ločan, star 43 let, je bil posvečen v mašnika dne 20. septembra 1771 na naslov posestev štirih kmetov. Telesno je slaboten, po duhu pa zmožen. Moralko je dovršil v Ljubljani, dogmatiko pa je slušal na Dunaju 3 leta. V dušnem pastirstvu je deloval 6 let in tudi zdaj, l. 1788., naj bi se nastavil. Služboval je tudi v Begunjah, poprej v Velesovem, pozneje v Cerkljah kot subsidiar, večinoma pa je živel v Loki, kjer je sklenil tudi svoje življenje dne 21. maja 1811. Mož je rad počival in je bil tudi bolj trdega značaja.

Andrej Prevodnik, navadni duhovnik: „petičar“ so jim rekli v Loki, Ločan, star 46 let, je bil

v mašnika posvečen dne 30. marca 1771 na naslov naložene glavnice 2050 gld. Moralko in cerkveno pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Leskovici pod Blegošem kot lokalist 14 let, zdaj živi v mestu in bi bil zopet za nastavljenje v kako službo. L. 1792. je bil 16. julija dekretiran v Žiri že vdrugo, ker se je branil že od novega leta. Pozneje zopet je živel v Loki, kjer je umrl za naduho dne 4. marca 1800. Najbrže je bila bolezen kriva, da je rad počival, a bil je dober, zgleden duhovnik.

Simon Schwarz, kurat v mestu, Ločan, star 57 let, je bil v mašnika posvečen dne 6. novembra 1757 na naslov kroparskih fužin. Mož je bil že slabotnega zdravja. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot lokalist v Leskovici pod Blegošem 8 let in 5 mesecev, v Javorjih nad Poljanami pa 3 leta. Ostali čas pa je služboval v obeh loških župnijah. Leta 1793. ga najdemo na Sori, pozneje je zopet služboval v Loki, v letih 1804.—1812. kot nunski katehet, naposled je živel v pokoju do 20. junija 1819, ko je umrl kot zlatomašnik. Bil je zgleden duhovnik.

Jožef Kalan, navadni duhovnik brez službe, Ločan, star 37 let, je bil v mašnika posvečen l. 1781. na naslov posestev treh kmetov pod loškim gospostvom. Bil je zmožen, žal, da bolehen, pa tudi dober govornik je bil. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 1 leto v Trziču kot vikar, v Loki 2 leti kot subsidiar, potem bolehen izstopi iz službe in živi v pokoju v Loki do 30. marca 1789, ko je umrl za jetiko. Bolezen je bila morda kriva, da je rad počival in vsled tega je bil prijatelj vinu, kakor ga je dekan popisal, sicer je bil dober duhovnik.

Anton Ažbe, navadni duhovnik brez službe, Poljanec, star 47 let, je bil posvečen v mašnika dne 29. septembra 1766 na naslov posestev štirih kmetov. Opešal je na dušnih in telesnih močeh. Moralko je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti v Loki „na fari“, kjer je bil znan pod imenom „dušca“, in kjer je tudi v pokoju dalj časa živel. Bil je blagega srca, krotak, žal, da prijatelj vinu, vendar zglednega življenja. Tudi v Šmartinu poleg Kranja je kot subsidiar deloval od adventa 1793 dalje, potem v Kamniku l. 1796., v Križih pri Trziču 1801, v Cerkljah v pokoju nekaj časa in naposled v Loki „na fari“, kjer je umrl dne 9. marca l. 1817.

Uršulinski samostan.

Frančišek Svetec (Svetiz), spovednik, Kamničan, star 39 let, je bil v mašnika posvečen na jesensko kvaterno soboto 1772. Namizni naslov ima „in

alumnatu Gyriensi“, kjer je bil nekdanj konvikt graških jezuitov. Bil je slabotnega zdravja, a dober govornik. Vse svoje bogoslovne študije je dovršil na graški univerzi in je jako zmožen mož. Služboval je kot subsidar 6 mesecev na Dolenjskem v Škocijanu in pri Sv. Egidiju (v Mokronogu?), v Begunjah, v Kamniku kot kaplan 15 let, od avgusta l. 1788. pa deluje kot nunski spovednik v Škofji Loki, kjer je ostal do svoje smrti dne 30. oktobra 1829. Deloval je povsod zelo plodonosno in pohvalno. Bil je zmeren, trezen, ponižen, pobožen, usmiljen, krotak in jako delaven mož in zgleden, svet duhovnik, katerega je vse rado imelo in spoštovalo. V družbe ni zahajal nikamor.

Janez Luznar, katehet in kaplan, Poljanec, star 60 let, je bil v mašnika posvečen na kvaterno soboto l. 1752. na naslov cistercianskega samostana v Kostanjevici: „ad fontes Marianos“. Bil je zmožen, pa dober govornik, le telesno je opešal. Moralko in cerkveno pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je v Oselici pri Sv. Pavlu v poljanski župniji 13 let kot kurat, v Poljanah 7 let kot kaplan in 14 let že kot nunski kaplan. Tukaj je ostal še dalje do svoje smrti dne 20. oktobra 1804. Povsod je deloval uspešno. Bil je mož lepega obnašanja in zgledega življenja.

Luka Karlin, nunski razspovednik, Ločan, star 57 let, je bil v mašnika posvečen na naslov škofje-loške mestne občine dne 20. septembra 1753. Bil je izvrsten pridigar in zmožen mož trdnega zdravja. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot župnikov vikar 5 let in kot kaplan 5 let v Poljanah, 6 let v Selcih, v Škofji Loki 7 let kot nunski spovednik, naposled je živel deloma „na fari“, deloma v mestu v pokoju. Umrl je v Stari Loki dne 6. februarja 1809. Ljudje so ga radi imeli. In ga imenovali „papežev gospod“. Živel je zgledno.

Lokalija: **Mavčiče.**

Matevž Kristan, lokalist, rojen v Radovljici, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1776. na naslov 11 predoseljski župni cerkvi sv. Ksiksta podložnih njiv. Telesno je slaboten, govornik dober, zmožnosti pa slabe. Bogoslovne nauke je vse dovršil v Ljubljani. Včasih je nekoliko premalo moder. Služboval je kot subsidar pol leta v Mošnjah, v Gornjem gradu je bil „alumnus“ 1 leto, v Solčavi 3 leta kot kaplan, v Šoštanju pol leta, v Braslovčah pol leta, v Naklem 3 1/2 leta, v Mavčičah lokalist od l. 1787.—1789. povsod zelo goreč, včasih pretirano preveč in zato tudi ljudem ni bil po godu. Sicer je pa živel zgledno, trezno, pohlevno in se lepo obnašal.

Vikariata: 1. **Besnica.**

Simon Stančič, podvikar ali ekspozit, Kropar, star 48 let, je bil v mašnika posvečen dne 30. junija 1766 na naslov kroparske soseske. Bil je zmožen mož, dober govornik, telesno pa slaboten in bolehen. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva v Kropi 16 let, deloma kot subsidar, deloma pa kot provizor Samničevega beneficija, kot podvikar v Besnici pa od leta 1781. do 30. januarja 1811, ko je ostavil svet. Povsod je bil jako delaven, goreč, zgleden, krotak, trezen in dober duhovnik, zato so ga ljudje tudi radi imeli. V družbe ni zahajal. Bil je počen, kar mu je delalo velike težave.

2. **Ovsiše.**

Anton Nepom. Weinacht, podvikar, Ljubljčan, star 56 let, je bil v mašnika posvečen dne 4. junija leta 1757. na naslov gospostva grofa Ignacija Auersperg. Dober govornik je bil, a telesno in duševno pa že slaboten, naiven. Bogoslovne študije: moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidar ali substitut v Kresnicah 1 leto, v Trebnjem 2 leti, kot kaplan pri ljubljanskih klarisah 2 leti, kot podvikar v Kamni gorici 7 let (1766—1771), na Ovsišah 1771—1789, kjer je umrl 16. novembra. Bil je delaven, dober, trezen, zmeren, zgleden duhovnik, vendar ljudem ni posebno ugajal. Občeval ni z nikomer.

Ekspozitura: **Sv. Jošt na Gori.**

Jakob Ureček, ekspozit, vodja nekdanj eksemptne božjepotne cerkve, doma na Primskovem pri Kranju, star 48 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov soseske „Narin“ v premskem gospostvu na Notranjskem. Bil je zmožen, dober govornik, telesno pa je pešal. Bogoslovne nauke je slušal in dovršil na dunajski univerzi 3 leta ter ima potrebno znanost. Služboval je izprva v tržaški škofiji kot cesarski beneficiat v Prestraneku 1 leto, kot substitut 3 leta v Šmarjeti, Preddvorom in v Kropi, kot alumnus v Gornjem gradu 3 leta in 5 let kot subvikar pri Svetem Mihaelu v Rovtah. Od l. 1783. pa je kurat pri Svetem Joštu, kjer je ostal pač na škodo cerkve do sv. Jurija 1794, potem pa se je podal v pokoj na Primskovo na svoj dom, kjer je umrl nad 60 let star dne 23. decembra 1801. Za njega delovanja se je pri Sv. Joštu godila „devastatio magna“ in zatrtje prej samostojne cerkve v navadno ekspozituro 6. marca 1787. Bil je lahkomišljen v govorjenju, nagnjen k pijači, a vendar so ga ljudje radi imeli.

XVII.

Dekanat: V Ložu.

Župnije: 1. Lož.

Urban Krivec (Crivitz), župnik in dekan, doma v Zaspu na Gorenjskem, star 46 let, je bil v mašnika posvečen dne 30. junija 1766 v Ljubljani na naslov zaspiških kmetov. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovne študije pa je dovršil na dunajski univerzi. Služboval je na Brdu 6 let, v Trstu 2 leti, v Zatičini pol leta, v Ložu 4 leta. Potem je bil 13 let „moderator“ grofa Lamberg, nato administrator zatiške župnije, zdaj pa župnik v Ložu do l. 1790., ko se preseli v Gorje kot župnik in dekan do l. 1807., ko je dne 10. avgusta ostavil svet. Bil je licenciat bogoslovja.

Jožef Klemenčič, drugi kaplan, Ločan, star 37 let, je bil v mašnika posvečen v Vidmu l. 1775. na naslov gospoda Garzarolli; je krepkega zdravja in telesa, ima močan glas, a ne posebne zmožnosti. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovne nauke pa je dovršil v Gorici. Služboval je 3 mesece kot nadštevilnik v Dobropoljah, 5 let kot subsidiar v Laščah, 2 leti kot kaplan na Blokah, od l. 1783. pa deluje že v Ložu z veliko gorečnostjo in vnemo. L. 1793. ga nahajamo že na Blokah kot župnika in l. 1796. jeseni kot župnika in dekana v Ložu, kjer je umrl dne 30. junija 1813. Bil je sposoben za vsako službo, živel je zgledno, spodbudno, rad je popotoval, bil je dober duhovnik, ljudstvo ga je rado imelo, žal, da ni imel prijetnega glasu, kar je škodilo njegovim govorom.

Jernej Kraševc, prvi kaplan, porojen v vasi Dane loške župnije, star 49 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1762. na naslov gospostva Ortnek. Govornik je dober, zmožen mož, žal, da si je telesne moči pokvaril z velikim naporom v pastirstvu. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil deloma pri očetih tovarištva Jezusovega, deloma v semenišču v Gorici, kjer je tudi služboval 1 leto kot kurat v semenišču. Potem je deloval kot vikar župnikov in subsidiar kaplanov v Ložu 5 let, kot kaplan na Blokah 9 let, kot administrator bloške župnije 2 leti, v Ribnici je kaplanoval 3 leta, potem je bil zopet 1 leto administrator v Ložu in zdaj kaplanuje ondi že od l. 1783. dalje. Ljudje ga imajo radi, je goreč spovednik, dober, zgleden duhovnik spodbudnega obnašanja. Živel je naposled ondi kot kurat do 1808, potem kot graščinski duhovnik „in Landpreis“, naposled v Gradcu, v Podzemlju. Umrl je v Danah dne 28. junija 1813.

Anton Mlakar, župnikov vikar, doma v Ložu, rojen dne 26. maja 1760, star 29 let, je bil v mašnika

posvečen 20. septembra l. 1783. na naslov kmetov v Čubru. Telesne in dušne zmožnosti so srednje. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovne nauke pa je dovršil: zgodovino in kanonično pravo v Celovcu, dogmatiko in moralko z jeziki v Gorici, pastirstvo pa v Gradcu. Služboval je 1 leto pri Sv. Križu v Ložu, 1 leto pa je bil vikar v izpraznjeni komendski župniji in zdaj od l. 1785. v Ložu, kjer je od l. 1817. zopet opravljal službo beneficiata, pozneje pa je živel v pokoju na Križni gori, umrl pa je kot zlatomašnik dne 24. februarja 1842. Služboval je tudi v Laščah poprej od l. 1793.—1796., potem pa je bil provizor v Šentpetru pri Novem mestu do 1817. Bil je zgleden, dober, goreč in vse pohvale vreden duhovnik, zato so ga pa ljudje tudi radi imeli.

Jožef Gros, kurat pri Sv. Križu pri Ložu, stipendiar soseskin, doma v Mengšu, star 68 let, je bil v Vidmu v mašnika posvečen l. 1746. na naslov gospostva Bistra. Mož je zelo opešal že na vseh močeh. Vse svoje študije nižje in višje je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kaplan 4 leta v Preserjih, 9 let v Škocijanu pri Turjaku, 3 leta kot ekspozit v Rakitni, in od leta 1768. že tu pri Sv. Križu, povsod prav goreče Ljudje ga imajo radi in ga čislajo kot dobrotnika revežev. Živel je prav zgledno. Umrl je ondi nad 74 let star 24. septembra 1795.

Anton Pavlin, kurat pri Sv. Križu pri Ložu, rojen v Prezidu župnije čabranske, star 55 let, posvečen v mašnika 1763 v Pičanu. Govornik je izvrsten in tudi krepak je še bil. Izšolal se je v Požegi, deloma pa v Varaždinu. Bogoslovne nauke pa je dovršil v ogrskem kolegiju v Zagrebu. Ima dovolj znanosti. Služboval je 2 leti v Jožefovem semenišču v Zagrebu, 3 leta kot kaplan v Gerovi, 10 let kot ekspozit v Prezidu in 5 let v Pleščah in zdaj je že od l. 1784. tu pri Ložu. Povsod je bil goreč in plodonosen, zelo delaven v spovednici in pri bolnikih, ljudem silno priljubljen. Živel je zgledno, obnašal se spodbudno povsod. Nemščina mu je delala nekoliko preglavice. Zaspal je v Gospodu dne 9. junija 1805 v Ložu.

Tomaz Zabukovec (Sabucovitz), kurat pri Sv. Križu pri Ložu (na Križni gori, kakor prejšnja dva), meščan loški, star 47 let, je bil na Dunaju v mašnika posvečen l. 1769. na naslov loške mestne občine. V mladosti je bil zmožen mož, zdaj pa je opešal deloma vsled napornega dela, deloma pa vsled pijače. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovje pa je dovršil deloma v Gradcu: moralko, deloma na Dunaju: dogmatiko in kanonično pravo. Služboval je kot kaplan 1 leto v „Roetelach“, 2 leti v „Roetsach“, 2 leti v Radečah, kjer je bil 1 leto tudi še administrator, 1 leto v Cirknici, 1 leto v Ribnici kot vikar in od l. 1782. je že tu v Ložu.

Bil je zelo žlobudrav, vsled česar je bil večkrat v prepirih, občeval je le s kmeti. Ker je jemal denar od spovedencev, zato so ga suspendirali in odstranili iz kraja l. 1788. in zlasti še, ker je bil vdan pijači. Umril je kmalu nato.

Matija Kalčič (Calcich), sacelan v šneper-skem gospostvu, doma v Kastavu, star 47 let, je bil v Poli v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1766. Imel je hude bolečine v glavi in zato tudi malo zmožen. Vse svoje študije je dovršil na Reki. V dušnem pastirstvu ni nikoli služboval, pač pa na mnogih krajih kot hišni duhovnik in zdaj je tu. Občeval je le z graščinskimi, jecljal je, živel pa zgledno. Umril je dne 11. junija l. 1813.

2. Cirknica.

Gašper Faber, župnik, doma v Preserjih, star 63 let, je bil v mašnika posvečen l. 1754. na naslov kameralnega gospostva v Bistri. Bil je dober govornik, a telesno je vsled napornih del in starosti že opešal. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani in ima dobro znanje. Služboval je 4 leta kot subsidiar v Planini in 21 let kot kaplan v Cirknici, kjer zdaj že od l. 1778. župnikuje. Umril je ondi nad 70 let star l. 1799. Bil je revežem dober, ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno, mož je bil vreden vse pohvale.

Ignacij Baraga (Waraga), prvi kaplan, doma v Preserjih, star 65 let, je bil v mašnika posvečen leta 1749. na naslov patrimonija. Pridigar je bil jako prijeten, zmožen mož, le telesno je opešal vsled starosti in obilnih del v pastirstvu. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval pa je 2 leti v Cirknici kot substitut, v Planini 2 leti, 11 let v Preserjih kot kaplan in zdaj že od l. 1764. v Cirknici kaplanuje prav uspešno in goreče. Obnašal se je lepo, živel je zgledno, občeval je rad z ljudmi. Umril je ondi star 75 let v pokoju dne 5. avgusta 1799.

Andrej Mekinda, drugi kaplan, Cirkničan, star 42 let, je bil v mašnika posvečen dne 22. avgusta 1770 na naslov patrimonija. je zmožen, krepak, zdrav in dober govornik. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 meseca v Begunjah, 8 let v Preserjih in zdaj že od l. 1778. v Cirknici kot kaplan prav goreče in uspešno. Občuje s sorodniki, ljudje ga imajo radi, živi zgledno. Od l. 1793. – 1795. je živel kot kurat v Cerkljah na Gorenjskem, potem je kaplanoval 1 leto v Kamniku, 3 leta v Šmariji, 1 leto v Logatcu, 1 leto zopet v Cirknici, 2 leti v Idriji, ko gre za lokalista v Javor v l. 1803.—1806. Takrat pride v Rakitno za vikarja, od tam pa v pokoj v Cirknico čez 4 leta in tukaj je ostavil svet dne 24. novembra 1818.

Frančišek Wolf, tretji kaplan, doma v Ternovi šempaske župnije na Goriškem, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov patrimonija v Gorici, kjer je dovršil tudi vse svoje študije. Bil je zmožen, krepak in zdrav ter tudi govornik. Služboval je 5 let kot subsidiar v Planini, 5 let kot provikar v Rakitni, od l. 1782. pa kaplanuje v Cirknici prav goreče, modro in z velikim uspehom do l. 1807., potem pa je bil lokalist v Grahovem do 13. septembra 1809, ko je ostavil svet. Nemščina mu je delala nekoliko preglavice. Bil je dober, zgleden, goreč, priljubljen duhovnik.

P. Bonaventura Plavec, razkapucin, kurat v steklarnici, Železnikar, star 41 let, je bil v mašnika posvečen od senjskega škofa kot redovnik. Bil je govornik, krepkega telesa, debel, kar mu dela težave v pastirstvu, srednje zmožnosti. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovne nauke je kot redovnik dovršil v Gradcu in v Gorici. Kot kapucin pridigar je služboval v Kranju, v Loki, v Krškem, dokler ga ni arhidiakonski urad poslal sem v Cirknico za dušnega vodjo delavcev. L. 1793. je bil že kaplan v Velesovem 10 let in umrl je naposled kot beneficiat v Olševku 21. septembra 1805. Delavci in ljudstvo ga je rado imelo, bil je zgleden in dober duhovnik.

Gašper Šimic, kurat, Ljubljančan star 56 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. na naslov kameralnega gospostva v Kostanjevici. Ima izvrstne zmožnosti, žal, da je telesno tako oslabel, da ne more samostojne službe izvrševati, zlasti je na očeh bolan. Izšolal se je v Ljubljani, kjer je dovršil tudi moralko, druge bogoslovne študije pa v Gradcu. Služboval je 1 leto kot subsidiar na Primskovem. Ko pa vsled slabih prsi ni mogel več pridigovati, je postal inštruktor gospoda „de Preckerfeld“ in je potem 21 let prav goreče služboval v Šentpetru (1756—1777) v Starem gradu in odtedaj v Cirknici deluje prav uspešno kot spovednik. Umril je ondi 5 aprila 1807 kot zlato-mašnik v pokoju. Bil je prav čednosten, zgleden, od vseh ljubljen duhovnik, svet mož.

Frančišek Jerkič, kurat v Begunjah pri Cirknici, doma v Križu pri Vipavi, star 46 let, je bil posvečen v mašnika l. 1765. na naslov patrimonija. Bil je zmožen, zgleden duhovnik, prijeten govornik, žal, da je slabotnih prsi, četudi je po zunanje videti krepak. Vse svoje nauke je dovršil v Gorici, in je tudi napravil konkurz l. 1788. Služboval je na Avstrijskem, Štajerskem in Kranjskem. Od l. 1783. je kurat v Begunjah do 25. junija 1791, na Jesenicah do 7. septembra istega leta, kaplan v Idriji do 1. avgusta 1793, v Hor-

julu do 10. septembra istega leta, več se ne zna o njem. Mož je jako zgovoren, včasih še brez potrebe in rad zahaja po hišah v družbe.

Vikariat: Planina.

Gregorij Urbas, administrator, doma v Planini, star 20 let, je bil v mašnika posvečen v Gradcu l. 1784. na naslov grofa Jožefa Coronini. Mož ima izvrstne zmožnosti ter je izboren pridigar in tudi telesno dovolj močan za dušno pastirstvo. Izšolal se je v Gorici, kjer je dovršil deloma tudi bogoslovne nauke, deloma pa v Gradcu ter ima dovolj znanosti. Služboval je po dovršenih študijah 3 leta kot nadštevilnik v Planini, kjer se mu je naposled l. 1787. poverilo oskrbnništvo in vodstvo vikariata, kjer pastiruje s tako pridnostjo, modrostjo, gorečnostjo in vnemo, da je vreden vse pohvale in priporočila. Ljudstvo ga ima zelo rado. Živi in obnaša se zgledno. Dne 14. julija 1811 pa je odšel odpuščen v lavantinsko škofijo.

Jurij Pečnik, zgodnjik v Spodnji Planini, Ločan, star 44 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1768. Telesno je bil krepak, govornik ni bil in tudi ne posebno zmožen. Moralko je dovršil v Gradcu, kanonično pravo pa v Gorici in ima dovolj znanosti. Služboval je 2 leti na Blokah kot subsidiar, 2 leti kot provikar v Rakitni, in od l. 1776. je zgodnjik tu. V spovednici je jako vešč. Živi sicer zgledno, le preveč je zgovoren in rad zahaja v kmečke družbe, kar modrejšim ni všeč.

Lovrenc Mravlja (Mreuli), zgodnjik v Zgornji Planini, doma v Dornbergu na Goriškem, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1780. v Gorici, kjer je dovršil tudi bogoslovne nauke. Bil je zmožen, telesno zdrav in krepak ter izvrsten govornik in dober katehet. Službuje ves čas le v Planini kot zgodnjik in je priden v pastirstvu, le v prebiranju znanstvenih knjig ne. Odtam gre kaplanovat na Bloke, odtam kot župnijski vikar v Šilče (Sv. Vid pri Cirknici), odtod pa v Šent Lambert kot lokalist 1813, kjer je pa umrl 11. avgusta l. 1815. Rad je zahajal v družbe in na veselice. Bil je precej samosvoj, ponosen človek, večkrat je vzbudil prepire vsled svoje neprevidnosti, premalo je imel duhovskega duha, četudi ni dajal pohujšanja.

Jožef Metzler, sacelan v gospostvu Haasberg, rojen pri Sv. Križu na Vipavskem, star 37 let, je bil v Vidmu v mašnika posvečen l. 1775. Ima dobre zmožnosti in tudi telesno je čvrst. Bogoslovje je dovršil v Gorici. Služboval je 6 let v svojem rojstnem kraju in zdaj je od l. 1781. sacelan v graščini

Haasberg ter pomaga tudi v pastirstvu. Priden in goreč je kot spovednik, pobožen, moder, zgleden duhovnik brez napak, občuje le s poštenimi ljudmi, sicer je samotarec. Leta 1798. se še bere tu, ko je dne 11. februarja ostavil svet.

Štefan Urbas, razvikar planinski, doma v Planini, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. Telesno je krepak in debel mož, a manjka mu modrosti, previdnosti, vsled česar je vzbudil mnogo prepиров in pravd. Manjka mu poklica za duhovno vodstvo ljudstva. Z materjo in bratom in sosedi se je vedno prepiral. Modroslovje je dovršil v Ljubljani, moralko in kanonično pravo pa v Gorici deloma pri oo. jezuitih, deloma v semenišču, a ker ne bere nič, manjka mu potrebne znanosti. Služboval je 5 let: nekaj v Gorici, nekaj v Planini brez beneficija, nato je bil umeščen kot planinski vikar, katero službo je tako nevredno opravljal 11 let, da je bil naposled kot nesposoben in nezmožen za dušno pastirstvo razglašen in odstavljen. Mož je zgrešil svoj poklic, bil v pohujšanje ljudstvu, vdan napuhu, zvijačam in prevaram, pa tudi pijači in trmoglavosti. Škoda zanj. Umrl je dne 14. septembra 1807.

Jakob Soffran, penzionist, rojen v vasi Peteline v Slavini, takrat tržaški škofiji, star 66 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1749. Mož je bil nekdanj zmožen, zdaj pa je tako opešal vsled starosti na vseh močeh, da ni več za dušno pastirstvo. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je vsega skupaj 42 let, dokler ni dosegel od cesarja pokojnine, in sicer na Brezovici, v Tomaju, v Jelšanah in drugod. Živi modro, samotarec, ne dela nikomur nadleže.

Lokalije: 1. Grahovo.

Ludovik Lesjak, „provizor stipendiatus“, rojen v vasi Štanjelu na Vipavskem, star 29 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1783. Bil je odkrit značaj, prav dober govornik in še dovolj trdnega zdravja. Vse svoje nauke je v Gorici dovršil. Službuje že 2 leti tukaj prav pohvalno in goreče. Ljudje ga imajo radi, obnaša se modro, živi zgledno. Odtod gre kot župnijski vikar čez 15 let na Primskovo, odtam pa na Dobovec čez par let, kjer je župnikoval do l. 1826., ko stopi v pokoj in čez 1 leto se preseli v Ljubljano, kjer je pa umrl dne 19. oktobra 1829.

(Dalje)

Vsebinska: *Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 70.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Privedil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

2. Unec.

Frančišek Rožanec (Roshanz), lokalist, doma v mestu Gorici, star 37 let, je bil v mašnika posvečen v Pičanu l. 1775. Bil je zmožen, zdrav, in izvrsten govornik. Moralko je dovršil v Gorici, dogmatiko in kanonično pravo pa v Gradcu ter je napravil tudi konkurz l. 1788. Služboval je 1½ leta kot subsidiar v lhanu, 3 leta je bil zgodnjik v Loki, 2 leti pa v Tuhinju in od l. 1784. je ekspozit na Uncu. Deluje z vso gorečnostjo, zato ga ima ljudstvo tudi rado. Obnaša se modro, živi zgledno. Tukaj službuje do l. 1822, ko se poda v pokoj ter živi v Cirknici do 9. februarja 1827., ko se preseli kot zlatomašnik v večnost.

XVIII.

Dekanat: Trebnje.

Župnije: 1. Trebnje.

Karol Rudolf baron de Zierhaim, župnik in dekan, rojen v gospostvu „Hopfenbach“ dne 3. februarja 1736, je bil posvečen v mašnika dne 6. januarja 1759 na naslov cistercianskega samostana v Zatičini, čigar „alumnus“ je bil. Nekaj let že boleha, kot govornika ga ljudstvo rado posluša. Izšolal se je deloma v Novem mestu, deloma v Ljubljani, bogo-

slovje pa je dovršil v Zatičini, posvečen pa je bil v Gorici. Službovati je začel l. 1762. v dušnem pastirstvu v Zatičini, kjer je bil 5 let tudi naddiakonov tajnik, dokler ga ni isti opat in naddiakon l. 1769. goriškemu nadškofu Karolu Mihaelu grofu ab Attems prezentiral župnikom trebanjskim, kjer je bil ta tudi potrjen dne 26. novembra istega leta. Župnikoval je tukaj nad 27 let, potem pa je postal l. 1797. novomeški prošt in dekan pa le za malo časa, ker je l. 1802. dne 26. maja umrl. Obnašal se je spodbudno, živel je zgledno, bil je ponižen in pokoren višjim.

Andrej Slejko, prvi kaplan, doma v Zapužah na Vipavskem, star 34 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1778. na naslov patrimonija in domače občine. Bil je dober govornik, zmožen mož, le zdravja ni bil trdnega, četudi je bil korpulenten. Humanistične in modroslovne šole je dovršil v Ljubljani, bogoslovne nauke pa v 3 letih v Gorici in ima dovolj znanja. Služboval je pol leta v Slivnici v celjskem okraju, potem pa ves čas v Trebnjem kot kaplan, prav pohvalno. Bil je delaven, goreč, zgleden duhovnik, brez napak. Njemu je bil v vseh rečeh namen, pridobiti duše Kristusu. Kaplanoval je tudi na Vrhniki, župnikoval na Brezovici, v Škocijanu na Dolenjskem, kjer je bil tudi dekan, naposled na Bučki več let, ko stopi v pokoj in prebiva nekaj časa „in Neustein“, potem pa v Ljubljani, nato v Radomljah in spet v

Ljubljani, kjer je kot zlatomašnik umrl dne 26. decembra leta 1834. Tudi v Šmarjeti je bil v pokoju malo časa.

Frančišek Jabornik, drugi kaplan, doma v Trziču na Gorenjskem, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov patrimonija. Obdarovan je bil z zmožnostjo, zdravjem, govorništvom v polni merni, samo nekoliko se mu je zatikal jezik, kateri nedostatek pa je gorečnost, navdušenost pri katehiziranju in pridigah spopolnila. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa vse v Gorici. Služboval je kot vikar na Raki, in v Šentpetru pri Bajnofu, kot kaplan pa na Krki, v Dobrničah in v Žužemberku ter od l. 1785. v Trebnjem do 1799. Potem pa je bil 2 leti župnijski vikar v Lešah na Gorenjskem. Odtam gre župnikovat v Trzič, kjer je bil tudi „vicedecanus in scholasticus“ do l. 1807., ko se je dne 29. marca preselil na boljši svet. Njegov značaj, obnašanje, občevanje z ljudmi, ponižnost, udanost do višjih je vse pohvale in priporočila vredna. Bil je priljubljen, zgleden duhovnik.

Pavel Julijani (Giuliani), župnikov vikar, doma v Gradiški na Frijulskem, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov posestva Bichteličijanovega po imenu „Rupa“. Zmožen je zelo, zdravja pa slabotnega. Pridigovanje mu dela težave radi tega, ker ni večš popolnoma slovenščine. Humanistične študije je dovršil v Gradiški, bogoslovne pa vse v Gorici. Služboval je 3 leta v Gradiški in v Romaniji, od l. 1786. pa v Trebnjem kake 4 leta. Bil je blagega značaja, vdan človek, samotarec, postrežljiv, ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno, brez napak.

2. Dobrnič.

Tomaz Zajec (Saiz), župnik, rojen na Raki, star 56 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1756. na naslov raškega gospostva barona „de Hallerstein“. Bil je jako izobražen mož, telesno je opešal vsled napornih del, a govornik je še vedno dober. Humanistične nauke je dovršil v Novem mestu, vse višje pa v Ljubljani, in je jako večš mož. Služboval je kot vikar v Žužemberku in v Šmarjeti 6 let, kot kaplan v Dobrniču 11 let. V Št. Lovrencu na Temenici je vladal duhovnijo 5 let, v Dobrniču pa že od l. 1778. Povsod ga imajo zelo radi, ker je goreč, delaven in zgleden duhovnik. blagega potrpežljivega in veselega srca. Zaslužil bi kako boljšo župnijo, zlasti, ker je že dva sorodnika izredil za duhovniški stan in je obubožal. Bil je značajan mož, lepega življenja brez napak. Umrl je 31. avgusta 1795.

Frančišek Gril, kaplan, doma v Novem mestu, star 34 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1779. Zmožnosti ima lepe, telesno je slaboten, govornik pa dober. Humanistične nauke je dostal v Ljubljani, vse višje pa v Gradcu in na Dunaju. Služboval je 3½ leta na Krki, pol leta v Žalcu na Štajerskem, kot vikar in tudi v Višnji gori 3 leta, zdaj od l. 1787. pa kaplanuje v Dobrniču, povsod prav pohvalno. Živi natihoma, je ponižen, potrpežljiv, občuje le z duhovniki in včasih obiskuje starše, bivajoče v Žužemberku. Kot duhovnik živi prav zgledno. Čez osem let gre od tu za vikarja na Dole, odtam pa župnikovat v Mokronog l. 1798., kjer je kmalu umrl dne 2. julija l. 1803.

Frančišek de Bernardis, župnikov vikar, doma v Gorici, star 35 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1777. na naslov svojega strica „de Finetti“. Dober govornik bode, kadar se privadi slovenščini, ima zmožnosti in je tudi telesno primerno trden. Humanistične vede je v Gradiški dovršil, vse druge višje pa v Gorici in na Dunaju. Služboval je pol leta na Raki kot vikar, od sv. Jurija l. 1784. pa v Dobrniču 5 let, kot kaplan več let v Ložu, kot lokalist v Ajdovcu že l. 1800. do 1809, ko se preseli k Sv. Križu pod Turnom za župnijskega vikarja, kjer je pa umrl dne 6. julija 1810. Bil je dober, ponižen, postrežljiv duhovnik zglednega življenja, priljubljen pri ljudeh povsod.

Vikariati: 1. Št. Lovrenc na Temenici.

Mihael Noč, župnijski vikar, doma na Javnorniku jeseniške župnije na Gorenjskem, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov posestev brata in drugih sosedov. Bil je talentiran človek, telesno pa slaboten, zlasti noge je imel bolne in govornik ni bil. Svoje šolske in bogoslovne študije je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v Gradcu. Služboval je izprva na Štajerskem v Žalcu kot vikar na Paki 2 leti, kot kaplan pa 5 let, potem pa v Šmariji pri Ljubljani 7 let, ko se preseli l. 1782. v Št. Lovrenc. Njegovo delovanje je bilo pohvalno povsod in priporočljivo. Živel je zgledno, ljudje so ga radi imeli, dokler je bil zdrav. Ob boleznih so pa na Temenici godrnjali radi njega, ker ni bilo 2 duhovnikov ondi v l. 1786. – 1788. Župnija je štela takrat tisoč duš. Umrl je ondi dne 4. januarja 1795.

Ignacij Jožef Koeschner de Ehrenberg, sacelan v graščini „Kleinlack“, navadni duhovnik razcistercian iz Kostanjevice, doma na Vranskem na Štajerskem, star 36 let, je bil v mašnika posvečen na naslov kostanjeviškega samostana l. 1776.

Ko pa je ta bil razpuščen, je prišel sem v to graščino želeč biti prost posvetnega vrišča. Bil je izobražen človek. Humanistične vede je v Gradcu dovršil, bogoslovne pa v samostanu. Služboval ni nikjer, ker ni zmožen slovenščine. Bil je zgleden, ponižen, darežljiv duhovnik, prijaznega obnašanja. Od l. 1785. biva tu.

2. Sv. Križ ob Turnu.

A n d r e j M a h i n c, župnijski vikar, doma v Raši na Vipavskem, star 54 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1759; je govornik in zdrav človek, nadarjen ni posebno, a zna mnogo, ker je priden in delaven mož. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je 8 let v novomeški naddiakoniji, od l. 1768. pa deluje z največo gorečnostjo tu pri Sv. Križu, kjer je prav na mestu. O njegovem značajnem življenju se lahko reče: „Verus Israelita, in quo non est dolus!“ Potrpežljiv in ljubezniv oče je svojim župljanom, zgleden duhovnik brez napak. Skrben in podjeten je na vse strani. Zapisano je o njem: „Sub parvo Alexandro latet insignis curatus!“ Oskrbuje okrog 1352 duš, ko so mu kaplana vzeli. Na svoje stroške je vzdrževal potem subsidiarja, da niso župljani na škodi.

J a k o b B i z j a k (Wissiak), subsidiar, doma Podborštom v trebanjski župniji, star 45 let, je bil v mašnika posvečen na naslov grofa Waicharda de Barbo l. 1766. v Gorici. Plače ima samo 55 gld. in še od tega daje za hrano 40 gld. svojemu ubožnemu župniku. Naj se mu podeli kaka boljša služba. Mož je zmožen in pobožnega obnašanja, a žal, ne trdnega zdravja. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, moralko in modroslovje v Ljubljani, druge bogoslovne nauke pa v Gradcu. Služboval je v novomeškem okraju 17 let, pri Sv. Križu pa že od l. 1783. prav goreče. Ljudje ga imajo zelo radi, ker je zgleden duhovnik, jako darežljiv, priden katehet, prav priporočljiv mož. Ostal je tukaj blizu 20 let. Zadnja leta je preživel kot kurat v Šmartinu pri Litiji, kjer je umrl 24. julija 1807.

B a r o n L e o p o l d d e G a l l, beneficiat v graščini „Gallenstein“ (Podpečmi), porojen v graščini „Kleinlack“, nekdej v trebanjski župniji, l. 1708. V mašnika je bil posvečen na naslov patrimonija v Vidmu l. 1733. Bil je v mladosti nadarjen človek, zdaj pa je vsled starosti že tako opešal, da ne more več opravljati brevirja in le redkokdaj mašuje. Vse svoje bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. V dušnem pastirstvu ni nikdar služboval. Bil je značajan, prijazen, ponižen, ljubezniv, pobožen, svet mož, do revežev usmiljen od mladih nog, častitljiv starček zlatomašnik.

3. Mirna (Neudeg).

F r a n č i š e k G a r t n e r, župnijski vikar, Varaždinec, vzgojen v Trziču na Gorenjskem, star 49 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1764. na naslov tržiškega tkalskega društva. Mož je zdrav in zmožen in prav ganljivo pridiguje. Humanistične vede je dovršil v Celovcu, višje v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici, kjer je bil celo leto v semenišču. Služboval je izprva nekaj časa v Gorici, nato v Žužemberku in na Prežganju kot župnikov vikar do l. 1772. Takrat postane samostojen župnijski vikar na Primskovem do l. 1782., ko se preseli na Mirno, kjer prav goreče deluje v blagor 1652 dušam, katerim vzdržuje tudi subsidiarja, ker še ni kaplanije ustanovljene, da je v dušnem oziru vse v redu. Živi prav zgledno in je priljubljen pri ljudeh. L. 1796. ga najdemo kot župnika v Kovorju do l. 1808., ko se preseli v Lahovče v pokoj do l. 1812. Od tukaj se preseli na Brdo, kjer pa je umrl dne 14. junija 1817.

F r a n č i š e k K s a v. K r a m e r, subsidiar, Novomeščan, porojen 17. novembra 1747, star 41 let, je bil v mašnika posvečen dne 21. decembra l. 1771. na naslov uboštva kot frančiškan. Ko pa prestopi med svetno duhovščino, mu dá namizni naslov vipavska občina. Mož je zmožen, kot redovnik je nosil ime „Pater Kandid“ in je bil lektor. Humanistične študije je dovršil v svojem rojstnem mestu, višje pa pri frančiškanih, kjer je l. 1771. začel službovati v dušnem pastirstvu. Ko pa l. 1783. izstopi, je kot vikar služboval v novomeškem okraju: v Stopičah in v Št. Ruprtu do l. 1788., ko pride na Mirno za nekaj let, odtod pa gre kaplanovat v Trebnje, odtam pa pride za lokalista na Čatež pod Kumom, kjer je služboval do l. 1804. Ljudje so ga radi imeli, je bil tih, ubogljiv, zgleden duhovnik, vsem v spodbudo. Na Mirni je župnikoval v letu 1804.—1825. Živel je potem v pokoju 2 leti v Novem mestu, 2 leti pri Sv. Trojici in zopet v Novem mestu, kjer je umrl kot zlatomašnik dne 23. junija l. 1833.

J a n e z A u b e i, duhovnik, lastnik graščine „Schneckenbüchel“ na Mirni, doma v Moravčah, star 59 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1752. Mož je zmožen in tudi še zdrav. Svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je 36 let v dušnem pastirstvu na Gorenjskem in Dolenjskem, kjer je 16 let kaplanoval v kostanjeviškem okraju povsod pohvalno. Potrdilno pismo ima od naddiakona. Biva bolj doma, kjer se ukvarja z ekonomijo, živi zgledno in spodbudno ter podpira tudi svojega župnika iz ljubezni pri raznih delih. Za dušno pastirstvo ni bil več sposoben, ker radi svoje debelosti ni mogel več hoditi. Umrl je l. 1801.

Lokalije: 1. Ajdovec.

Andrej Močilar, začasni kurat, doma v Krškem, star 63 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen na naslov zatiškega samostana l. 1752. Bil je jako nardarjen, bister mož, pa tudi izvrsten govornik in katehet, le zdravje mu je opešalo nekaj vsled truda, nekaj pa vsled teže let. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani in jih goji še s prebiranjem, kajti, kot samotarec živi zase, za Boga in za ljudi. V dušnem pastirstvu službuje in deluje že 36 let tako, da se lahko reče o njem, da je ljub Bogu in ljudem, in sicer na Raki 1 leto, na Krki 3 leta, v Trebnjem 2 leti, v Šmariji 1 leto, potem je bil vikar v Sv. Križu pri Turnu, ki ga je 5 let oskrbeljeval in potem še Šmarjeto 1 leto. Odtam gre za 5 let kot beneficiat v Dol, ko ga zatiški naddiakon pregovori, da prevzame župnijo Dobrnič, ki jo 8 let vlada in naposled resignira nanjo l. 1777. radi slabega zdravja ter se preseli k podružnici na Selu, kjer skrbi za ovčice prav po očetovsko, ker so daleč od župne cerkve, cela 3 leta. Ko pa se ondi ustanovi lokalna kaplanija, se preseli na spodnji konec župnije k cerkvi na Ajdovcu, kjer ostane nekaj let, naposled živi v Žužemberku v pokoju, kjer je umrl kot zlatomašnik dne 19. avgusta l. 1812. Pobožni in goreči mož je skrbel za lepoto hiše božje in vernikov pouk neumorno do zadnjega. Bil je zgleden duhovnik vsem na vse strani, zares mož po volji božji, zato so ga tudi vsi neizrečeno radi imeli in visoko čislali.

2. Čatež pod Zaplazom.

P. Anton Maksimin Hantsche, razfrančiškan, lokalist, Ljubljčan, star 35 let, je bil v mašnika posvečen kot redovnik l. 1778. v Senju. Bil je zmožen in zdrav človek ter dober govornik. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa pri frančiškanih. Kot redovnik je izvrševal službo pridigarja. Ko pa je bil poslan med svetno duhovščino po postavi cesarja Jožefa II., je služboval v zatiškem okolišču v Galiciji pri Celju in na Raki 5 let do l. 1788., ko je prišel na Čatež. Tukaj je prav goreče pastiroval kakih 5 let, ko se preseli kot župnik v Nevlje. Odtam gre na Štajersko in je bil dne 6. decembra 1801 umeščen kot župnik v Dobju, kjer je že l. 1799. služboval. Od 5. oktobra 1809 do svoje smrti 15. aprila 1811 je župnikoval na Rečici. Živel je zase in za ljudstvo, je bil natančen in vesten v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Mnogo je pretrpel na Čatežu v slabem stanovanju; bil je potrpežljiv in do revežev usmiljen. Živel je zgledno, tako spodbudno, da je vreden vse pohvale in časti, zato so ga tudi radi imeli.

3. Sela pri Šumbergu.

Jurij Rojic (Roiz), lokalist, doma v Komendi, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. na naslov kmeta „Jereb“. Bil je zmožen in zdrav človek ter tudi govornik. Humanistične vede je dovršil v Ljubljani, modroslovne v Gradcu, bogoslovne pa v Gorici na javnih šolah in v semenišču z dobrim uspehom. Služboval je 10 let na raznih krajih v zatiškem okraju. Naposled, ko so pri cerkvi Matere božje v Petroviču ustanovljeni Rastnerjev beneficij tu sem prinesli, je tudi on iz beneficiata postal lokalni kaplan na Selih. Tukaj pastiruje gotovih 40 let do l. 1825., ko stopi v pokoj. Kot zlatomašnik je umrl ondi 6. junija 1829 star 77 let. Ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno.

XIX

Dekanat: Na Krki.

Župnije: 1. Krka (Oberburg).

Štefan Rožanec (Roshanz), župnik in dekan, Tržičan, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov zatiškega samostana, kojega „alumnus“ je bil. Zdravja in moči ni bil krepkih. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa vse v Zatičini. Služboval je 4 leta v Zatičini, od l. 1774. pa na Krki župnikuje do svoje smrti dne 25. januarja 1804, torej polnih 29 let.

Ignacij Poljanec, kaplan, doma v Črnomlju, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. na naslov graščine „Thurn“ Jožefa de Russenstein. Bil je zmožen mož, sicer slabotnega zdravja, a izvrsten pridigar. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, druge višje in bogoslovne pa v Zagrebu. Prav uspešno in pohvalno je služboval kot subsidiar v Trebnjem 2 leti, kot vikar v Šmariji 2 leti, kot kaplan na Krki v l. 1781.—1804., ko postane ravno tam župnik in dekan, šolski nadzornik in duhovni svetnik. Bil je zaslužen mož, goreč in jako delaven, vsi so ga neizrečeno ljubili in spoštovali, bil je zgleden in dober duhovnik prav priporočljivega obnašanja in pohvalnega občevanja. Umrl je ondi dne 16. oktobra l. 1825.

Anton Bregant, župnikov vikar, doma v Ločniku na Goriškem, star 30 let, je bil v mašnika posvečen l. 1784. na naslov svoje občine. Bil je zmožen pa tudi krepak mož. Humanistične nauke je dovršil v Gorici, deloma v Gradcu v semeniščih. Služboval je kot vikar izprva na Krki, potem v Šmartnem pri Litiji in zopet na Krki par let, ko pride kot kaplan in Schillingov beneficiat k Sv. Petru v Ljubljano, kjer ostane

blizu 10 let, ko postane župnik in dekan na Vačah, kjer umrje 5. februarja 1826. Bil je natančen in goreč mož, priljubljen in zgleden duhovnik modrega obnašanja.

Frančišek Gerčman, penzionist, doma na Krki, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1769. na naslov verskega zaklada, ki mu daje 200 gld. pokojnine na leto. Mož je zmožen in izvrsten govornik, žal, da je bolan. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici v semenišču. Služboval je 19 let, in sicer na Krki kot subsidiar, v Žužemberku kot vikar, na Raki, v Šmartnem pri Litiji, v Škocijanu na Dolenjskem, v Šmariji kot kaplan, povsod prav dobro, uspešno, zdaj pa je bolan, živeč kot kurat v svojem rojstnem kraju, kjer je umrl 30. septembra l. 1808. Ljudje so ga radi imeli, bil je spodbudnega obnašanja, miroljuben, postrežljiv, prijazen, zgleden duhovnik, brez napak.

Ferdinand de Pilpach, razcistercian iz Zatičine, penzionist, doma v Celju na Štajerskem, star 71 let, je bil posvečen l. 1741. Namizni naslov mu je zagotovil verski zaklad, ki mu daje 300 gld. letne pokojnine. Opešal je že na vseh močeh. Svoje študije je dovršil v Gorici in v Gradcu. Za dušno pastirstvo ni zmožen in tudi ni nikjer služboval. Živel je zgledno, obnašal se je priporočljivo.

2. Žužemberk.

Volbank Engelbert Ign. Kajetan grof â Lichtenberg, razcistercian iz Zatičine, župnik, Ljubljančan, porojen dne 31. oktobra 1745, star 43 let, je bil v Rimu v mašnika posvečen na naslov zatiškega samostana l. 1768. Bil je zmožen in nadarjen ter še dovolj trden človek. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa na Dunaju in v Rimu v kolegiju Apolinarskem, kjer je prejel tudi „lauream philosophiae et doctoratum theologiae“. Služboval ni poprej nikjer razen zdaj v Žužemberku, ker je bil redovnik, a tudi tu je le par let ostal, potem pa se l. 1794. preselil v Trebnje, kjer je umrl. Živel je zgledno in duhovsko.

Janez Hrušovar, kaplan, doma na Raki, star 35 let, je bil v mašnika posvečen 27. novembra l. 1777. na naslov gospostva „Jurovce“ na Hrvaškem gospoda „de Studenzhai“. Bil je izvrsten govornik, zdrav, zmožen ter priljubljen mož. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, ostale višje in bogoslovne deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici z dobrim uspehom. Služboval je kot vikar 5 let, in sicer v Trebnjem, v Dobrničah, na Raki in v Žužemberku, kjer zdaj tudi že kaplanuje od l. 1783., tedaj nad 5 let.

Odtod gre kot lokalist v Šmihel pri Žužemberku, odtam kot župnik v Dobrnič, odtam pa na Rako za župnika in dekana, a povsod za malo časa. Umrl je še mlad 28. marca 1803; Abrahama še ni videl. Deloval je uspešno povsod, bil je goreč, delaven, zgleden, zelo priljubljen duhovnik prav priporočljivega značaja in obnašanja. Občeval je le za potrebo in še to največ le z duhovniki.

Gregorij Pello si, župnikov vikar, rojen v Gorici, star 37 let, je bil na naslov patrimonija v mašnika posvečen l. 1774. Bil je zelo nadarjen, zmožen, čvrst mož in dober pridigar. Vse svoje vede, nižje in višje, je dovršil v Gorici. Služboval je izprva v Gorici, na Prebačini, v Vipavi, na Krki, skupaj 10 let in v Žužemberku 2 leti kot subsidiar, 2 leti kot vikar. Odtod je šel kaplanovat v Cirknico več let. Povsod je prav uspešno deloval. Ljudje so ga radi imeli, bil je ponižen, moder, resnobnega obnašanja, mož po poklicu, zgleden duhovnik brez napak.

Jožef Uršič, beneficiat, doma v Žužemberku, star 66 let, je bil v mašnika posvečen l. 1749. na naslov žužemberškega gospostva kneza Auersperga. Starost ga je že popolnoma potrla, da ne more več natanko izvrševati beneficiatovih dolžnosti. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani ter ima srednje zmožnosti in znanost. Služboval je celih 35 let samo v Žužemberku prav uspešno. Mož je samotarec, lepega obnašanja, prikupljiv, zgleden, dober duhovnik brez napak. Umrl je 30. januarja 1793.

Anton Planques, penzionist, Žužemberčan, star 67 let, je bil v mašnika posvečen l. 1749. na naslov v „Obermetrugu“. Mož ni za dušno pastirstvo, ker je že opešal. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je celih 37 let, in sicer kot župnikov vikar v Hinjah 2 leti, kot kaplan v Škocijanu pri Dobravi 3 leta, na Krki 6 let, v Žužemberku 26 let, zdaj pa je v pokoju. Bil je dober, miroljuben mož priporočljivega obnašanja, zgleden duhovnik.

Vikariata: 1. Ambrus.

Gregorij Rejic, župnijski vikar, doma v Podmelcu na Tolminskem, star 33 1/2 leta, posvečen v mašnika l. 1780. na naslov patrimonija. Mož je zmožen in zdrav in vedno boljši govornik. Humanistične študije je dovršil v Celovcu, modroslovne v Gradcu, bogoslovne pa in ostale v Gorici v semenišču. Služboval je 1 leto v Podmelcu kot kaplan, 5 let kot lokalist v Grahovem, od Sv. Jurija l. 1787. pa je v Ambrusu vikar do l. 1790., ko se preseli kot lokalist na Šenturško goro do l. 1793. Takrat gre za ekspozita na Primskovo pri Kranju. Odtod pa se l. 1796. preseli bolehen (hipo-

honder) v svoj rojstni kraj v pokoj. Obnašanja je bil priporočljivega: bil je samotarec, goreč, zgleden duhovnik, priljubljen pri ljudeh.

2. Hinje.

Martin Bernož (Wernush), vikar, Ljubljčan, star 52 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov Jožeta de Šegala. Dober govornik je, zdrav in srednje nadarjen mož. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti v ribniškem okraju, 20 let pa v zatiškem in povsod uspešno. Obnaša se pohvalno, je krotak in zelo priljubljen, zgleden duhovnik. Iz Hinj, kjer je nad 10 let deloval, gre v Šmihel pri Žužemberku za lokalista, kjer je tudi nad 10 let služboval, ko se preseli v Žužemberk v pokoj. Umrli je ondi dne 18. maja 1820.

Anton Herman, subsidiar, doma na Raki, star 29 let, je bil na verskega zaklada naslov v mašnika posvečen l. 1786. Zdrav in zmožen mož je bil. Humanistične študije je bil dovršil v Novem mestu, modroslovne v Ljubljani, bogoslovne pa 2 leti v Gorici in 3 leta v Gradcu v semenišču. Služboval je pol leta kot subsidiar v Šmartnem pri Litiji, tri mesece v Dobrniču, potem pa v Hinjah par let, ko gre kaplanovat v Poljane nad Škofjo Loko. Odtukaj se preseli kot kaplan zopet v Dobrnič, odtam pa gre v Trebnje. Župnikoval je potem pri Sv. Križu pri Litiji, kjer je ostavil svet 28. novembra 1809.

Alberik de Radič, penzionist, razcistercian iz Zatičine, Ljubljčan, star 72 let, je bil v mašnika posvečen dne 9. avgusta leta 1739. na naslov zatiškega samostana. Nadarjen je bil, a telesno že takó opešal, da ni več za pastirstvo. Humanistične vede je dovršil v Ljubljani, modroslovne v Gradcu, bogoslovne pa v Zatičini kot redovnik. Služboval je skupno 42 let, in sicer kot vikar v Šmariji pod Ljubljano 12 let, na Krki kot vikar in kot župnik 29 let, zdaj je v pokoju. Obnašanja je lepega, biva le doma, živi zgledno.

Lokalija: Zagradec.

Anton Krešovic (Cresovig), lokalist, doma na Spodnjem Cerovu na Goriškem, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1782. na naslov svoje občine. Mož je bil nadarjen, čvrstega zdravja in izvrsten pridigar. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Gorici, bogoslovne pa deloma v Gradcu, deloma v Gorici. Služboval je na Krki kot subsidiar 1 leto, kot vikar pa 4½ leta, ko pride o sv. Juriju l. 1788. za lokalista v Zagradec, kjer prav uspešno deluje nad 20 let. Odtam gre župnikovat na Trebelno, kjer je umrl

dne 3. julija 1815. Bil je značajan mož spodbudnega obnašanja, goreč, delaven in zgleden duhovnik, brez napak, skrben za lepoto hiše božje, vesten in natančen, zato so ga pa ljudje tudi silno radi imeli in spoštovali.

Matiija Bučar (Wutzher), beneficiat, doma v Štangi, star 61 let, je bil v mašnika posvečen l. 1751. na naslov barona „de Codelli“. Zmožnosti ima srednje, telesno je pa že oslabel. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gradcu in na Dunaju. Služboval je skupaj 32 let in sicer kot subsidiar na Krki, kot vikar v Višnji gori, v Kresnicah, v Kolovratu in naposled kot beneficiat v Zagradcu. Obnašanja je pohvalnega, deloval je uspešno, živel zgledno.

Frančišek Ksaverij Toman, kurat, doma na Bledu, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov patrimonija. Mož je zmožen in dober pridigar, le telesno je slaboten. Vse svoje študije je v Ljubljani dovršil. Služboval je kot navaden kurat v Višnji gori, na Krki, na Črnučah in zdaj v Zagradcu. Mož je lepega obnašanja, samotarec: melanholik in velik hipohonder tako, da se je bati, da ne bi se mu zmešalo. Primerna kaplanija naj bi se mu podelila, da bi se predramil z delom. Živel je zgledno.

XX.

Dekanat: Novo mesto.

Župnije: 1. Rudolfovo v mestu.

Kolegiatni kapitel.

Prošt: Martin Jožef Jebačič (Jabazin), doktor bogoslovja, infulirani prošt, dekan kapitlja in župnik novomeški. Porodil se je v Vipavi dne 7. septembra 1724, v mašnika pa je bil posvečen po zadobljeni dispenzi nedoletnosti dne 23. septembra 1747 na naslov patrimonija. Telesno je že zelo opešal. Moralno in kanonično pravo je v Gorici dovršil, vse druge bogoslovne študije pa na Dunaju, kjer se je učil tudi civilnega prava. Služboval je izprva 1 leto na župniji Lab 3 ure od Dunaja. Prišedši nazaj v domovino je bil 5 let kaplan-ekspozit v Vipavi, potem je bil 4 leta vodja in „instaurator“ v goriškem semenišču ter inštruktor bogoslovcem, konzistorialec in pridigar nadškofijski. Odtam pride v Novo mesto, kjer je bil 29 let kurat in 4 leta dekan in naddiakon in od l. 1764. tudi mestni župnik. L. 1774. pa je postal prošt, naddiakon in mestni župnik, kar je ostal do svoje smrti l. 1789. Bil je ponižen, zgleden, delaven duhovnik.

Kanoniki:

Janez Avsec, starosta, doma v Gotni vasi (Guttendorf) pri Šmihelu, star 85 let, je bil l. 1730. v mašnika posvečen na naslov gospostva Grm (Stauden). Zmožnosti je imel srednje in je telesno že zelo opešal. Bogoslovne študije je dovršil na Reki. Služboval je 13 let v Mehovem kot vikar, potem pa je ves čas bil do svoje smrti kuratni kanonik novomeški. Mož je poštenega obnašanja, pobožen, potrpežljiv, ponižen, vsem ljub in drag, zgleden duhovnik.

Gregorij Jenič, doma v Koroški vasi pri Novem mestu v stopiški župniji, star 72 let, je bil v mašnika posvečen l. 1743. na naslov gospostva „Schneeberg“. Bil je dober govornik, zmožen mož, a zdravja slabotnega vsled starosti. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti „in monte gaudioso“, v Vavti vasi kot subsidiar poldrugo leto, kot župnijski vikar 14 let „ad St. Joannem in Walle“, potem pa kanonik blizu 40 let do svoje smrti dne 11. marca 1798. Mož je bil samotarec, pobožen, zgleden duhovnik, le nekoliko trmast in častihlepen in nagle jeze je bil, sicer pa brez graje, priljubljen.

Tomaz Bulovec (Wullovitsch), Novomeščan, 47 let star, je bil v mašnika posvečen dne 14. decembra 1757 na naslov gospostva „Freythurn“ gospoda „â Bonazin“. Mož je krepak in zdrav, ne posebno nadarjen in srednje vrste pridigar, glasan. Moralko je dovršil pri frančiškanih v Runi na Štajerskem, kakor tudi kanonično pravo, vse druge študije pa v goriškem semenišču ter ima dovolj znanja. Služboval je kot kaplan 2 leti „ad St. Joannem in Walle“, v Šent Ruprtu 2 leti, kot župni vikar na Dolih 8 let, potem pa kot kanonik novomeški do svoje smrti okrog 1803 nad 30 let. Ljudje so ga radi imeli, bil je poštenega obnašanja, le počival je rad in bil je precej ponosen. Bil je enkrat posvarjen.

Anton Erazem Mertl, Novomeščan, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. dne 22. februarja na naslov ribniškega gospostva grofa Cobenzel. Odkar je kanonik, ne pridiguje več, je slabotnega zdravja in srednje zmožnosti. Moralko je dovršil v Gorici. Služboval ni nikjer v dušnem pastirstvu razen v Rudolfovem, odkar je l. 1770. dobil kanonikat. Ko je bil kapitel zatrt, je kot kuratni beneficiat živel v Novi Štifti 10 let, potem pa je živel v Moravčah v pokoju v tufsteinski graščini, kjer je umrl 11. avgusta 1815. Mož je bil dober, pobožen, priljubljen duhovnik, le prijatelj udobnosti je bil, zato je bil tudi posvarjen.

Frančišek Polc, Novomeščan, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. na naslov gospostva

Gradac barona „de Gusich“. Mož je bil zmožen, dober pridigar, le zdravje mu je pešalo. Moralko in kanonično pravo je v Gorici dovršil. Služboval je kot vikar na Straži poldretje leto, v Štangi poldrugo leto, na Primskovem 2 $\frac{1}{2}$ leta. Potem je bil Strausov beneficiat in od l. 1773. kanonik novomeški nad 15 let do svoje smrti. Obnašanja je bil spodbudnega, življenja duhovskega, bil je dober spovednik in zato jako priljubljen. Tudi pevec in muzik je bil. Posvarjen je bil enkrat radi pijače.

Frančišek Vermati de Vermersfeld, Ljubljčan, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov patrimonija. Mož je bil zmožen in zdrav, a je imel strah pred pridižnico. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval ni nikjer v dušnem pastirstvu, dokler ne postane kanonik novomeški l. 1776., kar je ostal nad 25 let do svoje smrti dne 8. aprila 1804. Mož je lepega, spodbudnega obnašanja, ponižen, pobožen, dober, zgleden duhovnik, goreč spovednik. Ljudje ga imajo zelo radi. Na lov je rad hodil. Bil je tudi upravitelj novomeške župnije.

Drugi duhovniki novomeški:

Anton Perušič, „officii notarius“, Novomeščan, redni pridigar, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1776. na naslov gospostva „Shakaine“ na Hrvaškem. Bil je jako nadarjen in zmožen človek, zdrav in dober govornik in katehet. Svoje bogoslovne študije je dovršil deloma v Gradcu, deloma pa v Gorici, kjer je bil 2 leti semeniščnik, in je zelo učen mož. Služboval je izprva 2 $\frac{1}{2}$ leta kot vikar pri novomeški kolegiatni cerkvi, kot kaplan v Šent Ruprtu 6 let, kot župni vikar v Šent Janžu 2 $\frac{1}{2}$ leta, ko pride zopet nazaj v Novo mesto na sedanjo službo l. 1787., a je čez par let pozneje postal kanonik ravno tu, kjer je pa umrl dne 8. januarja 1800. Mož je pobožen, priden, pošten, delaven, zgleden duhovnik, brez napak, v družbo hodi le iz potrebe včasih, bavi se rajši z vedami.

P. Evzebij Pirč, razkapucin, proštov in kapiteljski vikar, doma v Krškem, star 37 let, je bil v mašnika posvečen na naslov uboštva. Bil je zmožen, zdrav mož in dober pridigar. Svoje bogoslovne študije je vse dovršil v Gradcu v samostanu pri očetih kapucinih. Služboval je v dušnem pastirstvu kot redovnik 4 leta, od l. 1786. pa je vikar novomeški. Dne 2. februarja 1791. je bil umeščen župnikom v Šempetru pri Novem mestu, katero župnijo je vodil do l. 1796., ko je odšel župnikovat v Toplice pri Soteski na Dolenjskem, kjer je pa umrl dne 21. septembra l. 1821.

Ljudje so ga povsod radi imeli, bil je pobožen, ponižen, goreč, zgleden duhovnik, le prijatelj lova je bil za kratek čas.

Jožef Kopesič, Bolenegianov beneficiat, Novomeščan, star 54 let, je bil v mašnika posvečen v e. kr. Ferdinandeumu v Gradcu 9 junija 1759. Mož je bil zmožen, a bolehen, slabih prsi, tako da ni nikdar pridigoval. Moralko je dovršil v Gradcu. Drugod ni služboval v pastirstvu kakor pri novomeški kapitelski cerkvi nad 38 let, ko je umrl dne 25. februarja l. 1709. Bil je zgleden, pobožen, ponižen duhovnik, goreč v spovednici, ljudje so ga spoštovali in zelo radi imeli.

Matija Pelc (Pielz), Dišlerijanov beneficiat, Novomeščan, star 50 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov gospostva „Shakaine“ na Hrvaškem. Pridigoval ni, zdravja in zmožnosti je bil srednjih. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Preden je postal beneficiat novomeški, je služboval nekaj časa v ribniškem okraju. Umrl je dne 31. januarja l. 1795. 56 let star. Mož se v mladosti ni pohvalno obnašal, rad ga je pil in bil kaznovan, a se je poboljšal in živi zdaj življenje samotarca.

Gašper Peršè, kurat v novomeški župniji, rojen v Volčani na Tolminskem, star 54 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov patrimonija. Zdrav je in še dosti zmožen. Moralko je dovršil na Dunaju. Služboval je v Mirni peči kot vikar 4 leta in zdaj deluje že nekaj let tu. Umrl je okrog 60 let star l. 1795. Ljudje so ga imeli radi; bil je dober in zgleden duhovnik, goreč spovednik, ponižen in vdan mož.

Janez Videtič, kurat, Novomeščan, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov gospostva „Bosilovo“ na Hrvaškem. Mož je bil srednjih zmožnosti pa zdrav. Moralko je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti na Blokah, potem pa ves čas v svoji rojstni župniji do l. 1797., ko se preseli v Šempeter do l. 1804. Od tedaj živi pa zopet v Novem mestu, kjer je umrl 14. decembra 1823. Bil je miroljuben, pobožen, ponižen, zgleden duhovnik, obnašal se je spodbudno.

Ignacij Činè (Tschine), navadni duhovnik, Novomeščan, star 42 let, je bil v mašnika posvečen na naslov gospostva „Vivodina“. Nezmožen je za pridiznico in tudi telesno pohabljen. Moralko in cerkveno zgodovino je slušal v Gradcu. V dušnem pastirstvu ni nikdar služboval. Mož je ponižen, pobožen, zgleden duhovnik spodbudnega življenja. Umrl je l. 1796.

Matija Medic, navadni duhovnik, rojen v vasi „Pichl“ kočevskega okraja, star 37 let, je bil l. 1776. v mašnika posvečen na naslov treh kmetov. Zmožnosti ima srednje, moči telesne pa slabe. Svoje bogoslovne študije je dovršil na Dunaju: moralko, pastoralko in kanonično pravo. Zdaj se peča tudi z urarstvom. Služboval je 3 mesece v Starem logu, 9 mesecev v Koprivniku na Kočevskem in nekaj časa tudi na Dunaju ter bil tudi katehet pri župni cerkvi sv. Urha, vsega skupaj 3 leta, zdaj pa je tu nekaj časa brez službe. Potem se je preselil kot katehet v Ljubljano. Par let je živel tudi kot kurat v Šentjurju pri Kranju do 1796. Odtam ga pošljejo v mesto Idrijo kot kateheta. Mož je bil sicer duhovniškega življenja in obnašanja, vendar je bil včasih nekoliko trmast. Od l. 1799. je kaplanoval tudi v Zagorju nekaj časa. Potem pa v Šmariji na Štajerskem 1798, na Vranskem 1799, pri Sv. Jakobu v Dolu 1800–1802, v Kalobju 1803, kurat pri Sv. Lenartu do 1813, župnik pri Sv. Petru v Savinjski dolini v l. 1813.—1827. Umrl je v pokoju v Celju 21. marca 1832.

Ljudevit Seyfrid, navaden duhovnik, Novomeščan, 40 let star, je bil v mašnika posvečen na naslov graščine „Shakaine“ na Hrvaškem. Mož je zdrav in zmožen, a vendar se tudi opominjanju ni dal pogovoriti, da bi prevzel dušno pastirstvo, v katerem ni nikdar služboval. Moralko je dovršil v Gradcu. Ljudem ni dopadel radi tega, ker mu delo ni dišalo, četudi je pošteno živel. V l. 1802.—1805. je bil sacelan v Otočicah pri Šempetru. Bival je pozneje tudi v Ljubljani in zopet v Novem mestu. L. 1808. najdemo ga sacelana v graščini „Luegg“ v Prečini, kjer je umrl 26. januarja 1811.

Peter Piccoli, navaden duhovnik, doma na Goriškem v „Caprivi“, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov grofa Germanika della Torre. Telesno je krepak in zdrav, duševno zmožen, za pridigarja pa ni, ker ne zna slovenščine. Moralko in kanonično pravo je v Gorici dovršil, jurisdikcije za spovednico pa nima. Služboval je izprva 3 leta v Istriji na župniji Bellaj pičanske škofije, zdaj biva pa že več let v Novem mestu. Mož je dober, pobožen, postrežljiv pri cerkvenih opravilih, hodi rad v kor, je poštenega obnašanja in zgledega življenja. Umrl je star okrog 55 let.

(Dalje)

Vsebinska: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 71.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

2. Mirna peč.

Anton Jožef Žnidaršič (Sniderschitz), župnik, rojen v Rokendorfu, star 55 let, je bil v mašnika posvečen leta 1757. na naslov gospoda „de Shegalla“. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti kot subsidiar „in monte gaudioso“, katehet in „officii notarius“ v Novem mestu je bil 4 leta, kaplan v Šent Rupertu 2 leti, župni vikar „ad s. Joannem in valle“ 13 let in od l. 1778. je župnik mirnopeški, katero župnijo je nad 10 let vladal. Bil je goreč, pobožen, zgleden, priljubljen duhovnik brez napak, spodbudnega obnašanja.

Urban Pokorn, kaplan, Ločan iz Binklja, 42 let star, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov svojih sorodnikov. Bil je dober, popularen govornik, krepak in zdrav ter srednje zmožnosti, a zadosti učen. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 2 leti na Krki kot župnikov vikar, pri Sv. Križu 4 leta kot kaplan, 2 leti v Galiciji na Štajerskem, 4 leta v Škocijanu pri Dobravi na Dolenjskem, 1 leto v Stopičah, od l. 1787. pa slušbuje v Mirni peči. Od l. 1792. najdemo ga kaplana v Preserjih, kjer je umrl dne 12. marca 1795. Mož je bil varčen, včasih malo razburljiv, sicer pa zgleden duhovnik.

Martin Merkuš, župnikov vikar, doma Podgradom v stopiški župniji, star 48 let, je bil leta 1762. v mašnika posvečen na naslov grofa „de Klega-

vitsch“ na Hrvaškem. Moralko je dovršil v Gorici, kanonično pravo pa v Ljubljani. Služboval je 6 let kot kaplan „ad s. Joannem in valle“, na Sladki gori na Štajerskem 2 $\frac{1}{2}$ leta, na Polšniku kot imenovan župnik 4 $\frac{1}{2}$ leta, v Pulskaui na Spodnjem Štajerskem 4 leta, od sv. Mihaela 1788 pa v Mirni peči, l. 1796. je kaplanoval v Stopičah, kjer je bil pozneje 1801 tudi administrator, nato v Prečini več let, ko se l. 1818. preseli v Mehovo, na svoj dom v pokoj, kjer je umrl dne 30. marca 1823. Obnašanja je bil preprostega, občeval je rad s kmeti, žal, da je premalo pazil na svoj jezik pri govorjenju; bil je zvit značaj, radi česar je bil posvarjen l. 1784.

Frančišek Baksa, beneficiat v mirnopeški graščini „Hmelnik“, doma v Lindarju v Istri, star 52 let, je bil v mašnika posvečen l. 1759. na naslov patrimonija. Mož je bil že slaboten. Moralko je dovršil v Ljubljani. V dušnem pastirstvu ni nikjer služboval; bil je beneficiat, kakor zdaj tu. Živel je spodbudno in se pošteno obnašal. Umrl je okrog 66 let star.

3. Šmihel pri Novem mestu.

Frančišek Ksaverij Ogorelec, župnik, Novomeščan, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. na naslov gospostva „Zajec“ na Hrvaškem. Bil je srednje zmožen, telesno je opešal, boleha na ledvicah, govornik je popularen. Moralko in kanonično

pravo je dovršil deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici. Služboval je nekaj let na Polšniku, 5 let v Stopičah, v Valti vasi kot subsidiar in kot župnijski vikar 8 let, potem pa župnikuje v Šmihelu, kjer je umrl okrog 70 let star, naposled vpokojen dne 30. aprila l. 1798. Mož je bil goreč, lepega obnašanja, pobožen in zgleden duhovnik. V mladosti je bil nekoliko slavo-hlepen, a zdaj je brez napak.

J o ž e f Š k r j a n e c, kaplan, doma v Mengšu, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov kmeta Jerneja Letnerja. Mož je čvrst in hraber, srednje zmožen, pa tudi dober pridigar bi bil ako bi se nekoliko potrudil. Moralko in kanonično pravo je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v Gorici. Služboval je nekaj let v Žužemberku, v Hinjah in v Ribnici; potem je deloval v novomeškem okraju: v Stopičah, Šent Ruprtu in zdaj v Šmihelu. Mož se je obnašal pošteno, rad je bival v veseli družbi, živel zgledno.

P. M a r i j a n G u t t r a t h, razcistercian, doma na Dunaju, star 67 let, je bil v mašnika posvečen l. 1745. na naslov zatiškega samostana in živi zdaj v „Steinbruklu“ v šmihelski župniji. Bil je zmožen mož, a je telesno opešal. Bogoslovne študije je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v samostanu. Služboval je le v samostanu, bil je 13 let tudi prior. Bil je pobožen, ponižen, goreč in zgleden redovnik, pa dober in svet duhovnik brez napak. Obnašal se je prav spodbudno. Umrl je okrog 80 let star.

J a n e z S t r e b e n a c (Strbenec), sacelan v graščini „Ruprechtshof“, doma na Hrvaškem v Tauru, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov gospostva Škrličevega. Kanonično pravo in moralko je dovršil v Gradcu in na Dunaju. Služboval je 6 let v Ormožu na Štajerskem, tu sem je prišel meseca avgusta l. 1788. za nekaj časa do 1795. Živel in obnašal se je zgledno.

4. Soteska.

A n t o n H a a n, župnik in beneficiat, doma v Semiču, rojen 27. maja 1752, star 37 let, je bil v mašnika posvečen 16. junija 1775 na naslov Gerlešiča na Hrvaškem. Mož je bil zmožen, zdrav in tudi dober pridigar. Moralko je dovršil v Ljubljani, vse druge bogoslovne nauke pa na Dunaju in je jako učen mož. Služboval je kot subsidiar 2 leti v Semiču in v Podzemlju, v Gorici 1 leto in zdaj župnikuje tu že od l. 1779. Mož je bil goreč, ponižen, zelo pobožen, zgleden duhovnik, ljudje so ga zelo radi imeli in spoštovali. Pobožnost rožnega venca je zelo razširjal med ljudstvom. Obnašal se je prav spodbudno. Po 55letnem župnikovanju je ostavil to solzno dolino dne 20. julija l. 1833. v Soteski.

5. Stopiče.

M a r k a K r a n j e c, župnik, doma v Vipavi, star 59 let, je bil v mašnika posvečen leta 1753. na naslov patrimonija. Bil je dober govornik, zmožen mož, hraber in čvrst in zdrav. Moralko, dogmatiko in kanonično pravo je dovršil deloma v Celovcu, deloma pa v Gradcu. Služboval je v Ložu kot župnikov vikar 1 leto, na Blokah pa 2 leti, kot kaplan in „officii notarius“ v Ribnici 10 let, v Šent Ruprtu 1 leto. Bil je tudi novomeški kanonik 2 1/2 leta in zdaj župnikuje tu že od l. 1770. Šel je v pokoj čez 28 let in se preselil v Ljubljano, kjer je umrl dne 15. februarja 1805 kot zlatomašnik. Mož je bil nekoliko ponosen, a živel je zgledno, obnašal se spodbudno. Rad se je pohvalil s svojim delom.

P. F r a t e r n T e r l i p, razfrančiškan, kaplan, Novomeščan, star 42 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. Bil je zmožen, zdrav, krepak in hraber mož ter prav pohvaljen pridigar. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu. Služboval je od l. 1774. v samostanu v dušnem pastirstvu: 5 let je bil prazniški pridigar, tukaj pa je od kresa l. 1788. kaplan, pozneje pri frančiškanih v Ljubljani, nekaj let pridigar in kaplan, dokler ni opešal. Umrl je dne 5. aprila 1801, star 55 let, kakor kaže mrliška knjiga. Bil je goreč, pobožen mož in zgleden duhovnik.

6. Toplice.

N i k o l a j d e K n e s e n h o f, župnik in beneficiat, Ljubljančan, star 48 let, je bil v mašnika posvečen l. 1764. na naslov patrimonija. Bil je bistrega uma in zmožen mož, še dovolj krepak in zdrav, pa dober katehet. Bogoslovne študije, zlasti dogmatiko je dovršil na Dunaju ter je učen in spreten duhovnik. Služboval je kot kaplan 4 leta v Luzendorfu na Nižjeavstrijskem, 1 leto v Kočevju kot vikar in zdaj od leta 1770. župnikuje tu. V večnost se je preselil dne 3. novembra 1795. Ljudje ga imajo silno radi, ker je pobožen, goreč, zgleden duhovnik, spodbudnega obnašanja, brez napak. Nad 23 let je pastiroval tukaj.

Vikariati: 1. Št. Peter.

P. A n d r o n i k L o z e j, župnijski vikar, razfrančiškan, Vipavec, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. kot redovnik. Bil je krepak, zdrav in zmožen mož in je imel tudi dar govora. Moralko in dogmatiko je dovršil deloma na Tersatu, deloma v Ljubljani. Kot redovnik je služboval v samostanih v Ljubljani, v Kamniku, na Sveti gori, v Novem mestu; nekaj časa je izvrševal službo pridigarja. Od l. 1784.

pa je v Šempetru pastiroval do l. 1786., ko se preseli v Šent Jernej do l. 1805., potem pa je župnikoval na Bučki do svoje smrti dne 25. decembra 1811. Mož je bil značajan, pobožen, dober duhovnik, živel je zgledno, brez napak.

M i h a e l P o t o č a r, hišni kaplan v Starem gradu pri Šempetru, bivajoč sicer v Novem mestu, doma v Mokronogu, star 58 let, je bil v mašnika posvečen l. 1754. na naslov graščine „Freyhof“. Zmožnosti in zdravje njegovo je srednje vrste. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva v Novem mestu, potem je bil župnijski vikar v Prečini 15 let, vsega skupaj 29 let. Zdaj je graščinski sacelan. Pozneje l. 1793. je bil par let lokalist v Mehovem, ko se preseli v Ljubljano v pokoj do l. 1808. Od tedaj živi Podgabrom v šentvidski župniji na Dolenjskem, kjer je umrl 19. aprila 1810. Mož je bil zelo melanholičen, nestanoviten, obnašal se je pošteno, živel je zgledno.

2. Prečina.

J o ž e f G e r m, župnijski vikar, Novomeščan star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov nekega plemiča na Hrvaškem. Bil je zdrav, zmožen mož, pa tudi kot pridigarja so ga hvalili. Moralko je dovršil v Ljubljani, dogmatiko pa v Gorici v semenišču. Služboval je kot subsidiar v Galiciji na Spodnjem Štajerskem 1 leto, kot kaplan na Raki 4 leta, v Čemšeniku 1 leto, v Mirni peči 4 leta, pri Sv. Trojici je bil župnijski vikar 6 let in tukaj je že od l. 1782., kjer je ostal do svoje smrti 14. maja 1812. V mladosti je bil nekoliko lahkomišljen, zdaj je ponižen, pobožen in pošteno živi kot duhovnik. Naposled se mu je zmračil nekoliko duh in tudi telesno je opešal. Ljudje so ga radi imeli.

J a n e z G a s v o d a, subsidiar, doma v Koroški vasi pri Novem mestu, star okrog 51 let, je bil v mašnika posvečen leta 1762. na naslov nekega „Collonelo“ na Hrvaškem. Talentiran ni bil, pač pa telesno krepak. Moralko je na Dunaju doštal. Za silo je bil nastavljen, ker je manjkalo zmožnejših, v dušno pastirstvo, potrjen za spovednika z opazko, da se pozneje izkušnji podvrže. V Prečini slušbuje že od l. 1784. Pozneje ga najdemo l. 1794. kot sacelana v graščini „Braitenau“ v Prečini nekaj let do dne 16. marca 1801, ko je umrl. Mož je bil preprostega značaja, včasih se je rad nekoliko prepiral. Živel je pošteno.

3. Vavta vas.

A l e š D r e š a r, župnijski vikar, doma v Komendi, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov gospostva „Landspreiss“. Mož je zmožen, zdrav,

in dober govornik, le prenegel je v govorjenju. Bogoslovne vede: moralko, dogmatiko in kanonično pravo je dovršil v Gorici v semenišču. Služboval je kot kapiteljski notar v Novem mestu 12 let, od l. 1785. pastiruje pa v Vavti vasi, kakih 14 let, ko se preseli v Ljubljano v pokoj, odtam čez 1 leto v Novo mesto, kjer je pa kmalu umrl dne 7. avgusta 1801. Živel je pošteno, četudi je bil v mladosti prijatelj vinu.

G a š p e r P l e š n a r, subsidiar, doma v Črnem vrhu, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1769. na naslov nekega kmeta v idrijskem gospostvu. Bil je dober govornik, trden, zdrav in tudi zmožen mož. Bogoslovne študije je vse dovršil v Gorici v semenišču. Služboval je kot subsidiar v Prečini, na Dolih in zdaj v Vavti vasi, skupaj 17 let. Pozneje l. 1792. do 1799. je kaplanoval v Leskovcu pri Krškem. Župnikoval je potem pri Sv. Duhu do 16. novembra 1805, ko je umrl. Mož je bil ljubezniv, pobožen, goreč, usmiljen, zgleden duhovnik. Ljudje so ga zelo radi imeli.

XXI.

Dekanat: Ribnica.

Župnije: 1. Ribnica.

V a l e n t i n U l l e, župnik in dekan, doma v Ložu, star 41 let, je bil v mašnika posvečen okrog l. 1772. O njem ni nič zapisanega. Tukaj je deloval do l. 1803., ko je dne 16. septembra ostavil svet.

A n t o n E r ž e n, prvi kaplan, Ločan, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov nekega loškega kmeta. Mož je bil jako zmožen, krepak, pa tudi dober govornik. Vse svoje študije je z dobrim uspehom dovršil v Ljubljani in je učen mož. Služboval je v Ložu kot vikar in župnik 12 let in tu je od l. 1785. že kaplan. L. 1793. je bil že beneficiat v Dolu. Leta 1795. beneficiat pri Sv. Florijanu v Ljubljani. L. 1796. ekspozit na Rovih, kjer je bil pozneje lokalist do l. 1807., ko se preseli v Škofjo Loko v pokoj za 1 leto, potem je pa nekaj časa kaplanoval v Železnikih. Pozneje je živel v Ortneku, 1815—1818 na Kureščeku, tudi poprej še v Ljubljani pri stolnici v pokoju. L. 1819. je bil v šentjakovski župniji v Ljubljani. od julija 1821 do svetega Jurija 1822 je bil v Naklem. Odtod se preseli v Škofjo Loko v pokoj do 9. julija 1834, ko je 85 let star kot zlatomašnik v Gospodu zaspal. Ljudje so ga povsod radi imeli, bil je zgleden, pobožen duhovnik brez napak.

F r a n č i š e k K s a v. R e p e š i č, drugi kaplan, doma v Ložu, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1774. na naslov grofa Guidona de Cobenzel. Bil je zmožen, krepak sicer, vendar so ga včasih slabosti

obhajale, dober pridigar. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici. Služboval je izprva kot subsidiar v Sodražici 1 leto, potem pa kaplanuje že od l. 1776. v Ribnici do svetega Mihaela l. 1788., ko gre kaplanovat v Cerklje na Gorenjskem. Odtod gre župnikovat v Vodice l. 1790. do svoje smrti dne 21. avgusta 1804. Tukaj je opravljal nekaj časa tudi posle dekana. Bil je dober duhovnik, le včasih nekoliko nepremišljen. Ljudje so ga radi imeli.

Anton Petrič, župnikov vikar, Vipavec, rojen 4. septembra 1756, star 32 let, je bil v mašnika posvečen 31. marca l. 1781. na naslov vipavske vile. Mož je bil zmožen, krepak, pa tudi priljubljen govornik. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Gorici v semenišču. Služboval je 3 leta kot župnikov vikar in potem nekaj časa kot kaplan v Ložu, odkoder pride l. 1781. kot vikar zopet v Ribnico do sv. Mihaela l. 1788. Kaplanoval je potem v Mirni peči do l. 1794., ko pride v Staro Loko za eno leto, potem pa na Brdo, l. 1805. ekspozit na Vojskem, l. 1807. lokalist pri Sv. Magdalenii, kjer je umrl 11. oktobra 1832. Živel je zgledno, ljudje so ga radi imeli.

Valentin Vodnik pride na mesto Repešiča kaplanovat v Ribnico. O njem ni nič zaznamovanega.

Janez Modic pride namesto Petriča na prvo službo v Ribnico kot župnikov vikar. Doma na Igu, je dovršil humanistične in modroslovne vede v Ljubljani, bogoslovne pa v Gradcu po novi metodi. Porojen je bil dne 9. decembra 1763, posvečen pa dne 9. novembra 1788 in je prišel takoj v Ribnico, odkoder gre kaplanovat v Šent Ruprt čez par let. Odtukaj pa pride v Mengeš čez 10 let. L. 1807. postane župnik v Ihanu, kjer je umrl dne 25. februarja 1830. Bil je dober, zgleden duhovnik.

Jožef Janez Bogataj, beneficiat v Novi Štifti, doma v Ložu, star 56 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. na naslov patrimonija. Mož je bil zmožen, sicer že slaboten, a govornik plodonosen. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je 32 let v ribniškem okraju kot župnikov vikar in kaplan, zdaj pa je po milosti grofa „de Cobenzel“ prišel k Novi Štifti, kjer je umrl dne 25. marca l. 1796. Živel in obnašal se je vedno spodbudno in zgledno brez napak. Bil je tudi upravitelj župnije Sodražice.

Frančišek Oražen (Orashim), kurat, Ribničan, živi na svojem rojstnem domu, rojen okrog l. 1740., posvečen okrog l. 1766., je služboval 20 let v dušnem pastirstvu na Štajerskem, zdaj pa je telesno opešal tako, da ni več za službovanje. Namizni naslov mu je dal ob posvečenju grof Cobenzel. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani in je srednje zmožen. Mož

je nesvarljivega značaja, brez strasti, in zgledega življenja. Umrl je ondi dne 17. februarja 1818 podpisan za „Janeza“.

2. Dolenja vas.

Štefan Pregl, župnik, doma v Tolminu, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov svojih župljanov. Bil je zelo nadarjen človek, krepkega zdravja in izvrsten govornik. Svoje bogoslovne nauke je prav pohvalno dovršil na Dunaju. Služboval pa je kot kaplan in administrator. Naposled je bil lokalist v tržaški škofiji, odkoder pride v Dolenjo vas za par let župnikovat do 1795. Ljudje so ga radi imeli, ker je živel nesvarljivo kot zgleden duhovnik.

Vikariata: 1. Loški potok.

Ferdinand Luka Kostanjevec (Castainovitz), župnijski vikar, Ribničan, star okrog 60 let, duhovnik nad 30 let, je dobil namizni naslov od grofa Cobenzelna. Mož je bistrega uma, krepak človek ter ljudem jako priljubljen pridigar. Z dobrimi uspehi je dovršil bogoslovne študije v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar v Dobropoljah, potem je bil kaplan ravno tu in zdaj že od l. 1768. pase loškopotoške duše; skupaj nad 34 let. Mož je prav zelo priden, goreč, skrben in zgleden duhovnik, zato ga ima ljudstvo prav rado. Njegov značaj je nesvarljiv. L. 1802. je še živel tu.

Matiija Zdravič, subsidiar, doma v Kostelu, star 66 let, ima namizni naslov od kostelskega graščaka. Mož je bil še trden in goreč govornik ter srednjih zmognosti. Vse svoje študije je dovršil v Zagrebu in je dober moralist. Služboval je 27 let kot župnikov vikar v okolišču ribniškega naddiakonata. Obnašal se je vedno spodbudno, živel je zgledno. Bil je dober duhovnik. (Glej župnijo Kostel!)

2. Sodražica.

Frančišek Ksav. de Stabile, župnijski vikar, Goričan, star 50 let, je bil l. 1767. v mašnika posvečen na naslov patrimonija. Bil je talentiran, slaboten je bil zlasti v nogah in srednje vrste pridigar. Svoje bogoslovne nauke je dovršil z najboljšim uspehom v goriškem semenišču. Služboval je v tej župniji deloma kot župnikov vikar, deloma kot kaplan in zdaj je samostojen vikar, torej vsega skupaj nad 20 let. Odtod je šel župnikovat v mesto Idrijo, kjer je tudi nad 10 let služboval in umrl ondi 7. decembra 1805. Ljudje so ga radi imeli, bil je lepega obnašanja in zgledega duhovniškega življenja.

Gregorij Zbačnik, beneficiat in subsidiar, doma v Loškem potoku, star 38 let, je bil v mašnika

posvečen na naslov raznih loškopotoških podložnikov l. 1776., je zmožen mož in goreč pridigar, žal, da ga revmatizen večkrat muči. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je ves čas v Sodražici do l. 1794., potem kaplanoval v Smledniku 11 let, v Predosljih 2 leti, v Gorjah nekaj mesecev, potem pa je bil zgodnjik v Radovljici v l. 1808. – 1813., ko se preseli kot ekspozit na Goro pri Sodražici, kjer je umrl 25. oktobra 1822. Bil je blag človek, zgleden duhovnik. Ljudje so ga radi imeli.

Ekspozituri: 1. Grčarice (Masern).

Anton Perz, kurat, doma v mestu Kočevju, star 54 let, je bil v mašnika posvečen na naslov kneza Auersperga. Bil je zmožen duhovnik, dober govornik, krepkega telesa, je dober kazuist; bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 16 let v kočevskem okraju kot vikar in deloma kot kaplan, preden je dobil cesarski beneficij v Grčaricah, kjer je deloval do svoje smrti. Bil je sicer zgleden duhovnik, le nezaupljiv je bil in nekoliko trmast. Umrl je dne 15. julija 1795.

2. Gora.

Janez Colnar (Zollner), ekspozit, Metličan, star 40 let, je bil v mašnika posvečen na naslov metliške mestne občine. Bil je dober govornik, srednje zmožen, pa krepak človek. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, vse druge višje pa v Gradcu. Bil je spreten moralist. Služboval je v ribniškem okraju kot vikar, zdaj pa je ekspozit na Gori, kjer ga občani vzdržujejo. Leta 1793. je bil škofijski oficial v Ljubljani do 1795, pozneje pa zgodnjik v Metliki, kjer je umrl okrog l. 1803. Živel je zgledno, obnašal se je nesvarljivo, bil je dober duhovnik.

XXII.

Dekanat: Kočevje.

Župnije: 1. Kočevje.

Frančišek Seraf. Fajenz, župnik in dekan, Kočevar, star 53 let, je bil v mašnika posvečen l. 1762. na naslov kočevske mestne občine. Dovršil je vse svoje nauke v Ljubljani. Služboval je kot kaplan 3 leta v Mozelju, potem pa že od l. 1766. v Kočevju, kjer je tudi umrl dne 18. aprila 1812. Bil je okrajni šolski nadzornik in konzistorialni svetnik. Župnikoval je ondi 24 let, kaplanoval pa 22 let.

Matijska Raethl (Röthl), prvi kaplan, Kočevar, star 35 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. na naslov treh kmetov kočevskega okraja, in sicer v Kranju dné

30. junija. Porojen je bil v Grafenfeldu dné 15. februarja 1752. Bil je zelo nadarjen mož, sicer ne trdnega zdravja, kot govornik pa genljiv. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, višje v Zagrebu, bogoslovne pa na Dunaju. Služboval je prav goreče v Kočevju do 1782 kot vikar, do 1793 kot kaplan. Župnikoval je potem v Koprivniku od 15. oktobra i. l. do 24. februarja 1827, potem pa postal mestni župnik in dekan, okrajni šolski nadzornik in konzistorialni svetnik v Kočevju, kjer je umrl 18. septembra 1836. Dekanijske posle ni več vodil od leta 1829. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil goreč, zmeren, zgleden duhovnik brez napak skozi in skozi, zlasti jako postrežljiv bolnikom.

Jožef Weiss, drugi kaplan, Kočevar, star 29 let, je bil v mašnika posvečen l. 1786. na naslov „Seminarii generalis Graecensis“. Bil je zelo nadarjen mož srednjih telesnih močij, a dober govornik. Humanistične študije je dovršil v Zagrebu, vse višje pa v Gradcu. Služboval je izprva v Koprivniku 1 leto, potem pa v mestu Kočevju kot vikar in kaplan več let, ko pride l. 1796. k ljubljanskim uršulinkam za kaplana in kateheta za par let. Odtam gre za lokalista v Borovec na Kočevskem, kjer je umrl dné 25. februarja 1801. Mož je bil jako goreč, delaven, trezen, zgleden duhovnik, katerega so ljudje zelo radi imeli. Bolnikom je bil v veliko tolažbo.

Frančišek Ks. Moratscher, župnikov vikar, Kočevar, star 63 let, je bil v mašnika posvečen l. 1751. na naslov kočevske mestne občine. Bil je bogato nadarjen mož in izvrsten govornik, žal, da je na stara leta telesno zelo opešal. Nižje in višje študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa na Dunaju. Služboval je kot kaplan v Starem logu na Kočevskem in tudi na Dunaju. Bil je administrator na vojaški akademiji, pa tudi novomeški kanonik. Na stara leta je živel kot kurat v Kočevju, v Kočevski Reki, v Rakitni in zopet v Kočevju v pokoju, kjer je umrl 3. januarja 1807. Ljudje so ga silno radi imeli, bil je zares apostolski mož, ponižen, potrpežljiv, pobožen, zelo goreč in zgleden duhovnik.

Ignacij Kreuzmayer, kurat, Kočevar, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov kočevske mestne občine. Srečen je v svojih zmožnostih, zdrav je in dober govornik. Humanistične nauke je dovršil v Novem mestu, modroslovne v Gradcu, bogoslovne pa na Dunaju in v Gorici. Služboval je kot beneficiat v Kočevju, kot vikar v Kočevski Reki in v Kočevju, kot kaplan v Starem logu in v Koprivniku, ko pride l. 1787. zopet v Kočevje. L. 1793. je bil lokalist v Poljanici, pozneje ekspozit v Borovcu, od-

koder pride kaplanovat zopet v Kočevje za 5 let, ko postane l. 1805. župnik v Mozelju do 29. oktobra 1807, ko stopi v pokoj in se preseli v Kočevje. Čez 1 leto pa se preseli v Ljubljano za drugega levita v stolnico do 20. aprila 1809, ko se preseli na Tirolsko v vojaško bolnišnico. Ljudje so ga radi imeli, bil je delaven, goreč in zgleden duhovnik; le nekoliko prenašel je bil včasih.

2. Čermošnjice.

Jurij Valič (Wallisch), župnik, Kočevar, star 53 let, je bil l. 1759. v mašnika posvečen na naslov kočevske mestne občine. Bil je zelo izobražen in krepak človek ter izvrsten govornik. Vse svoje nižje in višje študije je dovršil v Ljubljani in še vedno rad prebira znanstvene knjige. Služboval je kot vikar v Kočevski Reki 3 leta, v Gotenici in Grčaricah 7 let, kot kaplan pa v Kočevju 17 let, kot župnik v Mozelju 1 leto, od l. 1787. pa v Čermošnjicah, kjer je umrl čez 12 let dné 2. junija 1799. Bil je goreč, ljubezniv, velikodušen, prijazen, dober, zgleden duhovnik, katerega so ljudje radi imeli in spoštovali.

Lenart Prenner, kaplan, Kočevar, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov kočevske mestne občine. Mož je slabotnega zdravja, bistrega uma, a govornik srednje vrste. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, modroslovne in bogoslovne pa v Gradcu in je dovolj učen. Služboval je kot kaplan v Mozelju 5 let in v Čermošnjicah tudi 5 let, ko postane župnik v Kočevski Reki l. 1800., kjer je umrl dné 5. januarja 1828. Mož je bil trezen, moder, živel je zgledno, zase, pobožno, ljudje so ga radi imeli, žal, da je bil hipohonder in ponosen sam náse.

3. Kostel.

Lovrenc Ratschy, župnik, doma v Kostelu, star 54 let, je bil v mašnika posvečen l. 1762. na naslov plemiča „de Zebich“ na Hrvaškem. Mož je bil zmožen, zdrav in dober govornik. Humanistične nauke je dovršil v Zagrebu, moralko in cerkveno pravo pa na Dunaju. V pastirstvu deluje prav pridno, in sicer že od l. 1770. V Kostelu je župnikoval do l. 1815., ko stopi v pokoj. Umrl je ondi 25. junija 1819. Bil je blag človek, ponižen, pobožen, zgleden duhovnik; ljudje so ga radi imeli. Bil je tudi zelo varčen.

Martin Zdravič (Sdravich), kaplan, doma v Kostelu, star 46 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov plemiča „de Saych“ na Hrvaškem. Bil je zelo nadarjen, krepkih telesnih moči in dober pridigar. Vse svoje nauke, nižje in višje, je dovršil v Zagrebu. Službuje že 18 let kot kaplan v Kostelu, kjer je tudi

umrl 27. oktobra 1811 v pokoju. Podpisan je „Matija“ v šematizmu. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil goreč, delaven, pohleven, trezen in zgleden duhovnik.

4. Koprivnik (Nesseltal).

Janez Kopriva, župnik, Kočevar, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. na naslov kočevske mestne občine. Bil je dober govornik, zmožen a že slaboten mož. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot beneficiat v Kočevju 4 leta, kot kaplan v Kočevski Reki 14 let in od l. 1774. je župnikoval v Koprivniku, kjer je tudi umrl dné 20. marca 1793. Mož je bil zelo ponižen in gostoljuben, zato pa tudi priljubljen pri ljudeh,

Matevž Stine, kaplan, Kočevar, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1781. na naslov treh kmetov iz kočevske grofovine. Bil je zdrav in nadarjen mož ter dober poljuden govornik. Humanistične študije je dovršil v Zagrebu, modroslovne in moralko v Gradcu, kanonično pravo in dogmatiko pa na Dunaju. Služboval je 1 leto kot vikar v Čermošnjicah in od 1785 kaplanuje tu. Pozneje, l. 1793., je bil že lokalist v Banji Loki, čez 10 let pa župnik v Poljanici, kjer je umrl dné 9. marca 1817. Ljudstvo ga je neizrečeno rado imelo. Bil je ponižen, pobožen, blag in zgleden duhovnik, spodbudnega obnašanja.

5. Mozelj.

Janez Činkelj (Tschinkl), župnik, Kočevar, star 38 let, je bil l. 1776. v mašnika posvečen na naslov grofa Rattkay na Hrvaškem. Bil je jako nadarjen in hraber mož ter izvrsten govornik. Humanistične nauke je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici. Služboval je prav goreče in uspešno kot vikar v Kočevju 1 leto, kot subsidiar v Starem logu 6 let, kot kaplan v Čermošnjicah 3 leta in od l. 1788. v Mozelju, kjer je čez par let postal župnik in pastiroval do l. 1800., ko se preseli župnikovat v Koprivnik do l. 1812. Takrat postane mestni župnik in dekan v Kočevju, kjer je kot zlatomašnik umrl dné 19. avgusta 1826. Doma je bil v Schalkendorfu. Ljudstvo ga je povsod rado imelo in spoštovalo. Bil je zmeren, ponižen in moder mož ter dober in zgleden duhovnik na vse strani.

Anton Jauth, kaplan, rojen v Kočevju, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. na naslov grofa „de Erdoedi“ na Ogrskem. Bil je zmožen mož, dober govornik in še dovolj zdrav. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici. Služboval je kot vikar v Kočevski Reki 3 leta, kot subsidiar v Starem logu 4 leta, kot kaplan mozelski pa od l. 1787. dalje par let, ko se preseli

kaplanovat v Kočevsko Reko, kjer je umrl 28. aprila 1897. Mož je bil zglednega obnašanja, trezen in ponižen duhovnik. Ljudje so ga radi imeli.

6. Osilnica.

Jurij Rom, župnik, Kočevar, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1762. na naslov gospostva „Szeich“-ovega na Hrvaškem. Bil je zelo nadarjen mož, krepkega telesa in izvrsten katehet. Nižje in višje študije je dovršil v Zagrebu, bogoslovne pa na Dunaju. Služboval je 6 let kot administrator v Koprivniku in zdaj župnikuje v Osilnici že od l. 1773. skozi 25 let, naposled pa se preseli kot župnik v Črmošnjice, kjer je umrl dné 27. oktobra 1807. Mož je bil pohleven in moder, ljudje so ga radi imeli. Živel in obnašal se je prav pohvalno kot zgleden duhovnik.

7. Reka (Riegg).

Ignacij Romutha, župnik, Kočevar, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1752. na naslov kočevske mestne občine. Mož je bil nadarjen, telesno že slaboten, govoril pa je s poudarkom. Vse svoje nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je goreče in uspešno kot kaplan v Mozelju, v Črmošnjicah, na Reki. Župnikuje pa tu zdaj že od l. 1774. Tudi v Mozelju je bil 14 let. L. 1800. je stopil v pokoj in živel v mestu Kočevju, kjer je dne 2. marca l. 1804. umrl. Bil je samotarec, trezen in pohleven mož, zgleden, čednosten duhovnik, zlatomašnik; ljudje so ga radi imeli.

Fortunat Pavlič, kaplan, Kočevar, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov gospostva „de Wallensperg“. Mož je bistrega uma, slabotnega zdravja, a razumljiv govornik. Vse svoje nauke, nižje in višje je dovršil v Ljubljani. Služboval je 1 leto v Kočevju, 10 let pa v Črmošnjicah kot vikar, v Kočevski Reki eno leto kot vikar in od l. 1786. pa kot kaplan. Odtam pride čez par let kaplanovat v Kočevje do 1798. Župnikoval je potem v Starem logu, kjer je ostavil svet 29. septembra 1813. Mož ni zahajal v družbe, bil je trezen, ponižen, zgleden, dober duhovnik, zato ga je ljudstvo spoštovalo in ljubilo.

Jožef Gestl, župnikov vikar, doma v Poljanah na Belokranjskem, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1783. na naslov gospostva „de Russenstein in Turnau“. Zmožnosti njegove so bile srednje; bil je krepak in razumljiv govornik. Humanistične študije je dovršil v Zagrebu, modroslovne v Gradcu, moralko in kanonično pravo pa v Celovcu. Služboval je prav pridno 2 leti v Črmošnjicah in zdaj od l. 1788. na Reki kot vikar. Mož je bil ponižen in ubogljiv, trezen in zgleden duhovnik brez napak. Malo je jecljal. Naj-

brže je pravo ime njegovo „Goestl“, ki je pozneje kaplanoval v Koprivniku več let in bil tudi naposled lokalist v Spodnjem Logu na Kočevskem, kjer je umrl 21. aprila 1809. Ljudje so ga zelo radi imeli.

8. Srednja vas (Mitterdorf).

Matija Ramor, župnik, Kočevar, 52 let star, je bil v mašnika posvečen l. 1760. na naslov plemeni-taša Adama Dinzel. Mož je bil izobražen, zdrav in krepkih prsi ter govoril jako razločno. Humanistične in modroslovne nauke je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici. Bil je zelo goreč duhovnik. Služboval je 13 let kot kaplan v Črmošnjicah, v Koprivniku 11 let in kot beneficiat v Kočevju 4 leta. Od l. 1788. župnikuje tu, kjer je umrl 11. aprila 1800. Ljudje so ga radi imeli. Bil je trezen in moder mož.

Jakob Ramor, kaplan, Kočevar, star 35 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na naslov grofa „de Rattkay“ na Hrvaškem. Bil je zdrav, zmožen mož in dober pridigar. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, razlago sv. pisma je dostal v Zagrebu in ima dovolj znanja. Služboval je prav pridno kot vikar v Kočevski Reki 8 mesecev, in od sv. Jakoba l. 1788. pa kaplanuje tu. Ostali čas poprej pa je bil informator mladine grofa Auersperga in grofa Thurna. Pozneje l. 1793. že ga najdemo lokalista v Stockendorfu do l. 1807., ko gre v Črmošnjice za administratorja za 1 leto in potem se vrne nazaj do l. 1813. Župnikoval je naposled v Mozelju, kjer je umrl 19. marca 1818. Bil je zmeren, ponižen, zgleden duhovnik. Ljudje so ga radi imeli.

9. Stari log (Altak).

Jurij Perz, župnijski vikar, rojen v mestu Kočevju, star 58 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. na naslov kmeta Janeza Jakliča iz kočevske grofovine. Mož je krepak in zdrav in zmožen ter razločen in vse pohvale vreden govornik. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, modroslovne, moralko in kanonično pravo pa na Reki. Goreče je služboval kot vikar v Kočevski Reki 12 let, kot župnik v Toplicah in zdaj v Starem logu 19 let, odkoder je šel l. 1798. v pokoj v Mozelj. Umrl je naposled v Stari cerkvi dne 16. februarja 1804. Ljudje so ga radi imeli; bil je ljubezniv, ponižen, zgleden duhovnik.

Matija Osterman, subsidiar, Kočevar, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1785. na naslov grofa „de Rattkay“ na Hrvaškem. Bil je dober in razločen govornik, zmožen in zdrav mož, ki je dovršil humanistične nauke v Rudolfovem, višje pa vse v Gradcu. Službuje šele 1 leto tukaj prav pridno, pozneje v Mo-

zelju kot kaplan, od l. 1700. – 1803. v mestu Kočevju, kjer je dne 24. marca l. 1804 umrl. Bil je ubogljiv, poptžen, zgleden duhovnik; ljudje so ga radi imeli.

Lokalije: 1 **Gotenica** (Goetteniz).

Damijan Marčun, lokalist goteniški v kočevskoreški župniji, Kočevar, star 52 let, je bil v mašnika posvečen l. 1760. na naslov meščanske občine v Ložu. Mož je bil zelo nadarjen, čvrst in zdrav ter izvrsten govornik. Vse svoje nižje in višje študije je dovršil v Ljubljani. Prav goreče in uspešno je služboval v mestu Kočevju kot vikar 7 let, kot beneficiat pa 11 let in od l. 1784. je lokalist tu, kjer je bil pozneje nekaj let obenem tudi provizor Grčarič. Naposled je bil vpokojen in kot tak je umrl ondi dne 16. decembra 1807. Mož je bil trezen, moder, bolnikom v veliko tolažbo, ljudstvu zelo priljubljen in zgleden duhovnik brez napak.

2. **Trava** (Obergras).

Anton Šlakar (Slaker), c. kr. beneficiat v Travi župnije osilniške, doma v Vipavi, star 60 let, je bil posvečen v mašnika l. 1756. na naslov patrimonija. Mož je zmožen, a je zelo že opešal vsled starosti, govori z vriščem. Vse svoje nauke je dovršil v Gorici. Goreče je služboval v Šmihelu na Koroškem 3 leta, v Ajdovščini kot kurat 9 let, tukaj v Travi 18 let in ostali čas 6 let pa v Planini. Umrl je 72 let star l. 1799.

XXIII

Dekanat: **Dobropolje.**

Župnije: 1. **Dobropolje.**

Anton Vincencij baron „de Lazarini“, župnik in dekan, rojen 17. januarja l. 1725. očetu Frančišku in Mariji Ani roj. „de Raunach“ v graščini Jablanice, star 64 let, je bil v mašnika posvečen 21. januarja 1748. Vsled starosti in bolezní je opešal tudi na spominu tako, da ni več za pridigovanje sposoben. Vse svoje nižje in višje študije je dovršil na Reki. Služboval je v Dolini pri svojem stricu baronu „de Raunach“ 11 let, 1 leto je bil administrator v Trnovem, od l. 1760. pa župnikuje v Dobropolju, kjer je umrl 17. junija 1796.

Simon Mochar, kaplan, doma v Loškem potoku, star 46 let, je bil v mašnika posvečen na naslov loškopotoških kmetov l. 1771. Bil je zmožen mož, zdrav in tudi dar govorništva je imel. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, višje z bogoslovjem vred pa v Ljubljani. Služboval je izprva v zatiškem naddijakonatu na raznih krajih 5¹/₂ leta, potem je bil 6 let vikar

in kaplan zdaj od sv. Jurija l. 1788. tukaj nekaj let. Od tam gre za župnijskega vikarja v Lašče do 14. julija 1808., ko stopi v pokoj ter sklene svoje življenje ondi dne 1. marca 1811. Ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno.

Mihael Zdravič (Sdrauich), župnikov vikar, doma v Kostelu na Kočevskem, star 40 let, je bil v mašnika posvečen 27. decembra l. 1771. na naslov župljanov svojega rojstnega kraja. Bil je nadarjen človek, zdravja ne trdnega, govornik pa dober. Humanistične nauke je dovršil v Varaždinu, modroslovne v Zagrebu, bogoslovne pa vse na Dunaju. Služboval je 3 leta kot subsidiar v Loškem potoku, od sv. Jurija l. 1788. pa kaplanuje kot vikar v Dobropoljah, l. 1796. je že kaplanoval v Škocijanu pri Turjaku, l. v 1797. do 1799. v Šmarji, ko se preseli v Struge kot samostojni vikar. Tukaj ostane do l. 1827., ko se preseli v Ribnico v pokoj, kjer je umrl dne 4. aprila 1831. kot zlato-mašnik, star 84 let. Porodil se je 15. septembra 1747. Mož je bil jako ljubezniv in zato tudi zelo priljubljen pri ljudeh. Živel je zgledno.

Janez Krstnik Boehm, kurat, doma v Zatičini, star 43 let, ima namizni naslov tudi v Zatičini od gospostva. Mož je bil zelo nadarjen, zdrav in tudi dober pridigar. Svoje nižje in višje študije je dovršil z bogoslovjem vred v Ljubljani, samo spekulativno dogmatiko je 15 mesecev privatno študiral. Služboval je kot vikar potem, ko je bil l. 1770. v mašnika posvečen, 2 leti v Šmarji, kot kaplan v Škocijanu 2 leti, potem pa 6 let v Šmarji, kot kaplan in zdaj že od l. 1780. v Dobropoljah, l. 1795. je bil na Blokah kaplan in župni upravitelj. Tukaj je umrl dne 12. julija 1797. Povsod so ga ljudje zelo radi imeli, bil je dober zgleden duhovnik.

2. **Bloke.**

Andrej Godina, župnik, doma na Goriškem, star 44 let, je bil posvečen v mašnika l. 1767. na naslov gospostva Ortenek grofa Ferdinanda de Lichtenberg. Bil je zelo zmožen mož, dober govornik, zdravja pa srednjega. Humanistične nauke je dovršil v Ljubljani, modroslovne v Gradcu, bogoslovne pa v Gorici in je zelo učen in velik prijatelj beriva. Služboval je kot vikar na Blokah poltretje leto, kot kaplan pa 5 let, v Ribnici kot kaplan 2 leti in 9 mesecev. Župnikuje pa na Blokah od l. 1777., kjer je umrl okrog l. 1792. Bil je zelo zabaven, goreč in priljubljen mož ter zgleden, dober duhovnik.

(Dalje)

Vsebinska:

šematizem duhovnikov in duhovnjí v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 72.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Privedil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

Martin Strgulc, kaplan, Tolminec, star 36 let je bil v mašnika posvečen l. 1779. na naslov svojih sorodnikov. Bil je Zmožen, telesnih moči pa slabotnih in srednje vrste govornik. Humanistične študije je dovršil v Leobnu na Štajerskem, modroslovne in bogoslovne pa v Gorici. Služboval je 4 leta v Laščah kot subsidiar, 1 leto kot vikar v Ložu, od sv. Jurija l. 1786. pa kaplanuje na Blokah. Odtod ga prestavijo l. 1790. v Cerklje na Gorenjskem do l. 1794, v Kranj, kjer je bil tudi administrator, do l. 1800., ko postane župnik in dekan v Šentvidu nad Ljubljano. L. 1807. pa se preseli v pokoj v frančiškansko župnijo v Ljubljano, kjer je umrl l. 1816. Bil je ljubezniv mož, dober, zgleden duhovnik. Ljudje so ga radi imeli.

Primož Bozovičar (Wossovitscher), kurat, Ločan, star 37 let, je bil v mašnika posvečen l. 1774. na naslov loških podložnikov. Mož je bil zmožen, zdrav, pa dober govornik. Humanistične nauke je dovršil v Ljubljani, modroslovne v Gorici, bogoslovne pa v Ljubljani. Služboval je 11½ leta kot subsidiar v Šentvidu na Notranjskem, od sv. Jurija l. 1788. pa slušbuje na Blokah. Odtod gre za nekaj časa kaplanovat v Rovte. Bil je tudi sacelan v smledniški graščini l. 1790. dalje 3 leta, l. 1795. pa gre za eno leto v Preserje, ko se preseli kot ekspozit za 1 leto na Vojsko. Ljudje so ga radi imeli, četudi ni posebno občeval ž njimi. Tudi mu niso zamerili, ker ga je včasih rad potegnil. Obnašal se je dostojno.

Vikariati: 1. Lašče.

Štefan Konič, župnijski vikar, doma na Bledu, star 50 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov sosednih kmetov. Bil je zmožen, zdrav in dober govornik. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne v Solnogradu in v Gradcu, kanonično pravo pa v Ljubljani. Služboval je ½ leta v Soteski, 5 mesecev v Boštanju kot nadštevnik, 7½ leta je bil vikar, 7 let pa kaplan v Dobropoljah in zdaj je že od l. 1781. vikar tu. L. 1796. je že župnikoval v Ihanu, kjer je umrl 18. januarja 1800. Mož je bil jako strog, ni občeval mnogo z ljudmi in zato jim ni ugajal, zlasti ne, ker ni bil posebno goreč v svoji službi, četudi je zgledno živel in se dostojno obnašal.

Simon Bartolj (Warthol), subsidiar, rojen v Loškem potoku, star 31 let, je bil v mašnika posvečen leta 1783. na naslov loškopotoških kmetov. Zdravja je bil srednjega, zmožnosti pa dobre in tudi govornik je bil. Humanistične nauke je dovršil v Novem mestu, modroslovne v Ljubljani, bogoslovne pa v 4 letih v Gorici. Služboval je 4 mesece doma, 1 leto pri Sv. Trojici v Šivcah, od sv. Jurija l. 1785. pa tu nekaj let. L. 1793. je kaplanoval v Zatičini, l. 1800. pa že župnikoval v Višnji gori, odkoder se kmalu preseli na Rako za župnika in dekana, konzistorialnega svetnika ter okrajnega šolskega nadzornika. Tukaj je

ostavil svet dne 7. junija 1818. Mož ni mnogo občeval, bil je potrpežljiv, ljudje so ga zelo radi imeli. Živel je zgledno.

Pavel Marinčič, penzionist, bivši župnijski vikar v Laščah, doma v Kostelu, star 82 let, je bil v mašnika posvečen leta 1732. na naslov kostelskega gospostva. Telesno je že popolnoma opešal, bil pa je nadarjen mož in zelo praktičen duhovni pastir. Humanistične nauke je dovršil v Zagrebu, modroslovne in bogoslovne pa v Ljubljani. Služboval je 52 let v pastirstvu, in sicer v Kostelu, v Ribnici, v Dobropoljah ter v Laščah, kjer še živi zdaj brez beneficija. Četudi že starček, pa vendar še rad izpoveduje in zato ga imajo ljudje zelo radi. Živel je vedno zgledno brez napak. Umrl je kot zlatomašnik.

2. Struge.

Lovrenc Babnik, župnijski vikar, doma v Šiški pri Ljubljani, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1764. dne 22. decembra na naslov črnomaljskega gospostva. Srednje nadarjen a zdrav mož je bil in še dosti pridigarja se je kazal. Vse svoje nižje in višje nauke z bogoslovjem vred je dovršil v Ljubljani. Služboval je izprva v lhanu 5 mesecev za prakso, 2 leti kot subsidiar v Dolu, 7 let kot kaplan v Dobropoljah in od l. 1773. kot župnik v Strugah nad 20 let, ko se l. 1797. preseli na Bloke župnikovat za 10 let. Naposled je župnikoval še v Preski 3 leta, kjer je umrl dne 3. marca 1811. Mož je bil zgleden duhovnik, dostojnega obnašanja, pa vendar ni vsem dopadal.

Lokalije: 1. Sv. Gregor.

Anton Kalin (Callin), lokalist, doma v Ajdovščini, star 42 let, je bil posvečen v mašnika l. 1770. na naslov ortneškega gospostva. Bil je nadarjen mož, dober govornik, a srednjih moči. Humanistične in modroslovne nauke je dovršil v Ljubljani, bogoslovje pa je študiral 1 leto v Gradcu in 2 leti v Gorici. Služboval je v Sodražici poldrugo leto kot subsidiar, 2 leti kot vikar v Škocijanu pri Turjaku, potem v Dobropoljah kot vikar 7 let in kot kaplan zopet 7 let in od svetega Jurija l. 1788. je lokalist šentgregorski do l. 1796. ko postane župnik in dekan v Dobropoljah, pa le za malo časa, ker je 57 let star 14. marca l. 1804. umrl. Mož je bil ljubezniv, zato pa tudi priljubljen pri ljudeh, živel je zgledno.

Matija Tomšič, sacelan v graščini „Ortnek“, doma na Reki, star 52 let, je bil v mašnika posvečen dne 5. aprila 1760. na naslov č. g. Gioletitch. Kot govornika so ga hvalili, dokler je bil še zdrav, in tudi zmožen je. Učenosti je srednje, a dober je v praksi. Vse

svoje nauke nižje in višje je dovršil. na Reki Služboval je 2 leti v Sodražici kot subsidiar in tudi v Loškem potoku 1 leto, v Ribnici 2 leti kot vikar, zdaj pa je bolehen in predebel in od l. 1768. že sacelan v Ortneku, ker ni več za pastirstvo radi kile. Živel je zgledno, bil je dober duhovnik brez napak, priljubljen povsod.

2. Sv. Trojica v Šivcah.

Jurij Štimic, kurat, doma v Osilnici, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov Janeza Soitch, vicegrofa v Selini pri Zagrebu. Nadarjenost, zdravje in dar govorništva je imel srednje vrste. Humanistične nauke je dovršil v Varaždinu, modroslovne v Požegi, spekulativno bogoslovje je v Gradcu 4 leta slušal, moralko in kanonično pravo pa v Zagrebu, deloma na Dunaju dovršil. Služboval je kot vikar 5 let v Osilnici, kot subsidiar 5 let v Loškem potoku, v Novi Štifti (ad novum aedificium) 1 leto, in zdaj od l. 1785. v Šivcah brezplačno kot ekspozit. L. 1796. ga najdemo na Gori pri Sodražici kot ekspozita, pozneje l. 1800. kot lokalista v Dolenji vasi pri Ribnici, l. 1805. zopet na Gori nekaj let. Naposled je bil v Ribnici kot deficient, kjer je umrl dne 9. aprila l. 1816. Mož je bil izpodbudnega duhovskega življenja, potrpežljiv, brez napak. Ljudje so ga radi imeli.

3. Sveti Vid pri Šilcah.

Anton Tomaž Antončič, administrator v dušnem oziru, rojen v Ložu, star 37 let, je bil v mašnika posvečen l. 1776. na naslov meščanstva v Ložu. Bil je zdrav, zmožen mož in dober govornik. Sintakso in humanistične študije je dovršil v Gradcu, poetiko in retoriko v Novem mestu, logiko v Ljubljani, fiziko na Reki, moralko in kanonično pravo pa v Zagrebu. Služboval je v Ložu kot vikar 4 leta, v Reichenburgu na Štajerskem 6 $\frac{1}{2}$ leta, od l. 1788. pa oskrbuje Sveti Vid tu pri Blokah. L. 1793. je bil že lokalist v Šentjurju pod Kumom, kjer je blizu 9 let pastiroval. Bil je ljubezniv, dober, zgleden duhovnik. Ljudje so ga radi imeli in spoštovali. Umrl je dne 1. junija 1799.

XXIV.

Dekanat: Škocijan pri Dobravi.

Župnije: 1. Škocijan.

Tomaž Peric, župnik in dekan, doma v Šempasu na Goriškem, star 37 let, je bil rojen dne 6. aprila 1752., posvečen pa v mašnika dne 30. julija l. 1775. Tukaj je služboval od l. 1786. nekaj nad 10 let, ko se preseli v Šent Vid pri Zatičini z istim imenom.

Ostavil je to solzno dolino dne 23. avgusta 1829. Več o njem ni znanega.

A n d r e j S t e g n a r, prvi kaplan, doma v Kamni gorici, star 32 let, je bil v mašnika posvečen leta 1782. na naslov svojih sorodnikov. Cerkveno zgodovino, orientalske jezike in natorno pravo je dovršil na Dunaju, patrologijo in hermenevtiko v Ljubljani, moralko, dogmatiko, pastirstvo in kanonično pravo pa v Gorici. Služboval je kot subsidiar pol leta v Šmartinu pod Šmarno goro, kot „alumnus“ v Gornjem gradu pol leta, kot subsidiar v Rovtah 1 mesec, v Kamniku $\frac{3}{4}$ leta, v Moravčah poldrugo leto, kot kaplan v Preserjih pol leta in od l. 1788. nekaj časa v Škocijanu. L. 1793. je bil vikar pri Sv. Vidu na Notranjskem, l. 1796. administrator pri Sv. Gregorju pri Ribnici, l. 1800. vikar v Hotedršici, v l. 1803.—1806. lokalist na Dobravi pri Kropi. Odtam se preseli v Železnike kot župnik do l. 1810., ko se odpuščen preseli dne 29. septembra v lavantinsko škofijo. Mož je bil zelo goreč, natančen v svoji službi, ljudje so ga radi imeli. Bil je zgleden duhovnik, a obstanka ni imel.

L u k a D o l j a k, drugi kaplan, doma v Gargaru na Goriškem, star 34 let, rojen 17. oktobra 1754, je bil v mašnika posvečen na naslov gargarske občine dne 28. oktobra 1781. Govornik je bil dober, zmožnosti in zdravje pa je imel srednje. Humanistične študije z logiko je dovršil v Gorici, fiziko z zgodovino v Gradcu, bogoslovje pa v Gorici. Služboval je $1\frac{3}{4}$ leta kot vikar v Šmartinu na Paki, kot subsidiar v Hinjah 3 leta, kot kaplan škocijanski od l. 1787. nekaj časa, ko ga pošljejo v Svibno. Odtam gre kot lokalist k Št. Heleni, kjer je pastiroval nad 10 let. L. 1811.—1819. je župnikoval v Blagovici, odkoder se preseli v Krašnjo v pokoj, kjer je umrl dne 31. decembra 1829. Bil je zelo goreč, ubogljiv, ponižen, natančen, zgleden duhovnik brez napak. Ljudje so ga radi imeli in spoštovali kot blago dušo.

2. Bela cerkev.

A n t o n K o g o j (Cogoy), župnik, doma od Svetega Križa na Goriškem, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1774. na naslov svetokriške občine. Mož je bil izredno nadarjen, dober govornik in krepkega zdravja. Nižje nauke je dovršil v Gorici, višje v Ljubljani, bogoslovne pa zopet v Gorici. Služboval je na Krki en mesec kot nadštevilnik, na Primskovem 3 leta kot subsidiar, na Vačah 3 leta kot drugi, 6 let kot prvi kaplan. Župnikoval pa je od l. 1787. tu prav goreče 37 let ter umrl 24. junija 1824. Ljudje so ga silno radi imeli, bil je svet mož, angelskega življenja, ponižen, pobožen, delaven in natančen, zgleden duhovnik.

3. Šmarjeta ob Klevevžu.

A n d r e j Š e g a, župnik, doma v Cirknici, star 51 let, je bil v mašnika posvečen l. 1761. na naslov bistriškega gospostva. Bil je zmožen, zdrav, dober govornik. Vse svoje nižje in višje študije z bogoslovjem vred je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kaplan v Kamniku 10 let, v Tuhinju 1 leto, v Preserjih $4\frac{1}{2}$ leta, na Prežganju kot vikar 3 leta, v Rakitni $4\frac{1}{2}$ leta kot župnijski vikar, na Vačah 1 leto kot drugi kaplan, v Ambrusu 10 let kot župnijski vikar, tukaj pa župnikuje v bridkosti polnih časih, v l. 1787.—1822., ko je dne 2. marca umrl. Ljudje so ga radi imeli, bil je delaven, zgleden duhovnik, brezmadežnega življenja.

J u r i j S e v e r, kaplan, rojen v Semiču, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov gospoda „Sdenzai“. Srednje zmožen mož je bil zdrav in še dosti dober pridigar. Humanistične nauke je dovršil v Ljubljani in v Varaždinu, modroslovne in moralko pa v Zagrebu, kanonično pravo pa zopet v Ljubljani in v Varaždinu. Služboval je na Krki kot nadštevilnik 6 mesecev, kot župnikov vikar v Mengšu 6 mesecev, na Prežganju 1 leto, pri Beli cerkvi 1 leto, kot drugi kaplan v Škocijanu 2 leti in zdaj prav pohvalno deluje v Šmarjeti od l. 1787. dalje 2 leti. Naposled je živel v Beli cerkvi kot kurat ter tudi ondi umrl dne 18. septembra 1793. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil ponižen, lepega obnašanja ter zgleden duhovnik.

4. Raka.

J a n e z P e r i c, župnik, doma na Goriškem v Šempasu, star 52 let, je bil na naslov patrimonija v mašnika posvečen l. 1760. Bil je izvrsten govornik, zmožen in zdrav človek. Izšolal se je deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici, kjer je dovršil tudi bogoslovne študije, ter bil posvečen. Služboval je izprva 5 let v goriškem semenišču kot podvodja, nadalje je župnikoval 14 let na Štajerskem, od l. 1780. pa je raški župnik, kakih 10 let. Mož je bil zelo goreč, revežem pravi oče, ljubezniv, ljudje so ga zelo radi imeli in spoštovali, bil je zgleden duhovnik.

A n t o n B o l h a (Wolcha), kaplan, Goričan, star 34 let, je bil v mašnika posvečen l. 1779. na cesarski naslov. Krepak mož je, srednje zmožnosti in tak tudi govornik. Vse svoje nižje in višje nauke z bogoslovjem vred je dovršil v Gorici. Služboval je kot župnikov vikar na Raki nad 2 leti, kot drugi kaplan v Škocijanu poltretje leto in zdaj zopet na Raki od l. 1787. dalje nekaj časa, ko ga prestavijo v Žužemberk. L. 1796. je bil že župnijski vikar v Hinjah, l. 1800. pa župnik v Dobrniču, kjer je umrl dne 8. januarja 1827. Bil

je jako delaven, pobožen, vesten, zgleden duhovnik, brez napak. Ljudje so ga radi imeli.

Štefan Fornasari, župnikov vikar, Goričan, star 31 let, je bil v mašnika posvečen l. 1782. na naslov občine „Zerou“. Mož je bil krepak, zdrav in zmožen ter dober govornik. Vse svoje študije, nižje in višje z bogoslovjem vred je dovršil v Gorici. Službuje že 6. leto na Raki. Pozneje l. 1791. je šel na Jesenice za kratek čas, l. 1792. pa se preseli na Štajersko, kjer je v Žalcu kaplanoval do leta 1798., ko ga dne 5. septembra umeste župnikom v Polzeli, kjer pastiruje do dne 14. junija 1815, ko se preseli na Sladko goro. Tukaj je umrl dne 22. oktobra 1829. Bil je goreč, pobožen, zgleden in priljubljen duhovnik povsod ter neumorno delaven mož.

Jožef Petrič, kurat, doma iz Turjaka, star 54 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. na naslov gospostva „Thurmanhart“ grofa Auersperga. Bil je izvrsten govornik in zmožen mož in srednjega zdravja. Humanistične in modroslovne nauke je v Ljubljani dovršil, bogoslovne pa na graški univerzi, kjer je tudi napravil 3 rigoroze „pro prima Laurea Theologica“. Služboval je razen v Gradcu še 7 let pri Sv. Petru v Ljubljani kot kaplan in 7 let je bil „moderator nobilis iuventutis“ v Gradcu ter obenem kurat. Zdaj pa že od l. 1780. prav goreče slušbuje na Raki, kjer je najbrže tudi umrl okrog l. 1790. Ljudje so ga zelo v čisljih imeli; bil je pobožen, neumorno delaven, goreč, svet mož, zgleden duhovnik, brez napak, poln ljubezni do bližnjega.

Vikariat: **Studenec** (Bründl).

Jakob Tomšič, župnijski vikar, doma v Kresnicah, star 60 let, je bil l. 1754. v mašnika posvečen na naslov občine „Seun“. Opešal je že na močeh, govorništva dar in talenti so mu bili srednji. Humanistične študije in moralko je dostal v Ljubljani, kanonično pravo pa v Gorici. Služboval je v Kresnicah 3 leta kot subsidiar, v Višnji gori kot vikar župnikov 3 leta, v Škocijanu je kaplanoval 1 leto kot drugi, 6 let kot prvi pomočnik, na Vačah 2 leti, v Šmarjeti l. 1764. in zdaj že od l. 1770. prav pohvalno pastiruje na Studencu, kjer je umrl dne 14. februarja 1796. Bil je moder, dober, zgleden duhovnik, katerega so ljudje radi imeli. Imel je od narave pokvarjeno nogo, da je težko hodil.

XXV.

Dekanat: Kostanjevica.

Župnije: 1. Kostanjevica.

Avguštin Sluga, razcistercian „ad fontes Marianos“, mestni župnik in dekan, Ljubljčan, star 36 let, porojen 17. septembra 1753, posvečen v maš-

nika 13. junija 1778 na naslov kostanjeviškega samostana, je bil zmožen mož, pa tudi čvrst in zdrav in izvrsten govornik. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v svojem samostanu, kjer je potem opravljal 7 let službo pridigarja, spovednika ter imel tudi jurisdikcijo čez domače v samostanu. Župnikoval je 3 leta v Kostanjevici „ad fontes Marianos“ ter bil imenovan tudi dekanom l. 1788. Čez par let dobi lepo župnijo Rako, katero vlada do l. 1800., ko se preseli v mesto Kranj. Tukaj je prav blagonosno z veliko vnemo pastiroval kot mestni župnik in dekan do 19. julija 1842, ko ga pokliče Gospod v boljšo domovino. Bil je spoštovana oseba.

Bernard Koerchne, razcistercian iz Kostanjevice, prvi kaplan, doma v Vipavi, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1782. v Zagrebu na naslov kostanjeviškega samostana. Bil je zelo nadarjen mož in goreč oznanjevalec besede božje, žal, da je večkrat bolehen. Modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v svojem samostanu. Prav pohvalno je služboval 3 leta kot redovnik in zdaj od l. 1785. kot kaplan „ad fontes Marianos“. Pozneje l. 1793. ga najdemo župnika pri Sv. Duhu v Trnju, kjer je pa le malo časa ostal. L. 1794. je župnikoval že v Veliki dolini, pa le za malo časa. Mož je bil čednostnega, brezmadežnega, zglednega življenja, vesten in delaven duhovnik. Vse ga je ljubilo in čislalo.

Viljem Hirsche, drugi kaplan, razcistercian kostanjeviški, Čeh, doma v Teschenu, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1779. na naslov samostana „ad fontes Marianos“. Govornik ni bil poseben, pač pa zdrav in zelo nadarjen mož, ki je dovršil modroslovne nauke in kanonično pravo v Ljubljani, druge bogoslovne študije pa je 4 leta slušal v graškem glavnem semenišču. V dušnem pastirstvu je začel službovati dne 20. decembra 1787 tukaj, poprej je bil redovnik. Obnašanja je pohvalnega, v svoji službi je priden, včasih je bolj samotarec. Vidi se, da hoče v privatnem pogovoru pri občevanju razodevati svoja cerkvenim postavam nasprotna mnenja.

Aleksander baron Hallerstein, opat odpravljenega kostanjeviškega samostana v pokoju, rojen v Mengšu, star 69 let, je bil v mašnika posvečen l. 1743. na naslov napominanega samostana. Kot opat ima 4 gld. pokojnine na dan iz verskega zaklada. Mož je bil izredno nadarjen, neprimerljiv in pri tej starosti še čudovito krepak. Govornik ni bil, pač pa čudovito pripraven za privaten pouk. Svoje študije je dovršil v Rimu, kjer je napravil tudi doktorat iz bogoslovja. Živel je prav pohvalno, bil je čednosten, svet mož, vsi so ga visoko spoštovali in radi imeli,

ker na njem niti sence kakega madeža ni bilo, bil je zgleden redovnik in duhovnik. Služboval je 3 leta kot župnik kostanjeviški, 6 let je bil opat in naddiakon tega okraja „ad fontes Marianos“, po odpravi samostana. Bil je dobro poznata oseba povsod. Naposled je živel in umrl v Ljubljani star 85 let dne 25. oktobra l. 1804.

Alojzij Sizenfrei, razcistercian iz Zatičine in razžupnik kostanjeviški, doma v Mariboru na Štajerskem, je bil na naslov imenovanega samostana v mašnika posvečen v Zagrebu l. 1778. Bil je nadarjen človek, večkrat bolehen, govornik pa ni bil. Tudi ni bil vešč slovenskega jezika in zato tudi ni mnogokrat spovedoval, četudi je imel jurisdikcijo. V Gradcu je dovršil logiko, v samostanu pa bogoslovje. L. 1795. je živel že v Ljubljani, kjer je postal škofijski registrar in bibliotekar ter škofov tajnik do l. 1806. Obnašal se je pohvalno, bil je spodbuden v občevanju, živel je zgledno brez napak, zato so ga radi imeli vsi. Mož je bil nagnjen lagodnemu življenju, trudapolnih opravil se je bal.

Janez Nep. Wiesenthal, razcistercian in razžupnik kostanjeviški, Ljubljančan, star 57 let, je bil v mašnika posvečen l. 1754. na naslov imenovanega samostana. Bil je talentiran, a ne izobražen mož, dober govornik, a jako slabotnega telesa. Humanistične in modroslovne študije je dovršil v Ljubljani, moralko pa v svojem samostanu. Dvomi se o njegovem zadostnem znanju, ker nič ne bere. Služboval je v samostanu kot pridigar in spovednik 16 let in 10 let je bil mestni župnik kostanjeviški, kjer tudi zdaj živi ob svoji pokojnini ter je umrl ondi 22. novembra 1807. Mož je samotarec, ponižen, usmiljen do ubožcev, brez primere lepega obnašanja, zgleden duhovnik, a vendar ni ugajal ljudem.

Anton Ranger, razcistercian, doma v Mariboru na Štajerskem, star 38 let, je bil v mašnika posvečen na naslov kostanjeviškega samostana. Mož je zelo bister in talentiran, po telesu pa zelo slab, bolehen v prsih, zato ni za pridižnico, privatno pa je spreten za pouk. Dovršil je logiko v Gradcu, bogoslovje pa v samostanu in rad bere. Za spovednico ima jurisdikcijo, a je ne rabi, ker ni zmožen slovensčine. Ljudje ga imajo zelo radi, ker je krotak, ljubezniv, ponižen, potrpežljiv in zgleden duhovnik.

2. Čatež.

Janez Mahorič, župnik, Idrijčan, star 65 let, je bil v mašnika posvečen l. 1747. na naslov posestva idrijskega kmeta Janeza Hladnika. Mož je bil zelo nadarjen in izvrstnega spomina, telesno slaboten, na-

dušljiv, in četudi učen, govornik pa ni bil. Bogoslovne študije je dovršil na Dunaju. Služboval je kot kaplan 5 let v Idriji in 5 let v kostanjeviškem okraju, od l. 1767. pa župnikuje na Čatežu, kjer je nad 30 let pastiroval in ondi umrl dne 18. februarja 1799. Mož je bil trdega, neizobraženega obnašanja, občeval je le z meščani sosednjega štajerskega mesta Brežice (Rennensis, morda Rannensis civitatis). Mož ni rad delal ter bil tudi zanemarjen v obleki, za opomine svojih predstojnikov se ni brigal mnogo, bil je jako čmeren in zato tudi ljudem ni ugajal.

Jurij Težak (Teshag), kaplan tukaj od svetega Mihaela 1788 dalje več let. (Več o njem glej Metliko!)

3. Velika Dolina.

Bernard Pilpach, župnik, doma na Kranjskem: „Gümblerensis“, star 42 let, je bil v mašnika posvečen v Gornjem gradu l. 1774. na naslov gospostva „Reiffenstein“ na Štajerskem. Mož je bil nadarjen, zdrav in krepak ter tudi govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gorici. Služboval je 15 let v kostanjeviškem naddiakonatu v zadovoljnost svojih višjih. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil delaven, ponižen, ubogljiv, zgleden duhovnik, spodobnega obnašanja. Mož je bil velik prijatelj lova, sicer nima napak.

Frančišek Seyfrid, sacelan v mokriški graščini, Novomeščan, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov gospostva „Szili de Bomba“ na Hrvaškem. Mož je krepak in zdrav, ne posebno nadarjen in izobražen, pa tudi ne govornik. Moralko je dovršil v Gradcu. Služboval je 9 mesecev kot kurat v vodmnski župniji na Štajerskem kostanjeviškega naddiakonata. Potem je pa vedno bival v Mokricah kot hišni duhovnik, ki je pomagal mnogokrat v pastirstvu čateškemu župniku. O zadostnem njegovem znanju se dvomi, ker nič več ne bere. Obnašal se ni pohvalno, ljudem ni ugajal, ker jim je vedno nasprotoval. Podvržen je bil jezi, rad je zabavljaj in blasfemično govoril. Naposled je živel v Novem mestu, kjer je umrl meseca oktobra l. 1793.

4. Št. Jernej.

Jurij Jakobčič, župnik, doma v Metliki, star 37 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na cesarski naslov v graškem alumnatu. Mož je bil izredno nadarjen, a slabotnega telesa. V pridigah je bil čmeren in ne-goreč, zato ni ugajal ljudstvu. Humanistične študije je dovršil v Varaždinu, modroslovne v Zagrebu, bogoslovne v Gradcu, civilno pravo pa na Dunaju. Z ekonomijo je zelo obložen, a vendar še bere znanstevne knjige. Služboval je kot kaplan 1 leto v Žalcu na Šta-

jerskem, 5 let kot mestni vikar v Celju, pol leta kot stolni vikar v Ljubljani. Župnikuje pa tu od l. 1785. S svojimi višjimi je bil vedno v laseh. Obnašal se je brez graje dobro, bil je samotarec, zanašal se je na svoje znanje, živel je zgledno, a ugajal ni ne sosedom, ne ljudstvu.

Anton Habath (Hubat), prvi kaplan, doma v Vodica, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov ondotojnega kmeta Jeraja. Nadarjen je bil srednje, zdrav pa, govornik ni bil, čmeren in preobširen v pridigah. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani. Služboval je 1 leto v Bohinju in 5 let v Šentjerneju na Dolenjskem, ko postane lokalist v Gojzdu pri Kamniku, kjer je umrl 19. marca l. 1827. Mož se je sicer pošteno obnašal, a bil je nekoliko sam svoj, vinu prijatelj, občeval je le s kmeti, živel je še dosti zgledno.

Jožef Rihar, drugi kaplan, Polhograjec, star 20 let, je bil v mašnika posvečen l. 1787. na cesarski naslov generalnega semenišča v Gradcu. Mož je bil nadarjen, govornik ni bil, telesno je bil slaboten, bolehen, nervozen. Izšolal se je v Ljubljani, bogoslovne nauke pa je dovršil v Gradcu in je prijatelj ved. Bil je izprva poldrugo leto subsidiar in katehet, zdaj l. 1788. pa je šentjernejski kaplan. Odtam pride k Sv. Jakobu v Ljubljano kaplanovat za nekaj let, ko dobi župnijo Sv. Petra v Komendi, kjer je umrl dne 28. novembra l. 1807. Mož je bil velik škrapulant, malokdo je dobil pri njem sv. odvezo in zato ni ugajal ljudem. Bil je samotarec, živel je zgledno.

Bernard Gonde (Gunde), sacelan v gospostvu „Draškovec“, Novomeščan, star 38 let, je bil v mašnika posvečen v Gradcu leta 1775. na naslov gospoda „de Sdenzhai“ na Hrvaškem, je zdrav, a nadarjen in govornik ni bil. Vse svoje študije je dostal v Gradcu, prijatelj beriva pa ni bil. V dušnem pastirstvu ni nikdar deloval, ampak le kot graščinski duhovnik, ki je l. 1797. bil tudi v šmihelski župniji pri Novem mestu. Pozneje pa je vendar kaplanoval več let v Leskovcu pri Krškem. Leta 1813. ga najdemo kot deficiente v Raduljah pri Bučki, odkoder se l. 1815. preseli v Struge. L. 1819. je kaplanoval v Šmarjeti, potem pa živel v Klevevžu do l. 1825., ko se preseli v Veliko vas pri Leskovcu, kjer je baje umrl l. 1829. Mož se je obnašal spodobno, občeval rad s kmeti, bil prijatelj lova, živel je zgledno.

Jurij Lanič, kurat, Hrvat: „Pribiriensis“, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov semenišča v Pečuhu. Mož je bil jako nadarjen, tudi zdrav, a le žal, da je tako jecljal, da so ga komaj razumeli, kaj govori. Modroslovne študije je dovršil v Zagrebu, bogoslovne pa v semenišču v Pečuhu, ter je še prijatelj beriva. Služboval je 8 let kot župnik v

Tardincih v Slavoniji, 2 leti je kaplanoval pri Sv. Barbari poleg Ankensteina na Štajerskem, 7 let pa v kostanjeviškem naddiakonatu. Zdaj pa prebiva že več časa v Vrbovcu v šentjernejski župniji, kjer pomaga župniku v dušnem pastirstvu. Ljudem ni ugajal, četudi se je pošteno obnašal in rad občeval s kmeti. Vinu je bil prijatelj, prebival je v samoti, na kmetih, v gojzdni hišici, kar so mu šteli za zlo. Umrl je meseca junija o kresu l. 1796.

5. Šent Jurij v Orehovici.

Edmund Bobek, župnik, razcistercian, doma v Železnikih, star 36 let, je bil l. 1779. v mašnika posvečen na naslov samostana „ad fontes Marianos“ v Kostanjevici, čigar „alumnus“ je bil. Bil je zdrav in nadarjen, govorniškega daru pa ni imel. Humanistične in logične nauke je dovršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gradcu 3 leta slušal v generalnem semenišču. Prebiral je rad, žal, da le slabe knjige. Služboval je 3 leta v svojem samostanu kot spovednik in pridigar, l. 1788. pa ga najvišji gubernij imenuje župnikom v Orehovici, v šentjernejski župniji. Ker pa je ondi cerkev bila podrtja in bila tudi brez župnišča, zato je on brez pastirstva prebival v graščini Draškovec. Obnašal se je spodobno, le zoper cerkvene naredbe je rad govoril in branil svoje napačne nazore trdovratno, kar bi bilo lahko v spodtiko ljudstvu, sicer pa je živel zgledno.

Matija Kolenec, sacelan v Pleterjah, doma v Šentjerneju na Dolenjskem, star 64 let, je bil v mašnika posvečen l. 1740. na naslov grofa Draškoviča na Hrvaškem. Mož je bil srednje nadarjen, večkrat bolehen in ne govornik. Modroslovne vede in moralko je dovršil v Ljubljani in se rad bavi z duhovnim berivom. Služboval je kot graščinski duhovnik 8 let v graščini „Prewald“, 32 let v graščini „Pleterje“, kjer je bil beneficiat in vikar-kurat in kjer je tudi umrl 18. januarja l. 1793. Mož je bil zgleden duhovnik brez napak.

6. Križevo.

Matija Zellerič, župnik, doma na Štajerskem v Sevnici (Lucis silvensis), star 42 let, je bil v mašnika posvečen v Ljubljani 1772. leta na naslov gospostva „Trachenburg“ na Spodnjem Štajerskem. Mož je bil sicer zmožen, le škrapulant je bil tak, da se je zdelo včasih, da blede. Telesno je bil zdrav in tudi govornik bi bil dober, zlasti za prosto ljudstvo, da ni imel predolgih pridig. Modroslovne študije je dovršil v Zagrebu, dogmatiko pa v 2 letih v Gradcu in ima potrebno znanje. Služboval je 9 let kot kaplan v kostanjeviškem naddiakonatu zlasti tu prav pohvalno in od l. 1784. župnikuje tu pri Svetem Križu pri Kostanjevici, kjer je umrl dne

22. maja 1800. Obnašanja je bil mož neprimerno lepega, bil je mož molitve in zatajevanja samega sebe, v ponižnosti prvi. Ljubil je samotarsko življenje, pristopen je bil ljudem, a dopadal se jim ni, zlasti ne, ker je bil preveč varčen pri vsakdanji hrani, misleč, da drugi tudi tako malo potrebujejo kot on. Ljubil je dolge očitne pobožnosti. Bil je zgleden duhovnik.

E v g e n i j Z a b u k o v i č, kaplan, razkapucin, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1776. na naslov uboštva kot redovnik. Mož je bil zdrav, a ne nadarjen, bil je prostoljudski govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu, kjer je služboval 7 let kot spovednik in od Sv. Jurija l. 1788. kaplanuje tu. L. 1793. je že služboval v Šmihelu pri Novem mestu, l. 1796. pa že na Trebelnem. L. 1800. ga najdemo kot župnijskega vikarja v Pečah pri Moravčah, kjer je umrl dne 5. decembra 1817. Njegovo krstno ime je bilo Frančišek. Ljudem ni posebno ugajal radi tega, ker je imel to nepohvalno navado, da je rad okrog hodil in se malo doma držal. Tudi kupčeval je rad kljub temu, da je bil kapucin, kar je bilo ljudstvu v spodtiko, sicer je bil pa dober duhovnik.

L o k a l i j a : **Brusnice.**

P. E m a n u e l D e m š a r, lokalist, razkapucin, Ločan, star 34 let, je bil v Zagrebu kot redovnik v mašnika posvečen l. 1778. na naslov uboštva. Mož je bil zdrav, srednje nadarjen in tudi tak pridigar. Vse svoje študije: modroslovne in bogoslovne je dovršil v samostanu svojega reda, kjer je 5 let izvrševal službo spovednika, od l. 1785. pa je brusniški duhovni vodja. Pozneje si izprosi dovoljenje, da sme nazaj v samostan iti in živel je l. 1796. v Krškem, l. 1805. pa že v Škofji Loki, kjer je od kapi zadet umrl dne 28. decembra 1821. Živel ni ravno napačno, a imel je to slabost, da ga je rad pil, sicer pa je bil zgleden duhovnik. Vsem ni ugajal.

XXVI.

Dekanat: Kranj.

Ž u p n i j e : 1. **Mestna v Kranju.**

J o ž e f G o l l m a y r, mestni župnik in dekan, porojen v Lescah na Gorenjskem, nekdanj radovljiške župnije, star 52 let, je bil v mašnika posvečen l. 1759. na naslov Jurija Jellouscheg. Telesno je bil zdrav in krepak, pa tudi zmožen mož. Vse bogoslovne študije je dovršil na Dunaju in v Gradcu. V dušnem pastirstvu deluje l. 1788. že 23. leto. Kaplanoval je izprva v Kranju do l. 1768., v Podbrezju do l. 1772. do Božiča, potem

pa v Šmartinu poleg Kranja do oktobra l. 1774. Takrat postane župnik v Zaspu, kjer je zgradil novo župno cerkev l. 1778. Odtukaj se poda na Štajersko in je bil ondi komisar in župnik v Gornjem gradu v l. 1779. do 1781., ko se preseli na Ig tudi kot župnik in dekan. Odtam pa pride v Kranj, kjer je umrl dne 22. oktobra l. 1799. Mož je bil delaven, učen: je bil licenciat bogoslovnih ved, in dober, zgleden duhovnik.

M a t i j a S k u m a v i c, prvi kaplan, doma na Bledu, star 31 let, je bil v mašnika posvečen l. 1785. na naslov ljubljanskega nadškofijskega semenišča. Bil je zmožen, imal je dar govorništva, a ne trdnega zdravja. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Gradcu. Služboval je izprva na Igu, od l. 1786. pa več let v Kranju, odtam gre 1794. v Šent Vid pri Zatičini, odkoder se čez par let preseli v Ljubljano k Sv. Petru kot Schillingov beneficiat in kaplan. L. 1805. pride v Kranjsko goro kot administrator in vicedekan v šojskih zadevah, katero župnijo je potem kot pravi župnik vladal do 23. januarja 1821, ko ga pokosi smrtna kosa. Ljudje so ga radi imeli, bil je moder, čednosten in značajan mož, med ljudmi ni delal razločka, bil je zgleden duhovnik.

M i h a e l H o f f m a n, drugi kaplan, Ljubljančan, star 34 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na naslov kostanjeviškega samostana. Telesno je bil krepak, tudi nadarjen je bil in še dosti dober govornik. Svoje bogoslovne študije je dovršil v Gradcu. Služboval je kot kaplan in subsidiar od l. 1780. v raznih župnijah. Tudi on ni delal razločka med ljudmi; bil je priljubljen, pobožen, vesten v svoji službi, goreč in zgleden duhovnik. Preden je prišel l. 1787. v Kranj, je kaplanoval na Jesenicah. L. 1783. je bil „alumnus“ v Gornjem gradu, odkoder pride v Mozirje, odtod pa v ljubljansko semenišče za prefekta, odtam v Gorje. Iz Kranja gre 7. novembra 1793. v Novo mesto za kanonika. Po zatrtem novomeškem kapitelju l. 1810. gre za malo časa pastirovat v Prečino, odkoder pride l. 1815. v Lahovče na Gorenjsko. Od l. 1821.—1822 je bil uršulinski spovednik v Ljubljani in nastopna leta je pomagal v dušnem pastirstvu na več krajih. Umrl je v Ljubljani zadet od kapi 1. septembra 1826. Porojen je bil dne 26. septembra 1755. Bil je tudi pisatelj.

D o m i n i k P l a u t z, župnikov subsidiar v Kranju. (Išči ga med kroparsko duhovščino!)

A n t o n C e l i k a r, navadni beneficiat, porojen v Šempetru pri Slavini, star 65 let, je bil v mašnika posvečen l. 1745. na naslov svojega brata. Bil je nadarjen, a zdaj je slaboten in bolehen. Svoje bogoslovne študije je dovršil na Dunaju. Služboval je izprva v mestu Trstu 14 let kot vikar, nadalje v ljubljanski škofiji 28 let, in sicer kot vikar v Logatcu, pri Sv. Petru

v Ljubljani. Župnikoval je na Bledu v l. 1770.—1773., potem pa je bil beneficiat v Kranju bratovščine presvetega Rešnjega Telesa do l. 1808., ko je dne 10. decembra umrl. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil točen v svoji službi in ni delal nobenega razločka med ljudmi. Obnašal se je dobro, živel pa zgledno.

Urban Mar en, razžupnik iz Krašnje, Kranjec, star 63 let, je bil v mašnika posvečen l. 1751. na naslov grofa „ab Esterhasi“. Mož je bil srednje nadarjen in že slaboten. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je v dušnem pastirstvu 35 let, in sicer kot ekspozit pri Sv. Joštu, v Polhovem Gradcu in kot župnik v Krašnji. Umrl je 15. aprila l. 1700. Mož ni delal razločka med ljudmi, bil je priljuden, rad je pomagal bližnjemu, živel je zgledno brez napak.

Janez Jožef Bacin (Wazin), navadni duhovnik v pokoju, Kranjec, star 70 let, je bil posvečen v mašnika 19. decembra 1744 na naslov mestne občine. Mož je opešal že na vseh močeh, zato biva le doma. Bil je zgleden duhovnik. Umrl je kot zlatomašnik, star 84 let dne 3. oktobra 1804.

Frančišek Markeš (Murketsch), navadni duhovnik, Kranjec, star 57 let, je bil v mašnika posvečen l. 1756. na naslov kostanjeviškega samostana. Srednje nadarjen, mož je še dovolj trdnega zdravja. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 24 let po raznih župnijah kot subsidiar in kaplan, zdaj pa je v pokoju. Mož ni delal razločka med ljudmi, pač pa imel svoje čudne predsodke. Večkrat je ljudi eksorciziral. Umrl je ondi 5. avgusta l. 1789.

Janez Tomaž Dernošek (Drnovšek), razkartuzian, navadni duhovnik, doma v Bohinju, star 44 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov uboštvá. Nadarjen ni, telesno je krepak, pridigoval ni. Moralko je dovršil v samostanu, znanja nima zadostnega, služboval ni nikdar v dušnem pastirstvu. Prerad je bival v družbi prijateljev vina. Pozneje od l. 1793. je živel v Ljubljani več let. Priljubljen ni bil. Umrl je na Skaručini 23. januarja 1803.

Fidelis Gallè, navadni duhovnik, Kranjec, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. na naslov svojega patrimonija. Mož je bil nadarjen, telesno pa slaboten, pridigoval ni. Dogmatiko je dovršil na Dunaju, v dušnem pastirstvu pa ni nikdar služboval. Kot duhovnik je bil spoštudnega obnašanja in zgledega življenja, brez napak. Med ljudmi ni delal razločka. Umrl je ondi vsled prsne vodenice dne 1. februarja l. 1803.

2. Kovor.

Štefan Cvek, župnik, doma v Senožečah, star 48 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765 na naslov svoje rojstne občine. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kaplan 10 let, kot župnik na Hrvaškem 7 let, ko pride l. 1783. v Kovor župnikovat za kakih 11 let. Živel je kot samotarec, zgledno. Umrl je dne 4. januarja 1794.

3. Križe.

Jurij Voglar (Ogler), župnik v l. 1766.—1796., ko je dne 6. februarja v Gospodu zaspal. Doma je bil v Naklem, porojen 23. aprila 1721, v mašnika posvečen po doslužení vojaški dolžnosti l. 1753. na naslov dveh kmetov: Urbana Voglar in Nikolaja Zupan. Moralko in kanonično pravo je v Ljubljani dovršil. Služboval je vedno le v Križih pri Trziču, in sicer izprva kot kaplan 13 let pri svojem stricu Andreju, potem pa župnik 30 let. Ljudem je ugajal, občeval je rad z njimi in se pošteno obnašal, bil je zgleden duhovnik.

Luka Jer c, kaplan, doma v šentpeterski župniji v Ljubljani, in sicer: „in Weitz“ (na Viču), star 53 let, je bil v mašnika posvečen l. 1762. na naslov mestne občine v Ložu. Govornik ni bil, zmožnosti srednje, zdrav in krepak pa je bil. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 26 let v raznih župnijah. Tukaj deluje od l. 1776. blizu 20 let. Kaplanoval je potem v Turjaku, kjer je umrl 31. decembra 1805. Obnašal se je dobro, ljudem je ugajal, ker je rad z njimi občeval, živel je zgledno brez napak.

Jurij Fujan, sacelan v graščini Golnik (Gallenfels), Vodičan, rojen 27. marca 1732, star 57 let, je bil v mašnika posvečen 20. septembra l. 1760. na naslov kmeta Jurija Jenko iz Bernika v cerkljanski župniji. Mož je bil krepak in srednje zmožen. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je v raznih župnijah kot subsidiar, deloma kot kaplan v Naklem od 14. marca 1775. — 15. februarja 1781, v Križih l. 1769. skozi 22 let, tukaj pa je hišni duhovnik od l. 1785. Obnašal se je modro, živel je zgledno. Pozneje je živel kot kurat na Skaručini, kjer je umrl dne 2. novembra 1801.

(Dalje)

Vsebinska: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 73.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

4. Ljubno.

Janez Cerar (Zerer), župnik, Ljubljančan, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov Jakoba Zhurn iz Trnovega. Mož je zmožen, zdrav in krepak ter dober pridigar. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 3 leta kot kaplan na Avstrijskem, potem pa v ljubljanski škofiji v raznih župnijah 10 let, l. 1770.—1774. na Sori beneficiat, potem pa je bil beneficiat v Ljubnem od l. 1778., koji beneficij l. 1786. povzdignejo v župnijo, na katero je bil umeščen 12. avgusta. Umrl je v Ljubljani 12. julija l. 1794. Mož je bil jako ljubezniv in zato tudi pri ljubljen pri ljudeh, živel je zgledno.

Pavel Lipovec, zgodnjik, doma na Koroški Beli, star 65 let, je bil v mašnika posvečen 30. avgusta l. 1750. na naslov smlejskega gospostva. Mož je bil srednje zmožnosti, še dosti krepak, govornik pa ni bil izvrsten. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Službuje 36 let na raznih krajih, zlasti 18 let „in Greith“, od l. 1785. pa tu, kjer je za pljučnico umrl 19. marca 1788. Mož je bil rad med veselim prijatelji vina, zato je bil pokaran.

Mat evž Prest er l, navadni duhovnik, domačin, star 77 let, je bil v mašnika posvečen l. 1739. na naslov šest mož Železnikarjev. Opešal je že na dušnih in telesnih močeh. Moralko in kanonično pravo je v Ljubljani dovršil. Služboval je 48 let po raznih žup-

nijah, največ pa doma v Ljubnem. Mož ni delal razločka med ljudmi, z vsemi je rad občeval. Bil je jako varčen, živel je zgledno. Umrl je kot zlatomašnik dne 5. oktobra 1805. star nad 94 let.

5. Naklo.

F r a n č i š e k S r f. K o d e r m a n, župnik, Ljubljančan, star 68 let, porojen v šentpeterski župniji dne 3. oktobra 1721, je bil v mašnika posvečen 17. oktobra l. 1745. na naslov grofa Nikolaja „ab Auersperg“. Moralko in kanonično pravo je v Ljubljani dovršil. Bil je nadarjen pa tudi dober govornik. Telesno je že opešal vsled teže let, četudi je bil v mladosti krepak, zlasti na očeh je oslabil. Služboval je v raznih župnijah kot kaplan: v Smledniku v l. 1751.—54., v Naklem v l. 1754.—1755 in v l. 1759.—1760., kot župnik v Krašnji do 29. avgusta l. 1767., ko pride v Naklo, kjer je umrl za vnetjem 20. maja 1790. Mož je bil poštenega obnašanja brez napak in priljubljen pri ljudeh. Bil je potrpežljiv v svojih bridkih urah, zgleden duhovnik.

T o m a ž Z u p a n, kaplan, doma v Krašnji, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1781. na naslov barona „ab Erber“. Mož je bil nadarjen, zdrav in tudi dober pridigar. Vse svoje nauke z bogoslovjem vred po novi cesarski določbi je dovršil v Ljubljani. Službuje izprva kot subsidiar, potem kot kaplan ves čas

v Naklem od avgusta 1787 do l. 1791., ko v adventu dobi jeseniško župnijo, ki jo vodi izprva kot upravitelj do 31. maja 1792, ko je bil umeščen. Meseca junija 1799 pa odide v svoj rojstni kraj, kjer je kot kurat izvrševal duhovno pastirstvo poleg svojega župnika, kateremu je bil naslednik od l. 1801. do svoje smrti dne 26. aprila 1817. Od sv. Jurija 1783 do avgusta 1784 je kaplanoval na Jesenicah, potem pa v Šmartinu, odkoder pride v Naklo. Mož je bil vesele, bistre narave, zglednega življenja brez strasti in napak, ljudje so ga radi imeli in spoštovali povsod.

6. Podbrezje.

Karol Jožef Kren, župnik, Ljubljčan, star 65 let, je bil v mašnika posvečen l. 1747. na naslov gospostva „Mokrice“ grofa Auersperg. Mož je bil nadarjen in dober govornik, telesno pa je že opešal, zlasti oči so mu oslabele. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar in kot kaplan v različnih župnijah: na Sori od 1759. do 1766. Župnikoval pa je Podbrezjem v l. 1777. do 1798., ko se je 14. aprila preselil v večnost. Ljudje so ga radi imeli. Bil je poštenega obnašanja, brez napak, zglednega življenja.

Jurij Čebul (Zebull), kaplan, Ljubljčan, star 29 let, je bil l. 1787. v mašnika posvečen na naslov verskega zaklada. Mož je bil nadarjen, trdnega zdravja in dober pridigar. Bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu. Služboval je 3 mesece Preddvorom kot subsidiar, odkoder pride v Podbrezje kaplanovat za 2 leti. Odtu gre v Dob za par let, na Vače l. 1794. do 1797., v Šmarije do aprila leta 1798., v Naklo do sv. Mihaela istega leta. Odtod gre za župnega upravitelja na Dobovec do l. 1801., ko pride za župnika na Brdo do l. 1805., v Vodice do l. 1815. Potem je bil župni upravitelj na Ovsisah do l. 1820., ko stopi v pokoj v Podbrezje, kjer je umrl 28. oktobra 1825. Obnašanja je bil mož lepega, življenja zglednega kot dober duhovnik, ki je bil ljudem zelo priljubljen.

Frančišek Stroy, razlokalist v pokoju, doma v Podbrezju, star 56 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov radovljiškega mesta. Mož je bil nadarjen, a telesne moči so opešale. Moralko in cerkveno pravo je v Ljubljani dovršil. Služboval je 10 let kot kaplan Podbrezjem, v Duplah pa kot beneficiat in lokalist v l. 1768 — 1786., ko se preseli v pokoj v Podbrezje, kjer je umrl star okrog 60 let. Občeval je rad z vsemi in se spodbudno obnašal ter živel zgledno. Bolehal je na očeh in na nogah, zato je šel v pokoj.

7. Preddvor.

Andrej Novak, župnik, porojen na Jami, takrat še podružnici župnije Šmartin poleg Kranja, 21. novembra 1720. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani, kjer so ga posvetili v mašnika dne 18. decembra 1745 na naslov gospostva „Croisenbach et Wazenberg“ grofa Jošta Vajkarta Barbo pl. Waxenstein. Zmožnosti je imel lepe, na starost ga je kašelji hudo mučil zlasti med pridigo, kar ni bilo prijetno. Služboval je izprva kot subsidiar in kaplan na različnih krajih, v l. 1752.—1755. je bil „alumnus“ v Gornjem gradu, v l. 1768.—1772. vikar pri Sv. Tilnu „bei Schwarzenstein“ na Štajerskem, 2 leti je kaplanoval na Krki, l. 1774. je bil komisar v Gornjem gradu, od l. 1775 pa je župnikoval Preddvorom, kjer je umrl okrog l. 1790. Mož je bil sicer dober duhovnik, le prevelik prijatelj pivcev je bil. Sam zase je bil skop. Ljudem ni bil nepriljubljen.

Janez Gutschenigg, subsidiar, Ljubljčan, star 29 let, je bil v mašnika posvečen l. 1787. na naslov verskega zaklada. Mož je bil nadarjen, dober govornik, telesno pa slaboten. Dovolj dušno pastirskega znanja si je pridobil v Gradcu, kjer je dovršil bogoslovje. Službovati je začel začetkom maja po ordinaciji 1787, in sicer: v Mošnjah, v Begunjah in zdaj l. 1788. Preddvorom, kjer tudi ni dolgo ostal. Odtukaj gre v Šmartno pri Litiji za subsidiarja za par let, odtam pa l. 1794. v Šentjanž. Ljudje so ga radi imeli, ker ni delal razločka med njimi in se je pošteno obnašal ter zgledno živel.

Filip de Radiis, razcistercian iz Zatičine, doma v Gorici, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1763. na naslov napominanega samostana. Mož je bil videti krepak po telesu in nadarjen po duhu. Bogoslovne nauke je dovršil kot redovnik v Zatični, kjer je 15 let deloval v dušnem pastirstvu. L. 1788. je prebival v graščini „Thurn“ kot hišni duhovnik. Obnašal se je pošteno in živel zgledno. 4. septembra l. 1789. prosi dovoljenja, da sme iti v goriško škofijo.

8. Predoslje.

P. Arhangelj Mihael Peric, razkapucin, župnik, doma v Toplicah pri Novem mestu, star 44 let, je bil kot redovnik v mašnika posvečen l. 1767. Krščen je bil za Jožefa. Mož je bil nadarjen in trdnega zdravja ter dober govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu in je dosti učen. Služboval je 17 let kot redovnik, naposled je bil gvardijan v Kranju, odkoder pride l. 1787. župnikovat v Predoslje do l. 1806., ko se preseli v večnost 16. marca. Ljudje so ga radi

imeli, ker je bil prijazen z vsemi in se je pošteno obnašal ter zgledno živel.

J o ž e f D o r n i k, kaplan, doma v Kranju, star 48 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov kamnogoriških fužin. Mož je bil zdrav in nadarjen. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 8 let kot subsidiar preddvorskega župnika pri cerkvi sv. Ksista v Predosljih, kjer zdaj od l. 1787. kaplanuje kakih 7 let, ko se preseli v Kranj, kjer je umrl dne 23. februarja 1799, star 59 let. Obnašanja je bil poštenega, ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno. Imel je splošne predsodke.

9. Tržič.

B e r n a r d L u k a n č i č, župnik, doma v Kamniku, star 56 let, je bil v mašnika posvečen l. 1757. na naslov nekega cerkljanskemu župnišču podložnega kmeta. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je v raznih župnijah in zlasti v Kolo vratu je župnikoval 17 let, v Tržiču pa od l. 1782. do 1801., ko se preseli za kratek čas v Moravče v pokoj, kjer je tudi umrl. Živel je zgledno.

T o m a ž K a l č i č, kaplan, Tržičan, star 46 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov ondotnjega društva nogavičarjev (textorum tibialium) in črevljarjev. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 12 let poletu na Sv. Višarjah kot „poenitentiarius“, potem 1 leto kot subsidiar v zatiškem naddiakonatu in od l. 1783. kaplanuje v Tržiču do l. 1815., ko stopi v pokoj ter ondi umre dne 10. oktobra 1824 kot zlatomašnik. Živel je zgledno in bil dober duhovnik.

J o ž e f P o l c, beneficiat, Tržičan, star 38 let, rojen dne 4. junija 1750, je bil v mašnika posvečen na naslov beneficija meseca avgusta 1773. Mož je bil zelo nadarjen, zdrav in krepak ter dober pridigar. Dogmatiko je dovršil na Dunaju, moralko pa v Gorici. Od l. 1779. slušbuje v Tržiču kot beneficiat, ustanovljen od staršev, ter je tudi ondi umrl 14. julija 1831, kot zlatomašnik. Obnašal se je pošteno, živel zgledno.

J a k o b P r i m i c, navadni duhovnik, Tržičan, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov 12 Tržičanov. Jako nadarjen in krepak človek je bil. Dogmatiko je dovršil na Dunaju. Služboval ni nikjer, ampak kot kurat je pomagal v Tržiču, kjer je ostal do l. 1804., ko se preseli v dunajsko nadškofijo. Živel in obnašal se je izpodbudno.

U r b a n R e j e c (Reitz), Magušarjev beneficiat, doma v Šebrejlah na Tolminskem, star 43 let, je bil v mašnika posvečen leta 1770. Namizni naslov mu je zagotovil njegov brat Janez. Moralko, kanonično pravo

in pastirstvo je na Dunaju dovršil. Kot beneficiat v Tržiču že deluje v dušnem pastirstvu od leta 1776. Odtod gre l. 1796. kaplanovat v Staro Loko za eno leto. Mož je bil bolehen, a zgleden duhovnik. Naposled je živel zopet v Tržiču ter ondi umrl dne 13. januarja 1798.

J o ž e f P r u n e r, sacelan v trziškem gospostvu, doma v Cirknici, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov grofa Lamberg. Moralko je dovršil na Dunaju. Služboval je izprva v Moravčah 12 let, potem pa je bil nekaj let hišni duhovnik v trziški graščini. Odtod gre l. 1792. za ekspozita na Goro pri Sodratici za par let, ko pride l. 1795. za malo časa za kapteljskega kaplana in kancelista škofijskega v Ljubljano. Sam si je želel odtam na deželo, in res ga pošljejo dne 14. marca 1796 na Trstenik v pomoč staremu lokalistu Juriju Bitenjcu, kateri ga pa ni bil kaj vesel, ker se je preveč samooblastno obnašal. Dali so mu ukor ter ga posvarili tudi radi tega, ker je bil vinski bratec. Ostal je še ondi po Bitenjčevem odhodu kot upravitelj; l. 1797. pride na Golo za ekspozita, a pozneje ni znano več o njem.

J a n e z A h a č i č, navadni duhovnik, Tržičan, star 47 let, je bil l. 1768. v mašnika posvečen na naslov Tržičanov. Moralko in kanonično pravo je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v Gorici. V dušnem pastirstvu je deloval 12 let deloma v Štangi, deloma v Tržiču, zdaj pa živi ondi brez službe. Umrl je tudi ondi 21. avgusta 1796. Žal, bil je vinski bratec, in vsled tega ne posebno zgleden.

L o k a l i j e : 1. Duplje.

M a r k o S t a r è, lokalist, rojen v Dobu, star 40 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. na naslov občine sv. Kocijana v Dobu. Mož je bil zmožen, trden in dober govornik. Dogmatiko, moralko in kanonično pravo je dovršil v Gradcu. Služboval je kot subsidiar v raznih župnijah, tudi 3 leta na Solnograškem, do sv. Mihaela 1785, ko pride kaplanovat v Šmartin poleg Kranja. Odtod pa gre o sv. Mihaelu 1787. v Duplje za lokalista, odtam pa župnikovat l. 1811. na Turjak, kjer se naposled preseli v večnost, upokojen, dne 30. marca 1827. Mož je bil zgleden duhovnik, samotarec, v družbe ni zahajal. Novotarijam cesarja Jožefa ni bil udan, zato se je zameril.

2. Goriče.

P. F o r t u n a t K r e u t t e r, lokalist, rojen v Trstu, star 48 let, je bil v mašnika posvečen kot redovnik bosonogi avguštinec l. 1764. Mož je bil nadarjen, telesno krepak in dober govornik. Dogmatiko,

moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani v samostanu sv. Jožefa, kjer je 19 let izvrševal službo dušnega pastirja in sicer je bil naposled samostanski prior, ko pride o sv. Juriju l. 1786. za lokalista v Gorice, kjer je sklenil svoje življenje dne 26. februarja l. 1822. Mož je bil samotarec, lepega obnašanja, brez napak, blag, zgleden duhovnik, katerega so ljudje zelo radi imeli.

3. Kokra.

Anton Ostenik, lokalist, rojen v Radovljici, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov Kamnogoričanov. Bil je nadarjen, krepak, pa tudi dober pridigar. Moralko in kanonično pravo je v Ljubljani dovršil. Služboval je 12 let kot subsidiar in kot kaplan v raznih župnijah: na Jesenicah 1779 do 1780. L. 1787. pride v Kokro za lokalista. Tukaj je zgradil novo župno cerkev. L. 1815. se preseli kot lokalist v Zapoge, odtod pa 12. novembra 1821 v večnost. Ljudje so ga radi imeli. V mladosti je bil nekoliko lahkomišljen, na stara leta pa je zgledno živel.

4. Lom.

Tomaz Golob, lokalist, Ločan, star 52 let, je bil v mašnika posvečen l. 1760. na naslov kostanjeviškega samostana. Bil je govornik, nadarjen in krepak človek. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Gorici. Služboval je 22 let kot tržiški kaplan, potem je bil 5 let upravitelj Poljčevega beneficija v Tržiču in zdaj je lokalist v Lomu od l. 1787. do 8. oktobra 1811, ko se preseli v večnost. Ljudje so ga radi imeli, živel je zgledno.

5. Trstenik.

Jurij Bitenjc (Wittnitz), lokalist, doma na Laborah v Šmartinu poleg Kranja, rojen 23. marca l. 1726., je bil po dovršenih bogoslovnih naukih v Ljubljani v mašnika posvečen dne 27. avgusta 1752 na naslov svibenskega gospostva baronice Ane Cecilije Abfaltrern. Mož je zmožen in tudi dober govornik bi bil, da se je hotel nekoliko pripraviti, telesno pa je že opešal. Služboval je 33 let po raznih župnijah: na Sori, Preddvorom in drugod. Kot lokalist na Trsteniku je služboval v l. 1787. – 1797., ko se preseli v pokoj na Golnik, kjer živi kot graščinski hišni duhovnik do 26. oktobra 1816, ko se preseli v večnost kot 91leten starček zlatomašnik. L. 1771. je bil graščinski duhovnik v gradu Thurn pri Ludoviku Ksaveriju Dinzl de Angersburg. S Trstenika je rad zahajal v Preddvor, kar so mu šteli v zlo, zlasti, ako je prišel nekoliko vesel domu, sicer je bil pa mož blagega srca in dober duhovnik. Ljudem je še v dobrem spominu „stari gospod Jurij“.

XXVII.

Dekanat: Krško.

Župnija: Krško.¹⁾

Ludovik baron Lazarini, župnik in dekan, rojen v Guttenecku, star 61 let, je bil v mašnika posvečen l. 1750. na prvo nedeljo (dne 6.) septembra v dunajskem zavodu sv. Barbare, v katerem je študiral bogoslovne nauke kot „alumnus Kleselianus“ dunajskega nadškofa. Gimnazijske nauke je dovršil pri jezuitih na Reki. Mož je bil zmožen, telesno je pa že zelo opešal, bil je učen: imel je naslov „Licenciata“ in tudi častnega kanonika. Služboval je izprva na Dunaju 5 let kot „poenitentarius“ Curiae Archiepiscopalis pri Sv. Štefanu in 1 leto kot upravitelj župnije v „Deutsch-Altenburgu“. Leta 1760. pa je bil imenovan župnikom v Krškem s sedežem v Leskovcu. Živel je zgledno, umrl star 67 let dne 23. marca 1795. Za župnijo je bil jako zaslužen mož. Restavriral je župno cerkev in župnišče iz lastnih dohodkov in volil mnogo za popravo drugih cerkva.

Frančišek Simandl, kaplan, doma v Krškem, star 44 let, je bil v mašnika posvečen na prvo nedeljo po sv. treh kraljih l. 1770. na naslov krške mestne občine. Bil je izvrstno nadarjen in zdrav mož ter poseben govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je na Dunaju dovršil. Služboval pa je 2 leti v kostanjeviškem okraju in 14 let v krškem, v katerem leži tudi župnija Leskovec, kjer že 12. leto slušbuje. Mož je bil moder in trezen, lepega obnašanja, brez napak. Živel je zgledno, ljudje so ga radi imeli. Rad je bil v zabavni družbi in zato ni posebno pazil na svojo lastno ekonomijo. Pokopan je bil 49 let star dne 31. maja 1792.

Jakob Kollich, kaplan, Dalmatinec: „Leschensis“, star 43 let; je bil na veliko soboto l. 1777. v mašnika posvečen na naslov gospostva „Nikolaja de Modunich in Machichno et Krassich“. Bil je kmečki govornik, krepkega telesa in srednje nadarjenosti. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Zagrebu. Služboval je v ljubljanski nadškofiji 9 let in zdaj l. 1788. v Leskovcu, l. 1793. že v Škocijanu pri Turjaku, l. 1796. v Šentjerneju na Dolenjskem, kjer je umrl dne 6. februarja 1798. Ljudje so ga radi imeli, bil je trezen, modrega obnašanja, živel je zgledno. Žal, da je bil zelo tenkovesten, nepriljuden in razburljiv včasih.

¹⁾ Ako je govor tukaj o krškem župniku dekanu in o kaplanih, je to umeti tako, da je to leskovška duhovščina s krškim naslovom, ker v krškem mestu je bival le od leskovškega župnika odvisen vikar in pa kak beneficiat zgodnjik!

Gregorij Ulčar, kurat v Leskovcu, rojen v Dobu, star 50 let, je bil v mašnika posvečen l. 1763. na naslov treh pri deželni hiši vknjiženih kmetov: Tomaža Cirarja, Matija Jémca in Jerneja Goropečnika; pismo pa se hrani v ljubljanskem knezonadškofijskem arhivu. Mož je srednje nadarjen, a dober govornik; telesno pa je oslabel vsled putike, ki je kriva, da mora veči del le v postelji ležati. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je vsega skupaj 21 let v pastirstvu in sicer deloma na Štajerskem, deloma na Kranjskem, a povsod v ljubljanski nadškofiji. Naposled je kaplanoval v Leskovcu, kjer živi tudi zdaj l. 1788., kot valetudinarij, ki pomaga mnogo v spovednici. Ljudje ga imajo radi, ker je nesvarljivega obnašanja in zglednega življenja. Bil je rad v veseli družbi. Na sv. Martina dan 1791. so ga položili v hladni grob.

Frančišek Velicogna, župnikov vikar, doma v Solkanu na Friulskem, star 42 let, je bil v mašnika posvečen l. 1771. na naslov solkanske občine. Srednje nadarjen mož je bil krepkega, zdravega telesa, a ne povsod priljubljen pridigar. Moralko in kanonično pravo je v Gorici dovršil. Služboval je ves čas v ljubljanski škofiji in od l. 1787. deluje v Krškem kot mestni vikar 10 let, a medtem je l. 1793. kaplanoval v Šmihelu pri Novem mestu. Kdaj je umrl, ni znano. Mož ni bil priljubljen, bil je sebičen, nepreviden gorečnik, rad se je prepiral. Živel je zgledno.

Jožef Vidmayr, zgodnjik ali zorničar v krškem mestu, doma v Krškem, star 66 let, je bil l. 1747. v mašnika posvečen na naslov krške mestne občine. Mož je bil jasnega razuma, telesno že opešal, govornik pa je bil navaden. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani in ima zadostno znanje. Služboval je 12 let kot kaplan v zatiškem okraju, potem pa živi ves čas v Krškem kot zgodnjik in beneficijar sv. Nikolaja, kjer pomaga tudi v dušnem pastirstvu. Umrl je dne 1. decembra 1799. Mož je bil prijazen, ljubezniv, vsem priljubljen, zgleden duhovnik. Glede svojih predstojnikov pa je bil nekoliko trmast in drzen.

Jernej Kozaglav, kurat, Novomeščan, star 62 let, je bil v mašnika posvečen na naslov gospostva „Kreutberg“ grofice Ane Marije „de Rasp“ okrog l. 1752. Srednje nadarjen človek in navaden govornik je bolehal za putiko. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. V dušnem pastirstvu je služboval 26 let v raznih župnijah celjskega, novomeškega in krškega okraja. Največ pa se drži v leskovški župniji, kjer je tudi zdaj kot valetudinarij in spovednik. Mož je preprostega obnašanja, miroljuben, priljubljen,

žal, da je prijatelj vina, vsled česar je že dobil ukor in se je nekoliko poboljšal. Umrl je star 70 let.

Jakob Kosara (Cossara), sacelan v gospostvu „Thurnamhart“, doma v Istriji v Šent Ivanu, star 57 let, je bil v mašnika posvečen l. 1755. na naslov patrimonija. Mož je bil jasnega uma, žal, da ga je putika mučila. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Od l. 1783. je graščinski hišni duhovnik v gradu „Thurnamhart“ ter pomaga tudi leskovski duhovščini v spovednici. Umrl je okrog l. 1795. Bil je dober, trezen, pohleven, zgleden duhovnik nesvarljivega obnašanja, brez napak, zato je bil tudi priljubljen.

Lovrenc Drašič, razpavlinec, Hrvat: „Brebirensis“, star 56 let, je bil v mašnika posvečen kot menih na naslov samostana sv. Pavla Puščavnika v Szetizah. Bil je nadarjen in zdrav človek. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu „Lepoglava“. Za dušno pastirstvo so ga v Zagrebu potrdili in je bil v samostanih svojega reda spovednik. Ko pa je bil njegov red razpuščen, je bival od l. 1785. v leskovski župniji v pomoč kuratom. Mož je bil moder, trezen, poštenega obnašanja, pazljiv sam nase, zgleden duhovnik. Prijatelj je nekoliko preveč nečimurnosti, meniha rad skrrije v svoji noši, rad hodi v družbe. Umrl je dne 9. januarja l. 1799.

Vikariat: Cerklje.

Mihael Lenček, župnijski vikar, Ljubljčan, star 47 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov škofjeloškega klariškega samostana. Mož je bil srednje nadarjen, navaden govornik, telesno pa trden, zdrav. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je 18 let nepretrgano v krškem okraju in sicer od l. 1776. že v Cerkljah, l. 1796. je že v Kostanjevici župnikoval, kjer je pa umrl dne 19. aprila 1804, star okrog 63 let. Mož je bil trezen, prijazen, priljubljen, zgleden duhovnik. Rad je zahajal v družbe, za ekonomijo se je le za silo brigal.

Matevž Piškur, subsidiar, doma v Kostelu, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. na naslov kostelskega gospostva. Nadarjen ni bil, pač pa priden. Telesno je bil trden, govornik pa popularen. Moralko in kanonično pravo je dovršil deloma v Gradcu, deloma pa na Dunaju. Služboval je od l. 1786. v Cerkljah; odtod se preseli v Trebnje leta 1790, na Mirno o sv. Juriju 1792. na Polšnik za eno leto, v Mirno peč l. 1796., kjer ostane 5 let, odtam pa v Šent Jernej, odkoder pride bolehen l. 1815. v Škofjo Loko k uršulinkam. Tukaj pa je 72 let star umrl dne 10. januarja 1816. Mož je bil spremenljivega obnašanja, vendar čuječ

sam nase. včasih nepreviden v pijači, vendar pa zgleden duhovnik. Ljudje so ga radi imeli, ker je bil vesele narave in je rad občeval z njimi.

XXVIII.

Dekanat: Šent Rupert.**Župnije: 1. Šent Rupert.**

Štefan Videšič, župnik in dekan, razžupnik šmihelski pri Novem mestu, star 63 let, je bil v Vidmu v mašnika posvečen l. 1749. na naslov Mokronoga. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je pol leta kot subsidiar na Žalostni gori, kot kaplan poldrugo leto v Šmihelu, v Šent Rupertu pa je 9 let kaplanoval, potem je bil upravitelj te župnije in nato ves čas župnik do 30. decembra l. 1805., ko se je preselil v večnost. Imel je naposled svojega upravitelja župnije in dekanata.

Ignacij Berneker, prvi kaplan, Novo-meščan, star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. v Gradcu, kjer je dovršil svoje modroslovne, bogoslovne in kanonične nauke z naslovom doktorja v obeh fakultetah. Namizni naslov ima „in Alumnatu Gyriensi“ v Gradcu. On je bil jako nadarjen človek in izvrsten govornik, telesno pa slaboten. Služboval je prav goreče 12 let kot šentrupertski kaplan brez druge službe in beneficija. Odtod gre župnikovat v Mirno peč, kjer je ostal kakih 15 let, ko pride o sv. Juriju l. 1806. nazaj v Šent Rupert župnikovat. Tukaj ostane do svoje smrti dne 22. julija 1809. Mož je bil bolj samotarec, obnašanja pohvalnega in priporočljivega, življenja zglednega, žal, da je bil vedno bolj bolehen.

Janez Žagar, drugi kaplan, 43 let star, rojen „penes Hopfenbach“, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1771. na naslov svojih sorodnikov. Bil je zelo nadarjen pa tudi zdrav mož in dober govornik. Modroslovne nauke je dovršil v Gradcu, bogoslovne pa je 1 leto slušal v Ljubljani, dovršil pa v Gorici v 2 letih. Služboval je 2 leti na Veseli gori, 3 leta pa na Poljšniku in 7 let v Šent Janžu, odkoder pride l. 1784. v Šent Rupert. Bil je goreč, natančen, zgleden duhovnik, spodbudnega vedenja, zato je tudi priljubljen pri ljudeh. L. 1793. je bil provizor v Žalini, kjer je postal lokalist in ondi čez 10 let umrl dne 8. aprila l. 1803.

Frančišek Jenič, župnikov vikar, razkapucin, doma v Stopičah pri Novem mestu, star 37 let, je bil v Trstu v mašnika posvečen l. 1774. Zelo nadarjen in čvrst, zdrav mož je bil obenem tudi nenavadno izvrsten govornik. Vse svoje bogoslovne in

modroslovne nauke je dovršil v svojem redu, kjer je tudi 7 let služboval kot spovednik in pridigar. Zunaj reda pa je 2 leti kaplanoval v Stopičah in od l. 1787. v Šent Rupertu. L. 1793. je kaplanoval že v Mokronogu, l. 1796. pa v Križevem pri Kostanjevici. L. 1800. je bil že lokalist v Brusnicah kakih 11 let, ko stopi v pokoj in živi kot graščinski duhovnik v Strugah. Umrl je pa v Velikem gabru dne 30. decembra 1814. Bil je goreč zgleden duhovnik, obnašal se je primerno po svojih redovnih pravilih, bil je priljubljena oseba povsod.

Anton Černigoj (Cernigoj), beneficiat na Veseli gori, rojen v Škrilah, star 42 let, je bil v Gradcu v mašnika posvečen l. 1771. na naslov kamenske občine na Goriškem. Bil je nadarjen in dober pridigar, žal, da je vedno bolehal. Moralko in kanonično pravo je v Ljubljani dovršil. Služboval je v dušnem pastirstvu 6 let v Vipavi, 5 let v zatiškem okraju, 6 let pa v šentrupertskem. L. 1793. je bil lokalist pri sv. Martinu v Kalu, zdaj šentjanške župnije. Čez 10 let se preseli kot kurat v Trebnje, odkoder se kmalu preseli v Žužemberk, odtam pa k Sv. Roku v šentrupertski župniji pri Zagoricah, kjer je pa umrl dne 31. januarja 1814. Mož je bil samotarec, obnašal se je prav dobro, živel je zgledno kot dober duhovnik. Ljudje so ga radi imeli.

Simon Kordeš (Cordisch), kurat v pokoju, rojen v Loškem potoku, star 56 let, je bil l. 1756. v mašnika posvečen na naslov meščanstva v Ložu. Mož je bil nadarjen, telesno oslavljen, pridigar pa za prosto ljudstvo. Moralko in kanonično pravo je v Ljubljani dovršil. Služboval je 15 let v Šent Rupertu kot vikar in kaplan, 12 let je župnikoval na Poljšniku, 3 leta je bil župnik-vikar „in Thall“ in zdaj od l. 1786. v pokoju živi v Šent Rupertu, kjer je umrl dne 13. aprila 1800. Mož se je lepo in pošteno obnašal, živel je zgledno; tresel se je po telesu.

Janez Žmavec (Shmauz), kurat, rojen v Mirni, star 62 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1750. Namizni naslov mu je zagotovila čemšeniška župna cerkev. Bil je jako nadarjen mož, izvrsten katehet, telesno pa je revež popolnoma opešal. Moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani. Služboval je na Mirni 8 let kot kaplan, potem pa je pomagal, dokler je mogel, duhovnikom na Veseli gori. Umrl je star okrog 75 let dne 16. oktobra 1801. Mož je bil pravi Izraelec, o katerem ni bilo prevare, živel je kot samotarec prav zgledno.

Martin Hrovatič, kurat, doma pri Svetem Križu, star 47 let, je bil v mašnika posvečen na naslov gospostva „Thurn“ l. 1765. v Gorici. Nadarjen je bil zelo, moči pa je imel srednje; tudi govornik je bil. Moralko in kanonično pravo je dovršil na Dunaju,

dogmatiko pa v 2¹/₂ letih v Gradcu. Služboval je 2 leti v Šent Janžu kot subsidiar, kakršno službo je imel 1 leto tudi v Šent Lovrencu ob Temenici, kot kaplan pa je bil 3 leta pri Sv. Križu, 6 let na Poljšniku in 2 leti v Kolovratu, odkoder pride v Šent Rupert v začasni pokoj. L. 1793. je bil že provizor pri Sv. Trojici, kjer je potem tudi župnikoval do 2. novembra 1805. ko se preseli v večnost. Mož je bil zelo melanholičen, živel je zgledno.

Frančišek Štular, „Aulicus“, kurat, doma v Kropi, star 37 let, je bil v mašnika posvečen na naslov Kroparjev 23. septembra l. 1775. v Gornjem gradu. Bil je krepak, zdrav mož, zelo nadarjen in tudi dober govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani z dobrim uspehom. V dušnem pastirstvu ni nikdar deloval. Bil je več let graščinski duhovnik v šentrupertski župniji do 14. avgusta l. 1803, ko je ostavil to solzno dolino „in Croisenbach“. Obnašal se je spodobno, živel je zgledno, brez napak.

2. Mokronog.

Frančišek Berneker, župnik, Novomeščan, star 48 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1766. na naslov gospostva „Sili in Shakaine“ na Hrvaškem. Bil je zelo nadarjen, izvrsten govornik in krepak človek. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Zagrebu ter je prijatelj beriva. Služboval je pol leta kot subsidiar v Stopičah, 9 let kot kaplan v Šent Rupertu in od l. 1776. že župnikuje prav goreče v Mokronogu, odkoder gre za kanonika v Novo mesto. L. 1799. je bil že ondi, a je 8. julija 1803 umrl star 63 let. Ljudje so ga radi imeli, bil je mož lepega obnašanja, brez napak, zgleden duhovnik.

Jožef Purger, kaplan, Novomeščan, star 46 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1761. na naslov gospostva v Otočicah (Wördl) gosp. Schweiger. Govornik je dober in tudi zmožnosti in zdravje ni napačno. Svoje bogoslovne nauke je dovršil deloma v Ljubljani, deloma v Gorici. Pohvalno je služboval 7 let v zatškem, 20 let pa v novomeškem okraju. Umrl je v Mokronogu dne 2. decembra 1795. Živel je zgledno, bil je dober duhovnik.

Matevž Petrič, kurat, Vipavec, star 60 let, je bil v mašnika posvečen l. 1749. v Vidmu na naslov Vipave. Bil je zmožen človek, dober govornik, telesno pa je opešal. Svoje bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil. Služboval je v novomeškem okraju 30 let kot kaplan in kot župnijski vikar prav goreče. Obnašal se je vedno dobro, živel pa zgledno kot nesvarljiv duhovnik. Živel je v pokoju ob svojem prisluzku l. 1788., a je kmalu potem umrl.

Volbank baron Gall, navadni duhovnik, rojen na Mirni, star 70 let, je bil v mašnika posvečen v Gradcu l. 1740. na naslov patrimonija. Nadarjenosti je plemenite, telesno pa je popolnoma opešal. Vse svoje nauke je dovršil v Gradcu. V dušnem pastirstvu ni nikdar služboval. Živel je zgledno, obnašal se svojemu stanu primerno, napak ni imel nobenih. Umrl je tukaj dne 26. oktobra 1800 kot zlatomašnik.

3. Trebelno.

Gregor Kragelj, župnik, doma v Tolminu, star 52 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1761., kjer je dovršil svoje bogoslovne nauke, na naslov patrimonija. Mož je bil zelo nadarjen, telesno že slaboten, a goreč govornik. Služboval je kot kaplan 7 let v kostanjeviškem okraju, od l. 1769. pa župnikuje prav uspešno na Trebelnem dobrih 20 let, ko se preseli v večnost. Vedno se je prav pohvalno obnašal ter zgledno živel.

Martin Hitevec (Hiteutz), kaplan, rojen v Stopičah, star 37 let, je bil v mašnika posvečen na naslov mesta Lož l. 1775. na Dunaju, kjer je dovršil svoje bogoslovne nauke. Bil je bistrega uma in dober govornik ter zdrav mož. Služboval je „Runae“ in od l. 1784. nekaj let kot kaplan na Trebelnem, že l. 1793. je bil župnijski vikar v Šent Janžu, kjer pa ni dolgo pastiroval, kajti umrl je dne 23. julija 1795. Ljudje so ga radi imeli, bil je zgleden, dober duhovnik vseskozi brez napak.

Jakob Pečnikar, župnikov vikar, doma v Mengšu, star 38 let, je bil na naslov kmetov v mašnika posvečen l. 1774. v Gorici, ter imel lepe zmožnosti, dušne in telesne. Svoje bogoslovne nauke je v Gradcu dovršil. Služboval je poldrugo leto na Štajerskem, od l. 1779. pa je na Trebelnem, kjer je ostal kakih 10 let. Mož je lepega obnašanja in zgleden duhovnik.

4. Polšnik.

Anton Pleskovič, župnik, rojen v šentrupertski župniji, star 47 let, je bil v Gorici, kjer je dovršil svoje bogoslovne nauke, v mašnika posvečen l. 1762. na naslov g. Juriča v Strugi. Jako nadarjen mož je bil krepkega, zdravega telesa in izvrsten govornik. Služboval je v Šmihelu kot kaplan 2 leti, kot upravitelj pa 3 leta, v Šent Rupertu je kaplanoval 1 leto. Kot župnijski vikar na Doleh je pastiroval 13 let, ko dobi l. 1783. polšniško župnijo, katero je vodil 16 let. Umrl je ondi dne 21. februarja 1799. Ljudje so ga radi imeli, obnašal se je vseskozi pohvalno brez napak, živel je zgledno.

Martin Seljak (Sellak), kaplan, doma v Tolminu star 35 let, je bil na naslov Idrijčanov l. 1782. v mašnika posvečen v Gorici, kjer je dovršil svoje bogoslovne nauke, katere je v Celovcu pričel. Srednje nadarjen mož je bil močnega zdravega telesa in še dosti govornika. Služboval je goreče in uspešno 6 let: na Žalostni gori 2 leti, na Doleh 1 leto kot subsidiar. Odtam pride l. 1786. na Polšnik kaplanovat. L. 1793. ga najdemo že v bohinjki Srednji vasi, kjer je l. 1797. še deloval do dne 25. decembra, ko je umrl. Ljudje so ga radi imeli, bil je rad v veseli družbi, živel je zgledno.

Vikariati: 1. Dole.

Janez Žerovec, župnijski vikar, razkapucin, doma v Idriji, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1769. Nadarjen ravno ni bil, pač pa priden, zdrav in dober pridigar. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v redu in še prebira znanstvene knjige. Kot redovnik je služboval 14 let v samostanu, od l. 1785. pa je na Doleh pastroval. L. 1796. je služil za kateheta v Idriji, l. 1799. je v Preserjih kaplanoval, v l. 1800. 1803. v Šmariji, potem v Zgornji Idriji, l. 1805. v Kropi, potem je bil Megušarjev kuratni beneficiat v Višnji gori, odkoder pride v Duplje kot deficient l. 1812., kjer ga pa smrt pobere 25. aprila 1813. Ljudje so ga prav radi imeli. Njegovo samostansko ime je bilo: „o. Didak“. Obnašal se je po redovniško, živel prav zgledno, brez napak.

Jožef Skander, subsidiar, razkapucin „o. Ksaver“, rojen na Brezovici („in Mostall“), star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1773. Bil je nadarjen in krepak človek ter dober govornik. Dovršil je svoje bogoslovne nauke v samostanu, kjer je služboval poprej 12 let, ko pride l. 1785. na Dole. Ljudje so ga radi imeli, obnašal se je dobro, živel prav zgledno brez napak.

2. Šent Janž.

Martin Zeppè, župnijski vikar, doma „in Fano St. Martini“, star 48 let, je bil v mašnika posvečen na Dunaju l. 1773. na naslov Renilovičevega gospostva na Hrvaškem, bil je izvrsten govornik, nadarjen in hraber človek. Svoje bogoslovne nauke je dovršil na Dunaju. Služboval je v Šmihelu, v Boštanju in tukaj kot vikar skupaj 15 let. Župnikoval je pa l. 1793. že v Boštanju, kjer je naposled v pokoju umrl dne 31. januarja 1817. Prav pohvalno se je obnašal, zgledno, brez napak živel, zato so ga ljudje tudi radi imeli.

Andrej Sova, subsidiar, doma v Tolminu, star 41 let, je bil v mašnika posvečen v Kapodistriji

l. 1781. na naslov dveh tolminskih kmetov. Bil je nadarjen in krepak mož ter izvrsten govornik. Dogmatiko in kanonično pravo je dovršil v Gradcu, moraliko pa na Dunaju. Služboval je kot subsidiar 3 leta na Žalostni gori, kot kaplan 1 leto v Šmihelu, od l. 1786. pa službuje v Šent Janžu. L. 1793. je že kaplanoval v Šentjurju pod Kumom, poprej pa je živel v Škofji Loki nekaj časa kot domači učitelj, l. 1796. pa v Mokronogu, odkoder čez nekaj let pride za župnijskega vikarja na Dole do l. 1815. Odtam se preseli v Šinkov turn v vodiški župniji za kratek čas kot ekspozit in kot tak je l. 1818 deloval že v Bevkah pri Vrhniki, kjer si je pa dne 11. marca 1821 nesrečno vrat prerezal z britvijo in umrl. Ljudje so ga radi imeli, bil je poštenega obnašanja in zglednega življenja brez napak in strasti.

3. Sv. Trojica.

Matija Mrvič, župnijski vikar, doma v stopiški župniji, star 53 let, je bil v mašnika posvečen v Gorici l. 1764. Namizni naslov ima zagotovljen v Shakajnah. Bil je dovolj zmožen in goreč pridigar, žal, da je telesno že opešal. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar 2 leti v Stopičah, 1 leto v Šmihelu, v Šent Rupertu 11 let, kot kaplan v Šent Janžu, kjer je bil potem župnijski vikar 7 let in pri Sv. Trojici je že od l. 1785. nekaj let. Bil je dober, pobožen in zgleden duhovnik brez vsake najmanjše napake.

XXIX.

Dekanat: Svibno.

Župnije: 1. Svibno.

Janez Krstnik Mihelič, župnik in dekan, doma na Dobravi v mošenjski župniji (zdaj pri Kropi), star 40 let, je bil v mašnika posvečen dne 25. septembra 1775 na naslov kmetov v Vogljah. Bil je izvrsten govornik in zdrav človek. Vse svoje bogoslovne nauke je izborno dovršil v Ljubljani, bil je nadarjen mož. Služboval je 4 leta v Rogatcu na Štajerskem, 7 let v Radečah prav pohvalno, in sicer na prvi službi kot kaplan, na drugi kot župnik. V Svibnem ni bil dolgo. Ljudje so ga povsod radi imeli, obnašal se je čednostno, živel zgledno.

(Dalje)

Vsebina: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 74.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Dalje.)

Frančišek Ksav. Wilfan, kaplan, rojen v Stražišču dne 23. septembra 1746, je bil v mašnika posvečen o Binkoštih dne 21. junija 1772 na naslov ondotnih freisinških podložnikov. Bil je veselega, dobrega značaja, krepak mož in dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 16 let: izprva v Kranjski gori 3 leta, kot „alumnus“ v Gornjem Gradu, kot kaplan v Kranju, v Radovljici, v Svibnem, povsod na težavnih mestih, a pohvalno. V l. 1789. do 1797. je bil kurat v Ribnem pri Bledu, potem je kaplanoval v Begunjah do l. 1811., ko pride zopet nazaj v Ribno kot kurat. Odtod pa se dne 27. junija 1826 preseli v večnost. Mož je bil ponižen, miroljuben, molčeč, ravnodušen, potrpežljiv, poln ljubezni do Boga in bližnjega, čednosten in zgleden duhovnik, zato ga je tudi vse rado imelo in povsod spoštovalo. Bil je brez napak.

Mihael Springer, navadni duhovnik, rojen v Črnomlju, star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na naslov gospostva „Petrovich“. Telesno je bil pohabljen, nadarjen ni bil, pač pa priden, govoril je hrvaški. Svoje bogoslovne nauke je dovršil deloma v Požegi, Zagrebu, deloma pa v Gorici. Služboval še ni nikjer v dušnem pastirstvu do l. 1788. Mož je bil tih, potrpežljiv, preprost, v družbe ni zahajal, živel je zgledno.

2. Radeče.

Frančišek Julij Peetz, župnik, Ločan, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1778. na naslov freisinškega škofa. Mož je bil bister toda prekanjen, telesne moči pokvarjene, govornik dober, ter je privatno dovršil svoje bogoslovne nauke. Služboval je pohvalno kot kaplan 4 leta v Radečah, kjer zdaj župnikuje in je tudi tukaj umrl dne 5. januarja 1821. Mož je bil finega, salonskega obnašanja, nekaj preveč sladak v govorjenju; včasih nekoliko lahkomišljen v občevanju, kar so mu nekateri zelo zamerili, zlasti še, ker je rad zahajal v graščino Hotemaže v družbo.

Gregor Hočevanar, kaplan več let tukaj, je l. 1796. v Zagorju služboval. Več o njem ni zaznamovanega tukaj. (Glej Zagorje!)

Marka Kolovič, radeški beneficiat, Radečan, star 47 let, je bil na naslov radeškega mesta v mašnika posvečen l. 1765. Mož je bil bistrega uma, toda zvit, telesno še dosti trden, a pridigovati ni hotel. Bogoslovne nauke je slušal nekoliko na Dunaju in ima naravno znanje. Služboval je na Štajerskem pri Sv. Križu poleg Rogatca 7 let, v Radečah pa kot ustanovljeni kaplan že od l. 1782. Ljudje ga imajo zelo radi, obnaša se pošteno, živi zgledno, le površen je bil v izpolnjevanju svojih dolžnosti in pa prenagel pri vseh rečeh. Umrl je tukaj dne 9. januarja 1810.

T o m a ž K e p r u n e r, sacelan v radeškem gospostvu, doma v Celju, star 62 let, je bil l. 1758. v mašnika posvečen. Bil je dobrega, počasnega, čistega značaja, telesno še dosti trden, pa tudi še dober govornik. Služboval je 17 let kot kaplan radeški in 1 leto kot župnik. Dušno pastirstvo je pohvalno izvrševal, žal, da ni bil brezmadežnega življenja, za kar dela zdaj pokoro. On je molčeč, potrpežljiv, ljudje ga imajo radi. Umril je kot spokornik nad 71 let star dne 22. novembra 1798.

Vikariat: **Dobovec.**

F r a n č i š e k G r e i s e r, župnijski vikar, Ljubljčan, star 46 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov smlejskega gospostva. Mož je bil bister in nadarjen, dober govornik in zdrav in čvrst. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 9 let kot kaplan na raznih krajih in od l. 1776. je dušni pastir dobovški. L. 1793. je bil že na Brdu župnik, kjer je umrl dne 8. septembra 1800. Bil je dober in značajan mož, poštenega obnašanja, goreč in zgleden duhovnik, poln ljubezni božje in do bližnjega in zato so ga vsi radi imeli in čislali.

Lokalije: 1. **Št. Juri pod Kumom.**

P. R e i n h a r d L i n h a r t, lokalist, Ločan, razkapucin, star 50 let, je bil v mašnika posvečen kot redovnik l. 1755. Porojen dne 8. februarja 1732 in krščen na ime sv. Jožefa in Blaža. Mož je bil bistroumen, pretkan, zbadljiv v besedi, rad se je prepiral z olikanci, s katerimi se je pajdašil, ker tudi on je bil plemenitaških staršev sin. Priljubljen ni bil v svojih pridigah. Telesno je bil krepak. Bogoslovne nauke je vse dovršil v samostanu, kjer je 27 let služboval. Bil je logicus. V Šent Juriju je bil 4 leta lokalist. Ker pa vsled teže let ni bil več zmožen vzdržavati reda v župnišču in v župniji, zato dobi 20. julija 1791 dovoljenje, da sme iti nazaj v samostan. Odšel je v Krško, kjer je dne 6. maja 1797 ostavil svet. Mož je bil nemirnega temperamenta, sicer pa je živel zgledno.

P. A l e š V e j a (Bea), kaplan lokalistov, razkapucin, Kranjec, star 50 let, je bil kot redovnik v mašnika posvečen. Bil je umen, a počasen mož, slabotnih telesnih moči in trd govornik. Dovršil je svoje bogoslovne nauke tudi v samostanu, kjer je 17 let opravljal službo pridigarja. Poslan v svetno dušno pastirstvo, je bil $\frac{3}{4}$ leta v Svibnem subsidiar, odkoder pride za kaplana v Šent Juri o velikem Šmarnu l. 1788. Odtu pa gre kmalu na Janče za lokalista. L. 1796. pa je že župnikoval v Spodnjem Tuhinju, kjer je ostal do l. 1804. Povrne se nazaj v samostan ter živi v Ljubljani, v

Krškem, v Loki, kjer je umrl dne 28. maja 1813. Ljudje so ga še dosti radi imeli, četudi je bil bolj čemernega značaja, ker miroljuben in potrpežljiv in poštenega obnašanja ter zglednega življenja je pa vendarle bil.

P. H o n e s t L i n h a r t, razkapucin, Ločan, star 65 let, je bil rojen dne 13. novembra 1723 ter krščen za Andreja. V mašnika je bil posvečen kot redovnik okrog l. 1748. Mož je bil nadarjen, vesel, izvrsten govornik, telesno pa je opešal. Obnašal se je prav spodbudno, živel je zgledno, bil je potrpežljiv, poln ljubezni do Boga in bližnjega. Ljudje so ga radi imeli, bil je prikupljiv.

2. **Koseza.**

P. L i b e r a t V o d a p i v e c, lokalist, razkapucin, Novomeščan, je bil kot redovnik v mašnika posvečen. Rojen okrog l. 1742., je bil zelo nadarjen, bistroumen mož in prijeten pridigar ter zdrav človek. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu, kjer je bil posvečen l. 1765. ter kot pridigar služboval 11 let, ko ga pošljejo o sv. Juriju l. 1787. v Koseze duše past. L. 1796. je bil že ekspozit v Šinkovem Turnu v vodiški župniji, kjer je umrl dne 13. julija 1814. Ljudje so ga silno radi imeli, bil je tih, potrpežljiv, ljubezniv človek, miroljuben, dober in zgleden duhovnik.

XXX.

Dekanat: **Marijino Oznanjenje v Ljubljani.**¹⁾

Ž u p n i j e: 1. **Marijino Oznanjenje** (frančiškani).

J o ž e f S k r i n j a r (Schriner), župnik in dekan frančiškanske župnije, star 36 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija na veliko soboto 6. aprila 1776 v Ljubljani, kjer je bil doma. Vsled vedne seje telesno ni bil trden, pač pa zmožen človek. Vse svoje nižje in višje študije z bogoslovjem vred je dovršil v Ljubljani. Služboval je prejemši jurisdikcijo 29. decembra 1777 izprva pri Sv. Petru v Ljubljani, odkoder se dne 2. maja 1778 preseli v Gornji grad na Štajersko kot „alumnus“ do 9. marca 1780; takrat ga pošljejo na Vransko kaplanovat do 29. novembra istega leta, ko se preseli na Ig. Dne 21. novembra 1782 pa priroma odtam v Šmartin poleg Kranja, kjer deluje do 2. junija 1784, ko ga pokličejo v Ljubljano za stolnega vikarja. Dne 30. maja 1785 pa ga umeste župnikom frančiškanske župnije v Ljubljani. Ko pa l. 1804. frančiškani dobe župnijo, je on šel župnikovat v Dol do l. 1808., ko prejme župnijo Gorje, katero vlada do l. 1825., ko ga

¹⁾ Župnija Ig s svojo duhovščino in lokalije Golo, Kurešček, Tomišelj in Želimlje so zaznamovane tudi pod tem dekanatom in pod preserškim, kjer jih išči!

dne 17. aprila smrt pokosi. Bil je dober, goreč in zgleden duhovnik.

P. Rudolf Hafner, razfrančiškan, kaplan, doma pri Sv. Duhu v Stari Loki, star 51 let, je bil v mašnika posvečen kot redovnik l. 1762. Telesno je oslabel, zmožnosti pa ima srednje; govornik ni bil, ker ni imel prilike v tem se izvežbati radi tega, ker je vedno biro pobiral, dokler je živel v samostanu. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, modroslovne in bogoslovne pa v samostanu svojega reda. Službuje kot kaplan v tej župniji od sv. Jurija l. 1785. Pri ljudeh je zelo priljubljen kot delaven mož in poštenega obnašanja ter zgleden duhovnik brez napak. Pozneje je živel zopet v samostanu in umrl 21. februarja 1807 kot redovnik star 70 let.

P. Anton Pissig, razfrančiškan, Novomeščan, star 42 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. kot redovnik. Zdrav in krepak je bil ter dober govornik in nadarjen človek, a žal, da je zlorabljal te dari v pridigah. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, vse druge pa v samostanu, kjer je služboval kot redovnik do l. 1786., ko ga o Malem Šmarnu nastavijo kot kaplana za nekaj let, naposled se preseli v Novo mesto, kjer živi potem kot redovnik do svoje smrti. Bil je zbadljiv v govorih.

P. Ciril Erbežnik, razfrančiškan, kaplan, je bil rojen pri Sv. Duhu v starološki župniji dne 23. novembra 1748 ter krščen za Andreja. V mašnika so ga posvetili kot redovnika dne 17. decembra 1772. Izprva je misijonaril po Macedoniji in Albaniji več let, potem je bil kaplan pri frančiškanih v Ljubljani eno leto, ko pride na Soro za beneficiata v l. 1786.—1787. Odtod se vrne nazaj v Ljubljano k frančiškanom. Od novega leta 1797 do oktobra je kaplanoval tudi v Stari Loki, poprej pa malo časa kot subsidiar v Trnovem v Ljubljani, potem je živel kot vikar v stolnici v Ljubljani še l. 1801., pri Sv. Jakobu v Ljubljani še l. 1809., pozneje pa kot deficient v Škofji Loki, a l. 1814., je bil zopet v Ljubljani pri Sv. Jakobu do 7. avgusta 1815 kot kaplan, pozneje pa v pokoju. Umrl je 8. julija 1833 v frančiškanski župniji. Zaradi kile ni bil pridigar, zmožnosti pa je bil srednje. Da je lože prenašal svoj križ, se je rad zabaval. Z ljudmi se ni dobro razumeval, ker je bil mož pikre besede in poln predsodkov. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, vse druge pa v samostanu. Mož je zgledno živel, a bil je dokaj zgovoren.

P. Pergentin Gabrič, razfrančiškan, kaplan, doma v Krškem, star 35 let, je bil v mašnika posvečen kot redovnik l. 1778. Mož je bil nadarjen, še dosti zdrav in dober pridigar. Humanistične študije je dovršil v Novem mestu, vse druge pa v samostanu, kjer je tudi

služboval kot pridigar do sv. Jurija l. 1785., ko ga nastavijo za kaplana. To službo je izvrševal vestno in natančno do l. 1804., ko ga pošljejo v Šent Rupert v pomoč staremu dekanu in župniku kot upravitelja v duhovnih rečeh do l. 1806. ko pride župnikovat na Bled. Tukaj je pastiroval do l. 1825., ko se preseli v večnost dne 14. oktobra. Njegovo krstno ime je bilo Frančišek. Ljudje so ga radi imeli, bil je lepega obnašanja, priden delavec v vinogradu Gospodovem, dober, zgleden duhovnik brez napak.

P. Albin Božič, razfrančiškan, kaplan, Vipavec, star 35 let, je bil v mašnika posvečen kot redovnik l. 1778. Mož je bil srednje nadarjen, a zelo priden, zdrav in krepak ter dober govornik. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, vse druge pa v samostanu, kjer je tudi služboval do Sv. Jurija 1785., ko pride za kaplana v Ljubljano v župnijo Marijinega Oznanjenja. Od 22. septembra 1794 do 1. februarja 1795 je kaplanoval v Horjulu, nato pa na lgu. Odtam gre za župnika v Preserje l. 1801., kjer pastiruje do svoje smrti dne 17. decembra 1822. Krstno ime mu je bilo Jožef. Mož je bil goreč, delaven, miroljuben, lepega obnašanja, povsod priljubljen ter zgleden duhovnik.

Uršulinski samostan.

P. Janez Fakund Lipič, razfrančiškan, nunski spovednik, Ljubljančan, star 43 let, je bil kot redovnik v mašnika posvečen l. 1768. Mož je bil nadarjen, zdrav in krepak ter dober govornik. Humanistične študije je dovršil v Ljubljani, vse druge pa v samostanu, kjer je izprva tudi služboval več let. Poslan med svetno duhovščino l. 1786. je bil lokalist v Kozjem na Štajerskem do 21. oktobra 1788., ko se preseli k uršulinkam v Ljubljano, kjer je deloval do l. 1821., naposled že kot pokojnik. Živel je potem popolnoma v pokoju do 10. maja 1823, ko se preseli v večnost. Mož je bil lepega obnašanja in zgednega življenja ter dober duhovnik.

Jožef Prešern, nunski kaplan in katehet, Radoljičan, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1786. na naslov verskega zaklada dne 1. aprila. Porojen je bil dne 16. marca 1752. Mož je bil slaboten, četudi zdrav, srednje nadarjen. Vse svoje študije je dovršil v Ljubljani, praktično leto bogoslovja pa v Gradcu. Takoj izprva je služboval tu. L. 1796. je kaplanoval na Brezovici do 2. maja 1797, ko gre na Vrhniko, in l. 1800. pa je že bil lokalist na Kopanju. Odtam pride l. 1820. župnikovat na Ježico do l. 1829., ko stopi v pokoj in se preseli v Ljubljano, kjer je umrl 24. marca l. 1835. Mož je bil spodbudnega obnašanja ter zgednega življenja. Bil je stric pesnika dr. Fr. Prešerna.

Drugi duhovniki v župniji.

Valentin Wolka, kurat, Ljubljčan, star 70 let, je bil v mašnika posvečen l. 1744. na naslov stare fužine v Bohinju barona „de Zoys“. Mož je že zelo opešal. Humanistične nauke, moralko in kanonično pravo je dovršil v Ljubljani, modroslovje pa v Gradcu. Služboval je 4 leta kot substitut na Vrhniki in 43 let na raznih krajih ljubljanske in ravno zatrte goriške nadškofije kot pomočnik. Zdaj pa je v pokoju v Ljubljani, kjer je tudi umrl dne 28. septembra 1793 kot zlatomašnik. Mož je bil miroljuben samotarec, živel je zgledno brez napak.

Jožef Pilgram, navaden duhovnik, Ljubljčan, star 67 let, je bil v mašnika posvečen l. 1743. v Zgornji Sekavi (Seggau) na naslov grofa Antona Jožefa ab Auersperg, ki je bil nekdanji glavar kranjski. Mož je že zelo opešal. Humanistične študije in moralko je dovršil v Ljubljani, modroslovne in ostale bogoslovne pa v Gradcu. Služboval je vsega skupaj 23 let, in sicer: kot „alumnus“ v Gornjem Gradu, kot kaplan pri Sv. Ksaveriju na Stražah, v Škalah 1755.—1756., na Vranskem, l. 1765.—1766., župnik na Paki in na Čemšeniku. Zdaj živi v pokoju v Ljubljani, kjer je l. 1794. še živel do 24. julija, ko se preseli v večnost. Bil je miroljuben samotarec, zglednega življenja, brez napak.

Primoz Detelja, navaden duhovnik, doma v Moravčah, star 54 let, je bil v mašnika posvečen v Sekavi l. 1758. na naslov c. kr. kolegija Ferdinando-vega v Gradcu. Bil je jako nadarjen mož in dober pridigar, a telesne moči so vsled vednih boleznih opešale. Humanistične in modroslovne nauke je dovršil v Ljubljani, bogoslovne z odliko pa v Gradcu. Služboval je 4 $\frac{1}{2}$ leta kot substitut v Moravčah, potem pa je bil 17 $\frac{1}{2}$ leta stolni vikar in zdaj je v pokoju. Bil je duhovnik zglednega življenja brez napak, ponižen samotarec, ljudje so ga radi imeli. Umrl je dne 10. septembra 1791.

Frančišek Činkelj (Tshinkel), navaden duhovnik, rojen na Bistrici v Podbrezjah, star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1763. na naslov lemlberškega gospostva grofa pl. Schrottenbach na Štajerskem. Srednje nadarjen mož je bil bolehen in slaboten vsled bljuvanja krvi. Vse svoje nauke nižje in višje z bogoslovjem vred je v Ljubljani dovršil. Služboval je kot kurat 11 let na Veseli Gori, pri Sv. Ksaveriju v šent-rupertski župniji na Dolenjskem, na Polšniku, na Trebelnem, v Mekinjah, v Vidmu, v Sromljah in v Brežicah (Runae). Leta 1788. je bil v pokoju v Ljubljani. Imel je tudi pokvarjene oči. Od l. 1797. je živel pri usmiljenih bratih v Ljubljani, kjer je 9. novembra leta 1799. umrl. Živel je pošteno kot zgleden duhovnik.

Frančišek Sal. Haan, navaden duhovnik, rojen v Semiču, star 50 let, je bil v mašnika posvečen

l. 1762. Mož je bil zdrav, krepak in srednje nadarjen. Rad je hodil okrog, zlasti v veselih družbah se je dobro počutil. Jurisdikcijo je imel v goriški škofiji. Žal, da je bil mož lahkomišljenega obnašanja, nevljuden, prepirljiv, nemarajoč za opomine in zato ni bil na čast duhovništvu.

Alojzij Jenko, razfrančiškan, star 31 let, je za jetiko umrl na Viču dne 8. januarja 1791. Bil je Šiškar, v mašnika posvečen dne 6. julija 1788 pod imenom P. Jožef Thyrs.

Valentin Čepin (Sheppin), navaden duhovnik, doma v Dobu, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. na naslov 12 kmetov svojega rojstnega kraja. Bil je zdrav in krepak, nadarjen pa ne, tudi pridigarskega daru ni imel. Humanistične nauke je v Ljubljani dovršil, vse druge pa v Gradcu. V duhovnem pastirstvu ni služboval, marveč je bil oficijal stolnega kapitelja v Ljubljani. Umrl pa je kot subsidiar v Rovtah dne 22. januarja 1793. Priljubljen ni bil, ker je bil prijatelj pijači.

Simon Milic, navaden duhovnik, Kranjec, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1779. na naslov kroparskih fužin. Srednje nadarjen mož je bil zdrav in čvrst in še dosti govornika, le preveč kričal je. Humanistične nauke je dovršil v Ljubljani, vse druge višje pa na Dunaju, kjer je dokončal tudi bogoslovne, deloma pa v Ljubljani. Služboval je kot „alumnus“ v Gornjem gradu, kot substitut na Jesenicah, Preddvorom, v Svibnem, kot kaplan v Radovljici in naposled kot substitut trnovskega kaplana v Ljubljani. Mož je bil bolj trdega značaja, oduren, pečal se je rad s trgovino, včasih je bil bolj lahkomišljenega življenja.

2. Trnovo.

Frančišek Ksav. Iggel, župnik, Ljubljčan, star 28 let, je bil v mašnika posvečen na naslov verskega zaklada 28. avgusta l. 1785. Mož je bil zdrav, izvrstno nadarjen in tudi dober govornik. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani, praktično leto pa v graškem glavnem semenišču. Dve leti je služboval kot stolni vikar v Ljubljani, potem pa kot župnik v Trnovem od l. 1787. nekaj malo časa. Ljudje so ga radi imeli, bil je mož blagega značaja in poštenega obnašanja ter zglednega življenja.

Martin Urbančič, kaplan, doma na Dobravi, star 40 let, je bil v mašnika posvečen 19. decembra 1772. na naslov ljubljanske komende. Bolehen je večkrat bil in zato slaboten, bil pa je nadarjen in dober govornik. Humanistične in modroslovne nauke ter moralko je dovršil v Ljubljani, drugo bogoslovje pa v Gradcu. Služboval je kot „operarius“ pri Svetem Joštu pri Kranju, v Bohinju in na Igu kot substitut,

pri Sv. Petru v Ljubljani kot zakristan, v Dobu, v Polhovem gradcu in v Trnovem kot kaplan, tukaj še kot beneficiat in katehet. L. 1800. je župnikoval v Šent Jerneju na Dolenjskem, kjer je umrl dne 4. marca 1819. Ljudje so ga radi imeli, ker se je pošteno obnašal in zgledno živel.

Jurij Karlstaeter, upokojen kurat, star 63 let, je bil v mašnika posvečen na naslov nekega kmeta v idrijskem gospostvu l. 1749. Mož je bil že zelo opešal. Vse svoje nauke nižje in višje je dovršil v Ljubljani. Mož je bil mirnega značaja in zglednega življenja. Umrl je dne 7. januarja 1795.

XXXI

Dekanat: Vrhnika.**Župnije: 1. Vrhnika.**

Frančišek Luka Marenik, l. U. D., župnik in dekan, Ločan, rojen 6. oktobra 1721. Posveti se juridičnim naukom ter postane doktor obojnega prava. Bil je advokat in prokurator kranjskih sodišč v Ljubljani. Oženjen, je imel dve krasni hčeri. Po smrti svoje žene se pa posveti duhovniškemu stanu. L. 1763. je bil dispenciran od papeža dne 14. marca od vseh cenzur itd. V mašnika je bil po dovršenih bogoslovnih študijah posvečen na naslov lastnega patrimonija dne 12. aprila 1763. od škofa grofa Petazzi-ja. Bil je nekaj let škofijski notar ter tudi konzistorialni svetnik. L. 1769. je prejel beneficij Matere Božje v Zgornjem Logatcu ter beneficij sv. Križa na Taborju, dne 8. maja 1774. pa vrhniško župnijo, katero je prav uspešno vladal do l. 1799., ko stopi v pokoj in se čez 2 leti preseli v Ljubljano, kjer je ostavil svet dne 31. decembra 1807. Mož je bil dober, zgleden in čislán duhovnik.

Andrej Tomazin, prvi kaplan, Podbrežan, star 35 let, je bil v mašnika posvečen l. 1777. Mož je bil nadarjen, krepak in zdrav človek. Služboval je kot subsidiar v Rovtah 3 leta in 1 mesec, kot kaplan v Ljučah na Štajerskem poldrugo leto, od l. 1783. pa na Vrhniku. L. 1793. je bil že župnijski vikar pri Sv. Križu pod Turnom, naslednje leto pa je župnikoval že na Sori do 1798., v Škocijanu na Dolenjskem do l. 1808. ko je prejel župnijo Vrhniko, katero je vladal kot župnik in dekan, okrajni šolski nadzornik in konzistorialni svetnik do 20. maja 1819., ko se preseli v večnost. Ljudje so ga zelo radi imeli, ker je bil priden in delaven mož poštenega obnašanja, vesten in natančen duhovnik zglednega življenja.

Frančišek Koptšavar (Coptshauer), drugi kaplan, Kranjec, star 41 let, je bil l. 1771. v mašnika posvečen. Služboval je kot subsidiar 1 leto in kot

kaplan 3 leta v Žirih (Saurach), v Dobu kot subsidiar 3 mesece, kot kapitularni oficial v Ljubljani 3 mesece, kot subsidiar v Šent Vidu nad Ljubljano 5 $\frac{1}{2}$ leta in kot kaplan ondi 4 $\frac{1}{2}$ leta, kot kaplan v Šent Jerneju 1 leto. Proti koncu l. 1786. je bil provizor lokalije v Dupljah, potem pa pride na Vrhniko l. 1787., kjer je umrl 12. marca 1796.

P. Arhangel Romald, razfrančiškan, subsidiar župnikov, doma v Kranju, star 32 let, je bil kot redovnik v mašnika posvečen l. 1782. Bil je nadarjen in zdrav človek. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu, kjer je opravljal potem službo spovednika do časa, da ga pošljejo v dušno pastirstvo. Služboval je kot subsidiar 7 mesecev Preddvorom, v Rovtah 2 leti in odtam pride na Vrhniko o sv. Mihaelu l. 1787. Obnašanja je nesvarljivega in je delaven mož zglednega življenja. L. 1793. je bil že lokalist pri Sv. Roku pri Št. Rupertu na Dolenjskem, l. 1804. pa že župnik v Trebnjem, kjer je umrl dne 20. oktobra 1812.

2. Polhov Gradec.

Anton Perner, župnik, Kranjec, star 42 let, je bil l. 1770. v mašnika posvečen. Mož je bil nadarjen in zdrav in krepak človek. Služboval je kot oficiator v ljubljanski stolnici 3 leta in 4 mesece, kot kaplan v Krašnji 1 leto, v Smedniku 2 leti, v Dobu 3 mesece, v Svibnem 2 $\frac{1}{2}$ leta, v Šent Vidu nad Ljubljano 11 mesecev. Potem je bil župnijski vikar pri Sv. Joštu nad Polhovim Gradcem 1 leto in 8 mesecev, odkoder pride l. 1782. župnikovat v Polhov Gradec. Tukaj je pastiroval nad 20 let, ko se kot vpokojenec preseli na Vranjo peč, odtam pa kmalu na Rovo, kjer je bil tudi upravitelj, poslednji 2 leti pa je živel na Kolovcu v graščini, kjer je umrl dne 23. februarja 1821 kot zlatomašnik. Mož je bil jako zmožen, goreč, neumorno delaven duhovnik, le nase je preveč porajtal in zaupal.

Andrej Tancman, kaplan, Kranjec, star 34 let, je bil v mašnika posvečen l. 1783. Služboval je kot subsidiar 1 leto pri Mariji Devici v Polju, 1 leto in 7 mesecev v Bohinju, v Polhovem gradcu pa kaplanuje od sv. Petra l. 1786. dalje. L. 1793. ga že najdemo kot kaplana v Dobu, kjer je ostal nad 10 let. L. 1805. je kaplanoval na Vrhniku, l. 1807. Šent Juriju pri Kranju, l. 1813. pa v Komendi, odkoder se preseli zopet nazaj v Šent Juri kot kaplan, naposled v Kranj v pokoj, odtam pa dne 8. septembra 1819. v večnost. Porodil se je bil dne 13. novembra 1754. Mož je bil poštenega obnašanja in zglednega življenja.

Jožef Steinmetz, subsidiar župnikov, Ljubljčan, star 25 let, je bil dne 6. julija 1788. v mašnika posvečen na naslov verskega zaklada ter je takoj prišel

v službo v Polhov Gradec dne 28. julija. Porojen je bil 30. decembra 1763. Humanistične in modroslovne nauke je dovršil deloma v Gradcu, deloma v Ljubljani, bogoslovne pa v Gradcu. Mož se je lepo obnašal ter zgledno živel. L. 1793. je že kaplanoval pri Sv. Jakobu v Ljubljani do l. 1798., ko pride župnikovat na Soro do l. 1807. Takrat dobi izansko župnijo, katero je vladal do 3. decembra 1830, ko se preseli v večnost. Bil je zabaven mož. Pripovedoval je rad dogodke iz advokatskega življenja.

Vikariati: 1. Godovič.

Janez Adam Malič, župnik-vikar ondi l. 1788. Več ni o njem zaznamovanega. Bil je Ljubljančan, 29. marca l. 1755. v mašnika posvečen na naslov smleškega gospostva.

2. Hotedršica.

Jožef Črnovec, župnik-vikar, doma v vodiški župniji, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. Bil je jako nadarjen človek. Služboval je v ljubljanski stolnici 3 leta in 4 mesece kot kapitularn kaplan, v Šent Jerneju 9 $\frac{1}{2}$ leta, v Polhovem Gradcu kot substitut 2 $\frac{1}{2}$ leta, od adventa l. 1787 dalje pa je v Hotedršici, kjer je pastiroval 9 let ter umrl dne 2. septembra 1796. Mož je bil ponižen, miroljuben, lepega obnašanja in zgleden duhovnik, katerega so ljudje radi imeli.

3. Sv. Jošt nad Polhovim Gradcem.

Martin Zorman župnik-vikar, Kranjec, star 45 let, je bil meseca decembra l. 1772. v mašnika posvečen. Služboval je kot subsidiar 3 mesece v Krašnji, potem je bil kapiteljski kaplan v ljubljanski stolnici, nadalje 2 leti subsidiar v Šent Vidu nad Ljubljano, v Smedniku 1 $\frac{1}{2}$ leta kot tretji kurat, potem je kaplanoval 5 let v Krašnji, 3 leta v Dobu, od leta 1783. dalje pa je pasel ovčice Sv. Jošta nad 12 let. Leta 1796. je bil lokalist na Češnjicah do l. 1818., ko stopi v pokoj in še ostane ondi do 4. aprila 1822., ko se preseli v večnost. Mož je bil nesvarljivega obnašanja, goreč in moder v dušnem pastirstvu ter zgleden duhovnik.

4. Logatec.

Jožef Jakolič, župnik-vikar, Ljubljančan, star 59 let, je bil v mašnika posvečen l. 1752. Bil je nadarjen, dober, zgleden duhovnik, poštenega obnašanja ter priljubljen pri ljudeh. Služboval je izprva 4 $\frac{1}{2}$ leta v Novem mestu kot kapiteljski kaplan pri ranjkem proštu baronu Antonu „ab Erberg“, 4 leta je kaplanoval pri ljubljanskih uršulinkah, dne 20. janu-

arja 1762, pa je bil umeščen na logaško župnijo, katero je vladal nad 35 let, podpisan tudi za „Janeza“ ter umrl dne 9. avgusta 1799.

Luka Petkovšek, subsidiar, doma v Godoviču, star 59 let, je bil l. 1755. v mašnika posvečen. Opešal je že zelo na duševnih zmožnostih vsled prijateljstva do pijače v mladosti, a zdaj se premaguje in živi zgledno. Služboval je 3 leta v Rovtah in v Bohinju pol leta. Potem se preseli na Štajersko in je bil „operarius“ pri Sv. Ksaveriju na Stražah 2 leti, v Gornjem gradu kot „alumnus“ 1 $\frac{1}{2}$ leta. Odtam pride v Mošnje na Gorenjsko za subsidiarja za 5 let, v Kranjsko goro za 7 let, naposled l. 1776. pa v Logatec, kjer ostane blizu 18 let do svoje smrti, dne 14. julija 1794.

Matija Pečenko, oficiarij Nagodétovega beneficija v Logatcu, rojen v Rifenbergu na Vipavskem, star 64 let, je bil v Gorici v mašnika posvečen l. 1752. Bil je ponižen in mož poštenega obnašanja. Služboval je v Šent Rupertu na Spodnjem Štajerskem 4 leta kot vikar in od l. 1770. je beneficiat tu, kjer je umrl star 73 let dne 18. septembra 1797.

5. Rovte.

Jožef Maren, župnik-vikar, doma v Spodnji Šiški pri Ljubljani, star 52 let, je bil l. 1760. v mašnika posvečen. Služboval je kot „alumnus“ v Gornjem gradu 2 leti, kot kaplan v Ljučah 3 leta, na Vranskem 1 leto, na Sori 4 leta (1766—1770). Postal je vikar pri Sv. Petru v Ljubljani, čez 2 leti pa pride župnikovat na Soro do l. 1777. Odtam se preseli na Kurešček v izanski župniji za ekspozita do l. 1785., ko pride v Rovte za vikarja do l. 1793., ko se preseli zopet nazaj na Kurešček, odtam pa l. 1803. v pokoj v Višnjo goro, kjer je ostavil svet nad 65 let star. Mož je bil neznosen, povsod je delal zgago, ljudje niso marali zanj, ker jim ni bil v zgled. Kljub opominom je ostal trdovraten in nepoboljšljiv: „lapis offensiois“ celi škofiji. Škoda zanj, ker je bil nadarjen.

Lokalije: 1. Bevke.

Anton Kremenek, kurat-beneficiat, Ljubljančan, star 63 let, je bil v mašnika posvečen 27. maja l. 1752. Mož je bil več v dušnem pastirstvu in nesvarljivega obnašanja ter zglednega življenja. Izprva je bil 8 let vzgojevalec mladine barona „de Pillichgratz“, potem sacelan v graščini „Thurnamhart“, nadalje kot kurat v Ljubljani več let, naposled pa od l. 1767. beneficiat v Bevkah, kjer je pozneje bil župnik-vikar, vsega skupaj nad 30 let, ko se preseli na Brezovico v pokoj in pozneje pa v Ljubljano ter je ondi umrl dne 2. aprila 1804. kot zlatomašnik. Bil je blaga duša,

2. Podlipa.

Fr an č i š e k B r e š a r, lokalist, Ljubljčan, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1769. Mož je bil nadarjen, pobožen, zgleden in zelo goreč duhovnik. Služboval je izprva kot kaplan na Štajerskem 2 leti v Lembergu, v Libiki pa 1 leto, odkoder pride k Sv. Petru v Ljubljano za zakristana. Odtam pride na Jese nice za subsidiarija 16 mesecev, k Sv. Joštu poleg Kranja za operarija 11 mesecev, v Preddvor za substituta skozi $6\frac{2}{3}$ leta. Ko je resigniral na to službo, ga imenujejo za lokalista v Podlipi, kjer pa nima postavne kongrue, zato ni dolgo ostal čez 10 let, kajti l. 1796. je bil lokalist na Sv. Planini pri Zagorju, kjer pa je ostavil svet 26. novembra l. 1799.

3. Zaplana.

P. Ž i g a J e l e n e c, lokalist, razkapucin, doma v Selcih, star 43 let, rojen 4. decembra 1746 ter krščen za Tomaža, je bil v mašnika posvečen okrog l. 1771. kot redovnik. Postava cesarja Jožefa ga pusti le dobrih 12 let v samostanu, potem pa pride za subsidiarja v Preddvor za 1 leto, na Vrhniko za 3 mesece in od l. 1787. je lokalist zaplanski. Tukaj je pastiroval nad 10 let, potem pa se zopet podal nazaj v samostan in živel l. 1800. v Ljubljani, v l. 1804.—1806. v Škofji Loki in drugod. Umrli pa je kot aktualni gvardijan v Celju dne 10. septembra 1810. Mož je bil zglednega življenja ter goreč, pobožen duhovnik.

4. Črni Vrh.

P. B r u n o O r t n e r, lokalist, razkartuzijanec iz Bistre, bivši opat razpuščenega samostana. Mož je bil jako pobožen, zgleden, pa tudi učen duhovnik. Samostanski prednik je bil od l. 1766.—1782., ko je bil dne 29. januarja samostan razpuščen; potem pa je pastiroval v Črnem vrhu do 4. januarja 1800., ko se preseli 78 let star v večnost. Doma je bil na Tirolskem. Izdeloval je tudi podobe.

5. Vrzdenc (Schönbrunn).

T o m a ž R o z m a n, beneficiat, rojen v mošenjski župniji na Gorenjskem, star 40 let, je bil v mašnika posvečen 21. decembra 1771. Služboval je prvi 2 leti kot subsidiar na Vrzdencu, potem 7 mesecev v Žuzemu na Štajerskem, kot kaplan v Kranjski gori poldrugo leto, nato je prišel zopet na Vrzdenc l. 1777. kot subsidiar, kjer je postal beneficiat l. 1784. in ko je naslednje leto napravil konkurzni izpit, je potem, ko so v Horjulu ustanovili župnijo, postal 25. novembra 1789 prvi župnik. Ko pa se je naveličal vednih preprirov z Vrzdenci, je prosil za izpraznjeno

lokalijo v Dobrunjah, kamor se je preselil dne 19. maja l. 1795. Tukaj je pastiroval do 13. avgusta 1801., ko se v večnost preseli. Mož je bil prav zgleden, čednosten, dober, goreč duhovnik ter delaven v svojem poklicu.

XXXII.

Dekanat: Zgornje Gorje.

Župnije: 1. Gorje.

B l a ž M u h o v e c, župnik in dekan, doma v Žirovnici rodinski ali sedanji brezniški župniji na Gorenjskem, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1774. na naslov Andreja Golmajer. Telesno je bil zdrav in čvrst, pa tudi nadarjen in zmožen. Moralko in pastorko je v Ljubljani dovršil, vse druge bogoslovne nauke pa na Dunaju. Služboval je poldrugo leto kot „alumnus“ v Gornjem gradu, kot kaplan 1 leto v Šoštanju, kot župnik poldrugo leto, pri sv. Lovrencu v Krajini, poldrugo leto v Pilštanju, kjer je bil tudi škofov komisar. Odtam je prišel l. 1784. v Gorje, kjer je pastiroval do l. 1789., ko se je dne 19. aprila preselil v večnost.

M a t e v ž J e g r i š e k, kaplan, doma v Zalogu cerkljanske župnije, star 36 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. na naslov podložnikov smleškega gospostva. Tukaj se bere o njem l. 1788., ko je bil prestavljen. Leta 1793. je bil stolni vikar do l. 1796., ko postane lokalist na kroparski Dobravi. L. 1800. je dobil župnijo Bohinjsko Bistrico, kjer je umrl dne 18. maja 1812. Kje je izprva služboval ni znano.

2. Bohinjska Bistrica.

M a t i j a K u n s t e l j, župnik, doma v Vodichah, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1776. na naslov podložnikov smleškega gospostva. Nadarjen mož je bil zdrav in krepak ter izvrsten govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil. Služboval je izprva kot „alumnus“ v Gornjem gradu, kot pomočnik pri Sv. Ksaveriju na Stražah, v Ljubnem, na Vranskem, odkoder pride na Kranjsko nazaj: v Radovljici, kot ekspozit v Begunjah do 1788., ko je bil umeščen prvo adventno nedeljo na župnijo Bistrico kot prvi župnik. Pastiroval je tukaj prav goreče ter uspešno do dne 1. aprila 1798., ko je v Gospodu zaspal. Zidal je tukaj novo župnišče, napravil nove zvonove, pokopališče itd. Mož je bil poštenega obnašanja in zgleden duhovnik. Bil je sploh priljubljen, le v Bistrici ne, ker so kot na novo ustanovljeni župniji morali ljudje k mnogim napravam prispevati.

F r a n č i š e k P a v l j. S u m r e k a r, kaplan, doma iz Šent Vida nad Ljubljano, star 29 let, je bil v

v mašnika posvečen leta 1788. na naslov verskega zaklada. Vse svoje nauke je dovršil v glavnem semenišču v Gradcu. Prva njegova služba je bila tu. L. 1793. je že v Polhovem Gradcu kaplanoval in je tudi ondi umrl dne 22. junija 1800. Bil je dober duhovnik.

Štefan Grahel, sacelan pri Fužinah na Bistrici l. 1788. Doma je bil na Tolminškem, starček, ki je že duševno in telesno opešal. Jezik se mu je zapletal, da je težko razumljivo govoril. Živel je zgledno. Umrl je dne 23. januarja 1801.

3. Bled.

Mihael Šešek, župnik, doma iz Šent Jerneja na Dolenjskem, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov marenberškega samostana. Bil je izvrstno nadarjen mož, je mnogo bral in se dobro izobrazil, telesno pa ni bil krepak. Služboval je kot subsidiar izprva na Bledu, kot kaplan v Radovljici, na Sori, potem je bil vodja in spovednik ljubljanskih uršulink do l. 1787., ko pride župnikovat na Bled. Tukaj je pastiroval tako, pravi poročilo, da je le malo koristil do l. 1800., ko postane novomeški kanonik, kjer je bil začasno tudi župni in dekanijski upravitelj. Po razpustu kapitula je župnikoval v Prečini do leta 1813., ko se je meseca avgusta preselil na Spodnje Štajersko. Ljudem ni ugajal, četudi se je pošteno obnašal in zgledno živel. Bil je slabotnih prsi.

Anton Pazler, beneficiat na Bledu, doma v Mlinem (Seebach), star 49 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov barona „de Grimshiz“. Bil je zelo nadarjen, hraber in čvrst mož ter izvrsten govornik. Svoje bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil. Služboval je v Bohinju 2 leti kot subsidiar, 7 mesecev v Špitaliču in od l. 1769. je beneficiat in kaplan na Bledu. L. 1793. je bil zgodnjik v Radovljici, l. 1804. je bil že penzionist na blejski Dobravi, kjer je umrl dne 13. maja 1811. Mož je bil zelo delaven, zlasti v izpovednici, ljudje so ga silno radi imeli, le v obnašanju je bil včasih lahkomišljen, zato je bil posvarjen.

Jožef Justin, lokalist na Otoku, doma v Doslovčah rodinske župnije, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov blejskih podložnikov. Mož je bil bistrega uma, izvrsten govornik in hraber človek. Svoje bogoslovne nauke je v Ljubljani dovršil. Služboval je v Okonini na Štajerskem, pri Sv. Joštu poleg Kranja, v Radovljici kot kaplan, l. 1788. je bil lokalist na blejskem otoku in katehet v Mlinem do l. 1810., ko se preseli na Štajersko. Z graščinskimi prebivalci je zelo občeval na Bledu. Obnašal se je pošteno.

Anton Mulej, beneficiat na otoku Bled, doma v Bodešičah pri Ribnem, star 45 let, je bil na naslov blejskih podložnikov v mašnika posvečen dne 22. decembra l. 1768. Mož je bil slaboten, a vendar še dosti zmožen. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je v ribniškem okraju na Dolenjskem, v Gorjah l. 1774., povsod brez posebnega posla, na Jesenicah, odkoder pride na blejski otok. Odtam pride za lokalista na Boh. Belo 1811.—1815., potem pa zopet nazaj na otok, kjer je umrl kot zlatomašnik dne 28. februarja 1835., star 90 let, kajti rojen je bil dne 2. junija 1744. V mladosti je bil nekoliko lahkomišljen, pozneje je pošteno živ. Bil je dober delavec v vinogradu Gospodovem.

Martin Cotelj (Zottel), sacelan v graščini barona Grimšica na Bledu, doma v Zgošah begunjske župnije na Gorenjskem, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1768. na naslov Matija Rozmana. Mož je bil slaboten in tudi ne nadarjen, vendar pa priden; govornik ni bil. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 3 leta pri Sv. Joštu poleg Kranja kot operarij, v Bohinju, na Sori 1778–1782. kot beneficiat, v Kranjski gori kot subsidiar, l. 1788. je bil tu sacelan. Mož je bil samotarec; bil je golšast. Delovanje njegovo ni bilo uspešno. Obnašal se je dosti pošteno. Leta 1795. je kaplanoval na Bledu, l. 1799. v Dolu, l. 1800. pa je bil beneficiat-kurat v Šmartnem pri Litiji, kjer je naposled živel v pokoju ter 60 let star umrl v Ljubljani v hospitalu 25. decembra 1802.

4. Mošnje.

Lenart Peterman, župnik, doma na Dovjem, star 43 let, je bil v mašnika posvečen na naslov škofje-loških podložnikov l. 1771. Govornik ni bil, zmožen pa in trdnega zdravja. Služboval je izprva nekaj časa pri Sv. Joštu kot operarij, potem pri Sv. Ksaveriju na Stražah, kot „alumnus“ v Gornjem gradu, potem je bil na ljubljanski normalni katehet. L. 1778 pa postane mošenjski župnik, katero župnijo je vladal do 26. februarja 1796, ko je za jetiko umrl. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu in je napravil očitno delo iz tomistike „cum aplausu“. Mož je bil bolj posveten, pečal se je le bolj z gospodarstvom in zato ljudem ni posebno ugajal, razen posvetnjakom. Bil je svojeglaven nasproti svojim višim, častihlepen, prezrljiv, prebiral je rad prepovedane knjige in je bil prijatelj plesa in žal, da je tudi v cerkvi ljubil posvetno godbo.

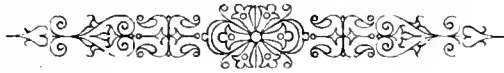
(Dalje)

Vsebinska: *šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.*

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—○○○○○ Izhaja v nedoločenih obrokih. ○○○○—

Leto 1908.

Ljubljana.

Številka 75.

Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji l. 1788.

Priredil in priobčil Frančišek Pokorn.

(Konec.)

Jakob Peterman, subsidiar, doma na Dovjem, star 27 let, je bil v mašnika posvečen l. 1788. na naslov verskega zaklada ter prišel takoj službovat v Mošnje do l. 1791., ko se preseli v Belo peč kot župnijski vikar. Ondi je umrl za vročinsko boleznijo dne 23. marca 1797. Svoje bogoslovne nauke je v Gradcu dovršil po novi metodi. Bil je brat župnikov.

5. Lesce.

Frančišek Žiga Marija Gandini de Lilienstein, župnik, doma na Zgornjih Goričanah, zakonski sin Andreja Žige in Jožefe Karoline rojene Dinzl de Angerburg, rojen 1. septembra 1756, star 33 let, je bil v mašnika posvečen na naslov patrimonija l. 1779. Visoko nadarjeni mož je krepak in izvrsten govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil „in monasterio Gryfensi“. V nadškofiji ljubljanski ni imel druge službe, ne beneficija razen tu v Lescah v letih 1787.—1791. Mož je bil goreč in delaven, ljudje so ga radi imeli. Hodil je rad okrog.

Matija Trontelj, subsidiar, doma v Šmariji pod Ljubljano, star 33 let, je bil v mašnika posvečen l. 1780. na naslov zatiškega samostana. Govornik ni bil, telesno je bil slaboten, uma pa bistrega. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gorici, rad bere in je temeljito izobražen. Služboval je kot subsidiar na Krki, v Šent

Lovrencu na Temenici, v Hinjah, v Kolovratu, odkoder je prišel v Lesce. L. 1793. je bil že v Šmartnem pri Litiji Reženov beneficiat, l. 1796. pa župnijski vikar v Kresnicah, kjer je umrl dne 21. februarja 1826. Ljudem ni ugajal, četudi se je pošteno obnašal in zgledno živel, ker je bil prezirljiv in nekoliko vladoželjen.

6. Srednja vas.

Anton Šlibar, župnik, Kranjec, star 46 let, je bil v mašnika posvečen l. 1766. na naslov preddvorskega gospostva. Mož je bil bistrega uma in živahen ter dober govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gradcu. Služboval je kot beneficiat na Sori 1772.—1773., v Podbrezju, kaplanoval je v Kranju, župnikoval pa je tu v Bohinjski Srednji vasi od dne 22. aprila 1779 do 1801, ko je dne 29. novembra umrl. Mož ni bil priljubljen, ker je bil površen v svoji službi in samotarec. Bil je kratkoviden. Živel je pošteno.

P. Angelik Visintin, (sacelan), razkapucin, Kranjec, star 54 let, je bil v mašnika posvečen dne 17. decembra l. 1759. Živel je kot sacelan pri Fužinah. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v samostanu, kjer je tudi služboval 26 let na raznih krajih in škofijah, zdaj pa je tu. Njegovo krstno ime je bilo Ivan. Bil je beneficiat tudi na Sori l. 1786., poprej in potlej pa je živel v Bohinju.

7. Zasip.

Anton Muhovec, župnik, doma v Žirovnici rodinske ali sedanje brezniške župnije, star 43 let, je bil v mašnika posvečen l. 1770. na naslov fužin na Savi pri Jesenicah. Mož je bil še dosti bister, močan po telesu in slovit govornik. Služboval je izprva v zatiškem okraju, na Krki, na Primskovem, v Škocijanu pri Dobravi, na Paki na Štajerskem, v Gornjem gradu, v Beli peči, odkoder pride l. 1779. v Zasip. Tukaj je pastiroval do l. 1800., ko se preseli v lhan za 5 let, odtam pa je odšel v Tunice, l. 1808. v Komendo do l. 1812., ko je odšel na Štajersko. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani, bere dela sv. Avguščina in je v pastirstvu prav dobro izvežban. Rad občuje z bolniki, spovedenci mu zaupajo, ljudje ga imajo radi. Obnaša se nesvarljivo, živi zgledno.

Jožef Respet, kurat na Dobravi 1788.—1799., doma v Cirknem na Tolminskem, star 46 let, je bil posvečen l. 1767. (Več o njem glej pri Jesenicah, kjer je bival kot sacelan na Savi.)

Matevž Stroj, beneficiat v Sebenjah pri Zaspju, doma v Hofdorfu pri Begunjah, star 45 let, je bil v mašnika posvečen l. 1767. na naslov Jerneja Jarc. Mož je bil krepkega telesa, zmožen, pa tudi dobro govori. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gorici, kjer je bil tudi posvečen. V dušnem pastirstvu ni nikjer služboval. Bil je včasih lahkomisljen, zlasti pri kozarcu, čigar prijatelj je bil, in zato se je moral pokoriti v Ljubljani.

Vikariata: 1. Radovljica.

Jakob Nebois, mestni vikar, Jeseničan, star 51 let, je bil l. 1762. v mašnika posvečen na naslov belopeških podložnikov. Bil je bistroumen in krepak mož ter poseben govornik. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani, kjer je l. 1784. napravil tudi župnijski izpit. Služboval je izprva brez beneficija in dolžnosti v Moravčah, kjer je imel s pokojnim župnikom „de Werth“ hude prepire. Potem je bil subsidar na Jesenicah, kaplan v Radovljici, beneficiat v Rodinah in zdaj mestni vikar, kjer ima obilo posla. Župnikoval je pozneje v Ložu, kjer je izvrševal tudi dekanatske posle, ter ondi tudi umrl dne 27. junija 1796. Pečal se je tudi s čebelarstvom, občeval rad z graščinskimi, živel je bolj posvetno in vendar so ga ljudje radi imeli. Mož je rad gospodoval, bil nasprotnik ustanavljanju novih župnij, a prijatelj dela v svojem poklicu ni bil. Njegova služba mu je nesla 500 goldinarjev, pa se je vedno pritoževal nad nezadostno kongruo in zato je prosil proč.

Matija Demšar, mestni kaplan, Ločan, star 32 let, je bil v mašnika posvečen l. 1782. na naslov gospostva Jožefa Demšar v Stari Loki. Mož je bil nadarjen, telesno pa slaboten. Kot pridigarja so ga radi poslušali. Svoje bogoslovne nauke je dovršil deloma v Ljubljani, deloma pa v Gorici. Služboval je izprva kot kurat v Loki, potem je bil subsidar na Bledu, v Gorjah l. 1787., odkoder pride l. 1788. v Radovljico, kjer uspešno deluje. Odtod se preseli v Kamnik kaplanovat za par let. L. 1796. ga najdemo lokalista v Javorju, l. 1805. pa že na Jančah, l. 1807. je bil v Logatcu župnik-vikar, a samo l leto in se je vrnil nazaj na Janče, kjer je umrl dne 8. julija 1809. Mož je bil povsod cerkvenega značaja in poštenega obnašanja, ljudje so ga zelo spoštovali. Bil je zgleden duhovnik.

Žiga Auerperger, mestni katehet, Vipavec, star 41 let, je bil v mašnika posvečen l. 1772. na naslov gospostva „Katzenstein“. Mož je bil slaboten, telesno in duševno. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Službuje tu že 15 let brez posebnih dolžnosti, ker je bolehen ter se peča tudi s čebelarstvom. Ljudje ga imajo radi, ker hitro spoveduje. Bolehal je v nogah. Obnašal se je še dosti dobro. Pozneje je užival tudi beneficij v Sebenjah. Umrl je ondi naposled v pokoju dne 13. junija 1810.

Tomaz Baloh (Walloch), zakristan, star 69 let, je bil v Ljubljani v mašnika posvečen 18. decembra l. 1745. na naslov radovljiškega gospostva. Bil je nadarjen, a vsled starosti je že opešal. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani in se peča z askezo. Mož je bil jako goreč dušni pastir. Služboval je na Sori kot beneficiat v l. 1751.—1755., v Ljubnem ter že od l. 1774. kot zakristan tu, kjer je tudi umrl 25. februarja 1791, star 70 let. Tudi v Mošnjah je kaplanoval (1771—1774) ter v Rodinah. Mož je ljubil uboštvo, ljudje so ga radi imeli, ker je rad izpovedoval; bolehal je v nogah. Revežem je več izdal kot je sam imel. Bil je zgleden in svet duhovnik, doma v Radovljici.

Luka Smukovec, ekonom v radovljiškem gospostvu, Kropar, star 61 let, je bil na naslov kroparskih fužin v mašnika posvečen l. 1754. Mož je bil ženijalen, zgovoren, krepak, a pridigoval ni. Bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani, a služboval ni nikdar v dušnem pastirstvu. Bil je dober gospodar, živel je pošteno. Umrl je nad 70 let star dne 29. junija 1798 kot sacelan v graščini.

Jurij Pezdíč, navaden duhovnik, Radovljčan, star 39 let, je bil v mašnika posvečen l. 1776. na naslov Andreja Golmayr. Mož je zelo nadarjen in tako izvrsten govornik, da bi kamenje ganil. Telesno je zdrav in jako krepak. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil

v Solnogradu, kjer je tudi civilno pravo študiral. Služboval je 3 leta na blejski Dobravi, v Šmartinu pod Šmarno goro, v Ljubnem na Štajerskem, kjer je vedno iskal župnije, a je vendarle ostal kaplan. Mož je bil, žal, epikurejec, živel ni zgledno, duhovsko; radovljiški vikar ga je suspendiral, da ni smel maševati; tudi značajan ni bil, zgrešil je svoj poklic. Umrl je ondi dne 4. avgusta 1828.

G a š p e r G l o b o č n i k, penzionist, starček, živeč v mošenjski župniji na Otoku hišna številka 4, odkoder je hodil opravljat v Radovljico službo zgodnjika, dokler je mogel. Radovljičan, star 76 let, je bil v mašnika posvečen dne 24. septembra 1740 na naslov smleške graščine. Služboval je l. 1748. kot kaplan v Svibnem, l. 1752.—1754. v Polhovem Gradcu, v Radovljici do 1761. kot vikar, ko se preseli župnikovat na Jesenice do 1773. Od tedaj pa živi kot beneficiat v svojem rojstnem kraju, kjer je umrl v veliki revščini 14. maja 1789. Mož je bil učen in magister modroslovja ter dober in pobožen duhovnik, nazadnje je zelo opešal.

2. Kamna gorica.

A n t o n F r a n č i š e k J a k š e (Jagshe), župnik-vikar, Kranjec, star 66 let, je bil v mašnika posvečen dne 18. decembra 1745 na naslov kranjskega meščanstva. Mož je imel bister razum, bil je dober govornik, le telesno je že oslabel. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot subsidiar na Bledu, kot kaplan na Vranskem l. 1771., v Škalah, odkoder pride v Kamno gorico, kjer pastiruje do svoje smrti dne 15. aprila 1789. Mož je bil poštenega obnašanja, samotarec, melanholik, živel je zgledno, ljudje so ga radi imeli.

Lokalije: 1. Begunje.

P. T o m a ž M a c h e r, kaplan, Ločan, razkapucin, star 33 let, je bil kot redovnik v mašnika posvečen l. 1780. Porojen je bil 23. aprila 1756 ter krščen za Jurija. Služboval je le malo časa v samostanu, l. 1788. je bil že svetni duhovnik v Begunjah do marca l. 1791., ko ga dekretirajo za provizorja na Dobravo pri Kropi. L. 1794. je kaplanoval na Jesenicah, pozneje pa je živel v Škofji Loki zopet kot redovnik nekaj let, ko se preseli v Krško l. 1800., kjer je umrl dne 1. aprila 1831, imajoč zadnjih 5 let službo zakristana samostanske cerkve. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Gorici, v samostan pa je vstopil v Celju. Bil je zgleden, dober duhovnik.

2. Bohinjska Bela.

U d a l r i k D e r m a s t i j a, lokalist v l. 1788. do 1797., doma v Smledniku, star 38 let, je bil v mašnika posvečen l. 1775. na naslov podložnikov provincije.

Mož je bil nadarjen, zelo krepak ter izvrsten govornik. Vse svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Služboval je 9 let kot koralist v ljubljanski stolnici, kot kaplan v Dobu 4 leta, odkoder pride na Belo. Njegovo delovanje je bilo plodonosno, ljudje so ga silno radi imeli. Bil je samotarec in šteli so mu to v zlo, ker je hrepenel po boljši službi. Leta 1797. je živel v Begunjah kot kurat ter ondi umrl 8. septembra.

3. Dobrava.

F r a n č i š e k K a r o l B e n e g a l i a, lokalist, doma v Gornjem gradu na Štajerskem, star 74 let, je bil v mašnika posvečen dne 23. maja l. 1739. na naslov kostanjeviškega samostana „ad fontes Marianos“. Mož je bil dober pridigar, a telesno je že opešal. Služboval je izprva kot kaplan pri ljubljanskih uršulinkah, nadalje v Gornjem gradu, v Šoštanju, na Sori 1752—1755 in na Igu. Potem je bil beneficiat v Ljubnem, župnik v Podbrezju 1765—1773, v Bohinjski Srednji vasi, in na posled na Dobravi, kjer je 78 let star umrl dne 11. aprila l. 1792., in je pokopan v Mošnjah. Mož je bil zgleden duhovnik spodbudnega obnašanja.

4. Ribno pri Bledu.

M a t i j a B o e h m, kurat, rojen v Bodešicah pri Ribnem, star 32 let, je bil v mašnika posvečen dne 22. junija l. 1783. na naslov ljubljanskega semenišča. Mož je bil nadarjen, izvrsten govornik ter krepak in zdrav. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Izprva je služboval kot subsidiar 2 leti v Gorjah, odkoder pride na Koroško Belo kot lokalist za 3 leta. Poprej živi doma nekaj časa. Pozneje je bil administrator v Svibnem, kjer so ga dne 6. maja 1791 umestili župnikom in dekanom do leta 1797., ko stopi v pokoj ter ondi ostavi to solzno dolino dne 23. marca 1805. Mož je bil jako strog, živel je samotarsko, zgledno, a vendar ni ugajal ljudem. Bil je jako delaven duhovnik.

F r a n č i š e k K s a v e r W i l f a n, lokalist v letih 1789.—1797. in zopet l. 1814.—1826., ko je umrl dne 27. junija (lšči ga kot kaplana v Svibnem!)

5. Rodine.

F r a n č i š e k S a l e š k i K r i s t i j a n, kurat, Ljubljančan, rojen 10. januarja 1756, star 32 let, je bil v mašnika posvečen na cesarski naslov l. 1779. dne 18. decembra. Mož je bil zelo nadarjen, kot govornik zlatoust, telesno krepak, bil je kratkoviden. Služboval je, dovršivši vse svoje bogoslovne nauke v

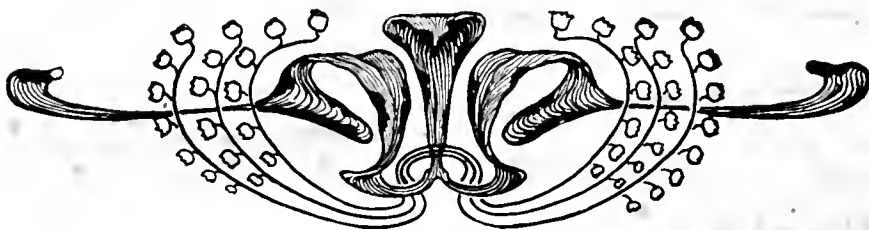
Ljubljani, izprva kot subsidiar v Mošnjah in kot kaplan v Radovljici. L. 1783. pa pride v Rodine, kjer je pastiroval do l. 1830., ko je 3. februarja v Gospodu zaspal. Od l. 1821. dalje je po premestitvi župnije bival na Breznici. Mož je bil zelo izobražen in zaslužen. Živel je prav zgledno, brez napak. Bolnikom je bil v veliko tolažbo. Obrekovanja je mnogo prenesel prav potrpežljivo zaupajoč na Boga.

J a k o b M a h t i k, subsidiar, Radovljčan, star 53 let, je bil v mašnika posvečen l. 1765. na naslov škofjeloškega klariškega samostana. Mož je bil bolehen v prsih in je težko pridigoval ter tudi nadarjen ni bil posebno. Bil je jako čmeren človek, ki je ljudstvo mnogokrat karal. Pečal se je tudi s čebelarstvom. Služboval je kot subsidiar v Beli peči in zdaj v Rodinah

kot kurat, kjer je umrl dne 14. avgusta 1810. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani. Obnašal se je pošteno.

6. Leše.

J a k o b M e g u š a r, beneficiat, doma na Zgornji Lipnici kamnogoriške župnije, star 55 let, je bil v mašnika posvečen l. 1760. na naslov radovljiškega meščanstva. Bil je nadarjen, zdrav in dober pridigar. Svoje bogoslovne nauke je dovršil v Ljubljani ter je tudi izvežban v dušnem pastirstvu, zlasti je velik prijatelj otrok. Služboval je izprva pri Sv. Ksaveriju na Stražah, v Gornjem gradu, v Radovljici, od l. 1776. do 1794. v Lešah, naposled pa v Ljubnem, kjer je umrl 28. marca l. 1801. Živel je kot zgleden duhovnik, ljudje so ga zelo radi imeli.

BX 1610 .L58 Z44 1-75 IMS
Zgodovinski zbornik
47079423

